BIBLIOTECA NAZ
Vittorio Emanuele III
XLIX
H
3
NAPOLI

LIX
H
3

ANNALES
ORDINIS
S. BENEDICTI
OCCIDENTALIUM MONACHORUM
PATRIARCHÆ.

In quibus non modo res monasticæ, sed etiam ecclesiasticæ historiæ non minima pars continetur.

AUCTORE DOMNO

JOHANNE MABILLON,

PRESBYTERO ET MONACHO EJUSDEM ORDINIS E CONGREGATIONE S. MAURI.

Editio prima Italica a quamplurimis mendis, quæ in Parisiensem irrepserant, ad Auctoris mentem expurgata.

Tomus Tertius,

Complectens res gestas ab anno Christi DCCCL. ad annum DCCCCLXXX. inclusive, cum Appendice, & Indicibus necessariis.

NAPOLI

LUCÆ
Typis LEONARDI VENTURINI.

MDCCXXXIX.

DE SUPERIORUM LICENTIA.

Bibliotheca [illegible] Soc. Jes.
Carol. ingerspt.

IN TOMUM TERTIUM ANNALIUM BENEDICTINORUM PRÆFATIO.

ANnalium noſtrorum tomus tertius poſteriores quinque ſæculi noni annorum decades; octo vero priores ſeculi decimi complectitur. Mirum eſſet, ſi ita tam longo tot annorum decurſu res publica uno eodemque tenore fluxiſſent, cum nec unus annus ſimilis, immo nec dies diebus pariles plurimum ſuccedant. At nihilo minus permirum fortaſſe nonnullis videri poſſit, in duobus illis ſæculis, quæ ſe ſe contingunt, tantam ſubito factam eſſe rerum converſionem, ut moribus longe amplius diſtent, quam temporum intervallis. Tantæ, tamque repentinæ mutationis cauſas inveſtigare operæ pretium fuerit.

Utrique ſæculo communia fuere bella, ſæculo nono poſtiſſimum a Normannis; decimo ab Hungaris, præter civiles & inteſtinas diſcordias, utrique etiam communes. Jam vero illud ſæculo nono ſingulare, quod ita eo magna extiterit eruditorum virorum copia, necnon præſtantium pontificum, præſertim in Romana eccleſia, in qua non unus Nicolaus I. Magni cognomen meruit. At contra ſæculo decimo vari hoc nomine digni pontifices, immo plerique tam ſacra ſummaque dignitate prorſus indigni, quo ſanctiſſimam illam ſedem male factorum ſpurcitia & atrocitate deboneſtarunt. Ad hæc, ſæculo nono multa morum elegantia: decimo efferata paſſim barbaries, ad cædes & ad nefanda quæque facinora præceps. Denique ſæculo nono non mediocris legibus reverentia tribuebatur: ſequenti immanis graſſata eſt quidvis audendi, agendique licentia. Unde illuſtriſſimus eccleſiaſticorum Annalium ſcriptor non dubitavit aſſerere, eccleſiam in nullo unquam graviori verſatam fuiſſe diſcrimine, nec manifeſtiori perendi (ſi fieri poſſet) conſtitutam periculo quam per bella, tumultus & flagitia ſæculi illius turbulenti, quod ſus aſperitate ac boni ſterilitate ferreum; malique exundantis deformitate plumbeum; atque ſcriptorum inopia obſcurum appellat. Unde ergo tanta in duobus illis ſibi ſuccedentibus ſæculis diverſitas?

Non unam ſed plures tam infauſtæ ac ſubitæ converſionis cauſas fuiſſe conſtat: ſed tamen, ut quidem ego exiſtimo, feliciori illo ſæculi noni ac probabilior ſtatus ex cultu potiſſimum bonarum litterarum: contra vero infauſta illa ſæculi decimi corruptela ex craſſa ignorantia & litterarum neglectu profecta eſt. Quod etiam in prioribus ſæculis facile quivis animadvertere poterit. Sublata quippe ſcientia litterarum, non eſt qui alios erudiat, non eſt, qui exhortetur, non eſt qui peccantes arguat. Hæc ubi defecerint, impune peccatur, impune violatur religio. Denique abſque his exercitationibus, abſque ſtudiis, ſacerdotes & eccleſiæ miniſtri in deſidiam reſolvuntur, & in cæcra, quæ inde conſequuntur vitia; nullaque inter ſacros altaris miniſtros ac plebem diſtantia: ut populus, ſic ſacerdos.

Id probe intelligebat eximius ille princeps Carolus, re ac nomine vere Magnus, qui ſubditorum mores in toto reformaturas imperio, ſimul de reſtituendis litteris ita primis ſollicitus fuit: certus ex earum reſtitutione mores formari, ſi non ſtatim meliores, ſaltem politiores, quæ res magnum comparandæ virtuti ad-

jumentum affert? contra ex litterarum neglectu indocilem plerumque ferociam & indomitam cervicositatem oriri, quæ vix ullis monitis & adhortationibus ad virtutem flecti possit. Qualem successum habuerit Caroli Magni in restituendis literis consilium, satis superque probat florens illius sæculi status, quo vix ullum a fundato Francorum principatu illustrius fuit, maxime si prora & media tempora considerentur.

Caroli Magni exemplum secutus est Ælfredus Anglo-Saxonum rex ad restituendam in regno suo virtutem ac pietatem, ob id Magni, uti & Carolus, cognomen merito consecutus. Antequam regnum adiret, eo usque litterarum studia in Anglia obsoleverant, ut nec sacerdotes ipsi latine scirent; & recte docendi, & bene vivendi prorsus expertes. Rex ipse omnis eruditionis expers & ignarus, ubi thronum conscendit, exemplo itidem Caroli Magni non erubuit jam ætate provectior litteras discere, ut alios ad eas condiscendas exemplo suo excitaret. Hinc præter Asserum & Plegmundum episcopos, doctos e Gallia viros ad populares suos erudiendos accersivit, Grimboldum scilicet Sithiensem & Johannem Altsaxonem monachos: per quos Oxoniensem fundavit academiam, ex qua fons doctrinæ ac virtutis in omnes regni sui provincias derivaretur.

Hinc refellitur quorundam opinatio, qui litterarum studia virtuti exitiosa esse existimant, præferuntque rusticam & crudam simplicitatem, quam magis docilem, & ad virtutem capessendam habiliorem esse putant. Certe hæc causa gravis esset, maxime apud monachos, quorum præcipuum ac fere unicum studium esse debet comparandæ quovis modo virtutis. Itaque si litterarum studia bonis moribus nocere constaret, hæc monachis prorsus interdicenda essent, quibus longe potior ratio recte vivendi, quam sciendi incumbit. Et quidem nonnullorum ingenia & mores studiis corrumpi facile concesserim: at id non ex ipsa studiorum natura, sed ex pravo eorum usu oritur. Et forsasse illis ipsis non minus exitialis foret ignorantia, quæ ignaviam & socordiam, rem virtuti omnino inimicam, parere consuevit. Denique non dubito, plures ignorantia corrumpi, quam litterarum cultu, quæ homines saltem humaniores, & ad vitam socialem aptiores reddunt. Elegantem enim & liberalem doctrinam liberalis quoque natura & indoles comitari solet.

Non tamen negaverim, quibusdam obesse posse studia, iis maxime, quos internus ad virtutem ignaviæ inflammat, quos Spiritus-sancti unctio docet de omnibus. Sic initio nascentis christianæ religionis sufficiebat beata illa & sancta simplicitas, qua prædili erant, quotquot Spiritus-sancti habebant primitias. Sic principio institutæ, aut renovatæ monasticæ institutionis scientiam bonarum artium in plerisque supplet eadem illa simplicitas, id est perfecte ad Deum conversa voluntas. At ubi repescere cæperit primigenius ille fervor, nisi litterarum studiis foveatur, aut piis aliis exercitationibus; sensim degenerat in sopiam & crassum quemdam socordiam, qua virtus marcescit, debetaturque vigor animorum: cui fovendo vel excitando multum conducit liberalis bonarum litterarum tractatio. Id exemplo suo nos docuerunt e nostris, Rabanus, Paschasius Radbertus, Lupus abbas, Haimo, Hucmarus, Hericus & Remigius, cæterique sæculi noni illustres viri, qui sacrarum litterarum scientiam cum pietate conjungere ex æquo studuerunt, & ad posteros transmiserunt.

At enim ex his studiis persæpe orientur lites, rixæ & contentiones, quæ eo usque nonnumquam progrediuntur, ut ecclesiam, & rem publicam vehementer conturbent. Id patet ex ipso sæculo nono, in quo variæ inter viros doctos concertationes, de sacris imaginibus, de gratia & gemina prædestinatione, de sacra eucharistia, aliisque de rebus, magnis animorum commotionibus agitatæ sunt: quæ omnes sæculo decimo defecerunt, in quo aulæ, nisi leves admodum, ejusmodi contentiones excitatæ leguntur. Verum, ut jam dixi, hæc vitia sunt hominum litterarum studiis abstinentium; & disputationes illæ non omnino inutiles sunt ad illustrandam veritatem. Quamquam optandum sit pacatiora esse, præsertim monachorum, studia, a rixis & contentionibus, quæ bilem movent, ima quæ ingenium exerceant, prorsus aliena: quæ non ad mundas inutiles quæstiones, sed ad refellendos, si opus sit, errores adhibeantur; uno verbo ad expoliendos animos, ad formandos fovendosque bonos mores, non ad corrumpendos.

Hac mente, hoc consilio bonas artes sectatus est venerabilis Beda, &, ut in sæculo nono sistamus, Paschasius Radbertus Corbeiensis abbas, qui tantam in præclara, ni illa tempora ferebant, eruditione modestiam tenuit, ut non modo se omnium monachorum peripsema *passim dictitaret ac scriberet, sed etiam*

so-

factis ſa ita ſentire teſtatus ſit, quippe qui ad ſuſcipiendum ſacerdotium nunquam adduci potuerit, levitico gradu contentus. Huic adjungere plures alios licet, in quibus Lupus abbas Ferrarienſis, ut erat politiorum litterarum doctrina inſtructus, etſi de rebus graviſſimis ſcripſerit, eum tamen ſemper obſervavit modum, nullum ut adverſariorum ſuorum vel minima unquam verborum injuria offenderit. Atque ut erat etiam ab omni cavillandi prurigine longe alienus, Gotheſcalcum monachum, quem ſupervacaneis quæſtionibus nimium indulgentem ex ejus litteris intelligebat, monet hortaturque epiſtola XXX. *ut nequaquam ultra in talibus ingenium ſuum conterat: ne his ultra quam oportet occupatus, ad utiliora veſtigianda, ſive docenda minus ſufficiat. Has regulas ſi religioſe obſervarent qui litteras tractant, nullæ, niſi honeſtæ & paeatæ diſceptationes ex eis orirentur. Ita affectus erat eximius iſte abbas: ita affecti erunt alii omnes, quotquot liberales artes liberali animo tractaverint.*

Quæ hactenus dixi de neceſſitate ſtudiorum, non eo tendunt, quaſi ea omnibus & ſingulis neceſſaria eſſe velim, cum multis ſufficiat corporalis aut liberalis aliqua exercitatio cum pietate & docilitate conjuncta: ſed eo ſpectant, ut perſpicuum ſit corpori, ut ita loquar, tum eccleſiæ univerſim, tum ſpeciatim monaſtici inſtituti, neceſſariam eſſe eruditionem, cujus defectu ſæculum decimum a floreute ſæculi noni principio & progreſſu adeo degeneravit.

Verum qui fieri potuit, inquis, ut tam ſubito tanta ignorantia in totum fere occidentale imperium irrepſerit? Hujus rei cauſæ potiſſimum duæ: continua ſcilicet bella, cum externa, tum domeſtica, quo nullum litteris exitialius malum: mensa declinatio & diſtractio ſub Caroli Magni poſteris regiæ & imperialis auctoritatis: qua langueſcere & jacere neceſſe eſt. Poſt mortem Caroli-Calvi, qui viros litteratos, quantum regni turbulentus ſinebat ſtatus, allicere, & beneficiis augere affectavit, res parum proſperæ fuerunt ſub Ludovico-Balbo ejus filio, ejuſdemque nepotibus Ludovico & Carolomanno: quibus brevi mortuis, regnum tranſlatum ad Carolum-Craſſum imperatorem, tantæ ſuſtinendæ moli prorſus imparem. Hujus tempore metropolis Galliarum Lutecia-Pariſiorum diutina obſidione a Normannis laceſſita, irrito ejus auxilio, expugnari tamen non potuit. Craſſo ob inertiam depoſito, & Arnulfo in ejus locum imperatore ſubſtituto, Odo Francici regni moderator factus eſt ſub Carolo, poſtmodum dicto Simplice, Ludovici-Balbi filio impuberi: cui jam fere adulto regni tantum portionem ceſſit, nec niſi mortuus totum eidem reſignavit. Nec tamen ſub Carolo tranquillæ res fuere, quæ a Francis deſensus, & ab Heriberto comite in carcerem conjectus, Perronæ interiit, relicto minorenni filio Ludovico: qui cum Emma genitrice in Angliam refugere coactus, nonniſi poſt mortem Roduſfi, ſuffecti a Francis regis, in Galliam ad regnum capeſſendum revocatus eſt, Tranſmarinus deinceps cognominatus. Nihilo quietius ſub eo regnum fuit, ob turbas potiſſimum Heriberti & Hugonis comitum. Nec melior conditio Lotharii regis ejus filii, aut Ludovici ultimi Carolidum regis: dum tandem ad Capetianos regnum devolutum eſt.

Perpetui quoque poſt Craſſi obitum in occidentali imperio motus exſtitere, nunc ad hos, nunc ad illos tranſeunte principatu: cui viciſſitudini demum Ottonei finem impoſuere. Dum per cædes ac ſeditiones ad imperium via ſternitur, turbato ac ſciſſo in diverſas factiones imperio, Adalberonis Tuſciæ marchionis ac Theodoræ ejus concubinæ arbitrio parebat ſummi pontificatus ſortitio, ad quem indigniſſimi homines obtruſi fuere. His fere gradibus ad ſummam fere ignorantiam ventum eſt, ex qua pietas & chriſtiana religio ingens ſuſtinuit detrimentum.

Quod hactenus dixi de ſæculi noni cum decimo comparatione, non ſic accipi velim, quaſi aulla omnino probitatis ac doctrinæ veſtigia ſæculo decimo remanſerint. Atque ut ab Italia incipiam, non defuere per illa peſtilentiſſima tempora optimi epiſcopi, in his Theodoricus & Grimoaldus Piſani, Adelbertus Bergomatenſis, Zenobius Feſulanus, Sergius Caſenas & Albertus Aretinus, qui communem clericorum vitam in ſuis eccleſiis reſtituerunt. His adde Attonem Vercellenſem epiſcopum, æque doctum ac pium; ejuſque æqualem Ratherium Veronenſem, qui eccleſiæ ſuæ clericos & laicos ad moree deſacatiores verbis ac ſcriptis reducere conatus eſt. Nec omittendi Petrus & Gauzlinus Pataviæ antiſtites, quorum ille Arianis, ſuam diœceſim etiam tunc infeſtantibus, ſtrenue reſtitit: hic, eximiæ vir ſanctitatis, eoſdem penitus delevit, ac cœnobium S. Juſtinæ inſtauravit. Denique inter pios Italiæ antiſtites cenſendi ſunt Notberius magnæ ſanctitatis, necnon Dominici duo Venetiarum, alter ob præclaras virtutes coacte conſecratus epiſcopus, alter pius & doctus,

abdi-

abdicata dignitate, factus in locis sanctis eremita. Coromidis loco, ut alios prætream, aderit sanctus Stephanus, primum cœnobii sancti Salvatoris apud Capuam abbas, dein Cajacensis electus antistes: de cujus confirmatione exstat memorabile Gerberti, ex Casinate monacho Capuani metropolitani, decretum ad clerum & populum Cajetensem.

At longe felicior ac floreutior erat ecclesiæ status in Germania, Gallia & Anglia. In Germania quidem Bruno Colonicnsis, Notgerus Leodicensis, Wolfgangus Ratisponensis, Udalricus Augustensis, Adalbertus Magdeburgensis, & Pragensis cognominis præ cæteris floruere: quorum ille Slavos, hic Boemos, Polonos & Hungaros christianis mysteriis imbuere. His omnibus comparis fuere in Belgica prima Henricus Trevirensis metropolita: Adalberones duo Mettenses: Dado & Berengarius Virdunenses, Gauzlinus & Gerardus Tullenses, quorum facta eorum probitatem & sanctitatem prædicant. Porro in Belgica secunda non minus celebres exstitere Fulco, Herivæus, Artaldus & Adalbero archiepiscopi: ex quibus Fulco duas Remis scholas, unam canonicorum, alteram ruralium clericorum, sub Remigio & Hucbaldo magistris restituit, quas Gerbertus itidem, Adalberone archiepiscopo curante, excoluit. Ne nimius sim, alios optimos Galliæ præsules omitto, quales exstitere Theotolo Taruenensis, Hagano Carnutensis, quorum primus S. Juliani, alter S. Petri monasteria in sua uterque urbe instauravit. His adde Tarpionem Lemovitensem, cujus rogatu sanctus Odo, tunc monachus, postmodum abbas Cluniacensis, Collationum libros duos ad emendandos clericorum & monachorum mores composuit.

Ad Anglum quod attinet, vix ullum sæculum plures doctrina & sanctitate præstantes antistites protulit quam decimum: quales fuere e nostris Plegmundus, Odo & Dunstanus Cantuarienses, Osvvaldus Eboracensis, Elfegus atque Ethelvvoldus Vintonienses. Omnibus aliis regnis sæculo nono præcelluit martyrum numero Hispania, quæ sæculo decimo Rudesindum episcopum Dumiensem sanctitate insignem protulit, maltosque sine dubio alios non taciturnitas meriti præsules, quorum acta ad nos minime pervenerunt. De his omnibus fusius disserimus in Præfatione ad acta sæculi quinti Benedictini, eademque pro nata occasione in hoc tomo tertio commemorantur.

Quam flagrans tunc fuerit in Gallicanis præsulibus instaurandæ pietatis studium, duo in primis concilia testantur: unum Metteuse, habitum sub finem sæculi noni; alterum Trosleianum anno DCCCCIX. *celebratum. Mettensis synodi patres duas afflictæ rei publicæ afferunt causas: nam, provincialium cunctatoram longiorem intermissionem: alteram, bella & clades a Normannis & perversis christianis: cui malo medendo non aliud suggerunt remedium, quam morum emendationem.* Quærenda est igitur, *inquiunt*, pietas Christi, qua pagani arceantur; & statuenda est lex Dei, qua crudelissimi nostræ gentis homines a vastatione pauperum repellantur. Idcirco, quidquid in nobis pravæ voluntatis est abjiciamus, & de paganis, Christo auxiliante, pacem obtinere valebimus. *Idem animas fuit Trosleianorum patrum, qui*, quoniam per aliquot annos, partim infestatione paganorum, partim etiam gravissimis regni perturbationibus ac quorumdam falsorum christianorum infestationibus præpediti, juxta decreta canonum congregari nequiverant; *tunc, data simul conveniendi facultate, oportere ajunt, in primis*, ut quam primum christianæ religioni jam labanti, jamque velut in præcipiti vergenti, *ab episcopis succurratur. Et quia* omnis pæne ordo, omnisque status ecclesiæ confusus ac temeratus *erat, a scripsit suscipiendum censent his verbis*, Ne nobis parcere videamur, qui aliorum errata corrigere debemus; episcopi dicimur, sed episcopale officium non implemus. Ministerium prædicationis relinquimus; eos, qui nobis commissi sunt, videmus Deum deserere, & in pravis actibus jacere: tacemus, nec eis manum correctionis tendimus. *Denique post admonitiones ad reges, monasteriorum infelicem statum exponunt: ex quibus* quædam a paganis succensa vel destructa, quædam rebus spoliata, & ad nihilum prope redacta *dicuntur, ita ut* nulla in eis regularis formæ serventur instituta; *quod quidem* sine regularis abbatis providentia *emendari non posse asserunt.* Unde censemus, *inquiunt*, ut status monasteriorum inviolatus juxta antiquam Regulæ traditionem & canonum instituta servetur; & ut abbates sint religiosæ personæ, & quæ regularem noverint disciplinam: monachi vero vel sanctimoniales juxta suam professionem sobrie, pie ac simpliciter vivant, ac pro regum salute ac regni pace & ecclesiæ tranquillitate supplicent. Non secularibus curis vel negotiis occupentur; non pompas mundiales requirant; non ecclesiastica jura inquietent; sed juxta proprietatem sui vocabuli, quietu otium amplectantur.

Hoc

Hoc reformationis, ut loquimur, monaſticæ ſpecimen executi ſunt noſtri Cluniacenſes, quorum monaſterii fundamenta anno poſt Troſleianam ſynodum proximo jacta ſunt. Ex hac enim ſanctiſſima congregatione prodiere quam plurimi abbates & monachi pietate & doctrina illuſtres, qui non modo rei publicæ monaſticæ, ſed etiam eccleſiaſticæ priſtinum ſplendorem magna ex parte reſtituerunt. Hujus rei adeo præclaræ præcipuus auctor fuit ſanctus Odo, poſt beatum Bernonem Cluniacenſis abbas eximius: qui adhuc monachus, Turpionis Lemovicenſis epiſcopi hortatu duos, ut jam dixi, Collationum libros ſcripſit contra vitia ſui temporis ſacerdotum & monachorum. Idem cum per ſe, tum per ſuos diſcipulos & ſucceſſores, pleraque Galliæ, Hiſpaniæ, Germaniæ, & Angliæ monaſteria vetera emendavit, nova condidit, variiſque eccleſiis gnavos miniſtros ſuppeditavit: adeo ut, quaſi alter Eſdras, Benedictinæ legis reparatæ auctor cenſendus ſit poſt Eutitium ſen Benedictum Anianenſem; a quo novæ ſuæ inſtitutionis formam accepit. Proxima poſt pietatem ejus cura & ſollicitudo fuit de reſtituenda in monaſteriis doctrina, quam ejus ſucceſſores ſtudioſe excoluerunt. Unde ſcribendi ſtudium, teſte Petro Pictavienſi in epiſtola ad Petrum Venerabilem, ſpeciali prærogativa Cluniacenſes abbates a remporibus antiquis obtinent; nec certe ſola auctoritate compelluntur ut ſcribant: ſed etſi non fecerint, ſicut degeneres, multumque patriæ formæ diſſimiles neceſſe eſt erubeſcant.

Ad hanc monaſticæ religionis inſtaurationem multum etiam contulerunt complures laici homines, pietate non minus quam genere illuſtres; in his ſanctus Geraldus Auriliacenſis comes, cujus vitam & virtutes ſanctus Odo abbas duobus libris ſcripſit; Vuillelmus Aquitaniæ dux, cognomento Pius, Cluniacenſis monaſterii auctor; multique alii viri nobiles in pleriſque Galliæ, Hiſpaniæ, Germaniæ, & Angliæ provinciis, in his Annalibus commemorandi: quibus hoc loco referendis ſupersedeo, ne prolixiori Præfatione hic lectorem diſtineam.

Ceterum ad hujuſce tomi Annales componendos, præter acta Sanctorum & tabulas monaſteriorum; plurimum uſus ſum Annalibus Bertinianis, Metenſibus, Fuldenſibus, chronicis Reginonis & Frodoardi, quorum auctoritas, utpote ſcriptorum æqualium, potior eſt: tametſi prædictorum Annaliſtarum nomina, præter duos poſtremos, ignoti ſint. Annales Bertiniani ita dicti ſunt, quod ex codice monaſterii S. Bertini a Roſweydo eruti, dein a Chesmo primum typis vulgati ſint, incipiendo ab anno DCCXLI. *reſecta priori parte, quæ eadem fere, atque plebeii Annales rerum Francicarum, continebat. In conſequentibus quoque plurimum conveniunt cum Eginhardo: aſt a Caroli-Calvi principatu multa ſingularia continent, quæ pauci alii ſcriptores attigerunt, ab Annoini tontinuatore in multis tranſſcripti. Hos Prudentio Trecenſi epiſcopo tribuere videtur Hincmarus Remenſis archiepiſcopus in epiſtola ad Egilonem Senonenſem, in qua* ex Annali geſtorum noſtrorum regum, *quod Prudentius compoſuiſſe dicitur, locum refert ex anno* DCCCLIX. *in hæc verba:* Nicolaus papa, pontifex Romanus, de gratia Dei & libero arbitrio, de veritate geminæ prædeſtinationis & de ſanguine Chriſti, ut pro credentibus omnibus fuſus ſit, fideliter confirmat, & catholice decernit: *quæ totidem verbis, excepto uno* papæ *vocabulo, leguntur eodem anno in Annalibus Bertinianis. Verum hæc* ex Annali *Prudentii accipere potuit Annaliſta Bertinianus, qui ſuos Annales ad viginti-duos annos proſecutus eſt a morte Prudentii, quam anno* DCCCLXI. *conſignat in hæc verba.* Galindo, cognomento Prudentius, Tricaſſinæ civitatis epiſcopus, natione Hiſpanus, adprime litteris eruditus, qui ante aliquot annos Goteſcalco prædeſtinatiano reſtiterat, poſt ſelle commotus contra quoſdam epiſcopos, ſecum hæretico reſiſtentes, ipſius hæreſis defenſor acerrimus; indeque non modica inter ſe diverſa & fidei adverſa ſcriptitans, moritur: ſicque, licet diutino languore fatigaretur, ut vivendi, ita & ſcribendi finem fecit. *Hic locus fuiſſet Prudentio tribuendi ſuperiorum temporum Annales, ſi ab eo compoſiti fuiſſent. Ut ut ſit, ſaltem illorum Annalium potior pars, quæ a prædicto Prudentii obitu anno incipit, alteri auctori tribuenda eſt, hactenus ignoto, Hincmari archiepiſcopi partibus addicto, in cujus obitu deſinit. Supereſt ut aliquid de chronico Reginonis obſervemus.*

Regino abbas Prumienſis ſcripſit chronicon duobus libris, quod anno MDXXI. *primo editum eſt Moguntiæ a Sebaſtiano de Rotenban, cum hac inſcriptione:* Excellentiſſimi ingenii & totius philoſophiæ ſtudiis multipliciter inſigniro domino Adalberoni epiſcopo Treverenſi, Regino, quamvis omnium chriſticolarum extremus, &c. *quam inſcriptionem Johannes Piſtorius, aliique editores retinuerunt. Nonnulli cenſuere Adalberonem illum, cui Regino chronicon ſuum inſcripſit, non fuiſſe epiſcopum Trevirenſem, ſed Metenſem; cujus opinionis primus auctor fuiſſe videtur Sigebertus in libro de Scriptoribus eccleſiaſticis, capi-*

te CXI. *ubi ſic legitur*: Regino abbas Prumienſis ſcripſit ad primum Alberonem Mettenſem epiſcopum chronicam, continentem præcipua geſta Francorum, quam a nativitate Chriſti perduxit ad annum nati Chriſti DCCCC. octavum. *Antequam de re ipſa agamus, obſervandum eſt, vetera chronici iſtius exemplaria, quale unum iſt in bibliotheca regia, quod olim fuit* eccleſiæ ſanctæ Mariæ in Otremburg diœceſis Moguntinæ, *non exprimere nomen civitatis, cujus Adalbero ille fuit epiſcopus; adeoque quod additum eſt in editis, ex conjectura tantum eſſe. Jam vero neque ad Trevirenſem epiſcopum iſta referri poſſe, neque ad Mettenſem hinc certo conſtat, quod Trevirenſis diu poſt Reginonem vixit; Mettenſis vero non ante annum* DCCCCXXIX. *hunc ſedem iniit, adeoque annis quatuordecim a morte Reginonis, quem anno* DCCCCXV. *obiiſſe lapis ejus ſepulcralis docet. Alium itaque ab his duobus Adalberonem epiſcopum fuiſſe neceſſe eſt, cui chronicon ſuum Regino dicavit, & quidem anno ipſo* DCCCCVIII. *ut diſerte in præfatione ſua teſtatur. Duo nobis hujus nominis & temporis occurrunt: unus Auguſtæ-Vindelicorum epiſcopus ab anno* DCCCLXXXVII. *ad* DCCCC X. *vel inſequentem: Baſilienſis alter, ab anno ſcilicet* DCCCCV. *ad annum circiter* DCCCCXVII. *ut in Baſilea-ſacra legitur. Eruditiſſimi Baluzii ſententia ſtat pro Adalberone Auguſtano epiſcopo, viro eximie docto, qui, teſte Hepidanno,* cum magno apparatu & multis donis venit ad monaſterium ſancti Galli, *ipſo anno* DCCCCVIII. *& quidem idibus Octobris* in vigilia ſancti Galli confeſſoris, ejus cupiens intereſſe feſtivitati, *ex libello de fratribus conſcriptis S. Galli. Forte Regino, e monaſterio ſuo pulſus, confugerat ad illud monaſterium, ubi magna erat jam tum librorum copia, ut probat eorum catalogus ſæculo nono ſcriptus; ibidemque verſabatur eo ipſo anno, quo Adalbero Auguſtanus illuc ſe contulit, eo, inquam, anno, quo Regino chronica ſua, ſic enim illa vocat, Adalberoni epiſcopo dedicavit. Ceterum Regino chronica ſua produxit tantum uſque ad annum* DCCCCV. *ut patet tum ex editione Piſtoriana, tum ex codice regio, tum ex Gemblacenſi, quem ſecutus eſt Sigebertus, & nos aliquando vidimus: qui codex in nupero Gemblacenſi monaſterii incendio cum aliis ejuſdem bibliotheca mnuſcriptis periit.*

Nec plura præfari neceſſe eſt de hoc tomo, quem brevi ſubſequetur tomus quartus, ſi temporum ferax condatio: ſin minus, continuandis Annalibus totum otium conferam, dum felicior arriſcat imprimendorum librorum tempeſtas, ac melior Librariorum fortuna.

BRE-

BREVIARIUM
TOMI TERTII
ANNALIUM BENEDICTINORUM.

LIBER TRICESIMUS-QUARTUS.

Ab anno Chriſti 850. *ad annum* 855.

I. Normannorum inſeſtationes.
II. Lupi abbatis monita ad regem.
III. Muritteuſis ſynodi nomine ſcripta a Lupo epiſtola.
IV. Caroli præceptum pro Aminſala.
V. Ticinenſe concilium. Sancti Abundii tranſlatio Bercetum.
VI. Lupi ſcripta de tribus capitalis.
VII. Rotgarius monachus S. Faronis ſub Adalgario abbate.
VIII. S. Germani Pratenſis Goſlinus abbas. Abbates a Carolo mutati.
IX. Lupi abbatis interturbatio.
X. Villa-lupæ primordia ſub Audachro abbate.
XI. Cellenſe monaſterium inſtauratum dedicatur.
XII. Leo abbas Mentuniaci, pater ſpiritualis S. Mauræ.
XIII. Prudentium conſulit Hincmarus de Gotheſcalco.
XIV. Adremarus abbas obit.
XV. Dodoni abbati apud ſanctam Martialem ſuffectus Abbo.
XVI. Miracula Rotboni facta.
XVII. Daſera eccleſiæ Vivarienſi auctur.
XVIII. Caroli diplomata pro monaſteriis Saredenſi & S. Clementis.
XIX. Hiſpanici martyres.
XX. Rabani carmina ſanus tempore.
XXI. Herifeldenſis baſilicæ dedicatio per eumdem.
XXII. Clingenſe monaſterium ab eodem inſtauratum.
XXIII. Tabanenſe monaſterium duplex. Iſaac monachus & martyr.
XXIV. Cuteclarenſes, Armilatenſes, aliique.
XXV. Eulogius in carcere de martyrio ſcribit.
XXVI. Alia in fideles perſecutio interior.
XXVII. Varii conventus in Gallia.
XXVIII. Monaſteria a Normannis incenſa.
XXIX. S. Bavonis monachi Laudunum ſe recipiunt. Alia monaſteria deſtructa.
XXX. Gemetici an monachi caſi. S. Aicadri corpus Haſpras delatum.
XXXI. Radbertus Corbeiæ regimen abdicat.
XXXII. Studia reſumit.
XXXIII. Irmingardis imperatricis obitus.
XXXIV. Raileci item abbatis, cui Rabanus martyrologium dicat.
XXXV. Hetti archiepiſcopo ſuccedit Thietgaudus.
XXXVI. Athanacenſe monaſterium monachis reſtituitur. Bonæ-valli reliquiæ ſancti Florentii conceſſæ.
XXXVII. Gauſlini abbatis Glannæ ſucceſſor Theodradus.
XXXVIII. Cormarico facta donatio ſub Audacro abbate.
XXXIX. Immunitates Cralandæ conceſſæ.
XL. Cordubenſis perſecutio repetita.
XLI. Pippinus retruſus ad S. Medardum. Vulfadus abbas, & monaſterii ſtatus.
XLII. S. Remigii tranſlatio. Ejus vita ab Hincmaro ſcripta.
XLIII. S. Vedaſti corpus levatum.
XLIV. Amolonis epiſtola ad Gotheſcalcum. Remigio Amolonis ſucceſſori datur Savinianus.
XLV. Synodus Mogontina.
XLVI. Altfridus epiſcopus duo monaſteria inſtituit.
XLVII. Gandersheimenſe parthenium conditur.
XLVIII. Mainardus abbas Stradenſis & ſancti Petri apud Nivernos. S. Genalſi tranſlatio, & alii abbates.
XLIX. Figiacenſes & Caunenſes abbates.
L. Baſſacii abbatis Caſinatis legatio. Capitulum generale Caſini, & mutatio præpoſitorum.
LI. Synodus Sueſſionenſis.
LII. Carliſiaci alter conventus in cauſa Gotheſcalci.
LIII. Diverſorum ſcripta de prædeſtinatione. Flori ſermo in Gotheſcalcum.
LIV. Fontanellæ monachis portio aſſignata. Vermericenſis ſynodi littera pro Lebrado.

LV. *Abbates miſſi. Abbo Abbas S. Germani Autiſiodorenſis.*
LVI. *Rabani epiſtola ad Heribaldum epiſcopum.*
LVII. *Elias abbas Prumia poſt Marcvvardam.*
LVIII. *Lupi epiſtola de recipiendo monacho lapſo.*
LIX. *Odonem abbatem Corbeienſem ab armis deboratur.*
LX. *Andradi-Modici revelationes.*
LXI. *Turonis clades a Nortmannis illata. Hildainus ſaepe abbas & archicapellanus, alius ab Hilduino Lotharii archicancellario.*
LXII. *Odonis liber de corporis ſancti Martini delatione & relatione. Majoris-Monaſterii ſtragee & cades monachorum.*
LXIII. *Rollo aa idem qui Rovicas. S. Martini abſida ſen loculas.*
LXIV. *S. Benedicti corpus Floriaco elatum. Floriacenſes pii quidam monachi. Capat-Cervii cella.*
LXV. *S. Columbæ dedicatio baſilica.*
LXVI. *Ludovici regis præceptum pro Corbeia-nova & Heriforda.*
LXVII. *Tigurinum cœnobium conditur a Ludovico rege.*
LXVIII. *Haimo epiſcopus Halberſtadenſis obit.*
LXIX. *Hirſaugienſes abbates.*
LXX. *Concilium Romanum.*
LXXI. *Anaſtaſii Bibliothecarii duo.*
LXXII. *Johannes diaconus, ejuſque ſcripta.*
LXXIII. *S. Victoris Baſilica Maſſilia exſtructa.*
LXXIV. *Fatalis epiſcopus, idemque abbas Samonenſis.*
LXXV. *Pippinus & Carolus e monaſterio fugiunt.*
LXXVI. *Hereaſes a Carolo Meſſiacum & Buſſogilam obtinent.*
LXXVII. *Præceptum pro S. Dionyſio.*
LXXVIII. *Diplomata duo pro Dervo a Pardulo obtenta. Officia clauſtralia.*
LXXIX. *Aviniaci origo & privilegium.*
LXXX. *Caniacum monaſteriam.*
LXXXI. *Remigii Lugdunenſis epiſtola de Gothefcalco.*
LXXXII. *Caroli precepta pro cœnobio Montis-olivi, & pro S. Hilario. Exalata facta donatio.*
LXXXIII. *Farſenſes abbates.*
LXXXIV. *Lindisfarnenſis epiſcopus Eardulfus, abbas Eadredus.*
LXXXV. *Leonis IV. obitus & quædam geſta. Sublacenſi monaſterio dona facta.*
LXXXVI. *Benedictus tertius ſuccedit non Johanna pſeudo-papiſſa.*
LXXXVII. *Lotharius imperator obit monachus. Ejus præceptum pro Sigimaro abbate Morbacenſi de Luciaria monaſterio.*
LXXXVIII. *Drogo Epiſcopus Metenſis apud S. Arnulfum ſepultus. Luxovii abbates.*
LXXXIX. *Benedicti privilegium pro Corbeia.*
XC. *Lupus Benedicto papa ſuos commendat.*
XCI. *Baſilicam plumbo tegit.*
XCII. *Hirmintrudis regina permutatia cum Einardo Foſſatenſi abbate.*
XCIII. *S. Vincentii tranſlatio in Caſtrenſe monaſterium. Caſtrenſes abbates.*
XCIV. *Ado Lugdani a Remigio detinetur.*
XCV. *Synodus Valentiana.*
XCVI. *Synodi Bonogilenſis littera pro S. Carilefo.*
XCVII. *Lupus poſtulatus abbas S. Amandi.*
XCVIII. *Navenſi monaſterio immunitas conceſſa. Præceptum pro Craſſa.*
XCIX. *Normanni a Rotboni vaſtatione deterrentur.*
C. *Obitus S. Folcaini epiſcopi. Hunfridus ejus ſucceſſor.*
CI. *Lauriſſa abbates.*
CII. *Gozbaldus epiſcopus & abbas obit.*
CIII. *Tucinenſe concilium.*
CIV. *Mira in S. Andreæ monaſterio patrata.*

LIBER XXXV.

Ab anno Chriſti 855. ad annum 862.

I. *Res civiles anni ſequentis.*
II. *Hucbertus clericus a Benedicto papa ejectus. Luxovio & Laubiis infeſtus.*
III. *Rabanus archiepiſcopus obit.*
IV. *Carolus ejus ſucceſſor.*
V. *Hattoni abbati Faldenſi ſuffectus Thiolo.*
VI. *Warino Corbeienſi Adalgariae. Corbeienſes monachi illuſtres. Resbacenſes abbates.*
VII. *Paſchaſius exponit pſalmum 44.*
VIII. *Æneæ epiſcopi Pariſienſis electio.*
IX. *Pœnitentia publica exemplum.*
X. *Sancto Martiali facta donatio. Caroli junioris anni regni.*
XI. *S. Sulpicio item donatio facta.*
XII. *Cormaricenſium cella-Petraeus.*
XIII. *Caroli diploma pro Cella Trecenſi.*
XIV. *Aliud pro Dervo.*
XV. *Lotharii diploma pro Gregoriano monaſterio. Ludovici præcepta pro Wiſ-*

VVissenburgo & parthenone Argentoratensi.
XVI. *S. Zachariæ monasterio datæ a Benedicto reliquiæ.*
XVII. *Amalbergæ Brixiensi abbatissæ Gisla succedit.*
XVIII. *Bassacio abbati Casinati suffectus Bertharius.*
XIX. *Osilo abbas Samonensis. Collationes presbyterorum in monasteriis.*
XX. *Parisiorum clades a Nortmannis.*
XXI. *Radberti hac de re lamentatio.*
XXII. *Turones & Carnutæ a Nortmannis infestati. S. Petri monasterii status.*
XXIII. *Sanctorum translationes.*
XXIV. *Heribaldo episcopo Autisiodorensi succedit Abbo abbas.*
XXV. *S. Germani abbates.*
XXVI. *Fossatenses abbates.*
XXVII. *Figiacenses abbates item & Conchenses.*
XXVIII. *Lotharii regis divortium ab uxore. Guntarius Bremensis metropolis erectioni egre consentit.*
XXIX. *Hildegardis abbatissa Turicina obit. Berta succedit.*
XXX. *Ludovici regis littera pro Altaba.*
XXXI. *S. Bartholomæi monasterium Ferrariæ.*
XXXII. *Benedicto papæ suffectus Nicolaus primus.*
XXXIII. *Ludovicus abbas a Nortmannis captus cum Gauzlino fratre.*
XXXIV. *Ludovici regis in Caroli regnum irruptio. Episcoporum ad eum monita.*
XXXV. *Lupus sancti Germani monachis ob hospitium gratias agit.*
XXXVI. *Carolus Autisiodori sanctum Germanum invocat.*
XXXVII. *Paschasii nova scripta de Eucharistia.*
XXXVIII. *Paschasii quinam adversarii.*
XXXIX. *Johannes Scottus. Alius ab Æthelingia abbate.*
XL. *Ratramni liber de eucharistia. Duæ ejus partes.*
XLI. *Sanctorum Georgii, Aurelii, & Nathaliæ translatio.*
XLII. *Ludovici regis impressio in Franciam.*
XLIII. *Delatio corporum sanctorum VVandregisili & Auberti.*
XLIV. *Beatæ Mariæ Suessionensis recensio bonorum.*
XLV. *Jonæ episcopi beneficia in S. Andochium.*
XLVI. *Sancti Apri monasterium Tullense ecclesiæ restitutum.*
XLVII. *Abbates Augienses & Crulandenses.*
XLVIII. *Conradus Autisiodori a S. Germano sanatus. Novam cryptam condit.*
XLIX. *Sancti Germani altera translatio rege præsente.*
L. *Nortmannorum dira facinora. Odo abbas Corbeiæ fit episcopus Bellovacensis, Arulense monasterium vastatum.*
LI. *S. Richarii delatio & abbates Centulenses. Rotuli mortuorum.*
LII. *Societates monasticæ.*
LIII. *Helgaudus abbas Centulensis & comes.*
LIV. *Sancti Dionysii translatio.*
LV. *Thiotonis abbatis Fuldensis legatio.*
LVI. *Lingonense Concilium. Atto episcopus Virdunensis purgatus.*
LVII. *Floriacense privilegium assertum.*
LVIII. *Synodus apud Suponarias.*
LIX. *Societas precum inter fratres.*
LX. *Caroli libellus in VVenilonem.*
LXI. *Lupi abbatis discidium cum VVenilone.*
LXII. *Alterum discidium de susceptione duorum presbyterorum.*
LXIII. *Hincmari alterum opus de prædestinatione.*
LXIV. *Caroli diploma pro Bello-loco.*
LXV. *Saxiaci monasterium condit Aurelianus.*
LXVI. *Badilo abbas primus.*
LXVII. *Villa-lupensis basilicæ dedicatio.*
LXVIII. *Epternacenses monachi fiunt canonici.*
LXIX. *Abbates Sithienses.*
LXX. *Sithiense monasterium a Nortmannis direptum.*
LXXI. *Egil & Ansbaldus abbates Prumienses.*
LXXII. *Abbatiæ Caroli filiis aliisque datæ.*
LXXIII. *Lotharius abbas sancti Germani post Abbonem.*
LXXIV. *Concilium Tusiacense.*
LXXV. *Ado archiepiscopus Viennensis.*
LXXVI. *S. Mauri abbatis translatio.*
LXXVII. *Caroli pancharta pro Corbione.*
LXXVIII. *Anscharii liber de miraculis sancti Willehadi.*
LXXIX. *Ludovici Germaniæ regis opoeba iterum asserta. Altabæ facta donatio.*
LXXX. *S. Pusinnæ translatio Herfordiam, Frekenhorstense & Hersfeldense parthenia.*
LXXXI. *Ambrosianæ basilicæ abbates. Episcopalia abbatum ornamenta. Adi Veronensis episcopi testamentum.*
LXXXII. *Nortmanni Parisios incendunt, aliaque vastant.*
LXXXIII. *Humfridus de relinquendo episcopatu cogitat.*
LXXXIV. *Ferrarienses in Trecensem pagum se recipiunt.*
LXXXV. *Conventus duo. Lotharius sit clericus apud Reomaum, & abbas.*

LXXXVI. *Caroli diploma pro S. Dionyſio. Alia pro Cormariſo & pro S. Emeterio.*
LXXXVII. *Inſulæ-barbaræ privilegium & abbates.*
LXXXVIII. *Mediani-monaſterii deſolatio.*
LXXXIX. *Meginradi martyrium.*
XC. *Waldo abbas exſul.*
XCI. *Ludovicus imperator Giſlam ſiliam Deo offert. Giſlæ abbatiſſæ obitus.*
XCII. *Caroli domeſticæ & publicæ malæ.*
XCIII. *Nortmanni Meldos petunt.*
XCIV. *S. Faronis baſilica intacta.*
XCV. *Diploma pro Gemetico.*
XCVI. *Piſtenſis ſynodi privilegium pro ſancto Carileſo.*
XCVII. *Synodi Sueſſionicæ littera pro ſancto Dionyſio.*
XCVIII. *Rothadi epiſcopi depoſitio & reſtitutio. Annaliſta Bertinianus.*
XCIX. *Lupi abbatis obitus.*
C. *Hincmarus dedicat eccleſiam Remenſem. Fides ac feſtum aſſumptionis beatæ Mariæ.*
CI. *Placitum pro monaſterio S. Eugendi.*
CII. *S. Urbani tranſlatio Autiſiodorum.*
CIII. *Lotharius abbas apud ſanctum Germanum educatus.*
CIV. *Vabreaſe monaſterium conditur.*
CV. *Placitum pro cœnobio Montis-olivi.*
CVI. *Francium orientalem Hungri populantur.*
CVII. *Seonbuni epiſcopi Winthonienſis obitus.*
CVIII. *Caroli præceptum pro partitione ſanctis Dionyſii.*

LIBER XXXVI.

Ab anno Chriſti 853. ad annum 859.

I. *Rerum civilium ſtatus. Lotharii diploma pro S. Petro Lugdunenſi.*
II. *Sancti Carileſi monachi a Nicolao papa increpiti.*
III. *Inſignis hiſtoria de monacho a religione abducto.*
IV. *Corbeienſe privilegium confirmatur.*
V. *S. Germani relatio Pariſios.*
VI. *Pictavi a Nortmannis obſeſſi. Nortmannorum ſtatus baptiſmus.*
VII. *Aninſulenſium cauſa definita.*
VIII. *Synodica ſententia a Nicolao confirmata.*
IX. *S. Mauri vita ab Odone reperta.*
X. *Sanſna abbas Hiſpanus.*
XI. *Toloſæ obſidio. Caroli diploma pro cœnobio Adremarenſi.*
XII. *Pippini defectio. Toloſæ obſidio. S. Vincentii delatio.*
XIII. *Piſteaſi in conventu Pippinos damnatus. S. Germani Autiſiodorenſis bona in ſynodo confirmata.*
XIV. *Helgaudo Centulæ abbati ſuccedit Guelfo.*
XV. *S. Reginæ tranſlatio Flaviniacum. Corbiniaci fundatio. Salono epiſcopus.*
XVI. *Sollemniacum incenſum. S. Fauſtæ tranſlatio.*
XVII. *Manziaci abbas Lantfredus.*
XVIII. *Hucberti abbatis cædes. Thietbergæ Avennacum data.*
XIX. *Guntharii & Theutgaudi archiepiſcoporum varia fortuna. Hagoni abbati datus epiſcopatus Colonienſis.*
XX. *Betto Monachus Romam legatus.*
XXI. *Lutrenſis abbatia Waldradæ data.*
XXII. *Columbaria Gregoriano monaſterio data.*
XXIII. *Werthinenſes reformati. S. Lutrudis tranſlatio in Corbeiam-novam. Adalgarius abbas Novæ-Corbeiæ.*
XXIV. *S. Othmari tranſlatio. Augienſes abbates.*
XXV. *Caroli colloquium cum Ludovico. Ludovico abbatia Majoris-monaſterii data.*
XXVI. *Anſcharii archiepiſcopi extremus morbus & virtutes. Ultima ejus epiſtola.*
XXVII. *Extrema ejus facta & obitus.*
XXVIII. *Rembertus ejus vitæ ſcriptor & Gualdo. Corbeiæ-veteris elogium.*
XXIX. *Rembertus Anſcharii ſucceſſor.*
XXX. *Ordinatus Corbeiæ ſit monachus. Vita ejus quam pia & apoſtolica.*
XXXI. *Scripta ejuſdem.*
XXXII. *Paſchaſii Radberti obitus & virtutes.*
XXXIII. *Floriacenſe monaſterium incenſum a Nortmannis. Caput-cervium, cella Floriacenſis.*
XXXIV. *S. Dionyſii monaſterium a Nortmannis direptum, ſed non impune.*
XXXV. *Lotharii abbatis obitus. Caroli donatio pro eo.*
XXXVI. *Hericus Lotharii mortem luget. Abbates Germanenſes & Remenſes.*
XXXVII. *Mors Pippini & Drogonis Caroli filiorum Elnone.*
XXXVIII. *Abbates Elnonenſes & Sithienſes.*
XXXIX. *Hilduini ſecundi præfectura.*
XL. *Egil abbas Wealonis Senonenſis antiſtitis ſucceſſor.*
XLI. *Epiſcoporum ex monachis vita qualis eſſe debeat.*
XLII. *Gothescalci finis extremus.*
XLIII. *S. Urbani monaſterium conditum in pago Pertenſi.*
XLIV. *S. Baſoli elevatio.*
XLV. *Enticii dialogus de ſtatu eccleſiæ.*

XLVI. *Ingelvinus Cormaricenſibus dat Duodecim-pontes. Caroli præceptum pro Bello-loco.*

XLVII. *Palmatum monaſterium inſtauratur.*

XLVIII. *Otfridi Teutonici libri de evangelio.*

XLIX. *Rudolfus ſcholaſticus obit.*

L. *Ruthardus item & Micho monachi.*

LI. *Lauriſſæ abbates.*

LII. *Regimarus abbas ad Nitolaum papam miſſus. Beringoſus abbas.*

LIII. *Lex de oblationibus in monaſterio S. Zenonis.*

LIV. *Rotberto a Nortmannis fuſo datur abbatia S. Martini, tum Hugoni.*

LV. *Synodus Sueſſionenſis apud S. Medardum.*

LVI. *Sollemniacenſe privilegium confirmatum. Caroli regis & Rodulfi archiepiſcopi ſepultura.*

LVII. *Ludovicus Aquitaniæ rex dictus. Bellilocо facta donationes.*

LVIII. *Privilegium Balneolēe conceſſum. Compoſtellæ duo monaſteria.*

LIX. *Caſaurienſis monaſterii primordia.*

LX. *Ludovicus imperator Caſinum adit.*

LXI. *S. Vincentii monaſterii & Caſini direptio per Sarracenos. S. Vincentii abbates.*

LXII. *Imperatoris beneficia in Caſinum.*

LXIII. *Neapoli ab Athanaſio epiſcopo monachi inſtituti.*

LXIV. *Dani Angliam cæde ac rapinis infeſtant. Diploma pro Crulanda.*

LXV. *Ludovici abbatis S. Dionyſii obitus. Abbatia a Carolo retenta, & dotata.*

LXVI. *S. Deodati corpus Latiniaci.*

LXVII. *Synodi Trecenſis litteræ pro Hincmaro ad Nicolaum papam. Anaſtaſii litteræ de obitu Nicolai papæ.*

LXVIII. *Græcorum capitula contra Latinos.*

LXIX. *Ratramnus ad illa reſpondet. Ratramni operis œconomia. Alia ejus ſcripta. Ratramni plures.*

LXX. *Pœnitentia ob cæſum ſanctli Richarii monachum.*

LXXI. *Ludovici regis diploma pro S. Richario.*

LXXII. *Reliquiæ Cruluenſibus conceſſæ.*

LXXIII. *Gerardus Pultarienſe monaſterium condit.*

LXXIV. *Vizeliacenſe item cœnobium. Saro abbas Pultarienſis.*

LXXV. *Gerardus & Berta cum liberis ibidem ſepulti.*

LXXVI. *Gerardus de Carolo rege queritur. Provinciæ comes non Burgundiæ.*

LXXVII. *Placita pro S. Benigno.*

LXXVIII. *S. Benigni monaſterium inſtauratum. Saro abbas S. Benigni ſub Bertilone.*

LXXIX. *Abbates Sulpiciani & Maſciacenſes.*

LXXX. *Placitum pro S. Tiberio.*

LXXXI. *Hiſpania quædam monaſteria.*

LXXXII. *S. Othmari oratorium dedicatur. Ludovicus rex Corbeia-novæ adeſt.*

LXXXIII. *Carolus rex Autiſiodori apud ſanctum Germanum.*

LXXXIV. *Cormarico factæ donationes. Audachri abbatis ætas.*

LXXXV. *Ebrardus ejus propinquus. S. Germani Autiſiodorenſis bibliotheca.*

LXXXVI. *Fames & peſtis. Caroli diplomata pro S. Richario & S. Amando.*

LXXXVII. *S. Mauri tranſlatio ad Foſſatenſe monaſterium; S. Vincentii Amauſum.*

LXXXVIII. *Puerorum oblationes apud ſanctum Remigium.*

LXXXIX. *Almanni monachi facta & ſcripta. Willebertus epiſcopus Catalaunenſis.*

XC. *Convvoionis abbatis obitus in monaſterio Salomonis. Infigues ejus diſcipuli.*

XCI. *Teutgaudi Trevirenſis olim pontificis obitus. Hunfridi etiam epiſcopi Morinenſis.*

XCII. *Wormatienſis ſynodi acta.*

XCIII. *Heriſienſe paribenium conditur. Remberti epiſtola ad monachos.*

XCIV. *Hautmari Laudunenſis origo hiſtoriæ.*

XCV. *Carolus S. Maurum veneratur.*

XCVI. *Carolus S. Dionyſio nundinas Cormeliarum tribuit.*

XCVII. *Caroli deplomata pro cella Suredenſi & pro Arulenſi monaſteriis.*

XCVIII. *Placitum pro Exalatenſi monaſterio.*

XCIX. *Vermerienſis ſynodi litteræ pro Carroſo.*

C. *Lotharii iter in Italiam & Caſinum. Placentiæ moritur.*

CI. *Carolus regnum ejus invadit. Bertalfus & Walto de Trevirenſi ſede certant.*

CII. *Waldrada ad S. Romaricum ſe recipit. Lutreaſis abbatia Heberardo comiti data.*

CIII. *Caroli donatio facta S. Luciano.*

CIV. *Synodicæ litteræ pro S. Petro Senonenſi. Sancti Benigni monachi partitio aſſignata. Diploma pro S. Arnulfo.*

CV. *Salomonis ducis litteræ ad Hadrianum papam, & reſponſio.*

CVI. *Ejuſdem litteræ pro Plebelanio monaſterio.*

CVII. *Hirmentrude mortua, Carolus Richildem uxorem ducit.*

CVIII. *Sancti Cæſarii abbatia Rotlando archiepiſcopo data.*

CIX. *Ebo epiſcopus Gratianopolitanus obit.*

CX. *Thie-*

CX. *Thiotoni Fuldenſi abbati ſuffectus Sigebardus.*
CXI. *Octavæ ſynodi generalis quædam notanda. Decretum de monachis epiſcopis.*

LIBER XXXVII.

Ab anno Chriſti 870. *ad annum* 877.

I. *Lotharii regni diviſio inter duos fratres. Guelfoni abbati Centulenſi ſuffectus Carolomannus.*
II. *Diploma pro ſancto Dionyſio.*
III. *Caroli donatio facta Blandinio.*
IV. *Ejuſdem præceptum pro cœnobio Vabrenſi. Hadriani bulla pro Craſſa.*
V. *S. Trudonis bona recenſentur.*
VI. *Ado S. Deſiderii vitam cum reliquiis mittit ad S. Gallum.*
VII. *Vetuſtum eccleſiam S. Augendo confirmat.*
VIII. *Manno ejus loci præpoſitus eruditus. Radbodus an ejus diſcipulus.*
IX. *S. Theodorii abbatis vitam ſcribit Ado.*
X. *Carolus apud S. Dionyſium.*
XI. *Anſegiſus abbas Egilis archiepiſcopi ſucceſſor.*
XII. *Bernardi monachi iter ad loca ſancta.*
XIII. *Ignis paſchalis ad ſepulcrum Domini.*
XIV. *Algari comitis & Tolii monachi cædes per Danos.*
XV. *Crulandenſis monaſterii everſio, & cædes monachorum.*
XVI. *Medesbamſtedenſium eadem fortuna.*
XVII. *Elienſis item parthenonis.*
XVIII. *Coludenſium virginum admirandum factum.*
XIX. *Alia monaſteria deſtructa.*
XX. *Edmundi regis & Ceolnoti archiepiſcopi obitus. Clerici cum monachis Cantuariæ.*
XXI. *S. Juſtinæ in Italia cœnobium.*
XXII. *Nonantulæ abbates. Carolus rex apud ſanctum Dionyſium.*
XXIII. *Gozlino abbati a Elnonenſi data S. Vedaſti abbatia ſtatus.*
XXIV. *Carolus apud S. Remigium.*
XXV. *Duziaci partitio S. Medardi confirmata. Clauſtralia officia.*
XXVI. *S. Medardi aliud monaſterium Turonis.*
XXVII. *S. Andreæ monaſterium Helacuſe.*
XXVIII. *Alagonenſe monaſterium & Gervenſe.*
XXIX. *Iſonis magiſtri obitus.*
XXX. *Notkerus, Ratpertus, & Tutilo ejus diſcipuli.*
XXXI. *Ælfredi regis initium.*
XXXII. *Caroli colloquium cum Nortmannis, & diplomata pro S. Andeolo & ſancti Germani partitione.*
XXXIII. *S. Frodoberti abbatis altera tranſlatio.*
XXXIV. *S. Launomari variæ tranſlationes.*
XXXV. *Milonis Elnonenſis monachi obitus.*
XXXVI. *Fontanellenſis chronographus Cheſnianus.*
XXXVII. *Riculfus archiepiſcopus & abbas ſancti Andoeni reliquias viſitat.*
XXXVIII. *Hildenſheimenſis eccleſiæ dedicatio.*
XXXIX. *Grimaldus abbas S. Galli obit. Harmotus ejus ſucceſſor, ejuſque factu.*
XL. *Salomonis canonico ingreſſus ad S. Gallum quo pacto conceſſus.*
XLI. *Ludovici imperatoris præceptum pro Farſa.*
XLII. *Hadriani II. & Johannis VIII. bulla pro Corbeia-nova & Fulda.*
XLIII. *Caſaurienſis baſilicæ dedicatio.*
XLIV. *Ludovici privilegia pro Caſaureu.*
XLV. *Ambroſianæ baſilicæ tutela ab eodem indulta.*
XLVI. *Carlomanni varia fortuna & obitus. Guelfo poſt eum denuo abbas Centulæ.*
XLVII. *Concilia Cabilonenſe & Colonienſe.*
XLVIII. *Placitum pro Caſauenſi monaſterio. Diploma pro S. Dionyſio.*
XLIX. *Rotbonenſes abbates.*
L. *Carolus apud S. Vedaſtum, Ethbo Scottus monachus S. Vedaſti.*
LI. *Placita apud S. Dionyſium & Duziacum. Duda monachæ obſtuprum pœna impoſita.*
LII. *Cariloci monaſterii origo.*
LIII. *Salomonis Brittonum ducis interitus & ſucceſſores.*
LIV. *Huſtiæ eccleſia exſtructa.*
LV. *Juvinaci parthenonis primordia.*
LVI. *Ludovici regis beneficia in Fuldam & Lauriſſam. Ejuſdem diploma pro S. Dionyſio.*
LVII. *Hildradi abbatis Novalicienſis geſta, mors, & ſucceſſores.*
LVIII. *Ludovici diplomata pro Caſauren & Monuello. Johannis VIII. epiſtola de Pompoſia, &c.*
LIX. *S. Sixti cœnobium Placentiæ, & alia.*
LX. *Ripanduneuſe monaſterium everſum.*
LXI. *Caroli acta apud S. Dionyſium.*
LXII. *Boſonis comitis beneficia in Derventes.*
LXIII. *Carolus Ludovico imperatori ſuffectus. Angilberga auguſta fit monacha.*

LXIV.

LXIV. *Tremorchii bona confirmata in ſynodo Cabilonenſi. Aurelianus ſit præſul Lugdunenſis.*
LXV. *Ado Viennenſis moritur.*
LXVI. *Altfridus item Hildesheimenſis, cujus ſucceſſor Lindolfus.*
LXVII. *Sclavi a Corbeienſibus converſi. Adalgarius abbas & ſucceſſores.*
LXVIII. *Herisfeldenſes abbates. Glandernenſe monaſterium.*
LXIX. *Johannes diaconus vitam ſancti Gregorii ſcribit.*
LXX. *S. Cuthberti tranſlationes.*
LXXI. *Caroli acta in Italia. Ejus reditus in Franciam.*
LXXII. *Pontigonenſis conventus acta.*
LXXIII. *Carilocenſis monaſterii privilegium. Abbates in hac ſynodo.*
LXXIV. *Diplomata pro Bello-loco & Solemniaco.*
LXXV. *Corbeia veterie abbates.*
LXXVI. *S. Columbæ villa Peredus data.*
LXXVII. *Ludovico rege mortuo novæ turbæ.*
LXXVIII. *S. Dionyſii delatio ob Normannos.*
LXXIX. *Abbatiæ ſæcularibus datæ. Ludovici regni partitio. Præceptum pro Craſſa.*
LXXX. *Remberti ope Friſii Normannos vincunt. Bovo abbas Corbeiæ novæ chronici auctor. Abbatum ejus loci ſeries.*
LXXXI. *Patriciacus Floriaco datur.*
LXXXII. *Eccardi comitis genus & teſtamentum.*
LXXXIII. *Patriciaci cella condita.*
LXXXIV. *Hildegarii Meldenſis epiſcopi obitus.*
LXXXV. *Hincmari epiſtola ad Carolum de vita S. Dionyſii.*
LXXXVI. *Hincmari alia epiſtola de Aurelmaci reformatione.*
LXXXVII. *Turbæ Pictavis pro electione abbatiſſæ.*
LXXXVIII. *Volonis monachi caſus & mors.*
LXXXIX. *Bertilonis abbatis benefacta in ſanctum Benignum. Sara ejus coadjutor.*
XC. *Bertilonis abitus. Ingo abbas, ejuſque ſucceſſores.*
XCI. *S. Benigno quædam villæ reſtitutæ. Audacher abbas & regni notarius.*
XCII. *Carolus Romam a papa vocatus. Ejus præceptum pro Cella.*
XCIII. *Compendienſis baſilicæ dedicatio.*
XCIV. *Sanctorum Cornelii & Cypriani, &c. ibidem reliquiæ.*
XCV. *Capitula Carliſiaci.*
XCVI. *Fabariæ privilegia confirmata. Commutatio inter S. Martini canonicos & monachos ſancti Maximi.*
XCVII. *S. Dionyſio reſtituto facta.*
XCVIII. *Magnilocenſis & Calmeliacenſis abbatiarum libertas aſſerta.*
XCIX. *Caroli extrema facta & mors.*
C. *Dionyſiani abbates.*
CI. *Herici de Carolo encomia. Ejus dona ſancto Benedicto.*
CII. *Ludovici Balbi coronatio.*
CIII. *Richildis auguſtæ prava facta Autiſiodori.*
CIV. *Hilduino abbati Sithienſi ſuccedit Fulco.*
CV. *Belgicis parthenonibus data diplomata.*
CVI. *Adalbelmus vitam S. Opportunæ ſcribit.*
CVII. *S. Benigno donatio facta a Berta comitiſſa.*
CVIII. *Sancti Petri Cabilonenſe monaſterium inſtauratur.*
CIX. *Carolomanni diplomata pro Cremifanio.*
CX. *Adelardus epiſcopus ob occupatam Nonantulæ abbatiam excommunicatus.*
CXI. *Abbas Mediolanenſis reſtitui juſſus.*
CXII. *Carolus rex ob direptum Brixiæ cœnobium increpitus.*
CXIII. *Dominicus epiſcopus Romam citatus.*
CXIV. *Bertharii abbatis Caſinatis legatio Romam.*

LIBER XXXVIII.

Ab anno Chriſti 878. ad annum 885.

I. *Ludovici diploma pro Centula.*
II. *Acta ejuſdem Turonis, &c. Abbatiſſæ Pictavenſes.*
III. *Ludovici fœdus cum Ludovico rege Germaniæ.*
IV. *Johannes papa in Galliam venit. Trecenſis concilii acta.*
V. *Flaviniacenſis eccleſiæ dedicatio per pontificem.*
VI. *Floriaco privilegium ab eodem conceſſum. Sancti Benedicti apparitio. Adrevaldi monachi ætas.*
VII. *Indulgentia caſis in bella a papa conceſſa.*
VIII. *Nortmanni ab Hugone abbate victi ope S. Benedicti.*
IX. *S. Benedicte illationis hiſtoria.*
X. *Ejus difficultates expoſitæ.*
XI. *Diluuntur.*
XII. *Ejus tempus expenditur.*
XIII. *S. Mauri tranſlatio Saxiacum. Sancti Bercharii in Burgundiam. S. Eparchii cœnobium deſolatum.*

XIV. *Wigarius monachus epiſcopo datus. Johannis papæ epiſtola de S. Eugendo. S. Dionyſii monachi Romæ. Ordinatio per abbatem.*
XV. *Carrofenſe privilegium.*
XVI. *Bouavallenſes abbates.*
XVII. *Exalatenſi cœnobio everſo condi-tum Cuxanenſe.*
XVIII. *Syracuſis magna ſtrages & cædes.*
XIX. *Sancto Dionyſio facta donatio ab Aletramno comite.*
XX. *Ludovici Balbi obitus.*
XXI. *Quæ inde conſecuta.*
XXII. *Boſonis regis Provinciæ coronatio. Diploma pro Cariloco & de Crudatis.*
XXIII. *Nemauſenſe monaſterium ab epiſcopo vexatum.*
XXIV. *Pultarienſe item a vicinis.*
XXV. *Franco abbas Lambienſis.*
XXVI. *S. Zenoni donatio facta a Carolomanno.*
XXVII. *Lantfredus comes arguitur ob ſuſceptam monialem. S. Chriſtinæ monaſterium.*
XXVIII. *Concordia regum, ac regni diviſio.*
XXIX. *Carolomanno rege mortuo, Carolus fit imperator.*
XXX. *Nortmannorum facinora in Belgio.*
XXXI. *Angelbertus abbas Corbeiæ librum regi offert.*
XXXII. *Enziacum S. Martino Æduenſi datum.*
XXXIII. *Hugo Arnulfi abbatis adjutor, vir ſanctus. Badilo comes ſit monachus cum nepote.*
XXXIV. *Oddonis monachi ſanctitas. Abbates ejus loci.*
XXXV. *Geilo ſit epiſcopus Lingonenſis.*
XXXVI. *Carolomanni præceptum pro Glonna. Adolenus abbas Navenſis.*
XXXVII. *Johannes electus epiſcopus Dolenſis.*
XXXVIII. *Novienti magnæ turbæ. Richardis donatio. Lanzonis zelotypi infelix mors. Novietenſes abbates.*
XXXIX. *Waldfridus abbas Duellii.*
XL. *Ebbecflorſenſe cœnobium conditur. Gandersheimenſes abbatiſſæ.*
XLI. *S. Caſtitæ monaſterium in pago Urgellenſi.*
XLII. *Legerenſi cœnobio facta donatio.*
XLIII. *Ambroſianæ baſilicæ data privilegia.*
XLIV. *Caroli Craſſi diploma pro Farfa. Brumadum monaſterium.*
XLV. *Nortmanni novas ſtrages edunt.*
XLVI. *A Ludovico victi.*
XLVII. *Sanctorum tranſlata corpora.*
XLVIII. *S. Vedaſti Bellovacos.*
XLIX. *Odonis epiſcopi Belvacenſis obitus. Turbæ pro eligendo ſucceſſore.*
L. *S. Remigii delatio Sparnacum & Orbacum.*
LI. *Puerorum oblationes ad S. Remigium.*
LII. *Concilium ad S. Macram.*
LIII. *Centulenſes & S. Columbæ abbates.*
LIV. *Pultarienſes duo monachi detenti Mediolani.*
LV. *Hadericus abbas S. Simpliciani a papa probatus.*
LVI. *Senionenſis monaſterii infelix ſtatus.*
LVII. *Sancti Laurentii abbatia data Narbonenſi eccleſiæ. Carlomanni privilegium pro ſancto Polycarpo.*
LVIII. *S. Vincentii ad Vulturnum monachi cæſi.*
LIX. *Nortmannorum nova facinora. Ludovicus Germaniæ rex ſepultus Lauresbami.*
LX. *Treviri & Metta diripiuntur.*
LXI. *Ludovicus rex Franciæ obit. S. Remigii tranſlatio propter Nortmannos.*
LXII. *Hincmarus Remorum antiſtes obit. Ejus mores quales.*
LXIII. *Marinus papa Johanni ſuccedit. Anſperto Mediolanenſi Anſelmus.*
LXIV. *Remenſis cleri excuſatio. Fulco Hincmari ſucceſſor.*
LXV. *Ramponis monaſterium.*
LXVI. *Anſegiſo Senonenſi ſuccedit Evrardus. S. Remigii cœnobio donatio facta.*
LXVII. *Hericus ſcribit acta epiſcoporum Autiſiodorenſium. Remigius ejus diſcipulus. Hucbaldus monachus cum eo Remis docet.*
LXVIII. *Rodulfus abbas Sithienſis.*
LXIX. *Grimbaldus ab Ælfredo acitus in Angliam. Oxonienſis academiæ fundatio.*
LXX. *S. Neoti abbatis vitæ epitome.*
LXXI. *Ælfredi adjutores in excitandis ſtudiis. Aſſerus epiſcopus.*
LXXII. *Johannes presbyter ac monachus. Alius a Johanne Scotto.*
LXXIII. *Monaſteria ab Ælfredo condita. Johannes Æthelingiæ abbas.*
LXXIV. *Sceftonenſis partheon.*
LXXV. *Wintonienſis abbas Grimbaldus.*
LXXVI. *Nortmannorum variæ in Franciam impreſſiones. Condatis cœnobium.*
LXXVII. *Alſa monaſterium. Adremarenſes abbates. S. Prudentii Befuam tranſlatio.*
LXXVIII. *Marini papæ privilegium pro Sollemniaco.*
LXXIX. *Bertolfo Trevirenſi ſuccedit Ratbodus.*
LXXX. *Hartmoto abbati ſancti Galli ſuffectus Bernardus. Anonymus ſancti Galli, & Annaliſta Fuldenſis.*
LXXXI. *Caroli cæſaris præcepta pro Caſa-aurea & Farfa. Abbates utriuſque loci.*

LXXXII. *Cerretum monaſterium inſtauratur. Savinionis monaſterium.*
LXXXIII. *S. Facundi monaſterii clades. S. Petri de Rupibus cœnobii origo.*
LXXXIV. *Marino papæ ſuccedit Hadrianus III. Carolomanno regi Carolus Craſſus. Normannorum ſtrages.*
LXXXV. *Carolomanni præceptum pro S. Germano Autiſiodorenſi. Aliud pro S. Criſpino.*
LXXXVI. *Caroli imperatoris pro Fulberto abbate, Laureshamo & S. Apro. Aliud pro Gandi-valle.*
LXXXVII. *Euſebii reclusi obitus.*
LXXXVIII. *Hiſpaniæ Geruago abbati ſuccedit Regenbodo.*
LXXXIX. *Gozlenus epiſcopus Pariſienſis. Sancti Mederici tranſlatio.*
XC. *S. Pauli epiſcopi Leonenſis vita ſcripta.*
XCI. *Berthatii abbatis Caſinatis martyrium. Guaiferius princeps monachus in extremis.*
XCII. *Hadriano ſuccedit Stephanus V. Hugo cæcatus & tonſus Prumiæ.*
XCIII. *Florberti magiſtri obitus. S. Maximini & Fuldæ abbates.*
XCIV. *Societates ſancti Galli.*
XCV. *S. Arnulfi clericis aſſerta bona. Heinardus abbas ſancti Michaelis.*
XCVI. *Turbæ in cœnobio Miciacenſi.*
XCVII. *Patriciatus villa Floriaco reſtituta.*

LIBER XXXIX.

Ab anno Chriſti 886. ad annum 894.

I. *Pariſiorum obſeſſio a Nortmannis. S. Germani miracula. S. Medardi baſilica combuſta. Senones obſeſſa. Monaſteria diruta.*
II. *Carolus Pariſiis ſuccurrit.*
III. *S. Dionyſii & S. Botiani tranſlatio.*
IV. *S. Criſpini baſilicæ facta donatio.*
V. *S. Benigno reſtitutio facta. S. Sequani & Geminorum abbatia.*
VI. *Cariloco privilegium datum.*
VII. *Cuciaci parthenonis origo.*
VIII. *Dufera Trenorchio data. Iſodri abbatia & cella S. Reverani.*
IX. *Ansbaldi abbatis Prumiæ obitus.*
X. *Oxoniæ magna diſſenſio.*
XI. *Letenſe monaſterium.*
XII. *Pariſiacæ obſidionis continuatio. Meldarum obſidio.*
XIII. *Caroli præceptum de abbatiis eccleſiæ Naverenſis.*
XIV. *Hugo abbas obit. Gozlino abbati ſuccedit Ebolus.*
XV. *Riccardis auguſtæ purgatio & receſſus. Craſſi abdicatio.*
XVI. *Liutwardi malefacta in parthenone Brixenſi. Colonienſis ſynodus.*
XVII. *Doncheriacenſis cellæ origo.*
XVII. *Odo abbas S. Martini Turonenſis. Hugonis abbatis tempus obitus.*
XIX. *S. Martini Turonis revectio. Herbernus abbas, dein archiepiſcopus.*
XX. *Evrardus Senonum antiſtes obit. Geylo etiam epiſcopus Lingonum.*
XXI. *Belliloco facta donatio a Frotario archiepiſcopo.*
XXII. *Verdenſes & Fuldenſes abbates.*
XXIII. *S. Crucis monaſterium apud Firmanos.*
XXIV. *Erchemperti monachi legatio & geſta. Monachis in cauſis jurare nefas.*
XXV. *Carolus Craſſus obit. Imperium diviſum.*
XXVI. *Ceſſi commemoratio Angiæ inſtituta.*
XXVII. *Odo ſex Pariſios ſtrenue tutari pergit. Abbonis & Aimoini ſcripta.*
XXVIII. *Ebolus abbas S. Dionyſii, cujus corpus Remis.*
XXIX. *Fabula de ſublato S. Dionyſii corpore.*
XXX. *Beſuæ vaſtatio ſeptima, & martyria. Beſuæ abbates.*
XXXI. *Luxovii item ſtragem.*
XXXII. *Metenſe concilium. Sanctimonialibus ejectis velum redditum.*
XXXIII. *Arnulfi diplomata pro Cremifanio. Angiæ abbates.*
XXXIV. *S. Rembertus epiſc. obit, ſucceſſore Adalgario deſignato.*
XXXV. *Corbeiæ-novæ immunitas aſſerta. Metalenſe parthenium.*
XXXVI. *Abbatia Romanis Adelaidi data.*
XXXVII. *Rivipullenſis monaſterii origo.*
XXXVIII. *Farfenſes abbates.*
XXXIX. *Nortmannorum nova facinora. Odonis regis varia diplomata.*
XL. *Floriacenſes abbates.*
XLI. *Baluecenſi monaſterio ablata reſtituuntur.*
XLII. *Bernonis abbatis genus & initia.*
XLIII. *Giguiaci monaſterii origo.*
XLIV. *Laubienſis abbatia eccleſiæ Leodienſi tributa. Fabariæ privilegia renovata.*
XLV. *Cantuariæ præſules.*
XLVI. *Nortmannorum nova facinora.*
XLVII. *Ludovici regis Arelatenſis coronatio.*
XLVIII. *Salomon abbas S. Galli & epiſcopus.*
XLIX. *Hatto archiepiſcopus, ſancti Georgii cellæ auctor.*
L. *Feſtivum factum apud S. Gallum.*
LI. *Regenbodo Hiſpaniæ regimen Hardorado cedit.*
LII. *Heriſtenſe parthenium confirmatum.*

Walburga abbatissa obitus. Mollenbecanum monasterium, Corbeia-nova viri illustres.

LIII. *Corbeia Gallica abbates. S. Gentiani translatio. Officia claustralia, & homines Corbeiæ.*

LIV. *S. Vincentii translatio Vergiacum. Walcundus Befuæ abbas.*

LV. *Odonis diplomata pro Æduæ, Crassa, & Juncellis.*

LVI. *Samsonis abbatis Hispani, & Winitilæ eremitæ obitus. S. Hadriani monasterium.*

LVII. *Normanni Sithiu aliaque loca infestant. Sunzoni archiepiscopo Moguntino Hatto succedit.*

LVIII. *Chiemense monasterium S. Ruberto tribuitur, Aspertus episcopus Ratisponensis.*

LIX. *Corbeiæ novæ abbates, & alii eventus.*

LX. *Hucbaldo monacho donatio facta.*

LXI. *Abbatis electio monachis S. Petri Senonensis asserta S. Columbæ monachis refugium datum.*

LXII. *Nantuaco restitutio facta ab Aureliano. Nantuacenses abbates.*

LXIII. *Bellilocenses abbates.*

LXIV. *Lamberti Vendomis filii nativitas, S. Vincentii ad Volturnum abbates.*

LXV. *Sancta Christina monasterio imperialis tuitio asserta.*

LXVI. *Angelurius & Ragemprandus abbates Casinenses.*

LXVII. *Tornacensis cœnobii incendium.*

LXVIII. *Conspiratio in Odonem regem. Carolus Simplex rex dictus.*

LXIX. *Eboli abbatis mors, Abbates Diorrhinni & Prutenses.*

LXX. *Cluniacus Guillelmo comiti datur.*

LXXI. *Alfo cella Adremarcensibus asserta, Adremarcenses abbates.*

LXXII. *Sancti Romani abbatia apud Senonas restructa.*

LXXIII. *Pruma direpta, Regino abbas. Carolus princeps ibidem tonsus. Meginandus Rotila cæsus.*

LXXIV. *Arnulfi dum S. Emmeramno, Tutonis item episcopi.*

LXXV. *Remensis synodi actus. Sithiensis abbatia a Balduino comite occupata.*

LXXVI. *S. Vedasti Atrebatas relatio per Dodilonem episcopum.*

LXXVII. *S. Medardi abbatia Fulconi data pro Vedastina.*

LXXVIII. *Fulconis querela de Dodilone episcopo.*

LXXIX. *Privilegium de Avennaco.*

LXXX. *Vualtero archiepiscopo Fulco scribit.*

LXXXI. *Remiæ fundia instaurata. Hucboldi doctrina & scripta.*

LXXXII. *S. Gibriani translatio ad sanctum Remigium.*

LXXXIII. *Mancionis epistola de presbytero conjugato.*

LXXXIV. *Odonis diploma pro S. Medardo.*

LXXXV. *Æduensi episcopo interdicta subiectio abbatiæ Flaviniacensis.*

LXXXVI. *Cormarico facta donatio.*

LXXXVII. *S. Theuderii monasterium reformatur per Derbenses.*

LXXXVIII. *Arnulfi pietas & munificentia in Cremifanum.*

LXXXIX. *Adalberonis dictum de religione sancti Galli monachorum.*

XC. *S. Salvatoris de Valle-Dei monasterium.*

XCI. *Arnulfi expeditio in Italiam.*

XCII. *Diploma ejus pro Tullo-Leucorum*

XCIII. *Laureshami Adalberonem abbatem instituit.*

XCIV. *Hildegardis Chemissem relegata.*

XCV. *Tuto episcopus Ratisponensis. S. Emmerammi exemtio.*

XCVI. *Medinnum-monasterium canonicis datum.*

XCVII. *Odonis regis donatio. S. Dionysio.*

XCVIII. *Auriliacensis monasterii origo.*

XCIX. *Gerfredi monachi purgatio.*

LIBER XI.

Ab anno Christi 895. ad annum 900.

I. Triburiense concilium.

II. S. Bertæ reliquiæ Eresteim exceptæ. Pœnitentia ob homicidium.

III. *Zuentiboldi diplomata pro sancto Michaele ad Mosam, & pro Epternaco.*

IV. *Ludelmus episcopus Tullensis.*

V. *Mosburgensis abbatia.*

VI. *Aureliani archiepiscopi obitus.*

VII. *Formosi bulla pro Gigniaco. Vidonis diploma pro Bobio.*

VIII. *S. Vandregisili & S. Ansberti corpora Carnotas illata. S. Chaletrici episcopi tumulus.*

IX. *Plegmundi Cantuariensis acta.*

X. *Johannes Æthelingiæ abbas necatus.*

XI. *Arnulfus imperator. Formosi papæ mors & successores.*

XII. *Zuentiboldi litteræ pro Gregoriamis & Diorrhamis.*

XIII. *Ejusdem quædam facta, conjugium, & diploma.*

XIV. *Capellæ dedicatio apud Lemovices.*

XV. *Portuensis Synodus Sancti Martini ad montem Aureolum monasterium, S. Martini de Monte-rotundo.*

XVI. *Rotberti comitis charta pro S. Martino.*

XVII. *Odone rege mortuo solus Carolus regnat. Diploma ejus pro S. Dionysio.*
XVIII. *Carolus pacem init cum Zuentebaldo. Diplomata pro S. Apro, & pro S. Michaele.*
XIX. *Permutatio cum monasterio Gregoriano.*
XX. *S. Marculfi translatio Corbiniacum. S. Honorinæ Confluentium. S. Leutfredi Parisios.*
XXI. *Floriaco facta donatio.*
XXII. *S. Petri de montibus instauratum Monasterium. Gennadius abbas.*
XXIII. *Palatiolum monasterium duplex.*
XXIV. *Caroli diplomata pro Elnone, Auriliaco, & Crassa.*
XXV. *Sigefridus abbas Saviniaci.*
XXVI. *Ratbodus episcopus Trajecti.*
XXVII. *Regino Prumiensem abbatiam cedit Richario.*
XXVIII. *Hatto abbas Laureshamensis.*
XXIX. *Fabaria Salomoni episcopo tradita.*
XXX. *Leopardus Nonantulæ abbas.*
XXXI. *Arnulfus imperator obit.*
XXXII. *Ludovicus filius ejus succedit. Ejus diploma de S. Apro. Ludovicus Orbuc imperator.*
XXXIII. *Romani Pontifices.*
XXXIV. *Ælfredo regi succedit Edvardus. Glocestriæ monasterium.*
XXXV. *Fulconi archiepiscopo succedit Herivæus.*
XXXVI. *Baldwino data S. Bertini Abbatia. S. Bertini, S. Medardi, & S. Vedasti abbates.*
XXXVII. *S. Vvinnoci translatio Bergas.*
XXXVIII. *Caroli litteræ pro S. Andechio & sancto Ebrulfo.*
XXXIX. *Betto S. Columbæ monasterium nouit ornatque.*
XL. *Rodulfus abbas Belliloci.*
XLI. *Novientenses & Mauri-monasterii abbates.*
XLII. *Corbeiæ-novæ abbates.*
XLIII. *Ambrosiana basilicæ abbates.*
XLIV. *Grimlaici regula solitariorum.*
XLV. *Jejunia triduana ut olim indicta.*
XLVI. *Bucbaugienses parœcnomi instituti.*

LIBER XLI.

Ab anno Christi 901. ad annum 915.

I. SÆculi decimi status. Ordinis quoque monastici.
II. *Hungarorum primæ clades.*
III. *Lucedium Vercellensi ecclesiæ unitum.*
IV. *Nonantulæ incendium.*
V. *Coronatæ abbatia Comensi unita ecclesiæ. S. Abundii abbatia.*
VI. *S. Remigii in suam basilicam relatio.*
VII. *S. Benigno factæ donationes. Conversorum donationes.*
VIII. *S. Medardi translatio Divionem an vera.*
IX. *Milidoni B. Mariæ ecclesia.*
X. *Stephanus Lambiensis abbas. Hersfeldenses abbates.*
XI. *Placitum pro Coxanensi monasterio. Portunius ex rege monachus.*
XII. *Caroli diploma pro Corbeia.*
XIII. *Ambertæ abbatia.*
XIV. *S. Mariæ de Crassa facta donatio.*
XV. *Sanctæ Crucis monasterium Burdegalæ instauratum.*
XVI. *S. Trudperti monasterium conditur.*
XVII. *Radperti monachi S. Galli obitus. Lis Tutonis episcopi cum Richario abbate.*
XVIII. *S. Germani Pratensis abbates & decani. Caroli præceptum pro eodem & pro sancto Dionysio.*
XIX. *Dovercnse monasterium Virzionem translatum.*
XX. *Grimbaldi abbatis obitus.*
XXI. *S. Johannis colla apud Helvetios.*
XXII. *Ludovici donatio facta S. Emmerammo.*
XXIII. *S. Sabini monasterium Placentiæ.*
XXIV. *Bobio privilegia duo data.*
XXV. *Casinas monasterium instauratum.*
XXVI. *Soricinii instauratio, & veteris monasterii S. Michaelis.*
XXVII. *Balma Gigniaco data. Balmæ complures.*
XXVIII. *Ludelmus Tulli episcopus obit.*
XXIX. *Patriacus S. Dionysio restituitur.*
XXX. *Barisiacus Rotberto Elnonensi abbati concessus.*
XXXI. *Corbiniaci monasterium.*
XXXII. *Altahæ facta donatio. Trevirensia monasteria.*
XXXIII. *Romani pontifices.*
XXXIV. *S. Augendi monachorum controversia.*
XXXV. *Martinianus monachus, ejusque scripta.*
XXXVI. *Auxilius an monachus.*
XXXVII. *Adelfonsi regis epistola ad canonicos S. Martini.*
XXXVIII. *Monasteria circum sancti Jacobi apud Hispanos ecclesiam.*
XXXIX. *S. Vincentii de Pino monasterium.*
XL. *Novaliciense monasterium vastatur a Sarracenis.*
XLI. *Montis-olivi monasterio legata ecclesia.*
XLII. *S. Johannis abbatia sancti Benigni monachis data.*
XLIII. *S. Apri confirmatæ possessiones.*
XLIV. *Frederunæ reginæ doc.*

XLV. *Resbacenſis abbatia Pariſiacæ eccleſiæ data.*
XLVI. *Judicium pro Romanenſi monaſterio. Synodus apud S. Tiberium.*
XLVII. *Mauri-monaſterii abbates.*
XLVIII. *Regino chronicon abſolvit. S. Maximini inventio.*
XLIX. *Adalbero Auguſtenſis inviſit S. Gallum.*
L. *Cremifanium vaſtatum.*
LI. *Laubia & Foſſa Leodicenſi eccleſiæ confirmatæ.*
LII. *Troſleianum concilium.*
LIII. *Odonis & Adhegrini feceſſus Balmam.*
LIV. *Adhegrinus & Drogo eremitæ.*
LV. *Geraldi comitis obitus, Auriliacenſes abbates.*
LVI. *Lambertus Floriaci abbas. Aymo abbas Æduenſis cum eo res permutat.*
LVII. *Nortmanni a S. Benedicto fugati.*
LVIII. *Juncellenſe monaſterium Pſalmodienſi unitum.*
LIX. *S. Stephani de ſilvis origo.*
LX. *Cluniacenſis monaſterii primordia.*
LXI. *Blaſilla item parthenonis.*
LXII. *Romarici monaſterii tranſlatio.*
LXIII. *S. Severini tranſlatio Neapolim.*
LXIV. *Carnutum obſidio per Normannos. Rollonis converſio.*
LXV. *Corbeiæ veteris abbates.*
LXVI. *Egmondæ monaſterium.*
LXVII. *Nonentulæ abbates. Amiatino monaſterio decimæ datæ.*
LXVIII. *Ludovici Germaniæ regis ſucceſſor Conradus. Carolus rex in Lotharii regno. Conradus ad S. Gallum.*
LXIX. *Notberi, Balbuli, & Tutilonis obitus.*
LXX. *Sintramnus ſcriptor inſignis.*
LXXI. *Hattonis archiepiſcopi verſutia & motus. Herigerus abbas ejus ſucceſſor. Fuldenſes abbates.*
LXXII. *Augienſes & Laureshamenſes.*
LXXIII. *Arnulfus ex epiſcopo monachus.*
LXXIV. *S. Benigni abbates.*
LXXV. *Centula inſtaurata.*
LXXVI. *Bellilocо facta donatio.*
LXXVII. *Magentiaci cella conditur apud Arvernos. Romani pontifices.*
LXXVIII. *Sancto Martino de Pinuria facta donatio.*
LXXIX. *S. Petri de Eliſontia, & ſancti Iſidori origo.*
LXXX. *Bodonis monaſterium Tullenſi eccleſiæ reſtitutum. Vetus monaſterium ſancti Machaelis reſtructum.*
LXXXI. *Rogmerus ſancti Mathiæ Trevirenſi munificus.*
LXXXII. *Corbeia-nova & Meſchedenſis parthenones jura firmata.*
LXXXIII. *Turpio Lemovicenſis epiſcopus. Odonem ſacerdotem ordinat.*
LXXXIV. *Odo collationes juſſu ejus ſcribit.*
LXXXV. *S. Martialis abbates.*
LXXXVI. *Tutelenſis monaſterii origo & inſtauratio & abbates.*
LXXXVII. *Salomon epiſcopus captus. Augiæ abbates.*
LXXXVIII. *S. Vincentii ad Vulturnum, Caſæ-aureæ & Nonantulæ abbates.*
LXXXIX. *Sancti Sebaſtiani in monte ſacro initia. S. Pauli item Barcinonenſis. Wifredi comitis liberi.*
XC. *Cantuariæ præſules.*
XCI. *Stabulenſis abbas Adelolfus comes.*
XCII. *Betto fit epiſcopus Autiſiodorenſis.*
XCIII. *Tremorchi privilegia confirmata.*
XCIV. *Hegerus præſul Hammaburgenſis obit. Corbeiæ-novæ abbates & viri illuſtres.*
XCV. *Mathildis regina ortus & conjugium.*
XCVI. *Leoni abbati Caſinati ſuccedit Johannes. Capuæ monaſterium exſtruit.*
XCVII. *Gennadii epiſcopi teſtamentum. Monaſteria ab eo exſtructa.*
XCVIII. *Garciæ & Ordonii regum donatio facta S. Juliano.*

LIBER XLII.

Ab anno Chriſti 916. ad annum 927.

I. NOvi in Gallia motus.
II. *Celſimonenſis monaſterii initia.*
III. *Balneolenſe monaſterii privilegia renovata.*
IV. *S. Walburgis cella.*
V. *Diploma pro S. Michaele ad Moſam. S. Apro facta reſtitutio.*
VI. *Wiborada recluſa.*
VII. *Udalrici ſtudio apud S. Gallum.*
VIII. *Berengarii diploma pro S. Julia Brixienſi.*
IX. *Friderunæ reginæ obitus & donationes.*
X. *Corbiniacum Remigianis datur.*
XI. *Latiniacum S. Dionyſio.*
XII. *Dolenſis monaſterii initia.*
XIII. *S. Gildaſii cœnobium conditur.*
XIV. *Veſtes blavinæ in monacho culpatæ, Navenſes abbates.*
XV. *Figiacenſes & Conchenſes abbates.*
XVI. *Craſſa facta donatio.*
XVII. *Fuldenſes abbates.*
XVIII. *Gerardi Bronienſis monaſticæ profeſſio.*
XIX. *Caroli duo diplomata pro S. Germano.*
XX. *Betto epiſcopus Autiſiodorenſis obit.*
XXI. *Gualdricus ſuccedit.*
XXII. *S. Benigni abbates.*
XXIII. *Willelmus pii obitus.*

XXIV.

XXIV. *Placitum pro cœnobio Montis-olivi.*
XXV. *Radbodi Trajectenſis epiſcopi mors.*
XXVI. *Monaſterium ad Danubium. Hirſaugiæ abbates.*
XXVII. *Conradi regis obitus. Heinricus ſucceſſor.*
XXVIII. *Faucenſi monaſterio quædam donantur.*
XXIX. *Uncrimnus monachus S. Michaëlis ad Moſam.*
XXX. *Dervenſes ob Hungaros fugitivi.*
XXXI. *Caroli præceptum pro eccleſia S. Clementis Compendienſi.*
XXXII. *VValo epiſcopus Æduenſis obit.*
XXXIII. *Farfenſes abbates.*
XXXIV. *S. Sebaſtiano de Silis facta donatio.*
XXXV. *Graudus epiſcopatum abdicat. Silentii eremitoria.*
XXXVI. *S. Adriani & ſanctæ Natalis monaſterium.*
XXXVII. *Alveldenſis cœnobii origo. Victa ejus loci monachus doctus.*
XXXVIII. *Novi motus in Gallia. Turbæ in electione Tungrenſis epiſcopi. Richarius abbas prælatus.*
XXXIX. *Laubienſes abbates & viri docti. Abbates S. Michaëlis ad Moſam.*
XL. *Salomon epiſcopus & abbas ſancti Galli obit. Hartmannus abbas. Rachildis incluſa.*
XLI. *Remis duo monaſteria S. Petri.*
XLII. *Heinrici pax cum Carolo.*
XLIII. *Caroli præcepta pro Foſſatis, Elnone, &c.*
XLIV. *Silviniacenſis cellæ initia.*
XLV. *Corbeiæ-veteris abbates.*
XLVI. *Calæ abbatia Haganoni data. nova ſeditionis cauſa.*
XLVII. *Gerardus Bronienſis ſit diaconus. Abbonis ſermones.*
XLVIII. *Epiſcopi Belvacenſes & Tullenſes.*
XLIX. *Augia turbæ & ſanguis Chriſti.*
L. *Camenſes abbates.*
LI. *S. Laurentii abbatia Narbonenſi eccleſiæ confirmata. Agius abbas Vabrenſis.*
LII. *Superadi monaſterium inſtauratum.*
LIII. *Samonenſe item monaſterium.*
LIV. *Roberto cæſo, & Carolo capto Rodulfus coronatur. S. Petri Vivi abbates.*
LV. *S. Berchario Radulfus ſe commendat. Dervenſes ac Foſſatenſes ad ſua redeunt.*
LVI. *Diacus Floriacenſibus aſſertus.*
LVII. *Altæ res civiles in Lotharii regno.*
LVIII. *Guibertus Gemblaci cœnobium ſtruit. Monaſterii initia.*
LIX. *Johannis abbatis Gorzienſis vitæ primordia. Studia & amici.*
LX. *S. Petri Metenſis monacharum exemplo proficit. Plures Alios conſulit.*
LXI. *Italiam luſtrat.*
LXII. *Ennoldus Tullii floret. Humbertus eum eo ſecedit.*
LXIII. *Conſilium de receſſu in Italiam impeditum.*
LXIV. *Sigiſmundus epiſcopus, & Haico abbas mortui. Adelbardus Hirſaugienſis obit. Corbeiæ-novæ privilegia renovata.*
LXV. *S. Columbæ Nazaræ monaſterium.*
LXVI. *Rodulfi varia facta, & morbus apud S. Remigium.*
LXVII. *Ejus præcepta pro S. Martino Æduenſi & Trenorchio.*
LXVIII. *Aliud pro ſancto Vincentio Lauduneſi.*
LXIX. *S. Maxentii abbatis tranſlatio.*
LXX. *Hildebertus ſit præſul Moguntinus. Hadamarus abbas Fuldenſis.*
LXXI. *Udalricus præſul Auguſtenſis.*
LXXII. *Hartmanno abbati S. Galli ſuccedit Engilbertus.*
LXXIII. *Hungari Italiam vaſtant. S. Sixti cœnobium combuſtum.*
LXXIV. *Normannorum nova facinora. Hugo quinquennis archiepiſcopus deſignatus.*
LXXV. *S. Galli monaſterium ab Hunnis direptum. VViborada martyrium.*
LXXVI. *S. Ghiſleni corpus inventum.*
LXXVII. *Rotgerus comes abbas Elnonenſis.*
LXXVIII. *Rodulfi præceptum pro ſancto Benigno.*
LXXIX. *Chartæ pro Foſſato, Nobiliaco, & Monte-olivi.*
LXXX. *S. Dicitur monaſterium. Iſauri epiſcopi obitus.*
LXXXI. *Normanni & Hungari novas ſtrages edunt.*
LXXXII. *Azmo abbas Æduenſis Tortiliacum emit.*
LXXXIII. *Hugo Arelatenſes comes fit rex Italiæ.*
LXXXIV. *Hirſaugiæ abbas Diethmarus.*
LXXXV. *Grandesheimenſes abbatiſſæ. Herſfeldenſes abbates.*
LXXXVI. *Benno fit epiſcopus Mettenſis.*
LXXXVII. *Gallica turbæ.*
LXXXVIII. *Bernonis abbatis teſtamentum & obitus. Odo & VVido loco ejus abbates.*
LXXXIX. *Gerbaldi donatio Cluniaco facta.*
XC. *Bernonis ſanctitas & merita.*
XCI. *Odonis abbatis recte facta.*
XCII. *Cluniacenſium ritus & diſciplina.*
XCIII. *Celſiniacenſi monaſterio donatio.*
XCIV. *Johannes Belliloci abbas & ſucceſſores.*
XCV. *Ethelſtani donatio eccleſiæ Cantuarienſi.*

LIBER XLIII.

Ab anno Christi 928. ad annum 938.

I. Francia turbæ. Odalricus episcopatum Remensem regit.
II. Johannis papæ successores.
III. Ejus littera pro Odone abbate Cluniacensi.
IV. S. Benigni abbates & status.
V. Bosoais charta pro Dervo.
VI. Flaviniaci status. Æduensium episcoporum catalogus emendatur. Rodulfi diploma pro S. Audoeno. Hugonis regis pro S. Tenderio.
VII. Folcuini episcopi elevatio.
VIII. Brenium monachi a Gerardo inducti. Cuvinii cella.
IX. Benno episcopus excœcatus.
X. Frodoardus Rotgero archiepiscopo libros carminum dicit. Ejus natales, opera, & monachatus.
XI. Hersfeldenses abbates episcopi.
XII. Novalicienses abbates.
XIII. Bobiensibus restituta possessiones.
XIV. Mors Johannis papæ & Caroli regis.
XV. Ethelstani Regis pietas.
XVI. Nonantulæ abbates.
XVII. Floriacensis monasterii reformatio per sanctum Odonem.
XVIII. Regula propagatio denuo asserta.
XIX. Romanense monasterium Odoni committitur.
XX. Hugo Fuziaci præpositus obit. Gerardus item episcopus Matisconensis.
XXI. Fulco comes abbas S. Albini.
XXII. Farfensis abbas Ratfredus.
XXIII. Artaldus sit archiepiscopus Remensis.
XXIV. Cluniaco data facultas alienos recipiendi monachos. Rodulfi donatio.
XXV. Tutelensis monasterii instauratio. Rodulfi hac de re diploma.
XXVI. Ademari testamentum & sepultura.
XXVII. Ratherius episcopus Veronensis. S. Michaelis monasterium, aliaque Caietæ.
XXVIII. Alfonsus rex monachus.
XXIX. Tuto Ratisponæ episcopus obit. Weribinense privilegium.
XXX. Walbertus Corbeiæ abbas fit episcopus Noviomensis. Berengarius abbas S. Præcordii corpus obtinet.
XXXI. Ingrannus fit episcopus Laudunensis.
XXXII. Hucbaldus monachus Elnonensis abit.
XXXIII. Bronense monasterium privilegio donatur.
XXXIV. Majori-monasterio præceptum immunitatis confirmatum.
XXXV. Rodulfi præceptum pro monasterio Montis-olivi.
XXXVI. Johannis papæ privilegium pro Vizeliaco, ejusque incarceratio.
XXXVII. Ratherius exsul librum scribit.
XXXVIII. Clerici ipsi infesti.
XXXIX. Culpatus quod in quadam abbatia clericos monachis substituisset.
XL. Ratherii quædam scripta in exsilio.
XLI. Berta Suessionensis abbatissa.
XLII. Gualdricus Antisiodori episcopus obit.
XLIII. Gorziensis monasterii reformatio, & viri illustres.
XLIV. Humbertus & Andreas illis se adjungunt.
XLV. Alique plures.
XLVI. Odilo abbas Stabulensis.
XLVII. Angilrammus ex primicerio monachus.
XLVIII. Blidulfus & alii.
XLIX. Johannis virtutes.
L. S. Galli & Augiæ abbates, Eberhardi sectatus.
LI. Arnulfus comes Sithiensis abbas.
LII. S. Maximini cœnobium reformatum.
LIII. Diethelmus & Marcuardus monachi docti.
LIV. Micraciacensis monasterii infelix status. Navenses abbates.
LV. Micracenses quidam illustres. Gradelo monachus Herensis.
LVI. S. Cypriani monasterium reparatur.
LVII. S. Augustini item monasterium Lemovicis. Aimo abbas S. Martialis.
LVIII. Casinas monasterium.
LIX. Adelpertus abbas Cusinas.
LX. Boso sepultus apud S. Remigium. Wicfredus episcopus Teruanensis. Odo abbas Mastiaci.
LXI. Colla S. Ghisloni monachis restituta.
LXII. Elfegus episcopus Wintoniensis.
LXIII. Dunstani primordia & monachatus.
LXIV. Rudesindus episcopus cellam novam condit.
LXV. Rodulfi regis mors & sepultura. Ludovici Transmarini coronatio. Wilhelmus ex monacho Senonum antistes.
LXVI. Heinricus rex humatus Quidelinburgi.
LXVII. Johanni papæ Leo VII. succedit.
LXVIII. Episcoporum mortes. Concilium apud Altheim.
LXIX. Gorziensium inopia relevata.
LXX. S. Apri reformatio. Virdunenses canonici ibidem monachi facti.
LXXI. Senonensis monasterii reformatio.

LXXII. *Dervenſis item abbatia.*
LXXIII. *Groningenſe, & S. Stephani Auguſtenſe cœnobia condita.*
LXXIV. *Ratfredi Farfenſis abbatis interitus. Campo necis auctor in ejus locum intruſus.*
LXXV. *Odo Cluniaci abbas Romam petit. Sancti Pauli monaſterium inſtaurat.*
LXXVI. *Latro ab Odone monachus factus. Cluniaco facta donationes.*
LXXVII. *S. Poncii Tomerienſe monaſterium dotatur.*
LXXVIII. *Cantogilenſis monaſterii initia.*
LXXIX. *Hungarorum infeſtationes. Beſua & Savigniaci, aliorumque monaſteriorum tacenda. S. Agili abbatis tranſlatio.*
LXXX. *Epiſcopi ex noſtro ordine.*
LXXXI. *Ludovici præceptum pro ſancto Amando. Abbates ejus loci.*
LXXXII. *Donatio facta S. Benigno. Faveraiam & Offonis monaſteria.*
LXXXIII. *Monaſteria per S. Odonem reformata. S. Juliani Turonenſe.*
LXXXIV. *Sarlatenſe monaſterium.*
LXXXV. *Silentium quatenus ab Odone commendatum. Abſtinentia a carnibus & medicamentis.*
LXXXVI. *Moiſiacenſes abbates.*
LXXXVII. *Magdeburgenſe monaſterium condatur ab Ottone.*
LXXXVIII. *Fuldenſe & S. Galli monaſteria cremata.*
LXXXIX. *Corbeiacum a rege expugnatum.*
XC. *Leonis papæ diplomata Floriaco data. Garlandus ex monacho archiepiſcopus Seanenſis.*
XCI. *Leonis papæ epiſtola pro Rivipullo.*
XCII. *Mulierum acceſſus in monaſteria prohibitus.*
XCIII. *S. Theotfredi monaſterium inſtauratur. Auriliacenſes abbates.*
XCIV. *Moguntia archiepiſcopi monachi.*
XCV. *Adelaïs a Lothario ſponſo dotata.*
XCVI. *Guntharius fit epiſcopus Ratiſponenſis.*
XCVII. *Senonienſium res confirmatæ, & abbates.*

LIBER XLIV.

Ab anno Chriſti 929. ad annum 947.

I. *Res civiles anni ſequentis.*
II. *Gorzienſibus ablata reſtituuntur a Boſone.*
III. *Odonis abbatis iter duplex Romam & facta. Cluniaco privilegium datum.*
IV. *Farfenſis monaſterii abbates, & infelix ſtatus.*
V. *Lotharii donatio facta monaſteriis ſanctæ Floræ. S. Petri monaſterium eò unitum.*
VI. *S. Bavonis monaſterium inſtauratur. Gerardus Aralenſium calculo liberat.*
VII. *Diſcidia continua inter Francos. S. Remigio facta donatio. Artaldus archiepiſcopus expulſus. Erodoardus in cuſtodia poſitus.*
VIII. *Gemmeticum inſtauratur.*
IX. *S. Hilarii item cœnobium.*
X. *Angeriacum quoque cœnobium.*
XI. *Ebalo S. Michaelis & S. Maxentii cœnobia reſtituit.*
XII. *S. Juliano Turonenſi facta donationes. Item S. Pontio Tomeriarum.*
XIII. *Lezatum monaſterium & Manſus-Garnerii conduntur.*
XIV. *Adaſio abbati ſancti Sori monaſterium commiſſum.*
XV. *S. Mariæ de Piaſca parthenon.*
XVI. *Bobienſium privilegia confirmata.*
XVII. *Dunſtanus in palatium accitus, tum exſul.*
XVIII. *Glaſtonia abbas monaſterium reſtituit.*
XIX. *Æthelwoldi prima facta, & monaſtica profeſſio.*
XX. *Artaldus Remenſi archiepiſcopatu denuo privatus.*
XXI. *Conſpiratio in Ottonem.*
XXII. *S. Arnulfi monaſterium datur monachis. Arbertus primus abbas.*
XXIII. *Mediolacenſe monaſterium emendatur.*
XXIV. *Blandinienſe inſtauratur.*
XXV. *Elizierus Floriaci monachus.*
XXVI. *Trenorchii bona & jura confirmata.*
XXVII. *Wilfelmo Cantuaria archiepiſcopo ſuccedit Oda factus monachus.*
XXVIII. *Cantuarienſes præſules ſemper monachi.*
XXIX. *Everhamenſis monaſterii ſtatus.*
XXX. *Perſecutio in monachos.*
XXXI. *Udalricus reliquias Agauno acceptas Augia reponit. Wolfgangus ibi ſtudet.*
XXXII. *Odo abbas Cluniaci Aymardum ſubſtituit.*
XXXIII. *Monaſterium S. Martini de Caſtaniera.*
XXXIV. *Ludovicus rex ab omnibus agnitus.*
XXXV. *Floriacenſium ſocietas cum S. Martiali & Sollemniaco.*
XXXVI. *S. Martialis abbates. Ademari Cabanenſis proſapia.*
XXXVII. *Oda abbas Roma ægrotat.*
XXXVIII. *Duo alii Odones.*
XXXIX. *S. Odo abbas moritur.*

XL. *Scripta ejus & diſcipuli.*
XLI. *Odonis ſucceſſores. S. Juliani abbates.*
XLII. *Johannes & Malgodus S. Odonis vitæ Scriptores. Salernitana monaſteria.*
XLIII. *Adhegrinus eremita.*
XLIV. *Drogonis tironis vanitas ut repreſſa. Archembaldi abbatis Floriacenſis geſta.*
XLV. *Archembaldus alter abbas S. Apri. Donatio facta S. Michaeli ad Moſam.*
XLVI. *Hugo archiepiſcopus Rotomagenſis.*
XLVII. *S. Maximini Trevirenſis baſilica dedicatio. Friderici abbatis Andagavenſis obitus.*
XLVIII. *Mediani monaſterii reformatio. Lotharienſes duces. Gorzienſium laus.*
XLIX. *Corbeia-nova varii eventus.*
L. *B. Theco abbas martyr.*
LI. *Cralonis reſignata S. Galli abbatia.*
LII. *Hugo & Lotharius munifici in baſilicam Ambroſianam.*
LIII. *Artaldi epiſcopi novi conatus.*
LIV. *Willelmus dux Normannorum cæſus.*
LV. *Anno abbas Miciacum reſtituit. Lebaldi monachi ætas. Gemeticæ abbates.*
LVI. *Marini papæ privilegium pro Vizeliaco.*
LVII. *Cluniaco facta donationes.*
LVIII. *Patriciacenſi item cellæ.*
LIX. *Budinus abbas Savigniaci inſtaurator.*
LX. *Turonis S. Juliani baſilica dedicatur.*
LXI. *Martino abbati S. Cypriani ſuccedit Aymo.*
LXII. *Balduinus abbas Caſinenſis.*
LXIII. *Marini papæ privilegium pro Caſino. Sanctis Vincentii ad Vulturnum abbates. Majelpotus cum Balduino abbas.*
LXIV. *In Francia turbæ & direptiones.*
LXV. *Ludovici præceptum pro Rodenſi monaſterio.*
LXVI. *Cadroæ & Macalani vitæ initia & monachatus.*
LXVII. *Voalcodorenſis monaſterii primordia. Macalanus primus abbas. Cadroe præpoſitus, mox abbas.*
LXVIII. *S. Michaelis monaſterium in Torraſcia regit Macalanus.*
LXIX. *Alia monaſteria ab Eilberto & Herſendo conſtructa. Eilberti comitis genus.*
LXX. *S. Voandregiſili & aliorum tranſlatio Blandinium.*
LXXI. *S. Bertini monaſterii reformatio per S. Gerardum.*
LXXII. *Ratherius Brunonis præceptor.*
LXXIII. *Cluniaci res auctæ. Fulcherius Flaviniaco Jeroſolymam profectus.*
LXXIV. *Theotolo archiepiſcopus ſepultus ad ſanctum Julianum.*
LXXV. *S. Remigii Remenſis reformatio.*
LXXVI. *Corbeiæ-veteris abbates. Ratboldus abbas.*
LXXVII. *Geraldus archiepiſcopus Cluniaci fit monachus.*
LXXVIII. *Trenorchio quædam a Girfredo archiepiſcopo conceſſa. Turbæ de eligendo ſucceſſore.*
LXXIX. *Cantioli monaſterii origo.*
LXXX. *Barcinonenſe monaſterium.*
LXXXI. *S. Felicis Gunxalenſis monaſterium.*
LXXXII. *S. Savini Tarbeenſe monaſterium inſtauratur. Abbates ejus loci.*
LXXXIII. *Ogo abbas fit epiſcopus Leodicenſis.*
LXXXIV. *Airicus abbas Indenſis reliquias obtinet.*
LXXXV. *S. Glodeſindis monaſterium reflorefcit. Haſtenſis abbatia ei data.*
LXXXVI. *S. Trudonis monaſterio præfectus Adalbero.*
LXXXVII. *Societas renovata inter S. Gallum & Augiam.*
LXXXVIII. *Thietlandus an primus abbas Einſidlenſis.*
LXXXIX. *Hugo rex an monachus.*
XC. *Alberici donatio facta monaſterio S. Andreæ.*
XCI. *Agapiti papæ juſſu Caſinates ad ſua redeunt. Gorzienſes ad S. Paulum miſſi.*
XCII. *Anſteus abbas S. Arnulfi inſignis.*
XCIII. *Ludovicus rex Artaldum veſtituit. Otto apud S. Dionyſium & S. Audoenum orat.*
XCIV. *Eadmundus rex Glaſtoniæ ſepultus. Edredus rex quam Dunſtano addictus.*
XCV. *Ethelwodus fit abbas Abendoniæ. Oſgarum monachum mittit Floriacum.*
XCVI. *Mathildis regina a filiis vexata.*
XCVII. *Rachildis recluſæ obitus.*
XCVIII. *S. Hunegundis tranſlatio.*
XCIX. *Cadroe Walcodori abbas.*
C. *Guibertus apud Ottonum male audit.*
CI. *Ludovici præceptum pro Cluniaco.*
CII. *Virdunenſis ſynodus.*
CIII. *Widonis abbati Stirbenſi ſuffectus Womarus. Folcuinus illic monachus.*
CIV. *Hildegardis abbatiſſa S. Lupi Turonis.*
CV. *Bernardus abbas Bellilocі.*
CVI. *Monachi apud S. Eparchium reſtituti.*
CVII. *Nonantulæ ſtatus.*

LIBER XLV.

Ab anno Chriſti 948. ad annum 957.

I. INgelheimii ſynodus. Farabertus epiſcopus Tungrenſis Laubiis infeſtus.
II. S. Apri bona aucta & confirmata. Berhardus abbas S. Martini Metenſis.
III. Humolariæ introducuntur monachis.
IV. Donati & donatæ Cluniaci.
V. Mayoli patria & parentes. Valentiola ab ejus patre data Cluniaco.
VI. Ejus ſtudia & dignitates in ſæculo. Sarracenorum & Hungarorum clades. Veſontionenſem archiepiſcopatum recuſat.
VII. Cluniaci ſit monachus, bibliothecarius & aperiſarius.
VIII. Aymardi coadjutor eligitur.
IX. Aymardi zelus & Mayoli modeſtia.
X. Monaſt.-majoris deſcriptio.
XI. Monaſterii illius origo.
XII. Montis-olivi monaſterio Alodus datur.
XIII. Concordia inter Balueolenſe & Rodenſe monaſteria.
XIV. Geyſekæ cœnobium conditur. Corbeiæ-novæ abbates.
XV. Fuldenſis novæ baſilicæ dedicatio.
XVI. Lindaugia cremata. Ludolfus ad ſanctum Gallum.
XVII. Farfæ plures abbates, & direptio Bullæ-aureæ.
XVIII. Turketulus cancellarius fit monachus. Crulandam inſtaurari curat. Litterati eo confluunt.
XIX. Ragembaldus monachus fit epiſcopus Ambianenſis. Aridius abbas S. Benigni.
XX. Trenorebienſe concilium.
XXI. Saviniaco privilegium concedit Burchardus Lugdunenſis.
XXII. Patricianum monaſterium conditur.
XXIII. Cadroe S. Clementis monaſterio præfectus.
XXIV. Ottonis munificentia in Einſidlenſes. Gregorius eo ſe recipit.
XXV. Aligernus fit abbas Caſinenſis.
XXVI. Raculfenſe monaſterium Cantuarienſi eccleſiæ datum.
XXVII. Res civiles anni ſequentis. S. Sixti monaſterio Placentino privilegium datum.
XXVIII. Derthonenſis monaſterii primus abbas Gezo.
XXIX. S. Petri apud Carnutas monaſterium reſtituitur. S. Eligii monaſterii varius ſtatus.
XXX. Mabbo epiſcopus cum ſancti Paulæ corpore Floriacum ſecedit.
XXXI. Drogonis monachi receſſus in eremum, & tentatio.
XXXII. Salmurenſis cœnobii primordia.
XXXIII. S. Ebrulfi & aliorum tranſlatio.
XXXIV. Cluniaci quædam monumenta.
XXXV. Iciodorenſe monaſterium inſtauratur.
XXXVI. Agapiti papæ privilegium pro Coxano. Sunniarii comitis donatio facta Craſſæ. Craſſæ abbates.
XXXVII. Latium villa S. Arnulfo data.
XXXVIII. Magdeburgenſes abbates.
XXXIX. Kero comes fratur conſcriptus S. Galli.
XL. Dulquito abbati Alveldenſi ſubjicitur S. Prudentii cœnobium.
XLI. Gomeſanus abbas Hildenſis.
XLII. Ramiri regis ſepultura & monaſteria.
XLIII. SS. Valaricus & Richarius Sithiu tranſlati.
XLIV. Fanis caſtrum condit Fridericus. Bavum item caſtrum S. Michaelis abbatiæ diſpendio.
XLV. S. Mariæ Laudunenſis abbatiæ Gerberga data.
XLVI. Adelgagi præſulis epiſtola ad Frodoardum. Frodoardus monachus & abbas.
XLVII. S. Glodeſindis tranſlatio.
XLVIII. Strudenſis monaſterii exeuntes.
XLIX. Stephani epiſcopi Arvernenſis teſtamentum.
L. S. Enimiæ-cella a Stephano Mimatenſi fundata.
LI. S. Orientii parthenon conditur.
LII. Agapiti papæ privilegia pro Rivipullo & Craſſa.
LIII. Ejuſdem epiſtola pro Celſinianis.
LIV. Privilegium pro S. Vincentio ad Vulturnum. Ratherius Veronæ reſtituitur.
LV. Elfegi epiſcopi Wintoniæ obitus.
LVI. Ludovici præcepta pro monaſterio Coxano & Biſuldunenſi.
LVII. Monachi apud S. Vitonum inſtituti. Humberti abbates duo.
LVIII. S. Arnulfo facta donatio.
LIX. Coſæ abbatia S. Remigio reſtituta.
LX. Monachi reſtituti apud S. Baſolum.
LXI. Palidenſe monaſterium conditur.
LXII. Auguſtana ſynodus.
LXIII. Helmenſtadia facta donatio, & confirmatio Geyſekæ.
LXIV. Boſo epiſcopus Merſeburgenſis monaſterium condit.
LXV. Synodus in monaſteria S. Theoderici.
LXVI. Turbæ in regno Ottonis. Ratherius epiſcopus Leodicenſis.

 LXVII.

LXVII. *Eincldus abbas Mettas liberat. Vultmarus abbas Blandinienſis. Cadroa miracula. Gemblacenſes abbates.*
LXVIII. *Anno abbas apud S. Gallum intruſus, Magdeburgo facta donatio.*
LXIX. *Coxanenſis baſilica dedicatio. Rodenſi monaſterio facta donatio.*
LXX. *Ludovici regis obitus & ſepultura. Lotharius coronatur, Diploma eius pro S. Bavone.*
LXXI. *Fulcarius fit epiſcopus Noviomenſis, Gerardus decanus S. Medardi.*
LXXII. *Laubienſes Hungarorum obſidione liberati.*
LXXIII. *Gerlannus & Fridericus archiepiſcopi mortui. Thiotardus item Hildenſheimenſis epiſcopus.*
LXXIV. *S. Heldulfi tranſlatio.*
LXXV. *Cralo abbas redit ad S. Gallum. Victoris monachi fortuna.*
LXXVI. *Rationis monachi VVerdenſis geſta.*
LXXVII. *Ravennenſes abbates.*
LXXVIII. *Lotharii præceptum pro S. Remigio.*
LXXIX. *S. Petro Carnutenſi facta donatio.*
LXXX. *Flaviniaci præpoſiti.*
LXXXI. *Oydellis villa Cluniaco data.*
LXXXII. *Monti-majori facta donatio. Alia Craſſæ facta.*
LXXXIII. *Placitum pro S. Pontio Tomeriarum.*
LXXXIV. *Ratherius Leodicenſi epiſcopatu cedit.*
LXXXV. *Calventiacum Andaginenſibus datum.*
LXXXVI. *Mathildis regina pia facta.*
LXXXVII. *Auguſta Hungrorum obſidione liberata.*
LXXXVIII. *Campidona Udalricus agrotat.*
LXXXIX. *Buranum cœnobium vaſtatum.*
XC. *Dunſtanus regi Edredo ſupremam perſolvit. Exſul Blandinii degit. Abendunenſibus res ſua reſtituta.*
XCI. *Agapito papa ſuccedit Johannes XII.*
XCII. *Peſtis in Germania & in Gallia ſavit. Hugo Capetus abbas comes.*
XCIII. *Wolfgangus Henrico archiepiſcopo adhæret.*
XCIV. *Johannes Gorzienſis legatus in Hiſpaniam.*
XCV. *Brunonis Colonienſis vita compendium.*
XCVI. *S. Pantaleonis monaſterium condit.*
XCVII. *Fuldenſes & Herfeldenſes abbates.*
XCVIII. *Erluinus Laubiis male acceptus.*
XCIX. *Johannis XII. bulla pro Humolariis & S. Vitono.*
C. *Helia abbati Salmurenſi ſuccedit Amalberius.*
CI. *Glonna inſtauratur.*
CII. *Gauſmarus abbas Saviniaci.*
CIII. *VVlfaldus abbas S. Theodfredi.*
CIV. *Ratherii ad Johannem papam epiſtola.*
CV. *Palatiolo unitum S. Euſebii cœnobium.*

LIBER XLVI.

Ab anno Chriſti 958. ad annum 965.

I. ENgrannus epiſcopus Cameracenſis.
II. *Dunſtanus ab exſilio revocatus fit epiſcopus.*
III. *Balneolenſis eccleſia dedicatio & aliarum.*
IV. *Grandivallenſe monaſterium inſtauratum. VVilleburgenſes abbates.*
V. *Uſerca monaſterium conditur.*
VI. *Pontius abbas Coxanenſis. Johannes monachus Ripullenſis. Taſſius monachus obit.*
VII. *Braiacum monaſterium apud Senones.*
VIII. *Floriaco facta quædam donationes. Abbo Floriaci educatus & oblatus.*
IX. *Cruces miraculoſæ. Wicfrido epiſcopo Morinorum ſuccedit David.*
X. *Erluini abbatis Gemblacenſis patientia & pia facta.*
XI. *S. Arnulfo Maurivilla donata.*
XII. *Eberhardi abbatis Einſidlia obitus. Thietlandus ſucceſſor.*
XIII. *Fabaria priſtinam libertatem recuperat. Augiæ abbates.*
XIV. *Gerberga Ruminiacum dat Humolariis.*
XV. *Sueſſionenſes abbatiſſa.*
XVI. *Hildemannus Senonum antiſtes. S. Petri abbatia a ſucceſſore vaſtata.*
XVII. *Oſwaldus Floriaci monachus.*
XVIII. *Geradus Bronienſis obit. Bronium Franciæ regibus ſubjectum.*
XIX. *S. Bavonis abbates.*
XX. *Tinenſe monaſterium.*
XXI. *S. Firmini tranſlatio Flaviniacum.*
XXII. *Johannis Gorzienſis ad regis Mauri præfecturam ut admiſſus.*
XXIII. *Fridericus dux Lotharienſis.*
XXIV. *Lutrenſe monaſterium renovatur per Baltrannum abbatem.*
XXV. *Burchardus S. Galli abbas.*
XXVI. *Gregorius abbas Einſidlenſis.*
XXVII. *Aniane abbates.*
XXVIII. *Dunſtanus ſit epiſcopus Lundonienſis. VVilfinum VVeſtmonaſterii abbatem inſtituit.*
XXIX. *Divionem Lotharius recuperat. Nantua Cluniaco conceſſa.*

XXX. *Fontanella inſtauratur.*
XXXI. *S. Petri Carnutenſis abbates.*
XXXII. *Raymundi-Pontii comitis teſtamentum. Raymundi Iſberi.*
XXXIII. *Bertæ comitiſſæ donatio facta Monti-majori.*
XXXIV. *Luxovienſes ablata repetunt.*
XXXV. *Manaſſes abbas S. Benigni Divionenſis.*
XXXVI. *Auſteo abbati ſanctè Arnulfi ſuccedit Johannes.*
XXXVII. *S. Petri puellare monaſterium reformatur.*
XXXVIII. *Aletrannus Laubienſis abbas.*
XXXIX. *Engranno epiſcopo Cameracenſi ſuccedit Autbertus.*
XL. *Eadgavas rex S. Dionyſio beneficas.*
XLI. *Adalberti miſſio in Ruſſiam. Libutius ad eamdem ordinatur. Folcmarus epiſcopus Patherbrunnenſis.*
XLII. *Otto imperator Italiam adit.*
XLIII. *Graſſonis monaſterium conditur. S. Stephani Vercellenſis monaſterium.*
XLIV. *Bremetenſis abbatia. Gezo abbas.*
XLV. *Flocardus epiſcopus inde aſſumtus.*
XLVI. *Lotharii præceptum de Condeda pro Sancto Remigio.*
XLVII. *Artaldi archiepiſcopi obitus & ſepultura. Lotharii præcepta pro S. Theoderico & Saviniaco.*
XLVIII. *Richardus epiſcopus Antiſiodorenſis.*
XLIX. *Monachi apud S. Vincentium reſtituti.*
L. *Sithienſes abbates. Balduini comitis obitus. Folcuini duo Sithienſes.*
LI. *S. Odo Cantuarienſis præſul obit. Euchariſtiæ fides miraculo probata.*
LII. *Dunſtanus Odonis ſucceſſor.*
LIII. *Angliæ ſtatum reformat.*
LIV. *Coxano donationes factæ.*
LV. *Odalricus Remorum antiſtes ordinatur.*
LVI. *Berengarius epiſcopus ſit monachus apud S. Vitonum.*
LVII. *S. Paulo monaſterium Virduni conditur.*
LVIII. *Guibertus monachus obit Gorziæ.*
LIX. *Placitum pro S. Michaele ad Moſam. Otto coronatur imperator.*
LX. *Buxerienſe monaſterium condit Gozlinus epiſcopus. S. Manſueti cœnobium inchoat.*
LXI. *Wiſaldo abbate Floriacenſi epiſcopo facto ſuccedit Richardus.*
LXII. *Oſwaldus ſit epiſcopus Wigornienſis. Ejus ſtadium pro monachis.*
LXIII. *Adela Pictavit S. Trinitatis parthenium condit.*
LXIV. *Duellum pro quadam eccleſia.*
LXV. *Theudericus abbas Campi-rotundi.*
LXVI. *Salvus abbas Alveldenſis obit. Veſtationes plures.*
LXVII. *Paterniaci monaſterii origo.*
LXVIII. *Adalbertus redit e Ruſſia.*
LXIX. *Bruno monachus ſit epiſcopus Werdenſis.*
LXX. *S. Vincentii ad Vulturnum abbates. Ottonis diploma pro monaſterio Ravennenſi.*
LXXI. *Johannes papæ ſuffectus Leo. Ejus bulla pro Monte-majori. Conradi diploma pro eodem.*
LXXII. *Willelmus dux Aquitaniæ obit monachus.*
LXXIII. *Frodoardus prælaturam abdicat.*
LXXIV. *Heribertus comes abbas S. Medardi.*
LXXV. *S. Maximini Trevirenſis miraculum.*
LXXVI. *Laurisbamo privilegium electionis aſſertum.*
LXXVII. *S. Blaſii monaſterium.*
LXXVIII. *Salvatoris de Tolla cœnobio reſtituta bona. Ambroſiani abbates.*
LXXIX. *Ethelwoldus epiſcopus Wintonienſis quanta fecerit.*
LXXX. *Ejus caritas tempore famis. Pueros ut erudit & monachos.*
LXXXI. *Lis de pontificata Romano.*
LXXXII. *Adalberono Metenſi epiſcopo ſuccedit Theodericus. S. Tradonis abbates.*
LXXXIII. *Floriaco facta donatio.*
LXXXIV. *Calſto abbas Figiacenſis.*
LXXXV. *Geraldus & Raymundus Auriliaci abbates.*
LXXXVI. *Gerberti vitæ primordia.*
LXXXVII. *Bobienſis abbas vexatur.*
LXXXVIII. *Ottonis Magni diplomata pro ſancto Remigio, &c.*
LXXXIX. *Gerardi epiſcopi beneficia in S. Manſuetum. S. Aprs abbates.*
XC. *Baivi-villæ cella.*
XCI. *Bruonis Colomenſis obitus. Rotgerat ejus vitæ ſcriptor.*
XCII. *Wolfgangus Einſidlæ ſit monachus.*
XCIII. *Ufnangia Einſidlæ data. Regulinda & Alaricus eo ſecedunt.*
XCIV. *Aletranno Laubienſi abbati ſuccedit Folcuinus.*
XCV. *Ratherius Laubiis infeſtat.*
XCVI. *Monachi apud S. Quintinam de Inſula locati.*
XCVII. *Widbertus abbas Carantenſis.*
XCVIII. *Cornariei a Villa-lupa diſjunctio. Guido abbas, deus epiſcopus.*
XCIX. *Aymardus abbas Cluniacenſis obit.*
C. *Inſtrumenta pro Cluniaco.*
CI. *Cabilonenſe S. Petri monaſterium fulmine pereuſſum.*
CII. *Guarinus abbas Lezatenſis.*
CIII. *S. Martini de Tinilla monaſterium.*

CIV. *Megiaradus Hirſaugiæ ſcholaſticat & alii viri illuſtres.*
CV. *VVomarus abbas S. Bavonis & Blandini.*

LIBER XLVII.

Ab anno Chriſti 966. ad annum 973.

I. *Rodoardi presbyteri obitus.*
II. *Mons S. Michaelis monachis conceſſus.*
III. *Monachi apud S. Albinum reſtituti.*
IV. *Claſſai monaſterii initia, & primi abbates. Scuiofredi comitis teſtamentum.*
V. *S. Maurini corpus Coloniæ inventum.*
VI. *S. Maximini Trevirenſes abbates & illuſtres viri.*
VII. *Corbeiæ-novæ abbates. VVilla regina vilum ſumit. Mathildis abbatiſſa Quiadelsburgenſis.*
VIII. *Cruciandæ privilegia confirmata. Monaſterii qualis diſciplina.*
IX. *VVilfinus epiſcopus Schireburneaſis.*
X. *Radefindo commiſſa Compoſtellana eccleſia. Cella-nova ab eo conditur. Rudeſindus ſit monachus.*
XI. *Boæavallis cœnobium inſtauratur.*
XII. *Guermo Bellilocı abbas. B. Ramerus ejus loci præpoſitus. Bellilocı duo ſimul abbates. Judices apud eos quales.*
XIII. *Manumiſſio per Johannem S. Arnulfi abbatem.*
XIV. *Concordia monaſteriorum in Anglia. Merewvina abbatiſſa & Eadburga virgines ſanctæ.*
XV. *Pragenſis epiſcopatus erectio. Mlada Boleſlai ſoror ſit monacha & abbatiſſa. Dithmarus nova ſedis electus epiſcopus.*
XVI. *Ottonis junioris coronatio. Lunaburgi & Kemnadæ monaſteria.*
XVII. *Roſevitæ carmen de Ottone.*
XVIII. *Placitum pro Caſa-aurea. Hilderico abbati Adam ſuccedit.*
XIX. *Sublacenſis monaſterii privilegium.*
XX. *Hatto abbas Faldenſis archiepiſcopus Moguntinus. VVernerus abbas Faldenſis.*
XXI. *Mathildis regina pia facta & obitus.*
XXII. *Magdeburgenſis primus antiſtes Adalbertus.*
XXIII. *S. Galli viſitatio.*
XXIV. *S. Vincentii Mettenſis initia.*
XXV. *Dervenſi monaſterio facta reſtitutio.*
XXVI. *Adſeuis abbatis ſcripta.*
XXVII. *Adſo alter abbas S. Baſoli.*
XXVIII. *Adſo an abbas S. Manſueti.*
XXIX. *Adſo abbas Luxovienſis.*
XXX. *Gerberga donatio facta S. Remigio. Remigiani abbates. Odalrici archiepiſcopi nepotis caſus.*
XXXI. *S. Dionyſio Britnevallis reſtituta.*
XXXII. *Anaſtaſius Senonum pontifex.*
XXXIII. *S. Maxentii abbates.*
XXXIV. *Somario abbati duo monaſteria commiſſa.*
XXXV. *Placitum pro monaſterio Rodenſi.*
XXXVI. *Johannis papæ bulla pro Aurelcaſi.*
XXXVII. *Salmurenſibus monachis prædeada & refugium Turonis datur.*
XXXVIII. *Gerbaldus ſe ſuaque donat Floriaco. Albertus abbas S. Albini, & privilegia.*
XXXIX. *Elnonenſis monaſterii ſtatus & abbates. Ratherius abbatiam ambit.*
XL. *Haſteria Vualciodoro conceſſa.*
XLI. *Aymardus Gloſſarii auctor.*
XLII. *Heſtinga cœnobium conditur.*
XLIII. *Chiemenſis abbatia Saltzburgenſi confirmata.*
XLIV. *Ottonis diploma pro Caſa-aurea.*
XLV. *Mica-aurea monaſterium, ejuſque abbates.*
XLVI. *Oſorius comes monaſterium ſtruit.*
XLVII. *S. Saturnini cœnobium.*
XLVIII. *Crudatenſis monaſterii viſitatio.*
XLIX. *Adalberonis Remenſis archiepiſcopi beneficia.*
L. *Gerbertus ei adhæret.*
LI. *Præcipui ejus amici.*
LII. *S. Trudonis abbates.*
LIII. *Reliquiarum tranſlatio ad Mettenſe S. Vincentii monaſteriam.*
LIV. *Giſla abbatiſſa Romarici montis.*
LV. *Elnonenſis partheniones initia.*
LVI. *Boſo epiſcopus Merſeburgenſis obit. Merſeburgenſis abbatia. VVerimbaldus monachus epiſcopatum recuſat.*
LVII. *Hirſfeldenſe & Laureshamenſe abbates.*
LVIII. *Epternaci ſcholarum magiſtri. Richardus epiſcopus Antiſiodorenſis obit.*
LIX. *Viatonienſium clericorum cauſa in ſynodo agitata.*
LX. *Monaſteria ab Ethelwoldo reſtituta.*
LXI. *S. Juſtina cœnobium Patavii inſtauratum.*
LXII. *Johannis Farfenſis abbatis confirmatio.*
LXIII. *Udalricus Auguſtenſis coadjutorem obtinet.*
LXIV. *Epternaci monachi reſtituti.*
LXV. *S. Laurentii monaſterium condit Euracrus Leodicii epiſcopus. Notkeras Lambiceſes pacat.*
LXVI. *Folcuini abbatis geſta. Refectorii conſecratio.*

Digitized by Google

LXVII. *Johannis bulla pro ſancto Vitone. Abbates S. Vitoni S. Michaelis oratorium S. Muſuetu datum.*
LXVIII. *Adſo abbas Derventſis altaria obtinet.*
LXIX. *S. Arnulfi Moſomum tranſlatio.*
LXX. *Boana villa S. Juliano Turonenſi data. S. Juliani abbates.*
LXXI. *Inſulæ-Baebaræ privilegia confirmata. Trenorchio facta donatio.*
LXXII. *Moſomi inſtituti monachi.*
LXXIII. *Adalberonis Romam legatio.*
LXXIV. *Odo abbas S. Michaelis ad Moſam. S. Vitoni abbates.*
LXXV. *Baini-villa S. Apro data.*
LXXVI. *Auriliacenſis baſilicæ dedicatio.*
LXXVII. *Gallicæ dedicatio altaris.*
LXXVIII. *S. Benedicti de Bayus dedicatio.*
LXXIX. *Benedicti papæ privilegium pro S. Cæcilia Montis-Serrati. Cæſarius archiepiſcopus Tarraconenſis.*
LXXX. *Monaſterii hujus initia.*
LXXXI. *Ingelheimenſis ſynodus. Utenburæ electio reſtituta.*
LXXXII. *Voolfgangus in Pannonia prædicat. Ratiſponæ fit epiſcopus. Augiæ abbates.*
LXXXIII. *Oſwaldus fit archiepiſcopus Eboracenſis. Rameſiæ monachos locat.*
LXXXIV. *Laudenſi S. Petri monaſterio decimæ conceſſæ.*
LXXXV. *Principianum monaſterium.*
LXXXVI. *Monaſteria Italiæ a Mayolo inſtituta. Salvatoeis monaſterium Papiæ. Mayolus captus a Sarracenis.*
LXXXVII. *Ottonis Magni obitus. Voitichindi monachi ſcripta.*
LXXXVIII. *Mimlevi abbatia exſtructa. Gandersheimii aliud cœnobium.*
LXXXIX. *Udalricus Auguſtenſis epiſcopus obit.*
XC. *Notkerus fit abbas S. Galli.*
XCI. *S. Galli viri tunc illuſtres. Chuniberti Alaha abbas.*
XCII. *Gladbacenſis monaſterii & Aliarum origo.*
XCIII. *Johannis Gorziæ abbatis obitus.*
XCIV. *Synodus ad Montem S. Mariæ duplex.*
XCV. *Monachi apud S. Theodericum reſtituti.*
XCVI. *Anno abbas Miciaci obit. Ermentheus epiſcopus ibi fit monachus. Amalricus abbas.*
XCVII. *Guido abbas abſtracta monaſteriis reſtituit curat. Neſagi epiſcopi obitus.*
XCVIII. *Mayoli quædam facta. Vizeliaci privilegia confirmata.*
XCIX. *Eccleſia S. Mariæ Inter-Medias-aquas dicatur. Garinus Coxani abbas.*
C. *S. Saturnini monaſterium.*

LIBER XLVIII.

Ab anno Chriſti 974. ad annum 980.

I. NOvi tumultus in imperio & in eccleſia.
II. *Pontificum mortes & tumultuariæ electiones. Mayolus pontificatum recuſat.*
III. *Ottoni matrem reconciliat.*
IV. *Bulla pro Rodenſi monaſterio. Verdariæ donatio eidem facta.*
V. S. *Florentio datur S. Lupantii eccleſia. Floriacu privilegium.*
VI. *Adelæ comitiſſæ extrema donatio S. Albino.*
VII. *S. Romualdi converſio.*
VIII. *Ranvoldus S. Emmerammo præficitur.*
IX. *Voolfgangus virginum cœnobia emendat.*
X. *Clerum reformat.*
XI. *Sandradus Gralbaci abbas vexatur.*
XII. *S. Martini abbatia Coloniæ. Anno epiſcopus obit.*
XIII. *Ottoni diploma pro Inda & Vverthina. Gregorius monachus Græcus.*
XIV. *Gerardus epiſcopus quædam reſtituit ſancto Mauſueto.*
XV. *Ratherii epiſcopi obitus.*
XVI. *Ceatulæ abbates. Hugonis ducis reſtitutio facta S. Richario.*
XVII. *Lotharii diploma pro S. Columba.*
XVIII. *Floriaci incendium duplex.*
XIX. *S. Martialis abbates.*
XX. *Savinjaco factæ donationes.*
XXI. *Monti-majori inſulæ data. Abbates ejus loci.*
XXII. *Figiacenſes abbates.*
XXIII. *Franquillæ abbati ſuccedit Rudefindus epiſcopus.*
XXIV. *Scaorinæ abbatiſſæ vitæ compendium.*
XXV. *Editha regia virgo fit monacha.*
XXVI. *Turketulus Crulandiæ abbas obit. Egelricus ſuccedit.*
XXVII. *Bruno VVerdenſis epiſcopus moritur.*
XXVIII. *Benedictus VII. Sergio epiſcopo monaſterium S. Alexii tradit.*
XXIX. *Hungarorum converſio.*
XXX. *Adalberti Pragenſis vitæ primordia.*
XXXI. *Monachi ad ſanctum Martinum Treviris reſtituti.*
XXXII. *Blandinii baſilica dedicatur.*
XXXIII. *Crux S. Benedicto data.*
XXXIV. *Guido abbas fit epiſcopus Auciienſis.*
XXXV. *Vicetiæ reparatur ſancti Felicis monaſterium.*

XXXVI. *Eadgaro regi Edvvardus succedit. Monaſteria ab eo ſtructa.*
XXXVII. *Perſecutio in monachos in Anglia.*
XXXVIII. *Bellum in Belgio.*
XXXIX. *Marchianenſibus reſtitutio facta.*
XL. *S. Theoderici abbatis elevatio.*
XLI. *Fuldenſium lis cum Herſfeldenſibus.*
XLII. *Patavienſes cellæ.*
XLIII. *Bergenſis parthenonis origo.*
XLIV. *Ottonis præceptum pro Deſertina.*
XLV. *Turbæ civiles.*
XLVI. *Ottonis diplomata pro S. Arnaldo & ſancto Petro.*
XLVII. *Laudunenſes, Senonenſes & Nevionenſes epiſcopi.*
XLVIII. *S. Quintini de Monta cœnobium inſtauratum.*
XLIX. *S. Judoci monaſterium itidem inſtauratur.*
L. *S. Judoci reliquiæ alio tranſlatæ.*
LI. *Paredi cellæ origo & priores.*
LII. *Salvatoris cœnobium prope Narbonam.*
LIII. *S. Mariæ in Taxo monaſterium conditur.*
LIV. *Rivipullenſis eccleſiæ dedicatio.*
LV. *S. Petri monaſterii Biſuldunenſis origo.*
LVI. *Regulæ monaſterii inſtauratio.*
LVII. *Aliæ Regulæ monaſteria.*
LVIII. *Novempopulanæ aliæ monaſteria.*
LIX. *Rudefindus epiſcopus obit. Covarruviæ monaſterium.*
LX. *Nothero abbati S. Galli ſuccedit Iumo.*
LXI. *Bobio comitatus aſſeritur.*
LXII. *Lotharius & Otto diſcordes.*
LXIII. *Ecbertus fit præſul Trevirenſis.*
LXIV. *Nithardus abbas Medelocenſis.*
LXV. *Malcalani abbatis obitus.*
LXVI. *Cadroæ item abbatis. Fingenius ejus ſucceſſor.*
LXVII. *S. Petri Senonenſe monaſterium inſtauratur.*
LXVIII. *Rainardi comitis facinora.*
LXIX. *S. Petro Carnutenſi datur Geſiacum.*
LXX. *Salmurenſi monaſterio exactiones remiſſæ.*
LXXI. *Gualeriæ abbas S. Albini.*
LXXII. *Lirinum S. Mayolo conceſſum. Niſiaci cella.*
LXXIII. *Monti-majori Pertuſum datur.*
LXXIV. *S. Hilarii epiſcopi Carcaſſonenſis tranſlatio.*
LXXV. *Gellonenſibus facta donatio.*
LXXVI. *Judicium de Capella.*
LXXVII. *S. Gorgonii paſſio Gorzienſibus miſſa.*
LXXVIII. *Romualdus Marino eremitæ adhæret.*
LXXIX. *Petri Urſeoli converſio. Olibæ comes fit monachus.*
LXXX. *S. Petri monaſterium Perufiæ. Barenſe S. Benedicti.*
LXXXI. *Tegernſenſe monaſterium inſtauratur.*
LXXXII. *Ludovici regis coronatio & diplomata. Amalbertus abbas Floriacenſis.*
LXXXIII. *Gualo abbas ſancti Germani a Pratis, aliique.*
LXXXIV. *Rotbertus abbas S. Dionyſii.*
LXXXV. *S. Maglorii monaſterium Pariſiis.*
LXXXVI. *Hermengardis abbatiſſa Pictavenſis. Communionis & ſepulturæ dominicæ ritus.*
LXXXVII. *Benedicti papæ privilegium pro monaſterio Rodenſi. Balneolenſi donatio facta.*
LXXXVIII. *Alia S. Hilario Carcaſſenſi.*
LXXXIX. *Alia item Blandinio.*
XC. *Aleſteve partheuon conditur.*
XCI. *S. Encharii cœnobium inſtauratur.*
XCII. *Ottonis cum Lothario rixæ & pactum. Ottonis diploma pro S. Dionyſio.*
XCIII. *Majoris-monaſterii ſtatus.*
XCIV. *Heriberti comitis liberalitas in Derventes.*
XCV. *Helperici liber de computo.*
XCVI. *Altaria S. Petro Senonenſi conceſſa. S. Ebbonis corpus levatum.*
XCVII. *Aimoinus Floriaci ſit monachus.*
XCVIII. *Mancio abbas S. Illydii.*
XCIX. *Canonica Cluniaco data Cabilone. Mayoli elogium.*
C. *Luſturrenſe monaſterium.*
CI. *Urſa monacha Caſæ-aureæ.*
CII. *Ntlus Caſini excepitur.*
CIII. *Wintoniæ veteris monaſterii dedicatio. Brithnothi abbatis Elienſis cadet.*
CIV. *Petræ-pontis eccleſia monachis Vincentinis conceſſa.*
CV. *S. Eligii monaſterium monachis reſtitutum.*
CVI. *Stabulenſibus libera electio confirmata.*
CVII. *Clericus indigne diaconatum ſumens a dæmone vexatur.*

IN.

INDEX APPENDICIS.

I. *Caroli-Calvi præceptum pro Fontanella.*

II. *Pauli Diaconi eccleſiæ Neapolitanæ epiſtola ad Carolum-Calvum regem in verſionem a ſe factam vitæ S. Mariæ Ægyptiacæ.*

III. *Caroli-Calvi præceptum pro monaſterio Dervenſi.*

IV. *Aliud ejuſdem præceptum de theſauro eccleſiæ Dervenſis.*

V. *Ejuſdem diploma pro monaſterio Cazacenſi.*

VI. *Privilegium epiſcoporum apud Bonoilum villam congregatorum pro Autiſiodorenſi monaſterio.*

VII. *Præceptum Caroli-Calvi de eodem privilegio.*

VIII. *Ejuſdem Caroli diploma pro monaſterio Craſſenſi.*

IX. *Carta Elingandi comitis pro eccleſia S. Martini Turonenſis.*

X. *Elperiet abbatis Arulenſis epiſtola ad Carolum Calvum.*

XI. *Herardi archiepiſcopi privilegium pro monaſterio Villæ-lupæ.*

XII. *Audacri abbatis conſtitutio de numero monachorum ejuſdem loci.*

XIII. *Præceptum Caroli regis pro monaſterio ſancti Urbani.*

XIV. *Litteræ ſynodicæ concilii Trecenſis pro eccleſia Nivernenſi.*

XV. *Vetus epitaphium illuſtris feminæ.*

XVI. *Epitaphium Almanni monachi Altivillarenſis.*

XVII. *Caroli Calvi diploma pro ſancto Luciano Bellovacenſi.*

XVIII. *Recenſio monaſteriorum & abbatiarum facta in diviſione regni Lotharii inter Ludovicum & Carolum reges anno 870.*

XIX. *Ludovici Germaniæ regis diploma pro monaſterio Glanderienſi.*

XX. *Bulla Johannis papæ VIII. qua confirmatur partitio monachorum S. Medardi Sueſſionenſis.*

XXI. *Caroli Calvi diploma, quo Conrado comiti villa Piredus donatur.*

XXII. *Carta Conradi comitis S. Columbæ eamdem villam conferentis.*

XXIII. *Caroli Calvi imperatoris præceptum pro monaſterio Craſſenſi.*

XXIV. *Ejuſdem imperatoris præceptum de conſtructione eccleſiæ S. Cornelii Compendienſis.*

XXV. *Aliud ejuſdem præceptum permutationem factam inter canonicos Capeleenſes & monachos Æduenſes confirmantis.*

XXVI. *Johannis papæ VIII. epiſtola ad epiſcopos Britanniæ de monachis ordinatis ab Heclocaro abbate.*

XXVII. *Rythmus Teutonicus Ludovico Balbi filio acclamatus.*

XXVIII. *Carolomanni Ludovici Balbi filii præceptum pro S. Criſpino.*

XXIX. *Ermici comitis donatio facta eidem eccleſiæ.*

XXX. *Privilegium Caroli Craſſi de omnibus abbatiis & curtibus eccleſiæ Nivernenſis.*

XXXI. *Decretum ſynodi Moguntinæ de libertate monaſteriorum Corbeiæ-novæ & Herifordenſis.*

XXXII. *Rodulfi regis præceptum de abbatia Romanis, quam Adelaidi ſorori dedit.*

XXXIII. *Aureliani archiepiſcopi Lugdunenſis donatio facta Nantuenſi monaſterio.*

XXXIV. *Hucboldi monachi epiſtola & hymni de S. Theoderico. Item ejuſdem Hucboldi epitaphium.*

XXXV. *Arnulfi regis præceptum pro eccleſia Tullenſi.*

XXXVI. *Ludelmi Tullenſis epiſcopi donatio facta canonicis ſuæ eccleſiæ.*

XXXVII. *Odonis regis præceptum pro monaſterio Montis-rotundi.*

XXXVIII. *Caroli Simplicis diploma pro monaſterio Uticenſi.*

XXXIX. *Ejuſdem regis præceptum pro Melidunenſi S. Mariæ eccleſia.*

XL. *Prologus Martiniani monachi in libros morales.*

XLI. *Carta exſecutoria teſtamenti Acfredi comitis pro monaſterio Montis-olivi.*

XLII. *Caroli Simplicis præceptum pro monaſterio Pſalmodienſi.*

XLIII. *Placitum Dragonis epiſcopi Tullenſis pro monaſterio S. Apri.*

XLIV. *Caroli Simplicis diploma, quo Crucis S. Audoeni abbatia Pratenſi S. Germani monaſterio donatur.*

XLV. *Ejuſdem regis donatio Surifinarum, &c. facta S. Germano.*

XLVI. *Libellus de ſanguine Chriſti Augiæ aſſervato.*

XLVII. *Electio Alberici abbatis S. Benigni Divionenſis.*

XLVIII. *Canones duo concilii Altheimenſis.*

XLIX. *Carta Gautzlini epiſcopi Tullenſis de reſtitutione monachorum in monaſterio S. Apri.*

L.

L. *Carta fundationis monaſterii Cantogili apud Arvernos.*
LI. *Leonis VII. papæ privilegium indultum monaſterio Floriacenſi.*
LII. *Hugonis Magni diploma pro ſancti Juliani monaſterio Turonenſi.*
LIII. *Donatio facta S. Juliani monaſterio unius prabendæ in eccleſia Turonenſi.*
LIV. *Carta Aymerici archiepiſcopi Narbonenſis pro S. Pontio Tomeriacenſi.*
LV. *Elizierni carta pro Floriacenſi monaſterio.*
LVI. *Hymnus in honorem S. Martini a S. Odone in extremis compoſitus.*
LVII. *Præſtaria Badini abbatis Savigniacenſis.*
LVIII. *Fragmenta duo vitæ S. Benedicti primi abbatis Cluſini, auctore Willelmo monacho.*
LIX. *Donatio unius prabendæ ab Harduino Turonenſi archiepiſcopo, facta S. Florentii monachis.*
LX. *Index abbatum monaſterii SS. Coſmæ & Damiani in Mica-aurea.*
LXI. *Donatio Vallis-Boanæ facta monaſterio ſancti Juliani Turon.*
LXII. *Carta Adalberti comitis de inſtauratione monaſterii S. Quintini in Monte.*
LXIII. *Tranſlatio S. Maglorii & aliorum Pariſios.*
LXIV. *Heriberti comitis carta pro Derveuſi monaſterio.*
LXV. *Lotharii Regis confirmatio.*

ANNA-

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI OCCIDENTALIUM MONACHORUM PATRIARCHÆ.

LIBER TRICESIMUS-QUARTUS.

Ab anno Chriſti 850. *ad annum* 855.

NULLUS deinceps abiturus eſt annus, qui a Nortmannica clade ſit immunis; verendumque eſt, ne uti ſcribentis, ſic & legentis animus iis cùm referendis, tum legendis obruatur. Verùm quando tot clades paſſi ſant majores noſtri, ad eas ſaltem commemorandas darandum eſt, & qaidqaid in illa narratione tædii ac faſtidii erit, devorandam. Certè anno ejus ſæculi quinquageſimo geas illa prædæ avida, non ana ex parte, ſed duplici, Gallias infeſtavit. Multi enim, Godefrido duce, per Sequanam aſcendentes, Carnli regnum deprædari pergant. Ad eos expellendos evocatur Lotharius; verùm in procinctu prœlii Carolus, elam matato conſilio, Godefridum cum ſuis in regni ſocietatem recepit, & terram qaamdam eiſdem inhabitandam conceſſit: ſed non diu gens inquieta & rapax hac portione contenta fuit. Ex alia parte Rorucus, Herioldi Danorum regis nepos, collectâ Nortmannorum manu, Friſiam, Batavum inſulam, aliaqae Rheno & Vahali vicina loca devaſtat; quem Lotharius cùm reprimere non valeret, in fidem recepit, eique Doreſtadum oppidum, alioſque comitatus tradidit. Ex his verò pars Menapios, Tarviſios, alioſque maritimos populos deprædantur: pars Britanniam inſulam aggreſſi, ab Anglis ſuperantur. ANN. CHR. 850. I. Nortmannorum infeſtationes.

In his anguſtiis Carolo conſtituto Lupus abbas Ferrarienſis varia dedit monita epiſtola LXIV. eum monens de gratiarum actionibus Deo reddendis, qui eam ha- II. Lupi abbatis monita ad regem.
„ ctenus malis plurimis liberaverat, & bonis maltiplicibus exornaverat. Nunc
„ virilem ætatem ingreſſum puerilia & inania abjicere debere, & futuræ ſaluti
„ profatura ſectari. Nun expedire ipſi popalove, ut qaemqaam ſibi æquet, ne-
„ dum præponat. Non admittendos proinde monitores, qaos vulgus bajulos vo-
„ cat. Bene ſemel geſta namquam, niſi in melius, mutanda, ut fidem ejus ac
„ conſtantiam cancti mirentur. Cogitet multa, pauca dicat. Communem utili-

ANN. CHR. 850.

„ talem sibi catissimam esse omnes intelligant. Divinas & humanas leges justas „ nemo impunè contemnat. Hæc facientem Deo, hominibusque placiturum, re„ belles compressurum, & post regnum temporale sempiternum consecuturum. Eòdem spectant aliæ duæ ad eumdem epistolæ, nonagesima-tertia, & nonagesima-sexta, in qua jurandi consuetudinem abrogandam suadet, missо hac de re sermone sancti Augustini. Ad hunc etiam annum referendæ videntur Audradi Modici revelationes, de quibus inferiùs agemus.

III. Murittensis synodi nomine scripta a Lupo epistola. (*) *Moret.*

Grassantibus malis ut opportunum aliquod remedium adhiberetur, convocata est episcoporum synodus apud Mutitrum (*) seu Morettum in pago Senonensi, præsidente Wenilone archiepiscopo. Quid in illa synodo sancitum sit, ignoramus, nec ulla nobis ejus notitia supereſt, nisi ex epistola synodica, quam Lupus abbas, conciliorum ejus temporis interpres, nomine patrum scripsit Ercanrado Parisiensi, sub hoc titulo in editis: *Reverentissimo præsuli Erc. G. H. & Ag. episcopi & universa synodus apud Murittum in Dei nomine congregata*: quibus litteris Guenilo metropolitanus, Hildegarius Meldensis, & Agius Aurelianensis episcopi ejus comprovinciales significari videntur. Certè hoc anno Meldensem ecclesiam obtinebat Hildegarius, antea sancti Dionysii monachus, ut in libro de vita sancti Faronis ejusdem sedis episcopi legitur. Mutila est in editis synodica hæc epistola, in qua patres Ercanrado gratias agunt, quòd pro se vicarium ad synodum miserit, cujus præsentia longè majoris fuisset auctoritatis. Jam dudum ob „ turbulentissimus illa tempora nullum fuisse episcoporum conventum, sed tunc „ demum regis animum a Deo mollitum, ut uliquam sibi correctionis opportu„ nitatem largiretur. Causam proinde ipsius haud segniter curandam. Cætera „ desunt in editis.

IV. Caroli præceptum pro Aninsula. (*) *Verberie.*

Tantis licèt angustiis pressus esset Carolus, missi nihilò minùs ad eum legati, ducum Navarrorum dona afferentes, ut pacem reportarent, Vermeriam (*) accesserunt, ubi tum rex placitum habuit mense Junio, teste chronographo Fontanellensi. Idem adstruit præceptum, quod Carolus ibidem Aninsulensi sancti Catilesi monasterio concessit, rogatu Reinoldi seu Rainaldi abbatis, qui a rege ob„ oixè petiit, ut eamdem abbatiam, omnibus vitæ suæ diebus habendam, sibi „ confirmaret. Assensum præbuit rex, quamdiu is secundùm proprium propositum rectè vixisset, atque in regis fidelitate perduraſſet, indultâ insuper eli„ gendi abbatis facultate secundùm canonicam auctoritatem, & sactatissimi patris Benedicti traditionem. *Data* IX. *kalendas Junii, anno decimo, regnante Karolo gloriosissimo rege, indictione tertia-decimâ. Actum Vermeria palatio regio*: quod præceptum Bartholomæus notarius ad vicem HLudoviei recognovit. Eodem tempore Nomenoius dux Britonum, Namnetis captis, effusus in Cenomannos, quo in pago Aninsulæ monasterium situm est, multos inde captivos abduxit.

V. Ticinense concilium.

Habitum eodem anno concilium in urbe regia Ticino, in quo præcluri de pœnitentia canones editi sunt. Secundo statuunt patres, ut episcopi non tantùm dominicis, & festivis diebus missas celebrent, sed quotidiana sacrificia frequentare „ studeant. Quarto-decimo episcopis sub interminatione diratum præceptum est, „ ut destructa monasteria, quæ sub sua erant potestate, instaurare curent. Sexto„ decimo monentur imperatores, ut monasteria & xenodochia, suæ defensioni com„ missa, protegere meminerint. Vicesimo-tertio urgunntur quidam clericorum vel „ monachorum peregrinantium, qui per diversas vagando provincias & civita„ tes, multiplices spargunt errores, & inutiles quæstiones disseminant, decipien„ tes corda simplicium: decernitque synodus, ut ab episcopo loci retineantur, & „ ad metropolitanum discutiendi deducantur. Conditus est sine dubio hic canon occasione Gothescalci, qui quæstionem de gemina prædestinatione illis in partibus disseminaverat. In eodem concilio id contigisse videtur quod legimus in libello de translatione sancti Habundii seu Abundii martyris in Bercetense sancti Remigii monasterium, cui tunc Tiberius abbas præerat. Is de comparando cujusdam sancti corpore sollicitus, fortè accessit ad regiam sedem Papiæ, ubi tunc Lotharius augustus generalem conventum episcoporum convocaverat, habitum sub Liutardo Papiensi untistite, qui hoc anno episcopatum inisse dicitur apud Ughellum. Aderat & Dominicus Fulginas episcopus, Tiberii ubbatis amicus. Hic corpus sancti Habundii martyris & Levitæ, una cum sancto Carpophoro sub Diocletiano martyrium passi, roganti ubbati concessit, solemni pompâ Bercetum deferendum, ubi udhuc monachi erant. Non multò post hæc abbatia sæculuribus canonicis cessit: siquidem Hugo rex (*a*) *canonicis de Bercedo* annonam & subsidia contulit anno vicesimo-septimo sæculi insequentis.

S. Habundii translatio Bercetum.

(*a*) *Ital. sac. to. 2. c. 1095.*

VI. Lupi scripta de tribus capitulis.

Cùm Bituricis mense Decembri anni superioris versaretur Carolus, Lupum ubbatem, ut vidimus, qui tum in comitatu erat, interrogavit, quid de controver-

sis

ANN. CHR. 850.

sis Gotheſcalci capitulis ſentiret. Reſpondit Lupus primùm ſcriptâ epiſtolâ centeſimâ viceſima-octavâ. *Dadum*, inquit, *in urbe Biturigum quæſiſtis de prædeſtinatione, ac libero arbitrio, ac redemtione ſanguinis Chriſti quid ſentirem: & ego quæ in divinis litteris didiceram, & in maximis auctoribus tacneram, veſtræ majeſtati ſtrictim aperui. Et quoniam aliter videtur quibaſdam, qui me patant de Deo non piè, fideliterque ſentire; ipſo Deo, cui ab intelligibili ætate plurimùm confiſus ſum, ſenſum & ſtilum meum regente, memoratas quæſtiones, quas audaciter multi ventilant, intelligenter pauci capiunt, breviter, veraciterque, perſpicuèque diſſolvam.* Superioribus verbis notare videtur Hincmarum, eique adhærentes, qui Lupum non rectè de his quæſtionibus ſentire putabant, quòd Gotheſcalci ſententiæ accedere videretur. In illa verò epiſtola geminam prædeſtinationem ita probat, ut tamen malas quorumdam ex ea illationes rejiciat: quod diſertiùs & expreſſiùs confirmat in libro de tribus quæſtionibus, & in adjuncto collectaneo, in quo patrum de his quæſtionibus, maximè Auguſtini & Fulgentii, teſtimonia profert. Initio prædicti libri ait, his quæſtionibus anno ſuperiori exortis, *primùm in Italia, deinde in Gallia, ſi non concuti fidem, turbari certè quorumdam intentionem, quòd de libero arbitrio, & de prædeſtinatione bonorum & malorum, ac de ſanguinis Domini taxatione vulgò quædam inaudita jactarentur*: quarum rerum, qui per ſe non poſſent, optavit Lupus, ut per ipſum fierent certiores; quòd certè hoc libro & adjuncto collectaneo inculenter præſtat, ſancti Auguſtini, aliorumque patrum hoc de argumento proferendo & propugnando ſententias. Ad tertiam quæſtionem ſibi opponit in illa epiſtola Johannem Chryſoſtomum & Fauſtum Regienſem epiſcopum aliter ſentientes; ſed alterum ait ouillo teſtimonio comprobaſſe quod ſentiret: alterum inter apocryphos ſcriptores a Gelaſio pontifice rejectum fuiſſe. Idem preſſiùs ſententiam ſuam exponit in ſequenti epiſtola ad Hincmarum, in qua ita geminam prædeſtinationem adſtruit, ut tamen juſtis aut injuſtis reprobis prædeſtinationis veritate fatalem neget induci neceſſitatem: *cùm in utriſque ſuſpicionem neceſſitatis libertas excludat voluntatis*. Eamdem epiſtolam a paribus Pardulo epiſcopo Laudunenſi direxit. Quartam alii quæſtionem addebant de Dei voluntate ſalvandi omnes homines, quæ in tertiam recidit. In fine libri de tribus quæſtionibus tantiſper emollit quod in illa ad Hincmarum epiſtola dixerat de beati Johannis Chryſoſtomi ſententia ſuper univerſali omnium hominum redemptione per Chriſtum, eiſque ſancti Doctoris teſtimonium proponit, ut eos in gratiam reducat, qui contrarium velut blaſphemum exacrabantur, putabantque derogari plurimùm redemtori, niſi generaliter omnes homines redemerit. *Nos autem*, inquit, *ſalvâ fide, hoc eſt, quòd ſuo ſanguine redemerit omnes, quos voluerit; & aliis ſint redempti, niſi quos ipſe redemerit; ita cauſam in medio relinquimus, ut, ſi quilibet eumdem ſanguinem redemtoris prodeſſe aliquid etiam perditis valeant demonſtrare, non ſolùm reſiſtamus atibi, verùm etiam libenter in eorum ſententiam tranſeamus*; eo nimirum ſenſu, ut Deus *excæcatos atque damnatos tanti pretii merito minùs putat*, ſi tamen hoc admittat ejus conſilii benevolentia, cui *optimoni videtur*, ait, *Apoſtolus refragari*. Verùm in fine collectanei priorem illam de Johanne Chryſoſtomo & Fauſto Regienſi ſententiam denuo aſſerit. Præter illum ſenſum, quo Lupus univerſalem Chriſti redemtionem explicat, alter magis certus & catholicus admittendus eſt, ut inſcriùs (*a*) videbimus, in baptizatis, qui pereunt.

(*a*) *infra n.* 44. 52. & 53.

Monaſterio ſanctæ Crucis ſen ſancti Faronis apud Meldas tunc præerat Adalgarius abbas, quem Corberenſi privilegio ſubſcripſiſſe ſuperiùs vidimus. Eo abbate illic florebat monaſtica diſciplina, quod vel unus probat Rotgarius monachus, de quo in libro de vita ſancti Faronis honorifica mentio fit ab ejus temporis auctore æquali, qui factum ſequens ipſius Rotgarii relatu ſe accepiſſe teſtatur. Inter primores palatii Lotharii unus erat nominatiſſimus ille Rotgarius, qui in conflictu Francorum & Bulgrorum confertiſſimis inſertus cuneis, atque equo dejectus, certam ſibi mortem imminere intellexit. In tanto diſcrimine unum ex ſanctis omnibus occurrit ſancti Faronis nomen, cujus opem moa imploravit, voto ſe obligans, fore ut, ſi is ſe præſenti periculo eriperet, in ejus monaſterio ſe ejus ſervitio manciparet. Huic voto præſto adfuit divinum auxilium, ſtatimque Rotgarius ex ipſis mortis faucibus, ereptus eſt. Nec mora votum exequitur, qui qualem ſe in monaſterio exhibuerit, *quàm aſſiduus in orationibus publicis atque furtivis, parcus in cibis, continuus in vigiliis, quotidie etiam in renovandis confeſſionum pœnitentiis exſtiterit*, teſtis eſt prædictus auctor, aſſerens, non ſimilem ullum ſuo tempore fuiſſe, eumque *vitam angelicam ad illuminationem multorum* duxiſſe. Idem laudat Iſpanellum ejuſdem loci monachum, cui procuratio forenſium prædiorum commiſſa erat. Is aliquando ad vineas trans Matronam excolendas profectus, in reditu cùm fluvium carinâ tranſmitteret, in aquam delapſus, invocato ſancto Farone ex undis

Rotgarius monachus S. Faronis ſub Adalgario abbate.

VII.

ANN. CHR. 850. VIII. S. Germani Pratenſis abbas Gozlinus.

ſervatus eſt. Adalgario ubbati ſucceſſit Gautſelmus, de quo infra.

Egimus ſuperiùs non ſemel de Ebroino epiſcopo & monaſterii ſancti Germani Pratenſis abbate, quem ad triennium abbinc ſuperſtitem fuiſſe tradunt, ſucceſſoremque habuiſſe Hilduinum juniorem, cui Gozlinus abbas ſuffectus ſit. Verùm in polyptycho Irminonis abbatis inſeritur charta cujuſdam Brunardi, quæ eo tempore ſcripta, pro authentica haberi poteſt, edita Karoli regis *anno decimo, kalendis Aprilis*, & quidem *Gozlino abbate:* quod argumento eſt, Gozlinum hoc ipſo anno hujus cœnobii jam abbatem exſtitiſſe. Hoc inſtrumentum in appendice ſuperioris voluminis ad calcem relatum eſt. Actum Pariſius anno regni decimo Karoli, kalendis Aprilis, abbate Gozlino. Poſt Brunardum Conradus comes, Gozlinus abbas, tum Fulco, Wibertus, & Hieronymus, filii Brunardi, ſubſcripſerunt. Ex hoc inſtrumento manifeſtum eſt, Gozlinum S. Germani abbatem fuiſſe ante Hilduinum juniorem, qui hunc locum regebat anno ejus ſæculi quinquageſimo-octavo. Atqui Hilduinum excepit Gozlinus abbas. Aut ergo idem Gozlinus bis abbatis geſſit officium, ſemel quidem ante, & ſemel poſt Hilduinum: aut duos Gozlinos admittere neceſſe eſt, quorum alter Hilduinum præceſſerit, alter ſubſecutus ſit. Prius illud facilè prætulerim, quòd Carolo non inſolens fuerit pro nutu & arbitrio deponere, ac reſtituere abbates. Neque obſtat, quòd Gozlinus, Ludovici abbatis germanus frater, & poſt eum ſummus cancellarius, Caroli patruus fuerit: nam idem factum contigit Hugoni abbati, ejuſdem regis conſobrino, ac prædicti Conradi comitis filio, cui Sithienſis abbatia, expulſo Adalardo, conceſſa; eidemque poſt biennium ablata, atque Adalardo reſtituta fuit, ut poſtea videbimus. Cæterùm ſuperiori Brunardi donationi ſimilem fecit eodem tempore Æva quædam ingenua, ſeu comitiſſa, quæ tam pro remedio animæ ſuæ, quàm animæ ſenioris ſui Waltarii, prædia quædam eidem monaſterio tradit in villa pagi Caſtrenſis Ludolmis, ut ex iis patiter lumen ſuppeditetur ad ſepulcrum ſancti Germani. Quod attinet ad Celſiacum, quæ in præmiſſis Brunardi litteris villa ſancti Germani dicitur, eidem competebat ex donatione Hildemodi, ex codice Irminonis, in quo reditus illius villæ exprimuntur, cum eccleſia ſancti Martini.

Abbates a Carolo mutati.

IX. Lupi abbatis interturbatio.

Quod mox dicebamus de mutatis per Carolum abbatibus, id etiam confirmatur exemplo Lupi abbatis Ferrarienſis, qui, etſi in palatio magni haberetur, nihilominus interturbatus eſt a quodam Egilberto, cui rex Ferrarienſe monaſterium dare diſpoſuerat: qua de re Lupus epiſtolam ſcribit ad Ludovicum abbatem, fidem ſuam in regem, & ſervitium commemorans; *indignatatem* ſibi fieri ratus, quòd cum prædicto Egilberto conſereretur. Id tamen effectu caruiſſe colligimus cùm ex „ aliis, tum ex epiſtola ſexageſima-quinta, in qua Feſtarienſes ſuos hortatur ad „ reddendas Deo gratiarum actiones, quod, flagrante licèt cupiditate, hoſtes ſui „ ſpe ſuâ dejecti ſint. Idem ex parte reginæ Irmiadrudis ſcribit ad Heriboldum epiſcopum Autiſiodorenſem pro germano ejus, qui, *deſtitutus honoribus*, ipſius ope indigebat. Fortè is eſt communis ille Heſiboldi ac Lupi frater, de quo Lupus ipſe in epiſtola triceſima-ſeptima.

X. Villæ Lupæ primordia ſub Odacro. (*) *Villelaia.* (*) *l' Iodrart.*

Ejuſdem Lupi conſanguineus Odacer ſeu Audachet abbas Cormaricenus, idemque primus rector vicini Villæ-Lupæ (*) monaſterii, quod hoc ipſo anno a Mainardo viro illuſtri in pago Toronico ad amnem Andriſcum (*) ædificari cœptum eſt, litteras regiæ tuitionis accepit a Carolo rege, dum Vermeriæ in palatio reſideret. Regium hac de re diploma exſtat in ſuſiori Gallia chriſtiana, ubi Audachet abbas Cormaricenſis cœnobii Carolo expoſuit, quemdam inluſtrem virum, Mainardum nomine, ſibi ſuppliciter poſtulaſſe, ut in fundo proprio, in loco ſcilicet, qui ruſtico vocabulo Villa-lupæ vocatur, cellam monachorum fundari, ac conſtrui ſibi liceret in honorem Salvatoris noſtri Jeſu-Chriſti. Et quoniam conſtaret, eumdem abbarem unà cum ſua congregatione Cormaticena ſub poteſtate & tuitione eximii & pretioſi confeſſoris domni Martini conſiſtere; ipſum Audachrum obtinuiſſe illuſtris viri Viviani, rectoris monaſterii ejuſdem ſancti Martini, conſenſum: petiitque, ut eaſdem res ſuſcipere, ad Dei omnipotentis obſequium ibidem perpetuò celebrandum, regiâ auctoritate ſibi liceret. Petenti aſſenſum præbuit rex, atque ipſum locum unà cum rebus omnibus ad ipſum pertinentibus regiæ immunitatis ac defenſionis privilegio munit, ſtatuens, ut idem abbas ſibi cariſſimus, ac monachi ejus, eorumque ſucceſſores, nullius umquam, pro rebus ipſius monaſterii habitis vel habendis, terrenæ poteſtatis jugo invicti ſubjaceant, ſed ex ſolius Audachri diſpoſitione pendeant: poſt cujus diſceſſum abbatem ſecundùm regulam ſancti Benedicti electum accipiant, nempe a Cormaricenis; ne demum liberâ eligendi advocati gaudeant facultate. *Data* VI. *kalendas Junii, anno decimo regnante Karolo gloriosissimo rege, indictione tertia-decimâ. Actum Vermeriæ palatio regio*; ubi tunc Catolus verſabatur; ut ſuperiùs vi-

di-

dimus ex chronico Fontanellenſi. Noo oiſi poſt annos novem perfecta fuit oovi monaſterii baſilica; cujus dedicatio anno ejus ſæculi unde-ſexageſimo ab Heratdo Turooum atchiepiſcopo facta eſt v. kalendas Junias. Non alii Villæ-lupeoſſum, quàm Cormaricenſium abbates per unum ampliùs ſæculum exſtitere: uua inter utroſque ſocieras, caritatis lege conſœderata, dum randem Cormaticenſium jugum ſibi infeſtorum Villæ-lupenſes excuſſerunt anno decimi ſæculi ſexageſimo-quinto. Lupus in epiſtola (*a*) ad Hattonem Fuldenſem memorat Odacrum ubba-tem & *conſanguineam* libram auri, inſtante Viviano, repetere, quam is ſorrè Ful-„ denſibus mutuaverat. Exſtat ejuſdem Lupi alia (*b*) epiſtola ad ipſum Odacrum „ ubbatem, eui gratias refert, quòd fratres ſuos & cæteros homines, magnæ ca-„ lamitatis aoguſtiâ deprehenſos, aperto caritatis gremio excepiſſet, & quòd ger-„ manos ſuos ſingulari dilectione tractaret.

ANN. CHR. 850.

(*a*) *Lup. ep.* 86.

(*b*) *id. ep.* 90.

Per has tempeſtates Cellenſe apud Trecas monaſterium, Celia-Bobini ab amplificatore ſuo Bobino quondam, abſolutè Cella paſſim, aut ſancti Petri Cella vulgò appellarum, eùm præ ſenio jam omnino ruinæ proximum eſſet, ab Haldegingo ſeu Aldehingo abbate inſtauratum eſt. Is, veluti Bobinus ulter, monaſterium in priſtinum ſtatum reſtituit, veterem baſilicam ſeoio collapſam rehovuvit, eamque u Prudeotio epiſcopo dedicari ſategit: qui oon priùs dedicarionis ritum uggredi voluit, quod regulæ eccleſiaſticæ præcipiunt, quàm omnia mortuorum cadaveta eliminarentur. Nec parſum eſt corpori ſancti Frodoberti abbatis, quod in crypta prioris baſilicæ immotum remanſerat. Ignorabat quippe pontifex, oatione Hiſpanus, merita tanti viri, temporum longinquitate & ſocordiâ jam obſcurata; nec ejus acta umquam legendo perceperat. Expurgatâ itaque oovæ baſilicæ ureâ, facta dedicatio eſt VII. kalendas Novembris: quo die inſignis ejus commemorario in perveruſto noſtro Adonis martyrologio, oute ſepringentos unnos manu exarato, haberur in hæc verba. *Apud urbem Trecaſſem, in cœnobio, Cella-domni-Bovini* (*) *vocata, dedicatio eccleſiæ beatorum Petri & Pauli atque Andreæ apoſtolorum, cum binc inde conſecratis aris; a ſiniſtris quidem beatæ ac glorioſæ ſemper virginis Mariæ; a dextris verò ſanctæ virginis & martyris Anaſtaſiæ, pariterque tum ſuperioribus cryptis: quod cœnobium primò quidem exſtitit tugurium hominis unius, unde non incongruè monaſterium vocarstur; proceſſu verò temporis, augente ptorum hominum cellam [devotione] intsr ea regulariter agenda perficiens, abbatum nobilium regebatur ordinatione: quorum decimum locum fortitus eſt Aldebingus, vir clarus ingenio, & moribus pollens juſtis. Hic uempe omnem locum intus foriſque immelioravit, inſuper & cœnobium ampliavit; cuncta denique officina conſtruxit, & honeſtiſſimè præparavit. Ædificavit etiam baſilicam perpulcram, quam a parte occidentis cryptis infra, ſupraque mirifice ctuxit. Anno ſiquidem incarnationis Chriſti octingenteſimo quinquageſimo, vocatas ab eodem Aldebingo venerabili abbate præſul inclitus urbis Trecaſenſis Prudentius, una cum clero ſuo & conventu fidelium populorum, ſolemniter & cum ingenti gloria lætitiaque in honorem beatorum Petri & Pauli atque Andreæ apoſtolorum eamdem baſilicam dedicavit, octo in ea ſanctificans altaria per dies octo; decretumque eſt ab epiſcopo ſanctiſſimo, & abbate, ſanctiſque patribus temporis & loci ejtius, quod bene viſum eſt poſteris, ut omnibus annis, redeunte tempore dedicationis hujus eccleſiæ, octonos dies ſolemnes celebrent, atque hujus diei anniverſariam feſtivitatem hymnis laudibuſque honorificè proſequantur.* Ex hoc loco diſcimus, Aldehingum ejus loci decimum abbatem fuiſſe a ſancto Frodoberto conditore & primo abbate; tamsti iotermediorum abbatum, præter Waldioum Frodoberti nepotem ac ſucceſſorem, nomina ignoremus: nam Bodo, qui Aldehingi in editis anteceſſor ponitur, ejus ſucceſſor haud dubiè fuit. Quamquam haud dubitem Aldobertum & Bobinum, qui ex go monaſterio ad epiſcoparum aſſumti ſunt, ejuſdem etiam rectores & ubbates exſtitiſſe.

(*) *al.* Bobini.

XI. Cellenſe monaſterium inſtauratum dedicatur.

Hoc ipſo tempore florebat apud Tricaſſes Leo abbas Meotuniuci monaſterii, quod S. Romanus ubbas, is qui poſt ſanctum Remigium eccleſiæ Remeoſi præſulatus eſt, quatuor eirciter ab utbe Triciſſina millibus exſtruxerat. Hujus ſucceſſor Leo ubbas ſanctus quos ſucceſſores habuerit uſque ad Leonem alterum, de quo hic ugimus, incompertum. De hoc Leone illuſtre reddit teſtimonium Prudentius Trecenſis epiſcopus in elogio ſanctæ Mauræ virginis Tricaſſinæ, quam *Leo abbas catechizavit, & regeneravit ex aqua & Spiritu-Sancto*, ejuſdem etiam de reliquo pater ſpiritualis. Ejus meritum probatur ex ſanctitate virginis, cujus vita chriſtianis virginibus in exemplum proponi poteſt. Hæc ab ioeunte ætate quotidie a matutioiis laudibus uſque ad horam ſextam motam faciebat in eccleſia Apoſtolorum: obi ad tres Chriſti Domini, Iofantis, crucifixi, ac regnantis imagines quotidie ſe toto corpore proſternebat; quo ex loco imaginum cultus apud Gallos demonſtratur, probante Prudentio, qui id retulit. Ad hæc eadem virgo qualibet quartâ & ſex-

XII. Leo abbas Meotuniaci, pater ſpiritualis S. Mauræ.

ANN. CHR. 850. sextâ feriâ causâ peregrinationis, nudis pedibus & absque linea, in arctâ panis & aquæ jejunio, visitabat Mentuniacum monachorum cœnobium, quatuor circiter millibus, ut jam dixi, a Tricassina civitate distans; ibique sanctorum martyrum Gervasii & Protasii patrocinia studiosiùs implorabat: non solùm clericorum, sed & monachorum necessitatibus subvenire solita, *quod Leo abbas*, ait Prudentius, *& sancta ejus congregatio recognoscunt, quibus de propris cucullus & mappulas acquirebat. Quantæ autem virtutis & efficaciæ sit mappula, quam Leoni Maura tribuit, clarii indiciis protestatur Melaunus clericus & sanctissimus monachus, & Paulinus clericus, ipsius tactu a febribus liberati*; quod miraculum alii Leonis abbatis, alii sanctæ Mauræ meritis tribuebant. Morienti adfuera Prudentius ex una parte grabati, *& Leo abbas ex altera, qui tunc submissâ voce more suo psalmos Davidicos ad caput beatæ virginis ruminabat.* Tum hæc a Prudentio petiit, ut de manu ejus *eucharistiæ & unctionis extremæ reciperet sacramenta:* qui unus locus est apud veteres Viatici extremæ-unctioni præmissi, quæ nusquam aliàs, si non fallor, *extrema* dicta legitur ante finem sæculi duodecimi. Deniquè ipsâ horâ migrationis sanctæ virginis *Veranus monachus, olfactis sensu diu ante amisso, eumdem odorem suavitatis sensit in monasterio Leonis, quem proximi sancto corpori sentiebant.* Hæc earptim ex Prudentio, qui hoc sanctæ Mauræ elogium scripsit, rogatus tam ab Eutropio præposito, ejusdem virginis germano fratre, ex parte clericorum; tum a Leone religiosissimo abbate *ex parte sanctorum monachorum.*

XIII. Prudentium consulit Hincmarus de Gothescalco.

Annis undecim supervixit Prudentius, a quo Hincmarus Remensis archiepiscopus consilium quæsiit (*a*) da Gothescalco in ergastulum recluso ex judicio synodi, utrùm *in cœna Domini vel in pascha debeat eum admittere ad audiendum sacrum officium, vel accipiendum communionem.* Hic est Prudentius, qui Johannis Scotti librum de quatuor vulgatis capitulis, ob id Quadrivium ab auctore appellatum, prolixè refutavit, eamque refutationem Gaualoni seu Wenilone Senonum pontifici nuncupavit. Idem Gothescalo primùm adversatus fuerat: postea felle commotus contra quosdam episcopos, secum eidem resistentes, ejusdem acerrimus defensor fuit, ut legitur in annalibus Bertinianis, in quibus adversa fidei cum Gothescalco scripsisse dicitur, ibidem Galindo cognominatus, dictusque natione Hispanus. Exstat ejus epistola (*b*) ad quemdam fratrem suum, quem hospitem esse gratulatur. Fortè is fit Galindo Enneconis, per quam Eulogius presbyter Cordubensis epistolam suam ad Willasindum Pampelonensem episcopum anno insequenti direxit. Quamquam Galindo nomen apud Aragonenses & Navarrenses vulgare tunc erat, testante Morale.

(*a*) *Frod. lib. 3. c. 21.*

(*b*) *Analect. tom. 4. p. 514.*

XIV. Adremarus abbas obit.

Ad discrimen prædictæ Cellæ Trecensis Cella-nova dicta est abbatia Adremarensis seu Arremarensis, quam Adremaras presbyter, ejusque primus rector ante annos tredecim exstrui curavit, suppetias conferente Aledramno comite, cujus in superiori tomo mentio facta est. Adremarus Romam profectus, hoc anno Viterbii decessit x. kalendas Aprilis hoc epitaphio donatus a posteris.

Dux gregis, & lampas mirabilis omnibus abbas
Domnus Adremarus est vitæ carnis ademtus.

Sadrabertus, an proximus post eum abbas, memoratur in litteris Carlomanni regis pro substitutione Rotfridi abbatis in locum ejusdem Sadraberti.

XV. Dodoni abbati apud S. Martialem succedit Abbo.

Eodem anno Dodo abbas monasterii sancti Martialis apud Lemovicas, idemque sancti Savini apud Pictones, vir maltæ religionis, post annos tres præfecturæ apud sanctam Martialem, successorem habuit Abbonam, qui annos undecim eidem loco præfuit. Hanc chronologiam firmat id, quod in commemoratione (*c*) abbatum sancti Martialis legitur, Carolam scilicet, non quidem Calvum, sed Calvi filium, in regam Aquitaniæ apud Lemovicas unctum fuisse anno Abbonis abbatis quinto, conscotientibus annalibus Bertinianis, in quibus id factum legitur anno ejus sæculi quinquagesimo-quinto. Atqui tamen Dodo abbas sancti Savini anno abhinc tertio synodo Suessionensi interfuit. Ex quo intelligitur, eum, stabilità apud sanctum Martialem regulari disciplinà, curasse, sibi ut Abbo substitueretur, & ad sancti Sabini monasterium revertisse, retentâ insuper Stradensis seu sancti Genulfi præfecturâ.

(*c*) *Labbe to. 2. p. 171.*

XVI. Miracula Rothoni facta.

Actum est in tomo superiori de translatione corporis sancti Marcellini papæ & martyris ex urbe Roma in monasterium Rothonense, facta per Conwoionem abbatem. Anno ab hac translatione secundo funesta res contigit inter duos fratres cujusdam monasterii Spoletanæ provinciæ, quorum alter scriptor, diaconus alter erat, singulari se invicem amore diligentes. Fortè scriptor scalpellum, ut calamum emendaret, a fratre petiit, quod ille incautè fratri projiciens, ictu libra-

brato ejus cordi infixit; quo ex vulnere ſtatim ſcriptor in terram corruit exanimis. Parum fuit quin ex dolore etiam exſpiraret diaconus: cui id conſilii datum eſt, ut ad expiandum facinus Romam peteret, a pontifice condignam pœnitentiam acceptorus. Ivit ille, juſſuſque eſt *ferro ligari per collum & brachia, ſicut in lege parricidarum cenſetur*; & loca ſancta circuire, donec noxæ veniam a Domino impetraret. Dum verò per multos dies cum multo luctu id devotè exſequeretur, Apoſtolorum oraculo admonitus dicitur, in Britanniam ut pergeret, ad quoddam monaſterium, in quo ſancti Marcellini papæ reliquiæ quieſcebant: illic quippe catenarum, ſimulque peccati nexus ſolvendos. Mox ille, promiſſi haud incertus, iter permiſſu pontificis accelerat, alpes tranſgreditur, Burgundiam pertranſit, ac Neuſtriæ partes Britanniæ adjacentes: pervenitque ad monaſterium, in pago Namnetico ad Ligerim poſitum, quod a ſitu quondam Mons-clarus, nunc ſancti Filiberti de Cellario appellatur, modò cella abbatiæ Trenorchienſis. Ibi exceptus perhumanè a monachis, & de loco ſancti Marcellini edoctus, receptus eſt demum in Rothonenſe monaſterium *in ſancto ſabbato, id eſt in Ramis palmarum*. Poſtridie, monachis nocturnas vigilias celebrantibus, dictiſque reſponſoriis, cùm legendi ex præſcripto regulæ evangelii tempus opportunum adſuiſſet; atque unus e fratribus presbyter religioſus, Omin nomine, ſacris veſtibus indutus, cunctis ſtantibus & attentè audientibus, illud legere cœpiſſet; extemplo omnia peregrini illius vincula diſrupta, & cum magno fragore huc illucque diſſipara ſunt, ſtupentibus cunctis ad ſonitum diſſilientium catenarum. Quid rei eſſet, ignoravere fratres, dum *mane facto*, (neque enim nocturnum ſilentium violare fas erat) rem uti erat, narravit diaconus, qui miraculi famam in urbem, atque inde in patriam retulit. Conſimile factum (*a*) inferiùs de Frotmundo pœnitente referemus. Hæc ex libro tertio de geſtis ſanctorum Rothonenſium, ubi quædam etiam miracula referuntur Hyporhemii epiſcopi Andecavenſis eò tranſlati, in his de Jarnhitin ſacerdote & monacho febribus liberato, atque de Gauzlino abbate ſancti Mauri, cujus ſuperiùs (*b*) facta mentio eſt. Ibidem laudatur Winetvaldus monachus, magiſter & vir venerabilis appellatus.

ANN. CHR. 830.

(*a*) *Lib.* 35. *n.* 9.

(*b*) *Lib.* 33. *n.* 32.

Prædicti Jarnhitin monachi occaſione venit in mentem id, quod legere memini in codice Remigiano annorum circiter octingentorum, continente *Excerptam libri Apocalypſis, collectum ex idoneis auctoribus a domno Heymone, ut fertur*; quæ tria poſtrema verba alià manu, ſed æquè antiquâ ſcripta ſunt. Expoſitio ſic incipit: *Legimus in eccleſiaſtica hiſtoria, &c.* in cujus fine hæc ad propoſitum leguntur. *Venerande pater Jarnhobret, hunc librum, quem nos per paganorum perſecutiones, & altas hujus vitæ tribulationes labore conſcripſimus, gratanter corde digneris lætò accipere. Valeas in Chriſto, & per ee Jacobum, Johannemque ſalutamus.* Hæc obiter.

Lotharius auguſtus menſe Octobri in Gundulfi-villa prope Tullum-Leucorum reſidebat, cùm monaſterium Duferam, ad Rhodanum in comitatu Aurafico ſeu Arauſico ſitum, Vivarienſi eccleſiæ ad Celſi epiſcopi preces attribuit. *Data* XV. *kalendas Novembris, anno imperii domni HLotharii pii imperatoris in Francia decimo, & ſa Italia triceſimo, indictione tertia-decimâ. Actum Gundulfi-villa.* Idem confirmavit Carolus Calvus jam imperator ad Boſonis ducis deprecationem. Utrumque præceptum habes apud Johannem Columbi in libro ſecundo de epiſcopis Vivarienſibus.

XVII. Duſera eccleſiæ Vivarienſi unitur.

Ad hoc circiter tempus referenda videntur Caroli regis diplomata duo, abſque chronicis notis edita in appendice ad Marcam Hiſpanicam. Unum eſt pro Suredenſi monaſterio ſancti Andreæ, ad fluvium Tacidum poſito in pago Helenenſi, quod Froyſclus abbas obtinuit ad confirmandas hujus loci tum poſſeſſiones, etiam eas, *quas ex ſæculari habitu ad regularem militiam clerici ſive laici convertentes illic donaverant*; tum libertatem & immunitatem, Siſeguto abbati olim a Ludovico auguſto conceſſam. Huic privilegio Carolus addit donationem vallis ſancti Martini, quam, admonente Suniario comite, eidem monaſterio contulit. Alterum præceptum eſt pro monaſterio ſeu cella ſancti Clementis, quod Sintremundus præpoſitus cum fratribus ſuis in vaſta ſolitudine, in pago Ruſſilionenſi, ſuper fluvium Tedam conſtruxerat. Is regi ſupplicavit, ut novum monaſteriolum ſuâ protectione dignaretur; ut ibidem Sintremundus ipſe ac monachi ſui quietè ac ſecurè vivere valerent. Supplicantis voris favit rex, datâ inſuper eiſdem facultate eligendi ex ſeſe præpoſitos ſibi vel abbates.

XVIII. Caroli diplomata pro monaſteriis Suredenſi & ſancti Clementis.

Senſim progredimur ad Hiſpaniam, ubi ſæviſſima in Chriſtianos perſecutio hoc tempore ſervere cœpit. Ejus auctor Maurorum rex Abderames, qui, licèt chriſtianæ religionis cultum fidelibus permitteret, eorum tamen ardens in Mahummeticam ſectam zelum ac ſtudium ferre non potuit. Hæc procella Cordubæ potiſſimùm vim exercuit ſuam, duxitque initium a monachis, qui Mahummedis impia dog-

XIX. Hiſpanici martyres.

ANN. CHR. 850.

dogmatâ non ſuſtinentes, eorum inſaniam Mauris palam captobtare non dubitavit. His ſocios ſe adjunxere ſæculares clerici ac laici, atque virgines ſacræ, Maurorum non raros inſultus in ſacerdotes, maximè in humanis fidelium corporibus, indignè ferentes. Agmen duxit re ac nomine Perfectus monachus, qui totam pene juventutem Cordubæ in ſancti Aciſeli cœnobio tranſegerat. Is a Mauris interrogatus, quid de Chriſto & Mahummede ſentiret; ſuam de Chriſti divinitate fidem, atque de Mahummedis impia doctrina perſuaſionem liberè eapoſuit. Hinc conjectus in carcerem, variiſque tormentis affectus, mactandus in eum differtur diem; *quo profanis ritibus feſtivum paſchæ gaudium apud eos excolitur*. Paſſus verò martyrium eſt XIV. kalendas Maias, feriâ ſextâ, anno incarnationis Domini octingenteſimo quinquageſimo. Atque hinc colligitur, Arabum eo die ſolemne paſcha fuiſſe: cùm chriſtiani legitimum paſcha ipſo anno celebraſſent VIII. idus Aprilis, duodecimo die ante Arabes. De aliis martyribus agemus anno ſequenti. Sed ut hæc clariùs intelligantur, præmittendum videtur, octo extra Cordubam monaſteria tunc exſtitiſſe: quinque quidem virorum, nempe ſancti Chriſtophori in urbis proſpectu trans fluvium Bætis; in vicinis montibus Armilatenſe ſancti Zoili; ad hæc tria alia, Felicis, Martini, atque Juſti & Paſtoris. Seatum, ſeptimum & octavum duplicia erant pro utroque ſexu. Tabanenſe, Cureciarenſe beatiſſimæ virginis Mariæ, & Pinnamellarenſe Salvatori ſacrum. Hæc ſuis locis infetiùs illuſtranda.

Hoc item anno diem obiit, poſt annos regni ſeptem, in Gallicia Ramirus rex kalendis Februarii, piæ memoriæ dictus in epitaphio, quod Morales & Baronius retulere. Ei ſucceſſit filius Ordonius in annos duodecim.

XX. Rabani caritas famis tempore.

Ingens hoc anno in Germania fames Rabani archiepiſcopi caritatem follicitavit. Morabatur is per id tempus in quadam villa parochiæ ſuæ, ubi trecentos amplius pauperes quotidie alebat, præter egenos ab ipſo in dies teſti ſolitos. In multis mulier quædam cum parvulo iſtuc accedens, priuſquam limen domûs attingeret, præ fame exſpiravit. Parvulus verò mortuæ matris mammillam, ut ſugeret, e ſinu protractus, intuentium lacrymas excivit. Fuit etiam qui cum uxore & puerulo, urgente fame, de vorando filio ſtatueret, matre quantumvis repugnante: cùm ſubitò lupi duo cervam dilaniantes viſi ſunt, quibus ille prædam abſtulit, atque filio vitam ſervavit. Hæc annales Fuldenſes.

XXI. Herſfeldenſis baſilicæ dedicatio per eumdem.

Idem antiſtes Herſfeldenſis monaſterii baſilicam, cujus monaſterii fundamenta cum Bruno abbate ante annos ferè viginti (*a*) poſuerat, v. kalendas Novembris hoc anno dedicavit, teſte Lamberto domeſtico auctore. Non aſſentiendum Browero, (*b*) qui id ad bienulum, & quidem in alterum diem differendum conjicit ex quadam veteri inſcriptione, quæ Herſfeldenſi baſilicæ diſertè non convenit. Præſtat „ ea eodem auctore ob oculos ponere miſerabilem ſtatum ejuſdem baſilicæ, quæ „ hæreſi jam deformata, parietibus tectoque hodie ſqualet, triſtique facie ſuâ mi„ natur interitum. Chori veſtibulo edito loco, ed quem gradibus aditur, ea can„ dido marmore hinc & inde ad odei januam adſtructæ tabulæ quadratæ veneran„ da imaginum ſculptura: a quibus tamen non abſtinuere manus iconomachi. Ad „ lævam Chriſtus Dominus conſedet medius, ſtantibus utrimque prophetis, ejus „ adventum prædicantibus, adjectis ad rem explicandam verſibus. Dextrorſum „ Chriſtus pari modo ſedet, hinc inde ſtantibus diſcipulis, qui quæ præmia ſibi ipſum ſequentibus parata ſint, interrogant. Hæc, etſi minutiora, referre viſum eſt ad retinendam celebris quondam loci qualemcumque memoriam. Huc ſpectant Rabani verſus, quondam inſcripti in ejus eccleſiæ abſide orientali, ubi ſancti Wigberti corpus quieſcebat.

(*a*) *Supra lib. 30. n. 64.*

(*b*) *Fuld. ant. p. 152. & ſeq.*

XXII. Clingenſe monaſterium ab eodem inſtauratum.

Extulſit quoque Rabani archiepiſcopi eximia pietas in Clingenſe monaſtarium, cujus alteram ſaltem baſilicam incendio conſumtam in integrum reſtituit. Extat hæc abbatia in diœceſi Spirenſi, haud ſcio an condita a Carolo Magno, qui ea urbe Roma iſtuc reliquias tranſtulit ſancti Theoduli presbyteri & martyris, Alexandri papæ ſocii. Duæ erant eo in loco eccleſiæ; una Salvatoris cum quinque altaribus, ea quibus quintum ſanctis Martino, Briccio, Germano, Remigio epiſcopis, Gregorio papæ & ſancto Benedicto abbati nuncupatum erat. Hæc diſcimus ea Rabani (*c*) verſibus *in eccleſia monaſterii, quod dicitur Clinga*, inſcriptis. In alia eccleſia tria erant altaria cum ſepulcro Theoduli martyris, de quo hi Rabani verſus, qui ejuſdem eccleſiæ reſtitutionem ab eo factam commemorant.

(*c*) *Rabanus tom. 6. p. 119.*

Huc Caroli aſſcitus ſtudio, atque adductus ab urbe
Romana, hic meſtis pauſat ad auxilium.
Sed vario evecte conſumſit flamma nefanda
Domata hæc cuncta, tegmen & eccleſiæ.
Per pluresque annos combuſtus manſit ineptè

Hic

Hic locus, & nullus jam reparavit eum:
Indignus donec Chriſti compunctus amore
Rhabanus præſul, hunc renovandum adiit:
Qui eccleſiæ hanc adem ſollers renovavit, & aram
Conſtruxit, ſancti corpus & huc retulit.

ANN. CHR. 850.

Certò hanc eccleſiam ad priorem illam Clingenſis monaſterii attinuiſſe intelligitar ex verſibus ad primum prioris ejuſdem eccleſiæ altare appoſitis: lo quibus Theodulli martyris & presbyteri corpus ibidem caſtitiſſe dicitar. Cæterùm Clingenſis monaſterii antiquitatem probat Ludovici auguſti conſtitutum de monaſteriis imperii, in quibus *monaſterium Clingæ* cenſetur inter illa, quæ ſolas preces regi debebant. Idem monaſterium *Plidiafeld* cognominatum fuiſſe docet Codex ſocieratum Augenſium, ubi *ex monaſterio, quod Clingo vocatur ſive Plidinfeld, Elcido epiſcopus & abba laudatur.* Ad hæc inter fratres conſcriptos monaſterii ſancti Galli apud Goldaſtum memorantur *nomina fratrum de monaſterio Clingone*, id eſt *Otger archiepiſcopus, Engilbertas præpoſitus, Voolfpold presbyter, Tagafrid diaconus, Ramvolt & Bebo monachi*, aliique. Suſpicor hunc locum olim peculiariter ſpectaſſe ad archiepiſcopum Moguntinum, qui tamen Spirenſi diœceſi tribaitur, cenſeturque inter illa monaſteria, quæ ab ordine tranſlata ſunt, *Cliagenmunſter* dictum, ab ordine tranſlatum anno ſupra milleſimum quadringentefimo nonageſimo-primo.

ANN. CHR. 851. XXIII. Tabanenſe monaſterium duplex.

INchoatam in Hiſpania perſecutionem inſequens annus continuavit. Perfectum monachum ſecuti ſunt alii complures, in quibus primus apud Eulogium occurrit Iſaac ſanctiſſimus monachus cœnobii Tabanenſis. Poſitus erat hic locus, *Tabanos* dictus, ſeptenis ab urbe Corduba millibus paſſuum, aquilonem versùs, *inter præruptа montium & condenſa ſilvarum.* Illic duplex condiderat monaſterium, virorum ac mulierum, Jeremias Iſaaci patruelis, vir pius ac iocuples, cum Eliſabetha uaore, pietatis non imparis: qui ambo eò ſeceſſerunt cum liberis ac tota pene cognatione. Monachis præerat Martinus abbas: puellis Eliſabeth ipſius ſoror, Jeremiæ in ſæculo conjua: ſuh qua communis utriuſque ſoror Columba, miræ pudiciriæ virgo, & poſtea martyr, floruit. De ſanctimonialibus duplicis hujus monaſterii inſigne illud memoriæ prodidit Eulogius in ſuo (*a*) Memoriali. *Quia clauſtra feminarum a cellulis monachorum, altis interjectis diſparata materiis, licèt unius patris gubernaculo regerentur; hæ tamen ſequeſtratis ſe manſiuncalis retrudentes, nulli omnino contaendi ſe facultatem præbebant: ſed, ſi ſubinde aut fratribus congrua inſtaret neceſſitas, aut hoſpitum pia impetraret humanitas; ſola venerabilis Eliſabeth per feneſtram ſe exhibebat cernendam, quæ prior & totius erat mater vera monaſterii.* Eum in locum ſe recepit monaſticæ vitæ deſiderio flagrans Iſaac, nobilis Cordubenſis, qui, linguæ Arabicæ peritus, in ſæculo exceptoris (*b*) reipublicæ officio functus fuerat; ibique per triennium *ſub reverendiſſimo abbate Martino, prædicta feminæ fratre*, regularibus diſciplinis apprime exercitatus, in ſancto propoſito militavit. Hinc divino caritatis igne ſucceuſus, forum adit, judici ſuæ ſectæ deliramenta improperat; eâque libertate ac conſtantiâ ita judicis rabiem proritavit, ut illic mortis ſententiam in eum protulerit. Sic Iſaac in regia urbe III. nonas Junias, qui eo anno in feriam quartam incidebat, pro Chriſto occubuit. Corpus ejus equuleo ſuſpenſam, poſt aliquot dies cum aliis ſanctorum martyrum corporibus in ignem conjectum, in ſavillas redactum eſt. Huic non diu ſupervixit beatus ſenex Jeremias monaſterii auctor, & ipſe martyrio affectus cum aliis quinque, de quibus mox agendum. De ſancta Columba ejuſdem loci ſanctimoniali ac martyre infra.

(*a*) *Eulog. lib. 3. c. 10.*

Iſaac monachus & martyr.

(*b*) *Id. lib. 2. c. 2.*

XXIV. Cuteclarenſes, Armilatenſes, alique.

Exſtabat etiam tum non longè ab eadem urbe ad occidentem illuſtre monaſterium Cuteclarenſe, de quo aliàs egimus, itidem duplex, ſanctæ & glorioſæ virgini Mariæ ſacrum: quod *præclaro ancillarum Dei propoſito emineſcebat.* Illuc Petrus ſacerdos ea urbe Aſtigitana, & Walabonſus diaconus ex Elephenſi, litterarum ſtudio profecti, deiu ſub Frugello abbate eidem monaſterio præficiuntur: ea quibus Walabonſus primùm *eccleſiaſticis regalis* educandus a puero traditus fuerat piæ memoriæ Salvatori presbitero, *qui tunc præclaro regiminе ſancti Felicis monaſterium* apud oppidum Froniauum *gubernabat.* Eodem tempore Sabinianus & Wiſtremundus monaſticæ vitæ diſciplinæ *ſub regula vel abbate* (quæ ſancti Benedicti (*c*) verba ſunt) jam dudum ſe dederant in cœnobio ſancti Zoili Armilatenſi, quod a Corduba in ſeptentrionali parte triginta & amplius milliaribus diſtans, vaſtiſſimam præbet inter anguſtias montium ſolitudinem: ad quorum radices flumen Armilata (*) diſcurrens, ea quo inditum monaſterio nomen, *magnos piſcatorum ſolatio incolis refoves monachorum.* Hi cum ſancto ſene Jeremia ſu-

(*c*) *S. Bened. c. 1.*

(*) *Almella.*

ANN. CHR. 851.

periùs laudato, & cum Habentio monacho, omnes ſeno numero, unâ die & horâ *ſub ictu ſævientis mucronis* teſtimonium veritati conſtantes præbuerunt. Erat Habentius monachus cœnobii ſancti Chriſtophori, quod ad proſpectum urbis ad auſtrum *ſuper erepidinem altericrem Batis* (*) fluvii ſitum erat. Ibi ſæculo mortuus vir ſanctus, Chriſtoque *ſub artiſſima regula* mancipatus, utpote ſpontanei carceris ergaſtulo recluſus, ferreiſque laminis ad cutem circumſæptus, ad martyrii agonem cum allis ſe diſpoſuit. Hi omnes ultro ſe judici offerentes: *Et nos ſub eadem*, inquiunt, *profeſſione, o judex, manemus*, quæ pridem confratres noſtri Iſaac » & Sanctus defuncti ſunt. Parem in nos profer ſententiam, crudelitatem exſere » & exaggera, totoque furore exardeſce. Chriſtum Deum confitemur; anteſi» gnanum antichriſti vatem veſtrum exſecramur. Ita omnes communi edita confeſſione, communem pertulere capitalis mortis ſententiam VIII. idus Junias ejuſdem anni, *feriâ primâ*, id eſt die dominicâ. Eâdem verò Theodemirus Carmonenſis monachus VIII. kalendas Auguſti, feriâ ſeptimâ interiit, nec multò poſt Maria ſanctimonialis Cuteclarenſis, Walabonſi monachi ac martyris mox laudari ſoror, quæ Chriſto virginitatem voverat, eidem vitam cum ſancta Flora virgine pro fide impendit VIII. kalendas Decembris.

(*) *Guadalquivir.*

XXV. Eulogius in carcere de martyrii ſcribit.

Eodem tempore ſanctus Euloglus, qui horum omnium agones memoriæ commendavit, itidem pro fide carcere incluſus tenebatur: de quo prædictæ virgines, quibus in carcere poſitus *Documentum martyrii ſcripſerat*, quibuſdam conſororibus ſuis promiſerant, ſe de eo liberando apud Chriſtum ſponſum in cælo peroraturas; quod ita contigit: nam illæ VIII. kalendas decembris martyrio coronatæ; Euloglus tertio earumdem kalendarum die e carcere (*a*) ereptus eſt. Quàm gravis tum fuerit hæc adverſùs chriſtianos excitata in Hiſpaniis procella, ſanctus ille confeſſor in Documento martyrii exprimit diſertè his verbis. *Repleta ſunt penetralia... carceris clericorum catervis: viduata eſt eccleſia ſacro præſulum & ſacerdotum officio. Horrent divina tabernacula ſqualidam ſolitudinem: aranea texit templum, teneat tuncta ſilentium. Confuſi ſunt ſacerdotes & miniſtri altaris: quia diſperſi ſunt lapides ſanctuarii in capite omnium platearum; & deficientibus in conventu hymnis cantuum cæleſtium, reſonant abdita carceris murmure ſancte pſalmorum.* Hæc ille, & plura alia in hunc modum.

(*a*) *Euleg. lib. 2. memorial.*

XXVI. Alia in fideles perſecutio miſerior.

Præter illam ab externis perſecutionem, alia ferè greviot & peticuloſior erat a nonnullis fidelibus & epiſcopis, qui monachos, alioſquin in illa perſecutione cæſos, pro martyribus haberi nolebant, quod ipſi ſe martyrio plerique objeciſſent. Nec colore carebat hæc ſententia. Idem quippe in Africa ſenſit Menſurius Carthaginenſis antiſtes, qui ab ejuſmodi martyribus honorandis prohibuit chriſtianos, ut legitur in collatione Carthaginenſi. Erant tamen tunc in Hiſpania cauſæ peculiares, quæ martyrum illorum zelum approbare videbantur; nempe publici Muzorum inſultus in fideles, in ſacerdotes, denique in ipſam religionem chriſtianam e quam finere impunè violari piiſſimi quique ducebant nefas. Ut igitur martyrum & confeſſorum cauſam tueretur Euloglus primò *Documentum martyriale* e carcere ſcripſit *Chriſti virginibus ſacrit, Floræ & Mariæ, tarcere compeditis*: quo in opuſculo adverſariorum objectiones refellit. Verùm cùm nec ſic illi quieſcerent, aliud prollatus opus tribus libris aggreſſus eſt, *Memoriale ſanctorum* appellatum: quod primò quidem ſolis *arciſterits* ſeu monaſteriis deſtinaverat, e *quibus prior ille monachorum globus ad reſiſtendum mendaciſſime vati* Mahummedi *proceſſerat*: ſed poſtquam ea urbibus, viculis, oppidulis & caſtellis certatim proruere ad hoc certamen viros ac mulieres cognovit; univerſis illud eccleſiis dicavit, ut haberent cuncti de triumpho eorum ſuæ conſolationis & gloriæ exemplum & gaudium. In primo libro reſpondet præcipuè ad objectiones adverſariorum, quarum hæc præcipua capita erent: fugiendam ſcilicet ex Chriſti præſcripto & exemplo, non ultro quærendam perſecutionem; nulla recentiorum illorum ætati mirecula; a Mauterum regibus non prohiberi, immo permitti chriſtianæ religionis cultum; denique prædictorum martyrum cadavera, uti & cæterorum hominum, corruptioni obnoxia eſſe. Quibus omnibus primo libro ſolidè reſpondet Euloglus; in ſecundo verò & tertio martyrum agones celebrat. Deniqua his adjecit Apologeticum ſanctorum martyrum, in quo eadem objecta denuo confutat; alludque inſuper, quo imbecilles illi chriſtiani martyribus illis detrahebant, quòd non per longa & diuturna tormenta, ſed compendioſo mortis genere ad martyrium perveniteut. In hoc ultimo libro fragmentum cujuſdam antiquioris opuſculi de Mahummede refert, quod ea Legerenſi monaſterio reportaverat. De hoc monaſterio honorificè agit in epiſtola ſæpius laudata ad Willeſindum Pampilonenſem epiſcopum, quam hoc anno ſcripſit, *datam decimo-ſeptimo kalendas Decembris per Galiudum Enniconit, virum illuſtrem, ærâ octingenteſimâ octageſimâ-nonâ*. Hanc epiſtolam ſcripſit e carcere, in

quem

quem unà cum episcopo Cordubensi aliisque episcopis, presbyteris, abbatibus ac levitis conjectus fuerat, ut idem ipse testis est in illa (*a*) epistola, in qua Willesindum rogat, ut suffragia orationum suarum in defensionem ipsorum adhibeat, suumque carcerem *omnibus monasteriis* innotescere faciat. Parcit auctori hujus retrationis Reccafredo episcopo, quem ad fidelium zelum reprimendum cum Abdirame conspiraſſe ex Alvaro intelligimus. Ex hac porro Eulogii epistola Bultellus (*b*) noster, contra Moralis & Yepesii sententiam, distinguendum putat sancti Zachariæ monasterium a Serasiensi, hoc potissimùm addactus argumento, quòd prioris patronus erat sanctus Zacharias, posteriorls sanctus Petrus, ut ex duobus vetustis instrumentis (*c*) probatur. Præfuerat quidem sancti Zachariæ monasterio Odoarius abbas, *summæ sanctitatis, magnæque scientiæ vir*: sed longè ante, quàm hanc epistolam scriberet Eulogius, in qua eum uti mortuum laudat; & in fine epistolæ *Odoarium Serasiensis monasterii abbatem cum omni collegio suo* salutat: quod argumento est eum superstitem fuisse, non alterum Odoarium: quem anum eumdemque faisse, adeòqae unicum monasterium esse opinati sunt Morales & Yepesius.

ANN. CHR. 852.

(*a*) *V. supra lib. 33. n. 69.*

(*b*) *Bultea p. 833.*

(*c*) *Blanca hist. Aragon. ad an. 969.*

XXVII. Varii conventus in Gallia.

In Gallia Lothatius, Ludovicus & Carolus iterum pacis & concordiæ causâ in Marsnæ palatio prope Trajectum ad Mosam conveniunt. Fœderis conditiones referuntur in annalibus Bertinianis, communi procerum consensu, propriorumque nominum monogrammatibus confirmatæ. Habitus a Carolo conventus alter apud Andecavos: ubi, Nomenoio Britanniæ duce mortuo, Herispogius ejus filius, *datis manibus* a rege suscipitur, & tam regalibus indumentis, quàm parernæ potestatis ditione donatur, Redonibus insuper, Namnetis & Ratensi insulâ adjectis. Ad hanc Caroli profectionem versùs Britanniam referenda videtur Lupi epistola CXIII. in qua de quodam placito agit, cui adesse jussus erat, post Caroli reditum Credilii (*) ad Isaram fortè habendo; petitque, an absque periculo piratarum navis ipsius expensam vehens, possit tenere cursum per Sequanam, & inde per conflaentem Isaræ asque ad Credilium progredi. Aliud etiam placitum Caroli cum Herispogio duce Brittonum memorat Hericus (*d*) monachus in libro de miraculis sancti Germani episcopi Autisiodorensis, habitum in regio fisco pagi Rotomagensis, quem incolæ ob palatii antiquitatem Veterem-domum nuncupant: cujus capella palatio contigua beatissimi Germani famosa nomine, & merito illustris erat. Illic puella muta linguæ officium recepit, cùm Carolus ibidem cum Herispogio placitaret, ac seria quæque regni negotia tractaret.

(*) *Credii*

(*d*) *Labbe to. 2. p. 548.*

XXVIII. Monasteria a Normannis incensa.

Interim Nortmanni, in Frisiam, indeque in Galliam Belgicam effusi, sancti Bavonis incenso monasterio, Rotomagum usque pedestri itinere penetrant, & obvia quæque vastant, diripiunt, incendunt; in his Bellovacorum urbem flammis consumunt: at in reditu intercepti a nostris, magna ex parte prostigati. Hæc fetè annales Bertiniani. Verùm in chronico Fontanellensi apud Chesnium, eo tempore scripto, Nortmannorum classis, non ex Frisia, sed ex Novempopulania, Sequanam ingressa fuisse dicitur III. idus Octobris, duce Hoseri, qui ante decem annos Rotomagum depopolatus fuerat: & in progressu Fontanellam diripuisse; & ad extremum V. idus Januarii, post dies eorum ingressus in Sequanam octoginta novem, in favillas redegisse, *cùm stetisset a primo ædificationis suæ die ducentis octodecim annis, mense uno, & diebus tredecim*; atque adeò ex mente ejus auctoris, Fontanellense monasteriam sub finem anni sexcentesimi trigesimi-secundi a sancto Wandregisilo primitus absolutum fuerat. Verùm serius sexdecim annis conditum fuisse suo loco demonstravimus, maximè ex principata Chlodovei & Audoeni pontificatu, qui ambo multum subsidii ad illam constructionem contalerunt. Proximum est Fontanellæ Gemeticum, quod etiam ab iisdem Nortmannis tunc vastatum fuisse constat. Interea Bellovacus & Flaviacum monasterium, haud dubiè etiam Oratoriam, eorumdem operâ constagrarunt. In reditu apud Warderam a Francis intercepti, pars interfecti, reliqui silvis se se abdiderunt, ac noctu ad naves suas reverterunt: cùm Sequanam per dies ducentos octoginta-septem, nempe a tertio idus Octobris hujus anni ad nonas Junias anni insequentis, occupassent; sicque onustis navibus Burdegalim remeasse perhibentur. Cæterùm regiones Sequanæ adjacentes testes sunt, numquam talem in illis partibus cladem auditam fuisse. Tunc Fontanellensem abbatiam obtinebat Ludovicus abbas illustris.

XXIX. S. Bavonis monachi Laudunum se recipiunt.

Inccuso, ut præmissum est, sancti Bavonis Gandensi monasterio, monachi Laudunum, quod veteres Lugdunum-clavatam vocant, cum corpore sancti Bavonis & sacra supellectile se recipiant ad suburbanum sancti Vincentii monasteriam, aliàs sancti Christophori appellatum: ubi per multum temporis hospitati, nonnisi sæculo insequente ad propria pristiminin redierunt. Abbatum sancti Bavonis nomina refert Sandetus, sed corrupta. Sub illud tempus sancti Vincentii monasterium regularis

ANN. cont. 851.

vitæ diſciplinâ informatum eſt a quodam monacho Dionyſiano, quem Carolus rex ejus rei causâ illuc miſerat, inconſulto epiſcopo Hincmaro: qui hac de re indignatus, monachum illum excommunicavit, nec ad removendam cenſuram umquam, ſive ab Hincmaro patruo & mettopolitano ſuo, ſive a rege ipſo adduci potuit. Hinc querelæ patrui adversùs eum in hæc verba. *Sed & tùm domnus rex monachum ut presbyterum quemdam, inter ſuos religioſum, ex venerabili monaſterio ſancti Dionyſii, ad monaſterium in Lauduno ſitum, ad doctrinæ atque religionis inſtitutionem, non autem ad irregularem prælationem accerſiit, & inconſultè illum pro animoſitate, quam contra regem habebat, excommunicaſti: juſſus a domno rege, adhibito mecum fratre & coëpiſcopo noſtro Hodone, te monui, quatenus rationabilem tuam mutares ſententiam, ſed nihil apud te obtinere prævalui.* Hic eſt Odo ex monacho & abbate Corbeienſi erearus epiſcopus Bellovacenſis poſt Herminſredum, qui anno ejus ſæculi undeſexageſimo finem vivendi fecit. In ejus epiſcopatu ſita erant monaſteria, ſancti Luciani ſuburbanum, Flaviacenſe ſancti Geremari, atque Oratorium parthenium, ſanctæ Angadriſmæ virginis ſeceſſu nobilitatum: quæ duo poſtrema tunc a Nortmannis direpta, & ad ſolum redacta fuere. Eo tempore corpus ſancti Ebrulfi abbatis, quod Oratorii ſepultum fuerat, tranſlatum eſt in eccleſiam cathedralem: ubi eriam nunc cum ſancti Geremari reliquiis aſſervatur. Hincmarus Remorum antiſtes paullo ante, & quidem poſt obitum Hildemanni epiſcopi Bellovacenſis, Carolo regi ſcripſerat *pro cella vel monaſterio Flaviaco, quod idem rex ſibi, dum in ipſius ante epiſcopatum moraretur ſervitio, donaverat* ad vitam, *quodque a quodam tunc ſore deſtructum reſtaxeras*, ubi *religionem, prout valuit, reſtauraverat; quod poſtea rex idem conabatur injuſtè a jure ipſius auferre.* Eâdem etiam procellâ Marcianenſe duplex quondam, & proximum Hamaticenſe virginum in Belgio cœnobia deſtructa, eo in ſtatu jacuere ad principatum uſque Caroli cognomento Simplicis, quo tempore inſtaurata memorantur.

Alia monaſteria deſtructa.

Quid Fontanellæ poſt illud incendium acciderit, neque chronicum mox laudatum, nec liber de miraculis & delationibus ſancti Wandregiſili nos docent. De Gemeticenſi plura diſcimus ex Willelmo (*a*) ejus loci monacho, qui illam Gemeticenſis monaſterii vaſtationem, quam ub Haſtingo duce factam dicit, deſcribens, ait, monachos, audito Nortmannorum adventu, inde fugâ elapſos, rebus ſuis parrim ſub terra occultatis, partim ſecum aſportatis, evaſiſſe. Paganos verò, loco vacuo reperto, monaſterium ſanctæ Mariæ ſanctique Petri & cuncta ædificia injecto igne combuſſiſſe, & omnia redegiſſe in vaſtam ſolitudinem, quæ per triginta ferme annorum curricula illic perſeveravit. Ex quo Menardus noſter meritò refellit vulgarem ejus loci traditionem, afferentem, nongentos monachos a Nortmannis tunc ibidem martyrio affectos ſuiſſe: quod certè non ignoraſſet Willelmus domeſticus auctor, qui contra ſcribit, Gemeticenſes monachos tunc fugâ ſibi conſuluiſſe. Hæc verò de nongentorum monachorum cæde opinio Menardo videtur nata ex his verbis Matthæi Weſtmonaſterienſis oſcitantet lectis: *Extunc apud Gemeticum claſſim dirigentes* Nortmanni, *cœnobium nongentorum adurunt monachorum*; ex quibus quidam inepti ſumſerint, nongentos illos monachos a Nortmannis cum cœnobio fuiſſe combuſtos, quos ſalvos & incolumes evaſiſſe ex Willelmo conſtat. Poſt illam eladem Gemeticenſes hac illacque diſſipati: ex quibus *presbyter quidam de Gemedia, nuper*, ait Notkerus, a *Nordmannis vaſtata*, ad ſanctum Gallum adiit, antiphonarium ſuum illuc deferens: *in quo aliqui verſus ad ſequentias erant modulati, ſed jam tunc ottuati.* Hæc fuſiùs Notkerus Balbulus in epiſtola, in ejus elogio a nobis relatâ, in qua ait, monachum illum Gemeticenſem eò veniſſe, cùm ipſe Notkerus *adhuc juvenculus* eſſet, qui grandævus deceſſit anno nongenteſimo duodecimo. Falluntur itaquo qui hanc Gemeticenſem cladem longè ſetiùs ſummovent. Fortè ob hanc cladem corpus ſancti Aicadri abbatis delatum eſt in villam Haſpras diœceſis Cameracenſis: ubi condita cella monachorum Gemericenſium, ſæculo undecimo permutata, & Vedaſtinis conceſſa, hactenus monaſterii ſancti Vedaſti præpoſitura: cujus otiginem Johannes Guiſius Pippino Heriſtalienſi tribuit in chronico Hannoniæ nondum edito.

XXX. Gemetici an monachi cæſi.

(*a*) *Willelm. Gemet. lib. 1. c. 6.*

S. Aicadri corpus Haſpras delatum.

Ad hunc annum recentiores pleriqne revocant obitum Paſchaſii Radberti ubbatis Corbeienſis, hac adducti tatione, quòd ei hoc anno ſucceſſit Odo, quippe qui concilio Sueſſionenſi anno abhinc ſecundo jam ubbas interfuit. Verùm hi auctores Radberti obitum confunduot cum abdicatione regiminis, quod is hoc anno dimiſit, factâ Corbeienſibus eligendi ſucceſſoris poteſtate. Jam dudum id conſilii animo ugitabat vir modeſtiſſimus: ut, repugnantibus alumnis, ægrè tandem voti ſui compos factus eſt, ut teſtatur ejus præfatio libri noni in Matthæum. *Mihi quidem*, inquit, *poſt innumeros actus ſæculi & moleſtos vitæ labores, poſt ſollicitudines tanti regiminis & longa vitæ præſentis diſpendia, optabile ſatis tandem prudenti curo ton-*

XXXI. Radbertus Corbeiæ regimen abdicat.

ſi-

ceſſit otium Deus; *adeò ut nihil illi profeceriat, qui moliebatur aliud; & filio tuo mihi cariſſimo*, nempe Odoni, *vix expleto tirocinio, valde negotioſiſſimum impoſuit jugum, quia vigebat animo & corpore, ut opto etiam & merito ſanctitatis*. Vix annum ſeptimum agebat regiminis, cùm illud abdicavit. Hujus abdicationis non una, ſed plures cauſæ: litterarum & otii amor, turbæ quædam Corbeiæ eo abbate excitatæ, aliæque fortaſſe nobis incognitæ. Turbarum ejuſmodi origo primùm ex diſcidiolis littetariis cum Ratramno monacho ſuo, ejuſque aſſectis, tum de partu beatæ Virginis, tum de gemina prædeſtinatione, & fortè etiam de rebus euchariſticis. Certè Corbeiæ adhuc reſidebat Ratramnus ſub finem anni octingenteſimi quadrageſimi-noni, quando Lupus abbas Ferrarienſis eidem caoſam Hilmetadi Ambianenſis epiſcopi electi commendavit. Alia ejus abdicationis cauſa naſci potuit ex reprehenſione quorumdam laxioris vitæ monachorum, qui cùm juſtam Radbetti cenſuram ferre non poſſent, e monaſterio diſceſſerunt. Etſi enim ejus tempore ſic apud Corbeienſes floreret monaſtica diſciplina, ut, vel ſynodi Pariſienſis teſtimonio, majores ſuos non æquarent modò, ſed auteire atque antecellere viderentur: fuere tamen nonnulli, ut nulla eſt ſocietas tam ſancta, quæ improbos non habeat admiſtos, qui ad ſolutiores mores prolapſi, non vitiis ſuis, ſed vitiorum cenſoribus ſuccenſerent. Ejus mali originem aperit Paſchaſius ipſe in epitaphio (*a*) Arſenii ſeu Walæ, qui laxiorum licentiam & contumaciam *nunc minis, nunc plagis, nunc beneficiis, nunc blandis perſuaſionibus* reprimere conatus eſt, ob id *ſeverus ac durus* ab ipſis appellatus. Walâ autem mortuo, cùm tanta non eſſet ejus ſucceſſorum, Iſaaci & Heddonis abbatum, auctoritas, eò prorupit vitioſorum licentia, ut *jus & æquum* (*b*) perverterent. Ex eorum numero fuit Ivo ejus loci monachus, Lupi abbatis propinquus, qui, Corbeiâ pulſus, an fugâ elapſus, eòdem impunè ſeverè moliebatur, munitus præſidio ac litteris Caroli regis, *quo impunitatis ſecuritatem* de maleſactis obtineret. Quam ob rem Lupum rogat Paſchaſius, ut quâ valebat apud regem auctoritate, impetraret, ne is deinceps refugium prætiſumve apud regem inveniret, teſtante Lupi epiſtolâ quinquageſimâ-ſextâ. In ſequenti verò, quæ *dilectiſſimo abbati Ratberto* inſcribitur, ſatis innuit Lupus, quemdam virum præpotentem Ivoni propinquo ſuo faviſſe, eòque randem ab ipſo adductum, *ut non modò noceat nihil, verùm etiam profit plurimùm, ſi ergo propinquum, qui tempore tumultus diſceſſit, & inſtaurato puce reverteretur, benignus exſiſteret* Paſchaſius. Huic etiam tumultui materiam addidiſſe potuit Caroli principis rettuſio in Corbeienſe monaſterium, ejuſdemque ex eodem loco furtiva diſceſſio, qui fortè nonnullos ſecum monachos abduxerit: Clariùs hunc tumultum, ejuſque auctores ac fautotem deſignat Lupus ſequentibus verbis. *Id vos & libenter facturos, & in omnibus, quæ jubere dignatetur, obſecuturos, dum ejus gratiâ frueremini, fiduciaiter ſpopondi; atque eò uſque inſtiti, donec firmiſſimè promitteret, nihil ſe vobis offecturum, niſi priùs mecum cauſam conferret. Itaque modum petitionis meæ hoc fine terminavi, ut, ſi quando rebellet ejus favore ſuas querelas fulcri depoſcerent, non vulgo acquieſceret, verùm rec dumtaxat dignas veſtræ conſcientiæ reſervaret*. Paſſus eſt ergo *rebellet* e ſuis nonnullos Paſchaſius, qui ſeverioremi, ut ipſis videbatur, ejus diſciplinam ferre non potetaot. Subdit Lupus, quædam alia ſe comperiſſe, tam cautè revelanda, ut ea litteris comprehendere tutum non putaverit; tamque neceſſaria cognitu, ut ad colloquium quantocius venire Paſchaſius debeat. *Cæterùm, niſi jam moleſtum ſit*, inquit, *profecturo mihi cum rege, ſi Deus vult, ad Silvacum nuntium diregite: ut cùm gratiat agere cæpero, ubertùs dicendi copia fruſtra conantem plurima non deſtituat*. Sic tandem ſopita utcumque fuiſſe videtur, Lupi conſilio & interventu, factio illa rebellium, quod negotium regi ab ſe exponendum recipit in proxima epiſtola LVIII. Tanta erat inter ambos illos eximios abbates neceſſitudo; tanta Lupi apud regem gratia! In omnibus verò ejuſmodi procellis Paſchaſius eam ſemper animi moderationem præ ſe tulit, ut, cùm de ſua ipſius abdicatione ſæpe in ſcriptis ſuis meminerit, nuſquam tamen vel leviſſimam indignantis vocem ab eo extorſerit æmulorum acerbitas, quos ne nomine quidem oſpiam expreſſit, aut quoquam pacto deſignavit. Inter illas turbas cedere compulſus eſt Paſchaſius, eoque intervallo in Centulenſe monaſteriam ad tempus ſe recepit, ſi fortè ſeditioſi illi quieſcerent. Verùm, cùm ſortè res turbare pergerent, præfecturâ ſponte deceſſit, Odoni diſcipulo ſuo, vix e monaſticæ tirocinio egreſſo, locum facturus.

ANN. CHR. 851.

(*a*) *Paſchaſ. lib. 1. c. 23.*

(*b*) *Ibid. c. 20.*

E procelloſis præfecturæ negotiis eductos tandem vir ſanctus, ſtarim reditum fecit ad intermiſſa ſacrarum litterarum optatiſſima ſtudia, quibus gravis ætatis moleſtias recteavit. Hoc ipſe cum magna voluptate animi teſtatur non ſemel, ut in rio libri primi in pſalmum quadrageſimum-quartam. *Cùm ſollicitudine paſtoralis officii, curiſque regimatis & negotiis actionum eſſem tandem exoccupatus; divino diſ-*

XXXII. Studia reſumit.

pen-

ANN. CHR. 851. *penſante judicio rituli mi ad ea ſtudia, quæ profectò retenta animo, remiſſa temporibus, inter varios rerum ſæcularium anfractus abjeceram: ſicque longo intervallo intermiſſa revocavi.* Præclara ſunt quæ hanc in rem ſcribit initio præfationis libri noni in Matthæum. *Numquam dignè ſatis laudari philoſophia poteſt, fratres cariſſimi, cui qui paret, omne tempus ætatis ſuæ poterit ſine moleſtia quodam modo converſari: quia quos nutrierit a puero, etiam in ſenectute non deſerit: Hinc eſt quod me, licèt ego deſeruerim eam, non paſſa eſt in hac ætate longiùs a ſe ampliùs peregrinari: ſed, more ut redii ad eam, multùm dinque malè vexatus ſæcularium rerum curis, revocavi oviam non iſſe viam prioris vitæ, & lacture me cœpit quaſi puerum, ſuiſque recreare uberibus. Meritò igitur, quia puerorum & ſenum pene una eſt conditio, & coæqualis eorum mors mihi videtur. Et ideo eorum ſemper atrorumque lacte ſcripturarum divinarum nutriendus eſt animus: puer ſiquidem, ut creſcat, ſenex verò, ne deficiat; immo uterque eorum ad proficiat in melius, & vivat divinis lactatur uberibus.* Initium reſumendorum ſtudiorum duxiſſe videtur a continuanda expoſitione in Matthæum, tum libros quatuor dudum ab ſe compoſitos recognoſcens, tum librum quintum inchoans, quem Centuleuſibus monachis, ad rependendam conceſſi ſibi hoſpitii gratiam, nuncupavit ſub hac inſcriptione: *Sanctiſſimis in Chriſto fratribus, quos divina ſapientia ſatis abundè ſuis illuſtrat virtutibus, & cœleſtis gratiæ meritis exornat muneribus, ſub ſancto propoſito monaſticæ diſciplinæ Centulo degentibus, Paſchaſius Ratbertus, monachorum omnium peripſema, & levitarum ultimus.* Hanc verò expoſitionem proſequendam aggreſſus eſt eorum hortatu, miſſis ad ſe monachis, qui ad explendum opus ipſum impellerent. Ipſe verò eorum auctoritate ſe fulciri cupit, *quorum doctrina*, inquit, *in omni ſcientia Dei longè, latèque prædicatur, & ſapientia pollet, non dico in verbo tantùm, verùm etiam in omni opere bono, atque diſciplina virtutum.* Cæterùm adeò ſacra illa ſtudia non remiſit ſenex, ut operum ejus ſaltem media pars ab eo tempore compoſita ſit, nempe liber ſecundus de Walæ epitaphio, poſtremi ſeptem libri in Matthæum, in pſalmum quadrageſimum-quartum libri tres, atque libri quinque in Threnos Jeremiæ, quibus explanandis extremos vitæ dies videtur impendiſſe.

XXXIII. Ermengardis imperatricis obitus. Sub finem libri ſecundi de Walæ epitaphio ait, ſe quoddam de Walæ ſanctitate ac cæleſti gloria indicium accepiſſe *venerabili referente Ermingarde reginâ, quæ quàm ſæpe ajebat*, (ſic ille tamquam de mortua loquitur) ſe ejus exitum per varia Italiæ monaſteria commendaſſe. Hoc verò anno contigit obitus Ermengardis auguſtæ, Lotharii imperatoris conjugis, quam reginam pro more illorum temporum appellat. Hæc ſub finem vitæ in monaſterium *Ereſteu*, quam ipſa in diœceſi Atgentoratenſi condiderat, ſe recepiſſe fortè nonnullis videbitur ex ipſius epitaphio, in quo locum hunc exſtruxiſſe, ac reliquiis ſacris Româ advectis exornaſſe dicitur his verſibus, quos Rabanus compoſuit.

Femina hîc pauſat auguſta, & nobilis orta,
Irmingarda cui nomen erat dictum:
Quæ hoc opus incipiens, hîc aulam condere juſſit
Ad Chriſti laudem, atque ſui requiem.
Nam pia reliquias ſanctorum ex urbe receptans
Romanâ, hoc vexit, hîcque locavit eas:
Ipſorum caperet meritis ut gaudia vitæ,
Delicti ac veniam perciperet precibus.
Caſtè converſans mundana hæc gaudia ſprevit;
Pauperibus larga, omnibus apta bonis.
Nobiliter vixit, aliis exempla reliquit
Virtutum, ſibimet præmia lata parans.
Hæc quoque dum exploret juvenile hîc tempus, & annos
Maturæ ætatis inciperet, obiit.

In ſuo Rabanus ejus obitûs diem & annum diſertè ſic expreſſit. *Obiit autem Irmingarda imperatrix anno dominicæ incarnationis* DCCCLI. *indictione* XIV. XIII. *kal. Aprilis, in die paraſceve, hora quaſi ſextâ, & requievit in pace.* Hæc ſancti Sixti, ac ſanctorum Felicis & Adaucti reliquias, a Leone IV. ſibi conceſſas, Roma attuliſſe, & in ſuo monaſterio collocaſſe traditur, epitaphio non obſcurè atteſtante. Irmingardis epitaphium præcedit epitaphium Wigfridæ nobilis feminæ, ex genere Saxonum ac Turingorum, quæ poſt conjugium editoſque liberos,

Et poſt buſta viri nonna dicata Deo eſt.

Theo-

Theotfrida ejus filia hunc ei titulum apponi curavit. De loco nihil nobis occurrit. In divisione regni Lotharii, facta inter Ludovicum & Carolum reges, censetur *Erenstein*, quod *Erasteia* dicitur in libello de miraculis sanctæ Bertæ abbatissæ Blangiacensis, cujus corpus ob Nortmannorum metum illuc refugii causâ delatum est Rotrude tum abbatissâ, Arnolpho imperante. ANN. CHR. 850.

Paullo post mortem Irmingardis Lotharius augustus Gisiæ filiæ suæ monasterium Salvatoris & sanctæ Juliæ Briaiense confirmavit, aliaque ad idem monasterium pertinentia: in his monasterium in urbe Lucca, quod dua Allo ædificavit; monasterium Papiense, quod Reginæ vocatur; & portum Placentinum cum hospitali sancti Benedicti in Monte-longo. Actum Gundulfi-villa palatio regio, anno Lotharii imperatoris in Italia vicesimo-secundo, in Francia duodecimo, indictione quarta-decimâ, non quartâ, ut malè in Bullario Casinensi.

Mortuus est sub idem tempus Ratlecus abbas Seligenstadiensis, Eginhardi quondam notarius, cui paullo ante obitum Rabanus Martyrologium suum nuncupavit, præmissâ epistolâ, quam in tomo quarto nostrorum Analectorum editam reperies, professus se ejus hortatu hoc opus suscepisse. *Quæ rogasti me*, inquit, *frater amantissime, ut Martyrologium per totum annum tibi conscriberem, atque Sanctorum festa, quæcumque potuissem invenire, ibidem inscererem: feci quantum potui; & singulis diebus nomina Sanctorum, quæ scripta, sive notata ab antecessoribus in libellis reperi, ibidem inserui; & cujuscumque sancti obitum sive martyrium, qualiter vitam finierint, legi; breviter, prout valui, notavi.* Idem Martyrologium suum itidem dicavit Grimoldo abbati sancti Galli, Ludovici regis archicapellano, quem, utì amicum præcipuum, versibus celebrat. Lupus abbas in epistola sexagesima laudat Rarlegium abbarem monasterii, quod Germanicè *Saligstat* appellatur, ejusque epitaphium cecinit Rabanus, in quo sophiæ studiosus amator, divinæ legis studiosus indagator & præceptor fuisse dicitur, atque ex urbe Colonia ortus, Ludovico regi adhæsisse. XXXIV. Ratleici item abbatis, cui Rabanus martyrologium dicat.

Nec ulteriùs vitam produxit Hetti Trevirorum antistes; idemque frater Grimoldi abbatis mox laudati, post obitum sepultus in Trevirensi sancti Eucharii monasterio. Eidem in metropolitica dignitate successit Thiergaudus, abbas, ut ille quondam, Mediolacensis, ejusque nepos, ut patet ea epitaphio Warentrudis abbatissæ Palatiolensis in suburbio Trevirensi, quod epitaphium ex ruderibus vetetis illius parthenonis erutum, in peristillo canonicorum hodie quoque legitur (*a*) in hunc modum. XXXV. Hetti archiepiscopo succedit Thiergaudus. (*a*) *Annal. Trevir. tom.* 1. *p.* 404.

Hic Voarentrudis nimium veneranda quiescit
Abbatissa, animam sed paradisus habet.
Hetti pontificis fuerat soror, amita magni
Tietgandi domini, magnificique patrie.
Cujus germanus vir clarus in omnibus exstat,
Nomine Grimaldus, ore & honore potens:
Quique jubent titulum scribi pro munere amici,
Illius ut nomen tempora multa habeant.

Magnorum motuum causa extitit Thietgaudus cum Gunthero archiepiscopo Colonienſi, approbato ab ipsis illicito contubernio Lotharii regis cum Waldrada concubina, quod illis magnam attulit perniciem.

Sub hoc tempus Aurelianus abbas, is qui postmodum Lugdunensis antistes creatus, Athanacensis ejusdem urbis monasterii, quod tum monachis destitutum erat, collapsam regularem disciplinam instaurandam aggressus est. Ædibus ejus loci restituris, monachos huic consilio aptiores cœpit perquirere. Hæc cogitanti occurrit Bonevallensiam monachorum religio tunc florentissima in agro Carnutensi. Inde monachos accersere Aurelianas constituit, eorumque certum numerum ab ejus loci abbate postulavit. Piis ejus votis obsecundans abbas, monachos præbuit duodecim, cui repensandi gratiâ beneficii partem sanctorum martyrum Florentini & Hilarii reliquiarum concessit, quorum corpora Aurelianus recèns Athanacum ea martyrii loco adduxerat. Seduuum hactenus creditus est locus, ubi prædicti martyres passi sunt, atque is in editis martyrologiis expressus erat. Verùm non *Sedunum*, celebris apud Vallesios (*) oppidi nomen, sed *Pseudunum* (*) legendum esse, ac prædictos martyres *in finibus Æduorum*, haud longè a Dusmensi (*) pago, qui Alesiensi contermimus est, passos esse, in ipsius Aureliani elogio certis argumentis a me demonstratum est. Itaque e castro Pseudano sanctorum Florentini & Hilarii reliquiæ Athanacum advectæ sunt ab Aureliano abbate, qui tunc etiam Augustodunensis archidiaconus erat; nobilibus ortus parentibus, Aureliano pa- XXXVI. Athanacense monasterium monachis restituitur. Bonevalli reliquiæ S. Florentini concessæ. (*) *Le Vallais.* (*) *Semuse.* (*) *Le Duesmois.*

ANN. CHR. 851.

patre, & matre Adalsonâ, quos in testameato suo commemorat. Concessæ Bonevallensibus eorumdem martyrum reliquiæ: de quarum translatione istae facta, libellum edidit anonymus Bonevallensis, u nobis editum in ipsius Aureliani elogio. Varia in itinere patratu miraculu, dum tandem reliquiæ sacræ inductæ sunt in Bonevallensem *beati Sabini meritis dicatum ecclesium*. Fortè hæc altera ejus loci ecclesia erat; nam prima sanctis martyribus Marcellino & Petro primitus dicata perbibetur. Ab eo tempore monasterium Bonæ-vallis sancti Floreatini oomluc insignitum. Bonevallensem abbatem, sub quo hæc translatio facta est, Iugelarium Gausmari successorem suggerit ejus loci chronographus. At sibi non constat hic auctor, cùm Gausmarum Carolo-Calvo, cui familiaris erat, superstitem facit; additque anuo primo regni Ludovici Balbi Lambertum Castroduuensem comitem sanctis martyribus Petro & Marcellino, & *domus abbatis Gausmaro*, refugii locum Castroduui dedisse. Itaque eo uuno, Christi octingentesimo septuagesimo-octavo, superstes erut Gausmurus, Aureliano tunc urcbiepiscopo Lugduneusi: quo abbate hæc Athanaceusis monasterii reformario, & sanctorum martyrum in Bonevullense trausiatio facta est. Aliæ prædictorum martyrum translationes, rum ad castrum sancti Floreatini dictum, diœcesis Autisiodoreusis, de qua superiùs egimus; tum ad oppidum pagi Parisiensis Latiniacum, de qua suo loco, factæ leguntur: quæ quemadmodum conciliari possint, nobis haud succurrit, quibus u reliquiarjis ejusmodi operosis disquisitionibus abstinero sarius videtur. Multæ Bonevallensibus subinde factæ donationes a nobilibus viris: in quibus Rampo vicecomes Castroduuensis sub Iugelario ubbate, Menelaus miles *tempore Ingelramni abbatis*; & comes Theobaldus, Tricator coguomiuatus, præcipui fuere. Hujus filius Odo comes *loci hujus reparator* uppellutur io brevi chrouico, quod Aureliaoi elogio subjuuximus. Cæterùm non bie fletit Auteliani pietas, ac studium ia monasticum ordinem, quippe qui paullo post Saxiacum monasterium in agro Lugdunensi ædificavit.

XXXVII. Gauslini abbatis Glanæ successor Theodradus.

Circiter hoc tempus, Gauslino abbati Glannafolienſi suffectus est frater ejus Theodradus, *sanctæ recordationis* ubbas: cujus tempore quidam monasterii prædones sancto Mauro pœnas perpetratorum facinorum dederunt. Iu eorum uumero primi occurruut famuli *Gerelmi bonorabilis*, qui, Odone hæc scribente, *in domo Agelvoini abbatis* clarior habebatur. His, cùm e monasterio vinum per vim auferre vellent, occurrit Theodradus ubbas cum capsulu reliquiarum, eosque vacuos recedere coëgit; qui urreptâ piscatoriâ oavi monachorum, Ligerim trausnavigare parantes, cùm eam restituere, mouente Assuero monacho, nollent, viu enatando salvi ad litus evadere potuerunt, uno eu eis, qui procacior erat, undis submerso. Sub Theodrado abbate diu viait Godefredus abbas Fossatensis monasterii, *& ordinis dignitate & perfectionis vitæ sanctitate* venerabilis, qui Eginhardo seu Einardo abbati post quatuor annos successit.

XXXVIII. Cormarico facta donatio sub Audachro ubbate.

Haud scio ao sit aliquod operæ pretium commemorare hoc loco donatioaem quorumdam prædiorum, a Walterio clerico factam Deo & fratribus monasterii sancti Pauli Cormaricensis, cui tum Audacher ubbas præerat, eo pacto, ut eu illis prædiis census annuus in vigilia apostolorum Petri & Pauli, ia pane, vino, ac piscibus utque iu libra urgeoti prædictis fratribus tribuatur; eâdemque die pro auima-
„ ejusdem Wulterii ac parentum ejus unusquisque presbyter missam celebret uuam,
„ & cæteri fratres psalmos decantent decem. Actum Turonis kalendis Februarii *in concilio publico*. Hic est Audacher abbas, Lupi propinquus, quem is *Hilduino præcellentissimo abbati* commendat in epistola XCVII. bis verbis. *Peto etiam, ut propinquum meum, abbatem cella vestra, quæ dicitur Cor*, id est Cormaricus, *qui & Deo, ut credimus, & bonis omnibus, ut palam est pro suu probitate placet, honorificè susciputis, benignè tractetis, &c.* Hilduinus iste junior ubbas fuit post Viviaoum basilicæ Martinianæ, cui tum Cormaricenum monasterium subjectum erat. Initio ejusdem epistolæ Lupus egregia dat monita Hilduioo, jubens eum esse memorem sui coovictus in udolescentia, & consuetudinis iuitio juventutis, nimirum iu aola Caroli, la qua Lupus non rarò adolescens ac juvenis versatus est, & quidem cum Hilduino, qui ex ordiae canonicorum sæcularium erat.

XXXIX. Immunitates Crulandæ concessæ.

Paollo ante hunc unum iu majori Britannia habitum legitur concilium apud Beningdon iu regno Merciorum, in quo Askillus Crulandeusis monachus graviter questus est de plurimis damnis, monasterio suo per vicinos Danos, ulioque illatis: ud quæ resarcienda Bertulfus rex, qui & ipse multa eidem loco damna intulerat, noa solùm uberrima prædia, sed & insignes immunitates monachis illis concessit iu concilio Kingesburicosi, quod hoc ipso anno, sextâ ferià pascbatis celebratum dicitur, præsentibus Ceoluotho Doroberneusi urchiepiscopo, cæteriique Merciorum episcopis & magnatibus, qui diplomati hse de re apud Ingulfum relato

sub-

ſubſcripti reperiuntur, & cum his Wiſardus abbas Eveshamenſis, Livingus Winchelcumbæ, & Hedda Medeshamſtedenſis abbates. ANN. CHR. 852.

XL. Cordubenſis perſecutio repreſſa.

Anno ejus ſæculi quinquageſimo-ſecundo Abdirames, Maurorum in Hiſpania rex, in Chriſtianos ſævire pergit: ſed ipſe tandem hoc ipſo anno Deo meritas luit pœnas. E monachis Servus-Dei cum Gumeſindo presbytero idibus Januarii, Georgius Bethleemiticus monachus cum Aurelio & Sabigothone ſeu Natalia conjugibus VI. kalendas auguſtas; Chriſtophorus & Lewigildus, prior cœnobii ſancti Martini in Cordubenſibus jugis monachus, loco Roſana appellato; poſterior cœnobii ſanctorum Juſti & Paſtoris in iiſdem montibus, ambo cæſi XIII. kalendas Septembris; denique Rogellius & Servio-Deo XVI. kalendas Octobris pro Chriſti fide occubuerunt, omnes fusè laudati ab Eulogio in Memorialis libro tertio.

Cùm hæc martyrum conſtantia tyranno quàm maximè diſpliceret, in apertam demum perſecutionem ventum eſt, ut non tantùm ii, qui ſe ultro ad ſupplicia offerrent, ſed & quivis fideles, nullo ætatis aut ſexûs diſcrimine, in ferrum & in vincula conjicerentur, ad mortem, ut tyranno luberet, deſtinati. Hinc diffugiunt chriſtiani latibula quæſituri, timidoque curſu, & habitu demutato nocturna carpunt ſilentia, *mori formidantes per gladium, quandoque morituri per debitum*. Alii fugere aut deliteſcere nolentes, abdicant religionem, ac Chriſtum negant. Plurimi, qui conſtantiam martyrum priùs extollebant, cùm ex laïcis, tum ex ſacerdotibus, eiſdem nunc detrahere, indiſcretos cenſere, quos hactenus beatos prædicaverant. His acceſſit conventus epiſcoporum, tyranni juſſu Cordubæ habitus, ex quo litteræ, præmiſſo pontificali decreto, emanarunt, inhibitum eſſe martyrium, nec licere cuiquam deinceps ad palæſtram profeſſionis diſcurrere. In his anguſtiis repentinâ morte ſublatus e medio eſt tyrannus, dum e ſolario ædium ſuarum pendentia ſtipitibus corpora ſanctorum intueretur. Perſecutionem nihilò ſecius urgere inſtitit Mahummedes ejus filius, cæſique ſequentibus annis ex ordine monaſtico Felix monachus ex oppido Complutenſi, Petrus, Paulus, Iſidorus, & Argimirus; e ſeminis Digna & Columba Tabanenſer ſanctimoniales, quarum hæc Martini abbatis & venerabilis Eliſabethæ ſoror erat; Pompoſa ex cœnobio Salvatoris Pinna-mellarienſi, denique Aurea monacha Cureclatenſis, ſanctorum martyrum Johannis & Adulfi ſoror. Hi omnes necem pro Chriſto paſſi ſunt intra decennium, & poſt eos Eulogius Sanctiſſimus Chriſti confeſſor, anno ejus ſæculi quinquageſimo-nono, poſtquam eorum agones ſcriptis ſuis celebraſſet. His addendi ducenti monachi Caradignenſes, quorum annum martyrii non ſatis exploratum reddit vitioſa inſcriptio, a Morale & Baronio (*a*) relata. De cœnobio Salvatoris Pinna-mellariæ ſito id obiter ex Eulogio obſervandum, locum ſic dictum fuiſſe *ob congeſtos in illa celſiori rupe apum induſtriâ favos*, ad cujus radicem ſitum erat monaſterium duplex, quod ex eo vocabulum accepit. Illic tum florebat Fandila, monachus primùm Tabanenſis ſub Martino abbate, dein Pinna-mellarienſis, ubi *ad officium ſacerdotale præconio eorumdem fratrum & ſororum* præelectus & approbatus eſt.

(*a*) *Baron. ann.* 834.

XLI. Pippinus retruſus ad ſanctum Medardum.

Inter hæc Sancius comes Waſconiæ Pippinum, in Aquitania nova molientem, comprehendit, & ad Carolum regem adduxit. Hic eſt Sancius, rex Waſconum a Johanne Mariana (*b*) dictus, qui Alvendæ monaſterium ſancti Martini nomine ædificandum curavit, cujus reditus & bibliotheca, in paucis nobilis, in divæ Mariæ Rotundæ eccleſiam conſequenti tempore commigrarunt Lugdunium, unde Alvenda diſtat octo modò paſſuum millibus. Pippinus juſſu Caroli toſus, & in Sueſſionenſe ſancti Medardi monaſterium retruſus eſt. In concilio Sueſſionenſi anni ſequentis Pippinus *conſilio reverentiſſimorum epiſcoporum & procerum attonſus, & in habitu monachico ad monaſterium ſancti Medardi cuſtodiendus & docendus deductus* perhibetur. Id factum hoc anno tradunt annales Bertiniani, quod alii ad præcedentem referunt. Non diu illic ſterit Pippinus, paulò poſt monaſterio fugâ elapſus auxilio duorum ejus loci presbyterorum monachorum, quos ſubſequens ſynodus Sueſſionenſis ob eam cauſam gradu & ordine dejecit. Erat tum fortè ejus loci abbas Hilduinus junior, & paulò poſt Wiſadus, dictus abbas monaſterii ſancti Medardi in litteris Catoli regis pro parthenone ſanctæ Mariæ Sueſſionenſi, inferiùs referendis: qui eò ſe receperat poſt ſynodum Sueſſionenſem, in qua ejus ordinatio, ab Ebone exauctorato facta, irrita judicata eſt. Illico eo tempore monaſticam intepniſſe diſciplinam diſcimus ex epiſtola Hincmari antiſtitis Remenſis ad Rothadum Sueſſionenſem, cui ſcribit *pro ordinatione ſancti Medardi, & reſtituenda in eo regula*.

(*b*) *Mariana lib. 7. c. 13.*

Wiſadus abbas, & monaſterio ſtatus.

XLII. S. Remigii tranſlatio.

Idem Hincmarus, ampliſicatâ ſancti Remigii baſilicâ novâque cryptâ (*c*) præclari operis ad peder ſanctiſſimi præſulis præparatâ, ſacrum ejus corpus e priori crypta in novam, convocatis Remenſis diœceſeos epiſcopis, ſolemniter tranſtulit hoc anno, uti Hincmarus ipſe diſerrè teſtatur. Cryptas vocant veteres, non tantùm

(*c*) *Frod. lib. 3. c. 9.*

ANN. CHR. 852.

fornices ſubterraneos, ſed etiam cellas quaſlibet ſeu capellas concameratas. Corpus ſacrum loculo argenteo, integrum ut erat, ab Hincmaro incluſum, brandeo ſeu pallio, quo priùs, involutum. Sudarium verò, quod ſuper caput ejus poſitum fuerat, cum parte prædicti brandei ſcriniolo reconditum eburneo, eccleſiæ beatæ Mariæ aſſervandum tradidit. Loculo, in quo repoſitum eſt corpus, inſcripti ſunt (a) verſus, ſancti Remigii compendium vitæ referentes. Ante ipſius ſepulcrum opus item egregiam, auro gemmiſque diſtinctum, addit Hincmarus, cum feneſtella itidem aurea, quæ hactenus ad inſpiciendum loculum aperitur, his verſibus inditis.

(a) *Marlot. to. 2. p. 395.*

Hoc tibi, Remigi, fabricavi, magne, ſepulcrum
Hincmarus præſul, ductus amore tuo,
Ut requiem Dominus tribuat mihi, ſancte, precatæ,
Et dignis meritis, mi venerande, tuis.

Alios verſus ſacro loculo inſcribendos compoſuerat Haldoinus abbas Altivillarenſis, quorum loco ſuos verſus Hincmarus ipſe inſcribi voluit. Haldoini verſus in tomo I. Analectorum (b) editi ſunt, quibus ſubjungitur hæc clauſula: *Anno a nativitate Domini* DCCCLII. *quarto kalendas Julii, regni verò Caroli* XII. *ordinatione quoque epiſcopatus Hincmari* VIII. *indictione* XV. Hæc tamen tranſlatio facta eſt kalendis Octobris, uti idem Hincmarus verſibus ſuis teſtatur, a Frodoardo relatis, in quibus annus & dies factæ tranſlationis diſertè exprimuntur. Facta eſt, inquam, ipſo die, quo prima e tumulo tranſlatio (c) ſancti corporis ſæculo ſexto facta fuerat. S. Remigii corpus integrum intacto primo ſudario, Hincmarus alio pretioſo involvit bombicino panno denſiori, inrexis ex filo argenteo & ſericeo literis, quæ hanc ſeurentiam continebant: *Sancte Remigi, pontifex Domini pretioſe, cum pietate memento mei Hincmari, nomine non merito epiſcopi, indigni quoque, ſed devoti ſervi tui.* Appoſitus etiam ſub capite ſacro pulvinus ex rubeo panno itidem bombicino, cum his verſibus litteris aureis adſcriptis, qui Alpaïdem, Caroli Calvi ſororem, ejus opificem eſſe probant.

(b) *Analect. to. 1. p. 476.*

(c) *Frod. lib. 1. c. 20.*

Hoc opus exiguum præſul clariſſime Hincmar
Alphedi juſſis condere, ſique dare.
Ille quidem juſſit, ſed & hæc mox lata peregit;
Protulit & factum, quod modò cernis opus.
Quæ ſub honore novo pulvillum condidit iſtum,
Quo ſuſtentetur dulce ſacrumque caput.
Remigii meritis Alphedis ubique juvetur,
Ipſiuſque preces hanc ſuper aſtra ferant.

Noſtro tempore, id eſt anno MDCXLVI. in detectione ſacri corporis, pulvinus iſte cum ſacro corpore & ſudario prædicto ita integer repertus eſt, ut ſub capite ſancti Remigii reponendus viſus ſit præ alio pretioſo, quem abbatiſſa ſancti Stephani ejuſdem urbis fieri curaverat ad pompam novæ tranſlationis in novam capſam, quæ tranſlatio non anno MDCXLVIII. ut inſcriptio eidem capſæ appoſita fallit, ſed anno MDCL. facta eſt, die decima-nonâ Auguſti. Nova hæc capſa argentea, domni Odoardi *Bourgeois* antiqui ejus loci ptioris monumentum, longa ſeptem pedes, alta circiter quatuor, eodem anno, & quidem die 22. Auguſti ſolemni ritu per urbem delata fuit ad averitendam urbis obſidionem, quam archidux Leopoldus, infeſto exercitu in Galliam per diſcordiam principum ingreſſus, moliri videbatur. Hæc dicta ſint ad oſtendendam Hincmari in ſanctum Remigium pietatem. Ad hæc evangeliorum eximius codex Remigianæ baſilicæ, aureis tum literis, tum operculis cum gemmis inſignitus, crux auro cooperta, liber ſacramentorum, aliaque ornamenta ab eodem Hincmaro conceſſa ſunt, qui de corpore beati Remigii nihil ſumere auſus eſt, ut ipſe teſtatur in epiſtola ad Ludovicum Germaniæ regem, qui aliquid e ſacro corpore ſibi dari petierat. Nefas quippe duxit Hincmarus, quod etiam in poſtrema ſacri corporis in novum loculum demutatione obſervatum, quidquam e ſacro illo depoſito decerpere, quod Deus inſigni miraculo per tot annos integrum incorruptumque conſervaſſet.

Ejus vita ab Hincmaro ſcripta.

Paullo poſt veteris auctoris, qui de ſancti Remigii geſtis ſcripſerat, libellum augete, immo novum opus condere aggreſſus eſt idem antiſtes; qua de re Lantrauno cuidam eccleſiæ ſuæ ſacerdoti, qui e parochia Remenſi Ebonis epiſcopi cauſa diſceſſerat, ſcribit, petitque, (d) ut ſi qua, prout audierat, de vita & actibus beati Remigii penes ſe haberet, præter ea, *quæ ex antiquo in eccleſia Remenſi legebantur*, ea quantocius aut ipſe ſibi afferat, aut ſub ſigillo tranſmittat.

(d) *id. ibid. c. 28.*

Eo-

Eodem anno levatum eſt corpus ſancti Vedaſti epiſcopi Attrebatenſis e loco ubi e ſanctis Autberto & Aedomaro repoſitum fuerat. Id factum e Theoderico epiſcopo vi. nonas Jelil, repoſitæque ſub ſigillo epiſcopali ſacræ reliquiæ, dum condigna tantu theſaero crypta condereter. Ejus rei celebritas dilata ad pridie nonas Junias anni inſequentis. Abbatia tum erat ſub poteſtate Adelardi comitis. Hæc pluribus expoſita ab Ulmaro presbytero & cœnobita Vedaſtino. ANN. CHR. 859. XLIII. S. Vedaſti corpus levatum.

Detentus in Altivillarenſi monaſterio Gotheſcalcus hoc tempore duo ſcripta ſua miſit ad Amolonem archiepiſcopum Lugdunenſem: unum, in quo allatis ſcripturarum & ſanctorum patrum teſtimoniis, ſuam de gemina prædeſtinatione tuebatur ſententiam: alterum in quo ea, quæ ad epiſcopos, vel contra epiſcopos, *qui in concilio damnationis* ſuæ adfuerant, ſcripſerat vel protulerat, continebanter. His ſcriptis acceptis, Amolo aliquantiſper hæſit, Gotheſcalco an reſponderet, *bonum de novis contra eccleſiam præſumptionibus, & non parvis erroribus jam dudum accuſato, & propter contumaciam epiſcopalis concilii auctoritate damnato*. Tandem verò ei ſatisfaciendem putavit, ne tætam, quâ ipſum ſollicitabat, deprecationem & ſupplicationem coercemere, eique *tam anguſtiato, tam afflicto, tam anxio & conturbato* nihil conſulere videretur. In primis rationem reddit, cur eum in fronte epiſtolæ *dilectiſſimum fratrem* dicat; quòd ſcilicet eum diligat, eique eamdem, atque ſibi, ſalvam optet. Deinde, præmiſſo, quantum bonum ſit obedientiæ, quantum contentionis & contumaciæ malum, eumdem hortatur, et, ſi bonus & pacificus eccleſiæ filius eſſe deſiderat, non ſenſui ſuo ſe permittat, ſed majorem judiciis atque ſententiæ ſe ſubdat & acquieſcat. Tum ſingula capita, quæ in ejus ſcriptis ſibi diſpliceret, affert ac refellit. In primis quòd aſſereret, *neminem perire poſſe ſanguine Chriſti redemtum*; quod fidei catholicæ duplicitet adverſari aſſerit, ſi aut neminem ex numero baptizatorum perire poſſe fateatur: aut ſi omnes baptizatos ſanguine Chriſti redemtos eſſe non credat. Secundò, ait ſibi diſplicere, quòd Gotheſcalcus eccleſiæ ſacramenta iis, qui poſt eorum perceptionem pereunt, perfunctorie tantùm & fruſtratorie coeferri exiſtimet. Tertiò, quòd eoſdem neget eccleſiæ verè incorporatos. Quartò, quòd tam dete & immaniter de divina prædeſtinatione ad interitum ſentiat & loquatur, quaſi reprobi ita ſint divinitus ad interitum prædeſtinati, *ut eorum prorſus nullus aliquando potuerit, nullus poſſit ſalvus eſſe*; quod blaſphemum eſſe probat Amolo, & Deo quàm maximè injurium: quippe qui malis angelis & reprobis hominibus perpetuas prædeſtinavit pœnas, non quia malos & reprobos ipſe eos facit, ſed quia tales proprio vitio ſuo futuros illos prævidit. Eòdem ſpectat articulus quintus, quo ajebat Gotheſcalcus, teſte Amolone, reprobos tam incommutabiliter ad perditionem eſſe prædeſtinatos, ſicut Deus incommutabilis eſt. Sextò, improbat Amolo, quòd Deum & ſanctos ejus in perditione reprobum exſultaturos & gaviſuros ille ſentiebat. Septimò, deo gravia mala inmoribus Gotheſcalci ſibi plerimùm diſplicere addit; unum, quòd ſacerdotes Dei & rectores eccleſiarum injuriis & convitiis laceſſat, hæreticos appellare non veritus, eoſque a *bono & erudito viro atque catholico epiſcopo Rabanicas* appellans: cùm iſte *tot annis* a corpore eccleſiæ præciſus ſit, (id eſt ab annis circiter quatuor) ex quo primùm a Rabano, tum in ſynodo prima Carliſiacenſi damnatus fuerat, *epiſcopalis concilii auctoritate, ut audio*, inquit Amolo: quod argumento eſt, illius concilii acta nondum ad eum perveniſſe. Alterum ſibi diſplicere eſt Amolo, quòd ſe omnibus, quæ dicebat & ſentiebat Gotheſcalcus, ut ejus ſcripta palàm faciunt, nullum omnino, hominem more bonorum, piè & humiliter deprecetur, nullius ſe ſenſui & auctoritati ſubmittat. Quapropter eumdem hortatur Amolo, ut revertatur ad ſeipſum, vaeem errorem procul a ſe abjiciat, laboremque infructuoſum ac pernicioſum; ſeque ſanctæ matri eccleſiæ, ſacerdotum & patrum ſuorum obedientiæ & fraternæ omnium caritati reſtituat. Hanc verò epiſtolam Amolo, non ipſi Gotheſcalco, qui excommunicationem ab eccleſia exceperat, ſed metropolitano ejus antiſtiti Hincmaro direxit, ut is adverſùs eum non indignatione ulla, ſed commiſeratione moveatur; & eâ acceptâ ac perlectâ, Gotheſcalcus, ſi veritati acquieſcere voluerit, unitati eccleſiæ reſtituatur. XLIV. Amolonis epiſtola ad Gotheſcalcum.

Deo illa ſcripta Gotheſcalci, quæ Amolo commemorat, alia ſunt procul dubio e duabus ejus confeſſionibus, quarum in ecutra, ne quidem in prolixiori, præmiſſa capita inveniuntur: immo contraria de prædeſtinatione ſententia. Sic quippe Gotheſcalcus prædeſtinationem ad interitum in prolixiori aſſerit, et eam Deo, ac divinæ ejus præſcientiæ coæternam aſſerat; & in utraque confiteatur, quòd Deus, ut electos *ad vitam gratis æternam*, ſic diabolum cum omnibus ſuis apoſtaticis & hominibus reprobis, *propter præſcita certiſſimè ipſorum propria futura ma-*

ANN. CHR. 851.

la, prædeſtinavit pariter per juſtiſſimum judicium ſuum in mortem meritò ſempiternam, ut in priori confeſſione legitur: ſeu, quod poſterior habet, *quos præſcivit, per ipſorum propriam miſeriam, in damnabilibus perſeveraturos eſſe peccatis, illos, tanquam juſtiſſimus judex, prædeſtinavit ad interitum juſtè ac meritò*: quod ſanctorum Auguſtini ac Fulgentii, aliorumque patrum doctrinæ, immo & catholicæ veritati minimo conſentaneum eſt. Sub finem poſterioris confeſſionis obteſtatur, ut quiſquis hæc *non livore corvino*, ſed *amore potiùs columbino* legerit, *Gotteſcalchi peccatoris* ante Deum meminerit, ejuſque imploret benignitſſimam clementiam, ut ipſi gratuità pietate largiri dignetur *veræ humilitatis excellentiam, & ſinceræ caritatis eminentiam*: quod repugnat iis, quæ Amolo in illo carpit, quòd *nullum omnino, hominum more bonorum, piè & humiliter* pro ſe deprecetur. Quamquam, quod Amolo notat, contra-ſentientes vocat ille hæreticos in poſteriori confeſſione, paratum ſe dicens, aquæ ferventis judicio in quatuor doliis fidei ſuæ veritatem experiri.

Remigio Amolonis ſucceſſori datur Savinia-cus.

(a) *De la Mar. p.* 370.

Non diu poſt hæc ſaperſtes fuit Amolo, mortuus *ſecundo*, id eſt pridie, *kal. Aprilis*, ex Severtio; cui hoc ipſo anno ſucceſſiſſe Remigium colligimus ex diplomate Lotharii auguſti, a Johanne Maria de Mura in hiſtoria (*a*) Lugdunenſi relato, quo cœnobium, *quod Savinia cus publicè vocatur*, in honore Domini noſtri Jeſu-Chriſti ſub honore ſancti Mattini fundatum, ſanctæ matri eccleſiæ Lugdunenſi, ad damna ejus repatanda, ſubjicitur. Actum villa Gheruiaco pridie idas Septembris, anno Lotharii imperatoris in Italia tricesimo-tertio, & in Francia duodecimo, indictione quinta-decima ab incunte Septembri inchoata. Hrodmundus notarius ad vicem Hildaini recognovit. Idem patet ex alio ejuſdem Lotharii (*b*) diplomate, quo Nantuadenſe ſancti Petri monaſterium, in locis Jureuſibus ſitum, Lugduneuſi item eccleſiæ tribuit VII. kalendas Julii anni ſequentis, agente Remigio pontifice.

(b) *Spicil. to.* 2. *p.* 112.

XLV. Synodus Moguntina.

Tunc etiam Moguntiæ ſynodus habita, præſidente Rabano archiepiſcopo, cui ſynodo epiſcopi atque abbates omnes, orientalis Franciæ, Bajoariæ, & Saxoniæ adfuerunt præſente Ludovico rege, qui ſynodalia decreta comprobaſſe dicitur in annalibus Fuldenſibus: ſed quænam fuerint illa decreta, ignoramus.

XLVI. Altfridus epiſcopus duo monaſteria inſtituit.

(*c*) *Rabani vita.*

Poſt mortem Ebonis archiepiſcopi quondam Remenſis, quæ ſuperiori anno accidit XII. kalendas Aprilis, Hildenesheimenſem eccleſiam, Eboni olim commiſſam, regendam ſuſcepit Altfridus, quem Meginfredas, (*c*) ſæculi undecimi auctor, Fuldenſem, monachum vocat. Is duas ſuæ proprietatis curtes, *Saligenſtad* & *Eſuedi* ſeu *Aſuedi*, eccleſiæ ſuæ tribuit, inque altera monachorum, in altera virginum collegium inſtituit. Gerſuida ejus ſoror Aſnedenſem abbatiam prima rexit, & poſt eam Adalana propinqua: cui Gerſuida altera, dein Pinnoſa ſucceſſere. Nicolaus Schatenus (*d*) privilegium refert Aſuidenſi partbenoni, ut prætenditur conceſſum in ſynodo Colonienſi anni DCCCLXXIII. ab Altfrido epiſcopo, in quo ait, ſe in prædio ſuo, quod Aſnide vocatur, in honorem ſanctæ & individuæ Triuitatis, ſanctæque ſemper virgini Mariæ, & ſanctis martyribus Coſmæ & Damiano dicatam conſtruxiſſe, ubi congregationem ſanctimonialium adunaverit ſub abbatiſſæ regimine, quam nec prece, nec pretio eligi aut inſtitui edicit ſecundùm ſanctionem Sergii papæ, ejuſque ſucceſſoris Hadriani, conceſſâ ejus loci ſanctimonialibus liberâ rerum ſuarum, domorum & ædificiorum proprietate, & de iis diſponendi facultate; quod ne quidem regala Aquiſgranenſis canonicabus indulget. Quare id ſeriùs fabricatum veri ſimillimum eſt in gratiam canonicarum, quæ ex monachabus factæ ſunt. Neque enim prope fidem eſt, Altfridum, ex monacho epiſcopum alterius inſtituti quàm monaſtici ſanctimoniales in loco ab ſe exſtructo collocaſſe. Nibil nobis occurrit de abbatia Saligenſtadenſi, quæ diverſa videtur fuiſſe ab alia ejuſdem nominis in diœceſi Moguntina, Eginhardum habente auctorem & abbatem, & poſt eum Ratleicum, de quo paullo ſupra egimus.

(*d*) *Annal. Paderborn. p.* 174.

XLVII. Gandersheimenſe parthenium conditur.

(*e*) *V. Vitam S. Bernwardi epiſc. Hildenſ.*

Initio Altfridi pontificatus Liudolfus (*e*) dux Saxonum cum Oda conjuge Romam petiit, indeque reliquias ſanctorum præſulum Anaſtaſii & Innocentii, a Sergio papa impetratas domum retulit: quorum in honorem cœnobium virginum, ante annos quatuor in *Bruneſlesbuſe* inchoatum in antiquiorem locum *Gandersheim* tranſtulit. Ædificiis abſolutis, Altfridus eccleſiam dedicavit, ibidemque Hathmodam, ejuſdem filiam ducis, primam abbatiſſam ordinavit, decimis eccleſiæ ſuæ in beneficium eidem loco datis. Hathmodam anno ejus ſæculi ſeptuageſimo exeepit Gerberga ejus ſoror: cui poſt annos tredecim Chriſtina ſucceſſit, Chriſtinæ Roſwinda, de qua inferiùs; tum Wendelgarda ſequentis ſæculi anno viceſimo-ſexto.

XLVIII. Mainardus abbas Stradenſis, & S. Petri apud Nivernos.

Sub hoc tempus Mainardus abbas Stradenſis apud Bituriges monaſterii, alter a Dodone primo abbate, qui adhuc ſuperſtes ejus loci regimen ei commiſit, a Carolo tege præficitur ſancti Petri monaſterio, *inter duos amnes, Ligerim & Elaverem*, poſito *in territorio Nivernenſi*, ut in libro de vita ſancti Genulfi legitur; quod hac occaſio-

occaſione accidit. Fortè Mainardus pro quibuſdam cœnobii Stradenſis negotiis adierat Carolum regem, quo tempore fratres ex monaſterio ſancti Petri, rectore deſtituti, de ſubſtituendo ſibi patre in palatio ugebant. Viſo Mainardo, princeps, ſive is jam ante ipſi notus erat, ſive præſentis mores placuere, non alium vacanti abbatiæ præficiendum cenſuit. Aſſenſit Mainardus, rumetſi ob itineris prolixitatem utrique monaſterio ſufficere haud facile erut; quod Carolus regio præcepto ac ſigillo roborari præcepit, ita ut prædictum ſancti Petri monaſterium non modò Mainardo, ſed etiam ejus ſucceſſoribus Stradenſis monaſterii rectoribus perpetuò ſubjiceretur. Nunc ſancti Petri monaſterium (*) apud Nivernos cella eſt ſancti Martini Æduenſis. ANN. CHR. 832.

(*) S. Pierre du Moutier.

Erat & alia cella ſancti Petri haud procul a Stradenſi monaſterio, ſex ab eo millibus ad Naonis amnem ſita, ubi ſanctorum Genulfi & Geniti ejus patris corpore quieſcebant. Mainardum ſubiit cogitatio, ut ea in Stradenſe monaſterium tranſferret, ubi religioſiùs ac decentiùs colerentur. Conſilio a fratribus approbato, regis hac de re facultatem obtinuit, eo pacto, ut ſancti Genulfi corpus Stradam tranſferret, at beati Geniti reliquiæ in priori loco remanerent. Facta tranſlatio XII. kalendas Julii, qui dies ſolemnis apud poſteros habitus eſt. Eodem abbate Nortmanni Stradenſe monaſterium, ut alia plurima, igne conſumere, ſed fruſtra, tentarunt: quorum adventum præcaventes monachi, ad Nivernenſe ſancti Petri monaſterium cum corpore ſancti Genulfi ſe ſe receperant. Mainardo *beatæ memoriæ* abbati ſucceſſit vir ſtrenuus Amalricus; Amalrico *quidam vir claræ nobilitatis*, Lætarius nomine, qui monaſterium in pago Waſtinenſi ad honorem beati Johannis-Baptiſtæ ac ſancti Genulfi confeſſoris extruxit. Hunc ſubſecuti ſunt Aimo, & poſt illas Nortmannicas procellas Æricus, ſub quo ſancti Genulfi reliquiæ Stradam revectæ, quibuſdam particulis ſancti Petri monaſterio ac Nivernenſi eccleſiæ conceſſis. Æricus ſuffectus eſt Elias, de quo in conſequentibus agendum. S. Genulfi tranſlatio & alii abbates.

XLIX. Figiacenſes & Caunenſes abbates.

Figiacenſe monaſterium, ut in ſuperioribus (*a*) vidimus, pene deſtructum, renovavit Aigmarus, qui poſt annos regiminis triginta-duos e vivis exceſſiſſe traditur *temporibus Raimundi Toloſani comitis, & Stephani epiſcopi Caturcenſis, anno ab incarnatione Domini octingenteſimo quinquageſimo-ſecundo, indictione decima-quintâ*; ſepultuſque eſt Figiaci in cœmeterio beatæ Mariæ. Huic ubbatiæ Raimundus ſacramentum fidelitatis primus præſtitiſſe dicitur: Stephanus verò Figiacenſi eccleſiæ primatum inter omnes Caturcenſes eccleſias conceſſit, & ſecundam ejuſdem parochiæ ſedem eſſe conſtituit. Aigmari ſucceſſor Giraldus ubbas ad breve tempus Conchenſem ubbatiam cum Figiacenſi retinuit, uti & ſucceſſores ejus uſque ad Geraldum, tertium ub eo abbatem.

(*a*) *Lib.* 28. n. 50.

Canneuſe in Septimania monaſterium regebat hoc tempore Gondiſalvius abbas, cui hoc unno ſilvu Spinaſaria, ſita in territorio Narbonenſi, ſuburbio Ventolenenſi, adversùs quemdam Odilonem (*b*) uſſerta eſt in generali placito, quod Udulricus comes in villa territorii Narbonenſis Criſpiano, habuit IV. idus Septembris, anno tertio-deciino Karoli regis; quod judicium, agente Ramno *mandatario* ſeu advocato Gondiſalvi ubbatis, *ex lege Gothorum* prolatum eſt. Haud ſcio an proximus ejus ſucceſſor fuerit Egiga ſeu Egikanes, qui quamdam pecuniæ ſummam Fredaldo Narbonenſi archiepiſcopo mutuo dedit, de cujus teſtitutione Daniel abbas ejus ſucceſſor litem movit ante Salomonem, alioſque judices, qui in *mallo publico ante caſtrum Minervam* reſidebant, ſub annum ejus ſæculi ſeptuageſimum tertium. Non multò poſt Danieli ſuffectus eſt Hildericus abbas, ad unnum viceſimum Caroli Simplicis ſupereſtes.

(*b*) *Diplom. p.* 532.

L. Baſſacii abbatis Caſinatis legatio.

Dum Beneventanam regionem Sarraceni Barim occupantes latè popularentur, rogatus e primatibus patriæ Baſſacius Caſini abbas unà cum Jacobo ſancti Vincentii ebbate Ludovicum imperatorem adiit, eumque, ut ad hæc propulſanda malaquantocius veniret, enixè oravit. Mox ille cum exercitu adfuit, ſed irrito conatu receſſit, reperiundi in oppido Barta theſauri cupiditate retardatus, ut tradunt annales Bertiniani, cum Leone (*c*) Meſſicano conferendi. Idem princeps ut belli materiam tolleret, ducatum Beneventanum inter Adelgiſum & Siconolfum diviſit, Sione filio Siconolfi in Franciam abducto. Adelgiſus deinde ac Siconolfus pactum hujus diviſionis inter ſe confirmantes, ſtatuerunt, monaſteria ſancti Benedicti, ſanctique Vincentii ad ſe non pertinere, quod ſub tutela imperatorum Lotharii & filii ejus Ludovici poſita eſſent. Baſſacii temporibus apud Caſinates hic mos (*d*) obtinebat, ut cellarum eis ſubjectarum præpoſiti omnes in ſacrum montem convenirent pridie kalendas Septembris, docendi e Caſinenſi ubbate, quid ſucere, quid cavete, quidve corrigere, ſen quo pacto regulerem obſervationem tenere deberent. Sequenti verò die ſingull ad ſingulas ordinabantur, deſtinabantuque obedientias, *prout opportunum erat*. Hæc forma quædam capituli generalis, in quo pro nutu præſidentis umovebantur, vel continuabantur præpoſiti; quæ lex aliis quoque in locis obtinebat. Po-

(*c*) *Chron. Caſin. lib.* 2. *c.* 30.

(*d*) *Ibid. c.* 32.

Capitulum generale Caſini, & mutatio præpoſitorum.

ANN. CHR. 853. LI. Synodus Sueſſionenſis.

POſtero anno celebris habita eſt ſynodus epiſcoporum apud Sueſſionas in monaſterio ſancti Medardi x. kalendas Maias, præſente Carolo rege: cui ſynodo quatuor metropolitani, cum pleriſque comprovincialibus ſuis epiſcopis, ſcilicet Hincmarus Remorum, Wenilo Senonum, Paulus Rotomagenſis, & Amalricus Turonenſis, interfuere. Adfuerunt etiam ex abbatibus Dodo S. Saviui apud Pictones, Lupus Bethleemiticus ſca Ferrarienſis, Bernardus ſancti Benedicti Floriacenſis, Odo Corbeienſis, Henricus Corbionenſis, & Bavo Orbacenſis. Acta hujus ſynodi tres partes continent. Prima pars habet tredecim canones, quorum in quinto agitur de duobus presbyteris ſancti Medardi monachis, qui Pippinum, iſtue ſub monaſtico habitu retruſum, inde abducere moliti fuerant, ex quo publicam regni pacem interverti neceſſe erat. Hos verò meditati facinoris convictos, atque a religioſis abbatibus ſecundum regulam ſancti Benedicti damnatos, ſancti Medardi congregatio a ſua ſocietate præcidit, ab immani eorum facinore ſe abhorrere conteſtata; tum ejectis & in conſpectu epiſcoporum productis ſynodus presbyterarum abrogavit, eoſque ſeparatim in monaſteria ſui ordinis relegari præcepit. Unus ex his fuiſſe videtur Harnoardus, pro quo Hincmarus ſcribit monachis ſancti Medardi, quibus nomine Caroli regis, a quo monachus ille veniam pro exceſſibus ſuis ſupplex perierat, „ mandat, ut eum vel ad habitandum ſecum recipiant, vel litteras ei dimiſſo„ rias ad certum locum faciant, quò eum abſolutum ahire permittant. Ad hæc Pippinus Carolo ſacramentum fidelitatis juraſſe, atque inſuper *habitum monachi ſuſcepiſſe, regulæque obſervationem more monachis ſolito promiſiſſe* dicitur in annalibus Bertinianis. Septimas canon eſt de inſtaurando cultu divino in monaſteriis. Octavus de immunitatibus eccleſiarum conſervandis. Hæc da prima parte.

In ſecunda actum eſt de clericis, ab Ebone archiepiſcopo poſt ejus exauctorationem ordinatis: in quibus adducti ſunt Sigiſmundus ex monaſterio ſancti Theodoricl, & ex monaſterio ſancti Remigii Nortwinus, Heinradus, Mauringus, Aureus, Teutlandus, Harnaldus, Radulphus, & Wicpertus: qui veniam a patribus petierunt, quòd ſic ordinati eccleſiaſticum miniſterium exercuiſſent. Tum Ebonis reſtitutione caſſatâ, atque Hincmari probatâ in ejus locum ſubſtitutione, ut omnes ab Ebone ordinari ſuis gradibus privati haberentur, ſancitum a ſynodo eſt. Halduino Altivillarenſi abbati, qui diaconus ab eodem ordinatus, presbyteratûs ordinem a Lupo Catalaunenſi epiſcopo acceperat, eadem pœna infligitur, quaſi *ſaltu ſine gradu diaconi ad ſacerdotium proſiluſſet*. Omnibus tamen communio ex ſynodi indulgentia conceſſa. E clericis Wlfadus, qui in monaſterio ſancti Medardi infirmus jacebat, idem ſubiit judicium. Poſt Halduinam quinam abbates Altivillarenſe monaſterium uſque ad medium ſæculum undecimum rexerint, incertum. Marlotus putat, locum illum ſub cura & diſpoſitione archiepiſcopi Remenſis ad id tempus remanſiſſe; ſed mera conjectura.

Tertia pars continet capitulare, quod Carolus itidem edidit *in monaſteriis ſancti Medardi & ſancti Sebaſtiani x. kalendas Maii, ubi, poſthabitis curis, ipſe quoque rex adeſſe dignatus eſt*. In primo articulo miſſos ſuos ire jubet per civitates & monaſteria, tam canonicorum, quàm monachorum & ſanctimonialium, inquiſitoros cum epiſcopo & rectore ſingulorum locorum de eorum converſatione, de corrigendis erratis, ædificiiſque reficiendis, de ornatu eccleſiarum, de victu ac de veſtitu, deque cenſu ac reditu, ac de numero canonicorum, ſive monachorum ac ſanctimonialium cujuſque loci, augendo vel minuendo pro portione redituum; denique de damnis per Normannos illatis. Perita a Lenne pontifice hujus ſynodi confirmatio, ſed non obtenta. Facilliorem adversùs Hincmarum ſe exhibuit Benedictus tertius ejus ſucceſſor, qui acta hujus ſynodi approbavit, & poſt eum Nicolaus primus: at in tertio concilio Sueſſionenſi cauſa Remenſium clericorum denuo retractata eſt; & quæ de illis ſancita fuerant, penitus reſciſſa. Non videntur ſinceræ hujus concilii ſubſcriptiones apud (*a*) Labbeum, non modò quòd plures epiſcopi ſubſcripti reperiuntur, quàm qui in fronte receſenſentur concilii, ſed propter ſubſcriptionem Heribold Autiſiodorenſis epiſcopi, ſcribentis, ſe *ſtatuta prædeceſſoris ſui relegiſſe*, liſque conſenſiſſe. At fortè hæ ſubſcriptiones erant cujuſdam inſtrumenti ſynodalis in hoc conventu conditi pro eccleſia Autiſiodorenſi, aut pro monaſterio ſancti Germani ejuſdem urbis. Hæc de ſynodo Sueſſionenſi, habita apud ſanctum Medardum.

(*a*) *Conc. tom. 8. p. 91. & 92.*

LII. Cariſiaci alter conventus in cauſa Gotheſcalci

Carolus inde Cariſiacum profectus, *cum quibuſdam epiſcopis & abbatibus monaſticis*, ut loquuntur Bertiniani annales, *quatuor capitula edidit, & propriâ ſubſcriptione roboravit*, in iiſdem annalibus relata, ea ſcilicet, quæ ſuperius (*b*) protulimus. Hinc inferunt viri docti, capitula illa, quæ Sirmundus priori ſynodo Cariſiacenſi tribuit, ad poſteriorem revocanda eſſe, in qua primum condita ſint. Et

(*b*) *Lib. 33. n. 68.*

id

id quidem conſentaneum videtur his, quæ Hincmarus de his capitulis tradit in priori opere de prædeſtinatione, in cujus capite ſecundo, ubi egit de priori ſynodo Cariſiacenſi, deque retruſione Gotheſcalci, ſubdit, ne ille ſolus periret, ſibi conſentientes cœpiſſe undecumque exſurgere, *& pravam ab illo remotam damnationem*, & verbo, & ſcripto diſſeminare, *quo adulterino*, inquit, *femine hæc, quibus nobis jubetis reſpondere, pullularunt capitula*. Itaque hæc capitula, quatuor Cariſiacenſibus oppoſita capitulis, nonniſi poſt priorem ſynodum Cariſiacenſem pullularunt, condita ſcilicet a Gotheſcalco, vel ejus diſcipulis, aut aſſeclis, qui ea tum diſſeminare cœperunt. Certè Lupus tria tantùm attingit in libro de tribus quæſtionibus, ſcripto in duarum illarum ſynodorum intervallo, quartum itidem expenſurus, ſi hæc quatuor capitula in illa priori ſynodo edita fuiſſent. Quinam epiſcopi prætet Hincmarum, quive abbates *monaſtici* huic poſteriori ſynodo interfuerint, haud liquet. Non quidem iidem omnes, qui in priori præſentes fuerant, ex quibus Ragenarius Ambianenſium epiſcopus jam Hilmerado, & Ratbertus Corbeiæ abbas Odoni locum fegerant. Poſt hanc ſynodum quintum capitulum adjectum de baptizatis, quos omnes, tam eos ſcilicet qui ſalvantur, quam qui pereunt, verè in Chriſto regeneratos, & veræ Chriſti redemtionis participes eſſe definitum eſt. Huc ſpectant ea, quæ ſuperiùs (*a*) ex Amolone tetulimus. ANN. CHR. 853. (*a*) num. 44.

LIII. Diverſorum ſcripta de prædeſtinatione.

His editis capitulis, non ſtatim contentiones remiſſæ, immo plurimùm auctæ, ſcripris ultro citroque libris, cùm ad impugnandam, tum ad propugnandam Gotheſcalci ſententiam. Poſt Lupum abbatem & Amolonem pontificem, qui primi hanc in arenam, alter pro Gotheſcalco, alter contra eum, videntur ingreſſi; Ratramnus Corbeiæ monachus geminam prædeſtinationem, aliaque duo capita expli canda ſuſcepit duobus libris, quos Carolo regi nuncupavit, præfatus, ſe ejus mandato id operis aggreſſum fuiſſe. Huic acceſſere Florus diaconus Lugdunenſis in quodam ſermone de hoc argumento; atque Prudentius Tricaſſinus antiſtes duobus item libris editis adversùs Johannem Scottum, qui juſſu Hincmari & Parduli antiſtitum contra Florum & Gotheſcalcum ſtilum ſuum ſophiſticum exſeruerat. Prudentii opus inſcriptum eſt Wenilonі Senonum pontifici, a quo is decem & novem capitula, ex Johannis libris excerpta acceperat. De Remigio & Ebone epiſcopis inferiùs dicendum. His in diverſas partes ventilatis, Hincmarus epiſtolam ſcripſit ad recluſos ſeu monachos ſuæ diœceſis, ut eos a ſeurentia Gotheſcalci avocaret. De Amalario quid ſequar, ſcripſeritne cum Johanne Scotto contra Gotheſcalcum, an potiùs ante has concertationes obierit, non ſatis exploratum; quamquam apud me præponderat poſterior opinio. At dubitandi occaſionem præbet tum epiſtola Parduli epiſcopi Landunenſis ad eccleſiam Lugdunenſem, cujus quædam dumtaxat fragmenta habemus, tum ejuſdem eccleſiæ reſponſio ad eumdem. Hic, auctoribus quinque nominatis, qui hac de materia tum ſcripſerant, in his Amalarium memorat; quem Remigius, eccleſiæ Lugdunenſis nomine reſcribens, non fuiſſe conſulendum reſponder, quippe qui & verbis, & libris ſuis, mendaciis & erroribus, omnes peoe apud Frauciam, immo etiam aliarum regionum eccleſias, quantum in ſe fuit, infecerit atque corruperit: ut non tam ipſe de fide interrogari, quàm omnia ſcripta ejus, *ſaltem poſt mortem ipſius*, debuerint igoe conſuml: ne ſimpliciores quique, qui eos multùm diligere dicuntur, eorum lectione & inquiter occuparentur, & pernicioſè fallerentur. Ubi Remigius ſatis innuit, Amalarium in vivis jam non exiſtiſſe: qua de re in ſuperiori tomo (*b*) actum eſt. An verò Amalarius diſertè his de quæſtionibus ſcripſerit, an potiùs in ſuis ſcriptis ante natam controverſiam quiddam, quod Gotheſcalco adverſaretur, inſeruerit, apud me necdum ſtatui. (*b*) *Lib.* 31. *n.* 73. & 74.

Florі ſermo in Gotheſcalcum.

Ad Flori ſermonem quod attioet, in eo ſeutentia de gemina prædeſtinatione rectè explicatur. Hanc verò ſermonem adversùs Gotheſcalcum ſcriptum fuiſſe conſtat, quem arguit, quaſi diceret, *quòd hi, qui pereunt, prædeſtinati ſunt ad perditionem, & ideo aliter evenire non potuit: ſimiliter quoque & de juſtis, tamquam & ipſi ideo ſalventur, quia prædeſtinati ad ſalutem, aliter eſſe non potuerint. Qui ergo*, inquit, *hæc tam confuſè & inſultè dicit, & illis tollit meritum damnationis, & iſtis meritum ſalutis: ac per hoc quid aliud agit, niſi ut & pereuntibus ſecundùm illum ſit impoſita neceſſitas perditionis, & in his qui ſalvantur ſit impoſita neceſſitas ſalutis?* In fine idem auctor eos, ad quos hunc ſermonem ſcripſit, monet hortaturque, ut claudant aures ſuas *adverſus linguam nequam illius vaniſſimi & miſerrimi hominis, qui cùm ſit paratus ad contentionem, & contumax adverſus veritatem, maluit ſe infelix, diabolico inflatus ſpiritu, a Chriſti eccleſia & ſacerdotibus ſeparare, quàm ſua profana & inaniloquia deſerere*; quibus verbis Gotheſcalcum notari, nemo non concedet. Ex is itaque conſtat, Florum illum hæc ſcripſiſſe poſt da-

ANN. CHR. 853.

damnatum Gothescalcum: quem a Christi ecclesia & sacerdotibus se separasse dicit, & in sua contumacia perstitisse. Porro hunc Flori sermonem, exceptis duobus locis, adoptavit Hincmarus, & in posterioti opere de prædestinatione, quem anno DCCCLIX. scripsit, integrum tetulit; quo anno Florus non amplius in vivis fuisse videtur. Hic autem sermo a Floto scriptus est, cùm ei necdum Gothescalci sententia penitus comperta esset: ut colligitur ex responsione Remigii archiepiscopi Lugdunensis ad consulta Hincmari Remensis, Parduli Leuduncnsis, & Rabani Moguntini aotistitum de Gothescalco, de quo longè mitiorem profert sententiam Remigius, ut in consequentibus (*a*) videbimus. Nec dubium quin ita postmodum senserit Florus, idque evincit ejus libet, ecclesiæ Lugdunensis nomine ab eo scriptus adversùs Johannis Scotti errores de prædestinatione & præscientia divina.

(*a*) *infra n.* 81.

LIV. Fontanellæ monachis portio assignata.

Dum Carolus rex hoc anno Carisiaci versaretur, vir venerabilis HLudovicus, „ ejus consobrinus, abbas monasterii, quod vocatur Fontanella, ubi pretiosi con„ fessores Christi Wendtegisilus, Ausbertus atque Wlframnus corpore requiescetu „ dicuntur, regiæ celsitudini suggessit, se pro Dei amore & futuro ejusdem con„ gregationis cavendo periculo, ne aliquâ successorum suorum negligentiâ aut „ parcitate ordo in ea monasticus futuris temporibus perturbaretur, sicut præteti„ tis temporibus menisestum est contigisse; sive propter incursionem gentilium, „ ut refugium ibidem, id est in villis eis assignatis, habere possent, quasdam „ villas, specialitet eorum oeccssitetibus deservicndas, *ad septuaginta monachorum* „ *numerum* delegasse, ut absque necessitete & inopia regularem normam, quantum „ humana finit fragilitas, obsetvere valerent: quod regiâ euctoritate Carolus Lu„ dovici abbatis rogatu confirmavit, enumerans villas & possessiones monachis „ assignates, id est Calidum-Beccum (*), Calciacum (*) aliaque loca in regio expresse diplomate, quod Gisiebertus notarius ad vicem Ludovici recognovit. Illud in appendice integrum referemus, prout in chartaceo codice habetur, e Philippo rege Francorum, cognomento Pulero, recensitum. *Data* XII. *kalend. Aprilis*, *anno* XTTT. *indictione* I. *regnante Karolo glorioſiſſimo rege. Actum in Carisiaco palatio regio feliciter.* Hinc intelligas, Fontanellense monasterium, quod ante biennium a Normannis direptum, incensumque fuisse diximus, non tamen omnino desertum fuisse.

(*) *Caudebec.*
(*) *Chauſſy.*

(*b*) *Lib.* 33. *n.* 37.

Hoc porro Marinardus abbas, Ludovici successor, instaurasse (*b*) traditur.

Vermerienſi ſynodi litteræ pro Lebraha.

Plures, præter Suessionicum & Carisiacensem, conventus in Gallia hoc anno habiti. Unus Vermeriæ mense Augusto, item alii duo, Valentianis scilicet & apud Silvacum. In Vermerienſi relecta sunt capitula synodi Suessionensis, & confirmata. Eò„ dem accessere monachi sancti Dionysii, afferentes testamentum, quod *sanctæ re*„ *cordationis abbas Fulradus* de monasterio Lebraha, ubi sanctus Alexander martyr „ quiescit humatus; & de cella sancti Hippolyti, eliisque de tebus, ques idem ve„ nerabilis abbas sancto Dionysio contulerat; simulque privilegium, quod Stepha„ nus papa eidem monasterio super eodem testamento fecerat: dicentes, quòd ve„ nerabilis abbas illorum domnus HLudovicus, ex præcepto glorioti regis Caroli, „ ab ipsis consensum peteret, ut prædictum Lebrahæ mooesterium in precariam „ date posset; cui precatiæ ipsi absque consultu episcopi atquu archiepiscopi sui, „ immo & sacræ synodi, consentire non auderent. Hinc autem sicti omnino ve„ tant patres, statuentes, nullo umquem tempore jam dictum monasterium sancti „ Alexandri, cum rebus ad illud pertinentibus, *a mujere monaſterio ſancti Diony*„ *ſii* quoquo pacto divellendum, nec beneficiario, precatiove jure distrahendum. Hæ synodales litteræ inscribuntur *Chonrudo inclyto. & nobiliſſimo viro*, qui hoc monestetium jam in suem ditionem tedegerat, illudque in precariam, ut quodam jure id possideret videretut, habere volebat. Hic est Chonradus comes, *princeps fa*„ *moſiſſimus*, *& collegu regum* appellatus ab Herico monacho coenobii sancti Germani Autisiodorensis, cui is eum Adelheide conjuge maximè beneficus exstitit. Horum filius Hugo abbas clatissimus sæpius deinceps commemorendus erit. Hæc synodus habita est vr. kalendas Septembris hujus anni, iadictione primâ.

LV. Abbates missi.

In capitularibus, Novembti subsequente apud Velentianas & Silvecum, seu Silvaticum editis, nihil in tem nostrem occurtit, nisi quòd inter missos dominicos Silvaci designatos *Adalardus abbas* Sithiensis cum Immone upiscopo Noviomensi, in„ Noviomiso, Vermeudiso, Adertiso, Curticiso, Flendra, comitatibus Engiltamni & Waltcendi designatur; *HLudovicus abbas* Dionysianus cum Hirmiustido episcopo Bellovacensi lo Parisiaco, Belvacensi, aliisque; *Theodericus abbas* cum Eirardo episcopo Lexovienſi in Abtiucato, Coostantino, Bagisino, & cæteris finitimis; *Heinricus abbas*, haud dubiè Corbionensis, aliis Heririeus, cum Butcardo episcopo Carouteusi, in Blesiso, Aurelianeusi, & aliis; denique Abbo abbas in Augustodano, Matisconensi, Divionensi, & cæteris. Ex quibus intelligitur, Theodericum in

In Neuſtria, Abbonem in Burgundia abbatem fuiſſe. Hic eſt Abbo abbas monaſterii ſancti Germani Autiſiodorenſis, Heribaldi epiſcopi germanus, ejuſdemque in illa ſede ſucceſſor: de quo intelligenda videtur Lupi (*a*) epiſtola, *communis* amborum *fratris*, ex parte Irmindrudis reginæ ſcripta ad ipſum Heribaldum ſeu Heriboldum, coi commendatur ejus germanus *deſtitutus honoribus*, ut ejus indigentiam „ collatis neceſſariis temperare ne gravaretur; ſic impenſurus debitum religioni & „ neceſſitudini affectum. Idem Abbo eloquentiâ (*b*) præclarus, atque tam in divinis, quam in ſæcularibus litteris eruditus prædicatur.

ANN. CHR. 853. Abbo abbas S. Germani Autiſiodorenſis.

(*a*) *Lup. ep.* 95.

(*b*) *Labbe tom.* 1. *Bibl. p.* 433.

Hoc ipſo anno Heribaldus mox laudatus Rabanum archiepiſcopum de variis dubiis conſuluit. Profecerat ſiquidem ex Lupi admonitione, reſpondentis ad litteras ab eo ſcriptas, quas *communis frater*, fortè Abbo, ipſi expoſuerat: quo in reſponſo Lupus (*c*) plurimùm optare ſe ait, ut altiſſimum divinumque ejus ingenium, quantum poſſet fieri, *a communibus averſum ſtudiis ad indaganda humanæ vel divinæ ſapientiæ tranſferretur ſecreta*. Ille itaque *capitula quædam, in pittacio ſcripta, per nuntium Conradi comitis* mox laudati, ad Rabanum miſit, qui ad ſingula reſpondit prolixiori epiſtolâ, *dilecto fratri Heribaldo Alcedronenſi aatiſtiti* inſcriptâ, id eſt Autiſiodorenſi, eum ad modum, quo apud veteres *Alcedronenſis* pagus nonnumquam abſolutè *Alciodriſus* appellatur. Hæc reſponſio conſtat triginta-quatuor capitulis, quorum pænultimum eſt de euchariſtia, extremum de reſtitutione Ebonis epiſcopi, in quo agitur de clericorum ab eo ordinatorum depoſitione, facta in ſuperiori ſynodo Sueſſionenſi; quo ex loco & ex alio capite, in quo Rabanus memorat epiſtolam ſuam ad Egilum abbatem, rectè inſert Baluzius, hanc reſponſionem ad Heribaldum ſcriptam fuiſſe hoc anno, quo Eigil ſeu Egilus abbas Marewardo abbati ſucceſſit in regimine monaſterii Prumienſis. Hoc pænultimum reſponſionis caput gravis controverſiæ materiam præbuit, pleriſque exiſtimantibus, Heribaldum & Rabanum eo loci Stercoraniſtarum errori occaſionem dediſſe. Quærierat ab eo Heribaldus, *utrùm euchariſtia, poſtquam conſumitur, & in ſeceſſum emittitur more aliorum ciborum, iterum redeat in naturam priſtinam, quam habuerat, antequam in altari conſecraretur*; ubi rem pro conceſſa præmittere videtur Heribaldus, quod etiam in reſponſione ſua Rabanus admittere cenſetur, reſpondens dumtaxat ad propoſitam quæſtionem de reditu materiæ euchariſtiæ ad priſtinum ſtatum: quam quæſtionem ſuperfluam eſſe dicit; nec ullam afferri poſſe ejus reditus rationem, *cùm nullus hoc unquam fieri aſſeruerit*. Ambo itaque concedere videntur ſymbolis euchariſticis poſt conſumtionem idem competere ac cæteris cibis. Alia ex eodem capite quæſtio non minoris momenti elicitur, an ſcilicet corpus Chriſti euchariſticum ſit ipſum corpus, quod de Maria Virgine natum eſt. Id verò negat Rabanus his verbis. *Quidam nuper de ipſo ſacramento corporis & ſanguinis Domini non rectè ſentientes, dixerunt, hoc ipſum eſſe corpus & ſanguinem Domini, quod de Maria virgine natum eſt, & in quo ipſe Dominus paſſus eſt in cruce, & reſurrexit de ſepulcro; cui errori, quantum potuimus, ad Egilum abbatem ſcribentes, de corpore ipſo quid verè credendum ſit aperuimus*. Hunc locum olim ex conjectura Baluzius reſtituerat, quem integrum ex duobus codicibus protulimus in tomo quarto (*d*) Analectorum. Hanc Rabani ad Egilum abbatem epiſtolam excidiſſe dolendum eſt: ex qua ſcilicet multum lucis afferri poſſet ad difficilem hanc quæſtionem illuſtrandam. Quamquam haud vana conjectura eſt, hoc ipſum eſſe ſcriptum, quod olim in Gemblacenſi codice cum aliis ejuſdem argumenti lucubrationibus invenimus ſub hoc titulo: *Dicta cujuſdam ſapientis de corpore & ſanguine Domini adverſùs Ratbertum*. At ſive hæc ſcriptio eſt Rabani ad Egilum, ſive cujuſvis alius, perinde valet ad hanc controverſiam explicandam: cùm ab auctore illius temporis prodierit, eamdemque impugnet propoſitionem a Radberto aſſertam, ſcilicet corpus Chriſti in euchariſtia ipſum eſſe quod de Maria virgine natum eſt. Sic autem eam impugnat quisquis eſt auctor ille, ut corpus Chriſti euchariſticum cum naturali prorſus idem eſſe *ataraliter* incunctanter aſſeveret, eumque qui id negaverit, dicat infidelem: at diverſum eſſe *ſpecialiter*; quòd diverſam extrinſecùs ſpeciem ac formam, diverſaque accidentia habeat, uti latiùs id expoſuimus in præfatione prima (*e*) ad Sæculum quartum actorum Ordinis noſtri ſanctorum, in cujus tomi appendice (*f*) hoc anonymi ſcriptum, quod Rabani eſſe reor, vulgatum eſt. Hanc porro eſſe hujus controverſiæ ſententiam probatur inſuper ex libro anonymi Cellotiani, quem non alium eſſe ab Herigero (*g*) abbate Laubienſi, qui ſub finem ſæculi decimi vixit, ibidem a nobis oſtenſum eſt. Mirum indubie videri poſſit, auctores illorum temporum, qui realitatem corporis Chriſti in euchariſtia confitebantur, diſceptaſſe an idem ſit corpus, quod ex Maria virgine natum eſt. Sed mirari fortaſſe deſinent, cùm adverterint aliam ſæculi undecimi inter catholicos ipſos natam controverſiam, an corpus Chriſti in euchariſtia verè frangatur; quod alii aſſeverabant, alii negabant.

(*c*) *Lup. ep.* 37.

LVI. Rabani epiſtola ad Heribaldum epiſcopum.

(*d*) *Analect. tom.* 4. *p.* 626. *& ſeqq.*

(*e*) *num.* 59. *& ſeqq.*

(*f*) *pag.* 592. *& ſeqq.*

(*g*) *Præfat. num.* 59. *& ſeqq.*

ANN. CHR. 851. LVII. Eigil abbas Prumiæ post Marcwardum.

Redeo ad Egilum abbatem, quem alii Eigilem, Egilonemve appellant. Is præfecturam Prumiensis monasterii obtinuit post Marcwardum abbatem, cujus obitum hoc anno reponit Regino, & ipse abbas Prumiensis sæculo insequenti. Marcwardum beatæ memoriæ laudat Lupus (*a*) abbas, ejus amicus & conterraneus. Obiit ille III. kalendas Martii, si qua fides Bartholomæo Fiseno, qui eum sanctum vocat absque idonea, ut videtur, fundamento, quem venerabilem & *beatæ memoriæ* virum cum Lupo dicere satis fuerit. De Eigile id tantùm asserere licet, eum Lupo abbati, uti & Marcwardo, perquam familiarem fuisse. Lupus ipse in epistolis ad Marcwardum, ut *communem filium* passim salutat. Suspicari licet, eum primò in Ferrariensi monasterio religiosæ vitæ nomen dedisse cum Marcwardo; deiu Marcwardum, a Prumiensibus postulatum abbatem, eum secum pertraxisse. Eumdem valetudinis causâ cum aliis Ferratias a Marcwardo missum, tamquam ad solum nativum, ut *dilectissimum fratrem* Lupus (*b*) excepit. Eo abbate Lotharius Prumiæ rarum & insigne pœnitentis animi exemplum præbuit, abjectâ purpurâ & dignitate imperiali, ut inferiùs videbimus. Eigilem verò in Burgundia natum fuisse illud argumento est, quòd abdicato & ipse Prumiæ regimine se recepit in Flaviacense monasterium, cui paullo post præfectus demum evectus est ad sedem ecclesiæ Senonensis.

(a) *Lup. ep.* 121.

(b) *Lup. ep.* 70.

LVIII. Lupi epistola de recipiendo monacho lapso.

Paullo ante Marcwardi obitum contigit, ut quidam Ferrariensis monachus, qui Lotbario imperatori ab epistolis erat, & monastico deposito habitu, dignitatem sæcularem affectaverat, Marcwardi & Eigilis hortatu resipiscens, ad suum institutum redire vellet. Litteris hac de re acceptis, Lupus epistolâ centesimâ quintâ respondit in hunc modum.

Carissimis suis Marcwaedo & Eigili Lupus plurimam salutem. Octavo idus Augusti litteras vestras accepi, cùm essem in Faræ-Monasterio, proficiscens ad generale placitum, quod rex noster indixerat futurum sexto idus prædicti mensis. Quin itaque quatuor mecum tantummodo fratres habebam, & cæterorum voluntatem plenè scire non poterum, [& mira admiratus res contigerat, quòd scilicet in monasterio nostro educatus, postquam divinam admonitionem assidùè audierat, nullam persecutionem passus, maturâ ætate, non eremum expetierat, sed proprio relicto habitu dignitatem sæcularem, quod dm meditatus & confessus plurimis fuerat, lucraturus ubierat, similiter paria facturis felix iter paraturus, & nunc ad suggestionem vestram propositio mutato, ad Deum reverti velle scribebatur a vobis:] sanctitati vestræ votum facio, veræ illius conversioni, si contigerit, me valde gratulaturum, & quæcumque in me commisit, pœnitenti ex animo dimissurum. Vos, dum a placito regredior, quod propter Deum cœpistis, instanter elaborate perficere, videlicet ut integrè ad Deum revertatur, & jnam culpam in alium deincepe transfundere non nitatur. Temperantiæ studeat, conspirationes non cepetat, murmurum auctor aut particeps exsistat, sedationes nec faciat, nec foveat: sed quietem & ipse habeat, & alios habere permittat; & generalitee, juxta Dei præceptum, declines a malo, & facias bonum; & in diebus nostris in loco nostro nihil patietur, unde justè querutur. Mox autem ut rediero, favente Dei gratiâ, ut vestræ suggestioni fratres pareant, elaborare contendam, illorumque consensum sanctitati vestræ litteris exprimam, & domino imperatori, cui propter singularem & ubique divulgatam pietatem devotissimi sumus, digno rescripto satisfacere curabimus. Benignè memorem nostri sanctitatem vestram felicissimèque optamus, unicè singulariterque nobis patres dilecti.

Hactenus Lupi epistola, ex qua intelligimus, eum communem monachorum suorum consensum ad recipiendum apostatam prærequisiisse; & quatuor monachorum comitatu, dum ad placitum regis pergeret, contentum fuisse. Locus indictus ad placitum, cui Lupus VI. idus se sistere debebat, fortè Vernum aut Vermeria, certè non multùm aberat a Faræ-monasterio Briegensi, ubi VIII. idus ejusdem mensis adhuc versabatur. Idem Lupus e placito reversus Lothario (*c*) augusto gratias agit, „ quòd fratrem suum G. (ita nomen decurtant codices) a suo proposito devium „ revocasset, & mirâ dignatione ad suum collegium reduxisset. Ejus majestati „ post Deum debere assignari ab ipsis Ferrariensibus ejus conversionem, ab illo „ apostata suam salutem. Verùm, *quod sacra*, inquit, *vestra significabant, ut, resumto habitu, in officio condendarum epistolarum perseveraret, nec vos decebat, & nobis consentire erat impossibile: quorum propositum nostrum vix mediocriter intea claustra monasterii custoditur, nedum inter tumultus mundanos u quolibet præsertim non satis cauto, valeat adimplere.* Digna certè lectu, sed observatu digniora sententia. Has verò litteras *sigillo munitas* Lupus carissimis suis Marcwardo & Eigili direxit, Lothario per ipsos offerendas ac legendas: eisdem gratias (*d*) agens nomine totius Ferrariensis congregationis de conversione illius fratris, in cujus reditum omnes demum consenserant, eidem congratulantes, *quòd audiebant dispositam certæ*

(c) *Lup. epist.* 108.

(d) *Idem epist.* 109.

pce-

perditionis temeritatem, & resumtam obtinendæ salutis intentionem. Redeat itaque securus, inquit, *si ex animo est, ut optamus, conversus: quia unde angeli, totus expertes peccati, gaudium habent, crudele est nos non exsultare, qui in multis offendimus omnes*. Cæterùm duos alios fratres suos, qui Prumiæ erant, cum eodem fratre ad se reverti jubet Lupus, piratio secum, & fortè aquâ potandos, ob vini & annonæ penuriam, quæ illo anno timebatur: unde non modò vini penuriam, sed etiam cervisiæ minabatur sterilis annonæ proventus. Ea tunc erat nostrorum in sterilibus annis frugalitas & vini abstinentia, cujus saltem parcitas nostro tempore in simili casu utinam persuaderi posset. ANN. CHR. 855.

LIX. Odonem abbatem Corbeiensem ab armis dehortatur.

Fortè eodem anno Odo Corbeiensis abbas a Lupo petierat ad se vinum (*a*) ex Wastinensi pago devehi, cujus causâ Lupus anni sterilitatem vincere conatus est, in fine epistolæ professus, se rigidiori sensu intelligere indulgentiam Apostoli, *Modico vino utere*, quâ se *avidiores vini* perperàm tuentur. Eidem Odoni gratias (*b*) agit, magnis & innumeris ejus liberalitatis affectus beneficiis: tum alt se inaudisse ex fama, quam fallacem esse optat, quosdam e Corbeiensibus *in procinctu contra barbaros*, id est Nortmannos, *graviter sauciatos*: in quibus dilectum suum G. letalibus confossum vulnetibus, vix mortem evasurum. Se ingenti curâ sollicitari, cùm ipsum Odonem, inermem incautè in media discrimina proruumpere solitum, dum scilicet in sæculo esset, recogitat, in quæ juvenilem ætatem vincendi rapit aviditas; suadere, ut *fold dispositione* seu ordinatione contentus, quæ tantummodo ejus proposito congruit, armatos exsequi permittat, quod institumentis bellicis profiteotur. Multum quippe proficere, qui prudentibus consiliis competenter sibi, & aliis prospicit: quare servaret se suo loco, servaret amicis, servaret omnibus; nec committeret, quòd cum ipso Lupo plurimi lugeant. In fine *infaustum Faustum* sibi e Corbeia affetri rogat; additque, se per cursorem persica misisse, quæ pollicitus erat; quæ si voraverit cursor, vel vi sibi erepta quæstus fuerit; vel ossa rodat, nisi ramen & ipsa consumserit: ot jucundissimorum persicorum Odo esset quandoque particips. His verbis se feriri & prope despectui haberi significavit Odo, quòd in sæculo ante monasticam professionem conjugarus fuisset. Respondit aliis (*c*) litteris Lupus, id acutiùs de persicorum numero iovenum se approbaturum, si sic commendaretur sublimitas virginalis, ut non sperneretur humilitas conjugalis. Cæterùm placere virginalem integritatem; sed non despici, ne ab ipso quidem Deo, conjugalem societatem, quam Christus primo suo miraculo illustravit. Denique se gaudere, strenuè profligatos barbaros, & ad internecionem, ejus, immo Dei virtute exsos, ipsumque Odonem ac suos tanto discrimine liberatos; nec minùs admonitos & expertos tandem credere, *non temerè fortunam, nec sæpe tentandam*. Cæterùm se preces fundere pro iis, qui in *defensionem patriæ* sauciati fuerant. Ex quibus intelligitur, Odonem ante monachatum, & conjugarum & bello strenuum fuisse: cui vix e tirocinio monasticæ vitæ egresso abbatialem præfecturam commissam fuisse superiùs a Paschasio didicimus.

(*a*) *Ld. ep.* 122.
(*b*) *Ld. ep.* 111.
(*c*) *Ld. ep.* 112.

LX. Audradi Modici revelationes.

Tunc vivebat apud Senones Audradus Modicus, qoi revelationes hoc anno scripsisse dicitur, veras an confictas, ad reges admonendos & emendandos: nam veritas ad principes, nisi e cælo veniat, vix umquam accedere permittitur. In eo libro revelationum Deus coram se reges sisti jussit. Primus adfuit Ludovicus augustus eorum pater, cui objecta est discordia inter ejus filios exorta. Ille verò id rejecit in superbiam Lotharii, qui jussu divino dejectus est, Carolo propter obedientiam & humilitatem stabilito. Parsum Ludovico regi, eisque adjunctus Ludovicus filius Lotharii, *rex Italorum* appellatus. Carolo dein prædicta expeditio in Hispanias duce beato Martino, ad fideles e Mautorum servitute liberandos. Eidem prædicta insuper ad annum proximum expeditio in Britaoniam, sed ob ecclesiarum perturbationem infausta, in qua *perfidus & nefandus Vivianus*, conculcator ecclesiarum, qui se abbatem sancti Martini mouasterii esse glorlabatur, cum multis aliis corruturus sit, & Carolus ipse vix evasurus, sed eo pacto, ut ecclesias in pristinum restituat statum: quod cùm rex non exsecutus fuisset, Nortmannos in Gallias adduxisse dicitur, qui eas terrâ, marique vastarent. Hæc ad Carolum relata per Rothbertum cubicularium. Citatus coram rege Audradus, *testibus Vuenilone, Hincmaro, Amalrico, Leopardulo venerabilibus archiepiscopis, præsente christianissimâ regina Ermentrude*, rem ita habere affirmavit. Carolus vetò adeò ex ejus sermonibus non profecit, ut etiam quemdam diaconum, Burchardum nomine, hominem malæ famæ, ex partibus Lotharii regis accersierit, eique Carnutensem commendaverit ecclesiam. Rogatus a Wanilone seu Wenilone ipsius Burchardi consanguineo Audradus, ut Deum super hoc consuleret, nonnisi dira de eo retulit, primùm Wanilooi, tum *conventui episcoporum*, qui ob hoc Senonas conve-

ANN. CHR. 853.

nerant. His proinde Butchardum ordinare visum nefas: at Caroli regis imperium prævalsit. Ordinatus est ille *mense quarto anni inducierum novi*, hoc est præsenti anno: cujus ordinationem innumeræ calamitates consecutæ: vineæ urente vento percussæ, tempestates cum tonitruis variæ. Nortmannorum infestatio, qui *monasterium sancti Martini Turonense, & basilicam ejus toto orbe venerabilem, nulla obstante, mense nono incenderunt. Corpus autem domni beati Martini clerici ejus, iade fugientes, secum portaverunt in monasterium monachorum, quod Cormaricus dicitur, eidem sancto subjectum.* Hinc pax regis cum Deo rupta; accumulata peccata. Deus verò meritas tepensurus pœnas, *diem sanctissimum & celeberrimum paschæ ritu pagano in medio eorum apud urbem Parisiacam maculari permisit: ut vel sic experirentur, mortem sibi instare victimis, qui paschæ sacrum in celeberrimis suorum locorum basilicis digni celebrare minimè viderentur.* Hæc ex libro Audradi, qui Wenilonem archiepiscopum suum vocat. Chorepiscopus erat Senonensis, ut superius (*a*) vidimus, sed eum aliis ante quatuor annos depositus in concilio Parisiensi. De Burchardo, qui Carnutenam tenebat ecclesiam, statutum est in superioris concilii Suessionensis canone tertio, *ut aut se idoneum ad assumendum episcopalem gradum admonitu Venilonis metropolitani episcopi ostenderet; aut certè, pronum in se clementiam cognosceus principis, cederet.* Sed tandem, missis a Wenilone ad ecclesiam Carnutensem, qui ejus electionem procurarent, incœpta semel obtinuit promotio. Ad Vivianam comitem quod attinet, anno ejus sæculi quinquagesimo-primo exstinctus est, ut legitur in chronicis Ecolismensi & Lemovicensi, ubi Carolus quartâ vice in Britanniam profectus, cum Erispoio filio Nomenoii certamen XI. kalendas Septembris iuisse dicitur, partemque exercitus cum Viviano duce amisisse. Itaque anno præcedente facta est Audradi revelatio, si vera fuit, de morte Viviani imminente, tametsi nonnisi hoc anno post factum scripta est. Erat tunc in ecclesia sancti Martini Wichardus seu Guichardus, *cœnobii sancti Martini reverendus sacerdos*, id est episcopus, cui cellam sanctæ Columbæ anno superiore contulit rex Carolus VIII. idus Novembris, dum Taronis in Monasterio sancti Martini versaretur.

(*a*) *Lib. 33. n. 75.*

LXI. Turonis clades a Nortmannis illata.

Ad Nortmannos quod attinet, hi, relictâ Sequanâ, Ligerim denuo ingressi, Namnericam urbem, monasteriam sancti Florentii in monte Glonna positum, ac vicina quæque loca populantur: tum superiora petentes, Cæsarodunum-Turonam incedunt, cum basilica sancti Martini & cæteris adjacentibus locis: in quibus Majus-monasterium eamdem fabiit cladem. Hujus præsuli Martiniani clerici, corpus patroni sui sanctissimi ad monasterium Cormaricum, atque inde Aurelianos transportaverant. Tunc sancti Martini abbatiam post mortem Viviani obtinuerat Hilduinus. Is sacro corpori tutum quærens perfugium, ad Lupum abbatem confugiendum putavit, ratus Ferrariis tutò posse consistere tantum thesauram. Ad hæc respondit Lupus epistolâ ex. quæ *nobilitatis, dignitatis, & moderationis apice conspicuo Hilduino ecclesiarum magistro* inscripta est; aitque non esse mirandum, ejus amplitudinem putasse tutò sibi committi thesauri custodiam, propterea quòd situs monasterii ei compertus non erat. *Hunc enim*, inquit, *si cognovisses, non modò diuturno non conservandum, sed ne tridui quidem spatio habendum cum nobis direxisses. Namque, tametsi piratarum huc difficilis videtur accessus, quibus jam pecatis nostris talia merentibus, nihil longinquum nos est propinquum, nihil arduum est invium: tamen infirmitas nostri loci, & exiguitas hominum, qui sint idonei resistere, accendit rapacium aviditatem: præsertim cùm silvis tecti possint advolare, nullâ munitione, nullâ hominum obstante frequentiâ, & vicinâ saltuum recepta sic diversi diffugere, ut ipsi pecuniâ securi potiantur, inanem laborem inquirentibus derelinquant.* Hæc Lupus Hilduinum considerare monet, ne serâ pœnitudine torqueatur. Hic est Hildinus, non ille senior Ludovici augusti archicapellanus ac Dionysianas abbas: sed junior, ex ordine canonicorum, idem, ut videtur, cui abbatiæ sancti Germani Pratensis post Ebroinum, & Sithiensis post Adalardum commissæ sunt. Idem etiam Caroli archicapellanus, cui hoc nomine scribit Hincmarus (*b*) cum synodo episcoporum apud Carisiacum habita pro ecclesia Lingonica, quam Wifadus, ecclesiæ Reatensis alumnus, occupaverat, cùm vota eligentium in Isaac ipsius Hilduini discipulum convenissent. Alias fuit Hilduinus abbas Lotharii imperatoris archicancellarius, ad quem scripta videtur Hincmari epistola, *Hildnino abbati* inscripta apud (*c*) Frodoardum, cum litteris ad Imperatorem Lotharium, in quibus quædam de salute ipsius imperatoris faggerit, & de censu solvendo ex villa Dudeciaco (*d*). Idem Hilduinus abbas & imperialis aulæ archinotarius dicitur in quodam (*d*) præcepto, quod ipse una cum Drogone archicapellano, & Bertâ Lotharii filia obtinuit pro ecclesia Lugdunensi.

Hilduinus junior abbas & archicapellanus, alius ab Hilduino Lotharii archicancellario.

(*b*) *Frod. lib. 3. c. 24.*

(*b*) *Frod. lib. 3. c. 24.*
(*c*) *Duaxy.*
(*c*) *Specil. to. 12. p. 109.*

LXII. Odonis liber de corpore S. Martini delatione & relatione.

De hac Turonica clade longè alia scribit Odo abbas Cluniacensis, vir sanctus, in libello, quem, hortante Fulcone Bono comite Andecavorum, scripsit de sancti

ANN. CHR 853.

ti Martini corporis delatione in Burgundiam, ejuſdemque revectione in urbem Turonicam. Principio agit Odo de ſubventione ſancti Martini adverſùs Haſtingum Nortmannorum ducem, qui Turonos obſidione cinxerat. Dein ſancti Martini corporis delationem in Burgundiam commemorat, factam ob metum Rollonis itidem Nortmannorum ducis, qui ejuſdem urbis excidium moliebatur. Is namque, obſeſsâ Cenommanorum urbe, cuneum armatorum in urbem Turonum direxiſſe dicitur, qui civitatem auro & argento, opibuſque affluentem diriperet, & cives ipſos captivos adduceret. Sed, Cari & Ligeris excreſcente alveo, ejus urbis aditu prohibiti, Majus-monaſterium aggreſſi tradantur immiſſi Nortmanni, eoque funditus everſo, *centum & ſexdecim monachos* gladio ibidem percuſſiſſe, Herberno abbate & viginti-quatuor aliis monachis huic cædi ſubductis, qui in cavernas proximas ſe ſe abdiderant. Verùm, abbatem ab illis demum latebris abſtractum tormentis & cruciatibus perpellere conatus ad prodendum eccleſiæ theſaurum, cæteroſquè monachos: quod nullo modo ab eo extorquere potuerunt. Sub hæc, cùm hoſtes diſceſſiſſent, Turonici cives & Martinlani canonici, caſum Majoris-monaſterii miſerati, viginti-quatuor illos monachos, quos in latibula confugiſſe diximus, e latebris educunt, ipſoſque cum abbate ad ſuam deducunt eccleſiam, congruâ annonâ eis aſſignatâ in domo eccleſiæ valvis inhærente, ea qua reciprocus in eccleſiam ingreſſus & regreſſus ſecretior patebat. Poſt ſex menſes, cùm inaudiſſent canonici, Rollonem, Cenomannicâ urbe captâ, Turonicæ inhiare, communicato cum civibus conſilio, corpus ſancti Martini Aurelianos deferunt, Herberno abbate Majoris-monaſterii cum ſuis monachis & duodecim canonicis comitante, qui Deo, ſanctoque Martino ioterdiu, noctuque deſervirent. Dein, comperto Danos ad ſuperiora contendere, cum ſancto corpore ad ſancti Benedicti Floriacenſe monaſterium pergunt: ut cùm jam Rollo Aurelianis immineret, ad vicum Cableiam (*), ac demum Autiſiodorum accedunt, ubi ſacrum beati Martini corpus in baſilica ſancti Germani juxta ejuſdem præſulis loculum deponunt. Hæc narratio multùm diverſa eſt ab ea, quæ in chronico Nortmannorum apud Cheſnium (*a*) legitur, cujus præferenda videtur auctoritas. De hac clade intelligenda videtur Hadriani papæ ſecundi epiſtola (*b*) ad Carolum regem, in qua ſcribit, plurima monaſteria eſſe deſtructa, *ſicuti monaſterium ſancti Medardi Turonis, in quo jacent epiſcoporum primi Turonenſium, Lidorius & Gatianus; ſicut & Monaſterium-majus, ſicut etiam alia in eadem civitate monaſteria*. S. Lidorius in baſilica ſui nominis, ab ipſo exſtructa, ſepultus fuiſſe dicitur, quæ adhuc priſtinum retinet nomen. Nulla modò Turonis baſilica ſancti Medardi titulo inſignis.

Majoris monaſterii ſtrages, & cædes monachorum.

(*) *Cbably.*

(*a*) *Cheſn. to. 2. p. 525.*

(*b*) *Hadr. ep. 18.*

Cæterùm qui hìc Rollo appellatur, non alius mihi videtur a Rorico duce Nortmannorum, apud veteres paſſim memorato, ſed alius a Rollone ſumoſo illo duce, cui ad fidem Chriſti converſo pars Neuſtriæ conceſſa eſt a Carolo rege, quem Simplicem poſteri dixerunt. Quamquam & Roricus, iſte an alius, chriſtianam itidem fidem profeſſus eſt, probante Hincmari epiſtolâ apud Frodoardum, (*c*) ubi *Rorico Nortmanno ad fidem Chriſti converſo* Hincmarus ſcripſiſſe memoratur, ut in Dei voluntate & mandatorum illius obſervatione proficiat; & ne contra Chriſtianos conſilium & adjutorium præbeat: quia nihil ei profeſſet baptiſmum chriſtianitatis accepiſſe, ſi contra chriſtianos aut per ſe, aut per alios quoſcumque perverſa vel adverſa fuiſſet machinatus. Aliâ epiſtolâ idem Hincmarus eumdem Roricum, *nuper ad fidem Chriſti converſum* (*d*) admoneri jubet, ut Balduino Flandriæ comiti præſidium ferat; &, ſi cæteri Nortmanni per ejus conſilium, ut audierat, poſt converſionem ipſius iſtud regnum depredati fuiſſent, hoc dignâ pœnitentiâ emendare ſtuderet.

LXIII. Rollo an idem qui Roricus.

(*c*) *Frod. lib. 3. c. 26.*

(*d*) *id. ibid. c. 23.*

Loculum ſeu feretrum, in quo ſancti Martini corpus ex urbe Turonica Autiſiodorum delatum, atque hinc in propriam ſedem relatum eſt, ſic deſcribit Herbernus abbas in libro de miraculis ſancti Martini. *Abſida*, inquit ille, *in qua beati Martini corpus continebatur, fuſilis erat ex auro & argento, quod dicitur electrum, ſpiſſitudine duorum digitorum, auctorem operis beatum Perpetuum inſculptarum deſignans ſuffragio litterarum & verſuum. Hanc autem fecerat beatus Perpetuus, quando eleavit corpus ejus a terra, involutum priùs in purpura rubea, & diligenter conſutum; ſicque in hanc abſidam poſuit*. Hæc de illa abſida Herbernus, in qua nullam rimam, nullam feneſtram, nullumve oſtium fuiſſe dicit. Alia præterea, quæ idem auctor ibidem ſcribit de altari quadrato & concavo, & de alia abſida ex cupro & auricalcho, deque freda ab eodem Perpetuo ad corpus beati Martini fabrefactis. Mitto etiam quæ Odo abbas commemorat de contentione, inter clericos Autiſiodorenſes & Martinianos ortâ ſuper oblationibus, quæ a fidelibus in eccleſiam beati Germani ob miracula frequentia conferebantur, diſceptantes, cuinam illæ competere deberent, cujuſve ſancti meritis a Martini an Ger-

S. Martini abſida ſeu loculus.

ANN. CHR. 853.

Germani, hæc miracula fierent: quam contentionem & dubitationem removiſſe, traditur paralyticus inter utrumque corpus poſitus, cujus primò ea pars, quæ ad ſanctum Martinum converſa erat, vigorem ac ſuitatem receperit; altera ſanata, quæ Germano propior erat: cui ad Martinum converſæ eadem virtus reſtituta ſit, Germano hoſpiti ſuo hanc gloriam deferente. Cæterùm qui ab Odone hic dicitur Majoris monaſterii abbas Herbernus, potiùs ejus loci cuſtodem & proabbatem fuiſſe ſuperiùs (*a*) oſtendimus.

(*a*) *Lib. 33. num. 13.*

LXIV. S. Benedicti corpus Floriaco elatum.

In prædicta irruptione Normanni Turonum urbe incensâ & direptâ, Ligeris ſuperiora loca devaſtantes, Aurelianos uſque perveniunt, captamque urbem auro diſtrahunt, teſte Adrevaldo in libro (*b*) de miraculis ſancti Benedicti. Tunc proximum Floriacenſe monaſterium regebat Bernardus abbas, *vir nobiliſſimi* (*c*) *generis*, qui eladem imminentem veritus, corpus ſancti Benedicti tumulo extulit, & in loculo geſtatorio collocatum a fratribus, quòcumque fugiendi impelleret neceſſitas, deportari curavit, relatum demum ad proprium locum, eùm barbari ad ſuas ſtationes rediiſſent.

(*b*) *Adrevald. c. 33.*

(*c*) *Ibid. c. 34.*

Floriacenſes pii quidam monachi.

In hac trepidatione contigit obitus Adalberti Floriacenſis monachi, de quo hæc leguntur in brevi chronico (*d*) Floriacenſi ad hunc annum: *Adalbertus, bonæ memoriæ monachus, undecimo kalendas Januarii obiit*. De hoc Adalberto nihil aliud nobis occurrit: neque enim is eſt Adrevaldus, ſcriptor miraculorum ſancti Benedicti, altero nomine Adalbertus dictus, ut ex Rodulfo Tortario, Sigeberto, & Trithemio diſcimus: ſiquidem Adrevaldus Carolo Calvo ſupervixit. Ab eodem laudatur (*e*) Chriſtianus ejuſdem loci monachus & ædituus, natione Germanus, quem *omni religione atque honeſtate præſtantem dicit*: cujus tanta erga ſanctum Benedictum reverentia, tantaque in ejus meritis fiducia erat, ut, ſi quid adverſi accidiſſet, mox ad ejus tumulum perfugeret; uti contigit in furto de nimiis ex æte deaurato, funibus campanarum appenſis, quæ furto ſublatæ mox ad preces illius reſtitutæ ſunt. Fortè ad id tempus vixit etiam Raganarius (*f*) monachus, *magnæ vir religionis, qui olim ab imperatore Ludovico cum aliis Jeroſolymam miſſus fuerat*. Is ad quamdam Floriacenſium poſſeſſionem, apud Caput-cervium (*) vicum Aquitanicæ provinciæ ſitam, cum Sigeverto presbytero ac monacho miſſus ad cellam ædificandam, ubi *aſſiduè duo vel tres monachi perſiſterent*, partem ejus quamdam, a quodam viro nobili nomine Stephano occupatam viudicare niſus eſt: cui dum invaſor minitabundus reſiſteret, equo delapſus, longoque conſumtus languore, demum vineam occupatam morte ſuâ ceſſit. Hoc eſt prædium Caput-cervium apud Bituriges in confinio Lemovicum poſitum, de cujus donatione in tomo primo (*g*) diximus.

(*d*) *Baluz. Miſcell. to. 2. p. 304.*

(*e*) *Adrevald. c. 26.*

(*f*) *Ibid. c. 38.*

Caput-cervii cella.

(*) *Sacergo.*

(*g*) *Lib. 14. n. 28.*

LXV. S. Columbæ dedicatio baſilicæ.

Hoc ipſo anno, quem deſcribimus, apud Senonas facta legitur dedicatio baſilicæ ſanctæ Columbæ XI. kalendas Auguſtas; & X. kalendas ejuſdem menſis tranſlatio corporum ſanctæ Columbæ virginis, & ſancti Lupi epiſcopi & confeſſoris; quæ ibidem ſepulta fuerant. Certè hunc annum ſignat chronicon Lemovicenſe apud Labbeum, & vetus aliud chronicon necdum typis vulgatum: tametſi in Floriacenſi mox laudato id differtur in nonum ſequentem. De hac dedicatione & tranſlatione agit Clarius (*b*) monachus in chronico, ubi Wenilo archiepiſcopus eccleſiam ſanctæ Columbæ XI. kalendas Auguſti *in honore ſanctæ Crucis* dedicaſſe perhibetur, & poſtridie corpora ſanctorum Columbæ & Lupi levaſſe e tumulis, in quibus primùm ſepulta fuerant.

(*b*) *Spicil. to. 2. p. 712.*

Ad hoc ipſum tempus revocandn eſt epiſtola XII. Lupi abbatis ad Pardulum epiſcopum Lauduneuſem, cujus plurima erat apud regem auctoritas, commeantibus monachos ſanctæ Columbæ, qui privilegio & antiquorum, & præſentium muniti „ epiſcoporum, regumque & imperatorum, & priſcis & recentibus inſtructi edictis, „ pietatis regiæ portum petebant, ubi tutum perfugium Parduli interceſſione in„ venire cupiebant. Dignaretur proinde legere quæ ferrent, & efficere ut a rege „ clementer audirentur. Regi quippe & patriæ proficuum futurum, ſi Dei ſervis „ poſtulata concederet. Agebatur de libertate monaſterii ſanctæ Columbæ, quam nonnulli impetebant. Hinc Lupus, ad Pardulum: *Ferte opem indigentibus, præſtate refrigerium laborantibus: ſit veſtrum memoriale ſaltem aliquorum Dei ſervorum inſtaurata libertas*. Hæc non videntur dicta in Wenilonem archiepiſcopum, qui ſimile privilegium Wallilienſibus monachis confirmari curaverat.

LXVI. Ludovici reg. præceptum pro Corbeia-nova & Heriforda.

Qui Corbeiæ novæ in Saxonia monaſterium vitorum admiuiſtrabat Warinus abbas, idem etiam Hetiſordenſe virginum cœnobium præpoſiti nomine procurabat. Ejus rei causâ Ludovicum Germaniæ regem Francofurtum adiit hoc anno, ſupplicaiter rogans, ut regiâ munificentiâ utrique monaſterio provideret. Quoniam verò Ludovicus imperator (*i*) ambo hæc monaſteria exſtrui juſſerat, & ordinati *ad normam præcipuorum in Gallia monaſteriorum*, novam utique Corbeiam *ad ſimilitudinem* anti-

(*i*) *V. Annal. Fuldenſes ad an. 841.*

antiquæ Corbeiæ; Herisordenſe verò cœnobium ad exemplum monaſterii ſanctimonialium in Sueſſionis civitate exiſtentium; & cellam quidem Meppiam & eccleſiam Eresburg cum decimis Corbeiæ novæ; allas autem eccleſias in parochiis Aſnabruggenſi & Mimigernefordenſi pariter cum decimis Hetisordenſi parthenoni contulerat, eo pacto, ut ab ipſis ſubjectæ plebes in baptiſmate, eucharistiâ, ſepultutis, & confeſſione peccatorum audiendâ procutarentur; & epiſcopis *ad manſionatica* daretur, quod in capitularibus præſcriptum eſt, cùm ipſi circationes ſeu viſitationes agerent. Hæc omnia rata habet Ludovicus, aliquid tantùm augens ad miniſterium Goxberti epiſcopi Aſnabruggenſis propter ejus ægritudinem & ſenectutem, ex conſenſu ipſius, coram Rabano, aliiſque epiſcopis in ſynodo agentibus: id eſt, ut ad ſingulas eccleſias dentur porci quatuor, valentes denariis duodecim, & octo arietes ejuſdem pretii; item tres porcelli, quatuor aocæ, octo pulli, viginti ſitulæ de medone ſeu vino mulſo, totidemque de mellita cervila, & quadraginta de non mellita; centum-viginti panes, centum modii avenæ, manipuli ſexcenti; ſitque in poteſtate epiſcopi, utrùm hæc per ſingulas eccleſias ad unam manſionaticam, an ad duas vellit habere. Ad hæc libera utrique loco electio conceditur. *Data* XI. *kalendas Junii, anno viceſimo regni gloriosiſſimi regis HLudovici in orientali Francia regnantis, indictione primâ. Actum in palatio regio Francono-ford:* quod diploma Hadelbertus (*) ſubdiaconus ad vicem Baldrici abbatis recognovit. Tertiæ primæ Hetisordenſi abbatiſſæ ſucceſſit Addila, quæ hoc tempore locum regebat: cui poſt annos undecim Hadewic ſucceſſit. Hoc cœnobium procurabat adhuc tempore Frederici Ænobarbi Corbeiënſis abbas Wilboldus: quo tempore ſanctimoniales illæ ad canonicarum mores & habitum tranſierunt, ut colligitur ex litteris Hadriani papæ IV. ſcribentis *Judithæ abbatiſſæ Hervordenſis monaſterii, ejuſque ſororibus canonicam vitam profeſſis.* Demum a catholica fide ad Lutheraniſmum delcivere ſuperioris ſæculi ſexti-decimi anno triceſimo-tertio.

ANN. CHR. 853.

(*) *al.* Albertus.

Eodem tempore a Zuinglianis occupatum eſt Tigurinum (*) apud Helvetos viginum cœnobium, quod hoc ferè anno a Ludovico rege conditum fuit pro Hildegarde ejus filia, quæ prima hujus parthenonis abbatiſſa exſtitit. Primarium ejus loci diploma a Martino Magero refertur, & ex eo a Conringio (*a*) in cenſura diplomaris Ludoviciani, & a Guillimanno in libro tertio rerum Helveticarum. In eo „ Ludovicus ait ſe pro ſereniſſimi imperatoris avi ſui Caroli ac præſtantiſſimi Lu„ dovici auguſti genitoris ſui, ſuaque ſuorumque remuneratione, curtim ſuam„ Turegum (*) in ducatu Almannico, pago Durgaugenſi, cum omnibus ad eam per„ tinentibus, in his *pagellum Uronæ* (*) cum eccleſiis, domibus, cæteriſque ædi„ ficiis; inſuper foreſtem Albim, contuliſſe monaſterio, *quod ſitum eſt in eodem vico Turego, ubi ſanctus Felix & ſancta Regula martyres Chriſti corpore quieſcunt;* idque eo fine & animo feciſſe, *ut deinceps in poſterum ibidem omni tempore ſanctimonialium feminarum, ſub regulari norma degentium vita conſervatioque monaſterialis,* „ *monaſtico cultu inſtituta celebretur*, & prædictis martyribus debitus famulatus il„ lic exhibeatur. Hoc verò monaſterium idem princeps dilectiſſimæ filiæ ſuæ Hil„ degardæ in proprietatem conceſſit, ut illud *diſciplinis regularibus & obſervatione monaſteriali* informare pergat, nmoimodâ immunitate eidem cœnobio conceſsâ. Data XII. *kalendas Auguſti, anno Chriſto propitio* XX. *regni domni HLudovici ſereniſſimi regis in orientali Francia, indictione primâ. Actum in Regeneſpurg.* Conſule quæ de Ludovici regis chronicis notis ſuperiùs (*b*) diximus. Hildegardem primam ejus loci abbatiſſam excepit Bertha ejus ſoror: quam conſecutæ poſtea ſunt multæ aliæ abbatiſſæ, longâ temporum ſerie ex ordine ſibi ſuccedentes ad annum ſexti-decimi ſæculi viceſimum-quartum: quo tempore Catharina Barouiſſa a *Zimbera*, ultima abbatiſſa, poſtquam monaſterio annis viginti-quinque præfuerat, ingruente Zuinglii peſtifero dogmate diſcedens, io Tigurinorum poteſtate monaſterium reliquit, quod illi ſtatim in ſcholam & collegium Zuinglianorum converterunt, pretioſis quibuſvo cemeliis expilatis ac direptis. Horum omnium indicem ad hæreticorum probrum retulit Felicianus epiſcopus Scalenſis in calce libelli precum Catoli Calvi, quem ex illa direptione ſuberactum, ſed laminis aureis gemmiſque, quibus ornatus erat, oudatum, Ingoliſtadii imprimendum curavit, editumque Maximiliano comiti palatino atque utriuſque Bavariæ duci nuncupavit. In libro ſocietatum Augienſium habentur *nomina ſororum de Turego Hiltigart abbatiſſa, Joſeph epiſcopus & abba*, cujus loci incertum. In kalendario Einſidlenſi pervetuſto *Bertha abbatiſſa* VII. kalendas Octobris memoratur. Hæ ſunt *Hiltigart & Pertha*, quæ inter fratres conſcriptos ſancti Galli poſt HLudovicum regem memorantur, & poſt eas Ava, forſan etiam abbatiſſa.

LXVII. Tigurinum cœnobium conditur a Ludovico rege.

(*) *Fraumünſter.*

(*a*) *Conring. p. 55. & ſeqq.*

(*) *Zurich.*

(*) *Uri.*

(*b*) *Lib. XI. n. 82. & lib. XV. n. 32.*

LXVIII. Haimo epiſcopus Halberſtadenſis obit.

Huic anno conſignantur obitus Haimonis ſeu Heymonis epiſcopi Halberſtadenſis in chronico Saxonico nondum edito, ubi Hemmo appellatur, tertius ejus ſedis epiſcopus

ANN. CHR. 853.

scopus. Obiit VI. kalendas Aprilis, sepultusque est in ecclesia Halberstadensi. Multos commentarios edidit in sacram scripturam, cujus libros omnes ab ipso expositos fuisse Bellarminus auctor est, tametsi typis vulgati sint tantùm ejus commentarii in Psalmos, Canrica canticorum, Isaïam, Ezechielem, aliosque prophetas, in novum Testamentum, & in epistolas totius anni cum epitome historiæ sacræ, & libris sex de amore cælestis patriæ. Eidem ttibuit Honorius Augustodunensis *librum de voluptate mundi*. Præclarus est ejusdem tractatus de corpore & sanguine Domini, editus in Spicilegii tomo (*a*) duodecimo, in quo asserit, substantiam panis & vini *substantialiter converti in aliam substantiam*, id est *in carnem & sanguinem Christi*; eaque de re dubitare *nefandissima* esse *dementia*. *In quo quidem Christi corpore*, inquit, *& sanguine, propter sumentium horrorem, sapor panis & vini remanet, & figura, substantiarum natura in corpus Christi & sanguinem omnino conversa*: quo nihil expressius aut disertius afferri potest ad fidem catholicam asserendam. Haimoni io sede Halberstadensi subrogatus est Hildegrimus junior, vir summæ prudentiæ & pietatis. Ex his corrigendi annales Fuldenses vulgati, in quibus Hemmo v. kalendas Aprilis defunctus legitur. In his Fuldensem sancti Bonifacii basilicam fures noctu ingressi fuisse dicuntur, & patrem de thesauro ecclesiæ abstulisse.

(*a*) *Spicil. to. 12. p. 27.*

LXIX. Hirsaugienses abbates.

Johannes Trithemius in nova editione chronici Hirsaugiensis, quâ deinceps utemur, hoc anno collocat obitum Liutbertl Hirsaugiensis abbatis primi, cui tribuit quamdam expositionem in Cantica canticorum. Obiit tertiâ die mensis Junii, anno ætatis septuagesimo-sexto, regiminis sexto-decimo, in medio ecclesiæ sancti Aurelii honorificè sepultus. Postridie in ejus locum electus dicitur Gerungus, ejusdem loci cœnobita, ex Rabani discipulis, unus e quindecim ejus colouiæ monachis, quæ Fuldâ Hirsaugiam deducta est. Hirsaugiensibus præfuit annis duobus & triginta, ac duobus ferè mensibus. Eidem, si Trithemio credimus, Walafridus Strabo libellum de arithmeticis dimensionibus inscripsit sub hoc titulo: *Reverendissimo Gerungo abbati, merito patri, ætate filio, litterâ discipulo, gratiâ magistro, æternæ beatitudinis præmium possidere*. Verùm, si rectè calculos subducit Trithemius, Gerungus electus est Hirsaugiæ abbas quadriennio post, quàm Walafridus Strabo e vivis migraverat. Fuerit ergo alius Gerungus abbas, cui Walafridus prædictum libtum nuncupavit. Certè non Gerungus sacri palatii sub Ludovico augusto magister, dein Prumiensis sub Marcwardo abbate monachus, qui Walafrido ætate superior erat, laudatus a Lupo abbate, de quo plura (*b*) superiùs. In hac propriorum nominum caligine obscura omnia, nisi aliunde lux affulserit.

(*b*) *V. Lib. 32. n. 57.*

LXX. Concilium Romanum.

In synodo Romana hujus anni sub Leone papa editi sunt canones duo & quadraginta: ex quibus triginta octo desumti sunt ex alia synodo Romana sub Eugenio secundo habita, additionibus quibusdam ad aliquos canones factis. In additione ad canonem vicesimum-octavum qui est de monachis, qui solo habitu & non vitâ monachi existunt, præcipitur, *ut muti ore*, aut ab excellentioribus quotide lectione, aut piâ inter se agitatione monachi instruantur, quò monachi nomen factis & moribus exprimant, & monachorum auctores non tantùm habitu, sed & actu sectentur. Ad hæc ut nequaquam extra septa monasterii cellulas habeant, nec e claustris absque abbatis, vel ejus qui præest permissu, ad quodlibet opus exercendum egredi præsumant, nec sine duorum vel trium ex fratribus testimonio pergant. Quæ si abbas adimpleri non curaverit, eamdem, quam illi merentur, pœnam sustioeat.

LXXI. Anastasii bibliothecarii duo.

In eadem synodo Anastasius presbyter cardinalis tituli beati Marcelli gradu dejectus est, quòd parochiam suam per annos quinque contra canonum instituta deseruisset, & in aliena, id est Aquileiensi, tum commoraretur. Idem postea a Benedicto tertio, Leonis successore, iterum damnatus est; tertiùm ab Hadriano secundo, qui eum *bibliothecarum Romanæ ecclesiæ* initio sui pontificatus constituerat; insuper communione privatus, quòd ejus frater Eleutherius, ipso consulente, Stephaniam, olim uxorem ejusdem pontificis, ejusque filiam, quam ab alio desponsatam tapuerat, ioterfecisset, & ipse a missis imperatoris occisus. Sunt qui putant hunc Anastasium eumdem esse cum Anastasio itidem bibliothecario, qui acta Romanorum pontificum prosecutus est, græcè doctus, ut fidem faciunt synodi septimæ generalis, aliorumque veterum monumentorum ab eo factæ versiones. At sine dubio hic posterior alius fuit, natione Græcus, idemque abbas sanctæ Mariæ trans Tiberim; ac demum bibliothecarius sanctæ Romanæ ecclesiæ factus ab ipso Hadriano, post exauctoratum scilicet alterum Anastasium; constaos sempet in fide & obsequio pontificum Romanorum, Nicolai primi, Hadriani secundi, & Johannis octavi. Primùm Nicolao papæ innotuisse videtur ex versione libri de vita sancti Johanuis Alexandrini episcopi, cognomento Eleemosynarii, quem libtum, a Leontio episcopo græcè scriptum, latinitate donavit, dicavitque Nicolao papæ, a quo ejus rei facultatem adeptus est. *Neque enim fas est*, inquit, *at absque vicario*

rio Dei, absque clavigero cœli, absque curru & auriga spiritualis Israëlis, absque universitatis pontifice, absque unico papa, absque singulari pastore, absque speciali patre, absque te omnium arbitro, aliquid consummetur, aut divulgetur. Eadem fuit mens Johannis diaconi in editione vitæ Gregorii Magni: sed paullo diversa sententia Ambrosii (*a*) Autperti, ut suo loco vidimus. Monasterio sanctæ Mariæ trans Tiberim præfectus est pontificatu Nicolai, & fortè ab ipso Nicolao Anastasius, ut testatur ejus prologus in libellum de quibusdam miraculis sancti Basilii episcopi Cæsariensis, sic inscriptus: (*b*) *Urso venerabili subdiacono sanctæ Romanæ ecclesiæ, seu medico & domestico domini nostri sacratissimi papæ Nicolai, Anastasius exiguus abbas monasterii sanctæ Dei genitricis Mariæ virginis, sito trans Tiberim, ubi olim circa Domini nativitatem fons olei fluxit, in Domino salutem.* Jam bibliothecarius erat Romanæ ecclesiæ tempore Hadriani papæ secundi, cujus rei fidem facit præfatio in octavam synodum, quam latinè vertit, versamque Hadriano papæ dicavit. *Anastasius abbas, & summa apostolicæ sedis bibliothecarius:* ubi legationis suæ in urbem Constantinopolitanam meminit. Eodem spectat præfatio (*c*) in passionem sanctorum mille quadringentorum octoginta martyrum, quam *Petro egregio episcopo sanctæ Gavinensis ecclesiæ Anastasius summæ & apostolicæ ecclesiæ bibliothecarius* nuncupavit. Denique ipsum Johanni octavo etiam peccatum fuisse testis est ejusdem præfatio in septimam synodum latinè ab se redditam, in qua nullum alium quàm *exigui* titulum aut elogium sibi tribuit. In illa mentionem facit translatæ nuper ab se synodi octavæ, seque *ministrum* seu custodem bibliothecæ Romanæ dicit. Eodem Johanne pontifice ex græco in Romanum eloquium vertit passionem sanctorum Cyri & Johannis: sed cui illam direxerit, non satis capimus ex mutila (*d*) præfatione, *data* IV. *kalendas Februarii, indictione octavâ, anno verò domini nostri Johannis octavi papæ tertio*; quo anno Joannes diaconus libros quatuor de vita sancti Gregorii composuit. Hic est Joannes diaconus, cujus hortatu idem Anastasius, non modò chronographiam tripertitam, sed etiam collectanea ex græcis monumentis latinè concinnavit, quibus ille uteretur ad scribendam ecclesiasticam historiam, quam tum meditabatur. Præfationis inscriptio sic habet: *Carissimo fratri Johanni, digno Christi levitæ, Anastasius exiguus in Domino salutem.* In ea se origine græcum esse satis declarat, imperitiam confessus vel ejus linguæ, in qua natus erat. Ut paucis absolvam, quanta fuerit Anastasii apud Johannem octavum familiaritas & gratia, argumento est Hincmari Remorum archiepiscopi (*e*) epistola, post concilium Trecense scripta *sanctissimo & fidissimo fratri Anastasio religioso abbati*: cui Adardum Namnetensem episcopum, gerulum epistolæ, ac negotia sua commendat. Sunt & alia ejusdem Anastasii versiones, ut vitæ sancti Dionysii, aliæque similes, quas commemorare nil juvat in præsens.

(*a*) *lib. 14. n.* 71.

(*b*) *Mus. Ital. tom. 1. p. 82.*

(*c*) *ibid. p. 801*

(*d*) *ibid. p. 821*

(*e*) *Hincm. tom. 2. p. 814.*

LXXII. Johannes diaconus, ejusque scripta.

Inter diaconos, qui prædictæ Romanæ synodo subscripsere, secundo loco reperitur Johannes diaconus post Johannem archidiaconum, non alius, ut videtur, a Johanne diacono mox laudato, qui quatuor libros de rebus gestis Gregorii Magni composuit. In libro quarto (*f*) non dubium præbet argumentum Benedictinæ suæ professionis, dum tam diserte & accuratè probat, tum ex balthei seu zonæ exilitate, tum ex missione Augustini ejusque sociorum in Britanniam, a Gregorio servatam fuisse *speciem propositi regularis olim a sancto Benedicto statuti*, cujus ipse vitam describens in Dialogis, regulam quoque laudaverat. Neque enim tanto studio Johannes id inculcaturus fuisset, nisi hanc ipse regulam servasset. Præter hos libros idem commentarios in Pentateuchum, & in duos subsequentes Josue & Judicum libros composuit ex sententiis patrum, nondum editos, qui in optimæ notæ codice nostro perantiquo hunc primum titulum præferent: *Expositum Johannis Romanæ ecclesiæ diaconi in Genesim.* Sed laudandus in primis Johannes noster ob scribendæ universalis historiæ ecclesiasticæ consilium: cui exsequendo prædictus Anastasius ejus rogatu suppetias tulit e fontibus græcis, in amici gratiam ab se latinè redditis; tum chronologiâ tripertitâ contexendâ ex Nicephoro, Gregorio Syncello ac Theophane; tum collectaneis concinnandis de iis, quæ spectant ad historiam Monothelitarum hæreticorum. Hæc collectanea primùm videntur opus Anastasii, qui tantæ se imperitiæ esse dicit, ut nec ipsius linguæ, in qua natus erat, nedum alienæ, vim penetrare nesciret, ac proinde *numquam interpretandi quacumque ratione conamen arripere præsumsisset*. Præfationis in chronologiam tripertitam *ad Johannem diaconum urbis Romanæ* hoc exordium est: *Ecclesiasticam, carissime frater, & digne Christi levita Johannes, scriptores historiam, exigis a me, quædam in latinum stilum ex græcis voluminibus transferenda: quo & ipsa quoque proposito inserar operi, & intexar.* Verùm hinc propositio immortuus videtur Johannes; cujus saltem ecclesiastica historia ad nos non pervenit: nam historia miscella, quam ei tribuunt nonnulli, tanto apparatu & conatu haud digna est,

(*f*) *Joan. lib. 4. c. 80. & 81.*

ANN. CHR. 853. Idem auctor imperfectum reliquit opus de geſtis ſancti Clementis papæ, in-
(a) *Mſ. Ital. tom. 1. p. 78.* ceptum rogatu Gauderici (*a*) Veliterni epiſcopi, qui illud profecatus eſt, atque Johanni papæ VIII. nuncupavit poſt mortem ipſius Johannis diaconi, quem coguomento *Hymenidem* vocat. Certè hoc opus aggreſſus eſt Johannes poſt editos libros de vita Gregorii, at ipſe teſtatur in fine libri quarti in hæc verba: *Ego tamen divinæ ſpei fiducia roboratus, quia Gaudericus Velitternus epiſcopus expoſtulat, ad Clementem Romanæ ſedis antiſtitem, ſuffragante Domino, ſtilum convertam: quatenus qui continuis infortuntis attenuatus, amicis meis, a quibus utcumque ſuſtentor, meritum rependere nequeo, ſaltem verba, quæ valeo, minimè denegaſſe*
(*b*) *Ibid. p. 89.* *cognoſcar.* Idem in egregia epiſtola (*b*) ad Senarium virum illuſtrem de variis ritibus, ab baptiſmum, aliaque pertinentibus, infirmitatem corporis & occaparioues eccleſiaſtici officii cauſarat, quò minùs aliquid ejus expectatione diguam parturiat. Cæterùm idem Johanues auctor fuit itidem Anaſtaſio e græco in latinum transferendi paſſionem ſancti Demetrii martyris, cujus is *in domo ſua miræ antiquitatis*
(*c*) *Analect. vet. p. 66.* *& pulchritudinis oratorium habebat*, teſte ipſo Anaſtaſio in epiſtola (*c*) ad Carolum Calvum imperatrem, in qua id factum dicit *hortantibus fratribus, & maximè viro peritiſſimo Johanne diacono*, ubi de Jnhanne tamqaàm mortao loqaitrat. Certè Johanues jam deceſſerat, cùm Gaudericus epiſcopus opuſculum de geſtis ſancti Clemeutis Johanni VIII. nancupavit. Alius eodem tempore fuit Johannes, aliis Paulus, diaconus eccleſiæ Neapolitanæ, qui librum de geſtis ejuſdem eccleſiæ antiſtitam ſeripſit, cujus copiam habemus; uec-non libellum de vita ſanctæ Mariæ Ægyptiacæ, quem *gloriоſiſſimo ac præſtantiſſimo regi Karolo*, haud dubiè Calvo, inſcripſit, at iu appendice videre licet. Fortè hujus verſionis occaſione conditam
(*) *vul. Juſſienac.* ſit oratoriam Pariſiis iu honorem ſanctæ Mariæ Ægyptiacæ, quod hodie qaoque axſtat, ac vico ſuo (*) nomen dedit.

LXXIII. S. Victoris baſilica Maſſiliæ exſtructa. Iu libello de paſſione ſancti Demetrii martyris, Anaſtaſio interprete, obiter uotandum id, quod Anaſtaſius temporibus ſuis geſtum videtur adjeciſſe de quodam epiſcopo Maſſilienſi, qui baſilicam in honorem ſancti Victoris martyris in ſuæ urbe caſtruens, ambonem & ciborium in ea fabricare volebat, eoque conſilio navigium eum ſervis ſuis miſerat *ad montem Porphyreticum*, ut columnas & tabulas porphyreticas ad id operis coëmerent. Verùm inretventu martyris reperras in ipſa urbe ejuſmodi colamnas & tabalas, mirè depictas, quæ humo deſoſſæ eraut; eas verò, quas miſſi ejuſdem epiſcopi comparaverant, Cypriano Afro epiſcopo, qui ambonem & ciborium itidem ſancto Demetrio couſtruait, cujus ope ipſe e Sclavorum ſervitate liberatus fuerat, nutu divino ceſſiſſe.

LXXIV. Fatalis epiſcopus idemque abbas Samonenſis. Iu Hiſpania Ordouius rex Gallicíæ Fatalt epiſcopo, qui illas iu pattes ſe receperat, & a Ranimiro rege præfectus fuerat Samonenſi monaſterio, confirmat omnia, ſicut conceſſerat geuitor ejus Ranimirus, cùm ex Hiſpauia in illam Aſturiarum regionem confugerat; eique denao ſubjicit monachos, qui ibidem *piè ſanctèque* vivebaut, cum monaſteriis eidem loco autea ſubditis, daro diplomate ærâ octingenteſimâ-nonagelimâ-primâ, quæ huic auno reſpondet. Fatalis epiſcopus baud dubiè evaſerat ex perſecutione, quam tum Abderames adversùs Chriſtianos, maaimè Cotdubæ excitaverat. Quamquam nonnalli Samonenſes abbates etiam epiſcopi faere, qaalis fuit Novidius ſub finem ſæculi decimi: qan tempore pia quædam matrona, Frodgildis nomine, aliqua prædia donat *Novidio epiſcopo & fratribus habitantibus in monaſterio Samonenſi* ærâ milleſimâ ſeptimâ; qui Novidius aliùs præciſè abbas appellatar. Fortè id factum ob juriſdictionem epiſcopalem, quâ iſtud monaſteriam etiam uunc gaudet.

ANN. CHR. 854. LXXV. Pippinus & Carolus e monaſterio fugiunt. POſtero anno dum Carolas rex cum Lothario imperatore adversùs Lodovicum Germaniæ regem, qui ſibi ſaſpectus erat, pacta renovat; Pippinus, ejus ex Pippino fratre nepos, qai in monaſterio ſancti Medardi cum tonſura monaſticum habitum aeceperat, ibidemque votum ſtabilitatis emiſerat, e claaſtro fugiens Aquitaniam ingreditur, parſque maxima populi ad eam convulat, quæ priùs Ludovicum, Ludoviel regis filiam, accerſierat. Tum verò Carolus, Pippini caasâ poſthabitâ, Ludovicum nepotem iu Germaniam ad patrem redire compellit, ex unnalibus Bertiniauis. Eodem rempore Carolus Pippini frater, jam diaconus, a Corbeïenſi monaſterio recedit, & ad Ludovicum patruum, Germaniæ regem ſe recipit. Rex verò Carolus filium ſuum Carolomannam tonſurâ eccleſiaſticâ Deo conſecrat. Interim Nortmanni ſolitas prædationes ac ſtrages repetentes, contra
(*) *Bleis.* LXXVI. Herenſes a Carolo Meſſiacum & Buſſogilum obtinent. Ligerim oſque ad Bliſium (*) caſtrum progreſſi, ipſum incendunt: ſed, collectis copiis ab Aglo Aurelianorum & Burchardo Carnutum præſulibus, pedem referre coacti ſunt.

Hac tempeſtate palabundi monachi Herenſes, ad Carolum regem confugiunt, Au-

Aurelianis tum commorantem, ab eoque Meſſiacum villam pagi Pictavenſis cum capellu & decimis ejuſdem loci eccleſiæ ud refugium ſupplices petunt, obtineurque. *Data* (*a*) XIV. *kalendas Februarii, indictione ſecundâ, in anno viceſimo-quarto regni Karoli glorioſiſſimi regis. Actum Aurelianis civitate.* Hilbodus tum abbas erat vagæ congregationis Herenſis, cui paullo poſt Axenius ſubſtituitur. Poſt aliquot dies idem Carolus (*b*) ud deprecationem Eriſpogii Britanniæ comitis, quem dilectum *compatrem* ſuum vocat, Buſſogilum cellam pagi Cenomannici, in honore beati Petri apoſtolorum principis u ſancto Trogetio fundatam, monaſterio Deas, in quo ſancti Filiberti corpus hactenus requieſcebat, utque Hilbodo abbati ejuſque loci monachis fugitivis conſert, ut in ea cella refugium habere poſſint. *Da.* » *ta* IV. *idus Februarii, anno ſexto-decimo, regnante Karolo glorioſiſſimo rege. Actum in Vetere-domo;* qui locus eſt pagi Aurelianenſis. In hoc diplomate numerantur unni regni Caroli ab unno octingenteſimo tricenimo-ſeptimo, quo Neuſtriæ rex, vivente adhuc patre, dictus eſt menſe ſeptembri.

ANN. CHR. 854

(*a*) *Turonni*, p. 207.

(*b*) *Ibid.* p. 205.

LXXVII. Præceptum pro S. Dionyſio.

Eadem chronologia adhibita eſt in alio (*c*) præcepto, quo idem Carolus approbat commutationem quorumdam prædiorum in pagis Aronalenſi & Remenſi, factam inter Hludowicum ubbatem Dionyſianum & Bertonem virum illuſtrem. Dedit itaque Hludowicus ubbas ex rebus & mancipiis ſancti Dionyſii, » *ad luminaria* ſpeciatim pertinentibus, *religioſo ei monacho ſuggerente Meinardo*, » *qui archicuſtos matriculæ erat, und cum conſenſu aliorum monachorum*, in pagi » Aronalenſis villa Sulis manſa quatuordecim, cum eccleſia, ſilvis, pratis, & » cæteris ad ſanctum Dionyſium pertinentibus: contra verò vir inluſter Berto ex » rebus a rege ſibi conceſſis tradit totidem manſa in villis pagi Remenſis Bro» mereicurte & Frigilo, cum ſuis appendicibus & mancipiis, ad luminaria ſan» cti Dionyſii. Gillebertus notarius ad vicem Hludovici recognovit & ſubſcripſit. *Data* IV. *idus Julii, indictione ſecundâ, anno decimo-ſeptimo, regnante Karolo glorioſiſſimo rege. Actum Vermeriæ palatio regio.*

(*c*) *Diplom.* p. 531. & ſeq.

LXXVIII. Diplomata duo pro Dervi a Pardulo obtenta.

Idem etiam calculus obſervatus in duobus aliis præceptis, quæ Pardulus Lugdunenſis ſeu Laudunenſis epiſcopus ab eodem principe obtinuit pro monaſterio Dervenſi, cujus ipſe poſt Altmarum rector erat. Altmarus portionem prædiorum ſeu redituum monachis conceſſerat, eamque partitionem Carolus reg. auctoritate confirmaverat. Hæc portio non viſa eſt ſufficiens Pardulo, qui alias villas, probante rege, adjecit. Idem etium ipſius monaſterii eccleſiæ *ad concinnanda luminaria, & ad fabricas ejuſdem ſacræ domus reficiendas*, pro ſua in eum locum benevoleuria alias villas aſſignavit, idque rex pariter ſuâ auctoritate eodem die confirmavit. *Data* VIII. *idus Februarii, indictione ſecundâ, in anno decimo-ſeptimo, regnante Karolo glorioſiſſimo rege. Actum Carifiaco palatio regio.* Utrumque præceptum Gillebertus notarius ad vicem Ludowici recognovit, quod utrumque in appendice referemus. Ex poſteriori liquet, peculiarem jam tunc fuiſſe portionem redituum eccleſiæ aſſignatam, quæ a portione ubbatiali & conventuali diſtincta erat, atque inter officia, ut vocamus, clauſtralia (*) computata, cujus reditus u cuſtode eccleſiæ ſeu theſauri udminiſtrabantur, nec in ulios utus converti poterant. In utroque illo diplomate laudatur *Pardulus Lugdunenſis* (*) *epiſcopus, & rector monaſterii Dervenſis, quod eſt fundatum in honore beatorum apoſtolorum Petri & Pauli, ubi etiam beatus Berchurius & venerabilis martyr Theodoſia virgo Chriſti habentur humati.* Eamdem fere verba in uliis præceptis; quod ſemel monuiſſe ſufficiat.

Officia clauſtralia.

(*) *Vit. lib.* 32. n. 43.

(*) *de Laon.*

Ejuſdem Parduli conſilio u Carolo rege, ad preces Irmintrudis ſeu Hirmintrudis reginæ, conceſſum eſt privilegium parthenoni Auriniacenſi (*) qui in diœceſi Laudunenſi ad Iſeram fluvium poſitus eſt, ſancto Petro apoſtolo & ſanctæ Benedictæ virgini & martyri, cujus reliquiæ iſtic habentur, nuncupatus. De ejus origine nullu certa notitia. Fortè Pardulus ejus uuctor cum Hirmintrude regina, quippe qui privilegium eidem u rege concedi poſtulavit, petente Irmintrude reginâ, quæ Pardulo favebat, eidemque parthenoni plurima contulit. Privilegium iſtud idem præſul compoſuit ad exemplum ejus, quod beatus Gregorius papa quondam Auguſtoduenſi monaſterio, u Brunechilde regina ædificato, impertierat; in eoque inſeruit diras illas & imprecationes, quas idem Gregorius contra invaſores illius monaſterii jaculatus fuerat. Hujus privilegii (*d*) memiuit Frodoardus, ſummatim referens epiſtolam Hincmari Remotom pontificis ad Richildem reginam, alteram Caroli regis conjugem poſt Hirmintrudem, quæ Richildis ejus monaſterii privilegium violaverat, ex eo ejiciens regularem ubbatiſſam, & uliam neophytam in ejus locum intrudens *propter res terrenas acceptas ab illa*. Nomen regularis abbatiſſæ ignoratur: ut intruſa vocabatur Ricoaru, ut ex alia (*e*) ejuſdem Hincmari epiſtolu intelligitur. Hæc contru leges idem invaſerat monaſterium, favente præpoſito, qui res ejus loci procurabat. Non diu poſt hunc annum ſuperſtes fuit Pardulus;

LXXIX. Auriniaci origo & privilegium.

(*) *Origo.*

(*d*) *Frod. lib.* 3. *cap.* 27.

(*e*) *Ibid. c.* 23.

cui in regimine Dervenſis monaſterii ſuffectus eſt Wiſaudus intra biennium.

ANN. CHR. 854.

LXXX. Caziacum monaſterium.

Non magis explorata eſt origo Caziacenſis (*) ſancti Petri abbatiæ, quæ ad Matronam fluvium infra Caſtrum-Theoderici in diœceſi Sueſſionica poſita eſt, haud longè a Caziaco ſeu Caſiaco opido, villa quondam regia, ubi primitus conditum monaſterium ferunt. Brogilo alterum olim vocabulum fuit, ex quo conjicere licet, illud in eodem, ubi nunc viſitur, nemore ſeu ſilva (Brogilum id genus veteres appellitabant) nou in vicino oppido primum exſtitiſſe, ubi tantùm cella ad monachorum perfugium erat. Non alia nobis antiquior occurrit ejus monaſterii notitia, quàm in diplomate Caroli Calvi, cujus præcellentiæ placuit quaſdam res ex abbatia cellæ Caſiaci, quæ vocatur Brogilus, in honore ſancti Petri apoſtolorum principis fundatæ, deputare uſibus ac ſtipendiis clericorum ibidem Deo ſervientium, nempe manſa viginti-quatuor ac dimidium in villis Blaiodro (*) Penveno, (*) & Caſiaco ipſo: ex quibus nullum *a propriis abbatibus* exigatur ſervitium aut emolumentum. *Data* ttt. *idus Auguſti, indictione* tri. *in anno quinto-decimo regni Karoli gloriosiſſimi regis*. Actum in villa Bonogili; quod intelligendum videtur, non de villa Bonogilo, quæ a Caſiaco, interpoſito tantùm Matronâ fluvio viſitur, ſed de Bonogilo agri Pariſienſis itidem ad Matronam, ubi Carolus tum frequens reſidebat. Æneas Notarius ad vicem Hludowici diploma recognovit. Erant ergo tum Caſiaci clerici ſæculares, quibus abbas præerat: at quo præcisè tempore monachis tradita vel reddita ſit hæc abbatia, nobis incompertum. Id tantùm conſtat, eam monachis paruiſſe ante duodecimum ſæculum, quo tempore Simon Abbas eis præerat, a ſancto Bernardo laudatus.

(*) *Blaidiem.*

(*) *Pavent.*

Caziacum monaſterium. (*) *Chaſſy.*

LXXXI. Remigii Lugdunenſis epiſtola de Gotheſcalco.

Perlatæ ſunt hoc ferè tempore ad Remigium Lugdunenſem Pontificem, qui Amoloni ſucceſſerat, tres toridem antiſtitum epiſtolæ, nempe Hincmari Remenſis, Parduli Laudunenſis, & Rabani Moguntini, de cauſa Gotheſcalci, & de quæſtionibus ejus occaſione ventilatis; rogaruſque eſt exponere, quid de his Lugdunenſis eccleſia ſentiret. In prima epiſtola Hincmarus exhibebat imaginem *cujuſdam æſtimabilis monachi*, id eſt Gotheſcalci, qui *inquietâ & inſolente præſumtione* hujus controverſiæ *vel potiùs ſcandali excitator & exagitator* exſtitiſſe dicebatur; „ & quo pacto in duobus epiſcoporum conciliis auditus fuiſſet, judicatus atque „ damnatus: qui, temerè arreptâ prædicandi licentiâ, non a pœnitentia, ut „ Johannes Baptiſta, ſed a gemina prædeſtinatione prædicationem ſuam orſus eſſet; qui in Deo voluntatem ſalvandi omnes omnino homines, in Chriſto redemtionem pro omnibus, denique in homine lapſo liberum ad bonum arbitrium „ negaret. Ad hæc Remigius eccleſiæ Lugdunenſis nomine, præmiſſis ſeptem catholicis regulis, ex ordine reſponder. Et primò quidem de Gotheſcalco, ex parte incredibile (*a*) videri, quòd gentibus prædicans, hæc primò eis expoſuerit; at veri ſimilius eſſe, has difficillimas quæſtiones fidelibus & doctis ab eo propoſitas fuiſſe, ut magnarum & novarum rerum velut novus ac mirandus prædicator exiſtimaretur. Sed, *etſi* (*b*) *illius æſtimabilis monachi improbatur levitas, improbatur temeritas; culpatur* „ *importuna loquacitas*; non ideo tamen negandam eſſe divinam veritatem. Deinde ad ſingulas quæſtiones ex Auguſtini, ejuſque diſcipulorum ſententia reſpondet: ad quartam, quâ Gotheſcalcus libernm in homine lapſo arbitrium, non ad „ bene agendum, ſed tantùm ad malè agendum admittere dicebarat; id non ſolùm mirabile & inauditum eſſe ait, ſed etiam incredibile (*c*) videri, *ut homo* „ *inter fideles, & a fidelibus nutritus & eruditus, & in eccleſiaſticorum patrum* „ *ſcriptis non parum exercitatus, hoc dicere, vel ſentire potuerit*. In conſequentibus (*d*) improbatur ſynodi Cariſiacenſis in eum arrocitas: tum quòd priùs ab „ inferioribus ordinis hominibus, id eſt abbatibus, & poſtmodum ab epiſcopis „ condemnatus fuiſſet: tum quòd flagellis & cædibus pene uſque ad mortem (*e*) „ dilaceratus, contra moderationem & pietatem eccleſiaſticam & monachalem „ verecundiam. Quòd ſi quid in epiſcopos, ut ferebatur, contumelioſum dixiſſet, „ omnino quidem juſtâ ultione damnandum; ſed meliùs ab aliis, quàm ab ipſis. „ Cæterùm quòd ſententiam ſuam de divina prædeſtinatione mutare noluerit; ſibi „ videri eam regulæ catholicæ fidei conſonam eſſe, a catholicis patribus confirmatam, nec ab ullo catholico reſpuendam; ſe porro dolere, *non illum miſerabilem* monachum, *ſed eccleſiaſticæ veritatem* in co *eſſe damnatam*. Quod attinet „ ad ſenſus (*f*) illos, qui in libello ad ſe miſſo continebantur, excepto uno, *qui* „ *extremus ponitur*, non eſſe ipſius Gotheſcalci ſenſus, ſed eccleſiaſticos; nec ignibus damnandos, ſed piâ & pacificâ inquiſitione tractandos fuiſſe: Denique illam „ miſerandi hominis tam longam & inhumanam in ergaſtulum retruſionem compaſſionis benignitate fuiſſe temperandam, vel etiam removendam: at frater, „ pro quo Chriſtus mortuus eſt, ex caritate & ſpiritu manſuetudinis potiùs lucri „ faceret, quàm abundantiori triſtitiâ abſorberetur. Hæc ad Hincmati epiſtolam;

(*a*) *cap.* 1.

(*b*) *cap.* 10.

(*c*) *cap.* 20.

(*d*) *cap.* 24.

(*e*) *V. cap.* 25.

(*f*) *cap.* 25.

de

de Pardulina pauca, nec obſervatione digna. Ad Rabani epiſtolam, quæ non ad Lugdunenſem eccleſiam, ſed ad quemdam amicum *a venerabili epiſcopo* ſcripta erat, is non neceſſariam, nec ad rem, de qua agebatur, pertinentem (*a*) diſputationem aſſumſiſſe dicitur. Non illud quæri, utrùm impios & iniquos Deus prædeſtinaverit ad ipſam impietatem & iniquitatem, quod nullus dicere vel diciſſe inveniatur: ſed utrùm eos, quos proprio vitio impios & iniquos futuros prævidit, & in ſuis impietatibus & iniquitatibus uſque ad mortem perſeveraturos, juſto judicio prædeſtinaverit ad æternum ſupplicium. Admonendum eſſe Rabanum, *ne ſub iſtorum perſona, quos tam facilè hæreticos vocat, ſanctos potiùs & venerabiles patres, qui ita docuerunt & definierunt, damnare inveniatur.* Eòdem tendit ſynodus Valentina, quæ non multò poſt habita eſt.

ANN. CHR. 834.
(*a*) *cap. 41.*

LXXXII. Carol. præceptum pro cœnobio Montis-olivi & pro S. Hilario.

Germiniaci in agro Aurelianenſi reginm palatium erat, ubi conventum epiſcopo-
» rum paullo ante factum (*b*) vidimus. Iſtic menſe Julio reſidebat Carolus, cùm
» ad eum acceſſit Richomirus (*c*) abbas ex monaſterio Malaſti ſeu Montis-olivi,
» conſtructo in honorem ſancti Johannis-Baptiſtæ in territorio Carcaſſenſi ſuper flu-
» vium Duranum, exhibens regiæ tuitionis ac libertatis privilegium, deceſſoris ſui
» Wilafredi anteceſſori Olemundo a Ludovico auguſto conceſſum, quod a Cato-
» lo confirmari ac renovari poſtulabat, regi denuo monaſterii res omnes commendans, ac cellulas eidem ſubjectas, nempe ſancti Martini ſuper fluvium Lampium, atque ſanctæ Cæciliæ & ſancti Petri ad fluvium ipſum Duranum. Petenti aſſenſit rea, ſcriptæque hac de re litteræ Germiniaco in palatio, III. kalendas Auguſti, anno regni ejus quinto-decimo, indictione ſecundâ. Conſimile privilegium (*d*) eodem tempore obtinuit Ana abbas monaſterii ſancti Hilarii ſeu ſancti Saturnini, ſiti in eodem territorio Carcaſſonenſi ad fluvium Leucum, quod idem rex ſub ſuam tutelam accepit, confirmans omnes ejus poſſeſſiones, & in pago Ruſſilionenſi cellas tres: unam, Nitolarias dictam, ad amnem, qui dicitur Terbus, cum eccleſia ſancti Stephani: alteram in monte Furcato cum eccleſia ſancti Martini: tertiam in valle Vitraria ad montem Albariam cum eccleſia itidem ſancti Martini. Inſuper ratam habuit princeps donationem baſilicæ ſancti Hadriani in pago Carcaſſonenſi, factam ab Autario ſacerdote, qui eam a Pippino Aquitaniæ rege quondam obtinuerat.

(*b*) *lib. 32. a. 831.*
(*c*) *Cap. tol. 2. p. 1462.*
(*d*) *ibid. c. 1462.*

Exalatenſia donatio.

Eodem anno quidam clerici, nempe Protaſius archipresbyter, Sancoli, Recoſindus & Victor presbyteri, Atila monachus, & Baro ſubdiaconus, res ſuas omnes mobiles atque immobiles, monaſterio (*e*) ſancti Andreæ Exalatenſi contulerunt, retento ſibi ad vitam uſufructu, eo pacto, ut converſarentur in ipſa ſancti Andreæ Exalatenſi eccleſia, ſita in ſuburbio Elenenſi, in valle Confluentaria: quòd ſi ab illo monaſterio ad aliud fortè diſcederent, earum rerum uſum-fructum ſecum ferrent, ita ut proprietas poſt ipſorum obitum ſancti Andreæ monaſterio provenitet. Factâ ſcripturâ XVII. kalendas Auguſti, anno (XV.) regnante Karulo rege.

(*e*) *Marca Hiſp. append. 111. 26.*

LXXXIII. Farfenſes abbates.

In Farfenſi monaſterio ducatus Spoletani Hilderiens abbas humanis exemtus eſt idibus Septembris, poſt annos regiminis undecim eum dimidio. Succeſſos ejus Perto, abbas ejus loci quintus-decimus a reſtitutione monaſterii, nullâ te memorabilem geſſit præfecturam, niſi quòd privilegium confirmationis omnium rerum, ac liberæ electionis a Ludovico-ſecundo imperatore obtinuit; inſuper immunitatem ab hoſtili expeditione monaſterii viginti hominibus chartulatis, anno imperii Ludovici ſeptimo-decimo, quintâ-decimâ indictione. Servitia etiam aucta in cellis ſancti Emigdii, ſanctæ Mariæ de Corneto, & ſancti Juſtini: ſed hæc leviora. Nec illuſtrius fuit regimen ejus ſucceſſorum Johannis, & Anſelmi, qui & ipſi principatu Ludovici ſecundi imperatoris monaſterio præfuerunt. Johannis tempore Ludovicus auguſtus Farfam acceſſit, ejuſque rogatu res monaſterio ablatas reſtitui præcepit. Eidem abbati Carolus Calvus imperator anteceſſorum ſuorum privilegia confirmavit. Hos excepit Teuto abbas octavus-decimus, imperante Carolo imperatore, quem Craſſum cognominant.

LXXXIV. Lindisfarnenſis epiſcopus Eardulfus, abbas Eadredus.

In inſula Britannia Lindisfarneenſem eccleſiam hoc anno regendam poſt Eanbertum accepit Eardulfus epiſcopus, Osberti regis anno quinto; quo anno Wiſterns archiepiſcopus Eboracenſis pallio donatus eſt, teſtante Rogerio Hovedeno. Lindisfarnenſem eccleſiam inſidebant etiam tunc monachi, quibus ſub epiſcopo præerat Eadredus abbas mitræ apud Deum ſanctitatis, nec exiguæ nobilitatis apud homines; in primis devotus enim Eardulfo in ſanctum Cuthbertum, cujus corpus ob metum Danorum in diverſa loca transferre coacti ſunt. Hinc confirmatur id quod aliàs diximus, in cathedralibus monachorum apud Anglos eccleſiis, præter epiſcopum, exſtitiſſe quandoque abbatem, qui monachis ſub epiſcopo præeſſet.

In-

ANN. CHR. 855. LXXXV. Leonis IV. obitus & quædam geſta.

INſequens annus quinquageſimus-quintus morte Leonis papæ quarti, & Lotharii imperatoris inſignis fuit, atque Caroli junioris inaeguratione, qeem Carolus pater Aqeitaniæ regem coronari juſſit. Annus hic ſexrus erat, ex quo Leo papa Vaticani munitionem inchoaverat, quam hoc anno abſolvit, urbemque eam magnâ ceremoniâ dedicavit, Leoninam a ſuo nomine appellatam. Demum, munitâ urbe, argenteas baſilicæ Vaticanæ valvas repoſuit, & rei publicæ ſtatum, quem Daniel qaidam falſis in pontificem & Gratianem magiſtrum militum criminationibus perturbaverat, placato Ludovico imperatore, tranquillum reliquit. His actis, xvi. kalendas Auguſti deceſſit, a poſteris in cælitum numerum relates. In cæteris ejus factis octavam aſſumtionis Deiparæ virginis, Romæ necdem receptam, inſtituit. Inſuper monaſterium ſancti Martini in Varicano inſtauravit. Aliud juxta baſilicam ſancti Sixri in gratiam puellarum Corſarum, quæ in dies cum ſuis popularibus Romam confugiebant, refecit. Ab eodem reſtitutum eſt ſanctorum Stephani & Caſſiani monaſterium, in qeo monachi Græci ſanctæ converſationis locati; in propriis ædibus cœnobium ancillarum Dei in honorem ſanctorum Simitri & Cæſarii a fendamenris exſtruxit: cui inter alia *calicem ſanctum*, ſic Anaſtaſius loqui ſolet, ex argento deauratum obtulit. Deniqee monaſterio ſanctorum Coſmæ & Damiani apud Sublaeem, quod ab urbe Roma quadraginta fere paſſeum millibus diſtat, veſtem ſacram & vela obtulit, teſte Anaſtaſio. Hoc *anum* eſt ex duodecim monaſteriis, quæ ſanctus pater Benedictes in Ilia ſolirudine erexir, hactenus ſuperſtes ſub nomine ſancti Benedicti & ſanctæ Scholaſticæ, adjunctum habens oratoriem ſanctorum Coſmæ & Damiani.

Sublacenſi monaſterio dona facta.

Eo rempore Petrus abbas Seblacenſe mouaſterium regebat, qei obſeqniis ac ſervitiis ſuis caſtrum Sublacum ſancto Benedicto acquiſiviſſe traditur. Ejus inviratu Leo papa tv. in monaſterium venit, dedicavitque io ſacro ſpece altare *noum* in honorem ſancti Benedicti & ſanctæ Scholaſticæ, alterum verò io honorem S. Silveſtri papæ; & in monaſterio Sublacenſi *obtulit gabbatam unam de argento*, & *duas cortinas de fundato*, *quas frexatas dicimus*; deniqee omnia privilegia confirmavit & ampliavit, ur in Sublaceoſi chronico legitur. Hæc incenſa fuere ſeb Leone abbate ejes ſucceſſore; qui ea renovari a Nicolao papa primo impetravit. De ſucceſſoribus nihil notatu dignum reliquo hnc ſæculo occurrit.

LXXXVI. Benedictus tertius ſuccedit non Johanna pſeudopapiſſa.

Leone mortuo, *mox* clerus populuſque Romanes Benedictum, presbyterem cardinalem tituli ſancti Calliſti, pontificem *uno conſenſu* crearent. Nonnulli ramen Anaſtaſium, a Leone redactem in ordinem, per vim introdere, ſed freſtra, moliri ſunt. Huc obtrudunt indocti qaidam & malè ſeriati homioes Johannam pſeudopapiſſam, hancqae fabulam Mariani Scotti, Sigeberti Gemblacenſis monachi, immo & Anaſtaſii bibliothecarii teſtimoniis adſtreere conanter, quos certum eſt nihil talo nunquam ſcripſiſſe, ut ea ſinceris eorum libris manifeſtem eſt. Vidit Miræus, vidimus & nos poſt eum in bibliotheca Gemblacenſi, quæ nuper inceodio conſempta eſt, exemplar autographum Sigeberti; item Mariani chronicon, ipſius Sigeberti ætate exararum; vidimus & alia plera utriuſque chronici in aliis bibliotheeis ejuſdem ferè antiqeitatis: in quibus nihil prorſes de Johanna illa commenrirta occurrit, neque ia Alberico, qei eos exſcribere ſolet. Mukò minùs in Anaſtaſio, in cujes genuiois codicibus Benedictus *mox* a Leonis obitu uno conſenſu electes memorater. Major eſt difficultas de Martino Polono eujes hac in re variant exemplaria: ea quibus antiquiora hanc fabeilam non habent. Ar ſive is primus ejus auctor eſt, ſeu, qeod potiùs crediderim, ejus contineator; ſatendum eſt, hanc fabulam ejus tempore, id eſt ab annis ferè quadtingentis, natam fuiſſe, qeam Platina, aliique deioceps non pauci temerè adoptarunt. Hanc a Græcis ortam fuiſſe fortè qais haad immeritò dixerit: quibus cùm Leo nonus in epiſtola ad Michaelem Cerularium olim objeciſſet, id certâ famâ ad ſe periatum, multos euoechos in partiarchatu Conſtantinopolitano, immo etiam unam feminam ſediſſe; illi poſtea hanc criminationem in Romanos pontifices regeſſetint. Huic verò Leonis opinatiòni occaſionem fortè præbuit Herchempertes, ſomnium referens Arechiſi principis Beneventani, cei a dæmone in ſomois ſuggeſtum ſit, patriarcham, qui Conſtantinopoli recèns electus feerat, feminam eſſe, ſub clericali veſte ſexum mentitam; qeod Arechiſus miſſo in illam urbem nuntio detexerit, idqae ptopudium ab illa ſede tepellendi auctor fuerit. Ut ut ſit, Leo tx. nequaquam id exprobraturus fuiſſet illi eccleſiæ, ſi quid ſimiie eccleſiæ Romanæ objici poruiſſet. Certè anonymes ſæculi duodecimi poeta, qui de Romanis pontificibus ſub Eugenio III. carmen ſcripſit, Leoni IV. proximè ſebjicit Benedictem his verſibus:

Gregorius quartus, & Sergius, & Leo quartus
Pontifices dicti, poſt quos legimus Benedictum.

At

At ridiculum me præbeam, ſi in re tam manifeſta plura dixerim, de qua variæ diſſertationes, immo demonſtrationes, maximè a Philippo Labbeo & ab ipſo quoque Bloudello Calviniſta, editæ in omnium manibus verſantur. ANN. CHR. 855.

Lotharius auguſtus inſigne modeſtiæ ac pœnitentiæ exemplum, apud Francorum reges ad id tempus inſolitum, dedit, eùm morbo ac ſenio tactus, abdicato imperio, ac diviſo inter filios, in Prumienſe monaſterium deferri voluit, ibique pœnitentis animi habitum indui, in eo propoſito, ſi denuo convaluiſſet, perſeveraturus, at illius ætatis mores ferebant. Id paucis memorat chronicon Hildenshcimenſe in hæc verba: *Lotharius rex tonſuram & monaſticum habitum ſuſcepit moriturus.* Pluribus eam rem ita explicant annales Mettenſes. Lotharius, convocatis regni primoribus, imperium filiis ſuis diviſit, Ludovico quidem Italiam cum imperatoris titulo; Lothario eam regni partem, quæ ab ejus nomine Lotharii-regnum poſtmodum appellata eſt; Carolo verò natu-minimo Provinciæ regnum partitas. His ita diſpoſitis, cùm ſuis vale dixiſſet, ſæculum reliquit, veuitque in Prumiæ monaſterium: ubi tonſurâ monaſticâ, *habituque ſanctæ converſationis ſuſcepto*, in religionis profeſſione diem clauſit extremum tertio kalendas Octobris, & quidem poſt ſex dies, quàm eò ſeceſſerat, ex annalibus Bertiniauis, in quibus quarto kalendas Octobris deceſſiſſe perhibetur: at in Fuldenſibus, ſexto eaſdem kalendas hominem exuiſſe, & ad vitam æternam perrexiſſe dicitur. Metteuſibus favet epitaphium, a Rabano compoſitum, a Brovvero relatum in hunc modum. LXXXVII. Lotharius imp. obit monachus.

Continet hic tumulus memorandæ cæſaris oſſa
HLotharii, magni principis atque pii,
Qui Francis, Italis, Romanis præfuit ipſis:
Omnia ſed ſpreuit, pauper & hinc abiit.
Nam bis tricenos monachus hic attigit annos;
Et ſa mutavit, ac bene poſt obiit.
III. kal. Octobris.

Cùm verò Lotharium ad vitam migraſſe æternam in annalibus Fuldenſibus & apud Hermannum noſtri legiſſent, eum faſtis Benedictinis inſerere non dubitarunt. Satis fuerit, ſi *pia memoria* dicatur, ut in martyrologio Gallicano. Hic quippe eam vitæ varietatem attulit, ait Sigonius, ut meliorne, an deterior fuerit, dijudicari non poſſit: niſi quòd mortis honeſtas omnem vitæ delere turpitudinem potuit.

Ludovicus, ejus filius tertius, ex paterna avitaque hæreditate ſolum imperii titulum cum ipſo regno Italiæ tenuit, quod magna cum laude ac pietate adminiſtravit, eâ ſorte contentus, paeis commodum ampliori præferens imperio. Is in quodam diplomate (*a*) pro eccleſia Vienuenſi, quod Ragamfredus archiepiſcopus ac ſacri palatii notariorum ſummus, atque Hugo nobiliſſimus comes, ipſiuſque Ludovici propinquus obtinuiſſe dicuntur, villam Fotuis eccleſiæ Viennenſi reſtituit *pro levamine & memoria genitorum ſuorum, quorum corpora in eadem eccleſia humata* erant: quod neque de Lothario ejus patre, nec de matre Ermengarde dici poteſt. Cæterùm falluntur qui Lotharii regnum a Lothario imperatore dictum putant, quod a Lothario ejus filio, cui ea ſola portio contigit, ſic appellatum fuiſſe conſtat.

(*a*) *Capitul. Vienn. fol. 147 ſeq.*

» Vix duobus ante obitum menſibus, ſi bene capio, Lotharius auguſtus rogatu Si-
» gimari abbatis ex monaſterio, quod dicitur Vivarium-peregrinorum, ſito in du-
» catu Alſacenſi ſuper fluvium Murbach, ratum habet præceptum Pippini atavi &
» Ludovici genitoris ſui, qui quoſdam homines *monaſterio Luciaria* (*) *& mona-*
» *chis ibidem degentibus* conceſſerant. *Data* VII. *kalendas Auguſti, anno imperii Lo-*
» *tharii* XI. forte XVI. *indictione tertiâ. Actum Straſburg civitate.* Hoc diploma integrum habes apud Franciſcum Guillimannum in libro tertio rerum Helveticarum, præfetendum alteri ſuperiùs (*b*) relato, quod Luciariæ monaſterium longè recentius facit. Hic eſt Sigimarus abbas ex monaſterio Morbacenſi, laudatus in libello ſocietatum Augienſium. Luciariæ monaſterium nomen dedit celebri urbi, quæ eſt caput Helvetici pagi cognominis. Ejus præceptum pro Sigimaro abbate Morbacenſi de Luciariæ monaſterio.

(*) *Lucerne.*

(*b*) *lib. 32. n. 82.*

Secundo poſt Lotharium menſe Drogo ejus patruus, Mettenſis epiſcopus, poſt annos epiſcopatus triginta-duos in Burgundia deceſſit VI. idus Novembris, ut legitur in chronico (*c*) epiſcoporum Mettenſium. Ejus mortis genas unus deſcribit Adſo abbas Luxovienſis monaſterii, cujus & ipſe Drogo rector erat. Hic, Luxovii interdum ob loci amœnitatem commorari ſolitus, inter piſcandum in Ligno-ne (*) amne, quæ oblectatio eo tempore etiam regibus familiaris erat, dum piſcem immanem inſequitur, in aquas lapſus, ſubitò præfocatur. Ejus corpus inde in urbem Mediomatricum delatum, in ſancti Arnulphi baſilica unà cum Ludovico auguſto ipſius fratre, aliiſque regiæ ſtirpis perſonis humatum eſt. Huic in ſe- LXXXVIII. Drogo epiſcopus Mettenſis apud S. Arnulfum ſepultus.

(*c*) *Spicil. to. 12. p. 256.*

(*) *Lorgon.*

de

ANN. CHR. 855. Luxovii abbatis.

de epiſcopali ſucceſſit Adventius; in Luxovienſi abbatia Fulbertus, *vir quidam illuſtris*, qui *ſanctorum oratoria inter duo monaſteria* exſtruxit, teſtante Adſone in libello de miraculis ſancti Walberti abbatis. Fulbertum excepiſſe videtur Gibardus, vir genere & doctrinâ clariſſimus, de quo infrà agemus. Sunt qui Hucbertum clericum, Theutbergæ reginæ fratrem, Luxovii quoque abbatem fuiſſe opinantur, qui potiùs vexator & turbator dicendus eſt, ut videbimus anno ſequenti.

LXXXIX. Benedicti privilegium pro Corbeïa.

Ipſo pontificatus initio Benedictus papa tertius privilegium conceſſit Corbeïenſi monaſterio, aut potiùs confirmavit ad preces Odonis abbatis, quas per Anſelmum incerti loci abbatem, pontifici expoſuit. Ejus rei diploma inſcribitur *naiverſis Galliarum epiſcopis*, quibus is notum facit, quòd vir venerabilis Oddo abbas ex monaſterio Corbeïæ, quod eſt conſtructum in pago Ambianenſi ſuper fluvium Somnæ, ipſum adierit per venerabilem Anſelmum abbatem, petens, ut privilegium eidem loco ſuper electione abbatis & rerum ſuarum libera poſſeſſione, a Bertefrido Ambianenſi antiſtite quondam conceſſum, & ab Hincmaro Remorum archiepiſcopo & univerſo comprobatum Pariſienſi concilio, ſuâ auctoritate denuo confirmaret: quod pontifex annuit, obſecraus Lotharium & Ludovicum ejus filium auguſtos, ut ſuperiorum regum exemplo eidem monaſterio privilegium eligendi abbatis, & liberam rerum ſuarum diſpoſitionem conſervarent. *Datum v. nonas Octubrias per manum Theophylacti ſecundicerii ſanctæ ſedis apoſtolicæ, imperantibus dominis noſtris piiſſimis auguſtis HLothario a Deo coronato magno imperatore anno triceſimo-nono, & poſt conſulatum ejus anno triceſimo-nono; ſed & HLudovvico novo imperatore ejus filio anno ſeptimo, indictione quartâ*, a kalendis Septembris inchoatâ, ut legitur in authentico exemplari, ſcripto in charta Ægyptiaca, longa pedes duum ac viginti, lata duos: ex quo libros editos cùm in notis chronicis, tum in ipſo contextu olim emendavimus, nempe in fine præfationis actorum Sæculi quarti Benedictini. Lotharii anni numerantur ab anno octingenteſimo decimo-ſeptimo, quo primùm impetator a Ludovico patre deſignatus eſt: itidemque filii ejus Ludovici ab anno ejus ſæculi quadrageſimo-nono, quo Lotharius ejus parens eum imperii conſortem dixit, quem anno inſequente Leo quartus Romæ coronavit. Nec quemquam movere debet, quòd privilegium iſtud datum ſit poſt triduum, aut fortè quattiduum a morte Lotharii, qui adhuc ſuperſtes in eo ponitur: nam ejus mortis nuntius Romam tam citò perferri non potuit, ut Benedictus id ipſo reſcierit die, quo privilegium iſtud impertiit. Jam priùs quidem Lotharius imperium abdicaverat, ut Prumiam ſe reciperet: at ſex dumtaxat, aut ſeptem aute obitum diebus. Ex hoc porro privilegio rurſus confutatur fabula pſeudopapiſſæ Johannæ, cùm ex eo conſtet Benedictum proximè poſt Leonem pontificatum obtinuiſſe.

XC. Lupus Benedicto papæ ſuos commendat.

Hoc ipſo, ut videtur, anno Lupus abbas Ferrarienſis ſcripſit (a) *damiao præcellentiſſima, & omnibus chriſtianis maicè ſingulariterque venerando univerſali papæ Benedicto*, cui ſe ſuoſque commendat per Aldulfum & Acaricum monachos & compresbyteros ſuos, qui ſpontaneam peregrinationem ad memoriam beatiſſimorum Apoſtolorum, cæterorumque ſanctorum ſuſceperant, ut de conſuetudinibus eccleſiaſticis, quæ variæ in diverſis locis tenentur, inſtrui poſſent; ac *per eos ad ſe, & ad cæteros quoque, talia piè quærentes, inſtitutio Romana perveniret*. Idem ab eodem pontifice petit commentarios beati Hieronymi in Jeremiam a ſexto libro, qui in his regionibus tunc non inveniebantur. Ad hæc commodari ſibi rogat Tullium de Oratore, & Quiutiliani duodecim inſtitutionum libros cum Donati commento in Terentium, quos codices quàm primùm teſtituendos pollicetur. Eoſdem fratres (b) Gueuilo ſeu Wenilo Senouum metropolitanus epiſcopus, & Lupus ipſe, ſuis uterque epiſtolis, commendant omnibus Italiæ ac Galliæ epiſcopis, cæteriſque fidelibus. Exſtant & aliæ duæ eorumdem (c) litteræ ejuſdem argumenti ad commendandum Doilvaldum monachum Ferrarienſem, cùm itidem Romam proficiſceretur. Honorificam de eo mentionem Lupus facit: *quoniam licèt ſit expers*, inquit, *litterarum, mandata Dei, quæ aut legit in codice, demonſtrat in opere, omniumque, inter quos verſatur, non amorem ſolùm, verùm etiam venerationem brevi meretur*. In prima ex omnibus illis epiſtolis ceteſima-tertia Lupus ipſe meminit legationis ſuæ, quâ tempore beatæ memoriæ Leonis papæ, Benedicti deceſſoris, functus eſt: at legationis hujus cauſam non exprimit.

(a) *Lup. ep.* 103.

(b) *id. ep.* 101. & 102.

(c) *id. ep.* 106. & 107.

XCI. Baſilicam plumbo tegit.

Per id tempus idem Lupus de Ferrarienſi baſilica plumbo tegenda cogitabat, ad idque plumbum ex inſula Britannia petebat ab Ædilulfo rege, ad quem ea de re epiſtolam tertiam-decimam ſcribit in hæc verba. *Eccleſiam in monaſterio noſtro, quod eſt mediterraneum, & Ferrarias appellatur, ac Bethlehem a conditore impoſitam nomen poſſidet, operire plumbo molimur, poſt Deum in honore beati Petri & animam cæterorum apoſtolorum conſecratam: cujus operis, ſi dignamini, vos eſſe participes precamur. Eſtote igitur in Dei honorem ad hoc perficiendum adjutores, non me-*

meriti noſtri ſed reſpectu divinæ mercedis: quia qui ſine veſtra largitione pro vobis interceſſores ſumus, alacriores erimus, ſi vobis & nobis profuturum, ad animæ tantummodo remedium, munus acceperimus. De eadem re apiſtolam ſequentem ſcribit *dilectiſſimo amico Felici* Lupus abbas monaſterii Ferratienſis, *atque ſancti Judoci*, rogans, ut apud Ædilulfum regem ſua ipſius petitio ejus diligentiâ ſortiatur effectum. Hanc Felicem fuiſſe monachum inde conjicimus, quòd Lupus eum *in monaſterio Faræ*, ab Anglis antiquitus frequentato, ante *aliquot annos* cognoviſſet, nempe cùm ad generalem (*a*) placitum proficiſceretur; ibique multa de Ædilulfi liberalitate a Felice accepiſſet. Is eſt Edilwiſus rex Anglorum-Saxonum, quem Carolus hoc anno Romam properantem honorificè excepit, regioque habito donatum uſque ad regni ſui terminos cum obſequiis rege dignis deduci fecit, *at* legitur in annalibus Bertinianis, eidemque anno ſequenti *ex* urbe reverſo filiam ſuam Judith in matrimoniam dedit. ANN. CHR. 855. (*a*) *Lup. ep.* 105.

XCII. Hirmintrudis reginæ permutatio cum Einardo Foſſatenſi abbate.

Calenſem abbatiam tunc temporis tenebat Hirmintrudis regina, Caroli regis conjux, uti diſcimus ex regio (*b*) diplomate, quo idem rex confirmat permutationem ab ea factam cum Ainardo ſeu Einardo Foſſatenſi abbate, de quibuſdam rebus cœnobii Caleoſis. *Dedit igitur eadem conjux noſtra*, inquit Carolus, *præcepto auctoritate, de rebus monaſterii ſui Cala, and cum conſenſu congregationis ejuſdem monaſterii, ad partem jam dicti Einardi venerabilis abbatis, & monachorum ſui monaſterii, in pago Pariſiaco, in vicaria Buxiaciaſe, in villa Dubro, curtile unum in jus eccleſiaſticam habendum. Et e contra in compenſatione dedit Einardus abbas, und cùm conſenſu fratrum ſui monaſterii, prope eamdem villam de terra arabili ſpatium pertecarum* XXIX. quod Carolus regiâ præceptione confirmavit. *Datâ* XVI. *kalendis Januarii, anno* XV. *regnante Karolo glorioſo rege, tadictione* III. *Actum Verno palatio regio.* Hanc abbatiam obtinuerat Hirmintrudis poſt mortem Hegilwidis, Judith imperatricis matris, quæ illam principatu Ludovici Pii tenuerat, *at* ſuperiùs vidimus. Quænam verò abbatiſſæ poſtea ſuccellerint, neque ex vulgaris catalogis, neque ex ineditis liquet. (*b*) *Capitul. tom. 2. c.* 1464.

XCIII. S. Vincentii tranſlatio in Caſtrenſe monaſterium.

De Caſtrenſi Septimaniæ monaſterio, ejuſque abbatibus ſæpius in ſuperioribus actum. Ultimo loco laudatus eſt Adalbertus abbas, cui Gilleberto ſeu Gilibertus anno ſuperiori ſucceſſit: tametſi quidam Eliſacharem interponant. Gilleberto abbate corpus ſancti Vincentii levitæ ac martyris Cæſarauguſtani ex Hiſpania in Caſtrenſe monaſterium tranſlatum eſt: quod quemadmodum factum ſit, Aimoinus monachus ſancti Germani Prateuſis hoc modo commemorat. Erat in quodam Aquitaniæ apud Ruthenos monaſterio, quod Conkirtas ſeu Conchas vocant, religioſus monachus, Hildebertus nomine, juvenilem prætergreſſus ætatem, ac moribus ſenex, habitum monaſticum poſt ſacerdotium adeptus: qui poſt nocturnas vigilias *ad* ſomnum reverſus, de perquirendo ſancti Vincentii corpore cælitus hoc *anno* admonetur. Hic expergefactus rem narrat cuidam monacho ſibi familiari, ac moribus pene conſimili, eumque ſibi ſocium adjungit. Audaldus is erat, *religioſus aquè ſacerdos & converſus*, id eſt ex adulto factus monachus, cujus ab ore Aimoinus narrationis ſuæ argumentum accepit. Ambo itaque Biandino abbati, cæteriſque fratribus conſilium aperiunt ſuum, quod omnes unanimi conſenſu approbant. Vix iter ingreſſi erant, cùm Hildebertus corporis preſſus incommodo, cœpto deſiſtere cogitur. Audaldus mœſtus iter nihilominus cum *eo* taurùm famulo proſecutus, tandem Valentiam perveuit, locumque, ubi ſanctus martyr humatus erat, didicit a quodam Mauro, Zachariâ nomine, qui ob mercedem *non amplius quàm quadraginta argenteos, ſolidos videlicet quinque, poſtulavit*. Ambo itaque noctu locum adeunt ſuburbanum, neglectum & ruinæ proximum, ubi martyris tumulum titulo & inſcriptione ſancti Vincentii levitæ & martyris ſignatum effodiunt, atque integrum in marmoreo loculo corpus inveniunt. Mox Audaldus ægrè complicatum in ſacculum reponit, deſertque in hoſpitium, quod noctu ſplendore cæleſti illuſtratum eſt. Poſtridie Valentiâ profectus cum ſacro faſciculo, palmarum ramis colligato, Cæſaraugaſtam venit; tum indice hoſpitâ deprehenſus, loci epiſcopo Seniori (id ei nomen erat) ſacrum depoſitum ſub nomine ſancti Marini martyris poſt verbera cedere cogitur, quod epiſcopus in majori beatæ Mariæ eccleſia reponit. Sic vacuis manibus reverſus Audaldus, ut nugivendulus & gyrovagus a ſuis Conkirtenſibus ejicitur. Itaque, neceſſitate cogente, ad cœnobium beati Benedicti, Caſtrum appellatum, ſe recipit, a domno Gilleberto abbate, cæteriſque fratribus benignè acceptus, quibus totam itineris ſui fortunam ac ſeriem exponit.

Poſt annos octo & dimidium, Salomone Cetdanienſi comite operam ſuam offerente, Cæſaraguſtam mittunt ex ſuis Caſtrenſes fratres, qui ſacrum corpus ab epiſcopo repeterent. Salomon ad regem Maurorum, quem *majorem* Aimoinus ad diſcrimen regulorum vocat, Corduham petgit, litteraſque ub eo multis donis merca-

ANN. CHR. 855.

tur, ad Abdilam Cæsaraugustæ regulum scriptas, quibus ille jubebat corpus testitui, quod Sugnarii propinqui sui Salomon esse fingebat. Tum Abdila, solidis centum acceptis, mandatum principis exsequitur; tandemque episcopus, post longas moras & tergiversationes, sacrum depositum restituere coactus est. Varia subinde in itinere patrata miracula apud Balagyvum sive Balaguerium oppidum, juxta fluvium Segarim, apud Bergam castellum Cerdaniæ, Albimque (*) villam ejusdem provinciæ, tum apud Liviam & Catcassonam. Tandem sacrum corpus Castrum festivâ pompâ excipitur, ad tempus servatum in ecclesia beatæ Dei genitricis Mariæ ante portum monasterii in gratiam feminarum, *quibus monasterii ipsius aditus ex antiquæ patrum ejusdem loci consuetudine denegatur*, ioquit Aimoinus. Decreverunt tamen Castrenses monachi novam in sancti Vincentii honorem exstruere basilicam, ad quam urriusque sexus personis liber esset accessus. Ad hanc construendam viri amplius ducenti munera & operam gratuitò contulerunt. Auditis miraculis, Helisacar Tolosæ episcopus præsentiam suam eidem loco exhibuit, famamque rei oculis comprobavit. Hanc translationem cum subsecutis miraculis prosâ oratione scripsit Aimoinus duobus libris, quos Bernoni abbati, fratribusque Castrensibus nuncupavit sub hoc titulo: *Dignis memoria sanctis patribus domno abbati Bernoni, cæterisque sub eo fratribus, in pago Albiensi, & monasterio beati Benedicti, quod Castrum cognominatur, sub ejus regimine regulari studio Deo commilitantibus, Aimoinus peccator, almi Germani Parisiorum præsulis monachorum novissimus præsentem prosperitatem æternamque in Christo coronam*. Idem auctor geminis rursus libellis metricis idem argumentum tractavit, rogatu domni Theotgeri, ejusdem loci monachi, præmissâ epistolâ *Levitarum præcipuo domno Theotgero*. Ex quo intelligitur, monachos etiam diaconos domni compellatione tunc honoratos fuisse. Si bene Aimoinum capio; consilium perquirendi sancti Vincentii corporis hoc anno in mentem venit Hildeberto, qui eodem anno cum Audaldo profectus est in Hispaniam. Audaldo spe frustrato, post octo annos ac dimidium Castrenses id demum exsequuntur, id est anno ejus sæculi sexagesimo-tertio, aut insequenti. Castrum per id totum tempus rexit Gosselbertus, cui Salomon anno sexagesimo-quarto successit, anno sexagesimo-nono successorem sortitus Bernonem, cui Aimoinus prædictos libros nuncupavit.

(*) *Alii*.

Castrenses abbates.

XCIV. Ado Lugduni a Remigio detinetur.

Sub id tempus Ado Ferrariensis monachus, ex Italia reverrens, quò cum profectum fuisse superiùs (*a*) diximus, Lugduni eruditionis causâ detinetur a Remigio archipræsule, qui ei necessaria omnia benignè suppeditavit. Hic ad Lupum abbatem scripsit, ab eoque permissorias impetravit litteras ad eum retinendum in suum, suæque ecclesiæ obsequium, quatenus utile judicasset. Cerrè Lupus ipse in epistola CXXII. testatur, Adonem *discendi studio & quietis amore in urbe Lugdunensium* constitisse, reverentissimis autem viris, Remigio & Ebone Gratianopolitano, instanter „ postulantibus, & conversationem memorati fratris laudantibus, *quamquam olim „ meam*, inquit, *habuisset licentiam, etiam regulares litteras* seu obedientiales accepisset, *& litteras etiam ecclesiasticas* seu dimissorias a venerabili Guenilone episcopo Senonensi. Nullæ tamen ejusmodi de Adone litteræ in Lupinis occurrunt. De Adone insuper legimus in breviario Romanensi, Remigium ecclesiam beati Romani cum sibi adjacentibus rebus in obsequium delegasse Adoni, ubi secretiùs orationi vacaret: at quænam sit illa ecclesia, incertum. Cæterùm haud quaquam mirum est, Adonem, qui tanto eruditionis amore flagrabat, Lugduni constitisse, ubi tum litterarum sacrarum studia, si umquam aliàs, tantopere vigubant, a Leidrado archiepiscopo excitata, tum ab Agobardo, Remigio & Floro in primis exculta.

(*a*) *lib.* 32, *n.* 49.

XCV. Synodus Valentina.

Haud scin an idem Ado synodo Valentinæ adfuerit, quæ ineunte hoc anno, vidus Januarii, apud urbem Valentinam, in domo basilicæ sancti Johannis adjacente habita est: ubi ea Lugdunensi, Viennensi & Arelatensi provincia episcopi quatuordecim convenerunt, præsidentibus Remigio Lugdunensi, Agilmaro Viennensi, & Rotlando Arelatensi metropolitanis. In ea synodo condita sunt canones viginti-tres, *collaborante eis quàm maximè venerabili Ebone Gratianopolitano episcopo*, qui præcipuus canonum auctor fuit. Sex priores editi sunt occasione Gothescalci, atque exposita quatuor capitula, quæ in posteriori conventu Carisiacensi condita sunt. Primo canone proscribuntur vocum novitates. Secundus est de æterna Dei præscientia bonorum & malorum, quæ nulli malo necessitatem imponere dicitur. Tertius de prædestinatione divina electorum ad vitam, & impiorum ad mortem, quàm pa„ tres illi fidenter confitentur, ut tamen in electione salvandorum misericordia Dei „ præcedat meritum bonum; in damnatione autem perditorum, meritum malum „ præcedat Dei judicium. Verùm aliquos ad malum prædestinatos esse divinâ po„ testate, quasi aliud esse non possint, non solùm non credunt, sed etiam, si sunt qui „ tantum mali credere velint, cum omni detestatione, sicut Arausica synodus, illis „ anathema dicunt. Quartus canon est de redemtione sanguinis Christi, quem pro

impiis

» impiis illis, qui a mundi exordio uſque ad paſſionem Chriſti in ſua impietate mor- ANN. CHR. 855.
» tui ac damnati ſunt, effuſum eſſe negant: at canona ſequenti omnes regenera-
» tos redemtionis participes dicunt, tametſi non omnes ſalvi fiant. Ad hæc canone
quinto expiodunt capitula quatuor poſterioris ſynodi Cariſiacenſis *propter inutilitatem vel etiam noxietatem, & errorem contrarium veritati*; ſed & alia Johannis Scotti,
» novemdecim ſyllogiſmis ineptiſſimè concluſa, *in quibus commentum diaboli potiùs,*
» *quàm argumentum aliquod fidei deprehenditur*. Hinc canone VI. ubi de gratia &
libero arbitrio agitur, *inptas quæſtiunculas & aniles pene fabulas, Scottorumque pul-*
» *ter, puritati fidei nauſeam inferentes*, quæ illis periculoſis temporibus uſque ad
» ſciſſionem caritatis miſerabiliter ſuccreverant, penitus reſpuunt iidem patres;
» monentque fideles, ut a talibus commentis aures avertant. Hoc canone notantur
novemdecim Johannis Scotti capitula, quæ a patribus concilii Valentini, unà cum
quatuor Cariſiacenſibus capitulis reprobata ſunt. Canon decimus-octavus aſt de ſcho-
lis inſtaurandis, *tam divinæ quàm humanæ litteraturæ, nec non & eccleſiaſticæ cantilenæ*.

Hos Valentinæ ſynodi canones Remigius Lothario imperatori, cui ſubjacebat, ipſe detulit cum capitulis Johannis Scotti in ea damnatis, nec-non ſcripta duo eccleſiæ Lugdunenſis, ut ſcilicet perferrentur ad Carolum regem, in cujus ditione Hincmarus archiepiſcopus, & Pardulus antiſtes, eorumque aſſeclæ conſiſtebant. Id verò exſequendum Lotharius paullo ante ſuum Ipſius obitum demandavit Eboni Gratianopolitano epiſcopo, qui aa Carolo apud Vermeriam annn ſequenti conſignavit; eademque Carolus ipſa apud Neiſam (*) villam pagi Vilcaſſini, examinanda tradidit. (*) *Neauſle.*
Ad hæc omnia reſpondit Hincmarus tribus libris, quorum ſola præfatio reſtat, a (a) *Frod. lib.* 3. c. 15.
Frodoardo (a) relata. In ea Hincmarus fatetur, quatuor ſynodi Cariſiacenſis capitula
ân Valentino concilio, cujus varitatem diſſimulat, damnata fuiſſe; quod ſa non au-
dito factum conqueritur; ſiteque ſibi necdum nota fuiſſe Johannis Scotti reprobata
capitula: tametſi ad ea ſcribenda Johannes ab ipſo Hincmaro & Pardulo impulſus
fuiſſet. Ubi Hincmari bonam fidem deſiderari canſet aruditus (b) noſtri temporis (b) *Fleury tom.* 10. *p.* 610. *& ſeqq.*
ſcriptor.

Habitus eſt eodem annò conventus epiſcoporum in agri Pariſiaci villa Bonogilo XCVI. Synodi Bonogilenſis litteræ pro ſancto Carileſo.
ſeu Bonoilo ad Matronam, ubi inter cætera de libertate Aninſulenſis ſancti Carileſi
monaſterii actum eſt. Adfuit huic conventui Rainaldus ejus loci abbas, patribuſque
expoſuit monaſterii, fratrumque ſuorum oppreſſiones & perturbationes, quas patie-
bantur ab epiſcopo Cenomannenſi, qui hoc monaſterium, regum Francorum titulis
» & privilegiis ſubinde ornatum, eccleſiæ Cenomannicæ ſubjicere moliebatur: cùm
» monachi jam dictæ congregationis, *ſub norma beati Benedicti patris cœnobitiçè vi-*
» *ventes*, aligendi ſibi abbatis jus & facultatem ab iiſdem regibus obtinuerint: quæ
» privilegia, tum immunitatis, tum libertæ electionis, patres illius ſynodi interne-
» rata permanere ſanxerunt. Synodicis hac de re litteris ſubſcribunt quatnor me-
tropolitani, Amalricus Turonenſis, Wenilo Senonenſis, Hincmarus Remenſis, &
Paulus Rotomagenſis, cum tribus ac viginti epiſcopis eorum comprovincialibus: quibus
etidem ſubſcribunt tredecim abbates, Ludowicus Dionyſianus, Adalardus Sithienſis,
Lupus Ferrarienſis, Heinhardus ſeu Einardus Foſſatenſis, Frodinus Corbionenſis,
Odo Corbeienſis, Hunfredus Dervenſis, Bernardus Floriacenſis, Gaazlenus ſancti
Germani a Pratis, Abbo ſancti Germani Autiſiodorenſis, Arcamboldus, Georgius,
incertorum locorum abbates; item Abbo, fortè ſancti Martialis apud Lemovicas.
Data VIII. *kalendas Septembris, anno* XVI. *regnante Karolo glorioſiſſimo rege indictione* I. legendum III. *Actum Bonoila villa*. Has verò ſynodicas litteras iiſdem anno & die præcepto ſuo roboravit Carolus, cujus diploma cum prædictis litteris in appendice referemus.

Haud ſcio an idem qui ſupra Adalardus fuerit ejus nominis rector ſancti Symphoriani baſilicæ apud Auguſtodunum, cujus rogatu Carolus ſupplementum quod iſte in uſus & neceſſitates fratrum ejus loci contulerat, regio diplomate confirmavit, prout *cariſſimus nobis*, inquit, *Adelardus comes, qui & abbas cœnobii ſanctæ Symphoriani eximii martyris Chriſti, in ſuburbio Æduæ urbis ſiti, una cum reverendiſſimo Jona ejuſdem urbis præſule*, ſupplicavit. *Datum* XVI. *kalendas Julii, indictione* III. *apud Pontionis palatium, regnante Karolo glorioſiſſimo rege anno* XXVI. *regni ejus*. Cæterùm Ludovicum Dionyſianum abbatem Centulenſem abbatiam jam tum ceſſiſſe HRuodulfo comiti, patet ex Caroli diplomata apud Hariulfum telato: ubi rex ad preces ipſius HRuodulfi, quem avunculum ſuum vocat, villas quaſdam ad uſus & ſtipendia fratrum confirmat. *Data pridie kalendas Martii, indictione tertiâ, anno* XVI. *regni Karoli glorioſiſſimi regis*. *Actum in Germiniaco palatio regio*: quod diploma Æneas notarius ad vicem HLudovici recognovit. Unde manifeſtum eſt falſum fuiſſe Hariulfum, qui HRuodulfum nonniſi mortuo Ludovico ſucceſſiſſe ſcribit.

ANN. CHR. 855.

XCVII. Lupus postulatus abbas S. Amandi.

Sub id tempus, vacante abbatiâ sancti Amandi, haud dubiè Elnonenſi, fratres in eligendo ſucceſſore varia in ſtudia ſcinduntur: alii Lupum abbatem Ferrarienſem poſtulant: alii alium præferunt, cujus electio prævalnit. Id colligimus ex epiſtola avxete. ipſius Lupi ad quoſdam fratres ex monaſterio ſancti Amandi, quibus teſtatur, ſe nec earam eorum cupidè appetiſſe, nec inſolenter excepiſſe, quòd ſu duplici onere prægravari, non proveſi facilè ſentiret: proinde ſibi in promtu eſſe, eamdem curam deponere, nec cuiquam eam gerenti quoquam pacto invidere: quippe ſine dolore amitti, quæ abſque delectationis illecebra poſſidentur; ſeque ex animo gaviſurum, modò ut Chriſtus quovis modo annuntietur. Cæterùm ſibi ad generale placitum occurrendum eſſe, quod in prædio quodam Pariſiorum, cui Bonogilo nomen eſt, kalendis Julii inchoandum erat: ubi fratres illi ſe inventuri ſint. Id contigiſſe videtur poſt obitum Gilleberti abbatis, eo nomine ſecundi, qui poſt Adalleodum Elnonenſibus præfuit. Ejus ſucceſſor in domeſticis monumentis ponitur Hildericus, quem fortè pars Lupo adverſa elegerat.

Hoc ipſo anno, ut Milo ejus loci monachus auctor eſt, die viceſimâ menſis Septembris, in pervigilio ſcilicet elevationis ſancti Amandi, cerei ad ejus tumulum divinitus non ſemel accenſi fuere: quæ res hunc diem, minùs antea celebrem, poſteris celebriorem reddidit. Porro hunc ignem ſibi viſum fuiſſe teſtatur idem Milo, qui hæc litteris mandavit. Hilderico abbati poſt annos quinque ſucceſſit Adalardus, & ipſe abbas Sithienſis.

XCVIII. Navenſi monaſterio immunitas conceſſa. (a) lib. 2. num. 3.

Apud Bituricas Navenſi ſancti Sulpicii monaſterio poſt Ramnlucam præerat Ebrardus abbas, quem nonnulli ante Ramnlucum præpoſitere collocant. Is, conſtructis pontibus ſuper aquas Euræ & Orionis, monaſterium ambientes, ubi difficilis antea tranſitus erat, a Carolo rege facultatem impetravit exigendi in eiſdem pontibus telonei, & ab omnibus portis civitatis; idque Deo & ſancto Sulpicio concedit princeps pro ſe ac conjuge, proleque ſua domno Karolo, quem Aquitaniæ regem eodem anno diait. *Data* IV. *kalendas Martii, anno* XV. *regnante Karolo glorioſo rege, indictione tertiâ. Actum Pariſius palatio regio.* Bartholomæus notarius ad vicem HLudovici recognovit hoc diploma, quod Pippino regi perperam tribuitur in quibuſdam exemplis. Ad hæc Roduifus archiepiſcopus, pro ſuo in Navenſes, totumque Ordinem monaſticum ſtudio, præceptum ab eodem rege obtinuit. Roduifi poſtulatio hæc fuit, ut cùm dudum res ipſe, ejuſque anteceſſores ſacrum hunc locum ſub ſua tuitione habuerint, novas eidem litteras defenſionis concedere dignaretur, ſimulque confirmare attributionem quatumdam villarum ejuſdem cœnobii ad ſtipendia monachorum, quorum non modica inibi turba erat: ad hæc, ut ipſi monachi eorumque ſucceſſores eadem res perpetuò poſſiderent, aliaſque omnes quas fideles pro Dei amore & ſancti Sulpitii eidem loco donaverant: adeò ut nec ipſius Roduifi ſucceſſores epiſcopi, nec quivis alii quidquam ex bis detrahant: denique ut poſt mortem Ebrardi abbatis libera ſit penes monachos electio ſucceſſoris ſecundùm regulam ſancti Benedicti: quæ omnia princeps rata & grata habet, obſecrans cunctos Bituricæ urbis epiſcopos, ac per divinum judicium obteſtans, ut locum regiæ ſuteiæ addictum dignâ ſemper veneratione excolant, ejuſque abbatem monachoſve ne conturbent, immo conſolentur, juvent ac foveant. Actum *ad illam Caſſum*, anno avr. regnante Karolo glorioſiſſimo rege, indictione terſiâ. Quis ſit locus ille ad Caſſum, intelligimus ex annalibus Bertinianis (b), ubi Franciæ proceres poſt mortem Caroli Calvi conventum ad Caſſum in Cotia condixiſſe memorantur. In Cotia (*) ſilva prope Compendium locus eſt a quercu ſic dictus, vulgò Caſnus Herbeloti. De Macberto abbate Ebrardi ſucceſſore agemus anno ſequenti.

(b) *Ann. Bertin. an. 877.*
(*) *de Caſſe.*

Præceptum pro Craſſa.

Conſimile privilegium Carolus indulſit beatæ Mariæ Craſſenſi ſeu Orbionenſi Septimaniæ monaſterio, cujus poſſeſſiones omnes confirmavit rogatu Suniarii abbatis. *Date* IV. *kalendas Julii, indictione tertiâ, anno* XVI. *regnante Karolo glorioſiſſimo rege. Actum Attiniaco.* Integrum diploma in appendice referemus.

XCIX. Normanni a Rothoni vaſallione deterrentur.

Hoc circiter anno, qui Eriſpogii Brittonum ducis necem biennio præceſſit, id contigiſſe videtur, quod legitur in fine libri tertii de geſtis ſanctorum Rothonenſium. Tunc quippe Sidricus ſeu Sidrocus Nortmannus cum navibus quinque ac centum Ligeri occupato, caſtra paganorum, id eſt alterius claſſis Nortmannorum, qui civitatem Namneticam depopulati fuerant & incenderant, & tunc in inſula Berla (*) ſub eadem urbe conſiſtebant, navibus in gyro poſitis circumdedit & obſedit; & Eriſpogium ad altionem de illis prædonibus ſumendam advocavit. Adfuit confeſtim cum multis Brittonum copiis Eriſpogius; tumque impetu facto in obſeſſos, a prima luce ad veſperam pugnatum: at nox prælium diremit. Poſterâ luce obſeſſi cum Sidrico fœdus inierunt, datiſque dextris, & plurimâ auri & argenti

(*) *Inſe de Biert.*

ti copiâ acceprâ, Sidricus ad Sequanam, quæ ejus ſtatio erat, regreſſus eſt: ubi paullo poſt a Carolo rege cum ſuis interficitur. Dein Nortmanni hanc ulteri injuriam, cum centum ac tribus navibus Viſnonium (*) fluvium ingreſſi, ſecundo milliario a monaſterio Rothonenſi caſtra figunt. Tum verò, Rothonenſibus ad preces converſis, atque ab Hincmaro vitæ venerabilis presbytero & monacho unimatis, tam horrida ſubitò tempeſtas terrâ marique incubuit, ut omnia præſentem Nortmannis interitum intentareot. Unde bi loci religione tacti, adeò ſanctum locum non violaruut, ut contra dona, uutum & urgentum ſuper altare contulerint, candelaſque iuuumeras, quas per aras eccleſiæ accendi juſſerunt; nec quidquam ex rebus monaſterii uttigetunt, præter ſexdecim ex illis paganis, qui in ſecretarium ingreſſi, cùm ex vino ad miſſas illic poſito bibiſſent, iu rabiem converſi, demum interieruut. Poſtea tamen hoc monaſterium, ub iiſdem uu uliis Nortmannis, omnino vaſtatum eſt.

ANN. CHR. 853.

(*) *le Villaine.*

Incidit in hunc annum mors trium ſanctorum præſulum, Folcului Tarvunnenſis, Samuelis Wormatienſis, & Gozbaldi Wirziburgenſis. Folcuini obitus contigit, dum vir ſanctus eccleſiam in Mempiſco ſitam viſitaret. Obiit verò hoc anno, qui Caroli quintus-decimus erat, epiſcopatûs ſui anno quadrageſimo, & quidem decimo-uono kalendas Jauuarii, feriâ ſeptimâ veſperaſcente, indictione tertiâ, ut in ejus vita notatum legitur. Corpus ejus, quod rogaverat adhuc vivens, ad *Sithiu* monaſterium delatum eſt, atque in baſilica ſancti Bertioi humatum eum pontificalibus ornamentis, quæ in eadem baſilica eriam nunc aſſe.vantur, in his cappa ejus proceſſionalis, quæ capitium habet anoexum loco poſterioris illius ornamenti, quod ejuſmodi veſtibus recentiori more aſſotum videmus. Libellum de ſancti Folcuini vita ſcripſit Folcuinus Laubienſis abbas ſub finem ſæculi inſequentis, eumque nuncupavit *dilectiſſimis in Chriſto ſanctî Sithienſis cœnobii fratribus*, apud quos ſe *ab ipſis pene crepundiis* educatum fuiſſe teſtatur, eòquu noo tam volentem, quàm coactum, *ceſſantibus* ſcilicet *ob multimodam tribulationem propinquorum curis*, acceſſiſſe. Alius ab eo videtur fuiſſe Folcuinus levira, qui veteres Sithienſis monaſterii charras in unum volumen redegit, & ipſe ſancti Folcuioi propinquos. Folcuino mortuo, Hincmarus Remorum pontifex Pardulo Laudunenſi epiſcopo ſcripſit *pro eccleſia* (a) *Morini vacante paſtore*, ut de futura electione rite peragenda eum rege loqueretur. Electus eſt demum Hunfridos monachus Prumienſis, vir ſanctus, & bonitate conſpicuus: pro cujus ordinatione, quæ anno inſequenti facta eſt, idem Hincmarus (b) ſcripſit Theoderico epiſcopo Cameracenſi.

C. Obitus S. Folcuini epiſcopi.

Hunfridus ejus ſucceſſor.

(a) *Frod. lib. 3. c. 10.*

(b) *ibid.*

De Samuele Wormatienſi epiſcopo ſuperiùs (c) dictum eſt, eum etiam in epiſcopatu retinuiſſe præfecturam Laureshamenſis monaſterii, quod aute epiſcopatum tegere cœperat. Ejus corpus Lauriſſam revectum, ibidemqua ſepultum. Primum ejus epitaphium a Bruſchio relatum, vioetur potiùs Neuhauſenſi monaſterio, cujus ipſe auctor exſtitit, quàm Laureshamenſi conveoire. Hoc ad Præmonſtrarenſes tranſlato, tranſlatæ quoque Samuelis reliquiæ ad Neuhauſenſe ſancti Cyriaci apud Wormatiam monaſterium, ut ſuo loco, Deo dante videbimus. Ejus obirom conſignat Bruſchius VII. idus Februarias anni ſequentis: at præſentem præfert chronicou Laureshamenſe; an ſecundum vererem calculum? Succeſſor ejus in ſede Wormatienſi Gunzo vir ſanctiſſimæ vitæ: at in regimine Laureshamenſis monaſterii Eigelberrus, ex ipſius congregatiouis corpore electus, nou minùs parentum uobilitate, quam morum houeſtate inſignis, qui novem annos monaſterium feliciter rexit. Ejus rogatu Ludovicus rex unius navis diſcurſum per Rhenum cum integra immunitate conceſſit, edixitque ut uullus epiſcopus vel abbas, comeſve aut quilibet alii quidquam moleſtiæ eidem loco inferrent.

CI. Lauriſſæ abbates.

(c) *lib. 32. n. 3.*

Gozbaldus Wirziburgi epiſcopus, idemque abbas Altahæ-iuferioris, poſt ruinam ſuæ cathedralis eccleſiæ, quæ cæleſti igne ac tempeſtate hoc uopo penitus corruit, & ipſe morte perculſus eſt XII. kalendas Octobris, Aarnum diſcipulum ſuum in epiſcopatu ſucceſſorem ſortitus, ut tradunt annales Fuldenſes, quem alii Arnonem vocaut. Ex bis unnalibus corrigendus Bruſchius, qui Gozbaldi obitum triennio antevertit. In regimine Altahenſi eidem ſubrogatus eſt Orgarius abbas, de quo inferiùs non una erit dicendi occaſio.

CII. Gozbaldus epiſcopus & abbas obit.

In Italiu Ticini initio hujus anni, agente Ludovico Imperatore convocatum eſt concilium epiſcoporum ad inſtituendam eccleſiaſticam diſciplinam. Principio Ludovicus epiſcopis quædam capitula conſideranda & expendenda propoſuit de conveotatione clericorum, de teſtauratione eccleſiarum, *de monaſteriis virorum ſeu feminarum, quæ ſecundùm regulam ſancti Benedicti, vel iis, quæ ſecundùm canonicam auctoritatem diſpoſita eſſe debent*. Tum ad ſinguiu reſpondent epiſcopi, ajuutque de uttiſque monaſteriis, *quòd jam maxima ex parte ordinem ſuum amiſerint*, id eſt accuratam vitæ diſciplinam: proinde ſibi videri, ut ab epiſcopis, examiuetur, utrùm ordi-

CIII. Ticinenſe concilium.

ANN. CHR. 855.

ordinem ſuum teneant; quòd ſi ſecus invenerit epiſcopus, unà cum rectore monaſterii errata corrigat. Si verò ipſius rectoris hæc præcipua culpa fuerit, & ſe ſunſque ſubditos ad epiſcopi ſui admonitionem corrigere diſſimulaverit, ſynodicâ auctoritate percellatur.

CIV. Mira in S. Andreæ monaſterio patrata.

Romæ ſancti Andreæ monaſterio, quod tum Græci monachi inſidebant, Megiſtus Oſtienſis epiſcopus & apoſtolicæ ſedis bibliothecarius præerat: ſub quo Johannes, presbyter flagitioſiſſimæ vitæ, præpoſiti officio fungebatur. Hic ab ejuſdem monaſterii presbytero monacho juſſu ſancti Gregorii admonitus, ut pœnitentiæ remedio mortem quæ ipſi intra triduum cœlitus deſtinata erat, præveniret; ſatis egit pro tempore quod ſibi præceptum fuerat. Die aſſignatâ redactus eſt ad extrema. Tum presbyteri monaſterii, *deputatis illic monachis, qui cum pſalmodiis exitum ejus commendarent*, pro eo *ſollemnes hoſtias* (nam hora diei tertia erat) *immolare* properarunt. Interim monachi illi, pſalmodiâ dimiſſâ, morienti fratri derrahere. Tum illa ad ſe reverſus queritur, quòd ipſum, ad Chriſti tribunal productum, conviciis ſuis ſollicitaſſent, ubi ſanctos Andream & Gregorium patronos habuerat. *Sciatis autem*, inquit, *quia monaſterii ſextarium, modium, libram, conſuetudinum eleemoſynarum & luminum, omnemque menſuram curioſiſſimè Chriſto quærenti uſque ad ſcabellum pedum ejus portavi*. Ad hæc plura effatus, fratres commonuit ſi quando cuilibet a vita migranti aſſiſterent, compaterentur ſorti communi, & de eo judicium premerent, qui mox a ſupremo arbitro judicandus eſſet.

Non ita ſedulus eleemoſynarum exſecutor fuit Athanaſius præpoſitus, qui tempore gravis inopiæ, ne monachis neceſſitas fortè incumberet, quadraginta pauperum, quos beatus Gregorius ſemel in anno paſci mandaverat refectionem ſubtraxit: ſimulque duodecim denarios ad prandium totidem pauperum, qui die depoſitionis beati Gregorii, pro commemoratione ſollemnis ejus generis facti, de more paſcebantur; ob idque præpoſiti dies vitæ a Deo imminuti: cujus rei indicium ex flamma in oratorio ſancti Severini apparente accepit. Ibidem oratorium erat ſanctæ Mariæ ſemper virginis, & poſt ejus abſidem oratorium ſanctæ Barbaræ, ubi Gregorius Domino laudes ſolebat celebrare: quo in loco dæmon vanis terriculamentis monachos infeſtavit. Hæc acta pontificatu Leonis IV. Quædam alia ſubdit Johannes, quæ tempore Benedicti tertii ibidem contigere. Eo pontifice, cùm Lucidus Ficulinus epiſcopus eidem loco præſidaret, monacho in extremis agenti ſaniras eo pacto cœlitus donata eſt, prædicente beato Gregorio, ut quibuſdam ejus loci monachis ac familiaribus, immo & Lucido epiſcopo monaſterii rectori, unis poſt alteros, proximam mortem indicaret. Fecit illa quod juſſus erat erga monachos: at Lucido epiſcopo nonniſi ægrè id revelavit, cùm illum e pontificis palatio, ubi pranſus ſuerat, *ſacerdotalibus veſtibus indutum* offendiſſet: Subſecutâ febri, monachi viſo fidem habuit epiſcopus, rebuſque domi diſpoſitis ad monaſterium eum eiſdem inſulis venit: tum monaſticum habitum ſuſcepit, atque intra dies tres animam Deo lætus reddidit. Dein monaſterii regimen excepit Zacharias, civitatis Anagninæ præſul pontificatu Nicolai primi, teſte Johanne, quoddam ejus temporis factum referente, quod tanti non eſt, ut hic commemoretur.

ANNA-

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER TRICESIMUS-QUINTUS.

Ab anno Chriſti 856. ad annum 862.

ANN. CHR. 856. I. Res civiles anni ſequentis.

Ostreo anno recentibus in Gallia motibus novi ſemper ſuccedunt, tum a diſſenſione regum, tum a Nortmannorum infeſtationibus. Ludovicus imperator pactione regni Francici ſe excluſum conqueſtus, Caroio fratri ſuo Provinciam & ducatum Lugdunenſem vix paſſus eſt aſſignari. Aquitani verò Carolum novum regem, Calvi filium, abjiciunt, Pippino, e monaſterio ſancti Medardi fugâ elapſo, denuo ſe dedere velle ſimulantes: at, ſubitò mutatâ voluntate, Carolum revocant, ubi Ludovicum Germaniæ regem, Sclavorum bello occupatum, ad conſilium ſuum perficiendum tardiorem experiuntur. Sub hæc Lotharius rex Thietbergam ſeu Theutbergam conjugio ſibi copulat: qua ex conjunctione maximum in toto regno ſcandalum ortum eſt. Interim Nortmanni, pars Ligeri emenſo, Aurelianos XIV. kalendas Maias invadunt, deprædantur, indeque impunè revertuntur: pars menſe Auguſto Sequanam ingreſſi, villas & opida circum poſita cum monaſteriis vaſtant, diripiunt, ac demum ad Foſſam-Givaldi, Sequanæ contiguam, ſe recipiunt, ibidemque hiema ſtativa habent. Ad hæc peſtilentia ingens mortalium magnam partem abſumit. Eadem etiam Romanis contagio ex Tiberis inundatione. In Hiſpania Mauri in Chriſtianos pergunt furere. Denique Edil wlfus, rex occidentalium Saxonum, Româ rediens, Judith filiam Caroli regis Vermeriæ uxorem ducit, Hincmaro archiepiſcopo benedicente, atque, impoſito capiti ejus diademate, Reginæ nomine inſignit: quod illi genti ad id tempus inſuetum fuiſſe teſtantur annales Bertiniani. Non minores ferè ex hac femine turbæ, quàm ex Thietberga. His præmiſſis, ad res noſtras veniamus.

II. Hucbertus clericus a Benedicto papa ciratus.

In primis gravis eſt Benedicti papæ epiſtola ad epiſcopos in Caroli regno conſtitutos adversùs Hucbertum clericum, flagitiis & facinoribus infamem, quem infra dies triginta Romam citat, reſponſurum ad ea crimina, quorum inſimulabatur. Is Boſonis comitis filius erat, fratet verò Thietbergæ reginæ, quam Lotharius deſponſaveret. Adſcriptus numero cleticorum ita principio ſe geſſit, *ut in divinis celebrandis myſteriis*, ait Benedictus papa, *more ſubdiaconorum ſacras lectiones, conſcendens ambonem, populo nuntiaret*. Sed non multò poſt præclara hæc initia conſpurcavit, ob idque in judicium vocatus eſt. Hucberto ſceleratiſſimorum hominum conſuetudo, ſtupre, eccleſiarum ac monaſteriorum direptiones, nec falsò, impu-

ANN. CHR. 856.

„ potabantur. Io his quòd Agaunense monasterium sancti gloriosique Mauricii martyris apostolicis privilegiis munitum, tantâ ferocitate pervasisset, ut nullus jam „ prisce religionis ordo in eo servaretur: nam illa, quæ Deo ibidem famulantibus antea ministrari mos erat, ille meretricibus, ac neqnissimis hominibus, canibus atque avibus profundebat, occupato per vesas monasterio, abscissoque ab „ ecclesia Sedunensi, cui tunc Aimoinus antistes præsidebat. Ad hæc quòd Luxovience beati Petri monasterium, *cujus claustris aditus mulieribus numquam patuerat*, hostili modo ingressus, cum illicitis mulieribus per aliquot dies ibidem „ commorari ausus esset. Præter ea quòd mulierem quamdam, quæ causâ pudicitiæ a proprio se viro dissociaverat, e monasterio egressam & adultero conjugatam, contra episcoporum judicia tueri insisteret. Denique quòd pacem, inter „ Ludovicum cæsarem semper augustum, ejusque germanos a pontifice compositam, violare ac scindere non dubitaret. Quæ omnia ex Benedicti epistola discimus. Consimile facinus ab eodem Hucberto patratum in cœnobio Laubiensi, cui tunc, Harbertus (*a*) abbas præerat. Ille enim, expulso Harberto & ad suam Corbeiam reverso, abbatiam hostiliter invaserat, resque omnes militibus suis partitus erat, exceptis quibusdam villulis, quas pro arbitrio fratrum victui assignaverat. Demum sit uxorius, & ad damnationis suæ cumulum, nihil sibi clericale præter tonsuram retinens. Ad extremum cùm in acie confligeret cum Conrado Rœticarum, Jurensiumve partium duce, interfectus est. Eo mortuo, rex Lotharius hunc locum per Johannem Cameracensem episcopum redintegrari curavit, ac possessionibus auxit: quarum polyptychum seu recensionem ab eodem Johanne fieri præcepit. Abbatia deinde Carolomanno regis Caroli filio data: quam post eum Franco episcopus Leodicensis obtinuit.

Luxovio & Laubius infectus.

(*a*) *Spicil. to. 6. p. 355. & seq.*

III. Rabanus episcopus obit.

Extinctum est hoc ipso anno præclarum ecclesiæ lumen Rabanus Moguntinus antistes, immo astris supernis insertum, & quidem pridie nonas Februarii, cùm ætatis annos ferè septuaginta, in episcopatu annos novem, mensem unum & dies quatuor exegisset. Neque ejus obitum differri patiuntur annales Fuldenses, qui novo hic calculo utuntur, ut io assignando obitu Caroli Magni; & consequenter mortem Hattonis abbatis pridie idus Aprilis, aliaque facta referunt, quæ hoc anno contigisse manifestum est. Neque alio modo constare ratio temporis in his annalibus assignata: Eum verò decessisse apud Vinicellam, habitationis suæ vicum ad Rhenum, auctor est Ttithemius. Ejus corpus, uti vivens mandaverat, Moguntiam relatum, & in suburbana monasterii sancti Albani basilica sepultum, nempe in capella sanctorum Martini & Bonifacii, uti legitur in brevi de eo commemoratione, quæ post ejus libros de Universo habetur in codice nostro Germanensi in hæc verba: *Rabanus-Maurus, Moguntiæ natus & renatus, & a puero in Fulda monachus, deinde cellâ inclusus, tandem in archiepiscopum adsumitur: cujus idonea sunt opuscula in utriusque testamenti pagina. Et ante portam prædictæ civitatis meridianam apud sanctum Albanum sepulcri ejus ostenditur memoria in sanctorum archiepiscoporum Martini & Bonifacii capella:* tum ejus epitaphium ab ipsomet, ut videtur, compositum, in eodem codice subditur sub hoc titulo: EPITAPHIUM SANCTI RABANI MAURI, *Moguntiæ sedis archiepiscopi, apud sanctam Albanum sepulti.*

Lector honeste, meam si vis cognoscere vitam
Tempore mortali, discere sic poteris.
Urbe quidem [*hac*] *genitus sum, & sacro fonte renatus;*
In Fulda post hæc dogma sacrum didici.
Qui monachus factus seniorum jussa sequebar,
Norma mihi vitæ regula sancta fuit.
Sed, heu! incautè hanc, nec fixè semper haberem;
Cella tamen mihimet manso grata fuit.
Ast ubi jam plures transissent temporis anni,
Convenere viri vertere fata loci.
Me abstraxere domo invalidum, regique tulere,
Posscntes fungi præsulis officio.
In quo nec meritum vitæ, nec dogma repertum est,
Nec pastoris opus jure (*) beneplacitum.
Promtus erat animus, sed tardans debile corpus:
Feci quod poteram, quodque Deus dederit.
Nunc ego te ex tumulo, frater dilecte, juvando
Commendes Christo me ut precibus Domino:
Judicis æterni me ut gratia salvet in ævum,
Non meritum adspiciens, sed pietatis opus.

(*) al. urbe.

R. Haba-

HRabanum mihi nomen, cui lectio dulcis
Divina legis semper ubique fuit.
Cui Deus omnipotens tribuat cælestia regna,
Et veram requiem semper in arce poli.

ANN. CHRI 856.

Hunc viventem Amolo Lugdunensis antistes, *bonum & eruditum virum atque catholicum episcopum*; Hincmarus Remensis *venerabilem archiepiscopum, zelosum in sancta religione patrem, & catholicam scriptorem*; Ermauricus *sanctissimum ac in omni arte peritissimum* vocant. Flodoardus eumdem post mortem *beatum* dicit; unde Guillelmus abbas Romani sancti Pauli monasterii in kalendario sanctorum monachorum, quod anno supra millesimum trecentesimo septuagesimo-secundo compositum, ejusdem meminit his verbis: *Pridie nonas Februarii Rabani archiepiscopi Moguntini*. De ejus corporis elevatione ac translatione in Saxoniam sub loco, Deo dante, agemus.

De ejus scriptis aliàs a nobis actum in ipsius elogio, ubi librum contra Judæos, quod Petrus Franciscus Chiffletius ad fidem Boheriani codicis ei tribuit, Amoloni restituendum esse probatum est. Quamquam falluntur qui scripsere, hunc librum sub nomine Amolonis haberi in bibliotheca Colbertina, ejusque rei vadem afferunt, aliàs certè perquam idoneum Stephanum Baluzium, qui mihi contrarium asseruit, negans ullum ejusmodi codicem reperiri in illa bibliotheca. Præter glossas theotiscas de partibus humani corporis, compositum integrum glossarium Latino-theotiscum in tota biblia veteris ac novi testamenti, necdum editum, cujus exemplar Lambecius (*a*) ea Æmpontana bibliotheca in Cæsaream transportavit. Non inluper habendum, quod Baronius Rabanum *fulgens Germaniæ sidus*, *ac Theologorum veritatis*; Bellarminus *aquè pium ac doctum* appellant. Fuldæ sub eo vixere Hiltibrandus & Adalhardus inclusus, quorum epitaphia condidit. Hiltibrath Fuldæ educatus, ejusdem loci abbas videtur fuisse, tametsi ejus nomen in syllabo abbatum desideratur, ac demum præsul incerti loci.

(*a*) *Lambec. tom. 2. bibl. Vindob. p. 415. & seqq.*

Francia quem genuit mater, quem Fulda nutrivit,
Delectu & patrem hunc sibi constituit.
Nam præsul post hic humili moderamine factus,
Jugiter exstersit crimina cum lacrymis.

IV. Carolus ejus successor

Rabani in sede Moguntina successor fuit Carolus, Pippini Aquitaniæ regis filius, atque alterius Pippini frater: qui, cùm unà cum fratre ad Lotharium imperatorem ob Caroli regis patrui sui metum se recepisset, postea relicto Lotharii Pippinum fratrem in Aquitaniam reversum adire properans, a ministris Caroli comprehensus, ductusque ad ejus præsentiam est: tum apud Carnutas tonsus, factusque clericus, in Corbeiense monasterium secedere jubetur, ea quo, jam diaconus ordinatus, in Germaniam rursus ad Ludovicum patruum se proripuit; tandemque mortuo Rabano, *magis ex voluntate regis* Ludovici *& consiliariorum ejus, quàm ex consensu & electione cleri & populi*, successit, ut tradunt annales Fuldenses: quo in muncre præclarè se gessit, magnamque synodum Moguntiæ anno sequenti celebravit. Idem archicancellarii officium sub Ludovico rege gessit.

V. Hattoni abbat. Fuldensi succedit Thioto.

Post duos a Rabano menses decessit etiam Hatto abbas Fuldensis pridie idus Aprilis, alio nomine Bonosus dictus: in cujus locum *per electionem fratrum & auctoritatem regiam* ordinatus est ea monachis Thioto, ut tradunt annales Fuldenses. De Hattone, præter ea, quæ superiùs de eo diximus, id memoriæ proditur in domesticis (*b*) monumentis, quòd cernens *paucitatem prædiorum & decimationum*, quæ ad portam Fuldensis monasterii ad sustentandos & recreandos hospites & pauperes Christi conferebantur, non posse sufficere, Leonem papam adierit & Lotharium imperatorem, & cum eorum auctoritate ac permissu hæc stipendia auxerit. Ejus epitaphium videsis (*c*) apud Brovverum. Thioto abbas decessoris sui caritatem in pauperes imitatus dicitur. Variæ sub eo donationes Fuldensibus factæ leguntur in Traditionum Fuldensium libro secundo, quarum in una *vir nobilis, laudabilis & largus*; in alia *vir pius pastor & monachus* appellatur.

(*b*) *Fuld. ann. 874. 878.*

(*c*) *Ibid. p. 979.*

VI. Warinus Corbeiensis Adalgarius.

Warinus, Corbeiæ-novæ abbas secundus a 11. kalendas Octobris obiit, cui mox Adalgarius successit. Ita in veteri chronico Saannico. Huic non obscurè suffragatur Corbeiense chronicon, in quo anni triginta præfecturæ Warino tribuuntur post Adalhardum, primum ejus loci abbatem, qui anno illius sæculi vicesimo-sexto incunte decessit. Warino, ut aliàs dixi, adscititium nomen erat Placidus seu Placidius, cui hoc nomine Paschasius Radbertus librum de corpore & sanguine Domini dicavit. is, scilicet Warinus, paullo ante obitum a Ludovico rege celiam (*d*)

(*d*) *Annal. Vedastini. 844.*

ANN. CHR. 836. Visbeki, da cujus origine in secundo volumine actum est, obtinuit. Eo ubbute recensentur Corbeiæ-novæ monachi centum-octoginta: in his quinque lectores seu scholarum præfecti; unus martyr in Suevia, nempe Nithardus; episcopi sex, videlicet Adulgarius archiepiscopus Bremensis & Hammaburgensis; Hogerus ejusdem sedis præsul, Wirmarus episcopus Suecorum, Gisslemarus Danorum, Alrfredus episcopus Hildensheimensis, & Tiugrinus Hulberstudensis. Sub eodem abbate litterarum studia maximè floruerunt apud Corbeienses, & per eos in tota Saxonia. Ex illu schola memoruntur in Annalibus Corbeiensibus Proradbertus lector, qui pietate & doctrinà eluxisse traditur; Heloco item lector, qui cum Ansboldo ad Nortmannos fidei mysteriis imbuendos missus est ub ipso Warino ubbate: cujus tempore Ludovicus rex totam Ruguteosem insulam Corbeiæ-novæ dedit, ob victoriam functi Viti interventu ub ipso reportutam. Præter hos insignis fuit modestia Bunicensis monachi, qui ud ubbatialem electus dignitatem, malait in sua cella privatus vivere, quàm ulliis eum aolmæ suo periculo præesse.

Corbeienses monachi illustres.

Resbacenses abbates.

Præter Corbeiensem abbutiam Warinus etium Resbaceusem habebut, ut ulibi diximus: quum post ejus mortem obtinuit Wisadus, clericus ille Remensis, qui & functi Medardi ubbas, & postmodum archiepiscopus Bituricensis fuit. Ab eo Resbucensium ubbutum series deficit usque ud sæculum undecimum. Fortè destructum uut lo solitudiuem redactum fuit per illa tempora, ut multa uliu, u Nortmannis. In illo monasterio sepultum fuisse Helmenguldum seu Helmengaudum, cujus epitaphium composuit Theodulfus, ex eo conjicichum (*c*), quòd *Hierusalem* vocetur illic monachorum locus, ubi hic humutus est, quo nomine Resbaceuse monasterium u Dadone appellatum. Haue conjecturam maximè roborut uuthenticum justrumentum Heliogaudi comitis pro Turonica sancti Murtiui basilicu, datum uuno DCCCXIII. quo Instrumento multu prædia cum plurimis mancipiis sancti Martioi clericis seu canonicis donat in pago Meldicensi, ubi sirum Resbacense monasterium: quod argumento est, hunc pagum ad illius comitutum pertiuuisse; nec proinde mirum esse, quòd Resbaci humari voluerit. Hoc justrumentum quod ex uuthentico *Martiniano* uoster Eudmuudus *Martene* mihi commuuicavit, etsi ad res nostras haud pertineat, in Appendice tumen iutegrum referre visum est, ne quidem omissis mancipiorum uominibus, quòd quædam coutineat observutione dignu. Unum est, quòd *Carolus Magnus imperator* sæpe dicatur, sive id udjectivè uctum, sive pro cognomiue sumtum sit. Alterum est, quòd clerici sancti Martiui *secundùm canonicam institutionem in sancto ordine constituti* dicautur; atque adeò jam ipso anno DCCCXIII. quo facta est douatio, Martiniani monachi jum ad canonicalem orditem defeceraut. Tertium denique est, quòd iu primu classe mancipiorum quidam presbyteri recensentur, cujus rei alia exempla legere memini. Etsi enim e fervorum ordine uulli ud sacerdotiom promoverentur, ossi manu-missi; quidam tamen certis couditionibus id obtinebant, uimirum ut ad ourum domini sui certis ecclesiis deservirent; adeòque iuter fervos quodam modo censeri potetant. Nuoe ad ordinem revertendum est.

(*c*) *lib.* 3. *n.* 88.

VII. Paschasius exponit Psalmum 44.

Hoc tempore Paschasius Radbertus expositionem in Psulmum quadragesimum-quartum, quum olim Theodradæ Suessionici beatæ Mariæ parthenouis abbatissæ dicata paraverat, Immæ ejus filiæ (nam Theodradu in sæculo conjugata fuerut) & sacris virginibus io eodem cœnobio degentibus, tribus libris dicuvit lu grati uimi mooumentum, quòd upud eas u teneris educatus fuisset. *Unde vestrat*, inquit, *pulsatus largissimè beneficiis, capi cogitare, quibus plurimum debebam, vobis, quia occupatus non profui*, id est lo abbatiuli dignitate coustitutus, *aliquid ut prodessem saltem otiosus*. Hunc verò psalmum ipsis maximè competere (*d*) ait, *quibus contemplativa vita sub monastica disciplina degentibus in vota est*: quippe quæ & *secundum nobilitatem generis* flores effeut ecclesiæ, & *secundùm candorem virtutum* lilia paradisi. „ In consequentibus dicit hunc locum verù ulvearium esse monasticæ disciplinæ, quo „ *aternè clausurâ* sanctimoniales illæ sese observaveraot, ne ullis insidiarum fruudi„ bet castru Domloo conservatu violarentur: immo & plusquam alvearium, quia „ *unquam & nunquam* exiude quòquam vugundi ipsis relictu esset licentia. Eas ta„ meu monet, ne hunc locum, ubi se recluseruut, angustum reputeur: cùm ma„ gna sit domus & iogens possessio, quæ ipsis ex dote debebutur, quæ nec spatiis „ locorum terminatur, nec fine temporum clauditur. *Sufficiat vobis*, inquit, *cobabitatio ad necessitatem naturæ, quæ vos suscepit de mundo, ac si columbas volantes „ ad cælum*. Longior sim, si cæteru id genus persequi vellem. Tantùm quædam ad ejus loci historium ex illu expositione delibare saris fuerit. Illic *pignora sanctorum multorum, multarumque virginum* coli asserit Paschusius; & locum, quo conduntur (*e*) ossa earumdem sanctimouialium post finem vitæ „ majoribus olim dedica„ tum fuisse in honore sanctæ Crucis: ut membru, quæ diu tuleruut crucem Chri-

(*d*) *lib.* 1.

(*e*) *lib.* 2.

iti

» sti, ibi requiescant humata, ubi triumphus ejusdem sanctæ Crucis & honor ce- » lebratur. Hanc locum (*a*) item laudat a jugi rerum divinarum celebratione: *ubi custodiæ vigiliarum & exsequiæ virtutum indefinenter eguntur: ubi laus & jubilatio, quantum fas est mortalitati, numquam sistitur: ubi preces & gemitus atque lacrymæ quotidie cœlum pulsant, & fluunt cum omni impetu amoris in Deum.* Ad hæc sa- » crum hunc cœtum duobus ait constare ordinibus, virginum scilicet ac viduarum: » ea quibus viduæ eò sponte veniunt; virgines verò pene a cunabulis & inter cre- » pundia reneræ ætatis offerantur regi Deo, ex voto parentum potiùs, quàm ex » suæ mentis electione: unde utrasque seorsim horterur, nempe ut reddat vidua vo- » ta viduitatis; reddat & virgo vota parentum suorum; immo & quæ parentum » fuere, quæ jam adulta est, faciat sua: eò quòd non alteri est oblata, quàm ei, » cui se debet totam. Deoique urbem Suessionum, quam Vesonam subinde vocat, » a cultu religionis commendat. *Habet namque ad orientem sui*, inquit, *nuec ea- stra monachorum cum suis sanctis confessoribus atque pontificibus*, nempe cœnobium sancti Medardi, matris sanctorum nobilitatum reliquiis: *ed occidentem verò, acsi post tergum vestrum, tuba resultat sancti evangelii in voce monentis*, id est in cathedrali sancti Gervasii ecclesia. *Vos autem*, ait ille ad sanctimoniales, *quasi in medio constitutæ unum electis angulum tenetis Suessionis augustæ, quia lapidem vilium angularem dilexistis, qui factus est vobis a Deo petre fundamentum in caput anguli.* Sed de his satis.

ANN. CHR. 856.

(*a*) lib. 3.

Non prætermittenda hoc loco est, tametsi non omnino ad res nostras pertinet, mors Ercanradi episcopi Parisiensis, quæ VIII. idus Maii accidit; & in ejus locum electio Æneæ, qui erat notarius Caroli Calvi sub Ludovico abbate. Ercanradi obitum in annum sequentem differt Gerardus a Bosco, propter fragmentum synodi Bonogilensis, cui Ercanradus interfuit, quam Baluzius ad hunc annum retulit; mihi verò ad præcedentem referre visum est. Æneam clero eligendum proposuit Carolus, eumque omnes unanimi consensu elegerunt, Æneam patrem, Æneam pontificem habere optantes. Scriptæ hac de re litteræ ad Wenilonem Senonum metropolitam, ejusque comprovinciales episcopos a Lupo (*b*) abbate nomine totius cleri Parisiensis, ioscriptæ *religiosissimis patribus & fratribus Guenilone metropolitano Senonica sedis antistiti, & universo clero ejus, & cæterarum ecclesiarum præsulibus, quæ ie diœcesi memorata sedis censentur, sanctisque ie eis Deo famulantibus, clerus matris ecclesiæ Parisiorum, & fratres cœnobii sancti Dionysii, & sancti Germani, & beatæ Genovefæ, & Fossatensis, diversorumque monasteriorum unanimitas præsentem & futurem salutem.* In clero itaque Parisiensi tum censebantur sancti Dionysii ac sancti Germani monasteria, tametsi ab episcopi ordinaria jurisdictione immunia essent; & monachi ad id rempus perseverasse videntur in sanctæ Genovefæ monasterio, unde fratres communi cum aliis monachorum cœnobiis vocabulo appellantur; *clerici* tamen dicti ab Aimoino, ubi agit de revectione corporis sancti Germani ex villa Nuvigento in suum monasterium. Ad eleri Parisiensis litteras idem Lupus (*c*) rescripsit nomine Guenilonis metropolitani, ejusque coepiscoporum, qui Æneæ ordinationi consenserunt. Verùm, cùm huic ordinationi Prudentius Tricassinus episcopus adesse non posset, scriptâ ad Wenilonem epistolâ significavit, Æneæ ordinationi se assensum his tantùm conditionibus præbere, nempe si quatuor Carisiacensia capitula reprobaret, exemplo scilicet Remigii & ecclesiæ Lugdunensis; quod an ab Ænea exactum sit ac præstitum, nullæ veterum monumenta docent. Hanc ob causam de Prudentio queritur Hincmarus (*d*) Remorum antistes, quòd, cùm priùs quatuor illis capitulis in conventu Carisiacensi subscripsisset, nunc, mutatâ sententiâ, eorum damnationem ab Æneâ ordinando exigat. Habitus est hoc etiam anno conventus in villa Carisiaco nonis Julii, editaque capitula maximè contra raptores, quæ Carolus per fideles missos suos Adalardum abbatem Sithiensem, Rodulfum, Richuinum, aliosque ad Francos & Aquitanos mitti curavit.

VIII. Æneæ episcopi Parisiensis electio.

(*b*) Lup. ep. 98.

(*c*) Id. ep. 99.

(*d*) Hincm. de præd. c. 21.

Peregrina res, sed memoriâ digna hoc tempore accidisse traditur de Frotmundo nobilissimo viro inter Francos, cujus majores palatii primores & proceres erant in regno Lotharii. Hic, cùm post mortem patris hæreditatem eum duobus fratribus suis divisisset, exclamavit eorum patruus, presbyter honorabilis, qui in palatio regis præcellebat. Res eò devenit, ut fratres simul, irritatis animis, patruum interfecerint. Sed mox exsecrandi sceleris pœnitens Frotmundus fratribus itidem eumdem animum inspiravit, omnesque unà petreaerunt ad palatium, a rege & episcopis consilium quæsituri, quo pacto hanc noxam eapiarent. Mox convocatis episcopis visum est, ut illi, ferreis catenis brachia & lumbos constricti, loca sancta in cinere ac cilicio circumirent, quousque Deus eorum pœnitentiæ modum imponeret. Inde illi jussis obedientes, Romam per-

IX. Pœnitentiæ publicæ exemplum.

ANN. CHR. 856.

gere limina, terere ſanctorum Apoſtolorum, ac tumulos beatorum martyrum, quos urbs illa innumeros habet. Poſt multos dies, acceptis a pontifice litteris (is tum Benedictus erat) Jeruſalem tendunt; inde in Ægyptum, ubi per duos annos monaſteria & cœnobia ejus regionis, ſanctorumque agmina monachorum viſitarunt. Hinc delati in Africam, ſe conferunt ad ſepulcrum ſancti Cypriani epiſcopi & martyris, *qui ſecundo milliario ab urbe Carthaginenſi requieſcit juxta mare, ubi multæ virtutes & multa miracula a Domino ſæpius oſtenduntur*. Tum Romam denuo reverſi, afflicti & macerati, multis precibus a ſancto Petro apoſtolo indulgentiam peccatorum petunt: verùm, cùm nec ſic eorum vincula ſolverentur, conſilio Benedicti papæ iterum ultra mare ad ſepulcrum Domini, aliaque loca ſancta peregrinantur. Luſtratâ demum universâ regione orientali, quarto anno Romam reverterunt; indeque, poſt multas preces, Italiam, totamque Burgundiam & Aquitaniæ regionem & partes Neuſtriæ peragrant, tandemque in minorem Britanniam accedunt, quam etiam omnino perluſtrant. Hos apud Redonam civitatem hoſpitio excepit Electramnus epiſcopus, qui eis omnia neceſſaria liberaliter ſuppeditavit. Illic Frotmundi frater natu-major defunctus eſt, humatuſque honorificè *ab epiſcopo & a clero ſancti Melanii*, quod monaſterium eſt noſtri Ordinis in ſuburbio Redonenſi; cujus monaſterii cœtus monachorum cleri nomine, non ſine exemplo, appellabatur. Poſtea Frotmundo viſum eſt adire ad ſanctum locum Rothonenſem, ut ſancti Marcellini papæ & martyris reliquias ibidem veneraretur. Exceptus enim gaudio a monachis, cùm per ſeptem dies precibus inſtitiſſet, rurſus Romam cogitat: at ſancti Marcellini oraculo revocatus ab itinere, tandem tempore nocturnarum vigiliarum, ejus vincula ſancti Marcellini reſoluta meritis, ingentem ſonitum in terram jacta ediderunt; quo audito, monachi concurrere, Deo gratias agere, Frotmundi vulnera ligare faſciolis, & benignè recreare. Poſt tres dies ille cœptum iter Romam proſecutus, tandem, expiato facinore, feliciter ex hoc mundo migravit. Hæc ex libro ſecundo de geſtis ſanctorum Rothonenſium (*a*).

(*a*) *V. lib. 34. n. 16.*

Mirum non immeritò videri poſſit, quòd tam grave facinus tam levi pœnâ expiatum ſit, immo etiam matricidæ facinus, ut in conſequentibus videbimus. Sed hi erant illorum temporum mores, quibus pro homicidio non rarò imponebatur pecuniaria tantùm multa, quam vulgus *weregildum* appellabat, maximè cùm rei ad ſanctorum baſilicas confugiſſent. Huc ſpectant Eginhardi epiſtolæ duæ: una XVIII. in qua Eginhardus pro duobus ſervis, quorum frater ſocium ſuum occiderat, moxque ad limina ſanctorum Petri & Marcellini confugerat, Marchradum vicedominum rogat, *ut eis liceat ſolvere illum weregildum pro fratre ſuo, & at ei membra perdonentur*. Altera epiſtola XXV. ejuſdem eſt argumenti. Itaque confugiendo ad regem & epiſcopos, atque etiam ad ſanctorum baſilicas paſſim obtinebatur pœnæ remiſſio, quæ vel circulorum ferreorum nexu, vel pecuniariâ illâ multâ redimebatur.

X. S. Martiali facta donatio.

Caroli junioris anni regni.

Ineunte hoc anno Gulgo quidam, nobilis Lemovix, Frodini & Wiſianæ filius, Miliacum villam pagi Petragoricl, ſimul cum eccleſia ſanctæ Radegundis ibidem exſtincta, Abboni abbati ſancti Martialis conceſſit pro anima progenitorum ſuorum atque Arnaldi germani ſui, *ad ſtipendia monachorum augendum in qualicumque cœnobio abbas ipſe elegerit*, eo pacto, ut ipſe hanc villam uſu fructuario ad vitam retineret, pro cenſu ſolidos quinque pridie kalendas Julii, qui dies ſancti Martialis primi epiſcopi Lemovicenſis cultui dicatus eſt, monachis quotannis redditurus. *Datum menſe Januario, anno primo regni domni noſtri Karoli regis Aquitanorum*, ſcilicet junioris, Caroli Calvi filii, quem Aquitani in urbe Lemovicum medio menſe Octobri anni ſuperioris regem conſtituiſſe, unctoque per Pontificem ejus urbis coronam regni impoſuiſſe, ſceptrumque tradidiſſe memorantur in annalibus Bertinianis. Eumdem calculum habet inſtrumentum, quod mox ſubjiciemus. Abbo iſte, cujus mentio in charta ſuperiori, abbas ſale ſancti Martialis ſecundus, ſucceſſor Dodonis primi ejus loci abbatis ab introductione monachorum. Porro prædicta villa ab eodem Abbone attributa fuit Palnarenſi apud Petrocorios monaſterio, de quo non ſemel a nobis facta mentio eſt in tomo ſuperiori.

XI. S. Sulpicii item donatio facta.

Iiſdem anno ac menſe Acfredus quidam, & Gliratdus ejus frater, villam ſuam Falgetolas, ſitam in pago Bituricenſi, in vicaria Ulnacenſi, contulere Navenſi apud Bituricas monaſterio, cui tunc Maebertus abbas præerat, ſucceſſor Ebrardi anno ſuperiore laudati. Magnum eo loci tunc fuiſſe monachorum numerum probat ipſius chartæ inſcriptio, quæ ſic habet: *Sanctæ ac venerantiſſimæ ſancti Sulpicii monaſterio, quod eſt conſtructum in pago Bituries ſuper fluvium Avera, ubi pretioſiſſimum corpus ipſius requieſcit, & venerabilis abbas Maebertus mo-*

nam

mam turbam monachorum regere videtur. Hæc donatio *a venerabili Rodulfo Bituricensium archiepiscopo*, aliisque nobilibus viris confirmata & subscripta est. *Facta donatio ista mense Januario, anno primo regnante Karolo rege*: quod de Carolo Juniore interpretandum esse vel ea eo patet, quòd Rodulfus sedem Bituricensem nondum obtinuerat anno primo Caroli-Calvi. ANN. CHR. 856.

XII. Cormaricensium cella Petrucius (*) *l' Ludre.*

Misso insequente Audacher seu Odacer abbas & fratres Cormaricenses duobus fratribus germanis genere præcipuis, Miloni atque Guichardo, concedunt res quasdam, quas quidam Guarinus sancto Paulo apostolo, ejus loci patrono, jure legali olim tradiderat, sitas in pago Turonico, in vicaria Dolensi, loco, qui dicitur Petrucius, super fluvium Agneris (*), eo scilicet pacto, ut ipsas res in eleemosynam sui, eorumque patroni olim præsulis Amalrici, ac in utilitatem sancti Pauli ecclesiæ amplificare, & in melius excolere studerent. Instrumenti subscriptiones & notæ chronicæ sic habent: *Audacher abba hoc decretum a me factum relegi & subscripsi. Ivo monachus & diaconus recognovit. Datum in mense Maio, anno* XVI. *regnante Karolo rege. Adalardus monachus atque indignus presbyter signavit*. Nunc Petreuis (*) cella est monasterii Cormaricensi, haud procul a Lochiis oppido, ad Agnerem fluvium. (*) Perruche.

XIII. Caroli diploma pro Cella Trecensi.

Apud Trecas versabatur initio hujus anni Carolus, eùm villam quamdam (*a*) de comitatu & dominio Trecassinæ urbis præcepit restitui monasterio, quod est in suburbio ejusdem urbis, vocatumque Cella-Bobini, constructum in honore sancti Petri apostolorum principis, cui Haldebingus venerabilis abbas tum præerat, ea longo tempore tunc posita sub tuitione & mundeburdo comitis prædictæ civitatis. Hæc villa Silvaiacus vocatur, sive de Virtutibus, sita in pago Tornodorensi, jam dudum eidem monasterio, quoniam pauperrimum erat, concessa: quæ nuper ab Aledranno comite per vim ac violentiam eidem loco abstracta fuerat; quam villam prædicto monasterio, seu sanctis fratribus ibidem Deo famulantibus, idem princeps ita restitui jubet, ut neque comes, neque judicialis potestas quicquam ea illa minuere aut detrahere conetur. *Data* XV. *idus Januarii, indictione* XV. *anno decimo-nono regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Cella-Bobini*. In hoc diplomate, ut in aliis (*b*) jam relatis, anni regni Caroli computantur ab eo tempore, quo rex Neustriæ a patre constitutus est: quod factum mense Septembri anni octingentesimi trigesimi-septimi. Hic est Haldebingus seu Aldebingus abbas, a quo Cellense monasterium instauratum fuisse superiùs (*c*) vidimus. (*a*) *Comozzi fol.* 20. & *seqq.* (*b*) *Lib.* 34. *n.* 76. & *seqq.* (*c*) *ibid. n.* 111.

XIV. Aliud pro Dervo.

Idem etiam calculus in alio restitutionis diplomate, quod idem Carolus Ingelheim Pontione palatio edidit pro sancti Petri monasterio, quod vocatur Dervus, cui tunc præerat Wisaudus, quem carissimum sibi abbatem & ministerialem vocat: cujus rogatu res quasdam, eidem loco per violentiam abstractas, restituit, aliasque munificâ largitione donat. Quæ restituuntur, sitæ sunt in pago Pertensi, in loco, qui dicitur Pontunus (*): quæ verò donantur, in pago Breonensi, in villa, quæ dicitur Gerulvillare; & in loco, qui dicitur Sanctus-Brictius; quæ omnia tradit jam dicto sacro cœnobio, sanctisque fratribus ibidem Domino famulantibus, ad supplendos suos, suorumque necessarios usus. *Data* VIII. *idus Maii, indictione* IV. *anno* XIX. *regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Pontione palatio*. Wisaudus abbas successerat Parduio Laudunensi episcopo & rectori Dervensis monasterii, qui haud scio an hoc anno jam decesserat, an Carolus, qui pro arbitrio suo abbatias modò his, modò illis tradebat, vel auferebat, Dervensem Pardulo ante obitum ademerit, ot eam Wisaudo ministeriali suo tribueret. (*) f. Pontio-nis.

XV. Lotharii diploma pro Gregoriano monasterio.

Ad regnum Lotharii pertinebat sancti Gregorii in Alsatia monasterium, cui ad id tempus præerat Bertholdus abbas, non semel jam a nobis laudatus. Hic a Lothario rege obtinuit confirmationem regiæ defensionis & liberæ electionis, ab avo & genitore ipsius Lotharii olim eidem loco indultæ. *Data idibus Februarii, anno Christo propitio regni domni HLotharii glorioſi regis primo, indictione quartâ. Actum Aquisgrani palatio regis*: quod diploma HRodmundus notarius recognovit.

Ludovici præcepta pro Wissenburgensi, & parthenone Argentoratensi.

Duo eodem anno præcepta edita sunt a Ludovico rege, unum pro Wissenburgensi, alterum pro Argentoratensi sancti Stephani monasterio. Primum obtinuit venerabilis abbas, regisque fidelis Grimoldus, eoque confirmata est donatio Calidarum-aquarum, *qua Balnei dicuntur*, a Dagoberto rege olim facta monasterio Wissenburgensi, quod est constructum in honore sancti Petri: cui tum Ratfridus abbas præerat, cùm hæc donatio facta est eorumdem Balneorum, quæ a Ludovico rege vasallis quibusdam concessa fuerant. *Data* XV. *kalendas Junii, anno regni domni Ludovici* XXIII. *Actum Frankenfort palatio regio*. Witka-

ANN. CHR. 856.

tkarius cancellarius ad vicem Karoli archiepiſcopi recognovit. His chronicis notis nonnemo temerè adjecit annum ab Incarnatione DCCCLXXI. qui ſeptimus erat a morte Caroli archiepiſcopi Moguntini & archicancellarii, ad cujus vicem Witkarius cancellarius ſeu notarius hoc diploma recognovit.

Alterum præceptum eſt regiæ immunitatis ac iuiſtonis: cui obtinendo *nobilis atque venerabilis ſanctimonialis abbatiſſa* Baſilla ſancti Stephani, infra muros Argentoratenſes, Ludovico regi anteceſſorum ſuorum regum & imperatorum privilegia exhibuit: quo pacto ſcilicet idem locus a Childerico rege immunitate primùm donatus, & a Pippino majore domûs locupletatus; deiu ex munificentia Lotharii *imperatoris primi* & conjugis Irmiugardis ditatus fuerit; ac demum etiam auctoritate munitus HLudewici bonæ memoriæ piiſſimi auguſti, qui locum jam dictum beati Stephani, *& congregationi canonicorum quatuor ſacerdotum & ſanctimonialium triginta cum neceſſariis miniſtris dedicatum*, ſub ſua defenſione acceperat: quæ omnia rex Ludovicus rata habet, *ſalvo per omnia honore ſui ſancti præſulis. Data pridie idus Septembris, anno Chriſto propitio vigeſimo-tertio domni HLodewici ſereniſſimi regis in Alſatia, indictione* IV. *Actum Strazburc palatio regio. Otgarius ad vicem Grimoldi archicancellarii recognovit.* Ita ſcriptum legimus in exemplari, quod nobis pro authentico non habetur. Editum eſt integrum a Guillimanno, & poſt eum a Conringio: ſed apud utrumque Ludovici annus XXII. poſitus pro vicesimo-tertio, qui non compendioſis numericis notis, ſed integris litteris in exemplari adſcriptus legitur, vitioſo ſigillo appoſito. Non placet Lotharii *imperatoris primi* elogium, nec Ludovici regis in *Alſatia* appoſita notatio, ubi *in orientali Francia* ſcribi debuerat.

XVI. S. Zachariæ monaſterio data a Benedicto reliquiæ. (a) *Ital. ſac. to. 5. c. 1170.*

Benedictus pontifex a factioſis exagitatus, qui Anaſtaſium antipapam fovebant, Venetias ſe contuliſſe, & a duce incredibili humanitate exceptus fuiſſe (*a*) dicitur. Cùm in ea urbe verſaretur, monaſteriom ſancti Zachariæ inviſit, ab Agnete abbatiſſa invitatus & ab ejus loci ſanctimonialibus, quæ tunc religioſiſſimam vitam ducebant. Rebus compoſitis, Romam reverſus pontifex corpora ſanctorum Panctarii martyris atque Sabinæ virginis iiſdem dono miſit, quæ Venetias advecta, in prædicto monaſterio cum ſummo honore ac reverentia debita collocata ſunt, ut Daudulus teſtatur.

XVII. Amalbergæ Brixienſi abbatiſſæ Giſla ſuccedit. (b) *Bull. Caſin. to. 2. p. 218.* (c) *ibid.*

Monaſterium novum ſancti Salvatoris & ſanctæ Juliæ apud Brixiam Italiæ civitatem adminiſtrabat, adhuc iuitio hujus anni Amalberga abbatiſſa. Id patet ex diplomate (*b*) Ludovici ſecundi imperatoris, qui ad preces Giſlæ dilectæ ſororis ſuæ, & Amalbergæ monaſterii novi venerabilis abbatiſſæ, bona cujuſdam Ermenaldi earum *commendati* confirmavit pridie idus Maii, anno imperii Ludovici in Italia ſeptimo, indictione IV. Actum Brixia civitate, in monaſterio-novo. Verùm poſt quinque abhinc dies eadem Giſla imperatorem (*c*) adiit eidemque ſignificavit, quo pacto domnus ac genitor ſuus, bonæ memoriæ Hlotharius auguſtus idem monaſterium diebus vitæ ſuæ ipſi obtinendum commiſiſſet, ut juxta regulam & ioſtitutionem ſancti Benedicti illud cum aliis monaſteriis, xenodochiis ac villis eis ſubjectis, gubernaret, teneret, ac diſponeret; quod a Ludovico fratre confirmari petiit, obtinuitque. *Data* XIV. *kalendas Janii, anno, Chriſto propitio, imperii domni HLudovici glorioſiſſimi auguſti in Italia* VII. *indictione* IV. *Actum Brixia civitate, monaſterio-novo.* Hoc diploma Plato notarius recognovit; illud Werimboldus notarius, uterque ad vicem Druſtemiri.

XVIII. Baſſacius abbati Caſinati ſuffectus Bertarius.

Paullo ante Baſſacius Caſinenſis abbas, poſt regiminis annos octodecim, humanis rebus exemtus eſt, videlicet XVI. kalendas Aprilis, & juxta eccleſiam ſancti Benedicti, in ipſo capitulo fratrum honorificè humatus. In ejus locum Caſinates Bertarium ejus diſcipulum ſubrogarunt, virum ſanctum & litteris inſignem. Hic pericula monaſterio imminentia reformidans, monaſterium ſuperius muris, turribuſque firmiſſimis in modum caſtelli munivit, atque oppidum ad crepidinem montis circa monaſterium Salvatoris inſtituit: quod ſancti Benedicti civitatem vocavit, a poſteris ſancti Germani vocabulo inſignitum. Multa eccleſiæ ornamenta ab hoc abbate conceſſa: evangeliorum codex auro ac gemmis adornatus, calix aureus, aliaque id genus non pauca. Nec inanis fuit ejus eruditio, quam relictæ ab eo lucubrationes, tractatus, ſermones, verſus de ſancto Benedicto, aliique teſtantur. Eidem etiam tribuitur a Leone Marſicano ac Petro diacono *liber antiquitatum*, de quibuſdam locis ſcripturæ in ſpeciem pugnantibus: quod rectiùs Juliano epiſcopo tribuit Felix Toletanus in appendice ad librum Iſidori de viris illuſtribus. Leoni & Petro ſucum fecit diſtichon eidem opuſculo adſcriptum in codice Caſinenſi, quem Bertarius tantùm deſcribi curavit.

Bertarius, Chriſti fultus juvamine ſanctus
Presbyter, hunc librum condere juſſit amans.

Ex-

Extant in Casinate bibliotheca veteres monasterii ritus recepti sub Bertario abbate, in quibus jejunia ecclesiastica aestatis tempore ad nonam, alio tempore ad vesperam usque protenduntur, quæ in primi voluminis appendice (*a*) retulimus. Variæ donationes Casinatibus Bertario abbate factæ leguntur in chronico Casinensi (*b*): ubi (*c*) Hilarius diaconus & monachus hujus monasterii in ecclesia Teanensi post Lupum seu Lupoaldum episcopum ordinatus perhibetur. Non omittendum id, quod hoc loco scribit ignotus Casinensis de bonæ memoriæ Aloara, conjuge Landonis comitis Capuani, quæ una cum Sotano medico ita Casinatibus benefica erat, ut toto mense Maio stipendiis collatis fratres aleret. Paullo post idem auctor tradit, a Landone comite juvante, ancillarum Dei monasterium Teani conditum fuisse.

ANN. CHR. 856.
(*a*) *Annal. Bened. tom. 2. p. 704.*
(*b*) *Chron. Casin. libr. 1. c. 34.*
(*c*) *c. 33.*

In Asturiis post mortem Fatalis episcopi & abbatis, cùm Samonense monasterium ruinæ proximum esset, illud instaurandum aggressus est Ofilo abbas, favente Ordonio rege, qui locum ei ad habitandum concessit. Is Maurorum persecutionem fugiens, e Cordubensi provincia in Asturias seu Galliciam se receperat cum Vincentio presbytero & Maria sanctimoniali, quidquid supellectilis & librorum potuerant, secum asportantes. Eorum sortem miseratus Ordonius, Samonense monasterium eis renovandum concessit; tantaque fuit Ofilonis apud regem æstimatio, ut vicinorum monasteriorum ac presbyterorum curam ei commiserit, statuto hac de re edito, cujus hæc verba sunt: *Ordinamus tibi de calendis in calendas facias collationes per omnia ipsa monasteria in circuitu illa, & provide vitam illorum, & ipsas collationes regulariter perage*; & infra: *Ut omnes sacerdotes, qui per monasteria vel in ipsa circuitu sunt, ad vestram veniant collationem, vel consilio, vel licentiâ tibi persolvimus, ut habeat potestatem stirpare vitia, & ipsos sacerdotes regulariter regere*; quæ quidem satis probant, Ofilonem virum fuisse primum juxta & eruditum. Ejusmodi collationes jam præscripserat sanctus Fructuosus in regula communi. Non diu post Ofilonem integrum stetit Samonense monasterium, quod Ordonii secundi principatûs anno tertio instauratum est.

XIX. Ofilo abbas Samonensis.

Collationes presbyterorum in monasteriis.

ANNUO insequente versatiles & mobiles Aquitani jam a Carolo juniore deficiunt ad Pipinum, qui, Danis seu Normannis sibi adjunctis, Pictavos, aliaque Aquitaniæ loca devastat. Interim Normanni ab Oscello insula Sequanæ supra Rotomagum, ubi præsidium exstruxerant, iterum effusi, v. kalendas Januarias Lutetiam-Parisiorum invadunt, sacra & profana omnia diripiunt, basilicam sancti Petri seu sanctæ Genovefæ incendunt, cæteraque omnes, *præter domum sancti Stephani*, id est cathedralem ecclesiam, præterque basilicam sanctorum Vincentii et Germani, & Dionysianam; qu bus redimendis multa solidorum summa soluta est, ea nunalibus Bertinianis. De hac funestissima clade agens Adrevaldus (*d*) noster: *Quid Lutecia*, inquit, *Parisiorum nobile caput, resplendens quondam gloriâ, opibus, fertilitate soli, incolarum quietissimâ pace, quam non immeritò regum divitias, temporum dixere populorum? Num magis ambustor civeros, quàm urbem nobilem potes eam cernere?* Verùm quod ille paucis, eadem fusius prosequitur Aimoinus Prætensis monachus, & ipse testis oculatus, in libro secundo de miraculis sancti Germani Parisiorum episcopi, cujus corpus iterum Cumbas, tum in vicum Senonensis pagi Acmantum; inde in villam Novigentum-Attaldi ad Matronam, quæ ejus possessiones erant, tunc deportatum est. Sic verò Aimoinus de illa Parisiorum clade. *Reliquebantur ergo*, inquit, *omnia in circuitu vicina monasteria, ne illorum sævitiâ impositis ignibus cremarentur; studebantque præter ea vicissim equis, quatenus aliquos nobilium, gratiâ pecuniæ, capere possent. Unde, veluti ex nutissimi vitæ domni HLudovvici abbatis redemptione, non modicum & incomparabile acquirebant lucri negotium.* Parisinos nihil tale cogitantes comprehensos fuisse tradit idem auctor, aitque barbaros monasterium sancti Germani ipso paschalis festivitatis die, quod jam ante annos decem fecerant, invasisse; ubi fratres vigiliis, qui ipsum monasterium custodirent, sestiterant, cæteris cum sancti Patroni sui corpore aliò profectis. Itaque, vigiliis illis monachis *orto jam crepusculo paschalis sacrosanctæ festivitatis officium celebrantibus*, adsunt Normanni, qui parasceves die equis ascensis iter arripuerant, ut ocius venirent. Hos tamen quidam e nostris, consensis itidem equis, eorum adventum nuntiaturi prævenerant: verùm, fratribus ad tale nuntium incredulis, divinisque laudes nihilò secius prosequentibus, barbari confestim supervenium, fratresque in ecclesia psallentes circumstiterunt. Mox clausæ in eorum oculis ecclesiæ fores; fratresque alii in latibula & in puteos se abscondere; alii, ante ejusdem hostium gladios, quasi illi divinitus occæcati assent, illæsi transierunt; tantùm præmuntii, & quidam in circuitu & in medio monasterii ex familiaribus interfecti, cum uno e fratribus, qui in equi cursu salutem pofac-

ANN. CHR. 857.

XX. Parisiorum clades a Normannis.

(*d*) *Adrevald. monach. S. Bened. c. 33.*

ANN. CHR. 857.

faerat. Omnibus ſic diſſipatis, eccleſiam ac monaſterium diripiunt prædones, ac cellario fratrum ignem ſupponunt, ipſis recedentibus mox extinctum a fratribus, qui in latibula confugerant, & ab oppidanis.

XXI. Radberti hac de re lamentatio. (a) *Paſchaſ. 1506. & ſeqq.*

Funeſtam hanc cladem luget Paſchaſius (*a*) Radbertus libro quarto in Lamentationes Jeremiæ. *Quis unquam*, ait, *crederet, vel quis unquam cogitare potuiſſet quòd accidere tale aliquid potuiſſet in noſtris partibus, quod tranſcurſo tempore omnes accidiſſe conſpeximus, doluimus ac deflevimus, & valde pertimuimus; unde & adhuc hodie non minùs pertimeſcimus, ut paratæ diverſis admodum collectæ ex familiis, Pariſiorum attingerent fines, eccleſiaſque Chriſti hinc inde igne cremarent circa litus? Quis unquam, quæſo, crederet, quòd latrones promiſcua gentis unquam talia auderent? vel quis æſtimare potuiſſet, quòd tam glorioſum regnum, tamque munitum & latiſſimum, tam populoſum & firmiſſimum, talium hominum humiliari vel fadari ſordibus deberet? Fateor enim, quòd nullus eu regibus terræ iſta cogitaret, neque ullus habitator noſtri orbis audire potuiſſet, quòd Pariſium noſtrum hoſtis intraret.* Id porro idem Paſchaſius ait accidiſſe propter peccata populi, propter iniquitates ſacerdotum & principum, qui tamen ad pœnitentiæ lamenta non confugiebant. *Ergo*, inquit, *defecit gladius barbarorum, evaginatus ex vagina Domini; & nos, miſeri, torpentes vivimus inter tam immania barbarorum mala, inter tam crudelium civium bella, inter diripientium prædas, inter ſeditiones & fraudes: ſed quotidie ad majora exardeſcimus ſcelerum mala.* Hinc patet, poſt hanc cladem ſcriptam fuiſſe a Paſchaſio expoſitionem in Threnos, quam quinque libris *Seni Odilmanno Severo*, conſodali ſuo, nuncupavit, *multo longoque*, at ipſe ait, *confectus ſenio*: ut vel ſic animum emolliret ad gemitus & lacrymas, quibus ante actæ vitæ peccata diluceret. Fortè hic Severus unus eſt ex interlocutoribus, quem Paſchaſius adhibet in libro primo de epitaphio Arſenii ſeu Wallæ, qui jam mortuus erat, cùm ſecundum librum aggreſſus eſt Paſchaſius, ut initio libri ſecundi reſtatur: atque adeò hic liber ſcriptus eſt poſt libros quinque in Threnos, quos eidem Severo, ſi tamen idem eſſe cenſeatur, inſcripſit.

XXII. Turones & Carnutæ a Nortmannis infeſtati. (*) *Bleir.* (*) *L' Eure.*

Conſimilem ſtragem edidit ex parte Ligeris alia turma Nortmannorum, qui Turones & circumjacentia loca uſque ad Bliſum (*) caſtrum deprædati ſunt. Iidem ad urbem uſque Carnutum progreſſi, oppido capto, exſiſque aut fugatis oppidanis, ingentem urbi vaſtitatem intulerunt. Iuter hæc Frotbaldus epiſcopus, inſequentibus Danis, pedibus fugiens, dum fluvium Auduram (*) natando trajicere conatur, aquis interceptus perit. Ita ſcribit annaliſta Bertinianus ad hunc annum, præferendus fortè necrologio Carnutenſi, in quo id factum dicitur anno inſequenti: quo anno *a paganis Sequanenſibus* magna cædes Carnotis facta legitur: interemti Frotboldus epiſcopus, Stephanus presbyter, Titulfus presbyter & monachus, aliique permulti. Tunc ſine dubio ſuprema vaſtitas impoſita eſt ſuburbano Sancti Petri monaſterio, quod Elias pſeudepiſcopus jam ante aliquot annos magna ex parte diripuerat, ut ſuperiùs (*b*) vidimus. Veri ſimile eſt, Titulfum ejus loci monachum fuiſſe, aut certè proximi cœnobii S. Carauni, ſi non Bonæ-vallenſis. Quamquam ſarta in ſolitudinem ab Elia redactum jam erat ſancti Petri monaſterium, cujus cœnobitæ ad ſancti Germani cœnobium Autiſiodorenſe commigraverant. Reverſi poſtliminio monachi, oratorium ſancti Benedicti inſederunt: quorum inopiam Giſlebertus præſul relevare pro virili ſategit: ac, perſeverante miſeriâ, locus ad paucos redactus clericos, dein ab Aganone epiſcopo auctus, demum a Ragenfredo antiſtite in priſtinum reſtitutus eſt monaſticum ſtatum, in quo hactenus feliciter perſtitit.

(*b*) *lib. 31. n. 12.*

S. Petri monaſterii ſtatus.

XXIII. Sanctorum tranſlationes. (*) *Cenau.*

Tunc ipſis ſanctis a facie furentium paganorum ſedes mutare neceſſe fuit: quod de ſancto Germano Pariſiorum epiſcopo factum mox vidimus. Idem de ſanctis Maglorio epiſcopo, ac de ſancto Filiberto abbate accidit: quorum alter in monaſterium Leonenſe, dein Pariſios; alter Conaldum (*) tranſlatus, qui locus eſt in pago Andecavenſi ad fluvium Ligerim, quem Carolus Hereuſibus monachis ad refugium conceſſerat, antequam urbs Andecavorum a barbaris caperetur. Perſtiterat ad id tempus ſancti Filiberti corpus ad ſolatium accolarum in monaſterio Deenſi, licèt a Nortmannis incenſo. Verùm Herenſes palabundi, tanto patrono ſe orbatos eſſe non ferentes, primùm hoc anno illud Conaldum ſecum detulerunt; dein Meſciacam, quæ villa eſt pagi Pictavenſis, Hetenſibus a Carolo rege conceſſa. Quàm diu illic ſubſtiterint, incertum. Eiſdem palabandis poſt aliquot annos idem princeps abbatiolam ſancti Porciani conſulit, ac demum abbatiam ſancti Valeriani apud Trenorchium, ubi deinceps conſtiterunt.

XXIV. Hetibalda epiſcopo Autiſiodorenſi ſuccedit Abbo abbas.

Hunc annum non videtur prætergreſſus Hetibaldus Autiſiodorenſis antiſtes, qui annos triginta-tres eam eccleſiam rexiſſe traditur, mortuus VII. kalendas Maias, atque, ut ipſe petierat, ſepultus honorificè in baſilica ſancti Germani, cujus altare vivens argenteâ tabulâ decoraverat, calice argenteo eidem conceſſo. Hunc ex-

ce-

cepit Abbo ejus frater, & abbas ſancti Germani regulatis, cui Hincmarus Remorum pontifex ſcripſit (*a*) *pro Heribaldo præſule defuncto, qui cuidam fratri apparens, admonuit de eleemoſyna & oblationibus pro ſe offerendis.* Idem in poſteriori opere (*b*) contra Gotheſcalcum, quod anno ejus ſæculi quinquageſimo-nono ab ipſo compoſitam eſt, Heriboldum *venerandæ memoriæ* appellat. Ejus commemoratio in necrologio eccleſiæ Autiſiodorenſis haberur in hæc verba ad ſeptimum kalendas Maii: *Obiit dominus Eribaldus epiſcopus, qui dedit, ad veſtimenta fratrum*, id eſt canonicorum, *emenda Condidam villam cum ſuis appendiciis, & abbatiolam ſancti Remigii cum vineis, corticano videlicet & plantis; & ad ſtipendia ipſorum dimidium Maximiacum, hoc eſt manſos* XXI. Nihil de eo in martyrologio ejus eccleſiæ ab annis ſexcentis ſcripto, cui ad dies ſingulos necrologium inſertum eſt. Ejus corpus caſulâ involutum e tumulo levatum ab illuſtriſſimo Dominico Seguetio epiſcopo anno MDCXXXVI. Abboni ejus fratri ac ſucceſſori duos tantùm epiſcopatûs annos cum menſibus decem tribuit hiſtoria epiſcoporum Autiſiodorenſium apud Labbeam: ubi mortuus dicitur III. nonas Decembris, atque in eccleſia ſancti Germani honorificè humatus: quo die in necrologio nadum ejus nomen legitur. In detectione ſepulcrorum ab eodem Dominico facta inventum eſt unum Abbonis creditum, in quo jacebat *corpus cilicio indutum, ſuperpoſito habitu monachali, quem nunc floccum vocant*. Abboni ſuffectus eſt in epiſcopatu Chriſtianus, non confundendus cum ejus nominis abbate ſancti Germani, quem principatu Ludovici Pii floruiſſe (*c*) vidimus.

ANN. CHR. 857.

(*a*) *Frod. lib.* 3. *c.* 21.

(*b*) *Hincm. to.* 2. *Miſcel. pag.* 299.

(*c*) *Lib.* 31. *n.* 30.

Quis in regimine monaſterii ſancti Germani Abboni ſucceſſerit, non facilè dixerim. In vulgatis indiciibus ei ſubſtituitur Hugo filius Conradi comitis, quem etiam ejus loci abbatem fuiſſe recentiores exiſtimant. Benefactorem agnoſco, non abbatem. Si conjecturis indulgere licet, erediderim Abbonem cum epiſcopatu retinuiſſe monaſterii regimen, qui mos tunc erat haud infrequens in abbatibus regulatibus, ad epiſcopalem dignitatem aſſumtis; eoque mortuo, abbatiam ceſſiſſe Lothario Caroli regis filio, poſt quem Hugo Conradi filius eam obtinuerit.

XXV. S. Germani abbates.

Ad hunc annum pervenit Einardus ſeu Eginardus abbas Foſſatenſis, ut patet ex litteris tabularii ejus monaſterii, quibus a Carolo rege confirmarut permutatio facta inter Hermentrudem reginam & Einardum abbatem, datis XVII. kalendas Januarias, Caroli regis decimo-octavo. Einardo ſucceſſiſſe videtur Godefredus, *& ordine, dignitate, & perfectioris vitæ ſanctitate venerandus abbas Foſſatenſis monaſterii, qui prolixiori tempore ſub regimine ſanctæ recordationis Theodradi in eodem degnit cœnobio*, ut loquitur Odo abbas in libro de everſione & reſtauratione monaſterii Glannafolienſis. Godefredo abbati & monaſterio Foſſarenſi tex Carolus quamdam poſſeſſiunculam in pago Remenſi refugii causâ propter Nortmannorum perſecutionem donaſſe dicitur in libello de vita Burchardi comitis: ubi corpus ſancti Mauri *multis annis* conſervatum fuit. Hæc poſſeſſio non alia eſt quàm Fioriacus in agro Remenſi, notatus in polyptycho Foſſatenſi, edito in appendice capitularium. Quamquam quo tempore ſancti Mauri corpus illic conſervatum fuerit, necdum nobis compertum. Godefredo dein ſucceſſit Odo, ſcriptor tranſlationis & miraculorum ſancti Mauri, inferiùs commemorandus.

XXVI. Foſſatenſes abbates.

Apud Cadurcos Figiacenſem abbatiam cum Conchenſi per id tempus regebat Girardus, cognomento Regularis: poſt quem Radulfus, ejuſdem loci monachus, curam paſtoralem in utroque monaſterio accepit, qui Caroli regis decimo-ſeptimo anno miniſterium ſunm impleviſſe, ſepultuſque Figiaci quieſcere traditur. Hic *de honore ſeu* facultatibus Figiacenſis monaſterii tantum diſtraxiſſe invenitur, ut uni ſoli, ſcilicet *ſeniori* ſeu domino Calmontenſi, ſexaginta eccleſias cum quingentis manſis tradiderit, eâ tantùm conditione, ut ex eis nulli alteri loco donationem faceret; &, cùm exigeret neceſſitas, abſque alio ſtipendio, abbatis ſuorumque bella præliaretur. Radulfo ſucceſſit in atroque regimine Adalardus, qui deſcribendorum librorum ſtudioſiſſimus fuit, ut multa volumina teſtantur, quorum initio ac fini ejus nomen adſcriptum erat. Hunc ſecutus eſt Geraldus, ſub quo Conchenſis abbatia diviſa eſt a Figiacenſi. Hæc ex anonymi hiſtoria (*d*) Figiacenſi: cui non omnino tuta fides, ubi ait, eumdem tunc Conchenſis monaſterii, qui Figiacenſis erat, abbatem exſtitiſſe. Conſtat quippe ex Aimoino in libello de ſancti Vincentii tranſlatione, cujus ſummam (*e*) ſuperiùs retulimus, Blandinum apud Conkirtas ſeu Conchas abbatem fuiſſe anno ejus ſæculi quinquageſimo-quinto, quo de hac tranſlatione agi cœptum eſt.

XXVII. Figiacenſes ſeu item & Conchenſes.

(*d*) *Baluz. to.* 2. *Miſcel. pag.* 299.

(*e*) *Lib.* 34. *n.* 93.

In regno Lotharii enorme ſcandalum hoc anno cœpit oriri ex divortio Lotharii regis a Thietbega uxore: quâ repudiatâ, ille concubinis, in primis Waldradæ adhæſit, quæſito colore ex falſo crimine Thietbergæ, quaſi hæc flagitium olim ab Hucberto fratre paſſa fuiſſet. Nec defuere poſtea epiſcopi, qui regiæ libidini &

XXVIII. Lotharii regis divortium ab uxore.

ANN. CHR. 817. Guntarius Bremenſis metropolit erectioni ægrè conſentit.

inſanis amoribus affentarentur: in quibus primas tenuere Guntarius Colonienſis, & Teutgaudus Trevirenſis metropolitani. Paullo ante hunc annum Guntarius Colonienſi impoſitus eſt cathedræ, quæ vacua erat ante annos decem, cùm Bremenſis eccleſia ejus ſuffraganea in metropolim erigeretur, uniretur que cum Hammaburgenſi in gratiam Anſcharii epiſcopi: in cujus actis *diuturna* hæc vacatio faiſſe dicitur. Ordinato demum in illa metropoli Guntario, Anſcharius apud eum ſatis egit, ut hanc erectionem auctoritate ſuâ confirmaret: cui primùm ille conſenſum denegavit. Agitata dein hæc cauſa hoc anno coram duobus regibus, Ludovico & Lothario, in conventu Wormatienſi, cui Anſcharius noſter interfuit. Cùm hæc erectio ab omnibus probaretur, unus obſiſtere pergebat Guntarius, eccleſiæ ſuæ honorem imminui non ferens. Tandem univerſis epiſcopis, ipſiſque regibus rogantibus aſſenſit, ſi modò apoſtolicâ id auctoritate firmaretur; quod poſtea Nicolaus pontifex comprobavit.

XXIX. Hildegardis abbatiſſa Turicina obit. (*) *Frauenmuſter.* (*) *Zurich.*

Hoc ipſo anno Hildegardis virgo, Ludovici Germaniæ regis filia, quam Turicino (*) parthenoni pritham a patru abbatiſſam præpoſitam fuiſſe vidimus, ſupremam vitæ diem abſolviſſe dicitur in brevi chronico Weingartenſi, cujus hæc verba ſunt: *Anno* DCCCLVII. *ſereniſſimi HLudovici regis filia Hiltigart obiit.* Diem ſignat vetus codex ſancti Galli, in quo etiam ejus refertur epitaphium, præmiſſo hoc elogio: *x. kal. Januarii Hildegarda virgo Chriſti, & domni HLudovici regis filia, de hoc ſæculo migravit ad Chriſtum, & humata eſt in eccleſia ſanctæ Regulæ & Felicis martyrum Chriſti in caſtello Turego* (*). Sic habet ejus epitaphium:

Hoc jacet in tumulo Chriſti digniſſima virgo
Hildegarda, nitens moribus egregiis.
Hæc fuit eximii HLudovici filia regis.
Mentem ſponte ſuam voverat illa Deo.
Bis denos octo vitæ compleverat annos,
Migrans ad Sponſum virgo beata ſuum.

Hildegardæ nihilò minùs obitum ad finem ſequentis anni differendam ſuadet Ludovici ejus parentis diploma pro Tigarino parthenone, cui, ad poſtulationem dilectiſſimæ filiæ ſuæ Hildegardæ, eurtem ſuam, quæ vocatur Chama, ſitam in „ ducata Alamannico, pago Turgaugenſi, cum univerſis adjunctis confert pro „ ſereniſſimi imperatoris avi ſui Caroli animæ remedio, atque præſtantiſſimi HLu„ dowici auguſti genitoris ſui, proque ſua, ſuæque conjugis æterna mercede: ita ut deinceps in perpetuum *ſanctimonialium feminarum, ſub regulari forma degentium, vita, converſationque monaſterialis monaſtico cultu inſtituatur*, ac ſanctis martyribus „ Felici ac Regulæ debitus honor exhibeatur. Integrum hac de re diploma refert Cooringius in cenſura diplomatis (*a*) Ludovicians. Data XVI. kalendas Maii, anno XXVI. regni HLudowici ſereniſſimi regis in orientali Francia regnantis, indictione ſextâ. Actum in villa Frankonofurt palatio regio, quod anno ſequenti convenire patet ex his quæ aliàs (*b*) diximus de notis chronicis ipſius regis Ludovici. Hildegardæ in parthenonis regimine ſucceſſit Berta ejus ſoror, cui Carolus Craſſus imperator cudendæ monetæ facultatem, quæ nonniſi locis nobilioribus, & quodam peculiari privilegio concedebatur, indulſiſſe fertur. Hinc Turi adhuc reperiri (*c*) dicuntur antiqui nummi, quibus anà facie vultus mulieris velatæ, alterà ſcriptum *Carolus imperator* cernitur. Eadem Berta corpora ſanctorum martyrum Regulæ & Felicis tranſtulit, atque anniverſario feſto totâ regione celebrarentur, Conſtantienſis epiſcopi auctoritate & Caroli edicto impetravit. Confer quæ de hoc parthenone, ejuſque abbatiſſis ſuperiùs (*d*) diximus.

(*a*) *Couring. p. 367. & ſeqq.* (*b*) *Lib. 33. n. 30.* Berta ſucceſſit. (*c*) *Guilliman. lib. 3. par. Helvet.* (*d*) *Lib. 34. n. 67.*

XXX. Ludovici regis litteræ pro Altahæ.

Iridem rex Ludovicus duo diplomata hoc anno conceſſit Otgario abbati Altahæ inferioris, qui ante bienninm Gozbaldo epiſcopo & abbati ſuffectus fuerat. Primum diploma eſt regiæ *immunitatis* ac tutelæ eidem loco indultæ exemplo Caroli auguſtiſſimi imperatoris, & Taſſilonis quondam Bajoariæ ducis. *Data* XI. *kal. Mart., anno* XXV. *regni HLudovici ſereniſſimi regis in orientali Francia regnantis, indictione quintâ. Actum in villa Potamo* ad lacum Acroniam; quod diploma Hildebrandus notarius ad vicem Grimoldi archicapellani recognovit. Alteram uſt, quo idem princeps rogatu Eginulfi fidelis ſui quaſdam res proprietatis ſuæ donat Altahæ monaſterio, cui Otgarius abbas & rector præerat. Data XV. kal. Septembris, anno itidem viceſimo-quinto Ludovici in orientali Francia regnantis, indictione ipsâ quintâ. Actum in civitate Ratiſpona: quod diploma Colonius perperàm ad ejus ſæculi nonum quadrageſimum-primum refert, ut patet ex his, quæ aliàs de Ludovici regis epocha diximus.

Sub

Sub id tempus Ferrariæ in Italia ſancti Bartholomæi monaſterium exſtrui cœptum. Factum Ughellus (*a*) hoc modo narrat. Cùm Ferrariensi eccleſiæ præſideret Viator epiſcopus, Ludovicus imperator, eo nomine ſecundus, Othoni primo Eſtenſi domino Comacium urbem, in Adriatici maris paludibus ſitam, cum ejus comitatu tradidit, ejuſque poſſeſſionem iuiit Marinus, ipſius Othonis ex Lada uxore filius. Hujus urbis poſſeſſio, quæ facilè monitu propugnaculis, ac portu commodiſſimo iuſtrui poterat, ad quem per Padi alveum omnis mercium genera ex tota Inſubria convehi poſſent, tantam æmulxtionem vicinis Venetis injecit, ut felicibus Eſtenſium progreſſibus obſiſtendum, & Comaclum invadendum duxerint, ne fortè Eſtenſes Adriatici maris imperium ſibi demum vindicarent. Miſſus proinde Romam ad Benedictum a Veneto duce Badoarius nepos, ut Comaclenſem comitatum x pontifice poſtularet. Quâ re perceptâ, Marinus Badoarium in itinere commiſſâ pugnâ vulneratum comprehendit: ac ſacramento obſtrictum, ſe illam injurixm armis unmquxm ulturum, dimiſit. Badoario ex vuinere mortuo, Veneti, exſtincti ſimulque rei publicæ ultuti injuriam, Comaclum armis adoriuntur, captum evertunt; actumque de Marino fuiſſet, ui Padum rtauando, inſequentium manus effugiſſet. Is dein Ferrariam ſe recipiens, die feſto ſancti Bartholomæi in ſuburbanam ejuſdem ſancti eccleſiolam profectus, ibidem genitricem reperit orxntem, quæ natum ut mortuum lugebat. Hanc eccleſiolam tum incolebat Sabinus nobilis Ferrarienſis, ſanctitate conſpicuus, qui ſe ex hominum commercio ſubduxerat, ut divinis rebus xuimum liberiùs xpplicaret. Lada itxque, reperti filii occaſione lætior, ibidem monaſterium erigere cum epiſcopi permiſſu decrevit, ejuſque fundamenta jecit. Mxrinus inter ea in Gallias, ut auxilium adverſus Venetos eliceret, profectus, e vita diſceſſit: nec diu mater filio ſuperſtes, imperfectum opus reliquit; quod oihilò minùs Sabinus, ſubſidia conferentibus quatuor ſacerdotibus, Urſone, Petro, Deſiderio, alteroque Urſone adoleſceure, Vitalis Leuti filio, nobilibus Ferrarienſibus, qui ſe illi ſocios adjunxetant, xd faſtigium perduxit. Ejus loci eccleſiam poſt ſeptem exinde annos Viator epiſcopus idibus Aprilis dedicaſſe traditur, tumque monaſterium Ludovicus imperator, ejuſque monachos, Sabiuum ſcilicet, Urſonem, Petrum, Deſiderium atque xlterum Urſonem mox dictos, cum omnibus rebus ac poſſeſſionibus, quas illi novo monaſterio contulerant, ſub ſuæ protectionis mundeburdio accepit anno ejus ſæculi ſexageſimo-nono. Primarios quatuor hoſce viros uous tumulus excepit; multique xlii viri illuſtres, in primis Gothifredus Eſtenſis, Azonis & Hildegardis filius, ex abbate Brixienſis ſæculo decimo epiſcopus, floruere in eodem monaſterio, quod demum ad Ciſtercienſes tranſlatum eſt. Dubitare licet, num anre id tempus mouxſterium exſtiterit eo in loco, ubi *quondam antiqua ejus ſtructura* fuiſſe dicitur in litteris Ludovici imperatoris, quas xpud Ughellum invenies.

ANN. CHR. 857. XXXI. S. Bartholomæi monaſterium Ferrariæ. (*a*) *Ital. Sac. to.* 2. *c.* 557. & *ſeqq.*

INitio anni ſequentis Ludovicus imperator Romam adiit, Benedictum papam de quibuſdam rebus eccleſiæ opportuois conſulturus. Vix pedem ex Urbe extulerat, cùm Benedictum ipſum pontificem vt. Idus Aprilis mortuum eſſe accepit, moxque urbem, ut novi pontificis electioni ac conſecrationi intereſſet, repetiit. Electus eſt iu Benedicti locum non magis communi cleri & populi ſuffragio; quàm Ludovici favore Nicolaus diaconus cardinalis, quem proprix merita pontificatu dignum jam pridem reddideraut. Primus ejus nominis pontifex, ingentibus factis Magnus dici meruit. Præcipua factorum ejus materia & occaſio fuit Lotharii cum Thietberga divortium, ſchiſma Photiauum, Rothadi Sueſſionenſis epiſcopi cum Hincmaro metropolitano diſcidium, converſio Bulgarorum, aliaque nonnulla, de quibus in conſequeutibus dicendi ſubinde locus erit. Singulare eſt quod de eo xpud Anaſtaſium legitur, nempe ipſum feciſſe iu Conſtantinixna baſilica Salvatoris cruces ex xrgento puriſſimo, *quæ pendent ante figuram ſubſtantiæ carnis ejuſdem Domini noſtri Jeſu-Chriſti*. Idem monaſterium fecit iu cœmeterio ſancti Sebaſtiani ad Caracumbas, ubi ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli corpora jacueraut, ibidemque monachis ſub abbatis regimiue congregatis neceſſarix ſtipendia ſuppeditavit.

ANN. CHR. 858. XXXII. Benedicto papæ ſuffectus Nicolaus I.

In Gallia Nortmxuui Sequxuæ inſulam, Oſcellum dictam, occupare pergebant, exque ea idemtidem excurſiones in fiuitima loca faciebant. Ex bis dum Berno dux eorum cohortis Carolo regi Vermeriæ fidelitatem jurat; alii prædabundi hac illacque diſcurrentes, Ludovicum abbatem monaſterii ſancti Dionyſii cum fratre ejus Gauzlino abbate ſtocti Germani capinot, proque eorum redemptione *gravissimam multam imponunt*, ut in annalibus Bertinianis legitur: cui ſolvendæ multi eccleſiarum theſauri exhauſti; immo, his non ſufficientibus, x Carolo rege, omnibuſque epiſcopis, abbatibus, comitibus, cæteriſque optimatibus, multa ad prædictæ ſummæ ſupplementum collata ſunt. His annalibus conſentit ejus temporis ſcriptor vi-

XXXIII. Ludovicum abbas a Nortmannis captus cum Gauzlino fratre.

ANN. CHR. 858.

tæ ſancti Farouis, qui ait tantum auri atque argenti expenſum pro Ludovici abbatis redemtione, ut non modò univerſæ regni eccleſiæ, ſed etiam ipſa Roma ſuis ſe ornamentis, opibuſque ſpoliatam ſenſerit. Certè ex parte ſancti Dionyſii datæ ſunt *ex auro ſexcentæ octoginta-quinque libræ, ex argento tria millia ducentæ quinquaginta*, præter vaſſallos, eorumque uxores ac liberos, ut legitur ad calcem Aquiſgranenſis regiæ canonicorum in codice ſancti Nicaſii Remenſis ab annis octingentis exarato. Hanc injuriam jacturamque ſeparaturus Carolus rex, Oſcelli præſidium obſidere menſe Julio, & impugnare aggreditur, eique ſe adjungit Carolus ejus filius, adducto ex Aquitania Pippino jam laico, cui comitatus ac monaſteria in Aquitania conceſſit. Eòdem etiam Lotharius rex pactui auxilio acceſſit. Ad kalendas Octobris protracta obſidio eſt, ſed re infectâ diſceſſum.

XXXIV. Ludovici regis in Caroli regnum irruptio.

Interim Ludovicus Germaniæ rex, comitum ex regno Caroli invitatu per quinquennium ſollicitatus, in Caroli fratris regnum irrumpit, Pontionem villam regiam venit, atque hinc per Catalaunos & Cupedenſes uſque Agendicum-Senonum, ac demum in Aurelianenſem pagum progreſſus, inde ad Cupedenſes remeavit. His comperti, Carolus per Catalaunos cum Burgundiæ primoribus occurrit. Verùm in procinctu pugnæ deſertus a ſuis, receſſit pridie idus Novembris, & in Burgundiam ſe recepit. Ludovicus verò, iis receptis, qui a Carolo defecerant, Auguſtam-Trecorum adit, ibique comitatus, monaſteria, villas regias, aliaque partitus his, qui ſe invitaverant, Attiniacum venit, ubi eidem rex Lotharius occurrit, fœdus cum eo renovaturus. Pactionibus luitis, Ludovicus per urbem Remorum & Laudunenſem pagum profectus eſt Auguſtam-Veromandnorum; ibique in cœnobio ſancti Quintini martyris dominicæ nativitatis feſtum celebravit.

Epiſcoporum ad eum monita.

Inter ea epiſcopi provinciarum Remenſis & Rotomagenſis, quos Ludovicus ad ſeptimum kalendas Decembris Remos convenire præceperat, Carliſiaci congregati eidem in Attiniaco palatio conſiſtenti reſcribunt, ſe ad illud placitum occurrere non poſſe, tum propter incommoditatem & brevitatem temporis, tum propter inconvenientiam loci, & maximè propter confuſionem tumultûs exorti; eumque hortantur, ut fraternæ caritatis & pactionum initarum memor, malè erepta relinquat & corrigat, eccleſias reſtauret, earumque privilegia intemerata cuſtodiat, monaſteriis ablata electionis jura reſtituat: quod Carolus ejus frater divinâ inſpiratione, ſacerdotumque & ſedis apoſtolicæ admonitu facere jam cœperat; rectores ac rectrices monaſteriorum ſecundùm priſtinum ordinem & habitum ſuum vivere curet; hoſpitalia peregrinorum, in his Scottorum, conſervare in ſuo ſtatu ſtudeat, aliaque multa in hunc modum. His commotus Ludovicus, epiſcopalibus monitis parere ſatagit; eique anno inſequenti indulgentia in ſynodo Mettenſi ab epiſcopis conceſſa eſt. Huc ſpectare videtur Hincmari epiſtola ad Grimuldum abbatem ſancti Galli, a Frodoardo (a) memorata; quâ eum rogat, ut regi Ludovico ſuadeat, ne perverſorum credens conſiliis talia ulteriùs committat, qualia contra fratrem ſuum Carolum tunc egerat.

(a) *Frod. lib. 3. c. 24.*

XXXV. Lupus S. Germani monachis ob hoſpitum gratias agit.

Dum Carolus Burgundiam peragrat, Autiſiodorum venit, comitante ipſum inter alios Lupo abbate, qui in ſancti Germani monaſterio perhumaniter exceptus hoſpitio eſt: quâ de re ejus loci monachis gratias agit (*b*) iis ſanè verbis, quæ ad commendationem caritatis monaſticæ huc referre operæ pretium viderur.

(*b*) *Lup. ep. 116.*

Sanctis patribus, in monaſterio beati Germani Dei excellentur militantibus, Lupus (cum) ſocia congregatione Ferrarienſi copioſum in Domino ſalutem. Semper quidem in cœnobiorum noſtrorum habitatoribus vera caritas viguit: ſed numquam tam certis indiciis, ut noſtro tempore, ſui magnitudinem declaravit, ac in vobis, ſi quid præter ſolitum exercuiſſet, ſupprimendum videretur, ne immemoris beneficii exprobrationem nos formare aliquis exiſtimaret. De vobis liberum nobis eſt præſertim vera narrare ad divinæ laudis augmentum. Et quoniam confidentiùs experta aſſerimus, quàm audita, a memetipſo inchoandum decrevi, fidem propoſitioni facturus. Cùm proximo autumno inſignis rex noſter Karolus Autiſiodorum veniſſet, & comitatûs ejus proxima loca pene omnia occupaſſet; egentes hoſpitii, vos potiſſimùm adeundos credidimus. Nec ſpe noſtrâ falſi, officiosè ſumus excepti; &, publicum veſtrum convictum regio ſimulatu nobis penitus adimente, quacumque horâ elabi potuimus, nequaquam ſenſimus importunitatem noſtram vobis oneri exiſtiſſe. Poſtquam per cariſſimum propinquum Remigium, & gratiſſimum auditorem meum Fridilonem, ſanctitati veſtræ ſatisfecimus, oſtendentes votum noſtrum; quibus reuniti non valebamus, mandata regis altiùs quàm vellemus avertere. Diſceſſuri, ut gratias quidem in conventu referendi copiam haberemus: quoniam morus omnes differendæ legationis impoſſibilitas auferebat: Unde in hac parte memoratos amantiſſimos fratres vicem noſtram implere obſervavimus, donec per nos id ipſum exſequi Divinitas largiretur. Ad hæc quæ ſupra retulimus, terrenta prædonum improbitate, ornamenta eccleſiæ noſtræ occultanda curaſtis,

nec

nec ad id præſtandum inventi uſtis difficiles; quæ ſecum reputans dilectiſſimus frater noſter S. & cùm ſibi, tum etiam pluribus aliis noſtrùm multa benignè collata recenſens, impendentu, ut metuebamur, ruinâ noſtri loci, quam & noſtra peccata, & piratarum vicinia minabantur, vos elegit, non apud quos peregrinaretur, ſed intra quorum collegium admiſſus, vicarium loci noſtri contubernium poſſideret. Verùm id etiam alii poſtulaverunt, optantes, licèt diverſi, eo monaſterio conſiſtere, quòd cum majore ſuorum parte in villa verſari. Quamquam igitur Deus, interdum utrùm ſub pietate in perpetuum ſubverſionem noſtri monaſterii removerit, an aliquâ latente causâ ad tempus diſtulerit: tamen præditus frater, quod obtinendum conceperat, perſeveravit flagitare; quod utinam, vobis annuentibus, conſequatur, ne ſimili caſu coactus, ulteriora compellatur ſectari. Supplicamuſque, ut cum apud vos conſiſtentem piè fuvcatis; quia meorum laborum dia particeps fuit, & pro ſua probitate ac ſtrenuitate ſemper gratus omnibus, & univerſaliter utilis eſt judicatus. Præter ea veſtræ ſanctitati plurimùm confiſi, auſi ſumus fratrem Benegaudum, rudem adhuc monachum, roganti (*) veſtræ paternitati dirigere, veſtræ voluntati obſecuturum, & in ſuo propoſito perfectiorum exemplis atque doctrinâ ſtudioſiùs confirmandum. Exigaritatis noſtra benignè memores uptamat vos valere feliciter.

ANN. CHR. 858.

(*) rogantem.

XXXVI. Carolus Auriſiodori S. Germanum invocat.

Carolum regam, poſtquam deſertus a ſuis, cedendum tempori arbitratus eſt potiùs, quàm ſuo & rei publicæ diſpendio rentandam prælii fortunam: dein ad divinum ſe præſidium contuliſſe, ajuſque rei gratiâ beati Germani cœnobium adiiſſe teſtis eſt Hericus ejus loci tunc monachus: qui addit, eumdem principem, loci ac temporis opportunitate captutâ, ſacri beati Germani tranſlationem corporis abſque dilatione perficiendam decraviſſe: propterea quòd & ſuæ reverſionis incertus exiſteret, & conceptæ in ſanctum devotionis officiis plurimum ſibi roboris acquiri poſſe non dubitaret; quod quidem factum ſit ſancto epiphaniorum die anni inſequentis. Ea quo intelligitur, ipſum diu Autiſiodori moratum fuiſſe, nempe e menſe Novembri ad inſequentis anni initium; nec mirum proinde, ſi tam prolixas hoſpitibus ſuis gratias retulerit Lupus: qui per id tempus legatione, haud dubiè ad Ludovicum regem, functus eſt. In eadem epiſtola Lupus prædonum nomine intelligit Nortmannos, qui anno ſuperiori ab urbe Pariſiorum uſque ad pagum Senonenſem excurſiones fecerunt: quod in cauſa fuit, ut Ferrarienſes ornamenta ſua in Auriſiodorenſe ſancti Germani monaſterium tulerint. Tunc temporis, teſte Aimoino, contigit *terror paganorum, ultra Pariſius jam, & caſtellis Melidunis terminos excurrentium*, ut ſanctiſſimum corpus beati Germani Pariſiorum epiſcopi, a villa Acmanto, quò nuper dulatum fuerat, ad villam Novigentum, ſuper Matronam fluvium ſitam, transferretur. Cæterum Remigius ille Lupi (*b*) propinquus alius aſt a Remigio monacho illo Antiſiodorenſi, Hetici diſcipulo, a quo ſtudia litterarum ad ſæculum nonum propagata ſunt.

(*a*) *Heric. de mirac. S. Germ. lib. 2. capp. 8. & 10.*

(*b*) *lib. 3. num. 57.*

XXXVII. Paſchaſii nova ſcriptu de euchariſtia.

Hoc ferè tempora Paſchaſius Radbertus ſcribebat librum ſuum duodecimum in Matthæum, in quo omnibus reſellit, qui in ſacramento aucharitiæ neſcio quid novi fingebant, quaſi non ſit vera caro Chriſti, quæ celebratur in eccleſia, neque verus ſanguis ejus, ſed tantùm quædam virtus carnis ejus & ſanguinis. Hic verò liber vix ante id tampus ſcriptus dici poteſt: ſiquidem intermiſſum commentarium non niſi poſt abdicaram, ut vidimus, præfecturam, id eſt poſt annum octingenteſimum quinquageſimum-primum, proſecutus eſt a libro nono: deinde opus ireum interruptum ab undecimo reſumſit *inter conſuta ultima vitæ*, ut ipſe in ejus libri prologo loquitur. Jam verò commentationem illam abſolverat, adm apiſtolam ſcripſit ad Fredugardum, qui ipſum da quodam obſcuro Auguſtini de euharıſtia loco, de quo multi dubitabant, conſulnerat. Locus eſt in libro tertio de doctrina chriſtiana, ubi Auguſtinus ait tropicam eſſe locutionem, *at corpus Chriſti & ſanguis eſſe dicatur* in eucharıſtiæ ſacramento. Hunc porro locum, alioſque Paſchaſius explicat in epiſtola, quam *dilectiſſimo fratri & commilitoni Fredugardo* inſcribit: *Paſchaſius ſenex*, inquit, *tuus & monachorum omnium peripſema*. Fredugardus, ſive Frudegardus non alius videtur quàm Frithudagus, qui inter monachos Corbeiæ-novæ ſub Wurino abbate cum aliis recenſetur. Principio accuſat Paſchaſius, quòd *quorumdam hoſpitum negotiis* occupatus, citiùs ejus manu datem æequi non valuerit. Deiu ait, cùm Chriſtus de Euchariſtia loquens, „ corpus & ſanguinem ſuum eſſe dicat, non aliam inſinuaſſe carnem, quàm „ propriam, & quæ nata eſt de Maria virgine, utl probar demonſtrarivè, di„ cens, *hoc* eſſe corpus ſuum, *hunc* eſſe ſanguinem ſnum. Eam eſſe beati Au„ guſtini ſententiam, ex ſermone ad neophytos, ubi ait, hoc accipi in pane, „ quod pependit in ligno; hoc in calice, quod manuvit ex Chriſti latere. Iſtud „ porro ſacramentum myſterium ſimul eſſe ac veritatem. Denique hanc aſſa ſan„ ctorum fidem, *quamvis multi ex hoc dubiteat, quomodo iſte integer maneat*,

&

ANN. CHR. 858.

& hoc corpus Christi & sanguis esse possit. In fine Fredugardum hortatur ad relegendum libellum suum de hoc sacramento, qui *ad intelligentiam hujus mysterii* plures commovisse dicitur; huicque epistolæ addit expositum suum de huc cæna in Matthæum: *quatenus ex his lectori amplius augeatur sensus, & confirmetur patrum auctoritas*.

XXXVIII. Paschasii quinam adversarii.

Ut multi, lecto Paschasii libro de corpore & sanguine Domini, *ad intelligentiam hujus mysterii* commoti sunt; ita e contrario noaaullis huud placuit quod dixerut, in eucharistia hoc ipsum corpus esse, quod natum est ex Maria virgine, quamvis eo modo locuti essent antiquiores patres, quorum testimonia tunc cuivis obvia noa erant; sic enim loquuntur Ignatius in epistola ad Smyrnæos, Johannes Chrysostomus in priorem ad Corinthios, Gregorius Nyssenus in oratione cutechetica, Leo Magans in epistola quadragesima, aliique, quorum ipsa verba referre nostri instituti ratio non patitur. Cæterùm non eo sensu ad intelligentiam hujus mysterii plures commotos fuisse ait Paschasius, quasi hanc intelligentiam primùm ussecuti sint; sed quòd ex hac lectione ad pleniorem penitioremque ejus cognitionem perducti fuerint. Eodem sensu de eodem libro, ejusque lectione functus Odo abbas Cluniacensis loquitur in libro secundo (*a*) Collationum, ubi, aliquot locis ex hoc libro relatis, ita subdit: *Hæc & alia multò plura Paschasius ex dictis patrum, ad reverentiam ipsius mysterii commendandam, atque majestatem ejus demonstrandam, conscripsit; quæ si quis, licèt sciolus, legerit, tanta, credo, discet, ut de hoc mysterio parum se ceteris cognovisse putet*. Verùm, ut multi ad ejus mysterii intelligeatiam perducti sunt, ita fatendum est quosdam contra insurrexisse, & scripsisse udversùs Paschasium, quasi huic divino sacramento nimium tribuisset.

(*a*) Odo lib. 2. collat. capp. 30. & 31.

XXXIX. Johannes Scottus.

Ex his unus fuit Johannes Scottus, qui librum hac de re scripsit, eumque Carolo regi nuncupavit. Quulem in eo libro doctrinam tradiderit Johannes, non ex propria ejus operis lectione, quod excidit ab eo tempore, quo in Vercellensi concilio igni traditus est: sed ex aliorum ejus temporis scriptorum testimoniis licet colligere. De hoc intelligendus videtur Hincmurus in primo opere contra Gotheschalcum, ubi Prudentium episcopum & Johannem Scottum erroris argueas, ita scribit in capite tricesimo-primo: *Sunt & alia, quæ, vocum novitatibus delectantes, unde sibi inanes comparent rumusculos, contra fidei catholicæ veritatem dicant: videlicet, quòd trina sit deitas: quòd sacramenta alteris non verum corpus & verus sanguis sit Domini; sed tantùm memoria veri corporis & sanguinis ejus; quòd angeli sint corporales: quòd anima hominis non sit in corpore: quòd non ulta pœnæ sint infernales, nisi tormentalis memoria conscientiæ peccatorum*: quæ postrema docebat Johannes Scottus in libris de naturis; secundum verò in libro de corpore & sanguine Domini, contra quem Adrevaldus Floriacensis monachus auctoritates patrum collegit de eodem argumento *contra ineptias Johannis Scotti*. Eumdem impugnat Paschasius libro undecimo in Matthæum, ubi redargauntur *quædam novi assertores falsitatis*, qui mulè incautos decipientes, volebant adstruere, *nulla alia esse genera pœnarum, neque loca tormentorum, quàm propriæ conscientiæ hominum*: qui certè Johannis Scotti error erat in libris de naturis, ab Hincmuro mox notatus.

Alius ab Æthelingiæ abbate.

Non ussentior iis, qui Johannem Scottum eundem esse putant cum Johanne Æthelingiæ abbate; certè nec aliis, qui librum de eucharistia, sub nomine Bertrami primùm typis vulgatum, eidem tribuunt, quem Ratramni genuinam uc germanum fetum esse mihi persuasum est. Johannem Scottum a Johanne abbate tria imprimis distinguunt, patria, gradus, & locus. Ille *Scottigena* fuit, teste Hincmaro, id est *genere Scottus*, ntl explicat Nicolaus primus: hic verò *Ealdsaxo*, ex Asseto in libro de gestis Ælfredi regis, id est ex genere antiquorum Saxonum, ut ipsum nomen indicat, & Asserus ipse interpretatur. Deinde Johannes Æthelingiæ abbas, presbyter & monachus fuit; nequaquam verò Johannes Scotus. Denique abbas ille ab Ælfredo rege in Angliam accitus est doctrinæ causâ; non Johannes Scottus, qui in Francia videtur perseveruisse.

XL. Ratramni liber de eucharistia.

Librum de corpore & sanguine Domini, qui sub Bertrami nomine primùm prodiit in lucem, Ratramno Corbeiensi monacho asserunt veteres codices, Laubiensis ante annos septingentos exaratus, & Salemensis uno sæculo minor: in quibus libri duo de prædestinatione, quos Ratramni esse constat, simul cum præmisso libro conjuncti, compactique sunt; Carolo regi, ut ille, nuncupati. Certè in recensione librorum bibliothecæ Laubiensis, quæ anno MXLIX. facta est, adscripta leguntur hæc duo opuscula, scilicet *Ratramni liber de corpore & sanguine Domini liber I. & ejusdem de prædestinatione Dei ad eundem libri II.* qui proinde ante id tempus manu descripti erunt. Consentit stilus in utroque opere æqualis & consimilis, non jejunus, non sophisticus, barbarusve aut græcizans, ut ille Scotticus. Denique

que ante annos ſeptingentos hunc librum de corpore & ſanguine Domini Ratramno adjudicavit Herigerus Lanbienſis abbas, qui prædictum codicem Laubienſem præ oculis habebat; ne quid dicam de Sigeberto, qui eumdem librum Bertramo tribuit. ANN. CHR. 858.

Hujus libri duæ ſunt partes. In priori expenditur, *an quod in eccleſia ore fidelium ſumitur, corpus & ſanguis Chriſti in myſterio fiat, an in veritate; id eſt, utrùm aliquid ſecreti contineat, quod oculis fides ſolummodo pateat: an ſine cujuſque velatione myſterii hoc adſpectus intueatur corporis exteriùs, quod viſui mentis inſpiciat interiùs, ut totum quod agitur, in manifeſtiorem luce clareſcat:* uno verbo, an hic ſacramentum *nulla ſub figura, nullo ſub obvelatione fiat, ſed ipſius veritatis nudâ manifeſtatione peragatur.* Poſterior pars eſt, *utrum* in euchariſtia *ipſum corpus ſit, quod de Maria natum eſt.* Hæc contra Paſchaſium pugnat, non illa prior, quippe qui editâ operâ tum in libro ſuo, tum in epiſtola ad Fredugardum probat, hoc ſacramentum veritatem ſimul eſſa & figuram; &, ſi quis contrarium dixerit, totum ſacramentum diſſipare ait. Non ergo Paſchaſium in illa priori parte aggreſſus eſt Ratramnus, ſed fortè Haimonem Halberſtadenſem, alioſque cum eo conſentientes, qui, quemadmodum apud Græcos Johannes Damaſcenus, figuræ vocabulum ab euchariſtia removeri volebant, ne veram Chriſti corporis præſentiam negare viderentur. In Haimonis ſententia, *panis ille ſacratus & calix* ſigna dicuntur, *non quantum ad carnem Chriſti & ſanguinem, quod tamen quidam erranei, ſenſibus carnis omnino dediti, mente cæcati ſtolidiſſimè putant. Jam enim,* inquit, *corpus & ſanguis Chriſti non eſſent;* quippe *nullum ſignum eſt illud, cujus eſt ſignum; nec res ullqua ſui ipſius dicitur ſignum, ſed alterius. Corpus ergo Chriſti & ſanguis ſacramenta dicuntur, non ſui ipſius, ſed ad ſimilitudinem ſumentium.* Ea bis intelligimus, tempore Haimonis, qui Rabani & Ratramni æqualis erat, hac de re controverſiam fuiſſe in eccleſia Gallicana & Germanica, aliis dicentibus, panem & vinum conſecratione factâ eſſe ſigna carnis & ſanguinis, tametſi hæc continerent, quos Haimo *erroneos* vocat. aliis negantibus eſſe figuram ac ſignum relatè ad corpus Chriſti, quos impugnat hoc loco Ratramnus. Neque tamen negabat Haimo, corpus Chriſti euchariſticum, ejuſque ſanguinem ſpeciebus alienis velatum eſſe, immo id diſertè in ſuo tractatu confitetur: ſed tamen nolebat dici figuram corporis & ſanguinis Chriſti, hoc adductus argumento, quòd *nullum ſignum eſt illud, cujus eſt ſignum*: quâ ſententiâ impugnandâ Ratramnus eò progreſſus eſt, ut diceret ea ea conſequi, nullum eſſe in euchariſtia myſterium, nihil velatum; ſed totum *ipſius veritatis nudâ manifeſtatione* peragi; quam tamen conſecutionem adverſarii perhorrebant. Hinc Ratramnus ait eos negare quod affirmare creduntur, & quod credunt deſtruere: *Corpus etenim ſanguinemque Chriſti fideliter confitentur; &, cùm hoc faciunt, non hoc jam eſſe quod priùs fuere, procul dubio proteſtantur.* In his ergo Haimoni non contradicebat Ratramnus, quòd *fideliter* confiteri eos dicit, nempe eùm & corpus ſanguinemque Chriſti in euchariſtia confitebantur; & cùm poſt conſecrationem panem & vinum *non hoc jam eſſe quod priùs fuere proteſtabantur*. Atqui Haimo, ut ſuperiùs vidimus, veram & ſubſtantialem converſionem panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti aſſerebat. *Credimus*, inquit, &, *fideliter confitemur & tenemus, quòd ſubſtantia illa panis ſcilicet & vini, per operationem divinæ virtutis, ſubſtantialiter converſatur in ulum ſubſtantiam, id eſt in carnem & ſanguinem.* Hanc verò confeſſionem probat Ratramnus, dum eos id *fideliter* confiteri dicit. Itaque hac in re cum Haimone conſentiebat; in eoque tantùm diſſidebat, quòd Haimo figuram in corpore Chriſti admittere nollet: ea quo conſequi ait Ratramnus, ut deſtrueret quod credebat. Huc tota incumbit prioris partis vis ac moles, in qua nihil reperias, quod ad fidem catholicam, hoc præmiſſo ſcopo, non facilè reduceris. Denique auctoris catholicam ſententiam probat hujus prioris partis concluſio, quæ ſic habet. *Ex his omnibus, quæ ſunt hactenus dicta, monſtratum eſt, quòd corpus & ſanguis Chriſti, quæ fidelium ore in eccleſia percipiuntur, figura ſunt ſecundùm ſpectem viſibilem: ut verò ſecundùm inviſibilem ſubſtantiam, id eſt divini potentiam Verbi, corpus & ſanguis verè Chriſti exiſtunt.* Ad hanc confeſſionem, ad hunc ſcopum religanda & reſtringenda ſunt, quæ in poſteriori parte duriuſcula videntur, ut certè reſtrinxere in indice librorum expurgatorio Doctores Daacenſes, qui nihil reprehenſibile in Ratramno agnovere, *præter obſcuritatem elocutionis, & vocum quarumdam ſententiarumve ineptam vel uſurpationem, vel interpretationem*; & qui duo illa difficillima auctoris, qui videtur ſenſiſſe, non magis corpus Chriſti in euchariſtia eſſe, quàm populi; & quod myſterio geritur in eccleſia, non poſſe Chriſtum dici, *de externa ſpecie* tantùm eſſe accipienda cenſuere: *cùm tamen*, inquiunt, *verum Chriſtum paſſi conſecrationem aſſeveret, & tranſſubſtantiationem doceat.* Nec planè inficiantur ipſi Centuriatores Magdeburgenſes, qui *tranſſubſtantiationis ſemina* in Bertramno, ut illi vocant, agnovere. Hæc fortè prolixiùs dicta, Duæ ejus partes.

quæ

ANN. CHR. 858.

quæ quidem uberiùs a me (a) aliàs tractata, hoc loco pluribus tetractate non videtur opportunum: maximè cùm viri docti hac de re eruditè ac copiosè postea differuerint, præsertim Jacobus *Boileau*, celebertimus Doctor Sorbonicus.

(a) *Præfat. in 2. partem Ser. 4. s. 6.*

XLI. SS. Georgii, Aurelii & Nathaliæ translatio.

Huic unno, prætet Aimoinum, annales Bertiniani confignant translationem corporum beatorum martyrum Georgii diacoui, & Autelii atque Nathaliæ, quæ quidam monachus monasterii sancti Vincentii & sancti Germani Parisiensis ea urbe Corduba in Galliam uttuliſſe, & io villa Acmanto, ubi tum sancti Germani corpus custodiebatur, loculis incluſa collocaſſe traditur. Rem fusè narrat Aimoinus monachus Pratensis, facti historiam ab ipsis monachis, qui translationis auctores fuerant, assecutus: quod untequam prosequamur, quinam fuerint illi martyres, paucis aperiendum est ua sancto Eulogio, qui eorum passionem litteris mandavit. Autelio, nobili civi Cordubensi, uaot fuit Nathalia æquè pia ac nobilis, quam beatus Euloglus Sabigothonem vocat. Ambo facultatibus suis iu egenos distributis, virorum ac mulierum monasteriis visitate solebant, sed præcipuè Tabanense, quod famosissimum illis in partibus erat, utrique seadi aptatum. Eò frequens se Nathalia recipiebat, quæ filias duas, Felicitatem & Mariam, Deo ibidem consecraverat. Ad hos piissimos conjuges aliquando divertit Georgius Bethleemiticus monachus, qui ab adolescentia Dei servitio mancipatus, viginti & septem annis io monasterio sancti Sabæ, quod ub Jerosolymis ad partem austtalem octo millibus disparatum est, cum quingentis fratribus conversatus, u venerabili Davide abbate *ob stipendium monachorum* in Asticam directus, cum consilio Carthaginensis episcopi in Hispaniam trajecerat. Profectus Cordubam, ubi tum persecutio in Christianos sæviebat, cùm reditam iu parriam cogitaret, ad Tabanense monasterium se contulit, ut fratrum ac sororum precibus iter suum commendaret. Illic abbas ujus loci, Martinus nomine, ejusque soror Deo dicata Elisabeth, eum Nathaliæ, quæ tum luibi versabatur, eabibuetunt, quâ comitante Cordubam altero die tevertus est. Post paullum cum Autelio atque Nathalia, nec non Felice ac Liliosa a Mautis comprehensus, cum iisdem gladio percussus est anno noni sæculi quinqagesimo-secuudo. Horum corpora diversis in locis sepulta suut, & quidem Georgii & Aurelii in mouasterio Pinnamellatii, quo ea loco hæc translatio hoc auno facta est. Annus erat Christi Domini octingentesimus quinquagesimus-octavus, Caroli regis duodevicesimus, cùm *in monasterio sanctæ Crucis beatique Vincentii martyris*, ubi sancti Germani Parisiorum pontificis pretiosum corpus colitur, famâ vaigante uuuriatum est, sancti Vincentii, levitæ ac martyris reliquias ea civitate Valentia, ubi martyrium passus fuerat, facilè posse haberi, propter miserabilem ipsius civitatis, Mauris auctoribus, vastitatem. Hinc monachis Pratensibus suborta est magna cupido beati patroui sui sacras obtinendi reliquias. Horum studio favit hujus loci abbas Hilduinus secundus, recèns suffectus in locum Gauslini, qui cum Ludovico fratru a Nortmannis captus erat. Obtentu deiu regia auctoritas, designatique ad hoc iter duo fratres, Usuardus pater, is martyrologii auctor, & Odilardus. Moa illi viam ingressi, primùm ad Hunfridum Gothiæ marchionem, qui tum iu pago Beinensi (*) morabatur; inde Ucetiam (*) se conferunt: ubi a religioso episcopo Waleftido, quod apud Vivarias jam audieraut, ipsis renuntiatut corpus sancti Vincentii martyris, quod tam anxiè perquirebaut, io Beneventum fuisse ttanslatum; at res secus habebat: immo illud Cæsarauguste retinebatur a Seniore episcopo, qui hoc sub cujusdam Marini martyris nomine extorserat ab Aadaldo monacho, qui sacrum corpus ea urbe Valentia, ut vidimus, istuc attulerat. Hoc nuntio consternati fratres, iter nihilò minùs prosequuntur, atque a Suuifrido, cive Barcinonensi primo post Hunfridum comitem seu marchionem, id est vicecomite, admonentur, ea urbe Corduba posse obtineri saltem reliqaias sanctorum martyrum Georgii atque Aurelii, qui recèns mortem pro Christo passi fuerant: verùm difficile & arduum illuc iter esse ob Maurorum infestationes; quod etiam Athaulfus Barcinonis episcopus eis assetuit. Hi verò nihilò segius io proposito constantes, litteris tum ad Leovigildam pium civem Cordubensem, cognomento Abadsolomem, tum ad Abdilwarum Cæsarauguste magnatem acceptis, Cordubam pergant, Leovigildo secretum pandunt, atque ex consensu Saulis ejusdem civitatis episcopi, & Samsonis Pinnamellaris abbatis, corpora sanctorum martyrum Georgii monachi & Aurelii, cum capite sanctæ Nasbaliæ ejasdem Aurelii uaotis efferunt, Mabomado Sarracenorum apud Cordubam regu bello adversus Toletanæ urbis tyrannum occaparo. Cordubâ itaque egressi, Complutum, dein Cæsaraugustam, ubi a Seniore episcopo humanissimè accepti fuot, tum Barcinonem veniunt, Athaulfo episcopo & Suuifrido gra-

(*) *de Beaune.*
(*) *Uzès.*

gratias actuti. Inde Gerundam, Narbonem, Biterras civitates, ac pagos Vivarienſem, Belnenſam, & Autiſiodorenſem, quibus in locis varia miracula contigere, prætergreſſi; demum in pagum Senonicum perveniunt, utqua in villa Aemanto (*), quæ Prarenſis monaſterii etiam nunc poſſeſſio eſt, allatas reliquias juxta ſancti Germani corpus, ibidam tum aſſervatum, ad tempus deponunt, ubi *tunc major pars fratrum ob infeſtam paganorum degebat tuſeſtationem*. Antequam eò pervenirent ſacrarum reliquiarum delatores, in villa Pateolis apud quamdam religioſum virum, nomine Bovonem, cum ſuis ferè trigiuta hoſpitio excepti fuera: ubi vaſcula vinaria, poſtquam omnes ex eis refecti ſunt, omnino pluna inveura fuiſſe idem Bovo ſanctù affirmavit. ANN. CHR. 858. (*) *Efmont.*

XLII. Ludovici regis impreſſio in Franciam.

Poſt diem quartam, quàm indu diſceſſerant, contigit, ut milites quidam *ex HLudovici Bejuvariorum regis exercitu*, in Bovonis domum irrumperent, atque ex ea non minas quàm ſexaginta modios vini auferrent. *Sed illis recedentibus, rurſus ſanctorum meritis, Bovone teſte, quantitas totius vini integra reperitur*. Hæc eſt illa Ludovici Germaniæ regis impreſſio in Franciam, hoc anno facta, cùm Carolus ejus frater, *navali claſſe*, ati Aimoinus loquitur, *contra Danos in Sequana decertaret*, ſed irrito conatu ob ſeceſſionem ſuorum, qui *rege inſalutato cum paucis in navi relicto, ferè omnes diſceſſerunt*, &, *præciſis ejuſdem navis funibus*, ne quod regi auxilium ſaperaſſet, *ad eumdem HLudovicum, cum ſibi regem factentes, acceſſerunt*. Rex tamen *divinitus liberatus, ſtatim parvo, quem ſides ſibi retinuerat, exercitu collecto, fratrem a regno nobiliter expulit; atque, cùm ovum capere poſſet, et locum abeundi giſceraliter indulſit, ſuoſque fugaret, cùm in eos regali cenſura ulciſci potuerit, ſublimi collectione ad ſe revertentes ſolâ pietate recepit, ſceptro potitus & regno*. Id anno ſequenti factum uno varbo tradunt annales Bertiniani, quod ipſis Aimoini, auctoris æqualis, varbis huc referre viſum eſt. Idem Carolus ſanctorum martyrum reliquiis mirificè recreatus, Mancionem Cordubam miſit, earum veritatem exploraturus: per quem non modò facti veritatem, ſed etiam quaſdam ſanctorum martyrum paſſionis circumſtantias accepit, negaram ſcilicet Abdiramæ juſſu eorum cadaveribus ſepulturam, ut a canibus & volucribus diſcerperentur, quæ per tridaum expoſita, nullo, ne muſcæ quidem morſu, attaminata fuerint. Hæc omnia proſecutus eſt Aimoinus monachus Pratenſis tribus libris: quorum unus eſt de ipſa tranſlatione, alia duo de miraculis. In ſecundo mentio fit du *Dedenſio puellari monaſterio*, ab Acmanto non longè, ut videtur, remoto, da quo nihil hactenus nobis dicendum occurrit: cujus loci ſemina quædam, cùm minùs religioſè erga ſactas reliquias ſe geſſiſſar, temeritatis ſuæ debitas luit pœnas.

XLIII. Delatio corporum ſanctorum Wandregiſili & Anſberti.

Eodem tempore effoſſa ſant u ſuis tumulis oſſa, ſactique cineres ſanctorum Chriſti confeſſorum Wandregiſili abbatis, & Ansberti præſulis, atque ob metum Nortmannorum e Fontanella in pagum Bononienſem tranſportata. Notatu digna eſt ejus rei epocha in libro de miraculis ſancti Wandregiſili, auctore anonymo ejus temporis, ubi id factum legitur *anno irruptionis* Danorum ſeu Nortmannorum *in magnum fluvium Sequanæ decimo octavo; ex quo verò oceanum ingreſſi, piraticam exercere aggreſſi fuerant, quinquageſimo-octavo; regis autem præcellentiſſimi Caroli decimo-ſeptimo*; immo decimo-octavo, ex mante ipſius auctoris, qui vigiliam aſcenſionis Domini ipſo anno v. idas Maji accidiſſe; & dominicam in octavum idus Novembris incidiſſe ſcribit. Hæc delatio facta eſt primùm in Bladuiſi-villam, quod Fontanellenſium prædium erat; inde in eccleſiam ſancti Petri ad eoſdem pertinentem, quæ vicina eſt emporio Quentovico: quo ax loco eis obviam venit turba innumera clericorum ac laicorum, cum ſacris evangeliis, crucibus ac cereis, & cum reliqao apparatu eccleſiarum: qui ſacra pignora in illam eccleſiam intnleruut v. idus Maji, ipsâ vigiliâ dominicæ aſcenſionis, quæ vigilia hoc anno, ut mox dicebam, in quintum idus ejuſdem menſis incidebat. Variu eo in loco, aliiſque patrata mitacula ab iiſdem ſanctis, qui poſt varias hac illacquu deportationes, illis in partibus din, nempe ad finem hujus ſæculi, quo tempore Carnutas ſacræ eorum reliquiæ delatæ ſunt, ſubſtitere, partim quidem in prædicta villa, partim in monaſterio Blangiacenſi tum puellarum, quibus tunc Herſendis abbatiſſa præerat, ubi Fontanellenſes cum patronis ſuis vigiuti annos hoſpitati dicuntur in libro de miraculis ſanctæ Bertæ primæ ubbatiſſæ Blangiacenſis. Dum verò in prædicta eccleſia Quantovico proxima morareutut, contigit, ut Grippo, vir inluſter, ejuſdem emporii præfectus, juſſu præcellentiſſimi regis Caroli ad reges gentis Anglorum legatione fangererar; indeque revertens, graviſſimâ tempeſtate jactatus, eminas proſpiciens pharum, ſupra litus maris ab antiquis olim ad haviganriam commodum ædificatum, ſimulqna baſilicam, in qua prædictorum ſanctorum reliquiæ poſitæ erant, invocatn ſancto Wandregiſilo, mox ad portum feliciter appuliſſe traditur.

ANN. CHR. 856. XLIV. Beata Maria Sueſſionenſis recenſio bonorum.

Apud Sueſſionas, jubente Carolo rege, facta eſt recenſio ſeu deſcriptio de rebus monaſterii puellarum ſanctimonialium Dei genitricis Mariæ, quod intra muros Sueſſionicæ urbis quondam ab Ebroino majore-domus magnis ſumtibus ædificatum fuerat. Ejuſmodi verò deſcriptiones in monaſteriis regiis fieri ſolebant poſt mortem abbatum vel abbatiſſarum: quod argumento eſt, hanc factam fuiſſe poſt mortem Immæ abbatiſſæ, cùm nondum electa eſſet Rutrudis, quæ ei ſuccaſſit. Haic autem recenſioni operam dederunt Rothadus Sueſſionenſis, & Pardulus Laudunenſis epiſcopi cum Wiſado abbate ſancti Medardi, qui certas villas ad victum uſumque ſanctimonialium, uiſque ſervientium aſſignaverunt, hoc pacto, ut eſſent in illa congregatione *ſanctimoniales fœminæ ducentæ-ſexdecim, famulæ in monaſterii ſtantura conſiſtentes, eiſque in diverſis officiis & aſſiduis miniſtrantes quadraginta; in gynæcia extra laborantes triginta; viri quoque ad diverſa officia deſtinati, intra vel extra monaſterium ſervientes, centum-triginta.* Jam verò ad diverſos uſus ancillarum Dei, & ad ſacras oblationes faciendas, ſed & ad regiæ ſervitium aſſignantur annuatim frumenti modii tria millia; legaminum modii trecenti-quinquaginta, caſei penſiones trecentæ; ad unendos piſces & ova (abſtinentiam a carnibus vides) per ſeptimanas ſingulas ſolidi triginta; adipis modii centum ad diverſa monaſterii luminaria, & ad condiendos cibos ſanctimonialium vel ſupervenientium hoſpitum, ſalis modii ducenti; vini modii duo millia ſexcenti, & mellis modii decem ad caudas omni tempore regalares heminas, puraſque potiones propinandas. Si autem pro temporis ſterilitate vinum defecerit, ſaltem vino & ſicerâ idem modiorum numerus impleatur. Volatilia juxta morem priſtinam in nativitate Domini & in paſchate ex iiſdem villis dari juberur; & ad recreandas illas ſanctimoniales, quæ digeſtorii portionibus indigent ad reparationem corporum, friſingas ſeu porcellos exhibeti. Ad uſum auilium & infirmarum certæ villæ deſignantur, certæ utiam ad emenda veſtimenta ſororum, *infirmitati ſexus & ordini earum competentia*; denique abbatiſſæ duæ villæ, *ut pro opportunitate & qualitate temporis ſe præparet*. Ad hæc decimæ omnium rerum ex tota abbatia ad portam monaſterii deputantur, ut advenientes hoſpites, divites & pauperes, cum loci honore excipi poſſint. Hæc porro deſcriptio confirmata dicitur in conventu epiſcopotum apud Compendium: ſed vitioſæ ſunt in apographis tum chronicæ notæ, tam ſubſcriptiones. Dubium eſt an Pardulus Laudunenſis epiſcopus ſuperſtes fuerit ad hunc annum, quem exempla bujus inſtrumenti præferunt. Certè Hincmarus Pardali ſucceſſor concilio Saponarienſi ſubſcripſit anno ſequenti.

XLV. Jonæ epiſcopi beneficia in S. Aadochium.

Aagaſtoduni Jonas epiſcopus beneficium ſe præbuit in pualluru monaſteriam ſancti Andochii, quod in ea urbe tunc religione vigebat, ejuſque gregi monaſtico ſubſidium ex facultatibus eccleſiæ ſuæ contulit. Exrat egregium hac de re monumentum in Gallia-chriſtiana, & apud Labbeum, in quo Jonas notum facit, quo pacto hoc monaſterium ſanctarum monialium ab antiquo eaſtructum ſit, in quo Deo ſacratæ *ſub canonica habitu* vitam duxera temporalem pro perceptione ſempiternæ; ubi canonicus habitus ſumitur pro religioſo habitu, qui ad canonum & regulæ præſcripto ſancitus eſt, utì ſequentia demonſtrant. *Sed quoniam*, inquit, *abundante turpitudine multorum, & refrigeſcente caritate, idem ordo in eodem loco vacillare videbatur, prædeceſſor meus ſanctæ recordationis Matheinus epiſcopus eumdem, divinâ tactus inſpiratione, in regulurem & monaſticum ibidem tranſferre ſtuduit ordinem; proinde, Domino auctore & opifice, in initia ejuſdem religionis, utpote tanto potita paſtore, optimè ferventes in eadem ſanctimoniales religione, divino accenſæ amore, nobiliter floruerunt. Poſt cujus obitum, divitione regni accedente, multiſque & variis intercedentibus tribulationum tentationibus, licèt multæ ſint exteriùs, diverſarum anguſtiarum perpeſſa laboree; tamen, ipſa gubernante qui dedit interiùs, eumdem monaſticum inſtitutionem ſaveriſſimè ſervaverunt. Cùm igitur Omnipotentis diſpoſitia prauſſe me voluiſſet eccleſiæ, ſui Domino miſerante deſervio; advenient, & in prædicta cella, id eſt abbatia, eorneus numeroſitatem Deo devotarum ibidem ferventiſſimè conſtituere velle; animadverti, quòd ex iis, quæ habebant, ſubſidiis, ſtipes neceſſaria eis adminiſtrari non paſſet. Quapropter ductus bonore & amore Domini noſtri Jeſu-Chriſti, earumque ſaluti paſtorali ſollicitudine ac paterno affectu proſpicere geſtiens, dignum æquumque judicavi talibus perſonis, ſuæ propter amorem Dei relinquentibus, pauperemque vitam eligentibus, imma Chriſtum pauperem ſequi cupientibus, pro viribus ferre debere conſultam, ſecundùm canonicam auctoritatem, adhibita conſenſu presbyterorum, donavorum ac ſequentes totius ordinis ſæpe memoratæ eccleſiæ, cui Deo propitio miniſtramus, ſuperaddere ſtudui eſt, ſecundum quod ratio dictavit, quanta neceſſaria fore exiſtimavi, hoc eſt in paga Toradorenſi, in villa, quæ vocatur Quintiacus, abbatiolam ſancti Germani manſorum viginti, &*

mal-

multa alia, cum iù, *quæ à domno Mothonia* in Quintiaco & Lullo, aliiſque locis collata fuerunt: quæ ſecundùm deſcriptionem ea Jonæ mandato factam, efficiebant manſos centum-duodecim, & ex ſuperadditis ab ipſo ſeptuaginta-ſeptem & dimidium, & tertiarium. Deinde ſtatuit idem antiſtes, ut poſt obitum abbatiſſæ ejuſdem monaſterii electio ſit penes ipſas ſanctimoniales, ea earum congregatione facienda, ſiquidem inter eas idonea inventa fuerit; &, donec monaſterii augeantur facultates, *ſexagenarius Deo ſacratorum montalium numerus* non excedatur. His litteris ſubſcribit Jonas cum Remiglo metropolitano, Godelſado Cabilonenſi, Ebone Gratisnopolitano, aliiſque epiſcopis & duobus coëpiſcopis, id eſt chorepiſcopis. *Actum in territorio Lingonenſi, in monaſterio ſanctorum Geminorum, & quidem* XIII. *kalendas Junii, anno decimo-octavo, regnante Karolo glorioſo rege.* ANN. CHR. 858.

Hæc omnia diplomate ſuo confirmavit Carolus XVIII. kalendas Julii, anno regni ſui decimo-nono, indictione VII. Id eſt anno ſequenti, apud Tuſiſcum villam: quo in diplomate, apud Labbeum (*a*) relato, Jonas id feciſſe dicitur *pro Dei honore, & reverentia beatorum martyrum Andochii, Thyrſi, & Felicis*; ipſo verò Jonas in litteris ſuis *pro amore Omnipotentis, & generatione ſancti Andochii, cujus patrocinia ibidem à nobis*, inquit, *maxima ex parte delata ſunt*. Idem Carolus denuo confirmavit omnes ejuſdem loci poſſeſſiones rogatu Adalgarii epiſcopi, atque ſanctimonialium, cùm rex *ex conſuetudine loca ſanctorum, quadrageſimali tempore cauſâ orationis Auguſtoduno reſidens*, circumiret; ventumque eſſet *ad cœnobium ſanctæ Mariæ ſemper virginis, ſanctique Andochii*, ut pacet ex litteris ab eodem Labbeo relatis, quarum vitioſi ſunt chronici characteres. (*a*) *Recueil hiſtorique, P.* 571.

Redeo ad Jonam epiſcopum, qui multa item contulit ad victum ſuæ eccleſiæ canonicorum, eorumque conſtructionem ædificiorum. Actum iiſdem die & anno, quibus ſupra, in monaſterio ſanctorum Geminorum. His litteris apud Achetium (*b*) noſtrum vulgaris ſubſcribunt iidem epiſcopi, & poſt eos quidam presbyteri & abbates, nempe *Bernardus abbas Melundenſis* (*) *monaſterii* in pago Tornodorenſi, & *Rando humilis abbas* incerti loci. Bernardus iſte ſucceſſiſſe videtur Bertofredo abbati, de quo in ſuperiori tomo (*c*) egimus. (*b*) *Spicil. tom. 8. p. 143.* (*) *Melun.* (*c*) *Lib. 28. n. 74. V. hic Erratta n. 2.*

XLVI. S. Apri monaſterium Tullenſi eccleſiæ reſtitutum.

Frotharius Tulli-Leucorum antiſtes, ſuburbanum monaſterium ſancti Apri ordini monaſtico tempore Ludovici Pii eâ lege reſtituerat, ut, *ſalvâ libertate monaſticæ religionis*, Tullenſi eccleſiæ ſemper ſubjectum maneret. Hoc nihilò minùs cœnobium Lotharius auguſtus, cui ob regni ſui detrimentum non ſatis facultatis ſuppetebat, node ſuos fideles remuneraret, his *cellulam ſancti Apri jure beneficiali* tradiderat. Verùm cùm ſe morti proximum ſentiret, *motus divino timore puriter & amore*, eam eccleſiæ beati Stephani reſtitui juſſit. Id tamen effectu caruit uſque ad hunc annum, quo Lotharius rea, ejus filius, *recolens periculum animæ inclyti genitoris ſui*, ſupremam ejus voluntatem exſecutioni demandavit; quod regiâ auctoritate ſanctum legitur in libro ſexto de re diplomatica. *Data* VIII. *idus Auguſti, anno Chriſto propitio domni Hlotharii glorioſi regis* XII. *indictione* VI. *Actum Metris civitate*. Ercamboldus regiæ dignitatis cancellarius præceptum illud recognovit & ſubſcripſit, quod aſſervatur authenticum in archivio ſancti Apri cum ſigillo integerrimo, ſuò hac inſcriptione, † XPE ADJUVA HLOTHARIUM RAORM.

XLVII. Augienſes abbates & Crulandenſes.

In Augienſi prope Conſtantiam monaſterio decedit poſt novem regiminis annos Folcwinus abbas, laudatus ab Ermerico ipſius monacho in fine libelli de grammatica, ubi ait ſe ſcripſiſſe libellum de inceptione monaſterii ſui, & de vita ejuſdem loci monachorum, quem Augiæ reperire non potuimus. Hic itaque auctor prædicto libello de grammatica (*d*) quoidam ſubdit verſus de Rheno & Danubio, in quibus, laudatis Conſtantiâ & Salomone ejus epiſcopo, in Augiæ ſuæ & Folcwini abbatis laudes excurrit his verſibus, ubi de Rheno agit. (*d*) *Analect. tom. 4. p. 538.*

Exia progrediens parit Aſwam cæſpite claram
Inſula, quæ eſt ullis præſtantior Augia ſola.
Auget enim tudoctis doctum cum dogmate vitam,
Fertilis arboribus eum vitibus undique cincta.
Quæ flores vernant ſemper, quo lilia ſpirant.
Quæ me nutrit ovans, & cum nutrimine ſanctis.
Cujus eduit Folcwinus cuſtos, candidus abbas,
Tempore qui longo ſalvus fit eorus, adopto,
Et multis annis tranquillâ pace fruatur.

Hæc retulerim ad ſupplendam Folcwini vacuam præfecturam, cui ſubrogatus eſt Waltherius in ſex annos, cujus etiam magiſtratus, nti & ejus ſucceſſoris, nullâ re inſignis habetur, niſi quòd Waltherii tempore ſanctus Meginardus Augiæ moachus, dein eremita, a latronibus cæſus eſt, ut poſtea videbimus.

ANN. CHR. 858.

In Britanniæ majoris insula Crulanda decessit etiam sub idem tempus Swardus abbas, successorem sortitus Theodorum: cui Beorredus rex Merciorum post octo abhinc annos donationes ab Algaro comite factas confirmavit.

XLVIII. Conradus Autissiodori a S. Germano sanatus.

POstero anno ineunte, cùm Carolus, a suis, ut vidimus, desartus, Autissiodori moratetur; humano deplorato, ad divinum confugit auxilium intercedente sancti Germani ejus urbis episcopi, cujus translatio secunda, post annos sexdecim a priori, in novam cryptam brevi celebranda erat. Hanc cryptam condiderat Conradus comes, quod quâ occasione factum sit, hoc loco apponendum. Erat Conradus, teste „ Herico (a) princeps famosissimus, collega regni & inter primates aulicos appri- „ mæ inclytus, idemque frater Judith imperatricis, Ludovici augusti uxoris, „ adeoque Caroli regis avunculus. Huic conjux erat, Adheleis nomine, primo- „ rum & ipsa natalium petinde titulis gloriosa; quippe quæ avitâ antiquorum „ procerum orlunda propagine, splendorem generis augustissimæ æquiparabat „ stemmata diguitatis. Hos conjuges artiùs & sanctiùs copulabat, religionis ac pietatis nexus, quàm carnis: ut non facilè judicare liceret, uter eorum in religionem promior, in sanctos ferventior, atque in egenos esset liberalior. Illud in eis commendat in primis Herico, quòd cùm plerique sæculatium, fovendæ ambitionis gratiâ, ecclesiasticis dignitatibus inhiarent; hi contrà opes suas in ecclesias & in servos Dei liberaliter effundere gauderent: quod ubique tartarum diversæ conclamabant ecclesiæ, præsertim sancti Germani Autissiodorensis basilica, quam hac occasione Conradus renovavit. Cùm rebus prosperis ambo conjuges florerent, Conradi alterum oculum glaucoma sic affecit, ut præter jacturam lumiuis, intolerabili dolore craciarctur. Adfuit e palatio, cunctisque regni partibus turba medicorum: sed adulta pestis omnem eorum artem aluit. Jam prope ad ferrum & cauterium ventum erat, cùm ille ad sanctiorem & efficaciorem medicam recurrit, implorando Dei adjutorio per merita beati Germani: ud cujus sepulcrum votorum plenus accessit, fratribusque nocturnas vigilias celebrantibus, ipse ad preces toto corpore procumbit. Locus illic herbis contritis erat, quas ubi refrigerando oculo admovit, post horam herbis semmotis omnimodam cum dolore miratus est cessisse caliginem. Tum ille, quas præ manibus habebat, armillas aureas ad sacrum loculum depositit, & de augenda vetusta basilica consiliam cum pluissima uxore cepit. Mux conducti peritissimi artifices; locus novæ cryptæ in clivo montis ad orientem designatus, convecta undiqua ad fabricam materia: & quia marmorum copia in hac provincia non suppetebat, missi ad urbem Massiliam fratres, ingentem pretiosorum marmorum copiam onerarii navibus retulere. Vaterem itaque basilicam, quam Chrothildis regina quondam ædificaverat, miro cryptarum opere, ut anonymus Petaviauus (b) „ tradit, a parte orientis addito, decoravit, testudine etiam affectam, in quam al- „ tare a loco, ubi primum constructum fuerat, transpositum est.

(a) Labbe, to. 2. p. 556.

Novam cryptam condit.

(b) Ibid. p. 551.

XLIX. S. Germani altera translatio regi præsanta.

Perfecto opere, omnibusque ad solemnem dedicationem ac translationem dispositis, cùm sacram corpus beati Germani in cryptam, tanto condignam thesauro, brevi transferendum esset, Carolus illuc accessit. Itaque loci ac temporis, ait Haticus, opportunitate captatâ, sacri translationem corpotis absque dilatione perfi- „ ciendam decrevit: quòd & suæ revarsionis lacartus exsisteret, & conceptæ in „ sanctum devotionis officiis plurimum sibi roboris ac prælidii acquiri posse non du- „ bitaret. Sancto igitur epiphaniorum die, omnibus ad eam actionem præparatis, ad sacrum loculum accedit, paucis episcopis ac sacerdotibus admissis: tum sepulcrum aperit, sacta membra integra reperit, eaque congruo honore veneratur. Deiu corpus venerabile solis pontificum manibus pasus contrectari, *operosis denuo pallüs* decenter ambire, & in crypta præparata transpositum collocavit, multis dunariis pro regia munificentia aidem collaris, diemque illam succidui sæculis perpetuò celebrem esse sancivit? Duas unâ eâdemque die dedicationes factas fuisse ait anonymus ille Petavianus; nam Christianus Autissiodorensis episcopus auctam ecclesiam ipse dedicavit: Archenraus verò seu Erchenraus Catalaunensis superiores cryptas, eodem Christiano rogante, sacro chrismate perunxit, ac consecravit. Hæc crypta multis sanctorum præsulum insignita corporibus, sub majori basilicæ altari hactanus cum magna veneratione visitur & frequentatur, tres habens fornices, quorum in secundo habetur sancti Germani mausoleum affabrè elaboratum: at præcipuo, immo unico suo orbatum ornamento, sacratissimo scilicet corpore beatissimi Germani, regibus quondam & augustis venerando, quod hæretici nostri temporis superiori patrum nostrorum sæculo, horresco referens, in savillas redegerunt. Evasit ex illa strage sudarium, quo sanctissimi antistitis corpus involutum fuerat, illud ipsum creditum, quod Placidia augusta ad eum sepeliendam Ravennæ suppeditaverat. Pannus est ex serico violacei coloris flavo permixti; longus sex pedes cam-

uncias

ANN. CHR. 819.

unclis ſeu pollicibus novem, latus quinque pedes cum unclis quinque; aquilis octo reſperſus, intermiſtis roſis. Aquilæ ſemiexpanſis alis, ea roſtro ſingulas palas eum gemma non mediocri, & torques ſingulos in collo getunt. Verùm non ex materia formave, ſed ex contactu ſacri corporis hoc pretioſum cimelium æſtimandum eſt. Hoc ritu peracto, Carolus Deo ſe committens, tamquam de victoria ob tantum patronum ſecurus, Germanorum copias ea ſuo regno ſine ſanguine expulit, Ludovico fratri parcens, quem facilè aſſequi, & per ſe ipſe multare potuiſſet. Rediere ad ſuum legitimum dominum miniſtri ac ſubditi rebelles, qui ut honoribus uſurpatis fruerentur, Ludovicus a Carolo exorquere non potuit. Probabilius ſanè factum, quàm aliud, quo Carolus laicis, qui ipſi fideles caſtiterant, monaſteria diſtribuiſſe dicitur in annalibas Bertinianis.

I. Nortmannorum dira facinora.

Interim Nortmanni ſolitas excurſiones repetunt. Alii, in Oſcello inſula duorum regum ac populorum victores, victis denuo inſultant; Bellovacenſem pagum ingreſſi, Hermanfridum epiſcopum in quadam villa interficiunt, tum Noviomum uſque progreſſi, urbem noctu invadunt, vaſtantque; Immonem epiſcopum cum aliis nobilibus ac clericis captivos abducunt, ipſumque antiſtitem in itinere trucidant. Non dubium, quin generalem ejus civitatis ſortem ſubierit ſanctus Lupi ſeu ſancti Eligii ſuburbanum monaſterium, cæteraque prædonibus in hac irruptione obvia. Huc ſpectat Hincmari Remorum antiſtitis ad Hetilonem epiſcopum Noviomenſem epiſtola, cujus fragmentum Frodoardus (a) refert; in qua inter cætera ſcribit, ſe de incenſis monaſteriis, quod ille ſe dolere ſignificaverat, & de his, quæ necdum » inceſſa erant, valde formidare; ſe verò in magna tribulatione vaſtatum a bar» baris eſſe, & quòd, cæteris direptis, tanta quærebatur pro Remorum civitate » redemtio, quantam explera non valeret. Alii denique Nortmanni Someuam ſtu» vium regreſſi, monaſterium ſancti Walarici, Samarobrivam Ambianorum civitatem, aliaque circumquaqua loca rapinis & incendiis vaſtant. In fragmento hiſtorico apud Cheſnium (b) de deſtructionibus Corbeiæ, monaſteria ſancti Richarii & Corbeienſe tunc ariam davaſtata perhibentur. Quamquam id toto vicennio ſeriùs de Corbeia refertur in veteri chronico Nortmannorum. Verùm ſingula Nortmannorum facinora haud ita accuratè deſcripta ſunt in ejuſmodi chronicis, ut multa non ſint prætermiſſa. Carta Corbeienſes hoc tempore contra Nortmannos non ſemel decertaſſe patet ua epiſtola Lupi ubbatis ad Odonem Corbeienſem ext. qua eum a talibus expeditionibus dehortatur. Is aſt Odo abbas, qui in locum Hermenfridi a Nortmannis occiſi in ſedem Bellovacenſem ſubrogatus eſt, ud quem jam epiſcopum aſſtat ujuſdem Lupi epiſtola extavit. qua æquum ſibi ab regreſſu ex Iſata ad eum inviſendum mitti poſtulat. Odoni in Corbeiæ præfectura ſucceſſit Angilbertus, eoque mox amoto Triſulfus, ut inferiùs (c) demonſtrabimus. Denique alii Dani ſeu Nortmanni, longo maris circuitu inter Hiſpanias & Africam navigantes, Rhodanum ingrediuntur, & quaſdam civitates, quædam item monaſteria depopulati, in Camarias inſulam ſe recipiunt; iidemque anno inſequenti Italiam petunt, Piſas eviraram, aliaſque capiunt, deprædantur, ac devaſtant.

(a) *Frod. lib. 3. c. 23.*

(b) *Cheſn. t. 2. p. 589.*

Odo abbas Corbeiæ fit epiſcopus Bellovacenſis.

(c) *lib. 37. n. 75.*

Unum ea illis monaſteriis fuit Atuleuſe, ſitum in valle Aſperiarum, quæ eſt portio agri Ruſcinonenſis. Iſtud enim a Nortmannis, qui haud dubiè ad portum Veneris appuleraut, diraptum per triduum fuiſſe, ac demum ab ipſis deſtructum ruſtatur ejus loci abbas Helpericus ſeu Hilpeticus in epiſtola ad Carolum regem, quam ex Michaele Loto Dominicano in appendice referemus, nempe ex libello ejus Caralanicè ſcripto de tranſlatione SS. Abdon & Sennen, factâ in idem monaſterium. In ea epiſtola Hilpericus agit de ſui monaſterii origine per Caſtellanum abbatem, qui a partibus Hiſpaniæ iſtuc profectus *ſanctæ* ibidem *cœnobia* ædificaſſe dicitur, in quibus *multorum monachorum collegia* Regi ſuperno famulabantur ſub auctoritate Catoli Magni, qui præceptum regiæ defenſionis eis conceſſit. Ejus ſucceſſores fuere Reſſendus, & Recimirus ejus frater, uterque regnante Carolo Calvo, cujus patrocinio ambo ſaſe commendaverant. Sub eorum ſucceſſore Helperico Nortmanni hoc monaſterium deprædati ſunt per triduum, ac demum cæſis aliquot monachis, illud ſuſque deque everterunt; cui luſtaurando Helpericus a Carolo rega ſubſidia poſtulat.

Aruleuſa monaſterium vaſtatum.

Cæterùm necam Hermenfridi Bellovacenſis, & Immonis Noviomenſis epiſcoporum ad hunc annum retulimus cum annalibus Bertinianis: verùm, utrumque ad menſam Octobrem anni ſubſequantis ſuperſtitem ſuiſſe manifeſtum eſt ex actis concilii Tullenſis apud Tuſiacum, cui ambo ſubſcripſere. Rainelmus tamen, Immonis ſucceſſor, ibidem etiam inter ſubſcribentium nomina invenitur: at poſt ſynodum ejus actis, quod non rarò fiebat, ſubſcribere potuit, uti certè ilſdem ſubſcripſere Autiſiodorenſes duo, Abbo ſcilicet, & qui hoc anno ei ſucceſſit Chriſtianus.

In

ANN. CHR. 850. LI. S. Richarii delatio, & abbates Centulenſes.

In ejuſmodi anguſtiis corpus ſancti Richarii e proprio loco motum eſt, & in tutiorem locum deportatum, paucis ſtatribus Centulæ relictis; ac demum in ſuum locum reſtitutum, ubi ſerenior rerum facies apparuit. Id factum ait Hariulfus Ludovico abbate Centulenſibus præſidente: quod potiùs ſub HRuodulfo ejus ſucceſſore factum videtur, quem ſuperſtite Ludovico Centulenſibus præpoſitum fuiſſe conſtat, non mortuo abbate Ludovico, ut Hariulfus exiſtimavit. Et quidem HRuodulfus ſupplementi Centulenſibus ab ſe cooceſſi confirmationem a Carolo rege obtinuit anno ejus regni ſeato-decimo: Ludpvicus verò abbas ad decem annos ſupervixit, HRuodulfo ipſi ſuperſtes, ne annum quidem ſuſequentem, fortè nec præſentem prætergreſſo: ſiquidem Helgaudus ejus ſucceſſor cuidam militari viro Rollenicurtem, & alia quædam in precariam dedit anno Caroli regis viceſimo. Mortuo HRuodulfo, Centulenſes *librum rotularem*, qui ejus obitum nuntiaret, per eccleſias & loca ſanctorum, cum quibus ſuffragiorum ſocietatem contraxerant, miſiſſe dicuntur. Hunc inter antiqua ejus loci monumenta repertum Hariulfus, ut a ſtatribus ſuis gratiam iniret, in hæc verba retulit.

Rotuli mortuorum.

Fratres cœnobii ſancti Richarii gloriosæ memoriæ, omnibus Chriſti militibus. Petimus obnixè paternitatem veſtram, pro noſtris fraternè geri defunctis; & veſtrorum æquè dirigi vocabula mortuorum, diemque adventûs præſentis curſoris ad vos venientes per monimenta kalendarum ſignificari, ne fallaciæ ſuæ præſtigiis vobis poſſit mentiri. Officio verò abbaticio, ſeu præpoſituræ, unde cum decanis qui fungi videntur, pariter intimare ſciat. Obiit itaque apud nos domnus HRuodulfus comes, abbaſque ſimul noſter VIII. *idus Januarii. Ideoque rogamus, quatenus pro eo decertetis* (*) *apud Dominum, ut & vos mercedem habeatis, & ille in congregatione juſtorum aggregetur, veſtris ſuffultus ſanctiſſimis opitulationibus. Statuimuſque juſtum eſſe ut quem patrem habuimus piiſſimum, dulci filiorum amore pro eo pium Dominum inceſſanter rogemus.*

(*) *f.* deprecetis.

Sic ergo mos tum ferebat. Poſt mortem abbatis vel inſignium monachorum *rotulus*, id eſt encyclica de ejus morte epiſtola, per ſingulas eccleſias ſive monaſteria, quibuſcum juncta erat ſocietas, per curſorem ſeu nuntium mittebatur; ac mors defuncti abbati, præpoſito vel decano loci ſignificabatur. Huic rotulo inſcripta erant etiam nomina aliorum, qui ab ultima ſignificatione deceſſerant: unde *rotuli* vocabulum hæc ſcheda obtinebat. Qui verò ejuſmodi rotulos deferebat, *rotuliger* vocabatur. Ne autem curſor eos, qui ipſum mittebant, falleret; dies adventus ejus in ſingulis, ad quæ mittebatur, locis in certa ſchedula, quam ille in teſtimonium referebat, adſcribebatur, cum nominibus cujuſque loci mortuorum: qui in catalogo ſeu necrologio, ſuo quique die, in omnibus locis confœderatis notabantur. In his porro ſchedulis verſus lugubres de morte inſignium perſonarum ſcribebantur, quos verſus *titulos* appellabant.

LII. Societates monaſticæ.

Fluxit mos iſte ea perſuaſione eccleſiaſticæ communionis, uſuque diptychorum, quæ antiquitus in ſacris obtinebant, ut ſymbolum iſtius communionis. Duplex in eis ordo erat, vivorum & mortuorum, quorum nomina in ſacris ad aurem ſacerdotis a diacono recenſebantur. Diptychorum exemplo inventum eſt apud monachos necrologium ſeu liber pro mortuis, in quo adſcripta ſunt nomina fratrum cujuſque loci ac benefactorum, eorumque, qui ea condicto in ſocietatem ſuffragiorum admiſſi erant. Hi ex nomine, quo quiſque die obierat recitabantur poſt martyrologii & regulæ lectionem ad Primam; tum ſolitæ preces pro eis fiebant. Hinc dicti *conſcripti in regula* ſeu *in martyrologio* aut *in libro vitæ*; apud ſanctum Gallum *fratres conſcripti* appellati: atque adeò in uno codice martyrologium, regula & necrologium ad commodum lectoris ſimul compacta erant. Mos iſte apud noſtros ub ineunte Ordine invaluit, id eſt a ſæculo ſexto. Teſtes hujus rei litteræ Theodilanæ matronæ, quæ ob donationes monaſterio Dionyſiano factas poſtulavit, ut nomen ſuum *in libro vitæ conſcriberetur* anno quadrageſimo-tertio Chlotharii ſecundi. Idem eo tempore petit Bertchramnus epiſcopus Cenomannenſis in ſuo teſtamento: luſignis hac de re locus eodem ævo exſtat apud Bedam in epiſtola ad Eadſtidum epiſcopum & ad congregationem Lindisfarnenſium monachorum proſaicæ ſancti Cuthberti vitæ præfixa: in qua præmioli vice ſibi, cùm viventi, tum mortuo, preces ab eis ac miſſas depoſcit, rogatque ut, quod illi jam polliciti erant, *in albo* ſuæ ſanctæ congregationis nomen ipſius apponerent. Hæ ſingulorum hominum ſocietates erant: ſed aliæ iuſuper generales fiebant, & quidem perpetuæ, congregationum ſeu monaſteriorum ſocietates. Hac de re nihil antiquius nobis occurrit, quàm illæ, de quibus mentio habetur in epiſtolis Bonifacianis, nempe in epiſtola XXIV. ad Aldhetum abbatem, in qua Bonifacius ipſe petit orari *pro dormientium fratrum animabus*, *quorum nomina gerulus harum*, inquit, *litterarum demonſtrabit*; & in duabus aliis (a) aliorum epiſtolis, quæ exſtant inter Bonifa-

(a) *Bonifac. epiſt.* 74. & 84.

cianas

cianas, omnino legendæ, quas protulimus suis locis. In posteriori Dodo-abbas cum ANN. CHR. 839.
sua congregatione ad Lullum Mogantiaam pontificem, cujus ecclesiæ confœdetati erant Horubacenses, rogat, ut se suosque, tam vivos, quàm defunctos, in suis precibus commendatos habeat; ipseque omnium amicorum suorum, vivorum ac defunctorum, nomina per præsentem fratrem *per breve ad* ipsos ditigi curet. *Breves* seu *brevia* ejusmodi eadem eum rotulis, de quibus mox egimus, quorum exempla exstant apud Hasstenum & in tomo tertio nostrorum Analectorum. Generales plurimùm unius anni erant rotuli seu breves illi, id est unius anni mortuos continentes, nisi ob mortem insigniorum hominum hoc tempus acceleratum fuisset: sed cùm itineris longinquitas aut difficultas non obstabat, singulares pro unoquoque mittebantur. In necrologiis verò non uno modo fratrum confœderatorum nomina inscribebantur. In pletisque nomina eorum promiscuè cum nominibus cujusque loci descripta sunt, adhibitis verbis *nostræ congregationis*, ubi de monacho loci agebatur; in quibusdam familiarium seu exterorum nomina a domesticis distincta erant; sic in necrologio sancti Benigni Divionensis in dupliei aperti codicis pagella iidem utrimque dies adscripti leguntur; & in una quidem domesticorum, in altera seu adversa familiarium seu confœdetatorum nomina tecensentur. In quibusdam locis fratres conscripti, non diebus distincti sunt, sed tantùm monasterii: ita ut sub cujusque monasterii titulo omnia ejusdem loci nomina subjiciantur absque ulla diei designatione.

Pro familiaribus hæc ferè suffragia erant: missæ peculiares, vel generales, vigiliæ seu *agenda* mortuorum, psalmorum aliquot vel orationis dominicæ certis vicibus ac diebus recitatio, præbendæ seu annonæ erogario in paupetes, sive per totum annum in dies, sive per continuos triginta dies. Litteræ societatis, sancti Gallenses inter & Augienses monachos initæ, præscribaut *semel in anno commemorationem omnium defunctorum pro annuali singulorum*, & quidem XVIII. *kalendas Decembris*; quo die consimilis nunc quoque celebratur a nostris, præter sollemnem omnium defunctorum commemorationem. Atque utinam ritus legendi ad Primam necrologii, quod mirum est in congregationibus quibusdam etiam reformatis prætermitti, abique restitueretur, uti certè grati animi erga fundatores ac benefactores, immo & amicos & familiares memoria exigere videtur: at illud incommodum ac fastidiosum, quod in vetustis illis necrologiis nuda passim notata sunt nomina, absque idonea personarum designatione; & ubi episcopi vel abbatis nomen adscriptum est, absque ulla locorum mentione. Nunc a prolatio-xi fortè digressione ad ordinem revertendum.

LIII. Helgaudus abbas Centulensis, & comes.

Post obitum HRuodulfi abbatis Centulensis Helgaudus abbatiâ donatus est. Huic ex conjugio filius erat Herlainus, qui ejus loci comitatum vice patris gessit, si Hariulfo credimus. Existimavit quippe iste auctor, abbates Centalenses simul etiam comites fuisse, (abba-comites ejusmodi appellabantur) ut Pontivi ac Wimnacensis pagi limites contra hostes tutarentur; quod quidem huic cœnobio concessum dicit propter nobilitatem inhabitantium. *In hoc enim cœnobio*, inquit, *duces, comites, filii ducum, filii comitum, filii etiam regum educabantur, & omnis sublimior dignitas, quisquaversum per regnum Francorum posita, in sancti Richarii monasterio se parentem*, id est propinquam, *habere gaudebat*. De Helgaudo abbate duo tantùm memorat Hariulfus: unum, quod cuidam militi Rolleii-curtem, & alia quædam, quæ nuper ab Hugone duce acceperant Centulenses, in beneficium dedit; qua de re idem auctor magnopere dolet: *cujus facti precaria chartula a nobis*, inquit, *habetur*, anno Catoli vicesimo data: *sed nihil eorum hìc ponimus, quæ non bonoris augmentum, quin potiùs materiem doloris præstarent*. Alterum, quòd leges pro sæcularibus eondiderit, quæ adhuc a provincialibus ejusdem Hariulfi tempore observabantur. Post annos ferè quatuor ei suffectus est non Guelfo abbas, sed Catolomannus.

LIV. S. Dionysii translatio. (*) *le Hure.* (*) *Confeurens.*

Per has tempestates, ut tradunt annales Bertiniani, ossa beatorum martyrum Dionysii, Rustici & Eleatherii ob metum Danorum seu Nortmannorum, in villam sui juris, vocabulo Novientum ad Sequanam, sitam in pago Mautipensi (*), devecta sunt, atque XI. kalendas Novembris in locuiis diligenter collocata. De hac translatione seu delatione nulla fit mentio in libris de miraculis sancti Dionysii, sed tantùm de alia, quæ anno Catoli regis tricesimo-septimo in Superiorem-curtem (*) pagi Remensis ad Aaonam facta est. Ex alia villa Novientо orta erat contracta illa femina, quæ Dugniaci in ecclesia sanctorum martyrum Dionysii & sociorum ejus sanata perhibetur in libro secundo de miraculis ejusdem sancti martyris. Hic liber in Hilduino abbate seniori desiit, cujus epilogus dirigitur Samuell monacho Dionysiano, quo hortante auctor ille anonymus hanc scriptionem aggressus est. Hic non alius videtur, quàm Samuel subdiaconus & monachus,

ANN. CHR. 859.

chus; laudatus in litteris societatis, paullo ante hoc tempus initæ inter monachos Dionysianos & Remigianos. Tertius liber de miraculis sancti Dionysii alium auctorem habet, ætate paullo inferiorem.

Eodem tempore in eodem cœnobio exaratus est insignis codex, continens Antiphonale & librum Sacramentorum Gregorii Magni, cum nonnullis additamentis quarumdam Missarum, aliarumque rerum observatu dignis. In his exstat missa de beata Virgine, cujus post communio sic habet. *Libera nos ab omni malo, Domine Jesu Christe, qui corpus tuum sanctum pro nobis crucifixum edimus, & sanguinem tuum pro nobis effusum bibimus*, &c. quo nihil luculentius ad probandam catholicam fidem de sanctissimo eucharistiæ sacramento. Eudem omnino verba leguntur in Missali Gothico seu Gallicano post Orationem dominicam, ut in Liturgia Gallicana (*a*) videre licet: quod Missale antiquitus in usu erat apud Carolum M. in ecclesiis Gallicanis. Ex quibus intelligitur, eamdem omnino de hoc sanctissimo Sacramento fidem fuisse ante Paschasium Radbertum, quem novatorem fuisse perperam criminantur Calvinistæ. Cæterùm prædictus Sacramentorum codex modò asservatur in bibliotheca Vallis-claræ in diœcesi Laudunensi, eique insertæ sunt nomina Dionysianorum abbatum & monachorum sæculi noni, in quibus primus est *beatæ memoriæ domnus Nicholaus papa*. Hæc obiter.

(*a*) *Liturg. Gallic. p. 4.* &c.

IV. Thiotonis abbatis Fuldensis legatio.

Non unum, sed pluta hoc anno concilia diversis de causis habita sunt. Primum occurrit Metrense, v. Kalendas Junias, Hincmaro præsidente, celebratum, cujus commonitorium exstat ad Ludovicum regem, quo patres suum ad emendanda superioris anni in Carolum fratrem facinora hortantur, missis wormatiam ad ipsum legatis. His ille humillimè respondit: attamen emendationem distulit ad futurum placitum autumni tempore juxta *Busulam* seu Basileam, ex condicto habendum. Interim, colloquio cum suis inito, Thiotonem Fuldensem abbatem in Italiam ad Ludovicum imperatorem & ad Nicolaum pontificem misit, ut se apud eos purgaret, & favorabile responsum, quod ad placitum afferret, ab eis eliceret. Thiotoni legatio recte succesit; nam ab utroque benignè acceptus & auditus, Ludovicum regem purgavit, apostolicas pro eo litteras retulit, obtulitque Ludovico juxta lacum Brigantinum consistenti, ux quo u condicti placiti loco reversus fuerat, ubi Carolus non occurrerat ad diem præfinitum. Cùm itaque Thioto regi de sua legatione omnino feciffet satis, cum ejus venia reversus ad monasterium suum est.

LVI. Lingonense concilium.

Alterum concilium apud Lingonas a Remigio Lugdunensi, Agilmaro Vienneusi, Ebone Gratianopolitano, aliisque episcopis, præsente Carolo rege, circa Kalendas Junias celebratum: in quo capitula tredecim condita sunt, tum ad concordiam inter reges fratres sarciendam, tum ad reformanda quædam errata ecclesiæ Gallicanæ. Proclamationes in eo factæ adversus Tortoldum diaconum, Wenilonis Senonensis antistitis propinquum, & Ansearium subdiaconum: quorum ille sedem Bajocacensem, hic Lingonensem occupaverat: tum proclamatio a rege facta in ipsum Wenilonem, qui defectionis intimulabatur. Mota etiam quæstio de Attone Virdunensium episcopo, quòd *oblatione regulari* in monasterio sancti Getmani Autisiodorensium Deo oblatus, contra regulas ecclesiasticas inde discessisset, & minùs canonicè ad ordinem episcopalem perveniisset. De eo tamen nihil statutum: sed tantùm eidem data est facultas veniendi ad aliam synodum, in qua ejus causa examinaretur. Scripsit cum aliis patribus synodicam epistolam ad Wenilonem. Nihil de eo legitur in sequenti synodo Tullensi: verùm cùm in episcopatu ad viginti-tres annos perstiterit, ipsius ordinationem probatam fuisse intelligitur. Laudatur a Berthario canonico ejus temporis in libello de Virdunensibus episcopis, tum ob restitutam in suu ecclesia pacem, tum ob recuperata bona amissa, tum ob inchoatam cathedralis ecclesiæ fabricam, quam magna ex parte promovit.

Attо episcopus Virdunensis purgatus.

LVII. Floriacense privilegium assertum.

Aderat huic concilio Rodulfus Biturigum antistes, qui, quamquam in nostros optimè affectus, Floriacensem nihilò minùs sancti Benedicti abbatiam contra ejus privilegium tetinebat, a Carolo rege sibi concessam. Id ægrè admodum ferebant patres; tandemque, ut in capitulo xo legitur, *postulavit humiliter generalis synodus, se ad terram usque prosternens ante Karolum regem & Rodulfum Biturigum urchiepiscopum, obsecrans & adjurans per crucem & Christi sanguinem, ut privilegium monasterii sancti Benedicti, quod annuente præfato rege firmaverant, quodque idem Rodulfus subscripserat, qui præfatam abbatiam irregulariter tenebat, ratum & inconvulsum servare studeret. Quòd si abbas negligens & sacris regulis inconveniens per directos missos inventus fuerit, ab eadem paternitate removeatur, & alius, qui dignus repertus fuerit, substituatur; & privilegii regularis auctoritas in eodem monasterio quacumque occasione non destruatur.* Tunc Floriacensem abbatiam regolari more tenebat Bernardus abbas: sed Carolus, gratificaturus Rodulfo archiepiscopo, qui partibus suis contra mobiles Aquitanorum animos favebat, hoc beneficio

ficio ipſum demereri, & in obſequio retinere ſategerat. Rodulfum verò abbatiâ ceſſiſſe ex eo colligitur, quòd Bernardus abbatis officium ad aliquot annos gerere non deſtitit. ANN. CHR. 859.

LVIII. Synodus apud Saponarias.

Denique in eadem ſynodo Lingonenſi conditi ſunt ſexdecim canones, quorum ſex primi omnino iidem ſunt cum iis, qui in Valentina ſynodo ante annos quatuor editi fuerant in cauſa Gotheſcalci; atque adeo in Lingonenſi confirmati. Recteſti ſunt deinde in concilio duodecim provinciarum, celebrato in ſuburbio Tullenſi apud Saponarias: ſed non ita accepti fuere, ſicut in Lingonenſi, agente nimirum in primis Hincmaro archiepiſcopo, cujus ſententiæ canones illi conſentanei non erant. His itaque apud Saponarias recitatis, *quidam epiſcopi*, referente Hincmaro, *fidei chriſtianæ zelo ſuccenſi, aliqua ſynodo voluerunt ſuggerere: ſed motus noſtri*, inquit ille, *ab eodem venerabili archiepiſcopo Remigio Lugdunenſium ſunt modeſtè compoſiti, eo venerabiliter perorante, ut, ſi quorumcumque noſtrorum ſenſus ab eodem prolatis capitulis in aliquo diſſentiendo ſe commovet, ad proximè futuram ſynodum catholicorum libros, doctorum quoque deferre curemus; & ſicut melius ſecundum catholicum & apoſtolicam doctrinam in commune invenerimus, de cætero omnes unanimiter teneamur*: quæ ferè verba ſunt capituli undecimi ſynodi Tullenſis. Hæc cautela fuit Remigii, ejuſque ſequacium ad evitandos illos motus Hincmari, ejuſque aſſeclarum. Verùm hæ quæſtiones in alia ſynodo haud agitatæ inveniuntur, adeoque nihil ampliùs ſuper hac controverſia definitum in Gallia poſt canones Valentinos eorumque in ſynodo Lingonenſi confirmationem.

Veri ſimile fit ex annalibus Bertinianis, conveniſſe demum inter epiſcopos, ut hac de re judicium ſciſcitarentur Nicolai papæ, qui *de gratia Dei & libero arbitrio, de veritate geminæ prædeſtinationis, & ſanguine Chriſti, ut pro credentibus omnibus fuſus ſit, fideliter confirmaſſe, & catholicè decrevisſe* perhibetur. Huc ſpectat Hincmari Remenſis epiſtola XVII. ad Nicolaum papam in hæc verba: *Cæterùm Liudo mihi dixit, quòd cum eo rationem de damnatione & reclusione Gotheſcalci habuiſſetis*. Nullum tamen Nicolai hac de re decretum, quod quidem ſciam, ad nos pervenit. Liudo ſeu Liuddo, iſte homo græcus erat, quem ſimul cum Hincmaro & Johanne VIII. laudat Johannes Scottus in verſibus græcis, a Cangio relatis in præfatione ad Gloſſarium Græco-Latinum.

LIX. Societas precum inter patres.

In ultimo capitulo ſynodi Tullenſis vicarias inter ſe ſe preces condiaerunt epiſcopi & abbates: ut ſinguli pro cunctis per ſingulas hebdomadas feriâ quartâ miſſam celebrarent; & poſt cujuſque obitum pro defuncto in ſedibus ſuis ptenæ miſſæ, totidemque vigiliæ perſolverentur; a presbyteris autem monaſteriorum ſive villarum tres miſſæ, totidemque vigiliæ: obitus porro cujuſque literis encyclicis innoteſceret. Conſimilem precum communionem cum Herardo Turonenſi antiſtite, qui & ipſe Tullenſi huic ſynodo interfuit, paullo ante inierant Ferrarienſes, teſtante Lupi abbatis epiſtolâ CXVIII. quâ ei commendat quemdam e ſuis monachum, quem ſecundum Herardi petitionem ad regendos monachos in cella Roclena concedebat; *qui cujus momenti*, ait, *apud nos ſit; ex officio, quod laboriosiſſimè geſſit, facile eſt æſtimare*: fortè procurationem rerum temporalium is habuerat, cujus nomen prima dumtaxat littera T. in Lupina epiſtola expreſſum eſt.

LX. Caroli libellus in Wenilonem.

In eadem ſynodo iterata eſt vehementiùs proclamatio adverſus Wenilonem Senonum antiſtitem, prolatoſque in eum a Carolo libellus coram electis judicibus, Remigio Lugdunenſium, Herardo Turonorum, Wenilone Rotomagenſium, & Rodulfo Biturigum archiepiſcopis XVIII. kalendas Julias. Præcipua querelarum in eum capita hæc erant; quòd is ad Ludovici regis colloquium, dum Carolus in Nortmanos apud Oſcellum dimicaret, abſque ipſius Caroli voluntate aut permiſſu veniſſet; quòd ipſi Ludovico adhæſiſſet, miſſaſque publicas coram eo in palatio Artiniaco celebraſſet; denique quòd *de abbatia ſancta Columbæ*, aliiſque de rebus & honoribus ab eodem Ludovico præceptum obtinuiſſet. Lecto libello, ſcripta eſt a patribus epiſtola ad ipſum Wenilonem, querelarum capita continens; eique injunctum, ut poſt diem tricesimum ad locum, quò evocandus eſſet, ſe ſiſteret, de objectis reſpoſurus. Dein a patribus demandata eſt Herardo archiepiſcopo Turonenſi provincia adeundi Wenilonem, atque ad eum referendi mandata ſynodi: at, morbo intercedente, Herardus Rotbertum Cenomannenſem epiſcopum vice ſuâ miſit ad Wenilonem, ut patet ea ipſius Herardi ad eum commonitorio. Tandem, ut Carolus placabilis erat, Wenilo abſque audicotia epiſcoporum reconciliatus perhibetur in annalibus Bertinianis.

LXI. Lupi abbatis diſcidium cum Wenilone.

Interfuit ſiue dubio huic ſynodo de more Lupus Ferrarienſis abbas factumque Wenilonis metropolitani ſui, ut par erat, improbavit. Id ubi reſcivit Wenilo per quemdam alium metropolitanum, forſan Herardum Turonenſem, qui man-

ANN. CHR. 859.

data ſynodi ad ipſum Wenilonem perferenda habebat, in malam partem arripuit, idque ita interpretatus eſt, quaſi Lupus in eum exanduiſſet in ſynodo coram rege, ut archiepiſcopi ſui exauctorationem præcipitaret, & in ejus locum ipſe promoveretur. Hanc criminationem graviter accepit Lupus, ſive ex fama ſive ex Wenilonis, aliorumve literis; ſtatimque ſe purgare apud Wenilonem tentavit, » ſcriptâ ad eum epiſtolâ CXXIV. in qua ait, miram non eſſe ſi eum metropolitanus epiſcopus mendacio ſefellerit, quando Davidem nequam ſervus veri ſimili figmento ad horam decepit. Et ſervum quidem illum prædiorum, quibus donatus fuerat, mediâ parte privatam fuiſſe; epiſcopo verò timendum, ne promiſſionum cæleſtium integritate privetur. Quomodo verò tantæ poſſet effici pravitatis, ut depoſitionem ejus cuperet, cujus conſecrationem divinitus acceperat? Teſtem ſibi eſſe Deum, ſe, ex quo Wenilo Senonicæ eccleſiæ præeſſe cœpit, ſeqae in familiaritatem aſſumere dignatus eſt, ſemper optaſſe, at iſte in ſanctitate proficeret, & dignitate augeretur; paratamqae opem ferre pro vitibus, ſi ſuâ operâ indigeret. Cæterùm, ſi hujus perfidiæ conſcius ſibi eſſet, non negando, ſed confitendo veniam obtinere conaturum. Ad extremum cupere congruo loco eum adire, &, ſequeſtre Spiritus-ſancti gratiâ, recuperare amicitiam, quam ſpiritus maligni malevolentia aliquantulum perturbaverat. In fine ait ſe primâ quaque occaſione ei relaturum, quid ſuper fratre Bernegaudo ſancti Germani monachi annuerint; quidque præſtari abſque damno poſſit fugitivo ſuo, qui nuper ejus elementiam inquietaverat. Hic eſt Bernegaudus, quem tudem (*a*) adhuc monachum, ſancti Germani Autiſiodorenſibus monachis, ut vidimus, direxit Lupus, ut in ſuo propoſito eorum exemplis atque doctrinâ confirmaretur.

(*a*) *Lup. ep.* 116.

LXII. Alterum diſcidium de ſuſceptione duorum presbyterorum.

Alia Lupi cum Wenilone controverſia orta eſt ex duobus titularibus presbyteris eccleſiarum Ferrarienſibus ſubjectarum, qui, relinquendis titulis, ad monaſticam profeſſionem Ferrarias convolare volebant. Horum alterum cum militari viro ad Wenilonem direxit Lupus, ut cum ejus permiſſu titulos ſuos dimittere eis liceret. Hanc copiam eis negaturum ſe reſpondet Wenilo, niſi » Lupus hoc *ſine vitio fieri poſſe* auctoritate comprobaret. Hic, etſi id numquam in controverſiam vocatum nec audierit, nec legerit; tamen ſimplicitate quid ſentiat, ei aperturum reſpondet. In primis, Dominum Jeſum divitil, » legalium præceptorum obſervantiam ſibi arroganti, voluntariam ſaniſſe paupertatem, & humilitatem; quod numquam fieri aut tutius, aut melius poſſit, quam in monaſterio, obi ſic liberras voluntaris propriæ pro amore Dei reſecarat, ut ex arbitrio prioris ſubjectorum actio cuncta formetur. Ab ea igitur perfectione, quam Deus etiam laicis propoſuit, non ſammovendos eſſe ſacerdotes. Cæterùm Deum alios procaraturum, quos animabas gubernandis præficiat: Licere quippe conjugatis ex mutuo conſenſu ad ſacra loca ſecedere: quidni etiam ſacerdotibus, quantumvis eccleſiæ ſuæ alligatis? Porro nullum ferè monachorum reperiri monaſterium, quò non aliqui eorum, ſæculi tumultum declinantes, conceſſerint; quos ſi perperam feciſſe dixerimus, obtrudos eſſe nos eorum auctoritate, qui & ſanctitate nos ſuperant, & ſapientiâ forte præcedunt. Quin etiam Wenilonis anteceſſorem beatæ memoriæ Aldricum, qui ex abbate Ferrarienſi eccleſiæ Senonicæ pontifex factus fuerat, Ferrarias regredi, epiſcopali curâ omiſſâ, conſtanter animo propoſuiſſe, quando hanc viram feliciore muravit. Quis hos viros canones ignorare dicat, niſi qui deſipiat? Profectò in primordiis fidei chriſtianæ quibuſvis licuiſſe afferre pretium omnium ſuarum poſſeſſionum, at ſoli Deo vacarent; nec ab hac ſocietate excluſos ſacerdotes. Se verò, ſuoſque, tametſi quàm longiſſimè abſint a ſanctorum virorum perfectione; tamen veſtigia & quædam veluti lineamenta formæ apoſtolicæ retinere, *dum nemo noſtrum*, inquit, *aliquid ſibi vindicat, nec in ſæculares curas animum diſſipare permittitur, & orationum & abſtinentiæ legitimam conſtitutionem perſolvere regulari rigore, cui nos ſponte ſubmiſimus, coartamur. Cæterùm, ut mea & multorum fert opinio, nullus intra ſanctam eccleſiam ordo eſt, ubi certius promereri Deum fidelis anima poſſit, quàm ſi monaſticæ diſci-*» *plinæ ſtudeat propoſitum integrè obſervare*. Id autem Lupus probat auctoritate » beati Gregorii, *patrem noſtrum Benedictum*, ejuſque regulam commendantis: » qua in regula ſanctus Benedictus ſacerdotes ſuſcipi in monaſterio poſſe, & » debere oſtendit. Hæc omnia Weniloni pertractanda proponit, ne fortè videatur *ordini noſtro provida talium incrementa derogare, quem ſummi & optimi pontifices non ſolùm non infamaverunt, verùm etiam, ut par fuit, ſuis & laudibus arnaverunt, & exhortationibus cumularunt*. Id verò confirmare poterat Lupus, tum auctoritate concilii quarti (*b*) Toletani, quo clericis monachorum propoſitum, adeo-

(*b*) *Conc. Toletan. 4. c. 50.*

adeoque meliorem vitam sequi cupientibus, ingressum in monasteria interdici prohibetur: tum testimonio Gregorii (*a*) Magni, qui Desiderium Viennensem episcopum monet, ut ne Pancratium, clericum olim suum, postea factum monachum, in ecclesiam, cui antea mancipatus fuerat, revocare pergeret. Insignis est eam in rem epistola Petri (*b*) Venerabilis abbatis Claniacensis ad Attonem episcopum Trecensem, quam suo loco, si Deus sirit, referemus. Neque his opponi potest concilii Cæsaraugustani canon sextus, quo excommunicatur clericus, qui monachus esse voluerit *propter luxum vanitatemque præsumtam*; ob idque *de officio sponsa discesserit*: nam ratio interdicti in promtu est. Hujus argumenti aliàs retractandi non semel occurret occasio.

ANN. CHR. 859.

(*a*) *Greg. Mag. lib. 10. ep. 39.*

(*b*) *Petr. Ven. lib. 2. ep. 50.*

LXIII. Hincmari alterum opus de prædestinatione, &c.

Statim post concilium Saponariense Hincmarus posteriorem librum de Prædestinatione composuit, eumque Carolo regi, uti & priorem, inscripsit. Constat hic liber capitulis octo & triginta, eòque potissimùm spectat ut probet, Gothescalcum renovasse hæresim, si qua unquam fuit, veterum Prædestinarianorum; & ut quatuor Carisiacensia capitula, ab ipso edita, confirmet, vindicetque a censura patrum concilii Valentini, qui ea reprobaverant. Multa etiam dicit supet canone septimo ejusdem concilii de Irregularibus ordinationibus episcopbrum, quo canone notari putabat suam ipsius ordinationem, cujus historiam fusè expoait. In hoc opere multus est in citandis pro sua sententia auctoribus circa prædestinationem, sed absque legitima crisi & idoneo delectu: ut ex eo patet quòd Hilarium, cujus epistolam ad Augustinum laudat, cum Hilario Arelatensi episcopo confundit: quòd concilium Areiarense, in quo Lucidus presbyter suum errorem abiecit, a Cælestino papa, longè ante hoc concilium mortuo, convocatum dicit: quòd librum Hypognosticon Augustino, & librum de obdurarioue Pharaonis Hieronymo falsò tribuit: quibus maximè libris suam de Prædestinatione sententiam tuebatur adversus duplicem Gothescalci prædestinationem, qui Fulgentii in primis auctoritate nitebatur. Fulgentii testimonia solveru conatur Hincmarus, an rectè viderint Theologi. In hoc posteriori opere Hincmarus adhiber Flori Lugdunensis auctoritatem seu sermonem ad suam seorentiam asserendam; mirum quòd non eriam huc profert argumentum ex Amolonis archiepiscopi epistola ad Gothescalcum, quæ longè expressiot pro sua sententia erat, ut superiùs (*c*) vidimus. Hanc autem epistoiam ignorare non potuisse videtur Hincmarus, quippe quæ ipsi ab Amolone directa sit. Hinc nonoihil suspicionis oriti potest, an illa epistola verè sit Amolonis. Verùm cùm ab Amolooe extremis vitæ suæ diebus scripta fuerit, fortè missa non fuit ad Hincmarum, sed in ejus museo relicta, ubi post ejus mortem inventa sit. Nec proinde mirum, si ejus auctoritate Hincmarus non utatur.

(*c*) *lib. 34. n. 44.*

Idem præsul oon multò post, alium librum scripsit de non-trina-deitate contra eumdem Gothescalcum & Ratramoum, qui ultimam hymni de sanctis martyribus stropham, in qua *trina deitas* laudabatur, retinendam contendebant contra Hincmari sententiam, qui eos ob id erroris arguebat, quasi ex eo tres deitates admittere viderentur. Hinc est quòd in classe Gothescalci errorum Hincmarus hunc superaddebat, tamesi tam Gothescalcus, quàm Ratramous illam consecutionem pernegabant. Nec sanè Hincmari prolixus hanc in rem libet evicit, ut ab hoc versu retinendo averteretur ecclesia.

LXIV. Caroli diploma pro Belloloco. (*) *Tusf.*

Dum Carolus sub tempus habiti apud Saponarias concilii in palatio agri Tullensis Tusiaco (*) ad Mosam versarerur, ipsum adiit Rodulfus Biturigum antistes, ut monasterium Belli-loci, quod ipse proprio sumtu in pago Lemovicensi ædificaverat, suisque rebus hereditariis dotaverat, sub tuitione ac tutela, ejusque abbatem Gairulfum ac successores recipere dignaretur: quod petenti annoit princeps. *Data* XV. *kalendas Julii, indictione* VII. *anno* XVIII. *regnante Karolo rege glorioſiſſimo. Actum Tuſiaco ſupra Moſam.*

LXV. Saxiacum monasterium condit Aurelianus. (*) *Sifar.*

Aureliani abbatis studium in monasticum ordinem non stetit in instaurando & reformando monasterio Athanacensi: quin eriam ad novum condendum cœnobium, Saxiacum (*) scilicet, convertit animum. Cùmque ad id exsequendum non haberet satis facultatum, fundum loci a parentibus obtinuit. Atque ut res firmior ac validior esset, Saxiacum, aliaque prædia Remigio Lugdunensi antistiti tradidit *in vica Christi*, eo pacto, ut Remigius sibi tradita in jus novi monasterii transferret. Exstat hac de re apud Guichenonem in probationibus Sebusiensis ipsius Aureliani testamentum de conditione Saxiacensis monasterii; tum Remigii episcopi de hoc ipso privilegium; ad hæc præceptum Caroli regis; denique privilegium decem episcoporum, qui apud Segusteronem seu Sistaricum (*) cum convenerant. Ex his primum & ultimum emendatiora sunt in elogio ipsius Aureliani a nobis edito. In eo „ Aurelianus, exigous, ut se ipse dicit, abbas, ait se a fratribus suis, Radberto „ piæ recordationis, Aiglardo, Amblardo quoque & Sigiberto, aliisque propin-

(*) *Sifteron.*

ANN. CHR. 859.

„ quis petiiſſe & poſtulaſſe locellum quemdam, in quo ædificaretur, fieretque
„ cœnobium monachorum, viventium ſub regula pii patris Benedicti: ubi ſolemnia
„ & jugis precatio fieret pro eis, & pro parentibus Aurelliano & Adalſoua, &
„ pro dileciſſimæ recordationis fratre ſuo Silvio, pro lectore quoque & Arnuifo,
„ Abone & Leuboino abbate, aliiſque propinquitate aut affinitate ſibi conjunctis.
„ Eſt autem locus ipſe, inquit, vocabulo Saxiacus, ſitus in pago Lugdunenſi, non
„ longè a Rhodano fluvio: ad quem locum pertineat villulæ complures in eodem
„ pago, & in Baliceaſi Caſtaiacus & Damaſcio; in Dienſi verò Carrobolis villa
„ cum eccleſia ſancti Marcelli, quam ipſi dederat Leaboraus abbas; ad hæc, quæ-
„ dam alia in pago Maurianenſi: quæ omnia promtâ voluntate ait ſe Deo ſalva-
„ tori omnium offerre, & *in vice Chriſti* Remigio venerabili & religioſiſſimo ar-
„ chiepiſcopo tradere, eâ lege, ut idem venerabilis archiepiſcopus jam a ſe cœ-
„ ptum monaſterium perficiat in honorem Dei & ſancti Benedicti, & beatiſſimo-
„ rum martyrum Florentini & Hilarii; ſicque voti ſui deſiderium per ipſum im-
„ pleatur. Deinde velle ſe dicit, ut ſui ſucceſſorumque ſuorum tempotibus, prout
„ loci opportunitas & facultas tulerit, quotidia miſericordiæ opera agenis & ad-
„ vanis exhibeantur. Denique ot ab hac die in perpetuum nullius terrenæ pote-
„ ſtatis jugo ſubjaceant jam dicti ſervi Dei inibi congregati, ſcilicet in eligendo
„ abbate: ſed penes eos ſit, quemcumque ex ſemetipſis abbatem ac paſtorem ſe-
„ cundum placitum Dei & regulam ſancti Benedicti aligare voluerint. Factum hoc
„ teſtamentum anno incarnationis dominicæ DCCCLIX. indictione VII. regnante
„ Karolo rege, filio quondam Lotharii imperatoris anno tertio. Actum Lugduno
„ publicè.

LXVI. Badilo abbas primus.

Primus ei loco præfectus eſt Badilo abbas, ut patet ex litteris Remigii archiepiſcopi, quibus ratam habet Aaraliani traditionem, ſibi in vice Chriſti factam; atque Saxiacum, aliaque prædia Deo ſalvatori omnium devotè obtulit, & in vice
„ Chriſti tradidit fratri Badiloui abbati, qui loco abbatis præeſſe & prodeſſe de-
„ beat; nec non fratribus inibi Domino militaturis ſub regula pii patris Benedi-
„ cti eâ lege, ut idem abbas unà cum fratribus jam cœptum monaſterium in ho-
„ norem Dei & ſanctorum prædictorum perficiat. Factam hoc privilegium anno
„ & indictione præmiſſis, regnante Karolo rege, filio quondam Lotharii imperato-
„ ris. Actum Siſterico: quæ clauſula deeſt apud Guichenonem. Quis fuerit iſta Badilo, quove ex monaſterio aſſumtus ſit, incertum; fortè ex Athanacenſi, quod Auralianus abbas adminiſtrabat; niſi ſi is fuerit Badilo, qui ex comite monachus factus eſt in Ædnaaſi ſancti Martiai cœnobio; aut ipſius nepos cognominis, de quibus in actis ſancti Hagonis monachi ejus loci. Quamquam hi ætate inferiores ſaniſſa videntur; uti & Badilo, monachus, ut videtur, Vezeliacenſis, qui corpus beatæ Magdalenæ Vezeliacum tranſtuliſſe fertur. Idem Badilo abbas laudatur tam in diplomata Caroli regis, tum in litteris ſynodalibus epiſcoporum Siſterico congregatorum, qui Aureliani teſtamentum poſt regem confirmarunt ſub iiidem chronicis notis; rogaruntque eoepiſcopos ſuos & abbates, qui prædicto conventui præſentes non adfuerint, ut id ipſum confirment, cùm ſacræ inſtitutionis inſtrumentum legerint.

LXVII. Villæ lupenſis baſilicæ dedicatio.

Præclarum eſt Herardi Taroncenſis archiepiſcopi de Villa-lupenſi baſilicæ dedicatione monumentum, quo teſtatur, ſe invitatu venerabilis abbatis Audachri conſa-
„ cerdotis ſui, vaniſſa ad quemdam locum, *qui communi vocabulo præceritis, præ-*
„ *ſentibuſque temporibus Villa-lupa eſt nominatus:* quam locum cum rebus ad ſa
„ pertinentibus, eccleſiamque juxta in Colombiaco (*) villa ſitam, in honorem ſancti
„ Sulpicii epiſcopi & confeſſoris honore dicaram, cum cunctis ſuis adjacentiis,
„ familiam etiam utriuſque ſexus, quidam vir olim, ex illuſtri proſapia ortus,
„ Maynardus nomine, facto legaliter teſtamento, pat ipſam Herardam archiepi-
„ ſcopum, oniè quoadam ab eo dilectum, & Adalgaudum & Maynerium ſuæ
„ ſtirpis propinquos, itemque per Dalgaudam avunculum ſuum, Trugaudam at-
„ que Moyſem, ad normam monaſticæ vitæ ſupradicto Audachro ad conſtruendum
„ monaſterium, perpetuâ quoque religione ordinandum & gubernandum, proni
„ voluntate in perpetuum tradiderit: quod opus cùm per eumdem abbatem &
„ alumnos ſuos monachos jam pene abſolutum eſſet, ſe ad eamdem cellulam ac-
„ ceſſiſſe, anno incarnationis Domini DCCCLIX. & quidem XV. kalendas Janii,
„ cum plurimo confratrum & conſacerdotum, tam ſuæ diœceſis, quàm *compro-*
„ *vinciales* Biturice ſedis, laicorum quoque nobilium collegio; relectiſque inſtru-
„ mentis dotationis a prædictis viris factæ, necnon regiæ denſionis, eumdem lo-
„ cum in honorem ſanctiſſimæ Trinitatis & Salvatoris dedicaſſe: quo die Auda-
„ cher abbas de rebus monaſterii ſui eccleſiam ſancti Animi de Spaniaco, in eo-
„ dem pago ſitam, prædictæ Villæ-lupenſi baſilicæ conceſſerit; ipſa verò Hara-

(*) *Coulange*

„ dus archiepiſcopus paratas ex prædictis eccleſiis cum medietate decimæ dona- ANN. CHR. 859.
„ verit. Ad hæc eumdem Andachrum petiiſſe, ut idem locus & fratres in eo de-
„ gentes unam cum Cormaricenſi ſocietatem & individuam congregationem conſti-
„ tuant; *ita ut hæ duæ aliquantulo terrarum ſpatiis diviſæ cellulæ, velut una, ſeu uno eodemque vinculo veræ & inviolabilis caritatis habeantur unitæ, uno quoque potiantur abbate: ita ut, ſicut unus paſtor & pater, unus fiat grex, unum idemque exſiſtat ovile*; habeantque licentiam fratres ejuſdem loci ſub tegula ſancti Be-
„ nedicti & patrem ſibi eligendi, ac defenſorem tutoremque ejus loci. *Data* XIV.
„ *kalendas Junii, anno* XIX. *regnante Karolo rege glorioſiſſimo*. Hnic inſtrumento ſubſcribunt poſt Herardum archiepiſcopum *Maynerius humillimus omnium abbatum*, & multi presbyteri ac clerici; tum *Rotbertus archiepiſcopus*; & poſt eum multi etiam clerici; dein *Heribertus archiepiſcopus* cum multis itidem clericis & laicis. Hoc inſtrumentum in appendice integrum referemus, ſimul cum charta prædicti Andachri abbatis, quo numerum fratrum Villæ-lupæ ad viginti conſtituit, vetatque hunc numerum minui, ſed augeri potiùs cupit. His litteris poſt Herardum ſubſcripſere duo ejus ſucceſſores, Rotbertus & Heribertus, pro more illorum temporum, quibus mos erat, ut ſucceſſores anteceſſorum diplomata ſuis ſubſcriptionibus firmarent. Qui Heribertos hic laudatur, is ſine dubio eſt Herbertus archiepiſcopus, qui Rotbertum præceſſit, malè poſtpoſitus a chartacei codicis ſcriptore, qui ſubſcribentium ordinem non bene obſervavit.

LXVIII. Epternacenſes monachi ſunt canonici.

Hoc tempore in Epteroaceuſe Arduennæ monaſterium, quod per centum ac quinquaginta ferme annos monachos habuerat, inducti ſunt canonici ſæculares, aut potiùs ejus loci monachi in canonicos deformati. Id factum dicitur inſtinctu quorumdam liberiorum monachorum, qui carnis voluptatibus indulgere volentes, tutulis inter ſe diſceptare cœperunt, & extra clauſtrum in villis, quæ ſuis titulis aſſignatæ erant, diverſari, relictis monaſticis inſtituris. Favit monachorum licentiæ Adelardus abbas & comes, cujus conniventiâ monachi demum cucullas abjecerunt, atque in eo ſtatu permanſerunt ad Ottonis Magni principatum, qui in canonicorum deficientium locum monachos reſtituit. Vide ſis Bertelium in hiſtoria Luxemburgenſi, ubi de hoc monaſterio, ejuſque abbatibus agit.

LXIX. Abbates Sithienſes.

Hic Adelardus etiam Stabulenſis abbas erat, fortè non alius ab Adalardo, Hirmintrudis reginæ Caroli Calvi uxoris propinquo, cujus meminere Annales Bertiniani. Ao verò idem fuerit cum Adalardo abbate Sithienſi, ſubdubito. Is anno præcedente apud regem Carolum incenſatus, anno regiminis ſui ſexto-decimo privatus eſt abbatiâ Sithienſi, quæ VIII. Kalendas Aprilis datur Hugoni ſæculari canonico, filio Conradi comitis, ejuſdemque Caroli regis conſobrino. Verùm iſte non integro biennio eâ potitus, eamdem iterum Adalardo reſignare cogitur anno ejus ſæculi ſexageſimo primo. Sic pro nutu Caroli præfecturæ monaſteriorum mutabantur, ut jam ſæpiùs vidimus.

ANNO ſubſequente, qui octingenteſimus ſexageſimus erat, Nortmanni Somenam- ANN. CHR. 860.
inſidcores Carolo ternis millibus librarum argenti gravis pacti ſunt, ſe contra Squanenſes Danos arma converſuros, ut eos aut cæderent, aut e Gallia expellerent. Horum fallacibus promiſſis nimium credulus princeps, gravem ceuſum toti regno imponit, theſauros eccleſiarum emungit; nec ſic tamen impoſitum cenſum conficere potuit. Tum Nortmanni, obſidibus in reliquum acceptis, ad Anglo ſaxones tendunt; a quibus proſtigati atque repulſi, alias partes petunt. Ex eorum fine dubio numero fuere illi, qui Sithienſe monaſterium hoc anno diripuiſſe dicuntur in libro ſecundo de miraculis ſancti Bertini. Hi nimirum prædæ avidi, plurimâ claſſe ad Iſeræ portum, vulgò Neoportum, in finibus Menapiorum applicuere, & obvia quæque loca rapinis, cædibus & incendiis infeſtantes, ad famoſiſſimum ſancti Bertini monaſterium acceſſere ſabbato hebdomadis penteceſtes. Mox illi, nullis ferme repertis monachis, qui omnes, præter quatuor, fugâ ſe ſubduxerant, omnia diripiunt, & quatuor illos monachos, multis affectos vulneribus ad prodendos latentes, ut illi putabant, theſauros adigere conantur: ex quibus tres ſemianimes relicti, Worardus ſcilicet & Winebaldus ſacerdotes, ac Gervvaldus diaconus, quartus Raynardus itidem diaconus, ſed junior, a barbaris abductus, dum ire eum eis conſtanter negat, lanceis perfoſſus, unà cum ſanguine animam Chriſto libavit. Reverſi alii fratres, mox Deum ſibi placabilem facere conati, mores in melius reformare, damna refarcire, ſarta-tecta teficere: tumque baſilica ſancti Bertini plumbo tecta eſt, ac nova turris in ea erecta: in qua dum artifex tholum pomiferum unà cum cruce defigeret, a culmine lapſus, non ſine miraculo illæſus in terram ruit.

LXX. Sithienſe monaſterium a Nortmannis direptum.

LXXI. Egil & Anſboldus abbates Prumienſes.

Habitus eſt hoc anno Aquiſgrani conventus duplex in cauſa Theutbergæ, uxoris Lo-

ANN. CHR. 859. Lotharii regis: unus ipſius principis juſſu v. Idus Januarii, cui adfuere Guntharius Colonienſis antiſtes, idemque ſummus capellanus; Teotgaudus Trevirenſis, Adventius Mettenſis, & Franco Tungrenſis; abbates duo, Hegil ſeu Egil Prumienſis, & Odelingus incerti loci: qui repudium Theutbergæ infami aſſentatione comprobarunt. Idem factum in poſteriori conventu, medio Februario menſe convocato. Hujus iniquæ ſententiæ fortè cùm Egilem abbatem pæniteret, Prumienſem abbatiam ſponte dimiſit; tumque in ejus locum ſuffectus eſt Ansbaldus, *vir omni ſanctitate & bonitate conſpicuus*, teſtante Reginone ejuſdem loci abbate, Ansboldus dictus a Lupo, qui ejuſmodi litterarum permutationes amat, ut in Rotranno & Heriboldo licet advertere. De Ansbaldi patria & parentibus incerta eſt traditio Prumienſium, qui eum ex Luxemburgenſibus comitibus, vel potiùs ex Guerrii topharchis procreatum ferunt. Enm verò monachum fuiſſe Prumienſem conſtat ex Lupi epiſtolis (*d*) duabus ad Marewardum abbatem Prumienſem, in quibus ſalutans fratres Prumienſes, hos inter Ansboldum nominat. Duæ ſunt aliæ ejuſdem auctoris epiſtolæ ad eumdem jam abbatem, aliàs referendæ. Ad Egilem quod attinet, ipſe in litteris de conditu Corbiniaci monaſterii ait, ſe precibus compulſum Caroli regis, annuente Trevcrorum antiſtite, nempe Teutgaudo, a cœnobio Prumienſi receſſiſſe ob paſtoralem curam Flaviuiacenſis monaſterii, quæ ipſi commiſſa fuit. Anonymus ſcriptor libelli de tranſlatione ſanctæ Reginæ virginis & martyris tradit, Egilem, prætentâ imbecillitate corporis, obtinuiſſe vacationem a Prumiæ præfectura, ibique quietum reſediſſe; atque inde a Carolo arceſſitum fuiſſe *ſtabiliendæ religionis gratiâ* in monaſterio Flaviniacenſi.

(a) *Lup. epiſt.* 10. & 85.

LXXII. Abbatiæ Caroli filiis aliiſque datæ. Mirum eſt Carolo hanc curam fuiſſe, tot negotiis occupato, maximè hoc anno, quo infeliciter contra Brittones dimicavit, ne quid dicam de Normannis, quorum aviditati explendæ totam ferme regni ſui ſubſtantiam exhauſit. Ad hæc inter ejus principes magnum diſcordiarum incendium efferbuerat. Ea his Lambertus, qui ducatum inter Ligerim & Sequanam tenebat, Vivianum comitem dolo interfeciſſe traditur; Lambertum Gozbertus comes cum multis aliis occidiſſe, ad demum Gozberto ipſi juſſu Caroli caput abſciſſum fuiſſe. Turonenſem ſancti Martini abbatiam tenebat Vivianus comes; quo mortuo, Carolus eamdem Ludovico filio ſuo conceſſit, quam multò poſt Hueberto clerico conjugato, dein Hugoni abbati propinquo ſuo, Conradi comitis filio, reſignari curavit. Carlomanno itidem, ejuſdem Caroli filio, tradita eſt abbatia Laubienſis, ab Hucberto Theutbergæ fratre autea occupata, & pæne direpta.

LXXIII. Lotharius abbas S. Germani poſt Abbonem. Vix annos duos cum aliquot menſibus in ſede Autiſiodorenſi Abbo expleverat, cùm fatis conceſſit III. nonas Decembris, in eccleſia beati Germani honorificè humatus cum fratre ac deceſſore ſuo Heribaldo, aliiſque ejuſdem ſedis epiſcopis non paucis. Hunc excepit in epiſcopatu Chriſtianus natione Alamannus, quem recentiores eumdem eſſe volunt cum Chriſtiano S. Germani ejuſdem urbis abbate, eamque ſententiam aliàs (*b*) ſecutus ſum; tametſi in veterrimis actis epiſcoporum Autiſiodorenſium nec monachus, nec abbas dicatur. Certè Abbo S. Germani abbas fuit ante pontificatum, haud dubiè poſt Chriſtianum abbatem, qui Ludovico Pio imperante floruit, nec ad hoc tempus perveniſſe videtur. Poſt Abbonem, qui S. Germani abbatiam etiam epiſcopus fortè retinuit, Lotharius, Caroli regis filius, eam obtinuit, an proximè, non conſtat. Sunt qui Hugonem hoc laudatum interponunt, ſed nullo idoneo argumento, quem Lotharii ſucceſſorem fuiſſe poſtea videbimus. Editum eſt hoc anno III. Idus Junias Capitulare in baſilica ſeu monaſterio ſancti Caſtoris apud Conſtuentes, ubi ſancita eſt concordia inter Carolum-Calvum, ejuſque nepotes, Ludovicum, Lotharium, & Carolum, Lotharii imperatoris filios. Huic conventui interfuere cum Hincmaro archiepiſcopo, Chriſtiano, aliiſque epiſcopis Wlfadus & Witgarius abbates: ex quibus Wlfadus abbas fuit Resbacenſis, idemque, ut puto, ſancti Medardi apud Sueſſionas: Wirgarius verò cujus loci fuerit, necdum mihi compertum. Purro hæc capitula Lotharius rex *linguâ Theodiſcâ*, & Carolus *linguâ Romanâ*, quæ noſtra tum vulgaris erat, omnibus audientibus annuntiarunt, ſequu ſervaturos invicem promiſerunt.

(a) *lib.* 33. *n.* 27.

LXXIV. Concilium Tuſiacenſe. (*) *Tuſy.* Menſe Octobri proximo rurſus convenerunt epiſcopi ea provinciis duodecim in villa Tuſiaco (*) territorii Tullenſis ad Moſam, ibique canones quinque ediderunt: quorum in quinto præcipitur, ut clerici & monachi vagi ad epiſcopos & abbates ſuos revocentur. Vulgatis concilii actis ſubſcripti inveniuntur, ut jam obſervavimus, Immo Noviomenſis epiſcopus cum Rainelmo, & Erminfridus Bellovacus: qui tamen, uti, & Immo, anno præcedente, a Normannis cæſus dicitur in annalibus Bertinianis. Inſignis eſt ejuſdem concilii ſynodica epiſtola ad rerum eccleſiaſticarum pervaſores & ad pauperum prædatores.

In-

Inter hujus ſynodi metropolitanos quarto loco ſubſcriptus exſtat *Ado humilis Viennenſis epiſcopus*, qui Agilmaro in illa ſede paullo ante ſubrogatus fuerat. Hic, cùm monachus Ferrarienſis eſſet, permiſſu Lupi abbatis ſui primò Prumiam, deìn Romam ac Ravennam, eruditionis eccleſiaſticæ causâ profectus; indeque revertens, Lugduni à Remigio pontifice ob doctrinam retentus fuerat; ubi cùm verſaretur, in locum Agilmari Viennenſis antiſtitis electus eſt, agentibus Remigio Lugdunenſi & Ebone Gratianopolitano. Id factum hoc ipſo anno colligitur, tum ex actis concilii Lingonenſis, circiter kalendas Junias anni ſuperioris celebrati, cui Agilmarus interfuit: tum ex Tuſiacenſi hujus anni, cui Ado ſubſcripſit ſub undecimum kalendas Novembres: tum denique ex ſynodo Viennenſi, quam Ado ipſe habuit anno Chriſti octingenteſimo ſeptuageſimo, epiſcopatus ſui anno decimo. Itaque Agilmarus ejus deceſſor annos novemdecim, non tantùm novem, ſediſſe dicendus eſt, ſucceſſor utique Barnardi noſtri, quem anno ejus ſæculi quadrageſimo ſecundo deceſſiſſe oſtendimus. Adonis electio facta eſt poſt pridie nonas Julias, qui dies Agilmari ſupremus fuit. Huic electioni primùm obſtitit Gerardus illarum partium dux ſeu comes, ob eam videlicet cauſam, quòd Adonem e monaſterio fugâ elapſum crederet. Litteris hac de re pulſatus Lupus abbas, Adonem ab omni defectione & infamiæ labe purgavit, conteſtatus, *nihil impedire, ſi Deus eum vocavet, quò juſtè ejus infirmari poſſet electio*. Operæ pretium videtur hoc loco integram (*a*) afferre epiſtolam, Gerardo duci & Bertæ ejus conjugi hac de re ſcriptam, quam ex reſtitutione duarum litterarum, ab eruditiſſimo Baluzio facta, Adoni noſtro competere olim demonſtravimus. Epiſtola ſic habet.

ANN. CHR. 860. LXXV. Ado Archiepiſcopus Viennenſis.

(*a*) *Lup. ep.* 122.

Præcellentiſſimo duci G. & clariſſimæ conjugi ejus B. Lupus præſentem & futuram ſalutem. Semper inſignis fama de probitate veſtra bonos quoſque lætificavit: ſed nunc in omnium notitia uberius effloruit, cùm eamdem probitatem veſtram ſucceſſa profuturo chriſtianis omnibus divinitus comprobavit. Illi laudes, illi gratiæ, illò exquiſita præconia, quo auctore hoſtes moleſtiſſimos partim peremiſtis, partim fugoſtis. Cùm verò quæ primò pollicemini, poſtea promittere dignati eſtis, largiti fuerstis, conabimur gratias cumulare. Cæterùm, quod diligenter ſcrutamini, noveritis monachum & diſcipulum meum Ad. numquam a noſtro monaſterio aufugiſſe: ſed ad petitionem beatæ memoriæ Marcovardi abbatis ex Prumia (*) a nobis cum honeſtè directum, & cum illic aliquandiu converſatum, quoramdam invidioſorum vitaſſe inſidias; & inde deſcendi ſtudio & quietis amore in urbe Lugdunenſium conſtitiſſe. Reverentiſſimis autem viris Remigio memoratæ urbis metropolitano, & H. (*) Gratianopolitano juſtanter poſtulantibus & converſationem memorati fratris laudantibus, quamquam olim meam verbis habuiſſet licentiam, etiam regulares litteras accepiſſe: quæ prolatæ, quid de eo ſentiam, fideli relatione fatebamur. Litteras etiam eum eccleſiaſticas habere a venerabili epiſcopo noſtro Guenilone certiſſimè ſcio: nec impedire aliquid, ſi Deus eum vocat, quo juſtè ejus infirmari poſſit electio. Bene apud nos converſatus eſt: quæ plurimum indiget eccleſia, idoneus eſt ad docendum: regularibus & pontificalibus faltus eſt epiſtolis: progenitorum nobilitate ornatur: in ſancto propoſito, judicio prædictorum antiſtitum, inter quos degit, devotè perdurat: quid reſtat, niſi ut, quod ſanctis præſulibus Deus inſpiraverit, fiat? Quid autem mirum, ſi aliquando aſperius aliquid ſuper eo locutus ſum? illud culpa fuit inimicorum ejus impudenter falſa vulgantium: iſtud, quod nunc litteris alligo, meum eſt judicium, conſtanter prius viſa, & poſtea comperta narrantis. Cupio vos valere feliciter.

(*) al. *Prumia.*

(*) *Hebone.*

Conſecratus Ado archiepiſcopus, haud dubiè a Remigio & Ebone, promotoribus ſuis, ſtatim profeſſionem fidei ſuæ ad Nicolaum pontificem miſit, ut ab eo litteras communionis de more acciperet. Exſtat Nicolai ad eum epiſtola cum pallio miſſa, in qua cum ſubmonet triſtari ſe, quòd in litteris profeſſionis ſuæ quatuor duntaxat generales ſynodos probaret, quintâ & ſextâ prætermiſſis! explicaret proinde hac de re mentem ſuam; ſe verò interim pallium *ipſi* mittere cum capitulis ſynodi Romanæ, quam nuperrimè tenuerat. Quid ad hæc reſcripſerit Ado, ignoramus: niſi quòd in chronico, quod acceptâ dignitate compoſuit, aut certè abſolvit, ſeptimam ſynodum, nondum in Gallicana eccleſia receptam, rejecit. Non tamen propterea Nicolai offenſam incurrit, immo confirmationem eccleſiæ ſuæ privilagiorum ab eo impetravit. Neque verò, ut moris eſt plerìſque, ſuſcepto honoris gradu in ſuperbiam elatus fuit: ſed magis inceptа perſiſtens humilitate, ut vetus breviarium Viennenſe loquitur, omnes quoquа ſubditos ſecundum ſuum modum, Chriſti Domini, mitis & humilis corde, imitatores fieri aſſiduè monebat.

LXXVI. S. Mauri abbatis tranſlatio.

Sub idem tempus corpus ſancti Mauri abbatis e Glannafolienſi monaſterio in urbem

ANN. CHR. 860.

bem Sagium ob metum Nortmannorum deportatum eſt ab ejus loci monachis: quos inter cuſtos ſacri corporis Giturdus religioſæ vitæ ptesbyter laudatur, teſtis miraculi in villa Sametaco facti erga mulierem ſanguinis vomitu laborantem. Aderat tunc ab urbe Sagio Hildebrandus epiſcopus, generali expeditione adverſus Nortmannos indictâ occupatus; miſſuſque eſt obviam ſacro corpori ea deſignatione clcri archidiaconus ejus ſedis ad villam Merulam, quam rea Carolus ad ſuggeſtionem Ebroini Pictavorum epiſcopi ſancto Mauro, ejuſque famulis dato præcepto contulerat. Delatus ſolemni pompâ locnlus facet lu ſancti Juliani eccleſiam, ibidem per ſeſqui-annum religioſè uſſervatus eſt, multiſque illuſtratus miraculis: ex quibus Orgetius quidam, vir nobilis, quem Cadilo comes ejus ptopinquus eò adduxerat, diutino febrium languore liberatus eſt. Cùm verò neque hoc in loco tutum eſſet u crebertimis paganorum eruptionibus aſylum; ſancti viri corpus per diverſa loca devectum, demum citra fluvium Ararim in fundo Audonis comitis recunditum ac collocatum fuit: ubi per tres ac ſemis unnos cuſtoditum, variis miraculis coruſcavit: dum tandem in Foſſatenſe monaſterium tranſlatum eſt. Hæc omnia Odo ubbas, rerum teſtis oculatus, litteris mandavit. Glaber Rodulfus uuctor eſt, Glannafolienſes hoſtium infeſtationibus expulſos uc fugatos fuiſſe e monaſterio, quod ſanctus Mautus in Andecavenſi territorio exſtruxerat; venienteſque ud Pictavenſe ſancti Savini monaſterium, ſecum totam, quoad fieri potuit, ſupellectilem attuliſſe: ubi per uliquod ſpatium temporis conſtiterint, lis ſedulam operam dantes, quæ a ſancto Mauro accepetant: quo ea locn eadem inſtitutio ptopagata ſit ad Æduenſe ſancti Martini monaſterium; atque inde in Balmenſe, ac demum in Cluniacenſe, ubi jam pæne deſeſſa ſedem fixerit. Id ut verum ſit, factum oportuit unte delationem corporis ſancti Mauri in urbem Sagium; niſi diaeris, Glannafolienſes duas in turmas diviſos, alios cum ſancti Mauri corpore Sagium ſe recepiſſe, alios cum ſacra ſupellectile in munitiſſimum ſancti Saviui monaſterium: quò ſanctorum Maxentii, Florentii, ac Romardi reliquiæ eâdem tempeſtate tranſlatæ ſunt.

LXXVII. Caroli panchaita pro Corbione.

Eâdem procellâ exagitatum eſt Corbionenſe pagi Carnutenſis monaſterium, quod Frodoinus abbas ad hoc rempus adminiſtrabat. Ejus loci chartæ partim crematæ, partim ablatæ: quæ res ne monachis detrimento verteret, omnes eorum poſſeſſiones generali præcepto (panchartam vocant) Frodnīnus a Carolo confirmati petiit. Supplicanti annuens ptinceps, regio diplomate ſancivit, ut quidquid jure tegali vel eleemoſynarum largitione eidem loco ad id tempus collutum fuerat, *per hanc panchartam* ſub regia tuitione & monachorum pteſtate perpetuò conſiſteret, adnotaris nominibus comitatuum, in quibus ipſæ res ſitæ erant, ut comites faciliùs diſpicerent, quibuſnam locis regiam tuitionem impendere debereut. Hi Comitatus erant Carnutenus, Stampenſis, Pariſienſis, Belvucenſis, Vindociuenſis, Aurelianenſis, in qun villa *Cambort* ad Corbionenſes pertinuiſſe dicitur; Dunenſis, in quo cella Divucus; Cenomannenſis & Audecavenſis, præter pagum Dorcaſſinum, in quo ſitum erat Corbioneuſe monaſterium, alioſque pagos minores, qui comitatus nomine haud ceuſebantur. Datu eſt hæc chatta anuo viceſimo-primo regni Caroli glorioſiſſimi regis: ſed locus, ubi data eſt, non eaprimitur in exemplo, quo uſi ſumus, referendo illud diploma, ubi de tranſlatione ſancti Launomari egimus in actis tomi ſecundi Sæculi quarti Benedictini.

LXXVIII. Anſcharii liber de miraculis S. Willehadi.

Eodem tempore Anſgarius ſeu Anſcharius, Bremenſis eccleſiæ præſul, librum de miraculis ſancti Willehadi, ejuſdem ſedis primi epiſcopi, compoſuit, utque univerſis per orbem chriſtianum fidelibus inſcripſit. His verò miraculis, quæ Bremæ in dies ad ſancti Willehadi tumulum fiebant, magnum ait declarari catholicæ fidei argumentum, dum, quod inviſibiliter peragit divina majeſtas, indubitanter cælitus factum agnoſcit fides, tamquam oculis ipſis id cerneretur; & ſanctorum ea deputat meritis, quæ in eis fiunt lneis, ubi eorum reliquiæ habentur & coluntur. Nec tamen in his tantùm locis: *verùm ubicumque fideliter invocati, per eum, qui ubique præſens eſt, potentiâ & majeſtate Creatoris meritum ipſorum remunerantis, in omni loco diminutionis ejus ſuffragari creduntur:* tum ſubdit, non immemorem eſſe Deum eorum, quos redemit: *verùm, inter innumera pagnorum* „ *infeſtantium diſcrimina, omni pæne ſolatio deſtitutis* hanc ſupernæ viſitationis vo„ luiſſe impendere gratiam, ut de divina multò certiùs præſumerent clemeutia, „ qui tantum, tamque Deo acceptum patronum in ſpiritu, ut & in corpore ſe„ cum manere non dubitarent; nec rimeteur, licèt vaſtatam, denuo inhabitare „ partiam, in qua ſibi adeſſe ſanctiſſimi patris merita non diffiderent: immn „ læti deſertas repeterent ſedes, quos licèt hoſtilis incurſio fecerit eaſules, bouis „ exuberantes divina rurſus reconciliaverit benignitas: nec deſperatent ſibi præſi-

„ dia

» dia ſancti in omnibus adfutura, cujus virtutem tam multiplicem in ſanandis variè vexatorum ſenſerant flagrare corporibus. His incitamentis vir ſanctus ſuorum animos relevabat, & excitabat ad perferendas perſecutiones; quibus a vicinis Saxonibus, Daniſve paganis in dies impetebantur. ANN. CHR. 860.

LXXIX. Ludovici Germaniæ regis epocha iterum aſſerta.

Obſervato digna eſt epocha horum miraculorum, quam Anſcharius libro ſuo ſic præmittit. *Anno itaque incarnationis Domini* DCCCLX. *regni verò domini noſtri ſereniſſimi principis* HLudovvici XXVIII. *indictione* VIII. *in eccleſia Bremenſi emperante divinitus agi miracula, & de die in diem multipliciùs creſcere: ita ut jam loaqè, latèque per populos rumor increbreſceret plurimas, verè diviuam in eodem loca apparuiſſe gloriam, & merita beati Vvillehadi, in eadem baſilica requieſcentis, honorabile virtutum flore pallulare.* His miraculis referendis ſuperſedemus; ſed hæc verba huc adducere viſum eſt, quibus calculus noſter (*a*) de annis Ludovici Germaniæ regis diſertè confirmatur. (*a*) *V. lib. 33. n. 30.*

Aliahæ facta donatio.

Nihil opportunius ad propoſitum occurrere poteſt, quàm diploma ipſius Ludovici regis, Altahæ-inferioris hoc anno conceſſum, a Cointio perperam ad annum ejus ſæculi quadrageſimum-quintum relatum, quo idem princeps rogatu Bribiui ducis approbat donationem quarumdam rerum, eidem a Ludovico ipſo conceſſarum, factam Altahenſi ſancti Mauricii monaſterio, cui Orgarius abbas præerat. *Data* X. *kal. Martii, anno Chriſto propitio* XXVIII. *regni domini Ludovici ſereniſſimi regis in orientali Francia regnantis, indictione* VIII. quæ ipſiſſima eſt epocha, quam modò ex Anſcharii libro protulimus. *Actum Regenſparg civitate regiâ.* In fine Anſcharius agit de tranſlatione ſancti Willehadi in novam baſilicam, facta VI. idus Novembris, qui iridem dies depoſitionis ejus eſt. In quibuſdam aliis diplomatibus (*b*) ejuſdem Ludovici regni initium defumitur ab anno DCCCXL. quo Ludovicus auguſtus ipſius parens deceſſit; in aliis denique ab anno præcedente: quem calculum ſecutus eſt auctor necrologii ſancti-Gallenſis, apud Goldaſtum, ubi eclipſis facta dicitur V. *nonas Octobris, horâ ſecundâ noctis ſequentis anno* XXII. *regni* HLudovvici *regis in orientali Francia*: liquidem eclipſis hac ipsâ die & horâ anno DCCCLX. facta eſt ſecundum tabulas Rudolfinas. (*b*) *V. ib. 34. n. 30.*

LXXX. S. Puſinnæ tranſlatio Herfordiam.

Herfordenſe in Saxonia cœnobium virginum tunc regebat Hadwic abbatiſſa, quæ Warini Corbeïenſis abbatis conſobrina fuiſſe traditur. Hæc monaſterium ſuum quibuſdam ſacris reliquiis locupletare cupiens, corpus ſanctæ Puſinnæ virginis, quod in *Banſionenſi vico* pagi Ambianenſis ſervabatur, a Carolo rege expetiit, ſibique conceſſum in ſuum monaſterium tranſferri hoc anno curavit, ſanctæ Puſinnæ ab eo tempore ſubindè appellatum. Puſinna, virgo Deo ſacrata, ex pago Pertenſi diœceſis Catalaunenſis claris orta parentibus, florem ſuæ virginitatis cum ſorore Lutrude ſub ſancti Alpini epiſcopi diſciplina Chriſto conſecravit. Hæc poſt obitum parentum ſeceſſiſſe dicitur *in vicum Banſionenſem*, qui ſibi ex paterna hereditate ſortitò contigerat, ibidemque ſepulta fuiſſe. *Baſionenſem vicum* appellat Sauſſaius, ibique monaſterium extitiſſe ait, ſed nullo fundamento, ubi Puſinna velamen ſacrum aſſumſerit. Baſivum (*) hoc loco ſignificari veri ſimile eſt, villam olim regiam in agro Ambianenſi, de qua vide librum quartum de re diplomatica. Nec plura ex actis ſanctæ Puſinnæ (*c*) referre juvat, ſaùe parùm accuratis. (*) *Baſivum.* (*c*) *Bolland. 23. April.*

Frecken-horſtenſe & Herſenbrocenſe parthenia.

Præter monaſteria Heriſordenſe & Bodecenſe, duo alia hoc tempore virginum cœnobia in Weſtphalia condita fuur, Freckenhorſteuſe nimirum & Herſenbrocenſe. Primum conditum, dotatumque eſt ab Ewerwordo, primæ & opulentæ nobilitatis viro, in epiſcopatu Mimigardewordenſi, haud procul Wareudorpio ad Amaſim fluvium, Liutberto epiſcopo pium opus approbante. Conſtructo monaſterio Ewerwordus Thiathildem, adoptivam filiam, abbatiſſam præfecit, ibique virginum cœtu rectè inſtituto, cui Geva ejus uxor ſe mancipavit, ipſe abdicatâ omnium rerum poſſeſſione, in Fuldenſe monaſterium ſeceſſit. Supereſt ad hoc uſque tempus ſub habitu canonicarum virginum iſtud collegium, in quo Thiathildis abbatiſſa & Geva pro ſanctis habentur. Hæc ex actis ſanctæ Thiathildis virginis, a recentiori auctore conſectiptis, quæ Bollandus in appendice ad Januarii tomum ſecundum retulit.

Alterum per id tempus puellarum cœnobium (*d*) Herſenbrocenſe a Walburge nobili matrona, & filia ejus Duda ex parentis bonis conſtructum, dotatumque poſt obitum Eccardi, nobiliſſimi per Weſtphaliam viri. Collecto virginum cœtu, mater & filia idem ſanctioris vitæ inſtitutum amplexæ ſuur. Locum, ut veteres tabulæ produnt, Egiberto Oſnabrugenſi epiſcopo ſubjecerunt. (*d*) *Annal. Paderborn. p. 153.*

LXXXI. Ambroſianæ baſilicæ abbates.

Mediolani apud Inſubres Andreas, baſilicæ Ambroſianæ abbas, anno ſuperiori locum dicitur feciſſe Petro abbati, quem viceſimâ-nonâ Februarii creatum Puricellus (*e*) ſcribit. Verùm, ſi diem accuratè notat iſte auctor, Petrus creari non (*e*) *Puricell. p. 198.*

ANN. CHR. 860.

potuit ante hunc annum biſſextilem, quo Februarius diebus viginti-novem conſtabat. Suffragatur huic calculo Petri epitaphium, in quo Ambroſianæ baſilicæ annos quadraginta & unum, menſem unum, dies quindecim præfuiſſe traditur, & pridie Octobris obiiſſe. Erratum eſt in menſe creationis ejus, vel depoſitionis, ſiquidem a Februario ad pridie idus octobris ſeptem amplius menſes intercedunt. Exſtat Thadonis (*a*) Mediolanenſis archiepiſcopi privilegium, Ambroſianæ baſilicæ, poſtulante Petro abbate, conceſſum, quo Olivetum apud Limontas, a Lotbario imperatore quondam collatum, eidem loco reſtitui jubet; annuitque, ut juxta „ eccleſiam ſanctorum Vitalis & Agricolæ *eccleſia infirmorum* in honorem beatorum Petri & Pauli conſtruatur; illique ſacerdotes, quos pro ſua *utilitate*, „ *ad celebrandum miſſarum ſollemnia in eadem eccleſia*, ſcilicet Ambroſiana, Petrus *noviter collocaverat*, in concivium ſacerdotum conſortio annumerentur. „ Ad hæc, ut, ſicut priſca conſuetudo tenet, idem abbas ejuſque ſucceſſores, „ diebus dominicis ac ſollemnibus, *indutur ſandalis, cæteriſque epiſcopalibus ornamentis*, in eccleſia beati Ambroſii divinum officium celebrare poſſit. Præterea confirmat eidem monaſterio, monachiſque in eo degentibus, omnes oblationes, quæ in eadem eccleſia a Chriſti fidelibus quoquo modo fiunt, omneſque „ ejus poſſeſſiones. Denique vetat, ne abbas ibi ordinetur, niſi ex ipſa congregatione, ſi talis ibi repertus fuerit, qui eos ſecundum regulam gubernare valeat. Si genuinum eſt hoc privilegium, nullum eo antiquius reperias, quo uſus epiſcopalium ornamentorum abbatibus Ambroſianæ baſilicæ conferatur, immo confirmetur, ut *priſca* jam tenebat *conſuetudo*, ut in privilegio legitur, quod novum omnino & pro tempore inſolitum eſt. Verùm hujus privilegii ſinceræ non ſunt chronicæ notæ, nec convenit annus ejus octingenteſimus-ſexageſimus-ſextus cum indictione undecima, quæ anno ſexageſimo-tertio reſpondere debet: ne quid dicam de anno Ludovici imperatoris vigeſimo quarto, qui neutri, id eſt anno incarnationis & indictioni prædictis, facilè accommodari poteſt.

(*a*) *ibid. p. 200.*

Epiſcopalia abbatum ornamenta.

Audi epiſcopi Veronenſis teſtamentum.

(*b*) *Ital. ſac. to. 5. col. 611.*

Annos Ludovici imperatoris tectiùs notat Audi Veronenſis epiſcopi teſtamentum, anno ejus Imperii undecimo, indictione octavâ, id eſt præſenti anno, conditum, quod Ughellus (*b*) Ludovico Pio perperam tribuit. Hoc teſtamento pius præſul prædium quoddam fundi Veronenſis in loco Seciano legat monaſterio ſanctæ Matiæ de Organo, cui Rimaldus abbas tunc præerat, eâ condirione, ut ſuis rogatoribus ſeu teſtamenti exſecutoribus in die ipſius obitus a monachis ſuppeditentur argenti boni libræ quinquaginta, in ſacerdotes & pauperes Chriſti erogandæ: quas ejus hæredes monachis reſtituant, ſi quando hoc prædium a patriarcha vel abbate ſubtrahi contigerit. Annos Ludovici undecimus rectè hic reperitur ab anno undequinquageſimo, quo imperator coronatus eſt vivente patre.

ANN. CHR. 861.

LXXXII. Normanni Pariſios incendunt, aliaque vaſtant.

(*) *Eſmaut.*

Dani menſe Januario anni proximè ſequentis Luteciam-Pariſiorum tertium invadentes, incendio tradunt, cremantque ſuburbanam baſilicam ſanctorum Vincentii & Germani, & uſque ad caſtrum Milidunum omnia circumquaque depopulantur. Hoc nuntio exterriti Getmanenſes monachi, qui cum corpore ſancti Germani patroni ſui in villam Acmantum (*) pagi Senonenſis confugerant, ad aliam itidem ſui juris villam ad Matronam, quæ Novigentum-Artaldi vocatur, ſe recipiunt; ubi facta miracula, quæ Aimoinus literis mandavit. Alii ejuſdem gentis piratæ in Teruannenſem pagum irrumpunt, totumque devaſtant. Alii verò, qui pridem Morinorum civitatem incenderant, ab Anglis reverſi, duce Welando cum ducentis amplius navibus per Sequanam aſcendunt, & a Carolo conducti in Oſcello inſula præſidium Nortmannorum obſident, & ad dedirionem cogunt; ſimulque conjuncti, cùm mare ingredi imminente hieme prohiberentur, in ſingulos portus ſuper Sequanam dividuntur. Welandus Milidunum cum ſociis progreditur: caſtellani verò cum ejus filio cognomine Foſſatenſe monaſterium occupant.

LXXXIII. Hunfridus de relinquendo epiſcopatu cogitat.

(*c*) *Decr. c. 7. q. 1. c. 7.*
(*d*) *diſt. 50.*

Inter hæc Teruannenſis pagi vaſtatione commotus Hunfridus e noſtris Morinorum antiſtes, de abdicando epiſcopatu cogitat, ſeque Prumiam recipere meditatur; quod inconſulto Romano pontifice facere non auſus, Nicolaum papam hac de re conſulit. Negavit pontifex id ipſi licere; quippe ſi perniciоſum eſt proretam in tranquillitate navim deſerere, quanto magis in fluctibus? Licere tamen fugâ ſaluti ſuæ conſulere, ut, reductâ ſerenitate, populum ſibi commiſſum recolligere poſſit: quod Nicolai reſponſum retulit (*c*) Gratianus: cujus caput *Clericum* (*d*) eidem Hunfrido inſcriptum eſſe debere monet Sirmondus, utì & capitulare viceſimum Caroli Calvi editum in ſynodo Cariſiacenſi. Patuit ſententiæ pontificis Hunfridus, & in ſua ſede ad obitum uſque perſeveravit.

LXXXIV. Ferrarienſes in Trecenſem pagum ſe recipiunt.

Lupo abbati Ferrarienſis monaſterii, quod Milidono caſtro vicinum eſt, non minor a barbaris metus; nec tutum viſum eſt in loco patenti ac minimè munito con-

consistere, cùm nec urbibus ac castris ipsis sua tuta essent præsidia. Asylum itaque aliò quærenti locum in sua parochia humanissimè obtulit Folcricus Tricassinus episcopus, qui recens Prudentio successerat, & in hoc rerum articulo Lupum ægrotantem invisérat. Hic locus est Aquense (*) prædium, septem leucis ab urbe Tricassina distans: ubi Lupus cum suis per has rempestates substitit. Postliminio demum Ferratias reversus, Folcrico insigni epistolâ (a) debitas gratias agit *ad condemnationem avaritiæ, commendationemque invictissimæ caritatis*. Nam *cùm aliquam insulam Sequanæ*, inquit, *pagani, crudelissimi piratæ, applicuissent, quæ sita est sub Melleduni opido ab aliis recens exusto*, non Oscellus, quæ paullo supra Rotomagum, *& eorum vicinium nobis, ut erat, periculosissimum, nisi Dei miseratio subvenisset, ducebamus; nec in monasterio consistere audebamus, nec, quò migrare possemus, depressi erumnâ tantæ calamitatis, inveniebamus. Inter hæc, cùm me graviter ægrotantem visitatum venissetis, ac nos tugenti exterritos metu offendissetis, illico absque ullo deliberationis tædio nostrum exoneraslis pudorem; &, prævenientes nostram supplicationem, obtulistis prædium Aquense, dominationis vestræ præcipuum, in quo tutiùs multitum temporis vitaremus, tenendæ nostræ professionis opportunitatem non penitus destituti*; ubi mirati subit nostrorum religionem, qui asylum quærere coacti, non urbes, sed rura sectabantur, ubi *tenendæ professionis* suæ major esset opportunitas. Pergit Lupus gratias hospiti suo agere. *Ergo attoniti, abundante absque iniquitate, & refrigescente caritate multorum, admirati sumus diebus nostris aliquem repertum, qui cum tanto rei familiaris detrimento & imminutione, indigentibus subveniret. Nimirum hoc fuit a fratribus necessitatem patientibus non claudere viscera, hoc fuit episcopaliter computi, hoc postremò caritatem implere*. Ex quo intelligitur, Folcricum non solùm hospitium, sed etiam commeatum Ferrariensibus suppeditasse; quod insigne » exemplum est caritatis episcopalis. Deinde amicè rogat, ut Aquensis fundus » suo perfugio, si infelicitas similis accideret, sit destinatus; contineantur ædificia; hortus etiam diligentiùs excolatur; agri ad hoc apti vitibus conserantur, » acervi frugum justi laboris industriâ multiplicentur: ut & ei suppetat, quod de » more quotannis indigentibus, tribuat, & quòd opem quærentibus misericorditer » largiatur; denique, si se suosque Ferrarienses ultima necessitas eò traxerit, latibuli ejus asperitas memoratis subsidiis leniatur. Revertis domum litteris gratulatus est Amboldus Prumiensis abbas, Lupi amicus: ad quem duas (b) ipse rescripsit epistolas, in quarum priore gratias agit, quòd tribulationes ipsorum » doleutet audierat, & anxius adspexerat. Similia passos fuisse Prumienses ipsos Lupus satis indicat, gaudere se significans, eos tandem aliquando gratiâ divinâ loco proprio restitutos.

ANN. CHR. 861.

(*) *Alit en* Oib.

(a) *Lup. ep.* 125.

(b) *Id. epist.* 127. & 123.

LXXXV. Conventus duo.

Duo hujus anni conventus memorantur; unus procerum, habitus Compendii, in quo Carolus Rotberto comiti, Forti a posteris dicto, *ad* suas demum patres pertracto, ducatum inter Ligerim & Sequanam adversus Brittones commisit, quem ille cum insigni virtute & industria per aliquantum tempus rexit: alter episcoporum, apud Suessionas ab Hincmaro archiepiscopo convocatus in basilica sanctorum Crispini & Crispiniani, in quo Rothadum ejus urbis episcopum, regulis ecclesiasticis, sic dictitabant, obedire nolentem, episcopali communione, donec obediret, privavit. Accusationis caput erat, quòd presbyterum immeritò, ut objectabant, depositum restituere nollet: qua de causa damnatus ipse apostolicam sedem appellavit; sed ne Romam adiret, variis artibus impeditus ab Hincmato est, qui vetere in ipsum odio flagrasse dicitur, ac demum gradu sun dejectus, alterque in ejus locum substitutus, nimirum Engelmodus, seu Angelmodus, qui carmen de Paschasio Radberto adhuc vivente composuit: sed tandem per varia loca distractus vexatusque Rotbadus, Nicolai papæ auctoritate restitutus, Romæ in concilio Romano pristinæ dignitatis insignia recepit. Prioris conventus seu placiti meminere annales Mettenses, posteriotis Bertiniani: in quibus Carolus rex *filium suum Lotharium, clericum, in monasterio sancti Johannis*, nempe Rcomaensi, *clericum fieri jussisse* perhibetur. Id de monachatu intetpretandum Roverius negat; tamersi passim, ubi quis in monastetio clericus factus dicitur, id de monastica tonsura, deque monastici habitus susceptione intelligitur. Lotharius etiam ejusdem loci abbas fuit, itidemque monasterii sancti Germani Autisiodorensis, ut anno sequente videbimus.

Lotharius fit monachus apud Reomaum, & abbas.

LXXXVI. Caroli diploma pro sancto Dionysio.

Ineunte Martio hujus anni Carolus in Verno palatio versabatur, uti discimus ex ejus præcepto, quo permutationem quotumdam bonorum, a Ludovico abbate Dionysiano & quodam Wittramno factam, confirmavit. Permutationis hæc summa (c) est, quod venerabilis abbas HLudovicus, quem Carolus sibi carissimum, consanguineum ac propinquum suum dicit, Wittramno dat res quasdam mona-

(c) *Diploma pag.* 534.

ANN. CHR. 861.

sterii sancti Dionysii, sitas in pago Brachbantensi, in loco, qui appellatur Cambaronna (*) super fluvium Asbram: contrà verò Witramnus partibus sancti Dionysii res quasdam suæ proprietatis, sitas in pago Bellovacensi apud Bladoldi-villam; cujus commutationis charta duplex eodem tenore conscripta est, regio præcepto robotata. *Data pridie nonas Martii, indictione* IX. *anno* XXI. *regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Verno palatio.* Idem rex in urbe Silvanectis residebat mense insequente, cùm cellæ, ut ipse vocat, Cormaricenæ, cui Audacher abbas præerat, contulit ea rebus sancti Martini villam Cambortum, sitam in pago Turonico super fluvium Agneris. *Data idibus Aprilis, indictione* IX. *anno* XXI. *regnante Karolo rege. Actum Silvanectis civitate.* Mense autem Augusto commutationem quorumdam mancipiorum ex villa Campania, sita in pago Camliacensi super fluvium Iseram, factam inter Ludovicum abbatem & quemdam Sigemundum confirmavit. *Data* IV. *nonas Augusti, indictione* IX.° *anno* XXI. regni ejus. *Actum Kalâ monasterio*, ubi tum tea motabatur, in palatio scilicet regio. Eadem indictio apponenda ejusdem regis (a) præcepto, quod hoc ipso anno obtinuit Theodosius abbas monasterii sanctorum Emeterii & Geneſii in pago Gerundensi, in confirmationem regiæ tuitionis, quam olim Deodatus abbas a Ludovico Pio ad preces Gauzelini marchionis impetraverat, tam pro ipso monasterio, quàm pro cellis eidem subjectis. *Data* III. *kal. Decembris, indictione* VIII. lege IX. *anno* XXI. *regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum in Pontione palatio regia.* Certè istuc venit hoc anno Carolus, cùm ea Burgundia rediit, Matisconem usque protectus, ut regnum Provinciæ Carolo regi, Lotharii augusti filio, eriperet: quæ res non bene ei successit, ea Annalibus Bertinianis.

Alia pro Cormarico & pro S. Emeterio.

(a) *Capitul. append. n.* 89.

LXXXVII. Insulæ barbaræ privilegium & abbates.

Quod attinet ad hunc Carolum Provinciæ regem, is hoc etiam anno Insulæ barbaræ privilegia confirmavit rogatu Remigii Lugdunensis archiepiscopi, postulante Gundramno ejus loci abbate, prout ea jam dudum concesserant superiores reges, Carolus Magnus & Ludovicus Pius, ad preces Leidradi archiepiscopi. Hæc privilegia erant regiæ tutelæ, sub hac conditione, ut annis singulis ab eodem cœnobio quæstoribus propriis antistitis argenti libra persolvatur. *Data* XI. *kalendas Septembris, anno Christi propitio Karoli regis quinto, indictione nonâ. Actum Mantala*, (*) qui locus est pagi Viennensis, sancti Petri cellâ ordinis Cluniacensis insignitus. Gundramnus abbas quintus numeratur a Benedicto abbate, cujus causâ Leidradus primùm hæc privilegia obtinuit. Hunc sequuntur Alaricus, Bartholomæus, notatus in libello socieratum Augiensium; tum Argericus, & Herbertus, quem Gundramnus excepit. De hujus successoribus usque ad Eldebertum, qui principato Conradi regis, cognomento Pacifici, abbatiam reait, nihil ferè certum præter nomina, fortè nec satis caplorata. Decem omnino enumerat Claudius Laboratot (b) in ruderibus Insulæ barbaræ, in bis Leuboïnum chorepiscopum tempore Aureliani pontificis.

(*) *Mantala.*

(b) *Labour. pag. 61. & seq.*

LXXXVII. Medionimonasterii desolatio.

Regnante Lothario, Medianum-monasterium pene in vastam solitudinem redactum legitur: cujus rei hæc affertur causa. Hoc monasterium, quia imperiale censebatur, militiæ onera sustinere cogebatur, sufficiendis ad exercitum militibus triginta. Cùm verò bella per id tempus continua essent, sic locus ille bellicis sumtibus attritus est, ut huic militum numero suppeditando impar omnino esset. Quâ re indignatus Lotharius, abbatiam illarum partium duci tradidit. Hoc ille fratres vexare, mille quingentos & undecim mansos in suos usus convertere, unicâ villulâ eis ad victum relictâ; cellas eisdem subtrahere, & monachos ea eis expellere: tum omnes ad monasterium revocati, cùm vitæ subsidiis destituti essent, aliò victum quæritando vagari cœpetunt, cùm via dein vel dundeni in principe monasterio sustentari possent: qui cuncta sibi licere arbitrati, sanctæ religionis formam omnino exuerunt; tandem sub finem hujus sæculi ad pauculos canonicos redacti.

LXXXIX. Meginradi martyrium.

Vixerat ad hunc annum in solitudine prope lacum Tigurinum Meginradus monachus Augiensis, cùm duo sicarii, prædæ avidi, in ejus cellam irrumpunt, dum vir sanctus sacris operaretur. Peracto sacro, sicarios benignè accipit, a quibus fuste cæditur, ac compresso gutture suffocatur. Non longè inulti abierunt diri carnifices, qui Adalberti comitis judicio meritas dedere pœnas. Corpus sacrum ad monasterium Augiam transtulit Waltherius abbas, quem Folcvino ante triennium successisse diximus. Occubuit sanctus Meginradus XII. Kalendas Februarii, martyr dictus pro more illorum temporum: qui dies ad annum præcedentem secundùm veterem calculum referri potest, ad præsentem secundùm novum. Ejus oratorium etiam nunc visitur in monte lacui Tigurino incumbente, haud procul ab Einsidlensi monasterio, in quo ab annis amplius sexcentis ejus reliquiæ asservantur.

XC. Waldo abbas exsul.

Interim Ludovicus rex Germaniæ conventum Ratisponæ habuit tertiâ septima-

na

ANN. CHR. 861.

nd poſt Paſcha, in quo Ernuſtum *ſummatem* inter omnes optimates, violatæ fidei reum, honoribus privavit, Utonem quoque & Bernegarium ejus fratrem atque Sigihardum comites, Waldonemque abbatem cum aliis nonnullis, tamquam ejuſdem facinoris conſcios: ea quibus Uto & Bernegarius cum Waldone fratre ſuo, ot habent annales Fuldenſes, in Galliam ad Carolum regem ſe receperunt. Waldonis abbatis monaſterium nobis ignotum. Is videtur eſſe monachus ille *de monaſterio Trevorenſis parochiæ*, qui Trevirenſem eccleſiam uſurpaſſe dicitur apud Hincmarum & Frodoardum (*a*).

(*a*) *Frod. l. 3. c. 22.*

XCI. Ludovicus imperator Giſlam filiam Deo offert.

Brixiæ in Italia monaſterium Salvatoris & ſanctæ Juliæ, Novum appellatum, rexit ad hanc uſque annum Giſla, Ludovici ſecundi imperatoris ſoror: qui dilectam filiam ſuam, itidem nomine Giſlam, Deo vovit, atque in eodem cœnobio ſub monaſtico (*b*) habitu conſecravit, eo pacto, ut cellas & curtes, ad ipſum monaſterium pertinentes, diebus vitæ ſuæ poſſideret, regeretque ſecundum inſtitutionem ſancti Benedicti; &, ſi fortè ante matrem deceſſiſſet, mater ejus abbatiſſa Anſilberga hæc omnia uſu-fructuario itidem obtineret. *Data idibus Januarii, anno imperii domni HLudovici piiſſimi auguſti* 21. *indictione* 12. *Actum Brixia civitate*. Non diu ſuperviait Giſla abbatiſſa, ſoror Ludovici, mortua v. kalendas Junias ejuſdem anni, uti diſcimus ea diplomate (*c*) ipſius imperatoris, daro pridin idus Januarias anni ſequentis, quo diplomate ſanctimonialibus ejuſdem loci quædam prædia donat, ot ipſo die congrua eis refectio exhibeatur. Idem hoc anno (*d*) jura & poſſeſſiones omnes monaſterii Bobienſis confirmavit ad preces Amalrici, Cumenſis eccleſiæ epiſcopi & abbatis Bobienſis. Actum Maringo palatio regio, nonis Octobris, anno ejus imperii undecimo, indictione nonâ.

(*b*) *Ballar. Caſin. tom. 1. p. 30.*

Giſlæ abbatiſſæ obitus.

(*c*) *ibid. p. 33.*

(*d*) *ibid. p. 39.*

ANN. CHR. 861.

POſtero anno ad publicas calamitates Carolo domeſtica infortunia obvenere. Hic, celebrato apud Pontigonem natali Domini, per urbem Remorum Sueſſionas venit, ubi Judith filiam ſuam, quam poſt mortem viri ſui Ethelwifi regis Anglorum Silvanectis cuſtodiri præceperat, a Balduino comite raptam fuiſſe accepit. Nec multò poſt filii ejuſdem, Carolus rea Aquitanorum, via quindecim annos natus; & Ludovicus natu major, in patrem rebellis, inconſulto patre nuptias contrahunt. Non tulit rea Balduini injuriam, ſed civili damnatam judicio, etiam communione eccleſiaſticâ per epiſcopos privari curavit. Ludovico filio in gratiam recepto, Meldenſis comitatus cum abbatia ſancti Criſpini Sueſſionenſi conceſſus.

XCII. Caroli domeſtica & publica mala.

XCIII. Normanni Meldos petunt. (*) *Perhaldum*

Interim Nortmanni, qui ad Foſſatenſe monaſterium confederant, naviculis Meldos progredi conſtituunt: quo audito, Carolus, qui ex urbe Sueſſionum Silvanectas venerat, collectis copiis eò pergere maturavit. Sed cùm pontes a Nortmannis deſtructi eſſent, naveſque occupatæ, pontem ad Inſulam ſecus Trajectum, ſea Trajectum (*) quod Baldulfi vocant, reficit: ſicque piratis deſcenſum intercludit. Illi itaque in ſummas redacti angustias, pacem his conditionibus obtinent, ut captivos, quos ab ingreſſu in Matronam ceperant, ſtatim redderent, & ad mare ſine mora cum aliis rediret: quod illi datis obſidibus caſeqni properarunt, refectâ ad Gemeticum claſſe in mare continuò regreſſi. Paullo poſt Welandus horum dux cum uaore ac filiis ad Carolum venit, ejuratâque inanium deorum ſuperſtitione, chriſtianam religionem ampleaus eſt. Hoc modo Meldenſem illam expeditionem narrant Annales Bertiniani.

XCIV. S. Faronis baſilica intacta.

Rem aliter caponit vetus auctor, qui librum de vita ſancti Faronis compoſuit. Is tres Nortmannorum in Sequanam & Pariſios incurſiones memorat. Prima ab eo facta dicitur anno decimo a morte Ludovici auguſti: ſecunda altero poſt decennio, id eſt bujus ſæculi ſeasgeſimo anno: quâ peractâ, Nortmanni ab aliis ſuæ gentis hominibus conductu Caroli obſeſſi, deviſtique, omnes ea Gallia ſe diſceſſuros polliciti ſunt. Verùm illi, nullo datæ fidei reſpectu, reflexo itinere ad ſaltum Briegium contendunt, ibique ferro & flammis cancta vaſtant; poſtremò civitatem Meldorum de improviſo primis noctis tenebris occupant, incendunt, cives trucidant, eccleſias diripiunt polluuntque fœdiſſimè. Moa ad ſubutbanum ſancti Faronis monaſterium convolant, ex quo ſeniores monachi diffugerant; cunctiſque direptis, ædem ſanctam nihilominùs intaminatam relinquunt cum ſancti Faronis mauſoleo, cujus meritis id factum tribuitur. Ignem ramen proximis ruſticanis caſis ſubjiciunt, quarum incendium ad porticum baſilicæ gliſcens, quaſi lambendo intactam reliquit. Viſuntur adhuc in illa veteti porticu, quam *porticum omnium viantum* appellat auctor, incendii veſtigia in lapidibus ambuſtis. Sic iſta Meldorum clades in prædicto libro deſcribitur, quæ clades non ad aliam, quæ ſub finem ejus ſæculi in eadem urbe facta eſt, revocari finit auctoris illius conſequentia, qui hanc Meldorum vaſtationem ſtatim poſt devictos in Oſcello in-

fu-

ANN. CHR. 862.

fula a Nortmannis ipſis Nortmannos ſubjungit. Quòd ſi Hildegarius Meldenſis epiſcopus, ut veri ſimillimum eſt, hunc librum de vita ſancti Faronis ſcripſit, nequaquam loqui potuit de poſteriori illa clade Meldorum, quæ annis ferè tredecim ab ejus morte accidit, id eſt anno ejus ſæculi octogeſimo-octavo: quo tempore epiſcopus a barbaris captus, abductuſque dicitur. Sancti Faronis monaſterio præerat ptiotis cladis tempore Gautſelmus abbas, qui Piſtenſi concilio hoc anno ſubſcripſit.

XCV. Diploma pro Gemetico. (*) *Iſle.* (a) *Diplom. p. 131.*

Dum Carolus apud Iuſulam (*) ſeu Inſulas ſuper Matronam conſiſteret, permutationem quamdam inter Gauzlinum abbatem Gemeticenſem, & Warnarium virum illuſtrem de quibuſdam prædiis pagi Vilcaſſini factam, literis (a) regiis confirmavit ſub his chronicis notis, quæ tempus hujus expeditionis omnino illuſtrant. *Data pridie kalendas Februarii, indictione* 2. *anno* 22. *regni Karoli glorioſiſſimi regis. Actum ad Inſulas ſuper Matronam in expeditione hoſtili.* Eliſredus diaconus ad vicem HLudowici recognovit. Hoc præceptum authenticum ſervatur in archivo Dionyſiano, fortè quòd Gemeticenſe monaſterium tuoc deſertum eſſet, monachis Haſpras aliòque tranſlatis. Haud ſcio an Gauzlinus abbas idem fuerit cum Gauzleno abbate Germanenſi, fratre Ludovici abbatis Dionyſiani. Non omittendum hoc loco ejuſdem Caroli regis præceptum, portionem canonicis ſancti Martini Turonenſis hoc anno Turonis civitate IX. kalendas Maias confirmantis: cujus authentico appendet bulla aurea in antica parte exhibens Caroli effigiem cum corona in capite, & cum haſta & clypeo in manibus cum inſcriptione malè efformata; in poſtica, RENOVATIO REGNI FRANCO. ut in eclypo cernere licet, quod in Supplemento (b) librorum de re diplomatica exhibuimus.

Supplem. Diplom. p. 48.

XCVI. Piſtenſe ſynodi privilegium pro ſancto Carileſo.

Piſtæ locus eſt ad Sequanam ſupra Rotomagnm, ubi Andella & Adura fluvioli ex utraque parte in Sequanam influunt. Illic munimenta Carolus ad arcendos Nortmannos conſtrui juſſit, & ſynodum epiſcoporum hoc anno indixit, ibique ipſe capitulare condidit. Itaque Carolus, epiſcopi, abbates quoque & comites, multique alii fideles ex diverſis provinciis, ut Carolus ipſe in capitulari loquitur, convenere, nempe in locum, *qui Piſtis dicitur, ubi aliquamdiu ſedes fuit Nortmannorum;* ibique aliquot capitula edita ſunt. Principio rex & epiſcopi dolorem ſuum ob præſentia mala teſtantur, quorum originem in peccata ſua refundunt: ideo quippe Galliam Nortmannis datam eſſe in deprædationem, quòd Spiritu-ſancto ex animis expulſo, hoſtem ipſius diaboium ſubſtituiſſent. In ea ſynodo lecta ſunt, Ingelgario abbate agente, ſuperiorum regum privilegia, quibus Aninſulenſe ſancti Carileſi monaſterium ditioni Cenomannenſis epiſcopi eximebatur; eaque ab epiſcopis approbata & confirmata ſunt, abſente Rotberto epiſcopo, cui patres epiſtolam hac de re ſo hæc verba direxerunt per Herardum metropolitam Turonenſem, quam ea tabulario Aninſulenſi hic accipe.

Unanime tanciliam, habitum in loco, qui appellatur Piſtis, cariſſimo fratri & coepiſcopo Rotberto Cenomannicæ urbis; perpetuam ſalutem. Exſpectatâ diu fraudatâ veſtrâ præſentiâ, metropolitano veſtro dilectiſſimo nobis Herardo Turonorum præſuli literas vobis tradendas tommiſimus, quibus ſignificamus, quæ libentiùs ovâ, ut aiunt, voce indicaremus. Cauſam monachorum ſanctæ Cariſeſi, quæ principis voluntate, nobis ſuadentibus, dilata eſt, donec cum veſtris auctoritatibus rediretis; poſtquam vos venturos deſperavimus, diligenter examinare curavimus, priſcorumque regum & recentium edictis ſollicitè conſideravimus, comperimus privilegium, tadulgentiâ ejuſdem gloriosi domini noſtri regis Karoli conceſſum, juſtè rationabiliterque dudum noſtrâ auctoritate firmatam, quod etiam decreamtibus nobis fratres noſtri, qui fuerant abſentes, vel qui migrantibus ad Dominum ſucceſſerunt, ſubſcriptionibus propriis roboraruut. Quam ob rem hortamur ſanctitatem veſtram, ut ta ſtabilteada veſtrâ ſubſcriptione eodem privilegio, quamquam deceſſor veſter Haldricus inani ſpe id fatere decltuuverit, nequaquam vos difficiles præbeatis. Veritas enim & juſtitia abſque rubore & dolore ſequenda ſunt, maximè his, qui præditationem ſuam aliter ſolidare non poſſuat; recipiatiſque venerabilem Ingelgarium abbatem & fratres ejus monachos, veſtrâ pace & concordiâ ſine dubio perfrui optantes. Hoc vos ſine tunctatione at dilatione agere deſideramus: ſin autem, id quod Deus avertat, non obtinuerimus; in ſocietate taritatis, quam nobis vicitſim debemus, nequaquam valebimus permanere, cùm ub obſervatione aquitatis nequaquam audeamus recedere. Hac reſpectu veſtri honoris taliter temperavimus, ne, ſi tuum rei geſtæ ordinem texeremus, indecoram aliquid ſcriberetur.

In hac epiſtoia mihi videor ſtilum agnoſcere Lupi abbatis, qui hnic ſynodo & ſubſequenti Senonenſi interfuit. Ea his intelligitur, Rotbertum principio quidem Piſtenſi adfuiſſe ſynodo, at Cenomannos inde reverſum ad perquirenda documenta, quibus jus ſuum contra Aninſulenſes tueretur; ſed cùm reditum nimis protra-

traxiſſet, patres demum ſententiam de hac controverſia tuliſſe, & Aninſulenſium jus ac privilegia confirmaſſe. Verùm huic ſententiæ non acquievit Rotbertus, ut poſtea videbimus. ANN. CHR. 869.

XCVII. Synodi Sueſſionicæ litteræ pro ſancto Dionyſio.

Piſtis evocata eſt ſynodus in urbem Sueſſionas, ut legitur in Annalibus Bertiniis, ibique partitio bonorum, Dionyſianis monachis ab Hilduino abbate quondam facta, & a Ludovico auguſto confirmata, denuo ſynodali auctoritate comprobatur, procurante cum monachis Ludovico abbate, qui quaſdam inſuper villas eiſdem conceſſit *ad neceſſitates eorum ſupplendas, quæ ex edicto cæſaris HLudovvici & privilegio abbatis Hilduini minùs plenè perſolvi poterant*. Centum quinquaginta monachos iſtic etiam tunc exſtitiſſe prædictæ literæ probant, editæ apud Dubleſum (*a*), non tamen ſine mendis, maximè in ſubſcriptionibus, quæ in libro quinto de re diplomatica emendandæ ex ſpecimine quinquageſimo-quinto in æs incidendo. His literis præter epiſcopos ſubſcribunt Hludowicus abbas Dionyſianus, Lupus abbas monaſterii Ferrarienſis, Bernardus abbas S. Benedicti, ſcilicet Floriacenſis; Frodoinus abbas Corbionenſis monaſterii, Engelarius abbas ſancti Karileffi, Gautſelmus abbas monaſterii ſanctæ Crucis ſeu ſancti Faronis apud Meldos, Guilhelmus abbas Karrofenſis monaſterii, Rimbertus humilis abbas Floriacenſis monaſterioli, in pago Vilcaſſino poſiti tribus leucis a Rotomago, quod a Pippino Heriſtalienſi conditum, ſubjectumque Fontanelenſi monaſterio fuiſſe aliàs (*b*) diximus; Odo abbas Foſſatenſis monaſterii, qui ſortè poſtea ſubſcripſit, nam ſeriùs Foſſarenſis abbas videtur fuiſſe; Wiſadus Resbacenſis monaſterii abbas & Arnulfus abbas ſancti Sabini, ſeu Savini apud Pictones. Inter epiſcopos Wanilo Senonenſis antiſtes, & Æneas Pariſienſis primùm per advocatum quiſque ſuum, deinde per ſe ipſi eiſdem literis ſubſcripſere, & duo ejuſdem ſedis epiſcopi ſubſcripti leguntur, nempe Guilibertus ſeu Wilibertus Catalaunorum epiſcopus, ipſiuſque ſucceſſor Erchenraus; itidemque Agius Aurelianenſis cum ſucceſſore ſuo Gualtario: nempe quòd eædem literæ, tum abſentibus, tum ſuccedentibus epiſcopis, ſubſcribendæ oblatæ fuiſſent. Denique illud obſervandum, quòd Ludovicus abbas Dionyſianus, cujus interventu hæ literæ conditæ ſunt, quibus etiam ipſe ſubſcripſit, in contextu *piæ memoriæ HLudovvicus* abba dicitur; cujus rei alia exempla exſtant tum in libro de vita ſancti Wilfridi epiſcopi Eboracenſis, auctore Stephano Eddio ejus æquali, tum in libro ſexto (*c*) de re diplomatica, ubi Carolus Calvus & Goiſſenus epiſcopus Sueſſionenſis, adhuc viventes, itidem *piæ memoriæ* titulis afficiuntur. Denique ſubſcripſit inter epiſcopos *Angilmodus Sueſſionicæ eccleſiæ indignus*, ut ſe ipſe dicit, *epiſcopus*, ſuffectus ſcilicet in locum Rothadi tunc temporis (*d*) exauctorati, idemque ſcriptor carminis de Paſchaſio Radberto, tum abbate Corbeienſi. Eamdem partitionem Carolus rex ſingulari diplomate poſtea confirmavit.

(*a*) *Doublet*, pag. 792.

(*b*) *Tom. 2. lib. 19. n. 2.*

(*c*) *Diplom.* pag. 538. & 602.

(*d*) *Sup. n.* 854.

XCVIII. Rothadi epiſcopi depoſitio & reſtitutio.

In illa Synodo Sueſſionenſi apud ſanctum Medardum habita, quo pacto Rothadus illius urbis epiſcopus exauctoratus ſit, paucis accipe. Hic quemdam ſuæ parochiæ titularem presbyterum ob ſtupri crimen abjecerat, & alium in ejus locum ſubſtituerat. Contrà Hincmarus archiepiſcopus, jam dudum in Rothadum malè affectus, presbyterum depoſitum reſtituit, & Rothadum ipſum, qui huic reſtitutioni obſiſtebat, ab epiſcopali communione, dum ſuo ipſius judicio obtemperaret, in ſynodo Sueſſionenſi apud ſanctum Celſpinum habita removit. Conqueſtus hac de re Rothadus in ſynodo Piſtenſi, Hincmaro judicii ſui confirmationem ab epiſcopis poſtulante, ſedem apoſtolicam appellat, ſeque ad Romanum iter parat: at, miſſo ad eum Traſulfo Corbeiæ abbate, ne hoc iter iniret, juſſu regis prohibetur. Non multò poſt in ſancti Medardi conventu epiſcoporum adeſſe cogitor, ubi epiſcopatûs honore privatur, indeque in monaſterium retruditur. Verùm, cùm id ad Nicolai pontificis aures perveniſſet, tandem effecit pontifex, ut ad ſe Rothadus accederet: cujus judicio in ſuam dignitatem reſtitutus eſt, abſente Hincmaro, qui literis ad pontificem ſcriptis factum eâ ratione excuſavit, quòd Rothadus, poſt ſuam appellationem, ſynodi judicium ſponte lubiiſſet. Totius negotii ſeriem fuſè commemorat in libello proclamationis ad Nicolaum papam Rothadus ipſe, quem Annaliſta Bertinianus, *novum Pharaonem propter ſui cordis durtitiam* vocat, ſuſpectæ hac in re fidei auctor, qui paſſim Hincmaro apertè favet.

Annaliſta Bertinianus.

Incertus iſtorum Annalium auctor, qui Bertiniani dicuntur, quòd ex codice Bertiniano a Ruſweydo erutl, a Chefnio primùm typis vulgati ſint. Erunt ſortè qui exiſtiment, Prudentio Trecenſi epiſcopo eos ſalrem ex parte tribuendos, adducti teſtimonio Hincmari archiepiſcopi, qui in epiſtola ad Egilonem, Prudentii ex *annali geſtorum noſtrorum regum*, quæ Prudentius compoſuiſſe dicitur, locum refert ex anno DCCCXLIX. in hæc verba: *Nicolaus papa, pontifex Romanus, de gratia Dei & libero arbitrio, de veritate gemmæ prædeſtinationis, & de ſanguine*

ANN. CHR. 861.

ne Christi, ut *pro credentibus omnibus fusus sit*, *fideliter confirmas*, & *catholicè decernit*: quæ totidem verbis, excepto papæ vocabulo ad eumdem annum legnntur in Annalibus Bertinianis. Verùm reponi potest, Annalistam Bertinianum hæc accepisse ex *annali* Prudentii, qui Gotbescalco non ita infensus fuit atque Annalista, ut ex his intelligitur, quæ de eo scribit Annalista ad annum DCCCXLIX. Adda Annalistam illum, eodem semper stilo & ingenio, annales suos producere usqua ad annum DCCCLXXXII. annis amplius viginti ab Prudentii obitu, quem disertè commemorans Anpalista, se ejus continuatorem esse nequaquam dicit, immo eum arguit, quòd *qui ante aliquot annos Gotbescalce prædestinatiano restiterat*, *post felle commotus contra quosdam episcopos*, scilicet Hincmarum ajusque affectas, *secum hæretico resistentes*, *ipsius hæresis defensor acerrimus*, *indeque non modica inter se diversa & fidei adversa scriptitans*, *mortuus fuerit*. Hæc obiter.

XCIX. Lupi abbatis obitus.

Cæterùm non diu post illam synodum Suessionensem superstes fuit Lupus abbas Ferrariensis, cujus nulla posthac memoria est, nulla ejus epistola, quæ eum huic anno supervixisse probet. Mirum est nullum tanti viri monumentum superesse in monasterio Ferrariensi, nequa nomen ejus in nullo necrologio adscriptum reperiri. Sanè vir fuit inter præcipuos sui temporis, non minùs eruditus quàm politus, fortè aliquid humani passus in sectanda aula: ast id condonandum tempori, ac favori principum & episcoporum, qui ejus operâ & consilio passim utebantur. Cæterùm virum fuisse disciplinæ monasticæ studiosissimum probant variæ ejus epistolæ, quas suo, ut licuit, ordine referre conari sumus.

C. Hincmarus dedicat ecclesiam Remensem.

Ab urbe Suessionica ad civitatem Remorum invitari sunt episcopi ab Hincmaro pontifice, qui in frequenti præsulum ac proccrum consessu, Carolo rege quoque præsente, ecclesiam sanctæ Mariæ a se absolutam conseceravit. Hunc annum signant Annales Bertiniani, non verò diem, ne quidem a Frodoardo notarum, qui ornamenta, aidem ecclesiæ (*a*) ab Hincmaro collata, sacramque supellectilem singillatim commemorat. In his receuset *libellum de ortu sanctæ Dei genitricis Mariæ*, *sed & sermonem beati Hieronymi de ipsius dominæ assumptione*, quem idem Hincmarus *scribi fecit*, *& tabulis eburneis*, *aureque vestitum munsvit*. Erat in Corberensi monasterio quidam monachus, forsan Ratramnus, qui hunc libellum de ortu sanctæ Mariæ, & homiliam de assumptione ejusdem, quæ sub nomine beati Hieronymi tunc circumferebatur, non esse recipienda contendebat. Ad quæ respondit (*b*) Hincmarus prædictam historiam haberi tantùm ad lectionem, non ad proferendam ex ea auctoritatem; homiliam verò illam a sancto Hieronymo carbolicè dictatam fuisse, uti stilus, aliaque certa, inquit, indicia demonstrant; & certæ personæ, per quas ex partibus orientalibus ad regiones nostras pervenit, fidem faciunt. Hanc tamen homiliam non esse Hieronymi viris eruditis modò persuasum est. Ad festum assumptionis beatæ Mariæ quod attinet, ante hunc annum necdum illud feriabantur Morinenses: hoc verò ab omnibus parochianis suis Huustidus episcopus e nostris cum debito cultu observari præcepit occasione cujusdam miraculi, relati in Annalibus Bertinianis: ubi ancilla quædam cujusdam civis vestem lineam, seu *camisiam* in die assumtionis mane lavare volens, ut cum ea dominus suus ad missam procederet, non lotam, sed sanguine tinctam ex aqua retulit: quo accepto, Huustidus hoc indusium ad se deferre jussit, & in eadem ecclasia ad testimonium servari curavit, dato præcepto hunc diem in posterum feriandi.

Lucæ sita, quam Gedeon Vesontionensis antistes monasterio sancti Augendi seu Eugendi subtrahere molichatur. Exstat Caroli hac de re placitum seu judicium apud Perardum (*c*), ab ipso Peratdo, Chiffletio, & Cointio triburum Carolo Magno: quod Caroio eius nepoti tribuendum esse probaur invocatio, (*d*) *sanctæ & individuæ Trinitatis* Caivo familiaris, locus dati diplomatis, atqua ætas Gedeonis archiepiscopi, qui Bernoni abbati benedictionem abbatialem impertiisse traditur. In illo „ placito seu diplomata, Caroius ait, Richertum abbatem ex Condatescensi monasterio sancti Eugendi ad se accessisla ad civitatem Remorum apud sanctum „ Remigium, unà cum Dottona abbate & Adalardo, quos antea ad idem cœnobium direxerat ad inquirendas, discernendasque rationes, quas ipse Richerrus „ & Gedeon archiepiscopus allegabant ad sibi vindicandam cellam sancti Lupicini; eumdemque Richertum suppliciter cum suis monachis petiisse, ut rex banc „ cellam ipsis adjudicare dignaretur. Cùm verò baud comparuisset Gedeon, forte causæ suæ diffisus, nec quisquam pro eo adstitisset; saventibus missis, hæc „ cella Condatescensibus a rege asserta fuit, cautumque, ut nullus dux, marchio, comes aut vicecomes, nullusve ministerialis, nedum Gedeun archiepi-

„ sco-

CI. Placitum pro monasterio S. Eugendi.

(*c*) *Perard. p. 92. & 93.*

(*d*) *Vide Luc. in Not.*

» ſcopus, eamdam cellam a prædicto monaſterio abſtraheret, neque monachis » Deo ibidem ſervientibus ullam moleſtiam inferret: ſed, *ſicut temporibus priſtorum patrum vel ſanctorum, ut a multis*, inquit rex, *didicimus, unanimes ſive conſortes fuerunt in ſilvis exſertandis & terris laborandis, ita ſint a præſenti in* » *futuro ſocii in proſperis & adverſis.* Quin etiam idem princeps, ut omnem » auferat occaſionem prædictos vexandi monachos, eidem cœnobio donat ſilvam, » quæ vocatur Juris, ſub certis limitibus io diplomate expreſſis. *Data* XI. *kalendas Octobris, anno* XXII. (*) *regni Caroli piiſſimi regis. Actum Remis civitate apud ſanctum Remigium.* Mendoſa eſt regis & notarii ſubſcriptio. Hæc cella ſancti Lupicini haud dubiè pertinebat ad comitatum Genavenſem, qui ex regno Caroli erat, non Veſontio, quæ erat ex regno Lotharii. ANN. CHR. 861. (*) XXVIII.

CII. Sancti Urbani tranſlatio Autiſiodorum. (a) Labbe bibl. tom. 1. p. 563. & ſeq.

Hericus monachus (*a*) auctor eſt, quoſdam fratres ex Autiſiodorenſi ſancti Germani monaſterio, mandatis pariter & epiſtolis Carqli regis inſtructos, urbem Romam eùm orationis, tum quarumdam eccleſiaſticarum caufarum gratiâ, petiiſſe, comitante eos illuſtri viro Chlothario, quem fortè iſtius legationis ſocium Carolus eis adjunxerat. Adducti ad Nicolai pontificis audientiam, ab eoque benignè accepti & auditi, ad cuncta, quæ vellent, favorabile reſponſum habuerunt. Quio etiam diſceſſutis pontifex inſignes ſanctorum martyrum Urbani ac Tiburtii reliquias tradidit in gratiam Caroli regis, a quo miſſi fuerant. Sic Dei » favore, inquit Hericus, & obtentu regis Caroli, quod aliàs vel laborioſiſſimum, vel impoſſibile fuerat, facili negotio confecerunt: at quodnam fuerit illud negotium, idem auctor filet. Non ſic reticuit varia miracula in reditu patrata: quorum illud primum fuit, quòd *illuſter vir Chlotharius, ejuſdem comes expeditionis*, febre correptus, eùm ad ſacras reliquias pernoctaſſet, Vulterræ (*) in Etruria omnino ſanatus eſt. Idem beneficium ſenſit Magiuurus, ejuſdem Chlotharii presbyter. Emenſis alpibus, ad ſanctos Agauneuſes martyres diverterunt, ibique *ab Hucberto ſumoſſimo abbate* perhumanè exceptì, quaſdam ſancti Mauricii reliquias eum capite ſancti Innocentii legionarii ab eo impetraruut. Tandem ad ſancti Germani cœnobium eum bis ſanctis pignoribus perv.neruut pridie kalendas Novembris: ubi cum multo honore & ingenti pompa ſanctæ reliquiæ exceptæ fuur. (*) *Volterra*.

CIII. Lotharius abbas apud ſanctum Germanum educatus.

Quàm bene in ſancti Germani monaſterium affectus fuerit Carolus, liquet tum ex hoc capite, tum ex eo, quòd filium ſuum Lotharium, quem in Reomaenſi ſancti Johannis cœnobio clericum anno ſuperiore factum vidimus, in Germanenſi educandum commiſit. Ejus rei locuples teſtis eſt Hericus ejaſdem Lotharii præceptor in prologo ad vitam metricam ſancti Germani, quam ipſius Lotharii abbatis ſui mandato ſcribere aggreſſus eſt. Sic enim ille in prædicto prologo ad Carolom-Calvum, cui hoc carmen poſt mortem prematuram Lotharii nuncupavit. *Divæ memoriæ Lotharium, tuæ majeſtatis filium, annis puerum, mente philoſophum, ingenuè confiteor animi indole & ſollertiæ apibus, ut tibi uni concedat, præ cæteris ſui ævi mortalibus exſtitiſſe pretioſum. Is, quòd tuâ diſpoſitione & Deo devotus, & beato Germano ad educandum fuerat commendatus, tantum devotionis in ſanctum, tantum ardoris in locum conceperat, ut vitam illius mori lividæ nobis meritò invidiſſe putetur.* Pergit Hericus commemorare, quo pacto, quave occaſione Lotharius ipſum ad cauenda geſta ſancti Germani impulerit; quod hoc ferè anno cœptum eſt. *Cùmque eſſet divini puer ingenii, atque erga rerum notitiam ſummè ſtudioſus, contigit eum tu una dierum, libri cujuſdam abditu perſcrutandum, geminas epiſtolas offendiſſe. In altera earum ſanctiſſimus Aunarius, ſextus poſt beatum Germanum Autiſiodori epiſcopus, Stephanum Africanum presbyterum, ut vitam ejuſdem ſanctiſſimi patris noſtri Germani metricâ ratione digereret, precibus ambiebat: in altera idem Stephanus præfata ſe pariturum pontifici ex reſcripto ſignificabat;* tum, relatis epiſtolis, Hericus ita proſequitur, eumdem Lotharium, doleutem hoc opus hominum notitiæ deperiiſſe, Herico ipſi, qui *recens ſcholis emerſerat*, auctorem fuiſſe, ut id operis ſupplereret, actuſque beati Germani a proſa in metrum transfunderet. *Expavi fateor*, ait ille, *negotium, & ſupra vires eſſe reputans quod imponebatur, quoad potui colla ſubduxi. Objectu tandem regulavit capituli adductus, quod etiam impoſſibilia præcepta abbatis minimè refugienda præſcribit; ſuſcepi quidem, ut par erat, jubentis imperium, quamquam nullâ virium conſcientiâ: verùm, ut inſtitutio præmonet regularis, de caritate confidens, & de adjutorio Dei obediens, vix primas operis partes attigeram, &, heu miſera humana conditio ſortis! abbas ille meus, propediem futurus in orbe terrarum mirabilis, teneros extendens artus, intempeſtivâ ſæculum morte deſeruit;* quod poſt triennium accidit. De Heriei præceptoribus, Haimone & Lupo, ſuperiùs (*b*) diximus. (b) *lib.* 32. *n.* 47. & 57.

ANN. CHR. 862. CIV. Vabrenſe monaſterium conditur.

Sub idem tempus Vubrenſe monaſterium in pago Ruthenenſi ad Dordonam fluvium conditur a Raimundo comite Toloſano, ad excipiendos Adulgaſium abbatem & monuchos Pulnatenſes, ſuperiùs (*a*) laudatos, qui everſo u Nortmunnis monaſterio ſuo, ad Ruimandum ejus invitatu confugerunt. Hujus conditionis litterus primarias refert Curellus in libro primo hiſtoriæ (*b*) comitum

(*a*) *lib. 33. n. 86.*

(*b*) *Catel. lib. 2. cap. p. 69.*

» Toloſunoram: ubi Ruimandus comes & uxor ejus Berteyz, pro remedio uni-
» mæ ſuæ, & pro remedio unimæ Fulguuldi ejuſdem Ruimundi genitoris, &
» pro genitrice ſua Senegunde, germanoque ſuo Fredelone, res proprietatis
» ſuæ, ſitas in pago Ruthenico, in vicariu Curienſi, id eſt *villam Vaber* cum
» omni ſua integritate, cum duubus capellis & manſis quuruor ud eumdem lo-
» cam pertineutibus, tradit Adalgaſio ubburl ejuſque monuchis, ad monaſterium
» conſtruendum in honorem ſancti Salvutoris, & ſunctæ Mariæ Dei genitricis,
» ſunctique Dionyſii præcellentiſſimi murtyris: ut ibidem cœtum congregent mo-
» nachorum, qui ſecundùm tegulam ſancti Benedicti Deo ſerviunt, hoſpites re-
» cipiunt, pauperes recreent, & pro ſe orent. Hunc verò donutionem Ruimun-
» dus eo pucto facit, ut nullus rex, vel quævis ulia poteſtas, ea iu beneficium
» dure aut commuture poſſit; ſed tantùm at ſub tuitione & immunitute regia
» locus iſte conſiſtut, & Raimandus ipſe ejus tutor uc defenſor, quoad vixerit,
» exſiſtut; & poſt ipſius obitum Bernardas, Fuigualdas, & Odo ejus filii, qui
» ſuperſtites fuerint, monuchis eligendi ubbatis ſecundùm regulam ſancti Benedi-
» cti relictâ poteſtate. *Factâ ceſſione iſtâ* VI. *idus Novembris, anno* XXIII. *regnante Karolo rege*; quibus litteris ſubſcribunt primo loco donutores, Raimundus comes & uxor ejus Berteyz, treſque eorum filii, Bernurdas, Fulgaaldus & Odo; & poſt eos Elizachur Ruthenenſis epiſcopus, Bego vicecomes, alique. Hæc

(*c*) *ibid. p. 72.* omnia præcepto ſuo (*c*) confirmavit unno ſequenti rex Carolus quartâ-decimâ die Auguſti, unno regni ſui viceſimo-quurto. Actum Purliſius civitute. Ruimundo ſupervixit ad annos viginti Berteyz axor, quo tempore donutionem eidem cœnobio fecit tum pro animu ſua, parentumque ſuorum Remigii & Arſindæ, quàm pro Ruimundo juguli ſuo. His quurtus filius fuit Benedictus, in cœnobio Vubrenſi factas monachus: cui Carolus rex, ad preces Bernardi comitis ejus fratris, aſum-fractum rerum ejuſdem loci poſt mortem Rollandi abbatis concedit anno regni triceſimo. In illo monaſterio edacati ſunt monuchi primi abbutiæ Aurilliaccenſis.

CV. Placitum pro cœnobio Montis-olivi.

Ruimundi æqualis fuit Anunfredus comes pagi Nurbonenſis, cujus miſſi Imbertus & Aduulfus hoc anno placitum Narbone hubuerunt ad univerſorum cuuſus dirimendas. Iſtuc acceſſit Richimirus mandaturias ſea actor Richimiri abbatis ex monaſterio ſancti Johannis cuſtri Malluſti, vulgò Montis-olivi, ſito in pago Curcuſſonenſi ad fluvlam Daranum, repetens villum Sturiunum, quum Duvigildus quidum eidem monaſterio ſubtraxerat. Citatus Davigildus venditionis litteras prærendit a Petro villæ quondam poſſeſſore factas, quas poſt quindecim dies exhibere juſſus eſt in villa Peguno, qaam ulio nomine Caput Stanii vocant, ubi alind plucitam indictum eſt. Adfuere ad conditum diem eo in loco Richimirus uctor monaſterii, & Duvigildus villæ contraverſæ detentor, cum ſuis uterque inſtrumentis; udfalt & Perras ejaſdem villæ olim poſſeſſor, qui hunc venditionem Duvigildo feciſſe cam axore ſau Alduna diceburur. Verùm hanc ſcripturam ipſe reſurure coactus eſt, quippe qui hunc villam pridò monaſterio ſancti Johannis donuſſet cum priori uxore ſua Waſnettade: udeòque ſententiu dictu eſt ex lege Gorthorum ſecundùm Richimirum monaſterii actorem, ur Duvigildus hunc villum monachis reſtitueret. *Dato & confirmato judicio* XVI. *kalendas Decembris, anno viceſimo-tertio, reguante Karolo rege.* Hic eſt Reimundus comes, cui Hanfredus Gothiæ marchio, non ulius ſine dubio ab Ananfredo comite prædicto, Toloſum unno ſequenti ſubripuiſſe traditur in unnulibus Bertiniunis.

CVI. Franciam orientalem Hungri populantur.

Non defuere etium turbæ in Fruncia orientuli. Carlomunnas qaippe udversùs Ladovicum patrem tebellavit, & Wiuldis ſe conjunxit; ſed paullo poſt ad officium tediit. Ad hæc Dani mugoum ejus regni partem prædantur, ac cæda ignique vuſtunt. Sed & Ungri ſea Haugri, novi hoſtes atque hactenus inuſitati, idem tegnum populuri cœperunt, qui repetitis incurſionibus ac rapinis in Frunciu nou modò orientali, ſed erium occidentuli, paullo minùs quàm Nortmunni, nomeu ſaum inviſam & iaſume reddidere, ut in conſequentibus manifeſtum erit.

CVII. Swithuni epiſcopi Wintonienſis obitus.

In Anglia hic annus mortulis fait ſancti Swithuni Wintonienſis epiſcopi, qaem noſtris uccenſent Harpsfeldias & Mulmeuvius, & in veteri monaſterio Wintonienſi, quæ carhedralis erat, monachum fuiſſe exiſtimaut. Eorum qaippe ſententia eſt, hanc eccleſiam medio ſæculo nono a monachis excultam fuiſſe, nec mul-

multò poſt migraſſe ad canonicos ſæculares, quam rex Eadgarus poſt medium ſæculum decimum monachis reſtituit. Promotus ad ſacerdotii graduu Swithunus ab Helmſtano epiſcopo, cui poſtea ſucceſſit, Egberti regis filium Adulfum ſeu Ethelwlfum educandum ac litteris inſotmandum ſuſcepit. Certè privilegio Wirlafii Merciorum regis, Crulandæ conceſſo, in multis Swithunus ſubſcripſit in hunc modum: *Ego Swithunus presbyter regis Egberti præfati fui.* In locum Helmſtani epiſcopi ſubrogatus eſt ab Egberto rege cum onanimi Ceolnoti Cantuarienſis pontificis, clerique Wintonienſis conſenſu. Eo in munere prolixis continuiique precibus & vigiliis auſtera adjungebat jejunia, ita diligens rerum eccleſiarum diſpenſator, ut ſarta tecta magnopere curaret; ita humilis ac modeſtus, ut iter pedibus ſæpe conficeret; ac demum moriturus corpus ſuum extra eccleſiam ſub divo terræ mandari præceperit abſque ullo titulo, qui mortui nomen aut dignitatem indicaret. Librum de ejus vita ſcripſit Goſcelinus monachus, ex Sithienſi monaſterio tranſtatus in Angliam eum Hermanno epiſcopo Saresberienſi ſub finem ſæculi undecimi; idemque innumeras ſanctorum vitas ſcripſiſſe, aut expoliſſe dicitur. Ab eo mutuatus eſt Willelmus Malmesburienſis, quæ de Swithuno retulit, agendo de Wintonieuſibus epiſcopis. De ejus tranſtatione, quæ ſæculo inſequenti facta eſt, deque miraculis inde conſecutis librum ſcripſit Lantfredus monachus, & poſt eum carminum libros duos Wolſtanus monaſterii Novi monachus, ut ſuo loco ſuſiùs videbimus. Poſtquam hæc ſcripſeram, legi hiſtoriam majorem Wintonienſem, auctore (a) Thoma Rudborno, in qua Swithuni, uti & Helmſtani ejus deceſſoris, monaſtica profeſſio aſſerirur, maximè ex profeſſione, quam ipſe fecit archiepiſcopo Doroberniæ, cùm in Wintonienſem epiſcopum eſſet conſecrandus, in hæc verba. *Ego Swithunus monachus, ſervulus ſervorum Dei, licèt indignus ad epiſcopalem ſedem electus Venerandæ civitatis eccleſiæ, in primis confiteor tibi reverendiſſime pater Celnode archiepiſcope, continentiam meam, quam priùs in profeſſione monachali expreſſi; & dilectionem meam ad te, quod abſque ambiguitatis ſcrupulo, & abſque ulla fulſitatis commentione eſt. Credo in Deum Patrem &c.*

ANN. CRR. 862.

(a) *Angl. ſac. tom. 1. p. 1982. & ſeq.*

Ad hunc locum diſtulimus Caroli regis inſigne præceptum pro confirmatione partitionis monachorum Dionyſianorum, in libro ſexto (b) de re diplomatica edi-
» tum ex authentico exemplari, cujus ſummam hic referre ſat fuerit. Cùm Caro-
» lus in villa regia Compendio menſe Septembri hujus anni moraretur, vir vene-
» rabilis, Ipſiuſque propinquus HLudovicus, abbas monaſterii apoſtolorum prin-
» cipis, eacellentiſſimorumque Chriſti martyrum Dionyſii, Ruſtici, & Eleutherii;
» nec non monachi ejuſdem ſanctæ congregationis, devotiſſimi ipſius oratores,
» regiæ ſerenitati ſuggeſſerunt, rogarunique, ut pro Dei amore & futuro ejuſ-
» dem congregationis commodo, atque in ſancto propoſito religionis augmento,
» & ne aliqua ſucceſſorum ſuorum negligentiâ, aut paciratæ ſive diminutione
» otdo in ea monaſticus futuris temporibus, ſicuti antea, perturbaretur; ſtipen-
» dia eorum, quæ annuatim in cibo & potu accipere debebant, nec non quaſ-
» dam villas ſpeciatim eorum neceſſitatibus deſervituras, a divæ recordationis
» HLudovico ſereniſſimo auguſto genitore ſuo eidem ſanctæ congregationi impe-
» riali præcepto deputatas, aliaſque tum a ſe, tum a HLudovico abbate ob
» multimodas neceſſitates eidem congregationi conceſſas, ſingulari præcepto de-
» nuo confirmare dignaretur. Horum itaque poſtulatis rex aurem accommodans,
» ea rata eſſe jubet. In primis, ut pro ſtipendiis annuatim ex abbatis parte
» perſolvi ſolitis, *quia ſæpiùs minùs pleuè illis perſolvi poterant*, HLudovicus
» abbas certas monachis villas aſſignat, ex quibus ſubminiſtrentur fratribus (c)
» ex ſegali modia mille trecenta, *ad prabendas famulorum ſui ſervientium*, tre-
» centa legumiuum modia, caſei penſæ trecentæ ac triginta, braciarum triginta
» per duodecim modia, adipis modia viginti, præter quindecim, quæ ex parte
» abbatis ſolvebantur; ducenta modia ſalis cum uno modio, quod ſolvebatur
» in Saliuis; ſapouis modia quadraginta, vigiuti libræ argenti pro lignario,
» docenti *nacti* pro cordoveſis ad coria componenda, & pro aliis neceſſitati-
» bus fratrum; triginta ſextaria butyri; decem libræ argenti pro pice ad com-
» ponenda vaſa vinaria, & pro borto, & *pro conſolatione earumm*, quæ fa-
» mulis iodulgeri ſolebat in tribus feſtivitatibus, nempe natalis Domini, paſchæ, & ſancti Dionyſii, atque initio quadrageſimæ; centum maſſæ ferri pro
» falcibus atque furcis ferreis ccutum; neceſſaria quoque pro ſartis-tectis ejuſ-
» dem cœnobii, dormitorio ſcilicet fratrum, ac omnibus officiuis infirmo-
» rum, & medicina fratrum, aliiſque eorum domibus, quæ omuia priùs
» ex parte abbatis componebantur. Verùm ex parte abbatis ſtatribus quot-
» annis ſolvenda erant frumenti modia duo millia centum; & in potum quo-
» tidianæ refectionis eiſdem conceſſæ vineæ, in pago Patiſiaco ſitæ, id eſt in
» Dio-

CVIII. Caroli præceptum pro partitione S. Dionyſii.

(b) *Diplom. p. 535.*

(c) *V. lib. 30. n. 73.*

ANN. CHR. 852.

» Diogilo, Petra-ficta, Grauiido, Cormiliis, Montinlaco, & Monticellis; & » vineæ in ipſo monaſterio ſitæ, quas appellant hortos. Si verò vindemia in- » iſtis vineis fefellerit, ut ad bis mille quingenta modia numerus ex eis nno » valeat pervenire, tunc de vino puro eumdem numerum percomplebit abbas » in fratrum & hoſpitum uſus in refectorio edentium. Item volatilia in pa- » ſcha & natiuitate Domini ex quibuſdam villis fratribus ſuppeditanda, cum » pnipaſtis & anpaſtis, *ſicut a longo tempore mos fuit*. Item in tribus feſtivi- » tatibus, ſcilicet paſchæ, natalis Domini, atque feſtivitatis ſancti Dionyſii, » de ſpelta modia nonaginta *ad cervoſam faciendam*; de melle quoque carra- » dæ dnæ pet modia ſedecim; de frugibus arborum duæ partes ex eiſdem » villis, aliiſque *in teſtamento cæſaris HLudovici nominatim adnotatis*. Annua- » eriam *mundatio Crodoldi* (*) *fluminis*, id eſt rivoli, qui in monaſterium in- (*) *le Crou.* » fluit, *inexſecuſabiliter fiat*. Item tres porci ſaginati, & mille centum ova » per tres feſtivitates ad fratrum piſtrinum erogentur. Item alii duo porci ſa- » ginati per duas feſtivitates id eſt paſchæ & natalis Domini, ad volatilia eorum » præparanda; quinque quoque modia frumenti puriſſimi ad poientam faciendam. » Item refectiones fratrum, quas *pia memoriæ HLudovicus abbas* conſtituit *in fe- » ſtivitatibus ſanctorum, quorum corpora in hoc loco ſunt humata, hoc eſt ſanctis Dionyſii, » S. Hippolyti, S. Innocentis, ſanctis Cucuphatis*, & *pro anniverſario Dagoberti regis. » Caritates* verò *in anniverſariis regum & abbatum de cellario abbatis juxta ſoli- » tum accommodentur*. Ad hæc in his tribus feſtivitatibus, videlicet natalis Domini & paſchæ, & miſſa ſeu feſto ſancti Dionyſii, *honorandus abbas ejuſdem loci a » fratribus per annum de libris argenti ſuæ, in hoc computatis honores, qui ei da- » batur per prædictas feſtivitates*, ad refectiones fratrum & pauperum præ- » beat, villam quoque dictam Manſum-Adalingi, ſitam in pago Pinciacenſi, ex » dono Hincmari archiepiſcopi pro infirmis; villam etiam Scindelicias, ſitam » in pago Patiſiacenſi, quam rex Carolus eiſdem fratribus tribuit ad refectio- » nes annuales eis præparandas, videlicet idibus Junii, qui dies natalis ejus » erat, & VIII. idus Jonias, qui dies ejus unctionis, ſed & XVIII. kalen- » das Februarias, cùm fugatis ac contritis hoſtibus in regnum reſtitutus eſt, » poſt ipſius obitum in diem depoſitionis convertendus; nec-non idibus Decem- » bris, quando Hirmentrudem ſibi uxorem copulavit; deniqne V. kalendas Octo- » bris, quando hæc nata eſt, qui dies io depoſitionis diem poſt ejus mortem » convertendus ſit. Ob eam verò donationem fratres Carolo polliciti ſunt, ſe » quinque pſalmos ſtatim poſt primam tam in vita, qnàm poſt obitum ejus, » tecitaturos *ante altare, quod Gazophylacium vocatur*, ubi ſe ſepeliri conſti- » tuerat; mandatque, ut ſacerdos ibi deputetur, qui quotidie pro eo miſſam » celebret, *per cujus manus tres fratres oblationes Domino* pro ipſo *offerant*; » *& de vino, quod in vineis prædicta villa natum fuerit, decem modia in- » ſacrarium* fratres *mittant; quod mixtum ſiat vino in ſacrificium deputato: qua- » ternas ex donariis voti noſtri*, inquit, *etiam ſacroſancto ſacrificio portio deeſſe » non debeat*. Ad hæc, ut lampas una ante dictum altare ardeat; cujus rei (*) *Marculf.* » cauſa, præter villam Scindelicias, attribuit villam Marogilum (*), ſitam » in pago Meldenſi, ab Adalardo comite olim poſſeſſam, quam HLudovi- » cus abbas ad refectorium fratrum conceſſerat, & *ad receptionem* hoſpitum *in eo- » dem refectorio*. Inſuper his addit Carolus villam Madriniacum, ſitam in pago » Morivenſi, ubi cellam conſtrui juſſit; & villam, quæ vocatur Motinciaca curtis, » in pago Camliacenſi. Præiet ea rex confirmat refectiones annuales, quas de re- » bus theſauri bonæ memoriæ Hilduinus abbas ordinavit, hoc eſt in Purifica- » tione ſanctæ Mariæ, anniverſario HLudovvici imperatoris, miſſa ſancti Pe- » tri apoſtoli, Aſſumtione ſanctæ Mariæ, & nativitate ejuſdem, feſtivitate (*) *Conſo- vrnac.* » omnium ſanctorum, dieqne depoſitionis ſuæ; nec-non de Superiori-curte (*) » in anniverſariis divæ memoriæ Karoli imperatoris avi ejuſdem regis & Bet- » tæ amitæ, atque Hildegardis reginæ aviæ ipſiuſmet; a parte verò fratrum in » feſtivitatibus ſancti Hilari atque ſancti Sebaſtiani. Denique ratum habet qnid- » quaid idem Hilduinus ad veſtimenta & calceamenta fratrum, & ad omnimodas » eorum neceſſitates, tam infirmorum, quàm ſennm, ipſiſque ſervientium fa- » mulorum tribuerat. Hæc autem omnia confirmat princeps, ut futuris tem- » potibus fratres ejuſdem cœnobii, numero centum-quinquaginta, regulam ſan- » cti Benedicti ſervantes, abſque perturbatione liberè Deo ſervire poſſint; » & pro ſe fideliter orare. *Data* XIII. *kal. Octobris indictione* X. *anno* XXXII. *regnante Karolo glorioſiſſimo rege. Actum Compendio palatio regio*; quod præce- ptum Hildeboldus notarius ad vicem HLudovvici recognovit. Ex his colligas, nomina ſanctorum, quorum corpora aut inſignes reliquiæ in baſilica S. Dio-

ny-

nysii tunc servabantur, nempe sancti Dionysii & sociorum, sancti Hippolyti, sancti Innocentii, S. Cucuphatis & sancti Hilari, utpote quorum festivitates iſtic celebrantur. Altare gazophylacii erat altare sanctæ Trinitatis, positum in superiori parte chori sub transversa trabe, ex qua pretiosa crux sancti Eligii, & alia fortè cimelia dependebant: ante quod altare Carolus-Calvus sepultus est. In eodem diplomate Carolus mentionem facit de insigni quadam victoria mense Januario de hostibus reportata, ex qua factum est, ut quodam modo in regnum restitueretur; quod intelligendum videtur de illa expeditione contra Nortmannos, facta in pago Meldensi, cujus superiùs (a) meminimus, nam tempus convenit: hæc enim expeditio mense Januario facta est, eòque redacti sunt Nortmanni, ut, obsidibus datis, se a regno egressuros, nec unquam reversuros polliciti sint; quamvis pro more suo fidem paullo post fefellerint.

ANN. CHR. 861.

(a) num. 93.

ANNA-

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER TRICESIMUS-SEXTUS;

Ab anno Chriſti 863. ad annum 869.

ANN. CHR. 863. I. Rerum civilium ſtatus.

ANnus octingenteſimus ſexageſimus-tertius vertebatur, cùm Carolus rex Provinciæ, Lotharii imperatoris filius natu minimus, ex eaduco morbo periit, ac Lugduni in baſilica parthenonis ſancti Petri ſepultus eſt. Hinc nova rixarum materia inter reges. Ludovicus imperator, occupandi regni gratiâ, in Provinciam venit, & quos potuit ipſius regni primores ſibi conciliare ſtuduit. Eodem conſilio iſtuc acceſſit Lotharius. Hos inter, ſuadentibus amicis, convenit, ut in communi placito controverſia dirimeretur. Interim domum uterque

Lotharii diploma pro S. Petro Lugdunenſi. (a) *Paradin. p.* 94.

» revertit. Dum Lotharius Lugduni verſaretur, orationis causâ divertit ad pue-
» lare monaſterium ſancti Petri, eique cellam ſancti (a) Maximini, ſitam in
» comitatu Maurienſi, contulit pro anima parentum ſuorum, nec-non dilecti fra-
» tris ſui Ludovici imperatoris, *fratris quoque ſui Caroli quondam piiſſimi regis,*
» *cujus ibidem corpus ſepulturæ traditum eſt;* denique pro ſalute amantiſſimæ conjugis ſuæ Waldradæ & filii ſui Hugonis. *Data* XV. *kal. Junii, anno Chriſtia propitio regni domini noſtri HLotharii glorioſi regis* VIII. *indictione* XII. *lege* XI. *Actum in civitate Lugduni.*

Tum verò Carolus rex Cenomannos profectus, inde uſque ad monaſterium, quod Interamnis dicitur, proceſſit: ubi Salomon dux Brittonum cum gentis ſuæ primoribus ei obviàm factus, fidem eidem ſuam adſtrinxit, ac ſolitum cenſum pro veteri conſuetudine ſe perſoluturum promiſit; quæ res Carolo ſic grata & accepta fuit, ut partem terræ, quæ Inter-duas-aquas dicitur, & abbatiam ſancti Albini in beneficium ipſi tradiderit. Interamnis (*) virginum monaſterium erat in decanatu Sabiolienſi (*), nunc cella ſeu prioratus abbatiæ Avronienſis. His actis, Carolus Cenomannos reverſus, paſcha ibidem celebravit. Non multò poſt legatos a Nicolao pontifice miſſos, qui Mettis ſynodum in cauſa Lotharii & Theutbergæ haberent, Sueſſionis in monaſterio ſancti Medardi honorificè excepit, & ſecum aliquamdiu retinuit, qui ab eo cum donis dimiſſi, in urbem Mediomatricum cum epiſcopis convenium, ibique muneribus a Lotharo corrupti, Theutbergæ repudium probant, damnati poſtmodum a Nicolao papa in concilio Romano. In eodem Rothadus Sueſſionenſis antiſtes in ſedem reſtitutus eſt, antea exauctoratus retruſuſque in monaſterium juſſu ſynodi Silvanectenſis, cujus acta Odo Bellovacenſis epiſcopus Romam detulit.

(*) *Entrames.* (*) *de Sablé.*

II. S. Carileſi maiachi a Nicolao papa increpiti.

Inter ea Rotbertus Cenomannorum epiſcopus a ſententia Piſtenſis ſynodi ad Ni-

Nicolaum papam provocavit, & querelas apud eum depoſuit in monachos ſancti Carileſi, qui hac ſententiâ freti, ipſi ſubeſſe detrectabant; immo etiam in Hincmarum Remenſem archiepiſcopum, quaſi hic monachis illis favens, Caroli regis animum adversùs eumdem epiſcopum commoviſſet. Scriptæ hac de re a pontifice litteræ, tum ad monachos ſancti Carileſi, tum ad epiſcopos in regno Caroli conſtitutos, & ſpeciatim ad Hincmarum, tum denique ad Carolum regem. In primis monachis præcipit, ut Cenomannico antiſtiti pareant, & illum, ex „ qua nomen habent, vitam ſuiquæ ordinis miniſterium cum ſanctitate implere „ ſatagant; aliàs in conſpectu ſanctiſſimorum epiſcopotum, qui u Rotberto præ„ ſule convocati fuerint, cauſam dicant: ſi verò neque ab his cauſa finita fue„ tit, ut ex ipſis tres eligantur, qui cum eodem epiſcopo vel ejus legato ad „ ſpoſtolicam veniant præſentiam, ubi canonico calculo lis iſta demum finem „ accipiat. Eòdem tendit Nicolai epiſtola ud epiſcopos regni Carolini. In epi„ ſtola verò ad Hincmarum ait, ſe quorumdam relatu accepiſſe, quòd ejus fra„ ternitas contu Rotbertum epiſcopum indignatu ſit, propterea quòd is ſancti „ Carileſi monachos ſibi velit ſubjicere; ob idque Caroli regis animum idem Hinc„ marus udversùs eum commoverit: immo eriam rumore ad ſe perlatum, quòd „ in ſynodo nuper indicta inſidias eidem Rotberto patet; *quod de tanto viro*, in„ quit, *indignum credere judicavimus*. Denique ſi Rotbertus epiſcopus petit quod „ petere debet, impetret; ſi verò quod non debet poſtulat, numquam obtineat; „ nihil tamen læſionis ob id ſuſtineat, quippe cujus judicium, ſi quod illi crimen „ objicitur, ad apoſtolicam pertineat auctoriratem. Nam cùm vos, inquit, ſuſpe„ ctos habere videatur, indecorum, immo temerarium eſt, ut *a veſtra ſanctita„ te* aliquid patiatur diſcriminis. Sed & devotiſſimi filii noſtri Karoli pii regis ani„ mum *veſtra beatitudo* circa jam fatum epiſcopum placabilem ac mitem reddere „ noſtrâ vice procuret. Ejuſdem argumenti eſt epiſtola ad Carolum regem, quem rogat, ut hæc cauſa metropolitæ Turonenſis, ejuſque comprovincialium epiſcoporum ſententiâ terminetur; aut certè ad apoſtolicæ ſedis examen remittatur. Aliis denique litteris Rotbertum monet de his omnibus, quæ ipſius cauſâ ſcripſerat. Poſtea nihilò minùs ſententiam mutavit pontifex, & Aninſulenſium libertatem aſſeruit.

ANN. CHR. 863.

III. Inſignis hiſtoria de monacho a religione abducto.

Ejuſdem Rotberti pontificatu res contigit notatu digna in quodam monaſterio ejus ditionis, ſancti Vincentii an ſancti Petri, de quodam adoleſcente, quem ejus avunculus a religione ubduxerat. Res ita (*a*) ſe habet. Erat apud Cenomannos ſacerdos quidam præno bilis, Urſo nomine, unum babens nepotem, quem bonorum & honorum ſuorum heredem eſſe cupiebat. Conſultus bac de re Rotbertus epiſcopus, Urſonis conſilium probavit, ejuſque nepoti ſacris paſchæ diebus clericatûs honorem contulit, eumque avunculo inſtituendum commendavit. Cùm verò ad id parum idoneus eſſet Urſo, cui litterarum eurta erat ſupellex, nepotem miſit in *quoddam monaſterium ipſius epiſcopi*, *ubi ordo monaſticus vigebat*, *ut illic inſtrueretur ſacris litteris*, *& eruditetur*, quemadmodum olim Meroveus, filius Chilperici regis, in monaſterio Aninſulenſi ad ſacerdotale miniſterium infotmatus fuerat. Suſceptus in monaſterio Rigraunus, id puero nomen erat, tradituſque magiſtro, cùm per aliquantum temporis operam dediſſet litteris, in gravem morbum incidit, cui ſanando nulla medicorum urs ſofficere poterat. Gliſcente in dies morbo, cùm pene exanimis jaceret adoleſcens, tandem confeſſus eſt id ſibi accidiſſe, ob violatum patris ſui Rotberti votum, qui ipſum *in prætoribus annis* Deo voverat *in monaſterio*, *quod vocatur Cormaricus*; ſeque monachum fieri velle conteſtatus eſt, ut ſui ipſius & patris anima, qui captus u Nortmannis interierat, voti reato liberaretur. Id primò, negate magiſter, qui & abbas monaſterii erat, negans eum iſtuc veniſſe, ut monachus fieret, nec ideo tooſuram accepiſſe; neque verò ejus propinquos tali voto umquam conſeuſuros. Et quidem cùm ad monaſterium veniſſet avunculus, nepotis preces primùm rejecit: ſed tandem, obſtmato morbo, ægrè aſſenſit. Nec mora, mutato habitu, cucullam induit adoleſcens, & ad pedes avunculi procumbens, eos oſculatus eſt. Abſens ab urbe tunc erat epiſcopus, prædicationis & confirmationis cauſâ profectus ad rurales eccleſias. In reditu, *cùm non longè eſſet ab urbe*, abbatem monaſterii vocavit, ſciſcitatuſque eſt, quid Rigrannus ageret. Audito facto, rem gravutè tulit epiſcopus, quippe qui ſpem conceperat, multum utilitatis ac ſplendotis eccleſiæ ſuæ ex tam nobili prole acceſſurum; tum novitium accerſit, præſentemque interrogat, cur, quem canonicum dimiſerat, modò cucullatum videret? Id verò nullius conſilio vel ſuggeſtione factum dicit novitius, ſed proprio ipſius arbitrio & ſuâ ipſius voluntate; eòque viſo quodam mirabili ſe adductum fuiſſe ſanctè aſſirmavit, ſeque in monaſtico ordine perſeverare velle adjecit. Miratus eſt de-

(*a*) *Capitul. tom. 2. p. 1476.*

ANN. CHR. 853. demum epiſcopus adoleſcentis conſtantiam & prudentiam, *in pericaloſiori jam ætate*, nam octodecim annorum tunc erat; atque in ipſo die purificationis beatæ Mariæ *dedit ei benedictionem*, conceſſitque locum & ordinem *monaſticum*, *quem petebat*. Aberat a loco avunculus, qui tunc ægrotabat: reque intellectâ, gravitet accepit cum cognaris ſuis, *quòd nepos eorum perditus eſſet ſæculo, & acquiſitus Deo*. Hinc miſit qui nepotem ad ſe adduceret; cùmque adfuiſſet, itarum plenus; Quid feciſti, miſer? inquit: cur monachum profeſſus es? ſcilicet ut leguminibus & herbis inſtar porcorum veſcaris loco deliciarum, quas tibi offerebant ſæculum & natales tui. Cùm verò in propoſito nepos conſtanter perſeveraret, ille cæteros propinquos adhibet, improperantes, cur a ſuis degeneraret, ut cum pauperibus & mendicis viveret. Sed ad hæc perſtitit invictus adoleſcentis animus, nec a propoſito, licèt per annos quinque vexatus, abduci potuit. Demum cùm accipiendi eccleſiaſticos gradus tempus adveniſſet; epiſcopus, ægrè conſentiente avunculo, *benedictiones quinque gradatim* illi contulit. Poſt biennium ad extrema venit Urſo, aciſtumque nepotem, non de contemtu ſæculi ac retinendo propoſito, ſed de gloria & deliciis, quas amittebat nepos, eum interpellavit, hortatuſque eſt, o portentum! ut ad canonicam vitam reverteretur, & mundi gloriâ ac deliciis frueretur, *atque ita obiit*, in altero ſæculo expetturus, quid tam indigna homine chriſtiano, nedum ſacerdote, conſilia mereantur. Illu verò implevit murmur, quod vivus explere nequiverat: nam ea illa die a priſtina conſtantia receſſit ſubdiaconus, junctuſque converſatione & animo avunculis ſuis, totus abiit in præceps; ac demum illi eum in quodam cænaculu ineluſum *fine judicio venerabilis epiſcopi & ſacerdotum*, veſte monaſticâ exuerunt & *induerunt albis*, atque ita ille ad ſæcularem converſationem reverſus eſt.

IV. Corbeienſe privilegium confirmatur. Eodem tempore miſſus Romam Odo Belluvacenſis epiſcopus, ad perferenda acta ſynodi Silvanectenſis, in qua Rothadus Sueſſionenſis gradu dejectus fuerat, a Nicolao papa obtinuit confirmationem privilegii Corbeienſis monaſterii, cujus ante epiſcopatum abbas exſtiterat. Editum eſt in conciliis Nicolai papæ diploma, *Traſulfo religioſo abbati, & per eum venerabili monaſterio beatorum Petri ac Pauli, quod appellatur Corbeia*, inſcriptum: In quo primò fit mentio privilegii, quod idem Odo tum abbas a Benedicto pontifica impetraverat, ut prædicto monaſterio rerum ſuarum libera reſervaretur diſpoſitio, & libera eligendi abbatis facultas. *Nunc verò*, Inquit, *adveniens venerabilis Odo Belvacenſis epiſcopus, qui priùs abbas monaſterii Corbeienſis fuerat, innotuit nobis tum petitionem ipſius benigni principis* Caroli, *quàm petitionem tuam, qui prafati monaſterii Corbeiæ abbas eſſe dinoſceris, qua poſtulaſti, ut quæ priùs monaſterio illi a deceſſore noſtro beatæ recordationis papa Benedicto conceſſa fuerant, auctoritatis noſtræ promulgatione firmare non abnueremus;* Id autem concedit pontifex, conſiderans religiotam eſſe petitionem, & oihil novi ſe conſtituturum, ſi anteceſſorum ſuorum decreta ſequeretur; adeòque ratum eſſe jubet, ut prædictum monaſterium rerum ſuarum liberam in omnibus habeat diſponendi regulariter poteſtatem; epiſcopus verò Ambianenſis nullam ex eis vel accipiat, vel expoſcat portionem; neque vel in abbate, vel in fratribus, vel in ipſo cœnobio, ejuſve cellis, clericis aut famulis, habeat poteſtatem, niſi quantum canonicus ordo permittit; quod etiam ad alios epiſcopos extendit, in quorum parochiis idem monaſterium eccleſias, agros, vel famulos habuerit. Ordinationes, quæ neceſſariæ fuerint in monaſterio, *ſive de monachis, ſive de canonicis*, qui monaſterio ſubjecti erant, per epiſcopum Ambianenſem fieri decernit, cùm abbas & fratres petierint. Idem pro portione de altarium vel baſilicarum benedictionibus ſive conſecrationibus, & de chriſmate oleoque conſecrato. Abbatis potro electionem ſic a fratribus fieri jubet, ut nedum Ambianenſis epiſcopus, ſed neque rex, nec quævis alia poteſtas ullum abbatem eidem loco præferat, quem nun elegerint ipſius monaſterii fratres. *Debent enim*, inquit pontifex, *mundi principes honorem præſtare Deo, quem ſibi volunt præſtari a Deo: videlicet, ut, quemadmodum cupiunt a Deo ſibi collatum regni honorem conſervari, ſic eccleſiæ Chriſti ſuam non dedignentur ſervare legem*. Denique abbatem clypeo protectionis ſuæ munit adverſùs eos, qui fortè illum vexatuti eſſent. *Data* IV. *kaleadas Maias per manum Tiberii primicerii ſanctæ ſedis apoſtolicæ, imperante domino piiſſimo auguſto Ludovico, a Deo coronato, magno pacifico imperatore anno* XXV. *& poſt conſulatum ejus anno* XIV. Hæc de Corbeienſi privilegio. Traſulfus abbas, modo laudatus, ille ipſe eſt, qui Hincmari inſtinctu Sueſſionas a Carolu rege miſſus eſt ad Rothadum epiſcopum, ut ipſum a Romano itinere deterreret, ut in libello proclamationis ipſius Ruthadi legitur. Cætetùm Odo epiſcopus Nicolao rem gratam nuntiavit, nempe Ludovicum & Carolum, filios Caroli regis, paternæ gra-

tiæ

tiæ penitus reformatos eſſe; quæ de re gratulatoriam eis epiſtolam ſcripſit.

ANN. CHR. 863. V.

Jam ſerenior rerum facies ex receſſu & amico fœdere Nortmannorum, tutaque omnie videbantur, cùm de reportando ſancti Germani ex villa Novigento in urbem Pariſiorum corpore egi cœptum. In reditu opportunior viſu navalis ad reditum via. Matronâ itaque tum Sequanâ fluviis enevigatis, ad urbem pervenere ſacri loculi cuſtodes monachi, ibique citra Biberis (*) ac Sequanæ confluentia portum fecerunt. Eductum e navi ſacratiſſimum corpus promiſcui ſexus & ordinis infiniti homines excepere, vixque ad tollendum loculum clericis datus acceſſus. Primi ex epiſcopii domo canonici exceptionis peregere miniſterium, factiſque precibus, & miſſâ ſollemniter pro univerſis dictâ, clericis ex monaſterio ſancti Petri & ſanctæ Genovefæ locum fecerunt: tum adfuere Germanenſes monachi, feſtivâque untiphonâ decantatâ, quæ totius cladis compendium continet, corpus ſacrum ad moneſterium deferunt, eduſtæ ac diſſipatæ urbis lugubrem faciem cum gemitu contemplantes. Cùm ed pratum uſque, quod ſub ipſo monaſterio erat, proceſſiſſent, ad ſacrum loculum acceſſit quidam, qui ob interfectam matrem causâ pœnitentiæ *ferri circulum in brachio, ut fieri ſolet*, artiſſimè adtrictum & obvolutum a multo jam tempore gerebat. Tum ille manum ed ferretrum ſacri corporis admovit, moxque ferrum e brachio exſiliens miram in modum crepuit, ite ut in aëra ſurſum evolans a multis videretur. Demum ad monaſterium ventum eſt ſub horam ſextam quartodecimo kalendas Auguſtas hujus anni; ſactumque corpus *in ſancti Symphoriani cryptum, ubi primùm migrans quieverat*, illatum, atque poſt ejuſdem ſancti martyris altare in præparato ſibi tumulo repoſitum, dum baſilica & monaſterium reficerentur. Omnibus tandem inſtauratis, hnc ucceſſit rex Carolus cum Richilde regina, ſimulque monaſterii abbas Geualinus & Ingelwinus epiſcopus Pariſienſis, aliique præſules ac regni principes, qui ſanctiſſimum corpus ad priſtiol ſepulcri locum reruleunt. Id factum poſt annum ejus ſæcull ſexageſimum-nonum, quo Itmintrudis prior Caroli regis conjux defuncta eſt.

(*) *Bievre*.

VI. Pictavi a Nortmannis obſeſſi.

Verùm, ut barbaris parum tuta fides, poſt annos viginti-tres Nortmanni denuo in urbem Lateciam graſſari cœperunt: immo hoc ipſo anno, ſive alii, ſive ipſi fœderis euctores, in Pictavos itruunt, atque urbe ſub redemtionis pretio ſervatâ, eccleſiam ſancti Hilarii magni confeſſoris incenduntr. Ex bis duo, qui nuper cum Welando chriſtianam fidem ſubdolè profeſſi fuerant, ab eo defeceruut: quorum unus, pro more gentis factum negans, armis cum alio contendit, eumque in certamine interfecit. Hic ex occaſione memorandum venit conſimile factum alterius Nortmanni, qui baptiſmum ſe ſuſcepturum pollicitus eſt, dum tamen manibus Ramnulfi Pictavenſis comitis e fonte leveretur; quod quidem non alio animo experiit, niſi ut a nobili ac munifico illo comite pretioſas albas acciperet. *Ergo ſic baptizatus, albiſque admodum cupidè deſideratis induitur, dum lumen eccleſiæ, ubi Hilarius requieſcit, pedibus attigiſſet, licèt magna calo ineſſet ſeremitas, ſubitò ſurgente turbine venti chriſmalis veſtis ab ejus cuptte divelliter.* Hæc ex libello nondum edito de miraculis ſancti Hilarii.

Nortmannorum fidus baptiſmus.

VII. Aninſulenſium cauſa definita.

Reverſo ex urbe Rome Odone Bellovacenſi epiſcopo, Carolus VIII. kalendas Novembris conventum in Vermeriæ palatio habuit, ibique abbatiam ſancti Carileſi contre Rotbertum epiſcopum, qui eam per apoſtolicam commendationem juri ſui epiſcopatus mancipare volebat, *legaliter evindicavit*, ut legitur in Annalibus Bertinianis. Lectæ in illo conventu epiſtolæ Nicolai papæ pro Rotberto epiſcopo, diſcuſſiſque urtimque inſtrumentis, prout pontifex mandaverat, ſecundùm Aninſulenſes monachos judicium prolatum eſt, etque ad pontificem directum: cujus exemplum ex tabulario monaſterii hue proferre operæ pretium eſt.

EXEMPLAR NOTITIÆ,

Qualiter dominus noſter Karolus, filius veſter cariſſimus, querelæ Rotberti epiſcopi finem dedit.

Cùm reſideret excellentiſſimus ac glorioſiſſimus rex Karolus in Vermeria palatio, in conventu venerabilium archiepiſcoporum, epiſcoporum, abbatum, clericque cæteri ordinis, cum illuſtribus comitibus & vaſſis dominicis, ac compluribus nobilium virorum, quorum nomina ſubter tenentur inſerta, aliiſque non paucis, qui numeroſitatis gratiâ nominatim comprehendi nequeunt, ad diverſas emergentium cauſarum conſiderationes, tum eccleſiaſticas, quàm ſæculares tractandas, atque juſtè & legaliter diffiniendas; ventilare cæpit controverſiam, ortam inter Rotbertum Cenomannicum epiſcopum, & Ingelgarium monaſterii ſancti Carileſi abbatem, pro qua maximè per am-

ANN. CHR. 863.

monitionem reverendi papæ Nicolai domnus rex ad eumdem conventum venerat. Recitata autem epistola, ab eodem apostolico domno regi directa, narrabat, cœnobium sancti Carilefi potestati episcopatus prædicti Rotberti injustè subtractum, & ut ei restitueretur exposcebat. Cujus metropolites Herardus legens scriptum, pro præfata altercatione fieri ab eodem papa directum, invenit cæteros cum syllabatim rogasse antistites, ut ipsi Rotberto ad ipsum monasterium adipiscendum unanimiter opem ferrent; quæ litteræ coram prolatæ ostenderunt, eidem Rotberto quartum missum epistolam: eâdemque ostensâ inventum est, monachis prædicti cœnobii quintum missum, quarum tres buckenus domnum regem & pontifices, ac cæteros assistentes latuerunt, eodem eos Rotberto occultante. Tum juxta ejusdem apostolici mandationem & sacrorum canonum institutionem idem Rotbertus ex propriâ diœcesi tres elegit judices, Herardum scilicet Turonicum metropolitem, Dodonem Andecavensium, & Actardum Namnetensium antistitem, quorum examine idem terminaretur conflictus. Vocati autem sæpe dicti cœnobii monachi, & coram interrogati, responderunt, se illac per obedientiam proprii abbatis venisse, nec esse sine officii, ut ex hoc cum quolibet in rationem intrarent. Interrogatus etiam eorum abbas, respondit, per obedientiam & munificentiam ipsius regis sub monastica professione se ipsum tenere monasterium, & extunc ei debitum exhibere famulatum. Tunc surgens gloriosus rex, fletit ante prædictos judices; & manifestè ostendit, ex parte uxoris, avi & genitoris jure hæreditario, sine ullo censu, se ipsum possidere monasterium, ac singulariter monachis-abbatibus illud gubernandum commisisse: addititque, quòd excusante se Rainaldo ex eadem abbatiâ, ipse Rotbertus cum Frodoino abbate, regio jussu electionem ibi fecerit, & nihil ex hac resonuerit. Patratâ verò electione ejusdem monasterium petierit, ac illud ei, non restituendo, sed beneficii nomine largiendo commiserit, non recolens eisdem monachis regulæ auctoritate & pontificali privilegio concessum, ex sese abbatem sibi eligendo præficere. Hinc judicum episcoporum tuventus est, ut utriusque partis auctoritates inconvulsæ servarentur, & datus est eis dies statutus, ad discernendum, cujus justè & legaliter refutanda, cujusve essent scripta approbanda atque tuenda; cui placito ipse domnus rex, & monachi interfuerunt; & idem episcopus illò venire, atque legatum suum mittere distulit. Inter ea suarum statuta auctoritatum, & sæcularium juris legum prolata demonstraverunt, insuper omnes episcopi & cæteri assistentes assensum præbentes judicaverunt; ut quia de rebus ecclesiasticis agebatur negotium, & aliter nullo modo paterat definiri, admitterentur advocati utriusque partis, regalis videlicet & episcopalis: quatenus his altercantibus veritas nudaretur, & ad debitum celeriùs terminum causa perduceretur; quibus datis, præcellentissimus rex repetito consessu accepti judiciarium postulatum: advocatus autem episcopi, Haldricus nomine, regis interpellavit advocatum, nomine Vvidonem, dicens, quòd res sancti Gervasii, id est monasterium sancti Carilefi, unde strumenta se habere dicebat, & antecessores ejusdem Rotberti, Franco, & Haldricus pontifices, tenuerant; regia potestas, cujus ille advocatione fungebatur, ei malo ordine & injustè contendebat. Ipse verò respondit, quòd res, quas ei quærebat, Imperatores Francorum hæreditaverunt domno regi Karolo; & non solùm triginta, sed etiam trecentis annis absque censu & absque ullo repetitione ad proprium tenuerunt. Tunc domnus rex interrogando adjuravit Vvenilonem Senonensem, & Helmerudum Ambianensem, & Herpuinum Silvanectensem episcopum, qui temporibus pissimi imperatoris HLudovvici fuerant; Adalardum quoque illustrem comitem, secretorum ejus conscium & ministrum: qui veraciter testati sunt, ipsum monasterium præscripto Haldrico, non restitutionis, sed beneficii jure largitum. Interrogatus quoque idem advocatus episcopi, & Vvitto ejus homo, idipsum professi sunt; nec eum præfixatus episcopus Haldricus idem monasterium amplius, quam duobus annis & dimidio habuit. Franco etiam, ejus antecessor non amplius, quam novem annis illud tenuit, & in vita sua, retento episcopatu, amisit; cùm episcopium uterque illorum pluribus annis rexit. His itaque edoctis, reverendi antistites, & nobilissimi proceres, & cæteri assistentes apertissimè cognoverunt, cognoscentesque affirmaverunt, regium ejusdem monasterii præponderare possessionem, quæ nunquam & nusquam interrupta fuerit, sed continuatim inconvulsa manserit. Episcopale verò ideo refutandum dominium, quia ejus non vera, nec effectum habentia apparerent instrumenta; nec habuerit quisquam pontificum idem monasterium, nisi jure beneficii per munificentiam principalem. Advocatus igitur episcopi veritate professus est rationem, non habere se verum & legitimum instrumenta, per quæ idem monasterium tenere posset; unde & se concredidit, & nullâ principis aut judicum vi, aut oppressione, sed propriâ voluntate & justo omnium assistentium judicio, eadem res cum querela vverpivit. Et ne materia refricandæ litis ulteriùs remaneret, jussit domnus rex, ut instrumenta Cenomannicæ ecclesiæ,

quæ

quæ inutilia & falſa probata erant, intra quartum-decimum diem in ejus exhiberentur præſentia; penituſque abolerentur, ne iterum per illa fruſtra aliquando innovarentur litigia, & tempora quoramlibet judicum inaniter occuparentur. Propter notitiam namque rerum, ne unquam oblivione elaberentur, judicatum eſt, ut omnia hæc fideliter litteris alligarentur, & in querum præſentia publicè geſta eſſent, viritim comprehenſis eorum iudicaretur vocabulis; & ut perpetuum vigorem cuncta præferrent, omnemque falſitatis effugerent ſuſpicionem, regio munirentur ſigillo.

ANN. CHR. 863.

Deſunt in veteri exemplo codicis Aninſulenſis nomina ſubſcribentium, quorum præcipuos ex contextu præmiſſi inſtrumenti licet colligere.

VIII. Synodica ſententia a Nicolao confirmata.

His ita geſtis in conventu Vermerienſi, ejus rei diffinitiva ſententia Romam ad Nicolaum pontificem perlata eſt per Odonem Bellovacenſem epiſcopum, quem itetum ejus rei causâ Romam miſſum fuiſſe, intelligimus ex pontificio diplomate, quo ſynodale judicium confirmatum eſt. Inſcriptum eſt hoc diploma univerſis epiſcopis & principibus Galliarum, in quo primùm pontifex Carolo gratulatur, quòd dignatus ſit curam aſſumere monaſterii ſancti Karilefi confeſſoris, in quo a prima ſuæ conditionis die, ex quo beatus Karilefus ibidem corpore quievit, religioſorum monachorum habitavit examen, habuitque libertatis ſuæ privilegium, & in rerum ſuarum diſpoſitione, & in abbatis ex ſemetipſo electione: tum ſubdit pontifex, hoſtem humani generis, qui Chriſti eccleſiam impugnare numquam omittit, conatum quidem fuiſſe hanc convellere libertatem; at divinâ clementiâ ſic motum Caroli regis animum, ut non ſolùm inimici perſuaſio non prævaluerit, verùm etiam ut ejuſdem libertatis privilegium a nullo deinceps nec everti poſſit, nec violari. Unde Odonem Bellovacenſem epiſcopum ab eodem principe cum litteris ad ſe miſſum fuiſſe, quibus poſtulavit, ut libertatem illi monaſterio, & ab epiſcopis, & a regibus Francorum conceſſam, ſuâ in perpetuum auctoritate roboraret. Huic poſtulationi aſſentiens pontifex vetat, ne epiſcopus Cenomannicæ urbis quidquam juris in illud monaſterium, ejuſve res aut poſſeſſiones deinceps nullo modo præterendat; nec vim ei ullam inferat, *ſicut audivimus*, inquit, *quoſdam facere voluiſſe, quaſi inſcriptiones quaſdam monſtrantes, quibus monaſterium ſuæ civitati poſſeſſionis jure ſubditum facere conatt ſunt: quas conſtat omnino falſas fuiſſe; quandoquidem privilegia regum, quæ ex antiquorum regum Francorum temporibus olim monaſterio illi conceſſa ſunt, hoc deſtruant, ſicut & ipſa teſtantur, quæ in archivis monaſterii ob teſtimonium ſibi conceſſæ libertatis bodieque ſervantur. Quod ſi fortaſſis contigiſſet, ut aliquando monaſterium illud ſub poteſtate Cenomannici fuiſſet epiſcopi, quod rebus ipſis probatur, & teſtimoniis monaſterio collatis numquam fuiſſe; tamen ſecundùm leges ſæculi, poſt tot jam ſæcula & annorum ſpatia, repeti nullatenus potuiſſet; & quod ſemel acceperat libertatem, jam ſub ditione mancipari nequaquam potuiſſet. Et ecce hoc monaſterium*, inquit, *a primo rege Francorum chriſtiano, id eſt Chlodoveo, filioque ejus Childeberto cùm haberet libertatem, & deinceps ab omnibus regibus ſemper manſerit liberum, & in rerum ſuarum diſpoſitione, & in abbatis electione; nunc repetitur quaſi in proprii juris dominationem: cùm, ſi terrena poſſeſſio fuiſſet, & per tot annos poſſeſſoris ſui dominatione carniſſet, nullo modo ſecundùm leges mundi, ſive eccleſiaſticas, antiquus poſſeſſor eam ſibi vindicare potuiſſet.* His præmiſſis confirmat pontifex Aninſulenſium libertatem, decernitque, ut rerum ſuarum habeant liberam in omnibus pro loci utilitate diſpenſationem; nullumque epiſcopus Cenomannenſis in eo habeat poſſeſſionis dominationem, nec ipſum monaſterium ad ſuam inclinet ſubjectionem: ſed abbas ille, qui tunc ei præerat, Ingilharius, & fratres ejuſdem loci jus dominationis ſecundùm eccleſiaſtica ſtatuta ſemper obtineant. Ad hæc ut epiſcopus, niſi invitatus, eò non accedat: ordinationes verò, conſecrationes eccleſiarum, chriſma, prout illi petierint, eis præſtare non moretur. Abbatem u fratribus eligendum gratis ordiner. Quòd ſi abbas infamiæ vitio notatus ſit, *ex regali providentia* epiſcoporum non minùs quàm ſex habeatur conventus, quorum e numero ſit Cenomannicus epiſcopus, ad cauſam abbatis diſcutiendam; nec is deponi poſſit abſque manifeſta criminis probatione. Hoc diploma in editis caret chronicis notis, quas facilè ex ſuperioribus ſupplere licet. Hic tandem exitus fuit diuturnæ illius controverſiæ, quæ Caroli Magni, Ludovici Pii, & Caroli Calvi principatu animos regum & epiſcoporum fatigaverat.

IX. S. Mauri vita ab Odone rejecta.

Poſt varios hac illacque diſcurſus Glunnafolienſes monachi, quos effera natio Nortmannorum u propriis ſedibus fugere, & ub urbe Sagio in Burgundiæ partes accedere coëgerat, in prædio quodam Audonis comitis circa fluvium Ararim demum cum ſancti Mauri corpore hoc anno conſtiterunt: nbi munificâ comitis largitate excepti, ſacrum loculum cum honore congruo in apto condiderunt

ANN. CHR. 863.

loco. Hîc ſando fortè non alius fuerit ab Odone comite illo potentiſſimo, cujus ſororem Ludovicus, Caroli regis filius, in matrimonium duxit: nam ejuſmodi litterarum permutatio non infrequens, qualis in Audachro abbate Cormaricenſi, qui Odacer ab aliis ſcribitur. Cùm illîc conſediſſent fratres, Odo abbas, deſignatis iis, qui cultum facti corporis curarent, cum aliis patrium ſolum reviſere ſtatuit. Vix itet ingreſſus erat, cùm peregrinorum haud ignobilium turmam ad Aratim offendit, qui ex urbe Roma in patriam remeabant, tumque feſſi in ora fluminis navigium opportunum ad proſequendum iter oppetiebantur. His adjunctus Odo, amicâ, ut fit, confabulatione eos de ſacris illius urbis, eorumque locorum ſtatu & ornato multa ſciſcitatus eſt; tum, creſcente curioſitate, plura ſcieodi avidus, quid rari ex illis locis referrent, rogavit. In his unus clericus, Petrus nomine, ex pago Abrincatino, ex monte ſcilicet ſancti Michaëlis, qui *Ad-duas-tumbas* tunc vocabatur, ante biennium profectus in Italiam, quoſdam quaterniunculos vereres in ſportula referebat, antiquariâ deſcriptos manu, qui vitas ſancti Benedicti ac quinque diſcipulorum ejus, Honorati videlicet, Simplicii, Theodori, Valentiniani, atque Mauri continebant. Hos comparandi cupidus Odo, vix nummis haud paucis redimere poruit. Mox illo vitam ſancti Mauri, auctore Fauſto, curioſiùs revolvere, ignotos timari characteres, & fugientem ſcripturam ſedulò inſpicere ac leſtitare. Quia verò hæc tam inculto ſermone, quàm vitio ſcriptoris, non parùm depravata erat; eam viginti dierum ſpatio pro modulo correxit, *& ſalvâ fide dictorum*, inquit, *ac miraculorum inibi reperiorum*, politiori ſtilo reddidit. Hæc ille in epiſtola ad Adalmodum archidiaconum Cenomannenſem, teſtem Jeſum invocans, ſe vera dicere, homo exterà ſincerus, nec imperitus, ut patet ex ejus libro de everſione ac inſtauratione Glannafolienſis monaſterii, cujus libri ipſummet ſcriptorem eſſe conſtat. Simili fortunâ ſanctus Gregorius, Lingonum præſul, hiſtoriam paſſionis ſancti Benigni martyris, ad hoc uſque tempus ſibi incogoitam, *ab euntibus in Italiam*, immo illinc redeuntibus, *allatam accepit*, teſtante Gregorio epiſcopo Turonenſi. Plura hac de re in Diſſertatione noſtri Ruinarti de miſſione ſancti Mauri in Galliam, in Appendice tomi primi Annalium noſtrorum relata.

X. Samſon abbas Hiſpanus. (a) *Moral. in Emog. p.265.*

In Hiſpania Samſon abbas & presbyter hoc anno regimen iniit ſancti Zoïli, cujus nominis duplex erat monaſterium in pago Cordubenſi, Armilatenſe ſcilicet, de quo ſuperiùs diximus; & apud Cartionem oppidum de quo Morales. Vir erat doctus & ſubtili ingenio, in philoſophiæ & ſacratum litterarum ſtudiis verſatus, ut colligit Morales (*a*) ex ejus apologetico, quod tribus libris diſtinctum ſcripſit contra Hoſtigeſium Malacitanum epiſcopum, qui ipſum in concilio Cordubenſi hæreticum cum convicio dixerat. Id ipſe teſtatur in præfatione libri ſui ſecundi, ubi ſe abbatem eccleſiæ ſancti Zoïli martyris ætà nongenteſima-primâ factum oſtendit. Hoc apologeticum in Toletanæ eccleſiæ bibliotheca, Gothicis litteris exaratum, in pervetuſto codice habeti teſtis eſt idem Morales; monetque in præfatione libri ſecundi agi de periculo, quod martyres ſanctos ſepelientibus imminebat, ac de Servando comite, chriſtiano quidem, ſed neſario homine, qui multa mala chriſtianis viventibus inſerebat: qui *vivorum mortibus non contentus, quieſcentium, quorum animubus impedire requiem non potuit, ne vel ipſis parcere videretur, corpora ut fuerant ſub aretis (*) Dei poſita, e ſuis loculis infignis veſpillo truxit, & fidelibus regit, ut fuerunt auciptis enſe truncatu, monſtravit, ut hoc facto animos regior*, id eſt regis Arabum chriſtianis infenſi, *in noſtrorum perniciem excitaret; quatenus probarentur apud eum debito mortis obnoxii, qui unſi eſſent humare illius proſtratos pugione.* Hæc Samſon in ſuo apologetico, quod miſum eſt tam diu delituiſſe, nec proferri tandem in lucem ab Hiſpanis, apud quos tanta per ea tempora bonorum operum penuria eſt. Morales air, ſe inveoe in montibus Cordubenſibus, dum veruſtum puteum ruſtici repurgarent, cymbalum æreum, onius ferme pedis altitudine, formæ longè ab aliis diverſæ, exſtractum fuiſſe, cui in orbem litteris, non fuſilibus, ſed celte excavatis, hæc inſcriptio inſeolpta erat: CFFEAT HOC MUNUS SAMSON ABBAS IN DOMUM S. SEBASTIANI MARTYRIS CHRISTI ERA DCCCC. & XIII. Idem auctor ejus epitaphium refert, quod ſuo loco exhibebimus.

(*) *f.* atis.

ANN. CHR. 864.

POſtero anno, ejus ſæculi ſexageſimo-quarto, Carolus in Aquitaniam movit contra Normannos, qui ſuperiori anno baſilicam ſancti Hilarii incenderant; ſed nullâ re memorabili geſtâ, eum filio ſuo Carolo Aquitaniæ rege, in villam regiam Compendium rediit: nec multò poſt Carolus junior, e venatione revertens e Cotia (*) ſilva, ſpathæ ictu in capite percuſſus, poſtmodum ex illo vulnere interiit. Dum Compendii reſideret Carolus, cum interpellavit

XI. Caroli diplo ma pro cœnobio Adrenarenſi. (*) *de Cuiſſe.*

ca-

riſſimus ejus avunculus Radulfus (*a*) comes, ut ſanctis fratribus, ſub monaſtico ordine in cellula, quæ Dervus vocatur, ſupet fluvium Barſan ſen Batſith, a quodam religioſo viro Adremato initiata in honorem beati Petri, conferret ſtipes quaſdam ex tebus Tricaſſinenſis comitatus, quas ipſi proprio labore ad agriculturam perduxerant. Petenti rex annuit, ejuſque rei limites diſterminat, ex uno latere fluvio Barſe, ex altero ſilvâ Claraſcenſi; tum ex una ſtonte ſtitpe monachorum, ex altera ſilvâ communi ex parte ſancti Petri de Valle-cluſa ſeu ſancti Lupi. *Data idibus Maii, indictione* XII. *anno* XXIV. *regnante Karolo rege. Actum Compendio palatio.* Erat prædictus Radulfus conſiliarius (*b*), primuſque palatii, qui intra biennium deceſſit, Caroli avunculus itidem dictus in epiſtola quadam Hincmari archiepiſcopi ad Nicolaum papam.

ANN. CHR. 864.

(*a*) *Camozat fol.* 184. & *ſeqq.*

(*b*) *Chefn. to.* 2. *p.* 403.

Interim Pippinus, Pippini quondam regis filius, ex monacho factus laicus & apoſtata, ad Nortmannos iterum ſe adjungit, eorumque mores ac ritus ſectatur. Tunc ſine dubio accidit id, quod Aimoinus in libro ſecundo (*c*) de miraculis ſancti Vincentii martyris memorat, ſcilicet Nortmannos tunc tempus ex Garonnæ fluvio a Pippino conductos mercimoniis, pariter eum eo ad obſidendam Toloſam adventaſſe, admotiſque machinis eam expugnare modis omnibus enixos diſſe, generale regionis exitium meditatos. Hinc non modò Toloſani, ſed etiam Albienſes, ne fortè inſperatâ irruptione præoccuparentur, hac illucque diſſugiunt. Quin etiam Caſtrenſes monachi, cum ſancti Vincentii corporis theſauro, recens magno eum labore acquiſito, ad tutiorem locum ſe recipiunt, nempe ad montes vicinos. Verùm Nortmanni, poſt aliquot dies in vanum exactos, timul eum ſuo conductore, inani obſidione fatigati, recedere coacti ſunt. Mox ſancti Vincentii corpus in Caſtrenſe monaſterium relatum, miraculis ſubinde illuſtratur: ex quibus unum patratum eſt in proxima Waldarii cella adverſùs quoſdam milites, qui prata ejus loci depaſcebaotur, Hermengaudo Albiæ comite nequiquam obſiſtente, qui pallas ſancti Vincentii ud pertinas in ſignum dominii ejuſdem martyris appendi præceperat: alterum itidem in alios milites, depopulaotes villam cujuſdam obedientiæ, quam Garriculas vocant, in Imporienſi pago ſitam, quam *domnus Albericus monachus, pro ſui reverentia tali appellatione condignus*, cum alio fratte, Elia nomine, adminiſtrabat.

XII. Pippinus defectio. Toloſæ obſidio.

(*c*) *V. Sec.* 4. *Bened. part.* 2. *p.* 768.

S. Vincentii delatio.

Carolus e vdla regia Compendio Piſtas ptofectus, ibidem kalendis Junii generalem conventum habuit, in quo annua dona, & cenſum a Salomone Brittonum duce ſibi ſubmiſſum, quinquaginta ſcilicet libras urgenti, recepit. Eòdem Pippinus, ab Aquitanis captus, ad regem adducitur; tumque Francorum judicio capitis damnatus, nihilò minùs indulgentiâ patrui Silvanectis arctiſſimâ cuſtodiâ religatur. Aderat eidem conventui Bernatdus comes Bernardi quondam Ludovici auguſti camerarii filius, qui patris ultorus necem, Caroli regis mortem machinatus fuiſſe creditus eſt, ob idque privatus honoribus, quos Carolus Rodberto fideli ſuo, cujus vitæ etiam ille inſidias ſtruxerat, concelit.

XIII. Piſtenſi in conventu Pippinus damnatus.

In eodem conventu bona omnia monaſterii ſancti Germani Autiſiodorenſis, cui tum præerat memorati regis filius venerabilis abbas Lotharius, ſynodali epiſcoporum diplomate confirmata ſunt rogaru ejus loci monachorum, qui legaros ſuos ejus „ rei causâ Piſtas miſerunt. Eorum ſtudium apprnbantes epiſcopi, facilem eorum „ votis aſſenſum præbuere, ut ſanctorum opetum, quæ illis divinitus conferrentur, „ non adjutores ſolùm, verùm etiam efficerentut participes. Itaque quæcumque „ regiâ munificentiâ, vel fidelium liberalitate ad conſervationem ſui ptnpoſiti „ adepti ſnnt ſtattes; *res quoque, quas dedit Herimannus cur nobilis ad ſtipendium matricularionum, quos nonnnes vocant*, epiſcopali auctotitate confirmant præſules, ita *ut intra annum per quadraginta dies certa, ex collatione recenti bonorum hominum*, in *feſtivitatibus ſanctorum benedictiones* ſeu refectiones *fratribus a prapoſito vel decano ſolemniter* procurentur. In fine iidem prædictos frattes mnnent, ut *in ſancta religione, quam Deo profeſſi ſunt, quotidie proficiant; ſuæ ſanctitatis exemplo ad ſe accedentes inſtigent, ſumdque laudabili ud Dei glotiam abſentes quoque eſſe ſtudeant mattabiles: ut eorum merito & ſecularis res publica dirigatur, & infatigabili interceſſione cunctæ res eccleſiaſtica fulciantur.* His litteris ſubſcribunt epiſcopi viginti & unus, ex quibus ſex ſunt metropolitani; quorum nomina in editis referuntur, tum in tomo (*d*) ſecundo Spicilegii, tum in ſpecimine LVII. libri quinti de re diplomatica: ubi obſetvatum, a ſuperiori conventu Piſtenſi, qui ante biennium habitus eſt, ad hunc poſteriotem quutuor vacaſſe epiſcopales ſedes: nam priori ſubſcribunt Abbo Nivernenſis, Guntbertus Ebrocenſis, Godelſadus Cabilonenſis, & Braidingus Matiſconenſis: huic verò poſteriori Liudo Nevernenſis, Hildu.nus Ebrocenſis, Girbaldus Cavillonenſis, & Bernaldus Matiſconenſis. Aderat etiam huic ſynodo Liutbertus archiepiſcopus Moguntiacenſis, ſuffe-

S. Germani Autiſiodotenſis bona in ſynodo confirmata.

(*d*) *Spicil. to.* 2. *p.* 191. & *ſeqq.*

ctus

ANN. CHR. 864. ctus in locum Caroli, qui superiori anno decesserat pridie nonas Junii: aderat & Altfridus Hildinesheimensis antistes e nostris: ambo a Ludovico Germaniæ rege obsides Carolo regi dati in fidem fœderis inter se compositi: contra verò Hincmarus urchiepiscopus & Engilramnus comes a Carolo dati, ex annalibus Fuldensibus.

XIV. Helgaudo Centulæ abbati succedit Guelfo.

Helgaudo comiti & abbati Centulensi, III. nonas Novembris defuncto, subrogatus est Guelfo seu welfo regii generis, filius scilicet Adelaidis filiæ Ludovici Pii, Conrado comiti seniuri desponsatæ; frater verò Hugonis abbatis nominatissimi. Hinc eum Ludovicus Balbus in quodam diplomate pro Centula *consanguineum* suum vocat. Idem Guelfo abbatiam sanctæ Columbæ Senonensis retinuisse dicitur, laudatus ab Hariulfo tum ob expertam prudentiam, tum ob religiositatis devotionem. Argumento est, quòd hoc anno, VI. kalendas Novembris caput sancti Richarii e capsa lignea in argenteam, auro gemmisque redimitam, transponi curavit. Hanc capsam Odulfus, venerabilis monachus & ædituus, ex thesauris ecclesiæ itidem plurimùm exornavit, atque in ea multas alias sanctorum reliquias reposuit. Has undequaque conquisierat tum ab Hilmerado Ambianensi antistite, a quo reliquias ex casula sancti Firmini, quâ indutus erat, cùm necem pro Christo passus est, sanctorumque Fusciani & sociorum martyrum, ac digitum sancti Honorati confessoris accepit, quas Samuel presbyter, Odulfi discipulus, Centulam attulit idibus Junii: tum ex reliquiis sancti Judoci, idibus Decembris allatis: tum ex reliquiis sanctorum Wandregisili, & Ansberti, quas Fontanellenses, tunc a facie Normannorum profugi, Centulensibus concesserant: tum denique ex reliquiis sancti Luciani martyris, ex concessu Odonis episcopi Bellovacensis, ad preces Hilmeradi præpositi basilicæ sancti Luciani; & ex reliquiis sancti Justi, pridie idus Junii Centulæ exceptis.

XV. S. Reginæ translatio Flaviniacum.

Præfectus ante quadriennium, ut diximus, Egil abbas Flaviniacensi monasterio, hoc anno de transferendo ex oppido Alexia sanctæ Reginæ virginis & martyris corpore seriò cogitare cœpit. Accepta itaque ab Jona Æduensi episcopo facultate, hoc propositum exsequi maturavit. Triduano quippe fratribus indicto jejunio, XII. kalendas Aprilis, assumpto secum Salocone episcopo, qui vices Jonæ agebat, cum aliquot fratribus beatæ martyris oratorium adiit, quod vix quinque passuum millibus Flaviniaco distat; sumtoque ligone, sepulcrum, quod miræ magnitudinis erat, aperuit; tum, superjecto pallio, texit ad crastinum, totamque noctem ibidem pervigil in precibus duxit. Primâ dein luce saxeum tegmen, quod vix multorum boum annisu trahi posset, facili negotio removet: dein corpus sacrum in paratum feretrum componit, ac solemni pompâ, comitante eum fratribus Salocone episcopo, & innumerâ promiscui populi ac sexûs multitudine, in Flaviniacense monasterium deducit, ubi honorificè conditum est.

Corbiniaci fundatio.

Die sequenti, scilicet XI. kalendas Aprilis, præsente eodem Salocone, lecta sunt quædam litterarum monumenta, quibus intellexit Egil, Manassæ abbati olim concessam fuisse facultatem exstruendi in Avalensi seu Nevernensi comitatu cœnobii apud Ammonias, in loco, qui a Corbone viro illustri, Widradi sanctæ memoriæ abbatis genitore, Corbiniacensis dicitur: ubi duodeni instituerentur monachi, sub jure abbatis ac monachorum Flaviniacensium. Ex hac lectione Egil abbas, cum consilio Saloconis sibi familiaris, aliorumque prudentium virorum, vorum Manassæ abbatis quàm primùm exsequi constituit. Eo animo Corbiniacum, imminente paschali solemnitate, cum cæmentariis & artificibus accedit; ac brevi fundato in honorem beati Petri apostoli oratorio, duodecim illic fratres in memoriam duodecim apostolorum; collocavit, quibus decanum præfecit sanctæ conversationis, Wlfridum nomine: eisque adjacentes villas, quas Widradus quondam Flavioiaco donaverat, attribuit, eo pacto, ut, sicut olim præcepto suo Carolus Magnus statuerat, semel in anno singuli ex eis sacerdotes & levitæ per singulas hebdomadas Flaviniaco se repræsentarent, sibi commissum officium ibidem celebraturi; quo expleto, nullus eorum ad cellam Corbiniacensem regredi anderet, donec, probatâ ejus vitâ, abbas & fratres Flaviniacenses eum regredi jussissent. Atque ut facilior esset hic commeatus, Corbiniacensibus concessa est villa, quæ dicitur *Menres*, in qua venientes ac recedentes hospitarentur. Ad hæc, census ab ipso decano triplex quotannis ita solvendus præscribitur, ut VIII. kalendas Februarii; & VI. idus Septembris epulum Flaviniacensibus procuraret; & pridie Kalendas Decembris centum solidos in lanificis vestibus redderet. In fine sub gravi interminatione vetat Egil; ne umquam hæc cella Flaviniaco subtrahatur: quod tamen secus factum est, Corbioiaco in abbatiam converso sub titulo sancti Leonardi abbatis Vendoperensis, cujus reliquiæ ex pago Cenomannensi Corbiniacum translatæ sunt.

Saloco episcopus.

Hoc ipso anno Salocnem episcopum e vita migrasse opinatus est Hugo Flavi-

nia-

niacenſis abbas in chronico; ubi eum Flaviniaceoſem monachum vocat. Verùm eum tempore concilii Sueſſionenſis, poſt biennium celebrati, ſuperſtitem fuiſſe conſtat ex epiſtola ſynodali Nicolao papæ ſcripta, ubi de *Saloçone Dolenſi, adhuc quidem, licèt expulſo, ſuperſtite*, fit mentio, ut io gradum priſtinum cum aliis reſtitoatur. Hic eſt Saloco ſeu Salaco, Dolenſis ſeu Aletenſis quondam epiſcopus, e cathedra dejectus ob factum Nomenoii ducis Brittonum, de quo ſuperiùs egimus, quem expulſum Jonas Æduenſis epiſcopus in partem ſollicitudinis adſcivit. ANN. CHR. 864.

Inter ea Nortmanni Arvernos petunt, indeque, Stephano comite, Hugonis filio, cum paucis interfecto, impunè ad ſuas naves redeunt. Fortè eundo & redeundo pertranſeunt Lemovicenſem pagum, & Sollemniacum monaſterium incendunt. Imminentis periculi monachi haud ignari, in cellam Aſnenſem, prope Brivaciacum (*) in eodem pago ſitam, confugerant; ibidemque conſtiterunt, dum tutior eſſet ad monaſterium reditus. In illo intervallo temporis dux Arnaldus, vir illuſtris, Imonis comitis Petragoricenſis filius, qui Sanctioni avunculo ſuo in principatum Vaſconum, Pytenæorum montium accolarum, ſucceſſerat, optimè in Sollemniacenſes affectus, eos lovitat ad ſe inviſendum, pollicitus, eos vacuis manibus haud reverſuros, ditandos utique inſignibus ſanctorum reliquiis, quibus monaſterii ſui jacturam ſolarentur. Miſſi ad eum a Bernardo abbate monachi duo, Aldarius ſcilicet religioſus ſacerdos, & Gotafredus ejuſdem Arnaldi nepos. Ambo itaque ad eum profecti, atque ab eodem humaniſſimè excepti. Tum, variis locis perluſtratis ad perquirendas reliquias, randem Fidentiaci (*) quod caput erat tum pagi cognominis, repetiunt quod optabant, corpus ſcilicet ſanctæ Fauſtæ virginis & martyris, olim conditum io eccleſia ejus loci, quæ a pagaois combuſta fuerat. Elatæ e tumulo, favente loci judice, ſub oodem reliquiæ, demum allatæ ſunt in pagum Torinenſem; ubi feſti earum delatores quodam io loco ſubſtiterunt, qui *Nonnaris* dicitur, propè caſtrum Aſnenſe, cui vicina erat cella, in qua Sollemniacenſes commanebant. Poſita eſt ad Dordonam fluvium, in fundo Brivaciaci, qui ad jus eorum pertinebat, cella etiam inſignis. Poſtridie profecti obviam ſacris reliquiis ſtatres, eas honorificè in cellam Aſnenſem detulerunt XVIII. kalendas Julii, & loco decenti juxta cryptam altaris depoſuernnt.

XVI. Sollemniacum incenſum.

(*) *Brivezac.*

Sanctæ Fauſtæ tranſlatio.

(*) *Vic-ſolen-ſac.*

Mauziaco apud Arvernos monaſterio tum præerat Lantfredus, abbas ejus nominis ſecundus. Huic viſum eſt pro loci opportunitate & commodo permutationem quotumdam prædiorum facere cum Bernardo comite & Ermengarde ejus conjuge. Ideoque placuit pro utilitate utrarumque partium, una cum conſenſu & præceptione Caroli regis & Rodulfi epiſcopi, ut ex rebus ſancti Petri & ſancti Caſſii, qui monaſterii patroni præcipui erant, cellula ſancti Præjecti in vico Brivate Bernardo cederet: Lantfredo verò abbati ejuſque monachis eccleſia villæ Juſſiaci, beatæ Mariæ ſacra, ſita in vicaria Randanenſi, in compenſationem daretur. Hæc commutatio facta eſt ſabbato in menſe Januario, anno viceſimo-quarto Caroli regis, eique ſubſcribit cum Lantfredo abbate Ingilbertus præpoſitus. Ejus rei litteræ a nobis editæ ſunt ex chartario Brivatenſi, nempe io tomo ſecundo (a) Sæculi quarti Benedictini, in quibus Maneiacum ſeu Mauziacum cœnobium ſtrum dicitur *in patria Arvernica, in arte* ſeu tractu *Ritomenſi, conſtructum in honore beati Petri apoſtolorum principis, & ſancti Capraſii martyris, abi moderno tempore beatus Stremonius martyr, primus Arvernorum epiſcopus & prædicator, corpore requieſcit.*

XVII. Mauziaci abbas Lantfredus.

(a) *pag.* 195.

In ſuperioribus non ſemel actum eſt de Hucberto clerico, fratre Theutbergæ reginæ, Lotharii oxoris, qui multas abbatias dilapidatus eſt. Hic cæſus fuit hoc anno ab hominibus Ludovici imperatoris, quo invito abbatiam ſancti Mauricii, alioſque honores, io ejus ditione poſitos, tenebat, ut ex Annalibus Bertinianis diſcimus, ubi *Hucbertus clericus conjugatus* dicitur, & *abbas monaſterii ſancti Martini*, quæ abbatia Ingelvvino diacono palatii poſt eum commiſſa fuit. Sic fratris ſui præſidio deſtituta Theutberga, abjecta a Lotbario, ad Carolum regem ſe recepit, qui ei Avennacum monaſterium pagi Remenſis dedit, nempe poſt Bertam Lotharii anguſti filiam, de qua ſuperiùs (b) egimus. Hæc eſt Theutberga abbatiſſa, cui ſcribit Hincmarus archiepiſcopus (c) *pro ordinatione Avennaci monaſterii, quam ipſe quondam cum Irmintrude regina diſpoſuerat*; „ de numero clericorum & nonnatum, atque de rebus villarum ipſius monaſterii, videlicet mille centum quinquaginta manſis; ſignificans ſe diſpoſuiſſe „ viginti clericos, & quadraginta nonnas ibi conſiſtere poſſe; victumque eis pro„ vidiſſe, & res neceſſarias; ac miniſteriales inſtituiſſe, præter luminaria, & „ cætera monaſterii neceſſaria; oſtendens, quòd Nivardus Remorum archiepi„ ſcopus de rebus Remenſis eccleſiæ monaſterium Altivillarenſe conſtruxerit, &

XVIII. Hucberti abbatis cædes. Theutbergæ Avennacarum datum.

(b) *Lib.* 33. *n.* 88.

(c) *Frod. lib.* 3. *c.* 27.

„ fra-

ANN. CHR. 864.

„ fracr ejus de ſuis proprietatibus, & quæ alii boni homines ad eumdem locum „ derunt, Avennacum exſtruxerit monaſterium; quòdque ad eccleſiam „ Remenſem tradiderit: unde chartæ habebantur id apertè pandentes: ſed per „ regium donum, ſicut & aliæ res hujus eccleſiæ, ab externis a longo retro „ tenebatur tempore. Ex his veri ſimillimum eſt, Theutbergam, ſaltem poſt mortem Lotharii, (nam anno ſequenti eidem ad tempus a legatis papæ reddita eſt) monaſticum Avennaci habitam induiſſe, ibique abbatiſſæ munere functam fuiſſe. Ejus tempore furto abſtractus theſaurus hujus loci: unde idem Hincmarus (a) ſcripſit *pro quodam presbytero Avennaci monaſterii, qui denotabatur ſuper theſauro ipſius eccleſiæ dadum perdito.*

(a) *Ibid. c. 28.*

XIX. Guntharii & Teutgaudi archi-epiſcoporum varia fortuna.

Cùm Guntharius Colonienſis & Teutgaudus Trevirenſis antiſtites cum ſuis affectis ob probatum Theutbergæ repudium damnati fuiſſent, & ſacris interdicti; perſtitit nihilominus in ſua contumacia Guntharius, nec ſacro abſtinuit miniſterio, immo capitula impudentiæ plena ſuo & Theutgaudi nomine ad Nicolaum papam per Hilduinum clericum fratrem ſuum miſit: qui eò uſque audaciæ proceſſit, ut cùm ea pontifex accipere noluiſſet, hæc ſupra tumulum beati Petri, cuſtodibus, qui eam prohibere volebant, percuſſis, impudenter jactaverit. His rebus offenſus Lotharius ipſe, cujus causâ in hæc præcipitia Guntharius ſe conjecerat, epiſcopatum ipſi ademit, eumque Hugoni, Couradi Caroli regis avunculi, & materteræ ſuæ filio, tonſurâ clericali, & ordinatione tantùm ſubdiacono, moribus autem & vitâ laicis præcellenti, donavit. Is eſt Hugo abbas clariſſimus, Caroli regis conſobrinus, ſæpius jam a nobis laudatus, ſæpiuſque denuo laudandus; qui tamen epiſcopalem ordinationem numquam ſuſcepit. Non tulit, hanc, ut putabat, injuriam Guntharius: ſed, expilato Colonienſis eccleſiæ theſauro, Romam iterum ſe contulit, ut ſua de Theutberga & Waldrada figmenta pontifici, ſi fieri poſſet, approbaret. Prudentiùs ſe geſſere alii præſules, ejus partium fautores: ex quibus Teutgaudus ab eccleſiaſtico miniſterio reverenter abſtinuit, & malè cœpta hac modeſtiâ emendare curavit. Sanè Lotharius ipſe, improbatâ Guntharii con„ tumaciâ, Nicolao papæ ſignificavit, quòd Teutgaudus, *ſimpliciſſimus atque ſanctiſſimus vir*, apoſtolicam humiliter ferens cenſuram, nihil de ſacro miniſterio exercere præſumſerit, *magis elegens deshonorationem præſentialiter in oculis hominum pati, quàm per inobedientiam ab illius membris fecerit, qui caput eſt humilium.*

Hugoni abbati datus epiſcopatus Colonienſis.

XX. Betto monachus, Romam legatus.

Ab eodem errato etiam reſipuere Adventius Mettenſis, & Franco Tungrenſis præſules; quorum priorem Carolus rex ſcriptis litteris Nicolao pontifici reconciliavit, id eſt Adventium, qui, ut in iiſdem litteris legitur, fratrem quemdam, „ nomine Bettonem, regi fidelem, & in monaſterio ejus regni ab infantia re„ gulariter educatum, eidemque Adventio a rege conceſſum, ad Carolum miſit, „ rogans, ut pro ipſo ſcriberet pontifici, apud quem regis auctoritatem non„ modicè ſibi ſuffragaturam credebat. Eumdem Bettonem ad Nicolaum papam „ a Carolo miſſum fuiſſe probant ejuſdem epiſtolæ extrema hæc verba. *Petimus ſiquidem, ut iſtum noſtrum modò ſuum, verùm & noſtrum legatum, Bettonem religioſum monachum, & litterarum ſcientiâ, bonique ingenii capacitate, Dei gratiâ, & ſedulo ſtudio imbutum, benignè & familiariter recipiatis: quò ea, quæ ſibi injuncta ſunt, manſuetudini veſtri apoſtolatus domeſticè ſuggeſtione valeat enarrare.* In reſcripto tamen Nicolai papæ ad Adventium ait pontifex, ſe excuſationis ejus litteras, non per Bettonem, ſed *per Theudericum religioſum presbyterum* ſuſcepiſſe, quibus Adventius ſe in extremitate vitæ poſitam ſignificabat.

XXI. Lotrenſis abbatia Waldradæ data.

Monſtri ſimile viſum eſt, quamquam quid non inſanis amotibus liceat? quòd Lotharius rex Waldradæ pellici Latrenſem abbatiam tradidit. Hoc cœnobium tum adminiſtrabat Icha ſeu Hicca, cui abbatis nomen haud quaquam invidit ſceleſta illa femina, modò res monaſterii ſub poteſtate haberet. Et quidem illi e propinquo facile fuit exercere muliebrem tyrannidem. Exſtat in partibus Alſaticis Marilegia (*), villa regia, palatio quondam inſignis, ubi Lotharius non rarò verſabatur. Cùm ejus contubernio frueretur hæc lupa, ab eo Lutram diverſandi causâ poſtulavit, ut illic minori cum ſcandalo degeret, ſicque hoc colore flagitium tegere videretur. Abbatia itaque illi in dotem data, hæc ſacrum locum, ut proprium uſurpavit, & in proximo loco, qui ſancti Quintini dicitur, conſedit, ibique omnia, quæ ſancti Deicolæ erant, in proprios uſus convertit. Cerneres abbatem & monachos iode expelli, divina ceſſare officia, cuncta denique monaſteril loca & bona contaminari. Hæc ferè auctor anonymus in libro de vita ſancti Deicolæ, primi ejus monaſterii abbatis: qui tamen auctor in multis fallitur, maximè dum Hiccam abbatem ait ſucceſſiſſe in locum Columbini abbatis, qui ſequi-ſæculo ſuperior fuit. Certè Lotharius ſæpius in Gandulfi-villa prope

(*) *Marlem.*

Tul-

Tullum-Laucorum, quàm Marilegiæ morabatur. Hiecam verò abbatis nomen reſ-
tituiſſe, nec locum mutaſſe fortè quis inferat ex diplomate Lotharii regis, ipſi Hiecæ dato pridie nonas Maii, indictione tertiâ-decimâ, adeòque anno ſequenti: uſt eo tempore forſan Waldrada hanc abbatiam nondum a Lothario obtinuerat. Poſt illas ſordes evectum eſt ab Hungris monaſterium, venitque in poteſtatem Heberhardi comitis, ac filii ejus Hugonis nepotumque: donec reſtitutum eſt juſſu Ottonis Magni per Balthrannum abbatem ſanctum, de quo ſæculo ſequente actum ſumus. ANN. CHR. 864.

XXII. Columbarium Gregoriano monaſterio datum. (*) *Colmeri*

Tunc temporis in Alſatia comitis officio fungebatur Richinus, ad quem villa & murcha Columbarii (*) pertinebat. Huic erat Adulricus nepos, ut rum loquebatur, fratris uo ſororis filius, qui immaturè decaſſit. Ejus animæ conſulturus Richinus comes, villam Columbariam contulit, *ſacroſuncto monaſterio, quod eſt conſtructum in honore Dei, & ſanctæ Mariæ genitricis Dei, & ſuncti Gregorii confeſſoris ſuper fluvium Fuchinu, in pago Alſacenſi, qui dicitur Confluentes, ubi Berachtoldus abbas* tunc præerat, quem alii Berchtoldum ſeu Perchtoldum vocant. Hæc autem donatio eo pacto facta eſt, ut dimidiam ejus villæ partem, dum viveret, Richardus quidam, huud dubiè Richini propinquus, poſſideret; & poſt ejus obitum ubbas ejuſque ſucceſſores in ſuam ditionem revocarent. *Actum in ipſo monaſterio ſuncti Gregorii publicè anno decimo, regnante domino noſtro Lothario rege.* Longo poſt temporu, id eſt ſæculi tertii-decimi anno triceſimo-ſeptimo, Columbariæ conditu eſt inſignis collegiata eccleſia ſancti Martini cum permiſſu abbatis & monachorum Gregorianorum. Baructoldus ubbas, qui Perctoldus in libello ejectatum Augienſium dicitur, ſucceſſerat Gothofrido ſeu Godeſtido, qui privilegium monaſterio ſuo a Ludovico auguſto, anno imperii x. obtinuit, aliúdque poſt annos tres ub eodem imperatore & Lothario ejus filio; miſſus ab ipſo Ludovico eum litteris ad Gregorium IV. ut aſſenſum ejus pro Ebonis archiepiſcopi depoſitione obtineret, uti ſcribit Carolus Calvus in epiſtola ad Nicolaum papam.

XXIII. Werthinenſes reformati.

In Werthinenſi pagi Colonienſis monaſterio collapſa tum erat regularis diſciplina, & miracula ibidem ad ſancti Liudgeri tumulum fieri deſierunt. Id factum ſocordiâ & improbitate præpoſitorum, qui ſub epiſcopis Halberſtadenſibus locum illum moderabantur. Verùm, ubi divinâ clementiâ, iuquit unonymus vitæ Liudgeciauæ ſcriptor, & regiæ pietatis indulgentiâ, illis umotis, ſæcem prioris ævi, ſancto Liudgero opitulante, aliquauculum expugare conati ſunt Werthinenſes; ad divinæ propitiationis indicium, ad regiæ clementiæ gloriam, ud eorum reporem excitandum, *ſignu* intercepta iterum fieri cœperunt ab hoc anuo, quo Hildegrimus, ejus nomiuis ſecundus, Halberſtadenſi eccleſiæ præſidebat. Hæc ſigna ſeu miraculu refert idem anonymus ejus tempotis, ex reſtimonio tum Thiatbaldi preabyteti & monachi, qui poſt nocturnas vigilias eryptam ſancti Liudgeri causâ otationis ingreſſus, mici odoris fragrantiam ſenſit, & globum igneum vidit: tum Ludberni presbyteti ejuſdem loci, uliotumque. In his memoratut puella cæca, cui lumen reſtitutum eſt, *cùm evangelium more monachis conſuetudinario ante matutinas laudes legeretur.*

S. Lutrudis tranſlatio in Corbeiam novam.

Per id tempus *ſacroſunctu piguoru* venerabilis *abbas Adalgarius* ex Galliu advehebat, ud quæ multas patruti virtutes fama erat. His obviàm proceſſit nobilis mattona, Bugga nomine, quæ ub anuis duodecim omnium ferù membrorum officio deſtitutu erat: cui capitis & dexteræ manus faeultas reſtituta; cæterorum membrorum redintegratio dilata. Demum poſt uliquot dies adductu ud Werthinenſe mouaſterium, atque in erypta duas nocles permanere permiſſa, iutegram ſoſpitatem tecepit. Bollandi continuatores hic ugi exiſtimant de tranſlatione reliquiarum ſanctæ Lutrudis virginis, ſanctæ Puſiunæ ſororis, quas e Catuluuneuſi diœceſi Adalgarius Corbeiæ-novæ ubbas io ſuum monaſterium tranſtulit. Sanè io ebronico Saxouico uondum edito notatur hoc auno *adveutus ſunctæ Lutrudis Corbeiæ*, id eſt in Corbeiæ-novæ monaſterium. Ad Hildegrimum epiſcopum quod attinet, urar is ſanctotum præſulum Liudgeri & Hildegrimi ſenioris ex ſorore nepos, qui Werthinenſem Salvatoris baſilicam, ab unuis ſexagiuta-ſex incœptam, rundem perfecit, utque uuno ejus ſæculi ſeptuugeſimo-quinto ſolleuniter conſeeravit cum Wiliberto urcbiepiſcopo Colouienſi.

Adalgarius abbas novus Corbeiæ. (a) *Frod. lib.* 3. c. 24.

„ Redeo ad Adalgarium novæ-Corbeiæ ubbatem, cui gratias ugit Hincmarus (a)
„ Remenſis de precibus ub ipſo & fratribus ejus pro ſe oblatis, & de donis ipſius ab-
„ batis; eique commendat res eccleſiæ Remenſis iu Tutingia ſitas, quas idem
„ Adalgarius ſub anuuo ceuſu ſibi dari petebat: quod Hincmarus ait ſe facere
„ non poſſe ſine clericorum ſuorum conſilio. Ioterim ſetibit familiæ io eiſdem
„ prædiis conſiſtenti, ut eidem ubbati in cunctis pareant.

ANN. CHR. 864. XXIV. S. Othmari translatio.

Jam triginta-quatuor anni cum tribus menſibus effluxerant, ex quo ſancti Othmari abbatis corpus in oratorium ſancti Petri illatum, ibidemque conditum fuerat: cùm ejus loci monachis venit in mentem, ut illud in ſancti Galli novam baſilicam transferrent, ac honorificentiori loco, ubi ejus ſanctitas poſtulare videbatur, collocarent. Communicato ejus rei conſilio cum Salomone Conſtantienſi præſule, eique exhibito ad legendum libello, quem de ſancti Othmari vita Walafridus Strabo compoſuerat; viſum eſt epiſcopo, tametſi de piiſſimi abbatis ſanctitate minimè dubiraret, ut res ad annualem ſynodum deferretur. Itaque presbyteris ac diaconis, cæteriſque eccleſiaſticis ordinibus Conſtantiam convocatis, Othmari ſanctimoniam univerſis expoſuit, cunctiſque acclamantibus, quos inter Augienſis abbas primas tenebat, triduanum jejunium eum precibus indixit ad explorandam hac in re, conciliandamque Dei voluntatem. Peracto jejunio, Salomon ad monaſterium accedit, cum Grimaldo abbate & Ludovici regis archicapellano totum negotium pertractat; ubi inter eos hac de re convenit, epiſcopus, comitante abbate cum Harmoto decano cæteriſque monachis, ad tumulum procedit, eoque reſerato venerabundus ſancti patris exuvias reverenter profert, & in lecticam præparatam componit, cum panis rotulis ſeu oblatis, quas integras & illæſas ſub capite & circa pectus viri Dei invenerat. Hinc delatum eo, quo decuit, apparatu & honore corpus ſacrum in ſancti Galli eccleſiam, ac juxta ejus altare in dextera parte depoſitum. Tum ejus actis frequenti populo breviter recitatis, miſſarum ſolemnia celebrantur ab epiſcopo, qui hunc diem in poſterum ſancti-Gallenſibus feſtivum eſſe ſanxit. Id factum quartâ feriâ, VIII. kalendas Octobris, ut tradit Iſo monachus ejus temporis, qui hanc tranſlationem aliaſque, ac ſancti Othmari miracula duobus libris retulit. Hoc ritu Othmarus ſanctorum albo adſcriptus eſt. Ab eo itaque tempore Grimaldus baſilicam ſeu oratorium in ſancti Othmari honorem ædificare cœpit, ejuſque fabrica abſoluta, corpus ſacrum poſt tres annos illuc induxit. Qui prædictæ ſynodo Conſtantienſi interfuit Augienſis abbas, Walthetus an Heyto ejus ſucceſſor fuerit, dubium eſt. Hoc quippe anno deceſſit Walthetus ſeu Waltharius poſt annos ſex regiminis, eique ſucceſſit Heyto abbas quintus-decimus in annos ſeptem: cujus uti & ejus deceſſoris, nulla facta memoratur.

Augienſes abbates.

ANN. CHR. 865. XXV. Caroli colloquium cum Ludovico.

INſequens annus ſexageſimus quintus ſolita reducit ſpectacula diſſidentiom, tum concordantium inter ſe ſe regum; ac ſævientium Nortmannorum. Carolus, natali Domini Carifiaci celebrato, Ludovicum fratrem in villa Tuſciæ prope Verdunum palarium honorificè excepit, & cum eo de negotio Lothatii nepotis ſui colloquium habuit. Miſſi ad eum epiſcopi duo, Altfridus Hildeneshemenſis, & Erchanraus Catalaunenſis, qui eum ad reſipiſcentiam hortarentur: ipſe autem Liutfridum, avunculum ſuum, ad Ludovicum imperatorem in Italiam miſit, ut per eum Nicolaus papa ipſi placabilis fieret. Idem a Carolo interventu Irmentrudis reginæ petiit, obtinuitque. Carolus verò Ludovicum filium ſuum in Neuſtriam abſque regio nomine, non tamen interdicto, mittit, eique Andecavenſem tantùm comitatum & *abbatiam Majoris-monaſterii* cum quibuſdam villis dedit. Carolum benigniùs tractavit, quem, e vulnere nondum pleno ſanorum, in Aquitaniam cum regio nomine, regiaque poteſtate remiſit.

Ludovico abbatia Majoris-monaſterii data.

XXVI. Anſcharii archiepiſcopi extremus morbus & virtutes.

Jam dudum apoſtolicos Anſcarii apud Danos & Sueonos labores proſequi deſtimus, quos ſub initium hujus anni glorioſo fine conſummavit, ſeptimo anno, ex quo Hamaburgenſis eccleſiæ cum Bremenſi unio perfecta fuerat. In Epiſcopatu vitam ſanctorum imitari ſtudens, beatum Martinum Turonum epiſcopum ſpeciatim ſibi in exemplum propoſuit, cilicio non ſolùm interdiu, ſed etiam nocte indui ſolitus. Prædicando Dei verbo, ut ejus inſtitutum exigebat, ſic addictus erat, ut tamen idemtidem in privatam cellam cum paucis ſe reciperet, ubi *in divina philoſophia* ſe exerceret, quotieſcumque a prædicatione & eccleſiaſticis officiis liber eſſe poterat; numquam tamen proprium commodum & ſolitudinis amorem gregis ſibi commiſſi utilitati præponens. Juvenis in cibo parciſſimus, panem & aquam perſæpe, maximè in ſolitudine, moderatè ſumebat; quam ſevetitatem jam ſenex eleemoſynis ſupplevit, multos redimens captivos, quos vel libertate donabat, vel divino cultui mancipandos ſactis litteris eruditi curabat. Ad devotionem in ſe excitandam pſalmorum ſententias, *pigmenta* vocirabat, paſſim in ora, ſemper in corde habebat. Frequens etiam erat in piis libris exſcribendis: quod teſtantur codices magni *quos ipſe propriâ manu per notas conſcripſit*. Primâ luce, dum expergefactus calceos indueret, (nam cætera indutus, monaſtico ritu in lecto jacebat) litanias recitabat: tum in eccleſiam profectus, tres aut quatuor miſſas coram ſe celebrari faciebat, *publicam miſſam* ipſe, ubi finebat valetudo, legitimâ horâ cantare ſolitus. Bremæ hoſpitium pauperum ab eodem erectum, cui de-

ci-

decimas ex quibuſdam villis attribuit. Per totum epiſcopatum decimas animalium ac reditnum omnium, decimaſque decimarum, quæ ad ipſum pertinebant, in egenos expendebat. Inſuper quinto quoque anno novæ decimæ animalium in eoſdem uſus ab eo impoſitæ. Ad hæc ſemper illi ad zonam promtus facculus aderat ad obvios quoſque ſublevandos. Quadrageſimæ etiam tempore quatuor pauperes Bremæ reficiebat, binos utriuſque ſexus, & vitis quidem pedes ipſe lavabat: ſeminis id officii in hoſpitio pauperum per quamdam Deo ſacraram exhibebatur. Denique, cùm parochias epiſcopali more circumiret, non priùs menſæ accumbebat, quàm pauperes aſſiderent, quibus ipſe aquam ad lavandas manus præbebat. Nihil inconſulto Deo agere ſolitus, in prædicando mitis ſimul ac ſeverus pro loco, tempore, ac perſonis. Summa illi vitandæ inanis gloriæ cura, maximè in ſanandis cum unctione olei ægrotis; qua de re cuidam ſibi familiari, Rembertus is erat, aliquando dixiſſe traditur: ſe, ſi quid meriti apud Deum haberet, unum rogaturum ab eo ſignum, nempe ut ipſe bonæ frugi fieret. Tandem anno ætatis ſuæ ſexageſimo-quarto, epiſcopatus tricesimo-quarto, gravi dyſenteriæ morbo vexari cæpit. Dolebat verò in primis optatam ſibi præreptam martyrii ſortem, quam ſibi aliquando adfututam ex quibuſdam viſis ſperaverat. Nimirum tota vita ejus non ſecus ac juge martyrium fuit, in laboribus plurimis evangelicæ prædicationis, in perſecutionibus paganorum, & obloquentium conviciis, denique in ſpontaneo proprii corporis cruciatu. Divinâ demum conſolatione ex illo relevatus dolore, res eccleſiæ ac diœceſis ſuæ cœpit diſponere; curavitque apoſtolicæ ſedis privilegia, ſibi ſuæque conceſſa eccleſiæ, in multis deſcribi libellis, quos ad omnes pene regni Lodovici epiſcopales eccleſias perferri juſſit, ſcriptâ ad omnes epiſcopos, & ad Ludovicum regem, atque ad æquivocum ejus filium communi epiſtolâ, quâ hæc ad legationis ſuæ profectum commendabat. Hanc epiſtolam, quæ unica nobis reſtat ex pluribus aliis, quas, teſte Adamo ſcripſit, iuregram huc referre viſum eſt, quippe quæ extrema tanti viri verba, & quoddam veluti compendium miſſionis illius ſeptemtrionalis continet; ſic autem habet. ANN. CHR. 865.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Anſgarius gratiâ Dei archiepiſcopus, omnibus ſanctæ Dei eccleſiæ præſulibus, in regno dumtaxat Ludovici regis commanentibus. Noſſe vos rupio, quia in hoc libello continetur, qualiter Ebo Remenſis archiepiſcopus, divino afflatus Spiritu, temporibus domni Ludovvici imperatoris, cum conſenſu ipſius ac pene totius regni ejus ſynodi congregatæ, Romam adiit, ibique à venerabili papa Paſchali publicam evangelizandi licentiam in partibus aquilonis accepit; & qualiter poſtea Ludovvicus imperator hoc opus ſublimavit, ſeque in omnibus largum præbuit & benivolum; & cætera, quæ huic legationi contigerunt. Quapropter ſuppliciter deprecor, ut apud Deum intercedatis, quatenus hæc ligatio creſcere, & fructificare merſatur in Domino. Jam enim, Chriſto propitio, & apud Danos & apud Sueones, Chriſti fundata eſt eccleſia, & ſacerdotes abſque prohibitione propria funguntur officia. Precor enim, ut has litteras in bibliotheca veſtra ad perpetuam memoriam reponi faciatis; &, prout locus dictaverit, tam vos, quàm ſucceſſores veſtri, ubi utilitatem perſpexeritis, notum omnibus iſtud factatis. Omnipotens Deus faciat vos omnes hujus operis pii benevolentiæ participes, & in cæleſti gloria Chriſti coheredes. In his litteris maximè elucet Anſcharii ſumma modeſtia, adeò labores ſuos non venditantis, ut ne verbum quidem de ſe, ſuaque miſſione interſerat. Ultima ejus epiſtola.

XXVII. Extrema ejus facta & obitus.

Poſt tres menſes, ex quo vir ſanctus morbo tentari cœperat, cùm epiphaniæ Domini feſtum tranſiſſet, die purificationis ſanctæ Mariæ ad Dominum migrare optabat. Hinc ad ſanctiſſimam illam diem epulum præparari mandavit, treſquæ cereos grandes confici: quos in vigilia prædictæ feſtivitatis ante ſe deferri præcepit, atque unum ad altare ſanctæ Mariæ, alterum ad ſancti Petri, tertium ad ſancti Johannis Baptiſtæ accendi: cupiens, ut animam ſuam e corpore egreſſam illi exciperent, quos in illa viſione conſpicuos quondam habuerat. Etſi verò continuâ morbi violentiâ ſic attritus eſſet, ut ſola cutis exteſa oſſibus ac nervis adhæreſceret; in Dei tamen laudibus aſſiduus perſeverabat. Illuceſcente feſto, celebratæ de more pro eo miſſæ a cunctis ſacerdotibus, qui aderant: ipſe verò nihil prægustare voluit, donec publica finiretur miſſa, in qua ſermonem ad populum haberi juſſit. Miſſâ finitâ, cùm parumper corpus curaſſet, in reliquum diem ſuos officii commonere, ad Dei cultum, nunc communiter, nunc ſingillatim accendere inſtitit, in primis de ſua ad gentes legatione ſollicitus. Nox inſequens iisdem admonitionibus inculcandis inſumta, tum litaniis ac precibus pro ipſo recitandis, quibus canticum *Te Deum laudamus*, & ſymbolum, ſancti Athanaſii dictum, adjici curavit. Ubi craſtinus illuxit, miſſis pro eo ab omnibus rurſum celebrarit, dominici corporis ac ſanguinis communionem percepit. Poſtea elevatis manibus, Deum

ANN. CHR. 865. precatus, ut noxas iis, qui quoquo modo in ipsum peccassent, remitteret; dein versiculos ex scriptura frequentabat, quibus Deum sibi peccatori propitium adesse obsecrabat, ac spiritum suum in manus Domini commendabat. Cùm verò hos versiculos ob frequentem anhelitum repetere jam non valeret, id per quemdam fratrem, nempe Rembertum, qui nomen suum reticuit, suppleri præcepit; quibus recitandis, ipse oculis in cœlum erectis, spiritum toties Deo commendatum exhalavit tit. nonas Februarii: quo die ejus depositio, inquit Adamus, *summâ veneratione colitur*. Io fastis monasterii sancti Galli *Aurker archiepiscopus* pridie nonas Februarii obiisse dicitur, eumdemque diem quædam alia kalendaria notant. Neutrum expressit Rembertus. Hoc discrimen videtur accidisse ex eo, quòd sub finem diei obierit, qui ab his tertio ante nonas, ab illis pridie nonas Februarii tribuitur. Sepultus est in basilica sancti Petri, ante altare sanctæ Dei genitricis Mariæ.

XXVIII. Rembertus ejus vitæ scriptor, & Gualdo.

Hic finis fuit magni illius septemtrionalium nationum apostoli: cujus vitam Rembertus seu Rimbertus, ejus familiaris ac successor, accuratissimè scripsit. Præfatio ejus libri inscripta est: *Dominis sanctissimis, & in Christi amore præcipuè veneratione recolendis ac diligendis patribus & fratribus, in sacratissimo Corbeiæ monasterio Deo militantibus*; quod de Corbeiæ veteris monachis interpretandum esse constat, non de novæ, uti Adamus Bremensis canonicus, & post eum Baronius, ac plerique recentiores, existimarunt. Immo verò hanc præfationem non suo nomine, sed Bremensium & novæ Corbeiæ monachorum, aliorumque in illis partibus Anscharii filiorum ac discipulorum, antiquis omnibus Corbeiensibus: quibus gratias agit, quòd eorum *beneficio ac licentiâ* talem meruerint habere patrem, *cujus exempla si quis imitari voluerit, cælestem quodam modo in terris habebit conversationem*. Hinc illi gemunt, quòd tanto pastore destituti sint: *Vivente enim ipsa*, inquiunt, *nihil nobis deesse credebamur. Ejus namque sanctitatem reges honorificabant, pastores ecclesiarum venerabantur, clerus imitabatur, populus universus admirabatur; & dum illum cunctis sanctum & justum prædicarent, nec quoque, tamquam corpus capitis, pro ejus bonitate venerandi ac laudabiles videbamur: at nunc tanto munere frustrati, de nostris meritis non præsumimus; quin magis timida corde expavescimus, ne, peccatis promerentibus, luporum patere incipiamus morsibus*.

Corbeiæ veteris elogium.

Ad Anschatii scripta quod attinet, ex eis una nobis superest epistola, quam mox retulimus, unà cum libello de miraculis sancti Willehadi episcopi Bremensis. Carmen de ipsius vita composuit sæculo undecimo Gualdo veteris Corbeiæ monachus, cum præfatione itidem metrica ad Albertum archiepiscopum Bremensem. In hac prætatione in laudes Corbeiæ suæ excurrit his versibus.

Quàm speciosa fuit tua, mater sancta, juventus,
Cujus adhuc vernat jam canis sparsa senectus!
Qualis erat, cùm regis opes Adalhardus & aulas
Respuit, atque tuas albo cum vellere caulas
Ingrediens, primo gradu surrexit ab imo!
Hic tibi Ratbertum genuit, sapientia cujus
Guttura ditaoit docilem ingressa recessus,
Contra catholicos ne sibilet impius anguis.
Verus in altari Christi de corpore sanguis
Stillat, & occisi pro mundo carnibus Agni
Vescimur in terra, per quod revocamur ad astra;
Fitque per hoc epulum Domini mens nostra sepulcrum.
Hanc scriptura fidem tenuit, quam cyndidit idem
Matris Corbeiæ rector Paschasius ipse,
Tertius a primo ducimus, sed quartus ab ipso;
Qui dedit Ausonias leges & fœdus in aras,
Regni præsidium, lux mundi, gloria regum,
Et pater & custos Adalhardus nobilis heros.
His tuus, Anschari, bonitate magister in omni
Exstitit, hoc dulces hausisti fonte liquores,
Quos imbuisti Sclavos, Danosque rigasti,

Parcat lector huic digressiunculæ. Ad Rembertum redeo.

XXIX. Rembertus Anscharii successor.

Oriundus erat Rembertus ex Flandriæ oppido Turholto, ejus loci cellam Ludovicus augustus Anschario in subsidium missionis septemtrionalis concesserat. Illic cùm fortè versaretur aliquando Anscharius, vidit inter cæteros pueros in ecclesiam puerili more discurrentes, unum præ ceteris serium & gravem, qui ecclesiam ingres-

ingreſſus, cum modeſtia & reverentiu Deo preces fundebat. Mox, accitis ejus parentibus, nomen pueri ſciſcitatur, enmque in illa cella cum aliis puetis ſtudioſè eruditi præcepit. Tum grandiorem factum in ſuum adſcivit conſortium; unuſque omnium viro ſancto maximè familiaris caſtitit, omnimque conſcius ſecretorum. Cùm in extremis ageret Anſcharius, rogatus ut futurum ſucceſſorem deſignaret, noluit ille, ne quosumdam animos, quos fortè in epiſcopatu jsm offendiſſet, ampliùs exacerbaret. *De meritis, tamen*, inquit, *Rimberti ſciatur, quia dignior ipſe eſt archiepiſcopali, quàm ego ſubdiaconatus officio:* quâ ſententiâ vis Dei & inſignem modeſtiam ſuam, & Rembertı caimium meritum impensè declaravit. Etſi verò aperiè eum ſucceſſorem deſignare noluit, triduo tamen ante obitûs ſui diem futuram ei dignitatem prædixit. Conſenſere omnes, mortuo Anſchario, in Rembertum, nec ulla in clero, vel in populo diſſenſio fuit de ejus electione, quæ *ipſo die depoſitionis domni Anſcharii* facta eſt. Nec mora electum Thiadricus Mindenſis epiſcopus, & Adalgarius abbas novæ Corbeiæ adduxerunt ad Ludovicum regem, a quo is ſuſceptus honorificè, *cum pontificalis baculi juxta morem commendatione epiſcopatûs eſt fortitus dominium*, ut ſcribit ejus vitæ ſcriptor æqualis: quæ verba diligenter notanda ſunt, nec detorquenda ad ſpiritualem dignitatem, ſed ad temporale *epiſcopatûs dominium*. Non me fugit hæc verba Henſchenio videri inſerta in gratiam imperialis inveſtituræ tempore Henrici quarti, hac maximè ratione, quòd in primariis eccleſiæ Hammaburgenſis & Bremenſis privilegiis nullum ejus rei veſtigium appareat. Verùm tamen Adamus canonicus Bremenſis, Henrici æqualis, hæc privilegia pro imperiali inveſtitura laudat, aitque (*a*) Rembertum pallium pontificale ſuſcepiſſe a papa Nicolao, *ferulam paſtoralem a Cæſare, ſicut in privilegiis dignoſci poteſt*. Illud conſtat iiſdem privilegiis, ſaltem Gregorii quarti, contineri, ut conſecratio ſuccedentium ſacerdotum ſeu epiſcoporum Bremenſium, donec ſuffragaueorum numerus idoneus haberetur, *palliatæ interim providentiæ committeretur*. Quapropter Rembertus a Ludovico rege miſſus eſt ordinandus ad Liudbertum Moguntinenſem archiepiſcopum, qui duos ſecum conſecrationis adjutores adhibuit, Liuthardum ſcilicet Patherbrunnenſem epiſcopum ex ſua metropoli, & Thiadricum Mindenſem, mox laudatum, ex Colonienſi.

ANN. CHR. 865.

(a) *Adam. c.* 38.

Ordinatus Rembertus de exſequendo, quod dudum conceperat, voto ſerò cogitavit, nempe *ut poſt deceſſum domni Anſcharii monachicum mox & propoſitum acciperet, & habitum*. Nec retinere conſecratores epiſcopi: immo eorum conſilio ſtatim poſt ordinationem ſuam ad monaſterium novæ Corbeiæ properans, veſtem quidem monaſticam, uti promiſerat, *ex integro*, ſuſcepit: at converſationis illius ita ſe voto obligavit, *ut converſationem ſuam, & ſtabilitatem morum ſuorum, & obedientiam ſecundùm regulam ſancti Benedicti exhiberet, in quantum labor & occupatio ſuſcepti pontificatus permitteretur*. Atque, ut id facilius caſequeretur, aliquem e fratribus ejuſdem monaſterii ſibi concedi rogavit, quo velutì monitore & adjutore, regularis propoſiti normam teneret. Hnic verò deputari placuit inſignem converſatione vitum, gradu diaconum, Adalgarium nomine, germanum & æquivocum ejuſdem monaſterii abbatis. Ejus teſtimonio Rembertus occaſione curæ paſtoralis nihil de monaſtica perfectione prætermiſit, uullusque in monaſterio, quamtumvis aſſiduus & ſedulus, ita perfectè & abſolutè omnia inſtrumenta bonorum operum obſervavit. Nefas quippe ducebat, ullum tempus ab opere Dei vacuum tranſigere: ſed oratioui lectio, lectioni ſemper apud illum orario ſuccedebat: aut, ſi quod impedimentum interceſſiſſet, orationem opus neceſſarium compenſabat; nam, ut ait Auguſtinus, *illi qui in divino verſatur officio, omnia geſta ejus, dictaque pro oratione reputantur*. Vigilias moderatè agebat, abſtinentiæ ſic deditus, ut in quotidianis jejuniis ſatietatem fugeret, atque ita corporis frangeret luſciviam, ut ad lectiones, & pſalmodiam, & ad cætera muneris ſui officia vires ei non deficerent. *Nihil enim prodeſt*, ait (*b*) Hieronymus, *biduo triduoque vacuum portare ventrem, ſi pariter obruatur, ſi compenſetur ſaturitate jejunium. Illico enim meas repleta torpeſcit, & irrigata humus ſpinas libidinum generat*. Intelligebat quippe vir Dei, quod Auguſtinus (*c*) monuit, nec in abſtinendo, nec in manducando eſſe juſtitiam, ſed in æquanimitate toleraodi inopiam, & abuodantiæ temperamentum. Cæterùm quod attinet ad pauperum curam, id accuratè obſervavit, quod beatæ memoriæ anteceſſor ejus conſtituerat: cujus exemplo in prædicando verbo Dei indefeſſus erat, recolens illud (*d*) Auguſtini, plus eſſe, ut verbi pabulo victura in perpetuum mens reficiatur, quàm venter morituræ carnis pœna terreno ſatietur. Hæc forma erat vitæ ſanctiſſimi antiſtitis, referente anonymo ejus ſcriptore gravi & æquali, qui hæc ab Adalgario monacho ejus familiari, ac poſtea ſucceſſore, acceperat.

XXX. Ordinatus Corbeiæ fit monachus.

Vita ejus quàm pia & apoſtolica.

(b) *Hieron. epiſt. 22. ad Euſtoch.*

(c) *Auguſt. lib. 2. quæſt. evang. c. 19.*

(d) *Id. hom. 6.*

Non licet omittere hoc loco, quod idem auctor de redemtis ab eo captivis com-

ANN. CHR. 865.

commemorat. Cùm ad id operis cuncta pene expendiſſet, multoſque adhuc captivos apud paganos ſupereſſe videret, etiam ſacra vaſa altaris ad redemtionem eorum impendere non dubitavit; qua de re a quibuſdam reprehenſus, ſciſcitanti rationem ſic reſpondiſſe traditur: Non ignoro, inquit, res eccleſiaſtici officii dignè eſſe tractandas, & ſub magna eſſe obligatione ad hoc opus depoſitas: verùm tamen plus eſt apud Deum per hæc ſubvenire captivis chriſtianis in angu„ ſtia conſtitutis, quàm depoſitum iſtud cuſtodire. Unde ego, ait, cùm aliunde „ non ſuppetit, non impiè ago, ſi chriſtianum, qui filius Dei eſt, theſauris ec„ cleſiæ redimo: cùm ſemper invenire poſſimus, quod ad uſum ſacri ſufficiat „ miniſterii: irrecuperabile autem ſit, ſi chriſtianus in captivitatis afflictione defi„ ciat. Eo animo ſanctimonialem captivam, cujus catena e collo Ipſius adſpectu & precibus confracta diſſiliit, dato, quo vehebatur, equo redemit. Denique reliquum ſibi, quaſi hæreditario jure, ab anteceſſore ſuo legationis officium impigrè exſecutus eſt, cùm per ſe, ubi occupationes aliæ ſinerent, tum per conſtitutos a ſe presbyteros, qui paganis vice ſuâ verbum Dei prædicarent. Mirum eſt tantum virum inter eos, qui ſub Adalgario abbate vixere, non recenſeri.

XXXI. Scripta ejuſdem.

Ex ſcriptis ejus duo tantùm memorat auctor anonymus, nempe excerptum ex libris ſancti Gregorii, quod propriâ manu deſcripſit; & pias ad diverſos epiſtolas: quarum unam refert idem auctor, ſcriptam ad quamdam ancillam Dei, quæ Liutbardi Patherborncuſis epiſcopi neptis erat, cæteraſque ſorores in monaſterio ejuſdem diœceſis, Hereſi ſeu Nova-Heriſia (*) dicto, conſiſtentes. Illam verò tanti faciebat vir ſanctus, ut eam dilectiſſimam & cariſſimam filiam ſuam dicere ſoleret: quæ tantæ modeſtiæ fuit, ut, communicatâ ſcriptori ejus vitæ epiſtolâ, nomen ſuum propalari noluerit. Hanc autem dictam fuiſſe Walburgam inferius videbimus.

(*) *Nieoberſe.*

XXXII. Paſchaſii Radberti obitus & virtutes.

Ab Anſcario non disjungendus eſt Paſchaſius Radbertus, vir æquè ſanctus, & in vetere Corbeia conſodalis ejus & condiſcipulus. Quòd pauca de eo reſciamus, ipſe in cauſa fuit, quippe qui, imminente obitu, convocatis fratribus intet valc dicendum, ne quid de eo ſcriberetur, interdixiſte traditur. Magnum ſanè ejus modeſtiæ & humilitatis indicium, quam ipſe duobus aliis argumentis poſteris reſtatam reliquit, nempe quòd & numquam ad ſacerdotium ſe promoveri ſuſtinuerit, & in ſcriptis ſuis ſe paſſim *monachorum omnium peripſema*, & *levitarum ultimum* dicat. Accedit, quòd abbatialem dignitatem abdicavit longè ante obitum, qui vix ante hunc annum contingere potuit, ut ex iis, quæ de eo ſuperiùs diximus, facilè intelligitur. Denique abſque ejus ſcriptis nihil ferè de eo præter nomen & abbatis titulum cognoſceremus. Viventem tamen carmine celebravit Engelmodus epiſcopus, qui in locum Rothadi Sueſſionenſis auctoritati ad breve tempus ſuffectus eſt anno ejus ſæculi ſexageſimo-ſecundo, quo anno in ſynodo Sueſſionenſi ſubſcripſit, ut ſuperiùs vidimus. Paſchaſii Radberti opera omnia uno volumine comprehendit Jacobus Sirmondus, exceptis libris duobus de Arſculi ſeu Walæ epitaphio a nobis editis, & epiſtolis ejus ad diverſos, quas ferè omnes excidiſſe dolemus. Hunc *bonis omnibus amplectendum* ait Lupus in epiſtola ad eum ſcripta; & Durandus abbas Troarnenſis *divini ſacramenti ſcrutatorem diligentiſſimum, diſcuſſoremque catholicum* vocat. Præter humilitatem, ei inprimis cordi fuit otioſitatis & iuertiæ fuga, ac meditatio ſacrarum ſcripturarum, & lectio ſanctorum patrum; nec ferebat eruditos ſui temporis homines, qui totos ſe ſæcularibus litteris & illuſtrandis profanis auctoribus, prætermiſſis divinis eloquiis, tradebant. Denique, ut de eo cauit Engelmodus,

Non mentita fidem ſimulatio crimine fallet,
Non quoque latratus ſpumantis jurgia litis
Sordidulæ labis cænoſo polluit actu,
Aut tempeſtivum mentis tenebravit acumen:
Sed pia ſimplicitas, virtus & conſcia recti.

In ſcriptis ſuis præcipuè invehitur in ſimoniacos, in avaros ſacerdotes, & in clericos ac monachos ſæcularium negotiorum ac lucri ſectatores. Ad hæc epiſcopos monet, ut ne nimiâ facilitate excommunicandi abutantur poteſtate, quam Chriſtus eis conceſſit, ligandi ac ſolvendi; notatque ſui temporis ſacerdotes, qui nimiâ indulgentiâ pœnitentiam proculcabant, falſam peccatoribus ſecuritatem promittentes, *ita ut illuſio potiùs interdum, quàm medicina ſordeſcentibus fiat*; quæ tamen non ſic accipi cupit, quaſi *crudelem doctorem* eſſe velit, ſed ut incautos ad cautelam reducat: quia, *ſicut quærentibus cum fide dilectionis non eſt neganda pœnitentia; ita deluſoribus & infidis non eſt continuò præſtanda. Inde eſt*, inquit, *quòd*

quòd ſacri canones multoties ad pœnitentiam reiterantes non facilè admittunt; quos ſanè terminos nec nos oportet indifferenter tranſgredi, ſed omnia cum diſcretione penſare. Hæc illo libro in Matthæum octavo. Senex & plenus dierum, plenuſque ſanctitatis obdormivit in Domino vi. kalendas Maii, die feſto ſancti Richarii abbatis Centulenſis, quem plurimùm vivens coluerat; in ejuſque monachos optimè affectus, quibus commentariorum ſuorum in Matthæum confirmationem nuncupavit. Sepultus eſt cum luctu ac dolore ſuorum in eccleſia ſancti Johannis Evangeliſtæ, medio loco ante introitum presbyterii, ubi hactenus cenotaphium ejus cum ſtatua tumulo impoſitâ viſitur, reliquiis ejus in majorem ſancti Petri baſilicam illatis ſæculo undecimo, quo tempore ſanctorum albo adſcriptus eſt. Eodem tempore vixiſſe videtur anonymus, qui libellum de ejus vita edidit, a nobis editum in appendice ad tomum poſtremum Sæculi quarti Benedictini, in quo Paſchaſii elogium ex ejus ſcriptis contexuimus. Annus ejus obitus non omnino exploratus: at certum eſt, eum ad hoc tempus perveniſſe, immo fortè tantiſper exceſſiſſe quis dixerit. In martyrologio Nevelonis Corbeienſis monachi notatur vi. kalendas Maii, *Corbeiâ monaſterio tranſitus ſancti Ratberti abbatis & confeſſoris*, ubi ſepultus dicitur in loco, quem modò ex anonymo viræ ſcriptore indicavimus. Antiquior eſt liber paſtuum, ut vocant, ejus monaſterii, in quo hæc leguntur: vi. *kal. Maii obiit Ratbertus abbas, pro quo camerarius fratrum fratribus impendat ſervitium*, id eſt feſtivam procurationem ſeu refectionem.

ANN. CHR. 865.

Ab his piiſſimis viris veniendum eſt ad Nortmannorum funeſtiſſimas incurſationes, quæ hoc anno immanes fuere. Hi ſecundâ irruptione Aurelianos aggreſſi, civitatem in ſavillas tediguut, *matre duntaxat eccleſiâ*, inquit (*a*) Adrevaldus, *quæ in honore ſanctæ Crucis, jubente Conſtantino auguſto, a beata præſule Evurtio ſacrata erat, ſtudio bonorum hominum remanente*. Tum pars illorum, duce Bareto, cum quadraginta navibus ſuperiora petens, monaſterium ſancti patris Benedicti, quod ab illa urbe decem & octo millibus diſtat, habitatoribus vacuum repertum, invadit, cunctiſque rerum commodis refertum prædatur, diripit, ad extremum verò igne immiſſo comburit. Idem legitur in Annalibus Bertinianis, niſi quòd barbari monaſterium ſancti Benedicti, quod dicitur Floriacus, primùm incendiſſe, & in reditu Aurelianorum civitatem, & monaſteria ibidem & circum-circa poſita igne cremaſſe tradantur, præter eccleſiam ſanctæ Crucis, *quam flamma, cum inde multùm laboratum a Nortmannis fuerat, vorare non potuit*. Miciacenſe rameu ſancti Maximini monaſterium ſuburbanum a Nortmannico incendio intactum fuiſſe auctor eſt Letaldus monachus. Aberat jam tunc a Floriaco ſancti Benedicti ſacratiſſimum corpus, quod in lectulo geſtatorio hac illacque, prout opportunitas fugæ ſe obtulit, a fratribus delatum eſt.

XXXIII. Floriacenſe monaſterium incenſum a Nortmannis. (*a*) *Adrevald. c.* 33. & 34.

Poſt diſceſſum barbarorum, qui redeundo Pictavorum urbem ſimili incendio deformarunt, reverſi domum cum ſacro corpore Floriacenſes, exhauſtum incendio cœnobium reperiunt, ex quo non templa divinis cultibus apta, non lares diverſis exſtructi uſibus, non horrea, non penuaria, non quidquam denique utilis & ad habitandum commodi reſtiterat; nudique maceriarum ambuſti parietes nonniſi ſtuporem ſpectantibus, horroremque præferebant. Hinc coacti fratres domum quondam quieti aptatam, dormitorium vocant, interpoſitis partientes arcubus, ex parte ſpeciem quamdam finxere minoris facelli, in quo, fabricato altari, divinum officium interdiu celebrabant. Eodem in loco corpus ſancti Benedicti repoſitum, dum baſilica incendio conſumta inſtauraretur. Tunc temporis adhuc in vivis erat Bernardus abbas, qui tum *ultimos ſui regiminis decurrebat ſoles*, teſte Adrevaldo. Hunc excepiſſe videtur Theotbertus abbas, de quo inferiùs agendum.

Eodem tempore accidit miraculum illud, quod Adrevaldus in conſequentibus refert. Caput-cervium (*) vicus eſt pagi Bituricenſis in confinio Lemovicenſium, regiâ liberalitate Chlotharii tertii cœnobio ſancti Benedicti donatus. Hunc locum, a vicinis patriæ primoribus abſtractum, ſed poſtea reſtitutum, duo trefve monachi incolebant, cùm faciles ad nova quæque molienda Aquitanorum animi eum rurſus infeſtaruut. Mittitur ad eorum conatus reprimendos *Raganarius monachus, magnæ vir religionis, qui olim ab imperatore Ludovico Jeroſolymam miſſus fuerat*, atque cum eo Sigevertus presbyter ac monachus: qui cellulam in prædicto compingentes loco, omnem Aquitanicæ genti abſtulere harum rerum denuo invadendatum licentiam. Fortè vir quidam ejus gentis haud ignobilis, Stephanus nomine, quamdam vineam ejuſdem cellulæ occupare moliebatur. Reclamanti Raganario cum ſuo advocato ille furibundus protervè negavit, ſanctum Benedictum umquam in illam vineam habiturum ullam poteſtatem: quod cùm ſemel & iterum frendens, aſſeruiſſet, ſtatim corruit ex equo, colliſiſque ac contritis membris domum reportatus, demum longo conſumtus languore inte-

Caput cervium, cella Floriacenſis. (*) *Sauzet.*

ANN. CHR. 845.

interiit; ſeque ſancto Benedicto vineam ſuâ morte reſignavit. Sed illa, & Capuc-cervium ipſum ſæculo inſequente permutatum, ad alienas manus venit.

XXXIV. S. Dionyſii monaſterium a Nortmannis direptum, ſed non impunè.

Poſt non multum temporis ab incendio Floriacenſi, Carolo ex urbe Colonia, ubi colloquium cum Ludovico fratre habuerat, in villam regiam Carifiacum redeunti nuntius allatus eſt, Nortmannos XIII. kalendas Novembris in monaſterium ſancti Dionyſii inopinatò irrupiſſe: ubi viginti circitèr diebus demorati, novaſque in dies prædas tollentes, captis ferè omnibus ad ſua caſtra, quæ non longè aberant, impunè revertiſſe. Hæc annaliſta Bertinianus: qui tamen paucis interpoſitis addit, Nortmannos, qui prædictum monaſterium deprædati fuerant, variis infirmitatibus coreptos, alios in rabiem verſos, alios ſcabie vexatos, quoſdam etiam inteſtina eum aqualiculo egerentes, omnes demum morte petiiſſe. Hinc illi diſceſſerant, cùm eò venit Carolus: qui relicto ibidem contra eos præſidio, Silvanectas ſe recepit, nativitatis dominicæ ſolemnia celebraturus.

XXXV. Lotharii abbatis obitus.

Illic eum reſideret, Lotharii filii ſui & abbatis ſancti Germani Autiſiodorenſis obitus ei nuntiatur. Bertiniani annalibus, qui id referunt, conſentit Ado tum Viennenſis archiepiſcopus; additque alterum Caroli filium æquivocum Aquitaniæ regem, eodem anno deceſſiſſe, quod tamen quidam alii in ſequentem differunt. In libro de geſtis abbatum prædicti monaſterii memoratur (*a*) *eupſula beati Germani, olim a bonæ memoriæ Lotharío abbate, filio Karoli regis, auro & gemmis decorata*: quæ Radulfi abbatis tempore auro & gemmis ſpoliata fuiſſe traditur, frontibus tantùm remanentibus. Morti proximus optimæ ſpei princeps vixdum adoleſcens, miſſos ſuos, Boſonem venerabilem abbatem, & quoſdam e monachis ſancti Germani deſignavit, qui ad patrem irent, Silvanectis tunc degentem, rogaturi, ut pro animæ ipſius remedio quaſdam res proprietatis ſuæ largiretur ſancti Germani Autiſiodorenſi monaſterio, ubi eum ſepultum fuiſſe non dubitem. Piam carilſimi filii petitionem non potuit non exaudire Carolus, cujus donationis diploma hoc loco integrum referendum exiſtimo, tametſi ad anni ſequentis initium pertineat,

(*a*) Labbe biblioth. tom. 1. p. 380.

Caroli donatio pro eo.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis karolus gratiâ Dei rex. Si locis divinis cultibus mancipatis quiddam munificentiæ noſtræ largimur, ac largitendo conferimus, profuturum nobis & ad præſentis vitæ curriculà feliciùs tranſigenda, & futuræ beatitudinis præmia facilius adipiſcendo non dubitamus. Noverit igitur ſanctæ Dei eccleſiæ omnium fidelium noſtrorum, præſentium ſcilicet ac futurorum, ſolertia, quia coriſſimus valdeque amantiſſimus nobis filius noſter Lotharius, ſancti Germani præcipui confeſſoris Chriſti cœnobii Autiſiodorenſis reverentiſſimus abbas, ante ſui obitus terminum, divinâ ſibi ut credimus, inſpirante clementiâ, per communem fidelem noſtrum Boſonem venerabilem abbatem, utque alios ejuſdem cœnobii monachos, noſtrum ſupplicíter expetiit magnificentiam, ut pro animæ ejus abſolutione, ac pro æterna in futuro ſæculo retributione, eumdem ſanctum locum ex noſtræ proprietatis rebus munificaremus. Cujus admodum ſalubribus atque animæ noſtræ proficuis poſtulationibus, celſitudinis noſtræ aurem accommodando, faventes, eidem ſancto loco quamdam villam, nomine Bernaicum, in præfixo pago Autiſiodorenſi ſitam, cum omni illa integritate, quæ quondam Vvalcaldo fideli noſtro, ad deprecationem Adalardi illuſtris comitis, largiti ſumus, per hoc auctoritatis noſtræ præceptum damus, ac dando perpetualiter confirmamus, & de noſtro jure in jus ac dominationem ejus tranſferimus atque tranſfundimus, eo videlicet pacto, ut, ſicut iſdem amantiſſimus nobis filius noſter per prædictos fideles noſtros deprecatus eſt noſtrum ſublimitatem, ex uno præfatæ villæ manſo in baſilica ejuſdem ſancti Germani, ante ſacratiſſimi ſepulcri ipſius cineres, ob ejus memoriam & eleemoſynam una lucerna indeficienter accenſa augeatur: nec pro hac quæquam caterarum minuatur; & hoſpitali ſum dictæ cœnobii alius prædicta villæ manſus conferatur, unde ibidem unus pauper cibo, potuque cotidie reficiatur, nec pro hoc numerus caterorum alio modo minuatur. Ex cæteris verò rebus annuatim, in anniverſario ejuſdem cariſſimi filii noſtri, monachi ſæpe dicti cœnobii ſollemnem ſumant refectionem. Poſt noſtræ quoque ac dilectiſſimæ ſeu amantiſſimæ conjugis noſtræ Irmindrudis glorioſæ reginæ ab hoc ſæculo migrationem, anniverſarias utriuſque annuatim a prætaxatis monachis ſollemniter celebretur, & præfata res uſibus ac ſtipendiis illorum abſque aliqua ſubtractione, vel diminutione, Domino adjuvante, perpetuis temporibus famuleatur. Et ut hæc noſtræ largitionis auctoritas majorem in Dei nomine per ſupervenientia tempora obtineat firmitatis vigorem, manu propriâ ſubter eam firmavimus, & anuli noſtri impreſſione inſigniri juſſimus. Datu X. kalendas Februarii, indictione XIV. anno XXVI. regnante Karolo glorioſiſſimo rege. Actam Silvanectis urbe in Dei nomine feliciter, amen.

XXXVI. Hericus Lotharii mortem luget.

Lotharii præmaturam mortem luget Hericus monachus, ejus præceptor, in præfatione ad ſex libros carminum de ſancto Germano patrono ſuo, quos, jubente Lothario ipſo, inchoavit, eoque mortuo perfecit, dicavitque *immortalibus ſceptris præ-*

prædeſtinatæ, regumque omnium præcellentiſſimo Carolo, perpetuo triumphatori ac ſemper auguſto, Hericus, cœnobitarum extremus, qui eum in illa præfatione cæſarem non ſemel appellat. *Vix primæ*, inquit ille, *operis partes attigeram, &, hei miſera humanæ cauditis ſortis! abbas ille meus, propediem futurus ea quæ terrarum mirabilis, teneroe excedens artus, intempeſtivâ ſæculam morte deſeruit. Hic caſus tam lugubris, tam acerbus, omnia mihi ſtudia, omnes curas excuſſerat, niſi probabilis illa ſententia animo ſubvenisſet, dolorem tempore minui; quodque diuturnitas allaturæ eſſet, quæ maximos lacus vetuſtas tollit, id nos auteferre conſilio, prudentiâque debere. Hac cogitatione animum impuli, ut vivo morigeratus fueram, etiam mortuo obſequi; inque defuncti gratiam cœpto operi perfectionis pertinaciam admovere.* Conſectum opus Carolo jam Imperatori nuncupavit: tum quia eum cæſarem ac triumphatorem ſemper auguſtum vocat: tum quia hoc carmen perfecit poſt duos libros de miraculis ſancti Germani, quos itidem Carolo dicavit ex præfatione ad libros ſex carminum, qui proinde poſteriores ſunt. Atqui in libro ſecundo de miraculis unum affertur factum anno octingenteſimo ſeptuageſimo-tertio; ac proinde poſt hunc annum libros carminum Carolo jam imperatori obtulit. Cùm ergo ait in fine libri ſexti *ſe trina decennia* ætatis cum duobus annis tum attigiſſe; id intelligendum de prima molitione, non de abſolutione operis, quod jam ætate proiectior abſolverit. ANN. CHR. 865.

Abbatet Germanenſes & Reomenſes.

Poſt mortem Lotharii abbatis dignitatem tulit Boſo, qui ſub principe minoreonl fortè jam proabbatis officium geſſerat. Is eſt Boſo, qui Silvanectas ad Carolum acceſſit, & præmiſſum diploma donationis ab eodem obtinuit, haud diu in abbatiali dignitate ſuperſtes, quæ Hugoni abbati clariſſimo, Conradi comitis filio, & Caroli regis conſobrino non multò poſt commiſſa eſt.

Quod attinet ad abbatiam Reomaenſem, ea Hincmaro Laudunenſi epiſcopo conceſſa dicitur, qui jam adminiſtrationem in palatio regis obtinuerat. De utroque conqueritur Hincmarus archiepiſcopus ejus patruus, quòd ſe inconſulto hæc officia impetraſſet: Et quidem hanc adminiſtrationem coram eodem rege, aliiſque ex ſacris regulis ei interdixerat, iſque ab ejus adminiſtratione aliquamdiu ceſſaverat. *Poſtea autem*, inquit archiepiſcopus, *per externas, id eſt ſæculares, poteſtates, contra Sardicenſes canones, eamdem adminiſtrationem cum abbatia in tertia provincia altra Remenſem provinciam ſine mea conſcientia obtinuiſti*, id eſt Reomaënſem, uti explicant veteres ejus loci abbatum indices, quæ adiri non poterat ab Hincmaro Laudunenſi, niſi per Remenſem primò, dein per Senonenſem provinciam tranſiret, ut ſic ad Lugdunenſem, in qua ſitum eſt Reomaënſe monaſterium diœceſis Lingonenſis, perveniret.

Non diu hac abbatia potitus eſt Hincmarus, qui, ſi ejus patruo credimus, more inſtabilitatis & inconſtantiæ ſuæ contra regem ita ſine ratione contumaciter ſe erexit, ut & adminiſtrationem palatinam, & ipſam abbatiam ex ipſi auferret, & duriora lugerenda minaretur. Eo remoto, Reomaënſis abbatia Carolomanno diacono, Ipſius Caroli regis filio, Elnonenſis etiam & Laubienſis monaſteriorum abbati, tradita eſt: qui ob defectionem a patre omnibus eorum abbatiis privatus anno ejus ſæculi ſeptuageſimo; & poſt trienium diaconatu & oculis orbatur. Hinc ad Ludovicum Germaniæ regem, patruum ſuum confugit, calamitatum ſuarum ærumnas apud eum lugubriter deplorans. Ejus ſortem miſeratus Ludovicus, Epternacum ſancti Willibrordi monaſterium ei ad ſubſidium vitæ præſentis conceſſit: ubi non multò poſt mortuus, ſepultuſque eſt, ut Regino tradit.

XXXVII. Mors Pippini & Drogonis Caroli filiorum Elnone.

Eodem tempore obiere in Elnonenſi monaſterio duo alii Caroli regis filii, Pippinus & Drogo, qui ibidem ſub diſciplina Milonis monachi erudiebantur. Ambo eo loci humati ſunt prope ſancti Petri oratorium appoſito a Milone hoc epitaphio.

Quiſque videas noſtras ſollerti corde figuras,
Perſpice quàm ſubitò defluat orbis honos.
Rege ſati fuimus, nomen qui nomine duxit
De Magni magnus, de Karoli Karolas.
Nec licuit totum vitæ complectier annum,
Sed rapuit noſtras debita mors animas.
Si genitor noſtram dignaris viſere tumbam,
Rex, noſtros obitus ne doleas ſtimus.
Terris ſublati, placidâ regione locati,
Cum ſanctis requie perpetuâ fruimur.
Vos noſtri memores felices eſte parentes.
Hoc Pippinus ego poſco, ſimulque Drogo.

ANN. CHR. 865. De his aliiſque Caroli filiis intelligendu eſt adnuntiatio Herardi archiepiſcopi Turonenſis, anno ſequenti facta in ſynodo Sueſſionenſi pro benedictione Irmintrudis reginæ, in qua ait, Carolo datos fuiſſe a Deo filios: *de quibus aliquos Deo obtulit, ut etiam de fructu ventris ſui oblationem Deo offerret: aliquos adhuc ætate immaturâ, ſua gratia de hoc ſæculo rapuit, ne, ut ſcriptum eſt, malitia mutaret cordis eorum: aliquibus autem, quod vos non latet*, inquit ille ad epiſcopos, *ſuo judicio talem paſſionem permiſit incurrere, ſunt fideles illius agnoſcuntur dolere.* Propterea petit benedictionem epiſcopalem ſuper uxorem ſuam venire, *ut talem ſobolem ei Dominus de illa dignetur donare, unde ſancta eccleſia ſolatium, & regnum neceſſariam defenſionem, & fideles illius deſiderabile adjutorium, & iſta chriſtianitas optabilem tranquillitatem, & legem atque juſtitiam, cum illis, quos adhuc habet, annuente & cooperante Domino, poſſit habere.* Ex quibus intelligitur, ut Lotharium in Reomaenſi, ſic Pippinum & Drogonem in Elnonenſi monaſterio oblatos Deo fuiſſe. Scio Pippinum & Drogonem a recentioribus nonnullis filios cenſeri, non Irmentrudis reginæ, prioris Caroli uxoris, ſed Richildis poſterioris conjugis. At illud obſtat, quòd ambo regit illi liberi fuere diſcipuli Milonis Elnonenſis monachi, qui ſecundo vel tertio a Richildis nuptu unno deceſſit.

XXXVIII. Abbates Elnonenſes & Sithienſes. Si accurati ſunt indices Elnonenſes, iſtius monaſterii abbas erat hoc anno Altfridus epiſcopus, an Hildenesheimenſis, qui idemtidem in Francia his temporibus verſabatur, & quidem Carolo familiaris. Altfridus in Elnonenſi regimine ſucceſſerat Adalardo, qui & abbas erat Sithienſis, mortuus IV. nonas Februarias anni ſuperioris. Brevis fuit Altfridi Elnonenſis præfectura, quæ ad breva etiam tempus Carolomanno regis filio tradita eſt. Huic ob defectionem abbatiis privato ſucceſſit apud Elnonem Gozlinus, jam abbas ſancti Germani apud Pariſios, cujus diuturnior fuit monaſterii procuratio. De his plura inferiùs.

Poſt Adalardi obitum Sithienſes Hunfrido, Morinorum epiſcopo ex monacho Prumienſi, abbatiam regendam commendarunt. Hoc abbate puer nobilis Megenfridus Den a patre Ruodovvaldo iſtic oblatus, monachuſque factus eſt, conceſſo ad victum ejus ac veſtitum, ait Iperius, quodam prædio bunuriorum duodecim in pago Bolooienſi, cujus uſum-fructum pater vitæ ſuæ tempore ſub unnuo cenſu retinuit. Litteras donationis laudat Iperius, quarum tantùm initium ac notas chronicas refert in hæc verba: *In Chriſto domino & venerabili patri Humfrido epiſcopo & abbati monaſterii ſancti Petri, vocabulo Sithiu &c. Actum Sithiu monaſterio in eccleſia beati Petri apoſtoli, anno viceſimo-ſexto regnante domno Karolo rege.* Poſt annos duos Ruodvvaldus ipſe ibidem monaſticam cucullam indnit.

XXXIX. Hilduini ſecundi præfectura. Nec favorabilior fuit Carolus io epiſcopum ſanctum, cui cum dedecore abbatiam poſtero anno abſtulit, ut eam Hilduino ſæculari canonico traderet, a patribus Lotharii ad ſuas converſo. Sic verſatilis principis animus ubbatias pro arbitrio verſabat, prout aulici abbates ei placebant, aut diſplicebant. Nec gratuita fuit iſta collatio: cùm Hilduinus, teſtante Folquino, nonniſi datis auri libris triginta-ſeptem a Carolo eam obtinuerit XVII. kalendas Julii anni ſequentis. In regimine tamen ita ſe geſſit, ut nullus abbatum, ſecundum beatum Bertinum primum loci conditorem, magis ſtrenuè in relevando monaſterio laboraverit. Varias donationes ſub ejus adminiſtratione factas refert Iperius poſt Folquinum. Eo petente, Carolus Sithienſium privilegia confirmavit, litteris datis pridie idus Februarii, indictione VI. anno XXXIV. regni ſui in Francia, & in ſucceſſione HLotharii regis anno IV. Actum Sancto Quirino; quibus in litteris dicitur *venerabilis abbas Hildvoinus, fideliſſimus noſter, atque miniſterialis noſter librarius.* Confer quæ de Hilduino ſuperiùs (*a*) diximus.

(*a*) *lib.* 54. *n.* 61.

XL. Egil abbas Wenilonis Senonenſis antiſtitis ſucceſſor. Hic annus Wenilonis Senonum archiepiſcopi extremus fuit ex Clario monacho, a quo diſcimus, eum V. nonas Maii ſepultum fuiſſe apud Vallilias, quod monaſterium ipſe vivens privilegio & beneſactis ornaverat. Huic ſucceſſit in epiſcopatu Egil ſeu Eigil, aliis Egilo, monachus & ubbas, Prumienſis primùm, dein Flaviniacenſis in diœceſi Æduenſi. Ægrè tulit Nicolaus papa, hominem alienæ eccleſiæ & parochiæ ad Senonenſem cathedram promoveri: ſed tamen, poſtulante Carolo rege, qui Egili noſtro impensè favebat, probavit ejus electionem, eique pallium miſit. Teſtes eadem te Nicolai epiſtolæ duæ, una Carolo regi, altera *Egiloni Senonenſi epiſcopo* inſcripta, Egilonem hortantis, ut monaſticum propoſitum ſervaret, &, qui diu in monaſterio verſatus erat, a priſtino voro ne diverteret. *Quod enim*, inquit, *diu in humili habitu cuſtodiſti, profectò indecens eſt, ſi nunc in potiori dimiſeris ordine, hoc ipſum ſanctâ quoque ſcripturâ, venerandiſque decretis pleniter edocentibus.* Scripturæ teſtimonium, ſeu Chriſti Domini, intelligit pontifex, dicentis, eum qui manum miſerit ad aratrum, & reſpexerit retro, haud aptum eſſe regno Dei.

Quæ-

Quænam ſint illa edicta, quibus id præcipi ait pontifex, non capio. Exempla quidem plurima obvia ſunt, quæ id probent, in decurſu noſtrorum Annalium a nobis obſervata. Sed nullum memini legere hujus rei decretum ante octavam ſynodum generalem, poſt quatnor abhinc annos habendam: in qua ſtatutum eſt ultimo loco, ut *ac monachi, ad epiſcopatum aſſumti, monaſticum habitum deponut*; nimirum ut ex hoc habitu ſemper memores ſint prioris inſtituti, a quo recedere ipſis etiam epiſcopis nefas eſſet. Exemplo ſit in primis ſanctiſſimus ille Turonum antiſtes Martinus, qui in epiſcopatu *idem conſtantiſſimè perſeveravit, qui priùs fuerat*. Eadem quippe *in corde ejus humilitas, eadem in veſtita vilitas erat*. Idem in ſanctis Cæſario Arelatenſi, Leobino Carnutenſi, Germano Pariſienſi, Fructuoſo Bracarenſi, Cuthberto Lindisfarnenſi, Ælberto Eboracenſi, Anſchario Bremenſi, ac Remberto ejus ſucceſſore, aliiſque jam vidimus, multos alios in conſequentibus obſervaturi; adeò ut tanta nubes teſtium pro lege eſſe debeat ac judicio decretorio contra ſecus agentes. Haud ſcio an Nicolaus intelligat hoc loco epiſtolam Cæleſtini primi ad epiſcopos provinciæ Viennenſis & Narbonenſis, in qua reprehendit Gallicanos epiſcopos, qui, cùm antea monachi non fuiſſent, monaſticum habitum gerebant exemplo aliorum, qui ex monaſterio in eccleſiam, *quæ in alia converſatione habuerant*, inferebant. Sed, ne longiùs abeamus, epiſcopos ex noſtro aſſumtos ordine a carnium uſu more ſolito abſtinuiſſe ſatis innuit Pardulus Laudunenſis epiſcopus in epiſtola ad Hincmarum ex morbo recèns convaleſcentem, quem monet, *ne a lardo ſive quadrupedibus abſtineat, donec ſanitas confirmetur; & ſic ad ſiccos & miſeros, tardioreſque monaſticos cibos revertatur*.

ANN. CHR. 865. XLI. Epiſcoporum ex monachis vita qualis eſſe debeat.

Idem Hincmarus, Frodoardo referente, reſponſum dedit ad litteras cleri Ravennaris ad *Carolum juniorem*, id eſt Calvum, conquerentis, quòd monachi noſtri, ad ſedem Ravennatem promoti, *ſcapulare* monaſticum, *quod pro opere fertur*, retinerent: cùm clerici Ravennates cenſerent ſatius fore, ut epiſcopi omnes, cùm ex-clericis, tum ex-monachis, *uniformi* (a) *ſacerdotalis veſtis æqualitate commune miniſtrandi eccleſiæ miniſterium fortiantur, quam amicto ſub honore pontificatus pallio ſingulari, ab utriuſque ordine, ſingularitatis ſiquidem & epiſcopalis, profeſſione, vitâ & moribus diſcrepetur*; ubi *ſingularitatis* nomine vita monaſtica intelligitur. Neque verò Ravennates illi clerici reprehendunt, quòd epiſcopi ex-monachis facti monaſticum habitum retinerent: ſed quòd ſolo ſcapulari, quod pro labore manuum datum eſt, contenti, cætera monachorum inſignia in ſuper haberent. *Nec hoc quidem dicimus*, inquiunt illi, *ut in omnibus hujus religionis cùm ad ſanctam pervenerint dignitatem, relicto more eccleſiæ vel religionis, in qua provecti ſunt, mutandam veſtem ſingularitatis cenſeamus: ſed potiùs in utroque habita ſacerdotum, morem eccleſiarum & ordinem, in quibus provecti ſunt, nullis patrum præjudiciis obnoxium, irreprehenſibiliter arbitramur ſequendum*. Ejuſmodi verò epiſcopos meritò reprehendendos exiſtimant, qui ſub habitu ſæculari a priſtinæ vitæ inſtitutis penitus diſcordarent, communis vitæ genus ſectantes. Quid ad hæc reſponderit Hincmarus, ignoramus; neque enim id prodit Frodoardus; & reſponſum Hincmari ad nos uſque minime pervenit. Præclarum eſt quod legitur de Eugenio tertio in libro ſecundo (b) de vita ſancti Bernardi abbatis. *Adhærebat carni ejus lanea tunica, & diebus ac noctibus cuculla veſtitus, ſic ibat, & ſic cubabat: intus monachi habitum retinens, extra ſe pontificem & mentibat, & veſtibus exhibebat: rem difficilem agens, diverſarum in uno homine proprietatem exprimens perſonarum*. Nimius ſim, ſi cuncta ejus argumenti exempla perſequi velim: ſed tamen hoc loco præterire non poſſum decretum inſtitutorum (c) Ciſtercienſium, quo ſtatuitur, ut epiſcopi ex Ordine aſſumti conſuetudinem priſtinam retineant *in qualitate ciborum, in forma indumentorum, in obſervatione jejuniorum, in officio horarum regularium; excepto quòd mantellum de vili panno & pelle ovina, & pileum ſimilem aut ſimplicem habere poterunt qui voluerint*; cum quibus tamen rebus nec clauſtra intrare, nec conventibus Ordinis intereſſe poterunt. Idem aſſerit Cæſarius (d) Heiſterbacenſis, ad quamcumque dignitatem illi aſſumti fuerint, *ſive ſit epiſcopatus vel patriarchatus, vel papatus*. Quin etiam in variis capitulis generalibus ejuſdem Ordinis, ſæculo tertio-decimo celebratis, arguuntur quidam ex illis epiſcopi, quòd a regulari habitu & victu deſciſcerent; &, ſi id in poſterum non emendent, Ordinis ſocietate privati denuntiantur.

(a) *Cordeſ. pag. 639.*

(b) *cap. 8.*

(c) *Inſtit. Ciſt. c. 39.*

(d) *Cæſar. hom. Domin. 3. poſt. pentec.*

Sed ut ad Egilem archiepiſcopum, cujus occaſione hæc dicta ſunt, recurrat oratio, is, ubi primùm ordinatus fuit, Romam profectus eſt, fortè ut pro ſua ipſius electione & pallio accepto gratias pontifici ageret. Diſceſſuro varia commiſit negotia Hincmarus archiepiſcopus, tum de iis quæ in ſynodo in cauſa Wlfadi (e) geſta fuerant, tum de iis, quæ Gothefcalcum, hæreſeos in ergaſtulo deten-

XLII. Gothefcalci hæreſis extremum.

(e) *Hincm. to. 2. p. 285.*

ANN. CHR. 865.

tum, ſpectabant. In poſterioribus (*a*) ad Egilonem litteris, *rariſſimum & fidiſſimum ſibi* inſcriptis, ſit, poſt priores de Wiſadi reſtitutione ſcriptas litteras, ſibi tenuitatum fuiſſe, monachum ſuum Guntbertum nomine, hominem ſæpè pro ſuis negligentiis, & pro ſua cum Gotheſcalco acceſſitudine regulariter correptum, de cella, quæ vocatur Altum-villare, cum libris, veſtimentis, & caballis, aliiſque rebus, quas furari potuit, aufugiſſe, ut Gotheſcalci reclamationem perferret ad dominum apoſtolicum, quippe quem ſciret erga ipſum Hincmarum non bene affectum eſſe; tum Egilonem rogat, ut pontifex perverſam Gotheſcalci doctrinam exponat, quem a duabus ſynodis damnatum, jubentibus epiſcopis in cuſtodiam retruſerit, ne aliis perverſa ejus doctrina noceret. Patatum ſe eſſe, at eum ad pontificem, ſi quidem jufſerit, examinandum mitteret. Eum jactitare, quòd multos habeat fautores, uti habuit *dominum Prudentium, ſicut ſcripta ipſius teſtantur*, in his *Annalo geſtorum noſtrorum regum, quæ compoſuit*, in quibus, ad confitmandam ſuam *ſententiam, geſtis anni dominicæ incarnationis* DCCCLIX. *tndidit*, diceus: *Nicolaus pontifex Romanus de gratia Dei & libero arbitrio, de veritate gemina prædeſtinationis, & de ſanguine Chriſti, ut pro credentibus omnibus fuſus ſit, fideliter confirmat, & catholicè decernit*; quod nuſquam alibi ſe legiſſe Hincmarus affirmat; idque domno apoſtolico ſuggerendum monet, ad vitandum ſcandalum, ne idem, quod abſit, atque Gotheſcalcus, ſentire Pontifex videatur. Hæc Nicolai dicta, mox relata, leguntur in Annalibus Bertinianis, qui Prudentio ex hoc loco poſſent tribui, niſi longè poſt ejus obitum, qui anno DCCCLX. aut inſequenti (*b*) accidit,

(*a*) *Ibid. pag.* 290.

(*b*) *V. ſup. lib.* 35. *num.* 98.

» producti eſſent. Pergit Hincmarus ſcribere de Gotheſcalco, quàm pernicioſus » ſit, multò magis noxius futurus, ſi ex ipſa cuſtodia fuerit abſolutus, quippe » qui dæmoniacus ſit, aut maniaticus. Cæterùm ipſum bene tractari; eumdem » cibum & potum, eaſdemque veſtes, ac cæteris fratribus, ei præberi; ligna ad » focum faciendum, aliaque neceſſaria ſuppeditari, immo & lavacra illi non de» negari: ſed ab eo tempore, quo in cuſtodiam ingreſſus eſt, non ſolùm cor» pus, ſed nec manus, nec faciem, lavare voluiſſe; adeòque turpiſſimum eſſe; » quod fortaſſe dicit Hincmarus, ne hæc turpitudo ipſi imputaretur, quaſi eum » durius tractaret. Aliud de eodem Gotheſcalco commonitorium eidem Egiloni tra-

(*c*) *Hincm. t.* 2. *pag.* 293.

didit Hincmarus epiſtolâ (*c*) ſequenti. Reverſus in Galliam Egilo, varias ad regem, ad Hincmarum, alioſque epiſcopos litteras tetulit pro cauſa Wiſadi, quem Hincmarus in ſynodo Sueſſionenſi reſtituit anno ſequenti; at in illis Nicolai litteris nulla mentio de Gotheſcalco, de quo altum deinceps apud illius temporis auctores ſilentium.

Ex his intelligitur, non diu poſt id tempus ſuperſtitem fuiſſe Gotheſcalcum. Sub ejus vitæ exitum conſultus ab Altivillarenſibus Hincmarus, quo pacto cum eo, cùm morti proximus eſſet, ſe gereret; miſit eis ſchedulam (*d*) ſeu formulam, quam ei ad ejurandos errores ipſi imputatos propunerent; quam ſi profiteretur & ſubſcriberet coram teſtibus, eum abſolverent, & participationi corporis & ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti, & communioni catholicæ eccleſiæ reſtituerent, omnimodamque humanitatem, cùm ſpiritalem, tum corporalem, illi exhiberent. Si verò in contumacia ſua mortuus fuerit, cum pſalmis & hymnis ad ſepulturam ne deportaretur, nec in communi fratrum conditorio humaretur: ſed tamen privata ei ſepultura concederetur. Cùm verò finis ejus jam inſtaret, fratribus qui aderant, ut ab erratis ſuis reſipiſceret, ſicque communionem factam perciperet, cohortantibus, reſpondiſſe dicitur, ſe a ſua ſententia diſcedere non poſſe; ſicque vitam finiiſſe abſque viatico, cæteriſque chriſtianæ pietatis ſubſidiis. Hæc ſcribebat Hincmarus ſub finem libri de non-trinadeitate, quem aliquanto poſt librum de Prædeſtinatione, anno DCCCLIX. compoſitum, abſolvebat, cùm ei nuntiatum eſt, Gotheſcalcum morti appropinquare. Hic finis extremus fuit miſeratilis illius monachi, cujus obitum in veteri necrologio Altivillarenſi eotatum puto ad tertium kalendas Novembris, ubi *Godeſcalcus monachus* legitur; quæ enim de eo legantur ipſo die in novo martyrologio, recentiſſimi ſunt auctoris. Varia de eo vivente ac mortuo fuere hominum ad noſtrum uſque tempus judicia, quibus meum interponere nil juvat, ne rixas, nondum ſopitas, denuo excitare videar. Hiſtoricum ago, non theologum. Porro hiſtoricè partes implere ſtaduit, refetendo in utramque partem, quæ ultro citroque hoc de argumento ab antiquis ſcripta ſunt.

(*d*) *Id. to. 2. p.* 552. *& ſeq.*

XLIII. S. Urbani monaſterium conditum in pago Pertenſi.

Hoc anno abſolutum eſt monaſterium ſancti Urbani in pago Pertenſi (*) ab Erchentao Catalaunenſi epiſcopo, & ad ejus baſilicæ dedicationem reliquiæ ſanctæ Urbani papæ & martyris allatæ ex Autiſiodorenſi monaſterio ſancti Germani. Hujus rei teſtem oculatum habemus Hericum ejus loci monachum in libro ſecundo de miraculis ſancti Germani, ubi, poſtquam tranſlationem reliquiarum ejuſ-

(*) *In Perteis.*

ejuſdem ſancti martyris, ex urbe Roma ante triennium iſtuc factam, commemoravit, hæc (a) ſubdit. *Anno dominicæ incarnationis* DCCCLXV. *merita ſuæ religionis venerabilis Herchenraus, Catalaunorum epiſcopus, ad cœnobium ſancti Germani veniens, largitione fratrum reliquias pretioſi papæ & martyris Urbani obtinuit; eiſque ſuſceptis, monaſterium in pago Pertenſi in ejus honore conſtruxit; quo loca tanta, tamque frequentia poſtmodum clarnere miracula, ut, ſi litteris univerſa mandarentur, ſuo per ſe poſſent ſuppeditare volumini.* Hujus operis conſilium communicavit piiſſimus antiſtes cum Carolo rege, cujus auctoritate hæ reliquæ a Romano pontifice paullo ante impetratæ fuerant; idemque rea ſuppetias contulit ad novum monaſterium conſtruendum, ntì diſcimus ex ejus diplomate in Appendice referendo, quod ante biennium datum eſt, altero anno, quàm hæc tranſlatio facta fuerat, cùm ſcilicet ea celebritate ſancti martyris, ejuſque miraculorum in itinere patratorum, Erchenraus condendi monaſterii conſilium cum rege „ cepit. In illo diplomate ait rea, ſe hortatu dilectæ ſuæ conjugis Irmindrudis, ac „ deprecatione venerabilis Erchanravi, ſanctæ matris eccleſiæ Catalaunenſis epi„ ſcopi, conſenſu unanimi ac concordi voluntate parique intentione, nempe „ pro ſuorum peccatorum abſolutione, ſimul tractaviſſe de ædificando in hono„ re ſanctæ Trinitatis novo monaſterio, ſub religione monaſtica conſecrando, in „ quo corpus ſancti Urbani Romani pontificis cum honore congruo coleretur, „ ad ſalutem animarum ſuarum, cæterorumque fidelium chriſtianorum. Idcirco „ quaſdam res proprietatis ad hoc opus legaſſe, ſitas in pago Pertenſi, in villa quæ „ vocatur Witriniacus, id eſt eccleſiam unam ea fiſco ſuo, quam Hugo jure be„ neficiario habebat, cum omnibus ad eam pertinentibus; item in Piſcione villa, „ aliiſque locis: mercatam quoque in dicta villa Witriniaco per ſingulas hebdo„ madas; quæ omnia prædicto epiſcopo in uſus fratrum conſignat. *Data* VII. *kalendas Novembris, indictione* XI. *anno* DCCCLV. *regnante Karolo glorioſiſſimo rege. Actum Pontigone palatio regio.* Hoc præceptum Hildeboldus notarius ad vicem Ludovici recognovit. Perſtat etiam nunc hoc monaſterium ſub Benedictina congregatione ſancti Vitoni.

ANN. CHR. 865.

(a) *Labbe, Bibl. to. 1. p. 565.*

Sub idem tempus Hincmarus Remorum pontifex corpus ſancti Baſoli a loco, in quo primùm jacuerat, extulit, & cum debita reverentia in loco honorificentiori collocavit, nempe idibus Octobris, cùm ipſo die eccleſiam in honorem ſancti Martini & ſancti Baſoli dedicaſſet. Utrùm canonici an monachi in hoc monaſterio tunc ſaſtiterint, non ſatis liquet. Certè anno ejuſdem ſæculi octogeſimo ſecundo jam locum occupabant canonici, ut fidem faciunt litteræ excuſatoriæ clericorum Remenſium ad Hildeboldum Sueſſionenſem epiſcopum, alioſque metropolis Remenſis ſuffraganeos, quibus ſeſe purgant, quòd mortuo Hincmaro de futuro ſucceſſore, ante Viſitatoris adventum tractaviſſent: quibus litteris *canonici de ſancto Baſolo* ſubſcribunt. Sed tandem canonicis amotis reſtituti ſunt monachi medio ſæculo ſequenti ſub Odoleo abbate, cui ſucceſſit Adſo abbas monachorum reſtitutione ſecundus; quo abbate Adſo alter Dervenſis abbas librum de ſancti Baſoli vita, tranſlatione, ac miraculis compoſuit. In illis primordiis apud ſanctum Baſolum litteras utcumque viguiſſe intelligimus ex Gerberti epiſtola ſeptima, in qua Plinium & Eugraphium ex ſancti Baſoli aut Orbacenſi monaſterio ſibi deſcribi ab Atrardo poſtulat.

XLIV. S. Baſoli elevatio.

Extat in bibliotheca regia quidem codex, qui fuit olim Adſonis Dervenſis abbatis, in cujus calce notantur alii Adſonis codices, quos inter *Euticus unus* recenſetur. Hunc non dubito eſſe dialogum Euticii & Theophili de ſtatu eccleſiæ, qui a Johanne Cordeſio cum quibuſdam Hincmari Remenſis opuſculis typis vulgatus eſt. Fictum Euticii, uti & Theophili, nomen eſſe nequaquam dubitem, autoremque illum ſæculo nono vixiſſe crediderim; quod tum ex operis argumento & ſtilo, tum ex illo codice Adſonis, qui ſub finem ſæculi decimi floruit, ſatis intelligitur: at quis fuerit Euticius ille, non facilè eſt divinare. Sed tamen in ejus ſtilo, non omnino barbaro & impolito, non nihil Lupini ſalis & genii deprehendero mihi videor. Sic dialogum orditur Euticius. *Reſidentibus nuper ſanctis & glorioſis ſacerdotibus in palatio regis, ſimulque plurimis adſtantibus nobilibus viris, me quoque contigit adfuiſſe: ortuſque eſt ſermo inter eoſdem venerabiles ſacerdotes de ſtatu ſanctæ eccleſiæ, qualis in primordio ſui fuerit; qualiter ſub procellis perſecutionum pugnaverit: quomodo his ſopitis effloruerit: quam diu in eodem flore permanſerit: & qualiter nunc in fine ſæculorum pene uſque ad terram dejectus ſit.* Tum ait Euticius, ſe has res ſciendi avidum feſtinaſſe ad Theophilum, ut, quod ſæcularium tumultus abraperant, ejus duleis & grata ſuppleret oratio. Ad hæc Theophilus: *Cùm tu in ſchola Chriſti educatus ſis*, inquit, *& veteris ac novi teſtamenti notitia ſit tibi tradita; quid novi in palatio audiſti, ut tam*

XLV. Euticii dialogus de ſtatu eccleſiæ.

ANN. CHR. 865.

tam subitò, tam vehementer inflammatus sit? Ex his conjicere licet, Euticium monachum fuisse, quippe qui *in schola Christi educatus* dicitur. Pergit Euticius inquirere de vario statu ecclesiæ, eique Theophilus exponit nascentis ecclesiæ communem vitam, a qua longè recadara subinfert nos, qui *res ecclesiæ pejerant & usurpant*. Si enim Ananias morte damnatus est, qui de propriis studem fecit; » quid illi passuri sunt, qui non ea quæ dederint repetunt, sed quæ alii pro » remedio animarum suarum contulerunt, invadunt? Porro invasores etiam essn » eos, qui ab episcopo donum aliquod ex rebus ecclesiæ temerè percepetiut. » Alia nimirum esse, quæ dare potest episcopus; alia, quæ non debet. Ex his quæ » dare potest, justum esse donum; ex his quæ non debet, injustum. Non prohi» beri tamen episcopum ex his quæ Dei sunt, cibum vel vestitum aut parenti» bus, id est propinquis, vel quibustibet egenis dare; sed prædia & possessiones, » quæ a fidelibus oblata sant, alienare; quod Karolus Magnus & filius ejus HLu» dovicus, cognomento Pius, fortissimi sanctæ Dei ecclesiæ tutores, vetuerint. Primus itaque hujus dialogi scopus est contra invasores & alienatores bonorum ecclesiæ. Tum consequenter invehitur Theophilus adversùs sæculares, qui non solùm ecclesias, sed etiam *ipsa altaria* possidere volebant, oblationes Deo ad al» tara factas usurpando. Indignum esse, ut coram eis ardeat candela, quæ » Deo oblata est, & ejus altare & sacrificium sine lumine sit. Atqui tamen difficilem fore harum rerum restitutionem, infit Euticius, quas invasores illi defendere volent *judicio, pugnâ, sacramento*. Verùm hæc in dubiis tantùm valere » debere Theophilus respondet; se verò manifestorum justitiam poscere; justitiam, » inquit, canonicâ auctoritate munitam, ut, quibuscumque ecclesia injuste nu» data est, justo ordine vestiatur; & tunc in conspectu regis & sanctorum sa» cerdotum v rorumque sapientum causa tractetur. Rectè, inquit Euticius, si » hoc humana justitia consentiret. In Saxoniæ quidem & Germaniæ partibus » quamdam umbram justitiæ in hac re adhuc reservari. Intronizato enim epi» scopo, omnes, quicumque ecclesiæ beneficia teneut, ante pedes episcopi iurbro» uizati ea deponere, in potestata episcopi, quem honorare antiquo beneficio, » vel quem expoliare malit, relinquentes: nec timorem esse ullum, ne quis » per vim ad eas res, quibus audatus fuerit, adspirare possit. *Inter nos autem*, inquit, *si de justitia sancta Dei ecclesia episcopus vel mattre præsumpserit, non solùm de rebus, sed de vita illius quemlibet profanum minas inferre vilissimum est*. Sic ferè definit ille dialogus, cui alios subjungendos auctor promittit: sed an eos ediderit, incertum. Nec certius quid ex his elucet de auctore, quem virum doctum ac religiosum fuisse manifestum est. Certè ne Lupo nostro cum confidentar tribuamus, obstat dialogi stilus tantisper asperior, & Pii cognomen Ludovico Augusto tributum; quod a Lupi formula & tempore fortasse, videbitur nonnihil alienum.

XLVI. Ingelwinus, Cormaricensibus dat Duodecim-pontes.

Vix Ingelwinus diaconas palatii Turonicam sancti Martini abbatiam, Huberto cæso, a Carolo obtinuerat, cùm Audachti abbatis & monachorum Cormaricensium sanctitatis permotus, xenodochium sancti Martini, quod Alcuinus abbas apud Duodecim-pontes ad Sequanam in pago Tricassino condiderat, eisdam Cormaricensibus contulit, ut ipsum in ptistinum statum restituerent, ibiqun *ob insecutionem paganorum*, id est Nortmannorum, perfugium habere possent. Hanc donationem a Carolo confirmari petiit; cujas petitioni rex annuens, regiæ auctoritatis præceptum eidem monasterio sive Audachro, qui eidam loco *merito sanctitatis* præerat, *seu etiam sanctis fratribus, ibidem Dei obsequiis famulantibus* fieri jussit, elsque hoc hospitale jure perpetuo firmari, eo pacto, *ut secundum priorem consuetudinem vigiuti pauperes ibidem habeantur. Data* XIII. *kalendas Julii, indictione* XIII. *anno* XXV. *regnante Karole gloriosissimo rege. Actum Vermeriat*; quod præceptum Hildeboldus diaconus ad vicem Ludovici recognovit. Nanc in eodem loco cella est monasterii Cormaricensis. Idem Hildeboldus itidem recognovit aliud præceptum regiæ defensionis, quod Rodulfus Bituticensis archiepiscopus pro Bellilocensi monasterio ab se condito ab eodem rege obtinuit XIV. kalendas Novambris, anno XXV. regni Caroli, Indictione XIII. Actum Carisiaco palatio; quod ad annum superiorem referendum est, quo annus Caroli vicesimus-quintus a duodecimo kalandas Julii incipiebat, Indictione tertia-decimâ a kalendis Septembris inchoatâ.

Caroli præceptum pro Bello-loco.

XLVII. Palnatum monasterium instauratur.

Destructo a Nortmannis, at superiùs (*a*) vidimus, Palnato monasterio, non statim inventus est, qui de eo instaurando cogitaret, Adalgasio abbate ad Vabrense monasterium cum Palnatensibus monachis translato. Sed tandem restiturus ast hic locus sub hoc tempus, cùm Frotarius episcopus Petragoricunsem ecclesiam regeret. Exstat in archivo sancti Martialis apud Lemovicas charta ipsius Frotarii, » in

(*a*) *L. b. 33. n. 86. & l. 35. n. 104.*

» in qua legitur, Palnarum monaſtarium primùm quidem, agente Carolo rege, » præcepto regali & epiſcopali liberum factum; poſtea verò ob paganorum in- » feſtationem omnino deſertum, & ad nihilum redactum; ac demum, Deo an- » nuente, reparatum fuiſſe: quo tempore idem Frotarius rogatu abbatis & fra- » trum monaſterii ſancti Martialis, cui locus ille ſubjectus eſt, eamdem liber- » tatem Palnato reſtituit, *videlicet ut ab omni prorſus regerr eccleſiaſtica ſit immunis*. Caret chronicis notis hæc charta, in qua dedicatio Paloatenſis baſilicæ menſe Julio facta dicitur, regnante Carolo rege. Verùm ſuriùs hanc Palnari reſtitutionem differendam eſſe probat tempus epiſcopatus Frotarii Epiſcopi Petragoricenſis, quem anno DCCCCLXXVI. ſedere cœpiſſe conſtat ex fragmento de Petragoricenſibus epiſc. edito in Tomo 2. Bibliothecæ Labbeanæ pag. 737. ubi ab Hugone Francorum rege Petragoras hoc anno miſſus fuiſſe dicitur, & ad annum uſque DCCCCXCI. illam Eccleſiam rexiſſe. Ubi Hugo anticipatò Rex anno DCCCCLXXVI. vocatur. Illa ergo Palnati reſtitutio facta dicenda eſt principatu, non Caroli regis, ut in mendoſo exemplo legitur, ſed vel Lotharii, vel Hugonis Regis, cujus nomen in exemplari Sancti Martialis a quodam ocbnlone homine detritum fuiſſe me monnit noſter Petrus Laurentius, & Caroli nomen temerè ſubſtitutum. ANN. CHR. 863.

Florebat hoc tempore in Weiſſemburgenſi Alſatiæ monaſterio ſub Grimoldo abbate Otfridus, monachus, non minùs pius quàm doctus: ut reſtatur volumen evangeliorum quod rythmis theotiſcis compoſuit quinque libris. Occaſionem & cauſas operis idem auctor in ſua præfatione explicat, atque id factum ſtudio & » interpellatione quorumdam probatiſſimorum virorum, & quorumdam memoria » dignorum fratrum, maximèque cujuſdam venerandæ matronæ, nomine Judith, » qui offenſi laicorum canticis obſcœnis, ipſum flagitarunt, ut partem evange- » liorum theotiſcis verſibus redderet, quos laici illi diſcerent; ſicque evangelio- » rum in vernacula lingua occupati dulcedine, ſæcularia illa caotica paullatim » dediſcerent. Fecit ille quod rogabatur, *non quaſi peritus*, inquit, *ſed fraternâ petitione coactus*; totumque opus in quinque libros diſtinxit, non tantùm in quatuor, ut ſcripſit Trithemius. Hoc itaque opus examinandum, probandumque Liutberto archie- » piſcopo commendavit, hac maximè ratione, quòd a Rabano venerandæ memo- » riæ, digno ejus ſedis quondam præſulu, ipſe auctor educatus fuiſſet. Paullo ante id tempus, id eſt principatu Ludovici auguſti, a quodam Saxone, *qui apud ſuos non ignobiles vates habebatur*, vatus ac novum teſtamentum in Germanicam linguam tranſlatum fuerat, *ut non ſolùm litteratis, verùm etiam illitteratis, ſacra divinorum præceptorum lectio pateretur*; ferunteque eumdem vatem in ſomnis fuiſſe admonitum, ut *ſacræ legis præcepta ad cantilenam propriæ linguæ* congruâ modulatione coaptaret: quod Trithemius Otfrido noſtro tribuere viderut, pluraque alia ejus geueris opuſcula. Idem juſſu Ælfredi regis in Britannia majore Saxonicè tentatum. Quippe piis doctiſque viris ſemper perſuaſum fuit, idque experimento ſæpiùs probatum, nihil magis valere ad mores emendandos, pietatemque vulgi etiam animis inſtillandam, quàm lectionem divinorum librorum, præſertim novi teſtamenti; nec parum conducere cantica illa ſpiritualia, quæ ex iiſdem libris componuntur. XLVIII. Otfridi libri Teutonici de evangelio.

Otfridi ætatem diſcimus ex triplici præfatione, jam dictæ evangeliorum verſioni præfixâ. Prima carmine theotiſco inſcripta eſt *Ludovico orientalium regnorum regi*, qui anno DCCCLXXIII. deceſſit. Poſt illud carmen theotiſcum ſequitur altera præfatio latina ad Liutbertum archiepiſcopum Moguntinum, cujus *ſagacè prudentiæ* hunc librum *probandum* tranſmittit Otfridus, *quamvis rudiguus*, ut ipſe dicit, *tamen devotione monachus, presbyterque exiguus*. Moguntinam eccleſiam rexit Liutbertus ab anno DCCCLV. ad annum DCCCLXXXIX. Huic latinæ præfationi ſuccedit carmeo theotiſcum ad Salomonem Conſtantienſem epiſcopum, quod carmen totidem tetraſtichis conſtat, quot litteris hæc inſcriptio: *Salomoni epiſcopo Otfridus*. Hic eſt Salomon ejus nominis primus Conſtantienſis præſul, qui anno DCCCXXXI. electus, eodem anno DCCCLXXIII. quo Ludovicus rex orientalis Franciæ, vivere deſiit. In codice Cæſareæ Bibliotnecæ, in quo hoc opus integrum exſtat, non mutilum, ut Illyricus typis vulgavit, primus liber hunc præfert titulum: *Incipit liber evangeliorum primus, Domini gratiâ theotiſcè compoſitus*; quem titulum male reddidit Trithemius in hunc modum: *Ad Luitbertum Moguntiacenſem archiepiſcopum octavum in evangelium opus grande & tuſigne, quod præmiſit Otfridus, Gratiam Theotiſca, Libri V.* quod Illyrico fucum fecit, ſcribenti in præfatione ſua, Otfridum huic evangeliorum volumini *nomen Gratiæ pro titulo* impoſuiſſe; & hoc modo ſignificare voluiſſe, (vide hæretici hominis inſana præjudicia!) *Opera neceſſaria non eſſe ad ſalutem*. Multa alia peccat in ſua editione Illyricus, ut

ANN. CHR. 865.

nt Lambecius (a) rectè obſervat; quale eſt illud, quòd Otfridum de Weiſſemburg *monachum ſancti Galli* vocat; & quòd editioni ſuæ hanc clauſulam appoſuit, *anno* occcxcii. quaſi Otfridus eo anno iſtud opus compoſuiſſet; quod ex ætate Ludovici regis, Liutberti & Salomonis epiſcoporum manifeſtè refellitur.

(a) Lambec. t. 2. Bibl. p. 415. & ſeqq.

Idem auctor aliud carmen theotiſcum ſcripſit ad duos monachos ſancti Galli, ſub hoc titulo, *Otfridus Voizanburgenſis monachus Harmuata & Voerimberto ſancti Galli monachis*, quod carmen totidem tetraſtichis conſtat, quot inſcriptio, ut apud Lambecium videre licet. Hic eſt Harmutus, qui anno occclxxii. electus eſt ſancti Galli abbas, quam præfecturam necdum adeptus erat, cùm illud carmen Otfridus ei dicavit. Werimbertus ille eſt, quem monachus ſancti-Gallenſis in præfatione libri ii. de geſtis Caroli M. magiſtrum ſuum vocat. Denique idem auctor periphraſim proſaïcam in Pſalmos & in Cantica, quæ in divinis officiis decantari ſolent, compoſuit, cum nonnullis theotiſcis rythmis in quædam evangelia: quæ omnia habentur in altero codice Cæſareo, qui ex bibliotheca Ambroſiana juxta Ænipontem tranſlatus eſt. Hæc fortaſſe minutiora, ſed neceſſaria ad internoſcendum ſcriptorem haud ſatis notum.

XLIX. Ruodolfus ſcholaſticus obiit.

In annalibus Fuldenſibus ponitur hoc anno mors Ruodolfi monachi ac presbyteri Fuldenſis in hæc verba: *Ruodolfus Fuldenſis cœnobii presbyter & monachus, qui apud totius pene Germaniæ partes doctor egregius & inſignis florut hiſtoriographus & poëta, atque omnium artium nobiliſſimus auctor habebatur*, VIII. *idus Martii diem ultimum feliciter clauſit*. Ejus obitum Petrus Bibliothecarius refert ad annum ſequentem, nimirum quòd annaliſta Fuldenſis ſortà ſecutus ſit veterem calculum, Bibliothecarius novum. Ruodolfus geſta ſanctæ Liobæ virginis & abbatiſſæ ſcripſit juſſu Rabani præceptoris ſui, cujus etiam vitam in litteras retulit, nec ſcio an abſolvit. Huic Ludovicus Germaniæ rex conſcientiæ ſuæ latebras aperiebat, concionantem audire ſolitus, & ſcholis Fuldenſibus præfectum regiâ liberalitate coluit, reſtante (*b*) Browero, qui ejus rei vadem affert donationis chartam ipſius Ludovici, Ruodolfum oratorem, confeſſoremque ſuum, ac ſcholarum Fuldenſium præfectum appellantis. Alius haud dubiè fuit HRuodulfus ſcholaſticus & cancellarius, qui Ratgario abbate quaſdam litteras donationum pro monaſterio ſuo exaravit anno primo Ludovici auguſti.

(b) *Antiq. Fuld. lib. 2. c. 24.*

L. Ruthardus item & Micho monachi

A Ruodolfo ſcholaſtico ſejungendus non eſt Ruthardus Scholaſticus ſecundus Hirſaugienſis monaſterii, qui a Trithemio dicitur hoc anno mortuus fuiſſe vicesimo-quinto die Octobris, ſepultuſque in eccleſia ſancti Aurelii; vir æternâ, inquit, memoriâ dignus, quippe qui in omni doctrina monachos plures eruditiſſimos auditores reliquit. Richbodo monachus, ejus ſucceſſor in annos vigiti quatuor, deceſſori ſuo compoſuit epitaphium, quod idem Trithemius refert in fuſiori hiſtoria Hirſaugienſi. His adjungendus etiam Micho Ceruleuſis monachus, ab eodem laudatus auctore, qui ei epigrammatum libros quatuor, epiſtolarum ad diverſos librum unum, aliaque tribuit. Ex ejus operibus nihil reperimus præter quoſdam verſus, quos *Micho diaconus Centulenſis* de ſancto Richario compoſuit.

LI. Lauriſſæ abbates.

(*) *Abrinsberg.*

In Laureshamenſi monaſterio poſt Eigelbertum abbatem ſubrogatur hoc anno Thiodrocus, qui paſtorale officium rectè adminiſtraſſe traditur; in his monaſterium in monte Abrahæ (*) a fundamentis erexiſſe. Huic ſucceſſit poſt annos decem Babo in annos ſex: cujus tempore Ludovicus tertius quoddam prædium per Werinberum comitem tradidit Laureshamenſi monaſterio, ubi patrem ſuum humari enravit, paternæ ſtatim in eum locum benignitatis & munificentiæ induens affectum: quem etiam ſub Waltario Babonis ſucceſſore factis demonſtravit, & ipſe poſt obitum ibidem ſepultus. Fuit etiam Carolus imperator ejus frater, paternæ fraternæque pietatis erga eumdem locum imitator, eique privilegium libertatis & eligendi abbatis liberam facultatem confirmavit & quoddam prædium donavit. Idem etiam præſtitit Arnolfus, Caroli ex fratre Carlomanno nepos, ſub Gerhardo abbate, qui abbatiam anno ejus ſæculi octogeſimo-tertio in annos decem obtinuit. Eo defuncto infenſus Laureshamenſibus Arnolfus, abbatiam commiſit Adelberoni Anguſtenſi epiſcopo, viro integerrimo: qui poſt annos tres aut quatuor, (quinque numerat chronographus, non ſatis ſibi conſtans) poſtpoſito ſæculari honore & commodo, quod ex abbatia conſequi poterat, monaſterii ab ſe reformati curam ultro reſignavit, fratribuſque priſtinam eligendi abbatis libertatem reſtitui curavit.

LII. Regimarus abbas ad Nicolaum papam miſſus.

Exſtat apud Baronium ad hunc annum Adventii Metenſis antiſtitis epiſtola ad Nicolaum papam, cui gratias agit pro venia ſibi indulta ob probatum Lothatii a Theutberga divortium, eidemque munus quoddam in grati animi monumentum mittit per Regimarum abbatem, quem laudat his verbis. *Denique noſtræ parvitatis legatum veſtræ dignationi dirigimus, religioſum videlicet presby-*

rum & monaſterii noſtri abbatem, Regimarum nomine, quem ut benignè ſuſcipere dignemini, humiliter petimus, & parvulam benedictionem ſancti Stephani Metenſis eccleſiæ, quam nimio veſtro amore ſuccenſi dirigimus, eâ affectione ſuſcipiatis, quâ mittitur. Tria erant tunc temporis apud Mediomatricum urbem virorum monaſteria, nempe ſancti Arnulfi, ſancti Martini, & ſancti Symphoriani. Cujuſnam ex his locis abbas eſſet Regimarus, non liquet; tametſi eum potiùs ſancto Arnulfo aſſignaverim, in cujus necrologio notatur IV. kalendas Julii *Reimarus abbas*, quem non alium a Regimaro eſſe nullus dubitem. ANN. CHR. 865.

In eodem necrologio adſcriptus legitur IX. kalendas Octobris *Berengozus abbas* abſque deſignatione monaſterii, is ipſe, ut videtur, ejus nominis Trevirenſis apud ſanctum Maximinum abbas, qui de laude & inventione ſanctæ Crucis libros tres, varioſque ſermones compoſuit. De ætate auctoris non conſtat; at ſæculo hoc nono ſuperiorem eſſe haud crediderim. Berengozus abbas.

Veronæ compoſita eſt hoc anno contentio, orta inter canonicos majoris eccleſiæ, & Leonem abbatem, monachoſque ſancti Zenonis de oblationibus fidelium in illo monaſterio fieri ſolitis, quas utrique ſibi deberi aſſerebant, præceptum Ludovici imperatoris utrimque prætendentes. Litem diremit Ardecarius epiſcopus, mediâ parte utriſque conceſsâ. Editum eſt hac de re publicum inſtrumentum, apud Ughelium (*a*), datum anno præſenti, domini Ludovici imperatoris ſexto-decimo, ſub die quinta Februarii, indictione quartâ-decimâ. Subſcribunt poſt epiſcopum Leo abbas, Lunaldus presbyter & monachus, & quatuor alii, quorum tres ſe presbyteros & monachos itidem dicunt. Ardecario ſucceſſit Adelardus, qui Nonantulanam abbatiam invaſit, ob idque a Johanne VIII. excommunicatus eſt. LIII. Lis de oblationibus in monaſterio ſancti Zenonis. (*a*) *Ital. Sac. to. 5. c. 629.*

IN Gallia contra Nortmannos anno ſequente infeliciter actum ad Sequanam prope Milidunum, ubi ſine conflictu Rotbertus & Odo duces Francorum in fugam conjecti ſunt, ingenſque ex regno Carolo tributum Nortmannis impenſum ad generalis prædationis malum avertendum. Rotberto nihilò minùs abbatia ſancti Martini a Carolo data eſt, atque Ingelwino ablata; verùm eâ non diu potitus eſt Rotbertus, qui anno ſubſequente iiſdem barbaris, a Cenomannenſis pagi vaſtatione revertentibus, Briſeriæ occurrens, conſerto prœlio, cum multis aliis occubuit. Mox eadem abbatia Hugoni abbati, Chonradi regis avunculi filio, qui Colonienſem eccleſiam Hilduino clerico, Gunthardi fratri, reſignavit, commiſſa eum comitatu Andecavenſi, iſque in Neuſtriam loco Rotberti ducis miſſus eſt, tametſi clericus erat, & quidem ſubdiaconus: nec ſemel contra Nortmannos haud infeliciter pugnavit. Hic finis fuit magni illius ducis Rotberti, qui alter ſui temporis Maccabæus dictus: cui a virtute bellica Fortis cognomen a poſteris inditum eſt; ſed longè gloria major, quòd ex ejus ſanguine ſtirps Capetiorum inclytus prodierit. Duos filios reliquit, Odonem & Rotbertum, qui, unus poſt alterum, thronum Francicum conſcenderunt. A Rotberto juniore ortus eſt Hugo Magnus, parens Hugonis, cognomento Capeti, qui caput eſt tertiæ ſtirpis regiæ, quæ modò gloriosè & feliciter regnat. ANN. CHR. 866. LIV. Rotberto a Nortmannis ſuffoditur abbatia S. Martini, tum Hugoni.

Interim clericorum Remenſium, qui ab Ebone poſt ejus defectionem ordinati, & ab Hincmaro abjecti fuerant, querelæ ad Nicolaum papam deferuntur, agente in primis Wlfado eum amicis; ejuſque rei causâ ſynodus medio menſe Auguſto a pontifice indicta Sueſſionas, & quidem in monaſterio ſancti Medardi, ubi priùs ab Hincmaro ſententia in illos clericos lata fuerat. Eorum reſtitutio a patribus, ne diutiùs altercando controverſia magis flagraret, Nicolao papæ reſervata, qui fruſtra obnitente Hincmaro, clericos illos in priſtinos gradus reſtituit. Wlfado commiſſa eccleſia Bituricenſis poſt mortem Roduifi archiepiſcopi, de ordine noſtro optimè meriti, quæ hoc anno accidit XI. kalendas Julii. Erat tunc abbas ſancti Medardi Carolomannus regis filius, qui a patre miſſus eſt Bituricas ad confignandam Wlfado metropoliticam ejus urbis dignitatem. Acta ſynodi ab Egilone archiepiſcopo Senonenſi perlata ad Nicolaum papam, cui Remenſes clerici ſcriptis litteris gratias, ut par erat, ob reſtitutionem ſuam egerunt. In eadem ſynodo regina Hirmintrudis ſollemni ritu coronata fuit apud ſanctum Medardum, & epiſcopuli benedictione ſacrata. Huic ſynodo interfuerunt e noſtris Egilo ſen Egil Senonenſis antiſtes, Hunfridus Motinenſis, Hildegarius Meldenſis & Odo Belvacenſis. LV. Synodus Sueſſionenſis apud S. Medardum.

Adfuit etiam eidem ſynodo prætet alios Bernardus abbas Sollemniacenſis apud Lemovices monaſterii, regiam clementiam, & epiſcoporum conveniens pietatem ut impetranda monaſterio ſuo privilegia, *quibus ſub tuitione regia, atque apoſtolica & ſynodali defenſione muniretur*; regi & ſynodo exponens, quo pacto vir venera- „ bi- LVI. Sollemniacenſe privilegium confirmatum.

ANN. CHa. 866.

„ bilis ac beatiſſimus Eligius, Vitomandenſis eccleſiæ epiſcopus, cœnobium ipſum „ in agro Lemovicino, in honore omnipotentis Dei & veneratione beatorum „ apoſtolorum Petri & Pauli, ac martyrum Dionyſii & ſociorum, Criſpini & „ Criſpiniani nec-non Pancratii, atque ſanctorum confeſſorum Martini, Hilarii, „ Medardi, Remigii & Germani a fundamentis exſtruxiſſet, monachoſque ibidem „ inſtituiſſet, qui divinam ibidem exercerent militiam, & pro totius eccleſiæ ſta„ tu ſupernam clementiam implorarent: quod ſuo teſtamento, a ſanctis epiſcopis „ ſubſcripto, corroborari curaverit, obtentâ a Dagoberto eidem loco regiâ tui„ tione, ut monachi ibidem quietè degerent, *& normam ſancti Benedicti inviolabiliter tenerent*. His expoſitis, Bernardus regem ac patres rogavit, ut, quo„ niam Normannorum crudelitate graſſante prima ſui monaſterii inſtrumenta con„ eremata fuerant, eadem privilegia renovarentur. Cujus precibus rex & epiſco„ pi annuentes, eumdem locum regali & epiſcopali auctoritate ac privilegio mu„ nierunt, interpoſitâ obteſtatione per virtutem ſanctæ crucis ac ſanctorum ibi„ dem quieſcentium, ut eumdem locum nec reges, niſi defenſionis ac tuitionis „ causâ, ſibi uſurparent; nec cuiquam clericorum canonici habitus, multò minùs „ Laicorum, tribuerent, ſed ſub ſua tutela & regulari abbate, ex ipſo monaſte„ rio aſſumto, conſervarent. Huic privilegio ſubſcribunt epiſcopi omnes, qui ſynodo interfuerunt; & extra ordinem Wiſadus archiepiſcopus Biturícenſis, qui poſtea rogatus idem privilegium manu ſuâ roboravit. Idem Carolum minorem, Aquitaniæ regem, qui hoc anno ex vulnere capitis, olim accepto, & malè cura„ to, interiit, Bituricis in ſuburbana monaſterii Sulpiciani baſilica ſepelivit. Ibi„ dem humatum fuiſſe Roduifum, Wifadi anteceſſorem, tradit Vincentius Bellova„ cenſis: aſt falſum eſſe ait ſcriptor Patriarchii Biturícenſis, aſſerens, eum ſepul„ tum fuiſſe in ſuburbana baſilica ſancti Urſini, ubi magnâ devotæ plebis venera„ tione excolitur. Auctor eſt cœnobiorum Bellilocenſis apud Lemovices, & Dove„ renſis apud Bituriges.

Caroli regis & Rodulfi archiepiſcopi ſepultura.

LVII. Ludovicus Aquitaniæ rex dictus.

Ex chartario Bellilocenſi diſcimus, Ludovicum Caroli filium, qui poſtea Bal„ bus cognominatus, Carolo fratri mortuo in Aquitaniæ regno ſucceſſiſſe. Id verò probant duæ chartæ Bellilocenſes, quarum una eſt Godofredi comitis, qui, con„ ſentientibus uxore ſua Gerbergâ, & filiis ſuis Godofredo & Rodulfo, quaſdam res

Bellilocenſi fa„ ctæ donatio„ nes.

proprietatis ſuæ confert *ad monaſterium, quod nuper a ruſticis Vellinus, ſed novo „ opere a nobis*, inquit, *Bellus-locus nominatur, ubi vir venerabilis Goatulfus præeſſe „ videtur*; quæ res ſitæ erant in pagis Lemovicino & Caturcino. Hæc autem dona„ tio ſit eo pacto, ut, ſi ejus loci rector ſeu abbas ex rebus ipſis aliquid cui„ quam in beneficium vel precariam dederit, vel commutaverit, continuò do„ natoris hæredes has res in ſuam revocent poteſtatem; Ad hæc, ut *ante horam „ capituli* omnis congregatio quinque pſalmos pro ejus anima decantet ſeu reci„ tet; & quolibet anno in die obitus ejus *affectum & miſſam* perſolvat; & rector, „ qui tunc loco præfuerit, unam fratribus refectionem exhibeat. Facta hæc ceſſio *in menſe Octobri anno* XXVI. *Caroli regis & anno* I. *Ludovici filii ejus, Aquitaniæ regionis regis*. Aliud inſtrumentum eſt quoddam placitum, factum *anno quinto Ludovici regis, filii Caroli regis*: quo in placito Gairulfus Bellilocí abbas cum „ advocato ſuo Aycardo veniſſe dicitur in villam Semmarium, ante virum illuſtrem „ Bernardum comitem, eumque interpellaſſe de quodam homine, qui eccleſiam „ ſancti Chriſtophori, in villa pagi Lemovicenſis Coſarico ſitam, quam Rodul„ fus Biturigum antiſtes Bellilocenſibus donaverat, præter jus invaſiſſet. Id fa„ ctum die lunæ. Tum die ad judicium ſub fidejuſſorum cautione præfinito ad „ quintum idus Auguſti, cùm factum probare non poſſet invaſor, causâ cecidit, „ atque prædicta eccleſia Bellilocо aſſerta eſt. *Facta iſta notitia in menſe Au„ guſto, anno quinto Ludovici regis, filii Caroli regis*. Ex quibus intelligitur, Lu„ dovicum hoc anno Aquitaniæ regno impoſitum fuiſſe.

LVIII. Privilegium Balneolis conceſſum.

Cariſiaci verſabatur hoc anno Carolus IX. kalendas Martii, cùm ad eum ac„ ceſſit Petrus (*a*) abbas monaſterii, quod Balneolas vocant, in pago Biſulduneníe conſtructi in honorem ſancti Stephani protomartyris, petiitque renovari ac confir„ mari regiæ immunitatis ac tutelæ præceptum, quod jam idem princeps ad preces Heliæ abbatis ratum habuerat, ſicut quondam divæ recordationis genitor ipſius conſimile induſerat. Ad hæc idem abbas poſtulavit, ut rex quamdam cellam ſanc„ ti Fructuoſi, in pago ſitam Petrelatenſi, aliamque eidem monaſterio largiri di„ gnaretur. Utrumque conceſſit princeps in palatio Cariſiaco, IX. kalendas Martii, indictione XIV. regni ejus anno XXVI. Poſtridie idem rex ibidem togatu Augarii „ comitis Rimilæ abbati quamdam cellam conceſſit, quam idem abbas in hono„ rem ſancti Juliani & ſancti Vincentii in deſerto loco pagi itidem Biſulduneníis exſtruxerat: Hildeboldus notarius ad vicem Ludovici hoc præceptum recognovit.

(*a*) *Marca Hiſp. c.* 789.

(*b*) *ibid. c.* 791.

In

In Hiſpania, poſt inventum ſancti Jacobi corpus principatu Alfonſi Catholici, ex Irieuſi eccleſia ſedes epiſcopalis tranſlata eſt Compoſtellam Theodemiro epiſcopo, qui primus Compoſtellanam eccleſiam regit. Eo mortuo, electus eſt Arbaulfus, cui Siſenandus ejus nepos ſucceſſit ærâ nongenteſimâ-quartâ, quæ præſenti Chriſti anno DCCCLXVI. reſpondet. Hic duo conſtruxit monaſteria, unum ſancti Petri *Ante-altaria* dictum, fortè quòd ante altaria ſeu fores majoris eccleſiæ ſitum eſſet; alterum Pinarium in honorem ſancti Martini. Utrumque verò *de propriis beati Jacobi facultatibus* conſtruxiſſe dicitur, *ut, ſi quis hujus eccleſiæ ſeniorum ſub regula ſancti Benedicti ſuorum criminum ſordes divinæ compunctionis fletibus proluere tardeſceret*, in alterutro, tamquam in propria domo, fieri monachus, & habitare poſſet. Eodem animo *Lovium* ſeu xenodochium, ubi ſancti Felicis reliquiæ conditæ ſunt, infirmis ac debilibus *juxta turrim* principalis portæ ejuſdem eccleſiæ conſtituit: ut, ſi quis de ejuſdem eccleſiæ familia infirmæ ac fractæ valetudinis eſſet, illuc ſe, veluti ad quemdam quietis portum, emeritus ſe conferret. Hæc diſcimus ex hiſtoria eccleſiæ ſancti Jacobi de Compoſtella, auctore Petro familiari Didaci primi archiepiſcopi Compoſtellani, cujus hiſtoriæ excerpta nobis tranſmiſit amicus noſter humaniſſimus & eruditiſſimus Joachimus *Le-Grand*, tunc a ſecretis Illuſtriſſimi abbatis *de' Eſtrées*, dum in Hiſpania legati officio pro Rege chriſtianiſſimo fungeretur. Sub finem ſæculi ſequentis abbas ſancti Jacobi Aure-altaria exſtitit Petrus de Moſantio, qui ad Compoſtellanum promotus epiſcopatum, eccleſiam illam, ſuperiorum epiſcoporum tempore deformatam inſtauraſſe perhibetur.

ANN. CHR. 866. Compoſtellæ duo monaſteria.

Jacta ſunt hoc anno fundamenta Caſaurienſis monaſterii, quo nullum ferè in tota Italia olim illuſtrius. Situm eſt in inſula Aprutii ulteriori ad fluvium Aternum ſeu Piſcaram, a quo Piſcarienſe fuit appellatum; olim diœceſis Pinnenſis, modò Theatinæ, ab ea urbe quatuordecim millibus paſſuum diſtans, verſùs occidentem hiemalem. Ludovicus ſecundus imperator, ejus auctor, hoc opus animo jam conceperat, vivente adhuc Lothario pareute: quo ea tempore omnes illius inſulæ poſſeſſiones comparavit, aliaſque circumquaque bene multas, quibus novum monaſterium ampliſſimè dotaret. Quia verò hanc inſulam ſub poteſtate cujuſdam Siſenandi illuſtriſſimi viri, & de jure Pinnenſis epiſcopi eſſe intelexit; priùs ejus dominium a Siſenando vigiuti libris argenti redemit; tum, permutatione factâ cum Grimbaldo epiſcopo, totam inſulam imperialis juris effecit. His ita compoſitis, quemdam religioſum presbyterum eccleſiæ ſancti Mauri martyris, in colle Amiternino poſitæ, Romanum nomine, abbatem deſignavit, eique novæ fabricæ curam commiſit, dum ipſe in Beneventanam provinciam adversùs ejus vexatores profiſciſceretur. Inchoata igitur hoc anno baſilica, atque in honorem ſanctiſſimæ Trinitatis primitus conſecrata, quæ paullo poſt etiam ſancti Clementis dicta eſt ob tranſlatas iſtuc hujus ſancti martyris reliquias. Cæterùm non aliam ob cauſam monaſterio Caſæ-aureæ vocabulum inditum puto, quàm ob ſplendorem & magnificentiam baſilicæ, aliorumque ædificiorum, fortè etiam ob poſſeſſionum & latifundiorum amplitudinem. Hoc verò monaſterium ab origine uni ſubjectum fuit imperatori, nec quidquam juris, etiam ſpiritalis, in illud ſibi tribuerunt Pinnenſes epiſcopi ante annum nongenteſimum quinquageſimum-primum, tempore Ildetici abbatis: quo tempore Johannes epiſcopus hoc monaſterium eccleſiæ ſuæ vindicare ac ſubjicere, ſed perperàm, molitus eſt. Nullum tamen a pontifice Romano immunitatis privilegium Caſaurienſes petiere ante præfecturam Domiuici abbatis, qui a Leone papa IX. diploma pontificium obtinuit; quo ſe ſuumque monaſterium contra Pinnenſes epiſcopos, & quoſvis alios tutaretur. Quippe antea id non paſſuri fuiſſent imperatores, rati, quòd in Farfenſi etiam monaſterio contigit, ſolam imperialem auctoritatem ſufficere ad jus immunitatis defendendum. Parum civile eſt quod pro ratione affert Caſaurienſis chronographus, ubi ait, Romani abbatis anteceſſores a Romano pontifice non habuiſſe privilegium, proptrea quòd *vel habere non potuerunt, vel habuerunt pro minimo*. Ad hæc, ea prætogativa fuit ejus loci abbatis, ut imperiali ſceptro ipſius Ludovici pro baculo paſtorali uteretur. Hæc in anteceſſum præmiſſa de inſigni illo monaſterio, quæ in conſequentibus illuſtrabuntur. Chronicon Caſauienſe ſub finem ſæculi undecimi contexuit ea ſui monaſterii monumentis Johannes Berardi monachus: quod præclarum chartarium habetur in bibliotheca regia, a Carolo VIII. rege Francorum ex Italia allatum; ex quo Andreas Cheſuius nonnulla depromſit, edita in tomo ipſius tertio; & poſt cum noſter Acherius breve chronicon & quædam diplomata & inſtrumenta Spicilegii ſui tomo quinto inſeruit. Aliud chronicon exſtat apud Ughellum ad calcem tomi ſexti Italiæ ſacræ.

LIX. Caſaurienſis monaſterii primordia.

Dum Romanus abbas Caſaurienſis baſilicæ fabricam promoveret, Ludovicus impe-

LX. Ludovicus imperator Caſinum adit.

ANN. CHR. 866.

perator, a Beneventanis jam dudum invitatus, hostium vexationibus laboranti provinciæ opem tulit. Id de Sarracenis interpretatur Leo Marsicanus, Herchempertus de Landulfo præsule Capuano, qui militem ac militum ducem agens potiùs, quàm episcopum, Beneventanos & Capuanos multis cladibus afflixit. Quamquam utrosque hostes Beneventanis infestos fuisse non dubitem, Laodulfum scilicet cum suis, & Seodanum cum Sarracenis, quorum duplicem in illas partes incursationem Leo Marsicanus in unam confudit. Invitatus itaque, ut cum Herchemperto loquar, Ludovicus cæsar in commune a Beneventanis & Capuanis, ad defensionem perditæ patriæ, Beneventi fines per urbem Soram ingreditur: sed priùs ad monasterium beati Benedicti appulis cum Angelberga augusta, ubi a Bertbario venerabili abbate cum omni honoris officio excepti sunt. Istuc ad eum legati ex diversis partibus accessere: nec defuit Landulfus, more suo fallax, illa monachorum & bonorum omnium odor, cujus illud effatum refert Herchempertus: *Quotiens monachum visu cerno, semper mihi futura dira auspicia tristia subministrat.* Ille verò causam suam apud imperatorem perorare studuit, seseque purgare: at subdolis ejus dictis haud fidens Ludovicus, Capuam se contulit, obsessamque tribus hinc inde mensibus funditus delevit. Postea Salernum profectus, atque inde Beneventum, ibidem ab Adelgiso exceptus est. Hæc ex Herchemperto, qui varia per annos sex bellica ejus in illis partibus facta deinde commemorat, simulque infamem proditionem Adelgisi ducis, qui liberatorem patriæ Beneventi in vincula conjecit, sed post quadraginta dies ereptum, Sarracenis in ultionem cælitus ex Africa immissis.

LXI. S. Vincentii monasterii & Casini direptio per Sarracenos.

Non solùm contra Landulfum, sed etiam contra Sarracenos Ludovicum imperatorem hoc anno profectum fuisse tradunt annales Bertiniani. Certè in Beneventum hoc anno profectum fuisse tradunt annales Bertiniani. Certè in chronico sancti Vincentii ad Vulturnum, Sangdam seu Seodan, dux Sarracenorum, monasterium sancti Vincentii omnino deprædatus fuisse, & pro ædificiis non combustis tria millia aureorum, totidemque *a beati Benedicti vicario*, scilicet Bertbario Casinensi abbate, accepisse dicitur, priusquam Ludovicus cæsar in Beneventum moveret. Proinde hoc referendum est quod tradit Ignotus Casinensis eorum temporum scriptor, nempe Seodanum in sanctum Vincentium irrupisse, cùm monachi Casinates ibidem divertarentur. Mos quippe tum erat monachis utriusque monasterii, ut diebus sanctæ quadragesimæ vicissim sibi *regum*, id est, si bene capio, epulum, aut certè donativum, uti Cangius explicat, *caritatis gratiâ* exhiberent, & *de ordine*, ut Leo habet, seu disciplinâ regulari, unà colloquerentur. Fors evenit, ut Casinates apud sanctum Vincentium, de more adessent hoc anno *die veneris* in quadragesima, & spiritualia miscerent colloquia, cùm inopinatò Sarraceni istuc irruerunt. Mox in proximum monasterii castellum confugere monachi; Sarraceni verò monasterium ingressi, plurima diripuerunt, cætera vel confregerunt, vel in profluentem projecerunt. Parsum hac vice ædificiis, quæ Ignotus Casinensis trium milliam aureorum pretio redempta fuisse testatur. Hic longè præferendus est Leoni Marsicano, qui duas Sarracenorum incursiones in unam confundens, scribit universum ecclesiæ thesaurum a Sarracenis sanc repertum ablatumque, monasterium incensum, monachosque partim occisos, partim in diversa dilapsos fuisse, quod post sexdecim annos accidisse inferiùs videbimus.

Post aliquot versus detritos ac laciniosos Ignotus Casinensis subdit, eumdem Seodanum, captâ & vastatâ Venafro civitate, contendisse ad sanctum Benedictum, id est Casinum, initio quadragesimæ, & quidem in sancta dominica, cùm Bertharius abbas sanctam gregem divinis præceptis instrueret; quo audito, fratres, qui in monasterio inferiori erant, concito gressu *ad sanctum conscendisse Benedictum*: sequenti verò mercurii die Sarracenos ad duo stadia monasterio appropinquasse; sed falleote itineris duce, quem ideo interfecerant, direptis villis monasterii, Casinum accedere non valentes, Venafrum ad socios revertisse. Sanè hoc loco allucinatum fuisse Leonem vel ex eo patet, quòd hanc monasterii sancti Vincentii cladem dicit accidisse hoc anno Maione abbate, qui non nisi post sex annos eidem loco præesse cœpit post Arteasum, cui hoc anno diploma confirmationis omnium bonorum concessum legitur anno a capta Capua primo. Hujus diplomatis etsi vitiosi sunt chronici characteres: at sanam est placitum, quod in chronica sequitur de quibusdam rebus sancto Vincentio Maionis abbatis tempore evindicatis, anno Ludovici imperatoris AAIII. primâ die Januarii, indictione quartâ, id est anno ejus sæculi septuagesimo-secundo; quo primùm anno successit Artefesu Maio abbas, cujus tempore altera monasterii sancti Vincentii vastatio facta est.

S. Vincentii abbates.

Non satis constans & exploratus est ordo sancti Vincentii abbatum in chronico, in

in quo poſt Joſuen ſabbatem ponendus Epiphanius, cui Ludovicus auguſtus præceptum de quibuſdam monaſterii poſſeſſionibus fecit anno imperii decimo-octavo. Hunc excepiſſe videtur Teuto, cujus rogatu idem imperator præcedentia diplomata confirmavit anno incerto; nam mutilæ ſunt chronicæ huius præcepti notæ, & vitioſa indictio. Teutoni præponitur in editis Jacobus, qui videtur poſtponendus; quippe qui cum Baſſacio abbate Caſinate ad Ludovicum ſecundum acceſſit, ejus opem imploraturus. Jacobo itaque ſubjungendus Johannes, tum Arteſuſus, cujus tempore ſuperior illa clades evenit, mortuus ante annum ejus ſæculi ſeptuageſimum-ſecundum, quo ineunte Muio ejus ſucceſſor judicatum a Ludovici judicibus obtinuit. Huic uonos tantùm octo regiminis tribuit chronographus, non ſibi conſentiens, qui alteram monaſterii cladem ſub eo collocat anno octogeſimo-ſecundo. ANN. CHR. 866.

LXII. Imperatoris beneficia in Caſinum.

Redeo ad Caſinenſe monaſterium, ad quod Ludovicus Imperator cum Augelberga auguſta menſe Junio acceſſit, id eſt ud inferius monaſterium, ubi a venerabili ubbate Berthario, ut jam dixi, univerſiſque monachis, obviàm ei progreſſis, maximo cum honoru ſuſceptus eſt. Die alterà montem adoraturus aſcendit, pari honorificentiâ in ſuperiori monaſterio exceptus. Cùmque univerſum cœnobium perluſtraſſet, utque ædificiorum ſtatum laudaſſet; præceptum confirmationis more deceſſorum ſuorum beato Benedicto fecit, & regalia eidem munera contulit. Dein, auditis variis legationibus, cùm ſe fratrum precibus commendaſſet, Capuam profectus eſt. Bari poſtea obſeſſâ, rediit Beneventum: ubi, cùm in ejus obſequio Bertharius abbas moraretur, oratorium parvum, quod intra monaſterium ſanctæ Sophiæ deceſſor ipſius Baſſacius inchoaverat, diligenter abſolvit, & in honorem ſancti Benedicti a Stephano Teanenſi præſule dicari curavit. Ad hæc, cùm Ludovicus Teleſiam civitatem obſedisſet, idem Bertharius Iſembardo gaſtaldioni, qui illam urbem obtinebat, veniam & gratiam ab imperatore impetravit. Idem imperator monaſterio ſancti Angeli in Barregio poſſeſſiones omnes ac cellas confirmavit; & Ravennam reverſus cellam ſanctæ Mariæ, in Muurinis ſitam, Caſinatibus, agente Angelario præpoſito, reſtitui præcepit, Quid Lothario regi poſt biennium Caſiui acciderit, inferiùs dicendum.

LXIII. Neapoli ab Athanaſio epiſcopo monachi inſtituti.

Dum imperator Beneventi moraretur, ad eum acceſſit Athanaſius ſenior, venerabilis præſul Neapolitanæ eccleſiæ, u Sergio duce fratris filio atrociter exagitatus, cui Ludovicus opem pollicitus eſt. Inde Romam profectus, ab Hadriano papa ſecundo, qui anno ſequenti in locum Nicolai ſubrogatus eſt, honorificè excipitur; in reditu ud imperatorem mortuus prope Caſinum, ubi & ſepultus fuit. Is antequam a Sergio in carcerem conjiceretur, monachos, græcos an latinos, in inſula Salvatoris prope Neapolim ſeorſim abſque paſtore degentes, in unum cœtum congregavit, eiſquu abbatem præfecit, nempe venerabilem ſenem Antonium, ſanctæ Luciæ martyris eccleſiâ eis in ſtipendium aſſignatâ. Illic erat Lucullanum monaſterium, de quo Gregorius Magnus in epiſtolis ſuis mentionem facit, eo in loco ſitum, ubi nunc Arenovi, ut vulgus vocat, poſita eſt. Ad hæc idem ſanctus præſul in ſuburbana eccleſia ſancti Januarii martyris, quæ Magnu nuncupatur, cui unas tantùm ſacerdos tum ſerviebat, monachorum cœtum itidem inſtituit, *eiſquu religioſa vita*, ut acta ejus loquuntur, *virum ſingularem patrem* ordinavit, qui cum collato ſibi grege Deo juge laudis officium perſolveret. Athanaſio in carcerem Sergii juſſu conjecto, *græca latinaque pars*, ut ejus acta habent, *ſacerdotalis & monachica turba, præcipuèque Antonius, vir ſatis idoneus & probatæ ætatis, monachorum abbas, jejuniis & ægritudine corpore jam defectus, alituit erectus manibus, cum univerſo clero ad prætorium advenit*; & Sergium durè increpitum eò adduuit, ut Athanaſium relaxaret. Verùm eùm a Sergio denuo vexaretur, Beneventum ad Ludovicum refugit, ut mou dicebam, ejus patrocinium imploraturus: quo ne fructretur, mors interceſſit. Mortuus eſt in oratorio ſancti Quiricii, octo millibus diſſito a Caſinenſi monaſtutio, obi ſepulturæ mandatus fuit; & quidem *in eccleſia beati principis apoſtolorum, quæ a Ratchiſo rege conſtructa eſt, & jungitur baſilicæ ſancti Benedicti*, ut legimus in ejus actis apud Theatinos Neapolitanos, u Petro diacono ſcriptis: in quibus ejus tranſlatio e montu Caſino in urbem Neapolim, ſub Bertbario ubbate poſt quinque unnos factu, ſusè deſcribitur. Sacrum ejus corpus in ſuburbana illa ſancti Januarii eccleſia depoſitum; quæ olim *ad corpus* dicebatur, antiquo Neapolitanorum cœmeterio inſignis.

LXIV. Dani Anglium cædes ac rapinis infeſtant.

Cùm plurimæ Danorum in majorem Britanniam irruptiones fuerint, una præcæteris funeſtiſſima toti ferè Northumbrorum & orientalium Anglorum regioni hoc anno generalem intulit cladem; nam magna paganorum claſſis, Inguaro potentiſſimùm duce, e Danubia in Britannium uppulit, quà Eſtanglorum ſeu orientalium Anglorum regnum patet, Edmundo piiſſimo regi tam patenſ; ibique hiberna ſta-

ANN. CHR. 866.

ſtatuit, ferro & flammâ univerſa devaſtans, in primis monaſteria, quæ a fundamentis everſa ſunt, monachis & ancillis Dei aut cæſis, aut fugâ diſſipatis. Eadem clades Eboracenſi provinciæ ab iiſdem inflicta. Mercioruin regnum eamdem ſubiiſſet fortunam, niſi Beornredus rex, collecto ingenti exercitu, Danis apud Nothingam occurriſſet, eoſque Eboracum repetere coegiſſet, adjuvante in primis Ethelredo occidentalium Saxonum rege cum Alſtido ejus ſtarre, quorum ille ſororem in matrimonium duxerat. Enituit in illa expeditione præ cæteris Algari comitis juvenis virtus: qui, ut erat Crulandenſi monaſterio & Theodoro abbati amiciſſimus, privilegium a rege Mercioruin eidem cœnobio obtinuit, quo rum donatio ab ipſo facta pro anima ſenioris Algari patris ſui, tum aliæ ejuſdem loci poſſeſſiones confirmatæ. Mendoſæ ſunt in editis apud Ingulfum hujus diplomatis chronicæ notæ, quod datum videtur anno incarnationis octingenteſimo ſexageſimo-octavo, kalendis Auguſti: uti colligitur ex libro Thomæ Elienſis monachi de vita ſanctæ Ethildritæ reginæ, ubi pagani illi rertio, quàm in Britanniam appulerant, anno in regnum Merciorum acceſſiſſe dicuntur. *Datum hoc chirographum*, ut vocant, in ipſa expeditione apud Snothringam, *coram fratribus & amicis, & omni populo in obſidione paganorum congregatis*: eique ſubſcribunt, præter regem & epiſcopos, Wlfius abbas Eveshamenſis, Heda Medeshamſtedenſis, & Tivinus ſancti Albani. Mercii ad pacem incundam adduxerunt paganos, qui anno inſequente ſexageſimo-nono antiquum ac celebertimum itidem apud Mercios Bardeneienſe monaſterium deſtruxerunt, monachis omnibus abſque ulla commiſeratione in eccleſia interfectis; quod monaſterium Remigius, ex monacho Fiſcamnenſi Lincolnienſis epiſcopus, ſabenre ſæculo undecimo inſtauravit. Cætera Danorum ſacinora in conſequentibus proſequemur. Hoc ipſo anno deceſſit Winherus abbas ſancti Auguſtini prope Cantuariam, cujus ſucceſſores vide ſis apud Willelmum Thornum.

Diploma pro Crulanda.

ANN. CHR. 867.

ANno ejus ſæculi ſexageſimo-ſeptimo ineunte, Ludovicus abbas ſancti Dionyſii, ac ſummus Caroli Calvi cancellarius, & Magni ex filia majore natu Rotrude nepos, rebus humanis exceſſit, mortuus v. idus Januarii, apud ſanctum Dionyſium; ut verl ſimile eſt, ſepultus. Goſſlous abbas Pratenſis, ejus frater, ſummi cancellariarus dignitatem poſt eum obtinuit: at Carolus rex abbatiam ſancti Dionyſii ſibi retiouir, qui anno ſuperiore abbatiam ſancti Vedaſti, ex dono Lotharii regis, excluſo Adalardo comite, jam acceperat. Itaque cauſas monaſterli, & *conlaborationem* ſeu œconomiam per præpoſitum & decanum atque theſauratium adminiſtrati juſſit: militiæ verò curam majori-domus commiſit. Tum ad villam Bellum-Pauliacum, ſuper Ligerim ſitam, proſectus, filium ſuum Ludovicum Aquitaniæ regem dixit, vel potiùs confirmavit, ex dictis (*a*) ſupra, atque inde reverſus, paſchale feſtum apud ſanctum Dionyſium celebravit. Abbatiâ ſancti Dionyſii ſibi retentâ, Carolus ejus profectui ampliùs luvigilare ſe debere intellexit. Quare hoc anno villam Caduſſam (*), ſupet fluvium Seræ poſitam in comitatu Laudunenſi, cum duabus eccleſiis, quas Adalelmus comes ad id rempus in beneficium tenuerat, ad monaſterium conſtruendum ſancto Dionyſio contulit, aliaque in ipſius diplomate memorata, quod Dubletus (*b*) vulgavit. *Data* IV. *kalendas Septembris*, *indictione* XV. *anno* XXVIII. *regnante Karolo glorioſiſſimo rege. Actum in Raſſiaco-villa*. Hæc villa non longè aberat a Compendio, ubi Carolus hoc anno kalendis Auguſti verſabatur; idque colligitur ex annalibus Bertinianis ad annum DCCCLXV. quo idem rex Compendio ad villam Roſiacum veniſſe dicitur.

Ludovici abbatis S. Dionyſii obitus. Abbatia a Carolo relicta, & dijata.

(*a*) *num.* 58.

(*) *Chauſſe.*

(*b*) *Duchet p.* 802. *& ſeqq.*

Fuit Ludovicus abbas naturâ mitis ac benignus, a quo nihil ſiniſtri in monaſteria factum legimus. Is eſt, cui Hincmarus (*a*) Remorum antiſtes litteras ſcripſit ad repetendum corpus ſancti Deodati, quod quidam Giſo, cupiditate rerum ipſius ſancti ductus, *ex diœceſi* ſeu metropoli Remenſi ſurtim transferi fecerat in Pariſiacenſem parochiam, inconſulto epiſcopo loci, in quo ſancti Deodati corpus ſervabatur: quibus in litteris Hincmatus alt, ſe nemini, neque ſibi vel proprio ſanguini hae io re contra dlvina præcepta parſurum. Quin etiam indignatum ex his Ludovicum iteratis litteris monere non deſtitit, hortans eum, ut eccleſiaſticis regulis quantocius ſatisfaeere curaret, quæ teſtitutionem ejuſmodi præſcribebant. Iiſdem litteris ſerlbit pro quodam nepote ſuo, quem eidem Ludovico commendaverat, & de rebus, quas Hincmarus ipſe olim monachis ſancti Dionyſii ex dono regis tradiderat. Quis fuerit ſanctus ille Deodatus, quove ex loco metropolis Remenſis in parochiam Pariſienſem ejus corpus allatum ſit, omuino ignoramus. Neque exploratus Pariſienſis parochiæ locus, in quo depoſitum eſt. Eaiſtimo tameu hoc eiſe Latiniaceuſe monaſterium, io quo ſanctus Deodatus epiſco-

LXVI. S. Deodati corpus Latiniaci.

(*a*) *Frod. lib.* 3. *c.* 24.

ſcopus & confeſſor colitur III. nonas Februarii: quo die ad oram veterrimi exemplaris noſtri Uſuardi antiquâ manu legitur: *Latiniaco natalis ſancti Deodati epiſcopi & confeſſoris*; quod ſancto Deodato epiſcopo Nivernenſi non convenit, quippe qui in Tullenſi parochia Trevirenſis metropolis habetur, coliturque XIII. kalendas Julii. In eodem Latiniacenſi monaſterio memoratur III. idus Junii tranſlatio ſanctorum Deodati epiſcopi, Maldegarii, Fulberti, Anſilionis, Lamberti, & unius ex Innocentibus, ex additionibus Molani ad Uſuardum. ANN. CHR. 867.

LXVII. Synodi Trecenſis litteræ pro Hincmaro, ad Nicolaum papam.

E monaſterio ſancti Dionyſii Carolus in urbem Mediomatricum ad colloquium cum fratre ſuo Ludovico Germaniæ rege proficiſcens, obvium habuit Egilonem archiepiſcopum Senonenſem, Româ tevertentem cum litteris Nicolai papæ pro reſtitutione Remenſium clericorum, quibus in litteris multa Hincmaro falsò imputaſſe dicitur pontifex ab Annaliſta Bertiniano, qui Hincmari partibus omnino favet. Hæc reſtitutio denuo retractata probataque eſt in ſynodo Trecis VIII. kalendas Novembris habita, cujus nomine favorabilis de Hincmaro epiſtola, epiſcopotum munita ſigillis, ſcripta eſt, ad pontificem deferenda per Actardum Namnetenſem epiſcopum; ſed a Carolo rege intercepta, qui aliam contra ipſum Hincmarum papæ ſcripſit, bullâ ſui nominis ſigillatam, & eum epiſtola ſynodali per ipſum Actardum Romam miſit, *immemor fidelitatis atque laborum*, ait Annaliſta, quos pro *ejus honore & regni obtentu* per complures annos idem Hincmarus ſubierat. Legimus in chartario eccleſiæ Nivernenſis ſynodicas litteras Trecenſis concilii, quas obtinuit Adelardus ſacerdos de reſtaurandis quibuſdam eccleſiis parochiæ Nivernenſis, ſcilicet ſancti Nazarii martyris, & *ſancti Vincentii pretioſi confeſſoris apud Magnacum*, *ubi ſacratiſſimum ejus corpus jacens miraculis clorefcit*, & aliis: quibus litteris multi ſubſcribunt epiſcopi, ax noſtris Egil urchiapiſcopus Senonenſis, *Hildegarius Meldenſis eccleſia humilis epiſcopus*, quibus verbis uſus eſt in libro de vita ſancti Farouis acta IV. *nonas Novembris*, *anno incarnationis* DCCCLXVII. *indictione* I. *anno etiam* XXVI. *regnante domno noſtro Karolo rege*. Has litteras in Appendice referu viſum eſt.

Anaſtaſii literæ de obitu Nicolai papæ. *Conc. to.* 18. *p.* 568.

Ubi Actardus Romam attigit, Nicolaus papa e vivis decefferat idibus Novembris; adeòque Actardus regis litteras reddidit Hadriano II. Nicolai ſucceſſori, qui magna cum omnium gratulatione, eum inſigni ipſius modeſtia, XIX. kalendas Januarii conſecratus fuerat. Mortuo Nicolao papâ, Anaſtaſius bibliothecarius Adoni » Vienneuſi archiepiſcopo *triſte* hoc, ut ipſe vocat, *nuntium* litteris ſignificavit, » eum obſecrans, ut lupis rapacibus in gregem dominicum irrumpentibus, ſtre» nuè reſiſtat, & ſedulas pro defuncto pontifice preces fundat. Eheu, quàm ſa» rò, inquit, talem virum eccletia meruit, quàm citò amiſit. Satius erat, ut ſol » radios ſuos ſubtraheret, quàm ut tantus pontifca oculos elanſiſſet, quos ad ec» cleſiæ profectum ſemper apertos & intentos habuit; tum ſubdit, nunc ejus ope» ra fugillari ab eis, quos pro criminibus redarguerat; hortaturque Adonem, ut » cunctis fratribus, ſcilicet epiſcopis, id nuntiet, coſque moneat, ut pro domo Dei » laborare certent. *Nam ſi tanti pontificis acta*, inquit, *caſſantur*, *veſtro*, *quaſo*, *ubi parebunt?* Cæterùm plurimos eſſe in Gallia, qui non curvaverunt genua ante » Baal. In fine eumdem Adonem monet de electione Hadriani pontificis; rogat» que, ut Arſenium ſuum, id eſt ipſius Anaſtaſii, avunculum (is Horrenſis epi» ſcopus erat, & in Galliam legatus) qui multas a Nicolao molaſtias pertulu» rat, ob idque *a ſtudio eccleſiaſtica correctionis* ſeu diſciplinæ paullulum refriae» rat, ad priſtinum pro pontifice & eccleſia zelum inflectat. Verùm ex Adonis » monitis non profecit Arſenius, immo paullo poſt Beneventum ad Ludovicum » imperatorem profectus, malâ morte periiſſe traditur. Nec ferè melior fuit Ana» ſtaſii fortuna, ab Hadriano excommunicatus, quòd auctor ereditus ſit cædis, » quàm Eleutherius ejus nepos Stephaniæ Hadriani uxori, ejuſque filiæ ab eodem » Eleuthetio raptæ intulerat. Alius fuit Anaſtaſius bibliothecarius, ut ſuperiùs (*a*) » diximus, qui acta ſynodi octavæ latinè vertit. Deniqua prædictus Anaſtaſius in» embolo Adonem obteſtatur, ut omnibus metropolitis Galliarum denuntiet, ut » ne, ſi quod ab uis concilium habeatur, quidquam *in derogationem defuncti præſulis* agant, quippe qui a nullo, dum viveret, reprehenſus ſit, *nec hæreſi umquam*, ut *fingunt*, *annuerit*: quod de Gotheſcalco fortè intelligendum, cui Nicolaus faviſſe ab Hincmaro, aliiſque creditus eſt. Ex bis intelligitur, quanta fuerit Anaſtaſii de Adone noſtro aaiſtimatio, quanta Anaſtaſii cum eo familiaritas. Eadem fuit da eo Hadriani II. opinio in duabus epiſtolis ad eum ſcriptis, in quarum una Nicolaum anteceſſorem ſuum miris laudibus extollit, ſeque ipſe purgat, quòd quædam ejus acta æquitate magiſtrâ moderando temperaſſet: in altera zelum ipſius Adonis landat, & in præcavendis impiorum inſidiis induſtriam.

(*a*) *lib.* 34. *n.* 71.

Favorabilem quoque Hincmato Archiepiſcopo epiſtolam ſcripſit, teſtatus eum,

» etſi

ANN. CHR. 867.

„ etsi ea solu fama, quæ numquam nisi cum laude vulgata erat; tamen ex relatu & præconiis Arsenii sedis apostolicæ apocrisiarii, atque Actardi episcopi, nec„ non dilectissimi filii sui Anastasii bibliothecarii, factum esse, ut virtutum, probabiliumque morum ejus prædicamenta agnosceret. Dein eum hortatur, ut Carolum regem excitet ad constantiam in causa Lotharii. Ex quo intelligitur, Hadrianum nullam habuisse rationem litterarum, quas Carolus contra Hincmarum Nicolao scripserat. Idem pontifex in epistola ad episcopos synodi Tricassinæ petiit, ut Nicolai papæ nomen in codicibus vel *diptychis ecclesiarum* inscribatur, & inter sacra missarum sollemnia reciterur; quod exsecuti Dionysiani monachi, nomen Nicolai papæ primum scripserunt in codice Sacramentorum, qui modò in bibliotheca monasterii Vallis-claræ asservatur.

LXVIII. Græcorum capitula contra Latinos.

Romam præcesserant clerici Remenses mense Augusto, qui Nicolaum papam jam valde ægrotantem, & objectis Græcorum adversùs Latinos magnopere occupatum invenerunt. Quam ob rem Romæ ad mensem Octobrem remorati iidem clerici, Nicolai binas retulere epistolas, unam ad Hincmarum Remensem, in quo sibi de omnibus satisfactum esse rescripsit: alteram ad Gallicanos omnes episcopos, quos ad communem causam contra Græcos defendendam hortatus est: quæ res ut meliùs intelligatur, eam paullo altiùs repetere juvat. Imperante apud Græcos Michaele Theodoræ filio, Ignatius, vir sanctus, Constantinopolitanum patriarchatum post Methodium paullo ante medium hoc sæculum adeptus est. Inde pulsus post annos undecim Bardæ cæsaris operâ, quòd eum ob incestam cum nuru stupri consuetudinem communione privasset; & quòd Theodoram, Michaelis imperatoris matrem, in ordinem redactam, tondere nollet invitam. Ejus in locum a Barda Photius ea laïco subrogatus, Ignatium damnavit; damnatusque ipse a Nicolao papa, vicissim in Nicolaum sententiam dicere non dubitavit; & quidquid in speciem sinistrum corradere potuit homo multæ eruditionis, sed ambitione supra modum inflatus, pontifici Latinisque omnibus objecit. Capitula illa omnino decem erant, nempe de processione Spiritus-sancti ea Patre Filioque, de jejunio sabbati, de cælibatu presbyterorum, de chrismatione frontis baptizatorum presbyteris interdicta, de abstinentia octo hebdomadarum ante pascha non inchoata, de barbæ rasione clericorum, de episcoporum ordinatione per saltum, de primatu Romani pontificis, de confectione chrismatis ex aqua fluviali, & de oblatione agni in festo paschæ. Hæc capitula Nicolaus Hincmaro, cæterisque archiepiscopis & episcopis in regno Caroli constituris miserat, dato mandato, ut de his archiepiscopi singuli in suis diœcesibus unà cum suffraganeis tractarent, & sibi quæ ad respondendum reperissent, suggerere curarent. Pontificiæ literæ datæ sunt Romæ x. kalendas Novembris. In provincia Remensi hæc cura demandata est Odoni Bellovacensi episcopo, cui Hincmarus (a) hac de re scripsit non semel.

(a) *Frod. lib. 3. c. 23.*

LXIX. Ratramnus ad illa respondet.

Hanc provinciam exsecutus est Odo, sive per se, sive per Ratramnum Corbeiensem monachum, cujus loci & ipse olim monachus fuerat, suasque ad illa objectis responsiones ad Hincmarum misit, uno *libello* contentas, in quo Hincmarus quædam *retractanda & corrigenda* deprehendit. Hinc alia viderur esse Ratramni responsio, quæ non uno *libello*, sed quatuor libris constat: maximè cùm Ratramnus ipse sub finem libri quarti satis innuat, se id operis hortatu non solius Odonis suscepisse, sed episcoporum, qui ad se illa objecta miserant. *Egimus*, inquit, *prout potuimus, respondentes ad ea, quæ nobis scripta misistis: quæ si placuerint, Deo gratias agimus: si verò displicuerint, vestræ correctionis censuram postulamus.* Ænea Parisienti episcopo id officii commissum est in provincia Senonensi: sed quantum distet ejus opus a Ratramni scriptione, facilè intelliget eruditus lector. Eadem capitula eriam ad Germaniæ episcopos a pontifice missa fuere, quibus in synodo Wormatiensi anni sequentis congrua responsa edita sunt, ut tradunt Annales Fuldenses: at illa responsa minimè ad nos pervenerunt.

Ratramni operis œconomia.

Verùm nobis sufficere potest unus Ratramnus, qui commissam sibi a Belgicæ secundæ episcopis provinciam quatuor libris optimè exsecutus est: quorum tres priores objectioni de processione Spiritus-sancti a Filio solvendæ adhibuit, duobus quidem prioribus ea Scripturæ testimoniis, tertio ea Patrum auctoritate adversarios confutans. Initio libri primi (b) nit, non imperatorum, quales erant Michaël & Basilius, qui illa capitula miserant, sed episcoporum esse de sacris dogmatibus & de ecclesiasticis ritibus disputare. Dicendi illis, non docendi in ecclesia ministerium commissum esse. Nullum novum in Romana ecclesia ritum, nullam novam esse doctrinam; denique varios ecclesiarum ritus sanæ fidei non præjudicare. Tum quæstionem de processione Spiritus-sancti ea Patre Filioque aggreditur, eamque probat ex verbis tum Christi Domini, qui mittendum a se Spiritum-sanctum discipulis promittit, eumque a se accepturum, quæ discipu-

(b) *lib. 1. c. 3.*

Iis

lis annuntiaturus erat; tum Pauli apoſtoli, qui Spiritum Chriſti vocat; idemque multis aliis ſcripturæ teſtimoniis Ratramnus confirmat. Cæterùm quod opponebant Græci, in ſcripturis diſerrè non exprimi proceſſionem a Filio, nec debuiſſe addi in ſymbolo ſynodi Conſtantinopolitanæ: reponit Ratramnus in ſcripturis non excludi; & quâ ratione patres ſynodi Conſtantinopolitanæ proceſſionem a Patre, aliaque addiderunt ſymbolo Nicæno, licuiſſe etiam Romanæ eccleſiæ addere *Filioque*, quod evangelia, quod apoſtoli & propheræ docent. Mitto Patrum hac de re teſtimonia, quæ Ratramnus adduxit in ſecundo & tertio libro. ANN. CHR. 867.

In libro quarto Romanos ritus adversùs Græcorum ſugillationes idem auctor defendit, aitqua hanc partem omitti poſſe, cùm nihil de dogmatibus fidei, quæ ubique una eſſe debet, contineat. Varios fuiſſe ritus jam inde ab initio naſcentis eccleſiæ, cùm alii nihil proprium haberent, alii ſuas poſſeſſiones retinerent. Immo apud ipſos atiam oriecotales variam eſſe conſuetudinem jejunandi tum in ſabbato, tum in quadrageſima. In his Alaxandrinam eccleſiam cum Romana conſentire in jejunio ſabbati, quod *major (a) numerus occidentalium* non obſervat. Ad hæc in inſula Brittanica qualibet feriâ (b) ſexrà jejunium ſerva. xi; & Scottos Hiberniam incolentes conſueviſſe *per monaſteria monachorum, ſeu canonicorum, vel quorumcumque religioſorum, omni tempore, præter dominicam feſtoſque dies, jejunare, nec niſi vel ad nonam, vel ad veſperam, corpori cibum indulgere; ad nonam quidem aſtivis, ad veſperam verò diebus hiemalibus;* nec tamen hac de re ab aliis eccleſiis reprehendi. Nequa verò meritò Romanos ſeu occidentales culpari ab imperatoribus Græcis, ſi non tot hebdommadas, quot illi, jejunent: eùm illos quadragima dierum jejunio coæquent. Ad barbæ tonſionem quod attinet, id tam leve eſſe, ut reſponſiona haud indigeat. Longè potiori jure culpari poſſe clericos orientales, qui barbam nutrientes, caput ex omni parta nudant, & veſte cooperiunt, contra præceptum Pauli apoſtoli, qui ait, virum non debere velata caput ſuum, *quoniam imago & gloria Dei eſt*; &, ſi id fecerit, caput ſuum deturpara. (a) lib. 4. c. 5. (b) ibid.

Poſt hæc Ratramnus reſpondet ad objecta Græcorum contra Latinorum presbyterorum cælibatum; eumque aſſerit in primis exemplo Chriſti Domini, Paulique apoſtoli, tum ex eo quòd nefas eſſet veteris taſtamenci ſacerdotibus ſacrificia offerre, niſi eo tempore ſa continuiſſent: quantò minùs id licere novi teſtamenti ſacerdotibus, *qui dominici corporis & ſanguinis omni tempore debent ſacramenta contingere?* Nec tamen ab ais idcirco damnari nuptias, uti nec Chriſtus Dominus ſuo eas exemplo damnavit, immo ſuâ ipſius præſentiâ honoravit. His addit Ratramnus decreta eccleſiæ pro cælibatu ſacerdotum. Denique refellit cæteras Græcorum objectiones, quarum una aſt, quòd Romani levitas ordinarent apiſcopos, presbyterii gradu non priùs accepto; & quòd agnum ſimul eum Chriſti corpore conſecrarent; quod utrumqua falſum eſſe contendit Ratramnus. Attamen Æneas in objectione ſeptima ajuſmodi ordinationem per ſaltum aliquando factam aſſe concedit, cujus rei exampla in commentario ſuper Ordinem Romanum attuli. Et Walafridus (c) Strabo, qui ante hæc Græcorum diſcidia deceſſit, faterur morem offerendi & conſecrandi agni ex Judaicarum ſuperſtitionum ſeminario quorumdam ſimplicium errore ad ſua uſqua tempora perſevaraſſe; quod apud Auguſtenſes in paſchate obtinuiſſe in vita S. Udalrici apiſcopi legitur. At hic paucorum mos erat, nec agnus ſuper altare ſimul cum Chriſti corpore, ſed ſeorſim ponebatur, non conſecraodus, ſed benedicendus; quæ benedictio notatur in vulgato Ordina Romano. Verùm hi peculiares ritus erant, quos facilè ignorare potuit Ratramnus: tametſi in ejuſmodi ſcientia eum verſatiſſimum fuiſſe quartus ejus liber probat. Sed, etiamſi verum fuiſſet, quod objiciebant Græci de Latinorum ordinationibus per ſaltum; longè potiori jure culpandos eſſe rectè arguit Ratramnus Græcos ipſos, qui neophytos ordinabant epiſcopos, qualis erat Photius, iſtarum objectionum fabricator. In fine Romanæ eccleſiæ prætogativam & primarum ſuper alias eccleſias, adeòqua ſuper ipſam Conſtantinopolitanam eccleſiam demonſtrat. Denique librum quartum & ultimum ſic concludit: *Egimus volut potuimus, reſpondentes ad ea, quæ nobis ſcripta miſiſtis; quæ ſi placuerint, Deo gratias agimus: ſin verò diſplicuerint, veſtræ correctionis cenſuram præſtolamur*; quibus verbis videtur alloqui epiſcopos, qui ipſum ad ſcribendum impulerant: hincque colligi poteſt, deeſſe in editis præfationem, quæ illis inſcripta arat. Porro eadem ferè objectionum capita medio ſæculo undecimo in Leonem IX. refricavit Michael Cerularius, ut ſuo loco videbimus. (c) Walafrid. de rebs eccl. c. 18.

Nulla deinceps apud veteres memoria Ratramni, cujus cæteram fortunam & obitum ignoramus. Præter ejus ſcripta de euchariſtia, da narivitate Domini, & reſponſiones ad objecta Græcorum, de quibus ſuperiùs agimus, librum inſuper Alia ejus ſcripta.

ANN. CHR. 857.

compoſait ſuper clauſulâ hymni de ſanctis martyribus, *Te trina Deitas &c.* quam Hincmarus archiepiſcopus, aliique nonnulli improbabant, Ratramnus verò eum cæteris propugnabat. Ejus hac de re liber excidit, cujus mentionem facit Hincmarus (*a*) in libro *de non-trina deitate*, in hæc verba. *Diu eſt, quòd quidam, occaſione arreptâ de fidelitate hymni, cujus auctor penitus ignoratur, in quo dicitur*, TE TRINA DEITAS, UNAQUE POSCIMUS, *cœperunt contendere, quòd ſicut trina & unus Deus, ita trina & una deitas & debeat, & abſolutè valeat dici; unde quinque pro ſuo modulo ſcriptitarunt. Inter quos & Ratramnus, Corbeiæ monaſterii monachus, ex libris beatorum Hilarii & Auguſtini, dicta eorumdem detruncando, & ad pravum ſuum ſenſum incongruè inflectendo .... ex hoc volumen quantitatis non modicæ ſcribens ad Hildegarium Meldenſem epiſcopum compilavit; cujus perverſam intelligentiam ipſa ejus collectio, ſcriptis authenticis collata, mendacii redarguit & revincit.*

(*a*) *Hincm. tom. 1. p. 413.*

Præter ea aliud ſcripram edidit idem auctor contra quemdam monachum, qui unam in omnibus hominibus animam eſſe contendebat. Hoc ſcriptum præ manibus habemus ex veterrimo codice monaſterii ſancti Eligii Noviomenſis, nuncupatum Odoni Bellovacenſi epiſcopo, cujus hortatu inſanam hanc opinionem Ratramnus confutare aggreſſus eſt, quam priùs ſcriptâ ad auctorem epiſtolâ improbaverat. Hunc Corbeiæ, aut certè ſancti Luciani monachum fuiſſe colligimus ex hac Ratramni inſcriptione: *Domino ſancto, ſummaque venerationis honore proſequendo patri Odoni, reverentiſſimo præſuli, Rattramnus, ſervus ſervorum Chriſti noviſſimus. Suſcepi veſtræ ſanctitatis debita cum veneratione litteras, quibus præcipitis poſtulatæ, ut reſpondeam cujuſdam monachi de cœnobio veſtro ſcripti; quibus, de anima contra catholicam fidem perverſa ſentiendo, diſputare non timuit.* Fait Odo ante epiſcoperam Corbeiæ monachus & abbas, & fortè ejuſdem monaſterii regimen jam epiſcopus poſt Traſaifum ad breve tempus teſamſir, paternâ in ſanctum locum ſollicitudine ſemper affectus, atque adeò Corbeïe Odonis cœnobium a Ratramno dici potuit. In hoc opuſculo Ratramnus ait, monachum illum a quodam Macario Scotto, quem ejus magiſtrum vocat, hanc opinionem bauſiſſe, ſanctâ occaſione ea quodam loco malè intellecto ſancti Auguſtini libri de quantitate animæ, in quo ſanctus doctor de unica diverſorum hominum anima dubitanter ſcripſiſſe videtur. Fortè Mecarius ille Scottus, quem Rerramnus per deridiculum Bacchanium vocet, non ejus fuerit a Macario monacho, cui Rabanus librum ſuum de compoto nuncupavit. Cæterùm hæc de unica in omnibus hominibus anima opinio, in concilio Lateranenſi ſub Leone X. damnata eſt, quam totis pulpitis nunc decantent philoſophi ſub ſollemni ſua diſtinctione *unitatis ſpecificæ & numericæ*. Alius ſine dubio fuit Ratremnus præpoſitus monaſterii Orbacenſis, quem Hincmarus (*b*) excommunicavit ob direptem *collaborationem* Amalrai canonici Remenſis. Diſtinguendus etiam ab utroque Ratramnus abbas Novi-villaris in Alſatia, laudatus (*c*) in libro fratrum conſcriptorum in monaſterio Augienſi.

Ratramni plures.

(*b*) *Frod. lib. 3. c. 28.*

(*c*) *Analect. to. 4. p. 644.*

LXX.

Pœnitentia ob cæſum S. Richarii monachum.

Inter Nicolai pontificis epiſtolas una eſt Hincmaro archiepiſcopo Remenſi directa, de pœnitentia cuidam Eriartho injuncta, qui monachum presbyteram injuſtè occiderat. Tanti facinoris reus ad apoſtolorum limina confugit, indulgentiam ejus noxæ poſtulaturus, pœnitentiæ remedium paratus ſubire. Huic injunxit pontifex pœnitentiam duodecim annorum, devotionem ejus conſiderans, humanius eum illo agens, quòd ad ſuffragia apoſtolorum feſtinaſſet: cùm aliàs *uſque ad mortem* pœnitentia „ ejus extendi debuiſſet. Hæc autem duodecim annorum pœnitentia ſic a Nicolao im„ poſita eſt, ut ille tribus prioribus annis, *ante fores eccleſiæ* lugendo ſingultus edeu„ do, miſericordiam Domini conſequi ſtuderet: quarto & quinto *inter auditores* ad „ orandum admitteretur ubique corporis & ſanguinis Domini ſuſceptione: reſi„ duis verò ſeptem annis communionem ſecram ſi percipere liceret celeberrimis „ feſtivitatum diebus; ſic tamen ut oblationes nequaquam offerret, totoque prædicto „ tempore, exceptis feſtivitatum diebus & reſurrectione dominicâ, continuè quadra„ geſimali more jejuniam uſque ad veſperam protraheret. Ee quibus paret ſollemnes pœnitentiæ gradus etiam tunc in uſu fuiſſe. Cujus monaſterii fuerit monachus ille, ex Nicolai litteris haud apparet: at ſancti Richarii in pago Ambienenſi monachum fuiſſe diſcimus ex Frodoardo, ſummam referente (*d*) cujuſdam epiſtolæ ab eodem Hincmaro ſcriptæ *Magenardo præpoſito, & fratribus in monaſterio ſancti Richarii degentibus*, pro litteris, quas apoſtolicus papa regi Carolo ſibique miſerat pro quodam, qui monachum atque presbyterum interfecerat: in quibus litteris tenorem injunctæ pœnitentiæ expoſcuerat pontifex, admonens, ut eam exſecutioni mandari procurarent. Alias itaque litteras ea de re ad regem ſcripſerat Nicolaus, (*e*) utì etiam ad eumdem Hincmarum archiepiſcopum, cujus ſummam epiſtolæ idem Frodoardus (*c*) refert. Ex eadem Nicolai ad Hincmarum epiſtola intelligitur, Hil-

(*d*) *Frod. lib. 3. c. 25.*

(*e*) *Ibid. c. 23.*

me-

meradum Ambianorum epiſcopum, ſancti Richarii monachis inſeſtum fuiſſe, & eorum quietem & propoſitum interturbaſſe, ut innuere videntur illius epiſtolæ hæc verba: *Interea hortamur vos, ut reverentiſſimo Helmerado epiſcopo, ſuffraganeo veſtro, præcipiatis, quateuus permittat monachos monaſterii ſui ſub monaſtico habitu quietè degere, & pauitentiæ fructus exercere.* ANN. CHR. 867.

LXXI. Ludovici regis diploma pro S. Richario.

Sancti Richarii abbatiam eo tempore obtinebat Guelfo ſeu Welfo, regii generis abbas & comes, qui villam ſancti Richarii, Civinicurtem vocabulo, ſitam in pago Bellovacenſi, militum ſtequenti tranſita nimiùm gravari ægrè ferens, acceſſit ad regem Ladovicum, Caroli regis filium, *qui ante ferme triennium*, ait Hariulfus, *rex a patre* inſtitutus fuerat; precatuſque eſt, at auctoritatis ſuæ præceptu ejuſmodi tranſitus peditum, equitumve prohiberet; cui tum ob perſonæ dignitatem, tum ob cognationem annuit Ladovicus, & ad ejus petitionem præceptum hac de re conceſſit. Et ita quidem cenſuit Hariulfus, qui ad hunc annum iſtud præceptum revocat, conſentientibus ferè chronologicis notis ipſius diplomatis, dari III. *kalendas Januarii, indictione* XV. *anno ſecundo regnante Ludovico glorioſiſſimo rege, Compendio in palatio;* quod Audacher notarius ad vicem Gauzlini recognovit. Verùm Hariulfi opinatio refellitur ex Annalibus Bertinianis ad annum octingenteſimum-ſexageſimum-quintum, ubi Carolus filium Ludovicum in Neuſtriam direxiſſe traditur, *nec reddito, nec interdicto ipſi nomine regio*, quod ante quatuor annos uſurpaverat. Neque verò id paſſurus fuiſſet in celebri palatio Compendio Carolus, regiæ dignitatis ardentiſſimus vindex; nec cancellarius notariuſve Caroli ambitioſo juveni manum auctoritatemque ſuam accommodaturi fuiſſent. Neque huc trahi poteſt, quòd Carolus ſuperiori anno eumdem Ludovicum Aquitaniæ regem conſtituit. Quid enim Aquitaniæ cum pago Pontivo? Porro III. Kalundas Januarii anni præſentis non ſecundus, ſed primus tantùm regni Ludovici fuiſſet, ſi de Aquitania agatur; ſi de Neuſtria, tertius. Itaque hoc diploma, quod genuinum eſſe conſtat, ad annum ejus ſæculi ſeptuageſimam-octavum, qui Ludovici a morte parentis ſecundus erat, revocandam videtur, & pro indictionn quinta-decima reponenda indictio undecima. At ſatis de illis chronologicis tricis.

LXXII. Reliquiæ Centulenſibus conceſſæ.

Certius eſt quod de Odulfo monacho & cuſtode baſilicæ Richarianæ ſubdit Hariulfus, cum nempe hoc anno quaſdam reliquias ſanctæ Columbæ virginis & martyris Senonenſis obtinuiſſe cum aſſenſu & juſſione ejuſdem Guelfonis, utriuſque loci abbatis, ſancti Richarii ſcilicet ac ſanctæ Columbæ Senonenſis, cujas monaſterii nonnulli monachi tunc temporis in Centulenſi demorabantur. Hi ad ſuos reverſi, os ex humero ſanctæ Colambæ virginis Centulam miſerunt, quod idem Odulfus in capſa capitis ſancti Richarii, multis jam, ut ſuperiùs (*a*) vidimus, referta reliquiis, decentiſſimè repoſuit, cum multis aliis, quas venerabilis HRaodum, forrè HRuodrut, abbatiſſa, in Centulenſes piè affecta, hoc itidem anno iſtuc attulit. Mitto officulam ex corpore ſancti Viti martyris, quod Samuel monachus *ad limina ſancti Dionyſii* profectus, ex arbe Pariſiaca reportavit. Non omitrendum tamen quod ſcribit idem Hariulfus de Anſegiſo monacho ſancti Richarii, viro prudente, qui Romam a Carolo Rege miſſus ad Nicolaam papam, ab eoque honorificè ſuſceptus, a quodam Romano, *tum prece, tum præmio*, reliqalas ſanctorum impetravit, corpus ſcilicet ſancti Johannis martyris pene totum, nec non brachiam ſancti Urbani papæ, irem brachium ſancti Alexandri papæ & martyris, ſimulqae caput beatæ Felicitatis, malraſque alias, tum quatuor ejas filiorum, ruiu aliorum ſanctorum reliquias, quas omues in Centalenſe monaſterium artalit: quibus obviàm progreſſus cœtas monachorum, *eat prouit in terram corporibus in modum crucis adorans*, kalendis Decembris feſtivè ſuſcepit, & in eadem capſa honorificè collocavit. Veri ſimile eſt, hanc Anſegiſam a Carolo Romam miſſum ſuiſſe cam monachis ſancti Germani Autiſſodorenſis, qui corpus ſancti Urbani, ut vidimus, in ſuum monaſteriam aſportarunt: ex qao fortè brachium ſancti Urbani Anſegiſo, legationis atque itineris ſui ſocio, conceſſerint. Denique nemo reliqaiarum avidior fair, quàm iſte Odalfus, qui etiam quamdam portiunculam ex capite ſancti Mauricii martyris, & particulam de camiſia ſancti Exſuperii, ſangaine ejus intinctam, a quodam ſancti Mauricii miniſtro, qui in Pontivo morabatur, obtinuiſſe fertur.

(*a*) *Num.* 144.

LXXIII. Gerardus Pultaricenſe monaſterium condit.

Florebat per id tempus Gerardus de Roſſilione, comes Provinciæ, qui contra Nortmannos feliciter pugnavit, teſte Lupo (*b*) abbate, qui eum, pro more illorum temporum, aliqaando dacem, aliquando comitem vocat. Hunc quidam peperàm confundunt cam altero Gerardo comite Arverneuſi, qui in prœlio Fontanctico cæſus eſt, ut Baluzius culligit ex Ademaro in notis ad Lapi epiſtolam XXVIII. Pervenit ad hunc annum Gerardus alter cum Berta, paris nobilitatis ac virtutis femina, qua cooperante hoc anno Pultarienſe monaſterium virorum, & Vizelia-

(*b*) *Lup. epiſt.* 122.

ANN. CHR. 867. (*) *Pontiros.* (*) *Lauſois.*

cenſe puellarum, ſed brevi poſtea etiam virorum, ædificavit. Pultariæ ſeu Pulteriæ (u) locus eſt in regno Burgundiæ, diœceſis Lingonenſis in pago Laticenſi (*) ad Seqaanam: ubi ambo conjages primum illad monaſterium in fundo proprietatis ſuæ *in honore Domini noſtri Jeſu-Chriſti, & veneratione beatiſſimorum apoſtolorum Petri & Pauli* condiderunt: *ut ibi venerabile orationis domicilium votis ac ſupplicationibus fidelium frequenteretur, converſationeque cæleſtis ſub regulari diſtrictione & inſtitutione beati Benedicti viventium omni deſiderio & ardore iutimo perquireretur & expeteretur.* Hæc verba ſunt teſtamenti ſea inſtrumenti coramdem Gerardi & Bertæ, teſtantium ſe hoc monaſteriam conſtruaiſſe, ut in eo jagis oratio & ſapplicatio fieret pro Ladovico glorioſiſſimo aaguſto & Judith ejus conjage, filioque corum Carolo, a qaibas plarima beneficia acceperant; & at dignam rependereot bonorificcoriam parentibas ſais Leuthardo & Grimildi, atque graviſſimis Hugoni & Bavæ, qai Bertæ parentes videntur fuiſſe, liberiſqae ipſoram, ſuiſque affinibas & propinquis, Leufredo & Adalardo comitibus præclariſſimis. Ad dotandum verò hoc monaſterium conferunt in primis villam Pultarias, id eſt qaidquid ea hereditate, ſive ea man ficentia Caroli regis, & ea proprio comparatu in ea habebant; ad hæc in pago Senonico Sextam, aliaſque in aliis pagis poſſeſſiones.

LXXIV. Vizeliacenſe ſeu cœnobium.

Eodem etiam ſtadio, parique devotione ambo conjages eodem tempore coaſtraxerunt aliud monaſterium ancillarum Dei in regno Itidem Burgundiæ, in loco, qai dicitur Vizeliacus, ſea Vezeliacas, qaem nonnalli Virziliacam vocant, in pago Avalenſi, diœceſis Æduenſis, & quidem *in honorem Domini noſtri Jeſu-Chriſti, ſub diſtrictione regulari & inſtitutione beati Benedicti:* cui dotando conrribuunt villam ipſam Vizeliacum, quam partim per commutationem a Jadirb auguſta, partim ea liberalitate Ludovici auguſti habaerant; aliaſqae villas, qaas in pagis Avelenſi vel Tornodorenſi acquiſierant. Utramque verò monaſterium Romano pontifici ſabjiciunt, ac vectigale teddunt, ita *ut* pro benedictione annis ſingulis *ad reverentiſſimam ſedem beatorum Apoſtolorum*, cui eadem loca ſubdunt, *Romæ offerantur beato pontifici urbis Romæ libræ argenti duæ*; & de cætero monachi & ancillæ Dei, *liberi ab aliis exhibitionibus*, ſab quiero ſervitio regulariter vivant, & liberam habeant eligendi abbaris vel abbatiſſæ faculratem, *cum ſanctorum virorum conſilio, & pontificis ſuper hac re probatione* ſeu confirmatione; qaod atrumque runc novum „ & inſolitum erat. Denique ſtatuant, at teram ſea poſſeſſionam quantitas in„ ſuſcipiendis frarribus vel ſororibus ſemper attendatat, ne ſuperflao numero coo„ gregationes ipſæ fortè gravaræ dilabantar. Illud porro ſab gravi obteſtatione „ & interminatione poſtulant, ut ne cui ipſorum vorum liceat in perpetuam com„ matare, vel præpoſtero ordine inrampendo perturbare. Huic teſtamento ſabſcribit poſt Gerardum & Bertam Eva filia Ipſorum, aliique multi optimates, ſed ſine chronicis notis In editis, etiam initio hiſtoriæ Vizeliacenſis, quæ quataor libris, auctore Hugone monacho ſæculi duodecimi, In tomo tertio Spicilegii Acheriani edita eſt. Ne verò arriuſque monaſterii conditio ultra hunc annum differatar, vetat ipſorum conditorum epiſtola ad Nicolaum papam boc anno eaſtinctum, cui utrumque locum ita ſubjiciant, at diœceſano epiſcopo *nec ordinatio aliqua, nec dominatio* concedatur. Hanc epiſtolam ſubſeqaitar privilegium Nicolai papæ, atrumque locum ſab ſedis apoſtolicæ defenſione accipientis ſab iis conditionibus, quæ in prædictis teſtamento & epiſtola continentar. *Scriptum per manum Sophronii regionarii & ſcrutarii Romanæ eccleſiæ in menſe Maio: datum verò per manum Teberii primicerii ſedis apoſtolicæ*, ſed ſine ullo alio chronologico charactere. Verùm ejuſmodi chronicæ notæ qaodam modo ſappleri poſſunt ea diplomate Caroli regis, fundarionem approbantis Vizeliacenſis monaſterii, In honorem ſanctæ Dei genitricis Mariæ primitus dedicati; quod diploma datum legitur VII. *idus Januarii, indictione primâ, anno vicefimo-octavo regnante Carolo glorioſiſſimo rege. Actum in Bello-Pauliaco*, quæ notæ initio anni inſequentis conveniant; ac proinde nova erat tane ejuſdem cœnobii conſtractio. Non dia perſtitere ſanctimoniales in Vizeliacenſi monaſterio; qaod probat Johannis papæ octavi privilegiam, *Eudoni venerabili abbati Vizeliacenſis cœnobii* totique ejaſdem monaſterii congregationi monachorum inſcriptum, datum III. kalendas Octobris, anno ſcaro an ſeptimo ejuſdem Johannis papæ, indictione XII. id eſt anno ejas ſæculi ſeptuageſimo-nono; qai Eudo ſea Odo adhuc abbas erat anno nonageſimo-ſeptimo, qao abbate Stephanus pontifex, eo nomine ſeptimus, eadem privilegia confirmavit. Atmo abbas ſimile privilegiam a Johanne XI. impetravit; quod etiam ſacceſſores a ſubſequentibus renovari curarunt. Tot licet privilegiis munitum monaſterium nihilò minùs a monachis ad ſæculares canonicos vertit, omniaque jura exemptionis paacis abhinc annis amiſit decretorio judicio ſenatus Pariſienſis, qai huoc locam Ædaenſi epiſcopo ſabjecit. Iſtuc corpas ſanctæ Magdalenæ Jeroſolymis

mò attuliſſe fertur vir Dei venerabilis Badilo ſeu Baidilo, qui in Belgii abbatia Lutoſa requieſcit, reſtante Balderico (*a*) in chronico Cameracenſi. Pultarienſi monaſterio primus præfectus videtur Saro abbas, ut colligimus ex chronico (*b*) ſancti Benigni, cujus monaſterii & ipſe rector fuit ſub Bertilone chorepiſcopo & abbate. Saro in Pultarienſi monaſterio ſibi commiſſo quievit.

ANN. CHR. 867.

(*a*) *Balderic. l.2 c.43.*

Saro abbas Pultarienſis.

(*b*) *Spicil. to. 10 p.417. & 418.*

Non diu poſt obtentum a Carolo rege diploma ſuperſtites fuere Gerardus comes & Berta ejus uxor, qui tamen adhuc in vivis erant anno ejus ſæculi ſeptuageſimo-primo, ea annalibus Bertinianis: quo anno Gerardus, Viennâ Carolo Calvo relictâ, inde cum Berta diſceſſit. Ambo conjuges ſepulti ſunt in Pultarienſi baſilica, ubi hactenus eorum monumenta, at ſine inſcriptione, oſtenduntur. In necrologio eccleſiæ ſanctæ Mariæ & ſancti Lazari Avalenſis, Gerardi & Bertæ memoria conſignatur his verbis IV. *nonas Martii obiit Gerardus de Roſſillon comes, & Berta uxor ejus, qui dederunt eccleſiæ ſanctæ Mariæ & ſancti Lazari Avalonæ villam, quæ dicitur Tarel, & juſtitiam cum appendiciis ſuis.* Non tamen eo die deceſſit Berta, quæ in fragmento necrologii Pultarienſis ſic laudatur: VI. *idus Novembris depoſitio dominæ Bertæ comitiſſæ, iſtius loci fundatricis.* His præter Evam filiam, quæ paterno teſtamento ſubſcripſit, unus filius fuit, Theodericus nomine, in cunis mortuus, uti nos docet ejus epitaphium, quod integrum ſupereſt, tabulæ marmoreæ inſculptum in baſilica Pultarienſi in hunc modum.

LXXV. Gerardus & Berta cum liberis ibidem ſepulti.

Francia quem genuit, Lugdunus flumine ſacro
Diluit, & Chriſto participare dedit:
Theodricum innocuum retinet hic urna ſepultum,
Quem dura ex ipſis mors tulit uberibus.
Nec tamen in mortis poterit conſiſtere regno,
Quem vitæ æternæ fons facer exhibuit.
Germine præclaro, claris natalibus ortus,
Vix anni unus tranſierat ſpatium.
Sed Chriſti in regno æteraos ille obtinet annos,
Atque Agnum niveum candidus inſequitur.
Deponat lacrymas pietas jam ſancta parentum:
Præmiſſum ſtudeat pignus ad aſtra ſequi.
Abſtulit hunc terris Octimbris concita menſis
Quinta dies, celſo reſtituitque Deo.

Viſitur in eadem baſilica item alia tabula marmorea, cum mutilo epitaphio haud ineleganti cujuſdam feminæ, quæ obiit ſexto-decimo vel quinto-decimo, aut certè quarto-decimo kalendas Maias, Severino V. C. conſule, annos nata quinquaginta & duos: cui mater, viro, liberiſque, uno excepto, ſuperſtes, hoc epitaphium poſuit, in appendice hic referendum. Aſſervatur in Lugdunenſi ſancti Stephani eccleſia inſignis palla altaris ea dono Bertæ comitiſſæ, in cujus medio, ubi ſcilicet ſacra myſteria componi ſolent, agnus depictus eſt, ibidemque litteris aureis adſcriptum legitur A & ω cum his duobus in orbem verſibus:

Agne Dei, mundi qui crimina dira tuliſti,
Tu noſtri miſerani cunctos abſolve reatus,

tum a dextra parte circuli:

His panis vivus, cæleſtiſque eſca paratur.

& a ſiniſtra:

Et cruor ille ſacer, qui Chriſti ex carne cucurrit.

Ad hæc in longum:

Sumat perpetuam pro facto Berta coronam,
Hac cujus ſtudio palla hoc effulgurat auro.

In extremis verò pallæ circumquaque partibus hoc donum factum legitur Remigio archiepiſcopo, cui Berta bene precatur.

Remigius præſul Chriſto per ſæcula vivat.

Alios verſus prætereo, quos apud Johannem-Mariam a Mura (*c*) videre licet.

(*c*) *Hiſt. de Lyon, p.293.*

Vix duo hæc monaſteria condita erant, cùm nuntius ad Gerardum comitem pervenit, Carolum regem ea occupare velle. Hinc Gerardo viſum eſt hac de re ſcribere ad Hincmarum Remorum antiſtitem, cujus magna erat penes regem auctoritas, ut eum ab hoc conſilio revocaret. Id diſcimus ex Frodoardi (*d*) Re-

LXXVI. Gerardus de Carolo rege queritur.

(*d*) *Frodoard. lib.3. c.26.*

men-

ANN. CHR. 867. menſi hiſtoria, ubi ait, hunc comitem ſcripſiſſe, ſe audiſſe, quòd *rex iſſe Carolus monaſteria vellet uſurpare, quæ beato Petro apoſtolo idem Gerardus tradiderat;* & quòd, *ſi res ipſius, quæ in hoc regno conjacerent, ab eo forent ablatæ, ipſe, licèt invitus, res hujus regni, quæ in illo habebantur regno*, nempe Provin- „ ciæ, *præſumeret*. Ad hæc reſpondit Hincmarus, quòd ſuâ voluntate nemo res „ eccleſiæ in ſuum periculum uſurparet, veritus, ne coram Deo dignus habere- „ tur, ut tempore ſacerdotii ſui commiſſa ſibi pariatur eccleſia. „ Verùm tamen ſi quis præſumſerit, plus illi dolere, quam ſibi. Ex quibus intelligitur, Gerardum Hincmaro comminatum fuiſſe, quòd res eccleſiæ Remenſis, in Provincia ſitas, quas Hincmarus eidem comiti aliàs commendaverat, occuparurus eſſet, ſi Caro- „ lus monaſteria ſua invaderet. Pergit Hincmarus ſe nihil ejuſmodi antea de Ca- „ rolo inaudiiſſe, nec proinde viſum eſſe, ut *de vanis ſuſpitionibus ſeniorem* ſeu „ dominum ſuum corriperet; nunc autem cùm certam & cauſam habeat, & per- „ ſonam, quæ id contеſtetur; ſe primo quoque tempore *dominationem ipſius*, id eſt „ regis, monitorum. Aliis litteris ad Hincmarum idem comes conqueſtus fuerat, quòd *Carolus Franciæ rex, ſenioris ſui Caroli, Ciſalpinæ Galliæ regis, regnum ſibi vellet ſubripere;* qui Carolus Provinciæ rex anno ejus ſæculi quinquageſimo-octa- vo mortuus eſt, ex annalibus Bertiniani. Ex quo intelligitur, Gerardum comi- tem ſeu ducem fuiſſe Provinciæ ſub ipſo Carolo, quem *ſeniorem* ſeu domioum- fuum vocat. Et tamen comitatum Burgundiæ tribuunt ei plerique hoc argumento, quòd Hincmarus (*a*) ad eum ſcribat *pro Iſaac Lingonicæ ſedis electo*, ut ejus hortatu ordinaretur epiſcopus: quia Wlfadus, qui ipſam occupaverat eccleſiam, canonicè non potuit ordinari. Verùm id non evincit hoc argumentum, quod eò tantùm tendit, ut Iſaac ordinaretur a Lugdunenſi merropolitano, qui e regno Provinciæ erat.

Provinciæ comes, non Burgundiæ.

(*a*) *Ibid.*

Burgundiæ comitatum per id tempus Odo adminiſtrabat, quemadmodum patet ex duobus placitis a Perardo (*b*) relatis. In priori, cùm reſediſſet Iſaac epiſco- pus Lingonenſis mox laudatus, & Odo comes cum aliis aſſeſſoribus in villa Lu- „ co, ad univerſorum cauſas in mallo publico audiendas atque dirimendas; qui- „ dam Alcaudus, advocatus ſancti Mammetis & Iſaaci epiſcopi, in jus vocavit quem- „ dam Hildebernum, quòd res ſancti Benigni in villa Saciaco lujuriâ ſibi vindi- „ caret; cujus rei judicium in proximum placitum remiſſum eſt. Actum *die Martis in menſe Decembri, in anno* XXVII. *regnante Carolo rege;* quæ notæ anno ſu- periori conveniunt. Habitum aliud ea de re placitum coram iiſdem Iſaac epiſco- po, Odilone comite, Hiſdebaldo abbate, aliiſque miſſis dominicis in eadem villa: ſed cauſæ judicium rurſus dilatum *poſt legitimas noctes*, in proximum mallum, quod Curagone ante Iſaac epiſcopum & Odonem comitem celebratum eſt *menſe Februario, anno* XXVIII. *regnante domino noſtro Karolo rege*, id eſt anno ſequenti ſexageſimo-octavo. Nonnihil variat ſancti Benigni chronographus (*c*) his relcren- dis: ſed id tanti non eſt, ut his minutiis immoremur.

LXXVII. Placita pro S. Benigno.

(*b*) *Perard. p.* 147. *& ſeqq.*

(*c*) *Spicil. to.* 2. *p.* 414.

Eodem rempore monaſtica diſciplina, curante eodem Iſaaco epiſcopo, denuo reſtituta eſt in cœnobio ſancti Benigni, quod *peſſumdatum*, ut Carolus rex in ſuo diplomate inquitur, *ac pene adnullatum erat*. Illic itaque Iſaac venerabilis epiſco- pus monachos adunavit, qui regulariter viverent ſub Bertilone chorepiſcopo & abbate, indulto eis privilegio liberæ electionis ſecundùm regulam ſancti Benedi- cti. Idem jam eo in loco præſiterat ante annos quinquaginta Albericus epiſcopus, qui Herlebertum chorepiſcopum eidem monaſterio præfecerat. Prima ſub Berti- lone charta data eſt anno XXVIII. Caroli regis, fortè hoc ipſo anno, quem præ manibus habemus: quo rempore Aldo quidam & uxor ejus Ermeorada (*d*) ali- qua prædia conferunt *ſacroſanctæ baſilicæ S. Benigni martyris, ſub oppido Divionis conſtructæ, ubi venerabilis vir domnus Iſaac præeſſe videtur pontifex, & Bertilo chorepiſcopus-abba cum omni congregatione monachorum*. Plures aliæ, tum donationes, tum permutationes factæ ſunt Bertilone abbate, apud Perardum & chirogra- phum relatæ. Verùm cùm animadverteret Iſaac epiſcopus, Bertilonem *coepiſco- pum*, ut vocat (*e*) chronographus, ſeu chorepiſcopum & abbatem, utrique offi- cio non poſſe ſufficere, rebus eccleſiaſticis & publicis in magno tunc diſcrimine ob inteſtationem paganorum conſtitutis; Sarronem abbatem Pultarienſis monaſterii ei ſocium dedit *ad curam animarum:* ut, dum hic in cœtum fratrum ſpiritualibus ac divinis rebus intenderet, ille liberiùs eccleſiaſticis inſerviret miniſteriis.

LXXVIII. S. Benigni monaſterium inſtauratum.

(*d*) *Perard. p.* 148.

Saro abbas S. Benigni ſub Bertilone.

(*e*) *Spicil. to.* 2. *p.* 415.

Neque hoc anno quies a Normannis, qui urbem Biturigum vaſtarunt & io- cenderunt, ut in brevi chronico (*f*) Maſciacenſi legitur. Non dubium quin vaſtatum eriam fuerit Navenſe ſancti Sulpicii monaſterium ſuburbanum, cujus ab- barem Ebrardum ſuperiùs (*g*) laudavimus. De ejus ſucceſſore Adeleno infra. Eo- dem anno Wandalmarus abbas Maſciacenſis ordinatur in locum Abbonis abbatis piiſſimi, qui anno ſuperiore mortuus eſt ex eodem chronico, cujus hæc verba:

LXXIX. Abbates Sulpicitani & Maſciacenſes.

(*f*) *Labbe, bibl. to.* 2. *p.* 732.

(*g*) *lib.* 34. *n.* 97.

Abbo

Abbo abbas moritur, & Aurelianis crematur; quod ita interpretandum, ut Abbo mortuus ſit ipſo anno, quo urbs Aurelianorum cremata eſt; tametſi ante biennium id accidit. De eo in veteri kalendario ita legit Labbeus: VII. *kalendas Decembris Abbo abbas migrat ad Chriſtum.* Virum fuiſſe pietate illuſtrem illud argumento eſt, quòd non modò ejus ordinatio & mors in eodem chronico notetur, ſed etiam nativitas anno octingenteſimo decimo-ſeptimo: qui proinde quinquagenarius deceſſit. Poſt Wandalmarum abbatem nullus alius invenitur ante Bernonem, qui Maſciacum reſotmavit. Bituricenſis comitatus hoc anno ablatus eſt Gerardo comiti, datuſque non ſine xenlis Acfrido, qui Pictavenſem ſancti Hilarii abbatiam, aliaque beneficia jam habebat: ſed tamen hunc comitatum contra Gerardum retinere non valuit. ANN. CHR. 867.

Narbone in Septimania cùm reſideret Bernardus comes, miſſas ſereniſſimi domini Caroli regis, unà cum Leopardo & Endalberto, vaſſis dominicis, aliiſque judicibus ad jus ſuum cuique reddendum; in eorum præſentiam venit Boneſindus abbas ex monaſterio ſancti Tiberii, quod alio nomine Ceſarioo vocabatur; queſtuſque eſt, quòd Ato quidam, fortè vicecomes Biterrenſis, abbatiam ſancti Veloſiani martyris, ſitam in pago Tolaſano, ſuburbio Savartenſi, ad fluvium Aregam, & fiſcum Homegianum, poſitum in territorio Bitarrenſi, ſuburbio Capiarienſi, quæ duo Carolus rex olim eidem monaſterio contulerat, per vim ab eodem cœnobio abſtuliſſet. Inſtrumenta donationum juſſus protulit Boneſindus: quibus lectis, & veritate compertâ, mandatum eſt Leopardo vaſſo dominico, ut prædictum abbatem, ejuſque monachos in poſſeſſionem attinſque redintegraret. Data & facta traditio eſt idibus Junii, anno xxx. regnante Karolo rege, indictione xv. ubi, ſi error non eſt in numeris, anni Caroli computantur ab eo tempore, quo eam Ludovicus pater regem in Neuſtria conſtituit. Boneſindus abbas Modario (*a*) proximè, ſucceſſerat: at quis Boneſindi ſucceſſor fuerit, uſque ad Rodoaldum, qui principatu Caroli Simplicis locum rexit, nobis incompertum. LXXX. Placitum pro S. Tiberio. (*a*) *Vid.* 39. *n.* 12.

Inter illa monaſteria, quæ abbatiæ ſancti Æmiliani, quam de Cuculla vocant, ſubjecta erant, cenſetur Orbaniacenſe, quod Guiſandus abbas hoc anno condidiſſe dicitur, ut eam aliquot tractibus idemtidem illuc ſecederet. Paullo ante, id eſt anno ſexageſimo-tertio, abbas Severus in Ancenſi monaſterium ſa receperat: ubi Didacus comes lo manu ejus ſe tradidit *ad regulam ſancti Felicis de Auca*, ut legitur in ejus litteris apud Sandovallium, id eſt ad regulam quæ in illo ſancti Felicis monaſterio ſervabatur. Aliud erat in eadem urbe Anca monaſterium ſancti Menæ, quod initio hujus ſæculi conditum eſt. Hæc monaſteria, uti & ſancti Vincentii de Ocayrza, quod poſt quatuor annos exſtructum legitur, abbatiæ ſancti Æmiliani ſubjecta fuere. Ad hæc Galindo Aragoniæ comes villam Exaveriam (*b*) hoc anno contulit Seraſienſi monaſterio, prope Jaccam Aragoniæ oppidum ſito, ubi *virtutes*, id eſt reliquiæ, ſanctorum Petri, Andreæ, Stephani, Benedicti, aliorumque fuiſſe dicuntur. LXXXI. Hiſpaniæ quædam monaſteria. (*b*) *Blanca, hiſt. Aragon. ann.* 969.

In Alamannia, poſt annos tres a tranſlatione ſeu elevatione corporis beati Othmari abbatis ſancti Galli, cùm baſilica in ejus honorem vota, jam perfecta eſſet, Grimaldus abbas, idemque Ludovici regis archicapellanus, Salomonem Conſtantienſem epiſcopum ad eam conſecrandam invitavit. Conſtaxera ad eam celebritatem undequaque frequentes populi: cui honorandæ adfuerunt etiam Heyto Augienſis abbas cum aliquot e ſuis fratribus fratreſque e monaſterio quod Campidona vocatur, ab ſuo miſſi abbate. Conſtitutâ die Salomon adveniens, novam eccleſiam ſollemni ritu dedicavit: tum ſancti Othmari corpus a baſilica ſancti Galli iſtuc intulit, detractis quibuſdam particulis, quas præſentibus donaret, atque *in arca ſaxea* ſub altari repoſuit VIII. kalendas Octobris, quartâ feriâ, indictione primâ a kalendis Septembris inchoatâ. Sacro ejus corpori etiam oblatæ illæ, quæ in ejus tomulo repertæ fuerant, ſuperpoſitæ ſunt, præter quaſdam, quas in teſtimonium ejus ſanctitatis haſtenus incorruptas pyxida recondidit. His peractis beati Michaëlis oratorium itidem conſecrevit; multoſque ſacro chriſmate confirmavit; tum, ſalutatis fratribus, e monaſterio diſceſſit. Poſterâ die abbatem, fratreſque Augienſes ac Campidonenſes cum canticis proſecuti monachi Sancti-Gallenſes, dato pacis oſculo, ad ſua revertentes dimiſerant. Hæc ſusè narret Iſo monachus, qui rei geſtæ interfuit, connulla etiam referens miracula ſubſecuta, in quibus *ſanctimonialis quædam de oppido Baſula*, ante annos quatuor otriſque orbata oculis, ipſo anno inmeo recepiſſe dicitur. LXXXII. S. Othmari oratorium dedicatur.

Hoc anno Ludovicus Germaniæ rex ad monaſterium Corbeiæ-novæ devotionis causâ profectus dicitur; laudatâque diſciplinâ fretrum, nullam beatiorem vitam eſſe dixit, quàm monachorum Deo rite ſemper famulantium. Inde cum Adalgario abba- Ludovicus rex Corbeiæ-novæ adeſt.

ANN. CHR. 867.

abbate Hetiſordenſe monaſterium adivit, admiratuſque eſt ejus loci virginum ſanctitatem, ut in annalibus Corbeienſibus legitur, a Paulino vulgatis.

LXXXIII. Carolus rex Autiſiodori apud S. Germanum.

Sub finem hujus anni Caroius rex venit in urbem Autiſiodorum, ibique natale Domini celebravit, ex Annalibus Bertinianis. Eum autem in monaſterio ſancti Germani hoſpitatum fuiſſe docet nos ejus diploma pro Turonica baſilica ſancti Martini, cui rum cellam Caplcienſem conceſſit ad deptecationem cariſſimi ſui „ Hugonis, *revereadi* (ſic eum vocat) *ejuſdem beati Martini cœnobii abbatis*, „ in divæ recordationis genitoris ſui HLudovici excelientiſſimi auguſti, & geni„ tricis ſuæ Judith glorioſæ imperatricis eleemoſynam, ac ſuam, nec non amantiſ„ ſimæ ejus conjugis Hermintrudis glorioſæ reginæ, atque ptolis. Erat hæc ceila (*) *Chably*. „ fiſci regii, nomine Capicia (*) vulgò Chableia, ſita in pago Tornodorenſi ſu„ per fluvium Sedenæ, in honorem ſancti Lupi dedicata. Hanc autem rex confert „ eidem baſilicæ in uſus & ſtipeudia ejuſdem congregationis cleticorum, ut pro „ his omnibus, & pro totius regui ſtatu Deum jugiter precentur, & quotidie, „ poſt ſingulas horas canonicas, unum ex ſeptem pſaimis pœnitentialibus cum„ tribus capitulis & collecta recitent. Hæc notitia, etſi rebus noſtris haud omnino propria, tamen ad ſequentium illuſtrationem neceſſaria erit. *Data* vt. *kalendas Januarias, indictione primâ* a Septembri inchoatâ, *anno* XXVIII. *regnante Carolo glorioſiſſimo rege. Actum in monaſterio ſancti Germani Autiſiodorenſi ducatur, in Dei nomine feliciter*. Frotgarius notarius ad vicem Gozlini recognovit. In hac cella corpus ſancti Martini quievit anno octingenteſimo ſeptuageſimo-ſeptimo, at poſtea videbimus.

LXXXIV. Cormarico factæ donationes.

Menſe Novembri præcedente Herardus archiepiſcopus Turonenſis Cormaricenſi monaſterio, ad preces Audacri abbatis, locum Troium donavit prope ipſum monaſterium in honorem ſancti Martini conſtructum ſuper fluvium Agnerem. *Datum idibus Novembris anno* XXVIII. *regnante Karolo rege, Chriſti* DCCC LXVII. *indictione* I. *ordinationis ſuæ anno* IX. Valet hic locus ad ſtabiliendos annos pontificatus Herardi. Hic conſequentet notanda eſt charta cujuſdam Mainardi, conferentis monaſterio Cormarico, *ubi domnus Audacher abba ſub poteſtate & regimine ſancti Martini* præerat, tes proptietatis ſuæ in pago Turonico, in vicaria Beccnſi, in villa, quam Nogarias vocaut, hoc eſt manſum cum domibus, cæteriſque appendicibus; quæ donatio facta eſt menſe Aprill ſubſequente, anno XXVIII. regnante Caroiu te(*) *Noyers*. ge. Hanc eſſe puto villam Nucarias (*) ſeu Nucetias, ubi proceſſu temporis monaſterium ejus nomiuis conditum eſt, hacteuus ſuperſtes ſub congregatione ſancti Mauti. Nulla deinceps Audacri meutio eſt in tabuiario Cormaricenſi, neque in Audachri abbatis ætas. Vilia-lupeuſi, cujus etiam abbas erat: tametſi hunc ſeriùs vitam produxiſſe conſtat: ſi quidem is eſt Audacher notarius Ludovici abbatis & archicancellarii Caroli regis; idemque, qui quædam ejuſdem regis diplomata ad vicem Gozlini, Ludovici fratris & in ſummi cancellarii dignitate ſucceſſoris, recognovit: quale (*a*) *num.* 71. eſt illud Centulenſe, de quo ſuperiùs (*a*) egimus. Poſt Audachrum nullus Cormatici abbas nobis occurrit ante Ivonem, cujus interventu rex Odo villam Molienſem in pago Pictavenſi Cormaricenſibus dedit. Porro hunc Audachrum ſeu Odecrum Lupi abbatis conſanguineum fuiſſe jam probavimus ex Lupina epiſtola octogeſima-ſexta.

LXXXV. Ebrardus ejus propinquus. S. Germani Autiſiodorenſis bibliotheca.

Ejuſdem Lupi, atque adeò Audachri propinquus erat Ebrardus, ad quem exſtat Lupi epiſtola XXXV. qui non alius eſſe videtur ab Ebrardo illo, qui codicem homiliarum, Caroli Magni juſſu collectarum, Autiſiodorenſi ſancti Germani monaſterio conceſſit. Unus ferè ſupereſt hic codex ex veteri ejus loci bibliotheca, pretio nupet redemtus a noſtris: cui Ebrardus hos verſus adſcribi curavit.

Obtulit hunc librum Domino, Germane, tibique
Ebrardus ſupplex: ſupplicis eſto memor.
Auferet hunc nullus, cujus præcordia Chriſtus
Poſſidet, iratum ne patiatur eum;
Quin etiam fratris munus votumque probando,
Inſiſtet parili quicquid amore valet.
Nam petit in cœtu fratrum ſollemniter illam;
Ad laudem Domini nocte, dieque legi.
Jungitur huic alter, ſolarem ut compleat annum.
His feſtos poterit quis reperire dies.
Auguſti Caroli juſſu collegit utramque:
Amplius hinc nobis munera tanta placent.
Doctus erat, credas, Carolus qui juſſerat iſtud;
Quilibet hinc placido corde ſequatur idem.

Hi

Hi verſus probant Ebrardum fratrem fuiſſe cœnobii ſancti Germani, ſi non monachum, ſaltem conſcriptum, ut tum vocabant. In illo codice nullæ occurrunt homiliæ Gregorii Magni & venerabilis Bedæ tempore poſteriores. Alter codex continens alteram partem homiliarum necdum recuperari potuit. Porro patrum noſtrorum ſæculo ſupererat adhuc in eodem cœnobio non exigua vetcrum librorum ſupellex, teſte Petro Peſſelierio ejuſdem loci cœnobita in epiſtola ad Ludovicum a Lotharingia ebbatem ſuum, cui Claudii Taurinenſis epiſcopi commentarium in epiſtolam ad Galetas, ex ea bibliotheca erutum, nuncupavit, reliſtis aliis ejuſdem Claudii in omnes ferme Pauli epiſtolas commentetiis, *inter varias ſcientiarum omnium gemmas, quæ ſanè non paucæ*, inquit, *in bibliotheca vetuſtiſſima diligenter aſſervantur*. Hæc ſcribebat ille anno ſexti-decimi ſæculi quadrageſimo-ſecundo: quo ex tempore Calviniſtarum furor omnia illic ſacra & profana diſſipavit, procuicavit, abſumſit. Ex vetuſtis libris quidam in alienas manus devenerunt, ut canones Iſaaci epiſcopi Lingonenſis e Balnaio (*a*) laudati, & codex capitularium (*b*) modò in bibliotheca regia aſſervatus.

ANN. CHR. 867.

(*a*) *Baluz. to. 2. capitul. c. 1036.*
(*b*) *ibid. c. 1237.*

ANNus ſequens fame & peſtilentiâ, multorumque hominum interitu funeſtus fuit, uti diſcimus ex pervetuſto necrologio, olim Senonenſis eccleſiæ, nunc bibliothecæ Floriacenſis, cujus hæc verba ad xv. kalend. Februarii. *Anno incarnationis Domini* DCCCLXVIII. *indictione* I. *cometes apparuit circa* IV. *kalend. Februarii, dies circiter* XVII. *primò ſub ſemone minoris erſturi, tandem progreſſe eſt pene ad triangulum. Exſtitit eo anno fames & mortalitas inaudita per totum ferè imperium Francorum, ſed maximè per Aquitaniam & Burgundiam, ita ut præ multitudine morientium non eſſent qui ſepelirent; nam Senonis civitate und die* LVI. *homines mortui inventi ſunt; etiam eâ tempeſtate in eodem pago maſculi & feminæ prohnefas! altos homines occidiſſe & comediſſe..... Igitur menſe Maio Senonis civitate modium frumenti venditum eſt ſolidos* VIII. *modium ſegeli ſolidos* VII. *& modium ordei ſolidos* VI. *& modium avenæ ſolidos* V. *modium ſalis ſolidos* XII. *Sed divinâ providente clementiâ novi fructus temporiùs ſolito ſuccurrerunt; nam* VIII. *kalendas Junii, primo videlicet die rogationum, panis novus oblatus eſt Senonis ad benedicendum, ex quo plurimi, Deo gratias agentes, eulogias ſemſerunt.*

ANN. CHR. 868. LXXXVI. Famæ & peſtis.

Caroli diplomata pro S. Richario & S. Amando.

Ineunte anno Carolus Autiſiodoro diſcedens, ad Beſlum-Pauliacum ſupra Ligerim acceſſit: atque inde, anditâ Acſtidi nece, cui Gererdus Biturigum comes cervices abſciderat, in pagum Bituricenſem profectus eſt, quaſi Acſtidi necem ulturus. Verùm, eo intacto, ſancti Hilarii ebbatiâ, quam Rotberti comitis nuper exſtincti filio abſtulit, Frotario Burdegalenſium archiepiſcopo datâ, ad ſancti Dionyſii monaſterium ſediit in capite jejunii, atque inde Silvanectas perrexit. Illic cùm moraretur, monachis ſancti Richarii, quibus Gnelfo abbas præerat, quædam prædia in villa pagi Bellovacenſis, vocabulo Valle, largitus eſt. Hujus donationis charte exſtat in chronico Hariulfi, *date* VI. *kelendas Aprilis, indictione primâ, anno* XCVIII. *regnante Karolo gloriaſiſſimo rege. Actum Silvanectis civitate*. Frotgarius ad vicem Goſtini recognovit. Ex urbe Silvanectis rex ad ſanctum Dionyſium regreſſus eſt, paſcha celebraturus. Dein Silvacum proficiſcens, paullulum Catiſiaci ſubſtitit. Illic, ex regia munificentia fiduciam ſumens Guelfo abbas, cui facilem ad regem acceſſum præbebat propinquitas, eum rogavit, ut quiddam ſupplementi eidem monaſterio addere dignaretur. Hortanti acquieſcens princeps, villam quamdam monaſterio proximam, nomine Berſiaccas, donavit ed luminaria eccleſiæ ſubminiſtrande, ſtatuens, ut tria continuò luminaria coram capite ſancti Richarii, reliquiiſque ſanctorum in eo incluſis erderent; & *annotinâ tranſlatione* ſanctarom reliquiarum cum illo recondiderum, quæ evenit IV. nonas Decembris, fratribus ejus loci congrua cibi ac potus refectio ſubminiſtraretur. *Date* IV. *kalendas Junii, indictione primâ, anno* XXVIII. *regnante Karolo gloriaſiſſimo rege. Actum Carſiaco palatio*. Præceptum hoc Hildeboldus notarius ad vicem Gozleni recognovit. Eodem kalendis Decembris reverſus eſt Carolus, ut fidem faciunt Annales Bertiniani, qui ſeriem ejus itinetis accuratè diſtinguunt; His conſonat tertium diploma ibidem ſancto Richario indultum rogetu itidem Guelfonis ebbatis, qui Haſloas villam pagi Ambianenſis, ad Somnam fluvium ſitam, in uſus ac ſtipendia fratrum, & ad eorum refugium conceſſit, aliaſque res eiſdem antea deputatas novo præceptu e tege confirmari curavit. Data VII. Idus Decembris, indictione & enno prædictis. Actum Catiſiaco palatio regio. Frotgerius notarſus ad vicem Gozlini recognitor.

Hoc ipſo anno Carolomannus, Calvi filius, Elnonenſem abbatiam poſt Altſridum obtinebat: quo anno Carolus ejus pater ed deprecationem catiſſimi filii ſui Karolomanni, monaſterii ſancti Amandi egregii abbatis, mediam partem Bariſiaci

ANN. CHR. 868.

villæ pagi Landunenſis concedit ad potum monachis miniſtrandum; & villam *Domneveri*, in pago Tornacenſi ſuper fluvium Scaldim, ad veſtimenta fratrum. *Data* XV. *kalendas Novembris, indictione* 1. *anno* DCCCLXVIII. *regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Aurei villa palatio regio.* Verùm non diu hanc abbatiam retinuit Carolomannus, qui paullo poſt eam Gozlino abbati ceſſit.

LXXXVII. Sancti Mauri tranſlatio ad Foſſatenſe monaſterium.

Cùm per annos tres ac dimidium corpus ſancti Mauri abbatis in Burgundia, id eſt in fundo Andonis comitis, ad Ararim ſubſtiriſſet; juſſu Caroli regis deportatum eſt ad Foſſatenſe ſancti Petri monaſterium, quinque paſſuum millibus ſupra Luteciam-Pariſiorum poſitum in quodam Matronæ receſſu, ubi olim caſtrum Bacaudarum erat. Obviam ſacro corpori cum magna populi frequentia proceſſit Æneas Pariſiorum epiſcopus, &, quâ pietate erat, feretrum ab introitu monaſterii, ut ſcribit Odo, ſuis humeris excepit, & cum frequenti cœtu monachorum in eccleſiam beati Petri feſtivo ritu deportavit, atque *in area ferrea ad hoc ipſum præparata reconditit*. Id factum quartâ feriâ paſſionis, quæ hoc anno in ſeptimum diem Aprilis incidebat. Atque ut ejus rei perennis eſſet memoria, eidem monaſterio unam præbendam in eccleſia Pariſienſi conceſſit, & annuam eadem die recurrente proceſſionem a poſteris fieri inſtituit, *in monumentum proceſſionis*, quam ipſe beato Mauro eadem die exhibuerat. Æneæ hæc de ea litteræ, editæ non ſemel, „ hanc ſummam continent. Æneas Pariſiorum epiſcopus notum facit univerſis „ ſanctæ Dei eccleſiæ filiis, quòd anno dominicæ incarnationis octingenteſimo „ ſeptuageſimo-octavo, indictione primâ, juſſu ſereniſſimi regis Caroli ad Foſſaten„ ſem abbatiam acceſſerit, corpus beati Mauri levitæ recepturus; quod cùm ſu„ pra altare beatorum apoſtolorum depoſuiſſet, in perpetuum conceſſit eidem „ abbatiæ, *annuentibus cunctis archidiaconibus & clericis ſuis*, qui illic ſecum „ una aderant, in epiſcopali eccleſia beatæ Mariæ *præbendam integram*: ita ut „ deinceps tam venerabilis Odo, qui tunc illi cœnobio præerat, quàm ejus ſuc„ ceſſores, eam liberè & abſque ulla moleſtia, aut quovis ſervitio poſſideant: „ ſtatuens inſuper, ut proceſſio quotannis in quadrageſima, quartâ feriâ poſt do„ minicam, quæ Paſſionis vocatur, a poſteris fieret in monumentum proceſſionis, „ quam ipſe beato Mauro in acceptione ejus corporis cahibuerat: ſed eo pacto, „ ut qui huic annuæ proceſſioni intereſſe voluerint, jejuni veniant, ac rece„ dant. In fine diras illi, qui hanc donationem aut proceſſionem violaverint, imprecatur. Johannes Launojus hoc inſtrumentum falſi arguit, tum ob *præbendæ* vocabulum, eo tempore, ut putabat, inuſitatum, tum ob archidiaconorum pluralem numerum, cùm ante Æneæ ætatem ſcriptores unius tantùm archidiaconi, ut in aliis, ſic etiam in Pariſienſi eccleſia meminerint. Utrumque Gerardus a Boſco in hiſtoria (*a*) Pariſienſi facilè diluit teſtimonio Hincmari Remorum antiſtitis, qui & præbendæ, & archidiaconorum Remenſis eccleſiæ meminit. Major eſſet difficultas de Odone abbate, qui tum Foſſatenſi cœnobio præfuiſſe dicitur: cùm ea Odone ipſo, Godefredus abbas hunc locum tunc rexiſſe videatur; nam teſtes ſuæ narrationis in epiſtola prævia ad Adelmodum Cenomannenſem archidiaconum aſſerens hic auctor: *Horum primus*, inquit, *& ordinis dignitate, & perfectioris vitæ ſanctitate Godefredus venerandus abbas Foſſatenſis monaſterii exſtat, qui prolixiori tempore ſub regimine ſanctæ recordationis Theodradi in eodem degnit cœnobio*, ſcilicet Glannafolienſi. Ambiguum quidem eſt verbum *exſtat*: ſed Odo in illius epiſtolæ inſcriptione *abbatem cœnobii ſancti Mauri* ſe dicit, quo nomine Glannafolienſe monaſterium intelligitur, non Foſſatenſe, quod ſeriùs ſancti Mauri vocabulo inſignitum eſt. Denique in conſequentibus (*b*) Godefredum, tamquam ſuperſtitem laudat, reſtemque denno adducit. Ar ſortè prædictum inſtrumentum condidit Æneas poſt aliquantum temporis ab ipſa tranſlatione, cùm jam Odo Godefredo abbati in Foſſatenſi regimine ſucceſſiſſet. Ut ut eſt, proceſſio iſta fiebat adhuc initio ſæculi undecimi, hancque præbendam poſſidebant Foſſatenſes: ut patet ea litteris Raimaldi Pariſienſis epiſcopi, hanc proceſſionem confirmantis anno milleſimo ſexto in gratiam Hildeberti Foſſatenſis abbatis: cui poteſtatem facit inſtituendi vicarium in eccleſia Pariſienſi, in qua præbendam Æneas eidem monaſterio contulerat.

(*a*) *De Scriptoribus ſæc.* I. *p.* 449.

(*b*) *cap.* 9. *n.* 31.

S. Viventii Amauſum.

Eadem tempeſtate corpus ſancti Viventii confeſſoris, beatiſſimi Hilarii diſcipuli, e caſtello pagi Pictavenſis Gravione, ubi in monaſterio ſuo quieſcebat, ob infeſtationem itidem Normannorum delatum eſt in urbem Arvernorum, cui tunc Agilmarus epiſcopus præerat. Hic ſacras reliquias devotè ſuſcepit, eaſque in propria poſſeſſione repoſuit, quam a proavis in Burgundiæ partibus, in comitatu Amauſo, ſex millibus ab Arari flumine diſſitam, habebat. Illic baſilicam in honorem ſancti Viventii cum clauſtris, aliiſque regularibus monachorum ædificiis exſtruxit, eidemque loco univerſa, quæ illic poſſidebat, contulit cum plurimis au-

ri

ri argentique donatis. Solum ejus loci opulentiſſimum, aquis, ſilvis, pratis ac vineis abundantiſſimum ſuiſſe ait anonymus auctor, qui libtum de ſancti Viventii geſtis ac tranſlatione (*a*) compoſuit. Non diu ſtetit hoc monaſterium; quo a Nortmannis incenſo, ſancti Viventii reliquiæ in caſtrum Vetgiacum ſeu Verziacum tranſlatæ ſunt, ot ſuo loco videbimus. ANN. CHR. 868. (*a*) *Bolland. to.1. Jan. p. 813.*

LXXXVIII. Puerorum oblationes apud S. Remigium.

Duas puerorum oblationes hoc anno factas legimus in Remenſi ſancti Remigii monaſterio: unam VIII. kalendas Maii, feriâ ſextâ, quâ Hildegrimus quidam uepotem ſuum Riſuinum ſollemni ritu, hoc eſt *cum oblatione in manu atque petitione, altaris pallâ manu ſuâ involutâ*, ad nomen ſancti Remigii, aliorumque ſanctorum, quorum illic reliquiæ habentur, obtulit Deo, abbate præſente, qui non alius tunc erat quàm archiepiſcopus Hincmarus. Altera eſt cujuſdam Gifardi, filium ſuum Adelbertum ſimili ritu offerentis kalendis Julii. Formulas quaſdam ejuſmodi oblationum integras retulit Marlotus ex veterrimis ſchedis; ex quibus intelligitur, non ſolis parentibus, ſed etiam aliis propinquis conceſſam fuiſſe facultatem offerendi pueros in monaſteriis ex regulæ Benedictinæ præſcripto, ita ut neſas eſſet illis pueris ad ſæculum redire.

LXXXIX. Almanni monachi facta & ſcripta.

Per idem tempus juſſu Caroli regis detectum eſt ſepulcrum ſancti Memmii, Catalaunenſis epiſcopi, teſtante Theudoino præpoſito ejus eccleſiæ in epiſtola ad Almannum monachum, quâ eum ad ſcribendam ejuſdem ſancti vitam hortatur. *Noveris*, inquit, *quod non abſque occulta divinæ diſpoſitionis providentia accidit, ablato mauſoleo, & aggere terræ ſemoto, perlaſtraſſe nos beati Memmii ſepulcrum in quadrangula & cæmentaria pretioſi corporis foſſa; & hoc eſt factum juſſu regis Caroli anno ab incarnatione Domini* DCCCLXVIII. *indictione primâ*, VIII. *kalendas Aprilis, quæ fuit quarta feria ante mediam quadrageſimam: ejuſque ſanctum ſepulcrum eſt inventum minimè ex ulla parte hærere ad terram; ſed virtute omnipotentis Dei, apud quem merita tanti patroni reſulgent, in ipſa foſſa, veluti libratum in aëra, pendere quatuor digitis a terra*; quo miraculo ſpectantes ſtupefactos fuiſſe ait Theudoinus; eâque occaſione *ad imitandam* viti ſanctiſſimam vitam hortatur Almannum, quem *ab ineunte ætate in loco religioſo nutritum* fuiſſe dicit, & in litteris exercitatum. Theudoini epiſtola (*b*) inſcripta eſt, *Dilectiſſimo fratri Almanno, monacho profeſſione*. Reſcripſit ille *venerabili præpoſito Theudoino Almannus peccator*, cauſam non unam afferens ad ſe excuſandum, ot ne hanc vitam, *vetuſtate neglectam & imperitiâ corruptam, haud ſecus ac ſi ex cineribus* effoſſam, innovaret. Patuit tamen bonus vir flagitanti, & libellum haud ſcio an impoliorem, certè non majori auctoritate præditum, compoſuit, in quo ſancti Memmii miſſionem in Galliam, non ſancto Petro, ut prima vita ferebat, ſed ſancto Clementi tribuit. Idem alias vitas ſanctorum ſcripſit, ſcilicet Nivardi antiſtitis Remenſis, Sindulfi presbyteri ac ſolitarii in pago Remenſi, ac beatæ Helenæ imperatricis hiſtoriam tranſlationis in monaſterium Altivillarenſe, cujus ille monachus erat. Ad hæc Franciam, ſuo tempore a Nortmannis devaſtatam, exemplo Jeremiæ quadruplici alphabeto planxiſſe fertur. Is eſt ſine dubio Almannus monachus ac presbyter, quem Hincmarus (*c*) procul obedientiæ cauſâ direxerat, quem epiſtola ad eum ſcripta corripit, quòd adſpitaret ad beneficia & negotia ſæcularia, quæ non convenirent profeſſioni ejus & ſaluti; quod Hincmarus ex quibuſdam litteris intellexerat, ſibi datis per hominem quemdam Atduici archiepiſcopi, ſcilicet Veſontionenſis; quare præcipit, ut quantocius ad monaſterium ſuum redeat, ubi lectioni & orationi, deflendo delicta ſuæ juventutis, vacare cutet. In necrologio Altivillarenſi antiquiori notatur x. kalendas Julii *Almannus monachus*. Legi in veteri codice eccleſiæ Lauduncnſis *epitaphium Almanni monachi atque philoſophi*, hic in appendice referendum, in quo ejus obitus eodem die aſſignatur. (*b*) *Analect. to.2. p.86.* (*c*) *Frod. lib. 3. c.18.*

Willebertus epiſcopus Catalaunenſis. (*) *Bretagny.*

Vacabat tunc temporis Catalaunenſis ſedes, Erchantao epiſcopo mortuo, cujus in locum Willebertus ſuffectus, ſacratuſque hoc anno nonis Decembris *in monaſterio, quod Brittennacus* (*) *dicitur, in diœceſi Remenſi, & parochia Noviomagenſi*. Fuerat in miniſterio regis, & *præpoſiturum monaſterii ſancti Vedaſti*, juhente Johanne epiſcopo Atrebatenſi, & conſentientibus fratribus ſuſceperat, qui de ejus vita & converſatione, & quòd in eodem monaſterio nihil contra ſacras regulas egiſſet, teſtati ſunt, ut patet ex libello ejus examinationis, quem Sirmundus (*d*) vulgavit. Is eſt Willebertus, qui Hincmarum archiepiſcopum (*e*) conſuluit, an ex monacho, neceſſitate cogente, archidiaconum conſtituere poſſet. (*d*) *Sirm. to. 3. conc. p.631.* (*e*) *Frod. lib. 3. c.23.*

XC. Convvoionis abbatis obitus in monaſterio Salomonis.

Hunc annum haud prætergreſſus eſt ſanctus Convvoion abbas primus Rothonenſis; ſiquidem Rucandus ejus ſucceſſor privilegium a Salomone Brittanniæ duce hoc ipſo anno dicitur obtinuiſſe IV. kalendas Septembris. Obiit Convvoion nonis Januarii, ut veteta kalendaria Rothonenſia probant; & quidem in monaſterio Sal-

ANN. CHR. 868.

Salvatorii, quod Salomon dux, everſo a Nortmannis Rothonenſi, apud Plebelanum exſtruxerat, Monaſterium-Salomonis (*) ab auctore appellatum. Rothonenſis cœnobii everſio contigit ante annos circiter quatuor; quo tempore Salomon Conwoionl, ejuſque monachis palabundis ad refugium & ſubſidium contulit regiam, quam ſibi in villa Plebelana diœceſis Aletenſis loco munito condiderat. Illic octogenarius vir ſanctus deceſſit, ſepulruſque eſt in præclara Salvatorii eccleſia, funus curante Rivalino epiſcopo Aletenſi. Sedatis Nortmannorum procellis, ac reſtructo Rothonenſi monaſterio, ſacrum ejus corpus cum aliis ſanctorum pignoribus iſtuc tranſlatum: ubi magna pars ejus reliquiarum hactenus aſſervatur.

(*) *Mentier. Spicileg.*

Inſignes ejus diſcipuli.

Ibidem ſub ejus diſciplina flornere monachi pietate inſignes, in primis Rinwenus ſacerdos ac monachus ſanctus, qui fluvium Viſnoniæ ſicco pede pertranſiſſe perhibetur, mortuus XXX. kalendas Septembris, ſepulruſque in cœmeterio fratrum; Condeluevs bortulanus, vir ſimplex ac rectus, atque eximiâ præditus caſtitate, qui obiit in pace VIII. Idus Novembris; Conbniarnus & Fidwetenus, qui paralyticum ſanaverunt: ex quibus ille VIII. kalendas Februarii, hic III. Idus Decembris ad Chriſtum migrarunt; Doethenus ſcriptor, qui primùm *ita vivebat, ſicut unus ex canonicis*, tametſi ſtabilitatem & converſionem morum in eodem monaſterio voverat; poſtea monachus factus cum cæteris monachis perfectè vixit, *obiitque XV. Kalendas Octobris confeſſor in pace*. De Fidweteno id memoriæ proditum eſt, eum vidiſſe aliquando, *cùm ad opus divinum in ſcamnis ſederent fratres*, diabolum in ſpecie puerili ſecus pedes ejuſdem fratris, nomine Orberti, qui poſtea egreſſus e monaſterio, vitam angelicam, quam coram Deo & angelis ejus voverat, pro nihilo ducens, ad ſæculum eſt reverſus: ſed poſtmodum reſipiſcens, & denuo converſus ad Deum, religioſam ac perfectam vitam duxit Papiæ cum ſanctis monachis monaſterii ſancti Petri ad Cælum-aureum, ubi prioris vitæ maculas pœnitentiâ diluit. His adjungendus Tethwius, ſanctus monachus, vir mitæ abſtinentiæ, & patientiæ, qui mutus ac paralyticus per quinque poſteriores vitæ ſuæ annos, demum III. idus Januarii ſarcinam carnis depoſuit. Addendi etiam Heldematus & Louhemelus, qui cum beato Conwoione corpus ſancti Hypothemii epiſcopi ea urbe Andecavorum ad Rotbonenſis monaſterium attulerunt. Hujus ſancti antiſtitis meritis febre liberatus Jarnithimus ſacerdos & monachus, deinceps in ſumma ſanctitate longam vitam duxit: qui extremis quinque annis oculorum lumine orbatus, hanc plagam patienter ſuſtinuit, gratias Deo referens; tandemque kalendis Januarii ea hujus vitæ tenebris ad æternam lucem migravit. Jam ſuperiùs egimus de Brithaco ſancto monacho Lehonenſi, qui Rothoni ſupremos vitæ dies in continui jejuniis ac precibus tranſegit.

XCI. Teutgaudi Trevirenſis olim pontificis obitus.

Non ita felix, fortè nec ita pius fuit exitus Teutgaudi archiepiſcopi quondam Trevirenſis, ob probatum Teuthergæ repudium a Nicolao papa, cum Guntharii Colonienſi exauctorati. Ambos ſuperiore anno ſub ſpe reſtitutionis Romam adduxit Arſenius pontificis legatus, multæ cupiditatis homo, qui hanc eis reſtitutionem pretio ac muneribus venalem præſtiturum receperat. Vetùm utrique ſpe ſuâ fruſtrati ſunt; nec umquam Romani pontifices Nicolaus primus & Hadrianus ſecundus huic reſtitutioni aſſenſum dare voluerunt. Interim dum res tractaretur, Hadrianus Teutgaudo in monaſterio ſancti Andreæ hoſpitium indulſit. Verùm in ſomnis a beato Gregorio loci conditore admonitus, ut e monaſterio exiret; cùm ille merum ſomnium eſſe credens haud cecederet, duriùs ab eodem poſtea inceptus fuiſſe dicitur, quòd monaſterium ſuum diverſorii inſtar haberet. Huic verò pontificis facultatem obtendenti ſanctus Gregorius reſpondit, ambos perperàm egiſſe, pœnaſque brevi daturos; ipſum verò Teutgaudum, ni brevi exeat, proximâ hebdomade eum ſuis omnibus periturum. Nec mora, ille e lectulo exſurgens, primò ſuis, tum monachis viſum narravit: &, cùm a pontifice aliud in urbe hoſpitium impetrare non potuiſſet, ad Sabinos, fortè in Farenſe monaſterium ſecedens, eodem anno ibidem cum ſuis omnibus morte multatus eſt. Hæc Johannes diaconus in libro quarto de vita Gregorii Magni. De tempore mortis Teutgaudi conſentiunt Annales (a) Bertiniani: at rei circumſtantias Johannes, Romæ tunc degens, facilè addiſcere potuit. Teutgandi obitum in biennium differt Browerus ex membranis Cardonenſis eccleſiæ, quæ id diſertè teſtantur. Hunc ea nimio partium Lotharianarum ſtudio, & canonum ignoratione corruſſe idem auctor opinatur. Primum facilè concefferim: alterum evinci non poteſt, niſi ea approbato Teutbergæ repudio, quod putiùs culpæ, quàm ignorantiæ tribuendum. Sanè ad hunc Teutgandi errorem multùm contulit Guntharii Colonienſis temeritas & impudentia, qui eum cum aliis ad Lotharii partes pertraxit, a quibus inter primos Teutgaudus receſſit. Si ejus obitus ante biennium non con-

(a) *ad an. 867.*

ti-

cigit, ſuffectus eſt in viventis locum Bertulfus, abbas, ut ipſe olim, Mediolacenſis, de cujus ordinatione anno ſequenti agemus. ANN. CHR. 868.

Eodem anno, referente Iperio, ad cæleſtem patriam migravit Hunfridus Morinorum præſul ex monacho Prumienſi, & quidem cùm Romam iret meditaretur. Dies ejus obitus incertus: niſi quòd certum eſt eum accidiſſe poſt ſextum kalendas Auguſti. Ipſo quippe die, hoc anno, *Guedberto Romam ire diſponente*, in Wabrante villa epiſcopali, in ſolario, *tu manu domni Hunfridi epiſcopi, Voigmari comitis*, & aliorum, Berardus & Erkembaldus, vice Asbaldi patris ſui, ſancto Bertino dederunt in *Humbaldingahem* & Embrica villis pagi Teruannenſis, quidquid ibi Goibertus habuit, Gundberti monachi pater, de quo aliàs diximus. *Actum eſt anno epiſcopatus Hunfridi epiſcopi tertio-decimo, ipſo etiam patrante Romam ire diſponente*, ut in Fulquini chartaceo codice legitur. Ex quo lutelligar, Hunfridum, non annis quindecim, ut vult Iperius, ſed tantùm tredecim Morinorum eccleſiæ præfuiſſe: cui Acardus in epiſcoparu ſucceſſit. Tunc Hilduinus junior Sithieuſem abbatiam, quam Hunfrido epiſcopo abſtulerat rex Carolus obtinebat. Hunfridi I. tem epiſcopi Morinenſis.

XCII. Wormacien. ſis ſynodi a. Hoc ipſo anno, cùm Hadrianus ſecundus jam ab anno ſuperiore Nicolao primo ſucceſſiſſet, habitum eſt Wormaciæ concilium provinciale in cauſa eccleſiaſticæ diſciplinæ, in quo tres canones pro monachis conditi ſunt. In quinto decimo ſtatuitur, ut in monaſteriis, ubi furta (*a*) perpetrata fuerint, de illis ſtatres ſe hoc modo expurgent: nempe ut *miſſa ab abbate celebretur, vel ab aliquo, cui ipſe abbas præceperit, præſentibus fratribus; & ſic in ultima miſſa celebratione, pro expurgatione ſua corpus & ſanguinem Domini noſtri Jeſu-Chriſti percipiant, quatenus ita inde innocentes ſe eſſe oſtendant.* Canon XXI. præcipit, ut, *ſi pater, vel mater filium, filiamque intra ſepta monaſterii in infantiæ annis ſub regulari teaduerint diſciplina, non liceat eis, poſtquam ad puberitatis pervenerint annos, egredi, & matrimonio copulari, &c.* tum ſubditur canone ſequenti: *Monachum ergu aut paterna devotio, aut propria profeſſio facit; quicquid horum fuerit, alligatum tenebit. Proinde huic ad mundum reverti intercludimus aditum, & nunc ad ſæculum interdicimus regreſſus.* Hæc duo ſtatuta conformia ſunt regulæ ſancti Benedicti, & decretis quorumdam conciliorum Toletanorum, aliàs a nobis relatis, quibus poſtea derogatum eſt. Quot epiſcopi huic ſynodo interfuerint, in editis conciliorum libris non exprimitur. Id verò diſcimus ex epiſtola ſynodica ejuſdem concilii, quâ fundatio Hereſienſis parthenonis confirmatur, relata in annalibus Paderbornenſibus ad hunc annum: ubi ſeptemdecim epiſcoporum & unius chorepiſcopi ſigna & nomina ſubſcripta habentur, & ſex abbatum. (*a*) *V. tib. 32. n. 118.*

XCIII. Heriſienſu parthenion. conditur. In illa epiſtola Liudbertus Moguntiacenſis archiepiſcopus cum coepiſcopis, chorepiſcopis atque abbatibus, aliiſque ſacerdotibus Wormaciæ congregatis, ait, „ Liuthardum Paderbornenſem epiſcopum ſynodali ſuggeſſiſſe conventui, ſororem „ ſuam nomine Walburgam, & nonnullas alias *domicellas*, ſub ſanctimoniali „ habitu & profeſſione divino ſervitio ſe mancipare decreviſſe in villa dicta Hereſi, ſeu Hariſi, quam prædicta Walburga a Paderbornenſi eccleſia *jure mutuario* acceperat, quam fundationem patres conſenſu & auctoritate ſuâ confirmarunt. *Datum in Voormacia anno incarnationis dominicæ* DCCCLXVIII. *imperii verò glorioſiſſimi regis Ludovici anno* XXVIII. *indictione primâ*; ubi Ludovici regni initium a mortu Ludovici auguſti ejus patris repetendum eſt. His litteris appoſita ſunt ſigna Liutberti Moguntiacenſis epiſcopi, Adalwini Saltzburgenſis, Rimberti Hammaburgenſis, Altfridi Hildenesheimenſis, Guazonis (*) Wormacienſis, Salomonis Conſtantienſis, Aunonis Friſingenſis, Lantfridi Sabiunenſis, Ermenrici Patavienſis, Otgeri Rubelacenſis, Liutgarii (*) Auguſtburgenſis, Liudberti Mimigarnifordienſis, Thiadrici Mimindenſis, Hildegrimi Halverſtadienſis, Liuthardi Paderbornenſis, Etar Fetidenſis, Ægiberti Oſnabrugenſis, Bernardi chorepiſcopi, Helionis abbatis & presbyteri, Adalgari abbatis & presbyteri, Thiadrici abbatis & presbyteri, Tiadorici abbatis & presbyteri, Brawardi abbatis, & Egilberti abbatis. Hæc nomina ſingillatim referre viſum eſt, tum quia deſunt in actis hujus concilii, tum quia pletique illorum epiſcoporum ex ordine noſtro aſſumti ſunt. Primus ſubſcribentium abbatum videtur eſſe Thiotu Fuldenſis abbas: qui ſecundo loco ſubſcripſit Adalgarus, abbas erat Corbeiæ novæ, Warini ſucceſſor. Thiadoticus abbas Laureshamenſis, Brunwardus Herſfeldenſis. (*) *l.* Guazonis. (*) *l.* Nitgarii.

In prædicta epiſtola, ut ingenuè fatear, quædam ſuſpecta fortè videbuntur; quippe *domicellarum* nomen illis temporibus necdum uſitatum fuiſſe cenſeri poteſt; & Walburga non ſoror, ſed *neptis erat venerabilis epiſcopi Liutbardi*, ut in actis ſancti Remberti epiſcopi Hammaburgenſis legitur, quæ quidem ſcripta ſunt ab auctore gravi & æquali. Attamen in diplomate (*b*) Ludovici regis, res (*b*) *Annal. Paderborn. p. 169.*

ANN. CHR. 868.

monaſteſii confirmantis, aliiſque, eadem Walburga Liudberti ſoror dicitur; ex quo veri ſimile eſt, auctorem illum anonymum in actis ſancti Remberti memoriâ lapſum fuiſſe. Ex iiſdem actis diſcimus, Walburgam ab infantia Deo fuiſſe oblatam, & in virginitate permanſiſſe: quam ſanctus Rembertus tanti feciſſe dicitur, *ut unicam dilectionis ſuæ filiam vir ſanctus eam nominare ſolitus ſit*. Eidem ſcripſit inſignem epiſtolam ad ædificationem ſacratum virginum, quæ ſub ea degebant: quam epiſtolam actis ſancti Remberti eâ tantùm conditione inſeti paſſa eſt, ut ipſius nomen, *vitanda jactantiæ causâ*, reticeretur. Sic ergo in prædictis actis ſe habet illius epiſtolæ inſcriptio & exordium.

Remberti epiſtola ad monachas.

Cariſſimæ filiæ, cæteriſque virginibus & ſponſis Chriſti, Rimbertus, gregis Dei vilis ſervulus, in Domino ſalutem. Frater Adalgarius (a), *nuper a vobis rediens, dixit mihi graviter vos ferre, quòd parvitatis meæ litteras raro ſuſcipiatis: quod modò mihi emendare cupienti, quid ſcribere debeam, nihil convenientius occurrit, quàm ut vos de veſtræ ſanctitatis commoneam propoſito. Si igitur ad ſublimiſſimum gloriam cultûs pervenire, omni virtute incorruptionem corporis ac ſpiritus excolere debetis. Interioris enim ſolo ac pabulo puritatis ſubminiſtrari neceſſe eſt etiam exteriorit hominis caſtitatem, eamque jugiter ad perſeverantiam perpetuæ incorruptionis animari. Illæ namque ſunt veræ atque incorruptæ virgines Chriſti, non quæ metuunt, ſed quibus non libet fornicari. Quod donum ſi per Dei gratiam adeptæ vos ſenſeritis, quantò magnæ eſtis, ut ſacra monet* (b) *ſcriptura, humiliate vos in omnibus, & coram Deo invenietis gratiam. Eâ enim ità pervenire debetis ad Chriſtum domicum & ſponſum veſtrum, quia ipſe* (c) *dixit: Diſcite a me, quia mitis ſum & humilis corde. Curandum itaque eſt, ut omni cuſtodiâ mens ferocitur a ſuperbiæ ſuſtore. Non enim ante oculos Dei vanæ tranſvolant cogitationes veſtræ. Intus ergo videt Deus quod mentem elevat; & idcirco foris permittit invaleſcere quod deponat. Hinc quippe per Oſee* (d) *contra Iſraëlitas dicitur: Spiritus fornicationis in medio eorum, & Dominum non cognoverunt. Qui ut oſtenderet, ſicut dicit beatus* (e) *Gregorius, quòd cauſa libidinis ex culpa prorumpat elationis, mox ſubdidit, dicens: Et reſpondebit arrogantia Iſraël in faciem ejus; ac ſi diceret: Culpa, quæ per elationem mentis in occulto latuit, per carnis luxuriam in aperto reſpondebit. Proinde per humilitatis cuſtodiam ſirmanda eſt munditia cuſtitutis. Si enim ſpiritus ſub Deo premitur, caro illicitè ſuper ſpiritum non levatur: Habet quippe ſpiritus commiſſum ſibi dominium carnis, ſi tamen ſub Domino recognoſcit jura legitimæ ſervitutis. Nam ſi auctorem ſuum ſuperbiendo contemnit, jure & a ſubjecta carne prælium ſuſcipit. Hinc eſt enim quòd longa continentia repentè ſolvitur: hinc quòd plerumque, & uſque ad ſeniam virginitas ſervata vitiatur. Quia enim negligitur humilitas cordis, rectus Judex deſpicit etiam integritatem corporis; & quandoque per apertam malum reprobos ununtiat, quos dudum reprobos in occulto tolerabat. Nam qui diu ſervatum bonum ſubitò perdidit, apud ſemetipſum totas aliud malum tenuit, ex quo ulud ſubitò erupit; ac per hoc omnipotenti Deo etiam tunc alienus exſtitit, quando ſe ei per munditiam corporis iahærere monſtravit. Hæc ego, filiæ, non ideo ſcribo, quòd in vobis quidquam de qualitate ſuperbiæ vel vanæ gloriæ cognoverim: ſed quia vos opto in illuram conſortio eſſe, de quibus* (f) *legitur, quorum ſequuntur Agnum, quòcumque ierit. Ubi multos occidiſſe doleo, vos cautè ambulate deſidero, &c.*

(a) *V. ſupra num. 31.*

(b) *Eccl. 3. 20.*

(c) *Matth. 11. 29.*

(d) *Oſee 5. 4.*

(e) *Greg. lib. 26. in Job. c. 26.*

(f) *Apoc. 14. 4.*

Pluribus ex illa epiſtola referendis ſupetſedeo, ne nimius ſim, tametſi jam non ſemel in ſimilibus referendis ſortè modum exceſſi; at rebus hiſtoricis morales ſubinde interſerere juvat, ne factis legendis diſtractus animus ad pia officia, ſecus quàm ferat præcipuus operis noſtri ſcopus, omnino langueſcat. Poſt biennium Ludovicus auctoritate regiâ firmavit (g) conſtructionem Hetiſienſis cœnobii, quod exinde celebre & florentiſſimum evaſit inſtar Herivordenſis & Bodecenſis, quæ ſanctimonialium Benedictinarum ab origine fuiſſe conſtat. Ecquis enim puret, ſanctum Adalardum & Corbeiæ utriuſque monachos diverſi a Benedictino inſtituti puellas in Heriſordenſi inſtituiſſe? immo eas *ad exemplum* (h) Benedictinarum Sueſſionenſium inſtitutas fuiſſe conſtat. Nunc tamen Hetiſienſe monaſterium, Nova-Hetiſia (*) dictum, nobilium canonicarum collegium eſt, uti & multa alia, quæ a primigenio declinarunt propoſito, retenta nihilò minùs ab initio declinationis votorum monaſticorum & regulæ Benedictinæ profeſſione, quam eum canonicali vita conciliare non valentes, ſancto Benedicto repudium dare ſuſtinuerunt. Cæterùm Walburga, prima ejus loci abbatiſſa piiſſima, ſancto Remberto ſuperſtes fuit, ut ex ejus actis intelligitur.

(g) *Annal. Paderborn. p. 160.*

(h) *V. Annal. to. 2. lib. 29. n. 24.*

(*) *Nienhorſe.*

XCIV. Hincmari Laudunenſis *origo* hiſtoriæ.

Hoc anno cœpit famoſa Hincmari Laudunenſis epiſcopi hiſtoria ſeu potiùs tragœdia, quæ ad res noſtras non pertinet, niſi quà Hincmarum Remenſem, ejus patruum, ſpectat. Prima vexandi ejus occaſio ex eo nata eſt, quòd prædia ec-

cle-

eſeſſæ ſuæ, regiis miniſtris in beneficium data, revocavit. Quare Carolus, ex colloquio Attiniacenſi cum Lothario habito revertens per curtes ſeu villas regias in pago Laudunenſi conſiſtentes, Hincmarum epiſcopum, nullo ejus provinciæ untiſtite conſcio, ad ſæcularia judicium citavit, aut pro ſe actoram mitti juſſit, cauſas diſcutnm, ob quas beneficia illa quibuſdam regis hominibus ubſtalerat. Non comparuit Hincmarus, nec quiſquam pro eo ad locum ſæcularis judicii, cæſatus ſibi non licere, relicto eccleſiaſtico judicio, ſæculare tribunal adire. Quam ob rem ſæcularium judicum ſententiâ epiſcopatus ejus bona omniu proſcripta. Interim generalis conventus apud Piſtas habitus, ad quem Hincmarus Remenſis cum Hincmarn nepote ſuo profectus, eccleſiæ hoc in facto gravamen regi expoſuit obtinuitque, ut, reveſtito rebus ſuis epiſcopo, ejus cauſa in provincia Remenſi, abi hæc primùm definienda erat; & poſtmodum, ſi neceſſe foret, ſynodali examine terminaretur. Hæc anno præſenti. Inſequente idem epiſcopus Vermeriam ad ſynodum citatus, in qua tria maximè ei objecta, nempe excommunicationes quædam immoderatæ & injuſtæ, ſacramenta erga regem non obſervata, & beneficia per vim ablata. In hac ſynodo Hincmarus Remenſis cùm faveret Carolo, nec Laudunenſis facilem cauſæ ſuæ exitum fore ſentirer, bic ad ſedem apoſtolicam appellavit; quam appellationem in ſynodo etiam Attiniacenſi iteravit. Ubi adeundæ Romæ facultas cùm a rege, tum ab Hincmaro pattuo negata eſſet, & ipſe Hincmaro metropolitano obediantiam denegavit. Quapropter in concilio Duziacenſi epiſcopatu dejicitur, quod Hadrianus papa improbavit, eumque Romam evocavit. Ille nihilò minùs in exſilium ud duos annos miſſus, poſtea oculis orbatus eſt. Id factum operâ Suari comitis legitur in vita ſancti Theodardi archiepiſcopi Narbonenſis apud Carellum (a). Principio parùm favorabilem ei ſe præſtitit Johannes VIII. Hadriani ſecundi ſucceſſor, qui in locum ejus alium epiſcopum ordinari mandavit; verùm in concilio Tricaſſino, auditâ Hincmari reclamatione a pontifice ſtatutum eſt, ut Hedenulfus, in locum ejus ſuffectus, ſedem Laudunenſem retineret ac regeret: Hincmarus verò cæcus, ſi veliet, miſſam cantaret, & partem de rebus epiſcopii Laudunenſis haberet; qua audito, epiſcopi eum ſacerdotalibus veſtimentis indutum in præſentiam papæ, indeque ſublatum in eccleſiam cum canticis adduxerunt, & ſignum benedictionis ſuper populum ab eo dari fecerunt. Acta hæc anno ejus ſæculi ſeptuageſimo-octavo. Ea verò fuit Hedenulfi modeſtia, ut epiſcopatu cedere, & in monaſterium ſe recipere veller. Verùm aliter viſum Johanni papæ, qui hunc in epiſcopatu remanera juſſit, Nunc ad ordinem redeundum.

ANN. CHR. 868.

(a) *Catel. Langued. p. 765.*

SUB initiam anni ſexageſimi-noni, quo ingens regno incubuit fames, ad Conadam, (*) vicum pagi Autiſiodorenſis, profectus eſt Carolus, abi quoſdam Aquitanos & tres Bernardos comites offendit. Inde Silvanectas reverteus, Foſſatenſe adiit monaſterium, ſancti Mauri reliquias ibidem veneraturus. Id factum ait Odo nouis Februarii, cùm rex *a partibus Burgundiæ* regrederetur; quod mirè conſonat Annalibus Berrinlanis, in quibus Caroli iter Conadam initio hujus anni ponitur. E Foſſatenſi monaſterio rex perrexit Silvunectas, indeque ad ſanctum Dionyſium, ex iiſdem Annalibus: quo ex loco, *poſt non multos dies*, ait Odo, *honorabilia beato Mauro tranſmiſit munera, per Otulfum ſtrenuæ probitatis monachum, pallia ſcilicet duo pretioſiſſima, quibus corpus ejus in diebus proceſſionis & feſtivitatibus cunctarum decoratur ſolemnitatum.* Hic eſt Otrulfus monachus, qui in catalogo monachorum Dionyſianorum recenſetur in litteris ſocietatis eorum cum Remigianis, de qua ſuo loco egimus. Tunc Glaunafolium Foſſato a Carolo ſubjectum fuiſſe tradunt. De aliis corporis ſancti Maari tum in pagum Remenſem, tam in Saxiacenſe monaſterium tranſlatione inferiùs ſermo erit.

ANN. CHR. 869.

XCV. Carolus S. Maurum veneratur.

(*) *Clos.*

Carolus ex urbe Silvanectis ad ſanctam Dionyſium in capite jejonii reverſus, ibidem totam quadrageſimæ tempus exegit, & Paſcha celebravit. Dum iſtic moraretur, caſtellum in gyro monaſterii ex ligno & lapidibus exſtruendum curavit, & nundinas hebdomadales Cormeliarum, quæ villa eſt pagi Vilcaſſini, monachis conceſſit, quibus antea ipſum locum aſſignaverat. Id factum ad preces Getardi decani & ſacerdotis, qui monaſterium ſub Carolo rege tam abbata procurabat. *Data* tv. *idus Aprilis, indictione ſecundâ, anno* xxix. *regnante Karolo glorioſiſſimo rege. Actum in monaſterio ſanctæ Dionyſii.* Mancio levita hoc diploma ad vicem Gauzleni recognovit. Id factum proinde poſt paſcha, quod hoc anno in tertium Aprilis incidit.

XCVI. Carolus S. Dionyſii nundinas Cormeliarum tribuit.

Inde paullo poſt Vermeriam profectus eſt Carolus, ubi ſynodus omnium ejus regni epiſcoporum habita vtit. kalendas Mali in cauſa Hincmari Landunenſis, ut modò notavimus. Ante iter ſuum ad vicum Conadam rex edixerat, ut epiſcopi,

ANN. CHR. 869.

pi, abbates, & abbatiſſæ *breves*, ut tum vocabant, id eſt recenſionem bonorum ſuorum, quot quiſque manſa haberet, ad futuras kalendas Maii afferre curarent. Idem injunctum vaſſallis & comitibus, mandatumque, ut ſinguli pro quota ſua parte, alii unum *baiſaldum* ſeu colonum pro centum manſis, & pro mille unum cæterum cum duobus bobus, aliaque dona, quæ regnum magnopere gravaſſe dicuntur, ad pontem apud Piſtas conficiendam ſubminiſtrarent.

XCVII. Caroli diplomata pro Cella & pro Suredenſi & Arulenſi monaſteriis.

(*) *Tancliterre.*

(a) *Camuzat fol.* 85.

(b) *Mirei. Hiſp. t.* 792.

Dum tex Carolus in monaſterio ſancti Dionyſii verſarentur, Tricaſſino ſancti Petri monaſterio, quod tunc Nova-cella dicebatur, quaſdam res proprietatis ſuæ, ſitas apud Tanoclarias (*) villam pagi Tricaſſini donavit XIII. kalendas Maii, indictione ſecundâ. Actum in monaſterio ſancti Dionyſii, anno regni ejus, non tricesimo-primo, ut (a) in editis, ſed viceſimo-nono. Eòdem tunc acceſſit Johannes abbas (b) Snredenſis cœnobii ſancti Andreæ, in pago Elenenſi ſuper fluvium Taclonum poſiti, cique exhibuit regiæ immunitatis & tuitionis præceptum genitoris ejus Ludovici anguſti, ſupplicans, ut illud confirmare dignaretur; cui ſupplicationi rex aſſenſum præbens, abbatem ipſum cum ſuo monaſterio ac monachis ſub regiæ tutelæ pstrocinium ſuſcepit, cum omnibus cellis ad eumdem locum in ipſo pago pertinentibus, nempe cella ſancti Martini, & cella ſancti Vincentii: quarum alteram Mito, alteram Siſegutus abbates ædificaverant. Ad hæc eiſdem liberam tribuit eligendi abbatis faculratem. *Data* VII. *kalendas Martii, indictione* II. *anno* XXIX. *regnante Karolo glorioſiſſimo rege. Actum in monaſterio ſancti Dionyſii.* Frotgarius notarius ad vicem Goſlini recognovit. Conſimile ibidem præceptum (c) eodem die conceſſum eſt Arulenſi monaſterio ſanctæ Mariæ, in pago Ruſcinonenſi, ad preces Hilperici abbatis.

(c) *ibid. col.* 793.

XCVIII. Placitum pro Exalatenſi monaſteria.

(d) *Append. capitul. tit.* 98.

Menſe Septembri hujus anni magna diſceptatio facta eſt inter monachos Exalatenſes, & Salomonem comitem Ruſcinonenſem de Canavellis alode vallis Confluentinæ, quem Ricoſindus mandatarius ſeu actor ejuſdem comitis de ejus beneficio eſſe aſſerebat. Contra Witiza Exalatenſis abbas contendebat, alodem illum ſuo monaſterio datum fuiſſe ab Anna & Rotrude matre ejus, filia Berani comitis quondam Ruſcinonenſis, cui hæc poſſeſſio, non ex fiſco, ſed ex hereditate parentum competebat. Hæc controverſia diſceptata eſt in placito ipſius Salomonis comitis, Eldeſindi vicecomitis, aliorumque judicum tunc præſentium; ac ſententia dicta ſecundùm Exalatenſes, quibus alodes ille adjudicatus (d) eſt XV. kalendas Septembris anno Caroli regis viceſimo-nono.

XCIX. Vermerienſis ſynodi litteræ pro Carroſo.

Tempore ſynodi Vermerienſis epiſcopos adiit Guillelmus Carroſenſis abbas, pridie kalendas Maii, eiſque præſente rege obtulit præcepta, in quibus continebatur, quo pacto venerabiles patres ejuſdem monaſterii, Gumbaldus ſcilicet ac Waſredus, imperatoriæ dignationis munificentiam, id eſt, ſi bene capio, Ludovici auguſti, expleverant, tria ſcilicet conſtruendo monaſteria, Carroſenſi abbatiæ aſſignata: unum, quod dicitur Colonus, ſitum in pago Alnenſi: alterum in Andecavenſi exſtructum in honorem ſancti Saturnini: tertium in pago Santonico ſub titulo ſancti Florentii martyris. Ad hæc, quòd idem princeps Fraxinidum villam pagi Belvacenſis, & Montiniacum pagi Meldenſis eidem abbatiæ reſtituiſſet: quæ omnia Guillelmus a ſynodo confirmari petiit; quod patres ratum habuerunt, ſuiſque litteris ac ſubſcriptionibus roborarunt.

C. Lotharii iter in Italiam & Caſinum.

Interim rex Lotharius iter in Italiam parabat, humanitate illectus novi pontificis, a quo ſui purgandi, ſiquidem criminis poſt excommunicatam Waldradam inſons eſſet; aut ſi reas, pœnitentiæ ſubeundæ copia ipſi facta eſt. Itaque, omnibus ad regni ſui ſecuritatem & tranquillitatem diſpoſitis, menſe Junio, tempore ad id itineris omnium minimè opportuno, viæ ſe committit, Theutbergâ ſe ſubſequi juſsâ; & fratrem Ludovicum imperatorem, qui tum Beneventanâ in Sarracenos expeditione occupatus erat, primùm adire ſtatuit, ut ejus auctoritate a pontifice retinendæ Waldradæ licentiam eliceret. Verùm Ravennam uſque jam progreſſo legati a Ludovico fratre occurrunt, ſuaſuri, ut hoc conſilium in aliud tempus magis opportunum differret. Perſtitit nihilò ſecius in ſuo propoſito Lotharius, & ad fratrem Beneventum contendit, exroſiteque ab eo, ut Engelberga auguſta ſecum *uſque ad monaſterium ſanctæ Benedicti, quod in monte Caſino ſitum eſt*, veniret, eòdemque Hadrianus papa juſſu imperatoris accederet. Facta omnia, ut ipſe optabat. Acceſſit ad montem Caſinum pontifex, rogatuſque tum a Lotbario, tum ab Engelberga, rem divinam fecit, ac ſacram communionem Lorbario porrexit, ſacramento ab eo accepto, quòd poſt excommunicatam a Nicolao Waldradam nihil cum ea commercii habuiſſet. Juravit ille falsò quod exigebatur, Idemque præſtitere ejus proceres: qui omnes lætam eâ conditione communionem acceperunt, ut hæc, ſi verum affirmaſſent, eis ad vitam; ſin falſum, ad internecionem animæ ſuſciperent. Tunc etiam laicam communionem accepit

Gun-

Guntharius, olim Colonienſis antiſtes, ſe pontifici deinceps in omnibus obſecuturum profeſſus: eaque profeſſio ſcripto confirmata ejuſque manu ſubſcripta eſt. *Data kalendis Julii, indictione ſecundâ, in eccleſia Salvatoris, quæ eſt in monaſterio ſancti Benedicti in Caſino*, ut habet ipſa profeſſio, relata in Annalibus Bertinianis. Ex quo redarguas eos, qui id Romæ factum tradunt. Eccleſia illa Salvatoris erat inferioris monaſterii, a Giſulfo abbate (*a*) exſtructa; nunc collegiata oppidi ſancti Germani. Hinc conjicere licet, Teutgaudum jam tum obiiſſe, aut certè abſentem fuiſſe, a quo ſimilis profeſſio elicita non eſt. Quamquam id jam ante cum aliis ſponte præſtiterat. Redeuntem Romam pontificem ſuoſecutus eſt Lotharius: ſed brevi poſtea domum revertens, cùm Lucæ febre correptus ſuiſſet, demum Placentiæ mortem oppetiit VIII. idus Auguſti, ſepultus in quodam monaſteriolo ſuburbano. Similiter reliqui pene omnes, eâ ſceleris tabe contacti, ante anni exitum variis caſibus periêrunt.

ANN. CHR. 869.

(*a*) *Chron. Caſin. lib. 2. cap. 17.*

Placentiæ moritur.

Auditâ Lothatii morte, Carolus mox Silvanectis Attiniacum profectus eſt: ubi a quibuſdam primotibus regni Lotharii ad vacuum regnum quantocius capeſſendum, dum frater ejus rex Germaniæ Ludovicus bello contra Winidos implicatus erat, invitatur. His non ægrè aſſenſit Carolus, & in urbem Mettas feſtinatò acceſſit: ubi ab epiſcopis vicinarum civitatum, Adventio præſule in primis faveute, in eccleſia ſancti Stephani v. idus Septembris rex ab Hincmaro coronatus eſt. Carolus verò, ut Adventio gratiam referret, Bertulfum abbatem Mediolacenſem, ejus propinquum, in locum Teutgaudi Trevireoſis olim archiepiſcopi ab Hincmaro Remorum pontifice ordinari curavit. Non tulit hanc injuriam rex Ludovicus, qui, dum cauſam ſuam pro regni portione ageret, Waltonem monachum Trevirenſis diœceſis, fortè ſancti Maximini, Bertulfo objecit. Bertulfi patres Hincmarus Remenſis non tantùm ſuo, ſed etiam Remigii Lugdunenſis, Atduici Veſontionenſis, Herardi Turonenſis, Adonis Viennenſis, & Egilonis Senonenſis nomine ſtrenuè tuendas ſuſcepit, litteris (*b*) ad Ludovicum datis, quibus eum a vexatore Bertulfo, ſimulque a protegendo Waltone, dehortatur; quippe Bertulfum, citra regis ipſius contemtum, in eccleſia jam dudum vacante, unanimi conſenſu legitimè & regulariter ordinatum fuiſſe, ſeque invitatum id præſtitiſſe, utpote provinciæ primatem: *& quia tot in eadem provincia ſuffraganei non erant epiſcopi, ut metropolitanum regulariter ordinare valerent: & quoniam eccleſiæ Remenſis & Treverenſis comprovinciales atque ſorores, & ex auctoritate, & ex antiqua conſuetudine habentur: eâ conditione, ut qui prior eorum fuerit epiſcopus ordinatus, prior etiam habeatur in ſynodo, & ſibi mutuo conſilio & auxilio foveantur atque ſuffulciantur: unde Treverenſis provinciæ epiſcopi a primate provinciæ Remorum ſolatium ſuæ ordinationis ſecundùm ſacros regulas quæſierunt, ſicut ſancti Sardicenſes canones dicunt*: Cæterùm Waltonem præſumtorem eſſe & apoſtatam monachum de monaſterio Treverenſis parochiæ, qui hanc eccleſiam exitiabiliter uſurpaverat & læſerat, nec umquam poſſet eſſe epiſcopus. An vera fuerint hæc, quæ de Waltone ſcribit Hincmarus, neſcimus: at certum eſt Bertulfi ordinationem obtinuiſſe: Waltonem verò ſancti Maximini abbatiæ præfectum fuiſſe. Verùm mirari ſubit, quod Hincmarus ait, tot in provincia Trevirenſi non fuiſſe epiſcopos, quot ad Bertulfi ordinationem neceſſarii erant: cùm eo tempore tres comprovinciales eccleſiæ ſuos haberent epiſcopos, Mettenſis Adventium, Virdunenſis Artonem, & Tullenſis Arnulfum: qui omnes prædictæ Caroli coronationi adfuere. Hanc verò maximè improbavit Hadrianus papa, ut litteræ ejus teſtantur.

CI. Carolus regnum ejus invadit.

Bertulfus & Walto de Trevirenſi ſede certant.

(*b*) *Frod. lib. 3. c. 20.*

Hac ſubitâ Lotharii morte conſternata Waldrada nequiſſima femina, Theutbergæ juſtam iram refotmidaos, converſionis ſpecie ad monaſterium ſancti Romarici ſe recepit, ſumtoque velo ibidem aliquamdiu converſata eſt. Cùmque abbatiam Lutrenſem, quam a Lothario acceperat, ſibi mox auferendam non dubitaret; Heberardo Alſatiæ comiti, conſanguineo ſuo, eam advocationis titulo commiſit. Ille verò, ut erat lucri avidus, & ſacrorum invaſor locorum, hac occaſione abuſus, hanc abbatiam in propriam hereditatem convertit; additoque ſceleri ſcelere, Adalindam legitimam conjugem repudiavit, ut alienis adhæreret; quod ipſi & uxori exitio fuit. Hic enim demum vermibus ſcatens, Herodianâ morte conſumtus fuiſſe traditur. Eamdem abbatiam, quaſi hereditario jure, poſt mortem patris adiit Hugo comes: qui territus ſubitâ contractione ttium filiorum, qui ſepuletum ſancti Dulcoli eo, quo pat erat, honore non tractavetant, ipſe cum tribus filiis ſuis reſipiſcens, monachum induit, & diſciplinam regularem eodem in loco per venerabilem Baltramnum abbatem reſtitui curavit, ut ſuſiùs ſuo loco dicturi ſumus.

CII. Waldrada ad S. Romarici cum ſe recipit.

Lutrenſis abbatia Heberardo comiti data.

CIII. Caroli donatio facta S. Luciano.

Paullo ante id tempus Carolus, ad preces Odonis Bellovacenſis epiſcopi, villam ejuſdem pagi, vocabulo Luciacum (*), ſuburbano monaſterio ſanctorum martyrum Luciani, Maxiani & Juliani integram contulit. Hujus villæ mediam partem olim

(*) *Lucy.*

ANN. CHR. 869.

a præmiſto monaſterio in beneficium tenuerat Rodingus regis capellanus: quo mortuo, Carolus hanc portionem, rogante Odone, ſancto Luciano teſtituerat. Alteram verò partem itidem habebat ejuſdem regis vaſſallus, nomine Sigefridus: poſt cujus obitum rex integram villam eiſdem fratribus contulit pro remedio animæ fidelis ac cariſſimi quondam vaſſalli ſui Widonis, cujus anniverſarium ibidem inſtituit. Sed quia is eodem die, quo divæ memoriæ Ludovicus auguſtus, ipſius Caroli genitor, nempe XII. kalendas Julii, deceſſerat; Widonis anniverſarium in decimum kalendas ejuſdem menſis tex transfert, quo die refectionem fratribus ea eadem villa præparari jubet: ſic tamen, ut præter hoc anniverſarium, ſicut pro unoquoque monachorum ax eodem cœnobio a ſæculo migrantium; ita pro abſolutione animæ ipſius Widonis in miſſis ac pſalmis, aliiſque precibus eadem fiant. *Data* IV. *kalendas Julii, indictione ſecundâ, anno* XXX. *regnante Karolo glorioſiſſimo rege. Actum apud Salas* (*) *Baſin*; qui locus eſt prope Malliacum in pago Ambianenſi. Ubi *Salarum* nomine intelligendum regala ejuſdem palatii actium, ut in Supplemento librorum de re diplomatica capiti XI. oſtenſum eſt.

(*) *Baſin.*

CIV. Synodicæ litteræ S. Petro Senonenſi.

Menſe Auguſto ſubſequente, dum idem princeps apud Piſtas moraretur habita eſt de more ſynodus epiſcoporum, in qua Egil Senonum archiepiſcopus petiit, ut villa Seuriaci, ſita in comitatu Seuonenſi, monaſterio ſancti Petri, ad oriantalem ejus urbis partem poſito, cum ſuis appendicibus reſtitueretur, cum eccleſia ſancti Petri, ſita in vico Alſonis: quod patres ratum habuere, ac ſynodicas hac de re litteras ſubſcripſere, editas in Spicilegii tomo ſecundo, & in collectione conciliorum Labbeana. Sancti Petri monaſterio tunc præerat Aquila Didonis ſucceſſor, ipſiuſque Egilis diſcipalus, *qui omni philoſophiâ eruditus* a Clario dicitur. In eadem villa regia, ſcilicet Piſtis, Carolum adiit Iſaac Lingonum epiſcopus, petiitque, ut quaſdam tes ae poſſeſſiones deportare dignaretur (*a*) ad uſus & ſtipendia monachorum cœnobii ſancti Benigni Divionanſis, quod ipſe peſſumdatum ac pene adnullatum reſtruxerat & redintegraverat, reſtitutis eo loci monachis, qui ſub regula ſancti Benedicti ibidem militarent: ubi ſepulturæ ſuæ locum præparaverat. Iſaaci petitionem ratam habet Carolus, numeraus prædia & poſſeſſiones, quæ in uſus fratrum perpetuò cedare deberent: ita ut nulli Lingonenſis eccleſiæ antiſtitum liceat ea eiſdem rebus quidquam ſubtrahere vel minuere, vel in alienos uſus detorquere. *Data* XII. *kalendas Auguſti, indictione ſecundâ, anno* XXX. *regnante Karolo glorioſiſſimo rege. Actum apud Piſtas villam.* Utrumque præceptum Hildeboldus notarius ad vicem Goſleni recognovit. Extat apud Labbeum (*b*) notitia judicati, quo Bertilo chorepiſcopus & abbas ſancti Benigni ſervos quoidam evindicavit. Denique Carolus rea Mettis inſequenti menſe caiſtans, quamdam (*c*) ſancti Hilarii capellam in Juſſiaca villa pagi Moſtenſis ſancto Arnulfo triboit ad deprecarionem cariſſimi filii ſui Karlomanni reverendi abbatis. *Data* V. *idnum Septembrium, indictione ſecundâ, anno* XXX. *regnante Karolo glorioſiſſimo rege, & primo in ſucceſſione regni HLotharii. Actum Mettis civitate.*

(a) *Perard. p.* 149.

(b) *Moſtenſes Script. p.* 470.

Diploma pro S. Arnulfo.

(c) *Capitul. tom. ſol.* 1489.

CV. Salomonis ducis litteræ ad Hadrianum papam, & reſponſio.

Ad hunc annum refert Argentræus, & ex eo Baronius, litteras Salomonis Britanniæ ducis ad Hadrianum pontificem, a quo palliam petit pro Feſtiniano Doleñſi epiſcopo, cui a Nicolao papa negatum fuiſſe dicit, propterea quòd nomen ſuum ejus nomini in fronte epiſtolæ præpoſuiſſet, quam nec ſigillo ſuo obſignaverat, nec per idoneum legatum miſerat; tum ait animo propoſitum ſibi fuiſſe adire urbem Romam cauſâ orationis: at Brittones ſuos obſtitiſſe ob paganos, qui Britanniam infeſtabant; ideoque munera quædam pontifici mittere, nempe ſtatuam auream ad ejus magnitudiem cum lapidibus diverſi generis, & mulum optimum cum ſella, & camo, & freno; triginta camiſias, totidemque drapas lineas, variis tinctas coloribus, cum triginta cervinis pellibus, & totidem palliis pedallibus ad uſus ejus domeſticorum; inſuper trecentos ſolidos denariorum, quotannis deinceps perſolvendos: quæ omnia pontifici grata & accepta eſſe cupit, mittitque per Harennam epiſcopum, & Felicem archidiacouum: tum ut dignitas, ſibi a ſupatioribus pontificibus collata, confirmetur: tam ut quaſdam reliquias impetret pro novo monaſterio, quod ipſa ædificabat. Sequitur apud eoſdem auctores Hadriaoi reſponſio, afferentis, ſe per ſeptem dies cum tribus cardinalibus orationi ac jejunio vacaſſe, ac demum, Spiritu-ſancto revelante, ſibi viſum eſſe, ut de corpore beati Leonis papæ, qoi olim per invidiam Romanorum oculis ac linguâ orbatus fuerat, brachium, grande quidem munus, ei mitteret, cum pallio pro Feſtiniano epiſcopo. Utraſque verò litteras antiquas eſſe non dubito: at genuinas præſtare nolim ob ſtilum & res illis temporibus parum convenientes. Certà Salomoui non a Romano pontifice, ſed a Carolo rege permiſſum ſait circulo aureo & purpurâ uti, & proprium numiſma, & omnia tagi conveuientia habere, ut ex ſchedis mo-

Ba-

ANN. CHR. 869.

nasterii sancti Michaëlis notat Sirmundus: unde non mirum, si se regem aliquando ferebat: quod sanè elogium ei tribuit Nicolaus papa in epistola LVI. quæ *Salomoni regi Brittsuum* inscripta est.

CVI. Eiusdem Hierè pro Plebelanio monasterio.

In illis autem epistolis, cujuscumque demum sint auctoritatis, Festinianus positus videtur pro Fastcario episcopo, qui primus nominatur in epistolu synodica concilii Saponariensis ad episcopos Britronum, qui u metropolitano suo defeciverant. Haud scio an melioris notæ sit ejusdem Salomonis diploma de conditu ac dotatione monasterii Plebelanensis, Richardo abbati concessa, in qua Salomon indicitur, exponens, se Conwoionem abbatem cum Rorhonensibus monachis profugis ibidem excepisse, ubi & sepultus sit, & venerabilis conjux ipsius Salomonis Guihenereci, & ipse velit etiam sepeliri; ac sanctissimum Maxentium, sibi pro magno munere transmissum, ibidem collocasse: quà in epistola enumerat varias oblationes, quas eidem monasterio fecerat. At, licèt argumentum epistolæ verum sit, ridicula est ipsa inscriptio, in qua *Salomon Dei gratiâ totius Britanniæ, magnæque partis Galliæ princeps* dicitur. Cæterùm ud argumentum hujus diplomatis confirmandum valet id, quod unonymus scriptor vitæ sancti Conwoionis scribit, nempe ipsum ejusque monachos, antequam Nortmanni Rorhonense monasterium everterent, acceptis in sinum sanctorum pignoribus ac cæteris ecclesiæ thesautis, eorum fuisse cessisse, & ad Salomonem se contulisse; qui eos favorabiliter excepit, atque ad subsidium vitæ abbati ac monachis *tradidit eleemosynâ sempiternâ regiam, quam sibi in Plebelam construxerat, cum designata terminis possessione*: quod unum est superioris diplomatis argumentum, in quo pro Richardo abbate legendum Richardus, Conwoionis in Plebelanio successor. Processu temporis, ob traslatas istac, ut perhibent, sancti Maxentii abbatis reliquias, appellatum est sancti Maxentii monasterium, idque nomen etiam nunc retinet, non jam abbatia, sed cella monasterii Rorhonensis.

CVII. Hirmentrudis mortuâ, Carolus Richildem uxorem ducit. (*) *Duaty.*

Revertor ud Carolum regem, cujus conjux Hirmintrudis regina in monasterio sancti Dionysii pridie nonas Octobris decessit, ibidemque sepulta est. Hoc nuntium in villu Duziaco (*) ad Carum cùm rex accepisset, nullum doloris spatium dedit: sed mox Richildem, Buvini quondam comitis filiam, Bosonis sororem, ad se adductam in thorum concubinæ primùm nomine adscivit: ob idque eidem Bosoni abbatiam sancti Mauricii cum aliis honoribus dedit: qui Boso postea rex Provinciæ dictus est, frater Richardi Burgundiæ ducis. Puullo post tamen eamdem Richildem sollemni ritu desponsatam atque doratum in conjugem uccepit. Dein ex villa Duziaco Carolus Aquas se contulit, reliquos regni Lotharii accepturus honores; inde ad Gundulfi-villam: ubi Hadriani papæ legatos offendit, conquerentes, quòd, prætermisso Ludovico imperatore, qui rei publicæ negotiis occupatus erat, regnum Lotharii, ei hereditario jure debitum, invasisset. Mox rex falso rumore deceptus, fratrem scilicet suum Ludovicum in extremis agere, in Alsatiam properavit; atque inde Aquas reversus est, natale Domini celebraturus.

CVIII. S. Cæsarii abbatis Rotlando archiepiscopo data. (*) *In Camargue.*

Non solùm virorum mulieribus, sed etiam puellarum abbatiæ viris quandoque illis temporibus dabantur. Exemplo est sancti Cæsarii ubbatia Arelatensis, quam sub tam gravi interminatione sanctus Cæsarius episcopus, ejus conditor, episcopo Arelatensi interdixerat, eamque ob causam Romani pontificis tutelæ commiserat. Hanc nihilò minùs Rotlandus ejus urbis archiepiscopus ab Ludovico imperatore & Engelberga augusta non vacuà manu adeptus est. Hinc in insula Camaria (*), in qua plurimæ ejus abbatiæ possessiones sitæ erant, castellum contra Sarracenos operæ tumultuario ex sola terra ædificare cœpit, uuditoque eorum advenru, in illud imprudenter se inclusit. Verùm u Sarracenis eò uppulsis, trecentis umpliùs suorum amissis, captus ipse, in una eorum nave religatur. Pactæ ad ejus redemtionem argenti libræ centum & quinquaginta, totidemque mantelli cum totidem spathis uc maocipiis. Interea ipse in navi moritur XIII. kalendas Octobris. Sarracenі verò mortem ejus dissimulantes, acceleratà redemtionis solutione, episcopum pontificalibus indutum vestibus, & in cathedru sedentem ad terrum usque deportaruut; quem cùm vellent alloqui Arelatenses, mortuum invenerunt. Hunc iraque cum magno luctu, nec minori pudore exportantes, in sepulcro, quod ipse ibi præparavetur, X. kalendas Octobris humaverunt.

CIX. Ebo episc. Gratianopolitanus obit.

Eodem tempore in sede Gratianopolitanu Ebo episcopus, Ebonis Remensis nepos, mortuus Bernario locum fecit. Quo die obiit, quove in loco sepultus sit, *veteres* non produnt. Annum ejus obitus colligimus ex litteris Ludovici imperatoris, in Gallia-christiana relatis, quibus Bernarii ejus successoris electio hoc unno probatur. Ebonem laudat Hincmarus urchiepiscopus tametsi in eum offensus: tum quia Ebonis ejus æmuli nepos erat: tum quia censebatur auctor Valentinæ synodi canonum, qui in ipsius Hincmari capirula Catisiacensia condi-

ANN. CHR. 869.

ti erant. Et tamen in epiſtola ad Carolum Calvum, a Frodoardo (*a*) relata, Ebonem laudat, *qui religioſus eſt ut audivimus*, inquit, *quippe, ſicut ab ipſis pene cunabulis, ſub religione & habitu regulari nutritus in Remenſis eccleſiæ monaſterio, ubi requieſcit S. Remigius: in quo loco religioſo ſuum exegit ætatem, quouſque a domno Ebone nonnullo ſuo, tunc Remorum archiepiſcopo, ibidem diaconus conſecratus, & ubbas monachorum ad regularem ordinem tenendum & gubernandum conſtitutione epiſcopali eſt ordinatus; quemque ita humilitatis tenore nutritum, & humilitatis locum appetere, & tenere velle didicimus &c.* Enm tamen ſuperbiæ non obſcurè argnit Hincmarus in eadem epiſtola, propterea quòd Valentinæ ſynodi capitula, *prætermiſſis aliorum conſuecrdatum nominibus* (quæ ob id ab eo *confecta* eſſe ſe non etedere ſimnlat Hincmarus) *ſolius Ebonis nomen cum archiepiſcopi*, ſcilicet Remigio, &c. *eſt ibidem juctanter, ut quibuſdam videtur, expreſſum: & quòd quàm maximè in hoc ipſe collaboraverit, quaſi e regione ſit ſenſum, ut etiam cum archiepiſcopis major cæteris & doctior in ſententia fuerit. Hoc enim de S. Auguſtino, qui in conciliis Africanis ſententiâ & labore ac vigilantiâ major exſtitit, nequaquam invenimus.* Verùm, etſi ſortè in illo ſynodi Valentinæ exemplari, quod Hincmaro miſſnm fuerat, ſolins Ebonis nomen cum archiepiſcopo expreſſnm fuerit; at in primariis concilii exemplaribus qnatuordecim ex tribns provineiis epiſcoporum nomina ſubſcripta erant, quamvis in editis libtis octo tantùm epiſcopi ſubſcripti inveniantur, & poſt eos Audincus chorepiſcopus, quia nimirum *aliæ ſubſcriptiones in manu-ſcripto exciſæ erant*, ut notavit Sirmundus, qui illius ſynodi acta vulgavit: ſed de his, & de Ebone ſatis.

CX. Thiotoni Fuldenſi abbati ſuffectus Sigehardus.

Hoc ipſo anno Thiotonem Fuldenſem abbatem depoſitum ſniſſe tradit Lambertas monachus: at cauſam hujuſce depoſitionis nullam affert. Id Ludovici & Caroli certaminibus tribuit Browerus, quaſi Thioto, qui legatione pro Ludovico rege ad Ludovicum imperatorem egregiè perfnnctus fuerat, Caroli partibus præ Ludoviei regis ſui cauſa faverit, ob idque Ludovici juſſu magiſtratu dejectus fuerit. Huic telo brevi ſuccnbuit, ſiquidem eodem anno humana reliquit, teſte Browero, vir promtæ voluntatis in ſublevandis egenorum ærumnis. Huic ſuffectus Sigehardus ſeu Sigehartus, quem Lambertus *virum religioſum*, veteres chartæ *pium paſtorem* vocant. Is laudabiliter ac *rabanicè*, id eſt Rabani more, abbatiam gubernaſſe, ac vitam ſnam, ſuorumque monachorum, ſecundùm regulam vivendo, nobiliſſimè rexiſſe dicitur. Ad hæc tecam evangeliorum auream lapillis ornaſſe, & anniverſatiam vitâ functorum memoriam celebrem inſtituiſſe. Variæ eo abbate donationes factæ leguntur in libro ſecundo traditionum Fuldenſium ab hoc anno; nam anni ſuperiotis donationes ad Thiotonem teferuntur, ſaltem (*b*) uſque ad menſem Auguſtum; qui annus eum Ludovici regis viceſimo-octavo comparatur, ejus regni deſumpto exordio, non ab anno ejus ſæculi triceſimo-tertio, ut in aliis, ſed ab anno (*c*) quadrageſimo, qui Ludovici auguſti ejus patris ſupremus fuit: qua de te ſupetiùs egimus. Ex his conficitur, corrigendam eſſe temporis notam in quadam charta (*d*) earumdem traditionum, quæ Sigehatdo abbate facta dicitur *anno* XXVI. *regnante Ludovico glorioſiſſimo rege orientalium Francorum*, ejuſque loco reponendum annum XXIX. quod evincitur ex ſynodica epiſtola concilii Wormatienſis, ſuperiùs (*e*) memotata, cui Thioto abbas ſubſcripſit unà eum Gunzone Wormatienſi epiſcopo e noſtris, qui, uti & Thioto, hoc anno vitâ functus eſt XIV. kalendas Decembris, vir ſanctiſſimæ vitæ, ut apud Bruſchium legitur. Ad eumdem calculum exigenda ſunt duo prædicti regis Ludoviei diplomata pro Heriſordenſi parthenone, a Schateno (*f*) relata, quibus prædia quædam eidem cœnobio confert, annis XXVI. & XXVII. regni ſui, tempore Hadewigis abbatiſſæ conſanguineæ ſuæ. His tartium adjungitur, datum in ipſo monaſterio anno ſequenti.

(*a*) *Frod. lib. 3. c. 23.*

(*b*) *Trad. Fuld. p. 558. 569.*

(*c*) *lib. 33. n. 30.*

(*d*) *ibid. p. 569.*

(*e*) *num. 92.*

(*f*) *Annal. Paderborn. p. 257. & ſeqq.*

CXI. Octavæ ſynodi generalis quædam notanda.

In oriente octava ſynodus generalis Conſtantinopoli, agente Baſilio imperatore, hoc anno celebrata, decem actionibus comprehenſa eſt: in qua teſtitutus in patriarchalem thronum Ignatius, & Photius depoſitus. In ſecunda actione pœnitentia lapſis epiſcopis, qui ſcilicet Photio adhæſerant, vel ab eo ordinati fuerant, impoſita eſt in hunc modum: ut, qui carnibus veſci ſolebant, a carnibus, caſeo & ovis abſtinerent: qui verò carnes non comedebant, nempe qui ex monachis epiſcopi facti fuerant, a caſeo, ovis & piſcibus, quartâ feriâ & paraſceve ſeu feriâ ſextâ abſtinerent, legumina & olera comederent cum oleo & pauco vino, ſingulis diebus quinquaginta genuflexiones facerent, & centies *Kyrie eleiſon*, centies itidem *Domine peccavi*, & *Domine ignoſce mihi peccatori*, ac ſextum atque triceſimum-ſeptimam pſalmos recitarent. In ſeptima actione damnatus Photius illius ſedis invaſor; ejuſque damnationi epiſcopi, non ſimplici

atra-

atramento, ſed, horrendum dictu! calamo ſanguine Salvatoris intincto ſubſcripſerunt. Sententia etiam dicta eſt in falſos teſtes, qui contra Ignatium teſtimonium dixerant; ſtatutumque, ut hi duobus annis extra eccleſiam eſſent, totidemque inter audientes divinas ſcripturas, abſque communione; quatuor illis annis abſtinentes a carnibus & vino, præter dominicos dies & dominicas feſtivitates; deinde aliis tribus annis ſtantes cum fidelibus, divinæ communionis ſolis dominicis feſtivitatibus participes: ita ut tribus ſingularum hebdomadum diebus, ſecundâ ſcilicet, quartâ & ſextâ feriâ, a carnibus & vino abſtinerent. Id factum actione octavâ, in qua damnata eſt prava conſuetudo quorumdam laïcorum illuſorum, qui ſacerdotalibus induti veſtibus palàm progredi, & ſacra facere conſueviſſent, quod Michaël impetatus & Photius intruſus diſſimulaverant. Quædam veſtigia tam pernicioſi moris ſuperioribus patrum noſtrorum ſæculis in quibuſdam Galliarum locis adhuc perſeverabat ſub nomine *feſti follorum* ſeu *fatuorum*. Ultimâ actione reprobata eſt eorum ſententia qui dicebant, ſynodum quamlibet ſine præſentia principis non poſſe celebrari: cùm conſtet, principes ſolis œcumenicis conciliis interfuiſſe. ANN. CHR. 869.

In eadem ſynodo conditi ſunt canones viginti-ſeptem, quorum ultimo decernitur, ut il, qui ea monaſtica vita ad epiſcopalem honorem promoti fuerint, *ſchema & amictum monachicorum indumentorum, & ipſam beatam vitam conſervent*; & nullus ex eis hæc abjiciat, *ne per hoc inveniatur propriorum tranſgreſſor pactorum*. Qui ſecus fecerit, *aut corrigatur, aut a patriarcha proprio* deponatur. Huic ſynodo generali eum apoſtolicis legatis interfuit Anaſtaſius abbas ſuperiùs laudatus, tunc ſanctæ Romanæ eccleſiæ bibliothecarius, qui Romam reverſus acta hujus ſynodi latinè vertit. Cùm verò in illa regia urbe verſaretur, ſeptimam ſynodum generalem latini itidem juris fecit: in cujus verſionis præfatione Gallos adhortatus eſt ad colendas imagines more & exemplo Græcorum, cum ad modum, quo crucem & librum evangeliorum Galli ipſi venerabantur. Ea quo intelligitur, Gallos ad id temporis nondum omnino aſſuefactos fuiſſe ritui Græcorum; idque teſtantur Annales Bertiniani, in quibus octava ſynodus irreverenter habetur, & ad triennium differtur; fortè quòd eam confuderit annaliſta cum Photiana ſynodo, quæ octavæ loco a Photianis ſuppoſita eſt. Hæc paulò extra metas, ſed neceſſaria ad res ſequentes illuſtrandas. Decretum de monachis epiſcopis.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI

LIBER TRICESIMUS-SEPTIMUS.

Ab anno Chriſti 870. ad annum 877.

ANN. CHR. 870. I. Lotharii regni diviſio inter duos fratres.

Occupatum a Carolo regnum Lotharii graviter ferens Ludovicus Germaniæ rex, in apertum bellum contra eum denuo prorupiſſet, niſi, agentibus utrinque legatis, ad amicum colloquium, ac demum ad pacificam regni diviſionem ventum eſſet. Convenere Aquiſgrani utriuſque partis legati pridie nonas Martias, anno ejus ſæculi ſeptuageſimo, cui conventui Liutbertus archiepiſcopus Moguntinus, & e noſtris Altfridus Hildenesheimenſis, & Odo Bellovacenſis epiſcopi, cum ſex comitibus interfuere. Hæc porro diviſio v. kalendas Auguſti fieri cœpit ad Moſam fluvium, in meditullio inter Hetiſtallum, ubi Carolus; & Marſnam, ubi Ludovicus tum reſidebat. Ludovico urbes Colonia, Aquiſgranum, Treviri, Trajectum ad Rhenum, Mettæ, Argentoratum, & Baſilea obtigere: Carolo Lugdunum, Veſontio, Vienna, Tungri, Tullum, & Virdunum cum adjacentibus utriſque locis abbatiis & monaſteriis. Id acerbè tulit Ludovicus imperator, Sarracenico tunc bello in Benevento diſtentus, qui fraternam hereditatem ad fratrem potiùs, quàm ad patruos pertinere contendebat: ſed irritæ ejus querelæ, utì preces ac minæ Hadriani pontificis, qui ad duos fratres reges, & ad utriuſque partis epiſcopos ſine fructu ſcripſit. Afferendus in hoc loco videretur index monaſteriorum, quæ in utraque portione recenſentur: at ſatius duxi eum ad calcem hujuſce voluminis rejicere, ne tædioſâ enumeratione ſeries narrationis intetrumperetur.

II. Guelfoni abbati Centulenſi ſuffectus Carolomannus. (a) *Spicil. to. 4. p. 515.*

Dum Carolus Aquis reſideret, ad eum acceſſit Carolomannus ejus filius, monaſterii ſancti Richarii abbas, rogaturus, ut quamdam villam (a) ipſius eccleſiæ, Dutcaptum vocabulo, quam quidam Hungarius jure beneficiario olim tenuerat, ad luminare ipſius ſancti Richarii concedere dignaretur. Petenti filio benignè annuit pater, eâ conditione, ut ad pedes ſancti confeſſoris *tria luminaria olei aſſiduè ardeant*; & ut unumquodque altare ipſius eccleſiæ proptium ſinguiis noctibus habeat luminare; quod ut melius fiat, quædam alia monaſterio ipſe confert. *Data* XVIII. *kalendas Februarii, indictione* III. *anno* XXX. *regnante Carolo rege, & in ſucceſſione Lotharii anno primo. Actum Aquiſgrani palatio.* Itaque ante hoc tempus Carolomanno hæc abbatia conceſſa fuerat, ablata ſcilicet Guelfoni abbati, qui eam poſt Carolomanni defectionem recuperavit, ut poſtea videbimus. Fallitur proinde Hariulfus, cùm Guelfoni abbati exſtincto Carolomannum abbatem ſucceſſiſſe tradit.

Au-

Antequam prædicta regni Lotharii divisio fieret, Carolus Aquis Compendium veuit, ibique duodecim missos fratris sui Ludovici, qui de hac divisione tractarent, ad suam audientiam admisit. Eòdem etiam accessit Balduinus abbas monasterii, *quod vocatur Blandinium*, n sancto Amando episcopo in monte Blandinio prope Gandavum exstructi, ejusque rogatu rex fratribus, in eadem ecclesia dignè Deo militantibus, villam *in pago Wasiæ* (*) *super fluvium Scaldæ*, vocabulo Temsecam, dedit, eum ecclesia beatæ Mariæ & sancti Petri apostolorum princi- „ pis, ubi sanctn Amalberga n sæculo ad Christum migraverat, eujus c epus tunc „ io eodem cœnobio quiescebat. *Data idus Aprilis, indictione* III. *anno* XXX. *regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Compendio palatio regio;* quod præceptum, a Sandero (*a*) editum, Hildeboldus notarius ad vicem Gollem recognovit. Translatio- (*a*) *Sand. p.* oem ejusdem sanctæ Amalbergæ paullo ante procuravetat Ruthertus venerabilis ejusdem loci abbas, ut in actis sanctorum nostrorum, Sæculo quinto (*b*) legitur. (*b*) *Sæc. 5. Benedict. p.* 264.

Post venationem autumnnlem, quam in Cotia (*) silvn prope Cnu pendium exercuerat rex Carolus, sancti Dionysii monasterium adiit, ejusdem sancti festivitatem celebraturus, ut in Aonalibus Bertinianis ad hunc annum legitur. Cùm illic versaretnr, Ringilum (*) villam agri Parisiensis eidem monasterio con ulit ad instituenda septem lumiuarin ante altnm sanctissimæ Trinitatis, ad pedes njus tumuli olim positum, quæ tam die, quàm nocte perp.tnò arderent: quorum nnum esset pro patre suo Ludovico augusto, alterum pro sua genitrice Juditb imperatrice, tertium pro se ipso, quartum pro Hirmintrude conjuge, quæ anno superiori obierat; quintum pro Richilde, quam tecèns uxorem duxerat; sextum pro liberis suis, tam vivis, quàm mortuis; septimum denique pro Bosone nc Widone, cæterisque familiatibus suis. Paullo ante (*c*) ejusdem Widonis anniversarium apud S. Lucianum instituerat. (*c*) *supra lib.* 35. *n.*103.

Mense Junio insequente, idem princeps immunitatis præceptum Vabrensi monasterio concessit ad preces Bernardi Tolosani matchionis, cujus pater Ragemundus, seu Raymundus comes prædictum monasterium in honorem sancti Petri constituxerat, ibidemque *ad divinum officium sacerdotes & levitas*, cæterosque ministros constituerat, id est monachos Palnatenses, cum Adalgasio abbate palabundos ob eversum a Nortmannis ipsorum monasterium; *summque filium ibidem ad serviendum tradiderat*, nempe Benedictum, ejusdem Bernardi fratrem. Eidem monasterio post Adalgasium tunc præerat Rollandus abbas, anten ipsius Ragemundi clericus, qui se, tesque suas sub monastico ordine ibidem Den tradiderat; quæ omnia eidem Rollando abbari, & post ipsius decessum Benedicto, filio Ragemundi, rex confirmat. *Data* XI. *kalendas Julii, indictione* III. *anno* XXX. *regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Mortanti-valle.* Ita apud Catellnm (*d*) in (*d*) *Catel. p.* historia cnmitum Tolosanorum, ubi is hunc Bernardum esse Hincmari propinquum opinatur. Fortè legendum in notis chronicis XV. *kalendas Julii*, aut certè Karoli regis *anno* XXXI. qui a duodecimo kalendas Julii incipiebat. Morianisvallis (*) locus est prope Compendium. (*) *Marienval.*

Eodem anno Suuifredus abbas Orbionensis, seu Crnssensis beatæ Mariæ monasterii, siti in pago Carcassensi, nb Hadriano papa obtinuit privilegium, quo universæ ejus possessiones confirmantur. Id factum indictione tertiâ, nt in contextu privilegii legitur, quod cæteris chronicis notis in tabulatio Crassensi destitutum est. Hunc Suuisredum seu Sungfrednm abbntem quidam perperàm, ut mihi quidem videtur, confundunt cum Suniario ejusdem cœnobii abbate, qui antn nnnos quindecim consimile privilegium n Carolo rege impetraverat. Hadriani bulla pro Crassa.

Hoc ipso *anno ab incarnatione Domini octingentesimo* (*) *septuagesimo, indictione tertiâ, & anno decimo-tertio sedis domini Adventi glorioſi præsulis* Mettensis, sub die *decima-octava kalendarum Septembris*, jussu ipsius descriptio rerum omnium, quæ ad sancti Trudonis abbatiam pertinebant, facta est per ipsius legatos, Fredelonem & Herigandum, nimirum quòd istud monasterium Mettensi sancti Stephani ecclesiæ a sancto Trudone ejus auctom ab originn subjectum fuisset. In illa descriptione primò recensentur ea, quæ in thesauro habebantur, scilicet reba seu repa, id est umbella, corporis sancti Trudonis, auro nrgentoqun fabricata; item *reba* sancti Eucherii episcopi Aurelianensis ex argento; altaru sanctæ Matiæ, & beati Petri auro argentoque *imaginatum*, id est imagiuibus ornatum, *cum ciborio* eidem impositn, e cujus medio eoronn ærea deaurata pendebat. Ciborinm itidem umbella erat, quatuor passim sulm columnis super altare: at repa super tumulos sanctorum, quæ alio nomine fredn dicebatur. Ad hæc recensentur nltarn in honore sancti Stephani argento paratum; capsa gemmis anroque insignita; item aliæ numern viginti-uon, argento tectæ; cruces, cùm majores, tum minores, nrgento *paratæ* decem; capsæ evangeliorum argento patatæ tres; calices nrgentei cum patenis novem-decim; item aliæ patnnæ sex; & calix au- (*) *in edit. male* se pingente- limo.

rnus

ANN. CHR. 870. III. Caroli donatio facta Blandinio.

V. S. Trudonis bona recensentur.

Digitized by Google

ANN. CHR. 870.

reus eum patena argentea; altaria parvu urgento parata quinque; candelabru argentea ſeptem; *buxtæ* urgenteæ ſeu acetræ duæ ad ferendum incenſum; offertoria urgentea ſeptemdecim; ſcypbi argentei quatuor; vita ſancti Trudonis imaginibus decoratu; lampades argenteæ quinque, & ſeptem ex ſtanno; cotonæ argenteæ duæ; *lambittæ* duæ argento tectæ, iegendum videtur *cambuttæ*, id eſt baculi paſtorales; vexilla quatuor, cappæ triginta-tres pretioſæ *de pallio*, caſuiæ duodecim pretioſæ *de pallio*, id eſt ex panno ſerico; *palleæ* ſeu pallæ lineæ, ſerico coopertæ decem; aliæ ſine ſerico nonaginta-octo; & alia plura. Ad victum fratrum ſpeitæ ad conficiendum panem corbi centum & viginti, ſeu modii mille ſexcenti; ad cereviſiam faciendam hordei corbi centum nonaginta-duo, id eſt modii mille nongenti uc viginti; porci ſaginati quindecim, nempe ud ſagimen ex eis exprimendum; iegueminis modii ſexaginta, ſalis modii viginti quatuor. Hæc fortaſſe minutiora, ſed tamen haud inutilia ad res noſtras illuſtrandas.

VI. Ado S. Deſiderii vitam cum reliquiis mittit ad S. Gallum. (a) *Aotiq. lect.* 10. 6. 444.

Nortkerus monachus in martyrologio uuctor eſt, Adonem Viennenſem pontificem hoc anno ad ſancti-Gallenſes monachos miſiſſe libellum ub ſe ſcriptum de paſſione ſancti Deſiderii ejuſdem eccleſiæ epiſcopi & martyris, cum ejus reliquiis, aliiſque ſanctorum pignoribus, per Beroldum presbyterum, eorumdem locorum indigenam, *ſed nunc*, inquit, *in caſtro Turcio*, un Turicino, *degentem*. Editus eſt ab Henrico Canſio (*a*) hic libellus, cui præfigitur ipſius Adonis præfatiuncula, *anno incarnationis Domini* DCCCLXX. *indictione tertiâ*, cum eadem paſſione directa *dilectiſſimis fratribus & filiis* eccleſiæ Viennenſis: qua in præfatione ait, ſe beatiſſimi Deſiderii vitam & martyrium *ex antiquis ſcriptis* novo ſtilo commiſiſſe, ut ejus incitamentis & ſtudiis ad umorem vitæ æternæ ampliùs inflammarentur. In fine libelli eadem ferme repetit: eul Iſo monachus ſancti Galli, qui tum vivebat, hanc adnotationem appoſuit. *Hanc autem paſſionem præfatus Ado epiſcopus nobis fratribus, in cœnobio ſancti Galli ſub Grimaldo abbate Deo militantibus, reliquiaſque ſancti Deſiderii ab eo poſtulantibus, cum ipſius aliorumque ſanctorum reliquiis, actibus quoque & paſſionibus infra deſcriptis, anno ſupra memorato per nuntios ſatis fideles dirigere curavit.* Quid eauſæ ſancti-Gallenſes impulerit ad petendas ſancti Deſiderii ab Adone reliquias, non faeilis conjectura. Fortè id ipſis venit in mentam ob ſancti Galli devotionem erga ſanctum Deſiderium: qui Gailus geſtare ſolebat *pendentem collo capſellam, in qua continebantur reliquiæ beatæ Dei genitricis Mariæ, & ſanctorum martyrum Mauricii & Deſiderii*. Præter ſancti Deſiderii paſſionem & reliquias, idem Ado ſancti Galli monachis *actus & paſſiones* ſeu *agones*, id eſt martyrologium ſuum, miſit.

VII. Velneuſem eccleſiam monaſterio ſancti Augendo confirmat. (b) *Spicil. to.* 12. *p.* 135.

Idem Velnenſem eccleſiam monaſterio ſancti Augendi confirmavit in ſynodo Viennæ hoc anno congregatu, cui ipſe præſedit. Ad hanc eùm advenilſet reverendus (*b*) vir Manno præpoſitus cœnobii ſancti Augendi ſeu Eugendi Jurenſis, ſynodo ſignificavit, eidem loco quamdam ſancti Petri eccleſiam, in villu Velnis diœceſis Viennenſis ſitam, ub anteceſſoribus ejuſdem Adonis conceſſam eſſe: contra quàm conceſſionem rector vici ſancti Albani reclamaret; & jam quidem in» quiſitionem hac de re factam fuiſſe temporibus piæ recordationis domni Agil» mari archiepiſcopi, occaſione ſimilis ultercationis, quam rector ejuſdem vici » excitaverat; eamque irritam fuiſſe jndicatam: ſed qnia hæc pontificis ſenten» tia canonicorum ſubſcriptionibus roborata non fnerat, placuit ſanctiſſimo pon» tifici toram hanc cauſam a capite per ſanctiſſimos presbyteros denuo iteruri: » ut, veritate compertâ, vetus hæc demnm controverſia penitus finiretur. Eà » itaque rurſus diſcuſſâ, viſum eſt domno pontifici unà cnm conſenſu ſanctiſſi» mæ ſynodi, ut, ſicut diebus anteceſſorum ſnorum, ſic etiam in poſternm » hanc eccleſiam poſſideret ſancta congregatio cœnobii beatiſſimi Augendi. *Actum Viennæ publicè, menſe Aprilis, epiſcopatus domni Adonis anno decimo, indictione tertiâ*.

VIII. Manno ejus loci præpoſitus eruditus. (c) *Anthol.* lom. 1.

Qui hic laudatur Manno præpoſitus, vir fuit in litteras optimè affectus, ut teſtantur vurii codices, qnos eidem cœnobio donavit; qualis aſt Petavianus codex, Floti carmina a nobis edita (*c*) continens, cum hac inſcriptione: *Voto bonæ memoriæ Mannonis liber ad ſepulcrum ſancti Augendi oblatus*. Eamdem dedicationem præfert erium chronicon Fredegarii Scholaſtici, allique plures codices rum in bibiotheeu Boheriana, tum in aliis; quæ ſaùè urgumenta Mannonis in bonàs litteras amotem ac ſtudium manifeſtè oſtendunt: quo fit, nt eum eſſe vix dubitem, de quo ſermonem facit antiquus auctor in libello de vitu ſancti Radbodi Trajectenſis epiſcopi, qui, primis litteris apud Guntherum Colonienſem anriſtitem, avunculum ſuum, delibatis, *primò ad Caroli regis Francorum*, ſcilicet Calvi; in-

Radbodus an ejus diſcipulus.

de

de ad Ludovici ejus filii aulam ſe contulit : non quòd palatinos ambiret honores, ſed quòd intra regis palatium liberalium litterarum ſtudia præcluè colerentur. Præerat autem gymnaſio illi Manno philoſophus : cui ſanctus puer fervens diſcendi ſtudio ſedulus adhærebat. Fortè a palatioit ſcholis Manno in ſancti Augendi monaſterium ante hunc annum ſe receperat, ibique locupletem librorum ſupellectilem ad ſepulcrum ſancti Augendi obtuletat. Quamquam etiam monachus ibidem fortè docere perſeveravit : cujus rei ſimilia exempla Remigius Autiſiodorenſis monachus, Gerbertus, aliique e noſtris ſuppeditant. Quòd verò in prædicta controverſia ſolius præpoſiti ſancti Augendi meotio fiat, hiuc non fioc fundameuto colligi poteſt, abbatiam homioi ſæculari tum commiſſam fuiſſe.

ANN. CHR. 870.

IX. S. Theuderii abbatis vitam ſcribit Ado.

Quo anoo libellum de vita ſaocti Theuderil ſcripſerit Ado, incertum, niſi quod eum jam Viennenſis epiſcopus *fratribus in cœnobio ſancti Theuderii confiſtentibus* nuncupavit, nempe ut eos ad ſectanda veſtigia patris ſui animaret. *Patris veſtri vitam*, ioquit, *id eſt beati Theuderii, idcirco veſtræ ſanctitati ſcriptis meis commendare diſpoſui, at vos fuis exemplis ad morem vitæ eternæ amplius invitarem. Capio enim vos imitatores & æmulatores ejus exſiſtere, cujus patrocinium Dei manere acquiſiviſſe plurimùm gaudeo. Quem ſi patronum*, ait ille in fine libelli, *apud Chriſtum habere diſideratis, vitam ejus imitari plenam amore concupiſcite. Deſiderabat enim hic ſanctus vir lucra Domini ſui, & de veſtra corona & ipſe in Chriſto gratulari.* Nullam de ſancto Theuderio, nec de ſancto Deſiderio, quod obſervavic Notkerus, mentionem fecit Ado in ſuo martyrologio, quod aote epiſcopatum illud compoſuiſſet.

X. Carolus apud S. Dionyſium. (a) *ſupra n.* 30. (b) *Iter. Germ. p.* 54.

Hoc ipſo aono Carolus Viennam, cedente Gerardo comite, recepit : ſed autequam iſtuc progrederetur, poſt automnalem venationem (*a*) ex villa regia Compendio ad monaſterium ſancti Dionyſii acceſſit, ejus feſtivitatem ibidem celebraturus : quo tempore fortè eximium (*b*) codicem evaogeliorum, auteis hoc anno ſcriptum litteris uncialibus, qualem nuſquam videre memini, ſaocto Dionyſio obtulit, poſtea dono datum, ut tradunt, Arnulfo regi, eùm adverſùs Nortmannos ſuppetias tulit : qui enmdem codicem demum ſancto Emmetammo donavit. Cùm apud ſanctum Dionyſium verſaretur Carolus, Hadriani papæ legatos excepit, epiſtolas ad ſe & ad regoi epiſcopos deferentes, quibus pontifex ſub gravi interminatione cavebat, ne regnum Lotharii, quod Ludovico imperatori ejus fratri hereditario jure competere debebat, Carolus invaderet ; ſimulque rogabat, ut fillum ſnum Carolomanoum, qui Silvanectis arctâ cuſtodiâ incluſus teoebatur, relaxaret : quod quidem poſtremum haud gravatè rex exſecutus eſt : at primum illud moleſtè admodum accepit. Quare legatos, qui pontificem placareot, Anſegiſilum presbyterum & abbatem mooaſterii ſancti Michaëlis, & Lothatium laïcum, Romam miſit eum litteris ac doois, panno ſeilicet auro pro altari ſancti Petri, & duabus coroois aureis gemmis ornatis : ipſe verò cùm legatos papæ Remis aliquot dies detioniſſet, Lugdunum profectus eſt, indeqoe Viennam ; quâ a Gerardo receptâ, ibidem oatale Domini celebravit. Interim Carolomannus Lugduno a patre nocta aufugiens, io Belgicam provinciam venit : ubi, eolloctis ſui propoſiti ſatelilitibus, omnia circumquaque depopulatus eſt.

XI. Anſegiſus abbas. Egilis archiepiſcopi ſucceſſor. (c) *Fred. lib.* 3. *c.* 23.

Anſegiſilus, unus ex duobus illis legatis Romam a Carolo miſſis, haud aliis eſt ab Anſegiſo abbate, qui anno ſequente ſubtogatus eſt Egili ſeu Egiloni archiepiſcopo Senonenſi, cujus obitus hoc aono contigit, teſte Odoranno monacho, notatus in necrologio Flaviniaceuſi his verbis: IV. *kalendas Julii ſancti Egilis Senonenſis archiepiſcopi, primùm Prumienſis, dein Flaviniacenſis abbatis, qui multis claruit miraculis.* Sepultus eſt io ſuburbano ſaocti Petri monaſterio, & quidem in oratorio ſancti Stephani ad lævam majoris altatis : ad cujus tumulum Aquila abbas humatus eſt. Nullo publico cultu Egil honoratur in eccleſia Seoonenſi, ejuſque corpus adhuc in ſepulcro latet. Poſt unius ferè aooi vacationem in ejus locum poſtulatus eſt Anſegiſus, quem Hincmarus (*c*) archiepiſcopus *Remenſis diœceſeos*, id eſt provinciæ, *monachum* vocat. De ejus poſtulatiooe exſtat decretum cleti & & popoli Senonenſis ad provinciales epiſcopos, v. kalendas Julias anni ſequentis ſcriptum, in quo hæc leguotur. *Ideirco cum decreto electionis noſtræ, manibus ſingulorum noſtrorum roborato, ad paternitatem veſtram accedentes, Anſegiſium presbyterum Remorum diœceſeos, eccleſiæ autem Belvacenſiam, atque abbatem monaſterii ſancti Michaëlis, quem per licentiam veſtram, patres venerandi, domino etiam chriſtianiſſimo rege Karolo annuente, ſecundùm decreta Cæleſtini papæ, ex propria eccleſia deficiente electrum, pari conſenſu ac concordiâ, voluntate ac devotione elegimus, nobis & eccleſiæ noſtræ epiſcopum atque pontificem per manus veſtras conſecrari imploranter petimus, rogamus, atque precamur.* Quodoam fuerit illud ſancti Michaëlis monaſterium, cujus abbas erat Anſegiſus, non levis controverſia eſt. Sunt

ANN. CHR. 870.

qui exiſtimant hanc eſſe ſancti Michaelis apud Bellovacos eccleſiam, quæ ex monaſterio collegiata evaſerit. At contra opponunt alii, nullum ejus eccleſiæ monumentum reperiri ante ſæculum duodecimum; nec veri ſimile videri, quòd Anſegiſus Fontanellæ abbas hoc monaſterium omiſſurus fuiſſet, quippe qui aliis ejus pagi monaſteriis & eccleſiis aljquid legavit. Sed is fortè conſultò hanc prætermiſit eccleſiam: vel hæc eccleſia paullo poſt condita eſt, erectaque in monaſterium, quod monachis a Nortmannorum perſecutione palabundis aſylum eſſet ac perfugium. Certè hæc eccleſia quondam abbates habuit, qualis fuit ſæculo duodecimo Guillelmus (a) Magdunenſis qui anno MCXLVI. abbatis titulum decano reſignavit. Hinc conjicere licet, illic monachos olim eum abbate exſtitiſſe. Nec plura de illius eccleſiæ antiquitate nobis ſuppeditant ejus inſtrumenta, quorum ea, quæ ſæculum duodecimum præcedunt, temporum injuriâ, ut in multis aliis locis, periere.

(a) *Lovvet. to. 2. p. 469.*

XII. Bernardi monachi iter ad loca ſancta.

Sub extremum tempus Nicolai papæ, Bernardus Francus monachus ad loca ſancta iter aggreſſus eſt, comitantibus aliis duobus monachis, uno Hiſpano, altero Italo *ex monaſterio beati Innocentii Beneventani*. Itaque Romam profecti, Nicolai pontificis benedictione & ſubſidio muniti, ad montem Garganum primò perrexerunt: *cujus loci abbas Benignatus multis præerat fratribus*. Inde progreſſi ad Barim civitatem, a Sarracenis tunc occupatam, litteras fidei publicæ a principe illius civitatis ad principes Alexandriæ ac Babyloniæ obtinuerunt. Hæ litteræ apud principem Alexandriæ minùs valuerunt, quàm ſumma tredecim denariorum, quos ſinguli eorum ei dederunt, ut ſimiles litteras ad principem Babyloniæ impetrarent. Ubi obſervat Bernardus, morem eſſe illorum hominum, *ut quod ponderari poteſt, non aliter accipiatur, niſi ſu pondere; unde accidit, ut ſex apud nos ſolidi & ſex denarii ſtarent apud illos tres ſolidos & tres denarios*. Extra portam orientalem Alexandriæ tunc exſtabat monaſterium ſancti Marci cum monachis: quo ex loco Veneti, ait Bernardus, navigio tulerunt furtim corpus ſancti Marci a cuſtode ejus, & in ſuam inſulam deportarunt: quod teſtimonium hominis fetè æqualis validiſſimum eſt ad firmandam Venetorum poſſeſſionem. Alexandriâ profecti peregrini, venerunt Babyloniam, ubi eorum litteræ nihil itidem profecerunt apud principem Sarracenorum, nomine Adelhachem, a quo in carcerem conjecti ſunt, dum unuſquiſque pro ſe tredecim itidem denarios perſolviſſet. Obtentis ab eo litteris, ſecure deinceps iter proſecuti ſunt uſque ad ſanctam civitatem Jeruſalem. *Ibi*, inquit, *habetur hoſpitale, in quo ſuſcipiuntur omnes, qui causâ devotionis illum adeunt locum, loquentes linguâ Romanâ; cui adjacet eccleſia in honore ſanctæ Mariæ, nobiliſſimam habens bibliothecam ſtudio prædicti imperatoris*, nempe Caroli Magni. Idem Bernardus quatuor ſanctæ civitatis memorat eccleſias inſignes: unam in monte Calvariæ: alteram ad meridiam; tertiam ad occidentem, in qua ſepulcrum Domini.

XIII. Ignis paſchalis ad ſepulcrum Domini.

De hac id obſervat, *quod ſabbato ſancto, quod eſt vigilia paſchæ, mane officium incipitur in eccleſia; & poſt peractum officium* KYRIE ELEISON *cantatur, donec, veniente angelo, lumen in lampadibus accenditur, quæ pendent ſuper prædictum ſepulcrum: de quo dat patriarcha epiſcopis & reliquo populo, ut illuminent ſibi in ſuis locis*. Hujus Bernardi ſcriptum legerat Willelmus Malmesburienſis, ut patet ex libro ejus quarto de regibus Anglorum, ubi da Jeroſolymis agens hæc habet. *Ibi decenti opere compacta eccleſia ſancti Sepulcri capax, a Conſtantino Magno adificata, nullam unquam ab inimicis fidei talit injuriam, metu, ſicut conjicio, pro igne cœleſti perculſit, qui quotannis ea vigilia paſchæ ferenus infulget. Quod miraculum quando cœperit, vel ſi ante tempora Sarracenorum fuerit, nullius hiſtoria cognitione diſcernitur*; tum ſubdit idem Willelmus. *Legi ego in ſcripto Bernardi monachi, quòd abhinc annis duodecim-quinquaginta, id eſt anno incarnationis octingenteſimo ſeptuageſimo, idem Jeroſolymam proſectus, ignem illum viderit* (quod tamen in ejus itinere non lego) *hoſpitataſque fuerit in xenodochio, quod idem glorioſus Carolus Magnus conſtrui juſſerat, ubi & bibliothecam ingentis expenſis compegerat*. Idem miraculum atteſtantur e latinis Glaber (b) Rodulfus, chronicon Andrenſe, itidemque Fontanenſe, quorum alterum in Spicilegii tomo nono, alterum in decimo editum eſt. Sed inſigne præ cæteris teſtimonium eſt in hiſtoria belli (c) ſacri ab auctore æquali compoſita, in qua convictus hac de re legitur rex Babyloniæ, non credens, *quòd ſabbato vigiliarum paſchæ ignis ille apud ſepulcrum dominicum per ſemetipſum in lampadibus accendatur*; quod ipſemet experimento probavit, aptatis per ſa lychnis, & oleo repletis in quibus repentè horâ nonâ vigiliæ paſchæ, rege ipſo ſpectante, ignis de more accenſus eſt, & ardere cœpit. Hue ſpectat quod habetur in veterrimo pontificali olim Pictavenſis eccleſiæ, nunc patrum Minimorum apud Pariſios, ubi de vigiliis paſchæ: *Eâdem nocte Jeroſolymis in ſepulcro Domini lampas ab angelo illuminatur*,

(b) *Glaber lib. 4. c. 6.*

(c) *Muſ. Ital. to. 2. p. 209. & 210.*

batur, ut veracium relatione traditur, qui noſtro tempore de Jeruſalem venerunt. Ita vetus codex ſcriptus ante annos citeiter octingentos. De hoc igne allatus eſt iguis in Floriacenſe monaſterium, ut rubeis litteris adſcriptum legitur ad boram martyrologii Uſuardi in hæc verba: *Kalendis Junii ſuſceptio ignis paſchalis ab Jeroſolymis allati;* quo tempore incertum. ANN. CHR. 870.

Pergit Bernardus dicere de Theodoſio patriarcha Jeroſolymitano, qui ob meritam devotionis a chriſtianis e vicino monaſterio ad eam dignitatem raptus fuerat. Hic eſt Theodoſius patriarcha, cujus epiſtolam hoc anno Baronius refert, ſcriptam ad Ignatium patriarcham Conſtantinopolitanum, ad repetendos ab imperatore captivos Sarracenos. In reditu Bernardus venit ad Montem-aureum, ubi crypta erat habens ſeptem altaria: cujus loci abbas erat dominus Valentinus. De „ Romana baſilica beati Petri apoſtolorum principis id aſſerit, non ei eſſe ſimi„ lem in magnitudine eccleſiam in univerſa terra. Ultima itinetis ejus periodus definit *ad ſanctum Michaëlem ad Duas tumbas, qui locus eſt ſitus in monte, qui porrigitur in mare per duas leucas;* cujus in ſummitate *eſt eccleſia in honore ſancti Michaëlis; & in circuitu illius montis redundat mare quotidie duabus vicibus, id eſt mane & veſpere;* præterquam in feſtivitate ſancti Michaëlis, in qua ſi huic auctori credimus, mare ſtabat *inſtar murorum a dextris & a ſiniſtris*, ut omnes, quicumque vellent, orationis causâ montem adire, omnibus horis poſſent: quod cùm nemo alius memoriæ prodiderit, ſuſpectum, ne dicam fabuloſum, cenſeri poteſt. Hactenus iter Bernardi monachi, qui Franciam nativitatis ſuæ locum eſſe teſtatur. Allucinatur Albericus, qui hoc iter ad annos centum differt.

XIV. Algari comitis & Tolii monachi cædes per Danos. (a) *lib.* 36, *n.* 58.

Cùm Dani Northumbriam & orientalium Angiorum, Merciorumque regiones, ut ſuperiùs (*a*) diximus, devaſtare pergerent; collectâ ſuorum manu, eis turſus occurrere ſtatuit ſtrenuiſſimus Algarus Hoylandiæ comes. Huic, præter alios, ducentorum bellatorum cohors Crulandenſis monaſterii ſe ſu adjunxit, duce Tolio ejuſdem loci monacho converſo, qui ante converſionem ſuam in tota Mercia nominatiſſimus miles fuerat. Omnes collecti apod Keſteven, die feſto ſancti Mauri prœliam cum Danis commiſerunt; tandemque, favente Deo, victoriam reportarunt, tribus regibus paganorum cum ingenti multitudine cæſis, aliis ad propria tentoria pulſis: ubi cùm acerrimè reſiſteretent, nox prœlium diremit. Interim ipsâ nocte ſupervenerunt alii paganorum duces, qui aliò ad prædandum abierant. Eorum adventu cognito, chriſtianorum pars maxima, timore perterrita, noctu diffugit; adeò ut vix ducenti cum Algaro comite reſtitetint. Hi nihilò minùs primâ luce, auditis divinis officiis, ſumtoque ſacro viatico, omnes ad moriendum pro Chriſti fide & patriæ defenſione paratiſſimi, in campum contra barbaros proceſſerunt. Comiti adfuit cum quingentis viris fortiſſimis Tolius monachus: cui dextrum cornu aſſignarum, cum ala inſignis militis Mercardi, qui ejus vexillum ſequebatur. Ad ſiniſtrum cornu poſitus vicedominus Oſgotus cum quingentis itidem viris, & ala ſtrenuiſſimi militis Hardingi. Ipſe verò Algarus cum ſuis ſeneſcallis in media ſtabat acie, utrique cornu, cùm res exigerer, affuturus. Dani contra ſuorum cæde, non tantùm naturâ efferati, adversùs chriſtianos procedunt, quatuor reges & octo comites, relictis duobus regibus & quatuor comitibus ad caſtrorum & captivorum cuſtodiam. Porro chriſtiani, pro ſuorum paucitate in unum cuneum conglobati, contra ſagittariorum impetum dariſſimâ teſtudine clypeorum & contra violentiam equitum denſiſſimâ lancearum acie inſtructâ, invicti a prima luce ad veſperam perſtitere. Tum verò barbari ad dolos converſi, fugam ſimulant. Hos chriſtiani, nequiquam reclamantibus ducibus, diſſipati inſequuntur. Mox illi, converſâ facie, tamquam leones in paucas oviculas ruunt. Tum Algarus comes & Tolius in quodam campi tumulo cum aliquot e ſuis in orbem conferti, barbaros arietantes diutiſſimè ſuſtinent: ſed, cùm fortiſſimos quoſdam ſuorum cecidiſſe cernerent, eorum ſanguinem ulturi, in confertiſſimum cumulum corporum Chriſtianorum irrumpentes, ibique pro viribus pugnantes, tandem innumeris confoſſi vulneribus, ſuper ſtratum ſuorum cadavera occubuerunt.

XV. Crulandenſis monaſterii converſio, & cædes monachorum.

Hujus ſtragis nuntio Crulandam a quibuſdam fugitivis allato, mox Theodoras abbas, retentis ſecum ſenioribus monachis & paucis infantibus, quorum imbelli ætati parſuros paganos credebat; cæteros, numero triginta, ea quibus decem ſacerdotes, cæteri inferiorum graduum erant, cum ſacris reliquiis, cimeliis, & monumentis ſeu chartis monaſterii, in proximam ſilvam Ankarigenſem, ubi quidam anachoretæ commanebant, refugere, ibidemque belli eventum exſpectare juſſit: cætera ſupellex in fontem clauſtri conjecta, præter tabulam majoris altaris, aureis laminis contectam, quæ loco poſteris incognito defoſſa eſt. Poſtea

ANN. CHR. 870.

verò abbas, cæteriqua in monaſterio reliqui, ſacris indoti veſtibus, regulares horas divini officii, dein pſalterium ex integro perſolvuot; tum majorem miſſum abbas celebrat cum ſacris miniſtris, Elfegeto diacono, Savino ſubdiacono, atque Egelredo & Wlrico pueris cerofetariis. Abſolutâ miſſâ, in qua prædicti miniſtri ſacrix commonicaverunt, in eccleſiam irrumpunt paguni, Osketuln duce, qui abbutem ſuper ſunctum alture erudeliter obtruncat; tum mioiſtri omnes circumſtantes capitibus plexi. Senes ac pueti hæ illaeque diffugientes capti, duriſſimiſque applicati tormentis, ut abſconſos theſauros proderent: at, ubi pibil quæſtio profuit, neci addicti. Er Askerus quidem prior in veſtiario, Letbwinus ſubprior in refectorio interfecti. Turgarus juvenis, ſubprioti adjungi cupiens, a juniori comita Sidroco, detractâ cucullâ, Danico indutus colobio, morti ſubducitur, ſervatorem ſuum ad caſtru ſequi juſſus. Occiſis monachis, cùm theſauros nequaquam reperiſſent pagani, ſepulcru ſanctorum, qui circum ſancti Guthlaci tumulum humati utant, confringunt; tum, ubi nihil præter oſſu repertum, omnia in unum acervum congerunt, & ſubjecto igne in favillas rediguut; ac demum eccleſiam cum omnibus monaſterii ædificiis incendio conſumunt. Id factum vii. kalendas Septembris, tertio quàm eò advenerant die.

XVI. Medeshamſtedenſium eadem fortuna.

Poſtridie eum innomeris jumentorum, variorumque animullum gregibus egreſſi, ad Medeshamſtedenſe cœnobium contenduut; mox admotæ muris machinæ, ac ſagittis locus oppugnatus. Secundo aſſultu, in ipſo introitu jactu lupidis ab obſeſſis graviter læſus Tuiba, frater Hulbæ comitis; qui ſupru modum irâ exæſtuans, obvios quoſque ejus loci monachos manu ſuâ interfecit. Omnes ad unum monachi, numero octoginta-quatuor, cum venerabili Hedda abbate cæſi. Altaria omnia ſuffoſſa, ſanctorum omnium confracta monumenta, ſanctarum virginum Kineburgæ, Kinesbitæ ac Tilbæ pedibus proculeatæ reliquiæ, ſacrorum librorum ingens bibliotheca cum ebartis monaſterii combuſta, muri averti, ipſaque eccleſia cum cunctis officinis concremata. Dum verò Dani, immenſâ onuſti prædâ, inde recederent, ils trajiciendo flumine occupatia, juvenis Turgarus, quem eladi Crulandenſi ſubductum fuiſſe diximus, elam uufugiens, Crulandam tedit; qun indice cæſorum corpora, monaſterii obruta roinia, uno excepto Wlrico, demum reperta ſunt, ram eorum, quos ſupra commemoravimus, quàm Paulini & Harberti ſeniorum, qui in capituio manibus truncatis reperti: Grimketull & Agamundi, qui ambo ceotum ærutis annos exegerant, gladiis in clauſtro transfoſſi, ſed in locutorio inventi, & alinum. De hac elade Brickſtumus, cantor monaſterii, muſicus peritiſſimus, facundiſſimuſque poeta alegos verſus compoſuit.

Eruderato dein ac repurgato eum multo labore ac gemitu Crulundenſi monaſterio, de novi abbatis electiona agi cœptum. Omnium votu & ſuffragia conſpirarunt in venerabilem Godricum, qui magiſtratum ſubiit invitos. Erat huud procul a Crulandæ inſula quædam ſilva, vocabulo *Ancarig*, cujus ſuperius meminimus, ubi ſolitariam vitam degebant quidum anachoratæ ſub regimine abbatis Medeshamſtedenſis. Horum prior venerabilis ſenex Toretus, ac Tiſa ſubprior, ad quos recèns Crulandenſes monachi refugerunt, Gudrico abbati ſupplicarunt, ut frutrum ſuorum Medeshamſtedenſium, quos cum abbata ſuo interemtos diximus, funus curare haud gravaretur. Obſequens eorum precibus Godricus, aſſumtis ſecum a ſuis fratribus non paucis, eò ſe contulit cum prædictis anachoretis. Tum illi omnes interfectorum corpora recolligunt, comportaneque in grandem foſſam, in medio ajuſdem monaſterii paratam cœmeterio, quod contru frontem eccleſiæ oriuntulem poſitum erat. Conditum ibidem corpus venerabilis Heddæ abbatis in medio fratrum ſuorum octoginta-quatuor; & ſuper ejus corpus erecta petru pyramidalis, tres pedes in altitudine, toridemque in longitudina, & unum in latitudine continens, cui ioſculptæ eraot abbatis, ac circumpoſitorum ejus monachorum imagines. Id factum die feſto ſanctæ Cæciliæ virginis & martyris: quo die recurrante quotanois Godricus abbas, quud vixit, ſacrum locum frequentavit, fixoque ſupra eamdem pettam tentotin, pro animabus ibidem ſepultorum miſſas pet bidoum celebrare non deſtitit. Hæc loci vuſtitas integris unois centum perſaveruvit: dum Ethelwoldus Wintonienſis antiſtes Medeshamſtedenſa monaſterium excitavit, Petriburgenſe deioceps appellatum.

XVII. Elienſis item parthenonis.

Hujus miſerandæ eladis haud quuquum expers fuit Elianſe virginum monaſterium cum ſuo inſulu, quò iodigenæ omnia ſuu convexerant. Hue non difficili aditu uppulſi immaniſſimi piratæ, univerſu depræduntur, cunctoſqua ſibi obſtientes veſtibus enecant. Ad cœnobium autem virginum, quod ſanctu quondam Etheldrita regina exſtruxerut, perveniantes, locum invadunt, ſancta contaminant ac diripiunt: Quio etiam furentium gladius in ſacru virginum capita deſevit. Mactarur innocens ſanctimonialium turba, nullo ſexus, nedum ſanctæ profeſſionis reſpectu, &

quot-

quotquot occurrunt ejuſdem inſtituti fratres ac ſorores, abſque ulla humanitatis ratione præcipiti ſtragi perimuntur; ſicque monaſterio cum adjuncta urbe combuſto, ſacrilegi prædones, immenſis ditati ſpoliis ad propria redierunt. Ex his unus, dum ſanctæ Etheldritæ tumulum, ubi repoſitos theſauros credebat, hipeuni tentat perfodere, oculis a capitu cælitus uvulſis, animum etiam ad tartara vomuit. Ex eo tempore orbatus ſacro virginum cœtu hic locus, clericis nonnullis ceſſit: qui ſæculo inſequenti ob flagitioſam vitam inde expulſi a prædicto Ethelwoldo epiſcopo monachis noſtri Ordinis, eodem præcipiente, avitam poſſeſſionem reſtituere coacti ſunt. ANN. CHR. 870.

XVIII. Coludenſium virginum admirandum factum.

Sed heroïcum in primis factum fuit Coldingamhenſium ſeu Coludenſium monacharum, quæ inauditum hactenus ſervandæ pudicitiæ ſtudium, & exemplum futuris ſæculis exhibuerunt. Cùm enim barbari etiam in Northumbrorum ſeptemtrionales oras, ubi Coludenſe monaſterium ſitum erat, ſuo more debaccharentur, nec modò eccleſias & monaſteria deprædarentur & everterent, ſed etiam in Dei ſervos & ancillas ſæviſſimis & indigniſſimis deſævirent modis: ſororum ſuarum pudicitiæ timens Ebba venerabilis abbatiſſa, omnibus in capitulum convocatis in hunc „ modum verba feciſſe (a) traditur. Non vos fugit, dilectiſſimæ ſorores, uda- „ niſſe nuper in has partes nequiſſimos paganos, omnis humanitatis expertes, qui „ obvia quæque devaſtantes, nec parvulorum ærati, nec ſenui muliebri parcunt, „ nec ſacrarum virginum pudori. Itaque ſi meis acquieſcere vultis conſiliis, ſpem „ certam de divina clementia concipio, vos ab eorum furore, ſalvâ pudicitiâ, „ ereptum iri. Aſſentientibus mirâ conſenſione & alacritate omnibus, hæc arreptâ novaculâ naſum ſibi cum ſuperiori ad dentes uſque labro præcidit; quod factum totus ille virginum cœtus ſequi non dubitavit. Cùm verò inſequenti die truciſſimi barbari eò acceſſiſſent, conſpecto horrendo hoc ſpectaculo, virginum quidem pudori vim inferre horruerunt: at injecto igne monaſterium cum ipſis ſanctimonialibus concremarunt. Erit fortaſſe, inquit ad hunc locum illuſtriſſimus annaliſta Baronius, erit fortaſſe audaculus quiſpiam, qui ſanctas illas virgines, chriſtianæ fortitudinis exemplum incomparabile, inter martyres receptas, & culta martyrum ab eccleſia celebratas, undeat fugillare, quòd, cùm nemo ſit dominus membrorum ſuorum, ipſæ de illis udeò prodigæ fuerint. Cui modò fat illud: dijudicari ab eccleſia, quando quid divini ſit impetu ſpiritus, vel humanâ tamtùm audaciâ: quæ non has tantùm recenſuit inter martyres, quæ membris ſuis, virginitatis ſervandæ causâ, non pepercerunt, ſed alias, quæ ſive præcipitio, ſive aquarum vorticibus, ſive uriam ignibus dederc corpus pudicitiæ ſervandæ gratiâ, quas uno conſenſu, tam occidentalis, quàm orientalis eccleſia colit martyres, & ſanctiſſimi utriuſque orbis partes defenduot & prædicaot. Hæc Baronius. (a) *Matth. Weſtm. hoc anno.*

XIX. Alia monaſteria deſtructa.

Eàdem tempeſtate, eodemque Danico furore totius Northumbrorum regionis everſa & combuſta monaſteria, in quibus interfecti paſſim monachi & ſanctimoniales: in his Lindisfarnenſe, Gitwenſe & Wiremutenſe virorum; Tinemurthenſe & Strenesbalenſe virginum: quibus Capgravius addit Ebeheſtrenſe itidem virginum, quod in pago Dunelmenſi quondam axſtruuerat ſanctiſſimus virgo & abbatiſſa Hilda, & ipſa Strenesbalenſis parthenonis parens. Nimius ſim, ſi cunctavelim recenſere ulterum ejuſdem inſulæ monaſteriorum excidia, quorum Dani exſtitere auctores.

XX. Edmundi regis & Ceolnoti archiepiſcopi obitus. *b) Gervaſ. col. 1643.*

Eodem anno Edmundus, rex orientalium Anglorum piiſſimus, dum contra eoſdem paganos pugnaret, in acie occubuit, a poſteris ſanctus & martyr habitus. Tunc etiam obiit Ceolnorus Cantuarienſis antiſtes, poſt annos regiminis unum & quadragintu; & in eccleſia Chriſti ſepultus eſt. Huic eum aſſenſu Ethelredi regis & Ælfradi ejus fratris ſuffectus eſt Athelredus ſeu Ætbelredus Wintonienſis epiſcopus, propterea, quòd unteu (b) Cantuarienſis eccleſiæ monachus fuiſſet, in clericos ſimul cum monachis in ea eccleſia pſallere gravatè ferens, id tamen cotrigare diſtulit uſquu ad tamporu pacis & tranquillitutis. Sed, cùm pagani eccleſias, monaſteria & ſacra loca ſuſquu dequc verterant, monachos & ſanctimoniales cæderent uut fuguraot; id infectum remanſit, & clerici tum in eccleſia Cantuarienſi, quàm in aliis, quæ monachis non ſuſcepto, cum monachis permiſti permanſerunt. Semper taman monachi Cantuaticnſis eccleſiæ dominatum tetinuerunt. Clerici cum monachis Cantuariæ.

XXI. S. Juſtinæ in Italia cœnobium.

In Italia Roſius Patavinus antiſtes, natione Gallus, ſanctæ Juſtinæ virginis & martyris baſilicam inſtauravit, atque inſtituti noſtri monachis tradidit paullo uutu hunc annum, quo teſtamentum ſuum in commodum ejus loci monachorum condidit. Erat illic antiquitus pagsnorum tempora ædes Concordiæ, quâ dejectâ Opilio Pictatius, nobilis patricius Patavinus, templum ibidem erexiſſe traditur in ho-

ANN. CHR. 870.

honorem Dei ſub titulo ſanctæ Juſtinæ, a ſancto Proſdocimo epiſcopo poſtea conſecratum, & ſacris virginibus, ſi qua Scardeonio (*a*) fides, deſtinatum. Idem mitæ pulcritudinis ſacellum ibidem, pario marmore incruſtatum, teſtudineâ formice & teſſellato opere, ac porphyreticis & alabaſtritis lapidibus nunc inſigniter exornatum, beatiſſimæ virgini Mariæ voviſſe dicitur: in cujus medio collocatum eſt corpus ſancti Proſdocimi primi epiſcopi Patavini, juxta quem ejuſdem Opilionis corpus appoſitum fuit; quod ædificium ad ſuum tempus integrum perſtitiſſe idem Scardeonius teſtatur. In archivo illius monaſterii habetur ipſius Opilionis inſtrumentum donationis, conditum *imperante piiſſimo augaſto Conſtantino, a Deo coronato pacifico magno imperatore anno quinto-decimo, ſub die menſis Junii, indictione primâ;* quod non de Conſtantino Magno, ut quidam volunt, ſed de alio Conſtantino intelligendum eſſe conſtat, idque facilè definiri poſſet, ſi inregrum inſtrumentum haberemus. Aliud laudat Cavaccius Opilionis, ejuſdem an alterius, inſtrumentum, quo is multa latifundia legat eccleſiæ ſanctorum Juſtinæ & Proſdocimi, ſed Imperatoris Valentiniani anno XV. editum: quod longè diſtat a Conſtantinorum ætate. Opilionis porro memoriam ſervat antiquus lapis, e ruderibus veteris templi effoſſus, cum hac inſcriptione circulo incluſa: OPILIO VC. ET INL. FF. ADQUE PATRITIUS HANC BASILICAM VEL ORATORIUM IN HONORE SANCTÆ JUSTINÆ MARTYRIS A FUNDAMENTIS COEPTAM, DEO JUVANTE, PERFECIT. ✠ Extra circulum utrimque crux eſt, a cujus tranſverſa parte pendent minores cruces & literæ græcæ A & Ω. Hic Opilio nonnullis videtur idem cum Opilione conſule, qui conſulatum geſſit anno XXXIII. Valentiniani Imperatoris, ſed an ſolido ſatis fundamento, alii viderint.

(*a*) *Scardeon. Patav. antiq. p.166.*

Proceſſu temporis Roſius epiſcopus, qui Patavinam ſedem ſub noni ſæculi annum ſexageſimum iuiit, eidem baſilicæ cœnobium adjunxit, eòdemque coloniam monachorum deduxit ſub regimine Chriſtiani abbatis. Hoc verò anno multa prædia monachis facto teſtamento *juxta legem Salicam* donavit, in his villam Maceratæ cum eccleſia ſancto Martino ſacra, oratorium ſancti Proſdocimi cum curte urbana, denique ſervorum & ancillarum plurimam catervam, eâ conditione, „ ut monachi tres pauperes in perpetuum alerent; & quo die teſtatori juſta per„ ſolvereutur, ſacerdotalis ſeu levitici ordinis viros quadraginta convivio exci„ perent, & poſtridie centum pauperes paſcerent; quod ne a poſteris violetur, idem Roſius interminatur his verbis: *Quòd ſi tu, Chriſtiane abbas, vel ſucceſſores tui de prædicta eleemoſyna, quam pro remedio animæ meæ dare inſtituo, aliquid ſubtrahere volueris, aut facere neglexeris, id omnipotentis Dei judicio reſervo, cui omnia manifeſta ſunt, & nihil eum latet;* quæ verba refert Cavaccius in hiſtoria ſanctæ Juſtinæ, & ex eo Ughellus, qui conditi teſtamenti tempus hoc modo reſeſunt, *imperante domino noſtro HLudovico HLotarii filio, poſtquam imperare cæpit anno quinto-decimo.* Optandum eſſet ut integrum inſtrumentum retuliſſet Cavaccius, qui ejus conditiones, etſi valde deminutâ teſtatoris donatione, hactenus obſervaſi aſſerit. Non diu ſterit hoc monaſterium, quod ab Hunnis everſum Gaulinus epiſcopus denuo excitavit ſæculo inſequenti. Nunc verò in eam amplitudinem provectum eſt, ut nullum ferè eo magnificentius in tota Italia, ne dicam Europa; nullum locupletius inveoiri poſſit. Sed id maximè hunc locum commendat, quòd ex eo orta ſit celebris illa reformatio, ſanctæ Juſtinæ dicta, quæ per totam diffuſa Italiam, deinceps etiam in Galliam propagata eſt.

ANN. CHR. 871. XXII. Nonantulæ abbates.

DEceſſit hoc anno Ragimbaldus Nouantulæ abbas, cùm vix ſolidum annum monaſterio præfuiſſet, mortuus VIII. Idus Octobris. Huic ſucceſſit ad ſeptemdecim annos Theodoricus, qui eccleſiam ſancti Michaëlis extra caſtrum ædificavit, ibique ſepultus eſt in arca ſaxea, ubi beati Silveſtri papæ corpus nunc habetur. Poſt ejus obitum, qui kalendis Martii accidit, abbatia quatuor annis vacaſſe fertur. Landefredus ejus ſucceſſor ordinatus dicitur anno ejus ſæculi nonageſimo-quinto; adeòque abbatia ſeptem annis vacaſſe dicenda eſt. Abbatiam rexit Landefredus annos quinque, exſtinctus kalendis Aprilis. Leopardus ejus ſucceſtor.

Carolus rex apud S. Dionyſium.

In Gallia Carolus rex, Viennâ ſub finem anni receptâ, & Boſoni fratri uxoris ſuæ Richildis commiſsâ, per urbes Autiſiodorum & Senonas ad monaſterium ſancti Dionyſii quantocius redire maturavit. Interim Carolomannus diaconus, ejus filius, Moſomum oppidum & circumjacentia loca more ſuo devaſtabat: Sed, audito patris reditu, miſſos ſuos ad eum ſpecie pœnitentiæ direxit, ad eum accedere, ſi quidem ipſi turò licerer, ſe velle ſimulans: nec tamen a ſolitis abſtinens prædationibus & rapinis. Nihilò minùs eum ſecurè venire poſſe, ſex per Gauzlinum abbatem & Baldoinum comitem ejus ſororium ſignificavit. Verùm,

cùm

cùm illu deluſo patre a malè cœptis non deſiſteret, ab epiſcopis communione privatus, ac demum comprehenſus, Silvanectis iterum cuſtodiæ mancipatur. Carolus verò ab indicto colloquii loco ad monaſterium ſancti Dionyſii imminente quadrageſimâ reverſus, ibidem paſcha Domini celebravit. ANN. CHR. 831.

XXIII. Gozlino abbatia Elnonenſis data.

Hæc Carolomanni rebellio in cauſa fuit, cur ejus patet Elnonenſem abbatiam ai abſtulerit, tradideritque Gauzlino ſeu Gozlino abbati monaſterii ſancti Germani Pariſienſis. Legimus in chartaceo eodice Elnonenſi Caroli regis præceptum, » in quo *cariſſimus nobis*, inquit, *Gozlinus venerabilis abbas & miniſterialis noſter* » poſtulaſſe dicitur, ut quaſdam res ſuæ abbatiæ, ſcilicet ſancti Amandi, quas » ipſius clericus, nomine Wlſarius *atque diaconus, præfati monaſterii prælatas*, » ejuſdem largitione poſſidebat, ſitas *in comitatu Pabula, in villa, quæ dicitur* » *Radbodirodo*, monachis ſancti Amandi largiretur. Annuit rex eo pacto, ut » quotannis v. idus Januarii anniverſarium cariſſimi ſui propinqui Ludovici re» vocandi abbatis fratres devotè celebrarent; & prædictus Wlſarius diaconus i» pſas res jure beneficiario, quoad vixiſſet, retineret. *Data pridie idus Aprilis, indictione* IV. *anno* XXXII. *regnante Karolo glorioſiſſimo rege, & in ſucceſſione Hlu*thwici regis anno III. *Actum monaſterio ſancti Dionyſii*. Idem Gozlinus abbas menſe Februario præcedente res quaſdam, ad uſus fratrum ſancti Amandi aſſignatas, » regio præcepto iterum confirmari curavit, in his res illas, quas Rodericus cle» ricus ſuper fluvium Elnonem renebat, eâ conditione, ut ipſas toto vitæ ſuæ » tempore teneret, & *ad miſſam ſancti Dionyſii* in memoriam ejuſdem Gozlini » abbatis in cibo & potu congruam refectionem præberet. Actum in monaſterio » ſancti Vedaſti pridia nonas Februarii, indictione quartâ, anno regni Caroli » triceſimo-ſecundo. Hic eſt ſine dubio Gozlinus abbas, cui ſcribit (*a*) Hincma» rus Remorum antiſtes *pro Bernardâ aepote ipſius*, qui ſeditionem contra re» gem moliri ferebatur, hortans ipſum, ut ab hoc nefario conſilio ſtudeat eum » revocare; & ut ipſe Gozlinus pro quovis carnali affectu a recta via non de» clinet; fratrem quoque ſuum Gozfridum commoneat, ut ambo memores pa» rantum ſuorum, a fidei ſinceritate non degenerent. Idem Hincmarus de eodem » Gozlino queritur, quòd ipſi de more non ſcribat: quòd ex amico factus ſit ini» micus; jubens eum recordari, quòd Remenſis eccleſia eum regeneraverit in» Chriſto, tonſumque clericum ſub religione nutriverit, & docuerit; de captio» ne paganorum tèdemerit (cum ſcilicet Gozlinus unà cum fratre ſuo Ludovi» co abbate a Nortmannis captus aſt) & ad gradus eccleſiaſticos uſque ad » diaconatum provexerit; deniquæ quòd plurimorum monaſteriorum, per con» ceſſionem regum, abbatem conſtituerit. Contra quæ ille potentiâ elatus, ſe» ditionem in hac eccleſia, immo in regno excitaverit; quæ ſanè omnia mul» tùm juvant ad Gozlini facta illuſtranda; eaque ad principatum Ludovici Balbi » filiorum, quo tempore Gozlinus a fide diſceſſit, referanda mihi viderentur, niſi Hincmarus de uno tantùm rege in priori illa epiſtola loqueretur. Gozlino Elnonenſium abbate corpus ſancti Amandi ex fuo monaſterio in Pratanſa ſancti Germani, cujus & ille abbas erat, allarum eſt ob procelloſa tempora Nortmannorum, uti domeſtica etiam Elnonenſium documenta probant.

(*a*) *Frod. l.* 3. *c.* 24.

S. Vedaſti abbatiæ reſtitus.

Verſabatur Carolus hoc anno in monaſterio ſancti Vedaſti, cujus abbatiam ad id tempus per decennium tenuerat, non alio, ut videtur, animo, quàm ut eam, e ſæcularium manibus ereptam, in meliorem ſtatum redintegraret. Per id enim tempus ampliſſimum Vedaſtinis monachis diploma indulſit, quo plurimas poſſeſſiones ad eorum uſus aſſignat, commemorans, quæ villæ ad victum & veſtimenta eorum & ſacra-tecta; quæ ad portam monaſterii pro egenis, quæ ad xenodochium deputarentur: idque ab Hincmaro, aliiſque Gallicanis epiſcopis confirmari curavit. Hoc autem anno eamdem abbatiam Hugoni abbati Conradi filio tradidit: qua de re cum Madfrido, abbatiæ itidem inhiante, diſceptavit. Hæc ſtrictim referra cogimur, quòd vetera inſignis monaſterii documenta nobis inſpicere datum non ſit. Ejus brevem hiſtoriam ex Colberrina bibliotheca accepimus, ſed non accuratè ſcriptam, ex qua nonnihil lucis ad res ſubſequentes mutuabimur.

XXIV. Carolus rex apud S. Remigium.

Per id tempus, idem princeps anno regni ſui triceſimo-ſecundo, cùm Remos profectus eſſet, in baſilicam ſancti Remigii venit: ubi Hincmarus archiepiſcopus ei ſepulcrum Carlomanni regis oſtendit, ſimulque præcepta ipſius Carlomanni, & Caroli ejuſdem Caroli avi da villa Novilliaco, quæ Remenſi eccleſiæ olim conceſſa fuerat, quam rex eidem eccleſiæ reſtitui juſſit, ut legitur in quibuſdam geſtis ejuſdem Hincmari in appendica Sirmundi apud Frodoardum.

XXV. Duz aci patrimonio S. Medardi confirmata.

Convocatum eſt hoc anno, menſe Auguſto, concilium octo provinciarum epiſcoporum in villam regiam pagi Remenſis, vocabulo Duziacum ſeu Duciacum, ad

ANN. CHR. 871.

ad Carum fluvium ſitam: obi Hincmarus Laudunenſis epiſcopus judicio epiſcoporum exauctoratus eſt, juſſu regis dein in exſilium actus & excæcatus. Huic ſynodo interfuere octo metropolitani, Hincmarus Remorum concilii præſes, Hardueus Veſontionenſis, Remigius Lugdunenſis, Frotharius Burdegalenſis, Wlfadus Bituricenſis, Bertulfus Trevirenſis, Adalardus Rotomagenſis, & Anſegiſus Sennenſis ſen Senonenſis: ex quibus Hincmarus, Bertulfus & Anſegiſus noſtri erant. Ex epiſcopis eorum ſufftaganeis alii per ſe adfuerunt, alii per vicarios ſuos. Ex priorum numero tredecim, Hildegarius Meldenſis, Odo Bellovacenſis, & Berardus Viridunenſis ordinis monaſtici erant. In hac ſynodo confirmata eſt a patribus partirio bonorum, quam rex Carolus, qui & ipſe in ſynodo præſens fuit, pro monachis ſancti Medardi fecerat. In hac partitione alia cameræ veſtimentorum & camerario; alia hoſpitali tam nobilium, quàm peregrinorum, & hoſpitalario; alia theſaurario & portario aſſignantur; ubi clauſtralia, quæ vocamus, officia vides. Theſaurarius in tranſlatione ſanctorum Tiburtii & Gildardi *plenariam* fratribus refectionem exhibere debebat. Sollemnes item refectiones in feſtivitatibus ſancti Medardi & ſancti Sebaſtiani, atque in anniverſariis Caroli regis parentum, Hermentrudis conjugis prioris, & liberorum defunctorum ſimiliter inſtitutæ; ad hæc in die nativitatis Carolomanni ejus filii, qui tum ſancti Medardi abbas erat; denique in anniverſario Bertæ Caroli amitæ, quæ erga idem monaſterium vivens munifica fuerat. Hujus anniverſario deputat villam Bernorium: ex qua ſanctæ Sophiæ baſilicæ inferiori, & ſanctæ Trinitatis ſuperiori luminaria ſuppeditari ſtatuit. Synodicis hac de re litteris ſubſcribunt plerique ejus Concilii epiſcopi, quibus Birico chorepiſcopus, & Sigemundus presbyter & abbas ſancti Carileſi accedunt. Exſtant he ſynodicæ litteræ in probationibus (*a*) ad hiſtoriam parthenonis beatæ Mariæ Sueſſionenſis. Caroli de hac partitione litteræ datæ ſunt in Cauſiaco (*) palatio ad Axonam, XI. kalendas Octubris, Indictione IV. Caroli regis anno XXXII. Verùm, cùm hæ litteræ ſynodicas Duziacenſis concilii, quod menſe Auguſto celebratum eſt, præceſſerint, mendum in menſe litterarum regiarum irrepſiſſe dicendum eſt.

Clauſtralia officia.

(*a*) *Pag.* 432.

(*) *Choiſy.*

XXVI. S. Medardi aliud monaſterium Turonis.

Aliud etat ſancti Medardi monaſterium in urbe Turonica, quod, uti & Majus monaſterium, a Nortmannis tunc temporis everſum jacuiſſe probat Hadriani papæ ſecundi epiſtola ad Carolum regem, ubi ait, omne monaſterium in poteſtate epiſcopi conſiſtere debere juxta canonicam auctoritatem: *& quia hoc eſt tranſgreſſum*, ideo plurima monaſteria eſſe deſtructa: *ſicut monaſterium ſancti Medardi Turonis, in quo jacent epiſcoporum primi Turonenſium Liborius & Gatianus; ſicut & Monaſterium majus; ſicut etiam alia in eadem civitate monaſteria, quæ forſitan per epiſcopale munſterium, & veſtram ſapientiſſimum conſilium, & largiſſimum donum poterant redire ad priorem ſtatum.* Hæc ſcribebat pontifex ad ſuggeſtionem Actardi epiſcopi, a ſynodi Duziacenſis patribus miſſi ad perferenda ad ipſum acta ejuſdem ſynodi: quem Actardum, antea Namnetenſis urbis, tunc a Nortmannis incenſæ epiſcopum ad ſedem metropolis Turonicæ pontifex transferebat. De hoc ſancti Medardi monaſterio ſuperiùs (*b*) actum eſt. Exſtat in ſuburbio Turonenſi, olim Pauperis, nunc Diviris appellato, prioratus ſancti Medardi, a Villæ-lupenſi monaſterio pendens: quod videtur eſſe illud ipſum S. Medardi monaſterium, de quo hic agitur.

(*b*) *Lib.* 34. *n.* 62.

XXVII. S. Andreæ monaſterium Helnenſe.

Dum Carolus Duziaci moram faceret, ipſum adierunt ex parochia civitatis Urgellenſis, cum permiſſu Willadi epiſcopi, ſeptem ſacerdotes, liberi genere, ſcilicet Wirica ſeu Witiza, Proraſius, Victor, Lugarus, Gundefredus, Receſwindus, & Sanctiolus, adjunctis ſibi Artilâ, Barone, Leudomiro, aliiſque nonnullis; regique (*c*) ſupplicarunt, ut conditum ab ſe monaſterium ſuo parrocinio tutari dignaretur, ac liberam concedere facultatem omni tempore eligendi abbatis ſecundùm regulam ſancti Benedicti. Poſitus erat hic locus *in confinio Ceredanæ marchiæ, ſub diœceſi Fredaldi Narbonenſis archiepiſcopi, & parochia Audalindi Gelonenſis epiſcopi*, dictus *Exalada juxta fluvium Tete, in Capite vallis Confluentis*: quem locum prædicti ſacerdotes, cùm ex propriis rebus, tum ex fidelium largitionibus coëmerant, ibique monaſterium conſtruxerant in honorem ſancti Andreæ apoſtoli, aliorumque apoſtolorum Petri, Johannis, & Thomæ. Supplicantium votis favit Carolus, ac petita conceſſit. *Data nonis Auguſti, indictione* IV. *anno* XXXII. *regnante Carolo glorioſiſſimo rege. Actum Duziaco palatio regio.* Hinc redarguas Vincentium Domenecum in libro de ſanctis Catalanniæ, aliiſque ſcriptores Hiſpanicos, qui hujus monaſterii originem inregro ſæculo antiquiorem faciunt, eumque referunt ad principarum Caroli Magni. Quamquam paullo ante hunc annum hoc monaſterium, ſed parvis, ut fit, initiis, exſtitiſſe patet ex littatis Bernæ (*c*) comitis, qoi cœnobio ſancti Andreæ, *ſitum in valle*

(*c*) *Spicil. to.* 8. *p.* 349.

(*d*) *Marca Hiſp. col.* 783.

En-

Eugenia, in loco dicto Exalata, quædam confert VI. *kalendas Martii anno* VI. *regnante Carolo*. Neque id repugnat prædicto Caroli diplomati, ex quo hoc monaſterium ante hunc annum, tam ex propriis rebus ſeptem illorum ſacerdotum, quàm ex fidelium oblationibus jam ſtetiſſe intelligitur. Verùm vix integris annis ſeptem perſtitit iſtud cœnobium, ut in conſequenti videbimus. Porro ex prædictis etiam litteris conſtat ſupeſtitem ad hunc annum fuiſſe Fredaldum epiſcopum Narbonenſem, immo ad biennium ſaltem ſupervixiſſe, ut ſuo loco videbimus. Hinc confirmatur Sirmondi obſervatio de epiſtola Nicolai primi ad Rodulfum Bituticenſem archiepiſcopum, ubi fragmentum iſtud, in quo de Sigebodo Fredaldi ſucceſſore mentio fit, ab Ivone & Gratiano (*a*) relatum, deeſſe notat in ſinceris ejus epiſtolæ exemplaribus, ex quibus eam edidit integram. Qui ex ſeptem illis ſacerdotibus primus recenſetur Witiza, Exalatenſis monaſterii abbas erat, ut probat judicium Salomonis comitis Ruſcinonenſis, de quo anno ſequenti. Immo jam abbas erat anno quinto decimo Caroli regis, ut patet ex charta reparationis Exalatenſis, quæ eſt quadrageſima in appendice Marcæ Hiſpanicæ, ubi *Voitidade* appellatur. ANN. CHR. 871.

(*a*) *Cap.* Conſultus.

XXVIII. Alagonenſe monaſterium & Gerrenſe.

Exſtabat per id tempus ad Pyrenæos montes Alagonenſe monaſterium, in honorem ſanctæ Mariæ & ſancti Petri condirum in pago Palliarenſi, valle Utrienſi; non aliud indubiè ab Alaonenſi diœceſis Urgellitanæ, de cujus origine in ſuperiori Tomo actum eſt, nempe in libro XXXI. num. XXXIII. Hujus loci venerabilis abbas Frugelius (*b*) hoc anno adiit Bernardum comitem, ducem ac „ marchionem; ab eoque impetravit, ut eccleſias, terras, cellas, cæteraſque „ poſſeſſiones ad idem monaſterium pertinentes, pro auctoritate Caroli regis, ejuſ„ dem loci monachis confirmaret, atque omnimodam eidem cœnobio immuni„ tatem concederet. Ad hæc, ut cuncta pecora gregum ſuorum in paſcuaria „ collium, aliorumque vicinorum locorum inducere ſibi liceret. *Data* XII. *kalendas Auguſti, anno* XXXII. *Karolo glorioſiſſimo rege*. Ex his litteris intelligitur, eidem cœnobio jam conceſſum fuiſſe conſimile privilegium, quod Johannes Briz Martinez Carolo Simplici malè tribuit, ut Baluzius (*c*) rectè obſervavit; ubi etiam advertit, Bernardum illum comitem non alium eſſe a Bernardo comite Toloſano, cui hoc ipſo anno Carolus rex Carcaſſonem & Rhedas haud procul a comitatu Palliarenſi commiſerat. Erat in eodem Palliarenſi comitatu monaſterium (*d*) Gerrenſe quod a Sarracenis deſtructum, hoc ferè tempore inſtauratum ac locupleratum eſt a Fredolo comite, & Guadamiro abbati commiſſum.

(*b*) *Marca Hiſp. col.* 796.

(*c*) *Ibid. col.* 359.

(*d*) *Ibid. col.* 362.

XXIX. Iſonis magiſtri obitus.

In monaſterio ſancti Galli apud Alamannos Iſonem magiſtrum pridie idus Mail deceſſiſſe Hepidanus auctor eſt, & Hermannus. Erat is piis ortus parentibus, ut ſuperiùs (*e*) diximus; atque a teneris ſancto Gallo voto addictus ac tradirus: ubi vir doctiſſimus, ut tempora illa ferebant, aliorumque doctor & magiſter evaſit. Huic ſcholæ exteriores commiſſæ. Vulgata ejus fama, Ruodulfus Burgundionum dux, Ekkehardo (*f*) rex dictus, eum ad erudiendos Grandivallenſes monachos expetiit, adhibitis precibus Harmuoti decani, ducis cognati, qui eum ad tres annos a Grimaldo abbate obtinuit, eo pacto, ut ter quotannis ſumtibus regis fratres ſuos Sancti-Gallenſes reviſeret. Dum apud Grandivallenſes moraretur, multos infirmos, leproſos, paralyticos, unguento adhibito, non ſine miraculo ſanaſſe dicitur, cæcis etiam lumen reſtituiſſe. Ejus doctrinâ Infotmari certatim ſtudebant totius Burgundiæ & Galliæ ingenia; erarque de illo fama, quòd obtuſiora quæque acuere valeret. Tribus annis apud Grandivallenſes exactis, flagirantibus diſcipulis, ad plures annos ibidem morari permiſſus eſt, abbatem ac fratres ſuos idemtidem viſitare ſolitus. Interim morbo corteptus, cùm validæ adhuc eſſet ætatis, iſtic diem obiit, multùm dolens, quòd procul a ſuis mortuus, in cœmeterio Sancti-Galli ſepeliendus non eſſet. In Graodivallenſi ſancti Germani eccleſia humatus fuit, collectis undequaque ad ejus funus diſcipulis. Ibidem eum miraculis coruſcaſſe traduot, ob idque corpus ejus furto ſublatum a quodam præporente viro, qui illud in Burgundiam tranſtulerit; quod etſi pro certo Ekkehardus non aſſerat, conſtatu tamen ait, ejus corpus in tumulo, quo primùm conditum fuerat, non haberi.

(*e*) *Lib.* 32. n. 45.

(*f*) *Ekkeh. c.* 22.

XXX. Notkerus, Ratpertus, & Tutilo ejus diſcipuli.

Iſonis præcipui apud ſanctum Gallum diſcipuli fuere Notkerus, Ratpertus, & Tutilo, quorum cor unum & anima una erat; & ipſi ſeptem liberales artes, præſertim muſicam, edocti a Marcello ſuperiùs (*g*) laudatu. Hi, etſi ſtudiis ac votis unanimes, natutâ tamen ac moribus longè diſſimiles erant. Notkerus corpore gracilis, voce balbulus, in divinis conſtans, & infractus in adverſis, mitis ad omnia, diſciplinæ rigidus exactor, ad repentina timidulus, adversùs dæmones intrepidus; in orando, legendo, dictando frequens, & ut paucis cætera complectar, ſancti Spiritus vaſculum erat, quo nullum ejus tempore cæleſtibus donis magis refer-

(*g*) *Lib.* 32. n. 44.

ANN. CHR. 871.

tum habebatur. Tutilo contra, vir bonus atque utilis, lacertis ac membris valentissimus, expeditæ vocis, cælandi ac pingendi peritus, fidibus & fistulis doctus, gravis ac fetias pro tempore, aliàs joco festivus; adeò at Karolus rex aliquando ei maledixerit, qui virum ejusmodi monachum fecisset. Inter hæc nihilò minùs in choro strenuus, in secreto promptus ad lacrymas, castus, ut decebat discipulum Marcelli, qui ad præsentiam feminarum oculos clausos habebat. Ratpertus inter ambos illos medius erat, scholarum ab adolescentia moderator, inqua lis sedulas, disciplinâ regulari asperior, maximè in servanda solitudine, rarò pedem e claustro efferens, monachorum *excursus mortem nominare* solitus, Tutilonem ob hoc sæpe objurgans, quem *itinerarium* vocitabat. Hi tres, cùm onanimes & occupatissimi essent, a monachis otiosis ac levibus obloquia non rarò patiebantur & contumelias, quas anus Norkerus facilè perfetebat. Quid his tribus Salomone abbate, Isonis itidem discipulo, contigerit, aliàs aperiemus.

XXXI. Ælfredi regis initium.

Hunc annum in primis insignem fecit initium principatus Ælfredi seu Alfredi regis, qui Ethelredo fratri, in monasterio Winburnæ sepulto, in regno Westsaxonum successit annos natus viginti-duos; dein totius insalæ monarchiam consecutus. Hujc non alia institutio fuit, quàm ex disciplina Saxonicæ nobilitatis venati, feras persequi, aliasque id genus delectationes, ex agris quæsitas: cæterùm litteras penitus negligere & ignorare. Hanc patriæ atque sæculi sui infeliciratem deplorabat juvenis princeps, cui fortè hæc desiderla, semel & iterum Romam profecto, Romana curia indiderat. Vetùm initio regni litteras excolere ipsi non licuit per Danos, quibuscum assiduè per decem ampliùs annos ei colluctandum fait. Non tamen hunc litterarum in ipso amorem detrivit armorum tractatio, quo minùs adultâ jam ætate, subactis hostibus, serulæ quodam modo manum subjiceret ad litteras addiscendas, quarum studium & amorem in patria excitavit. Nec minor ei fuit de religione sollicitudo & cura; quod hoc ipso anno ante initum regnum probavit, cum Ethelredo archiepiscopo Doroberniæ (*a*) seu Cantuariæ, & monachis ejusdem ecclesiæ quamdam villam *ad vestitum monachorum* donavit.

(a) *Monast. Angl. to. 1. p. 20.*

ANN. CHR. 872.

XXXII. Caroli colloquium cum Normannis, & diploma pro S. Andeolo, & S. Germani partitione.

INitio anni insequentis Carolus e villa regia Compendio, ubi versabatur, XXII. kalendas Januarii ad colloquium cum Rorico & Rodulfo Nortmannis venit. Locum iodicti colloquii *Monasterium* vocat annalista Bertinianus; quod intelligendum puto de sancti Landberti monasterio Leodicensi, ad quod post annos quatuor iridem venisse dicitur. Certà alterum cum iisdem colloquium idem princeps mense Octobri insequentre Trajecti habuit. Reversus initio quadragesimæ Compendium, sabbato ante Palmas accessit ad monasterium sancti Dionysii, ubi pascha Domini, quod ferè in more habebat, celebravit. Cùm istic versaretur, Ricimiro (*b*) abbati, monachisque cœnobii sancti Andeoli & sancti Laurentii Bisuldunensis insignem donationem fecit multarum possessionum & ecclesiarum in comitatu Bisuldunensi. *Data* XXI. *idus Aprilis, indictione quartâ*, lege *quintâ*, *anno* XXXIX. *regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum in monasterio sancti Dionysii*. Illic adhac morabatur XII. kalendas Maii, quo die partitionem monachorum sancti Germani Parisiensium, a Gozlino abbate factam, regio diplomate confirmavit. Hujus diplomatis,

(b) *Marca, Hisp. col. 795.*

(c) *Sac. 4. parte 2. p. 229.*

„ a nobis (*c*) olim editi, hæc fetè summa est. Cùm Carolus apud sanctum Dionysium demoraretur, ad eum accesserunt vir venerabilis Gozlinus abbas monaste-
„ rii almi confessoris Christi Germani & sancti Vincentii martyris (abi vides
„ sanctum Germanum beato Vincentio, primo loci patrono, jam præferri) nec-
„ non monachi ejusdem congregationis, devotissimi oratores, ac regiæ serenitati
„ suggessserunt; ut pro Dei amore & futuro ejusdem congregationis emolumento,
„ nc aliquâ successorum ipsius abbatis negligentiâ, at sæpiùs corrigisse manifestum est, ordo in ea monasticus in posterum perturbaretur, villas quasdam ad
„ victum & vestimenta fratrum & ad sarta-tecta assignatas, tam eas scilicet, quas
„ HLudovicus augustus quondam præcepto suo eisdem monachis confirmaverat,
„ quàm alias a Gozlino abbate adjectas, regiis litteris approbare dignaretur. Ex
„ his villis, quæ in diplomate enumerantur, quotannis monachis erogari debebant frumenti modii mille sexcenti ac viginti, leguminum modii centum octo-
„ ginta, casei pensæ centum sexaginta, adipis modii viginti, butyri totidem sex-
„ taria; mellis verò quatuor, ceræ libræ duæ quolibet mense, salis modii centum, braciæ viginti per modia duodecim, vini bis mille modii in potum quotidianum fratrum & hospitum. Fratrum porro numerus centum-viginti statuitur; quibus refectiones in mensa seu festo sancti Germani v. kalendas Junii, in dedi-
„ catione ecclesiæ & anniversario Childeberti regis, in festivitate sancti Vincen-
„ tii, cœna Domini & vigilia paschæ; ad hæc volatilia cum pulpastis tribus die-
„ bus in natali Domini, totidemque diebus in pascha per abbatem subministrari

„ præ-

„ præcipitat, præter *Veritates*, (ſic portiones prandio & cœnæ intermedias vocitabant) quæ in eiſdem feſtivitatibus ex antiquo more ab abbate dabantur. Inſuper ſtatuitur quædam alias refectiones in feſtivitate tranſlationis ſancti Germani & in ſolemnitate ſancti Dionyſii præberi a decano, qui monaſterii provideretur ſub ſæculari abbate gerebat. Denique Carolus præcipit, ut ex villa pagi Laudunenſis Boſpario, quam eiſdem fractibus in refugium contulerat, eiſdem refectio a decano exhibeatur VIII. Idus Junii, quo rex ipſe inunctus fuerat, & poſt ejus obitum in anniverſario die ipſius depoſitionis. *Data* XII. *kal. Aendas Maii, indictione* V. *anno* XXXVI. *regnante Karolo glorioſiſſimo rege, & in ſucceſſione HLotharii regis* III. *Actum monaſterio ſancti Dionyſii*. Gummo notatius ad vicem Gozlini recognovit. ANN. CHR. 872.

XXXIII. S. Frodoberti abbatis altera tranſlatio.

Cellenſe prope Trecas monaſterium tunc regebat venerabilis Bodo abbas, monaſticæ diſciplinæ ſtudioſiſſimus, qui levandi ſancti Frodoberti abbatis corporis, cæleſtibus præeuntibus ſignis, auctor fuit. Rogatus hac de re Otulfus religioſiſſimus Tricaſſinæ eccleſiæ antiſtes, quod Prudentius epiſcopus morte prævenrus exſequi non potuerat, per ſe ipſe exſecutus eſt. Ejus rei gratiâ Cellam adiit initio quadrageſimæ XII. kalendas Martias, effoſſoque tumulo ſacra oſſa cum abbate & ſacerdotibus reverenter extulit, ac poſtridie in pararam capſam ſub pontificali unulo recluſit. De hac tranſlatione intelligendum eſt Hincmari archiepiſcopi reſcriptum (*a*) ad Otulfum, *de reliquiis ſanctorum, quas ille ſignificaverat oſtenſis miſſalibus ſe reperiſſe, qualiter eas diſponat; & de eccleſia ſancti Petri, quam reſtituere tractabat*. Bodonis ejus loci abbatis nomen nobis ſuggerit unonymus poeta ejus temporis, qui diem & annum factæ elevationis notat: ex quibus unnum tantùm vitæ Frodoberti ſcriptor expreſſerat. Malè iraque Bodo ubbas u Camusato præponitur Adehingo abbati, qai novæ Cellenſis eccleſiæ dedicationem (*b*) a Prudentio fieri longè ante hunc annum curavit. Hic eſt Bodo ubbas, enjus tempore Aledramnus comes, ejuſdemque cœnobii advocatus, poſſeſſiones ejus loci a Carolo confirmari caravit, obtento regio diplomate, quod abſque chronicis notis a Camuzato (*c*) editum eſt. Inter teſtes ſancti Frodoberti miraculorum, quæ huic elevationi occaſionem dederunt, laudatur u prædicto poeta Arembertus monachus Cellenſis, qui virtute & ſanguine elarus dicitur.

(*a*) *Frod. lib.* 3. *cap.* 3.

(*b*) *lib.* 34. *num.* 21.

(*c*) *Camuz. pag.* 20.

Nec miraculu eriam poſt tranſlarionem defuere. In his Ratbertus quidam, pagi Ledunenſis indigena, ob mattem impiè percuſſam ſiniſtro oculo & brachii dextri aſſiduâ agitatione, inſuper amentiâ cælitus punitus, ad Egilem Senonenſem archiepiſcopum perductus eſt: cujus præcepto carceri mancipatus, ſqualoribus ergaſtuli triennio toleratis, fame deinceps invalefcente dimittitur, ne inopiâ deficiens morteretur; ubi vides, ejuſmodi facinoroſos (quod multis aliis exemplis patet) ab epiſcopis punitos fuiſſe. Hinc ille ad ſancti Michaelis eccleſiam, quæ *ad Duastambas ex antiquo* vocatur, properat; tum Romam petit, enjus ſedem tunc adminiſtrabat Hadrianus papa, qui ſub finem hujus anni fato fanctus eſt. Inde ad ſanctum Michaelem ab ipſo pontifice remiſſus, cùm in pagum Tricaſſinum pervenifſet, ad baſilicam ſanctæ Dei genitricis Mariæ, apud Falcarias ſitam, candelam ad ſui corporis longitudinem factam deferri curat: dum ipſe ad ſancti Petri cœnobium Cellenſe pergit: ubi ſoſpitare integrâ meritis ſancti Frodoberti donatur, ſuſpenſo ad ejus tumulum cilicio, quo ſolo, pœnitentium more, indutus erat. Demum creſcente populorum in eumdem ſanctum devotione, epiſcopo & ubbati viſum eſt, ut dies ejus obitus, qui ob circumciſionis dominicæ feſtum minùs celebris ac ſolemnis eſſe videbatur, in octavum abbinc diem transferretur; quod ut non ſine aliquo fundamento fieret, ſancti Frodoberti ſacrum corpus VI Idus Januarias in vicinam beati Michaelis eccleſiam defertur, indeque die inſequente in ſancti Petri baſilicam relatum, ſtatutumque, ut in poſterum hic tranſlationis dies ſolemni ritu coleretur.

XXXIV. S. Launomari variæ tranſlationes.

Cùm Normanni Gallium continuis incurſionibus vaſtare ac depopulari pergerent, ſacra profanaque omnia ſine ullo diſcrimine pervertentes, caſtella & monaſterio ſolo exæquantes; eorum metu Garno, Corbionenſis apud Dorcaſſinos monaſterii ubbas, permittente ac conſentiente Carolo rege, ſancti Launomari corpus in villam pagi Abrincatenſis, Parriciacum vocabulo, tranſferendum curavit. Hanc villam olim Rodulfus, Caroli vaſſus dominicus, memorato monaſterio eum Uuciaco villa Pariſienſis agri contulerat: ſed eum poſtea rex Carolus tradiderat Salomoni Britanniæ duci, qui ejus dominium Gurhumio gentis ſuæ principi largitus fuerat. Hic verò, audità fumâ ſancti Launomari virtutum ac miraculorum, eamdem villam ſancto Launomaro & jam dicto abbati fratribuſque reſtituit: qui tum ob recuperandam loci poſſeſſionem, tum ob merum Normannorum, patroni ſui reliquias illuc tranſtuleruut hoc anno XVII. kalendas Maii. Illic varia miracula

ANN. CHR. 872.

patrata referuntur ab anonymo auctore æquali, qui omnia oculis suis se vidisse testatur. Paullo post, cùm nec eo in loco turi essent monachi, Cenomannos cum sacro loculo se receperunt, quibus Rotbertus episcopus ecclesiam sancti Michaëlis inhabitandam concessit. Sacrarum reliquiarum custodia Azariæ cuidam tum deputata erat, *monacho justo & timorato: cui circumcisi mores & ad parum defecata religio nomen ingens paraverant & gratiam*. Vix biennio ille substiterant Corbionenses, cùm in Blesense castrum, imminentibus Cenomannicæ urbi Normannis, se recipere coacti sunt cum corpore sancti sui patroni, quod in oratorio sancti Carilefi depositum est. Hujus tertiæ translationis auctor fuit Saimn seu Simon abbas, qui Garnoni anno superiori subrogatus fuerat. Pace tandem cum Normannis compositâ, sancti Launomari corpus e castello Blesensi ad suburbanum sancti Leobini sacellum delatum est: ubi, subsidia conferente Theobaldo comite palatino, insigne monasterium conditum est, sancti Launomari nomine hactenus insignitum, quod Rodulfus rex litteris suis probavit.

His temporibus Garno, an Simon, abbas quatuor ex suis monachis cum baculo sancti Launomari misit ad Unciacum (*) villam agri Parisiensis, quam Corbionensibus a Rodulfo vasso dominico Caroli regis simul cum Patriciaco donatam fuisse diximus. Multa ibidem miracula virtute baculi sancti Launomari facta, finitimorum populorum istuc concursum ac pietatem excitarunt; quæ res vicini presbyteri villæ Vitriaci invidiam accenderit. Re ad Æneam Parisiorum episcopum delatâ, monachi ad eum citati, ut oblationes sancto Launomaro factas episcopo redderent; quòd eùm illi facere detrectassent, Æneas Unciacum venisse fertur, ecclesiæ portas removisse, altare subruisse, signa seu campanas e campanili dejecisse, ac demum ecclesiæ aditum spinis obstruxisse: cujus rei non feras pœnas dederit, in letalem morbum lapsus; cujus causâ injuriam quantocius reparari jusserit per Vitriaci presbyterum, qui paullo post unà cum ipso Ænea interierit. Si verum est hujus historiolæ argumentum, non dubito quin multa auserit prædictarum translationum scriptor alter, ætate posterior, qui eam retulit. Neque enim tantæ iræ Æneæ pontifici pio tribuendæ sunt, ut rectè probat Gerardus a Bosco (a) in historia Parisiensi, cujus censuræ hac in re facilè subscribo, ori & ejus sententiæ de tempore mortis Æneæ, quem ante Dūziacense anni præcedentis concilium obiisse demonstrant acta ipsius concilii, cui Ingelwinus Æneæ successor interfuit ac subscripsit. Ex quo consequens est, præmissam historiolam, si vera est, contigisse tempore Garnonis abbatis, non Simonis, qui nonnisi secundo post (*) Ongy, vulgò Rongis.

(a) Hist. Paris. to. 1. p. 458.

anno Garnoni suffectus est.

XXXV. Milonis Elnonensis monachi obitus.

Sub idem tempus e vivis excessit Milo Elnonensis presbyter ac monachus, qui scholis Elnonensibus præfuit. Discipulos præ cæteris habuit Pippinum ac Drogonem, Caroli regis filios, de quibus superiùs actum est. Quædam scripsit, eùm prosâ oratione, tum metro. Exstat ejus supplementum ad librum de vita sancti Amandi episcopi, cujus gesta versibus reddidit. Ejusdem carmen de sobrietate laudat (b) Sigebertus, a quo *scientiâ litterarum clarus* prædicatur. Miræus ad hunc locum alia ejusdem auctoris opuscula commemorat, aitque eum obiisse anno ejus sæculi septuagesimo primo. Sanè Milo ipse asserit, se testem oculatum fuisse cælestis illius ignis, accensi ad tumulum sancti Amandi anno ab incarnatione Domini octingentesimo quinquagesimo-quinto: qua de re hos versiculos edidit.

(b) Sigeb. a. 805.

Lumen in æthereo quàm clarus haberis olympo,
Monstrasti monachis, præsul Amande, tuis.
Da famulis ambire tuæ consortia vitæ,
Ut valeant donis participare tuis.

Milonis dies obitus in fastis Elnonensibus notatur XII. kalendas Julii. Avunculus fuit Hucbaldi, ejus in moderandis Elnonensibus scholis successoris, qui hoc epitaphio avunculi tumulum ornavit.

Milo poëta sophus jacet hoc sub marmore clausus,
Carmine dulciloquo qui librum sobrietatis
Edidit, & sanctum pulcrè depinxit Amandum,
Floribus exornans, metro prosâque venustans;
Tanti pontificis palmam capit atque coronam.

Fortè his versibus Hucbaldus designare voluit codicem vitæ sancti Amandi, varias sancti Amandi icones & tabellas continentem, ex qua quasdam imagines in primo Annalium nostrorum volumine retulimus.

Fon-

ANN. CHR. 872.

Fontanellenſe monaſterium, etſi plerique monachi cum corpore ſancti Amandi apud Morinos prope Quentavicum reſiderent, necdum tunc omnino deſertum erat, ut colligitur ex anonymo ejus loci chronographo apud Cheſnium (a) edito, qui de ſe ipſe hæc ſcribit: nempe ſe Fontanellam acceſſiſſe IV. kalendas Martias anni octingenteſimi quadrageſimi-primi, rectore hujus cœnobii Joſeph archiepiſcopo; „ deinde poſt annos novemdecim diaconatus ordinem ſuſcepiſſe per manus archiepiſcopi Weniloni, anno ejuſdem ſæculi ſexageſimo-primo, XII. kalendas Octobris; „ tandemque per manus Adalardi archiepiſcopi, qui Weniloni paullo poſt ſucceſſit, ſacrum presbyteratus ordinem ſuſcepiſſe hoc anno ſeptuageſimo-ſecundo, indictione quintâ, VIII. idus Martii ſabbato. Hujus chronographi nomen nondum reſcire potuimus, a quo alius videtur chronographus Fontanellenſis iridem. anonymus, cujus chronicon, ab Acherio noſtro vulgatum, deſinit in tempore Ludovici Pii.

XXXVI. Fontanellenſis chronographus Cheſnianus.

(a) *Cheſne.* t. 2. p. 387.

XXXVII. Riculfus archiepiſcopus & abbas S. Audoëni relicuias viſitat.

Adalardo archiepiſcopo, cujus obitus VIII. idus Martias hujus anni contigit, ſuffectus eſt Riculfus, idemque abbas cœnobii ſancti Petri, ſanctique Audoëni, *quod* (b) „ *in ſuburbio metropoleos urbis quondam auguſtius claruit*. Hic primo ordinationis „ ſuæ anno, & quidem ſexto-decimo kalendarum Decembrium, limina ſanctorum Audoëni ejuſdem urbis quondam antiſtitis, ac beatorum martyrum Nigaſii, „ Quirini, Scuvicuii, & ſanctæ Pientiæ adiit, eorum reliquias veneraturus, quæ „ tunc temporis apud Vadiniacum (*) villam pagi Vilcaſſini, quem Normanni„ cum vocant, causâ merûs Nortmannorum, licèt in proprio ſolo, exſulabant. „ Poſtridie, adhibitis ſecum ejuſdem congregationis *quibuſdam optimæ religionis fra„ tribus*, ſacrum beati Audoëni loculum religioſè reſeravit, inſpecturus, an ſa„ crum ejus corpus in ſua rheca cum debito honore ac cultu repoſitum eſſet; quod „ ut cognovit, duos manſellos in Bidolido ei donavit ad ejus luminaria perpetuò „ fovenda; obſecrans ſucceſſores ſuos epiſcopos, ut apud eos hæc donatio inviolata permaneat. Subſcribunt poſt Riculfum Sicbardus epiſcopus, Germentcus abbas, Gaduinus archidiaconus, Wanilo abbas, Leutbrandus præpoſitus, item Wanilo abbas, alique. Johannes Riculfi ſucceſſor poſt tres annos portionem bonorum monachis aſſignatam a Caroio confirmari curavit. Perſtitit ad aliquod tempus Vadiniaci corpus ſancti Audoëni, everſo a Nortmannis ejus monaſterio; in varia dein loca, ac demum in Vallem-monachorum Trevirenſis diœceſis deportatum: dumtandem, Rollone ad fidem converſo, Rotomagum in priſtinum locum revectum eſt.

(b) *Pommeray* p. 339.

(*) *Gany.*

XXXVIII. Hildenſheimenſis eccleſiæ dedicatio.

In Saxonia hoc anno, kalendis Novembris dedicatum eſt *principale monaſterium*, id eſt cathedralis eccleſia, *ſanctæ Mariæ in Hildensheim* ab Atfrido ejuſdem eccleſiæ epiſcopo, & Rimberto Bremenſi, Liuthardo Patherbrunnenſi ac Theodorico epiſcopis, præſente quoque Adalgario Corbeiæ novæ abbate, ſub titulo ſanctorum Coſmæ & Damiani, Tiburtii & Valeriani martyrum, & ſanctæ Cæciliæ virginis, uti legitur in veteri chronico Saxonico.

XXXIX. Grimaldus abbas S. Galli obit.

Apud ſanctum Gallum Grimaldus abbas & Ludovici regis archicapellanus, cùm finem vitæ ſuæ imminere ſentiret, cùm alia loca & monaſteria ſibi ſubjecta haberet, ſancti Galli monaſterium cæteris prætulit, ibique exitum ſuum præſtolari ſtatuit. Cœpit igitur monaſticis ſe exercere diſciplinis, &, licèt non habitu, converſatione & voto monachum exhibere, precibus ſæpius inſiſtere, cæterùm eleemoſynarum largiſſimus diſpenſator, ut pater pauperum vocaretur, eſſetque. His ſtudiis conſeneſcens, hoc anno de hac luce migravit idibus Junii, ſextâ ferîâ, poſtquam ſancti Galli monaſterium annos triginta & unum rexiſſet. Huic ſubrogatus eſt canonicâ demum electione Harmuotus ſeu Harmotus Harmotuſve decanus, qui pro-abbatis eo vivente munus ſtrenuè ac laudabiliter geſſerat. Electioni ſtatim lubenter aſſenſit Ludovicus rex, qui loci immunitatem ac libertatem electionis denuo confirmavit. Emeriti paſtoris ſtudio adeò nihil detraxit amplificata dignitas, ut contra novos ei ſtimulos addiderit, quaſi tum primum magiſtratum cepiſſet. Poſt diſciplinæ curam, altera ei ſollicitudo fuit tum de ſacris ædibus, cæteriſque ædificiis exornandis, tum de bibliotheca, nova librorum congerie inſtruenda, quam decanus jam multùm auxerat. Idem velum optimum, quod in quadrageſima ante crucem appenderetur, per manus ſororis ſuæ Richlinæ contextum, donavit. Quos verò codices, cùm decanus, tum abbas, bibliothecæ contulerit, apud Ratpertum recenſitos invenies: in his collectanea Flori presbyteri Lugdunenſis ex operibus ſancti Auguſtini in epiſtolas ad Romanos, ad Corinthios ſecundam, & ad Hebræos; quæ collectanea in editis perperàm Bedæ adſcripta ſunt, uſiornm collectaneorum breviorum auctori, ut ſingulari diſquiſitione (*) aliàs oſtendimus. Grimaldo abbati, in ſancti Otmari æde ſepulto, Harmotus hoc breve poſuit epitaphium.

Harmotus ejus ſucceſſor, ejuſque facta.

(*) *Analect. tom. 1. pag. 2.*

Hic

ANN. CHR. 872.

Hîc manet interiùs divinæ legis amator
Grimoldus humilis, templum hoc qui condere jussit.

Horum abbatum tempore apud ſanctum Gallum res contigit memoratu non indigna.

XL. Salomoni canonico ingreſſus ad S. Gallum quo pacto conceſſus.

Inter Iſonis magiſtri diſcipulos, cui ſcholas exteriores ſancti Galli commiſſas fuiſſe diximus, unus e præcipuis erat, Salomon nomine, quem parentes clari & illuſtres Iſoni, tunc temporis doctori nominatiſſimo, erudiendum, & clericatui initiandam tradiderunt. Iſo verò hunc delicatiùs, tamquam canonicum, educavit, majorique curâ erudiit quàm cæteros, qui natalibus pares, Salomonem ſibi præferri indignanter ferebant. Mortuis parentibus Salomon, cum unico fratre magnarum facultatum hæres factus, ad maximas res animum intenderat; ſcholiſque abſtractus, Grimaldo abbate juvante, capellanus factus fuerat Ludovici regis: in cujus gratiam brevi inſinuatus, Elewangenſem ubbatiam adhuc canonicus, tum Campidonenſem obtinuit. Aliæ denique præfecturæ proceſſu temporis eidem commiſſæ ab Hattone archiepiſcopo Moguntino, ſibi amiciſſimo; ac demum ſancti Galli abbatiam adeptus, poſtremò Conſtantiæ paſtor & epiſcopus factus eſt. Sed, ut ad priora ejus acta me referam, vix pedem a ſancti Gallenſibus ſcholis extulerat, cùm inter fratres conſcriptos ejus loci a patribus, Grimaldo jubente, ac favente Harmuto, admiſſus eſt. Quare ut gratum ſe teſtaretur, ex multis prædiis, quibus abundabat, locum, qui Golda dicitur, ſancto Gallo tradidit, eo pacto, ut annonam monachi & locum hoſpitis, dum viveret, in refectorio haberet; & collem quemdam, qui ultra Iram amnem amœnior ipſi videbatur, cum pratis & agellis ei adjacentibus poſſiderat; nimium, ut manſione ibi paratâ, cùm ſanctum Gallum frequentaret, nec abbati, nec fratribus eſſet incommodus & importunus. Perſeverſvit hæc in ſanctum Gallum propenſio, etiam poſtquam Ludovici regis capellanus factus eſt, & prædictis abbatiis prælatus. Varùm id ſancti Galli fratribus diſplicebat, quòd, cùm eſſet præpotens, abſque duce, &, quod maximè indecorum & abnorme cenſebatur, *cum laicis veſtibus* in clauſtrum ingrederetur. Hinc querelæ & ſecreta in abſentem obloquia: quæ illu munuſculis compeſcere tentavit. Forte pellicam dederat cuidam e patribus plurimùm reverendo: qui unam ei cucullam, quâ indutus clauſtrum ingrederetur, conceſſit. Nec ſic tamen ceſſavere obmurmurationes, maximè Tutilonis & Ratperti. Et illa: Non-ne, inquit, & abbas veſtet lineus, nempe Grimaldus, tot annis clauſtrum ingreditur? Sed non idem jus erat fratrum conſcriptorum. Abſtinuit verò tandem abſque aliquo patrum, ut moris eſt, præduce clauſtrum introira. Quamquam Grimaldus jam ſeneſcens & Harmutus patres ſedulò monebant, ut ne Salomonis animum hominis divitis ac potentis, exaſperarent.

Interim in colle ſibi ad habitandum conceſſo, eccleſiam in honorem & in modum crucis ædificavit, quam a ſe dotatam brachio ſancti Magni, a Faucenſi monaſterio, Adalberone Auguſtenſi epiſcopo procurante, acceptu, locupletavit. Huc ſpectant feſtivi illi de ſancto Magno verſus a Caniſio (*a*) editi, quos patres excipiendo ſacro brachio accinuere. Accidit per id temporis, Harmuto necdum abbate, ut Salomon a palatio ad ſanctum Gallum veniret, quadrageſimæ tempore ibidem moraturus; & penetralia clauſtri noctibus furtim nudipes ingrederetur, cappâ indutus, ut quaſi unus a fratribus putaretur. Diam fraudem aliquamdiu diſſimulaverant Notkerus, Ratpertus, & Tutilo: ſed, quoniam id contra diſciplinam erat, non viſa eſt diutiùs ferenda res tam inſolens, & monaſticis legibus contraria. Initur itaque conſilium, ſtatutumque eſt, ut ad id emendandum, duo a fratribus vigiles deſignarentur, qui intranti cum lumine occurrarent. Ad id officii deſignantur Ratpertus & Tutilo. Intrantem nihilò minùs perſt enſit Ruggerus, venerabilis & plurimi apud Deum meriti pater, qui nocte ad ſepulcra cœmeterii oraturus adire ſolebat. Ad vocem ejus vigiles confeſtim cum lumine approperant. Ruggerus verò, illis ſilentibus, ad Salomonem: Per ſancti Galli, ait, meritum (ſic enim patres tum jurabant) hunc in clauſtro ajus his horis non patimur habitum. Tremefactus ille ob viti taverentiam, orat ſibi ſaltem hac vice concedi, ut ad ſancti Petri oratorium precaturus ingrediatur; cæterùm poſtridie ſe rogaturum abbatem, ut ſub monachico habitu clauſtrum ingredi, nnkquo cum fratribus ſibi uni converſari liceret, relicto foris canonico habitu & famulorum ſatellitio. Ra ad conſilium delatâ, diverſæ fuerunt fratrum ſententiæ, vetantium, ne hac arte, homo in palatio potens, eorum abbatiam aucaparetur. Id tandem ipſi conceſſum eâ lege, ut ſic apud ſanctum Gallum initiatus, aliquando demum fieret monachus. Promiſit ille, ſi modò ingreſſus in clauſtrum ſibi cum cuculla indulgeretur. Poſt varia conſilia vix tandem id ai conceditur, deſignaturque locus ad clauſtri januam, ubi

(*a*) *Caniſ. to. 3. p. 750. & ſeqq.*

ubi intrans habitum monaſticum induerat, exiens deponeret. Hic verò pro tali beneficio crucem ex argento deaurato dedit ſancto Gallo; fratribus autem ſingulorum menſium kalendis, quoad ſæcularis fuit, convivia exhibuit; quod non conſcripti fratres actitabant. ANN. CHR. 872.

Hoc anno, ex Annalibus Bertinianis, Ludovicus imperator vigiliâ pentecoſtes Romam venit, & poſtridie ab Hadriano pontifice, fortè ob feſti celebritatem, iterum coronatus, perfectis ſacris, cum eo in Lateranum inſigni com pompa proceſſit. Dein, collectis copiis reverſus eſt ad partes Beneventanas, unde paullo ante diſceſſerat. Ante ſuam diſceſſum ipſis feſtis Pentecoſtes, eam ad Farfenſe monaſterium acceſſiſſe, indeque Romam revertiſſe, colligitat ex impetiali præcepto (*a*), quo poſſeſſiones, tum Farfenſi beatæ Mariæ, tum vicino Salvatoris monaſterio abſtractas, reſtitui juſſit. Huic loco Salvatoris tunc præerat Anaſtaſius abbas, Farfæ verò Johannes, quibus hoc diploma indulſit, ut ipſi eorumque ſucceſſores quietè & tranquillè inibi cum gregibus ſibi commiſſis Deo ſervirent. Eodem diplomate præſtarias, quas *Petrus Aretinus epiſcopus cum Honorato abbate* injuſtè fecerat, caſſas & irritas eſſe ſanxit. Data v. kalendas Junii, anno imperii ejus vicesimo-tertio, indictione v. *Actum in civitate Roma, palatio imperatoris*. Exſtat Johannis papæ octavi epiſtola (*b*) ad Anaſtaſium abbatem, cui præcipit, ut cellolam ſancti Valentini, in Sabinis poſitam, Gaugerico epiſcopo reddat. XLI. Ludovici imperatoris præceptum pro Farfa.

(*a*) *Chron. Caſin. l. 3. p. 666.*

(*b*) *Johan. VIII. epiſt. 293.*

Eodem anno kalendis Novembris Hadrianus papa II. obceſſit e vita, atque ei Johannes octavus XIX. kalendas Januarias ex archidiacono Romanæ eccleſiæ ſuffectus eſt. Paullo ante obitum Hadrianus Corbeiæ-novæ (*c*) monaſterium in ſuam tutelam admiſit, ejuſque poſſeſſiones ac liberam eligendi abbatis facultatem confirmavit pontificio diplomate, quod *Adalgario religioſo abbati venerabilis monaſterii ſanctorum Stephani & Viti* inſcriptum eſt. Scriptum per manum *Stephani notarii cameræ ſacræ Romanæ eccleſiæ*, anno XVIII. Ludovici imperatoris, *& poſt conſulatum ejus anno* XXIV. (***) *indictione* VI. a Septembri inchoatâ, datumque idibus Octobris per manus Sergii primicerii defenſorum ſanctæ ſedis apoſtolicæ. Vix quindecim diebus ſuperſtes Hadrianus, ſucceſſorem habuit Johannem VIII. cujus auctoritate & gratiâ Sigehardus Fuldenſis abbas priſtinos monaſterio ſuo honores reſtauravit, renovatis eâ (*d*) conditione antiquis privilegiis, at ſtatis temporibus pontificem de cœnobitarum religione, diſciplina & concordia faceret certiorem. Addunt veteres loci membranæ, Sigehardum hoc ipſo anno, in expeditione Sclavica, Ludovico Germaniæ regi ſtrenuam navaſſe operam cum Arnone Wirziburgenſi epiſcopo, qui Carlomanno Ludovici filio contra Sclavos, alioſque hoſtes ſuppetias contulerunt, multiſquo ſuorum amiſſis, eum magna difficultate regreſſi ſunt. XLII. Hadriani II. & Johannis VIII. bullæ pro Corbeia-nova & Fulda.

(*c*) *Annal. Padarborn. p. 171.*

(***) Sic.

(*d*) *Antiq. Fuld. p. 180.*

Ad hunc item annum refertur dedicatio baſilicæ Caſaurienſis, & tranſlatio iſtuc corporis ſancti Clementis papæ & martyris, quod Ludovicus imperator ab Hadriano papa obtinuiſſe dicitur ad novæ baſilicæ dedicationem. Hæc facta legitur (*e*) hoc anno, indictione quintâ, VI. kalendas Junii, eidemque Ludovicus imperator interfuiſſe. Verùm id cohærere non poteſt cum Annalibus Bertinianis, in quibus Ludovicus ex urbe Roma ad partes Beneventanas profectus perhibetur; neque cum tabulario Farfenſi, in quo idem Ludovicus Farfenſe monaſterium adiiſſe dicitur, eidemque præceptum indulſiſſe v. kalendas Junias hujus anni, indictione v. atque adeò Caſaurienſi dedicationi pridie ejus diei, id eſt VI. kalendas Junii, adeſſe non potuit. Itaque ſi hujus dedicationis tempus a chronographo rectè ſtatutum eſt, hanc abſente imperatore factam eſſe oportuit. Facta porro eſt in honorem ſanctæ Trinitatis & ſancti Clementis papæ & martyris, inductis in hunc locum monachis a Romano abbate, quem ante id tempus Ludovicus ad præparanda ædificia ibidem inſtituerat. Tria erant in ſuperioti baſilicæ parte altaria. Primum ac præcipuum in honorem ſanctæ Trinitatis & ſancti Clementis, cum reliquiis ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli, quas Hadrianus papa eidem imperatori cum corpore ſancti Clementis conceſſerat. Ad dexteram ipſius altaris medii aliud erat ſub titulo omnium apoſtolorum cum reliquiis ſancti Andreæ, & aliorum ſanctorum. Ad ſiniſtram conſecratum eſt altare in honorem beatiſſimi Benedicti patris monachorum, cum reliquiis ſancti Stephani, aliorumque. In crypta item inferiori totidem aræ erant: quarum media ſanctiſſimæ virgini Mariæ, dextra ſancto Blaſio, ſiniſtra ſancto Nicolao ſacra erat. XLIII. Caſaurienſis baſilicæ dedicatio.

(*e*) *Ughell. tom. 5. col. 1298.*

ANN. CHR. 873.

POſtero anno Ludovicus, dum Capuæ captâ urbe moraretur, idem monaſterio ampliſſimum (*f*) conceſſit privilegium, in quo quidquid pro conditu ejus ab „ ipſo factum fuerat, paucis commemorat. Ac primo omnium aream ipſam in qua „ clauſtrum venerabilis loci exſtruendum cenſuit, a Pinnenſi epiſcopata factâ commu- XLIV. Ludovici pii privilegia pro Caſa-aurea.

(*f*) *Spicil. tom. 5. p. 369.*

ANN. CHR. 873.

„ mutatione compatavit: ubi eccleſiam ab antiquo beati Quirici martyris conſtruc-
„ ctam inveniens, alteram non longè ab ea eccleſiam in honorem ſanctæ Trinita-
„ tis ædificavit. Deinde omnes donationes eidem loco ab ſe factas confirmat: ad
„ cujus regimen *venerandum presbyterum, Romanum nomine, probum moribus, & re-*
„ *gularibus inſtrumentis tritam*, abbatem inſtituebat. Ad hæc tam ipſum abbatem
„ quàm monachos, cunctaſque loci poſſeſſiones ſub imperiali ſua defenſione & im-
„ munitate accipit. Denique diſtrictè vetat, ne quiſquam extraneus ad regimen
„ ipſius ſacrati loci umquam inducatur; ſed liceat Caſaurienſibus monachis ex ſuo
„ grege paſtorem eligere. *Data* VII. *kalendas Junias, indictione* VI. *Actum Ca-*
pud, anno domni Ludovici ſerenissimi imperatoris auguſti viceſimo-quarto. Poſt dies
ſex ad eumdem acceſſit Celſus monachus, a Romano abbate miſſus, ut eccleſiam
ſancti Mauri martyris, in colle Amiterno ſitam, ex qua idem Romanus abbas aſ-
ſumtus fuerat, eidem monaſterio conferret; qua de re litteras imperator confici
juſſit, datus Capuæ pridie kalendas Junias, iiidem anno & indictione. Denique
reverſus ea Beneventanis imperator, idem monaſterium adiiſſe memoratur, il-
lndque de omnibus longè latèque acquiſitis inveſtiiſſe. Unde auguſti juſſu
Grimbaldus epiſcopus & Erifridus imperatori confecerunt inveſtituram de cur-
te Breliano, domno Celſo monacho ipſum recipiente, qui alias etiam ab aliis
recepit. Prætet ea idem imperator unum e collateralibus ſuis, vitam ſplendidam
& illuſtrem, Heribaldum nomine, ſacri palatii comitem, deſignavit, ad quem
cauſæ & negotia iſtius monaſterii referrentur; quo agente, idem monaſterio ſol-
lemnis atque legalis inveſtituru de cunctis rebus & poſſeſſionibus, quas idem im-
perator per diverſas Italiæ provincias acquiſierat, in manus Celſi monachi &
Maionis ejus advocati facta eſt *in Pinne ad ſanctum Deſiderium*, anno *imperii do-
mni Ludovici viceſimo quarto, die quinto menſis Decembris per indictionem ſepti-
mam*, u Septembri incnoatam. In his litteris fit mentio curtis ſancti Deſiderii de
Pinne, quam Heribaldus comes ſacri palatii Ludovici imperatoris, ejus juſſu, cum
ipſa eccleſia ſancti Deſiderii, per funes de campanis tradidit in manus Celſi pre-
sbyreri & monachi, utqua Maionis advocati: quam cuirem Hirmingarda genitrix
ipſius imperatoris acquiſierat, ac paullo ante imperator ipſe Piſcarienſi ſan Caſau-
rienſi monaſterio, cum aliis rebus denno contulit cum imperiali præceptione, *da-
ta tertio kalendas Maias, indictione ſeptimâ. Actum foris civitate Ravenna ad
ſanctum Apollinarem, anno imperii domni Ludovici ſerenissimi imperatoris viceſimo-
quinto*. Ubique Gilelbertus presbyter & notarius ex juſſu imperiali ſcribit & ſub-
ſcribit. Per id rempus vir nobilis & ditiſſimus Lupo ſe ſuaqua omnia Deo obtalit
in manibus Romani abbatis; rerumque ſuarum oblationem fecit ad uitare, &
ſecundum regulæ morem vitam monaſticam profeſſus eſt.

XLV. Ambroſianæ baſilicæ tutela ab eodem indulta. (a) *Puricell. p.* 224.

Idem Imperator dum Capuæ adhuc moraretur, Petrum abbatem Ambroſianæ
„ apud Mediolanum baſilicæ, cum univerſis, qui cum eo illic degebant, ſervis Dei,
„ cunctiſque poſſeſſionibus, ſuggerente Angilberta auguſtâ, *ſub imperialis* (a) *munibur-*
„ *de tutelam*, & ſuæ providentiæ immunitatem perpetuam accipit, interdicens Me-
„ diolanenſis ſedis præſulibus & œconomis, ne quid de rebus ejus ſacri loci ſub-
„ trahant aut minuant. Ad hæc ne quiſquam in celluiam monaſterii ejuſdem, ſitam
„ Papiæ, ad hoſpirandum ingredi auſit abſque permiſſu abbatis, aut præpoſiti
„ Ambroſianæ baſilicæ. Actum civitate Capuâ, anno imperii domni Ludovici XXIV.
Hic Puricellus obſervat, prædictam Papiæ celiulam illic exſtitiſſe, ubi nunc eſt
eccleſia & monaſterium ſancti Petri in Viridario, italicè *Verzolo*; & ubi nunc
monachi Ciſtercienſes commorantur.

XLVI. Carlomanni varia fortuna & obitus.

In Gallia Carolus ſynodum epiſcoporum convocat Silvanectis, ubi Carlomanus
ipſius filius, qui illic in cuſtodia tenebatur, judicio epiſcoporum in ordinem
redactus eſt, laïcali tantùm communione ipſi relictâ, tetruſuſque in Corbeienſe
monaſterium agri Ambianenſis. Hinc major acceavit ſeditioſis rerum novandarum
audacia, ratis, homini exauctorato & laïco faciliurem ud regiam potentiam adi-
tum patere. Intellectis eorum conſiliis, Carolus filium judicio Francorum opti-
marum ſubjicit, qui eum morte dignum pronuntiant: at mitiori ſententiâ, ut pæ-
nirendi ſpatium haberet, oculis potiùs privari ſatius eſſe judicant. Interim dum
Carolus ad recuperundam Andecavorum urbem, quam Normanni occupaverant,
cum numeroſo pergit exercitu, in ipſo itinere nuntium accepit, Carlomannum,
jam oculis orbatum, factione Ludovici fratris ſui Germaniæ regis, conſpirantibus
duobus Corbeienſibus pſeudomonachis, de Corbeiæ monaſterio ſubtractum, in Ger-
maniam, duce Adalardo comite, petduci. Non tamen a cœpta expeditione deſti-
tit Carolus, qui, Nortmannis ad dedirionem compulſis, Andecavorum urbem re-
cepit, Salomone duce Britonum opitulante. Inter ea Ludovicus rex Germaniæ,
contra Winidos profecturus, Carlomannum cæcum Liutberto Moguntino archie-

piſco-

piſcopo, in monaſterio ſancti Albani ſuſtentandum, commendavit, valde improbans ſeditioſos ejus motus, & impia ejus facinora in eccleſiam, in patrem & Populum chriſtianum. Non multò poſt conceſſa eſt eidem Epternacenſis abbatia, in qua poſt breve tempus deceſſit. ANN. CHR. 873.

Tunc reſtituta eſt Guelfoni abbatia Centulenſis, quam uſque ad obitum videtur retinuiſſe unà cum abbatia ſanctæ Columbæ, quam jamdudum poſſidebat. Sanè hunc abbatem Centulenſem, regnante Ludovico Balbo exſtitiſſe demonſtrat præceptum, quod idem Ludovicus ejus rogatu Centulenſibus conceſſit. Guelfo poſt eum abbas denuo Centulæ.

Habita ſunt hoc anno & alia duo concilia, unum Cabiloni in Gallia, alterum Coloniæ in Germania inferiori. In priori, quod in ſuburbana ſancti Laurentii eccleſia XII. kalendas Junii hoc anno, Carnli regis in Burgundia tertio, celebratum eſt, eadem ſancti Laurentii eccleſia baſilicæ ſancti Marcelli martyris reſtituitur, agente Leutherio presbytero & advocato canonicorum ſancti Marcelli: quæ baſilica poſtmodum Cluniacenſibus monachis ceſſit. Synodicis hæc de re litteris ſubſcribunt metropolitani duo, Remigius Lugdunenſis, & Ado Viennenſis; tres epiſcopi, Liudo Æduenſis, Bernardus Matiſcenſis, & Gitboldus Cabilonenſis, ac poſt eos Leuboinus chorepiſcopus Lugdunenſis; denique Herpinius, Eudo, & Guntardus abbates, & Heriboldus monachus. XLVII. Concilia Cabilonenſe & Colonienſe.

In concilio verò Colonienſi ſub Williberto archiepiſcopo confirmata ſunt acta & decreta Guntharii ejus deceſſoris, qui monaſteriis canonicorum neceſſaria & libertatem electionis præpoſiti proviſerat; ſimulque fundatio parthenonis Aſſindenſis, quem idem Willibertus eo in loco, ubi primitus metropolitica eccleſia ſub titulo ſanctæ Mariæ & ſancti Petri erat, ſub patrocinio ſanctæ Cæciliæ exſtructum dedicavit, & collegio virginum honoravit. Hoc monaſterium cognominatur Vetus in litteris Brunonis archiepiſcopi, qui *ſanctimonialibus de monaſterio ſanctæ Cæciliæ*, quibus tunc Bertevinria abbatiſſa præerat, multa prædia largitus eſt. Hæc baſilica (*a*) modò eſt una e præcipuis urbis eccleſiis, a nobilibus canonicabus ſæcularibus occupata: quibus canonici quinque cum pluribus vicariis deſerviunt. (*a*) *Gelen. pag. 357. & ſeq.*

Apud Occitanos in ſolemni placito, quod Salomon miſſus dominicus cum aſſeſſoribus ſuis in caſtro Minerbæ prope Narbonem tenuit, judicium (*b*) prolatum eſt pro Caunenſi ſancti Petri monaſterio, cujus abbas Daniel debitum ab eccleſia Narbonenſi repetebat, contractum a Fredaldo archiepiſcopo nupet mortuo, qui ab Egiga Caunenſi abbate frumenti modios viginti, ac vini totidem, mulos item & equos, aliaſque res pretio ſolidorum CCCCL. acceperat. Cùm verò debito nondum ſoluto Fredaldus obiiſſet, Daniel abbas, Egigæ ſucceſſor, hoc debitum ab eccleſia Narbonenſi repoſcebat. Negantibus debitum creditoribus, adhibiti teſtes ad id probandum, & juramento aſſerendum; quod cùm præſtitiſſent, debiti ſolutio a judicibus decreta eſt *ſub die nono kalendas Maias*, anno XXXIII. regnante domno noſtro Karulo rege. XLVIII. Placitum pro Caunenſi monaſterio. (*b*) *Diplom. pag. 543.*

In Armorica Rieandus Rothonenſis abbas poſt ſanctum Conwoionem, ſucceſſorem habuiſſe dicitur Lioſicum abbatem, qui hoc anno in Gallia chriſtiana notatur. Exſtant in codice bibliorum, qui fuit quondam ejus monaſterii, nunc eſt penes Auguſtinianos Burdegalenſes, litteræ Lyoſoci abbatis, teſtantis, quo pacto *Rafredus Mala-manus de ſancto Johanne armiger* ipſi ſupplicaverit, ut reſpectu divinæ pietatis reciperet in fratrem & monachum Guehennocum filium ſuum primogenitum, ictu cujuſdam anguis peſtiferæ pereuſſum, de cujus ſanitate recuperandæ penitus deſperabat. *Nos autem*, inquit, *Lyoſoc abbas Rothonenſis, cum aſſenſu noſtri capituli eumdem induimus habitum monachalem. Ipſe verò collati ſibi beneficii non ingratus, voluit & conceſſit, quòd nos caperemus liberaliter lapides ad ædificia noſtri monaſterii in perpetuum faciendo, ubicumque eos poſſemus in terra ſua de Mineria, vel alibi, eundo & redeundo commodius invenire.* Hæc & plura quædam habet iſta notitia, chronicis deſtituta notis: quæ ſæculi noni ſtilum non omnino ſapit. XLIX. Rothonenſes abbates.

Sub finem hujus anni Carolus ad monaſterium ſancti Vedaſti ex Audriaca villa acceſſit, ibique nativitatem Domini celebravit. Tunc abbatiam occupabat Hugo abbas, quem ſecundum dicunt, haud ſcio an ſatis ſolido fundamento: cujus tempore orta eſt altercatio inter ſancti Vedaſti, & aliarum poteſtatum piſcatores, ex quibus hi in ſuum conſortium ad capiendam balenam in mari Britannico noluerunt admittere Vedaſtinos, quibus piſcatio præ aliis bellè ſucceſſit, teſtante Uimaro (*c*) presbytero & monacho Vedaſtino, qui id factum refert anno primo imperii Caroli Calvi. L. Carolus apud S. Vedaſtum. (*c*) *Sæc. 4. Bened. parte 2. p. 601.*

Per idem ferè tempus, quidam Scottigena acceſſit ad monaſterium ſancti Vedaſti, petiturus ejuſdem nonnihil reliquiarum ad conſtruendam in Scotia ſub ejus patrocinio eccleſiam; quod cùm ei negatum fuiſſet, ex tumuli ejus pavimento col-

ANN. CHR. 873.

legit pulverem, quem in patriam teportavit, ibique eccleſiam fabricavit. Fortè erant ei apum alvearia pro foribus ejus eccleſiæ, quæ fur quidam inde auferre non valuit, prohibente ſancto Vedaſto, quam Badaſtum Scotrigenæ ex innata barbarie vocitabant. Hoc factum Ulmarus ait ſe reſciſſe a nobiliſſimo illius indigena ſoli, nomine Erhone, qui, relictis parentibus, abdicato patrimonio, cùm pater ipſius ex regia proſapia eſſet, ſecundaſque a rege, voluntariam aggreſſus peregrinationem in Galliam, in cœnobio Vedaſtino per annos circiter triginta religioſiſſimè vixit, ibidemque in Chriſto vitam abſolvit. Ejus cognatus nobiliter ſceptra Scottorum gubernabat, cùm Ulmarus hæc ſcriberet.

Etho Scottus, monachus S. Vedaſti.

ANN. CHR. 874. LI.

CArolus e monaſterio ſancti Vedaſti poſtero anno reverſus eſt ad Dionyſianum, ubi in purificatione ſanctæ Mariæ virginis placitum cum ſuis conſiliariis habuit, ac ſubſequens paſcha celebravit. Dein apud Duziacum villam parochiæ Remenſis, alterum ab eodem rege placitum habitum eſt, ibidemque ſynodus epiſcoporum congregata, quæ ſub nomine ſecundi concilii Duziacenſis vulgata eſt.

Placita apud S. Dionyſium & Duziacum.

In eadem diſcuſſa fuit cauſa Dudæ monachæ, quæ ab Huntberto presbytero, ut ipſa aſſerebat, conſtuprata fuerat. Illi factum neganti primum objectum eſt, » quòd brevioulos ſcripſiſſet pro ipſa Duda, quæ ad abbatiſſæ dignitatem adſpi» rans, eos contra regulam ſuæ profeſſionis ad diverſos miſiſſet, ut abbatiſſa fie» ret: ad hæc quòd idem Huntbertus contra abbatiſſam, cui fidelitatem juraverat, ſed & contra præpoſitum ſuum falſos breves ſcripſiſſet, ut abbatiſſa oepoſi» tâ, Duda regimen poſſet aſſumere. De his convictus Huntbertus, in negando » nihilò minùs ſtupro perſiſtebat. Verùm, quia quæ contra eum de hoc crimine » teſtimonium ſetebant monachæ, a monaſterio longiùs abduci, & ad ſynodum fi» ſti non poterant; vicarii ſynodi eum miſſis regiis ad idem monaſterium directi » ſunt ad cauſam examinandam & definiendam. His ejuſmodi commonitorium a patribus datum. Separandas ab invicem, cùm Dudam, tum alias duas monachas factum aſſereotes, & præſtito ſuper ſacro-ſancta evangelia juramento, ſeorſim » de crimine Huntberti presbyteri interrogandas. Si Huntberto ſtuprum imputare » pergant, eum non admittendum, nec ſinguiariter, nec cum aliis presbyteris, » ad ſe juramento purgandum, quod contra teſtes non valet. Tum propoſita vi» cariis canonum hac de re decreta, ſimul cum teſtimoniis regulæ monachorum, » quam ſanctus Spiritus per beatam Benedictum *eodem Spiritu, quo & ſacri canones*, » edidit: quæ omnia Dudæ attentiùs & ſæpius relegenda, ut intelligat, quantam » dignitatam amiſerit, & ad quantam vilitatem devenerit. *Cæterùm quoniam eadem regula, ſancto ſpiritu promulgata, & laudis auctoritate beati papæ Gregorii inter canonicas ſcripturas, & catholicorum doctorum ſcripta eſt tenori decreta; ſæpe ſuta Duda ſacrilego adulterio corrupta, ſecundùm eamdem regulam eâ temperamid, ut cum ſacris canonibus judicium regulare conveniat, eſt judicanda.* Summa judicii hæc » erat. Primò ex regulæ præſcripto, coram abbatiſſa & ſororibus, ut cæteræ me» tum habeant, nudo dorſo, remotâ virorum præſentiâ, virgis flagellanda. Dein» de, quia ſacri canones hujuſmodi crimeo pœnitentiâ publicâ jubent multari; » tribus annis publicæ pœnitentiæ ſubjicienda, a ſororum ſuarum remota conſortio: » quibus exactis, ſororibus in oratione communicaret, non tamen in choro cum » ſororibus, ſed pone oſtiom ſtans vel orans in loco ſibi a matre monaſterii con» ſtituto, ut ab omnibus poſſet videri, ſecundùm regulam. Poſt hæc, ſeptimo an» no in ultimo poſita loco, in obiatione ſororibus ſecundùm ſacros canones com» municaret; & poſt ſeptem annos communionem corporis & ſanguinis Chriſti, » ſi dignè pœnituiſſet, perciperet. De cætero uſque ad ultimum vitæ ſuæ finem » permaneret in omni regulari ſubjectione, &, ſicut regula præcipit, præterita » peccata ſua cum lacrymis vel gemitu quotidie Domino cum oratione confiterc» tur; &, quotieſcumque turpes & fluxæ cogitationes illi ſubrepſiſſent, frontem » ſuum & cor ſuum ſigno crucis Chriſti ſignaret, Chriſtum Dominum rogans, ut » crucifigeret carnem & mentem ſuam cum vitiis & concupiſcentiis. Si verò ante » expletum tempus in periculoſum morbum lucidiſſet, *viatico munere* non privanda: at, ſi convaluiſſet, reponenda inter eas, quæ communionem orationis tan» tummodo habebant, uſque dum præfixos pœnitentiæ annos abſolviſſet. Quia ve» rò aliæ duæ monachæ, Berta & Erpreda, ejus ſceleris conſciæ fuerant, nec » illud indicaverant; poſt moderatam virgarum caſtigationem, quia interrogatæ » facilè crimen confeſſæ fuerant, per tres annos & dimidium prædicto Dudæ mo» do pœnitere jubeantur. Graviſſima videretur noſtris temporibus hæc pœnitentia: ſed levior a Duziacenſibus patribus viſa eſt. *Debuerant enim*, inquiunt patres, *Duda, & ejus ſcleri conſentientes, duplicem annorum numerum ta pœnitentia duplicare: quia & monacha cum presbytero ſacrilegum commiſit adulterium; & ſuæ complices*

Dudæ monachæ ob ſtuprum pœna impoſita.

huic

huic ſacrilego adulterio conſenſerunt. Sed ob ſexus fragilitatem viſum eſt patribus „ moderari judicium, ſperantibus, per hanc pœnitentiam, ſi tamen ſtrictè & dignè „ illam egiſſent, eas Domino poſſa ſatisfacere, cujus miſericordiæ, ut Leo Ma- „ gnus ſcribit, nec modum poſſumus ponere, nec tempora diffinire. ANN. CHR. 874.

LII. Cari-loci monaſterii origo.

In pago Matiſconenſi vetus monaſterium eſt, cui Carus-locus nomen, cujus auctorem Ratbertum Valentinenſem epiſcopum, unà cum Eudrado, aliis Eduardo, fratre fuiſſa traduut, & quidem *per manus & cooperatronem Gauſmari abbatis, ſuorumque monachorum*, ut legitur in privilegio, quod eidem monaſterio in Pontigonenſi conventu poſt biennium, agente Ratberto epiſcopo, conceſſum eſt. Ratbertum Boſonis fratrem faciunt nonnulli recentiores, ejus, qui poſtea regnum Arelatenſa adeptus eſt. At contrarium elicitur ex præcepto ipſius Boſonis regis, quod poſt annos quinque Cari loci monaſterio conceſſit rogatu Siwaldi comitis, vivenra adhuc Ratberto epiſcopo Valentinenſi, qui non alium apud Boſonem, ſiquidem frater ejus fuiſſet, deptecatorem adhibuiſſet, quàm ſaipſum ad impetrandum hoc præceptum, quo abbatiola ſancti Martini conſertur monaſterio Cari-loci, quod *dicatum* dicitur *in honore ſancti Stephani in comitatu Matiſconſi ſuper Sonam fluvium*. Nihil nobis occurrit de Gauſmaro abbate, primo loci inſtitutora, niſi quòd is videtur eſſe Gauſmarus abbas Bonæ-vallis in agro Catnutenſi, Carolo (*a*) regi perquam familiaris. Gauſmarum Carilocenſem exeepit Ingelarius, qui ptivilegium a patribus Cabilonanſir concilii poſt annos abhioc duodecim obtinuit. (*a*) *Sac. 4. part. 2. p. 305.*

LIII. Salomonis Britonum ducis interitus & ſucceſſores.

Contigit hoc anno interitus Salomonir Brittonum ducis, quem Paſqnitanus & ſocii, cum *in quoddam monaſteriolum*, fortè Plebelanium, quod ipſe coodiderat; fugâ ſe recepiſſet, a ſuis circumventum, ac comprehenſum luminibus orbarunt: quo ex vulnere ſequenti dia mortuus eſt; dignam vicem recipieris, inquit annaliſta Bertinianus, quippe qui *ſenorem* ſeu dominum ſuum Heriſpogium, in eccleſia ejus perſecutionem fugientem, & invocantem Dominum, ſuper altare occiderat. Ejus ducatum inter ſe partiri voluere Paſquitanus & Wrſandus; ſed, quia difficilis eſt regni ſocietas, in hanc partitionem conſentire non potuerunt. Paſquitanus, tametſi numero ac viribus ſuperior, Nortmannos auxilio advocat: ſed tamen Wrſando victoria ceſſit. Paſquitanus, plurimis ſuorum amiſſis, fugâ ſibi conſulere coactus eſt: Nortmanni verò ejus auxiliares in proximum ſancti Melanii monaſterium (nam prælium in campis Redonenſibus commiſſum eſt) ſa receperunt, ſed noſta inſequenti ad naves reverſi ſunt. Paullo poſt Wrſando in morbum lapſo, Paſquitanus reſumit animos, ac ducis fautores bello aggreditur. Wrſandus, lectiçà in campum deportatus, alteram victoriam de adverſario retulit: ſed parratâ victoriâ non diu potitus eſt, in itinere mortuus, dum in domum reportarerur. Huic paucis diebus Paſquitanus ſupervixit. Poſt horum duorum continuas mortes Judichael ex filia Heriſpogii natus, & Alanus Paſquitani frater, Britanniam inter ſe ſe diviſerunt, ſed non ſine multis jurgiis ac bellis, dum, Judichaele a Nortmannis interfecto, in ditionem Alani tota Britannia venit.

LIV. Huſtia eccleſia exſtructa.

Odo Belloyacenſis epiſcopus, qui olim Corbeïenſis monachus & abbas fuerat, priſtinæ domus ac profeſſionis in ipſo epiſcopatu non immemor, eccleſiam hoc anno exſtruxiſſe traditur in villa parochiæ Tornacenſis Huſtia, prope Aldenardam oppidum ſita, quam Conradus comes ſuperiori anno donaverat Corberenſi monaſterio, cui nuperrimà noſtris diebus reſtituta eſt. Hanc verò eccleſiam in honorem ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli Odo exſtruxit eâ conditione, ut Corbeïenſis juriſdictionis, ait loci chronographus, remaneret, ſacrumqua olaum & chriſma ſingulis annis ab epiſcopo Tornaceuſi acciperet.

LV. Juviniaci parthenonis primordia. (*) *Struv.*

Sub hoc tempus Joviniacum ſeu Jnviniacum monaſterium in pago Vabrenſi haud procul Sataaaco (*) oppido, a Richilde regina exſtructum eſt, dieatumqua ſub titulo ſanctæ Scholaſticæ virginis, cujus corpus iſtuc hoc anno tranſlatum fuiſſe produnt veteres ajus loci membranæ. Hujus coodendi parthenonis ea traditur occaſio. Cùm aliquando rex Carolus cum Richilda regina tempore quadrageſimæ in monaſterio ſancti Dionyſii verſaretur, fortè contigit lectionem fieri Dialogorum ſancti Gregotii papæ, in quibus de ſancta Scholaſtica, beatiſſimi patris Benedicti ſorore, agitur. Hac lectione acccuſa eſt regina ad conſtruendum in ejus honorem cœnobium in villa Jnviniaco, quæ ipſi ax parentum hæreditate obtigerat; & ad perendas ejuſdem ſanctæ virginis reliquias, quas apud Cenomannos aſſervari intellexit. Ea de cauſa Goëlleuum venerabilem abbarem, an Glaunaſolieuſem, fratramque ejus Godefridum, in quorum tutela Cenomaunica elvitas poſita erat, adiiſſe dicitur. Cùm illi reliquias tradeta abouiſſent, accidit ut Carolo Andecavos pergenta, Richildis apud Cenomannos remaneret. Hæc Rotbertum epiſcopum obnixè rogavit, ſibi ut pignora ſanctæ Scholaſticæ virginis largiretur, ua in paganorum manus devenirent, tutiori in loco ab ſe reponenda. Majorem eotum partem reginæ con-

ANN. CHR. 874.

enneceſſit upiſcopus, Scotto cuſtode ægrè mundatum exſequunte. Reliquiæ ſacræ, agente reginâ, ſolleuni pompâ Juviniacum delatæ, ubi hactenus oſtenduntur. Hæc auctor anonymus ux ore ipſius Richildis, aliorumque ujus familiarium ſe accepiſſe dicit. Ab eo tempore Juviniacum dictum eſt ſanctæ Scholaſticæ monaſterium; undu in necrologio ſanctæ Agerici abbatiæ Virdunenſis luudatur VIII. idus Martii *Voalburgis abbatiſſa ſanctæ Scholaſticæ, quæ quondam exſtitit inclusa ſancti Agerici*. Hanc præceſſiſſe videtur Hadvidis (*a*) Joviniacenſis abbatiſſa, quæ cum Lanzone ubbate ſancti Michaelis ad Moſum controverſiam habuit ſuper eccleſiu de Spiregio, quæ lis ſæculi duodecimi anno viceſimo-octuvo a Willelmo Præneſtino, & Matthæo Albanenſi epiſcopis, nec non a Johanne Cremenſi cardinalu enmpoſita uſt. Noſtro etiam tempore Juviniacenſu monaſterium flnreſcit religione uc diſciplinâ regulari.

(*a*) *Baluz. miſcell. tom. 4. p. 454.*

LVI. Ludovici regis beneficia in Fuldam & Lauriſſam.

Ludovicus Germuniæ rex in hebdomade paſchali hujus anni Fuldenſe monaſterium orutionibus cuusâ petiiſſe memorutur, tum in annalibus Pithœanis, tum apud Lambertum. Nec immunem ac ſine fructu veniſſe litterarum documenta produnt, Browero (*b*) tuſtante, quibus, avi Caroli & Ludovici patris exumplo, monaſterii libertatem uſſeruit, forenſia onera dimovit, fiſci veſtigulia attribuit, certaſque poſſeſſiones uni cœnnbitarum alimoniæ ſervire decrevit, Siguhurdo abbate. Tunc temporis etiam acceſſit ud Laureshumenſe monaſterium, cujus in proxima villa Lobetenburgo quuſdam res propricturis ſuæ in pago Rhenenſi concemit prædicto monaſterio, ubi ſequenti unno ſepeliendus erat. Hujus rei diploma ex uuthent.co eruit Freherus, editum in opere ipſius poſthumo de Lupodunn, ex quo Conringius illud (*a*) retulit in cenſura diplnmatis Ludoviciani, ſub his chronicis notis: *Data* IV. *nonas Maias, anno Chriſto propitio* XXXVII. *regni domni HLudovvici ſerenissimi regis in orientali Francia regnantis, indictione* VII. *Actum Lobetenburc.* Si bene expreſſa eſt indictio ſeptima, hoc præceptum huic anno convenit: ut non bene conſentit annus XXXVII. regni Ludovici cum eodem unno, ſi teneatur calculus, u nobis ſuperiùs (*b*) uſſertus non ſemel, de initio Ludoviciani regni in orientale Francia, quod ab anno currentis ſæculi tricesimo-tertio aut inſequente reperendum eſſe uſtendimus. Neque deſnmi poteſt a morte Ludovici Pii ejus patris, cui filius annos dumtaxat triginta-quinque ſuperſtes fuit. Nequu deniqou ab anno DCCCXXXIX. quem Schatenus ſuggerit, ſed ab anno DCCCXXXVII. aut inſequente. Conſimilis eſt difficultas in ultem ejuſdem regis diplomate pro ſancto Dinnyſio, dutn V. kulendas Auguſti, anno regni ejus tricesimo-quarto, indictione XIII. quo diplomate (*c*) cellulas quuſdam, in Alumaunia ſitus, ſancto Dionyſio confirmut, nempe Hetſilingam ſuper fluvium Nechram, ubi ſanctus Vitulis; Hurbrittingum, ubi ſanctus Veranus; & Hadaloogę-cellam, ubi ſanctus Georgius corpore quieſcit. Lauriſſæ adhuc præerat Thiodrocus abbas, eùm Ludovicus eidem loco hoc diplnmu conceſſit; anno ſubſequenti ſucceſſorem ſortitus Buhonem, qui tumdem locum ſex tantùm annis gubernavit.

(*b*) *V. lib. 33. n. 30.*

Ejuſdem diploma pro S. Dionyſio.

(*c*) *Doublet p. 784.*

LVII. Heldradi abbatis Novalicienſis geſta, mòrs, & ſucceſſores.

Ultra hoc tempus differri non poteſt obitus Heldradi ſeu Eldradi Novulicienſis ubbatis, quem regnante Ludnvico ſecundo Imperutore deceſſiſſe tradit ejus vitæ ſcriptor anonymus, haud dubiè Nnvalicienſis chronogruphus, qui librum de ejus vitu & miraculiis, quantumcumque *tam ex viſis, quàm auditis, lectiſve* colligere potuiſſet, a ſe ſcriptum fuiſſe teſtatur. Non dubito quiu is ſit libellus, in Martio (*d*) Bollandiano editus de geſtis Heldradi abbutis, ſed jejonus admodum & uxilis, ex qun hæc pancu delibare juvut. Heldrados ex Gallicana patria, quæ dicitnr Provincia, non infimis parentibus ortus perhibetur, *Amboltaceuſis oppidi, alpinis montibus undique ſepti, municeps & indigena*. Is, Aquitaniâ & Hiſpaniâ luſtratis, ſe recepit in Nnvalicenſe monaſterium, trecentorum tunc monachorum, quod Amblulfus ſollurti diſciplinâ rugebat. Iſtic brevi didicit, *quidquid ſanctæ Benedicti regula, Columbani edicta, & Baſilii ſcripta continent*. Defuncto Amblulfo, ejuſque ſucceſſore Hugone, Heldradus abbas inſtitutus eſt, ac, paſtorali officio rite impleto, deceſſit *tertio idus Martii, regnante Ludvvico Lotharii filio, & ſepultus eſt apud Novalicium*, ubi & miraculit vigere dicitur. Vixit ſub monaſtica diſciplina annis ſeptem; Nnvulicienſibus præfnit annis triginta. Hunc virum excellentiſſimum vocat chronogruphus. Ejus tempore u Ludovico Pio miſſus dicior Boſo comes cum ſuit judicibus Anguſtam-Taurinarium: in qunrum præſentia villu Otiatis monaſterio denno aſſerta eſt, uguntibus Claudio Taurinenſi epiſcopo & duobus monachis, Agleranno ſcilicet ac Ricario præpoſitn, cum ſun advocatn. Eldrado ubbati in chronologiu Pedumontana ſubſtituuntur Rirurdus, Demontius, & Dondivertus, qun ubbate monaſterium a Sarracenis penitus everſum eſt, indeque ub Adalberone marchione tranſlati monachi ad Bremetenſem abbutiam, ut ſun loco videbimus, dum Nnvulicium nmnino inſtuurarerur.

(*d*) *Bolland. to. 2. Martii.*

LVIII. Ludovici diplomata pro Caſa aurea & Monticello.

Ludnvicus imperutnr quutnor hoc anno præcepta edidit pro monaſterin Caſaurienſi. Pri-

ſi. Primum datum eſt III. kalendas Maias extra Ravennam ad ſanctum Apollinarem, eoque res quaſdam Caſaurienſibus contulit, quas Hirmingarda genitrix ſua quondam acquiſierat. Alterum eſt de rebus Tuſciæ, aliarumque provinciarum, in quibus ea commemorat, quæ Walterus epiſcopus in territorio Tuſcanenſi ipſi legaverat. Actum Olonnâ curte imperiali, kalendis Septembris, indictione octavâ inchoante. Ibidem etiam ſequens datum eſt III. Idus Octobris, eoque ſtatuit imperator, ut tres quotidie pro ipſo miſſæ, & omnibus diurnis ac nocturnis officiis centeſimus-viceſimus pſalmus decantetur, præter veſpertinales & matutinales hymnos, quos pro animæ ſuæ remedio repeti jubet. Quarto denique privilegio, quod Olonnæ etiam editum eſt, confirmantur kalendis Novembris univerſæ monaſterii poſſeſſiones, quas immenſas & infinitas fuiſſe patet ex chronographo (*a*) apud Ughellum. In his tribus poſterioribus præceptis primùm mentio fit de corpore S. Clementis papæ & martyris, tranſlatu in Caſaurienſe monaſterium, & ab imperatore imprecationes in violatores horum præceptorum adhibentur. In poſtremo horum diplomatum Ludovicus mentionem facit de alio monaſterio, quod in quodam loco, Muninello nomine, duobus ferme millibus ab urbe Maorua diſſito, exſtruxit cum baſilica *in honore gloriosiſſimæ reſurrectionis ſeu adſcenſionis Domini noſtri Jeſu-Chriſti:* ubi cœtum monachorum, die noctuque ſupernæ majeſtati famulantium, coadunari juſſit; quibus, ut nullam in Dei ſervitio paterentur egeſtatem, res ſuas omnes, quas in inferiori Italia acquiſierat, legali more contulit. Eodem anno Heribaldus comes ſacri palatii, ſuperiùs jam laudatus, placitum (*b*) habuit in inſulâ Piſcaria, in loco dicto Caſa-aurea, ubi monaſterium ſanctæ Trinitatis ædificatum eſt, cujus in gratiam de rebus cujuſdam Candoli ſententiam tulit. Huic indicato Heribaldus comes, *propter ignorantiam litterarum*, tantùm ſignum crucis apposuit. In alio Johannis papæ VIII. (*c*) placito, tunc ibidem habito, bona Gundæ feminæ fiſco adjudicantur ob matrimonium ab ipſa initum poſt ſuſceptum *habitum & velamen ſanctæ Dei genitricis* Mariæ.

ANN. CHR. 874.

(*a*) *Ital. Sac. to. 5. col. 1303. & ſeqq.*

(*b*) *Diplom. p. 543.*

(*c*) *ibid. p. 544.*

Johannes VIII. in quadam epiſtola (*d*) ad Ludovicum imperatorem, qui Pompoſianum, & quædam alia monaſteria, Ravennati eccleſiæ a Romanis pontificibus ablata, eidem reſtitui petierat, ea retinere pergit, Ravennati eccleſiæ haud ablata fuiſſe canſatus. Hæc monaſteria ſunt *ſanctæ Mariæ in Comaclo, quod Pompoſia dicitur; monaſterium ſancti Salvatoris in monte Feretri; aliudque monaſterium, quod vocatur ſancto Probo.* Data eſt hæc epiſtola IV. kal. Februarii, indictione VII. quæ huic anno reſpondet.

Johannis VIII. epiſtola de Pompoſia, &c.

(*d*) *Bibliot. to. 5. Miſc. p. 489.*

LIX. S. Sixti cœnobium Placentiæ & alia.

Nec minori ſtudio in Ordinem noſtrum affecta fuit Angilberga auguſta, ejuſdem Ludovici conjux. Hæc enim cœnobium virginum, quod modò virorum eſt, Placentiæ ædificavit itidem *ſub titulo dominicæ reſurrectionis, & in honore ſanctorum martyrum Sixti, Fabiani, Marci & Apulei*, quorum reliquias ibidem poſuit. Habetur in archivio ejus loci authenticum ipſius Ludovici præceptum, monaſterii conſtructionem dotationemque confirmantis *tertio idus Octobris, indictione octavâ, anno imperii* XXV. *apud Olonnam curtem imperialem*; qui locus eſt in pago Mediolanenſi, ubi tria ſuperiora pro Caſa-aurea diplomata data ſunt. Appenſum eſt authentico exemplari ſigillum ex plumbo, in antica præferens Ludovici effigiem cum hac inſcriptione: † HLUDOVICUS IMP. A. & in poſtica parte CL. AUG. DEC. IMP. Idem Angilbergæ auguſtæ aliis litteris donat *abbatiam in honore beati Petri, non procul a Placentina urbe, in loco, qui nuncupatur Caput-Trebiæ:* quod modò prædium eſt monaſterii ſancti Sixti. Idem eidem Angilbergæ tradit *monaſterium Salvatorie, quod dicitur Novum, intra mœnia Brixiæ conſtructum*; & alterum in Papia, quod vocatur *Regina, & xenodochium ſanctæ Mariæ cum hoſpitali ſancti Benedicti; nec-non & monaſterium ſitum in Sirmione, ſeu xenodochium ſanctæ Mariæ, quod dicitur Sancta-Maria-Brittonum; ea conditione, ut, ſi prædicta Angilberga ante filium ſuum Hermengardem obierit, in ipſa loca filia ſua ſuccederet.* Johannes papa VIII. hoc monaſterium Angilbergæ vocat in litteris (*e*) ad Liutfridum comitem, ejuſque conjugem, quos excommunicat, propterea quòd Garelindam ſacro velamine tectam, & in monaſterio Angilbergæ imperatricis auguſtæ, quod Placentiæ ſitum eſt, ſub profeſſione regulari diutiſſimè converſatam, inde abſtrahere auſi fuerint. Carolus, cognomento Craſſus, non uno diplomate confirmat res monaſterii ab Angilberga conceſſas. Denique Arnolfus hortatu Hirmingardis, quam mater Engilberga ad ſe miſerat, eadem rata habet, & monaſterium Novum, quod Ludovicus Brixiæ ſitum eſſe dicit, alio nomine ſanctæ Juliæ dictum, *in comitatu Priſſianenſi* locat. Addit Papiæ *monaſterium ſancti Martini, atque monaſterium ſancti Thomæ, nec-non monaſterium Reginæ, in quo ſanctimoniales Domino famulantes converſantur.*

(*e*) *Joh. VIII. ep. 165.*

LX. Ripandunenſe monaſterium everſum.

In unum ex his monaſteriis, fortè Reginæ, ſe recepit Ethelfvida, Buttredi Mercio-

ANN. CHR. 874.

eiorum regis conjux, cùm rex ipſe Romam ſe recepit; quod quâ occaſione factum ſit, paucis explicandum. Cùm Dani Britanniam latà popularentur ac devaſtarent, Merciorum quoque regnum dirè infeſtarunt, regemque ipſum regno (*a*) deturbarunt, & Romam diffugere compulerunt: ubi brevi poſtea mortuus eſt, ſepultuſque in ſchola Anglorum. Uxor ejus Ethelſvida, Atulfi regis filia, mox virum ſecuta, Papiæ in monaſterio demorata eſt, ibidemque ſupremos vitæ dies exegit. Rege fugato, Dani Ripandunenſe monaſterium invaſerunt, in eoque biberna egerunt, *monaſteriumque celeberrimum*, inquit Ingulfus, *omnium regum Merciorum ſacratiſſimum manſoleum*, funditus deſtruxerunt.

(*a*) *Vitelm. Malmesb. lib. 2. de reg. Anglo. etc.*

ANN. CHR. 874. LXI. Caroli acta apud S. Dionyſium.

POſtero anno Carolus rex e palatio Compendio ad ſancti Dionyſii monaſterium venit, ubi paſcha Domini celebravit, quod hoc anno incidit in ſextum kalendas Aprileſ. Ipſis kalendis ejuſdem menſis idem princeps præceptum (*b*) edidit, quo manclpia quædam ex fiſco Bekercio, quæ Rainboldus quidam ſanctæ Columbæ partibus acquirere voluerat, monachis Dionyſianis tradit rogatu decani, Franconis præpoſiti, ac Meinardi theſaurarii; quod præceptum Adalgarius ad vicem Gauſleni recognovit. *Datu kolendis Aprilis, indictione* VIII. *anno* XXXV. *regni Karoli, & in ſucceſſione regni Lotharii anno* VI. *Actum in monaſterio ſancti Dionyſii*. Dum iſtic moraretur, rogante Geilone venerabili abbate vagæ ac profugæ congregationis Hereuſis, ipſi Geiloni, ejuſque congregationi donavit abbatiam
» ſancti Valeriaoi, quæ eſt in pago Cabilonenſi ſuper fluvium Sagonam ſeu Ara-
» rim, ubi atiam idem venerabilis martyr corpore quieſcit; & caſtrum Trenor-
» chium (*), in quo hæc abbatia ſita eſt, cum cella ſancti Romani in pago Ma-
» tiſconenſi, ad deprecationem Boſonis comitis, Richildis reginæ frarris, aliiſque
» prædiis, & cum annali mercato per dies quatuor *in miſſa* ſeu feſto ſancti Fil-
» betti *de tranſitu*, id eſt in quo ejus depoſitio celebratur. *Data* XIV. *kalendas*
» *Aprilis, indictione* VIII. *anno* XXXV. *regnante Karolo gloriosiſſimo rege, & in ſucceſſione regni HLotharii anno ſexto. Actum in ſancto Dionyſio*.

(*b*) *Diploma. p. 541.*

(*) *Tornus.*

Haud ſcio an tunc Hildericus (*c*) abbas Caunenſis monaſterii in pago Narbonenſi, a Carolo rege obtinuerit confirmationem immunitatis, quam olim Carolus Magnus eidem loco tribuerat rogatu Danielis abbatis, qui monaſterium Aniano abbati conceſſerat; quamque Carolus Calvus alteri Danieli abbati confirmaverat. Dum idem rex apud ſanctum Dionyſium moraretur, Richildis ejus uxor ante quartam feriam paſchæ abortivum fetum peperit, qui baptizatus mox obiit. Dum verò purificationis dies ibidem ageret regina, rex ipſe ad Baſivum palatium agri Ambianenſis proſectus eſt; indeque ad litanias celebrandas ante aſcenſionem ad monaſterium ſancti Dionyſii reverſus, dein vigiliâ pentecoſtes Compendium adiit. Dum in Baſivo palatio ageret, ipſum adiit Johannes Roto-
» magenſis antiſtes, rogaturus, ut res, priſcis (*d*) temporibus ſancti Petri &
» ſancti Audoeni uſibus aſſignatas, ſicut tempore venerabilis Remigii epiſcopi ſe-
» gregatæ fuerant, ſuâ auctoritate comprobaret: quod lubenter præſtitit Carolus,
» jubens, ut omues, qui beneficia ex rebus monaſterii habebant, decimas ad ho-
» ſpitale ejuſdem monaſterii darent, conceſſâ inſuper eligendi abbatis iuregrâ
» facultate. Actum *Baſin palatio imperiali* VII. kal. Julii anno regni ejus XXXVI.
» imperii primo.

(*c*) *Ibid. p. 544.*

(*d*) *Pommeray p. 401.*

LXII. Boſonis beneficia in Dervenſes.

Boſo comes, paullo ante laudatus, optimè affectus erat in Dervenſe monaſterium, cui hoc anno res ſuas largitur, ſitas in pago Pertenſi, in fine Olonnenſi. *Actum Pertenſe ad boſilicam ſancti Deſiderii, ubi vocabulum eſt Olumna, vico publico. Datum eſt hoc teſtamentum* VIII. *idus Octobris, anno* XXXVI. *regnante domino noſtro Karolo rege ſive imperatore*. Hinc colligas, oppidum ſancti Deſiderii (*) in pago Pertenſi Olonnam ſeu Olumnam olim appellatum fuiſſe. De Olonna item mentio fit in epiſtola Karoli, an Calvi, ſcripta Letrico & Ademaro fidelibus ſuis, jubentis Derveuſibus reſtitui, quidquid in Gihinnicurte, & Gundricurte atque Olonna erant de theſauro eccleſiæ. Alius fuit Boſo comes, & quidem Roduſi regis frater, quo petente Albericus abbas eccleſiam ſancti Amandi, ſitam in villa Piſcionis, ad vitam dedit cuidam Rotfredo, & poſt ejus deceſſum Rotgerio fratri ejuſdem, ut ſuo loco dicturi ſumus. Superiorem verò Boſonis donationem regali præcepto a Carolo imperatore fuiſſe confirmatam, teſtis eſt charta Heriberti Trecenſium comitis, allàs referenda. Poſt hanc obſervationem de Olonna a me factam venit in manus meas chronicon Albertici, Trium-fontis monachi, in quo hæc leguntur ad annum DCCCLXXIII. *Boſo comes dedit eccleſia Dervenſi ſanctum Deſiderium: quod Carolus Calvus rex Francorum confirmavit*; qui locus hanc obſervationem omnino illuſtrat.

(*) *S. Dieſer.*

LXIII. Carolus Ludovico imperatori ſuffectus.

Idem Carolus menſe Auguſto Duziacum proſectus, certo nuntio mortem accepit

ANN. CHR. 875.

pit Ludovici imperatoris, qui Mediolani in æde Ambroſiana ſepultus eſt. Magna inde pro imperii titulo certamina inter duos fratres, Ludovicum & Carolum reges, quòd imperator nullis liberis maſculis relictis deceſſiſſet. Accepto mortis nuntio, Carolus ſtatim motis caſtris Duziaco Pontigonem pertexit; moxque iter in Italiam ingreſſus, per montem Jovis tranſire contendit. Ex adverſo Ludovicus Germaniæ rex primò Carolum, qui poſtea Craſſus dictus eſt, tum Carlomannum filios, qui iter Calvo impedirent, magno eum exercitu miſit. Cùm verò Craſſum in fugam converſum, Carlomannum pertertitum a Carolo audiſſet; Ludovicus irâ furens ipſe cum tertio filio Ludovico in Franciam magno impetu irruit, & uſque ad villam Attiniacum obvia quæque devaſtavit. Calvus a propoſito nihilò ſecius dimotus, acceptis a pontifice legatis, quotum unus Anſegiſus Senonum præſul erat, Romam acceſſit ſexto decimo kalendas Januarias, ib demque in natali Domini in baſilicâ Vaticana a pontifice ſollemni ritu coronatus eſt imperator; quo facto, multa, eaque prerioſa, beato Petro dona obtulit, ac ſequenti anno ineunte in Galliam revertit. Poſtridie ſuæ coronationis præcepta (*a*) regum & imperatorum Farfenſi monaſterio confirmavit ad preces Johannis abbatis. *Data* VI. *kalendas Januarii, anno* XXXVI. *regni domini noſtri Karoli in Francia, & in ſucceſſione Lotharii VI. & imperii ejus primo. Actum in ſancto Petro, indictione* IX. Poſt biduum verò Johannes pontifex, Caroli interventu, fratribus Nobiliaci ſeu ſancti Vedaſti apud Atrebatas monaſterii caſtrum ac monaſterium confirmavit, & quidquid eis per ſuum præceptum conceſſerat, & Gallicanorum antiſtitum decreto muniti fecerat. Maſſonus & alii pontificias litteras retulerunt.

(*a*) *Chron. to. 3. p. 667.*

Angilberga augusta fit monacha.

Mortuo Ludovico imperatore, Angilberga ſeu Engilberga auguſta in Briaienſe Salvatoris & ſanctæ Juliæ monaſterium ſeceſſit, ibidemque religioſum induit habitum. Ad eam Johannes papa conſolatoriam epiſtolam (*b*) ſcripſit de morte imperatoris, cujus anniverſario die (*c*) pro ejus animæ ſempiterna requie ſacrificium ſe oblaturum promiſit, & quotidianas pro eo preces.

(*b*) *Joh. VIII. ep. 43.*

(*c*) *Id. ep. 86. & 91.*

LXIV. Trenorchii bona confirmata in ſynodo Cabilonenſi.

Interim epiſcoporum conventus apud Cabilonem in eccleſia ſancti Marcelli habitus eſt ad ordinandum Adalgarium epiſcopum Æduenſem: quo in conventu conditæ ſynodicæ litteræ de confirmatione bonorum & poſſeſſionum monaſterii Trenorchienſis, ſiti in ipſo comitatu Cabilonenſi ad Ararim, ubi ſanctus Valerianus martyr, cum ſancto Filiberto abbate iſtuc tranſlato, colebatur. In recenſione ejus loci poſſeſſionum memorantur cella ſancti Romani in pago Matiſconenſi; in Arvernico cella ſancti Porciani, confugii causâ monachis ſancti Filiberti a rege conceſſa; in Pictavenſi cella ſancti Prudentii; in Cenomannico Buſſiolium, denique in pago *Valagro* ſeu Vellavenſi (*) cella, *Godet* dicta, ad Ligerim ſita, quam Deſiderius eiſdem donaverat. His litteris ſubſcripſere non modò præſentes, ſed etiam abſentes epiſcopi, immo etiam poſteri, quibus hoc privilegium ſubſcribendum poſtea oblatum eſt. Ea metropolitanis ſubſcribunt Remigius Lugdunenſis, & Ado Viennenſis, qui ambo paullo poſt e vita migrarunt. Certè iiſdem litteris ſubſcriptus invenitur Aurelianus Remigii ſucceſſor ex abbate Athanacenſis monaſterii, quod ipſe monaſtico ordini reſtituerat. Idem Saaiaci in agro Lugdunenſi monaſterium condiderat ante pontificatum, ubi Foſſatenſes monachos profugos jam præſul collocavit. Caroli regis litteræ de dono abbatiæ ſancti Porciani, & confirmatio Johannis papæ VIII. exſtant in Spicilegii tomo (*d*) duodecimo, & alibi.

(*) *Le Velay.*

Aurelianus fit præſul Lugdunenſis.

(*d*) *Spicil. to. 12. p. 552. & ſeqq.*

LXV. Ado Viennenſis moritur.

Sub finem ejuſdem anni ad cæleſtem patriam migravit Ado Viennenſis antiſtes, & quidem XVII. kalendas Januarii, quo die Viennenſes faſti hæc de eo habent. XVII. *kal. Januarii ſancti Adonis Viennenſis epiſcopi, miræ ſanctitatis viri, anno ab incarnatione Domini* DCCCLXXV. *indictione* VIII. *Rexit autem eccleſiam ſuam ſexdecim annos, & ſepultus eſt in eccleſia Apoſtolorum Vienne*, id eſt in cathedrali monaſterii ſancti Petri baſilica, ubi Viennenſes pontifices humari mos erat. Hoc monaſterium olim noſtri Ordinis, nunc canonicorum ſæcularium eſt. Sancti Adonis feſtus dies ſub ritu duplici colitur in eccleſia Viennenſi, ſollemnius in baſilica ſancti Petri, ubi ejus reliquiæ promiſcuè cum aliis aliorum ſanctorum archiepiſcoporum pignoribus ſub altari aſſervari dicuntur poſt ſacrarum thecarum expilationem, ab hæreticis factam memoriâ patrum noſtrorum. In brevlario Romanenſi Ado annos plus minúſve ſeptuaginta-ſex vixiſſe traditur. De ejus martyrologio, chronico, & actis ſanctorum Deſiderii epiſcopi & Theuderii abbatis ab eo ſcriptis, ſuperiùs actum eſt. Othrannus ejus ſucceſſor itidem in æde ſancti Petri conditus eſt poſt annos regiminis ferè tredecim.

LXVI. Altfridus item Hildenſheimenſis, cujus ſucceſſor Lindolfus.

Adoni adjungendus Altfridus Hildensheimenſis epiſcopus itidem e noſtris, qui hoc ipſo anno in conſortium ſanctorum migravit XVIII. kalendas Septembris, &

in

ANN. CHR. 875.

in Asnedensi (*a*) ecclesia, quam ipse struxerat, sepultus est: ubi miraculorum virtutibus in morbis sanandis claruisse perhibetur in chronico Saxonico nondum edito. Is est Altfridus Transrhenensis episcopus, ad quem Hincmarus (*b*) scripsit pro quibusdam rebus S. Remigii in Thoringia sitis, quas eidem administrandas commiserat. Post hunc Liudolfus, novæ Corbeiæ monachus, episcopatus successor designatur: sed subitâ morte præventus, ante initam sedem interiit. Huic sufficitur Marewardus, qui anno regiminis quarto a Sclavis interfectus est, ut legitur in chronico Hildensheimensi, ubi Liudolfus mendosè *chorepiscopus* electus dicitur.

(*a*) *lib.* 34. *n.* 46.

(*b*) *Frod. lib.* 3. *c.* 23.

LXVII. Sclavi a Corbeiensibus conversi.

Forsan hic Marewardus uti & Liudolfus, assumtus est ex cœtu Corbeiæ-novæ monachorum, qui hoc tempore Sclavos seu Slavos ad fidem christianam converrisse „ memorantur. Tunc enim, referente Helmodo, egressi e Corbeia monachi sanctitate insignes, qui Slavorum salutem sitiebant, seipsos impenderunt ad subeunda „ pericula & mortes pro legatione & prædicatione verbi Dei. Hi, peragratis „ multis Slavorum provinciis, pervenerunt ad eos, qui dicuntur Rani sive Rugiani, habitantque in corde maris; ubi fomes erroris & sedes idololatriæ erat. „ Illic verbum Dei cum omni fiducia & libertate prædicantes, totam illam insulam Christo luerati sunt: ibique oratorium construxerunt in honorem Dei & „ Salvatoris nostri Jesu-Christi, & in memoriam sancti Viti, Corbeiæ suæ patroni. Processu temporis, cessi Rani a fide defecerint, nihilò minùs retinuerunt cultum sancti Viti, quem pro Deo quodam habent. Tunc temporis Corbeiam-novam regebat Adalgarius abbas tertius, cui Hincmarus (*c*) scriptis litteris gratias agit „ de precibus, ab ipso & fratribus sibi commissis Deo pro se oblatis, & de donis „ ejusdem abbatis, cui res ecclesiæ Remensis in Thoringia sitas commendat. In „ chronico Corbeiensi apud Meibomium, ubi Corbeienses sub Adalgario abbate monachi recensentur, inter alios memorantur Margwardus & Liudulfus, sed non dicti episcopi, haud scio an iidem, qui Altfrido in sede Hildensheimensi successisse perhibentur. Apud Paullinum in recensione Corbeiensium sub eodem Adalgario abbate monachotum notatur Walbertus episcopus Hildensheimensis. Non diu superstes fuit Adalgarius abbas, qui post vigiuti annos præfecturæ VII. idus Januarii obiisse dicitur, fortè unno sequenti. Ejus successor Thancmarus vix mensibus octo Corbeiæ præfuit, obiitque III. idus Septembris. Nec diuturnus fuit post eum magistratus Avouis abbatis, qui, cùm vix tribus annis locum rexisset, & ipse decessit V. idus Novembris. Longior fuit Bovonis primi præfectura, qui post annos undecim exstinctus est III. kalendas Novembris, locumque fecit Godeschalco abbati, ad annos decem, qui pridie idus Januarii e vita migravit, successorem sortitus Bovonem secundum ad annos decem, de quo in sæculo sequenti. Bovoni primo tribuendum videtur id, quod ex ejus scripris refert Adamus Bremensis canonicus de sancto Rimberto episcopo, cujus adhortationibus ac precibus Frisii barbarorum immensam stragem secerunt, ut suo loco videbimus.

Adalgarius abbas, & successores.

(*c*) *Frod. lib.* 3. *c.* 24.

LXVIII. Hersfeldenses abbates.

Lambertus Scasnaburgensis auctor est, Brunwardum, Herveldensem seu Hersfeldensem in Turingia abbatem, hoc anno e vivis excessisse, eique Drugonem successisse, locumque rexisse ad annum ejus sæculi nonagesimum secundum, quo anno Harderadus ei suffectus est: cujus successor Dietbardus regimen subiit sæculo decimo ineunte. Brunwardo abbati scripsit Hincmarus (*d*) Remorum antistes pro rebus sancti Remigii, & colonis Remensis ecclesiæ in Thoringia constitutis.

(*d*) *Frod. lib.* 3. *c.* 24.

Glanderiense monasterium.

Post mortem Ludovici imperatoris, cùm Carolus Francorum rex occupandi imperii causâ in Italiam contendisset, Ludovicus Germaniæ rex eum valida manu regnum Caroli ingressus est, ut eum ex Italia reverti cogeret, misso interim filio Carlomanno in Italiam adversùs ipsum, sed mox reverso sub fictis Caroli promissis. Perstitit in Francia occidentali Ludovicus usque ad finem anni: sed randem multorum precibus expugnatus, ne Galliæ regionem perderet; mense Januario anni insequentis in regnum suum rediit: quæ omnia diserte ex Annalibus Fuldensibus. Fortè per id tempus apud urbem Mediomatricum versabatur, cùm ad eum accessere *fratres ex cœnobio sancti Martini, nec non & beati Undonis confessoris Christi*, quod Glandetiense, vulgò Longæ-villæ monasterium vocant, rogaturi, ut ad supplendam ipsorum inopiam, res quasdam eidem cœnobio ablatas eis restitueret. Horum postulatis rex acquiescens, *quia ecclesia ipsa in manibus*, inquit, *nostris habebatur*, consultu Bertulfi Trevirorum archiepiscopi, villam *Grinstat* seu *Grindestat*, sitam in pago Wormatiensi, eis restituit. *Data* XI. *kalend. Decembris, anno* XXXVIII. *regni Ludovici serenissimi regis in orientali Francia regnantis, indictione* IX. *Actum Metris civitate*; quæ indictio a mense Septembri inchoanda est, ut huic anno conveniat. Certè hoc diploma differri non potest in annum sequentem, quo Ludovicus ipse V. kal. Septembris Francofurti decessit. Hoc primum nobis

bis occurrit fincernam inſtrumentum pro monaſterio Glanderienſi, cujus conditores fuiſſe dicuntur bearl Dignus & Undo; benefactor verò Bodagiſtus, ſancti Arnulfi Mettenſis epiſcopi pater, ut legitur in qualicumque diplomate ſub nomine Ludovici Pii, recognito a Sigiſmundo Romanorum rege: quo in diplomate eccleſia Glanderienſis *in honore ſanctæ Dei genitricis Mariæ, & ſanctarum confeſſorum Martini, Digni, Bodagiſti atque Undonis conſecrata* dicitur; ſpoliata verò a regibus, qui ante Carolum Magnum exſtiterunt. Sunt qui iſtius monaſterii originem Arnoldo (*a*), Ansberti ducis filio, tribuunt: ſed præferenda videtur altera opinio. Hactenus perſtat Glanderienſe monaſterium diœceſis Metteuſis ſub Benedictina Congregatione ſancti Vitoni. Ad res Italicas revertor. ANN. CHR. 875. (*a*) *V. lib. 2. n. 17.*

LXIX. Johannes Diaconus vitam S. Gregorii ſcribit.

Johannes diaconus hoc tempore libros quatuor de geſtis beati Gregorii papæ cognomento Magni, ſcripſit, eoſque Johanni papæ VIII. inſcripſit. Tempus quo librum tertium abſolvebat, ipſe notat in ejus libri capite LVIII. ſcilicet indictionem octavam, quæ, ſi a kalendis Septembris computetur, anno ſuperiori; ſi a kalendis Januarii, huic anno convenit. In præfatione horum librorum ad Johannem papam occaſionem ſuſcepti operis memorat: nempe cùm ad vigilias feſti beati Gregorii Romani pontificis & Anglorum apoſtoli lectiones ex ſancto Paulino Nolano epiſcopo deſumerentur, ſubſtomachatus eſt Johannes papa, quòd is, qui tot ſanctorum vitas in ſuis Dialogis ſcripſerat, propriâ vitæ ſuæ hiſtoriâ in ſua ipſius eccleſia careret. Id verò eò indigniùs pontifici viſum eſt, quòd Angloſaxones acta ejus propria ex venerabilis Bedæ hiſtoria, & Langobardi ex Paulo Warnefridi haberent; quâ re commotus Johannes papa Johanni diacono ſcribendæ Gregorii vitæ curam demandavit: ut Romani haberent in promtu, quod in Romana eccleſia lectitarent. Pontificis juſſis incunctanter paruit diaconus, totumque opus in quatuor libros diſtinxit, non tam rationem habens temporis, quo quæque res facta eſt, quàm rerum ſimilium, quas in unum contulit. Sub finem libri quarti Johannes dedità operâ probat, Gregorium in monaſterio ſervaſſe *ſpeciem propoſiti regularis, olim a ſancto Benedicto ſtatuti, cujus ipſe vitam deſcribens in dialogo, regulam quoque laudaverat:* quod quidem probat tum ex baltheo ejus, ſeu zona in tumulo reperta, quæ unius pollicis menſuram non excedebat; tum ex inſtituto monachorum, quos Auguſtinus monachus, ab eo in inſulam Britanniam ex ſuo monaſterio miſſus, ibidem inſtituerat, quos regulæ ſancti Benedicti mancipatos fuiſſe ex eo demonſtrat, *quòd ex ipſius diſtipulis vix poſſet in illis partibus monachus aliquis inveniri, a quo non obſervetur tam in propoſito, quàm in habitu regulæ Benedicti*: quod quidem tanto molimine probandum non ſuſcepiſſet Johannes diaconus, niſi & ipſe monachus ejuſdem fuiſſet inſtituti. Ejus porro diaconia erat in oratorio ſancti Johannis ad Suburram, ut ipſe teſtatur in libri tertii capite LVIII. ubi ait ſe auctorem fuiſſe, ut Gaudericus Velitrenſis epiſcopus altare ſanctæ Dei genitricis Mariæ, quod extra oratorium ſancti Johannis in apertiſſimo atrio poſitum, congruis luminaribus honorari non poterat, intra oratorium locaret; tumque pyxidulas duas ſigillatas ab altari removiſſe dicitur, quarum alteram cùm aperuiſſet, particulæ quædam ex ſacris tunicis in ea viſæ ſunt; quibus ſub altari depoſitis, divinitus acceſſæ lampades ibidem ſæpius apparuerint. Plura de Johanne diacono ſuperiùs.

LXX. S. Cuthberti tranſlationes.

Per hoc tempus cùm Northumbrorum quoque regionem Danica tempeſtas afflaret, viſum eſt Eardulfo magni meriti epiſcopo, qui Lindisfarnenſem regebat eccleſiam, ut ſancti Cuthberti epiſcopi corpus in tutiorem locum aſportaret. Aſſenſit epiſcopo Eadredus abbas, qui ſub epiſcopo monachis Lindisfarnenſibus præerat, & ipſe miræ apud Deum ſanctitatis, nec exiguæ apud homines nobilitatis. Tentata in Hiberniam cum ſacro corpore trajectio, ſed divinitus impedita, plaudentibus incolis, qui tanti patroni ablationem inconſolabiliter lamentabantur. Omnium demum ſententia fuit, ut venerabile corpus deferretur ad Crecam monaſterium, in Bulmerenſi agro poſitum haud procul Eboraco, ubi ab ejus loci abbate, nomine Geve, honorificè exceptum eſt; poſt quatnor menſes tranſlatum Cuncaceſtram eum epiſcopali ſede Lindisfarneenſi: donec tandem Dunelmum hæc tranſlata eſt. In omnibus porro eccleſiis, in quibus ſancti pontificis corpus ſtetit, nullus patuit feminis aditus, quod olim in Lindisfarnenſi eccleſia vir ſanctus diſtrictè vetuerat.

INſequente anno Carolus, imperatoriâ dignitate inſignis, nonis Januarii ex urbe Roma egreſſus, Papiam venit, ubi, electione ejus ab epiſcopis & proceribus confirmatâ, leges regio more ſancivit, ac Boſonem, Buvini comitis filium, Richildis uxoris ſuæ fratrem, illarum partium ducem declaravit. Ibidem quoque Berengarium Fori-Julii comitem dixit loco patris ejus Eberhardi ſen Enrardi, qui ante biennium obierat, uti colligitur ex chaita donationis, quam Giſla Evrardi conjux Cliſonio (*b*) fecit pro ſua & viri ſui ſepultura, cujus corpus, cum adju- ANN. CHR. 876. LXXI. Caroli acta in Italia. (*b*) *Spicil. to. 12. p. 497.*

ANN. CHR. 876.

adjutorio filii ſui Unrochi, *ab Italicis partibus* Ciſonium (*) deferri curaverat; qui locus eſt pagi Toruacenſis in Belgio, ubi monaſterium ſeu collegium canonicorum cum marito ſuo conſtruxerat. Hujus donationis inſtrumentum datum eſt *Pivis* (*) prope Inſulam Belgii oppidum, *mallo publico, kalendis Julii anno* XXXV. *regnante Karolo rege glorioſiſſimo*, id eſt anno DCCCLXXIV. quo proinde tempore jam Evrardus mortuus erat. Eamdem donationem Giſla confirmat aliis litteris (*a*), in quibus Carolum Calvum *germanum* ſuum eum reverentia vocat. Hinc eſt quòd Johannes papa VIII. Berengario comiti ſcribens, cum *regiâ profapiâ ortum* dicit. Exſtat Evrardi ipſius patris teſtamentum (*b*), *actum in comitatu Tarviſiano, in corte Muſieſtro, imperante domino HLudovico auguſto, anno regni ejus Chriſto propitio* XXIV. quod de Ludovico II. rege, poſtmodum imperatore, intelligendum eſt, cujus annus XXIV. regni Longobardici coincidit in annum DCCCLXVII. initio ducto ab anno DCCCXLIV. quo anno a Sergio papa rex coronatus fuit. Hæc obſervatio neceſſaria eſt, tum ad illuſtranda ea, quæ de Berengario comite, poſtmodum imperatore, inferiùs dicturi ſumus; tum ad refellendum Miræum, ejaſque ſequaces, qui hoc Evratdi teſtamentum de Ludovico Pio interpretantes, illud ſuſpectum habent, adeòque Evtardi cum Giſla matrimonium, ob chronicas ejuſdem teſtamenti notas, quas cum annis Ludoviei Pii regni in Italia conciliare non poterant.

(*) *Ciſoin.*
(*) *Feves.*
(*a*) *ibid. p.* 500.
(*b*) *ibid. p.* 490.

Redeo ad Papiæ conventum, qui a Carolo menſe Februario habitus eſt, in quo poſt epiſcopos Raginerius abbas ipſius Catolicacotonationi ſubſcripſit. Antequam Româ diſcederet imperator, a Johanne papa litteras obtinuit, quibus partitio ſancti Medardi monachorum, ante annos quinque ab ſe facta, confirmatur. Has litteras in Appendice videre licet, ſcriptas menſe Januario per manum Anaſtaſii bibliothecarii, anno quarto Johannis papæ, Caroli Imperatoris auguſti anno primo, & poſt conſulatum ejus anno primo, indictione IX.

Ejus reditus in Franciam. (*) *Pontion.* (*) *In Sant.* (*) *Vitry-le-Brulé.*

Ex Italia in Franciam reverſus Carolus, in monaſterio ſancti Dionyſii paſcha celebravit, atque ex auctoritate papæ legatorum conventum epiſcoporum in idus Junias Pontigonem (*) indixit; qui locus eſt diœceſis Catalaunenſis in pago Pertenſi ad Saltum (*) amnem Ornâ auctum, qui paullo infra in Matronam devolvitur ad vetus Victoriacum (*) quod Incenſum vocant.

LXXII. Pontigonenſis conventus acta.

Is conventus XI. kalendas Julias, indictione nonâ, imperatore ac legatis præſentibus, inſtitutus eſt, ac ſeſſionibus ſeptem abſolutus. Prodiit in illum conventum Carolus, primò quidem *in veſtitu deaurato, habitu Francico;* poſtea verò *græciſco more paratus & coronatus;* quem ritum deinceps plerumque ſectatus eſt, græcas glorias æmulari amans. In eo actum de primatu, Anſegiſo Senonum antiſtiti a Johanne papa per Gallias conceſſo, cui Gallicani epiſcopi fetè omnes, præ cæteris Hincmarus Remenſis, ſtrenuè repugnarunt, quantumvis inſtantibus legatis: ſed tandem regiæ voluntati cefferunt. Actione ſextâ v. Idus Julii legati dona a pontifice miſſa obtuleruut, imperatori ſceptrum & baculum aureum; imperatrici pallia & armillas cum gemmis; iidemque damnationem Formoſi Portuenſis epiſcopi, Gregorii nomenclatoris, aliorumque, qui eum eis contra pontificem conſpiravetant, toto approbante concilio recitarunt. Soluto inde concilio, Carolus legatos eximiè donatos in urbem dimiſit, profectuſque Pontigone III. kalendas Auguſti venit Catalaunum, ibique uſque ad idus ejuſdem menſis imbecillitate valetudinis detentus eſt. Inde progreſſus Remos, eùm in regiam villam pagi Laudunenſis Silvaeum pergeret, nuntium accepit de morte fratris Ludovici Germaniæ regis, qui Francofurti V. kalendas Septembris diem obierat. Concilii actis poſt epiſcopos ſubſcripſere abbates, Hugo ſancti Martini Turonenſis, Albuſtus ex monaſterio, quod Bethleem ſive Ferrarias vocant, Hilduinus abbas, nempe Sithienſis, & bibliothecarius, Wlfardus Flaviniacenſis, Gauzlenus abbas, Pratenſis videlicet, & archicancellarius.

LXXIII. Carilocenſis monaſterii privilegium. (*c*) *Labbe to. 9. conc. col.* 2261.

Carilocenſi (*c*) monaſterio privilegium in eodem conventu conceſſum eſt, agente Ratberto Valentinienſi epiſcopo, qui unà cum fratre ſuo Eduardo, recèns mortuo, divino ſuccenſus amore, *per manus Gauſmari abbatis, ſuorumque monachorum*, hoc monaſterium fundaverat & conſtruxerat in poſſeſſione propria, in pago Matiſcenſi, ſuper fluvium, qui dicitur Scorvinus, haud procul a Ligeri, quem locum, quòd fuerit minùs gratus, Carilocum vocavit. Et ne fortè bene cœpta minui, vel perturbari quolibet inſtinctu poſſent; patres ſynodi rogavit plus antiſtes, ut ſynodali privilegio, atque etiam imperiali præcepto munirentur; nempe ut is, dum viveret, Cariloci diſpoſitionem per abbatem & monachos obtineret, eiſque omnem, ut patrem decet, tuitionem ac ſollicitudinem exhiberet: at poſt ejus obitum nulli propinquorum ſuorum, aut quibuſvis aliis, ullam in eumdem locum poteſtatem, vel dominationem uſurpare fas eſſet: ſed liceret ſanctis monachis ejus

loci

loci normam ſuæ religionis, nullis obſtantibus, exercere, & de rebus propriis Domino, ſanctiſque martyribus Stephano & Fortunato conceſſis, expeditâ dominatione liberè diſponere, ut ab omnibus benedicatur Deus. Huic privilegio ſubſcribunt octo metropolituni, Aurelianus Lugdunenſis, Otrannus Vicnnenſis, Hincmarus Remenſis, Johannes Rothomagenſis, Theodericus Veſontionenſis, Roſtagnus Arelatenſis, Frotarius Biturienſis, Anſegiſus Senonenſis, præter Segaldum Turonnenſis eccleſiæ legatum. Ex epiſcopis illarum provinciarum ſubſcribit u noſtris Odo Bellovacenſis, & fortè Berardus Virdunenſis, qui lo Theologio monaſterio deceſſit ac ſepultus eſt. Abbatum pariter ſubſcriptorum nomina pleraque corrupta ſunt io editis (a). Primi leguntur abſque locorum deſignatione *Grympbatus, Vvarao, Bego abbates*. Poſt eos *Gumertus* Corbeienſis monaſterii abbas, *Bernardus* Sollemniacenſis, *Carnulfus* Belli-loci monaſterii ubbas, quorum nomina in vulgatis conciliii actis deſiderantur. *Data kalendas Junias, indictione* VIII. *anno* XXXIII. *regni Karoli glorioſiſſimi auguſti in Francia, & imperii ejus primo. Actum in Pontigono palatio*. Vitioſæ ſunt in editis hæ chronicæ notæ, ubi pro *indictione octava*, legendum *nona*, & pro *anno* XXXIII. regni Caroli, legendum XXXVI. facili utrobique numerorum errore.

ANN. CHR. 876.

(a) *Spicil. to.* 12. *p.* 361. Abbates in hac ſynodo.

Viriata ſunt etiam, ut jam dixi, ubbatum pleraque nomina, quorum poſtremus Belli-loci ubbas Gairalfus, ſcu Gayrulfus, laudatur in diplomate Caroli imperatoris, quo prædia quædam in villu pagi Lemovicenſis Orbaciaco, in vicaria Exodonenſi, Belli locenſibus tunc largitus eſt *ad deprecationem Frotarii Biturienſis archiepiſcopi, & Gayrulfi monaſterii Belli-loci abbatis, quod eſt in honore beati Petri conſtructum, ubi requieſcit corpus ſanctæ Felicitatis martyris Chriſti, ſitum in pago Tornacenſi ſuper fluvium Dordonæ. Data* III. *idus Julii, indictione nona, anno* XXXVI. *regnante Karolo glorioſiſſimo imperatore, & in ſucceſſione Lotharii anno* VI. *imperii autem anno primo. Actum Pontioni palatio imperiali*; ubi legendam *anno* XXXVII. regni Caroli, a viceſimo die Junii inchoato. Ibidem Bernardus Sollemniacenſis ubbas, qui & ſynodo interfuit uc ſubſcripſit, a Carolo duas villas, Voſias & Ludiniacum, obtinuit. *Data* XVII. *kalendas Auguſtas, indictione* IX. *anno* XXXVII. *regnante Karolo glorioſiſſimo imperatore, & in ſucceſſione Lotharii anno* VI. *imperii autem ejus anno primo. Actum Pontioni palatio imperiali*. Andacher notarius ud vicem Goſleni diploma recognovit.

LXXIV. Diplomata pro Belloloco & Sollemniaco.

Mendoſum eſt etiam nomen *Gumerti* abbatis Corbeienſis, cujus loco legendus videtur *Gunterius*, quem Traſulfo proximè ſucceſſiſſe exiſtimo. Odoni ubbati in ſedem Bellovacenſem aſſumto ſubrogutus in vetuſtis uc noviz indicibus legitur Angilbertus ſcu Engilbertus ubbas, & poſt cum Traſulfus. Sic enim io veterrimo indice, cujus prima manus in Ratoldo ubbate ſub finem decimi ſæculi deſinit, ordinantur poſt Odonem hujus ſæculi Corbeienſes ubbates, eorumque obitus. *Angelbertus abbas nonis Februarii, Traſulfus abbas* X. *kalendas Januarii, Hildebertus abbas* X. *kalendas Martii, Guntharius abbas* III. *idus Julii, Heilo abbas* XVI. *kalendas Septembris, Franco abbas* IX. *kalendas Martii*. At Angelbertum ſcu Engilbertum principatu Ludovici & Carolomanni fratrum abbatem ſuiſſe conſtat ex ipſius verſibus, quibus codicem ſuncti Auguſtini de Doctrina chriſtiana Ludovico regi, Carolomanni fratri, nuncupavit, ut ſuo loco videbimus. Fortè Angelbertus Odoni ad breve tempus ſuffectus, poſtea loco motus fuerit u Carolo rege, qui urbitratu ſuo abbates mutubat; dein reſtitutus temporu Ludovici & Carolomanni. Ut ut eſt, brevi poſt Odonem intervallo Corbeiam rexit Traſulfus; dein Hildebertus, & poſt cum Guutharius, cujus tempore Carolus Calvus (a) imperator Corbeiæ privilegiu confirmavit anno ſequenti, ut patet ex his chronicis notis: *Data* IV. *kalendas Aprilis, indictione* X. *domni Karoli imperatoris in Francia* XXXVII. *imperii ejus anno ſecundo, atque in ſucceſſione Lotharii anno* VIII. *Actum Compendio palatio imperiali*. In editis malè inſertum eſt inter pontifices, qui Corbeienſiu privilegia confirmarunt, Chriſtophori nomen, qui ferè anno tricſimo poſt mortem Caroli imperatoris Romanam ſedem occupavit.

LXXV. Corbeiæ abbates.

(a) *Spicil. to.* 6. *p.* 408.

Sic itaque inſtituenda videtur ſeries Corbeienſium ubbatum poſt Odonem Paſchaſii Radberti ſucceſſorem. Odonem creatum Bellovacorum epiſcopum excepit ad brevn tempus Angelbertus ubbas, anno ejus ſæculi quinquageſimo-nono; dein Traſulfus, triennio poſt ab Hincmaro urchiepiſcopo miſſus ad Rothadum Sueſſionum epiſcopum, ut cum u Romano itinere deterreret. Idem anno ſequenti confirmationem privilegii Corbeienſis a Nicolao papa obtiuuit. Eo ubbate Catlomunnus ſubdiaconus, Caroli regis filius, io Corbeienſe monaſterium retruſus. *Traſulfo* (b) *Corbeienſi* ejuſque fratribus ſcripſiſſe dicitur Hincmarus urchipræſul pro quodam frutre, „ qui temerè ubceſſerat a monaſterio, *quem a rege receptum in gratiam* præcepe„ rat idem pontifex ud monaſterium quantociuz zeverti, regis mandato pacificè

(b) *Frod. lib.* 3. *c.* 24.

ANN. CHR. 876.

» ſuſcipiendum, donec ejus converſationis modus a rege & eodem epiſcopo tem-
» pore opportuno diſponeretur. Sic Corbeïenſis monaſterii res curabat Hincmarus,
propterea quod illius loci privilegiis tutandis, Remenſis archiepiſcopus peculiari
jure, invigilare deberet. Porro monachum illum, de quo hic agitur, unum puto
eſſe ex duobus illis Corbeïæ monachis, quorum auxilio Carlomannus e monaſterio
ad Ludovicum Germaniæ regem confugit: quod ſi ita eſt, Traſulfus abbas perve-
niſſe dicendus eſt minimùm ad annum ejus ſæculi ſeptuageſimum-tertium, quo id
contigit. Non diu poſt ſuperſtes fuit Traſulfus, cujus obitus in tabulis funerariis
notatur x. kalendas Januarii, quo die fratres paſtum de Ritholdi-monte habere de-
bebant. Eo mortuo Corbeïenſibus ſcripſit Hincmarus (*a*) archipræſul, aut potiùs
(*a*) *Ibid.* ad eorum litteras reſcripſit, gratias agens pro impenſa ſibi ab eis benignitate, uſ-
ferens ſe plurimùm eorum orationibus confidere; monenſque eos, ut quicumque ex
ipſis *navem domuncæ gubernationis ſuſceperint regendam, contra inſurgentium tempe-
ſtatum impetus impigrâ ſollicitudine dirigere ſtudeant, & ut in perſecutione imminenti
paganorum*, id eſt Nortmannorum, *quacumque recedendum ſit, a bono propoſito non
recedant*. Traſulfo mortuo, haud ſcio an loci regimen, repugnantibus monachis,
reſumere, an abbarem non electum, favente Hincmaro, obtrudere voluerit Odo
epiſcopus Bellovacenſis, ad quem idem Hincmarus ſcribit *de litteris* (*b*) *ſibi ab eo-*
(*b*) *ibid. c.* 23. *dem Odone miſſis, in quibus compererat inſurgere quoſdam monachos contra ſacram nu-
ctoritatem, & de privilegiis Corbeïenſis monaſterii*. Certè illo temporis intervallo
Huſtienſem eccleſiam in Belgio, velut abbatiali jure, condidit idem Odo in fun-
do, quem Conradus comes paullo ante Corbeïenſibus donaverat. Sed tandem ſub-
rogatus eſt in locum Traſulfi Hildebertus, tum Guntharius, quorum brevis admo-
dum præfectura fuit, ſuffecto paullo poſt Angelberto ſeu Engilberto, ut ex ejus
» verſibus inferiùs probaturi ſumus. *Guntharii abbatis* haud dubiè Corbeïenſi, ſcri-
(*c*) *ibid. c.* 24. » bit (*c*) Hincmarus archiepiſcopus, eumque valdè reprehendit, quòd quemdam
» irreligioſum monachum de proprio monaſterio irrevereuter proprio libitu recede-
» re feciſſet, oſtendens id nefas eſſe ex auctoritate regulæ, monerque, ut cum
» miſſo regis perquirarur & comprehendatur, atque in monaſterium reducatur, &
» in artiſſimam cuſtodiam retrudatur; ejuſque culpas & errara ſibi deſcribi, ac de-
» ſcriptionem ipſam cum proprii epiſcopi litteris mitri cutet Guntharius, ut ſecun-
» dùm ſacras regulas Hincmarus ipſe cum conſilio coëpiſcoporum de illo decernat.
Hinc patet falli eos, qui Guntharii præfecturam differunt in annos octo vel no-
vem, atque adeò poſt mortem Hincmari archiepiſcopi, qui ejus ſæculi anno octoge-
ſimo-ſecundo deceſſit.

LXXVI. S. Columbæ villa Peredus data.

Ex urbe Remorum Carolus Silvacum profectus eſt, dein Cariſiacum, ubi Chun-
rado comiti, propinquitate ſibi conjuncto, villam pagi Senonici, vocabulo Pere-
dum, dono dedit. *Datum pridie nonas Septembris, indictione* IX. *anno* XXXVII. *re-
gni domni Karoli imperantoris in Francia & in ſucceſſione HLotharii* VII. *& imperii
ejus* I. *Actum Cariſiaco palatio*. Ejus rei præceptum Audacher notarius ad vicem
Gauzlini recognovit. Eamdem villam paullo poſt idem Chunradus, qui ſe comitem
Vermerienſem dicit, *in perpetuum eleemoſynam eccleſiæ domnæ Columbæ Senonenſis*
contulit. *Datum apud Senonas, anno* XXXIX. *regni gloriоſiſſimi Karoli imperatoris in
Francia, & imperii* III. XVII. *kalend. Auguſti*, ubi legendum *anno* XXXVIII. *regni
& imperii* TR. nam Carolus annum ſequentem, qui ejus imperii ſecundus erat, non
exceſſit. Utraſque litteras habes in Appendice hujus tomi.

LXXVII. Ludovico rege mortuo nova turbæ.

Cùm Remis Silvacum pergeret Carolus, nuntium accepit, fratrem ſuum Ludo-
vicum Germaniæ regem V. kalendas Septembris Francofurti diem obiiſſe, poſtridie
ſepultum in monaſterio Lauteshamenſi. Itaque propere Aquiſgranum, dein Colo-
niam contendit, ut partem Lothatii regni, quæ Ludovico quondam obtigerat,
occuparet. Ludovicus ex Hemma regina, quæ paucis ante ipſum diebus Ratiſpo-
næ mortua, ibidemque in monaſterio ſancti Emmerammi humata fuerat, tres filios
reliquit, Carlomannum, Ludovicum, & Carolum, qui poſtea Craſſus dictus eſt:
ex quibus Ludovicus, qui paternum funus curaverat, ubi patruum ſ paterni regni
fines ingreſſum, caſtra ad Rhenum poſuiſſe audivit, Francofurto copias movit, at-
que ad alteram Rheni ripam conſedit. Mox jure primùm, dein gratiâ per lega tos
petitâ, cùm neutrum impetraſſet, probationis modo rem tentare aggreſſus eſt, at-
que homines decem cum aqua calida, totidemque cum frigida; decemque alios cum
ferro candenti ad judicium miſit, hoc ritu probaturus, utri paterna illa regni Lo-
thariani portio conveniret: qui omnes, re tentatâ cùm dertimenium nullum cepiſ-
ſent, tum Ludovicus, juris æquitate, & cæleſti, ut ſibi videbatur, judicio fretus,
rem armis ditimete conſtituit, ac Rhenum copias occultè trajecit; quod ubi pa-
truo compertum, mox hic Richildem imperatricem prægnantem per Hilduinum
abbatem Sithienſem Heriſtallum miſit; ipſe verò contra nepotem hoſtili more per-

rexit a

rexit, præmittens legatos, qui ficte amicum colloquium expeterent: quod cùm Ludovicus approbaſſet; ille nepotis caſtra noctu adortus, fuſus nihilo minùs fugatuſque eſt nonis Octobris, multis ſuorum cæſis, quibuſdam etiam captis: ex quibus Otculfus Tricaſſium epiſcopus, & Gauzlenus abbas Pratenſis numerantur ab annaliſta Bertiniano. ANN. CHR. 876.

LXXVIII. S. Dionyſii delatio ob Normannos.

Dum hæc ad Rhenum prope Andernacum geruntur, hac occaſione uſi Normanni, cum centum circiter navibus Sequanam ingreſſi, ſolitis prædationibus obvia quæque diripiunt. In tranſcurſu Gemeticum veniunt, & corpus ſacræ virginis Ameltrudæ, quod a Britannia aſportaſſe dicuntur, in capella ſancti Vedaſti, quæ trans flumen eſt, ſuper altare ponunt: quæ capella hactenus, ait Willelmus (a) Gemeticenſis monachus, illius virginis nomen retinet. Idem tradit Dudo (b) ſancti Quintini decanus, additque Rollonem, cùm Gimegias veniſſet, vidiſſetque ſancti Petri monaſterium monaſticis ædificiis adornatum, ſanctum locum eſſe reputaſſe, ibique morari noluiſſe, ſed ultra flumen ad capellam ſancti Vedaſti naves applicuiſſe. Normannorum acceſſu perterriti monachi Dionyſiani, ſacra beatiſſimorum Dionyſii, Ruſtici & Eleutherii corpora e monumentis effetunt, & ad Superiorem-cuſtem (*) quam eiſdem Berta Magni Caroli filia, in pago Remenſi ad Axoam contulerat, deducunt, atque in eccleſia ſancti Martini deponunt. Interim Normanni ſtruunt in ſancti Dionyſii monaſterium, quod tamen, non ſine peculiari Dei auxilio, incrematum reliquerunt. Ibidem ſacra corpora remanſerunt ſaltem ad menſem Junium anni ſequentis, quo tempore Gozsboldus quidam, qui Carolum imperatorem Romam euntem comitaturus erat, unà cum Gozboldo locum adiit, iter ſuum Deo per ſanctos martyres commendaturus. Hæc ſcripta reliquit anonymus Dionyſianus in libro tertio de miraculis ſancti Dionyſii, qui plurima ibidem facta commemorat teſtis rerum oculatus, teſtes adducens præ aliis Haginonem diaconum, & Otrannum archicuſtodem ſacrorum corporum, monachos Dionyſianos ad probanda illa miracula, quibus utitur ad revinceodos eos, qui ſanctum Dionyſium ſuo tempore *Areopagiten* agnoſcere nolebant. In his miraculis mentio fit de villa *Poſtionis* in pago Lauduaenſi, quæ erat *de poteſtate ſanctæ Mariæ Sueſſionum*; & de villa *Saidis*, ſita in pago Vonciaco, quæ erat *de poteſtate ſancti Remigii Remorum inclyti pontificis*. Idem etiam memiuit *Blandiaci villa ſancti Medardi ſubjecta poteſtati*. Ultimum miraculum ibidem accidit XVI. kalendas Octobris, cùm nocte dominicâ nocturnale officium celebraretur.

(a) *Veillel. lib. 2. c. 9.*
(b) *Dudo lib. 2.*
(*) *Confe. vreux.*

LXXIX. Abbatiæ ſæcularibus datæ.

Victus Carolus Duziacum venit, & coaveatum publicum Salmontiacum ad quiotum-decimum diem poſt feſtum ſancti Martini indixit, ibique quoſdam homines ex parte regni Lotharii, quam frater ſuus Ludovicus obtinuerat, ad ſe poſt pugnam Andernacenſem venientes, excepit, eiſque quaſdam abbatias dedit; quibuſdam ea abbatia Marcianeaſi, quæ ad Scarpum in Belgio ſita eſt, prædia in beneficium conceſſit, eoſque a ſe dimiſit. Inde contra Normannos, in Sequanam ingreſſos, proficiſcens, in villa Vinzinaico (*) qui locus eſt, ni fallor, prope Præmonſtratum, in morbum periculoſiſſimum incidit, ea quo tamen convaluit. Victo Carolo, Ludovici regis filii paternum inter ſe ſe regnum partiti ſunt: ex quibus Ludovico Franconia, Turingia, Saxonia, Friſia, & pars regni Lotharianì evenit; Carlomanno, Bajoaria, Pannonia, Caramtanum, Boemia, & Moravia; Carolo Craſſo, Alamannia & pars altera regni Lotharii. Poſt pugnam Andernacenſem, cùm Carolus in Elidione villa moraretur, Craſſenſis monaſterii poſſeſſiones denuo confirmavit ad preces Songfredi ſeu Suaifredi abbatis. *Data* VIIII. *kalendas Novembris*, *indictione decimâ*, a Septembri inchoatâ, *anno* XXXVII. *regni domni Karoli imperatoris in Francia, & imperii ejus primo. Actum Elidione villa*; qui locus eſt haud procul ab oppido Trajecto ad Moſam, ubi Carolus VI. Idus Octobris verſabatur. Hoc diploma, jam mendoſè editum, & Carolo Magno adſcriptum, in appendice referre viſum eſt ex chartario Craſſenſi.

(*) *Viſgni. court.*

Ludovici regni partitio.

Præceptum pro Craſſa.

LXXX. Remberti ope Friſii Normannos vincunt.

Per idem tempus, ut in annalibus Pithœanis legitur, Friſiones occidentales, quos nunc Hollandos Septemtrionales a ſitu regionis vocamus, cum Normannis dimicant, victores exiſtunt, cunctoſque theſauros, quos illi plurima loca ſpoliando congregaverant, inter ſe ſe dividunt. De hac victoria intelligendos videtur Bovo Corbeiæ-novæ abbas, ab Adamo (c) relatus in hæc verba. *Nec incongruum videtur*, ait Adamus, *quoniam de perſecutione diximus, quæ tunc latè efferbuit in eccleſiat, grande miraculum per merita ſancti Rimberti* Bremenſis epiſcopi, *Freſonibus oſtenſum tangere: quod ſcriptor geſtorum ejus neſcio cur præterierit; ſed Bovo Corbienſis abbas, de ſui temporis actis ſcribens, non reticuit, dicent. Cùm moderuis temporibus gravis barbarorum irruptio in omni pene Francorum regno immaniter debaccharetur, contigit eos divino judicio ad quemdam Freſia pagum devolvi, qui in remotis ac mari magno vicinis locis ſitus eſt. Norvoi-*

(c) *Adam. c. 33.*
Bovo abbas Corbeiæ novæ, chronici auctor.

Digitized by Google

de

ANN. CHR. 876.

„ *de, hunc appellant; quem ſubvertere aggreſſi ſunt. Erat enim illic eo tempore* „ *venerabilis epiſcopus Rimbertus: cujus adhortationibus & doctrinis confortati &* „ *inſtructi chriſtiani, cum hoſtibus ſunt congreſſi, & proſtravernnt ex eis centum mil-* „ *lia trecentos ſeptuaginta-ſeptem, pluribus inſuper, dum fugâ præſidium quærunt,* „ *in tranſitu fluviorum necatis. Hæc illo ſcripta reliquit*, ait Adamus, *cujus rei miraculo uſque hodie merita ſancti Rimberti penes Friſones egregia, & nomen ejus ſingulari quodam gentis cultur deſiderio; adeò at collis, in quo Sanctus cravit, dum pugna fieret, perpetuâ cæſpitis viriditate ornetur.* Addit hiſtoria epiſcoporum Bremenſium, lapidem in quo Rembertus genua flectens brachia poſuit, juxta Oſnigam veſtigium oſtendere. De hac victoria Friſonum aguot annales Fuldenſes ad hunc annum, quo Friſiones, qui dicuntur occideorales, cum Nortmannis dimicantes, victores exſtitiſſe dicuntur. Porro ex Adami loco relato colligitur, Bovonem abbatem Corbeienſem, haud dubiè primum, qui Remberto Æqualis, octo dumtaxat annis ei ſupervixit, quoddam chronicum de ſui temporis actis reliquiſſe, quod adhuc in tenebris latet. Is *fratrum amator* dicitur in chronico Saxonico, & Avouis abbatis ſucceſſor ab anno ejus ſæculi ſeptuageſimo-nono. In veterrimis litaniis (*a*) Arnulfi principatu conditis, *Bovoni abbati & congregationi ſancti Stephani ſalus & vita* optatur. Schatenus Caroli Craſſi imperatoris diploma refert, anno DCCCLXXXII. datum, quod pro confirmatione jurium & privilegiorum monaſterii ſui obtinuit *reverentiſſimus Puppo abbas*, non alius a Bovone abbate, qui ſextus Corbeiæ novæ abbas fuit. Primus quippe fuit ſanctus Adalardus ab anno DCCCXXII. in annos quatuor: ſecundùs Warinus per annos triginta: tertius Adalgarius per annos viginti, qui proinde hoc anno deceſſit: quartus Tancmarus, vix menſibus octo: quintus Avo vix tribus annis, longiori vitâ dignus: cui ſexto loco ſucceſſit Bovo ejus nominis primus in annos undecim, ſucceſſorem ſortitus Gothelcalcum ſea Godeſcalcum, ut ſuis locis videbimus.

(*a*) Chron. Corb. pag. 238.

Abbatum hujus loci ſeries.

LXXXI. Patriciacus Floriaco datur.

Principio hujus anni Eccardus ſeu Heccardus comes, cum conjuge ſua Richilde, res ſuas, in pagis Auguſtodunenſi, Matiſconenſi & Cabilonenſi poſitas, *id eſt* in villa, quæ dicitur Patriciacus (*), eum eccleſia ſancti Petri, (*b*) confert *ad monaſterium ſanctæ Mariæ & ſancti Petri atque ſancti Benedicti Floriacenſis loci, ubi ipſe ſanctus Benedictus debito quieſcit honore, & ubi præeſſo cognoſcatur vir venerabilis abbas Theodbertus una cum plurima turma monachorum Domino famulantium*: cumque locum eis concedit *ad confugium ſupradictorum monachorum faciendum contra inſequentium paganorum*, id eſt Nortmannorum, & ad ſtipendia fratrum, retento ſibi uſufructuario ſub annuo cenſu duodecim denariorum, quos *in feſtivitatem ſancti Benedicti* perſolvere debebant. *Data in menſe Januario, anno prima imperii domini Karoli juniores.* Hujus donationis causâ veniens (*c*) idem Eccardus comes „ ad monaſterium Floriacum die ſabbati menſis Januarii, in eccleſia ſanctæ Mariæ „ & ſancti Benedicti conſtitutus, præſentibus tantùm duobus vaſſallis ſuis, Orga- „ rio & Fulcorno, qui ſuperioribus litteris primi ſubſcripſerunt, nec non venerabili „ ejuſdem loci abbate Theotberto cum parte non modica monachorum ejuſdem cœnobii; „ *ſed & vaſſallis abbatis*, & aliis nobilibus viris, Arnulfo, Theodulfo, Theotboldo, „ & Artmanno ipſius abbatis advocato, *iater majus altare & ſacratiſſimum patris* „ *Benedicti corpus*, tradidit per manus jam dicti advocati Artmanni Deo & ſanctæ „ Mariæ ſanctoque Petro apoſtolorum principi, atque ſancto Benedicto, res ſuas „ in ſuperiore charta nominatim expreſſas, maximè villam Patriciacum, quam a Ludovico (*d*) Pio, & a Pippino (*e*) ejus filio Aquitaniæ rege, olim dono acceperat. Hæc villa ab amœno ſitu quondam Vallis-aurea dicta, poſita eſt in pago Auguſtodunenſi (*f*) ad Wldracam (*) amnem, habens ab oriente Parrulam (*) & Burbunciam (*) rivulos, quorum hic Parrula auctus, in Iſrum ſeu Elrum (*) fluvium devolvitur.

(*) Percy.
(*b*) Pevard. p. 222.
(*c*) ibid. p. 23.
(*d*) ibid. p. 24.
(*e*) ibid.
(*f*) ibid. p. 27.
(*) l'Ondraine.
(*) Le Perrier.
(*) Barbince.
(*) l'Arroux.

LXXXII. Eccardi comitis genus, & teſtamentum.

Genus ſuum & propaginem declarat Eccardus comes in ſuis de Patriciaco litteris, maximè in ſuo (*g*) teſtamento, in quo parentes ſuos Childebrannum & Donnanam nominat; fratres ſuos Theodericum & Bernardum, ſororem Adanam; uxores duas, Albegundem & Richildem; filium Richardum: ubi etiam Gerberganam ſeu Gerbergam neptem memorat, & Guinterium nepotem; duoſque ejus filios, Winiterium & Theodericum. Alii Eccardi propinqui & cognati in eodem teſtamento exprimuntur. Adana, Eccardi germana, monacha erat *Afranæ*, id eſt in ſanctæ Faræ, *monaſterio*: cui tum Bertradana ſeu Bertrada abbatiſſa præerat, laudata in teſtamento ipſius Eccardi, quod chronicis notis deſtitutum eſt. In primis „ donat Floriaco monaſterio villam Patriciacum cum eccleſia ſancti Petri, cunctiſ- „ que ejus appendiciibus, & quidquid Ludovicus imperator ſuo præcepto in eadem „ villa ipſi contulerat, præter Balgiacum, quod puellari monaſterio ſancti Andochii Auguſtodunenſi dari jubet. Item quædam alia tribuit ſanctæ Mariæ & ſan-

(*g*) ibid. p. 25.

„ to Benedicto, ad veſtimenta fratrum; ut ex his ipſius & propinquorum ſuorum
„ anniverſarius dies ſingulis annis fiat. Ad hæc Abezzonum in baſilica, *quæ dici-*
„ *tur Alba*, donat Deo & ſanctæ Mariæ, ſanctoque Stephano, & ſanctæ Faranæ
„ ſeu Faræ, ac duo maſa in Longa-villa *Aſaranæ monaſteria*, id eſt ſanctæ Faræ,
„ ut ex ipſo ſit ei anniverſarius, nec-non *Aldegundi & Alanæ*, *atque Bertradanæ*
„ *abbatiſſæ*. Item ſancto Martino Turonis, libras tres, crucem auream dono Ri-
„ childis ex ſua capella, aliaque plura legat. Præter ea *ſancta Martino Atruſia-*
„ *co*, id eſt in Truſiaco, crucem argenteam minorem cum ligno Domini & reli-
„ quiis, *& de clavo*, *unde Dominus crucifixus fuit*. Inſuper *Vallanæ* ſeu Walæ
„ *epiſcopo* Autiſiodorenſi legat libellum Iſidori, & alium de vita ſancti Grego-
„ rii & ſancti Laurentii; Raganfredo epiſcopo Meldenſi prognoſticorum li-
„ bros duos, & alium de agricultura; *Enſchiſæ archiepiſcopo*, id eſt Anſegi-
„ ſo Senonenſi, geſta Longobardorum, & chronici Gregorii Turonenſis libros duos;
„ Waltario epiſcopo Aurelianenſi pacti Romani librum; Adanæ germanæ ſuæ ſi-
„ gillum de amethiſto, cui *homo* inſculptus eſt leonem interficiens; item pſalte-
„ rium minus & libellum cum orationibus & pſalmis; Bertradanæ abbatiſſæ evan-
„ gelium theudiſcum, & vitam ſancti Antonii cum ſigillo de berillo, cui *ſerpens*
„ inſcultus erat; bibliothecam ſeu codicem bibliorum ſanctæ Mariæ & ſancto Be-
„ nedicto Floriacenſi; *Aromæ*, id eſt Romæ, ad ſanctum Petrum ſolidos ducentos.
„ Alia denique legat Theoderico & Richardo filio ſuo, Terico filio Nivelongi,
„ & Ademaro fratri ejus, Heccardo filio Heccardi, Theurberganæ ſeu Theurber-
„ gæ uxori Lotharii regis, quæ proinde adhuc in vivis erat; ſeniori ſuo, fortè
„ Ludovico Balbo, aliiſque. Hujus verò teſtamenti duo paria exempla confici juſ-
ſit: quorum unum penes ſe retinuit; alterum Adanæ germanæ ſuæ *Afranæ* mo-
naſterio commendavit. Etſi verò hoc teſtamentum in chartario Patriciacenſi, ex
quo illud eruit Perardus, chronicis careat notis; non tamen ultra annum ejus ſæ-
culi ſeptuageſimum-nonum rejici poteſt, quo anno vivere deſiit Anſegiſus archiepi-
ſcopus, cui quædam in hoc teſtamento legantur. In eodem obnixè rogat Eccar-
dus, ut corpus ejus Floriaci ad ſanctum Benedictum ſepeliatur; &, ſi quid obſti-
terit, oſſa ejus, ubi opportunum fuerit, iſtuc transferantur. Non diu poſt condi-
tum teſtamentum ſuperſtes fuit Eccardus comes, ſepultus utique Floriaci, ſicut
vivens præceperat: cui poſtea eude hoc epitaphium appoſuerunt. ANN. CHR. 876.

Hic princeps triplicis requieſcit Acardus honoris,
Conſulis arce tenens triplicati numinis omen.
Excgit meritis vivens cœleſtibus uti,
Laudes egregii ſibi dum tulit beleſymonis.
Ex quibus una tibi conceditur Aurea-vallis,
Quam cuncti dicunt vocitatam Patriciacum.
Huic, Benedicte pater, dilecto parce potenter,
Et largita tibi ſibi corde rependo fideli.
Nam bis ſeptenas luſtraverat Ari feneſtras,
Dum tumulo corpus, cœlo tibi ſpiritus itur.

quibus ſignificatur, Eccardum ſeu Acardum obiiſſe quarto-decimo die, quàm ſol Arietis ſignum intraverat. Annum ejus obitus colligimus ex undecima charta tabularii Patriciacenſis, data anno incarnationis octingenteſimo octogeſimo-quinto, in qua *olim beatæ memoriæ Heccardus comes* laudatur ob Patriciaci donationem Floriaco factam.

Poſt ejus obitum cella Patriciaci a Floriacenſibus condita eſt, teſtante Aimoïno (*a*) Floriacenſi monacho in hæc verba. *Patriciacus dicitur villa, in Auguſtudunenſi territorio regionis Burgundiæ ſita. Hanc Echardus, comes Burgundionum diſtinguitur, ſancto Benedicto & fratribus Floriacenſis cœnobii ad ſtipendiarios quoſdam ſumtus benignâ largitate contulit; quo defuncto, ac in Floriacenſi monaſterio juxta eccleſiam ſanctæ Mariæ ſepulto, in memorata poſſeſſione fratres habitationem ſibi ſtatuerunt: in qua etiam, delatis a Floriaco ſancti patris Benedicti reliquiis, eccleſia in honore Dei ac glorioſæ virginis Mariæ, ſimulque egregii ejus Confeſſoris conſtructa eſt, quam Chriſtus Dominus meritis ſanctæ ſuæ Genitricis, nec-non dilecti famuli ſui Benedicti ſæpiſſimè miraculis illuſtrem reddidit*; ex quibus Aimoïnus, & poſt eum Tortarius quædam commemorant. In his (*b*) mentio fit etiam de reliquiis beatiſſimorum confeſſorum Eucherii & Verani, nec-non Cypriani, Sperati, ac Pantaleonis martyrum: quas, ſicuti Aimoïnus relatione ſeniorum ſuorum compertum habebat, *quidam aliquando Lugdunenſis antiſtes cuidam monacho hujus ſanctæ congregationis contulerat, remunerandæ ſedulitatis gratiâ, quia liberalibus eum inſtruxiſſet litterarum ſtudiis*

LXXXIII. Patriciaci cella condita.

(*a*) *Aimoin. libr. de mirac. S. Bened. c. 15.*

(*b*) *Ibid. n. 36.*

ANN. CHR. 876.

ſtudiis; quas ille, ut celebrior inde eſſet locus, in ejuſdem Patriciacæ villæ oratorio condidit. Hic Lugdunenſis antiſtes non alius mihi videtur ab Aureliano, Athanacenſis monaſterii ante abbate & inſtauratore, qui reliquias quoque ſanctorum martyrum Hilarii & Florentini Bonævallenſibus noſtris conceſſit ob reformatam Athanaci monaſticam diſciplinam: at quis fuerit ille Floriacenſis monachus ad erudiendum Aurelianum miſſus, nobis incompertum. Haſtenus ſubſiſtit Patriciacenſis cella conventualis, Floriaco ſubjecta, ſita in pago Carolenſi (*) qui pagus minor eſt pagi Auguſtodunenſis. De Theotberto abbate, qui Bernardo hoc ſaltem anno ſucceſſerat, & de villa Patriciaco plura inferiùs. (a)

(*) *le Chevalier.*
(a) *lib. 38. n. 97.*

LXXXIV. Hildegarii Meldenſis epiſcopi obitus.

Hildegarius, ex monacho Dionyſiano epiſcopus Meldenſis, e vivis abierat ante concilium Pontigonenſe hoc anno habitum, cui Ragenſtidus ejus ſucceſſor interfuit ac ſubſcripſit. Nihil de Hildegario nobis occurrit poſt concilium Silvanectenſe ante annos ttes celebratum, cui hic præſens adfuit. In codice bibliothecæ Gemblacenſis hæc de eo invenimus ſcriptum. *Anno dominicæ incarnationis octingenteſimo ſexageſimo-octavo, regni verò gloriosi regis Karoli viceſimo-octavo, indictione ſecundâ, ſub die quinto-decimo kalendarum Novembrium, convocavit Hildegarius epiſcopus concilium ſacerdotum ſuæ diœceſis apud eccleſiam ſanctæ Celiatæ, in ſuburbio civitatis ſitam: quibus, poſt multa ſalutiferæ admonitionis exhortamenta, etiam hæc capitula contulit obſervanda.* Hæc verò ſunt ipſamet capitula Theodulfi epiſcopi Aurelianenſis, quæ Hildegarius ſuis ſacerdotibus & clericis obſervanda propoſuit. In capite decimo-nono de ſcholis ita habet. *Si quis ex proſbyteris voluerit nepotem ſuum, aut aliquem conſanguineum ad ſcholam mittere; in eccleſiam ſancti Stephani, aut ſancti Martini, aut cæterie de his eccleſiis, quæ nobis ad regendum conceſſæ ſunt, ei licentiam id faciendi concedimus.* Cathedralis eſt eccleſia ſancti Stephani, ſancti Martini verò parochialis. Hincmarus archiepiſcopus libellum de judicio aquæ-frigidæ ad eum ſcripſit. In necrologio Dionyſiano *Hildegarius epiſcopus* trt. nonas Decembris obiiſſe dicitur. Raganfredi ſeu Ragenſredi ejus ſucceſſoris meminit Eccardus in ſuo teſtamento mox laudato.

LXXXV. Hincmari epiſtola ad Carolum de vita S. Dionyſii

Ad hunc annum referenda eſt Hincmari archiepiſcopi ad Carolum imperatorem epiſtola de auctoritate vitæ ab Anaſtaſio bibliothecario e græco in latinum tranſlatæ, ad Arcopagitæ titulum ſancto Dionyſio, Pariſiorum primo epiſcopo, aſſerendum: quæ epiſtola, ob res hiſtoricas hujus temporis in ea contentas, huc integra referenda nobis viſa eſt.

Domno glorioſo Karolo imperatori auguſto, Hincmarus nomine, non meritò Remorum epiſcopus, ac plebis Dei famulus. Lectâ beati Dionyſii paſſione a Methodio, Conſtantinopolim Româ directo, græcè dictatâ, & ab Anaſtaſio, utriuſque linguæ perito & undecumque doctiſſimo, apoſtolicæ ſedis, bibliothecario, latinè conſcriptâ, ſicuc in præfatione ſua narrat: recognovi his, quæ ibi ſcripta ſunt, ea quæ tu adoleſcentia legeram conſonare, videlicet per quos & qualiter geſta martyrii beati Dionyſii, ſocioruinque ejus ad Romanorum notitiam, indeque ad Græcorum pervenerint. Num quando, Deo diſponente, in Franconofurth palatio nati eſtis, Hucberto præcentore palatii epiſcopum Meldenſis urbis commiſſum eſt: nbs, propter Hildrici epiſcopi ætatis prolixitatem & diuturnam agritudinem, quædam ad ſcientiam & religionem pertinentia, nec non & ædificia, & cætera quæque neceſſaria neglecta invent. Quapropter a familiari ſuo Bodone, clerico domni & nutritoris mei Hilduini abbatis, ſacri palatii clericorum ſummi, quemdam clericum ipſius Bodonis propinquum, nomine Wandelmarum, qui cantilenam optimè a Teutgario magiſtro in ſancti Dionyſii monaſterio didicit, ad erudiendos clericos ſuos obtinuit: cui abbatiolam ſancti Sanctiui in beneficium dedit. Idem autem Wandelmarus in loco ſui commiſſo quaterniunculos valde contritos, & quæ in eis ſcripta fuerant, pene deleta, de vita & actibus beati Sanctini reperit, quos ob familiaritatis notitiam, & quia me ſtiolum putabat, ad exhauriendu ea, quæ in eiſdem quaterniunculis continerì videbantur, & ad tranſcribendum apertè in novâ pergamena mihi commiſit: quod & ſtudiosè peregi & mihi commendata commendanti reſtitui. Sed quia dia eſt, quòd idem Wandelmarus, etiam ante obitum Hincberti, defunctus fuit, &, ſicut audivi, idem locus neglectus exſtitit, ac demum in eadem urbe Normanni fuerant, & quædam incendio concremaverant, quædam verò prædantes dirtpuerant: neſcio ſi ipſi quaterniunculi, vel eorum exemplaria in eadem urbe valeant reperiri. Propter ea eorum exemplarium, quod mihi retinui, veſtro devoto & bono ſtudio offerendum putavi: ut, ſi qua ſunt illorum reliquiæ, qui negabant dominum & patrem noſtrum Dionyſium eſſe Areopagiten, & a beato Paulo apoſtolo baptizatum, ac Atbenienſium ordinatum epiſcopum, & in Gallias a ſancto Clemente directum; ex his, quæ græca teſtificatio, & Romanæ ſedis aſſertio, & Gallicana intimat conteſtatio, ratum & in hac recognoſcant, quod inda ante nos dictum eſt. Nam veritas ſæpiùs agitata, magis ſplendeſcit in lucem.

Ex

Ex hac epiſtola colligitur, adhuc ſuperfuiſſe reliquias controverſiæ, a tempore Hilduini exortæ, (quod jam ex anonymo ſcriptore miraculorum ſancti Dionyſii ſuperiùs obſervavimus) de areopagitiſmo ejuſdem ſancti Dionyſii: cujus rei ſententiam fortè Methodius, *Conſtantinopolim Româ directus*, ad Græcos tranſtulerit. Optandum foret, ut ad hanc controverſiam finiendam accuratior & melioris notæ eſſet prædicta S. Sanctini vita, quæ a Surio vulgata eſt. ANN. CHR. 876.

LXXXVI. Hincmari epiſtola alia epiſtola de Autiniaci reformatione.

Ad hoc ipſum tempus revocanda videtur epiſtola ejuſdem Hincmari, inſcripta *Sigebodo* (a) *facerdoti & præpoſito monaſterii ſanctimonialium Laudunenſis eccleſiæ*, nempe parthenonis ſanctæ Mariæ & ſancti Johannis-Baptiſtæ, a ſancta Salaberga conditi, *ſuper interrogatione, quâ requiſierat ab eo*, ſcilicet Hincmaro, *qualiter oporteret cum agere de inquiſitione ſibi commiſſa in Autiniaco monacharum monaſterio ſuper abbatiſſa & præpoſito ipſius monaſterii*. Hæc erat Ricoara abbatiſſa, ſavente præpoſito intruſa in regimen ejus monaſterii, ut ſuperiùs (b) vidimus. In (a) *Frod. lib.* 3. *c.* 25. (b) *lib.* 34. *n.* 79. reſponſione ſua Hincmarus præcipit ſibi afferri ejus loci privilegium, & aſſignari per certos teſtes accuſationum capita, quæ in ipſam abbatiſſam & in præpoſitum afferebantur: *at ſecundùm ſacras regulas, cum conſilio coepiſcoporum & viſitatoris Laudunenſis epiſcopi, quia tunc epiſcopus ibi non habebatur, inde Domino inſpirante decernatur*. Id factum videtur ante ordinationem Hedenulfi epiſcopi, Hincmari Laudunenſis ſucceſſoris, de cujus electione decretum (c) eleri Laudunenſis Hincmaro archiepiſcopo, aliiſque ejuſdem diœceſeos epiſcopis hoc anno inſcriptum legitur v. kalendas Aprilis. Hedenulfus porro corpus ſanctæ Benedictæ virginis & martyris, ejus loci patronæ, in eccleſiam ſancti Petri hoc anno tranſtuliſſe dicitur. (c) *Sirm. tom.* 3. *Conc. pag.* 430.

LXXXVII. Turbæ Pictavis pro electione abbatiſſæ.

Eædem ferè turbæ tunc temporis fuere in Pictavenſi ſanctæ Crucis parthenone, occaſione eligendæ abbatiſſæ, de cujus regulari ordinatione Hincmarus (d) ſcripſit ad Ftotarium archiepiſcopum Burdegalenſem. Eidem (e) ſcripſit Carolus, nec-non » Erardo atque Angenoldo, quibus præcipit, ut ad prædictum monaſterium pergant, regularem ibi electionem facturi. Fortè pars monacharum Rotrudem abbatiſſam jam elegerat; ſed eùm aliæ repugnarent, juſſit rex, ut, ſi euncta concors congregatio, vel pars, etſi minor, tamen melior eam elegiſſet, hæc abbatiſſa inſtitueretur; ſi autem omnis congregatio eam abjeciſſet, & aliam eligeret, in ordine abbatiſſæ maneret, donec id regi renuntiaretur; & tunc demum electa onus abbatiſſæ ſuſciperet: & Odila, quæ fortè ad id muneris Rotrudi oppoſita erat, ad ſuum monaſterium reverteretur: primores verò clerici & vaſſalli ad reginam venirent, ſub cujus defenſione, poſt Dei & ſanctorum ejus, conſiſtere deberent. Scripſit etiam ea de re Hincmarus (f) archiepiſcopus *Rotrudi Deo ſacratæ, & cæteris ſororibus monaſterii ſanctæ Crucis* & ſanctæ Radegundis, eas monens, ante omnia ut ſe ſe mutuò diligant, & in publico conventu privatiſque collocutionibus nihil acerbitatis aut rancoris ſignificent; ſed remittant omnes, ſi quas accepiſſent, offenſas, nullamque de ulla ſorore vindictam pro quovis dicto aut facto quærant, memores regulæ, quam profeſſæ erant, quæ propter ſcandalorum ſpinas, in monaſteriis oriri ſolitas, orationem dominicam in matutinis & veſpertinis officiis a prioti, omnibus audientibus, recitari (g) præcipit: quo facto, ne ob earum diſcordiam, quod abſit, regularis electio de ſuo monaſterio pereat, adunent ſeſe ad Dei voluntatem & regularis devotionis unanimitatem, & ad regularem normam ſe reducant & conſtringant; ac demum cum caritatis concordia in ſalubri electione concordent. Prævalult tandem electio Rotrudis, quæ filia erat Caroli regis, quem mirum eſt eò uſque deveniſſe, ut abjiciendæ filiæ libertatem illis ſanctimonialibus relinqueret. (d) *Frod. lib.* 3. *c.* 25. (e) *ibid. c.* 27. (f) *ibid.* (g) *Reg. S. Bened. c.* 13.

LXXXVIII. Wolonis monachi caſus & mors;

Quo anno Ludovicus rex Germaniæ obiit, eodem Wolo ſancti Galli monachus cecidiſſe ab Hepidanno dicitur. Rem fuſiùs narrat Ekkehardus in hunc modum. Erat tunc in monaſterio ſancti Galli monachus quidam admodum litteratus, cujuſdam comitis, nempe Kiburgenſis, filius, nomine Wolo, inquietus & vagus, qui nec verbis, nec verberibus coërceri poterat. Hac de re pro talis viti ingenio dolebant omnes, experti, apud ſe, ubi nulli niſi liberi admittebantur, nobiliores ſæpius aberraſſe. Fortè Wolonis parentes in monaſterium venerant, pro eo ſolliciti: quorum ille monitis præſentibus paruper flexus eſt, ſed poſt eorum abitum ad ingenium rediit. Interim accidit, ut dæmon domino Notkero, viro ſancto, malam noctem ipſi, ſuiſque minaretur. Fratribus proin admonitis ut ſibi caverent, Wolo hæc ut anilia ſomnia ſtriſit. Et nihilò minùs ipſo die interdictus e monaſterio egreſſus. Cùm verò ſederet ille ad ſcribendum, fortè deſiit in illud Matthæi, *inſtiebat animi mori*. Illico exiliens, cæteris inclamantibus, Quò nunc Wolo, quò nunc? In campanile eccleſiæ aſcendit, ut oculis, quia greſſu non licuit, montes campoſque circumſpectans, animo ſuo vago ſatisfaceret. In ipſo aſcenſu, cùm ſu-

ANN. CHR. 876. per alterè virginum veniſſet, impulſu, ut creditum, ſatanæ, per laqueat, contractâ cervice, eecidit. Accurrentibus fratribus, & viaticum ei propere afferentibus, is confeſſione datâ communicavit. Deniquc cùm ad domum Infirmorum afferretur, dum ille ſanctas virgines, vir aliàs continentiſſimus, auxilio ſuo devocarer; Notkerum, quem pro ſe etiam precari anxiè petebat, manu ſtringens, emiſit ſpiritum. Funus ejus & exequias Notkerus curavit, ſemperque, quoad vixit, *duo monachi officia* pro eo perſolvit. Hic finis fuit vagi illius & inquieti monachi, de cujus tamen æterna ſalute, quod in extremis erratorum ipſam verè pœnituiſſet, non dubia indicia data ſunt.

LXXXIX. Bertilonis abbatis benefacta in S. Benignum.

Sancti Benigni Divionenſi monaſterio tum præerat Bertilo corepiſcopus & abbas, ejuſque commodis pro modulo proſpiciebat. Exemplo ſunt variæ commutationes & emtiones, quas hoc tempore feciſſe memoratur in chronico, & apud Petardum (*a*) ubi hæc de re chartæ complures habentur, a Wiſardo monacho & levita ſcriptæ. Verùm, cùm Bertilo, chorepiſcopus ſimul & abbas, utrique officio non facilè poſſet ſufficere, maximè turbulentiſſimis illis temporibus, quibus eccleſiaſticæ, tùm & publicæ res, ob infeſtationem paganorum, in ſumma perturbatione erant; Iſaaco Lingonenſi epiſcopo viſum eſt, ut Saronem ei ſocium & coadjutorem adjungeret ad regimen & curam animarum; ut, dum ille eccleſiaſticis vacaret muniis, hic ſpiritali fratrum profectui invigilaret. Id factum opinor hoc anno, quo Fuſcardus præpoſitus (*b*) quoddam prædium in Aziriacenſi territorio pagi Oſcarenſis confert *Domino ſacroſanctæ eccleſiæ ſancti Benigni, ubi Saron præcellere videtur abbas, Bertilogue corepiſcopus. Actum Azirtaco villâ publicâ*. Subſcribunt poſt Fuſcardum præpoſitum Helias abbas & diaconus, Hosbertus abbas, aliique ſacerdotes, diaconi & ſubdiaconi, fortè eccleſiæ ſancti Stephani Divionenſis.

(*a*) *Petard. p. 152. & ſeq.*

Saro ejus coadjutor.

(*b*) *ibid.*

ANN. CHR. 877. XC. Bertilonis obitus.

CAret notis chronicis hoc inſtrumentum: ſed in aliud tempus differri vix poteſt ob mortem Bertilonis chorepiſcopi & abbatis, quæ anno ſequenti contigit. Id colligitur ex duabus chartis, quarum una, quæ eſt Bertæ comitiſſæ, Bertilone abbate data eſt *menſe Novembri, anno primo Ludovici regis*, cognomento Balbi, qui a menſe Octobri ejus anni Carolo patri ſucceſſerat: altera eſt Salamanni cujuſdam, qui Ingoni abbati, Bertilonis ſucceſſori, donat campum apud Aziriacum die veneris *in menſe Maio, in anno primo regnante Karlomanno rege*, Ludovici Balbi filio ac ſucceſſore poſt biennium non integrum. In necrologio Benigniano adſcripta legitur *ſeptimo kalendas Aprilis depoſitio domni Bertilonis chorepiſcopi atque abbatis hujus loci*. Sepultus eſt in baſilica Benigniana *inter ſepulcra ſanctorum*; ad Introitum cryptæ ſancti Benigni. Bertiloni mortuo Saro abbas non diu ſupervixit, aut certè mox ſeceſſit ad monaſterium Pultarienſe, ubi & ſepultus eſt. Anno milleſimo quadrageſimo-quinto, cùm Bertilonis ſepulcrum, quod immenſæ molis erat, ab aditu cryptæ ſancti Benigni, cui impedimento erat, amovendum eſſet; aperto tumulo, ex quo mira odoris fragrantia emanaſſe traditur, repertum eſt ejus *corpus monachili habitu indutum, ſtolâ ſacerdotali auro textâ ornatum: caput* verò *ejus, quod ei abſciſſum* fuerat, corpori adjunctum eum ſanguine coagulato. Unde conjectura eſt, *caput* ei *a* paganis ſeu Nortmannis amputatum fuiſſe. Saronis ejus coadjutoris obitus in eodem necrologio notatur VII. kalendas Martii, his verbis: *Depoſitio domni Saronis abbatis iſtius loci*.

Ingo abbas, ejuſque ſucceſſores.

Ingo ſeu Hingo, ejus ſucceſſor, brevi tempore, ſcilicet triennio, locum rexit, *agri dominici cultor devotus*; nam pro modulo terrena commoda auxit: divinum verò cultum minimè trepeſcere fivit. Quæ ejus tempore emta ſunt vel commutata, paucis commemorat chronographus (*c*) Benignianus. In his Deodatus quidam, vir nobilis, ad converſionem veniens manſum apud Aitegies cum mancipiis dedit. In necrologio domeſtico aſſignatur XVI. *kalendas Aprilis depoſitio domni Ingonis abbatis*. Ejus ſucceſſor Hildebrannus paucis poſt annis ad cæleſte regnum migravit. Hi duo abbates pontificatu Geilonis Lingonenſis epiſcopi exſtiterunt. Hildebrandum excepit Godefridus tempore Theudebaldi epiſcopi; eoque mortuo, Walo abbatis officium obtinuit. Uterque præfuit regnante Odone, quo tempore Richardus dux Burgundiæ manſum unum in Givriaco villa pagi Belnenſis ſancto Benigno reſtituit; cui rei præſentes adfuerunt Theudebaldus epiſcopus, Girbaldus, Wido, & Radulfus comites, Madelgandus Oſcarenſium vicecomes, & Guntrardus ſancti Benigni advocatus. *Actum Longo-vico, in mallo publico*. In necrologio ſancti Benigni laudatur Walo abbas VI. nonas Martii. De Laurerio ejus ſucceſſore infra.

(*c*) *Spicil. to. 3. p. 419.*

XCI. S. Benigno quædam villæ reſtituta.

Ubi convaluit Carolus, e villa Vinzinniaco Carifiacum, dein Compendium venit. Dum Carifiaci verſaretur, *Boſo dux & miſſus Italiæ, ſacrique palatii archiminiſter*, idemque Richildis anguſtæ germanus, ab eo obtinuit reſtitutionem quarumdam (*a*) villarum, quæ monaſterio ſancti Benigni abſtractæ fuerant, nempe

(*a*) *Petard. p. 154.*

Lon-

Longi-vici in pago Oſcarenſi, & Albiniaci in Portenſi, quas Carolus ſancto Benigno reſtitui præcepit. *Data* VIII. *idus Januarii, indictione* X. *anno* DCCCLXXVII. *regni domni Karoli imperatoris in Francia, & in ſucceſſione Lotharii* VII. *& imperii ejus ſecunda. Actum Carifiaco palatio imperiali.* Hujus præcepti *Boſo comes Ambaſciator* (*a*) ſeu interventor fuiſſe dicitur: quod *Audacher notarius ad vicem Gauſlini recognovit*. Idem quoque pleraque alia hujus anni diplomata recognovit. Erat is abbas Cormeriacenſis; unde patet falli eos, qui ejus obitum longè ante hunc annum ſtatuunt. Certè Carolus hoc anno Johanni papæ ad ſe obviam accedenti præmiſit inter alios *Odacrum, ſecundi-ſcrinii notarium*, ex annalibus Bertinianis. De eo rurſus plura inferiùs (*b*).

ANN. CHR. 877.

(*a*) *V. Diplom. p.* 540. Audacher abbas & regni notarius.

(*b*) *lib.* 38. *n.* 1.

E regia villa Cariſiaco imperator Compendium venit ante quadrageſimam, quam ibidem atque adeò paſcha celebravit. Illic cognominis ejus ex Richilde filius, recèns natus, moritur, & ad monaſterium ſancti Dionyſii ſepeliendus defertur. Interim Johannes papa exagitatus a Sarracenis, legatos ad Carolum duos miſit, Petrum Fortiſempronii, & alterum Petrum Senogalliæ epiſcopos, orans, ut ad vindicandam, uti jurejurando promiſerat, ab hoſtibus eccleſiam quantocius in Italiam armatus accederet. Carolus pontifici ſe non defuturum reſpondit, ubi res Francicas compoſuiſſet; quod in conventu per Junium menſem Compendii habito factum eſt. Paullo ante paſcha, quod eo anno in ſeptimum idus Aprilis incidit, ſilvam quamdam villæ Juviniaci in comitatu Tricaſſino, cum duobus manſis apud Leriacum contulit (*c*) Celleníi monaſterio ſancti Petri & ſancti Frodoberti *ad petitionem infignis ducis* ſuique *miniſterialis Boſonis*, qui omnia pro ſuo nutu diſponebat. *Data quarto kalendas Aprilis, indictione* X. *anno* XXXVII. *regnante Karolo glorioſiſſimo rege, imperii verò ſecundo. Actum Compendio palatio.*

XCII. Carolus Romam a Papa vocatus.

Ejus præceptum pro Cella.

(*c*) *Commentar. ſub ann. verſo.*

Idem imperator ad kalendas Maii inſequentis epiſcopos Remenſis provinciæ, aliarumque proviaciarum Compendiam convocavit, & *eccleſiam, quam in eodem oratoria conſtruxerat*, (ſic loquitur annaliſta Bertinianus) in ſua & legatorum pontificiorum præſentia, ab eiſdem epiſcopis in honorem beatæ Mariæ terrio nonas Maii conſecrari curavit, eamque canonicis ſæcularibus aſſignavit. Euſtant in Spicilegii tomo decimo primigeniæ ejus baſilicæ litteræ, ex vitioſis editæ membranis, quas ad authenticum exemplar emendatas in appendice hujus voluminis exhibere viſum eſt. In his litteris, ait Carolus, exemplo avi ſui Caroli, qui capellam in palatio Aquenſi in honorem beatæ Dei genitricis Mariæ condiderat, ſe quoque in palatio Compendio in ejuſdem honorem monaſterium, quod *regium* appellari placuit, a fundamentis exſtruiſſe, ac donariis quam-plurimis ditaſſe, atque inibi clericos, *numero tentum*, inſtituiſſe, qui pro felici eccleſiæ ac regni ſtatu, pro genitoribus ac progenitoribus ſuis, pro ſe denique, conjuge & prole jugiter Domini miſericordiam implorarent. Tum, enumeratis villis ac prædiis, eidem loco ab ſe conceſſis, hæc ſubdit. *Et quia præfatas res omnes ex fiſcis noſtris fuiſſe conſtat, volumus, pariterque jubemus, ut ſub ea lege, qua res fiſci noſtri, jugiter maneant, atque ſub eo mundeburde & defenſione tuenatur ac defendantur, & ſub ea tuitione imperiali conſiſtant, qua cænobia, Prumiæ ſcilicet, quod atavus noſter Pippinus conſtruxit; & monaſterium ſanctimonialium, Lauduno in honore ſanctæ Mariæ conſtitutum, conſiſtere noſcuntur.* In hac mentionem facit privilegii, eidem loco a Johanne papa indulti, quod ipſe imperiali edicto ac decreto confirmat. Adſcriptum eſt cum minio, more Græcorum imperatorum, *ſignum Karoli glorioſiſſimi imperatoris auguſti*; & poſt eum *ſignum HLudovici glorioſi regis* ejus filii, quod fortè poſt patris mortem appoſitum eſt. *Audacher notarius ad vicem Gauzlini recognovit. Data* III. *nonas Maii, indictione decimâ, anno* XXXVII. *regni domni Karoli imperatoris in Francia & in ſucceſſione Lotharii* VII. *& imperii ſecundo. Actum Compendio palatio imperiali.* His imperialibus litteris aureum ſigillum appenſum erat. Tabula altaris, non ex lapide, de more, ſed ex ligno, inſtar Lateranenſis, compoſita erat, haud dubiè eu privilegio Johannis papæ, cujus legati baſilicæ Compendienſis dedicationi interfuerant: quod quidam non intelligentes, lapidem ſacratum in medio tabulæ ligneæ temere inſeruerunt. In hanc baſilicam eu urbe Roma tranſlatæ ſunt reliquiæ ſancti Cornelii papæ & martyris, a quo nomen poſtea monaſterio inditum eſt.

XCIII. Compendienſi baſilicæ dedicatio.

Hanc tranſlationem Elinandus, & ex eo Albericus factam dicit anno MLXIII. ſed quo ex loco, neuter dicit. Addunt domeſticæ tabulæ, cum vulgato Adone, reliquias S. Cypriani, ſimulque SS. martyrum Sperati & Pantaleonis, quæ eu Afrika tempore Caroli Magni Arelate, teſte Adone, indeque Lugdunum advectæ fuerant. Certè SS. Cornelii & Cypriani reliquiæ in una pretioſa capſa in Compendienſi eccleſia, ibidemque in duabus rhecis ſanctorum Sperati & Pantaleonis reliquiæ aſſervantur. In martyrologio manuſcripto notatur idibus Martii *apud Compendium*

XCIV. SS. Cornelii, Cypriani &c. ibidem reliquiæ.

ANN. CHR. 877. *dium ſuſceptio beatorum martyrum Cornelii & Cypriani*; iiſdemque verbis in libro conſuetudinum ejus loci. Compendienſem porro eccleſiam non modò ſanctiſſimæ Dei genitrici Mariæ, quæ antiquior patrona erat, verùm etiam ſanctis martyribus Cornelio & Cypriano dedicatam fuiſſe, etſi primarium Caroli Calvi diploma diſertè non exprimit, teſtatur nihilominus authentica Caroli Simplicis præceptio de capella ſanctæ Walburgis, ſtatuentis, *ut eadem capella ſit ſubjecta ſanctæ Dei genitrici Mariæ, beatiſque martyribus Cornelio ac Cypriano ad Compendienſe cœnobium. Data* IV. *kal. Maii, indictione* VI. *anno* XXVI. *regnante Karolo rege glorioſo, redintegrante* XII. *largiore verò hæreditate indepti* VII. id eſt anno Chriſti DCCCCXVIII. *Actum Attiniaco feliciter*, cui loco proxima eſt villa ſanctæ Walburgis. Idem quoque legitur in primario exemplari Ludovici Tranſmarini, apud quem *fratres Compendienſis cœnobii* conqueſti dicuntur de Rotbadu Meldenſium epiſcopo, ejuſdem loci præpoſito, cujuſdam terræ invaſore, *quæ ibidem almæ Dei genitrici & intemeratæ virgini Mariæ & pretioſiſſimis martyribus Cornelio ac Cypriano, ad opus fratrum ibidem deſervientium, a progenitoribus*, inquit, *veſtris fuit conceſſa*. Neque illud inſuper habendum, quod in tomo ſecundo (*a*) bibliothecæ eccleſiaſticæ Steinwchil legitur, reſponſorium Crvas Apostolorum *occaſione tranſlationis corporum ſanctorum Cornelii & Cypriani apud Compendium* compoſitum fuiſſe. Nec obſtat, quòd nullus ſancti Cornelii mentio fieri dicatur, cùm Remos anno MXLIX. delatum eſt *corpus ſancti martyris Cornelii*, ea Anſelmo monacho in libro de dedicatione eccleſiæ ſancti Remigii! nam paullo ſuperiùs idem auctor ait, ſanctum martyrem Cornelium *cum aliis ſanctorum pignoribus* a Compendienſibus clericis delatum fuiſſe, & a Leone IX. intra eccleſiam ſancti Remigii ſuſceptum. Compendioſè itaque locutus eſt in priori loco Anſelmus, ubi ſolius ſancti Cornelii corporis meminit, eum ad modum, quo nunc ſancti Cornelii monaſterium & eccleſia vulgò dicitur, tametſi eccleſia illa ſanctis Cornelio & Cypriano dicata ſit. Plures aliæ ibidem inſignes reliquiæ habentur ex dono Caroli Calvi, in primis ſudarium, quo Chriſti Domini caput in monumento involutum fuiſſe creditur; nec non velum ſanctiſſimæ Virginis; ad quod ſudarium venerandum beatus Simon Criſpiacenſis comes ſæculo undecimo acceſſiſſe traditur, cùm ſcilicet ſacrum illud ſudarium transferretur in auream capſam, quam Mathildis Anglorum regina, Willelmi Conquæſtoris conjux, donaverat, in quo illud hodie quoque religioſè aſſervatur.

(*a*) *Bibl. Steinw. to. 2. p. 35.*

Præter alia cimelia, idem quoque Carolus inſigne diptychum ſeu tabulas conſulares eburneas eidem eccleſiæ contulit, ibidem hactenus aſſervatas, cum inſcriptione, quæ hoc diptychum Senatui olim oblatum fuiſſe docet a Philoxeno conſule orientali anno Chriſti DXXV. ſic enim habet: Fl. Theodorus Philoxenus Sotericus Philoxenus vir. illust. com. domest. ex magistro m. per thracia et Cons. ordinar.

Τοῦτ' ἐξ ἄρχης τῇ συνῳ γερουσίᾳ
Τοῦτος ἀνοίξας προσφέρω Φιλόξενος.

Docto exoriente munus hoc ſenatui
Conſul creatus offero Philoxenus.

(*b*) *Sirm. in Sidon. lib. 1. ep. 6.* Ita vertit eximius Sirmundus in notis ſecundis (*b*) ad Sidonium, ubi hujus diptychi breve ſpecimen in æs incidi curavit, quod majori volumine hîc repræſentare viſum eſt: ubi excuſandus ſcalptoris error, qui averſam opercull eburnei partem primo loco poſuit. Hujus Compendienſi diptycho alterum adjunctum eſt, quod in collegiata eccleſia ſancti Juniani Comodoliacenſi apud Lemovices aſſervatur.

Philoxenus dextrâ ſportulas gerit, continentes ſollemnia munera, quæ ſpargi, aut mitti ſolebant in auſpiciis conſulatus, aliorumque magiſtratuum: ſiniſtrâ baculum conſulare: in quo id ſingulare, quòd loco aquilæ, ejuſmodi baculis ſuperimponi ſoliæ, caput hominis præfert, ipſius Philoxeni an Juſtini imperatoris, cujus anno octavo Philoxenus cum Anicio-Probo juniore conſul erat. De aliis conſulum ornamentis & notis legenda erudita Cangii diſſertatio de inferioribus ævi numiſmatibus, quæ tomo tertio Gloſſarii Latini ſubjecta eſt.

Alterum diptychum Comodoliacenſe exhibet duplicem Flavii Felicis conſulis effigiem, fortè ejus, qui eum Secundino conſulatum geſſit anno DXI. idemque *comes ac magiſter utriuſque militiæ, patricius & conſul ordinarius*, ut inſcriptio præfert. Ejus habitus ab alio, ut videre licet, paullulum diverſus. His obitæ expoſitis, rerum noſtrarum ſeriem perſequor.

Ca-

Tom. III Annal. Bened. inter pag. 138, & 139

NAPOLI

Carolus Kalendis Julii placitum generale Carifiaci ad Iſaram habuit, in quo multa de conſtituendo in ſua abſentia regni ſtatu præclarè inſtituta ſunt. Primum, » ut monaſterium beatæ Mariæ apud Compendium, recèns ab ſe exſtructum, a filio ſuo Ludovico & fidelibus ſuis eo, quo cœperat, modo honoraretot. Quòd » ſi ipſum in Romano itinere mori contingeret, ut libri theſauri ſui *inter ſanctum* » *Dionyſium & ſanctam Mariam in Compendio*, & filium ſuum diſpertiantur per » eleemoſynarios ſuos, ſcilicet Hincmarum archiepiſcopum, Odonem epiſcopum, » Gauzlinum abbatem, Araulfum comitem, alioſque. Interim caſtellum ſancti Dio» nyſii & Compendii jam inchoatum perfici jubet. Dein, ſi abbas vel abbatiſſa » obiiſſet, ut epiſcopus, in cujus parochia monaſterium ſitum eſſet, unà cum co» mite illud cuſtoditet, donec de eo ipſe ſtatuiſſet; nec quiſquam, his mortuis, res » monaſteriorum diriperet. Ad hæc epiſcopos, abbates & comites, qui filio ſuo » adhætere debereut, deſignavit, alios atque alios pro varia, ubi verſaretur ejus » filius, regione. Si ad Sequanam, ei aſſiduè adeſſe jubet ex epiſcopis Ingilwi» num Pariſienſem, aut Reinelmum Tornacenſem, vel Odonem Beſſovacenſem: » ex abbatibus Welfoaem Centulenſem, Gauſſinum Pariſienſem ſancti Vincentii » & ſancti Germani, & Folconem Sithieaſem, qui Hilduino hoc anno ſucceſſerat. » Si ultra Sequanam, Hugonem abbatem ſancti Martini cum aliis. Cæteta prætet» eo, utpote ab Inſtituto noſtro aliena.

ANN. CHR. 877. XCV. Capitula Carifiaci.

Rebus ita diſpoſitis, Carolus e Carifiaco reverſus Compendium, inde per urbem Sueſſionas ad Remorum civitatem pergit; ſicque per Catalaunos & Pontigonem, atque Lingones cum uxore ſua iter in Italiam inſtituit. Eaſtat in tabulario Fabarienſi apud Helvetos diploma ejuſdem Imperatoris, Vitali abbati apud *Bttiſſaat* indultum x. kalendas Junii, indictione x. imperii ejus anno ſecundo, quo diplomate aoteceſſorum ſuorum privilegia omnia confirmantur. Pontigone verſabatur Carolus IV. idus Julii, obi commutationem quamdam, factam inter canonicos Martioianos & monachos ſancti Martini Æduenſes, rogatu Hugonis abbatis propioqui ſui, Conradi quondam comitis filii, comprobavit. Tunc Martiniani canonici, ob metum Nortmannorum, cum corpore ſui patroni reſidebant in Capleienſi (*) cella parochiæ Autiſiodorenſis. His viſam erat res quaſdam permutare cum Arnulfo abbate cœnobii ſancti Martini, ſiti in ſuburbio Æduenſi, eo » pacto, ut Hugo abbas eam canonicis ſuis quaſdam res ſuas, quas in pago Avalen» ſi, vicaria Iimacenſi, in loco, qui dicitur Gollis, poſſidebant, domno Ar» nulfo quondam venerabili abbati & monachis prædicti cœnobii cederent: hi » verò contra manſum unum & prædia quædam in Sidriaco villa pagi Tornodo» tenſis iiſdem canonicis darent. Hæc verò permutatio a Carolo confirmata eſt im» periali præcepto, ita ut Hugo abbas *& canonici ſancti Martini Capleienſis* re» bus ſibi conceſſis liberè utantur: *ſimiliter & venerabilis Badilo*, qui tunc cœnobii ſancti Martini abbas erat, ejuſque monachi. Eodem præcepto idem iodultum eſt ſanctimonialibus monaſterii ſancti Juliani Antiſiodorenſis, quæ etiam quamdam commutationem cum iiſdem canonicis feceraut, prout in appendice noſtra fuſiùs leges, ubi hoc præceptum integrum referemus, quod *Audacher notarius ad vicem Goſleni archicancellarii recognovit*. *Data* IV. *idus Julii*, *indictione* X. *anno* XXXVIII. *regni domni Karoli imperatoris in Francia*, *& imperii ejus ſecundo*. *Actum Pontione palatio imperiali*. Ibidem ipſo die confirmata eſt permutatio facta cum ſanctimonialibus ſancti Juliani, & quidem pecaliari diplomate, cujus autheuticum in archivo Martiniano vidimus. Porro cellam Capleſam, in pago Tornodorenſi ad fluvium Sedenæ ſitam, & in honorem ſancti Lupi confeſſoris primùm dedicatam, idem Carolus Martinianis canonicis ad preces Hugonis abbatis paullo ante contulerat, ut legimus in regio præcepto, quod datum eſt in *monaſterio ſancti Germani Autiſiodorenſis ducatus* anno regni ejus vicefimo-octavo, indictione primâ. Arnulfo abbate ſancti Martini Æduenſis, coacta dicitur anno ſeqoenti Augaſtoduni ſynodus epiſcoporum, in qua, procurante Ladovico Balbo, monaſterii jutibus ac bouis proviſum eſt.

XCVI. Fabariæ privilegia confirmata. Commutatio inter S. Martini canonicos, & monachos S. Martini.

(*) *de Chableis.*

Cùm Lingonas adventaſſet Carolus, ad eum acceſſit Franco præpoſitus ex cœnobio ſancti Dionyſii, petiitque, ut quatumdam (*a*) rerum, monaſterio ſuo a fiſci miniſtris ablatarum, quas olim femina quædam Deo ſacrata, nomine Aglena, eidem in pago Barrenſi ſuper fluvium Albam in villa Cerecio ſeu Sopino-robore contulerat, reſtitutio fieret. Annuit imperator eâ conditione, ut fratres ſingulis annis poſt diem tricefimum obitus ſui generalem ea prædictis rebus refectionem acciplaut. *Data* III. *kalendas Auguſti*, *indictione decimâ*, *anno tricefimo-octavo regni Karoli glorioſi imperatoris auguſti in Francia*, *& imperii ejus ſecundo*. *Actum Lugoni civitate*.

XCVII. S. Dionyſio reſtitutio facta.

(*a*) *Doublet p.* 807.

XCVIII. Magnilocenſis & Calmeliacenſis abbatiarum libertas aſſerta.

Per id ſempus Agilmarus Arvernenſis antiſtes Magnilocenſem ſancti Sebaſtiani abba-

ANN. CHR. 877. batiam, & Guido Vallavenſis Calmeliacenſem ſancti Theotfredi, eccleſiæ ſuæ ſubjicere moliebantur, idque apud Carolum accepta præceptione obtinuerant. Adversùs hanc ſubjectionem reclamarunt abbates cum monachis, Heitardus ſcilicet Magnilocenſis, & Roſtagnus Calmeliacenſis, ſuaſque hac de re querelas expoſuere Carolo in Italiam proficiſcenti, quem ejus rei causâ Monaſterioli ad Sagonam ſeu Aratim adierunt, allatis tam Ludovici Pii ejus genitoris, quàm ipſiuſmet Caroli præceptis, quibus uttumque monaſterium immunitate & tuitione regiâ donatum erat. Hæc præcepta Frotario, Bituricenſi tum archiepiſcopo, examinanda tradita ſunt; quibus probatis, uttamque abbatiam ab epiſcopali dominatione denuo exemit imperator, ac liberam utrique abbatis electionem conceſſit. *Data kalendis Auguſti, indictione* X. *anno* XXXVIII. *regni domni Caroli imperatoris in Francia, & imperii ejus anno ſecundo. Actum Monaſteriolo ſuper fluvium Segonnam.* Ita legitur in Magnilocenſi præcepto, quod Audacher notarius ad vicem Gauzlini recognovit. Calmeliacenſe Frotarius ipſe iiſdem anno, indictione ac die ſcripſiſſe dicitur, *actum* itidem *Monaſteriola* abſque additu. Eædem ſunt chronicæ notæ præcepti, quo Carolus Miliciacum villam pagi Cabilonenſis donat eccleſiæ Martinianæ, datâ fratribus ſancti Martini facultate ædificandi ibidem monaſterii. *Actum Monaſteriola*, de quo ſupra.

XCIX. Caroli extrema facta & mors. (a) *Perard. pag.* 154.

Alpes demum prætergreſſus Carolus, Vercellas pervenit ſub initium menſis Septembris: ubi Johannem pontificem obvium habuit, & cuidam fideli ſuo, Baldrico nomine, res quaſdam in pago Turnodorenſi conceſſit. Hujus donationis chartu exſtat apud (a) Perardum, *data* V. *idus Septembris, indictione* X. *anno* XXXVIII. *regni domni Caroli imperatoris in Francia, & imperii ejus anno ſecundo. Actum Vercellis civitate.* Vercellis congreſſi pontifex & imperator, unà Papiam proceſſerunt. Gravia dein Sarracenici belli propulſandi conſilia interrupit Carlomannus Bajoariæ rex, qui, quod pater Ludovicus tentaverat, perfecturum ſe arbitratus, occupandi imperii causâ in Italiam cum maximo armatorum numero deſcendebat. Hoc nuntio perterriti Johannes & Carolus, Dertonam ſe contulerunt: ubi Richildis auguſta a pontifice coronata eſt. Mox Carolus, nihilò tutior a Carlomanni conſiliis, Richildem cum theſauro domum remiſit: neque ita multò poſt ipſe ſubſecutus eſt, ubi proceres ſuos, quos acciverat, ſeditione conflatâ venire nolle; Carlomannum verò brevi adfuturum, ſed falsò, accepit. Eamdem ob cauſam pontifex urbem repetiit, cruce ingentis pretii ab eo donatus. Vix Alpes attigerat imperator, cùm eum repentina febris invaſit; cui ſanandæ mortiferum pulverem a Sedechia medico, improbo Judæo, accepit: tumque Ciniſio monte tranſceenſo, ubi ad locum, qui *Brias* dicitur, venit, ingraveſcentis morbi & veneni violentiâ conflictatus, Richildem, quæ in urbe Mautienna erat, accivit, eâque præſente pridie nonas Octobris animam efflavit. Corpus ejus, extractis viſceribus, vino & aromatibus conditum, loculo impoſitum, ut ad monaſterium ſancti Dionyſii, ubi ſe humari præceperat, deferretur: ſed ob fœtorem doliolo, interiùs exteriùſque pice obducto, & corlis involuto, incluſum, cùm nihilò minùs ob intolerabilem fœtorem uteriùs geſtari non poſſet, in cella quadam monachorum Lugdunenſis pagi, quæ *Nantoadis* ſeu Nantua dicitur, depoſitum ſepultumque eſt ad ſeptem annos; quibus exactis, ejus oſſa in Dionyſianam baſilicam, procurante Gualtero abbate, tranſlata ſunt, & in choro monachorum, antu altare ſanctæ Trinitatis, uti vivens conſtituerat, humata. Viſitur ipſo in loco ejus monumentum ex ære, a poſteris poſitum, & ſuper quatuor columnellas erectum, reſperſumque liliis, cum ærea itidem Caroli effigie coronata, ſceptrum & globum geſtantis, ad cujus pedes exſtat leonis effigies, his verſibus in circuitu appoſitis.

Imperio Caroluſ Calvus, regnoque potitus
Gallorum, jacet hac ſub brevitate ſitus.
Plurima cum villis, tum clavo, cumque corona,
Eccleſiæ vivus huic dedit ille bona.
Multis ablatis, nobis fuit hic reparator
Sequanii fluvii, Ruolique dator.

(b) *Spicil. to.* 9. *p.* 538. Viderat hoc mauſoleum Richerius (b) Senonenſis ante annos quadringentos, *aneum fuſile, longitudine acta pedum, latitudine verò trium, ſuper quod ſculptus eſt leo ad magnitudinem ſarcophagi; quod & ego*, inquit, *propriis oculis vidi.* Sed ſi non fallit hic auctor, hoc monumentum loco motum erat, *poſitum a tergo altaris martyrum beati Dionyſii & ſociorum ejus.* De cætero fabulas narrat iſte auctor, qui tamen haud ſine fundamento ait, Carolum, domeſticis in fratrem bellis occupatum, cùm ei ad conducendos milites facultas non ſuppeteret, *decimas eccle-*

eleſiarum militibus pro donativo jure hereditatio diſtribuiſſe, quas Ricberii ipſius tempore adhuc obtinebant. Carolo tribuitur *renovatio imperii Romæ & Franco*, ſic enim legebatur (*a*) in averſa parte bullæ ejus aureæ, quæ olim appendebat imperiali ejus diplomati pro conſtitutione eccleſiæ Compendienſis. Unde ſuſpicari licet, bullas illas plumbeas, in quibus *renovatio Romani imperii* Carolo imperatori tribuitur, Calvo affigeandas eſſe, aut certè Craſſo, qualis eſt ea, quam in Supplemento librorum de re diplomatica cum aliis exhibuimus. Quamquam in quadam charta eccleſiæ Vienenſis, data *Bernardo vocata archiepiſcopo* eodem elogio afficitur Carolus Magnus, *in anno* XIII. *renovans imperium*, quod elogium aliis etiam imperatoribus indifferenter tribuitur. Cæterùm nullus regum noſtrorum plura bella geſſit, quàm Calvus, ſed pauca feliciter abſolvit. Nullius plura diplomata eccleſiis ac monaſteriis conceſſit. Hic pietatis haud eapers, ſtrenuitate quàm prudentiâ major, græcanicæ gloriæ, & prolataudæ dominationis avidiſſimus.

ANN. CHR. 877.

(*a*) *Diplom. pag.* 138.

C. Dionyſiaabbates.

Frequens erat in monaſterio ſancti Dionyſii, in quo educatus fuerat puer, ob idque optimè affectus in ſanctum locum, cujus abbatiam ſibi poſt mortem Ludovici abbatis ad decem annos retinuit, ut ex ea impenſis regiis in illis temporum anguſtiis ſufficeret. Eo mortuo, abbatiam obtinuit Gozlinus jam Pratenſis abbas, atque Ludovici germanus; & poſt eum Ebulus ſeu Ebolus, utramque itidem abbatiam obtinuit. His ſucceſſere Rotbertus Franciæ dux, Odonis regis frater, & in regno ſucceſſor; Hugo Magnus ejus filius, ac demum Hago Capetus, qui ad regnum provectus, Dionyſiano, cæteriſque monaſteriis abbates regulares tandem reſtituit. Sub illis ſæculatibus abbatibus res monachorum ac monaſticam diſcipliam procurabaat decanus, præpoſitus, & theſaurarius, penes quos ſumma rerum erat ſecundùm abbates. Hoc tempore Franco præpoſitus erat Dionyſiaai monaſterii, Deodatus theſaurarius, & poſt eum Meinardus: at decaal nomen ignoratur. Porro locum Catolus infinitis doaariis, ſanctarumque reliquiis, in primis clavo dominico, ac coronâ ſuâ imperiali locupletavit; quæ ut omnibus unoquoquo anno ſollemniter oſtenderentur, frequeates nuadinas (indictum vocant) menſe Junio poſt feſtum ſancti Barnabæ apoſtoli inſtituit. In altari ſanctæ Trinitatis, parvum altare quadratum quatuor pedum, ex porphyretico lapide poſuit, in eoque tria ſanctorum brachia collocavit, nempe Jacobi apoſtoli, ſtarris Domini in medio, ſancti Stephani martyris a dextris, & ſancti Viacentii a ſiniſtris: ob quæ ſanctæ Trinitatis nomen huic altari inditum fuiſſe vetus chronographus gallicus tradit, matutinale allàs appellatum, propterea quòd miſſa matutinalis in eo quotidie celebraretur.

Ct. Herici de Carolo eacomia.

Caroli pietatem, ſed maaimè ſtudium in litteras ac litteratos prædicat Hericus monachus Autiſiodorenſis in præfarione ad libros metricos de vita ſancti Germani epiſcopi patroni ſui, quos inſtinctu Lotharii abbatis, Caroli filii, olim ſcribere aggreſſus erat, ſed poſt ejus mortem *immortalibus ſceptris prædeſtinato, regamque omniam præcellentiſſimo Carola, perpetuo triumphatori ac ſemper auguſto*, nuncupavit hoc aano, ut Sigebertus teſtatur, aut certè præcedente. Præclatu ſunt quæ de eo ſcribit Hericus. *Multa ſunt*, inqait, *tuæ monumenta clementiæ, multa ſymbola pietatis. Illud vel maximè tibi æternam parat memoriam, quòd famatiſſimi avi tui Caroli ſtudium erga immortales diſciplinas non modò ex æquo repræſentas, verùm etiam incomparabili fervore tranſcendis; dum, quòd ille ſopitis eduxit cineribus, tu fomeata multiplici, tum beneficiorum, tum auctoritatis, uſquequaque provehis.* Deinde eum laudat, quòd, ſicubi rerrarum florerent magiſtri artium, hos ad publicam eruditionem undequaque conducat; & quòd nequidem bellorum tempore in eo deſerbuerit hic litterarum ardor & amor, *ita ut merito vocitetur ſchola palatium, cujus apex non minùs ſcholaribus, quàm militaribus conſueſcit quotidie diſciplinis*; tum concludit Hericus: *Quidquid igitur litteræ poſſunt, quidquid aſſequuntur ingenia, tibi debent.* In fine idem uuctor alt, coafectum opus in publicum edere din ſibi diſplicuiſſe, quòd Lothario abbate ſuo mortuo, non ſatis animo deliberaſſet cui illud ſpeciatim deſtinaret. Tandem verò *deo canctanti*, inquit ille, *ta cæſar præcellentiſſime, tu, inquam, inteſtatæ prolis heres proximus occurriſti: ejus bona ad te lege redierunt. His animo ſubductis, auſus ſum hoc litterarum ad tuam majeſtatem præmittere, quæ ſequentis aperit continentiam, præſtructo rationis ordine, commendarent.* Cæterùm Caroli pietatem commendant, ut jam diai, varia ejus diplomara, eccleſiis ac monaſteriis conceſſa, quot & quanta nullus aliorum regum laudaſit; variaque dona eccleſiis collara: in quibus præter ea, quæ ſuperiùs commemoravimus, ſancto Benedicto, ſeu Floriacenſi monaſterio conceſſit *ſacerdotale iadumentum, quod ex capella fratris ſui Lotharii abſtalerat, dum ex bello reverteretur Fontanetico; nec-non duo vaſa aurea* pretioſiſſima, *cum evangelii textu, ſubtili operis diverſitate fabricato*, teſte Adelctio ejus

Ejus dona S. Benedicto.

loci

loci monacho, qui ait, Carolum nemini priſcorum regum imparem viſum fuiſſe in omni ſancta religione.

ANN. CHR. 877. CII. Ludovici Balbi coronatio.

Auditâ morte Caroli parentis, Ludovicus, cognomento Balbus, Compendii cum Richilde noverca pridie kalendas Decembris convenit, atque ab ea regia inſignia accepit, ac paullo poſt magno epiſcoporum, procerumque conſenſu rex ab Hincmaro archiepiſcopo vt. idus Decembris inauguratus eſt. Inde, acceptis ſollemnibus omnium ſacramentis, factâque promiſſione, ſe *omnibus ordinibus, epiſcoporum videlicet, ſacerdotum, monachorum, canonicorum, utque ſanctimonialium, regulas a patribus conſcriptas*, ex eo tempore in futurum *ex integro* ſervaturum; in monaſterium ſancti Medardi prope Sueſſionas acceſſit, ubi natale Domini, in monaſterium ſancti Medardi prope Sueſſionas acceſſit, ubi natale Domini, in-iu

quasdam possessiones & prædia (a) concedit, aut potiùs confirmat ad usus fratrum ac sororum Nivellæ cœnobii, quod conditum est in honorem sanctæ Mariæ, ubi sancta Gertrudis corpore requieſcit. Actum Pontigone VII. idus Julii. Audacher nonarius ad vicem Gauzlini recognovit hoc præceptum, quod *domna Richildis imperatrix ambascravit*. Consimile item præceptum bidao ante ibidem ab eodem indultum fororibus & fratribus cœnobii Marcianensis, siti in comitatu Attrebarensi super fluvium Scarpum, sub tutela sanctæ Rictrudis inibi Deo militantibus, quorum inopiæ per Bernonem diaconum palatinum & ministerialem suum imperator subvenire curavit. Exstat in eodem pago Attrebatensi super eumdem fluvium Hasnoniense monasterium, nunc virorum, nti & Marcianense, tunc utriusque sexus, cui supplementum itidem Carolus dedit per Ermentrudem filiam suam abbatissam. Id actum dicitur *Carisiaco palatio imperiali* v. *idus Julii*; quo die non Carisiaci, sed Pontigone Carolus versabatur. Idem quoque obtinuit privilegium Gisla Caroli soror pro Dononiensi duplici item monasterio, quod olim sancta Ragenfredis in Hannonia ad Scaldim exstruxerat.

ANN. CHR. 877.

(a) *Miræi not. tit. p. 68. & seqq.*

CVI. Adalhelmus vitam S. Opportunæ scribit.

Adalhelmus seu Adhelelmus, Sagiensis præsul, quem alii corruptè Adelinum vocant, vivente adhuc Carolo libellos duos de vita & miraculis sanctæ Opportunæ virginis & abbatissæ videtur scripsisse, nti colligitur ex his libri secundi verbis, ubi agens de Caroli imperatore, *cujus beneficiis*, inquit, *sumus quidquid sumus, cujus vitâ semper a Domino gubernetur*. Itaque mors Hildebrandi ejus antecessoris contigerit statim post concilium Pontigonense superiore anno habitum, cui is subscripsit. Quamquam nonnulla huic calculo videntur obstare. Fuerat Adalhelmus ante episcopatum sancti Carilefi monachus, eoque nomine se ipse jam episcopus insignivit in prologo ad librum de miraculis sanctæ Opportunæ, in hæc verba: *Domino miserante Adalhelmus, Sagiensium plebium humilis episcopus, nec non beati Karilefi monachus & servus*: quo in prologo scriptionis suæ occasionem commemorat. Quippe cùm æmulos pateretur, electioni ac consecrationi suæ episcopali adversantes, voto se obstrinxit, scripturum se vitam & miracula sanctæ Opportunæ, si adversariorum tandem contradictionem expugnare valeret. Voti compos factus, at promissi haud memor, a Nortmannis captus venditusque, & exsilio in insulam Britanniam deportatus, ubi multa indibria & verbera substinuit; tandem Deo miserante in patriam redire permissus est. Verùm transmisso oceano, cùm per fluvium Somenæ ad oppidum sancti Walarici accedere vellet, æstuarii violentiâ in fluvium lapsus, in summum vitæ discrimen incidit, ex quo sanctæ Opportunæ & sancti Carilefi invocato auxilio cùm ereptus fuisset, votum demum ac promissionem scribendæ vitæ sanctæ Opportunæ exsolvit. In libro secundo auctor agit de sanctæ Opportunæ translatione hoc tempore facta in villam pagi Parisiensis Monciacum (*), quam Ludovicus rex Caroli frater, causâ refugii ob metum Nortmannorum sanctæ Opportunæ & Hildebrando Sagiensi episcopo donavisse dicitur. Non alius hic videtur a Ludovico Germaniæ rege, cui quo pacto Monciacus villa competeret, non video. Nunc eo in loco cella est Ordinis Cluniacensis: reliquiæ verò sanctæ Opportunæ in collegiata ejus nominis ecclesia Parisiis asservantur, excepto capite, quod Monciaci habetur.

(*) *Monchy-lonenſ.*

CVII. S. Benigne dominio facta a Berta comitissa.

Sancti Benigni Divionensi monasterio abbatis titulo adhuc præerat Bertilo chorepiscopus hoc anno, quo Berta (b) comitissa *domino sacro cœnobio sancti Benigni* pro anima *senioris* sui Unfridi comitis res quasdam largitur in villa pagi Dusmensis Colonica. *Actum Divione in ecclesia sancti Benigni publicè, die Mercoris, mense Novembri, anno primo regni domini nostri Ludovici regis, filii Karoli imperatoris augusti*, quem Ludovicum Balbum posteri appellarunt. De Bertilonis obitu actum superiùs (c).

(b) *Perard. p. 156.*

(c) *num. 91.*

CVIII. S. Petri Cabilonense monasterium instauratur.

Sub idem tempus Girboldus seu Girbaldus Cabilonensis præsul suburbanum sancti Petri monasterium, quod a barbaris destructum fuerat, instaurasse memoratur in litteris Hugonis archiepiscopi Lugdunensis & apostolicæ sedis legati, in quibus Girbandus missus dicitur a Carolo Magno, ut pastor ejus ecclesiæ crearetur; qui prædicti loci desolationem videns, eum in pristinum restituit statum, monachosque ibidem denuo collocavit, quibus Aimonem *doctorem*, id est abbatem, præfecit. Idem insuper pro sepultura, tam episcoporum, quàm canonicorum, qui jam illic sepulti fuerant, villam, *quam vulgus Deus-adjuva nominat*, cum ecclesia ejus sancto Vincentio dicata, ad perennem collati beneficii memoriam contulisse memoratur. In his litteris Caroli Magni nomine intelligendus est sine dubio Carolus Calvus, cujus principatu Girbaldus Godelsado episcopo subrogatus est. Erat ergo in illo monasterio commune conditorium, in quo episcopi & canonici ecclesiæ Cabilonensis antiquo jure sepeliebantur; quod cùm secus fieri sæculo un-

ANN. CHR. 877.

decimo cœptum eſſet, Hugo archiepiſcopus mox laudatus judicio ſuo ſecundùm monachos litem diremit. Idem Girbaldus ſanctorum anteceſſorum ſuorum, eorum maximè, quorum memoriam veteres ſcriptores libris ſuis celebravetant, reliquias honorare cupiens, corpus beati Lupi epiſcopi, quem in baſilica ſancti Petri ad dexteram partem altaris ſepultum fuiſſe ex ejus vitæ libro compertum habebat, *adhibito ſecum e vicino Matiſconſis urbis pontifice*, inde reverenter effoſſum, & ſacerdotum manibus elatum, poſt altare congruo loco humavit, & ſuper illud *lectticam de more erexit quarto kalendarum Septembrium die, octingentesimo ſeptuageſimo-ſeptimo dominicæ incarnationis anno*, ut teſtatur apud Bollandum (*a*) anonymus illius temporis auctor. Paullo poſt ſacra etiam corpora ſanctorum antiſtitum Silveſtri & Agricolæ, atque beati Deſiderati preſbyteri ab eodem Girbaldo in ſuburbana baſilica ſancti Marcelli repetta, & condigno loco repoſita ſunt. Horum feſtivum diem Johannes papa VIII. celebrari apoſtolicâ auctoritate ſancivit.

(*a*) *Martii to. 2. p. 515.*

CIX. Carlomanni diplomata pro Cremiſanio.

Poſt mortem Ludovici imperatoris Carlomannus, Bajoariæ rex, Italiæ regis titulum uſurpavit, non tamen imperatoris. Id varia ejus diplomata teſtantur, in quibus unum hoc anno edidit pro monaſterio Chremiſa, ſeu Cremiſanio, quo *Karlomannus, divinâ favente gratiâ rex*, quaſdam res tradit *ad monaſterium, quod dicitur Chremiſa. Datum tertio nonas Decembris, anno Chriſto propitio ſecundo regni domni Karlomanni invictiſſimi regis in Voavaria, & primo in Italia, indictione* X. *Actum ad Ættugas curte regiâ*. Baldo cancellarius ad vicem Theotmari archicancellarii recognovit; qui Theotmarus Saltzburgenſis epiſcopus erat. Idem rex anno ſuperiore eidem monaſterio confirmaverat donationes quorumdam prædiorum, quæ Ludovicus ejus pater, nullo dato præcepto, conceſſerat. Denique Carlomannus ipſe anno ſequenti litteris ſuis ratam habet donationem, eidem monaſterio a Chuniberto diacono factam: quibus in litteris regis tantùm titulum ſibi tribuit. Hæc diplomata cum aliis exſtant in annalium Cremiſanenſium libro primo, capite nono. Idem princeps præceptum regiæ defenſionis hoc anno (*b*) conceſſit monaſterio Caſaurienſi.

(*b*) *Spicil. to. 3. p. 390.*

CX. Adelardus epiſcopus ob occupatam Nonantulæ abbatiam excommunicatur.

Ad res Italicas quod attinet, Johannes papa (*c*) Carolo imperatori paullo ante ejus obitum ſignificavit, ſe Adelardum Veronenſem epiſcopum diris addixiſſe, quippe qui venerabile Nonantulæ monaſterium, *quod pro Dei, tantique loci reverentia nullus unquam epiſcoporum vel judicum in beneficium quæſiverat*, timore Dei poſtpoſito, contra apoſtolicæ ſedis privilegia, quibus de proprio ſemper congregatione abbatem fieri jubetur, callidè petiiſſet, invaſiſſetque. Idem ſcribit Jobanni Ravennati, Anſperto Mediolanenſi, & Wiperto Aquilejenſi, atque clero Veronenſi, excommunicatum eum denuntians, *donec in præſentiam ſedis apoſtolicæ veniens, de prædictorum exceſſuum qualitate idoneam ſatisfactionem coram poſitus exhibuiſſet*. Forrè ob eam cauſam Adelardus ſeceſſit ad ſuburbanum ſancti Zenonis monaſterium, in quo carbedram (*d*) epiſcopalem habuiſſe dicitur.

(*c*) *Johan. pap. ep. 47. & ſeqq.*

(*d*) *Ital. Sac. to. 5. c. 593.*

CXI. Abbas Mediolanenſis reſtitui juſſus.

Carolo item ſuperſtite, Anſpertus Mediolanenſis antiſtes abbatem quemdam Mediolanenſem, an Petrum Ambroſianæ baſilicæ rectorem, nullo crimine comprobato, a regii cœnobii præpoſitura depulit, atque in ejus locum homicidam quemdam, aut facinoris ſocium ſubſtituere volebat. Archiepiſcopo hac de re ſcripſit (*e*) Johannes pontifex, eumque hortatus eſt, ut in promotionibus ejuſmodi „ nihil agat, quod patrum poſſit regulis adverſari, exſpectato etiam, quando ita „ mos ferat, Caroli auguſti aſſenſu. Moderationem quippe ſedis apoſtolicæ, & „ univerſalis eccleſiæ diſpoſitionem id exigere, ut eo periculoſiſſimo tempore cuncta „ *diſpenſatoriè* gerantur. Abbatem verò, qui nullo comprobato crimine a regii cœnobii præpoſitura depulſus fuerat, ejuſdem piiſſimi principis permiſſu, „ ipſiuſque papæ precibus eſſe revocandum; non ſolum autem homicidam, ſed „ & ſocium homicidæ ab omni præpoſitura pellendum. *Data* III. *kalendas Martii*, „ *indictione decimâ*.

(*e*) *Joh. pap. ep. 34.*

CXII. Carolus rex ob direptum Brixiæ cœnobium increpitus.

Triduo ante idem pontifex ad Carolum (*f*) regem, eum, qui poſtea Craſſus dictus eſt, litteras increpatorias ac comminatorias ſcripſerat, quòd in Italiam profectus, atque in monaſterium ancillarum Dei apud Brixiam conſtitutum ingreſſus, aurum abſtuliſſet, tam ipſius venerabilis monaſterii, quàm Angelbergæ Dei cultricis, quondam imperatricis, quod ſibi ad ipſius præcipuè cœnobii ſuſtentationem procul dubio reſervaverat; ſe dolere, eum ad tam immane ſacrilegii genus prolapſum, &, inſtar cujuſdam gentilis regis, vaſa domus Dei ad uſus proprios deflexiſſe. Monere, ut ab ſe aliiſve ablata quantocius reſtitui curet, ne, ſi aliter egerit, diras ſedis apoſtolicæ in ſe accerſat: quod certè futurum ſit, ni intra ſexaginta dies poſt acceptam epiſtolam rheſaurum illum abſque ulla diminutione reſtituat, & facti ſui rationem per ſuum miſſum quàm primùm ſedi apoſtolicæ reddat. Ad

(*f*) *id. ep. 63.*

hoc

hoc monaſterium, quod *Novum* dicitur, pertinet formula quarta inter Alſaticas naper typis regiis editas, qaâ Carolus jam imperator teſtatur duo mancipia eidem parthenoni a fidelibus ſuis conceſſa: & unum ea illis, commutatione facta, libertate donatum fuiſſe: in cujus rei ſignum imperator ipſe *denarium*, & *anmerum*, & *argentum*, & *aureum*, & *dragmam*, & *ſeſtertium*, & *minam* excuſſit, ſicque ſecundùm legem Salicam eum liberum dimiſit. *Data* VIII. *Kal. Julii anno* V. *Karoli poſt mortem patris ſui HLudovici in Francia & Alamannia, ſecundo regni ejus in Burgundia, imperatoriæ verò dignitatis & apoſtolicæ benedictionis primo.* ANN. CHR. 877.

CXIII. Dominicus epiſcopus Romam citatus.

Eodem tempore ad idus Februarias citatus eſt Romam tertiò Dominicus, in locum Senatoris ſubrogatus in ſede Torcellana, quam invaſiſſe dicebatur. Fuerat is antea abbas ſancti Hilarii monaſterii apud Altinam, qaæ civitas, modò excisa, ad Silis flavii oſtium, Venetias inter ac Tarviſiam ſita erat. Hujus citationis auctor Petrus Gradenſis patriarcha, qui eum ordinare renuebat, urgeure quantumvis Urſo duce, qui Dominici electioni favebat. Semel & iterum accitus ad ſe purgandum Dominicus, Johannis papæ cenſuram incurſarus faciſſet, niſi pontifex, petente Urſo glorioſo duce, minùs ſeveritate, quàm patientiâ uſus eſſet. Tertiò demum Romam ille citatus eſt ad idus Februarias præſentis decimæ indictionis, ut in concilio, coram Petro Gradenſi metropolita, ejaſque coepiſcopis, ipſius cauſa examinaretur. Hæc ex epiſtola (*a*) Johannis papæ, data kalendis Decembris anni ſuperioris, qaâ ei non ſolùm communionis, ſed & honoris jacturam cum anathemate, ni mandatis pareat, pontifex comminatur. Paullo aliter rem Dandulus narrat, ſcilicet Petrum patriarcham ordinare Dominicum, quem filiam Leonis Calopini dicunt, conſtantes recuſaſſe, quòd virilia ſibi amputaſſet, at caſtiùs viveret; & qaòd patriam apoſtatando reliqaiſſet. Id verò Urſum ducem, qao ſavente Dominicus in ſedem Torcellanam promotus fuerat, gravatè admodam tuliſſe, eoqae rem urgente patriarcham Romam ad pontificem hanc cauſam referre coactum fuiſſe. Io id verò demam convenisse, ut Dominicus electus epiſcopus diebus ipſius patriarchæ epiſcopali conſecratione careret, & tamen domo, & bonis ipſius epiſcopatus interim frueretur.

(*a*) *Id. ep.* 26.

CXIV. Bertharii abbatis Caſinatis legatio Romam.

Interea Sarracenis Italiam dirè iuſeſtantibus, aliud quoque incommodum adjunctum. Capuaoi, expulſo Landulfo epiſcopo, Landenaiſum ſummo apud ſe honore narum, licèt uxore præditum ac neophytum, ſaffecerunt, maltiſque precibus pontificem, at eum conſecraret, orarant. Eâ re cognitâ, Bertharius abbas Caſinas & Leo Theanenſis epiſcopus Johannem pontificem Romæ adierunt, rogaturi, ne rei tam iniquæ aſſentiretur. Tantorum virorum gravitate permotus pontifex, id ſe factarum negavit: ſed tandem nobiliam precibas expugnatus, neophytum conſecravit. Inde mala plurima conſecuta, qaæ ad inſtitutam noſtrum minimè pertinent. Paullo poſt idem Bertharius quaſdam res cum Romano (*b*) Caſaurienſi abbate commutavit.

(*b*) *Spicil. to.* 5. *p.* 193.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER TRICESIMUS-OCTAVUS.

Ab anno Chriſti 878. ad annum 885.

ANN. CHR. 878.

I. Ludovici diploma pro Centula.

(*) *Orreville.*

(*a*) *Spicil. to. 4. p. 503.*

CUM natale Domini in Sueſſionenſi ſancti Medardi Monaſterio celebraſſet Ludovicus, inde in Audriacam (*) villam pagi Atrebarenſis profectus, deiu venit ad ſanctum Dionyſium, ubi paſchale feſtum egit. Progreſſus inde Cæſarodunum Turonum ad quoſdam motus compeſcendos, ibi graviſſimè ægrotavit. Dum a ſancto Medardo ad Audriacam villam peteret, pet villam regiam Compendium iter haud dubiè inſtituit, ubi eum conveuit Guelfo (*a*) Centalenſis abbas, ejus conſanguineus, ab eoqae impetravit, ut villa ſancti Richarii Civinocartis, quæ frequenti commeantium peditum, equitumve regionis hoſpitio valde vexabatur, deinceps ab omni hoſpitum oppreſſione immunis eſſet. *Data* III. *kalendas Januarii indictione* XV. legendum X. vel XI. *anno ſecundo regnante Ludovico glorioſiſſimo rege. Actam compendio palatio.* Hoc præceptum Hariulfus ad annum ejus ſæculi ſexageſimam-ſeptimam refert, cùm *ante ferme triennium* Ludovicus a patre rex inſtitutus fuiſſet. Verùm id nullo fundamento dicit Hariulfus, eò adductus falsà perſuaſione, quòd Guelfoni abbati mortuo ſaltem anno Caroli triceſimo ſucceſſiſſet Carolomannus, quem certum eſt Guelfone adhuc vivente (quod Calvi tempore haud inſolens erat) Centalenſem abbatiam obtinaſſe, ac ſuperſtitem habuiſſe Guelfonem, qui ad annam octingenteſimum octogeſimum-primam vitam produxit. Cæteràm Ludovico Balbo, non Ludovico ejus filio, hoc diploma tribuendum eſſe ſuadet formula ejus initialis in hæc verba, *In nomine Domini Dei æterni, & Salvatoris noſtri Jeſu-Chriſti, HLudovicus miſericordiâ Dei rex*; qualis formula in omnibus aliis ejuſdem Ladovici diplomatibus legitur. Primum hoc diploma *Audacher notarius ad vicem Gauzlini recognovit*: quorum alter notarius, alter cancellarius Caroli Calvi fuerat. De Audachro nulla deinceps mentio, quem Cormarici & Villælupæ abbatem faiſſe ſuperiùs (*b*) diximus. Ejus obitus notatur v. nonas Maii. Certè ne hoc Centulenſe diploma Ludovico Balbi filio tribuamus, illud obſtat, quod Gozlenus abbas cum Chaontado comite a Balbi filiis, Ludovico & Carlomanno, penitus defecit, & ad Ludovicum Germaniæ regem ſe contulit, ex annalibus Bertinianis.

(*b*) *lib. 37. n. 92.*

II. Acta eiuſdem Turonis.

(*b*) *Diplom. p. 546. & ſeq.*

Cùm in arbe Tatonam infirmas reſideret Ludovicus ſuggerente Hugone glorioſo abbate, quaſdam res cuidam fideli ſuo, Widrado (*b*) monacho, concedit ad perficiendam cellam ſancti Flaviani, quam ille ædificare cœperat, ſitas inter Moram & Ulmetum. *Data pridie kalendas Junii, indictione* XI. *anno primo regni domni HLu-*

ANN. CHR. 878.

HLudovici glorioſiſſimi regis. Actum Turonis civitate. Hinc corrigendus viderut Hariulfi calculus, & ſoitè in priori illo diplomate corrigendus Ludovici annus, ntl & indictio, & pro *anno ſecundo* legendum *primo*. Hæc cella ſanctæ Dei genitricis Mariæ & ſancti Flaviani ſita eſt in parochia Lingonenſi, cognomento Pulchrada ſeu Saxonis-fontanæ, quam Hugo comes poſtea Divionenſi ſancti Benigni monaſterio contulit, approbante Hugone epiſcopo Lingonenſi. In eadem Turonum civitate idem rex villam Merlaum, in pago Caniſiacenſi ad fluvium Ingerem ſeu Angerem ſitam, canonicis ſancti Martini largitus eſt pro anima genitoris ſui Catoli imperatoris ac genitricis ſuæ glorioſæ reginæ Irmindrudis, eâ conditione, ut, dum viveret, *diem nativitatis ſuæ, quæ eſt kalendis Novembribus*, & diem unctionis ſuæ in regem, *id eſt* VI. *idus Decembris*, refectione ex rebus illius villæ parată, fratres annis ſingulis obſervarent, & pro genitore ac genitrice ſua, fratribuſque ſuis Carolo & Carolomanno, ſed & pro ſe, ſuâque coojuge ac prole vigiliarum & miſſarum ſollemniis ex more celebratis, Domini miſericordiam implorarent. Ad hæc in fine petit, ut memoriam Lotharii fratris ſui habere non negligant. *Data* XII. *kalendas Julii, indictione* XI. *anno primo domni Ludovici glorioſiſſimi regis. Actum Turonis in monaſterio ſancti Martini.* Deinque in eadem urbe Pictavenſe ſanctæ Crucis monaſterium, cum ſuburbano cœnobio ſanctæ Radegundis, præcepto regiæ defenſionis munivit, & quidem rogatu Avæ ſeu Abæ (*a*) ſanctæ Crucis abbatiſſæ, confirmans eidem parthenoni liberam eligendæ abbatiſſæ facultatem *ſecundùm regulam*; & donationem quarumdam villarum, quas Carolus auguſtus, pater ipſius, *fratribus ſanctæ Radegundis & ancillis Chriſti ſanctæ Crucis* contulerat, quaſdam etiam villas de ſuo ſuperaddens. Actum Turonis in monaſterio ſancti Martini, menſe Julio, indictione XI. anno regni ejus primo. Sic reſtituendæ hæ chronicæ notæ, quæ in ediris viriatæ ſunt. Prædicta Ava abbatiſſa ſucceſſerat Rotrudi, de qua ſuperiùs (*b*). Idem rex Trecis reſidebat IV. idus Septembris hoc ipſo anno, cùm Magniacum vicum, ubi ſanctus Vincentius corpore quieſcere dicitur, eccleſiæ Nivernenſi conceſſit rogatu Abbonis epiſcopi.

(*a*) *Gall. chr. to. 4. p. 317.*

Abbatiſſæ Pictavenſes.

(*b*) *Ib. p. 87. n. 87.*

Inde Aquas ſeu Aquiſgranum perrexit, ubi menſe Octobri cum æquivoco ſuo Germaniæ rege colloquium habuit, uti nos docent annales Fuldenſes. Ad iſtud colloquium haud dubiè inductus fuerat humaniſſimis litteris ipſius Ludovici, qui donis & muneribus ejus in amicitiam ſe inſinuare tentaverat. Huc enim pertinere arbitror amicam illam epiſtolam, quæ inter formulas antiquas Alſaticas nuper regiis typis edita, reparandæ illius temporis hiſtoriæ opportunè hoc loco refereoda videtur, utpote Ludovico regi perquam honorifica.

III. Ludovici fœdus cum Ludovico rege Germaniæ.

Dilectiſſimo fratri & unanimi amico, glorioſiſſimo Galliarum, Aquitaniæ, & Hiſpaniæ regi HLudovico, cognominis veſtri (*) *HL. rex Francorum, gratia vobis & pax atque victoria de cælo vobis ſubminiſtrentur. Obſecro, frater cariſſime, ſanguis & oſſa mea, pars animæ meæ, nomen meum, ut, poſtpoſitis, vel pectus explosis & annullatis ſimultatibus & inimicitiis, quæ inter patrem veſtrum & noſtrum cupidi & perverſiſſimi homines ſeminare gaudebant, chriſtiano & cognato amore nos invicem diligere, & alter alteri domi militiæque, fidi & pacati eſſe curemus, ne quiſquam tertius nos duos, niſi unum, ſe invenire tripudiet: & ita ſit, ut nec noſtri de noſtrâ diſſenſione & minoratione glorias & dignitates aucupentur, nec adverſarii & extranei de regni noſtri defectu & caſu glorientur. Ut autem fœdus inter nos conditum permaneat firmum, mittimus vobis pro arrabone caballum, viribus & velocitate, non ſtaturâ & carnibus probabilem; & ſellam qualem nos inſidere ſalemus: ut nos fortitudine & utilitate, non luxu & inanitate delectari noveritis. Mittimus etiam cortinam præſtantiſſimam, quâ in palatio veſtro, tempore conſilii, pro ſigno dilectionis noſtræ ſuſpendâ, omnia maledicorum ſeminaria contabeſcant: dum & meam apud vos devotionem hoc munere, & veſtram erga nos affectionem ipſâ viderint & extimuerint oſtentatione. Et ut de vitæ veſtræ diuturnitate nos ſollicitos eſſe noveritis, dirigimus vobis aromata, & unguenta, & pigmenta medicabilia: quorum odore, delibatione, & ſapore delectati, diu vivere, & nos diligere firmiter & jure debeatis.*

(*) *f.* veſter.

Hactenus præclara & elegans epiſtola Ludovici regis Francorum, id eſt Franciæ orientalis, ad Ludovicum noſtrum, quem non modò *Galliarum & Aquitaniæ* regem dicit, ſed etiam *Hiſpaniæ*, id eſt Septimaniæ & pertinentium ad Hiſpaniam regionum. Ad eumdem Ludovicum Caroli filium & ad tres Ludovici Germaniæ regis filios ſpectant poſtremæ duæ inter illas Alſaticas formulas epiſtolæ: quarum prior eſt Brixienſis epiſcopi, forſan Anſonii, ad quemdam Germaniæ, an Provinciæ epiſcopum, ſcilicitantis an tres illi fratres, Carlomannus, Ludovicus, & Karolus, pacem inter ſe ſe haberent, & cum conſobrino ſeu compatrue-

le

ANN. CHR. 878.

le ſuo, filio Caroli, ſcilicet Ludovico noſtro: poſteriot eſt reſponſio hujus epiſcopi, aſſerentis, tres fratres ita ſe mutuâ caritate complecti, ut ſumma Trinitas inter illos media diverſari credatur; & domnum quidem Karolum cum fratre ſuo HLudovico Galliam Lugdunenſem & Treverim cum omni Moſellana regione, nec-non Agrippineuſem provinciam & Burgundioniam inter ſe dividendas accepiſſe: Italiam verò & Tuſciam & omnem Campaniam domno Karolo, ſcilicet Craſſo, regendas commiſſas fuiſſe: qui, ſanitate receptâ, brevi in Italiam profecturus ſit. Hæc, ut in loco peregrino edita, indicaſſe viſum eſt quoddam operæ pretium.

IV. Johannes papa in Galliam venit.

Interim Romæ, Caroli auguſti morte acceptâ, Johannis papæ æmuli, Albertus & Lamberrus duces quos ille a ſacris removerat, animos atrollunt, ipſumque pontificem in carcerem conjiciunt. Hic verò ſuorum ope inde elapſus, ad Ludovicum, cujus parrem imperiali coronâ donavetat, ſibi proficiſcendum conſtituit. Alpibus itaque tranſſcenſis, Arelate in die pentecoſtes pervenit. Inde Boſonis ducis auxilio Lugdunum progreſſus, Ludovico Tutonis ægrotanti per nuntios adventum ſuum ſignificavit. Rex, miſſis obviàm epiſcopis, Trecas ut adirer rogavit. Eò verò profectus pontifex, conventum epiſcoporum Galliæ ibidem habuit, & ab eis ut anathema ab ſe in adverſarios ſuos intentum confirmarent facilè impetravit. In eodem conventu Formoſus Portuenſis epiſcopus, omni eccleſiaſticâ dignitate nudatus, & ad laïcam redactus communionem, eriam Urbis aditu interdictus eſt. Fallitur itaque Clarius (*a*) monachus, cùm ait Formoſum Portuenſem epiſcopum cum Johanne papa Trecenſi concilio interfuiſſe, eumque *ad monaſterium ſanctæ Faræ in Brigeſo* profectum caput beatæ Agnetis ibi dimiſiſſe, aliaſque reliquias tum ad ſanctæ Columbæ Senonenſis, tum ad Sancti Germani Autiſiodorenſis monaſteria attuliſſe; quod quidem per alium, ſi id verum eſt, factum eſſe oportet.

Trecenſis concilii acta.

(*a*) *Spicil. to. 2. p. 71.*

Dum hæc Trecis aguntur, Ludovicus, valetudine demum confirmatâ iſtuc accefſit, ubi a pontifice coronatus eſt; quod de imperiali corona Sigonius, aliique recentiores nonnulli perperàm interpretantur. Verùm ut uxorem Illius reginam Johannes coronaret, impetrare non potuit, nempe quòd illa, priori rejectâ conjuge, ſuperducta eſſet. Duas quippe uxores Ludovicus habuit, unam Anſgardem, quam in ipſo juvenilis ætatis flore, Incouſulto patre, duxerat, ex qua Ludovicum & Carlomannum filios ſuſcepit: alteram Adheleidem, quam juſſu patris, Anſgarde rejectâ, thalamo ſuo ſociavit, & moriens gravidam reliquit. Hanc itaque coronata ob eam cauſam pontifex recuſavit. Dein a Frotario & Adalgario epiſcopis rogatur, ut præceptum, quo Carolus pater Ludovico regnum tradidetat, pontificiâ auctoritate confirmaret; quod Ille ſe facturum pollicitus eſt, ſi rex Ipſe ratum haberet exemplar præcepti, da abbatia ſancti Dionyſii Romanæ eccleſiæ rradenda facti, aut potiùs, ut a multis eredebatur confecti in conventu epiſcoporum, alioxumque Ludovici conſiliariorum, ut Gozleno hæc abbatia ablata, Johanni tradexetur; quod cùm a rege negatum fuiſſet, neque hic a pontifice quod petebat obtinuit. In eodem conventu Hincmaro Laudunenſi olim epiſcopo permiſſum aſt, ut licèt oculis orbatus, miſſam cantaret, ſi veller; probataque in ejus locum electio Hedenulfi, qui ſe epiſcopali onere abſolvi petebat, *dicens ſe eſſe infirmum, & velle inſtrure monaſterium*; quod a pontifice impetrare non potuit. His actis, pontifex, eodem comitante Boſone, pet montem Cinifium in Italiam; Ludovicus verò Compendium abiit. Hic apud Trecas præceptum (*b*) regiæ defenſionis cum facultate eligendi abbatis conceſſit Arulenſi monaſterio ad preces Caſtellani abbatis vr. idus Septembris: Compendii verò aliud præceptum, quo *abbatiam ſancti Apri, ſanctè Germani, & ſancti Martini*, Tullenſi eccleſiæ, ad preces Arnaldi epiſcopi, confirmavit, jam dudum a Lotharlo Imperatore *avunculo*, id eſt parruo ſuo, & a filio, ejus æquivoco, ſed & a patre ſuo Karolo Imperatore eidem eccleſiæ reſtituram. *Data* v. *idus Decembris, indictione* xr. *anno ſecundo unctionis HLudovici in regno Franciæ. Actum Compendio palatio.* Hoc ptæceptum Wlfatdus notarius ad vicem Gozlini recognovit.

(*b*) *Marca Hiſp. col. 799. & ſeq.*

V. Flavinacenſis eccleſiæ dedicatio per pontificem.

Hic Wlfardus, Ludovici imperatotis fororius, Idemque Flaviuiacenſis abbas, is, qui Pontigonenſi concilio ſubſcripſit, *conſecrationem eccleſiæ Flaviniacenſis a Johanne papa & octodecim epiſcopis* fieri obtiuuit, teſtante Hugone bujus loci abbate; qui id factum ait poſt bienulum, anno Carlomanni regis ſecundo, quo cbartam inter abbares & vaſſallos ejus ac monachos feciſſe dicitur. Verùm hæc dedicatio a pontifice fieri non potuit niſi hoc anno, quo Johannes in Gallia verſabatur. Certè hunc Flavinaci hoſpitatum fuiſſe probat ejus epiſtola xxxx. quâ excommunicat eos, qui ipſi apud Cabilonem equos, aliaque furati erant, niſi iutra terrium diem ea reſtituant; Itidemque Adwardum presbyterum, *qui nobis*, inquit, *in monaſterio Flaviniaco miniſtravit, cujus homines ſcatellam argenteam ſancti Petri*, nempe Flavinia-

cen-

censis, *nescia utrùm consensu illius, an non, furati sunt*. Hujus dedicationis festivitas v. kalend. Novembris etiam nunc celebratur. Præter superiora diplomata idem princeps alia duo indulsit Trenorchiensi monasterio, cujus donationem, a Carolo parente suo ante triennium sancto Filiberto factam, confirmat (*a*) ad preces Geilonis abbatis pridie idus Decembris; eodemque die villam pagi Matisconensis Ulcasiacum (*) ad hospitale pauperum, & villam pagi Lugdunensis Loviogum (*) ad luminaria ecclesiæ eidem loco largitur.

ANN. CHR. 878.

(*a*) *Tournus p.* 229. & *seqq.*

(*) *Ulcheſy.*

(*) *Lunbam.*

Tempore Trecensis concilii, Johanni papæ suggessit venerabilis Theotbertus (*b*) Floriacensis abbas, quòd idem monasterium quidam religiosus abbas, Leodebodus nomine, monachis exstruxerit in honore Dei & sanctæ Dei genitricis Mariæ, necnon beati Petri apostolorum principis; & quòd revelatione divinâ per monachos » ejusdem loci a Beneventana provincia *corpus illuc sancti Benedicti pervenerit* » *olim allatum, ibique reverenter humatum, sicut manifestissimè constat veritate*; » ad hæc quòd ad stabilimentum monasticæ religionis, piæ memoriæ gloriosus im» perator Karolus per præceptum suæ auctoritatis res quasdam monachis ad victum » & vestitum assignaverit, partim a regibus, partim a religiosis hominibus il» lic contributas; denique quòd beatæ recordationis pater ejus serenissimus augu» stus nempe Ludovicus, in ipso loco hospitale nobilium, quod Porta appellatur, » juxta regularem institutionem; itemque hospitale pauperum ibidem instituerit, » reliquæ ad hoc opportunè agendum, nec-non alias ad lumen ecclesiæ ministran» dum deputaverit; quæ omnia pontificiâ auctoritate confirmari petiit Theotber» tus; insuper humiliter cum sua congregatione postulans, ut ad reprimendam » quorumlibet illicitam cupiditatem, *super abbate regulari ex eis eligendo*, cujus rei » privilegia multorum jàm episcoporum meruerant, apostolicæ auctoritatis privi» legium eis concederetur; quæ omnia litteris suis postulata liberaliter impertit, » datis nonis Septembris per manum Walberti Portuensis episcopi, Johannis pon» tificis anno sexto indictione 11.

VI. Floriaco privilegium ab eodem concessum.

(*b*) *Sirm. to. 3. concil. p.* 484.

Ejusdem abbatis tempore contigit illa sancti Benedicti apparitio, quam describit Adelerius monachus, post nocturnas vigilias, facta cuidam fratri ecclesiæ custodi in festo ejus translationis, in qua se *fratrem Benedictum* vocat; aitque se fratri Aimerico, in partes Britanniæ abeunti, adfuisse, eumque e faucibus inimici eripuisse; nullumque hactenus Floriaci monachum, ex quo factum ipsius corpus istuc advectum est, æternæ quietis damna passum fuisse, sed omnes cælestis patriæ sede donatos. Ut verò illuxit, *fratribus somno experrectis* idem custos *somnu fusilis tabulæ, olim referendæ locationis gratiâ compactæ*, abbatem Theotbertum cum reliquis adsciscens, cuncta, quæ Benedictus pater dicenda præceperat, eis per ordinem retulit; quo die sexagesimo utriusque sexus & ætatis homines cælitus ibidem sanatos fuisse idem auctor tradit. Is est Adelerius, qui sancti Benedicti miracula scribere aggressus est post Adrevaldum monachum, alio nomine Adelbertum: qui tempore Ludovici Pii jam Floriaci (*c*) monachus erat. Fallitur itaque Sigebertus, cùm ait, eum *usque ad tempus Odonis regis Francorum* librum suum de miraculis sancti Benedicti produxisse; nam qui cum prosecutus est Adelerius, desiit in victoria de Nortmannis reportata per Hugonem abbatem, qui ante Odonis principatum, id est anno ejus sæculi octogesimo septimo vivere desiit.

8. Benedicti apparitio.

Adrevaldi monachi ætas.

(*c*) *Adrevald. cap.* 39.

Prædictæ apparitioni alia consimilis refertur in festo illationis facta Christiano Floriacensi ædituo a sancto Benedicto de Reginhario ejusdem monasterii præposito, qui *ta Britannia-Oceani*, ubi obedientiæ gratiâ multo tempore substiterat, ex hac vita migraverat: quem sanctus Benedictus adversùs dæmones se defendisse, & in cælos perduxisse Christiano revelavit, seque ipsâ die sacris adfuturum promisit; quo die ad conciliandam dicti fidem, septuaginta-quinque infirmi salutem consecuti sunt. Plura apud Adrevaldum, de Christiano (*d*) illo Floriacensis ecclesiæ ædituo, quem *omni religione & honestate præstantem* fuisse dicit, tantæque in sanctum Benedictum confidentiæ, ut si quid adversi Floriaco accideret, adversùs eum causaretur, & ablata restitui faceret: quod probat auctor de armillis e funibus campanarum dependentibus, quas fures abstulerant.

(*d*) *Adrevald. c.* 26.

Per id tempus atrocissimum prælium, haud dubiè cum Nortmannis, consertum est, in quo multi christiani ex regno Ludovici occubuerunt. Hinc Gallicani præsules Johannem Romanum pontificem scisciati sunt, utrùm il, *qui pro defensione sanctæ Dei ecclesiæ, & pro statu christianæ religionis & rei publicæ in bello super occiderant, aut de reliquo pro ea re casuri essent, indulgentiam possent consequi delictorum; quibus pontifex indubitanter respondet*, quòd illos, qui *cum pietate catholicæ religionis* in belli certamine contra paganos & infideles strenuè dimicantes cadunt, sequies æternæ vitæ suscipiat; eosque pontifex pro apostolica auctoritate absolvit.

VII. Indulgentia cæsis in bello a papa concessa.

Et

ANN. CHR. 878.

VIII. Nortmanni ab Hugone abbate victi ope S. Benedicti.

Er ſi verò id generatim de univerſis, qui in ſjutino illo Nortmannico bello ceciderunt, intelligi poteſt; non malè tamen refertur ad eam pugnam, quæ cum Nortmannis ab Hugone abbate commiſſa hoc anno videtur, nempe initio regni Ludovici, qui, parvio regno ſuſcepto, *vix duobus annis eo potitus, laborioſum quibuſque nobilibus regni ſui conſecravit initium*, teſte Adelerio Floriacenſi monacho, qui unus hujuſce pugnæ meminit. Nortmannica ſiquidem gens, quæ tantas jam regno ſtrages intulerat; ex morte Caroli regis, qui cum toties pacta inierat, eademque toties violaverat, viribus animiſque reſumtis, novam Galliæ cladem, paucis reſiſtentibus, continuò inferebat. Et primùm Neuſtriæ partes aggreſſa, cædibus & rapinis omnia demum vaſtaſſet, niſi Hugo nobiliſſimus abbas, unus e regni primoribus, tum armis, tum conſiliis ac virtute, barbaricos conatus repreſſiſſet, eorumque maximam partem peremiſſet; quod quo pacto per virtutem ſancti Benedicti effectum ſit, paucis explicandum. Nortmanni itaque, nullo obſiſtente, plurimos civitatum portus percurrentes, Aurelianos tandem perveniunt; indeque altiùs progreſſi, ad monaſterium Floriacum, univerſa direpturi, contendunt. Verùm eorum adventus præſcii Floriacenſes, pretioſa quæque plauſtris aptata cum reliqua ſupellectile ſecum devehentes, ad Matriniacenſe pagi Waſtinenſis (*) prædium confugerunt, ubi tuta ſua omnia fore exiſtimabant. At barbari prædones, cùm nihil apud Floriacum reliqui præter parietes invenirent, plauſtrorum recentibus edocti veſtigiis, eò tendere conſtituunt, quò Floriacenſes abiiſſe relicta veſtigia teſtabantur. Verùm hoc conſilium ad eorum perniciem vertit Deus, Floriacenſium rutor ac protector. Cùm enim iſtuc tenderent, a Burgundiæ partibus Hugo abbas cum exigua militum manu fortè ſuperveniens, hortatu Girboldi nobiliſſimi Autiſiodorenſium comitis, qui ſancti Benedicti opem non defuturam aſſeruit, ſubitò in barbaros irruit, eoſque haud procul a monaſterio tantâ ſtrage percuſſit, ut ea tanto numero vix aliquis ſuperfuerit, qui prælii exitum aliis nuntiaret. Poſt tam inſignem victoriam, Hugo belli dux confeſſus eſt, ſibi in ipſo congreſſu præſentem adfuiſſe ſanctum Benedictum, qui ſiniſtrâ manu equi ſui habenas regens, dexterâ verò baculum manu tenens, plurimos barbarorum proſtraverit. Hæc ea Adelerio, qui eodem tempore hoc factum litteris mandavit, quæ res in majori baſilicæ porta ad dexteram ingredientium, auctore Gauſlino abbate, rudiori quidem ſcalpello expreſſa hodie quoque cernitur.

(*) *In Gatinois.*

IX. S. Benedicti illationis hiſtoria.

Conſimilem omnino victoriam refert Diedericus Hersfeldenſis monachus, eamque Giſlolfo nobiliſſimo comiti ac monaſterii advocato tribuit; at tam diverſas permiſcer eitcumſtantias, ut non idem, ſed diverſum omnino factum narrare videatur. Is Floriaci ſtudiorum ac diſciplinæ causâ diu commoratus, poſt reditum in patriam id eſt Turingiam, interrogatus a Ricardo Amerbacenſi abbate, *quanam cauſa exiſtat illius feſtivitatis, quæ apud Gallias præcipuè celebratur in diebus dominici adventus ſub nomine Illationis*; condidit ea de re libellum, in quo tradit, eauſam hujus ſollemnitatis eſſe relationem corporis ſancti Benedicti ea urbe Aurelianorum in Floriacenſe monaſterium, poſt eladem eidem monaſterio a Nortmannis illatam: quos Giſlolfus comes prædâ onuſtos, ſancto Benedicto in ſomnis adhortante, inſecutus, prope Andegavos demum poſt triduum aſſecutus ſit, iiſque fuſis, prædam ex eorum manibus eacuſſerit, conteſtatus, ſibi in ipſa hora congreſſionis ſanctum Benedictum equo ſuo inſidentem, ejus frenum rexiſſe, ac ſcutum rotaſſe, ſeque in hoc prœlio cæli militiam opitulatricem perſenſiſſe. Subdit Diedericus, hac partâ victoriâ, corpus ſancti Benedicti ab eccleſia ſancti Aniani, in qua per hanc tempeſtatem depoſitum fuerat, revectum fuiſſe ad Floriacenſe monaſterium; qua in relatione Ligeris gelu concretus, ſolutâ divinitus glacie, per adverſas alvei aquas, nullo remige, facile iter naviculæ ſacris onuſtæ reliquiis præbuerit, & cùm ad portam, quæ Paſchalis dicitur, perveniſſent, ad earum adventum menſe ipſo Decembri, arbores in flores eruperint. Deoique ſacrum corpus eo die *in ſancti Petri monaſterio* ſcu oratorio repoſitum fuiſſe addit idem auctor, & ſequenti anno ipsâ die relatum *in proprium Mauſoleum in eccleſia beatæ Mariæ*, quæ jam *per bienium* ſuo patrono caruerat. Dein epiſcopos, qui rei geſtæ interfuerant, ſtatuiſſe, ut *quoniam relatio & illatio eodem die anno revolato facta fuerant, annuatim deinceps eodem die*, nimirum *pridie nonas Decembris, per totam Galliam ſollemniter celebraretur*. Hanc verò auctorem non admodum accuratum eſſe probat id, quod addit de Sigeberto, poſt hanc relationem in Gallias a Caſinatibus, ſi ſuperis placet, miſſo ad repetendum corpus ſancti Benedicti, quòd divinitus impeditum ſit; ubi Sigebertum inſigni nominis ac temporis errore ſumir, pro Carlomanno Pippini regis fratre, qui ante annos centum id tentaverat. Sunt & alia, quæ hujus ſcriptoris teſtimonium penitus elevarent, niſi ab aliis ejus temporis gravibus vitiis, Rodulfo Tortario in primis, & Petro venerabili abbate Cluniacenſi, auctoritas ei accederet.

Quæ

Quæ Diederici fidem infirmant, (neque enim ea diſſimalare licet) hæc ferè ſunt. Primò ſilentium auctoram domeſticorum eo ſuperioram, ſcilicet Adrevaldi, Adelerii, & Aimoïni, qui eùm res ad ſanctum Benedictam attinentes, & miracula per ipſum facta, unus poſt alium, datâ operâ, uſque ad annam milleſimum ſcripſeriut, nullus tamen eorum mentionem facit ejuſmodi illarioais, duorumve miraculorum, quæ Diedericus eommemorat. Deinde quòd Girboldas comes apud Adeleriam non alius videatur quàm Gillolfus comes a Diederico memoratas, qui hortatu ſancti Benedicti in ſomnis apparentis Nortmaunos inſecutus ſit, faderitque. Eædem enim apud utrumque ſingulares prœlii circamſtantiæ, viſum ſcilicet duci pugnauti ſanctum Benedictum monaſtico habitu indutum, qui dimicantis equum manu duxerit. Ad hæc, ſiquidem corpus ſancti Benedicti Autelianos confagii causâ deportaodam erat, uon in baſilica ſancti Auianl, quæ extra muros tunc exſiſtebar, reponendum fuiſſet, ſed potiùs in ædicala ſacra, quam Medo abbas iutra matos in ſancti Bened́ctl bonorem longè ante condiderat: nam eò tum confugere ſoliti eraut Florlaceuſes, reſte (*a*) Adrevaldo. (*a*) *Adrevald. c.21.*

ANN. CHR. 878. X. Ejus difficultates expoſitæ.

Jam verò miracula dao, quæ Diedericus lu relatione ſacrl corporis facta commemorat, nou omnino explorata videntur; nam prætergnam qaòd a tribus illis auctoribus, qal ſancti Benedicti mitacula datâ operâ ſeripſcre, non referuntur; miraculum de cimba, contra Ligeris uudas abſque allo remige enatanre, forìè non aliad faerit ab eo, quod Adrevaldus memorat in capite XIX. ubi Floriacenſium navis, in portu fiſcali a regiis reteuta miuiſtris, ſubitò abſque bumano remige a portu emota, mediam Ligerim, quò fortior vis aquæ decurrere ſoler, petiiſſe dicitur, lbique contra adverſum fluvium enatando appuliſſe ad poſterulam, qaæ aſque bodie ſancti Benedicti vocatur.

Alia potior difficaltas orirur ex tempore, quo hæc accidiſſe Diedericus tradit, nimirum poſt incendium ae direptionem Floriaceuſis monaſterll per Norrmannos, & ſeaaginta ampliùs monachorum cædem ab eiſdem factam; nam apud probos auctores unicum hujas ecenobil legitur incendinm, per Nortmannos patratum anno ejus ſæculi ſeaageſimo quinto, ab Adrevaldo (*b*), annaliſta Bertiniano, aliiſque memoratum: quo tempore ſancti Benedicti corpus non Aurelianos delatum eſt, *ſed hac & illac*, pront fugiendi neceſſitas impellebat; indeque abſque pompa Floriacum tevectum. Inſaper hanc Florlaci cladem, quam Diedericus refert, Rollone Nortmannorum duce auctore, acciditſe ait Florlaceuſis chronographus anonymus. Atqui tamen Rollo, vaſtatâ latè Burgnudiâ, *monaſterium ſancti Benedicti contaminare noluit, nec prædari illam provinciam propter ſanctum Benedictum permiſit*, at Dudo ſancti Quiuriul decauas (*c*) teſtatur, eal Willelmus (*d*) Gemeticenſis totidem verbis ſuffragatur. Denique longè ante boc tempas feſtum illud ſancti Benedicti pridie nonas Decembris ſollemne fuiſſe probar in primis Adrevaldus: utrùm verò hæc dies ſit tranſlatiouis, an depoſitionis in baſilica beatæ Mariæ, non ita perſpicuam videtur. Nimirum corpus ſancti Benedicti Floriacum e Caſino allatum, primò qaidem in oratorio ſancti Petri repoſitum eſt ad tempus, dam ei magis congrua ſedes in principe baſilica ſanctæ Mariæ pararetur. Rabanus in martyrologio adventum corporis ſancti Benedicti Floriacum couſignat pridie nonas Decembris: depoſitionem verò quam vocat v. idus Julii; quod ſine dubio iurelligit de depoſitione corporis apud Floriacam, non de obira ſancti Benedicti, qaem ait. kalend. Aprilis reponit. Verùm mihl præferenda videtur Notkerl ſenteutia, qui tranſlationem e caſtro Caſino in Gallias collocat v. idua Jalii. Atque adeò depoſitio corporis ſacrl ptidie nonas Decembris facta eſt, quando ſcilicet illud ſollémni ritu illatum eſt in etyptam, quæ in baſilica ſanctæ Mariæ præparata fuerat. Hiue *tumulationis* ſanctl Benedicti vocabulum ſanctus Odo abbas tribuit huic feſto, quod alii *depoſitionis* nomine deſignarunt. Hoc *ſollemne feſtum ſancti Benedicti* vocat Adrevaldus, *quod ex veteri conſuetudine quotannis pridie nonarum Decembrium agitur*; & in chartario Patriciaceuſi (*e*) *miſſa ſancti Benedicti*, *quæ eſt in menſe Decembrio*, appellatur. Antiquiorem illam feſtivitatem ignoraſſe videtur Diedericus; eam verò, ſub Illationis uomine inſtitatam, non agnoveraut Adrevaldus & Adelcrius, immo nec ſanctus Odo, Aimoiuuſve. Poſt Diedericam ptimus e Floriacenſibus Rodulfus Tortatius, qui ſub initia duodecimi ſæculi hiſtorlam tranſlarionis corporis ſancti Benedicti lu Galliam metricè reddldit, in fine fui carmiuis banc illationem celebrat his verſibus, quos Petrus Venerabilis lu hymno de ſancto Benedicto elegantiùs reddidit.

(*b*) *Adrevald. c.34.*

(*c*) *Dudo libi 2.*

(*d*) *Voillelm. lib.2. c.14.*

(*e*) *Perard. chartis 14. 32. & 34.*

Poſt tumulata pius quæ geſſit membra patronus,
Hæc ſimul hac unâ congero paginulâ.
Adſtrictus glacie Liger umnis tempore brama
Præbet iter ſancto mobile ligifero.

ANN CHR. 878.

Imponunt navi ſine remige membra magiſtri,
Oppoſitum flumen quo ſecat & glaciem.
Floret Floriacus, viſu ſpectabile, vicus
Patris ad introitum: lux erat effugium.
Hinc ſumſit nomen, cujus fuit ante vocamen
Aurea vallis, eò quòd ſit opimus humo.

Hanc nominis mutationem, non miraculo florum, ſed divino præſagio tribuit Aimoinus in libro ſecundo de miraculis ſancti Benedicti. *Favorabili*, inquit, *ſuperna dignationis præſagio hoc, in quo Deo auctore famulamur, cœnobium, ut Floriacus vocaretur, accepit, qui priſcis temporibus non diſſimilis gratiæ præſignatione Vallis nominabatur aurea.* Probabilior ſanè Aimoini ſententia: quandoquidem locus iſte Floriacus ante conditum monaſterium dictus eſt.

XI. Dilumitur. Has difficultates diſſimulare non ſivere hiſtoriæ leges: ad quas quid reponi poſſit, ne Diederico ac vetuſtæ traditioni fidem penitus abrogare videat, in præſens explicandum eſt. Et primò quidem ad ſilentium auctorum Diederico ſuperiorum reſponderi poteſt, non omnia ab eis ſcripta eſſe, nec omnia eorum ſcripta ad nos perveniſſe. Certè miracula, quæ Odonis abbatis tempore geſta ſunt, *incognita manere*, & partim antiquitate, partim ſcriptorum negligentiâ, oblivioni tradita fuiſſe reſtatur Aimoinus: quantò magis ea, quæ per turbulentiſſimas illas Nortmannorum tempeſtates facta ſunt? At unde hoc didiciſſet Diedericus, homo extraneus, fateor non video quo pacto explicari poſſit, niſi id ex amiſſis ſcriptionibus eum reſciviſſe dicamus. Ad tempus factæ illationis quod attinet, forſan corpus ſancti Benedicti e Matriniacenſi prædio Aurelianos relatum eſt, dum Floriacenſi monaſterium inſtauraretur; indeque poſtea Floriacum non ſine miraculis reportatum; quibus cognitis, Rollonem, devaſtatâ aliâ vice Burgundiâ, Floriacenſi monaſterio, ob ſancti Benedicti revetentiam parci voluiſſe; quæ ſanè religio hominis barbari & necdum chriſtiani animo non niſi ob graves cauſas injecta fuiſſet. Cæterùm, eſto primaria alia faerit inſtituendæ in menſe Decembri feſtivitatis cauſa; quidni altera ſecundaria ex miraculoſa illa relatione accedere potuit? Cui rei argumento eſſe poſſit, quòd eccleſia ſancti Benedicti dereditu, ut vocant, quæ hodie quoque ſupereſt, in hujus ſacti memoriam condita traditur.

XII. Ejus tempus expenditur. Supereſt alia difficultas de tempore, quo facta illatio dici poteſt. Id factum air Diedericus eo anno, quo initium adventus Domini in kalendas Decembris incidebat; quod anno ejus ſæculi octogeſimo tertio accidit, ac proinde regnantibus Ludovico & Carlomanno. Itaque Floriaci vaſtatio aliquanto tempore præceſſerit neceſſe eſt, ut inſtaurando poſt illam cladem monaſterio ſufficiens eſſet intervallum. Chronographus tamen Floriacenſis anonymus hanc cladem & illationem refert ad principatum Caroli Simplicis. Certè Carolus anno nongenteſimo in monaſterio Floriacenſi verſabatur, ut ſuo loco videbimus; quod his convenire poteſt, quæ Diedericus ſcribit de adventu regis Floriacum ad inſtaurationem monaſterii; in quo ſolum *monaſterium* ſeu oratorium ſancti Petri ab incendio Nortmannico intactum fuiſſe dicitur. Parcat lector tam prolixæ digreſſioni: ad ordinem revertor.

XIII. Sancti Mauri tranſlatio Sa. riacum. Sub idem tempus Foſſatenſes noſtri, etſi tutum a Nortmannis præſidium in caſtro Bagaudarum habere videbantur, omnia tamen a barbaris iuruta reputantes, pars in Burgundiam cum ſancti Mauri corpore fugientes, in Saxiaceuſe tandem monaſterium accepti ſunt ab Aureliano Lugdunenſi archiepiſcopo, qui eis ibidem litteris datis *perpetualiter manere* conceſſit, & liberam ibidem eligendi abbatis dedit facultatem. Foſſatenſium pars altera receſſit in agrum Remenſem, ubi aliquandiu ſubſedit, in prædio quodam ipſis olim collato, ſcilicet Floriaco, cujus ptoliza mentio eſt in polyptycho Foſſatenſi, edito in appendice Capitularium. Rebus demum cum Rollone Nortmannorum duce compoſitis, Foſſatenſes in ſuum monaſterium cum corpore ſancti Mauri poſtliminio reverſi ſunt; quo tempore Derventes monachi, qui cum reliquiis ſancti Bercharii abbatis, aliorumque itidem in S. Bercharii in Burgundiam. Burgundiam confugerant, a Rodulfo principe perhumanè accepti, ad propria etiam redierunt. In litteris Ludovici Orbi, filii Boſonis Burgundiæ regis, invenio, ſancti Teuderii monaſterium (*a*) parochiæ Vienuenſis, agente Barnoino archiepiſcopo, *Adalrico abbati monachiſque quondam Derventis cœnobii* ad regendum, Deoque ſerviendum commiſſum fuiſſe. quod ipſe Ludovicus regiâ auctoritate confirmat, dato præcepto apud Lugdunum, anno DCCCXCVI. quod argumento eſt, Derventes ad id tempus a monaſterio ſuo abfuiſſe.

(*a*) *Spicil. to. 12. p. 132.*

Per idem tempus Ecoliſmenſe ſancti Eparchii cœnobium ab iiſdem barbatis di-

re-

ANN. CHR. 878.

ceptum, & in ſolitudinem redactum eſt, teſtante Ademaro monacho: ita ut nullus monachorum ibidem ſuperſuerit, ob idque locus ille iterum ad canonicalem reverteretur ſtatum, qui nuper illic ſuppreſſus fuerat.

S. Eparchii monaſterium deſolatum.

In epiſtolis Johannis papæ, hoc anno ſcriptis per indictionem undecimam, occurrunt præter ſuperiores nonnullæ, quæ ad res noſtras pertinent. Una (*a*) eſt ad Wlgarium incerti loci monachum, quem Wiperrus epiſcopus *a proprio epiſcopo atque abbate per dimiſſorium* acquiſierat, prout pontifex ipſe Trecis poſitus cognoverat. Hunc itaque prædicto epiſcopo reſtitui mandat, ut proprio paſtori obedire poſſet, eumque pro ejus libito ſequi jubet ſub excommunicationis interminatione. Wipertos videtur epiſcopus eſſe Aquilejenſis, de quo ſuprà (*b*). Altera epiſtola (*c*) eſt ad omnes fideles regni Gallicani, quibus præcipit, *ut de abbatia ſancti Augentii* ſeu Angendi, quem alii Eugendum vocant, *quam divæ memoriæ Carolus imperator fideli ſuo, & filio eccleſiæ noſtræ*, ait pontifex, *ante jure beneficiario tribuit, nullus de ipſis rebus aliquid injuſtè auferre præſumat, nec prædicto epiſcopo & monachis ipſius loci aliquam in diſtrahendo illicitè inferre moleſtiam.* Qui ſecus faxit, a communione fidelium ſepararetur; ſi pertinax fuerit, anathematis vinculo feriendus. Tertia denique epiſtola (*d*) eſt ad Odonem Bellovacenſem epiſcopum, in qua pontifex ſcribit, ſe *relata quorumdam monachorum ſancti Dionyſii cœnobii*, qui Romam profecti erant, didiciſſe, *quòd, quibuſdam pueris impuberi ætate inter ſe rixantibus, hominum illorum inſtigatione unus ex illis eſt interemtus*; quos nihilò minùs poſt peractam pœnitentiam ordinari poſſe docet. His addere licet quartam epiſtolam, nondum editam, ſed mutilam ad Mainum ſeu Mahenum Dolenſem, cæteroſque Britanniæ epiſcopos pro quibuſdam monachis Romam ad apoſtolorum corpora viſitanda profectis, qui per ignorantiam ab Heclocaro abbate temere, forte ſubdiaconarus ordine inſignitl fuerant. His non debere officere, quòd nullo dolo malo, ſed eorum imprudenter ordinati fuerant, declarat pontifex: ſed abbatem ab illicita deinceps ordinatione abſtinere præcipit, donec cenſuræ nodis ſit abſolutus. De cætero monachos illos, ex quibus unus Reſgallon, alter Corvilus vocabatur, lo ſuum monaſterium ſe recipere præcipit pontifex, ubi regulam ſuam obſervare curent. Hanc epiſtolam, utpote mutilam, in appendicem rejicere viſum eſt. Idem pontifex privilegium conceſſit *Grinſerio religioſo abbati ex monaſterio ſancti Salvatoris in Karrof*, cujus bona omnia & poſſeſſiones confirmat, vetatque, ut ne quis ex regibus, ſacerdotibus, vel comitibus quidquam *de commoditate ſpiritualis aut temporalis obſequii* detrahat; neve epiſcopus, niſi invitatus eò accedat: neque oilus mortuo abbate ibidem ordinetur, *niſi quem conventus monachorum pro inſtitutione regulæ ſancti Benedicti elegerint. Scriptum per manum Georgii ſcrinarii ſanctæ Romanæ eccleſiæ, Septembrio menſe, indictione* XII. *x* kalendis ejus menſis inchoarà. *Datum* V. *kalendas Octobris per manum Valperti humillimi epiſcopi ſanctæ Portuenſis eccleſiæ, anno Deo propitio pontificatus domini noſtri Johannis ſummi pontificis & univerſalis papæ in ſacratiſſima ſede beati Petri apoſtoli ſexto, indictione duodecimâ.*

Ordinatio per abbatem.

(*a*) *Joan. ep.* 138.

(*b*) *Lib.* 37. *n.* 110.

Johannis papæ epiſtola de S. Eugendo.

(*c*) *Id. ep.* 143.

S. Dionyſii monachi Romæ.

(*d*) *Id. ep.* 146

XV. Carroſenſe privilegium.

Ad hunc annum pervenit Gauſmarus venerabilis abbas Bonævallenſis monaſterii in agro Carnutenſi, is, cui Lambertus Caſtriduni comes locum in illo opido ad refugium conceſſiſſe traditur Ludovici Balbi anno primo. Ablato ex hac luce *bonæ memoriæ Gauſmaro abbate*, ait ejus loci chronographus, venerabilis Ingelarius ab omni congregatione ſubrogatur. Hinc allucinatum oſtendimus (*e*) prædictum chronographum, ubi ſanctorum martyrum Florentini & Hilarii reliquiarum tranſlationem ad Bonam-vallem ſub Ingelario abbate factam dicit. De Ingelarii abbatis proximis ſucceſſoribus filet chronographus, obiter agens de Ingelramno abbate, cujus tempore quidam miles, Menelaus nomine, alodum quemdam ſanctis martyribus donaſſe memoratur. Hoc monaſterium inſtauravit Odo comes, eique Waldricum abbatem præfecit regnante Lothario.

XVI. Bonævallenſes abbates.

(*e*) *Lib.* 34. *n.* 36.

Eâdem tempeſtate in parœcia Helenenſi Exalatenſe ſancti Andreæ monaſterium, quod ante annos ſeptem conditum erat, ex inundatione fluvii Tetis evertſum eſt, eaque occaſio fuit condendi cœnobii Cuxanenſis; quod ipſis Stephani Baluzii verbis hìc exponere viſum eſt, ſcilicet ex Marcæ Hiſpanicæ libro quarto. Eâ tempeſtate, ioquit vir clariſſimus, experti ſunt, ſi umquam aliàs, incolæ vallis Confluentinæ, vera eſſe quæ de Tetl fluvio prodidit Mela, parvum flumen, obi accrevit, eſſe perſævum. Circa annum enim DCCCLXXVIII. adeò iotumuit, ut non ſolùm ſe ipſe non caperet, ſed etiam cunctam ſubmergeret atque vaſtaret regionem. Unde vetera temporum illorum acta hanc Tetis exundationem vocare ſolent diluvium; & monachi Exalatenſes, qui ei ſuperſtites fuere, ex naufragio ſe evaſiſſe profitentur. Tum ergo deſtructum eſt monaſterium Exalatenſe; plerique monachi ſubmerſi cum hominibus monaſterii, char-

XVII. Exalatenſi cœnobio e. verſo, conditum Cuxanenſe.

ANN. CHR. 878.

» chartæ delavatæ & perditæ *naufragio perierunt ſimul and bord cum ipſo* monaſte-
» rio. Quoniam verò, ut eleganter olim dixit Phædrus, nemo libenter recolit
» qui læſit locum, timendumque erat, ne, quod ſemel evenerat, accideret ite-
» rum; monachi ſuperſtites decreverunt ſe ſuaque in alium locum transferre,
» elegeruntque propterea villam Cuxanum. Reperio autem conſilium illud ca-
» ptum fuiſſe anno DCCCLXXVIII. ac mox exſecutionem ſecutam. Inſigne eſt teſta-
» mentum Protaſii abbatis tum conditum, in quo ait, ſe Mitonis comitis Ru-
» ſcinonenſis ſervum eſſe ſecundùm Deum & ſecundùm ſæculum; rogat eum, ut
» quandocumque ipſe ex rebus humanis exceſſerit, protectionem ſuſcipiat mona-
» ſterii Cuxanenſis, eique præficiat dignum & pium abbatem, *ne* monachi fiant
» *errati, ſicut oves ſine paſtore*. Rogat eum præterea, uti det operam, ne pec-
» catum regnet in eodem monaſterio; & inter gravia furti, adulterii, & ho-
» micidii ſcelera numerat, ſi monachi carnes comedant, aut peculiare habeant.
» Habebat autem jam tum Protaſius ſub ſe quinquaginta monachos & viginti fa-
» mulos, quingentas oves, centum animalia, quinquaginta jumenta, porcos
» quadraginta, caballos duos, aſinos quinque, boves vigiuti, libros perfectos
» triginta, *præter* ſupellectilem eccleſiaſticam & monachalem. Hæc ſunt initia
» & primordia monaſterii Cuxanenſis. Hactenus vir erud tus, qui Protaſii abbatis
teſtamentum in appendice (*a*) edidit cum aliis (*b*) chartis, quæ pertinent ad
reparationem monaſterii Exalatenſis in loco Coxano ſeu Cuxano, ubi cœnobium
primitus ſub titulo ſancti Germani epiſcopi Auriſiodotenſis, dein ſancti Michae-
lis ædificatum: lo quo non vitia prædicta regnare cupit Protaſius, ſed *uſum orandi, & jejunandi, & laborandi, ſicut docet regula profutura*. Inſtrumentis Exalatenſis mo-
naſterii amiſſis, facta eſt retum ejus ac poſſeſſionum recognitio ab idoneis perſo-
nis, maximè ab iis, a quibus datæ aut venditæ fuerant, vel a teſtibus donationum
aut venditionum. Ex his porro inſtrumentis colligitur ſeries Exalatenſium abba-
tum, quorum primus fuit Witiza, ſecundus Mito, tertius Baro, quartus Protaſius,
ſub quo Exalatenſis monaſterii ruina, & reparatio in loco Coxano vallis itidem
Confluentinæ facta eſt.

(*a*) *Marca Hiſp. col.* 803.
(*b*) *ibid. col.* 802. & *ſeqq.*

XVIII. Syracuſis magna ſtrages & cædes.

In Sicilia Syracuſæ poſt diutinam obſidionem a Saracenis captæ; in eaque ur-
be ingens ſtrages facta, ac multa cædes promiſcui ſexus, adeòque clericorum ac
monachorum: ex quibus plures ordinis ſancti Benedicti ob chriſtianam fidem neca-
tos fuiſſe Roccus Pirrus (*c*) colligit ex epiſtola Theodoſii monachi ad Leonem
archidiaconum, in qua illius urbis expugnationem atque cladem lugubri modo græ-
ce deſcripſit. Hanc latinitate donatam edidit Pirrus in qua hæc de illa caroificina
leguntur. *Primùm iis qui ad Servatoris edis' veſtibulum contra eos aciem inſtrue-
bant, ad unum tructatis, magno impulſu valvas aperiunt, templumque ſubeunt ſtri-
ctis enſibus, crebro unbelitu ignem naribus oculiſque ſpirantes. Tum verò omnes atro
eodem temporis momento cerrunt; principes & omnes judices terræ, quod in pſalmis
canere ſolemus, juvenes & virgines, ſenes cum junioribus; monaſticen profeſſi, tum
matrimonio copulati; ſacerdotes & populus, ſervus & liber, quique in lectis jam
multo tempore valetudinarii decumbebant: Nam ne bis quidem parcere, Deus bone!
carnifices illi didicerunt.* Hæc aliaque longè plura, tum de miſeriis obſeſſorum,
tum de cæde ac clade expugnatorum ſcribit Theodoſius, monachus haud dubiè
Græcus, qui & ipſe cum Sophronio Syracuſano antiſtite captus & in carcerem con-
jectus, divinâ tandem providentiâ liber evaſit. Eâ tempeſtate everſa Syracuſis
monaſteria, quorum unus Gregorius Magnus illic olim condiderat, venitque civi-
tas cum reliqua Sicilia in poteſtatem Sarracenorum, qui in illa urbe uſque ad an-
num Chriſti milleſimum octogeſimum-quintum dominati ſunt.

(*c*) *Rerum patrii. ſ. ecclesiæ Syrac. p.* 944.

ANN. CHR. 879. XIX. S. Diony. ſio facta donatio ab Aletramno comite.

Cùm Futonis (*) prope Trajectum (*) ad Moſam conventum Balbus, ipſiuſque
cognatus Ludovicus Germaniæ rex ad kalendas Novembres habuiſſent, in
eoque capitula pacifica edidiſſent; hic ad ſua rediit, Balbus verò per Arduennam
villam Longlarium (*) prope Andaginenſe ſancti Hucberti monaſterium venit,
ibidemque nativitatem Domini celebravit. Dein aliquamdiu in Arduenna demora-
tus, circa purificationem ſanctæ Mariæ Pontigonem acceſſit. In *Uriau fiſco* reſide-
bat kalendis Januarii, cùm Aletramno comiti (*d*) catiſſimo villas quaſdam pagi
Laudunenſis donavit, id eſt *villam, quæ vocatur Retbacet* (*) *ſuper fluvium Retba-
cis* ſitam cum eccleſia ſancti Martini; & Altrepiam (*) cum una eccleſia *ſuper
fluvium Eſeram* ſeu Iſaram. *Datum kalendis Januarii, indictione* XII. *anno ſecundo
domni HLudovvici gloriosiſſimi regis. Actum Uriau fiſco in Dei nomine feliciter*; ſic
reſtituta a nobis (*e*) ex authentico hujus præcepti clauſula, quod Wigbaldus no-
tarius ad vicem Gozleni recognovit. *Uriau* fiſcus non multùm aberat ab Arduen-
na ſilva, ubi tunc Balbus per id tempus demorabatur, ut mox diximus. Non mul-

(*) *Foron.*
(*) *Moſtrich.*
(*) *Glorr.*
(*d*) *Doubler. p.* 782.
(*) *Rubais.*
(*) *Autrepe.*
(*e*) *Diplom. p.* 410. & *ſeq.*

tò poſt Alettramnas comes, qui ſe HLudowici propinquum (*a*) dicit, eaſdem villas ſancti Dionyſii monaſterio contulit, ſcilicet kalendis Maii inſequentis, anno ſecundo ipſius Ludovici, eaſque de manu comitis accepit Deodatus monachus, qui in aliis litteris *archicenſtos* (*b*) *eccleſiæ ſancti Dionyſii* dicitur. Duplex eſt itaque Resbacis locus, duplexque amnis cognominis: unus in Laudunenſi pago prope Capellam oppidum, bactenas prædium eccleſiæ Dionyſianæ: alter (*) in Meldenſi, ubi haud incelebre noſtri Ordinis monaſterium eſt, de quo ſæpe jam diſſeruimus.

ANN. CHR. 879.
(*a*) *Doublet. p.* 789.
(*b*) *Id. p.* 785.
(*) *Rebais.*

Pontigone Ludovicus Auguſtodunum versùs ad comprimendos ſeditionum motus Trecas uſque progreſſus, morbo ingraveſcente, quem ex veneni hauſtu contraxiſſe credebatur, longiùs ire non valuit. Quam ob rem, æquivoco filio ſuo Ludovico *bajulationi* ſeu tutelæ Bernardi comitis Arvernici commiſſo, Hugonem abbatem & Boſonem cum prædicto Bernardo & filio ſuo, necnon Theodericum cum ſuis ſociis Auguſtodanum miſit, ut ejus urbis comitatum, eidem Theoderico jam datum, vindicarent. His ita diſpoſitis, Ludovicus Trecis cum magna difficultate *per ſodrum monaſterium* Meldenſis pagi Compendium venit; tum morbi imminentis haud dubius, per homines fidos, Odonem Bellovacenſem epiſcopum & Albuinum comitem, coronam, enſem, ac reliquum ornatum regium ad Ludovicum filium miſit, iis, qui cum illo erant præcipiens, ut eum regem ſacrari ac coronari curarent. Ipſe verò non ita multò poſt, ſcilicet iv. Idas Aprilis, die paraſceves ſub veſperam vitâ functus, craſtino in eccleſia ſanctæ Mariæ, quam pater ejus magnificè exſtruxerat, ſepultus eſt. Hic, referente (*c*) Aimoino, *Nihil-feciſſe prænomen ſortitur eſt, ſive quòd vix duobus annis*, immo vix octodecim mensibus, *regno potitus, nihil ſtrenuè geſſit: ſive quòd ſanctimonialem quamdam, ſicuti a majoribus accepimus, Kalæ monaſterio puellarum abſtractam, conjugio copulans ſuo, peccatum, quod nihil eſſe cognoſcitur, perpetravit.* Frigida ſanè ratiuncula, quam tamen alii (*d*) auctores afferre non dubitaruut. Nondum ergo Ludovicus Balbi cognomen obtinuerat, quod poſteri ipſi affinxerunt. Quod ſcribit Aimoinus, aliique poſt eum, de ſanctimoniali Caleuſi ab eo rapta & thoro ſociata, non legitur apud veteſtiores auctores, annalibus ſcilicet Bertinianum, Mettenſem, alioſque ejus temporis æquales. Neque porro hæc videtur eſſe ſive Anſgardis Harduini comitis filia. ſoror verò Odonis, quam juſſu patris repadiavit: ſive Adeleidis ſoror Wifardi Flaviniacenſis abbatis, quam Caroli Simplicis fetu gravidam reliquit. Qui eum Balbi cognomine viventem donaverit, invenio neminem. Poſt ejus mortem Abbo Pratenſis monachus (*e*) abſolatè Balbum vocat.

XX. Ludovici Balbi obitus.
(*c*) *Aimoin. lib. v. de miracl. S. Bened. c. 10.*
(*d*) *Chron. to. 2. p.* 630.
(*e*) *Abbo lib. 2. de obſid. Pariſ.*

Balbi mortem variæ feram agitationes domi foriſque ſubſecutæ. Hinc Odo epiſcopus & Albuinus comes regiis inſignibus, quæ novo regi deferenda accepetant, Theoderico camerario conſignatis, ſtatim reditum maturaraut. Qui verò cum filio regis eraut, Meldas conventum indixerunt ad conſilia in rem præſentem capienda. Porro iuter Boſonem & Theodericum, agente Hugone abbate, convenit, ut Boſo Auguſtoduneuſem comitatum haberet; Theodericas verò abbarias, quas ille in iiſdem partibus habebat, in commutationem acciperet. At Gozlenus abbas, memor injuriarum & inſidiarum, quas ab æmulis paſſus erat, (quod maximè patuit in concilio Trecenſi, cùm Dionyſianam abbatiam ipſi auferre moliri ſunt,) confiſus familiaritate, quam cùm Ludovico Germaniæ rege, ejuſque conjuge, & cum primoribus ejus regni, dum poſt Andernaceuſem pugnam apud eos captivus fuit, contraxerat; præclaram ulciſcendæ injuriæ opportunitatem ſe habiturum ratus, ad eum confugere, ipſumque ad invadendum Franciæ regnum inſtigare conſtituit; quod ut melius ſuccederet, adjuncto ſibi Chuonrado Pariſiorum comite, quem inani præcellentis poteſtatis ſpe deluſit, alliſque ſimilibus conventum agere jante Meldenſem properavit prope Credilium (*) oppidum Bellovacorum, eo in loco, ubi Thara in Iſaram influit, eòque, quotquot potuit, epiſcopos, abbates atque optimates convocavit, ſpecie ut de regni pace utilitate tractarent; re verò, ut Ludovicum Germaniæ regem ad occupandam regnum iuvitarent, ejuſque largitione honores ac dignitates obtinerent. Huc fortè referendæ ſunt Hincmari ad Gozlinum epiſtolæ, quarum ſummam ſuperiùs (*f*) retulimus. Eorum itaque invitatu Ludovicus uſque ad Urbem Virdunum, ubi illi obviàm venere, cum exercitu acceſſit, & trajectâ Mosâ regni fines iuvaſit, tantis malis in itinere perpetratis, at paganorum maie-facta viciſſe videretur. His acceptis, Hugo abbas, atque Boſo & Theodericus, eorumque ſocii legatos ad Ludovicum mittunt, eique partem Lotharii regni, quam Carolas contra frarrem ſuum Ludovicam, ipſius Ludovici pattem, acceperat, *cum abbatia ſancti Vedaſti ad locarium* ſea uſum-fructum promittunt, modò ar, relicto Balbi filiis hereditario reguo, in ſuum ipſe reverteretur. Hac conditione acceptâ, Ludovicus Francoſurtam receſſit, ac cum dedecore Gozlenum, Chuonradum, eorumque ſocios rejecit. Hi verò ad reginam confugien-

XXI. Quæ inde contecuta.
(*) *Creil.*
(*f*) *lib. 37. num. 19.*

tes,

ANN. CHR. 879.

tes, quæ oblatæ conditionis ſorte haud contenta erat, rumorem in vulgus ſparſe-
re, Ludovicum quàm primùm cum novis copiis ad Franciam occupandam reverſu-
rum; quod veriti Hugo abbas, cæterique primores, ad *Ferrarias* (*a*) *monaſterium*
cum epiſcopis convenerunt; ibique Ludovicum & Carolomannum ab Anſegiſo Se-
nonum archiepiſcopo reges *conſecrari & coronari* fecerunt. Id tamen nullo præſen-
te metropolitano factum ait Ivo (*b*) epiſcopus Carnurenſis, ubi ſolius Ludovici
& uxoris ejus meminit. Verùm Carolomannus ipſe poſt annos tres, cùm mortuo
fratre, denuo coronatus eſt Carifiaci, meminit ſcripti, quod *in Ferrariarum mona-
ſterio eorum altare ſancti Petri* tunc *perdonavit*, ſe ſcilicet unicuique epiſcoporum
& eccleſiis eis commiſſis *canonicum privilegium, & debitam legem atque juſtitiam*
conſervaturum, & defenſionem exhibiturum. Factâ pactione, Ludovicus Germaniæ
rex, cùm domum reverteretur, obviam habuit Normannorum innumeram mul-
titudinem *juxta Carbonariam in loco, qui dicitur Thimum*, cum ingenti præda claſ-
ſem repetentem. Hos adortus, maximam eorum partem proſtravit, reliqui fugâ di-
lapſi in prædictum fiſco regio ſe communiunt: ubi Hugo, regis ex pellice filius
graviter vulneratus, patre inſcio, ab hoſtibus rapitur, quorum in manibus ani-
mam exhalavit, ſepultus in monaſterio Laureshamenſi. Locum pugnæ Thuinum
quidam ad Sabim eſſe quidam viri docti exiſtimant: at *Thimum* legitur in chroni-
co Saxonico optimæ notæ, nondum edito, & fortè is locus eſt Thinus (*) in-
pago Regiteſtenſi, monaſterio quondam inſignis, a quo cognomen hactenus retinet;
nam eò uſque Carbonaria ſilva protendebatur.

(a) *Annal. Bertin.*

(b) *Ivo ep. 289.*

(*) *Thio-le. monaſter.*

XXII. Boſonis regis Provinciæ coronatio.

Inter ea Boſo, inſtigante uxore ſuâ Hermengarde, Ludovici imperatoris filiâ,
quæ ſe vivere nolle aiebat, ſi, filia cùm eſſet imperatoris, olimque Græciæ impe-
ratori deſponſata, marito regem non faceret; epiſcopis Provinciæ, partim minis
partim promiſſis de abbatiis & villis eis dandis, conſtrictis perſuaſit, ut ſe regem
coronarent; quod Mantalæ (*) prope Viennam hoc anno factum eſt idibus Octo-
bris. Vix regnum inierat, cùm privilegia Æduenſis eccleſiæ confirmavit vt. idus
Novembris, dato diplomate (*c*) Lugduni, quod Elibertus cancellarius ad vicem
Aureliani archiepiſcopi recognovit. Paullo poſt aliud præceptum rogatu Siwaldi
comitis indulſit Carilocenſi pagi Matiſcenſis monaſterio, cui abbatiolam ſancti Mar-
tini cancelſit. *Datum* IV. *nonas Decembris, indictione* XII. *anno primo regni domni
Boſonis. Actum Karriloco monaſterio*; quod præceptum Stephanus notarius ad vicem
Adalgarii recognovit. Adalgarius non alius videtur, quàm ejus nominis Æduenſis
epiſcopus, qui prædictum eccleſiæ ſuæ privilegium a Boſone obtinuit. Porro Ste-
phanus cancellarius erat anno ſequenti, quo idem Boſo ad preces Ottranni archie-
piſcopi eccleſiæ Viennenſi reſtituit (*d*) abbatiam ſancti Andreæ inferiorem, quam
eidem eccleſiæ injuſtè abſtractam fuiſſe dicit. Ad hæc idem rex privilegia (*e*) ec-
cleſiæ Arelatenſis, ad preces Roſtagni archiepiſcopi, confirmavit, eidemque aſſe-
ruit Crudatenſe monaſterium in comitatu Vivarienſi ad Rhodanum ſitum, quod
anteceſſores reges, Lotharius auguſtus & filius ejus æquivocus, Rotlando archiepi-
ſcopo contulerant, eo pacto, *ut præſens rector ejuſdem monaſterii, ejuſque ſucceſſo-
res, canctli inſuper monachi, unnodo ibidem militaturi, cum omnibus rebus ac fami-
liis, ſub tuitione conſiſtant Roſtagni præſulis Arelatenſis, univerſorumque ſequacium
ejus in eadem ſede functa.*

(*) *Mantale.* Diploma pro Cariloco & de Croda.

(*c*) *Capitul. to. 2. c. 1506.*

(*d*) *ibid. c. 1507.*

(*e*) *Gall. chr. to. 1. p. 45.*

XXIII. Nemauſenſe monaſterium ab epiſcopo vexatum.

Hoc ipſo anno Johannes papa Roſtagno (*f*) Atelatenſi, Sigibodo Narbonenſi,
& Rotberto Aquenſi archiepiſcopis ſcribit, ſe veracium hominum relatione didi-
ciſſe, Gibertum Nemauſenſem epiſcopum invaſiſſe quoddam monaſterium, quod
pontifex ſuper eum acquiſierat, reſque omnes ejus monaſterii per ſuos homines di-
ripuiſſe, & illius monachos contra ſacras regulas inde expuliſſe. Quapropter eos
„ monet, ut epiſcopum ab hac invaſione compeſcant; &, ſiquidem contumax fuiſ-
„ ſet, a miniſterio epiſcopali excommunicando ſuſpendant. *Data* XVIII. *kalendas
Julias indictione* XII. Duo erant tunc monaſteria noſtri Ordinis in parochia Nemau-
ſenſi, nempe ſancti Ægidii in valle Flaviana, & Pſalmodienſe, de quo hæc epiſto-
la videtur intelligenda, utpote ſedi apoſtolicæ proximè ſubjecto.

(*f*) *Johan. ep. 291.*

XXIV. Poltarienſe item a vicinis.

Eodem tempore Pultarienſe monaſterium pagi Lingonenſis multas calamitates ab
iniquis hominibus patiebatur; qua de re monachi, ſedis apoſtolicæ, cui a Geraldo
conditore ſpeciarim commiſſi fuerant, opem imploraturnt. Litteris eorum acceptis,
Johannes pontifex epiſtolam (*g*) reſcripſit *ſanctæ congregationi ſummi apoſtolorum
principis Petri cœnobii noſtri Pultarienſis*, aitque ſe eorum calamitatibus condolere,
& apoſtolicas hac de re litteras, prout ipſi petierant, Boſoni glorioſo principi, &
Huguni nobiliſſimo abbati direxiſſe, quibus eos rogabat, ut defenſionis auxilium
contra eorum adverſarios impendant; inſuper exemplar teſtamenti, quo Geraldus
bonæ memoriæ comes unà cum Berta conjuge quondam ſuam, res omnes ejus mo-
naſterii beatis Petro & Paulo tradiderat, bullâ nominis ſui munitum mittere

(*g*) *Id. ep. 290*

An-

Anſegiſo archiepiſcopo Senonenſi, & Conrado comiti, cujus in comitatu Ipſæ res continebantur. Eò uſque proceſſit illa vexatio, ut *neque arare, neque cætera, quæ ad terræ culturam pertinent, exercere* valeret familia Pultarienſis, ut ſcribit pontifex in epiſtola (*) ſequente ad Hugonem abbatem. Ejuſdem monaſterii villam Vendoaram invaſerat quidam Arembertus, quaſi a Bnſone comite ex commutatione acquiſitam, eidemque Aremberto ab ipſo Boſone traditam; qua de re idem pontifex litteras (a) ſcripſit ad Hugonem & Radulfum, itemque ad Boſonem comitem, nec dum regem coronatum, quem monet, ut Arembertum & quoſvis alios ab ejus villæ invaſione removeat, eamque Pultarienſibus reſtituat, & monaſterium ipſum tueatur.

ANN. CHR. 879.
(*) *id. ep.* 221.
(a) *id. ep.* 222. & 223.

Poſt Carolomannam Calvi filium Lanbienſem abbatiam Ludovici Balbi principatu obtinuiſſe dicitur Franco, vir *multæ nobilitatis, & palatinis ſtudiis inſtructus*, „ qui plurima eidem monaſterio acquiſivit. Sunt qui monaſterium Antonium di„ cium, inquit Folcuinus in chronico, tunc puellarum, nunc autem canonico„ rum, ejus tempore Laubiis acquiſitum dicant; alii reſtitutum malunt. Is factus demum Leodicenſis epiſcopus hanc abbatiam *ad opus eccleſiæ Leodicenſis*, conſentientibus fratribus, impetravit, eo pacto, *ut medietas abbatiæ fratribus ſuis regulariter militantibus in uſu communi deſerviret: ulnam epiſcopus ſibi militantibus mancipare*t; & ut *decimæ omnes indominicatæ* ad portam monaſterii in uſus pauperum & peregrinorum cederent; fierentque x. kalendas Octobris anniverſarius dies Carlomanni regis, patris Arnulfi regis, qui Arnulfus hanc abbatiam Tungrenſi & Leodicenſi eccleſiæ attribuit, prout Harbertus abbas eam olim tenuerat. Hujus rei diploma apud Miræum (b) habes, datum anno ejus ſæculi octogeſimo-octavo.

XXV. Franco abbas Laubienſis.
(b) *Mirai auct. p.* 76.

Exſtat apud Ughellum præceptum (c) Carolomanni regis interpolatum, perperàm ſeniori Carolomanno Pippini regis filio tributum, quo tex curtem ſuam Diſentiannm, juxta ripam laci poſitam, Verouenſi ſancti Zenonis monaſterio cum univerſis appendiciibus confert, Deodato tunc ejus loci abbate: *Data pridie nonas Octobris, anno tertio regni Karlomanni ſereniſſimi regis in Bajoaria, & in Italia quinta, indictione* XII. *Actum in clauſtro ſancti Zenonis*, quod in contextu diplomatis extra civitatem Veronam ad ripam Atheſis ſitum dicitur. Mandavinus notarius ad vicem Theotmari hoc præceptum recognovit.

XXVI. S. Zenoni donatio facta a Carolomanno.
(c) *Ital. ſac. tom.* 5. *col.* 190. & *ſeqq.*

Inter epiſtolas Johannis papæ VIII. una (d) leg'tur ad Antonium Brixienſem epiſcopum & Berengarium comitem, in qua pontifex ait, ſibi a Carolomanno rege Italiæ curam commiſſam, quæ jam paſtorali ejus ſollicitudini obnuxia erat; ob idque ſe ferre non poſſe, quòd Liutfredus comes quamdam ſanctimonialem, Gerlindam nnmine, e Placentino monaſterio fugâ lapſam, exceperit, & poſt ſuam ad„ monitionem apud ſe retinuerit. Proinde Antonio & Berengario mandat, ut „ eam a comitis dnmo abſtrahant, & in proprium reducant monaſterium, haud dubiè ſancti Sixti, quod Angilberga auguſta condiderat. Ejuſdem auguſtæ facultates diripuerat idem comes, quas ei reſtitui pontifex jubet. Hoc Placentiæ monaſterium Giſulfi abbatis curæ idem Johannes committit, ſcriptâ (e) ad eum epiſtolâ, cujus hæc verba ſunt. *Auctoritate ſanctæ ſedis apoſtolicæ tuæ reverentiæ committimus, ut curam perſpicuam & ſollicitudinem habeat monaſterii dilectæ filiæ noſtræ Angelbergæ auguſtæ, ſicè in civitate Placentin, ſicut idoneus Chriſti miniſter & gregis dominici proviſor extimus: quatenus, ſecundùm regulam ſancti Benedicti, jure abbatis quæ ordinanda vel diſponenda ſunt, diſponas & ordines; & quæ corrigenda perſpexeris, ſubtili dumtaxat indagatione, ut Domina placens, ex noſtra auctoritate corrigere procures. Data indictione* XII. Monaſterium ſanctæ Chriſtinæ, cui Giſulfus abbas præſidebat, ſitum erat in ducatu (f) Mediolanenſi ad Olenam fluvinm, ſexdecim circiter millibus paſſuum Mediolano diſtans, occidentem æſtivum verſùs, modò unitum collegio Germanico urbis Romæ ab anno ſexti-decimi ſæculi octogeſimo-primo per Gregorium XIII.

XXVII. Liutfredus comes arguitur ob ſuſceptam monialem.
(d) *Johan. e. piſt.* 237.
(e) *id. ep.* 239.
S. Chriſtinæ monaſterium.
(f) *Lubin. p.* 99. & *ſeq.*

IN eunte anno octingenteſimo octogeſimo Ludovicus Germaniæ rex, unà cum uxore ſua regni prolatandi avida, inſtinctu Gozleni abbatis & Chuonradi comitis, ab Aquis palatio Duziacum, indeque Attiniacum, dein Ercuriacum (*) ad Axnnam, demum uſque ad Ribodimontem, pagi Laudunenſis oppidum ad Iſaram, pervenerunt. Verùm ubi ſpes ſuas parum ſuccedere, Francis in officio perſiſtentibus, intellexere; redintegratâ cum Balbi filiis amicitiâ, & condicto ad ſequentem Junium apud Gundulfi-villam conventu, ad propria reverſi ſunt. At Balbi filii Ambianis convenientes, paternum inter ſe ſe regnum diviſerunt. Ludovico Francia & Neuſtria; Carolmanno, quem natu-majorem fuiſſe Regino perperàm dicit, Burgundia & Aquitania obtigit. Junio placitum in Gundulfi-villa, ut condictum fuerat, habitum: cui Carolus vice Ludovici fratris, qui ob morbum adeſſe non potuit,

ANN. CHR. 880.
XXVIII. Concordia regum, ac regni diviſio.
(*) Erry.

ANN. CHR. 880.

tuit, a Longobardia reversus interfuit. Illic firmatum cum regibus fœdus. Balbi filiis suppeditatæ a Ludovico copiæ ad reprimendos rebelles. Carolus ipse iisdem contra Bosonem, qui Provinciæ regnum instituerat, opem tulit.

XXIX. Carolomanno rege mortuo, Carolus fit imperator.

Interim Carolomannus Bajoariæ rex ex paralysi in villa Ottinga interiit VII. nonas Aprilis, secundùm annalistam Mettensem, & chronographum Sasonicum, ubi mendum in VII. nonas irrepsit: at secundùm Hermannum & annales Fuldenses XI. kalendas Aprilis. Hoc nuntio accepto, Carolus, relictâ Viennæ obsidione, qua Bosonem uxore se incluserat, imperii Romani cupidine ardens in Italiam advolat; tum Romam cum Walperto Aquilejensi patriarcha progressus, summoque studio a Johanne pontifice populoque Romano exceptus, ut sibi insignia augustalia traderentur, facilè impetravit, imperiali coronâ in natali Domini donatus, quo die Calvus eodem honore ante annos quinque ab eodem pontifice affectus fuerat. Hic est Carolus, cui cognomen Crasso postea inditum: qui, mortuo post annos quatuor Carolomanno rege propinquo suo, imperio Francicum regnum adjunxit, quod ad breve tempus & parùm feliciter administravit. Ludovicus Germaniæ res Bajoariæ regnum, quod frater ejus Carolomannus, nullâ legitimâ prole susceptâ, vacuum reliquerat, occupavit, & Carantanum Arnulfo ejus nothо concessit.

XXX. Normannorum facinora in Belgio.

Per id tempus Normanni cædibus, incendiis, ac vastationibus solito more debacchantes, *in Gandavo monasteria*, scilicet Blandinienſi sancti Petri, sedem sibi ad hiemandum statuunt. Inde Tornacum & omnia supra Scaldim monasteria ferro & igni devastant, interfectis accolis, aut in captivitatem abductis. Dein, mutato consilio, Cortriaci ad biberna se muninnt; quo ex loco proximos Menapios & Suenos sibi infestos usque ad internecionem delere pergunt. Eos tunc usque ad Peronam Scottorum veniſſe, eamque igni succendiſſe tradit anonymus auctor sermonis de tumulatione sancti Quiotini martyris. Verùm id potiùs ad annum insequentem referendum est.

XXXI. Angilbertus abbas Corbeiæ librum regi offert.

Hoc item anno vel proximo Angilbertus seu Engilbertus, Corbeiæ veterис abbas codicem sancti Augustini de Doctrina christiana, suo jussu scriptum, Ludovico regi, Carolomanni fratri dono obtulit, præmissis (*a*) versibus, in quibus summam quatuor librorum exposuit; tum subdit.

(*a*) *Analect. tom. 2. p. 657.*

Hunc abbas humilis jussit fabricare libellum
Angilbertus enim vilis & exiguus.
Quem daret ille pio, cælesti numine fulto,
Hludovico regi, qui est pius atque humilis,
Qui sanctæ Sophiæ certat rimare secreta,
Nobilis ingenio, nocte dieque simul.
Quisque etiam domini ac fratris præclarus amator
Ingenti dictu permanet arce pio.
Quem Deus omnipotens multos feliciter annos
Glorificet, fervet, diligat, ornet, amet.

In fine codicis alios versus addit, in quibus ejusdem *Chlodovici regis* meminit, cujus *conjugium, prolem, sanctasque fideles* Deo commendat. Hi versus saltem valent ad definiendum tempus præfecturæ Augilberti, qui Trasaro in antiquis & recentioribus indicibus præpositus est, ut superiùs (*b*) vidimus.

(*b*) *V. lib. 37. n. 75.*

XXXII. Engelscum S. Martino Æduensi datum.

Apud Æduos suburbanum sancti Martini cœnobium cùm regeret Arnulfus abbas superiùs laudatus, Letbaldus seu Leobaudus, vir locuples ac nobilis, cum uxore sua Altasia, accessit ad idem monasterium, eique possessionem suam in loco, qui Ensiacus (*) dicitur, donavit. Illic cella non multò post condita, cujus præpositus fuit sanctus Hugo, ejusdem abbatiæ monachus, de quo mox agemus. Extat hic locus in parochia Æduensi haud procul a Ligeri & parthenone Marciniacensi. Idem sine dubio Leobaldus est, qui chartæ (*c*) cujusdam Winiterii subscripsit *Augustiduno civitate*, mense primo post obitum Odonis regis. In necrologio sancti Martini notatur idibus Septembris *Lebaldus*; & kalendis Januarii *Artasia*. Letbaldi epitaphium in sacratio visitur in hunc modum.

(*) *Anzyle Duc.*

(*c*) *Perard. p. 57.*

Mausoleo emptus tegitur de more sub ista
Letbaldus, quondam nobilis atque probus.
Scandit ad astra die, Christi qua crux veneranda
Exaltata fuit.

Letbaldi tumulo adhæret alius Bernardi cujusdam viri prænobilis cum mutilo epitaphio,

phio, ex quo hæc excerpſimus : *in hoc ſpeco Bernardi cineres continentur. Genus eximium a proavis, vatale decus meritis... natus in orbe ſatet, nonis Octobris juvenis migravit, voto monachus*, fortè monaſtico habitu in extremis, ut tum fiebat, ſuſcepto. In necrologio Martiniano nudum Bernardi nomen ad prædictum diem legitur. ANN. CHR. 880.

XXXIII. Hugo Arnulfi abbatis adjutor, vir ſanctus.

Arnulfi abbatis veluti coadjutor ac conſolator præ cæteris erat Hugo religioſiſſimus aſceta, qui unà cum Oddone ac Johanne piiſſimis monachis & quindecim aliis, a Pictavenſi ſancti Saviui monaſterio, a Badilone illuſtri comite accitus fuerat ad reſtituendam in ſancti Martini cœnobio regularem diſciplinam. Hugonis hortatu ac monitis Badilo comes non modò in melius mores reformavit, ſed etiam vitæ monaſticæ nomen dedit in ipſo monaſterio, cujus inſtaurator erat. Huic erat æquivocus nepos optimæ indolis, quem etiam a ſæcularibus abſtrahens negotiis, in eodem loco divinæ ſecum ſervituti mancipavit. Nec minùs quidem & ipſe Badilo junior in cultu divino ſtrenuè ac piè ſe geſſit. Talium exemplorum famâ ialò propagatâ, multi nugis ac pompis ſæculi nuntium remitteutes iſtuc ſe receperuut, quibus inſtituendis Hugo, tamquam dux & magiſter, factis ampliùs quàm verbis prælucebat. Ita creſcente bujus loci ſanctitate ac celebritate, crevit etiam res familiaris, multæque poſſeſſiones, quæ primitus eidem loco datæ fuerant, ſed a poſteris ablatæ, citra & ultra Ararim & Ligerim monaſterio reſtitutæ ſunt.

Badilo comes fit monachus cum nepote.

XXXIV. Oddonis monachi ſanctitas.

Erat in ſacro illo cœtu domnus Oddo ſanctitate præcipuus, Hugonis amiciſſimus, & cum illo e ſancti Savini aſcererio eductus, cujus ſanctitatem Deus peculiari ſigno declaravit. Hic, expletis noctuinis vigiliis, cùm in oratorio, utl ſanctus Benedictus permittit, peculiaris orationis gratiâ remoraretur, & cùm pro ſuis, tum pro aliorum peccatis Deum profuſis lacrymis pro more ſuo exoraret; contigit unâ die, ut ante Salvatoris imaginem cruci affixam in medio baſilicæ, expoſitis manibus Deum exorans, viſus ſit a quibuſdam fratribus in ſublime raptus unius horæ ſpatio; eidemque ipſa Salvatoris effigies viſa caput inclinare. Hujus rei ſpectator fuit abbas ipſe cum aliis fratribus, qui deinceps Oddonem plurimùm venerari ſunt, quem antea, ut vanæ glorioiæ ob privatas illas orationes ſectatorem, vituperabant. Multis aliis deinceps miraculis Deus ſervi ſui ſanctitatem confirmavit. Viſitur etiam nunc in eadem ſancti Martini baſilica hæc crucifixi Domini effigies, quæ multo fideliom concurſu honoratur. Aroulfo abbati Martiniano Badilonem ſubſtituuut vulgari ludices, fortè juniorem; Badiloni Gregorium ad annum ejus ſæculi nonageſimum-quartum: cui Gregorio David ſucceſſit ad breve tempus, & poſt eum Aimo ſeu Elmo, de quo in conſequentibus actum ſumus.

Abbates ejus loci. *V. lib.* 37. *n.* 96.

XXXV. Geilo fit epiſcopus Lingonenſis.

Iſaac Lingonum antiſtes hoc anno videtur deceſſiſſe, & quidem XVIII. kalendas Auguſti. De ejus ſucceſſore deligeodo iogentes turbæ lo clero Lingoneuſi exeitatæ. Aurelianus Lugdunenſis metropolites, *inconſulto clero*, ſavente forſan Boſone, Geilonem Trenorchienſem abbatem ordinaſſe epiſcopum dicitur in litteris (*a*) Folconis Remenſis ad Stephanum papam; eumque *volentibus* præpoſuiſſe. Geilonem nuper converſum ait Fulco, cùm epiſcopus ub Aureliano ordinatus eſt; tamerſi jam ab annis mioimùm undecim Herenſem cœtum abbas & monachus regebat. Cæterùm Lingonenſem eccleſiam Geilo reſtè admioiſtraſſe dicitur, eamque pacificè jam obtinebat anno inſequenti, quo ad utilitatem ejus eccleſiæ commutationem quamdam fecit cum illuſtri viro, nomine Baldrico, Carolomanni regis litteris (*b*) confirmatam, in quibus *Geilo Lingonenſis eccleſiæ venerabilis epiſcopus* appellatur. *Datu* XV. *kalendas Auguſti, indictione* XIIII. *anno tertio regnante Karolomanno glorioſiſſimo rege. Actum apud Cauciacum* (*) *villam* prope Compendium. Hoc diploma Norbertus notarius recognovit ad vicem Wlfardi abbatis Flaviniacenſis. Poſt Geilonem Galterius abbas Trenorchienſe monaſterium adminiſtravit: cujus regimen Geilo epiſcopus reſumſſe dicitur a Falcoue chronographo Trenorchienſi, quem Chifflerius (*c*) falſum fuiſſe ex eo probat, quòd Geilo ad annum ejus ſæculi octogeſimum-ſeptimum vitam produxerit; quo tempore Galterius poſt quatuor annos præfecturæ jam locum Blitgario fecerat.

(*a*) *Frod. lib.* 4. *c.* 1.

(*b*) *Perard. p.* 158. *& ſeqq.*

(*) *Choiſy.*

(*c*) *Tournus p.* 526.

XXXVI. Carolomanni præceptum pro Glonna. Adolenus abbas Navenſis.

Glounenſe ſancti Florentii monaſterium per id tempus in vaſtam ſolitudinem redactum erat, ejuſque loci monacbi apud Bituriges in cella ſancti Gundulfi ad Ligerim reſidebant, quam Catolus rex Heeſrido abbati ad refugium conceſſerat. Hanc verò donationem Rodulfus abbas a Carolomanno rege confirmari petiit, ut eam haberet *ad ſuorum refugium monachorum, & ad requiem ſanctiſſimi corporis beati Florentii*: quod rex libenter annuit, dato diplomate nouis Junii, anno tertio regni ſui, indictione XIII. ubi corrigenda indictio, quæ huic anno competit; vel annus Carolomanni, qui hoc anno tantùm ſecundus erat; quo anno Ado-

ANN. CHR. 820. Adolenus abbas Navensis apud Biturigas, Ebrardi successor, permutationem fecit quorumdam prædiorum apud Calmetum mense Decembri, anno secundo Carolomanni regis. Verùm cùm nec in illa cella sancti Gundulfi satis ruti essent Glonnenses, ad Trenorchium castrum se receperunt, ubi a monachis sancti Filiberti excepti, demum sæculo insequente hac illacque dissipati sunt absque sancti Florentii corpore, quod Trenorchienses eis restituere noluerunt. Sed randem unus ex eis, Absalom nomine, sacras beati patroni sui reliquias clam subtulit, quæ postea in novo Salmurensi monasterio depositæ sunt, ut suprà suo loco exponemus. Cella sancti Gundulfi (*) hactenus subjecta est sancti Florentii abbatiæ Salmurensi.

(*) S. Goudon.

XXXVII. Johannes electus episcopus Dolensis. In Britannia Maheno seu Maino Dolensi antistite mortuo, electus est Johannes ex abbate sancti Melanii Redonensis, qui ex duce monachus ante factus fuerat. Electus mox profectus est ad Johannem papam, ut ab eo consecraretur archiepiscopus, quam dignitatem Dolensis ecclesia sibi contra Turonensem metropolitam asserere petebat. Verùm, dum tem differt pontifex, Johannes in morbum incidit, ex quo nondum sacratus interiit decimâ die Septembris: quæ omnia Balduicus Burgulleosis abbas, ac postea Dolensis antistes, hoc carmine expositi.

Splendidus ex avis, avorum splendor & ipse,
Gente Britannus homo, conditur hoc tumulo.
Hic urbis, patriâ, natis cum matre relictis,
Dux modò, continuò de duce fit monachus.
Metropolitanæ sedi, quia vixit honestè,
Cui Dolus est nomen, præsul hic eligitur:
Ut quibus exstiterat consul, de consule præsul,
Præsul quàm consul consuleret melius.
Ad papam venit: sacrari poscit ab ipso.
Quod dum differtur, in Domino moritur.
Ponitur hic cultor & religionis amator:
Quemque dolent Britones, sancta Sophia fovet.
Si quæras nomen, nomen sibi scito Johannem:
Sique diem mortis, da decimam decimi.

Eadem fetè sors fuit Eveni seu Ivonis, qui ex abbate itidem sancti Melanii electus est Dolensis antistes tempore Gregorii septimi.

XXXVIII. Novienti magnæ turbæ. In Alsatia Novientense seu Novietense monasterium, quod alio nomine Ebersheimense vocant, magnum detrimentum sustinuit factione Baltramni Argentoratensis episcopi, qui abbatiam, favente Arnolfo Noricorum duce, usurpavit, Hartmannum abbatem sibi resistentem objecit, ejusque loco Helmerium quemdam monachum substituit. Sed is non diu abbatiâ potitus est; nam a Johanne papa dejectus & excommunicatus, locum cedere coactus est Hartmanno legitimo pastori: quo agente, pontifex monasterii immunitatem ac possessiones confirmavit. Ejus tempore Riccardis impetatrix Novientum venit, & triginta jugera agri ne vincatum sancto Mauricio *ad sacrificia divina* contulit, magnopere pœniteus, quòd quasdam ejus loci decimas invasisset.

Riccardis donatio.

Eodem abbate quidam nobilis Suevus, Lanzo nomine, uxorem maximè speciosam, nomine Gisilhildam, habebat, quæ apud eum violatæ fidei conjugalis infamata est. Hic verò zelotypiâ tactus, iter in Suevium simulat, unâque die in quodam Rheni latibulo transactâ, domum nocte redit, ingressus ostium pulsat cubiculi, in quo uxor jacebat. Ancilla ad ostium accurrit, pulsantis nomen quærit, Ille verò nomen suggerit militis, cum quo uxor consuetudinem habere infimulabatur. Tum Ille ad ancillam: Ipse est, inquit, cujus causâ infamata sum. Moa, arrepto ense, qui ad lectum appensus erat, apertoque ostio, in maritt caput unum & alterum ictum vibrat. Dein vociferans servos advocat, qui, admoto lumine, dominum suum, adhuc palpitantem & sanguine conspersum, agnoscunt. Tum clamor ingens, luctus & lacrymæ per totam domum. Cutatus nihilo minùs Lanzo, vulneribusque ligatis, animos utcumque colligit, uxori culpam confitetur, ac noxam remittit. Dein Hartmanno abbati accersito conscientiam aperuit suam; ram communione sactâ perceptâ, prædium, in quo piaculum perpetratum fuerat, pro animæ suæ remedio donavit sancto Mauricio: ad cujus monasterium post mortem deportatus, tam diu in sarcophago inhumatus jacuit, dum a Romano pontifice conjux indulgentiam facti obtinuisset. Hanc non ægrè concessit pontifex præsenti feminæ, quam alteram Judith appellavit. Ipsa verò post mortem ad viri sui tumulum sepeliri voluit. Hartmannum post Sambatium abba-

Lanzonis zelotypi infelix mors.

Novietenses abbates.

batem, cujus superiùs meminimus, præcesserant Tulemon, Gibesinus, Ulfridus, & Herebaldus, antecessor Hartmanni, quem Eggehardus abbas excepit, de quo inferiùs. ANN. CHR. 880.

XXXIX. Waldfredus abbas Duellii.

Duellium (*) in Suevia, modò urx ducis Wirtembergensis, in edito monte prope Wilingam posita, olim ordinis nostri monasterio insignitum erat, cui hoc tempore præerat abbas Waldfredus, aliis Wilfridus, qui non sine opinione sanctitatis hoc ferè anno Ibidem sepultus est. De eo fit mentio in codice (a) frutrum conscriptorum Augiensis monasterii, in quo *Duellii domnus abba Waldfredus* laudatur. Omissus est in fastis Benedictinis a Wione, Menardo, ipsoque Bucelino, ab aliis inter sanctos relatus ad diem vicesimum Octobris. Duellii meminit Ekkehardus (b) junios in libro de casibus sancti Galli, ubi agit de Hadwiga, Heinrici Suevorum ducis filia, Burchardo duci nupta, quæ Duellii monasterium suum vocare videtur, quod tamen longè ante eam conditum fuisse Waldfredi abbatis ætas probat.

(*) *Duviel* seu *Hotbendo viviel.*

(a) *Acolest. to. 4. p. 643.*

(b) *Ekkeh. c. 10.*

In Saxonia cum Nortmannis infeliciter dimicatum, testante annalista Fuldensi. Nortmanni superiores effecti, præter Brunonem ducem, qui & Liutgardis reginæ frater erat, aliosque undecim comites, præterque octodecim satellites regios, duos etiam episcopos occiderunt, nempe Thiotticum seu Theodericum Mindensem, & Marcwardum Hildensheimensem. Omnes ut martyres habiti, quòd in prælio, contra paganos pro salute patriæ inito, occubuissent, in ipso loco certaminis Ebbecstorpo sepulti sunt, ibidemque conditum virginum Benedictinarum cœnobium, quæ martyrum reliquiis assiduum bonorem impenderent. Hanc veram ejus parthenonis originem tradit Krantzius (c) fabulam illam refellens, quæ Benedicti papæ quinti reliquiis hanc originem tribuebat. Wigbertus Hildensheimensis ecclesiæ sextus ordinatus est episcopus, suo tempore medicinæ peritissimus, qui *bibliothecam*, id est codicem bibliorum, *quæ adhuc in monasterio servatur*, inquit chronographus Saxonicus *propriâ manu elaboravit*: ubi monasterii nomine cathedralem ecclesiam interpretor, aut certè Gandersheimense virginum cœnobium, cujus ecclesiam absolutam dedicavit. Ibidem, Gerbergâ ubbatissâ defunctâ, sororem ejus instituit Christinam: quâ mortuâ, Rotswindam abbatissam ordinavit, ut ex chronico Saxonico discimus.

XL. Ebbecstorpense cœnobium conditur.

(c) *Krantz. metrop. lib. 2. c. 3.*

Gandersheimenses abbatissæ.

Sub hoc tempus in Urgellensi pago monasterium sanctæ Cæciliæ virginis & martyris surrexit *in valle eunte super fluvium Revocavum*, conditum ab Edifredo, qui cum soclis locum illum desertum excoluit, primusque illic abbas exstitit. Id discimus ex præcepto Carolomanni regis, qui nascenti monasterio regiæ defensionis privilegium rogatu Edifredi ubbatis indulsit, & liberam eligendi abbatis facultatem *juxta institutionem sancti Benedicti*, ut legitur (d) in regio diplomate, quod chronicis notis in editis destitutum est. De illo monasterio nihil deinceps occurrit usque ad annum millesimum vicesimum quartum, quo controversia de quadam ecclesia inter Ermengaudum episcopum Urgellensem, & Durandum hujus monasterii ubbatem agitata est in sollemni procerum conventu.

XLI. S. Cæciliæ monasterium in pago Urgellensi.

(d) *Marca Hisp. col. 811 & segq.*

Tunc temporis Aragonense regnum moderabatur Garsias rex filius Enneconis regis. Is hoc ipso unno accessit (e) ad Legerense monasterium sancti Salvatoris, ab ejus loci monachis *societatem in orationibus, jejuniis, eleemosynis, & bonis* denique *operibus* omnibus acceptutus, credens se hoc pacto tutandum fore a cunctis » adversitaribus in hoc sæculo, & a damnutione perpetua in futuro: quod ut sibi » demercretut, præsente filio suo Fortunio, & episcopo domno Eximino, aliisque » principibus suis, salvatori sanctisque martyribus duas villas, Lerdam & Anives- » sem, donavit, omnino liberas & ingenuas, ut nemo jus quodvis illic huberet, » nisi ubbas sancti Salvatoris ejusque monachi. Garsiæ exemplo Eximinus Pampilo- » nensis episcopus harum villarum ecclesias itidem Salvatori & sanctis martyribus » largitus est, abbati Sanctio-Gentullis jure perpetuo possidendas. Facta hæc cas- » ta donationis xss. kalendas Novembris, æra nongentesimâ decimâ-octuvâ. Sub- » scribunt Garsias rex, Fortunius ejus filius, Eximinus episcopus Pumpilonensis, » aliique duo Episcopi, & post eos Sanctius Gentullis abbas Legerensis, Fortunius » sancti Æmiliani, Salus sancti Prudentii. Hoc privilegium refero ex fide Hieronymi Blancæ, asserentis se illud eruisse ex tabulario Barcinonensi. Qui privilegio subscripsit Fortunius regis filius, processu temporis, abdicato regno, Legerensis monachus factus est.

XLII. Legerensi cœnobio facta donatio.

(e) *Blancæ rer. Arag. pag. 598.*

Duo ad hunc annum privilegia a Puticello refetuntur, quæ Carolus Crassus, dum Papiæ mense Aprili versaretur, Ambrosianæ basilicæ concessisse fertur. Utrumque privilegium impetravit Liutwardus (sic legendum) Vercellensis antistes, ejusque cancellarius pro Petro venerabili abbate Ambrosiani monasterii. In priori (f) Carolus hoc monasterium in suam tutelam accipit, eidem confirmans *monasterium Aurunæ* in ipsa urbe positum, quod Engilberga olim imperatrix eidem sancto loco pro anima divæ memoriæ Ludovici augusti obtulerat; item curtem Le-

XLIII. Ambrosianæ basilicæ data privilegia.

(f) *Puricell. p. 225. & segq.*

ANN. CHR. 880.

montam, a Lothario quondam imperatore conceſſam aliaſque poſſeſſiones, cum cella ejuſdem cœnobii ſita Papiæ, in qua nullum hoſpitium abſque ſervorum Dei conſenſu haberi permittit. *Data* XII. *kalendas aprilis, anno incarnationis Domini octingenteſimo, octogeſimo indictione* XIII. *anno verò regni regis Karoli in Francia quarto, in Italia primo.* Eædem ſunt chronicæ notæ poſterioris privilegii, quo idem princeps eadem confirmat, additis aliis donationibus, quibus hoc monaſterium locupletavit. In his memoratur *monaſterium unum non longè a Spigno*, (*) *quod nominatur ſanctus Quintinus, ut ſit in ordinatione & regimine abbatis ſancti Ambroſii*: ubi oppidum eſt Montis-ferrati, ad ſiniſtram Bormiæ ripam. Hæc duo privilegia Puricellus revocari vult ad annum inſequentem octogeſimum-primum, hac adductus ratione, quòd Carolomannus Italiæ rex VII. nonas Apriles hujus anni mortuus ſit, ac proinde ipſo anno, menſe Martio rex Italiæ nondum erat Carolus, cujus coronationem imperialem ob hæc diplomata & Reginonis teſtimonium ejicit in annum ſequentem. Verùm iſti anno tertia-decima indictio, quæ in utroque diplomate legitur, non competit, ſed præſenti anno octogeſimo; nec Reginonis teſtimonium prævalere debet auctoritati annalium Bertinianorum, qui Caroli coronationem imperialem hoc anno conſignant. Quòd ſi indictionem quartam-decimam prædictis diplomatis apponere lubet, cur ſe tantùm Italiæ regem dixiſſet Carolus, non imperatorem: cùm hoc anno, ut quidem certum videtur, imperiali coronâ in natali Domini Romæ donatus ſit. Utrimque ambages, quas non facilè vitabis, niſi vitiatas dixeris horum diplomatum chronicas notas.

(*) *Spigno.*

ANN. CHR. 881.

XLIV. Caroli Craſſi diploma pro Farfa.

CErtè Carolus jam imperator ſub finem menſis Februarii Aquis palatio verſabatur anno ſequenti, unctionis ſuæ anno primo, indictione quartâ decimâ, cùm ad preces Ingoaldi Farfenſis abbatis, eo nomine ſecundi, ſuperiorum regum & imperatorum privilegia Farfenſibus indulta (*a*) confirmavit. *Datum* IV. *kalendas Martii, anno Chriſti propitio imperii domni Karoli præpotentis auguſti unctionis ſuæ primo, indictione* XV. *Actum Aquis palatio.* In hoc diplomate, quod genuinam & ſincerum eſſe conſtat, neque annus incarnationis apponitur, ut in illis duobus Ambroſianis; neque anni regni ejus in Francia orientali, aut in Gallia, quod poſtremum nondum Carolus obtinuerat. Idem diploma confirmat teſtimonium annalium Bertinianorum de anno, quo Carolus Romæ coronâ imperiali donatus eſt ipſo die natalis Domini, præcedente quartum kalendas Martias quartæ-decimæ indictionis, quæ anno octogeſimo-primo reſpondet.

(*a*) *Chron. to. 3. p. 657. & ſeq.*

Brumadum monaſterium.

Annus tamen incarnationis appoſitum eſt diplomati, quod idem Carolus Erimberto abbati (*b*) *ex monaſterio, quod vocatur Brumadum*, Papiæ conceſſit hoc anno, IV. nonas Aprilis, anno ejus imperii primo, indictione quartâ-decimâ. Sed forſaſſe annus incarnationis a poſteris adjectus eſt, qui in ſinceris diplomatibus ejuſdem Caroli ante initium Galliæ regnum vix legitur. Eſt autem Brumadum, olim celebre monaſterium noſtri Ordinis ſub titulo ſancti Petri, ſitum in Liguria ad Varram fluvium, nunc ſedes epiſcopalis, modò Brumatum ſeu Brumacum, vulgò Brugnetum appellatum: cujus monaſterii originem ad Liutprandi regis tempora referunt. Certè in hoc Carolino diplomate memorantur Carolus Magnus, ac Ludovicus Pius, necnon Lotharius & Ludovicus imperatores, qui eidem monaſterio *quamdam cultam, quæ vocatur Accola*, cum adjacente ſilva, unus poſt alterum, ſuis præceptis confirmarunt: quod itidem a Carolo Craſſo impetravit Erimberrus abbas, Ermibertus mendosè dictus in editis. Ejus loci abbas erat Petrus anno inſequenti, quo idem Carolus quaſdam *ſuperſtitiones* (*c*) ſeu vexationes ab eodem monaſterio removet, quas *a ſæculari & publica poteſtate* monachi patiebantur, abjectâ auctoritate Liutprandi, Ratchiſi, Ridulfi, Deliderii & Gregorii papæ, qui eis omnimodam immunitatem conceſſerant. Ex quo intelligitur, quanta ſit ejus monaſterii antiquitas. Porro hanc abbatiam Innocentius II. erexit in epiſcopalem ſedem ſub metropoli Genuenſi.

(*b*) *Ital. ſac. to. 4. col. 1364.*

(*c*) *ibid. c. 1365.*

XLV. Nortmanni novas ſtrages edunt.

Redeo in Galliam, ubi Nortmanni novas ſtrages, maximè in Belgica, & quidem atrociſſimas, edere pergunt. Hi quippe VII. kalendas Januarii *Sithiu* oppidum ingreſſi, ipſum oppidum cum eccleſiis incendio conſumunt, exceptâ ſancti Audomari baſilicâ, quæ optimè munita erat. Inde interfectis omnibus, quotquot in manus ejus venerunt, uſque ad Somenam fluviam univerſa depopulantur: tum Cameracum ingreſſi, incendio ac cædibus totam urbem miſcent, ſancti Gangerici monaſterium vaſtant, & eam immenſa præda ad ſua caſtra, quæ Cortriaci anno ſuperiori munierant, revertuntur. Illinc circa purificationem beatæ Mariæ per urbem Taruennam progreſſi ad Centulam monaſterium ſancti Richarii, cujus baſilicam admoto igne ſuccenderunt, omnia circa mare loca & monaſteria, in his ſancti Walarici, diripiunt; deinde Ambianos uſque graſſantes, Corbeiam

etiam

etiam devaſtant, multiſque demum onuſti prædis, nemine prohibente, ad ſua caſtra denuo repedant. Denique ſub finem menſis Februarii Atrebatas veniunt, urbemque cædibus & rapinis funeſtant. ANN. CHR. 881.

XLVI. A Ludovico victi.

His acceptis rex Ludovicus, relicto ad Viennæ obſidionem continuandam Carolomanno fratre, cum armato militum globo in Belgicam ocius advolat, Nortmannos aggreditur in villa pagi Vimnacenſis, quam Sculcuttem (*) ſeu Sarhulcurtem, Regino *Sodalcurch* vocat, diviſàque opes ſuffulrus tantam eorum multitudinem peremiſſe traditur, quantam in Francia numquam cecidiſſe credirum eſt; quo facto, qui evaſeraut, & qui apud Corrtiacum relicti erant Nortmanni, Batuam petentes, loca Moſæ adjacenria vaſtaſſe perhibentur, eâque clade Inda, Stabulaus, & Malmundarium monaſteria in favillas redacta ſunt; ac demum Nortmanni Haſtaci Hiberna conſtituunt. De hac Ludovici victoria unus ſiniſtrè loquitur annaliſta Bertinianus, ſcribens, Nortmannis non modicam partem occiſis, cæteriſque fugatis, Ludovicum unà cum ſuis rerrorſum, nemine perſequente, fugam arripuiſſe: ut argumento eſſet, hanc victoriam non humanâ, ſed divinâ virtute patratam fuiſſe. In illa pugna ad novem millia equirum ex Nortmannis cæſa fu ſſe tradunt annales Fuldenſes. Addunt Bertiniani, eumdem regem iterum proceſſiſſe adversùs Nortmannos in Franciam regreſſos, contra quos caſtellum in loco *Stroms* dicto ab ipſo ædificarum fir, quod poriùs ad munimeu paganorum quàm Chriſtianorum vertit. Reperi olim iu codice Elnoneoſi Germanicum rythmum antiquum Ludovico regi Francorum victori Nortmaonorum acclamatum; quem de illa Ludovici victoria interpretandum cenſet Jobannes Schiltetus, vir eruditionis humanitatiſque haud vulgaris, qui hoc *ſeculum* iu lucem edidit, notiſque illuſtravit, hic in appendice referendum. Sanè nulli magis, quàm huic Ludovico id convenit; quippe qui *minorennis patre orbatus* (quod de Ludovico tranſhenenſi rege dici non poteſt) canitur, & Carolomannum frarrem habuiſſe, inſuper multos rebelles paſſus fuiſſe. Is in ipſo prælii articulo brevem ad milites orationem fecit, *canticum publicum* (litaniam vocant) præcinnit, omnibuſque commilirouibus conjunctim ſuccinentibus, prælium, cœptum iu quo Ludovicus præ cæteris alacer & audax, alium percuſſiſſe, alium perſodiſſe memoratur; ſicque victoriam ſolicitet, Deo juvante, reportaſſe. Certè in ipſo congreſſu præ nimio feriendi impetu interiora ſua rupiſſe dicitur (*a*) in chronico Cenrulenſi, quæ res ipſi non multò poſt mortem attuletit. In eodem chronico ſit mentio de Eſimbardo Francigena, qui ſe pagauis adjunxerat, deque cæſo eorum rege Guaramundo; quæ Ludovici victoria *non ſolùm hiſtoriis, ſed etiam patrienſium memoriâ quotidie cantari ac recoli dicitur*. Cæterùm hoc Germanicum canricum, ipſo rege vivente, conditum videtur ex hac clauſula, quâ auctor ipſe Deum precatur, ut *ſervet ipſum in ſuæ majeſtate*.

(*) *Scaucourt.*

(*a*) *Hariulf. lib. 3. c. 10.*

XLVII. Sanctorum translata corpora.

In illa rerum trepidatione plurima ſanctorum corpora in tutiora loca trauſferuntur, in his ſancti Vedaſti ex urbe Atrebatum in civitatem Bellovacorum, ſanctorum Eucherii & Trudonis in ſubterraneam cryptam, quæ retro altare ſancti Trudonis ad eos occultandos conſtructa eſt, ubi uſque ad tempura Widrici abbatis latuerunt. Ad hæc ſanctorum Martyrum Quintini & Caſſiani reliquiæ Laudunum delatæ, indeque ſequenti anno revectæ in die purificationis ſanctæ Mariæ, ſed altero anno iterum Laudunum delatæ, ut in ſermone (*b*) de tumulatione ſancti Quintini legitur, ubi hæc Nortmannorum facinora diſerte deferuntur. Denique ex urbe Remorum venerandum corpus beatiſſimi Remigii pontificis Orbacum trauſporratum eſt. De hac ſancti Remigii ac ſancti Vedaſti tranſlatione diſtinctiùs agendum.

(*b*) *Hemer. pag. 21.*

XLVIII. S. Vedaſti Bellovacum.

Priot facta eſt ſancti Vedaſti tranſlatio, cujus corpus ineunte hoc anno, aut ſub finem ſaperioris, cùm Nortmanni Atrebatibus immineteur, nec locus monaſterii munitus, muriſve circumſæptus eſſet, monachi futuro proſpicientes periculo, in Bellovacorum civiratem deportarunt, pretioſo iuculuſum loculo, in quo eum venerabilis ejus urbis antiſtes Theodericus recondiderat. Has verò ſanctas reliquias *cum ſummo gaudio & debita veneratione* ſuſcepit *glorioſiſſimus Odo, tunc ejuſdem ſedis* Bellovacenſis *epiſcopus, quondam verò Corbeienſis monachus & abba, dum Karolus vixit, glorioſiſſimus cu palatco*. Illic ſactum corpus manſit annos ampliùs duodecim, indeque Atrebatas relatum eſt, *poſt hæc ſenos ſemis & eò ampliùs annos*, & quidem *in dominica die, idibus Julii menſis*, id eſt anno Chriſti octingenteſimo nonageſimo tertio; unde ſi ab eo anno calculum annorum duodecim ac dimidii reflectas, hanc tranſlarionem ineuntehoc anno, aut ſub finem ſuperioris factam intelliges.

XLIX. Odonis Belvacenſis epiſcopi obitus.

Hinc evincitur, Odonis Belvacenſis epiſcopi obitum ante hunc annum non contigiſſe. Fuerat is, ut modò vidimus, ante pontificarum monachus & abbas Corbeienſis; dein Hildemanni ex monacho itidem ejuſdem loci in Belvacenſi ſede poſtHer-

ANN. CHR. 882. Hermenfridum ſucceſſor, plurimis ſubinde legationibus a Carolo honoratus, idemque cui Carolus ultimò profecturus in Italiam, Ludovici filii ſui tutelam ac regimen commiſit, & cui Ludovicus ipſe mortl proximus regia inſignia, filio ſuo æquivoco tradenda conſignavit: quod argumento eſt, Ludovicum ejus primogenitum fuiſſe, non Carolomannum, ut Reginoni viſum eſt. Hic Odo multa in epiſcopatu eccleſiæ ſuæ utilia egit; quippe numerum canonicorum ad quinquaginta auxit, ejiſque congruentes reditus aſſignavit. Oratorium, puellare olim ejuſdem parochiæ cœnobium & Flaviacum, in quo tunc canonici habitabant, *pro recompenſatione Fontaneti monaſterii*, quod olim eccleſiæ ſuæ juris erat, eidem obtinuit, probante Nicolao Papa. Denique finem vivendi fecit v. kalendas Februarii, quo die in Corbeienſi necrologio laudatur *Odo abbas Corbeienſis & epiſcopus Belvacenſis*.

Odonis obitum hoc anno contigiſſe certum eſt ex Hincmari archiepiſcopi epiſtola mox referenda, in qua Ludovico regi, Balbi filio, reſpondens ad litteras, quas » rex ipſi pridie nonas Maii poſt mortem Odonis ſcripſerat, ait, ſe gradu epi» ſcopali *per triginta & ſex annos* ad id tempus functum eſſe: quod huic anno præcisè reſponder, quandoquidem Hincmarus anno DCCCXLV. menſe Maio, archiepiſcopus ordinatus fuerat.

Turbæ pro ſucceſſoris electione.

Poſt mortem Odonis de ſucceſſore in ſede Belvacenſi ſubſtituendo magna regem inter & ipſum Hincmarum diſceptatio fuit, in qua Hincmarus majorem, quàm unquam alias, pro regulis eccleſiæ zelum, majoremque in iis ſervandis conſtantiam oſtendit. Odone mortuo, Hincmarus viſitatoris illius eccleſiæ officium, ut

(*) *Eimer.* mos tum ferebat, Hadeberto Silvanectenſi epiſcupo commiſerat, dum ſucceſſor eligeretur. Per id tempus apud S. Macram in Finibus (*) Remorum habita eſt

(a) *Hincmar. tom. 2. p. 888.* ſynodus illius provinciæ epiſcoporum, ad quos allatum eſt decretum electionis cleri & populi Belvacenſis in gratiam Odacri, quem rex Ludovicus ad illam ſedem promoveri volebat. Hunc verò ſynodus (a) epiſcopatu indignum judicavit, petiitque a rege, ut libera illi eccleſiæ permitteretur electio. Eâ re offenſus rex, ad Hincmarum litteras ſcripſit, quas Teutbertus clericus attulit, pridie no» nas Maii ſcriptas: quibus rea teſtabatur, ſe Hincmari conſiliis & monitis obtem» peraturum, ſi ille ſuæ pro Odacro voluntati aſſentiretur. Vota omnium, qui » commorantur in Belvacenſi eccleſia, in Odacrum concordaſſe; hortari, ut ſi» cut ille anteceſſoribus ſuis regibus devotus & addictus fuerat; ita ſibi devo» tus & fidelis exiſteret. Cæterùm, ſi Belvacenſem epiſcopatum filio ſuo, ipſiuſ» que Hincmari fideli conferret, ſe quoque eos honoraturum, quos ei cariores » & familiariores eſſe cognoverit.

» Ad hæc graviter reſpondit Hincmarus, ſe Domini voluntatem regiæ præfer» re, ſcripturarum & canonum edictis, necnon chriſtianorum imperatorum ac » regum legibus promulgatam. Non mirum ſi Belvacenſes, ſtulti, improbi, & » cupiditate cæcati, in Odacrum concordent, qui jam olim in ſimili cauſa, ob » eamdem in eligendis indignis hominibus pravitatem, ſuam electionem perdide» rant; ſe hactenus regi fidelem ac devotum fuiſſe, ac fore in poſterum; adeò» que rex ipſe ſanctæ eccleſiæ, ejuſque rectoribus deferret, quod ejus ante» ceſſores detulerant; & pro devotionis fidelitate quam ipſe Hincmarus cum» cæteris ejus fidelibus regi in ſua electione, non ſine magno labore præſtiterat, » ne rex mala pro bonis retribueret. At, quicquid demum acciderit, ſe non com» miſſurum, ut in ſenecta ſua declinet a ſacris regulis, quod hactenus nec pro cupidita» te, nec pro ullius amore vel timore non fecerat; contingatque ut a gradu epiſcopali, » quo *per triginta & ſex annos* functus fuerat, meritò decidat. Recordetur rea » profeſſionis, quam in die conſecrationis ſuæ promiſit, quamque manu propriâ » ſubſcripſit, & ſuper altare poſuit; &, ſi quid in eam peccavit, emendet. » Denique non habeat fidem quorumdam pravis ſuggeſtionibus, dicentium, il» lum ab epiſcopis, clero & populo eligi debere, quem rex velit; & res ec» cleſiaſticas epiſcopatuum ita in regis eſſe poteſtate, ut eas, cuicumque volue» rit, donet: quod utrumque a vero alienum eſſe probat. Hanc epiſtolam Hinc» marus ad regem miſit.

(a) *Ibid. pag. 996.* Ad hanc reſcripſit (a) rex litteris, ſigillo ſuo ſignatis, quas Warinus clericus idibus Junii menſis ad Hincmarum attulit. Ex quo intelligitur, hanc controverſiam diu duraſſe; ſiquidem Odo v. kal. Februarias deceſſerat. His litteris inter » alia rex ſignificabat, ſe nihil de conſilio promovendi Odacri remiſſurum; &, » ſi aliud quid hanc in rem faciendum ſit, ſe facturum. Ad primum reponit » Hincmarus, Deum quoque facturum quod ſibi placuerit. Non vixiſſe tot an» nos HLudovvicum imperatorem, quot annos vixit pater ejus Karolus; Karolum » ipſius avum minùs vixiſſe, quàm patrem ſuum HLudovvicum; denique ipſius » regis patrem minùs quàm ejus patrem Karolum. *Et quando ſatis*, inquit, *in*

illo

illo ſtatu, ubi avus veſter & pater veſter ſteterunt apud Compendium, inclinate oculos ubi jacet pater veſter; & ſi neſcitis, interrogate ubi mortuus fuit, & jacet (*) *avus veſter; & non exaltetur cor veſtrum ante eum, qui mortuus fuit pro vobis & pro nobis omnibus, & reſurrexit a mortuis, & jam non moritur: & certi eſtote quia moriemini, neſcitis quâ die, vel quâ horâ, &c.* quibus verbis præſagire videtur breves fore vitæ dies ejuſdem Ludovici regis, qui re verâ vix duobus annis regnavit. Ad id verò, quod tacitè minari videbatur rex, reſpondet Hincmarus: *Utinam aut per vos, aut per quemcumque ſibi placuerit, educat me Dominus de iſto cursere, videlicet infirmo & ſenili corpore, ad eum quem ſuâ gratiâ largiente ex toto corde deſidero videndum, non meis meritis, quæ nulla niſi mala ſunt, ſed ſuâ indebitâ miſericordiâ & gratuitâ gratiâ.* Denique addit, ſe contra pluri- „ morum voluntates, minas & ſuggeſtiones regis electioni conſenſiſſe: optare ſe, „ ſi quid hac in re peccavit, in hoc ſæculo, non in futuro per Dominum talionem „ recipere. Hi erant fere ultimi Hincmari ſenſus, qui anno ſequenti e vivis exceſſit. Perſtitit in ſua introſione Odacrus: ſed non fractâ Hincmari conſtantiâ, qui tandem hominem contumacem (*a*) excommunicavit, poſtquam Belvacenſem eccleſiam ultra annum oppreſſiſſet invaſor ille, qui demum Hincmari vigori cedere coactus eſt.

ANN. CHR. 881.

(*) fcil. Natalitiæ.

(*a*) *Ibid. p. 511.*

I.
S. Remigii delatio Sparnacum & Orbacum.

Venerandum corpus ſancti Remigii Remorum pontificis & Francorum apoſtoli hoc etiam anno propter infeſtationem paganorum ultra Matronam uſque ad Orbacum monaſterium delatum fuiſſe auctor eſt Haldoinus (*b*) Altivillarenſis abbas, qui quos verſus pro ejuſdem ſanctiſſimi antiſtitis tranſlatione condiderat, hos indelatione ſacri ejus corporis, cùm fortè per Altivillarenſe monaſterium deportarentur, concinuit. Hic eſt Harduinus abbas, qui ab Ebone exauctorato diaconus ordinatus, dein a Lupo Catalaunenſi epiſcopo, ſede Remenſi vacante, presbyter conſecratus, demum ab Hincmaro (*c*) degradatus eſt, quaſi *ſaltu ſine gradu diaconii ad ſacerdotium* proſiliſſet. Hanc tamen tranſlationem anno ſequenti factam teſtantur annales Bertiniani, & poſt eos Frodoardus (*d*), aſſerens, primò ſancti Remigii corpus propter infeſtationem paganorum ad villam Ipſius, nomine Spatnacum (*), quia tunc temporis civitas Remorum muris nudata erat, deportatum fuiſſe, procurante Hincmaro archiepiſcopo; & poſt ejus obitum ad Orbacenſe monaſterium perductum: quo ex loco in urbem Remorum Fulconis archiepiſcopi Hincmari ſucceſſoris anno primo relatum ſit, non ſine miraculo proſtſi imbris, quo terra, jam dudum arida, tunc irrigata fuit.

(*b*) *Ansbert. tom. 2. p. 426.*

(*c*) *Flod. lib. 3. cap. 20.*

(*d*) *Frod. lib. 3. cap. 21.*

(*) *Epernay.*

II.
Puerorum oblationes ad S. Remigium.

Non tamen per id tempus ſancti Remigii inſigne cœnobium monachis deſtitutum erat. Certè duas invenio puerorum oblationes hoc anno ibidem factas: unam xv. *kalendas Octobris, ferîâ primâ*, id eſt dominicâ, quâ Oda quædam filium ſuum, nomine Emmonem, *cum oblatione in manu utque petitione, altaris pallâ manu ſuâ tenendâ*, Deo ad ſanctum Remigium obtulit: alteram *eodem anno kalendis Novembris, ferîâ primâ*, lege quartâ, *hoc eſt miſſâ omnium ſanctorum*, itidem factam, quâ Achadeus comes filiam ſuam Hilduinum ſimili ritu obtulit, teſtibus ſupra dicti loci monachis, Teutboldo, & Hardrado presbyteris, ulliſque diaconis & ſubdiaconis. Hic eſt Achadeus comes, quem Hincmarus (*e*) gruviter increpat pro rapinis, quæ in ejus comitatu fibeant, & pro villa Spantia, ex qua ille annonam Remenſis eccleſiæ auferre moliebatur. Hæc facta ſunt ſub Hincmaro archiepiſcopo & abbate, Thetboldo poſt Rotfridum præpoſito, qui Sigloardum monachum diſcipulum habuit, u Frodoardo (*f*) laudatum ob ſanitatem ſancti Rigoberti meritis recuperatam. Idem an alius Sigloardus crucem anno nongenteſimo-primo erexit eo in loco, ubi ſanctus Remigius claudum erexit, dum ejus corpus e majori eccleſia ad propriam eccleſiam deportaretur, ut ſuo loco videbimus.

(*e*) *Frodoard. lib. 3. c. 26.*

(*f*) *id. lib. 2. cap. 5.*

III.
Concilium ad S. Macram.

Idem Hincmarus præſedit concillo, quod hoc anno, tv. nonas Aprilis habitum eſt in Finibus (*) Remorum *apud* ſanctam Macram. In eo conditi ſunt canones octo, quorum quartus eſt de cura monaſteriorum, tam canonicorum, quàm monachorum & ſanctimonialium, quæ miſſi regii perluſtrare debebant, inquiſituri unà cum epiſcopo loci, *cum conſilio etiam & conſenſu ipſius*, qui monaſterio præerat, vitam & converſationem ibi degentium; quam, ubi neceſſe eſſet, corrigerant; congruas etiam, ubi deeſſent, officinas conſtracturi vel reparaturi; ad hæc neceſſaria quæque ad victum & veſtitum inhabitantium, necnon ad ſuſceptionem hoſpitum & pauperum, aliaque ordinaturi; denique numerum monachorum & ſanctimonialium ſcripturi, qui, ubi minor foerit, regiâ auctoritate addatur; ubi major, ad juſtum menſuram redigatur. Præclara etiam monita regibus data ſunt in illo concilio, quod poſtremum fuit eorum, quibus Hincmarus interfuit. Ubi mirari ſubit illius præſulis curam & diligentiam in tanta rerum trepidatione.

(*) *Epinet.*

Ad

ANN. CHR. 881. LIII. Centulenſes & S. Columbæ abbates.

Ad hunc etiam annum refertur obitus Guelfonis abbatis Centulenſis & ſanctæ Columbæ Senonenſis, quem longè ante hoc tempus Hariulfus deceſſiſſe perperàm opinatur. Sepultus eſt in monaſterio ſanctæ Columbæ, quò fortè ob paganorum metum ſe receperat; & cum eo Hieremias monachus ac theſaurarius, de quo mox agemus. In necrologio ſancti Stephani Autiſiodorenſis notatur XVIII. kalendas Decembris *Velfo abba*. In antiquo necrologio ſanctæ Columbæ annus & dies diſertè exprimitur his verbis: XVIII. kal. *Decembris depoſitio domni Guelfonis abbatis anno* DCCCLXXXI. Hic regii genetis erat, ſemelque ac iterum Centulenſem abbatiam obtinuerat, primò quidem poſt Heligaudum abbatem, dein poſt Carolomannum Calvi filium, cui pater hanc abbatiam dedit, Guelfoni ablatam, ſed poſtmodum eidem reſtitutam. Is eſt Welfo abbas, quem Carolus Calvus, ultimò profecturus in Italiam, uti & Gauzlinum & Folconem abbates cum aliis, aſſiduè filio ſuo Ludovico adeſſe juſſit. Poſt Guelfonem abbatiæ Centulenſi præfuere *Herebertus atque Hedenolfus egregii aquè viri; ſed & Hugo atque Girardus magnæ ſanctitatis viri*, inquit Hariulfus: *qui quantum temporis in regimine protraxerint, quibuſve terminis hujus vitæ auram exceſſerint, nullis antiquorum documentis monumentis*. Neque mirum ſi nihil de prædictis abbatibus ad nos tranſmiſerit antiquitas, cùm, Centulenſi baſilicâ a paganis cremată, monachiſque hac illac diſſipatis, monaſterium ferè in ſolitudinem redactum eſſet, uſque dum tempore Gerberti ſeu Girberti abbatis inſtaurari cœpit. Cùm verò a paganis Centulæ vaſtitas illa immineret, Hieremias monachus ac theſaurarius, homo nobilis & prudentiâ præditus, cum ſacris reliquiis in monaſterium ſanctæ Columbæ ſe recipere conſtituit. Factâ itaque capſâ, pretioſiora quæque ex theſauro eccleſiæ in illam recondidit, ſacraſque reliquias, excepto ſancti Richarii corpore, quod Centulæ remanſit abſconditum; ſicque Senonas ad ſanctæ Columbæ cœnobium confugit, ubi, decedente abbate, abbas electus; ac demum, Senonenſi epiſcopo mortuo, in ejus locum ſuffectus fuiſſe fertur apud Hariulfum. Verùm utrumque valde incertum, ne dicam falſum. Nullus enim per ea tempora Hieremias, in ſerie ſive abbatum ſanctæ Columbæ, ſive archiepiſcoporum Senonenſium, in quibus unus inventur Hieremias archiepiſcopus initio ſæculi noni, longè proinde diverſus ab hoc Hieremia, de quo agimus. Gualfonis porro in præfectura ſanctæ Columbæ ſucceſſores recenſentur Conradus *chriſtianiſſimus comes*, Guelfonis germanus, eodem & ipſe anno mortuus, cum maximo omnium mœrore, ſepultus in ſtillicidio baſilicæ ſanctæ Columbæ, prout vivens ipſe mandaverat; dein Hugo, Conradi & Welfonis pariter germanus, *qui monarchiam clericatus in palatio obtinens, ducatum etiam regni poſt regem nobiliter adminiſtrabat*; ac demum Richardus comes, qui ab Odone rege aream in urbe obtinuit ad aſylum monachis tempore belli exſtruendum. Locum deinceps ſub Roberti Fortis poſteris rexere decani potiùs quàm abbates, Rodulfus, Ragnaudus, Achardus, Rotaldus & Rainaldus, dum Gunzo ſeu Guncio abbas electus eſt regnante Hugone, qui vicarias quaſdam ſanctæ Columbæ reſtituit. Hunc excepit Wilencus tempore Heinrici regis, cui ſucceſſit Arnulfus ex nobili Campanenſium comitum ſtirpe, de quo aliàs plura dicturi ſumus.

LIV. Pultarienſes duo Monachi deferti Mediolani.

(a) *Ibi. epiſt.* 254.

Hoc tempore duo Pultarienſes monachi ex parochia Lingonenſi Romam profecti, in reditu ab Anſperto Mediolanenſi archiepiſcopo capti, atque in vincula, incertum quâ causâ, conjecti ſunt. Id ubi reſcivit Johannes papa, litteris (a) archiepiſcopum monuit, ut monachos ſuos, quippe qui ſedi apoſtolicæ proximè ſubjecti eſſent, homines innocentes, quantocius in libertatem aſſereret. Pontificiæ epiſtolæ hæc verba ſunt. *En, bone vir, aliquid deterius committere non formidaſti, cùm quoſdam monachos noſtros, nomine Rhodoaldum & VVarlenum, Romæ ad ſuum monaſterium Pultarienſe iter carpentes, comprehenſos juſſeris diu ſub cuſtodiæ vinculis reſervari: quod quanti piaculi ſit, ſano intellectu ipſe perpende; quantumque dedecus ſedis apoſtolicæ, quæ, chriſto auctore, etiam in barbaras nationes liberâ ſemper viſa eſt fungi legatione: quod nefas malum ſub omni celeritate te emendare hortamur, & prædictos Dei famulos cum omnibus ſuis illæſos abire patiaris ad locum, miſerante Deo, ſuæ habitationis: &, ſicut tuo conſilio pro certo eos cognovimus eſſe innocenter cuſtodiæ mancipatos: ita, te faciente, ſciamus eoſdem fuiſſe dimiſſos & eum competenti honore dimiſſos. Data menſe Novembri, indictione* XIV.

LV. Haderici abbas S. Simpliciani a papa probatus.

(b) *Lib. 9. ep.* 164.

Dum Mediolani ſumus, juvat referre hoc loco argumentum alterius (b) epiſtolæ, quam idem Johannes papa clero Mediolanenſi ſcripſit, vel potiùs Haderico venetabili presbytero & abbati *ſacrorum monaſteriorum, beatorum ſcilicet Gervaſii & Protaſii, atque Simpliciani; necnon, & xenodochii ſanctorum Coſmæ & Damiani, quod Romanorum dicitur*: quem laudat, quòd hæc monaſteria & patri-

trimonia, intra vel extra civitatem Mediolanenſem conſtituta, fideliter adminiſtret, & legationem Ambroſianæ eccleſiæ catholicâ fide & ardentiſſimo ſtudio expleat: quæ res quotumdam livorem & invidiam adverſùs eum concitaverit. Quapropter eum ſub tutela ſedis apoſtolicæ recipit pontifex, cunctoſque excommunicat, qui IIII vel ejus eccleſiis aliquam moleſtiam intulerint. Erant itaque tunc temporis monachi in baſilica ſancti Simpliciani ſub Haderico abbate, ibidemque hactenus perſeverant ſub congregatione Caſinenſi ſeu ſanctæ Juſtinæ. In hoc monaſterio ſolitariam vitam olim duxit ſanctus Simplicianus epiſcopus, qui ibidem ſepultus eſt, cujus nomine ob id inſignitum monaſterium, quod primum beatæ Mariæ ſacrum erat, primitus poſitum extra muros urbis. Iſtuc anno ſeptingenteſimo migraſſe dicuntur monachi ex intramurano ſancti Protaſii cœnobio, quod deinceps a præpoſito adminiſtratum fuit ſub cura & ſollicitudine abbatis monaſterii ſancti Simpliciani, qua de re in conſequentibus ſuſiùs diſſeremus. Exſtant aliæ duæ Johannis papæ epiſtolæ de Angilbergæ olim anguſta, tunc Deo ſacrata, Romam mittenda: una (*a*) ad Ludovicum & Carolomanum reges, qui eam ſorta detinebant, ne quid pro Boſone amore filiæ ſuæ ejus conjugis contra ipſos moliretur: altera (*b*) ad Riccardem auguſtam, Caroli Craſſi conjugem, ejuſdem omnino argumenti. Tandem Craſſus eam per Leudoardum ſeu Liutvvardum Vercellenſem epiſcopum Johanni papæ, ſicut petierat, remiſiſſe traditur in annalibus Bertinianis.

ANN. CHR. 881.

(*a*) *id. ep.* 163.

(*b*) *ep.* 198.

LVI. Senonienſis monaſterii infelix ſtatus.

Senonienſe in Voſago monaſterium ad miſerabilem ſtatum tunc temporis redactum erat ſub Adelhardo (*c*) quarto-decimo abbate, qui ſacrum locum, cùm in temporalibus, tum in ſpiritualibus, omnino labefactavit; adeò ut locus ille qui ad id tempus quaſi hortus quidam deliciarum exſtiterat, Dei cultu penitus neglecto, nonniſi vitiorum vepres ac ſpinas producere videretur. Prima ruinæ cauſa ab ipſo abbate, qui non modò illius cœnobii bona, proventus ac poſſeſſiones profligavit, ſed eriam ordinis ac religionis ſtudium primus abjecit ac pervertit. Hinc monachi, peſſimi rectoris exemplo, non ordini, ſed ſuis quique voluptatibus inſiſtere; ad ludos potiùs, quàm ad eccleſiam convenire; clauſtrum, refectorium, dormitorium, velut carcerem & quamdam carnificinam exſecrati; privatas quiſque domunculas fabricare, ubi pro libito quidvis agerent. Verùm, dum divina contemnunt officia, operti ſunt iniquitate & impietate ſuâ; & ſic tranſeuntes in affectum cordis, perierunt propter iniquitatem ſuam, ut Richerius monachus cum Pſalmiſta loquitur: nam exteri cætera bona monaſterii, quaſi expoſitam prædam, impunè devorabant. Tum monachi illi, ſeu potiùs ganeones victu deficiente & veſtitu, decreverunt more ruſticorum agros excolere, ut ita ſaltem inopiam utcumque ſelevarent. Hæc fuit Senonienſis monaſterii per multos annos infelix conditio, dum abbates, alii aliis ſuccedentes, nec ſeipſos, nec ſubditos ab hac detertima converſatione revocare curarent. Hic rerum ſtatus, aut potiùs lapſus fuit tempore ſex abbatum, dum ſandem per Rambertum, ejus loci monachum, quem Deus ad excitandum illic ordinem ab hac communi corruptela immunem ſervaverat, ibidem ſanctæ converſationis ſtudium ac diſciplina regularis, juvantibus Gorzienſibus monachis, omnino reſtituta eſt.

(*c*) Spicil. *to.* 3. *p.* 317.

LVII. S. Laurentii abbatia data Narbonenſi eccleſiæ.

Exſtabat in parochia Narbonenſi abbatia ſancti Laurentii ſuper fluvium Rigellam (*), regiæ immunitatis litteris olim donata. Hanc verò cum ſuis cellolis ac villis Sigebordus *ſanctæ matris Narbonenſis ac Redenſis eccleſiæ archiepiſcopus*, ob paupertatem ſui epiſcopatus, eccleſiæ ſuæ attribui obtinuit a Carolomanno rege, ad deprecationem Hugonis venerabilis abbatis, qui *hoc* (*d*) *ambaſciavit*: ſic ſamen, *ut ſtipendia monachorum ibidem degentium non deficerent. Datum pridie nonas Junii, anno tertio regni Karlomanni glorioſiſſimi regis, indictione* XIIII. *Actum apud Pauliacum vicum*. Norbertus notarius hoc præceptum recognovit ad vicem Wiſardi archicancellarii, qui mendosè in editis archiepiſcopus dicitur. Eamdem ſubjectionem abbatiæ ſancti Laurentii Odo rex litteris (*e*) ſuis Theodardo epiſcopo, & poſt eum Carolus (*f*) Simplex Agioal confirmarunt. Si hic Pauliacus (*) vicus eſt pagi Aatiſiodorenſis, de quo Hericus in libro (*g*) de miraculis Sancti Germani Autiſiodorenſis; ex præmiſſo diplomate inferas, Carolomannum non aſſiduè Viennenſi obſidioni per ſe inſtitiſſe: cui ſei argumento eſt ſequens diploma, datum apud Petræfictum, qui locus videtur eſſe agri Pariſienſis. Quamquam Carolomannus anno inſequenti, poſt mortem fratris, ab obſidione Viennæ revocatus eſt, ex annalibus Bertinianis; eamque urbem Richardus ipſius Boſonis frater cepiſſe, atque inde Boſonis uxorem ac filiam in ſuum comitatum Auguſtodunenſem adduxiſſe pethibetur. At ex præcepto ejuſdem Carolomanni pro eccleſia Nivernenſi, cui villam, vocabulo Cuttim, reſtituit rogatu Abbonis epiſcopi, qui ipſum ejus rei cauſâ convenerat, iurelligimus eum extitiſſe *apud villam*

(*d*) Baluz. *append. conc. Narbon. p.* 68. *& ſeqq.*

(*e*) Catel. *Langued. p.* 749.

(*f*) *ibid. p.* 776.

(*) Pouilly.

(*g*) Labbe *to.* 1. *bibl. p.* 347.

Caciacum pridie idus Januarii, indictione XIV. *anno regni ſui tertio.*

ANN. CHR. 881. Carolomani privilegium pro S. Polycarpo.

Idem Carolomannus cùm apud Petrachtum (*) villam agri Pariſienſis verſaretur, *coram frequentia proceram, primatumque* interpellatus eſt ab Attila abbate, monaſterii ſancti Polycarpi, parochiæ item Narbonenſis, ut litteras regiæ defenſionis eidem loco tribueret cum libera facultate eligendi abbatis ſecundùm regulam ſancti Benedicti (*a*) quod rex ipſi conceſſit. *Actum apud Petrachtum* x. *kalendas Junii, anno tertio regni Karlomanni gloriosissimi regis, indictione* XIV. Idem Norbertus, qui ſupra, hoc diploma recognovit ad vicem Wifardi, qui abbas erat Flaviniacenſis. Hoc privilegium rex Odo poſtea (*b*) confirmavit anno regni ſui ſecundo.

(*) Petrachtum.
(*a*) Spicil. to. 8. p. 352.
(*b*) ibid. p. 354.

LVIII. S. Vincentii ad Vulturnum monachi cæſi.

In Benevento magna ſtrages ac cædes in monaſterio ſancti Vincentii ad Vulturnum facta eſt a Sarracenis, qui plagas illas frequentibus excurſionibus eo tempore vaſtabant. Moris tunc erat, ut aliàs jam diximus, Caſinatium, ejuſque loci monachorum, ut caritatis gratiâ invicem convenirent, de ordine ſuo ac diſciplina regulari colloquium habituri. Cùm itaque Caſinates ad ſanctum Vincentium convenìſſent, & ad propria jam regrederentur; de improviſo Sarraceni, duce Sangdano ſeu Scodano ſupervenere. Caſinaribus ad proximum caſtellum refugientibus, Vulturnenſes plerique agmine facto cum ſervis monaſterii ad pontem, qui Maroneus dicitur, cum lapidibus & armis occurrunt. Utrimque acerrimè pugnatum: ac quidam e ſervis monaſterii, certaminis labore deterriti, dominis ſuis deſertis, ad Sarracenos clam ſe ſubducunt, aliamque viam eis ad invadendum monaſterium ſub præmio libertatis oſtendunt. Itaque Sarraceni bis quatuor, neſcientibus monachis, aliâ viâ in monaſterium irrunt, & undique circumdatum ignibus comburunt, ac ſeniores monachos, viros ſanctos, qui illic reliqui erant, gladiis obtruncant. Exſtabat adhuc tempore chronographi hæc ſcribentis ſanguis ſanctorum monachorum, per parietes & pavimenta reſperſus, evidens eorumdem ſanctorum martyrii indicium. Fumantibus tectis, accurrunt alii monachi, jam certamine feſſi, atque impares ad repellendos hoſtes. Ruunt inter carnificum ictus, unaque demum cædes omnium fuit, quos nongentos tum fuiſſe tradunt; partim e cellis monaſterii congregatos, ex quibus tantum quingenti cæſi videntur. Hæc cæde paratâ, Sarraceni ſervorum indicio abſconſum eccleſiæ thelaurum inveniunt, diripiunt, & aſportant, & quæ auferre non potuere, in profluentem projiciunt. Tum, divisâ inter ſe ſe prædâ, triumphantes ad epulum diſcumbunt: ubi impius ille Sangdanus in ſacris calicibus poraſſe, & turibulis aureis ſibi turificari juſſiſſe traditur. Facta eſt hæc cædes Vulturnenſium monachorum *decimo die menſis Octobris, feriâ tertiâ*: quæ notæ huic anno conveniunt. In illa communi ſtrage Matonem abbatem occubuiſſe perhibent. Qui ex illa cæde evaſere, Maio ſcioris nepos & poſt eum abbas ac pauci aliquot monachi, Capuam ad piiſſimos principes Atenulfum & Landulfum confugiunt, eiſque miſerabilem ſui monaſterii caſum exponunt. Hi verò monachorum ſortem miſerati, locum eis intra Capuam ad conſtruendum monaſterium, faventibus Capuanis, conceſſerunt. Hujus fabricæ causâ, ſimulque ad redimendos quoſdam e fratribus, qui captivi a Sarracenis tenebantur, multa prædia, multaſque poſſeſſiones libellario ſeu beneficiario titulo dare coacti ſunt Vulturnenſes, qui non ante annos triginta-tres (*c*) ſuum ad Vulturnum monaſterium inſtaurarunt. Huic cladi inter alios ſuperſtes fuit Sabbatipus ſacerdos & monachus, qui in quadam poſſeſſione monaſterii, Capriata vocabulo, tum reſidebat. Hic poſt hanc cladem *commemoratorium* (*d*) ſeu quoddam veluti polyptychum fecit earum rerum, quas monaſterium ſancti Vincentii in comitatu Iſernìæ poſſidebat; ut, ſi quando monaſterium reſtrueretur, id documento poſtea eſſet. Libellum ſuum ab his verbis incipit: *Ego frater Sabbatinus ſacerdos & monachus, qui olim a conſpectu Sangdam regis Agarenorum aufugi Deo auxiliante, & cœnobium beate Vincentii levitæ & martyris ab ipſo rege impio depradatum & incenſum fuit tempore Matonis abbatis, præfati cœnobii commemoratorium facio* &c. Is ex prædicta Capriata quotannis ad ſuum cœnobium centum tritici modia, & quadraginta porcos dirigebat. Hæc ſecunda fuit monaſterii ſancti Vincentii clades, cujus nonnullæ circumſtantiæ priori (*e*) omnino ſimiles referuntur: quæ res in cauſa fuit, ut a Leone Marſicano duæ in unam confunderentur. Eâdem tempeſtate monaſterium ſancti Martini in Marſico direptum (*f*) eſt ab aliis Sarracenis, qui in Garigliano juxta Traject um habitabant.

(*c*) Supra lib. 36. n. 61.
(*d*) Ital. ſac. to. 6. c. 484.
(*d*) ibid. c. 485.
(*e*) Ital. ſac. to. 6. c. 486. & ſeq.
(*f*) Supra lib. 36. n. 61.

ANN. CHR. 881. LIX. Nortmannorum nova facinora.

POſtero anno incunte Nortmanni nova prioribus addunt facinora. Arduennam quippe percurrentes, ipſo die epiphaniæ Prumienſe monaſterium ingreſſi, ibique triduo commorati, totam in circuitu regionem depopulati ſunt, Ansbaldo abbate: tum Prumiâ cum immenſa præda egreſſi, cœnobium ſubjecto incendio conſumunt

ſumuot. Interim Ludovicus Germaniæ rex morbo ingraveſcente Francofurti XIII. kalendas Februarii fatis concedit, Laureshami prope parentem ſepultus, & quidem, ut habent Laureshamenſes annales, *in eccleſia, quæ dicitur Varia, quam ipſe hujus rei gratiâ conſtruxerat*. Abbas loci tunc erat Waltarius, Babonis ab anno ſuperiore ſucceſſor: cujus tempore imperator Carolus Craſſus, Ludovici germanus anteceſſorum ſuorum exemplo privilegium libertatis & de electione abbatis eidem monaſterio confirmavit. Waltarium excepit anno ſequenti Gerhardus abbas, vir nobilis ac ſtrenuus, ſub quo idem Carolus quamdam villam in comitatu Walonia ſancto Nazario donavit. Ludovicus ex Liutgarde regina nullam prolem reliquit, exſtincto paullo ante Ludovico filio, qui ex feneſtra lapſus, fractis cervicibus ſtatim expiraverat. ANN. CHR. 882.

Ludovicus rex Germaniæ ſepultus Laureshami.

LX. Treviri & Metæ diripiuntur.

Audito Ludovici obitu, Nortmanni animo incitati, nonis Aprilis Treviros urbem nobiliſſimam in cæna Domini occupant, baſilicas & monaſteria totamque urbem diripiunt, flammiſque exurunt, Bertolfo archiepiſcopo cum quibuſdam civibus fugâ lapſo. Ante paganorum adventum ſanctimoniales parthenonis ſancti Symphoriani ad tumulum ſancti Modoaldi epiſcopi, qui in earum baſilica ſepultus erat, confugiunt, orantque ut ſe Deus ex imminenti periculo ejuſdem ſancti pontificis meritis, & ex hac vita eximat. Harum votis Deus obſecundans, omnes uno die ex hoc ſæculo eripuiſſe dicitur. Monaſterio ſancti Paulini (a) nihil ignis ſæpius injectus nocere valuit. Incensâ urbe, Nortmanni infeſta ſigna Mettas convertunt. His obviàm cùm copiis *ad Remiche* (b) proceſſit Walo ſeu Wala epiſcopus, Bertulfo Trevirorum antiſtite & Adelbardo Comite ſibi adjunctis. Itur in manus: at Nortmanni victores Walam epiſcopum inter alios cædunt, cæteros fugant. Craſſus ad accipiendum Lotharii regnum, & opem provinciæ ferendam accitus ex Italia, Nortmannos, ſed inani cœpto, Mettis obſedit. Nihilò minùs Gotafrido regi Nortmannorum, ut baptiſma ſuſciperet, perſuaſit. Tum ei, chriſtiano facto, Friſia data, & Giſla Lotharii filia in matrimonium collocata; reliqui Nortmanni, ingenti auri & argenti pondere, quod ex theſauro ſancti Stephani Mettenſis, aliiſque ſacris locis ſuſtulerant, relicto, finibus exceſſere. In auro & argento bis mille libras & nonaginta, qualibet librâ per viginti ſolidos computatâ, eis conceſſas fuiſſe tradunt annales Fuldenſes. Hugoni verò, ipſius Lotharii junioris ex Waldrada filio, qui & ipſe regioni infeſtus erat, permiſſi proventus Mettenſis epiſcopii vacantis, quos *ſacri* (c) *canones futuro epiſcopo reſervari præcipiunt*. His actis, Craſſus ſormandi regni causâ ad kalendas Novembres conventum Wormatiæ habuit. Huc acceſſit Hugo abbas cum aliis Franciæ proceribus partem regni, quam Craſſi frater Lodovicus *in locatum* acceperat, pro Carolomanno Franciæ rege (nam Ludovicus jam deceſſerat) repeturus: ſed nihil obtinuit. Ex his corrigendi annales Mettenſes, qui junioris Ludovici Germaniæ regis *tertio-decimo* kalendas Septembris obitum reponunt: ſiquidem Trevirorum clades poſt ejus mortem eodem anno nonis Aprilis accidit. Major eſt difficultas in annalibus Fuldenſibus, qui Ludovicum tertio-decimo kalendas Decembris deceſſiſſe tradunt: ſed hæc alii viderint.

(a) *Spicil. to. 12. p. 217.*

(b) *ibid.*

(c) *Annal. Bert.*

LXI. Ludovicus rex Franciæ obit.

Inter ea Ludovicus Balbi filius, relictâ rurſus Viennæ obſidione, ad Britanniæ partes proficiſcens, tum ad debellandos Nortmannos, tum ad pactum cum Aiſtenio, aliiſque Brittonum proceribus faciendum, in itinere morbo correptus, ad ſanctum Dionyſium revertit, ibique pridie nonas auguſti deceſſit, ſepultuſque eſt, magno ſui relicto deſiderio. Mirum eſt, cùm primas ille in regno partes teneret, nullum ejus reperiri præceptum aut diploma, cùm multa, eo vivente, a Carolomanno ejus fratre edita occurrant. Regnavit annos duos, menſes tres, dies viginti-duos, ut in veteri codice eccleſiæ beatæ Mariæ Laudunenſis ſcriptum reperi. Sic tota regni moles ceſſit Carolomanno ejus fratri: qui cùm ſatis virium ad Nortmannis reſiſtendum non haberet, inſuper quorumdam procerum deſectionem paſſus eſt. Quare Nortmanni in Belgicam ſecundam irruptione factâ, Laudunum uſque veniunt, caſtella in circuitu poſita diripiunt, atque inceodunt. Tum Remorum urbem aggreſſi, quæ tunc muris nudata erat, ea, quæ extra civitatem erant, deprædati ſunt, & villulas quaſdam incenderunt: at civitatem, *quam nec murus, nec humana manus defendit, Dei potentia & ſanctorum merita, ne illam ingrederentur, defenderunt*, ut teſtatur Annaliſta Bertinianus. Aberat nihilò minùs ab urbe, ut jam dixi, corpus S. Remigii, quod Hincmarus, ob infirmitatem ſellâ geſtatoriâ deportatus, ſimul cum ornamentis eccleſiæ ultra Matronam fluvium ad villam Sparnacum, vix fugâ lapſus transferre potuit, canonicis ac monachis atque ſanctimonialibus hac illacque diſperſis. Hincmaro Sparnaci mortuo, delatum eſt ſacrum corpus beati Remigii ad vicinum (d) Orbacenſe monaſterium: quo ex loco in urbem Remorum anno primo Fulconis archiepiſcopi revectum eſt, magno tetræ beneficio, quæ jamdudum arida, multo imbre tunc compluta fuit. Multa alia *ſegg.*

Sancti Remigii tranſlatio propter Nortmannos.

(d) *Frod. lib. 1. c. 21. & ſegg.*

ANN. CHR. 884.

miracula tunc edita Frodoardus commemorat, dum ſancti Remigii corpus ad Remenſem eccleſiam beatæ Dei genitricis Mariæ deferretur, ibidemque ad tempus quieſceret, nempe uſque ad pontificatum Herivei archiepiſcopi, qui, ſedatâ Nortmannorum perſecutione, pace recuperatâ ſacrum depoſitum in propriam eccleſiam reſtituit. Ex illis miraculis quædam facta memorantur Calmiciaci (*) in parvula eccleſia, quam ſanctus præſul olim dedicaſſe, ſignisque ac virtutibus illuſtratis traditur.

(*) *Chaumuzy.*

Auditâ hac Nortmannorum impreſſione, Carolomannus ocìùs advolat, magnam eorum partem cædit, multis in Axona ſubmerſis, & ex aliorum manibus prædam excutit. Hæc una fuit Carolomanni de paganis illis victoria, ab ipſo reportata paullo poſt novam ejus coronationem quæ, Cariſiaci hoc anno facta eſt *quinto idus*, ut veri ſimillimum eſt, Septembris, altero ſcilicet menſe poſt mortem Ludovici fratris, quæ pridie nonas Auguſti præcedentis accidit. Exſtat in appendice ad Lupum Baluziana capitulum Karolomanni regis, ejuſque promiſſio tunc facta ad petitionem epiſcoporum, *quando ei ſe commendaverunt in Cariſiaco quinto idus*, ut in codice Rivipullenſi legitur.

LXII. Hincmarus Remorum antiſtes obit.

Dum Hincmarus infirmus cum ſancti Remigii corpore Sparnaci reſideret, partim morbo, partim mœrore, ex publicis calamitatibus contracto, oppreſſus eſt, epiſcopatus ſui anno triceſimo-ſeptimo, menſibus ſeptem cum diebus quatuor adjectis. Paullo ante obitum ad coëpiſcopos ſcripſit, monens, ut lectioni ſacrorum canonum darent operam, ſimoniam fugerent, inſiſterentque diligenter Chriſti paſcendis ovibus: quæ epiſtola zelum ejus probat. Ejus obitûs annus exploratus ex annaliſta Bertiniano, qui in eo deſinit in hunc annum, eidem paſſim favens. Annaliſtæ nomen ignoratur, cujus annales dicti ſunt Bertiniani, propterea quòd ex codice Bertinianæ bibliothecæ a Cheſnio eruti ſint. Hincmari obitus diem, vetera necrologia eccleſiæ Remenſis ſtatuunt, non menſe Septembri, ut apud Marlotum, ſed x. kalendas Januarii: Remigianum antiquius XII. eaſdem kalendas, ut mox videbimus. Fortè hoc diſcrimen ex eo ortum, quòd alii ejus obitum ſignanter adſtruunt duodecimo kalendas; alii decimo, quo die ejus corpus e villa Sparnaco Remos relatum ſit ad monaſterium ſancti Remigii: in cujus baſilica in ſepulcro ab ſe priùs præparato humatum eſt, appoſito epitaphio, quod ſibi ipſe compoſuerat, legiturque hactenus ad lævam majoris altaris, laminæ æreæ inciſum in hunc modum.

Nomine, non merito, præſul Hincmarus ab antro
Te, lector, titulo quæſo memento mei.
Quem grege paſtorem proprio Dionyſius olim
Remorum populis, ut petiere, dedit.
Quique humilis magnæ Remenſis regmina plebis
Rexi pro modulo: hic modo vermo vovor.
Ergo animæ requiem nunc, & tum tarus reſumpta,
Gaudia plena mihi hæc quoque poſce ſimul.
Chriſte, tui clemens famuli miſerere fidelis:
Sis pia cultori, ſancta Maria, tuo.
Dulcis Remigii ſibimet devotio proſit,
Quid te dilexit pectore & ore, manu.
Quare hic ſuppetiit ſupplex ſua membra locari:
Ut bene complacuit: denique ſic obiit.

Hæc laminæ æreæ, ſe vivente, Hincmarus ipſe inſcribi curavit: & poſt ejus obitum additum, *anno incarnationis dominicæ* DCCCLXXXII. *epiſcopatus autem ſui* XXXVII. *menſe* VII. *die* IV. Hic in antiquiori necrologio Remigiano XII. kal. Januarii obiiſſe dicitur: at in alio minùs antiquo ponitur *X. kal. Januarii anniverſarium Hincmari archiepiſcopi, qui corpus beati Remigii, ubi modò jacet, tranſtulit, & ſepulcrum ejus auro & gemmis honorificentiſſimè adornavit. Jacet mitis.* Ad hæc in antiquo necrologio eccleſiæ Remenſis, quod e bibliotheca Chriſtinæ reginæ Sueciæ in Ottobonianam tranſlatum eſt, Hincmari obitus notatur X. kal. Januarii his verbis: *Obiit dominus Hincmarus Remenſis archiepiſcopus triceſimus-quartus, pro quo reddit nobis hoſpitale eccleſiæ noſtræ quatuor tunicas*, pauperibus ſcilicet erogandas. Veſtimenta & calceamenta quinque habet codex Igniacenſis, ac viginti-quatuor ſolidos canonicis obſequium celebrantibus diſtribuendos, quos ſuppeditare debebat claviger hoſpitii, quod Hincmarus ipſe condiderat.

Ejus mores quales.

Magnum ſui temporis virum fuiſſe Hincmarum, licèt non abſque nævis, inconteſto eſt apud omnes. Inculpati ejus mores fuere, ac ſordium experres. In epiſco-

epiſcopatu abſtinentiam a carnibus retinuit: unde ex morbo revaleſcentem hortatur Pardulus epiſcopus Laudunenſis, *ut ne a lardo & quadrupedibus abſtineat: donec ſanitas confirmetur; & ſic ad ſiccos, & miſtros ſardiveſque monaſticos cibos redeatur*. Peritior videtur fuiſſu ſacrorum canonum, quos decretis pontificiis præferebat, quàm eccleſiaſticorum dogmatum & Auguſtinianæ doctrinæ. Critices defectum ei objicit Baronius, quòd ſermonem de aſſumtione corporea beatiſſimæ Virginis Hieronymo tribuat. Sed gravius fortè in eo lapſus eſt, quòd hypomneſticon Auguſtino adſcribit, eoque paſſim utitur contra Gotheſcalcum; & quòd ſancti Fulgentii opera, tamquam apocrypha rejicit. Maxima ei gratia & auctoritas apud Carolum regem fuit, qaâ eum non ſemel abuſum faiſſe nonnulli opinantur, præſertim in cauſa Rothadi Sueſſionenſis, atque nepotis ſui Hincmari Laudunenſis epiſcoporum, quos digoitate ſaâ exauctoravit, non obſtante appellatione ad papam, quam illa prohibuit. Suat qui nepotis ſui excæcationis invidiam in ipſum refundaat: at potiùs ejus auctor fuit rex Carolas, cujus fortaſſe iram moderari potuiſſet: tametſi fatendum eſt, ejus nepotem, hominem turbulentiſſimum, temerariâ agendi ratione, regis iram in ſe concitaſſe. In veteri codice, quem Odalricus præpoſitus Metropolitanæ eccleſiæ Remenſi ſæculo undecimo coaceſſit, laudatur x. kalendas Jaauarii *domnus Hincmarus bonæ recordationis Remorum archiepiſcopus*. Multos codices eccleſiæ Remenſi & ſancti Remigii monaſterio donavit, nomenque ſuum ſingulis ferè quaternionibus adſcribi curavit. De Fulcone ejus ſucceſſore agemus anno ſequenti. ANN. CHR. 882.

Hincmari obitum paucis diebus præceſſit mors Johannis papæ VIII. quæ accidit XVIII. kalendas Januarii. Ejus in locum Marinus ſuffectus eſt, *qui*, teſtante Frodoardo in carmine (*a*) de pontificibus Romanis. LXIII. Marinus papa Johanni ſuccedit.

(*a*) *Append. Sæc. 3. Bruno.*

——— *placitas Domino, & decus orbis habetur,*
Auguſtis carus, populorum dignus amator.

& infra:

Nam Graios ſuperans, pulſis erroribus unam
Reddidit eccleſiam, ſciſſumque coëgit ovile.

Hic primus ab alia ſede ad Romanam provectus eſt, Auxilio (*b*) in primis teſtante.

(*b*) *Anaſtaſ. in vit. p. 612.*

Eodem menſe, nempe VII. idas Decembris, e vivis exceſſit Anſpertus Mediolanenſis antiſtes, qui multas ſacras ædes refeciſſe, atque atria ſtruxiſſe dicitur ante fores baſilicæ, haud dubiè Ambroſianæ, in qua & ſepultus eſt. Ad hæc baſilicam ſanctis Satyro & Ambroſio fratri, atque Silveſtro cnadidit, inque illa octo monachos conſtituit ſub regimine monaſterii Ambroſiani, cui baſilicam illam ſubjectam eſſe vuluit. Ejus epitaphium tumulo inſcribendum curavit Andreas levita, & fortè monachus Ambroſianus, a Puricello, aliiſque relatum. Quarto ſeſè ante obitum menſe Johannes pontifex alterum in Franciam iter meditabatur, ejuſque cauſâ epiſtolam (*c*) ſcripſit ad Supponem comitem, cui mandat, at ad montem Ciniſium anà cum Angelberga imperatrice, atque Aaſpetto Mediolanenſi præſule, & Wibbodo Parmenſi ipſi occurrat; quæ epiſtola data eſt v. kalendas Septembris, indictione quartâ decimâ. Verùm hoc conſilium mors Johannis & Anſperti antevertit. Aaſperto ſubrogatus eſt Anſelmus, eo nomine ſecundus, & ipſe bene meritus de baſilica Ambroſiana, in qua etiam prope altare ſanctæ Marcellinæ Ambroſii ſororis ſepultus eſt. Longà ultra hunc annum progreſſus eſt Petrus Ambroſianæ baſilicæ abbas, qui anno inſequente altercationem (*d*) quamdam habuit cum quibuſdam accolis curti Limontæ ſubjectis, hanc ſubjectionem excutere volentibus, recuſantibuſque ex olivetis apud ſe exſtantibus olivas colligere ac premere, oleumque proveniens ad monaſterium deferre. Anſperto Mediolanenſi Anſelmus.

(*c*) *Joban. 8. pift. 307.*

(*d*) *Puricell. p. 254.*

MOrtuo Hincmaro, non ſtatim miſſus eſt viſitator ad celebrandam electionem, quæ dilata eſt in annum inſequentem. Hanc tamen abſque viſitatore factam faiſſe falsò renuatiatum eſt ſuffragancis Remenſis diœceſeos, & domno Hugoni abbati & Angelvino venerabili epiſcopo, ſcilicet Pariſienſi, qui primas in palatio tenebant. Querelis hac de re perlatis ad eleram Remenſem, excuſatorias litteras Hildeboldo Sueſſionenſi, cæteriſque comprovincialibus epiſcopis ſcripſere canonici, monachi, & quidam laici ſedis Remenſis, eaſque per *Guntrannum venerabilem monachum* & ſacerdotem atque præpoſitum Altivillarenſis cœnobii deferri curarunt. His litteris ſubſcribuat primo loco canonici Remenſis eccleſiæ, tam monachi ſancti Remigii, in qaibus Tetboldas presbyter atque præpoſitus primas eſt; dein canonici de ſancto Baſolo, & poſt eos canonici de ſancto Theodorico, qui ANN. CHR. 883. LXIV. Remenſis cleri excuſatio.

ANN. CHR. 883.

qui utrobique ex monachis canonici facti fuerant; denique monachi Orbacenſes, quorum Rambardus præpoſitus, Helimardus decanus erat. In editis prætermiſſi ſunt monachi Altivillarenſes, quorum Guntramnus præpoſitus harum litterarum bajulus exſtitit. Tandem verò celebrata electio eſt, & omnium vota in Fulconem abbatem Sithienſem conſpiraruut. Is erat *vir valde nobilis, & palatinis affuetus officiis*, teſte Frodoardo (*a*), ex canonico factus abbas Sithienſis. Pallium mox „ obtinuit a Marino papa, & ab eo Remenſis eccleſiæ privilegia renovari & „ confirmati curavit, ſcriptis ad eum litteris, quibus ſignificat, ſe ab eodem pon„ tifice dudum fuiſſe cognitum, quando cum Carolo imperatore Romam ad Jo„ hannem papam profectus eſt.

Fulco Hincmari ſucceſſor.

(*a*) *Frod. lib. 4. chr.*

Fulconi frater erat Rampo, qui monaſterium in parochia Senonenſi ea rebus ſuæ proprietatis exſtruait. Poſt Ramponis obitum Erminfridus quidam, qui in Rotomagenſi diœceſi degebat mortui conjugem ſibi copulavit; eoque nomine res ipſius monaſterii pervaſit. Non tulit hanc fratris injuriam Fulco, ſed ad Martinum papam hac de invaſione querelas detulit. Hinc pontifex Evrardo Senonenſi archiepiſcopo, in cujus parochia idem conſtructum fuerat monaſterium, litteras direait; ſed & Johanni Rotomagenſi antiſtiti, in cujus diœceſi Erminfridus degebat, daro mandato, ut eum ab hac pervaſione monitis ſuis revocaret; ſin minùs, canonicâ ſeriret ſententiâ. At monitis non ſtatim paruit Erminfridus. Quare Fulco querelas Hadriano papæ Marini ſucceſſori iterare coactus eſt.

LXV. Ramponis monaſterium.

Evrardus mox laudatus in Senonenſi cathedra ſucceſſerat Anſegiſo archiepiſcopo, qui VII. kalendas Decembris ad Chriſtum migravit, *triſtante mundo, lætante cœlo*, inquit Clarius, ſepultuſque eſt in ſuburbano ſancti Petri monaſterio, in oratorio ſancti Bartholomæi. De anno mortis Anſegiſi non levis eſt difficultas. Clarius monachus eam refert ad annum, quo defunctus eſt Ludovicus Caroli filius, cognomento Balbus; adeòque ad annum ejus ſæculi ſeptuageſimum-nonum; Galliæ-chriſtianæ auctores ad hunc annum. Verùm hic calculus conſtare non poteſt. Anſegiſo quippe ſucceſſit *nutu divino*, ut Clarius loquitur, domnus *Evrardus monachus & præpoſitus ſanctæ Columbæ*, IV. *kalendas Maii*, *doctrinâ & virtutibus mirabilis*. Itaque ſi hoc anno deceſſiſſet Anſegiſus, & quidem VII. *kalendas Decembris* ea Clario, nonniſi anno inſequente ordinatus dicendus eſſet Evrardus, cujus electionem, aut certè ordinationem IV. *kalendas Maii* factam aſſerit Clarius. Atqui jam e vivis exceſſerat Marinus papa XV. kalendas Februarii, anno octingenteſimo octogeſimo-quarto defunctus: qui tamen Evrardo Senonum archiepiſcopo ſcripſit pro monaſterio Ramponis, ut mox vidimus. Ergo ante hunc annum obierat Anſegiſus, & fortè ipſo anno, quo Ludovicus Balbus, ut Clarius cenſuit. Quamquam non bene ſibi conſtat ipſe Clarius, qui Nortmannorum inſultum in urbem Senonas, qui anno ejus ſæculi octogeſimo-ſeptimo accidit, componit cum anno quinto pontificatus, extremoque vitæ Evrardi archiepiſcopi, adeòque ejus pontificatus initium ad quartum kalendas Maii anni octogeſimi-tertii; Anſegiſi verò obitus ad ſeptimum kalendas Decembris anni ſuperioris revocari debent. Huic calculo id optimè quadrat, quòd Evrardus IV. *kalendas Maii* Anſegiſo ſucceſſit: quo die ſcilicet ordinatus eſt. Id factum non aliâ die, quàm dominicâ, quæ hoc anno in ipſam diem incidebat. Eatremo Anſegiſi anno Gerbertus quidam, & uxor ejus Pavenildis ea villa pagi Senonici Braciago (*) *ſuper fluminæ Rhodano*, res quaſdam ibidem ſitas donant *ſacroſancto monaſterio ſancti ſalvatoris vel ſancti Remigii ſeu ſancti Valeriani & beati Romani confeſſoris, quod eſt exſtructum in pago Senonico*, in *loco qui dicitur Vallilias, ſuper fluvium Vedennam, unâ cum congregatione monachorum, qui ibidem ſub ſancta regula diu noctuque Deo deſerviunt. Actum Braciaco villâ publicè. Datum in menſe Septembrio, in anno quarto regnante domno noſtro Carolomagno* ſeu Carolomanno. In Anſegiſi epitaphio, quod Sancta-Martbani, aliique referunt, mentio fit de primatu apud Gallias ipſi conceſſo a Johanne papa, & de capite ſancti Gregorii papæ ab ipſo Roma allato, & in Sancti Petri baſilica repoſito, quòd Gregorii Magni eſſe putant.

LXVI. Anſegiſo Senonenſi ſuccedit Evrardus.

S. Remigii cœnobio donatio facta.

(*) *Bray.*

Anſegiſi frater erat Wala Autiſiodorenſis epiſcopus, genere Francus, patre Arudrado, matre Witelâ, qui proinde etiam Anſegiſi parentes erant. Walæ præcipuum poſt res ſacras ſtudium fuit in litteras ac litteratos, quos humaniſſimè complectebatur, & in colloquium menſamque paſſim adhibebat. Biennio ante fratrem deceſſit VI. idus Martii, ſapultus in Seſſiaco monaſterio parochiæ ſuæ. Is auctor fuit duobus eccleſiæ ſuæ canonicis, Rainogaiæ & Alago, qui velut duo luminaria cæteris præfulgebant, ut geſta præſulum Autiſiodorenſium, *collaborante Herrico theoſopho ſimul & monacho*, compendioſè elucubrarent: quod illi optimè exſecuti ſunt. Is eſt Hericus, ſeu Herricus, cujus non ſemel jam meminimus, monachus

LXVII. Hericus ſcribit acta epiſcoporum Autiſiodorenſium.

ſancti

ſancti Germani Autiſiodorenſis, qui ad hoc tempus vitam produxit. Ejus diſcipulus inter alios fuit Rumigius, ejuſdem loci monachus & magiſter. Eo uſus eſt Fulco Remorum antiſtes, atque Hucbaldo Elnonenſi monacho, ad reſtituendas Remis ſcholas duas, canonicorum ſcilicet ac tucalium clericorum, jam pæne collapſas; & *evocato* (*a*) *Remigio Autiſiodorenſi magiſtro, liberalium artium ſtudiis adoleſcentes clericos exercari fecit; ipſeque cum eis lectioni ac meditationi ſapientiæ operam dedit. Sed & Hucbaldum ſancti Amandi monachum, virum quoque diſciplinis ſophicis nobiliter eruditum, accerſivit, & eccleſiam Remenſem præclaris illuſtravit doctrinis.* Sed id paullo ſeriùs; nam Hucbaldus priùs in Sithienſi monaſterio litteras docuit, ut mox videbimus. Remigii diſcipuli fuere in primis Hildeboldus, qui grammaticam in monaſterio ſancti Michaëlis ad Moſam profeſſus eſt, *ex diſcipulis domni Remigii, doctiſſimi ed ætate magiſtri*; atque Blidulfus Mettenſis eccleſiæ archidiaconus, ac demum monachus Gorzienſis, *qui ex ſcholis adhuc ſupererat Remigii*, ut legitur in libro de vita ſancti Johannis abbatis Gorzienſis. In necrologio eccleſiæ Autiſiodorenſis vr. nonas Maii *Remigius monachus, & Egregius doctor* obiiſſe dicitur. Multa ſcripſit non ſolùm de rebus grammaticalibus, ſed etiam de ſacris, qualis eſt commentarius in Paulinas epiſtolas, ſancto Rumigio Remorum antiſtiti falsò adſcriptus: qualia etiam expoſitio canonis miſſæ. Exſtat etiam ſub ejus nomine commentarius in pſalmos, & in prophetas minores.

ANN. CHR. 883. Remigius ejus diſcipulus. (a) *Frod. l. 4. c. 9.* Hucbaldus monachus cùm eo Remis docet.

LXVIII. Rodulfus abbas Sithienſis.

Aſſumto in ſedem Remenſem Fulcone abbate, Sithienſibus monachis relicta eſt abbatis ex ipſis uligendi libera facultas. Communi ſuffragiorum calculo ea ſenioribus monaſterii electus eſt Rodulfus, ejus loci decimus-nonus abbas, modicè litteratus, ſed in litteras optimè affectus. Id argumento eſt, quod initio præfecturæ Hucbaldum, ſancti Amandi monachum, a Gozlino abbate petiit, obtinuitque, ut ipſe ab eo litteris, nullo ætatis, dignitatiſve habito reſpectu aut pudore, informaretur, in quibus non mediocriter profecit. Anno primo Roduſi abbatis, Rodinus quidam ei tradidit res proprietatis ſuæ in pago Pontivo, & in pago Ambianenſi *in Suna-terra* (u); quæ omnia idem abbas Rodino in præſtariam conceſſit, ut fidem facit ejus charta, inſcripta *domno ſancto & venerabili patri Rodulfo abbati. Actum in monaſterio Sithiu, in eccleſia ſancti Petri, anno primo Karoli magni imperatoris*, vr. *idus Septembris*: ac proindu hoc anno, qui regni Caroli Craſſi primus in Lothatii regno erat. Grimbaldus ſacerdos & monachus ſcripſit.

(u) *le Santerre.*

LXIX. Grimbaldus ab Ælfredo accerſitus in Angliam.

Exiſtimavi aliquando hunc eſſe Grimbaldum monachum, quem ex Sithienſi monaſterio Ælfredus rex in Britanniam invitavit ad reſtituendum in illa inſula ſtudium litterarum. At, re maturiùs conſiderata, viſum eſt duos diſtinguere ejuſdem nominis Sithienſes monachos ſibi æquales: quorum unus ab Ælfredo accerſitus ſit in Angliam, alter præpoſiti officio functus apud Sithienſes uſque ad necem Fulconis archiepiſcopi Remenſis: quo interfecto, ipſe in eumdem inſulam confugerit ad vitandum furorem eorum, qui manus injecerant in Fulconem, ab ipſo rogatum ad capeſſendum denuo regimen abbatiæ Bertinianæ. Hæc pluribus explicanda inferiùs: nunc de Grimbaldo, Ælfredi in reſtituendis litteris adjutore, agendum, quem majorem deinceps appellabimus. Hic ſub Hugone abbate, Caroli Magni filio, ſeptenuis, ſi Iperio credimus, oblatus eſt Deo apud ſanctum Bertinum. Molanus ait eum propoſiti officium ibidem geſſiſſe, & abbatis munus poſt Roduſi obitum recuſaſſe, regique auctorem fuiſſe, ut Fulco, tunc archiepiſcopus, hanc præfecturam denuo reſumeret. Verùm hæc alteri Grimbaldo convenire conſtat: cùm eo tempore Grimbaldus major Wintonienſem abbatiam in Anglia regerit. De ejus miſſione in illam inſulam ita ſcribit Aſſerus in libro de vita Ælfredi regis. Hic *legatos ultra mare ad Galliam magiſtros acquirere direxit, indeque adducavit Grimbaldum ſacerdotem & monachum, venerabilem videlicet virum, cantatorem optimum, & omni modo eccleſiaſticis diſciplinis, & in divina ſcriptura eruditiſſimum, & omnibus bonis moribus ornatum, Johannem quoque æquè presbyterum & monachum*, de quo poſtea. Grimbaldum e Sithienſi monaſterio accitum fuiſſe conſtat; & quidem a Fulcone abbate, aut a Rodulfo ejus ſucceſſore miſſum. Si a Fulcone abbate, id factum oportuit haud ſeriùs anno præcedente octogeſimo-ſecundo, quo Fulco abbas in locum Hincmari archiepiſcopi ſuffectus eſt. Neque porro id differri poteſt ad ſecundam Fulconis jam archiepiſcopi præfecturam poſt mortem Roduſi abbatis, quæ accidit anno octogeſimo-octavo: quo tempore Grimbaldus ſine dubio in Britannia verſabatur; ſiquidem anno DCCCLXXXVI. teſte Aſſero, exorta eſt infauſta Oxoniæ diſcordia *inter Grimbaldum, doctiſſimoſque illos viros, quos ſecum adduxit; & veteres illos ſcholaſticos, quos ibidem invenit*. Diſcordia hæc fuit orta poſt tres minimùm annos, quàm Grimbaldus eò acceſſerat: quippe ea ipſo Aſſero, per tres annos haud magna inter eos fuerat diſſenſio: occultum tamen

ANN. CHR. 893.

tamen fuit odium, quod ſumma cum atrocitate poſtea erupit. Itaque vel ſuperioti, vel certè præſenti anno hæc miſſio facta eſt.

Oxonienſis academiæ fundatio.

Non ſolas in Angliam trajecit Grimbaldus, ſed *doctiſſimos viros ſecum illuc adduxit*, ut modò ex Aſſero vidimus. Plures e Sirbienſi monaſterio, ſed non omnes, uc-ceſſiſſe veri ſimillimum eſt. Nec proinde mirum, quòd Rodulfus abbas Hucbaldum monachum ex ſancti Amundi cœnobio expetierit, magiſtrum futa-rum apud Sithienſes, quibus tam copia deeras virorum doctorum ob miſſionem Grimbaldi, *aliorumque* in Angliam. Cauſa evocandi illuc Grimbaldi & ſocio-tum fuit, referente (*a*) Willelmo, *at litteraturæ ſtudium, in Anglia ſapitam & pene emortuum, ſuſcitaret induſtrid*. Quare fundata uat certè reſtituta eſt Oxoniæ celebris academia non ſeriùs hoc anno, ſiquidem poſt tres abbinc annos diſcordia illa Oxoniæ erupit. Hinc corrigendus Cambdenus, qui ad trienninm differt hujus academiæ inſtitutionem, & quidem *primitas ta ea regentibus ac in ſchola theologica legentibus ſanctu Neotu abbate necnon in theologia doctore, & ſancto Grimbaldo ſacræ pagina ſuaviſſimæ dulcedinis excelleatiſſimo profeſſore; in gram-matica verò & rhetorica regente Aſſerio monacho*. Hi duo Anglici erant, onn. ex numero illorum doctiſſimorum virorum, quos Grimbaldus e Gallia ſecum ad-duxeras. An verò Johannes presbyter ac monachus cum eo iſtuc acceſſerit, po-ſtea videbimus, poſtquam de Neoto abbate, uliiſque indigenis doctoribus dixe-rimas.

(*a*) *Willelm. lib. 2. de re-gib. Angl. c. 4.*

LXX. S. Neoti abbatis vitæ epitome.

Neotus abbas regio ſatus ſanguine, cognatus Ælfredi regis, reſte Aſſero, pa-trem habuit Flidalfum, totius Cantiæ rectorem; matrem æquè ex regum pro-ſapia ortam. Poſt liberalem educationem ſuis natalibus parem, in Glaſtonienſi monaſterio religioſam viram profeſſus eſt adoleſcens. Fuctus ſucerdos, cùm ob vir-tutis ac nataliam ſplendorem cunctos *ad* ſui veneratiouem pertraheret; vitandæ inanis gloriæ cauſâ, uno comitatus Barrio ſocio, in ſolitarium Cornubiæ lo-cum ſeceſſit, haud longè a Leskerda oppido: ubi poſt ſeptem annos, Româ in-ſtratâ, monaſteriam exſtruxit, a multis ſtutim expetitum, cui ipſe præfuit, *ac* mortuas nomen ex ſuo (*) dedit. Regnabat tunc Ælfredus, qui primo regni

(*) *Neotaſtrop.*

ſul tempore vexatis ſubditis ad eam confugientibus non modò pastocinium non im-pendebat ſuam, immo eos omnino nihili pendebut: *quod beatiſſimus ver Neo-tus adue vivens in carne, qui erat cognatus ſuus*, inquit Aſſerus, *intimo corde do-luit, maximamque adverſitatem ob hoc ei venturam ſpiritu prophetico pleaus præ-dixit*: nempe faturum, ut *a* barburis ſubactus, excluſuſque regno, vagus & pro-fugus, aliquandia lutitare cogerctur: quod rel poſteu probavit eventus; ſcilicet *anno* ejus ſæculi ſeptageſimo-octavo: quo tempore in paludoſis & inacceſſis Æthe-lingiæ locis Ælfredas ad tempus delitait. Deniqae Neotus meritis plenus ud cælum migravit ptidie kulendas Auguſti, ſepultuſque eſt in eccleſiu monaſterii ſui, quam ſancti Guevori tumulo erium illuſtrem fuiſſe trudit Aſſerus. De an-no ſancti Neoti obirus non levis difficultas, quam facilè ſolveremus, ſi prima-rium ejus vitæ ſcriptorem, ab Aſſero laudatam, præ manibus baberemus: *at* auctor unonymus, qui res *ab* eo geſtus ſæculo duodecimo retulit, ſic retum ſe-riem perturbat, ut ex eo nihil certi ſtatui poſſit. Neotum enim modò antè Gy-rronis pagani de Ælfredo victoriam, quæ anno ejus ſæculi ſeptuageſimo-octavo contigit, mortuum innait; modò perveniſſe ait ad Marini pontificatum, qui poſt annos quinqae ab illa victoria inccpit. Arqoi præferenda viderut priot ſenten-tia ex Aſſero, qal de illa Ælfredi clude ſic ugit, ac ſi Neotas jam vivere deſiiſſet: quippe qai adhuc *vivens in carne* hanc illi udverſitarem eventuram ſpirita pro-pheticu prædixiſſe memorutut. Quòd ſi Oxonienſis academiæ fandutio ad annum octingenteſimom-tertiam, ut pleriqae cenſent, differenda eſt; Neotus, ante qainque unnos mortnas, *ad* illam nihil, niſi monitis ſummum & adhortationibus ſuis, conſerre potuit. Ejus reliquiæ primò Ainolbesbiriam, dein poſt medium ſæcalum undecimum Crulandam tranſlatæ ſunt.

LXXI. Ælfredi adjutores in excitandis ſtudiis.

Cùm litterarum ſtudia in ſuo regno excitare cuperet Ælfredas, primò ex ipſa inſula Brituonia, quotquot poruit, ſtudioſos undeqaaqoe collegit. Hi præcipui fucre Vverfrithus Vvigornienſis eccleſiæ epiſcopus, in divinis litteris non media-criter eruditus, qui libros dialogorum ſancti Gregotii papæ, juſſu regis, e La-tinu in Saxonicam linguum convertit. Dein Plegmundus, ex etemita Dorober-nenſis antiſtes, multâ præditus ſapientiâ; Ærhelſtanus quoque & Wervvulfus ſucerdotes & capelluni erudti, quos e Mercia rex evocavarat. Hos laudat Af-ferus, qui & ipſe *ab* Æifredo, multis præmiis propoſitis, invitatus, e remo-tiori Britannia *ad Saxoniam*, at ipſe loquitur, acceſſit. Certè Ælfredas ipſe in præfatione ad verſionem Saxonicam paſtoralis Gregoriani, ait ſe id feciſſe, ficati didicerar u Pleimundo archiepiſcopo ſuo, & Aſſero antiſtite itidem ſuo, necnon a Grimbaldo & Johanne ſibi a factis.

As-

ANN. CHR. 883.

Aſſerus ſeu Aſſerius, quem nonnulli Aſſerionem vocant, natus fuit in ultimis & occiduis Britanniæ finibus in Demetarum regione, quæ nunc Pemprochianus pagus dicitur; ibique Meneviæ in monaſterio Devvi ſeu Degvvi, ſanctiſſimi olim ejus urbis epiſcopi, a quo urbs (*) cognomen accepit, educatus & ſacris initiatus fuit. Famâ ejus ad Ælfredum perlatâ, ab ipſo advocatus, miſſis regiis comitatus ad regem pervenit, ac benignè ab eo, ut ipſe ſcribit, ſuſceptus eſt, rogatuſque, ut ſe ejus ſervitio devoveret, & omnia, quæ in patria „ poſſidebat pro eo relinqueret, majora ab eu percepturus. Reſpondit Aſſerus, „ ſe id incautè ac temere promittere non poſſe. Injuſtum enim ſibi videri, ut „ *illa tam ſancta loca, in quibus nutritus & doctus, ac coronatus*, id eſt tonſurâ inſignitus, *fuerat, atque ad ultimum ordinatus*, pro quovis terreno honore ac commodo, niſi coactus, relinqueret. Sed tandem conſilio ſuorum, qui hac ratione Ælfredi tutelam ſibi demereri cupiebant, regis petitioni aequievit, ejuſque ſervitio ſe devovit, eâ conditione, ut idemtidem ad ſuos remeare ſibi liceret. Ita factum eſt, ut Saxonia *adjuvaretur per rudimenta ſancti Degvi*; & *monaſterium & parochia ſancti Degvi*, quæ a vicinis regibus ſæpiùs infeſtabatur, ab Ælfredo defenderetur. Nec inanis fuit Aſſeri in regem opera, qui ipſi duo monaſteria in Saxonia tradidit, *Angresbyri*, ſcilicet ac *Banuvville*, eumque demum Schiteburnenſi eccleſiæ præfecit. Hæc de indigenis magiſtris.

Aſſerus epiſcopus.

(*) S. Davids.

LXXII. Johannes presbyter ac monachus.

Sed cùm nec ſic ardentiſſimo regis deſiderio factum eſſet ſatis, legatos *ultra mare in Galliam* direxit ad conquirendos magiſtros, indeque Grimbaldum ſacerdotem & monachum, de quo ſuperiùs egimus, evocavit; *Johannem quoque, æquè presbyterum & monachum, acerrimi ingenii virum*, ut loquitur Aſſerus, & omnibus litteratum diſciplinis excultum, *Ealdſaxonum genere*, id eſt *e veteri Saxonia oriundum*, ut rectiùs Willelmus (a) Malmesburienſis, & poſt eum Ingulfus interpretantur, atque adeò Germano-Saxonem. Et ne quis de Aſſeti addubitet ſententia, idem ipſe *regionem antiquorum Saxonum Ealdſaxum* vocat: quò ſpectat Gregorii papæ ſecundi epiſtola, inſcripta *univerſo populo provinciæ Altſaxonum*, quâ eis Bonifacium epiſcopum commendat. Hac vel unâ ratione omnino diſtinguendus eſt hic Johannes a Johanne Scotto, quem *Scottigenam* Hincmarus & Anaſtaſius vocant, id eſt *Scottum genere*, ut Nicolaus papa primus diſertè explicat, & apud Scottos genitum. Accedit quòd Scottus numquam ſe presbyterum, monachumve in librorum ſuorum præfationibus dicit, nec ullus veterum, æqualium ſcilicet aut ſupparium, ipſum bis titulis afficit, quos Johanni Ealdſaxoni Aſſerus non ſemel tribuit. Denique Johannes Scottus attigit quidem, ſed non videtur exceſſiſſe Johannis VIII. pontificatum: certè nulla ejus opera edita ſunt poſt principatum Caroli Calvi, qui Scotto, ſi non fallor, ſupervixit. At Johannes Saxonicus vitam produxit ad annum circiter ejus ſæculi nonageſimum-quintum: quo tempore is, vegetæ adhuc ætatis, necatus eſt, vir *bellicoſæ artis non expers*, ſeſte Aſſero: cùm Scottus nonniſi ſophiſticam artem calluerit. Denique nihil a Scotto recentiùs ſcriptum invenio, quàm verſus græco-latinos, vetertimo gloſſario græco-latino appoſitos: ubi, poſt verſus regi Carolo inſcriptos, alios (b) ſubjicit, in quibus Hincmarum archiepiſcopum, Johannem papam, & Liuddonem hominem græcum laudat: adeòque hi verſus a Johanne eunditi ſunt ante initum a Carolo imperium, id eſt ante finem anni octingenteſimi ſeptuageſimi-quinti. Liuddo græcus idem ipſe videtur, ut jam ſuperiùs (c) notavi, cujus meminit Hincmarus in epiſtola decima-ſeptima ad Nicolaum papam, in hæc verba: *Cæterùm Liuddo mihi dixit, quòd cum eo rationem*, id eſt querelam, *de damnatione & recluſione Gotheſcalci habuiſſetis*. Sed de his ſatis, quæ fuſiùs in Johannis abbatis elogio a nobis olim dicta hic repetere otioſum fuerit.

(a) *Willelm. lib. 2. c. 4.*

Alfus a Johanne Scotto.

(b) *Extant in præfat. Cangii ad Gloſſar. græcolat.*

(c) *lib. 35. n. 59.*

LXXIII. Monaſteria ab Ælfredo condita.

Non modò de litteris ſollicitus fuit Ælfredus, ſed maximè de animæ ſuæ ſalute & de rebus ſacris. Hinc duo monaſteria conſtruxit, unum virorum apud Æthelingiam, ubi aliquamdiu deliturat ob metum paganorum: alterum virginum juxta orientalem portam Sceſtesburgi ſeu Sceſtoniæ, *in quo propriam filiam ſuam Æthelgeofu, devotam Deo virginem, abbatiſſam conſtituit*: eum qua etiam aliæ multæ nobiles ſanctimoniales ibidem ſanctiſſimè vixerunt; quæ duo monaſteria multis prædiis ac poſſeſſionibus locupletavit. Tertium virorum item Wintoniæ condidit, cui Grimbaldum præfecit. Æthelingicoſa monaſterium paludibus atque impermeabilibus locis & aquis cinctum erat, ad quod non niſi per pontem, inter duas arces poſitum, acceſſus erat. Cùm verò in illis plagis, ſive ob paganorum infeſtationem, ſeu *pro nimia illius gentis in omni genere divitiarum abundantia, propter quam multò magis id genus monaſticæ vitæ deſpectum fieri* Aſſerus exiſtimat, jam pæne monachi in illis regionibus defeciſſent, nec ferè quiſquam nobilium ac liberorum indigenarum, præter infantes, monaſticam vi-

ANN. CHR. 883. Johannes Æthelingiæ abbas.

tam ſubire vellet; ideo ultramarinos quoſdam presbyteros ac diaconos Ælfredus in Æthelingienſe monaſterium congregavit, in quo *Johannem presbyterum monachum, Ealdſaxonum genere, abbatem conſtituit*. Verùm, cùm necdum tantum numerum, quantum vellet, monachorum haberet; *comparavit etiam quàm plurimos ejuſdem gentis Gallicæ*, ea qua ſcilicet non modò Grimbaldum, ſed etiam Johannem illum, ac presbyteros diaconoſque prædictos accerſiverat: eu qnibus quoſdam pueros in eodem monaſterio erudiri, & proceſſu temporis monaſtico habitu indui curavit: ubi etiam unum ex paganorum genere, *non ultimum eorum*, in monaſtico habitu degentem, ſibi notum fuiſſu Aſſerus teſtatur. Ea dictis intelligitur, Johannem presbyterum & monachum, licèt e veteri Saxonia oriundum, e Gallia tamen unà cum Grimbaldo evocatum fuiſſe: at quo eu monaſterio locove Galliæ accerſitus ſit, non liqnet. Mihi veri ſimile videtur, eum in Corbeïæ cœnobio degiſſe, nbi veterum Saxonum, recèns ad fidem converſorum, plurimi liberi in religione chriſtiana, litteris, ac monaſticis inſtitntis etudiebantur, ut ea Paſchaſio Radberto in actis Adalhardi ac Walæ abbatum, & ea anonymi libello de conſtructione Corbeiæ novæ demonſtravi in elogio Johannis Æthelingienſis abbatis.

LXXIV. Sceſtonienſis parthenon. (*) *Scaftesbury*. (*a*) *Willelm. lib. 2. de reg. c. 4.* (*b*) *idem lib. 2. de de pontif. Angl. c. 4.*

Sceſtronia (*) urbs quondam, poſten redaſta in vicum, poſita erat in Dorſatenſi agro parochiæ Schirebornenſis apnd occidentales Saxones. Hanc Ælfredus nnno regni ſni octavo condidiſſe fertur. Ad ejus urbis orientalem portam eaſtrnctum eſt nb eodem rege virginnm cœnobium, cai Æthelgeofu regis filia præpoſita, teſte Aſſero, Elſgivu dicta n Willelmo (*a*). Et tamen Elgiva, uxor Edmundi, qui Ælfredi pronepos fuit, ibi monaſterium ſanctimonialinm feciſſe dicitur ab eodem (*b*) Willelmo, ibidemque carnis uxuvias poſt fatnm depoſuiſſe: nt ditatum ab ea hoc cœnobium conſtat, non primitus ædificatum. Eo loci jacuit ſanctus Edwardus, hujus reginæ ex filin Edgaro nepos, qnem novereali ſtaude innocentet occiſum cælum excepit. Sceſtronia jam fetè deſtructa erat tempore Willelmi Malmesburiențis, *vicus modò*, inquit ille, *quondam urbs, locus in præruptо montium ſitus. Vetuſtatis iadicium dat lapis in capitulo ſanctimonialium iaſtalptus, ita a vetuſtiſſimi muri ruinis illuc tranſlatus*. Æthelredns tea ſæculo inſequenti duodecim manſos donavit huic cœnobio, quod inſulani etiam tunc uſitato nomine *Scaftesbury* uppellabant.

LXXV. Vvintonienſis abbas Grimbaldus. (*c*) *id. ibid.* (*d*) *ibid.*

Wintonienſe monaſterium, quod Ælfredus rea Grimbaldo commiſit, Novum dictnm eſt ad diſcrimen veteris monaſterii, quo nomine ea eo tempore cathedralis eccleſia inſignita eſt. Novum illod monaſterium Ælfredus, motre prævents, imperfectum reliquit, quod Edvvardus, ejus filius omnino abſolvit. Hic ad ujus officinas inſtituendas ſufficiens tetræ ſpatium ab epiſcopo Denewlfo & canonicis mercatus, inſigni æquitatis exemplo, *ad unumquemque pedem mancam auri*, ſic matcam vocat Willelmus (*c*) *publico pondere penſitavit*. Idem rea primùm canonicos (*d*) ibidem poſuiſſe dicitur, *Grimbaldo quodam monachs Flandrenſi & ſacerdote ſuadente, qui ibidem magnâ gloriâ humatur, ſanctus prædicatur & tueditur*. Mirum Grimaldo monacho veniſſe in mentem, ut illic canonicos nou monachos iuſtitnti ſui collocaret. At fortaſſe ub hoc conſilio deterritus ob necem, quam Johaoni abbati Æthelingienſi duo monachi per duos ſicarios intaliſſe perbibentnt. Verùm cùm novi monaſterii eccleſia cathedralit ſic contigun eſſet, *ut voces cantantium alia obſtreperent altis*, idque mntuis qurelis & offenſis intur utriuſque loci canonicos materiam præberet; Ethelwoldns epiſcopus Novum monaſterium extra urbem tranſtulit, monachis canoni corum loco ſnbſtitutis, quibus Edgnrum abbatem præfecit.

LXXVI. Nortmennorum varia in Franciam incurſationes.

Aſſerus in libro de geſtis Ælfredi regis varias ruuc Nortmannorum in Franciam incurſntiones memorat. In primis Kollonem anno octingenteſimo ſeptuageſimo-ſeptimo *in Nortmanniam* (mirum hanc Neuſtriæ partem ſic jam vocari) cum ſnis penetraſſe. Poſt annos tres exercitum paganorum, relictà Britanniâ inſnlà, *ad orientalem Franciam* trajeciſſe, & *per unum annum in loco, qui dicitur Gaent* ſeu Gandavum, mauſiſſe. Inde, anno octogeſimo-ſecundo prædictnm uaercitum per ſinmen, quod dicltur Ine, ſurſum in Francium progreſſos, ibidem uno hiemaſſe anno; nc demum per flumen Sculdis adversà aquâ navigaſſe *ad monaſterium ſanctimonalium, quod dicitur Candoth*; ibique nno nnno perſtitiſſe. Hic locus non alius uſt a Condato, ubi tunc temporis *regalis & dives in honore ſanctæ Mariæ abbatia erat puellarum: nunc autem*, ait (*e*) Baldericus, eſt *monaſterium, præ inopia, paucorum canonicorum*, qui fortè nb illa Nortmannorum direptione in locum ſnnctimonialium ſucceſſerunt. Illic ſanctum Waſnulfum, Scottum genere, curſu peregrinationis ſuæ conſummato ſepultum fniſſe, ſniſque meritis ac mitaculis eumdem locum illuſtrare idem auctor teſtatnr.

Condati cœnobium. (*e*) *Balderic. lib. 2. c. 41.*

LXXVII. Alfa monaſterium.

Eutabat hoc tempore in Burgundiæ pago Attoarienſi monaſteriolnm, Alfa onncupa-

ANN. CHR. 883.

cupatum, quod Carolus Calvus in honorem Salvatoris exſtruxiſſe perhibetur, elquc *Rotfridum abbatem ex Manſo-Corbonis, qui Cella-nova dicitur, virum ſtrenuum, ſatis diebus vitæ ſuæ* præfeciſſe. Subjecta itaque fuit ab origine hæc cella Manſo-Corbonis ſeu Cellæ-novæ, abbatiæ utiquc pagi Trecenſis, cujus primus auctor & abbas Adremarus poſtea nomen loco indidit Adremarenſi ſeu Arremarenſi. Ejus ſucceſſor, haud ſcio an proximus, fuit Rotfridus abbas mox laudatus, cui ſoffinctus Sadrebertus ſeu Sadrabertus: quo mortuo, Adremarenſes Carolomannum Compendii degentem adierunt, *per intermiſſionem Hugonis abbatum venerabiliſſimi*; oſten- » ſiſque præceptis Karoli auguſti ac Ludovici ejus filii, patris Carolomanni, bu- » militer petierunt, ut loco ipſius Sadreberti alterum Rotfridum, quem ipſi mo- » ribus & vitâ probabilem teſtabantur, abbatem ſibi annueret, & Alſa monaſte- » rium eidem ſubjicere dignaretur, ipſoſque ſuâ tuitione fovere. Hoc verò ooo gravatè indnliſit Carolomanous, ſanxitque, ut nullos alterius loci monachum eis præficeret, ſed ſolùm ex ipſis, *qui regulariter ibi ab infantia nutriti fuiſſent*: ut » quieti ac moleſtiæ expertes, illic degerent monachi, & pro ſe, avoque ſuo Ca- » rolo Anguſtu, & Ludovico rege parente ſuo avaque ſua glorioſa regina Hit- » mendrude, necnon genitrice ſua Anſgarde fratreque ſuo Ludovico, ac pro re- » gni ſtatu liberiùs Deum precarentur. Nulla conjugis mentio in hoc præcepto » Carolomanoi, quippe qui conjugii expers deceſſit. Actum apud Compendium » palatium publicam, v. idus Februarii, anno regni ejus quinto, indictione pri- » mâ. De hac cella iterum inſeriùs, quam Erchengerus abbas, Rotfridi ſecnodi ſucceſſor, Adremarenſi monaſterio coram Odone rege aſſernit.

Adremarenſes abbates.

In eodem Attoariorum pago poſitum eſt Beſuenſe ſancti Petri monaſterium, quod hoc anno reliqualis ſancti Prudentii martyris honoratum ſuit. Has ex urbe Narbone Geilo Liogoonm antiſtes attuliſſe dicitur, & Beſuam intuliſſe nonis Octobris, quo die ejus tranſlationis ſollemnitas ab ipſo ſancita eſt, ut fuſiùs tradit Theobaudus Beſuenſis monachus, qui hanc tranſlationem, & conſecuta inde miracula quatoor libris complexus eſt, lo quibus panca obſervatione digna occurrunt. Certè Geilo ipſe litteris ſuis (*a*) hoc anno datis teſtatur, ſe eodem anno beatiſſimum Prudentium martyrem Chriſti in Beſuenſi monaſterio collocaſſe; ubi miraculis coruſcabat, ideoque ad luminaria ei ſuppeditanda quædam prædia contuliſſe.

S. Prudentii Beſuam tranſlatio.

(*a*) *Spicil. tom. 9. pag. 69.*

Tunc Sollemniacenſi monaſterio apud Lemovices præerat Daniel abbas, qui ejus loci privilegium a Marino papa confirmari curavit, ntì Bernardus ejus anteceſſor illiad ipſum ſynodi Sueſſionicæ litteris roborari obtinnerat. Hoc itaque monaſterium ejuſque poſſeſſiones ſub defenſione ac tuitione beatorum Apoſtolorum Petri » & Pauli ac ſua ſtatuit pontifex, ſicut factum fuerat ab ejus anteceſſore, poſta- » lante rege Francorum Dagoberto, & conſtructore ipſius loci ſanctiſſimo viro » Eligio epiſcopo Noviomagenſi: quod quidem eò alacriùs concedit pontifex, quò » monachos ejus loci Deo propinquiores io ſancta converſatione eſſe noverat. Hoc » autem privilegio vetat Marinus, ne quis quavis præditus dignitate, res ac poſ- » ſeſſiones ejus monaſterii quovis prætextu minuat vel ſubtrahat; ullaſve para- » tas vel ſtationes illic exigat: ſed liceat ſervis Dei hoſpitalitatem cunctis fideli- » bus, prout ſibi viſum fuerit, impendere. Denique ſtatuit, ut poſt mortem ab- » batis nullus ibidem abbatem ſtatuere auſit, niſi quem ejuſdem loci monachi *ſe- » cundùm authenticam & regularem inſtitutionem* ex ſeipſis elegerint ordinandum. » Scriptum per manum Zachariæ ſcriniarii ſanctæ Romanæ eccleſiæ menſe Ma- » dio, indictione primâ. Datum pridie idus Junias per manum Valentini eccleſiæ » Portuenſis epiſcopi; anno pontificatus domni Marioi aniversalis papæ ptimo, in- » dictione primâ.

LXXVIII. Marioi papæ privilegium pro Sollemniaco.

Eodem anno Bertholfus Trevirenſis antiſtes e vita migravit IV. idus Februarii. Hnic ſubrogatus eſt VI. idus Aprilis Ratbodus abbas, ati & ejus anteceſſor, Mediolacenſis: qui in Mettenſi eccleſia Rotbertum præſalem X. kalendas Maii ioſequentis ordinavit, vir egregiis ad pontificiom muous gerendum naturæ & doctrinæ præditus adjumentis, ait Browerus, qui Bertholfi ejus anteceſſoris oſſa eccleſiæ beati Paulini illata ſuiſſe teſtatur: ubi brevi ſaxo magni viri monumentum juxta ſacrarium cum hac ioſcriptione clanditur: *Obiit Bertolfus Trevir. archiepiſcopus* IIII. *idus Feb.*

LXXIX. Bertholfo Trevirenſi ſuccedit Ratbodus.

In monaſterio ſancti Galli Hartmotus abbas, cùm ſenio & incommodis affectæ valetudinis regimioi ſe imparem ſentiret apud Carolum imperatorem ac fratres ſnos inſtitit, ut alter in ipſius locum, qui molem præfecturæ ſuſtineru valeret, ſubſtitueretur. Repugnantibus oon ſolùm monachis, ſed eriam imperatore, cùm ille nihilò minùs dimiſſionem ſuam pertincaiter urgeret, tandem, licèt ægrè, optimi ſenis ardentiſſimis precibus ceſſit imperator, & primo quoque tempore rem ſe exſecutarum poliicitus eſt. Hic itaque non multò poſt ex Italia reverſus, diver-

LXXX. Hartmoto abbati S. Galli ſuffectus Bernardus.

ANN. CHR. 883.

cit ad ſanctum Gallum, ubi triduo demoratus eſt. Mox Hartmotus preces iterare, cogitare ſe abſolvi. Flagitanti demum aſſenſit Carolus ac fratribus conceſſit, ut, quem vellent, ea ſaltem Hartmoto ſucceſſuram deligerent. Sub finem igitur hujus anni, cùm rem aliò flecti poſſe partes deſperarent, unanimi voto Bernardum ſeu Pernhardum, nobilitate, religione & prudentiâ inſignem, atque ætate florentem, elegerunt: cujus electionem Carolus ultro approbavit, pollicitus, ſe jus eligendi patribus, quoad intet ipſos ad regimen idonei haberentur, integrum ſervaturum. Itaque Hartmotus præfecturâ cedens, in ſolitariam monaſterii poſſeſſionem ſeceſſit; ac cæſaris, novi abbatis, patrumque omnium aſſenſu quædam prædia ſibi ſucceſſoribuſque, qui abbatiam abdicaturi eſſent, reſervari curavit. In hoc receſſu tandem ſenio confectus, diem ultimum clauſit a. kalendas Februarii, atque in cœmeterio ſancti Galli ad eccleſiam ſancti Petri conditus eſt juxta ſacros cineres Landolai ſeu Landeoli *Darvienſis epiſcopi*, nobilis Suevi ac cognati ſui: qui olim apud ſanctum Gallum educatus, dum Româ aliquando rediret, Italici aëris vitio febre correptus, vix ad ſancti-Galleuſes ſuos pervenire potuit: apud quos diem clauſit extremum, & non ſine fama ſanctitatis ac miraculorum in eccleſia ſancti Petri humatus eſt. Eodem Hartmoto rogante cooperante etiam Liutwardo epiſcopo & archicancellario, Carolus quamdam Italiæ abbatiolam, *Maſſim* vocabulo vinearum, & olearum ſeracem, quam Liutwardus in beneficium habebat, ſancti Galli monaſterio contulit. Omnium votis & expectationi optimè reſpondit Bernardus abbas, Sereneus dictus ob generis, ut putant, diguitatem, qui a Grimaldo & Hartmoto tranſmiſſum religionis & litterarum patrimonium ſtudioſiſſimè excoluit. Ejus ordinatio facta eſt circa finem hujus anni, ſextâ feriâ, VIII. idus Decembris, indictione primâ, anno verò Caroli imperatoris tertio, teſte Ratperto monacho in libro de caſibus ſancti Galli, qui liber in Bernardi ordinatione deſinit.

Anonymus S. Galli & Annaliſta Fuldenſis.

Dum Carolus auguſtus apud ſanctum Gallum in procinctu Romani itineris moraretur, fortè incidit ei cogitatio, ut ad ſanctum regui ſui auſpicium Caroli Magni exemplum ſibi imitandum proponeret. Quapropter ajus vitam cuidam monacho Sancti-Gallenſi, cujus nomen ignoratur, ſcribendam commiſit: quod ille duobus libris exſecutus eſt, in quibus etſi quædam fabulæ permiſtæ ſint, non pauca tamen ſingularia occurrunt, quæ alibi minimè reperias. Primus liber agit de *religioſitate & eccleſiaſtica domni Caroli cura*: ſecundus de *bellicis ejus factis*. Prioris libri argumentum (*a*) ſuppeditavit in primis Werenbertus, quem auctor ille ſancti Galli monachum ac magiſtrum ſuum vocat, & ſeptimo antedie de hac luce receſſiſſe dicit: poſteriotis verò libri materiam ſe accepiſſe ait *ex narratione Adalberti, patris ejuſdem VVerenberti*, qui Hunico, Saxonico, & Sclavico bello interfuerat. Porro idem auctor ſatis aperte innuit tempus, quo librum ſaltem ſecundum ſcribebat, nempe cùm abbas ſuus Hartmutus jam *exclufus* eſſet, poſt receſſum ſcilicet a magiſtratu, qui hoc anno, ut modò dicebam, contigit. Ad Werenbertum ejus magiſtrum quod attinet, is videtur eſſe Werambertus (*b*) ille ſancti Galli monachus, cui commentarium quemdam in Apocalypſin & hiſtoriam ſui monaſterii tribuunt: ſed neutrum hactenus vidimus.

(*a*) *Præfat. lib. 2.*

(*b*) *V. Voſſium de hiſt. Lat. lib. 2. c. 36.*

Eodem fere tempore Annales Fuldenſes, a Pithoeo primùm, dein a Cheſnio editos, ſcribebat anonymus Fuldenſis monachus, de quo plura videſis apud Gerardum Voſſium (*c*) in libro ſecundo de hiſtoricis Latinis.

(*c*) *ibid. c. 37.*

LXXXI. Caroli excurſus præcepta pro Caſa aurea & Farfa.

In illo Caroli Craſſi Italico itinere, cujus modò meminimus, ipſum obviàm Marino papæ proceſſiſſe, eumque honorificè Nonantulæ accepiſſe tradunt annales Fuldenſes. Dum illic verſaretur imperator, Romanus Caſaurienſis abbas Ceſſum præpoſitum ac monachum ad eum miſit, rogans & petens ab eo, ut ſea manſos, in Amiterno acquiſitos, ſuo monaſterio confirmaret imperiali præcepto: quod facilè obtinuit abbas Liutardo ſeu Liutvvardo epiſcopo & archicancellario ſuggerente. *Data*, (*d*) *atc. kalendas Julii, anno incarnationis Domini* DCCCLXXXIII. *indictione primâ; anno verò imperii piiſſimi imperatoris Caroli tertio. Actum ad monaſterium, quod nuncupatur Nonantula.* Craſſus deinceps, aliique poſt eum imperatores annos incarnationis in ſuis præceptis adhibuere. Ibidem adhuc verſabatur VIII. kalendas ejuſdem menſis, cùm Teuto abbas monaſterii ſanctæ Mariæ ſiti in loco, qui dicitur Acutianus, per eumdem Liutvvardum præſulem & palatii archicapellanum litteras regiæ tuitionis renovari petiit, obtinuitque; ſimulque reſtitutionem earum rerum quæ per vim aut præſtarias autem monaſterio abſtractæ fuerant. Actum in monaſterio Nonantula, octavo, ut diai, kalendas Julii, anno & indictione prædictis. Poſt Johannem Acutianum ſeu Farfenſem abbatem, de quo ſuperiùs (*e*) egimus, locum illum rexit Anſelmus ab anno octogeſimo primo tantùm ad hunc annum, quo Teuto abbas ei in annos ferme ſex ſucceſſit. Hic *præceptum*

(*d*) *Spicil. to. 5. p. 396.*

Abbates aliique loci.

(*e*) *lib. 34. n. 83.*

optimæ

optimæ liberalitatis a Carolo magno imperatore obtinuiſſe dicitur, anno ejus imperii tertio, Marini papæ primo, indictione primâ. In Caſauricenſi verò ſeu Piſcatienſi monaſterio mortuus eſt anno ſequenti Romanus abbas, ejus loci primus: cui Beatus tantùm ad biennium ſubrogatus; Beato verò ſucceſſit Aimericus, qui Caſæauteæ per annos octodecim præfuit temporibus Widonis & Lamberti unguſtorum, multaque ſuo monaſterio acquiſivit. De Lupo ejus ſucceſſore & quarto loci abbate in conſequentibus agendum. ANN. CHR. 884.

LXXXII. Cerretum monaſterium inſtauratur.

Idem imperator quoddam monaſteriolum ſancti Michaëlis, conditum in loco, qui dicitur Cerretum, ad flumen Oglui in confiniis agri Cremonenſis, quod monachis deſtitutum erat, cuidam Autprando fideli ſuo (*a*) commiſit, immo in beneficium dedit, eo pacto, ut illud ad monaſticum ſtatum reduceret, & ſingulis annis eccleſiæ ſancti Alexandri Pergamenſi ſeu Bergomuti centum libras olei perſolveret: poſt Autprandi verò obitum prædictæ eccleſiæ hoc monaſteriolum cederet, ita ut omni tempore duodecim monachi regulariter viventes ibi conſiſterent; ipſis verò & abbati, ſecundùm regulam beati Benedicti ub ipſis electo, tantùm de rebus & familiis, quæ eidem cœnobio viciniores eſſent, quantum ipſis neceſſarium fuerit, unde ſecundùm eamdem regulam victum & veſtitum cum familiis ſibi ſervientibus facilè habere poſſent. *Data* III. *kalendas Auguſti, anno incarnationis Domini* DCCCLXXXIII. *indictione* I. *anno verò domni Karoli in Italia tertio. Actum apud Murgulam curtem regiam*, ubi etiam duo alia uditu ſunt præcepta pro eccleſia Bergomenſi, in quibus hoc monaſterium eidem eccleſiæ poſt mortem Autprandi attribuitur. (*a*) *Ital. ſacr. to. 4. c. 596. & ſeqq.*

Savinionis monaſterium. (*) *Lady.*

Eodem anno Marinus papa, rogatu Gerardi Laudenſis epiſcopi, Savinionis monaſterium, quod prope Laudem Pompeiam (*u*) ſitum erat, Laudenſi eccleſiæ tributi eâ lege, ut ſemper in eodem cœnobio regularis inſtitutio inviolabiliter ſervaretur; & poſt obitum Adelberti abbatis, libera eſſet ſucceſſoris electio. Si quando verò epiſcopus ad idem monaſterium veniſſet, non plures quàm triginta homines & quadraginta caballos ſecum duceret, nec ultra triduum ibi moraretur. Quod ſi umquam prægravaretur abbas ab epiſcopo, liberè ad apoſtolicam ſedem appellaret. Hoc videtur eſſe monaſterium ſancti Petri, quod Racletus epiſcopus principatu Ludovici Pii erexit, multiſque opibus ac privilegiis auxit.

LXXXIII. S. Facundi monaſterii clades. (*b*) *Mariana lib. 7. c. 19.*

In Hiſpania ſanctorum Facundi & Primitivi monaſterium, in Vaccæis celeberrimum, hoc tempore a Mauris ſolo æquatum (*b*) eſt, dum paganam cum catholicis Hiſpanicis detrectarent. Paullo poſt Alfonſus Magnus regio ſumtu illud inſtauravit eâ magnificentiâ, ut nullum in Hiſpania divitiis, amplitudine, majeſtate illuſtrius fuerit, noſtràque ætate in paucis nobiliſſimum habeatur. Sub idem tempus in Gallicia monaſterium ſancti Petri de Rupibus, propè urbem Auriam (*), conditur a quodam nobili viro, Gemundo nomine, qui intra venandum loci ſolitudine captus, eò ſe recepit, multiſque adjunctis ſociis cœnobium ædificavit, Alfonſo rege impenſas ſuppeditante. Proceſſu temporis hoc monaſterium in cellam redactum, Cellæ-novæ unitum ac ſubjectum eſt. Sancti Petri de Rupibus cœnobii origo. (*) *Orense.*

VIx annum in ſede beati Petri ſecundum tulerat Marinus papa, cùm vitam ſimul & pontificatum amiſit, fato functus XV. kalendas Februarias. Poſt triduum Agapitus Romanorum principum ſuffragante factione ſublegitur, atque Hadrianus tertius appellatur. Huic initio pontificatus litteris gratulatus (*c*) eſt Fulco Remorum antiſtes, eique ſupplicavit pro Ramponis fratris ſui monaſterii, cujus res quidam Erminfridus, ut ſuperiùs (*d*) vidimus, invaſerat. Eidem commendat Carolomannum regem, qui non diu ſuperſtes fuit. Hic cùm Normannorum novas in regnum incurſiones ſuſtinere non valeret, eis duodecim millia pondo argenti puri pro totidem annorum induciis dedit; neque ita multò poſt in vita migravit VIII. idus Decembris, quem alii inter venandum ab apro peremtum, alii a Bertoldo quodam, qui eum in occidendo apro juvare volebat, fortuitò ſauciatum, & poſt dies ſeptem mortuum tradunt. De loco, ubi percuſſus eſt, non conſentiunt etiam inter veteres. Chronicon de geſtis Nortmannorum eum in *Beſſin* ſilva venationi dantem operam, alii ferè omnes in Evelino (*) ſaltu agri Pariſienſis, in monte Æterico (*) percuſſum volunt. Sepultus eſt in baſilica Dionyſiana. Ad ejus mortis nuntium denuo excituti Nortmanni, in regnum ſe iterum intulere, inducias ſu cum Carolomanno, non cum aliis pepigiſſe inquientes, non aliter pacem cum ſucceſſore, niſi eodem accepto pretio, habituri. Hoc reſponſo territi Hugo abbas aliique optimates, cùm Carolus, Ludovici Balbi filius, vix quadrimus ſibi ipſi, nedum regno tutando impar eſſet, Carolum imperatorem ad capeſſendum regnum invitant, ac ſe illius potuſtati ſollemnibus ſacramentis apud Gundulfi-villam obſtringunt. Tum Nortmanni in ANN. CHR. 884. LXXXIV. Marino papæ ſuccedit Hadrianus III. (*c*) *Frod. lib. 4. c. 1.* (*d*) *n. 65.* Carolomanno regi Carolus Craſſus. (*) *La foreſt d' Iveline.* (*) *Mont-Lery.* Nortmannorum fraus.

ANN. CHR. 854. in Lotharii regnum effusi, castris ad Lovanium positis, omnia circumquaque devastant. Eò quantocius advolat imperator, eosque ad deditionem compellit. Tunc temporis Libertum sancti Trudonis præpositum ab eisdem pagauis ad ultare obtruncatum tradunt.

LXXXV. Carolomanni præceptum pro S. Germano Autissiodorensi. (a) *Diplom. pag.* 550.

Paullo ante obitum Carolomannus, postulante Hugone monasterii sancti Germani Autissiodorensis abbate, quem pro fidelitate sibi semper servata *loca patrii* se colere dicit, portionem bonorum ejusdem cœnobii monachis assignatam, confirmavit. In hoc præcepto (a) universæ ejus loci possessiones, earumque donatores recensentur: *res quoque, quas dedit Herimarus, vir nobilis, ad stipendia matriculariorum, quos nonnones vocant;* item aliæ res, quas Hugo abbas pro remedio animæ genitoris sui Conradi & genitricis suæ, scilicet Adelaidis; in his Baudiliacus villa, quam cum eodem abbate ipsi fratres commutaverant pro alodo, *quem venerabilis comes Authertus* (sic legendum, non *Rudbertus*) *pro remedia animæ suæ ac loca sepulturæ Deo, sanctoque Germano contribuisse dicitur.* Hic est sine dubio Aubertus *Avallensium comes*, a Lupo abbate laudatus in epistola XXVIII. Ad hæc in eodem præcepto memorantur ea, quæ *vir nobilis* Tedaldus, & nobiles quoque viri Nortgaudus & fratres ejus pro loco sepulturæ eidem abbatiæ contulerant. *Datum* III. *idus Junii, anno* VI. *regnante Karolomanno glorioſissimo rege, indictione* II. *Actum Meldis civitate.* Idem privilegium Carolus imperator rutidem verbis, & Odo rex postea comprobarunt.

Sub finem hujus anni idem princeps Suessionensi sancti Crispini majoris basilicæ „ duos mansos apud Vermeriam donavit sub ditione & potestatu Hermonii sacer„ dotis fidelis sui, usi vit illustret Erisonnus coram frequentia procerum, prima„ tumque perierat: eâ lege, ut annuatim die obitus sui *ecclesia ipsa luminaria, & fratres ejusdem loci caritatem accipiant fraternam*, ut fusiùs legitur in ipsius Carolomanni regis præcepto, quod Norbertus notarius ad vicem Gauslini recognovit. *Datum* IV. *idus Decembris, anno sexto regnante Karolomanno glorioſissimo rege, indictione tertiâ. Actum apud Andelei monasterium*, ad Sequanam supra Rotomagum. Itaque hoc præceptum quod ex authentico excepimus, a Carolomanno datum est alteru die, quàm ab apro percussus fuerat, quarto verò die ante ipsius obitum, quem verisimile est ibidem contigisse; ex eoque colligitur, non longè ab eo loco percussum fuisse. Integrum diploma in appendice habetur, cujus sigillum non integrum servatum est.

LXXXVI. Caroli imper. pro Fulberto abbate, Laureshamo, & S. Apro.

Eodem anno Carolus imperator, rogatu Hugonis consanguinei sui, & Liutwardi Vercellensis episcopi cuidam abbati fideli suo, Fulberto numine res quasdam extra civitatem Leucorum concedit. *Data* XVI. *kalendas Martii, anno ab incarnatione Domini* DCCCLXXXIII. *indictione* II. *anno verò regni domni Karoli augusti* VIII. *imperii* III. *Actum Columbrâ in Dei nomine feliciter.* Nulla adhuc mentio regni Franciæ in authentico, in Tullensi sancti Mansueri abbatia asservato, quod Segoinus notarius ad vicem Liutwardi archicancellarii recognovit. „ In circulo sigilli legitur, KAROLUS IMP. AUG. Idem pro remedio animarum„ piæ recordationis genitoris sui HLudovici, necnon & carissimi fratris sui HLudo„ vici, glorioſissimorum regum ad monasterium, quod vocatur *Laureshan*, ubi san„ ctus Nazarius corpore requiescit, & prædicti reges humati sunt, *ubi Gerar„ dus abbas & rector ejusdem monasterii esse videtur*, confert res quasdam juris sui, „ sitas in comitatu Wormatiensi, in villa, quæ dicitur *Alesheim*: ut perpetuò, „ ad usus fratrum & ad luminaria ecclesiæ deputentur. *Data* III. *idus Jun.*, *anno ab incarnatione Domini* DCCCLXXXIV. *indictione secundâ, anno verò regni domni Karoli augusti* VIII. *imperii autem* III. *Actum Wormatiæ*: quod diploma primus edidit Marquardus Freherus (b), & post eum Conringius.

(b) *Freher. orig. Palatin. part.* 2.

Non multò post idem imperator in villa publica Stirpiaco residens, *ad petitionem* (c) *Arnoldi Tullensis ecclesiæ præsulis*, non solùm renovavit præcepta ac privilegia regum & episcoporum, cœnubio sancti Apri cuncessa, maximè Frotharii episcopi, qui monasticum illic ordinem restituerat; sed etiam res ac possessiones, negligentiâ vel malevolentiâ rectorum monachis ablatas in integrum restituì præcepit: statuens insuper, *ut eidem monasteria abbas semper præficiatur, qui ab episcopo ipsius civitatis, aut ex eadem congregatione, aut, si ibi dignus inveneri nequiverit, ex ulta qualibet electus, moribus & doctrinâ clarescat: ut secundùm regulam sancti Benedicti & præesse, & prodesse fratribus utiliter possit. Datu* XI. *kalendas Junii, anno Christo propitio imperii domni Karoli serenissimi imperatoris augusti... indictione tertiâ. Actum Stirpiaco villâ publicâ.* Legendum viderunt *indictione secundâ*, propterea quod nulla fit mentio de regno Caroli in Gallia, quod sub finem hujus anni obtinuit.

(c) *Diplom. p.* 552.

Aliud pro Grandivallense.

(d) *Spicil. to.* 7. *p.* 385.

Alia ratio est de alio præcepto (d) ejus imperatoris, confirmantis rogatu Lu-

tfre-

tfredi comitis, præceptum Lotharii imperatoris, qui res quaſdam ad uſus Grandivallenſium monachorum aſſignaverat. *Datum* III. *kalendas Octobris*, *anno ab incarnatione Domini octingenteſimo octuageſimo-quarto*, *indictione* III. *anno verò regni domni Karoli auguſti octavo*, *imperii quarto*. *Actum Ratisbonæ civitate*; ubi indictio tertia a kalendis Septembris inchoata eſt. Quod ſequitur in Spicilegii tomo ſeptimo ejuſdem argumenti diploma Lotharii regis, ad annum ejus ſæculi ſexageſimum-ſextum referendum eſt, quod obtinuit Hugo comes, filius Lutfridi comitis, quem Lotharius avunculum ſuum dixit. Alias proinde erat Lutfridus comes, cujus rogatu Carolus præmiſſum diploma obtinuit, fortè is, qui conditiones pacti ea parte (a) Ludovvici Germaniæ regis pro diviſione regni Lotharii ſacramento firmavit. ANN. CHR. 884.

(a) *Chron.* tom. 2. pag. 53.

Ejuſdem imperatoris munificentia in ſanctum Gallum prædicatur a Ratperto monacho, ob donationem tum poſſeſſionis regiæ in pago Turgoienſi, tum montis ſiti in Rætia Curienſi, in quo caſtabat baſilica ſancti Victoris, cujus nomine mons inſignitus eſt. Hujus donationis diploma fieri juſſit imperator, *rogante Euſebio Scottigend*, qui ibidem, id eſt in illo monte, per triginta annos ſponte recluſus Domino ſervichat; *anno verò incarnationis dominicæ octingenteſimo octuageſimo-quarto*, *pridie kalendas Februarias*, *de hac luce*, aut potiùs de his tenebris, *migravit ad lucem perennem*. Hic eſt Euſebius inclaſus, quem Iſonis monachi parentes de futura prole conſuluerunt, & qui de futura Iſonis celebritate & doctrina vaticinatus eſt, ea Ekkehardo. LXXXVII. Euſebii recluſi obitus.

In nova editione chronici Hirſaugienſis auctore Trithemio, Gerungus, illius monaſterii abbas ſecundus, hoc anno octogeſimo-quarto, regiminis ſui anno triceſimo-ſecundo, pridie kalendas Auguſti morralem vitam exiiſſe dicitur. Suffectus in ejus locum venerabilis ſenex Regembodo, nobili apud Bavaros proſapiâ ortus, qui ea canonico Conſtantienſi, poſt varios vitæ & fluctuantium cogitationum anfractus, Hirſaugiæ ſub Gerungo abbate monaſticem profeſſus fuerat, ac ſanctæ converſationis ſtudio ſtrenuè excoluerat. Abbas magnæ in pauperes pietatis exiſtit, quibus ſæpe cibos ſibi deſtinatos erogari curabat. Fuit ejus temporibus *vir* quidam præpotens, Hetvvidus nomine, qui tyrannidem *in* pauperes exercens, Hirſaugienſes etiam monachos conflictis debitis infeſtabat. Die ad jus dicendum præfinitâ, illa nocte præcedente a ſancto Aurelio martyre, ejuſdem loci patrono, durè increpitus ac percuſſus fertur. Hinc ad ſaniorem mentem reverſus, fratres ad ſe vocat, veniam errori precatur, ſeque eorum precibus commendat. Ad fratrum preces ille brevi convaluiſſe dicitur, & ad eccleſiam profectus, oblationibus promiſſis ſanctam Auctorem placaſſe. LXXXVIII. Gerungo Hirſaugiæ abbati ſuccedit Regembodo.

Poſt mortem Ludovici Germaniæ regis in patriam & in gratiam Balbi filiorum reverſus Gozlinus abbas, etiam Pariſienſem epiſcopatum, mortuo Iugelwino epiſcopo, adeptus eſt. Eo pontifice facta hoc anno ſancti Mederici abbatis tranſlatio ex humiliori loco in alium honeſtiorem, quam Theodebertus ejus eccleſiæ presbyter ipſi paraverat. Hæc olim cellula erat aliquot monachorum ſuburbana, in qua ſanctus Medericus presbyter & abbas, dum apud Pariſios degeret, diverſatus eſt, ubi diem obiit, ſepultuſque eſt. Commiſſa erat, tunc temporis hæc eccleſia Theodeberto presbytero, qui corpus ſancti confeſſoris ad macteriam eccleſiæ ſine honore jacere gravatè ferens, illud in decentiorem locum, quem ipſe paraverat, transferre ſtatuit. Hujus rei gratiâ Gozlinum epiſcopum adiit, rogavitque, ut ipſe pium factum axſequeretur. Petitioni pontifex libenter aſſenſit, idque brevi ſe facturum pollicitus eſt. Verùm cùm nova ei negotia in dies ſuccreſcerent, condicto die adeſſe non potuit epiſcopus, idque officii *archidiaconibus ſuis* injunxit: qui, univerſis collegiis *fervorem Dei*, *tam monachorum*, *quàm canonicorum*, in urbe & circa urbem commorantium, convocatis ſollemni ritu, cum debitis pſalmis & hymnis hanc tranſlationem peregerunt. Nunc eo in loco celebris eſt parochialis eccleſia ſub titulo ſancti Mederici cum collegio canonicorum. LXXXIX. Gozlinus epiſcopus Pariſienſis. S. Mederici tranſlatio.

Hoc etiam anno litteris mandata eſt vita ſancti Pauli epiſcopi Leonenſis a quodam monacho Landevenecenſis cœnobii in Armorica, exemplo ipſius præceptoris & abbatis, qui librum de vita ſancti Winwaloei, ejus loci primi abbatis compoſuerat. Id diſcimus ex ejuſdem monachi præfatione ad Hinworetum epiſcopum Leonenſem, ex qua ea, quæ ad rem faciunt, delibare juvat. Sic itaque auctor ille ad epiſcopum. *Pauperem ergo tui Pauli*, *Piiſſime pater Hinvvorete*, *meæ parvitatis conamine deſcriptam accipe vitam*, *ſed a te inter feſtæ epiſcopalis cathedræ convivia non negligendam*. *Erit enim ex ea non mediocre tui tugenti opibus ſupplementum*. *Gratias autem Deo*, *qui per me utcumque digeſtum tale opus ad finem perducere reddidit*. *Quod ut auderem*, *Wrdiſteni mei præceptoris ſtudium animavit*, *qui in Winvvaloei ſui ſanctique mei deſcribendis actibus mirabile librorum conſtruxit* XC. S. Pauli epiſcopi Leonenſis vita ſcripta.

opus

ANN. CHR. 884.

opus. Sub quo abbate ego presbyter & monachus, nomine Wrmonocus in ejusdem sancti regulari monasterio depinxi tale opus. Quorum simul protectus alis, expecto me ab insanis invidorum dentibus defendendum, qui mihi præsenti blandientes, absenti tamen derogantes, de me falsa fermocinare non cessant. Sed illorum detractio, meorum erit peccaminum purgatio. Hoc autem opus, octingentesimo octogesimo-quarto ab incarnatione Domini anno consummatum, talem habeat prologum. Hæc vita duobus libris scripta est, in cujus fine hi versus aliique leguntur, ab eodem auctore scripti ad Hinvvoretum, cui hos libros nuncupavit.

Vita sacrosancti descripta est ordine Pauli,
Hinvvorete, tuis quam scripsi fidus alumnus:
Cujus ad imperium qui constent nempe fidelee
Nunc tandem, fratres venerandi, vota tenete.

Hæc vita, nondum typis vulgata, ipsa est indubiè, quam *Britannicâ garrulitate* scriptam ait monachus Floriacensis (*a*) anonymus, qui eam in compendium redegit.

(*a*) *Bolland. to. 2. Martii pag. 111.*

XCI. Bertharii abbatis Casinatis martyrium.

Quod Nortmanni in Gallia, finitimisque regionibus; id quoque Sarraceni in Italia, maximè in Benevento, aliisque vicinis provinciis tunc temporis perpetrarunt. Certè hoc anno, cùm ea Italia discessisset imperator, Casinatis monasterii allecti opulentiâ, eò ea improviso accesserunt, ac pridie nonas Septembris superiore monasterio combusto, ar. kalendas Novembris inferiori quoque incendium admoverunt, & Bertharium sanctissimum abbatem ad aram sancti Martini crudelissimè obtruncarunt. Monachi inde fugâ elapsi, sublatis quas quisque potuit de sacra suppellectile rebus, Teanum se receperunt, & Angelario præposito monasterii sibi abbate delecto, in cella sancti Benedicti constiterunt. Sic unus pro omnibus victima fuit optimus pastor, cujus corpus in superiori monasterio juxta ecclesiam sancti Benedicti in capitulo statrum cum decessore suo Bassacio sepultum est, ac demum in ecclesiam illatum, nunc in proprio ipsius sacello asservatur, coliturque annuo festo scilicet ar. kalendas Novembris, quo die tamen in kaleudario breviarii Oderisii primi abbatis nulla fit ejus memoria. Bertharii doctrinam & pietatem probant relicta ab eo ingenii monumenta, sermones, tractatus pii, atque etiam medicinales, ac versus in honorem Sanctorum, in primis de sancto patre Benedicto. Biennio ante obitum privilegium a Johanne papa obtinuit, quo Casinas monasterium sancti Benedicti, atque monasterium beatæ Scholasticæ, & ecclesiæ ab eisdem monasteriis pendentes, cujusvis episcopi jurisdictioni eximuntur. Hoc abbate Gaiserius Salernitanus princeps, morbo ad extrema redactus, monastico habitu se indui postulavit, & ad Casinense monasterium deferri. Sed cùm id propter iucursiones Sarracenorum non liceret, ejus corpus Teani humatum est, dum, rebus compositis, ad sanctum locum deportaretur.

Gaiserius princeps, monachus in extremis.

ANN. CHR. 885.

XCII. Hadriano succedit Stephanus V. Hugo cæcatus & tonsus Prumiæ.

HAdrianus pontifex, malorum Italiæ a Sarracenis impendentium, maximè ob imperatoris absentiam, timore permotus, ad eum quantocius proficiscendum statuit, Wormatiæ tunc comitia celebrantem. Verùm in ipso itinere morbo correptus, expiravit VII. idus maii, eique continuò subrogatus est Stephanus quintus, quem alii seatum dicunt. Inter ea Hugo Lotharii regis ea Waldrada filius, regni paterni occupandi avidior in dies, Godefridum regem Nortmannorum, qui Gislam sororem ipsius uxorem duxerat, ad partes suas sollicitat. Hunc dolo aggressus Carolus in Batua insula, Everhardum comitem, cui Godefridus infestus erat, adversus eum incitat, ut de injustitia sibi illata conqueratur. Barbaro contumeliosiùs respondenti comes gladium in capite vibrat, eumque Heinrici ducis satellites confodiunt. Tum Hugo ad Guudulfi-villam, ejusdem Heinrici consilio, promissis illectus, dolo capitur, oculisque ab eodem Heinrico orbatur. Dein ad sancti Galli monasterium missus, indeque in patriam revocatus, postmodum tempore Zuenteboldi regis in Prumia monasterio manibus Reginonis abbatis, qui hæc scripsit, tonsurâ mutatus est. Eumdem quoque Fuidam relegatum ad tempus fuisse testantur apud Lambecium additiones ad annales Pithœanos: at eum demum Prumiæ tonsum, ac mortuum, sepultumque fuisse idem Regino testis est.

XCIII. Florberti magistri obitus.

Hoc ipso anno, XIII. kalendas Aprilis, Florbertus, sancti Matthiæ prope Treviros monachus, atque scholarum moderator, obiisse perhibetur (*b*), a Trithemio, vir undecumque, ait ille, doctissimus, multorumque monachorum præceptor, quos in omni doctrinarum genere nobilissimè eruditisse dicitur. Hic inter alia de Trevirorum cæcidio, quod Nortmanni nuper regioni Mosellanæ intulerant, elegiaco versu libros quinque scripsisse memoratur. Huic in scholarum magistratu suc-

(*b*) *Trithem. hist. Hirsaug.*

ANN. CHR. 825.

fuecesſit Eberhardus presbyter & monachus, & ipſe doctus pro tempore, qui ſcholis annos ferme quatuor & viginti præfuit. Tunc monaſterio ſancti Maximini apud Trevitos præfectus eſt Erkembertus, Wilcharii ſucceſſor, qui favore Hattonis archiepiſcopi Moguntini quædam privilegia ab Arnulfo rege obtinuit. Eodem anno v. kalendas Septembris dedicatum eſt templum (*a*) in Slieureta a Liutberto Moguntino præſule, rogato Sigihardi Fuldenſis abbatis, in honorem Chriſti Domini, ſanctæ Mariæ virginis & ſancti Viti.

S. Maximini & Fuldæ abbates.

(*a*) *Tradit. Fuld. p.*526.

XCIV. Societates S. Galli.

In libello fratrum conſcriptorum ſancti Galli Ratholdus Veronenſis epiſcopus, & duo monaſteria, Morbacum ſcilicet ac Rinovva, in hanc ſocietatem hoc anno admittuntur. De primo hæc leguntur (*b*) in illo libello. *Anno incarnationis Domini* DCCCLXXXV. *indictione* III. *venit Ratbolt, nobiliſſimus Alamannorum, Veronenſis eccleſiæ pontifex, ad monaſterium ſancti Galli, & depoſitionis ejus feſtivitatem cum ipſa congregatione jocundiſſimè celebravit: quem venerabilis tunc abba Bernhardus cum fratribus ſibi ſubjectis in orationis ſuæ communionem ſuſcepit: ut, ſive in hoc ſæculo vivent, ſive ad Chriſtum vadent, eidem curâ Dei miſericordiæ ab illis ſicut unus commendetur ex ipſis.* De hoc Ratholdo inter Veronenſes epiſcopos nihil occurrit hoc tempore, quo Adelardus pontificatum tenebat, cujus fortè chorepiſcopus fuerit ipſe Ratholdus.

(*b*) *Gall. to.* 2. *p.*181.

Iiſdem anno & indictione facta eſt ſalubris conventio inter monaſterium ſancti Galli, cui tunc venerabilis Bernhardus præerat, & aliud monaſterium, quod Rinovva nuncupatur, ubi Wichramnus abbas præfuit, ut, quandocumque de uno ad alterum monaſterium nomina defunctorum fratrum deſerri contigerit, *plena miſſarum & vigiliarum, pſalmorum & oblationum commemoratio peragatur, ſicut ſolent in utraque parte pro ſuo proprio agere fratre.* Eodem anno, ſed indictione quartâ, a kalendis ſcilicet Septembris inchoatâ, talis conventio facta eſt inter Morbacenſes & Sancti-Gallenſes, qualis inter Augienſes jam iuita erat, *Bernhardo Sereneo abbate regimina jura tenente* apud Sancti-Gallenſes; *apud illos verò Friderico abbate.*

XCV. S. Arnulfi clericis aſſeria bona.

In Mettenſi baſilica ſancti Arnulfi tunc degebant canonici, qui Carolum imperatorem eo tempore convenerunt, rogantes, ut, quæ ad victum & ſubſtantiam eorum pertinebant, imperiali præcepto vel poſſeſſa confirmarentur, vel ablata reſtituerentur, juxta privilegium Ludovici Germaniæ regis, ipſius Caroli parentis. Horum preces cæſar libenter excepit, eiſque litteras hac de re per Ruodpertum ſeu Rotbertum Mettenſem epiſcopum ſcribi juſſit, quas authenticas legimus in archivo ſancti Arnulfi, ſed abſque chronicis notis. His litteris poſt epiſcopum ſubſcribunt canonici ac nobiles laici, nempe *Guntbertus primicerius & archidiaconus, Herveus abba & archidiaconus, Lantfridus abba & archidiaconus, Adalvvala abba & archidiaconus; Herigaudus abba, Heinardus abba, VValafridus abba,* tum Mainardus presbyter, aliique presbyteri & diaconi. Tunc itaque quatuor erant in Mettenſi eccleſia archidiaconi, qui & abbates dicebantur, ut in eccleſia Auguſtodunenſi, nempe ob quaſdam abbatias ſuis dignitatibus attributas. Qui poſt eos ſubſcribunt abbates, videntur rectores eſſe vicinorum monaſteriorum. Ex his Heinardus ſortè abbas erat ſancti Michaelis ad Moſam, cujus nomen ioter ejus loci abbates in domeſtico (*c*) chronico legitur. Ejus memoria in necrologio conſignatur tertiâ decimâ die Aprilis in hæc verba: *Hainardus abbat hujus loci, & cancellarius imperatoris Caroli Craſſi.*

Heinardus abbas S. Michaelis.

(*c*) *Analect. to.* 2. *p.*386.

XCVI. Turbæ in cœnobio Miciacenſi.

Per id tempus maxima perturbatio in Miciacenſi apud Antelianos cœnobio orta ex levitate Trohanni epiſcopi, qui *temulentus plurima dare, vel promittere ſolitus erat, quæ vino digeſto penitus ignoraret.* Hac occaſione utens Fredricus quidam nobilis clericus, poſt cænam epiſcopi animum blandis ſermonibus ſibi conciliare ſtuduit, & inter pocula ſermonem miſcuit de ſancti Maximini abbatia, quam quidam Wlmarus monachus, ſecundum ſæculi dignitatem clarus, ambiebat, ejuſdemque Fredrici operâ ab epiſcopo ſe obtenturum ſperabat. Verùm conſilio Ermentbei fratris ſui Fredricus, Wlmari petitione inſuper habitâ, ſibi ipſi conſulere ſatius duxit, &, epiſcopi familiatibus adhibitis, inter potandum imaginariam abbatiæ ſibi donationem extorſit. Et ne fortè epiſcopus crapulâ digeſtâ id negaret, baculum ejus donationis indicem clam aſportat, & in craſtinum epiſcopo repræſentat, multis gratiis pro beneficio actis. Pudefactus eâ re epiſcopus, & an feciſſet ignarus, ſed factioſorum teſtimonio convictus, voleos nolens, a Fredrico opiparè exceptus convivio, conſenſit. Tum accedenti ad monaſterium Fredrico Wlmarus cum reliquis fratribus portas occludit, atque ingreſſum negat. Itaque reverſus ad epiſcopum Fredricus, eum ad monaſterium uſque conducit, & ad ejiciendos monachos impellit. Pulſi potiores quique cum Wlmaro, tantum quinque vilioribus relictis: ſicque Fredricus, voti compos, nomen ab-

ANN. CHR. 885. batis obtinuit, ſed tyranni officium egit; nam relictos in cœnobio monachos tam indigne habuit, ut eos, tamquam vilia mancipia, *figilo* ſeu ſecali aleret, cæteris bonis penitos detractis: qui tantam in ſe duritiam non ferentes, epiſcopum adeunt, & ſuæ calamitatis querelam coram eo deponunt. Verùm eos ille omnino ſprevit, & cum ingenti dedecore a conſpectu ſuo ejici juſſit. Illi, quæ una erat reliqua ſpes, ad preces confugiunt, ſanctum Maximinum patronum ſuum, ut ſibi adeſſet, inclamant. Nec irritæ preces; nam poſt paullum quieſcenti nocte epiſcopo viſi adeſſe ſancti Evurtius & Maximinus, qui epiſcopum flagellis cæſum pæne exanimem reliquiſſe dicuntur: cui ſtatim mortuo Fredricus non diu ſupervixit, & ipſe a ſancto Maximino ocolratus. Hinc reverſi ad ſua palabundi monachi, abbatem ex ſeipſis, nomine Letaldum, virum nobilem, deligunt: quo mortuo, locos in Theoderici optimi epiſcopi dominium deveuit, ut ſuo loco dicturi ſumus.

XCVII. Patriciacus villa Floriaco reſtituta. (*a*) *lib.* 37. *n.* 81.

De Eccardo comite ſuperiùs (*a*) actum, deque donatione villæ Patriciaci ab ipſo facta monaſterio Floriacenſi. Hanc villam poſtea iovaſerant Theodericus, & Urſo ejus filius, ac gener Theodorici quondam comitis Auguſtodunenſis: ſed tandem facti pœnitentes, ſancto Benedicto ſollemni ritu hoc anno reſtituerunt. Edita eſt eorum juſſu hac de re notitia, quam hoc loco iutegram exhibere viſum eſt ex Perardi editis & Patriciacenſi chartario.

Notitia, qualiter, & quibus præſentibus, venientes Theodericus & Urſo filius, & gener quondam Theoderici comitis, anno incarnationis dominicæ DCCCLXXXV. *indictione tertiâ, menſe Aprili, die ſabbati, ad monaſteriam ſanctiſſimi patris Benedicti, quod vocatur Floriacus in ſecretariam baſilicæ, ante præſentiam domni abbatis Theotberti & monachorum ejuſdem loci, necnon luicorum nobilium,* [*quorum nomina*] *partibus taſeriùs inſertæ tenentur, humillimè deprecatè ſunt, duri ſibi ab eodem abbate & congregatione indulgentiam pro peccato, quod contra Dominum & ſanctam Benedictum, ipſoſque commiſerant ante ferè biennium de rebus, quas olim bonæ memoriæ Heccardus comes in eleemoſynam ſui, parentumque ſuorum eidem loco teſtamento delegaverat, Patriciaco ſcilicet cum appendiciis ſuis; quaſque ipſi erroneo juſſu præfati Theoderici comitis, quaſi hereditarias, contra legem & juſtitiam pro vadeudo expoliaverant, & per hoc non parva ipſi loco impedimenta importuverant, confitentes deceptione aliorum, tam illum, quàm ſe, in hoc graviſſimè deliquiſſe; & nunc, veritate compertâ, ſe pœnitere quod leviter fecerant. Idcoque non ſolùm ſibi, ſed & etiam ſæpè dicto fratri ſuo jam defuncto, & fratri Riebardo, ut prædictam indulgentiam pro Dei amore expoſcere, nulla extrinſecus aliâ neceſſitate, niſi ſpontaneâ ratione ad hoc ſe agendum profitentes adductos. Quorum humillimum & juſtam petitionem conſideraus prædictus ſæpè venerabilis abbas ſimul cum monachis, ulriſque religioſis & nobilibus viris, quorum primi fuerunt Hildebrandus & Ermenoldus, ipſorum propinqui, Deo gratias referentes, qui hæc illis inſpiraverat, quique inſtanti, ut peccaverint, errantes non punit, ſed ad pœnitentiam miſeratus provocat & expectat, decrevern, ipſis ultro id offerentibus, ut uterque eorum, ſcilicet Theodericus & Urſo, per ſuos gnudios eidem abbati, per manus Oufonis advocati ſui, legaliter emendarent, quicquid ipſi, & alii cum ipſis, in hac parte commiſerant; quod & fecerunt: ac rurſus per feſtucam, & ſui, & fratris ſui Riebardi, beredumque & proberedum ſuorum vice, eaſdem res nihilò minùs legaliter guarpiverunt. Deinde frequenter nominatus abbas propter Dominum omnem multam legis & commiſſi, ei ratione habitâ, illis indulſit: ut, ſi quando fortè contigiſſet a ſuis partibus, id eſt a ſancti Benedicti partibus, contra illos aliquid commiſſum iri iteram; & ſuos per hoc priùs condemnare, quàm ejuſdem quantitatis multam eis indultam haberent, quæ ſibi in hac cauſa tunc fuiſſet remiſſa. Quo peracto, ante altaru ipſius eccleſiæ petitâ & acceptâ indulgentiâ, etiam cum orationibus & benedictione; & promiſſâ eidem loco benevolentiâ & debitâ devotione, communiter ſtatutum eſt, hanc fieri debere notitiam: quatinus certa & firma hæc eorum ratio omni deinceps tempore ſervaretur. Quam pæne omnes, qui affuerunt, nobiles videlicet luici, aut propriâ manu ſubſcriptione, aut ſigno & juſſu legali, ſollemniter, ut ſubter inſertum eſt, in craſtinum firmaverunt. Signum Theoderici, qui hanc notitiam fieri & firmare rogavit. Signum Iſgerii, ſignum Urſonis, qui hanc notitiam fieri & firmare rogavit. Signum Undonis, ſignum Ildebrandi, ſignum Ermenoldi, ſignum Heliſei. Data menſe Aprili, anno defunctionis domni Karlomanni regis. Gauzbertus minor ſcripſit.*

Theotberto Floriacenſi abbati ſucceſſit Girbertus, de quo in conſequentibus agendum. Floriaco hactenus ſubjecta eſt cella Patriciacenſis, etiam nunc conventualis.

AN-

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER TRICESIMUS-NONUS.

Ab anno Chriſti 886. ad annum 894.

ANN. CHR. 886. I. Pariſiorum obſeſſio a Nortmannis.

Tsi multas clades urbs Pariſiorum a Nortmannis paſſa ſit, nulla tamen funeſtior ea, quam ab anno octogeſimo-quinto ad biennium ſuſtinuit. Hanc cladem duobus metricis libris complexus eſt Abbo levita & monachus ſuburbani ſancti Germani cœnobii, teſtis rerum oculatus, quos libros Gerardus a Boſco in compendium elegantiſſimè redegit. Ex his ea tantùm ſeligemus, quæ in rem noſtram facient, & in gloriam ſanctiſſimi Germani Pariſiorum epiſcopi, cui Lutecia ſolutam obſidionem & ereptionem a Nortmannis refert acceptam. Urbis epiſcopus tunc erat Gozlinus, olim abbas ſancti Germani Pratenſis, cui Ebolus, ejus ex ſorore nepos, tum præerat. Pariſienſem comitatum obtinebat Odo comes, vir ſtrenuus, cui Rotbertus frater in his anguſtiis aderat, ambo unus poſt alterum ſubinde reges, quibus animo conſtitutum erat, quævis potiùs perpeti, quàm urbem hoſtibus dedere. Hanc adorti ſunt anno ſuperiore Nortmanni Sigefridu duce, poſtquam Puntiſaræ arcem expugnaverant. Eorum multitudo ingens, quam Abbo ad quadraginta hominum millia numerat cum ſeptingentis navibus, quæ totum Sequanæ alveum operiebant. Primò barbari civiliter in ſpeciem rem tentant, rogantque epiſcopum, ut ſalvâ urbe ſibi liceat adverſo flumine præter urbem navigare. Ubi preces nihil ſuccedunt, ventum ad aperram vim, cui Odo ac Rotbertus, aliique viri nobiles ac ſtrenui cum civibus generosè reſiſtunt, adjuvantibus Gozlino epiſcopo & Ebolo abbate, quibus pietatis loco habebatur, animam pro aris & focis profundere. Una civibus ſecundum Deum & Deiparam Virginem in S. Germano ſpes, cujus corpus ante paganorum adventum intra urbem ad eccleſiam S. Germani-Veteris, ut vocant, delatum fuerat. Hinc illæ apud Abbonem oppidanorum voces.

Tunc trepidant cives, cunctique vocant celebrandum
Germanum: Miſerere tuis, Germane, miſellis.
Concurrunt matres, pariter juveneſque puellæ
Ad ſancti tumulum, ſuffragia poſcere grata.

ANN. CHR. 886.

Hîc jacuit ſuimet jugiter venerabile corpus,
Nobiliuſque monaſterium cunctis fuit illud,
Neuſtria quæ refovere ſinu diſcebas in amplo.
Hinc propriis fuerat famulis geſtatus in urbem.

S. Germani miracula.

Primus hoſtium impetus in turrim, quæ ad dexteram Sequanæ ripam poſita erat circa baſilicam ſancti Germani Teretis ſeu Rotundi, quem modò Autiſiodorenſem vocant. Poſt longos aſſaltus, ſed inanes, barbari ad alteram fluvii ripam tranſeunt, baſilicam ſancti Germani Pariſienſis direpturi. Dum io eam irruunt, Abbo quoſdam ex iis divinitus percuſſos fuiſſe teſtatur. Ex his unus, qui tumulum Eleutherii ſancti Germani parentis temerare ac referare volebat, ſaxo percuſſus occubuit: quod etiam ei accidit, qui ſancti Germani mauſoleum violare tentaverat. Ad hoc mauſoleum,

Illuſtrem ſobolis ſanctæ ſervat genitorem
Dextera; læva ſacram prolis retinet genitricem.
Eſt Eleutherius pater, eſt Euſebia mater.

Poſt tot mortes,

——— jam nullus eorum
Tunc audebat agrum ſancti conſcendere latum.

Vix dici poteſt, quantas prædas egerint barbari ex locis urbi adjacentibus. Greges & armenta pecorum abducta; tomque deficiente ad ſtabulandum ſpario, & monaſterium, & ipſa baſilica ſancti Germani, nullâ ſacrorum reverentiâ, pro ſtabulo fuit: quæ baſilica paullo poſt cæde pecorum ſic computruit, ut in Sequanam tabida projicere cadavera coacti ſint. De hac obſidione ſcribit Fulco (*a*) „ Remorum archiepiſcopus ad Stephanum papam, ſignificans, ſibi in animo fuiſſe ad videndum papam properare, niſi paganorum vallaretur obſidione; hoſque „ deno taurùm milliario a ſua civitate abeſſe; civitatem quoque Pariſiorum ab „ ipſis obſideri. Hanc porro inſeſtationem huic regno ab octo annis (immo a „ triginta octo annis) jam inferri cœpiſſe.

(*a*) *Frod. lib. 4. c. 1.*

Gozlinus in his anguſtiis Carolum imperatorem auxilio advocat. Mox auxiliares copias cæſar eò mittit Henrico Saxonico duce, qui ad hoſtium caſtra incautè progreſſus, ab iiſque conſoſſus interiit. Ejus corpus, vix ex hoſtium ereptum manibus, in baſilica ſancti Medardi humatum, ut tradunt annales Mertenſes anno ſequenti: quæ baſilica *a Marcomannis* (*b*) ſeu Nortmannis combuſta eſt. Id hoc anno factum a Sigefrido duce Nortmannorum legitur in veteri chronico de corum geſtis, in quo Sigefridus *famoſiſſimam eccleſiam beati Medardi & palatia regia*, interfectis, & capris illius terræ accolis, igne cremaviſſe memoratur. Ex alia parte alii relictâ obſidione Paciſiacâ, Icaunam (*) fluvium ingreſſi, Senonas obſederunt: ſed Evrardus archiepiſcopus pacto pretio civitatem obſidione liberavit. Io veteri chronico Senonenſi legimus, Nortmannos hoc anno, pridie kalendas Decembris, ab urbe Pariſiorum Senonas aſcendiſſe; & ſequenti menſe Majo rediiſſe in Franciam, *jam defuncto Evrardo epiſcopo kalendis Februarii*, adeòque anno inſequenti. Tunc vaſtata fuiſſe omnia, deſtructas eccleſias, ſuccenſa monaſteria Clarius ſcribit, Idque factum ait anno quinto Evrardi pontificatus. Tunc cœnobium quoque ſancti Remigii, ſitum apud Vallilias (*), incenſum fuiſſe, & ſolo tenus dirutum: Suavum verò ipſius loci abbatem cum fratribus ad urbem confugiſſe cum corpore ſancti Romani & plurimis reliquiis.

S. Medardi baſilica combuſta.
(*b*) *Spicil. to. 2. p. 406.*
(*) *Yonne.*
Senones obſeſſæ.
Monaſteria diruta.
(*) *Vareil. lex.*

Non tamen ab obſidione Pariſiaca omnino diſceſſum eſt. Odo comes anceps animi, quibus artibus reſiſteret, ipſe ad Carolum imperatorem pergit novum auxilium flagitaturus. Illud eò magis neceſſarium videbatur, quòd Pariſienſes proceres; diutinæ obſidionis laboribus defatigati, ex uebe ſe proripuerant metu peſtis deflagrantis, quæ ad ſummam malorum acceſſerat. Solus ferè Ebolus noſtet, *Mavortius abbas* Abboni dictus, obſidionis molem ſubſtinebat. Præmiſſis cum Odone ſubſidiariis copiis, Carolus quàm primùm ſe adfuturum polliceiur. Interim adeſt Odo cum Carolinis copiis, hoſteſque demum fugat ex turre, quam prope ceperant. Aſt illunde flagrabat incendium, quod hoſtes portæ turris ſubjecerant. Gliſcenti ad proxima ædificia flammæ objicitur lignum ſanctæ crucis, illud ſcilicet, quod ædificandæ in honorem ſanctæ Crucis baſilicæ Pratenſi primitus occaſionem dederat; atque illico ignis exſtinguitur. Hoc felici ſucceſſu alacres & erecti animis Pariſienſes; venerandum ſanctæ Crucis lignum ac feretrum ſancti Germani ad baſilicam ſancti Stephani revehunt, Deoque immenſas ob conſervatam urbem gratias ſolemniter referunt. De hac victoria ſic canit Abbo:

II. Carolus Pariſiis ſuccurrit.

Hæc

ANN. CHR. 886.

Hæc virtute Crucis ſanctæ victoria noſtris
Creditur, & meritis Germani antiſtitis almi,
Quem revehunt ad baſilicam Stephani quoque teſtis.

Hanc baſilicam Brolius, & poſt eum Valeſius, putant, eſſe baſilicam ſanctæ Crucis & ſancti Vincentii ſuburbanam, quæ ſanctum quoque Stephanum primitus patronum habuit: at Gerardus u Boſco eccleſiam vult eſſe ſancti Stephani, cathedrali beatæ Mariæ eccleſiæ adjunctam. Priori opinioni favet, quòd Pratenſes monachi redituum ſuum u Nortmannis ſex librarum urgenti pretio mercati fuerant, ut Abbo cauit Inſtio libri ſecundi; & quòd Nortmanni ipſi, commoti miraculis, quæ in illa baſilica meritis ſancti Germani patrata viderant, ſacerdotes, haud dubiè monachos, ibidem conſtitui voluerant, qui miſſas & officia divina celebrarent. Paullo poſt Carolus imperator cum validis copiis urbis auxilio adeſt, & ad radicem montis Martis ſeu Martyrum caſtra locat. Nortmanni tum iongæ obſidionis moras pertæſi, tum novis perterriti auxiliis, de pace cum noſtris agere ſtatuunt, hiſque conditionibus conventum eſt, ut liceret illis Senonas petere, ſeptingentis libris ad menſem Martium perſolvendis, quo tempore ad ſuos regredi conſtituerant. Caroli Pariſios adventum plerique annales differunt in annum ſequentem, quo anno, Gozlino epiſcopo mortuo, Anſcherici ſucceſſoris electionem comprobavit. Aſt hoc etiam anno Pariſiis adfuiſſe Carolum probat ejus præceptum pro monaſterio Foſſatenſi, datum *Pariſius* hoc anno, & quidem VIIII. idus Novembris, quod integrum hoc loco ſubjicere aliquod operæ pretium duximus ad ſtabiliendam maximè chronologiam.

In nomine Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, Karolus divinâ ordinante providentiâ imperator auguſtus. Cùm petitionibus ſervorum Dei juſtis & rationabilibus divini cultus amore favemus, ſuperna nos gratia munire confidimus. Idcirco notum ſit omnibus, quia ad deprecationem Grim . . abbatis Foſſatenſis (præcipimus), ut idem monaſterium cum abbate & monachis ibi degentibus ſub noſtra tuitione ac mundeburdo permaneat; & ut nulli perſonæ epiſcopali ſeu fiſcali ſubſit; & ut, decedente prædicto abbate a ſæculo, ſemper monachi jam dicti monaſterii de ſuis eligant, qui eos regulariter gubernare poſſit; & ut res, quas hodie abſque contradictione poſſident, teneant abſque ullo ſervitio militari, quo eas abſolvimus, ſicut ſemper abſoluti fuerunt. Sed & cellulam ſancti Mauri, poſitam ſuper Ligerim, quam propinquus noſter Karlomannus rex eis tradidit, ad prædictum monaſterium Foſſatenſe ſubdimus &c. Signum Karoli ſereniſſimi imperatoris. Ahalbertus notarius ad vicem Luitwardi recognovit. Data VIIII. *idus Novembris anno Domini* DCCCLXXXVI. *indictione* IIII. *imperii autem Karoli (ſereniſſimi imperatoris* VI. *in Francia* V. *in Gallia)* II. *Actum Pariſius feliciter.*

Omiſſus eſt Grimoldus abbas apud Gerardum u Boſco alioſque, locandus inter Odonem ſuperiùs memoratum, & Rumaldum, de quo in conſequentibus acturi ſumus.

Ex hoc præcepto colligimus, Carolum hoc anno Pariſios acceſſiſſe, rurſumque anno ſequenti, quo ea, quæ mox de Odone & Carolo ipſo retulimus, acciderunt, ut ex Abbone diſcimus.

Sed quia hæc obſervatio, hiſtoricis noſtris ignota, nonnullius momenti eſt, eam aliis argumentis fulcire convenit. In primis Jacobus Vignerius ſoc. Jeſu in brevi chronico Lingonenſi aſſerit, Carolum imperatorem ſub finem hujuſce anni DCCCLXXXVI. *Pariſiis exiſtentem*, quædam Geiloni Lingonenſi epiſcopo, & per eum Lingonenſi eccleſiæ reſundi juſſiſſe. Sed quid aliena quærimus? Idem Carolus Auſtiodorenſis ſancti Germani cœnobii privilegia (*a*) eodem anno confirmavit ad preces ejus loci monachorum, quos *pro ſua religione* ſibi valde acceptos dicit. *Datum* V. *kalendas Novembris, anno incarnationis* DCCCLXXXVI. *indictione* IIII. *anno imperii piiſſimi imperatoris Karoli in Italia* VI. *in Francia* V. *in Gallia* II. *Actum Pariſius in Dei nomine feliciter.* Idem pridie ejus dici, id eſt VI. kal. *Novembris, Pariſius* eo ipſo anno, precariam de villa Appiariis, quam Hugo abbas ſancti Auiaui Aureliauenſis Adalaldo Turonenſi archiepiſcopo fecerat, togatu Odonis comitis præcepto ſuo ratam habuit, in appendice noſtra relato. Accedit authenticum ejuſdem imperatoris diploma pro Andecavenſi ſancti Mauricii eccleſia, procurante eodem Odone comite, confirmantis quamdam commutationem ab eodem Adalaldo archiepiſcopo & Reinone Andecavenſi epiſcopo factam. *Data* II. *kal. Novembris, anno incarnationis Domini* DCCCLXXXVI. *indictione* IIII. &c. *Actum Pariſius.* Menſe Auguſto præcedente Silviaci in pago Laudunenſi verſabatur Carolus, ut colligo ex ejus authentico pro Turonenſi monaſterio ſancti Mar-

(*a*) *Diplom.* p. 555.

ANN. CHR. 886. Martiul, dato hoc ipſo anno XI. kal. *Septembris*. *Actum ad Silvei*. Non dubito, quin plura alia id genus argumenta congeri poſſint: ſed hæc ſufficiunt ad adſtruendum ejuſdem Caroli iter hoc anno Pariſios. Apud Rotvvilam in Suevia erat eodem anno, ubi liberam eligendæ abbatiſſæ facultatem tribuit Superiori beatæ Mariæ monaſterio apud Rariſponam ſito, quod Hemma regina, ipſius genitrix ordinaverat, ditaverat, amplificaverarque, ac tumulo ſuo illuſtraverat.

III. S. Dionyſii & S. Boniani tranſlatio.

Per has tempeſtates ac procellas multa Sanctorum corpora ex alibi in alium locum deportata ſunt. In primis ſancti Dionyſii Pariſiorum epiſcopi, ejuſque ſociorum martyrum reliquiæ in urbem Remorum delatæ: ubi uſque ad biennium ſervatæ fuerunt. Idem Nortmannorum furor Perræpontis in pago Laudunenſi canonicos cum corpore ſancti Botthiani ſeu Botiani confugere compulit ad Didonem epiſcopum, qui eos in ſuburbana S. Vincentii baſilica, tunc deſtituta monachis, collocavit. Exſtat (*a*) hac de re ejuſdem Didonis charta, in qua ipſe ait, ſe cum conſenſu cleticorum ac laicorum, corpus ſancti Botthiani confeſſoris Chriſti, „ quod in ſua eccleſia ob prædictam infeſtationem ſtare quietè non poterat, cum „ ejus canonicis, qui huc illucque diffugiendo deficiebant ac peribant, in eccle„ ſia ſancti Vincentii martyris collocaſſe, ubi perpetuò permaoerent; eiſque res „ omnes, ad ſancti Botthiani perrinentes eccleſiam, aſſignaſſe: ut ex his rebus „ canonici, numero duodecim, neceſſaria ad victum & veſtitum habeant. *Actum Landuno monte-clavato anno incarnationis domini noſtri J. C.* DCCCLXXXVI. *indictione* III. *quarto idus Maii, ac anno ſecundo gloriaſiſſimi domini Caroli imperatoris auguſti, nepotis magni Caroli imperatoris*, ſcilicet Calvi. Perſiſtebant nihilò minùs in eadem ſancti Vincentii eccleſia monachi cœnobii ſancti Bavonis Gandavenſis, ut patet ex his, quæ ſuperiùs diximus de Radulfo eorum abbate ibidem electo, cujus ſucceſſor Helias itidem eo loci poſtea electus eſt. Rebus ſerenatis, Perrapontenſes canonici cum ſancti Botthiani corpore ad ſua reverſi ſunt: qua de re poſtea controverſia orta eſt tempore Berlandi abbatis, qui ſacrum depoſitum a Petrapontenſibus canonicis repoſcebat.

(*a*) *Diplom. p.* 553.

IV. S. Criſpini baſilicæ facta donatio.

Apud Sueſſiones monaſterium ſancti Criſpini, quod a multis ſæculis noſtrorum eſt, tunc a clericis ſæcularibus occupatum erat. Majus appellant ad diſcrimen alterius prope eamdem urbem abbatiæ, quæ canonicis regularibus ſancti Auguſtini addicta eſt. De priori videtur intelligenda Hincmari archiepiſcopi epiſtola ad Hildebaldum Sueſſionenſem epiſcopum, *pro quibuſdam* (*b*) *presbyteris ex monaſterio ſancti Criſpini, de quibus dominus Johannes papa eidem domno Hincmaro ſcripſerat, & de quibus diffinitum fuerat, ut extra clauſtra monaſterii non pergerent: ut eadem cenſura eis paternè temperetur*. Eidem baſilicæ Eiricus comes hoc anno manſa duo cum aliquot mancipiis in villa Montiniaco tradit atque legat *pro dente*, quem ex „ reliquiis ſanctorum martyrum Criſpini vel Criſpiniani acceperat. Item in villa „ Saviaco manſum unum cum duobus mancipiis pro remedio animæ ſuæ conju„ gisque ſuæ Bertanæ, confert ad altare, quod cunſtructum erat in ipſorum „ martyrum baſilica in honorem Salvatoris, eo pacto, ut ſacerdos quotidie ſactifi„ cium pro ſalute ejus animæ offerat, ob idque modicam partem proventus ex ip„ ſa villa percipiat: altera pars ad uſum & ornamentum ejuſdem altaris cedat. „ Inſuper ejuſdem baſilicæ fratribus prædia quædam in villa pagi Sueſſionenſis, „ vocabulo Alra-fontana, & in villa pagi Ormenſis Vincella donat, eâ conditione „ ut VII. kalendas Novembris, quo die ſanctorum martyrum feſtivitas celebratur, „ iiſdem fratribus congrua exhibeatur refectio. Actum Sueſſionis in arrio beatorum „ martyrum ſub die VIII. kalendas Novembris, anno ſecundo regnante domno „ imperatore, ſcilicet Carolo Craſſo; ſubſcribunt poſt Eiricum comitem Rodulfus filius ejus, Geroldus nepos, aliique. In diplomate Caroli Simplicis confirmatur donatio facta ab Herico comite & abbate, quem ipſummet puto eſſe Eiricum, a quo ſuperior donatio facta eſt.

(*b*) *Frod. Hiſt. Rem.* 3. 6. 23.

V. S. Benigno reſtitutio facta.

Divionenſe ſancti Benigni monaſterium olim quaſdam res apud villam Plomberias (*) poſſederat, quas Lingonenſes epiſcopi ei ſubtraxerant. Eatum reſtitutionem facere decrevit Geilo Lingonenſis eccleſiæ antiſtes, idque Caroli imperatoris auctoritate confirmandum curavit. Edita eſt apud Perardum (*c*) ejus rei præceptio, *Data* XIII. *kal. Junii, anno incarnationis Dominì noſtri J. C.* DCCCLXXXVI. *indictione* IV. *anno imperii Karoli imperatoris in Italia regnantis* V. *in orientali Francia* IV. *in Gallia* I. *Actum Gramâ-villâ*. Eidem Geiloni idem imperator abbatiam (*d*) ſanctæ Mariæ & ſancti Sequani, ſitam in pagi Magnimontenſis loco, qui Siceſter antiquitus nuncupatus eſt, tradit iiſdem anno & indictione, anno imperii ejus in Italia VI. in orientali Francia V. in Gallia II. quo tempore Bonifacius abbas Segeſtericenſis ſea ſancti Seqaani ab eodem Carolo confirmationem omnium ejus loci poſſeſſionum obtinuit. Eodem anno vigilantiſſimus paſtor Geilo, ut

(*) *Plombieres.*

(*c*) *Perard. p.* 160.

S. Sequani & Gemmoſum abbatiæ.

(*d*) *Gall. chr. to.* 4. *fol.* 656. *verſo.*

Jaco-

Jacobi Vignerii verbis utar, animadvertens clericos ſive canonicos in monaſterio ſanctorum Geminorum, prope Liagonas ſito, haud ſatis laudabiliter ibi deſervire Numini ſupremo, illos abiò tranſtulit; & in eorum loco monachos, ea ſancti Benedicti regula viventes, Eutherio abbate, auctis reditibus collocavit. Idem auctor ſub medium ſæculum decimum ait ibidem floruiſſe Gotzelinum abbatem, filium Hugonis comitis Baſſiaiacenſis ac Gertrudis ejus conjugis, qui in hunc locum beneficii fuere. ANN. CHR. 886.

VI. Carroco privilegium datum.

Habita eſt hoc anno ſynodus epiſcoporum apud Cabiloaem in ſuburbana baſilica ſancti Marcelli martyris, còque acceſſit Ingelarius abbas ea cœnobio, quod vocatur Carus-locus, ſito in comitatu Matiſconenſi, patres rogaturus, ut ſui monaſterii poſſeſſiones ſub decreto confirmarent, ac libertam coacederent eligendi abbatis facultatem. Aſſenſere patres, atque hac de re ſynodicas litteras fieri juſſere. His litteris ſubſcribunt cum Aureliano Lugdunenſi & Bernoino Viennenſi metropolitis, Geilo Lingonenſis, Adalgarius Æduenſis, allique epiſcopi, numero quatuor, cum Leboino chorepiſcopo Lugdunenſi. In eodem coaventu Geilo (*a*) Lingonum antiſtes eccleſiam ſancti Martini de Luco, quod Iſaac ejus anteceſſor jam fecerat, evindicavit. (*a*) *Spicil. to. 1. p. 530.*

VII. Cuciaci parthenonis origo.

Apud Nivernum ſuburbaaa baſilica ſancti Martini, quæ modò canonicorum regularium eſt, villam Cuciacum (*) in comitatu Arvernenſi poſſidebat. Illic cœnobium ſanctimoaialium condere decrevit Emmenus epiſcopus: reque peractâ, pti- „ vilegium (*b*) a Carolo imperatore obtinuit, ut numquam monaſticus ordo illic „ mutaretur ab ullo pontifice Nevernenſi, nec alius ordo, quàm ſanctimonialium „ feminarum, ibi conſtitueretur. Ad hæc; ut poſt mortem abbatiſſæ libera eſſet „ peaes ſanctimoniales electio; nec epiſcopus Nevernenſis ullo modo, ſine „ conſenſu ſanctimonialium, aliam aliunde abbatiſſam ibi conſtitueret. Atque ut „ ſanctimoniales illæ ſe epiſcopo Nevernenſi ſubjectas agnoſcereat, ſancitum, ut „ quolibet anno in feſtivitate ſancti Martiai, quæ in menſe Novembri celebratur, „ libram unam argenti epiſcopo perſolvaat; at nullus alius ab eis cenſus, nullæ „ decimæ exigantur. *Data* XVI. *kalendas Septembris, anno incarnationis Domini* DCCCLXXXVI. *indictione* IV. *anno autem regni domni Karoli piiſſimi imperatoris auguſti in Italia* V. *in Francia* IV. *Gallia* II. *Actum Attiniaco palatio*. Hodie quoque ſubſtitit hoc cœnobium ſub regula ſancti Benedicti. (*) *Coaffy Origines p. 534.* (*b*)

VIII. Doſera Trenorchio data.

Eum ad modum corrigendi ſunt chronici (*c*) characteres illius præcepti, quo idem imperator deprecante Geiloue Lingonenſi antiſtite, Bligario Trenorchienſi abbati ad refugium, victumque monachorum ejus, tradit monaſterium proprietatis ſuæ, vocabulo Doſeram ſeu Duſeram, ſitum in regno Provinciæ & in comitatu Tricaſtinenſi ſuper flumen Rhodani. Actum apud *Kirkeu* in Alſatia, ſic enim legendum puto, non *Kyrieu*, ut in editis apud Chifflerium. Certè idem imperator anno ſequenti in villa *Chirichein* ad Rhenum verſabatur, ex annalibus Fuldenſibus: quo forſan anno hoc præceptum Kirchemii editum eſt. Ab eo tempore Duſera evaſit cella Trenorchienſis monaſterii uſque ad ſæculum quartum-decimum, quo Vivarienſi eccleſiæ a Clemente papa VII. denuo unita eſt. (*c*) *Tournus p. 259.*

Iſodri abbatia & cella S. Reverani.

Idem Carolus rogatu Willelmi comitis cognomento Pii, ob memoriam & fidelitatem Bernardi comitis, ejus patris, qui ejuſdem Caroli hoſtibus ac Boſoal tyraano, ejuſque aſſeclis ſu oppoſuetat, S. Cyrici eccleſiæ, cui tum prædictus Emmenus epiſcopus præerat, ſubjicit abbatiam (*d*) ſancti Petri de Iſodro, (*) ſitam in Auguſtodunenſi comitatu, & cellam ſancti Reveriaai martyris. Actum av. kalendas Decembris, anno imperii quinto, in Italia quarto, in Francia tertio, in Gallia primo. Jam ab annis amplius quingentis Iſodreaſis abbatia cella eſt ſanctimonialium, ſubjecta parthenoni ſancti Menulfi, ſita prope Molinas Burbonenſium; cella verò ſancti Reveriani martyris in diœceſi Nivernenſi, a Cluniaco pendet, ubi olim duodecim monachi præter priorem eſſe debebant. De utriuſque origine aulla nobis notitia. (*d*) *Gall. chr. to. 3. p. 705.* (*) *Iſcure.*

IX. Anſoaldi abbatis Prumiæ obitus.

In Prumienſi apud Trevtros monaſterio, Ansbaldus abbas, magnæ ſanctitatis ac religionis vir, ad cæleſtem patriam tranſiit IV. idus Julii, teſtaate Reginoue, quo die Prumiæ colitur. Fiſenus tamen eum commemorat ad decimum Martii, qui forſan ejus elevationis dies. Huic Farabertus venerabilis paret ſubrogatus VIII. idus Auguſti. Ansbaldo abbate, Nittardus quidam prænobilis (fabulam narrare videar, ſed poſt Brovverum) incertus cui potiſſimùm eccleſiæ res ſuas legaret in noxarum capiationem; conſilio habito cum Erchanfrida uxore, torta in incertum ſagitta Prumiam attigit, quæ ad ipſam aram, in qua Ansbaldus abbas rem ſacram agebat, procidit. Is, ſacris myſteriis peractis, ſumtâ in manu ſchedâ, quæ cum ſagitta involuta erat, Nittardo rem ſignificavit, & ab eo prædia multa tetulit. Cæſarius, & ipſe ſæculo duodecimo ineunte Prumienſis abbas,

ANN. CHR. 886.

bas, poſtea monachus Heiſterbacenſis ordinis Ciſtercienſis, huic rei adſtipulator eſt in libro cenſuum his verbis: *Conſtat quondam in loco iſto ſanctiſſimos viros manſiſſe: ideo Dominus eos mirificavit gloriâ & honore, quando ſagittam de Francia cum magno allodio & optimo miraculosè ſuper altare ſancti Salvatoris fecit transvolare.* Nittardus ille erat ex vico Hinnapiæ non procul a Guiſia, non confundendus cum altero Nithardo Prumiæ monacho, de quo ſuperiùs egimus.

X. Oxoniæ magna diſſenſio.

Oxoniæ in majori Britannia magna exorta eſt diſſenſio inter Grimbaldum ſuperiùs laudatum, doctiſſimoſque illos viros, quos ſecum e Gallia illuc adduxerat, ac veteres ejus inſulæ magiſtros, qui leges ac prælegendi formolas ab eodem Grimbaldo inſtitotas, obſervare nolebant, præferentes eas, quas a ſuperioribus magiſtris antiquiſſimis ſe accepiſſe aiebant. Ante annos tres gliſcere cœperat hoc malum; ſed tandem hoc anno in apertam ſeditionem erupit. Eâ re acceptâ, rex Ælfredus ſtatim iſtuc ſe contulit, litem compoſiturus: auditiſque utrimque rationibus utroſque pils ac ſalutaribus monitis adhortatus eſt, ut mutoam inter ſe ſe concordiam toerentur. Tum inde diſceſſit, ratus eos monitis ſuis obtemperaturos. At Grimbaldus, hæc iniquo ferens animo, mox ad Wintonienſe monaſterium, quod Ælfredus recens condere cœperat, ipſique commiſerat, ſe recepit, ipſamque tumbam, in qua Oxoniæ ſepeliri decreverat, in eccleſia ſcilicet ſancti Petri, quam ipſe ex ſaxis perpolitis conſtrui curaverat, Wintoniam transferri curavit, ubi ſupremos abſolvit dies.

XI. Lerenſe monaſterium.

In Gallicia ſub idem tempus condi cœptum Lerenſe monaſterium, Alfonſo rege impenſas ſubminiſtrante, qui Guntadum abbatem illic præfecit. Surgentis monaſterii ædificia perfecit Ordonius ſecundus, ejuſdem Alfonſi filius, qui ejuſdem loci monachis multa latifundia, ornamenta, vaſa ſacra, libroſque donavit, in his codicem regulæ ſancti Benedicti, cujus accuratam obſervationem eis commendavit. Situm eſt hoc monaſterium in diœceſi olim Irienſi, nunc Compoſtellana, in loco amœniſſimo, haud procul a mari, ad flovium Lerum, a quo nomen monaſterio inditum eſt. Yepeſius laudat diploma Ordonii regis hoc anno datum; cui præter epiſcopos ſubſcripſiſſe dicuntur Sigeredus & Gondeſindus abbates. Proceſſu temporis, monaſterium, olim ampliſſimum, opibus exhauſtum eſt tum a vicinis, tum a ſæcularibus abbatibus: dom tandem tempore Catoli quinti unitom eſt congregationi Vallisoletanæ. In ejus loci baſilica exſtat ſancti Benedicti effigies in illis partibus celebrata, ad quam quatuordecim infirmos ſanatos Yepeſius ſe vidiſſe teſtatur.

ANN. CHR. 887.

XII. Pariſiacæ obſidionis continuatio.

OBſidione Pariſiorum per Nortmannos orgenre, Odo comes Carolum imperatorem auxilio advocat. Hic, præmiſſo Heiorico duce Saxonico, qui poſt ſtrenuè navatam operam, Nortmannorum dolo interiit, & ipſe demom adfuit imperator, ſed ejus præſentia parum profuit. Interim Pratenſes monachi argenti ſex librarum pretio reditom ad ſua paciſcuotur, rantaque per ſanctum Germanum miracula patrara dicuntur, ut ipſis etiam barbaris ſancti antiſtitis tumulos ac locus venerationi fuerit, & miniſtros, qui ibidem ſacra celebratent, remorari paſſi ſint, immo ſtatuerint.

(a) *Abbo lib. 2.*

Unde (a) ſacerdotes ſtatuere locum venerantes,
Qui miſſas, curſuſque ſacros illic celebraſſent.
Tunc omnes cuiquam prohibent hinc tollere quicquam.

quod quidam ex eis ſecus auſi, pœnas illico dediſſe referuntur apud Abbonem. Ex hoc auctore diſcimus, tunc ad ſancti tumulum poreum quemdam, qui nunc quoque viſitur, exſtitiſſe, cujus aquis potati infirmi quique, meritis Sancti conſiſi, ſanitatem recuperare ſoliti ſint. Almoini hiſtoriæ cootinuator ſcribit, Odonem comitem, gaviſom miraculis, quæ in prædicta obſidione facta viderat, adepto culmine regio, *vaſculum* ſeu loculum, *in quo nunc*, inquit, *ſanctiſſima pontificis membra requieſcunt*, auro & gemmis mirificè componi feciſſe. Aſſerus in libro de vita Ælfredi regis auctor eſt, paganos, diotiοâ Pariſiorum obſidionc fatigatos, relictâ inoolumi civitate, claſſem ſuam per Matronam floviom uſque ad villam regiam, quæ dicitur *Cauiei*, deduxiſſe, ibique hiberna ſtatuiſſe. Oppognata in tranſeurſu civitas Meldarum. Hoic præerat Thetbertus comes, frater Anſcherici, quem Carolus Gozlino Pariſiorum epiſcopo mortuo ſubſtituerat. Urbis obſidionem Dani die ac nocte acriter urgent: nec impigre reſiſtit comes. Sed demom interfectos ipſe eſt, urbs capta, captus & ipſe Meldenſis epiſcopus, nomine Sigemundus. Hinc facilis paganis via ad ſuperiora Matronæ loca, adeòque ad villam Caziacum (*), ubi eos hiemaviſſe mox diximus.

Meldarum obſidio.

(*) *Chezy.*

Dum

Dum apud Patiſios *cum Germanicis & Francis* adamoliendam paganorum obſidionem verſaretur Carolus imperator, ipſum adiit Enmenus Nivernenſis præſul, & ab eo præceptum confirmationis obtinuit de omnibus abbatiis & rebus eccleſiæ „ ſuæ, ſcilicet de abbatia ſancti Martini extra muros urbis ſita, quæ nunc eſt „ canonicorum regularium; de abbatiis ſancti Troeſii, ſancti Agricolæ, ſancti „ Salvatoris, ex quibus hæc ordinis eſt Cluniacenſis; de abbatia ſancti Geldardi „ ſanctique Lupi, de abbatia ſancti Francoeni, ſancti Vincentii in Magniaco, *de „ abbatia ſancti Geneſii & ſanctæ Mariæ Dei genitricis, in qua ſanctimoniales fe-„ minæ Deo militant*, quæ ſupereſt etiam nunc ſub ordine noſtro, & ſub titulo ſanctæ Mariæ, ea ipſa, ut videtur, quæ a Theodulfo, cognomento Baboleno, juxta Nivernenſe oppidum condita eſt ſæculo ſeptimo, teſte Jonâ monacho in vita S. Euſtaſii abbatis Luxovienſis; *de abbatia in Cutiaco*, itidem noſtri ordinis ſanctimonialium, *juſſu & ſtudio Emmeni epiſcopi ædificata*, ut ſuperiùs (*a*) vidimus; *de abbatia etiam in inſula Galli poſita cum omnibus ſuis beneficiis, & de beneficio, quod Ricardus comes eidem abbatiæ per cartæ ſcriptum apposuit, Emmeno epiſcopo „ poſtulante*; de abbaria Glandone, de cellula ſancti Deſiderii extru & contra „ portum civitatis poſita; de abbatia ſancti Petruſii in Morvenno; *de abbatia ſancti Patricii inter Ligerim & Alericum fluvios*, &c. *Datum* XV. *kalend. Januarii, anno incarnationis Domini* DCCCLXXXVII. *indictione* V. *anno* VI. *regni Karoli piiſſimi imperatoris auguſti, in Italia* V. *in Francia* IIII. *in Gallia* II. *Actum Pariſius*. Hoc præceptum habes in appendice noſtra integrum, cujus fragmentum tantùm exſtat in Gallia (*b*) chriſtiana.

ANN. CHR. 887.

XIII. Caroli præceptum de abbatiis eccleſiæ Nivernenſis.

(*a*) *num.* 7.

(*b*) *Gall. Chriſt. to.* 3. *p.* 705.

Tempore obſidionis Pariſiacæ obiit non modò Gozlinus epiſcopus, ſed etiam Hugo, *abbas-princeps* Abboni dictus, qui Aurelianis mortuus, Autiſiodori ſepultus eſt in baſilica ſancti Germani, erga quem vivens impenſè affectus fuerat, exemplo ſcilicet parentum ſuorum Conradi principis & Adheleidis, qui ibidem bumati fuerant. *Is eſt Hugo, ut abſque aſſentationis fuco verum fatear*, inquit Hericus (*d*) monachus *& nomine & officio abbas, de quo quidquid dixero, longè infrà meritum ipſius eſt*. Erat is multorum monaſteriorum abbas, in his S. Martini Tutonenſis, S. Germani Autiſiodorenſis, & aliorum. Falluntur qui eum Rotberti Fortis filium faciunt, decepti vulgato chronico (*d*) S. Benigni, & interpolato Aimoïni loco ex libro primo de miraculis ſancti Benedicti, ubi *Hugo per Gallias abbatis honore prædituſ*, Nortmannorum remeratios auſus compeſcuiſſe dicitur: quo in loco Jobannes a Boſco poſt Hugonis nomen interponit hæc verba, *ut fertur, Rotberti filius*, quæ deſunt in Patriciacenſi, aliiſque melioris notæ codicibus. Cettè Hericus mox laudatus, qui Hugone vivente ac florente ſcribebat, eum ſolùm ex parentum ſuorum liberis ſuperſtitem fuiſſe dicit. Qui prædictum gloſſema in Aimoini contextum induxit, nominis æquivocatione fortè deceptus eſt Hugonis Magni, qui filius fuit Rotberti ſe regem ferentis, cæſi in Suetlionica pugna anno DCCCCXXIII. Hugonis abbatis ducatus Odoni conceſſus. Ad Gozlinum epiſcopum quod attiner, ejus depoſitio in necrologio noſtro, ſcilicet ſancti Germani monaſterii Pratenſis, cujus abbas erat, notatur XVI. kalendas Maii, ipſo die quo Hilduini abbates. Gozlino in epiſcopali dignitate ſucceſſit, ut jam dixi, Anſchericus, itidemque Hugoni in abbatia ſancti Germani Aut ſiodorenſis; in abbatiæ Pratenſis regimine Ebolus, *Mavortius* ſeu *Martius abbas* dictus in carmine Abbonis, qui eum Gozlini nepotem vocat. Idem Pictavorum comes erat, Ranulfi comitis ſecundi filius, cujus bellica potiùs facta, quàm abbatialia novimus; niſi quòd loculum ſancti Germani ornaviſſe, & in propriam baſilicam retuliſſe memoratur.

XIV. Hugo abbas obit.

(*c*) *Heric. lib.* 2. *de mirac. S. Germani.*

(*d*) *Spicil. tom.* 2. *p.* 523.

Gozlino abbati ſucceſſit Ebolus.

Craſſus, ſeu cauſâ inertiæ, ſeu iræ in Neuſtraſios, qui ei ſe dedere noluerant, Pariſiorum urbe relictâ, cùm nihil imperatoriâ majeſtate dignum feciſſet, in Alamanniam cum ſuis ſe recepit, permiſsâ Nortmannis Neuſtriâ, quæ ejus imperium detrectaverat. Illic Riccardem auguſtam adulterii poſtulavit, atque in concione numquam ſe eam contigiſſe affirmavit. Liutvvardus Vercellenſis antiſtes, qui ſummum apud imperatorem locum obtinebat, in ſtupri ſuſpicionem adductus, expellitur. Verùm Riccardis iſtud crimen ita repulit, ut ſe virginem eſſe, idque ſe Dei judicio, aut ſingulari certamine, aut candentis ferri tractatione confirmaturam eſſe conteſtata ſit. Ita innocens habita, facto nihilò minùs divortio, *in monaſterium, quod ipſa*, inquit Regino, *in proprietate ſua conſtruxerat, Deo famulatura receſſit, & in quo ſepulta miraculis præfulget*, utì additur in chronico Saxonico nondum vulgato. Hoc eſt monaſterium Andelacenſe (*), modò nobilium canonicarum, ad Voſagi montes in Alſatia ſitum: ubi Riccardis uſque ad obitum ita religioſè vixit, ut in ſanctorum album adſcribi meruerit, feſtivo cultu honorata XVIII. kal. Octobris, quo die in veteri Kalendario Murenſi *ſancta*

XV. Riccardis auguſtæ purgatio & receſſus.

(*) *Andlavo.*

ANN. CHR. 887. *Rebkart monachi* memoratur. Exſtat in archivo Srivagienſis abbatiæ in Voſago, Præmonſtrarenſis nunc ordinis, diploma ipſius Riccardis ſeu Recardis auguſtæ, multas poſſeſſiones & eccleſias largientis Srivagio monaſterio, quod ſibi a Carolo conjuge ſuo traditum fuiſſe dicit. *Datum kalendis Maii, anno domini mei Caroli in Italia* IIII. *in Francia* VII. *indictione* II. quæ anno ejus ſæculi octogeſimo-quarto, conveniunt, non ſeptuageſimo-quinto, ut impetitus ſcriba antigrapho de ſuo appoſuit.

Craſſi abdicatio. Exinde Craſſus corpore languidiori eſſe cœpit, & conventum menſe Novembri Triburias in feſtum ſancti Martini diem indixit, in quo de re publica ageretur. Illic Germani experti, eum tractandis rebus parum conſilii ac nervorum habere, communi conſilio ab eo diſceſſerunt, eique Arnulfum, Carolomanni ex pellice filium, ſuffecerunt, qui extemplo regnum accepit. Hæc verò diſceſſio ea fuit, ut vix intra triduum quiſquam ei adeſſet, qui ei vel ipſa humanitatis officia impenderet, uno excepto Liutberto Moguntino antiſtite, qui ei vitæ neceſſaria ſubminiſtravit. Itaque deſperatis rebus inops & miſerabilis Carolus ab æmulo quædam prædia ad victum præcariò accipere coactus eſt: qua ex re tantum animi mœrorem contraxit, ut luctu anni inſequentis interierit.

XVI. Liutvvardi malefacti in parthenone Brixienſi. (*a*) *Lambec. tom. 2. bibliot. cæſar. p. 357.*

Expellendi Liutvvardi epiſcopi non ſola cauſa fuit ſtupri cum auguſta faſplecio, quæ falſa comperta eſt: ſed etiam rapras nobiliſſimæ virginis ex Brixienſi ſanctæ Juliæ monaſterio, cujus rei fit mentio apud Lambecium (*a*) in additionibus ad annales Pithœanos. Quippe Liutvvardus præpotens apud imperatorem, ut alter Aman, ad tantam devolutus eſt veſaniam, ut monaſterium puellarum, in Brixia civitate ſitum, invaderet, & per quoſdam e ſuis filiam Wrnochi comitis, propinquam imperatoris, vi raperet, ſuoque nepoti in conjugium daret. Sanctimoniales ad preces, quod unicum eis refugium erat, mox converſæ. Is qui eam duxerat, eâdem nocte interiit: quod cuidam ejus loci ſanctimoniali revelatum eſt. Fortè iſtius ſanctimonialis pater fuerit Unrochus, filius Evrardi comitis Forojulienſis. Cæterùm Liutvvardus epiſcopus is eſt, cui Norkerus librum ſequentiarum nuncupavit.

Colonienſis ſynodus. Paullo ante Craſſi dejectionem, id eſt kalendis Aprilis, habitum eſt Coloniæ concilium ſex epiſcoporum, præſidentibus Liutberto Mogunrino, & Williberto Colonienſi merropolitanis: in quo maximè contra pervaſores rerum eccleſiaſticarum, agente in primis Francone Tungrenſi præſule, & contra vitiatores ſanctimonialium actum eſt. Huic ſynodo interfuere etiam abbates, Nevelongus Indenſis, Andulfus Werdinenſis, & Folcharius Aquiſgrani palatii abbas. Nevelongi ſucceſſor Igelhardus a Nortmannis in villa *Berchem* non multò poſt cæſus eſt VIII. kalendas Julii.

XVII. Doncheriacenſis cellæ origo. Combuſtâ ſuperiore anno, ut vidimus, Sueſſionenſi ſancti Medardi baſilicâ, Carolus profugorum monachorum ſortem miſeratus, villam dominicalem Doncherracum ſeu Doncherium, ſitam ad Moſam in comitatu Caſtrenſi, cum omnibus ad eam pertinentibus conceſſit *dilectiſſimis monachis cœnobii ſancti Medardi atque ſancti Sebaſtiani, ad eorum ſcilicet uſus ac ſtipendia, atque refugium ingruentis perſecutionis:* nempe, ut inibi cella conſtrui poſſit *ad diverſorium violentæ perſecutionis rabiem*. Hujus rei præceptum, in Matloto (*b*) relatum, datum eſt IX. *kalendas Julias, anno incarnationis Domini* DCCCLXXXVII. *indictione* V. *Actum apud Ingelheim*. Doncheriacum oppidum eſt ad Moſam infra Sedannum, cujus loci eccleſia ſancto Medardo ſacra, olim cella conventualis, modò redacta eſt in ſimplicem, ut vocant, prioratum ſeu præpoſituram pinguiſſimi reditus, qui in ſæcularibus occupatur. Henricus ſecundus rex Romanorum, Interventu Frideriei comitis, Boſoni abbati ſancti Medardi concedit facultatem ædificandi mercatum in villa Doncherio. Ejus loci advocati ſeu defenſores erant comites Regiteſtenſes, & vicarii nomine fidem clientelarem monaſterio ſancti Medardi olim præſtabant; cujus rei acta referuntur ab eodem Marloto.

(*b*) *Marlot. tom. 1. pag. 508.*

XVIII. Odo abbas S. Martini Turonenſis. Poſt mortem Hugonis abbatis ac ducis, abbatia ſancti Martini Turonenſis tradita eſt Odoni comiti Pariſienſi, qui Hugonis etiam ducatum obtinuit. Hic res quaſdam ejuſdem abbatiæ in Italia ſitas, quas Carolus Magnus imperator olim fratribus ſancti Martini ad eorum neceſſitates ſufficiendas dederat, ad eorumdem confugium reſtituit *pro remedio animæ ſuæ, ſuique genitoris Rotberti ejuſdem loci quondam abbatis, necnon pro remedio animæ ſuæ genitricis*, cujus nomen haud exprimitur in regio præcepto, quod *præſtantiſſimus vir Odo religioſus abbas baſilicæ eximii confeſſoris Chriſti beati Martini* obtinuiſſe dicitur: ubi *religioſus abbas*, qui ſæcularis erat, appellatus eſt. *Datum* XVI. *kalendas Julii, anno incarnationis dominicæ* DCCCLXXXVII. *Actum in Cheircheia*; quo in loco Craſſus Boſonis defuncti filium honorificè accepiſſe, ſibique filium adoptivum feciſſe traditur in annalibus

Ful-

Fuldenſibus. Vitioſæ ſunt in antigrapho cæteræ hujus diplomatis chronicæ notæ. Eodem die ibidem ipſe *Odo comes ſeu abbas* ejuſdem cœnobii, cujuſdam mancipil, nomine Leutbardi, libertatem, quam ejuſdem loci canonici *per conſenſum quondam venerabilis Hugonis* ei conceſſerant, a Carolo confirmari petiit, obtinuitque eâ conditione, ut, *more prædeceſſorum imperatorum ac regum, manu ipſius Leutbardi denarius exaltaretur*. Amalbertus notarius ad vicem Ansberti archicancellarii hoc præceptum recognovit: ac proinde Liutwardus ab archicancellarii munere jam amotus erat. Odoni ad thronum promoto Rotbertus ejus frater in abbatia Martiniana ſucceſſit. Hugoni abbati Auſchericus epiſcopus ſucceſſit in regimine, ſeu potiùs in poſſeſſione abbatiæ ſancti Germani Antiſiodorenſis, cujus monaſteriam hoc anno a Nortmannis (*b*) incenſum fuiſſe dicitur. ANN. CHR. 887.

(*b*) *Labb. tom. 9. bibl. p.* 333.

De anno, quo Hugo abbas deceſſit, non levis oritur difficultas ex præcepto (*c*) Caroli Craſſi, cœnobitis ſancti Germani dato ſuperiori anno, v. kalendas Novembris, in quo Hugo *memorabilis abbas* quædam eidem loco contuliſſe dicitur, *unde & ibidem venerabiliter conditur requieſcit*. Jam ergo ante hoc tempus mortuus erat, cujus tamen obitus in pleriſque annalibus hoc anno accidiſſe traditur: cui calculo videtur favere Abbo in libro ſecundo de obſidione Pariſiaca, ubi Gozlino epiſcopo hoc anno defuncto, conjungitur Hugo abbas. Hugonis abbatis tempus obitus.

(*c*) *Diplom. p.* 555. *V. ſupra n.* 15.

Tempeſtate ſub hac Hugo princeps obit abba.

Verùm ordinem temporis ab hoc poëta non ſuiſſe accuratè obſervatum patet ex „ verſo ſequenti, in quo Senones Evrardo præſule docto viduatæ dicuntur: qui tamen non ante annum ſequentem a vita migravit. Certè in chronico (*d*) Lemovicenſi Hugo abbas inclytus anno DCCCLXXXVI. obiiſſe memoratur.

(*d*) *Labb. ibid.*

XIX.

Idem Lemovicenſis chronicon, in quo ſancti Germani monaſteriam a Nortmannis combuſtum legitur, hoc anno octogeſimo-ſeptimo collocat obitum Guilbaldi epiſcopi Antiſiodorenſis, quem alii Wigbaldum, alii mendosè Uribaldum vocant. Eodem die in necrologio eccleſiæ Antiſiodorenſis ad quartum idus Maii obiiſſe dicuntur *Hugo abbas*, & *Voigbaldus epiſcopus*, *qui dedit fratribus*, id eſt canonicis, *xxij. manſos in Chirchiriaco per præceptum regis*. Eodem itaque die migrarunt e vivis Hugo abbas mox laudatus, & Wigbaldus epiſcopus: ſed hic anno præſenti, illo præcedente. S. Martini Turonos revectio.

Wigbaldo ſubrogatus Herifridus, cujus tempore ſancti Martini epiſcopi corpus ex urbe Autiſiodoro Cæſarodunum-Turonum revectum eſt. Relationi adfuit *divæ memoriæ* Herbernus ſeu Hebernus abbas, *jam ſine ſociis*, id eſt ſine monachis, qui numero viginti quatuor, corpus ſacrum in Burgundiam, unà cum Herberno abbate comitari fuerant; jam verò divinâ providentiâ omnes & ſingoli per univerſam Burgundiam ad epiſcopales & abbatiales dignitates promoti erant, ut tradit ſanctus Odo abbas Cluniacenſis, qui hanc ſacri corporis relationem ab Ingelgerio comite procuratam teſtatur. Demum Herbernus ipſe poſt mortem Adalaudi archiepiſcopi, paullo poſt promotus eſt ad ſedem Toronicam, in qua eamdem, quam priùs, vitæ conſuetudinem ac rationem retinuit. Herbernus abbas, deinde archiepiſcopus et

XX.

Hic etiam annus Evrardi Senonum archiepiſcopi ſupremus fuit, mortalis verò dies kalendis Februarii inſequentis. Sepultus eſt in baſilica ſanctæ Columbæ, in oratorio ſancti Martini. Annum ipſius obitus colligere licet ex inedito chro„ nico Senonenſi jam laudato, in quo Nortmanni pridie kalendas Decembris „ Pariſiis Senonas aſcendiſſe, & *ſequenti Majo menſe* rediiſſe in Franciam, *jam defuncto Evrardo epiſcopo Kalendis Februarii, & ordinato Gualterio in loco ejus* IV. *nonas Aprilis, qui eodem anno unxit Odonem in regem*. Rectè; nam dominica dies hoc anno incidebat in quartum nonas Aprilis. Itaque anni pontificatus tantùm quatuor, non omnino integri, Evrardo tribuendi ſunt, non quinque, ut Clario viſum eſt. Gualterius ſeu Walterius, ejus ſucceſſor, non multò poſt ordinavit in *Nigello cœnobio* parochiæ Trecenſis, Herifredum Autiſiodorenſem Epiſcopum, cui rex *paſtoralem baculum* contuliſſe dicitur. Evrardus Senonum antiſtes obit.

Obiit etiam hoc eodem anno Geilo Lingonum epiſcopus ex-abbate Trenorchienſi, in Beſuenſi monaſterio ſepultus, de cujus ſucceſſore deligendo quantæ turbæ excitatæ ſint, patet ex litteris Fulconis Remorum archiepiſcopi, apud Frodoardum (*a*), ordinato demum Stephani papæ juſſu Theutboldo diacono, cui poſtea oculi ab æmulis erori ſunt. Geilonis obitus non contigit ante quintum-decimum kalendas (*b*) Janias hujus anni, quo die in ſynodo Cabilonenſi bona ſancti Stephani Divionenſis confirmari curavit. Geilo etiam epiſcopus Lingonum.

(*a*) *Frod. lib. 4. epiſt.*

(*b*) *Petavd. p.* 50.

XXI.

Bellilocenſes apud Lemovices monaſterium benefacta prædicat Frotarii Biturienſis archiepiſcopi, qui hoc anno villam comitatus Lemovicini & vicariæ Exan- Bellilocenſes facta donatio a Frotario archiepiſcopo.

ANN. CHR. 87.

donenſis, Orbaciacum vocabulo, ſitam ad Viſeram fluvium, Bellilocenſibus contulit. Hanc priùs triginta librarum argenti pretio ei vendiderat Oddo comes, & uxor ipſius Garſindis, aſſentiente fratre ſuo Auberto: Frotarius verò eam largitus eſt ſacroſanctæ eccleſiæ Bellilocì monaſterii, cui tunc Gerulfus ſeu Gairulfus abbas, jam a nobis laudatus, præerat. Hanc donationem fecit prædictus auctor *pro anima Regimundi, filiorumque ejus Bernardi & Oddonis & Arberti*, eâ conditione, ut *ab abbatibus & prælatis hujus ſanctiſſimi loci* ex ſupra dictis rebus cuſtodi eccleſiæ *vini modii decem tribuantur, unde ſacrificium quotidie Domino offeratur*; & annis ſingulis hujus loci fratribus ob donatoris memoriam refectio exhibeatur. Actum menſe Auguſto, anno imperii Caroli VII. non IIII. in Galliis tertio. Frotarii litteris ſubſcribunt, poſt Frotarium, Helfridus Picta-

(a) Spicil. to. 7. p. 336. venſis, Guillelmus Cadurcenſis, Adolenus Albienſis epiſcopi, præter alios laicos. Deeſt Adolenus in chronico (a) epiſcoporum Albigenſium, interponendus inter Lupum & Paternum.

XXII. VVerdenſes & Fuldenſes abbates.

Poſt mortem Hildegrimi Halberſtatenſis epiſcopi, eo nomine ſecundi, qui in Werdenſi ſeu Werthinenſi monaſterio ſepultus eſt, permiſſa eſt monachis libera ſucceſſoris in abbatia electio, ſuffectuſque Andolfus, qui eodem anno deceſſit. Hembilit ejus ſucceſſor privilegia obtinuit ab Arnulfo rege & Stephano papa. Non diuturna fuit ejus præfectura, neque ſucceſſorum Adaldagi, Odonis & Hogberi, de quibus conſule, ſi libet, Bucelini Germaniam ſacram.

Eodem tempore Sigehardus Fuldenſis abbas, liberæ electionis privilegium ab Arnulfo rege renovari curavit, impetrato diplomate, quod unum e primis eſt Arnulfi regis, datum apud *Forcheim* hoc anno, regni ejus primo, & quidem III. idus Decembris, indictione VI. a Septembri inchoatâ. Quàm diu ſuperſtes fuerit Sigehardus, non omnino liquet. Seceſſiſſe conſtat ſuâ ſponte in proximum montis ſancti Johannis monaſterium, ibique reliquum vitæ pie tranſegiſſe. Inde magnifico funere in majoris Fuldenſis eccleſiæ conditorium relatus, ubi ſepulcrale monumentum accepit. Huoggi ſeu Huoggerum ejus ſucceſſor percarus fuit Arnulfo regi, qui ei librum evangelii, ſcriptum ipsâ ſancti Bonifacii manu, conceſſit, ejuſque monaſterio tutelam regio diplomate aſſeruit: quod etiam præſtitit Ludovicus, ejus filius ac ſucceſſor. Arnulfi anno octavo quidam Boſo (b) Fuldenſi monaſterio, ubi *vir venerabilis Huoggi abbas multitudini regulariter degentium præerat monachorum*, largitur quidquid rex Arnulfus in pago Haſegovve donaverat. Ad hanc commutatio (c) quarumdam rerum facta eſt inter Adalbertum ſtrenuiſſimum comitem, & Huoggerum abbatem, *cum ſcientia & licentia gloriaſi Francorum regis Ludovici juniores, anno regni ejus* VII. id eſt Ludovici Arnulfi filii, cui Francia orientalis parebat. Hinc redarguas eos, qui hanc abbatem diem clauſiſſe putant anno Chriſti nongenteſimo, qui Ludovici primus erat.

(b) Trad. Fuld. pag. 571

(c) Ibid. p. 560.

XXIII. S. Crucis monaſterium apud Firmanos.

In Italia Theodorus, Firmanæ eccleſiæ antiſtes monaſterium Salvatoris & ſanctæ Crucis in quadam inſula ſuæ parochiæ, fluminibus Etha & Ciento circumdata, exſtruxit, dotavitque tum ea rebus eccleſiæ ſuæ, quas plurimum auxerat, tum ea donis Caroli imperatoris, qui hanc inſtitutionem cum canonicis eccleſiæ Firmanæ comprobavit. In his prædictus epiſcopus eidem monaſterio contulit (d) *gra-*

(d) Ital. Sac. to. 2. p. 746.

» *ptas eremiturium*, in quibus baſilicam ad honorem Dei altiſſimi & ſancti Ægi» dii conſecrare curaverat; atque ſancti Laurentii eccleſiam, poſitam in caſtello » civitatis Firmanæ juxta epiſcopatum, cum omnibus rebus ad illam eccleſiam per» tinentibus, & cum oblationibus vivorum & mortuorum: ut ad civitatem Fir» manam accedentes monachi, illic diverſarentur, tamquam in proprio monaſte» rio. Aliæ inſuper parochiales eccleſiæ eiſdem conceſſæ ab eodem epiſcopo cum » oblationibus itidem vivorum & mortuorum, datâ eis etiam facultate conſti» tuendi & amovendi in dictis eccleſiis capellanos vel clericos, cum poteſtate e» ligendi ſibi abbatis: eo pacto, ut in ſignum ſubjectionis ſingulis annis menſe » Auguſto monachi denariorum ſolidos decem perſolverent. Actum in ipſo mo» naſterio, in confectatione ejuſdem, menſe Septembri, die XIV. intrante, anno » incarnationis dominicæ DCCCLXXXVII. indictione V. anno Caroli imperii in Italia » VI. qui falſò tunc in illo monaſterio adfuiſſe dicitur, nam a paſchate anni ſu» perioris, quo ea Italia in Galliam venit, nunquam illuc reverſus eſt, ut teſtan» tur annales Fuldenſes.

XXIV. Erkemperti monachi legatio & geſta.

Per idem tempus Athenulfus, qui ſummum Capuæ invaſerat dominium, res omnes Caſinatium in ea urbe præripuit. Eâ re commotus Angelarius abbas, qui tunc, ob incenſum & direptum a Sarracenis Caſinenſe monaſterium, Teani cum ſuis reſidebat, Erkempertum monachum miſit ad Stephanum papam, per ipſum ea repetiturus, quæ Athenulfus occupaverat. Pro voto ſucceſſit hæc legatio, eoque omnia reſtituere juſſus eſt Athenulfus, qui paullo ante uſurpati dominii poſſeſſionem

nem ſibi ab ipſo pontifice confirmari petierat per Maſonem venerabilem abbatem (*a*) ſancti Vincentii ad Vulturnum, & Dauferium diaconum. Erkemperto, ob hanc legationem iuviſo, cellam ab ejus abbate ipſi conceſſam vi abſtulit. Memiſit ſuæ ipſius legationis Erkemp.rtus (*b*) in hæc verba. *In diebus illis, quando Atenulfus gaſtaldatus regendi jura adeptus eſt omnia, quæque beatus Benedictus infra urbem Capuanam poſſedit, fratribus exſulantibus auferri præcepit: quâ de re miſſus ab Angelario venerabili abbate, & epiſcopo, ego ipſe veſtigia apoſtolorum adii, Stephanum ſummum pontificem poſtulaturus pro rebus noſtris ablatis: a quo & benedictionem fratribus detuli, & privilegium noſtri cœnobii, & ſupra dicto viro litteras exhortatorias attuli. Dominicalis vox ablata reddita eſt; mente autem ex toto ſubtractâ, in proximo etiam cellam, mihi ab abbate traditam, concepto dolore ut abſtulit.* Erat Erkempertus Adelgarii nobilis Teanenſis filius, ſorte Pilani natus: qui, cùm Pilanum caſtrum a Paodonulfo Capuann comite expugnatum eſſet, captus ipſe, boniſque exutus omnibus, *pedeſter* (*c*) *ante equorum capita* uſque ad urbem Capuanam exſul obductus eſt x. Kalendas Septembris, anno Domini DCCCLXXXI. Sub eâd tempus monaſticum habitum indnit, Caſini ſub Berthario, an Teani ſub Angelario abbate, certè non ſub Ragemprando, ut Leoni viſum eſt, qui abbas fuit poſt annum ejus ſæculi octogeſimum octavum. Caſinenſi monaſterio (*d*) reſtitui cœpto, *anno Domini* DCCCLXXXVI. *menſe Auguſto*, dum Capuam negotiorum cauſâ repeteret cum ſociis ſeptem Erkempertus, a Græcis capti omnes, rebuſque ſuis exuti ſuat, eiſque ablati famuli & equi. Pretio redemtis famulis, & equis quinque, ipſe ſolus *cum præceptore ſuo* Capuam pedibus profectus eſt, deiu Neapolim, ubi negotia eos vocabant; inde ſine fructu Capuam reverſi ſuat.

ANN. CHR. 887.
(*a*) *Erkemp. n.63.*
(*b*) *id. n.69.*
(*c*) *id. n.44.*
(*d*) *id. n.69.*

Subſecuta anno præſenti ejus legatio Romam, ut mox diximus, ad Stephanum papam, a quo non modò rerum ab Arbonulfo ablatarum reſtitutionem, ſed etiam privilegium ſun monaſterio obtinuit. Hanc, ut ſibi videbatur, injuriam ulturus Athenulfus, primò cellam prædictam Erkemperto vi abſtulit; deiu *monachos* (*e*) *beati Benedicti pro rebus perditis*, quas ſcilicet repetebant, *jurare compulit: quibus ceſſum fuerat ab omnibus retro principibus, cunctiſque auguſtis Gallicis, ſacramentum per ſe nulli hominî dandum niſi per ſcariones*, id eſt per miniſtros judicum. Id referendum videtur ad diploma (*f*) Ludovici Pii pro cœnobio ſancti Vincentii ad Vulturnum, in quo eadem leguntur. *Et nullus audeat abbates vel monachos ejuſdem cœnobii ad jurandum quærere, quia contra divinam credimus eſſe legem: ſed per ſcariones omnibus temporibus fidem faciant, ſicut priſca conſuetudo fuit.* Eamdem legem renovavit Henricus imperator in legibus (*g*) Laagobardorum; eamque obtenderunt Caſinates (*h*) petitioni cardinalium, pro Innocentio ſecundo flagitantium, ut jurejurando filium Petri-Leonis anathematizarent. Hæc occaſione Erkemperti Caſinatis monachi, qui hiſtoriam Langobardorum Beneventi a Paulo Warnefridi proſecutus eſt ad annum inſequentem, ad quem nunc progrediendum.

Monachis in cauſa jurare nefas.
(*e*) *id. n.78.*
(*f*) *Chriſtoph. to. 3. p.685.*
(*g*) *Longob. leg. lib. 2. tit. 48. l. 11.*
(*h*) *Chron. Caſin. lib. 4. c.108.*

ABjectus e Germanis Carolus auguſtus, atque Arnulfo in ejus locum ſuffecto, tanto animi dolore contabuit, ut pridie idus Januarias, vel ipſis idibus e vita exceſſerit. Hic unus Caroli Magni & Ludovici Pii imperium æquavit, tribus regnis, Germaniæ, Italiæ & Galliæ eum titulo Imperii in unum collatis. In quibuſdam bullis plumbeis (*i*) ei tribuitur *renovatio regni Francorum*, quod mortuis duobus Carolomanais, fratre & agauto, poſt varias altercationes, ad eum tandem revolutum eſt. Craſſus in Alamaniæ villa, vocabulo Indinga deceſſit: cujus eadaver in Augienſe prope Conſtantiam monaſterium delatum eſt, ſepultumque juxta altare ſanctæ Mariæ. Illic viſitur lapis ejus ſepulcralis cum epitaphio, quod e veteri marmore in pariete reſcriptum legitur in hunc modum.

ANN. CHR. 888. XXIV. Carolus Craſſus obit.
(*i*) *Diplom. p.941.*

Pannonas & Cymbros diveſo marte ſubegit
Carolus, a craſſo corpore nomen habens.
Sed bene quas juvenis regni tractavit habenas,
His iterum ſenior diſpoliatus abit.

Non tamen admodum proveſtæ ætatis erat, cùm deceſſit. Deceſſit verò nullâ relictâ prole, præter Bernardum ex illegitimo thoro; unde poſt ejus mortem diviſum in partes imperium. In Italia pars Berengarium, filium Eberhardi ſeu Evrardi Forojulienſium ducis; pars Widonem, Lamberti Spoletani ducis filium, propinquum Fulconis Remorum archiepiſcopi, coronandos deceraunt; multoque ſanguine feſo, Wido tandem ſuperior, Araulfi patrocinio ſe tutatus eſt. Galliarum regnum, ob immaturam Caroli Simplicis ætatem, Odoni comiti Pariſiorum, viro ſtrenuiſſimo, commiſſum, aſſentiente Arnulfo; coronatus a Walterio Senonum

Imperium diviſum.

ANN. CHR. 884. num antistite, qui Evrardo hoc anno successit. Burgundiam superiorem obtinuit Rodolfus, Conradi junioris filius Hugonis abbatis ex fratre nepos, apud sanctum Mauricium coronâ insignitus. De Odone id a Folquino levita & monacho Sithiensi scriptum legimus, Arnulfum ei coronam Remos per legatos misisse, quam ille in ecclesia beatæ Dei genitricis Mariæ capiti suo imposuerit in die sancti Briccii, ab omoi dein populo rex acclamatus.

XXVI. Crassi commemoratio Angiæ instituta.

Redeo ad Crassum, cujus, dum viveret, annuam commemorationem in Angiensi monasterio, ubi postea sepultus est, Cadoltus Novariensis episcopus instituit. Erat is Liutwardi Vercellensis præsulis & archicancellarii frater, ab incunabulis educatus in illo monasterio, ex quo ad Novariensem cathedram ab eodem imperatore assumtus fuerat. Ab eodem etiam regiam curtem Erichingam obtinuerat, quam Augiensibus cum ipsius permissu legavit. Id litteris suis (*a*) Cadolrus ipse testatum reliquit in hæc verba, de Carolo agens. *Qui me*, inquit, *non dico pro aliquo meæ religionis studio, sed pro suæ sanctitatis desiderio, de Awwa monasterio more antecessorum suorum tulit, & in suum servitium coaptavit, ac sanctæ Novariensi ecclesiæ pastorem atque pontificem constituit. Deinde, fratre meo intervenientе, videlicet Liutbvvardo archicapellano, curtem suam, quæ vocatur Erichinga, placidè ac benignissimè mente in proprietatem concessit. Postea cupi flagitare piissimum supra dictum principem, suffragante fratre meo prænominato episcopo, ut eandem curtem ad præfatum monasterium, ubi ego ipse ab ipsis educatus fui cunabulis, pro suæ mercedis augmento per sui præcepti firmitatem post obitum meum in proprietatem concederet. At ipse benignissimus princeps, in hoc etiam nostræ satisfaciens petitioni, per sui præcepti firmitatem eidem sancto loco confestim supra dictam curtem jure perpetuo confirmari decrevit.* Horum beneficiorum memor Cadoltus, cum ejus loci abbate ac fratribus „ constituit, ut singulis anois ejusdem imperatoris sollemnis commemoratio fieret, „ id est ut singuli presbyteri singulas missas *cum oblationibus* pro eo celebrarent; cæteri autem fratres triginta psalmos recitarent, & quidem ipsâ die *consecrationis* ejus, id est *epiphaniarum die*. Idem post ejus decessum ipso die obitus ejus fieri decretum, quo die *refectio plena* fratribus in refectorio exhiberetur. Idem quoque de se ipso Cadoltus post obitum suum fieri præcepit, non alius sine dubio, quàm qui Candulfus apud Ughellum (*a*) dicitur: ubi nulla monasticæ ejus professionis fit mentio: quod in multis aliis episcopis oveniisse haud dubium est, tametsi monachi fuerint.

(*a*) *Analect. to.4. p.340.*

(*b*) *Ital. sac. to.4. c.930.*

XXVII. Odo rex Parisius strenuè tutari pergit.

Inter ea Nortmanni, Meldis captis ferociores, Parisios denuo aggrediuntur, quos solutæ obsidionis pudebat. Tum verò Odo, jam rex proclamatus, novos animos ex nova dignitate omnes, Francia, Aquitanis & Burgundionibus convocatis, orbem ac regnum strenuè defendit. In uno ad Montem-Falconis congressu barbarorum novem-decim millia mense Junio cæsa, ipso die sancti Johannis. Nec auxilio defuit Gozlioi exemplo Anschericus episcopus, qui unâ die cum trecentis militibus sexcentos ex hostilibus tumultuario conflictu confecit. His cladibus acceptis, Nortmanni pars in Neustriam se recepere; pars in Burgundiam effusi, novas ediderе strages. Solutâ demum obsidione, Ptatenses monachi, periculi expertes, sanctissimi patroni sui Germani loculum in suam basilicam repotrant, ejus brachio in ecclesia sancti Germani-vereris ob impensi hospitii gratiam relicto. Novam ei thecam paullo ante paravetat Ebolus abbas, impensas conferentibus Henrico patre & Odone comite, ut subjecti versus testantur,

Hìc positum sancti multis venerabile corpus
Germani, loculo nunc custoditur in isto.

& post panca

Hanc in honore tuo localum, Germane rogavit
Ebbolus abba pius fieri, donisque replevit.
Hìc etiam, Henrice pater, tua dona resulgeat:
Odo comes vernat, multi quoque Christicolæ.

Ex hoc ultimo versu intelligitur, hanc thecam conditam fuisse ante coronationem Odonis, qui hìc tantùm *comes* dicitur.

Abbonis & Aimoini scripta.

De obsidione Parisiaca, deque miraculis a sancto Germano tum patratis, libros duos carminum, ut jam dixi scripsit Abbo Pratensis monachus, eosque *fratri Gozlino* consodali suo nuncupavit, addito tertio, qui nihil ad historiam facit. His libris, post præfationem ad Gozlinum prosaicam, subjiciuntur versiculi dactylici ad magistrum suum Aimoinum, Pratensem itidem monachum, qui libros quoque duos de miraculis sancti Germani prosâ oratione composuit. Hic non confundendus cum Aimoino Floriacensi monacho, qui libros quatuor de historia Francorum compilavit

avit, eoſque Abboni abbati ſuo dedicavit annis ampliùs centum poſt Aimuinum & Abbonem monachos Pratenſes. Hic nempe Abbo in fine libri ſecundi tria vitia notat, quæ divinam in Franciam provocavere offenſam, ſcilicet ſuperbiam, voluptatem, & veſtium luxum. De ejuſdem Abbonis ſermonibus alias. ANN. CHR. 888.

XXVIII. Ebolus abbas S. Dionyſii, cujus corpus Remis.

Ebolo abbati parebat etiam abbatia ſancti Hilarii Pictavenſis, ac monaſterium ſancti Dionyſii martyris & epiſcopi Pariſienſis, cujus corpus tunc Remis ob infeſtationes Nortmannorum ſervabatur. Fortè iſtuc delatum fuerat ex Curte ſuperiori (*) ejuſdem martyris villa ad Axonam, ubi aliquamdiu ob eamdem cauſam ſubſtiterat. Ejuſdem villæ indigena quædam, Giſlaidis nomine, quòd religioneu veſperæ ſabbati primi, molâ ad terendum frumentum verrendâ, violaſſet; molæ manubrium dexteræ ſuæ adhærere ſenſit, nec ullâ induſtriâ removere valuit. Hæc, comperto quòd ſancti (a) Dionyſii corpus tunc Remis ob metum paganorum ſervaretur, eò contendit, ut hoc incommodo liberaretur: quod factum ad ſepulcrum ſancti Theoderici, utì cælitus præmonita fuerat. Hoc miraculum refertur non ſolùm apud Frodoardum, ſed etiam in libro de miraculis ſancti Theoderici abbatis, idque factum in quibuſdam codicibus legitur *anno ab incarnatione dominica* DCCCLXXXVII. quo proinde anno ſancti Dionyſii corpus Remis ſervabatur. Conſonat huic calculo chronicon Remenſe, in quo ſanctus Dionyſius metu Nortmannorum *anno quinto præſulatus Fulconis Remenſis archiepiſcopi* ad illam urbem tranſlatus dicitur, *ibique moratur ferme per trium curricula annorum*. Hinc laudatur a Frodoardo (b) hic pooriſicx, quòd multos, tam ſacerdotes, quàm monachos, ad ſe undecumque ob metum Nortmannorum confluentes, benignè ſuſcepetit, & paternè foverit: *inter quos etiam monachos ſancti Dionyſii, cum ipſius martyris pretioſo corpore, aliorumque pignoribus, recepit & alait*. Poſt illos tres annos ſacræ illæ reliquiæ in baſilicam Dionyſianam relatæ ſunt. Non multò poſt Heriveus antiſtes, Fulconis ſucceſſor, eccleſiam in honore (c) ſancti Dionyſii extra murum civitatis a canonicis conſtructam, conſecravit: quæ modò abbatia eſt canonicorum regularium ordinis ſancti Auguſtini.

(*) *Conferatur.*

(a) *Frod. lib. 2. cap. 4.*

(b) *ibid. c. 8.*

(c) *id. lib. 4. c. 3.*

XXIX. Fabula de ſublato S. Dionyſii corpore.

Superſtes fuit tantùm ad annos abhinc quinque Ebolus ſeu Ebulo abbas, cujus tempore corpus ſancti Dionyſii a quodam Giſalberto furtim ſublatum, & Ratiſponam in baſilicam ſancti Emmerammi tranſportatum ferunt. In hujus rei argumentum Emmerammenſes noſtri duos lapides proferunt, in quorum uno hæc leguntur: SUA BAULONE ABBATE O'SALBERTUS FURAVIT, in altero: FURATUS EST QUINQUE NONAS JUNII. HUC VENIT FA'N. NONAS DECAMBRIS TEMPORE TUTONIS EPISCOPI. id ita accidiſſe recentiores narrant. Giſalbertus, homo Germanus, rem ſe gratam Arnulfo imperatori facturum exiſtimavit, ſi corpus ſancti Dionyſii epiſcopi & *martyris* furtivam poſſet, eique offerre. Hujus rei causâ in monaſterium Dionienſem, tamquam criminis reus, ſe confugere ſimulavit, ut ſanctitate loci ſe pœnæ ſubduceret. In hoc itaque aſylo commorandi facilis fuit ad ſacrum tumulum acceſſus. Rebus omnibus ad furtum diſpoſitis, abbati & monachis lautum convivium parat, omnibuſque poſt epulum in ſomnum reſolutis, oſtium tumuli reclusit, thecam aperit, ſacras aufert reliquias, eaſque ad Arnulfum affert: qui eas ad baſilicam ſancti Emmerammi quinto poſt menſe deferri jubet, ibique offerri cum egregio codice evangeliorum, & altari portatili, quod in caſtris circumferre ſolebat. Et codex quidem evangeliorum ibidem adhuc cum ipſo altari habetur, ſed longè poſt id tempus, aliàque occaſione ſancto Emmerammo datus, ut poſtea (d) videbimus: at corpus ſancti Dionyſii loco incognito abſconditum ajunt. Cærerum hoc furtum factum eſſe Ebulone ſancti Dionyſii abbate: Ratiſponam verò allatum corpus, Tutone epiſcopo: quod verè ſancti Dionyſii primi Pariſiorum epiſcopi & martyris corpus eſſe coram Leone IX. probatum ſit, & pooriſicio diplomate confirmatum.

(d) *infra n. 74.*

Verùm ad refellendam hanc fabellam non aliis auctoribus opus eſt quàm Germanicis, Witichindo, inquam, Dirmaro, & Arnolfo monacho ſancti Emmerammi, qui omnes ſub finem decimi ſæculi ſcripſerunt. Ex his Witichindus „ monachus Corbeiæ in libro primo annalium tradit, Heinricum Germaniæ re„ gem, Rheno trajecto, Lotharii regnum invadere cœpiſſe; eique occutriſſe le„ gatos Caroli Francorum regis, cognomento Simplicis, qui tunc in carcere „ tenebatur; eique ſignificaſſe, uihil ſibi ab inimicis circumventu jucundius ac„ cidere poſſe, quàm glorioſos ejus profectas audire; tumque ipſi in pignus fœderis *manum pretioſi martyris Dionyſii, auro gemmiſque tnclusam* obtuliſſe. Ditmarus Merſeburgenſis epiſcopus id factum dicit, ut Heinrici regis auxilium Carolus ſibi demereretur. His auctoribus accedunt Conradus abbas Uſpergenſis & Sigibertus. Cùm igitor principatu Heinrici regis, qui anno vicesimo poſt Arnulfum regnavit, hoc brachium e corpore ſancti Diouyſii detractum ſit, conſequens

eſt

ANN. CHR. 858. eſt, ſacrum illud corpus apud Dionyſianos tum ſervatum fuiſſe. Neque enim ante illud tempus Carolo impuberi & nondum regi declarato hoc brachium conceſſum fuiſſe veri ſimile eſt. Sed illud palmare, licèt abnutivum argumentum eſt, quòd Arnulfus ex comite monachus ſancti Emmerammi, qui ſub annum milleſimum ſcribebat, Arnulfi imperatoris in ſanctum Emmerammum benefacta ſingillatim commemoraus, prædia ab ipſo data, præclarum codicem evangeliorum dono conceſſum refert, nullam verò corporis ſancti Diouyſii mentionem facit. Denique, ubi Ratiſponenſes fictitiam poſſeſſionem ſuam in vulgus jactare cœperunt Heinricus rex Francorum locum ſancti Diouyſii in frequenti epiſcoporum & procerum cœtu referari præcepit, & in eo ſacras beati Diouyſii reliquias ſupereſſe oculis comprobavit; cujus rei feſtus dies ſub ritulo detectionis ſancti Dionyſii quotannis celebrari ſolet. Plura hac de re aliàs, ubi de bulla Leonis papæ IX. agendum erit.

XXX. Beſuæ vaſtatio ſeptima, & martyria.

Incidit in hoc tempus vaſtatio Beſuenſis monaſterii per Nortmannos, quæ ſeptima ejus loci clades a chronographo (*a*) *deſolatio deſolationum* emphaticè appellatur. Prima deſtructio facta eſt ab ipſis Francis *per bella inteſtina*, cùm ſcilicet Theodericus, Chlodovei junioris filius, cum Dagoberto ſecundo Auſtraſiorum rege de finibus regni decertaret: ſecunda a Waudalis perfidis paganis: tertia a Sarracenis, quando Anguſtoduuum civitatem deſtruxerunt: quarta per Augiam peſſimam ſeminam, quæ hoc monaſterium principatu Pippini regis invaſit, & in ſolitudine redegit, quæ ad pontificarum Alberici epiſcopi, monaſterii reparatoris, perſeveravit. Quinta clades ob ingruentem peſtem, quæ monachos locum deſerere coëgit. Sexta prætermiſſa: ſeptimam ad hoc tempus refert chronographus, quando Nortmanni, vaſtatâ latè Burgundiâ, etiam in Beſuenſe monaſterium irruerunt, ibique ſeptem monachos præcipiti furore trucidarunt, cæteris fugâ elapſis. Martyrum nomina ſunt Airmannus, Geneſus, Beraldus, Sifardus, Rodco, Anſuinus presbyter, & Adalricus puerolus. Non fera fuit in barbaros divina ultio, quorum plurimam multitudinem dux Richardus, commiſſo cum eis prœlio in loco, Argentoilo nomine, proſtravit. Erat tunc Beſuæ abbas Walcaudus, cui Argrimus epiſcopus anno ſequenti res a Geiloue conceſſas reſtitui curavit. Vvalcaudus ſeu Vvalcadus, aliis Galcadus, ſucceſſores (*b*) habuit Vvarinum, deiu Teutbertum, quem excepit (*c*) Milo, poſtmodum Matiſconenſis epiſcopus, qui nihil boni in hac domo geſſiſſe dicitur. De ejuſdem loci clade & incendio per Hungros aliàs agendum. Beſuenſes monachi, qui Nortmannorum furorem effugerunt, Diviouem ſe receperunt cum ſancti Prudentii corpore, quod Warnerius, Argrimi ſucceſſor, in proprium locum anno occccxxi. reverendum curavit.

Beſuæ abbates.

(*a*) *Spicil. to. 9. p. 526.*

(*b*) *ibid. p. 526. & ſeq.*

(*c*) *ibid. p. 531.*

.XXXI. Luxovii itidem ſtrages.

Eadem tempeſtate Luxovienſe monaſterium regebat Gibardus abbas, vir, Adſone (*d*) teſtante, genere & doctrinâ clariſſimus, qui longiùs ad alias digreſſus partes, paganorum ſagittis confoſſus iutcriit, atque in loco, qui Martini-villa dicitur, ſepultus eſt. Hæc non alia forſan fuerit ab ea villa ducatus Luxemburgenſis, quæ ab aliis Martis-villa (*) appellatur. Tetelmus quoque monachus, honoratus inter ſuos, non longè a monaſterio tunc inventus eſt interfectus. Quinam fuerint pagani illi, non exprimit Adſo, qui paullo ante (*e*) de eadem clade ageus, ait, paganos ſubitò illuc irrumpentes monaſterium incendere conatos fuiſſe; at manifeſtâ Dei virtute impeditos: ſed tamen quoſdam monachos, in quibus Gibardus abbas & Tirelmus; a paganis interemtos. Non ego tunc deſtructum fuiſſe videtur monaſterium, ut quædam alia ſcripta tradunt: ſed monachi partim cæſi, partim fugati: ex quibus hi ad propria poſt aliquod tempus reverſi ſunt, & ad recuperanda bona ablata corpus ſancti Walberti abbatis in villam Herlerium, oceano contiguam, detulerunt. In itinere, cùm Matroua fluvius trajiciendus eſſet, navicula divino impulſu ex altera ripa delata fertur ad tranſportandos monachos ſacri loculi geſtatores. Hi ex eo loco profecti ad celebrem pagi Meldenſis vicum, *Nant* ab Adſone dictum, ſancti Walberti natale ſolum, qui locus non alius a Nantogilo (*) viderur. Recuperato ægrè Herlerio, ſacræ reliquiæ Luxovium relatæ. Viſitur in medio Luxovii oppido quoddam ſancti Jacobi oratorium, in quo nulli, præter nuius anni infantes, humari ſolent, ob hanc, ut creditur, cauſam, quòd prædicti martyres illic ſepulti ſint.

Idem ſtrages.

(*d*) *Sæc. 3. parte 2. p. 457.*

(*) *Marville.*

(*e*) *p. 455.*

(*) *Nanteuil.*

XXXII. Metenſe concilium.

Cùm tanta mala Galliam, maximè Belgicam, infeſtarent, his ut præſens aliquod remedium afferrent epiſcopi, concilium Mettas indixerunt, kalendis Maii celebrandum. Convenere patres in ſuburbio ejus civitatis, & quidam in eccleſia ſancti Arnulfi, Ratbodus ſcilicet Trevirenſis, Rotbertus Metteuſis, Dado Virdunenſis, & Arnoldus Tullenſium præſules, atque Stephanus venerabilis abbas, forte ſancti Michaelis ad Moſam, & multi ſacerdotes cum comitibus & nobilibus

„ bus viris. Primo canone patribus viſum eſt, pacem a paganis & contumacibus ANN. CHR. 888.
„ chriſtianis emendatione morum quæreodam & implorandam eſſe. Septimo, ut
„ nemo ederet, aut biberet cum Judæis, qui jam tum, ut modò, Mettis frequentes erant: in quos Gantbertus, Mettenſis eccleſiæ primicerius, libellum
„ proclamationis obtulit. Canone octavo vetitum, ne in locis non conſecratis, id
„ eſt in ſolariis ſive in cubiculis, propter infirmos vel longius iter, ſacrificium
„ a presbyteris offerretur. Nono actum de duabus ſanctimonialibus monaſterii ſancti Petri ejuſdem urbis, quæ *propter ſuum factum* de monaſterio (quod ſancti Benedicti regula in contumaces præcipit) ejectæ fuerant: ſed juxta canones ſancta
„ conſtituit ſynodus, ut velamina illis redderentur, & intra monaſterium *in ergaſtulo poſitæ, parvo pane & aquâ brevi, cum abundantia divini verbi uſque*
„ *ad ſatisfactionem fruerentur*. Canone tertio-decimo & ultimo indictæ preces pro Arnulfo rege, cum triduano jejunio & litaniis ad impetrandam a Deo converſionem morum & pacem: qua de re plura inferiùs. Sanctimonialibus ejectis velum redditum.

Io annalibus Cremifanenſibus (a) quatuor hoc anno Arnulfi regis diplomata conceſſa referantur eidem monaſterio, cui tum Snelpero abbas poſt Purchardum præerat. Primum diploma ſeu præceptum eſt de curte quadam pagi Truogovve in Bajoaria, vocabulo Nevvanhova, quam pro anima genitoris ſui Carlomanni, avique ſui Ludovici Aroulfus confert monaſterio Chremiſæ, ſito ad
„ fluvium cognominem, excepto quod priùs venerabili abbati Purchardo apud
„ *Papilundorf*, & Snelperoni abbati ad Cidalariu in beneficium conceſſerat. Datum Reginæ ſeu Ratiſponæ III. nonas Januarii. Alterum præceptum eſt ejuſdem argumenti, datum ibidem ſequenti die. Tertium de quibuſdam bonis in comitatu Arbonis, in eodem pago poſitis, quæ Snelpero abbas, in beneficium priùs a ſe poſſeſſa, in proprietatem a rege obtinuit. Datum ibidem octavo Januarii. Quarto denique præcepto Arnulfus cuidam capeliano ſuo, ob fidele ejus ſervitium, res quaſdam apud Welas tradit in proprietatem, cum facultate eas donandi monaſterio, *quod eſt Chremiſa nominatum, ad ſanctam Salvatorem*, qui loci patronus erat. Actum in eadem civitate idibus Aprilis. Albertus cancellarius omnia hæc ad vicem Theotmari archicancellarii recognovit. Augiæ prope Conſtantiam eodem anno deceſſit Rudolfus abbas, cui ſuffectus Hatto cellam & baſilicam ſancti Georgii in inſula exſtruxit. XXXIII. Arnulfi diplomata pro Cremifanio. (a) *Annal. Cremif. p.* 34. *& ſeqq.* Augiæ abbates.

Hoc etiam anno mortalem ſarcinam exuit ſanctus Rembertus ſeu Rimbertus archiepiſcopus Hammaburgenſis, ſancti Anſcharii ſucceſſor ac diſcipulus, non magis ſenio, quàm meritis gravis. Cùm ſe ob contionum pedum dolorem obeundo per omnia miniſterio haud parem ſentiret; primò apud Ludovicum Germaniæ regem, cujus commendatione epiſcopatum adeptus erat; tum apud Ludovicum & Carolum ejus filios ſatis egit, ut *inſignis vir Adalgarius, monachus novæ Corbeiæ*, quem jam ſocium habebat, in adjutorium illi confirmaretur, tum ad viſitandas ſuæ diœceſeos eccleſias, tum ad placita adeunda, tum ad proficiſcendum, ubi neceſſitas exigeret, ad expeditionem militarem, vel ad palarium. Non multò poſt eumdem ſibi ſuccaſſorem dari poſtulavit, & inter regis conſiliatios haberi: quod non ægrè obtinuit, *aſſentientibus abbate & fratribus monaſterii ejus, ac ſanctâ ſynodo hæc omnia roborante*. Hunc Adalgarium nonnulli male cum Adalgario abbate confuderunt, quem hujus Adalgarii fratrem germanum fuiſſe ex ſancti Remberti actis diſcimus, longè ante deceſſiſſe ex ſuperioribus (*b*) conſtat. Anno pene integro ante obitum ſanctus Rembertus mortem imminentem ex cæleſtibus viſis præſenſit. Duodecimo ante tranſitum ſuum die Bremam accedens, ipſo die gravi morbo corripitur: nec tamen a pſalmodiis & lectionibus ſacris vacabat. Septimo ante obitum die olei ſancti unctionem ſibi dari petiit, *& und cum communione corporis & ſanguinis Domini uſque in diem animæ exeuntis de corpore hoc ſalutare remedium* annui *die percepit*. Inſtante obitu, convocatis presbyteris & volvetis fratribus, de omnibus, quæcumque ſortè inquemquam eorum commiſiſſet, veniam petiit, ipſe viciſſim in ſe commiſſa cuivis indulgens: tum, *percepto corpore & ſanguine Domini*, animam Deo reddidit III. idus Junii. Sepultus eſt, uti vivens juſſerat, extra eccleſiam prope tumbam ſancti Willehadi primi Bremenſis epiſcopi, ioterjecto tamen pariete eccleſiæ, extra murum orientalem: cujus ſepulcrum Adalgarius ejus ſucceſſor, oratorio ſancti Michaelis ac ſanctorum martyrum Stephani & Viti ſuperexſtructo, adoroavit. Suſpenſa etiam ſuper ejus tumulum lampas lignea, ut lumen continuum in ea ibidem arderet, expanſo in ſuperficie tumuli pallio, quod cadentibus ex lampade carbunculis illæſum remaniſſe perhibetur. Libtum de rebus ab eo geſtis ſcripſit gravis auctor anonymus, haud dubiè monachus Corbeienſis, ſuperſtite Adalgario ejus ſucceſſore, ut ex Adamo Bremenſi canonico intelligitur, XXXIV. S. Rembertus epiſcopus obit, ſucceſſore Adalgario deſignato. (b) *Ib.* 37. *a.* 80.

ANN. CHR. 880. telligitur, ex quo diſcimus, *vitam ejus a fratribus ejuſdem cœnobii* ad Bremenſes miſſam fuiſſe. Remberti ſucceſſor Adalgarius fetulam paſtoralem, inquit (*a*) Adamus, ſuſcepit ab Arnulfo rege, pallium a Stephano papa; conſecratus a Sundroldo Moguntino archiepiſcopo, qui Liutberto ſucceſſit anno ſequenti, aliis Sunzo dictus, unte monachus Fuldenſis, Bremenſem eccleſiam rexit difficillimis temporibus barbaricæ vaſtationis, id eſt Nortmannicæ ſeu Danicæ; nec tamen legationis ſuæ ad gentes, quæ ex privilegio Bremenſibus præſulibus commiſſa erat, ſtudium ac ſollicitudinem omiſit.

(*a*) *Adam. c.* 40.

XXXV. Corbeiæ immunitas aſſerta.

Corbeiæ-novæ abbas tum erat Bovo, cui ante biennium Stephanus (*b*) papa V. Hadriani III. ab anno præcedente ſucceſſor, jura & privilegia ejuſdem monaſterii confirmavit. Idem præſtitit anno DCCCLXXXVII. Carolus imperator, Craſſus cognominatus, pro Heriſienſi (*c*) parthenone, cui ad id tempus Walburga abbatiſſa præerat; & pro Corbeienſi (*d*) & Heriſordenſi monaſteriis ſub prædicto Bovone abbate, & Hedvvige abbatiſſa. Hoc autem anno DCCCLXXXVIII. vexata eſt utriuſque hujus cœnobii immunitas in nationali ſynodo (*e*) Moguntino, cui Liutbertus illius urbis epiſcopus præſidebat: ſed tandem, productis a Bovone abbate inſtrumentis, repugnante licèt Biſone Patherbrunnenſi epiſcopo, Liutbertus favorabilem utrique monaſterio ſententiam tulit, aſſenticntibus ſubſcribentibuſque pleriſque epiſcopis: cujas ſententiæ hæc ſumma eſt, ut ſcilicet prædicta duo cœnobia res ſuas omnes cum poteſtate integra poſſideant, nec epiſcopus Patherbrunnenſis, ejuſve œconomus, aliique miniſtri ex iis quidquam detrahant, ordinationibus & conſecrationibus eccleſiarum & altarium duntaxat cum chriſmatis oleique ſacrati conceſſione eidem epiſcopo reſervatis. Ad hæc ut horum locorum monachi & ſanctimoniales abbatem vel abbatiſſam eligendi ſemper habeant poteſtatem, & eam perſonam eligant, quæ propoſitum converſationis in utroque monaſterio & moribus, & habitu profiteatur; non canonicum aut laicum, neque alterius monaſterii monachum aut ſanctimonialem. Denique, ut illorum locorum abbas vel abbatiſſa, *nullâ poteſtate prævalente*, dejiciantur, niſi in crimine, quod depoſitionem mereatur, fuerint deprehenſi: quod tamen & ipſum non fiat, niſi poſt canonicam & regalarem examinationem: quod ſtatutum ſi quis violare tentaverit, a metropolitano conveniatur, ut ab incœpto deſiſtat: ſin minùs, apoſtolicam ſedem adire compellatur. Hanc decreto primus ſubſcripſit Fuleo Remenſis metropolitanus, ubi imptobat *moleſtias hîc ſummatim prohibitas, quas noderuis temporibus contra ſacra monaſteria per quoſdam epiſcopos recèns ordinatos*, in quibus tacitè notatur Biſo Patherbrunnenſis, *necnon etiam per quarumdam laicorum infeſtationem graſſari ceperant*. Poſt Fulconem ſubſcribant Willebertus Agrippinenſis eccleſiæ archiepiſcopus, Thiadmarus Saltzburgenſis, Radbodo Trevirenſis, Johannes Rotomagenſis, Adalgarius Hammaburgenſis; & epiſcopi quatuordecim, quorum nomina legere licet in ſynodali illo decreto, quod in appendice referre viſum eſt operæ pretium. Non ante autumnum hujus anni habitum eſt hoc concilium, utpote ſubſcriptum ad Adalgario Hammaburgenſi archiepiſcopo, ſucceſſore ſancti Remberti, qui III. idus Julias hujus anni deceſſerat. Eodem anno rex Arnulfus Werthinenſe (*f*) monaſterium, quod a beatæ memoriæ Liudgero epiſcopo conſtructum fuerat, ſub ſuam tuitionem ſuſcepit, prout fidelis ejus Hembil abbas poſtulaverat; idemque anno ſequenti Corbeienſium poſſeſſiones auxit ad preces Bodonis ſive Bovonis abbatis. Corbeiæ-novæ verſabatur idem Araulfus, cùm Metelenſis (*g*) parthenonis conſtructionem, quam Ftiduvigis matrona tunc meditabatur, upprobavit.

(*b*) *Annal. Paderborn. p.* 195.
(*c*) *ibid. p.* 199.
(*d*) *ibid. p.* 203.
(*e*) *ibid. p.* 207.
(*f*) *ibid. p.* 214.

Metelenſe parthenium.
(*g*) *ibid. p.* 217.

XXXVI. Abbatia Romanis Adelaidi data.

Regnabat tam in ſuperiore Burgandia Rodulfus, ut vidimus, cujus ſoror Adaleydis ſeu Adelaïdis, hoc anno abbatiam, *Romanis* dictam, quam ſancti Lupicinus & Romanus in Waldenſi comitatu pagi Lauſannenſis olim conſtruxerunt, ab ipſo rege pro vitæ ſuæ tempore obtinuit, cum poteſtate eam poſt ſuum deceſſum donandi ac relinquendi cui vellet. Hujus rei præceptum, in bibliotheca Cluniacenſi mendoſè editum, ex authentico in appendice referemus. *Data* IIII. *idus junias, anno Chriſto propitio Rodulfi piiſſimi regis primo, anno ab incarnatione Domini* DCCCLXXXVIII. *indictione* VI. *Actum Vabrevillâ*. Affixum eſt authentico integrum adhuc ſigillum, in cujus circulo legitur RODULFUS REX, habens caput diademate redimitum. Poſtmodum Adelais abbatiam illam ſancto Odoni abbati Cluniacenſi tribuit, ubi Adelais *comitiſſa regia matris & abbatiſſa* titulum ſumit.

XXXVII. Rivipullenſis monaſterii origo.

Florebat eâ tempeſtate Wifredus Barcionenſis, comes, cognomento Piloſus, vir eximiis factis, præſertim adversùs Sarracenos, illuſtris, qui divinum cultum in pleriſque marcæ Hiſpanicæ locis reſtituit, in his epiſcopatum Auſonenſem, cui Gotmarus antiſtes præfectus eſt. Nec minor ei ſollicitudo de monaſtico inſtituto. Hinc

inſigne

ſignè monaſterium in diœceſi Auſonenſi condere inſtituit, cujus baſilicam hoc anno in honorem ſanctæ Mariæ conſecrari curavit. Exſtant acta (*a*) ejuſdem conſecrationis, data hoc ipſo anno, XII. kalendas Maii, indictione ſextâ, *anno primo imperii Odonis regis*: ex quibus diſcimus eam factam faiſſe a Godmaro Auſonenſi epiſcopo, præſentibus eodem Wifredo comite, & Widinilda ſeu Guinilde ejus uxore, qui & dotem novæ eccleſiæ, ſecundùm canones aſſignarunt, & ſupellectilem eccleſiaſticam contuletunt; ſinoulqae Radulfam filium Deo ibidem obtulerunt, ut illic *omnibus diebus vitæ ſuæ* habitaret, conceſsâ illi portione hæreditatis, quam cum fratribus ſuis diviſerat. Hæc omnia tradiderunt ſub manibus Dagini ſeu Daguini abbatis, qui primas novi monaſterii rector inſtitutus aſt. Pro eccleſiaſtica ſupellectila Wifredus comes, ejuſqua conjux conceſſiſſa perhibentur *calicem & patenam de auro, miſſalem, lectionarium, planetam & albam, ſtolam & manipulum*. Godmarus verò epiſcopus *cortinam unam*, & *palleam* ſeu pallam, *ad honorem ſanctæ Mariæ virginis ad ipſum altare coperiendum*. Acta conſecrationis eccleſiæ ſabſaquuntur acta dotationis, iiſdem anno ac dia facta. Poſt bienniam parœcialis eccleſiæ (*b*) ſancti Petri lo eodam loco dedicatio & dotatio eodem titu, iiſdemque auctoribus facta aſt: cui aceleſiæ Dagainus abbas eam fratribus ſais monachis tradidit *epiſticum, homeliarium, miſſalem, ordinem, planetas lineas duas*, pallea ſeu pallia *quatuor & albas duas*. Supeteſt eriam nanc Rivipullenſe monaſteriam, in cajas bibliotheca non contemnenda veterum codicam ſapellax haſtenus aſſervatur.

ANN. CHR. 888.

(*a*) *Marca Hiſp. c.817.*

(*b*) *ibid. c. 822.*

In Farſenſi monaſterio ſaceeſſit hoc anno Teutoni abbari ad breviſſimam tempus Nordabertus abbas, eiqua eodem anno Spento, qui etiam haud diutarnam præfectatam geſſit, ſacceſſoiem ſortitus Vitalem anno ſubſaquenti, & anno ejus ſæculi nonageſimo Petrum, cujus tempore, id eſt anno nonageſimo-primo, monaſterium (*c*) Salvatoris, Farſenſi proximum, a pagaois, id eſt Sarracenis, incenſum faiſſe traditur. Eadem tempeſtate direptum etiam ac vaſtatum ab eiſdem Farſenſe monaſterium: cajas theſaurum Petrus abbas, imminentis mali præſcias, in tres diſtribuit partes, quarum unam in urbem Romam, alteram iu Reatinam civitatem deferri curavit; eum tertia ipſe ad comitatum Firmanam ſe recepit, ibique in monaſterio ſancti Hippolyti, quod dicirar Ad-ſilvam, cam ſtatribus ſecum a Farſenſi cœnobio addactis, aliiſque ibidem inventis habitare cœpit, lugens ac dolens monaſterii ſui vaſtationem. Dein, aadito Sarracenos etiam illac adventare, caſtellam cum ſuis monachis ac militibus cooktraxit in Matenano monte, ubi poſtea corpos ſanctæ Victoriæ locatum eſt; ibiqae cum ſnis ad obitam aſque permanſit. Ita nobiliſſimum Farſenſe cœnobium, qaod nulli in toto Italico regno, præterqaam Nooantulano, ut fateror Johannes chronographas, monaſterio cedebat, in ſummam redactum eſt ſolitudinem, nſqua dum finitâ perſecatione barbarorum, quæ per annos octo & qainquagima ſæviiſe dicitur, inſtautatum eſt.

XXXVIII. Farſenſes abbates.

(*c*) *Muſ. Ital. tom.2. p.64.*

PRoximo anno octogeſimo-nono Nortmanni, relictis Senonibus Pariſios iterum obſident: ſed ubi n hil promovent, per Matronam aſſecndunt, atque in vicinas effuſi regiones, Trecas incendunt; Virdanam, Tullum, & circumpoſita loca depopulantur. Eorum infeſtationibus Odo & Arnalfas reges pro viribus reſiſtunt. Quid reram runc egerit Odo, veteres annales ſilent, qaorum defectam ex regiis ejus litteris utcamque ſupplere conabimur. Aurelianis (*d*) verſabatar IV. Idas Jaoarii, ubi rogatu Raimonis epiſcopi, ſervum juris ſui per excuſſionem denarii in libertatem aſſeruit. Carnotis erat III. idus ejuſdem menſis, ut probat ejus præceptam (*e*) pro Pictavenſi ſancti Hilarii eccleſia, quod *Trobannus notarius ad vicem Eboli recognovit. Actum Carnotis, anno dominicæ incarnationis* DCCCLXXXIX. *indictione* VII. (io editis malè V.) *anno ſecundo Odonis glorioſiſſimi regis*. Ebolus cancellarias idem erat abbas Dionyſianus & Pratenſis. Eumdem Odonem in monaſterio S. Maximini prope Aarelianos XVI. kalendas Julii (*f*) exſtitiſſe teſtatur ejus diploma, quo fideli cuidam ſuo Richodoni manſos aliquot in villa Gaugiaco dat in beneficium. Ibidem adhac erat, cùm præceptum regiæ taitionis monaſterio ſancti Polycarpi diœceſis Narbonenſis, cui Arnalfus abbas tunc præerat, conceſſit ad preces Enermiri epiſcopi & Saoiarii comitis. *Datum* (*g*) *menſe Junio, anno* DCCCLXXXVIIII. *indictione* VII. *anno ſecundo Odonis regis*. Eædem ſant chronicæ notæ in alio ejaſdem præcepto regii mundeburdi pro Belliloceníi apud Lemovicos monaſterio, cai tunc Gairulfus abbas jam laudatas præſidebat. *Actum ſancti Maximini monaſterio ſubtus Aurelianis civitate. Datum menſe Junio, anno incarnationis Domini* DCCCLXXXIX. *indictione* VII. *anno ſecundo Odonis regis*. Hæc ex chartario Belliloceníi, iu qao malè *indictione* VI. legitur. Trohannus notarius ad vicem Eboli recognovit. Alius fuit bic Trohannas a Trobarno Aatalianenſi epiſcopo tum mortuo, da quo ſuperiùs egimus. Adde ipſius Odonis præceptum (*b*) pro eccleſia Cat-

ANN. CHR. 889.

XXXIX. Nortmannorum nova facinora.

Odonis regis varia diplomata.

(*d*) *Diplom. p.555.*

(*e*) *Labb. Bibl. leg. pag.231.*

(*f*) *Diplom. p.556.*

(*g*) *Spicil. to.2. p.354.*

(*b*) *Diplom. p. 354.*

ANN. CHR. 889. nutensi, *datum* XVI. *kalendas Julii*, *indictione* VII, *anno secundo regnante domno Odonis gloriosissimo rege. Actum sancto Maximino monasterio*. Affixum est sigillum Odonis regis præstantissimæ (*a*) formæ, cum lembo seu diademate in capite: quam veram ac genuinam esse Odonis effigiem ex inscriptione patet, non apparente quidem, ut mihi relatum est, in sigillo diplomatis Carnutensis, sed omnino sanâ & integrâ in authentico ejusdem Odonis pro ecclesia Augustodunensi: quod præceptum *Trobannus notarius ad vicem Eblonis recognovit*; & sic legendum haud dubiè in Carnutensi. En illa Odonis effigies.

(*a*) *Annal. Mett.*

Ex his colligere licet, Odonis regis præcepta duo, unum pro monasterio Solemniacensi, alterum pro Montis-olivi, data in monasterio sancti Maximini idibus Junii, anno Odonis regis secundo, ad hunc annum referenda esse, non ad præcedentem, ut in editis in appendice (*b*) capitularium; adeòque corrigendum annum incarnationis & indictionem, quæ hoc anno septima erat. Certè Odonis regis annus secundus non anno ejus sæculi octogesimo-octavo convenit, sed insequenti: quæ correctio etiam ob easdem rationes adhibenda videtur alii ejusdem regis diplomati (*c*) pro ecclesia Ansonensi. Primum ex duobus illis præceptis est regiæ defensionis pro Solemniaco, quod diploma Theodericus abbas obtinuit. Trobannus notarius istud recognovit ad vicem Eblonis, aliis Ebuli, cujus loco nonnulla diplomata mendosè *Ebonem* habent. Consimile privilegium impetravit Ugobertus abbas *ex monasterio, quod nuncupatur Mallasso, situm in territorio Carcassensi*, alio nomine dictum Montis-olivi. Mense Julio insequente Odo ex urbe Aurelianorum Parisios reversus est, nimirum ut hanc civitatem ab Normanorum oppugnatione protegeret. Tunc ad eum accessere monachi (*d*) sancti Germani Autissiodorensis pro suæ religione ac fide ipsi valde accepti, conquerentes se ob quorumdam infestationem & rapacitatem, qui eorum possessiones invadebant, nec debitâ frui quiete, nec regularibus posse vacare officiis; nihil. que ipsis prodesse superiorum regum immunitates & auctoritates contra inauditam in servos Dei debacchationem. His querelis permotus Odo, *deprecatione Ansheriei venerabilis episcopi*, scilicet Parisiensis, *reverendique eorum abbatis*, eosdem monachos in suam tutelam & protectionem admittit. *Datum* V. *idus Junii*, *indictione* VII. (non VI.) *anno incarnationis dominicæ* DCCCLXXXIX. *anno secundo regnante domno Odone rege gloriosissimo. Actum Parisius civitate*. Paullo post, id est XVII. kalendas Augusti, ibidem (*e*) regiæ immunitatis præceptum Blitgario abbati Trenorchiensi concessum est eum jure monetæ, sicut antecessores reges eidem monasterio jam concesserant. *Actum Parisius civitate*, & quidem XVII. *kalendas Augusti*, *indictione* VII. (malè VI.) anno incarnationis mox dicto, Odonis regis secundo. *Throannus notarius ad vicem Abbonis* (lege *Eblonis*) *recognovit*.

(*b*) *Capitul. to. 2. c. 1515. & seq.*

(*c*) *Mabill. c. 819.*

(*d*) *Diplom. p. 556.*

(*e*) *Tournus p. 270.*

Ejusdem Odonis anno secundo Wlfardus quidam nobilis Æduensis ac locuples, res

ANN. CHR. 889. XL. Floriacenſes abbates.

rent (*a*) ſuas, in villa pagi Auguſtodunenſis, Ciſa vocabulo, & in villa Floriaco ſitas, contulit *ad monaſterium ſanctæ Mariæ & ſancti Petri atque ſancti Benedicti Floriacenſis loci, ubi præerat vir venerabilis abba Girbertus, und cum turba plurima monachorum, ibidem Deo famulantium. Actum Patriciaco villâ publicâ, anno ſecundo regnante Odone rege*, menſis Novembris die ſecundo. Hæc donatio facta eſt Floriaco in gratiam cellæ Patriciacenſis. Theotberto abbati ſucceſſerat Girbertus, cui volgati Indices Milonem ſubſtituunt, ſolo nomine notum. Illuſtrior fuit Lamberti præfectura, de quo infra.

(*a*) *Perard p. 40. & ſeq.*

Odonem regem Aquitani haud agnoſcere primò voluerunt, certè nec populi » provinciæ Tarraconenſis, in qua Balneolenſe ſancti Stephani monaſterium poſitum erat. Iſtuc eùm acceſſiſſet juris dicendi causâ Servus-Dei (*b*) epiſcopus » Gerundenſis, *and cum inclito atque excellentiſſimo abbate Sugaefredo, viro egregio*, conqueſti ſunt ejus loci cœnobitæ, quòd eccleſiæ, quas primi eorum » parres, maximè Bovitus primus eorum abbas, & Elias, manibus propriis, fabri» li arte, in vaſtis ac deſertis locis conſtruxerant; quaſque Carolus auguſtos imperator eidem loco litteris ſuis confirmaverat, ipſis abſtractæ eſſent: quibus auditis judices, *conſiderantes ſanctiſſimas illarum orationes, quas pro omni eccleſiaſtico gradu die noctuque fundere non ceſſabant*, ſanciunt, ut *prædictæ parochiæ* » *cum omnibus decimis & primitiis* eidem cœnobio reſtituantur, eâ conditione, ut » quotannis *modios duos inter vinum & annonam* ad ſedem matrem genitricis Dei » Mariæ perſolvant. *Facta hæc charta confirmationis kalendas Martias, anno ſecundo quo mortuus eſt Karolus imperator, regnante Domino noſtro Jeſu-Chriſto, adhuc autem exſpectante rege ab ipſo largitore*. Ex quibus intelligitur, quod mox dicebam, Odonem in illis partibus regem haud agnitum fuiſſe.

(*b*) *Marca col. 822.*

XLI. Balneolenſi monaſterio ablata reſtituuntur.

Sub idem tempus Berno abbas Gigniacum monaſterium exſtruere cœpit. Erat is e comitibus Burgundiæ, eumque Sigebertus in chronico *ex comite abbatem* factum dicit. Alius fuit a Bernone, quem *fratres de monaſterio ſancti Dionyſii, per licentiam domni abbatis HLudovici ad educandum atque erudiendum* Hincmaro commiſere, & quem Æneas Pariſiorum epiſcopus acolythum ordinavit: tamerſi Baronius, qui nuc Æneæ litteras (*c*) retolit, eumdem eſſe exiſtimavit. Certè hic ex parochia erat Æneæ, Berno abbas ex Burgundia Jurenſi. Forſan ejus parer fuerit Audo comes, qui in fundo ſuo ad Araxim corpus ſancti Manri abbatis, tempeſtate Nortmannorum iſtuc delatum, excepit. Lafinus, Bernonis conſobrinus erat, laudatus in litteris Formoſi papæ; conſanguinem ipſe Widonem agnoſcit, quem in Balmenſi cœnobio ſucceſſorem teſtamento ſuo deſignavit. Deoique id pro comperto habendum, Bernonem fuiſſe ex primoribus Burgundionum Sequanorum, apud quos Gigniacenſe monaſterium ex propriis exſtruxit. Hunc in Æduenſi ſancti Martini cœnobio monaſticæ vitæ rudimenta hauſiſſe auctor eſt anonymus in libro de vita S. Hugonis ejus loci monachi; addiqque, eum ex eodem cœnobio Balmam miſſum fuiſſe ad locum in melius reformandum. Verùm, ut illud primum verum ſit, Beruoni Balmenſe monaſterium a Rodulfo rege commiſſum fuiſſe conſtat, cùm Gigniacum monaſterium condere cœpiſſet, illicque degeret. Veri ſimilius eſt, eum non alibi vitæ monaſticæ nomen dediſſe, quàm in ipſo Gigniacenſi monaſterio, cujus auctor ac primus abbas fuit. Neque enim illis temporibus inſoleus erat, ut viri principes, qui ſæculo unutium remittere volebunt, monaſterium conſtruereot, in quo ipſi monaſticum inſtitutum profitereutur.

XLII. Bernonis abbatis genus & fama.

(*c*) *Baron. an. 912.*

Poſitum eſt Gigniacum in Burgundia Jurenſi, inter Ledonem oppidum (*) Sequanorum, & oppidum ſancti Amoris, in diœceſi Lugdunenſi. Quo tempore hujus cœnobii a Bernone fundamenta jacta ſint, non omnino compertum. Jam conditum erat antu auuum ejus ſæculi nonageſimum-quintum, quo Formoſus papa Bernoui jam abbati Gigniacenſi litteras ponificias concellit. In his litteris Gigniacum monaſterium ab ipſo Bernone, ejuſque conſobrino, Laiſino nomine, ex propriis rebus conſtructum dicitur in honorem beati Petri apoſtolorum principis in territorio Lugdunenſi. Exitat in tomo nouo (*d*) Conciliorum placitum apud Varennas, ad præſentem annum relarum, in quo Bernardus quidam, vaſſallus Ermengardis reginæ, Balmam cellam, quam Berno abbas, ejuſque monachi a Rodulfo rege *per præceptum acquiſierant*, Gigniacenſibus reſtituere cogitur. Verùm hujus placiti chronicas notas vitioſas eſſe conſtat ex ipſo Rodulfi regis præcepto, quo Balmam cellam Bernoni abbati contulit anuo Domini nongenteſimo-quinto, ejuſdem Rodulfi ſexto-decimo: atque adeò hoc placitum poſt hunc annum datum eſt, id eſt anno nongenteſimo-quinto, indictione octavâ prædito, quæ in illo placito notatur. Itaque vix ante hunc annum condi cœptum eſt Gigniacum monaſterium a Bernone, quem a Gedeone Veſontionenſi præſule abbatem ordinatum fuiſſe tradit chronologiuphus Cluniacenſis, qui Cluniaci vivebat ſub ſancto Odilone abbate, cujus juſſu Cluniacen-

XLIII. Gigniaci monaſterii origo.

(*) *Lion-le-Saunier.*

(*d*) *Labbe Concil. to. 9. c. 413. Bibl. Sebuſ. p. 60.*

ANN. CHR. 859.

censes chartas in unum codicem redegit, in quo ejus chronicon legimus. Hæc observare convenit, propterea quòd plerique Gedeonem archiepiscopum ad principatum Caroli Magni referunt, adducti auctoritate cujusdam regii præcepti, quod potiùs Carolo-Calvo, quàm Magno tribuendum esse superiùs (*a*) diximus. Hic est Berno abbas, cui celeberrimi Cluniacensis cœnobii primam originem, & sancti Odonis abbatis institutionem acceptam referre debemus: quod memoriam ejus in primis celebrem reddidit.

(*a*) *lib.* 26. *n.* 1.

XLIV. Laubiensis abbatia ecclesiæ Leodicensi tributa.

Cùm Franco Laubiensis abbas Tungrensem seu Leodicensem episcopatum adeptus esset, hanc abbatiam ab Arnulfo rege, consentientibus fratribus, ecclesiæ suæ impetravit, factâ prius conventione, ut proventuum media pars fratribus inibi regulariter militantibus ad usum communem cederet, & *decimæ omnes indominicatæ* ad portam monasterii in usus pauperum & peregrinorum; pars verò altera episcopo, ejusque ministris manciparetur. Arnulfi regis hac de re præceptum (*b*) refert Miræus, in quo Franco din ante hanc abbatiam in beneficium tenuisse dicitur, & Arnulfos commemorationem Carlomanni regis & genitoris sui x. kalendas Octobris, quo ex hac vita migravit, tam in Laubiensi, quàm in Leodicensi ecclesia instituisse. Actum Fraocofurti XVII. kalendas Decembris hoc anno, Arnulfi regis secundo, indictione VII. Non semel in Nortmannos arma gessit Franco cum Reginerio comite, quem Longum-collum vocant, eorumque sanguine manus cruentavit. Hinc sancta cruentis manibus tractare nefas ratus, Bericonem Leodicensem clericum & Teutricum Laubiensem monachum ordinandos episcopos, ut ipsius supplerent vicem, Romam misit, eisque ordinatis atque illinc reversis parochiam suam gubernandam commisit: ipse verò de reliquo in pace & otio consennit usque ad annum nongentesimum-primum, quo decessisse memoratur. Eodem anno Arnulfus rex Fabariæ privilegia rogatu Hugonis abbatis, qui Vitali successerat, renovasse traditur.

(*b*) *Notitia p.* 76.

Fabariæ privilegia renovata.

XLV. Cantuariæ præsules.

Cantuariæ in Anglia e vivis migravit hoc anno Ætheiredus archiepiscopus, ut fert chronologia Angustinensis, non anno nonagesimo-tertio, ut habent actus pontificum Cantuariensium, auctore Gervasio. Post duos vocationis annos in illam sedem subrogatus Plegmundus, vir admodum religiosus, & sacris litteris non mediocriter instructus, qui eremiticam per multos annos vitam duxerat. Hic Romam profectus, pallium a Formoso papa obtinuit, indeque reversus, septem episcopos vacantibus ecclesiis consecravit. Idem regem Edvvardum coronasse fertur. Cantuariensem ecclesiam annis triginta-quatuor rexit: cujus tempore Alstidus, Ceolbertus, & Beccanus abbates suburbano sancti Augustini monasterio præfuerunt.

ANN. CHR. 890.

XLVI. Normannorum nova facinora.

POstero anno Nortmanni ex fluvio Matrona denuo Parisios accedunt, urbemque iterum eitemmisstunt. Sed cùm oppidani strenuè se suaque defendere perseverarent, & a descensu hostium naves prohiberent: illi magnis laboribus, sicut prius, navigia per terram in Sequanam infra urbem devehunt: tum secundo flumine in oceanum, indeque ad fines minoris Britanniæ advehuntur: ubi, capto sancti Laudi castello, traductis in Britanniam ipsam copiis, duobus fusi prœliis, cum magna suorum jactura naves repetere coacti sunt: alii in regnum Lotharii effusi, agros vicosque Ttajecto, Leodico, & Aquisgrano circumjacentes vastant, & Arnulfum regem, auxilio istuc cum copiis profectum, vincunt: qua victoriâ feroces Dani, altero prœlio ab eodem rege subacti, & numero debilitati, in pattiam demum reversi sunt.

XLVII. Ludovici regis Arelatensis coronatio.

Post paschа hujus anni Ermengardis, filia Ludovici quondam imperatoris eo nomine secundi, vito suo Bosone rege orbata, magnis cum muneribus Arnulfum regem convenit, ab eoque honorificè accepta est, tum ad propria remissa, ut tradit annalista Fuldensis: causa ejus itineris haud dubiè fuit, ut Arnulfum regem sibi propitium redderet ad futuram Ludovici Bosonis filii coronationem, quæ hoc anno ab Arelatensis regni episcopis, faventibus proceribus, *consultu domni apostolici*; Stephani scilicet papæ, in conventu Valentino facta est, agente in primis Bernoino Viennensi pontifice, cui Aurelianus Lugdunensis, Rostagnus Arelatensis, & Arnaldus Ebrodunensis cum suis coepiscopis assensi sunt. In quadam charta donationis, a Bernnino archiepiscopo factæ ecclesiæ Viennensi, hæc clausula legitur: *Actum Viennæ publicè in mense Februario, anno in quo vocatus & electus est a nobilibus principibusque regionis hujus Ludovicus, indictione* IX. Hæc obiter.

XLVIII. Salomon abbas S. Galli & episcopus.

Dimissâ Ermengarde, Arnulfus causâ orationis in Augiense monasterium venit, cui tunc Hatto abbas & Moguntinus archiepiscopus præerat, atque inde Constantiam accessit. Illic Salomon episcopo mortuo, Salomon alter, ejus nominis tertius, suffectus. Hunc calculum probant annales Fuldenses. Paullo antu

regiâ

regiâ auctoritate abjectus Bernhardus abbas ſancti Galli eidem Salomoni locum fecerat. Ejus exauctorandi cauſa hæc fuit, quòd Berengario Fori-Julii duci contra Arnulfum ejus æmulum favere crederetur. Id factione maximè Hattonis archiepiſcopi actum eſt in publico principum conventu, in quo Bernhardus innocens dejectus eſt. Exauctorationis ejus litteræ habentur. Eàdem regis auctoritate ſubrogatus Salomon, quem apud Sancti-Gallenſes educatum, & litteris imbutum fuiſſe diximus. Huic palatino adhuc clerico permiſſum olim, ut in clauſtra Sancti-Galli quovis tempore, ſumptâ ad portam cucullâ, ſubiret, pollicito, ſe primo quoque tempore monaſticæ nomen daturum. Id verò exſecutus eſt anno ſuperiore, agente Ruggero monacho, quem ſibi in rebus ſpiritualem ducem elegerat. Huic aliquando capſam auream reliquiis refertam, quam a rege Arnoldo ſeu Arnulfo ex Caroli auguſti cimeliis acceperat, ſancto Gallo offerre volenti, ſuadet Ruggerus, non aurum, ſed ſe ipſum Gallo ſuo tandem oſferat, & monachum, uti pollicitus erat, profiteretur. Regis obtento conſenſu, capſam ille ſuam collo ſuſpenſam gerens, tunicâ & cucullâ indutus, ad aram ſancti Galli, Bernhardo annuente, nudipes accedit, multiſque lacrymis peccata deflens, ſæculo ountium remittit, ſitque ſancti Galli monachus. Hunc leniùs pertractavit abbas, quod magno Arſenio contigit, utpote in palatio molliùs enutritum, eumque cæteris prætulit. Non multò poſt in aulam abbatis ſui permiſſu revocatus, in priſtinos reſtituitur honores, ac duodecim abbatias texiſſe dicitur. In his erant Campidonenſis, & Elevvangenſis, atque etiam Augienſis, ſi qua fides Ekkehardo, cui præferendus videtur Hermannus, domeſticus auctor, qui Hattonem archiepiſcopum per id temporis Augiæ abbatem præfert. Bernhardo itaque abbate, ut mox dictum eſt, abjecto, Salomon per Hattonem regis juſſu adductus eſt ad regendum ſancti Galli monaſterium, quod præ omnibus aliis abbatiis, cùm ſpiritualibus, tum temporalibus rebus amplificandum curavit. Non conveniunt veteres in aſſignando ejus abbatialis regiminis initio. Hepidannus & Hermannus illud differunt in annum ſequentem. Ekkehardus vero ait, eum ſancto Gallo annum unum ac dimidium præfuiſſe, ante quam Conſtantienſi eccleſiæ prælatus eſſet: quod hoc anno factum tradit annaliſta Fuldenſis, ejus temporis æqualis. Hujus nodi ſolutio pendet ex litteris exauctorationis Bernhardi abbatis, quæ apud ſanctum Gallum aſſervantur, ſed forſan abſque chronicis notis, a nobis petitæ, ſed non obtentæ. ANN. CHR. 890.

XLIX. Hatto archiepiſcopus S. Georgii cellæ auctor.

Si Bernhardi exauctoratio per Hattonem jam archiepiſcopum facta eſt, hæc non contigit ante annum inſequentem, quo Hatto in locum Sunderoldi Moguntini antiſtitis ſubrogatus fuit. Erat is Augienſis abbas, quem, quòd regi acceptiſſimus eſſet, *Cor-regis* appellabant. Duodecim abbatias habuiſſe dicitur apud Ekkehardum. Idem cellam & baſilicam in honorem ſancti Georgii in inſula, ſcilicet Augienſi, exſtruxit, reſerente Hermanno. Eamdem baſilicam ejuſdem ſancti martyris reliquiis decoravit, capite nimirum & alio quodam membro, plurimiſque aliis ſanctorum reliquiis, quas a Formoſo Papa, qui hoc anno ex Portuenſi epiſcopo in locum Stephani ſuffectus eſt, impetravit, & in Alamanniam ad novum monaſterium ſuum tranſtulit. Hiatus eſt, in anno in martyrologio Notkeri ad ſeptimum kalendas Maii, quo die ejus tranſlationis fit mentio. Ekkehardus, aliique poſt eum, Hattonem Fuldenſem monachum & abbatem fuiſſe aiunt: ſed hæc nominis æquivocatio eſt apud illos auctores, qui hunc Hattonem cum alio cognomini confundunt, Certè in annalibus Fuldenſibus & in chronico Reginonis ad annum ſequentem, Hatto iſte *Augenſis* tantùm *cœnobii abbas* dicitur: inde oritur dubitatio de duodecim illis abbatiis, quas Ekkehardus ei tribuit. Reginoal *multorum in Augia monachorum pater*; annaliſtæ Fuldenſi *Haddo abbas Augenſis cœnobii, homo ſubtilis ingenii* prædicatur. Succeſſit in locum Sunderoldi archiepiſcopi ex abbate Fuldenſi, qui Normannis incautè occurreos (*a*) interfectus eſt anno inſequenti VI. kalendas Julii, ob idque quaſi martyr a poſteris habitus. Sepultus eſt apud ſanctum Albanum, appoſito epitaphio, quod Serarius retulit.

(*a*) *Ann. Fuld.*

L. Feſtivum factum apud S. Gallum.

Salomonis abbatis tempore feſtiva res contigit apud ſanctum Gallum. In præcipuis ejus loci monachis tres eminebant, moribus longè diſſimiles, ſed tamen ſtudiis pares, Notkerus, Tutilo & Ratpertus, de quibus jam ſuperiùs egimus. His unus erat in litteras animus, ſed frequens ab otioſis, ut fit, injuria & detractio. Notkerus, omnium hominum mitiſſimus, contumelias ſurdis auribus præteribat: Tutilo verò & Ratpertus, actiores animis, minùſque perferendis nati injuriis, tariùs ab aliis lædebantur. Iutet alios refectorarius, Sindolfus nomine, homo rudis & illiteratus, cùm annonam fratribus ſæpe aut detraheret, aut depravaret, Notketo in ptimis incommoda faceſſebat. Hinc querelæ a fratribus, ſed maximè a tribus his visis, quos Sindolfus apud abbatem fictis paſſim crimi-

ANN. CHR. 890.

minationibus traducebat, quaſi de abbate ipſo ſiniſtra loquerentur. Impoſtori aorem ac fidem præbuit abbas facilior, tribuſque illis viris rancorem animi nonnumquam factis demonſtrabat. Hi verò, cum in nullo ſibi conſcii eſſent, Sindolfo vicem retaliatu conſtituunt. Erat tribus illis cum permiſſu prioris conſuetudo, ut illo temporis intervallo, quod ſanctus Benedictus inter nocturnas vigilias ac laudes matutinas lectioni aſſignat, in ſcriptorio anà convenirent, & de ſcripturis ſimul differerent. Fortè Sindolfus quadam nocte furtim ad locum ſortis appropiat, aareque ad vitream feneſtram appoſitâ, ſi quid io malam partem rapere poſſet quod abbati referret, racitus auſcultabat. Hominem ſenſit Tutilo, qui feneſtræ aſſidebat, & latinè, quod ille non caplebat, ſodalibus ſuis conſiliam dat: Notkero quidem, quia timidiuſculus erat, in eccleſiam ut cederet: Ratperto, at, flagello frattum, qaod io pyrali pendebat, arrepto, foràs iret, & Sindolfum egregiè exciperet, dum ipſe vitreâ feneſtrâ reclnsâ hominem introrſum teneret. Factum dictum: ſaſurronem verberum grandine multavit Ratpertus, qui eo vociferante clam ſe ſabduxit. Excitati omnes inſolitis clamoribus accarrunt, & Sindolfum belle multatum agnoſcant. Quærentibas nonnallis, quis eum ſic caſtigaſſet; id ab angelo Domini factum reſpondit Tutilo. Aberat a loco abbas dum id contigit: qui re acceptâ delatori, cùm pœnam tantæ gravitatis viris pro tali homine imponere non aaderet, damnam quodam modo præſtaturus, eum opetarintum decanum conſtitait, verberibus quàm præmio digniorem.

LI. Regenbodo Hirſaugiæ regimen Harderado cedit.

Ætatem ſenio gravem tanc agebat Regenbodo Hirſaugienſis abbas: qui, privatæ vitæ ſtudio, præfecturam hoc anno in cœtu fratrum reſignavit. Ex eo tempore tantâ paritate reliqaam vitæ exegit, tantâ ſeveritate corpus ſaum caſtigavit, ut omnes mirarentar io ſene viribus effeto tantum ſervorem. Nullam deinceps verbum otioſum ex ejus ore fluait: levia vel ſcurrilia nec protulit umquam, nec talit. Nulli, niſi de ſeipſo, quemqnam obloqui patiebatur. Parcas cibnrum, ſed vini parciſſimas, omnibas diebus, præter dominicam, jejunabat. In oratinne die noctequa aſſiduus, ſomno utebatur permodico, nullo umquam tempore otioſus. Interrogatus a fratribas, cur tantâ ſe inediâ & diſtrictione maceraret, qui toram vitam criminis omnino experrem daxiſſet; reſpondiſſa fertur, ſe multa bona opera, dam abbatis officio fungeretur, omiſiſſe. *Afferre namque ſolet*, aïebat, *plures negligentias prælatura infirmis hominibus, quàm virtutes*. Et is quidem ejus vitæ tenor ſait oſqan ad mortem. Electus in ejus locum Harderadus Francus, ſcholarum præfectus, qui monaſticum ordinem ſub Gerango abbate profeſſus adoleſcens, ita Illibatum deinceps retinuit, at a canctis quaſi Placidas alter haberetur. Lathelmns poſt eum ſcholas reair, multoram inſtitutnr monachoram. Harderadus Hirſaagienſibus præfuit annos ferè viginti-octo. Anno ejus primo reliquiæ ſancti Aurelii præſulis, ejus loci patroni, ob metum imminentium Nortmannorum in teſtudinem ſubterraneam ab ipſo abditæ, per annos centum & ſeptuaginta latuerunt. Spirenſam eccleſiam, in cajus parochia Hirſaugia ſita eſt, tunc adminiſtrabat Einhardus epiſcopus: cui Amalricus monachus Wiſſenbargenſis, vir doctus, ſequenti anno ſucceſſit in annos tantùm duos & quatuor menſes; & poſt eum Bernardus, qui & ipſe monachus fuiſſa dicitur. Hæc ex Trithemio in prolixiori hiſtoria Hirſaagienſi.

LII. Heriſienſe pyrhenium confirmatum.

(*a*) *Annal. Paderborn. p.224.*

Habita aſt hoc anno ſynndus apad Forcheimium, ubi Sanderoldus Moguntiacenſis archiepiſcopus, qai Liutberto eodem anno ſacceſſerat, Heriſienſis (*a*) parthenonis cnoſtructionem, dotationemque, rogata Biſonis Patherbrunnenſis epiſcopi confirmavit, anà cum venerabili Herlmanno Colonienſi archipræſule, aliiſque epiſcopis & abbatibus, qui prædicto conventui interfuere, ſynodiciſque hac de re litteris ſubſcripſere. Poſt epiſcopos, ferè eoſdem, qui prædicto Mnguntinnn concilio ſubſcripti leguntur, appoſita ſunt ſigna qulnque abbatnm, ſcilicet Lihardi, Fatabertl, Hattlionis, Gerhardi & Godeſcalci, abbatis nimiram Corbeiæ-novæ, qui proinde Bovoni abbati, ejus nominis primo, jam ſucceſſerat. Annus jam erat tricelimus a condito Heriſienſi aſceterio per Liuthardum Patherbrunnenſem epiſcopum & ſororem ejus Vvalburgam, primam eius loci abbatiſſam, quæ ad hoc tempus perveniſſa videtur. Certà in vivis adhuc erat anno DCCCLXXXVII. quo anno Carolas Craſſus idem monaſterium, reſque omnes ad illud pertinentes, regiâ (*b*) auctnritate cnmprobavit. Hinc patet eam ſupervixiſſe ſancto Remberto Hammaburgenſi atchiepiſcopo, cui valde familiaris erat, teſtante ipſius Remberti ad eam epiſtolâ, cajus fragmentum ſuperiùs (*c*) retalimus. Ejus ſepulcrum cæteris erectias e terra hodie quoque conſpicitar io adjuncto Hetiſienſi eccleſiæ ſacello, cui inſcriptum boc epitaphium, a Schateno relatum.

Walburgæ abbatiſſæ obitus.

(*b*) *Annal. Paderborn. p.200.*
(*c*) *lib.36. n.93.*

His

ANN. CHR. 890.

Hîc veneranda jacet Vvalburc, quæ mente virili
Struxit, & hoc rexit prima monaſterium,
Subjectis vitæ tribuens exempla beatæ,
Eccleſiæ cunctas amplificavit opes.
Nunc te, Chriſte, pium videat, quem ſemper amavit,
Ut dextris illam conſocies ovibus.

VIII. NON MAAT. OBIIT.

Nec plura de hac Vvalburga.

Forcheimii reſidebat non multò poſt Arnulfus Imperator, eùm Mollenbecani (*a*) in Weſtfalia monaſterii, quod Hildeborchia nobilis matrona condiderat, fundationem ſuo calculo comprobavit. Tabulas recitat Cleinſorgius Germanico idiomate, quas, ſi melliùs conſuitus fuiſſet, Latinè, ut erant, retuliſſet. Mollenbecanum monaſterium. (*a*) *Annal. Paderborn. p.* 232.

Prædictum concilium ſub finem anni habitum fuiſſe ex eo intelligitur, quòd ei ſubſcripſit Gotheſcalcus Corbeiæ novæ abbas poſt Bovonem ſeniorem, qui hoc ipſo anno, ut in ejus loci annalibus legitur, & quidem III. kal. Novembris deceſſit. Bobone abbate Wigbertus Corbeiæ monachus Hildensheimenſem epiſcopatum udeptus eſt anno DCCCLXXXIII. eidemque ſententiæ, in Moguntina ſynodo pro Corbeienſi & Herifordenſi monaſteriis latæ, poſt triennium ſubſcripſit, uti & Forcheimenſi hoc anno. Floruere etiam ſub eodem abbate Solatius monachus, religionis propagandæ causâ miſſus ad Nortmannos; necnon Wimo lector, *ob expeditam doctrinam* magnus ubique habitus, ex annalibus Corbeienſibus. Denique Evilpas, Corbeiæ itidem monachus, anno præcedente DCCCLXXXIX. aſſumtus eſt ad ſedem Halberſtatenſem, mortuus anno DCCCXCVI. Huic ſucceſſit Sigiſmundus ex Hirſaugienſi cœnobita. Neque Wigbertum, neque Evilpum monachos fuiſſe reſcivit Bruſchius, quod ex prædictis annalibus diſcimus: in quibus Wigberti pontificatus prorogatur ad annum DCCCCIII. quem alii platimùm decurtant. Corbeiæ novæ viri illuſtres.

LIII. Corbeiæ Gallicæ abbates. (*b*) *lib.* 37. *n.* 71. *& lib.* 38. *n.* 31.

In Gallia Angilbertus ſeu Engilbertus Corbeiæ abbas, ſub hoc tempus mortuus, locum fecit Heiloni abbati, quem Guntharionis domeſtici & vulgati indices ſubſtituunt, abbatum ordine perturbato, ut ſuperiùs (*b*) probatum eſt. Engilberti obitus contigit nonis Februarii, quo die fratres paſtum ex villa Curcellis habere debebant. Heilo poſt eum electus ex majori eccleſiæ œdituo, novem tantùm menſibus Corbeiam rexit, mortuus XVII. kalendas Septembris: quo die fratribus refectio pinguior a cellerario exhiberi debebat pro Guntario & Heilone abbatibus: quæ communis inſtitutio Heilonem Guntario proximè ſucceſſiſſe poſteris perſuaſit. Heilonem excepit Franco viceſimus Corbeiæ abbas, frater Hermenfridi comitis Ambianorum: quo agente Franco ſancti Geutiani martyris corpus ab Otgero Ambianorum antiſtite impetravit. Id factum Odone rege tradit vetus hac de re hiſtoria, in actis noſtris edita: diem notavit Nevelo Corbeiæ monachus ante annos ſexcentos, his verbis: VIII. *idus Maii exceptio corporis ſancti Geutiani martyris, quod divinâ diſpoſitione a venerabili Ogero Ambianenſium præſule piæ memoriæ abbati Franconi donatum, & evidentibus miraculorum ſignis glorioſè tranſlatum, cum cæteris patronis dignè collocatum veneratur, & ſemper venerabitur.* Hæc dies olim apud Corbeienſes noſtros ſollemni ritu recolebatur; qui, ut ſe Otgero gratos exhiberent, ejus obitum ſollemni anniverſario kalendis Auguſti inſtituerunt. Is eſt Otgerius Ambianenſium præſul, cujus vita ad centum ampliùs annos producta fuiſſe dicitur in Frodoardi chronico, iſque anno DCCCXXVIII. obiit, *vir ſanctus & plenus dierum*. Franco abbas Corbeiæ oppidum muris cinxit, privilegiorum confirmationem a Chriſtophoro papa & a Carolo Simplice obtinuit, tria placita quotannis ſieri juſſit, in quibus homines ligii ejus monaſterii per tres dies in Natali Domini, paſchate-clauſo, & pentecoſte, clientelam ſuam abbati exhibere deberent ſub multa decem ſolidorum. Id factum dicitur aſſenſu ſeptem monaſterii ballivorum, ſcilicet præpoſiti, cellerarii, camerarii, theſaurarii, hoſpitalarii, infirmarii, & elecmoſynarii, quibus ſingulæ redituum portiones, ſub annua ratione conventui reddenda, erant aſſignatæ. Habetur in rotulo ſeu volumine Corbeienſi index omnium hominum ligiorum, ex quibus præcipui erant domini Incenſis, Bovenſis, Picquiniacenſis, Britulienſis & Heiliacenſis: quorum hæredes, eùm in feodum ſuccedebant, *domino abbati decem libras pro revelatione, & pallium ſuum cambellano debebant; fidelitatem faciebant domino abbati; & dominus abbas eos de feodo inveſtiebat ſuo anulo aureo*; debebantque *exercitum & equitatum*; & poſt mortem abbatis *hominium & fidelitatem* exhibebant novo abbati, qui eos anulo ſuo aureo de feodo inveſtiebat. Similia officia præſtabant alii ligii homines, qui numero centum-quin- S. Geutiani tranſlatio. Officia clauſtralia & homines Corbeiæ.

ANN. CHR. 890.

quaginta erant, præter homines non ligius, qui tantùm fidem suam abbati obstringebant.

LIV. S. Viventii translatio Vergiacum (a) lib. 36. n. 87.

Sub idem tempus combustum est a Nortmannis Amausenſe in Burgondia monasterium, quod Agilmarus Arvernorum præsul ad excipiendas, ut superiùs (a) vidimus sancti Viventii reliquias in avito fundo condiderat. Fortè hoc incendium contigit ante biennium; quo tempore Busuanse monasterium ab iisdam paganis penitus vastatum est. Destructo Amausi monasterio, vir illustris Manasses, Richardi amicissimus, ejusdemque in ducatu Burgundiæ successor, monasterium in territorio Æduensi, tutissimo in loco sub montem Vergiaci castri ædificare cœpit cum consilio uxoris suæ Hermengardis, fratrisque sui Walonis seu Walæ Æduorum episcopi; ibique sancti Viventii ossa reposuit, collatis ejidem cœnobio multis possessionibus, quod ab omni sæculari subjectione liberum Rumani pontificis providentiæ commisit. In primario Usuardi martyrologio secundâ manu, sed tamen nescio quâ, adscriptum legitur ad idus Januarii, *in monte Virziaco sancti Viventii confessoris*. Nunc ibidem cella aut seu decanatus monasterii Cluniacensis, sita haud procul a Nuitio oppido, ad radices montis Vergiaci, in cujus vertice olim municissima arx erat, Vergiacensis stirpis caput, cujus muros Henricus IV. subrui jussit. Olim in illo monasterio viginti-octo monachi erant.

Walcaudus Besuæ abbas. (b) Spicil. to. 2. p. 529. V. supra n. 30. (c) ibid. p. 532.

Besuensi monasterio tunc præerat Walcaudus (b) seu Gualcaudus abbas, cujus rogatu Argrimus Lingonum antistes Besuensibus quasdam restituit ecclesias & possessiones, quas Geilo ipsius antecessor eis contulerat ob reliquias sancti Prudentii, ab eo ex Aquitania istuc translatas. Argrimi literæ datæ sunt pridie idus Aprilis, indictione VIII. anno secundo regnante Odone rege. Idam Argrimus, potentibus monachis, beati Prudentii corpus rutulir Divionæ, quò propter metum Nortmannorum antea translatum fuerat. Fallitur chronographus (c) Besuensis, qui Walcaudum abbatem a Walcado & Galcaudo distinguit.

LV. Odonis diplomata pro Ædua, Crassa & Juncellis. (*) Mens.

Nondum Walo Æduensem episcopatum adeptus erat hoc anno, quo Adalgarius ei adhuc præerat. Id patet ex diplomate Odonis regis eidem Adalgario restituentis villas Cuniacum, Selviniacum, & Saviniacum, sitas in pagis Nivarnensi, Cabilonensi & Matisconensi: cujus diplomatis authenticum exemplar legimus in archivo sancti Nazarii Æduensis, quod *Throannus notarius ad vicem Eldonis recognovit. Data* x. *kal. Julii, indictione* VIII. *anno incarnationis dominicæ* DCCCXC. *anno* III. *regnante domno Odone. Actum Macduno* (*) *monasterio*, infra Aurelianes. Sigillum diplomati affixum (d) est integerrimum, idem omnino cum eo, quod in libro sexto de re diplomatica exhibuimus, sed cum hac inscriptione, ODO GRATIA DI REX. Ex qua intelligitur, genuinam in illo sigillo repræsentari Odonis regis effigiem, non antiqui imperatoris Rumani, uti suspicabar ex sigillo Carnutensi, in quo lemma non ampliùs apparet. Idem princeps, rogatu Suniefredi abbatis beatæ Mariæ Urbionensis seu Crassensis in Septimania, superiorum regum privilegia eodem anno confirmavit III. kalendas Februarii; cujus rei authenticum in ejus loci archivo asservatur, Suniefredo abbati non multò post successit Adalainus, laudatus in litteris Olibæ comitis Carcassensis de donatione villæ Favariarum; Adalaino Durandus, de quo inferiùs. Juncellense in pago Biterrensi monasterium tunc regebat Audegarius abbas, qui ab eodem rege Odona privilegium (e) liberæ abbatiæ elactionis, a Pippino & Carolo iam concessum, renovari petiit, obtinuitque. *Datum* XI. *kalendas Decembris, indictione* VIII. *anno tertio regnante Odone rege. Actum Silvanectis*.

(d) V. supra n. 39.

(e) Capitul. to. 2. ex 519.

LVI. Samsonis abbatis Hispani, & Vitæ eremitæ obitus.

Dictum est superiùs de Samsone sancti Zolli prope Cordubam abbate, qui Septembris mensis vicesimâ primâ die hujus anni obiisse dicitur in epitaphio, quod Cyprianus presbyter ipsi composuit, quale a Morale relatum est in scholiis ad librum primum Memorialis sancti Eulogii, in hæc verba.

Quis, quantusve fuit Samson sanctissimus abba,
Cujus in urna manent hæc sacra membra sub aula,
Personat Hesperia, illius famine fota.
Flecte Deum precibus, lector, nunc flecte precoro,
Æthera uti culpis valeat consendere tersis.
Discessa longè notus, plenusque dierum
Sextilis namque mensis primo & vicesimo sole.

Era DCCCCXXVIII.

Apologeticum, ut diximus, tribus libris scripsit pro martyribus sui temporis, quod in bibliotheca Toletanæ ecclesiæ asservari testis est idem Morales.

Ad

Ad eumdem annum refertur obitus Ventilæ eremitæ Hiſpani, qui prope urbem Auriam (*) in Gallicia vitam ſeveriſſimam exegit. Acta ejus leges apud Gononem. Annum ac diem ejus obitus appoſita ad ejus ſepulcrum docet inſcriptio: *Hic requieſcit famulus Dei Ventila, qui obiit die x. kalendas Januarias, æræ* DCCCCXXVIII. Colitur ut ſanctus antiquâ traditione majore, teſtante Baronio. Eâdem æræ notâ conſignatum habetur Aldefonſi Magni teſtamentum, quo multa largitur monaſterio ſanctorum Hadriani & Nataliæ martyrum prope Turionem in parochia Ovetenſi, cujus cathedrali eccleſiæ hæc abbatia unita eſt. Subſcribunt regis teſtamento Xemena ejus conjux, Hermenegildus ſedis regiæ Oveti (*) epiſcopus, aliique præſules, abbates & proceres apud Moralem & Baroulum.

ANN. CHR. 890.

(*) *Ovetenſe.*

S. Hadriani monaſterium.

(*) *Oviedo.*

VErtente anno recrudeſcunt Nortmannorum in Galliam impreſſiones. Has ſenſit in primis Sithienſe monaſterium, quod quingenti ampliùs Dani hoc anno adorti ſunt. Rem narrat auctor anonymus in libro ſecundo de miraculis ſancti Bertini, ubi Danorum claſſis a confluentia Iſaræ in Sequanam ad Noviomum civitatem aſcendiſſe dicitor, ibique munitionem feciſſe circa villam Chiriſiacum ſeu Cariſiacum, ad auſtralem urbis partem ſitam, naturâ loci, ſcilicet aquâ & ſilvâ munitam: ſed illinc tandem fame cogente diſcedens, in regnum Lotharii ſe ſe effudiſſe. Ex his quinquaginta cæteris audaciores contendiſſe ad pagum Teruanenſem, & ad Sithienſe monaſterium, quod Fulco abbas, tunc archiepiſcopus, ſuſte, globâ & cæſpita artificioſiſſimè munierat, acceſſiſſe quintâ-decimâ die poſt paſcha, cùm *cardinalis miſſa coram utus publicè* ageretur. Ad eorum adventum Sithienſes non omnino conſternati, ſed tutelarium ſanctorum meritis ac virtutibus confiſi, primo confeſſione & expiatione peccatorum, tum perceptione corporis & ſanguinis Chriſti muniti, non modò hoſtium aſſultus ſtrenuè retuderunt, ſed etiam cum præda hinc diſcedentes, præter novem, omnes occiderunt: quæ cædes ad locum Windigamum facta eſt. Hanc hoſtium ſtragem ſanctus præſul Audomarus cuidam religioſiſſimo ſancti Bertini monacho, ædituo ejuſdem præſulis, nomine Herrico, in ſomnis prædixiſſe dicitur. Alia Nortmannorum claſſis, Meſâ circa Leodicum tranſvadatâ, prælium ad torrentem Guliam cum Lotharianis conſerunt, quo in prælio chriſtiani ſuſi, Sunzo ſeu Sunderoldus Moguntiæ antiſtes & Arnulfus comes cum innumeris aliis cæſi ſunt vi. kalendas Julii.

ANN. CHR. 891.

LVII. Nortmanni Sithiu aliaque loca infeſtant.

Sunderoldo ſuffectus Hatto Haugienſis abbas, ut anno ſuperiori diximus, obſcuro genere ortus, qui deceſſori ſuo moribus longè diſſimilis fuiſſe traditur, hominl religioſo, ſimplici, & litteris a pueritia imbuto: Hatto verò ingenio ſubtilis & vafer, conſilio pejor, an melior fuerit, incertum eſſe dicit annaliſta Saxonicus. Acceptâ ſuorum clade, Arnulfus rex ex Bajoaria in Belgicam venit, Rhenoque tranſmiſſo, hoſtes ad Thillam amnem prope Lovanium aſſecutus, eos ad internecionem delevit: quo facto, in Bajoariam revertitur.

Sunzoni archiepiſcopo Moguntino Hatto ſuccedit.

Paullo ante hanc expeditionem Arnulfus ad preces Deotmari ſeu Theotmari Juvavenſis ſeu Saltzburgenſis archiepiſcopi, ſuique archicapellani, monaſterium ſancti Salvatoris, ad lacum Chieminaſcum poſitum, quod vulgari vocabulo Owa tunc dicebatur, principi ejus diœceſis eccleſiæ S. Rodberti tribuit, a ſuperioribus regibus traditum Mettenſi eccleſiæ, cui Arnulfus ejus loco abbatiam Luxovii aſſignavit. *Data* IV. *kal. Julii, anno Domini* DCCCVCI. *indictione* VIIII. (legendum IX.) *anno tertio Arnulfi piiſſimi regis. Actum Reganeſpurc.* Ex quo intelligitur, Luxovienſem abbatiam, uti & Chiemenſem, tunc proprio paſtore ad tempus deſtitutam fuiſſe, immo ferè monachis, qui partim cæſi, partim fugati a pagauis fuerant, ut paullo ante vidimus. Prædictum Arnulfi diploma, quod Hundius (*a*) tetulit, Aſpertus cancellarius ad vicem Deotmari archicapellani recognovit. Eamdem abbatiam eidem Juvavenſi eccleſiæ Otto magnus, rogante Friderico archiepiſcopo, confirmavit. Obſcura eſt origo ejus monaſterii, quod poſtmodum canonicis regularibus ſæculo duodecimo ceſſit. Hoc eſt monaſterium (*b*) Chamincſcum, cujus abbas Liutfridus in libello ſocietatum Augienſium laudatur. Eodem anno urbs Ratiſpona, ubi præmiſſum Arnulfi diploma datum, IV. idus Auguſti combuſta eſt, ut tradunt annales Fuldenſes, exceptâ *domo ſancti Emmerammi*, & ſancti Caſſiani baſilicâ. Mortuus etiam Embricho epiſcopus, cui Aſpertus ex monacho ſancti Emmerammi ſucceſſit, idem, ut puto, cancellarius, qui ſuperius Arnulfi præceptum ad vicem Deotmari archiepiſcopi recognovit; Tutonem, ejuſdem cœnobii itidem monachum, poſt tres annos ſortitus ſucceſſorem. Aliud ibidem cognomine cœnobium erat puellarum, ad quod poſt triennium Hildegardis Ludovici regis filia relegata ab Arnulfo eſt.

LVIII. Chiemenſe monaſterium S. Rodberto tributur.

(*a*) *Metrop. Salisb. to. 1. pag. 136.*

Aſpertus epiſcopus Ratiſponenſis.

(*b*) *Analect. to. 4. p. 642.*

In nova Corbeia Bovoni abbati mortuo Godeſcalcus jam ſucceſſerat (*c*) ex dictis anno ſuperiore, quo tempore corpus ſancti Juſtini martyris e Gallia iſtuc tranſ-

LIX. Corbeiæ novæ abbates, & alii eventus.

(*c*) *num. 52.*

ANN. CHR. 891. translatum fuiſſe tradunt Saxonici annales. Sub Godeſcalco abbate, ut ibidem ex Ditmaro legitur (*a*), vixit quidam monachus, Alfricus nomine, admodum religioſus, qui gravem *migraneæ* dolorem patiens, pro remedio in capite ſecari juſſus eſt. Is ingraveſcente dolore, ad extrema redactus, dæmones adſtantes, ex hiſque unum peccatorum ſuorum volumen ipſi objicientem, ſibi videre viſus eſt: quibus fugatis, ſanctus Vitus martyr, loci patronus, eumdem manu impoſitâ ſanaverit, juſſeritque, Godeſcalco abbati ut renuntiaret, niſi mox ſuis admonitionibus acquieſceret, brevi fore, ut, eo ſuperſtite, alium in ſede ſua ſubſtitutum videret: quod ita contigit, Bovone juniori in ejus locum ſuffecto. In Corbeienſi chronico Bovo ſenior annis undecim locum reniſſe, ac ETC. kalendas Novembris obiiſſe dicitur. Godeſcalco verò regiminis anni decem tribuuntur. Poſt biennium Arnolfus imperator (*b*) Corbeiæ homines a militiæ onere exemit, quo tempore Adalvvardus, ajuſdem Corbeiæ monachus, epiſcopus in Suecia, multas Chriſto animas lucrabatur, ut in ejus loci annalibus legitur. Hic videtur eſſe Adalvvardus *epiſcopus*, qui ad Heinricum Germaniæ regem anno DCCCCXXVI. miſſus (*c*) eſt a Folcmato Corbeiæ abbate, rogaturus, ut ſui monaſterii privilegia renovaret.

(*a*) *Ditmar. lib. 4. p. 50.*

(*b*) *Annal. Paderborn. p. 228.*

(*c*) *Ibid. p. 237.*

LX. Hucbaldi monacho donatio facta.

Sithienſe monaſterium, cujus modò meminimus, tunc adminiſtrabat Rodulfus abbas, qui Hucbaldum monachum ex Elnonenſi ſancti Amandi monaſterio ad ſe, ſuoſque erudiendos *Sithiu* accerſivit, cui ad repenſandam operæ mercedem quoddam prædium tribuit, ut tradit Folcuinus monachus in chartario Sithienſi. *Anno* DCCCXCI. inquit, *iſdem abbas Rodulfus conceſſit per præſtariam Hucbaldo monacho cœnobii ſancti Amandi villam monaſterii ſui Sithiu in pago Verinandienſe, nuncupante Hidlini-curtem, cum villulis ad eam pertinentibus.* Hanc verò poſſeſſionem Sithienſium monachorum uſibus applicari voluit Hucbaldus ſcriptâ præſtariâ, in qua hæc obſervanda ſunt. *Notum eſſe volumus, qualiter dilectus confrater noſter Hucbaldus, ex cœnobio almi confeſſoris Amandi confeſſoris ad erudiendum dominum abbatem Rodulfum, ſeniorem noſtrum, concedente ac præcipiente Gauzlino ejuſdem loci abbate, omnibuſque ſanctæ ejus congregationis fratribus conſentientibus, deſtinatus, petierit a præfato domno Rodulfo quaſdam res propter temporalis ſolatia neceſſitatis, dum ejus adhæreret lateri, ab illo conceſſas ſibi, noſtris ſpecialiter uſibus delegari atque contradi: ſic tamen, ut annis ſingulis ad feſtivitatem ſancti Amandi, quæ eſt* VII. *kalendas Novembris, de ipſis rebus nobis refectionem præparet.* Ad eumdem modum Sigeberto Gemblacenſi monacho a monachis cœnobii ſancti Vincentii Metenſis ob præmium doctrinæ ipſis impenſæ quædam poſſeſſio conceſſa fuit.

LXI. Abbatis electio monachis S. Petri Senonenſis aſſerta.

Magduni in agro Aurelianenſi ad Ligerim habita eſt hoc ipſo anno ſynodus epiſcoporum juſſu glorioſi regis Odonis, ubi, cùm de diverſis eccleſiæ utilitatibus ageretur, delata eſt querela monachorum ſancti Petri cœnobii ſuburbii Senonenſis, *a*poſtulantium, quòd eis ab archiepiſcopis ejus urbis multi hactenus ex aliis cœnobiis ſibi præfecti ſint abbates, magno ejus loci detrimento; quod quia præter regulam beati Benedicti & inſtitutionem ſacrorum canonum factum erat, ſancitum eſt a beatis pontificibus, hortante Gualterio ſeu Waltetio Senonenſi antiſtite, *ut nullus deinceps ordinaretur vel conſtitueretur pater monaſterii, niſi quem ipſi ſuâ diſpoſitione & libitu voluntatis ex ſeipſis eligerent.* Synodicis ea de re literis ſubſcripſere Gualterus Senonenſis, & Hebernus Turonorum archiepiſcopi, aliique tum archiepiſcopi, tum epiſcopi, quorum nomina videre licet apud Clarium monachum (*d*) Senonenſem. Recentiorum temporum ſunt conſtitutiones Gualtero archiepiſcopo adſcriptæ, in quibus *peculiares conventuales*, canonici *regulares*, moniales *aegræ*, vocabula inſolita arant tempore Gualterii archiepiſcopi Senonenſis: qui etſi monachus non fuerat, ſed canonicus, optimè in monachos ſancti Petri affectus fuit.

(*d*) *Spicil. to. 2. p. 734.*

S. Columbæ monachis refugium datum.

Graſſantibus paſſim in Burgundia Nortmannis, cùm ſanctæ Columbæ apud Senonas monaſterium ſuburbanum eorum inſultibus pateret, rea Odo monachorum quieti & ſecuritati conſulens, interventu Rotberti comitis, *conſentiente reverentiſſimo comite & abbate Richarda*, aream intra urbem eis conceſſit ad eccleſiam, & ædificia refugio neceſſaria conſtruenda: ita ut imminente neceſſitate poſſernam ad prædictam aream habere poſſent, quæ iter ſecretius eis ad monaſterium præberet ad neceſſaria comportanda vel exportanda. *Datum* VII. *kal. Julii, indictione* VIIII. *anno* XII. *regnante domno Odone glorioſiſſimo rege. Actum apud Vermeriam palatium.* Hoc præceptum Trohannus notarius ad vicem Ebbonis recognovit. Exſtructa eo loci eccleſia ſancti Benedicti, modò parœcialis, cum domibus, quæ hactenus a monachis ſub annuo cenſu locantur.

Eadem fuit caritas Aureliani Lugdunenſis archiepiſcopi in Nantuacenſes monachos,

ches. Cùm enim idem pontifex canonico more diœcesim ſuam perluſtraret, veniſſetque in Nantuadis cœnobium ſancti Petri; abbas ejuſdem cœnobii, Bertrannus nomine, cum commiſſo ſibi grege calamitatem & inopiam ſui monaſterii eidem pontifici flebili modo expoſuit, obtuitu rogans, ut quaſdam poſſeſſiones, ſibi à ſuperioribus archiepiſcopis fabricatas, reſtituere ne gravaretur. Horum precibus flexus Anrelianus, cellam, quæ dicitur *Pomiers*, & ſanctum Albanum cum ſuis appendiciibus, ab ipſo loco abſtracta, eis reddidit, additâ etiam ex propriis aliarum villarum donatione, in epiſcopatu ſcilicet Lugdunenſi, Nivernenſi, & Gebennico, quod ut ratum in perpetuum permaneret, manu propriâ ſcriptum hac de re inſtrumentum roboravit, & nobilium ac pontificum manibus roborandum obtulit. Eorum nomina deſunt in codice Nantuacenſi, ea quo illud erait noſter Stephanotius, prout in appendice noſtra referemus. Nantuacum annis decem rexerat Aurelianus; ſed poſtmodum in ſuum locum Bertrannum ſeu Bertrannum ſubſtitui curavit. Bertranno ſuffectus Adalrannus eo nomine ſecundus, & ipſe, ſicut prior, Matiſconenſis epiſcopus, ne ſuperiùs (*a*) expoſitum eſt. Hic ab Aureliano evectus ad ordinem ſacerdotii, ejuſdem juſſu eccleſiam ſancti Stephani Girifiaci regendam accepit. Cùm plebem ſibi creditam ſedulò emendaret, in locum Geraldi Matiſconenſis epiſcopi defuncti poſt multas turbas cælitus deſignatus ſubrogatur. Dein ſæculi pertæſus, ad Nantuadis monaſterium ſe recepit: ubi, poſtquam in obedientia ſtrenuè ſe exercuit, demum præfecturam ejus loci ſublùs coactus eſt invitus, parere maluit quàm præeſſe.

ANN. CHR. 899. LXII. Nantuaco reſtitutio facta ab Aureliano.

Nantuacenſes abbates.

(*a*) *lib.* 38. *n.* 31.

Bellilocenſi apud Lemovices monaſterio præerat hoc anno Rainulfus abbas, ut patet ex litteris cujuſdam Aviti, qui res ſuas eidem cœnobio tradit, ſitas *in orbe Lemovicino, in vicaria Aſonenſe, in villa, quæ vocatur Lupiacus, cum caſa dominicaria, cum ipſa baccalaria, ſeu cum ipſis manſis*, qui ad ipſum pertinebant. „ Hæc verò tradit pro remedio animæ ſuæ, & pro anima avunculi ſui Goldrici, „ qui eaſdem res ipſi conceſſerat, & pro anima genitoris ſui Avidi ſeu Aviti, „ genitricis ſuæ Ingelbergæ, & fratris ſui Antonioi. Facta hæc ceſſio in menſe „ Auguſto, *anno quarto regnante Odone rege*. Subſcripſit ipſe *Avidus*, & poſt eum Antoninus, Amaldus, Gervardus vicarius, & alii. Idem Rainulfus abbas notatur tum in litteris Eldoardi anno Odonis regis ſexto, tum in charta cujuſdam Blandini de villa Rodeſalio & Sereniaco vicariæ Exidenſis, *in menſe Januario anno octavo, quo Oddo regnare cœpit*; tum in alia charta cujuſdam Frotarii & uxoris ſuæ Goldindis, qui conſentiente filio ſuo Galmando, res proprietatis ſuæ, poſitas *in orbe Lemovicino, in vicaria Vertadenſe, in villa, quæ vocatur Biarcis*, Belliloco donant *in menſe Maio anno octavo regnante Odone rege*. Et tamen hoc ipſo anno, & quidem menſe Aprili, Gairulfus abbas Belliloco præfuiſſe dicitur in litteris Calſtoni & uxoris ejus Adalgridis, qui eccleſiam ſancti Juliani martyris *cum ipſa baccalaria, & manſis ad eam pertinentibus*, aliaque Bellilocenſibus cornlerunt *in menſe Aprili, anno octavo regnante Odone rege*. Is eſt Gurnlfus ſeu Gairnlfus abbas primus Bellilocenſis, qui, cùm ob gravem ſenio ætatem regendo monaſterio imparem ſe ſentiret, Rainulfum ſibi coadjutorem ſubegit. Ejuſmodi coadjutorum alia exempla paſſim occurrunt in hia annalibus, ut in monaſterio Cluniacenſi, & in ipſo etiam Bellilocenſi monaſterio, in quo Geraldus ſimul cum Bernardo, item cum Adalgiſo abbas memoratur. Gatulfus abbas notatur annis ſecundo & ſexto Odonis regis, idemque perſtitit uſque ad decimum annum ejuſdem regis, ut poſtea videbimus: nullus verò Rainulfi mentio eſt poſt Odonis regis annum octavum, forſan quòd decefferit ante Garulfum, quem ætate grandævum fuiſſe oportet, quippe qui ab anno primo Caroli Calvi ad decimum Odonis regis in Bellilocenſibus chartis occurrit. Tertius Belliloci abbas fuit Rodulfus, cujus prima mentio eſt anno nono, quo Carolus Simplex regnare cœpit.

LXIII. Bellilocenſes abbates.

Regebat hoc anno monaſterium ſancti Vincentii ad Vulturnum in Benevento Leo abbas; Nainonis ſecundi ſucceſſor, qui Ageltrudi Widonis imperatoris conjugi partnriantei opportunum locum præbuit ad Balbam ſeu Valvam, urbem epiſcopalem in Pelignis: ubi ſui monaſterii cella erat ſub titulo ſancti Rufini, Lamberti filii partu nobilitata. Humanitari Leonis ut gratum ſe præberet Wido, auri puri libras ad pondus uati infantis cum eccleſia ſancti Marcelli monaſterio ſancti Vincentii obtulit. Editum eſt hac de re diploma a Goldaſto tomo tertio conſtitutionum imperialium, in hæc verba.

LXIV. Lamberti Widonis filii nativitas.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Wido divinâ favente clementiâ imperator auguſtus. Cùm auguſtalis ſublimitas in omnibus rebus non ſolùm terrenis, verùm etiam eccleſiarum, monaſteriorumve cura (ſollicita eſſe debeat) ut perficiantur, Deo favente, ſedulâ intentione oportet ut ſit pervigil, quatenus dignis digna tribuamus, cum etiam præcepto divino inſtruct bona præbere dignum eſt. Et ideo notum ſit omnibus,

ANN. CHR. 891.

bus, tam, præſentibus quàm abſentibus, noſtris fidelibus quia a Benevento redeuntes noſtra cum conjuge, tandem perevenimus Balbam, cui inſtabat pariendi tempus: angebatur etenim maximè, quo locs diverteretur. Tandem verò per ſuggeſtionem Leonis venerabilis abbatis, noſtri fideliſſimi, in cellam ſui monaſterii adeò opulentam devenimus, quæ in honorem ſancti Ruſini conſtructa eſt in loco, qui dicitur Campus-de-Rocca. Poſt tertium diem dilectiſſimus filius noſter Lambertus natus eſt nobis. Quocirca ut ſuperna clementia nobis illum ad imperii gubernacula concedat, per rogationem noſtra conjugis pro merito concedimus monaſterio beati Vincentii martyris Chriſti eccleſiam ſancti Marcelli, quæ eſt conſtructa in loco Florinæ, cum ſervis & ancillis, & omnibus ſuis pertinentiis. Inſuper offerimus in præfato monaſterio auri puri libras, quantam idem cariſſimus noſter penſat filius. Et ut hæc noſtra conceſſio robur perpetuum habeat, & ab omnibus obſervetur, veriùſque credatur, annulo noſtro ſubter ſigillari juſſimus. Data idus Novembris, indictione decimâ. Actum in Balba.

Quæ Indictio ſi a kalendis Septembris incipiat, ad hunc annum; ſi a kalendis Januarii, ad inſequentem referenda eſt. Prædictam ſancti Ruſini eccleſiam cum ecclesia ſanctæ Dei genitricis Mariæ in territorio Valbenſi ſeu Valvenſi, in proprio ſolo ædificaſſe (*a*) ac dotaſſe dicitur *Zuilla humilis ancilla ſanctæ Mariæ*, quæ ante ipſius eccleſiæ limen ſepeliri voluit. Leo abbas ſucceſſerat Maioni ejus nominis ſecundo, qui ad hunc annum pervenuiſſe traditur. Hoc diploma probat, Widonem imperatoris titulo hoc anno inſignitum fuiſſe a Formoſo papa, qui in litteris (*b*) ad Fulconum epiſcopum, *indictione decimâ*, imperatorem ab ſe coronatum fuiſſe dicit; Lambertum quoque ejus filium *anno ſecundo imperii patris ipſius* Imperatorem factum. Cæterùm quod de auri maſſa ſancto Vincentio ad pondus nari lufantis oblata hic dicitur exemplum habet a Charazico Galliciæ in Hiſpania rege, qui, teſte Gregorio (*c*) epiſcopo, auditis ſancti Martini virtutibus, ægrotantis filii ſanitatem ejus meritis adepturus, *penſato auro argentoque ad filii pondus, tranſmiſit ad venerabilem locum ſepulcri.*

(*a*) *Chron. Vult. l. 3. p. 533.* S. Vincentii ad Vulturnum abbates.

(*b*) *Frod. lib. 4. c. 2.*

(*c*) *Greg. Tur. de mir. ac. S. Martini lib. 1. c. 22.*

ANN. CHR. 892. LXV. S. Chriſtinæ, monaſterio imperialis tuitio aſſerta.

SUperiorem de ioitio Widonis Imperii calculum confirmat imperialis mundeburdi præceptum, quod idem Wido ſanctæ Chriſtinæ monaſterio conceſſit anno inſequente nonageſimo-ſecundo, qui cum unno ipſius imperii ſecundo compo„ nitur. In hoc præcepro (*d*) Wido ſignificat, ſe divino inſtinctu, æternæque „ retributionis intuitu, beatæ virginis & martyris Chriſtinæ cœnobium, in Ita„ lico regno haud procul a curte regia Ollona, ſeu Olonna exſtructum, cui „ venerabilis abbas Rodulfus præerat, ſub ſuum mundeburdum & perennem„ tuitionem ſuſcipere, atque interventu dilectæ conjugis ſuæ Agelguidæ ſeu Agel„ trudæ imperatricis omnes ejus loci poſſeſſiones confirmare; ſimulque liberam „ eligendi abbatis facultatem, ab anteceſſore ſuo Karolo Imperatore jam con„ ceſſam approbare. *Datum* III. *kalendas Julii, indictione* IX. (lege X.) *anno incarnationis dominicæ* DCCCXCII. *anno domini Widonis regni ejus* IV. *imperii* II. *Actum Papiæ*. De monaſterio ſanctæ Chriſtinæ apud Inſubres ſuperiùs (*e*) actum eſt.

(*d*) *Capitul. Ital. c. 93.*

(*e*) *lib. 2. n. 37.*

LXVI. Angelarius & flagemprandus abbates Caſinenſes.

Prædictæ Agelirudæ auguſtæ Ragemprandus, Caſinenſis apud Teanum abbas, *libellario* ſeu precario more, pro vitæ ejus tempore, duas (*f*) ſui monaſterii cellas conceſſit in finibus Lombardiæ, unam ſcilicet apud Laudem- (*) Pompejam, alteram in Perſiceta, eo pacto, ut unnuo cenſu eadem auguſta tres libras argenti perſolveret. Succeſſerat a biennio Ragemprandus Aogelario abbati vicefimo Caſinati, primo apud Teanum poſt deſolationem Caſini factam a Sarracenis. Hoc abbate, id eſt Angelario, Hermefridus (*g*) quidam, Aſculanus ſubdiaconus, vir dives, ſe ipſum cum ſuis omnibus *per capillos capitis ſui* obtulit præpoſito Teanenſis monaſterii, nomine Walmefrido, deciſis ſcilicet propriâ manu capillis, quos in ſignum ſuæ ipſius traditionis de more obtulerat Deo. Pari modo Beneventanus quidam, nomine Walamitus, ſe ipſum cum ona curte obtolit in eccleſia ſancti Benedicti apud Beneventum, quæ cella erat monaſterii Caſinenſis. Erat & alia cella ſanctæ Mariæ in Aliſano territorio, cujus cellæ præpoſitus Laurentius diaconus & monachus quamdam commutationem fecit de quibuſdam terris cum quodam Landoario Capuano, cum conſenſu ejuſdem ubbatis & Radelchiſæ abbatiſſæ. Idem quoque de aliis terris fecit cum eodem Landoario Johannes ſacerdos & monachus, ac præpoſitus prædictæ cellæ cum conſenſu ejuſdem Angelarii ubbatis, & Gaitrudæ abbatiſſæ. In hac itaque cella ſanctimoniales erant ſub abbatiſſa, & præpoſito Caſinenſis monaſterii, a quo locus iſte pendebat ex donatione cujuſdam Beneventani, nomine Sarraceni, qui eam olim Petronacii (*h*) abbati tradiderat. De hac cella gravis poſtea orta eſt altercatio (*i*) cum abbatiſſa ſanctæ Mariæ de Capua, quæ hanc cellam occupaverat. Denique idem

(*f*) *Chron. Caſin. lib. 1. c. 47.*

(*) *Lody.*

(*g*) *ibid. c. 46.*

(*h*) *ibid. c. 6.*

(*i*) *ibid. lib. 4. c. 70.*

An-

Angelarius, in locum demortui epiſcopi Teanenſis a clero & populo electus eſt, atque ordinatus, ſed non multò poſt mortuus, ibidemque ſepultus nonis Decembris poſt annos ſex abbatialis dignitatis. Electus in ejus locum Ragemprandus, tantùm diaconus & monachus, Caſinenſis abbas viceſimus-primus, Teanenſis ſecundus, eidemque loco per annos ferè decem præfuit. ANN. CHR. 891.

Hujus abbatis tempore Teanenſe monaſterium igne penitus (*a*) conflagravit, quo incendio pleraque Caſinatium diplomata & inſtrumenta conſumpta ſunt cum ipſo autographo regulæ, quam ſanctus pater Benedictus manu propriâ ſcripſerat, necnon & ſaccis illis, in quibus ejus tempore annona Caſinatibus cælitus ſubminiſtrata fuerat. Hoc incendium Angelus a Nuce refert ad annum ejus ſæculi nonageſimum-ſextum. Idem Ragemprandus privilegium a Johanne papa IX. poſt annos tres obtinuiſſe dicitur, inſcriptum *Ragemprando religioſo diacono & abbati*, datum *ſub menſe Martio, indictione ſecundâ*: quod potiùs Stephano VI. tribuendum eſt. Ejus tempore, captâ a Græcis Beneventanâ urbe, Symbaticius (*b*) imperialis protoſpatarius *entelma* ſeu præceptum eidem abbati fecit de Beneventano cœnobio ſanctæ Sophiæ, ac de monaſteriis ſanctæ Mariæ de Cingla, ac ſanctæ Mariæ de Plumbariola; imperatoris nomine gravitet præcipiens, ne quis de rebus horum cœnobiorum Caſinati ſubjectorum ullam inferret injuriam. LXVII. Teanenſis cœnobii incendium. (*a*) *Ibid. lib.* 1. *c.* 48. (*b*) *Ibid. c.* 49.

In Gallia ſub hujus anni initium adversùs Odonem mota rebellio eſt, cujus auctor Waltgarius comes, filius Adalbelmi, quem ejuſdem Odonis avunculum Regino appellat. Ille, ſeu regnandi cupidine, ſeu novæ poteſtatis æmulatione, adjunctis ſibi ſuæ conjurationis ſociis, Lugdunum-clavatum, vulgò Laudunum, occupat. Odo, nihil moratus, oppidum obſidet, & Waltgarium ad deditionem cogit, eumque judicio Francorum primorum capite plecti jubet. Non ſic tamen compreſſa rebellio; quin reliqui conjurati in Aquitaniam mox ſe recipiunt, & Aquitanos adversùs Odonem concitant. Duces conjurationis erant Ramnulfus Pictavorum comes, & Gozbertus ejus frater, atque Ebolus ſeu Ebulo abbas Dionyſianus ac Pratenſis, qui in obſidione Pariſiaca contra Normannos tam ſtrenuè ſe geſſerat. Dum Odo in Aquitania contra rebelles occupatur, novi in Francia tumultus oriri cœpti, auctore in primis Fulcone Remorum archiepiſcopo, qui Carolo impuberi, Ludovici Balbi filio, regnum ereptum impatienter ferebat. Huic Heribertus & Pippinus comites adjuncti, Carolum ad regnum evocant; & Remis anno ſequenti ineunte ſacrâ unctione per Fulconem inaugurari curant. Inunctionis ſuæ diem rex ipſe quintum kalendas Februarii notat in quodam diplomate pro monaſterio ſancti Remigii, quod ex Marlotο (*c*) inſerius proſcremus; id eſt in octavis ſanctæ Agnetis, & apud Dublctum (*d*). Odo nihilo minus in Aquitania remanet, rebus pacandis intentus. LXVIII. Conſpiratio in Odonem regem. Carolus Simplex rex dictus. (*c*) *Marlot. tom. pag.* 536. (*d*) *Doublet p.* 814.

Interim, quodam caſtello (*) a rebellibus oppugnato, dum Ebolus abbas rem ardentiùs exſequitur, ictu lapidis graviter percuſſus, paullo poſt interiit, & quidem vi. idus Octobris, quo die in Pratenſi necrologio notatur *depoſitus domnus Ebolo abbatis*. Hoc *domni* nomine fortè inuitur, cum cælibem, & ſortaſſe clericum fuiſſe. Annaliſta Mettenſis, ex quo hæc diſcimus, ſcribit, ſanctum Dionyſii monaſterium ab Odone *ad ſuum ſervitium* fuiſſe revocatum. Pratenſis abbatia Hucboldo commiſſa, de quo nulla alia præter nomea memoria eſt, etiam in necrologio Pratenſi omiſſa. Hucboldo non multò poſt ſucceſſit Rotbertus comes Pariſiorum, ſeu marchio, Odonis regis frater, qui hanc abbatiam a Carolo Simplice, an ab Odone fratre, obtinuit. Idem abbatiam ſancti Dionyſii, haud dubiè ab eodem Odone acceptam, paullo poſt habuit, ut Dionyſianæ tabulæ probant. Regino, ejus temporis ſcriptor, in annum ſequentem differt Eboli obitum, quem Ebulonem vocat. LXIX. Eboli abbatis mors. (*) *Britlac. in Pratcu.* Abbates Dionyſiani & Pratenſes.

Rebus in Aquitania compoſitis Odo eum Rotberto fratre quantocius in Franciam redit, atque infeſtis ſignis Carolum perſequitur ad provinciam Remenſem, cui plurima damna infert. Carolus Odoni impar auxilium poſcit ab Arnulfo rege, cujus juſſu epiſcopi & comites qui ad Moſam erant, copias ipſi ſubminiſtrant. Verùm alieno commodo ſanguinis ſui pretio periclitari abnuens ſubſidiarius miles Odonem ad Axonam intrepide ſubſiſtentem aggredi non eſt auſus, immo domum nullâ tenus regreſſus eſt. Carolus itaque ab exteris, viadam a ſuis deſertus, in Burgundiam receſſit. Odo verò Pariſios revertit. Aimoinus (*e*) auctor eſt, Ludovico Balbo mortuo, Francorum primores Caroli ejus filii in cunis agentis ætatem exercendæ dominationi incongruam, ut erat, arbitratos, *Odonem, licèt reluctantem, tutorem pueri*, regnique gubernatorem elegiſſe. Unde mirum eſt, eum Carolo, jam majori facto, regnum haud quaquam reſignare voluiſſe. Sed nimirum regis nomen & auctoritas initio moleſta, brevi ſe in animum blandè inſinuat, ut facilius imperium nondum habitum ſpernas, quàm habitum amittas. (*e*) *Aimoin. lib.* 5. *de miracul. S. Benedict. c.* 23. *n.* 6.

Po-

ANN. CHR. 892. LXX. Cluniacus Guillelmo comiti datur.

Poſtea quam villa Cluniacus ab Hildebaldo Matiſconenſi epiſcopo, ut ſuperiùs (*a*) vidimus, ad Wariuum comitem & Albanam ejus uxorem commutationis jure tranſierat; dein venit in poteſtatem Avæ, Willelmi Aquitaniæ comitis ſororis, cui villa hæc hereditario fortè jure obtigerat. Willelmus ſeu Guillelmus patrem habuit Bernardum Arvernorum comitem, qui duas conjuges habuit, Liutgardem & Ermengardem, quæ poſterior Willelmi parens extitit, an etiam Avæ, mihi non liquet. Bernardo pater fuit Bernardus alter, Pictavorum comes, avus Willelmi comitis, *qui eo tempore Aquitaniam Gothiamque ſuo jure tenebat*, teſtante Johanne monacho in libro de vita ſancti Odonis abbatis. Willelmo comiti, utì & Ramnulfo ſecundo Pictavorum comiti, ejus conſobrino, multa fuit altercatio cum Odone rege: qui Willelmo comitatum Arvernenſem abſtulit, dedit-que Hugoni, quem Willelmus vicit, xtque inreremit, ſicque comitatum recuperavit. Inter hæc Willelmus Cluniacum villam obtinuit ab Ava ſorore ſua, quam nonnulli cum Albana Wariui comitis uxore (*b*) perperàm confundunt. Comitiſſa vocatur in quodam placito, quo Cluniacenſibus monachis adversùs Hugonem vindicatur terra quædam, quam Willelmus quondam comes eis donaverat, id eſt eccleſiæ duæ in villis Iggiaco & Domanico, & xliæ res, quas *Ava comitiſſa* habuerat, & quæ Willelmo hereditario jure obtigerant. Fortè primùm conjugata fuit, dein abbatiſſa, ſed cujus loci incertum. Saltè abbatiſſæ titulum ipſa ſibi tribuit in ſubſcriptione litterarum de ceſſione Cluniaci Willelmo fratri factæ, in quibus *humilem Chriſti famulam* etiam ſe dicit. In his litteris, quæ (*a*) *lib.2.p. n.70.*

(*b*) *ibid.*

(*c*) *Sur.3.p. 76.*

„ x nobis editæ ſunt in elogio (*c*) beati Bernonis xbbatis, Avx humilis Chriſti „ famula Willelmo fratri ſuo atque glorioſo comiti villam ſuam Cluniacum, in pago Matiſconenſi ſuper fluvium, qui vocatur Grauna, ſitam, cum „ univerſis appendiciibus poſt ſuum deceſſum poſſidendam donat, eo pacto, ut „ alodum Audoeui-villæ, in comitatu Calmontenſi ſuper fluvium Cernonis poſitum, „ ipſi ad vitam cedat; &, ſi quidem ipſa fratri ſuperſtes fuerit, & ille ex legitimo conjugio libros habuerit, ipſi poſt Avæ deceſſum jure perpetuo Cluniacum obtineant. Datum menſe Novembri, *anno primo certantibus duobus regibus Odone videlicet & Karolo*. Fortè jam Willelmus de condendo Cluniaci monaſterio cogitabat. Idem in Brivarenſem ſancti Juliani martyris eccleſiam munificus fuit, utì & patet ejus Breuardus, ex cujus dono ibidem aſſervatur eriam nunc egregia crux, in cujus truncо & ramis inſcriptio hæc legitur: IN CHRISTI NOMINA ET IN HONORE SANCTI JULIANI MARTYRIS HANC CRUCEM WERNARIUS COMES ET LIUTGARDIS CONJUX FIERI JUSSERUNT. Willelmi conjux erat Ingelberga, quæ villam & fiſcum, cui Romanis vocabulum eſt, ſitam in pago Lugdunenſi, monaſterio Cluniacenſi donavit.

LXXI. Alia cella Adremarenſibus aſſerta.

Verſabatur xpud Conadam villam rex Odo ſub finem menſis Septembris, quo tempore Erchengerus Adremarenſis xpud Tricaſſes abbas cellam pagi Arvarienſis, Alfa dictam, evindicavit adversùs quemdam Agnium monachum, qui eam Adremarenſibus abſtrahere non ſemel molitus erat. Hanc cellam ab origine Sadrovertus abbas a Carolo Calvo non ita (*d*) pridem ſuo, id eſt Adremarenſi, monaſterio, quod etiam Manſus-Corbonis, & Nova-cella dicebatur, obtinuerat: ſed neſcio quo prætextu Agnius illa eam tepetebat. Ejus rei cauſa Odonem regem, Vermeriæ (*e*) ad ſollemne placitum reſidentem, primùm adierat, cauſam dicturus. Aſſignati ſunt ei judices, Fulco Remenſis, Walterus Senonenſis, & Wido Rotomagenſis archiepiſcopi; ea epiſcopis Dido Laudunenſis, Honoratus Bellovacenſis, & Riculfus Sueſſionenſis: qui cauſa diligenter examinata, monachi proclamationem, tamquam inanem ac frivolam, rejecerunt, ſanxerunt que, ut cella prædicta *monaſterio ex Manſo-Corbonis, qui Nova-cella dicitur*, utì ante, ſubeſſet, & ſub Erchengeri ordinatione regulariter conſiſteret; neque deinceps Agnius in illam ſe intromitteret. Verùm is, hoc decretorio judicio haud contentus, iterum novas lites movet, & eamdem cellam denuo invadit. Quapropter Odonem adeundum rarus Erchengerus abbas, Conedam ſeu Conadum, ubi tum rex verſabatur, profectus, præcepta ſuperiorum regum, xtque xpoſtolicæ ſedis privilegia regi exhibuit, quibus conſtabat, hanc cellam ſuo monaſterio ſubjectam eſſe; petebatque, ut id novo diplomate rex denuo approbaret: quod incunctanter indulſit princeps eum regia tuitione, & libera ex ipſis eligendi abbatis facultate. *Data pridie kalendas Octobris, indictione* x. *anno incarnationis Dominicæ* DCCCXCII. *anno quinto regnante domno Odone glorioſiſſimo rege*. *Actum* (*) *Conedâ*, quæ villa eſt parochiæ Autiſiodorenſis ad Ligerim. Erchengero xbbati paullo poſt ſucceſſit Bertoldus ſeu Bertradus, poſt quatuor xnnos laudatus in præcepto Manaſſæ Divionenſis comitis, & in ſynodo Trecis habita xnno ſexto Rodulfi regis; poſt annos regiminis, utì numerant, viginti-duos ſucceſſorem ſortitus Vandelricum, qui mo-

(*d*) *lib.38. n.77.*

(*e*) *Gall. Chriſt. to.4. p.80.*

(*) *Cluſ. Adremarenſes abbates.*

qui monachos ad ſynodum Lingonenſem, ſedente Henrico epiſcopo, miſiſſe dicitur, ac viginti annis locum rexiſſe Gratianus & Orlandus Vandelricum, unus poſt alium, excepere. Orlando ſuffectus Guido ſeu Wido eo nomine primus de quo aliàs. ANN. CHR. 892.

LXXII. S. Romani abbatia apud Senonas reſtructa.

Deſtructo, ut vidimus, ſancti Remigii ſeu ſancti Romani apud Vallillas monaſterio, viſum eſt Bovoni abbati, qui Suavo ſucceſſerat, ut illud tutiori loco reſtrueret, nempe apud Senonas in ſuburbano prædiolo, ubi olim poſitum fuerat: qui locus & ſitus opportunitate, & fluminis præterfluentis amœnitate reſtituendo monaſterio aptiſſimus videbatur. Eaſtructâ itaque haud inelegantis formæ baſilicâ ſub priori ſancti Remigii titulo cum cæteris regularibus ædificiis, corpus ſancti Romani abbatis iſtuc tranſlatum eſt, ubi ſubinde miraculis coruſcaſſe dicitur. In his nobilis Aquitanus, Gundoinus nomine, ex imminentis mortis periculo liberatus. Tedulus, ejus cœnobii alumnus piiſſimus, ex primoribus Senonum oriundus, necnon liberalium artium doctrinâ pro tempore inſtructus, cum graviſſima febri torqueretur, ad ſancti Romani tumulum, utì petierat, delatus, factâ prece convaluit; moxque pſallentium choro adjunctus, de accepta ſoſpitate gratias Deo tetulit. Varia fuit ſubinde, ſicut priùs, ejus monaſterii fortuna, ut ſuis locis videbimus.

LXXIII. Prumia direpta. Regino abbas.

In regno Lothatii Nortmanni, qui ad naves remanſerant, tranſmiſſâ Mosâ in Ribuariorum pagum ingreſſi, univerſis pro ingenita barbarie vaſtatis, Bunnam uſque perveniunt. Indè ad Prumienſe monaſterium declinatis hoſtium copiis, oclus conreodunt. Ei tunc præerat Farabertus abbas, qui audito barbarorum acceſſu, cum pieriſque ſuorum fugâ ſaluti conſuluit. Qui in monaſterio reliqui fuerant, irruentibus barbaris, omnes vel trucidati, vel in captivitatem abducti. Tum Nortmanni cum ingenti præda regreſſi ad naves, cum omnibus copiis *tranſmarinas repetunt regiones*, ait Regino. Poſt hanc eladem Farabertus abbas, ſeu tædio malorum præſentium, ſeu vitæ pacatioris deſiderio, magiſtratu ſponte ſe abdicavit cum Arnulfi regis permiſſu. Electus in ejus locum Regino, vir doctus, & eccleſiaſticis rebus maximè eruditus, ut ejus libri duo de diſciplinis eccleſiaſticis probant, quos juſſu Rathbodi Trevetenſis antiſtitis ex conciliis ac decretis ſummorum pontificum jam abbas compoſuit. In hiſtoricis etiam rebus verſatus fuit, de quibus totidem libros edidit, Adalberoni itidem Trevirenſi archiepiſcopo, Ratbodi ſucceſſori, in ediris perperàm inſcriptos. Vir fuit tum excelſo ad res arduas ac difficiles, quales tunc erant, animo, tum inſigni, quæ in ejus ſcriptis, elucet, prudentiæ ac moderationis laude præſtans. Forrè quoſdam æmulos habuit electionis ſuæ repugnantes: quibus agentibus non diu hac dignitate potitus eſt, Richardo fratre Gevehardi & Matfridi comitum in ipſius locum inducto, quem invidioſum ſui negotii, ut ipſe loquitur, ſucceſſorem ſuſtinuit. Reginone abbate Carolus, Lotharii regis filius, quem juſſu Caroli Craſſi imperatoris ob defectionem luminibus orbarum, & ad ſancti Galli cœnobium relegatum fuiſſe diximus, noviſſimè Zuenteboldi regis tempore Prumiam adductus, ipſius Reginonis (*a*) manu tonſus eſt: ubi non poſt multos annos moritur, ac ſepelitur.

Carolus princeps ibidem tonſus. (*a*) *Chron. lib. 2. ad an.* 885.

Idem auctor tradit, hoc eodem anno Megingaudum comitem nepotem Odonis regis, menſe Septembri ab Alberico & ſociis ejus dolo interfectum fuiſſe in monaſterio ſancti Sixti, quod Rotila vocatur, ejuſque corpus Treverim deportatum, in cœnobio ſancti Maximini ſepultum. Rotila ſeu Rutila locus eſt ad Moſellæ ripam, prope Sircium oppidum; ubi Caroli Magni ſoror monaſterium inſtituti (*b*) noſtri condidiſſe perhibetur, quod ſæculo quinto-decimo procedente Carruſianis ceſſit.

Megingaudus Rotilæ cæſus. (*b*) *Brouwer. annal. Trev. to. 1. p.* 393. & 437.

LXXIV. Arnulfi dona S. Emmerammo. (*c*) *Canif. to. 2. p.* 47. & *ſeq.*

Maravenſem Arnulfi expeditionem hoc anno referunt annales Fuldenſes, in qua rex ſanctum Emmerammum in acie ſibi propitium ſenſiſſe traditur ab Arnolfo excomite monacho, ob idque *per cuncta Norica monaſteria gratifica* (*c*) *munera* miſiſſe. Præ cæteris ſancti Emmerammi monaſterio munificum ſe præbuit, cui *pro gratiarum actione contulit totum palatii ornatum, in quo erat ciborium quadratum, cujus auro tectum tabulatum, faſtigium ſerta gemmarum redimitum*, quod *aureis actis columellis* ſuſtentatum erat. *Erant etiam in eo evangeliorum libri plenarii, auro & gemmis tecti, ſcripti, picti, ac omnimodis ornati: e quibus unus eſt cubitalis apere, pretia, pondere talis, ut ei non facilè invenjri poſſit æqualis.* Supereſt apud ſanctum Emmerammum hic (*d*) codex, auteis litteris exaratus, qualem nuſquam me vidiſſe memini. Inſuper quaſi hæc tantæ principis in ſanctum patronum devotioni non ſufficerent, *argenteam etiam craticulam*, prædicto ciborio *ſupponendam*, dono dedit. Adjecit & *pallia*, colore tum ſimilia, tum varia, inter quæ unum, quod unius texturæ erat, *longitudinem triginta cubitorum* habebat. Hæc fuſiùs apud Arnolfum, ſancti Emmerammi uno poſt ſæculo monachum, qui ſanè ſancti Dio-

(*d*) *V. ſupra n.* 29.

ANN. CHR. 892.

nysii Parisiorum episcopi corpus omissurus hoc loco non fuisset, si rex Arnulfus illud, uti Emmerammenses nostri contendunt, eidem monasterio contulisset. Hunc porro librum cùm rex Conradus auferre noluisset, inflictâ repentè dysenteriæ morbo restituere coactus est. Arnulfi principatu Ratisponensi ecclesiæ præerat Tuto ea-monacho sancti Emmerammi, qui aureum altare ibidem fabricari jussit, quod mille gemmis ornavit. Is sub finem vitæ oculis orbatus, futura nihilò minùs prævidisse memoratur.

Tutonis item episcopi.

ANN. CHR. 893.

LXXV. Remensis synodi facta.

(a) *Frod. lib. 4. c. 5.*

(b) *ibid.*

Sithiensis abbatia a Balduino comite occupata.

INeunte posterò anno habita est Remis synodus episcoporum, in qua, agente in primis Fulcone archiepiscopo, Carolus Balbi filius, cognomento, Simplex, Odone rejecto, Francorum rex a Fulcone ungitur. Synodo aderant Dido Laudunensis, Hetilo Noviomensis, Ricuinus Suessionensis, & Herilandus Morinensis nuntiantes. Scriptæ sunt etiam comminatoriæ litteræ ad Balduinum comitem Flandrensem, qui res ecclesiasticas invaserat. Primam illud factum Fulco (*a*) purgavit apud Arnulfum regem, qui se inconsulto id actum querebatur. In epistola hac de re ab ipso scripta, inter alia dicit, se ob impuberem Caroli ætatem coactum fuisse Odonis dominatum suscipere, *qui a stirpe regia exsistens alienus, regali tyrannicè abusus fuerat potestate, cujus & invisus hactenus dominium sustinuerat.* Se quidem ab ipso Arnulfo consilium quæsisse, sed incassùm; adeòque elegisse eum habere regem, *quem solùm post ipsum de regia ejus habebant progenie.* Idem Fulco nomine synodi scripsit (*b*) etiam ad Balduinum comitem, eum arguens, *quòd ecclesiastica simul & legalia jura contemneret, locum sacri monasterii ordinis pervadens, & abbatis sibi nomen usurpans. Unde communi decreto episcoporum judicatum fuerat, eum auctoritatis canonicæ anathemate feriendum: sed quoniam ecclesiæ & publicis utilitatibus regni videbatur accommodus*, quippe qui Carolo regi, propinquo suo, favebat; *censura suspenditur, & emendandi spatium reservatur.* Id intelligendum de Sithiensi abbatia, quam Balduinus mortuo Rodulfo abbate, occupare moliebatur. Hic est Balduinus Flandriæ comes, filius Baldaini cognomento Ferrei ex Judith Caroli Calvi filia, Calvus & ipse cognominatus, ita enim ipse voluit: non quòd Calvus re vera fuerit, sed ut cum avi cognomine suam ipsius præferret originem. Habuit & fratrem, nomine Rodulfum, qui fuit comes Cameracensis, quem Heribertus Viromandorum comes interfecit. Hæc occasione synodi Remensis, quàm *anno octingentesimo nonagesimo-secundo* habitam dicit Frodoardus secundum veterem calculum, propterea quòd mense Januario habita est; si quidem Carolus v. kalendas Februarii, ut sincera ejus diplomata probant, in ipsa synodo in regnum evectus est. Synodi monitis ad tempus cedere visus est Balduinus, permissâ Fulconi archiepiscopo Sithiensi abbatiâ, qui eam ante pontificatum habuerat.

LXXVI. S. Vedasti Atrebatas relatio per Dodilonem episcopum.

Post annos ferè tredecim, quàm corpus sancti Vedasti apud Bellovacos ob metum Nortmannorum remanserat; Nobiliacensi (sic enim vocabatur) ejus monasterio, jam muris circumsepto, turribus ac nallorum ambitu munito, monachis etiam ex diversis partibus, in quibus dissipati erant, ad propria reversis, actum est de reportando sanctissimi patroni corpore, quo diu orbati non sustinebant Atrebatenses: quoniam eo absente omnia in deteriora labebantur, nec spes ulla melioris sortis expectanda erat. Regebat eo tempore Atrebatensem & Cameracensem ecclesiam jam ab annis quinque Dodilo episcopus, non minùs bonus quàm doctus, qui olim ejusdem cœnobii monachus ac præpositus fuerat. Hunc pro antiqua necessitudine adierunt Vedastini cœnobitæ, rogantes, ut sevehendis sancti patroni sui reliquiis socium se & adjutorem exhibere ne gravaretur. Ultro assensit episcopus, moxque certatim Bellovacum itum est. Omnes honorificè excepit Honoratus ejus civitatis episcopus, qui sacrum depositum, cùm nec tenere, nec negare posset, invitus reddere non distulit. Sacrum pompam longè extra urbem prosecutus est cum populo idem antistes: quo cum multa salute ac reverentia dimisso, Dodilo cum suo comitatu cœptam persecutus viam, tandem ipso propriam civitatem quarto die, ea quo Bellovacis discessetant, pervenit domicilia die, quæ in idus mensis Julii hoc anno incidebat: quam diem sollemni ritu in posterum celebrari episcopus edixit. Vedastinam tunc abbatiam occupabat mox dictus Balduinus comes, quam postea rex Carolus ob infidelitatem ab eo abstulit cùm Atrebatensi castro, ac Fulconi archiepiscopo donavit.

LXXVII. S. Medardi abbatia Fulconi data pro Vedastina.

(*c*) *Frod. lib. 4. c. 10.*

Suessionensem sancti Medardi abbatiam tunc temporis obtinebat Altmarus comes: quam Fulconi cum ipso commutare (*c*) opportunum visum est: tum quia Remis vicinior esset sancti Medardi abbatia; tum quia comes Altmarus Vedastinam contra Balduinum facilius vindicare volebat; quæ tamen res Fulconi exitii ac necis causa fuit. Accepit itaque Fulco ab Altmaro abbatiam sancti Medardi.

dardi, deditque illi ſancti Vedaſti abbatiam cum Atrebatenſi caſtro, quod Alemannus a Balduino vi obſidionis eatenſis. Ob id tanto dolore ſuccenſus eſt Balduinus, ut Fulconi ejus rei auctori occem machinatus ſit. Idem Fulco etiam Turonenſem ſancti Martini abbatiam a Carolo rege obtinuit, ut patet ea ejus literis (*a*) ad Widonem imperatorem, propinquum ſuum, quem rogat, ut res ſancti Martini, quæ in regno ejus, id eſt Italiæ, erant, in ſuam tutelam reciperet. Hoc tamen abbatiam retinuit Rotbertus ſtarer Odonis regis, qui viribus ſuperior Carolo erat. ANN. CHR. 893. (*a*) *ibid. ep.*

LXXVIII. Fulconis querelæ de Dodilone epiſcopo.

Abfuit a ſynodo Remenſi, ad quam vocatus a Fulcone fuerat, Dodilo Atrebatenſis epiſcopus, cauſatus metum Nortmannorum, quorum gladius ſuum iter impediebat. Sed alia fortè cauſa latens erat, nempe quòd Balduino comiti faveret, nec ſynodo, in qua ille damnandus videbatur, intereſſe vellet. Ejus nihilò minùs cauſam ſcriptâ ad patres epiſtolâ egit, eos rogans, ut ejus excommunicationem rantiſper ſuſpenderent, ſi quo modo hortamentis & admonitionibus flecti poſſet. Roganti id conceſſum, mandatumque a Fulcone, ut ejus (*b*) admonendi & corrigendi curam ſuſciperet. Fulcoois deiu offenſam Dodilo incurrit, ſive quòd mandatum ipſius ſeguiter exſecutus eſſet, ſeu quòd corpus ſancti Calliſti martyris, Remenſi eccleſiæ a Rodulfo abbate Ciſonienſi cum ipſa abbatia conceſſum, ut ab eo petierat, ad oppidum ſancti Quintini comitari noluiſſet. Hinc Fulco Herilnoi Noviomenſi ſcribens, conqueritur de his, quæ a Dodilone patiebatur, quem *paterno ſimplicique benignitatis affectu ad potiora*, id eſt ad epiſcopatum, provexerat. Eumdem etiam Dodilonem admouuit, qualis ipſe erga eum quondam eaſtiterit: quo pacto ſine rege, ſine ullo cujuſquam ſuffragio modis omnibus inſtiterit, ut ad hunc epiſcopalem perveniret honorem, cùm adhuc perfectè notus non eſſet. Id factum (*c*) anno DCCCLXXXVII. quo anno Dodilo poſt Rotradum Atrebatenſis epiſcopus ordinatus eſt ſexto-decimo kalendas Aprilis. (*b*) *ibid. ep.* (*c*) *Balderic. l.* 2. *c.* 60.

LXXIX. Privilegium de Avennaco.

Eodem tempore idem Fulco ad Formoſum papam variis de rebus ſcripſit: de quibus pontifex ipſi gratificatus eſt. In his eidem miſit privilegium (*d*) pro monaſterio Avenoaco, itemque pro Ciſonienſi, quod Rodulfus abbas Remenſi eccleſiæ ſubjecerat: quo privilegio tam ipſa cœnobia, quàm cunctas eorum poſſeſſiones, Remenſi eccleſiæ ſubdidit. Avennaceuſis urat Bertha illa abbatiſſa, quæ Romam eodem tempore profecta eſt: per quam Formoſus Papa Fulconi (*e*) *verba ſanctæ conſolationis* ſignificavit. De Ciſonienſi abbatia, quæ paullo poſt medium ſæculum nonum in Tornacenſi parochia in honorem ſancti Calliſti condita eſt ab Evrardo Forojulienſi comite & Giſla ejus uxore, Ludovici Pii imperatoris filia, plura dicere ſupereſedemus, quippe quæ ab exordio clericorum fuit, nunc canonicorum regularium ſancti Auguſtini, quibus ſæculo duodecimo conceſſa eſt. Horum omnium acta leguntur in Spicilegil Acheriani tomo duodecimo: ea quibus Evrardi teſtamentum datum eſt anno Ludovici ſecuodi imperatoris XXIV. qua de re ſuperiùs (*f*) actum eſt. (*d*) *Frod. lib.* 4. *c.* 2. (*e*) *ibid. c.* 2. (*f*) *lib.* 37. *n.* 71.

LXXX. Vxthero archiepiſcopo Fulco ſcribit.

Non prætermittenda hoc loco ipſius Fulconis epiſtola ad Walterum ea noſtris Seoonenſem archiepiſcopum *pro cauſa* (*g*) *Hildegardis abbatiſſæ* ejus diœceſanæ, de qua placita quædam ſimul conſtituerant, quæ idem Walterius partim ob infirmitatem, partim ob occupationes exſequi non potuerat. Hæc verò quantocius exſecutioni demandari idem Fulco præcipit, Walterum iuſuper rogans, ut ad condictum placitum veniat, eidemque prædictam abbatiſſam curet ſe ſiſtere: ſin minùs ipſe pro ſua auctoritate, quod hactenus ob ſuam in eiuodem Walterum caritatem facere diſtulerat, id perfectutus ſit. Fortè quædam commiſerat, aut certè commiſiſſe dicebatur hæc abbatiſſa iucerti loci, de quibus in illo placito inquitendum erat. Idem Walterus paullo poſt propriâ ſede (*h*) pulſus eſt, & carceri mancipatus; Teurboldo verò Lingonenſi epiſcopo oculi eruti a Richardo, Manaſſe, & Rampone ſacrorum violatoribus, quos Formoſus papa perpetuo anathemate damnavit. (*g*) *Frod. lib.* 14. *c.* 6. (*h*) *ibid. c.* 3.

LXXXI. Remix ſtudia inſtaurata.

Per hæc funeſtiſſima tempora litterarum ſtudia paſſim languere cœpta, quæ Fuleo Remis inſtaurare ſategit. Hic quippe (*i*) *ſolliciius circa Dei cultum & ordinem eccleſiaſticum, amore quoque ſapientiæ fervens, duas ſcholas Remis, canonicorum ſcilicet loci, atque ruralium clericorum, pene dilapſas reſtituit; & evocato Remigio Autiſiodorenſi magiſtro, liberalium artium ſtudiis adoleſcentes clericos exercere fecit, ipſeque cum eis lectioni ac meditationi ſapientiæ operam dedit. Sed & Hucboldum ſancti Amandi monachum, virum quoque diſciplinis ſophicis nobiliter eruditum, accerſiit, & eccleſiam Remenſem præclaris illuſtravit doctrinis.* Hucboldus eò iuvitatus eſt poſt mortem Rodulfi Sithienſis abbatis, qui eum ex ſancti Amandi monaſterio ad Sithienſe ad ſe erudiendum evocaverat. Nivernis etiam litteras (*i*) *ibid. c.* 9.

ANN. CHR 893. Hucboldi doctrina & ſcripta.

docuiſſe traditur, ubi libellum de vita ſanctæ Cillinæ, matris beati Remigii, reperit, eamque carmine celebravit. Dum Remis moraretur, a ſtatribus proximi ſancti Theoderici monaſterii, quod tunc a clericis occupatum erat, rogatus eſt, ut eccleſiaſticam de eodem ſancto officium componeret. Id verò exſecutus eſt ſcriptâ ad eos epiſtolâ, quæ ſic habet. *Dilectis in Chriſto patribus ac fratribus congregationis almi confeſſoris Chriſti Theoderici, Hucboldus, humilis, licèt indignus, officia ſacerdos, habitu monachus, omnem felicis vitæ ſanctitatem. Pia veſtra religio, atque ardentiſſima in Deum & ſanctum ejus Theodericum devotio, ſtudiique ſimul boni tractatio noſtram adiit mediocritatem, expoſtulans, ut ad noſtrorum in tractionem major in, qui in laudem Dei & ſanctorum ejus, mentis promptiſſima, ſingulis aptis temporibus canora compoſitæ modulamina, nos quoque vobis nocturnalia de memorabilibus præfati cultoris Dei & ſpecialis patroni veſtri dominî Theoderici geſtis tractilem melodiis dulcorata cum antiphonis coaptaremus reſponſoria, in ejus ſacra feſtivitate canenda: quod exſequendum tantò noſter aggreſſus eſt animus alacritate, quantò veſtra id fieri poſcebat devotio. Et ecce, divinâ faveute gratiâ, quod veſtra ſuggeſſit tractatus, noſtra parvitatis obedienter explevit humilitas. Sed quia, atteſtante voce evangelicâ, dignus eſt operarius mercede ſuâ; me humiliter expetente, & veſtræ bonitate favorabiliter annuente, in ejus parviſſimi recompenſatione ſervitutis ſponpondiſtis mihi cum veſtræ promiſſione fidei, acturos vos in ſacris orationibus veſtris memoriam mei ſingulis annis, expleto hoc ipſo officio nocturnali: nec tantum dum in hoc carne inſtantis ævi videor frui ſole volubili: ſed multò magis, cùm, Deo diſponente, ego tgerit præſentis me vitâ defungi. Et addidiſtis hujus in me benevolentiæ exempli, vos per ſucceſſiones temporum, veluti per bonæ conſuetudinis lege, relicturos poſteriorum dilectione.* Integram hanc epiſtolam in appendice referemus cum epitaphio ipſius Hucboldi, qui Fulconi ſupersixit. Incertum eſt tempus quo viſere deſiit Remigius Autiſiodorenſis, de quo plura, uti & de Hucboldo, ſuperiùs diximus.

LXXXII. S. Gibriani tranſlatio ad S. Remigium. (a) Frod. lib. 4. c. 9. (*) Coſſe.

Per id tempus ſancti Gibriani confeſſoris reliquiæ ex pago Catalaunenſi ad Remenſem ſancti Remigii baſilicam tranſlatæ ſunt a Fulcone archiepiſcopo. Erat Gibrianus (*a*) ſacerdos genere Scottus, qui ex Hibernia unà cum ſex ſtatribus & tribus ſororibus ſuis in Galliam cùm acceſſiſſet, omnes in pago Catalaunenſi ad Matronam confedere. Gibrianus vacuum, nomine Coſſam (*), ad habitandum elegit: ubi ad mortem uſque piiſſimam vitam tranſegit. Poſt mortem ipſius corpus juxta aggerem publicum ſepultum, & ſuper ejus tumulum ædicula conſtructa, quâ tempore Normannorum ſub Odone rege combuſtâ, Hadericus religioſus comes a Rodoaldo Catalaunenſi antiſtite obtinuit, ut ex eo loco, ubi ſub dio jacebat, ad ſicum Balbiacum transferretur. Poſt triennium ad eccleſiam beati Remigii honorificè delatum eſt, & juxta ſepulcrum hujus ſanctiſſimi patris collocatum; ubi altare argenteo decoratum erigi curavit prædictus comes, qui cum uxore ſua Heresinde locum ſepulturæ ad dexteram ejuſdem eccleſiæ partem, juxta oſtium cryptæ, a Fulcone præſule impetravit. Hic eſt Hadericus & hæc Heresindis, qui ad fabricandum ex auro antipendium majoris altaris ſancti Remigii ſuppetias contulere, quorum imagines proſtratorum more, & nomina ibidem cernuntur, aliorumque, qui ſymbolam itidem ſuam ad hoc obtulere. Hi ſunt Karolus, ſcilicet Simplex, Judith Calvi filia, Auſgardis Ludovici Balbi conjux, qui unà cum Hadrico in primo ordine exhibentur, & cum eis Wandelmodis: tum Fulco archiepiſcopus & Heriveus ejus ſucceſſor: in altero ordine Sigebertus, Heresindis, alterque Sigebertus & Lanſindis. Huc ſpectat quod in necrologio Remigiano notatur VIII. kal. Auguſti *auurveeſarium Heeroes archiepiſcopi, qui fecit deaurari altare majus, & qui fecit talicem majorem cum patena*. Cæterùm non diu poſt hoc tempus ſupervixit Rodoaldus epiſcopus Catalaunenſis, qui Rodowardus in veterrimo illius ſedis epiſcoporum indice appellatur.

LXXXIII. Mancionis epiſtola de presbytero eumugato. (*b*) Frod. lib. 4. c. 3.

Magna poſt ejus obitum contentio exorta eſt de ſucceſſore deligendo. Fulconi
„ archiepiſcopo hac de re ſcripſit (*b*) Formoſus papa, eumque arguit quòd Ber-
„ tharium presbyterum, quem clerus & plebs ejuſdem eccleſiæ cum Odonis regis
„ conſenſu canonicè elegerant, conſecrare noluiſſet; ſed poſt deceſſum defuncti epi-
„ ſcopi ipſam eccleſiam Herilando Teruanneſi epiſcopo beneficiali more contuliſ-
„ ſet; tanoemque Mancionem quemdam, criminibus irretitum, ibidem epiſcopum
„ ordinaviſſet, Berthario comprehenſo, ne Romam adiret, cauſam ſuam acturus.
Hanc ordinationem etiam improbavit Honoratus Helvacorum antiſtes, eique intereſſe noluit: qua de re ſcriptis ad eum litteris (*c*) Fulco expoſtulavit. Mancio tamen ordinatus ſtudii ac zeli ſui pro eccleſiaſticæ diſciplinæ quoddam argumentum dedit, cum presbyteri cujuſdam, Angelrici nomine, qui quemdam feminam, conſentientibus propinquis ejus, in villa *Voaſnau* publicè deſponſaverat, inſolitum factum

(*c*) ibid. c. 8.

dam ad Fulconem metropolitam retulit, ut quid de eo ſtatuendum eſſet, ab illo diſceret. Epiſtolæ inſcriptio (*a*) ſic habet. *Domino patri Folconi venerabili archiepiſcopo, & omnibus epiſcopis ejus ſuffraganeis, & cuncto clero eorum, presbyteris, diaconibus, & cunctis ordinibus, tam canonicis, quàm & monachis, Mancio humilis Catalaunicus epiſcopus, fidele obſequium & devotas orationes.* Quid de eo ſtatuerit Fulco, nobis incompertum. Illud in hac epiſtola notandum, quod nequiſſimo facto boni & pii fideleſque homines, utpote hactenus inſolito, reſtiterint. Mancionni epiſcopo quindecim annos tribuit index mox laudatus, ANN. CHR. 895. (*a*) *Anſelm.* to. 3. p. 438.

LXXXIV. Odonis diploma pro S. Medardo. (*b*) *Diplom.* p. 557.

Quo tempore Fulco abbatiam ſancti Medardi pro Vedaſtina ab Altmaro comite acceperat, rex Odo Compendii reſidens, exemplo Caroli Calvi imperatoris, univerſas ejuſdem cœnobii Medardenſis, poſſeſſiones (*b*) confirmavit, quæ ex donationibus ſuperiorum regum, aliorumque fidelium eidem loco datæ fuerant. „ In his villas Pivonem & Bumeium ad theſaurum & utilitatem baſilicæ ſancto„ rum Medardi & Sebaſtiani atque Gregorii papæ aſſignat, ad reſtaurandam ſci„ licet fabricam: necnon miniſteria aurea vel argentea, & ad luminaria concin„ nanda, ſuſtentationemque pauperum atque hoſpitum receptionem; denique „ ad integrandam domum Dei, quæ nuper a Marcomannis combuſta fuerat. „ Ad hæc præſidium muro cinctum in circuitu ipſius monaſterii fieri jubet *propter* „ *inſurgentium Danorum inſolentiam, & infidelium inimicorum Chriſti inſidias*, ut „ ſervi Dei ibidem quieti ac ſecuri conſiſtere valeant. Inſuper manitionem Vici„ ſuper-Axonam (*) ob eamdem cauſam reparari curavit, quam Carolus impe„ rator jam dudum fecerat ad petitionem venerabilis Bertæ & Hludovici impe„ ratoris in memoriam beatæ memoriæ Gregorii ſummi pontificis. *Actum Compendio palatio, anno incarnationis dominicæ* DCCCLXXIII. *regni verò ejuſdem glorioſiſſimi regis Odonis quinto, indictione* XI. In prædicto Vico-ſuper-Axonam nuper effoſſus eſt lapis, quem milliarem vocant, cum hac inſcriptione, (*) *Vſ ſur-Aiſne.*

IMP. CAES
M. AURELIO. ANTONINO. PIO AUG.
BRITANNICO. MAX

TRIB. POT. XXXII. IMP.
II. COS. IIII. P. P. PRO
COS. A. AUG. SUBS
LEUG. VII.

ubi leugæ VII. pro milliaribus uſurpantur. Nam ab eo loco ad Auguſtam-Sueſſionum tres tantùm leugæ cum dimidia numerantur.

LXXXV. Æduenſi epiſcopo interdicta ſubjectio abbatiæ Flaviniacenſis. (*c*) *Tournus* p. 221.

Exſtat in Æduenſi parochia Flaviniacenſe monaſterium, quod Wandradus vir illuſtris, ejus auctor, ſub obteſtatione Dei tremendi judicii regiæ tuteliæ commiſerat, & ab omni epiſcopali poteſtate immune ac liberum eſſe voluerat. Nihilo minùs Adalgarius Æduenſis antiſtes, expoſitâ eccleſiæ ſuæ anguſtiâ & bonorum diſtractione, a Carolo Calvo imperatore (*c*) petierat, obtinueratque, ut Flavi„ niacenſis abbatia cum cella Corbiniaco in perpetuum Æduenſi eccleſiæ concedere„ tur; ſicque numerus canonicorum in eccleſia ſancti Nazarii augeretur, & ca„ nonici in communi refectorio reficerentur, & in dormitorio canonicè dormirent. *Data* VII. *kalendas Martii, indictione* X. *anno* XXXVII. *regni domni Karoli imperatoris in Francia, & imperii ejus anno ſecundo. Actum Compendio regio palatio;* quo anno Carolus eo loci paſcha celebravit ex annalibus Bertinianis. Poſtea hanc conceſſionem idem Adalgarius a Carolo Simplice confirmari curavit anno regni ejus primo, dum ſcilicet idem rex ob Odonis merum in Burgundiam ſe recepit. Querelis hac de re ad pontificem delatis, Romam evocatus eſt epiſcopus: verùm in ipſo itinere, dum Trenorchii, cujus abbas fuerat, moraretur, morbo correptus interiit eodem anno, ſcilicet DCCCXCIII. Suffectus in ejus locum Walo pro invaſione abbatiæ Flaviniacenſis excommunicatus eſt. Sic Æduenſes epiſcopi per multum tempus hanc abbatiam nihilò ſecius occupaverunt, inſtituto ibidem vicario præpoſito, qui ſub ipſis locum regeret. Propinati Adalgario veneni inſimulatus Gisfredus Flaviniaci monachus, impoſitum crimen anno inſequenti in ſynodo ſumtâ euchariſtiâ purgavit.

LXXXVI. Cormaricenſi facta donatio.

Interim rex Odo in Burgundiam contendit, haud dubiè Carolum perſecuturus. Cerrè hoc anno ſub finem Maii Cabilonæ verſabatur, ubi rogatu illuſtris comitis & marchionis Rotberti fratris ſui, Ivoni Cormaricenſi abbati quaſdam res ſuæ proprietatis largitur in ſtipendia monachorum, Deo in eodem cœnobio militantium, ſitas in comitatu Pictavenſi, villas ſcilicet Molium & Fagium cum ſuis appendiciis. *Data* V. *kalendas Junii, indictione* XI. (ſic legendum, non V.) *anno* VI. *regnante domno noſtro Odone. Actum Cabilone civitate.* In quibuſdam tamen exemplis hoc diploma datum dicitur *indictione* XV. *anno* II. *regnante Odone rege.* Poſt Ivonem obſcura eſt Cormaricenſium abbatum memoria uſque ad Vvidonem

ſeu

ANN. CHR. 893.

ſeu Guidonem, fratrem Gaufredi Griſagonellæ Andium comitis, qui Vvido deinde Podienſis epiſcopus factus eſt.

LXXXVII. S. Theuderii monaſterium reformatur per Dervenſes.

Jacebat per id tempus, rebus cùm temporalibus, tum etiam ſpiritualibus pene omnino deſtitutum ſancti Theuderii monaſterium: cujus infelicem ſtatum miſeratus Barnoinus ſeu Bernoinus Viennenſis antiſtes, hunc locum in melius reformare conſtituit. Principio cenſus, quos ex omnibus eccleſiis eidem cœnobio ſubjectis epiſcopus & archidiaconus uſu antiquo percipere conſueverant, eidem loco attribuit cum aliis rebus, quæ ab eo abſtractæ fuerant. Præcipuus ejus facti auctor fuit Hugo quidam, quem Barnoinus filium ſuum dicit, qui in illo monaſterio & temporalibus, & ſpiritualibus rebus alitus fuerat. Ad hæc archiepiſcopus monachos ex Dervenſi Campaniæ monaſterio iſtuc accerſivit *ad Deo ſerviendum, & ſub ſancti Benedicti patris regulæ norma militandum, atque ad eumdem locum reædificandum & reſtaurandum:* quem eis, eorumque abbati Adalrico ſub apoſtolica auctoritate, reſtamentoque epiſcopali conceſſit. Barnoini hac de re litteris (*a*) ſubſcribit idem, qui ſupra, *Hugo miniſtrorum Dei miniſter, qui hoc fieri a patre zela divina tactus petiit:* quæ verba innuunt, eum Barnoini filium re vetâ fuiſſe, quem ex conjugio ante epiſcopatum procreaverit. Ex his intelligitur, Dervenſe monaſterium ad id tempus religione floruiſſe: at non multò poſt in tantam devenit diſſolutionem & laſciviam, ut ejus loci monachi publicè (*b*) uxores ducerent, ac generis ſocerique ſui prædia & ornamenta ſacri illius loci diſtribuerent. Favebant his flagitiis abbates, quorum nomina meritò delevit oblivio, excepto eorum pænultimo Alardo, & ſucceſſore ejus Benzone, cujus perverſitas in tantum cumulum devenit, ut cum dedecore inde exturbatus ſit, coactus ſe recipere in Cellam-Bobini Germanicæ inſulæ in ſuburbio Tricaſſino, cujus abbas itidem erat, ptivilegiis atque ornamentis inviſæ ſibi eccleſiæ ſecum aſportatis.

(*a*) *Spicil. to. 2. p. 239.*

(*b*) *Sæc. 2. p. 847.*

Sic periere illorum temporum, ſi qua fuere, inſtrumenta, exceptâ quadam chartâ commutationis de quibuſdam rebus ad theſaurum eccleſiæ pertinentibus in pago Bleſenſi, quas Walbertus præpoſitus & Aaron cuſtos eccleſiæ cum quodam Archamfredo commutaverunt. Hanc *Roclandus, omnium monachorum altimus, imperante VValberto præpoſito, ſcripſit ac ſubſcripſit*, abſque chronicis notis. Tandem in Benzonis expulſi locum ſuffectus eſt Aibricus, e Tulleuſi ſancti Apri monaſterio accerſitus cum aliquot monachis, qui ejus loci probra & maculas vitæ ſuæ integritate abſterſerunt.

LXXXVIII. Arnulfi pietas, & munificentia in Cremiſanum.

Arnulfus rex anie quadrageſimam hujus anni per totam occidentalium Francorum regionem monaſteria & epiſcopatus causâ orationis obiiſſe traditur ab annaliſta Fuldenſi. Eugiiſcaleus comes, qui ejus ex cuucubina filiam rapuerat, necnon Willelmus filius ejus patruelis, fratet quoque ejuſdem, capite damnati, quòd Maravanis ſe adjunxiſſent. Bona eorum fiſco addicta. Ex his Arnulfus quicquid *VVillelmus & Engilſcaleus germani fratres in Bajoaria poſſederant, admonita Snelperonis* abbatis contulit *ad monaſterium ſancti Salvatoris, quod Cbremiſa nuncupatur*, ubi Agapitus martyr corporaliter requieſcit. *Data* (*c*) XI. *Kalendas Novembris, anno dominicæ incarnationis* DCCCXCIII. *indictione* XI. *anno verò* VII. *domni Arnulfi ſereniſſimi regis. Actum ad Ratenſdorf* in Bajoaria. Per idem tempus apud curtem Otingam natus eſt ei ex Uta conjuge filius, quem Hatto Moguntiacenſis archiepiſcopus & Adalbertu Auguſtæ Vindelicorum (*) antiſtes ſacro fonte luſtraverunt, ac nomine avi ſui HLudovvicum appellaverunt.

(*c*) *Annal. Cbremif. p. 43.*

(*) *Anſbourg.*

LXXXIX. Adalberonis dictum de religione S. Galli monachorum.

Eodem ferè tempore Adalbero ſeu Adelbero, mox dictus Auguſtenſis epiſcopus, auditis ſanctæ Galli ſiguis & virtutibus, ac religione ejus cœnobii monachorum, locum ipſe exploraturus adivit. Omnibus attentè circumſpectis, majorem famâ tem ipſam eſſe pronuntiavit. Reverſus ad ſuos, & quid de loco ſentiret interrogatus: Quid alii, inquit, ſentiant neſcio: ego verò, ut ſincerè expromam quod in animo eſt, unum illic ſanctum, & hunc defunctum quærebam: at vivos plurimos ſanctiſſimos ibidem fratres inveni. Patro doctrina & diſciplina non impar in eorum actibus ubique elucet. Unum opto, ut quandoque frater eorum conſcriptus, quando monachum jam eſſe non licet, quantocius fieri merear: quod brevi poſt exiecurus eſt. Hæc ex Ekkehardo (*d*) juniori, qui Adalberonis exempla ſubjicit alterum de Petro Veronenſi ejus temporis epiſcopo, cujus in ſanctum Gallum munificentiam prædicat. At nullus eo nomine pet id tempus inter Veronenſes epiſcopus. Similis difficultas in libello de fratribus conſcriptis ſancti Galli, quos inter cenſetur (*e*) *Ratbolt, nobiliſſimus Alamannorum, Veronenſis eccleſia pontifex*, qui ad monaſterium ſancti Galli anno DCCCLXXXV. indictione III. veniſſe dicitur, & in numerum fratrum conſcriptorum a Bernhardo abbate relatus fuiſſe: quo tempore nullus apud Ugbellum (*f*) Ratboldus epiſcopus

(*d*) *Ekkeb. c. 2.*

(*e*) *Geld., tom. 2. p. 281.*

(*f*) *Ital. Sac. to. 5. c. 630.*

pns in ſyllabo epiſcoporum Veronenſium invenitur, fortè locandus inter Adelardum & Adalbertum; niſi ſi Ratholdus Adelardi chorepiſcopus fuit. ANN. CHR. 803. XC.

In Hiſpania monaſterium ſancti Salvatoris de Valle-Dei prope Ovetum, quod ab annis quadringentis Ciſtercienſium eſt, hoc tempore ſtetiſſe probat inſcriptio ab Yepeſio relata hoc anno, in qua ejus loci templum ab epiſcopis ſeptem conſecratum fuiſſe dicitur. Iſtic Ordonius Oveteuſis decanus nuno milleſimo-ſeaageſimo monaſticam veſtem induit. S. Salvatoris de Valle-Dei monaſterium.

POſtero anno Arnulfus rex, a Berengario exola in Italiam adversùs Widonem invitatus, cum valido exercitu Langobardorum regnum ingreſſus, circa patificationem ſanctæ Mariæ Bergamum obſedit, eoque capto Ambroſium ejus oppidi comitem ante portam urbis ſuſpendio ſtrangulari juſſit: quo terrore adacti Mediolanenſes, Papienſes & Placentini ei ſe ſe ultro dediderunt. Placentiam uſque progreſſus, haud ultra ſibi tendendum exiſtimans, per alpes Penninas in Galliam exercitum reduxit contra Rodulfum Burgundiæ regem, qui ad montana ſe recipiens, ejus impetum eluſit. Audito Arnulfi diſceſſu, Wido imperator ex fuga pedem retulit, & collecto animo, eum inſequi cœpit. Verùm ad Jarum agri Placentini amnem cùm perveniſſet, repentino ſanguinis vomitu oppreſſus interiit. Lambertus ejus filius minorennis poſt patrem regnavit. Interim Arnulfus iter proſecutus, Wormatiam venit, ibique in generali placito Zoenteboldum ſeu Zuendibolchum filium ſuum Lotharii regno præficere voluit: ſed optimates minimè tunc aſſenſi ſunt, ut ea Reginone diſcimus, quod anno inſequenti probaverunt. ANN. CHR. 804. XCI. Arnulfi expeditio in Italiam.

In ipſo reditu Arnulfus, cùm in urbem Conſtantiam veniſſet, ab Arnaldo ſeu Arnoldo Tullenſis eccleſiæ epiſcopo interpellatus eſt, ut Tullenſes tutaretur adversùs comitem Stephanum & Gerardum fratrem ejus atque Matfridum, qui totam » termini illius rapinis & incendiis ad extremum deduxerant; monaſterium ſancti » Mauricii & ſancti Apri ſub nomine advocatiæ hereditario jure ſibi aſſerebant, » & munitiones caſtelli intra quatuor ab urbe leucas, contra ſtatutum Dagoberti regis, ædificaverant, per quas ea toto perierat libertas civitatis, quam cum » bauno regali ea integro omnes Tullenſes epiſcopi jure perpetuo hactenus a regno poſſederant. His commotus rex, prædictos invaſores ad ſui præſentiam vocare juſſit. Imperio illi parent, & prope Wormatiam ad regem ſupplices accedunt, & veniam poſtulantes, ad pedes Arnaldi epiſcopi, qui præſens aderat, » procumbunt, eidemque ſeptingentas libras argenti *pro capitalibus ablatis* teſtituunt, atque civitati libertatem. Ad hæc Arnulfus interventu Zuenteboldi filii ſui & Vilcdvindi ducis, ac prædicti epiſcopi antiquam urbis libertatem a gloriоſo rege Dagoberto conceſſam, novo præcepto ſancivit, *ſcilicet ut infra quatuor leucas ab urbe Tullenſi nulla munitio caſtellaris ædificata maneat, exceptâ immunitate* (*) *Liberduni, quod proprium tutamen civitatis eſt, & locus pacis, in quo ſanctus Eucharius martyr veneratur, & obſeſſus a Vandalis remanſit indeſtructus.* Hoc diploma, quod integrum in appendice referemus, Fredericus ſecundus imperator nbique chronicis notis inſeruit imperiali præcepto, quo eamdem libertatem confirmavit *anno* MCCXXV. *menſe Junio, indictione* XIII. *anno imperii* V. *regni Siciliæ* XXVII. XCII. Diploma ejus pro Tullenſi Leucarum. (*) *Liverdum.*

Poſt Wormatienſe placitum Arnulfus ad Laureshamenſe monaſterium ſe contulit, ibique Ludovico filio Boſonis, matre Hirmingarde poſtulante, quaſdam civitates Burgundiæ Jurenſis cum ſuis pagis, quas Rodulfus rex tenebat, dedit: at Ludovicus eas de manu Rodulfi eripere non valuit. Vacabat tunc Laureshami abbatialis dignitas poſt mortem Gerhardi abbatis; ac penes monachos, regio conceſſu, libera eligendi ſucceſſoris facultas erat. Verùm cùm illi *de quibuſdam inſolentiis* apud Arnulfum accuſati fuiſſent, ob idque ſuſpenſum electionis jus; Adalbero Auguſtenſis epiſcopus, quem Elevangenſem monachum fuiſſe tradunt, vir magnæ gravitatis & reverentiæ, *diſpenſatorio* (a) a rege ibidem abbas inſtituitur: qui poſt annos quinque, diſciplinâ iſtic in virentem ſtatum reformatâ, abbatiale munus, poſtpoſito, quod ea eo conſequi poterat, omni ſæculari commodo & honore, ultro reſignavit, fratribuſque eligendi abbatis libertatem, accedente regiâ auctoritate, redintegravit. Electus itaque Liuthetus abbas, de quo in conſequentibus agendum. XCIII. Laureshami Adalbertum abbatem inſtituit. (a) *Chron. Laur. ad ann.* 30 *p.* 503.

Per id tempus Hildegardis filia Ludovici, fratris Carolomanni & Caroli Craſſi, violatæ fortaſſe fidei in quibuſdam coram Arnulfo rege inſimulata, regiis poſſeſſionibus privatur, & in puellare monaſterium diœceſis Saltzburgenſis, *Chremiſſam* dictum, quod in Taſſilone condituin tradunt, relegatur: ſed non multò poſt in gratiam rediit, & ſua majori ea parte recepit. Hæc Regino & annaliſta Metenſis. XCIV. Hildegardis Chremiſſam relegata.

Non ante hunc annum Tuto, ſancti Emmerammi piiſſimus monachus, de quo

jam

ANN. CHR. 894.

jam non semel obiter egimus, Ratisponensem episcopatum adeptus est, si genuinæ, ut qaidem existimo, ac sinceræ sunt chronicæ notæ instrumenti, quod post annos octo referemas, in quo annus ejus pontificatus octavus cum anno Christi DCCCCII. componitur. Ejus tempore monachi sancti Emmetammi immunitatem monasterii sui ab Arnulfo imperatore obtinuisse dicuntur; ejusdemque confirmationem per Ottonem Magnum, qai in suo diplomate id factam ait *propter improbitatem episcoporum ejusdem civitatis* quorumdam, qui sanctam hunc locum temerè vexaverant Tatonis pontificatu Arnulfas monasterium maris inclusit.

XCV. Tuto episcopus Ratisponensis. S. Emmerammi exemtio.

XCVI. Medianum monasterium canonicis datum.

Richerius monachus in chronico Senonensi auctor est, Zaenteboldum, Aroulfi regis filium, qui jam regiâ potestate in regno Lotharii abutebatur, pessimo depravatum consilio, Medianum-monasterium cum suis appendicibus cuidam comiti, Hasmæ nomine, in beneficium tradidisse: comitem verò, iniquo ut operi cumulum adderet, Pippinum abbatem inde cum monachis exturbasse, ibique sæculares institaisse canonicos, quibus monachorum possessiones tradidit. Hinc secando post anno tanta annonæ penuria, ot homines ipsi humanis carnibus vescerentur. Insequenti Hunni totam Alamanniam depopulantur, Basileam civitatem solo æquant, & Vosagensem regionem vastant, adeòque Deodatense, Stivagiense, & Medianum-monasterium, fugatis inde clericis, qui post annos duos in Medianum-monasterium reversi sunt. Jacuit in illo miserabili statu hic locus per annos ferè quinquaginta: dum tandem per Fridericum, ut tradant, ducem monasticas ordo ibidem restitutus, hactenusque in florenti statu persevorat. In necrologio Senonensi laudatur v. idus Novembris *Pippinus abbas*, haud dubiè Medianensis.

XCVII. Odonis regis donatio S. Dionysio. (a) *Doublet. p.* 810.

Odo rea ad hanc saltem annum retinuisse videtur sancti Dionysii monasterium, in quo mensis Maii præsentis initio morabatur. Tunc ad eam accessit Hetimannus ejus loci archiclavus sea thesaurarius ecclesiæ, eam rogans, at ex fisco regio (a) „ Cersilla mansum unum cum suis mancipiis, & uno molendino, atque ducta a- „ quæ supra & subter fluvium Rodonum ad laminaria ejusdem ecclesiæ conferre „ dignaretur. Id verò libenter præstitit eo pacto, *ut ad oblationem, unde eucharistia dominici corporis super ara altaris conficitur quotidie, usu quo-* „ *tidiano permaneat*. Ad hæc eidem donat aliud molendinum juata monasterium „ super fluvium Chtodoldi (*) ad pontem Tricinæ, necnon areas duas intra Pa- „ rilios juata portam civitatis. *Data sub die* VI. *nonas Majas, indictione* XIII. *anno* VII. *regnante Odone glorioſissimo rege. Actum monasterio sancti Dionysii.* Hoc præceptum Herveus notarias ad vicem Gualteti recognovit. Alius fuisse videtur hic Herveus ab Heriveo Caroli Simplicis notatio, qai post Fulconem Remorum archiepiscopatum adeptus est.

(*) *le Crou.*

XCVIII. Auriliacensis cœnobii origo.

Sub idem tempus conditum est Auriliaci apud Arvernos monasterium a Geraldo comite, cujus prosapiam ex alto regum sangaine per Cæsariam Arelateosem, episcopum, & Aredium abbatem deducit sanctus Odo Cluniacensis abbas, qai tes ab eo gestas quatuor libris retalit. Alii Geraldi genus detivare maiunt a Mathilde, Pippini Aquitaniæ regis filia, quam ejus aviam fuisse dicunt. Ut ut est, patre Geraldo Auriliaci comite (sic comites quandoque vocabant toparchas illustres) matre Adaitrade, clarissimis ditissimisque parentibus, natus est sab annum Christi DCCCLV. Propagata est cum sanguine paterna in filium pietas, cujas caritas in paupetes ac modestia in veste maximè commendantat. Nec minor in eo castitatis amor, cujus studio Willelmi Aquitaniæ ducis sororem, sibi ad conjugium oblatam, recusavit, effatus, utilius esse sine filiis mori, quàm relinqaere malos heredes. Sic divino cultui totus mancipatus, de eondendo Auriliaci monasterio seriò cogitavit, futurus & ipse monachus, si adolescens facilè probos inveniisset monachos. Hoc eoncepto consilio, Romam profectus, Aureliacum seu Auriliacum, insigne prædium, beato Petro apostolorum principi, facto sollemniter testamento, legavit ad dotandum monasterium, ea quo annuam censum duodecim solidoram *ad urnam beati Petri* persolvi præcepit. Auriliacum castrum sea oppidum est, olim parochiæ Arvernensis, nunc sancti Flori. Monasterii constructionem Carolus Simplex post annos quinque confirmavit regio diplomate, cujus summam inferiùs referemus. Exstructo monasterio maxima Geraldo cura fuit reperiandi monachos bene moratos, qui locum regulari disciplinâ instruerent. Sed, cùm rari admodam eo tempore, qui tales essent, invenirentur; tum verò *nobiles quosdam pueros ad Vabrense cœnobium*, quod non ita pridem Raimundus Tolosæ comes apud Ruthenos exstraxerat, diteait, at ibidem regulari disciplinâ imbuerentur. Verùm illi, ut reversi sunt, cùm ducem ac magistrum idoneam non haberent, juvenili, ut fit, mollitie resolnti, rigorem disciplinæ brevi negleaerunt; itaque piissimi institutoris consilium successu optato catait. Unum tamen eorum, necessitate compulsus, cæteris præfecit: sed, cùm ille non rectè viveret, vit Dei magno dolore afficiebatur,

quod

quod nec illum corrigere valeret, nec alium haberet aptiorem, quem loco ejus ſubrogare poſſet. Id videtur intelligendum de Adalgario ſeu Adalgiro abbate, qui primus hujus loci abbas in chronico Auriliacenſi ponitur, legatuſque a Geraldo ad Carolum regem, privilegium pro novo monaſterio impetraſſe dicitur. ANN. CHR. 894.

XCIX. Gerfredi mo. nachi purga. tio.

Habita eſt kalendis Maii hujus anni Cabilone ſynodus in ſuburbana baſilica ſancti Johannis Baptiſtæ, in cauſa Gerfredi levitæ & monachi Flaviniacenſis, qui Adalgarium Æduorum epiſcopum anno ſuperiore veneno necaſſe dicebatur. Si tam horrendi criminis fama totius Galliæ aures pulſavit, non minùs prædictus levita, qui *officio prælationis*, id eſt præpoſiti, functus erat, ſuper objectione tanti criminis exhorruit. Et primò quidem apud Walonem Adalgarii ſucceſſorem ſe purgavit: at Walo tantùm facinus ſolus diſcutere veritus, rem ad comprovincialium epiſcoporum judicium referre conſtituit. Convenêre itaque Cabilone ejus invitatu *Aurelianus primas totius Galliæ*, Gualo ſeu Walo Æduenſis, Ardradus Cabilonenſis, & Geraldus Matiſconenſis, epiſcopi ſuffraganei, & eum eis legati Teutbaldi ſeu Teutboldi Lingonenſis. Siſtitur in eorum præſentia Gerfredus: ſed eum nullus accuſator, proclamatorve comparuiſſet, ſtatutum eſt, *ut* in proxima ſynodo, quam Walo auriſtes celebraturus erat, idem Gerfredus *corporis Chriſti & ſanguinis examine* a crimine ſibi impoſito ſe purgaret. Flaviniaci *in primore eccleſia ſancti Petri* coacta ſynodus eſt, ubi miſſarum ſollemniis celebratis, Gerfredus, *Deum ſibi, & ipſum, quod percepturus erat, redemtionis pretium in teſtimonium & judicium* cùm invocaſſet, corpus Chriſti coram omnibus ſumſit: quo facto, cùm nihil mali aut incommodi paſſus eſſet, dato ſcripto abſolvitur, quod Walo Æduenſis & Ardradus Cabilonenſis epiſcopi ſubſcripſerunt. Exſtant hujus concilii acta, ex quibus ea quæ ſequuntur decerpere juvat ad hunc locum illuſtrandum. *Anno* DCCCXCIV. *indictione* XII. *invidiæ inſtinctu, malorum hortatu, obortæ eſt infamis fama Flaviniaco monaſterio & caſtro publico, in quemdam loci illius levitam & monachum Gerfridum, officio prælationis functum, quod piiſſimum patrem & reverendum præſulem dominum Adalgarium Æduorum epiſcopum letali exſtinxerat veneficio. Hujus criminis iniquiſſimum objectum, Deo ſimul & hominibus horrendum, non modò ipſius eccleſiæ, verùm etiam totius Galliæ aures pulſavit, & infami fatis elogio notavit. Præfatus verò levita & monachus ſuper illatione tanti facinoris utmiùm exhorruit: utpote qui tanta, tamque prævalida ab ipſo dulciſſimo patre perſenſerat beneficia, uti omnibus ſatis abunde claret. Super quo primitus concilium glorioſi præſulis domni Gualonis ipſius ſucceſſoris expetiit, ſeque a tam nefandiſſimo ſcelere non minùs cogitatu quàm facto, præſentiæ illius, Deo teſte & judice omnium ac inſpectore cordium, inmunem firmavit. Quocirca prænominatus præſul tantum & tam inauditum facinus proprio cunctatus deliberari judicio, ad ſanctam & comprovintialem ſynodum Aureliani nominandi archiepiſcopi & cæterorum coepiſcoporum præſentiâ diſcutiendum & diffiniendum cenſuit ... Proinde Deo propitio, præfixo kalendarum Maiarum die convenere ſacri pontifices, Aurelianus primas totius Galliæ, cum illuſtriſſimis Gualone Æduenſi, Ardrado Cabilonenſi, Geraldo Matiſconenſi coepiſcopis, ſimul & legatis memorandi Teutboldi Lingonenſis epiſcopi, apud Cabilonenſem urbem in eccleſia beati præcurſoris Chriſti Johannis, quæ eſt in proſpectu ejuſdem urbis..... quo iſdem monachus omnium judicio more eccleſiaſtico & humani juris experimento inſtructus, nec hujus infamiæ evidentem accuſatorem, nec alicujus certitudinis proclamatorem reperiri potuit.* Unde prædicti epiſcopi *ſanxerunt communi conſilio, ut quia nec convictum, nec etiam confeſſum experiebantur; tamen quia ventilatum & ubique locorum erat divulgatum, ut ab omni ſuſpicione liberrimus redderetur, in viciniori ſynodo, quam omni reverentiâ dignus Gualo antiſtes erga filios eccleſiæ celebraret, corporis Chriſti & ſanguinis illo examine, quod ſolum veriùs probatur & terribiliùs, immo ſalubriùs creditur, a ſtigitto divulgato publicè expiaretur*, &c.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUADRAGESIMUS.

Ab anno Chriſti 895. ad annum 900.

ANN. CHR. 895. 1. Triburienſe concilium. (*) *Trevor.* (a) *Trithem. hiſt. Hirſaug.*

Gerarna annus Chriſti octingenteſimus nonageſimus-quintus, cùm in Germania menſe Maio, præſente Arnulfo rege, ſynodus habita eſt Triburi ad emendandam eccleſiaſticam diſciplinam. Tribur, (*) villa olim regia nobilis & inclyta, inter Rhenum & Moganum ſeu Mœnum ſita, inquit (a) Trithemius, non procul a Moguntia in deſcenſu fluminis ab Oppenheimio ad manum dextram, nunc nihil retinet veteris dignitatis præter moros caſtelli, quod vocant Burgum-Boëmorum. Illic habita ſynodus, cui interfuere viginti-ſex epiſcopi cum abbatibus monaſteriorum, præſidente Hattone Moguntino antiſtite, in cujus parochia ſynodus habebatur. In hac Wigberrus Hildensheimenſis epiſcopus ſtrennè laboraſſe dicitur in chronico Saxonico; & Bremenſis eccleſia, agente Hermanno archiepiſcopo, Colonienſis metropolis ſuffraganea dicta eſt, teſtante Adamo, contra privilegia Romanorum pontificum, qui illam in archiepiſcopatum erexerant. In præfatione concilii Arnulfo regi proponuntur inſtitutiones Martini Dumienſis epiſcopi ad Mironem regem. Sequuntur canones quinquaginta-octo, in quorum viceſimo-ſexto ſtatutum eſt, ut, ſi quis monachus *pro lucro animæ vel animarum* a ſuo monaſterio in aliud migrare voluerit, id ipſi liceat, cum conſenſu tamen epiſcopi, ubbatis, & fratrum ſuorum: ſi verò *fugâ regularis diſciplinæ* propoſitum ſuum calcaverit, ab omnibus abhorreatur, ut ſaltem pudore ad officium redeat; quòd ſi ad monaſterium ultro redire noluerit, invitus revocetur, & rectuſus in ergaſtulum pœnitentiam agat. Præclara ſunt quæ canone triceſimo ſanciuntur de reverentia in ſanctam Romanam & apoſtolicam ſedem, & quæ ultimis canonibus de pœnitentia homicidarum. In editis ſubſcripti reperiuntur tantùm viginti-duo epiſcopi, nulli abbates. Ex epiſcopis occurrunt e noſtris Hatto Moguntinus, Ratbodus Trevirenſis, Tuto Ratiſponenſis, Adalbero Auguſtenſis, Sigiſmundus Halberſtadenſis ex-monacho Hirſaugienſi, & Adalgarius Bremenſis, qui *in cauda concilii* poſitus dicitur apud Adamum canonicum Bremenſem, rametſi non ultimus in editis ponitur. Invitus quippe ſynodo ſubſcripſit, in qua tanta eccleſiæ ſuæ injuria facta eſt, ut ex archiepiſcopali facta ſit Colonienſis eccleſiæ ſuffraganea. Aſt Arnulfo regi jubenti ac Formoſo papæ ſuffraganti ad tempus parendum fuit, & diſſimulanda injuria, quam Sergius papa non multò poſt reparavit. Trithemius ait ſe legiſſe abbatum quotumdam nomina, qui huic ſynodo interfuere, ſcilicet Hugonis

ſeu

seu Huoggi Fuldensis, quem Herigerum etiam dictum ait; Hatderadl Hirsaugiensis, Hardecadi quoque Hersfeldensis, Murhardi Selingestatensis, Adelberti Corbeiensis, Wilhardi sancti Albani Moguntinensis, Bertoldi sancti Ferrucii Bledenstatensis, Reginonis Prumiensis, & Hilrvvini Laubiensis, qui & ipse Leodicensis episcopus erat. Verùm, ut alia dissimulem in Corbeiensi abbate falsus est Trithemius. Tunc enim Haimstidus Fuldense monasterium regebat, nec Adelbertus Corbeiæ præerat, sive id de vetere, sive de nova Corbeia intelligatur; nam veteri tunc præsidebat Franco; novæ Gothescalcus, cui post annos quinque Bovo junior successit. ANN. CHR. 895.

II. S. Bertæ reliquiæ Fresleim exceptæ.

Eidem synodo cum aliis regni principibus interfuit Rotrudis abbatissa Eresteimensis parthenonis, de cujus primordiis superiùs (*a*) actum est. Tunc temporis concigit, sanctimoniales Blangiacensis apud Morinos parthenonis, Hersende abbatissâ duce, metu Nortmannorum profugas, cum corpore sanctæ Bertæ, duarumque ejus filiarum Gertrudis & Deotilæ, e Gallia Moguntiam venisse. Hujus rei nuntio accepto, Rotrudis tres ex suis principes viros eò direxit, ut sanctimoniales illas ad suum cœnobium invitarent. Tam benignæ invitationi facilè assensit Hersendis cum suis sanctimonialibus, quibus Rotrudis in proximo loco Aisnaco cœnobium ædificari curavit. Istic miracula facta leguntur; in bis quidam ferro ad pœnitentiam ligatus, vinculis absolutus fuisse dicitur. Eo in genere aliud factum insigne refertur in libro de miraculis ejusdem sanctæ Bertæ, in Gallia narratum. Temporibus Caroli Calvi accidit, ut quidam nobilis Galius, ex villa Dusgemeliu, fratrem suum, qui cum de hereditate sua rixabatur, gladio interficeret. Tanti facinoris pœnitens accessit ad episcopum loci, nomine Bonifacium, u quo in fasti piaculum eodem ferro brachia, ventremque suum, qui mos tunc usitatissimus erat, constringi postulavit. Ita ligatus multa sanctorum loca de more visitavit, & novem vicibus limina sancti Petri adisse dicitur. Demum cùm ad Blangiacense profectus esset monasterium, vincula ejus soluta ad tumulum sanctæ Bertæ, dum Lantrogisus episcopus ibidem missam dominicâ die celebraret. Rebus tandem compositis corpus sanctæ Bertæ & filiarum ejus Blangiacum revectum est. (*a*) *lib.* 34. *n.* 35.

Pœnitentia ob homicidium.

III. Zuenicboldi *diplomata pro* S. Michaële ad Mosam & pro Epternaco.

Post Triburiense conventum Arnulfus Wormatiæ generale placitum habuit, in quo Zuenteboldum filium, omnibus demum assentientibus, regno Lotharii præfecit. Eòdem accessit cum magnis muneribus Odo rex Franciæ, ab eoque postulata obtinuit. In reditu Fulconem Remorum antistitem, & Adalongum comitem, qui cum muneribus itidem u Carolo missus ud Arnulfum veniebant, obviàm factos adortus, Fulcone fugâ elapso, Adalongum letali vulnere sauciavit, atque utriusque sarcinas dirupit. Sic omnes Arnulfum suis partibus faventem ac propitium habere certacim contendebant. Ubi verò Zuenteboldus regnum adit, mox juvenili urdore, prolarandi regni avidus, Laudunum obsedit. Ait Odo ex Aquitania opportunè revertus, eum cœpta deserere, & ad sua se recipere coegit.

In illa impressione Zuenteboldus Noviomum usque processit, certè usque ad villam regiam Trosleium (*) Noviomo proximam, ubi diploma pro sancto Michaëlis ad Mosam, rogatu Ratpoti Trevirensis archiepiscopi ac summi cancellarii, indulsit. Hoc diplomate quædam possessiones, quæ ex portione abbatis erunt, monachis concessit, *cum abbatis eorum Stephani consensu*, ad augendam ipsorum præbendam seu annonam, quipe qui magnam *penuriam ex oppressione gentilium*, patiebantur. *Data* XIX. *kalendas Septembris anno Domini* DCCCXCV. *indictione* XIIII. *regnante domno rege Zuentibolcho anno primo. Actum in vica Drostei juxta Noviomam civitatem*. Ita in authentico, quod post annos tredecim rex Ludovicus, Zuenteboldi filius, subscripsit, appositis bis chronicis notis. *Data* XVI. *kal. Septembris anno incarnationis Domini* DCCCCVIII *indictione* XI. *anno autem regni domni K Ludovvici* VIIII. *Actum Francofurt*. In hoc porro authentico qui initio *Zuentibaldus* scribitur, idem in subscriptione & chronicis notis *Zuentibolchus*, ut alibi passim, vocatur: quod observare juvat contra imperitos quosdam censores, qui litteras falsi postulant ob variam scribendi, in eodem etiam instrumento, ejusdem nominis rationem: cujus rei infinita exempla extant. Paullo post idem Zuenteboldus ad preces itidem Ratpoti seu Ratbodi archiepiscopi Trevirensis suique archicancellarii, regio præcepto (*a*) confirmavit portionem fratrum ex monasterio sancti Willibrordi, quod *Esternaca* dicitur. *Data* V. *kalendas Novembris*, *anno* DCCCXCV. *indictione* XIV. *regnante Zuenteboldo rege anno prima*. *Actum in urbe Treviri*: ubi indictio XIV. u Septembri meuse inchoatur. (*) *Trosly.* (*a*) *Mirai notitia p.* 79.

In eodem regno Lotharii vacabat sub finem anni superioris Tullensis sedes post mortem Arnaldi episcopi, qui post annos pontificatus ties ac vigiuti, nonis Decembris anno superiori decesserat, sepulrus in basilica sancti Apri prope Arnulfum uvunculum ac decessorem suum. Electus est in ejus locum Ludelmus seu Ludel-

IV. Ludelmus episcopus Tullensis.

ANN. CHR. 895.

delmus ex monacho ſancti Maximini Trevirenſis, qui hoc anno a Rotbodo metropolitano, ejuſque ſuffraganeis epiſcopus conſecratus dicitur in chronico Reginonis. In actis epiſcoporum Tullenſium *magnæ ſagacitatis vir* fuiſſe perhibetur, multùmque laborâſſe in templi atque urbis reſtauratione, quæ ſub finem vitæ ejus deceſſoris tota incendio conflagravetat. Ad hæc multum contuliſſe ad decus & honeſtatem clericorum, nobiliumquo laicorum, & ad eccleſiæ patrimonium augendum. In his acquiſiviſſe abbatiolam ſancti Plentii, quam Prætoria, Dei fideliſſima famula, olim dederat; & villam (*a*) Videliacum, quam menſæ canonicorum attribuit, eâ conditione, ut quotidie miſſa omnium fidelium defunctorum *ad ejus memoriam* celebraretur. Idem ab Arnulfo rege eccleſiam Gondulfi-villæ (*) obtinuit cum viginti manſis in pago Livveſi; & a rege Zuanteboldo ſilvam eccleſiæ ſancti Stephani, in eadem villa ſitam; denique a Ludovico rege filio ejuſdem Arnulfi *moletam civitatis & teloneum cum immunitate comitatus*; & ab Everelmo regali medico manſos quatuor in Iſciaco. Hæc & alia refert auctor anonymus de Ludelmo, *cujus ſanctitatem*, inquit, *& opera felicia ſi per omnia ſcriberemus, magnum libri textum efficeremus*. Ita ille 10 libro de geſtis epiſcoporum. Non ea omnino fuit ſententia alterius cujuſdam anonymi de Ludelmo; quem, licèt *ſæculari nobilitate præcluum*, & lo temporalibus utilem fuiſſe dicat; at *minùs ſpiritualibus devotè intentum* extitiſſe aſſerit; congregationibus monachorum ac canonicorum, non ut patronum, ſed ut rigidum rectorem præfuiſſe, & pro libitu eorum bona uſurpaſſe, & diſpertiſſe, ob idque anno undecimo ſui regiminis gravi brachii dolore percuſſum fuiſſe, ex quo brevi poſtea confectus ſit. De hoc dolore agit etiam anonymus alter, ſed cauſam illam non prætexit. Neuter eum monachum fuiſſe dicit, quem titulum ei tribuit Browerus in annalibus Trevirenſibus, & poſt eum Galliæ-chriſtianæ auctores.

(a) *V. Append.*

(*) *Gondreville.*

V. Moſpurgenſis abbatia.

Exſtat in Bajoaria, diœceſi Friſingenſi, Moſpurgenſis eccleſia, nunc clericorum collegium, quod olim monaſterium monachorum fuiſſe nonnulli exiſtimant. Iſtud verò monaſterium, quod in honore ſanctæ Mariæ virginis ſub veneratione beati Caſtuli martyris conſtructum eſt, Arnulfus rex (*b*) hoc ipſo anno ſubjecit Friſingenſi eccleſiæ poſt obitum *matris ſuæ Ludſvvindæ*, eo pacto, ot ſupra dicto monaſterio propriis *privilegiis liceat uti clericis, ibidem ad ſanctum altare ſervientibus*. *Data* XIII. *kalendas Auguſti, anno incarnationis Domini* DCCCXCV. *indictione* XIII. *anno octavo regni domni Arnulfi piiſſimi regis*. Hæc prima mentio eſt ejus monaſterii, quod jam tunc clericorum erat. Idem Arnulfus jam imperator anno ſequenti quædam eidem loco largitus eſt in ſeptemtrionali ejus plaga, *ubi Amhora cadit in flumen, quod dicitur Iſara*.

(*b*) *Metrop. Salisb. to. 2. p.* 504.

VI. Aureliani archiepiſcopi obitus.

Aurelianus Lugdunenſis antiſtes ultra hunc annum vitam non produxit, quo anno ſucceſſor ipſius Alvvalo in litteris Ludovici regis, Boſonis filii, apud Severtium notatur. Idem Ludovicus ante annos quatuor conſilio genitricis ſuæ Hiroingardis, *pro ſinceriſſimo Aureliani diſcipuli obſequio*, Lugdunenſi ſancti Stephani eccleſiæ quaſdam eccleſias, villaſque in eodem pago ſitas, conceſſerat, in his *abbatiam ſancti Martini, quæ Athanacus vocatur*. Falluntur qui Aureliani ſupremum diem referunt ad ſextum-decimum kalendas Julii, quo die in martyrologiis antiquis notatur *depoſitio beati Aureliani epiſcopi Arelatenſis*, quæ verba ſunt ipſa Uſuardi. De die obitus Aureliani Lugdunenſis variant obituum libri, quorum in altero notatur VIII. idus Februarii, in altero IV. nonas Julii.

VII. Formoſi bulla pro Gigniacenſi.

Romam hoc anno profectus eſt Berno abbas Gigoiacenſis monaſterii, & a Formoſo papa privilegium obtinuit. In hoc diplomate ait pontifex, Bernoodem venerabilem abbatem ad beatorum Apoſtolorum limina, & ad apoſtolicam ſuam „ præſentiam veniſſe, ſibique retuliſſe, Gigniacum monaſterium ab ipſo Barnoue, „ & a Laiſino ejus conſobrino ex propriis rebus in honorem beati Petri con„ ſtructum fuiſſe: quod ut inviolatum & intactum ſervaretur, illud beato Petro „ apoſtolo ejuſque vicario ſe offerre ac ſubjicere conſtituiſſe; itaqua petere ob„ nixè, ut locus apoſtolici privilegii ſanctione munirerur. Admiſsâ petentis poſtulatione, pontifex prædictum cœnobium cum cellis ac poſſeſſionibus ſuis, „ necnon & *cellulam quæ vocatur Balma*, hac præſenti tertiâ decimâ indictione „ confirmat, & in perpetuum ſub beati Petri & apoſtolicæ ſedis jure, ditione, „ ac poteſtate ſtabilit, conceſsâ liberâ eligendi abbatis facultate ſecundùm Deum „ & regulam beati Benedicti, necnon immunitate a decimis in propriis œcono„ bii poſſeſſionibus. *Scriptum per manum Sergii ſcriniarii ſanctæ Romanæ eccle„ ſiæ in menſe Novembrio, indictione ſupra ſcripta* XIII. *Datum per manum Ste„ phani cancellarii ſanctæ ſedis apoſtolicæ, imperante domno piiſſimo auguſto Ar„ nulfo a Deo coronato*. Difficultas eſt in his ultimis verbis, quibus Arnulfus auguſtus a Deo coronatus dicitur, quæ coronatio nonnili anno ſequenti ante paſcha

ſcha facta eſt a Formoſo papa, qui paullo poſt deceſſit, nec ad Novembrem inſequentem pervenit. ANN. CHR. 895.

Conſimilis ferè difficultas eſt in diplomate, quod Wido (*a*) Imperator hoc anno conceſſiſſe dicitur *abbati Agilulfo Ebobienſis monaſterii* ad preces Ageltrudis conjugis ſuæ: quo diplomate confirmantur omnes ejus loci poſſeſſiones, & partitio bonorum monachis facta interim, dum cœnobii diſciplina ad priſtinum revartatur ſtatum. *Data idibus Aprilis, anno ab incarnatione Domini* DCCCXCV, *indictione* XIII, *anno verò regni ejus* V. *Actum Papiæ*; quæ notæ, aliàs optimè concordantes, utique probarent. Widonem medio Aprili hujus anni adhuc ſuperſtitem fuiſſe, quem anno ſuperiori deceſſiſſe plerique tradunt, Lambertus, Widonis filius, anno ſequenti paternum diploma ratum habuit, rogatu Anſcharii comitis, de quo Liutprandus (*b*) Ticinenſis diaconus mentionem facit. Widonis diploma pro Bobio. (*a*) *Ital. ſac. to. 4. c. 1340.* (*b*) *Liutpr. lib. 1. c. 9.*

VIII. S. Vvandregiſili & S. Anſberti corpora Carnutas illata.

Eodem tempore corpora ſanctorum Wandregiſili & Ansberti confeſſorum ex loco prope Quentovicum in Morinis, ubi ob infeſtationem Nortmannorum ſervata fuerant, ad urbem Carnotenam ob eamdem cauſam deportata, a venerabili Haimone ejus urbis epiſcopo honorificè excepta ſunt XII. kalendas Decembris, & a domno Haimerico abbate ſuburbani monaſterii ſancti Carauni martyris: in cujus eccleſia collocata fuere ad tres ferè menſes, quo tempore non exigua monachis ſancti Wandregiſili humanitas exhibita eſt. Dein metu eorumdem paganorum in urbem illata, atque depoſita in capella, quam olim *venerandus præſul Giſlebertus infra* ſeu intra *domum ſuam conſtruxerat*: ubi quædam eorumdem ſanctorum meritis miracula patrata referuntur. Poſt aliquantum temporis eædem ſacræ reliquiæ ad maritimam Morinorum urbem, ſcilicet Bononiam, relata ſunt. Illic ad eorum buſta ſanata eſt quædam paralytica mulier, ex tranſmarinis partibus eò profecta: quæ eiſdem ſanctis in perpetuum ſe devovit. Cùm verò aliquando ad ignem ſibi interdictum acceſſiſſet, *ut oblatas, quas obtulura Domino in craſtinum erat, formaret; ferro, quo imprimendæ ac decoquendæ erant oblatæ arrepto*, mox nervi manus ejus dextræ contracti ſunt, *a. oblationum, quod ſponte ſuſceperat, tenuit retinuit*; ſed poſtea, precibus in eccleſia factis, priſtinam dextræ uſum recuperavit. Eadem ſacra corpora ſæculo inſequenti ex urbe Bononia in Gandavenſe ſancti Petri monaſterium tranſlata fuere.

S. Chaletrici epiſc. tumulus.

Quod attinet ad capellam illam, quam Giſlebertus Carnutum epiſcopus *infra domum ſuam* epiſcopalem exſtruxerat; non dubito quin illa ipſa ſit ſanctorum Sergii & Bacchi capella domeſtica, in qua, cùm nuper ſubrueretur, reperti ſunt nonnulli tumuli, in his ſub altari tumulus ſancti Chaletrici, qui medio ſæculo ſexto floruit, ſed vacuus, cujus lapidi, in modum arcæ concavo, inſculpta eſt uncialibus litteris Romanis hæc inſcriptio:

† HIC REQUISCIT CHALETRICUS EPS CUJUS DULCIS MEMORIA PRIDIE NONAS SEPTEMBRIS VITAM TRANSPORTAVIT IN CAELIS.

Ex hac inſcriptione diſcimus, ſanctum Chaletricum obiiſſe *pridie nonas Septembris*; quem diem eraſerunt poſteri, ſubſtituto altero, ſcilicet *nonas Octobris*, id eſt *nonis*, qui dies ejus tranſlationis notatur in pervetuſto martyrologio Uſuardino, quod olim ad uſum illius eccleſiæ erat. Sic tamen eraſum eſt *pridie*, ut veſtigia ejus appareant, uti & duorum ſequentium vocabulorum, quibus ſuperſcripta ſunt duo alia, nempe *nonas Octobris*. Non ergo primus illius capellæ conditor Giſlebertus epiſcopus, ſed tantùm inſtaurator, quippe cùm in ea ſepultus ſit Chaletricus, duobus ſæculis ætate ſuperior. Ni ſi malueris dicere, ejus arcam lapideam, extractis ſæculo nono ea reliquiis, in novam Giſleberti capellam aliunde tranſlatam fuiſſe. Hæc digreſſiuncula lectori fortaſſe non ingrata erit. Reliqua ſæculi noni eventa perſequor.

IX. Plegmundi Cantuarienſis acta.

In Cantuarienſi eccleſia hoc tempore florebat Plegmundus archiepiſcopus, qui ex mandato Formoſi papæ in ſeptem viduis eccleſiis totidem epiſcopos inſtituiſſe, unâque die conſecraſſe dicitur. Falluntur Willelmus Malmesbuticenſis & Gervaſius Doroberuenſis, aliique poſt eos; qui id factum tradunt aſſenſu Edvvardi regis, quem triennio poſt mortuum Formoſum regnare cœpiſſe conſtat, ſcilicet poſt patrem Ælfredum, qui in litteris Formoſi papæ, ſi quidem genuinæ credantur, loco Edvvardi reſtituendus eſt. Hic eſt Albradus rex tranſmarinus, quem Fulco Remorum præſul (*c*) laudat, quòd *tam bonum virum & devotum, eccleſiaſticiſque regulis congruentem deſtinaviſſet epiſcopum in civitate Cantuburg.* id eſt Plegmundum noſtrum, quem idem Fulco Pleonicum vocat in aliis (*d*) litteris, *Pleonico archiepiſcopo tranſmarino* inſcriptis: eujus bonis ſtudiis congratulatur *pro abſcindendis & exſtir-*

(*c*) *Frod. lib. 4. c. 5.*

(*d*) *ibid. c. 6*

ANN. CHR. 895. X. Johannes Ætheliugiæ abbas necatus.

exſtirpandis inceſtuoſis luxuriæ fomentis : qua de ta *Ælbrado regi tranſmarino*, id eſt Ælfredo, jam ſe ſcripſiſſe dicit.

Sub idem tempus necatus eſt Johannes venerabilis abbas Æthelingienſis, quem idem rex ad reſtituenda litterarum ſtudia in Angliam accerſiverat. Ut erat ille ſeverioris diſciplinæ ſervantiſſimus, duos ex ſuis unum ſacerdotem, alterum diaconum, quos Gallicos genere fuiſſe tradit Aſſerus, in ſe concitavit. Hi odio conceptо, necem optimi magiſtri meditati, ad eum exdendum conducunt latrunculos duos, qui in eccleſia noctu abſcoodit, dum ille de more orandi cauſâ ſurtim intraſſet, ad altare procumbeotem feriunt, indeque ſemianimem ad oſtium impudicæ mulieris exportant. Convaluit tamen ex hoc vulnere piiſſimus abbas: qui dum ſolito more in eccleſiam de nocte ante alios ingreſſus eſſet, a duobus perditiſſimis ſicariis denuo impetitus, poſtquam vir, aliàs *bellicoſæ artis non expers*, horum ſatellitum impetum eludere niſus fuiſſet, nihilò minùs ferro percuſſus, paullo poſt interiit. Cædis auctores condignis ſupplicis tantum ſacinus eluerunt. Hunc Johannem abbatem & monachum e veteri Saxonia ortum, ſuperiùs (*a*) demonſtravimus alium eſſe a Johanne Scotto, quem oeque monachum, certè nec abbatem exſtitiſſe conſtat. An verò idem ſit cum Johanne illo ſophiſta ſeu ſapiente, quem veluti martyrem, quippe qui *puerorum graphiis* perfoſſus fuiſſet, ſæculo duodecimo colebant Malmesburienſes, non ita liquet. Si tamen Johannes abbas ſepultus eſt, ut quidem videtur, Æthelioglæ, alius cenſendus eſt a Johaone illo ſophiſta, cujus tumulus cum epiraphio apud Malmesburienſes ſæculo duodecimo, teſte Wilielmo ejus loci monacho, viſebatur. Certè Johannes ſopbiſta non Æthelingiæ, ſed Malmesburiæ neeatus eſt, & quidem in eccleſia ſancti Laurentii, ex qua in majorem eccleſiam, ob lucem ſuper ejus tumulo noctu emieantem, tranſlatus eſt, nt ſcribit Simeon monachus Dunelmenſis, & ad ſiniſtram altaris collocatus.

(*a*) *lib.3S. n.74.*

ANN. CHR. 896. XI. Arnulfus imperator. Formoſi papæ mors & ſucceſſores. (*b*) *Ital. ſac. to.3. p.706.*

POſtero anno rex Arnulfus, ſecundò Italiam ingreſſus, Romam venit, urbemque cepit *cum conſenſu ſummi pontificis*, ait Regino, ſcilicet Formoſi, qui eum imperatorem coronavit; ipſe verò pontifex *die ſancto paſchæ* defunctus eſt. Intruſus in ejus locum Bonifacius, vix quindecim dies ſuperſtes, locum ſeit Stephano ſexto, aliis ſeptimo, qui ſcelere inaudito Formoſum e ſepulcro extractum, pontificalibus veſtibus exoi ac laicallbus indui juſſit, atque damnatum projici in Tiberim, exauctoratis iis, qui ordinati ab eo fuerant. Dum Romæ eſſet Lambertus, Amiarini (*b*) monaſterii poſſeſſiones togatu Petri abbatis confirmavit hoc anno, rv. kal. Martii. Mortuo non multò poſt Lamberto imperatore Widonis filio, Ludovicus rex Provinciæ ad capeſſendum imperium a Langobardis Invitatur, abſente Atoulfo, qui menſe Maio in Bajoariam redierat, multis malis & facinoribus in Italia patratis, quæ accelerandæ mortis cauſa ſuiſſe dicitur a Liutprando (*c*) diaeono Tielnenſi.

(*c*) *Liutp. lib.1. c.9.*

XII. Zuentebold di interæ pro Gregorianis, & Dionyſiauis.

Ineunte hoc anno Zuentebaldum Argentinæ commorantem adiit Engilfridus abbas Gregoriani in Alſatia monaſterii, petiitque ab eo, ut præcedentium regum privilegia, adeòque monaſterii poſſeſſiones novo diplomare confirmaret. Acceſſit poſtulatio Salomonis Conſtantienſis epiſcopi idipſum flagitantis. Supplicantibus rex annuit, darà inſuper monachis faeultate eligendi ex ſeipſis miniſtros, qui cauſas eorum procurarent, videlicet abbatem, præpoſitum, cæteroſque, ut regula præcipit. *Data pridie nonas Januarii, anno incarnationis Domini* DCCCXCVI. *indictione* XTTTT. *anno verò domni Zoventebalchi piiſſimi regis* I. *Actum in Argentaria civitate*. Authenticum diploma Walger notarius ad vicem Rarboti atchiepiſcopi, ſummique cancellarii recognovit. Idem recognovir ejuſdem regis præceptum, quo Salonam (*d*), Salienſis pagi abbatiolam, ſancti Dionyſii monaebis reſtituit, datum XI. kaiendas Februarii, iiſdem anoo & indictione. Ludovici Oibi præceptum de ſancti Theuderil monaſterio, Adalrico abbati & Detvenſibus monachis commiſſo hoc anoo, aliàs (*e*) retulimus.

(*d*) *Doublet. p.808.*

(*e*) *lib 38. n. 93.*

ANN. CHR. 897. XIII. Ejuſdem quædam facta, coniugium & diploma.

ANno eitenmacto idem princeps quoſdam comites, læſæ majeſtatis reos, honoribus ac digoitatibus privavit, eorumque terras inter ſuos diviſit, *monaſterium ad Horrea*, inquit Regino, & *monaſterium S. Petri, quod Mettis ſitum eſt, ſibi reſervant*, quod argumento eſt, hæc duo virginuui monaſteria, quorum alterum in ſuburbio Trevirenſi, alterum in Mettenſi tunc poſitum erat, ab illis comitibus occupata fuiſſe. Paullo poſt idem Zuenteboldus, conſulto Arnulfo patre, Odam filiam Odonis Francorum regis, Odone ipſo ægrè aſſentieote, uxorem duxit, nuptiis poſt paſcba celebratis. Non multò poſt idem princeps verſabatur in Nivialenſi Bracbanti monaſterio, ubi dilectiſſimæ neptis ſuæ Giſlæ interventu (*f*) tes quaſdam, lu uſus ſtattum ac ſororum ioibi commorantium

(*f*) *Miræi no. titi. p.80.*

aſſi-

nſſignatas, confirmavit. *Data* VII. *kalendas Auguſti, anno* DCCCXCVII. *indictione* XV. *anno verò tertio Zwentheboldi regis. Actum in ipſo Nevialenſi monaſterio.*

ANN. CHR. 896.

XIV. Capellæ dedicatio apud Lemovices.

Lemovicenſem eccleſiam regebat hoc tempore Anſelmus epiſcopus, quem adiit „ Garulfus Bellilocenſis (*a*) abbas primus cum monachis ſuis, petiitque ab eo, ut „ capellam n ſa recèns ædificatam conſecrare ne gravaretur, ſitam in villa Fa- „ varn, in fiſco Cameyraco, quem Rodulfus Bituricenſium olim archiepiſcopus „ n Carolo glorioſiſſimo Francorum regu, ſcilicet Calvo, impetraverat, & præ- „ dicto Bellilocenſi monaſterio contulerat. Et in ipſo quidem loco tres quon- „ dam eccleſiæ fuerant, ſed vetuſtate collapſæ; decimæ verò ad illas perti- „ nentes n vielnis occupatæ eccleſiis. Conſecratâ itaque capellâ, juſſit epi- „ ſcopus tantùm ex illis decimis reſtitui novæ capellæ, quantum ad ejus do- „ tem ſufficeret. Inſtrumento hac de re confecto ſubſcribunt poſt Anſelmum e- piſcopum archidiaconi duo, archipresbyteri ac presbyteri complures cum aliquot laicis. *Actum hoc Lemovicâ civitate in ſynodo plenâ, pridie nonas Decembris, anno incarnationis Dominicæ* DCCCXCVII. *indictione* I. *regnante Odone rege anno* X. *ordinationis quoque domni Anſelmi pontificis anno* XXVIII. Ex quo ejus pontificatus initium facilè iſtnlligitur.

(*a*) *V. lib. 39. n. 63.*

XV. Portuenſis ſynodus.

Habita eſt hoc anno ſynodus in loco pagi Nemauſenſis, Portu cognominato, præſidente Arnuſto Narbonenſi pontifice: qua in ſynodo quæſtio ventilata eſt du eccleſia villæ Coconis, ſitæ haud procul Montepeſſulano, quam Adalfredus presbyter adversùs Abbonem Magdalonenſem epiſcopum repetebat. Causâ cecidit Abbo, qui cum aliis ſeptem epiſcopis eidem ſynodo interfuit. Ibidem præſentes fuere duo abbates, ſcilicet Froja *ex monaſterio ſancti Laurentii Vernujrudenſis*, & Withardus *ex cœnobio ſancti Juliani*, quibus adjunctus *Albarus legatus abbatis Durandi ex monaſterio ſanctæ Mariæ*, nempe Urbionenſi, quod de Craſſa vocant. Actum eſt ſupetiùs de monaſterio ſancti Laurentii & ſancti Aniani ad Vernodubrum amnem, quod hactenus exiſtit ſub congregatione ſancti Manri. Frojæ abbatis ſucceſſor fuit poſt biennium Beratius, cujus interventu Carolus rex, cognomento Simplex, monaſterii immunitatem atque tuitionem novo diplomate (*b*) confirmavit, necnon poſſeſſiones, in quibus memorat *duos mulendinos*, qui ſunt in rivulo *Vernodupri*. *Data* VIII. *id. Junii, indictione* XI. *anno* VII. *rege Karolo ſereniſſimo, & in ſucceſſione Odonis* IX. *pleniter regnante. Actum apud Turnum-villam* (*c*). Supradictæ ſynodi acta Georgius ſacerdos & monachus ſcripſit. Turnus videtur eſſe villa pagi Remenſis prope Axonam, ut aliàs (*d*) oſtendi.

(*b*) *Spicil. to. 13. p. 265.*

(*c*) *V. Marca Hiſp. col. 375.*

(*d*) *Diplom. Supplem. p. 49.*

Ex his emendanda eſt chronologia archiepiſcoporum Narbonenſium apud Catellum, qui Arnuſti pontificatum ſerùs differt, cenſetque Aribertum ejus deceſſorem anno inſequenti jam Narbonenſi eccleſiæ præfuiſſe. Arnuſtum præceſſit Theodardus ſanctus antiſtes, ſepultus in monaſterio ſancti Martini, quod ab ejus parentibus conditum tradunt, ipſius nomine ſancti Theodardi, vulgò Audardi, poſtea cognominatum. *Eſt autem jam dictum monaſterium*, ut habet ejus vitæ ſcriptor, *in Cuturcenſi territorio, in monte, qui Aurtolus* (*) *nuncupatur, ad cujus radicem fluvius decurrit, quem indigenæ regionis ipſius Teſconem vocant. Hic ſuo decurſu confinia Toloſani, Cuturcenſiſque ruris liquido dirimit patente influxu; qui a prædicto monte recedens, poſt modicum terræ ſpatium Turno immergitur flumini.* Tandem hoc cœnobium a Johanne XXII. in cathedralem erectum eſt, cujus ſedes inſtituta apud Montemalbanum.

S. Martiniad Monticulum Aureolum monaſterium.

(*) Montanvrel.

Huic monaſterio ob nominis & temporis affinitatem ſubjungendum eſt cœnobium ſancti Martini de Monte-rotundo, in Septimania ſitum: cujus primam noti- „ tiam accepimus ex Odonis regis diplomate, in quo legitur, Tenericum venera- „ bilem abbatem ex monaſterio ſancti Martini de Monte-rotundo, conſentienti- „ bus ſuis monachis, regem adiiſſe, eique ſignificaſſe, quòd propter ſuam ipſorum „ extremam inopiam, & oppreſſionem malorum hominum inibi conſiſtere non poſ- „ ſent, niſi regiâ munificentiâ ipſis ſuccurreretur. Quapropter rex Odo in elee- „ moſynam domni & ſenioris ſui Caroli & propriâ ſalute, ad eorum neceſſita- „ tes ſupplendas, cellam ſancti Clementis in pago Gerundenſi, & in pago Ra- „ denſi fiſcum Junquerias, aliaque elargitur. Nulla eſt chronologica nota in re- „ gio præcepto, quod in Appendice referemus.

S. Martini de Monterotundo.

XVI. Rotberti comitis charta pro S. Martino.

Ad hunc annum octingenteſimum nonageſimum-ſeptimum revocanda videtur charta Rotberti comitis & abbatis ſancti Martini Turonenſis, qui Dociacum villam pagi Pictavenſis, n Carolo-Calvo donatam canonicis ſancti Martini, ſed eis abſtractam, reſtitui curavit. Hujus verò penes Deum meriti participem vult eſſe dominum & ſeniorem ac germanum ſnum Odonem regem, nec non dominum & ge-

ANN. CHR. 897. genitorem ſuum *Rotbertum*, *glorioſum*, *dum vixit in terris*, *comitem & ejuſdem loci abbatem*. Poſt quæ verba nonnulli recentiores, qui Rotberti cognomento Fortis, patrem Rotbertum Madriacenſem comitem eſſe volunt, hæc addant: *Adelaidem quoque genitricem & Rotbertum comitem avum noſtrum*: quæ verba in pancharta nigra Martiniana deſunt. Similem interpolationem initio libri primi Almoini de miraculis ſancti Benedicti obſervavimus. Hæc charta data eſt VI. *kalendas Aprilis in die ſanctiſſimo paſchæ Turonis coram corpore beati Martini*, *anno* VIII. *regnante domino Odone rege*: quæ notæ chronicæ non bene ſimul conveniunt; nam paſcha in ſextum kalendas Aprilis incidebat hoc anno, qui Odonis regis decimus erat, non octavus.

ANN. CHR. 898. XVII. Odone rege mortuo ſolus Carolus regnat.

POſt hæc non integrum annum ſupervixit rex Odo, qui poſtero anno ineunte lætali morbo pulſatus, in villa Fara ſuper Iſaram III. nonas Januarii diem clauſit extremum, & apud ſanctum Dionyſium regio more ſepulturæ mandatur. Mox regni principes in unam congregati, unanimi conſilio & volantate Carolum regem agnoſcunt, quem pauci antea pro rege habebant. Id factum in urbe Remorum, ubi Carolus a Falcone archiepiſcopo denuo coronatus eſt. Abfuit ab ea celebritate Balduinus Flandriæ comes, ejus cognatus germanus, propter Heribertum Viromandorum comitem, qui Rodulfum ipſius fratrem occiderat: miſſos tamen iſtuc miſit ad præſtandam fidem. Adfuit Rotbertus, Odonis regis frater, quem rex honorificè accepit. Hinc nova ejuſdem regis epocha ob redintegratum regnum, quæ in ejus litteris deinceps obſervabitur. Exemplo erit primum ejus diploma pro ſancto Dionyſio, cujus caſtellum, *a novo* (*a*) *conſtructum*, auctoritatis ſuæ præcepto confirmat, ac regiâ immunitate donat, cum fidelium ſuorum conſenſa, *venerabilium videlicet epiſcoporum Honorati & Rodulfi*, *necnon dilectiſſimæ genitricis* ſuæ *Adelais*, nempe a porta ipſius caſtelli, quæ reſpicit capellam

(*a*) *Duchet p.* 811.

(*) *le Cron.*

„ ſancti Remigii, uſque ad portam, quæ ab antiquo aure hoſpitale pauperum ſta-
„ tura fuit; & ex alia parte ultra (*) Crodoldam, qui amnis ſancti Dionyſii
„ monaſterium atque oppidum permeat, a cella hoſpitum, quæ ex antiquo habita
„ fuit, uſque ad ſatorum officinam. Inſuper, quoniam in eodem caſtello magna
„ lignorum penuria erat, quæ olim ex ſalta Brigenſi navigio deferri conſueve-
„ rant; ſilvam, quæ Cavia nuncupatur, Dionyſianis concedit. *Data* VI. *idus Februarii*, *indictione* I. *anno* V. *regnante gloriоſiſſimo rege Karolo*, *redintegrante* I. *Actum monaſterio ſancti Dionyſii*. In hoc diplomate nulla mentio abbatis pro Dionyſianis ſupplicantis, ſed tantùm Honorati & Rodulfi epiſcoporum, quorum alter Bellovacenſis, alter Laudunenſis epiſcopus erat, quos Stephanus papa (*b*) ad ſynodum Ravennæ celebrandam a Fulcone Remenſi miſſi petierat. Ex quo intelligitur, Odonem regem ad obitum uſque reſiluiſſe abbatiam ſancti Dionyſii, quæ paullo poſt Rotberto comiti ejus fratri a Carolo conceſſa fuit.

Diploma ejus pro S. Dionyſio.

(*b*) *Frod. lib.* 4. *c.* 6.

XVIII. Carolus pacem iniit cum Zuenteboldo.

Vix Odoni ſuffectus erat Carolus, cùm Reginarius dux, a Zuenteboldo privatus honoribus, ad Carolam venit, eumque ad invadendum Lotharii regnum adduxit. Ille verò Aquas, inde Neumagam cum exercitu progreſſus, cùm Zuenteboldum appropinquantem ſenſiſſet, Neumago reverſus, Prumiam venit, atque inde adversùs Zuenteboldam copias transfert. Verùm, legatis hinc inde additis, pax ſacramento firmatur; tum Carolus, trajectâ Moſâ, in regnum ſuam regreditur. Hæc Reginarii defectio nondum facta erat, cùm ad ejus preces Zuenteboldus, qui tum fortè in monaſterio ſancti Apri verſabatur, eidem loco munificum ſe præbuit, „ conferendo facultatem piſcandi in foreſte ſua ſuper fluvium Moſellæ *in unaquaque hebdomada dies duos*, *Mercoris & Veneris*. Hujuſce donationis interventores fuere *Hludolmus Leuchorum ſedis venerabilis epiſcopus*, *& Reginbarius dilectus comes*. *Data*. V. *kalendas Januarii anno incarnationis* DCCCXCVIII. *indictione* XV. *anno* verò *domni Zuentebolchi* III. *Actum Tullenſi civitate ad ſanctum Aprum*. Ita in authentico: ubi novus annus inchoatur a natali Domini, quo tempore Indictio XV. ad kalendas Januarii adhuc obtinebat. Dum verò Carolus cum Zuenteboldo de regno Lotharii diſceptaret, rogatu Adelheidis genitricis ſuæ res quaſdam ad ſtipendia fratrum ſancti Michaëlis ad Moſam aſſignavit, hoc eſt villam Buſſerias eam Tronione, aliaque, quæ Zuenteboldus ante triennium eiſdem conceſſerat. *Datum idus Februarii indictione* I. *anno* VI. *regnante*, *& redintegrante* I. *Karolo glorioſiſſimo rege*. *Actum Compendio palatio*. Heriveus notarius ad vicem Folconis archiepiſcopi & protocancellarii hoc præceptum recognovit.

Diplomata pro S. Apro & pro S. Michaele.

XIX. Permutatio cum monaſterio Gregoriano.

Martio inſequente Herimvodus quidam permutationem fecit cum monaſterio ſancti Gregorii, *quod eſt conſtructum in pago Helisacenſi*, *& in parte ipſius pagi*, *quæ vocatur Sundgevvi*; *ubi illuſtris comes Eberhardus*, *necnon abbas Engilfridus præeſſe videtur*. Dedit quippe prædictus Herimvodus Gregoriano monaſterio partem

tem proprietatis ſuæ in villa *Egisheim*, & in marca *Duringheim*: contra verò ex eodem monaſterio *cum conſenſu prafati comitis, necnon etiam dicti abbatis ac fratrum, per manum advocati eorum Meinginfridi, res quaſdam in villa, quæ vocatur Altdorof*, eo pacto, ut is & conjux ac duo filii ſui annis ſingulis ex ambabus rebus quinque ſolidos in cenſum ad feſtivitatem ſancti Martini perſolverent. *Actum publicè in civitate Straſburg, præſente illuſtriſſimo comite Eberhardo.* Data *pridie idus Martias, anno* DCCC. *regnante Zentiboldo rege, indictione* 8. ANN. CHR. 898.

XX. S. Marculfi tranſlatio Corbiniacum.

Sub hoc tempus corpus ſancti Marculfi abbatis ex Nantenſi Neuſtriæ monaſterio in villam regiam pagi Laudunenſis Corbiniacum, quam alii Corbanacum ſeu Corbenacum vocant, ob infeſtationem Nortmannorum tranſlatum eſt, ac repoſitum in baſilica ſancti Petri. Illic poſt ſeptem annos condi cæptum monaſterium a Carolo rege, ut poſtea videbimus, ibidemque factæ iſtæ reliquiæ ad id uſque tempus aſſervatæ ſunt, quidquid contra ſentiant Meduntenſes, (*) quos in conſequentibus refellemus. (*) *de Meaux.*

S. Honorinæ Confluentium. (*) *Greville.* (*) *Conflans.*

Eodem tempore, ob eamdem etiam cauſam, ſanctæ Honorinæ virginis ac martyris reliquiæ a quadam Neuſtriæ villa, cui Girardo-villa (*) nomen eſt, ad caſtrum Piſciacenſis pagi Confluentium, (*) ubi Iſara in Sequanam influit, delatum eſt, locumque in beatæ Dei genitricis Mariæ eccleſia, quæ proceſſu temporis Beccenſibus monachis commiſſa fuit.

S. Leutfredi Pariſios.

Tunc etiam corpus ſancti Leutfredi abbatis cum reliquiis ſancti Thuriavi Dolenſis antiſtitis, & ſancti Agofredi confeſſoris, e Madriacenſi ſanctæ Crucis monaſterio Pariſios delatum eſt, repoſitumque in baſilica ſancti Vincentii ſeu ſancti Germani a Pratis, cui tum ſancti Leutfredi monaſterium, a Nortmannis direptum & everſum, a Carolo rege unitum fuit.

XXI. Floriaco facta donatio. (a) *Gerard. p.* 25. *&* 28. (b) *id. p.* 36.

Hoc ipſo anno Wineterius ſeu Guinitcrius, Eccardi Anguſtodunenſis quondam comitis nepos (*a*) & elcemoſynarius, res quaſdam proprietatis (*b*) ſuæ, ſitas in pagis Auguſtodunenſi & Matiſconenſi, donavit *monaſterio ſanctæ Mariæ & ſancti Petri ſeu ſancti Benedicti abbatis*, ubi *corpus ejuſdem Patris reverenter requieſcit*; & quidem cum conſenſu filiorum ſuorum Wineterii & Theoderici, quibus eaſdem res ad uſum fructum ſub annuo cenſu reſervat. *Actum Auguſtoduno civitate* VIII. *kalendas Junias, indictione ſeptimâ*, lege *primâ*, *obeunte Odone quondam rege, regnante ſedem regni Karoli regis.*

XXII. S. Petri de Montibus inſtauratum monaſterium.

In Hiſpania florebat hoc tempore Gennadius, tum abbas, dein Aſturicenſis in Gallicia epiſcopus: qui *ſub patre apoſtolico & abbate Arandiſelo in Ageo monaſterio* cùm inſtitutus fuiſſet; dein *eremitarum vitâ delectatus, cum duodecim fratribus ad ſanctum Petrum, ad ſanctam eremum ſe recepit.* Hæc ſancta eremus, ſeu abbatia ſancti Petri de Montibus, in Vergidenſi pago ſita, diœceſi Aſturicenſi, ſex a Compluto paſſuum millibus diſtans, primùm quidem a ſancto Fructuoſo monaſticis exculta regulis, dein a Valerio ejus diſcipulo meliorem in formam reſtituta fuerat. Temporum verò injuriâ locus vaſtatus immanem evaſerat in ſilvam, quæ a Gennadio ejuſque ſociis exciſa, regularibuſque denuo inſtructa ædificiis, vineis, pomariis, aliiſque ad uſum vitæ neceſſariis conſita eſt. His abſolutis, Ranulfus Aſtoricenſis antiſtes Gennadium abbatem ibidem ordinavit, eique dedit *regulam obſervationis ſanctæ*, id eſt ſancti Benedicti, *cunctaque monaſtica inſtrumenta.* Id factum juſſu Ordonii regis, ſub Alfonſo patre Galliciam adminiſtrantis, qui nùm cum Geloyra regina eidem loco, ad honorem nominis Chriſti, » ſanctorum apoſtolorum Petri, & Pauli & ſanctæ Crucis, contulit hereditatem ſuam propriam, hoc eſt vallem, quæ dicitur Oza. Ad hæc obtulit vaſa altaris, calicem argenteum cum patena, capſam argenteam deauratam, gemmiſque ornatam; cotonam unam argenteam, *veſtimenta altaris ad plenum, ſive frontalia, ſive principalia*; ſignum fuſile æreum bonæ modulationis; inſuper libros eccleſiaſticos, ſcilicet pſalterium, comitem, antiphonarium, manuale orationum, paſſionum, ſermonum, ordinum, precum & horarum. Denique, *datâ jam regulâ ſanctæ obſervantiæ monachorum*, firmavit *omnem doctrinam divinam, conſtitutam in regula beati Benedicti*, quam ut obſervandam tradidit, & cunctis ei ſubjectis monachis retinendam injunxit, conceſſo regiæ tuitionis privilegio, quod a quoquam infringi aut violari vetat. *Facta cartula teſtamenti* V. *kalendas Maii, ſub era* DCCCCXXVI. quæ huic anno reſpondet. Subſcribit cum rege ac regina, multiſque proceribus & epiſcopis, Ranulfus Aſtoricenſis, cui non multò poſt Gennadius in illa ſede ſucceſſit: ſed hanc dignitatem vitæ privatæ ſtudio poſtmodum abdicavit. Gennadius abbas.

XXIII. Palatiolum monaſterium duplex. (c) *V. lib.* 22. *n.* 29. *&c.*

In Italia Palatioli nomine olim condita ſunt noſtri ordinis monaſteria duo: unum in Etruria a Walafrido (*c*) abbate, qui poſt medium octavum ſæculum floruit: alterum in agro Ravennate, in inſula, quæ Palatiolum vocatur, decem

ANN. CHR. 898.

eiteiter paſſuum millibus ab ea urbe diſtans: quod Johannes archiepiſcopus Revennas, ejus nominis nonus, hoc ferè anno eaſtruxit, ac dotavit. Ejus rei uſtat (a) primariam inſtrumentam, in quò Johannes inſignem in beatiſſimam virginem Mariam, cui iſtius loci baſilica ſacra erat, pietatem demonſtrat: ſic verò eam in „ illo inſtrumento alloquitur, dignum eſſe, ut tam ſublimi Virgini ſacræ in tem„ plo in quo *ſacratiſſimæ* ejus *patrocinia recondita* ſunt, optimis modulorum„ vocibus laudes canantur: ideoque, quod pridem inſtitutum illic non erat, mo„ nachorum regulatem congregationem eb ſe conſtitutam fuiſſe, ut ibidem diebus „ ac noctibus Domino Deo laudes offerant: quamobram ſe ad ſtipendia ejuſ„ modi *regularium monachorum*, qui in illo ſacratiſſimo templo deſervirent ſunt, „ inſolam, quæ vocatur Palatiolum, in qua idem monaſterium conſiſtit, conferre „ cum ſuis appendicibus, exceptis iis, quæ vicino monaſterio ſancti Georgii mar„ tyris aſſignat. Denique ſtatuit, ut poſt mottem abbatis aliter eligatur ex ipſa „ congregatione, qui ſemper *regulam monachorum* exerceat, & a pontifice Ra„ vennatis eccleſiæ ordinetur. In fine poſtulat, ut ipſa congregatio poſt matuti„ num officium & poſt tertiam pro ipſo recitet pſalmum quinquageſimum, & „ triginta *Kyrie eleiſon* cum oratione pro peccatis: in die verò depoſitionis ſuæ „ quolibet anno unuſquiſque presbyter tres miſſas pro ipſo perſolvat, & ſingula „ pſalteria: cæteti verò, qui pſalterium ſapuerint, ſingula item pſalteria. Hanc inſtramento, quod in editis caret chronicis notis, ſubſcribunt cum Johannu octo alii epiſcopi, qui forte ad Ravennenſem ſynodum tunc convenerant. Exciſum eſt modò hoc Palatioli monaſterium, uti & aliad Etruriæ, ſed tamen retinet nomen ſanctæ Matiæ (*) de palatiolo; nunc unitum Ravennati ſancti Vitalis monaſterio, quod ab eodem Johanne archiepiſcopo inſtauratum creditur, vigeruque hactenus ſub congregatione Caſinenſi.

(a) *Ballor. Cafin. to. 2. p. 37.*

(*) *S. M. de Palazzuolo.*

ANN. CHR. 899. XXIV. Caroli diplomata pro Elnone, Aureliaco, & Craſſa.

In ſequente anno Carolus Remis verſabatur ſub finem menſis Martii: quo forſan tempore Carolus (ſic unim tradit Folquinus) coronatus a Fulcone eſt. Illic dum moratetur, ad petitionem ipſius Fulconis archiepiſcopi omnes Elnonenſis monaſterii poſſeſſiones & immunitatem confirmavit; idquu impetratum *mediante domno Hubbaldo monacho*, quem ad reſtituenda ſtudia littetarum Fulco iſtac acceſſiverat. *Data* XVI. *kalendas Aprilit*, *indictione* II. *anno* VII. *regnante Kurolo ſereniſſimo rege*. *Actum Remis civitate*. Heriveus notarius ad vicem Fulconis archiepiſcopi & cancellarii recognovit. In hoc diplomate nondum uſus eſt voce *redintegrante*, neque in ſubſequenti, niſi fortè ab exſcriptoribus omiſſa„ eſt. Alterum hoc præceptum eſt regiæ defenſionis pro monaſterio Aureliacen„ ſi: quo in diplomate ioluſter vir ac dilectus comes Geraldus ſuce legatos ac monachos ad tegem direciſſe diciter, humillimis precibas poſtulaos, *ut ſuum mo„naſterium*, *quod eſt in pago Arvernico ſitum*, *cognomine Aureliacus*, *in honore apoſtolorum principis Petri*, *& beati Clementis fundatum*, *ubi præeſt abbas Adalgarius*, *und cum norma monachorum ibidem Deo famulantium*, & res ejaſdem mona„ ſterii ſub Immunitatis ſnæ tuitione ſuſcipete dignaretat: cui petitioni, rea aſ„ ſenſit. *Data* IV. *nonas Junii* (*), *indictione* II. *anno* VII. *regnante Kurolo ſereniſſimo rege*. *Datum apud Liturnum*. Heriveus notarius ad vicem Folconis archiepiſcopi recognovit hoc præceptam, qaod *Willelmus comes ambaſciavit*. Ab eo tempote cœperunt archiepiſcopi Remenſes ſubinde cancellari officio ſungi. Hoc præceptum integtum edidit Dominicus a Jeſu Carmelita in vita ſancti Geraldi. Alterum conſimile diploma regiæ tuitionis Dutaodus vanerabilis abbas ſanctæ Mariæ Utbioneoſis pro ſuo monaſterio obtinuit. *Datum itidem* IIII. *nonas Junii*, *indictione* II. *anno* VII. *regnante Kurolo ſereniſſimo rege*, *& in ſucceſſione Odonis II. Actum apud Liturnum*. Idem privilegium Witiza abbas ab eodem rege poſt novem annos renovari curavit.

(*) al. *Julii*.

XXV. Sigeſtidus abbas Saviniaci.

Saviniacenſi agti Lugdunenſis monaſterio tunc præerat Sigeſtidus (*b*) abbas, qui *domno fratri Iteria* præſtariam hoc anno fecit ſub annno cenſu de quibuſdam rebus, quas Iterius ipſe, fortè Sigefridi germanus frater, eidem monaſterio donaverat, hoc eſt de rebus, quæ in villa Vallis, in pago Lugdunenſi; & *in agro Turnatenſi* ſitæ erant; item in villa Tolon, & in alio loco, qui dicitur Villa. Subſcribunt Segeſtidus humilis abbas, David & Leodegarius monachi. Egil monachus rogatus ſcripſit. *Data in die Jovis in menſe Martio*, *anno* XII. *poſt obitum Caroli imperatoris*. Idem Signſtidus abbas anno DCCCCVII. ſubſcripſit litteris Alvvalæ archiepiſcopi Lugdunenſis de Motnanco, cujus eccleſiam Autcario presbytuto atque canonico, qui ei *attitulatus ad presbyteratus officium erat*, cum ſuis appendicibus vindicavit. His litteris ſubſcribunt poſt Alvvalam epiſcopi quinque, Walo Ædnenſis, Adtadus Cavilonenſis, Gereldus Matiſconenſis, Atgtimus Lingonenſis, & Ftanco

(*b*) *V. lib. 27. n. 70.*

Ge-

Genevenſis; dein Segefridus abbas cum aliis ſacerdotibus & diaconis. *Data per manum Audacii diaconi* VIII. *idus Aprilis, anno* VI. *Ludovici imperatoris*, id eſt *anno dominicæ incarnationis* DCCCCVII. ut in contextu legitur. Sigefridus annis viginti-quinque Saviniacum rexiſſe dicitur, & obiiſſe V. kalendas Aprilis. ANN. CHR. 899.

XXVI. Radbodus epiſcopus Trajecti.

Regino auctor eſt, hoc anno, id eſt undenongenteſimo, Odilbaldum, virum ſanctum, Trajecti ad Rhenum epiſcopum, *a* rebus humanis *ad* cæleſte munus tranſiviſſe: in cujus loco ſubrogatus ſit Radbodus venerabilis antiſtes. Hic in palatiuis ſcholis Caroli Calvi, dein Ludovici ejus filii ſub Mannone (*a*) magiſtro inſtitutus eſt, *non quòd palatinos ambiret honores, ſed quòd tuta regis palatium liberalium diſciplinarum ſtudia præclarè coleretur*. Ejus condiſcipuli fuere Stephanus & Mancio: quorum alter Tungrenſem epiſcopatum, alter Catalaunenſem (*b*) adeptus eſt. Dein Hugoni ſummæ dignitatis abbati, haud dubiè Conradi comitis Filio adhæſiſſe dicitur. Mortuo Odilbaldo Trajecti ioferioris epiſcopo, quem alii Egilboldum ſeu Egilbertum vocant, actum eſt de ſubſtituendo idoneo paſtore; mitaque uleri & populi conſenſione Radbodus omnium digniſſimus cenſetur. Idem Arnulfi regis ac principum de eo judicium. Electioni ſuæ Radbodus demum obtemperans, *mutat habitum, anguſtam amplectitur viam, perfectèque regularis fit monachus*. Trajectinis quippe epiſcopis, ſaltem iis, qui religioſiores erant, nefas videbatur abſque monaſtica veſte & profeſſione præſidere illi eccleſiæ, in qua monachi ab initio ealiterant. Neque verò pius antiſtes *a carnium dumtaxat eſu, ſed ab omni ciborum voluptate abſtinebat*, & biduanis triduaniſque jejuniis animum paſcens, corporis imbecillitatem naturæ neceſſariis, iiſque viliſſimis ſuſtentabat alimentis. Mira ejus caritas erat in egenos, alienus a rerum cupiditate animus. Sic, contemto ſæculo, cæleſtium ſolo amore fervebat. Is ſermonem & carmen de ſaucto Suidberto epiſcopo & Friſiorum apoſtolo compoſuit.

(*a*) *Trithem. lib. 37. n. 8.*

(*b*) *V. lib. 39. n. 83.*

XXVII. Regino Prumienſem abbatiam cedit Richario.

Hoc etiam anno Regino Prumienſis abbas, æquè plus ac doctus, præfecturâ ſe abdicare coactus eſt, ut Richario, fratri Gerardi & Matfridi comitum, quorum magna tum erat apud Arnulfum regem auctoritas, eam cederet. Haud ſcio an Richarius Prumienſis monachus erat, quem ut ad altiora proveherent duo illi fratres, Reginonem, fortè ob ſeveriorem diſciplinam quibuſdam a ſuis inviſum, his conſpirantibus loco dejicere, & Richarium fratrem in ejus locum ſubſtituere ſtatuerunt. Conventus ab eis Arnulfus rex facilè paſſus eſt ſe vinci, abbatiamque Reginoni ademit, ut Gerardo & Matfrido gratificaretur, quorum ope & auxilio in illa regni perturbatione indigebat. Rem ab origine in chronico ſe repetere ait Regino ipſe, qui Richarium *tædioſam* ſui *negotii ſucceſſorem* vocat: ſed poſtea modeſtiæ causâ mutaſſe videtur ſententiam, *ne fortè injuriis provocatus*, ait ille ad hunc annum, *altra quam chriſtiana patientia permittit, perſecutionis ſuæ cauſas exaggeraſſe videretur*: quod chriſtianæ ejus patientiæ inſigne argumentum eſt. Browerus (*c*) ait, Radbodum Trevirenſem archiepiſcopum, inſtaurandâ æde ſancti Martini, uſum faiſſe operâ Reginonis abbatis, quem ipſe monaſterio, ob ſpectatam viræ probitatem, primum illic rectorem dederit. Quamquam non in ſancti Martioi monaſterio ſepultus eſt, ſed in ſancti Maximini, ubi forſan ſupremos vitæ dies exegit.

(*c*) *Annal. Trevir. to. 1. pag. 440.*

XXVIII. Hatto abbas Laureshamenſis.

Eodem tempore Adalbero Auguſtenſis epiſcopus Laureshamenſi abbatiâ ſponte ceſſit, fratribuſque eligendi abbatis priſtinam facultatem ab Arnulfo imperatore reſtitui curavit. Attamen Hatto Moguntinus antiſtes *ordine diſpenſatoria* (*d*) per annos tredecim eamdem abbatiam tenuit, donec ipſis fratribus ſub Conrado rege plenaria electionis libertas reſtituta eſt, electo Liuthero abbate, de quo inferiùs agemus. Neque modò abbatiam ceſſit Adalbero, ſed etiam quoddam prædium, quod in pago Rhenenſi ab Arnulfo acceperat, atque vicißim a fratribus precario recepit; parvam eccleſiam in ipſo monaſterio ſitam, in qua reliquiæ ſanctæ Dei genitricis Mariæ, ſanctæ Afræ martyris, & ſancti Magni confeſſoris tecondítæ erant, ſibi reſervans, cum manſiunculis hortiſque adjunctis, *cumque duabus ſervilibus præbendis, & una monachica ſibimet ipſi præbenda*, aliiſque villis. Hattonis tempore matrona quædam illuſtris, Cunigundis nomine, quaſdam res proprietatis ſuæ ſancto Nazario tra didit, eaſdemque a prædicto archiepiſcopo & abbate cum aliis rebus ſancti Nazarii, *de monaſterio ſanctimonialium*, *cognomenta Rotaba*, *ita precarium accepit*.

(*d*) *Chron. to. 3. p. 503.*

XXIX. Fabaria Salomoni epiſcopo traditis.

Paullo ante obitum Arnulfus imperator Fabarienſem abbatiam, contra ſuorum anteceſſorum privilegia, Salomoni Conſtantienſi epiſcopo & abbati ſancti Galli tradidit, eamque Salomoo ſancti Galli monaſterio ſubjecit, ac per decanos deinceps adminiſtrari curavit. Horum primus Heſſo res monaſterii annis duodecim geſſit, cui poſtea Enzelinus ſubrogatus. Sub eo Fabarienſes, ortâ inter Cralonem abbatem

ANN. CHR. 899.

& Sancti-Gallenſes diſcordiâ, jus priſtinum redintegrarunt, propriumque abbatem ſibi elegerunt, ut ſuo loco dicturi ſumus.

XXX. Leopardus Nonantulæ abbas.

In Italia Nonantulæ in agro Mutinenſi ordinatus eſt hoc anno Leopardus (*a*) abbas poſt Landefredum, qui kalendis Aprilis obiiſſe perhibetur. Nonantulæ annos tredecim, menſes tres, dies undecim Leopardus præfuiſſe dicitur, cujus tempore Hungarorum clades conrigit, & incendium monaſterii, quod ipſe inſtauravit. Virum in litteris optimè affectum fuiſſe probant aliquot veteres codices, quos monaſterio ſuo comparavit. Vidimus Romæ in bibliotheca monaſterii ſanctæ Crucis in Jeruſalem pervetuſtum codicem, excerpta ex Hieronymi commentario in pſalmos continentem, qui fuit olim monaſterii Nonantulenſis *de acquiſito domni Leopardi abbatis*. Obiit XII. kalendas Julii. Petrus ejus ſucceſſor poſt annos tres & aliquot dies ceceſſit kalendis Octobris. De eo, & de Gregorio ejus ſucceſſore inferiùs.

(*a*) *Ital. ſac. to. 5. c. 478.*

XXXI. Arnulfus imp. obit.

Sub finem hujus anni, id eſt III. kaleodas Decembris, Arnulfus imperator pediculari morbo confectus interiit, ſepultuſque eſt in villa Odingis, teſte Regione, ubi pater ejus Carlomannus humatus erat. Et tamen Arnolfus ex comite monachus, Hermannus, & annaliſta Fuldenſis, cum Ratiſponæ ad ſanctum Emmerammum ſepultum fuiſſe tradunt. Veri ſimile eſt, quod Otto epiſcopus ſuſpicarur, eum primò apud Odingas humatum, poſtea ad ſanctum Emmerammum, quem in primis venerabatur, tranſlatum fuiſſe.

ANN. CHR. 900.

XXXII. Ludovicus filius ejus ſuccedit.

POſtero anno nongenteſimo ineunte Germaniæ proceres & optimates Ludovicum ejus filium ſeptennem pro rege agnoſcunt, & coronarum, regiiſque indutum inſignibus regali ſolio imponunt. Eumdem ad capeſſendum regnum Lotharii primores quique, Zuentebaldi vexationes peroſi, certatim ſollicitant, & in Theodonis-villa, manibus datis, ejus dominationi ſe ſubjiciunt. Erectus in æmulum Zuentebaldus, conſerto prælio, interficitur idibus Auguſti. Exſtat in archivo ſancti Apri authenticum Ludovici regis diploma, quo ad preces HLudelhelmi ſeu Ludelmi Tullenſis epiſcopi, cum conſilio Athonis ſeu Attonis Moguntini archiepiſcopi & Conradi comitis, præcepta ſuperiorum regum, præcipuè Arnolfi genitoris ſui, auctoritate regiâ confirmat, de abbatiis ſcilicet Chriſti confeſſorum Apri & Germani, quas Tullenſi eccleſiæ denuo ſubjicit. *Data pridie kalendas Novembris, anno incarnationis dominicæ* DCCCC. *indictione* IIII. *anno verò domni HLudovici glorioſi regis* I. *Actum Straſsburg civitate*; ubi indictio quarta n Septembri iuri debet. Albricus notarius ad vicem Rathpoti archiepiſcopi, ſummique cancellarii hoc præceptum recognovit.

Ejus diploma de S. Apro.

Ludovicus Orbus imperator.

Interim Ludovicus alter, Boſonis filius, cognomento Orbus, in Italiam a Berengarii æmulis invitatur, & Papiæ rex Langobardorum coronatur, anno inſequenti a pontifice coronâ imperiali donatus.

XXXIII. Romani pontifices.

Ad hunc etiam annum vulgò refertur mors Stephani papæ VI. qui in carcerem conjectus, ibique laqueo injecto ſtrangulatus interiit kalendis Aprilis. In ejus locum ſubrectus Romanus ad paucos dies; eique ſuffectus Theodorus ad quatuor menſes *haud plenos*, uti habet Frodoardus in carmine de Romanis pontificibus, a Formoſo tamen ordinatos in gradum reſtituit. Hunc Johannes nonus eodem anno excepit, qui Stephani acta in Formoſum abrogavit. Romani pontificarum hoc anno defigunt, duo (*b*) ejus diplomata menſe Octobri data, unum Riculfo Helenenſi, alterum Servo-Dei Gerundenſi epiſcopis.

(*b*) *Marca Hiſp. c. 833. & ſeq.*

XXXIV. Ælfredo regi ſuccedit Edwardus.

Tot hujus anni mortes Ælfredi occidentalium Saxonum regis obitus cumulavit, ſerenuiſſimi ſanè, religioſiſſimi, ac ſapientiſſimi principis, qui deceſſit VII. kalendas Novembris, Wintoniæ in monaſterio Novo ſepultus, hoc eſt in eccleſia ſancti Petri: ubi mauſoleum ex porphyritico lapide ipſi erectum eſt. Librum de ejus vita ſcripſit Aſſerus Schireburnenſis epiſcopus, ejus æqualis ac familiaris, cui centum marcas pauperibus pro ſe & pro patre ſuo diſtribuendas, teſtamento legavit. Plegmundo archiepiſcopo, atque Eſno epiſcopo totidem relictæ. Summa quotidianæ (*c*) ejus vitæ hæc erat, ut, diviſo in tres partes die, octo horas in ſcribendo, legendo & orando; octo in cura corporis, totidemque in explicandis regni negotiis tranſigeret. Ejus regnum obtinuit poſt eum Edwardus ſenior ipſius filius, tenuitque viginti-tribus annis, litterarum ſcientiâ multò inferior patre, ſed regni poteſtate glorioſior, quod longiùs prolatavit. Edwardo ſoror erat Ethelfleda, nupta Ethelredo duci Merciorum: quæ conjuge orbata, ſecundas nuptias reſpuit, ſe ſeque totam juvando conſiliis fratri impendit. Hæc Gloceſtrenſe ſancti Petri monaſterium, quod olim virginum fuerat, de novo exſtruxit cum viro ſuo Ethelredo, eòque oſſa beati Oſwaldi regis transferenda curavit: ubi & ipſa ſepulta eſt. Verùm idem monaſterium, a Danis poſtea deſtructum, Aldredus archiepiſcopus Eboracenſis inſtauravit.

(*c*) *Willelm. Malmesb. lib. 2. de regib. Ang. c. 4.*

Gloceſtriæ monaſterium.

In

Invisus erat Balduino Calvo Flandrensi comiti Fulco Remorum antistes, tum quia ipsum de vexationibus ecclesiæ illatis corripuerat, tum quia sancti Vedasti abbatiam cum castro Atrebatensi, Carolo rege concedente, ei abstulerat, & Altmaro comiti pro abbatia sancti Medardi donaverat. Hæc altâ mente reposita coquens Balduinus, sui ulciscendi locum & occasionem captabat. Hinc Winemarum, unum e satellitibus suis, ad Fulconem misit, ut eum de restituendis ablatis sollicitaret. Hic Fulconem in regia villa Compendio e comitatu redeuntem aggressus, ubi eum ad voluntatem flecti non posse animadvertit, gladio confossum impiè trucidavit: quod decimâ-septimâ die Junii accidisse docet ejus epitaphium. Johannes Iperius addit *feriâ tertiâ, horâ sextâ*. Corpus ejus Remos delatum, teste Frodoardo, atque in ecclesia beati Remigii sepultum est, ut tradit Iperius, non apud sanctum Audomarum, ut Molanus opinatur, Heriveus, qui Caroli regis notarius sub ipso Fulcone cancellario fuerat, in ejus sedem promotus est, fortus etiam post Anskericum Parisiensem episcopum cancellarius.

ANN. CHR. 900

XXXV. Fulconi archiepiscopo succedit Heriveus.

Wiomarus cum suis ob hanc necem diris addictus, Balduinus nihilò minùs a Carolo, cujus consanguineus erat, abbatiam sancti Bertini exercuit, quam Fulco secundâ vice ad mortem usque retinuerat. Hinc destructa loci res familiaris, collapsa regularis disciplina, quam Arnulfus Balduini filius, comes itidem & Sithiensis abbas, per sanctum Gerardum restituendam curavit. Abbatiam sancti Medardi post Fulconem obtinuit Heribertus primus Viromandorum comes, & post eum Heribertus secundus ejus filius: quo expulso, Rodulfus rex eam invasit, eoque mortuo, Heribertus denuo recepit, & post eum Heribertus tertius ad annum circiter ejus sæculi nonagesimum, quo Odolenus abbas regularis institutus est. Sub his invasoribus locum interim regebant decani. Apud sanctum Vedastum eadem fortuna. Post Altmarum siquidem, cui Fulco hanc abbatiam ceſſit, eam hereditario quasi jure obtinuit Adalelmus comes ejus filius, tum Arnulfus Flandrensis comes, aliique ejus generis usque ad beatum Richardum, qui huic loco pristinum splendorem restituit.

XXXVI. Balduino data S. Bertini abbatia.

S. Bertini, S. Medardi, & S. Vedasti abbates.

Idem Balduinus, fixmato apud Bergas præsidio, corpus sancti Winnoci abbatis, quod ex Woromholtensi monasterio Audomaropolim ob grassantes Normannos delatum fuerat, ad ecclesiam sanctorum Martini & Winnoci, ab ipso Bergis ædificatam, transtulit: quo ex loco Woromholtum, quod non longè aberat, sollemni pompâ quotannis deferri postea consuevit. Processu temporis, id est ante medium undecimum sæculum, conditum est Bergis haud ignobile sancti Winnoci monasterium, quod basilicus sub ordine Benedictino viget.

XXXVII. S. Winnoci translatio Bergas.

Augustoduni sub finem mensis Martii residebat Carolus rex; ubi, *dum* (*a*) *ex* „ *consuetudine loca sanctorum quadragesimali tempore causâ orationis circumiret*, ven„ tum est ad monasterium sanctæ Mariæ semper virginis & sancti Andochii, in ipsa urbe constructum: cujus loci sanctimoniales cum proprio suo episcopo Adal„ gario eum rogaverunt, ut superiorum regum de hoc parthenone præcepta reno„ varet, omnesque ejus loci possessiones confirmaret: quod exsecutus est princeps *pridie kalendas Aprilis indictione* III. *anno octavo regnante Karolo gloriosissimo rege*. Erratum est *in* nomine Adalgarii episcopi, qui ante annos septem e vivis excesserat: cujus successor Walo anno DCCCXCIV. adfuit synodo Cabilonensi pro examine Gerfredi monachi, qui prædictum Adalgarium veneno necasse insimulabatur.

XXXVIII. Caroli litteræ pro S. Andochio & S. Ebrulfo.

(*a*) Labbe rer. p. 373.

Idem rex in Floriacensi sancti Benedicti monasterio versabatur pridie kalendas „ Novembris, cùm ipsum adierunt genitrix ejus Adelais & dilectus comes Hugo „ consanguineus, necnon & illustris comes Ecfridus, ut sacris canonicis ex mo„ nasterio sancti Petri, in quo sanctus Ebrulfus corpore quiescit, sito apud Uti„ cum in comitatu Oximensi, præceptum concederc dignaretur, quo villæ & „ possessiones a fidelibus eidem monasterio collatæ confirmarentur: quod princeps ratum esse jussit. *Datum pridie Kalendas Novembris, indictione* III. *anno octavo regnante domno Karolo gloriosissimo rege, redintegrante tertio. Actum monasterio sancti Benedicti*. Herluinus notarius ad vicem Anskerici hoc diploma recognovit. Erant ergo tunc canonici in Uricensi sancti Ebrulfi monasterio: ubi postea monachi restituti sunt. Hoc diploma cùm Rodbertus Utiçensis abbas Aurelianis inveniſſet, illud per Goscellinum monachum, scriptorem egregium, celeriter transscribi curavit, & ad notitiam posterorum Uricensibus monachis misit tempore Philippi regis eo nomine primi.

XXXIX. Bertio S. Columbæ monasterium... munit oratque.

Apud Senonas *hoc anno*, ut verbis antiqui chronographi utar, VIII. *kalendas Junii, feriâ sextâ, jacta sunt fundamenta muri circa monasterium domus Columbæ a Bertone ejusdem loci præposito*. Ita in veterrimo codice, olim bibliothecæ Christinæ reginæ Sueciæ, nunc Ottobonianæ. Quamquam hoc anno octavus dies ante kalendas Julii in Dominicam incidebat. Idem ferè habet, at sine chronicis notis, Clarius

ANN. CHR. 900.

rius monachus, qui Bethonem præpositum & monachum vocat. Rectiùs Betto nuncupatur in actis episcoporum Autisiodorensium, ubi multa de eo referuntur præclarè gesta, cùm in præposituræ officio, tum in episcopatu Autisiodorensi, quem post Gerannum perquam laudabiliter rexit. Erat is Senonicæ urbis indigena, patre Albarico, enque Burgundione, matre Angelâ Fraocigenâ procreatus; qui a puero sanctæ Columbæ monachus, monasticis institutis & liberalibus artibus apprime imbutus, tempore Evrardi præpositi ejusdem monasterii, dein archiepiscopi Senonensis, cujus consanguineus erat, abbas cœnobii sancti Heraclii Autisiodorensis cooptatur; qui locus est modò canonicorum regularium sancti Augustini sub titulo sancti Johannis Evangelistæ. Inde ad propria revocatus, monasterii sanctæ Columbæ fratrum suffragiis *pealatus*, id est præpositus, *efficitur*: quo munere cùm diu fungeretur, hoc illi in primis studium fuit, ut *operosis cœnobium illud excoleret ædificiis, ecclesiaque fabricam auri argentique decoraret ornamentis*. Turrim siquidem in medio templi præeminentem, quæ tegumento carebat, nec satis excelsa videbatur, altiùs extulit, testudine texit, & firmitatis gratiâ arcubus prioribus alios supposuit, marmoreis columnis subnixos. Ad hæc exedras beati Lupi confessoris, & sanctæ Columbæ virginis & martyris brasteis auteis & argenteis affabre sculptis adornavit: nonnulla quoque vestimentorum peregrina ornamenta, quæ monachi in diebus sollemnibus induerent, fieri curavit. Denique, ut locum adversus paganorum assultus tutum & inviolabilem præstaret, acceptâ Richardi magni principis & ejusdem loci abbatis facultate, in gyro monasterii mœnia cum turribus & propugnaculis fundare aggressus est: quod opus indefesso studio absolvisset, nisi ad Autisiodorensem episcopatum electus imperfectum relinquere coactus fuisset.

XL. Rodulfus abbas Bellilocensis. (a) *V. lib.* 35. *n.* 56.

Sub hunc annum Garulfus seu Gairulfo Bellilocensi apud Lemovices abbati primo (*a*) successit Rodulfus, cujus prima occurrit mentio in charta enjusdam matronæ, cui nomen Alpais, quæ unà cum filiis suis quosdam mansos in villa pagi Torinensis Vitemo donat Bellilocensi monasterio, cui tum venerabilis Rodulfus præerat, pro anima *seniores*, id est conjugis, quondam sui Ageiberti, filiorumque suorum. Actum in mense Martio, *anno anno quo Carolus cœpit regnare*. Rodulfi præfectura pervenit usque ad annum primum Rodulfi regis.

XLI. Novientense & Mauri-monasterii abbates. (*b*) *V. lib.* 38. *n.* 38.

In Alsatia Novientense seu Ebersheimense monasterium post Hartmannum (*b*) abbatem administravit Eggehardus abbas, regnante Ludovico Arnulfi imperatoris filio: quo tempore Altmannus quidam cum uxore sua Wioccbilda, ea nobili Germanorum stirpe progenita, prædium quoddam in villa pagi Alsationsis, vocabulo *Videnesheim*, sita inter Illam fluvium, & Rhenum, sancto Mauricio monasterii patrono ad sustentationem fratrum largitus est, cum ecclesia ejusdem loci ac decimis: quam donationem Ludovicus rex suo diplomate confirmavit. In proximo Mauri monasterio electus dicitur hoc anno post Andream, Wendelinus abbas, cui annos regiminis tantùm quinque tribuunt domestici abbatum indices.

XLII. Corbeiæ novæ abbates. (*c*) *lib.* 39. *n.* 33. (*d*) *Annal. Paderborn.* p. 236.

Exauctoratus est hoc item anno Godescalcus Corbeiæ-novæ abbas post annos decem præfecturæ, ob solutiorem, ut superiùs (*c*) vidimus, regularis vitæ disciplinam. Is in chronico ejus loci pridie idus Jannarii obiisse dicitur. Subrogatus in ejus dignitatem Bovo junior, annos septendecim eam tenuit: quibus exactis, mortuus est kalendis Julii. Hoc ipso anno Bovo junior privilegia (*d*) monasterii sui a Ludovico rege, filio Arnulfi, renovari & confirmari curavit, dato diplomate apud Tribarias IV. idunm Octobrium, regni ejus anno primo.

XLIII. Ambrosianæ basilicæ abbates.

Mediolani in basilica Ambrosiana regimen tenuit ad hunc annum Petrus abbas, mortuus pridie idus Octobris post annos præfecturæ unum & quadraginta. Qualis, quantusve fuerit, docet sequens ejus epitaphium, in qua *alter Benedictus* vocatur.

Hic sibi constructa tumulatur Petrus in urna,
Quem monachis patrem mundus herile dedit.
Fatibus hic requies, cibus & solamen egenis:
Alter hic, at patrii, nam Benedictus erat.
Templa, domos, vites, oleas, pomeria struxit:
Auxit thesauros, conduplicavit agros.
Quem meritæ fratres fortiri præmia vitæ
Implorent precibus: annue Tetna salus,
Obiit verò anno incarnationis Domini nongentesimo, pridie idus Octobris, indictione tertiâ. In regimine autem præfuit annos quadraginta & unum, mensem unum, dies quindecim.

Suc-

Succeſſor ejus Aripaldus, & poſt eum Regimbertus anno nongenteſimo-decimo: quem anno inſequenti Sigefredus excepit, & poſt quatuor annos Wido, omnes nullâ re geſtâ memorabiles. Neque inſignior Landulfi & Lamberti abbarum memoria: quos Aſtulfus ſubſecutus eſt. Lamberti anteceſſorem Puticellus Aupaldum vocat, quem ab Aripaldo alium non uſſe haud dubito. ANN. CHR. 900.

XLIV. Grimlaici regula ſolitariorum.

Florebat hoc tempore Grimlaicus ſacerdos, de quo ad epiſcoparum promovendo ſcripſit ad Fulconem (*a*) archiepiſcopum Formoſus papa, qui eum dilectum filium ſuum vocat. Haud ſcio an is fuerit Grimlaicus ille presbyter, qui regulam Solitariorum compoſuit, an Grimlaicus venerabilis ille ſacerdos, cui hæc regula nuncupata eſt. Regulæ ſcriptor monachum ſe non ſemel indicat, ut in capite XXXIII. ubi ſolitariorum profeſſionem *noſtram* vocat: alter verò vitæ monaſticæ erat expers, ſed tamen ejus ſtudioſus, quippe qui auctorem illum ad ſcribendam regulam ſolitariorum impulit. *Non enim*, ait ille in prologo, *tam ſollicitè mihi hanc regulam ſcribere injungeretis, niſi tam diligeretis, & niſi ad propoſitum vitæ ſolitariæ quandoque venire voluiſſetis*. Vivebat auctor ille poſt ſynodum Aquiſgranenſem anno DCCCXVI. habitam, in qua ſcripta eſt regula canonicorum, quam ipſe laudat in capite XLI. Porro hanc regulam contexuit maxima ex parte ex regula ſancti Benedicti, cujus ipſa verba paſſim affert; nomen (*b*) ſæpe, non tamen ſemper, in contextu laudat. Solitariorum nomine recluſos intelligit, qui olim non rari in monaſteriis noſtris erant, immo & recluſæ. Ejuſmodi ſolitariorum inſtitutum in illa regula ſic ferè præſcribitur. In eorum numerum paſſim admittebantur tantùm ii, qui in vita cœnobitica exercitati erant, omnino ad mentem ſancti Benedicti in regulæ ſuæ capite I. Hæc recluſio (*c*) non fiebat *ſine licentia epiſcopi, aut abbatis proprii, atque omnium fratrum ejuſdem monaſterii, in quo idem frater* recludendus *educatus* fuerat; nec niſi in ipſis *cœnobiorum congregationibus*, non autem in villis, aut in aliis campeſtribus locis, niſi forte quis more antiquorum patrum ad eremum ſecedere voluiſſet. Accepta epiſcopi vel abbatis facultate, recludendus unum annum, ſi jam monachus eſſet; aut duos (*d*) annos, ſi nondum monachus, habitabat inter fratres, ut extra claſtra nunquam exiret, ſed tantùm in eccleſiam. Poſt annuam probationem coram epiſcopo & toto clero in oratorio de ſtabilitate ſua & morum converſione promiſſionem faciebat. Poſt ejus ingreſſum in cellulam recluſionis, epiſcopus oſtium cellulæ ſigillo ſuo conſignabat. Hæc cellula (*e*) exigua erat, & firmiſſimis undique munitionibus circumſepta, nec cuiquam in eam aditus patebat. Si recluſus ſacerdos eſſet, habebat intus oratorium ab epiſcopo conſecratum, & quidem domui eccleſiæ contiguum, ut idem ſolitarius per feneſtram ejuſdem oratorii, ad quam appenſa erant vela, poſſet ad miſſas per manus ſacerdotum oblationes offerre, atque cantantes & legentes fratres audire. Eidem cellulæ adhærebat hortulus, in quo olera plantare & colligere, & aquis uſu ſui poſſet. Non minùs quàm duo vel tres recluſi in monaſterio eſſe debebant, ſinguli tamen in ſingulis cellulis, quæ ſic contiguæ erant, ut alter alterum per feneſtram alloqui poſſet. Ad menſam pauperes & peregrinos, atque eorum defectu quoſdam ex fratribus admittere eis licebat. Ad refectionem (*f*) quotidianam libra una propenſa; pulmenta duo cocta ipſis, ut cæteris fratribus, conceſſa: quibus addi poterat & tertium, ſi poma vel naſcentia leguminum tunc fuiſſent. Ciboria eorum erant olera & legumina, aliquando caſeus & ova; interdum piſciculi, qui pro ſummis deliciis habebantur. Quod attinet ad potum, *eandem* (*g*) *menſuram potus, quam ſanctus Benedictus conſtituit monachis*, Grimlaicus ſolitariis indulſit. Infirmi carnibus veſci poterant. Eorum cellulæ (*h*) infirmitatis tempore ſub ſigillo minimè claudæ erant, ut a fratribus viſitari poſſent. Veſtes (*i*) omnibus ad præſcriptum regulæ ſancti Benedicti conceſſæ, ſiquidem propoſito monaſtico addicti eſſent; ſi nondum profeſſi, cucullas non induebant, ſed cappas. Ad hæc pelliceam unam veſtem & duas ſtamineas habebant, & duo femoralia, quorum uſus eis permiſſus, maximè his, qui miniſterio altaris applicati erant. Comam & barbam (*k*) eis nutrire illicitum: ſed tamen rariùs quàm monachi, id eſt quadrageſimo quoque die, barbam radere, & capillos tondere poterant, præcipuè illi, qui ſacra myſteria contrectabant. Unicuique unum, aut duos, vel, ut plurimùm tres diſcipulos habere licebat. Cætera prætereo.

(*a*) *Frod. lib. 4. c. 2.*

(*b*) *Grimlaic. c. 42. 45. 53. 55.*

(*c*) *ibid. c. 15.*

(*d*) *ibid. c. 18.*

(*e*) *ibid. c. 16. & 17.*

(*f*) *ibid. c. 43.*

(*g*) *ibid. c. 45.*

(*h*) *cap. 48.*

(*i*) *cap. 49.*

(*k*) *cap. 51.*

XLV. Je unia triduana olim indicta.

Non rarò per hoc ſæculum indicta ſunt tum ab epiſcopis (*l*), tum a regibus ipſis triduana jejunia: ſed quo ritu hæc jejunia peragerentur, nuſquam accuratius legi, quàm in una epiſtola cujuſdam epiſcopi, quæ inter Formulas Alſaticas editionis regiæ octava-decima eſt. In hac epiſtola notum facit epiſcopus a domi-

„ nis ſuis regibus triduanum indictum eſſe jejunium, quod hoc modo fieri de-

„ beat

(*l*) *V. lib. 39. n. 32.*

ANN. CHR. 900.

» beat XIV. & XIII. Kal. Junii, necnon XII. Kal. ejuſdem menſis. In primis » purâ confeſſione & pace præmiſſâ, jejunent omnes uſque ad nonam, exceptis » iis qui præ infirmitate vel ætate non poſſunt. Tum unanimes, contrito corde » accedant ad eccleſiam, & ſequantur crucem cum litania, cinere adſperſi, & » ciliciis aut ſaltem laneis veſtibus induti ad corpus. Pauperibus ipſa ſua pe- » nuria pro afflictatione ſufficiat. Excalceati omnes miſſam in commune auſcul- » tent cum metu & reverentia. Presbyteri ſingulis illis diebus miſſam cantent: » cæteri clerici & laici quinquaginta pſalmos recitent. Ad hæc pane ſicco alan- » tur omnes, & crudis oleribus cum ſalo atque pomis; & uno vaſculo ſeu po- » culo de cerviſia refocillentur. Cunctis omnino a carnibus & pinguedine, & » omni quod ex lacte conficitur, abſtinendum. Piſces & ova præter infirmita- » tem nemo præſumat, aut vinum, aut quidquid melle conditum eſt. Denique » quod unuſquiſque ſibi ſubtrahit, egenis tribuat. Eadem ferè præſcribit Lullus Moguntinus in Bonifaciana epiſtola LXXI. Hoc ſpecimen triduani illius jejunii longè diſſimile eſt a noſtris moribus, quibus ſi quid a Deo poſtulandum eſt, ſi flectenda Dei miſericordia, una nobis præſcribitur ſupplicatio ad ſanctiſſimum Sacramentum; &, ſi quid jejunii ſuperadditur, ad dies quadrageſimales vel ad præcepta alitunde jejunia (ea eſt noſtra mollities) id amandare coguntur eccleſiæ paſtores.

In rebus lætis & proſperis preces & eleemoſynas abſque jejunio indici mos erat. Sic rex Pippinus, cùm Deus magnam terræ fructuum abundantiam tribularitinni ſuccedere feciſſet, Lullo epiſcopo (*a*) mox laudato ſcribit, ut in gratiarum actionem nouſquiſque epiſcoporum, abſque jejunio indicto, in ſua parochia litanias faciat; & omnes eleemoſynas faciant, & pauperes paſcant: ita ut quilibet homo ſuam decimam donet.

(*a*) *Bonif. ep.* 96.

XLVI. Buchaugienſis partheno nis initia.

Sub finem hujus ſæculi noni conditum eſt in Alamanniæ pago *Erichgevve* Buchangienſe virginum cœnobium ab Adelinda comitiſſa, uxore Atonis comitis, in honorem ſanctorum martyrum Cornelii & Cypriani; eique præfecta prima abbatiſſa ejuſdem Adellindæ filia æquivoca. Erichgevve ſeu Erigove (*) nunc decanatus caput eſt in diœceſi Conſtantienſi: ſed nullum in eo hujus partheno nis veſtigium invenio, cujus notitiam ab Hermanno accepimus, qui de eo ex occaſione » agens anno ſequenti, ait Beringerum, Reginolfum, & Gerhardum, nobiles ger- » manos fratres, filios Atonis comitis & Adelindæ, *non longè a Buchaugienſi* (*) » *cœnobio virginum*, in pago Alamanniæ Erichgevve, *a matre per ipſum tempus* » *ſtudiosè in honorem ſancti Cornelii & ſancti Cypriani martyrum conſtructo*, cùm » ſororem virginem nuptum tradere molientes, clam inde abducereot, ab inimi- » cis circumventos & occiſos fuiſſe, & a marte ſua apud ipſum cœnobium ſepultos, » ubi etiam ipſa, poſtquam Jeroſolymam, aliaque loca ſancta causâ orationis a- » diit, & rediit, divinis intenta ſervitiis, & animarum inhians lucris, tranſa- » ctâ felicitet vitâ, condita eſt, *ipsâ filiâ æquivocâ ſuâ abbatiſſâ ibi conſtitu- tâ*, ut legitur in codice Villingenſi, in quo cœnobium iſtud *Buchaugienſe* dicitur, non *Duchaugienſe*, ut in editis Caniſianis. Non dubito quin ipſum ſit *Buchovva* cœnobium puellare, in quo ſanctus Udalricus Auguſtæ-Vindelicorum antiſtes ſororem ſuam collocaverat: ubi, poſt lapſum ab ipſo ſeverius punita, demum *ſanctorum exemplorum femina* ſanctimonialis viſa eſt, teſtante (*b*) Ekkehardo.

(*) *al.* Duchaugienſi.

(*b*) *Gold. to. I. p.* 67.

AN-

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI

SÆCULUM CHRISTI X. ORDINIS V.

LIBER QUADRAGESIMUS-PRIMUS.

Ab Anno Chriſti 901. ad annum 915.

ANN. CHR. 901. I. Sæculi IX. ſtatus.

INGREDIMUR ferreum illud & infauſtum ſæculum, æræ Chriſtianæ decimum, Ordinis noſtri quintum, quo certè nullum fœdius ac luctuoſius in toto eccleſiaſticæ hiſtoriæ decurſu occurrit. Tunc invaſere in eccleſiam inſolita antehac flagitia & crimina, luxuria, ambitio, cædes, tyrannis, & quidvis audendi & agendi licentia; atque inde conſecuta ignorantia, ut errorum, ſic criminum parens. Laboravit hoc morbo in primis Romana eccleſia, quæ, cùm præclaros antea pontifices, pleroſque bonos habuiſſet; tunc ab indignis ſucceſſoribus conſpurcata fuit; nam præter Stephanum VIII. Leonem VII. & Agapitum II. paucoſque alios iſtius ſæculi haud malos pontifices, cæteri omnes tam ſanctâ ſede omnino indigni, quædam potiùs monſtra & bellnæ, quàm epiſcopi extitere. Id potiſſimùm accidit ex diſtractione occidentalis imperii, quod ubi varii tyranni potiùs quàm imperatores occupare molientur, faventes ſuis quique partibus pontifices per cædes & flagitia in ſummam imperii arcem intruſerunt. Hoc imperatorum, hoc Tuſciæ maximè comitum, qui ſummam poteſtatem affectabant, ſcelus fuit. Non tamen ita generalis fuit hæc labes, quin multi in aliis eccleſiis effulſerint præſules, qui nutantem eccleſiæ ſtatum virtute ſanctitate atque eruditione fulcirent; plerique ex noſtro (abſit verbo jactantia) Ordine: quales haud pauci in Gallia, in Germania, in Anglia; nonnulli etiam in Italia & in Hiſpania lo decurſu horum annalium nobis occurrent, qui ſæculo malo, boni eſſe auſi ſunt.

Ordinis quoque monaſtici.

Neque verò ab hac communi labe penitus immunis fuit monaſtica religio: quod maximè accidit tum ex ſuperiorum temporum funeſtis bellis ac procellis, tum ex abbatum ſæcularium ac laïcorum culpa, qui, bonis monaſteriorum in ſuos uſus converſis, nihil pæne reliqui, quo monachi miſerabilem vitam traherent, dimittebant. Verùm brevi adfuit Dei miſerantis providentia, quæ congregationem Cluniacenſem ineunte hoc ſæculo excitavit, ex qua monaſticæ diſciplinæ, ne dicam etiam eccleſiaſticæ, ſplendor in pleriſque locis ſenſim reſtitutus eſt. Ad id verò plurimùm contulere Troſſciani concilii patres anno ejus ſæculi nono habiti, qui florentem hanc eccleſiæ portionem jacere gravatè ferentes, multa præclarè ad eam inſtaurandam conſtituerunt. Ingemiſcunt illi dolentque, quòd

ANN. CHR. 901.

in monaſteriis Deo dicatis monachorum, canonicorum & ſanctimonialium, abbates laici cum ſuis uxoribus, filiis & filiabus, cum militibus & canibus morarentur. Et quis inter hæc religioni locus? Inter alia verò quæ medendo huic malo æmedia ſuggerunt patres, primum & ferè unicum eſt reſtitutio abbatum regularium; *nam quo modo auram ſine aurifice in priſtinum & optimum non poteſt reformari colorem: ſic & monaſtica vita ſine regularis abbatis providentia ad priſtinum atque optimum vivendi nequit reformari ordinem.* Verùm hæc in præfatione ſæculi quinti Actorum noſtrorum abunde tractata, hic repetere omnia non juvat, quippe quæ deinceps ſuo quæque tempore in his annalibus commemorabimus, breviùs certè ac parciùs quàm in ſuperioribus, utpote veteribus rerum ſcriptoribus pæne deſitati.

II. Hungarorum primæ clades.

Nondum omnino deſerbuerat Northmannicus furor, cùm nova gens, non minùs ſæva quàm barbara, in Europam debacchari cœpit. Hi fuere Hungari, qui ex Scythia, Carolo Craſſo imperante, profecti, Pannoniam victis pulſiſque Hunnis occupaverant, cui provinciæ nomen Hungariæ ab eis poſtmodum acceſſit. Agreſtibus illi moribus ac ferinis præditi, ad ſolam belli diritatem formati videbantur. Matres infantium ſuorum, ubi primùm nati erant, faciem cædere ſolitæ, ut eos ad dolorum patientiam a puero aſſuefacerent. Carnibus crudis veſcebantur, ſanguinem ipſum potabant. Cæterùm ingenia crudelia, rumida, ſeditioſa; nihil in eis veri, nihil ſinceri; fraus & perfidia omnia. In ſenſibus eadem ferocitas atque in vitis. In bello ſagittis potiùs, quàm gladio utebantur, quas tantâ dexteritate jaculabantur, ut earum ictus nullâ induſtriâ vitari poſſent, fugiendo quàm reſiſtendo magis terribiles. Primus hanc barbaram gentem Arnulfus biennio ante obitum ad debellandos Maraheuſes ſeu Moravos accerſiverat: quæ rapinis ac ſpoliis inde telatis ineſcata, dein cum Ludovico rege Arnulfi filio ad Auguſtam-Vindelicorum congreſſa, ejus exercitum penitus proſtravit, ac Bajoariorum inde, Suevorum, Francorum orientalium, ac Saxonum fines rapinis atque incendiis pervaſtavit. His rebus elati, conſilia de invadenda Italia barbari agitant; ejuſque amœnitate & fertilitate ex ſuorum relatu acceptâ, totam hiemem in apparatu armorum & exercitatione militum tranſigunt. Demum hoc anno Langobardorum fines ingreſſi, cædibus, incendiis, ac rapinis cuncta devaſtant, nec ipſis epiſcopis parcunt: quos inter Liudwardus epiſcopus Vercellenſis Caroli Craſſi quondam familiariſſimus, aſſumtis, quibus plurimùm abundabat, opibus ac theſauris fugiens in eos incidit, rebuſque omnibus ſpoliatus crudeliſſimè interficitur.

III. Lucedium Vercellenſi eccleſiæ unitum.

(a) *Ital. ſac. to. 5. c. 1060.*

Sebaſtianus, ejus in ſede Vercellenſi ſucceſſor, abbatiam ſancti Michaëlis de Lucedio a Berengario rege obtinuiſſe dicitur (*a*) ad augendam ditandamque ſibi creditam eccleſiam; quæ res ipſum inter atque Garibaldum Novarienſem epiſcopum ſeges magnarum litium fuit: ſed tandem Sebaſtianus causâ ſuperior evicit, Berengarii oſtenſo diplomate, dato Papiæ anno DCCCCI. & quidem octavo Idus Julii, indictione IV. anno ejuſdem regis III. Exſtat hæc abbatia, olim celebris, in diœceſi Vercellenſi, inter Padum & Duriam poſita, primùm quidem ſancto Michaëli ſacta, dein ſancto Januario martyri, cujus corpus iſtuc allatum traditur. De ejus origine non ſatis explorata notitia. Auguſtinus ab Eccleſia (*b*) ejus primordia refert ad initia ſæculi octavi, eaque Flavio Ariperto Langobardorum regi tribuit. Fallitur Signonius, qui ea differt ad initia ſæculi undecimi. Hæc abbatia, olim nigrorum monachorum, poſtea Ciſtercienſium, nunc ad paucos ſæculares clericos redacta eſt.

(b) *Chronol. Pedem. p. 187.*

IV. Nonantulæ incendium.

(c) *Ital. ſac. to. 2. c. 134. & Sac. 5. p. 214.*

Sæviit hæc procella Hungarorum uſque ad agrum Mutinenſem, ubi Nonantulanum (*c*) monaſterium incendio conſumtum, plerique monachi cæſi, codices flammis combuſti, cætera denique ornamenta ab eis direpta. Evaſit ea illa clade immunis Leopardus abbas cum aliquot monachis, qui e latebris ſuis recollecti monaſterium inſtaurarunt, & eccleſiam; ad cujus conſecrationem Sergius papa tres pro libitu epiſcopos Leopardo abbati deſignavit. Si non fallunt notæ chronicæ apud Ughellum, iſta Hungarorum incurſatio contigit ſub finem Septembris anni undenongenteſimi: at potiori videtur fides Reginonis ejus temporis æqualis, qui eam differt ad hunc annum. Eâdem tempeſtate correptum eſt monaſterium ſanctæ Crucis & ſanctæ Fuſcæ, prope Tarviſium ſitum, eidemque Nonantulæ ſubjectum, cujus abbas Petrus poſt annos decem illud monaſterium reſtauravit. In ſyllabo Nonantulæ abbatum aliud incendium accidiſſe dicitur Berengarii auguſti anno tertio, indictione VII. die ſeptimâ intrante menſe Martio, quo tempore ea incuria totum Nonantulæ monaſterium combuſtum eſt; Parma quoque civitas igne cremata. Sigonius laudat diploma Ludovici imperatoris, Nonantulæ conceſſum, quo rata eſſe omnia jubet, quæ eidem monaſterio a ſuperioribus regibus donata fuerant: quod reſcriptum datum eſt Papiæ kalendis Julii hoc anno, regni ejus in Italia primo. Poſt Nonantulæ inſtaurationem Leopardus abbas etiam animum adjecit repa-

tan-

randæ bibliothecæ, cujus codices in prædicto incendio flammis abſumti fuerant.

ANN. CHR. 901. V.

In diœceſi Mediolanenſi poſita erat olim abbatia ſancti Georgii, aliàs Coronatæ dicta, quæ hoc anno Comenſi eccleſiæ unita eſt, agente Liutwardo epiſcopo, qui præceptum (a) hac de re ab Ludovico tertio imperatore obtinuit, interventu „ Garibaldi Novarienſis præſulis & Sigefridi marchionis, precatus, ut abbatiam „ quæ Coronatæ nominatur, in honorem ſancti Georgii conſtructam, & prope flu- „ vium Abduam (*) ſitam, Comenſi eccleſiæ in honorem ſancti Abundii epiſco- „ pi & confeſſoris factatæ, largiretur. Id factum Papiæ VII. idus Decembris, hoc „ anno, Ludovici imperatoris primo, indictione quartâ. Arnulfus cancellarius hoc „ diploma recognovit ad vicem Liutvvardi epiſcopi & archicancellarii. Is ipſe eſt Liutvvardus epiſcopus Comenſis, quem alii meodosè Litnardum ſeu Lutardum vocant, da quo hoc lego in libello de fratribus conſcriptis ſancti Galli: VIII. *kal. Julii obiit Liutvvardi Cumani epiſcopi, cui dominus Salomon epiſcopus & cuncta congregatio ſancti Galli orationes conceſſerunt, quales pro familiaribus agere conſueverunt.* Ex præmiſſo diplomate intelligimus, cathedralem eccleſiam Comenſem olim titulo ſancti Abundii inſignitam fuiſſe, quæ ſua erat extra moros urbis, erecta in abbatiam noſtri ordinis ſub initium undecimi ſæculi ab Alberico epiſcopo; dein tradita Ciſtercienſibus, qui inde ejecti fuere ſub finem ſæculi quinti-decimi, abbatiâ in commendam, ut vocant, datâ.

Coronatæ abbatia Comenſi unita eccleſiæ.

(a) *Ital. ſac. to. 5. col. 1360.*

(*) *Adde.*

S. Abundii abbatia.

VI.

In Belgica ſecunda Herivens Remorum antiſtes, ſumtâ de Fulconis anteceſſoris ſui parricidii ultione, corpus ſancti Remigii e cathedrali eccleſia, ubi Fulco illud Orbaco relatum ad tempus repoſuerat, ad propriam ſanctiſſimi pontificis baſilicam revehere conſtituit. Hiems erat, & ad celebrandum Chriſti natalem rex Carolus, Richardus Burgundiæ dux, aliique proceres Remos convenerant. Indictâ die poſt feſtum Innocentium, viis ex recenti glacie opportunè congelatis, ſicco veſtigio proceſſum eſt. In ipſo itinere claudus quidam, Abraham nomine, qui ſcamellulis innitens humi repebat, ad ſacri loculi acceſſum, compagem duritiæ divinitus reſolutâ, cœpit incolumis ac erectus incedere. Eo in loco tunc temporis crux lapidea erecta, quæ hactenus in vico, quem ſancti Dionyſii vocant, perſtat in tanti beneficii monumentum: cujus ſuppedaneo hæc inſcriptio, auctore Sigloardo monacho, inſculpta legitur *Nongentemo primo anno incarnati Domini, ſub quarto kalendas januarii, ſecundâque ſubbati, glorioſo ab hac urbe delato corpore domini noſtri ac patroni beati Remigii, cum honore dignitatis utriuſque ordinis concurrebat plebs devotè Hertvoco præſuli, Carolo rege ſubſequente cùm Richardo principe, Chriſto laudes unâ mente jubilando conſonè. Cùm fuiſſet huc perlatum pignus ſanctiſſimum, cælitus virtute lapidi illico profiluit, mirum dictu! quidam claudus directis poplitibus, novo greſſu abhinc ſuum proſequens Remedium, cujus ope adjuvemur hic & in perpetuum.*

S. Remigii in ſuam baſilicam relatio.

Sancte, tui Sigloardi miſerere monachi,
Qui ductus amore tuſim patrati miraculi,
Ob iſtius monimentum hunc erexit titulum.

Alius videtur fuiſſe Sigloardus (b) archipresbyter, & ſcholæ Remenſis præfectus ſub Hincmaro, ejuſdemque vicarius, laudatus non ſemel in ejus epiſtolis (c) apud Frodoardum, ubi inter alia Hincmarus ei ſcribit de quodam presbytero eccleſiæ ſancti Juliani, qui lampadem ſancti Remigii furatus erat. Quod attinet ad annum quo hæc relatio facta eſt; Sigloardus novum annum, ut tum fiebat non rarò, inchoat ab octavo kalendas Januarii, id eſt a natali Domini; adeoque ſecundùm noſtrum calculum hæc relatio contigit ſub finem anni nongenteſimi, quo feria ſecunda in quartum kalendas Januarii coïncidebat. Non ergo ſemper Galli tunc temporis novi anni initium a paſchate deſumebant.

(b) *V. lib. 38. n. 51.*

(c) *Frod. lib. 3. c. 28.*

Id luculenter probat charta oblationis cujuſdam pueri, hoc anno factæ in monaſterio Remigiano, id eſt *anno incarnationis dominicæ* DCCCCI. *nonis Aprilis, feriâ* I. *die palmarum*: quæ notæ pro noſtro calculo ante paſcha optimè hoc anno reſpondent. Warnerio nomen puero erat, quem Teutboldus pater ſolemni more, altaris pallâ manu ſuâ involutâ, Deo ad nomen ſancti Remigii obtulit. Chartæ oblationis ſubſcribunt poſt Teutboldum Warnerius ipſe, Jutlia mater ejus, & Teutboldus frater cum aliis. Eodem anno XV. *kalend. Novembris, feriâ* I. *indictione* III. Grimoldus quidam filium ſuum ibidem obtulit. Chartæ oblationis apponitur *ſignum Engela ejus matris, ſignum Aimardi*, haud ſcio an pueri, cujus nomen in contextu chartæ abſciſſum eſt. Anno inſequente Gerbertus quidam itidem in eodem loco filium ſuum, Otbertum nomine, obtulit, conſentiente ac ſubſcribente Gundrada ejus uxore, *anno incarnationis Domini* DCCCCII. *pridie kalendas Novembris, feriâ* I. *indictione* V.

ANN. CHR. 901. VII. S. Benigno factæ donationes.

Poſt Walonem (*a*) abbatem Divionenſis ſancti Benigni monaſterii locum tenuit Lanterius, cujus tempore Ademarus vir nobilis, & uxor ipſius Lampagia, capellam (*b*) ſuam mobilem & ſpecialem cum reliquiis ſanctorum, crucibuſque, tam aureis quàm argenteis, & capſis, variiſque ornamentis, necnon manſum unum in villa Ruffiaco, & eccleſiam ſancti Gregorii in villa Eſcorlaco ſitam, contulere *ſacro-ſancto monaſterio eccleſiæ ſancti Benigni, quod eſt conſtructum in pago Divionenſi, juxta ipſos muros Divionis caſtri, ubi ipſe venerabilis martyr in carpore requieſcit, & ubi Lanterius abba una cum congregatione monachorum Deo ſervire, & ipſum preciſum corpus, aliaque corpora ſanctarum venerari & cuſtodire videntur. Actum Divione caſtella publicè, die veneris in menſe Madia, indictione* IV. *anno* IV. *regnante Karolo rege*, ſcilicet poſt obitum Odonis. Subſcribunt litteris Ademari & uxoris ejus Lampagiæ Eitrannus nepos Ademari, & Rotbertus frater ejus; Giſlebertus vicecomes, & alii. Aliam Lampagiæ donationem inferiùs referemus.

(*a*) *V. lib.* 37. *n.* 90.
(*b*) *Perard. p.* 220.

Converſorum donationes.

Eodem Lanterio abbate venit (*c*) ad converſionem quidam honorabilis vir, nomine Berengerius, reſque ſuas eidem monaſterio donavit. Idem fecere Hildemodus canonicus & Arico presbyter, venientes ad monaſticam converſationem; item Adalreus quidam, qui ſimili devotione hanc locum adiit. Inſuper Gotzelinus *canonicus & abbas ſanctæ Lingonenſis eccleſiæ* dedit in eadem civitate manſum unam juxta eccleſiam ſancti Deſiderii. Tempore Lanterii *abbatis, qui multum laboravit in vinea Domini*, ut legitur in actis ſancti Urbani epiſcopi Lingonenſis, ejuſdem antiſtis reliquiæ a monachis Benignanis Surdiliacum & Lariacum datæ ſunt contra pervaſores monaſterii vinearum. Ceſſere ad fatri locali præſentiam invaſores: ar eùm abſque debita reverentia ſacræ reliquiæ tractarentur, ac ſæpe ſub divo noctu & interdiu jacerent; cælitus admonitus abbas, quantocius beato pontifici aatamnale oratorium conſtruendum curavit, dum ad ſancti Johannis eccleſiam, ubi quieſcere ſolitus erat, referretur. Inter ejuſmodi pervaſores memorantur Richardus Vaſoienſis, & Wilencus Salicienſis, qui in vicinia Divionenſis pagi manebant, vinais monachorum, quæ Marcenniaci & Cannabis ſitæ erant, infeſti.

(*c*) *Spicil. to.* 2. *p.* 423.

VIII. S. Medaldi tranſlatio Divionem, tan vera.

Ad hunc annum revocant Divionenſes tranſlationem, quam factam credunt, corporis ſancti Medardi epiſcopi ex urbe Saeſſionica Divionem; abi in eccleſia ſancti Stephani primò repoſitum ajunt, dum propria eidem ſancto eccleſia in eadem arbe condita eſt. Id contigiſſe tradit ſancti Stephani necrologium, a V.C. Fyoto (*d*) relatum in hiſtoria ejus eccleſiæ *anno dominicæ incarnationis nongenteſimo primo, indictione quartâ, in menſe Maio, ſub Benedicta divinâ providentiâ papâ quarto, regnante verò in Galliis Karolo, cognomento Simplice*. Rem ſic commemorant. Marcomannis iacrè Galliam ferè totam incendio, rapinâ ac cæde vaſtantibus, Saeſſionenſes monachi, barbaricam perſecutionem fugientes, hue illucque, prout neceſſitas cogebat, palabandi cum corpore ſanctiſſimi patroni ſui Medardi Noviomenſis epiſcopi diſcurrebant. Fortè contigit, Aymarum ſeu Iſmarum comitem Divionenſem (is eſt Ademarus, de quo mox locuti ſumus) dum cum uxore ſua Lampadia ſeu Lampagia Sueſſionas iter faceret ad res ſuas procurandas, quas inibi copioſas poſſidebat, obvios habere monachos Medardenſes ſacrum localum circumferentes: qui ſtrepitu equorum & armorum ſuæ collidantium, quibus comitis ſatellites inſtructi erant, tremefacti, jamque ſe a barbaris interceptos credentes, ſacro loculo humeros exonerant, at expeditiùs fugiant, & ad terram abjiciunt. Illis fugientibus, unus tardior a comite deprehenſus, ei omnia ex ordine refert, & quo in loco ſacram pignus depoſitum eſſet, oſtendit: quod acceptum comes ſecum reverenter afferens Divionem, ſancti Stephani eccleſiæ conſignavit, Garnerio tunc ejus præpoſito, & Argrimo Llogonenſi eccleſiæ præſidente. Demum ob miracula, quæ ad ſactas reliquias fiebant, cùm ſancti Stephani eccleſia jam ſancti Medardi nomine freqaentaretur, condita eſt alia in proximo loco eccleſia in honorem ſancti Medardi, ubi ejus reliquiæ variis ſignis illuſtratæ ſant. Proceſſa temporis *revelatum* (*e*) *eſt glorioſiſſimum corpus ſancti* Medardi, & honorificè conditam in eccleſia ſancti Stephani a venerabili patre Jacobo cardinali, tunc legato in Francia, ſcilicet anno MCCXXXVIII. poſtridie nativitatis beatæ Mariæ. Hæc Divionenſes. Contra Medardenſes noſtri ſacras beatiſſimi patroni ſui reliquias ſemper penes ſe remanſiſſe contendunt; &, ſi quando barbarorum metu efferri contigiſſet, in priſtinum locum revectas fuiſſe. Certè fabulam redolet præmiſſa narratio, nec Benedicti pontificatus convenit cum anno præſenti, quo Johannes nonus, hoc ipſo anno electus, ad quinquennium ſuperſtes fuit. Equidem, ut cum antiquo ſcriptore loquar, plura tranſcribo, quàm credo: nam nec affirmare ſuſtineo, de quibus dubito; nec ſubducere, quæ accepi. Non me fugit hanc tranſlationem a Beſaenſi chronographo, qui medio ſæculo duodecimo vivebat, creditam faiſſe; nempe ex vulgari fama, quæ tum in illis partibus obtinebat.

(*d*) *Fyot prob. p.* 50.

(*e*) *ibid. p.* 51.

In

In urbe Milidunо (*) ad Sequanam antiqua exſtat beatæ Mariæ eccleſia, quam *abbatiolam* vocat rex Carolus in diplomate, cujus authenticum, ſed ferè detritum, in „ eadem eccleſia hactenus aſſervator. In illo diplomate regiæ ſerenitatis præſen- „ tiam adiiſſe dicuntur ipſius Caroli genitrix Adeleydis & Ercheogerus comes, at- „ que humiliter petiiſſe, ut cuidam fideli ſuo, Tadrico nomine, quamdam abba- „ tiolam, fundatam in honorem ſanctæ Mariæ, ſitam infra caſtrum Miliduni, „ in comitatu Milidunenſi, ſuper fluvium Sequanam, diebus vitæ ſuæ uaotis, & „ uni ea filiæ ſuis ad poſſidendum concederet: quod petentibus rex ſe annuiſſe te- ſtatur. *Datum* acc. *kalend. Septembris, indictione* xxxx. *anno* xxxx. *regnante domno Karolo glorioſiſſimo rege, rediategrante* xxxx. *Actum villâ Carmentuadis*, fortè Car- mentradis (*) quæ villa eſt pagi Meldenſis ad Matronam. Io hiſtoria Milidunenſi editum aſt hoc diploma, ſed cum aliquot mendis; ideoque illud in Appendice hujus voluminis ex authentico referre viſum eſt. In illa eccleſia ſanctimoniales aliquando exſtitiſſe tradit Galterius monachus in libro de miraculis ſancti Leonii confeſſoris, ut infrà (a) videbimus: idemque auctor innuit, non multò ante, quàm hæc ſcriberet, (ſcribebat autem medio ſeculo duodecimo) canonicos ſanctimonia- libus ſubſtitutos fuiſſe. Cæterùm illam eccleſiam *abbatiolam* vocat Carolus, non quòd abbatem aut abbatiſſam unquam habuerit; ſed quòd eo nomine olim inſignirentur eccleſiæ, in quibus unus aut alter clericus erat.

ANN. CHR. 901. IX. Miliduni beatæ Mariæ eccleſia. (*) *Melun.* (*) *Charmentray.* (a) *lib. 50. n. 58.*

Poſt mortem Franconis Tungrenſis epiſcopi & abbatis Laubienſis, electus eſt ad utramque dignitatem Stephanus, vir litteratus, &, ut canonicum decebat, religioſus. Sigebertus, & poſt eum Miræus in annalibus Belgicis, aliique nonnulli, Franconis obitum, & Stephani electionem ad biennium differunt. Verùm hæc electio facta videtur ante mortem Fulconis Remorum archiepiſcopi, ſi is eſt *Stephanus* (b) *ille nobiliſſimus abbas*, qui ad epiſcopatem electus, tunc autem fortè rejectus ac reptobatus fuerat, cui Fulco ipſe conſolatorias hac de re litteras ſcri- hit. Certè in brevibus annalibus Leodienſibus (c) Franconis epiſcopi obitum hoc anno nongenteſimo-primo contigiſſe invenio. Hic Franco, teſtante Ægidio, roga- tu venerabilis abbatiſſæ bonæ memoriæ Eikenſis, corpora ſanctarum virginum Rei- nulæ & Harlindis, de quibus alias (d) egimus, ioculo auro & argento decen- ter ornato incluſit. Hic Stephanus paſſionem beati Lamberti epiſcopi expolivit, & cantum ad ejus officium compoſuit, ſimulque de ſancta Trinitate, & de inven- tione ſancti Stephani protomartyris. Edidit etiam libellum de ſingulis anni feſti- vitatibus, in cujus præfatione, teſte Fulcuino Laubienſi chronographo, ſa *Medu- matricæ, quæ nunc Metris dicitur*, a puero educatum fuiſſa tradit; ob idque Ro- berto ejuſdem ſedis epiſcopo eumdem libellum legendum miſit, ab eo approban- dum. Deſtructâ veteri Laubienſi monaſterii eccleſiâ, cùm nova elegantior, quæ loci nobilitati magis conveniret, condita eſſet, ab eodem Stephano dedicatur, ad- juncto ſibi Dodilona Cameracenſi epiſcopo: cujus rei memoria in baſibus columna- rum tempore Fulcuini inſcripta legebatur. Idam Stephanus abbas erat ſancti Mi- chaëlis ad Moſam in diœceſi Virdunenſi.

X. Stephanus Laubienſis abbas. (b) *Frod. lib. 4. c. 7.* (c) *Libl. tom. 1. p. 336.* (d) *Annal. to. 1. p. 102. &c.*

Harderadus abbas Herſfeldenſis ſeu Herveldenſis poſt annos novem regiminis hoc anno deceſſit: cujus ſucceſſor Dietbartus ſeu Thiodardus alterum cognominem poſt annos viginti-ſex ſibi ſubſtitui conſenſit.

Herſfeldenſes abbates.

Huc anno ad ſextum nonas Junii, in placito Mironis comitis, Laurentius (e) quidam, Wiſmodæ filius, publicè confeſſus eſt, quod Gontefredus abbas Corbeienſis aſſerebat, ſe cum matre ſua Wiſmoda vendidiſſe Protaſio abbati, Gontefredi decceſſori, quaſdam terras in villa Lare, cujus venditionis inſtrumen- ta perierant in alluvione fluminis Tetis, quâ Exalatenſe monaſterium everſum eſt anno, ut vidimus, DCCCLXXVIII.

XI. Placitum pro Corbeienſi monaſterio. (e) *Marca Hiſp. col. 377.*

Sub idem tempus Fortunius, ſecundus ejus nominis rex Aragonum, ſponte di- miſſo principatu, in Legerenſa ſancti Salvatoris monaſterium ſeceſſit, ubi reli- quum vitæ tranſegit, nullâ re deinceps, niſi divino cultu ac religione ſacro- rum occupatus. Hinc ſecundi interregni originem, cujus tempore Aragonum comites rerum ſummâ potiti ſint, Hieronymus Blanca, aliqua perperàm dedu- cunt: cùm Fortunio (f) vivente, Sancius Garſeanes ejus fratar in regnum eve- ctus ſit.

Fortunius ex-rege monachus. (f) *Marca Hiſp. lib. 1. col. 11. n. 3.*

CUm Normanni ſuo more in Belgica ſecunda graſſati perſeverarent, Franconi Corbeiæ abbati viſum eſt, ut muris ac propugnaculis adversùs eorum in- ſultus monaſterium ſuum muniret: quod a Carolo rege approbari curavit, a quo inſuper præceptum (g) regiæ defenſionis & immunitatis, & confirmationem omnium privilegiorum, bonorum & chartarum, partim ob infeſtationem paga- norum perditarum aut combuſtarum, obtinuit, ſupplicante fratre ſuo Hermen- fredo

ANN. CHR. 902. XII. Caroli diploma pro Corbeia. (g) *Apicil. to. 6. p. 412.*

ANN. CHR. 902.

fridn Ambianorum comite, ſuggerentibus quoque unà eum genitrice regis Adelelda regui primoribus, tam epiſcopis, quàm comitibus, cæteriſque fidelibus. *Data* v. *idus Novembris, indictione* v. *anno* tx. *regnante domno Karolo glorioſiſſimo rege, redintegrante* iv. *Actum villâ Fraſnidam*: quæ chronicæ notæ anno nongenteſimo-ſecundo conveniunt. Ernuſtus (*) notarius ad vicem Askeriei epiſcopi Pariſienſis & archicancellarii recognovit. Annos rediutegrari a Carolo regni tantùm computabant Burgundiones, uti & Aquitani. Id colligitur ex donatione Atilæ comitiſſæ, quæ pro requie (*a*) animæ viri ſui Milonis comitis dedit ſancto Benigno in Dumilo villa manſum indominicatum eum ſuis appendicibus. Actum hoc anno DCCCCII. Carolo regis quarto. Hujus donationis laudatores fuerant Girbardus comes, & Reintrudæ uxor ejus, filia ipſius Atilæ. Superſtes fuit ad novem annos Franco abbas: ſed nulla ejus alia facta deinceps legimus, niſi quòd a Chriſtophoro papa omnium privilegiorum ſuorum confirmationem impetravit.

(*) *al.* Erluinus.

(*a*) *Spicil. to.* 2. *p.*433.

XIII. Ambertæ abbatia.

Ad hunc annum revocandum eſt diploma Ludovici tertii imperatoris de abbatia (*) Ambertæ, quam fidelibus ſuis (*b*) Bernardo ac Theutberto, rogatus Willelmi inclyti ducis & marchionis, conceſſit. Sita erat hæc abbatia in pago Rodanenſi (*) ad Ligerim, ſancto Martino dicata, pertinebatque ad archiepiſcopum Lugdunenſem. Hanc verò prædictis fidelibus ſuis in beneficium dedit Ludovicus cum omnibus ad eam pertinentibus, id eſt manſis triginta, uoà eum familiis utriuſque ſexus. Actum Viennæ tertio idus Novembris, indictione ſecundâ, *lege* quintâ, anno ſecundo, imperante domno Ludovico imperatore. Nunc Amberta eſt ordinis Cluniacenſis, primùm ſancto Odoni conceſſa anno nongenteſimo tricesimo-octavo, ac demum a ſancto Hugone in cellam redacta. Non multò poſt Ludovicus imperator Veronæ a Berengario, cuſtodibus urbis corruptis, noctu comprehenſus, oculis orbatus eſt, unde Orbi cognomen accepit. Ejus ſoror Ingeiberga Willelmo Pio Arvernorum comiti nupſerat.

(*) *Ambierle.*
(*b*) *De la Mure, p.*294.
(*) *de Roanne.*

XIV. S. Mariæ de Craſſa ſancta donatio.

Non videtur omittenda hoc loco donatio villæ Campi-longi, facta Utbionenſi ſanctæ Mariæ monaſterio a Traſoario quodam & Siſenanda ejus ſorore, ex eleemoſyna fratris ſui Wadaldi, tempore Witizæ ſeu Witizanæ abbatis. Hæc villa ſita dicitur in comitatu Narbonenſi ad radicem montis Ananſæ, cujus villæ uſum-fructum Siſenanda & filius ipſius Miro retinent pro vitæ ſuæ tempore. *Facta charta donationis idibus Maii, anno* v. *regnante Karolo rege poſt obitum Odonis regis*, ut in authentico legitur. Carolus ſiquidem nonniſi poſt obitum Odonis regnavit in Aquitania & in Septimania: unde primi ejus regni nulla fit mentio in chartis illarum regionum. Witizæ abbati ſucceſſit Suniatius, de quo infra.

XV. S. Crucis monaſterium Burdegalæ inſtauratum.

Burdegalâ urbe ſub medium ſæculum nonum a Normannis ſemel & iterum vaſtatâ, ſuburbanum ſanctæ Crucis monaſterium, cui ſanctum Mummolenum abbatem ſæculo ſeptimo præfuiſſe diximus, omnino etiam everſum eſt, uti & cætera circa urbem cœnobia. Urbe reſectâ, non tulit Guillelmus comes, cui cognomen Bono tribuunt, monaſticum ordinem illic deſiderari. Primoribus itaque in cœtum vocatis ait gravatè ſe ferre, quod, cùm ubique monaſteria paſſim conſtruerentur ad cultum Dei celebrandum, monaſticus ordo penitus Burdegalâ exſularet: ſibi proinde in animo eſſe, ut locus condendo monaſterio commodus & opportunus aſſignaretur. Ad hæc nobilis quidam juvenis inſit, ſe a majoribus accepiſſe, in ſuburbano, ubi ſanctæ Crucis oratorium perſtet, olim exſtitiſſe habitaculum monachorum, ſed a paganis omnino deſtructum; locum verò ex parentum hereditate ad ſe jam pertinere: cæterùm ſe perlibenter illum inſtituendo divino ſervitio ceſſurum. Placuit Guillelmo liberalis reſponſio, ſtatimque monaſterium illic ædificari curavit: ubi, perfectis ædificiis, rredecim monachi cum abbate, cui nomen Elis, conſtituti: quibus terras & prædia cum eccleſia ſancti Hilarii de Horteliano & villa Solaco comes aſſignavit, matre ſuâ Enrregode & Aremburgâ uxore aſſeotieutibus. Sic ferè factum narrant veteres loci tabulæ, quibus Aldebertus archiepiſcopus cum aliis ſubſcripſit, ſed chronicis notis deſtitutæ: at illuſtriſſimus (*c*) Petrus de Marca, qui eas retulit, ad hoc tempus revocandas eſſe cenſuit: cui Hieronymus Lopes adſtipulatur, refellitque Beſſii opinationem, qui eas ſuſpectas habet. Sanè Gregorius ſeptimus in epiſtola (*d*) ad Bertrandum abbatem ſanctæ Crucis confirmat id, *quod Willelmus Bonus, quondam Burdegalenſis comes, fundator ejuſdem monaſterii rationabiliter eidem monaſterio conceſſit*. Nullus tamen abbas ejus loci occurrit ab Eli abbate poſt reſtitutionem primo, uſque ad Gumbaldum, qui ante medium ſeculum undecimum eidem loco præfuit.

(*c*) *Beorn. lib.*3. *c.*4.

(*d*) *Greg. lib.* 6. *ep.*24.

XVI. S. Trudperti monaſterium conditur.

In Alamanniæ pago Briſgoia, diœceſi Conſtantienſi, reſtitutum legitur hoc tempore monaſterium, olim Numsga dictum ab amne præterlabente, poſtea ſancti Trud-

Trudperti ſeo Trutperti ab eodem ſancto eremita, genera Scotto-Hiberno, qui ibidem à nefariis hominibus cæſus aſt medio ferè ſæculo ſeptimo, ſepultus in oratorio ſancti Petri, ab ſe ibidem inchoato, cooperante Otkperto, qui ipſum hoſpitio liberaliter exceperat. Otkperto mortuo, Rampertus, ejus poſt longam nepotum ſeriem heres, neglecti oratorii loco inſignem exſtruxit baſilicam in beatorum apoſtolorum Petri & Pauli memoriam: atque in ea corpus ſancti Trudperti e tumulo elatum, reponi curavit anno incarnationis octingenteſimo terriodecimo, ſexto kalendas Maii. Ineunte ſæculo decimo Liutfridus comes monaſterium iſtic *renovaſſe* dicitur, ſub titulo apoſtolorum Petri & Pauli, & beati Trutperti: *ubi ſub beati ac venerabilis Benedicti regula militantes, totâ die ac nocte laudes Domini non tacerent*, ex ſancti Trudperti vita in Aprill (*a*) Bollandiano. Hujus inſtaurationis dotationiſque tabulas refert (*b*) Bucelinus, anno DCCCCII. ſignatas: in quibus ſingula prædia cum ſuis terminis deſcribuntur. In » bis litteris Liutfridus comes *de Abenſpurg* ait, ſe decreviſſe quoddam mo» naſterium, in honore Dei conſtructum, & ſanctorum apoſtolorum Petri & » Pauli, & ſancti Trudperti, *quod a præterfluente fluviolo Numaga, nunc mona» ſterium ſancti Trudperti vocatur*, quod a fratre ſuo Hugone in partem here» ditatis acceperit, *reſtaurare & augmentare* cum ædificiis & ornamentis ad di» vinum cultum pertinentibus; adeòque ſe conferre huc loco, quidquid per » chartam donationis a progenitoribus ſuis, Otperto ſcilicet, qui ſancti marty» ris *inductor* & hoſpes fuit, & Ramperto, aliiſque fidelibus donatum fuiſſet: » quæ dotatio a Liutfrido facta eſt, conſentientibus filiis ſuis Hundfrido, Liu» tfrido & Hugone. Hæc acta ſunt in ipſo monaſterio, *anno tertio regnante Lu» dovico filio Arnulfi*, IX. *kalendas Martii*; ſcriptaque a Willigero ex ipſo mo» naſterio *vice cancellarii*. Waldericus abbas primus eidem loco præfectus memoratur. Guillimannus, aliique ejuſdem ſententiæ auctores exiſtimant, has voces, *comes de Alcuſpurg*, quibus Bucelinus, cæterique domus Auſtriacæ præcones ejus antiquitatem probare nituntur, additamenta eſſe neotericorum: quod alii viderint. Poſt aliquot annos monaſterium iſtud incendio conſumtum inſtauravit Erchanbaldus abbas, idemque ſancti Trudperti vitam in litteras retulit.

ANN. CHR. 902.

(*a*) *April.* to. 3. *p.* 414.
(*b*) *Bucelin. to. 1. Germ. part.* 3. *p.* 29.

XVII. Ratperti monachi S. Galli obitus.

Radpertum ſancti Galli monachum doctum, cujus non ſemel jam meminimus, ad hunc annum perveniſſe colligit Goldaſtus ex charta XX. traditionum ejus monaſterii, quam ſcripſit Ratperrus monachus anno Dominicæ incarnationis DCCCCI. regis HLudovici tertio; additque idem auctor, eum non multò poſt ſenectute confectum obiiſſe. Erat is ex illuſtri ſtirpe natus in pago Tigurino ſeo Turegienſi; præceptoribus uſus Marcello & Iſone, ſcholarum in monaſterio magiſtris, Notkeri, Tutilonis, & Hartmanni conſodalis. Scripſit librum de caſibus ſancti Galli, & epigrammata quædam, a Caniſio partim edita. Cùm jam præ ſenio langueſceret, non tamen alios docere deſinebat. Quadraginta diſcipulis quondam ſuis canonicis, tunc verò presbyteris, ad ſanctum Gallum ob feſtum quoddam profectis, animam ſingulis commiſit, quorum quiſque ei triginta miſſas obituro promiſerant. Mortuum in primis luxerunt, precibuſque Deo commendarunt Notkerus & Tutilo, ſtudiorum ſocii.

Lis Tutonis epiſcopi cum Richario abbate. (*c*) *Mercep. Salzb. to. 2. pag.* 151.

Dum annum in ſede Ratiſponenſi octavum ageret Tuto epiſcopus, Metamenſe monaſterium Richarius abbas regebat, ubi diſcimus ex (*c*) Hundio, referente litem ejuſdem Tutonis cum Richario abbate ſuper quadam parochia, de qua ambo diſceptabant. Actum in Straubinga curte regiâ, anno Dominl DCCCCII. regni verò pueri Ludovici ſecundo, Tutonis epiſcopi octavo: quo ex loco ejus pontificatus initium ſuperiùs aſſignatum illuſtratur; adeòque præfectura Richarii abbatis, in editis Rucheri, cujus obitus malè anno nonagenteſimo ponitur apud eumdem Hundium, ubi ſyllabum ejus loci abbatum retulit.

ANN. CHR. 903. XVIII. S. Germani Pratenſes abbates & decani.

POſt Hucboldum abbatem Pratenſis apud Pariſios monaſterii abbatiam obtinuit Rotbertus marchio & Pariſiorum comes, Odonis regis frater, homo uxoratus, qui Beatricem filiam Heriberti Viromandorum comitis uxorem duxerat, Hugonis Magni parens, Capeti avus. Antea quidem nonnulli ejus loci abbates ſæculares jam exſtiterant, in quibus agmen duxit Hilduinus ſecundus ex ordine canonicorum ſæcularium: ſed omes aut clerici, aut minimùm cælibes fuerant ad Rotbertum uſque, quem alii ejuſmodi ſubſecuti ſunt abbates, ſi tamen hoc titulo donandi ſunt. Sub talibus rectoribus monachorum regimen adminiſtrabat decanus, dum illi res dumtaxat temporales curarent, & ad ſuos paſſim uſus converterent. Qui in eis religioſiores erant, ſanè pauci, monaſteriorum tantùm ſe tutores ac defenſores ferebant: qualem erga Foſſatenſe monaſterium fuiſſe Burchardum comitem Henricus primus in quodam diplomate teſtatur. Sub Rotberto unus decani officium geſſit Gozmarus, ut ex brevibus ad paſchales cyclos annalibus diſcimus,

cx

ANN. CHR. ex quibus aliorum etiam, tum abbatum, tum decanorum, seriem desumemus.

903. Caroli præceptum pro eodem & pro S. Dionysio.

Non tumen penitus otiosa fuit Rotberti administratin; nam a Carolo rege præceptum obtinuit, quo superiorum regum & imperatorum privilegia rata habentur, id est uvi ejus Caroli, abavi Ludovici, & Caroli avi sui ex fratre nepotis, id est Crassi, *qui Parisius rabie paganorum sæviente, devenit;* insuper confirmatur portio bonorum fratribus assignata cum molendinis super fluvium Sequanam a Caroin-Calvo concessis, *& piscatoria super eumdem fluvium sita, cum omni continentia utriusque ripæ, quæ a rege olim Childeberto iis contradita* fuerat. *Data* VII. *kalendas Maias, indictione* VI. *anno* XI. *regnantis gloriosissimi regis Caroli, redintegrationis ejus* VI. *Actum Compendio palatio.* Idem Rotbertus decennio post ub eodem rege obtinuit, ut abbatia Crucis sancti Audoeni Prarensi monasterio uniretur. Præter abbatiam sancti Germani Rotbertus etiam abbatius sancti Martini Turonensis & sancti Dionysii tenebat. Arque ut se Dionysianis fratribus etiam favorabilem testare-

(*a*) *Doublet p.* 812.

tur, abbatiam (*a*) Lebrahæ, in Vosago sen in Alsatia consistentem, quam prædicti fratres in usus proprios ad id tempus tenuerant, *contra venturos abbates* regali præcepto eis confirmari curavit. Actum Metlagin villa, nnnis Junii, sub iisdem Christi & Caroli annis & indictione. Utrumque præceptum Ernustus ad vicem Askerici episcopi recognovit.

XIX. Dovorense monasterium Virzionem translatum.

(*) *Vierzon.*

Cùm Dovereuse apud Bituriges monasterium, quod a Roduiso archiepiscopo conditum diximus, iniquorum hominum, fortè Nortmannorum, infestatione ad uihilum pæne redactum esset; animo insedit Girberti ecclesiæ sancti Stephani decani, Gaufredi præcentoris & Johannis præpositi, qui hanc desolarionem gravatè ferebant, ut in tutiorem locum monachorum cœtus cum abbatu suo Raimuodo transferretur. Erat in proximo loco cella in castelio (*) Virzione, ad confluentes Avarici amuis in Carum, huic pio consilio opportuna: quod antequam exsequerentur, Theobaldum comitem, cognomento Tricatorem, ad quem hic locus pertinebat, Carnutas adeundum censuere, ut ejus assensum nbtinerent. Probato a comite consilio, cœptum strenuè persequuntur, & ex rebus sancti Stephani suppetias ad perficiendum doraudumque unvum monasterium contulerunt. Theobaldus chartam hac de re fieri jussit. Actum hoc anno *mense Novembris, die Jovis, in festivitate sancti Clementis, quarto anno Rodulfi regis, assistente & adjuvante domno Geromio Biturigensium archiepiscopo.* Et tamen hoc anno festum sancti Clementis in diem Mercurii incidebat, non in diem Jovis, sed anno sequenti. Consentit nihilò minùs superiori calculo ebronicon (*b*) Virzionense in hæc verba: *Anno* DCCCCIII. *eadem abbatia Dovorensis translata est Virzionem cum abbate Raimundo.* Dovorensis monasterii eversionem ejusdemque ad vicinum oppidum translationem ad eumdem annum refert hic chronographus, tametsi hæc translatio facta est, ut ex dictis paret, quarto anno Rodulfi Regis, ideśt anno DCCCCXXVI. vicesimo-tertio post ejus eversionem. *Dovorense monasterium jam dudum redactum est in cellam, Virzionensi monasterio subjectam.*

(*b*) *Labb. to. 2. biblioth.*

XX. Grimbaldi abbatis obitus.

Mortalis hic annus fuit Grimbaldi, ex monacho Sithiensi abbatis Wintonicnsis. Ingravescente ætate, magis ac magis in dies animum a negotiis & curis omnibus avocabat, de quibus neque ioqui, neque audire sustinebat, totum se in orationes & jejunia interim effundens: rarò prodiens in publicum, nisi pietas & caritas in proximum id exigeret. Fertur a Deo postulasse, ut igne doloris & languoris ante obitum purgaretur. Gravi & letali morbo accedente, adeò uihil de pietatis officiis remisit, ut animum ad cælestia vehementiùs defigeret. Viaticum percepturus, cùm se movere non posset, forti tamen nisu se erexit, & in terram venerabundus prostravit. Chronologia Saxonica post Bedam annum & diem ejus obitus signat his verbis: *Anno* DCCCCIII. *obiit Grimbaldus presbyter octavo idus Julii*, nisi quòd dies per pareuthesim expressus est. *Humatur magnâ glorâ*, inquit Willelmus, nempe in novo monasterio Wiutonicnsi, *sanctus prædicatur & creditur.* Sanctitatem ejus probat benedictionale Roberti, ex-monacho Gemeticensi archiepiscopi Cantuaricnsis sub annum M L. quo in libro tripiex benedictio episcopalis de more *in natali sancti Grimbaldi confessoris* habetur. Corpus ejus magna in veneratione erat in suburbano monasterio Hidensi, in quod ttausiatum est monasterium novum cum monachis, quòd hi canonicis veteris monasterii viciniores se se invicem inrerturbarent. Trienuin citiùs Grimbaldi nbitum locat Rogerius Hovedenus, quo anno Virgilius venerabilis abbas Scottus obiisse dicitur.

XXI. S. Johannis cella apud Helvetios.

(*) *Jouxtebuil.*

(*c*) *Geld. to. 1. p. 10. & 76.*

Apud Helvetos in Turgovia superiori, cujus incolæ Abbatis-cellani nominantur, situ est cellu upud Johannes-villare (*) u qua incolæ nomeu acceperunt, sancti Galli abbatiæ hodie quoque subjectu. Illic monasterium cum abbate quondam exstitisse colligit Goldastus (*c*) ex quadam præstaria, quam Otherus quidam de nonnullis rebus quas ipse donaverat, fecit eà lege, ut eaidem res ad vitæ

suæ

„ ſuæ tempus poſſidens, inde ſingulis fratribus congregationis ſancti Galli conve- ANN. CHR.
„ nientibus ad eccleſiam ſancti Martini in Johannes-villare ſtatuto tempore au- 903.
„ tumni, id eſt menſe Octobri tribus diebus victum de pane & de cervisa,
„ aliaque neceſſaria ad uſum eorum pertinentia impendat. Id factum, *die Martis* XVII. *nonas Octobris ſub poteſtatiua manu HLudovici regis & pueri, & ſub Adalberto comite*. Præſtatiæ ſubſcribunt Emezo abbas, ſeptem monaſterii officiales, ſcilicet decanus, cuſtos, portarius, camerarius, celleratius, ſecretarius, hoſpitarius, & poſt laicos Abo presbyter & monachus, qui chartam ſcripſit. De hac cella intelligendus videtur Hepidannus ad annum ſequentem, ubi ait Salomonem epiſcopum cellam ſuam in Tutgovia incoluiſſe. Eodem fere tempore quidam Alamannus *cum manu advocati* tradidit monaſterio ſancti Galli, cui Salomon epiſcopus & abbas præerat, *quidquid hereditatis in Arguna poſſidebat*, id eſt, *in auſtrali parte aquilonis Argunæ*; caſque in præſtariam recepit, eo pacto, ut ipſe duos inde denarios quotannis monaſterio perſolveret, & filius ſuus, ejuſque procreati, intra ſex annos poſt obitum ſuum decem libris in argento & auro puro a monaſterio redimerent. Actum VII. kal. Octobris, feriâ IV. coram ſeniore comite, ſcilicet Adalberto mox laudato, anno VII. Ludovici regis: quod Salomon epiſcopus & abbas confirmat. Duæ hac de re chartæ exſtant initio formularum antiquarum Alſaticarum, quæ nuper typis regiis editæ ſunt.

Prædicto anno Ludovicus rex, ſub quo iſta præſtaria facta eſt, interventu (*a*) XXII. Ludovici donatio facta S. Emmerammo.
genitricis ſuæ Ouræ, res quaſdam contulit *cellæ* ſeu eccleſiæ *ſancti Emmerammi*, cui Tuto venerabilis epiſcopus præerat. *Data pridie idus Auguſt, anno incarnationis Domini noſtri Jeſu-Chriſti* DCCCCIII. *anno Ludovici piiſſimi regis* IV. *indictione* VI. *Actum Ottingâ*. Ex quo intelligitur, monaſterio ſancti Emmerammi Tutonem epiſcopum abbatis vice etiam tunc præfuiſſe, ac cellæ vocabulum nonnumquam præcipuis monaſteriis impoſitum eſſe. (*a*) *Metrop. Salisb. to. 1. p. 151.*

In Italia prope Placentiam vetus erat quondam ſancti Sabini martyris eccleſia, XXIII. S. Sabini monaſterium Placentiæ.
in honorem apoſtolorum primitus dedicata, quæ Hungaricâ illâ clade conflagraverat: Hanc ad muros urbis inſtauravit (*b*) Everardus ejus urbis antiſtes, inque illam corpora ſanctorum Victoris, Domnini, & aliorum honorificè tranſtulit, adjuncto ibidem pro noſtris nobili monaſterio, quod impensè ad perennitatem dotavit inſtituto ibidem Grimalco (ſi Ughellus bene legit) abbate; qui locum ſecundùm beati Benedicti regulam ſalutatem ordinaret: quod præſenti anno factum eſſe Ruffinus monachus ex vetuſtis ejus loci tabulis tradit; additque eccleſiam ſancti Benedicti, procul a civitate Placentina ſitam, eidem loco ab Everardo attributam fuiſſe. De hoc monaſterio haud ſcio an intelligendum Ottonis Magni imperatoris diploma datum in Pliſta anno DCCCCLVIX. quo recipit Odonem abbatem ſub ſui tuitione mundiburdi, *cum abbatia ſancti Sabini in loco, qui dicitur Tuſcana*: quod diploma in archivo Cluniacenſi legimus. Prædicto ſancti Sabini Placentino monaſterio ampliſſimum privilegium conceſſit Alexander (*c*) tertius, quo univerſas ejus poſſeſſiones confirmavit. Nunc monaſterium illud unitum eſt Romano collegio Anglorum, cum ptioratu ſanctæ Victoriæ. Everardi in ſede Placentina ſucceſſor Wido *ex ordine ſancti Benedicti* apud Ughellum fuiſſe dicitur; unuſque fuit e tribus deſignatis epiſcopis, ex quibus unum Sergius pontifex ad conſecrandam novam Nonantulani monaſterii eccleſiam aſſumi voluit. (*b*) *Ital. ſac. to. 2. p. 252. & ſeq.* (*c*) *ibid. p. 272.*

Nondum ſumma rerum in tota Italia erat penes Berengarium imperatorem, qui XXIV. Bobio privilegia duo data.
tamen hoc anno ptivilegia duo indulſit Bobienſi monaſterio, cui tum Theodolaſius abbas præerat. Primum datum eſt rogatu Bertilæ imperatricis Berengarii conjugis, quo privilegio præcedentium regum privilegia & donationes confirmantur, „ Actum tertio idus Septembris, anno dominicæ incarnationis DCCCCIII. Berengarii XVI. indictione VII. a Septembri inchoata. Alterum, cujus authenticum in „ archivo Bobienſi vidimus, obtinuit abbas Ipſe; eòque ſpectat, ut, ubicumque „ nata fuerit de monaſterii rebus controverſia, ibidem per idoneos judices finia- „ tur. Actum in palatio Ticinenſi XV. kalendas Novembris, iiſdem anuis & indictione: quæ duo privilegia ordine præpoſtero ab Ughello (*d*) relata ſunt. Theodolaſio abbati ſucceſſit Silveradus, dein Gerlannus, ab Ughello prætermiſſi, de quibus inferiùs. (*d*) *Ital. ſac. to. 4. p. 1345. & ſeq.*

ANN. CHR. 904.

POſtero anno Leo abbas monaſterium Caſinas, quod ante annos circiter vigiti- XXV. Caſinas monaſterium inſtauratum.
duos, anno ſcilicet DCCCLXXXIV. a Sarraceuis combuſtum diximus, inſtaurare cœpit ordinationis ſuæ anno quinto, nec tamen Teano receſſit. Annos vigiti-ſeptem inter illud incendium & inſtaurationem numerat Leo (*e*) Marſicanus, aut certè ejus chronici exſcriptor: quod rectè emendat poſt Peregrinium Angelus a Nuce ex calculo temporis, quo abbates Caſinenſes Teani poſt illud incendium ſubſtite- (*e*) *Chron. Caſin. libr. 2. c. 52.*

ANN. CHR. 904.

ſtiterunt, nempè Angelarius ſex annos, Ragemprandus decem: quibus ſi addas annum Leonis quintum, quo hæc inſtauratio cœpta eſt, via annos viginti-duos habebis. Chartarum incenſarum renovationem Leo abbas ab Atenulfo Capuano & Beneventano principe obtinuit, necnon montem ſancti Eleutherii & fluviam Ete pro monaſterio ſanctæ Mariæ de Cingla. Ad hæc idem abbas libellum de eccleſia ſancti Benedicti in Urbe, quæ ab antiquo ad Caſinenſes pertinebat, cuidam Adelario civi Romano fecit, eâ conditione, ut quoties abbas vel monachi Romam pergerent, in eadem eccleſia honorificè exciperentur. Hæc eccleſia non alia videtur, quàm ſancti Benedicti in Piſcinula, quæ hactenus exſtitit.

XXVI. Soricini inſtauratio, & Veteris-monaſterii S. Michaelis.

Deſtructum a Sarracenis ſeu Nortmannis per id tempus jacebat Soricinium diœceſis modò Vaurenſis monaſterium, nec monachis facultas inſtaurandi loci ſuppetebat. Quare neceſſitate compulſus Walafridus abbas, cellam Mędulfi apud Blizentiam, villam pagi Auſcienſis, quam Aſtarici comes principatu Ludovici Pii Soricinio contulerat, Garſiæ comiti & marchioni ceſſit ſub pretio mille ſolidorum, eâ conditione, ut poſt obitum ejus ad jus monaſterii revertantur; quod factum dicitur *menſe Octobri*, *anno incarnationis* DCCCCIII. Corruptæ ſunt aliæ chronicæ notæ ab excriptore, ubi additur, *anno* V. *regni Karoli*, *filii præfati Ludovici imperatoris*, cujus is diploma de eadem cella paullo ante retulerat, ſortè legendum *anno* VII. *Karoli regis*, ſcilicet Simplicis, a morte Odonis. Cui verò hanc cellam Soricienſes potiùs ceſſerint, quàm aliam terram, id in cauſa fuit, quòd *multi chriſtiani*, ut in iiſdem litteris legitur, dictam terram occuparent, & monachos, qui ad procurandum locum eò mittebantur, vi expellerent, immo quandoque gladiis perimerent; unde accidit, ut locus iſte in vaſtam ſolitudinem rediger etur: cui incommodo reparando hanc ceſſionem Garſiæ comiti fecerunt Soricienſes. Poſtea verò cùm ejus ſucceſſores comites Aſtaracenſes prædictæ abbatiæ hanc cellam reſtituere nollent, ad hanc demum reſtitutionem Sancius comes adductus eſt a Raymundo abbate, qui denuo eamdem cellam, pacis cauſâ, eidem comiti conceſſit: ſed tandem cella hæc Auaitano archiepiſcopo ceſſit, & in abbatiam ab ipſo erecta eſt.

Eodem etiam tempore inſtauratum eſt Vetus-monaſterium ſeu cella ſancti Michaëlis in pago Virdunenſi ad amnem Marſupiam ab Umcrimno monacho, qui hanc cellam, *olim ſuccenſam & penitus deſertam*, reſtituit: ad quod opus Ludovicus rex Franciæ orientalis villam Fraainum ex rebus ſancti Michaëlis aſſignavit, uti rogavit *venerabilis Tungrenſium præſul Stephanus*, qui tunc ſancti Michaëlis monaſterio abbas præerat. *Data* VI. *kalendas Decembris*, *anno incarnationis* DCCCCIV. *regni domni Ludovici V. Actum* apud *Triburiat*. Verùm id commodiùs infra, & ubi iùs explicandum.

XXVII. Balma Gigniaco data.

Cùm Rodulfus rex Burgundiam Transjuranam moderaretur, acceſſit ad eum Bernо Gigniaci abbas, rogaturus, ut Gigniaci rem familiarem, tunc exiguam munificentiâ ſuâ augeret. Ejus precibus rex faciles aures accommodans, quamdam cellam, Balmam nomine, ad fontem Salliæ in comitatu Scutindis ſitam, quam Gigniacenſes monachi a fundamentis reſtruxerant, cum cellula ſancti Lautenі & villis Cavanaco, & Clameneiaco, Gigniaceuſibus liberaliter contulit. *Data* IV. *idus Decembris*, *anno ab incarnatione Domini* DCCCCV. *indictione* VI. lege VII. *regnante domno Rodulfo rege anno* AVI. *Actum Novâ villâ*. Ex his intelligitur, Bernonem, non ea Æduenſi ſancti Martini cœnobio Balmam miſſum fuiſſe ad locum in melius reformandum, ſed, Gigniaci cùm eſſet, Balmæ monaſterium inſtauraſſe, quod primitus *a ſancto*, *ut fama eſt*, *Columbano fundatum* fuiſſe Petrus Venerabilis tradit. Iſtic a Bernone abbate ſuſceptus eſt Odo cum ſocio Adhegrino, ut poſtea videbimus. Balmæ in Burgundia complures diſtinguendæ: una virorum, puellarum duplex. Puellare primum Balmæ monaſterium conditum eſt a ſancto Romano in Jugenſibus locis non procul a ſancti Augendi monaſterio. Alterum ad Dubim (*) fluvium ſitum eſt, Veſontionem inter & Montem-Belicardum (*), ubi ſancta Othilia virgo inſtituta fuiſſe dicitur. Tertium Balmenſe virorum monaſterium, de quo hìc agimus, itidem apud Sequanos exſtat, *ubi fluvius Salliæ ſurgit*, ut prædictæ Rodulfi litteræ habent, haud longè a Ledone (*) oppido Sequanorum, modò quoque abbatia noſtri ordinis, ad quam pertinet cella Pateniaci diœceſis Lauſannenſis, cui alius prioratus de Balmis ſubjectus eſt. Hæc Rodulfi regis conceſſio, non donatio primaria, ſed confirmatio cenſenda eſt, quam Formoſi papæ confirmatio jam præceſſerat.

Balmæ complures.

(*) *Le Doux.*
(*) *Mont-Belicard.*
(*) *Lyon-le-Saunier.*

ANN. CHR. 905.

XXVIII. Ludelmus Tulli epiſcopus obit.

IN chronico Reginonis legitur, anno ſequenti nongenteſimo-quinto, Baltramnum Straxburgenſis, & Liudelmum (a) ſeu Ludelmum Tullenſis eccleſiæ præſules a ſæculo migraſſe, eiſque ſucceſſiſſe Otbertum in Straxburgenſi civitate, & Dro-

(a) *V. lib. 40. n. 4.*

Drogonem in Tullenſi: ſicque definit chronicon Reginonis, quod tamen Sigebertus in libro de ſcriptoribus ait Reginonem prodnxiſſe ad annum nongentefimum octavum, imo ad decimum in chronico. Pluta hac de re inferiùs. De Ludelmo in actis epiſcoporum Tullenſium nondum editis legitur ipſum undecimo anno pontificatus gravi brachii dolore percuſſum fuiſſe, eoque ingraveſcente vitam præſentem aliâ commutaviſſe; ſeque in ſuæ ſedis eccleſia ſepeliri mandaviſſe, non in ſuburbano ſancti Apri monaſterio, ubi omnes ejus anteceſſores humati fuerant. In iiſdem actis ejus tranſitus tertio idus Septembris contigiſſe dicitur, & in cathedrali eccleſia ante altare ſancti Martini ſepultus fuiſſe. In membraneo codice monaſterii ſancti Petri Catalaunenſis legimus, hunc brachii dolorem Ludelmo accidiſſe, propterea quòd ſancti Apri bona abſtuliſſet; idque revelatum fuiſſe Girveo venerabili ſacerdoti eccleſiæ beati Maximini in ſuburbio poſitæ, quæ parochialis eccleſia eſt, ſancti Apri monaſterio adhærens; ac Bernefrido primicerio, a quo de reſtitutione rerum ablatarum admonitus, ſe quidem id factutum pollicitus ſit; at ægritudinis moleſtiæ intentum, atque alia curantem, promiſſione haud expletâ, e vivis exceſſiſſe. Drogo epiſcopus ejus ſucceſſor a Carolo rege Bodonis-monaſterii abbatiam eccleſiæ ſuæ recuperavit, & ex præcepto Ludovici regis abbatiam Pauliniacenſem obtinuit. In libro de miracnlis ſancti Apri Drogo *nobiliſſimis ortus parentibus*, invitis regni primatibus, tum vi, tum ingenio, tum civium conſenſu, hanc ſedem occupaviſſe dicitur; ſed poſtea communi omninm voto nobiliter rexiſſe. Is corpus ſancti Apri, quod propter impreſſionem Hungarorum in baſilicam ſancti Johannis-Baptiſtæ intramuranam illatum fnerat, eccleſiæ ſuæ vindicare tentavit: aſt ejus conſilium præverterunt duo ſancti Apri cœnobitæ *æſtimationis bonæ*, Getaldus & Guinerannus, qui furtim ſaerum loculum cum adjutorio clericorum, Allonis ſcilicet ac Bernefridi tunc primicerii, per poſticum ſubductum, in præparatnm ſpecum, cæteris neſcientibus, intulere: ubi per ſexaginta ferme annos latuit, dum a ſancto Gerardo epiſcopo detectus eſt. ANN. CHR. 905.

XXIX. Patriacus S. Dionyſio reſtituti.

Exſtat in pago Limoſino fiſcus quidam, vocabulo Patriacus, olim ſancto Dionyſio conceſſus, quem ab ejuſdem ſancti Dionyſii poteſtate quidam invaſores abſtulerant. Id ægrè ferentes Dionyſiani, Willelmi comitis & Rotberti æquè comitis & marchiſi preces apud regem Carolum interpoſuere, ut prædictus fiſcus ipſis reſtitueretur ad eorum victum & veſtimenta, ut, *qua eis pro paganica rabie deerant*, his de rebus ſupplerentur. Id facilè a rege obtentnm, editumque hac de re (*a*) diploma, *datum v. idus Februarii, indictione* VIII. *anno* XIII. *regnante glorioſiſſimo rege Karolo, redintegrante* VIII. *Actum Compendio publico palatio*. Limoſinus pagus ſic dictus eſt a Limoſo (*) caſtro agri Redenſis (*) in Septimania, ſito ad fluvium Atacem in ſolo limoſo ac lutoſo, ex quo nomen accepit. Interventores diplomatis fuere, ut diximus, Willelmus comes cognomento Pius, & Rotbertus comes & marchio, idemque abbas Dionyſianus.

(*a*) Dubletii p. 813.

(*) Limoux.
(*) le Razez.

XXX. Bariſiacum Rotberto Elnonenſi abbati conceſſum.

Eodem tempore Elnonenſi ſancti Amandi monaſterio præerat, idem an alter, Rotbertus abbas, cujus litteras legimus in chartario Elnonenſi ad fratres ſancti Amandi, quos rogat, ut ſibi cellam Bariſiaci ad tempus concedant, eo pacto, ut villam Diptiacum a rege ipſis in ſupplementum dari obtineret. *Actum Elnone monaſterio ſancti Amandi, anno* XV. *regnante domno noſtro Karolo glorioſo rege, ſub die* VIII. *kalendas Octobris*. His litteris cum Rotberto abbate ſubſcribunt Ranbertus epiſcopus, aliique, eaſque *Hucbaldus notarius relegit & ſubſcripſit*. Subſequitur in eodem chartario ſtatrum reſponſio, facta *domno venerabili in Chriſto Rotberto abbati*, cui cellam Bariſiaci, ut petierat, concedunt eodem die & anno. Subſcribunt Ricfridus præpoſitus, Teutbertus ſacerdos & alii monachi. Idem Hucbaldus notarius relegit & ſubſcripſit, haud ſcio an Hucbaldus ille Elnonenſis monachus, qui per id tempus Remis ſub Fulcone archiepiſcopo litteras docuerat. Hac cellâ obtentâ, Rotbertus abbas, uti conditum erat, a Carolo rege impetravit, ut, præter portionem bonorum Elnonenſibus ante hac aſſignatam, villa Diptiacus eis inſuper tribuceretur. *Data* VII. *idus Septembris, indictione* IX. *anno* XV. *regnante Karolo glorioſiſſimo rege, redintegrante* IX. *Actum Lauduni caſtro*: quæ indictio, ſi non fallit, a Septembri inchoanda eſt. In veteri ſyllabo abbatum Elnonenſium Rotbertus iſte abbas regis miniſterialis fuiſſe dicitur.

XXXI. Corbiniaci monaſterium.

Actum eſt ſuperiùs (*b*) de tranſlatione corporis ſancti Marculfi abbatis in villam regiam pagi Landnnenſis Corbiniacum: ubi hoc anno monaſterium eondere ſtatuit rex Caroins, qni menſe Februario iſtic reſidebat. Habetur iu archivo Remigiano authentienm ejuſdem regis diploma, in quo legitur, quo pacto is *ob nimiam atque diutnnam paganorum infeſtationem, quæ peccatis exigentibus, per univerſam debachando graſſabatur eccleſiam, ſanctiſſimum, verèque beatiſſimum Marculfum, proprio loco eddem peſte eum clericis profugis pulſum, pro Dei amore ſuſceperit, atque in ſiſco*

(*b*) lib. 40. n. 20.

ANN. CHR. 905.

ſuo *Corbiniaco, prout tempus dictavit, repoſuerit. Et quoniam*, inquit, *incertum manebat, utrùm divina diſpoſitio tantum pignus nobiſcum manere, an iterum vellet ad proprium deportari monaſterium; à noſtris, tam epiſcopis, quàm & laicis fidelibus, reſponſa accepimus, ne ſine proprii licentia epiſcopi pretioſum corpus detineretur. Salubri itaque uſus conſilio, & licentiam ab epiſcopo Erleboldo retinendi nobiſcum, eò quòd maneret regreſſus difficilis, impetravimus, & epiſtolam ab eodem præſule, & ab archiepiſcopo Guidone ac reliquis ſubſcriptam coëpiſcopis, de eadem re ſuſcepimus.* Nihil hoc loco luculentius ad aſſerendam corporis ſancti Marculfi poſſeſſionem penes noſtros Corbiniacenſes contra Meduntenſes oppidanos, qui ejuſdem ſancti confeſſoris reliquias ad ſuam urbem eà tempeſtate tranſlatas gloriantur. Erleboldus epiſcopus erat Conſtantienſis, ſub cujus ditione ſitum erat Nantenſe monaſterium, ubi ſancti Marculfi corpus ſepultum fuerat, indeque Corbiniacum advectum ob inſeſtationem Normannorum. Gnido ſeu Wito Rotomagenſi metropoli præſidebat. Utriuſque facultas ad retinendum ſancti Marculfi corpus a rege obtenta. Pergit Carolus in hunc modum. *Hac igitur de re divino inſpirati amore noſtrorumque prædeceſſorum, non ſolùm in humanis, ſed etiam in divinis imitatores eſſe cupientes, ob animæ noſtræ remedium in jam dicto fiſco Corbiniaco, in honore beati Petri apoſtolorum principis, eò quòd in baſilica, quæ eſt ipſius nomine dedicata, jam dictum corpus pretioſum foret locatum, monaſterium diſpoſuimus facere, & de rebus propriis ditare, clericoſque ſeu miniſtros ad laudes omnipotenti Deo perſolvendas, quique pro ſtatu eccleſiæ, noſtræque incolumitate, totiuſque regni ſtabilitate inceſſanter exorent, inſtituere curavimus. Datum* VIIII. *kalendas Martii, indictione* VIIII. *anno* ATV. *regnante domno Karolo glorioſiſſimo rege, redintegrante* IX. *Actum Corbiniaco palatio.* Hoc diploma Ernuſtus notarius ad vicem Askerici epiſcopi recognovit, illudque Marlorus (*a*) integrum retulit: quo diplomate, ut jam dixi, nihil luculentius ad probandam ſancti Marculfi tranſlationem e Nantenſi monaſterio in villam Corbiniacum. In conſequentibus alia monumenta proferentur, quibus non minùs diſertè perpetua ſacri ejuſdem corporis in eodem loco poſſeſſio demonſtrabitur: in quibus ptimum erit diploma Frederunæ reginæ, quæ hunc locum Remigianis monachis donavit.

(*a*) *Marlot. to. 2. Metrop. p. 531. & ſ.*

XXXII. Altahæ facta donatio.

In Bajoaria Jopertus quidam cum uxore ſua Vaſtrada ſeu Faſtrada res quaſdam ſancto Mauricio, id eſt Altahæ-inferioris monaſterio, tradidit, & locum Ærilingam ab eodem monaſterio in precariam accepit cum conſenſu Tutonis Ratiſponæ epiſcopi & facultate Ludovici regis, cujus hac de re præceptum Hundius (*b*) retulit, datum *Regnâ erottare*, tertio kalendas Maii, hoc anno, qui Ludovici regis ſeptimus erat. Eo tempore in hoc cœnobio monaſticus ordo defeciſſe (*c*) dicitur, factique ea monachis canonici ad annos ferè centum: quod quâ ratione factum ſit, culpâ monachorum, an vi externâ ſæcularium, nobis haud exploratum.

(*b*) *Metrop. Salisb. to. 2. p. 20. & ſ.*

(*c*) *Ibid. p. 5.*

Trevirenſia monaſteria.

Apod Treviros ſancti Maximini & ſanctæ Mariæ ad horreum abbatias tenebant Conradus comes ſenior & Gebehardus ejus frater: ſed eas Gerardus & Marſridus comites ac fratres invaduut. Miſſus ad repetendos patria ac parrui honores Conradus junior, adverſarios ad deditionem & pacem coëgit. Sic abbatiæ in prædam laicis cedebant.

ANN. CHR. 906.

HOc tempore, ſi umquam aliàs probatum eſt, quàm ſinxæ & caducæ ſint ſummæ dignitates, cùm unus annus plures numeraverit pontifices: nam Johanni nono, haud improbo pontifici, poſt annos tres regiminis, ſuffectus Benedictus quartus ad paucos menſes, ob inopum curam a Frodoardo in carmine laudatus, tum Leo quintus, qui, teſtante eodem auctore,

XXXIII. Romani pontifices.

Emigrat ante ſuum quàm luna bis impleat orbem;

mox Chriſtophorus, qui paullo ampliùs *dimidio anno* hanc ſedem adeptus, a nequiſſimo homine Sergio tertio, qui non ſemel a pontificatu repulſus fuerat, deturbatus eſt, ac monachus factus locum fecit infami monſtro, ipſi nimirum Sergio, cui vulgari indices annos tantùm tres, Frodoardus ejus temporis ſcriptor annos ampliùs ſeptem tribuit. Hunc verò ante kalendas Auguſti anni nongenteſimi ſexti cathedræ Romanæ incubaſſe probat inſcriptio a Grutero (*d*) prolata, in qua ſancti Primi martyris corpus Eremberto illuſtri comiti a Sergio papa juniore conceſſum, & Legiuni apud Inſubres hoc anno indictione nonâ, ab Aogilberto archiepiſcopo kalendis Auguſti repoſitum dicitur.

(*d*) *Grut. pag. 1162. n. 2.*

XXXIV. S. Augendi monachorum controverſia.

Habitus hoc anno epiſcoporum conventos in eccleſia ſancti Augendi ſeu Eugendi ſupra fluvium Borbonſiam in parochia Matiſconenſi: ubi cùm Auſterius Lugdunenſis & Gerardus Matiſconenſis antiſtites conveniſſent, orta eſt canonicorum ſancti Vincentii Matiſconenſis proclamatio adversùs monachos ſancti Eugendi *monaſteris*

ſterii Jurenſis, qui capellam quamdam ſancti Vincentii in villa Gerii, a Lamberto epiſcopo ſibi daram conrendebant; quam contra canonici a Betterico in ſtipendia canonicorum concceſſam aſſerebant. Chartam donationis proferre jaſſi monachi, eam exhibere non potuerunt, ſi qua fides ſchedulæ, quam Severtius vulgavit, & ex eo Labbeus in tomo nono conciliorum. ANN. CHR. 906.

Haud ſcio an florebat hoc tempore Martinianas monachus, cujus ſcripta quædam, hactenus, ac puto, incognita, invenimus in codice Resbacenſi, in quo quatuor ejus *exercitationum* libri, nempe duo ad monachos ſui temporis, unus ad clericos, unus item ad laicos, habentur. Hic diſciplinæ regularis causâ miſſus ad quoddam monaſterium, *iuda* juſſus eſt *ab abbate & prioribus ſuis, at ad aliud monaſterium tranſmigraret, quod fortar ab anterioribus viris floruiſſe antiquitus opulentiſſimè, opibus ſcilicet & terrâ, auroque & argento, ſeu omnibus ornamentis innumeris. Degebat autem illud monaſterium ſub regulari abbate, cui obediebant ibibi fratres* CCLX. *Ibi enim tam altis fratribus*, inquit ille, *mihi ſubtilioribus & nobilioribus, ad reſtaurandum* (ſic vocem hanc ferè detritam lego) *miſſus advenißem, multo adverſa ab invidis & falſis fratribus pertuli*. Quam ob rem is loco cedere compulſus, in ſolitudinem ſeceſſit, ibique duos monaſticarum *exercitationum* ſeu exhortationum compoſuit libros, quos *reverentiſſimo patri domino* J. nancupavit, cujus in monaſterio aliquamdiu ſubſiterat, fortè abbati Resbacenſis monaſterii, in quo hic codex, quem unicum eſſe opinor, a nobis repertus eſt. In primo libro invehitur in monachos, qui pretioſiora veſtimenta amant, contra quam ſanctus Benedictus præcipit; veſtem ſanctam & humilem, quam ſancti patres ad inſinuandam humilitatem inſtituerunt, *tinctaris & forcipibus* dehoneſtantes. Deinde hos argait, quòd apud eos omnino negligatur oratio, & quòd ſpecie doctrinæ exeant e clauſtro, ambientes eſſe magiſtri, antequam ſint perfecti diſcipuli. Ad hæc, quòd ambiant honores & dignitates. In ſecundo libro vitam cœnobiticam eremiticæ præferendam docet, tum cœnobitis varia dat monita. Poſtea inducit fratres quoſdam ita de ſe conquerentes. *Quare cogitur nobis hic obſervatio regula, pluſquam in aliis locis; nam in alio monaſterio, & in illo ſic vivitar, & ſit vivitur; & ſunt ſine murmuratione & diſſenſione, ſicut præcipit ſanctus Benedictus. Hæc enim ſuperſtitioſa ſunt, quæ iſte impoſtor cogit nobis facere.* Ad quos ille reſponder, ſe nihil amplius exigere, quàm quod in evangelio, in apoſtolis & in regula legitur. Ad hæc ſilentium in eccleſia, dormitorio, refectorio & in coquina ſervandum docet. *Propterea ſi quis ex nobis*, inquit, *loca ſancta, ſileatio perpetualiter dedicata, fabulis polluerit, vel in quocumque loco contra præcepta regula quippiam egerit, non poteſt expiari, niſi per veniam & ſatisfactionem.* Ob hanc cauſam inter monaſterii officinas *fabulatorium* inſtitutum ait, ubi neceſſaria dici poſſint. XXXV. Martinus monachus, ejuſque ſcripta.

Liber tertius *exercitationum contra tranſgreſſionem clericorum editus* a Martiniano, inſcriptus eſt in hunc modum: *Nobiliſſimis ac præclariſſimis dominis meis, ſcilicet ſancti Martini alumnis, frater Martinianus omnium monachorum extremus, in Redemtore pio de occultis hoſtibus nobilem triumphum*. In primis arguit clericos, quòd non clericalem habitum, ſed arma geſtarent; quòd cum feminis cohabitarent, ad venationes pergerent, eſſentque negotiatores. Dein eos ad officium mortis conſideratione revocat. Denique tria in eis præcipua vitia notat, ſuperbiam, avaritiam, & luxuriam, quæ ipſamet vitia ſunt, quæ in ſæculi ſui hominibus Ahbo monachus Pratenſis, ut ſuperiùs vidimus, reprehendit. Quartus Martiniani libellus ad laicos eò ſpectat, ut eos a delectamentis carnalibus, ab amore principatus, & a vana ſpe deterreat. Hujus porro auctoris æras colligitur, tum ex ſcriptura Resbacenſis codicis ſcripti ante annos ſeptingentos, tum ex raritate monaſteriorum, in quibus tunc diſciplina monaſtica vigaiſſe dicitar; tum ex more geſtandi arma, quem in clericis arguit, ad finem ſæculi noni conſuetn; tum denique ex eo, quod Martiniani alumni, id eſt ſancti Martini apud Turonos canonici, quibus librum ſecundum de clericis nuncupat, jam cucullum abjecerant. Unde veri ſimillimum eſt, Martinianum ſub initia ſæculi decimi ſcripſiſſe, & quidem ante natam congregationem Cluniacenſem, per quam regularis diſciplina in maltis monaſteriis eo ſæculo reflorait. Fortè monaſterium illud, ad quod reſtaurandum miſſus eſt, erat Majus-monaſterium nlim percelebre, quod ſæculo decimo ferè in ſolitudinem, & ad paucos clericos redactum erat.

Ipſo tempore florebat Auxilius, vir pro temporum captu eruditus, qui pro Formoſiana cauſa libros duos compoſuit, præmiſſâ libro ſecundo epiſtolâ ad Leonem Nolanum præſulem, quam nullo addito titulo *Auxilii* ſcripſit. Hunc Francum fuiſſe ſaſpicatus eſt Morinus, qui duos hoſce libros, partim a Baronio editos, in lucem protulit, eumdemque ſacerdotio a Formoſo initiatum fuiſſe colligit, maximè ex capita ultimo libri primi, ubi auctor ait, ſe alioſque, qui a XXXVI. Auxilius ac monachus.

Fnt-

ANN. CHR. 906.

Formoſo ordinati erant, *in ſacro ordine, quo conſecrati erant, permanenter, præſtolari univerſalis concilii æquiſſimum examen*: quod Johannes nonus pro Formoſo tulit. Verùm hæc verba Auxilium quidem u Formoſo *ſacro ordine* initiatum fuiſſe probant; at de ſacerdotio uperte non loquuntur. In necrologio Caſinenſi ad octavum kalendas Februarii memoratur *Auxilius diaconus & monachus*: & in alio codice Auxilii presbyteri quæſtiones in Geneſim habentur ſub hoc titulo & initio, INCIPIT PROLOGUS AUXILII PRESBYTERI, *Omnis divina ſcriptura bipertita eſt &c.* Conſtat liber hic capitulis CXXXVII. an verò ſit ejuſdem Auxilii, qui pro Formoſo ſcripſit, mihi non liquet: at certum eſt ipſiſmet eſſe aliud pro Formoſo opuſculum, quod alterius veluti compendium eſt, editum in tomo quarto Analectorum noſtrorum, in cujus initio ait, ſe, ot vilem & ſtupidam ovem, ſilentium tenere debere; ſuum eſſe orare, non docere: quæ verba monacho non malè conveniunt. Cæterùm qualis fuerit auctor ille, ignoravit Sigebertus, qui eum ſimpliciter Auxilium vocat.

XXXVII. Adelfonſi regis epiſtola ad Canonicos S. Martini.

Redeo ad canonicos ſancti Martini Turonenſis, ad quos Adelfonſus ſeu Adefonſus rex Hiſpaniæ epiſtolam hoc anno ſcripſit, quæ etſi rebus noſtris non omnino conveniat, tamen haud prætermittenda hoc loco viſa eſt. In hac epiſtola ait ſe legiſſe litteras, quas illi *ad egregium pontificem apoſtolicæ Jacobi ſedis archiepiſcopum Siſinandum* per Mancionem & Dactum deferri procuraverant; iiſque „ lectis, ſe quidem gaviſum fuiſſe de eorum ſoſpitate: at magnopere doluiſſe *de* „ *Nortmannorum audacia, qui domum ſanctæ Martini incenderant, ſuffoderant, &* „ *ejus paſcua depaſti erant*: ſe tamen Deo gratias agere de mirabilibus, quæ „ in eorum eccleſia pet ſanctum Martinum patrari ſignificant; ac valde lætari, „ quòd de domo Dei quantocius inſtauranda ſolliciti ſint. Cæterùm quod Siſi„ nando ſcribunt, pencs ſe haberi *coronam imperialem, ex auro & gemmis com*„ *ptam*, quæ regiæ majeſtati conveniat; eam deferri curent ad Amalvvinum du„ cem Burdellenſem, ad quem hoc anno *qui eſt incarnationis Domini* DCCCCVI. „ *indictione nonâ*, nuntios & naves miſſurus ſit ad Maium menſem, ut is de„ pretio coronæ paciſci poſſit. Tum addit rex ſe oprare, ut quicquid illi ha„ bent de virturibus a ſancto Martino poſt obitum factis, ad ſe dirigete ne „ graventur, quippe qui tantùm ea penes ſe habeat, quæ io vita ipſius uſque „ ad obitum peracta ſint: ſe verò viciſſim ad eos miſſurum multorum virorum „ illuſtrium vitam & virtutes, ſcilicet *Emeretenſium ſapienter conſcriptas*, quæ io eorum archivis non haberi opinatur. His poſtremis verbis haud dubiè indicatur liber, quem Paulus diaconus de ſanctis Emeritenſibus ſcripſit. Hoc Martinianæ baſilicæ per Nortmannos incendium anno Chriſti nongenteſimo-quarto acciditſe legitur in chronico Turonenſi, quod fidem præmiſſæ conciliat epiſtolæ, a Cheſnio editæ in ootis ad bibliothecam Cluniacenſem, cujus authenticum in archivo Martiniano vidimus, & cum ediris eontulimus.

XXXVIII. Monaſteria circum S. Jacobi apud Hiſpanos eccleſiam.

In ejus fine Adefonſus quædam addit de ſancto Jacobo apoſtolo, ejuſque reliquiis in Hiſpania honoraris, deque ſitu eccleſiæ ipſius tumulo illuſtratæ, quam a mari Vivo uſque ad duos fluvios, quos antiqua vetuſtas Voliam & Sarcm nominavit, id eſt ad locum, qui dicitur Biſtia, ubi eſt ſedes Irienſis eccleſiæ ſanctæ Eolaliæ, ait diſtare millibus decem; & ex eo loco ad glorioſum ſancti Ja„ cobi ſepulcrum millia duodecim computari. In hac porro eccleſia monachos in„ ſtituti noſtri principio divina celebraſſe officia intelligitur ex ſcriptura quadam Didaci epiſcopi ſecundi ab Antonio Yepeſio (*a*) relata, cujus hæc ferè ſum„ ma eſt, ſi bene barbari inſtrumenti ſenſum aſſecurus ſum. Cùm ſancti Jacobi a„ poſtoli corpus tempore Adefonſi Caſti & Caroli Magni revelatum fuiſſet; com„ muni conſilio viſum fuit; ut epiſcopalis ſedes Irienſis ad hunc apoſtolicum „ transferretur locum, ubi poſt Theodomirum epiſcopum, ſub quo hæc revela„ tio facta eſt, Ataulfi duo antiſtites hunc locum rexerunt. His quarto loco „ ſucceſſit Siſinandus ſeu Siſinandus epiſcopus, cujus in ſuperiori epiſtola mentio „ facta eſt: qui baſilicam ſancti Jacobi a fundamento ædificavit, aut potiùs um„ pliorem fecit, opirulante in primis Adefonſo rege cum Scemena regina, & „ filiis tuis Garſia, Ordonio, Froila, & Ranimiro ac Gundiſalvo diacono, eam„ que cum plurimis totius Hiſpaniæ epiſcopis ſecundò conſecravit. Atque ut di„ vina illic officia eâ, quâ par erat, dignitate celebrarentur, clericos & mo„ nachos in varias *familias & decanias* ſeu turmas, ut Romæ in Vaticana & „ Lateranenſi baſilicis, & alibi olim factum eſt, diſtribuit, quarum unaquæque „ ſuo tempore & ordine ibidem ſacra perſolveret. Quapropter quatuor in cir„ cuitu baſilicæ exſtruxit monaſteria diverſi gradus, ad quæ clerici, ubi otium „ ſanctum experiri cuperent, receipere ſe ſe poſſent. Primum erat monaſterium „ ſancti Petri, *Ante-altare* dictum, ſub abbate Ataulfo, quod majoribus cleti„ cis

(*a*) *Yepes to. 4. ſcrip. 22.*

„ cis deſignatum erat. Secundis *arciſterium* da Pinario, ſanctæ Mariæ, ſanctiſ- ANN. CHR. 906.
„ que Stephano ac Columbæ ſacrum, ſub abbate Guto. Minoribus Jovium: mi-
„ nimis denique Turris: quæ omnia congruis ædificiis ac reditibus inſtruxit. Pro-
„ ceſſu temporis aucto monachorum numero, cùm grave eſſet monachis e ſuis
„ locis ad ſanctum Jacobum, indeque *ad proprium titulum*, ſcilicet ſanctæ Ma-
„ riæ de Cortecella, quotidie accedere; Patro epiſcopo & *dominis ſancti Jacobi*
„ placuit intra Pinarii clauſtrum aliud ſervorum Dei parvulum habitaculum fa-
„ bricari in honorem ſancti Martini, quod a tempore Veremundi principis &
„ Velaſquiræ reginæ ſtetit uſque ad imperium Adefonſi totius Hiſpaniæ princi-
„ pis & impetatoris, & præſulatum Didaci epiſcopi eo nomine primi: quo tem-
„ pora Adulfus abbas, vir ſanctus, monachorum cœtum in dies augeri videns,
„ nec illis capiendis iſtud habitaculum idoneum eſſe; illud ſubruit, aliudque
„ magis amplum exſtruere cœpit; ſed cùm hoc morte præventus abſolvere non
„ potuiſſet, id perfecit Leovegildus abbas, ejus conſobrinus ac ſucceſſor, vir
„ prudentiâ, probitate ac ſanctitate inſignis: quod Didacus epiſcopus, ejus no-
„ minis ſecundus, conſecravit, ac *ſub Deo & regulæ ſancti Benedicti abbatis*,
„ uti priùs, *& beata Martina*, aliiſque ſanctis, *quorum reliquiæ in ipſo mona-*
„ *ſterio Pinario* erant, ſubjectum eſſe voluit. Plura de hoc monaſterio inſcriùs;
& de aliis a Siſinando epiſcopo exſtructis. Perſtabat ad finem uſque ſæculi un-
decimi ſedes Irienſis in Compoſtellam tranſlata ab Urbano II. ut legitur in hi-
ſtoria Compoſtellana, Didaci ſecundi juſſu ſcripta, in qua etiam de prædictis
monaſteriis agitur.

XXXIX. S. Vincentii de Pino monaſterium. (*) *de Lemos*. (*) *Oviedo*.

In eadem Galliciæ regione exſtabat eodem tempore monaſterium ſancti Vin-
centii de Pino, in terra Lemabuſenſi (*), ubi caſtrum Luctonium ſitum erat,
quod modò Montis-forris oppidum dicitur, in Gallicia haud ignobile. Hujus mo-
naſterii Spaſſandus abbas interfuit Ovetanſi concilio, quod Alfonſus Magnus paul-
lo poſt conditam Overi Eccleſiam (*) convocari curavit. In eo concilio partes
Spaſſando abbati, ejuſque eccleſiæ concaſſere *licentiam ligandi atque ſolvendi in*
tota terra de Lemabus, *ac feminandi ſemen vitæ æternæ*, uti vetus inſtrumentum
apud Yepeſium (*a*) docet. De tempore hujus concilii ac Spaſſandi abbatis gra-
vis diſceptatio eſt inter Hiſpanos, aliis id ad principatum Alfonſi Caſti, aliis
ad Magni referentibus. Verùm potior eſt ſecunda opinio, probaturque ex qua-
dam charta Compoſtellanæ eccleſiæ, facta *Suſſenando epiſcopo & congregationi ſan-*
ctæ Jacobi æra nongenteſimâ triceſimâ ſecundâ, cui inſtrumento Spaſſandus ab-
bas cum aliis ſubcripſit. En quo intelligitur, hoc ſancti Vincentii monaſterium
ante illam æram jam exſtiriſſe. In veteri codice ſancti Galli hos verſus legimus
poſt librum prognoſtici Juliani Toletani:

(a) *Tepes ſeript.* 28.

Utere feliciter, Spaſſande papa,
Jugiter per ſæcula longa.

quod an de Spaſſando noſtro, qui factus ſit epiſcopus, interpretandum ſit, incer-
tum. Supereſt etiam nunc hoc monaſterium in diœceſi Legioneſi, in qua ſpi-
ritualem hactenus juriſdictionem exercet ex præſcripto jam dicti concilii Overen-
ſis, ut olim Inſulæ-barbaræ abbas in Lugdunenſi. Sunt qui hujus monaſterii an-
tiquitatem ad longa retro tempora revocant, ac Spaſſandum ejus loci decimum
abbatem eſſe volunt. Varùm in illis Hiſpanicæ hiſtoriæ tenebris pedem figere dif-
ficile eſt.

XL. Novalicienſe monaſterium deveſtatum a Sarracenis. (b) *Chron. to.* 3. *p.* 635.

Ab Hiſpania ad Pedemontanam regionem veniendum, ubi Novalicienſa inaly-
tum olim monaſterium, hoc anno direptum a Sarracenis, ac pervaſtatum legitur.
Nempe hoc tempore pars (*b*) horum barbarorum, qui Burgundiam, Italiam
adjacentesque regiones vaſtarunt, in Provincia Galliæ apud Fraxinetum oram
maris prope Aralate conſiſtebant. Cùm verò inde prædabundi hue illucque di-
ſcurrerent, Domnivertus Novalicienſis abbas, imminentis periculi pavore percul-
ſus, Auguſtam-Taurinorum cum ſuis ſe recepit, relictis tantùm duobus ad auſto-
diam loci monachis; & in ſuburbana ad portam Seguſinam eccleſiâ ſui juris,
ſanctis Andreæ & Clementi ſacrâ, quæ poſtea ſancti Benedicti dicta eſt, conſe-
dit. Poſt ejus diſceſſum Sarraceni, in illas affuſi partes, cœnobium invaſere;
direptiſque omnibus, quæ aſportari poterant, eccleſias & ædificia omnia crema-
vere, interfectis duobus illis monachis, qui ad auſtodiam loci relicti fuerant.
Inter ea Domnivertus abbas Taurini monaſterium ædificare cœpit, totamque ſu-
pellectilem cum libris eccleſiaſticis interim commendavit Riculfo Taurinenſi ec-
cleſiæ præpoſito, a quo annonam ſub hoc pignore mutuo accepit. Rianlfo mor-
tuo, tota ferè illa ſupellex cum libris amiſſa eſt, nec recuperari potuit. Ali-

ter

ANN CHR. 906.

(a) *Ital. Sac. tom. 4. c.1434.*

ter hanc jacturam narrat chronographus (*a*) apud Ughellum. Ardoinus quidam, Dodi filius, aliquot Sarracenos bello captos dum in civitate retineret, hi intempestâ nocte monasterium sancti Andreæ combusserunt, quo incendio bibliotheca conflagravit præter quingentos libros, quos Riculfus præpositus penes se habebat. Id contigit sub Willelmo episcopo, qui sancti Secundi martyris Thebeanæ legionis reliquias in templum sancti Johannis Baptistæ transtulit, & passionem sancti Solutoris compositi. Cæterùm Domuiverro abbati anni quadraginta-duo regiminis tribuuntur.

XLI. Monasterio olivi monasterio legata ecclesia.

Ad hunc annum revocandæ sunt litteræ Adalindæ comitissæ pro exsecutione testamenti Acfredi comitis, a quo eleemosynarii seu exsecutores testamenti designati cum Adalinda ejus uxore Aldebrandus abbas, Unestus & Chevellinus presbyteri, atque Rodolites, qui monasterio sancti Johannis-Baptistæ, siti in territorio Carcassensi ad fluvium Duranum in Castro-Malasti, cui tunc Renulfus seu Ranulfus abbas præerat, quoddam alodium in comitatu Redensi, juxta montem Basseræ, in loco dicto sancti Martini, cum ejus loci ecclesia ex mandato Acfredi comitis contulerunt. *Facta hæc scriptura donationis* XI. *kalendas Martii, anno* (*nono*) *regnante Karola rege, sub æra nongentesima quadragesima quarta, indictione nonâ*, cui subscribunt Acfredus, filius ipsius Acfredi, Hildebrandus abbas, & alii, ut in Appendice.

XLII. S. Johannis abbatia S. Benigni monachis data.

(*b*) *Perard. p. 54.*

(*c*) *Spicil. to. 2. p.422.*

(*d*) *ibid. p.422.*

Ante hoc triennium Argrimus Lingonum præsul, litem decimis abbatiolæ sancti Johannis, quam Fulbertus abbas tenebat, & ecclesiæ sancti Stephani Divionensis in synodo composuit, scriptis (*b*) hac de re litteris, quibus Warinus & Gualcaudus abbates inter alios subscripserunt. In necrologio Benignano laudatur pridie idus Junii Wariuus abbas, sed cujus loci, non exprimitur. Certè sancti Benigni monasterio tunc præsidebat Lanterius abbas, sub quo idem Argrimius episcopus *abbatiam* (*c*) *sancti Johannis, quam quidam Fulbertus monachus beneficiario jure tenebat*, ad communem utilitatem fratrum, & quosdam alios reditus, *supplendæ Lanterio abbate concessit*: quod Carolus rex, petente (*d*) Richardo duce & Manasse comite, regali præcepto confirmavit. Idem Argrimus capellam, in Prumido sitam, deputavit ad usus infirmorum, & supradictam sancti Johannis ecclesiam *ad servitium hospitum*: ubi claustralia officia vides, superiori sæculo jam usitata. Hæc sancti Johannis abbatia, sancti Benigni proxima basilicæ, nunc parœcialis ecclesia est. Denique idem Argrimus (*e*) in synodo diœcesana, hoc anno

(*e*) *Perard. p.55.*

mense Septembri habita, inter cætera egit de instauranda ecclesia sancti Vincentii, quæ in castro Divione sita dicitur: quod opus Ratberius archidiaconus unà cum nepote suo Adefrodo in se recepit; ipse verò Argrimus mansum unum in villa, *Fontanis* dicta, quæ milliario uno prope Divionem posita *est*, eidem ecclesiæ imperriit. Litteris hac de re confectis, subscribunt quatuor archidiaconi, *Allevertus abbas exiguus*, aliique canonici & clerici, & post eos quatuor antistites, quibus Argrimus hoc instrumentum extra synodum postea subscribendum exhibuit, nempe Anstcrius archiepiscopus Lugdunensis, Walo Æduensis, Ardraditius Cabilonensis, & Geraldus Marisconensis episcopi. Hæc episcoporum subscriptio facta est *die quartâ feriæ, mense Julio, anno decimo-tertio regnante domno Karolo Francorum rege*. Prædicta villa Fouraux postmodum ortu sancti Bernardi abbatis illustrata

(*f*) *ibid. p.62.*

fuit. De eadem villa rursus agitur in alio instrumento (*f*) relato apud Perardum.

XLIII. S. Apri confirmata possessiones.

Dum Ludovicus rex Mettis hoc anno versaretur, *ab infignibus archiepiscopis* Athone seu Hattone & Ratpodo, Moguntino ac Trevirensi, interpellatus est, *ut* „ *monachis ex cœnobio sancti Apri Tullensis ecclesiæ* villas & possessiones, in diver„ sis locis conjacentes, præceptis superiorum regum, præcipuè piissimi regis & „ genitoris sui Arnulfi, confirmatas, novo diplomate roboraret: quod indulsit „ rex perlibenter. *Data anno incarnationis dominicæ* DCCCCVI. *anno verò domni* „ *HLudovici regis* VIII. *indictione* IX. *die verò* XIIII. *kalendas Septembris. Actum Mettis civitate*. Theodulfus notarius ad vicem Ratpodi archiepiscopi, summique cancellarii recognovit.

ANN. CHR. 907.

XLIV. Frederunæ reginæ dos.

(*g*) *Diplom. p. 558. & seqq.*

POstero anno Christi nongentesimo-septimo, Carolus rex Frederunam, Bovonis postea Catalaunensis episcopi sororem, matrimonio sibi copulavit, eique duos fiscos in dotem concessit, Corbiniacum scilicet in comitatu Laudunensi, cum cella beati Petri, ubi sancti Marculfi corpus repositum fuisse diximus, cum ecclesia item in proxima villa Craona; & Pontigoucm in pago Pertensi super fluvios Saltum & Bruscionem. Ejus rei diploma (*g*) *datum* est XIII. *kalendas Maias, indictione* X. *anno* XV. *regnante domno Carolo gloriosissimo rege, redintegrante* X. *Actum Attiniaco palatio*; ubi nuptiæ celebratæ videntur.

Non

Non multò poſt, ipſius Frederunæ in primis favore, Anſchericus Pariſienſis præſul Resbacenſem ſancti Petri abbatiam, Jeraſalem cognominatam, quam ipſe jam in beneficium habebat, eccleſiæ ſuæ obtinuit *in ſupplementum deſolatæ eccleſiæ*, quæ *Nortmannica penitus infeſtatione deſtructa, & prope ad nihilum redacta erat*. Id conceſſum interventu quorumdam principum regi aſſiſtentium, Frederunæ videlicet conjugis cariſſimæ, necnon & dilectæ Giſlæ abbatiſſæ, ſorore Calenſis, atque venerandi comitis Rotberti & Adelæ comitiſſæ, Altmari item & Erchengarii comitum. *Datum* ar. *kalendas Junii*, *indictione* a. *anno* av. *regnante domno Carolo glorioſo rege*, *redintegrante* a. *Actum in villa Diſiaco*. Hoc diploma refertur a Philippo Labbeo, Gerardo a Boſco, & in Gallia-chriſtiana. Proceſſu temporis hæc abbatia in priſtinum ſtatum redintegrata eſt, & quidem ante finem decimi ſæculi, quo tempore Ragenardus abbas eidem monaſterio præerat.

ANN. CHR. 907.

XLV. Resbacenſis abbatia Pariſiacæ eccleſiæ data.

Habira eſt hoc anno ſynodus apud Viennam (*a*) metropolim, jubente ac præſidente Alexandro ejuſdem eccleſiæ archipræſule, in qua ventilata eſt altercatio *inter Aribertum abbatem Romanenſis monaſterii, & Barnardum venerabilem monachum, ſanctique Mauricii abbatem*, de decimis territorii Taſiacenſis, quas ille ad parochiam ſuam ſancti Primi villæ Tauſiaci, hic ad capellam ſancti Severi, quæ ſui juris erat, pertinere contendebat. Auditis demum utrimque rationibus ac teſtibus, lis Ariberto Romanenſi abbati adjudicata eſt. Huic judicio interfuere præter alios Waldo & Leudo abbates. Si monaſterium illud ſancti Mauricii erat Agaunenſe, mirum ſit ei præfuiſſe Barnardum monachum, quippe quod paulio ante ſæcularium canonicorum erat; an monachis tum reſtitutum, nobis latet.

XLVI. Judicium pro Romanenſi monaſterio.

(*a*) *Capitul. to.2. c.1327.*

Apud Ceſarionem ſeu Ceſſeronem ad Araurem fluviam in diœceſi Agatenſi, id eſt in monaſterio ſancti Tiberii, coactus eſt cœtus epiſcoporum pro cauſa eccleſiæ Auſonenſis, de qua jam actum fuerat anno ſuperiore in ſynodo Barcinonenſi. Quæſtio erat de annua (*b*) penſione libræ argenti, quam Narbonenſis archiepiſcopus ab Auſonenſi eccleſia in ſignum ſubjectionis exigebat: quod tributum ulterius pendi non debere patres pronunciarunt.

Synodus apud S. Tiberium.

(*b*) *Marca Hiſp. col.377. & ſeqq.*

Mauri-monaſterii in Alſatia regimen hoc anno Conradus abbas (*c*) morte reſignavit Landelorſo Colonienſi, qui magiſtratum per annos viginti-tres geſſiſſe dicitur. Huic ſuffectus Oſwvaldus ad annos triginta, quem Franciſcus Pariſinas excepit, poſt annos præfecturæ nnum & viginti ſucceſſorem ſortitus Landelorſum ejus nominis ſecundum; hic anno milleſimo Adelonem, qui annos triginta-tres eidem loco præfait. Deo eorum geſtis nihil obſervatu dignum nobis occurrit.

XLVII. Mauri-monaſterii abbates.

(*c*) *V. lib.30. n.23.*

INſequente anno nongenteſimo-octavo Regino, olim Prumienſis abbas, chronicon ſuum duobus libris abſolvit, illudque nuncupavit Adalberoni epiſcopo, qui Trevirenſis in editis perperàm dicitur. In tirulo operis Regino ſe tanrùm *omnium chriſticolarum extremum* vocat. Exordium ſamit ab incarnatione Domini, cœptumque opus perducit uſque *in præſentem*, inquit, *annum*, *qui computatur a præfata incarnatione Domini nongenteſimus-octavus*. Et tamen in editis ejus chronicon deſinit in anno nongenteſimo-quinto, atque etiam eodem modo deſinebat in optimæ notæ exemplari Gemblacenſi, quod aliquando nobis viſum nuper cum tota ejus loci bibliotheca incendio perlit. In fine auctor lectorem rogat, ut, ſi ille hoc chronicon deſcribi voluerit hanc præfariunculam nequaquam omittat. Cujus loci epiſcopus fuerit Adalbero ille, cui Regino chronicon ſuum inſcripſit, non docent veteres libri. Trevirenſi archiepiſcopo id perperàm tribuit Piſtorius, Mettenſi quoque Sigebertus. Conſalenda hac de re hujuſce tomi Præfatio. Quàm diu poſt abſolutum chronicon vixerit auctor, incertum. Sepultus eſt in baſilica ſancti Maximini, ubi forſan extremos vitæ dies abſolvit. Ejus rei teſtes cum epitaphio cineres, ait (*d*) Brovverus, hac noſtrâ ibi ætate in ſepulcro lapideo, cum duabus diffracti litui partibus, eruti: quod epitaphium a Brovvero prolatum optaremus. Atque hanc ille triſtioris vitæ ſortem, addit Brovverus, chriſtianæ modeſtiæ cauſâ ſcriptis prodere noluit, quamvis facturum ſe in chronico recepiſſet.

ANN. CHR. 908.

XLVIII. Regino chronicon abſolvit.

(*d*) *Brovver. annal. Trev. to.2. p. 442.*

Ejus tempore corpus ſancti (*e*) Maximini, quod Nortmannici belli metu defoſſum, pæne in oblivione erat, dum ſarciendis eccleſiæ ruinis operam darent artifices, caſa repertum eſt: quod Ratbodus pontifex, triduano præmiſſo jejunio, e conditorio cypreſſino ſublatum non modò illibatum, ac tabis omnino expers, ſed amictu pontificali indutum reperit, tam integro, ut eo ipſe die conditum diceres. Hæc fuſius Sigehardus, qui ſe a Wenidone teſte oculato id acceptſſe memorat. Ejus porro inventionis fama circumquaque emanavit uſque ad ſancti Galli monaſterium, ubi Notkerus Balbulus eam tunc in ſuam martyrologium ad ſextum kalendas Junii retulit, agens de ſancto Maximino, *cujus indumenta ſacerdotalia in urna ærea, ad uſque noſtra*, inquit, *tempora, in teſti-*

S. Maximini inventio.

(*e*) *ibid. p. 440.*

ANN. CHR. 908. (a) *Trithem. Chron. Hir sau.*

monium ſanctitatis ejus veſtibus inter incorrupta. Florebat eo tempore in ſuburbano ſancti Mathiæ monaſterio, Eberhardus (*a*) monachus & ſebolis præfectus, qui complura ad hiſtoriam Trevirorum addidiſſe, vitam quoque ſanctorum Eucharii, Valerii, & Materni primorum Trevirenſium pontificum, tam metro, quàm proſâ conſcripſiſſe dicitur, & ſequenti anno obiiſſe.

XLIX. Adalbero Auguſtenſis invitat S. Gallum. (*b*) *Gald. tom. 2. p. 181.*

Hoc ipſo anno (*b*) Adalbero, Auguſtæ-Vindelicæ pontifex, unà cum Megineberto Sebonenſi antiſtite, venit ad ſanctum Gallum die ſabbati, idibus Octobris in pervigilio ſancti Galli, feſtum ejus ibidem, ut olim pollicitus erat, celebraturus. Is poſt nocturnas vigilias, manè ad ſancti Galli tumulum acceſſit, ejuſque altari crucem auream gemmis ornatam & calicem onychinum auro & gemmis elegantèr inſtructum, cum patena aurea itidem gemmis ditata, impoſuit, cum pallulo quoque, & caſula, aliiſque ſacerdotalibus indumentis. Ad hæc campanam inſignem eidem loco dedit. Inde ad ſancti Othmari loculum accedens, pretioſum ad ejus aram palliolum obtulit, ac ſimile ſancti Petri oratorio conceſſit. Poſtero die, quo baſilicæ dedicatio recolebatur, pleroſque monachorum munuſculis honoravit, quibuſdam *purpuras tyriacas, aliis palliola viridia* cum albis ſeu lineis pretioſis largitus. Tertiâ die ſingulis fratrum *pelliciam eam pelle curtamiſia* dari præcepit. Quartâ, ſingulis item aut *ſagum laneum album, aut camiſile ſubtile ac grande*, aut *lanam opere plumario contextam*. Ipſo die, refectorio circumquaque rapetibus inſtructo, convivium fratribus exhibuit, quibus calices argenteos prægrandes conceſſit. Quin etiam in pyrali (minutiora perſequor) pectines eburneos appendi juſſit. Tantæ munificentiæ ut gratos ſe præbetent Sancti-Galleníes, ſancivere, ut tam ipſi Adalbertoni, quàm ejus ſucceſſoribus, eadem precum ſuffragia, ac proprio abbati, exhiberent. Megineberto etiam epiſcopo ſuffragiorum communio indulta.

L. Cremifanium vaſtatum.

Eodem anno Turingia & Saxonia ab Hungaris vaſtatæ. Cremifanenſi monaſterio tum vaſtitas illata, quæ centum minimùm annos duravit. Homines illic quinquaginta interfectos fuiſſe loci traditio eſt. Non licuit tam citò monaſterium a ruina vindicare, Hungaris Boicas provincias infeſtare perſeverantibus, dum tandem ab Ottone Magno penitus domiti ſunt. Patavienſes interim pontifices, ut eccleſiæ ſuæ vaſtitatem ſolarentur, Cremifanenſe, uliaque cœnobia in beneficium acceperunt, dum prædones, quidquid ex eo corradere valebant, in ſuos convertebant uſus. Cœnobium tandem poſt varios caſus a ſancto Heinrico imperatore inſtauratum.

LI. Laubia & Foſſæ Leodicenſi eccleſiæ confirmatæ. (*c*) *Miræi op. tom. 1. p. 82.* (*d*) *V. lib. 39. n. 44.*

Per idem tempus Hetimunum (*c*) Agrippinenſis eccleſiæ præſul, ſimulque Gebehardus & Reginarius comites, vice Stephani Leodicenſis epiſcopi, a Ludovico rege obtinuerunt, ut Laubacenſis abbatiæ donatio (*d*) ab Arnulfo rege facta, eidem Leodicenſi eccleſiæ confirmaretur; eique concederetur abbatia, quam *Foſſas* vocant a Giſla abbatiſſa, ipſius Ludovici conſanguinea, ejus conſenſu acquiſita. Actum Aquiſgrani palatio, v. kalendas Februarii, hoc anno, regis Ludovici octavo, indictione undecimâ.

ANN. CHR. 909. LII. Troſleianum concilium. (*) *Troſley.*

CElebre in primis fuit anni ſequentis nongenteſimi-noni concilium, quod *in pago Sueſſionica, in loco Troſleia*, ſexto kalendas Julii celebratum eſt, præſidente Heriveo metropolis Remorum urchiepiſcopo, cui coepiſcopi Remenſis diœceſeos interfuere. Troſleium (*) in pago Sueſſionico duplex, unum ad Axonam, Sueſſionas inter & Compendium, ſed Compendio vicinus: alterum haud procul a Noviomo civitate, ſuperiùs memoratum in diplomate Zuentebaldi regis, in Troſleium ſuperius & inferius diviſum pro more villarum regiarum: quo in loco hoc concilium, & alia quædam habita ſunt. In præfatione hujus ſynodi patres de regni cladibus, depopulatione urbium, ruinâ & incendio eccleſiarum ac monaſteriorum, de vaſtitate agrorum & terræ ſterilitate ingemiſcunt: quæ ob peccata hominum, ſtupra, ſacrilegia & homicidia juſto Dei judicio acciderſe confitentur. Deinde, poſtquam de honore & cultu eccleſiarum Dei, ac de ſtatu regni, & fide regi debita duobus primis capitulis ſtatuerunt, tertium inſtituunt *de regulari ſtatu jam* » *pene collapſo*, dolentes maximè, quòd monaſteria partim a paganis incenſa vel » deſtructa, partim rebus ſpoliata, & ad nihilum prope redacta ſint, ita ut in eis » nulla regularis normæ inſtituta ſerventur. Hujus verò mali cauſam præcipuam » hanc eſſe dicunt, quòd propriis & competentibus careant rectoribus; &, dum » contra omnem eccleſiæ auctoritatem prælatis utuntur extraneis, in eis degeneres, » partim indigentiâ, partim malevolentiâ, maximè verò inhabilium præpoſitorum » inconvenientiâ, moribus vivunt incompoſitis; & qui ſanctitati, religionique » cæleſti intenti eſſe debuerant, ſui veluti propoſiti immemores, alii terrenis negotiis vacant; alii neceſſitate cogente, monaſteriorum ſæpta deſerunt, & volentes nolenteſque, ſæcularibus juncti ſæculatia exercent. Hinc in monaſteriis Deo dica-

dicatis monachorum, canonicorum immo & ſanctimonialium, abbates laïci cum
» ſuis uxoribus, filiis & filiabus, cum militibus & canibus morantur; atque adeò ANN. CHR. 909.
» in monaſteriis regularibus laïci in medio ſacerdotum & cæterorum religioſorum
» ut domni ac magiſtri, reſidentes, volut abbates de illorum vita & converſatio-
» ne ac regula, ſibi penitus ignota, perverſo ordine dijudicant: quæ pro certo
» abominatio illa eſt, de qua Chriſtus in evangelio loquitur. His præmiſſis, cen-
» ſent patres, ut ſtatus monaſteriorum inviolatus, juxta antiquam regulæ traditio-
» nem & canonum conſtituta, ſervetur, & *ut abbates ſint religioſæ perſonæ, &*
» *quæ regularem averint diſciplinam;* nam quemadmodum aurum ſine aurifice in
» priſtinum non poteſt reformari colorem: ſic monaſtica vita ſine regularis abbatis
» providentia, in priſtinum ordinem nequit reformari. Monachi verò & ſanctimo-
» niales ſecundùm ſuam profeſſionem ſobriè, piè, ac ſimpliciter vivant, ac pro re-
» gum ſalute, ac regni pace, & eccleſiæ tranquillitate Deum precentur; non ſæ-
» cularibus curis vel negotiis occupentur, nec pompas ſæculares quærant, neu ec-
» cleſiaſtica jura interturbent; ſed, juxta proprietatem ſui nominis, quietè otium
» amplectantur. Denique aiunt patres, dum privilegia ſtatus eccleſiaſtici ſervata
» ſunt, ſtatum regni non modò conſervatum fuiſſe, ſed in melius profeciſſe: at,
» poſtquam hæc parvi pendi cœperunt, labefactatum in dies, & jam pœne ad ni-
» hilum redactum eſſe, qui olim flurentiſſimus caſtiterat. Tantam abbatum laïco-
rum aut ſæcularium tabem nulla ferè non ſenſere monaſteria, maximè antiquiora
& inſignora, præter Corbeienſe, quod ejus corruptelæ prorſus tum expers fuit,
magno Dei præpotentis beneficio, qui locum religione ac doctrinâ inclytum per il-
las tempeſtates ferè intactum & intaminatum ſervavit. Eadem ferè abbatum for-
tuna fuit in Floriacenſi monaſterio, atque in Corbeienſi.

LIII. Odonis & Adhegrini ſeceſſus Balmam.

Inſignis eſt in primis hic annus ſeceſſu Odonis nobilis Franci, qui monaſtici or-
diuis columen, ornamentum, & reparatæ monaſticæ legis velut alter Eſdras exſti-
tit. Pater ejus Abbo ex militari Francorum proſapia, in laïcali propoſito reli-
gioſus, Willelmo Aquitaniæ duci, qui Cluniaci auctor fuit, maximè familiaris,
conjugem æquè piam (numen reticent veteres) at ſterilem ſortitus eſt. Hic deſ-
peratâ poſteritate, cùm ad partum beatiſſimæ Virginis de more excubias celebra-
ret, Odonem a Deo precibus obtinuit. Albo nobis notandus lapillo eſt annus octin-
genteſimus ſeptuageſimus-nonus, qui ei vitæ principium dedit. Alitus eſt puer
partim in domo Fulconis Boni Andegavenſis comitis cum Fulcone ejus filio, quem
in quadam epiſtula *collactaneum ſuum* vocat; partim in domo Willelmi Aquitaniæ
ducis, cognomento Pii, qui eo tempore Aquitaniam & Gothiam regebat, auctor
cœnubii Cluniacenſis, cui alumnum neſciens, immo rectorem informabat. Hic
Odonem ablactatum cuidam presbytero ſuo, in remotiori loco manenti, educan-
dum & litterarum ſtudiis imbuendum tradidit. Poſt hæc in Willelmi aula milita-
ribus exercitiis applicatus, ad ſanctiorem militiam a Chriſto Domino vocatus eſt
anno ætatis ſuæ ſeato-decimo, cùm per biennium in paterois ædibus gravi dolore
capitis afflictatus fuiſſet. Deln ſancto Martino ex voto parentum ſu addiait ferè
vicennis, atque in Turonenſi ejus baſilica canonicus factus, cellam & annonam
ea munificentia Fulconis alumni ſui adeptus eſt. Erſi verò tum vitam plè inſtitue-
rat, legendo tamen Virgilio nimiſquam intentus, viſo ab hac lectione revocatur.
Non tamen ſcientiæ ſtudium in ejus animo reſtinctum, quin immo amore diſcendi
Pariſiorum urbem adiit, Remigium Autiſiodoranſem monachum, qui litterarum
ſtudia iſtic moderabatur, auditurus. Huic adhærens Odo, liberales artes ac diale-
cticam ab eo didicit. Regreſſus a ſtudiis totum ſe ad pias exercitationes convertit.
Hinc Gregorianos moralium libros lectitare ſolitus, ut eos in compendium rediger-
ret, a ſodalibus ſuis adductus eſt. Vigebat hoc ſacro in loco etiam tum, poſt mo-
naſtici inſtituti abdicationem, quædam forma vitæ regularis. Trecentorum mona-
chorum numerus ad centum-quinquaginta canonicos redactus erat, ac jugis pſalmo-
dia in diſcretas horas. Servata nihilò minùs regularibus clauſtris ſua reverentia; in
ſumma pleraque ibidem ad clericalis honeſtatis formam compoſita. At poſt alterum
ejus baſilicæ incendium res in pejus abiere; permiſſus feminis in clauſtra aditus:
qua de re Odo ipſe in ſermone, quem ob iſto incendio edidit jam monachus rogatu
canonicorum, conqueſtus eſt, & poſt eum Leo papa ſeptimus in epiſtola (*a*) (*a*) *Spicil. tom. 2. p. 578.*
ad Hugonem principem & abbatem, ubi laïcales & nimiùm *pompoſas* canonicorum
veſtes etiam reprehendit. In illa Martiniana ſchola tantum profecit Odo noſter, ut
jam ſanctus ab omnibus haberetur. Ejus ſanctitatis ac precum virturem probavit
Fulco Bonus mos laudatus, qui ob ſubtracta ſancto Martino duo vaſcula aurea gravi
morbo percuſſus, ſanitatem ejus oratiunibus recuperavit. Hujus rei famâ celebratus
Odo, ſeceſſum meditatur. Id animo agitanti occurrit ſancti Benedicti regula, ea cu-
jus præſcripto per triennium decubuit veſtitus, & necdum monachus monachorum ju-

ANN. CHR. 909.

go aſſueſcere cœpit. Eulconem comitem ad ſuas partes fortè invitaverat: eùm ille necdum tempus opportunum aſſa prætexens Adhegrinum quemdam militem, armis ſtrenuum, Odoni deſignavit, conciliavitque. Ambo itaque anguſto concluſi tuguriolo, ad monaſtica vota in dies anhalabant. At nullus eis occurrebat locus, in quo vigeret diſciplina regularis. Miſſus Romam Adhegrinus, ut religioſas illic domos luſtraret, in itinere Balmam diverſit, ibique a Bernone abbate perhumaniter exceptus eſt. Arriſit ipſi abbatis humanitas, ac monachorum religio. Mox Turonos reverſus, iſtuc Odonem ſecum adduxit, qui, *fumis ſecum voluminibus librorum*, Balmam ſe recepit jam *ætate triſcenarius*. Quidam pſeudo-monachi hos candidatos, objectâ rectoris ac loci immanitate, a propoſito deterrere conati ſunt: quippe qui poſt verba correptionum verbera adhibeat, ſicque caſtigatos compedibus ligat, carceri mancipet, atteratque jejuniis. At eorum venenata colloquia rejecit Adhegrinus, ratus, domum diſciplinæ & ordinis diu ſtare non poſſe, niſi præpoſitorum cenſurâ fulciatur. Admiſſi in factum cœtum pii pugiles, regularis ſtadii agonem ſtrenuè ingrediuntur. Illic Berno cum ſuis imitabatur inſtituta & ritus *cujuſdam patris Euticii*, id eſt Benedicti Abbatis Anianenſis, ut ſuo loco (*a*) probavimus. Ex his ritibus Johannes monachus minutiorum quædam in hunc modum commemorat. Ea erat in pueros, qui iſtic informabantur, diſciplina, ut *magiſter ſchole* (ſic eorum rector vocatus) ſolus cum ſolo puero nec quòquam iret, nec colloqueretur. Noctu extra dormitorium, etiam ad neceſſaria, ubſque ſocio & lumine, cuiquam eorum progredi nefas. Refectionis tempore utriſque menſis lectio numquam decrat. Sub finem refectionis micas ex menſis quivis colligebat, quas comedere ante finitam lectionem debebat. Tantu verò erat ſilentii religio, ut vice linguæ ſignis uterentur. At longè potiores atant alii ritus, quos Udalricus commemorat, ii maximè, quos in conficiendo pane euchariſtico Cluniacenſes obſervabant, ut inferiùs exponemus. Poſt annuam probationem Odo puerorum ſeu noviriorum cutam ſibi impoſitam ſuſcepit, quos *ſchole* nomine Johannes, ubique veteres noſtri deſignant.

(*a*) *Annal. to. 2. p. 462. & ſeq.*

LIV. Adhegrinus & Drogo eremitæ.

Adhegrinus verò in unam cellulam ſe recluſit cum abbatis permiſſu, & in ea per triennium incluſus manſit. Poſtmodum eremum petiit, ibique parvâ recluſus ſpelunca, eas initio paſſus eſt tentationes, ut jam pæne ad deſperationem induceretur, incertus, an Deo accepta eſſent ejus obſequia: ſed tandem divinâ conſolatione recreatus, ibidem uſque ad finem vitæ perſeveravit, ut poſtea videbimus. Locus ejus receſſus duobus admodum paſſuum millibus Cluniaco aberat. Iſtuc cum primitus receſſiſſe colligera licet ex verbis Johannis monachi in libro primo de vita ſancti Odonis, ubi ait, eo tempore, quo hæc ſcriberet, annos ampliùs triginta jam elapſos eſſe, *ex quo intra ipſam eremum degunt*, eam ſcilicet, quæ Cluniaco *duobus ferè millibus prope* eſt. Non itaque ejus ſocius fuit in illo receſſu Drogo Floriacenſis monachus piiſſimus, qui, poſt cœnobiticæ pulæſtræ probationem, eremiticæ vitæ ſingularem pugnam ingreſſus eſt eo in loco, *qui Balma dicitur*, teſte (*b*) Aimoino: ut ſeriùs id contigit, ut inferiùs videbimus.

(*b*) *Aimoin. lib. 1. de mir. var. S. Bened. c. 4.*

LV. Geraldi comitis obitus.

Incidit in hunc annum obitus ſancti Geraldi comitis, qui Auriliacenſe monaſterium exſtruxit ac doravit. Is, cùm finem vitæ ſuæ inſtare cognoſceret, Amblardum Arvernenſem epiſcopum, ut morientem ſacramentis ac precibus muniret, ad ſe invitandum evocavit. Toto morbi ſui tempore ſacris officiis interfuit, quæ nonniſi in eccleſia celebrari paſſus eſt: ubi miſſam unam diei convenientem, alteram pro defunctis coram poſitus audiebat. Diluculo feriæ ſextæ morbum ingraveſcentem ſentiens, nocturnale officium coram ſe u capellanis ſuis recitari juſſit, dum epiſcopus illud in eccleſia celebraret. Cum pſallentibus ipſe pſallens, ubi completorium abſolviſſet, ſigno crucis ſe armavit; tum ſubjunxit familariſſimam ſibi pro morientibus precationem, *Subvenite ſancti Dei*; hiſque dictis, clauſis oculis obmutuit. Mox vocatus epiſcopus: moribundi corpus cilicio impoſitum; cæteriſque pro exito precantibus, unus e ſacerdotibus ſacra concitus facit: tum *ſacroſanctum myſterium* affert. Mox ille oculos aperit, qui mortuus jam credebatur; atque *dominicum corpus*, *quod exſpectabat*, *ſuâ ſponte ſuſcepit*; *& ita felix illa anima ad cælos migravit*, & quidem tertio idus Octobris, qui hoc anno in feriam ſextam incidebat. Corpus ejus Auriliaci humatum juxta aram ſancti Petri. Teſtamentum duplex condidit, primum aliquanto tempore ante mortem, quo annuum cenſum Romæ *ad urnam ſancti Petri* legavit: ulterum (*c*) menſe Septembri obitum præcedente, anno ſeptimo decimo, quam *Carolus rex ſumſit imperium*: quo poſteriori teſtamento res ſuas Auriliacenſibus monachis & Raimaldo, cu Avigerna ſorore nepoti, diviſit. Brevi Geraldi ſanctitas miraculis de-

(*c*) *Chefn. in not. ad bibl. Clun. c. 34.*

declarata: de cujus actis functus Odo ubbas quatuor libros scripsit, flagitantibus Turpione Lemovicensi episcopo, & Aymone sancti Martiulis abbate, cui hos libros nuncupavit. ANN. CHR. 909.

Paullo ante eum decesserat Adalgarius Auriliaci primus abbas: cui subrogatus Johannes, qui ex præclara (*a*) ejusdem Geraldi stirpe orlginem duuit. Is cùm ob generis nobilitatem, tum ob præclaras dotes Romano pontifici carus & acceptus, ab eodem privilegii Auriliacensis confirmationem obtinuit, quo cœnobium ab omni dominatione absolutum declaratur, solique Romanæ sedi subjectum sub annuo censu duodecim solidorum. Johannes decimus erat, cujus erium auctoritate roborata ust ipsius Johannis abbaris donatio, qui *centum mansos conventui* dedisse memoratur, fortè cu bonis monasterii, quos pro fratrum portione assignavit. Idem Tutelensem abbariam tenuisse dicitur, de qua inferiùs agendom. Ejus successor sanctus Odo, de quo mox egimus. Ex hoc monasterio prouiit Gerbertus, suo loco celebrandus. Vigebat adhuc eo io loco regularis disciplina tempore concilii Lemoviceusis, uuno millesimo tricesimo-primo habiti, in quo Jordanuu Lemovicom antistes laudat Auriliacensem abbatem, *quod regulariter agens, lucrandis animabus potiùs invigilaret, quàm de caducis & transitoriis rebus curam ageret*. Quin etiam Johannes Saresberiensis (*b*) Auriliacenses monachos laudat, quòd *multarum rerum usum & peritiam haberent*. Ad ordinem revertor. Aurliacenses abbates. (*a*) *Anselm. in.2. p.258.* (*b*) *Johan.Saresb. ep.50.*

Tunc temporis Floriacense sancti Benedicti monasterium administrabat Lantbertus seu Lambertus abbas, Milonis, ut vulgati indices ferunt, successor, qui unte biennium res (*c*) quasdam cum Adalgualo quodam viro illustri & cum Leutsinde ejus uxore commutavit, eâ lege, ut illi easdem res usu fructuario ad vitam retinerent sub annuo censu duorum solidorum, qui annis singulis in *missâ sancti Benedicti, mense Decembrio* persolverentur. Hujusce commurationis charta data est *mensa Novembrie, anno decimo-quinto regis Karoli*. Huic chartæ subscribit Lambertus abbas eum quinque monachis suis. Hoc verò anno ex ejus parte (*d*) ad sancti Martini Æduense monasterium, cui tum Aymo abbas præsidebat, accessit Hernardus religiosus monachus, præpositus cellæ sancti Benedicti Parriciacensis, postulans, ut quamdam capellam sancti Quintini, sitam in pago Ma- „ tisconensi, cellæ Eutiacensi ac proinde S. Martini abbariæ subjectam, quæ in „ medio Parriciacensium possessionum sita erat, ipsi cederet pro alia capella „ sancti Desiderii, sita in villa Balgiaco super fluvium Ligeris. Prædictæ cellæ Eutiacensi seu Enziacensi tunc præpositus erat venerabilis Hugo, cujus superiùs (*e*) facta mentio est, utì & cellæ Enziacensis. Data est hæc charta *in mense Martio, anno decimo-sexto regni Karoli serenissimi principis*, eamque scripsit *Bernardus exiguus monachorum sacerdotumque*. LVI. Lambertus Floriaci abbas. (*c*) *Perard. p. 43. & seq.* Aymo abbas Æduensis cum eo res permutat. (*d*) *id. p.37. & seq.* (*e*) *lib.38. n. 32.*

Lamberti abbatis Floriacensis tempore accidit id, quod Aimoinus ejus loci monachus (*f*) commemorat. Rainaldus, Nortmannicæ classis præfectus, longis navibus cum suis ad superiora Ligeris progressus, universa quaquaversum devastabat. Is Floriacum usquu pertingens, vacuum habitatoribus, cunctisque rebus necessariis locum invenit, monachis ad tutiora loca cum sancti Benedicti corpore profectis. Illic nihilò minùs cùm in dormitorio fratrum subsisteret, sacrumque locum flagitiis contuminaret; dormienti conspicuus visus est sanctus Benedictus, duobus comitarus juniotibus monachis, atque increpitum, quòd se suosque propriis exturbaret sedibus, incurvo, quem gestabat, baculo percussit, eique proximæ vitæ rerminum prænuntiavit. Expergefactus ac turbatus viso Rainaldus, satellites suos vociferando advocat, visoque narruto, confestim locum deserere, & patrium solom repetere jubet. Verùm ille ubi patriam, id est Rotomagum, uttigit, crebtis cruciatibus euanimatus animam exhalavit. Corpus sub pyramide humatum terra u sinu suo rejecisse dicitur, ipsâ pyramide terræ motu succussâ & subversâ; ac denique cadaver ipsum, culeo insurum in Sequauam demersum ost. Tam insignis rei monumentum Floriaci exstabat Aimoini tempore marmoreu Rainaldi capitis effigies, septemtriouali ecclesiæ inserta parieti, ubi hactenus ad deridiculum ex lupide refecta cernitur. Addit Aimoinus, banc de Rainaldo ac Nortmannis cælestem ultionem eorum adeò repressisse temeritatem, ut sanctum Benedictum deinceps præ cæteris Galliæ sanctis reveriti sint. Hinc Rollo duu Nortmannorum, iu Burgundiam postea prædabundus excurrens, monasterium sancti Benedicti non modò contaminare noluit, sed ne quidam totam illam regionem prædari propter sanctum Benedictum permisit, ur præter Willelmum Gemeticensem Dudo decanus (*g*) sancti Quintini testatur. Lambertus abbas Floriacum rexit usque ad principatum Rodulfi regis, quo regnante Guarulfus (*h*) quidam *famulorum Christi* (ut se ipse dicit) *minimus*, Floriacum venit ad præsentiam domni Lamberti abbatis, expoiscens ejus loci monachos, ut ipsum suis oratiouibus LVII. Nortmanni a S. Benedicto fugati. (*f*) *Aimoin. lib.5. de mirac. S. Bened. c.2.* (*g*) *Duo lib.2.* (*h*) *Perard. p.30.*

ANN. CHR. 909.

bus ſociare dignarentur; ob idque prædia quædam eis contulit. *Actum Floriaco tempore reverendi Lamberti abbatis, regnante Rodulfo rege.*

LVIII. Juncellenſe monaſterium Pſalmodienſi unitum. (*) *Juncels.*

Hoc anno Juncellenſe (*) monaſterium pagi Biterrenſis auctoritate regiâ unitum eſt Pſalmodienſi agri Nemauſenſis abbatiæ, cui tunc vir venerabilis Ragembaldus præſidebat. Hujus unionis cauſa ſeu occaſio hæc fuit, quòd Juncellenſe monaſterium *per oppreſſionem paganorum* ſeu *Sarracenorum* nuper devaſtatum erat. Inde tranſlatum monaſterium in locum, *qui dicitur Corneliacenſis*, ubi eccleſiæ ſub ritulis ſanctæ Mariæ & ſancti Petri necnon ſancti Juliani conſtructæ erant, cum cellulis ſancti Clementis, ſancti Vincentii, & ſanctæ Agarhæ virginis, quæ nuper itidem a Sarracenis deſtructæ erant. Hæc omnia regali præcepto probavit rex Carolus, & univerſas utriuſque loci poſſeſſiones confirmavit, & regiâ tuitione dignatus eſt *per deprecationem illuſtris comitis; ac dilecti fidelis ſui Raymundi*, cujus interventu Ragembaldus abbas hoc præceptum obtinuit. *Datum nonas Junii, indictione* XII. *anno* XVIII. *regnante Karolo rege glorioſiſſimo, redintegrante verò* XII. *Actum Compendio palatio:* ſic emendandæ videntur chronicæ notæ, quæ in antigrapho mendoſæ ſunt, ut in appendice videre licet. Ad eumdem modum corrigendæ ſunt notæ alterius diplomatis, quo idem rex Urbionenſis monaſterii poſſeſſiones rogatu Witizæ abbatis ratas habet *tertio nonas Novembris, indictione* XII. *Actum Lauduno caſtro;* niſi id referas ad annum præcedentem, inchoando indictionem duodecimam a menſe Septembri. Stephanus papa, ut mihi videtur, ſeptimus, privilegium pontificiæ tutelæ indulſit *Voivardo religioſo presbytero & abbati cœnobii Pſalmodienſis & Juncellenſis monaſterii:* cujus rei diploma, in tabulario Pſalmodienſi chronicis notis deſtitutum eſt.

LIX. S. Stephani de Silis origo.

In Gallicia Ordonius princeps, Alfonſi Magni filius, monaſterium ſancti Stephani ad ripam Silis fluvii in Aurienſi diœceſi exſtruxit, atque Franquilæ abbati commiſit. Ex ejus litteris ab Yepeſio relatis, quæ ſeptimo anno regni ejus, ex quo ſcilicet vivente patre Galliciæ præfectus fuerat, datæ ſunt, intelligitur, jam eo in loco baſilicam, fortè etiam monaſterium antea extitiſſe: quem locum *jacentem in ruina* Franquila abbas ad baſilicam vel monaſterium ædificandum ab Ordonio accepit. Regiæ hac de re litteræ datæ ſunt æra nongenteſimâ quadrageſima-ſeptimâ, id eſt anno Chriſti nongenteſimo-nono. Adjuncta erant haic ſolitario loco multa eremitoria, in quibus monachi, in cœnobitica vita exercitati, procul ab aliorum conſortio degebant, divinæ contemplationi vacaturi. In horum uno, quod ſancti Johannis dicitur, modò parœcialis eccleſia, hæc inſcriptio legitur de Franquila abbate mox laudato: *Cum Dei adminiclo Frankila abba condidit opus erâ* DCCCCLVI. In hujus abbatis gloriam cedit, quod ſanctus Rudeſindus epiſcopus, de quo plura inferiùs dicenda erunt, eo præceptore monaſticis diſciplinis informatus ſit. Ad hæc complures alii epiſcopi ex eodem aſceterio aſſumti, Iſaurus, & Vimaraſus ad ſedem Aurienſem; Gonſalvus, Oſorius & Froalengus ad Conimbricenſem; Servandus, Bliulfus & Pelagius ad Irienſem. Hactenus perſiſtit hæc abbaria ſub Benedictina congregatione Valliſoletana. Yepeſius ad hunc annum refert conſtructionem duorum aliorum monaſteriorum, nempe ſancti Salvatoris de Ciuis, abbatiæ ſancti Martini apud Compoſtellam ſubjectum; & beatæ Mariæ de Ferrariis, ſub ditione abbatiæ ſancti Juliani Samonenſis, utrumque in Gallicia ſitum.

ANN. CHR. 910.

LX. Cluniacenſis monaſterii primordia.

SPectabilis toti Benedictino ordini in primis eſſe debet annus inſequens nongenteſimus-decimus, quo celeberrimi Cluniacenſis monaſterii fundamenta jacta ſunt. Ante conditum illic cœnobium eccleſia ibidem erat, immo duplex, beatiſſimæ virgini Mariæ, & ſancto Petro ſacra: ubi quoddam ſacerdotum collegium rem divinam celebrabat. Id patet ex variis inſtrumentis tabularii ejus loci, quorum unum, Odonis regis 2000 quarto datum, *ceſſum unum* in villa Nardis tradit *ſacerdotibus ſervientibus in eccleſia ſancti Petri*. In alio Girberga quædam *ad caſam ſancti Petri*, ad *luminaria accendenda*, & ad *ſuos rectores*, confert manſum unum in villa pagi Matiſconenſis Noviliaco, anno ſexto Odonis regis. Eccleſia ſancti Petri hactenus integra perſtat, principi baſilicæ adjuncta: at ſola reſtat abſida eccleſiæ beatæ Mariæ. Hic locus, id eſt Cluniacus, cum ſuis eccleſiis & appendicibus obtigerat Avæ ſorori Willelmi Aquitaniæ & Gotbiæ ſeu Septimaniæ comitis ſive ducis, qui eum a ſorore (*a*) ſua, facta permutatione, obtinuit, ibidem monaſterium conditurus. Editum eſt (*b*) de hac conſtitutione teſtamentum, ut tum vocabant, „ ſive inſtrumentum, in quo Willelmus comes, propriæ ſaluti conſuleos, amicos „ ſibi pauperes in cœlo facere decernit; utque hujuſmodi actio non temporaria ſed „ perpetua ſit, monaſticæ profeſſionis viros congregare, ac ſuis ſumtibus ſuſtentare ſtatuit: ut, ſi ipſe cuncta contemnere ac relinquere nequeat, ſaltem mundi „ contemtores, quos juſtos credit, ſuſcipiens, juſtorum præmium ac mercedem ac-

(*a*) *V. lib. 39. n. 70.*

(*b*) *Sæc. 5. p. 78.*

ci-

» eiplat. Quapropter notum facit, quod ob amorem Dei & Salvatoris noſtri Je- ANN. CHR.
» ſu-Chriſti res ſui juris ſanctis apoſtolis Petro & Paulo tradit ipſe cum uxore ſua 910.
» Ingelberga, Claniacam ſcilicet villam, quæ ſita eſt in pago Matiſconenſi ſuper
» flaviam (*) Graunam, eam capella ſanctæ Mariæ & ſancti Petri & ſuis appen- (*) *la Grone.*
» dicibus, & quidem pro anima ſenioris ſui Odonis regis, pro animabus etiam
» genitoris ac genitricis ſuæ, fratrum & propinquorum, pro ſe denique & uxore,
» & pro Ava ſorore ſua, eo videlicet pacto, ut illic in honorem ſanctorum apo-
» ſtolorum Petri & Pauli *monaſterium regulare* conſtruatur, ibique monachi juxta
» regulam beati Benedicti congregentur, & venerabile orationis domicilium votis
» ac ſupplicationibus frequentetur. Dein præcipit, ut illis maximè hæc proſit do-
» natio ad refugium eorum, qui pauperes de ſæculo egreſſi, nihil præter bonam
» voluntatem attulerint; ſintque ipſi monachi eum omnibus prædictis rebus ſub
» poteſtate Bernonis abbatis: poſt cujus deceſſum monachi facultatem habeant al-
» terius abbatis eligendi *quemcumque ſui ordinis* voluerint, ſecundùm placitum Dei
» & regulam ſancti Benedicti, ita ut nullius poteſtatis contradictione hæc electio
» impediatur; ſitque hic locus ſubjectus ſoli Romanæ eccleſiæ, cui per ſingula
» quinquennia decem ſolidi ad luminaria apoſtolorum perſolvantur. *Actum Bitu-*
» *ricæ civitate*, quæ ad Willelmi ducatum pertinebat, datumque *tertio idus Sep-*
» *tembris, anno undecimo regnante Karolo rege indictione* XIII. Subſcribunt poſt Wil-
helmum & Ingelbergam ejus uxorem Madalbertus Biturienſis archiepiſcopus, Ada-
lardus Lemovicenſis, & Atto epiſcopi, ac Willelmus, ejuſdem Willelmi nepos,
aliique. Hoc verò teſtamentum *Oddo levita ad vicem cancellarii* ſcripſit, idem ſi-
ne dubio, qui poſt Bernonem Cluniacenſis abbas fuit, necdum ſacerdotio initiatus.
Indictio tertia decima convenit huic anno nongenteſimo-decimo, qui undecimus
tantùm Caroli regis notatur, propterea quòd is non ſtatim a morte Odonis rex e
Biturienſibus agnitus eſt, ſed Rodulfus, at in primariis litteris Virzionenſis mona- (*a*) *num. 19.*
ſterii ſuperiùs (*a*) vidimus, an rex Burgundiæ transjuranæ. Duodecim tantùm mo-
nachos, exemplo ſancti Benedicti, principio Cluniaci Berno abbas inſtituit, quos ex
Balmenſi ac Gigniacenſi monaſteriis ſecum abduxit: quod cœnobium, teſte Rodul- (*b*) *Glab. lib.*
fo-Glabro (*b*), initio *non amplius, quàm quindecim terræ colonias* in dotem accepiſ- *3. c. 5.*
ſe dicitur. Poſtea verò hæc congregatio ſenſim ita aucta eſt, ut propagines ſuas
non modò in Europam, ſed etiam in orientem protulerit. Noſtram porro de Clu-
niacenſis monaſterii origine chronologiam firmant acta ſubſequentia, in his chat-
ta Bernonis jam abbatis *Clunienſis*, quâ res ſitas apud Galoniacam (*) villam pa- (*) *Jalogny.*
gi Matiſconenſis permutat anno DCCC. Caroli regis: dein Willelmus *comes & dux*,
Cluniaci conditor, villam Aionam, ex Avæ abbatiſſæ conceſſione *ad Cluniacum-*
dudum pertinentem, de manu cujuſdam Anſchetici legibus recipit, reſtituitque Ber-
noni abbati & Clunienſibus monachis; ſubſcribente Rotgario abbate, *anno* DCC.
regnante Karolo rege, III. *kalendas Novembris*. Idem Willelmus auctor fuit Celſi-
niacenſis monaſterii, ut inferiùs videbimus ex ipſius litteris, in quibus Bernardum
patrem, & Ermengardem matrem ſuam vocat.

LXI.
Blaſiliæ item parthenonis. (*) *Bleſle.*

Willelmi Pii mater Ermengardis pietate haud impar fuit, ſi quidem ipſa eſt
Ermengardis comitiſſa, quæ Blaſiliæ (*) haud ignobile parthenium in ſuo fundo
conſtruaſſe memoratur. Eaſtat hic locus apud Arvernos ſeptem ferè leucis a Bri-
vate, totidemque a Mercorio, in diœceſi olim Arvernenſi, nunc ſancti Flori. Illic
Ermengardis comitiſſa virginum Benedictinarum cœnobium erexit, illudque ſedi
apoſtolicæ ſub annuo cenſu commendatum voluit Sergii papæ ponificatu, qui Emil-
dam ibidem primam abbatiſſam inſtituiſſe dicitur. Hujus parthenonis originem eom-
memorant ejuſdem loci ſanctimoniales in litteris ad Urbanum II. ſuo loco referen-
dis, in quibus conquerantur, quòd Caſæ Dei monachi quamdam ſancti Stephani
& ſancti Leonis eccleſiam ipſis ſubtrahere molirentur: ſic verò de ſui monaſterii
primordiis loquuntur. *Temporibus igitur priſcis matrona quædam, nomine Ermen-*
garda comitiſſa, uxor Bernardi comitis Pictavorum, pro ſalute ſua utriuſque ſui, &
pro animabus filiorum ſuorum defunctorum, Warini ſcilicet & Vuillelmi, monaſte-
rium Blaſiliæ in prædiis ſuis conſtituit, atque circa adjacentibus campis & villis
& eccleſiis, ſanctimoniales Deo ſervientes, ibi, unde viverent, hereditavit.
Deinde diligenter Romam petivit, ipſumque cœnobium beato Petro apoſtolo, atque
epiſcopo, qui tunc temporis apoſtolicæ ſedi præſidebat, in proprio jure conceſſit. Ip-
ſe autem papa hujus dono benignè favens, quinque ſolidos monetæ Pictavienſis ſan-
cto Petro ſemel in anno (perſolvi) decrevit. Inſuper etiam apoſtolici privilegii au-
ctoritate idem cœnobium abbatiam monacharum in perpetuum conſtituit: altare etiam,
quod adhuc habemus, ſub propriâ manu conſecratum, per ipſam matronam nobis tranſ-
miſit. Hactenus verba epiſtolæ illarum ſanctimonialium, quâ nihil antiquius no-
bis occurrit ad illuſtrandam ejuſdem monaſterii originem. Si verum eſſet, at in

hac

ANN. CHR. 919.

hac epiſtola legitur, ejus conſtructionem factam eſſe ab Ermengarde *poſt mortem filiorum ſuorum Vvarini & Vvillelmi*; conſequens eſſet id factum poſt annum DCCCCXXVII. qui Willelmi Pii ſupremus fuit: at parum veri ſimile eſt, Ermengardem ejus matrem ad id tempus ſuperſtitem fuiſſe, & tam vegetæ ætatis, ut Romam proficiſci potuerit. Addu, ſi certum ſit, Sergium tunc Romanæ præfuiſſe eccleſiæ, id factum oportuit haud ſeriùs anno DCCCCX. quo Sergius III. deceſſit. Neque enim id referri poteſt ſive ad Sergium II. qui Caroli Calvi principatu inchoato, ſive ad Sergium IV. qui initio ſæculi undecimi ſedit.

LXII. Romarici monaſterii tranſlatio.

Cùm Hungari, qui hoc anno in Bajoariæ & Franciæ confinibus Francos orientales fudere, Voſagi partibus immiuerent, inſtantis mali formidine perculſæ Romarici-montis virgines, e ſacro monte in ſubjectam planitiem monaſterium transferendum curarunt, ubi, condito cum propugnaculis oppido, ſecuriùs poſſent conſiſtere. Itaque ultra Moſellam collocatum monaſterium enm auguſta baſilica in honorem ſancti Petri, ſub cujus principe ara inſignis crypta conſtructa cum tribus altaribus, quoram præcipuum, id eſt medium, ſancto patri Benedicto, factum, quod hactenus ſubſiſtit, perpetuum erit Benedictinæ ibidem inſtitutæ regulæ monumentum: tamerſi Romaricenſes noſtri temporis canonicæ, quas reliſtæ profeſſionis ſuppudet, hanc eryptam obſtruxerint ad abolendam rei memoriam, quæ æternum, illis quamtumvis invitis, in ordinis noſtri annalibus durabit. Tranſlatæ ſunt etiam in novum illud monaſterium ſanctorum Romarici, Amari & Adelphi reliquiæ a Drogone Tullenſi epiſcopo, majori poſtea honore cumulatæ a Leone papa nono, qui per Udonem Tullenſem primicerium Romaticiani parthenonis res præclarè conſtituit.

LXIII. S. Severini tranſlatio Neapolim.

Lucullanum locus eſt prope Neapolim, ubi conditum diximus monaſterium, in quo ſancti Severini abbatis, Noricorum apoſtoli, reliquiæ repoſitæ ſunt. Proceſſu temporis, cùm Sarraceni Campaniæ litora paſſim infeſtarent, veritus Johannes conſul ſeu dux, ut ſuſtinere eorum impetum Lucullanum oppidum poſſet, illud cum monaſterio ſubruendum, atque oppidanos in urbem transferendos cenſuit. Id conſilii animo cogitauri Johannes venerabilis abbas ſancti Severini monaſterii iurramurani obnixè ſupplicavit, ut ſancti patroni ſui corpus non alibi, quàm in ſuo monaſterio collocaretur. Eædem preces Stephano epiſcopo factæ. Ad hæc præſul & dux reſponderant, incertum eſſe, an ſancto gratum eſſet efferri ex mauſoleo, quod illius olim amore Barbaria illuſtris femina condiderat. Deum hac de re conſulendum, & ſiquidem ipſi placuiſſet, ſe nequaquam obſtituros. Hoc reſponſo animatus abbas, precibus cælum nocte dieque ſatigat. Exoratus ſanctus Severinus, cuidam presbytero favorem ſuum pollicetur in ſomnis. Cùm dies *rainoſi decreti* advenitſet, id eſt quartus ante idus Septembris, conſule & populo ad deſtructionem oppidi ſtrenuè laborantibus, præſul & clerus ad inveniendum ſacrum corpus ſe convertunt. Effoſſo tumulo, qui ſub altari mirabili opere fabricatus erat, vacuoque reperto, conſternati operæ altiùs nihilò minùs ſuffodiunt, tandemque optatum theſaurum in tumba reperiunt: quâ reſeratâ, univerſa membra ſuis compaginata articulis inventa ſunt. Mox pontifex abbatem ſacri theſauri ipſi concedendi nuncio recreat, ac poſterâ die ſollemnem tranſlationi pompam indicit. Diu itaque conditâ pontifex cum clero, dux & optimates cum populo, frequentes obviàm ſacro corpori procedunt, quod *alternantibus choris e Latiais & Græcis*, in ejuſdem ſancti confeſſoris monaſterium ſolemni ritu delatum eſt, & cum reliquiis Domini Præcurſoris & ſanctorum Gervaſii & Protaſii, altari recondituin. Libelium (*a*) de hac tranſlatione, deque miraculis inda conſecutis ſcripſit Johannes Neapolitanæ eccleſiæ diaconus rogatu Johannis abbatis, cui ſancti Severini reliquiæ conceſſæ ſunt. Idem librum de geſtis archiepiſcoporum Neapolitanorum compoſuit, eumque produxit uſque ad pontificatum Arhanaſii junioris, ut olim legimus in veteri codice Vaticano, in quo poſt acta Arhanaſii ſenioris hæc leguntur: Hucusqua JOHANNAS DIACONUS; QUÆ SEQUUNTUR PATAUS EDIDIT NEAPOLITANÆ SEDIS SUAUIACONUS. Tempus factæ tranſlationis conſignat Johannes *anno vicesimo-quarto Leonis & Alexandri imperatorum*.

(*a*) *Bolland. 27. t. 1. p. 1098. & ſeqq.*

ANN. CHR. 911.

LXIV. Carnutum obſidio per Normannos.

ANno inſequente nongenteſimo undecimo Rollo Nortmannorum dux, qui anno paucos annos in Galliam acceſſerat, captâ urbe Rotomago, aliiſque Neuſtriæ oppidis in poteſtatem redactis, cùm Pariſiorum civitatem lemel & iterum, ſed fruſtra, oppugnaſſet, Carnutas obſedit, non tam prædæ, ut cæteti olim Nortmannorum duces, quàm imperii ſtabiliendi & prolataudi avidus. Waltelmus, ejus urbis religioſus epiſcopus, auxilia undequaque convocat. Adſunt Richardus Burguudionum dux atque Rotbertus Pariſiorum, necnon Ebolus Pictavorum comites, cum valida quiſque manu. Conſerto cum barbaris prælio haud ſe-

ſegniter utrimque pugnarum. Multo fuſo ſanguine cùm victoria nutaret, oppidani e portis erumpunt duce Waltelmo epiſcopo, qui vexillum crucis, & *camiſiam* ſeu runicam beatæ Mariæ virginis, ſacerdotali indutus habitu, ſequente electo, præferebat. Rollo a fronte & a tergo ſtrenuè oppugnatus, ſuos ad montis jugum reduxit: ſed undique cinctus, cùm vi evadere non poſſet, dolo ſibi tubicinum ſonitu nocte intempeſtâ viam fecit, & ad Anduram (*) fluvium ſigna defixit eo in loco, quem palus cingebat. Tum novum propugnaculi genus commentus, mactatis infinitis animalibus, quæ ex præda circumquaque collegerat, pellem detrahi jubet, dein nudam carnem, oſſiumque congeſto aggere, novi generis murum conſici, ac coriis tegi. Franci novo territi propugnaculo, pedem referunt, & ad ſua diverſi ſe recipiunt. Sic Rollo, amotis qui ſibi obſiſterent, relictâ urbis obſidione, bacchari per provincias, & perniciem omnibus inferre inſtituit. Incredibile dictu eſt, quanta mortalium cædes, quanta provinciarum vaſtitas fuerit. Homines more pecudum cæſi; oppida, vici, monaſteria, templa, nullo rerum ſacrarum diſcrimine, igne paſſim conſumta. Uni Floriacenſi monaſterio, ut Dudo & Willelmus Gemeticenſis teſtantur, ob ſanctum Benedictum Rollo parci juſſit.

ANN. CHR. 911.

(*) *Per Eure.*

In his anguſtiis Franci regem adeunt, & vel de retundendo quamocius hoſte, vel de fœdere eum Rollone ineundo ſollicitant. Rex adhibito Francorum conſilio, & Francone Rotomagenſi præſule accito, concordiam agitat. Demum inter regem ac Rollonem conventum eſt, ut ea Neuſtriæ pars, quæ ab Epta Vilcaſſini pagi fluvio ad oceanum patet, Rolloni cederet, Gislamque filiam Caroli, ejectâ Poppâ Bajocaſſinâ, ex qua Guillelmum filium ſuſceperat, uxorem duceret, Britanniâ minori Berengario & Alano ducibus conceſſâ. His conditionibus jurata pax in vico ſancti Clari, & ſacramento regi facto, Rollo ſe ſacra noſtra ſuſcepturum pollicitus eſt. Rollo anno ſequenti a Francone Rotomagenſi archiepiſcopo luſtralibus undis perfuſus, Rotberti nomine donatus eſt a Rotberto Paxiſiorum comite, qui eum e ſacro fonte ſuſcepit, & Rotbertum appellavit. Ejus exemplo cæteri Normannorum chriſtianam fidem amplexi ſunt, & quæ locis ſacris damna intulerant, proceſſu temporis impenſè ſarciverunt, erectis eccleſiis ac monaſteriis, quorum alia ex cineribus excitarunt, alia nova cum multa munificentia condiderunt. Ab illis Lugdunenſis ſecunda deinceps Normannia dicta. Non multò poſt ſancti Audoeni epiſcopi reliquiæ in propriam eccleſiam revectæ ſunt e Valle-monachorum, diœceſis Trevirenſis, quò propter metum Normannorum delatæ fuerant, ut ſuperiùs (*a*) diximus. Legimus in archivo ſancti Mauricii Andecavenſis authenticum quoddam, quo *Aluuus, gratiâ Dei pius & pacificus rex Britanniæ* confert eccleſiæ ſancti Mauricii *abbatiam ſancti Sergii*, ad muros Andecavorum ſitam, utì dilectus & amicus ejus venerabilis Raino epiſcopus poſtulavit. *Data eſt v. kalendas Decembris Selo caſtro.* Subſcribunt poſt Alanum Orgum uxor ejus, Boilus & Fulchericus epiſcopi, Weret filius Alani, & Paſcuiten frater ejus, atque Budic. Conſimile exſtat in archivo S. Juliani Turonenſis authenticum ejuſdem Alani, qui ſe regem dicit. Paullo ante deceſſerat Anſchericus Pariſiorum antiſtes, ſummuſque cancellarius: cujus epiſcopalis ſedes Theodulfo, cancellarii officium Herivco Remorum pontifici eeſſit.

Rollonis converſio.

(*a*) *lib. 37. n.* 37.

Hoc anno Franco, veteris Corbeiæ abbas, e vita migravit nono kalendas Martii, ut in antiquo abbarum indice legitur, in quo Herradus abbas, quem alii Evrardum vocant, ejus ſucceſſor ponitur. Hic in chronico ejuſdem monaſterii optimam conſtitutionem de conficienda moneta Corbeienſi, cujus rei potcſtas penes abbatem erat, feciſſe traditur. Cudendæ iſtic moneræ privilegium probant cunei veteres, ibidem hactenus aſſervati. Obiit Herradus poſt tres circiter annos præfecturæ, nono kalendas Martias, quo die cellerarius olim *pro Francone & Herrado abbatibus* paſtum fratribus debebat. Bodo Herradi ſucceſſor nullâ re geſtâ illuſtris. Ejus tempore totum Corbeienſe cum ipſo oppido territorium vaſtatum, dum Herbertus comes cum Rotberto ipſius ſororio contra Carolum regem decerraret.

LXV. Corbeiæ veteris abbates.

Per id tempus Theodericus, Hollandiæ comes, ejus nominis primus, cœnobium virginum Egmondæ condidit in loco, qui *Hullem* antiquitus dicebatur; exſtruxitque ex ligno oratorium, in quo ſancti Adalberti diaconi corpus, indicante Wilfſitâ ſanctimoniali tunc Invenrum, repoſuit. De hoc monaſterio ejuſque origine ita ſcribit Johannes (*b*) Gerbrandus in chronico. *Cùm autem præclariſſimus Theodoricus comes Hollandiæ, jam provectâ ætate, multis virtutibus fulgeret; ex magno devotionis affectu ligneum conſtruxit in Egmunda monaſterium, qui locus antiquitus dicebatur Hallem: in quo quidem monaſterio idem comes ſanctimoniales ordinis ſancti Benedicti primitus inſtituit, quibus de ſuis facultatibus vitæ munera copiosè tradidit.* Poſt ejus obitum Theodericus ſecundus ejus filius ibidem monaſterium novum cum eccleſia ex lapide ædificavit, &, remotis ob eminen-

LXVI. Egmondæ monaſterium.

(*b*) *Chron. Belg. lib. 6. c. 14.*

ANN. CHR. 911.

tes Friſonum incurſiones ſanctimonialibus, monachos ejuſdem ordinis inſtituit, qui continuè Deo devorum obſequium impenderent, &, cùm opus eſſet, diris Friſonum inſultibus reſiſterent, ut in magno chronico Belgico legitur. Idem Theodericus junior non modò hoc monaſterium amplis poſſeſſionibus ditavit, ſed etiam hiſtoriam tripertitam cum præclaro codice evangeliorum, auro gemmiſque ornato, eidem obtulit. Ibidem juxta pareatem ſepultus eſt cum Hildegunda conjuge in eumdem locum iridem munifica: ex qua tres liberos ſuſcepit, Arnulfum ſcilicet comitem Egbertum Trevirenſem archiepiſcopum, & Erlindam, quæ amiſſi alterius oculi lumen meriris ſancti Adalberti recuperavit. Egberti archiepiſcopi rogatu librum de geſtis ſancti Adalberti ſcripſare monachi Medelocenſes.

LXVII. Nonantulæ abbates.

(a) *Ital. ſac. to.5. c.478.*

(b) *ibid. c. 470. & ſeq.*

In Italia exceſſit hoc aann e vivis Leopardus Nonantulanus abbas, cujus obitus duodecimo kalendas Julii apud Ughellum (*a*) notatut. Hunc excepit Petrus abbas, qui annos tanrùm tres, totidemqna dies eidem loco præfuiſſe dicitur. Hic ſanctæ Fuſcæ monaſterium, quod ſui juris erat, ab Huanis ſeu Hungaris everſum, & ſanctorum martyrum (*b*) Thcopompi & Syneſii corpora ejus ruinis coaſepulra iagemiſcens, Rodulfum præpoſitum cum telbus alils monachis iſtuc direxit, ut ea Nonantulam deferreat. Cùm eò adveaiſſent, aec locum, in quo ſanctorum martyrum jacereat oſſa, compertum habereat; anxio hac da rc iaprimis Rodulfo pia quædam mulier, Anſcrada nomine, locnm indicavit: quæ res ipſi, ejuſque; ſociis multum lætiriæ attulit. Præmiſſo iraque triduano jejunio, ſacra corpora, congrnis involutu ornameatis, inde efferunt uſque ad fluvium Sylum, acſcicatc Anſeradâ: quæ præcipiti curſu monachos affecuta, a ſanctis martyribus ſe avelli noa ſuſtinuit, ſed cum illdem Nonantulam uſque profecta eſt, ac demum apud Coziaaum, rribus a Nonaarola millibus, juxta eccleſiam ſancti Martini vitæ ſupremos dies feliciter rranſegit. Reliquiæ ſacræ a Petro abbate, ejuſque monachis ſollamni riru exceptæ, ia Nonaatulana baſilica honorificà recoadltæ, multis ſubinde miraculis claruerunt: quo in genere, cùm in Ticinenſes pettis ſævillima graſſaretur, delatis ia eam urbem ſacris reliquiis conriauò repreſſa eſt. Ob hoc beaeficium Adalaida regina ſanctos martyres donis hoaoravit, eiſque duo pretioſiſſima pallia obrulit.

Amiatino monaſterio decimæ ds. tæ.

(c) *Ital. ſac. to.3. c.708.*

(d) *ibid. c. 709.*

Chriſtiaaus (*c*) Cluſiaus epiſcopus cum ſun elcro tunc municum ſe præſtitit erga monaſterium Salvatoris in Monte-Amiato, cui Petrus abbas tum præerat, ei concedendo poteſtatem *omnes decimationes* colligendi in villis & caſis ſuo monaſterio ſubjectis per totum Cluſianm comitatnm, juxta illius monaſterii ſtarata: quæ res proceſſu temporis litis ſaminarinm fuit cnm Arialdo epiſcopo, qui eccleſias illorum locorum conſecrare nolabat, niſi decimæ illæ ſibi perſolvcrentnr. Actum Collemalâ ia comitatu Cluſiao, Berengarii regis aaao xxrv. indictione xrv. Petro abbati ſucceſſit Gilibertus abbas, cui Otto Magaus lirreras (*d*) mundeburdi & immnnitaris confirmavit anno imperii ſuo nono adversùs Lutam epiſcopum, qui monaſterio iuſeſtus erat.

ANN. CHR. 912.

LXVIII. Ludovici Germaniæ regis ſucceſſor Conradus.

NOndum aannm ætatis viceſimum attigerat Ludovicus Germaniæ rex & Lotharicnſis regni, eùm immaturâ morte exſtiactus eſt. Obiit verò duodecimo kalendas Febrnarii, quod alii ad anaam nongenteſimum undecimum pro veteri calculo, alii noſtro more in ſeqnentem referntur. Hic ultimus arar Caroliaæ ia Germania ſtirpis, & prolis expers. Quare Germani proceres, regali ſtirpe deficicnte, Conradum orientalis Franciæ ducem, filinm Conradi ub Adalberto comite occiſi, regem ſtatuuat: Carolus verò Franciæ rex Lotharii regnum, hereditario jure ſibi debitnm, acquirit. Hinc rertia regni ejus epocha a *largiori indeptâ hereditate*, quæ ejus diplomatis delacaps appoſita aſt.

Carolus rex in Lotharii regno. Conradus ad S. Gallum.

Ipſo anno Conradus rex ad ſanctum Gallnm ia feſtivitate ſancti Stephani veniſſe dicirur ab Hepidanno. Fuſiùs id narrar Ekkahardus ia hunc modum. Cùm rex Conſtantiæ naralc Domini ageret, fortè Salomoa epiſcopus veſperrinas Gallenſium in illo triduo proceſſiones ei laudavit. Rex iſtue die ſequeati matarè proficiſcendum dixit. Nec mora, poſtridic navibns cum Salomone coaſceuſis, meridie appulit ad ſanctum Gallum, ubi cum ſummo plauſu exceptus, triduum iſtud jucundiſſimè tranſegit. In proceſſione fratrum modeſtiam probaturas, pomæ in mediom eccleſiæ pavimentum jactatis, cum nec unus e pueris ad inſolitam ſpectaculum oculos moviſſet, miratus eſt loci diſciplinam. In refectorio cum fratribus humaaiſſime refecit, ac decanum ſibi ad meaſam aſſidere juſſit. In ſumma, mira regis dignatio in omnes, nec alius cibos, quàm qui fratribus parati eranr, ſibi apponi paſſus eſt. Pueris ex ordine lectirantibus ſingulos aureos dedit. Cùm verò uaus ex his aureum rejeciſſet, rex boaum quandoque monachum fore prædixit. Deaique inter fratres conſcripros, uti pericrat, admiſſus, immnnitatem loci manu ſuâ & ſigillo regio, Salomone aüenticnte, roboravit; dein

ſancti

ſancti Othmari oratorium, quem majores ſui olim vcaavcrant, ingreſſus, donis ad ejus aram collatis placabilem ſibi ſuiſque reddere ſtuduit. Non tamen ſine diſciplinæ diſpendio tranſactum hoc triduum. Carnes tertiâ die omnibus appoſitæ, lectio ad menſam intermiſſa. Adeò priscipum conſuetudo ac familiaritas, quantumvis in ſpeciem hŏnorifica, monachis periculoſa & lubrica eſt. ANN. CHR. 912.

LXIX. Notkeri Balbuli & Tutilonis obitus.

Paullo ante quàm ad ſanctum Gallum accederet Conradus ad cæleſtem patriam Notkerus, cognomento Balbulus, ibidem migravetat. Eum præceſſerant Ratpertus & Tutilo ſtudiorum ſocii, ex quibus primus Ratpertus fato functus fucrat. Hunc ſubſecutus eſt Tutilo, peritiſſimus ut illâ ætate cælator, cui ſanctæ Matris imaginem apud Mettas cælauti beatiſſima virgo manum direxiſſe traditur. Id peregrino quodam indicante, cui aummos ille furtim eleemoſynam petenti donaverat, cùm oppidanis innotuiſſet; illc gloriolam fugiens clam recceſſit. Cùm autem in bractea ipſa aurea circuli planiticm vacuam reliquiſſet, in ca quidam hunc verſiculum cælavit:

Hoc panthema pia cælaverat ipſa Maria.

Ekkehardi tempore ipſa imago ſeduns, quaſi viva, cunctis inſpectantibus vuneranda Mettis viſebatur. Tutilonis obitus contigit quinto kalendas Aprilis. Ita Notkerus, omnium poſtremus *viduus & orbus* remanſit. Dolorem auxit facinus nebulonis Illius Sludolfi, quem tribus illis magiſtris infeſtum fuiſſe aliàs dialmus. Epiſtolas canonicas græcas, a Liutvvardo Vercellenſi epiſcopo petitas, multo ſudore exſcripſerat Notkerus. Codicem caſu repertum futatus Sindolfus, ſingulos quaterniones cultro diſcerpſit, moxque complicatos in locum, ubi eos invenerat, repoſuit. Tandem hoc anno *Notkerus magiſter obiit*, ut loquitur Hepidannus, nempe octavo idus Aprilis, quo die in Galleoſi necrologio notarut cjus obitus & anniverſarium, in quo viui *ſtompus minor* fratribus exhiberi debebat. Fallitur Wion, aliique poſt eum, qui ejus obitum ſexto idus Aptilis collocant. Necrologio conſentit Notkeri ſequens epitaphium.

Ecce decus patriæ Notkerus, dogma ſophiæ,
Ut mortalis homo, conditur hoc tumulo.
Idibus octonis hic carne ſolutus Aprilis,
Cœlis invehitur, carmine ſuſcipitur.

Iaret macrobios receaſetur ab his, qui eum a tempora Caroli Magai vixiſſe putant cum fabuloſo Ekkchardo, qui ejus vitam ſcripſit; nec rectiùs ſeatiunt, qui cum eodem fabulatore cæciratem Notkero Balbulo affingunt, Notkero medico veaiùs tribuendam. Forſan Ekkehardo illi fucum fecit Ekkehardus junior dictus, a quo Notkerus Balbulus, mortuis duobus ſodalibus ſuis Ratperto & Tutilone, *viduus & orbus* remanſiſſe traditur. Ad ſcripta Notkeri quod attinet, martyrologium, ſequentias, ut vocant, & librum hymnorum compoſuit, quem Liutwardo Vercellenſi epiſcopo ac Bobienſi abbati nuncupavit, præmiſſâ epiſtolâ, quam in ejus elogio retulimus, in qua ſe *cucullariorum ſancti Galli noviſſimum* dicit. Eidem libros duos de rebus geſtis Caroli Magni tribuit Goldaſtus, nullâ aliâ, ut puto, ratione, niſi quòd eo ferè tempore a monacho ſancti Galli ſcripti ſunt. Huic ſententiæ favent hæc verba, quæ leguntur in libri ſecundi capite viceſimo-ſexto: *His igitur, quæ ego balbus & edentulus... explicare tentaos*, &c. ſic enim ſe *balbum* dicit Notkerus ipſe in hymno de ſancto Stephano. Quamquam Notkeri genius magis ſcverus ac gravis videtur. Ut ut ſit, ſcribebat auctor ille (*a*) principatu Caroli Craſſi, cujus juſſu hos libros a ſe compoſitos noa ſemel dicit. Innocentius papa tertius olim quæſtus eſt ad Vodalricum abbatem ſancti Galli, quòd Norkerus, vir pius, nullo cultu in eccleſia honoraretur. Id tamen inſectum reſtitit uſque ad Julium, ſecundum, qui inquiſitionem bac de re Hugoni Conſtantienſi epiſcopo demandavit, ſic tamen ut ejus canoaizationem ſibi teſervaret. Demum ipſe Hugo, abſolutâ inquiſitione, ſancti-Gallenſibus, & eccleſiis eis ſubjectis, eccleſiaſticum du Notkero officium ac miſſam celebrari permiſit: at uoadum huic decreto pontificia acceſſit auctoritas.

(*a*) *V. lib.* 38. n. 80.

LXX. Sintrammus ſcriptor miſſus.

Eodem tempore vivebat apud ſanctum Gallum egregius ſcriptor, nomine Sintrammus, qui inter alia, Salomonis abbatis & epiſcopi juſſu, evangelium oncialibus litteris eâ elegantiâ ſcripſit, ut ejus ſcripturæ Ekkehardi tempore nulla alia comparabilis videretur. In hac enim Sintrammus ſe ipſe ſuperavit, & licèt ejus digitos torus orbis ciſalpious miretur, ait (*b*) Ekkchardus, in hoc uno triumphat. Cæterùm mirari licèt, hominem unum tanta ſcripſiſſe, cujus induſtriæ ac

(*b*) *Ekkeh. p.* 46.

ANN. CHR. 912.

laboris obſides libri, ejus manu & characteribus ſcripti, in variis ejus regni partibus tunc habebantur. Illud verò evangelium, cujus modò memiuimus, incluſit Salomon in unam e duabus illis tabulis eburneis, quas ſancto Gallo donavit, e ſcriniis Hattonis archiepiſcopi ſubtractas. Erant illæ tabulæ ceratæ ad ſcribendum, quæ quondam uſui fuerant Carolo Magno, qui eas in lecto ſub pulvinari, ut ſe noctu vigilans ad ſcribendum exercitaret, habere conſueverat, teſte Eginhardo. Harum una egregiè ſculpta erat, altera planitie politiſſima, quam Tutiloni monacho ſculpendam tradidit Salomon, prædicto evangelio includendo, quod auro & gemmis Hattonis ornavit. In eo porro Sintrammos excellebat, quòd, eùm ſcriptura ejus delicata & perlegans eſſet atque ad miraculum directa, raræ in ea literæ occurrebant, adeòque rara errata.

LXXI. Hattonis archiepiſcopi verſutia & mors.

Quod de Hattonis Moguntini archiepiſcopi ſerinlis diximus, explicat Ekkehardus. Romam ſub finem vitæ profecturus Hatto, Conſtantiam acceſſit, Salomonem epiſcopum, amicum quidem ſuum, inviſurus eique theſauros ſuos, Moguntinis minimè fidens, dum rediret commiſſurus. His ea lex ſodalitatis erat, ut, quia ambo verſutiſſimi erant, alter alterum, ubi poſſet, quà verbis, quà rebus, falleret. Erant Salomoni duo vaſcula, unum æneum ad aquam, alterum aureum ad vinum bibendum. Hatto diſceſſurus vas aquæ ab eo petiit, ſed a pincerna vas aureum, quaſi ex domini mandato, accepit. At Salomon, fraude intellectâ, theſauros Hattonis, ſibi eâ lege conſignatos, ut, ſi ille in Romano itinere obiret, eos pro arbitrio diſpertiret; ſparſo de Hattonis obitu rumore, ornandis eccleſiis egeniſque recreandis impendit. Denique reverſum ex Italia his verbis lenivit, optimè cum illo actum dicens. Eleemoſynas quippe, quæ obitum præcedunt, Deo longè gratiores eſſe iis, quæ ſequuntur, & acceptiores. Tandem Hatto Moguntiam redux, confectus *Italicâ febre* (*a*) diem obiit: quod hoc anno contigiſſe tradunt plerique vetcrum, exceptis Hepidanno & Hermanno, qui ejus obitum differunt in annum ſequentem. Inter ejus fraudes hæc inſignior memoratur, quòd Adelbertum comitem, qui Ludovico regi tum ob cæſum Conradum ejus fratrem, tum ob alias cauſas inviſus erat, dolo ad regem adduxit, pollicitus ſe eum ſalvum & incolumem domum ſeductorum. Dum ambo ites artipiunt, in Comitis palatium (*Babinberg.* id erat) redeundum monet Hatto ad prandendum. Pranſi demum ites ad regem inſtituunt, a quo Adelbertus capitis damnatur. Hic Hattonis fidem appellat. Verùm ille ſe promiſſo abſolutum intulit, quippe qui Adelbertum domo egreſſum, ſalvum & incolumem ad prandium eò ſeduxiſſet. Indigna ſanè chriſtiano homine, nedum epiſcopo perfidia, quam Otto Friſingenſis, bonique omnes meritò exſecrantur. Aliam ejus fraudem, in Henricum Aucupem meditatam, narrat Witichindus: quâ fraude ab Henrico detectâ, ille tantum doloris & ægritudinis concepit, ut ex morbo contracto paullo poſt interierit,

(*a*) *id. p.47.*

Herigerus abbas ejus ſucceſſor.

Fuldenſes abbates.

Hattoni in ſede Moguntina ſuffectus Herigerus, quem Fuldenſem abbatem, virumque diuturnâ religionis exercitatione commendabilem fuiſſe probat Serarius (*b*) ex quodam Moguntino codice, quem minorem vocat. Si ita habet, non dubito quin is ſit Huoggi ſeu Huoggerus Fuldenſis abbas, quem Brovvarus (*c*) ad hunc annum pervenille demonſtrat ex diplomate Conradi Regis, qui ei inſigne ſuper decimis, electione, & cæteris monaſterii exceptionibus privilegium conceſſit, da„ tum v k r t. idus Aprilis anno incarnationis Domini dcccc.ii. indictione xv. Ac„ tum Fuldæ cutte regiâ. Walfridus notarius ad vicem Pilgrini archicapellani re„ cognovit. Huoggi ſucceſſor Helinfridus abbas ob morum integritatem, ſtructos in ambitu monaſterii firmiores muros, & ædem ſacram eruce aureâ gemmis præfulgidâ ornatam, commendatur. Anno ejus 23iminis tertio Hungari, vaſtatâ igni ferroque Suevorum regione, Fuldam uſque penetrarunt.

(*b*) *Serar. p. 674.*

(*c*) *Brovver. p.282.*

LXXII. Augienſes & Laureshamenſes.

Duas minimùm abbatias Hatto, et ſi non monachus, in epiſcopatu retinuit, Augienſem & Laureshamenſem, quibus Elevvangenſem, ut alias omittam, addere licet. In Augienſi ſuffectus Hugo, abbas loci viceſimus-primus, qui uno tantùm anno præfuit, ſucceſſorem fortitus ad tres annos Thietingum: cui Heribrachtus ad annos decem ſucceſſit. Laureshamenſi monaſterio liberâ electione a Conrado redintegratâ, electus eſt (*d*) Liutherus: cujus tempore Chunegunda, Conradi regis conjux, locum proprietatis ſuæ, cui Ginga vocabulum, ſancto Nazario contulit, & ſe in eccleſia Varia humari præcepit. Conradus ipſe itidem in eumdem ſanctum munificus exſtitit.

(*d*) *Chron. to. 3. p.503.*

LXXIII. Argrimus ex epiſcopo monachus.

Apud Divionem Argrimus Lingonum antiſtes, multis in ſanctum Benignum beneficiis clarus eidem ſe devovit, relicto (*e*) epiſcopatus honore, ibidem monachus factus: ubi poſt biennium defunctus, in eccleſia honorificè humatur. Obiit octavo kalendas Februarii, quo die *Argrimus* epiſcopus Lingonenſis in tabulis monaſterii memoratur. Nec ſerius ejus abdicatio differri poteſt; ſiquidem Garnerius (*f*) ſeu

(*e*) *Spicil. to. 10. p.414.*

(*f*) *Perard. p. 59.*

War-

Warnerius ejus ſucceſſor hoc anno generalem meaſe Octobri ſynodum Divone habuit in eccleſia ſancti Stephani coram abbatibus, archidiaconis, ſacerdotibus, aliiſque eccleſiaſticis miniſtris, præſente etiam Manaſſe comite: in qua Atrardum præsbyterum repreſſit, qui res vicinarum parochiarum occupaverat. ANN. CHR. 912.

LXXIV. S. Benigni abbates.

Tunc ſancti Benigni monaſterio præerat Godradus abbas, Fulberti ſucceſſor. Fulbertum præceſſerat Lanterius abbas, cui poſt diuturnos (*a*) labores ad cæleſtem coronam tranſlato ſuffectus Fulbertus, & hic multorum annorum miles emeritus: qui poſt annum annum paſtorale onus ia Godradi humeros hoc anno rejecit. Lanterii abbatis depoſitio in necrologio notatur VIII. kal. Novembris. Eaſtat apud Perardum (*b*) permutatio manciporum, facta inter Godradum ſancti Benigni abbatem, & Ratherium ſancti Stephani præpoſitum, qui in ſequenti inſtrumento ejuſdem congregationis, nempe ſancti Stephani, *primicerius* appellatur. Idem erat archidiaconus & *abbas canonicus ſancti Mammetis*, id eſt cathedralis eccleſiæ Lingonenſis, ut diſcimus ex chronico (*c*) Benigniano: in quo Warnerius primo ſuæ ordinationis anno in ſynodo apud ſanctum Mammetem habita interpellatus dicitur fuiſſe a Godrado abbate & monachis ſancti Benigni de eccleſia ſancti Viacentii, intra Divionis muros ſita, quam Geilo epiſcopus *ad locum refugii* prædictis monachis, extra muros tum poſitis, conceſſerat. Haec cùm invalidet Ratherius, eam monachis reſtituere in illa ſynodo coactus eſt, idque Warnerius epiſcopali auctoritate confirmavit. Hoc ipſo anno, ut id obiter notem, Orhbertus epiſcopus Trecenſis obiit kalendis Maii, & idibus Junii inſequentis Anſigiſus ordinatur, ut legimus in brevibus annalibus monaſterii ſanctæ Columbæ Senonenſis in codice Romano.

(*a*) *Spicil. to. 2. p.424.*

(*b*) *Perard. p. 60.*

(*c*) *Spicil. to. 2. p.424.*

LXXV. Centula inſtaurata.

Rollone & Nortmannis pleriſque ad chriſtianam fidem converſis, monachi huc illucque diſſipati, ad proprias reverſi ſunt ſedes, & cœnobia tum vaſtata, tum conſumta incendio, inſtaurare cœperunt. In his Centulenſe monaſterium, ab iiſdem paganis, ut ſuo loco (*d*) diximus, erematum, fugati in diverſa monachi: qui rebus compoſitis, ad propria reverti, domum Dei poſtliminio rediategrare maturarunt. Pio eorum conſilio ſubſidia contulere Poativenſes accolæ, qui celebris quondam loci dignitatem abolitam (*e*) dolentes, pro modulo & facultate dederuat operam, ut Chriſti laudes & ſanctorum memoria ibidem inſtauraretur. Id autem eò facilius viſum eſt, quòd, etſi regulares officinæ, clauſtrum, & monachorum habitacula diruta eſſent, eccleſiæ tamen parietes cum altaribus inconvulſi perſiſtebant. Extemplo incumbuat operi artifices, cœpitque locus e ruinis emergere, & ad habitandum aptari. Tecta, non plumbo, ut priùs, ſed ligneis regulis obducta. Mox clericorum cœtus cum aliquot monachis, qui ex fuga ſe receperaat, divina officia frequeatare cœperunt. Utriſque Gerberrus ſeu Girbertus ex clericis abbas præfidebat, qui Chriſti patrimonium, multis villis ac prædiis ſeu venditis, ſeu donatis vel occupari permiſſis omaino prodegit. Prævaluit nihilò miaùs ſenſim moaachorum numerus ac religio, ac demum obtinuit, ut eis diſponendi & ordinaadi loci facultas, reluctantibus licèt clericis tribueretur. Quia etiam Girbertum ad hoc compellere niſi ſuut, ut, relictà ſæculi vaaitate, monaſticum vivendi geaus & habitum ſuſciperet. Illi verò præfecturæ honorem potiùs relinquere, quàm ſæculi illecebras abdicare eligenti, monachi, multâ erga eum uſi indulgeatiâ Buxidem villam conceſſerunt, in qua privatam vitam deioceps exegit. Eliminari etiam e monaſterio clerici monachis locum ceſſerunt, qui Gerberto mortuo Fulcbericum monachum ſubſtitueruat.

(*d*) *lib. 38. n. 53.*

(*e*) *Spicil. to. 4 p.520.*

LXXVI. Bellilocо facta donatio.

Perſtitit per illas tempeſtater Belliloceaſe apud Lemovices monaſterium ſub Rodulfo abbate, cujus tempore Aganus quidam cum oxore ſua Ramberga ſeu Rambergana quaſdam res ſuæ proprietatis, ſitas in villa pagi Lemoviciui, vocabulo Calme, ia vicaria Aſaaceuſi, quarum aliquas a Bernardo *ſeniore* ſeu domino ſuo acquiſierat, Belliloceaſibus tradit pro remedio animarum ſuarum, & pro anima *ſenioris ſui* Beraardi, excepto quodam campo, quem filiæ ſuæ Ragimberganæ coaceſſerat. Actum meuſe Januario, anno XV. Caroli regis. Alia eidem loco donatio facta eſt in vicaria Vertedenſi, meaſe Aprili ſubſequeate. Prætereo alias donationes ſub eodem Rodulfo abbate factas uſque adanaum primum Rodulfi regis. Johaaaes abbas Rodulfi ſucceſſor anno quinto ejuſdem regis nominatur.

LXXVII. Magenciaci cella conditur apud Arvernos.

Non ſic tranquilla fuit fortuna Corbionenſium agri Carauteaſis monachorum. Hi, everſo a Nortmannis cœnobio ſuo, e patrio ſolo profugi & extorres, ia diverſa, prout ſors ferebat, cum corpore ſancti Launomari abbatis patroai ſui diſcurrebant: dum Willelmus pius ille Arvernorum comes, a quo Cluaiacenſe monaſterium conditum jam diximus, certam eiſdem ſedem apud Arvernos aſſignavit, coaſtructo Magenciaci (*) monaſterio ia vicaria Doradenſi, quod Gauberti abbatis regimini ſubjecit. Exſtant hac de re litteræ in chroaico Magenciaceuſi, a nobis edito

(*) *Maunſac.*

ANN. CHR. 912. edito in tomo sexto actorum nostrorum, id est litteræ Willelmi comitis, qui hunc locum, a Volnsiana nobili matrona ab se acquisitum, sancto Launomaro concessit & monachis ejus, *quos ante unum annum pro Dei amore susceperat*. Hanc autem donationem facit pro remedio animæ suæ, parentumque suorum, senioris quoque quondam sui Odonis, ac Ludovici imperatoris, cognomento Orbi, & sororis ejus dilectæ conjugis suæ Ingelbergæ, quæ adhuc superstes erat; hisque litteris subscripsit post Willelmum, simulque Hucbertus & Emeno vicecomites, aliique. *Actum anno incarnationis dominicæ* DCCCCXII. *mense Maio*. Accessit pontificium diploma Johannis decimi, ad quem Willelmus comes & Ingelberga legatos suos direxern, Adalelmum episcopum, Gasbertum & Celseum clarissimos viros, ut istud monasterium cum suis rebus sedi Romanæ sub anno censu subjicerent, obtinerentque liberam facultatem eligendi abbatis secundùm regulam sancti Benedicti, quod pontifex rarum esse jussit. Id intelligendum de Jobanne decimo Landonis successore, quem Anastasius tertius, Sergii infamis (*a*) pontificis successor, præcesserat, cujus tempus pontificatus non exprimit Frodoardus, qui de Landone ita scribit,

Romani Pontifices.
(*a*) *supra num.* 33.

Lando dein summam Petri subit ordine sedem.
Mensibus hanc coluit sex, ut demisque diebus.

Johanni verò decimo ejus successori *bissepten paullo amplius annos* tribuit.

LXXVIII. S. Martino de Pinario facta donatio.
(*b*) *num.* 38.

Apud Hispanos in Gallicia per id tempus regnabat Ordonius secundus, Alfonsi Magni filius. Is cum uxore sua Gelvira amplissimam hoc anno donationem fecit monasterio sancti Martini de Pinario, superiùs (*b*) laudato, cui tunc Gutto abbas præerat. Dedit quippe ad stipendium fratrum ipsum locum Pinarium, eisque confirmavit ecclesiam sanctæ Mariæ de Corticella, ubi priùs eorum monasterium fuerat, cum suis altaribus, ædificiis ac bonis, & sepultutam in circuitu ejusdem ecclesiæ cum sua familia, sicut eam Ranualdus abbas olim renuerat. Hæc verò nobiaqun donat, cum consilio & consensu domni Sisnandi episcopi, *ad Dei servitium faciendum, & regulam beati Benedicti conservandam*, eo pacto, ut omnes monachi concurrant ad eorum disciplinam, & nulli alii serviant, *nisi soli Deo & regulæ beati Benedicti*, ut jam in concilio Ovetensi statutum fuerat. In fine diras iis imprecatur, qui regulam sancti Benedicti inde auferre præsumserint. Actum quinto kalendas Julii, currente æra DCCCCL. Huic diplomati subscribunt cum rege ac regina multi episcopi, abbates & optimates; ex abbatibus Gundisalvus, Mundinus, Segeredus, & Gradila, suppressis nominibus monasteriorum, quibus præerant. Ærâ sequenti Sisenandus episcopus, qui regiis litteris subscripserat, banc donationem peculiari instrumento confirmavit. Utrumque Yepesius in fine tomi quarti (*c*) retulit.

(*c*) *Tep. scri. pt. 9. & 10.*

LXXIX. S. Petri de Elisontia & S. Isidori origo.
(*d*) *ibid. scri. pt. 35.*

Eâdem ærâ nongentesimâ quinquagesimâ, quæ huic anno respondet, Garcias rex, Ordonii frater, regio sumtu monasterium sancti Petri in valle Elisontia exstruxisse dicitur, ibidemque instituisse collegium *fratrum vitam sanctam degentium*, ut Garcias ipse loquitur; id est *monachorum, sub regula sancti patris Benedicti Deo militantium*, & quidem *cum benedictione abbatis Adjurandi*, quemadmodum in litteris (*d*) Urracæ infantis, Ferdinandi regis & Sanciæ reginæ filiæ, legitur. Attamen longè ante hoc tempus exstitisse dicitur hoc monasterium, cujus instaurator & amplificator, non primus auctor Garcias fuerit. In eumdem locum etiam se munificum præbuit Ordonius secundus, Garciæ frater ac successor, qui in construendis Legionensi ecclesia cathedrali, atque regio palatio, Arnulfo abbate sancti Petri Elisontiensis, Adjuvandi successore, usus fuisse dicitur. Hoc monasterium a Sarracenis eversum procedente sæculo undecimo sub Ordonio abbate, & ad clericos seculares devolutum, postea Instauravit Urraca infans mox laudata, ac monachis restituit, ut suo loco videbimus.

Idem Garcias rex auctor est monasterii sancti Isidori Legionensis: cujus rei testes sunt regiæ (*e*) litteræ, inscriptæ *Glorioso & post Deum nobis fortissimo patrono sancto Isidoro, cujus basilica fundata est in suburbio Legionensi*. His litteris Garcias cum conjuge sua Miona offert altari sancti Juliani pro sustentatione fratrum Deo ibidem militantium sub abbate Obeccone, & pro susceptione hospitum & peregrinorum, ipsam ecclesiam cum suis ædificiis ac prædiis, eâ conditione, ut Obecco abbas, ejusque successores, *qui vitam sanctam secundùm regulam beati Benedicti ibidem duxerint*, ea omnia possideant, & pro regis, regnique incolumitate Deum exorent, & oblationem Christo Jesu offerant. Actum xv. Kalendas Martii, ærâ nongentesimâ quadragesimâ nonâ, quæ superiori anno respondet, Garciæ regis anno primo. Idem confirmavit (*f*) triennio post Ordonius rex, Garciæ frater, cum Eboria regina, quibusdam rebus de suo adjectis, quas Petro abbati, Obecconis successori, ejusque fratribus largitus est. His litteris post regem & reginam subscri-

(*e*) *ibid. scri. pt. 21.*

(*f*) *ibid. scri. pt. 23.*

ſcribuut Gennadius & Fortunius epiſcopi; Recenſuindus, Servandus, & Arnulfus abbates; Alexander confeſſor, id eſt monachus, & alii. ANN. CHR. 912.

SUb initia inſequentis anni Drogo, Tulli-Leucorum præſul, Bodonis-monaſterium, eccleſiæ ſuæ nuper abſtractum, a Carolo rege cognomento Simplice, recuperavit, atque ex præcepto Ludovici regis *abbatiam Paulinacenſem* obtinuit, ut in actis epiſcoporum Tullenſium legitur. De hac Bodonis-monaſterii reſtitutione „ extat in archivo Tullenſi præceptum Caroli regis, in quo venerabilis Leuchorum „ urbis pater & pontifex Drogo Carolo regi detuliſſe dicitur non pauca charta- „ rum monumenta, in quibus continebatur, Bodonem ejuſdem ſedis epiſcopum „ condidiſſe prædictum virginum monaſterium, illudque Tullenſi eccleſiæ ſubjeciſ- „ ſe; poſtea verò temporibus Lotharii regis, Lotharii Imperatoris filii, Arnulfum „ epiſcopum, *propter inſuperabilem reſtitudinis normam, quam tenuit erga præfatum* „ *regem*, contra Waldradæ ſcilicet adulterinam copulam, hoc monaſterio, aliiſ- „ que rebus ab ipſo rege ſpoliarum fuiſſe, nec illud recuperare potuiſſe, ſed ne- „ que Arnaldum & Ludelmum ejus ſucceſſores, qui hæc de te ſæpe reclamaverant. „ Unde Carolus juſtam Drogonis poſtulationem eſſe videns, tum pro ejus erga re- „ gem fidelitate, tum pro *conſanguinitate ipſius*, prædictum monaſterium Tullenſi „ eccleſiæ reſtituit, eo pacto, ut dies, quo ipſe regni adeptus eſt ſolium, in- „ refectione fratrum *canonicorum*, *pariterque monachorum*, *ſcilicet* v. *kal. Februarii* „ *honorificè celebretur*; qui dies poſt ſuum ex hac vita diſceſſum in anniverſa- „ rium commutaretur. *Datum* XIII. *kal. Februarii*, *indictione* I. (*) anno XVI. *regnante rege* Carolo, *redintegrante* XIV. *largiore verò hereditate indeptâ* I. *Actum Leuchorum civitate*, quod diploma *Hugo regiæ dignitatis humilis notarius ad vicem Herivei archiepiſcopi recognovit*. ANN. CHR. 913. LXXX. Bodonis monaſterium Tullenſi eccleſiæ reſtitutum. (*) male XII.

In hoc præcepto notanda ſunt verba, quibus rex Carolus Drogonem epiſcopum *conſanguinitate* ſibi conjunctum agnoſcit. In actis epiſcoporum Tullenſium Drogo *nobiliſſimis ortus natalibus* dicitur: at quos parentes habuerit, non dicitur.

Alterum hoc in præcepto notandum eſt, quod præcipit REX, ut dies evectionis ſuæ in regium ſolium in refectione *canonicorum*, *pariterque monachorum* celebretur; quo ex loco videtur colligendum, monachos in Tullenſi eccleſia eum canonicis permiſtos fuiſſe; qua de re agendum in tomo IV. ubi de Brunone Tullenſi epiſcopo, ſeu Leone IX.

Monaſterium ſancti Michaëlis in agro Virdunenſi, quod primum ad Matſuplam- „ ummem conditum fuerat, proceſſu temporis ad Moſam fluvium tranſlatum fuerat, „ eâ lege, ut in priori loco monaſterium in cellæ inſtar ſubſiſteret, ibidemque mona- „ chi deinceps ſepelirentur. Cùm verò hoc monaſterium, quod Vetus dictum eſt, in- „ ceudio conſumptum, & ad ſolitudinem redactum eſſet; Umcrimmus monachus, quem alii (*a*) Uncrinum vocant, cui fortè hæc cella commiſſa erat, hanc cel- „ lam *facultatis ſuæ laboratione & manuum operatione reſtauravit*. Hujus rei gra- „ tiâ Ludovicus rex Franciæ otientalis, ut ſuperiùs (*b*) diximus, ad reſtauratio- „ nem prædictæ cellæ, rogatu Stephani Tungrenſium præſulis & ſancti Michaëlis ab- „ batis, contulit ex rebus ſancti Michaëlis quamdam villam, vocabulo Fraxinum, „ in qua manſi viginti-quatuor erant: ut *gemuatum die noctuque* ibidem celebraretur „ *officium*, *canonici ſcilicet ordinis*, & *monaſtica*. Sic utrumque perſolvebant (*c*) A- „ manenſes in diutuis horis. Poſt mortem Ludovici regis, Carolus Lotharii regnum „ adeptus, eamdem villam iiſdem conditionibus Umcrimmo hoc anno confirmavit, „ deprecante Richuino venerabili comite. *Datum* III. *idus Junii*, *indictione* I. *anno* XXI. *regnante Karolo rege glorioſiſſimo*, *redintegrante quidem* XVI. *largiore verò hereditate indeptâ* II. *Actum monaſterio ſancti Arnulfi*, ſcilicet Metenſi, quod adhuc canonicis parebat. Vetus monaſterium S. Michaëlis reſtructum. (*a*) *Balux. miſcell. tom. 4. p. 483.* (*b*) *num. 26.* (*c*) *S. Benedict. Anian. vita n. 52. & 57.*

Eodem anno Reginerus dux appellatus, cùm prædia eccleſiaſtica deprædatus eſſet, facti pœnitens, in piaculum Trevirenſi ſancti Mathiæ, olim ſancti Euchatii monaſterio ampliſſima latifundia contuliſſe fertur. Verùm ejus rei diploma a Baronio, aliiſque relatum, prodiit ex officina famoſi illius impoſtoris, qui ſtemmata Lotharingiæ commentus eſt. Ragiuerus, poſt tres annos mortuus, Gifilbertum filium reliquit, qui primus Lothariogiæ ducis titulum hereditarium habuit. LXXXI. Reginerus S. Matthiæ Trevirenſi munificus. LXXXII. Corbeiæ-novæ & Meſchedenſis pri- vilegiorum jura firmantur.

Corbeiæ-novæ monaſterium jam ab annis decem (*d*) regebat Bovo junior, cùm illius loci privilegia renovari (*e*) curavit a Conrado rege, qui eum in ipſo monaſterio Corbeiæ verſabatur, id eſt III. nonas Februarii, anno regni ſui ſecundo. Menſe inſequente idem rex eamdem gratiam, rogatu Hermanni comitis, præſtitit Meſchedenſi ſanctimonialium monaſterio, quod in oppido ducarus Weſtphaliæ Rinhildis, Fraociæ, ſcilicet otientalis, regina, condidiſſe fertur. Scbatenus Conradi (*d*) *ſup. lib. 40. n. 42.* (*e*) *Annal. Paderborn. p. 245.*

ANN. CHR. 913. (*a*) *ibid. p.* 244. *Vales.* 37. *mbo.*

di hac de re præceptum refert, datum apud Caſſellam VII. Idus Martias, indictione prima. Bovoni juniori tribuitur a nonnullis liber (*a*) de rebus geſtis ſui temporis, qui potiùs Bovoni ſeniori tribuendus videtur. Bovo junior, poſt annos tres mortuus Kalendis Julii, ſucceſſorem ſortitus eſt Folcmarum, de quo in conſequentibus agemus. Sub Bovone prædicto vixit Corbeiæ Bruno epiſcopus Werdenſis.

ANN. CHR. 914. LXXXIII. Turpio Lemovicenſis epiſcopus. (*b*) *lib.* 43. *n.* 57.

POſtero anno Turpio ex clariſſimo genere, poſt mortem Anſelmi epiſcopi, ad ſedem Lemovicenſem promovetur. Is eſt Turpio epiſcopus, qui Lemovicis ſancti Auguſtini monaſterium, de quo in primo horum annalium tomo actum eſt, inſtauravit, ibique monachos canonicorum loco teſtituit, voti memor, quod Tiſeini ediderat, cùm ſancti Auguſtini mandibulam ab ejus eccleſiæ cœnobitis obtinuit, quam poſtea in Lemovicenſi ejuſdem ſancti Doctoris eccleſia repoſuit. Pluta hac de re inferiùs (*b*).

Odonem ſacerdotem ordinat.

Sub id tempus Berno abbas Odonem monachum, quem rei publicæ monaſticæ utiliſſimum prævidebat, ſacerdotio initiari invitum curavit, accerſito Cluniacum epiſcopo, quem Johannes vitæ ſcriptor haud nominat. Biſuntinenſem archiepiſcopum ſuggerit Nalgodus: at Turpionem Lemovicenſem epiſcopum ejus ordinatorem fuiſſe conſtat ex Johanne, teſtante ipſum eſſe, cujus inſtinctu Odo tres collationum libros compoſuit. Ex eodem Johanne intelligitur, moris tum fuiſſe, ſaltem apud monachos, ut recèns conſecratus presbyter ſacerdotalem ſtolam extra ſacra retineret. Narrat quippe iſte auctor, Odonem eâ nocte, quæ ſuæ ordinationis diem ſubſequebatur, cùm e ſomno excitatus conſecrationis ſuæ haud meminiſſet; *invenſſetque circa collum ſuum, ſicuti mos eſt, ſtolam ab epiſcopo ſibi collatam*; mox in lacrymas erupiſſe, tamquam aliquid infauſti ſibi acciditſet; ob idque permultum poſtea tempus præ nimio pudore vix pedem e monaſterio movere auſum fuiſſe: ubi ſuccurrit memoria ſtolæ levioris, quam toto primo ſuæ ordinationis anno beatus Maurus pro more geſtare ſolebat: cujus haud dubiè exemplo Cluniacenſes, veterum tituum ſtudioſi, novis levitis & presbyteris, ad inculcandam ſui ordinis reverentiam, id præſcripſerint.

LXXXIV. Odo Collationes juſſu ejus ſcribit.

Non multò poſt ſuam ordinationem miſſus Odo ad Turpionem mox dictum epiſcopum, cùm fortè de ſtatu eccleſiæ ſermo inter eos factus eſſet, & ſacerdotibus ſui temporis ex Jeremiæ vaticinio multa Odo aptaſſet; ab epiſcopo interpellatus eſt, dicta ut in ſcripta referret, & ex iis librum componeret, ſibi ſuiſque aliquando profuturum. Negante illo id citra abbatis imperium ex regula ſibi licere, acceſſit ad monaſterium epiſcopus, & a Bernone abbate, ſibi amico & familiari, id quod petebat, facilè impetravit. Abbatis imperio ille obſequens, tres Collationum libros compoſuit pro triplici argumento, nempe ut divinorum judiciorum metu ac tremore homines, maximè ſacerdotes, a peccatis revocaret; ut eoſdem animaret ad toleranda quæque adverſa; denique ut a murmuratione illos compeſceret. Hos autem libros *Domino & Patri Turpioni pontefici ſuus ille monachus infirmus in Domino* inſcripſit, in quibus maximè contra monachos proprietarios, carnium comedones, & apoſtatas invehitur: quo nomine cenſet regularis habitus atque regulæ prævaricatores. In primis invehitur in eos, qui ſeurrilix libentiùs, quàm ſacra verba anſcultant. *Tale autem eſt*, inquit, *ſacram negligere lectionem, quale eſſet ſi quis in tenebris lumen, in æſtu ſolis umbram, vel in ægritudine medicinam reſpueret.* In libro ſecundo, laudato Paſchaſii libro, agit maximè contra eos, qui ſacra indignè tractant & ſumunt; & ſpeciatim in eos, qui *pro ſceleratis ob gratiam eorum ſe oraturos pollicentur*: qualis fuit ille presbyter, qui ſacra fecit pro quodam latrone, cæſo prope eccleſiam ſancti Petri, *quæ dicatur ad Salas*, ſita in ea via, *quæ ducit ad forum*. In eodem libro ex Bernonis relatu narrat, reliquiis ſanctæ Gualburgis ſeu Walburgis virginis ſuper altare poſitis miracula ceſſaſſe, ob id ſcilicet, quod reliquiæ eſſent *ſuper altare, ubi majeſtas divini myſterii debet ſolummodo celebrari*. Ad hæc proprietarios exagitat, taleſque cenſet eos, qui *de propriis ceſtellis ſumtuoſum ad myſteria peragenda producunt apparatum, quem contra conſuetudinem de iniquo mammona acquirunt*, & QUASI AD ORNATUM ECCLESIÆ RELICTUXI, *ſecuri poſſident*. Tum proprietatiorum objectis reſpondens: *Si ob negligentiam*, inquit, *prælatorum, & non magis ob cupidinem ſuæ propria haberent; non altos cibos, non altas veſtes, quàm regulariter conſtitutas haberent*. In tertio libro quaſdam pœnas & mortes memorat cælitus inflictas nonnullis monachis, qui carnes contra regulæ præſcriptum ederant: quod & abbati Jammoni, & præpoſito Æduenſis cœnobii, duobuſque monachis e Dorenſi ac Cormaticeno monaſteriis accidiſſe teſtatur, quos temporinà morte correptos fuiſſe aſſerit. Simile quid contigit duabus ſanctimonialibus ex monaſterio puellarum, quod juxta Balmam virorum ſitum eſt. Illæ inde egredi permiſſæ, *ut de rebus parentum*

tum

tum, qui fortè nuper obierant, aliquid monaſterio reportarent; hac occaſione cùm ANN. CHR. 914.
ſæculum perguſtaſſent, Dei ſuique propoſiti oblitæ, licèt antea rectè in monaſterio ſe geſſiſſent, ad ſæcularem vitam regreſſæ ſunt, & turpiſſimo ſe commercio addixerunt. Ea his junior intumeſcente brachio vitam brevi amiſit: altera primò partum edidit ita monſtroſum, ut collum ulnâ longius haberet: dein cùm in crimine perſeveraret, in partu diſrupto ventre interiit. Videant illæ, quæ tam facilè ob leves cauſas e monaſteriis egrediantur, quantis illas maneat tentationis ac ruinæ occaſio. Id verò antè triennium accidiſſe Odo ipſe teſtatur. Ad hæc invehitur in monachos, qui veſtes monaſticas majoris pretii, vel alterius formæ, quàm regula præcipit, geſtabant; idque conſtare ait, quòd *ob id exteriùs mutantur indumenta, quia interiùs mutata ſunt corda.* Ejuſmodi monachos apoſtatas cenſet, & quotquot a regulæ obſervatione deſciſcunt, etiamſi religioſam qualemcumque habitum retinere videantur. *An non eſt apoſtata,* inquit, *de habitu vel victu traditiones patrum contemnere, cùm Deus terminos patrum tranſgredi interdixerit; deſpectâque victûs qualitate vel quantitate, per beatum Benedictum præfixâ, ſanguineas dapes cum filiis Iſrael deſiderare? An non eſt apoſtaſia humilem veſtitum ſpernere, & decorem veſtimenti quærere? & an ventrem colere non eſt apoſtaſia, cùm flens Paulus proteſtetur, quòd ligurgitenes inimici ſanctæ crucis ſunt, & ventrem pro deo habent? Nobis, inquam, hæc apoſtaſiæ verba conveniunt: quandoquidem religionis habitum, per tot retro annorum curricula retentum, laſcivientes quique inter nos & petulantes in hac noſtra ætate mutare auſi ſunt.* Attendant illi, quos hæc tangunt. Sed de his Collationum libris ſatis.

Turpionis frater erat Aimo abbas ſancti Martialis apud Lemovicas octavus. Primas quippe a reſtitutione monachorum Dodo ſucceſſores habuit Abbonem in annos undecim, cujus anno quinto Carolus Calvus apud Lemovicas rex coronatus eſt; Benedictam in octodecim annos; Gunſindum in octodecim, cujus anno ſecundo idem Carolus imperator obiit; Fulberram ejus nominis primum in ſex annos, cujus anno quinto rex Odo deceſſiſſe traditur; tum iterum Fulbertam in annos viginti; dein Stephanum in ſeptemdecim, ac demum Aimonem mox laudarum, de quo ac de duobus proximis deceſſoribus in conſequentibus agendum ex libello de abbatibus ſancti Martialis: in quo Abbonis obitus notatur IV. kalendas Julii, Benedicti IV. idus Julii, Gunſindi VII. kalendas Novembris, quem auctor ait ſe ægrè illum in catalogo abbatum poſuiſſe, quòd ſub habitu monaſtico cor ſæculare geſſerit, quippe qui multas eccleſias & terras ſæcularibus poteſtatibus perperàm conceſſit. Fulbertus primus obiit IX. kalend. Februarii; ſecundus III. idus Octobris, ut ſuo loco iterum dicturi ſumus. Hæc abbatum chronologia non omnino accurata eſt. LXXXV. S. Martialis abbates.

Aimo Abbas mox laudatus, is eſſe videtur quo hortatore libros de vita ſancti Geraldi Auriliacenſis ſanctus Odo compoſuit, haud ſcio an idem abbas Tutelenſis monaſterii, de cujus origine in præſens agendum. Ejus hiſtoriam patriæ cattitate ductus eleganter & accuratè ſcripſit Stephanus Baluzius, Tutelenſis urbis inſigne ornamentum, eamque a fabulis, quibus nuperus auctor eam obſcuraverat, vindicavit. Hanc hiſtoriam, necdum editam, vir clariſſimus, mihi pro ſua in nos benevolentia communicavit, eâque deinceps utar, ubi de Tutelenſi monaſterio agendi recurret occaſio. LXXXVI. Tutelenſis monaſterii origo, inſtaurator & abbates.

Tutela (*), inferiorum Lemovicum caput, ad confluentes Curretiæ (*) & Solanæ (*), æquali ferè intervallo a Briva & Uſerca, ſita partim in planitie ſatis amœna, partim in collibus & ſaxis aſpertimis, originem habuiſſe videtur a monaſterio, de cujus primordiis duæ ſunt valde diſcrepantes ſententiæ. Alii quippe ea referunt ad tempora ſancti Martini Turonum epiſcopi, Tutelenſis patroni: alii ad Caroli, Martelli an Magni, principatum: cujus ſententiæ auctor eſt Odolricus abbas ſancti Martialis, at legitur in actis concilii Lemovicenſis, habiti anno MXXXI. Mediam viam tenet Baluzius, & Tutelenſe monaſterium ſæculo ſeptimo conditum exiſtimat. Huic ſententiæ favet vetus inſcriptio apud monaſterium Manziacenſe, cujus ædes S. Calminii reliquiarum thecæ appoſita, in qua idem Calminius trium cœnobiorum conditor dicitur, Mauziacenſis videlicet, Calmeliacenſis, ac Tutelenſis. Calminium quippe ſæculo ſeptimo floruiſſe conſtat. Præcipuum ejus argumentum petitur a teſtamento Ademari Scalaram vicecomitis, ejuſdemque monaſterii inſtauratoris, teſtantis ſe reddere *ſancto Martino & monachis in antedicto monaſterio ſibi ſervientibus abbatiam veterem, quæ a proavo patris* ſui ipſi *ſucceſſerat.* At enim ſi bene tempora numerentur, ætas abavi Ademari, quem Ademarum ſæculo nono exeunte poteſtatem in hoc loco habuiſſe

(*) *Tulle.*
(*) *la Corre.*
(*) *la Solane.*

ANN. CHR. 914. conſtat, ad eam tempeſtatem referenda videtur, quâ ejuſmodi beneficia magnatibus a Carolo Martello tributa ſunt ad ſumtus belli faciendos: adeòque Tutelenſis abbatia, quæ tunc Ademari abavo conceſſa fuerit, ſæculo ſaltem ſuperiori condita cenſenda eſt. Illic nihilò minùs perſtitiſſe videntur monachi oſque ad infauſtiſſima tempora Nortmannorum, a quibus Tutelenſe monaſterium omnino in ſolitudinem redactum fuit uſque ad exitum ſæculi noni, quo tempore Ademarus vicecomes, qui abbatiam ex avita hereditate tetinebat, monaſterium inſtauravit, ibidemque monachos reſtituit. Erat is vicecomes Scalarum, qui locus eſt Tutelæ proximus, perperàm quæſitus apud Anglos ab auctore neoterico; cùm conſtet, non Anglum origine, ſed Lemovicenſem fuiſſe Ademarum, & quidem ex genere vicecomitum Torinnenſium. Dictus eſt parro vicecomes Scalarum, non quòd locus iſte vicecomitatus titulo præditus eſſet, (neque enim tunc temporis vicecomitis dignitas loco affixa erat, ſed perſonæ tributa) ſed quòd illuſtriores topatchas tunc dici mos eſſet vicecomites eorum locorum, quorum domini erant. Atqui Ademarus Lemovicum inferiorum vicecomes erat primùm ſub Odone rege, qui in Aquitania rex apud Lemovicas ordinatus, *Lemovicenum*, inquit Ademarus Cabanenſis, *per vicecomites ordinavit*; deìn ſub Ebalo comite Pictavenſi, quem Ademarus vicecomes in teſtamento *ſeniorem* ſuum vocat.

Primus ab inſtaurato Tutelenſi monaſterio abbas invenitur Odolricus, laudatus in catalogo Tutelenſium abbatum, quem exhibet codex bibliothecæ Colbertinæ, & in tabulis eojuſdam Gaozberti & uxoris ejus Emenæ, datis *in menſe Januario anno* VIII. *regnante Odone rege*. Poſt Odolricum vetus ille catalogus, nullo intermedio, notat Aimonem ſuperiùs laudatum, e Pictavenſi ſancti Saviui monaſterio, ut puto, aceitum, quem *religioſiſſimum abbatem* vocat Rodulfus rex in litteris, quibus ei Tutelenſe monaſterium commendavit *ad reſtaurandum regulare propoſitum*. Idem, ut puto, abbas erat ſancti Mattialis Lemovicenſis: ſed eùm utrique loco regendo ſortè non ſufficeret, Tutelenſem præfecturam committi curavit ſancto Odoni, qui eam obtinebat anno DCCCCXXV. ue conſtat ex litteris donationis a quodam Geraldo factæ *ſacroſanctæ baſilicæ ſancti Martini Tutelenſis cœnobii, ubi almifici confeſſores Chriſti, Clarus atque Laudus, humati quieſcunt*, nuper ex Britannia iſtuc ob Nortmannos tranſlati; & *ubi præſenti tempore domnus Oddo abbas præeſſe videtur*, &c. *Factum eſt hoc in menſe Madio, anno* III. *regnante Rodulfo* (*) *rege*, id eſt anno DCCCCXXV. ex quo Franel, Carolo Simplice in carcerem tetruſo, Rodulfum regem agnoverant. Paullo poſt Odo factus Cluniacenſis abbas, Tutelenſis abbatiæ regimen commiſit Adaelo, cui ubbatum indices ſubſtituunt Bernardum, qui Tutelenſe monaſterium rexit uſque ad annum DCCCCLXIX. ſucceſſorem ſortitus Geraldum ad annos minimùm decem. Io his nullus locus invenitur pro Johanne abbate Auriliacenſi, ſancti Geraldi propinquo; quem tamen Aoriliacenſe chronicon abbatem quoque Tutelenſem fuiſſe notat. Certè hic Johannes eccleſiæ Tutelenſi quædam contuliſſe dicitur, in his feudalia, quæ habebat annuatim de manu regis Francorum in Tutelenſi caſtro: ſed, ſi ejus loci abbas fuerit, ejus præfecturæ tempus difficile eſt aſſignare.

(*) al. mendoſe *Karolo*.

LXXXVII. Salomon epiſcopus capius. Villa eſt ſancti Galli in Alamannia prope lacum Acronianum, quem Conſtantienſem vocant, Stainhemium dicta, quæ, ut olim ſancto Othmaro abbati, ſic etiam Salomoni epiſcopo patiter & abbati ferè exitium attulit. Hanc Concadus tex ante biennium ſancto Gallo, cui ejus majores illam quondam auferre tentaverant, præcepto ſuo aſſeruerat. Id verò gravatè admodum tulere Pertoltus & Erchengerus fratres, fiſci regii in Suevia procuratores: quippe nondum Suevia in ducatum redacta erat, ſed fiſco regio ſpeciatim addicta, quam *cameræ*, ut tum vocabant, *auntis* (*a*) procerabant. Illi poteſtate ſuâ abuſi, in illa villa caſtellum exſtruxerant, ibique jus tyrannicum ſibi vindicabant. Raſtitit ex officio ſuo Salomon ſancti Galli rector, quem illi comprehendere conati ſunt: at Salomon eorum aſtus eluſit. Vocati nihilò minùs illi ad regis judicium, & majeſtatis rei pronuntiati, ad preces Salomonis abſolvuntur. At nihilò cautiores facti, epiſcopum tandem intercipiunt, & in carcerem hoc anno (*b*) trudunt. Verùm is a Sifrido patruele in libertatem brevi aſſertus eſt, reique capitis damnati, reclamante quamtumvis Salomone, qui chriſtiano verè animo adverſariorum ſuorum mortem deprecabatur. Bonis reorum in fiſcum redactis, Suevia primum in ducatum erigitur. Sueviæ principum aſſenſu electus eſt dux primus Burchardus gentis illius nobiliſſimus, cui & prædia damnatorum confiſcata ceſſere, exceptis iis, quæ ad Bertbæ Erchengeri uxoris dotem pertinebant. Salomon indulgentiâ, quoad in ſe erat, vivis datâ, mortuis ſepulturam in eccleſia conceſſit. Rex verò odioſum illud caſtellum ſobrui juſſit, & annuum cenſum, dum vixit, in ærа ad ſancti Othmari ſepulcrum, ut carnificum ejus nepos pependit.

(*a*) *Ekkeh. p.* 40.

(*b*) *Hepidan.*

Hoc

ANN. CHR.

Hoc ipso anno Augiæ post Hugonem Thletiugus abbas electus, post triennium locum fecit Heribrachto seu Heriberto, qui annos decem Augiæ præfuit. 914.

Augiæ abbates.

In Italia post Maionem abbatem sancti Vincentii ad Vulturnum, qui hoc sæculo ineunte decessisse traditur, locum rexit ad annos octodecim Godelperus, cujus tempore monasterium, a Sarracenis funditus eversum & combustum, post triginta-tres solitudinis annos instaurari cœpit, quod Raimbaldus absolvit, ejus ab anno nongentesimo vicesimo successor ad annos sex & viginti. Idem ante portam monasterii oratorium in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ exstruxit, perfectisque ædificiis, dissipatos fratres in unum reduxit, ibique priscam religionem reflorere curavit. Quin etiam circumpositam regionem, quæ pæne tota incolis deserta, atque adeò inculta erat, accitis e Valvensi comitatu hominibus, incoli & excoli fecit.

LXXXVIII. S. Vincentii ad Vulturnum, Casæ-aureæ, & Nonantulæ abbates.

Consimilem a Sarracenis eladem eodem tempore pertulit Casæ-aureæ monasterium sub Ittone (*a*) ejus ioci abbate quinto, qui Lupo abbati, post quatuor annos regiminis mortuo, hoc anno successit. Tanta verò ejus monasterii depopulatio facta dicitur, ut nihil funditus in eo remanserit, & tota congregatio præda hostium facta sit. Tandem verò Sarraceni a finitimis christianis victi, ac finibus illis pulsi. Post quorum discessum, Itto abbas ad suum monasterium rediit: sed antequam perdita recuperare, & ædificia destructa instaurare potuisset, exstinctus est, annis quinque in magistratu exactis. Eo mortuo, Casaurienses hac, illacque dispersi, aliquamdiu sine pastore, privilegium a Berengario ad asserendam eligendi abbatis libertatem & recuperandas possessiones impetrarunt. Electus subinde Alparius abbas locum utcumque resarcire tentavit. Hunc post annos regiminis viginti-quinque excepit Hildericus abbas, cujus tempore Jobannes Pinnensis episcopus litem de monasterii subjectione intentavit.

(*a*) *Spicil. to. 5. p. 398.*

Hoc item anno Nouantulæ Petro abbati (*b*) successit Gregorius, qui post annos quindecim in Solariæ solitudinem secedens, locum fecit Ingelberto abbati: cujus tempore post annos tres ac dimidium reversus in monasterium, anno occccxxxiii. piissimè decessit tertio nonas Augusti. Ingelbertus locum administravit per annos duodecim, obiitque duodecimo kalendas Martii. Gorlo ejus successor anno dcccxli. ordinatus fuisse dicitur, multisque æruinnis & injuriis abbatiam liberasse.

(*b*) *Ital. sac. to. 5. c. 478.*

Io Gallicia Sisuandus seu Sisnandus Iriensis antistes, jam laudatus, monasterium in honorem sancti Sebastiani martyris condidit in Monte-facto seu Illicimo, Illudque abbatiæ sancti Martini Compostellanæ subjecit, & abbati ejus Gutoni fratribusque ejusdem loci, qui vitam secundùm regulam districtissimam sancti Benedicti vivebant: ut in illo sancti Sebastiani monasterio presbyteros instituerent. Binas ejus rei litteras edidit (*c*) Yepesius, datas ærâ occccli. quæ huic anno respondet; unas kalendis Februarii; alteras; quas prioribus illis potiores puto, kalendis, Septembris: quibus litteris novo monasterio dotem assignat, simulque *ministeria ecclesiæ*, id est calicem argenteum *cum sua paropside*, crucem & capsam argenteas, variaque ornamenta, ac libros, unum ordinum sacerdotalium, alterum hierontcum, id est liturgicum seu missalem, ut vocamus; tertium continentem officium, passionem & missam sancti Sebastiani. His litteris cum Sigismundo aliisque Gundesindus & Emerote abbates subscribunt.

LXXXIX. S. Sebastiani in Monte-facto inula.

(*c*) *Tep. tom. 4. script. 22. & 230.*

Adhunc eumdem annum Yepesius agit de monasterio sancti Pauli Barcinonensi, occasione epitaphii Wifredi comitis filii, ibidem sepulti, qui vt. *kalendas Maii, sub era* CMLII. *anno Domini* CMXIV. *anno* XIV. *regnante Karolo post Odonem* obiisse dicitur. Ex quo intelligitur hoc monasterium, quod S. Pauli a Campo cognominatur, ante hunc annum, sed incerto tempore, conditum fuisse. Hanc inscriptionem, non Wifredo Piloso, neque ejus filio cognomini, sed alteri Wifredo, si tamen genuina est, tribuendam esse constat; nam Wifredus Pilosus Barcinonensis primus comes obiit anno dcccxii. aut insequenti, sepultusque est in monasterio Rivipullensi, ut Baluzius (*d*) ex vetcri codice Coxanensi contra Suritam probat: & Wifredus comes ejus filius, ibidem humatus, decessit kalendis Decembris, *anno decimo-quarto regnante Carulo rege, filio Ludovici*, non vt. kalendas Maii, ut sancti Pauli præfert inscriptio, quæ sanè mendosa est, nec ullius ferè momenti, quippe quæ annum Caroli regis xiv. a morte Odonis comparat cum anno Christi dcccxiv. quæ anno dcccxi. illiganda est. Sanè optaremus aliunde probare originem monasterii sancti Pauli Barcinonensis, quod diu Monti-Serratensi abbatiæ subjectum fuit, sed postea cum ecclesia sancti Benedicti Bargensi, Manresæ vicina, permutatum est. Aliud monasterium prope Barcinonem olim condiderat Johannes abbas, Biclarense dictum, de cujus situ & statu in primo tomo (*e*) actum est. Decessit sine liberis Wifredus junior: at pater ejus reliquit filios quatuor, Radulfum scilicet Rivipullensem monachum, Wifredum seu

S. Pauli item Barcinonensis.

(*d*) *V. Marca Hisp. col. 381.*

Wifredi comitis liberi.

(*e*) *lib. 3. n. 35.*

ANN. CHR. 914.

Guiſredum mox laudatum, quem veneno ſublatum tradunt; Mironem comitem Barcinonenſem, & Suniarium comitem Urgellenſem, præter Borellum, quem Suniarius in quibuſdam litteris ſuis commemorat. Guidbertus-Gitardus & uxor ejus Rotlendis monaſterium ſancti Pauli anno MCXVII. inſtauraſſe perhibentur, & Romanæ eccleſiæ obtuliſſe.

XC. Cantuariæ præſules.

In Anglia Plegmundus Cantuariæ antiſtes e vita migravit, cùm annos triginta-quatuor illi eccleſiæ præfuiſſet, ſepultus in cathedrali Salvatoris eccleſia. Ejus ſucceſſor Athelmus Wellenſis epiſcopus regem unxit coronavitque Athelſtanum, qui totius Angliæ principarum obtinuit. Athelmo poſt annos decem ſuffectus Wlfhelmus & ipſe Wellenſis epiſcopus, qui ſacravit ſanctum Odonem Scbireburnenſem, ipſius aliquando futurum ſucceſſorem.

ANN. CHR. 915.

XCI. Sithienſis abbas Adalolfus comes.

ANno inſequente nongenteſimo quinto-decimo Balduinus cognomento Calvus, Flandriæ comes, qui Sithienſem ſancti Bertini abbatiam tenebat ex letali morbo interiit, cùm Flandriam rexiſſet annos triginta-novem; abbatiam verò annos ſeptemdecim occupaſſet. Corpus ejus, quod ille in Sithienſi monaſterio juxta patrem humari jufſerat, poſt biennium jam in cineres redactum, uxor ejus Eltrudis ad Blandinienſe ſancti Petri monaſterium transferendum curavit, ubi & ipſa ſepeliri volebat, quòd nondum tunc mulieribus in Sithieoſe monaſterium aditus permiſſus eſſet. Reliquit duos filios Balduinus, Arnulfum ſcilicet naru-majorem, cui Flandriæ comitatus obtigit: & Adalolfum, qui Bolonienſem & Teruanenſem comitatum, necnon ſancti Bertini abbatiam obtinuit. Ubi hereditarias comitatuum dignitates in uſu jam fuiſſe vides. Adalolfi tempore Siſridus Danus, favente Arnulfo comite, Ghiſnas villam, quæ Sithienſium erat, occupavit.

XCII. Betto fit epiſcopus Autiſiodorenſis. (a) lib. 40. n. 36.

Tunc etiam Betto ſeu Berto ex monacho & præpoſito ſanctæ Columbæ Senonenſis abbas ſancti Heraclii, modò ſancti Johannis Evangeliſtæ, apud Autiſiodorum, ut ſuperiùs (a) vidimus, poſt Gerannum epiſcopum hujus urbis ſedem adeptus eſt. In veterrimo brevi chronico ſanctæ Columbæ ad hunc annum Berto quarto idus Martii ordinatus epiſcopus dicitur. Ea in dignitate ſanctimoniæ candore, prudentiâ, gravitate, frugalitate, ſimul & liberalitate excelluit. Huic moris erat refectionis tempore lectionem ſacram adhibere, ac menſæ ſuæ fercula duodecim egenis coram ſe poſitis, aliiſque extraneis partiri. Nihil indecorum aut ſcurrilitati proximum coram eo proferri licebat. Unum ipſi defuit, nempe longior pontificatus, quem ad tres annos haud integros tenuit.

XCIII. Trenorchii privilegia confirmata. (*) Gandre-ville. (b) Tournus pag. 272.

Dum rex Carolus in Gundulfi-villa (*) Tullenſis agri moraretur, rogante Wicheramno (b) venerabili abbate, ad preces Richardi comitis & fidelis ſui Rotberti, Trenorchienſis monaſterii privilegia, a ſuperioribus conceſſa regibus, necnon omnes ejus loci poſſeſſiones confirmavit, conceſſitque *ut trapezetas* ſeu monetarios *locus prædictus haberet*, qui regii nominis ſigillum nummis imprimerent. Adjecit etiam monachis facultatem eligendi ex ſe abbatis ſecundùm regulam ſancti Benedicti, ſicut tempore avi patriſque ſui habuerant, eum annali mercato per dies quatuor *in miſſa* ſeu feſto ſancti Filiberti *de tranſitu*, qui depoſitionis ejus dies eſt; necnon immunitatem ſexcentorum ſolidorum, quam Karolus avus ipſius & Ludovicus genitor ſtarteſque ſui eis conceſſerant. *Datum* VI. *idus Octobris*, *indictione* IIII. *anno* XXIII. *regnante Karolo rege glorioſiſſimo*, *redintegrante* XVIII. *largiore verò hereditate ineepta* IIII. *Actum Gundulfi-villa*. Si mendum non eſt in editis, indictio quarta inchoatur a kalendis Septembris hujus anni, quo annus regni Caroli viceſimus-quartus incidebat. Conſimile privilegium a Rodulfo rege obtinuit Heriveus ſecundus, Trenorchii abbas poſt Wicheramnum.

XCIV. Hogerus præſul Hammaburgenſis obit.

Hoc anno e vivis exceſſit Hogerus Hammaburgenſis præſul XIII. kal. Januarii, de quo Adamus ait nihil ſe comperiſſe præter ſanctitatem, cui veterum traditio ſuffragabatur hoc verſu:

Sanctus & electus fuit Hoger ſeptimus haros.

Addit eum ſevetiſſimum eccleſiaſticæ diſciplinæ exactorem fuiſſe, & monaſteria eccleſiaſque ſuæ diœceſis crebrò viſitaſſe. Hunc porro ex Corbeiæ-novæ monaſterio, quod ignoravit Adamus, aſſumtum fuiſſe, eique ex eodem loco Wimonem ſucceſſiſſe tradunt annales Corbeienſes ad hunc annum, his verbis: *Obiit Hogerus Bremenſis: ſuccedit Vvimo; uterque noſter*. Sepultus eſt ad anteceſſorem ſuum Adalgarium in baſilica ſancti Michaëlis Hogerus: cujus corpus cùm poſt annos centum & decem, dirutâ præ ſenio capellulâ, quæreretur, præter cruces pallii & cervical epiſcopi nihil repertum eſt. In iiſdem annalibus Wimo anno DCCCCXXXVI. in Succia obiiſſe dicitur.

Ho-

Hogerum brevi ſubſecutus eſt Bovo Corbeiæ-novæ abbas eo nomine ſecundus, anno ſequenti ex phtiſi mortuus, cùm annos ſexdecim monaſterium rexiſſet. Ejus tempore floruere Corbeiæ Addaſto doctus monachos, qui commentarium in Danielem anno DCCCCI. ſcripſiſſe traditur in annalibus Corbeienſibus, eumque epiſcopo Hildensheimenſi, ſcilicet Wigberto, qui ejuſdem loci monachus fuerat, obtuliſſe. Anno inſequente DCCCCII. Audalius monachus Caſinum migravit permiſſu Bovonis ubbatis; haud ſcio an idem cum Adelgero, qui anno DCCCCX. ex monte-Caſino rediiſſe dicitur, & inſignem portiunculam de ſancto patre noſtro Benedicto attuliſſe. Nec omittendus Chryſoſtomus monachus, qui anno MVI. perrexit *ad Corbeiam-auream* in Francia (ſic paſſim veterem Corberam vocat annaliſta:) ubi perhumaniter exceptus, altero anno ibidem obiit. Bovone item abbate Helmdagus, olim lector, abbas in peregrino monaſterio factus eſt. In Bovonis locum ſuffectus Folcmarus ſeu Volkmarus, bonus paterfamilias, & religioſus abbas, cujus anno primo, id eſt anno DCCCCXVII. Hunni omnia circumquaque loca, ipſumque monaſterium vaſtarunt, quod ille pro temporum miſeria inſtauravit. Ejus anno primo Albertus de Amlunxia, vir pius & doctus, *ex Corbeia-aurea* & monte-Caſino reverſus, multa pretioſa retulit, receptus utrobique in fraternitatem; tandemque ſenex & cælebs in Corbeia-novo monaſticen profeſſus eſt, dictus deinceps frater Nithardus.

ANN. CHR. 915. Corbeiæ-novæ abbates & viri illuſtres.

Tunc temporis proximum Corbeiæ-novæ parthenona Herivordenſem regebat Mathildis abbatiſſa, olim conjugata in ſæculo, ex quo Theodericus Saxoniæ comes procreatus eſt, Mathildis reginæ pater. Hanc abbatiſſa Mathildis ejus uvia in ſuo parthenone nutriendam ſuſceperat, ut illic *ſacras lectiones & manuum operationes* diſceret. Ea erat forma virginis, ut Otto Saxoniæ dux, qui illam Heinrico filio ſuo deſponſare cupiebat, Thietmarom comitem ad rem explorandam eò direxerit. Hic adminiculo matronarom, quæ puellæ aſſidebant, in ejus cubiculum admiſſus, formam virginis famæ haud imparem eſſe cognovit. Mox Heinricus iſtuc advolut, ingreſſuſque quaſi causâ precandi eccleſiam, virginem illic ſedentem cum pſalterio in manu, religioſè compoſitam invenit. Ejus umore captus juvenis princeps, hanc in conjugium a Mathilde abbatiſſa flagitavit. Hæc diu reſponſum ſuſpendit; ſed inſtante juvene, congruum eſſe uit, ut integrâ fide his, qui eam ſibi commendaverant, reſtitueretur, quid facto opus eſſet deliberaturis: cæterùm ſe nihil moræ huc allaturam pro excellentia gèneris ejus, qui eam expetebat. Hoc reſponſo factus ille ardentior, tandem puellam ab aviu obtinet ac poſtridie eductam paullo poſt conſentiente Ottone, conjugio ſibi copulavit. Illa verò noo modò Heinrico viro, ſed etiam ſocero ita gruta & accepta fuit, ot eam Otto totis tribus, quibus ſupervixit, annis loco filiæ habuerit. Hæc facta videntur ante mortem Odæ Ottonis ipſius matris, quæ aono nongenteſimo-duodecimo, vitæ ſuæ centeſimo-ſeptimo, deceſſiſſe traditur; Otto verò ejus filius biennio poſt, id eſt unno ejus ſæculi decimo-quarto. Eo mortuo, Conradus rex, cui Heinrici filii potentia ſuſpecta erat, vi eum opprimere, ſed incaſſum, non ſemel tentavit. Hic eſt Heinricus, cognomento Auceps, Ottonis Magni pater, de quo ſæpius meotio recurret. Cæterùm Mathildis ejus uxot lra in eonjugio ſe geſſit, ut pietas ejus formum æquaret. Hæc in publico quidem gemmis & ſerico ornata procedebat: aſt interiùs longè nobilius geſtabat ornamentum, cot ſcilicet maternum in ſubditos, humilitatem & modeſtiam in omnes: quibus amori erat ſimul & honori. Noctis tempore elam e lecto ſe ſubtrahebat ad Deum precandum, conjuge diſſimulante. Is Ottooem & Heinricum, qui poſtea Bajoariæ dux fuit, ex ea ſuſcepit. Heinricus præ Ottone primogenito matri curus erat: quod ingentium diſcidiorum ſeminarium fuit. Hæc præmittere viſum eſt de Muthilde, quæ non modò inter Benedictinas virgines educatu fult, ſed etiam multa beneficia toti Ordini noſtro contulit, duo monaſteria exſtruxit, & poſt mariti obitum ecligioſiſſimè vixit. Ad res Italicas venio.

XCV. Mathildis reginæ ortus & conjugium.

Necdum io Caſinenſe monaſterium, ab ſe inſtaurari cœptum, remigraverat Leo abbas, cùm Teani morbo oppreſſus ſexto-decimo kalendas Septembris, poſt regimiois annos quindecim cum dimidio; ibidemque ſepultus eſt. Nullus tunc inter tot Caſinates ſeu Teanenſes, quod mirere, idoneus repertus, qui mortui locum ſuppleret. Erat tuoc in Capuana eccleſia vir quidam, genere ac pietate illuſtris, Johannes nomine, qui archidiaconi officio ſungebatur. Hunc Landulfus & Atenulfus Capuani principes adeunt, rogantque, immo flagitant, orbatæ ut familiæ regimeo in ſe ſuſciperet. Urgentibus annuit tandem Johannes, tumque monachus factos, nec moltò poſt a fratribus communi conſenſu electus, atque u Johanne decimo, peſſimo licèt pontifice, conſecratus eſt. Mox ille fratres monere & hortari cœpit; ut, relicto Teaoo Capuam ſe conferreot, quæ civitas, cùm provinciæ

XCVI. Leoni abbati Caſinati ſuccedit Johannes.

-pti-

ANN. CHR. 915. Capuæ monaſterium exſtruit.

primatia erat, tum habitatione principum tutior. Illis verò patris monitis obſecundantibus, cùm nullam eſſet in ea urbe monaſterium, Johannes abbas u Godelperto abbate ſancti Vincentii Vulturnenſis exiguam eccleſiam ud portam ſancti Angeli comparavit, ubi tres vetuli monachi habitabant in domuncula lignea, quam Maio abbas cum eccleſia olim exſtruxerat. Ejus vice Godelpertus abbas locum juxtu civitutem a Caſinatibus accepit, & monaſterium ſancti Vincentii ad Vulturnum inſtaurare aggreſſus eſt, recollectis *in* priſtinum locum monachis, qui poſt cladem Sarracenorum huc illucque diſſipati erant, ſuis ſcilicet ad Garilianum Saracenis, & ex illis partibus hoc anno prorſus eliminatis. Interim Johannes, tam propinquorum, quàm amicorum ſultus ſubſidiis, in prædicto loco monaſterium in honorem beati patris Benedicti ædificare cæpit, id eſt inſignem eccleſium, & regulares ædes variis monaſterii officiis congruentes; ibique monachos ampliùs quinquagintu congregavit. Hoc monaſterium poſt vurios caſus, quos in conſequentibus referemus, tandem patribus ſocietatis Jeſu ceſſit, conceſsâ (*a*) a Clemente octavo abbatiâ cardinali Bellarmino, qui canonicos, loco monachorum iſtuc inductos, aliò tranſtulit, unnuente Puulo quinto, ac ſuæ ſocietaris patres iſtuc introduxit. Occaſione illius tranſmigrationis, cujus Jobannem ubbarem uuctorem ſuiſſe diximus, Camillus Peregtinius, & ex eo Angelus de Nuce Agupiri papæ diplomu proferunt, in quo Capuani principes, ambitionis & uvaritiæ ſtudio ducti, hanc promoviſſe notantur, *non ob Dei reverentiam*, inquit pontifex, ſed ob temporalis gloriæ cupiditatem; *& ut ipſe princeps*, Landulfus ſcilicet eo nomine primus, *totius poſſeſſionem jam dicti monaſterii ſuis, quaſi hereditario jure, relinqueret*. Hue ſine dubio ſpectabant illi principes, cùm Johannis Capuani electionem tantopere flagirabant. Non tamen Caſini curum abjecit Johannes, immo poſt ejus renovutionem, variu ipſi ornamenta conrulit, totiuſque abbatiæ præceptorum confirmationem a ptincipibus Capuanis obtinuit.

(*a*) *Sanct. Capuan. p.165. & ſeqq.*

XCVII. Gennadii epiſcopi teſtamentum.

Apud Aſtures Gennadius epiſcopus hoc anno teſtumentum condidit, in quo varias monaſteriis ub ſe exſtructis donationes fucit. In primis Ageo ſancti Petri monaſterio, quod olim ſanctus Fructuoſus inſtituerat, ipſe verò reſtituerat, multa prædia, necnon eccleſias tribuit, quæ ita propriu ejus loci eſte juber, ut alia monaſteria *nihil communionis* ibidem babeant, niſi fortè uuanimirutis grariâ uliquid pro miſericordiu cooceſſum fuerit. Ad hæc calicem cum patena, uliaque vaſu & ornamentu eccleſiaſtica cum libris itidem eccleſiaſticis eidem iargitur. Erant & aliu tria in eadem ſolitudine monaſteria, ub eodem conditu epiſcopo, nempe ſancti Andreæ, ſancti Jucobi, dictum Pennulba; tertium inter utrumque, nuncupatum ud Silentium; quibus omnibus conſimilia legat, multoſque libros, in bis *bibliothecam tuam*, id eſt codicem bibliorum, *librum Comitis, & librum regularum virorum illuſtrium*, fortè codicem regulurum, quas Benedictus Anianæ abbas in unum collegerat. Hos verò libros ab omnibus illis monaſteriis *in commune* poſſideri præcipit, ita ut per illa monaſteria diſpertiti, mutuo, prout opportunum fuerit, ulii aliis commodentut, ſed eâ lege, ut nulli, ne quidem ubbati, liceat eos in alia loca transferre. Quanta uutem eo tempore eſſet librorum penuriu, argumento eſt patva illu librorum ſupellex, quæ vix ſexdecim numerum excedit. *Factum & confirmatum teſtamentum erâ* DCCCCLIII. cui ſubſcribunt Ordonius rex, Geloira regina cum Ermigio & Didaco epiſcopis præter alios. His monaſteriis adjunctu erant eremitoria, quò monachi in vita cœnobitica exercituti ſecedebant, ut in regula noſtra permittitur. Exemplo aliis præluxit Gennadius ipſe, qui, dimiſſo epiſcopatu, *in ſecretum montem Silentii* ſe ſubduxit.

Monaſteria ab eo exſtructa.

(*b*) *Tep. hoc anno.*

Idem Gennadius monaſterium ſanctæ Leocadiæ (*b*) de Cabreria, quod olim piiſſimi ubbares Valentinus & Moyſes incoluerunt, ub Aſturicenſibus epiſcopis ferè direptum reſtituiſſe, ibidemque, abdicato epiſcopatu, vixiſſe traditur. In hujus rei fidem proferrur ipſius Gennadii inſtrumentum, cui ſubſcripſerint epiſcopi duo, Frunimius Legionenſis, & Attilanus Zamorenſis, ſucceſſor Sicilii epiſcopi, qui dignitati nuntium remiſiſſe, & in Legionenſe ſanctorum Coſmæ & Damiani monaſterium receſſiſſe memoratut.

XCVIII. Garciæ & Ordonii regum donatio facta S Iſidoro.

(*c*) *Tep. tom. 4. ſcript. 23.*

(*d*) *ibid. ſcript. 22.*

Pæne omiſeram diploma (*c*) Ordonii regis, eo nomine ſecundi, & conjugis ejus Elvitæ, indultum monaſterio ſancti Iſidori, quod poſteri Dominarum appellarunt, ſito in ſuburbio Legionenſi, upud caſtellum Caſtrium, ulio nomine *Donans* dictum, inter duo flumina, ſcilicet Piſoricæ & Carrionis. Ante annos abhinc quatuor Garcias (*d*) Caſtellæ rex, Ordonii prædicti frater, cum uxore ſuu Miona regina, eidem monaſterio, cui tum abbas Obecco præerut, jam ipſius loci eccleſiam eum ſuis pertinentiis obtulerat, id eſt confirmaverat, æra DCCCCXLIX. unno regni ſui primo: quod poſt annos quuruor iterum tatum habuit Ordonius ſecundus, quaſi novam donationem fuceret. Ejus diplomu inſcriptum eſt, *Domino*

Deo

Deo & ſancto Iſidoro, in cujus honore fundatum eſt monaſterium, in loco, qui vocatur Caſtriuoi, quod dicitur Donans, *juxta flumen piſoricæ; ſive & caltoribus eccleſiæ noſtræ, Petro abbati cum omni collegio fratrum in loco ſancto veſtro degentium, vel cunctorum ibidem advenientium; nos famuli veſtri Ordonius Dei gratia, rex, & Elvira regina, oramus, ut hanc noſtram dignemini ſuſcipere oblationem. Devotè offerimus parva atque exigua munuſcula ſanctis altaribus veſtris, ad reparationem eccleſiæ veſtræ pro lumiaaribus jugiter accendendis, pro adolendis odoribus ſacris, & ſacrificiis Deo placabilibus immolandis, pro vita vel veſtitu monachorum, qui ſub aula noſtra morabuntur, pro ſuſceptione peregrinorum, & ſubſtentationibus pauperum. In primis concedimus ipſum locum, in quo baſilica veſtra ſita eſt, cum omnibus adjacentiis, &c. Facta ſcriptura teſtamenti* XI. *kalendas Martii, æra* DCCCCLIII. ANN. CHR. 915.

Subſcribunt poſt regem ac reginam epiſcopi duo e noſtris, Gennadius & Forennius; dein Recenſuindus, Servandus, & Aruulfus abbates, Alexander *confeſſor*, id eſt monachus ex eorum numero, quos tunc converſos Franci appellabant; poſtremus omnium Petrus abbas, ſcilicet ſancti Iſiduri, qui Obecconi ſucceſſerat. In utroque diplomate monachi ſecundùm regulam beati Benedicti converſari dicuntur.

AN-

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUADRAGESIMUS-SECUNDUS.

Ab anno Christi 916. ad annum 927.

ANN. CHR. 916. I. Novi in Gallia motus.

CUM tranquilla omnia in regno Caroli & pacata viderentur, novi motus interiùs exorti publicam concordiam perturbarunt. His occasionem dedit in primis nimius Haganonis apud regem favor, qui principum & magnatum invidiam accendit; tum Gisilberti Lotharienſis comitis ſuperba potentia, qui mortuo Raginero patre, primus contra Carolum rebellavit: denique Rotberti dueis, Odonis quondam regis fratris, nimia audacia, qui non multò poſt Heriberti Veromandorum comitis ſocietate fretus, regem ſe contra Carolum extulit. Erat Hagano medii generis, quem rex adeò dilexit, ut eum cæteris præferret, & ferè unum pro conſiliario haberet; adeò ut ille, magnaribus procul poſitis, regio lateri ſolus hæreret, multaque regiâ ferè poteſtate ageret. Et hinc invidiæ fomes. Ad hæc poſt mortem Raginerl Lotharienſis, qui partium Caroli fidiſſimus tutor fuiſſe, atque hoc anno deceſſiſſe in chronico Saxonico dicitur, Giſilbertus ejus filius a Carolo paternum honorem accepit: ſed ille, beneficii immemor, pro abjectione Caroli multa primus molitur. Verùm ſpe ſuâ dejectus, & ad Heinricum Saxoniæ ducem fugere coactus, eùm eum contra Carolum, ſed fruſtra, proritare tentaſſet, per ipſum Carolo demum reconciliatus, priſtinos honores recepit.

II. Celſinianenſis monaſterii initia. (*) *Sanctillarii.* (a) *Diplom. p. 559.*

Hoc tempore Celſinianenſe (*) apud Arvernos monaſterium conditum eſt a Willelmo principe & marchione, ut ſe ipſe vocat in litteris, quæ de illius monaſterii primordiis hoc anno confectæ ſunt. In his litteris (a) Willelmus, cognomento Pius, idemque auctor monaſterii Cluniacenſis, pro remedio animæ ſuæ, & animarum parris ſui Bernardi, matriſque Ermengardis, necnon Odonis ſenioris ſui, ac fratrum ſuorum, ſororiſque ſuæ Adalendis & filiorum ejus, Deo res ſuas offert, » cediteque in jus eccleſiæ, quam ſuis ſumtibus in proprio fundo apud Celſinanias » ædificare cœperat in honorem ſanctæ Trinitatis, & caſtiſſimæ Mariæ virginis, » dilectique diſcipuli Chriſti Johannis: quæ res ſitæ ſunt apud Arvernos in villa co- » mitatus Brivatenſis Catiſiaco, vicariæ Uciomenſis, eum eccleſia ſancti Juliani apud Gigniacum (*) in comitatu Taiamitenſi (*) *Data in menſe Novembrio, in die Mercoris, anno* XVIIII. *domino Karolo rege Francorum ſive Aquitaniorum.* His lit-

(*) *Gignac.* (*) *Talande.*

litteris subscribunt Willelmus gratiâ Dei comes, Ingelberga ejus conjux, Acfredus, & Boso, tum Ermoldus episcopus Arvernensis, & Hildebertus itidem episcopus; dein Atto, Sigaudus, & Abbo abbates, Elizeus monachus, & alii cum Rogerio comite. Hoc monasterium, quod alii Celsiolas & Celsinauicas vocant, principio subjectum fuit, utì hodie quoque, principi abbatiæ Cluniacensi. ANN. CHR. 916.

III. Balneolensis monasterii privilegia renovata.

Sub initium hujus anni rex Carolus in palatio (*a*) Heristallo versabatur, cùm privilegia monasterii sancti Stephani Balneolensis, in diœcesi Gerundensi, cujus loci abbas tum erat Halfredus, a decessoribus regibus Ludovico avo, Carolo avo, & Ludovico genitore suo concessa, renovavit. *Datum* v. *idus Aprilis, indictione* IIII. *regnante Karolo rege gloriosissima, redintegrante* XVIIII. *largiore verò hereditate indepta* v. *Actum Heristalla palatio:* quod præceptum Gozlinus regiæ dignitatis notarius ad vicem Herivei archiepiscopi, summique cancellarii recognovit.

(*a*) *Capitul. to.* 2. *col.* 518. *& seq.*

IV. S. Valburgis cella.

Ad hunc etiam annum revocanda est origo ecclesiæ sanctæ Walburgis virginis, quæ a Carolo rege, acceptis ejus ex Germania reliquiis, in villa Attiniacensis palatii Dionna exstructa est, non a Carolo Magno, ut Miræus, Marlotus, aliique nonnulli falsò opinati sunt. Id patet ex diplomate autheurico ipsius, quod „ ex archivo Compendiensi (*b*) eruimus, in quo rex ait, se divino succensum „ amore, statuisse ædificare ecclesiam Attioiaco in palatio, in honorem sanctæ „ Walburgis Christi virginis, cujus reliquias pro turamento totius regni *ex partibus orientalium*, id est ex pago Germaniæ Eistarcusi, afferri curaverat. Ad hujus verò ecclesiæ dotem prædia & servos confert variis in locis, maximè in villa Dionna, quæ postmodum a sancta Walburge nomen sortira est. *Datum* VII. *idus Junii*, sub iisdem chronicis, ut supra, notis, ejusdemque notarii recognitione. *Actum Attiniaco palatio*. Post biennium (*c*) idem rex novo præcepto decernit, *ut eadem capella, in qua quatuordecim ordinis monastici viros statuit, sit subjecta Compendiensi cœnobio, ed ratione, ut præpositus & decanus Compendii in præfatæ capellæ loco constituunt præpositum & thesaurarium ex suis*, id est ex canonicis, qui tunc Compendiensem basilicam tenebant. Postmodum, cùm Attiniacense palatium a suo splendore excidisset, hæc sanctæ Walburgis ecclesia cùm suis appendicibus cessit in dotem Constantiæ Philippi primi filiæ, uxori Hugonis Campaniæ comitis; qui hanc cellam Molismensi cœnobio, a quo pendet etiam nunc subjecit.

(*b*) *Diplom. p.* 560.

(*c*) *Ibid. p.* 549.

V. Diploma pro S. Michaëlis ad Mosam.

Idem Carolus sub finem hujus anni portionem bonorum, quam Lotharius imperator monachis sancti Michaëlis in pago Virdunensi assignaverat, ad eorum preces regiis litteris denuo confirmavit, jussitque, ut nullus abbas, nullave po„ testas quidquam ex illis rebus minuat vel mutet, vel ex eis præbendas det: „ sed earum dispositio penes præpositum ejus loci cum consensu fratrum remaneat. Ad hæc quædam prædia eisdem confert: quæ omnia facit, ut monachi „ pro remedio animæ suæ & conjugis Frideranæ & prolis, & pro totius regni „ statu Domiuum assiduè exorare studeant, & abbatem suum, sicut decet, honorificent. Id autem factum est *deprecante venerando comite Richuino, atque Erleboldo, necnon & abbate ipsius loci, scilicet Rodulfo*, qui sine dubio sæcularis erat, cujus loco præpositus monachis præerat. *Datum* v. *kalendas Decembris, indictione* IIII. *anno* XXIII. (lege XXIIII.) *regnante Karolo rege gloriosissimo, redintegrante* XVIII. (lege XVIIII.) *largiore verò hereditate indepta* v. *Actum Theodonis-villâ*. Idem notarius, qui supra, hoc præceptum recognovit.

S. Apro facta restitutio.

Eodem anno Drogo Tulli-Leucorum episcopus in plena synodo decimam ecclesiæ sancti Martini in Mannouicurte monasterio sancti Apri, iustante Segedeo abbate, restituì jussit. *Data sub die nonarum Novembrium, anno* IIII. *regnante Karolo rege in Francia*, id est in Lotharii regno, *anno verò dominicæ incarnationis* DCCCXVI. *indictione* IIII. Subscribunt post Drogonem episcopum Rotlandus primicerius, tres archidiaconi, aliique canonici.

VI. Viborada recluſa.

Celebre quondam fuit apud veteres monachos, atque adeò apud nostros, reclusorum utriusque sexus institutum. Inter antiquiores censendi sunt Philumenus, cui Nilus (*d*) senior epistolam scripsit; & Hospitius Niciensis a Gregorio (*e*) Turonensi episcopo laudatus. Primus regulam ejusmodi reclusis præscripsit Grimlaicus presbyter, qui reclusiouis modum & formam, qualis sine dubio ante ipsum usitata erat, susè describit, ut superiùs (*f*) vidimus. In monasteriis virorum non modò reclusi erant, sed etiam reclusæ in cellis a monasterio separatis admittebantur. Una ex antiquioribus occurrit sancta Wiberat seu Wiborada, quæ hoc anno prope monasterium sancti Galli recluſa fuit. Hæc ex nobili Suevorum orta genere, ab ineunte ætate pietatem mirificè coluit. Nudipes ad ecclesiam a domo longè remotam progredi solita, mundo muliebri rejecto, labori & silentio vacabat. In victu parsimouia & severitas haud impar.

(*d*) *Nilus lib.* 2. *ep.* 96.

(*e*) *Greg. Tur. lib.* 6. *c.* 6.

(*f*) *lib.* 40. *n.* 44.

ANN. CHR. 916. Tempora ſomni artiora: feſſis membris humus cilicio ſtrata cubile fuit, ſaxum pro cervicali. Huic frater erat, Hitto nomine, apud ſanctum Gallum in ſcholis exterioribus inſtitutus. Utrique pia cupido inceſſit Romanæ urbis noti causâ adeundæ. In reditu ſoror Hiltoni auctor fuit, ut ſeculo nuntium remitteret, & apud ſanctum Gallum monaſticen profiteretur. Nec din poſt ipſa fratrem ſecuta eſt. Fortè fama ejus ſanctitatis pervenit ad aures Salomonis Conſtantienſis epiſcopi & ſancti Galli abbatis, qui ad ſuum monaſterium profecturus, eam ad illud iter invitavit. Iſtuc profecta, tantâ loci veneratione capta eſt, ut ſe ibidem recludi poſtulaverit. Erat in vicino montu ſancti Georgii oratorium, quod huic reclaſioni aptiſſimum viſum eſt. Sed ne hoc inſtitutum temere arripuiſſe videretur, quatuor annis ſe ipſam probavit in cella quadam oratorio adjuncta, ubi abſtinentiæ & inediæ, vigiliis & precibus ſuprà fidem ſe ſe addixit. Probationis quadriennio exacto, ſollemni ritu ab eodem epiſcopo recluditur, ſeriâ cellulæ obſignatâ. Illic ad præſcriptum ſancti Benedicti regulæ, quam ſæpè lectitabat, & ad nutum præpoſiti ſancti Galli vitam deinceps inſtituit. Ejus exemplo aliæ etiam puellæ idem propoſitum ibidem ſecutæ ſunt: qualis fuerit Rachildis, Kerhildis, aliæque, de quibus in conſequentibus ſæpiùs ſumus.

VII. Udalrici ſtudia apud S. Gallum.

Eodem tempore nobiliſſimus adoleſcens, Udalricus nomine, causâ doctrinæ ad ſancti Galli monaſterium acceſſit. Erat is ex clariſſima & præcelſa Alamannorum propagine. Pater ejus Hucpaldus, mater Thetpirga vocabatur. Præceptor ejus apud ſanctum Gallum in grammatica Waningus ipſum ad capeſſendum monaſticæ vitæ inſtitutum idemtidem hortabatur. Idipſum ſuggerebant alii etiam cœnobitæ, qui nobiliſſimum juvenem monachum, & poſt Salomonis deceſſum regularem abbatem habere cupiebant. Tentatus frequentibus adhortationibus adoleſcentis animus, inducias ad Deum hac de re conſulendum petiit. Wiboradam, quæ tum prophetiæ dono excellere ferebatur, e propinquo conſulendam ſtatuit. Poſt triduanas preces illa reſpondit: Non ultrà, inquit, fili, animus tibi hac de re fluctuet. Non hîc, ſed in orientali parte, ubi quidam fluvius dirimit provincias, pater ſpiritualis futurus es, atque epiſcopali honore donandus; ſed multis priùs & anguſtiis a paganis & falſis chriſtianis exercitandus, quales nullus deceſſorum tuorum unquam paſſus ſit, quibus demum optata ſuccedet ſerenitas. Id oraculi ſpectabat ad fluvium Lycum, qui Sueviam a Bajoaria diſcriminat, & præterfluit Auguſtam-Vindelicorum, ubi Udalricus poſt octo annos epiſcopus factus eſt. Ekkehardus Udalrici apud ſanctum Gallum præceptorem vocat Hartmannum, Waningum vitæ ſancti Udalrici ſcriptor. Sed utrumque habere potuit, Waningum ſcilicet in grammatica, ut hic auctor ſcribit, Hartmannum in aliis diſciplinis.

VIII. Berengarii diploma pro S. Julia Brixienſi. (a) *Bullar. Caſin. to. 2. p. 40.*

Necdum annus effluxerat a coronatione Berengarii imperatoris, cùm Berta ejus filia, parthenonis ſanctæ Juliæ Brixienſis abbatiſſa, ab eo facultatem obtinuit ædificandi (a) caſtelli in quodam prædio monaſterii ſui, ſcilicet ſuper ripam Ticini, juxta portam, qui dicitur Sclavaria. *Data* nete. *kalendas Junii, anno dominicæ incarnationis* DCCCCXVI. *domini verò Berengarii ſereniſſimi regis* XXIX. *imperii autem ſui primo, indictione* IX. *Actum Curteſind.* Eædem ſunt ebronicæ uotæ diplomatis ejuſdem imperatoris pro eccleſia Cremonenſi, a Sigonio ad hunc annum relati. Paullo diverſæ ſunt in ejuſdem imperatoris diplomate pro Caſa-aureæ monaſterii libertate, dato anno ſequenti, Berengarii regis anno XXVIII. impenii ſecundo, indictione quintâ.

ANN. CHR. 917. IX. Friderunæ reginæ obitus & donationes. (b) *Diplom. p. 562.*

POſtero anno, qui eſt nongenteſimus decimus ſeptimus, Friderunam reginam, Caroli regis conjugem, & quidem quarto idus Februarii e vita migraſſe intelligimus ex regio præcepto (b) ejuſdem Caroli pro eccleſia Compendienſi, quo Pontigonis villæ regiæ donationem, eidem eccleſiæ a Frideruna regina factam, confirmat, prout ipſa *imminente die ſuæ mortis* flagitaverat, ita ut *frater ejus Bovo Catalaunenſis antiſtes eccleſiæ* jure beneficiario, dum viveret, retineret *ad exſolvendum unoquoque anno argenti librum unum in die anniverſario* ejuſdem Friderunæ, *quæ eſt quarta idus Februarii: ut anniverſarium ejus celebretur* a prædictæ eccleſiæ fratribus *cum hymnis ac pſalmis*, & congrua eis refectio ipſo die præparetur. *Datum* VII. *kalendas Auguſti, indictione* V. *anno* XXV. *regnante Karolo rege glorioſiſſimo, redintegrante* XX. *largiente verò hereditate indepti* VI. *Actum Aquiſgrani palatio:* quæ indictio huic anno convenit, non ſequenti, quo Labbeus Friderunæ obitum reponit. In fine diplomatis rex eamdem legem ſeu multam contra donationis hujus violatores renovat, quam Pippinus rex atavus ſuus in *monaſteria Promia, ſeu Laudani in puellarum loco*, id eſt in parthenone ſancti Johannis-Baptiſtæ; atque abavus ſuus Carolus in Aquiſgrani palatio; necnon Carolus ipſe avus in Compendienſi cœnobio

blo ſtatuerant; atque inſuper diras iis imprecatur; itidemque in alio præcepto (*a*) pro inſtauratione abbatiæ Compendienſis, quod *deprecante fideli* ſuo *Haganone* eodem die & anno eidem Compendienſi eccleſiæ conceſſit in ipſo Aquiſgrani palatio: ubi etiam præcepta combuſta & donationes eidem eccleſiæ factas renovavit: quibus in litteris canonici ejus loci *canobita* Compendienſes appellantur. ANN. CHR. 917. (*a*) *ibid. p.* 560. *& ſeqq.*

Quod modò dicebamus de tempore Friderunnæ reginæ obitus, confirmatur ex litteris (*b*) ejuſdem Caroli, quibus ſignificat, quòd Frederunna *quondam regina*, » conjux ſua cariſſima, pro omnipotentis Dei amore, ſanctique Remigii Franco- » rum apoſtoli veneratione, *ante cujus ſacratiſſimum pignus benedictione olei & conſe-* » *cratione ia reginam fuit delibuta*, dederit monachis eo loci Deo ſtrenuè mi- » litantibus, ex dote regalis ſui connubii, Corbiniacum in pago Laudunenſi, ex- » ceptâ cellulâ ſancti Petri, ubi corpus confeſſoris Chriſti Marculfi quieſcit, » quam cellulam rex ipſe ſub annuo cenſu decem ſolidorum pro vitæ ſuæ tempo- » re ſibi retinuit; inſuper contulerit eccleſiam in Craonna, quam Ernuſto ejuſdem » reginæ nepoti in vita ſua reliquit, eâ lege, ut ſingulis annis annuâ illius de- » poſitionis die ſolvat ad menſam fratrum libram unam argenti. Actum vi. ka- lendas Martii *in monaſterio ſancti Remigii*, ubi Friderunna regina ſepulta eſt, & quidem ſubtus majus candelabrum, ut domeſticæ memoriæ docent. Ibidem rex verſabatur (*c*) quinto-decimo kalendas Martias, cùm res quaſdam, conſiſtentes in » comitatu Porcenſi, quæ ſancto Remigio injuſtè ablatæ fuerant, eidem reſtitui juſ- » ſit, eâ conditione, ut ſingulis annis, anniverſariâ inunctionis ſuæ die, quæ eſt » v. kalendas Februarii, plenaria refectio pro rei memoria fratribus tribuatur: qui » pro conjuge ſua cariſſima *piæ recordationis* Frederunna, necnon infantibus ſuis, regiâ prole, Dei clementiam aſſiduè exorent. Id factum eſt, ut jam dixi, in monaſterio ſancti Remigii xv. kalendas Martii ſub iiſdem, ut ſupra, iodictione & anno. Ex hoc loco rex Aquiſgranum adiit, ſi verum eſt id, quod ad hunc annum legimus in chronico Saxonico, ſcilicet Carolum, imminente paſchali ſollemnitate in Aquiſgrani palarium ſe recepiſſe, eòque ex tota Gallia confluxiſſe principes & magnates, in his Ruotpertum ſeu Rœbertum ducem; immo etiam Heinricum ex Saxonia: qui omnes per quatuor dies ante fores regii cubiculi, ubi rex cum ſolo Haganone reſidebat, egreſſum regis præſtolantes, nullum ab eo reſponſum habere potuerint. Quare Heinricum indignabundum, inconſulto rege, diſceſſiſſe; ſed ab eo revocatum per Heriveum metropolitanum Remenſem cum multo demum honore admiſſum fuiſſe in regis gratiam & familiaritatem.

X. Corbiniacum Remigianis datur. (*b*) *Marlot p.* 534.

(*c*) *ibid. p.* 535.

Obſervatu dignum eſt aliud ejuſdem regis præceptum, quo villam Latiniacum, » ſitam in comitatu Meldenſi ſuper fluvium Maternam, cognomine Siccum, ad » diſcrimen alterius Latiniaci pagi Pariſienſis, quam villam olim Dagobertus ſan- » cto Dionyſio donaverat, eidem (*d*) reſtituit, utì poſtulaverat Rotbertus co- » mes ejus loci abbas, unà cum prioribus ac ſenioribus loci monachis: eâ ratio- » ne, ut *in die natiuitatis ſuæ, quæ eſt miſſa* ſeu feſto *ſancti Lamberti*, (nempe » quinto-decimo kalendas Octobris;) & in die unctionis ſuæ, quæ eſt octavis ſan- » ctæ Agneris virginis, memoria ipſius in monachorum refectione fiat; & memoria » obitus uxoris ſuæ Frederaunæ per annos ſingulos fiat. Ad hæc ut, quamdiu » vixerit, ſeptem pſalmos decantent pro ſalute ſua, atque Rotberti abbatis, quem » non ſemel *conſanguineum* ſuum vocat. *Datum* v. *kalendas Junii*, *indictione* v. *anno* xxv. *regnante Karolo rege glorioſiſſimo*, *redintegrante* xx. *largiore verò hereditate ieadeptâ* vi. *Actum Attiniaco palatio*. Gauzlinus notarius ad vicem Herivei archiepiſcopi, ſummique cancellarii recognovit hoc præceptum, cujus authenticum in archivo Dionyſiano aſſervatur. Hinc conciliatur auctoritas donationi prædicti Latiniaci, S. Dionyſio a Dagoberto factæ, quam nonnulli temerè nuper impugnare auſi ſunt; qua de re in Supplemento (*e*) librorum de re diplomatica actum eſt.

XI. Latiniacum S. Dionyſio. (*d*) *Doublet. p.* 814.

(*e*) *Supplem. cap.* 5. *n.* 3.

Non ultra hunc annum differri poteſt origo Dolenſis (*) apud Bituriges monaſterii, quod Ebbo comes unà cum uxore ſua Hildegarde conſtruxit. In primariis ejus cœnobii litteris, quas Beſſius & Labbeus (*f*) retulerunt, Ebbo Dolenſis caſtri dominus res juris ſui tradit beatiſſimæ Dei genitrici Mariæ, & ſanctis apoſtolis Petro & Paulo, hoc eſt in villa territorii Bituricenſis, Dolis nomine in vicaria Brivenſi, unam capellam in honore ſancti Germani, & alteram ſanctæ Mariæ ſuper Andram (*) ſeu Angerem fluvium, aliaque permulta: quæ omnia donat pro anima *ſenioris* ſui Willelmi principis, cognomento Pii, qui adhuc vivebat, hiſque litteris ſubſcripſit, eâ conditione, ut in Dolis *monaſterium regulare* conſtruatur in honorem beatæ Mariæ ſemper virginis, & ſanctorum apoſtolorum » Petri & Pauli; ibique monachi *juxta regulam ſancti Benedicti* viventes congre- » gentur; ſintque ipſi monachi cum omnibus rebus prædictis *ſub poteſtate & domi-* » *natione Bernonis abbatis*; poſt cujus deceſſum iidem monachi habeant poteſta- tem

XII. Dolenſis monaſterii initia. (*) *Dolt.* (*f*) *Miſcell. p.* 505. (*) *l' Indre.*

ANN. CHR. 917.

„ tem eligendi ex regula abbatis *quemcumque sui ordinis* eligere voluerint; per „ singula verò quinquennia Romanæ ecclesiæ quinque solidos persolvant ad deme„ rendam Romani pontificis defensionem. His litteris subscribunt post conditores Willelmus comes, Gerontius sanctæ Biturigensis ecclesiæ archiepiscopus, Turpius Lemovicensis, & Arnoldus Arvernensis episcopi, item Hildeberrus episcopus, & alii. *Data per manus Gerlamni diaconi ad vicem cancellarii, jussu Willelmi principis, XV. mensis Septembris, anno XX. regnante Karolo rege.* Ex his intelligitur, Doleasse monasterium, quod Burgidolense (*) posteri appellarunt, non abbatiæ Cluniacensi subjectum, unitumve fuisse, sed commissum Bernoni abbati: quo mortuo, libera fuit eligendi pro libito abbatis facultas quemcumque sui ordinis Dolenses voluissent.

(*) *Bourg. Diss.*

XIII. S. Gildasii cœnobium conditur.

Idem Ebbo auctor fuit vicini sancti Gildasii monasterii, quod hac occasione conditum (*a*) tradunt. Fervente, aut potiùs furente Normannicâ rabie, Daocius, Reuvisii seu Ruyensis in Armorica monasterii abbas, cum suis monachis fugiens, beatissimi Gildasii primi abbatis ac patroni sui, aliorumque sanctorum reliquias in Bituricensem pagum secum asportavit. Tunc in Dolensi castro degebat nobilissimus prioceps Ebbo, cui Daocius abbas calamitatis suæ angustias exposuit. Ille verò abbatis oratione permotus, locum ei pro tempore habitandum concessit in quodam nemusculo, quod e regione castri Dolensis versùs occidentalem plagam situm erat, eo scilicet in loco, ubi antiquitus ecclesia in honorem beatæ Mariæ condita fuerat; & juxta eam duo eremitoria, quæ tunc habitatoribus destituta erant. Verùm in insula, quæ dictæ ecclesiæ a septemtrionali parte adhærebat, aliud monasterium in honorem sancti Salvatoris ædificare cœpit, quod moriens Radulfo filio suo, Gerontio archiepiscopo & Launo tum archidiacono, postea Gerontii successori, perficiendum curavit, In quo sancti Gildasii, aliorumque sanctorum reliquias repositas, ubique castrum, quod Radulfi ab auctore dictum est, ædificavit. Dolense Romano pontifici, sancti Salvatoris monasterium Bituricensi ecclesiæ subjectum fuit. In libello de vita sancti Gildasii Dajocus abbas, isqui Daocius aliis appellatur, sub altare Ruyensis ecclesiæ octo ex majoribus sancti Gildasii ossibus recondidisse traditur, quæ tempore suo reperta fuisse auctor ille tradit: cætera verò cum reliquiis sancti Paterni Venerensis & aliorum sanctorum, cum libris & ornamentis secum transtulisse, nimirum in pagum Bituricensem, ubi cum suis in sancti Salvatoris monasterio consedit. Dolensibus Willelmus comes cum uxore sua Ingelberga res suas in villa Masnilio (*b*) donavit.

(*a*) *Patriarch. Brior. c.52.*

(*b*) *Labbe Mss. coll. p.511.*

XIV. Vestis blavinea in monacho culpata.

Inter monachos, qui primi Dolense monasterium incoluere, unus fuit Gauzlinus nomine, de quo visum quoddam retulit sanctas (*c*) Odo, quod post ipsum referre non pigebit. Hic mortuus in feretro cum *blavinea cuculla* compositus fuisse dicitur. Eum verò Giudo Sollemniacensis monachus conspicere sibi visus est ante quemdam abbatem (sanctus Benedictus is erat) venerandâ canicie prostratum, sed ab eo rejectum *propter blavineam cucullam*, quâ indutus erat, nec eum agnoscere volentem, quousque regularem vestem acciperet: quare ille pudefactus & tremens ad Guidonem cucurrit, ut aliam sibi daret. Quo ex loco id satis colligimus, ejusmodi blavineas cucullas a quibusdam tunc solutioribus monachis gestatas fuisse, sed a religiosioribus, ut par erat, improbatas. Hoc ipsum exemplum fusiùs retulit Johannes initio libri tertii de vita sancti Odonis. Floruit sub finem sæculi undecimi in Dolensi monasterio Herveus monachus, in litteris sacris maximè eruditus, ut ejus in Paulum, aliosque libros commentarii probant. Verùm, ut se habent rerum humanarum vices, utrumque monasterium, Dolense scilicet ac sancti Salvatoris, anno MDCXXIII. destructum est, petente serenissimo principe Condæo Henrico Borbonio, qui eorum loco duo canonicorum collegia instituit; unum intra palatium Castri-Radulfi, alterum Dolis. Exstat apud Labbeum (*d*) index abbatum & topatcharum Dolensium & Castri-Radulfi.

(*c*) *Odo collat. lib.3. c.22.*

(*d*) *Bibl.tom.2. p.740. & seq.*

Navenses abbates.

Ad hunc annum, Caroli vicesimum, pervenit Macbertus Navensis ad sanctum Sulpicium abbas, cujus tempore Gaufridus Bituricensis viceconies Navensi monasterio quædam largitus est in villa pagi Bituricensis Colongiaco, *anno XX. regnante Karolo rege, mense Februario*. Macberti successores fuere Humbertus sub Rodulfo, rege, Regimundus anno septimo Ludovici Transmarini, Ebrardus tempore Lotharii regis, sub quo Herbertus abbas eidem loco præesse cœpit.

XV. Figiacenses & Conchenses abbates.

Ad hoc ferè tempus superstes fuit Geraldus Fiacensis seu Figiacensis abbas, qui *Caroli stulti regis temporibus* in construendis ædificiis & in amplificando loci honore ac censu strenuissimus fuisse, & Conchensem abbatiam (*e*) simul tenuisse dicitur. Ejus tempore floruit Figiaci Hugo (*f*) monachus & hortulanus, gravi abstinentiâ & labore corpus suum domare solitus. Hunc Geraldus Conchas, qui locus

(*e*) *lib.35. n. 27.*

(*f*) *Baluz. Miscell. tom. 2. p.299.*

eus ſitu aſperrimus & artiſſimus erat, direxit, ibique priorem eſſe juſſit. Fortè Geraldus ipſe hujus loci monachos inviſit, corrigitque famulos ejus a domeſticis miniſtris Conchenſium poſt mutuas rixas vapulaſſe: quæ res ſic abbatis animum offendit, ut affirmaret, ſe numquam ampliùs eum locum viſurum. Fruſtra iram ejus mitigare tentavit prior, pœnam de reis ejus voluntati & arbitrio committens. Unum ille ad hæc reddidit, ſtultum eſſe, qui Fiacum habens, locum utique amœniſſimum, Concharum valles ingratas & inhoſpita tecta requireret. Hac uſi occaſione Conchenſes, Figiacenſium jugum excutere ſtatuunt, & Hugonem priorem loco abbatis deinceps habere cœperunt. Geraldo mortuo & Figiaci ſepulto, Figiacenſes domnum Calixtonem, monachum probiſſimum, elegere, qui a Benedicto papa Romæ benedictus dicitur. At parum veri ſimile eſt, Geraldum, qui a tempore Caroli Calvi Adalardo ſucceſſiſſe fertur, perveniſſe ad pontificatum Benedicti quinti, qui anno DCCCCLXIV. electus eſt; nam quò minùs id de Benedicto quarto intelligamus, vetat Raimundi Auriliacenſis abbatis præfectura, cujus Calixto Figiacenſis æqualis fuit. ANN. CHR. 917.

XVI. Craſſæ facta donatio. (a) lib. 41. n. 14.

Paullo ante hoc tempus Witizæ (a) Craſſæ abbati ſucceſſerat Suniarius abbas, quo præſideote Aldena quædam nobilis femina quemdam alodem in villa comitatus Carcaſſenſis Bulmado ad vitam filio ſuo Amelio tradit, eo pacto, ut *per unumquemque annum ficcinas donare* faciat ad domum ſanctæ Mariæ monaſterii Urbioneolis, quod vocatur Craſſa, & ad Suniarium abbatem & ad monachos, qui ibidem Deo deſerviunt, *inter panem & vinum modium unum. Facta carta donationis iſta IV. kalendas Julii, anno XX. regnante Karolo rege poſt obitum Odonis regis.* Eodem Suniario abbate ſuperſtite, Geronimus quidam eidem loco dat alodem ſuum apud Pradellas in valle Aquitania ejuſdem comitatus, *ad luminaria eccleſiæ*, pro anima cùm ſua, tum fratris ſui Livolani presbyteri reſervato ſibi uſu-fructu, eâ lege, ut ſingulis annis perſolvat ad domum ſanctæ Mariæ *inter avona* (*) *& vinum ſextarios XII.* Facta donatio VIII. *idus Julii, anno XV. regnante Ludovico rege.* Idem abbas Suniarius pervenit ſaltem ad annum ſecundum Lotharii regis.

(*) ſic.

XVII. Fuldenſes abbates. (b) Brower. p. 283.

In Fuldenſi monaſterio Helmfrido abbati jam ſucceſſerat Haico, teſtante Johannis decimi diplomate, quo eidem Haichoni eximiam immunitatem (b) de vetito feminarum in monaſterium, adeòque in eccleſiam ingreſſu, de ſumma ſacerati ſoli libertate, de verbi divini ſemente, utl popoſcerat, indulget in hæc verba: *Tibique, fili dilecte Haicho, qua te bene eruditum & eloquentem virum eſſe novimus, verbum Dei prædicare auctoritate ſancti Petri, & concedimus, & præcipimus* &c. *Datum XIIII. kalendas Junii, per manum Stephani ſecundicerii ſanctæ ſedis apoſtolicæ, anno, Deo propitio, pontificatus domni Johannis ſummi pontificis & univerſalis decimi papæ in ſacratiſſima ſede beati Petri apoſtoli quarto, imperante domino piiſſimo auguſto Berengario, a Deo coronato magno imperatore anno ſecundo, & patriciatus* (lege *conſulatus*) *anno ſecundo indictione* V. Ex quo intelligitur, Johannem decimum anno ejus ſæculi quarto-decimo ineunte ſedere cœpiſſe, non duodecimo, ut Baronio viſum eſt. Plura inferiùs de Haichone, qui ad annos circiter octo præfectuam retinuit.

ANN. CHR. 918.

XVIII. Gerardi Bronienſis monachi profeſſio. (*) Stever. (*) la Samois. (*) de Lomagne.

ANno inſequenti, qui nongenteſimus octavus-decimus erat, Gerardus Bronienſis monachum induit in cœnobio Dionyſiano apud Pariſios, cujus abbatiam Rotbertus comes, uti & Germanenſem obtinebat. Gerardus nobili genere, patre Stantio ſeu Stantione, qui ex proſapia Haganonis Auſtraſiorum ducis fuiſſe dicitur; matre Plectrude, Stephani Tungrenſis epiſcopi ſorore, ſub finem ſæculi noni in lucem editus eſt in loco, quem Stablecellas (*) vocant, ſito inter Moſam & Sabim (*) haud procul a Bronio, in pago Lomacenſi (*) ſeu Lomenſi, qui Foſſas, Gemblacum, Bronium, Calvimontem, Cuvinium, haud modicam recentioris comitatus Namucenſis partem, complectebatur. Hunc pagum tum regebat Berengarius comes, ſub quo Gerardus militaſſe traditur. Hic cùm pietate ac religione præcelleret, cælitus admonitus eſt, ut ex oratorio, quod Pippinus princeps, Heriſtellenſis dictus, Bronii exſtruxerat, & a ſancto Landeberto epiſcopo conſecrari curavetat, baſilicam conderet, eamque in honorem ſancti Eugenii martyris dedicaret. Abſolutâ fabricâ, cùm anceps animi eſſet, quo pacto ſancti Eugenii reliquias ad ejus dedicationem poſſet comparare; opportuna ejus rei ſe ſe obtulit occaſio. Erant Berengario Lomacenſi comiti negotia tractanda cum Rotberto, præpotente Pariſiorum comite, qui abbatiam ſancti Dionyſii, ut mox diximus, occupabat. Miſſus ad id negotii tractandum Gerardus, cùm ad Dionyſianum oppidum jam inclinante die divertiſſet, ipſe, quâ erat pietate, ad baſilicam ſancti Dionyſii martyris precandi causâ accedit. Tunc agebantur veſpertinæ preces, in quibus ſancti Eugenii de more commemoratio facta eſt, cujus corpus illic haberi ignoro.

ANN. CHR. 918. (*) *Druil.*

gnorabat. Poſt veſpertinum officium, quis ſit ille ſanctus Eugenius, percontanti reſponderunt monachi, Toletanum epiſcopum eſſe, & ſancti Dionyſii ſocium & collegam, qui in Gallias reverſus, apud Diogilum (*) proximum vicum glorioſo certamine pro Chriſto mortem oppetierit. Tum verò ille hujus ſancti martyris reliquias petit. At monachi rem difficilem eſſe eauſantur: quippe ſanctum in dies coruſcare miraculis, & pro patrono ac defenſore ab incolis haberi. Si tamen in ſua ipſorum baſilica monachorum cœtui nomen dare voluerit, faciliùs ejus deſiderium poſſe perfici. His ille maturè expenſis, conſulto priùs Stephano Tungrenſi epiſcopo, ſæculum deſerere ſtatuit, expletâque legatione, ad Dionyſianos reverſus, eorum numero adſcriptus eſt, collatis monaſterio prædiis, quæ in Lotharienſi regione poſſidebat. Mox ille, inertiam perofus, piis ſe operibus exercere, litteras, quas ignotabat, addiſcere, ſacris lectionibus, labori & precibus ſe totum dare, adeò ut ſeniores non modò pietate, ſed etiam doctrinâ aſſequeretur. Hinc a loci præpoſito ſeu decano compulſus eſt anno a converſione ſecundo, ut in acolythorum numerum allegeretur a Theodulfo Pariſiorum epiſcopo, qui eum anno ſubſequenti ſubdiacooom ordinavit. Anno quarto a Fulrado Theoduifi ſucceſſore promotus ad diaconatum; anno tandem nono ab Adelhelmo, qui Fulradum proximè ſubſecutus eſt, ſacerdotio initiatur. In illa apud ſanctum Dionyſium decenni commoratione Gerardus conceptum de condendo Bronii monaſterio nequaquam abjecit. Principio, conſentiente patre ſuo Stantione cum Widone » fratre, quaſdam res, quas apud Romerias poſſidebat, conſert ad eccleſiam Bro» nii ſuper fluviolum *Bornom* ſiti, ubi monaſterium exſtruere, ac Deo milita» re conſtituerat. Actum io ipſa villa Bronio, anno Domini DCCCXVIII. Caroli excellentiſſimi regis octavo. Id factum videtur paullo ante, quàm ad ſancti Dionyſii monaſterium futurus monachus reverteretur. Non tamen id conſilii exſecutus eſt ante decennium, quo tempore manſit apud Dionyſianos.

XIX. Caroli duo diplomata pro S. Germano.

Cùm in Neuſtria graſſarentur Normanni, monachi Crueis ſancti Audoëni, corpus ſancti Leutfredi abbatis & patroni ſui eum reliquiis ſancti Audoëni epiſcopi, & beati Agofredi monachi Pariſios attulere, & in Pratenſi ſancti Germani baſilica repoſuere, ubi illi etiam in Pratenſium ſocietatem & conſortium admiſſi ſunt. Hujus rei cauſâ Rotbertus marchio ſeu comes Pariſiorum & abbas ſancti Germani, unà cum comite Hariberto, & Abbone epiſcopo Sueſſionenſi, Carolum regem interpellavit, ut *pro veneratione ſanctorum ejuerum, Audoëni ſcilicet archiepiſcopi, necnon beatorum confeſſorum Leutfredi, fratriſque ejus Agofredi, concederet abbatiam, quæ nuncupatur Crux ſancti Audoëni, monachis prælibati confeſſoris Germani: quatenus abhinc & deinceps prædictorum membra ſanctorum, diu eſſeto divino earentium, ab iiſdem cœnobiis reverenter ſuſciperentur, cultaque divino ſecus beatos artus Germani collocatq honorarentur*: quorum petitionibus rex annuens, donat, ſubjicitque *illam abbatiam, cujus caput eſt* in *Madriacenſi pago ſuper flumen Auturæ, ſancto Germano, ejuſque monachis ad eorum jugiter menſam, præter partem ipſius abbatiæ, quam annuimus*, ait, *Normannis Sequanenſibus, videlicet Rolloni, ſuiſque comitibus pro tutela regni*: quæ omnia rex facit eâ lege » ut ſingulis annis IV. Idus Februarii anniverſarium dilectæ ſuæ conjugis Fride» runæ, cum vigiliis, miſſarumque oblationibus frequentent, & diem ſuæ on» ctionis V. kalendas Februarii in ſollemnitate ſanctæ Agnetis *eum ſumma refectio*» *ne* celebrent: quæ dies poſt ipſius obitum in diem ſuæ mortis converratur. *Da*» *tum* II. *idus Maii, indictione* VI. *anno* XXVI. *regnante Karolo glorioſiſſimo rege, redintegrante* XXI. *largiore verò hæreditate iadeptâ* VI. *Actum Compendio palatio*. Eodem Rotberto interpellante, idem princeps ſub iiſdem chronicis notis, monachia (*) *Surènes.* » ſancti Germani villam in pago Pariſienſi, Suriſnas (*) nuncupatam, in Pio» ciacenſi Boalſam, in Meliento manſos quinque, apud Criſparias maoſos duos, » & in pago Viicaſſino villam, quæ vocatur Sirla-fontana, cum capella de Lon» gueſſio-villa; eiſdem inſuper confirmans villam Tiverniacum in pago Beiva» cenſi, eo pacto, ut jam dictum Friderunæ reginæ anniverſarium IV. idus Fe» bruarii, & ſollemniratem ſanctæ Agnetis rite celebrarent. Non multò poſt Crucis-ſancti-Audoëni monachi, pace cum Normannis compoſitâ, amore patriæ ducti, ad proprias ſedes remigrarunt, accepto altero brachio ſancti Leutfredi, cujus reliquum corpus Germanenſes retinuerunt.

XX. Betto epiſcopus Autiſiodorenſis obit.

Necdum tres annos in Autiſiodorenſi epiſcopatu Betto ſeu Berto epiſcopus expleverat, necdum ædes epiſcopales perfecerat incendio conſumtas, cùm lateris dolore correptus, in catholicæ fidei confeſſione ſpiritum Deo reddidit ſexto kalendas Martii, ſepultuſque eſt in crypta baſilicæ ſancti Germani cum pleriſque ſanctis antecceſſoribus ſuis. Tempus ejus obitus diſertè exprimunt breves annales ſanctæ Columbæ, ubi olim monachus & præpoſitus fuerat. *Anno* DCCCCXVIII. *VI. kalendas Martii, obiit Ber-*

Berto monachus & episcopus. In necrologio Autisiodorensi ad prædictum diem lat. „ datur domnus Berto episcopus, qui *fratribus*, id est canonicis, Veodosam eccle- „ siam, & Rouronnaeum villam, & in Carboiaco mansum unum, ad exhiben- „ dam refectionem & commune obsequium dedisse perhibetur. In detectione ejus corporis, quæ anno MDCXXVII. ab illustrissimo Dominico Seguerio facta est, Bertonis corpus prope sancti Abbouis episcopi tumolum inventum soit, consimili obvolutum cucullâ, quâ sancti Abbouis corpus, cilicio aspero subtus indutum, eum hac inscriptione: *Hic requiescit sanctæ recordationis episcopus Berbo*; qui tamen nullo publico cultu honorarur. ANN. CHR. 918.

XXI. Gualdricus succedit.

Huic suffectus est in episcopatu non imparis sanctimoniæ Gualdricos seu Waldricus, abbas suburbani cœnobii sancti Germani, quo in loco parentes ejus, Gualdricus & Hemmena, Autisiodorensis pagi iudigenæ prosapiâ inclyti, eum a puero monachum consecraverant. Illic litterarum scientiâ eruditus, ita sensim in virtutibus profecit, ot archimandrita ejus loci fieri meruerit: quo in munere mediam tenuit viam, ut nec nimiùm facilem, nec nimiùm difficilem & austerum se præberet. Inerat ei prudentia in rebus agendis, sagacitas & eloquentia haud vulgatis. Quapropter post obitum Bettonis ab universo clero & populo dignus est judicatus, qui in ejus locum substitueretur, & quidem cum Richardi principis assensu. Præclara sunt quæ ad domus Dei decorem vel fecit, vel perfecit, quæ omnia singillatim libet (*a*) de gestis episcopotom commemorat. Romam profectus, reliquias sancti Laurentii martyris ac sanctæ Eugeniæ a Johanne papa impetravit, quas partim in cathedrali sancti Stephani ecclesia, partim in basilica sancti Germani reposuit; quasdam etiam Varciaci in basilica sanctæ Dei-genitricis; quæ frequenti fidelium concursu illic honorabatur. Ad hæc in cœnobio Saxiacensi *aulam* seu ecclesiam sancti Baudelii, a Normannis combustam, & postea lapsam, restituit, ac muneribus exornavit, atque ejus loci monachis penuriâ laborantibus congrua subsidia contulit. Insuper instituit, ut omnes sui episcopatus diœcesani sacerdotes eum suis parochianis per dies festivos pentecostes ad principem sancti Stephani ecclesiam sollemni ritu procederent, lustralisque lo gyro cunctis abbatibus, verbi divini pabulo ab archidiacono refecti, & episcopali benedictione muniti, ad propria reverterentur. Denique quotidie post missas multis collectis pauperibus cum psalmorum modulatione panem & vinum ipse distribuebat, hancque annonam in quadragesima augebat, vestes cum lautiori convivio in cœna Domini exhibere solitus. (*a*) *Labb. to. 2. p. 443.*

XXII. S. Benigni abbates.

In Diviouensi sancti Benigni cœnobio Godradus abbas, annis septem in pastorali regimine feliciter expletis, ad Christum migravit. Hunc excepit Gozuinus: cui post biennium defuncto successit Panto ad quatuor annos, mortuus pridie kaleudas Octobris, successorem sortitus Suavum abbatem: cujus tempore Warnerius Lingonum antistes in basilica sancti Benigni, uti vivens postulaverat, sepultus est ante altare sancti Benigni: cui pratum quoddam in villa Aziriaco ad anniversarium suum celebrandum legavit, eo pacto, ut fratribus eâ die refectio congrua exhiberetot ab abbate, vel ab eo, cui ejus loci *obedientia* seu cura commissa erat. Cæterùm in Warnerii episcopi locum subrogatus est Gotzelinus, anno Christi nongentesimo vicesimo-secundo, ut Vignerius censet. Invulgato chronico sancti Benigni id contigisse dicitur *anno decimo regni Rotberti*, sed manifesto errore, etiam ex mente ipsius chronographi, qui Rotbertum in campis Suessionicis ait obiisse, *postquam uno regnavit anno*. Verùm cum Vigueriano calculo vix possit conciliari chronographus, ubi ait, Warnerium apud sanctum Benignum se humari petiisse, *vocata Suavo abbate*, qui proinde jam abbas tum fuisset prædicto anno nongentesimo vicesimo-secundo, quo Vignerius Warnerii obitum collocat, nec sanè absque legitimo fundamento, etiam ex mente chronographi, qui Gotzelini electionem ponit superstite Rotberto, qui prædicto anno cæsus est. Sed relinquamus has tricas.

XXIII. Vvillelmi Pii obitus.

Willelmum Arvernorum comitem, cognomento Pium, hoc anno, id est nongentesimo decimo-octavo, aut insequenti decessisse colligitur ex variis & indubitatis illius ævi monumentis. In vivis adhuc supererat anno post obitum Odonis vicesimo, mense Januario, quo subscripsit litteris Ingelbergæ conjugis suæ, Cluniacensi monasterio ac Berooni abbati conferentis in pago Lugdunensi villam & fiscum, cui *Romenis* vocabulum est, cum ecclesia sancti Martini, *pro anima* Willelmi comitis mariti sui & Ludovici fratris sui, cognomento Orbi: quo anno & mense hanc donationem ratam habent eleemosynarii, ceu actores testamenti ipsius Ingelbergæ, *Vvillelmus videlicet comes vir ejus, & Rotgerius comes*, aliique. Immo Willelmus adhuc in vivis erat quarto nonas Septembris ipsius anni Caroli vicesimi, quando Ebbonis & Hildegardis litteris pro constructione

Do-

ANN. CHR. 918.

Solenſis monaſterii ſubſcripſit. Atqui Willelmi obitus contigit *pridie nonas Julii*, ut ex variis necrologiis conſtat, atque adeò nondum obierat toto anno viceſimo Caroli regis, ſiquidem menſe Septembri ejus anni adhuc ſuperſtes erat. Corrigendus itaque videtur annus in charta Brivarenſi apud Labbeum (*a*), in qua Willelmus comes, *ſucceſſor Willelmi majoris*, rector ejus loci eſſe dicitur *anno xx. regnante Karolo rege Francorum & Aquitaniorum*; ubi fortè annus XXI. legendus eſt. Attamen in optimæ notæ chronico Maſciacenſi (*b*) apud eumdem Labbeum *Guillelmus famoſus dux Aquitanorum, & conjux ejus Ingelberga finem vivendi* feciſſe dicuntur anno inſequenti nongenteſimo decimo-nono: quo anno urbs Biturix a Guillelmo ejus nepote ac ſucceſſore intercepta legitur. Ex quibus patet falſi eos, qui Willelmi Pii obitum differunt in annum ejus ſæculi viceſimum-ſeptimum, ad quem nequidem Willelmus ejus nepos ac ſucceſſor pervenit, mortuus anno præcedente, ex eodem chronico Maſciacenſi. Hæc digreſſio debebatur viro illuſtri, de ordine ſancti Benedicti optimè merito, quippe qui tria ejus inſtituti monaſteria condidit, Cluniacenſe, Celſinianenſe, & Magenciacenſe.

(*a*) *Miſcell. p.* 515.

(*b*) *Bibl. to.* 1. *p.* 733.

XXIV. Placitum pro cœnobio Montis-olivi.

Monaſterio ſancti Johannis de caſtro Malaſti, ſeu Montis-olivi in pago Carcaſſonenſi, Adariſonſus ſeu Ariſonſus Eriſonſuſve abbas præerat ab anno Caroli regis decimo-ſeptimo, quo Benedictus quidam alodem villæ Albæ eidem monaſterio ceſſit. Hoc verò anno, Caroli regis viceſimo-primo villam, Fedoſi adversùs Bernardum vicarium cœnobio ſuo vindicavit in placito Arſonenſi, cui judices Romani, Gothi, & Salici intererant, præſidente Aridemando ſeu Armando epiſcopo Toloſano, cum viro venerabili Bernardo, miſſo advocato Raimundi comitis Toloſæ civitatis & marchionis, ex conſenſu Odonis genitoris ſui. In hoc placito ex parte Romanorum, id eſt Gallorum, qui jure Romano utebantur, aſſeſſores erant Donadeus, Bellus, & Amelius monachi cum aliis; Eudegarius, aliique ex parte Gothorum; Oliba verò, ejuſque ſocii ex parte Salicorum. In horum omnium præſentia Ariſonſus abbas contra Adalbertum *mandatarium* ſeu actorem Beroardi vicarii protulit pro ſuo jure decretum Olibani comitis & Fredarii vicecomitis, & præceptum regiæ auctoritatis, quod Ugbertus abbas ab Odone rege obtinuerat; item aliud Ralnulfo abbati a Carolo rege conceſſum; necnon litteras Johannis papæ, ex quibus conſtabat, hanc villam nihil obſequii, aut ſervitii quidquam debere, quibus auditis, ſententia ſecundùm Etiſonſum abbatem dicta eſt. Actum in caſtro Auſona XVI. kalendas Julii, anno XXI. regni Caroli regis. Idem abbas anno XXV. ejuſdem regis quamdam commutationem fecit cum prædicto Atmando epiſcopo Toloſano. Plura de eo inferiùs.

XXV. Radbodi Trajectenſis epiſcopi mors.

Hoc circiter anno Radbodus, Trajecti ad Rhenum antiſtes, fato functus eſt tertio kalendas Decembris. Trienoio ante obitum, dum miſſam celebraret, Baldricum egregium juvenem, filium Rixfridi comitis, ſucceſſorem præſignavit duobus presbyteris cœnobii Embricenſis, Eliolfo & Rotguito. Ad mortem a beatiſſima virgine Maria, quæ ſe ei cum beatis Thecla & Agnete coſpicuam dedit, animatus in vico Treuta, qui Groningam inter & Coëvardam medius eſt, febre correptus, apud Otmarſum haud longè a Benthemio ad cæleſtem vitam migravit, gaudenti ſimilis, idemtidem repetens quamdam antiphonam ex illo officio, quod in honorem ſancti Martini compoſuerat. Corpus ejus Daventriam delatum, ibidem honorificè humatum eſt, ubi paullo ante, excisâ urbe Trajecto, ſedem epiſcopalem inſtituerat. Virum *veraciter ſanctum* Johannes Beka, aliique appellant. Is, præter hymnos & officium de ſancto Martino, libellum ſcripſit de vita & meritis beatæ Amalbergæ virginis, cum aliquot poëmatiis & brevi chronico, in quo Folconis Remorum pontificis & Zuentebaldi regis necem anno nongenteſimo conſignat: ac non multis ante diebus ſe *inter famulos Trajectenſis eccleſiæ*, id eſt epiſcopos, adſcriptum fuiſſa dicit. Ejus in arte poëtica peritiam oſtendit *epitaphium* ſeu epigramma, quod *de viatico Chriſti*, fortè in extremo morbo, compoſuit in hunc modum.

Eſuries te, Chriſte Deus, ſitis atque videndi
Jam modò carnales me vetat eſſe (*) dapes.
Da mihi te veſci, te potum haurire ſalutis:
Unicus ignotæ tu cibus eſto viæ.
Et quem longa fames errantem ambeſit in orbe,
Hunc ſatia vultu, Patris imago, tuo.

(*) *id eſt* edere.

Sub id temporis direptum ac vaſtatum traditur vetus illud cœnobium, quod in

in diœcesi Ratisponensi ad Danubium a Tassilone conditum fertur, Monasterium (*) vulgò appellarum. Hujus vastationis auctorem aiunt Arnolfum Bajoariorum ducem, quem ob destructionem multorum monasteriorum, quæ in beneficia laicis dedit, cælitus punitum fuisse tradit vitæ sancti Udalrici scriptor. Hinc *Mansus* a posteris appellatus. Exstitit in prædicto monasterio, inquit Hundius (a) liber antiquissimus, in membranis compactus, in quo descriptæ sunt vitæ Sanctorum, a Paschasio e græca lingua in Romanam translatæ; item Hilarium, divi Hieronymi adeò antiquis litteris, ut lectori repetascendum (sic boni illi viri in ejusmodi scripturis periti erant) & ad prima elementa redeundum sit. In fine hæc verba leguntur: *Hic liber fuit inchoatus in Hunia, in exercitu, anno Domini* DCCCCXVIII. *iiij. nonas Junii, & perfinitus apud sanctam Florianum pridie idus Septembris, in hebdomada quinta-decima*. Vastatum, quocumque id contigerit modo, monasterium, ad pauculos dein clericos devolutum est: donec a sancto Ottone Bambergensi episcopo instauratum fuit, anno scilicet supra millesimum centesimo tricesimo-primo.

ANN. CHR. 918.

XXVI. Monasterium ad Danubium.

(*) *Munichs munster.*

(a) *Metrop. Salisb. to. 2. p. 527.*

Trithemius hoc anno reponit obitum Harderadi Hirsaugiæ abbatis, qui senio confectus, beato fine vitam consummasse dicitur mense Augusto, die festo sancti Laurentii, anno regiminis sui vicesimo-octavo. Sub eo floruit Adalbero monachus, Lutbelmi discipulus, vir multæ eruditionis, qui Moguntiæ in monasterio sancti Albani litteras docuit, ac demum Herigeri archiepiscopi jussione abbas sancti Ferrutii factus est. Harderado abbati subrogatur a Trithemio Rudolfus, ejus loci abbas quintus, patriâ Suevus, vir nobilissimus, sed otio deditus & umbræ: sub quo fervor sanctæ religionis multùm tepescere cœpit: qui fervorem sanctæ conversationis nec in se conservare studuit, nec in aliis errata emendare curavit. Eo abbate, post Luthelmum Herbordus scholastici officio functus est.

Hirsaugiæ abbates.

INsequens annus nongentesimus undevicesimus Conradi regis, cognomento Salici, supremus fuit, paullo post quàm Arnolfum Bajoariorum ducem ad officium redegisset. Ejus mortis occasionem hanc tradit Arnolfus (b) ex comite monachus Ratisponensis. Cùm rex, patratâ victoriâ, Reginam seu Ratisponam venisset, ex antiqua regum consuetudine ad sancti Emmerammi ecclesiam accessit, quasi reditum in Franciam suum ei commendaturus. Istic principum sepulcra visitanti, Arnolfi scilicet imperatoris, nec non Ludovici, qui puer immaturâ morte e medio excessit, a capellanis suis malè suggestum est, ut præclarum illum codicem evangeliorum, quem sancto Emmerammo ab Arnolfo rege donatum diximus, regio jure sibi vindicaret. Hunc proferre jussus Tuto episcopus, sed non ausus, minis tandem ad id adductus est, ut eumdem librum, invitus super altare exponeret, imprecatus sancti Emmerammi in die judicii vindictam in eum, qui codicem abstulisset. Nihilò territus Conradus, eum temerè tolli, & efferri jubet, tum abitum parat. Vix equum conscenderat, cùm dysenteriæ morbum incurrit. Mox facinoris pœnam sentiens, eodem momento librum restituit. Nec sic tamen sedatus est morbus, ex quo in Francia orientali interiit. Hunc in civitate sua Wilnaburgo sepultum fuisse cum lacrymis ac mœrore omnium Francorum testatur Witichindus, & plerique alii Germanicarum rerum scriptores, quibus potior fides quàm Browero, qui eum Fuldæ (c) honorificâ sepulturâ, quam vivus ipse sibi decreverat, tumularum dicit: nisi fortè istuc postea translatus est. Ejus regnum cum regiis ornamentis Heinrico Saxoniæ duci delatum ab Everardo, fratre Conradi regis ejus rei auctoris, qui nullum imperio digniorem reputaverat. Heinricus verò, qui & ipse Conrado post Ludovici mortem jam cesserat, non tamen eò adduci potuit, ut regiâ unctione ac diademate insigniretur, regis nomine satis superque contentus. Hic est Heinricus, cognomento Anceps, Ottonis ducis filius, Ottonis Magni parens, conjux Mathildæ superiùs laudatæ, de quo inferiùs plura dicenda occurrent.

ANN. CHR. 919.

XXVII. Conradi regis obitus.

(b) *Canisii to. 2. p. 48.*

(c) *Antiq. Fuld. p. 285.* Henricus successor.

Hoc loco referre lubet, quod in itinere nostro Germanico jam observatum, nempe instrumentum in Fancensi ad Lycum monasterio repertum, quo nobilis quædam matrona, nomine Azila de *Musseren*, pro remedio animæ suæ & conjugis sui Otilonis dat ecclesiam de *Roderatesboven anno incarnationis Domini* DCCCCXVIIII. *sub papa Marino, sub rege Heinrico, qui tertius post Ludevvicum fuit, sub duce Alamannorum Burchardo, sub antistite Angastense Hiltias, sub abbate Giselone*: cui instrumento subscribit inter alios *Diepoldus provinciæ comes*. Et tamen tunc Romanam sedem occupabat Johannes decimus, non Marinus. Similis difficultas occurrit in actis sancti Udalrici episcopi Augustensis, qui nondum episcopus Romam adisse dicitur anno nongentesimo-nono, Marino pontifice. An Marinus quidam per

XXVIII. Fancensi monasterio quædam donatur.

ANN. CHR. 919.

illa tempora, quibus indigni plerique pontifices ſanctam illam ſedem occupabant, pro pontifice a quibuſdam habebatur? fateor me hærere.

XXIX. Uncrimnus monachus S. Michaëlis ad Moſam.

Qui jam ſuperiùs laudatus eſt Uncrimmus ſeu Uncrimnus monachus ſancti Michaëlis ad Moſam in agro Virdunenſi, iterum hoc anno laudatur in litteris Dadonis epiſcopi Virdunenſis, quibus confirmat *concambium* ſeu permutationem quamdam ab ſe & ab Uncrimno factam, de duobus pratis in Rofredi curte ſitis: quibus in litteris Uncrimnus monachus, *vir in omnibus monaſterii curis ac ſtudiis deditus* prædicatur. *Actum ad Caſtellum ſub die* VIII. *kalendas Decembris, anno* VIII. *regnante Karolo rege in regno Lotharii:* quod Lotharii regnum non multò poſt Giſelbertus, Ragineri comitis filius, in ducatus titulum hereditario jure accepit ab Heinrico rege mox laudato, qui ei Gerbergam filiam ſuam conjugio copulavit.

XXX. Dervenſes ob Hungaros fugiuni.

Hoc ipſo anno, teſtante Frodoardi chronico, quod hoc anno incipit, Hungari Italiam, partemque Franciæ, regnum ſcilicet Lotharii, deprædantur. Tunc id eveniſſe reor, quod legitur in libro de miraculis ſancti Berchatii Dervenſis abbatis; nempe Hunnis ſeu Hungaris Galliam vaſtantibus, Dervenſes inſtantis periculi metu percuſſos fugâ ſibi conſuluiſſe, ſumtiſque ſecum ſancti Berchatii reliquiis divertiſſe ad ripas Araris, quæ regio tunc omnis inquietudinis expers erat ſub Rodulfo, nobiliſſimi Richardi ducis filio ſtrenuiſſimo, qui Dervenſes benignè excepit, ſeque ſuamque fortunam, regni Francorum brevi ſuſcepturus inſignia, ſancto Berchario commendavit.

XXXI. Caroli præceptum pro eccleſia S. Clementis Compendienſi.

(a) *Diplom. p.* 563.

Non prætermittendum hoc loco eſt Caroli regis (*a*) præceptum pro Compendienſi ſancti Clementis capella, quam Fridcruna ædificare cœperat, ac moriens imperfectam teliquerat, petieratque a Carolo abſolvi ac dotari, concedendo ono manſo in villa Venitta, quem in dotem olim acceperat: ita ut eumdem manſum toto vitæ ſuæ tempore obtineret Madelgerus ejuſdem reginæ capellanus, cui *animi ſui conſcientiam* olim confeſſa fuerat. Id verò annuit Carolus, deprecante fideli ſuo comite Aganone ſeu Haganone, multaque alia eidem capellæ tradit ad ſtipendium canonicorum, quos in ea inſtituere volebat; in his jus *cande*: quam ex epiſcopatu Sueſſionenſi & de cœnobio ſancti Medardi accipiebat. Hanc verò capellam vult ſubjectam eſſe monaſterio ſanctæ Mariæ, atque ſanctorum martyrum Cornelii & Cypriani, eo pacto, ut præpoſitus & decanus cum aliorum fratrum conſilio in illa capella *ſeniorem cuſtodem inſtituant*. Cætera prætereo, ex regiis litteris repetenda. *Actum Laudani caſtro indictione* VII. cum qua aliæ chronicæ notæ conciliandæ. Non multò poſt Carolus alteram uxorem duxit, Eadgivam ſcilicet ſeu Edgivam Edwardi ſenioris Anglorum regis filiam, ex qua filium ſuſcepit, nomine Ludovicum, cui nomen Tranſmarino acceſſit ob eam rationem, quam ſciunt omnes, noſque infra data occaſione dicturi ſumus.

XXXII. Walo epiſcopus Æduenſis obit.

Non ante bene annuam aut finem præcedentis exceſſit e vivis Walo epiſcopus Æduenſis, ſimulque Flaviniacenſis abbas, ut ejus teſtamentum probat, conditum anno ſuperiori, pridie kalendas Julii. Hinc cotrigendum chronicon Flaviniacenſe, qui ejus obitum ſex annis aotevertit. Sub Walone abbate Otbertus præpoſitus monaſterii curam geſſit, & poſt ipſum Girfredus, veneni Adalgario epiſcopo propioati falsò inſimulatus. Waloni Remigius monachus epiſtolam ſcripſit de altercatione Michaëlis cum diabolo ſuper Moſis corpore, & de Behemoth. Huic in ſede Æduenſi ſuſſectus eſt Herveus, ejus ex fratre Manaſſe nepos, qui abbatiam itidem obtinuit, & ſub ſe Gauſatum abbatem inſtituit. Sic abbatiam illam renuerunt ſubſequentes epiſcopi, Anſegiſus, Rorhmundus, Getardus & Walterius, qui hanc demum abbatiam Odiloni Cluniacenſi abbati commiſit. Exſtat in Spicilegio (*b*) Hervei epiſcopi teſtamentum, quo quædam legat cathedrali ſancti Nazarii eccleſiæ cum conſilio & aſſenſu Irmingardis comitiſſæ genitricis ſuæ conditum IX. kalendas Maii, indictione ſeptimâ, quæ huic anno reſpondet; at non convenit annus XXXV. Caroli regis poſt obitum Odonis, ſed XXXX. Huic teſtamento ſubſcribuot poſt Herveum & Irmingardem ejus matrem quatuor epiſcopi, Remigius Lugdunenſis, Ardradus Cavillonenſis, Adalardus Anicienſis, & Gerardus incerti loci; & poſt eos Aimo abbas, Letricus monachos & abbas, Theodbodus humilis abbas. Qui ſequuotur abbates tres poſt archidiaconos videntur eſſe canonici Ædoenſes, hoc titulo olim douari, ob abbatias eidem eccleſiæ tributas, quarum una eſt ſancti Petri de Strata, altera ſancti Stephani. Priores abbates ſunt monaſteriorum, ſed incertorum, excepto Aimooe, qui abbas erat ſancti Martini Æduenſis, aut certè Vizeliacenſis; nam duo eodem tempore in bis duobus locis abbates cognomines erant: at proprior erat Martinianus, qui unà cum Letrico monacho & abbate alteri ejuſdem Hervei teſtamento itidem ſubſcripſit apud Chiffletium; (*c*) tametſi ejus nomen apud Sirmundum deſideratur.

(b) *Spicil. to.* 5. *p.* 151.

(c) *Tournus p.* 238.

In Farfenſi apud Sabinos Italiæ populos monaſterio vaſta erat ab ineunte hoc ſæculo

culo ſolitudo; monachi proſugi, qui ſub Petro abbate, ut ſupra (*a*) diximus, in Matenano monte, ubi atcem quamdam ædificaverant, conſiſtebant ad hunc annum, quo Petrus abbas illic deceſſit, ſepultuſque eſt. Huic ſuffectus Johannes eo nomine ſecundus, cujus præfectura breviſſima ouillà re inſignis fuit. Haud ſcio an is ſit Johannes, qui unà cum Campone monacho Berengarium imperatorem anno inſequenti adiit, ab eoque confirmationem (*b*) poſſeſſionum ac privilegiorum Farfenſium interventu Atdingi epiſcopi & archicancellarii obtinuit. Actum in curte Olonna pridie kalendas Julii, anno DCCCCXX. regni Berengarii XXVIII. Imperii quinto. Johannis abbatis ſucceſſor Rimo annos ſetè decem io magiſtratu explevit, qui, licet canonici eſſet ordinis, non pauca tameo commoda Farfeoſibus procuravit. Pulſus nihilò minùs ab Hugone rege, locum fecit Ratfredo abbati Hugonis nepoti, qui Farfenſe monaſterium inſtaurare aggreſſus eſt.

ANN CHR 419. XXXIII. Farfenſes abbates.

(*a*) *lib.39. n. 38.*

(*b*) *Chefn. to. 3. p.670.*

In Hiſpaoia Fredenandus Gundiſalviz & uxor ejus Sancia, inſigoem hoc aono donationem (*c*) fecerunt monaſterio ſancti Sebaſtiani ac ſanctorum Petri & Pauli, necnon ſancti Emiliani presbyteri, qnod apud Silos in ſuburbio Tablatiello ad fluvium Uram conditum legitur. Donant quippe ipſum locum, in quo monaſterium ſitum eſt, cum appendicibus ſuis, illudque committunt Placentio abbati regendum *ſecundum quod docet ſancti Benedicti regula;* verantque votum ſuum a quoquam diſſolvi. Actum æra DCCCCLVII. *regnante Domino noſtro Jeſu-Chriſto in cælis, & principe hujus terræ rege Ordonio, comite verò Gundiſalvo in Caſtella.* Hi primi videntut eſſe conditores hujus monaſterii, quippe qui fundum conferuot, abbatemque deſignant; tametſi Yepeſius illud antiquius eſſe putat. Supeteſt boc monaſterium io Burgenſi diœceſi, nunc ſancti Domioici de Silis ouncuparum ab illuſtri ejus loco Dominico abbate ſanctiſſimo, qui ſub finem ſæculi undecimi locum illum texit.

XXXIV. S. Sebaſtiano de Silos facta donatio.

(*c*) *Yepes to.4. ſcript.37.*

INſequenti anno ejus ſæculi viceſimo, Gennadius Aſturicenſis epiſcopus dignitate ceſſit, ut in Silentii (ſic locus vocabatur) ſolitudinem ſe reciperet. Ejus io epiſcopatu ſucceſſor, Forris nomine, ſtrenuiſſimus utique monachus, Silenſianum in Aquilano-monte cœnobium ex parte condidit, cui Salomon poſt eum epiſcopus, & ipſe intet Gennadii quoque diſcipelos oumerandus, ſupremam impoſuit manum. Gennadius, abdicatà dignitate, in ſecrerum Silentii montem abdidit enm anachoretis, qui montem illum inſidebant, eiſque vitæ ſubſidia contulit. Quinque io altiſſimis illis montium jugis cellulæ erant, naturæ ſolius opificio cava in tupe formatæ, etiam nunc ſuperſtites. Uoicus ad eas obliquuſque intet ſpineta ſemitæ trames, iſque adeò anguſtus, ut vultum aut oculos exinde demittentem incautè, continuò morris imago terrotque præoccupet. Earum aditus patet ad orientem, ttiumque ad ſummum pedum ſpatio potrectus, portæ ſimul ac feneſtræ locum præbet. Sunt tamen illæ ſatis amplæ & commodè elatæ, tametſi nullis ſen fulcris, ſeu columnis ſubſtentatæ, nullo etiam impoſito; præter ſaxi natutam, ædificio teſtove munitæ. Denique nihil in illis hominum elaboravit induſtria, ſed ad ſolitariotum uſum omnia ipſius natutæ beneficio compoſita ſunt. Illuc ſtatis per annum temporibue, nempe adventus & quadrageſimæ, ſeccdunt noſtri, qui aſperrimo victu, ſoliſque herbis ac leguminibus utentes, continuas Deo preces offetunt, nec ante ſacrum paſchatis diem ad ſuos in monaſterium revertuntut. Iſtic multæ ſanctorum, qui cellas iſtas incoluere, monachorum ſive anachoretarum reliquiæ, quas Prudentius Sandovallius, a quo hæc accepimus, præſens veneratus eſt. Eos inter Vincentius, ſancti Gennadii diſcipulos, ac primus in ſancti Petri regimine ſucceſſor, præcipuus eſt; item Alfonſus-Petri, qui per totos quadraginta annos eremiticam illic vitam duxiſſe perhibetur. Hæc ſacti illius montis ornamenta, cui vel antiqnitas futuri provida, vel poſterior uſus Silentii-nomen impoſuit. Præter has cellas, etiam alias in Aquiliano monte & citcumpoſitis locis Gennadius, ejuſque ſocii caſas monaſticas condiderunt. In his Gennadius ipſe io ſuo teſtamento poſt ſancti Petri princeps monaſterium recenſet *aulam* ſeu eccleſiam ſancti Andteæ ab ſe conſtructam; tum *aliud monaſterium ad ordinem monaſticum intervallum diſtendens*; tertium in memoriam ſancti Jacobi, quod vocatur Pennalba; inter utrumque verò oratorium, quod dicitur ad-Silentium; quartum denique otatotium in honotem ſancti Thomæ. Sed lu primis exſtruendo ſancti Jacobi monaſterio, quod Pennalbæ dicitur, peculiarem curam adbibuit, in eoque ſancti Jacobi reliquias, ab Aldefonſo Magno accepras, depoſuit. Hunc tameu locum Fortis, poſt ipſum Aſturicenſis epiſcopus, aliquot inde ſtadiis ſubmovit commodiorem in locum, ibique ſacrum beati Gennadii cotpus tecondidit. Florait ibidem multos per annos Benedictioum inſtitutum: verùm ingruentibus bellis deſertus locus eccleſiæ Aſtuticenſi tributus eſt, & canonico-

ANN CHR. 920. XXXV. Gennadius epiſcopatum abdicat. Silentii eremiarta.

rum tuendæ dignitati deſtinatus. Præter memorata cœnobia, quæ Gennadium auctorem habent, alia quoque circiter quadraginta-ſex in Aſturicenſi epiſcopatu enumerat Yepeſius, qui contendit monachos Gennadii, ejuſque diſcipulorum ævo epiſcopalem Aſturicenſem tenuiſſe eccleſiam, quibus demum canonici ſucceſſerint. Cæterum quandiu poſt hunc annum ſupervixerit Gennadius, incertum. Ejus memoria in Hiſpanicis & Benedictinis faſtis colitur octavo kalendas Aprilis, ipſoque die colitur in Aſturicenſi eccleſia.

ANN. CHR. 910.

XXXVI. S. Adriani & S. Nataliæ monaſterium.

Ejuſdem Gennadii inſtinctu conditum creditur in Legionenſi epiſcopatu aliud monaſterium ſub patrocinio ſanctorum martyrum Adriani & Nataliæ conjugum, ejuſque baſilicæ conſecrationem hoc anno factam eſſe docet antiqua ejus temporis inſcriptio, quæ ſic habet:

Hæc Chriſti aula, ſanctorum Adriani & Nataliæ nomine dicata,
Inſtruxit Dei Famulus Giſuado cum conjuge Ledwina,
Era diſcurreate noveſ centena octava & quinquagena.
Sit tibi, Domine, ratum famulorum puriſſimum votum,
Quod tibi alacri devotione in honore tuorum teſtum paraverunt,
Saſcipiantur a te, pie Deus, orationes miſerorum.
Quiſquis hic triſtis ingrediter reus, a prece latior inde recedat.
Conſecratumque templum ab epiſcopis Cixilla, nomine Framimio, & Fortis.
Era DCCCCLVIII. IIII. *idus Octobris.*

Horum ſanctorum reliquias illic repoſitas fuiſſe docet vetus Garciæ-Gutieri & Luvinæ inſtrumentum, quo locum quemdam, cui Robata nomen eſt, eidem monaſterio conferunt ad ſanctos & patronos dominos ſuos Adrianum, Nataliam, & ſocios eorum, quorum reliquiæ cum aliis reconditæ ſunt ſub ara Dei in monaſterio, quod eſt conſtructum & ædificatum in Balneare, in alveo diſcurrente Porma. Converſa eſt proceſſu temporis hujus monaſterii baſilica in parochialem ejus loci eccleſiam, tranſlatumque monaſterium in proximam ſancti Salvatoris & beatæ Mariæ eccleſiam, quæ condita fuit regnante Ramiro Galliciæ rege ſub Ermenegildo abbate a Siſeuando epiſcopo æra MXVIII. Nunc appendix eſt monaſterii ſancti Petri de Elizontia, ubi prædictæ reliquiæ modò aſſervantur.

XXXVII. Alveldenſis cœnobii origo.

Ad hunc annum Yepeſius revocanda cenſet primordia inſignis quondam ordinis noſtri monaſterii Alveldenſis ſeu Albendenſis, quod a Sancio Navarræ rege & Toba regina conditum tradunt in honorem ſancti Martini Turonum epiſcopi, ob inſignem victoriam de Mauris ab ipſo rege reportatam. Alvelda parvum municipium eſt in regno Navarræ, in tractu Locronienſi, duabus ab arbe Locronio leucis Hiſpanicis diſtans. Propa Alveldam rupes abrupta & præceps viſitur, in qua poſitæ erant monachorum cavernæ potiùs quàm cellulæ: ubi tameo ducenti quondam monachi habitaſſe perhibentur. Monaſterii primariæ tabulæ æram præferunt DCCCCLXII. at mendoſam eſſe hanc lectionem volunt Garibaius, Morales, & Yepeſius, & quadriennio citiùs reponendam cenſent, ut cum Sancii regis anno viceſimo, qui in litteris paſſim exprimitur, componi poſſit. Vixit in illo monaſterio ſub finem hujus decimi ſæculi Vigila monachus, qui ſingulari diligentiâ librum conciliorum exaravit æra MXIV. continentem concilia LXI. & centum cum una epiſtolas decretales a Damaſo uſque ad Gregorium primum, & alia opuſcula: qui codex in primis uſui fuit Garciæ-Loaiſæ in condenda Hiſpanicorum conciliorum collectione, ut ipſe in præfatione ſua teſtatur. Hunc codicem itidem vidit Antonius Yepeſius, aitque in eo depictas eſſe novem effigies in tribus unius folii columnis, ſcilicet Cindaſuindi, Recceſuindi, & Egicæ regum in prima; in media Urracæ reginæ, Sancii & Ramiri regum; in tertia verò trium monachorum, Sarracini, Vigilæ, & Garciæ diſcipuli, qui hunc codicem elaboraverunt, additis verſibus acroſtichis, quorum primæ litteræ hunc ſenſum efficiunt, *Vigila, Sarracinus, qui ediderunt*; poſteriores ſeu finales, *qui eſt era milleſima ſive quartadecima*, ubi a Deo & a ſanctis ſubſidia poſtulant pro ducentis monachis, qui illic tum morabantur. Ex eodem loco Romam allatus eſt codex ſacramentorum ad Alexandrum ſecundum unà cum aliis libris Mozarabici ritus, ad eum ritum pontificî approbandum. Floruit etiam ſub finem ipſiuſmet ſæculi decimi Sancius Alveldæ abbas, ſuo loco laudandus. Hoc monaſterium primò a Garcia rege unitum fuit abbatiæ ſanctæ Mariæ Nagereuſis, deiu redactum in parochialem eccleſiam, redditibus pleriſque & libris tranſlatis in collegiatam eccleſiam ſanctæ Mariæ Rotundæ apud Locrooium.

Vigila ejus loci monachus doctus.

XXXVIII. Novi motus in Gallia.

In Gallia hoc anno domeſtici motus exoriri cœpti, qui ſenſim in apertam ſeditionem, ac demum in ipſius Regis dejectionem eruperunt. Prima ſeditionis cauſa

ex

ut nimia Haganonis apud Regem poteſtate, quem rex ex mediocri generu ad ſummos honores extulerat, nno ferè ejus uti ſolitus conſilio: quod magnam cæterorum principum & optimatum invidiam conflavit. Horum motuum initia quædam ante quadriennium jam præceſſerant, parumque abfuerat, quin Giſlebertus Lotharienſis comes ſeceſſionem a Carolo faceret: ſed ab Henrico Saxoniæ duce, ad quem ſe receperat, Carolo reconciliatus, ad tempus quieverat, dum Lotharienſis ducatus potiendi ſe ſe obtulit occaſio. Interim in Sueſſionenſi conventu omnes ferè comites a rege hoc anno deficiunt; tum novæ exortæ rixæ poſt mortem Stephani Tungrenſis epiſcopi, quæ hoc item anno accidit. Eo mortuo, clerus in ſucceſſore deligendo ſciſſus in duas partes: una Hilduinum electum ejus eccleſiæ; altera Richarium Prumienſem abbatem præferebat. Richario favit Carolus præ Hilduino, cui primò epiſcopatum deſtinaverat, homini dubiæ in ſe fidei, immo qui jam ab ipſo (u) deſciverat: ſic causâ infuſior Hilduinus, ablatis Tungrenſis eccleſiæ theſauris, ad Heinricum, ux.duce Saxoniæ jam Gurmaniæ regem, confugit, & ab eo epiſcopatum, qui ejus juris non erat, facilè obtinuit, *datis Heinrico ſarſque proceribus complurimis auri argentique ponderibus*, uti Carolus (*b*) in epiſtola ad epiſcopos regni ſui conqueritur: atque ab eis vi quadam adductus eſt Herimannus Coloniæ-Agrippinæ antiſtes, ut Hilduinum epiſcopum conſecraret, agente in primis Giſleberto, quem Lotharienſes plerique, jam relicto Carolo, principem delegerant. Folcuinus Laubienſis chronographus (*c*) id factum ait *novo & inuſitato genere, abſque regis & procerum regni ſanctione*. Ad hæc Tungrenſes clerici, direptione theſauri eccleſiaſtici offenſi, querelas ad regem & ad Johannem Romanum pontificem deferunt, petuntque Richarium ſibi epiſcopum dari. Vocati Romam duo æmuli cum Herimanno Hilduini ordinatoru. Herimannus & Richarius ſtatim patuere: at Hilduinus, cauſæ ſuæ diffiſus, audienriam ſubterfugit. Eo itaque rejecto, ab ipſo pontifice conſecratur Richarius, *donato ſibi*, ait Folcuinus, *omnium prædeceſſorum ſuis Archiepiſcopali pallio, & equo apoſtolico more ad procedendum ſtrato*. Tali ergo & tanta cum prærogativa in Gallias reverſus, contrariæ partis diſcidium diremit, atque ab omnibus demum Tungrenſis eccleſiæ epiſcopus habitus eſt. Frodoardus tamen aſſerit, Hilduinum Romæ comparuiſſe, ſed a Johanne excommunicatum receſſiſſe. Ille Tungrenſi epiſcopatu fruſtratus, paullo poſt ab Hugone Italiæ rege vocatus, ad eum acceſſit cum Rathetio Laubienſi monacho doctiſſimo, qui ejus partibus favebat, & poſt eum Veronenſis epiſcopus factus eſt. Hilduinum monachum fuiſſe Laubienſem, uti & Richarium, nonnulli opinantur, ducti fortù Liutprandi teſtimonio, qui uum monachum vocat: at præferenda Folquini domeſtici & æqualis auctoritas, qui eum Leodicenſis eccleſiæ clericum dicit.

ANN. CHR. 921.

Turbæ in electione Tungrenſis epiſcopi.

(*a*) *Frod. hoc anno.*

(*b*) *Conc. to. 9. p. 572.*

(*c*) *Spicil. to. 8. p. 562.*

Richarius abbas prælatus.

Prærer Tungrenſem epiſcoparum Stephanus abbatiam ſancti Michaelis ad Moſam, atque eriam Laubienſem, quæ tum illi eccleſiæ unita erat, vivens poſſederat. Itaque poſt ejus obitum Laubienſis abbatia ceſſit Richario epiſcopo: qui, licèt a puero monaſticis inſtitutis innutritus, non tameo Laubienſibus admodum favorabilem (*d*) ſe præbuit: nam cùm apud eos annua eſſet obedienriarum, ut vocant, & miniſteriorum mutatio, ſub eo venalia erant omnia. Illu verò quidquid in monaſterio optimum erat, exhauſit: reliquum paraſitorum turba abligurivit. Hanc tamen infamiam cætera ejuſdem epiſcopi bene geſta, & animos civilis & honeſtus obvelaverant, eumque omuibus gratiſſimum effecerant. Ejus tempore Laubiis floruere ſtudia litterarum, ibique cæteris præcelluere Scaminus, Theoduinus & Ratherius omnium præſtantiſſimus, de quo poſtea erit dicendi locus.

XXXIX. Laubienſes abbates & viri docti.

(*d*) *Folcuin. p. 563.*

Abbatiam ſancti Michaelis ad Moſam ad obitum uſque non retinuit Stephanus, ſed eam jam ante quatuor annos Rodulfus obtinebat ux dictis, notatus in necrologio XI. kalendas Aprilis. Huic ſucceſſiſſe videtur Halevincus ſeu Halevinus abbas, cujus obitus VIII. kalendas Junii. De Sarowardo ejus ſucceſſore iuferiùs.

Abbates S. Michaelis ad Moſam.

Obiit eriam hoc anno Salomon Conſtantienſis epiſcopus eo nomine tertius, & abbas ſancti-Gallenſis, & quidem in vigilia epiphaniæ: quod Hepidannus aliique pro veteri more ad anoum præcedentem referunt. Ante ſupremum diem naraie Domini apud ſanctum Gallum lætiſſimè celebravit. Diſceſſurus ipſo Innocentum die Conſtantiam, ſalutatis fratribus, ſcholas quoquu (nam & hic ſcholarium dies erat) intravit. Harum hæc lex tum erat, ut hoſpites ingreſſos caperent ſcholares, captoſque, dum ſe redimerent, tenerent. Eoimvero ſi vixero, loquit, me redimam. Interim ſtatuit parvulis iſtis ſcholaribus & eorum poſteris quotannis triduo ab ea die carnibus veſci in ipſis ſcholis, ac tria ſingulis fercula apponi. Reverſus Conſtantiam, poſt quam in octava nativitatis Domini miſſarum ſolemnia

XL. Salomon epiſcopus & abbas S. Galli obit.

ANN. CHR. 921.

mnia celebraſſet, gravi capitis dolore correptus, ipſo epiphaniæ Domini pervigilio exſpiravit. Eo abbate erant apud ſanctum Gallum presbyteri XLII. diaconi XXIV. ſubdiaconi XV. pueri XX. ſepultus eſt in eccleſia ſedis ſuæ ad parietem dexterum non ſine ſuorum lacrymis. Abbatiſſa Turegienſis, quam in fæculo quondam adoleſcens cognovetat, multa (*a*) pro ejus animæ ſalute feciſſe dicitur.

(*a*) *Ekkeh. in fine cap. 1.*

Hartmannus abbas.

Poſt Salomonis deceſſum ſancti-Gallenſes liberæ electionis privilegium, toties regiis diplomatis aſſertum, toties violatum, aſſerere demum pro virili ſategerunt, ac demum communi conſilio Hartmannum ſeniorem elegerunt. Verùm is non ante annum inſequentem confirmatus eſt, ob varia, ut veri ſimile eſt, impedimenta, quæ aſſerendæ libertati interceſſerunt. Ubi primùm ad clavum rei monaſticæ manum admovit, vitæ religioſæ ſtudiis ac diſciplinæ monaſticæ a patribus acceptæ totus addictus, cætera omnia nullius ferè penſi habebat: adeò ut de illis, quæ extra clauſtrum agerentur, parum ſollicitus, vix umquam pro monaſterii negotiis, etiam neceſſariis, pedem foràs efferret: unde factum eſt, ut rem familiarem moriens multùm dilapſam reliquerit ac diminutam. Vir cætera magnus, ſed unà hac re minor, quæ non primas quidem in animo prælati tenere, ſed tamen negligi haud debet. Plura de ejus geſtis ſcribere ſuperſedit Ekkehardus, quòd ejus argumenti ſuo tempore haberetur libellus, qui periit.

Rachildis inclusa.

Hoc ipſo anno Rachilt ſeu Rachildis *in nativo* ſeu nativitate ſanctæ Mariæ inclúſa dicitur ab Hepidanno, nempe ad oratorium ſancti Magni prope Wiboradam, cujus adhortatione a Romana peregrinatione revocata eſt. Ejuſdem contactu baculi ex morbo, quo tenebatur, convaluit.

XLI. Remis duo monaſteria S. Petri.

(*b*) *V. not. Annal. p. 345. & ſeq. 458.*

In urbe Remorum duo perſtabant etiam tunc puellarum monaſteria (*b*) ſub titulo ſancti Petri: unum Superius dictum, cujus auctor ſanctus Baldericus presbyter cum ſorore ſua Bova; alterum Inferius haud procul ad portam collatiriam ſeu baſilicarem, a Guntberto viro illuſtri ædificatum. In hoc poſteriori duo acciditſe hoc anno tradit Frodoardus in chronico, teſtis rerum oculatus, nempe certum, quem illic cives quidam, Romam ad limina apoſtolorum profecturi, poſuerant, ter igne cæleſti accenſum; & puellam quamdam ex pago Vonzinſi, Oſannam nomine, ad idem monaſterium profectam, quæ nec carnem, nec panem a duobus annis edere valebat, cui multa oſtenta viſa ſint. Addit in hiſtoria (*c*) ſua idem auctor, *Vidimus*, inquit, *in hoc quoque monaſterio puellam quamdam ſudaſſe ſanguinem, quæ tunc hebdomadd pleni jacuit immota*; quod ſignantiùs declarat in chronico, eidemque Oſannæ tribuit. Hoc monaſterium vel (*d*) abbatiam Fulco archiepiſcopus Remenſi eccleſiæ ab Odone rege concedi, idque a Formoſo papa confirmari curavit. Hoc monaſterium modò exciſum eſt, cujus loco ſancti Patricii ædes, quæ collegii Remenſis aula eſt, a poſteris exſtructa cernitur. Superius verò ſancti Petri monaſterium hactenus ſupereſt, unum e celebrioribus Ordinis noſtri Puellaribus monaſteriis. Illic vivebat eodem Frodoardi tempore quædam ſanctimonialis virgo, Ricuidis nomine, neptis Guntmari religioſi quondam presbyteri, cujus viſionem & Romanum iter ex Frodoardi (*e*) aliàs retulimus.

(*c*) *Frod. lib. 4. c. 46.*

(*d*) *Ibid. c. 47.*

(*e*) *Ibid. c. 45.*

ANN. CHR. 921.

XLII. Heinrici pax cum Carolo.

POſtero anno, qui ejus ſæculi viceſimus-primus erat, accenſæ inter Francorum proceres in Carolum diſcordiæ eriam Heinricum Germaniæ regem affiaverunt, agente in primis Gisleberto ſeu Giſilberto comite, & pro abjectione Caroli multa moliente, quippe qui Lotharienſir provineiæ principatum ambiebat. Nec ſine colore erat Heinrici de regno Lotharii adversùs Carolum conteatio. Hoc enim Odo Caroli anteceſſor ab Arnulfo Germaniæ rege, & Carolus ipſe a Conrado accepiſſe videbatur. Heinricus nihilò minùs, ut erat moderati animi, pacto inito concordiam cum Carolo ſarcivit, eo pacto, ut Otto Friſingenſis & quidam alii ſcribunt, ut Lotharii regnum Heinrico cederet: quod tamen in fide Caroli perſtitiſſe videtur. Interea ſynodus apud Troſleinm villam regiam pagi Noviomenſis habita, cui præſedit Heriveus Remorum archiepiſcopus, præſente Catolo rege, cujus hortatu Herlebaldus Caſtricenſis comes, quem idem præſul ob direptas eccleſiæ Remenſis poſſeſſiones, & conſtructum apud Maceriaa (*) præſidium, a communione removerat, abſolutus eſt. Ad id tempus Heriveus Carolo ſemper fidiſſimus, adeòque acceptiſſimus fuerat: ſed non multò poſt ab ejus clientela receſſit. Hic eſt Heriveus, qui ſolus e Francis proceribus Carolo ſuppetias rulit adversùs Hungaros in regnum Lotharii effuſos, collectis mille quingentis eccleſiæ ſuæ caſatis, cum quibus regi in tanto diſcrimine occurrit. Idem ipſe eſt, qui regem e manibus factioſorum in conventu Sueſſionenſi

(*) *Maizieres.*

eri-

eripuit, deſertumque in villas ſuæ eccleſiæ, ac demum Remos traduxit.

ANN. CHR. 921. XLIII. Caroli præcepta pro Foſſatis, Elmone, &c.

Prima fortè ſeceſſionis ejus occaſio nata eſt ex prærepto ipſi Heriveo ſummi cancellarii officio, quod Carolus anno præcedente Rotgero Trevirenſi archiepiſcopo demandavit. Id probat ipſius Caroli præceptum pro Foſſatenſi monaſterio. „ In eo Abbo reverendiſſimus (*a*) præſul Sueſſionenſis, unàque Hagano vene- „ rabilis comes, atque reverendus abbas Rumaldus, ipſiuſmet regis ex parte „ Adelaidis genitricis ejus conſanguineus, regi ſuggeſſiſſe dicuntur, quo pacto cœ- „ nobium Foſſatenſe, cui prædictus Rumaldus præerat, ſuperiori ſæculo peni- „ rus deſtructum, ex integro denuo ædificaverant, & monaſticum illic ordinem „ reſtituerant; ob idque petebant omnia ſuperiorum regum præcepta, ejuſque lo- „ ci poſſeſſiones regio diplomate confirmari, ac ſubjectionem monaſterii ſan- „ cti Mauri ad Ligerim ſiti, quod Foſſatenſi cœnobio a Carolomanno rege, „ ipſius Caroli fratre, ſubjectum fuerat; denique eligendi abbatis liberam fa- „ cultatem: quæ omnia Carolus concedit, modò ut diem unctionis ſuæ *quinto* (*kalendas*) *Februarii* celebrent, & Friderunæ reginæ anniverſarium IV. *idus Februarii*. *Datum* X. *kalendas Maii*, *indictione* VIII. *anno* XXIX. *Karolo rege glorioſiſſimo regnante*, *redintegrante* XXIII. & *largiore indeptâ hereditate* X. lege IX. *Actum Compendio regalis ſedis palatio:* quæ chronicæ notæ anno ſuperioti conveniunt. Gauzlinus Notarius iſtud præceptum recognovit *ad vicem Rogeri archiepiſcopi*, ſcilicet Trevirenſis: qui prolode eo anno jam ſummi cancellariatus dignitatem adeptus erat.

(*a*) *Hiſt. Pariſ. tom. 1. p. 536.*

Idem probatur ex alio ejuſdem Caroli diplomate, anno ſequente dato pro cœnobio Elnonenſi, quod tunc regebat Rotbertus abbas. Is a Carolo petiit „ villam Scaldpontis, ſitam ſuper fluvium *Scald*, deputari ad ſublevandas neceſſi- „ tates Elnonenſium fratrum; idque obtinuit. *Datum* III. *idus Junii*, *indictione* „ IX. *anno* XXX. *rege glorioſo Karolo regnante*, *redintegrante* XXIV. *largiore verò hereditate indeptâ* X. quod Gauzlinus notarius itidem *ad vicem Rodgeri archiepiſcopi* recognovit.

Non multò poſt Elnonenſem abbatiam obtinuit Rotgerus comes; unde conjecturæ locus eſt, Rotbertum ejus anteceſſorem non alium eſſe quàm Rotbertum comitem Pariſiorum, qui regis titulum anno ſequenti uſurpavit, quique abbarias ſancti Dionyſii & ſancti Germani apud Pariſios tenebat. Quamquam Rotbertus ille Elnonenſis nuſquam comes dicitur in ejus loci monumentis, ſed tantùm *regis miniſterialis* in veteri ſyllabo Elnonenſium abbatum.

His duobus Caroliuis præceptis tertium addendum eſt pro Maſcolenſi monaſterio pagi Cametacenſis, conſtructo in honorem ſanctæ Mariæ & ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli, ubi beatus Humbertus confeſſor corpore quieſcit: „ quo præcepto rex ad preces Ingeltrudis (*b*) comitiſſæ, attendens penuriam fra- „ trum, qui illic officium explere non valebant, ad eorum uſus deputat tri- „ ginta manſos apud Macerias villam pagi Laudunenſis, ubi ſanctus Humber- „ tus eſt ortus, alioſque in pago Hainao. Eiuſdem argumenti eſt ſumma alterius (*c*) præcepti, quod rogatu Iſaac & Haganonis comitum eiſdem fratribus conceſſum dicitur eodem anno, ſcilicet nongenteſimo viceſimo-primo. Iſaac iſte, uti & Hagano, unus eſt ex decem comitibus, qui pacto Bonnenſi (*d*) poſt epiſcopos ex parte Caroli regis ſubſcripſere: at iutet epiſcopos occurrit Rodgerus archiepiſcopus Trevirorum, non Heriveus Remenſis: quod ſuperiorem conjecturam noſtram validè confirmat. His omnibus adde ejuſdem Caroli authenticum, quo Hungeti comitis interventu confirmat precariam, quæ fideli ſuo Wiberto de quibuſdam rebus ſancti Walatici facta fuerat, *conſentiente jam dicto comite Hungero & congregatione S. Walarici*, *quæ ſub manu ejus* erat: ita ut prædictus Wibertus, & ejus uxor, unuſque eorum filius vel heres, eaſdem res poſſideant ſub annuo cenſu unius ſolidi, quem, ad miſſam S. Walarici perſolvant. *Datum nonis Decembrit*, *indictione* IX. *anno* XXIX. *regnante Karolo rege glorioſo*, *redintegrante* XXIV. *largiore verò hereditate indepta* X. *Actum caſtro Lauduno. Ganſlinus notarius vice Rodgeri archiepiſcopi recognovit*. Sed de his ſatis.

(*b*) *Miræi not. p. 96.*

(*c*) *Ibid. p. 97.*

(*d*) *Ibid. p. 92. & Chiffl. to. 2. p. 588.*

Exſtat in agro Burbonenſi inſignis cella ſeu prioratus ordinis Cluniacenſis, Silviniacus (*) nomine, ſitus inter Molinos & Burbonem-Archembaldi: quem locum Ademarus ſeu Aymardus nobilis miles Cluniaco attribuit cum eccleſia ſancti Petri, ut illic cella monachorum inſtitueretur ſub regimine Bernonis abbatis Cluniacenſis. Primariæ hac de re litteræ ipſius Aymardi a nobis editæ in Bernonis elogio, uibil ſingulare continent, præter donationem villæ ſeu curtis Silviniaci, aliarumque rerum, quas Aymardus ad ejus cellæ dorationem contulit. Actum die lunæ in- menſe Martio, *anno* XXIV. *regnante Karlo rege*. Poſt mortem Aymardi Aimo ejus filius, dominus Burbonenſis, Silviniacum hereditario juru ſibi vindicare tentavit: ſed

XLIV. Silviniacenſis cellæ initia.

(*) *Souvigny.*

ANN. CHR. 921. sed postea facti pœnitens totum testituit, atque insuper allodium suum Longovernum *in emendationem* tradidit in manus Aymardi abbatis Cluniacensis pro animabus genitoris sui Aymardi & genitricis suæ Ermengardis, fratrumque suorum Dacberti & Archembaldi, necnon pro sospitate uxoris suæ Adalsendis, ac filiorum suorum Geraldi & Archembaldi. Supereſt etiam nunc nobilis iste prioratus conventualis, oppido cognomine insignis, sed maximè reliquiis sanctorum Maioli & Odilonis Cluniacensium abbatum.

XLV. Corbeiæ-veteris abbates.

Extremus hic annus fuit Bodonis Corbeiæ-veteris abbatis, qui VI. kalendas Aprilis obiisse traditur: quo die cellerarius monasterii ejus anniversarium quotannis procurare debebat. Ad hæc *in transitu sanctæ* Mariæ fratres debebant habere pastum pro abbate Bodone ex molendino, quod ipse in villa, quæ dicitur Vallis, exstruxerat. Bodoni suffectus Walbertus ad novem annos, nullâ re commendatur. Bodonis tempore magnopere afflictum est Corbeiæ monasterium, quæ secunda ejus destructio est, tum ob intestinam discordiam, quæ inter Carolum regem & Heribertum Viromandorum comitem exarsit: tum ob Nortmannorum in pagos Ambianensem & Attebatensem incursationes, quæ subsequentibus annis factæ sunt, teste Frodoardo. Ejus obitus contigit VII. kalendas Januarii. Ei successit Walbertus abbas, dignus habitus, qui ad Noviomensem episcopatum assumeretur. Sub Berengario ejus successore corpus sancti Præcordii ex villa pagi Suessionensis Valliaco Corbeiam translatum est. De Walberto & Berengario plura inferiùs.

ANN. CHR. 922. XLVI. Calæ abbatia Haganoni data, novæ seditionis causa.

PRoximo anno, ejus sæculi vicesimo-secundo, Carolus extremæ suorum defectioni plurimam occasionem dedit; nam regnum Lothariense, quod tutari ac fovere debuerat, rapinis, incendiis ac sacrilegiis, teste Frodoardo, infestum reddidit. Ad hæc Calæ abbatiam, quam Rothildis amita sua, socrus autem Hugonis, filii Rotberti Parisiorum comitis, ex ipsius dono habebat, Haganoni comiti tribuit; quæ res adeò Hugonem, ejusque propinquos & assecias exasperavit, ut, adjunctis sibi Heriveo archiepiscopo, & quibusdam Franciæ comitibus, regem ipsum, Laudoni cum Heriberto comite & Haganone commorantem, aggredi constituerit. Carolus Lauduni oppido haud tutus, cum Heriberto & Haganone comitibus inde egressus, trans Mosam fugit. Hugo fugientem insequitur: sed, Gisleberto comite obviàm facto, a Rotberto patre ad colloquium revocatur. Hunc reditum timiditati adscribens Carolus, Remensem agrum vastare, incendere villas & oppida, provinciam denique totam hostiliter deprædari cœpit. Rodulfus inter ea, Richardi Burgundiæ ducis recèns mortui filius, qui Rotberti filiam uxorem duxerat, cum auxiliaribus copiis ad Rotbertum venit. Carolus obviàm profecturus, Matronam cum exercitu trajicit; tum Hagano Sparnacum oppidum direptioni militum tradit. Rotbertus cum Rodulfo & Burgundionibus haud procul castra locat. Carolus post multas cursitationes & tumultuarias pugnas, inferiorem se viribus sentiens, trans Mosam fugit. Rotbertus fugato rege majora concipit consilia, Franciscque demum persuadet, ut se regem agnoscant. Postridie, id est tertio kalendas Julii, Remis in basilica sancti Remigii ab Heriveo archiepiscopo solemni ritu consecratur. Heriveus verò triduo post moritur, VI. nonas Julii: cui Seulfus archidiaconus successit, vir ecclesiasticis & sæcularibus disciplinis apprime instructus, qui Remigium (*a*) Autisiodorensem monachum in liberalibus studiis præceptorem habuerat. Clarius monachus Rotbertum a Walterio Senonensi archiepiscopo inunctum fuisse tradit: ut præferenda Frodoardi, scriptoris æqualis & oculati, auctoritas. Quæ inde consecuta sunt, anno sequenti prosequemur.

(*a*) *Frod. lib. 4. c. 18.*

XLVII. Gerardus Bronensis fit diaconus.

Tunc annum quartum in Dionysiano monasterio agebat Gerardus Bronensis, cùm ad diaconatum promotus est a Fulrado Parisiensi episcopo, qui paullo ante Theodulfo successerat, post annos quinque ordinatus sacerdos ab Adelelmo, Fulradi successore. Hic est Fulradus episcopus, cujus jussu, necnon Frotarii Pictavorum episcopi, Abbo Pratensis monachus, is qui carmen de obsidione Parisiaca composuit, sermones scripsit *ad utilitatem simplicium clericorum*. In prologo se miserabiliorem cunctis mortalibus dicit, lectoresque obtestatur, ut in suis sacris memores sint Abbonis, *vernaculi* beatissimi Germani, tutoris Parisii ab obsidione hostilii.

Abbonis sermones.

Hi sermones partim editi sunt in Spicilegii tomo nono, in quibus loquentes inducuntur episcopi, quotum in gratiam hi sermones conditi sunt. In sermone tertio legitur, nullum esse episcopum, *qui possit absolutionem dare, nisi post pœnitentiam factam & dignam satisfactionem*; & *qui infringit unum diem* in quadragesima, totam quadragesimam infringere. Abbonis longè plures, quàm in editis, sermones habentur in codice Pratensi. Ejus memoria consignatur his verbis in necrologio: VII. *idus Martii depositio Abbonis sacerdotis & monachi sancti Germani*.

Apud Bellovacos post mortem Etluini episcopi, quem Frodoardus anno superiori

obiisse

obiiſſe tradit, ad illam ſedem promotus eſt hoc anno Bovo ex monacho ſancti Luciani ejus urbis monaſterii, qui nouniſi ſex circiter menſibus illam eccleſiam adminiſtraſſe dicitur, mortuus nono kalendas Junii, quo die notatur in necrologio ſancti Luciani, cui eccleſiam ſancti Julii & villam Fulgeurias contuliſſe dicitur. Ex mortali ejus die licet colligere, ipſum ſub finem anni ſuperioris electum fuiſſe epiſcopum. At, ſi ſex tantùm menſibus hac dignitate potitus eſt, mirari ſubit, cur Hildegarius, qui ejus ſucceſſor in vulgaris indicibus eenſerur, non ante annum ejus ſæculi triceſimum-tertium ordinatus ſit, teſtante Frodoardo. ANN. CHR. 922. XLVIII. Epiſcopi Bellovacenſes & Tullenſes.

Idem auctor habet, Drogonem Tulli Leucorum epiſcopum hoc anno deceſſiſſe, ſuffectumque in ejus locum Gauſtinum, qui *vir ſummè catholicus, atque monaſtica religionis cultor devotiſſimus* fuiſſe dicitur in actis epiſcoporum Tullenſium: quod ex reſtitura apud ſanctum Aprum regulari diſciplina, & ex condito parthenone Buxerienſi inferiùs demonſtrabimus. Ejus ordinatio XVI. kalendas Aprilis ponitur in prædictis actis, quæ in eo emendanda, quòd ſeptem tantùm annos Drogoni ejus anteceſſori pro ſeptemdecim tribuant.

In Augienſi prope Conſtantiam monaſterio funeſti motus hoc anno contigere. Huic loco jam ab annis ſex præerat Hetibertus abbas, cùm Linthardus eò intrufus eſt a Burchardo Alamanoiæ duce, qui omnia ſuſque deque in illis partibus evertebat. Reſtitere intruſo fratres: at hi in exſilium miſſi, *oppreſſo Hildeberto* abbate, ut Hermannus teſtatur: qui & addit, ſanguinem Domini in Augiam inſulam a quadam matrona, ſcilicet Suanehilda delatum fuiſſe, *ſicuti literis ſuis hiſtoricè relatione continetur*. Hiſtoriam hanc ex membraneo ejus loci codice accepimus, ex qua in præſens ea, quæ ad rem noſtram pertinent, delibare ſufficiat. In primis narrat auctor anonymus, qui libellum ſuum *Waldoni nonnoſo*, id eſt ſeniori monacho, nuncupavit, Azan Jeroſolymorum urbis præfectum, deſiderio videndi Caroli Magni imperatoris Romam iter inſtituiſſe cum muneribus ſacris, ſed morbo impeditum in Corſica detentum: ad quem Carolus Waldonem abbatem, & Hunfridum totius Iſtriæ præfectum, tranſmiſerit, qui deſtinata ipſi donatia Raveunam detuliſſe perhibentur. Hæc donatia erant, ampulla una ex lapide onychino, ſanguine Chriſti Domini plena; item cruciculа ex auro & gemmis fabrefacta, cruorem iridem Chriſti continens in quatuor partibus inclnſum, & in medio portiuoculam ligni Domini; ad hæc ſpinea coroua, quâ Chriſti ſacroſanctum caput tedimitum fuit; denique unus e clavis, quibus in cruce confixus eſt; & de ejus ſepulcro. Waldo abbas tum Augienſis erat, idemquu paullo poſt Dionyſiani apud Pariſios monaſterii, in quo magnopere laxata erat monaſtica diſciplina. Is pro legationis munere unum a Carolo petiit, ſcilicet privilegium pro monaſterio ſuo Augienſi. Hunfridus, Waldone audacior, prædictam cruciculam, ſanguine Chriſti refertam, a Carolo petit, & ægrè obtinuit, eamque in parthenone, quem Schennis in Rætia Curienſi exſtruxerat, depoſuit. Hunfrido mortuo, Adalbertus ejus filius hæreditario jure hanc cruciculam repopoſcit. Hic pulſus e Rætiæ præfectnra a Ruotperto Ludovici auguſti vaſallo, qui eam doloſâ circumventione ab imperatore captaverat, ad fratrem ſuum Burchardum, qui tunc Iſtriæ præſidebat, confugit. Nec mora fratris auxiliaribus copiis fultus Adalbertus, Ruotpertum adoritur, eumque in fugam conjicit. Ille fugiens equo exeuſtus interiit, ab ipſo Adalberto ſepultus *in quodam monaſterio, quod Lindovvæ nominatur*. Poſt Adalberti obitum filius ejus Odalricus ſeu Udalricus prædictam cruciculam renuit, quam moriens Emmæ filiæ ſuæ teſtamento reliquit. Emmæ filius & heres, Udalricus ex avi nomine nuncupatus, factum theſaurum Waltario, cujus filiam uxorem duxerat, poſcenti, dedit. Waltarius tutiori in loco, id eſt in caſtelli ſui capella, Zurzacha nomeo caſtello erat, diligenret aſſervari curavit. Fortè Burchardus Alamannorum dux, cujus paullo ante meminimus, Waltario infenſiſſimus, prædictum caſtellum oppugnare cœpit. Jam fetè ad deditionem ventum erat, cùm Suanahilda, Waltarii religioſiſſima conjux, cum ſacra cruciculа obviàm proceſſit, hoſtes obſecrans, ut a cœpto deſiſterent. Illis præfractè derrectantibus, unus ex eis lapide percuſſus, tantum cæretis terrorem injecit, ut omnes in fugam præcipites ſe dederint. Poſt paucos inde dies contigit, ut pia ſemina Augienſe monaſterium oiationis causâ viſitaret, ejuſque clericus, ipsâ neſciente, hanc cruciculam eò afferret: quam poſtea, flagirantibus fratribus, ad eorum eccleſiam deferri permiſit, ubi feſtivo ritu ab Augieoſibus excepta eſt. Cùm verò illi, quæoam eſſet illa cruciculа, curioſè percontarentur; hæc rem ita ſecretam tenuit, *ut nec fratri ſuo, Udalrico nomine, tum, ejuſdem monaſterii portario*, eam pandere voluerit: ſed demum victa fratrum flagitatu, arcanum declatavit. De hac ſanguinis Chriſti in Augiam inſulam delatione intelligendus XLIX. Augiæ turbæ & ſanguis Chriſti.

ANN. CHR. 922.

Hermannus, cujus verba mox attulimus. Relatâ in domum crucicolâ, Augienſes ad piam illam matronam legatos, quorum unus Udalricus frater ejus erat, oratum mittunt, ſibi ut iſtum theſaurum concederet, qui convenientiùs, in ſua eccleſia ſervaretur. Conſtanter abnegat illa, eumque in caſtellum ſuum reportat. Inſtant nihilò minùs Augienſes, quibus Tougolfus matronæ vaſſallus ſuffragabatur. Verùm, cùm illa in negando perſiſteret, morbo demum correpta, quem ob rejectas fratrum preces Tougolfus evenifſe dixit, tandem optatum theſaurum Augienſibus donavit, quem illi ſollemni ritu in ſuam eccleſiam deportant *anno incarnationis dominicæ* DCCCCXXV. VII. *idus Novembris*, n poſteris religiosè deinceps obſervato. Hactenus ex prædicto libello tunc temporis ſcripto, qui, licèt quædam levioris momenti contineat, tamen viſus eſt in appendice referendus, ob multa hiſtorica facta aliunde ignota, quæ in eo memorantur. In anno, quo hæc crucicula primùm in inſulam delata eſt, variant Hermanni exemplaria, quorum alia, ut Caniſianum, ad annum ejus ſæculi viceſimum-ſecundum, cætera in ſequentem rejiciunt. Præferenda videntur poſteriora, quibus Reginonis appendix ſuffragatur, & Sigebertus, cujus conjectura eſt, hunc eſſe illum ſanguinem, qui de imagine Beritenſi fluxit. Ex hoc porro libello intelligitur, Lindavienſe monaſterium, quod *Lindovoa* hic dicitur, jam ſtetiſſe Ludovici Pii principatu, quo tempore Adalbertus comes, filius Hunfridi Caroli M. æqualis florebat; eumdemque Adalbertum eſſe illum ipſum, qui prædicti Lindavienſis monaſterii auctor fuiſſe traditur, cùm Ruotpertum in monaſterio, *quod Lindovoa nominatur*, quodam fundatoris jure ſepeliri curaverit. Plura de illius monaſterii origine diximus (*a*) in tomo ſecundo, ubi Adalbertus Hunrici filius dicendus eſt, ut in libello, non Adalberti qui per errorem irrepſit.

(*a*) *lib.* 32. *n.* 8.

L. Caunenſes abbates.

In Occitania Caunenſe hoc tempore monaſterium regebat Baldemarus abbas, Hilderici ſucceſſor, ejus qui anno Caroli viceſimo ſuperſtes erat. Baldemarus campum quemdam in pago Filinenſi *anno* XXV. *regnante Karolo, filio Ludovici, poſt obitum Odonis* comparavit; anno XXIX. eccleſiam ſancti Geneſii in villa Clevago. Dein Rotberrus quidam, Trudgardis filius, anno ſecundo poſt obitum Caroli nonnulla emit apud villam Larigardam; eademque Trudgardis alodem ſuum apud Scutellas Caunenſibus dedit *anno* VIIII. *Ludovici, & anno* I. *quo obiit Radulfus rex:* quæ nota chronica obſervanda eſt, ut appareat, Ludovici Tranſmarini annos aliquando a morte Caroli patris fuiſſe numeratos, non a morte Rodulfi ſeu Radulfi regis. Eadem matrona quædam jugera tradidit ad cenſum apud Lavandarias, *Deo regnante & regem exſpectante Gallia*, id eſt tempore Rodulfi regis, quem Occitani non agnoſcebant. Acta hæc tempore Baldemari Caunenſis abbatis, cujus ſucceſſores Giſcafredus anno XVIII. regnante Luthario; Aimiricus anno XXVI. ejuſdem regis; Rodulfus anno Hugonis primo; anno ejus ſeptimo Udalgarius memorantur, quo anno hic villam Aquæ-vivæ Rogerio comiti & Adelaidi ejus conjugi, aliis prædiis acceptis, conceſſit. Denique Eliane abbas occurrit anno XII. Hugonis regis. Ab eo tempore Caunenſium abbatum catalogus vacuus eſt ad principatum Philippi regis.

LI. S. Laurentii abbatia Narbonenſi eccleſiæ confirmata.

(*b*) *Catel. Languedoc p.* 776.

Agius abbas Vabrenſis.

Ea erat apud Carolum regem auctoritas Unigonis ſeu Wigonis epiſcopi Gerundenſis, ut Agius (*b*) Narbonenſis antiſtes eum adhibuerit, quo ſuæ eccleſiæ abbatiam ſancti Laurentii in agro Narbonenſi, & abbatiam ſancti Stephani apud Balniolas in comitatu Biſuldunenſi, cum ſuis cellulis confirmaret. Petenti rex aſſenſit. *Data* VII. *idus Junii, indictione* X. *anno* XXX. *regnante domino Karolo, rediatgrante* XXV. *largiore verò hereditate indepti* XI. *Actum in Setico contra Tora.* quod præceptum *Hagano notariis ad vicem Rogerii archiepiſcopi, ſummique cancellarii* recognovit; ubi vides Haganonem apud regem id officii etiam obtinuiſſe, quod brevi omiſit. Hoc in loco Catellus, qui prædictum diploma retulit, obſervat, ſe legiſſe in archivo Vabrenſis monaſterii, prædictum Agium ejus loci abbatem fuiſſe. Hic eſt Agius abbas, qui ſcripſit epiſtolam de origine Vabrenſis monaſterii, cujus epiſtolæ inſigne fragmentum idem Catellus alibi (*c*) retulit, noſque ſuperiùs eo uſi ſumus, cùm de iſtius monaſterii primordiis ageremus. Ejuſdem Agii electionem in archiepiſcopum Narbonenſem propugnavit Johannes decimus, ſcriptâ epiſtolâ ad epiſcopos primæ Narbonenſis contra Geraldum ejuſdem ſedis invaſorem.

(*c*) *Hiſt. des Comtes de Toloſe p.* 70.

LII. Superadi monaſterium inſtauratum.

(*d*) *lib.* 15. *num.* 33.

In Gallicia monaſterium Superadi; de cujus origine in ſuperioribus (*d*) egimus, proceſſu temporis ad eum ſtatum redactum eſt, ut nulla ejus ſupereſſet memoria uſque ad hunc annum, quo Hermenegildus & Paterna ejus conjux illud ab interitu vindicarunt, inſtaurato monaſterio prope eum locum, in quo primitus poſitum fuerat, nempe in proxima eccleſia ſancti Jacobi, quam pii illi conjuges, unà cum filio ſuo Siſenando Irienſi epiſcopo, a quodam Ordonio comparaverunt. Hunc locum multis beneficiis locupletarunt Siſenandus ipſe, ejuſque propinqui & conſan-

ſanguinei. Siſenandi hac de re litteræ inſcriptæ ſunt ſancto Salvatori, necnon ſanctis Johanni-Baptiſtæ, Petro apoſtolo, Jacobo & Pelagio martyri ſub Petro abbate; tametſi beatiſſimæ virgini Mariæ monaſterium ſpeciatim dicatum fuit ab inſtauratione. Ut initio, ſic in hac inſtauratione duplex fuit pro utroque ſexu monaſterium, teſtante Ordonii regis diplomate, quod abbati Petro & Geloyræ conceſſit ſeu abbatiſſæ, *vel earum congregationi fratrum, vel Deo devotarum utriuſque ſexus* inſcriptum legitur æra milleſima-ſexta. Ab hoc monaſterio multa ulia pendebant. Duodecim enumerat Yepeſius, in his monaſterium de Mozantia, cujus abbates fuere Reterigus, Fulcaredus, Wimarus & Gondeſinus, qui illud Superadi abbatiæ ſubjecit, poſtmodum, neſcio quo caſu, abbatiæ ſancti Petri Ante-altare Compoſtellanæ unitum. Tandem Superadi monaſterium poſt varias reciprocantis fortunæ vices, poſt vexationes complures vicinorum principum, devolutum eſt ad patres Ciſtercienſes paullo ante medium ſæculum duodecimum: quo in loco ſanctus Bernardus, quamvis abſens, miraculum patraſſe dicitur, a Gaufrido (*a*) ejus notatio relatum, reſtituta ſubitò ad preces viri ſancti ſanitate cuidam Alberto paralyſi affecto. ANN. CHR. 922.

(*a*) *Vita S. Bern. lib. 2. c. 6.*

Poſt mortem Oſilonis (*b*) abbatis Samonenſe monaſterium diœceſis Lucenſis penitus deſertum & monachis deſtitutum jacebat, cùm rex Ordonius ſecundus, optimè in ordinem noſtrum affectus, de eo inſtaurando ſeriò cogitare cœpit. Inſtaurandis ædificiis & reſtituendæ diſciplinæ monaſticæ perquiſiti ſunt idonei homines vitæ ſanctioris. Tunc religione florebat monaſterium ſancti Johannis de Rupe in finibus Aragoniæ & Navarræ ſub Virili abbate, qui rogatu Ordonii Siuderigium cum aliquot monachis perficiendo tam pio negotio illuc deſtinavit. Tempus factæ novationis indicat diploma (*c*) ipſius Ordonii, datum æra DCCCCLX. quæ huic anno viceſimo-ſecundo reſpondet: quo in » diplomate, præmiſſâ primi ejus monaſterii exordii narratione, legitur, quo pacto poſt obitum Oſili ſeu Oſilonis abbatis omnia ejus loci inſtrumenta perierint, » partim caſu, partim incuriâ monachorum, qui abſque legis cenſura & Chriſti jugo eſſe volentes, vitam ſanctam, ſpiritui-ſancto mentientes, abjecerant in » animæ ſuæ perniciem & ſcandalum populorum. Ideoque rex ait, ſe ſancti » loci miſerabili ſtatu commotum, religionis ſplendorem illic reſtituiſſe, locumque ipſum ædificiis inſtructum tradidiſſe monachis, qui cœnobialem viram agant: » quibus ad ornatum eccleſiæ donat veſtes ſacras, vatiamque ſupellectilem, calices argenteos cum ſuis patenis, crucem & candelabrum ſimiliter argentea, » turibulum, lucernam, aquamanilia, ornamenta altaris, velum principale, *quod inter veſtibulum & altare dependet*; albas, *caſulas lineas & lanear*, ſignum ſeu campanam; ad hæc vatios eccleſiaſticos libros, in his homiliarium, libros » dialogotum, libtum regularum, & alios: quæ omnia minutiùs perſequor, ut videas, quanta fuerit illis temporibus & locis noſtrorum modeſtia & ſimplicitas. Præter ea villas eidem cœnobio confert pro ſubſtentatione teligioſorum » monachorum illic degenrium, necnon pauperum & peregtinorum: eo pacto, ut » ordo monaiticus ibidem petpetuò conſervetur; & quiſquis ſacerdos, vel teligioſus illic *per pactum & placitum regula* Deo ſervire voluerit, *ſub manu abbatis vel ſeniotis* conſiſtaot, & ſint illis hæc tria communia, nempe eccleſiæ, » domus, & villæ: adeò ut ſanctam eccleſiam *bonis teſtimoniis* & exemplis ornent, & ſibi locum providendo augmenteut. Hæc facta & ſcripta in concilio epiſcoporum & orthodoxorum virorum, qui huic diplomati cum Ordonio » rege ſubſcripſerunt. LIII. Samonenſe item monaſterium. (*b*) *V. lib. 35. n. 19.* (*c*) *Yepes to. 4. ſcript. 27.*

POſtero anno, ejus ſæculi viceſimo-tertio, Rotbertus in regnum elatus, cum Heinrico rege colloquium habet in pago Ribuariorum ad fluvium Ruram, ut ejus ſocietate regium honorem, recens ſibi delatum, tutaretur. Inducias etiam Lotharienſibus, qui a Carolo ſtabant, conceſſit ab ipſo Rotberto, qui hac pactione fidens apud Sueſſionas confiſtebat. Carolus, nullâ induciarum aut dici, quæ dimuica erat, ratione habitâ nec-opinantem adoritur. Tum Rotbertus, collecto tumultuatim milite, Caroliuis iurrepidus occurrit. Fit atrox pugna, & multa mortalium utrimque cædes; quos inter Rotbertus ipſe cecidit, Caroli ipſius manu, ut creditur, lanccâ perfoſſus. Victoria nihilò minùs penes Rotbertinos ſterit, agentibus Hugone Rotberti filio, & Hetiberto. Viromandorum comite, eujus ſotot Beattix Rotberto nupſerat. Hæc pugna facta eſt in planitie civitati Sueſſionum & caſtro ſancti Medardi præjacente, ut Guido teſtatur apud Albericum. In chronico Saxonico necdum edito legitur, ex parte Rotberti XI. millia CCCCLVIIII. ex Caroli parte VII. millia CXVIII. cæſa fuiſſe. Victores ob mortem Rotberti non auſi inſectari Carolum, qui Nortmannos auxilio advocat. Franci cum Burgundio- ANN. CHR. 923. LIV. Rotberto cæſo, & Carolo capto, Rodulfus coronatur.

ANN. CHR. 923.

nibus medios ſe interponunt, & Nortmannis aditum ad Carolum intercludunt. Carolus itaque inferiori virtibus trans Moſam fugit. Sic, rege fugato victores Rodulfum Richardi Burgundiæ ducis filium, qui Rotberti filiam conjugem duxerat, eligunt, & in monaſterio ſancti Medardi regem conſtituunt. Deiò Carolus, ab immiſſis Heriberti legatis ſub ſactamento adductus ad ſancti Quintini oppidum, ab ipſo Heriberto capitur, captuſque ad Caſtrum-Theodorici, quod ad Matronam ſitam eſt, recludendus perducitur; poſtea Perronam, ubi poſt annos ſex in cuſtodia vitam finivit. Cui autem Rudulfo potiùs, quàm Hagoni Rotberti filio, qui Magni cognomen poſtea meruit, aut Heriberto comiti, rebellium veluti anteſiguano, regia poteſtas delata ſit, Almoinus (*a*) hanc affert cauſam, quòd Hogoni nondum aduita obſiſteret ætas; Heriberti odium cunctos haberet ob ejus inhumanitatem & perfidiam in proprium principem. Clarius monachus auctor eſt, Rodulfum Sueſſionis tertio idus Julii inunctam fuiſſe a Waltesio Senonum archiepiſcopo, qui ipſo anno defunctus eſt XIII. kalendas Decembris, ſepultuſque in ſuburbana baſilica ſancti Petri. Huic tum præerat Samſon venerabilis abbas, qui Aigloni ante biennium ſucceſſerat, quo tempore Richardus Burguodiæ dux, Rodalfi novi regis patens, Juſtitiarius dictus, ſepultus eſt in monaſterio ſanctæ Columbæ kalendis Septembris, videlicet in oratorio ſancti Symphoriani. Eodem tempore Emma Rodulfi uxor, Rotberti verò filia, Remis a Seulfo archiepiſcopo coronata eſt. Carolo in has anguſtias redacto, Edgiva ſeu Odgiva, ejus ſecunda conjux, cum Ludovico filio vix quadrimo in majorem Britanniam ſe recepit ad fratrem Adelſtanum ejus inſulæ regem: dum ejus filius poſt mortem Rodulfi ad capeſſendum patrium regnum a proceribus revocatus eſt. Rotbertus rex ſepultus eſt in baſilica Dionyſiana. Huic regi non ſine fundamento Labbeus tribuit diploma a Dubleto (*b*) editum pro monaſterio Dionyſiano, in quo ſuæ exaltationis ad regnum, & filii ſui Hugonis meminit, tametſi Rotberto Capetiadæ ejus pronepoti itidem cætera conveniunt, indictio, annus, & cancellarius, immo & filius cognominis, ſed qui necdum, ut puto, natus erat Rotberti anno primo, quem annum hoc diploma exprimit, datum in monaſterio ſancti Dionyſii, cujus loci fratribus Rotbertus ſupplementum portionis bonorum concedit.

(*a*) *Aimoin. de mirac. S. Bened. lib. 1. c. 3.*

S. Petri Vivi abbates.

(*b*) *Dublet. p. 820.*

LV. S. Berchario Rodulfus ſe commendat.

Regni inſignibus acceptis Rodulfus, locum ad Ararim, ubi ſancti Bercharii abbatis corpus ad tempus aſſervabatur, adiiſſe dicitur, ſeque ac regni ſui proſperos ſucceſſus ei commendaſſe, & Dervenſibus ad relevandam eorum inopiam ſubſidia liberaliter conſuliſſe, datâ ſpe promtiſſimi eorum ad ſua reditus, qui non multò poſt feliciter, Deo favente contigit, domitis ſcilicet ac fugatis Nortmannis, quos Rodulfus in aſſignatas ſibi provincias compulit, ibique deinceps quietos degere coëgit. Regni itaque pace & tranquillitate reſtitutâ, Dervenſes, qui ob metum barbarorum diverſa exſilia paſſi erant, reſumto ſpiritu ad ſua redire conſtituunt; junctoque ſimul Foſſatenſium cœtu, qui a proprio itidem ſolo ob eamdem cauſam extorres erant, pari conſilio iter aggrediuntur, unà procedentes, atque unà divina celebrantes officia, donec ad fines Campaniæ deveniſſent. Itaque a ſe ſe in vicem diviſi; Dervenſes poſtliminio ad ſuum regrediuntur monaſterium, quod omnino incultum & vepribus circum altaria horridum inveniunt. Purgato, ut tempus ferebat, loco, ſacra beati Bercharii oſſa iſtic denuo recondita ſunt XVII. kalendas Novembris, qui dies dedicatæ primitus eccleſiæ olim ſollemnis erat; cujus adventus celebritas in diem natalem paſſionis beati Berchatii tranſlata eſt. Eodem tempore ad ſuum monaſterium Foſſatenſes cum ſancti Mauri corpore reverſi ſunt ex monaſterio Saxiacenſi, obi eos Aurelianus Lugdunenſis antiſtes hoſpitio exceperat.

Dervenſes ac Foſſatenſes ad ſua redeunt.

LVI. Diacus Floriacenſibus aſſertus.

Rodulfum laudat Aimoinus (*c*) non ſolùm a bellicis factis, ſed etiam a juſtitiæ ſtudio, cujus hoc exemplum commemorat. Exſtat in pago Tornodorenſi prædium quoddam, vocabulo Diacus (*x*), quod Floriacenſibus tempore Dagoberti junioris ab Hugone viro illuſtri, Drogonis filio, donatum erat. Hoc quidam miles perverſi animi invaſit, nec repoſcenti abbati, nedum fratribus, reſtituere voluit. Querimoniâ ad ſe delatâ, rex pervaſorem, ut loco cederet, admonuit: at ille, principis monita inſuper habuit. Fortè idem in proxima ſilva ſibi ſuiſque lautum convivium ex ſubſtantia monachorum paravetat. Id ubi reſcivit princeps, ſilvam circumquaquè a ſuis cingi jubet, mortem ei comminatus, qui pervaſorem impunè abire ſiviſſet. Ipſe cum lecta juvenum mano ſilvæ abdita perluſtraus, hominem offendit, ſumtis armis reſiſtere volentem: quem rex lanceâ tranſixum humi mortuam dejecit, cæteris, qui cum eo erant, fugatis. At qualis quantuſve fuerit Rodolfus, quem ad principatum ſubeundum invitum acceſſiſſe tradunt, cum tamen pro rege non habuerunt Galli tranſligeraoi, qui deinceps publicorum inſtramentorum chronicas notas ab anno, quo *infideles Franci regem ſuum Karolum deboneſtaverant, & Rodulfum in principem elegerunt*, numerare cœperunt.

(*c*) *Aimoin. lib. 1. de mirac.*

(*x*) *Die.*

Ac-

Accepto Caroli regis infortunio, Heinricus transrhenenſis, ejus caſum condoluit, &, humanæ viciſſitudinis commonem fortunam miſeratus, principio armis abſtinere decrevit, & Lotharingos bellis aſſuetos, mobileſque ad rerum novitates arte ſuperare. Aſt audito Lotharienſes Rodulfo novo regi ſe dedere; invitantibus ſe Gilleberto comite & Rotgerio Trevirorum præſule, qui necdum ſe Rodulfo ſubdiderant, Rheno tranſmiſſo Lotharii regnum deprædatur: ſed, Rodulfo eum Francis & Burgundionibus eò accurrente, domum ſe recipit, datis induciis Lotharienſibus uſque ad kalendas Octobris anni inſequentis. Inter ea Rodulfus alter, ciſalpinæ Galliæ rex, quem Itali, abjecto Berengario imperatore, in regnum receperant, collatis enim ipſo Berengario ſignis, eum devicit, quo in prælio mille quingenti viri deſiderati.

ANN. CHR. 923. LVII. Aliæ res civiles in Lotharii regno.

Inter has bellorum procellas nihilò minùs Gallia Belgica novum ſplendorem accepit per Gnibertum ſeu Wicbertum, virum natalibus & ſanctitate inſignem, qui hominibus illius temporis in exemplum datus eſt, Gemblacenſis monaſterii percelebris auctor. Is natus in pago Datmuenſi, qui pagus minor eſt pagi Lomacenſis, avos habuit Redingum ſeu Rodingum, & Gillam priſcæ nobilitatis; parentes Lietoldum & Osburgam, quæ Guibertum & Remondam ejus ſororem procreavit, præter alios liberos, quos ex tribus aliis maritis ſuccedentibus genuit. Guibertus cælibatum conjugio præferens, ita ſe geſſit in ſæculo, ut, præter morem illius temporis nobilium hominum, adeò res alienas pauperum & eccleſiarum non rapuit, ut contra egenis & eccleſiis ſua largiretur. Poſt varios ſæcularis vitæ anfractus, de relinquendo tandem ſæculo ſeriò cogitat, & in fundo proprio monaſterium exſtruere ſtatuit. Delectus ad id conſilii locus Gemmelaus, quem alii Gemblaenm (*) vocant. Valeſius exiſtimat hoc eſſe Geminiacum ab Æthico memoratum in itinere a Caſtello Colonam. Ut ut ſit, ſitus eſt Gemmelaus in Brachanto, ad amnem vulgò l' *Orneg* nuncupatum, quem puto eſſe Darnuam, a quo Darnuenſi pago inditum nomen. Situs eſt, inquam, Namucum inter & Lovanium, diœceſis olim Tungrenſis, nunc Leodicenſis: ubi forte Guiberti natalis ſedes. Adjuvante aviâ ſuâ Giſlâ matronâ piiſſimâ, quæ nepotis ſui generoſo ac ſancto conſilio congaudebat, baſilica ejus loci apoſtolorum principi Petro & ſancto Exſuperio martyri nuncupata. Villa Gemmelaus in dotem a Guiberto aſſignata; cui Gilla res quoque ſuas, quas ſcilicet vel dotis nomine a Redingo marito ſuo acceperat, vel propriâ induſtriâ comparaverat, adjecit. Multum etiam ad id contulit vir quidam venerabilis, Erluinus nomine, qui a canonica vita ad monaſticam converſus erat. Condito cœnobio, & monachis illic inſtitutis, non tamen inter eos vivere decrevit Guibertus, ne ab eis, quorum gratiâ monaſterium exſtruxerat, nimiùm honoraretur. Tunc temporis Gorzienſe agri Mortenſis cœnobium religione ac regulari diſciplinâ refloreſcere cœperat, & longè latèque famam ſuæ ſanctitatis reſpergebat. Illue ſecedere ſtatuit Guibertus, ubi ſub diſciplina venerabilis Agenoldi abbatis tantùm profecit, ut aliorum omnium virtutes in ſe exprimeret. Erat in illo aſcoterio vir in multis inſignis, Erluinus nomine, mox laudatus, in rebus cùm monaſticis, tum eccleſiaſticis, maximè verſatus, adeòque regendo novo monachorum cœtui perquam idoneus. Hunc induxit Guibertus, ut novi monaſterii præfecturam ſubiret: quo illic inſtituto, ad Gorzienſes reverſus eſt, ſiquidem Sigeberto credimus, ibidemque uſque ad finem perſeveravit. At contrarium innuit Ottonis Magni diploma, in quo Wibertus, poſt ædificatam eccleſiam & officinas clauſtri, Erluinum ſibi abbatem elegiſſe dicitur, & ſe eum omnibus, quos acceſſerat, monachis commiſiſſe regendum, his ſine dubio, quos e Gorzia cum Erluino acciverat. Ottonis diplomati conſimilia habent chronographus Gemblacenſis & Folcuinus Laubienſis.

LVIII. Guibertus Gemblaci cœnobium ſtruit.

(*) *Gemblon* al. *Giblon*.

Gemblacenſis cœnobii initia pleriqne anno ejus ſæculi viceſimo-primo collocant: quibus favere videtur Sigebertus, cujus hæc verba ad illum annum: *Hoc tempore claruit pater nobilis Lotharingiæ ſanctus pater noſter Guichertus, qui noſtram, Gemmelacenſe fecit cœnobium fundavit: qui divitiis, nobilitate, & potentiâ clarus, cingulum mundanæ militiæ depoſuit, & cingulo ſanctæ religionis in monachico habitu ſe accinxit.* Idem auctor librum de Guiberti vita ſcripſit: ſed tempus conditi cœnobii diſertè non exprimit. Anonymus auctor, qui de viri ſancti elevatione ſcripſit, ejus mortem conſignat anno DCCCCLXII. converſionis XL. Denique vulgatum a Miræo diſtichon Gemblacenſis monaſterii originem ad annum DCCCCLII. refert. Verùm ſi rota Guiberti vitæ ſeries diligenter attendatur, paullo ſerius ejus monaſterii conditio ſtatuenda eſt: quippe ædificato monaſterio, Guibertus ad Gorzienſe monaſterium ſe contulit, jam tunc religione inſtauratâ florentiſſimum. Atqui non ante annum DCCCCXXXIII. Gorziæ ſancta illa innovatio facta eſt, ut poſtea videbimus. Itaque vix ante annum abhinc tertium reſtitutæ ibidem religionis fama pervenerat.

Monaſterii initia.

ANN CHR. 923.

venire potuit ad Gnibertum, nec Guibertus ante id tempus iſtuc ſe recepiſſe dicendus eſt, ac ſæcularem habitum monaſtico commutaſſe. Cæterùm modus loquendi, quo uſus eſt Sigebertus, non annum præcisè, ſed tempos vagum & incertum deſignat: nec certior anonymi calculus in anno Guiberti converſionis deſignando. Certè primum Ottonis Magni de Gemblacenſi monaſterio diploma datum eſt, teſte Sigeberto, anno dominicæ incarnationis DCCCCXLVI. cùm monaſterium abſolutum eſſet, vigeretque jam ſub diſciplina Erluini abbatis: ita ut in palatio nobiliſſimi viri Guiberti ad Deum converſio prædicaretur, ejuſque exemplo multi nobiles ſæculo nuntium remitterent.

LIX. Johannis abbatis Gorzienſis vitæ primordia.

Admonet nos hic locus agere de primordiis vitæ ſancti Johannis, Gorzienſis abbatis a reſtitutione ſecundi, qui inſigne fuit ordinis noſtri ſæculo decimo decus & ornamentum. Ortus eſt in confinio Mettenſis & Tullenſis territorii, in villa quondam regia, Vindetia (*) nomine, parentibus haud multùm obſcuris, at ſubſtantiæ locupletioris. Pater, jam ætate provectior, juniorem uxorem duxit liberioris generis, ex qua Johannem noſtrum, duoſque poſt ipſum filios ſuſcepit. Vixit ad annos nonaginta, eleemoſynis, hoſpitalitati, ornandis eccleſiis, cæteriſque bonis operibus addictus. Johannes ſub oculis optimi ſenis tenerè ac chriſtianè educatus, primùm Mettis ſcholis traditur, inde in monaſterio ſancti Michaëlis ad Moſam, ubi tunc temporis Hildeboldus quidam, *ex diſcipulis domni Remigii doctiſſimi ed ætate magiſtri*, ſcholas habebat: ex cujus doctrina, incuriâ, an ſupercilio magiſtri, qui a patre libetaliter munerabatur, mactam ſatis frugem ſcientiæ ſe retuliſſe Johannes ipſe fatebatur. Patre mortuo, cùm mater adhuc junior ad ſecundas nuptias convolaſſet, Johannes fratrum natu-major, adoleſcentiam ingreſſus, domeſticæ familiæ procurationem ſubire coactus eſt: quo in munere virilem ætatem egit, diverſorum, tam ſæculatium, quàm eccleſiaſticorum, honeſtioris famæ virorum conſuetudine interim uti ſolitus. Ea his unus fuit Richuinus comes, vir illo ævo prudentiſſimus & ſagaciſſimus, cujus in domo per annos aliquot converſatus, magnum inde profectum in rebus gerendis cepit, a quo eccleſiam villæ, in qua natus eſt, obtinuit. Is eſt Richuinus ſeu Riquinus comes, quo rogante Carolus rex villam Fraxinum ad inſtaurandum Vetus-monaſterium contulit Uncrimno monacho ſancti Michaëlis ad Moſam, ut ſuperiùs vidimus. Idem Johannes etiam familiaris fuit Dadoni, *ſummi ingenii & famoſiſſimæ ſanctitatis* Virdunenſi epiſcopo, quem hoc anno deceſſiſſe Frodoardus teſtatur. Is eſt Dado epiſcopus, cui Bercharius presbyter brevem hiſtoriam (a) epiſcoporum Virdunenſium nuncupavit. Deinde Johannes adhæſit cuidam nobili viro, Warnerio nomine, in villa Fontaneto confinii Tullenſis, occaſione eccleſiæ ſancti Laurentii, eidem civitati adjacentis, quam ſtudiosè excoluit, & exornavit. Hinc frequens ſe ſe obtulit opportunitas adeundæ urbis, in qua Bernerus diaconus ipſius ſanctæ ſedis, vir ſanctitatis opinione & litterarum ſcientiâ tunc celebris erat: quo præceptore intermiſſa dudum & ſæcularium negotiorum mole pæne obtrita ſtudia inſtautavit. Non modò in litteris, ſed & in virtute multùm profecit ſub talis magiſtri diſciplina, qui, ſi qua in diſcipulo reprehendenda vidiſſet, ne ad momentum quidem diſſimulabat; &, ſi res ita exigeret, etiam publicè arguebat. Manebat interea ſemper Johannes in ſuburbana ſancti Laurentii eccleſia, in qua noctu, non tantùm interdiu prolixas Deo preces effundebat. Huic quoque eccleſiæ deputaverat piiſſimam feminam, unà cum quodam presbytero ex Belſiæ (*) Franciæ regione, ſevero ipſius ertatorum cenſore, qui a Nortmannis in puteum ſæpius demerſus, ſed pſalmorum virtute tot periculis exemtus, ad illam demum eccleſiam pervenerat incolumis.

(*) *Vendiere.*

Studia & amici.

(a) *Spicil. to. 12. p. 252.*

(*) *La Beauſſe.*

LX. S. Petri Metenſis monachorum exemplo profici.

Per id tempus Metenſe ſancti Petri puellare monaſterium novam religionis formam, deterſis veteris vitæ maculis, induerat, ibique ſanctimoniales virginitatis flores præclaros edebant. In earum collegio erat, quædam moribus & ſanctimoniâ inſignior in tenera licèt ætate, nomine Geiſa, quam amita ejus, cui Friburgæ nomen, remotam a cæteris vitam ducere edocuerat. Iſtuc idemtidem ventitabat Johannes occaſione ſancti Laurentii eccleſiæ, quæ eidem monaſterio ſubjacebat; ob idque ſtatis hebdomadis illic altaris officium explebat. Harum itaque ſanctimonialium, & præcipuè Geiſæ, quam cilicio aſſiduè uti fortè advertit, exemplo & colloquiis animatus, ad ſeveriorem vitam anhelabat, puduitque vitum a fragiliori ſexu præiri ac ſuperari. His igitur ſtimulis incitatus, de perfectioris vitæ inſtitutione ſeriò deliberat. Primò omnium ſtudium divinæ lectionis cum eis arripit, totamque veteris ac novi teſtamenti hiſtoriam ex integro percurrit. Dein divinorum officiorum & ſacramentorum libros ſedulò perveſtigat, nec calculum eccleſiaſticum prætermittit, quem a Bernero diacono jam multa ex parte didicerat. Ad hæc canonicas inſtitutiones, id eſt decreta conciliorum, judicia pœnitentium, ordinem actionum eccleſiaſticarum, inſuper ſæcularium legum edicta ſtudiosè meditatur

tur. Denique humilias & ſermones patrum, diverſoſque in epiſtolas & evangelia tractatus, ſed & geſta ſanctorum adeò accuratè lectitat, ut quoties publicè loquendi opportunitas adeſſet, facilè ex tempore peroraret. His ſtudiis ad ſæculi contemtum ſenſim inducebatur: ſed quò locorum ſe confertet, anceps animo erat: quippe adeò ex tota illa regione exſulabat religio, ut nec in cisalpinis, nec vix in transalpinis pattibus ullum inveniretur monaſterium, in quo regularis vitæ accurata diſciplina ſervaretur. Quod igitur reliquum erat, piorum, ſi qui erant in ſæculo, convictu & colloquiis paſcebat animum. Hos inter Mettis eminebant duo celebres viri, Rotlandus ſeilicet, ſcholæ cantorum in domo ſancti Stephani, id eſt eccleſiæ cathedrali, præfectus, qui remotiorem in ſuperiori oratorio ſancti Michaelis vitam in precibus & ſtudiis ſacris agebat; & Warimbertus idem vitæ genus docens, non longè a clauſtris clericorum in baſilica ſancti Salvatoris. Hos idemtidem inviſebat Johannes: ſed, auditâ famâ Humberti, qui Virduni recluſus & ſcientiâ ſacrarum litterarum, & piiſſimæ vitæ teſtimonio ſanctus habebatur, ſtatim ad eum ſe contulit, eique unre-actæ vitæ erratorum *puram confeſſionem* fecit. Tum ab eodem formam vitæ præcipuis in poſterum cepit, atque ab eo tempore cænibus ſempet abſtinuiſſe creditur. Cùm verò in Argonnæ ſaltu Lantbertum quemdam ſolitarium celebratum audiſſet, eum itidem convenit; ſed hominis agreſti ſtoliditate & ignorantiâ deterritus, cùm aliquamdiu apud eum in privata cellula vixiſſet, inde receſſit conſilio Humberti mox laudati, & Andreæ cujuſdam Brittonis pii & eruditi, qui e patria ob Nortmannorum infeſtationes pulſus, apud Montem-Falcoois cum aliis Brittonibus degebat, Dadonis Virdunenſis epiſcopi beneficio procuratus.

ANN. CHR. 923.

Plures alios conſulit.

LXI. Italiam Iuſtrat.

Horum itaque conſilio, maximè Humberti ſuaſo ab ejus ſtolidi eremitæ cohabitatione recedens, Romam ad limina apoſtolorum, quod iter ipſe jam dudum exegerat, ſupplicatum pergit, ut vitæ perfectioris conſilium Deo commendaret. Adjuncto itaque ſocio Bernacro quodam clerico, optimo antiquario ac muſicæ artiſque calculatoriæ peritiſſimo, qui multo tempore Mettis cum Warimberto mox laudato in oratorio Salvatoris converſatus erat, iter accelerat; voriſque expletis, Montem-Caſinum congregatione monachotum inſignem adit, ibique eum ipſis ſervis Dei aliquot dies demoratus ſancti propoſiti veſtigia, quæ ibi nonnulla ſupererant, curioliùs exploravit; tum Gargano monte luſtrato, interiora marini ſinus, quæ civitati Neapoli adjacent, id eſt ſervorum Dei habitacula in monaſterio Salvatoris ad montem Bebium ſeu Veſuvium penetrat: quorum orationibus ubi ſe commendaſſet, & quædam ex bis, quæ ſecum tulerat, largitus eſſet, domum revertus eſt. Mox convento Humberto, quia locus eorum deſiderio uptus non occurrebat, domi ſubſiſtere, & vitam privatam, quo melioti modo potuit, inſtituere cœpit.

LXII. Einoldus Tulli floret.

Tunc temporis in urbe Tullo venerabilis Ageooldus ſeu Einoldus, ejuſdem ſedis primò quidem primiſcrinius, poſtea primus archidiaconus, unicum in illis regionibus poſtmodum lumen monachorum, tum ſanctitatis exemplo, tum ſcientiâ litterarum divinarum & humanarum cæteris præluccbat. Is, ſuis omnibus facultatibus in egenos effuſis, ſimplici tantùm veſte retentâ cum libris & ornatu ſacerdotali, in cellulam clauſtro clericorum adhærentem ſe ſe recluſerat: in qua jam ferè triennium in ſumma & ardua rerum continentia degeos, rarò uſquam, præterquam ad eccleſiam miſſas celebrandi causâ, aut nocturnarum precum egrediebatur, ſervulo uno contentus, qui ad neceſſaria quæque forinſecus agenda mittebatur; cæterùm quæ ad victum neceſſaria erant, a Gauzlino venerabili epiſcopo, ad pietatis officia omnino compoſito, aut ab uliis religioſis viris accipiebat. Hic, cùm die quadam ſolus in cellula reſideret, hanc vocem repentè, a neſcio quo editam audivit: *Suſtollam te ſuper altitudines terræ, & cibabo te hereditate Jacob patris tui: os enim Domini locutum eſt hæc.* Paululum ex hoc attonitus, & ſecum, ut fit, multa animo reputans, cùm a nemine mortalium hanc vocem editam cognoviſſet, Dei oraculum ſibi factum intellexit; eoque altiùs menti infixo, in ſpem erectus eſt divinorum beneficiorum, quam vanam non fuiſſe eventus comprobavit. Fortè Humbertus e cellula, quâ ſe jam dudum Virduni recluſerat, ad eum acceſſit. Commotus ille inſolito viri conſpectu, hanc adventus ſui cauſam eſſe accepit, ut ſimul in ſolitarium locum ſe reciperent, multò meliùs ac liberiùs, quàm in urbium frequentia, Deo ſerviturí. Mox, conſilio probato, ambo, eunctis arbitris procul, Moſellâ fluvio tranſmiſſo, in ſpecum quemdam vicini ſaltus ſe ſe abduut. Verùm religioſorum hominum, qui virum ſanctum requirebant, ventitationibus iurerturbari, ad ſuam qaitque cellulam remearunt.

Humbertus cum eo receſſit.

LXIII. Conſilium de receſſu in Italiam impeditum.

Non multò poſt, ſuadente Humberto, accitus ab Einoldo Johannes, quem ejuſdem propoſiti ſtudioſum novetat, ambo de relinquendo penitus ſæculo conſilium agi-

ANN. CHR. 923.

agitant. Adhibitæ etiam a Johanne in consilium religiosæ illæ sancti Petri Mettensis sanctimoniales, Geisa ejusque amita, & aliæ nonnullæ: consulti quoque *Salecho clericus sancti Martini ultra fluvium Mosellæ;* Randincus presbyter tituli sancti Symphoriani extra portam urbis meridianam; & Bernacer diaconus, ille Romani itineris comes; nam Rotlandus & Warimbertus jam vitâ excesserant. Omnibus in idem propositum consentientibus, cùm nullus in Gallia locus opportunus occurreret, Johanni visum est Italiam adire, ubi loca quædam circa Beneventanas partes valde remota, rebusque omnibus ad vitam necessariis referta, se vidisse dixit, in quibus labore manuum suarum, exemplo antiquorum patrum, facili negotio vitam sustentare possent: ut in Monte-Casino, & in abdito illo maris sinu sancti Salvatoris cœnobio, quod monti Bobio immiuebat. Cùm id consilii omnibus placuisset, profectionem quantocius illuc maturare constituunt. Hæc etsi secretò tractabantur, in notitiam tamen perlata sunt Adalberonis Mettensis tunc episcopi, indicio Bernacri diaconi, qui arcanum episcopo non aperire nefas duxit. His itaque ad se vocatis, Adalbero persuadet, ut a concepto recessu desistant, eisque Gorziam monasterium, non multùm ab urbe, sed tamen a tumultu longè remotum, incolendum offert; quod illi tandem Italico recessui prætulerunt. Qui superiùs laudatur *Salecho clericus sancti Martini ultra fluvium Mosellæ*, haud scio an idem sit cum Salechone abbate, qui dedicationi ecclesiæ sancti Maximini Trevirensis post annos ferè viginti interfuit, qui ex clerico factus sit abbas sancti Martini trans Mosellam, quod monasterium in suburbio Mettensi pientissimus rex Sigibertus ædificaverat, forte tunc ad clericos redactum: uti & sancti Symphoriani cœnobium a Sigivaldo Metrensi episcopo conditum extra portam urbis meridianam, cujus Randincus prædictus presbyter titularis erat. Ad ordinem revertor.

LXIV. Sigismundus episcopus, & Haïco abbas mortui.

In chronico Saxonico tres hoc anno illustrium virorum mortes memorantur, nempe Herimanni Colonicnsis archiepiscopi sanctissimi, cui Wigfridus successerit: Sigismundi Halberstadensis episcopi sexti, & Haiconis abbatis Fuldensis, cui Hildebertus successit, brevi futurus Moguntinus antistes. De Sigismundo, qui ex Hirsaugiensi monacho episcopus creatus fuerat, id memoriæ proditum in illo chronico, ipsum XVIIII. kalendas Februarii obiisse, positumque fuisse in dextra parte altaris sancti Stephani, non jacentem, sed super cathedram sedentem: qui adhuc ægrotans Bernardum capellanum suum sibi successurum prænoverat, virum utique nobilem & sanctum, ac regni principum primum. Hinc corrigendus Bruschius, qui triennio seriùs Sigismundi obitum differt. His addendus Adelhardus monachus Hirsaugiensis, vir sanctissimæ conversationis, qui oculis orbatus, magnum patientiæ specimen edidit, in oratione assiduus, ac monasterii sui vastitatem ante annos ferme octoginta prædixisse fertur. Moritur hoc anno, VII. kalendas Januarii, anno ætatis suæ septuagesimo-octavo, cæcitatis vicesimo-tertio, mortis suæ ante triennium præscius. Inter hæc Heiericus rex Germaniæ, rogatu Mathildis conjugis suæ, filiique sui æquivoci, necnon Adalwardi episcopi, qui missus fuerat a Folemaro abbate, Corbeiæ-novæ privilegia (*a*) renovavit x. kaleudas Martii, hoc ipso anno, sexto aut septimo Folcmari abbatis, qui Bovoni juniori successerat.

Adelhardus Hirsaugiensis obit.

Corbeiæ-novæ privilegia renovata.

(*a*) *Annal. Pader. p.* 158.

Ambrosius Morales, scriptor Hispanus haud ignobilis, conditum ait hoc anno prope Nazaram oppidum monasterium sanctæ Columbæ virginis & martyris, ac Nazarensi abbatiæ sanctæ Mariæ subjectum ab Ordonio rege ejus monasterii conditore, qui illud Senouiano abbati, ejusque fratribus tradiderit. Hue diploma ipsius Ordonii secundi regis Legionensis, & ex eo Yepesius (*b*) profert, quo rex hunc locum omnino desertum ac relictum, paganis subactis ac fugatis, instauratse fertur, situm in suburbio civitatis, *quæ antiquitus vocata fuit Senonat*, postea Tricium, & tunc a rivo prærefluente Nazara: quod commentum est cujusdam impostoris, qui sanctam Columbam martyrem Senonensem in Gallia, urbemque ipsam Senonas ad Hispanos traduxit.

LXV. S. Columbæ Nazaræ monasterium.

(*b*) *Tep. tom. 4. script. 19.*

ANN. CHR. 924.

LXVI. Rodulfi varia facta, & morbus apud S. Remigium.

Rodulfo rege coronato, non statim pacata in regno omnia; nam Willelmus junior Aquitaniæ princeps, nondum regem agnoverat: Gisiebertus in Lotharii regno novas turbas ciebat; denique necdum a Nortmannis quies erat. Principio itaque anni vicesimi-quarti Rodulfus in Aquitaniam pergit, ac Willelmum, Bituricensi pago ei restituto, sibi conciliar. Deiu cum Nortmannis pax inita per Hugonem & Heribertum comites, ac Seulfum Remensem archiepiscopum, cum eo, ut Cenomanni & Bajocæ civitates eis traderentur. Rodulfus verò, placito apud Attiuiacum habito, dum profectionem in regnum Lotharii parat, gravi morbo correptus, Remos ad sanctum Remigium se deferri fecit: ubi quatuor hebdomadas demoratus, obstinato morbo curando cælestem medicum propitium reddere conatur

tur, dotis ſancto Remigio oblatis, & reliquis theſauris per monaſteria Franciæ ac Burgundiæ diſtributis. Tandem redintegratâ ſanitate, per urbem Sueſſionas in Burgundiam regreditur, nam eò jam paullo ante profectus erat, & caſtellum Montis ſancti-Johannis a Rigenardo, qui illud retinebat, vi extorſit; hiſque peractis, in Franciam reverſus eſt. Interim ſynodus epiſcoporum Remenſis provinciæ, Seulfo archiepiſcopo præſidente, apud Troſleium habita, in qua Iſaac comes eccleſiæ Cameracenſi pro damnis illatis fecit ſatis. ANN. CHR. 914.

LXVII. Ejus præceptum pro S. Martino Æduenſi, & Trenorchio.

Dum Rodulfus in Burgundia moraretur, ad eum acceſſit (*a*) Eimo ſeu Aimo abbas monaſterii ſancti Martini Æduenſis, petiitque ab eo, ut præcepta ſuperiorum regum, ſuique monaſterii poſſeſſiones confirmaret. Eimonis precibus ſuas adjunxit Ymmu ſeu Emma regina, cujus rogatu rex præceptum fieri curavit, quo ſancti » Martini poſſeſſiones omnes non modò confirmavit, ſed etiam auxit, datâ alterâ ripâ laci, qui eſt ſubtus villam Tilium, in proſpectu Carbonaci ſuper fluvium Aturavum, cujus una ripa jam ſancti Martini erat; necnon capellam ſanctorum Geminorum, ſita extra muros Æduenſes, quam prædictus abbas a Berengario comite per commutationem acquiſierat. *Datum* VIII. *idus Aprilis, indictione* XII. *anno primo regnante Rodulfo rege glorioſo. Actum Cabillono civitate;* quod præceptum Ragenardus notarius recognovit ad vicem Abbonis epiſcopi, ſcilicet Sueſſionenſis. Poſt triduum ibidem ſimile privilegium Trenorchienſi (*b*) abbatiæ conceſſit tempore Hervei abbatis, eo nomine ſecundi: qui ab Armanno, filio Armanni vicecomitis, magna in comitatu Vellaico prædia comparavit, *cum eccleſia ſancti Georgii in Vetulæ præaſtia*, id eſt ſuburbio, *civitatis*, ut loquitur Falco monachus in chronico Trenorchiano: quod de ſancti Pauliani oppido apud Vallavos, non de Anicio interpretandum eſſe aliàs (*c*) demonſtravimus. Idem Rodulfus rex Doleoſi apud Biturigas monaſterio, rogatu Ebbonis conditoris, regiam tutelam indulſit, cujus rei præceptum habemus, ſed ſine chronicis notis. Abbo epiſcopus, qui Rodulfi cancellarius erat, tantùm presbyter dicitur in quodam præcepto, quo Rodulfus rogatu Hermoldi præpoſiti villam Alciacum cœnobio ſancti » Simphoriani reſtitui juſſit. Actum apud Auguſtodunenſem civitatem kalendis Martii, indictione XII. anno primo regnante Rodulfo rege glorioſo; quod præceptum *Raynardus notarius ad vicem Abbonis presbyteri dictavit*. Idem jam epiſcopus erat VIII. idus Aprilis inſequentis, ut ex primo diplomate mox laudato liquet.

(*a*) *Diplom. p.* 554.

(*b*) *Tournus p.* 277.

(*c*) *Sæc.* 4. *pa.* 2. *p.* 758.

LXVIII. Aliud pro S. Vincentio Laudunenſi.

Eodem tempore Adalelmus Laudunenſis epiſcopus, qui Rodulfo ante triennium » ſucceſſerat, eidem regi (*d*) expoſuit, haberi quamdam in monte Lauduno ecclesiam in honorem ſancti Vincentii martyris conſecratam, adeò venerabilem, » ut ſecunda ſedes prædictæ Laudunenſis eccleſiæ appellaretur, in eaque ſepultura ab antiquo eſſet ejuſdem loci epiſcoporum, & cœmeterium canonicorum; » ſed eò tunc redactam, ut cùm antea duodecim illic canonici exſtiterint, loco » ſcilicet priſcorum monachorum, unicus tantùm presbyter eidem eccleſiæ *aſſi*» *tulatus* ſupereſſet: proinde ſibi in animo eſſe hanc inſtaurare eccleſiam, ibique » reſtituere numerum duodecim canonicorum: quod ratum eſſe jubet prioceps, » vetans inſuper, ne quiſquam ex fidelibus ſuis quidquam exigat ex tribus eccleſiis, videlicet ſancti Vincentii, ſancti Geneſii, atque ſancti Hilarii, quæ in illa » parte iſtius montis ſitæ erant.

(*d*) *Ibid. p.* 565.

LXIX. S. Maxentii abbatis tranſlatio.

Ex notitia quadam a Johanne Beſſio (*d*) relata diſcimus, ſancti Maxentii abbatis corpus e ſuo monaſterio, apud Pictones ſito, a Salomone Britanniæ duce delatum fuiſſe in quamdam cellam Rothonenſis in eadem Britannia monaſterii, quæ ſancti Maxentii nomine inſigniri eſt. Cùm verò inde ad priſtinum locum revehe-retur, auditâ Nortmannorum in illas partes incurſatione, deportatum fuiſſe ad Canderenſem eccleſiam pagi Arvernenſis, ſitam ſuper fluvium Bebrooum, quem modò Sivolim (*) vocant, ſexaginta ſolidis comparatam cum ſuo territorio: ubi Rothonenſes monachi cellæ ſancti Maxentii commorati ſint cum capſa eburnea, multis ſanctorum referta reliquiis. Sub hæc, urgeure rurſus Nortmannorum infeſtatione, prædicti monachi ſacrum beati Maxentii loculum, favente Richardo comite, deportaſſe dicuntur in pagum Autiſiodoreuſem. Verùm Maxentianis cœnobitis ſacrum beati patroni ſui corpus repetentibus, Rothonenſes illud ſe reſtituturos, exceptis maxillis, polliciti ſunt, vitamque illius & miſſale. Sed tandem convenit inter eos, ut Rothonenſes eſſent ipſius corporis perpetui cuſtodes cum auctoritate & ſecuritate Ebuli comitis. Id factum hoc anno, & quidem XII. *kalendas Julii, feriâ primâ*, ſeu dominicâ. Ab eo tempore magna pars reliquiarum ſancti Maxentii aſſervatæ dicuntur in monaſterio ſancti Leodegarii de Ebrolio, diœceſis Claromontenſis, præter quaſdam particulas, quæ in Maxentiano apud Pictones monaſterio habentur. Et tamen in chronico Malliacenſi legitur anno XLIX. corpus beati

(*d*) *Beſly comit. Pict. p.* 217. *& ſeqq.*

(*) *La Sioule.*

ANN. CHR. 914. Maxentii Adjutoris (id ei cognomen erat) in Maxentiana basilica ostensum fuisse, & conditum ei sepulcrum novum vr. nonas Octobris. Adeò difficile est, ejusmodi reliquiarias lites explicare, nedum componere. Prædictæ notitiæ subscribunt Ademarus abbas, Hainricus comes, qui ejus frater in contextu dicitur, Joseph monachus, & Turgal monachus, qui auctor fuerat deportandi corporis in Britanniam.

LXX. Hildebertus fit præsul Moguntinus. (a) *Vosse. chron. Hirs.*

In chronico Saxonico atque etiam in Hildensheimensi Herigerus Moguntinus archiepiscopus hoc anno decessisse, & Hildibertus seu Hildebertus eidem successisse perhibetur: quod etiam Lambertus monachus in suo chronico testatur. Erat Hildibertus, teste Witichindo (*a*), Francus genere, professione monachus, nutritus & eruditus *in Veldo monasterio*, id est Fulda, & ad ejus loci præsecturam anno superiori provectus, ac demum hoc anno *ad summi pontificatus*, ut ille air, sedis Moguntiacæ fastigium. Hunc miræ sanctitatis virum dicit idem auctor, & ingenuâ non modò prudentiâ, sed etiam literarum studiis clarum, qui inter cætera gratiarum dona spiritum prophetiæ occepisse prædicatur. Is est qui post annos duodecim Ottonem Magnum regiis insignibus ornavit. Hildeberto in Fuldæ regimine suffectus Hadamarus, vir illustris, expertæque virturis & prudentiæ. Ejus rempore, id est post annos tres, Fuldensis basilica igne conflagravit, multis impensis, Hadamari ubbatis studio, instaurata.

Hadamarus abbas Fuldensis.

LXXI. Udalricus præsul Augustensis.

Hoc ipso anno Udalricus, nobilis Alamannus seu Suevus, quem in sancti Galli scholis eruditum fuisse diximus, Augustæ Vindelicorum episcopali cathedræ impositus est, probante Heinrico rege: cujus rei oraculum, dum Romæ versaretur, dicitur paullo ante occepisse *a venerando papa Martino*, qui fortè Johannis decimi quasi quidam vicarius erat. Jam episcopus quotidianum cursum divini officii *cum matricularibus* clericis in choro, ubi occuparinoes sinebant, persoluere solitus, tres ulios cuisus, scilicet de sancta Maria, de sancta Cruce & de omnibas sanctis, qui mos multorum monasteriorum erat, cum toto psalterio, quod vix credas, plurimum adjiciebar; missas etiam tres vel duas quotidie celebrabat. Eidem jugis ferè a carnibus abstinentia fuit, tametsi secum reficientibus carnes apponi curabat. Magna ei de pauperibus cura, quos quotidie pascebat. Huic ex sorore Liutgarda nepos erat, Adalbero nomine, *cuidam doctissimo magistro Benedicto monacho*, ut in grammatica, aliisque disciplinis eruditretur, commendatus, de quo plura infetiùs. Erant tunc in Augustensi diœcesi monasteria quinque, *Vobtinvvanc*, *Staphense*, *Faucet*, *Voissinterga*, & *Hevvibach*, quæ numquam in beneficium laicorum, ut tunc improba consuetudo ferebat, concessa. Uttenburanum præterea in libertatem asseruit. Ex prædictis illis quinque monasteriis Faucense nobis notum; Wissinterga forte non aliud quam Wessenbrunense, cujus abbas beatus Thiento nobis inferius laudandus erit; *Hevvibac* fortè *Haibach* (*b*) seu *Hegibach*, nunc collegium canonicorum ad radices alpium. Cæterum in Udalrici vita (*c*) id observandum videtur, „ quod is, consecrarione cujusvis ecclesiæ factâ, doteque contraditâ, comprobato „ illic presbyrero ultatis procurationem; ecclesiæ verò advocationem legitimo con„ ditoris heredi *panno impposito* commendaret.

(*b*) *Metrop. Salisb.* to. 2. p. 585.
(*c*) *cap.* 7.

LXXII. Hartmanno abbati S. Galli succedit Engilbertus.

Vixduni tres annos in magistratu explevetat Hartmannus sancti Galli ubbas, cùm mortulem sarcinam depositi, vir clausiralis disciplinæ studiosissimus, sed retum exteriorum negligentior. Suffectus in ejus locum Engilbertus, ejus nominis secundus, religione & prudentiâ & rerum agendarum peritissimus, cujus ab Heinrico rege probata electio est. Is quò pollebat industriâ neglectos ab Hartmanno census restituere fatcgit, sed colonos præfracte resistentes expertus est. Eorum contumaciæ suffragata est Burchardi Alamannæ ducis rapacitas, qui alendo militi gravia sancti Galli colonis stipendia imponebat; dará insuper militi prædandi licentiâ, qui sancti Galli prædia impunè diripiebat. Burchardum hac de re Wiborada inclusa, a sancto Gallo admonita, corripuit, sed non correxit: dum tandem mors, anno proximo subsecutu, ejus rapinis finem imposuit. Accessit demum ad mali cumulum Hunnorum in sanctum Gallum irruprio, quæ ejus loci ruinæ ferè supremam imposuit manum.

LXXIII. Hungari Italiam vastant. S. Sixti coenobium combustum.

Jam ante triennium Rodulfus, rex Galliæ cisalpinæ, Papiæ rex acclamatus fuerat contra Berengarium, qui Veronæ hoc anno a Flamberto, cujus filium ex sacro fonte susceperat, ex improviso trucidatus est. Eo mortuo, & Rodulfo absente, qui in Galliam remigraverat, Hungari eam occasionem haud temerè dimittendam rati, hoc anno in Lombardiam ingressi, Mantuam, Brixiam & Bergomum impotenti depopulatione diripuerunt. Papiam inde progressi, urbem obsidione cinctam, ad extremum injecto igne deformarunt. Inter cæteros Johannes episcopus interfectus. Dein Placentiam progressi, suburbanum sancti Sixti monasterium, tum puellarum, igne subjecto combusserunt; ac prædâ onusti, tandem ex Italia excesserunt. Rodulfus, Berengarii morte & Hungarorum incursione

ac-

ueceptâ, in Italiam revertit, ac Veronam profectus, totum regnum ſine contentione, ſed ad breve tempus recepit. ANN. CHR. 924.

INſequens annus novis Nortmannorum in Burgundiam & in pagos Bellovacenſem, Ambianenſem, & Atrebatenſem incurſionibus funeſtos fuit, ipſis etiam Nortmannis axitioſus, quorum multi in diverſis prœliis eeciderunt. E noſtris etiam Anſegiſus Trecaſſinæ urbis epiſcopus, & Warnerius comes inter alios deſiderati. Denique Ambianorum & Atrebatum civitates fortuito incendio conflagraruut. ANN. CHR. 925. LXXIV. Nortmannoram nova facioora.

Inter hæc Seulfus Remorum antiſtes, annis tribus in pontificatu aaactis, fato functus eſt, Epiſcopatus Heriberto comiti commendatus in gratiam Hugonis filii, aecdum quinquennis. Legati ejus nomina Romam miſſi Abbo Sueſſionenſis epiſcopus alliqua, qui rem novam & inauditam Romanis approbarent. Seulfum vaneno necatum ferunt a domeſticis (*a*) Heriberti comitis, cujus filii poſt ſa ulectionem pactus fuiſſe dicitur, ob expulſionem (*b*) Odonis fratris Herivel anteceſſoris ſui & Herivei nepotis, quos inſeſtos habebat. Epiſcopatus Remenſis Abboni epiſcopo a Johanne papa commendatus ob immaturam Hugonis ætatem. Frodoardus, ut ipſe (*c*) ſcribit, aliique Remenſes clerici ſacardotiis ſuis ptivati, quòd prædictæ alectioni non ſaaiſſent. Deniqua Heinrico Teauſrbenenſi regi Lotharienſes ſe committunt, qui jam Giſlebertum ducem admiſerant. Heiuricus ipſe Bernuino, Dadouis apiſcupi nepoti, Virdunanſem epiſcopatum concedit, pulſo Hugone, cui Rodulfus illum dedarat. Hæc miſera rerum in Gallia facies. Nec meliot in Italia, quæ fœdis de imperio diſcordiis agitata eſt, Ermengarda poſt mortem Adelberonis Eporediæ marchionis mariti ſui de regno cum Rodulfo novo rege diſceprante. Hugo quinquennis archiepiſcopus deſignatus.

(*a*) *Frod. lib. 4. c. 19.*
(*b*) *ibid. c. 18.*
(*c*) *ibid. c. 20.*

Interea Hunni per Germaniam dabacchantes, in ſancti Galli monaſterium invehuntur. Eorum adventus Wiboradæ recluſæ ante annum prænoscitus fuerat, quæ proprii haud ſollicita periculi, Engilbertum abbatem admonuit per Waldramnum monachum, ut ſibi ſuiſque fugâ conſuleret. Ille pretioſiora quæqua in proximum caſtellum comportari jubet, præter libros, quos Augiam deferti curavit. Tum Hunni kalendis Maii vacuum monaſterium ingreſſi, teliqua diripiunt, uno relicto Heribaldo monacho, qui gazophylacium barbaros, ea hominis fatuitas erat, facilè oſtendit. Vix ille eorum manus effugit, qui Wiboradam virginem, nullo infirmioris ſaxus, nedum ſanctitatis reſpectu, crudeli barbariu peremerunt. Vix temperatum ab incendio monaſtarii, quod Engilbertus cum ſuis, poſt barbarorum diſceſſum, intagrum invanit. E caſtello repottata omnia, ſed ea Augia libri non pauci deſiderati, ſi qua fides Ekkebardo (*d*), qui eos non ſatis tuto Augienſibus commiſſos ait. Reaerſi monachi oratoria & officinas repurgant, accituſque ab eis Notingus Conſtantiæ epiſcopus aquâ benedictâ cuncta luſtrat. In rantæ calamitatis articulo conſtantiæ inſigna ſpecimen edidit ſancta virgo Wiborada, quæ de aliorum ſaluto ſollicita, ut Hoſpitius ille quondam tecluſus Nicienſis, nullis admonitionibus, nullo barbarorum metu adduci potuit, ut a recluſionis propoſito, vel tuntillum diſcederet. Ejus cilicii aſperitatem hortori eſſe ait Ekkehardus, cujus tempore Sancti Gallenſes illud conſervabant. Idem auctor eſt, Hunnos, priuſquam in ſanctum Gallum furerent, Auguſtam-Vindelicorum obſidione cinxiſſe, ſed urbem ab eorum iuvaſione liberatam fuiſſe meritis ſancti Udalrici epiſcopi, qui urbis luſantulos univerſos, ub uberibus matrum raptos, circa ſe eorum altaribus nudâ terrâ jactari juſſerat, vagitibuſque illorum lacrymas cum ejulatibus miſcens, infeſtiſſimos illos, velut alter Ezechias, hoſtes abegerit. Auctores, qui de ſanctæ Wiboradæ geſtis ſcripſerunt, tres ſunt præcipui, Ekkehardus, Hartmannus, & Hepidannus, omnes apud ſanctum Gallum cœnobitæ. Ekkehardus ab Udalrico Auguſtano epiſcopo, Wiboradæ olim familariſſimo, ad ſcribendum impulſus, morte intercedente, opus haud abſolvit. Is mihi videtur Ekkehardus, qui decani officio functus eſt ſub Cralone abbate, idemque Rachildæ tacluſæ conſobrinus; alius ab Ekkehardo monacho, qui librum de caſibus monaſterii ſancti Galli compoſuit, a quo ille *Eggehardus* appellatus, & *poſt-doctrinas*, id eſt poſt explatum docendi officium, decanus. Alter vitæ ſanctæ Wiboradæ ſcriptor Hartmunnus diſtinguendus eſt ab æquivoco illo abbute, qui una unte Wiboradam anno deceſſit. Hepidaunus denique, tertius ſcriptor, annalibus ſuis notus, Vodalrico abbati librum ſuum de ſanctæ Wiboradæ actis nuncupavit. Eugilbertus abbas anniverſarium beatæ martyris diem, ſuadente in primis Hittone monacho ejus fratre, celebrari curavit, ob patratas ad ejus tumulum ſanitates: in quibus Rachilda recluſa, præſente Notkero monacho & medico, cui Piperis granum ob ſevetitatem diſciplinarum cognomen erat; & Udalricus ſcholaris monachus ſanitatem recepiſſe memorantur, LXXV. S. Galli monaſterium ab Hunnis direptum. (*d*) *Ekkehard. c. 3.* Viboradæ martyrium.

ANN. CHR. 915.

LXXVI. S. Ghisleni corpus invenitur.

Prope Montes oppidum Halnoensis pagi in vastam solitudinem redactum erat Celiense monasterium, sacrorumque beati Ghisleni corpus neglectum loco ignoto intra terra jacebat: eam Wincradus loci custos in somnis admonitus est, ut e loco designato abditas cineres erueret. Id factum kalendis Octobris. Corpus sindone munda in obserato loculo repertum, sed loco tunc haud motum ob syvodales præcepriones, quæ id injussu episcopi fieri vetabant. Tunc Cameracensem ecclesiam regebat Stephanas episcopus, qui regis justu in palarium evocatus, id negotii Odbaldo archidiacono exsequendum committit. Hic, congregatâ cleri ac populi non modicâ turbâ, sacri corporis arnam effert e tumulo, & in basilica sanctorum apostoloram Petri & Pauli reponit. Non multò post, cùm unus tantùm sacerdos locum observatet, Melbodienses sanctimoniales cum Castrilocensibus seu Montensibus oppidanis de sufferando sancti Ghisleni corpore consilium ineunt: id facto haud difficile fuit. Furto sublatus loculus Melbodium affertur, & in ecclesia sanctæ Dei genitricis Mariæ honorificè reconditur. Furto comperto, sacerdos loci custos de recuperando corpore cogitat. Interpellatus hac de re Herbertus Viromandorum comes; tum Stephanus episcopus, qui Melbodiensi abbatissæ (hæc Theodrada erat) exterisque sororibus præcipit, ut furtum restituant. Melbodienses, licèt iovitæ, paraerunt episcopo, qui sacro corpori in proprium locum restituro custodes adhibuit vicinos sacerdotes, qui suâ singuli hebdomadâ locum custodirent, donec cum Gisleberto duce Lotharienti alios custodes provideret. Hæc relatio idibas Decembris facta memoratur. Sub hæc posiri eo in loco canonici ad sacri corporis custodiam: sed cùm illi vitam abnormem ducerent, agente Gisleberto duce, monachi per sanctum Gerardum Bronensem abbatem ibidem postliminio restituti sunt.

LXXVII. Rotgerus comes abbas Elnonensis.

(a) Prud. ad an. 917.

Mortuo Rotberto Elnonensi abbate, Rotgerus comes hanc abbatiam obtinuit. Hic videtur esse Rotgarius Laadanensis comes, aut potiùs ejus filius cognominis, cui post mortem patris, quæ post biennium (a) accidit, Rodulfus rex comitatum Laudunensem dare voluit, obsistente Heriberto comite, quem Odonà filio suo dari postulabat. *Rotgerus comes atque memorandus abbas Elnonis monasterii* a Rodulfo rege præceptum obtinuit, quo Vidinium villam comitatus Austrobarensis juxta Scaldim fluvium, & villam pagi Tornacensis Autuiniam, *ad refocillandam fratrum indigentiam* depurari curavit. *Datum* VIII. *idus Aprilis indictione* XIII. *anno secundo regnante Rodulfo rege gloriosissimo. Actum Laudano castro publico*; quod „ præceptum Ragenaldus notarius ad vicem Abbonis episcopi recognovit. Ejus„ dem Rotgeri abbatis tempore Lietardis matrona Deo sacrata, post decessam *so*„ *roris* sui Odonis, quasdam res proprietatis suæ, per manus nobilis viri Odacri „ legibus advocati, donat monasterio Elnonensi, *ubi præsul Christi Amandus cor*„ *pore requiescit*; cujus loci rector præesse dignoscitur Rotgerus comes, *post i*„ *pium quoque dilectus filius meus*, inquit, *Liedricus monachus, & ejusdem loci præ*„ *positus*; ad cujus petitionem seu subjectionem ait se beato Amando ejusque mo„ nachis tradidisse in pago Bracbantensi, in villa Aovinio dicta, ecclesiam unam, „ mansam dominicatum & alia, quæ omnia per suæ chartæ testamentum sive *per* „ *festucam atque per andelangum* seu rerræ æspitem in jus beati Amandi, ejus„ que monachorum transfundit, eo pacto, ut filius ipsius Liedricus prædictas res „ usufructuario reneat; quod argumento est, proprietatis vitium illis temporibus viguisse. Caret chronicis notis hoc instrumentum in chartario Elnonensi, ex quo hæc excerpsimus. Idem Rotgerus abbas erat ad annum secundum Ludovici Transmarini. Ex quo intelligimus eum esse Rotgarium filium Rotgarii comitis Laudunensis.

LXXVIII. Rodulfi præceptum pro S. Benigno.

(b) Spicil. to. 2. p. 426. & seq.

(c) Perard. p. 162.

Tunc temporis Divionense sancti Benigni monasterium procurabat Suavus (b) abbas, sub cujus regimine Rodulfus rex rogatu Hotzelini Liugonum episcopi & Manasse comitis, non modò antiqua ejus loci privilegia confirmat, sed etiam villam Saciacum, abbatiam sancti Johannis, mercatum quoqae in burgo *die Saturni*, id est sabbato, aliaqae monachis restituit. Insuper eis confirmat, favente (c) & deprecante eodem Manasse comite, mansos octo in villa Nermedis in comitatu Alsensi, quos dudum ipsis dederat, & in Gibriaco villa comitatus Belnensis mansum unam, quem Jutannus cum Amadeo comite *de abbatia sancti Cosmerii*, quam in alodum renebat, permataverat, & sancto Benigno dederat. *Actum Artiaco villâ supra fluvium Ararim*, III. *kalendas Junii indictione* XIII. *anno* IV. *regnante domno Rodulfo rege gloriosissimo*: quod præceptum Rainardus, idem qui supra Ragenaldus, ad vicem Abbonis pontificis recognovit. Has litteras viderat Albericus, cujus ad hunc annum hæc verba suor: *Annus iste fuit quartus in Francia regis Rodulfi*; *secundùm chartam sancti Benigni Divionensis*.

LXXIX. Chartæ pro Fossato, Nobiliaco & Monte-olivi.

(d) Du Bos to. 2. p. 535.

A die tertio-decimo Julii hujus anni tertius Rodulfi regis incipiebat; unde ad hunc annum revocanda est chatta (d) Teudonis Parisiorum comitis pro Fossa-

ſitenſi ſancti Petri cœnobio, cui ille ad preces Adhelnei abbatis, cum conſenſu Hugonis præſtantiſſimi marchionis ſeu comitis & Fulradi epiſcopi, aream quamdam in urbe Pariſiaca, cum cellula ſancti Petri funditus deſtructa, donat ad refugium monachorum, qui paullo ante ex Saxiacenſi pagi Lugdunenſis monaſterio, ubi ob metum Normannorum aliquamdiu conſtiterant, ad propria reverſi erant. *Actum Pariſius ſub die* X. *kalendas Septembris*. Subſcribunt Hugo comes atque marchio ſeu abbas, Theubaldus vicecomes & alii. Alia charta (*a*) Richardi ædituí ſenioris eccleſiæ ſancti Petri Pictavenſis de quadam ancilla, quam eum liberis ſuis monaſterio Nobiliaco donat, data legitur menſe Decembri *anno tertio Radulfi regis, quando Karolus in cuſtodia tenebatur*. At in literis (*b*) commutationis, quam Gimera Carcaſſonæ epiſcopus & Ariſonſus abbas congregationis ſancti Johannis monaſterii caſtri Maliaſi ſeu Montis-olivi inter ſe ſe fecerunt, hæc legitur chronica nota: *Facta carta procambiationis iſdibus Junii, anno* XXVIII. *regnante Karole rege poſt obitum Odonis regis*; tametſi Carolus in cuſtodia tenebatur, regnaretque tunc Rodulfus, quem plerique tranſigerani non agnoſcebant: unde hæc chronologica nota in teſtamento (*c*) Aefredi Aquitaniæ ducis: *Datam iſtud fidei-commiſſum anno* V. *quod Franci deiabonеſtaverunt regem ſuum Carolum, & contra legem elegerunt Radulfum ſibi in regem*.

ANN. CHR. 925.

(*a*) *Capitul. tom. 2. p. 1532.*

(*b*) *Ibid. p. 1534.*

(*c*) *Ibid. p. 1534.*

Hoc item anno Fortis, ex monaſterio ſancti Petri de Montibus Aſturicenſis epiſcopus, ſuburbanum monaſterium ſancti Dictini, ejuſdem ſedis olim epiſcopi & confeſſoris inſtauravit, & e bonis propriis, quæ fortè ex parentum hereditate ſibi obvenerant, dotavit *pro ſtipendia virginum & continentiam confeſſorum*: quæ verba probant, puellare iſtud monaſterium, ut illis temporibus paſſim, fuiſſe duplex, nempe ſanctimonialium, quibus adjunctus erat cœtus monachorum, qui confeſſores hoc loco, more apud Hiſpanos olim vulgato, appellantur. Idem colligitur ex quibuſdam literis permutationis Sampyrii epiſcopi, ærâ milleſimâ ſeptuageſimaſeptimâ datis, in quibus ita loquitur: *Ego Sampyrius cum collegio monachorum vel ſervorum Dei in ſancta Maria, vobis nomine Flamulæ, & colligia ſororum & monachorum ſancti Dictini epiſcopi*: quo ex loco infert Yepeſius, monachos tum exſtitiſſe in cathedrali ſanctæ Mariæ eccleſia Aſturicenſi. Hoc verò ſancti Dictini monaſterium proceſſu temporis devolutum eſt ad Dominicanos.

LXXX. S. Dictini monaſterium.

Ineidit etiam in hunc annum mors Iſauri Aurienſis epiſcopi ex monacho ſancti Stephani Silenſis, depoſitus *ſub die* VII. *Kalendas Februarii, ærâ nongenteſimâ ſexageſimâ-tertiâ*, ut legitur in ejus epitaphio apud Yepeſium (*d*). Hic unus eſt ex novem epiſcopis monachis, qui in prædicto ſancti Stephani monaſterio requieſcunt, *pro quibus Deus infinita miracula facit*, teſtante diplomate Alfonſi regis Leonenſis, dato ærâ ſupra milleſimam ducenteſimâ quinquageſima-octavâ.

Iſauri epiſcopi abitus.

(*d*) *Tepes. an. 909. c. 2.*

NOndum fide Chriſti feritas Normannorum plenè ſubacta erat, ut probavit annus inſequens, Chriſti nongenteſimus viceſimus-ſextus, quo Attrebatenſem pagum infeſtare perguut. Hos Rodulfus rex anà cum Heriberto comite quodam ſalra in illo pago coartatos obſidet, eoſque, vulnere in pugna acceptо, gravi cæde affieit. Illi nihilò minùs in Porcenſem pagum bacchantur: ſed rex tandem eos numeratâ pecuniâ placat, & ipſe Laudunum revertitur. Ex alia parte Hungari, tranſmiſſo Rheno, in pagum uſque Vonzenſem graſſantur; quorum metu perculſi Remenſis agri monachi, ſancti Remigii, aliorumque ſanctorum corpora e ſuburbanis monaſteriis in urbem inferunt: tametſi paullo ante Seulfus archiepiſcopus monaſterium (*e*) ſancti Remigii cum adjacentibus eccleſiis vel domibus (burgum ſancti Remigii vocant) muro cinxerat, & caſtellam ibidem inſtituerat.

ANN. CHR. 926.

LXXXI. Normanni & Hungari novas ſtrages edunt.

(*e*) *Frod. lib. 4. c. 19.*

Pervenit ad id tempus Aimo abbas ſancti Martini Æduenſis, qui hoc anno villam (*f*) Tortillianum ab eccleſia Viennenſi dato pretio comparavit. Hujus rei cauſâ ad iſtud monaſterium, ex conſenſu & ſuaſu *nobilis principis & marchionis Hugonis* acceſſerunt Viennenſis eccleſiæ filii & legati Gausbertus *ſummæ induſtriæ abbas*, & Lefredus, *admodum probus vir*, uti notatius eos de ſe loquuntes indacit, „miſſi a domno Alexandro archiepiſcopo & canonicis ejus, Aimoni abbati ſuadentes, ut villam Tortillianum, quæ longè ab ipſis aberat, & quæ in vicinia „& proſpectu ejus cœnobii erat, vel aliâ terrâ permutarent, vel dato pretio com„pararent. Alterum Martinianis placuit, qui *centum librarum pondere* hanc villam a Viennenſi eccleſia coemerunt. *Acta. anno* DCCCCXXVI. *ab incarnatione Domini, indictione* XXIII. *menſe Martio*, VIII. *idus ejuſdem menſis, feriâ* III. *anno* XIV. *regnante Rodulfo glorioſe rege:* quod venditionis inſtrumentum Getrerius humilis ſubdiaconus juſſu Aimonis abbatis ſcripſit.

LXXXII. Aimo abbas Æduenſis Tortillianum emit.

(*f*) *Diplom. p. 566.*

Hugo princeps & marchio, hic laudatus, comes erat Atelatenſis, Lotharii comitis

ANN. CHR. 926. LXXXIII. Hugo Arelatenſis comes fit rex Italiæ.

mitis itidem Arelatenſis filius, Lotharii regis nepos; Berta, quæ poſt mortem Lotharii comitis Adelberto Tuſciæ marchioni collocata fuerat, progenitus: qui vivente Berengario occupandi Italiæ regni causâ alpes tranſgreſſus, ſed a Berengario repulſus, pedem retulerat: ſed tandem, eo mortuo, a Lamberto Mediolanenſi archiepiſcopo ad capeſſendum regnum invitatus, denuo alpes trajecit; quod conſilium Rodulfus ut averteret, Burchardum ſocerum ſuum ad arma ſecum ſocianda excivit, eumque Mediolanum explorandæ urbis causâ legatum ad Lambertum miſit. Hunc Mediolano egreſſum, ſummo mane Eporædiam ad Rodulfum properantem Lanberti ſuaſu infeſti Italici invaſerunt, atque in foſſa Novariæ, in quam ſub tumultum ab ineitato meru equo abreptus fuerat, oppreſſum intereme-runt, quam nocem Wiborada virgo, ad ſanctam Gallum recluſa, ei portenderat. Quâ re cognitâ, Rodulfus nihil ultra ſibi tentandum putavit: verùm in priſtinum transjuranæ Burgundiæ regnum ſe recepit: atque ita Hugo Italiæ regnum quiete adeptus eſt. Mox rerum adminiſtrationem aggreſſus, octavo idus Auguſti Veronam prodiit; ubi cùm moraretur, omnes ſancti Zenonis (*a*) monaſterii poſſeſſiones confirmavit, ac ſuperiorum regum privilegia rata habuit, rogatu Adalberti & Notbetii epiſcoporum. *Datum* VII. *idus Auguſti, anno Dominicæ incarnationis* DCCCCXXVI. *domni verò Hugonis piiſſimi regis* I. *indictione* XIIII. *Actum Veronæ.* Tunc Adalbertus ejus loci abbas erat, ſi qua fides ſyllabo abbatum edito (*b*) apud Ughellum.

(*a*) *Ughell. to.* 5. *c.* 632.
(*b*) *ibid. c.* 592.

LXXXIV. Hirſaugiæ abbas Diethmarus.

In Spirenſi diœceſi Rudolfus Hirſaugienſis abbas, annum agens regiminis octavum, diuturnæ infirmitati ſuccubuit, mortuus undecimo kalendas Aprilis; vir quidem bonus ac mitis, ſed ad regimen animarum minùs idoneus, ſub quo diſciplina regularis non parum detrimenti paſſa eſt, præſertim cæca ſilentium & obedientiam: quæ duo maximi momenti ſunt, & præcipua vitæ monaſticæ fundamenta. In deligendo ſucceſſore diviſa fuere partium ſtudia; nam ſanior pars, quibus cordi erat obſervatio diſciplinæ regularis, talem habere paſtorem optabat, qui priſtinum illum furvorem, in quibuſdam pœnu umortuum, excitare verbo & exemplo & vellet, & poſſet, memores incommodorum, quæ ea nimia Rudolfi indulgentia irrepſerant: at contra major pars juvenum, molli indulgentiæ aſſueti, ſuis abbatem moribus convenientem requirebant. Sed tandem interceſſit Hildeberti Moguntini archiepiſcopi auctoritas, effecitque, ut pars ſanior prævaluret, eligererque Diethardum, aliis Diethmarum, monachum ſancti Galli, mediocri genere apud Suevos natum, qui piis eligentium votis omnino reſpondit: vir continentiſſimæ vitæ, prudentiſſimus ac vigilantiſſimus, qui regulatis diſciplinæ obſervationem, non mediocriter collapſam, ſtrenuè reſtituit.

ANN. CHR. 927. LXXXV. Gandersheimenſes abbatiſſæ, (*c*) *c.* 25. Herifeldenſes abbates.

IN chronico Hildenshuimenſi (*c*) turris Gandershuimenſis parthenonis anno nongenteſimo viceſimo-ſeptimo a Schardo epiſcopo dedicata fuiſſe perhibetur, & Roſhſwita abbatiſſa obiiſſe: cui Wildigrat ſeu Wendelgarda ſucceſſit. In chronico Saxonico id anno ſuperioti factum legitur. Wildigrauæ ſucceſſit Gerberga ejus nominis ſecunda; cui Roſwita, ejus cœnobii ſanctimonialis & illuſtris poetria, panegyricum Ottonum carmen nuncupavit.

Ipſo anno viceſimo-ſeptimo Diothardus ſeu Thiothardus junior factus eſt Herveldiæ abbas cum ſenioris Diothardi conſenſu, qui præfecturam abdicavit anno regiminis viceſimo-ſeptimo, ideoque poſt triennium deceſſit. Diothardus verò junior proximo anno viceſimo-octavo Hildeusheimenſis epiſcopus creatur poſt Schardum, & Burchardus abbas in ejus locum electus eſt. Hic præfuit annis ferme quatuor, poſtea Wirziburgenſis in locum Diedonis electus upiſcopus: cui Megingozus abbas in Herveldiæ adminiſtratione ſucceſſit ad annos viginti-tres, ut ex Lamberto ejus loci monacho diſcimus. Ex quo redargoas Trithemium, qui Burchardo annos decem abbatialis regiminis tribuit. Idem Burchardus upiſcopatum tenuit annis novem, menſibus tribus, diebus viginti-quatuor, teſte Egilvvardo monacho, & cathedralem eccleſiam inſtauravit.

LXXXVI. Benno fit epiſcopus Metteuſis.

Frodoardus auctor eſt, Widricum Metteuſem epiſcopum, quem alii Wigericum vocant, hoc anno defunctum fuiſſe: cujus epiſcopatum Heinricus rex, contemtâ electione Metrenſium, *cuidam ut ferebatur, Dei ſervo dedit, cognomento Bennoni;* ubi Frodoardus de Bennonis religione ac pietate dubitanter loqui videtur. Hic genere Suevus, *ex ordinariis Straxburgenſibus*, uti habet Reginonis continuator, id eſt ea canonicis, ad cremiticam vitam apud Turegum vaſtam ſolitudinem ſe contulit, ibique diu ſolitariam viram duxit eodem in loco, id eſt in monte Eccelio, quem antea ſanctus Meginradus Augienſis monachus ſeceſſu ſuo illuſtraverat. Hic, ſi Guillimanno credimus, montem vicinum, qui ab eo nomen retinuit *Bennavv*, ad paſcua, cæſis arboribus, redegit, locumque multò frequentiorem

ſecu-

reddidit, & ad tolerandam vitam longè commodiorem. Dein ab untiſtita Sanctiouenſi inſulam laci Tigurini, Eccelio uionti objectam, & ad ſeceſſum peridoneam *Auſnavo* vulgus appellat, beneficiatiâ conditione impetravit. Ad hæc Adalbero Baſileenſis epiſcopus, Bennonis propinquus, cùm ad eum viſitandum veniſſet, vicum quemdam infra Baſileam in Sequanis, u majoribus ſuis acceprum, augendis & alendis ejus ſociis, eidem concelit. Sic ejus famâ longè larèque diſperſa perveuit ad uutes Heintici regis, qui *zelo pio* eum Wigerico Mettenſi epiſcopo ſubſtituit, nullâ ratione habita electionis Mettenſiam, qui ſortè alium Heinrico ingrutum ſublegerant. Bennoni cognomen erat Benedictus, quod haud ſcio an in ſua couſectatione epiſcopali acceperit. Eo nomine Meuriſſius quoddam ejus inſtrumentum refurt, in quo *Benedictus ſancta Mettenſis eccleſiæ præſul humilis*, teſta- „ mentum facit, quo illuſtris femina, Rochildis nomine, res quaſdam proprietatis „ ſuæ upud Racheringas, in pago Salnenſi, eccleſiæ ſancti Arnulfi ſeu ſancti Stephani tradiderit. Non diu epiſcopatu poritus eſt Benno; ſiquidem anno inſequenti a Mettenſibus excæcatus, dignirate ceſſit. ANN. CHR. 927.

Interim in Gallia novæ ſimulrates oriuntur inter Rodulfum regem, & Heribertum comitem. Earum occaſio ex Laudunenſi comitatu, quem Heribertus Odoni filio ſuo dari flagitabat, cùm contra rex illum Rorgario, Rotgarii noviſſimi ejus urbis comitis filio, contuliſſet. Eò res devenit, ut Heribertus, quaſi regiâ utens poteſtate, ſynodum ſex epiſcoporum apud Troſſeium cogi juſſerit, reclamante rege, qui eam differri juſſerat, & Heribertum ſibi obviam ad villam regiam Compendium venire juſſerat: quo ſpreto mandato, ille ſynodo ab ſe per miſſos indictæ interfuit. Fortè epiſcopos ad ſuas partes traducere moliebatur in illa ſynodo: quâ finitâ, Laudunum contendit, ubi Rodulfus rex præſidium impoſuerat, Rotgarii filiis cum uxore ſua ad urbis cuſtodiam relictis, dum in Burgundiam proficiſceretur. Tum verò præſidiarii illi milites loca devaſtant proxima Codiciaco (*a*) epiſcopii Remenſis caſtro, ob invidiam ſcilicet Heriberti, qui filium ſuum Hugonem, vix quinquennem, in Remenſem eccleſiam intruſerat. Huic intruſioni faverat Johannes papa: at Caroli Magni ejuſque poſterorum Galliæ regum in Romanam eccleſiam beneficiorum memor, Heriberti ſævitiam in Carolum regem, quem in carcere detinebat, nequaquam probavit pontifex: immo ſcriptis ad eum litteris præcepit, ut continuo Carolum in libertatem aſſereret, ſuiſque reſtitueret, honoribus; aliàs, ſacrorum privationem ei comminatur. Paruit mandato pontificis Heribertus, & Carolum e cuſtodia eductum ad oppidum ſancti Quintini, delu per varia loca, at ſub milituri cuſtodia, deducit: ſed tandem eum denuo in Perronenſe caſtrum rettuſit. LXXXVII. Gallicæ turbæ. (*a*) *Comy.*

Bernouem abbatem principio hujus uoni deceſſiſſe rectè habet chronicon Dolenſe (*b*) apud Labbeum. Neque diſſentit chronographus Maſciacenſis (*c*), qui pro veteri calculo annum ſuperiorem aſſignat. Mortuus verò eſt idibus Januarii, ſepultuſque Cluniaci in veteri ſancti Petri eccleſia pone altare ſancti Benedicti. Sub finem anni ſuperioris, cùm morti ſe proximum intelligeret, teſtamentum condidit, quo ſucceſſores ſuos in monaſteriis ſibi ſubjectis abbates deſignavit, Widonem ſcilicet conſanguineum ſuum, atque Odonem diſcipulum, de quo ſuperiùs jam non ſemel egimus. In hujus facti excuſationem adducit exemplum ſancti Benedicti, alioſque complures ordinis noſtri inſtitutores, quos idem feciſſe aſſerit. Præceſſerat ab ipſo vitæ monaſticæ principio ſancti Pachomii exemplum, qui, inſtante morte, Petronium ſucceſſorem deſignaverat: Petronius in ſimili articulo vices ſuas Orſieſio demandavit. Sic ſanctus Lupicinus abbas Condatiſcenſi ac Lauconnenſi monaſteriis, apperente ſenectâ, rectores providit: ſic Benedictus-Biſcopus Gitwenſi ac Wiremurhenſi vivens ſubſtituit Ceolfridum ubbarem, quem priùs ſibi coadjutorem adſciverat: quod factum adſtruit venerabilis Beda exemplo beati Petri apoſtoli, quem *ſub ſe duos per ordinem ad regendam eccleſiam conſtituiſſe tradunt hiſtoria*. Quod attinet ad coadjutorem, longè aure Biſcopum Orſieſius, mox laudatus, Theodorum ſibi vicarium ſociaverat. Utrumque uſu-venit in primis Cluniaci abbatibus, qui ſibi tum coadjutores, tum ſucceſſores inſtituerunt, coſque, dum viverent, abbates ordinari feceruut: rametſi id canonum diſciplinæ contrarium videbatur, qui duos eodem in loco ubbates fieri vetant. Verùm hæc neceſſaria cautela viſa eſt ad arcendos ſæculares abbates, quorum uſus, ne dicam abuſus, ferè ubique tum obrinebat. Illud Bernonis factum comprobat, quod priùs *vicinos epiſcopos*, teſte Johanne monacho in vita ſancti Odonis, *accerſivit*, & *ab omni ordine* ſe depoſuit, in reum indignumque tali miniſterio ingemiſcendo conſeſſus. Hinc ipſe rogare fratres, ut ſibi, quem vellent, patrem eligerent. Unanimi fratrum conſenſu coram adductus Odo, cùm honorem conſtanter refugeret, epiſcoporum tandem juſſioni ceſſit; ſtatimque ordinatus eſt paullo ante obitum Bernonis. Hæc Johannes. LXXXVIII. Bernonis abbatis teſtamentum & obitus. (*b*) *Labbe to. 2. p. 832.* (*c*) *id. to. 2. p. 732.* Odo & Vivido loco ejus abbates.

Plu-

ANN. CHR. 917.

„ Plura diſcimus ex ipſius Bernonis teſtamento, cujus hæc ferè ſumma eſt. In „ primis ait, ſe ſupremum vitæ diem præſentiſcentem, exemplo ſancti Benedicti, „ aliorumque ejus ordinis inſtitutorum, duos ex ſuis fratribus unà cum conſenſu eo„ rum delegiſſe ſibi ipſi ſucceſſores, Widonem ſcilicet conſanguineum ſuum, & „ Oddonem æquè dilectum: ita ut Wido cœnobiis Gigniacenſi, Balmenſi atque „ Æthicenſi, necnon cellæ ſancti Lautenſi præſit: Oddo verò Cluniacum, Maſ„ ciacum ac Dolenſe monaſterium regat. Tum omnes principes & *ſeniores* ſeu ma„ gnates obteſtatur, ut ipſi tam prælatos prædictos, quàm monachos & loca eo„ rum cum rebus ad ea pertinentibus in eo ſtatu conſervent, quo per regalia„ præcepta inſtituta ſunt; &, ſi quid in eis controverſiarum ortum fuerit, ſe„ cundùm juſtitiæ ſcita eas dirimant & componant. Ad hæc villam Alafrectam, „ & quartam partem de caldariis Leodonis (*) Cluniaco ſub annuo cenſu Giguia„ cenſibus perſolvendo aſſignat, propterea quòd illic locum ſepulturæ ſuæ dele„ gerat, & cœnobium ipſum morte Guillelmi ducis imperfectum remanſerat, nec „ cenſu ac fratrum numero admodum locuples. De cætero tam omnes eorum lo„ corum prælatos, quàm univerſos fratres, tam præſentes quàm futuros obteſta„ tur, ut unanimitatem inter ſe ſe ſtudiosè conſervent, & modum converſatio„ nis, baſtenus inſtitutum *ac* retentum, *tam* in *pſalmodia*, *quàm ta obſervatione ſilentii*, *ſed & in qualitate victus & veſtimentis*, *& inſuper in contemtu rerum propriarum*, ſi non meliùs, ſaltem ſicut huc uſque fecerant. Si quid verò erratum fuerit, ex ſanctæ regulæ auctoritate præcipit, ut eorum locorum præfecti ad corrigendum erratum ſibi mutuò ſuffragentur. Huic teſtamento, quod datum eſt *anno-quarto regnante Radulfo rege*, ſubſcribunt poſt Bernonem Wido *modernus* abbas, & Oddo abbas: quod argumento eſt, eos jam tum abbates ordinatos fuiſſe. Ex hoc porro teſtamento intelligimus, Bernonem de cogendis in unum ordinis corpus monaſteriis nequaquam cogitaſſe: aliàs ea, quæ jam ſub ſuo regimine habuerat, non duorum, ſed unius abbatis procurationi commiſſurus fuiſſet. Ex quatuor monaſteriis Widoni abbati commiſſis unum nobis ignotum eſt Æthicenſe. Cætera nobis nota, Gigniacenſe, Balmenſe, & cella ſancti Lautenſi, quæ cella ſita eſt in pago Veſontionenſi prope Poliniacum oppidum. Nec minùs nota tria illu Odoni delegata cœnobia, Cluniacenſe, Maſciacenſe & Dolenſe, de quibus omnibus jam in ſuperioribus egimus. Alia longè plura proceſſu temporis obtinuit Odo, in quibus proabbates ſub ſe conſtituit, cùm unus omnibus ſufficere non valeret.

(*) *Lyon-le-Saunier.*

LXXXIX. Gerbaldi donatio Cluniacenſis facta.

Adversùs prædictum calculum de morte Bernonis abbatis opponi poteſt cujuſdam Gerbaldi nobilis viri donatio, Cluniacenſi monaſterio facta menſe Maio, anno quarto Rodulfi regis, dum adhuc Cluniacenſe monaſterium *ſub providentia Bernonis abbatis* conſtrueretur. Atqui Rodulfi annus quartus ante idus Julias anno Chriſti nongenteſimo viceſimo-ſeptimo reſpondet. Adeòque Beroo menſe Januario præcedente nondum obierat. Inſtrumenti hujuſce donationis hæc ſumma eſt. Ger„ baldus conſiderans caſum fragilitatis humanæ, & mercedem bonis operibus re„ promiſſam, donat res ſuas beatis apoſtolis Petro & Paulo, *in Clunienſi monaſte„ rio* perpetuò permanſuras: quod quidem monaſterium *jaſſa ac ſupplemento piiſſimi bonæ memoriæ Vuillelmi ſenioris comitis decenter in honore ipſorum apoſtolorum, ſub providentia Bernonis venerabilis abbatis conſtruitur*. Res verò quæ donantur a Ger„ baldo ſitæ ſunt in villis pagi Cavillonenſis Brilango, Manliaco, Maalmonte, „ Culecis & Curcellis: quas res Gerbaldus donat, primò quidem pro amore Dei „ ac ſanctorum ejus, ad hæc pro remedio animæ ſenioris ſui Willelmi defuncti, „ ac pro ſalute nepotis ejus adhuc viventis Willelmi ſenioris ſui: necnon pro re„ medio animæ patris & matris ſuæ Pharonis atque Rutrudis, omniumque propin„ quorum & affinium ſuorum, & in eleemoſynam omnium fidelium catholico„ rum, tam vivorum, quàm mortuorum. Huic inſtrumento ſubſcribunt poſt Ger„ baldum donatorem *Anſchericus humilis archipræſul*, ſcilicet Lugdunenſis, *Geroldus peccator & humilis ſanctæ Matiſconenſis eccleſiæ epiſcopus*, Guillelmus comes & Marchio, aliique laici. Notarii ſubſcriptio & chronici characteres ſic habent: *Ega Abbo rogatus datavi menſe Mai, die ſabbati, anno* ttt. *regnante Radulfo rege*. Et ita quidem in ipſo authentico aut quaſi authentico legitur. Hunc nodum ſolvere difficile eſt, niſi dicamus, hunc notarium Rodulfo regi tribuiſſe totum annum ejus ſæculi viceſimum-tertium, tametſi idibus tantùm menſis Julii rex inauguratus eſt.

XC. Bernonis ſanctitas & merita.

In veteri necrologio Silviniacenſi memoratur idibus Januarii *depoſitio domni Bernonis abbatis*; quo die plenum de eo fiebat officium, & duodecim pauperes reficiebantur. In libro de vita ſancti Maioli, auctore ſancto Odilone, *beatæ memoriæ abbas* dicitur, & in actis ſancti Hugonis abbatis, *vigoris tenore acerrimus*, *ac ſanctitate decoratus* vocatur. Hinc *beatum* dicunt faſti Belgici, *ſanctum* Petrus Equilinus

inus, uliique recentiores e noſtris. *Beatum* eum Bollundo appellare ſatius. Cluniacenſe monaſterium, rituſque Cluniacenſes, tantopere laudatos, a Bernone habuiſſe initium ſuperiùs ex Johanne monacho obſervavimus. Unde mirari ſubit, cur Cluniacenſes noſtri tam parum illi hactenus tribuerint, nec eum inter ſuæ congregationis primarios inſtitutores numeraverint, cum ſanctis Odone, Maiolo, Odilone, & Hugone, *quos ſe ſui utique ordinis principes & præceptores habere gloriantur, aut tenuerunt, aut teneri conſueverunt*, ut ſanctus Bernardus in apologia loquitur. Certè apud Petrum Venerabilem (*a*) ſanctus Odo *primas Cluniacenſis ordinis pater* laudatur; nec immeritò certè, ſi ordinis progreſſum & incrementa ſpectes. Si verò initia & diſciplinæ inſtitutionem, Bernoni primas tribuere decet. Cæterùm Cluniacum ipſum perfecit quidem anxitque Odo: Berno autem feliciter inchoavit, eique per annos multos præfuit: quo magis mirandum eſt, eum inter Cluniaci abbates a nonnullis omitti, nec viram ejus a quoquam ſcriptam fuiſſe. Sed nimirum id contigit Bernoni adversùs Odonem, quod ſancto Bernardo erga Robertum, Albericum, & Stephanum primos Ciſtercienſes abbates, quorum Bernardus gloriam & merita ſuo ſplendore obſcuravit.

ANN. CHR. 927.

(*a*) *Petr. Ven. lib. 6. ep. 25.*

XCI. Odonis abbatis rectè facta.

Magna ſanè & eximia fuere Odonis non modò in Cluniacenſes, ſed in univerſum eriam Benedictinum ordinem, immo & in ipſam eccleſiam merita; qualia ſunt Cluniacenſis monaſterii perfectio, quod Berno imperfectum reliquerat; ejus baſilicæ dedicatio, privilegia, ritus, & exacta diſciplina, ad cujus normam erecta, aut adjuncta alia monaſteria, ex quibus congregationis Cluniacenſis corpus conflatum eſt; Romana itinera pro bono eccleſiæ ſuſcepta, reconciliatio principum, caritas in pauperes, aliaque id genus præclara facinora, quæ Odonis famam ubique celebrem reddiderunt. Ubi primùm is manum ad regimen admovere cœpit, mox contra eum veteraci perſecutores inſurgunt, nimirum Balmæ, ubi converſionis ſuæ principio oblocutores expertus fuerat, qui eum a propoſito revocare tentaverant. Ille autem malens loco cedere, quàm contentioſè vivere; hoc monaſterio cum his, quæ a Bernone ipſi tradita fuerant, relicto, Cluniacum ſeceſſit, & cœptum pridem monaſterium perfecit: qua in re ſancti Martini opem ac familiare ſubſidium expertus eſt, tribus millibus ſolidorum ex Gothia ſive Septimania per ejus invocationem acceptis. Abſolutâ monaſterii baſilicâ, invitati ad ejus dedicationem epiſcopi cum ingenti ſatellitum ac miniſtrorum comitatu Cluniacum acceſſerunt. Tanto ſatellitio turbari fratres, quibus ſufficiens eis excipiendis copia deerat, aprum ex improviſo ad portam monaſterii inveniunt, quo hæc turba reficeretur. Perfectis itaque omnibus, mox Odo ad inſtituendam viræ monaſticæ diſciplinam ſe totum convertit, eamque latè in varia Galliæ monaſteria, eùm nova, tum antiqua, propagavit. In antiquis ita labefactata erat religio, ut ſancti Benedicti regulæ non modò obſervatio, ſed ipſum etiam nomen in pleriſque ignoraretur. Ita in Gallia, ita in Anglia & in Hiſpania, adeò ut Odo primus ejus regulæ propagator a nonnullis ejus temporis ſcriptoribus eredirus ſit. Hos inter monachus Dervenſis anonymus, qui librum de miraculis ſancti Bercharii abbatis ſcripſit, regulam ſancti Benedicti ad id tempus *hominibus Francorum imperii inauditam* fuiſſe dicit, unumque Luxovienſis monaſterii inſtitutum apud eos obtinuiſſe. Ignorabant ſiquidem boni illi homines veterum conciliorum, capitularium, ac diplomatum ſanctiones, in quibus una ſancti Benedicti regula a ſeptimo ſaltem ſæculo monachis ſervanda proponebatur, inculcabaturque; idque ſolùm quod præ oculis habebant, eodem ſemper tenore fluxiſſe autumabant; ignorantes ſcilicet Benedicti Anianenſis abbatis labores pro regula noſtra, cujus obſervationem jam rum collapſam, in toto Francorum imperio in integrum reſtituerat: adeòque hic cenſendus inſtituti Benedicti primus reformator, ac ferè generalis monaſteriorum præfectus, ex quibus quoddam congregationis monaſticæ corpus formaverat. Eo mortuo, eùm nullus tantæ moli ſuſtinendæ idoneus repertus eſſet, ad priſtinum chaos revolura eſt Benedictina religio, tum ob inteſtina filiorum Ludovici Pii inter ſe ſe diſſidia & bella, tum ob Nortmannorum funeſtas clades, quæ univerſo regno, adeòque eccleſiis ac monaſteriis ſummam vaſtitatem intulerunt, rerumque ferè omnium atque regulæ ſancti Benedicti neglectum & ignorationem in monaſteria induxerunt. Hnic malo jam remedium afferre tentaverant Troſcienſis concilii patres, quod Berno & Odo, eorumque ſucceſſores feliciter exſecuti ſunt.

XCII. Cluniacenſium ritus & diſciplina.

Quænam fuerit ſub illis Cluniacenſis diſciplina, quive ritus, ex Johanne monacho ſuperiùs (*a*) præſtrinximus: at longè plura diſcimus ex Udalrico, qui poſt Bernardum monachum hos ritus tribus libris complexus eſt, quorum alii ad divinum officium, alii ad regularem diſciplinam & monaſticas virtutes, alii ad varios monaſterii officiales pertinent. Quod ſpectat officium divinum, duas miſſas ſolemnes quotidie celebrari mos erat: privatis ſacris, niſi extra divini officii horas &

(*a*) *lib. 41. n.* 53.

ANN. CHR. 927.

majorem miſſam, operari haud licebat. Singulis diebus ſuas ſingulî hoſtias alterni chori offerebant: tametſi quinque tantùm diebus dominicis, tres feritatis communicare ſolerent: cæteri hoſtias benedictas in modum eulogiarum ante communes cibos ſumebant. In miſſis defunctorum ſollemnibus, atque in triduo rogationum utergou chorus oblationem faciebat. In majoribus ſacris diaconus ex hoſtia ſacerdotis celebrantis communicabat, ſubdiaconus ex aliis hoſtiis. Omnibus communio præbebatur in triduo ante paſcha. Si quis ſabbato ſancto ante ſollemnem miſſam privatim ſacrum facere vellet, non utebatur candelâ, quia novus ignis nondum erat conſecratus. Sed obſervatu digna eſt in primis Cluniacenſium religio in conficiendo pane ſacro, qui ad ſacrificium oſui eſſe debebat. Primò frumentum granatim ſeligebatur, & ſtudiosè a fratribus lavabatur; tum ſacculo ad hoc ſpeciatim deſtinato receptum, ad molettinam portabatur a famulo probo, qui utrinque molam priùs lavabat operiebatque ſurſum ac deorſum cortinis; albâque indutus, faciem præter oculos amictu velabat. Eodem ritu cribrata farina, cribro priùs diligenter abluto. Demum major eccleſiæ cuſtos, ſi ſacerdos aut diaconus erat, reliqua perficiebat, duobus aliis ejuſdem ordinis cum uno ſtatre converſo adhibitis. Hi quatuor, finitis matutinis officiis, faciem manuſque abluebant: tum tres ex his priores, albis amicti, unus quidem ſatiuam aquâ nitidiſſimâ conſpergebat: alii duo hoſtias *in ferramento characterato* coquebant. Tanta erat Cluniacenſium in divinam euchariſtiam pietas & religio! Prolixum ac tædioſum eſſet dicere, quot & quaota divinis officiis prætet regulæ præſcriptum adjicerent.

Jam verò in regularibus exercitiis diſciplina apud eos non minor. Silentium juge interdiu, noctu adeò ſacrum, ut illud ante primæ horæ officium violari ducerent nefas, mortemque ipſam potiùs appeterent, quaſi ſanctus Benedictus iſtud vitæ periculo ſanxiſſet: quod in duobus illis patuit monachis, qui, referente Johanne, a Nottmannis comptehenſi, ne vitæ quidem periculo ante præſcriptum tempus ad loquendum adduci potuerunt. Hinc ſignorum uſus apud eos verborum vice; quod tamen non omnino probavit Guigo Cartuſiæ majoris præpoſitus quintus quantumvis & ipſe addictus ſileotio, *ſufficere* (*a*) putans *linguam ſolam, non etiam, cæteros artus reatibus implicare loquendi*. Ab idibus Novembris ſeniores meditationi poſt nocturnas vigilias in eccleſia vacabant, dum juniores cantui operam in capitulo navarent. Opus manuum pſalmis recitandis fiebat; proclamatio culparum apud eos uſu recepta. Poſt completorium hoſpites non admittebantur; nec fratribus, qui a communi menſa abfuiſſent, poſt id tempus reficiendi facultas concedebatur. Ejus rei exemplum Udalricus de quodam celterario refert, cui, cùm totâ die recipiendo vino foiſſet occupatus, edendi poſt completorium licentiam abbas præfactæ denegavit. Eadem in officiis divinis ſeveritas. Itutus foras, & equum mox conſcenſurus, ſi officii divini ſignum pulſatum fuiſſet, dilato itinere ad eccleſiam properare debebat. De jejuniis id ferè ſervabatur, quod præcipit ſanctus Benedictus. Ab idibus Septembris unica tantùm comeſtio: in feſtis tamen duodecim Lectionum, & in octavis natalis Domini & epiphaniæ duplex. In illis feſtis poſt prandium & lectionem in clauſtro, dictâ nonâ, omnes ibant ad refectorium ad bibendum: in diebus verò privatis id fiebat tantum poſt veſperas & lectionem: quo facto, itetum lectio, dehinc collatio ſpiritualis ante completorium. Reliquiæ panis & vini ab eleemoſynario in petegrinos pedites erogabantur. Inſuper octodecim paupetes quotidie alti: at in quadrageſima ea in omnes caritas erat, ut *ſeptem millia panperum in capite quadrageſimæ uno anno apud Cluniacum*, teſte Udalrico, (*b*) *eleemoſynam, & ducentas quinquaginta perunas accepertut*.

Quin etiam Romano pontifici ſubſidium hæc domus præbuit non ſemel, haud ſecus atque commune quoddam eccleſiæ ærarium, ut Petrus Venetabilis auctor eſt. Juniorum denique inſtitutio tantâ diligentiâ fiebat, ut vix ullus regis filius majore diligentiâ in palatio (*c*) nutriretut. Hæc porro tam accurata diſciplina procurabarut ſub abbatis imperio per priorem-majorem, decanos, priorem clauſtralem, eitcatores, puerorum magiſtros, præcentorem, & armarium, qui libros, maximè eccleſiæ deſtinatos, in armario clauſtri ſervabat; pet camerarium, cui veſtium cura; aprocriſarium, cui eccleſiæ theſaurus commiſſus erat; celierarium, ſtabularium, eleemoſynarium, & infirmarium: quorum omnium munia Udalricus deſcribit. Hinc Cluniacenſe monaſtetium religione, diſciplinâ, ſeveritate, fratrum numeroſo cœtu, toto pæne orbe celebetrimum evaſit. Illic omnium profeſſionum, dignitatum, & ordinum perſonæ faſtum, luxumque ſæculatem abjecerunt præ humili & tenui monachorum vita. Illic ipſarum eccleſiarum venerabiles patres, eccleſiaſticorum honorum rejecto obere, ſubeſſe quàm præeſſe maluerunt. Id Gallia, Getmania, & tranſmarina quoque Britaunia teſtatur, necnon Hiſpania & Italia, totaque demum Europa, plcoa monaſteriis Cluniacenſium aot recens conditis, aut reſtitutis.

Im-

(*a*) *Guigo Stat. c.31.*

(*b*) *Udalric. lib.3. c.11.*

(*c*) *id lib.3. c. 8.*

Immo ab extrema hac occidentis plaga uſque ad ipſum orientem eorum fama pervenit; nec ferme ullum chriſtiani orbis angulum latuit: ne quis in orbe locus eſſet, qui tales viros ignoraret. Ita ferè Petrus (*a*) Venerabilis, quæ veriſſima eſſe omnium terrarum antiquarum ſciens non fatebitur.

ANN. CHR. 927.

(*a*) *Petr. lib. 2. de mirac. c. 9.*

XCIII. Celſiniacenſis monaſterii dotatio.

Verùm ut res hujus anni proſequar, Celſiniacenſis apud Arvernos monaſterii conditionem ac dotationem, a Willelmo Aquitanorum duce cognomento Pio, factam, ſuperiùs (*b*) retulimus. Hanc verò dotem confirmat, augetque dux Aefredus, conferens eidem loco particulam terrarum ſuarum, quas Deus ipſi liberaliſſimè dederat, ſcilicet ad fovendos illic duodecim monachos pro numero duodecim » apoſtolorum, qui diebus ac noctibus creatori omnium Domino indefeſſas laudes » perſolvant, & pro ſtatu eccleſiæ humiliter ac devotè preces fundant. In primis » donat curtem ſuam indominicaram, vocabulo Celſinanias, ſitam in comitatu » Brivatenſi, in villa Carifiaco, cum eccleſiis duabus, quarum una ſancto Petro, » altera ſancto Johanni Evangeliſtæ ſacrata erat; inſuper caſam ſuam indominicatam, aliaque plura, quæ in illis litteris enumerantur: quæ omnia offert Deo, » tam pro ſeipſo, quàm pro parentibus ſuis, Aefredo & Adalinde, ac pro avunculis ſuis Guillermo & Guarino, fratribuſque ſuis Bernardo & Guillermo, & pro » cunctis propinquis, fidelibus, & amicis ſuis. *Actum v. idus Octobris apud Celſinacias, anno v. quo iidelcs Franci regem ſuum Karolum inhoneſtaverunt, & Rodulfum in principem elegerunt.* Hoc inſtrumentum a Labbeo editum eſt integrum, ſed non ſine mendis. Celſinianenſe monaſterium Cluniacenſi abbatiæ deinceps ſubjectum fuit.

(*b*) *lib. 42. n. 2.*

XCIV. Johannes Beſſi loci abbas, & ſucceſſores.

Rodulfum regem a quibuſdam tranſligeranis agnitum fuiſſe probat charta cujuſdam Immonis & uxoris ejus Liburgis pro monaſterio Bellilocenſi apud Lemovices, ubi vir venerabilis Johannes abbas poſt Rodulfum præerat: cui monaſterio duo illi conjuges manſos quoſdam, ſitos in loco pagi Torinnenſis, Boſa-villa dicto, in vicaria Aſnacenſi, conferunt ad uſus monachorum, reſervato ad vitam uſu-fructuario ſub annuo cenſu unius vini modii, quorannis tempore vindemiæ perſolvendo. Actum menſe Septembri, *anno quinto regnante Rodulfo rege Francorum.* Idem Johannes laudatur in aliis chartis donationum annis octavo & decimo ejuſdem Rodulfi regis. Johanni Boſo abbas jam ſuffectus erat anno tertio Ludovici Tranſmarini, Boſoni Bernardus anno ejuſdem duodecimo.

XCV. Ethelſtani donatio Eccleſiæ Cantuarienſi.

Jam inde a biennio poſt Edvvardum patrem regnabat Ethelſtanus in majori Britannia, germanus Edgivæ ſeu Odgivæ Francorum reginæ, quæ eum impuberi filio Ludovico ad fratrem eo tempore ſe receperat. Exſtat (*c*) ejuſdem Ethelſtani diploma pro eccleſia Cantuarienſi, cui terram juris ſui, in Cantia ſitam ſupra ma» re, nomine *Folcaſtan*, ubi quondam fuerat monaſterium & abbatia ſancta» rum virginum, & ſancta Eanſvvitha ſepulta fuerat, largitur pro ſalute tum » ſua, tum patris ſui Eadvvardi, proque reverentia & honore archiſacerdo» tis Wiſelmi, ſed eo pacto, ut divinum ſervitium, quod, antequam mona» ſterium a paganis deſtrueretur, illic fiebat, ibidem ex integro reſtituatur. » His litteris præter regem & archiepiſcopum ſubſcribunt Teodredus Londo» nienſis, Elfegus Wintonienſis, & Odo Schirburnienſis epiſcopi & Cenewal» dus epiſcopus, ſcilicet Wicciorum ſeu Wigornienſis. Eamdem (*d*) villam Sti» gando archiepiſcopo *& monachis eccleſiæ Chriſti* reſtituit Cnutus rex, ea pa» cto, ut nullus archiepiſcoporum eam nec alienare, nec vendere poſſet, ſi» ne licentia regis, & monachorum conſenſu. Verùm ſuperius Ethelſtani di» ploma poſt annos minimùm octo rejiciendum eſt; ſiquidem hoc anno vicesimo-ſeptimo nec Elfegus Wintonienſem, nec Odo Schireburnenſem epiſcopatum inierant. Odo quippe anno regis Ethelſtani ſeu Adleſtani quinto factus eſt Wintonienſis ſeu Schirebornenſis epiſcopus, teſtante Johanne Bromtone, id eſt anno ejus ſæculi triceſimo, aut inſequente; Elfegus verò non ante annum triceſimumquintum Wintonienſis, ut ſuo loco videbimus. Denique ex Simeone Dunelmenſi diſcimus Kinevvoldum ſeu Cenevvaldum anno primùm viceſimo-nono Wiccorum præſulem creatum fuiſſe.

(*c*) *Script. x. 2220.*

(*d*) *ibid. c. 2224.*

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUADRAGESIMUS-TERTIUS.

Ab anno Christi 928. ad annum 938.

ANN. CHR. 928. I. Franciæ turbæ.

RODOARDUS more suo annum insequentem nongentesimum vicesimum-octavum orditur *a solemnibus ortus Christi*, quo tempore Rodulfus rex, audità restitutione Caroli, quæ Johannis papæ hortatu ab Heriberto facta erat, fortè ut sub imaginario rege ipse regnaret; cum hostili Burgundionum manu in Franciam prædando, & loca quædam, quasi alieni regni obvia incendendo, accessit, nempe ut Heribertum comitem vi armorum ad officium redigeret. At regi Hugo, filius Rotberti, obviàm occurrit ad Isaram, ubi, Rodulfum inter & Heribertum sequester & medius, rem in conditum intra quadragesimam placitum differendam persuadet. Hujus placiti hic finis fuit, ut Laudunum oppidum Heriberto cederet. Hoc pacto, Heribertus Rodulfo se commisit. Rodulfus verò Remos veniens, facili negotio pacem fecit cum Carolo, quem villâ regiâ Attiniaco & qualibuscumque munusculis contentum esse jussit, sed in potestate reliquit Heriberti comitis, qui illum sub custodia iterum recluſit. Fortè accidit, ut Odalricus Aquensis episcopus, qui, testante Alberico a Sarracenis expulsus fuerat, Remos se reciperet; quem Heribertus vicarium filii sui Hugonis adhibuit ad procurandum episcopatum, abbatiâ sancti Timothei cum præbenda canonica ei concessâ, ut tradit Frodoardus.

Odalricus Remensem episcopatum regit.

II. Johannis papæ successores.

Interim nuntius Roma petlatus est ad Heribertum, Johannem papam u Widone Hugonis regis fratre conjectum fuisse in carcerem, instigante Marocià ejus conjuge quæ marito suo principatum urbis hoc modo cedendum fore persuasit. Neque hoc contenta sceleratissima femina, custodiæ traditum pontificem, saucibus cervicali occlusis, septimo Idus Aprilis interemit. Johanni Leo sextus, Romanus civis, suffectus, decimo kalendas Novembris morte suâ pontificatum cessit Stephano septimo, aliis octavo: cujus in locum post biennium Johannes undecimus intrusus est. Non diu principatum tenuit Wido, quo mortuo, Lambertus ejus frater Tusciæ dictio-

tionem excepit. Marocia verò, ne quid de priſtina ſua potentia in urbe amitteret, Hugonem regem ad contrahendas ſecum nuptias, & ad capeſſendum urbis imperium adduxit. Verùm eo brevi deturbatus ab ipſius Marociæ priviguo Alberico, quem ob leviorem cauſam in faciem ecciderat, ad ſuos ſe recepit. Hinc Albericus conſulari poteſtate civitatem adminiſtravit, & pontificatum pro arbitrio modò huic, modò illi tradendum, au prodendum curavit. ANN. CHR. 918.

III. Ejus litteræ pro Odone abbate Cluniacenſi.

Paullo ante ſuam dejectionem Johannes papa litteras ad Rodulfum regem Francorum, & ad quoſdam epiſcopos atque optimates ſcripſit in gratiam Odonis Cluniacenſis abbatis, qui apud eum de Widone abbate Gigniacenſi queſtus fuerat. Querelarum hæc erat cauſa. Berno abbas, morti proximus, Gigniaco Widonem conſobrinum ſuum ſuffecerat, eâ lege, ut villa Alaſtacta, & aliæ quædam res Gigniacenſis monaſterii, Cluniaco ſub annuo cenſu cederent. Mortuo Bernone, Wido ſeu Guido abbas hanc donationem, quaſi modo haud legitimo facta eſſet, reſutare tentavit, *pro eo quòd terminum temporis ac perſonarum in illo ſuo teſtamento non poſuiſſet*; nam quia eccleſiaſticis legibus cautum erat, ne cujuſvis eccleſiæ aut monaſterii poſſeſſiones in perpetuum, ſed ad tempus alienarentur; (hoc quippe Symmachus papa in reſponſis ad Cæſarium Arelatenſem epiſcopum; hoc concilii primi Aurelianenſis patres vetuerant) ideo Wido contendebat, prædictas Gigniaci poſſeſſiones tantùm ad unam aut duas, treſve plurimùm vitas Cluniaco attribui licuiſſe. Sic in ſua poſſeſſione interturbatus Odo, cauſam ſuam Johanni papæ decimo expoſuit, qui hac de re litteras ad Rodulfum regem, ad epiſcopos, alioſque proceres direxit in hæc verba.

Johannes epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilecto filio Rodulfo glorioſo regi Francorum, necnon reverendiſſimo & ſanctiſſimo confratri noſtro Vvidoni ſanctæ Lugdunenſis eccleſiæ archiepiſcopo, atque reverendiſſimis epiſcopis Stateo & Bernoni; comitibus Hugoni & Gisleberto. Auditum noſtris apoſtolicis auribus, quòd Guido abbas per violentiam abſtulit a Cluniaco hoc, quod Berno abbas de poteſtate Gunniacenſis monaſterii ſub cenſu tenendum legaverat. Quapropter monemus dilectionem veſtram, quatenus res omnes illas Clunienſibus reſtituatis. Quia verò prædictus Vvido conqueritur, quòd Berno abbas hoc legaliter non fecit, pro eo quod terminum temporis ac perſonarum in illo ſuo teſtamento non poſuit, nos, ad quorum diſpoſitionem utraque loca pertinent, jubemus & conſtituimus, ut, quamdiu ex illis monachis, qui in Gunniaco profeſſionem fecerunt, aut oblati ſunt apud Cluniacum, aliquis vixerit; res ipſas monachi Clunienſes teneant ſub noſtra dittione, niſi fortè ipſi monachi ſua ſponte res ipſas dimiſerint. Cæterùm vobis, o fili Rodulfe, & fidelibus tuis, qui monaſterio Clunienſi prodeſſe valeant, attentiùs & abbatem, & congregationem veſtræ dilectioni commendamus: utque locus ille ſanctæ noſtræ ſedi commiſſus eſt, ſe ſe pro amore apoſtolorum, mundi videlicet judicum, atque paterad dilectione bene gaudeat elegiſſe.

Huic temperamento Wido acquievit edito inſtrumento, in elogio Bernonis a nobis relato, ex quo hæc tantùm huc verba tranſcribimus. *Ego igitur Guido, prædicti ſæpe nobis Gignienſis abba, libenter condominis fratribus ejuſdem conſentiens*, nempe quod Berno abbas Cluniaco legaverat, *hanc auctoritatem de ipſis rebus facio, conſideranti videlicet, quòd ipſe noſter ſpecialis pater utraque monaſteria aut domino, id eſt beato Petro, dedicavit atque conſtruxit; & tam ipſos fratres, qui eidem beato Petro apud Cluniacum, quàm iſtos, qui Gigniaco deſerviunt, in una fraternitate ac germana caritate dimiſit, & inſuper ſibi ſepulturam ſibi locavit. Hoc igitur ego attendens, ſecundùm auctoritatem, quam prælibatus pater jam fecerat, prædictas res, id eſt villam, quæ dicitur Alafracta, cum omnibus ad eam pertinentibus, & cum omni alodo, quem Sunſon Gigniaco dedit, & cum domicilio prato, quod nonnus Saxno ſimiliter dedit, ad Cluniacum eâ ratione ex fratrum conſcaſa trado, ut per ſingulos annos cera duodecim denariorum pretium valeat, miſſa ſancti Petri pro veſtitura Gigniaco reddatur: fratres verò res eaſdem ſine ulla contradictione poſſideant, ita tamen, ut eas in aliena poteſtate non obligent, ſed ipſi perpetualiter in uſu eas habeant; niſi fortè, quod abſit, locus ipſe vel habitatores ad canonicam vel ſæcularem converſationem redierint;* & poſt ſubſcriptiones Widonis & quorumdam monachorum: *Ego Rotgarius ſacerdos rogatus ſcripſi & ſubſcripſi, atque datavi* XII. *kalendas Februarii anno* VI. *regnante Rodulfo rege.*

Hinc intelligitur, Johannis papæ litteras, quæ notis chronicis deſtitutæ ſunt, paullo ante ſcriptas fuiſſe. Gregorii ſeptimi pontificatu, cùm Gigniacenſis abbatiæ diſciplina regularis & facultates in pejus ruerent, Hugoni abbati Cluniacenſi emendanda, & in melius reſtituenda commiſſa fuit, & Cluniaco ſubjecta, eâ conditione, ut nullus ibidem abbas eligatur & ordinetur, niſi vel ipſe Cluniacenſis abbas electioni interfuerit, electumque approbaverit, vel ipſi electioni per ſuum legatum præbuerit aſſenſum. Demum abbatia hæc in cellam ſeu prioratum conventualem redacta eſt.

Di-

ANN. CHR. 928. IV. S. Benigni abbates & status.

Divionenſi ſancti Benigni monaſterio liberam facultatem eligendi abbatis hoc anno a Lingonenſi epiſcopo reſtitutam fuiſſe docet vetus ejus temporis membrana, quæ annum DCCCCXXVIII. cum indictione prima præfert, ſed abſque nominibus tum epiſcopi, tum abbatis electi, qui vulgati nota *ill.* rantum deſignantur. Id factum indubiè a Gotzelino epiſcopo, optimè erga ſanctum Benignum affecto, qui loco Suavi abbatis Albericum ordinavit, ut in chronico (*a*) domeſtico legitur. Hic verò abbas ejuſdem monaſterii filius exſtitiſſe dicitur, ab ipſis infantiæ cunabulis inibi educatus, negotiis eccleſiaſticis haud mediocriter inſtructus, vitâ & moribus modeſtus, religione præcipuus, qui vix ad ſubeundum præfecturæ onus adduci potuerit. In ejus ordinatione epiſcopus *codicem ſanctiſſimi juris*, id eſt ſancti Benedicti regulæ, quæ paullo ante laudata fuerat, *pedumque regiminis* eidem tradidiſſe dicitur, & ſub gravi interminatione caviſſe, ne quis hoc opus præſentis inſtitutionis infringeret: quod ipſe propriâ manu firmavit, & fidelibus ſuis, utriuſque ordinis viris, corroborandum dedit. Non diu tamen viguit hæc inſtitutio; nam ſub quatuor ſubſequentibus epiſcopis, per annos ampliùs quadraginta, *ſemper in deterius proceſſit hujus loci ſtatus, epiſcopis & abbatibus alia magis quàm id curantibus.* Albericum abbatem excepit anno Ludovici Tranſmarini ſecundo Fulchericus, idemque Flaviniacenſis abbas, qui toto tempore præfecturæ ſuæ nihil boni geſſit. Huic ſucceſſit Aridius a chronographo prætermiſſus, cujus tempore clerici erant apud ſanctum Benignum.

(*a*) *Spicil. to. 2. p. 427.*

V. Boſonis charta pro Deivo. * *Vitry.*

Erant Rodulfo Francorum regi duo fratres, Hugo cognomento Niger, ad diſcrimen Hugonis Rotberti regis filii, qui Albus, uti & Magnus dicebatur; & Boſo comes, cui in campania multa poteſtas erat, & frequens ſimultas cum Henrico tranſrhenenſi rege, & cum Heriberto comite, qui Victoriacum (*), Boſonis in pago Perrenſi caſtellum, cepit anno ſequenti. Hoc verò anno Heinricus Germanicus princeps, uti eum Frodoardus vocat, quoddam caſtrum ejuſdem Boſonis, ſupra Moſam ſitum, nomine Dutoſoſtum, obſedit, propterea quòd Boſo quaſdam abbatias regni Lotharienſis, & terram quamdam epiſcopatus, Tullenſis an Virdunenſis, pertinacitet retinebat: at demum pacem inter ſe ſe inierunt, pactuſque eſt Boſo cum Giſleberto, cui Lotharienſis ditio ab Henrico data fuerat, ſimul eum Gerberga filia in uxorem. De hoc Boſone comite interpretenda mihi videtur charta quædam Derveuſis monaſterii, in qua dicitur Rotfredus quidam veniſſe ad inclytum Boſonem comitem, & Albericum abbatem Dervenſis monaſterii ſancti Petri & ſancti Bercharii, & ab eo petiiſſe eccleſiam ſancti Amandi in villa Piſcioni: quod etiam Boſo comes pro eo requirebat. Acquieſcens verò abbas inclyto Boſoni comiti, dedit memorato Rotfredo illam eccleſiam ad vitam ſuam, patiterque Rotgerio ejus fratri, eâ conditione, ut quotannis *miſſa ſancti Johannis-Baptiſtæ* ſolvat in cenſum ſolidum unum ad altare ſancti Petri & ſancti Bercharii. Huic chartæ ſubſcribunt Boſo inclytus comes, Albericus abbas, Barnefridus præpoſitus, Adſo monachus, & alii; qui Adſo is ipſe videtur eſſe, qui Alberico in regimine Detvenſis monaſterii ſucceſſit. Hæc porro charta, quæ nullam temporis notam in Dervenſi tabulario habet, paullo ſeriùs data eſt, ſed anticipatò huc relata ob Boſonem comitem, cujus mentio hoc anno a Frodoardo facta eſt.

VI. Flaviniaci ſtatus.

Per id tempus Flaviniacenſe monaſterium erat ſub poteſtate epiſcoporum Æduenſium, qui, uſurpato abbatis nomine, curam monaſterii præpoſito committebant, aut ſub ſe proabbates inſtituebant. Ita ſub Walone epiſcopo, ut vidimus, Otbertus præpoſiti officio functus eſt, & poſt eum Gitfredus. Herveus dein, Walonis ſucceſſor, & ex fratre nepos, Gauſatum ſub ſe abbatem conſtituit. Hervei obitus in editis notatur anno ejus ſæculi viceſimo-quarto, eique ſubſtituitur Anſegiſus epiſcopus, laudatus in diplomate quodam Rodulfi regis, eccleſiæ ſancti Symphoriani conceſſo anno regni ejus primo. Contra Hugo Flaviniacenſis abbas (*b*) in chronico nullam Anſegiſi mentionem facit, ſed decedenti Hervco epiſcopo Rotmundum ſub Rodulfo rege ſubſtitutum dicit. Recentiorum pro Anſegiſo epiſcopo ſcutentia innititur unico diplomati Rodulfi regis, qui Hermoldi præpoſiti rogatu baſilicæ ſancti Symphoriani eccleſiam villæ Alſiaci, ſitam in comitatu Belnenſi, reſtituit *ad deprecationem Anſegiſi venerabilis epiſcopi & Adſonis fidelis ſui*. Actum apud Auguſtodunenſem civitatem kalendis Martii, indictione XII. anno primo regnante Rodulfo rege glorioſo. Verùm in illo diplomate Anſegiſi ſedes haud exprimitur, conſtatque Herveum Æduenſem epiſcopum, qui teſtamentum ſuum condidit anno XXII. regnantis Catoli Simplicis poſt obitum Odonis, adeòque ante conceſſam Rodulfo regiam dignitatem, adhuc ſuperſtitem fuiſſe anno ſeptimo Rodulfi regis; quo anno Rodulfus rex, ad deprecationem Erivei Æduenſis epiſcopi, præcepta ſuperiorum regum, parthenuni ſancti Andochii conceſſa, renovavit. Editum eſt a Labbeo

Æduenſium epiſcoporum catalogus emendatur.

(*b*) *Labbe bibl. mſ. p. 297.*

Rodulfi diploma pro S. Andochio.

Digitized by Google

beo (*a*) diploma iſtud, in quo Rodulfus ait, *dum ex conſuetudine loca Sanctorum quadrageſimali tempore*, causâ orationis, *Augaſtoduno* reſidens circumiret, ventum » eſſe ad cœnobium ſanctæ Mariæ ſemper virginis, ſanctique Andochii intra mu- » ros prædictæ civitatis conſtructum, in quo *grex ſanctimonialium* Domino famu- » lari cernitur: quæ *eum proprio epiſcopo cognomento Erivco* (*), accedentes ad ſe » precatæ ſunt, ut decreta & præcepta, quæ ab anteceſſoribus Francorum re- » gibus de rebus ſuis conſecutæ fuerant, renovaret: quod ipſe præſtitit ad eshor- » tationem ſive deprecationem jam *dicti Erivee præſulis*, *ſub cujus regimine præ- » fixum degebas cœnobium*. Actum apud urbem Hæduam *decimo kalendas Aprilis* » *indictione primâ*, *anno ſeptimo regnante Rodulfo glorioſiſſimo rege*. Heribertus regius cancellarius ad vicem Abbonis epiſcopi hoc præceptum recognovit. Qui hic laudatur Anſegiſus epiſcopus haud dubiè Ttecenſis erat, in Frodoardi chronico memoratus ad annum ejus ſæculi viceſimum-quintum, quo vulneratus eſt in quodam conflictu contra Nortmannos. Expungendus itaque ex Æduenſium epiſcopotum ſyllabo Anſegiſus epiſcopus; & Herveo proximè ſubſtituendus Romundus ſeu Rotmundus, ut ex Hugonis chronico diſcimus, & quidem Rodulfo regnante, adeòque non multò poſt hunc annum: qui Rotmundus Colticenſem (*) abbatiam deſtruxiſſe, ejuſque loco caſtrum ædificaſſe dicitur in eodem chronico, & filiis ac filiabus ſuis bona eccleſiarum & caſtra ab ſe exſtructa dediſſe. Idem Flaviniacenſem abbatiam retinuit, ejuſque procurationem commiſit Rainoni abbati Megabrenſis (*) apud eos monaſterii, Odiloni Cluniacenſi abbati a Walterio epiſcopo poſtea ſubjecti.

ANN. C. HR. 928.

(*a*) *Labbe Reveil hiſtor. p. 576.*

(*) *In ed. mon. doſe* Ttieco.

(*) *Courbes.*

(*) *Moore.*

Eodem anno Hugo Provinciæ rex litteris (*b*) ſuis confirmavit poſſeſſiones ec- » cleſiæ ſanctæ Mariæ & ſancti Teuderii, quæ tunc Vieonenſi eccleſiæ ſubje- » cta erat, tam collatas, quàm conferendas: ita ut abbas, qui pro tempore » eidem eccleſiæ profuerit, & monachi ibidem Deo ſervientes, tam firmiter » eas poſſideant, tamquam legales de eis habeant confirmationes. Data pridie » idus Novembris hoc anno, regni domni Hugonis piiſſimi regis tertio. Actum » Viennâ civitate. Petrus notarius ad vicem Gerlanni abbatis & archicancel- » larii recognovit. Gerlannus iſte abbas fuit Bobienſis, ut inferiùs (*c*) vi- » debimus.

Hugonis regis pro S. Teuderia.

(*b*) *Spicil. to. 12. p. 147.*

(*c*) *infrà n. 13.*

VII. Folcuini epiſcopi elevatio.

Jacuerat ad id tempus in tumulo beatus Folcuinus Morinorum antiſtes in Sithienſi ſancti Bertini baſilica, dum viri duo ſpectabiles, longiùs inde remoti, viſo admoniti Sithiu ſe conferunt hoc anno, ut Sithienſes ad referandum tumulum excitarent. Hoc conſilio cum Adalolfo comite & abbate communicato, conſultus eſt hac de re Stephanus epiſcopus, qui corpus ſacrum ſollemni ritu e ſepulcro extulit Idibus Novembris, & loco tumuli altare conſtruxit. Qui hæc ſcripſit Folcuinus Laubienſis abbas, teſtis eſt, ex ſtola ſancti Folcuini, quæ tunc reſtabat, opem mulieribus difficultate partus laborantibus ſæpe proveniſſe. De hac tranſlatione alter Folcuinus levita agens, duos illos viros nominat, temque toram dilucidè explicat in Sithienſi chartario his verbis. *Anno poſt hæc* DCCCCXXVIII. *feliciſſimæ incarnationis Jeſu-Chriſti Domini noſtri*, *tempore Karolo reclauſo*, *indictione primâ*, *menſi quo hoc ipſum ſcribo patet*, *Folcvvinus nomine*, *cum fratre ſua*, *apparatu quo poterant*, *de regno HLotharii huc adveniunt*, *ſancti Folcvvini corpus*, *quod ea uſque tempore terrâ tegebatur*, *levare cupientes*. *Erant enim utrique ejuſdem beati viri carnalè conſanguinitate proximi*. *Poſtulatâ etiam a prædicto comite & abbate Adaloffa licentiâ*, *ventum eſt ad ſanctæ viri tumbam cum cereis & thymiamateriis & choro pſallentium*: *elevavernntque corpus idibus Novembris*, *feriâ quintâ*, *die inlucefcente*: *præparaverunt que ſupradicti refectionem fratribus*, *proni poterant*. *Vinum namque & omnia neceſſaria venientes ſecum detulerant*; *quibus peractis*, *gaudentes ad propria ſunt reverſi*. *Erant autem*, *iſdem videlicet Folcvvinus*, *& Regenvvala frater ſuus*, *filii Odvvini filii alterius Odvvini*, *qui erat frater beati præſulis Folcvvini*. *Pater autem ejuſdem ſanctæ epiſcopi defuncti eſt Hieronymus*: *genetrix verò Ermentrudis eſt vocata*. Hæc Folcuinus levita, de quo inferius agendum.

VIII. Bronium monachi a Gerardo inducti.

Bronienſe in Lomacenſi pago monaſterium exſtruxerat, ibique clericos interim collocaverat Geraldus, dum is in ſancti Dionyſii monaſterio monaſticam profeſſionem firmaſſet. Annis decem cum peculiari virtutum ſtudio & ardore iſtic exactis, animo inſedit Bronium repetere, ibique monachos clericorum loco inſtituere. Conciliatâ igitur ſibi Dionyſianorum gratiâ, reliquias ſancti Eugenii epiſcopi & martyris ab eis flagitavit, ut tanto pignore novum monaſterium decoraret. Petiti quoque ab eo monachi duodecim, qui loco illi religionem implantarent. Utrumque a Dionyſianis obtinuit, id eſt reliquias ſancti Eugenii martyris, cum duodecim monachis, quos amor diſciplinæ monaſticæ magis commendabat. Addita & alia donaria, in his *itinerarium altare*, quo ſanctus Dionyſ-

ANN. CHR. 998.

nysius, dum viveret, usus fuisse traditur. In his duodecim monachis unus erat, Lieraldus nomine, postea viri Dei in Mosomensi cœnobio successor, qui Gerardum in obtinendis exportandisque reliquiis mirificè adjuvit. Alter dicebatur Werimbertus, qui ob nimiam in custodiendis sacris reliquiis oscitantiam & somnolentiam, dum Cuvinii ad tempus remanerent, a sancto Venantio abbate in somnis increpitus ferrur. De Anselmo, qui etiam ex his erat, mentio infra occurrer. His ditari pignoribus, Bronium iter instituunt, alacres & prosperè pervenlunt ad municipium quoddam Lomacensis pagi, quod Cuvinium (*) appellarur: ubi tunc duo degebant monachi ex Parisiensi monasterio sancti Germani, ad quod tunc illius municipii fundus pertinebat, reliquiarum sancti Venantii abbatis custodes & excubitores. Horum fidei Gerardus sacra donaria commisit, dum ipse Tungrensem episcopum, in cujus ditione Bronium tunc situm erat, adiret, ejusque assensum ad excipiendas reliquias impetraret, regionis ornamento & emolumento profuturas. Richarius is erat, non Stephanus, qui ante septem annos decesserat. Consensu præsulis elicito, Gerardus Cuvinium eitato gressu tepedat, atque inde sacras reliquias Bronium festivè deportat, occurrente e Fossensi cœnobio sancti Foillani archidiacono ejus tractus, Adhelelmo nomine, qui ter humi ad sacri loculi accessum venetabundus procubuit. Tandem ventum est ad Brouiense monasterium octavo-decimo die mensis Augusti, qui dies posteris celeberrimus evasit, approbante episcopo, qui in conventu synodali, agente Anselmo monacho, Bronionsis ædituo ecclesiæ, qui martyris passionem jussu episcopi eò attulerat, decretum edidit, ut per totam illam decaniam prædicta sollemnitas, utì dominica dies, deluceps observaretur, & ecclesia Bronionsis *ab omni obsonio*, episcopis Leodicensibus debito, immunis haberetur. His eum ad modum peractis, Gerardus loco clericorum inducit monachos: quibus cùm aliquamdiu præfuisset, in privatam cellulam ecclesiæ adhærentem se recluserit, donec ad reformanda circumquaque monasteria in publicum prodire coactus est. Tanta viri sancti pietas probat, quanta fuerit apud Dionysianos nostros tunc temporis religio. Cæterùm partem tantùm reliquiarum sancti Eugenii Gerardo concessam fuisse id argumento est, quòd ejus brachium Alfonso Castellæ regi, interventu Ludovici seprimi Francorum regis, donatum est; & alia pars non modica Philippo secundo, qui eam Toleri summa cum veneratione reposuit. Ad hæc Dionysiani nostri sancti martyris brachium alterum, & fortè quasdam insuper particulas conservant. Quod attiuet ad Cuviniam villam quondam monasterii Pratensis, hanc Carolus Calvus monachorum usibus deputat in præcepto regio, quo partitionem monachorum confirmat, eamque memorat eodem tempore seripror translationis sancti Germani. Verùm Rotbertus rex hanc villam cum aliis in dotem concessit sorori suæ Hadvvigæ, cùm eam Raginario Montensi comiti desponsavit: & in compensationem Pratensibus villam Cumbas, quæ olim eidem monasterio subtracta fuerat, restitnit.

Cuviaii cella.

(*) *Corvin.*

IX. Benno episcopus excæcatus.

Necdum annum secundum in Mettensi episcopatu exegerat Benno, cognomento Benedictus, cùm a Mettensibus oppidanis oculis ac virilibus orbatus est. Causam tam atrocis facinoris incertam faciunt variæ auctorum veterum sententiæ. Alli id ejus zelo, alii simulatæ sanctitati tribuunt. Veri simile est hominem Mettensibus ingratum, quippe qui invitis contra eorum electionem ab Heinrico rege impositus fuerat, facilè in eorum offensam ob zelum incurrisse, ob idque tam malè exceptum fuisse. Hujus immanis sacrilegii causa Duisburgi synodus convocata, in qua communione privari sunt tanti criminis auctores. In Bennonis locum suffectus Adalbero, cui æternum obstrictus erit Benedictinus ordo ob immortalia ejus beneficia, quæ postea commemorabimus. Bennoni quædam abbatia in vitæ subsidium data: sed quænam sit hæc abbatia, non dicit Frodoardus, ex quo discimus, Bennonem hæc omnia patienter tolerasse, & ob relictum magnæ patientiæ exemplum cognominarum fuisse Benedictum; quod tamen cognomen jam episcopus sibi ipse tribuerat, ut superiùs vidimus.

X. Frodoardus Rotgero archiepiscopo libros carminum dicat.

In chronico Saxonico & in appendice Reginonis, Rotgerus seu Routgerus Trevirensis archiepiscopus hoc anno obiisse dicitur, eique Rotbertus successisse. Rotgeri obitum ad biennium Brovverus differt ex mera conjectura, eumque sepultum fuisse air in basilica Pauliniana. Ejus obitus in fastis vr. kalendas Februarii notatur, ad duos proinde annos pro veteri aut novo calculo referendus. Frodoardum Remensem presbyterum magnâ Rotgero amicitiæ gratiâ studioque junctum fuisse probant libri novendecim carminum de triumphis Christi & Sanctorum, quos, instigante Rotgero, composuit, eidemque nuncupavit: quæ poemata hodie quoque asservantur, teste Brovveto, in metropolitana bibliotheca Trevirensi. Ex illis undeviginti libris tres de triumphis Christi, Sanctorumque

Palæ-

Palæstinæ; sexdecim alii de triumphis Sanctorum Italiæ tractant. Magna pars eorum, resectis scilicet tribus ferè prioribus libris, habetur in veteri codice bibliothecæ Carmelitarum excalceatorum Parisiensium, qui codex olim fuit monasterii sancti Juliani Turonensis: ex quo ea carmina, quæ ad sanctos Benedictum & Columbanum, & ad pontifices Romanos spectant, in lucem emisimus. In fine carminum de pontificibus Romanis, quos ad Lennem septimum perduceit, ait se ejus pontificatu Romam profectum, benignissimè ab eo exceptum, ac muneribus donatum fuisse. Dubium hoc loco movet Brovverus, an Frodoardus Remensis historiæ scriptor idem sit cum chronographo, cujus chronicon jam sæpe laudavimus. Verùm unum & eumdem esse constat ex ejus itinere ad limina sancti Martini, quod in chronico ait se fuscepisse anno DCCCCXL. idemque in historiæ suæ libro quarto, capite XXVIII. tradit. An verò monachus fuerit, major est difficultas; attamen eum & monachum, & abbatem fuisse argumenta evincunt, quæ in ejus elogio protulimus, inferiùs suis locis denuo retexenda. Certè *Flavvaldus Remensis, qui gesta pontificum Remensium scripsit, monachus* à Sigeberto (*a*) appellatur. Idem disertè adstruit Adelagi Bremensis præsulis epistola ad eumdem Frodoardum, itidemque ejus epitaphium gallicis rythmis antiquitus scriptum, in quo *castus clericus, bonus monachus, melior abbas* fuisse dicitur, atque ex oppido Sparnaco ad Matronam oriundus. Natus est anno DCCCXCIV. siquidem anno DCCCCLXIII. jam septuagenarius erat ex chronico. Archivum ecclesiæ Remensis cum crypta seu sancti Petri oratorio ipsius curæ commissum fuisse in historia (*b*) sua asserit. Ibidem Gundactum, canonicum, ut puto, Remensem, nutritorem suum vocat. Matris ejus avunculus (*c*) erat Flavvatdus nomine, qui duos filios in sancti Basoli monasterio habuit: quorum unum Tetbertum, caritate supra vires exuberantem viderat, *qui presbyter dudum*, inquit, apud nos obiit. Nepotem habebat cognominem, col Odalricus archiepiscopus prælaturam, quam Frodoardus ipse (*d*) ob grave senium abdicaverat, imposuit *per electionem fratrum* suorum; quod sine dubio intelligendum de abbatiali dignitate, quam sive in sancti Theoderici, sive in sancti Basoli monasterio, certè in Remensi pago, Frodoardus habuerat post curam ecclesiæ Culmisciacensis, quam antea rexerat. Non mirum si hæc tam studiosè disquirimus de tali ac tanto viro, quo nullus ejus tempore aut doctior, aut accuratior.

ANN. CHR. 928.

Ejus natales, opera, & monachatus.

(*a*) *Sigebert. de script. c.* 130.

(*b*) *Frod. lib.* 2. *c.* 19.

(*c*) *ibid. c.* 3.

(*d*) *id. in chron. ann.* 963.

XI. Hersfeldenses abbates episcopi.

Lambertus monachus, & chronographus Hildensheimensis tradunt, Diothardum seu Thiothardum, Hersfeldensem abbatem juniorem, ordinatum fuisse episcopum Hildensheimensem post Sehardum, qui hoc anno decesserat, & Burchardum abbatem electum fuisse. Diethardus ruinosum templum Gandersheimensis cœnobii maximis sumtibus ab imis fundamentis instauraſſe traditur, & anno pontificatus sui undecimo consecrasse. Burchardus abbas post tres fermè præfecture annos creatus episcopus Wirziburgensis, cathedralem ecclesiam restituit. Huic in abbatiæ regimine Megingozus successit.

XII. Novalicienses abbates.

Actum est superiùs (*e*) de Domniverto Novaliciensi abbate, quem ad annum tertium Hugonis Italiæ regis pervenisse docent litteræ (*f*) Adalberti matchionis, qui ejus rogatu ipso anno huic monasterio castrum & villam Guinzenarum, & cortem sancti Dalmatii prope Sangonum donavit. Domniverto post annos regiminis quadraginta-duos suffectus Pellegrinus, litteris apprime eruditus, qui eum Amalrico Taurinensi episcopo quædam permutavit. Hunc excepit Gezo post medium hoc sæculum; Gezonem Gortofredus, qui etiam Bremetensis abbas fuit, ut suo loco videbimus.

(*e*) *lib.* 41. *n.* 40.

(*f*) *Chron. Novalic. p.* 209.

XIII. Bobiensibus restituæ possessiones.

Cùm primùm Hugo Arelatensis comes regnum Italiæ adiit, Silveradus abbas administrabat Bobiense monasterium, quod veteres non rarò Ebobiense vocant. Tunc valde imminutæ erant ejus loci possessiones, a viris potentibus per illas caliginosas tempestates occupatæ, quos inter Guido seu Wido Placentinæ urbis antistes, & Rainorius ejus frater res non paucas subtraxerant. Interim Silveradum abbatem moti contigit, cùm Hugo Papiam victor ingressus est. Erat in ejus comitatu Alda, ex Ostrofrancorum stirpe regina nobilissima, quæ Gerlannum, virum eximiâ prudentiâ, vitæ integritate & nobilitate præoitum, ex Provincia secum adduxerat, eo animo, ut eum ad episcopale fastigium promovendum curaret. Nec minùs placebat Gerlannus Hugoni, qui, dato ei regio sigillo, cancellarium suum esse jussit, eique insuper Bobiensem abbatiam concessit. Hac opportunitate usi Bobienses, novum abbatem pepulere, ut regem de recuperandis possessionibus sibi ablatis, pro sua apud eum gratia & auctoritate, sollicitaret. Neque verò eorum preces rejecit princeps, sed e re sua non esse existimavit, ut præpotentes viros, qui res illas invaserant, ad nova jam satis faciles, nondum pacato regno, exacerbaret. Id ei consultius visum, ut corpus beati Columbani

ANN. CHR. 918. Papiam afferretur, cùm ipſe colloquium cum ſuis principibus haberet: ut ſacri loculi præſentiâ commoti invaſores, ad reſtituenda ablata ſponte adducerentur. Probato conſilio, Gerlannus abbas uni ex magiſtris monaſterii, Chriſtiano nomine, præcepit, at ex lignis abiegnis arcam fabricati curaret, portando ſacro corpori idoneam. Sublato itaque corpore, quod ſub menſa altaris reconditum erat, & in parata arca compoſito, Papiam versùs iter ſollemni pompâ inſtitutum eſt, prælatis ante ferentum cereis & turibulis, necnon cappâ ſancti Columbani, & petâ, in qua ſanctum evangelium, dum viveret, portare ſolebat. Præcedebant inſuper duo cum tintinnabulis presbyteri monachi, quorum unus erat Rainerius, qui poſtea cuſtos ſpeluncæ ſancti viri factus eſt. Subſequebantur cæteri monachi cum ſacro loculo, quem abbas humeris cum tribus ſenioribus excepit. Ubi Papiam acceſſerant, juſſu regis ſacratiſſimum corpus in eccleſia ſancti Michaëlis depoſitum eſt. Hue adductus Lotharius regius puer, Hugonis ex Alda filius, qui graviſſimâ febri laborabat, ſub arca ſacra collocatus, ad preces fratrum convaluit: cui beneficio ut ſe gratos præberent rex & regina, ſupplices ad ſacrum loculum acceſſerunt. Poſt hæc abbas Lambertum Mediolanenſem archiepiſcopum eò invitavit, ut ſibi in vindicandis ſancti Columbani rebus adjutor adeſſet. Tandem regni principibus & optimatibus in regiam congregatis, rex privilegia ſanctæ ſedis apoſtolicæ, ſcilicet Hunurii, Theodori, Martini, Sergii, Gregorii, Zachariæ, & cæterorum epiſcoporum, necnon præcepta regum Bobienſi monaſterio conceſſa, coram ſe exhiberi ac recitari præcepit; quibus auditis, nonnulli ex his qui aderant, viſis inſuper ſancti Columbani miraculis, *ſingulos fuſtes* in ejus peram miſerunt, ut eâ teſſerâ reſtitutionem rerum ablatarum conteſtarentur. Hoc loco auctor anonymus, qui hæc ſcripſit, rei geſtæ teſtis oculatus, invehitur maximè in Placentinam epiſcopum, qui contra hæc privilegia jus epiſcopale in Bobienſes exercere ſæpius tentaverat. Allegati verò epiſcopo, jam pæne deſtructum eſſe monaſterium: *Verum dicis*, ait, *ſed per te ad priſtinum redeat ſtatum, ut abbatem ſecundùm regulam habeat, qui adimpleat hoc, quod tu aſſerte te velle adimplere; & tunc apparebit, quòd zelo Dei utaris*; tum ſubdit: *Non valet tuum epiſcopatum regere, & monachos ſecundùm regulam ſanctæ Benedicti gubernare*: quo ex loco refellitur Ughelli opinatio, qui ante Lucii ſecundi tempora receptam apud Bobienſes negat ſancti Benedicti regulam, quam non ſolùm anonymus ille Bobienſis laudat, ſed etiam Geibertus (*a*), ejus loci paullo poſt abbas, Bobienſibus inculcat. Poſtremò rex Hugo præcepta ſuperiorum regum novo diplomate roboravit; quo accepto, Bobienſes ad ſua lætii receſſerunt. Cæterùm Gerlannus abbas cancellarii nomine ad vicem Beati epiſcopi & archicancellarii recognovit regias litteras, quas Hugo Parmenſi (*b*) eccleſiæ conceſſit. Et tamen jam abbas & archicancellarius dictus eſt in litteris, quas Hugo rex monaſterio ſancti Teuderii paullo ante (*c*) impertiit.

(*a*) *Geibert. ep.* 18.

(*b*) *Ughell.* to. 2. *c.* 196. *& ſeq.*

(*c*) *ſup. n.* 6.

ANN. CHR. 920. XIV. Mors Johannis papæ & Caroli regis.

INſequens annus e carcere & e vivis exemit Johannem papam, ejus nominis decimum, qui ſuperiori anno in vincula conjectus fuerat, & Carolum regem Francorum, quem Heribertus comes ab annis ſex in cuſtodia detinebat. Utrique hanc infelicitatem ad æternam ſalutem profuiſſe veri ſimile eſt. Certè Frodoardas id de Johanne, cui bis ſeptem pontificatus annos tribuit, ſed fortè poëtico more affirmat his verſibus:

Pace nitet, dum patricid deceptus iniquè,
Carcere conjicitur, clauſtriſque arctatur opacis.
Spiritus at ſævis retinere non valet antris:
Emicat inmo altrò, decreta ſedilia ſcandens,

Intruſus in ejus locum Leo ſextus, poſt ſeptem menſes, quinoſque dies, ut tradit idem auctor, locum fecit ad duos tantùm annos cum ſeſqui menſe Stephano ſeptimo, aliis octavo, qui hoc anno pontificatum tenebat. Carolam regem ut martyrem & ſanctum habitum fuiſſe teſtis eſt Hugo abbas Flaviniacenſis, pro more ſcilicet illorum temporum, quibus qui innocenter cædebantur, martyres & ſancti valgo audiebant. Mortuus eſt Carolas Perronæ nonis Octobris, ibidem ſepultus in baſilica Farſeana, relicto filio impubere Ludovico ex Eigiva ſecunda axore, quæ ad fratrem ſuam Ethelſtanum, Anglorum regem, cum filio ſuo confugerat. Poſt Caroli mortem Rodulfus regnum ad octo annos, id eſt ad obitum uſque, retinuit; tametſi tranſligerani quidam Galli annos Ludoviel a morte patris numerare cœperunt, ut ſuperiùs (*d*) vidimus.

(*d*) *lib.* 42. *n.* 49.

XV. Ethelſtani regis pietas.

Hoc ipſo anno Ethelſtanus ſeu Adelſtanus egregium pietatis ſpecimen dedit, ſubmit-

ubmittendis per Keonvvaldum Wigornienſem epiſcopum pecuniatiis eleemoſynis ad omnia Germaniæ monaſteria, ut frater eorum conſcriptus, id eſt particeps omnium eorum ſuffragiorum, haberetur. Ejus rei monumeorum ex ſancto Gallo totidem verbis referre juvat. *Anno ab incarnatione Domini* DCCCCXXVIIII. *indictione ſecundâ, Keonvvald venerabilis epiſcopus, profectus ab Anglis, omnibus monaſteriis per totum Germaniam cum oblatione de argenta non modica, & in ipſum a rege Anglorum ſibi traditu, viſitatis, in idibus Octobris venit ad monaſterium ſancti Galli: quique a fratribus gratiſſimè ſuſceptus, & ejuſdem patroni noſtri feſtivitatem cum illis celebrando, quatuor ibidem dies demoratus eſt. Secundo autem poſtquam monaſterium ingreſſus eſt, hoc eſt in ipſo depoſitionis ſancti Galli die, baſilicam intravit, & pecuniam ſecum capioſam attulit, de qua partem altario impoſuit, partem etiam utilitati fratrum denavit. Poſt hæc, eo in conventum noſtrum inducto, omnis congregatio conceſſit ei annonam unius fratris, & eandem orationem, quam pro quolibet de noſtris, ſive vivente, ſive vitâ decedente, facere ſolemus, pro illa fructuram perpetualiter promiſit. Hæc ſunt autem nomina, quæ conſcribi juſſit vel rogavit: Rex Anglorum Adalſtean, Kenovvald epiſcopus, VVigharth*, & alii quinque: quorum barbara nomina legeſis apud Goldaſtum (*a*). Hic primos annus eſt iniri a Kenovvaldo ſeu Keneuvaldo epiſcoparus, quem monaſticâ profeſſione præditum fuiſſe Simeon Dunelmenſis & Rogerius Hovedenus tradunt.

ANN. CHR. 929.

(*a*) *Gold. tom.* 2. *p.* 182.

In regimine Nonantulani monaſterii Gregorius abbas piſſimus annum agebat decimum-ſeptimum, cùm deſiderio vitæ parioris & pacarioris præfecturam abdicavit, feceſſitque ad locum Solariæ dictum, ubi tres annos cum dimidio exegit. Inde reverſus ad cœnobium, tertio nonas Auguſti feliciter deceſſit ſub Ingelberto venerabili abbato & levita, qui poſt ejus abdicationem hoc anno electus eſt, a domno Petro Ravennate archiepiſcopo ſacratus quinto kalendas Aprilis. Gregorius poſt obitum miracolis inclaruiſſe dicitur apud Ferrarium. Abbatiam rexit Ingelbertus annos duodecim, cujus obitus notatur duodecimo kalendas Maii. Gerſo ejus ſucceſſor, abbas prudentiſſimus, ordinatus anno occccxli. monaſterium a multis ærumnis & injuriis liberavit. Obiit poſt ſex annos octavo kalendas Septembris. De Gotefredo ejus ſucceſſore infra.

XVI. Nonantulæ abbates.

INeunte anno ejus ſæculi vicesimo Rodulfus rex in Aquitaniam profectus eſt, invitatus, ut veri eſt ſimile, ab ipſis Aquitanis, ut Normannos Ligeriranos, qui provincias illas depræda tionibus vaſtare pergebant, reprimerer. Ivit, & barbaros illos ono prælio fudit, ac pæne delevit. Tunc temporis Floriacenſe monaſterium cum pluribus aliis eo in ſtatu erat, ut nulla ferè diſciplinæ regularis, immo nec religionis veſtigia in eo ſupereſſent. Jam quidem diſſipari ob metum Normannorum hac illac monachi ad ſua ſe receperant: ſed *nuda corpora*, inquit Johannes monachus, *ſciſſis manibus* ſanctiſſimum illum locum occupabant. Nihil illis commune præter vitia: ſua ſingulis propria erant. Nulla abſtinentia a carnibus, nulla obedientia, nulla denique Benedictinæ religionis cura. Fortè in prædicta expedirione Rodulfus obvium habuit Eliſiardum illuſtrem comitem, qui Floriacenſis monaſterii miſerabilem ſtatum gravatè ferens, ejus loci abbatiam a Rodulfo rege obtinuit, eo conſilio, ut priſtinam vitæ monaſticæ diſciplinam inibi reſtitueret: nequaquam paſſus, monachos *umbraticum* geſtantes *habitum*, abſque ulla ulteriùs vivere diſciplina. Cùm verò id per ſe ipſe emendare non poſſet, hanc curam Odoni abbati, cujus religionem ac pietatem noverat, demandare conſtituit. Hugonem Francorum ducem huic pio conſilio collaboraſſe Leo papa VII. teſtatur in privilegio, quod in conſequentibus referemus. Tunc temporis Odo verſabatur in Auriliacenſi apud Arvernos monaſterio, quod beatus Geraldus paullo ante condiderat. Hoc monaſterium ex primis eſſe videtur, quod Odo regendum ſuſcepit, poſt mortem ſcilicet Johannis, ſecundi ejuſdem loci abbatis, & beati Geraldi propinqui, qui Auriliaci obiit, ibidemque ſepultus eſt. Cùm verò multis ſimul monaſteriis Odo par eſſe non poſſet, Auriliaci coabbatem habuit Arnulfum tempore Leonis papæ ſexti & Rodulfi regis, qui liberrarem (*b*) loci confirmaſſe dicuntur. Illic, ut jam dixi, verſabatur Odo, cùm Eliſiardus comes Floriacenſem abbatiam ei reformandam commiſit, ſeque illi adjutorem præbuit. Duobus quippe comitibus, totidemque epiſcopis ſecum aſſumtis, ſimul cum Odone ejus rei causâ profectus eſt. Eorum adventu & conſilio cogniro Floriacenſes, quaſi cum barbaris ac paganis res eſſet, locum armis defendere conſtituunt. Mox præcinctu gladiis omnes, alii rectis conſcenſis lapides & miſſilia tamquam in hoſtes, jaculari; alii muniti clypeis cum enſibus, monaſterii aditum

ANN. CHR. 929.

XVII. Floriacenſis monaſterii reformatio per S. Odonem.

(*b*) *Analect. to.* 2. *p.* 139.

ANN. CHR. 930.

prohibere, priùs se peritoros professi, quàm eos introire sinerent, *aut abbatem alterum ordinis*, id est monasterii, admitterent; alii sanioris mentis dicere: Hunc esse Odonem Aquitanum, de quo sibi paullo ante sanctus Benedictus per quemdam fratrem significaverat, adductorum se istuc ex Aquitania quemdam virum, qui sit secundum cor suum: cur eum non ipsi sponte suâ invitaverant? At pars major Odoni ejusque sociis propellendis instabat. Missus ex eis junior monachus bonæ indolis, Wisaldus nomine, qui præcepta regalia Odoni exhiberet, quibus cavebatur, ne cuiquam *ex alia congregatione* magistratum ejus loci adire liceret. Odo ad hæc non se ut quemquam læderet venisse aiebat, sed ut disciplinæ impatientes ad officium reduceret. Denique cùm triduum in ejusmodi contentionibus consumtum esset, Odo asello insidens monasterium subito aggreditur, episcopis & comitibus contra vociferantibus, quò iret? monachos ad quidvis audendum projectos; actum de sua salute, de sua vita, si se illis permitteret. Ivit tamen Odo intrepidus: & quod mirere, omnes illi rebelles mox abjectis armis obviàm accedunt, eoque viso mansuefacti, ad ejus vestigia supplices procumbunt.

Verùm cùm de usu carnium & rerum proprietate abjiciendis agi cœpit, tum verò novæ ambages, novæ altercationes. Sed randem monachorum contumaciam fregit patris constantia, eorumque inopiam ac defectum piscium divina providentia supplevit, suppeditandis piscibus in festivitate sancti Benedicti ex vicina palude, quæ antea ranas tantùm ebullire solebat. Hoc miraculum *ipse pater* Odo, teste Johanne, tetulit in eo libro, quem *de adventu corporis sancti Benedicti in Aurelianensi* composuit; quem librum excidisse valde nobis dolendum est. In hac porro solemnitate tot infirmi sanitatem meritis sancti Benedicti recuperasse dicuntur, ut nulli dubium esset, sanctissimum patrem ei adfuisse. Ea eo tempore cœpere quàm plurimi diversorum ordinum & locorum istuc confluere, ut sancti Odonis magisterio *se* subjicerent: quos inter non modò laici aut canonici eò concurrebant, verùm etiam episcopi non pauci, suas relinquentes ecclesias & dignitates, ejus se congregationi sociabant. Hinc videres locum illum, ante incultum & obsirum dumis, quasi excultam terram & repurgatam, novas fruges, novas soboles proferre, & crebris verborum & adhortationum ictibus sequestratum a viriorum paleis frumentum ad domionicum horreum conferri. Quin etiam ex illo seminario multæ soboles eductæ sunt ad instaurandam aliis in locis ac provinciis religionem: e quorum numero fuit Arigaudus, quem Odo Senonensi sancti Petri monasterio, cum consensu Willelmi archiepiscopi, suffecit in locum Samsonis abbatis. Inde etiam Tullense sancti Apri, Carnutense sancti Petri, &, ut paucis multa complectar, pleraque Angliæ monasteria regularis vitæ accuraram normam acceperuut. Tanti beneficii post Deum primus auctor exstitit Elisiardus illustris comes, qui & ipse sancti Odonis magisterio se subdidit, factus monachus in Floriacensi monasterio, ut ex Almoino discimus. Hæc porro mutatio contigit post decessum Lamberti Floriacensis abbatis, superiùs (*a*) a nobis memorati, cujus nulla nobis notitia supereat post annum Rodulfi regis secundum, quo anno permutatio (*b*) quorumdam prædiorum inter ipsum & Rothardum nobilem virum facta est.

(*a*) *lib.* 41. *n.* 57.
(*b*) *Pertuis. p.* 44.

XVIII. Regulæ propagatio denuo asserta.

Hoc etiam beneficium Rodulfo regi acceptum refert anonymus libri de miraculis sancti Bercharii abbatis scriptor, qui in eo falsus est, quòd sanctum Odonem eidem loco *libellum regulæ* sancti Benedicti primùm intulisse existimavit. Erroris causam aliàs jam reteximus, nempe quòd ita neglecta esset tunc non modò in Floriacensi, sed etiam in aliis Galliæ monasteriis, & obscurata regulæ observatio, ut ferè incognita in illis esset, ut olim in Dionysiano monasterio ante reformationem, Ludovici augusti curis factam; ejusque observationis instauratores pro primariis auctoribus haberentur. Ad illum errorem corrigendum veterà monumenta huc accersere non est necesse: quando ipse sanctus Odo in sermone de translatione sancti Benedicti eum emendavit. In illo quippe sermone ait tantam beatissimo patri prærogativam fuisse concessam, ut etiam *remotissimæ christianitatis finis* radiis suæ beatitudinis illustret. *Nec monachorum*, inquit, *robortes, ubicumque terrarum diffusæ, tantam ejus altitudinem ignorant, qui sanctam ipsius institutionem præ cæteris sectantur: ita ut etiam in ipsorum patrum cœnobiis, qui normam sanctæ propositi fideliter ac religiosè promulgarunt, hunc proprii clientes eorum malint professori; non immeritò arbitrantes, quòd hunc specialiter, tamquam alterum Moysen, Deus mundo prædestinavit, ut sicut ille Judæis, ita iste tam Judæis quàm gentibus monasticæ legis decreta sanciret*; & infra: *Sic ergo & hunc beatissimum legislatorum præjudicant aliis patres, qui sanctæ regulæ munia descripserunt, sed magis ut asseriores ejus sancita confirmant*. Hæc dicebat Odo in ipso nascentis congregationis Cluniacensis exordio, agnoscens regulam jam circumquaque per exteras diffusam regiones. Hæc, inquam, loquebatur eo tempore, quo, dum *omnes tam ex canonicale, quàm*

quàm etiam permaximè ex laicali ordine ſanctum Benedictum *ut dominum* venerabantur & colebant: *ſola monachi* illam oderant, inſequebantur, & *velut inimicum malis* fugiebant. Videat ſortè nimius ad refellendum craſſum & ſupinum errorem: ſed qui tamen multis aliis auctoribus, tam medii ævi, quàm recentioris, fucum fecit; adeò ut auctor neſcio quis, qui de origine ſingulorum ordinum ſcripſit, ordinem ſancti Benedicti hoc tempore incœpiſſe dicat, eum ſcilicet confundens cum congregatione Cluniacenſi. In idem errarum impegit Guido apud Albericum, qui ait, uſque ad hæc tempora regulam beati Columbani, tam in Francia, quàm in „ Burgundia, obſervatam fuiſſe a nigris monachis: ſed ſanctum Odonem abba„ tem Cluniacenſem regulam ſancti Benedicti primò in Cluniaco, & in ſancto „ Benedicto ſuper Ligerim feciſſe obſervari, & exinde procedente tempore cœpiſſe „ ubique recipi: quod quidem de regula ſancti Benedicti ad ritus Cluniacenſes conformata dici poteſt; de regula ipſa abſolutè falſiſſimum eſt: uti demonſtrant ea, quæ tum ex conciliis, tum ex diplomaribus, aliiſque monumentis ſeptimi, octavi ac noni ſæculi ſuperiùs retulimus ad probandam regulæ noſtræ generalem approbationem, quæ ſpeciatim in diplomaribus Floriacenſis monaſterii, & apud Adrevaldum longè ante ſanctum Odonem expreſſa reperitur. Nec mirum eſt, quòd illi mediæ ætatis auctores, qui in tebus ſupra ſuam ætatem geſtis omnino cæcutiebant, adeò turpiter allucinati ſint: at mirum videri poſſit, quibuſdam viris doctis noſtri temporis idem de Anglia & Hiſpania viſum fuiſſe, quaſi hoc primum ſæculo, Chriſti decimo, ſancti Benedicti regula in illis partibus recepta fuerit: quo nihil magis a vero alienum eſt, ut ſuis locis oſtendimus. Verùm hanc digreſſionem claudat ſancti Odonis ſententia ex prædicto ſermone de tranſlatione ſancti Benedicti, cujus regulam per totam univerſalem eccleſiam ſuo tempore fuiſſe receptam denuo aſſerit his verbis, quæ licèt jam aliàs a nobis relata, hic tamen, ut in loco, repetere juvat. *Quapropter*, inquit, *eaſdem illius* ſancti Benedicti *laudes, non una vox, non una congregatio, neque una urbs vel provincia proclamat: ſed abſcamque ſanctæ eccleſiæ diffunditur, per tribus, per nationes, per linguas, hanc Benedicti frequentatur. Si enim in multitudine populi dignitas regis eſt, ut ait Salomon; quantam putamus eſſe dignitatem iſtius regis, quem tam numeroſus proſequitur exercitus monachorum? Quis unquam rex aut imperator in tantis mundi partibus imperavit, aut ex tam diverſis nationibus tantas ſibi legiones conduxit, quantas videlicet cujuſlibet ſexus & ætatis in Chriſto militia voluntariè juratas diſponit?* quo nihil luculentius ad adſtruendam ipſius Odonis teſtimonio propagationem regulæ noſtræ per totam, quà longiſſimè patet, ſanctam eccleſiam ante propagationem congregationis Cluniacenſis: quod jam de ſuo tempore, id eſt de octavo ſæculo, Paulus Warneſridi apertè declaraverat in ſermone de ſancto Benedicto. ANN. CHR. 930.

XIX. Romanenſe monaſterium Odoni commiſſum.

Unum e primis monaſteriis, quæ Odoni regenda commiſſa ſunt, fuit Romanenſe, ſitum in Waldenſi comitatu, pago Lauſannenſi, illud ipſum, quod Rodulfus primus, Jutenſis Burgundiæ rex Adeleydi ſorori ſuæ ante annos triginta-duos conceſſerat. Hæc Richardo Burgundiæ duce vidua, poſtmodum abbatiſſa incerti loci, monaſterium illud, quod dudum ſanctus Romanus Condateſcenſis abbas exſtruxerat, Odoni abbati ejuſque ſucceſſoribus ſubjectum eſſe voluit. Adeleydis hac de re litteræ a nobis in ipſius elogio editæ ſunt, quarum ſummam hue referre juvat. In his „ itaque litteris ait Adeleydis comitiſſa, monaſterium, *quod Romanis vocatur*, ſi„ tum in pago Waldenſi, olim in honorem ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli „ ſub monaſtico conſtructum ordine, ſed tunc monachis penitus deſtitutum, quod „ ipſi per præceptum Rodulfi regis germani ſui obvenerat, ſe ex ſuo jure in do„ minium & providentiam Odonis venerabilis ac reverendiſſimi abbatis, omniumque fratrum Cluniacenſis monaſterii, eum abbatia tranſfundere, eâ conditione, „ ut illud in priorem ſtudeant reformare ſtatum; atque ita poſſideant, ut unam „ congregationem cum Cluniaco efficiat, & utrumque ab uno regatur abbate; „ quo mortuo, neutri loco liceat ſine communi conſenſu abbatem ſibi præficere; „ & in ordinando abbate conſtitutio ſancti Benedicti ſemper obſervetur. Fratres „ verò ex uno in alterum locum tranſferendi, ſive etiam ſubſidia, quæ ſortè uni „ loco pluſquam alteri abundaverint, mutuò communicandi in poteſtate ſit abba„ tis. Atque ut germaniot ſit inter utrumque locum ſocietas, ſuffragiorum & „ eleemoſynarum mutua communio inibi habeatur. Hanc verò donationem fecit „ Adeleydis pro animæ fratris ſui Rodulfi regis, a quo hoc monaſterium habue„ rat tum pro tequie piæ memoriæ principis Richardi conjugis olim ſui, ac pro „ Willa regina, prædicti Rodulfi regis uxore; ad hæc pro ſe ipſa, & pro Ro„ dulfo rege Francorum filio ſuo, item pro Rodulfo rege Burgundiæ Jurenſis ne„ pote ſuo, & pro filiis ſuis Hugone & Boſone, & pro Ludovico nepote; ſed & pro pa„ rentibus & conſanguineis ſuis, & domno Hugone inſigni abbate, cæteriſque uttriuſ-

ANN. CHR. 930.

» urriuſque ſexus propinquis; poſtremò pro illis, qui adjutorium vel defen-» ſionem monachis ibi conſiſtentibus præſtiterint. His litteris apponitur *ſignum Adeleydis ſanctiſſimæ, regiæ matris & abbatiſſæ; Judittæ filiæ Rodulfi regis, Ugonis inclyti comitis atque fratris auguſti Rodulfi regis, Rodulfi filii Ludovici imperatoris*, & aliorum. *Data* XVIII. *kalendas Julii, anno quinto regnante Rodulfo glorioſiſſimo rege, indictione* II. *Actum publicè in villa Boiaco.* Id intelligendum videtur de Rodulfo Francorum rege, cujus tamen non annus quintus, ſed ſeptimus convenit indictioni ſecundæ, quæ anno ejus ſæculi unde-triceſimo illigatur. In monaſterio ſeu cella Romanenſi poſt id tempus viginti-duo monachi cum priore eſſe debebant, antiquitus verò plures.

XX. Hugo Enziaci præpoſitus obiit.

Sub id temporis venerabilis Hugo præpoſitus cellæ Enziacenſis, quæ cella Æduenſi ſancti Martini abbatiæ ſubjecta eſt, ad cæleſtem patriam migravit. Is ſenio confectus, extremum illum diem avidè præſtolabatur, de jejuniorum tenore interim nihil remittens; ſuos adhortari ſolitus, ut regulam ſancti Benedicti accuratè obſervarent exemplo obedientiſſimi ejus diſcipuli beati Mauri, cujus vitam eis ſæpe in exemplum proferebat. Hinc quippe monaſteriorum pendere ſortunam: In quibus florente pietate ac zelo diſciplinæ regularis florent omnia; frigeſcente verò in pejus runnt etiam temporalia bona, quibus egeſtas, rerumque omnium penuria ſuccedere ſolet. Triennio ante obitum vir ſanctus in privatam cellam ſe recluſit. Tandem, quadrageſimæ tempore exacto, felix illa anima evolavit ad Chriſtum duodecimo-kalendas Maii, poſtquam reſurrectionis dominicæ ſollemnitatem celebraſſet, quæ hoc anno in quartum-decimum kalendas ejuſdem menſis lucidebat. Corpus ejus humatum eſt lo ipſa cellula, quam ipſe Deo conſecrari curaverat. Dein ob frequentia miracula ſub ejus ſæculi finem e tumulo levatur a Walterio Æduenſi epiſcopo, ut ſuo loco videbimus.

Gerardus item epiſcopus Matiſconenſis. (*) *Urem.* (*) *Bourg-en-Breſſe.*

Hugoni adjungendus Gerardus Matiſconenſis poſt Guntardum epiſcopus, qui, depoſito epiſcopali onere, cellam Brovienſem (*) prope Forum-Sebuſianorum (*) ædificaſſe, ibique reliquum vitæ ſuæ tempus in divinarum rerum contemplatione traduxiſſe dicitur. Eum in ſedem Mariſconenſem Guntardo ſucceſſiſſe conſtat ex quadam ejus charta Cluniacenſi, quâ Geroldus ſive Geraldus Matiſconenſis antiſtes Ingelario Cari-loci abbati quamdam capellam ſancti Martini cum cœmeterio, monaſterio ejus proximam, quam Lambertus epiſcopus ipſius deceſſor verbo donaxar conceſſerat, ſcripto confirmavit anno Incarnationis DCCCLXXXVII. ordinationis ſuæ ſecundo. Variis interfuit conciliis, ad extremum Carilocenſi anno DCCCCXXVI. Eodem anno ſubſcripſit litteris Gerbaldi viri nobilis, de quibus ſuperiùs (*a*) egimus. Ex quibus redarguas eos, qui ejus obitum anno DCCCCXII. collocant. Hunc tandem ex epiſcopo monachum factum aſſerit breviarium Matiſconenſe, cui faſti Benedictini ad quartum kalendas Junii ſubſcribunt. Suſpicatus ſum aliquando, Gerardum epiſcopum ſortè confundi cum Gerardo Bronienſi abbate, & Brovienſem cellam, cujus auctor Gerardus epiſcopus dicitur, cum abbatia Bronienſi prope Namucum. Verum dauda eſt fides Matiſconenſis eccleſiæ traditioni, quæ Gerardum ſuum ex epiſcopo factum monachum dicit, eumque Brovienſis cellæ conditorem agnoſcit. Hæc cella fuit Ambroniacenſis monaſterii, nunc conventus Auguſtinianorum eremitarum, cujus in eccleſia, ſanè elegantiſſima, Sabaudiæ ducum conditorium eſt.

(*a*) *lib.* 42. *n.* 89.

XXI. Fulco comes abbas S. Albini. (*b*) *Labbe miſcell. p.* 224.

Tunc temporis Andecavenſem ſancti Albini abbatiam tenebat Fulco Andecavorum comes, qui cum uxore ſua Roſcilla, filiiſque ſuis Widone & Fulcone, currem ſuam (*b*) Chiriacum, ſuper alveum Ligeris ſitam, tradit prædicto monaſterio, in quo tum clerici adhuc degebant. *Actum Andecavis civitate, regnante Rodulfo rege anno ſeptimo*: qui annus cum hoc anno coincidit, ſi hoc inſtrumentum ante idus Julias datum eſt. Hinc ad annum inſequentem referendum Rodulfi regis præceptum pro abbatia ſancti Martini, quo immunitatem caſtri novi recèns ædificati cum moneta ejuſdem caſtri confirmat, ac fratribus ſeu canonicis ſancti Martini inter alia reſtituit tres abbatiolas, Martinianæ baſilicæ proximas, quam videlicet ſancti Petri ad cœmeterium, vulgò de Cardineto; alteram ſancti Venantii ante portam caſtelli; *tertiam* verò *ſancti Benedicti* intra caſtrum, ſicut a priſtinis temporibus eas tenuerant. Actum Turonis in ipſo ſancti Martini caſtro, nono kalendas Aprilis, anno domni Rodulfi regis octavo, qui ub idibus menſis Julii præcedentis inchoatus erat. Certè Frodoardus auctor eſt, Rodulfum eo anno ex urbe Vienna Turonos ad ſanctum Martinum orationis gratiâ profectum eſſe. Duæ illæ priores abbatiolæ ſeu eccleſiæ hactenus ſuperſunt, quarum prima ſancti Venantii collegiata eſt: tertia ſancti Benedicti, modò ignota.

Io Farfenſi monaſterio Rimo abbas expulſus eſt ab Hugone rege, qui ejus loco

eo Ratfredum nepotem ſuum ſubrogari juſſit. Romam receſſit Rimo, ubi, cùm vena ipſi ad minuendum ſanguinem ſecta eſſet, obductâ veneno cicatrice interiit. Multa in monaſterii utilitatem fecit novus abbas, tum prædiis ex cenſibus augendis, tum inſtaurandis ædificiis: in quibus *caput monaſterii*, quod per annos quadraginta-octo incolis deſtitutum fuerat, denuo ædificaſſe dicitur. Idem corpus ſanctæ Victoriæ e Sabinenſi territorio in locum, ubi nunc colitur, tranſtulit, multis beneficiis ejus eccleſiæ collatis. Anno ejus regiminis quinto, Helperimus & Drogo filii Hattonis, ea natione Francorum, res ſuas, in monte Aureo, in pago Amiterno ſitas, Ratfredo abbati vendiderunt, traditione factâ *per feſtucam & andelagnem, per guaſonem & cultellum & ramos arborum, & per oſtium domorum*. Eo tempore Ibeobaldus Sabinenſem ducatum tenebat.

ANN. CHR. 930. XXII. Farfenſis abbas Ratfredus.

ANno ejus ſæculi triceſimo-primo altercationes in Gallia inter Rodulfum regem & Heribertum Viromandorum comitem eorumque aſſeclas recrudeſcunt. Hinc Rodulfus literas mittit ad clerum & populum Remenſem, ut, rejecto Hugone Heriberti filio minorenni, præſulem idoneum ſibi eligerent. Ad quæ illi reſpondent, factâ jam electione, aliam ſibi non licere. Hoc reſponſo commotus rex, urbem cum Hugone & Boſone fratre ſuo, cæteriſque aſſeclis obſidet, ac tertiâ tandem hebdomadâ ad deditionem compellit. Ita urbe potitus, præſulem ordinari facit Artaldum ſancti Remigii monachum, qui hoc ipſo anno ab Heriberto ad Hugonis partes tranſierat. Bovonem verò Catalaunenſem epiſcopum, qui a ſe defciverat, comprehenſum Hugoni cuſtodiendum tradidit, ejuſque epiſcopatum Miloni clerico dedit, ſed paullo poſt Bovoni reſtituit. Quantæ turbæ ea hac Artaldi ordinatione excitatæ ſint, in conſequentibus videbimus. Non multò poſt Artaldus pallium a Johanne papa undecimo accepit, qui hoc anno in locum Stephani, agente infami Marociâ ipſius amante, intruſus eſt.

ANN. CHR. 931. XXIII. Artaldus fit archiepiſcopus Remenſis.

Exſtant in bullario Cluniacenſi duo hujus pſeudopontificis diplomata, quorum primum, Odoni abbati hoc anno datum, Cluniacu jus confirmat monetæ, a Rodulfo rege conceſſum, & aliorum cœnobiorum monachos admitti permittit in hæc verba. *Et quia, ſicut nimis compertum eſt, jam pene cuncta monaſteria a ſuo propoſito prævaricantur; concedimus, ut, ſi quis monachus ex quolibet monaſterio ad veſtram converſationem, ſolo dumtaxat meliorandæ vitæ ſtudio, tranſmigrare voluerit, cui videlicet ſuus abbas regularem ſumtum ad depellendum proprietatem habendi miniſtrare neglexerit, ſuſcipere vobis liceat, quouſque monaſterii ſui converſatio emendetur. Scriptum in menſe Martio, indictione quartâ*; ubi obſervanda eſt duplex conditio ad recipiendum alienum monachum: una, monaſterii, a quo is diſcedit, relaxatio, maximè circa votum paupertatis: altera, ut ad certum tempus retineatur, donec ſcilicet proprii ejus monaſterii diſciplina emendata fuerit. Quæ ſi obſervarentur, non eacitarentur tot diſcidiola & altercationes, quæ ex ejuſmodi tranſlationibus ſæpius oriri ſolent. Certè ſanctus Benedictus alienum monachum tanto tempore permittit retineri, quoad ipſe cupierit: niſi poſtea ſtabilitatem ſuam ille firmare voluerit.

XXIV. Cluniaco data facultas alienos recipiendi monachos.

Eodem anno Rodulfus rea ad preces Immæ ſeu Emmæ conjugis ſuæ atque Hugonis fratris ſui Cluniaco donat *manſos veſtitos* in pago Matiſcenſi, tres ſcilicet in Saluſtriaco, alioſque alibi. Actum Bojaco villâ kalendis Julii, anno regni ejus nono. Anno ſequenti Berno Matiſconenſis epiſcopus conſecravit capellam, quam in villa Saluſtriaco *Cluniacenſis parvula ſocietas, cui Odo mitis Pater & abbas patrocinabatur, conſtruxerat*.

Rodulfi donatio.

Actum eſt ſuperiùs (*a*) de origine & inſtauratione Tutelenſis monaſterii, cui urbs adjuncta famam & fortè originem ſuam acceptam referre debet, nunc epiſcopalis ſedes. Etſi tempus conditi monaſterii præciſè definiri non poteſt, ex dictis tamen conſtat, illud ſtetiſſe longè ante Normannorum procellas, ab eiſque, ut plurima alia, everſum fuiſſe, relictâ tamen abbatiæ vetere qualicumque dignitate, ſed nullis relictis monachis, qui antiquam ſedem ac poſſeſſionem retinerent. Tota denique abbatia devenerat in ſæculares & laicas manus, eamque ſub ſæculi decimi initium Ademarus, Scalarum in Lemovicibus vicecomes, hereditario jure obtinebat. Is, cùm nova in Galliis monachorum piſſimorum cœnobia ſurgere, & vetera in priſtinum ſtatum reparari animadvertetet; quâ erat ipſe pietate, Tutelenſe monaſterium inſtaurare animo conſtituit. Accepto Ademari conſilio, Rodulfus, cui ardor haud impar ac ſtudium erat, hanc curam in ſe recepit, ac Tutelenſem abbatiam commendavit Aimoni abbati, quem e Pictavenſi ſancti Savini monaſterio, ubi regularis diſciplina perſeveraverat, ſuggerente Ebalo comite, accerſivit, & poſt eum Odoni abbati Cluniacenſi, permiſsâ in poſterum

XXV. Tutelenſis monaſterii inſtauratio.

(*a*) *lib.* 42. *n.* 86.

ANN. CHR. 931. Rodulfi hac de re diploma.

rum monachis eligendi abbatis facultate. Rem totam meliùs exprimit ipſius Rodulfi diploma, quod hìc integrum deſcribere non gravabor.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Rodulfus gratiâ Dei Francorum & Aquitanorum atque Burgundionum rex, pius, invictus, ac ſemper auguſtus. Sicut non eſt poteſtas niſi a Deo, qui collocat, ut ſcriptum eſt, reges in ſolio; ſic utique conſequens eſt, ut hi, qui in ſublimitate ſunt, ſub potenti manu ejus ſe humilient, & ut regni ejus miniſtri, juxta ipſius voluntatem ſuas actiones adminiſtrent. Quapropter notum ſit omnibus, tam præſenti, quàm futuro tempore regni munia diſponentibus, quòd ego de ſtatu religionis redintegrando ſolliciter, Tutelenſe cœnobium in regulari propoſito, ut olim fuerat, reparare decrevi. Eſt autem in Lemovicenſi pago ſuper fluvio Correzia ſitum, cu honore videlicet beatiſſimi domni Martini conſtructum, quo loco priſca reverentia novellis adhuc miraculis, Domino largiente, ſervatur. Precibus autem (illuſtris) viri Ademari, qui locum ipſum eatenus tenuerat, ſuggerente etiam Ebalo comite, cuidam religioſiſſimo abbati, nomine Aimoni, locum eumdem ad reſtaurandum regulare propoſitum commendaveram, utque cœnobio ſancti Savini ſubjectum feceram. Sed quoniam experimento probatum eſt, quòd eadem ſubjectio religioni obſtaret; eidem religioni penitus conſulere volentes, ſuntore conſilio decernimus, ut antiquo more, ſolius regie tuitione, non autem dominatione, teneatur. Hoc autem contra jus regni fieri nemo cenſeat: quandoquidem excellentiſſimi imperatorei decreta ſua, quotiens cauſa exegerit, leguntur immiſuiſſe, & Apoſtolo perhibente, neceſſaria legis tranſlatio fuit. Hoc ergo cœnobium, cum omnibus quæ nunc ad eum pertinent, vel quæ deinceps ibidem obvenerint, ita pro auctoritate iſtius noſtri præcepti manere conſtituimus, ut nulline dominatione, niſi tantùm ſanctæ regulæ, ſubjaceant. Poſt diſceſſum verò fidelisſimi & amaniſſimi noſtri domni Odonis, qui prædicto Aimoni venerabili ſucceſſit; & poſt Adacium, quem iſdem venerabilis Odo ſibi ad vicem ſuam ſupplendam ordinari petiit, licentiam habeant ſecundum regulam ſancti Benedicti, quemcumque ſuntore conſilio maluerint, ex ſe ipſis eligendi. Et neque rex, nec quilibet, aut epiſcopus, aut quælibet alia perſona, rei eorum inquietare, aut aliquid dare præſumat; ſed nec opido quidem diminuri audeant. Partem verò abbatiæ, quam prædictus Ademarus, abbate ipſo conſentiente, retinuit, totam poſt ipſius diſceſſum recipiant: quo decedente, qualiter communiter voluerint, munburdium & eam dicunt habeant. Jus quoque immunitatis ac reverentiam, quæ ſancto illi loco & nunc divinitus obſervatur, ita concedimus, ut nemo, vel ipſi, vel rebus ad eum pertinentibus, ullam violentiam inferre moliatur. Cæterùm tam abbas, quàm monachi communiter, ſicut ante Dei oculos, regulare propoſitum ſervent. Ut autem hæc noſtra præceptio indelebilis perſeveret, hanc in ſuperni nomine Auctoris anulo noſtro ſignavimus. Signum Rodulfi glorioſiſſimi regis. Gotefredus ſacerdos ad vicem Anſigiſi epiſcopi recognovit, & ſubſcripſit. Actum Anatinco idibus Decembris, indictione III. *anno* XI. *regnante Rodulfo glorioſiſſimo rege.*

Hactenus Rodulfi regis præceptum, quale primus edidit Stephanus Baluzius de patria ſua, urì, & de re publica litteraria optimè meritus. Non bene conveniunt hæ chronicæ notæ; ſiquidem indictio tertia coincidit eum anno Rodulfi octavo ab idibus Julii anni nongenteſimi triceſimi; annus verò ejuſdem regis undecimus cum indictione quinta, quæ anno ejus ſæculi triceſimo-ſecundo reſpondet. In hoc diplomate id obſervandum quod ait Rodulfus, experimento comprobatum eſſe, quòd *ſubjectio* monaſterii *religioni obſtaret*. Non ergo Tutelenſe monaſterium, quod ſancti Savini abbatiæ ditioni ob hanc cauſam exemit, Cluniaco ſubjectum eſſe voluit, ſed tantùm Odoni abbati commendatum, qui Adacium, ad vicem ſuam ſuppiendam, abbatem Tutelæ ſive proabbarem ordinari curavit. Adacii ipſius regatu rex Ludovicus præceptum regiæ defenſionis & liberæ electionis indulſit, dato diplomate in villa Butione IV. nonas Martii, anno regni octavo. Adacio videtur ſucceſſiſſe Bernardus abbas, de quo inferiùs. Mitum verò eſt, Adacium ipſum pluribus monaſteriis ab Odone ipſo præpoſitum fuiſſe, ut de Sarlatenſi poſtea videbimus. Idem Odo vitam beati Geraldi Auriliacenſis ſcripſit, rogatus a Turpione Lemovicenſi epiſcopo, & ab Aimone Tutelenſi abbate, qui neſcio an obierat, cùm Rodulfus Tutelenſe monaſterium Odoni commiſit.

XXVI. Ademari teſtamentum & ſepultura.

Exſtat in appendice ad Reginonem teſtamentum domni Ademari vicecomitis Scalarum & abbatis Tutelenſis, qui finem vitæ ſuæ imminere ſentiens, cùm legitimos non haberet liberos, quibus amplas ſuas poſſeſſiones relinqueret, eccleſiam, maximè Tutelenſem, conſtituit heredem. In primis ſancto Martino Tutelenſis eccleſiæ „ patrono, & monachis ipſi in ea ſervientibus reddidit abbatiam vetetem, quæ a „ proavo patris ſui ſibi obvenerat, eccleſiam ſcilicet ſancti Juliani juxta idem mo„ naſterium conſtructam, eccleſiam ſancti Petri de caſtro ipſius villæ, & plures alias. „ Ut verò a Deo veniam peccatorum tam pro ſe, quàm pro ſuis propinquis obti-

„ ne-

„ nere valeret, & ut prædictus facer locus in priſtinum ſtatum teſtitui poſſit, de proprio jure optima quæque atque cariora eidem loco legare conſtituit: in primis Scalas caſtrum ſuum cum omni caſtania, & cum univerſis fevalibus & eccleſiis, multiſque aliis rebus, quæ in ipſius teſtamento receuſentur; in comitatu verò Catureenſi caſtrum ſuum Foliofum iiſdem monachis legat poſt mortem ſuam & Gauzberti fratris ſui, & Gauzlæ uxoris ſuæ: quæ omnia donat ſancto Martino & ſervientibus ei monachis pro ſalute animæ ſuæ, uxoriſque ſuæ Gauzlæ, ac parentum omnium que propinquorum ſuorum; *præterea pro rege noſtro*, inquit, *Rodulfo, atque ſeniore noſtro Ebalo comite, quibus concedentibus hæc omnia perfecimus; poſtremò ſpecialiter pro illis, qui prædicti loci atque habitatorum ipſius tutores & defenſores furiat*. Sub finem addit, Tutelenſes monachos eſſe *in manbardo regis ad locum faloum faciendum, aòn ad aliquid perſolvendum, niſi ſolas* „ *aratones*. Denique univerſos, tam præſentes, quàm futuros, obteſtatur per tremendum ſanctæ Trinitatis nomen & meritum beati Martini, & *ſanctis Landi*; „ *qui ibi deportatus eſt*, ut nullus, vel monachos, vel res eorum perturbare, aut ſub poteſtate ſæculari ullo modo redigere præſumat. Huic teſtamento ſubſcribunt Ebalus comes & Willelmus filius ejus, Adematus ipſe, Odolricus vicecomes de ſancto Cyrico, Gauzbertus vicecomes, & Rorbertus, ſed ſine chronicis notis: at conditum fuit teſtamentum ſuperſtite Rodulfo rege, ut ex ſuperioribus intelligitur. Sepultus eſt Tutelæ Adematus vicecomes: cujus ſepulcrum etiam nunc in ejus loci eccleſia majori viſitur cum hac inſcriptione, † XPE SSAVA TUUM PER SACLA ADEMA^UM AMEN. De ſancto Laudo, aliiſque ſanctis Turelenſis eccleſiæ, ubi miracula fieri Rodulfus rex teſtatur, mentionem facit Gaufridus (*a*) Voſienſis in hæc verba: *Tutelam Volfardus & Laudus tuentur cum Clara, per quem ſerena tempora; & Baumarda per quem imbribus plena Dominus ſæpe contulit orbi*.

ANN. CHR. 932.

(*a*) *Gauf. chron. c. 25.*

XXVII. Ratherius epiſcopus Veronenſis.

Non ante hunc annum Ratherius ad Veronenſem epiſcoparum provectus eſt, quod ante triennium Sigebertus, & poſt eum Baronius accidiſſe perperàm ſcribunt. Id patet ex ejuſdem Rathetii epiſtola ad Johannem papam XII. in qua ſuæ promotionis & caſuum ſuorum hiſtoriam contexit. Res hoc ferè modo ſe habuit. Deturbatus e Tungrenſi epiſcopatu Hilduinus, cum Ratherio Laubienſi monacho, qui ejus partibus favebat, in Italiam ad Hugonem regem, affinitate ſibi conjunctum, ſe recepit. Fortè per id tempus vacabat poſt mortem Notgeri epiſcopi Veronenſis eccleſia, quam Hugo Hilduino ſtatim regendam *jure ſtipendiario* commiſit, datâ Ratherio fide, ſe, ubi provehendi altiùs Hilduini occaſio ſe offerret, Veronenſem epiſcopatum ipſi Rathetio daturum. Non multò poſt moritur Lambertus Mediolanenſis antiſtes, ejuſque in locum Hilduinus ſubrogatur, invito quodam modo Hugone rege, qui, ut ſunt mobilia hominum ingenia, Aquitanum neſcio quem, aut quemdam Garafridum, aut certè Manaſſem Atelatenſem archiepiſcopum libenter prætuliſſet. Miſſus Romam ab Hilduino Ratherius ad poſtulandum novo archiepiſcopo pallium a Johanne papa XI. qui hoc anno primùm ſedere cœpit. Sibi ipſe non defuit in hac legatione Ratherius; nam cum pallio litteras retulit, a pontifice & clero Romano ad Hugonem regem ſcriptas, *quibus*, ut ait Ratherius ipſe, *continebantur preces ejuſdem, totiuſque Romanæ eccleſiæ, ut Veronenſibus daretur epiſcopus*. Id regi non parùm diſpiciult contraria molienti: ſed apoſtolicæ obtinuere preces, quibus Hilduini ac primorum ſupplicationes acceſſere, regi ſuggerentium, Ratherium non diù (nam tum infirmus pœne ſemivivus jacebat) eâ dignitate fruiturum. Conſenſit tandem ille hac ſpe pellectus, gratificari aliàs cupiens tam ſummo pontifici, quàm cæteris regni primoribus, quos offendere verebatur. Evaſit tamen e morbo Ratherius, moxque ordinatur epiſcopus, frendente rege, & ſanctè affirmante, (nec fidem fefellit) Ratherium totis diebus vitæ ſuæ de ſua ordinatione non gaviſurum. Ita ferè Rathetius ipſe in epiſtola ad Johannem XII. ex quo refellitur Folcuinus, aliique poſt eum, qui Ratherium, Hugone rege agente, creatum epiſcopum traduut. Præterea Sigeberti ejuſque ſequacium opinatio refutatur, qui Rathetii ordinationem triennio antevertunt: ſiquidem Johannes XI. ejus ordinationis præcipuus auctor, non ante hunc unum nongenteſimum trieeſimum-primum, Romanæ ſedi impoſitus eſt. Vix ſedem Veronenſem inierat Ratherius, cùm Hugo rixas in eum excitare cœpit, miſſo ad eum indiculo, quo certa ei ſtipendia ex rebus eccleſiæ aſſignabat; & ſactamentum ab eo exigens, quòd ſuis Lotharíique filii ſui diebus ille nihil amplius de cæteris requireret: quod cùm utl abſurdum rejeciſſet Ratherius, rex undique perſecutores & adverſarios in eum concitavit, qui aut illum terrendo fugarent, aut ad regis protitarent offenſam, ut ejus expellendi occaſionem rex haberet. Nec diu occaſio defuit, ut poſtea videbimus.

Caietæ, quæ urbs nobilis eſt ad oram maris in Lario, inſigne exſtat ſancti Mi-

ANN. CHR. 931.

chaëlis monaſterium, cujus primordia ad hunc annum referuntur. Ejus auctor fuit Leo *præfectarius*, filius quondam bonæ memoriæ Docibilis, ejuſdem urbis civis. Id factum cum conſenſu Johannis imperialis patricii, & Docibilis glorioſi ducis. Ad monaſterii conſtructionem Leo *Baſilio venerabili abbati* donavit eccleſiam ſancti Michaëlis archangeli, ſitam in monte iutra ipſam civitatem, in loco dicto Planciano, cum ſuis adjunctis, ut ibidem monaſterium conſtrueteetut, & liberu eſſet penes monachos abbatis electio. Hujus rei primatia charta data eſt anno ab incarnatione nongenteſimo tricceſimo-primo, imperante piiſſimo principe auguſto Conſtantino Porphyrogenito anno viceſimo-tertio, temporibus domini Johannis imperialis patricii, & domini Docibilis glorioſi ducis, menſe Novembris, indictione IV. ut in primario inſtrumento legitur, quod domnus Eraſmus-Gattola a Caieta Caſinas cum multis uliis nobis communicavit.

S. Michaëlis monaſterium, aliaque Caïetæ.

Incertum eſt cujus monaſterii abbas fuerit Baſilius ille, cui hoc ſancti Michaëlis monaſterium commiſſum eſt. Aliud exſtabat, ſaltem ſæculo undecimo, ſancti Theodori monaſterium, cui procedente illo ſæculo præfuit Stephanus abbas, poſtmodum epiſcopus Caictanus, ut ſuo loco videbimus: ſed an conditum ſit ante ſancti Michaëlis aſceterium, nobis incompertum. Denique uliud erat ſancti Michaëlis monaſterium in monte Altino prope Caietam, ubi pet ea temporu Petrus presbyter monachus & cremita erat: cui Marinus, cjuſque filius Johannes, conſules ac duces cjuſdem civitatis, pro animæ ſuæ ſalute & Mariæ olim ducisſæ, quæ Marini conjua, & Johannis mater erat, contulerunt eccleſiam ſancti Johannis-Baptiſtæ, ud pedem ipſius montis poſitam: ut quo in loco ſitum fuerit, modò ignoratur. Hactenus perſiſtit primum illud ſancti Michaëlis monaſterium ab Eugenio IV. congregationi Caſinenſi ſubjectum. Primis illis temporibus ei præfuit Petrus presbyter & abbas, cui Gregorius conſui & dua unum modium terræ conceſſit, pro eo quod ab eodem Petro acceperat librum Comitis, ulioſque codices & unum *rarillum* ſeu rotulum ad benedicendum cereum & fontes, cum vatiis ornamentis: qualem rotulum cum vatiis figuris, quæ totum benedicendi cerei & fontis, adeòque baptiſmi conferendi ritum eleganter exprimunt, bonæ memoriæ eminentiſſimus cardinalis Caſanata, nobis dum Romæ eſſemus, deſcribendum ac depingendum conceſſit.

Ad hæc idem Eraſmus nobis aliud inſtrumentum ſuppeditavit de monaſterio ſancti Eraſmi prope Formias urbem olim epiſcopalem, ſæculo nono a Sarracenis deſtructam: cui monaſterio, cjuſque abbati Marino, Gregorius quidam donat eccleſiam ſancti Petri de Palazzo, quæ ſancti Petri de Viiga dicebatur. Actum Caietæ menſe Novembri, indictione quintâ; Joffridus-Ridellus Normandus & dua Gaëtanus Caſinenſibus conceſſit anno MLXXV. hoc monaſterium, *ſitam in pertinentia civitatis Gaëtæ, in loca, qui dicitur ad Molas*, ut ipſe in charta ſua loquitur: necnon aliud ſancti Petri de Foreſta, olim Græcorum, cujus abbas eaſtitit ſanctus Clinus e Græcis, uti diſcimus ea multis actis archivi Caſinenſis: unum eſt ipſius Clini Latiuum, datum anno XXXI. principatus domni Pandulfi, & quarto Landolfi ejus filii, quo inſtrumento Clinus, *Dei gratiâ*, ut ipſe dicit, *abbas de monaſteria ſancti Petri infra finibus civitatis de Ponte-curbo*, ru *loco ad ipſam-Foreſtam*, enumetat monaſterii ſui poſſeſſiones: cui inſtrumento litteris græcis ſubſcribunt ipſe Clinus hegumenus, Hilarion œconomus, & Lucas monachus. Corpus prædicti ſancti Clini aſſervatur in capella ſub ejus titulo in eccleſiu matrice & collegiata ſanctæ Mariæ & ſancti Philippi Nerci Roccæ-Gulielmi, diœceſis Aquinatis. Quod attinet ad monaſterium ſancti Eruſmi nunc poſſidetur a patribut Olivetanis, eſtque parœciulis eccleſia, dicta ſancti Eraſmi de Caſtalloue, diœceſis Caietanæ. Hæc me monuit amicus noſter domnus Eraſmus-Gattola Caſinas, cujus propinquus fuit Johannes-Gatrula, ſancti Eraſmi abbas commendatarius anno MCCCCLXV. ac demum epiſcopus Venaſtanus.

XXVIII. Alfonſus rea monachus.

In Hiſpania rea Alfonſus, eo nomine quattus, cognomento Monachus, qui regnum a Froiiu injdriâ interceptum poſt ejus obitum ante annos ferè ſeptem receperat, popularium odio & terum agendarum moic, cui par non erat, oppreſſus, fratri Ramito regnum hoc anno tradidit, vitam principis monaſticâ commutaturus. Ejus rei causâ in ſancti Facundi Saguntenſe monaſterium, quod ad Ceæ flumiuis ripam cernitur, monachi cucullam induit, otii cupidior, quàm pietatis, uti eventus declaravit. Ramirus, regni curâ ſuſceptâ, frarris ignaviam a ſe depellere capiens, Mautis continuò bellum intulit. Verùm in ipio armoram apparatu præclaros conatus repreſſit Alfonſi leviras, qui reiuerè ſuſceptum vitæ genus pati inconſtantiâ repudians, regni habenas teſumere tentavit. Moa Ramirus Legionem, ubi ille ſe receperat, atuia convertit. Alfonſus, diu intru illam urbem obſeſſus, fame & rerum omnium victus inopiâ, neceſſatiò deditiouem fecit. Capto vinculu injecta, & cuſtodiæ intra eaſudem urbem locus aſſignatus.

Pet-

ANN. CHR. 931. XXIX. Tuto Ratiſponæ epiſcopus obit.

Pervenit ad hunc annum Tuto Ratiſponenſis epiſcopus, qui *a ſeptimo anno imperii* Conradi regis *uſque ad duodecimum regni Heinrici Saxonis in hac vita permanſit*, ut ſcribit Arnolfus (*a*) monachus ſancti Emmerammi. Hinc corrigendus Hundius, qui Tutonis vitæ quinque annos detrahit. Sanctum faciunt Menardus & Bucelinus pridie idus Mali poſt Hundium, qui certum ejus mortis diem non aſſignat. Nullum de eo ſit officium in eccleſia Ratiſponenſi. Ejus ſanctimoniam ſatis adſtruit Arnolfus gravis auctor: ut beatum dicere ſatis fuerit. In eadem ſede ſucceſſit poſt Iſangrinum Guntharius ex monacho, ut ipſe Tuto, ſancti Emmerammi.

(*a*) *Arnol. lib. 1. de miracul. S. Emm. c. 6.*

Heiricus Germaniæ rex apud Werlaham ſeu Werlam, Weſtfaliæ nobilem urbem, hoc anno morabatur, cùm Witgerus abbas Werthinenſis monaſterii privilegia novo diplomate (*b*) roborari curavit, quo inter alia ſancitum, ut, ſi quando epiſcopus illuc pergat, de ſuo procuretur: ſi quid verò abbas ei præbuerit, id epiſcopus, *non pro debito ſervitio, ſed pro amore ſuſcipiat*. Eadem privilegia poſt annos quinque denuo renovavit Otto Magnus ad preces ejuſdem Witgeri abbatis, qui ad hanc præfecturam ex Corbeiæ-novæ monaſterio poſtulatus fuerat. Indicem celebris illius loci abbatum exhibet Bucelinus in Germaniæ ſacræ tomo primo.

Werthinenſe privilegium.

(*b*) *Arnol. Baderborn. p.* 265.

ANN. CHR. 932. XXX. Walbertus Corbeiæ abbas fit epiſcopus Noviomenſis.

POſtero anno triceſimo ſecundo duo Inſtituti noſtri prælati ad epiſcopalem dignitatem provecti ſunt, nempe Walbertus Corbeiæ veteris abbas ad Noviomenſem, Ingrannus ſancti Medardi apud Sueſſionas decanus ad Laudunenſem. Poſt mortem Airardi Noviomenſis epiſcopi, quam hoc anno accidiſſe Frodoardus auctor eſt; quidam ejus urbis clericus, qui epiſcoparum ambiebat, noctu Adelelmum comitem clam in urbem per murum introduxit. Adelelmus, ejectis ex orbe militibus, clericum illum in illam ſedem vi intrudere molitur: at exuſtâ urbis portâ regreſſi in urbem milites, cum oppidanis & ſuburbanis comitem inſequuntur, fugientemque in eccleſia ad altare obtruncant. Tum facta electio novi epiſcopi, omniumque conſenſu Walbertus Corbeienſis abbas electus, ordinatuſque Noviomenſium antiſtes. Is biennio poſt litteris ſuis confirmavit donationem (*c*) cujuſdam prædii in villa Seuvilia-eo, quam Oduiz nobilis matrona, uxor Adelgaudi, unà cum filio ſuo Gerrico fecerat *canonicis degentibus in monaſterio ſancti Eligii confeſſoris Chriſti extra muros Noviomum*: qui canonici monachis tum eo in loco ſucceſſerant. In his litteris, quarum authenticum exemplar vidimus, Waldbertus ſeu Waldebertus *ſanctæ Noviomenſis, Vermandenſis, atque Tornacenſis eccleſiæ epiſcopus* dicitur. *Actum Noviomo civitate ſub die idus Aprilis, anno* XI. *regnante Rodulfo rege*: qui undecimus annus ab idibus Julii anni ſequentis inchoatus erat, proinde necdum finitus idibus Aprilis anni nongenteſimi triceſimi-quarti, quo hoc inſtrumentum confectum eſt. Appenſum eſt ſigillum Waldberti epiſcopi ex cera alba, cum ejus effigie & hac inſcriptione: SIGIL. WALBTI NOVIOM. ET TOANACANSIS API.

(*c*) *Diplom. p.* 563.

Walberto ſucceſſit in abbatiali Corbeiæ regimine Berengarius, cujus tempore corpus ſancti Præcordii confeſſoris, natione Scotti, ex oppidulo pagi Sueſſionenſis Vaſſiaco (*) ad Axonam, ubi mortuus ſepultuſque fuerat, in Corbeienſe monaſterium illatum eſt, quod Scottus (*d*) quidam, ejus loci capellanus, furto ſublatum in patriam reportare volebat; ſed furto deprehenſo, dum Thiardus loci presbyter ſacrum loculum per Corbeiæ ſuburbium Folliacum referret, Corbeienſes hac de re admoniti eum retinuerunt. In martyrologio Nevelonis Corbeiæ monachi conſignatur nonis Junii *exceptio corporis ſancti Præcordii confeſſoris*: quo die bumus, longâ ariditate ſiccata, multo imbre compluit eſt. Natalis ejuſdem ſancti dies ibidem notatur kalendis Februarii. Hic unus eſt e ſanctis ejus loci patronis tutelaribus, maximè ad pluvium vel ſerenitatem obtinendam invocari ſolitus. Vaſſiaci parochialis eccleſia ejus quoque patrocinio gaudet cum adjuncto prioratu, qui monaſterio majori ſancti Criſpini pendet. Ibidem antiquitus pinguis præpoſitura erat abbatiæ Corbeienſis cum utraque juriſdictione, Philippo quarto Francorum regi conceſſa ad communiam, ut vocabant, Corbeiæ redimendam.

Berengarius abbas S. Præcordii corpus obtinet.

(*) *Vaſſy.*

(*d*) *V. Bolland. 1. Febr.*

Hoc ipſo anno, ut jam dixi, Ingrannus decanus monaſterii ſancti Medardi Sueſſionenſis Landuni epiſcopus ordinatur, reſte Frodoardo, in locum ſcilicet Gozberti præſulis, ipſo anno defuncti: quo tempore abbatia ejus loci, quam tenebat Heribertus Viromandenſis comes, Rodulfo regi ceſſit. Hic videtur eſſe Ingrannus, ad quem Odilo ſancti Medardi cœnobita ſcripſit libellum de adventu & ſuſceptione plurimorum ſanctorum martyrum, Tiburtii ſcilicet & aliorum, quos Hilduinus abbas in illud monaſterium transferri curaverat. Ingranno in decani munere videtur ſucceſſiſſe Gerardus, *venerabilis pater cœnobitarum* dictus in epiſtola, quâ Gerardus ipſe vitam ſancti Romani Rotomagenſis antiſtitis dirigit Hugoni ejuſdem urbis archiepiſcopo, a quodam Sueſſionenſi clerico in caſtro Braina repertam, datamque nepti ipſius Gerardi, quæ in monaſterio ſanctæ Dei-genitricis Mariæ apud Sueſſio-

XXXI. Ingrannus fit epiſcopus Lauduncnſis.

ANN. CHR. 932.

ora Deo ſacrata erat. Exſtat hæc epiſtola in tomo primo noſtrorum Analectorum, ſcripta eo tempore, quo Braina erat in poteſtate eccleſiæ Roromagenſis, uidem ab Heriberto comite hoc anno vi ſubtracta, uti Frodoardus tradit. Ingrannus quatuor dumtaxat annis epiſcopatum tenuit.

XXXII. Hucbaldus monachus Elnonenſis obit.

Johannes Iperius hoc anno collocat Hucbaldi monachi Elnonenſis obitum, quem Sigebertus anno præcedente, fortè pro veteri calculo, repouit. Vir fuit pro tempore litteris inſtructus, quas in Sithienſi monaſterio & in eccleſia Remenſi docuit. Dum Remis verſaretur, interpellatus eſt a clericis, qui tunc ſancti Theoderici monaſterium occupabant, ut hymnos de ſancto Theoderico abbate, & cantum in ejus officio (nam & muſicus, & poeta erat) componerer: quod ille exſecutus eſt, eo pacto, ut illi memoriam ipſius, cùm viventis, tum defuncti, in divinis officiis agerent, ut legimus in epiſtola, prædicto ſancti Theoderici officio præfixa cum hac inſcriptione: *Dilectis in Chriſto patribus ac fratribus congregationis almi confeſſoris Chriſti Theoderici, Hucboldus humilis, licèt indignus, officio ſacerdos, habitu monachus, omnem felicis vitæ jocunditatem.* Hanc epiſtolam in appendice integram leges. Idem auctor multas aliorum ſanctorum vitas ſcripſit, eorumque cantus *dulci & regulari melodiâ compoſuit*, ut Sigebertus (*a*) loquitur. Notum eſt ejus carmen trecentorum verſuum ad Carolum-Calvum de laude calvorum, cujus omnia & ſingula verba a littera C incipiebant. Ingratus & inutilis labor in re tam ludicra. Utiliter fuiſſe videtur alius ejus liber de arte muſica, ſic contemperans chordas monochordi litteris alphabeti, ut quivis per eas abſque alterius magiſterio cantum ſibi ignotum diſcere potuiſſet. Pleraque ejus opera Miræus recenſet in notis ad Sigebertum, omiſſâ tamen vitâ ſanctorum Cyrici & Julittæ, laudata in ejus epitaphio, quod legi in codice Lyrenſi, ſed luce haud dignum.

(*a*) *Sigebert. de ſcript. c.* 107.

XXXIII. Bronienſe monaſterium privilegio donatur.

Jam tum celebrari cœperat Bronienſe monaſterium ſub Gerardo primo ejus auctore & abbate piiſſimo, cujus rogatu Heinricus rex, Auceps cognominatus, ejus loci poſſeſſiones hoc anno confirmavit. Ejus rei gratiâ Gerardus regem adiit Aquiſgrani tum degentem, poſtulaturus, ut cœnobium, quod ipſe ex hereditate propria „ in loco pagi Lomacenſis, Bronio dicto, *noverſus noper conſtruxerat* in honore „ ſancti Petri apoſtolorum principis, & ſancti Eugenii Toletani archiepiſcopi & „ martyris, poteſtate regiâ tuendum ſuſciperet, allodiumque & prædia, quæ jam „ dictus abbas nobiliſſimus eidem loco ad ſubſidia monachorum ibidem Deo ſervientium contulerat, immunitate regiâ diguaretur: quod rex benignè annuit, rogatque inſuper comitem Namucenſem, in cujus ditione Bronium conſiſtit, ut auxilium „ & opem ſuam eidem monaſterio impendat, quo particeps ſecum exiſtat ipſius eccleſiæ orationum. Cætera, quæ in hoc diplomate habentur apud Miræum (*b*), ex aliis litteris adjecta videntur. *Data nonis Aprilis anno dominicæ incarnationis* DCCCXXXII. *indictione quintâ, regnante Heinrico rege glorioſo anno* XIII. *Actum Aquisgrani palatio.*

(*b*) *Mir. cod. donat. p.* 115.

XXXIV. Majori-monaſterio præceptum immunitatis confirmatum.

Majoris-monaſterii abbatiam, uti & ſancti Martini, tunc tenebat Hugo dux Francorum, Rotberti regis filius, Albus cognominatus, qui Rodulfo regi contra Heribertum comitem fidelis adhærebat. Is pro ſuo in Majus-monaſterium ſtudio immunitatem ei, quam ſuperiores Francorum reges tribuerant, hoc anno renovari petiit. Ejus rei notitiam nobis præbet Rodulfi regis præceptum, quo prædictum cœnobium regiæ defenſionis & immunitatis præſidio munit, ut, ſicut temporibus „ Magni Caroli, atque filii ejus Ludovici quondam auguſti, ſeu etiam alterius Caroli regis ſereniſſimi, necnon domni Odonis æquè glorioſiſſimi regis, tam ipſum „ monaſterium, quàm omnes ejus poſſeſſiones, quæ ad peculiaria ſtipendia & neceſſarios uſus monachorum collatæ fuerant, ſine quavis diminutione eiſdem ſerventur, ab omni ſubjectione & exactione immunes, ea pacto, ut monachos „ ejus loci, tam pro domno Odone glorioſiſſimo rege, quàm pro domno Rotberto ſereniſſimo rege, Deum exorare delectet. *Data nonis Octobris, anno domni Rodulfi ſereniſſimi regis* X. *Actum Compendio palatio in ipſa ſancti Cornelii baſilica.* Heribertus notarius ad vicem Abbonis præſulis recnoo archicancellarii recognovit. Vereor ne canonicorum loco hic poſitum ſit nomen monachorum; aut fortè utroſque ſimul fuiſſe permiſtos dicendum eſt: nam per id tempus canonicos ſæculares Majori-monaſterio incubaſſe varia ejus archivi inſtrumenta probaor ab anno ſaltem undecimo Rodulfi regis ad annum XXVI. Lotharii, quo tempore ſub Hugone duce & abbatu præcipui officiales ejus loci erant decanus, archiclavis & præpoſitus.

XXXV. Rodulfi præceptum pro monaſterio Montis olivi.

Nihil poteſtatis Rodulfus rex in Septimania habuerat antu hunc annum, quo Ragemundus & Ermingaudus principes Gothiæ, referente Frodoardo, ei ſe committunt; Lupus quoque Acinarius Vaſco, qui equum centum ampliùs annorum, adhuc tamen validiſſimum, habuiſſe ferrur. Hujus Septimaniæ ſubjectionis Rodulfo regi

facta

factæ urgumentam nobis ſuppeditat ejuſdem regis (*a*) præceptum, quo ratam haber donationem quorumdam prædiorum in pago Carcaſſenſi, u quodam Dalmutio milite factam abbatiæ ſancti Johannis Baptiſtæ in caſtro Malaſti, vulgò Monetis-olivi, ut ſancti monachi, ibidem Domino ſervientes, ea ſine ullu contradictione poſſideant, per juſſionem domni Ariſonſi abbatis ejuſdem loci. *Data* etc. *kalendas Junias, anno nono regnante Radulfo rege. Actum Anſa* (*) *villâ*, qui locus eſt ad Ararim quatuor leucis ſupra Lugdunum. Anſigiſus epiſcopus, Trecenſis ſcilicet, recognovit. Idem Ariſonſus abbas, cujus antea jam mentio factu eſt, anno præcedente permutationem quarumdam rerum fecit cum Gimera Carcaſſenſi epiſcopo, cujus hæc verba ſunt. *Omniam ſæculorum cognoſcat poſteritas, quia ego Gimera, qui divinâ diſpoſitione ſanctæ Nazarii Carcaſſenſis titulo fungor, per conſultum & per conſilium cathedralium clericorum meorum, propter utilitatem & adjacentiam eccleſiæ noſtræ, commutationis obtentu, non alienationis diſtractu, (quia qui utiliter commutat, nullatenus alienat) commutamus ad cœnobium almi. Johannis-Baptiſtæ, quod vulgariter dicitur Caſtrum Malaſti, & ad archimandritam*, id eſt abbatem, *ejuſdem loci, cognomine Ariſonſum, ſanctamque catervam cuibi Deo famulantium, de rebus poſſeſſionis ſedis noſtræ, videlicet ſancti Nazarii martyris, in regno Septimaniæ, in comitatu Karkaſſenſe, villam, nomine Criſſagum, cum eccleſiâ ſanctæ Columbæ*, &c. Contra verò Ariſonſus abbas & monachi dant villam Albam cum eccleſia ſancti Petri, &c. *Ut ergo auctoritas iſta firmiorè valeat omni tempore ſubſiſtere vigore, eam manu propriâ, manibuſque canonicorum noſtrorum roboratam, in ſancto epiſcoporum concilio eorum manibus roborandam obtulimus.* Nullæ tamen ſubſcriptiones habentur in veterrimo exemplari, ex quo hæc deſumta ſunt; nec locus concilii indicatur. *Acta commutationis hujus ſortes anno incarnationis dominicæ* DCCCCXXXI. *ſub æra* DCCCCLXIX. *indictione* IV. Anno inſequente, id eſt eo ipſo, quem præ manibus habemus. Umbertus quidam nonnulla prædia apud Montem-Calvi in epiſcopatu Dienſi conſert eccleſiæ ſanctæ Mariæ, in epiſcopatu Uzetico ſitæ, quæ vocatur Caſa-nova, ſeu Gordaniæ, ejuſque loci monaſterio, mulram imponens hujuſce donationis violatori *centum ſolidos auroſ ſolutos*, ſuper altare ſanctæ Mariæ ponendos. Facta charta donationis ſeriâ tertiâ x. kalendas Auguſti, regnante Rodulfo rege. Hæc cella eſt monaſterii Antianenſis.

ANN. CHR. 932.

(*a*) *Capital to.* 2. *col.* 1536.

(*) *Anſa.*

Appetente anno ejus ſæculi triceſimo-tertio Johannes papa XI. Vizeliacenſe privilegium confirmavit novo diplomate, quod Aymoni (*b*) venerabili abbati, ejuſque congregationi inſcriptum eſt per manum Andreæ ſcriniarii, datum verò VI. idus Januarii, indictione ſextâ, anno pontificatus Johannis tertio, per manum Gregorii ſacellarii ſanctæ romanæ eccleſiæ. Aymoni abbati ſuffectus Guido, qui novum itidem privilegium a Marino papa obtinuit. Ex notis chronicis ſuperioris privilegii intelligimus, Johaonem papam VI. idus Januarii nondum in vincula conjectum fuiſſu a fratre ſuo Alberico, qui, ut Romæ ſolus dominaretur, matrem quoque ſuam Matociam recluſerut: quod factum hoc anno miſſi Remenſis eccleſiæ, qui Artaldo archiepiſcopo pallium derulere, Roma reverſi nuntiarunt, teſte Frodoardo. Inviſa erat hæc Alberici potentia in primis Hugoni regi, qui urbem tum vi, tum utte ſibi ſubjugate, & Albericum ipſum Aldæ filiæ ſuæ conjugio ſibi devincire fruſtra tentavit. Ubi id non ſucceſſit, oppidis Romanæ ditioni ſubjectis arma intulit, ac, bello in ſequentes annos continuato, tandem omniâ in poteſtatem redegit. Atque ut regnum ſibi magis confirmaret, Lotharium filium, ex Alda uxore ſuſceptum, regni ſocium ſibi adjunxit, & Adeleidem, Rodulfi Burgundiæ regis filiam, mox illi in matrimoniam collocavit.

ANN. CHR. 933. XXXVI. Johannis papæ privilegium pro Vizeliaco ejuſque incarcerotio.

(*b*) *Spicil. to.* 3. *p.* 463.

Non ſolus Albericus Hugoni adverſabatur, ſed etiam Italici, qui tædio regni ejus affecti, maximè quòd Lamberto Taſciæ marchioni, vitrico ſuo ſibi ſuſpecto, oculos erui juſſiſſet, Rodulfum Burgundiæ regem per nuntios in Italiam, ad reſumendum impetium, revocant. Eâ re animadversâ, Hugo partem Provinciæ Rodulfo tradidit, & factumenta, ſe poſthac ab Italia temperaturum, eum abſtrinxit. Irulici nihilò ſecias in propoſito perſiſtentes, Arnoldum Bajoariorum ducem in Italiam advocant. Ille ocius conductu exercitu advolat, & Tridentinam marchiam prætergreſſus, Vetonam accedit, ibique a Milone comite & a Ratherio epiſcopo, qui in primis ipſum aceiverant, eſt acceptus: quod ubi Hugo reſcivit, raptim validâ militum manu contractâ, iſtue acceſſit; tum prœlio commiſſo, adverſarium funditus profligavit, & Arnoldo ipſo cum Milone in Bajoariam pulſo, Veronam urbem & Ratherium epiſcopum in poteſtatem redegit. Ratherius Papiam relegatus, librum de exſilio ſuo, ut illis temporibus elegantem ſcripſit. Hunc librum variis nominibus ab ipſo auctore, *Agoniſticon*, *Me-*

XXXVII. Ratherius exſul librum ſcribit.

ANN. CHR. 933.

Meditationes cordis, *Volumen præloquiorum* inſcriptum fuiſſe teſtetur Folcuinus Laubienſis abbes ejus æqualis: quem librum ad relegendum, ſive ad eum approben-
» dum eruditiſſimis, quos noveret, viris miſiſſe traditur, Sobboni videlicet & Widoni
» archiepiſcopis, Godeſcalco & Aurelio præſulibus; necnon & Brunoni & Rotberto
» Gelliarum archiepiſcopis nobiliſſimis & doctiſſimis; poſtremò Frodoardo Remen-
» ſi presbytero, miſſis unicuique eorum epiſtolis, quæ in Laubienſis eccleſiæ ſcri-
» niis tempore Folcuini ſervebantur, nunc verò cum ipſo libro deſiderentur. In hoc libro nonnulle, quæ legentibus non minùs placere quàm prodeſſe poſſent, in-

(a) *Liutpr. lib. 3. c. 4.*

veniri auctor eſt Liutpreudus (*a*) diaconus Ticinenſis. De hoc exſilio ſuo ita ſcribit Retherius ipſe in epiſtola ad Johennem XII. ubi, poſtquem Hugonis inſenſum in ſe animum dixit ob adeptum Veronæ epiſcopatum, hæc ſubdit. *Adhibuit undique perſecutores & adverſarios, qui aut deterrerent me, ut effugerem; aut irritarent, ut in illum excederem, & ut expellendi me inveniret occaſionem. Nactus eſt: cepit me, retruſit in cuſtodiam in quadam Papiæ turricula, non dico ſine mei culpa; ſed citrà legem ita hæc egit, & ſine audientia. Dicat hic quiſque quod volet. Temerariis enim judiciis, juxta Auguſtinum, plena ſunt omnia. Confitebor verò, ex quo eum primitus vidi, uſque dum hominem exuit, ſemper me Theodoſii felicitatem imperatoris illi optaſſe, & adhuc ejus recordatione me graviter affici dolore.* Tum eddit, ſe duobus annis & dimidio priorem hanc pertuliſſe perſecutionem, & totidem eunis carcerele ſupplicium, nempe in ille turri Papienſi; indeque emiſſum ſubiiſſe totidem ennis aliud exſilium.

XXXVIII. Clerici ipſi infeſti.

Ex illis perſecutoribus, quos Hugo primùm in Ratherium concitavit, præcipui fuere clerici, quos edmoueudo ſui officii, infeſtos ſibi reddidit, ſtimulanre Hugone. Plurimi eorum uec ipſum ſymbolum, qui epoſtolorum creditur, noverent: quere paturnè eis præcipit, ut triplex ſymbolum condiſcerent, id eſt Apoſtolicum, *ſicut in pſalteriis correctis inveniuntur;* Conſtantinopolitanum, quod In miſſe canitur; & Athanaſianum. Illi verò hæc eddiſcere præſractè recuſarunt. Alie etiam ab eis exigit, quæ in ſynodica ejus epiſtola commemorantur. Dum verò canonicè contra ipſos agi metuerent nonnulli, eſtenere tandem *titularii & plebani;* contra verò *cardinales*, qui ſcilicet cathedrali eccleſiæ incardinati erent, ut Ratherius ipſe ſuſiùs in Itinerario ſuo exponit. Hinc plerique in epiſcopum inſurgunt, eieutes, nihil epiſcopo reliqui eſſe debere (*b*)

(b) *Spicil. to. 2. p. 162.*

præter chriſmetis conſectionem & ebriſmendi poteſtatem: de cætero nihil ad eum pertinere, de quibus clerici vivere deberent; nimirum ut hoc pacto ipſos privendi beneficiis ſuis poteſtatem ei edimerent. Dein mores illius carpere, doctrinem ſuſpectam reddere, convicliis lacerere: quæ ille in libello, qui *Qualitatis* (*c*) *conjectura* inſcriptus eſt, multis proſequitur: ex quibus hæc com-

(c) *ibid. p. 200. & ſeqq.*

» memotere juvet: nempe dictitabaut, quia erat pauperrimus, eum nolle mini-
» ſtrum vel capellanum hebere: mores, lectionem, & cantum carpere clericorum;
» inlegele conjugium vocare *adulterium*; legem tenendem contra conſuerudi-
» nem; opus ſervile interdicere dominicâ die; veſtibus & celeeamentis incomtis
» uti, non quibuſvis pretioſis; filium eſſe carpentarii, ideoque tem propenſum
» eſſe ed baſilicas condendas vel reſtruendes; ſervilibus occuperi miniſteriis: fre-
» quentiùs humi vel ſuper ſcamnum decumbere; quoſlibet ed menſem edhibere;
» regem eut magnates uon adire, uihil ab eis petere; munere etiem reſpuere;
» nolle ut pedem ipſius quiſquem oſculetur, in libris legendis totum eſſe;
» frequentiem hominum odiſſe; ſolitudinem emere, ludos averſeri: non curaru
» ſi quis de ipſo obloquetur, ita ut duodecim nummos cuidam conviciatori ſuo
» dedetit: jejunaru uſque ad nonam, ut pæuitentiem pro eliis egat: in ſumma
» volenzl ejus mores perſpectos habere, præſto eſſe librum ejus confeſſionis, qui
» omnes ejus actus explicet. Hæc ferè clericorum illorum in Ratherium accuſationum capita. Tot convicie, tot Rathetii elogie.

XXXIX. Culpatur quod in quadam abbatia clericos monachis ſubſtituiſſet.

Tolerabilius videbetur aliud accuſetionis caput, quòd ex quedem ſuæ diœceſis abbariola, quæ (*d*) Magonzieeus vocabetur, monachis emandatis clericos ſubſtituiſſet. Hæc Veronenſi eccleſiæ ſubjecte erat eâ lege, ut, vel mortuo ebbate, vel pravè agente, alter ab epiſcopo ex eedem diœceſi ſufficeretur, qui monechos ad ſeita regularis diſciplinæ vivere compelleret. Incenſo eb Hungaris cœnobiolo, cùm eò res ejus loci deveniſſet, ut ipſe, qui abbatis titulo falsò gloriabetur, ab infami carnis flagitio revocarl non poſſet, nedum ptnptiis voluretibus ac deſideriis, ut regula monachorum præcipit, nuntium remittere; nec facilè occurreret, qui ejus vices rectè ſuppleret; conſtituit Retherius, ut illic tres interim presbyteri cum uon dieconu, ſubdiacono, & eliquot clericulis, officie divina explerent, ut inibi nullo die miſſa deeſſet, ſed eâ conditione, *ut coculluni nemo illorum portaret;* & in præclaris feſtivitatibus, quibus in menſa

(d) *ibid. c. 536.*

com-

communi simul corpus reficerent, lectionem ad mensam haberent, & post cibum eadem, quæ monachi, cantarent. Nec plura de hac controversia in Ratherii libello, qui mutilus est in exemplari, ex quo Acherii nostri editio comparata est. Maguzanum monasterium vocant, Vemagazanum Eugenius tertius in litteris (a) ad Theobaldam episcopum Veronensem. ANN. CHR. 933. (a) Ughel. to. 5. p. 733.

XL. Ratherii quædam scripta in exilio.

Dum Cumis exsularet Ratherius, libellum vitæ sancti Ursmari Laubiensis abbatis primi ibi reperit, sed stilo adeò barbaro & mendoso scriptum ab Ansone abbate, at eum expoliendam, & expolitum suis Laubiensibus pro antiqua necessitudine inscribendum ac mittendum censuerit. Ratherii hæc inscriptio est: *Dominis reverendissimis, patribus dilectissimis, & doctoribus eruditissimis, cuncto etiam Christicolarum gregi in Laubiensi cœnobio degenti, Ratherius ejusdem quondam monachus, modò verò Veronensium episcopus, utroque hoc, licèt divinitatis dono, penitus indignus.* In subjecta epistola ait, se istum libellum, rebus » qaidem contentis instar auri obriti pretiosum, at foliccismis scatentem cum » præfatione cujasdam Ausonis viti sancti reperisse, eùm apud venerabilem nu» per Cumanæ ecclesiæ episcopum exul ageret: sibi visum esse quoddam operæ » pretium, ut, servatâ rerum veritate, libellum politiori stilo exornaret, susis» que Laubiensibus dirigeret. Acciperent itaque in testimonium pristinæ suæ in » ipsos caritatis hunc libellum ita expolitum a suo, si non tunc filio, at ser» vulo, &, quod dolendum, fugitivo & exsule, eumque eum suis exempla» ribus confertent. Cumanus seu Comensis ille episcopus, apud quem tunc Ratherius exul detinebatur, Azzo (b) erat, domo Gallus, qui Hugonis regis favore illam sedem obtinuerat. Ex illa urbe Ratherius translatus est in Provinciam Galliæ, ubi filium cujasdam viri ditissimi, nomine Rostagnum, litteris imbuendum rogatus accepit: quo in munere condidit librum de arte grammatica, quem ladrico nomine *Spera-dorsum* inscripsit. Hujus eraditionis causâ episcopatus illi in ista provincia concessus est: sed ipse non multò post, relicto episcopatu, Laubias reversus est. (b) ibid. to. 260. & seqq.

XLI. Berta Suessionensis abbatissa.

Inter ea Rodulfus rex Francorum sensim regnum suum prolatabat, receptâ superiori anno rotâ Septimaniâ, atque hoc anno Viennâ civitate ab his, qui eam tunc tenebant. Tunc etiam Willelmus Nortmannorum dux, Rollonis filius ac successor, ei se se commisit. Ad hæc Castrum-Theoderici ad Matronam, quæ Heriberti comitis arx erat, post sex hebdomadarum obsidionem expugnat. Illic cùm versaretur, ad eum accessit Berta (c) beatæ Mariæ Suessionensis venerabilis abbatissa, rogatura ut clericis sancti Petri, ejus parthenonis ministris, quorum elau» strum & cætera habitacula tunc incendio concremata fuerant, tredecim areas » ad ea instaurandа concederc dignaretur. Rex annuit rogauti, dato præcepto » Castello Theoderici tri. nonas Martii, regnante Rodulfo rege gloriosissimo anno xr. Ansusas episcopus recognovit; is est Ansegisus Trecensis episcopus, qui archicancellarii officio tunc non rarò fungebatur. Hago cancellarius ad vicem Ansusi episcopi aliud præceptum recognovit, quo Rodulfus rex, ad preces (d) ipsius Ansusi episcopi & Gausfredi comitis, *caput abbatiolæ sancti Pauli, Senonicæ civitati contiguæ*, confirmat Adelardo fideli suo & uxori ejus Plectrudi, & nepoti Geilouі. Actum Autissiodoro v. kalendas Januarii, indictione vr. anno xr. regnante Rodulfo rege; ubi apud Perardum mendosè legitur *anno* vrrr. & *Ansuli episcopi* loco Anlusi. Sic tum abbatiæ laicis hominibus in beneficium pessimo exemplo concedebantur; cujas rei plura occurrunt exempla, quàm religio postularet. (c) Diplom. p. 566. (d) Perard. p. 163.

XLII. Gualdricus Autissiodori episcopus obit.

Ad hunc annum Frodoardus revocat obitum Waldrici seu Gualdrici Autissiodorensis episcopi, qui post annos quindecim episcopatus xr. kalendas Maii fato functus est, atque honorificè sepultus in basilica sancti Germani, ubi a teneris monachus, dein archimandrita fuerat. Hic *amator clericorum* exstitisse prædicatur, sed *in primis monachorum, quorum studiis & conversatione a primordio fuerat institutus*. Post mortem Guidonis ejus successoris, qui annis vigiuti-novem eam ecclesiam rexit, episcopus creatus est Richardus, beati Germani a puritia itidem monachus. Hoc verò monasterium interim administrabant præpositi sub sæcularibus abbatibus, Hugone Magno & aliis usque ad sanctum Maiolum, cujus operâ ibidem prisca vitæ regularis forma & electio abbatum restituta est.

XLIII. Gorzensis monasterii reformatio & viri illustres. (e) lib. 42. n. 59. & seqq.

Insignis est hic annus recessu venerabilis Agenoldi seu Einoldi, Johannis & socioram, quorum superiùs (e) mentio facta est, in Gorzæose agri Mettensis cœnobium, quod Adalbero Mettensis episcopus ipsis incolendum & in melius reformandum concessit. Hic locus, antea religione florentissimus, jam longo situ pæne in solitudinem redactus erat, & præter paucos solà veste monachos, qui illic reliqui degebant, quibus diurnæ stipis modica portio inferebatur, exte-

ra,

ANN. CHR. 933.

ra, ornatu omni ſubmoto, fœda locum facies inſuſcabat. Poſſeſſionum, quidquid cæterius fuerat, Adelbertus comes, vir genere quidem clarus, at ingenio ferox & violentus, renebat ea beneficio epiſcopi, cui militabat. Is conjugem habebat ſororem illuſtris cujuſdam viri Lantberti, qui cum diſcidia quædam habebat. Hic eſt Lantbertus, qui epiſcopi animum inclinavit ad retinendos Gorziæ viros illos ſanctos, qui in Italiæ ſolitudines ſecedere conſtituerant. Ergo Lantbertus, pertentato epiſcopi animo, Bernacrum diaconum, qui eorum propoſiti conſcius erat, compellit, ut piiſſimi illi viri Gorzienſem ſolitudinem Italicæ præferant. Itaque idem monaſterium ingreſſi ſunt hoc anno, obtinente regnum Lothatli Heinrico Germanorum rege, Einoldus atque Johannes, Salecho ex clericis ſancti Martini Merrenſis citra Moſellam, Randincus presbyter tituli ſancti Symphoriani ejuſdem urbis, Bernacer diaconus mox laudatus; eumque his adoleſcentuli duo, Tenthingus miniſter domni Einoldi, & Teutherus Randinci nepos. Hi omnes Gorziam introgreſſi, in veſte cleticali aliquamdiu illic manſeruut, donec ſcilicet eò venitet epiſcopus: a quo eligendi more monaſtico abbatis facultate petitâ & acceptâ, eam inſtitutione vitæ regularis habitum quoque commutarant. Electas ananimi conſenſu Einoldus, *ipſe primus omnium epiſcopo regularem converſationem ex inſtituto beati Benedicti profeſſus, & cruci dominicæ dedicandus, cucullo induitur*: cæteri verò abbati ex ordine profitentes, *in militiæ cæleſtis & obedientiæ ſacramenta ſub ipſo omnes ſimiliter pari modo conjurant*. Pauci, qui ea vetuſta converſatione illic ſupererant monachi, exemplo novorum *in communionem vitæ & ipſi aſſenſi ſunt*. His peractis, Johanni rerum exteriorum, in quibus exercitatus erat, & cellarii cura imponitur: Bernacer veſtiarium ſive cameram fratrum procurabat. Cenſus eis & annona principio admodum tenuis: ſed eam *interioris animi theſaurus facilè tolerabilem faciebat, fidesque in Deum plena, quæ neſcit defectum*. Movit religioſos quoſque diverſorum locorum viros naſcentis gratiæ odor, ut novis alumnis certatim neceſſaria impenderent. Ipſe Johannes, quidquid in ſæculo facultatum habebat, monaſterio contulit, eâ conditione interpoſitâ, ut, dum is viveret, in uſus monaſterii impenderentur; ipſo verò mortuo non aliter ab heredibus, ſi qui fortè proximiores tunc eſſent, repeti poſſent, niſi priùs argenti libras triginta monaſterio perſolverent. Superſtes ei erat mater ſecundo vitio vidua, quæ cùm aliquot ea ſua familia Gorziam ad Johannem filium recurrit, ibique ex ſtipe monaſterii extra ſæpta cum ſuis alita, veſtes monachorum reficiebat, ibique *in ipſo devotionis obſequio diem clauſit extremum*.

XLIV. Humbertus & Andreas illis ſe adjungunt.

Eiſdem etiam ſanctiſſimis viris adjuncti ſunt & alii, qui olim ejus familiares fuerant, Andreas ſcilicet Britto, atque Humbertus, qui ambo Einoldo & Johanni non imparis ſanctitatis incitamenta, & quidam quaſi ſtimuli ad virtutes fuere. Hi, at famâ vulgante eos Gorziam ſe recepiſſe, & plurimos undique ad eos divinæ ſervituris amore certatim confluere intellexerunt; ipſi quoque, nullo retardati obice, iſtuc animo atque intentione pari, ſaltem ſecundi convolarunt; & monaſticam inſtitutionem profeſſi, quibus olim prævii duces ac magiſtri fuerant, jam eorum ducatui & magiſterio ſubjici nec abnuerunt, nec erubuerunt. Et cum Andrea quidem germanus ipſius Maginfridus, poſtea alii quidam ejuſdem gentis, ſcilicet Brittonicæ, ſunt ſubſecuti: cùm Humberto verò bonæ indolis adoleſcens, Millo nomine, ejus miniſter, etiam ſuſceptus eſt, non minimo poſtmodum uſui futurus. Erat Humbertus jam multos annos recluſus Virduni, ut ſuperiùs diximus; cujus prima converſio hac occaſione accidiſſe traditur. Cùm turi in paterna domo (nam ruralibus parentibus natus erat) verſaretur, quidam ejus noti & affines eò diverterunt. Illi cubitum euntes, lanceolas, quas de more geſtabant, fœni acervo proximo, verſo ſurſum ferro, apponunt. Fortè Humbertus adoleſcens, conſcenſo acervo, ibidem, rei neſcius, obdormierat ad multam noctem: cùm ſomno eacitus egredi volens, per acervum ſenſim ſe demittens, in erectos cuſpides incidit, ita ut interulâ veſte ferro terebratâ, per haſtile uſque ad terram decurreret, ſed Deo ſervante ſalvus & incolumis: quo conſpecto pericalo, præſentem circa ſe Dei cuſtodiam conſiderans, in reliquum vitæ ei totâ virtute ſervire conſtituit. Nec multò poſt, licèt patre plurimùm reluctante, rebus cunctis poſthabitis, Romam proficiſcitur: indeque reverſus, cellulam recluſoriam Virduni ſibi componit: ubi diuturnæ abſtinentiæ, cæteriſque bonorum operum ſtudiis totus deditus, lectione quoque aſſiduâ brevi non modicum ſcientiæ theſaurum ſibi comparavit, adeò ut, Spiritu tantùm magiſtro, cùm rudis antea eſſet, ſapientibus repente non diſpar, certè ſuperior in multis exſtiterit. Illic duæ ejuſdem urbis religioſæ feminæ, cellulâ ſeorſim remotæ, ab eo inſtitutæ, ex feneſtra tantùm cellulæ ſalutaria doctrinæ

&

& inſtitutionis verba ab eo percipiebant. Aliæ item duæ, ejuſdem adhortationibus accenſæ ſunt, quarum altera poſtmodum mater plurimarum ancillarum Chriſti facta eſt in Buacrienſi Tullenſis pagi monaſterio, quod a bonæ memoriæ Gozlino epiſcopo conſtructum poſtea dictum fumus. In ea itaque teclufotia cellula Humbertus multos annos agens, cùm Tullum-Leucorum, Einoldi viſendi gratiâ, veniſſet, eique Johannem notum feciſſet, inde propria repetiit; at obi eorum receſſum Gorziam ex fama percepit, cum eis & ipſe ibidem habiturus accurrit: qua in ſocietate piſſimè converſatus eſt, donec cauſâ religionis eaindu in Tullenſi ſancti Apri monaſterium tranſtatus eſt, ubi in cura dominici gregis beato fine quievit. Andreas verò poſtquam in eadem ſacra militia plurimam ætatem confeciſſet, jam ſenex & emeritus Romam, poſtulante Agapito papâ, miſſus eſt, ut monaſticum ordinem in monaſterio ſancti Pauli reformaret. ANN. CHR. 939

XLV. Aliique plures.

Jam verò ſanctæ hujus ſocietatis fragrans odor circumquaque reſperſus, non ſolùm eos, qui jam diu no maneipati etant obſequio, iſtuc attraait: verùm alii quoque, qui earenus quodam veterno frigidi torpuiſſe videbantur, horum eaemplis concitati, ad eorum conſortium ardentiſſimè feſtinabant. In his primas tenuit patruus jam dicti venerabilis antiſtitis Adalberonis, nomine Fridericus, qui in Andaginenſi ſancti Hucberti in Arduenna monaſterio, ubi regulatis vitæ, ut alibi patim, ardor intepuerat, a puero educatus, atque adeò laaiorum monachorum exemplis conformatus, epiſcopo jam graudævus adhærebat, non inutilis aſſecla, utpote cujus monitis & conſiliis juveniles Adalberonis impetus & actus regebantur. Tandem verò hanc ſervorum Dei religionem ſecum retractans, poſthabitis vitæ commoditatis illecebris, otius eis acceſſit. Nec multò poſt ob præclaras animi dotes poſt abbatem præpoſitus inſtituitur, Johanne ipſi in coadjutorem adjuncto; ac demum Richarii Leodicenſis epiſcopi rogatu proprio ſancti Hucberti monaſterio præfectus abbas, priſtinum eidem loco religionis ſplendorem reſtituit. Per id tempus id accidit, quod in libro de miraculis ſancti Hucberti epiſcopi legitur de Erluino comite Gabellenſi, qui, ut erat multæ feritatis & rapacitatis; Andaginenſis monaſterii poſſeſſiones lovaſit, auſuſque eſt manum immittere in Mononem præpoſitum monaſterii; qua de re divinitus punitus eſt. Hic eſt ſine dubio Herluinus comes, qui in ſynodo Troſleienſi, ante annos ſea habita, ad pœnitentiam venit pro uaore, quam aliâ viveotu ſuperduaerat.

XLVI. Odilo abbas Stabulenſis.

Alter poſt Fridericum Gorziam acceſſit Odilo, vir natalibus clarus, Virdunenſis eccleſiæ primus ab epiſcopo curam gerens: qui, cunctis illis mordacibus curis ac ſæculi facultatibus rejectis, ſanctæ paupertati cum illis Dei ſervis ſe totum devovit, eam terrenis opibus longè pretioſiorem ducens. Is verò, jam adulto monaſticæ converſationis robore, a Stabulenſibus eaoptarus, ibidemque promotus abbas, quæ illic prava fortè reperit, ad rectitudinis lineam corregit. Eodem abbate monaſterii ædificia, quæ incendio conflagraverant, reparata fuiſſe videntur. Agitur de illo inceodio in libro ſecundo de miraculis ſancti Remacli, quod contigiſſe dicitur eo tempore, cùm Stabulenſes monachi e villa Boviniaco, ubi tempore Nortmannicæ perſecutionis eonſederant, jam pace redditâ, domum contenderent. Tunc ad eos petlatum eſt triſte nuntium, totum monaſterium voracibus flammis abſumtum fuiſſe. Quam ob rem prædiolum Calcum, quod pæne ſolum in illa vaſtatione illis reliquum erat, aditu viſum eſt cum ſancti Remacli corpore: ad cujus adventum peſtilentiſſima lues, quæ mortales illic omnes devorabat, penitus reſtincta eſt. In eodem libro miraculorum, ubi de quodam monachorum infectatore in amentiam verſo, & poſtea ſanato, agitur, Odilo abbas laudatur, uti & in chronico Frodoardi, ubi ſynodo Virdunenſi anno ejus ſæculi quadrageſimo-nono interfuiſſe dicitur. Idem Notcherum monachum, qui poſtea Leodicenſis epiſcopus factus eſt, ea monaſterio ſancti Galli ad ſuos erudiendos evocaſſe fertur a Bartholomæo Fiſeno, qui eum ſanctum vocat, ejuſque obitum refert ad annum ejus ſæculi quinquageſimum-quartum. Ejus ſucceſſor Weriuftidus, vir religioſus & doctus, omnium artium præſul appellatur.

XLVII. Angilramnus ex primicerio monachus.

Eodem fermè tempore ſuperioribus ſocium ſe adjunxit vir nobilitate & opibus præcellens Angilramnus, primò Tullenſis, deinde ſanctæ Mettenſis eccleſiæ primicerius: qui Gorziam veniens, moles plurimi auri atque argenti, cæteræque ſupellectilis ſecum trahens, inſtar primitivæ illius apoſtolicæ turbæ, in uſus pauperum Chriſti redigendas contulit cum multis prædiis, quæ monaſterio teſtamento peteruò donavit. Is cum tanto ſumtu & apparatu admiſſus cum aliquot clientibus ſuis, ob tevereotiam & liberalitarem perſonæ, molliùs cæteris tractari cœpit, & ampliùs honorari. Hinc ille, ut qui necdum innatum magnatibus rumorem animo diſpuleraat, nequaquam, ut alii, dura pati, & pro bis, quæ monaſterio contulerat, paullo ſupra alios tumidiùs ſe efferre; adeòque increpationum haud patiens,

ANN. CHR. 933. monitis & adhortationibus non acquieſcere; & quaſi e ſuperiori loco, cæteros inferiores reporans, in alios ſententiam ferre; ac ſibi pro morum ſimilitudine adhærentes contra majorum ſcita tueri. Ad hæc pater Einoldus, cæterique in religione jam adulti, multa pro locis & temporibus ſuadere, reclamare, hortari, obſecrare, &, prout ætas pateretur, paullo ſeverius objurgare. Verùm ille nonnumquam acerbiora in faciem regerens, vix contumeliis temperabat. Cùm hæc longiùs procederent, & ingrata nimiùm tædia cæteris parerent; fortè accidit, ut pro quadam inſolita culpa acriùs argueretur. Tunc ille animo majorem in modum concitato e conſpectu abbatis & cæterorum, qui præſentes aderant, ſe ſe protipiens, clauſtrum egreſſus eſt, in ſæculum reverſurus. Mox iuſecuti fratres pavidi & triſtes, eum in porticu exteriori ſubſiſtentem aggrediuntur; tum ejus genibus advoluti, nunc divini nominis obteſtatione ne id faceret obſecrare, ne quod bene cœperat bonum malè amitteret; nunc perpetuam, quæ ſe apud ſæculum ex tali facto conſequeretur, ignominiam objectare. Remiuiſceretur potiùs eaacti ante laboris, quem tam turpiter in medio curſu deſereret; remiuiſceretur denique extremi examinis, quod ſeni jam jamque imminetet. Multis in hunc modum multo cum affectu expoſitis, cùm ille adhuc inflexus, ſua tantùm ſibi reddi reſponderet; ſe deinceps quid de ſe ficret ſatis curaturum: illi contra vehementiùs inſtare, & ea caritate, quæ modum neſcit, animos viri in diverſa verſare; monita monitis, preces precibus inſtaurare. Tandem ille, divinæ miſerationis reſpectu, in lacrymas reſolutus, illico rediit, & corpore nudato, faſcibus virgaram manu prælatis, pœnam cum ejulatu expoſcens, pedibus abbatis proſtruitur, non modò lacrymis & gemitibus, verùm totius geſtu corporis, doloris magnitudinem proteſtatus; cæderet reum, cæderet rebellem, ne ſuperbo & væcordi parceret, proclamans. Tandem, pater pietatis plenus, aliisque cum eo, manibus caritatis ſuppoſitis, proſtratum ſolo eriguni, & cunctis, ut tanta dejectio meretbatur, iudultis, in numerum fratrum totâ alacritate denuo recipiuur. Ab eo die tanta in ejus moribus converſio facta eſt, ut quiſquis cum vidiſſet, alterum virum eſſe crederet. Hinc quippe abjectionem ſui, & quæque extrema ſemper expetere, delicias & mollia reſpuere, difficilia & auſteriora amplecti in cibo & potu pareiorem eſſe in dies, ac demum pulticulis farinæ contentum vivere; ad hæc villora quæque, etſi jam ætate provectior, ſedulus exequi, coquinam, veſtium & calceamentorum lotionem, communem in horto laborem, cæteraque vitæ regulatis exercitia, quibus jam ſenex abſolvi poſſe videbatur. Quanta verò precationum & orationum aſſiduitas eſſet, teſtabatur illud tugorium, quod ad tumulum domni Chrodegangi epiſcopi & loci fundatoris, tamquam cellam ſolitariam, ſibi conſtituerat, in quam continuandæ orationis cauſâ ſtatim poſt fratrum ſynaxim noctu & interdiu ſe recipiebat. Denique juge ferme ſileutium ejus erat, in permiſſis colloquiis ſermo rarus, veſtium vilitas & horridus cultus, cilicium in uſu, obſequia in fratres continua; in ſumma, ea humilitas, ut, honoris ſibi delati impatiens, ſuperiorem locum, tamquam infirmitate impediretur, non ferens, iuferiori commutaverit. Tandem poſt tantam auſteritatem viribus defatiſcens, cùm jam nec ad ſtaodum in choro, nec ad cæteros labores ſufficeres, in tugurio illo perdia & pernox remanebat ad Deum exorandum: ubi noſte quadam ſe quinto idus Septembris brevi moriturum intellexit: cui oraculo fides citò facta eſt; nam poſt paucos dies febre correptus, ſolâ aquâ per unum menſem uſus, prædicto die ante mediam noctem decellit, ſcilicet poſtridie feſti beati Gorgonii martyris ejus loci patroni, ad cujus feſtivitatem magna illuc ex diverſis partibus religioſorum viroram turba confluxerat, quæ funos ejus honoravit. Ejus obitus ipſâ, ut creditur, horâ eoidam ipſius congregationis fratri, Adelgero, nomine, tuoc in Senonenſi Vuſagi monaſterio cum fratribus quieſcenti, cælitus revelatus traditur.

XLVIII. Blidulfus & abbi. Tot & tantis vitiis, qui principio reformatæ apud Gorzienſes diſciplinæ unà floruerunt, quatuor alios annumerat Johannes abbas, ſcilicet Auſcum, qui poſtea apud ſanctum Arnulfum abbas, Blidulfum & Iſaacum monachos: quibus Wibertus Gemblacenſis monaſterii auctor, & Rambertus Senonicuſis abbas accenſendi ſunt. De primo, tribuſque poſtremis aliàs: hic de Blidalfo agendum. Blidulfus ſanctæ Metteuſis eccleſiæ archidiaconus, vir cùm nobilitate generis, tum rerum copiâ quàm maximè inſignis, ſed litterarum ſcientiâ cæteris præcellens, ex ſchola Remigii monachi ad id tempus ſuperſtes, ita rebus ſæcularibus deditus erat, ut nulla in eo religionis veſtigia cernerenrur; adeòque pro miraculo habitum ſit, quod de monaſtica vita vel cogitare potuerit. Verùm is morbo repentè correptus, venerabilem Einoldum ocius advocat, monachi habitum petit accipitque, ſtatimque ad monaſterium devehitur ægrotus. Poſt paucos inde dies corpore & animo convaluit, multis deinceps exemplo futurus, nulli in ſancta converſatione infe-

tior.

riot. Tum poſt aliquot annos majori calore virtutis accenſus, in Voſagenſem ſolitudinem divinæ contemplationis ſtudio ſe recepit eum altero ſocio, Gundelacho nomine, qui ex Fuldenſi monaſterio primùm Treviros ad ſanctum Maximinum, dein Goraiam ad venerabilem Einoldum commigraverat; ibidemque perſtiterat, donec ejuſdem Einoldi juſſu unà cum prædicto Blidulfo ad reſtituendam in ſancto Maximino regularem diſciplinam Ogoni abbati ſocius datus eſt. Ogone mortuo, ambo Gorziam reverſi, mox ad Voſagi remotiora loca ſimul ſeceſſerunt: ubi Blidulfo mortuo Gundelachus ſuperſtes, locellum ipſum uſque ad finem vitæ incoluit, doctrinàque & vitæ puritate clarus, ibidem in Domino quievit. ANN. CHR. 933.

Blidulfus iſte non alius viderit ab eo, de quo agit chronographus (*a*) Senonienſis, tametſi quædam paullo diverſa de eo refert hic auctor, qui in quibuſdam circumſtantiis facilè ob temporum longinquitatem errare potuit. Hic itaque narrat, Blidulfum Mettenſem primicerium, relictis omnibus quæ poſſidebat, in vallem Lebrath ſeu Lebrahæ, quæ in Alſatia ſita eſt, ſe recepiſſe, ubi in elivo montis ad meridiem cellam erexerit, quam Bellum-montem appellavit; ibidemque eccleſiam exſtruxerit cum novem altaribus, cancellis & cryptis, adjunctis circà illam claustro & officinis ad uſum aliquot monachorum, quos illic adunavit. In his præ cæteris laudantur duo, genere & fide illuſtres, Willelmus & Achericus: ex quibus Willelmus tantæ ſanctitatis exſtitiſſe dicitur, ut in vita & poſt mortem mirabilis claruerit, ejuſque ſacrum corpus e tumulo in ſcrinium transferri meruerit tempore cujuſdam ſacerdotis, nomine Heſſonis: alter verò, ſcilicet Achericus, tantæ famæ fuiſſe, ut iſte locus, dimiſſo Belli montis nomine, Achericus appellatus ſit, Mediano-monaſterio poſtea ſubjectus. In hac duplici narratione hæc diſcrimina ſunt, quòd in priori Blidulfus Metrenſis primicerius, in poſteriori archidiaconus; illic ex primicerio factus primùm Gorziæ monachus tum eremita cum Gundelacho; hic ex archidiacono eremita cum Willelmo & Achericu. Sed hæc tanti non ſunt, ut duos Blidulfos diſtinguere nos cogant; nam chronographus Senonenſis archidiaconum loco primicerii facilè inducere potuit; & fortè Willelmus & Achericus Blidulfo & Gundelacho ſucceſſere. Reſtat hìc paucis agendum de Iſaaco Virdunenſi canonico, qui in vita canonica piè converſatus, & jam canitie ipſâ reverendus, biennio poſt Blidulfum Gorziæ admiſſus eſt: ubi cum mira ſimplicitate & innocentia ſine quetela aliquandiu converſatus, beato fine quievit, audirâ cælitus voce, quæ ter Iſaacum inclamabat, audiente domno Einoldo, qui proinde ſuperſtes erat. Cùm itaque Iſaacus Gorziam dicitur acceſſiſſe *ejuſdem ſancti collegit patre domno Odolberto*, hic patris nomine præpoſitus intelligendus eſt, non abbas, quod officium Odolbertus poſt Johannem Einoldi ſucceſſorem, & Oilboldum adeptus eſt. (*a*) *Chron. Senon. lib. 2. c. 9.*

Ex hoc diverticulo ad Johannem revertendum eſt, cujus vita quoddam quaſi cæterorum ſpeculum & communis virturum ſchola fuit. Nullus eo humilior, nullus obedientior. In mutatione officiorum, ad infimum quàm ad ſummum patatior, quidvis æquo animo accipiebat: longè diſſimilis moribus plerorumque officialium, quibus cùm exteriorum rerum procuratio commiſſa fuerit, mox quaſi dominos in ea ſe gerunt, nec avelli ab ea ſe patiuntur. Aliis motibus Johannem a uefecerat Einoldus prudentiſſimus abbas, qui cum ex præpoſito decanum; tum ex cellerario, veſtium aut hoſpitum, infirmorumve curatorem ſubinde conſtituebat. Nullis injuriis aut contumeliis umquam ille adduci potuit, ut verbum ullum impatientiæ aut rancoris regereret. Hunc Fridericus præpoſitus, ut erat animo præfervido, perſæpe gravibus verborum contumeliis, etiam publicè & coram ſæcularibus, laceſſebat. Mox Johannes ad terram ſe proſternens, perpetuum tenebat ſilentium, ex quo ille fiebat commotior. Poſtea Fridericus motu ſubſidente placidior, pedibus ipſius Johannis advolutus. Occidiſti me, aiebat. Patientia, inquam, tua me occidit; cui Johannes: Immo verò animoſitas veſtra vos occidit. Nec plura: lites illico ceſſabant. Fortè aliquando accidit, ut Johannes cum Bernacro cellerario de re quadam familiari contenderet. His Einoldus abbas ſupervenientes, altero diſcedente, Johannem ob contentionem increpuit. Illo protinus humi proſtrato: Non, inquit, præter panem, aquam & ſalem quidquam percipias, dum licentiam dedero. Nullo verbo reddito humilis & mitiſſimus diſcipulus, triduo abſtinuit, licèt ferventiſſimi tunc eſſent calores, nec ob id ſoliti quidquam officii aut laboris prætermiſit. Benignus in alios, ſibi uni ſeverus, nulli labori, nulli auſteritati defuit. Cùm quadrageſimam pæne quotidianam ageret, abbatis juſſu modum imponens, ad duas ſe quadrageſimas reſtrinxit, quarum unam ab idibus Septembris ad natale Domini, alteram ab octavis epiphaniæ ad Paſcha; peragebat. In his dominicâ, tertiâ & quintâ feriâ communem cæteris refectionem ſumens, reliquos quatuor abſtinebat dies, pane tantùm & aquâ contentus. In aliis cibus ſingularitatem omnino fugiebat, obvius quibuſvis monaſticis cibis de cætero uti ſolitus. De ora- XLIX. Johannis virtutes.

ANN. CHR. 933.

rionibus & vigiliis ejus mira prædicantur. Poſt nocturnas vigilias ſomnum neſciebat. In illo, quod vigilias inter & matutinas laudes intercedit, temporis ſpatio, nunc ulturiu circumire, nunc pſulmos tacitè recitare; nunc lucernis emungendis aut reficiendis dare operam; quandoque ſcholus canentium fratrum adire, interdum retibus texendis operari ei mos erat. Et tamen tantu fuit illis initiis vigiliarum prolixitas, ut poſteriorum imbecillitas in nonnullis coëgerit coarturi; nam, ſigno ad vigilias dato, primò ternæ orationes fiebant (ſortè ad ſanctam Trinitatem, ad Crucem, & ad beatam Mariam;) tum triginta pſalmi u centeſimo decimo-nono uſque ad finem pſalterii communiter recitabantur: quorum primi pro defunctis, medii pro familiaribus, extremi pro omnibus generatim erant. Brevioribus æſtivis noctibus & feſtis diebus, quindecim tantùm cantica graduum ternâ oratione diſtincta. Lectiones hiemalibus vigiliis ita producebantur, ut prophetis, quorum lectio u kulendis Novembris incipit, duabus ferè hebdomadibus totis expenſis, aut denuo bi repeterentur, aut aliu quædam adderentur; udeò ut, quod mirete, idem lector ſub una lectione Danielem totum expleviſſe memoretur. Item poſt dies natalitios Apoſtolus totus, & u ſeptuageſima heptateuchus uſque ad dies paſſionis, & in ipſis Jeremias ex integro ud vigilias legebantur: quorum lectio poſtmodum, ubi totum haud lectum ſuiſſet, ad menſam ſuppleri conſuevit. Inſuper poſt nocturnas vigilias uſque ad crepuſculum, quo matutinæ laudes canebantur, u plutibus plerumque pſalterium ſingillutim ex integro dicebatur. In rerum exteriorum procuratione itu ſe gerebat Johannes, ut nihil de interiorum cura detraheret exteriorum vocatio, nec exteriorum procuratio quidquam interioribus officeret. Sedulus in lectione patrum, Auguſtinum tamen cæteris præferebat, & Gregorium, cujus morullu identidem lectitabat. Auguſtini tractatus in Johannem & pſulmos & libros de Civitate Dei integros perlegit: at libros de Trinitate dum parat legere, cùm ud eos capiendos Ariſtotelis ſagogen neceſſarium eſſe intelexiſſet, hunc ſibi laborem indixit. Verùm Einoldus, temporu in his fruſtru eum expendere nolens, ub hoc ſtudio eum uvertit, juſſitque, ut unimum potiùs ſacrâ lectione occuparet: quod ille incunctanter exſecutus eſt. In his ſtudiis nihil tamen de exteriorum cura ſibi comiſſa remittebat. Eidem etiam quidquam abbatis „ injuſſu aggredi, aut proſequi religio erat. Cùmque poſſeſſionum monaſterii „ univerſu in eum cura recumberet, rarus tamen illi ad eas proceſſus: potiùſque „ ex ipſo monaſterio agendu diſponebat, quæ per fidos ad hoc miniſtros exſecutioni „ demandari curabat. Si quando tamen neceſſitas eum egredi poſtulabat, expeditis „ negotiis quantoclus, interdum impranſus, monaſterium repetebat, fæcularium „ contubernium peroſus, ſic tamen ut nemo eorum vel leviter id perſentiret. Mira ejus erat in excolendis ugris induſtriu & ſedulitas. In primis verò illud ſemper cavit, *ne facculus monaſterii qualibet unquam doli vel miſerorum fraude, vel calamitate contaminaretur*.

L. S. Galli & Augiæ abbates.

Sancti Galli monaſterium ub octo annis tunc regebat Engilbertus abbas, qui laboribus & vuletudine utteritus, ex communi patrum & regis aſſenſu Thietoni hoc unno abbatiam reſignavit. Ipſe uutem cùm loca abbatibus, qui paſtoralem curam ubdicaverant, aſſignata uliquumdiu incoluiſſet, anno vix expleto deceſſit. Thieto itaque in ejus locum ſubrogutus, nempe quinto kalendas Novembris, feriâ ſecundâ, facile invenit ad regularem diſciplinam fratrum animos, quippe qui ex præteritis caſibus ud proſpera & adverſu æquanimiter ferenda jam obduruerunt, & ab Engilberto ad ſpiritalia reformati erant. Itaqun regiminis ejus initia lætu & proſpera fuere: at eam felicitatem corrupit horrendum incendium, quod poſt quatuor annos totum monaſterium deformuvit. Augiæ quoque poſt Liuthardum abbatem ſuffectus Alawicus ad unnos viginti tres; quo tempore Eberhardus præpoſitus Argentinenſis, vir nobilis, ad Meginradi-cellam ſeceſſit, Bennonis etiam Argentinenſis canonici, poſtea Metrenſis epiſcopi, ſeceſſu illuſtratam. Hunc cellam amplificavit Eberhardus, & diſcipulorum uucto numero monaſterium ibidem inſtituit, adjutante Hermanno duce, qui eam ſolitudinem u comitibus Raperſvillanis redemit. Tum verò Eberhardus novam ædem, eamque multò ampliorem & auguſtiorem in honorem Deiparæ-virginis, ſanctique Mauricii uc ſociorum exſtruere cœpit, & in ea ſacellum, a Meginrado quondam ædificatum, incluſum, illudque integrum & intactum ſervavit.

Eberhardi ſeceſſus.

LI. Arnulfus comes Sithienſis abbas.

Obiit hoc unno Adalolfus comes & Sithienſis abbas idibus Novembris, ſepultuſque eſt in baſilica ſancti Bertini in lutete ſiniſtro *capitanea*, ut vocant, ultaris ſancti Martini. Inter cætera ei loco dedit calicem unreum, quo ad potandum uri ſolebat, & bulthenm ad calicem conſecrandu dominico ſanguini faciendum. Ad hæc ſancti Audomari baſilicæ armillas ſuus reliquit ad patenam conficiendam. Eo ſine liberis defuncto, Bononienſis & Ternanenſis comitatus & Sithienſis ubbatia ejus

fru-

fratri Arnulfo Magno ſen Vetulo, Flandriæ comiti, ſucceſſerunt. Arnulfus anno proximo conjugem duxit Adalam, Heriberti Viromandorum comitis filiam, cui aditus in ſancti Bertini baſilicam permiſſus eſt, quod nulli antea ſequioris ſexus, ne quidem reginæ, conceſſum fuerat. Multa nihilò minùs debet Ordo noſter Arnulfo comiti, qui non modò regularem abbatem Sithienſibus permiſit, ſed etiam monaſticam diſciplinam in pleriſque ſuæ ditionis cœnobiis reſtituit. ANN. CHR. 933.

FRodoardus auctor eſt, anno inſequente trieſimo quarto *religionem regulæ monachorum* in quibuſdam monaſteriis per regnum Lotharienſe reparatam fuiſſe. Id in primis conſtat tam de Gorzienſi, ut vidimus, tum de ſancti Maximini apud Treviros cœnobio, in quo Ogo ante præpoſitus, ejuſdem loci abbas eligitur, & monachi irregularitet ibi viventes expelluntur, ut in appendice chronici Reginonis legitur: ubi eccleſia ſancti Maximini turbine cecidiſſe, ſed clementiâ & munificentiâ Heinrici regis reparata fuiſſe dicitur. Addit Browerus, ipſum animi magni & liberalis inſuper eximium ſpecimen dediſſe, eccleſiâ Theodonis-villæ cum Moſellæ portorio, cæteriſque veſtigalibus ex regali fiſco eidem monaſterio conceſſis. Cùmque non minor cura reparandi interioris animorum ædificii, quod ibi pæne conciderat, regem pium ſollicitaret, operam ante omnia dedit, ut virum huic obeundo muneri præ cæteris idoneum ſufficeret, Ogonem ſcilicet, ejuſdem loci antea præpoſitum, quem alii Hugonem vocant. Quo in ſtatu jaceret illic neglecta religio, ex uno colligere licet exemplo, quod Browerus ex Sigehardo ejus loci tum monacho refert. Illic acolythus quidam degebat, ut moribus lubricis pravisque, ita ore, linguâ, manu, vitâ denique omni penitus inquinatus. Hic crapulæ atque ebdomini deditus, cùm polluto ſcelcribus animo ſacratiſſimam nihilò minùs euchariſtiam ſæpius perciperet, etiam pranſus & bene ſaginato ventre divina miniſteria eum aliis obire haud verebatur. Aderat dies, cùm, ad aram miniſtraturo ebus erat ebdolendum. Jam, prunis de more in ærcrram conjectis, aſſlare cœperat; cùm tenuiſſimæ ſcintillæ in veſtem ſortè lineam ſtatu, delata, ita veſtem totam corripuit, ut hominem undique cingentes flammæ, nullâ arte compeſci potuerint, donec in conſpectu omnium vivus ipſe exarſit, &, horrendum certè ſpectaculum! redactus in favillam eſt. Non parùm contulit ad emendationem aliorum tam inſolitum divinæ ultionis exemplum. Primus a communi labe expurgatum ſe præſtitit Ogo tum præpoſitus, qui *ope ducis Giſleberti idem monaſterium ad regularem converſationem reduxiſſe* dicitur in libro de vita Johannis abbatis Gorzienſis. Infeſtus quàm maximè huic loco antea fuerat idem Giſlebertus Lotharienſis dux: ut per nocturnam quietem ſancti Maximini viſo deterritus, non ſolùm quæ iniquè monaſterio ademerat, reſtituit, verùm etiam Heinrici regis benevolentiam & munificentiam ei conciliavit: qui quaſſatam, ut diximus, ſacramædem ſancti Maximini interire non paſſus, ſumtum in primis liberalem eidem inſtaurandæ erogavit. De Ogone abbate, poſtea Tungrenſi epiſcopo, in faſtis ejus loci legitur, ipſum hoc monaſterium a fundamentis reparaſſe, & locum ipſum pæne peſſumdatum renovaſſe, & numerum fratrum ad ſexaginta auxiſſe. ANN. CHR. 934. LII. S. Maximini cœnobium reformatum.

Hoc tempore in monaſterio ſancti Mathiæ apud Treviros floruiſſe dicitur Diethelmus monachus & Magiſter ſcholarum, cujus operâ quædam recenſet Trithemius in ſuſiori hiſtoria Hirſaugienſi, in his librum unum de ſtudio & amore divinarum ſcripturarum ad Marquardum monachum Epternacenſem; librum item unum in evangelium Matthæi ad eumdem. Marquardus verò idem ſcholaſtici officium geſſiſſe fertur in ipſo Epternacenſi ſancti Willibrordi cœnobio, quod ſex ferè millibus Treveris diſtat. Huic auctori varia tribuit opuſcula idem Trithemius, ex quibus extare ait in muſicam Boetii commentariorum inſigne opus, quod Ludovico Gallorum regi inſcripſit. Ad hæc de ſeptem liberalibus artibus libros totidem compoſuiſſe dicitur, atque vitam ſancti Willibrordi Trajectenſis quondam epiſcopi gemino deſcripſiſſe eloquio. At vereor, ne res permiſceat Trithemius, temporum indagator parùm accuratus; nam canonici tum degebant in Epternacenſi monaſterio, ſine lege, ſine ulla ferme religionis forma; quod eos ejiciendi & monachos reſtituendi occaſionem Ottoni Magno tribuit. Lapſus eſt idem Trithemius, cùm Smaragdo ſancti Maximini monacho tribuit librum, qui *Diadema monachorum* inſcribitur: quem Smaragdo abbati ſancti Michaëlis ad Moſam tribuendum eſſe ſuo loco diximus, uti & commentarium in regulam ſancti Benedicti, quem idem Trithemius alteri Smaragdo ſuò adſcribit. LIII. Diethelmus & Marquardus monachi docti. LIV. Miciacenſis monaſterii infelix ſtatus.

In Miciacenſi prope Aurelianos monaſterio poſt Fredrienm, tyrannum (a) potiùs

(a) *lib.* 38. *n.* 96.

ANN. CHR. 934. potiùs quàm abbatem, lætior apparuit rerum facies ſub Letaldo abbate piiſſimo: uſt eo non multò poſt mortuo, abbatia devenit in poteſtatem Theoderici epiſcopi, qui Anſelmo ſucceſſerat. Hic in Miciacenſes optimè affectus, locum ſine dubio in ſtatum priſtinæ dignitatis revocaviſſet, niſi piis ejus ſtudiis ac conſiliis mors immatura obſtiriſſet. Vix enim quatuor annis epiſcopatu potitus, ſedem epiſcopalem reliquit Ermentheo, quem Fradrici abbatis fratrem exſtitiſſe, ex Letaldo monacho colligere licet. Tunc monaſterii procurationem habebat quidam Rothardus, quem inter ac Benedictum Ermenthel epiſcopi præpoſitum de eodem loco grandis altercatio exorta eſt, Benedicto hanc procurationem invadere cupiente, altero reſiſtente: quæ res extremam loco pernicicm attulit. Cùm enim ſæculari more viverent Miciacenſes, inſimulandi materiam Benedicto dederunt: quod Ermentheas, haud immodicus ſæculi fautor, libenter audiens, eorum contentiones diſſimulavit certaminis avidus contemplator, ſperans fore, ut ea illa controverſia lucrum ſibi concreſceret. Unde factum eſt, ut Rothardus non ſuſtinens Benedicti contumelias, loco cedere coactus ſit, ſed ad monaſterii grave damnum; nam pretioſioribus quibuſque rebus aſportatis cum præceptis regum antiquorum, quæ inſignia illic habebantur, ad abbatem quemdam pagi Bituricenſis, nomine Raimundum, ſe contulit. Hic eſt indubiè Regimundus abbas, qui Naveuſe ſancti Sulpicii monaſterium tunc temporis adminiſtrabat poſt Humberrum Maeberti ſucceſſorem, ut probat quoddam ejus inſtrumentum, datum menſe Januario, anno ſeptimo Ludoviel regis. Regimundo ſuffectus Ebrardus, eo nomine ſecundus, ab anno tertio Lotharii regis, ſucceſſorem habuit Herbertum, de quo inferiùs. Benedictus itaque, fugato Rothardo, quaſi in deſolatum locum ſe ſe inſudit, & ſuæ cupiditatis habenis longè latèque porrectis, cum omni familia eidem ſe loco ingerens, cum effreni licentia vivere occœpit; nam in domibus fratrum ſtabula equorum conſtituit. Hinc ſedes accipitrum, illinc canum manſiones: hinc cum ſcuto & virga ludebant juvenes; illic arguto pectine perſonabant teatrices: hinc conventus ſæcularium; illinc domina ſtipata cuneis pediſequarum. Benedictus verò ſuper Ligeriti (*) fluminis oram, ut nec ipſi reditus piſcium fratribus redderentur, ſibi domum conſtituit, quam Mirandem vocavit. Nequa his contentus, dat uvidiſſimo epiſcopo conſilium, ut prædia monaſterii militibus ſuis pro libito partiretur; quod epiſcopus exſecutus eſt, Litimiaco, quem rex Chlodoveus Maximino abbati dederat, ſibi vindicato; cæteris rebus in ſatellites ſuos diſtribuit ut nihil reliqui eſſet monachis, quorum ſingulis per Benedicti miniſtrum panis exiguus & pugillus leguminis in dies, rarò vinum probabatur.

Naveuſes abbates.

(*) *Is Liger.*

LV. Miciacenſes quidam illuſtres.

In tanta rerum confuſione illic nihilò minùs florebat vir venerabilis, Gandebertus nomine, ſacerdotali ordine præditus, clarus genere, ſed ſpiritualibus, ſtudiis clarior. Huic erat junior frater, nomine Bernerius, qui & ipſe poſtmodum vir egregius evaſit; tantæ caritatis, ut communi utilitati nihil duceret præponendum. Eo tempore quidam venerabilis epiſcopus, Benedictus nomine, *a Britannis adveniens*, locum hunc triginta denariorum libris ab epiſcopo emit. Ea erat iſtius ſæculi licentia, ut etiam viris piis id licere crederetur. Certè hic epiſcopus a Letaldo monacho *ſanctus* dicitur, *omni gratiâ adornatus*, ſpiritualibus bonis, maximè orationi plurimùm intentus, inſuper genere nobiliſſimus. Verùm quaſi villa quædam erat tunc Miciacenſe monaſterium, quam licitari & vendere epiſcopus parum religioſus haud neſas duceret. Sic factus eſt abbas Benedictus. Hic avunculum habuit porentiſſimum Britronum, Gradilonem nomine, qui relictis ſæculi pompis, ad monaſterium, quod in inſula Heri poſitum erat, gratiâ converſionis ſe recepit. Ex quo intelligitur, Herenſe monaſterium tunc inhabitari denuo cœptum a monachis poſt pacem inter Nortmannos factam, qui Herenſes olim monachos aliò migrare coegerant, quibus Trenorchienſe monaſterium demum concilium erat. Cùm itaque Gradilo apud Herenſes perhumaniter acceptus eſſet, ac devotiſſimè ibidem converſaretur; dein ob corporis imbecillitatem ſeorſim habitare juſſus eſt. Iſtuc amici, qui cum olim in ſæculo dilexerant, multa ei munera mittebant, quæ ipſe fratribus liberaliter diſpenſabat. Ideo hi ſeduiò ipſi obſequebantur, rati multas pecus eum reſtare pecunias, quas ſibi poſt ejus obitum ceſſuras ſperabant. Verùm, eo præter ſpem diutiùs vivente, & deficiente miſſitatione munerum & pecuniarum, ſimul etiam illa fratrum ſedulitas deficere, & frigeſcere hæc avara caritas cœpit: quod ille ubi animadvertit, hujuſmodi commento adverſùs illos uſus eſt. Evocato ſibi familiari fratre, duo ſetinia, quæ lecto ipſius adhærebant, glarels & arenâ impleri juſſit, & quaſi pretioſa ejmelia, firmia ſeris diligenter munivit. Dein vocato abbate, cui ſe tamdin ſolitarium neglexiſſet, modeſtè perquirit. Aderant eum ab-

Oradilo monachus Herenſis.

abbate fratres, qui eadem ſcrinia ſedendo aptare volentes, vix tantillum ea ANN. CHR. 934.
movere valuerunt. Mox illi ad ſua reverſi, ſe ipſi culpare, quòd tantum neglexiſſent virum, qui tot bona ipſis reſervaret. Renovatâ itaque ſollicitudine, omni eum ſtudio & curâ proſequi pergunt. Eo tandem mortuo, ſcrinia reſeratis, reconditi theſauri reperiuntur, moles ſcilicet arenæ, congrua talium cupiditati merces & hereditas. Ad Benedictum quod attinet, pauco admodum tempore Miciaci converſatus, in patriam, id eſt in Britanniam, reverſus eſt. Poſt paullo Jacob quidam tranſmarinus abbas, poſtquam in Bituricо pago aliquamdiu reſediſſet, Miciaci famâ permotus, eò acceſſit; & loci amœnitate captus, factâ cum Ermentheo epiſcopo ſaxaginta librarum pactione, locum cumdem, vel potiùs parietes vacuos emit. Mortuo autem Conano ſancti Pauli epiſcopo, Alanus comes ſcicm Jacob multas habere pecunias, eum in decedentis locum ſubſtituit. At ille, conſecrationem adeptus, Miciaci nihilò minùs uſque ad finem vitæ permanſit. Dum illic degeret, ortâ inter ſuos & veteres loci colonos controverſiâ, Tartulfus ejus monachos verberibus affectus, & ipſe quoque epiſcopus non modò laceſſitus, ſed etiam rebus ſuis ſpoliatus eſt. Commotus hac de re Ermentheus epiſcopus, Valinum decanum cum multis aliis nobilibus Miciacum miſit, qui mali auctores puniret, & ſua Jacob epiſcopo reſtitui curaret. Non multò poſt Jacob mortis ſuæ tempus imminere ſentiens, theſauros ſuos partim affectis ſuis diviſit, exteris in Britanniam remiſit, ſolo Iſaac ea ſuis Miciaci remanente. Audito ejus obitu, Benedictus olim abbas, defuncti theſauris luhians, Miciacum accurrit; ſed ſpe ſuâ fruſtratus inde diſceſſit.

LVI. S. Cypriani monaſterium reparatur.

In ſuburbio Pictavenſi olim a Pippino Aquitaniæ rege conditum ſuetat ſancti Cypriani monaſterium; quod paullo poſt a Normannis penitus everſum ad hoc tempus jacuerat. Illud ipſum inſtaurare aggreſſus eſt Frotherius, ſeu Frotharius, Pictavorum antiſtes, eo nomine ſecundus, atque in honorem beatiſſimæ virginis Mariæ ac ſancti Martini, ſanctique Cypriani conſecravit. Id factum videtur hoc circiter anno, conſentiente Radulfo rege, necnon comite Willelmo, quem Caput-Stupæ cognominant; & ad monaſterii dotem idem Frotherius confert ea, quæ ſibi ex hereditate paterna & materna ibidem obvenerant; quæ omnia ex ipſius litteris conſtant a Beſlio (*a*) relatis, abſque chronicis notis: at cùm Willelmus comes, cujus conſenſu id factum dicitur, non ante annum ſequentem Ebolo patri ſucceſſiſſe vulgò cenſeatur; vix ante hunc annum ejus monaſterii renovatio collocari poteſt. Id ad annum triceſimum-ſeptimum differtur in tomo ſecundo (*b*) bibliothecæ Labbeanæ. Præfectus monaſterio Martinus abbas ſaltem anno Radulfi ſeu Rodulfi regis undecimo, quo Simon quidam cum uxore ſua Plectrude conecdit monachis ſancti Cypriani in manu domni Martini abbatis alodium ſuum apud Polliclas villam pagi Pictavi in vicaria Brainſi. Brevi multùm crevit hæc ſancti Cypriani congregatio; ſiquidem poſt annos non ampliùs ſex colonia duodecim monachorum ex eo loco Gemeticum deducta eſt a Martino abbate.

(*a*) *Beſly epiſc. Pictav. p.39.*

(*b*) *Labbe tom.2. p.666.*

LVII. S. Auguſtini item monaſterium Lemovicis.

Eadem fortuna fuit Lemovicenſis ſancti Auguſtini monaſterii, quod a ſancto Roricio epiſcopo conditum aliàs diximus. Hoc enim a Danis ſolo æquatum reſtituit Turpio (*c*) Lemovicum antiſtes piiſſimus, uſus operâ Martini abbatis mox laudati, qui monaſticam iſtic diſciplinam inſtauravit. Hic eſt Turpio ſancti Odonis in primis amicus, quo flagitante collationum libros Odo (*d*) ipſe compoſuit, ordinatus ab ipſo ſacerdos. Turpionis pietatem ſpirat inſtrumentum de inſtaurato monaſterio ab eo conditum, ex quo in præſens pauca delibare ſatis fuerit. *Mundus jam ſeneſcente religio defectum incurrit, & ita irreligioſitas ſeu injuſtitia abundavit, ut ipſi nos, qui præ cæteris Domino adhærere debueramus, in cujus ſorte eſſe noſcimur, ſimus aliis juxta prophetam laqueus ruinæ, & qui debueramus eſſe paſtores, ſimus lupi veſpertini.... Lumen verò cordis amiſiſſe probatur, quiſquis ille ſit, qui audit, quòd immutabilis Deus angelo peccanti, primoque homini, qui adhuc novellus & rudis erat, non pepercit, filio credit parci, ſi in peccatis perſeverare voluerit, & ſurgere per pœnitentiam noluerit. Quam ob rem ego Turpio, Lemovicum omnium epiſcoporum extimus, de ſede, quam mihi Dominus regendam tuendamque immeritò committere dignatus eſt, religionem auferri conſpiciens, valde pertimui. In memet ipſe reverſus, diutius precibus a Domino auxilium petens implorabam, ut, ipſo juvante, ſancta religio, quæ uſque ad nos illibata pervenerat, noſtris temporibus non deperiret, ſed ſucceſſoribus inviolata ſuccederet. Incidit deinde mihi, Deo opitulante, conſilium bonum, ut credo & confiteor, quatinus clauſtrum conſtruerem, & ibi fratres boni teſtimonii aggregarem, qui in commune ſine aliqua proprietate degentes, abſque ullo ſtrepitu ſæculari divinæ ſervituti incumberent. Hoc verò quod nos, utpote turbis ſæcularibus admixti, explere nequimus, ſaltem hi, qui intra clauſtrum morarentur, ſtrenuè & abſque impedimento carnali peragerent. Scriptum eſt enim: Si pri-*

(*c*) *V. lib.42. n.84.*

(*d*) *ibid. n.85.*

ANN. CHR. 934.

remittæ ſanctæ, & moſſa; quod & feci, conſentientibus tam veſtris conſanguineis ſeu optimatibus in Lemovicenſi pago degentibus, domno ſcilicet Aymerico abbate, Aymonio abbate, Petro præpoſito, Boſone archiclavo, Arnulfo archidiacono, Aymone portario; de Laicis autem Hildegario vicecomite, Raynaldo vicecomite, Archembaldo, Ademaro. Volo autem, atque inhianter cupio, ut abſque inopia & ſine aliqua perturbatione Deo ſervire ſtudeant: quod ut decentiùs fieri poſſit, do illis villam, quæ vocatur Bacalaria, quæ decem in ſe manſos continere probatur.... Oratorium præter ea, in quo Deo militant, ipſis committo, ut ipſi prævideant, qualiter horæ operis Dei ſignificentur, nemoque eos contriſtet in domo Dei. Miniſterium etiam cantorum, necnè lectorum, librorumve, ſive omnium, quæ ad ſacrum myſterium pertinent, vel ibidem Deo offeruntur, ipſis committimus. Clauftrum & omnia interiora ipſi provideant & dominentur. In hoc autem quod ego illis do vel committo, ſive etiam deinceps daturus vel commiſſurus ſum, nullus habeat poteſtatem nec licentiam dominandi, niſi is, quem ſibi propter Deum & ſecundùm vitæ meritum pars melior præeſſe poposcerit, poſt tamen proprium epiſcopum. In fine ſucceſſores ſuos obteſtatur piiſſimus antiſtes, ut nullus eorum hoc teſtamentum violare audeat. Aymò ſeu Aymonius, hic laudatus, abbas erat ſancti Martialis, Stephani abbatis ſucceſſor; & Turpionis epiſcopi frater. De utroque Ademarus monachus, domo Cabanenſis, eorum conſanguineus, ita (*a*) ſcribit. *Octavus abbas Aimo præfuit annis ſex; obiit nonis Maii. Hic amicitiam habuit cum ſancto Odone Cluniacenſi abbate, cui juſſit edere vitam ſancti Geraldi. Hic Turpionem epiſcopum Lemovicenſem, fratrem ſuum, ſummo amore excoluit, & tertio poſt obitum ejus anno idem ſanctus Turpio epiſcopus obiit* VCCC. *kalendis Auguſti; ex cujus nepte, Officia nomine, nati ſunt Adalbertus decanus & Rotgerius pater Fulcherio, in proprio rure hæreditario, quod vocatur Campaneuſe, juxta caſtellum Potentiam. Tertius quoque Raimundus, junior natu, germanus exſtitit amborum, cujus ego Ademarus filius fui, matre Hildegarde* ſive Aldearde. Inſtaurati monaſterii tempus, quod in præmiſſo teſtamento deeſt, idem Turpio exprimit in aliis litteris; quarum fragmentum Labbeus (*b*) refert. In his ſanctus iſte præſul ait, ſibi in animo eſſe monaſterium ad quamdam eccleſiam, beato Auguſtino dudum dicatam, conſtruere, jubente Radulfo rege & domno Guillelmo comite, cum conſenſu conſanguineorum ſuorum. Hanc autem eccleſiam ſitam eſſe in proſpectu Lemovicenſis civitatis ſuper Vigennam fluvium; ſeque eam tradere in monachorum manibus Martino abbati ad conſtruendum monaſterium: ut illic ſancta regula cuſtodiatur. Actum menſe Novembri, anno duodecimo regni Radulfi regis, id eſt hoc ipſo anno nongenteſimo triceſimo quarto. Martinus iſte, ut jam diximus, abbas erat ſancti Cypriani apud Pictavos, fraterque Aimonis abbaris. Hic apud ſanctum Auguſtinum proabbatem habuit Richardum, & poſt eum Adacium, qui & ipſe abbas erat Tutelenſis, cujus jam non ſemel meminimus. Poſt hos tres abbates recenſentur Rotgerius abbas & epiſcopus, Gauzbertus item abbas & epiſcopus, tum Adalbaldus, abbas poſtea ſancti Martialis, Carroſenſis quoque & Sollemniaceuſis, de quo aliàs. Non ab re erit obſervare, in quodam codice ſancti Martialis, ſcripto tempore Stephani abbatis, haberi *Laudes in paſcha & pentecoſte* faciendas, id eſt litanias, in quibus *eccleſiæ ſanctæ Dei ſalus & defenſio; Johanni ſummo pontifici & univerſali papæ vita; Radulfo regi ſereniſſimo a Deo coronato, magno & pacifico vita & victoria; Turpioni pontifici, & omni plebi ſibi commiſſæ ſalus & vita; Stephano abbati, & omni gregi ſibi commiſſo ſalus, pax protectio, & vita; omnibus judicibus, & cuncto populo catholico ſalus, vita & victoria* optantur, invocatis ad ſingulos quibuſdam ſanctis, ex quibus pro Stephano abbate Salvator mundi, ſancti Martialis, Hilarius, & Benedictus monaſterii patroni, ut illum adjuvent, invocantur.

Aimo abbas S. Martialis.

(*a*) *Labbe in bibl. p. 278.*

(*b*) *ibid. p. 278.*

LVIII. Cæſenas monaſterium.

Si Ughello credimus, ſanctus Maurus hoc anno ex monacho noſtri ordinis epiſcopus Cæſenas adlectus fuit. Verùm rem incertus eſt illius ſancti Mauri monachatus, quàm tempus, quo vixit. Baronius eum medio ſæculo ſeptimo vixiſſe putat, ipſumque eſſe Maurum epiſcopum, qui concilio Romano ſub ſancto Martino papa interfuit. Verùm eum ipſius tempus ignoraverit Petrus Damiani, qui ejus geſta in litteras retulit, ejuſque civitatis monumenta flammis jam tum combuſta fuiſſe teſtetur; incaſſum de ſancti epiſcopi ætate plura inquiremus. Nobis tamen ejus memoriam omnino prætermittere non licet, quod receſſu ſuo ac ſepulturâ illuſtraverit montem Cæſenæ proximum, in quo monaſterium haud ignobile inſtituti noſtri jam exſtabat eo tempore, quo Petrus Damiani vitam ejus ſcribere aggreſſus eſt *juxta quorumdam monachorum non omnino contemptibilium narrationem*. Ex his laudatur *prædicti cœnobii monachus, Teuzo nomine, grandævus jam, & ipſa canitie venerandus*, cujus relatione quoddam ſancti Mauri miraculum commemorat.

Deus-

Denique idem auctor ita de illo monaſterio ſcribit. *Eſt autem nunc celebre monaſterium in prædicto monte, in quo vir Dei orare conſueverat, ad honorem beatæ Dei-genitricis & virginis conſtitutum, ubi Mons-Mauri ex antiqua populi conſuetudine dicitur, quia locus ille non immeritò ſancti viri vocabulo decoratur.* Inviſimus aliquando ſactum illum montem, vix quatuor ſtadiis ab urbe ſemotum, frequenti fidelium concurſu maximè celebrem ob devotionem in beatiſſimam Virginem, quæ illic præcipuo cultu a Caſinatibus noſtris honoratur. ANN. CHR. 934.

LIX. Adelpertus abbas Caſinas.

Johannes Caſinenſis abbas obiit (*a*) hoc anno pridie kalendas Aprilis, & in Capuano ſancti Benedicti monaſterio, quod ipſe condiderat, honorificè tumulatus eſt. Poſt dies ſex unanimi fratrum aſſenſu electus in ejus locum Adelpertus, de quo nihil ſingulare memoriæ proditum legimus. Ejus tempore Johannes conſul & dux Neapolitanus Caſinatibus Ino præcepto confirmavit, quæcumque in ipſius ditione jam poſſidebant, in his cellam ſancti Severi in Surrento, & cellam eaſæ Gennanæ, quam dux Giſulfus olim eis donaverat. Johannes congregationi Caſinenſi præfuit annos novem; manſitque plurimùm, utl & ejus deceſſor, in Capuano monaſterio, ubi diem ſupremum abſolvit.

(*a*) *Chron. Caſin. lib. 2. c. 54.*

ANN. CHR. 935.

LX. Boſo ſepultus apud S. Remigium.

INſequenti anno nongenteſimo tricesimo-quinto multa congerit Frodoardus, quæ ſtrictim hoc loco præmittenda videntur. In primis colloquium Rodulfi regis Franciæ cum Heinrico Germaniæ rege, cui colloquio etiam Rodulfus rex Jurenſis interfuit: in quo firmata pax inter reges, atque inter Heribertum Viromandorum comitem & Hugonem Albam, qui quaſdam Heriberto poſſeſſiones reſtituit. Sed quia oppidum ſancti Quintini Hugo reddere noluit, tuptâ pace Heribertus illud obſedit; qua in obſidione Boſo frater Rodulfi regis interiit, delatuſque Remos, in baſilica ſancti Remigii ſepelitur. Artaldus ejus urbis archiepiſcopus Wicfredum Sithienſem monachum Teruannenſis eccleſiæ præſulem ordinat. Idem in Finibus (*) Remorum apud ſanctam Macram celebrat ſynodum ſeptem epiſcoporum, in qua prædones & invaſores rerum eccleſiaſticarum reprimuntur. Hungari per Burgundiam effuſi, prædis, incendiis ac cædibus obvia quæque vaſtant: ſed a Rodulfo rege brevi fugati in Italiam migrant. Normanni itidem, qui Biturigenſem pagum infeſtabant, a Biturigenſibus & Turonibus cæſi. In hoc prælio Ebbo princeps Dolenſis vulnere accepto, Aurelianos deſerti voluit, ubi mortuus eſt præſentibus Geroncio Bituricenſi archiepiſcopo & Launo archidiacono ipſius fratre, & Rodulfo filio ſuo, cui moriens præcepit, ut monachis Dolenſem locum relinqueret: quod ille exſecutus eſt, exſtructo ad alteram Angetis ripam caſtello, quod ab auctore Caſtrum-Rodulfi hactenus appellatur. Hoc eodem anno breve chronicon Maſciacenſis apud Bituriges monaſterii Odonem (*b*) abbatem ordinatum petebit. Hunc autem Odonem alium eſſe ab Odone Cluniacenſi abbate conſtat ex eodem chronico, in quo Odo abbas bonæ memoriæ anno DCCCCLXVII. & quidem octavo idus Junii obiiſſe traditur, & Arduicus monachus nonis Septembris, cùm Odo Cluniacenſis abbas ante annos quindecim deceſſiſſet.

Vvicfredus epiſcopus Teruannenſis. (*) *Ermes.*

Odo abbas Maſciacen. (*b*) *Labbe in n. ſ. bibl. p. 733.*

LXI. Cella S. Ghiſleni monachis reſtituta.

Cellam ſancti Ghiſleni prope Caſtrilocum ſeu montes-Hainoniæ tunc incolebant ſæculares canonici, qui locum ſanctum irreligioſâ vitâ dehoneſtabant. Horum licentia movit Gillebertum Lotharienſem ducem, qui remedium huic malo allaturus, conventum optimatum ejus provinciæ Dionantum indixit. Adfuit inter alios Gerardus Bronii piſſimus abbas, cui Giſlebertus cutam demandavit reſtituendæ ibidem monaſticæ diſciplinæ, ejiciendis clericis, qui eo in loco monachis ſucceſſerant. Wiuchantius id factum putat anno DCCCCXXXI. at paullo ſeriùs id videtur accidiſſe, attamen ante annum ejus ſæculi tricesimum-ſeptimum, quo deceſſit Giſlebertus ejus renovationis auctor, at non ante annum tricesimum-tertium. quo Attaldos Remorum pontifex ordinavit Fulbertum Cameracenſis eccleſiæ præſulem, cujus etiam auctoritate hæc mutatio facta eſt.

LXII. Elfegus epiſcopus Wintonienſis.

In Anglia Elfegus ſeu Alfeagus, cognomento, Calvus, *religioſus monachus, beati Dunſtani propinquus*, ait Simeon Dunelmenſis, promotus eſt ad epiſcopatum Wintonienſem poſt Birnſtanum, qui anno ſuperiori deceſſerat. In annalibus Glaſtonienſibus apud Alſordum, Elfegus aſſumtus dicitur ex monaſterio Glaſtonienſi; quod ſanè maximè probabile reddit Elfegus ipſe, qui Dunſtanum monachum eidem monaſterio adſcripſit. Idem ipſum ſacerdotio initiavit. Quadrageſimæ tempore ſubditis ſuis abſtinentiam & continentiam in primis commendabat; quod dum quidam irriſiſſet, poſtridie in cubiculo examinis repertus eſt.

LXIII. Dunſtani primordia & monachatus.

Admoneot hoc loco agere de primordiis vitæ Dunſtani, qui præcipuum fuit ordinis noſtri iſto ſæculo decus & ornamentum. Hic apud occidentales Saxones prope Glaſtoniam natus eſt parentibus regiæ ſtirpis, Herſtano & Kynedridâ. Osbertus & chronologia Saxonica Bedæ ſubjuncta ejus nativitatem anno Ethelſtani re-

ANN. CHR 935.

gis primo, id est nongentesimo vicesimo-quinto, consignant. Verùm illud obstare videtur, quòd monachus factus sit ante annum nongentesimum quadragesimum, cùm jam de conjugio cogitaret. Clericali tonsurâ initiatus adolescens, Glastonienti cœnobio litteris & virtutibus instituendus traditur. Dein professus ad Athelmum Cantuariensem archiepiscopum, cujus ex fratre nepos erat, ab eodem Ethelstano regi commendatur. Id factum oportuit anno saltem nongentesimo vicesimo-quinto, quo Athelmus decessit; atque adeò longè ante hunc annum Dunstanus in lucem editus erat. Cùm in aula militaret, contigit eum adire cognatum suum Elfegum Wintonien sem episcopum, qui eum ad monasticam professionem arripiendam hortatur. Hærentem ac dubium inter conjugium ac monasticæ vitæ propositum morbus letalis invasit, ex quo insperatò revalescens, nuptiis nuntium remittit, ut se religiosæ militiæ adscribat. Lætus tali proposito Elsegus, cum in Glastonienti percelebri beatæ Mariæ monasterio consecravit Deo, cui illum parentes olim devoverant. Tantus initio solitudinis ac silentii amor ferventissimi juvenis animum afflavit, ut in cellulam ecclesiæ adhærentem recludi voluerit. Hæc cella adeò angusta erat, teste Osberno, qui eam vidit, ut pedes non ampliùs quinque longitudinis haberet, latitudinis duos ac dimidium; altitudinis verò vix tantùm, ut ad pectus hominis porrigeretur. Ejus exemplo mulier quædam, regali exorta progenie, Elgiva nomine, ibidem se recluſit: quæ ita se piis operibus & templi ministerio addixit, ut a beatissima virgine Deipara, cui addictissima erat, quidvis impetraret. Postquam verò audiendo Dei verbo, famelicis recreandis, algentibus induendis, & sacri ordinis ministris refovendis operam suam impendisset, morti proxima res suas Dunstano, utl salutis suæ post Deum auctori, commisit: tum Spiritus-sancti visitatione recreata, cùm sacrâ unctione ac viatico munita fuisset, animam Christo reddidit, & honorificè in ecclesia beatæ Mariæ condita est. Dunstanus verò, cùm de illius, tum de suo ipsius patrimonio sollicitus, quod mortuis jam parentibus amplissimum habebat, (nam tunc temporis hereditatem parentum adire licebat monachis) mobilibus Elgivæ rebus in egenos distribuntis, terras ac possessiones partim suo ipsius monasterio, partim aliis quinque fundandis impendit.

LXIV. Rudesindus episcopus Cellam-novam condit.

Hispanicis in monumentis prima hoc anno se offert mentio Rudesindi Dumiensis episcopi, quem inter præstantes Benedictinæ familiæ heroas, qui decimo Christi sæculo Hispanias illustrarunt Henschenius meritò recenset. Is regiæ stirpis parentem Guterium, avum Hermenegildum, Alfonsi Magni consanguineum, matrem Ilduaram, paris nobilitatis ac pietatis feminam, habuisse traditur. Si vitæ ejus scriptori, qui sæculo duodecimo vixit, fidem habemus, vix compleverat decimumoctavum ætatis annum, cùm onus episcopale subire coactus est. In episcopatu monasteria exstruxit, ad quæ idem tidem se recipiebat, rebus spiritualibus vacaturus. Ex his præcipuum fuit Cella nova, quod in oppido Villeri prope Limiam, quæ majorum suorum hereditas erat, amœnissima in valle ædificavit. Prima ejus episcopatus notitia se offert in diplomate, quod pro conditione illius monasterii hoc anno confectum est, ab Yepeho relatum. In isto diplomate Rudesindus Dumiensis episcopus ait, se ad expianda peccata, quæ ab ineunte ætate commiserit, construxisse monasterium ad calcem montis Leporarii, in loco Villari dicto, cui nuper Cellæ-novæ nomen indirum sit; eoque absolvto, se villas quasdam in ipsius litteris expressas, offerre Deo per manus famuli Dei Franquilani abbatis, quem patrem & rectorem istius domus elegit: quod se feciſſe ait eo pacto, ut omni tempore fratres ejus loci memoriam habeant patris sui spiritalis Sabarici episcopi in festo sancti Romani monachi; sui verò genitoris Gurerii in festo sancti Vincentii levitæ; necnon genitricis suæ Ilduaræ in natali sanctorum Adriani & Nataliæ; & sui ipsius Rudesindi in natali sanctorum Primitivi & Facundi. Construendo monasterio suppetias contulit piissima ejus genitrix Ilduara, quæ viro orbata, Deo se totam consecravit, ac sanctissimè devixit tertio-decimo kalendas Januarii, æra DCCCCLXXX. *confessæ* nomine donata in epitaphio, quod lapidi ejus sepulcrali impositum est, quo nomine sanctimonialis signatur, uti monachus ex adulto factus vocabulo *confessoris* apud Hispanos, qualem Galli nostri *conversum* appellabant. Locum Cellæ-novæ construendæ Froyla Rudesindi germanus, ejusque uxor Sarracina itidem contulerunt in subsidium peregrinorum, pauperumque, qui sequaces sunt evangelii, pro remedio animarum genitorum suorum Gutierris & Ilduaræ, hoc est prædictam villam, vocabulo Villare, quam ex successione parentum habuerat Froyla ex concessione Sancii regis, ejusque germanæ Scemenæ: quæ donatio eâ conditione a Froyla facta est, ut sub regimine ac tuitione patris ac domini sui Rudesindi episcopi constituatur ibi templum in nomine domini nostri Salvatoris; & monasterium, in quo congregetur fratrum

„ trum congregatio ſub regulari tramite Deo militantium. Exſtat (*a*) inſigne „ hujuſce donationis inſtrumentum apud Yepeſium, in verſione Gallica omiſſum, „ cui poſt donatores ſubſcribunt tres epiſcopi, tum *confeſſores* ſeu monachi, id eſt Franquila abbas, ſcilicet Cellæ-novæ, Ranecaldus & Buſianus abbates, multique alii confeſſores ac presbyteri; tum Scemena, Ilduara, quæ filii ſui donum confirmat, Rauimiras princeps, & Ordonius proles Aldefonſi regis. Facta ſcriptura pridie idus Septembris, æra DCCCCLXXIV. ANN. CHR. 935. (*a*) *Tepe Cent. append. script.* 4.

POſtero anno triceſimo-ſexto Frodoardus tres principum virorum mortes commemorat, ſcilicet Johannis papæ XI. Rodulfi Francorum regis, & Heinrici tranſrhenenſis. Ex his primus interiit Rodulfus, qui ab anno ſuperiori graviſſimo morbo affectus erat. Sepultus eſt apud Senonas in ſanctæ Columbæ baſilica, quæ paullo ante *factione quorumdam incenſa* fuerat, teſtante Frodoardo. De hoc incendio, deque obitu & ſepultura Rodulfi regis hæc lego in brevibus ejus loci annalibus nondum editis ad annum DCCCCXXXV. pro veteri calculo, quod pro novo convenit anno præſenti. *Hoc anno primâ noctis ſtatione* (Clarius habet *primo gallorum cantu*) *raſtrum domnæ Columbæ cum ipſâ cænobio, voraci eſt incendio ambuſtum* VI. *idus Januarii, paucisque intermeantibus diebus*, XVIIII. *kalendas Februarii, eodem ſcilicet menſe, ante dictus rex Rodulfus, pace & armis ſtrenua Francorum ſpectabiliter diſponens, hoc anno obiit, tumulatus in monaſterio ſanctæ Columbæ.* ANN. CHR. 936. LXV. Rodulfi regis mors & ſepultura.

Rodulfo mortuo, ſtatim Hugo Magnus dux Francorum, Albus cognomento, legatos ad Ethelſtanum Anglorum regem mittit ad revocandum Ludovicum, Caroli Simplicis filium, quem Eadgiva ſeu Otgiva ejus pareus, Ethelſtani regis ſoror, ad avunculum ſalutis causâ poſt mortem patris detulerat. Redditus ſuis legatorum ſacramento Ladovicus, quem ab illo ſeceſſu Tranſmarinum appellamus, in Galliam redit. Redeuuti Hugo & alii Francorum proceres apud Bononiam obviam occurrunt, eumque Lauduuum deducunt: ubi ab Artaldo Remorum archiepiſcopo unguitur & coronatur XIII. kalendas Julii. Princeps hujus legationis fuit Willelmus Senonum antiſtes, *monachus* a Clario dictus, cujus ordinationis anous quartus tunc erat. Monachum ſancti Petri fuiſſe traduut, quo in loco Arigaudum abbarem monitu ſancti Odonis Cluniacenſis abbatis conſtituit poſt Samſonem abbatem, qui hoc tempore ſancti Petri monaſterio præerat. Uuum e primis Ludovici regis diplomatibus ſuit illud, quo, ad preces Hugonis ducis Francorum & Bernardi Belvacenſium comitis, ratas habet chartas inceuſas & amiſſas eccleſiæ Æduenſis; confirmatque inter alia Torterum, Suliacum, & Luſiacum, quam villam Syagrius epiſcopus eidem eccleſiæ contulerat, ut fuſius habet ipſum authenticum inſtrumentum, quod in archivo ejus eccleſiæ olim inſpeximus. *Datum Antiſiodoro* V. *kal. Auguſti*, *anno* DCCCCXXXVI. *indict.* VIIII. *anno* I. *regnante Ludovico glorioſiſſimo rege*; quod Odilo notarius ad vicem Anſeiſi epiſcopi ſummique cancellarii recognovit. Obſervatu dignum eſt etiam aliud ejuſdem (*b*) regis diploma, hoc anno datum Compendienſi eccleſiæ, de variis rebus a Rothardo Meldenſi epiſcopo occupatis, quas rex eidem eccleſiæ reſtitui præcipit rogatu Hugonis fideliſſimi Francorum ducis, qui *in omnibus regni* Ludovici *ſecundus dicitur*, Walberti fideliſſimi pontificis, ſcilicet Noviomenſis, & aliorum. *Actum Compendio regis palatio, die nativitatis Domini noſtri Jeſu-Chriſti, indictione* X. *anno* I. *regnante Ludovico rege glorioſiſſimo*; obi indictio decima a Septembri, ſi non ab ipſa nativitate, inchoatur. Ladovici Tranſmarini coronatio. VVillelmus ex monacho Senonum antiſtes. (*b*) *Diplom.* p. 568.

Non diu Rodulfo regi ſuperviuit Heinricus rex Germanorum, qui ſexto nonas Julii ſequentis decellit. Ejus corpus ſepultum eſt in parthenone Quindelinburgenſi, quem Mathildis regina ejus conjux paullo ante in diœceſi Halberſtatenſi condere occœperat. Perfectis ædificiis, iſtuc convocatæ ſunt ſanctimoniales, quæ Winethuſi parum commodè inſtitutæ erant. Vocata Demoth abbatiſſa, cœtum virginum eò transferri primùm renuit, ſed poſtea juſſu Ottonis, qui Heinrico patri ſucceſſerat, laudem tranſlationi conſenſit, quæ triceſima poſt Heinrici obitum die facta eſt. Illic Mathildis lo ſæculari habitu religioſam vitam duxit, orationi, vigiliis, cæteriſque piis operibus addicta; tanti pudoris, ut virgioem facilè crederet, qui prolem ejus non vidiſſet. Moris ei erat, panem & vinum, quotidie ad miſſam offerre. Eximia ejus in pauperes caritas adeò proprios filios in ipſam concitavit, ut poſtea loco cedere coacta ſit. Otto rex hoc anno Aquiſgrani ab Hildeberto Moguntino pontifice cum venia Willigiſi coronatus, inſequenti Quindelinburgenſis monaſterio conſtructionem litteris ſuis confirmavit, eique Winethuſanum ſubjecit. Illius baſilica ſanctis Dionyſio & Servatio ſacra LXVI. Heinricus rex humatus Quindelinburgi.

ANN. CHR. 945.

erant. Ibi non viles perſonæ, ſed nobiles regulæ ſancti Benedicti *canonicæ inſtitutioni* mancipatæ erant.

LXVII. Johanni papæ Leo VII. ſuccedit.

Quâ die Johannes papa XI. exſtinctus ſit, vetetes non produnt, indignus ſanè, cujus nomen faſtis adſcribatur. Frodoardus in carmine de Romanis pontificibus duos tantùm pontificatus annos ei tribuit, nempe antequam in cuſtodiam ab Alberico rettuderetur. Eo mortuo, *Leo quidam Dei ſervus Roma papa conſtituitur*, inquit idem nuſtot in chronico: quæ verba monachum deſignant. Ipſe verò pontifex in litteris ſuis ad Gallicanos epiſcopos pro Floriacenſi monaſterio, inferiùs referendis, *egregium patrem domnum noſtrum beatiſſimum Benedictum* vocat. Hunc electioni ſuæ multùm repugnaſſe, nec niſi invitum acquieviſſe tradit idem Frodoardus in carmine mox laudato.

Septimus exſurgit Leo, nec tamen iſta volutans,
Nec curans apices mundi, nec celſa requirens:
Sola Dei quæ ſunt, alacri ſub pectore volvens,
Culminaque evitans, oblata ſubire renutans.
Raptus at erigitur, dignuſque mitore probatur.
Regminis eximii, Petrique in ſede locatur.

In hac ſumma dignitate Leo nihil de ſtudio contemplationis & orationis remiſiſſe dicitur. Ejuſdem humanitas laudatur ab ipſo Frodoardo, quem Romam profectum idem pontifex benignè excepit.

Ac geminans dono cumulatum munere almi
Pergere lætantem amplexu dimiſit honoro.
Quem Pater omnipotens alacrem cultuque venuſtum
Aſſollat, ſerveique diu.

quæ poſtrema verba oſtendunt, vivente Leone conditum fuiſſe hoc carmen, quod in illo deſinit.

LXVIII. Epiſcoporum mortes.

His mortuis addendi ſunt epiſcopi duo: ſcilicet Unni Bremenſis archiepiſcopus, cujus ſucceſſor Adalgiſus ſeu Adalngus ex clero Hildunsheimenſi; & Ingrnonus ux decano ſancti Medardi Laudunenſis epiſcopus, cujus obitum Frodoardus hoc anno commemorat. Hildebertum Moguntinum bis adjungit continuator Ruginonis, ſed ejus obitum Lambertus ad biennium differt. Hildebertus cum Unni Hammaburgenſi & Ruotberto Trevirenſi ſubſcripti inveniuntur in actis *concilii apud Altheim, præſente Chuonrado rege* habiti, cujus decretu duo etuimus ex chartaceo codice monaſterii Farſenſis. Primum decretum permittit epiſcopis, presbyteris, cæteriſque clericis,

Concilium apud Altheim.

ut res ſuas, ſive ex dono, ſive ex hereditario jure acquiſitas, conferre poſſiot, dum vivunt, quibus voluerint: ſi autem nullâ factâ donatione obierint, altari, cui ſervivunt, relicta ab eis bona cedant. Secundum decretum eſt de hereditate epiſcoporum, qui ex monachis facti ſunt, de quibus ita ſtatuitur. *Monachus, quem canonica electio a jugo regulæ monaſticæ profeſſionis abſolvit, & ſacra ordinatio de monacho epiſcopum facit; velut legitimus hæres, paternam ſibi hereditatem poſtea jure vindicando poteſtatem habeat: ſed quicquid acquiſierat, vel habere viſus fuerat, monaſterio relinquat, & (arbitrio) abbatis ſui, qui fuerat ſecundùm regulam ſancti Benedicti. Poſtquam enim epiſcopus ordinatur; ad altare, quo ſanctificatur & titulatur, ſecundùm ſanctos canones, quæ acquirere poterit reſtituat.* Poſt primum decretum ſubſcripti occurrunt in veteti codice Hildepertus Moguntienſis archiepiſcopus, Ruotbertus Trevitenſis, Unni Hammaburgenſis, & Adalvvnidus *archiepiſcopus Sardienſis*; & poſt eos ſubſcripſiſſe dicuntur epiſcopi ſeptem, necnon abbates, & alii ſacri ordinis viti. Apud Hermannum Contractum ad annum DCCCCXVI. *apud Altheim coram miſſo apoſtolico ſynodus habita* dicitur; quo tempore Conradus Germaniæ rex adhuc vivebat. At nondum archiepiſcopi erant Hildebertus, Ruotbertus, & Unni; nec *Altheim*, Rætiæ locus, ad Germaniæ, ſed ad Burgundiæ regnum tunc pertinebat. Hildebertus ad ſedem Moguntinam promotus eſt anno DCCCCXVI. Ruotbertus ſen Rudbertus biennio poſt ad Trevirenſem; Unni anno DCCCCXVII. ad Hammaburgenſem; omnes poſt ſynodum Altheimenſem ab Hermanno memorantam. Verùm aliunde Conradus, Burgundiæ rex, non ante nunum iuſequentem mortuo Rodulfo patri *paronlus* ſucceſſit, quo rempore Unni archiepiſcopus jam deceſſerant, ut Reginonis continuator & alii teſtantur. Difficilis nodus, quem aliis ſolvendum relinquimus: nobis certa hæc duo decreta ſynodi Altheimenſis, cujus primum tantùm in decretalibus (*a*) refertur, prætermittere haud viſum eſt, quæ integra in appendice habes, prout in chartario Farfenſi leguntur. Unni Hammaburgenſi ſuc-

(*a*) 1. *de fuc. ab epiſc. ttu.* 27. *lib.* 3.

ſucceſſor Adalgiſus apud Heſſinge cœnobium puellarum exſtruxit; & in Friſia congregationem ſanctorum virorum inſtruit. ANN. CHR. 934.

Jam tertius annus erat, ex quo Einoldus abbas cum Johanne & ſociis Gorzienſe monaſterium denuo erigere, & ad priſtinam vitæ monaſticæ normam revocare cœperat; jam ad renaſcentis diſciplinæ famam undique concurrebant tot in dies novi candidati, ut iis alendis annona haud ſuppeteret: tum quia pleræque monaſterii poſſeſſiones, ante in beneficium datæ, necdum reſtitutæ erant: tum quia Adalbero Mettenſis epiſcopus, qui renaſcenti familiæ ſubſidia principio contulerat, jam palatinis diſtractus & occupatus negotiis, poſtea Gorzienſium curam penitus abjeciſſe videbatur. His compertis, Oggo abbas, qui reficiendo ſancti Maximini monaſterio ac reſtituendæ ibidem diſciplinæ ſedulam navabat operam, conſentiente Giſleberto duce, Gorzienſes ut ad ſe commigrent, benignè invitat: inventaros novas ædes, cordatos fratres, annonam, omnia denique neceſſaria. Ad hæc fluctuantibus & jam inclinatis multorum animis occurrit Einoldus abbas, bene cœpta tam leviter deſerere turpe eſſe objiciens. Excitandos ad pietatem animos, exercendam accuratiùs diſciplinam; flectendam precibus Deum, cui facilè ſit epiſcopi animum ſibi denuo propitium reddere. His monitis excitati omnes, novos ad obſervantiam animos reſumunt, & in novam ſtrictioris obſervantiæ æmulationem certatim conſpirant, quaſi tunc primùm converſionis initia arripuiſſent. Interim res quædam accidit, quæ abalienandi Adelberonis animi nova occaſio eſſe poterat, ſed contrarium omnino ſortite eventum. Fortè quidam ex hominibus, ut tum loquebantur, monaſterii epiſcopo admodum utilis erat, & rebus ejus procurandis adhibitus. Vocatur ab epiſcopo in urbem Johannes, cui reram exteriorum cura commiſſa erat; & blandè ab eo petit epiſcopus, hunc hominem ſibi relaxari. Ille Davidicam de ovicula pauperis fabulam ingerit petenti. Reſponſo exacerbatur Adalbero: cujus e conſpectu mox Johannes ſe proripit. Ingreſſus ad epiſcopum Fridericus ejus patruus, ſancti Hucberti, ut diximus, monachus, ex vultu dejecto ejus animum & motum conjiciens, cauſam inquirit. Hic ſe ab inſano illo Johanne ſpretum queritur. Ad hæc Fridericus: Brevi, inquit, duce & præpoſito carebis, niſi monaſterii rebus providebis; nam rebus deſtituti neceſſariis, ad ſanctum Maximinum invitabitur. Mox revocato Johanne petit epiſcopus, ſibi ut hominem illum ſaltem ad quadraginta dies concedat. Etiam ad annum, ſi placet, inquit Johannes. Sic lenitus eſt epiſcopi animus: cui non multò poſt quieſcenti cujuſdam terribilis perſonæ ſpecies apparuit, minaci vultu increpantis, cur tam citò e bene cœptis defeciſſet. Expergefactus mox jubet accerſiri Einoldum abbatem, qu tum forte Metris aderat. Advenienti ait epiſcopus, ſe poſtridie Gorziam profecturum. Craſtina profectus, cùm jam monaſterio propinquare cœpiſſet, in loco, qui dicebatur ad Crucem, equo deſiliens, excalceatus ad monaſterium pedibus incedit. Exceptus, ut par erat, convocatis poſt orationem fratribus, ad eorum veſtigia ſupplex proſternitur, neglectum deprecatur, ſpem de ſe meliorem in poſterum haberi jubet; tum villam quamdam monaſterii, Waringiſi-villam (*) vocabulo, quam germanus ipſius Gozilinus in beneficium retinebat, reſtituit. Illic longè ante id tempus erecta fuerat cella inſignis, ex qua pendet proxima ville Portus ſolo flamine Mortâ intermedio, ſancti Nicolai oppido & cultu poſtmodum illuſtrata.

Gorzienſium inopia relevata.

(*) *Vorrange-ville.*

Non minori in rem monaſticam ſtudio affectus fuit Gozlinus ſeu Geuzlinus Tulli-Leucorum antiſtes. Is ſuburbanum ſancti Apri monaſterium a priſtino inſtituto defeciſſe dolens, famâ excitus florentiſſimæ apud Floriacam monaſticæ diſciplinæ eò ſe contulit; inſpectâque propiùs loci religione, totius obſervantiæ ritum ac ſeriem inde retulit; ac vitis religioſis undequaque collectis, in cœnobio ſancti Apri regularem diſciplinam reſtituendam curavit, præfecto ibidem Archambaldo ſeu Erchembaldo abbate. Primariæ ejus reſtitutionis litteræ habentur in appendice noſtra, in quibus ait, ſe prædictam, ut vocat, cellulam ad normam recti tramitis totis viribus ſtudaiſſe revocare, præpoſito ei abbate Archimbaldo, bono propoſiti efficaciſſimo viro, cui fratres, relicto omnimodis proprio arbitrio, ſecundùm regulam ſancti Benedicti in cunctis obedirent, & ſpiritalibus cum eo negotiis vacarent pro utilitate regni, totiuſque eccleſiæ ſtatu. Et ne eamdem regularem obſervantiam ob inopiam terrenarum rerum poſthac tepeſcere contingat, ſe eis confirmare vicum ſancti Apri cum omni ſua integritate, aliaque permulta, quæ in eiſdem litteris enumerantur: cum eo, ut pro his fratres quotannis in feſtivitate ſancti Stephani duodecim panes, *quos libras vocant*, cum totidem ſextariis vini ſibi perſolvant; & in miſſa purificationis ſanctæ Mariæ duos cateos pondere librarum quinque; necnon tempore militiæ regalis angariam convenientem. Ad hæc ut eidem cœnobio præficiatur abbas cum ſuo conſenſu & electione monachorum. *Actum* v. *idus Octobris*, *anno epiſcopatus ejus* XIII. LXIX.

LXX. S. Apri reformatio.

ANN. Chr. 936. aiii. *indictione* vtttt. *anno ab incarnatione Domini* dccccxxxvi. *anno verò* xi° *Heinrici glorioſi regis*. Chartæ affixum eſt Gozlini epiſcopi ſigillum; abi mirum eſt, adhuc computari annos Heinrici regis, qai ſecundâ die menſis Julii ſuperioris deceſſerat.

Virdunenſes canonici ibidem monachi facti. Antu bienniam accidit, referente Frodoardo, ut quidam diaconus Virdunenſis, Adelmarus nomine, morbo oppreſſus, ſpiritum emiſiſſe viſus ſit; ſed, antequam feretro imponeretur, ad ſe reverſus, ita validus ſurrexerit, quaſi nihil morbi antea paſſus fuiſſet. Hic ſe diverſa refrigerii & ſuppliciorum loca vidiſſe teſtatus aſt, ſeque ipſum loco pœnali deputatum, beatæ Dei genitricis Mariæ & ſaocti Martini intervento ad agendam pœnitentiam vitæ reſtitatum: qaam deinceps ſeveriſſimam exegit. Ejas exemplo provocati quidam Virdunenſes canonici, at ſcribit Hugo Flaviniacenſis abbas, ſæculum deſeruere; & quia in eadem civitate nulla monachorum congregatio erat, cùm in eccleſia ſancti Vitoni clerici tam degerent, Tullam periere, & in prædicto monaſterio ſancti Apri clericalem habitu monaſtico commutavere.

LXXI. Senonenſis monaſterii reformatio. Per id tempus Senonienſe monaſterium in deploratiſſimo ſtatu erat, ita ut nulla priſcæ religionis forma ſupereſſet. Jam a multis retro annis invaluerat ea labes, primo qaidam vitio Adelhardi (*a*) corruptiſſimi, tum ſex aliorum ſuccedentiam abbatum, qui nec ſe ipſos, nec ſubditos emendare curarunt. Unus ex omnibus communis corruptelæ immunis ſervatus eſt juvenis qaidam monachos, Rambertus nomine, quem Deus ad novæ gentis ſeminarium ex generali illa vitiorum illavie incolamem eduxit. Cùm enim inter perditiſſimos pietatem retineri non poſſe ſentiret, ſanctæ converſationis viros aliò quæſivit. Mox illi occurrit Gorzienſe monaſterium, in qao rediviva pietas latè famam ſui diffandere cœperat. Iſtue incunctanter ſe recepit Rambertas, generale monaſterii ſai evaſurus naufragium; qai ab Einoldo abbate & fratribus benignè acceptus, ita ſe geſſit, at omnibus cariſſimus haberetur. Cùm aliqnamdiu ibi conſtitiſſet, facto religionis ac pietatis ſuæ periculo, Senonienſes ſuos reviſere conſtituit, exploratarus, ſi quo modo eos ab erroribus revocare poſſet. Tunc loco præerat Rangerus abbas, vir prudens ac modeſtus, qui Rambertum non modò excepit humaniſſimè, ſed etiam præpoſitum inſtituit. Eo in monere ita ſe cunctis amabilem & gratum exhibuit, ut, morruo Rangero abbate, communi omnium fratrum calculo ſucceſſor electus ſit. Verùm ubi de converſione morum & vitæ genere ad normam Gorzienſium componendum actum eſt, moa omnes excuſaro ſe ſe; orare at ipſos more ſolito victitare ſineret; certè aliter ſe non poſſe. Ubi adhortationes nihil proficere ſenſit novus abbas, epiſcopum Mettenſem, a quo ejus monaſterii tempotalia pendebant, cenſuit conſalendum, & ejus aactoritatem implorandam. Rambertum zelo Dei ductum videns epiſcopus, Adalbero is erat, Einoldum ſeu Agenoldum abbatem ei adjutorem dedit. Ambo iraqae Senonias profecti, nunc blanditiis, nuoe terroribus ſatis egerunt, ut ſolari illi monachi ab hac laxiori vita deſiſtereut, & ſe ipſi regulari diſciplinæ ſubmittere maturarent. Verùm illi adeò reſipiſcere noluerunt, ut etiam ad convicia & contumelias proruperint: quod videntes prædicti abbates, unam e duobus ab eis exegeraut, ut aut ſub diſciplina regulari in monaſterio viverent, aut certè loco cederent; qao audito, plerique, qui ſimpliciores erant, abbatis directioni ſe ſubdiderunt: qaatuor verò, vel ſcientiæ ſuæ confiſi, vel juvenili denique ſtoliditate tamentes, viam, quæ ducit ad mortem, id eſt ſæculum, relicto claaſtro, ingreſſi ſunt. Ordinatis denique rebus omnibus, Einoldus domum reverſus eſt: Rambertus verò tanta eum prudentia Senonias adminiſtravit, at ab univerſis coleretur & amaretur. In ejus loci necrologio laudatur v. *nonas Martii Rambertus abbas hujus loci*. Huic abbati ſucceſſiſſe dicitur in chronico (*a*) Senonienſi vir venerandus Berchetas, qui *Dercter* in necrologio vocatur: qui eodem tempore deceſſerit, ac deceſſor Stephani Mettenſis epiſcopi, ſcilicet Theotgeras: at cùm Stephanus non ante ſæculi duodecimi progreſſum electus ſit, magnus hiatus neceſſe eſt intercedat Rambertum inter ac Dercherum, ſi quidem Dercherus Theotgeti æqualis fuit, utì & Pibonis Tullenſis epiſcopi, quod chronographas (*b*) itidem aſſerit.

(*a*) *Spicil. t. 3. p. 322.*

(*b*) *ibid.*

LXXII. Dervenſis item abbatia. Quo tempore in monaſterio ſancti Apri reſtituta eſt monaſtica diſciplina, ejus quoque exemplo emendatum dicitur monaſterium Derveoſe, ubi prolapſa etiam tum jacebat religio. Anonymus auctor, qui libram de miraculis ſancti Berchatii abbatis ſcripſit, id factum ait *exardeſcentibus etiam tyrannicis principibus*, qui *inordinatos actus habitatorum* ejus loci non ferentes, *pari conſenſu* Benzonem abbatem nequiſſimum illine deturbaraut. Hos principes non alios eſſe puto, quàm Rodalfam regem, cui id laudi tribuit paullo ante idem auctor, & Boſonem comitem ejas fratrem, qaorum alter hoc anno, alter anno ſuperiori a vivis exceſſit; ac

proinde

proinde hæc Dervenſium emendatio paullo ante hunc annum aceidiſſe dicenda ſoret. Quamquam Albericus, primus a reſtituta diſciplina ejus loci abbas, aſſumtus eſt cum ſuis e monaſterio ſancti Apti, quod vix aote hunc annum a Gozlino epiſcopo monachis reſtitutum eſt. Benzo itaque Dervo cedere coactus, in Cellam-Bobini inſulæ Germanicæ, in ſubnrbio Ttecotum-Auguſtæ poſitæ, cujus abbatiam itidem tenebat, ſe recepit, ſed non ſine maximo Dervenſium damno; nam diſceſſurus, pravorum clientium impulſu, cuncta diplomata & præcipua ornamenta ejus eccleſiæ ſecum abſtulit: monachi vetò metu inviſæ ſibi regulæ in diverſa diffugere: quibus fratres, e ſancti Apri monaſterio adducti, ſucceſſiſſe dicuntur, Alberico abbate eis præpoſito, qui *nobiliſſimis ornatus natalibus*, *indigena Remenſis*, itidemque monachus ſancti Apti fuiſſe perhibetur. Hic io adjutorem ſibi adjunxit virum, ut illâ ætate, litteris, uti & probitate, ſpectabilem, domnum Adſonem, qui diviſſimis, nobilibuſque patentibus Jurenſi ex pago ſatus, Luxovii litterarum ſtudiis ac virtute apprime imbutus, a pontifice cleroque Tullenſi multis precibus inde poſtulatus *ad magiſterium* ſacri ordinis, id eſt clericotum, ibidem plurimos erudivit: quod etiam præſtitit in Dervenſi monaſterio, ubi abbas poſt Albericum electus eſt. In chartario ejus loci quoddam inſtrumentum legimus, in quo Rotfredus quidam veniſſe dicitur ad inclytum Bo» ſonem comitem, & abbatem Dervenſis monaſterii ſancti Petri & ſancti Bet» charii, nomine Albricum, & ab eo petiiſſe eccleſiam ſancti Amandi conſeſ» ſoris in villa Piſcioni: quam idem abbas togatn Boſonis comitis eidem Rot» fredo & Rotgerio eius fratri ad vitam eoncciſit, eo pacto, ut quolibet anno » *miſſa ſancti Johannis Baptiſtæ*, ſolidum unum ad altare ſancti Petri & ſancti » Bercharii perſolveret. Hunc inſtrumento, quod notis chronicis deſtitutum eſt, ſubſcribunt Boſo inclytus comes, qui hoc ſcriptum fieri juſſit, Albericus abbas, Barnefredus præpoſitus, Adſo monachus, & alii. Id actum fuiſſe oporet ante hunc annum, ſi Boſo comes idem ſit cum Bofone Rodulfi regis fratre, quem anno ſuperiori exſtinctum diximus. Verùm duo videntur eſſe Boſones, Richardi Burgundiæ principis filii, ut videbimus initio libri ſequentis.

ANN. CHR. 936.

Duo nova monaſteria hoc anno condita in Germania nobis occurrunt, nempe Groningenſe virorum ad Bodam fluvium in diœceſi Halberſtatenſi, & ſancti Stephani apud Auguſtam Vindelicorum. Groningenſis (*) condendi hanc occaſionem (a) perhibent. Sigfridus comes ex conjuge ſua Jutta duos ſuſtulerat liberos, filium ſcilicet ac filiam patri & matri cognomines. Fillus, inter venandum equo lapſus, cervicem fregit: cujus tel nuntio turbata ſoror, cùm præcipiti gradu e ſupremo tabulato in aream areis properat, ſorticem, quem ſotè manu tenebat, pectori infixit, quo ex vulnere ipſa etiam occubuit. His tragicis liberorum caſibus conſternati parentes, cùm nulla ſpes prolis ſuperetſet, bona ſua Folcmaro novæ Corbeiæ abbati contradidcrunt, eâ conditione, ut cœnobium monachorum opportuno in loco ſuæ poſſeſſionis erigeret, boniſque ſufficienter dotaret: quod abbas fideliter exſecutus eſt condito cœnobio apud *VVeſtergroningen*; quod Clauſtri groningenſis nomen a loco accepit. Primariæ ejus monaſterii litteræ a Meibomio reſeruntur in chronico Corbeienſi, quas nomine ſuo Folckmarus novæ Corbeiæ abbas, ejusque congregatio omnibus ſanctæ ma» teis eccleſiæ filiis inſcribit, eiſque notum facit, quo pacto Siſridus comes ob » ſpem retributionis æternæ Corbeienſi monaſterio hereditatem ſuam cootulerit » in pago Hardga, in loco, cui vocabulum eſt *VVeſtergroningen*, ſito juxta » fluvium Bodæ, hoc eſt eccleſiam ipſam cum ſuis cleticis & metallis, & quid» quid intra vel extra urbem poſſidebat; & quidem pro rege glorioſiſſimo Hein» rico, regina Mathilde, & regia prole Oddone, Henrico, Brun, Gerbetg, » Hatvvin, necnon pro ſeipſo & conjuge ſua Gnthie ſeu Jutta, eâ conditione, » ut abbas & monachi Corbeienſes ipſum ad conſtruendum monaſterium adju» varent, & duobus ex eadem congregatione monachis eumdem locum perpe» tuò committerent: quod Folckmarus ſe exſecutum fuiſſe teſtatur, quatuor » aliis clericis inſuper adjunctis. Ex quo intelligitur, quod jam de veteri Corbeia, aliiſque monaſteriis notavimus, monachos principum ſaltem abbatiarum clericorum miniſterio illis temporibus uſos fuiſſe. *Actum novæ Corbeiæ, anno incarnationis dominicæ* DCCCCXXXVI. *ſeptimo kalendas Junii, id eſt poſtridie Urbani, indictione* IX. Superſtes fuit ad annos minimùm ſex Folcmarus abbas, mortuus III. nonas Octobris. De Bovone tertio ejus ſucceſſore infra.

LXXVII. Groningenſe & S. Stephani Aug. Vindelic. cœnobia condita.

(*) *Cloſter-Groningen.*

(a) *Meibom. p.* 135.

Alterum monaſterium eſt ſancti Srephani apud Auguſtam-Vindelicorum, quod ſanctus Udalricus epiſcopus, *propter cujuſdam ſanctimonialis religionem*, quam Emozam, alii Hicilam ſeu Lucilam vocant, ad eccleſiam ſancti Srephani protomartyris exſtruxit, ibique ſanctimonialium congregationem inſtitnit, *regulæ ſanctitatis*

ANN. CHR. 936.

Elitatis ſubditas, & *ſancto velamine Chriſto deſponſatas*. Iſtuc quædam mulier conjugata, marito aſſentiente, ſe receperat, litteris quidem non multùm exculta, ſed exterioribus aptiſſima officiis. Ideo aliis ſanctimonialibus viſum eſt, ut celleraria conſtitueretur; tum epiſcopo ſupplicatum, ut ei hoc munus imponeret. Juber epiſcopus: at illa præfractè recusat. Verùm hanc contumaciam non ſera pœnitentia ſubſecuta; nam membrorum uſficio cœlitus nocte ioſequente ita privata eſt, ut ambulandi facultatem non haberet. Cùm adventum epiſcopi opperiretur, eo in orbem ad ſynodalem conventum celebrandum reverſo, hæc ad eccleſiam ſanctæ Mariæ ſe portari rogavit, & ejus obturibus præſentari. Cùmque ad ejus præſentiam adducta fuiſſet, humillimis precibus eoiaè flagitabat, ut ex hac infirmitate relevaretur. Mox eam inobedientiæ arguit epiſcopus, & benedictionis ac lodulgentiæ munere donavit; ſtatimque ab ea receſſit. Nec mora hæc integram ſoſpitatem recepit, & ad epiſcopum reverſa, pedibus ejus advolvitur, & de præterita inobedieotia veniam petens, emendationem io futurum promittit.

LXXIV. Ratfredi Farfenſis abbatis interitus.

Ratfredus Farfenſis abbas, qui, ejecto Rimone abbate, ab Hugone rege in ejus locum intruſus fuerat, noxam malè cœpti magiſtratus, in quo non malè ſe gefſerat, poſt ſex demum annos nece ſuâ eluit. Erant ſub eo duo ſceleratiſſimi pſeudomonachi, quorum unus Campo, ejus ab infantia alumnus, & in arte medicinæ eruditus; alter Hildeprandus vocabatur, qui ex longinquo monaſterio ab eo ſuſceptus, & non ſecus ac filius ab eo habitus, quamdam cellam, quæ Romæ ea jure monaſterii eaſtabat, haud dubiè ſanctæ Mariæ in Mica-aurea, ab ipſo abbate obtinuerat. Illi tot beneficiis ingrati, de nece ejus conſilia inire ſubſtinuerunt, & qualem quiſque ea illo monaſterio partem ſortiri poſſet, ſimul tractare. Itaque, etſi eum jam ſenio defectum cernerent, ut eſt impatiens ambitio, venenum ei mortiferum propinare non dubitarunt. Hauſto letali poculo, cùm ille in extremis ageret, duos illos parricidas ante ſe conſpiciens morti ſuæ inhiantes, collecto ſpiritu ea imo ſuſpirans, ad Camponem dixiſſe fertur:

Campigenam Campo, malè quidm me campigenaſti.

Campo necis auctor in ejus locum intruſus.

quo dicto, ſtatim exſpiravit. Moa Papiam ad Hugonem regem properans Hildeprandus, magnâ pecuniæ ſummâ Camponi abbatiam comparavit. Revertenti occurrit Campo, qui factæ pactionis memor, binas ei cellas in marchia illa dedit, nempe ſanctæ Mariæ juxta flumen Cleutis, & ſanctæ Mariæ in Soleſtano ſecus civitatem Aſculanam; totidemque in comitatu Reatino, ſcilicet ſancti Angeli juxta ipſam civitatem, & ſanctæ Mariæ in Lauriano; quo facto, ad monaſterium ambo pacificè reverſi ſuos. Sed pax inter impios parum fida & haud diuturna. Vix uno anno ſimul convixerant, cùm Hildeprandus, corruptis pecuniâ marchianis, totam monaſterii poſſeſſionem invaſit: at Campo majori pretio ab ipſiſmet mox redemit, quas ſcortis & natis magna ex parte prodegit flagitioſus tyrannus, in his *curtem ſanctæ Benedicti in Silva plana, ubi fuit antiquitus congregatio ancillarum Dei, quæ opere plumario ornamenta eccleſiæ laborabant*. Hæc monaſterii bonorum diſſipatione compertâ, Albericus Romanorum princeps, qui tametſi minimè probus, monaſteria ad regularem normam revocare ſatagebat, iſtuc *monachos regulares*, qui locum ſanctum repurgarent, direxit; at Campo eos adeò recipere noluit, ut eriam noctu interficere molitus ſit. Verùm illi, nefario conſilio intellecto, territi redierunt ad principem; qui Camponem e monaſterio fugere compulit ad Reatinam civitatem, ubi propinquorum ope (nam genere nobilis erat) ad tempus habitavit, denuo Farfam poſtea reverſus, ut inferiùs dicturi ſumus. Is erat Farfenſis monaſterii per illa tempora infelix ſtatus, qui non felicior fuit ſub Hildeprando peſſimo illo monacho, qui Camponem eacepit. Prima origo mali ea intruſione Ratfredi, tum Camponis per Hugonem regem: cujus etiam favore ac potentiâ freſus Manaſſes Arelatenſis aoriſtes, qui ejus affinis erat, deſertâ propriâ eccleſiâ, Italiam petiit, & Veroneoſem, ob Ratherii epiſcopi exſilium vacuam, Tridentinam, Mantuanam, immo eriam Mediolanenſem occupare non erubuit.

LXXV. Odo Cluniacenſis abbas Romam petit.

Tunc temporis contigit, ut Odo Cluniacenſis abbas Romam a Leone papa, & univerſis cleri ordinibus arceſſitus ſit; cujus itineris duplex fuit cauſa: una, ut cum Alberico principe reconciliaret Hugonem regem: altera, ut monaſterium ſancti Pauli denuo inſtauraret. Hoc iter ingreſſurus, Achegrinum, converſionis ſuæ olim ſocium, qui tunc ſolitariam vitam in erémo piſſimè agebat, revilere, eumque de rebus agendis conſulere ſtatuit. Inter familiaria colloquia eumdem rogare

gare cœpit, ut ſi quid ipſi per hos dies cælitus revelatum fuiſſet, amicè ſecum communicaret. Ille ſocietatis antiquæ memor, Odoni confeſſus eſt, beatum Martinum ſibi poſt divina officia conſpicuum adfuiſſe, ac dixiſſe, ipsâ die ordinationem fieri Ludovici regis, & ſe ejus unctioni veile interesse. Ea res necdum Odoni comperta erat, qui, die & horâ notatis, verum fuiſſe oraculum poſtea intellexit. Non fuit Odonis in illo itinere inanis labor; nam rex Hugo, qui urbem Romam artiſſimâ obſidione vexabat, Alberico reconciliatus, Aldam filiam ſuam ei conjugem dedit; ſicque, reformatâ pace Papiam regreſſus eſt. Quid hac in re vir ſanctus præſtiterit, Johannes monachus (*a*) prodit his verbis. *Tempore præterito, dum Romanam urbem ob inimicitiam Alberici jam fati principis prædictus Hugo rex obſideret; cœpit ille intra, extraque diſcurrere, & pacis concordiaque munia inter utroſque diſſeminare: quatinus poſſet furorem prædicti regis ſedare & prædictam urbem tueri a tanta obſidione.* Sanè Romam hoc anno ab Hugone obſeſſam fuiſſe, ſed, pactâ tandem pace cum Alberico, eique filiâ ſuâ in conjugium datâ, eum ab obſidione deſtiriſſe Frodoardus teſtatur. Tunc Odoni id accidit, quod Johannes de eo ſubdit: nimirum cùm Odo juxta monaſterium beati Andreæ, quod ad clivum Scauri poſitum eſt, ſolito ſuo more ea tegulæ præſcripto, prono capite, demiſſiſque in terram oculis incederet, Foſſorius ob id per jocum a nonnullis dictus; factum eſt, ut ruſticus quidam propter lagunculam aquæ, in quam fortè Odo offenderat, caput ejus graviter percuteret. Omnibus, qui aderant, in ruſticum frementibus, Odo mutatis denariis donatum dimiſit. At poſtquam Albericus id reſcivit eidem ruſtico manus amputari feciſſet, niſi Odo a principe eum relaxari multis precibus obtinuiſſet. ANN. CHR. 936.

(*a*) *Johan. lib. 2. c. 9.*

Altera ejus itineris cauſa ea Johanne hæc fuit, ut monaſterium *intra eccleſiam beati Pauli apoſtoli, ut olim fuerat, reædificaret*. Ex quo intelligitur, non modò monachorum cœtum in illa baſilica defeciſſe, ſed etiam religioſas ædes penitus fuiſſe deſtructas, aut certè magnopere labefactatas. Quid inſtaurando monaſterio contulerit Odo, Johannes non exprimit: ſed monachos illic ab Odone reſtitutos fuiſſe conſtat, quibus præfectus fuit Balduinus, & ipſe Caſinenſis abbas, non ſemel a Johaone laudatus: cui erat germanus frater, Firmus nomine, & ipſe monachus, a quo Johannes præmiſſum de ruſtico factum accepit. Et tamen Agapitus, qui poſt annos dumtaxat decem ſedere cœpit, ab Etnoldo Gorzienſi abbate efflagitavit, religioſos ſibi aliquot viros mitti, in monaſterio beati Pauli collocandos, quod tunc ad monaſticum ordinem transferre moliebatur, ut legitur in libro de vita Johannis abbatis Gorzienſis. Qui fieri potuit, ut tam citò evanuerit illa Odonis inſtauratio? an fortè Agapitus Gorzienſes Cluniacenſibus præruliit? aut jam emendatione indigebant monachi ab Odone illic inſtituti? certè jam admodum laxata erat iſtic diſciplina Ottone ſecundo imperante, aut ſaltem eo prætextu uſus eſt Otto, qui canonicos apud ſanctum Paulum loco ſolutiorum monachorum collocare meditabatur, teſtante Glabro (*b*) Roduiſo. Ut ut ſit, Romanum illud ſancti Pauli monaſterium, etſi fortè Cluniaco non plenè omnino ſubjectum, Idemtidem tamen præfectos e Cluniacenſibus accepit. Leo Marſicanus (*c*) falli mihi videtur, cùm ait, abbatiam ſancti Pauli Balduino abbati commiſſam fuiſſe a Marino papa; ſiquidem ille jam ejus loci abbas erat vivente ſancto Odone, id eſt minimùm quadriennio ante, quàm Marinus ad pontificatum aſſumtus eſſet. In illo itinere, dum montem Ciniſium ductu Marronuio eques tranſiret, ea immani præcipitio, in quod lapſus erat, divinitus ereptus eſt. S. Pauli monaſterium inſtaurat.

(*b*) *Glab. lib. 1. c. 4.*

(*c*) *Chron. Caſin. lib. 2. c. 58.*

Haud ſcio an in illo quoque itinere accidit, quod Johannes narrat de quodam inſigni latrone, qui Odonis venerabili conſpectu tactus & compunctus, abjectus illico ad ejus pedes, monachum ſe fieri flagitavit. Sciſcitanti viro Dei, an quis ea illo pago eum noſſet; reſpondit, ſe probè notum eſſe. Adductus, qui eum noverat, unus e primoribus loci, dixit, inſigniſſimum eſſe latronem; quo audito, prudens patet eum monuit, mores ut priùs corrigeret, & tunc demum ad monachatum admitteretur. At ille: Ego, inquit, hodie a te projectus, eo in certam perditionem; animam verò meam Deus a te reperet. Miſeratus hominem benignus pater, præcepit, ut ſe ad monaſterium præcederet. Ille denique poſt regularem probationem factus monachus, Cellerario fratri obſequi juſſus eſt, ſimulque, cùm idiota eſſet, litteras diſcere. Utrumque gnaviter exſequitur, ſcilicet obedientiæ jugum, & ſtudium litterarum, ita ut unam manum obedientiæ porrigeret, alterâ verò pſalterium ſemper ferret. Non multò poſt, cùm ad extrema veniſſet, rogavit, ſibi ut alloquendi pii patris copia daretur; ubi abbas venit, ille veniam ab eo petiit. Interrogatus, an in aliquo lapſus eſſet poſt initum monachatum, reſpondit, ſe nudo cuidam injuſſu patris propriam tunicam dediſſe, & funem ea pilis conteatum e cellario abſtuliſſe. Juſſus dicere, quid ea eo feciſſet: Refrænandæ, LXXVI. Latro ab Odone monachus factus.

ANN. Chr. 936.

inquit, causâ ingloviei, quam dudum malè contraxi, ventrem meum circumligavi. Hoc audiro, pius pater solvi funem jussit; qui ita cœli adhæserat, ut absque sanie solvi non poterit. Adjecit ille, ibi præstantissimæ formæ personam, quæ se Matrem misericordiæ diceret, apparuisse, ac prædixisse, fore, ut post triduum ipse e vita migraret; quod ita contigit. Hinc vir sanctus consuetudinem tenuit, ut beatissimam Mariam *Matrem misericordiæ* appellaret.

Cluniaco facta donationes.

Ipso anno quædam Odoni abbati sive Cluniaco donationes factæ legantur; in his *curtilus* unus in villa Rusiaco, prope Cluniacum, Odoni datus *mense* Maio, *quando Rodulfus rex migravit a sæculo. Actum Cluniaco, firmatum Lurdano* (a) *castro publicè*; quæ ara erat monasterio vicina, quam cardinalis Richelius subrui jussit. Eodem anno, *quo Rodulfus rex migravit a sæcula*, Gaufredus comes & uxor ejus Ava dant Escozulas in pago Æduensi pro animabus suis, & pro anima senioris sui Willelmi & filii ejus Bosonis.

(a) *Lourdon.*

LXXVII. S. Ponrii Tomeriensis monasterium donatur.

Paulio ante conditum erat insigne sancti Pontii monasterium apud Tomerias in pago Narbonensi, quod ejus auctor Raimundus comes, alio nomine dictus Pontius, unà cum uxore sua Garsinde, hoc anno amplissimè donavit. Hujus rei litteras Catellus (a) refert, in quibus Pontius comes Tolosanus, primarchio & dux „ Aquitanorum, & uxor ipsius Garsindis, pro remedio & salute animarum suarum „ & pro genitore suo Raimundo, & genitrice, consanguineisque suis donant o„ mnipotenti Deo & sanctæ Dei genitrici Mariæ, ac beatis apostolis Petro & Pau„ lo, necnon glorioso martyri Pontio, & per eos Tomeriensi monasterio ac domno „ abbati Oygario, & monachis ejusdem cœnobii, tam præsentibus, quàm futuris, „ totum allodium & potestativum suum in villa sua dominicata Tomeriis, cum „ ecclesia sancti Martini; multaque aliis villas cum suis ecclesiis, decimis, pri„ mitiis, oblationibus, cœmeteriis, & latifundiis: quæ omnia in istis litteris con„ merantur. *Facta donatio ista in mense Novembri anno* DCCCCXXVI. *divinæ incarnationis, primo anno Ludovico rege sedem regni ejus gubernante.*

(a) *Catel. com. Tolos. lib. 2. c. 94.*

(b) *ibid.*

Prima colonia monachorum istuc deducta est ex Aurilliacensi beati Geraldi monasterio per Arnulfum abbatem, uti nos docent aliæ (b) ejusdem Raimundi litteræ, qui se ob amorem sancti Pontii martyris cognomen Pontii adoptasse ait. In his litteris omnibus, tam regibus, quàm pontificibus & quibuslibet primariis ordinibus notum facit, quòd anno secundo regni Ludovici regis Raimundus ipse, qui „ & Pontius, primarchio & dux Aquitanorum, & uxor ipsius Garsindis, quod„ dam juris sui prædium Christo domino & sanctæ genitricis ejus Mariæ, necnon „ & sancto Pontio martyri, *ob cujus nomen*, inquit, *sic & ipse vocor*, eâ devotio„ ne & conditione offerant, *ut ibidem cœnobium fieret, in quo monachi secundum „ regulam sancti Benedicti conversarentur*: qua de causa ea Aurilliaco beati Ge„ raldi cœnobio quosdam fratres sub manu venerandi Abbatis Arnulfi accessiverit, „ ex quibus ibidem a pluribus episcopis abbas Otgarius ordinatus est. Facto au„ tem sollemni testamento prædictum locum Romanæ apostolicæ sedi subjicit, ut „ per singula quinquennia decem solidi ibidem persolvantur; sicque locus iste ab „ omni alia dominatione sit immunis: quod episcopi, qui ad dedicandam ecclesiam „ convenerant sub anathematis vinculo sanxerunt, scilicet Aimericus metropo„ litanus ecclesiæ Narbonensis, Wisandus Carcassonensis, Rodoaldus Biterrensis, & „ Theodericus Lodovensis episcopi, & omnes episcopi, qui postea ad concilium Ausc„ dinense convenerunt, nempe quatuor prædicti, & Rainaldus, Dagobertus, Pon„ tius, & Wabaldus. Tum, variis interminationibus relatis, Raimundus ad Leo„ nem papam verba dirigit in hunc modum: *Tu verò, a episcoporum episcope & universalis papa Leo, vel quicumque in sancta sede tibi successurus est, apud te causam istam depono, ut, sicut per apostolicam auctoritatem habes potestatem ligandi atque solvendi, quæso per reverentiam apostolorum ut prædicto loco ac monachis, nec non & adjutoribus eorum faveas, & eos absolvas: contradictoribus eorum obsistas, & eos condemnes, ubicumque hæc testamentaria auctoritas eorum principibus prolata fuerit.* Subscribunt prædicti episcopi cum Raimundo & Garsinde, & post eos *Dorbertus abbas*, legendum Datbertus, qui Soricinii abbas erat; Arnulfus abbas Aurilliacensis, tresque alii abbates, Simmarius, Rotbertus, & Sindo; ubi *Summarius* haud dubiè scribendus, idem ac Soniarius, qui tunc Crassensi monasterio præerat, Rotbertus Caunensi. Sindo, corruptum nomen, ipse indubiè est Guido, qui post quatuor annos subscripsit litteris Aymerici Narbonensis archiepiscopi pro monasterio Tomeriensi unà cum Odone abbate, qui fortè haud alius sit quàm Odo ille, cujus signum præmissis litteris appositur, ubi legendum videtur *signum Odonis indigne*, supple abbatis. Tomeriense monasterium illustravit Ranimirus seu Ramirus, filius Sancti Aragonum regis, qui eum ibidem monachum Deo sub finem undecimi sæculi consecravit. Nunc eo loci est episcopalis sedes.

Assi-

Affinis eſt tempore & perſonis conſtructio monaſterii Cantogilenſis (*), quod in diœceſi ſancti Flori ad Elaveris (*) fluvium ſuper rivulum Dejæ (*) ſitum eſt. Iſtic Claudius, vir illuſtris, canonicorum collegium ſæculo nono inſtituere animo ſtatuerat: at cùm morte præventus id exſequi non potuiſſet, eum locum Cuneberto nepoti poſſidendum eo pacto reliquerat, ut poſt ejus deceſſum Brivatenſi eccleſiæ cederet. Erat Cunebertus levita & præpoſitus Brivatenſis, qui cum Hectore decano, cæteriſque ejus eccleſiæ canonicis conſultiùs judicavit, ut prædictum locum Cantogilum pro communi ſalute *ad diſtrictiorem*, id eſt monachorum, *converſationem* converteret; *quia nimirum*, ait ille, *frigeſcente jam caritate, cùm iniquitas multipliciter inundat, & ita verum ordo turbatus eſt, at juxta canonicam inſtitutionem converſari ad integrum nequeamus, ſaltim hoc nobis ante Deum proficiat, ſi illos, qui regulariter vivunt, de noſtro jure faſtidiremus: præſertim verò hoc timeutes, quòd ob honorem domini noſtri Juliani multa nobis in eleemoſyna tribuuntur, ne fortè Judex univerſorum nobis illud propheticum improperet, quòd noſtra habentes, peccata populi comedamus*; quæ ipſis Cuneberti verbis referre placuit ad demonſtrandam Brivatenſium canonicorum pietatem & mentem a cupiditate alienam. Eorum verò pio conſilio ſuffragati ſunt Raimundus Aquitanorum princeps, idem qui ſupra Toloſanorum comes, & Dalmatius vicecomes ac Brivatenſis abbas, necnon Arnaldus Arvernenſis epiſcopus, in cujus ditione Cantogilum tunc ſitum erat; aliique proceres, laudati in præclaro hac de re inſtrumento, quod integrum in appendice teſtemur. Ante conditum eo loci monaſterium duæ illic erant eccleſiæ, in honorem ſcilicet Salvatoris noſtri, & ſanctorum martyrum Juliani Brivatenſis, & alterius Juliani, cognomento Antiocheni, atque Saturnini. His novus patronus additus eſt ſanctus Marcellinus Ebredunenſis epiſcopus, cujus corpus eum aliis multis ſanctorum pignoribus ibidem ſuſceptum fuiſſe dicitur: de qua tranſlatione nulla mentio eſt ad viceſimum diem Aprilis apud Bollandi continuatores. Pii hujus conſilii exſecutio commiſſa *Odoni venerabili abbati*: ſed, *quoniam ipſe aliis multipliciter occupatus* erat, *reverentiſſimo viro domno Arnulfo abbati prædicta rei negotium* delegatum eſt, eâ lege, *ut monachi cum abbate ſuo regularem ſecundùm traditionem ſancti Benedicti vitam ducant*. Arnulfus iſte haud dubiè abbas erat Auriliacenſis, qui coloniam monachorum, ut vidimus, apud Tomerias itidem inſtituit. Denique hanc oblationem ab ſe factam ait Cunebertus, tum pro ſua congregatione Brivatenſi, tum pro rege ac ſenioribus ſeu principibus ſuis; tum *pro anima Vvillelmi ducis, atque nepotum ejus Vvillelmi & Acfredi*, necnon pro anima Claudii avi ejuſdem Cuneberti. Ideo præcepit, ut privatis diebus per ſingulas regulares horas bini pro vivis pſalmi, & officium pro defunctis perſolvatur. Atque ut hæc conſtitutio firma & inviolata permaneat, allegat Cunebertus privilegium Brivatenſi eccleſiæ *antiquitus, a tempore videlicet Pippini regis, conceſſum*, ut, quidquid de rebus eccleſiæ ſuæ communiter decreverint canonici, inconvulſum prorſus & inviolabile perduret. *Data hæc auctoritas teſtamenti v. kalendas Septembris, anno I. regnante domno Ludovico piiſſimo Francorum rege in baſilica almi martyris Chriſti Juliani, ante altare ſancti Stephani*. Hanc verò conſtructionem dotationemque Cantogilenſis monaſterii poſt annos ſex regio præcepto Ludovicus, mortuo jam Cuneberto, confirmavit, rogatu monachorum (a) ſancti Marcellini Cantogilenſis cœnobii, ad preces Herici Lingonenſis epiſcopi & Goteſcalci Anicienſis præſulis, necnon Rotgarii illuſtris comitis. *Datum nonis Decembris, indictione XV. anno VI. regnante Ludovico glorioſiſſimo rege*: quod præceptum Odilo cancellarius ad vicem Herici (ſic lego) epiſcopi, ſummique cancellarii recognovit. Goteſcalcus Anicienſis epiſcopus is eſt, qui ad ſanctum Jacobum in Hiſpaniam orationis causâ profectus, libros ſancti Hildefonſi de virginitate ſanctiſſimæ Deiparæ inde retulit. Proceſſu temporis Cantogilenſe monaſterium Caſæ-Dei unitum eſt, hactenus cella ſeu prioratus conventualis.

ANN. CHR. 936. LXXVIII. Cantogilenſis cœnobii initia.

(*) *Chantoge.*
(*) *l'Allier.*
(*) *la Dorge.*

(a) *Capitul. to. 2. ad. 1533.*

ANNO regni ſecundo Ludovicus rex haud prudenti conſilio ab Hugonis principis, qui ipſum ex Anglia revocaverat, procuratione ſe ſubtrahit, & matrem Edgivam Laudunî recipit. Hugo verò pacatus cum Hetiberto Veromandenſi comite, qui caſtellum Theodorici a Walone recipit. Tunc Hungari, Rheno tranſmiſſo, Franciam prædationibus, cædibus & incendiis infeſtam reddiderunt, uſque ad pagum Biturigenſem effuſi. Hujus cladis haud immune fuit ſancti Baſoli prope Remos monaſterium, in cujus eccleſia cùm Hungarus quidam, aſcendere ſuper altare volens, aræ manum applicuiſſet; ipſa manus ejus ſic altaris lapidi adhæſit, ut omnino avelli, niſi excisâ lapidis adhærentis parte, non potuerit. Tunc captus eſt ab eiſdem Hucbaldus quidam Orbacenſis cœnobii monachus, quem cùm pagani illi ſæpius occidere tentaviſſent, nec ſagittis eum vulnerare, nec gladio car-

ANN. CHR. 937. LXXIX. Hungarorum infeſtationes.

ANN. CHR. 930. Besuæ, Saviniaci, aliorumque monasteriorum incendia.

nem ejus penetrare valuerunt: quod Frodoaldus ex relatu Adalgarii cujusdam presbyteri, qui & ipse captivus fuerat, se didicisse testatur. Eâ tempestate adeò vastatum legitur (a) Besuense monasterium, ut per quinquaginta & unum annos pæne in solitudinem redactum fuerit, dum Bruno episcopus illud per sanctum Maiolum instaurandum curavit. Tunc etiam haud dubiè vastatum est Saviniacense monasterium agri Lugdunensis, quod ab Hunnis & Hungaris destructum atque incendio deformatum fuisse legitur, monachis partim occisis, partim hinc inde dispersis: quod contigit Benedicto abbate, cujus tempore quædam huic loco donationes factæ sunt, id est Rodulfi regis anno XV. Eamdem cladem a prædictis paganis Arbanacense & Insulæ-barbaræ monasteria pertulisse memorantur. Ad id tempus revocandum puto incendium ab iisdem Hungaris patratum in Senonensi sancti Petri monasterio: quo factum est, ut Samson abbas sanctorum Savinlani & Potentiani, aliorumque reliquias in urbem intulerit, & in ecclesia sancti Petri, quæ ex jure monasterii sui erat, reposuerit, relicto dumtaxat corpore sancti Serotini in crypta suæ basilicæ pone altare sancti Petri: cujus sancti oratorium incendio paganorum unicum superfuit. Pace reddità, Samson abbas e vita migravit, sepultus in basilica sancti Petri. Suffectus in ejus locum sanctus Odo Cluniacensis abbas, Arigaudum Floriacensem monachum, religiosum ac Dei timentem, coabbatem illic instituit.

(a) *Spicil.* to. 1. p. 722. & *seq.*

S. Agili abbatis translatio.

Vicinorum cladibus tetrìti Resbacenses nostri, cùm omnia circumquaque ferro, flammâ & incendio devastari cernerent, *corpus beatissimi Agili* abbatis *& ejus bajuli Brandolini*, ut Albericus in chronico scribit, *secum turis fugæ comites asportarunt*, & se cum ipsis reliquiis in quamdam villam, Martiliacum nomine, in confinio Nortmanniæ sitam, ubi sancti Georgii ecclesia erat, contulerunt: quo ex loco nonnisi post annos ducentos ac sexaginta in Resbacense monasterium reportati dicuntur. Verùm hæc non conveniunt cum duobus libris de miraculis sancti Agili, quæ Resbaci ad S. Agili reliquias toto sæculo undecimo patrata referuntur a scriptoribus domesticis.

LXXX. Episcopi ex nudo ordinatio.

Mortuo sub finem anni præcedentis Adelelmo Silvanectensium præsule, in ejus locum *ordinatur* hoc anno *Bernuinus ex cœnobio sancti Crispini* apud Suessionas, quod jam fortè monachotum erat. Walberto quoque Noviomagensium episcopo defuncto succedit Transmarus monasterii sancti Vedasti præpositus, ex Frotoardo. Io syllabo Corbeiensium abbatum, quo ex loco Walbertus assumtus fuerat ad sedem Noviomagensem, ejus obitus notatur VII. kalendas Januarii; onde conjicere licet, eum decessisse anno præcedente postridie natalis Domini; a quo plerique tunc novum annum inchoabant. Walbertum fidelissimum suum vocat Ludovicus rex in diplomate superiùs (*b*) laudato pro ecclesia Compendiensi. Sepultus fuit lo dexteta parte chori ecclesiæ Noviomagensis.

(b) num. 65.

LXXXI. Ludovici præceptum pro S. Amando.

Tunc Elnonensem sancti Amandi abbatiam administrabat Rotgerus comes, cujus superiùs (*c*) facta mentio est. Hic præceptum a Ludovico rege obtinuit de cella, quæ apud Goosiniacas in comitatu Pabulo (*) sita erat, aliisque de rebus, quas rex fratribus assignat. Actum in monasterio sancti Audomari XII. kalendas Septembris, *anno secundo regnante Hludovico rege*. Gerardus notarius ad vicem Artoldi archiepiscopi, summusque cancellarii recognovit. Rotgero mortuo, annis circiter viginti quinque abbatia vacasse falsò dicitur; nam Leudricus ejus successor paullo post medium sæculum decimum e vivis excessit. Iste ex nobilioribus terræ oriundus, præsente Arnulfo marchione Flandriæ cum episcopis & abbatibus provinciæ, abbas electus est. Hic villas, prædia, possessiones monasterii, Nortmannica persecutione dissipatas, recollegit, & de patrimonio suo Frigidum-montem & Amentium cum eorum appendiciis fratribus contulit. Contra Genulfus ejus successor pro servitio, quod regi vel comiti debebat, villas ampliùs viginti malè distraxit; quæ omnia Wetricus post eum abbas recollegit.

(c) lib. 42. n. 77.

(*) Pratte. Abbates ejus. loci.

LXXXII. Donatio fa. cta S. Benigno.

Observatu digna est ob chronicas notas chatta Lampagiæ oobilis matronæ pro sancti Benigni monasterio, cui tunc Albericus abbas præerat. Hæc, Ademaro conjuge suo, illustri senatore Divionensi, orbata, dedit ad altare sanctæ Mariæ in ecclesia sancti Benigni, *quod caput (d) ecclesiæ dicebatur ab antiquis*, res suas apud Stolvicum in pago Tornodotensi, *quas ex jure* maritali possidebat. Ejus donationis instrumentum exstat (*e*) apud Peratdum, *actum Divione monasterio sancti Benigni, Alberico abbate & monachis adstantibus, quorum hæc sunt nomina, Gualardus præpositus, Benignus decanus*, & alii quatuordecim. Tedulfus facerdos scripsit & subscripsit *anno secundo post obitum Rodulfi regis Francorum, Hugone principatum tenente*, scilicet Hugone Nigro, ipsius Rodolfi fratre, qui tunc Burgundiæ principatum tenebat: quod argumento est, Ludovicum regem necdum a Burgundionibus agnitum fuisse.

(d) *Spicil.* to. 9. p. 421.

(e) *Peard.* p. 101. *& seq.*

At

At non multò post pro rege ab iisdem habitus est, & Hugo ipse Ludovico subjectus, uti discimus ex regio diplomate apud eumdem Perardum (*a*) relato, in quo inclytus comes Ugo Ludovici regis dicitur adisse præsentiam, & rogavisse, ut quasdam abbatias pagi Portensis cuidam fideli suo, nomine Adelardo, ejusque conjugi Addilæ donaret, scilicet Faverniacum, dicatum in honorem sanctæ Mariæ, & monasterium Offonis villæ, sancto Leodegario martyri dicatum: quod rex libentissimè se concedere ait, eo pacto, ut, quàm diu ambo conjuges vixerint, illas abbatias teneant; post illorum verò decessum eædem abbatiæ ad priorem statum reverterentur. Hæc erat monasteriorum & abbatiarum per illa tempora infelix conditio. Hujus diplomatis chronicæ notæ vitiosæ sunt in editis. *Datum* XVI. *kalendas Martii, regnante gloriosissimo rege Ludovico anno* III. *indictione* XIII. (legendum *indictione* X. aut, si indictio retinenda sit, legendum *anno* V.) *Actum villâ Garzianâ* (lege *Caziaca* (*) *super Maternam* (*) *fluvium*.

ANN. CHR. 937. Faverniacum & Offonis villæ monasteria. (*a*) *Id. pag.* 65.

(*) *Chezy.* (*) *Ia Marne.*

Per id tempus Odonis abbatis famâ sanctitatis & Cluniacensis congregationis circumquaque diffusâ, factum est, ut reges, episcopi, & magnates eum certatim ad se invitarent, quo monasteria, in eorum posita finibus, ad Cluniacensium morem aut nova instituerentur, aut vetera corrigerentur. Omnia hic enumerare prolixum foret: præcipua tantùm commemorare juvat. In Gallia invenio apud Lemovices Turelense, & Aureliacense apud Arvernos; in Biturigensi pago Dolense & Masciacense; in Aurelianensi Floriacense; apud Senonas sancti Petri Vivi; de quibus omnibus jam diximus. Non omittendum Claromontense sancti Illidii cœnobium, quod a Normannis anno DCCCLXV. incensum, hoc tempore Arnaldus episcopus & Raymundus comes instaurarunt, impellentibus Bernardo ejus loci abbate, & altero Bernardo dicto abbate cathedralis ecclesiæ. Convocatus hanc in rem cleri, nobiliumque conventus, qui suam quique symbolam novo operi contulerunt. Missi ab Odone abbate sanctioris vitæ monachi, pristinum sacro loco splendorem restituerunt. Veteres monasterii possessiones recuperare conatus est Bernardus abbas, cujus successor Mancidius, ejus pietatem & zelum æmulatus, sancti Clementis reliquias per Begonem episcopum tetegi curavit. His addenda monasteria, sancti Juliani apud Turonos, Sarlatense apud Petrocorios; & in pago Waldensi abbatia Romanensis; in Italia Romanum, sancti Pauli, de quibus actum supetiùs; Adventinum, Suppentonianum, Salernitanum, & Ticinense sancti Augustini: de quibus singillatim suis locis agendum.

LXXXIII. Monasteria per S. Odonem reformata.

Primum nobis occurrit Turonense sancti Juliani monasterium, jam conditum a sæculo sexto, quod a Normannis destructum Theotolo archiepiscopus hoc anno instaurare cœpit. De hac ipsa instauratione ita scribit chronographus ejus loci anonymus. *Monasterium sancti Juliani usque ad tempora pontificis Theotolonis vacuum monachali officio mansit. Hujus enim ecclesia rebus amissis, & ab extraneis pervasis, qui cor ad restaurationem illius apponeret, nemo existitit. Hic vir Theotolo, alto sanguine creatus, beati Martini decanus, ob meritum probitatis atque prudentiæ ad culmen pontificalis dignitatis, cum assensu clericorum, tam favore populorum, rapitur, ac sacris altaribus sistitur. Anno igitur incarnati Verbi* DCCCCXXVII. *suæ autem ordinationis* V. *postpositis aliis curis, monasterium sancti Juliani reædificare decrevit, quod devotissimè, Deo juvante, complevit.* Nova colonia monachorum istuc deducta per sanctum Odonem, qui tunc Floriaci apud sanctum Benedictum morabatur, ut idem chronographus restatur. Idem Theotolo, cùm per se, tum per alios, hoc monasterium dotari curavit, obtinuitque a canonicis sancti Martini, suis olim confratribus, unam præbendam in supplementum dotis, quam ipse sancti Juliani monachis concesserat, ut in consequentibus videbimus.

S. Juliani Turonense.

Sub idem tempus, sed incerto anno, Bernardus Petrocoriensis comes Sarlatum monasterium eidem Odoni abbati, atque Adacio coabbati restituendum commisit. Ejus rei litteræ a Sancta-Marthanis, sed cum aliquot nævis editæ sunt. „ Bernardus comes, ut in eis legitur, considerans monasterium Salvatoris, quod „ vocatur Sarlatus, ubi nulla tunc regularis disciplina erat, illudque sub jure „ suo diutiùs retinere timens, in ordine monastico restituere dignum duxit: quod „ argumento est, monasterium istud jam longè ante id tempus conditum fuisse, „ sed quo præcisè tempore, incertum. Quocirca idem Bernardus, consentiente „ uxore suâ Garlindâ, prædictum locum cum tota abbatia ad eum pertinente, a „ sua ipsius dominatione transponit, traditque Deo & domno Odoni Cluniacensi abbati, atque Adacio coabbati ejus, (qui jam Turelense monasterium „ sub Odone regebat) & monachis, quos illuc adduxerint, vel congregaverint: „ ut videlicet ipsi & successores eorum, tam cœnobium, quàm totam abbatiam, „ sine ulla contradictione teneant & possideant: post illorum verò decessum

LXXXIV. Sarlatense monasterium.

„ mo-

ANN. CHR. 937.

» monachi, eum conſilio & voluntate abbatis Cluniacenſis, qualem voluerint, » ſecundùm regulam ſancti Benedicti abbatem ſibi conſtituant. Sint autem ipſi » monachi in ſubjectione regis ad locum ſalvum faciendum, ſed non ad aliquòd » perſolvendum, niſi tantummodo ſolas orationes. *Data in menſe Junio, regnante* » *Deo, domno Ludovico rege imperante.* Adacius hic laudatus idem fortè fuerit atque Adalaſius, vir ille opinatiſſimus, multorum monachorum pater, cujus meminit Johannes in libro ſecundo (*a*) de vita ſancti Odonis. Nunc Sarlati ſedes eſt epiſcopalis.

(*a*) *num* 11.

LXXXV. Silentium quatenus ab Odone commendatum. (*b*) *ibid. n.* 23.

In monaſteriis inſtituendis vel emendandis Odo in primis ſilentium commendabat, *ſine quo videlicet ducenda eſt pro nihilo vita monachi*, ait Johannes (*b*) in ejus vita. Hinc Archembaldus & Adalaſius mox laudatus, inſignes poſtea monachorum patres, a Normannis capti, dum Turonos obedientiæ causâ tenderent, ne quidem vitæ periculo ſilentium, nocte in primis a ſancto Benedicto indictum, violare ſuſtinuerunt. Sic animo fixum habebant Cluniacenſes, aut mori, aut regulæ in omnibus obſequi. Quanta verò pœna maneat ſilentii contemtores, unum maximè probat exemplum, quod idem Johannes (*c*) memoriæ prodidit. Fortè Odo abbas ad quoddam monaſterium venit cum paucis fratribus, e quorum numero erat quidam, nomine Adolfus. Mox autem apud Cluniacenſes tum obtinebat, ut non ſolùm vaſa monaſterii, quod ſanctus Benedictus in regula præcipit, ſed etiam *ſubtulares*, ſeu calcei, ſabbato ad veſperam ablucrentur. Cùm verò prædictus Adolfus, ut & alii, ipsâ die & horâ calceos ſuos lavaret, quidam e frattribus, cæteris arrogantior, indignauter id ferens, Adolfum ſuperbè interrogat, quo in loco ſanctus Benedictus id præcepiſſet. Adolfus verò Cluniacenſium more, quia hora incompetens erat, ſignum fecit ut taceret: quo facto ira efferatus eſt monachus ille, ut prædicto fratri exprobraret anteactæ vitæ mores in ſæculo; indignum eſſe, ut, qui turpiter negotiando provincias circumire ſolebat, nunc eorum, qui ipſo meliores eſſent, vitam emendare ad regulam vellet: ſe a Deo non ſerpentem factum, ut ejus more ſibilare deberet; ſed hominem, cui ad loquendum lingua conceſſa ſit. Poſteà die, cùm id in capitulo propalatum fuiſſet, adeò ille veniam non petiit, ut etiam factum ſuum probaret. Hominis arrogantiâ commotus Odo, facti diſcuſſionem in craſtinum (nam dies dominicus tunc erat) differendam cenſuit, ratus, neminem ſacro die contriſtandum eſſe. Soluto capitulo, ſuperbus ille monachus ſubitò mutus factus eſt, *atque poſt triduum ſine ſermonum abſaluttone defunctus*. Verùm hunc abluendorum calceorum uſum Petrus (*d*) Venerabilis poſtmodum ut ſuperſtitioſum abrogavit.

(*b*) *ibid. n.* 23.

(*c*) *ibid.* n. 25.

(*d*) *Petr. Ve nerab. Statut.* 26.

Abſtinentia a carnibus & medicamentis.

Non minor fuit pœna duorum aliorum monachorum, qui carnes contra regulæ interdictum in domo propinquorum ſuorum, rejectis piſcibus, edere non veriti, ſubitâ morte interiere. Ex his unus arietem vervecinum comedit, alter gallinam, uterque volatilia non eſſe carnem, ſed eamdem habere cum piſcibus originem. Sed huic non minùs gallinæ, quam illi arietis eſus mortem attulit. Hæc exempla ex Johanne refert, graviterque inculcat Petrus Venerabilis in quadam (*e*) epiſtola ad ſuos Cluniacenſes. Videtur etiam Cluniacenſibus tunc non facile conceſſus fuiſſe medicinæ uſus. Cùm enim duo fratres, graviſſimo affecti morbo, ut medicinæ remedia ſibi adhiberentur crebriùs efflagitarent; eorum tandem improbitati ceſſit Odo, ac medicamenta eis dari præcepit, præfatus, ea ſimili morbo tentatis antea nihil profuiſſe. Datum eſt utrique optatum toties remedium, at neutri ſalutem attulit. Verùm his omiſſis, cætera, quæ hoc anno contigere, abſolvenda ſunt.

(*e*) *idem lib. 6. epiſt. 5.*

LXXXVI. Moiſiacenſes abbates. (*f*) *lib. 25. n.* 39.

In ſuperiori tomo retulimus donationem (*f*) Moiſiacenſi abbatiæ ab Awarno Cadurcenſi epiſcopo factam anno ſecundo HLudovici regis Francorum, quod de Ludovico filio Caroli Magni, tunc rege Aquitanorum, intetpretandum eſſe minime dubito. Sunt tamen qui id referant ad annum ſecundum Ludovici Traſmarini: quod invictè refelli poteſt non modò ex anno incarnationis Awarni litteris appoſito, verùm etiam ex libro de miraculis S. Deſiderii epiſcopi Cadurcenſis, ſcripto ab auctore ſæculi ſeptimi, in quibus mentio fit miraculo quatto de Awarno (ſic codex Joltanus) Cadurcenſi epiſcopo, germano Aredii epiſcopi Rutbenenſis. Hinc figitur tempus Hermenini Moiſiacenſis abbatis, cui ſubſcribitur in vetuſtis indicibus Witardus abbas, laudatus in charta cujuſdam viri nobilis Aſtonovi, qui Witardo abbati & monachis Moiſiacenſis cœnobii, cui nomen ob ſitum amœnum imponit Bonævallis, caſtrum ſuum Ceriutium donat anno ab incarnatione DCCCXLVII. *Lotharta rege regnante anno* VII. quod caſtrum *ex munificentia ſenioris ſui Pippini ſerenisſimi regis* ſibi obvenifle dicit. Witardum tamen præceſſiſſe videtur Rangarius abbas, cui prædictus rex Pippinus regiæ tutelæ litteras cum cella Marciliaci con-

concedit *anno* v. *poſt deceſſum Karoli ſereniſſimi auguſti, & tertio anno regni ſui*, in Caſtillione caſtro ſuper fluvium Dordoniæ. Obſcura ſequentium abbatum nomina & ſeries.

ANN. CHR. 937.

Unum e præcipuis hujus anni eventis fuit conſtructio urbis ac monaſterii Magdeburgenſis ab Ottone rege: quam chronicon Magdeburgenſe ad hunc annum, nonnulli ad inſequentem referunt. Id factum ioſtinctu piiſſimæ conjugis Edithæ, & ob æternam patriæ ſalutem; *decrevitque idem rex*, ut verbis chronici utar, *eodem anno* ta. *kalendas Octobris, hoc eſt in proximo die poſt feſtum ſancti Mauricii, congregationem monachorum fieri in eadem urbe, ob amorem Dei, & patris ſuæque animæ, & ſanctiſſimæ conſectalis ſuæ, & Rodolfi regis, qui ei ſanctum tranſmiſit Innocentium*, martyrem ex Thebæorum legione, *omniumque debitorum ſuorum remedium; conſtruxit monaſterium in honore ſancti Petri apoſtolorum principis, & ſancti Mauricii atque Innocentis: tradens ad eumdem locum prædia multa in diverſis locis, & ipſum locum Romano ſubjiciens mundiburdio, fratribuſque concedens liberam electionem abbatis, peragens omnia cum conſilio Friderici Moguntini, & Adaldagi Bremenſis archiepiſcoporum, aliorumque epiſcoporum complurimorum.* Poſtulati ad novam illam coloniam monachi ex Trevirenſi ſancti Maximini cœnobio, quod tunc ſub diſciplina Ogonis ſeu Hugonis abbatis reflorescere cœperat. Novæ coloniæ præfectus Anno vir venerabilis, qui poſtea Wormatienſis præſul evaſit. Principio monaſterium intra urbem poſitum fuit, eo *in* loco, ubi poſtea cathedralis eccleſia inſtituta eſt, tranſlato monaſterio in proximum montem ſuburbanum, unde Bergenſe a poſteris dictum eſt.

LXXXVII. Magdeburgenſe monaſterium condi tur ab Ottone.

Idem chronographus, & cum eo Hermannus, & Reginonis continuator, aliique tradunt, ſancti Bonifacii & ſancti Galli monaſteria hoc ipſo anno conſumta incendio fuiſſe. Trithemius (*a*) addit Scutterenſe, quod S. Pirminius in diœceſi Argentinenſi fundaverat. Lambertus monachus Fuldæ incendium anno præcedenti, ſortè pro veteri calculo, conſignat. Hoc incendium fortuitum fuiſſe puto, non verò ſancti Galli, ut mox videbimus. Cæterùm hoc incendio conflagravit tantùm baſilica Fuldenſis, quam Hadamarus magnis ſumtibus inſtauravit, & poſt annos decem a Marino legato ſedis apoſtolicæ dedicandam curavit. Sancti Galli monaſterium concrematum eſt vi. kalendas Maii, feriâ quartâ, teſte Hepidanno, nempe tertiâ die a ſollemnibus litaniis, quas die feſtu ſancti Marci decantat eccleſia. Rem ſic narrat Ekkehardus (*b*) junior. Thieione abbate, ſevera & accurata erat non modò in clauſtro, ſed etiam in ſcholis exterioribus diſciplina. Die feſto ſancti Marci, ut ſcholares diebus feſtis ſolent, quædam errata commiſerant, quæ cenſores ſcholarum, quos *circatores* vocabant, feriâ tertiâ ad magiſtros detulerunt. Reis pœnas dare juſſis, unus ea eis ad ſuperiora domus, ut virgas afferret, miſſus. Ille, ut ſe ſuoſque commilitones virgis ſubduceret, titionem e fornace arreptum, aridis lignis tecto proximis ſubjecit, quæ ignem brevi conceptum in vicinam turrim eccleſiæ, flante aquilone, intulerunt. Monaſterium ferè ex integro flammis abſumtum, libri multi amiſſi; campanæ tamen cum ſupellectili eccleſiæ dum lentè ignis procederet, ſervatæ. Poſt tantum infortunium, fratribus nec tecta, nec ferè alimenta reſtabant: quare, plerique hac illacque dilapſi, ingens diſciplinæ jactura facta eſt. Relicti circa ambuſta ædificia ſeniores cum aliquot junioribus, quorum aliqui diſciplinam pro loco ac tempore conari ſunt retinere, alii prorſus excuſſere: quorum e numero fuit quidam Rætianus, Victor nomine, doctior cæteris, ſed ferocior, minùſque obſequioſus, qui Thieroni abbati, & Craloni decano ejus fratri multum negotii faceſſivit. Ea hoc incendio magna conflata eſt *in* Sancti-Gallenſium animis invidia contra ſcholares, cenſentibus nonnullis, ſcholas prorſus abolendas, ex quibus tantum mali ortum fuiſſet. Verùm hujus amoliendæ invidiæ cauſâ reponit Ekkehardus, longè plus honoris ea ſcholis iſtis monaſterio acceſſiſſe. Inde quippe clariſſimos variis eccleſiis datos epiſcopos ſe vidiſſe; Conradō rege apud Ingelheimium paſcha agente, & ſancti Galli monacho ſcholarum Moguntiæ curante officium, tres epiſcopos, ejus quondam diſcipulos, cum eodem divina peregiſſe officia, quibus obſolatis, regem ei auri uncias præbuiſſe, quod ille nonniſi ægrè accipere voluit. Mathildem verò, ſororem regis, eidem monacho, aurum vellet, nollet, in digitum inſeruiſſe. Hæc Ekkehardus, non inanis gloriolæ cauſâ, ſed ut honorem doctrinæ & diſciplinæ ejus loci commemorando, præterita illa damna utcumque relevaret.

LXXXVIII. Fuldenſe & S. Galli monaſteria cremata.

(*a*) *Hiſt. Hirſaug. an.* 938.

(*b*) *Ekkehard. jun.*

Poſtero anno ejus ſæculi triceſimo-octavo, rex Ludovicus in concordiam redit cum Hugone duce Francorum, qui Hadewigam Irtonis regis ſororem, Heinrici Tranſrhenenſis olim regis filiam, in conjugium duxit, & Heribertum itidem regi Ludovico reconciliavit. Idem Ludovicus Tuſciaco ſuper Moſam recepto, Corbenatum ſeu Corbionem caſtellum, quod patet Ipſius ſancto Remigio dederat, ab He-

ANN. CHR. 938.

LXXXIX. Corbinacum a rege expugnatum.

ANN. CHR. 938. Heriberto occupatum, ſed ſibi a Remigianis monachis commiſſum, vi recepit, atque Heriberti homines, qui in eo erant, comprehenſos, jubente Artaldo archiepiſcopo, liberos dimiſit. Recepto dehinc Lauduno, inde venit ad colloquium Hugonis Nigri, Rodulfi quondam regis germani, qui fidem ei ſacramento promittit.

XC. Leonis papæ diploma. Floriaco datum. Per id tempus Leo papa VII. Odoni Floriacenſi abbati congratulatorias litteras ſcripſit, in quibus air ſe vehementer gaudere, quòd prædictum cœnobium beatiſſimi patris Benedicti, qui eſt pater & dux monachorum, cujus corpus illic requieſcere dicitur, ad normam monaſticæ religionis floreſcat; *nam cùm ille monaſticus ordo ubique ſit nimiùm imminutus, ſpes nobis ineſt*, ait pontifex, *quia ſi in illo cœnobio, quod eſt quaſi caput ac primus omnium cœnobiorum*, nimirum ob reliquias ſancti Benedicti illic requieſcentis, *vigor monaſticus convaleſcat, cætera circumquaque poſita, quaſi membra, convaleſcent.* Quapropter pontifex, comperto, *quod filius noſter*, inquit, *Odo venerabilis abbas in hoc monaſterio, & venerabilis vir Hugo, videlicet dux Francorum ibidem nuper ſtabiliverunt*, magis magiſque proficere in dies, ſancit, ut numquam locus ille, aut res quælibet ad ipſum pertinentes, cujuſvis poteſtati, niſi tantùm regiæ ſubmittantur; neque rex ipſe, vel quivis princeps, umquam ipſum locum tradat aut epiſcopo, aut canonico aut laïco homini ad dominandum; ſed poſt obitum abbatis liceat monachis ſucceſſorem eligere, ſive ex ipſa congregatione, ſive ex alia qualibet monaſtica fraternitate, ut fuſiùs in appendice noſtra leges. *Scriptum per manum Theodori notarii & ſcriniarii ſanctæ Romanæ eccleſiæ in menſe Januario, indictione xj. Datum v. idus Januarii per manum Nicolai primicerii ſummæ apoſtolicæ ſedis, anno Deo propitio pontificatus domini noſtri Leonis pontificis & univerſalis papæ VI.* (lege VII.) *in ſacratiſſima ſede beati Petri apoſtoli III. in menſe & indictione ſuprà ſcriptis.* Hoc diploma compendio retulit Johannes a Boſco (*a*) in bibliotheca Floriacenſi. Idem auctor aliud ejuſdem pontificis ſcriptum laudat, cujus tantùm fragmentum reperire nobis licuit. Inſcriptum eſt *archiepiſcopis, atque eorum ſuffraganeis, Guidoni eccleſiæ Lugdunenſis, Tutelonı Turonenſis, Geranno Biturigenſis, Gerlanno Senonenſis, Artaldo Remenſis, atque ſucceſſoribus eorum in perpetuum.* In his litteris lugemiſcit pontifex, quòd ſuis diebus tempora periculoſa venerint, & frigeſcente caritate, ſuperabundet iniquitas: ita ut rerum ordo pæne turbatus ſit, & nullus jam locus religioni reſtare videatur; tum dolendum eſſe ait, quòd nec ex adverſo aſſcendere, nec impietatem reprimere certent ipſe & epiſcopi; ſed quidquid religioni adverſatur, clauſis mentis oculis tranſiliant: tametſi non ignorent, ſu de ſua villicatione Deo rationem tedditu-ros. Quapropter prædictos epiſcopos hortatur ad cuſtodiendam religionem. Et quia *comperimus*, inquit, *quòd filius noſter Odo, venerabilis abbas ex monaſterio admodum reverendo, vocabulo Floriaco, quod eſt in honore Dei genitricis Mariæ & ſancti Petri conſtructum, ubi requieſcit egregius pater* DOMNUS NOSTER BEATISSIMUS BENEDICTUS, *decus videlicet gemmaque monachorum, regularem converſationem ex traditione ſuorum prædeceſſorum tenere aliquatenus cum ſuis fratribus tuis Deo ſervientibus videatur*; hanc ordinem in prædicto loco foveri, & in aliis diffeminari optat pontifex, cujus diplomatis fragmentum hic deſinit, non ſine damno hiſtoriæ noſtræ. Fortè integrum legerat Johannes a Boſco, qui diplomati apponit has chronicas notas. Datum kalendis Februarii anno ejuſdem Leonis quarto, indictione XI. legendum XII. quæ duo diplomata ſimul collata probant, Leonem anno DCCCCXXVI. ineunte ſedere cœpiſſe. Ex poſterioris inſcriptione, quæ Gerlannum Senonenſem præfert, ſiquidem genuina eſt, colligere licet, ante ſcriptæ epiſtolæ tempus deceſſiſſe Guillelmum Gerlanni deceſſorem, quem ad annum ejus ſæculi quadrageſimum-ſeptimum perveniſſe recentiores ſcribunt; at eos allucinari conſtat ex Frodoardi chronico, in quo Gerlandus Senonenſis archiepiſcopus urbe ſuâ depulſus fuiſſe dicitur anno DCCCCXLI. culpatus, quòd Waloni, homini Heriberti comitis, faveret contra Ftotmundum, quem Hugo Albus eidem civitati præfecerat. De hac expulſione agit Clarius monachus, apud quem Willelmus archiepiſcopus deceſſiſſe dicitur XIX. kalendas Septembris, atque in ejus locum electus fuiſſe Gerlannus, *monachus ſancti Germani Autiſſiodorenſis*, morum probitate & doctrinâ inſignis. In utroque porro Leonis diplomate mox laudato, pontifex ſuam in monachos & in regularem diſciplinam animum affectum ac ſtudium egregiè teſtatur, utpote qui ejuſdem inſtituti ante pontificatum fuerat; quare non mirum, ſi *egregius pater dominus noſter Benedictus* ab eo appellatur, necnon *decus gemmaque monachorum*.

(a) Bibl. Floriac. p. 240.

Gerlannus ex monacho archiepiſcopus Senonenſis.

XCI. Leonis papæ epiſtola pro Rivipullo. Poſtea quàm hæc ſcripſeram, animadverti poſteriores haſce litteras eſſe ipſam Leonis papæ epiſtolam, eamque ſanè graviſſimam, quam in gratiam quoque Rivi-

pul-

pullenſium monachorum ſcripſit ad commendandam eorum religionem ac diſciplinam, quæ epiſtola integra, exceptis obſcuriis notis, relata eſt in appendice Marcæ (*a*) Hiſpanicæ, iisdem, qui ſupra, inſcripta epiſcopis, inſuper Ajmerico Narbonenſi, Riculfo Elanenſi, Godmaro Gerundenſi, Willarano Barchinonenſi, Wadamiro Aoſonenſi, & Wifado Urgelleoſi, quos iiſdem verbis ad eacitandam monaſticam diſciplinam hortatur, ad normam Arnulfi Rivipullenſis abbatis qui *regularem traditionem* cum ſuis fratribus accuratè obſervabat. *Hunc ergo ordinem*, inquit, *in prædicto loco, Deo annuente, aliquatenus, ut audivimus, reflorescentem, toto nisu tuearis, quæ ad nos pertinent, reſovere decrevimus. Et ideirco hanc apoſtolicæ auctoritatis epiſtolam vice apoſtolorum principis beati Petri, quam tenere, ueſi indigni, cernimur, veſtræ benignitati pro filio noſtro Arnulfo abbate & ejus ſucceſſoribus, & ejuſdem monachis dirigimus, obſecrantes & præcipientes, ut, ſicut de veſtra communi obedientia, necne ſollicitudine confidimus, tu his, quæ ad paſtoralem curam pertinent, non negligatis ſubvenire illorum neceſſitatibus*, maximè ſeptimendis adverſariorum vexationibus, ut ſuſiùs pontifex proſequitur, præcipiens Guadamiro Auſonenſi epiſcopo, in cujus diœceſi Rivipullenſe monaſterium ſitum eſt, ut ejuſmodi vexatores pœnis eccleſiaſticis coërceat, quibus diras omnes idem pontifex imprecatur. Hanc verò epiſtolam *non ſolis epiſcopis, ſed etiam abbatibus vicinis aut longè remotis, qui ſub hac norma regulariter degunt, quam Dominus per beatum ſanctum Benedictum*, dirigit pontifex, at eâdem excommunicatione conſtringant ioſeſtos id genus homines, ut multorum conſenſu eorum impietas ſtangarut. His litteris ſcriptis non diu ſuperſtes fuit Leo papa, quem anno inſequenti deceſſiſſe Baronius, aliique cenſent. Suffectus in ejus locum Stephanus octavus, aliis octus; qui ſancto Gerardo Bronienſi abbati privilegium indulſit, quod alii retulerunt. Qui ei ſubſcripſiſſe dicitur Benno ſen Benedictus Mettenſis epiſcopus, ante Leonem e vivis deceſſerat. Eodem tempore quidam monachus cœnobii ſancti Cucuparis, nomine Godmatus, a Ludovico (*b*) rege præceptum obtinuit, quo univerſæ Rivipullenſium poſſeſſiones confirmantur. *Actum fecus caſtram, quod dicitur Briſuelba, ſuper Rheni flumen, viiij. kalendas Septembris, indictione xij. anno tertio Ludovico rege regnante.* Sancti Cucupharis monaſterium in pago Wallenſi eaſtruaerat Ludovicus Pius, quod a pagaois everſum rea Lotharius teſtituit. Arnulfo Rivipullenſi abbati ſucceſſit Eunego, cujus tempore donationes (*c*) quædam monaſterio factæ anno abhinc ſecundo.

ANN. CHR. 938.

(*a*) *Marca Hiſp. c.* 851.

(*b*) *Ibid. c.* 849.

(*c*) *ibid. c.* 588.

Leonis pontificis zelum in diſciplinam regularem prodit ejus epiſtola (*d*) ad Hugonem principem Francorum, abbatem monaſterii ſancti Martini Turonenſis, a cujus aditu malieres, pro antiqua, quæ illic olim viguerat, monaſtica diſciplina, denuo arceri jubet, doletque eam fuiſſe violatam ex negligentia & „ tepore clericorum, eidem loco tum ſervientium: cùm etiam oulli umquam „ feminæ intra monaſterii ambitum, etiam ſub tempore paganorum, niſi ota„ tionis causâ, permiſſus fuiſſet acceſſus. Scriprom per manum Theodori nota„ rii & ſcriniarii ſanctæ Romanæ eccleſiæ, in menſe Januario, & indictione xi. Ludovico Francorum rege; ubi inſolitum eſt, tempus ſcriptæ a Romano pontifice epiſtolæ a Francorum rege deſignari. Hæc arcendarum a monaſticis etiam eccleſiis mulierum diſciplina inviolata perſeveraverat in Sithienſi monaſterio ad hoc uſque tempus, quo Adala conjux Arnulfi comitis & abbatis, cum magnis infirmitatibus ſæpius vexaretur, ſummopere aapetit, ut ad altare ſancti Bertini, precandi causâ, ſibi acceſſus concederetur. Votum hac de re ſuum capoſuit Wicfrido Teruanneoſi (*e*), & Falberto Cameracenſi epiſcopis, qui, *accepta etiam a monachis licentia, anno nativitatis Domini nongenteſimo triceſimo octavo, anneque quinto* (lege ſecundo) *Ludovici regis, feriâ ſecundâ paſchæ, introduxerant eam in idem monaſterium*, id eſt baſilicam, & quidem *non ſine tremore maximo, quoniam hoc illa prima facere præſumſerat, quod antea reginarum nulla concupiſcere vel audebat*. Sic introducta, & ante altare beati Bertini proſtrata, ſuis precibus, plenam corporis ſaoiratem recepiſſe dicitur. Taoto grata beneficio, plurima huic loco ornamenta contulit, in his *cortinam miræ magnitudinis, operiſque præcipui, quæ adhuc durat*, ioquit Ipetius. In ipſo ingreſſu Arnulfus, ejus conjux, filcum quemdam eidem monaſterio donavit. Eodem tempore Rodulfus, ipſius caſtelli urbanus prætor, filium ſuum, Walterum nomine, morbo variolæ laborantem, ulnis propriis ad altare ſancti Bertini deportavit, voto facto, ſe eum Deo conſecraturum, ſi ſanitatem reciperet; quem mox ſaluti reſtitutum omnipotenti Deo & ſancto Bertino obtulit, monachum perpetuò futurum.

(*d*) *Spicil. tom.* 1. *p.* 375.

(*e*) *Acta Benedict. to.* 3. *p.* 138.

XCII. Mulierum acceſſus in monaſteria prohibitus.

Calmeliacenſe ſancti Theotfredi apud Wallavos monaſterium ex teſtorum incuria & monachorum relaxatione ad eum ſtatum redactum erat, ut ob inopiam loci monaſtica religio ibi penitus extincta eſſet. Hanc deſolationem non ſerens

XCIII. S. Theotfredi monaſterium reſtauratur.

ANN. CHR. 938.

Gothefcalcus præſul Wallavenſis eccleſiæ, hunc locum in priſtinum ſtatum reformare ſtuduit. Et primò quidem facultates monaſterii, per incuriam & ſæcularium cupiditatem direptas, eidem reſtitui curavit. Deio Arnulfum abbatem ex „ Auriliacenſi ſancti Geruldi (a) monaſterio accitum togavit, ut prædictum lo-
(a) *Diplom. p.* 169. „ cum in ſuum dominium acciperet, & fratres inibi, ſecundùm regulam ſancti „ Benedicti victuros, collocaret: quod factum eſt aſſenſu Guilleſmi marchionis „ & plurimorum epiſcoporum. Ad hæc idem antiſtes quædam eis prædia con- „ ſert, eâ lege, ut quotidie, exceptis diebus feſtis, ad ſingulas horas canonici officii „ duos pſalmos pro ipſo, ejuſque ſucceſſoribus, fluxis genibus decantent; pro defunctis „ verò, quando ſeret dies, vigiliam & miſſam. His litteris poſt Gothefcalcum epiſcopum ſubſcribunt Gerontius Bituricenſis archiepiſcopus, Bego & Wido epiſcopi, ſcilicet Auicienſes, qui unus poſt alterum, ſuo utetque tempore, poſtea ſucceſſerunt: Bernardus abbas & Dalmatius abbas, qui Calmeliacenſibus ab Arnulfo ubbate præfectus eſt, ſubſcripſitque his litteris annò regiminis ſui quinto, ſive hic annus ejus abbatis quintus fuerit; ſive poſtea, at nun ratò tum fiebat, ſubſcripſerit: quod nonnullis placet, qui Dalmatium unno abhinc ſecundo ejus luci abbatem conſtitutum volunt. Actum anno regni Ludovici ſecundo. Arnulfus, ſupetiùs laudatus, Auriliaci coabbas erat ſub Odone abbate Cluniacenſi; ut in chronico (b)
Auriliacenſes abbates. (b) *Analect. to. 2. p. 239.* Auriliacenſi legitur. Arnulfi ſucceſſor Adraldus, Conchenſis monachus, ex pago Rutenico nobilibus parentibus ortus, prophetiam ſancti Geraldi impleviſſe dicitur, amplificatâ baſilicâ, quæ propter confluentem populum unguſtior erat; & aliud monaſterium apud Cadeiracum exſtruxiſſe. Huic ſuffectus Geruldus de ſancto-Sereno, abbas quintus, ex caſtro ſancti Sereni apud Cadurcos oriundus, baſilicam a deceſſore ſuo inchoatam perfecit.

XCIV. Mogantiæ archiepiſcopi monachi.

Hildebertum Mogantinum pontificem hoc unno deceſſiſſe, tradunt veteres Germani ſcriptores, eique ſuffectum fuiſſe Fridericum, Gilleberti ducis Lotharienſis propinquum, qui & ipſe, uti ejus unteceſſor, Fuldenſis monachus erat: adeò ut Fuldenſe monaſterium quoddam quaſi ſeminarium habuerit Mogantinorum archiepiſcoporum, uti Tervitenſium Mediolacenſe. Friderici media fama eſt apud veteres, *vir in ſancta religione ſtrenuus & valde laudabilis* dictus a continuatore Reginonis; ſed tamen ob id colpatus, quòd ultercationibus Ottonis regis & Gilleberti ducis, aliorumque Ottonis æmulorum, ſe nimiùm immiſcuerit, & Giſlebertio propinquo ſuo, & forſan fratri, contra regem ſe ſe adjunxerit; quæ res ipſi exaſa fuit ejectionis & exſilii non ſemel. In chronico Saxonico nondum edito, *vir optimus & omni religione probatiſſimus* appellatur.

XCV. Adelcis a Lothario ſponſo dotata.

Sub finem hujus unni Lothatius Italiæ rex Adelaidem, Rodulfi Jurenſis Burgundiæ quondam regis filiam, deſponſaturus, dotem ei conſtituit (c) ea va-
„ riis Italiæ terris & poſſeſſionibus, quas inter abbatiam de Sexto, ſitam in
„ comitatu Lucenſi, abbatiam ſancti Antonii in Senenſi, atque abbatiam ſancti
„ Salvatoris in monte Amiato, ſitam in comitatu Duſcnſi, ei aſſignat. Actum
(c) *Bullar. Caſin. to. 1. p.* 41. ptidie idus Decembris in Burgundiæ curte, *quæ Columbaria dicitur*, anno ejus ſæculi triceſimo-octavo, Hugonis regis duodecimo, & filii ejus Lothatii VIII. indictione 2. Hæc autem ſera omnia monaſterio Salvatoris Papienſi contulit picotithma regina ejus conditrix, cujus in ordinem noſtrum beneficia & eximiam pietatem ſequentia declarabunt.

XCVI. Guntharius fit epiſcopus Ratiſponenſis.

Feſtivum eſt quod ſcriptures Germani ſcribunt de Guntharii Ratiſponenſis epiſcupi electione, quæ hoc unno facta dicitur. Venerat Otto Ratiſponam, vacante ſede poſt mortem Iſamgrini epiſcopi, uti Arnulfus (d) tradit, aut certè
(d) *Conſt. to. 2. p.* 104. Conradi, ut receutiores habent indices. Admonitus in ſomnis Otto, ut eum epiſcopum crearet, qui poſtero die primus ſibi ad ſancti Emmetammi monaſterium venienti occurreret; primâ luce cum paucorum comitatu iſtuc acceſſit, monachis ejus rei ignaris. Pulſauti eùm venerabilis Guntbarius monachus oſtiam aperuiſſet, rea eum intuitus, quid ſibi pro epiſcopatu dare vellet, ſciſcitatut. Et ille ſubtidens: Calceos, inquit, meos. Tunc rea, patefacto reliquis ſtatibus oreculo, conſilio cleri & populi eum epiſcopum elegit: quâ dignitate non diu potitus eſt Guntbarius, qui Ratiſponenſi eccleſiæ triginta tantùm hebdomadibus præfuiſſe fertur, ſepultus ad ſanctam Emmetammum. Huic ſuffectus Michaël, monaſterio non parum infeſtus, Michaëli ſanctus Wolfgangus e noſtris, qui regularem diſciplinam ibidem reſtituit, multis ſuo loco celebrandus.

XCII. Senonienſium res confirmatæ, & abbates.

Hoc anno exeunte Rambertus, Senonenſis monaſterii venerabilis abbas, Adalberonem epiſcopum adiit, petiitque, ut donationes ab ejus unteceſſoribus de rebus ſancti Stephani factas, confirmaret, in his eccleſiam in Epiſcopi-villa ſi-
„ tam in comitatu Albinſi, cum ſuis adjunctis: quod epiſcopus benignè annuit.
„ Actum Metris III. kalend. Junuarii, anno terno regnante Ottone rege, in-

di-

dictione undecimâ. Post Adalberonem his litteris apposita sunt signa Beatricis ducis, Zindebaldi comitis palatii, Warneri abbatis, & aliorum Mettensis ecclesiæ canonicorum. Hic est Rambertus abbas, per quem disciplina regularis (*a*) in Senonienſi monasterio, favente ipso Adalberone episcopo, reflaruit, in necrologio laudatus vr. nonas Martii. In chronico Senonienſi, auctore Richerio, magnus hiatus est in serie abbatum post Rambertum, de cujus proximis successoribus nulla certa notitia. Qui in additionibus (*b*) ad chronicon Yepesianum Ramberti successor laudatur Bercherus abbas, annis amplius centum quadraginta posterior fuit, nimirum pontificatu Pibonis (*c*) episcopi Tullensis, ut suo loco videbimus; ac proinde longè remotior a tempore Stephani sæculo duodecimo Mettensis episcopi, cujus tempore prædicti abbates exstitisse perperàm dicuntur.

ANN. CHR. 938.

(*a*) *sup. n. 72.*

(*b*) *Chron. Benedict. to. 2. pag. 127.*

(*c*) *Spicil. to. 3. p. 321.*

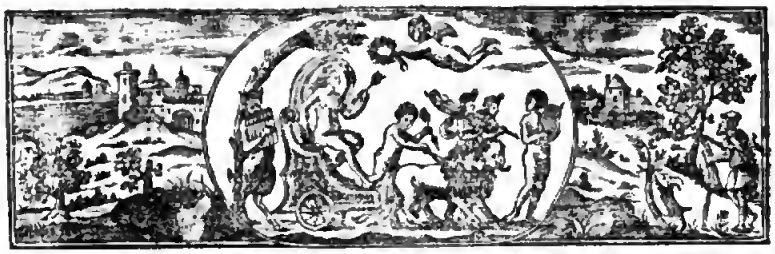

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUADRAGESIMUS-QUARTUS.

Ab anno Christi 939. ad annum 947.

ANN. CHR. 939. I. Res civiles anni sequentis.

ANno proximo, ejus sæculi tricesimo-nono, in Gallia res civiles admodum turbatæ. Ludovicus rex, adjuncto sibi Hugone Nigro, Rodulfi quondam regis filio, pergit contra Hugonem Album Francorum ducem, & Willelmum Normannorum principem, qui, ob dumna Arnulfo Flandrensi comiti illata, ab episcopis, qui cum Ludovico erant, diris supponitur cum Heriberto, qui villas & oppida quædam sancti Remigii injustè retinebat. Sub hæc Ludovicus, semel & iterum vocatus a Lothariensibus, qui ab Ottone rege defecerant, in pagum tandem Virdunensem & Elisatium proficiscitur. In ea defectione primas tenebat Gisslebertus dux Lothariensis, qui trans Rhenum prædandi causâ profectus, Saxonibus insequentibus, in Rhenum cum equo dilapsus, undis oppressus est. Erat ei uxor Gerberga, Ottonis regis soror, quam Ludovicus rex statim conjugio sibi copulavit. Non tamen pax facta cum Ottone, qui Lotharienses ad se redire coëgit.

II. Gorziensibus abbatia restituuntur a Boſone.

Inter hæc Boso comes, Richardi dudum Burgundiæ principis filius, Rodulfi Francorum quondam regis frater, partem aliquam regni Lothariensis sibi vindicare conabatur; & intra Victoriacum Campaniæ castrum se continens, loca circumpositа, in his possessiones quasdam Gorziensis monasterii usurpaverat. Ad has repoſcendas missus ab Einoldo ubbare Johannes monachus, cujus jam non semel facta mentio est. Hic, cui obedientia cuncta difficilia vel impossibilia, faciliu & possibilia reddiderat; per infesta latrociniis loca, uno tantùm comite e famulis sibi assumto, iter aggressus, ad comitem venit, rogavitque, ut res occupatas ob amorem vel timorem Dei, & reverentiam sanctorum restitueret. Ille irâ commotus id se facturum constanter negat, & Johannem citò a se summoveri jubet. At Johannes: Ego, inquit, summoveri possum: sed alii plures & potentiores succedent, qui clamare non cessabunt. Et ille: Ad quem, ait, clamabunt? num ad regem, nescio quem, tuum? num ad ducem tuum illum Gislebertum, quem non magis, quàm servorum meorum novissimum, reputo? An verò ad episcopum tuum Adalberonem? cujus causâ de vitrico ejus Richizone cùm vindictam sumserim, ille nihilò minùs ad Gillebertum defecit. Sed viderit, quid ei ex hoc commodi

cesse.

ANN. CHR. 959.

ceſſerit. Tum Johannes: Clamabimus ad Deum, qui nos fortè non rejiciet. Ad hæc ille commorior, Johanni minas intentat & ſupplicia, & jam ferè eum arripi juſſerat, cùm ejus conjux, prudens ſanè mulier, ne id faceret interceſſit; togavitque, ut, ſi poſtulata negaret, ſaltem illæſum abire permitteret. Ita dimiſſus, etiam viatico & viæ duce a comitiſſa accepto, diſceſſit, ac tandem Gorziam, non ſine magnis periculis, incolumis pervenit. Non multi effluxerant dies, cùm nuntius Boſonis comitis Gorziam venit, rogatutus, ut Johannes quamrocius mitteretur ad coaitem, qui morbo graviſſimo pæne deſperatus lecto decumbebat. Protinus Joannes abbatis juſſu celer eò progreditur. Dum coram veniſſet: Quando, inquit, comes, hinc digreſſus es, non tam prope finem vitæ mihi adeſſe putavotam. Habeto jam prædia, quæ repetebas; tantùm eorum patronum ac defenſorem me habere: de cætero quidquid vobis ex eis deperierit, ego auro probato repenſabo. His actis, ubi Johannes e conſpectu abiiſſet, comes reſolutus in ſomnum, quo jam per plures dies ac noctes caruerat, ab hora nona uſque ad ſubſequentis diei horam ferè tertiam non evigilavit. Sed tandem experrectus, mox cibum petit, caput per aliquot dies prorſus expers fuerat: quo voluptate ſumto, iterum uſque ad horam ferè nonam obdormivit. Expergefactus Johannem advocat, eumque ſaluris ſuæ recuperatorem teſtatus, cum multo honore a ſe emittit. Hæc acta eſſe conſtat poſt mortem Boſonis comitis, Rodulfi regis fr .ris, qui in obſidione ſancti Quintini, teſte Frodoardo, mortuus eſt ante annum, quo rex Otto Heinrico patri ſucceſſit. Atqui Boſo comes, de quo nos agimus, cum Ottone jam rege de portione regni Lotharienſis diſceptavit, idemque *filius* erat dudum principis Burgundionum Richardi, ex vita Johannis abbatis Gorzienſis; ac proinde Richardus duos filios cognomines habuiſſe dicendus eſt.

III. Odonis abbatis iter duplex Romam, & facta.

In Italia recrudeſcebant quoque diſcidia inter Hugonem regem & Albericum principem Romanorum, quibus componendis Odo Cluniacenſis abbas iterum Romam adire cogitur. Id contigiſſe hoc anno, non præcedente, diſertè teſtatur Johannes ejus vitæ ſcriptor, qui ſe tunc Odoni primùm adhæſiſſe tradit initio libri primi, his verbis. *Anno itaque dominicæ incarnationis nongenteſimo triceſimo nono, & ejus ætatis ſexageſimo, in monaſtica religione triceſimo anno, Romam veniens, me naſcrum terrenis irretitum nexibus reperit, miſeratuſque ſuo rete piſcatus eſt.* In reditu eumdem ad cœnobium ſancti Petri, Ticini poſitum, uſque perduxit: ubi paro tempore ab Hugone rege detentus, ipſummet domno Hildebrando Cluniacenſi præpoſito diſciplinis regularibus informandum tradidit. Hoc monaſterium eſt ſancti Petri in Cœlo-aureo, quod fortè Odoni ab Hugone commiſſum fuerat. Non multò poſt Odo Romam denuo revertens, *me infelicem*, inquit Johannes, *dignatus eſt ſibi ſocium ſumere, & quem canonicum parentibus abiens rapuit, rediens poſtmodum monachum reduxit.* Ex quibus patet, Johannem Romæ otiandum, ibidemque canonicum ante monacharum exſtitiſſe. Hæc terria Odonis in urbem proſectio contigit agente Leone papâ, ac proinde hoc ipſo anno, qui Leonis ſupremus fuit. Tempus deſignat Johannes ipſe poſt initium libri ſecundi. *Sub idem tempus Italiam miſſi ſumus a Leone ſummo pontifice, ut pacis legatione fungeremur inter Hugonem Longobardorum regem, & Albericum Romanæ urbis principem.* In illo itinere, cùm benam appulitiet, ubi fames tum ingruebat, cùm ex triginta ſolidis, quos ad viaticum habebat, pauci reſtarent; ſciens Johannes ejus morem, quòd omnia in pauperes profunderet, nihilque ſibi ſuorumve uſui reſervare ſoleret, veritus ne eandem in via rebus neceſſariis deficerent, clam ab eo cum reliquis ſolidis diſceſſit, & civitatem perrexit. Ubi Odo urbem ingreſſus eſt, mox cuneis egenorum ſtipatur. Tum ille circumſpiciens ut a Johanne acciperet quod illis erogaret, cùm illum non vidit, fraudem intellexit, & mendicis ut ſe ſequerentur innuit. Interim in platea civitatis tres viri occurrunt, quandam honeſtatem præ ſe ferentes, quos pudor a mendicando prohibebat: quem ut relevarat Odo, baccas lauri, quæ ad eorum oſtia e ſcutulis pendebant, ſe velle emere ſimulavit. Pretium ſciſcitatus, cùm illi minimùm dixiſſent, eos tacitè monuit, ut dicerent tanti: quod pretium mumo accepcum eis perſolvit. Urbe egreſſus cum turba pauperum ſubſequentium, Johanni præcepit, ut ſtatim eis daret: quo facto, tam præclara ſuis de merito eleemoſynæ dixit, ut numquam ſimilia ſe audiviſſe Johannes affirmaret: Odo verò confeſſus eſt aliquando, ſibi numquam defuiſſe, unde fratres ſuſtentaret, ac pauperes recrearet. Sub hæc eos conſecutus eſt Petrus presbyter ac monachus Cluniacenſis, qui viaticum eorum ſupplevit. Hoc iter duobus menſibus anni inſequentis, Januario & Februario, factum eſſe idem auctor ſcribit. Dum Odo Romæ verſaretur apud ſanctum Paulum, rogavit eum Balduinus abbas, ut eadem libri, quem de vita beatiſſimi Martini Sulpicius more dialogi ſcripſit, emendaret, & gloſſulis illuſtraret. Tum Odo, fratri Otgario datâ

emen-

ANN. CHR. 939.

emendandi operâ, ipſe commentatiolos edere incœpit. Dum id agerent, veſperasum ſignum inſonuit: mox illi, ſecundùm regulæ præſcriptum, dimiſſo opere, in eccleſiam pergunt, codice aperto relicto. Dum veſperæ canuntur, ingens pluviarum copia e cælo decidit, & ex tribus tectis, flante vento, aquæ in eum locum, ubi codex ad inſequentem diem ex incuria relictus eſt, deferebantur. Mirum dictu! cùm margo undique aquis madida eſſet, ſcriptura intacta permanſit. Cunctis demum ſtupentibus rei miraculum, ait Odo non eſſe mirandum; ſcirent illi, quòd vitam beati Martini aqua tangere timuit. Ea verò erat omnium in virum Dei reverentia, ut, cùm ſancti Petri baſilicam oraturus intraret, hinc inde religioſi homines *birrum* ſeu pallium, *quo tegebatur more cappæ*, extremâ fimbriâ apprehendentes oſcularentur. Per id tempus Albericus princeps Suppentonienſe & Adventinum monaſteria Odoni regenda commiſit. Eidem etiam commiſſum Salernitanum: cujus loci fratribus Johannes libros de vita ſancti Odonis nuncupavit. Suppentoniano præpoſitus Theodardus, qui vix monachos ejus loci ab eſu carnium compeſcere valuit. Piſcium copia e proximo lacu Odonis meritis cælitus eis ſubminiſtrata. In poſteriori hujus temporis itinere vir ſanctus orationis causâ Garganum adiit. In via occurrit Johannes Nolanus electus, tertium Romam proficiſcens ordinationis causâ, cui adverſarii obſtrebant. Hunc bene ſperare juſſit Odo, proſperum ei ſucceſſum omiuatus: quod omen eventus comprobavit. In redita ex urbe per maritimas oras vir ſanctus pauperem ſeminudum ad Burianum offendit. Omnibus præire juſſis, veſtem exuit pius pater, eâque ſeminudum operuit, quem unum e mortalibus non eſſe Johannes ex ejus dictis intelleait. Hujus itineris ſocius fuit Geraldus Regienſis antiſtes: quo præſente, vir ſanctus dæmoniacam liberavit. Medio inter duo illa Romana itinera intervallo Hugo illuſtriſſimus Burgundiæ marchio, filius Richardi, privilegium (*a*) Cluniaco obtinuit a Ludovico rege, qui immunitatem a teloneis, liberratem hominum, ac ſervorum, decimas iudominicatas ad hoſpitale eis concedit, præcipiens, ut juxta traditionem ſuam monachis vivere liceat: qui, ſi exorbitaverint, *judicio Dei ſive regulæ reſerventur. Actum in Querceto juxta Dociacum* (*) *villam ſuper fluvium Carum* XII. *kalendas Julias*, *indictione* XII. *anno* IV. *regnante Ludovico rege*. Geraldus notarius ad vicem Artaldi epiſcopi recognovit.

Cluniaco privilegium datum.

(*a*) *Miſcel. Labbe p.* 532.

(*) Donzy.

IV. Farfenſis monaſterii abbates & infelix ſtatus.

Inter ea Farfenſe monaſterium gemebat ſub tyrannide Camponis, qui, cùm *regularet monachos*, a principe Alberico miſſos, ut ſuperiori (*b*) libro diximus, recipere noluiſſet, juſſu ipſius Alberici ejectus, ad Reatinam civitatem apud propinquos ſuos ſe receepit. Hanc occaſionem invadendæ abbatiæ captavit Hildeprandus, ejus ſcelerum conſcius: quem Albericus ſancto loco incubare haud paſſus eſt; ſed Dagibertum, virum probum & inculpatum, ibidem abbarem conſtituit. Hildeprandus ejectus caſtrum ſanctæ Victoriæ invadit, & monaſterii poſſeſſiones deprædari pergit. Sic exteriùs vexatus Dagibertus, longè graviora interiùs tulit a peſſimis monachis, ut inferiùs videbimus.

(*b*) *Num.* 44.

Poſt Dagibertum Adam abbas a Johanne duodecimo inſtitutus dicitur, & poſt eum Satilo, tum Johannes. Ita Farfenſium abbatum ſeries in chronico inſtituitur. At Sarilo Dagiberto præponendus ex vulgato (*c*) a nobis Farfenſium abbatum catalogo, in quo poſt Hildeprandum, qui hoc anno ponitur, recenſetur poſt quatuor annos Sarilo; tum Dagibertus anno ejus ſæculi quadrageſimo-octavo; dein Adam ſupplendus ad annum circiter ſexageſimum-tertium; ac demum Johannes anno ſexageſimo-ſexto; quem ordinem deinceps ſequemur. Inter hæc nihilò minùs Campo abbatiali jure, immo injuriâ, ses monaſterii, quæ propriùs Reate ſitæ erant, retinebat, & de illis pro ſuo arbitrio ſtatuebat, ut varia documenta probant per ſingulos ferè annos ab eo confecta uſque ad annum ſexageſimum-ſecundum, poſt quem nulla ampliùs de eo fit mentio. Ulteriùs progreſſus eſt Hildeprandus, qui contra Johannem coram Ottone imperatore diſceptavit anno ſeptuageſimo-primo: quo anno abbatia ei ablata eſt imperiali decreto, & conceſſæ ad vitæ ſubſidia quædam monaſterii poſſeſſiones, ut ſuo loco videbimus.

(*c*) *Muſ. Ital. to.* 2. *p.* 63.

V. Lotharii donatio facta monaſterio S. Floræ.

Lotharius rex unà cum patre ſuo Hugone donationem facit (*d*) quarumdam eccleſiarum & poſſeſſionum Aretinenſi monaſterio ſanctarum Floræ & Luciliæ, tum pro ſe, tum pro anima Bertæ matris ſuæ; confirmatque donationem cujusdam terræ, quam Boſo ipſius frater monachis ejuſdem monaſterii contulerat, inſuper omnium retum, quas conſtructor ejuſdem loci eidem cœnobio dederat. *Data pridie kalendas Junii, anno dominicæ incarnationis* DCCCCXXXIX. *regni domni Hugonis* XII. *filii ejus Lotharii regis* VII. *indictione* XI. *Actum Perufii*. Quo tempore conditum ſit illud monaſterium, quive fuerint ejus conditores, incertum. Certè non multùm ante hoc tempus exſtitiſſe crediderim. Antiquius viderut aliud Aretini territorii monaſterium, ſancti Petri, in monte Piugueli ſitum: uti colligi-

(*d*) *Bullar. Caſin. to.* 2. *p.* 40.

gimus ex præcepto (*a*) Caroli Magni, tametſi non omnino ſincero, quo ejus bona & privilegia confirmantur. Unitum fuit hoc monaſterium prædictæ ſanctarum Floræ ac Lucillæ abbatiæ, quæ hactenus exſtat ſub coogregatione Caſinenſi ſeu ſanctæ Juſtinæ. Ad Galliam revertor.

ANN. CHR. 939.

(*a*) *Ibid. p.* 19.

S. Petri monaſterium ei notum.

VI. S. Bavonis monaſterium inſtauratur.

Everſo ante annos octoginta Gandenſi ſancti Bavonis monaſterio, ingens eo loci ſolitudo, vepres ac ſpinæ ibidem exortæ: monachi extorres cum ſanctorum reliquiis palabundi, primùm quidem Laudani apud ſanctum Vincentium per annos ferè triginta conſtiterant; dein, canonicis ibidem à Didone epiſcopo inſtitutis, ad Nigellam monaſterium Briegii pagi (nam Nigellenſe Picardiæ necdum conditum erat) ſe contulerunt, ubi Radulfus eorum abbas ſepultus eſt, qui tamen Laudani obierat anno octingenteſimo octogeſimo ſecundo. Poſt hunc electus Elias, apud ſanctum Vincentium humatus. Tandem, rebus ſerenatis, Gandenſer monachi poſt longa exſilia reverſi ſunt ad proprias ſedes, invitante Arnulfo comite, qui ſanctum locum inſtaurare conſtituit. Primam ejus facti laudem Tranſmaro Noviomenſium & Tornacenſium epiſcopo, qui ea præpoſito ſancti Vedaſti ante bienniom electus fuerat, tribuit ſcriptor mitaculorum ſancti Bavonis. Hic, quoniam ſanctoram locorum ac religionis cultor eximius erat, venerabilem locum tribalis ac vepribas obſitum miſeratus, de eo inſtaurando litteras ſcripſiſſe traditur Arnulfo marchiſio, *ad quem idem locus ex regis pertinebat beneficio*, quibus ſignificavit, *ſe ſualem velle erigere, per quam eterque levi volatu cælum poſſet conſcendere*. His litteris aliiſque adhortationibus animatus Arnulfus, pium opus aggreſſus eſt, quod cùm epiſcopi, tum aliorum fidelium ſubſidio demum perfecit. Rebus utcumque diſpoſitis, in novum oratorium ſancti Bavonis teliquiæ, quæ ad tempus in novi caſtelli eccleſia ſubſiterant, ipſo ejus depoſitionis pervigilio, id eſt pridie kalendas Octobris, iliatæ ſunt, præſente Gerardo Bronienſi abbate, qui hajus negotii pars magna fuit, ac primus a reſtituto cœnobio abbas. Idem Arnulfus non multò poſt effecit, ut Blandinienſe ſancti Petri monaſterium, quod eamdem a Nortmannis cladem pertulerat, inſtauraretur.

Fortè per id tempus Arnulfus comes calcaio graviter laborabat, ita ut via ei reſpirare liceret. Vocari ad eum periſſimi quique medici ac chirurgi, non aliud remedium, quàm incilionem afferri poſſe cenſuerunt. Repugnante comite, ut peritiam artis ſuæ oſtentarent chirurgi, ſub ejus oculis octodecim homines eadem morbo affectos incidierunt, qui omnes, præter unum, brevi ſanati ſunt. Verùm nec ſic incilioni aſſenſit comes, maluitque Dei opem in iis anguſtiis, exemplo beatæ Agathæ, implorare per beatum Gerardum, cujus precibus ac meritis calculo liberatus eſt. In tanti beneficii præmium Arnulfus munera obtulit Gerardo, qui ea conſtanter reſpuit; ubi obiter obſervare licet, incilionem calculo labotantium antiquiorem eſſe, quam multi credant.

Geraldus Arnulfum calculo liberat.

NOvo anno recurrente, ſcilicet nongenteſimo quadrageſimo, nova denuo inſtaurata certamina quorundam Franciæ procerum adverſùs Ludovicum regem. Huic in primis infeſtus erat Heribertus Viromandorum comes, ea maximè de cauſa, quòd Ludovicus, prætermiſſo Hagone ejus filio, qui viadum ſexennis ad archiepiſcopatum Remenſem puſtulatus fuerat, Artaldam prætuliſſet Remigianum monachum, per quem eccleſiæ Remenſi hoc anno ejus urbis monetam cum comitatu Remenſi contulit, teſte Frodoardo. Ejuſdem ſortè gratiâ idem princeps ſe munificum quoque præſtitit erga ſanctum Remigium, cui libram argenti ſingulis annis, ut ejus interceſſionibus contra æmulos fulciri mereretur, ſe perſoluturum promiſit; monachis verò ejus loci de quodam caſtello, quod Heriveus, nepos Hetivei quondam archiepiſcopi, ſuper flaviam Matronam tenebat, præceptum immunitatis dedit. Paullo poſt Hugo princeps, filius Rotberti quondam regis, reſtitutor Ludovici, qui Ludovicus ab eo temerè receſſerat, junctis ſibi quibuſdam Franciæ & Burgundiæ epiſcopis, cum Heriberto comite & Willelmo, Nortmannorum principe, Remorum urbem obſidet, quæ ſexrà obſidionis die Heriberto tradita eſt. Mox Artaldus præſul ad ſanctum Remigium ab epiſcopis & proceribus evocatus, epiſcopatus procurationc ſe abdicare cogitur, & ad ſanctum Baſolam ſe recipere, cujus loci abbatia ſimul cum Avennacenſi virginum monaſterio eidem conceſſa. Tum Hugo Heriberti filius, qui jam diaconus erat, a Widone Sueſſionico præſule prerbyter ordinatur. Per id tempus cuidam puellæ, Flotildi nomine, ea villa territorii Remenſis Lavenna, quæ Avennaco monaſterio ſubjecta erat, menſe Martio, tempore quadrageſimalis jejunii, viſiones oſtenſæ dicuntur, in quibus beatus Remigius (*b*) Artaldum præſulem increpuiſſe dicitur, quòd relicto Dei ſervitio, id eſt, ſi bene capio, monachatu, in tanta pericula ſe immerſiſſet; quo dicto, Artaldus igoc correptus fuerit, ſed mox a quatuor clericis igni ſubductus.

ANN. CHR. 940.

VII. Diſcidia continua inter Francos.

S. Remigii facta donatio.

Artaldus archiepiſcopat expulſus.

(*b*) *Chron. S. P. Vird.*

Alias

ANN. CHR. 940. Aliàs eadem puella ſanctos Petrum & Martinum vidiſſe fertur, ipſi præcipientes, ut Hugonem Heriberti comitis filium, cui tuoe epiſcoparus redditus erat, admoneret, *ut prohiberet juramenta, quæ tot fiebant, & maximè, Dei amorem jurare*: vetaret etiam presbyteros cum ſeminis habitare, indignos qui ſanctorum reliquias contrectarent, quippe *qui ipſas quoque litteras ignorarent, quas legebant*. Ad hæc ſanctum Martinum ipſa puella audiviſſe dicitur, querentem, quòd ſigna ſeu miracula tunc ceſſaſſent ob juramenta & crimina illorum temporum, maximè ſacerdotum, qui minuſterium ſuum non faciebant. Favent hæ viſiones Hugoni tunc dicto epiſcopo, non ita verò Frodoardus, qui eùm orationis gratiâ ad ſepulcrum ſancti Martini proficiſci vellet, ab Heriberto comite, a nonnullis apud eum clam accuſatus eſt, quaſi hoc prætextu uteretur ad diſcedendum, ut filio ejus incentiùs nocere poſſet; quare ſub cuſtodia detentus eſt ad quinque menſes, exactis rebus, quas de epiſcoparu tenebat, ipſi ablatis, cum eccleſia Culmiſciaci (*), quam regebat. Veri ſimile eſt, Frodoardum ſic malè habitum ab Heriberto & Hugone epiſcopo ejus filio ad monaſterii portum ſe recepiſſe: ſed quo in loco, nobis incompertum. Inter hæc rex Ludovicus, ut ſibi Hugonem comitem conciliaret, ejus rogatu cuidam fideli ſuo (*a*) Adelardo, ejuſque conjugi Addilæ, duas donavit abbatias, ſcilicet Faverniacum, dicatum in honorem ſanctæ Mariæ; atque Oſſonis villam ſancto Leodegario ſacram. *Datum* XVI. *kal. Martii, regnante gloriosissimo rege Ludovico anno* III. (lege V.) *indictione* XIII. *Actum villâ Curzaiaco* lege *Cauiacâ, ſuper Maternam fluvium*.

Frodoardus in cuſtodia poſitus.

(*) *Curmicy.*

(*a*) *Berard. p.* 163.

VIII. Gemeticum inſtauratur. Cùm Gemeticenſe ſancti Petri monaſterium, quod ab Haſtingo Danorum duce combuſtum diximus, annos ampliùs octoginta cineribus conſepultum jacuiſſet; hoc tempore demum exeitarum eſt a Willelmo Normannorum duce, Rollonis filio, cui (*b*) Longa-Spara cognomen inditum erat. Rem ſic narrat Willelmus monachus Gemeticenſis. Sub id tempus contigit, duos monachos, ex Haſprenſi cella pagi Cameracenſis; quò Gemeticenſes pietate ob infeſtationem Danorum cum eorpore ſancti Aicadri ſe receperant, antiquæ habitationis ſuæ deſiderio Gemeticum repetere. Balduinum & Gunduinum vocant. Hi itaque vaſtam illam ſolitudinem ingreſſi, magnis laboribus locum, dumis & ſentibus horridum, expurgare & complanare cœperant, & veteris monaſterii fundamenta perſcrutari. Fortè iſtuc ioter venandum advenieus dux Willelmus, percontatus eſt, unde veniſſent: & cujus ædificii rudera hæc eſſent. Illi ubi percontanti fecere ſatis, duci *caritatem panis bordeacei & aqua obtulerunt*. Hæc cùm ille pro rei vilitate rejeciſſet, ſaltum ingreſſus, immanem aprum reperit, quem feſtinè inſequi cœpit. Moloſtis poſt eum emiſſis, aper curſum retorquens, haſtâ venabuli fractâ, irruit in ducem, ac proſtratum veh. meoter atirivit. At dux, paullulum ſpiritu recepto, monachos reviſit, & caritatem, quam incautè ſpreverat, ab eis recepit; atque accepti beneficii causâ, monaſterium ſe inſtauraturum pollicitus eſt. Nec mora, auctionatiis & artificibus miſſis, locum perpurgari curavit, ac ſancti Petri *monaſterium* ſeu oratorium, quod unum ex omnibus ædificiis ferè integrum ſupererat, refarciri ac tegi; clauſtrum verò & cætera ædificia in minorem formam redegit, ac brevi monachorum habitationi apta & opportuna reddidit. His peractis, legatos ad ſororem ſuam Herloch, cognomento Adelam, quæ Willelmo Pictavorum comiti nupſerat confeſtim dirigit, petitque, ut monachos ad Gemeticum incolendum mittat. Duodecim cum abbate Martino miſſi ex cœnobio ſancti Cypriani, quod nuper Frotharius Pictavorum antiſtes inſtauraverat. Eorum adventu dux mirificè recreatus, eos Roromagi perhumaniter recepit, atque inde honorificè Gemeticum deduxit, abbatique locum cum tota villa tradidit, quam ab invaſoribus redemit. Quin etiam ſu inibi munachum futurum promiſit, votoque ſuo incunctanter feciſſet tatis, niſi abbas id differendum cenſuiſſet propter imbellem ætatem Richardi ejus filii, qui nec-dum regendæ provinciæ habilis erat. Verùm in voti memoriam *cucullam & flammeum* a Martino abbate extorſit, & ſecum aſſiduè geſtavit, ſcilicet in ſcrinio, cujus clavem argenteam cingulo ſuo appenſam habebat. Reſtitutis Gemetici monachis primus in abbatum indicibus præfectus ceoſetur Martinos ſancti Cypriani abbas: at cùm proprio ſuo monaſterio, aliiſque, quibus reſtituendis aut informandis adhibitus fuerat, procurandis unus par eſſe noo poſſet; Odonis Cluniacenſis exemplo proabbatem ſeu coabbatem Gemetici ſubſtituit, videlicet Annonem, qui ſecundo loco in vetuſtis ejus loci abbatum ſyllabis ponitur, non multò poſt ad Miciacenſe monaſterium trauſlatus; ſic in ſancti Auguſtini monaſterio apud Lemovicas idem Martinus proabbatem inſtituit Richardum, ut ſuperius (*c*) vidimus. Eidem hoc anno commiſſa eſt abbatia ſancti Johannis Angeriacenſis apud Santones, ut mox dicturus ſum.

(*b*) *Voillelm. lib.* 3. *c.* 7.

(*c*) *lib.* 43. *n.* 57.

Apud Arvernos per iſtud tempus itidem inſtauratum eſt ſancti Illidii monaſterium

rium ſuburbanum, quod ab anno octingenteſimo-quinto, cùm Dani Arvernenſem urbem infeſtarunt, everſum jacuerat, exinde monachis omnino deſtitutum. Erat tamen ejus loci abbas hoc tempore Bernardus: quo in primis agente, Arnoldus ejus urbis antiſtes, aſſenſu & conſilio clericorum ſuorum & baronum Arvernenſium, ſuggerente etiam altero *Bernardo Arvernicæ ſedis abbate*, monachos ibidem per Odonem Cluniacenſem abbatem reſtituit, dotavitque ex bonis ſuis, conceſſâ eidem loco omnimodâ libertate, quam apoſtolicâ auctoritate confirmari curavit: quod poſtea rex Lotharius & Raymundus comes, necnon Rotbertus vicecomes laudaverunt.

ANN. CHR. 940. IX. S. Illidii item cœnobium.

Eodem tempore Willelmus dux Aquitanorum, ac Pictavorum comes, quem Capur-Stupæ cognominant, Angeriacenſe ſeu Engeriacenſe ſancti Johannis monaſterium, quod a Normannis pariter exciſum fuerat, excitavit, ac liberaliter dotavit, accitis e Pictavenſi ſancti Cypriani cœnobio monachis unà cum Martino abbate piiſſimo, jam ſæpiùs laudato, cui Angeriacenſe monaſterium commiſit. Nulla tamen Willelmi fit mentio in diplomate Ludovici regis, apud Bellium (*a*) edi-
» to, quo Rotgarii comitis & Ebloüis rogatu, quamdam abbatiam, in honorem
» ſancti Johannis-Baptiſtæ Deo ſacratam, tunc priſtino penitus deſtituram honore,
» & in ſolitudinem redactam, *cuidam ſervo Dei, nomine Martino*, cauſâ emen-
» dandi confert: ut eam, quandiu vixerit, teneat, & monachos inibi regulates
» collocet, qui poſt ejus deceſſum ſibi abbatem ſecundùm regulam ſancti Benedi-
» cti eligere poſſint; vetatque, ut nullus comes, aut quævis alia præpotens per-
» ſona ullum nocumentum eidem abbatiæ inferat, ſed illa *ſecundùm aliorum morem*
» *locorum ſub regula jam dicti almi Benedicti militantium*, immunis ſub regia de-
» fenſione permaneat, *Actum Pictavis civitate* VII. *idus Januarii, indictione* XIV. *anno* VI. *regnante Ludovico rege Francorum:* quæ notæ conveniunt initio anni ſubſequentis nongenteſimi quadrageſimi-primi, arguuntque hanc inſtaurationem anno præcedente inchoatam fuiſſe. Willelmum comitem ejus auctorem fuiſſe probant veteres loci tabulæ, tametſi benefactorem tantùm & amplificatorem dicit chronographus Malliacenſis, ubi Willelmus prædictum cœnobium (*b*) multùm dilexiſſe, & magnis honoribus ditaviſſe dicitur. Angeriacenſis monaſterii curam per ſe ipſe exercuiſſe videtur Martinus ſancti Cypriani abbas, & poſt eum Aimo, qui abbas *ſancti Johannis-Baptiſtæ, ſanctique Cypriani, quod eſt in proſpectu civitatis* Pictavenſis dicitur in chronico Malliacenſi ſeu ſancti Maxentii.

X. Angeriacum quoque cœnobium.

(*a*) *Beſly. com. Pict. p.* 257.

(*b*) *Labbe bibl. to.* 2. *p.*103.

Willelmi comitis mox laudati frater germanus erat Ebulo ſeu Ebulus, aliis Eblo ſeu Eblus, cui ille abbatiam ſancti Hilarii apud Pictavos, necnon ſancti Maxentii cum multis aliis poſſeſſionibus contulit, teſtante Ademaro (*c*) monacho ſancti Epatchii Ecoliſmenſis. Idem, caſtello ſancti Hilarii reparato, canonicos ibidem collocavit loco monachorum, qui ob infeſtationem Nortmannorum illic defecerant. Inſtauravit quoque monaſterium ſancti Michaëlis, quod vocatur ad-eremum; necnon cœnobium ſancti Maxentii apud Pictones, ob eaſdem infeſtationes pæne in ſolitudinem redactum, quod etiam mutis & præſidio munivit. Id factum videtur anno Ludovici regis ſexto, quo Garbertus abbas ſancti Maxentii fuiſſe dicitur in chronico (*d*) Maxentiano, ut ſcilicet Ebuli vices in procuratione monaſterii gereret; ubi legendum *Girsbertus* aut *Girbertus* ſive *Giſlebertus*, quo nomine afficiunt in charta cujuſdam matronæ, ſcilicet Alramæ, monachis ſancti Maxentii, *qui ipſum locum cum Dei timore & obſervatione ſanctæ regulæ ſub regimine domni Lemoviceuſis epiſcopi, vel Giſleberti abbatis die noctuque deſerviunt*, conferentis pro ſalute animæ ſuæ & pro anima coojugis ſui Ugonis, quidquid juris ſui erat in villa pagi Pictavini, vocabulo Similiaco, ſita in vicaria Calviaceuſi. Giſleberti ſucceſſor Alberrus pauco temporo vixit. Eidem loco præerat Odo abbas, cùm Willelmus comes, Caput-Stupæ cognominatus, ibidem ſepultus eſt. Hic multa contulit prædia cœnobio ſancti Michaëlis ad-eremum, de cujus abbatibus nihil occurrit uſque ad medium ferè ſæculum undecimum, quo tempore Willelmus comes, eo nomine ſextus, cellam ſancti Michaëlis ad-eremum Rotberto ſancti Florentii abbati reſtituendam tradit. Quod attinet ad Ebulum, qui ibidem ſepultus fuit, Lemoviceuſem epiſcopatum adeptus eſt poſt mortem Turpionis epiſcopi; habuitque ſub ſe chorepiſcopum (*e*) Benedictum, qui ab Elia comite Petragoricæ provinciæ oculis orbatus eſt: quæ res multorum diſcidiorum ſeminarium fuit.

XI. Ebulo S. Michaëlis & S. Maxentii cœnobia reſtituit.

(*c*) *ibid. p.*166.

(*d*) *ibid. p.*204.

(*e*) *ibid. p.* 166.

Apud Turonos Theorolo archiepiſcopus inſtaurato ab ſe ſancti Juliani monaſterio neceſſaria providere ſollicitus, canonicos ſancti Martini perinſignis baſilicæ, in qua olim decanus fuerat, interpellavit, ut unam e præbendis ſuis, eam ſcilicet, quam ille olim tenuerat, conferrent *ad monaſterium ſancti Juliani necnon ſanctæ*
» *Antonii*, quod *noviter* ipſe dedicaverat. Aſſenſere illi haud illibentes, eo pacto
» ut eorum *memoriale* perpetuo illic haberetur, & miſſarum oblatio quotidie duplex fieret, una ſcilicet pro defunctis, altera pro vivis ſancti Martini. *Data eſt*

XII. S. Juliano Turonenſi ſanctæ donationes.

ANN. CHR. 940. *hæc auctoritas* tt.(*) *kal. Aprilis Turonis in caſtello ſancti Martini, in pleno fratrum capitulo, anno* ttt. *regnante Ludovico rege*. Ex hoc inſtrumento, quod in appendice integrum referemus, manifeſtam eſt, novi monaſterii dedicationem jam tum factam eſſe: & tamen poſt biennium facta dicitur in chronico: ſive prima dedicatio loci facta dicenda ſit, altera baſilicæ: ſive id de duabus baſilicis intelligendum ſit, quæ eam, una poſt aliam, dedicationem habuerint. Eodem anno Theotolonem „ adiit, ut ipſe in quadam charta teſtatur, quidam *inclytæ ſpectabilitatis vir*, no„ mine Fulculſus, humiliter deprecans, ut res, quas quondam a deceſſore ſuo Rotberto archiepiſcopo more precario obligaverat, *monaſterio ſancti Juliani ſive ſancti Antonii* donare poſſet; *quia ibi ſe ad monaſticum ordinem jam ex multo tempore transferre de militia deſideraret*. Annuit Theotolo cum conſenſu canonicorum. *Data menſe Novembri, in civitate Turonis, anno ab incarnatione Domini* DCCCCXL. *anno* ttt. *regnante HLudovico Ultramarino, poſtea Francorum rege*: ita in authentico, ubi vides, Ludovico *Ultramarini* cognomen etiam viventi tributum fuiſſe. Dictum eſt porro *ſancti Juliani & ſancti Antonii monaſterium* ab Antonio ejus loci quondam monacho, cujus reliquiæ iſtic habebantur, ut alibi (*a*) vidimus. In diplomate Ludovici Tranſmarini, quod inferius, referemus, vocatur monaſterium *ſancti Juliani & ſancti Albini*.

(*) *l. pridie.*

(a) *lib. 8. n. 82. v. infra n. 63.*

Eidem monaſterio a Theotolone recens exſtructo Hago *dux Francorum, necnon & demarcas*, rogatu cujuſdam fidelis ſui, nomine Rotberti, ex rebus beneficii, quod illu ab Hugone acceperat, capellam in villa pagi Toronenſis, vocabulo Cancellis, in honorem ſancti Martini conſtructam, cum ſuis prædiis, aliiſque adjunctis conceſſit, uti Rotbertus petierat, *pro abſolutione animæ genitoris ſui, nomine Erkembaldi, qui monaſticum in monaſterio ſancti Juliani acceperat ordinem*. Huic inſtrumento, quod in appendice referemus, appoſita ſunt ſigna Hugonis comitis & Francorum ducis; Rotberti, qui hanc auctoritatem fieri deprecatus eſt; Gerardi fratris ejus, ſancti Martini canonici; tum Fulconis Andegavorum comitis, Theotbaldi Turonorum vicecomitis, Gaufridi Aurelianenſium vicecomitis, Burchardi comitis, Gaufredi Caruotenſium vicecomitis, Bernardi Silvanecti comitis, & aliorum. *Data menſe Maio, in pago Aurelianenſi, in villa, quæ dicitur Fontanas, ubi reſidebat domnus Hugo venerabilis comes & tramarcus cum ſuis fidelibus, anno tertio regnante HLudovico rege*.

Item S. Pontio Tomeriarum factæ donationes.

In pago Narbonenſi tum florere cœperat cœnobium ſancti Pontii apud Tomerias, recens ædificatum a Pontio-Raimando, duce Aquitanorum & comite Toloſano. De ejus ædificatione admodum gavius Aymericus archiepiſcopus Narbonenſis, aſſentientibus eccleſiæ ſuæ canonicis, multas eidem loco eccleſias contulit *cum ſuis decimis, primitiis, & oblationibus*, & omni eccleſiaſtico jure, ſalvis tantùm ſynodalibus juribus. Hoc inſtrumentum in appendicem relatum eſt, cujus præfatio hoc loco proferenda videtur, quæ ſic habet. *Ego Aymericus, Dei gratiâ Narbonenſis archiepiſcopus, notificare volumus cunctis hæc audientibus, quod multùm gaudemus & exultamus de ædificatione monaſterii Sanctæ Pontii Tomerienſis, quod dominus Pontius, dux Aquitanorum & comes Toloſanus, ædificavit, & dotavit, abbatem & monachos ibi conſtituens, ut regulariter vivant ſecundùm regulam ſancti Benedicti. Et quia in diebus noſtris tam venerabilis religioſuſque locus ædificatus eſt, volumus & cupimus cum magno deſiderio, monaſterium prædictum dotari ad ſuſtentationem monachorum, qui ibi Deo ſervivunt, & in futurum ſervituri ſunt, ut tantæ eleemoſynæ participes eſſe mereamur. Igitur ego Aymericus archiepiſcopus prædictus, & nos canonici prædictæ ſedis, bono animo & bonâ voluntate damus, laudamus, & concedimus, ac præſenti cartâ in perpetuum tradimus Domino Deo & ſanctæ Mariæ, & monaſterio ſancti Pontii martyris Chriſti Tomerienſis, & domno abbati Otgerio, & monachis ejuſdem monaſterii, præſentibus & futuris, ibidem Deo ſervientibus, videlicet eccleſiam ſancti Martini de Jauro &c. Factum eſt hoc donum anno Domini ab incarnatione* DCCCCXL. *menſe Auguſto; anno* ttt. *regnante Ludovico rege Francorum*; ubi fortè legendum vtt. niſi ſi Ludovicus ſeriùs a Septimanis rex agnitus eſt. His litteris præter Aymericum archiepiſcopum & canonicos ſubſcribunt provinciales epiſcopi, & poſt eos Datbertus, Odo, Arnulfus, Suuiarius, Rotbertus, & Guido abbates; tum Pontius dux cum uxore ſua & aliis. Eodem animo Rodaldus epiſcopus Biterrenſis, qui unus e ſubſcribentibus fuit, eidem monaſterio ac domno abbati Otgerio, ejuſque monachis donavit eccleſiam ſanctæ Mariæ de Tomeriis, aliaſque *anno ab incarnatione Domini* DCCCCXL. *menſe Auguſti, anno quarto regnante Ludovico rege*. Iidem epiſcopi & abbates his litteris ſubſcripti reperiuntur, iiſdemque anno & menſe utræque litteræ confectæ, ſunt & fortè eâdem die: ac proinde annus regni Ludovici in alterutris, & fortè in utriſque corrigendus. In necrologio Tomerienſi vt. *nonas Octobris* obiiſſe dicitur *domnus Otgerius quondam abbas iſtius eccleſiæ*. Ex præ-

missis abbatibus Datbertus fuit Soricinii abbas in necrologio dictos *Debertus* kaleudis Decembris, Is, qui ante quatuor annos litteris Raimundi comitis pro conditu Tomeriensis monasterii subscripsit. Qui secundo loco hic subscripsit Odo abbas, haud scio an is sit Odo Tometiensis abbas laudatus in litteris Ludovici regis, apud quem Raimundus comes per legatos suos (a) & monachos obtinuit, ut hoc monasterium, *ubi præst*, inquit, *domnus abbas Odo nad cum norma monachorum*, sub immunitatis tuitione susciperet. Datum apud Laudunum IV. nonas Augusti, anno quarto Ludovici regis. Et tamen Otgarius eodem anno eidem monasterio præfuisse dicitur: an binominis erat Otgarius? an exscriptores nomen Otgerii seu Otgarii, primâ fortè domtaxat litterâ expressum, Odonem interpretati sunt. Certè nullus ejus loci Odo abbas occurrit in necrologio. Tertius subscribentium abbatum Arnulfus erat Aureliacensis abbas, Suniarius Crassensis, Rorbertus Caunensis, Guido incerti loci.

ANN. CHR. 840.

(a) *Catel. Com. Tolos. lib. 1. c. 14.*

Sub idem tempus Atto-Benedicti Biterrensis vicecomes, ejusque conjux Amelia, ambo prole carentes, duo monasteria in honorem sancti Petri constituxisse feruntur: unum in comitatu Fuxensi, Lezatum dictum a fluviolo Leza, situm inter fluvios Aurigetæ & Garumnæ in diœcesi Rivensi: alterum sancti Petri de Curte, diœcesis Tolosanæ ad dexteram Garumnæ ripam, prope Verdunum oppidum. Horum primum ab Attone, alterum ab Amelia ejus conjuge conditum dicitur. Id factum Raymundo comite Tolosano, & Hugone Tolosano episcopo, quatenus ex vitiosis tabulis colligi potest. Id verò confirmatur ex ebatra cujusdam Raduevi, qui ecclesiam sancti Germerii de Mirello cum suo alode pro se suaque conjuge, & pro anima Attonis, de cujus dono illi obvenerat, cedit ac donat *sancto Petro vel Atasio abbati, and cum norma monachorum, qui sunt in Lezatense cœnobio*, interdicens ex parte Dei vel sanctæ Mariæ seu sancti Petri & sancti Benedicti, ne umquam hic locus tradatur in manus alienorum. *Facta cessio ista in mense Julio, anno* XIIII. *regnante Ludovico rege:* quod argumento est, non diu ante hunc unum Attonem vicecomitem decessisse. In loco mox dicto condita est cella sancti Petri Lezarensis, cujus primus abbas Atasius iste videtur fuisse, non ulius fortè quàm Adasius abbas Sarlatensis. Cæterùm in monasterio Lezatensi, quod hactenus est Ordinis Cluniacensis, annua fit commemoratio *Athonis vicecomitis Biterrensis, fundatoris istius monasterii*, quod sancti Antonii & sancti Petri a posteris dictum est, a corpore sancti Antonii confessoris, ut perhibent, istuc translato. Hoc nomine jam donarum erat cœnobium anno millesimo-tertio, quo Sulmo quidam donat *sanctæ Dei ecclesiæ de Lezat, ac sancto Dei confessori Antonio ecclesiam sancti Beati, quæ est fundata super ripam Garumnæ*. Alli Lezatensis monasterii originem, quæ sanè obscurissima est ad sæculum nonum referunt, ut dixi libro XXXII. Monasterium sancti Petri de Curte, vulgò de Manso-Garnerii (*), subjectum fuit Clusinæ sancti Michaelis abbatiæ, malè habitum ab hæreticis Albigensibus, pejùs a Calvinistis, qui sacras reliquias & chartas igni cremaverunt, & monasterium susque deque verterunt. Sic factus est locus horroris & vastæ solitudinis, dum patres congregationis sancti Mauri nostro sæculo istud a fundamentis instaurare cœperunt.

XIII. Lezatum Manualetium & Mansus Garnerii condunlur.

(*) *Masgarnier.*

Florebat hoc tempore Adacius abbas, quem sanctus Odo abbas Cluniacensis coabbatem sub se Sarlati & Tutelæ iostituerat. Is est sine dubio Adacius abbas, cui Bernardus comes, haud dubiè Petrocoricensis, monasterium sancti Suris seu Sori commisit, ut legimus in quadam ipsius Bernardi charta, cujus hæc summa est. „ Bernardus comes monasterium sancti Sutis, quod alio nomine Geraldia dicebatur, „ in sua potestate tunc temporis retinebat, & sine regulari disciplina manete si„ verat. Verùm divina judiciu in memoriam revocans pius comes, diutiùs illud „ retinere, & regularis disciplinæ expers manere veritus, consentiente uxore „ suâ Bertâ & filiis suis Guillermo, Gausbetto, Arnaldo, & Bernardo suffragan„ tibus, hortante etiam & rogante quodam fideli suo, nomine Frotario, prædi„ ctum locum cum abbatia sibi adhærente, tradit domno Adasio abbati & mona„ chis, qui regulatiter vivete inibi sub ejus potestate voluerint: ut *tam cœnobium, „ quàm omnem abbatiam teneant* & possideant sine ulla contradictione; & post Adasii „ abbatis decessum, quemcumque voluerint abbatem secundùm regulam sancti Be„ nedicti sibi eligant. In illo autem conventu Deo servire studeant, & sancto So„ ro, cujus corpus illic requiescere dicitur, & pro ipso eomite, ejusque conjuge ac liberis orent; sintque ipsi monachi *in subjectione regis ad locum saloum faciendum, non etiam ad aliquid persolvendum*: quæ omnino verba in litteris Bernardi comitis Petrocorienis pro Sarluto leguntur, ut superiùs vidimus: immo & in litteris ejusdem Bernardi comitis, pro monasterio regulæ apud Petrum de Marca in historia Beatnensi, libro III. capite V. ut in superioti Tomo dictum est lib. XXXI. num. LXXIX. Caret chronicis notis præmissa charta: at ex circumstantiis facti non dubitem eam ad hoc tempus pertinere.

XIV. Adacio abbati monasterium S. Sori commissum.

ANN. CHR. 940.

re. Vixit ſanctus Sorus apud Petrocorios principatu Guntchramni regis, ejuſque cella ſita erat ad Viſeram fluvium, ubi baſilicam in honorem ſancti Juliani martyris exſtruxit, in qua corpus ejus ſepultum eſt. Hic locus videtur eſſe is, qui modò abſolutè Monaſterium (*) vocatur. Liber de vita ſancti Sori exſtat apud Labbeum, in qua illud obſervatu (a) dignum, quòd eo tempore prima dominica quadrageſimæ necdum inter abſtinentiæ dies cenſebatur, ſed feſtiva erat, in qua ſcilicet ſanctus Sorus cum ſuis eervi carnes comedit. Quidam diſtinguendum volunt S. Sorom a Sutt, quæ vulgò ſancta dicitur; & monaſterium S. Sori Guntchramni principatu condirum aliud eſſe a monaſterio S. Suris, quod Geridia hic dicitur: quo nomine numquam affici ajunt monaſterium S. Sori, quod ſemper Terraſſonum, hodieque dicitur. Verùm hæc ampliori luce indigent, uti & quæ dicuntur de S. *Suri*, quæ an umquam extiterit valde incertum eſt.

(*) *Mentier.*

(a) *Labbe bibl. to. 2. p. 670. & ſeq.*

XV. S. Mariæ de Piaſca parthenon.

Ante ſexdecim annos ab eo, de quo nunc agimus, Hiſpanicæ piæ mulieres, numero triginta-ſex, ſpretis ſæculi pompis, ſua omnia condendo in honorem beatiſſimæ Deiparæ apud Piaſcam in montibus Levanicis parthenoni contulerunt, ſeque omnes tradiderunt ſub diſciplinam unius ex ipſis, nomine Ailonæ, quam ſibi abbatiſſam delegerunt. Ejus loci eccleſia dedicata eſt a Reccatedo epiſcopo anno ejus ſæculi triceſimo. Non tamen ante præſentem annum ſollemni voto ſe ſe adſtrinxerunt prædictæ mulieres ad ea ſervanda, quæ ab apoſtolis & regula monaſtarii præſcripta ſunt. Duplex fuiſſe de more iſtud monaſterium, virorum ſcilicet uti & mulierum, intelligitur ex charta cujuſdam piæ matronæ, quæ filiam ſuam Torildam abbatiſſæ dominicæ Ailonæ tradidit, *& eccleſia ſanctæ Mariæ, & fratribus vel ſororibus, qui ibidem vitam monaſticam duxerint*. Proceſſu temporis monaſterium ſolis viris ceſſit, ſubjectum abbatiæ ſanctorum Primitivi & Facundi; ſanctimoniales verò in villam de Petra tranſlatæ, quibus nobile erectum eſt cœnobium ſancti Petri, quod Dominarum vocant.

XVI. Bobienſium privilegia confirmata.

Poſt Gerlannum abbatem Bobienſe monaſterium rexit Liutfredus, dictus comes & abbas, cujus rogato Hugo & Lotharius reges ſuperiorum regum privilegia renovaſſe memorantur, comitatum Bobienſem, in eoque *merum & mixtum imperium* confirmantes, additâ anathematis interminatione in eos, qui ſecus attentaverint; quæ imprecatio in aliis Hugonis & Lotharii diplomatis non occurrit. Actum in ipſo Bobienſi monaſterio, XIII. kalendas Aprilis hoc anno: quæ omnia Otto Magnus imperator, itidem rara habuit duobus præceptis Petro abbati indultis, quem *per anulum aureum (b) de jam dicto comitatu*, ejuſque juribus & honoribus univerſis inveſtivit. Petrum abbatem excepit Gerbertus, de quo in conſequentibus agemus.

(b) *Ughel. t. 4. c. 1353.*

XVII. Dunſtanus in palatium ac citus tum exſul.

In Anglia hoc anno finem vivendi fecit Ethelſtanus rex, qui multa monaſteria inſtauraſſe, ac ſanctis altaribus pretioſiſſima ornamenta obtuliſſe traditur. Sepultus eſt in Malmesburienſi monaſterio, ubi priùs cognatos ſuos, filios Ethelwardi patrui ſui, Elvvinum & Ethelſtanum, a Danis cæſos ſepulturæ tradiderat. Mortuo ſucceſſit frater ejus Eadmundus, qui Dunſtani, ſibi olim in palatio familariſſimi, & ob virtutem & recta conſilia conſtis acceptiſſimi memor, eum e Glaſtonienſi evocavit monaſterio, ejus conſiliis in regni moderamine uſurus. Regis dignationi reſpondere Dunſtano viſum eſt, ut regnum juſtitiæ, quod magna ex parte apud Anglos obſoleverat, ſi fieri poſſet, inſtauraret. Hunc itaque rex intet proceres & palatinos principes ſummum tenere locum juſſit, ejuſque ſalubria conſilia in multis expertus eſt. Sed non diu tanti viti dignitatem ſuſtinuit invidia, proſperis ejus infeſta ſucceſſibus. In malam partem ab aulicis tradu&ta omnia ejus facta; ac demum rex ipſe falſis æmulorum criminationibus aurem accommodans, Dunſtanum honore ptivatum ex aula in exſilium migrare juſſit. Verùm non diu tantum lumen obſcurari paſſus eſt Deus. Rex brevi agnito erroie, eum ab exſilio revocari præcepit, quod hac occaſione factum tradunt. Vix tertia exſilii dies advenerat, & tex cum ſuis venatum ibat. Nemus erat in monte conſitum, qui medio ſui interruptus, ingens præcipitium ex una parte ſpectantibus objiciebat. Rex nemus ingreſſus cervum offendit, quem per devia quæque fugientem inſequitur. Omni tandem effugiendi aditu negato, fera in præcipitium ruit, ac perit. Sequentium canum ſimilis interitus. Regem ipſum, effuſis habenis inſequentem, in os baratri defert equus præceps, qui, retractis habenis, curſum reflexit; at mox frenis rupris feſſorem aſportat. Jam in baratrum præcipitabat rex, cùm is injuriæ Dunſtani factæ recordatus, Deum invocat, ſeque eum ab exſilio revocaturum promittit. Nec mora, quaſi divinâ mano retentus equus curſum ſiſtit, & ex præſenti voragine ſe retrahit. Rex tanto defunctus periculo, Dunſtanum accerſiri jubet, ſuæ ſalutis auctorem coram omnibus agnoſcit, & in gratiam reſtituit, atque in priſtinos honores, eique inſuper natale ſolum, ſcilicet Glaſtonienſe territorium, donat, reconciliati animi pignus. Compendio factum refert Ingulfus, ſcilicet Tut-

ketu-

ANN. CHR. 940.

ketulum regis cancellarium, cui Dunſtanus a ſecretis familiariſſimus, & confeſſionum auditor erat, regi auctorem fuiſſe, ut vir ſanctus in aulam revocaretur, & monaſterio Glaſtoniæ donaretur; eumdemque Dunſtano dediſſe pulcherrimum calicem, ad ſua uſque tempora Glaſtoniæ conſervatum.

XVIII. Glaſtomæ abbas, monaſterium reſtituit.

Erat tum Glaſtonienſis monaſterii angusta res familiaris, anguſtæ quoque religioſæ ædes, terra ferme tota in fiſcum redacta, ubi etiam regia domus condita exſtabat. Toto itaque territorio donatus Dunſtanus, mox auguſtioris baſilicæ fundamenta jacere, regulares officinas componere, denique, abſolutis omnibus magnum piorum monachorum agmen ibidem coadunare: quibus ipſe præfectus, ad tantam eos perfectionem adduxit, ut occidentales illas Saxonum plagas, velut quædam cæli luminaria, ſplendore vitæ ac doctrinæ ſuæ illuſtrarent. Mox ad omnes circumquaque eccleſias ex eiſdem monachis præſules & abbates aſſumi cœpti, *propterea quòd eſſent, ait Osbernus, & religionis merito præcipui, & doctrinæ ſapientiâ clariſſimi, & ad catholicæ fidei defenſionem præſtantiſſimi.* Verùm tantæ religionis dæmon æmulus impatiens, varias Dei ſervis inſidias ſtruit, atque ubi doli non proficiuot, oſtentis territare pergit, nunc lupi, nunc vulpis ſpecie objectâ. Sed hæc terriculamenta ſprevit prudentiſſimus abbas, ejus virtuti confiſus, qui leonem & draconem proculcavit, atque beati Andreæ apoſtoli præſidio, eni ſe commendavit. Præter Glaſtonienſe, alia quinque monaſteria Dunſtanus erexit ex rebus, quæ ſibi ex parentum hereditate obtigerant: quæ monaſteria, teſte Osberno, in tantum per ejus induſtriam aucta ſunt, *ut ſingulis complurium monachorum turbæ eſſent, qui omnes ſecundùm regulam ab eodem patre inſtitutam viverent*, id eſt ſecundùm regulam ſancti Benedicti, & decreta ab ipſo Dunſtano edita, in quibus eſt decrerum pro concordia ſeu uniformi vivendi ratione monachorum, quod Eadgari regis nomine & auctoritate ſancitum eſt. Erat viro Dei quidam germanus frater, Wlfwinus nomine, vir ſæcularis. Hunc in procurandis monaſterii exterioribus rebus adhibuit Dunſtanus, ob idque præpoſitum conſtituit, *ne vel ipſe, vel quiſpiam ex monaſtica profeſſione foris vagaretur ineptâ rei ſecularis diſcurſione.* Denique non modò rem monaſticam, ſed etiam litterariam vir ſanctus reſtituit in illa inſula, ubi a tempore Ælfredi regis adeò litterarum ſtudia defecerant, *ut ſacerdos* (a) *nullas epiſtolam noſſet vel latinè edere, vel e latino interpretari.*

(a) *Spelm. to. 2. conc. p. 618.*

XIX. Æthelwoldi prima facta & monaſtica profeſſio.

Unus e præcipuis Dunſtani diſcipulis, qui ejus commilito in palatio fuerat, exſtitit Æthelwoldus ſeu Athelwoldus, ex ingenuis parentibus in Wentana civitate ortus: cujus futurus meritum, dum is in utero matris adhuc geſtaretur, matri prædixit quædam Chriſti famula, Etheldridæ nomine, quæ in prædicta urbe nutrix devotarum Deo virginum erat. Litterarum ſtudiis pro tempore inſtitutus, cùm bonis moribus polleret, ab Ethelſtano rege accitus eſt in aulam, eo tempore, quo Dunſtanus in ea verſabatur. Adultâ jam ætate, juſſu regis in clericatum aſcitus, dein ab Elfego Wintonienſi epiſcopo ſacerdos ordinatus eſt eodem die quo Dunſtanus. Utrique epiſcopatum ipsâ die ſanctus antiſtes, ac tertio eum eis ordinato, nomine Edelſtano, apoſtaſiam futurum prænuntiavit. Demum aulicorum tumultuum pertæſus Æthelwoldus, Glaſtoniam ſecedere animo conſtituit, ibique magiſterio ſe ſubjecit Dunſtani abbatis, a quo monaſtici ordinis habitum accepit. Cùm verò pro merito ſanctitatis ab omnibus ſuſpiceretur, monaſterii decanus ab eodem inſtitutus eſt. Ex hoc uno ſancto viro aliorum Dunſtani diſcipulorum conjecturam facit Willelmus (b) Malmesburiæ monachus. *Quantum efficax fuerit*, ait ille, *ſanctitas & probitas diſcipulorum ſuorum, indicio eſt Æthelwoldus, ex monacho Glaſtonienſi abbas Aſcendonenſis, idemque poſt hac epiſcopus Wintonienſis, qui tot & tanta monaſteria fecit, quod vix modò credibile videatur, ut talia fecerit epiſcopus urbis unus, qualia vix poſſet rex Angliæ totius.* Sed de his poſtea.

(b) *Willelm. Malmeſb. de reg. Angl. l. 2.*

ANN. CHR. 941. XX. Artaldus Remenſi archiepiſcopatu denuo privatus.

VErtente anno ejus ſæculi quadrageſimo-primo, controverſia de Remenſi archiepiſcopatu denuo agitata eſt in conventu epiſcoporum, facto apud Sueſſionas in eccleſia ſanctorum Criſpini & Criſpiniani; ſtatutumque, ut Artaldus a regimine epiſcopatus, quemadmodum ſacramento ſe adſtrinxerat, deinceps abſtineret: Hugo verò, Heriberti comitis filius, epiſcopus, electo populoque petente, ordinaretur. Inde Remos convenientes iidem comprovinciales epiſcopi, Hugonem in baſilica ſancti Remigii præſulem conſecrant, qui Frodoardum ſtatim ab exſilio revocavit. Nec ſic tamen contentus Heribertus, Laudunum cum Hugone Albo obſidet. Ludovicus e Burgundia auxilio advolat. Obviàm progreſſi Hago & Heribertus inſperato invadunt regis exercitum, fundunque. Rex ipſe e prælio vix evaſit. Erat in ejus comitatu Artaldus epiſcopus, qui, rebus ſuis amiſſis, victoribus ſe dedit, & datis, uti exigebatur, ſacramentis, redditiſque ipſi ſancti Baſoli & Avenna-

ci

ANN. CHR. 941.

naal abbatis cum villa Remenſis eccleſiæ Vindenſia (*), ad ſanctum Baſolum ſe recepit. Soluta nihilò ſecius Lauduni obſidio eſt: Ludovicus a Karolo-Conſtantino Viennam acceptus, & ab Aquitanis rex agnitus: cui inſuper Lotharius filius ex Gerberga conjuge naſcitur. Tunc temporis miracula ad ſanctum Theodericum facta commemorat Frodoardus (a), quod monaſterium eſt Remis proximum, ab Hungaris eo tempore in ſavillas redactum, cùm adhuc locus a clericis ſæcularibus occuparetur.

(*) *Vendreſſe.*

(a) *Frod. lib. 1. c. 25. V. Sar. t. 3. p. 625. & ſeqq.*

XXI. Conſpiratio in Ottonem.

Neque Germania motuum ac turbarum expers; nam Heinricus, Ottonis regis frater natu major, ſe regno privatum eſſe graviter ferens, cum quibuſdam Saxonibus in frattem conſpirat: at rex victor rebellium primores comprehenſos capite plecti jubet, fratrem verò Ingelheimium retrudit, Fridericus Mogurtinus antiſtes, ejuſdem conjurationis particeps creditus, perceptione corporis & ſanguinis Domini ſe purgavit, & tamen Fuldam relegatus eſt. Rothardus Strazburgenſis epiſcopus ob eamdem cauſam in Corbeæ novæ monaſterium deportatur. Heinrico Ottonis fratri Lothatienſis ducatus, qui ei poſt mortem Gilleberti a fratre commiſſus fuerat, eripitur, atque Ottoni Richuini ducis filio commendatur, ut & ducatum procuraret, & Heinricum puerulum, Gilleberti filium, nutriret.

XXII. S. Arnulfi monaſterium datur monachis.

Inter has nihilominus turbas Adalbero Mettenſium præſul de ſuo grege perquam follicitus, monachos in ſuburbana ſancti Arnulfi baſilica inſtituit canonicorum loco, quos licentiùs viventes ad meliorem frugem compellere non potuerat. Hujus rei causâ Ottonem regem adit, facultatem petiturus monachos illic ſubſtituendi in locum canonicorum, qui, *poſthabitâ canonicæ regulæ converſatione, laico more vivebant, & poſt creberrimas admoniciones incorrigibiles* eſſe pergebant. Reclamantibus nequicquam canonicis, ſanxit Otto regiâ poteſtate, ut, *congregatâ ibidem Domina famulantium honeſtâ converſatione*, deinceps *monachica ibi perpetualiter vita ducatur. Data iiij. idus Januarii, anno incarnationis Domini* DCCCCXLI. *indictione xiiij. anno domni Ottonis vj. Actum in Urancouevvrt*, id eſt Francofurti. *Brun cancellarius ad vicem Fridurici archicapellani* recognovit, ut in authentico legimus. Bruno reg's Ottonis frater, poſtmodum Colonienſis antiſtes; Fridericus Moguntiæ archiepiſcopus erat, de quo paullo ante mentionem fecimus. Exſtat hoc diploma apud Meurſſium (b) in hiſtoria Mettenſi cum litteris (c) prædicti Adalberonis epiſcopi, in quibus ait, ſe cum ſuis ſuffraganeis diu tentaviſſe, ut ſancti Arnulfi clericorum, qui *acephalorum canonicorum* more vivebant, mores & vitam emendaret. Sed, cùm incorrigibiles expertus eſſet, ſtatuiſſe, ut eos inde expelleret, niſi monaſticæ ſe vitæ ſubderent: quod cùm illi facere prorſus abnuiſſent; ſe *conſulta ſuorum clericorum, ſcilicet abbatum utriuſque ordinis, atque fidelium laicorum*, eidem loco abbatem præfeciſſe, Arbertum nomine, cujus inſtitutionibus novi tirones illuc adventantes in ordine monaſtico erudirentur. Id factum anno inſequenti cum conſenſu ducis Ottonis paullo ſuperiùs laudati, qui litteris Adalberonis cum Gozlino Tullenſi epiſcopo, aliiſque, tum clericis, tum comitibus, ſubſcripſit. Ex clericis primi ſubſcribunt *Everinus primicerius, Bludulfus abbas, Gunterus abbas, Goffridus archidiaconus, Naaterus archidiaconus*; poſt comites *Hamadeus comes palatii*. Hic eſt Hamedeus, in vita ſancti Johannis abbatis Gorzienſis (d) laudatus, qui bona Gorzienſium ſub precaria renebat ſepultus Mettis in baſilica beatæ virginis Mariæ ad xerodochium: quo mortuo, Johannes bona illa, quæ Adalbero propinquis ſuis deſtinabat, ægrè ſibi reſtitui impetravit. Bludulfus abbas prædictus videtur eſſe is, qui ex archidiacono Mettenſi Gorzienſis monachus, ac demum eremita factus eſt. Primus qui ſupra, abbas ſancti Arnulfi Arbertus e Gorzienſi monaſterio aſſumtus eſt, ut ipſe teſtatur in quibuſdam litteris, quas de ſua Inſtitutione, & de canonicorum ſancti Arnulfi querimoniis ſcripſit, relatas in hiſtoria nondum edita monaſterii ſancti Arnulfi.

(b) *Meurſſe p. 304.*

(c) *Ibid. pag. 305.*

Arbertus primus abbas.

(d) *anno 1100.*

XXIII. Mediolacenſe monaſterium emendatur.

Non minor fuit Ruotgeri Trevirenſium pontificis in rem monaſticam zelus. Erat tunc temporis, ut multorum aliorum, ita etiam Mediolacenſis monaſterii (e) deformata ſpecies, imminuta religio, acciſæ facultates, tum crebris bellorum motibus, tum Wicelini Trevirorum vicedomini infeſtatione. Hic, cùm frequenti locum illum direptione, adductâ ex prædabundâ militum manu, exhauſiſſet, tum etiam, ne umquam monachis hanc injuriam perſequendi facultas ſupereſſet, omnes donationum veteres chartas minutatim conſciderat. Hinc labare ac deficere ſenſim religio ex inopia rei familiaris. Utrumque ſarcire pro virili tentavit Ruotbertus antiſtes; atque ut a ſpiritualibus inciperet, nuntios miſit ad Indenſe ſancti Cornelii cœnobium propc Aquiſgranum, quod tum religione florebat ſub Adagrino, ſi nobis ſubmiſſi indices non fallunt, abbate, virum inde poſtulans, qui Mediolacenſibus præeſſe, & collapſam diſciplinam inſtaurare valeret. Miſſus ad hoc Rotwicus, priſtinum loco ſplendorem, & primam religionis famam reſtituit. Intuper

(e) *V. Brower. annal. Trevir. p. 454. c. 12.*

Ot-

Ottoni regi monaſterium & novum abbatem commendavit Ruotbertus, & veteres loci poſſeſſiones vindicari curavit, quibus novas de ſuo rex adjecit, ampliſſimo dato privilegio, quo veterum jactura repararetur. His præſidiis munitus abbas, totum ſe convertit ad reformandum monaſterii ſtatum & ad inſtauranda ædificia, in his præclaram ſancti Petri aram, quam Ruotbertus conſecravit. Atque ut doctrinæ etiam fructus, uti olim, Mediolaci non deeſſent; duos ex ſuis ad Gerbertum Aureliacenſem monachum, fortè cùm hic Remis doceret, eruditionis gratiâ miſit, qui deinde ad ſuos reverſi litteras probè excoluerunt. Ex iſta ſchola prodiit Remigius ille abbas Mediolacenſis, io Gerberti epiſtolis laudatus non ſemel. ANN. CHR. 941.

XXIV. Blandinienſis inſtauratur. (a) *Miræus. donat. belg.*

Eodem tempore Blandinienſe ſancti Petri monaſterium apud Gandavum, quod u Nortmannis averſum, & in ſolitudinem redactum fuerat, Arnulfus Flandriæ comes inſtauraudum curavit. Hujus rei teſtes (*a*) ſunt ejus litteræ, in quibus ait, ſe religioſorum hortatu virorum animatum, & quaſi ex gravi ſomno excitatum, tacitâ cogitatione ſecum iuterdiu ac noctu revolviſſe, quoddam eſſe ſub ſua ditione ne monaſterium in caſtro Gandavo, Blandinium vocabulo, u ſancto Amando epiſcopo conditum, ac reliquiis beati Petri apoſtolorum principis, aliorumque ſanctorum, quas ille Roma ſecundò rediens iſtuc detulerat, nobilitatum; multùm dolere, quòd tantæ dignitatis reliquiis debitus honor deſit, ſugatis ſcilicet monachis, qui locum iſtum olim incolebant, & cunctis monaſterii poſſeſſionibus in comitum, uliorumque poteſtatem tranſlatis: quapropter permiſſu Ludovici regis, atque cum Tranſmaro epiſcopo, ad cujus diœceſim locus iſte pertinebat, & eum amicis ac fidelibus ſuis conſilio habito, eidem loco reſtituere velle partem ux reditibus, quos beatus Amandus a regibus, cæteriſque fidelibus impetraverat, id eſt cenſum, qui percipitur ex manſionibus ad Scaldim ſitis, floralia prati portui adjacentis, & alia, quæ in cbarta Einhardi abbatis exprimuntur: quæ omnia monachi cum ſuo abbate poſſideant, eo puncto, ut ibidem ad amuſſim Chriſto ſerviant, uti vivebant tempore ſanctiſſimi Amandi, oimitum ſecundùm regulam ſancti Benedicti, ad cujus præſcriptum abbatem ſibi eligant. *Actum Blandiuienſi cœnobio, regnante Ludovico anno vj. filio regis Karoli reclauſi:* quæ nota chronica recte quadrut huic anno, quidquid contra ſentiat Miræus. Subſcribunt poſt Arnulfum marchiſum Tranſmarus Tornacenſis ac Nuviomenſis, ac Folbertus ſen Fulbertus Cameracenſis epiſcopi; & poſt Tranſmari urcbidiaconos uliosque canonicos Iſaac comes, & Arnulfus ejus filius, Thoodericus comes, & alii. Ad reſtituendam eo loci diſciplinam adhibitus eſt ab Arnulfo comite ſanctus Gerardus (*b*) Bronienſis ac Celienſis ſeu Ghiſtenianus abbas, ardentiſſimus regulæ Benedictinæ in Belgio tunc inſtaurator, qui primus reſtituti Blandioieoſis monaſterii abbas cenſetur. Cùm Arnulfus de reſtituenda illic monaſtica diſciplina cogitaret, *huic aptus negotio inventus eſt vir vita laudabilis, ſanctitate clarus, & genere Gerardus, monachus propoſito, abbas officio, & apoſtolicus merito:* qui iſtuc anno præſenti evocatus, *eliminato ex primis clericorum grege, dominicæ ſcholam ſervitii, a beato olim Amando conſtitutam, ibidem conſtituit.* Iſtuc *quamplures tanti exemplo magiſtri excitati, emerunt voto monaſticæ diſciplinæ confluere, & jugum Domini ſuave ſuſcipere; & contigit in brevi ut hoc domuicis ovilis cœnobium, numero & merito dilatatum, nobiliſſimis per omnia non ignobilius probaretur cœnobiis.* Hæc antiquus auctor in libello de tranſlatione ſancti Wandregiſili, & aliorum in iſtud monaſterium Blandinienſe. Cleticos, qui Blandioium incolebant, vitæ ſancti Geraldi inſidias ſtruxiſſe tradit ejus vitæ ſcriptor, teſtaturque monaſteria decem & octo ab eo inſtaurata fuiſſe. (*b*) *Sander. Gand. p. 198.*

XXV. Eliſiernus Floriaci monachus.

Eodem anno, Ludovici regis ſexto, vir quidam illuſtris, Eliſiernus nomine, monaſticum habitum indnit in Floriacenſi monaſterio, cui prædium ſuum Sedam, in Waſtinenſi pago ſitum, donavit. Exſtant in appendice hac de re ipſius litteræ, in quibus ita loquitur. *Ego Eliziernus me ad obſequium divinæ ſervitutis conferre, & de rebus juris mei portionem in poſterum reſervare decrevi. Et quia monaſticam profeſſionem mihi ſubire placuit, beatiſſimum Benedictum, patrem videlicet monachorum ac ducem, placandum quàm primùm judicavi. Igitur prædium meum, quod Seda dicitur, ſitum in Guaſtinenſi pago, cum omnibus, quæ ad ipſum pertinent, in honore Domini noſtri ac beatiſſimi Benedicti ad Floriacum cœnobium, quo ipſe quondam de Caſino tranſlatus requieſcit, perpetualiter habendum trado, cum eccleſiis videlicet, villis, mancipiis, ſeu cæteris quibuſcumque rebus ad ipſum pertinentibus, quicquid videlicet vel inquiſitum, vel inquirendum videtur. Quia verò, juxta Apoſtolum, cura proximorum negligenda non eſt; volo ut eaſdem res ſilius meus Joſeph, & filia mea Elizabeth, & primogenitus ejuſdem filia, ſi de legitimo conjugio fuerit, ad uſum-fructuarium teneant; poſt eorum verò diſceſſum ipſa*

ANN. CHR. 941.

ipſa res cum omni integritate ad prædictum cœnobium transferatur: & ita ſa ufibus fratrum cedant, at aulli abbatum liceat inde beneficium laïcis dare, &c. *Datum mea'e Novembri anno vi. regni HLudovici*. Subſcribunt poſt Eliſiernum Joſeph ejus filius ucolythus, & ſex comites, cum allis. Ex quo intelligitur, Eliſiernum virum illuſtreio fuiſſe, haud dubiè non alium, quàm Eliſiardum illum comitem, cujus ſtudio & auctoritate (*a*) monaſtica diſciplina Floriaci per ſanctum Odonem reſtituta eſt. Certè Johannes monachus iorer Odonis diſcipulos numetat Eliſiardum ex' comite mooachum.

(*a*) *V. lib. 43. n. 17.*

XXVI. Trenorchii bona & jura confirmata.

Eodem menſe, eodemque unno Ludovicus rex bonu & juru Trenorchienſis monaſterii confirmavit, ad preces Haimini ubbatis, qui Herveo ſecundo ſucceſſerat, & interventu Heinrici Lingonenſis epiſcopi, & Rotgeri comitis oobiliſſimi, uti fuſiùs leges in præcepto regio, quod Chiſſletius (*b*) rerulit. *Actum in monaſterio Trenorchio* vr. *idus Novembris, indictione* XIIII. *anno verò* vr. *regnante Ludovico rege*. Odilo notarius ad vicem Heirici epiſcopi, ſum uique cancellarii recognovit. Itaque Heiricns Lingooom antiſtes in munere nrchicancellurii Artaldo Remenſi urchiepiſcopo ſucceſſerat, prætermiſſo Hogone archiepiſcopo io locum Artaldi, præter regis aſſenſum ſuffecto.

(*b*) *Tournus p. 177.*

XXVII. Vvlfelmu Cantuariæ archiepiſcopo ſuccedit Odo factus monachus.

Anglicani ſcriptores omnes, cùm untiqui, tum recentiores, Wlfelmi Cantuarieoſis nrchiepiſcopi obitum anno ejus ſæculi triceſimo-quarto collocant: uſt eum nd hunc ſaltem annum quadrugeſimum-primum perveniſſe conſtat ex rtibus ioſtrumeotis eccleſiæ Cantoarieoſis, ejus tempore datis; unum eſt (*c*) unni DCCCCXXXIX. quo Wlfelmus quidam nonnullos ugros Wlfnelmo archiepiſcopo donat: cui donationi ſubſcribit inter alios Odo Schireburnenſis præſul, qui Wlfelmo in ſede Cantuurieuſi ſucceſſit. Alterum eſt (*d*) unni ſequentis, quo Eadulfus dux, præſente Wlfelmo archiepiſcopo, quaſdam terras eccleſiæ Chriſti Dorobetoienſi confert, cujus litteris idem Vvlfelmus ſubſcribit. Tertium denique (*e*) eſt præſentis uoni DCCCCXLI. quo Eadmundus rex & Edredus frater ejus, necuon Edwinus filius ejuſdem Eadmundi, eidem eccleſiæ Chriſti quaſdam rerras reſtituerunt, quas eorum unteceſſores ei abſtulerant. Id factum eodem aono, quo prædictus Eadmundus *levatus eſt in regem*. Subſcribunt poſt Eadmundum ejuſque frutrem ac filium Eadgivu regina, Wlfelmus Dorobernenſis archiepiſcopus, Teodredus Londooienſis, Elfegus Wintooienſis, Odo Schireburnenſis, aliique tres epiſcopi, poſt quos Etbelgarus epiſcopus concluſit. Iraque noo aore huoc unnum Wlfelmi obitus conſignari poreſt. Poſtulutus in ejus locum unanimi regis, cleri & populi conſenſu Odo Schireburnenſis antiſtes, primò conſtanter poſtulationi obſtitit: tum quin ejuſmodi tranſlationes vetant canones: tum *ne morem majorum ambitione ſuâ turbare videretur*, inquit Willelmus, & poſt eum Gervaſius Dorobernenſis; cùm nullus ad id tempus, niſi monachus, hanc dignitatem iniiſſet. Neque enim honeſtum uut rationi conſonum videbatur, *ut monachis regularibus clericus præeſſet ſecularis: cùm a tempore beati Auguſtini, ex inſtitutione ſanctæ Gregorii, eadem Cantuarienſis eccleſia ſemper fuerit monachorum*. Verùm cùm Odo regis, cleri, & populi conſtaotiam his aliiſque rationibus emollire non poſſet, eâ tandem conditione aſſenſum præbuit, ut priùs monaſtico habitu, quod olim habuerut in votis, indueretur. Quo ritu id factum ſit, non convenit iorer Anglicanos ſcriptores. Odonis vitæ ſcriptor, quem Osberoum monachum eſſe puto, tradit, Odonem miſſis Floriacum legaris abbatem inde accerſiviſſe, ub eoque ud monachatum indurâ cucullâ initiatum fuiſſe. Idem afferit Gervaſios Dorobernenſis; at Willelmus Malmesburienſis, cui Johannes Bromtonus ſuffragatur, auctor eſt, Odouem Ipſum, trnoſmiſſo oceano, monaſticam veitem Floriaci accepiſſe: qood quidem propius verum eſt: ſi quidem Odo Cluoiacenſis ubbas, eui tum Floriucenſe monaſterium parebat, oumquam io Angliam trajeciſſe dieitur, immo tunc ad ultimum Romanum iter ſe accingebut. Quamquam fortaſſe, proabbatem Floriaci ioſtituerat, qui io Anglium Odonis initiandi causâ proficiſci potuit. Ut ut ſit, id maximè cedit in laudem & commendationem Floriacenſis monaſterii, quod, prætermiſſis Anglicanis monaſteriis, in quorum nonnullis tunc florebat religio, Floriacenſe prætulerit Odo, a quo monaſticum habitum acciperet. Id Floriaco tributum ob corpus ſancti Benedicti, quod iſtic requieſcere credebatur, exiſtimare par uſt.

XXVIII. Cantuarienſes præſules ſemper monachi.

Illa porro Odonis ratio, quâ nulli, niſi monacho, Cantuarienſem eccleſiam ad id tempus commiſſam fuiſſe perſuaſum habebat, oec nlltet licere arbitrabator, ſultem id evincit, hoc paſſim, & ante omoium hominum memotiam in more poſitum fuiſſe, nec ullum eateous contrarium exemplum illius ævi mortalibus compertum. Errorem vocat Godwinus, uitque certum eſſe, Nothelmum, alioſque ſæculares, ut vocant, presbyteros ſedi Cantuarienſi unte Odonem impoſitos fuiſſe. Verùm nullo atgumento id certius teſcire potuit Godvvinus novus nuctor ſectatius, quàm

Odo -

Odo ipſe ſeu Anglicani illorum temporum homines ac ſcriptores, ad ipſas rerum origines propius accedentes; nec conſtat Nothelmum, quem Godvvinus objicit, monachatus caperrem faiſſe. Beda quidam in præfatione ad hiſtoriam Anglorum eum dumtaxat *religioſum Londonenſis eccleſiæ presbyterum* vocat: at hoc uno titulo affici ſolebant monachi ſacerdotes, omiſſo paſſim monachi nomine, ut de Beda ipſo univerſis notum eſt. Sed quid ſi *religioſi* nomine Beda Nothelmum monachum deſignat? Certè idem auctor in epiſtola (*a*) ad Albinum Cantuarienſem abbatem *venerabilem fratrem noſtrum Nothelmum*, antequam is ad ſedem Cantuarienſem eſſet aſſumtus, appellat: quo loquendi modo ſe invicem monachi compellare ſolent. Denique eadem fuit ſancti Thomæ, atque Odonis, perſuaſio, cui religio fuit Cantuarienſem ſubire cathedram, priuſquam monaſtico habitu inſignitus eſſet. Mox ut Odo manum clavo admovit, egregiam ſcripſit epiſtolam ad coëpiſcopos ſuos, u Willelmo magna ex parte relatam, in qua » ait, ſe, ſi totius mundi opes in ſua poteſtate ſolus haberet, libenter omnia diſtributurum, ſeque ipſum inſuper pro eorum animarum ſalute impenſurum: tum » eos rogat, ut ipſum in pontificali regimine adjuvent, hortaturque, ut ita ſe » gerant, quo eos rex auguſtiſſimus Edmundus cum omni populo ſuo imitari » gaudeat. Ad hæc conſtitutiones edidit ſalubérrimas, quarum capitulo ſexto » hortatur monachos, & omnes qui votum Deo voverunt, ut in omni humili» tate & obedientia die noctaque hoc adimplere ſtudeant, permanentes in ti» more Dei in eccleſiis, ubi ſe voto conſtrinxerunt. Non ſint vagabundi neque » gyrovagi: ſed ſecundùm exempla apoſtolorum, per habitum humilitatis, la» boribus manuum & lectione ſacrâ, & continuis orationibus ſe exerceant.

ANN. CHR. 941.

(*a*) *Anaſtaſ. to. 1. p. 9.*

Defuncto Egvvino abbate Eveshamenſis (*b*) apud Mercios monaſterii, facta eſt diſperſio ejus loci monachorum per Athelmum & Wlricum laicos, & Eſulfum epiſcopum; & eorum loco intrafi hoc anno ſæculares canonici, qui ibidem ad annos ferè viginti perſeveratunt, nempe ad principatum Eadgari regis monachorum patroni: quo mortuo, denuo ejectis monachis ſubſtituti ſunt canonici per Alfetum principem Merciorum. Tranſiit deinde in varias manus hæc abbatia, dum rea Ethelredus abbatem regnlarem & monachos ibidem reſtituit.

XXIX. Eveshamenſis monaſterii ſtatus. (*b*) *Monaſt. to. 1. p. 130. & ſeqq.*

Dum Fridericus Moguntinus antiſtes relegatus Fuldæ detineretur, ejus, at creditur, inſtincta orta eſt gravis perſecutio in monachos, affirmantibus quibuſdam epiſcopis, ſatius (*c*) eſſe, paucos inculpatæ, quàm multos laxioris vitæ in monaſteriis verſari non attendentibus ſcilicet ad ſententiam patriſfamilias, probibentis u ſervis ſuis zizania colligi, ſed ereſcere volentis cum tritico uſque ad meſſem. Hinc factum eſt, at multi, propriæ infirmitatis conſcii, qui ad tantam perfectionem aſſurgere non valebant, depoſito habitu & relictis monaſteriis, grave ſibi onus illud effugerent. Id verò non ſcriò, ſed fictè molitum eſſe Fridericum quidam opinati ſunt, ut ſcilicet venerabili Hadamaro Fuldenſi abbati, regi addictiſſimo, negotium faceſſeret. Hic Fridericum primùm honorificè & humaniter tractavit: ſed, cùm litteras ab eo clanculum ſcriptas intercepiſſet, eum ſeveriùs habuit. Fridericus verò jam liber, dum ultionem quærit, & contra talem ac tantum virum facilè prævalere non poſſet; primùm in minora monaſteria perſecutionem excitavit, ut ſic demum ad nobiliora, & tandem ad Fuldenſe procederet; ſed nihil doli & artes illi profuere adversùs abbatem, qui gratiam regis ſemper retinuit.

XXX. Perſecutio in monachos. (*c*) *Voith. chiad. libro prope fin.*

Sub id tempus Udalricus, Auguſtæ Vindelicorum antiſtes, Agauenſe ſancti Mauricii monaſterium, quod a Sarracenis recèns combuſtum erat, adiit, ut unum u ſanctis martyribus Legionis Thebæanæ a Conradò rege, ipſi promiſſum, acciperet. Illic unum ædiſem reperit monaſterii cuſtodem. Poſtridie quàm eò advenerat, quæ dies dominica erat, primâ luce miſſam unam de Trinitate celebravit: tum alteram diei dominicæ convenientem; nam tunc plures unâ die miſſas paſſim licebat celebrare: cui miſſæ duodecim ejus loci clerici, e proximis locis cum multitudine populi iſtuc advenientes, interfuere. His peractis, vorum ſaum illis aperit. Favent clerici, & apertâ ſpelancâ in ſcopulo excisâ, in qua ſanctorum reliquiæ ſervabantur, earum partem ſancto antiſtiti liberaliter conceſſerunt. In reditu ad Augiam inſulam Conſtantiæ vicinam divertit Udalricus: ubi ab Alevvico abbate perhumanè acceptus, partem ſacrarum reliquiarum perenti donavit, reliquias Auguſtam reportavit, & in eccleſia beatæ Dei genitricis Mariæ depoſuit. Tunc in Augienſi monaſterio eraditionis causâ morabatur Wolfgangus adoleſcens, qui ob acumen ingenii ipſis etiam magiſtris ſuis ſuſpectus fuiſſe dicitur. Ibidem etiam tum verſabatur Heinricus nobilis itidem adoleſcens, illuſtri Francorum ac Suevorum proſapiâ genitus, qui cum ille intimâ neceſſitudine conjunctus eſt. Erat Heinrico germanus frater, Poppo nomine, Wirziburgenſis

XXXI. Udalricus reliquias Agauno acceptas Augiæ repoſuit.

Wolfgangus ibi ſtuduit.

ANN. CHR. 941.

genſis eccleſiæ epiſcopus, quſ magiſtrum quemdam Stephanum ex Italia conduxerat ad erudiendam eccleſiæ ſuæ juventutem. Ut ad eum ambo ſe conferrent, Henricus amicum perpulit, evicitque; verùm magiſteri invidiam illic quoque Wolfgangus ſuſtinuit. Hinc animo ejus inceſſit vitæ monaſticæ propoſitum, quod Heinricus avertit, eumque demum factus archiepiſcopus Trevitos adduxit.

XXXII. Odo abbas Cluniaci Aymardum ſub. ſtituit.

Inter ea Romæ diſcidia recrudeſcebant inter Albericum principem & Hugonem regem: quibus iterum componendis unus idoneus viſus eſt Odo abbas Cluniacenſis. Quam ob rem a Stephano papa denuo in Urbem vocatus, ſub finem hujus anni ad quartum illud Romanum iter, quod poſtremum ejus fuit, ſe accinxit; &, ne ipſo abſente regularis diſciplina detrimentum pateretur, Aymardum Cluniaci coadjutorem inſtituit. Erat is *humilis quidem genere, ſed celſus* (*) *humilitatis culmine*, ut in antiqua Cluniacenſium abbatum chronologia legitur: qui, licèt non adeò famoſus atque Odo, *regularis tamen obſervantiæ non impar* „ *cuſtos* a Glabro fuiſſe dicitur. Tria verò de illo prædicat ſanctus Odilo, nempe eum fuiſſe beatæ ſimplicitatis & innocentiæ filium, tum in procuratione „ rei domeſticæ ſtudioſum, & in obſervatione regularis diſciplinæ ferventiſſimum; „ ad hæc patientiſſimum in amiſſione corporalium oculorum: adeò ut ob meri„ tum ejus patientiæ Deus beatum Mayolum ad monaſticum ordinem ad„ duxerit. Talem virum ad vices ſuas ſupplendas delegit ſanctus Odo, Romam ultimò profecturus. Certè hoc anno charta de villa pagi Matiſconenſis, Noglis vocabulo, Aymardo abbati data eſt; eodemque anno Ingelberrus, frater Sobbonis archiepiſcopi Viennenſis, *Hemardo abbati* res multas in pago Viennenſi conſulit pro anima genitorum ſuorum Berliunis & Ermengardis, ac filii ſui Ferbaldi, & aliorum: quæ donatio facta eſt *anno* ttt. *Conradi Burgundiæ regis*, quo anno Conradus ipſe confirmavit donationem eccleſiæ ſancti Martini in villa ejuſdem pagi Landadis, *Eymardo abbati* factam per Ratburnum vicecomitem & Waldam ejus uxorem. Itaque jam hoc anno Cluniaci abbas, id eſt proabbas, & coadjutor Odonis erat Aymardus; immo jam ab anno DCCCCXXXVI. cum primum Odo Romam profectus eſt. Id colligimus ex charta viceſima-prima Heymardo abbati data *anno primo Ludovici regis*, *die dominico*, ttt. *idus Martii*: quâ charta eccleſia ſancti Andreæ, ſancti Johannis & ſancti Marcelli in villa Acquiranda (*) comitatus Matiſconenſis Cluniaco dunatur. Ad hæc anno tertio Ludovici regis, quo tempore Odo iterum Romæ occupatus erat, Aymardo abbati & monachis Cluniacenſibus res quædam confirmatur a Beraldo abbate, ſitæ *apud Exartum in plum Boratti*, & apud Alivertum. Quo item facta ſit Aymardi electio, tradit verus chronologia Cluniacenſium abbatum, totidemque verbis Petrus de Rivo in chronico, his verbis. *Fratribus ſuper electione abbatis agentibus conciliatum, idem ſanctiſſimus Eymardus a Cæmitis, ſuâ obedientiâ, redeunt, equum ſuper quem ſedere conſueverat, ante ſe ipſe pedes piſcibus omnibus ducens, conſilio eorum adniſcetur, omnibus humilitatem ejus admirantibus. Itaque, ejus humilitate obtinente, abbas eligitur, & ab Æduenſi epiſcopo, nomine Rotmundo, regnante Ludovico, conſecratur.* Cavinlæ (*) decanatus eſt Cluniaco ſubjectus, & ab eo trium leucarum ſpatio diſtans, Matiſconi vicinior. Exſtat in archivo Cluniacenſi Rodulfi regis authenticum præceptum de *villa Cubiniacenſi. Actum Antiſſiodoro* civitate xt. *kalendas Julii, indictione* ttt. *anno* vtttt. *regnante Rodulfo rege gloriosiſſimo*: quod præceptum *Rotmundus ad vicem Auſuſti epiſcopi recognovit*. Integerrimum eſt Rudulfi regis ſigillum, cum ejus monogrammate, in cujus medio Y græcum appoſitum eſt.

(*) Ingrande.

(*) Cavinæ.

XXXIII. Monaſterium S. Martini de Caſtaniera.

Hoc primùm anno factam invenio mentionem cœnobii ſancti Martini de Caſtaniera in regno Legionenſi, quod Ramirus rex Aſſeruero abbati & monachis aſſeruit, qui *ſanctæ regulæ inſtituta* implerent, *facto teſtamento* (*a*) *ard* DCCCCLXRIX. cui multi epiſcopi & abbates ſubſcripſere. Poſt annos decem Ordonius tertius, ejuſdem Ramiri filius, litem (*b*) diremit, orram inter Johannem ejus loci abbatem & Romanum abbatem vicini monaſterii de quadam piſcaria, quæ Johanni adjudicata eſt. In hoc poſteriori diplomate fit oneotlo de Martino abbate, qui hanc piſcariam a tempore Ordonii ſecundi comparaverat: quod argumento eſt, longè antiquius eſſe hoc monaſterium, quod demum patribus Ciſtercienſibus ceſſit.

(*a*) Tepes to. 5. ſcript. 7.

(*b*) Ibid. ſcript. 6.

ANN. CHR. 942.

XXXIV. Ludovicus rex ab omnibus agnitus.

ANno ejus ſæculi quadrageſimo ſecundo, Stephanus papa per Marinum legatum ſuum effecit, ut Ludovicus rex ab univerſis demum agnoſceretur. Ex his dux Willelmus Rotomagi Ludovicum eâ, quâ par erat, honorificentiâ excepit; eodemque tempore Willelmus alter, Pictavorum comes, & Britones cum ſuis principibus ad regem venerunt. Dein Ludovicus & Otto rex Germanorum

ſuæ-

fœdus inter ſe ineunt; & Otto ipſe reconcillaudis aliis Francorum principibus bonâ fide collaborans, Hugonem Album tandem in concordiam cum rege reduxit: cujus exemplum Heribertus comes ſecutus eſt. Eumdem regem annu ſuperiori jam receperant Aquitani; cujus rei ſit mentio in quadam charta archivi Cluniacenſis, quâ manſi quatuor in villa comitatus Matiſconenſis Roliaco, dantur eccleſiæ ſancti Petri & ſancti Pauli, & cæterorum ſanctorum, quorum *corpora & reliquiæ Cluniacenſis continet locus, ubi Eymardus abbas eſt, temporibus Ludovici Franciam & Aquitaniam regentis, anno regni ejus ſexto, menſe Septembri.* ANN. CHR. 942.

Per id tempus Floriacenſes cum ſancti Martialis Lemovicenſis monachis & Solemniacenſibus communionem precum & mutuam ſocietatem inieruut. Eorum hac de re litteræ videntur hoc loco referendæ ex veteri codice ſancti Martialis. XXXV. Floriacenſium ſocietas cum S. Martiali & Solemniacn.

In nomine Domini Jeſu-Chriſti, anno ab incarnatione ipſius DCCCCXLII. *indictione* XV. *factum eſt ut venirent beati Benedicti ſervi Lemovicas, ſcilicet Ravinaldus, Ademarus, Andreas, & Oibertus religioſi monachi, ſub regimine domni abbatis Odonis conſtituti, ibique dum morarentur aliquantiſper religionis gratiâ, ab abbate ſanctiſſimi Martialis apoſtoli Chriſti Aymone impetrawere, quatinus, in vicem domni abbatis Odonis ſui, ſocietatis ſuæ fortireatur commune compendium: ita ut ab ea die in reliquum ævum nulla eſſet differentia inter monachos ejuſdem loci, & ſancti Benedicti Floriacenſis famulos: ſed utrique, dum ad ſe invicem tranſirent, communis agnoſceretur in omnibus converſatio, & quaſi una haberetur congregatio. Exinde tranſeuntes jam dicti fratres ad Sollemniacum beati Petri apoſtolorum præcipis cœnobium, eadem obtinuere ab abbate ejuſdem loci Geraldo & a fratribus inibi Deo ſervientibus. Facta autem eſt hæc conſcriptio mutuæ agnitionis & ſocietatis, & in conventu utrorumque fratrum recitata, atque in memoriam futurorum in libello regulæ juſſa conſcribi: quam ipſe corroborare dignetur, qui eſt conſtitutus, at multi credentes in eum ſint cor unum & anima una in ipſo. Datum menſe Februario, anno* VI. *Ludovico rege regnante. VVidraldus, patris Benedicti utinam non ingratus ſervulus, adnotavit.*

Ex his intelligitur, Odonem abbatem Floriacenſium regimen ad hunc annum, qui ei ſupremus fuit, retinuiſſe; & Aymonem ſancti Martialis abbatem, eujus ſuperiùs (*a*) memiuimus, ad hunc itidem annum ſuperſtitem fuiſſe, ac proinde annis ampliùs ſex, quidquid in contrarium dicar (*b*) Ademarus, eidem cœnobio præfuiſſe; ſiquidem anno DCCCCXXXIV. quo ejus frater Turpio Lemovicenſis epiſcopus monaſterium ſancti Auguſtini inſtauravit, jam abbas erat Aymo, qui annum inſequentem haud prætergreſſus videtur, ſi verum eſt quod ſcribit Ademarus, ejus obitum trienuio tantùm præceſſiſſe deceſſum Turpionis epiſcopi, qui anno DCCCCXVI. e vita migravit. Obiit Aymo nonis Maii, teſte Ademaro ejus pronepote; quippe ex nepte ejus, nomine Officia, nati ſunt Adalbertus decanus & Rogerius, patre Fulcherio, in proprio rure hereditario, quod vocatur Campanenſe, juxta caſtellum Potentiam: terrius quoque Raimundus: *cujus ego*, inquit, *Ademarus filius ſui, matre Hildegarde* ſive Aldearde. Poſt Aymonem abbatiam tenuit per annos unum & triginta Aimericus, non monachus, ſed canonicus, immo potiùs laïcus moribus, qui monaſterii poſſeſſiones & eccleſias ſæcularibus hominibus dare non dubitavit. Ejus tyrannidem ſubveritus Ludovicus rex, *honorem* (*c*) *ſancti Martialis*, id eſt abbatiam, illi eâ tantùm lege commiſerat, ut monachus fieret: quod ille ſub ſacramento ſe quantocius facturum pollicitus erat. Verùm tertio tantùm ante mortem die id exſecutus eſt. Ei ſucceſſit Guigo, cujus anno duodecimo rex Lotharius Lemovicas adiit, non multò poſt mortuus, teſtante Ademaro; adeòque Guigo Aimerico ſucceſſit circiter annum DCCCCLXXIV. quo ex numero ſi annos unum & triginta, quibus abbatiam occupavit Aimericus, ſubduxeris, anno DCCCCXLIII. Aimericum Aymoni ſucceſſiſſe invenies. XXXVI. S. Martialis abbates.

(*a*) *tom. 4. n. 85.*

(*b*) *Labbe. ad p. 272.*

Ademari Cabanenſis præfatio.

(*c*) *ibid. pag. 267.*

Cùm Floriacenſes ſocietatem cum prædictis monachis inierunt, Odo abbas Romam quartùm profectus erat, iſtuc a Stephano evocatus ad reconciliandos Alberici principis & Hugonis regis animos. Frodoardus ad hunc annum: *Domnus Odo abbas*, inquit, *pro pace agenda inter Hugonem regem Italiæ & Albricum Romanum patricium apud eumdem regem laborabat.* Scilicet primò regem Papiæ conveuit, deſn Romam adlit, de pace acturus cum Alberico, qui non minùs quàm Hugo virum Dei colebat. Fortè id tum accidit, quod Johannes monachus de ipſo commemorat ex relatu quorumdam nobilium Romanorum, qui ipſi ex urbe Neapoli, quò monaſterii ſui neceſſitate cogente profectus erat, revertenti obviàm facti ad Portuenſem civitatem, & de Odona patre ſuo ſciſcitanti, hoc factum narraverunt. Præterito menſe Auguſto, ipsâ die aſſumtionis beatæ Mariæ, cùm in Aventino monaſterio vir ſanctus verſaretur, a domno Balduino abbate rogarus eſt, *ut* XXXVII. Odo abbas Romæ ægrotat.

ANN. CHR. 942.

ipsâ die ob amorem sanctæ Mariæ ibi missam celebraret, & suis manibus corpore & sanguine Domini eos communicaret. Negavit primùm ille; sed eis flagitantibus tandem consensit. Tum ecclesiam ingressus, cùm paullispet fuisset oratum, mox egressus est. Volentibus eum retinere ait, oportere se properare ad duos fratres suos, qui in extremis erant apud sanctum Paulum. Nec mora missus adfuit, qui id nuntiaret. Ubi venit vir Dei ad sanctum Paulum, pro fratre Benedicto, is ex his duobus unus erat, missam celebravit, *eique corpus & sanguinem Domini viaticum tribuit:* & sic prædictus frater Domino spiritum reddidit. Alter verò, Gisslebertus nomine, Johannis consobrinus, octavo post die ipsum secutus est. Inter ea vir sanctus acutâ & continuâ febre corripitur; corpus dolore atteritur, quod jam continuis laboribus & inediis debilitatum erat; denique frigidus, ut ita dicam, ignis ipsas eum carne medullas depascitur. Ille verò hinc dissolvi cupiebat, & cum Christo esse: illinc priùs suum Martinum, cujus amorem enm ipso veluti lacte imbiberat, orationis gratiâ revisere optabat. Inter hæc desidetia fluctuanti quidam spectabilis formæ & gratiæ ipsi dixisse visus est, Martini precibus vitæ inducias ei datas, dum ad patriam rediisset. Visum confirmavit salus mox subsecuta. Ille continuò reditum in Franciam aggreditur, nec itineris difficultatem, nec senilia & præmortua membra motatus; tandemque feliciter Turonos appulsus est.

XXXVIII. Duo alii Odones.

Non confundendus cum sancto Odone altet Odo Masciacensis abbas, anno DCCCCXXXV. (*a*) ordinatus, & ad annum DCCCCLXVII. superstes, & fortasse ab eisdem etiam distinguendus Odo abbas Dolen s apud Bituriges, qui eo tempore, quo Romano itinere sanctus Odo erat occupatus, Ludovicum tegem adiit, rogaturus, ut Dolense (*b*) monasterium, ejusque jura & possessiones confirmaret: quod rex libenter concessit, eidem loco affectens libertatem eligendi abbatis secundùm regulam sancti Benedicti; simulque capellam, quam in conspectu castelli Dolensis Britones monachi ædificaverant, illi scilicet, qui ex sancti Gildasii monasterio Ruyensi illuc confugerant. Notis chronicis caret hoc diploma in editis; nec proinde certò dici potest, cuinam abbati hoc tribuendum sit, Odoni Cluniacensi, cui prædictum monasterium a conditore Ebbone commissum fuerat, an alteri cognomini, qui ejus vices ibidem suppleret.

(*a*) *Labbe t. 2. bibl. p. 733.*
(*b*) *id. Miscell. p. 534.*

XXXIX. S. Odo abbas moritur.

Reversus Turonos vir sanctus, optatæ sancti Martini solemnitati IV. idus Novembris interfuit: sed quartâ infra octavam die, redivivâ febre denuo afficitur; ac demum divinâ illâ & salutari Christi carne & vivifico poculo recreatus, *Martino duce* in cælum migravit *quartâ-decimâ die ante Decembrem*, inquit Johannes monachus ejus ac discipulus; qui libros tres de ejus vita & rebus gestis statim ab ejus obitu scripsit, & Salernitani monasterii fratribus nuncupavit. Paullo ante obitum vir sanctus idemtidem prætetitas culpas in memoriam revocans, de eis maximè dolebat, quas ipse privatus in suum abbatem commiserat, Johanni hæc effatus: *Carissime fili, ausculta quæ dico tibi. Gratias ago Deo, quia ex omnibus peccatis, quæ a juventute perpetravi, ta hac vita jam ultionem recepi, exceptis illis, quæ in abbatem meum commisi; & semper diem illum & tempus exspectavi, deprecans Deum, ut eo non reservaret mihi in futurum.* Lubet quæ de viri Dei obitu in chronico sancti Juliani Turonensis, ubi sepultus est, memorantur, hic attexere. Postquam venerabilis Odo multa monasteria exstruxerat vel emendaverat, multa etiam in laudem sancti Martini composuerat; jam senescens, non tam longævæ ætatis senio (nam vix sexaginta-tres annos attigerat) quàm laboribus attritus, Româ reversus, ad sancti Juliani Turonense monasterium, in quo monasticam restituerat disciplinam, se recepit, ut sancti Martini tumulo propiùs adesset. Cùm dies ejus festus advenisset, venerabilis patet unà cum suis monachis, uti a Theotolone archiepiscopo & Odone ipso constitutum erat, ad basilicam sancti antistitis de more, *ad matutinorum sollemnia* peragenda processit. Inter hæc mortale frigus artubus sensim illapsum, cui infestus calor, ut in febribus fieri solet, succesit. Finitis matutinis, rediit ad monasterium, ac juxta sancti Albini ecclesiam *in pertbolo* seu ædicula ecclesiæ adhærente languidum corpus collocavit. Atque, ut erat semper sancti Martini memoriâ & laudibus occupatus, singulis diebus versus singulos in ejus honorem composuit, quorum initium est, *Martini renitet en speciosa dies:* extremi *Theotolone, servis cæterisque tuis miserere, o Martine.* Audito ejus morbo, Theotolo archipræsul ocius accurrit, & prorumpit in lacrymas: ut flere desinat, monet vir Dei; non obsistendum divinæ voluntati; sibi adesse quietem jam diu optatam. Cæterùm Deum alios excitare posse, qui vices suas meliùs expleant. Post hæc, benedictione datâ, ad urbem redit antistes. Octavo die vir sanctus extremam vitæ horam imminere sentiens, viatico corporis & sanguinis Domini se muniri curavit. Dehinc in sancti Albini proximam ecclesiam deferri voluit, oculisque ac manibus in cælum erectis, Christo, quem semper in corde, semper in

ore

ore habuerat, enimam teddidit. Sepultus eſt honorificè a prædicto pontifice ſub altare ſancti Juliani in crypte ipſius baſilicæ, quæ nondem dedicata erat, ubi idem antiſtes poſtea humari voluit. Peucis verbis ſancti Odonis obitum & elogium præſtringit Frodoardus ad hunc annum. *Domnus Odo venerabilis abbas, multorum reſtaurator monaſteriorum, ſanctæque regulæ reparator, Turonis obiit, & ſepultus eſt apud ſanctum Julianum.* Hinc corrigendi, cùm veteres nonnulli, tum recentiores, qui rempus ejus obitus & locum ſepulturæ eliter notant. ANN. CHR. 942.

Ad ſcripta ejus quod attinet, omnia continentur in bibliotheca Cluniacenſi, præter breviarium moralium beati Gregorii in Job, & librum de edventu ſancti Benedicti Floriacum, ab Aimoino laudatum, qui deſideratur. Ad hæc eidem tribuitur in quibuſdam codicibus libellus de vita ſancti Gregorii Turonenſis; inſuper libri quernor metrici ſub titulo *Occupationum domni Odonis abbatis*, qui titulus eſt membranei codicis, olim monaſterii ſancti Juliani Turonenſis, nunc Carmelitarum excalceatorum Pariſienſium; idem, qui ejus collationibus in quibuſdam libris antiquis tribuitur. Certè in veteri catalogo manuſcriptorum bibliothecæ Cluniacenſis, inter Odonis opere indicantur *libri occupationum domni Odonis*, id eſt libri tres collationum ad Turpionem Lemovicenſem epiſcopum; & *ſupra dictæ occupationes metricæ*: quamquam non idem eſt in utriſque argumentum; nam metricæ illæ occupationes conſtant quatuor libris, quorum primus eſt de opificio Dei, ſecundus de conditione hominis, tertius de ejus caſu, & corruptione humanæ naturæ lepſæ, quertus de patribus veteris teſtamenti uſque ed Chriſtum reparatorem. Cæterùm Odoni falsò tribuuntur quædam chronica, quæ Thomas Luochenſis ſub ejus nomine compoſuit, ut ee ipſius Thomæ (a) ore didicit ſcriptor hiſtoriæ conſulum Andegevenſium. His addendus chartaceus codex Cluniecenſis, in quo chartæ eo abbate conditæ ſunt numero CLXXXVIII. ce quibus inteiligas, quantum ſub eo ebbate per annos ſexdecim res familieris creverit. XL. Scripta ejus & diſcipuli. (a) *Spicil. to. 12. p. 402.*

Multos hebuit diſcipulos vir ſanctus illuſtres, ex quibus quorumdem nude tantùm nomina Johannes in ejus vita exhibet. In primis commemorat Arnulfum & Landricum, e quibus multe de Odone ſe eccepiſſe teſtatur: quorum elterum præceptorem ſuum, alterum confretrem vocat. His ſubjungitur domnus Hildebiannus, ſeu Hildebrandus, *vir*, ut idem eit, *veridicus, & Cluniaci cœnobii præpoſitus*, ipſiuſque Johannis *in regularibus diſciplinis præceptor*, qui in compluribus inſtrumentis Odone abbate factis landetur, & cancellarii vice ſubſcripſit chartæ Adeleidis comitiſſæ. Idem Cluniaci *prior* ſeu præpoſitus adhuc erat enno EVII. Ludovici Tranſmerini. Alter ejuſdem nominis monachus exſtitit ſæculo undecimo, is, qui poſtea ſummum pontificatum adeptus eſt, Gregorius VII. eppellatus. Præter illos, quos Johannes in præfarione ſua memoret, in libro ſecundo leudat Petrum presbyterum, Baiduinum ebbatem ſancti Pauli in Urbe, qui & Caſinenſis fuit; Firmum ejus germanum, domeum Gotheſiedum, *& duos venerabiles viros ex eadem congregatione, quorum unus Archembaldus vocabatur*, ipſi Johanni bene *notus; alter verò ignotus*, ſcilicet *Adalaſius, viri opinatiſſimi*, qui multorum monachorum patres eeſſiteiunt. Archembeldus *Clunienſis cœnobii prælatus*, id eſt præpoſitus dicitur in charta Bernonis Matiſcenſis epiſcopi, data anno X. Rodulfi regis; idemque videtur eſſe, qui Odoni ſuffectus eſt in regimine cœnobii Floriacenſis. Ad hæc Wiſaldus leudatur e Johanne in libro tertio, ejuſdem Archembaldi abbaris fortè ſucceſſor. Adalaſius, ee Johanne moe e nobis leudatus, videtur non alius eſſe, quàm Adecius, qui ſub Odone abbatis officium geſſit in Tutelenſi & Saslatenſi monaſteriis; idem etiem, cui e Bernardo comite ſancti Sori cœnobium commiſſum fuiſſe dieimus. De hoc intelligendum ſancti Julieni Turonenſis necrologium, in quo notatur depoſitio *Adacii abbatis* IX. kalendas Deccmbris. His omnibus Odonis diſcipulis Johannis eccenſet Adolfum, Theodardum, & Eliziardum, ex comite monachum: cujus inſtinctu Floriacenſe monaſterium ab Odone emendatum eſt. Odone paullo ſuperior ætete videtur fuiſſe Aribertus ille, de quo hæc narres Odo ipſe in libro ſecundo de vita beeti Geraldi Auriliacenſis; nempe quadam vice, cùm iter Romanum excurreret Geraldus, *quemdam monachum, nomine Aribertum, ducebat ſecum, magnæ abſtinentiæ virum. Factum eſt aliquando, ut deeſſet pulmentarium, quo abſtemies ille cum pane veſcerctur. Senior verò*, ſcilicet Gereldos, *ſtudiosè requirit, an conſuetum illi cibum miniſtri paraviſſent. Reſpondentibus illis, quòd nihil præter panem haberent, annuebatur ille, dicens: O quid nobis hodie contigit! Nos omnes plenam refectionem habemus, & iſte Dei ſervus in utrematione erit! Erat autem dies abſtinentiæ ſolutus. Tempus ubinendi manus jam venerat, & Samuel, qui hoc præſens narrat, ad afferendam aquam cucurrit: cum fortè reperit piſciculum in littore expoſitum & palpitantem, qui, ipſo vidente, de aqua exſilierat.* Gratias Deo egit de hoc beneficio Geraldus: *tum verò conſidentibus ad*

men-

ANN. CHR. 942.

menſam comedet ille abſtemius de piſci parato: reliquam partem Geraldus comedit, *& omnibus qui aderant particulas pro benedictione dedit*; ubi obiter licet advertere, *pulmentarii* nomine etiam ferculum ex piſce ab Odone ſignificari.

XLI. Odonis ſucceſſores.

Jam verò quinam fuerint Odonis abbatis in regimine monaſteriorum ſucceſſores, etſi quoſdam jam commemoravimus, paucis hîc exponere juvat. Apud Cluniacum ante ejus obitum ſuffectus erat Aymardus, uti ſuperiùs dictum eſt. Floriaci Archembaldus mox laudatus, nonniſi poſt Odonis mortem electus eſt, quemadmodum ex litteris ſocietatis, inter Floriacenſes & ſancti Martialis monachos initæ, intelligitur, quæ ſocietas hoc anno *in vicem Odonis abbatis* a Floriacenſibus facta eſt. In monaſterio ſancti Juliani apud Turonos Georgius ejus loci monachus in locum Odonis inſtituitur: enjus temporibus Hugo Magnus, dux Francorum, ad preces Rotberti vaſalli ſui, eccleſiam de Caucellis ſancto Juliano Ludovici principatu contuliſſe dicitur; ac portum de Cohordone rogatu Girardi clerici, aſſenſu Adelelmi vaſalli itidem ſui, regnante Lothario rege. Prioris donationis charta exſtat in appendice noſtra, *data in menſe Maio, in pago Aurelianenſi, in loco, qui dicitur Fontanas; ubi reſidebat domnus Hugo venerabilis comes & tramarcas cum ſuis fidelibus, anno tertio regnante HLudovico rege*. Georgio abbati ſucceſſit Ingenaldus, qui ex Romano ſancti Pauli monaſterio, cujus rector erat, revertens, inter Apenninas alpes a Sarracenis interemtus eſt. Bernardus ejus ſucceſſor turrem maximam ante portam monaſterii exſtruxiſſe dicitur. De Ebrardo ejus ſucceſſore infra. Mitto alios Odonis in alia monaſteriis ipſi commiſſis ſucceſſores, diu ante ejus obitum inſtitutos, qualis fuit Adaeius Tutelenſis & Sarlatenſis abbas, cujus mox meminimus: qualis etiam fuit Arnulfus Auriliacenſis abbas, non ſemel a nobis laudatus.

S. Juliani abbates.

XLII. Johannes & Nalgodus S. Odonis vitæ ſcriptores. (a) num. 31. (b) lib. 2. n. 2.

Duo fuere ſancti Odonis vitæ ſcriptores præcipui, Johannes monachus, ejus diſcipulus, & Nalgodus monachus itidem Cluniacenſis. Johannes ſtatim ab Odonis morte, ſi non ipſo ſuperſtite, ſcribendam ejus vitam, quam tribus libris abſolvit, aggreſſus eſt. Id colligitur ex libro (*a*) ſecundo, ubi ait, *ante hoc triennium*, dum Romæ eſſet cum Odone, Balduinum ſancti Pauli abbatem Odoni perſuaſiſſe, ut ſancti Martini vitam gloſſulis illuſtraret. Erat Johannes natione (*b*) Italus, & fortè domo Romanus, canonicus profeſſione, antequam Odoni adhæreret. Id factum anno DCCCCXXXIX. in ſecunda ſcilicet Odonis Romana profectione: quo tempore vir Dei Johannem *terrenis* (*c*) *irretitum nexibus* ſecum traxit, & ad Ticinenſe ptimum S. Petri cœnobium, dein Cluniacum ſecum perduxit: ubi Hildebrannum præpoſitum (*d*) in regularibus diſciplinis præceptorem habuit. Tum ſocius factus Odonis peregrinationum, & *prior* Cluniaci ab eo inſtitutus, quidquid in ejus factis ac dictis obſervatione dignum obſervare potuit, litteris mandavit, aliis rebus prætermiſſis, quæ tum ab Arnulfo magiſtro ſuo, tum ab Hueberto Tiburtino epiſcopo, tum a Landrico monacho & Hildebranno præpoſito reſciverat. Denique abſolutum opus nuncupavit *Domnis & in Chriſto fratribus Salernicenſibus ſervus Chriſti Jeſu frater Johannes*.

(c) ibid. n. 4.

(d) ibid. n. 1.

Salernitana monaſteria.

Tres erant eo tempore noſtri ordinis abbatiæ apud Salernum: una ſancti Benedicti, quam Angelarius Caſini abbas ſub finem ſæculi decimi teſtruxit: altera ſancti Maximi a Gauſerio principe condita exeunte ſæculo nono: tertia ſancti Petri de Curſina, a Petro epiſcopo erecta ante annum DCCCCLVIII. Cujus ex his loci monachis Johannes Odonis vitam inſcripſerit, mihi non liquet. Alia opuſcula edidit hic auctor, in his *opuſculum ex Gregorii moralibus deflоratum*, a nobis repertum in bibliotheca Caſinenſi; in quo *Johannes abbas* (ſic enim vocatur) alia ſcripta ſua commemorat. In digreſſiones ſubinde excurrit Johannes in vita ſancti Odonis, nec ſeriem temporum, factorumque ordinem accuratè ſervat. His incommodis medetur cupiens Nalgodus, monachus & ipſe Cluniacenſis, haud inelegans & impolitus, Johannis lucubrationem in compendium, melioremque ordinem redegit: quod etiam de ſancti Mayoli vita præſtitit. Hic in ſuo libro meminit Gregorii ſeptimi & Urbani ſecundi, nitque ſanctum Martinum *per ducentos ferè annos* proviſorem fuiſſe Cluniacenſis monaſterii: quæ manifeſtè reſellunt eos, qui eum vel ſancti Odonis, vel ſancti Mayoli diſcipulum faciunt.

XLIII. Adhegrinus eremita.

Cùm hæc ſcriberet Johannes, jam triginta ampliùs anni effluxerant, ex quo Adhegrinus, Odonis in converſione ſocius, in eremo degebat, dominicis tantùm diebus ac ſollemnioribus feſtis, ad Cluniacenſe monaſterium, quod duobus ferè millibus aberat, ſolitus accedere, ſumtâ inde farinâ, ex qua ſibi panem conficeret, cum paucis fabarum granis ad eremum reverſurus: ubi nec vino utebatur, nec adipe, oleove cibos ſuos condiebat. Hunc propheriæ dono præditum fuiſſe probat eidem facta revelatio de coronatione Ludoviei regis, ei longiùs abſenti

ubſenti ipſo die facta quo uccidit, ut ipſe Odoni poſtea narruvit.

ANN. CHR. 942. XLIV. Drogonis tironis vanitas ut repreſſa.

Archembaldi Floriacenſis abbatis tempore Drogo quidam, fæculo torus animo implicitus, atque adeò vanitate inflatus, Floriacum ad converſionem venit. Hunc ut probaret abbas, utrùm ex Deo eſſet, Romam peritarus, novo tiroui, ut unimul ſarcinas itineri neceſſarias gerèns nuuu pedes truherer, imperavit. Fecit ille quod juſſus erat, eáque injuriâ, veluti quadam cote, ad acuendas virtutes uſus eſt. Tali experimento probatus facilè in Floriacenſium cœrum admiſſus, cæteroſque ſanctitate vitæ præcedere ſtuduit, utque e vitu cœnobſtricu ad ſingularem puguum eremi ingreſſus eſt tempore Wlfaldi ubbatis. Archembaldo ubbate id etiam contigit, quod Aimoinus (a) narrat de quodam Arnuſto milite, qui ob injurias Pauliacenſi (*) prædio, quod in beneficium acceperat, ab ipſo factas, mulè periit. At majoris momenti ſunt ea, quæ ad propagandam variis in monaſteriis regulurem diſciplinam fecit Archembaldus, aliis Ercamboldus, ut in Remigiuno upud Remos, in Salmurenſi Sancti Florentii, & in ſancti Michaëlis Teoraſciæ cœnobiis, in quibus monuſticu religio per ſuos inſtituta, vel reſtituta eſt, ut inferiùs videbimus.

Archembaldi abbatis Floriacenſis geſta.

(a) *Aimoin. de miror. S. Bened. lib.* 2. c. 17.

(*) *Pouilly.*

XLV. Archembaldus alter abbas S. Apri.

Eu eodem ſeminario prodierat regularis diſciplinu, quæ tunc florebut in Tullenſi ſancti Apri monuſterio, cui tum alter Archembaldus ubbas præerat. Is quorumdum prædiotum commutationem hoc unno fecit cum Evu comitiſſa & Odelrico abbare ejus filio. Itaque *convenit inter præfatum Archembaldum religioſiſſimum abbatem, atque Evam comitiſſam nobili proſapiâ ortam, ejuſque filium Odelricum excellentiſſimum abbatem*, ut prædictus Archembuldus *de præbenda monachorum* Evæ comitiſſæ, ejuſque filio concederet unum manſum, cum uno manſello in villu pagi Calmonrenſis, Villari nomine, quem manſum Humbertus comes functo Apro donaverat: contru verò Evu & filius ejus in compenſarionem darent vineam unam *in pago Stactinſe, in fine Siltoicurte, in loco, qui dicitur Landonc-monte:* qua de re chartæ duæ *pari tenore* conſcripræ ſunt. *Actum Tullo civitate in porticu ſanctæ Apri, ſub die ij. kalendarum Junarum,* DCCCCXLII. *anno ab incarnatione Domini noſtri Jeſu-Chriſti, indictione xv. regnante dj. anno Ottonis regis, ordinationis verò domni epiſcopi Gozlini anno xviij.* ut legitur in uuthentico, cui apponitur *ſignum Evæ comitiſſæ, ſignum Odelrici glorioſi abbatis, ſignum Archembuldi abbatis,* & poſt eos *ſignum VVidoni comitis*, & multorum uliorum, tum luicorum, tum monachorum. Is eſt Odelricus ſeu Odalricus, qui Remorum archiepiſcopus fuctus eſt poſt Aitaldum, prædictæ Evæ comitiſſæ & Hugonis filius, fiuter Arnulfi comitis, *ub impiis & inimicis ſanctæ eccleſiæ a primævo juventatis, flore trucidatt*, ut inferiùs videbimus. Ejuſdem Archembaldi, ejuſque monachorum conſultu Gauzlinus epiſcopus cuidam viro nobili, cui nomen Aderauldus, concedit *ex communi monachorum præbenda* tres manſos in comitatu Perrenſi, in villa *Maſels, qui terminantur undâ fronte terrâ ſanctæ Mariæ Landunenſis eccleſiæ. Actum Tullo civitate in monaſterio beati Apri, in concilio plenario, ubi lecta ſunt* hæc charta *anno viij. regnante* Ottone *rege*. Hanc ſcripſit *Agilus opſius monaſterii decanus, jubente domno abbate Archembuldo cum omnibus fratribus*; qui numero trigiuta & unus huic chartæ ſubſcribunt poſt ubbatem.

Donatio facta S. Michaëli ad Moſam.

(*) *Marſon.* (*) *Bouvelle.*

Eodem tempore quidum Amalricus miles, filius quondam Walteri, gludiorom ictibus perfoſſus, cùm diem mortis ſuæ imminere ſenriret, & expaveret gehennæ pœnas, cœnobio ſancti Michaëlis ud Moſum, iu cujus cœmererio ſepeliri voluit, *per manus fratrum ſuorum VValteri & Stephani*, contulit quidquid in villis Marcione (*) & Boveiu (*) poſſidebat, conſentienre uxore ſuâ Mainfredâ cum prædictis fratribus ſuis, qui ejus chartæ ſubſcripſerunt cum ſcabineis & nobilibus viris, *qui in ipſa audientia Francorum & mallo præſentes fuerunt. Actum publicè ea villa Nanſide iv. kal. Novembris, anno viij. Ludovici regis, Hugone parvula comite, Hugone item comite, Giraldo vicecomite*. Villa Nuuiudis (*) prope Barrum ducis duplex, major & minor.

(*) *Neuſey.*

XLVI. Hugo archiepiſcopus Rotomagenſis.

Poſt mortem Gunhardi ſeu Gunthardi archiepiſcupi Rotomagenſis, Willelmus dux Nortmannorum vacantem eccleſiam Hugoni functi Dionyſii monacho commiſit. Hic proſapiâ (*b*) ciurus, ſed operibus omnino ignobilis fuiſſe traditur, & poſtpoſitis ſanctæ tegulæ inſtitutis, propudioſam vitam duxiſſe, inſuper res eccleſiæ ſuæ prodegiſſe. Huic frater erat, nomine Radulfus, *vir potentiſſimus, filius Hugonis de Calvacamo*, cui Todiniacum ab eccleſiæ domnio ubſtructum dedit. Hæc ex antiquis actis archiepiſcoporum Rotomagenſium. Nec diſſentit Ordericus Vitalis, ſcribens palàm memoruti, eum habitu, non opere monuchum fuiſſe, & quadraginta-octo annis præſulem egiſſe. Gerurdus monachus, ſancti Medardi præpoſitus, librum de vitu functi Romani epiſcopi ub ſe ſcriptum ei dedica-

(*b*) *Annaleſt. tom. 2. p. 437.*

ANN. CHR. 942. XLVII. S. Maximini Trevirenſis baſilicæ dedicatio.

dicavit. Vix meliores fuerunt ejus ſucceſſores, dum tandem Mantillius, ex monacho archiepiſcopus, deceſſorum ſuorum probra vitæ ſuæ merito diluit.

Apud Treviros abſolutâ ſancti Maximini baſilicâ, tertio idus Octobris a Ruotberto orbis antiſtite, & Adalberone Mediomatricum ſullemni pompâ & apparatu dedicata eſt. Adſtabant epiſcopi Ogo ſeu Hugo ſancti Maximini, Agenoldus ſeu Einoldus Gorzienſis, Erkemboldus Tullenſis ſancti Apri, Heribertus ſeu Arbertus Mettenſis ſancti Arnulfi, Fridericus Andaginenſis ſancti Hucberti, & Salacho ſancti Martioi abbates: qui omnes ſpleudidi veſtibus ſacris, reverentiam pompæ, uti & ſpectaculum religioni conferebant. Mitratos fuiſſe ait Brovverus: at epiſcopalia hæc inſignia necdum abbatibus conceſſa erant. Peractâ conſecratione, ſacra pignora ſanctorum antiſtitum Agricii, Maximini, Nicetii, Baſini & Weomadi, in novam importata baſilicam, in crypta ſub ara principe recondita ſunt. Prædicti abbates omnes jam a nobis laudati ſunt: ex quibus Fridericus, Adalberonis Mettenſis epiſcopi patruus, poſtquam *ufque ad finem laudabili converſationis rigore rem divinam optimè monaſtico tenore continuiſſet*, poſt ſollemnitatem dedicationis in monaſterio ſancti Maximini morbo repentè correptus, diem extremum ſubiit, ibidemque ſepultus eſt, *novâque novæ fabricâ eccleſiæ novo hoſpiti novum primò ſuum aperuit*, ut loquitur Johannes abbas in libro de vita ſancti Johannis abbatis Gorzienſis. Friderici ſucceſſor apud Fiſenum (*a*) ponitur Albertus, ſed nudo nomine, uti & ſequentes ſex abbates uſque ad Adelardum.

Friderici abbatis Andaginenſis obitus.

(*a*) *Flor. Leod. I.* 432.

Erat tum miſerabilis ſtatus Mediani monaſterii in Voſago, ubi monachi potiùs militariter, quàm regulariter vivebant. Locum infederant ſæculares clerici (*b*) per annos fermè quadraginta-quinque, non ſeptuaginta, ut Richerius aliique numerant, ſcilicet ab eo tempore, quo Zueroboldus ejecto Pippino abbate, eliminatis fugatiſque monachis, Haſumæ comiti abbatiam tradiderat. Sed, cùm malis monachis pejores clerici ſucceſſiſſent, viſum eſt duci Lotharienſi, quem Fridericum vocant, monaſticum illic reſtituere ordinem per Amaldum, tunc ejus loci abbatem. Sed, ut erat ille prorſus ſeligionis expers, quoſcumque ſine delectu admiſit, & cucullâ indutos vivere pro libito fivit; unde iſti brevi habitus ac loci pertæſi, objectâ plerique cucullâ huc illac vagari & laſcivire; abbas ipſe in Alſatiam fugit: atque ita monaſterium abbate & monachis deſtitutum manſit, abſque diviois officiis: niſi quòd presbyter villæ adjacentis ibidem idemtidem ſacra peragebat. Per id tempus vicinum ſancti Deodati monaſterium, nunc canonicorum, ab eodem duce commiſſum ſucrat Adelberto Gorzienſi monacho, eximiæ religionis viro, qui monachos illic denno inſtituit. Hunc ad Medianum-monaſterium transferre placuit, ut denuo iſtic religionem exciraret. Unus illic reſtabat ædituus monachus, Erchembertus nomine, cui Adelbertus, cùm utriquo loco ſufficere non valeret, ſancti Deodati abbatiam commiſit. Ille verò brevi totam loci ſubſtantiam & ſupellectilem devoravit, diſtraxit, venditiſque calicibus & vaſis ſacris, pretium duci placando, quem ſibi inſenſum malis moribus factuus ſciebat, offerre ſtatuit: quod averſatus princeps, malum illum proviſorem inde extruſit cum monachis, qui iſtic ab Adelberto teſtituti erant, & canonicos eorum loco ſubſtituit, ubi etiam ounc perſevcrant. Interim Adelberrus reparandæ in Mediano-monaſterio religioni ſedulam oavabat operam, eique loco priſtinum ſplendorem teſtituit: quod hoc anno incboatum tradit Richerius (*c*) & poſt eum Johannes de Bayona, & quidem auctore Friderico duce; qui necdum Lotharienſem ducatum obtinebat; nam, mortuo Gillcberto duce, rex Otto ducarum Heinrico fratri ſuo tradidit anno DCCCCXL. quem mox ob ejus rebellionem Ottoni Riculni comitis filio commiſit, dum Heinricus Gillcberti filius impubes adoleſcerer. Poſt mortem Ottonis & Heinrici, quæ anno DCCCCXLIV. accidit, ducatum obtinuit Conradus Werinheri filius, Ottonis regis gener; dein Bruno Colonienſis antiſtes, Ottonis frater; & poſt eum Fridericus comes, Adalberonis Mettenſis epiſcopi frarer anno DCCCCLIX. ut ex chronico Frodoardi conſtat. Sed parum intereſt, Fridericus comes, an dux, pium iſtud opus aggreſſus ſit. Nec plura de Adelberto abbate, niſi quòd quarto-decimo regiminis ſui anno corpus beatiſſimi Hidulfi, quod adhuc ſaxea tumba continebat, convocatis multis abbatibus & religioſis virit, magno apparatu levavit, & in ligneo loculo repoſuit: quo tempore corpora quoque ſanctorum geminorum Jobannis & Benigni, diſcipulorum ſancti Hidulfi, itidem levata ſunt. Hi fructus erant Gorzienſium monachorum, ubi tantus religionis fervor tam longè latèque caloris ſui flammas diffundebat, ut iſtuc ad diſciplinam Domini omnis confluerct nobilitas, ut Sigebertus loquitur, omnis dignitas, omnis ſine perſonarum diſcretione profeſſio concurreret atque ætas: nec quiſquam vel initium converſionis ſe crederet arripuiſſe, cui non contingeret illic fuiſſe initiatum.

XLVIII. Mediani monaſterii reformatio.

(*b*) *Ibid.* p. 96.

(*c*) *Richer. lib.* 2. *c.* 10.

Lotharienſes duces.

Gorzienſium laus.

Su-

Superfuit ad hunc annum Folcmarus Corbeiænovæ abbas, quo adhuc vivente Otto rex, interventu Brunonis fratris sui tunc diaconi, prædia quædam in Hassia Corbeiensibus x. kalend. Julii, hoc ipso anno largitus est. Hujus donationis diploma (a) retulit Schatenus, ejusdemque mentio fit in annalibus Corbeiensibus ad hunc annum, his verbis: *Otto rex ad petitum Brunonis fratris sui, tunc monachi Corbeiensis, monasterio nostro multa confert.* Verùm Brunonem monachum fuisse non dicit Rotgerus ejus vitæ scriptor: at Frodoardus abbatem vocat; qua de re inferiùs (b). Non multò post datum hoc diploma decessit Folcmarus III. nonas Octobris in procinctu ad visitandas ditionis suæ ecclesias. In ejus locum subrogatus Bovo tertius, sub quo Heïo præpositus anno sequenti a Corbiæ-aureæ abbate postulatur (c) prior illius monasterii, in quo diu viserat. Eodem anno id contigisse legitur, ut culinarius reliquias mensæ, egenis destinatas potcis daret: unde totus grex scabie infectus pessum ierit. Alius mendico denegans panem, quem dextrâ tenebat, eum in lapidem repentè conversum stupens cunspexit. Triennio post Otto rex, ad preces Brunonis sui fratris, jus telonei (d) & monetæ in oppido Meppia Bovoni abbati concessit, novaque beneficia anno sequenti adjecit: quo anno idem rex Gandersheimensis parthenonis possessiones confirmavit, euixitque.

ANN. CHR. 948. XLIX. Corbeiæ-novæ varii eventus.

(a) *Annal. Paderborn. p. 286.*

(b) *lib. 45. n. 95.*

(c) *Annal. Corb. an. 945.*

(d) *Annal. Paderborn. p. 288. & segq.*

In Bajoaria extinctus est hoc anno Benedictus Vessebrunensis abbas: cujus loco electus est Tbicoto, rectiùs Thieto, qui post annos tredecim ab Hungaris cum sex e fratribus cæsus est. Post hæc locum in solitudinem redactum occuparunt canonici ad annum millesimum sexagesimum-quintum, quo Albero seu Adalbero præpositus, abjecto canonicorum habitu, monasticum induit, abbasque ibidem factus est.

L. Thiero abbas martyr.

Eodem tempore sancti Galli monasterio præerat Thiero alter, qui duos ibidem fratres habebat, Cralonem scilicet, ejus loci decanum, & Annonem. Fortè, absente fratre abbate, Victor monachus, cujus mentio jam facta est, quiddam commisit censurâ dignum. Invehitur in hominem severiùs Cralo, vir antiquæ disciplinæ, & plusculo rigidioris. Non tulit acriorem correptionem Victor, eòque efferbuit immodcratus adolescens, ut decano alapam minaretur. Iræ locum dedit decanus & consccnso equo, abbati foris agenti rem nuntiat. Interim Anno, vir omnium mortalium mitissimus, Victori propter generis & ingenii nobilitatem amicus eum in gratiam tentat reducere. Frustra; is enim abbatem iratum brevi adventurum sciens, loco cessit. Thieto verò bis turbis ac præteritis infortunüs fessus, satis egit, ut Cralo in ipsius locum eligeretur: quòd facilè obtinuit, Victore absente. Electum Otto approbavit, cum eo, ut, si Victor supplex rediret, benignè reciperetur. Ille cum propinquis suis rediit, in speciem supplex, admissusque est, ntì rex præceperat: at Fabariensem abbatiam illi dati, quod propinqui datis muneribus postulabant, Cralo haud sustinuit. Inde propinqui discedunt irati, minantes ultionem, ubi se offerret occasio. Interim Craloni cura fuit, ut vagos a nupero incendio monachos ad cœnobium redire compelleret, in claustro stabiles vivere, silere & loqui pro tempore, regulam quotidie audire, & ejus scita exsequi, delinquentes actiùs corripere: rameti nonnulla pro tempore licentiùs indulgebat, non ignarus arcum tendere, & laxare. Fixosa plerisque erat hæc severitas, quantumvis remissa, accedente præsertim Victoris insolentiâ, qui passim in Cralonis placita stomebat. Accessit ad inflammandam ejus iram depositio Enselini partui sui e præpositura Fabariensi: quæ res Liutolfum Ottonis filium movit, ut Annonem in Cralonis locum subrogari curarer. Sed de his postea.

LI. Cralonis resignata S. Galli abbatia.

Ad Italiam venio, ubi Hugo & Lotharius reges munifici in basilicam Ambrosianam, in qua bumari optabant, cortem de Pasiliano, & cortem de Monte ei contulere ad usum & stipendium monachorum, quibus tunc Astulfus abbas præerat, sublatâ sub gravibus imprecationibus cuivis archiepiscopo & abbati has cortes alienandi aut distrahendi facultate. *Data xviij. kalendas Septembris, anno dominicæ incarnationis* DCCCCXLII. *regni verò domni Hugonis regis xvij. filii ejus Lotharii item regis xvij. indictione xv. Actum Papiæ.* Vidit archetypum Puricellus (e) atque illud *litteris aureis* conscriptum, & quidem *in corio piscis* exaratum; cujus generis alia quoque archetypa laudat. Astulfo abbati Rupaldus post biennium successisse dicitur.

III. Hugo & Lotharius munifici in basilicam Ambrosianam.

(e) *Puricell. p. 282. & segq.*

POst mortem Heriberti Viromandorum comitis, quæ anno insequenti nongentesimo quadragesimo-tertio accidit, novos spiritus resumsit Atraldus episcopus, & relicto sancti Basoli cœnobio, ad Ludovicum regem profectus est, ut ejus favore in sedem Remensem redintegraretur. Promisso ejus rei a rege accepto, cum fratribus suis, qui ex episcopatu Remensi ejecti fuerant, Altmontem (*) castrum oc-

ANN. CHR. 943. LIII. Artaldi episcopi novi conatus.

(*) *Aumont,*

ANN. CHR. 943. (*) *Ambly.*

occupat. Hugo verò epiſcopus, ejus æmulus, Amblidum (*) caſtrum, Altmonti & Bairo amni vicinum, quod Rotbertus & Rodolfus fratres, Artaldi quoque haud dubiè propinqui, & ſortè germani tenebant, cepit & combuſſit: tum Airmourem caſtrum, quod tenebat Dodo Attaldi frater, obſidet; ſed obſide ejus filio accepto, obſidionem ſolvit. Non tamen ſtatim Remenſem archiepiſcopatum recuperavit Artaldus; nam rex Ludovicus Hugonem epiſcopum, agentibus Ottone duce & Adalberone Mediomatricum præſule, recipere compulſus eſt, ad preces etiam Hugonis Francorum ducis, qui eum cum filiis Heriberti, ſuis ex ſorore nepotibus Compendium ad regem adduxit. Sic rediit in concordiam cum rege Hugo, qui tunc regis filiam ex ſacro fonte ſuſcepit. Eidem rex ipſe ducatum Franciæ confirmavit, totamque Burgundiam ejus ditioni ſubjecit.

LIV. VVillelmus dux Normannorum cæſus. (*b*) *Willelm. l.* 3. *c.* 10. *& ſeq.* (*) *Mauruul.* (*) *Pequigny.*

Hæc omnia Frodoardus in chronico refert, addirque, Willelmum Nortmannorum principem, ab Arnulfo Flandrenſi comite ad colloquium evocatum, dolo ab eodem peremtum fuiſſe; ejuſque ex concubina filiom, ſcilicet Richardum, io patetnos honotes, Ludovico rege concedente, ſucceſſiſſe. Hæc fuſiùs narrant Willelmos (*b*) Gemericenſis, aliique retum Nortmannicarum ſcriptores, traduntque, Arnulfum Willelmo infenſom fuiſſe, quòd Willelmus Monaſteriolum (*) caſtrum pagi Pontivenſis, ab Arnulfo occupatum, ceperit, atque Herluino comiti, domino legitimo, reſtituerit: quam ob rem Arnulfum, ſpecie concordiæ & pacis Willelmo duci ſuaſiſſe, ut ambo Pinchiniacum (*) in agro Ambianenſi in inſula Somenæ convenirent, utriuſque partis exercitu altrinſecus ſtaote; datiſque dexrris & oſculis mutuis, alterum ab altero diſceſſiſſe; ſed Willelmum a quatuor ſicariis revocatum, gladiis confoſſum fuiſſe XVS. kalendas Januarii, anno DCCCCXLIIS. Ejus corpus ad ſuos relatum, cùm exueretur, inventa eſt clavis argentea ex ejus ſtrophio dependens, ad uſum ſcilicet ſcrinioli, in quo *ſtamineam & cucullam monachilem* ſecum ferebat: quæ, ſi ſoſpes ab illo conventu rediiſſet, *apud Gemeticum factas monachus*, uti olim Martino abbati vovetat, *procul dubio* ſumturus fuiſſet. Sepoltus eſt Rotomagi in majori ſanctæ Muriæ eccleſia, cujus funeri Richardus puer, ejus filios ac ſucceſſor, interfuit. Maurilius Rotomagenſis præſul ſæculo inſequenti corpus ejus in novam eccleſiam transferri cutavit, appenſo ad ejus ſepulcrum epitaphio, in quo hi verſus ad noſtrum inſtitutum leguntur.

Rexit Nortmannos viginti-quinque per annos,
Militiâ atque ducis prompius in officio.
Cœnobium pulcrè reparavit Gemmeticenſe,
Et decrevit ibi ferre jugum monachi.
Fervidus invicti coluit normam Benedicti,
Cui petiit ſubdi plenus amore Dei.

LV. Anno abbas Miracum reſtituit.

Eo tempore Miciacenſe monaſterium procurabat Aono abbas, priùs Gemeticenſis monaſterii rector, obi a Martino ſancti Cypriani abbate inſtitutus fuerat. Huic erant duo germani fratres, Albertus & Azenerius, degentes apud Aurelianos, qui frattem ſuum propius habere cupientes, eum iſtuc evocant, eique Miciacenſe monaſterium, tunc in cujuſdam villæ formam redactum, ab Ermentheo epiſcopo committi curant. Hujus verò abbatis temporibus, ait Leraldus monachus, locus iſte, *quaſi quidam redivivus æger a longa ægritudine convaleſcens*, u ſua dejectione & vilitate reſurgere occœpit. Per hunc enim venerabilem patrem regularis urdo ibidem reſtitutus, ſub eo ſerventiſſimè viguit; & ſi rebus loeſſet paupertas, *virtus tamen caritatis & hoſpitalitatis eam contegens celabat, & liberalis obumbrabat honeſtas. Quoties enim*, addit Letaldus, *vidimus hoſpitibus largiter vina propinari, nobis omnibus aquâ contentis? & tamen ed fieri cautelâ, ut præſentes ibi hoſpiter hoc omnino neſcirent, ſed omnes, ut ſe, vino debitos æſtimarent:* quæ verba innuunt, Letaldum monachum ſub Annone abbate illic vixiſſe, & qoidem puerum iſtic adoleviſſe ſeqoentia probant; nam, relatis miraculis, quæ Deus ad relevandam ſervorum ſuorum inopiam illic tunc operatus eſt, duo alia ſubjungit, uoum de quodam clerico, tempore Annonis abbatis lapſo e laqueari baſilicæ in ſubjectum pavimentum, qui mettis ſancti Maximioi ſervatus, *hodie*, inquit, *vivit, cùm ferè triginta & amplius anni ſunt, quòd hoc peractum eſt:* alterum de quodam ruſtico, cujos manus, ob violatum feſtum ſancti Maximioi hæſerunt foſſotio ejuſdem Annonis temporibus, *cùm adhuc*, ait ille, *infantulus eſſem*. In vereti catalogo Gemericenſium abbatum, cujus prima deſioit manus in Guntardo poſt Annonem recenſentur Rodericus, Rotbertus, & Theodericus. Roderici nulla geſta nobis nota: de Rotberto & Theoderico agemus ſuo loco. Hinc corrigenda Neuſtriapia & vulgati caralogi, qui Enſulbertum neſcio quem ſecundo loco habent, & pro Roderico Theodoricum.

Letaldi monachi ætas.

Gemetici abbates.

Poſt

Superiores mortes præcessit obitus Stephani papæ VIII. cui hoc iuente anno Martinus secundus successit. Ejus rei fidem facit privilegium ab eo concessum Vizeliacensi monasterio; cujus immunitas & jura confirmantur. Pontificium diploma (*a*) inscriptum est Guidoni seu Widoni abbati, qui Aymoni superiùs laudato successerat. *Scriptum per manum Azzonis scriniarii sanctæ Romanæ ecclesiæ mense Februario, indictione* I. *Data pridie nonas Februarii per manum Benedicti episcopi & bibliothecarii sanctæ sedis apostolicæ, anno Deo propitio pontificatus domni nostri Martini summi pontificis & universalis papæ in sacratissima sede beati Petri apostoli, anno primo, in mense Februario, indictione* I. Guidoni abbati successit Eldradus, de quo inferiùs.

ANN. CHR. 945. LVI. Martini papæ privilegium pro Vizeliaco.

(*a*) *Spicil. to.* 3. *p.* 464.

Aymardo Cluniacensi abbate crevit cum religione res familiaris, ut probant chartæ, numero CCLXXVIII. quæ sub ejus præfectura non admodum longa confectæ sunt. Ex his quæ ad hunc annum pertinent, Hugo comes Eymardo abbati confert ecclesiam sancti Martini in villa pagi Lugdunensis Romanis, *assentiente Conrado; anno regni ejus sexto,* IV. *kalendas Decembris.* Subscribit cum Hugone Leotaldus comes. is est Hugo Bauciaci & Sebusianorum regulus, cujus hortatu idem Conradus rex Burgundiæ Jurensis eod m anno Cluniacensibus diploma concedit de villa Boljniaco (*) apud Sebusianos; quo in diplomate (*b*) Conradus Hugonem consanguineum suum vocat. *Data* IX. *kalend. Maii, anno ab incarnatione Domini nostri Jesu-Christi* DCCCCXLIII. *anno* VI. *regnante domino Conrado rege, filio Rodulfi.* Idem Conradus in aliis litteris testatur, se rogaro ejusdem Hugonis comitis, consanguinei sui, Tusciacum villam pagi Lugdunensis Cloniacensibus donavisse *pro remedio animæ senioris sui Rodulfi regis bonæ m moriæ.* Subscribit Einricus ad vicem Aymonis episcopi. Datum IX. kalendas Maii eodem anno tum incarnationis, tum Cooradi regis. Ipsomet anno, V. kalend. Julii editum est placitum ab eodem rege pro Cluniacensibus contra Carolum consanguineum ejus, cognomento Constantinum, Ludovici Orbi filium, de quibusdam rebus, quas Ingelbertus, frater Sobbonis archiepiscopi Viennensis, eisdem largitus erat. Subscribunt *Aymo episcopus* Valentinus, *Vido archiepiscopus* Lugdunensis, *Sobbo archiepiscopus* Viennensis, *Bero episcopus*, *Hugo comes* mox laudatus, *Odolricus comes palatii*, & alii. Iidem ferè, eodem anno subscribunt litteris Lamberti comitis, qui unà cum Falestrude uxore sua, ex rebus proprieraris suæ, in loco de Fetlinis pagi Valentinensis, *ut ecclesia sancti Marcelli ibi reædificaretur*, donat Oddoni & Duranno monachis, aliisque, *qui ad illum locum venerint*, pro filiis suis Ademaro & Lamberto, fortè monachis factis apud Cluniacum. Subscribunt Wido, Sobbo, & Odolbertus episcopi, Hugo comes & marchio, Odolricus comes palatii, Einricus filius Ludovici, Anselmus comes, Odolricus Anselmi frater, Oddo comes, Leutoldus comes, anno VI. Conradi regis. Deniqoe anno VII. Ludovici Francorum regis Aymardus in mallo publico, ubi residebat Maimbodus episcopus Marisconensis, & Maiolus vicecomes cum aliis, quasdam res in villa Suntiaco adversùs Rainaldum quemdam evindicavit. Qui prædictis litteris subscribit Sobbo archiepiscopus Viennensis fratrem habuit Ingilbertum seu Ingelbertum, qui res quasdam, suas in pago Viennensi, Hemardo abbati & Cluniacensi monasterio confert anno quarto Conradi regis pro animæ suæ remedio & fratris sui Sobbonis archiepiscopi, necnon genitorum suorum Berlionis & Ermengardis, utque filii sui Thetbaldi, Emmelt & Noviæ, quæ ejus filiæ esse videntur.

LVII. Cluniaco factæ donationes.

* *Bouligneux.*

(*b*) *Bibl. Sebusf. p.* 269.

Occasione Lamberti Valentinensis comitis mox laudati, recurrit in mentem id quod legere memini in chartario (*c*) Patriciacensi, de Lamberto Allobrogum comite, qui Hugonis Magni temporibus, unà cum Letaldo milite, Teduini Gordonensis castri domini parruo, atque Bernardo cognatis suis, in Burgundiam irruisse dicitur, agrisque vastaris cuncta diripuisse; & sic eos in patriam spoliis onustos rediisse legitur. Hac prædà inescati, tertium utque novam impressionem eodem moliuntur. Eorum adventu excitati Burgundiones, ad arma concurrunt, communem hostem repulsuri. Multitudine tertiti Lambertus & Bernatdus, primum omnium ad divinum confugere auxilium, Patriciacum unà petere, Richardum ejus cellæ præpositum rogare, ut pro se preces fundat. Insuper quædam prædia ex rebus suis eidem cellæ offert Bernardus, *reliquias sancti rum, quibus in præliis jam usus fuerat*, impetraturus. Tali munitos præsidio, in Butbunensi pago hostibus obviat propter Calamosam villam, taotàque cæde eos fœdavit, ut pauci ex illis superessent, non ampliùs quàm quindecim suorum amissis, ex quibus unus fuit prædictus Letaldus, quem Patriciaci sepeliendum curarunt, quibusdam prædiis pro animæ ejus, aliorumque remedio eidem cellæ collatis. Hunc Lambertum comitem Allobrogum non alium esse puto, quàm Lambertum illum comitem Valentinensem, cujus superiùs facta mentio est. Richardus verò præpositus Patriciacensis idem esse

LVIII. Patriciacensi ircm cellæ.

(*c*) *Extat apud Perardi p.* 30.

ANN. CHR. 943. LIX. Badinus abbas Saviniaci instaurator. (a) lib. 43. n. 79.

esse videtur Richardus, qui postea successor fuit Wlfaldi abbatis in regimine monasterii Floriacensis, cui Patriciacensis cella etiam nunc subjecta est.

Post Benedictum Saviniacensem abbatem superiùs (a) memoratum, cujus depositio x. kalendas Septembris in necrologio notatur, ejus monasterii præfecturam iniit Badinus abbas, qui monasterium ab Hunnis combustum & vastatum justaurasse traditur, justitutus a Widone Lugdunensi archiepiscopo. Hunc calculum firmant chartæ complures ejus tempore editæ, quarum una est cujusdam matronæ, Raingundis nomine, ejusque filiorum, offerentium monasterio quidquid possidebant a Ligeri usque ad Ararim pro Dalmatio puero, quem monachum ibidem futurum vovebant unno quinto Contadi regis. Sequuntur plures aliæ chartæ usque ad annum XLV. ejusdem regis; una anno XX. Ludovici regis. Habetur in appendice nostra præstaria, quam Badinus abbas *dilecto in Christo fratri Severo* fecit de ecclesia sanctæ Mariæ de Libertis, sita in pago Lugdunensi, sub annuo censu ipsi concessa *cum parochia & presbyteratu, & omnibus ad eam pertinentibus:* qui Severus non monachus, sed ipsius Badini germanus frater videtur fuisse. Locum rexisse dicitur hic abbas per annos circiter octodecim; mortuus XV. kalendas Julii, sepultusque in capella sancti Leodegarii. De Gausmaro ejus successore infra. Finit & Badinus alter tempore Heinrici imperatoris.

LX. Turonis S. Juliani basilica dedicatur. (b) *V. sup. n.* 12.

Perfectâ sancti Juliani apud Cæsarodunum-Turonum novâ (b) basilicâ, Theotolo archiepiscopus, instaurator monasterii, eam in honorem Dei genitricis Mariæ, sanctique Juliani martyris propriis manibus hoc anno dedicavit XVI. kal. Septembris: &, ne quid ipsius munificentiæ deesset, eam liberaliter unà cum sorore sua Gersende dotavit ipsâ dedicationis die, rebus propriis, quæ jure hæreditario, maximè ex successione avunculorum suorum, Hieronymi, Sigeberti, necnon Otgerii atque Ramboldi, sibi provenerant, *cellæ* sancti Juliani & monachis, eam incolentibus in perpetuum coliatis. *Data mense Augusto in civitate Turonus, anno incarnationis dominicæ* DCCCCXLIII. *sive anno VIIJ. regnante Ludovico rege.* In quibusdam hujus instrumenti exemplis legitur, *Data mense Aprilis*, sed mendosè; siquidem id factum est tempore dedicationis, quæ *XVIJ. kalend. Septembris*, ac proinde mense Augusto, in chronico & in kalendariis monasterii notatur. In plerisque ejusdem instrumenti exemplis legitur datum regni Ludovici *anno V.* at unnus VCCC. præferendus ex chronico, in quo idem instrumentum refertur. Certè Ludovicus ipse annum regni sui octavum notat in diplomate, quo rex ipse hanc monasterii sancti Juliani restitutionem, dotationemque „ confirmavit. In hoc diplomate notum facit rex, quòd anno dominicæ incar„ nationis DCCCCXLIII. regni verò sui VCCC. regiam clementiam adierit venera„ bilis Turonicæ ecclesiæ Teotolo archiepiscopus, significans, quòd quamdam cel„ lulam suburbii Turonensis in honorem sancti Juliani & sancti Albini dicatam, „ quondam, ut multis notum erat, plurimis annorum curriculis *monachorum sub „ regula patris Benedicti viventium* turma incoluerit: quæ cellula infestatione tum „ barbarorum, tum sceleratorum hominum penitus delolatu, & rebus suis spolia„ ta esset, peue jam in jus publicum redactis. Verùm quòd ipse venerabilis præ„ sul eumdem locum in honorem sanctæ Dei-genitricis Mariæ, ue sanctorum o„ mnium restaurare, & in pristinum statum secundùm regulam sancti Benedicti re„ formare ac redintegrare velit, corpusque sancti Antonii, monachi scilicet ejus „ loci ibidem collocare; rogans regiam celsitudinem, ut res eidem loco restituras „ & collatas confirmare dignaretur: quod rex benignè annuit. *Actum Suessionis civitate kalendas Augusti, indictione primâ, anno verò VIIJ. Ludovico rege regnante.* Rotico notarius ad vicem Hugonis archipræsulis, summique cancellarii recognovit. Tunc monasterio sancti Juliani præerat, ut antea diximus, Georgius ubbas, successor sancti Odonis, qui ibidem sepultus jam fuerat.

LXI. Martino abbati S. Cypriani succedit Aymo.

Paullo ante decessisse videtur Martinus abbas monasterii sancti Cypriani Pictavensis, vir eximius, multorum monachorum pater, ac Gemericensis, sancti Augustini Lemovicensis, & sancti Johannis Angeriacensis monasteriorum reformator. Ejus successor Aymo regimen quoque Angeriacensis cœnobii retinuisse censetur ex chronico Maxentiano seu Mullacensi, in quo venerandus abbas Aymo sancti Johannis-Baptistæ, sanctique Cypriani, cum Raynaldo monacho familiari suo, corpus sancti Reverentii e Noiastro (*) Pictavos in monasterium sanctæ Radegundis transtuliste perhibetur: quod postea Raynaldus ejus successor, consilio Guillelmi ducis Aquitanorum, in monasterium Angeriacense transporturi curavit. Aymo videtur fuisse sancti Cypriani abbas, vivente Martino, qui multis aliorum monasteriorum curis occupatus, fortè vices suas illi commiserit. Certè Aymelius, Raynerius & Bernardus Aymoni abbati sancti Cypriani medium ecclesiam in loco, qui dicitur Batrizia, contulerunt regnante Radulfo; idemque

(*) *Novatre.*

Aymo

Aymo anno vrr. regni Ludovici vineam apud Saviniacum vendidit Richardo archidiacono eccleſiæ ſenioris beati Petri. In quadam chatta Rotbertus clericus ſancto Cypriano quartam partem vineæ apud Quadras, Willelmo comite conſentiente, conſert, regnante Radulfo rege: cui chartæ ſubſcribit Willelmus comes, & apponitur ſignum *Alaine comitiſſæ, quæ fuit monacha.* Pictavenſem eccleſiam ab annu DCCCXXXVII. regebat Alboinus ſeu Albuinus Frotherii ſucceſſor, qui ipſo anno cellulam (e) quandam, a Frotherio ſacerdote conditam ac dotatam, ejus rogatu dedicavit *in honore ſanctæ reſurrectionis, beatique dilecti Evangeliſtæ Johannis*, eamque ſancti Cypriani monaſterio ſubjecit, eo pacto, ut tres ibidem monachi degant, & tam pro ſe, quàm pro Frotherio gloriosiſſimo anteceſſore ſuo preces quotidie fundant. His litteris ſubſcribunt poſt Alboinum epiſcopum, Frotherium ſacerdotem cellæ conditorem, & Petrum præpoſitum, Launus, Ebolus, & Richardus abbates, an archidiaconi; & poſt alios ac decanum Segoinus abbas. *Date menſe Aprili, regnante Ludovico rege, & Hugone comite, Pictavorum.* Idem Alboinus in ſynodo, menſe Maio (b) habita, decimas villæ Cuſiaci, pertinentes ad capellam ſancti Maxentii, quam Frotherius epiſcopus monaſterio ſancti Cypriani ex alodo ſuo contulerat, Aymoni abbati aſſeruit contra duos presbyteros vici Betinarum ex poteſtate majoris ſancti Petri eccleſiæ, qui illas decimas invadere volebant. Hæc evindicatio facta eſt *regnante Ludovico rege*, ſed incerto anno: eui Segoinus, Rotardus, & Wido abbates, cum aliis presbyteris & canonicis ſubſcripſere.

ANN. CHR. 943.

(e) Besly epiſc. Pict. p. 43. & ſeqq.

(b) ibid. epiſc. Pict. p. 42.

LXII. Balduinus abbas Caſinenſis.

Adalperto Caſinenſi abbati, Capuæ mortuo ac ſepultu, Baldninum initio hujus anni ſucceſſiſſe probat Peregrinius ex duobus diplomatibus Landulfi principis Beneventani, quorum altero bona monaſterii confirmantur, altero eccleſia ſanctæ Sophiæ, Beneventi poſita, Caſinenſibus reſtituitur. Utrumque datum III. *kalend. Februarii, anno XL. principatus Landulfi, X. anno principatus Athenulfi filii ejus, IV. anno Landulfi filii prædicti Landulfi, indictione primâ.* Jam ante hunc annum, immo ante triennium, idem Balduinus abbas erat Romæ ad ſanctum Paulum, ut ſuperiùs vidimus ex Johanne monacho in vita ſancti Odonis abbatis, qui Baldulni abbatis rogatu vitam ſancti Martini commentariolis illuſtravit: unde arguas Leonem Marſicanum, ejuſque ſequaces, qui anno ejus ſæculi quadrageſimo-quarto, eum e Caſinenſi præfectura ad ſanctum Paulum migraſſe exiſtimant. Utramque verò præfecturam videtur tenuiſſe, idque colligitur ex Leone Marſicano, qui de Aligerno abbate (c) agens, ait eum Romæ in monaſterio ſancti Pauli *ſub prædicto abbate Baldnino* monachum factum eſſe, poſtmodum autem ab eodem Caſinum tranſlatum. Baldulnum porro genere Francum fuiſſe, idem auctor tradit; atque adeò veriſimile eſt eum exſtitiſſe diſcipulum ſancti Odonis abbatis Cluniacenſis. Quamdiu verò Caſinenſis congregationis, quæ Capuæ etiam tum in monaſterio ſancti Benedicti reſidebat, magiſtratum tenuerit, non conſtat.

(c) Chron. Caſin. lib. II. c. 10.

ANNo inſequente quadrageſimo-quarto, Marinus papa Baldnino venerabili abbati monaſterii Caſinenſis privilegium indulſit, confirmavitque omnes ſacri ejus loci poſſeſſiones, & monaſteria ei ſubjecta, tam virorum, quàm ancillarum Dei: ſcilicet monaſterium Salvatoris, poſitum ad pedem ipſius montis in oppido ſancti Germani; monaſterium ſanctæ Dei-genitricis Mariæ, quod Plumbarola vocatur; item ſanctæ Mariæ in Cingla, in civitate Capuana tunc poſitum, quæ duo virginum erant; ad hæc ſanctæ Sophiæ in urbe Beneventana; ſanctæ Mariæ in Canneto, ſanctæ Mariæ in civitate Coſentiæ, quod erat ancillarum Dei: in quibus omnibus omnem cuivis epiſcopo juriſdictionem interdicit. Præter ea eligendi ex ipſa congregatione abbatis liberam facultatem confirmat, conceditque abbati, ut *hymnum angelicum*, quod tunc cuivis ſacerdoti non licebat, diebus dominicis & feſtis in miſſarum ſollemniis dicere poſſit: *Scriptum per manum Leonis notarii & regionarii atque ſcriniarii ſanctæ Romanæ eccleſiæ, in menſe Januario per indictionem ſecundam. Datum XII. kal. Februarii, per manum Benedicti ſanctæ Silvæ-candidæ eccleſiæ epiſcopi, & bibliothecarii ſanctæ ſedis apoſtolicæ, anno Deo propitio, pontificatus domini noſtri Martini ſummi pontificis & univerſalis papæ ſecundo in ſacratiſſima ſede beati Petri, in menſe Januario, indictione ſecundâ.* Conſimile privilegium refert hoc anno Baronius, conceſſum Leoni abbati ſancti Vincentii ad Vulturnum, in quo omnia monaſteria ei ſubjecta enumerantur. Data eſt hæc bulla *menſe Martio, indictione ſecundâ*: ac proinde Leo abbas Raimbaldo abbati ſucceſſerat ante hunc annum, ſiquidem Raimbaldus obiit idibus Junii, ut ſcribit Ughellus (d) Idem pontifex gra-

ANN. CHR. 944. LXIII. Martini papæ privilegium pro Caſino.

(d) Ital. ſac. to. 6. c. 483.

ves

ANN. CHR. 944. ves litteras (*a*) ſcripſit ad Siconem Capuanum epiſcopum, acriter eum objurgans, quòd eccleſiam ſancti Angeli ad arcum Dianæ, quam anteceſſor ejus ad monaſterium exſtruendum Caſinatibus conceſſerat, vi abſtuliſſet, & cuidam diacono ſuo in beneficium dediſſet, *ut ibi, ſicut quondam, ſaltationes & vagationes fiant:* quæ verba ſunt epiſtolæ ab Angelo de Nuce relatæ. Perſtitit idem abbas ad pontificeatum Agapiti, quidquid Peregrinius contra dicat, ejuſque ſuggeſtione idem pontifex Capuanis (*b*) principibus, qui monaſterium ſancti Benedicti ejus urbis ſuæ ditioni ſubjecerant, quâ occaſione fratres omnino ſæculariter vivebant, ſeriò præcipit, ut nullam ulteriùs in eodem monaſterio dominationem exercere præſumant; monachi verò univerſi ad proprium cœnobium Caſinenſe, ralictis duobus tantùm aut tribus ſenibus fratribus, eum tota monaſterii ſupellectile revertantur, ibidem ſub proprio abbate regulariter victuri. Per id tempus, cùm monaſterium beatæ Mariæ in Cingla combuſtum fuiſſet a Sarracenis, Johannes monachus Caſinas, ejuſdem cellæ præpoſitus, ſanctimoniales cum univerſa ſupellectile tranſtulit in urbem Capuanam, tamquam ad commune aſylum, ibique novum eis monaſterium ædificavit. Balduino tamen vivente Majelpotus hoc anno abbas fuiſſe videtur, idque colligitur ex litteris Landulfi principis, a quo hic præceptum totius abbatiæ receptſſe dicitur *tertio kalendas Septembris, indictione ſecundâ*, ut Angelus de Nuce obſervat. Quocirca idem Balduino abbati, atque ſancto Odoni Cluniacenſi abbati, contigiſſe dicendum eſt, quod cùm, duo monaſteria ſibi commiſſa haberet, nec utrique facilè poſſet ſufficere, proabbatem Caſinatibus Capuæ degentibus præpoſuit Majelpotum, qui poſt ejus obitum in ſolidum abbas evaſit.

(*a*) *Chron. Caſin. lib. 2. c. 57.*

S. Vincentii ad Vulturnum abbates.

(*b*) *Ibid. c. 59.*

Majelpotus cum Balduino abbas.

LXIV. In Francia turbæ & diſceptiones.

In Gallia novæ turbæ inter Ludovicum regem & Heriberti filios utque Hugonem ducem eorum avunculum; novæ item inter eumdem Ludovicum & Ottonem Germanorum regem. In his turbis utrimque diſceptiones. Regii milites epiſcopatum Remenſem deprædantur: filii verò Heriberti abbatiam ſancti Criſpini, quæ regis erat, diripiunt; & Ragenoldus comes abbatiam ſancti Medardi, quam Hugo dux Francorum tenebat. Hæc contigere poſt Ludovici reditum ex Aquitania, quò eum Gerberga regina profectus erat, cum Ragimundo ſeu Raymundo, Gothorum, id eſt Septimaniæ, principe, cæteriſque proceribus Aquitanis collocuturus.

LXV. Ludovici præceptum pro Rodenſi monaſterio.

(*c*) *Marca Hiſp. c. 96.*

(*d*) *Ibid. c. 855.*

Fortè Lauduni verſabatur, cùm ad eum acceſſit Taſſius, unus ex prioribus monachis ſancti Petri Rodenſis, regiam immunitatem & tutelam poſtulaturus. Hoc monaſterium poſitum erat in pago Roſſilionenſi, in comitatu Petralatenſi, qui pars eſt Emporitani, ſitum in monte, quem Rodas vocant, in latere promontorii (*c*) Aphrodiſii, impoſitum areæ, quam occupabat templum Veneris Pyrenææ. De iſtius monaſterii ſubjectione (*d*) controverſia erat inter monachos Baincolenſes & cœnobitas ſancti Polycarpi martyris, qui utrique illud ſuæ ditioni vindicare certatim contendebant. Id autem haud probabat Gotmarus Gerundenſis præſul, nec minùs repugnabant Senioſtredus marchio atque Goſſridus comes: qui Rodenſibus monachis perſuaſerunt, ut, ad removendam totius contentionis altercationem, ad regiæ immunitatis & defenſionis præſidium confugerent. Miſſus itaque ad regem Taſſius; cujus petitioni rex aſſenſit, juſſitque regale decretum defenſionis Rodenſibus concedi. *Actum Lauduno menſe Julio, indictione* II. *anno verò* VIIII. *regnante Ludovico rege.* Rorico notarius ad vicem Getunci archipræſulis, ſcilicet Bituticenſis, recognovit. Sic annis ferè ſingulis Ludovicus archicancellarios mutabat, modò adhibens Artaldum, rum Hugonem, ambos de Remenſi epiſcopatu contendentes; modò Heiricum epiſcopum Lingonenſem. Non ſic tamen ſopita fuit omnino hæc controverſia, ut in conſequentibus videbimus.

LXVI. Cadroæ & Maccalani vitæ initia & monachatus.

Per id tempus in Franciam acceſſit Cadroë nobilis Scottus, quem parentes ſteriles meritis ſancti Colombæ abbatis Hilenſis a Deo obtinuerunt. E Scotia patria, ubi litterarum ſtudia neglecta erant, in Hiberniam eruditionis causâ miſſus adoleſcens, Armachæ humanis litteris imbutus eſt, popularium ſuorum poſtea magiſter. Huic patruelis erat, Beanus nomine, vir pius ac religioſus, qui de cognati ſalute perquam ſollicitus, frequentes ad Deum hac de re fundit preces; ac demum de futura Cadroæ monaſtica profeſſione cæleſtis admonetur. Hinc ei auctor eſt, ut patriam deſerat, quod ille incunctanter exſequi parat. Vulgatâ ejus diſceſſionis famâ, cunctos mœror & luctus invaſit, quaſi eo abeunte exitium & vaſtitas toti Scotiæ immineret. Rex ipſe, Conſtantinus nomine, Cadroæ propoſitum remorari conatur. Ad hæc ejus propinqui: Si precibus, inquiunt, retinere non valemus, ferreis vinculis & carcere cohibebimus. At ille, ſi id fecerint, nihil cibi potuſve ſe percepturum reſpondit. Inter hæc abbas quidam, Malledarius nomine, regi omnibuſque perſuadet; ut ne pio juvenis

venis obſiſtant conſilio; quin potiùs ei ad viaticum neceſſaria conferant. Mox omnes certatim dona ferunt, quibus ille inſtructus iter arripit. Non multò poſt rex Conſtantinus, & ipſe abdicatis honoribus, ſæculo nuntium remiſit, & in ſancti Andreæ monaſterio ab ſe exſtructo piiſſimè reliquum vitæ abſolvit. Ubi ad terram Cumbrorum venit Cadroë, a Dovenaldo rege, propinquo ſuo; tum Eboraci ab Erichio rege perhumanè excipitur. Deio Londinum acceſſit, ubi civitatis incendium precibus ſuis teſtinxiſſe dicitur. Inde Wintoniam progreſſus, quam Windecaſtram vetus auctor appellat, primùm ab Hegmundo ſea Eadmundo rege, honorificè acceptos, tum ab Otthone ſeu Odone epiſcopo ad portum Limen deducitur. Navi conſcensâ, brevi Bononiam cum ſociis nemero tredecim appulſus, ad Parronam ſeu Perronam monaſterium, ad ſepulcrum ſancti Furſei abbatis, popularis ſui, otiatus venit. Non longè ab eo loco aberat matrona quædam, Herſendis nomine, nobilitate atque opibus non magis, quàm pietate locuples, at liberis carens: quæ, ut pios illos peregrinos receſſum meditari compertit, eis ſuadet, ut ad deſertum locum, in ſilva Teoraſcenſi ſancto Michaëli ſactum, ſe reciplant, opem ac ſubſidia eis promittens. Eunt illi ad locum, cujus eccleſiam matrona illa amplificat; ibique ad tempus conſiſtentes, Maccalanum ſeu Malcaleoum, unum e ſociis, rectorem ſibi conſtituunt. Poſt aliquantum temporis devotionis ſtudio creſcente, monaſticæ profeſſionis deſiderio flagrare cœperunt. Eorum votis Herſendis obſecundans, Maccalanum ad Gorzienſe monaſterium, ſub diſciplina venerabilis Agenoldi ſeu Einoldi abbatis victurum, dirigit: Cadroen verò Floriacum, cui Erchembaldus ſen Archembaldes, *vir magnæ religionis*, præerat. Ambo igitur quod cupierant aſſecuti, Maccalanus Gorziæ monachum profeſſus eſt; Cadroë verò Floriaci, ipſo die converſionis beati Paali apoſtoli, *habitum & animum monachalem induit*. Alii eorum ſocii videntur remanſiſſe apud ſanctam Michaelem. Emenſo annuæ probationis tempore, Herſendis Maccalanum & Cadroën ad ſe revocat, amboſque in monaſterio, quod ambo conjuges Walciodori conſtruxerunt, collocat. ANN. CHR. 944.

LXVII. Walciodorenſis monaſterii primordia.

Walciodorus (*) ſeu Vallis decora (ſic enim etymon explicant) locus eſt ad Moſam, poſitus Dionantum inter ac Philippopolim. Iſtic caſtellum erat Eilberti comitis, nemore obſitum. Nemore ſucciſo, remplam ibidem propter comitis ædes conſtruitur cum regularibus ædificiis, ſervorum Dei uſui aptis. Jacta hoc anno templi fundamenta, teſtante (a) chronographo; & triam annorum ſpatio conſummata omnia. Adjunctum eſt cœmeterii loco ſancti Parricii oratorium. Ad dotandam verò monaſteriam contulit Eilbertas, quidquid in villa Condruſi Aotina, & apud Heidram in Famena pater ſuus comes Ebroinus a rege Ludovico in beneficium acceperat; quæ donatio Ottonis regis auctoritate confirmata eſt. Walciodorenſis chronographus tradit, aſſignatos ſuiſſe a comite nonaginta-quinque tertæ manſos, caſtutas decem & novem, cum pratis plugimis & villis decem, totaque earum familia, dato inſuper monili ſuo, inſtar illius fabrefacto, quod ſanctus Eligius olim compoſuerat: cujus in medio beryllus erat, inſcalptum habens Danielis judicium pro Suſanna in Senes judices. Iſtuc itaque evocati ab Herſinde Eilberti conjuge Maccalanus e Gorzienſi, Cadroë e Floriacenſi monaſterio. Novæ colooiæ regimen ſubiit Maccalanus, ſic tamen ut Eilbertus rei familiaris curam & providentiam haberet: Cadroë verò vix addaci potuit, et præpoſiti officium aſſumeret. Sancti Michaëlis in Teoraſcia monaſterium ſimal etiam regebat Maccalanus: qui utrique loco ſufficere ſe non poſſe arbitratus, Ottonis regis imperium adhibuit, ut Cadroë Walciodori regimen ſuſciperet vel invitus.

(*) *Vaſſro.*
(a) *Spicil. to. 7. p. 245.*

Maccalanus primus abbas, Cadroë præpoſitus, tum abbas.

LXVIII. S. Michaëlis monaſterium in Teoraſcia regit Maccalanus.

Maccalanus itaque uni ſanctis Michaëlis monaſterio deinceps intentus fuit, quod ab Herſende matrona eodem tempore conſtructum jam diximus. Erat eo loci vetus ſancti Michaelis eccleſia, quam Herſendis amplificavit, eique continentes domos pro monachis adjunxit. Tempus conditi monaſterii diſcimus ex literis Roduſi Laudanenſis epiſcopi, qui illius eccleſiæ inſtaarationem ab Herſende factam anno DCCCCXL. confirmaſſe dicitur. Hæc mihi videntur eſſe primordia monaſterii ſancti Michaëlis, Petronillæ de Roceio, quæ Radolfo Veteris-villæ comiti nupta fuerat, falsò, ut quidem puto, attributa: ſiquidem hæc ætate poſterior Herſende fuiſſe mihi videtur. Hactenus ſupereſt monaſteriam iſtud haud ignobile Benedictinæ congregationis ſancti Vitoni.

LXIX. Alia monaſteria ab Eilberto & Herſende conſtructa.

Plura alia monaſteria condidiſſe cenſentur Eilbertus & Herſendis, omnia numero ſeptem. Bocileum ſeu Bocileiom (*) virginum in honorem ſancti Petri a fundamentis condidit Herſendis, ibique quamdam puellam, a dæmone vexatam, Cadroë liberavit. Hoc cœnobium, quod modò Præmonſtratenſium eſt, ſæculo duodecimo jam tranſierat ad monachos ſancti Martini de Campis Pariſienſes:

(*) *Bucilly.*

ANN. CHR. 944.

ſes: ut fidem ſeeit Radulfi Viromandorum comitis epiſtola, quam in chartario ejuſdem ſancti Martini legimus. Ad hæc Eilbertus Humolarienſem beatæ Mariæ baſilicam, quæ paullo ante combuſta fuerat, reſtruxiſſe dicitur, idemque monaſterium multis prædiis & honoribus ditaviſſe: quod ex diplomate Ludovici regis inferiùs referendo ampliùs elucefcet. De aliis monaſteriis filet Walciodorenſis chronographus, ex quo hæc accepimus. Parùm accuratus videtur iſte auctor (a) in aſſignanda Eilberti proſapia, quam ex Warino de Aſclovia deducit, filio Aimerici comitis Narbonenſis ex Ermengarde comitiſſa, filia Bonifacii principis de Papia. Huic Warino Bovonem comitem filium tribuit, patrem Ebroini comitis, qui ſeptem filios ex Berta Wederici comitis & Evæ filia habuiſſe fertur: ex quibus natu maximus Eilbertus comes, ſecundus Udo *de Roux*, tertius Heribertus comes de ſancto Quintino: ubi manifeſtè auctor ille confundit Eilbertum cum Alberto Hetiberti Viromandenſis comitis fratre, qui Heriberrum ſecundum patrem habuit, non Ebroïnum; nec ab Aimerico comite Narbonenſi, ſed a Pippino Italiæ rege originem traxit. Ad hæc Eilbertus ab eodem chronographo duas uxores habuiſſe, & ſine liberis deceſſiſſe dicitur: Albertus verò ex Gerberga, filia Gifleberti ducis Lotharienſis, unica uxore, quinque liberos ſuſcepit. Hanc genealogiam aliis examinandam reliquo. In præcepto Ludovici regis de introductione monachorum in Humolarienſe monaſterium, Eilbertus vir nobilis dicitur, & ab Adalberto comite diſertè diſtinguitur. Cæterùm Herſendis in ſancti Michaëlis monaſterio ſepulta eſt; Eilbertus verò in Waiciodorenſi. Fallitur Sigebertus, qui Walciodorenſem abbatiam ab Hetiberto comite Viromandorum, Hugonis archiepiſcopi patre, conditam fuiſſe dicit, eumque inibi ſepultum eſſe, quem in eccleſia ſancti Quintini humatum fuiſſe conſtat. Mirum eſt in libro de vita ſancti Cadroæ, qui ab auctore æquali aut ſuppari ſcriptus eſt, nullam Eilberti fieri mentionem; atque uni Herſendi tribui ſancti Michaëlis, Waiciodorenſis, & Bucilcii monaſteriorum conſtructionem.

(a) *Ibid. p. 514.* Eilberti comitis genus.

LXX. S. Wandregiſili & aliorum tranſlatio Blandinium.

Blandinienſe Gandavi monaſterium ante triennium inſtauraverat Arnulfus comes eique Gerardum Bronienſem abbatem præfecerat. Hunc verò locum factis reliquiis locupletare cupiens, corpora ſanctorum Wandregiſili abbatis, Ansberti & Wiframni pontificum, quæ tunc Bononiæ refugii causâ ſervabantur, Blandinium transferre conſtituit, cui tranſtarioni Wicfredus epiſcopus ægrè conſenſit. Sacris reliquiis obviàm progreſſi Balduinus filius Arnulfi & mater ipſius Adala ſeu Adela ad villam Atrecias: atque inde eas Leutho archicapellanus Bruxzias ſeu Brugas deduxit: ubi in baſilica ſancti Donariani depoſitæ ſunt. Hinc ad Troncinenſe (*) monaſterium, ad Legiam fluvium ſitum, quod modò Præmonſtratenſium eſt, deportatæ, demum ſollemni pompâ in baſilicam Blandinienſis monaſterii hoc anno exceptæ ſunt tertio nonas Decembris. Non multò poſt ſanctorum Gudvvali epiſcopi & Bertulfi confeſſoris corpora ex eadem urbe Bononia Blandinium itidem tranſlata dicuntur tertio nonas Decembris.

(*) *Dronge-re.*

LXXI. S. Bertini monaſterii reformatio per S. Gerardum.

Non minùs operæ pretium fecit Arnulfus comes, cùm Sithienſis monaſterii præfecturam abdicavit, & collapſam iſtic religionem per ſanctum Gerardum Bronienſem abbatem redintegrari curavit. Jam quadraginta minimùm anni erant, ex quo hæc abbatia ejus patri Balduino, Adololfo fratri, atque ipſi Arnulfo, laicis hominibus, tradita fuerat, & ſic ex rectorum incuria vel potiùs defectu a priſtina religione defecerat: cùm Arnulfus, inſtinctu haud dubiè beati Gerardi, quibuſdam inſuper ſancti Bertini miraculis animatus, ſacro huic loco priſtinum ſplendorem reſtituere in animum induxit. Hinc ordinatus ejus loco Gerardus abbas, probante Wicfredo Morinorum epiſcopo, ejus loci monachos ad meliorem frugem reducere ſtuduit, ex quibus quoſdam voluntarios & ſponte obſequentes invenit, alios contumaces & obduratos, quos in ſeparatis domibus morari juſſit, ne bonos pravis ſermonibus & exemplis a ſancto propoſito abducerent. Hos tamen idemtidem pertentabat vir Dei, ſi forte audirent verba ſalutaria, ac demum reſipiſcerent; ſed cùm obſtinatos eorum animos flectere non poſſet, illos e monaſterio per comitem eliminari curavit, & ad villam monaſterii Longoueſſam ad tempus relegavit. Hinc comes eos hortari, promiſſis pellicere ad officium, commoda omnia, nedum neceſſaria polliceri, minis terrere: at, ubi nec promiſſa, nec minæ quidquam proficiunt; e finibus ſuis eos expulit. Hi verò, tranſmiſſo oceano, in Angliam appulſi, ab Adelſtano rege benignè accepti ſunt, conceſſo eis monaſterio ad Balneos dicto, ubi ipſius regis frater Eadwinus, pridem ereptus e naufragio, honorificè ſuſceptus fuerat. Reſtitutâ apud ſanctum Bertinum diſciplinâ, poſtquam apud Sithienſes triennio moratus fuerat Gerardus, Blandinium reverti coactus eſt, ubi ejus opera neceſſaria erat. Quam ob rem Sithienſis monaſterii regimen venerabili Agiloni monacho ſancti Apri abſque abbatis titulo commiſit, adjuncto el

Wo-

Womaro monacho Blandiniensi; & mortuo intra biennium Agilone vito sancto, Widonem nepotem illic abbatem instituit. Iste est Aylo monachus sancti Apri, qui litteris commutationis, inter Archembaldum abbatem & Evam comitissam ante biennium factæ, primus e monachis subscripsit. ANN. CHR. 944.

LXXII. Ratherius Brunonis præceptor.

Sub idem tempus, cùm rex Otto fratrem suum Brunonem, magnum ecclesiæ lumen futurum, philosophicis & ecclesiasticis disciplinis erudiri cuperet; non alium magis idoneum præceptorem invenit, quàm Ratherium episcopum, qui e sede Veronensi pulsus fuerat. Quare advocatur in aulam Ratherius, & *habetur inter palatinos philosophos primus*, ut scribit Folcuinus Laubiensis; nec destitit, donec Brunonem *omnibus disciplinis*, ut ferebant illa tempora, penitus imbuerit: quæ res tantam ei gratiam apud Brunonem conciliavit, ut hic eum non multò post ad Leodicensem cathedram promovendum curaverit: quod cùm non bene successisset, ipsum in sedum Veronensem, fratris sui Ottonis jam imperatoris auctoritate, restitui sategit.

LXXIII. Cluniaci res auctæ.

Inter ea Cluniacense monasterium sub Aymardo abbate non minùs re familiari, quàm religione crescebat. Maimbodus Matisconeosis episcopus permutationis causâ Aymardo abbati tradit *duos curtillos* in villa Rosiaco prope Cluniacum, ubi Otardus pater & Maimbodus avus ipsius pridem habitaverant. *Actum anno* VCCC. *Ludovico regis*. Eodem anno apud Vesontionem, *coram reliquiis sancti Johannis Baptistæ*, quidam laici Cluniacensibus largiuntur ecclesiam sancti Martini in villa comitatus Cabilonensis Flagiaco. Denique anno VCCC. Conradi regis, Sicherus quidam, ob interfectum monasterii servum, se ipse in servum perpetuum tradit sub hac formula. *Ego Sicherus memet ipsum & caput meum trado ecclesiæ Cluniacensi, cujus servum unum interfeci: ut debinc, quæcumque conquisiero, ad ipsam casam permaneant, & sine licentia abbatis non habeam potestatem faciendi, neque eundi absque illius & monachorum consilio; & ipsi debinc habeant de me potestatem in omnibus facere quæcumque voluerint.*

Fulcherius e Flaviniaco Jerosolymam profectus. (a) *Labbe. tom. 1. bibl. p. 792.*

Apud Flaviniacum sub Rotmundo Æduensi episcopo Fulcherius præpositus monasterium procurabat; qui Jerosolymam (a) profectus hoc anno, partem clavi dominici & portiunculas sanctæ Crucis cum aliis reliquiis inde retulit, suæque donavit ecclesiæ cum media parte corporis sanctæ Paschasiæ, quam accepit a Divionensi sancti Benigni monasterio, quod etiam rexisse dicitur.

ANN. CHR. 945.

ANno ejus sæculi quadragesimo-quinto continuæ Ludovici regis tixæ cum Hugone Duce Francorum. Vastatus a rege Vitromandensis pagus; Remorum urbs obsessa: dum Hugo ipse manus conferebat cum Normanois, qui regi favere videbantur, tametsi ab eis paullo post proditus, captusque est: ubi Hugo dux quoddam moderationis specimen dedisse visus est, cùm de regis liberatione cum ipsis tractavit: sed ut regem ipsum in sua potestate haberet, quem Tetbaldo Carnutensi comiti servandum commisit, dum ipse ad Ottonis regis colloquium iret. Lugduni retentum fuisse Ludovicum tradit Albericus: quod de Lugduno-clavato seu Lauduno intelligendum est. Remorum obsidioni cum Ludovico rege & Artaldo adfuisse memorantur Bernardus comes & Theodericus ejus nepos: qui Bernardus *comes de Reteſth.* apud Albericum, id est Regitestensis, (*) appellatur. Inter hæc Theotilo seu Theotolo venerandus urbis Turonicæ præsul, de pace regem inter ac principes componenda laborans, cùm ab urbe Lauduno rediret, in ipso itinere morbo correptus interiit. Dum extremum spiritum exhalaret, lumen quoddam, teste Frodoardo, noctu in aere discurrere visum est, cujus subsidio funeris ejus ductores Turonos usque usi fuisse dicuntur. Ejus corpus *in monasterio sancti Juliani, quod idem vir sanctus summâ instituerat religione, juxta sepulcrum domni Odonis reverenter humatur, & exinde ipsum templum divinis illustrari miraculis declaratur*, inquit idem auctor in chronico. Juxta ipsum sepulta est itidem soror ejus Gerlendis. Utriusque corpora a Gulielmo abbate anno MCCCLXI. translata suot in chorum ecclesiæ, eisque quotannis sollemni officio parentari mos erat posterâ die festi sancti Martini mense Novembri: quo die presbyter, in majori sacro uti solebat tunica, dalmatica, & cappa, quæ in sepulcro Theotolonis repertæ fuerant. In chronico sancti Juliani Theotolo Turonensi ecclesiæ annis XXXX. mensibus III. diebus XXI. præfuisse dicitur, cique post undecim mensium intervallum successisse Joseph ad annos XX. menses CC. ac dies XXX. quem Froterius secutus est annis CXXX. LXXIV. Theotolo archiepiscopus sepultus ad S. Julianum. (*) *de Retheth*

Inter has bellorum civilium procellas monasterium sancti Remigii apud Remos, quod ab institutis eo loci per Tilpinum regularibus monachis per annos centum & septuaginta non alios abbates, quàm Remenses archiepiscopos habuerat, reguläres deinceps abbates obtinere cœpit. Id factum adscribitur Hugoni archiepiscopo, qui *adoecans Ercamboldum monasterii sancti Benedicti* Floriacensis LXXV. S. Remigii Remensis reformatio.

ANN. CHR. 945. (a) *Frod. h. l. lib. 4. c. 32.*

abbatem, regulam monaſticam in monaſterio ſancti Remigii, ut Frodoardus (*a*) ſcribit, *reſtituere decerat, conſtituens ibi abbatem Hincmarum ejuſdem loci monachum*, id eſt ſancti Remigii, ut diſertè legitur in veteri codice Remigiano, in quo monachorum omnium, qui ibidem monaſticam vitam profeſſi ſunt, nomina ſub unoquoque abbate annotantur, præmiſſo hoc titulo: *Anno ab incarnatione Domini* DCCCCXLV. *regula ſancti Benedicti, quæ dudum defecerat, reſtituta eſt in monaſteria ſancti Remigii, jubente Hugone Heriberti filio, cum conſilio Erchambaldi abbatis ſancti Benedicti, ordinato ibi Hincmaro ſancti Remigii monacho:* ubi mirari ſubit, id Hugoni archiepiſcopo veniſſe in mentem, ut abbatis jure ac titulo cederet, & non potiùs Attaldo ejus æmulo, qui ex monaſterio ſancti Remigii ad archiepiſcopalem dignitatem provectus a Ludovico rege fuerat. In prædicto codice Hincmarus Remigiano cœnobio annis XXII. præfuiſſe dicitur: cujus tempore ſex dumtaxat profeſſi numerantur, in bis Rothmarus abbas, cujus, uti & Hincmari abbatis, conſilio diſciplina monaſtica in monaſterio ſancti Baſoli poſt annos ſeptem reſtituta eſt. Eodem Hincmaro abbate videtur id contigiſſe, quod

(*b*) *Aimoin. lib. 5. de mir. S. Bened. c. 6.*

Aimoinus (*b*) Floriacenſis monachus tradit: ſcilicet anniverſario die ſancti Remigii, *in quo concurſus populorum ad ejus venerandam baſilicam fieri adſolet*, Gerbergam reginam, tardiore jam incumbente horâ, cum numeroſo comitatu iſtuc acceſſiſſe, cùm *veſpertinæ laudis officia jam a cantorum choro incboata eſſent: quæ pudore ſuæ tarditatis*, mitare modeſtiam, *conſuetæ ſtationis relicto loco, cryptas ipſius eccleſiæ ingreſſa eſt, in quibus pretioſi patris Benedicti oratorium habetur.* Fortè *dum ad orandum regii ſtipatores ſuas flecterent cervices*, accidit, ut *naus eorum, præcavæ temeritatis anſu, ſpatam, quam manu gerebat, altari ſuperponeret.* Exſecrati factum ſocii, gladio inde ablato, facinoris auctorem durè increpant: quibus ille ſuperbè reſpondit: Quænam, inquiens, vobis nova iſthæc inceſſit religio, ut aggeſtum calcis ac ſabuli cum lapidum mole, meo puteris gladio eſſe ſanctius? quo dicto, enſem dominicæ itetum menſæ imponere non dubitavit. Sed brevi divina ultio ſubſecuta; nam ille cum regina reverſus, loret cænandum cultello ſupet inguina delapſo ſaeciatus, elatus a menſa, e veſtigio infelicem animam exhalavit: quo exemplo Deus oſtendit, quantum ipſi diſpliceat altaris violatio, *quod ſub nominibus ſervorum ſuorum ipſi dicatur, quodque ob ſacroſanctæ corporis Chriſti immolationem figuram obtinet cratis:* ſic loquitur Aimoinus, qui paallo poſt venerationem ſuam in ſacram euchariſtiam reſtatur, agens de palla, *ſuper quam ſacroſanctum corpus Jeſu-Chriſti fuerat confectum.*

LXXVI. Corbeiæ veteris abbates.

Hoc ipſo anno Berengarius, antiquæ Corbeiæ abbas, Heriboldo abbati locum fecit, mortuus III. kalendas Septembris, ut in veterrimo Kalendario legitur. In nativitate beatæ Mariæ *paſtum* ſeu refectio olim fratribus debebatur *de molendinis, quos ædificavit ad portam ſancti Albini.* De Heriboldo ejus ſucceſſore id tantùm memoriæ proditum invenio in chronico, ejus tempore deſtructam fuiſſe Corbeienſem eccleſiam occaſione Radulfi Cameracenſis comitis, qui Ludovici regis ex ſorore nepos erat, & Viromandenſem comitatum invaſerat; totamque monaſterii terram vaſtaram; tantamque tunc temporis fuiſſe multitudinem ac licentiam perverſorum hominum, ut boni malos vix reprehendere auderent; & ſi auſi fuiſſent, nullam eorum querelarum habitam rationem. Quàm diu Corbeiam rexerit Heriboldus, veteres loci tabulæ non prodnnt, in quibus XVIII. kalendas Decembris obiiſſe memoratur.

Ratoldus abbas.

Non minùs procelloſa fuere tempora ſeb Ratoldo abbate Heriboldi ſucceſſore, cujus nomen apud poſteros haud incelebre zeddidit ſacramentorum codex, a Menardo noſtro laudatus, qui juſſu ipſius Ratoldi ſcriptus eſt. Eo abbate Lotharienſes poſt Nortmannos Corbeienſe ſolum infeſtare ac diripere perſeveraruut. Nihil eorum rapacitati ac furori ſubductum. Terram ipſam invaſiſſe dicuntur Lotharienſes duo, qui ſe Corbeiæ comites ferebant, Aimo & Godardus, ſi rectè nomina expreſſit vetus chronographus. In tanta rerum ac temporum iniquitate ſe ipſe non deſeruit Ratoldus; ſed adverſùs ſævientem procellam animum erigens, diſſipata bona pro modulo recolligere, ac teligionem rueti conatus eſt. Sanè apud Richardum Nortmannorum ducem ſuis id effecit obſequiis, et Domus-Petri villa in pago Lexovienſi, quam Nortmanni occupaverant, monaſterio reſtitueretur. Quo etiam Walterus Ambianotum comes, cum Adela uxore ſua, villam Otmaricurtem (*) Corbeienſi eccleſiæ contuleront ad comparanda luminaria & incenſum *ad obſequium reliquiarum*, ut fuſiùs ſuo loco dictuti ſumus; quibus ſubſidiis adjutus Ratoldus, monaſterii ſui penatiæ otcumque ſubvenit.

(*) *Mericurt. Labbe.*

LXXVII. Geraldus archiepiſcopus Cluniaci fit monachus.

Ea erat nunc temporis apud Cluniacum religionis fama, ut ipſi etiàm epiſcopi, abdicatis honoribus, ſe ſe iſtuc reciperent. Ejus rei inter alios exemplum nobis ſuppeditat Geraldus archiepiſcopus, cujus hac de ro inſtrumentum legimus in archi-

chivo Cluniacenſi. *Ego Geraldus archiepiſcopus memetipſum Deo offero per ſæculi abrenunciationem & habitus commutationem, & omnes res meas in cœnobio Cluniacenſi, ubi nunc domnus Eymardus præeſt: in quo, ſi Deus adjuverit, ut ipſum ſub ordine regulari mancipare cupio. Res verò meæ ſunt in comitatu Uzetico, in vicaria Caxionenſe, id eſt eccleſia ſancti Saturnini* &c. Subſcribunt *Geraldus epiſcopus, Roſtagnus epiſcopus. Actum apud ſanctum Saturninum publicè, menſe Auguſto, anno incarnationis* DCCCCXLV. *indictione* III. Cujus loci Geraldus archiepiſcopus fertur, incertum. Nec certior notitia de Roſtagno, qui epiſcopi tantùm nomen ſubſcribendo aſſumit, ut Geraldus. ANN. CHR. 945.

LXXVIII. Trenorchio quædam a Girfredo archiepiſcopo conceſſa. (*a*) *Tournus p.* 282.

Archiepiſcopus alter, ſcilicet Girfredus Veſontionenſis, hoc etiam anno prædia (*a*) quædam ſita in pago Cabilonenſi, in villa Bellenata, ſub annuo cenſu concedit Aymino ſeu Haymino abbati Trenorchienſi, nempe terrulas quaſdam & prata, quæ cum Trenorchienſium terris ac pratis ſimul mixta erant: ex quo damna gravia a laicis hominibus, qui ea in beneficium acceperant, ipſis Trenorchienſibus inferebantur. Quam ob rem Girfredum archiepiſcopum Veſontione adierunt *monachi ſummæ Imperatricis, ſcilicet ſanctæ Mariæ Dei genitricis, ac ſancti Filiberti gloriоſiſſimi Chriſti confeſſoris, necnon & ſancti Valeriani egregii martyris, miſſi Aymini abbatis ipſius loci*, exorantes ejus *magnitudinem*, ut hæc ſub annuo cenſu ipſis concederet: quod facilè annuit archiepiſcopus cum conſenſu ſuorum clericorum, opportunum exiſtimans, ut *ſervi Dei rurale opus exercentibus* aliquid commodi præſtaret, & afflictis ſuccurreret: quod factum probat auctoritate concilii Agathenſis, *erâ* XLV. ideſt canone XLV. *Actum anno* DCCCCXLV. *indictione* III. XII. *kalendas Junii, anno* VIII. *regnante Conrado ſereniſſimo noſtro rege*. Non diu ſuperſtes fuit Hayminus abbas: quo mortuo, Giſlebertus Jurenſis Burgundiæ princeps, poſthabitis fratrum ſuffragiis, Guidonem monachum in abbatis dignitatem intruſit. Hic a pattibus Lingonenſium clericus, ait Falco (*b*) monachus, Trenorchium venerat, ubi, ſuſcepto religionis habitu, tam lætа omnium oculis auſpicia exhibuit, ut fratres, ignari futurorum, honores ei committerent potiores: quâ opportunitate uſus, ingentem ſibi rerum cumulavit copiam. Eâ ſtetus, Giſlebertum ducem adiit, & quod meritis adipiſcendum foret, muneribus extorſit. Obſtitit pars monachorum ſanior, qui, receſſione factâ, primùm Matiſconem ad Letaldum comitem, dein ad ſanctum Portianum eum ſancti Filiberti, aliorumque ſanctorum reliquiis ſe receperunt. Illic, electo ſibi abbate Herveo, per triennium commorari, lugento iurerim ob ſanctarum, ut creditum eſt, reliquiarum oblationem, variiſque oppreſſa cladibus Burgundia; tandem epiſcoporum, qui apud Trenorchium convenerant, decreto, priſtinas in ſedes revocati ſunt, Herveo præfecturâ ſervatâ. Turbæ de eligendo ſucceſſore. (*b*) *ibid. p.* 20.

LXXIX. Liziniaci monaſterii origo. (*a*) *Chantemil.* (*c*) *Spicil. to.* II. *p.* 281.

Incidit in hunc quoque annum inchoatio monaſterii Liziniaci apud Arvernos, mendosè Cantioli, quod Stephanus (*c*) eximius, ut ſe ipſe dicit & tamen humillimus præſul Claromontenſis eccleſiæ condere inſtituit, tum ad obtinendam facinorum ſuorum veniam, tum pro ſeniore ſuo Ludovico rege & conjuge ejus proleque illorum, & pro abſolutione animæ genitoris ſui Rotberti, & genitricis ſuæ Adalgardis jam defunctæ, ac novercæ ſuæ Hildegardis, aliiſque propinquis ſuis. Hujus » rei cauſâ reddit Creatori ſuo villam, cujus vocabulum eſt Liziniacus, eum ſuis » adjunctis & tribus eccleſiis, quarum una dedicata eſt in honore S. Germani, » Autiſiodorenſis ſcilicet epiſcopi: ut, ſicut monaſterium Cantojolus, quod eſt coo» ſtructum in honore S. Marcellini & beati Saturnini ſub tuitione beati Juliani » ſubjectum eſſe videtur: ita & villa Liziniacus cum prædictis eccleſiis poſt ſuum » obitum in tuitione & dominatione Eccleſiæ S. Juliani conſiſtat. Ad hæc ut ipſi » monachi diebus vitæ ſuæ Deo ſerviant, Deum timeant, Deum diligant, præ» ceptum beati Benedicti & ſui abbatis ſecundùm vires & poſſibilitatem ſuam ob» ſervent, & pro ipſo Stephano & ſtatu ſanctæ Dei eccleſiæ diebus & noctibus » jugiter Dominum exorent: ita ut poſt ſuum ipſius deceſſum hic locus maneat » in manu & dominatione Rotberti abbatis, filii Jozberti: qui Rotbertus abbas » ſeu præpoſitus Brivarenſis erat, ut ex alia ejuſdem Stephani charta diſcimus. *Datâ ceſſione iſtâ* IV. *idus octobris apud Lithmiacum vicum, anno* X. *regnante Ludovico rege Francorum, Aquitaniamque regente*. Poſtea verò muratâ ſententiâ, Brivatenſium fortè canonicorum conſilio, in illa Liziniacenſi eccleſia canonicos conſtituit anno DCCCCLXII. quos Brivarenſi eccleſiæ ſubjectos eſſe voluit. Utræque literæ exſtant in Spicilegii tomo XI. Hæc villa Liziniacus ſenſim in oppidum accrevit, quod a prædicta S. Germani collegiata eccleſia, & Ambronenſi, in quo ſita eſt, territorio, nunc vulgò *Saint Germain S. Ambron* vocatur, duabus leucis ab Iciodoro diſtans, octo verò a civitate Claromontana.

Non ante hoc tempus conditum eſt Barcinone puellare cœnobium, cujus origi-

ANN. CHR. 945. LXXX. Barcinonenſe monaſterium. (a) *Marca Hiſp. col. 590.*

nem Didacus & Antonius Vincentius Domenecus ad Ludovici Pii principatum perperam referunt. In veteri ejuſdem monaſterii inſtrumento (a) legitur, Suniarium Urgellenſem comitem a Villarano Barcinonenſi epiſcopo impetraſſe hoc anno, ut locus, in quo nunc ſitum eſt monaſterium, ſanctimoninlibus donaretur, eumque dein ibidem eccleſiam conſtruxiſſe, quam unà cum Richilde comitiſſa naore ſua aliquot latifundiis dotavit, tradito Adalandæ abbatiſſæ libello dotis, quem nnctoritate ſnâ epiſcopus ſatum eſſe juſſit. Eodem nnno, XVI. kalendas Julii idem Wilaranns epiſcopus dedicavit prædictum monaſterinm, in quo tum fuere ttiginta ſanctimoninles ſub Adalauda abbatiſſa. Huic ſucceſſit Eliarda, cujus tempore Adalera prioriſſa virgines illas informabat ad ſapientiam & religionem. Hatnm imagines ſe vidiſſe refert Didacus in antiquiſſimo codice evangeliotnm, qui ejus ætate exſtabat in ſecretario ejuſdem monaſterii, nbi ſequentes verſus legebantur.

Hæc ſunt domarum tot nomina ſcripta bonarum,
Quas docuit mores Adalera.

Cùm verò idem monaſterium anno DCCCCLXXXVI. captâ n Sartacenis Barcinone, deſtructum fuiſſet, inſtauratum eſt a Botello comite, ut inferiùs videbitur.

LXXXI. S. Felicis Guixalenſis monaſterium. (b) *V. lib. 26. n. 55.*

Guixalenſe ſancti Felicis in Catalania monaſterinm hoc etiam tempore conditum eſt, non principain Catoli (b) Magni, nt plerique recentiores opinantur, decepti quodam dubiæ fidei inſtrumento, ex quo tamen conditi monaſterii tempus facile eruitnt. Id enim factum legitnr præſentibus Suniario comite & Reicde ejus nxore, qui haud dubiè non alii ſunt quàm Suniarius Urgellenſis comes & Richildis ejus conjux mox laudati. Eodem tempore vivebat Ermeſſendis ſeu Hermeſendis comitiſſa Barcinonenſis, cujus mentio fit etiam in prædicto inſtrumento. Laudatnr Soniarius ejus loci abbas in præcepto Lotharii regis, in quo hoc monaſterium ſitum dicitur *in loco, qui dicitur Jeſalts*, in comitatn Gerundenſi.

LXXXII. S. Savini Tarbeienſe monaſterium inſtauratur. (c) *lib. 28. n. 64.*

Inter Waſconiæ monaſteria, quæ tantùm preces regi debebant tempore Ludovici Pii, ſancti Savini cœnobium cenſetur, ſitum in Levitana valle, hand procul n Tatba civitate Bigerronum Ortivotnm, unde Tarbeienſe vnlgò appellatur. De ejus origine in ſuperioribus (c) nótum: nunc agendum de ejus inſtauratione, facta poſt excidium ejus n Nortmannis, qui hoc monaſterium, nt plurima alia, ſolo æquarnnt. Inſtaurationis auctor Raimundus Bigorritanns comes, » qui hanc locum a paremibns jure hereditario acceperat. Hic itam Dei in» cnrrere timens, ſi ſacrnm locnm, ubi ſancti Savini corpus jacebat, dintiùs » abſque debito cnltu neglectum relinquetet, Illic monaſterium & monachos re(*) *de Cauterets.* » ſtituere in animnm induxit. Inter cætera verò bona eis conceſſit Vallem Cal» darenſem (*,) eo pacto, nt eccleſiam in honorem beatæ Mariæ ibi ædi» ficarent, & manſiones balneis competentes in eodem loco conſervarent. Ad » hæc in ipſa valle id juris eis tribuit, ut, ſi quis *porcum ſingularem*, id eſt » nprum, ſive cervnm venando cepetit, quartam ſive ſpadlarem, id eſt hume» rum, ſancto Savino perſolvat: idque *per totum paſchale ſancti Savini infra* » ſeu intra *pontes* pariter fiat. Inſnper ad luminatia ſancti Savini butyrum, quod » *per illas totas aſtivas cenſualiter accipiebat*, eidem monaſterio tribuit, & » quidquid pecuniæ *pro placitis aut batallis*, id eſt duellis, ſibi aut vicario ſuo » contingeret. Hanc verò chartam, procerum atqne hominum ſuorum nuctorl» tate confirmatam, fecit, poſuitque in manu Bernardi tunc temporis ſancti » Savini abbatis, *regnante in Francia Ludovico rege, & in Aragonid Garcia re*» *ge, anno ab incarnatione Domini* DCCCCXL. Hoc inſtrumentum in hiſtoria Be(d) *Beara. lib. 9. c. 2.* neatnenſi integrum retulit (d) illuſtriſſimus Petrus de Marca, ubi *paſchale* ſancti Savini ait eſſe jus illud, quo homines ſeptem parochialium eccleſiarnm, ſancto Savino ſubjectarum, baptiſmum, & communionem in tribus anni ſollemnitatibus, ſcilicet nativitatis Domni, reſurrectionis, & pentecoſtes, npud ſanctum Savinum percipere debebant, ibique mortnos ſuos ſepelire: qnod in uliis quoque ejus provinciæ locis obſervari ſolitum idem auctor ſcribit. Id potro colligitur ex (e) *ibid.* alio (e) ejuſdem monaſterii inſtrumento, in quo eccleſiæ illæ recenſentur, octo numero, quæ *ex antiqua conſuetudine ordinatæ & titulatæ ſunt ad paſchale ſancti Savini, ita ut generaliter apud ſanctum Savinum totum baptiſmum habeant, & ſepulturam ibidem ſuſcipiant, niſi fuerint infantuli, aut in tantum pauperrimi, quòd non habeant qui eos illuc deferant.* Ad hæc ex antiqua itidem conſuetudine ſtatutnm eſt, *ut iſtarum eccleſiarum capellani cum parochianis ſuis, tam clericis quàm laicis, in nativitate Domini, ad nocturnas apud ſanctum Savinum conveniant, & ibi ad celebrandas miſſas & ad communionem ſuſcipiendam permaneant. Sed ipſi capellani luceſcen-*

cente die ad eccleſias proprias redeant, & propter paſtores & familias minores domorum communicantes, miſſas ibi celebrent. Hoc autem jus *paſchale* appellatur, quòd ſollemniſſimi illi dies olim paſchales appellarentur, teſte Benedicto Levitâ, qui ſollemniſſimos dies paſchales, quorum in capitulariibus mentio eſt, interpretatur paſcha, pentecoſten, & nativitatem Domini. Mitto alios dies, purificationis beatæ Matiæ, aſſumtionis, nativitatis ſancti Johannis, aliosque, in quibus eædem eccleſiæ ad ſanctum Savinum convenire debent: quod honoris causâ ſancto Savino tributum eſt, ut cathedralibus olim eccleſiis conceſſum canone XXI. concilii Agathenſis. Hactenus prior ſancti Savini e noſtris tantâ auctoritate toti Levitanæ valli præeſt, ut cauſas indigenarum omnes finiat, & ab ejus nutu incolæ omnino pendeant. Cæterùm ex alio inſtrumento diſcimus, primum ejus loci ab inſtauratione abbatem fuiſſe Enecum, *virum maximæ ſanctitatis*; dein Bernardum ſuperiùs laudatum, *ineffabilis viram nobilitatis*; tertium Arnaldum *ſanctæ memoriæ*, filium comitis Guillelmi Fortis: cui *magnificus abbas ſucceſſit Bernardus, almificus, geſtis grandis, & famâ ſuper æthera felix*, quem Bernardus comes & Eracleus epiſcopus, aliique magno cum honore habuerint. De præmiſſis juribus ſubinde ortæ ſunt variæ lites; ac demum incolis conceſſum, ut mortuos ſuos in propriis eccleſiis ſepelirent, modò ipſi certis diebus ad ſancti Savini eccleſiam de more convenirent.

ANN. CHR. 945.

Abbates ejus loci.

Redeo ad Galliam Belgicam, in qua Richasius Leodicenſis epiſcopus, olim Prumienſis abbas, vitâ functus eſt, ſucceſſorem ſortitus Ogonem ſeu Hugonem abbatem ac reformatorem monaſterii ſancti Maximini Trevirenſis, virum ſagacem, & in rebus eccleſiaſticis verſatiſſimum, de quo Frodoardus in chronico ita ſcribit: *Richario Tungrenſiam præſule defuncto, idem epiſcopiam rex Otto Hagoni abbati monaſterii ſancti Maximini, adenti atque refugienti, dedit, eumque ordinari fecit epiſcopum.* Non integro biennio hac dignitate potitus eſt Ogo, ut poſtea videbimus. Richarius ejus deceſſor monaſterium ſancti Petri Benedictinæ ſimiliæ, quod a ſancto Hucberto epiſcopo conditum perhibent, jam tum a Nortmannis vaſtatum, collegio triginta canonicorum mutaſſe dicitur, eiſque prædia ad victum cultumque ſufficientia donaviſſe.

LXXXIII. Ogo abbas fit epiſcopus Leodicenſis.

Superiori ſæculo in Stabulacenſi ejuſdem pagi monaſterio quidam e famulis ſeu colonis monaſterii poculum quoddam, in quo potus menſum eis apponebatur, furto ſubripuit, & cum plauſtro, cui quatuor boum paria juncta erant, diſceſſit. Vix e monaſterio egreſſus erat, cùm boves adeò immoti ſubſiſtunt, ut nullâ vi unt aſte moveri poſſent. Causâ rei cognitâ, ruſticus poculum teſtiruit, moxque nullo negotio cum plauſtro proceſſit. Vaſculum iſtud in ſacti memoriam ſervatum eſt, donec, ejus rei fama Indam allata, Airicus abbas multis precibus impetratum in beati Remacli memoriam auro inciudi, & catenis argenteis appendi juſſit ad ſancti Hermetis martytis monumentum, cujus *ſacras reliquias per Lotharium imperatorem* a Romanæ eccleſiæ partibus obtinuerat. Idem abbas auctor fuit, ut ſancti Remacli miracula litteris mandarentur, uti auctor ipſe teſtatur. De ſancti Hermetis reliquiis aliter ſcribit Baldericus (*a*) in chronico Cameracenſi, eas videlicet ex Rotnacenſi Bracbanti monaſterio, ubi aſſervabantur, ob metum Nortmannorum *ad monaſteriam villæ Endæ, quæ juxta Aquiſgranum ſita eſt*, primò nſportatas, inde Coloniam tranſlatas fuiſſe. Danis verò tandem temotis, magnam Rotnacenſes inter atque Indenſes de his reliquiis exortam nitercationem, quas Indenſes tetinere contendebant: at Rotnacenſes demum ope Fulberti Cameracenſis epiſcopi, in cujus parochia erant, prævaluiſſe. Id verò itu conciliari poteſt, quod Airicus te verâ quaſdam reliquias ſancti Hermetis, puta veſtimentotum ejus, vel fortè particulas corporis per Lotbarium imperatorem obtinuerit: Rotnacenſes verò corpus integrum, aut maximam ejus pattem habuerint, quod Indam deinde tranſlatum litis occaſionem & materiam utriſque præbuetint Fulberti epiſcopi tempore, qui hoc tempore Camesacenſem eccleſiam udminiſtrabat. Albericus auctor eſt, per id tempus *apud Stabulaus* præfuiſſe Raginerum comitem & abbatem; deinde Evemtdum itidem comitem & abbatem.

LXXXIV. Airicus abbas Indenſis religionem colit.

(*a*) *Balderic. lib. 1. c. 75.*

In urbe Meiteuſi ſanctæ Glodeſindis monaſterium rebus ſpiritualibus ac temporalibus tunc pæne deſtitutum erat: cùm Adalbero epiſcopus, non minùs puellarum quàm virorum moribus reformandis intentus, illud ab imminentu interitu vindicare, & in priſtinum ſplendorem reſtituere ſeriò cogitavit. Ejus rei causâ regulæ ſancti Benedicti, *ut fuit olim tuibi*, obſervationem reſtitul cutavit, ejuſque loci ſanctimonialibus neptem ſuam Himiltrudem præfecit. Dehinc neceſſariu quæque vitæ ſubſidia eis ſuppeditavit, certus in monaſteriis, præſertim puellnram, religionem non poſſe diu ſubſiſtere abſque neceſſariis commodis temporalium rerum. Ejus rei causâ Haſterienſem abbatiam, quam a Wigerico comite genitore ſuo, ibidem bumato uccepetat, eiſdem ſanctimonialibus tribuit: ad hæc ſanctæ Glodeſin-

LXXXV. S. Glodeſindis monaſterium reflorescit.

dis

ANN. CHR. 945. Hasteriensis abbatia ei data.

dis possessiones, quas viri præpotentes tyrannicâ violentiâ invaserant, eis restituí sategit, uti nos docet ipsius Adalberonis hac de re instrumentum, quod domnus Martinus Retellius (*a*) laudat, datum anno incarnationis Domini DCCCCXLV. Ottonis regis IX. indictione VIII. Hasteriæ (*) locus est ad Mosam, haud procul a Walciodorensi monasterio, de quo superiùs egimus. Illic conditum perhibent sæculo septimo cœnobium a Widerico comite, principatu Sigeberti regis. Destructo monasterio, abbatia in laicorum manus devoluta erat, obtigeratque comiti Wigerico, patri Adalberonis episcopi, qui eam hereditario jure accepit, tum sanctæ Glodesindis parthenoni attribuit. Exin *Hasterienſem villam*, ut in chronico Walciodorensi legitur; *moniales ſanctæ Glodeſindis tenebant, & in eccleſia ejuſdem villæ, ſub imperio & regimine decanæ, quædam earum in eadem cella Deo ſervientes vivebant, & ſub jugo & obedientia abbatiæ ſanctæ Glodeſindis omnes pariter incedenter regebantur*. Non diu perseveravit iste Hasteriensis cellæ status; quippe quæ a Diederico seu Theoderico episcopo, Adalberonis successore, concessa est monasterio Walciodorensi, ut inferiùs dicturi sumus. Sic restitutis sanctæ Glodesindi possessionibus, Adalbero resarciendis ædificiis animum adjecit. Restituendæ inibi regulari disciplinæ multùm contulit Himiltrudis abbatissa; laudata a Johanne abbate in libello de translatione sanctæ Glodesindis. *Unde & hoc idem*, inquit, *beatæ virginis collegium præfectâ ibi domnâ Himiltrude, ſanguine, &, quod majus eſt, ſpiritu ſibi propinquâ, ad monaſticam inſtitutionem coëgit*, scilicet Adalbero, qui hoc ipsum in sancti Petri parthenone postea præstitit. Himiltrudi abbatissæ successit Voda, cujus rogatu Diedericus seu Theodericus episcopus, Adalberonis successor, confirmat omnes possessiones, quibus olim dotatum fuerat hoc *monaſterium ſancti Sulpicii & ſanctæ Glodeſindis*.

(*a*) *Tepes to. 5. p. 159. Gallia vers.*

(*) *Hasticres.*

LXXXVI. S. Trudonis monasterio præfectus Adalbero.

Mettensi ecclesiæ tunc subjectum erat sancti Trudonis in Hasbania monasterium, quod cùm ad incitas, ut pleraque alia, redactum esset, ejus curam ac regimen Adalbero episcopus in se suscepit, ut relatum a Meurissio (*b*) fragmentum historicum nos docet: nam *anno* DCCCCXLIIII. *Adalbero, qui ob favorem, quem monachis exhibebat, monachorum pater eſt appellatus, gravi compatiens deſolati gregis neceſſitati, ut abundantiùs profitenti illi in monaſticis prodeſſet, & temporalia bona, quæ per illos* XLV. *annos deſolati hujus loci per tyrannidem nobilium & magnatum injuſtè poſſidebantur, reparare poſſet; divinus inſpiratus, onus prælaturæ hujus monaſterii aſſumens, abbas efficitur. Et quia dudum Reinero ſuo prædeceſſori, finiſtre informatus, altenus extiterat, pro qua cauſa ſanctus Trudo etiam ipſum corripuerat; ido ferventiùs ad omnem iſtius monaſterii promotionem intentus, hæreditates diſperditas pro parte reſtitutas accepit, & non habitas ex proborum largitione, quos informaverat, augumentavit*. Ille etiam de suo quædam adjecit, & *ſtructuram monaſterii cum gravibus expenſis in altum produxit, & firmo tecto exſectis lapidibus nobiliter cooperiam conſummavit*. Absolutis majori ex parte ædificiis Adalbero, annuente Tungrensi episcopo diœcesano, *hoc monaſterium ſollemniter conſecravit anno prælationis ſuæ in hac abbatia tertio;* quo tempore non Richarius, ut fallit prædictum fragmentum, sed vel Ogo ejus successor, vel Farabertus Tungrensem episcopatum obtinebat. In chronico Trudoniano Reinerus (*c*) abbas, Adalberonis decessor annis quinque præfuisse dicitur, nullâ factâ mentione Adalberonis. At Stepelinus monachus in libro primo de miraculis sancti Trudonis testatur, Reinerum abbatem, postea quam aliquamdiu a monasterio abfuisset, revocatum fuisse ab Adalberone, qui ei diu negatam gratiam indulsit, atque in posterum favorabilem ac propitium fore pollicitus est. Progressu temporis, id est anno MCCXXXI. Hugo Leodicensis episcopus Hasteriensem abbatiam, quæ in ejus diœcesi sita est, Mettensi episcopo cessit, ab eoque sancti Trudonis monasterium in commutationem recepit, agente Conrado cardinale, ut Albericus in chronico scribit.

(*b*) *Meuſſe p. 311.*

(*c*) *Spicil. to. 7. p. 347.*

LXXXVII. Societas renovata inter S. Gallum & Augiam.

Post annos centum quadraginta-quatoor, quàm Sancti-Gallenses & Augienses monachi mutuam suffragiorum societatem inierant, visum est Craloni sancti Galli, & Alawvico Augiensi abbatibus, fratribusque utriusque monasterii, ut vetus illud (*d*) pactum novo decreto confirmatetur, eique nonnulla insuper adjicerentur: scilicet ut, fratre alterutrius monasterii mortuo, corpus ejus in ecclesiam translatum non priùs inde tollatur ad tumulum, *donec omnes horæ canonicæ tempore ſtatuto decantentur, & omnis celebratio miſſarum ſive vigiliarum, ſeu etiam pſalmodiæ pro defuncto perſolvatur. Ad eamdem autem miſſam, quæ primùm pro eo a fratribus in commune recitatur, dicto ter* SANCTUS *angelico carmine, omnes pavimento proſtrati tam diu jaceant, uſque dum a preſbytero* PAX DOMINI *dicatur, gemitibus & ſuſpiriis, & lacrimarum inundatione animam fratris attentiùs Domino commendantes. Annona verò illi quondam viventi ſtatuta ad anniverſarium ejus diem, & inde uſque* XXXVIJ. *diei pro eo in eleemoſynam pauperibus plenè tribuatur*. Ad hæc

(*d*) *Gold. to. 2. Alam. p. 280.*

cùm

cùm obitus alicujus ex alterutro monaſterio alteri fuerit ſignificatus, quantocius vigiliæ, miſſæ, & pſalmodia pro eo perſolvatur, & ad eamdem miſſam fratres, ut dictum eſt, ſe proſternant, atque ab eo die annona per totos triginta dies, ſicut oni e fratribus, apponatur, ac pauperibus diſtribuatur; denique ut tota utriaſque monaſterii congregatio, in ſex diviſa turmas, cotidie privatis diebus, die ſibi definito, vigilias & miſſam pro omnibus defunctis peragat. ANN. CHR. 945.

Hoc anno Einſidienſi monaſterio præfectus dicitur abbas Thierlandus, de quo ſic legimus in codice Einſidienſi Hermanni Contracti ad hanc annum: *Thietlandus pater venerabilis, primus abbas monaſterii Eremitarum, qui fecit gloſam ſuper epiſtolas ſancti Pauli*. Chriſtophorus Harrmannus in annalibus Einſidienſibus probat, Thierlandum non fuiſſe primum iſtius Eremi abbatem, ſed ſecundum, ſcilicet poſt Eberhardum, qui ſacræ Eremo novam formam dedit, exſtruendo monaſterio, in quo numeroſam diſcipulorum cœtum ſub uno rectore congregavit. Certè in diplomate (*a*) Ottonis regis, dato anno ſequenti, Eberhardus adhuc abbas vocatur, & immunitas ac facultas eligendi poſt ejus obitum abbatis eidem monaſterio ſive cellæ conceditur. Forſan Thietlandus proabbatis officium primò geſſit ſub Eberhardo abbate, qui priſtino vitæ generi, id eſt ſolitariæ, ampliùs addictus erat. Thietlaudi abbatis prima occurrit mentio anno DCCCCLXII. in præcepto Ottonis imperatoris, triennio poſt obitum Eberhardi, quod conjecturam noſtram videtur confirmare. LXXXVIII. Thietlandus primus abbas Einſidienſis. (*a*) *Annales eremi p.* 46.

In Italiam rex Hugo pulſus a ſuis, & ab eo ipſo proditus Manaſſe Arelatenſi epiſcopo, cui tot in Italia epiſcopatus dederat, recepto Berengario ipſius dudum æmulo, in Burgundiam Jurenſem ſe recepit, hoc obtento a Berengario, ut filio ſuo Lothario regnum ſervaretur. Addit Leo (*b*) Marſicanus, eumdem Hugonem in Burgundia monaſterium ditiſſimum, *quod ſanctus Petrus de Arle vocatur*, ſais ſumtibus ex-ſtruxiſſe, ibique monachum factum fuiſſe: quod videtur intelligendum de Arelatenſi Montis-majoris monaſterio ſancti Petri, tametſi ab Hugone rege haud conditum fuit. Et vereor quidem ut ſatis tuta ſit Leonis Marſicani hac in re fides, qui unus Hugonem factum monachum dicit; nam Liutprandus (*c*) Ticinenſis diaconus, auctor æqualis, Hugonem quidem in Provinciam omni cum pecunia properaſſe tradit, additque eum *brevi* viam univerſæ carnis ingreſſum, *Bertha neptis ſuæ Boſonis Arelatenſis comitis viduæ, pecunia derelictâ*: at nullam neque monaſterii ab eo condiri, neque monachatus ipſius mentionem facit, nec quivis alius illorum temporum ſcriptor ante Leonem Marſicanum; immo Frodoardus eum anno ſequenti a ſuis denuo receptum fuiſſe teſtatur. At, quod rem conficere mihi videtur, eondam exſtabat, prædictum monaſterium; cùm Hugo deceſſit, & Berta ipſa, Hugonis neptis, eidem monaſterio confert res quàm plurimas, *quæ ſibi legibar obvenerant ex parte avunculi* ſui *Ugonis regis*, dictura eum ipſius monaſterii conditorem aut reſtitutorem, ſi ab eo conditum, reſtituturumve fuiſſet. De hoc monaſterio inferiùs ex inſtituto agendum. LXXXIX. Hugo rex ad monachus. (*b*) *Chron. Caſin. lib. 3. c. 61.* (*c*) *Liutpr. lib. 3. c. 24.*

Romæ Albericus princeps (*d*) cum Sergio Nepeſino antiſtite, aliiſque propinquis ſuis inſignem donationem fecit Romano monaſterio ſancti Andreæ & ſancti Gregorii ad clivum Scauri, cui tunc Benedictus abbas præerat, collato caſtello Mazzano in territorio Nepeſino, aliiſque prædiis & fundis in ejus inſtrumento recenſitis, quod Leo ſcriniarius & rabellio urbis Romæ ſcripſit Marini papæ ſecundi anno tertio, indictione tertiâ, menſis Januarii die quartâ-decimâ. Subſcribunt poſt Albericum Marocia & Stephanina itidem donatrices: tum Berta, Sergius epiſcopus, Conſtantinus, & Johannes nobiles viri: ex quibus Marocia, famoſa illa femina, ſed malâ utique famâ, ipſius Alberici parens erat: Sergius & Conſtantinus fratres, Berta ſoror uterina, infelix omnino progenies. Prædictum caſtrum hodie quoque idem nomen retinet, ſed cameræ apoſtolicæ ſubjectum. XC. Alberici donatio facta monaſterio S. Andreæ. (*d*) *Ital. ſac. to. 2. c. 1099.*

NOn diu ſupervixit Marinus papa, qui poſtero anno deceſſit medio meoſe Majo. Succeſſor ejus haud indignus Agapitus papa, eo nomine ſecundus, monaſteriam ſanctæ Sophiæ, quod Beneventani principes (*e*) occupaverant, ſub gravi interminatione reſtitui præcepit. Idem præſtitit de Capuano ſancti Benedicti monaſterio, quod iidem principes in ſuam ditionem redegerant: quâ occaſione Caſinenſes, qui tunc illic degebaot, ad ſæcularem viram ex aoliæ contagio prolapſi erant. Quapropter, aſſerto in libertatem monaſterio, pontifex juſſit, ut fratres omnes ad proprium Caſinenſe monaſterium, duobus tantùm vel tribus ſenioribus Capuæ relictis, reverterentur, *ibidem ſub abbate proprio regulariter Domino ſervaturi*. Majelpotum tunc abbatem fuiſſe Leo Marſicanus cenſet, ratus Balduinum ejus deceſſorem, dimiſſâ Caſini præfecturâ, Romam ad ſanctam Paulum migraſſe: at arramque præfectaram retinuiſſe videtur, ac Majelpotum proabbatem habuiſſe, ſuperius (*f*) monaimus. ANN. CHR. 946. XCI. Agapiti papæ juſſu Caſinates ad ſua redeunt. (*e*) *Chron. Caſin. lib. 3. c. 58. & 60.* (*f*) *num. 82.*

In-

ANN. CHR. 945. Gorzienſes ad S. Paulum miſſi.

Interim càm non ſatis accurata eſſet apud ſanctum Paulum regularis diſciplina, Agapitus pontifex, auditâ Gorzienſium religione, *litteris cum nuntio quodam ido. neo viro multum* u *domuo Einolde* abbate *effiagitaverat, ut quos ſibi religioſos, quos in monaſterio beati Pauli cum uuxilio regis Alberici collocaret, tranſmitti*. Miſſus ad pontificis mandatum Andreas ſenex emeritus, mantem canitie capitis referens, & cum eo quidam frater, qui ex monaſterio Luxovio Gorziam ante aliquot annos advenerat. Ubi locum regulari inſtitutione infotmaſſet Andreas, non multò poſt receptus ad Dominum, ibidem humatus eſt. Hæc ex Johanne in libro de vita ſancti Joannis Gorzienſis abbatis, ubi de Agapito papa legitur, quòd monaſterium ſancti Pauli *ad monaſticum ordinem tranſferre moliebatur*: quod non abſolutè de monaſtico ordine, ſed de regulari & accurata obſervantia interpretandum, uti *regis* nomine, quod Alberico tribuit idem auctor, principeps Intelligendus eſt. Aſt mirari ſubit, tam citò apud ſanctum Paulum defeciſſe regularem illam diſciplinam, quam ſanctus Odo ante paucos annos ibidum reſtituerat. Sed fortè tantùm illic deerat idoneus magiſter, qui tirones informaret.

XCII. Anſteus abbas S. Arnulfi inſignis.

Ex eodem Gorzienſi aſcetetio anta annos quinque prodierat nova colonia monachotum, quæ ab Adalberone epiſcopo in Mettenſi ſancti Arnulfi cœnobio inſtituta eſt ſub Harberto ſeu Heriberto abbate. Huic duos tantùm annos præfecturæ tribuit domeſtica ejus loci hiſtoria: at quatuor minimùm annos ei præfuiſſe, inde colligimus, quòd Anſteus ejus ſucceſſor anno ucccclx. in nativitate beatæ Mariæ mortuus eſt *ſexdecim annorum exactis laboribus*, ut legitur in vita Johannis abbatis Gorzienſis: proindeque non ante annum dcccclxiv. aut inſequentem ſucceſſit Harbetto, cujus depoſitio xiv. kalendas Septembris in necrologio notatur, his verbis, *Harbertus abbas*. Heribertus tamen vocatur in prædicta vita, *vir egregius* dictus. Anſteus ejus ſucceſſor, jam ſuperiùs a nobis laudatus, in Gorzienſi monaſterio decanus erat, in omnibus *onera ſtrenuè ſuſtentans*. Einoldi *ubbatis* conſanguinei ſui, *omnique functæ converſationis exemplo forma gregi dominico factus, ut pane per ipſum, poſt abbatem, omnia diſponi viderentur*. Mox ut abbas ſancti Arnulfi renuntiatus eſt, *ibi breoi ejus induſtria clarnit*; nam, ut architecturæ peritiſſimus erat, habitacula monaſtico congrua ordini *pulcherrimo ſchemate* conſtruxit, & quem omnino Incultum & nocdum bene informatum invenerat locum, numeris omnibus abſolutum reddidit. Sic autem interiotibus ac ſpititalibus tebus intentus erat, ut curam non negligeret exteriorum ac tempotalium, quæ miſerè ubique locorum delapſæ erant. Ruris quidquid monaſtetio ſubjacebat, ita in vineis, ptatis, ſilviſque excoluit, ut cùm anguſtiſſimam rem familiarem, & vix exiguo monachorum numero ſufficientem inveniſſet, poſt annum exactum, qui ſterilitate & peſtilentiâ gravis erat, in omnem copiam rerum neceſſariarum, Domino benedicente, ſupereffluxerit. Dein, cunctis fratrum habitarionibus intra quadriennium expletis, monaſterium, tunc ſuburbanum, muro in modum caſtri circumdare animum intendit: quod opus, Adalberone pontifice ſuppetias conferente, intra quatuos menſes pæne ad ſummam eſſet perductum, niſi infauſta regni diſſenſio, quæ inter Ottonem regem ac filium ejus Llutulfum, generumque Conradum uſque ad Hungrorum eruptionem deſæviit, illud impediſſet, quod proximâ tamen ætate completum eſt. Sic verò his exteriotibus curis applicabat animum, ut de his, quæ vel ad vitæ, vel converſationis puritatem, vel ad paſtoralis follertiæ vigilantiam pertinebant, nihil omnino prætermitteret, ita ut quotidie ſolitum penſum orationum, pſalmotum, ac lectionum ſanctarum expleret. Omnibus dominicis & feſtivitatibus ſanctorum celebrioribus miſſas publicè celebrabat, inſuper unaquaque feriâ quartâ privatim: in quibus quantum gemitibus & lacrymis ſeipſum conficeret, ne referri quidem poteſt. Ut paucis concludam, in viſceribus caritatis & ſimplicitate cordis ac manſuetudine animi, in condeſcenſione infirmorum, recreatione miſerorum, & omnibus omnino miſericordiæ actibus, non alter eo præſtantior fuiſſe dicitur.

XCIII. Ludovicus rex Artaldum reſtituit.

Inter ea Ludovicus rex in cuſtodia Theotbaldi comitis Lauduni tenebatur: cujus vicem miſeratus Eadmundus Anglorum rex, legatos ad Hugonem principem pro ejus reſtitutione dirigit. Nec mora, convocatis regni primotibus Hugo regem in libertatem aſſeruit. Sub hæc Gerberga regina in auxilium conjugis ſui adduxit Ottonem ſtatrem, qui maximo contracto exercitu, adjuncto ſibi Conrado Galliæ ciſalpinæ rege, confeſtim adfuit. Urbs Remorum obſeſſa, & ab Hugone præſulo regi dedita. Mox reges cum epiſcopis ac principibus urbem ingreſſi, Artaldum per Rotbertum Trevirenſem & Fredericum archiepiſcopos in ſedem ſuam reſtituunt; quæ reſtitutio anno inſequente in ſynodo Vitdunenſi confirmata eſt. Witiebindus tradit, in toto exercitu, qui triginta duabus legionibus conſtabat, Ottonis regis nullum militem fuiſſe, qui non *ſæuino pileo* uteretur, præter Bovonem abbatem Corbeiæ-novæ cum tribus ſuis ſequacibus: Ottonem verò, tentatâ Lugduni-clavati

obſi-

obſidione, antequam Remorum urbem oppugnaret, Hugonem Pariſiis iuciuſum obſediſſe: tumque *mcmoriam* ſeu tumulum *ſancti Dionyſii* condigno honore veneratum fuiſſe. Frodoardus addit, ambos reges, Sequanâ tranſmiſſo, *terram Nordmannorum* peragraſſe, ac plurima loca devaſtaſſe. Tunc id accidiſſe puto, quod Dudo (*a*) & Willelmus (*b*) Gemeticenſis monachus tradunt, nempe Ottonem ſuaſu Ludovici, qui Richardi Normannorum ducis cum Emma Hugonis principis filia deſponſationem gravatè ferebat, Rotomagum obſediſſe; at, cùm res minimè ſuccederet, miſiſſe ad Richardum, ut orationis causâ ſancti Audoëni (*c*) baſilicam ſuburbanam adire ſibi liceret: quo impetrato, *rex cum epiſcopis & ducibus, depoſitis armis, venit ad monaſterium, quod eſt in ſuburbio civitatis, in honore cultuque ſanctæ Petri, ſanctique Audoëni dedicatum*: cui *multa donaria largitus eſt ipſe, & ſui*. Ex quo intelligitur, ſancti Audoëni monaſterium, quod a Danis ſæculo nono everſum fuerat, jam tum inſtauratum fuiſſe.

ANN. CHR. 946. Otto apud S. Dionyſium & S. Audoënum orat.

(*a*) *Dudo lib. 3.*
(*b*) *Willelm. lib. 4. c. 10. & 11.*
(*c*) *Dudo ibid. p. 132.*

XCIV. Eadmundus rex Glaſoniæ ſepultus.

Non diu poſt prædictam legationem ſupervixit rex Eadmundus, cujus mortem Dunſtanus, tunc Glaſtonenſis abbas, ante aliquot dies prædixerat. Cæſus eſt a quodam latroncuio, atque honorificè, ut par erat, Glaſtoniæ a Dunſtano abbate humatus. *Hic Glaſtonienſem eccleſiam*, ait Albericus, *magnis prædiis & honoribus ditavit, & confirmavit donationem ſuam per privilegium, litteris aureis ſcriptum in libro evangeliorum elegantèr compoſito, quem eidem eccleſiæ dedit*. Hæc Albericus accepit a Willelmo (*d*) Malmesburienſi monacho, qui Eadmundi privilegium, aore biennium datum, retulit. Succeſſit in fraternum regnum Eadredus, juſtitiæ ac pietatis cultor, adeò in Dunſtanum propenſus ac fidens, ut non ſolùm theſauros, ſed etiam corpus, animam & regnum ei committeret: ita ut Dunſtanus quaſi rex, ipſiuſque regis moderator haberetur. Non multò poſt, mortuo Ethelwoldo Wintoniæ epiſcopo, rea Dunſtanum urget, ut eccleſiæ paſtore deſtituræ regimeo accipiat. Sed cùm ei perſuadere non poſſet, reginæ matri Eadgivæ perſuadendi partes, quæ in muliebri ſexu efficaciores eſſe ſolent, committit. Verùm nec reginæ ſermones flectere valuere Duoſtani animum, quippe qui diceret, ſe non poſſe a rege ſeparari, qui ipſum tam ſui patrem, quàm regni veluti domioum conſtituiſſet. Sed hæc inferiùs.

(*d*) *Willelm. lib. 2. de reg. c. 7.*

Eadredus rex quam Dunſtanu addictus.

XCV. Ethelwoldus fit abbas Abendoniæ

Ejuſdem Eadredi principatu floruit Ethelwoldus, de quo jam ſupcriùs actum uſt. Is ampliorem ſcripturarum ſcientiam aſſequi cupiens, & monaſticis diſciplinis perfectiùs informari, tranſmarinas adire partes decrevit. Sed ejus conſilium prævertit Eadgiva regina, regique perſuaſit, ot ne talem ac tantum virum regno egredi pateretur. Reginæ marris monitis rex acquievit; arque ut virum Dei in Anglia retineret, quemdam locum, vocabulo Abbaodum ſeu Abendoniam, in quo modicum antiquitus monaſterium fuerat, ſed omnino neglectum, & ferè in ſolitudinem tunc redactum, ei excolendum ac reſtituendum commiſit, ſuadente Dunſtano, qui ejus virtutes ac merita probè noverat. Nec provinciam hanc, erſi parum gratam, recuſavit Ethelwoldus: veuit ad locum ſibi commiſſum, eumque iſtuc ſecuri ſunt e Glaſtonia, aliiſque monaſteriis nonnulli monachi, qui eius in inſtaurando monaſterio adjutores fuere, dum rex ac regina neceſſaria ſubſidia & poſſeſſiones abunde ſubminiſtrabant. Sic brevi crevit monachorum numerus, crevit quoque pro portione monaſterii ſubſtantia: adeò ot cœnobiom iſtud, qood omnium antea pauperrimum erat, præ cæteris rerum omuium copiâ exuberaret. Verùm, ut regularis diſciplioæ normam ad amuſſim ibidem inſtitueret piiſſimus abbas, Oſgarum monachum, qui ipſum e Glaſtonia ſecutus fuerat, trans mare direxit ad Floriacenſe ſancti Benedicti monaſterium, ut regularis obſervantiæ mores illic diſceret, ipdeque reverſus, domi verbo & exemplo fratribus oſtenderet. Quin otiam viros monaſticæ diſciplinæ exquiſitè callentes e Corbeienſi Galliæ cœnobio vir ſanctus accerſiviſſe dicitur apud Harpsfeldium. Hoc modo perfecta regulæ obſervatio Abeudoniæ inſtituta eſt, cujus inſigne ſpecimen edidit inter alios quidam frater, Elfitanus nomine, vir ſimplex & probatæ obedieotiæ: qui artificibos eibaria parare ſolitus, aliquando juſſus ex olla ferveure carnis fruſtum tollere, illud abſque ulla læſione uxtraxit: quod abbas nemini viventi indicare voluit. Idem verò monachus poſtmodum ad Wiltunenſem promotus epiſcopatum, beato fine io Domino quieviſſe tradirur. Abendoniæ monaſterium celebrat Willelmus Malmesburiæ (*e*) monachus, aitque illud a Ciſſa Ioæ occideutalium Saxonum regis patre fundatum, Ælfredi regis tempore a Danis ædificia loci complanata, regemque ipſom, pravorum præventum conſiliis, terras ejus loci in ſuos ſuorumque uſus redegiſſe. *At verò rex Edredus*, inquit, *Ælfredi aepos, loci miſeratus ſolitudinem, ſimulque avi animæ conſulens, cuncta reſtituit ablata per manum Ethelwoldi, quem ibi abbatem poſuerat; tantumque amoris aſſumſit in eccleſiam, ut per ſe loca ædificiorum metaretur, & fundamenta jactaret, mediante ſibi celeberrimæ famæ monaſterium conſtruere: fectſſet*

Oſgarum mittit Floriacum.

(*e*) *Willelm. l. 2. de pontif. c. 4.*

ANN. CHR. 946.

ſetque voluntati ſatis, ſi non cum fata de media propere repulliſſent. Iuſtitit tamen Ethelvvoldus cœptis. Sed antequam ſummam manum rebus imponeret, ad epiſcopatum Wintonia ab Edgaro prædicandæ memoriæ rege raptus eſt. Complevit magiſtri munimina Ordgarus, ab eo in abbatia ſubſtitutus, ditatu'que eſt locus, & immane quantum exaltatus, ſucceſſoribus ſemper aliquid recèns molientibus, qui anteceſſoribus non impares æſtimarentur. Is eſt Oſgarus, quem a Ethelvvoldo Floriacum miſſum fuiſſe mox dicebamus.

XCVI. Mathildis regina a filiis vexata.

Dum Mathildis regina Ottonis mater, in Quindeliburgenſi parthenone piis exercitiis ſe totam daret, & ſuavem quòcumque ſpargeret virtutum odorem; ageote dæmonum invidiâ, filiorum ſuorum Ottonis atque Heinrici calumnias perpeſſa eſt: quippe apud eos inſimulata, quòd innumerabiles regiorum cenſuum pecunias profunderet, repoſcebantur a rege quæ in pauperum uſus erogaverat, mittebanturque explotatores, qui elecmoſynarum ejus miniſtros ſpollarent, ac contumeliis afficerent: ut ſic ipſa compelleretur dotales regiones relinquere, & facto velamine ſe conſecrare. Tulliſſet verò minùs moleſtè has injurias, ſi Heinricus, quem unicè amaverat, hac in re cum fratre non concordaſſet. Hos ut vidit placari non poſſe, ſed in dies ſieri acerbiores; teliſtis omnibus, quæ Heinricus rex quondam in dotem ipſi dederat, Angriam (*) ſeceſſit, ſitam in Ravenſpergenſi Weſtfaliæ comitatu, ubi poſtea monaſterium exſtruxit, parcens filiis, & non minùs, quam conſueverat, bona opera exercens. Regi ex hoc ſupervenere Dei flagella, converſis victoriarum triumphis, aliiſque rebus ſecundis: Heinricum verò gravis morbus invaſit. Tum Edirha regina ſacerdotum & principum hortatu regem ad pœnitentiam adduxit, qui revocatâ parente delictorum ab ea veniam petiit, eique ablatos reſtituit honores. Similia fuit Heinrici pœnitudo, quem pia mater non minori, quàm antea, amore complexa, eſt. Hæc in chronico Saxonico referuntur ad hunc annum, quo Editham reginam obiiſſe Frodoardus auctor eſt: tamerſi plerique Germanici ſcriptores ejus obitum in annum ſequentem differunt. Witichindus (*a*) addit, Ottonem poſt mortem reginæ primùm litteras, quas antea neſciebat, ita didiciſſe ut facilè quoſque libros legeret, ac intelligeret. Haud ſcio an Ratherio uſus eſt magiſtro, quem Brunoni fratri ſuo præceptorem jam dederat.

(*) Engterbeno.

(*a*) Geſta Saxo. lib. 3. p. 24. & annal. Fuld.

XCVII. Rachildis reclûſæ obitus. (*b*) Feb. 42. n. 40.

Hepidannus monachus tradit, Rachildem incluſam ad ſanctum Gallum hoc anno defunctam fuiſſe, cujus reclûſionem (*b*) ante annos ſex & viginti retulit. Ejus epitaphium habemus ex veteri codice ſancti Galli, in quo legitur, dæmonem anno nongenteſimo decimo-ſeptimo a Domino petiiſſe, ut, Jobi inſtar, ſacram virginem cruciaret. Nec mora, acceptâ cælitus poteſtate, eam a planta ad vertiecm horrendo ulcere eruentatam fuiſſe; ſed, quod minus voce poterat, Deum ſemper cordo memoraſſe, nec id impedimento fuiſſe, quò minus ſe vivam in illum ſpecum reecluderet: ubi Wiboradæ martyris, qui eam illic præcefferat, exemplo & mooitis inſtructa conſimilem palmam meruerit.

Quæ datur in novis decimi ſibi parta kalendis,
Hîc animam cælo, oſſa dat hîc tumulo.

XCVIII. S. Hunegundis tranſlatio.

Prope Auguſtam-Viromandorum exſtat etiam nunc Humolarienſe monaſterium, olim virginum, nunc virorum, quod ſancta Hunegundis virgo ſæculo ſeptimo illuſtravit, & ſepulturâ ſuâ nobilitavit. Hujus monaſterii baſilicam ſæculo decimo Inſtauraſſe dicitur Eilbertus comes, cujus paullo ante meminimus, cùm de Walciodorenſi aſcererio ageremus. Præerat hoc tempore Humolariis Berta abbatiſſa, quæ poſt mariti obitum Remis *ſub beatiſſimæ Dei genitricis tutela ſuſceptæ velamine* Deo conſecrata, deiu ad regendum Humolarienſe monaſterium accerſita eſt, ut ſanctimonialium illic degentium mores emendaret. His eùm ſubinde ſanctæ Hunegundis exemplum imitandum proponeret pia antiſtita, illæ, quibus hæc monita haud grata erant, *de ejus ſacri corporis abſentia quædam auſæ ſunt commentari figmenta:* quæ ut efficaciùs refelleret, ſacræ virginis corpus, incerto loco reconditum, perveſtigare cœpit. Eo poſt multas preces ac vigilias reperto, a Giſone presbytero, qui ſanctorum Quintini & Victorici pignorum cuſtos erat, admoneiur, non priùs e terra levandum, quàm dioeceſani epiſcopi (is Trauſmarus erat) facultas conceſſa eſſet. Hanc verò commiſit epiſcopus Rodulfo Noviomenſis eccleſiæ tum archidiacono, poſtea ejuſdem eccleſiæ epiſcopo, qui adjunctis ſibi e congregatione ſancti Quintini Giſone & Rotberto presbyteris, id hoc anno exſecutus eſt vtt. idus Novembris. Multa in hac tranſlatione miracula facta eſſe aſſerit, qui ejus hiſtoriam in litteras retulit, Bernerus abbas monachorum, qui poſt biennium iſtuc in locum puellarum malè viventium inducti ſunt. Idem teſtatur Tranſmarus ipſe, *ſanctæ eccleſiæ Vermandenſis ac No-*

viomenſis epiſcopus, in litteris, quibus anno ſequente rogatu dominæ Bertæ Humolarienſis abbatiſſæ, altarg ſancti Stephani parœcialis apud Humolatias ecclefiæ, ſanctæ Mariæ & ſanctæ Hunegundi ad uſus congregationis ibidem Deo militantis concedit, eâ conditione, ut quolibet anno *duos ſolidos denariorum perſolvat propter honorem cathedræ epiſcopalis*: & ut *defunctâ perſonâ, antc epiſcopum adducatur altera, cui idem epiſcopus altare præſcriptum*, id eſt pâroeciæ curam, *ſine pecunia donet, & curam animarum commendet*. Id verò ab ſe libenter factum dicit, *quia corpus ſanctæ Hunegundis, tam venerabilis virginis*, eo ipſo anno nondum revoluto, *coruſcantibus miraculis de terra levatum eſt*. *Actum Laudunoclavato, anno dominicæ incarnationis* DCCCCXLVII. IV. *idus Aprilis, indictione* V. *regnante Ludovico rege anno* XIII. legendum *anno* XII. Subſcribunt Ludovicus rex, Gerberga regina, Lotharius eorum filius, Hugo dux, Heribertus comes, Arnulfus marchiſus ſeu comes Flandriæ, Artoldus Remenſis archiepiſcopus, Rodulfus Laudunenſis, Tranſmarus Noviomenſis, Abbo Sueſſionenſis, Stephanus Morinorum, Geraldus Ambianenſis, Ingrannus Cameracenſis, Gldricus Meldenſis, & Evagrius Trajectenſis ſeu Trajectenſis epiſcopi, Hincmarus abbas ſancti Remigii, & quidam milites, quorum nomina exhibet charta a nobis relata (*a*) in Sæculo quinto Benedictino. Ex his quidam epiſcopi ſcriùs ſubſcripſerunt, ut Ingrannus ſeu Ingelramnus Cametacenſis, qui non niſi poſt annos decem ex-monacho Corbeienſi ad illam ſedem aſſumtus eſt. Idem dicendum de Trajectenſi epiſcopo Evagrio ſeu Eutacro. Hanc enim eccleſiam Ogo ſeu Hugo tunc adminiſtrabat.

ANN. CHR. 946.

(*a*) *Sæc. 5. Benedict. p. 213.*

Malcalano abbate, ut diximus, ad ſancti Michaëlis regendum monaſterium regreſſo, Cadroë Walciodorenſis præfecturam, Ottone jubente, ſubire coactus eſt. Exſtat Ottonis regis (*b*) præceptum, quod venerabiles epiſcopi, Fredericus Maguntinenſis & Hugo Leodicenſis poſtulaverunt, rogantes, ut cuidam nobili viro, „ Eilbetto nomine, aſſenſum ac facultatem præberet ædificandi ac dotandi ex te„ bus ſuis monaſterii in honorem ſanctæ Mariæ virginis, in loco, qui dicitur „ Walciodorus, *ubi jam dictus vir & uxor ſua Hereſindis ſuſceperant quoſdam Dei „ ſervos, peregrinationis gratiâ a Scotia venientes, & ſub regula ſancti Benedicti „ vivere cupientes*; quod Otto litteris ſuis confirmavit. *Actum* XIII. *kal. Octobris*, anno incarnationis Domini DCCCCXLVI. indictione I. anno Ottonis XI. Actum *juxta civitatem Remis dictam*. Cadroë abbate, ejus loci famâ religionis longè latèque diffuſâ, multos *ad agonem ſanctæ regulæ* accivit. In his vir quidam nobilis, Gireius nomine, eò confugiens, militiæ ſæcularis depoſito cingulo, monachum profeſſus eſt. Dum verò ille in coquinæ officio, ut moris eſt, vices ſuas exploret, cultro manum incautè gravi vulnere ſauciavit. Mox ad patris veſtigia provolutus, ubi manum cruentam oſtendit, ſigno crucis edito repentè ſanatur. Iverat aliquando vir ſanctus ad Bucceleium virginum cœnobium, ubi quædam ſoror a dæmone atrociter exagitabatur. Adducta in ejus præſentiam, mox infeſto hoſpite liberata eſt. Ex his aliiſque factis celebre factum eſt Cadroæ nomen, perveniſque ad notitiam Adalberonis Mettenſis epiſcopi, qui eum ſancti Felicis monaſterio præficiendum curavit.

XCIX. Cadroë Walciodori abbas.

(*b*) *Mirai not. ibid. p. 99.*

Non minor erat fama Gemmelacenſis ſeu Gemblacenſis monaſterii, quod a Guiberto ante aliquot annos conditum erat. Hac boni odoris ſuavitate jam tota fragrabat eccleſia, & ad Ottonis aulam penetraverat: ubi cunctis palatinis in ore erat nobiliſſimi viri Guiberti ad Deum converſatio, cujus exemplo multi ſæculo vale dicentes, ſanctæ religionis propoſitum arripiebant. Ringebat interim dæmon, toque victimas ſibi ereptas dolebat. Hinc quorumdam aulicorum excitavit lovidiam, qui obliquo hæc oculo intuebantur. Guibertum contra rem publicam egiſſe dictitant, qui *Gemmelanſ regalem fiſcum*, majoribus ſuis munificentiâ imperiali loco beneficii attributum, in partem proprietatis ſuæ uſurpaviſſet, & injuſſu regis fundato illic cœnobio, in ſortem eccleſiaſtici juris injuſtè transfudiſſet. Illico ad cauſam dicendam citatus Guibertus adfuit, & ad pedes Ottonis provolutus rogat, ut nc ſervos Dei exagitet; quin potiùs gaudendum eſſe regiæ majeſtati, quòd tempotibus ſuis oſtium miſericordiæ ſuæ divina bonitas talibus vitis, qui pro ipio ſtatuque regni exorent, aperire voluerit; poſſe regem de alieno opere laudem ac profectum mereri, ſi ab aliis conſtructa & Deo dicata loca ſuâ regali auctoritate velit tueri: ſic omnibus probatum iri, plus apud eum valere veritatem & æquitatem, quàm adulantium fraudes. His monitis rex antem advertit „ gratanter, regalique ſancivit edicto, ut rata & inconvulſa permaneret nova „ Gemmelacenſis cœnobii domus, & quidquid illi a Guiberto, aliiſve fidelibus „ conceſſum fuerat. Inſuper data eſt ei poteſtas abbatem & advocatum eligendi, „ caſtellum conſtruendi, cum jure mercari & percutiendæ mooetæ, & omnimo„ da immunitate. Actum Leodii XII. kalendas Octobris, anno dominicæ incarna„ tionis

C. Guibertus apud Ottonem malè audit.

ANN. CHR. 946.

» clonis DCCCCXLVI. Indictione IV. regni Ottonis anno undecimo, cathedram Tungrensis ecclesiæ regente Ogone: cui præcepto postea Benedicti papæ VII. confirmatio accessit. Idem Otto advocatiam ipsius monasterii vice suâ commisit Lamberto (a) comiti Lovaniensi, viro forti & bellicoso; statuitque ut unum tantùm haberet subadvocatum, qui nihil juris in villas monasterii haberet, nisi per singulos annos de unaquaque domo denarium unum, gallinam unam, & unum avenæ sextarium.

(a) *Spicil. to. 6. p. 512.*

CI. Ludovici præcepta pro Cluniaco.

Ludovicus rex anno regni sui undecimo, qui præsenti anno respondet, tria præcepta Cluniacensibus concessit: unum de ecclesia sancti Johannis in suburbio Matisconensi: alterum de Tusiaco villa pagi Lugdunensis super Ararim: tertium de Caroli-loci monasterio, cella Regniaco, & ecclesia sancti Martini, sitis in pago Matisconensi. Paullo post Sobo quidam, qui Carolilocensem abbatiam invaserat, facti pœnitens, eam Aymardo Cluniacensi abbati restituit, præfatus, ipsum locum fuisse *ex hereditate Rotberti quondam Valentiæ episcopi, qui construxerat ibidem monasterium, idque in honore beatorum martyrum Stephani, Felicis, Fortunati, & Achillei sollemniter dedicare curaverat*, atque Romanæ ecclesiæ tradiderat: quod postmodum *domnus Oddo, cujus memoria cum laudibus agitur, Hugone rege ordinante*, a Leone papa VII. obtinuerat, quod ratum habuerat Ludovicus rex, cujus tempore Sobo hanc abbatiam Aymardo restituit.

ANN. CHR. 947. c. II.

Virdunensis synodus.

INter continua regis ac principum discidia, quæ ab Heriberti comitis filiis ac propinquis maximè ob Remensem episcopatum fovebantur, synodus Virduni habita est, cui Hugo episcopus adesse recusavit. Præsedit huic synodo Rotbertus Trevirensis præsul, præsentibus Artaldo Remensi, Odolrico Aquensi, Adelberone Mettensi, Gosfino Tullensi, Hildebaldo Transrhenensi seu Mimigardewordensi, Mirnegardo Werdensi, & Israele Brittone; præsente etiam Brunone abbate fratre regis Ottonis, Agenoldo quoque Gorziensi & Odilone Stabulacensi, aliisque abbatibus. Universa denique synodus Artaldi restitutionem confirmavit, eique Remensem episcopatum adjudicavit, alià tamen synodo in proximas idus Januarii indictà, quæ *in ecclesia sancti Petri ante prospectum castri Mosomi* celebrata est ab eodem Rotberto archiepiscopo, ejusque suffraganeis, & quibusdam episcopis diœceseos Remensis. Sita erat hæc sancti Petri ecclesia in declivi montis Mosomo incumbentis, nunc penitus cum adjunctis domibus destructa.

CIII. VVidoni abbati Sithiensi suffectus VVomarus. (b) *Supra n. 71.*

Folcuinus ille monachus.

In Sithiensi sancti Bertini monasterio Wido, Gerardi Bronensis abbatis nepos, & ab eo sancti Bertini (b) abbas institutus, brevi præfecturâ ob ineptam administrationem dejectus est. Rem narrat Folcuinus, ejus loci monachus, ad hunc annum in hæc verba. *Anno* DCCCXLVII. *abbas Vvido, quia, annis suæ juventutis gaudia sectabatur, apud comitem incusatus, abbatiâ est fraudatus, & sancti Bavonis monasterio abbas est destinatus. Vvomarus autem regimen monasticum sub regulari vigebat districtione; quo tempore ego ipse hæc scribens Folcvinus, a patre Folcvino supra jam memorato, & matre Thiedala de regno HLotharii dicto huc adductus, anno incarnationis felicissimæ Domini nostri Jesu Christi* DCCCXLVIII. *die festivitatis elevationis sancti Bertini, quæ succedit omnium sanctorum festivitati, sancto Bertino oblatus, monachus pro dolor! facie tenus sum effectus.* Hic est Folcuinus monachus, qui chartas Sithienses in unum codicem redegit, brevibus annalibus interfertis, ab Hieronymo Caroli Martelli filio ducens originem, ut sequens series ostendit.

Hieronymus — Ercensendis alias Ermentrudis

S. Folcuinus episcopus Morinorum — Odwinus — Fulradus abbas S. Quintini.

Folcuinus II. Regenvalla. Thiedala uxor

Folcuinus monachus Sithiensis.

CIV. Hildegardis abbatissa S. Lupi Turonis.

Apud Turonos sancti Lupi abbatia basilicæ sancti Martini vicina erat. Hanc abbatiam Theotolo archiepiscopus regendam commisit cuidam sanctimoniali, Hildegardi nomine, quæ ipsum archiepiscopum rogavit, ut aliquid de terra ejusdem abba-

abbatiæ in cenſum dare ſibi liceret: quod ille ipſi concedit, dataque eſt hæc terra ſub annuo cenſu ſeptem denariorum, qui ſolvendi erant ad feſtivitatem ſancti Lupi IV. kalendas Auguſti, ut legimus in authentico, cui Theotolo pro ſuo more characteribus græcis ſubſcribit, & poſt eum Hildegardis abbatiſſa. *Data menſe Auguſto in civitate Turonus, anno* XLV. *regnante HLudovico rege.* ANN. CHR. 947.

CV. Bernardus abbas Bellilocі.

Jam ipſo anno Boſoni (*a*) Bellilocenſi apud Lemovices abbati ſucceſſerat Bernardus abbas, ut fidem facit charta donationis, quam Gaufredus quidam & Alcuinus fecerunt *ſacroſanctæ baſilicæ ſancti Petri Bellilocenſis monaſterii*, cui vir venerabilis Bernardus abbas præerat: qui donatores eidem monaſterio manſum unum contulerunt apud Fertarias, *in orbe Lemovicino*, in vicaria Altiliacenſi, *ad ſacrificium ſacrandum, & ad luminaria concinnanda ante altare ſancti Petri*, eâ lege, ut id *ad ſacrarium* in perpetuum remaneat. Facta hæc donatio *in menſe Majo, anno* XLI. *regnante Ludovico*. Beroardo ſucceſſit Guetno abbas, de quo inferiùs. (*a*) *Supra lib.* 42. *n.* 94.

CVI. Monachi apud S. Eparchium reſtituti. (*b*) *Libbe to.* 2. *p.* 265.

Sub idem tempus Willelmus comes Ecoliſmenſis, cognomento Sector-ferri, & Bernardus ejus conſanguineus, monaſticum ordinem in cœnobio ſancti Eparchii, ubi a Nortmannorum tempore iterum defecerat, denuo reſtituerunt, teſtante Ademaro (*b*) Cabanenſi, ejuſdem loci cœnobitâ, præpoſito illic Mainardo abbate, qui in fronte baſilicæ ſancti Eparchii elegans oratorium titulo ſanctæ reſurrectionis exſtruxit: ubi multa reliquiarum pignera, quæ Jeroſolymis aſportaverat, repoſuit. Tunc Willelmus comes multas eccleſias & villas eidem monaſterio contulit, facto teſtamento ſeu inſtrumento, cui Bernardus comes & Arnaldus ejuſdem Bernardi filius, necnon Arnaldus & Ademarus ejuſdem Willelmi ex concubina filii, aliique ſubſcripſerunt. Arnaldus iſte (*c*) pro Dei amore habitaculum monachorum Buxiaci in honore ſancti Amantii feciſſe dicitur, ibique Franconem abbatem præfeciſſe, & monachus factus, apud ſanctum Eparchium juxta patrem ſuum ſepultus fuiſſe, Willelmo filio ſuo ſucceſſore relicto. (*c*) *Ibid. p.* 253.

CVII. Nonantulæ ſtatus.

In Italia Getlo, Nonantulæ abbas prudentiſſimus, vitâ functus eſt VIII. kalendas Septembris. In ejus locum ſubrogatus Gotefredus, filius Hugonis regis, abbas ſæcularis. Ab hoc tempore præpoſiti locum abbatis tenere cœpecunt; & ſic locus paulatim dilabi, donec totum flammis combuſtum eſt anno MXIII. & abbatia Eriberto Mediolanenſi archiepiſcopo ſubjecta. Demum tranſiit ad Ciſtercienſes, quorum duo vel tres ſub abbate commendatario vix habent, quo utcumque ſuſtententur.

ANNA-

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUADRAGESIMUS-QUINTUS.

Ab anno Chriſti 948. ad annum 957.

ANN. CHR. 948. I. Ingelheimii ſynodus.

POST ſynodum Moſomenſem ineunte anno ejus ſæculi quadrageſimo-octavo habitam, altera generalis VII. idus Junii inſequentis Ingelheimii prope Moguntiam celebrata eſt in eccleſia beati Remigii, præſidente Marino ſedis apoſtolicæ vicario, præſentibus Ottone & Ludovico regibus: cui ſynodo Germaniæ præſules cum quibuſdam Galliarum epiſcopis interfuerunt. Convocandæ ſynodi cauſa eadem, quæ ſuperiorum fuit, ſcilicet diſcidia inter regem Ludovicum & Hugonem principem, inter Artaldum quoque & Hugonem Heriberti filium, qui de Remenſi epiſcopatu decertare perſeverabant. Ludovicus rex ipſe cauſam ſuam in ſynodo peroravit, graviter conqueſtus de Hugone principe, qui cùm ipſum ad ſuſcipiendum regnum e tranſmarinis partibus revocaſſet, mox dolis appetitum, ac comprehenſum, per annum integrum in cuſtodia detinuiſſet, nec ante relaxaviſſet, quàm Laudunum caſtrum ei cederetur. Id verò nullis ſuis noxis ſibi accerſiviſſe aiebat Ludovicus, quod *ſingulari certamine* probare paratus eſſet. Dein Artaldus cauſam ſuam dixit, eique denuo Remenſis archiepiſcopatus aſſertus eſt, excommunicatuſque Hugo ejus æmulus, qui falſas epiſcoporum litteras ad Romanum pontificem protulerat. Interfuit huic ſynodo Fatabertus Tungrenſis epiſcopus, qui Ogoni ſen Hugoni recèns ſucceſſerat, antea Prumienſis abbas. His epiſcopis ſubjecta erat Laubienſis abbatia; in qua ſub Faraberto, ut pridem ſub Richario, qui & ipſe Prumienſis abbas fuerat, omnia fuiſſe venalia tradit (*a*) Fulcuinus: adeò ut is locus a paraſitis *Argentea vallis* diceretur. *Tunc corona illa regalis aurea*, inquit ille, *baltheus deplorata, mire operis & non minimi pretii, confracta & pro libitu dilapidata, gemmæ ejus mirificæ peſſum datæ, & ab oculis ſubductæ ſunt*. Idem Fatabertus *monaſterium Eſche* (*b*) *vocatum*, quod virginum erat, *ſuper fluvium Votra conſtructum, ſitum in pago Haſce, in comitatu Rodulfi*, Leodicenſi eccleſiæ ab Ottone rege attribui curavit; cujus rei præceptum anno inſequenti datum eſt, uti indictio VII. probat, non anno DCCCCXLIV. ut in editis legitur; quo anno Faraberrus nondum epiſcopus erat. Aderat quoque prædictæ ſynodo Frodoardus, qui in reditu Trevitis cum Rotberto archiepiſcopo, dum Otto copias ad reducendum Ludovicum pararet, hebdomadas ferè quatuor manſit;

Faraber. tus epiſcopus Tungrenſis, Laubiis infe. ſtus.

(*a*) *Spicil. to. 6. p. 565.*

(*b*) *Geſta epiſc. Leod. to. 1. p. 275.*

sit; unde nata est illa familiaritas, quæ id effecit, ut Frodoardus libros carminum eidem Rotberto nuncuparet. Idem historiam Remensem hoc anno definivit; at chronicon produxit ad annum DCCCCLXVI. quo is decessit. Is regi Ludovico natum alt hoc anno filium, *quem præsul Artoldus de sacro fonte suscepit*, patrisque nomen ei imposuit; ubi *de sacro fonte suscipere*, perinde est apud illorum temporum scriptores, ac baptizare. ANN. CHR. 948.

II. S. Apri bona acta & confirmata.

Non satis fuit piissimo Tullensi episcopo Gauzlino seu Goslino monachos sancti Apri monasterio restituisse, nisi eis etiam necessaria subsidia provideret. Quapropter cùm de statu ejus loci diligenter inquireret, intellexit, sub venerabili Archembaldo abbate, quem eidem loco præposuerat, ita gregem monachorum crescere in dies, ut eis substantia monasterii non sufficeret. Quam ob rem communi fidelium suorum, tam clericorum quàm laicorum, consensu adjunxit *prædendæ monachorum* ecclesiam in villa Columbario (*) sitam, ab eodem cœnobio abstractam, quam Wido quidam & frater ejus Nitzo in beneficium habuerant. *Acta Tullo xi. kal. Januarii, regnante Ottone rege, ordinationis anno nostræ xviiij.* Subscribant eum eo Odelricus archiepiscopus, haud dubiè Aquensis, qui a Sarracenis fugatus, in illis tum partibus degebat; aljique, tum canonici ac clerici, tum laici. Eodem Goslino flagitante, rex Otto bona omnia ejusdem monasterii confirmavit regali præcepto, in quo singillatim universas possessiones commemorat, in his prædictam Columbarii ecclesiam, & alodum, qui vocatur Nanciouis-curtis, *quam abbas Odalricus & mater ejus Eva eidem loco contulerant*: necnon *ecclesiam sancti Mansueti, quæ sita est in suburbio ejusdem civitatis, a præfata venerabili episcopo eâ ratione eidem loco collatam, ut ex eisdem monachis aliqui Deo & sancto Mansueto deserviant*: quæ ecclesia non multò post in abbatiam erecta est. *Data iij. nonas Augusti, anno incarnationis Domini* DCCCCLVIIII. *indictione vi. regnante Ottone rege anno xj.* Actum Tuzzihhâ, quod præceptum Brun cancellarius ad vicem Friderici archicapellani recognovit. (*) *Columbey.*

Berhardus abbas S. Martini Metensis.

Metensi sancti Martini monasterio tunc præerat Berhardus abbas, ut patet ex litteris commutationis, quam ille hoc tempore fecit cum Raimbaldo comite & conjuge ejus Gertrude. His litteris Berhardus abbas & fratres prædicti monasterii Raimbaldo & Gertrudi ejus uxori dedisse dicuntur in Rainaldi villa comitatus Solocensis, assensu Ottonis Imperatoris & ducis Friderici, qui eidem monasterio dominari videbatur, ecclesiam & capellam unam cum omni dote sua, necnon mansum indominicatum & XXIV. mansos ad eum pertinentes; quod totum Rainardus comes olim sancto Martino donaverat. Raimbaldus verò & Gertrudis prædictis Berhardo abbati & fratribus ejus vicissim contulerunt in pago Mosellensi apud Ottringas ecclesiam eum omni jure suo, & duodecim mansos ad eum pertinentes. *Actum publicè apud Aquas sub die vj. kal. Martii, anno xv. regni domni Ottonis gloriosi regis feliciter.* His litteris apposita sunt cum signo crucis primò signa Berhardi abbatis, Aimardi præpositi & presbyteri, tum tredecim presbyterorum, diaconotum quinque, quatuor subdiaconorum, & aliorum quinque absque titulis. Hos subsequuntur signa Raimbaldi comitis & Gertrudis ejus conjugis; tum Friderici ducis; dein Sigifridi, Theodorici, Odoari, Hugonis, Richardi, Thierberti, Rainardi, & Riemarti comitum, aliorumque absque ullis titulis dignitatum. Postremò appositus signum Ottonis regis cum ejus monogrammate. Litteras porro Brun cancellarius ad vicem Alberti recognovit. *Datæ vj. kal. Martii, anno dominicæ incarnationis* DCCCCXLVI. *indictione vj.* quæ anno sequenti conveniebat: adeòque annus incarnationis DCCCCXLVI. veteri more appositus est. Verùm hic annus non convenit cum anno quarto regis Ottonis superiùs notato, qui cum anno DCCCCXXXIX. concurrebat. Itaque dicendum est, hoc anno factam fuisse prædictam commutationem, quæ ab Ottone rege nonnisi post annos octo confirmata est.

III. Humolsrias introducuntur monachi.

Actum est sub finem superioris libri de Humolariensibus sanctimonialibus, quas Berta abbatissa ad meliorem frugem reducere tentaverat. Verùm cùm illæ a solutiori vita pedem referre nollent, Adalbertus Viromandorum comes, in cujus ditione hoc monasterium situm erat, *una cum nobili viro Eilberto & conjuge sua Herisende*, qui hunc locum instaurandum emendandumque ab eodem comite acceperant, apud Ludovicum regem satis egit, ut *sanctimonialibus tubi non satis honestè viventibus, & regulari districtioni subjici nolentibus, inde remotis substitueretur monachi, qui obedirent regulæ & abbati*. Ejus rei causâ idem *Eilbertus prædictam abbatiam domino suo comiti, videlicet Adelberto, reddidit; ipsdem verò comes regiæ ditioni eamdem obtulit, quo absque ulla omnino diminutione, & sine aliqua alicubi subjectione abbati regulari concessa, inviolabilis in per-*

ANN. CHR. 948.

perpetuum permaneret: quod quidem rex ita fieri, ſanciit, ſavente conjuge ſuâ Gerbergâ, unà cum venerabili archiepiſcopo Artaldo, epiſcopis Widone Sueſſionenſi & Gibuino Catalaunenſi, qui hoc anno Bovoni ſucceſſerat; atque *clariſſimo abbate Hincmaro* ſancti Remigii, & monachis ejuſdem congregationis, ex qua nova colonia Humolarias deducta eſt ſub Bernerio primo ejus loci abbate. *Actum Remis civitate in monaſterio ſancti Remigii kalendis Octobris, indictione vj. anno xiv.* (lege XIII.) *regnante Ludovico rege glorioſo, anno incarnationis Domini* DCCCCXLVIII. ubi fortè annus incarnationis additus eſt explicandi causâ. Integrum diploma a nobis editum eſt in fine vitæ ſanctæ Hunegundis, cum bulla Johannis papæ XII. quæ Bernerio abbati inſcripta eſt. Plura de Eilberto & conjuge ejus Herſende ſuperiùs (*a*) diximus. Exſtant apud Hemeræum (*b*) quædam chartæ donationum ac permutationum pro Humolarienſibus, quarum una eſt Lotharii regis, confirmantis donationem eis factam ab Arnulfo Flandriæ comite, *de manſionili, qui dicitur Gazeacus, ſito in pago Vermandenſi:* duæ ſequentes ſunt Alberti comitis, & ſancti Quintini abbatis, quibus comprobat quaſdam permutationes a Bernero abbate factas annis DCCCCLXV. & DCCCCLIX. Quarta denique eſt canonicorum ſancti Quintini, ad quos *frater Bernardus, cœnobitarum ſanctæ Humolarienſis eccleſiæ præpoſitus, juſſu abbatis Berneri* acceſſiſſe dicitur, & tres manſos in villa Saviniaco impetraſſe anno ſequente DCCCCLX.

(a) *Lib. 44. n. 68. & 69.*

(b) *Hemeré probat. p. 30. & ſeqq.*

IV. Donati & Donatæ Cluniaci.

In Cluniacenſi monaſterio ſub Aymardo abbate Aquinus quidam, vir nobilis, ipſinſque uxor Doda, conſentientibus filiis ſuis, *per renuntiationem ſæculi & habitus commutationem*, ſe ſuaque Deo tradunt, ſcilicet res ſuas in villis Macertiis & Neronda, ſitas ſuper fluvium Graonam, probante Giſlcberto comite, ſeniore ſuo. His litteris ſubſcribunt Letbaldus comes, Rotbertus vicecomes, Gildeboldus epiſcopus, Rodulfus comes eum multis canonicis, & quidem anno XIII. Ludovici regis. Hæc mihi videtur eſſe origo Donatorum, ut vocant, & Donatarum in monaſteriis noſtris, qui ſuſcepto religioſo habitu, non tamen monaſtico, ſe ſuaque Deo offerebant, in perpetuum ibidem ſervituros. De his in conſequentibus fuſiùs agendum. Eodem anno mortuus eſt Rotbertus vicecomes, cujus uxor Eldegardis (*c*) quaſdam res ſuas confert eccliæ Celſinianenſi, *ubi Aymardus, humillimus abbas, rector præeſſe videtur, cuſtodemque loci illius & proviſorem ſubtus ſe fratrem Raginbertum conſtituere voluit. Actum anno xiij. regnante Ludovico rege Francorum ſeu Aquitanorum.* Ipſo tempore Aymardus abbas coadjutorem in Cluniacenſi præfectura ſanctum Mayolum eligendum curavit: quod antequam explicare incipio, de Mayoli vitæ primordiis quædam præmittenda ſunt.

(c) *Diplom. p. 570.*

V. Mayoli patria & parentes.

Mayolus ex *Avenionenſium oppido* ſeu Avenione, *claris ortus natalibus & ſplendidiſſimis parentibus* procreatus dicitur a Syro ejus vitæ primo ſcriptore: unde *Provincialis genere* ab eodem vocatur, & *nobilium Gallorum claras generoſitate*. Et tamen recentiores Valentiolæ natum volunt. Nec plura Syrus, aliive ejus vitæ ſcriptores de ejus parentibus, quorum ne nomina quidem rexerunt: quaſi ex ampliſſimis eorum titulis nobis ſatis comperta eſſe debuiſſent. Unus ex antiquis ſanctus Odilo ſub finem elogii ſancti Mayoli, quaſi fortuitò, ejus patrem Folcherium nominat, eumque *militem* vocat in hæc verba. *Fuit eodem tempore quidam miles in illis partibus, nomine Folcherius, in armis ſtrenuus, jure hereditario, cæteriſque bonis & divitiis diviſſimus, &, ut de nobiliſſima ejus prole Mayolo diximus, ex utroque parente geminâ nobilitate coruſcus, vir magni conſilii, prudentis ſagaciſque ingenii, pater videlicet iſtius ſanctiſſimi patris noſtri, de quo loquimur, Mayoli.* Verùm etſi hanc Odiloni gratiam non haberemus, integrum nobis Fulcherii nomen ſervaſſent Cluniacenſes tabulæ, in quibus non ſemel Fulcherius memoratur, necnon ampliſſimæ donationes ab eo factæ, in comitatibus Aquenſi, Atenſi ſeu Aptenſi, Secuſtironenſi, & Regenſi, in quo *Valentiolam* donat *cum eccleſia ſancti Maximi*, multaſque alias eccleſias; utì eas poſſidere locis tunc familiare erat. Has verò donationes priùs fecit Fulcherius, quàm Mayolus ejus filius Cluniacum ſe reciperet, qui iſtuc nonniſi mortuis parentibus accellit. Hinc refutatur Honorati Bouchei opinio, cenſentis Valentiolam a comitibus Provinciæ Cluniaco datam fuiſſe. Certè in chartario ſancti Mayoli (nam ſuum quiſque chartarium habent primi Cluniacenſes abbates) legitur in charta ſexta Willelmi, data regnante Conrado rege, Willelmum ipſum donaſſe Clunienſi monaſterio & Mayolo abbati ex rebus, quas ipſe Mayolus abbas & Clunienſes ei ad vitam dederant, villam Valentiolam; in qua poſtea „ Aimeradus Regenſis epiſcopus Odiloni abbati remittit quædam annua„ debita, quæ Valentiola epiſcopo pendere ſolebat. Nunc eo loci decanatus eſt monaſterii Cluniacenſis. Non ſolùm Mayoli parentem diſcimus ex tabulario Cluniacenſi, ſed etiam nomina ejus avi ac fratris: quorum alterum itidem Fulche-

Valentiola ab ejus patre data Cluniaco.

cherſum, alterum Cyricum dictum fuiſſe intelligimus ex quadam chartarli ſancti Mayoli præſtatia, Amulfo Arenſi epiſcopo ab eo facta de quibuſdam rebus cœnobii Cluniacenſis, ſitis in pago Atenſi ſeu Aptenſi: quas inter recenſet quemdam alodum in villa, quæ dicitur Vallis, *quem avus*, inquit, *meus Fulcherius comparavit de Bernardo:* rum lubdit, *iſta* omnia ſibi & fratri ſuo Cyrico ex ſucceſſione parentum ſuorum provenifle. *Actum apud ſanctum Saturninum, anno viceſimo-tertio regnante Conrado rege.* Hoc mihi meditanti ſuſpicio occurrit, num Fulcherius Mayoli avus fuerit ille *Folcratus dux Arelatenſium*, quem Lotharius nuguſtus cum aliis comitibus rebellare molientem deditionem accepiſſe, ſicque Provinciam ordinaſſe memoratur in annalibus Fuldenſibus ad annum DCCCXLV. ANN. CHR. 948.

Poſtquam Mayolus integris intaminatiſque moribus pueritiam in patria exegiſſet, *parentibus humanâ ſorte præventis, prædiſque barbaricâ invaſione in ſolitudinem redactis*, natale ſolum deſerere coactus eſt, ac Burgundiæ partes expetere; venienſque in urbem Matiſconem, ibi ſuſceptus eſt *a quodam ſuo propinquo, qui inter reliquos ejuſdem urbis proceres nobilitatis gerebat decus.* Eo conciliante, in familiaritatem venit ejus civitatis epiſcopi, ſcilicet Bernonis, qui eum canonicorum collegio ſociavit, ſedulò eum monens, ut ſe virginem conſervaret. Quænam ſit illa clades, de qua hic agit Syrus, non facile eſt definire. Duo hoſtium genera Provinciam per id tempus infeſtarunt, Hungari & Sarraceni. Hi pirnico more ex Hiſpania in Italiam fortè delati, Fraxinetum atcem ad alpes Cotias occuparunt anno DCCCXCI. eamque per multos annos cum maximo Lombardiæ & Provinciæ detrimento tenuerunt: donec Hugo Provinciæ primùm comes, dein Italiæ rex, maritimo eos ac terreſtri exercitu adortus, illorum navibus græco igne conſumtis, plerosque Fraxinetum relinquere, & in Montem-maurum ſe recipere coegit anno DCCCCXLI. Eos obſidione cinctos Hugo in ſuam poteſtatem facilè redegiſſet, ni Berengarium adverſarium timens, ab eorum oppugnatione deſtiriſſet, fœdere cum eis ita percuſſo, ut pars illorum in montibus, Italiam a Suevia dirimentibus, conſideret, & Berengarium ex Suevia per illos montes exercitum traducere molientem impediret. Iſti eo in loco poſiti, quoſcumque poſtea ad liminn apoſtolorum viſitanda illac iter facienter aut penitus ſpoliabant, aut inhumaniter perimebant. Eodem ſæculo Hungari, ex Germania in Galliam atque Italiam ſæpius effuſi, utrique funeſtas clades intulerunt. Hi ductu Berengarii regis, quem Langobardi expulerant, anno DCCCXXIV. Italiam depopulati, reſte, Frodoardo; dein abruptta alpium juga tranſgreſſi, in Galliam irruperunt: quos Rodulfus, eiſalpinæ Galliæ rex, cum Hugone Viennenſi, *inter anguſtias collium alpinarum* conclufit: ſed inde inopinatò evadentes, Gotbiam impetiverunt, ibidem a prædictis Rodulfo & Hugone ſubacti. Paullo poſt, id eſt anno DCCCCXXXIII. dum Hugo rex Italiæ Romam obſidet, alpium meatus occupant Sarraceni, atque vicina quæque loca deprædantur. Tot ramque frequentes Provinciæ clades Mayolum patriam deſerere, ac Matiſconem ad ſuum propinquum perfugere coëgerunt. Ibidem canonicus factus, Logdunum ad ſcholas abit: obi, Antonio præceptore, homine in philoſophia erudito, *non modò doctrinâ, verùm moribus & vitâ* multùm profecit. E ſtudiis Matiſconem reverſus, per cunctos eccleſiaſticos gradus conſcendens, demum promotus eſt ad archidiaconi officium: quo nomine ſubſcribit anno tertio Ludovici regis chartæ Acfredi, „ viri *præcelſa nobilitatis*, qui a Maimbodo epiſcopo Matiſconenſi quaſdam eccleſias apud Scociacum (*) obtinuit. Idem Maimbodus anno ejuſdem regis ſexto nobili viro Achardo terram eccleſiæ ſuæ locat, ſitam in pago Forenſi: cujus rei inſtrumento inter alios ſignum appoſuit *Mayolus archidiaconus* ante Adonem abbatem, qui ſuperiori chartæ ante Mayolum ſubſcripſit. Itaque Mayolus archidiaconus eſſe perſeveravit uſque ad annum Ludovici regis ſextum, Chriſti DCCCCXLII. qui primus Aymardi abbatis fuit a morte ſancti Odonis. Ea indignitate motus ad eccleſiaſticæ doctrinæ formam componens, chriſtianis virtutibus, maximè caritate in pauperes excelluit; quod ipſi omnium exiſtimationem comparavit. Verùm is laudes ac vulgi auram blandientem fugiens, ac popularem tumultum, ſubinde ſecedebat trans Ararim in oratoriolum ſancti Michaëlis, quod ipſe inſtauraverat: ubi in orationibus pervigil, divino famulatui attentus manebat. Sed tandem in aliorum profectum ſe extendens, ex diverſis partibus ad ſe venientes clericos *gratis libenterque* erudire cœpit. Unde, ejus famâ quaverſum diffuſâ, Veſontionenſi archiepiſcopo mortuo, *tam ipſius terræ principis, quàm totius cleri conſenſu & populi*, ad vocantem pontificatum electus, haud quaquam aſſentiri voluit: immo magis ad declinandam gloriam ardentior factus, de fugiendo ſæculo ſerió cogitare cœpit. Ejus loco electus eſt in ſedem Veſontionenſem Gitfredus, cujus mentio in ſuperiori (*a*) libro facta eſt.

VI. Ejus ſtudia & dignitates in ſæculo.

Sarracenorum & Hungarorum clades.

(*) *Eſtezollet.*

Veſontionenſem archiepiſcopatum recuſat.

(*a*) *num.* 78.

ANN. CHR. 948. VII.

Per id tempus, Aymardo abbate, Mayolus Cluniacum ſæpe inviſebat, & frequens habebat colloquium cum fratribus, quibus in votis erat, ut tantum virum *poſſent ſibi acquirere fratrem, quem poſtmodum mererentur habere & patrem*, ut ſanctus Odilo in ejus elogio loquitur. Ad ejus verò converſionem ſeu acquiſitionem multùm valuit venerabilis viri Hildebranni Cluniacenſis præpoſiti allocutio, cujus ea fuit modeſtia, ut bis invitatus ad capeſſendum abbatis officium, numquam eò adduci potuerit: longè ſatius ac ſecurius ducens ſubeſſe quàm præeſſe. Acceſſit etiam in primis Aymardi abbatis *meritum patientiæ & innocentiæ vitæ*, ob quam *tanto talique a Chriſto ditatus eſt munere, ut ejus tempore ad amorem monaſticæ ordinis auctor noſtræ ſalutis beatum Mayolum dignatus ſit accerſere*; quod anno Ludovici regis ſeptimo vel octavo, id eſt anno Chriſti DCCCCXLII. vel inſequente factum eſt. Ut monachum induit Mayolus, ſingulari præ cæteris virtutum ſtudio excellebat; adeò ut non multò poſt Aymardus eum bibliothecæ præfecerit, & *Apocriſiariatus officium* eidem injunxerit. Apocriſiarius, teſte (*a*) Udalrico, is eſt, *qui cuſtodit eccleſiæ theſaurum, & in cujus manu eſt quidquid a popularibus ad altaria affertur*. Sic in Mayoli poteſtate erant monaſterii res omnium pretioſiſſimæ, ſacra ſupellex, & libri. Ad idem apocriſiarii officium pertinuiſſe videtur, ut ſi qua foris negotia exequenda erant, eò mitteretur. Hinc Mayolus aliquando miſſus eſt Romam ab Aymardo abbate, eoque in itinere Yporediæ (*), quæ urbs eſt epiſcopalis ad ulpes ſub metropoli Taurinenſi, Heldricum monachum ægrotantem ſacri olei unctione ſanavit. Fuerat Heldricus *quondam in Italia inter cæteros palatinos honorabilis*, qui uxore cum magna rerum temporalium copia dimiſſâ, depoſito cingulo, Cluniacum ſe contulit, & beati Benedicti ſe ſubdidit inſtituto, & quidem Mayoli famâ impulſus, at tradit Syrus. An is ſit Heldricus, qui poſtea ſancti Germani apud Autiſiodorum abbas fuit, inferiùs expendemus. Eo eodem apocriſiarii officio Hildebrandus & Mayolus anno XI. Ludovici regis *placitarunt* coram Leotaldo Matiſconenſi comite, Walterio vicecomite aliiſque eorum *fidelibus*, quos alibi *primates* vocant, pro quibuſdam terris Cluniaco datis, quæ a nonnullis occupatæ erant. Item anno ſecundo Lotharii regis iidem *Eldebrandus & Mayolus monachi Clunienſes* mittuntur ad Maimboldum Matiſconenſem epiſcopum in ſynodo exiſtentem, ab eo petituri decimas eccleſiarum ſancti Andreæ in Evranda, & ſancti Boniri. Verùm Mayolus, ſi tamen idem eſt, jam tum abbas erat. Hæc aliaque facta probant, Cluniacenſem præpoſitum, qualis erat Hildebrandus, atque apocriſiarium, curam geſſiſſe de temporalibus cauſis.

Cluniaci fit monachus, bibliothecarius & apocriſiarius.

(*a*) *Conſuet. Clun. lib. 3. c. 12.*

(*) *Vide*.

VIII. Aymardi coadjutor eligitur.

Inter ea ingraveſcente ætate, Aymardus ſenſim deficiebat, & oculis orbatus ſuſtinendo abbatis muneri parem ſe non eſſe ſentiebat. Eò redactus, de ſubſtituendo ſucceſſore cogitare cœpit, & Mayolum conſentientibus fratribus ſibi coadjutorem elegit. Aymardi hac de re præclaræ litteræ in ejus elogio a nobis editæ ſunt, „ in quibus ut Dei ait, ſe ætate confectum, corporiſque immunitum officiis, cùm „ paſtorali curæ minùs idoneum ſe ſentiret, omnibus fratribus ſuis ex præſcri„ pto regulæ Sancti Benedicti conſentientibus, Mayolum religioſum, beati Petri „ pridem clericum, fratrem ac filium elegiſſe, & abbatem eſſe decreviſſe: *ne tuſo„ lentâ noſtrâ*, inquit, *infirmitatis ordo detereſcat*. Et ne ille quidvis excuſationis „ obtendat, ſe conſilium epiſcoporum & abbatum adhibuiſſe, eique Cluniacenſe mo„ naſterium cum omnibus abbatiis, locis & cellis, quovis loco vel tempore acqui„ ſitis, ordinandum tradidiſſe; eumdemque tam ad ordinem ſecundum beatum Be„ nedictum & inſtituta patrum ſervandum, quàm ad res omnes diſponendas, vin„ culis obedientiæ adſtrinxiſſe, & abbatem omnes unanimiter proclamaſſe: quem „ electionem & ordinationem ipſe Aymardus conſultu primatum, comitis & advo„ cati ſui Leotoldi litteris ſanciri præceperit. Actum in Cluniacenſi cœnobio. His litteris, quibus nulla apponitur chronica nota, ſubſcribunt *Maimboldus ſanctæ Maſſilienſis eccleſiæ epiſcopus, Childeboldus peccator, Elbadus epiſcopus & monachus, Radulfus humilis abba ſancti Petri Cavillonenſis, Richardus humilis abba*, & poſt eos monachi centum ac triginta, qui ex diverſis monaſteriis Cluniaco ſubjectis illuc convenerant. Primum inſtrumentum, in quo Mayolus abbas dicitur, datum eſt anno decimo-tertio Ludovici regis, id eſt anno Chriſti inſequenti, quo anno Leotaldus Matiſconenſis comes, & Richildis ejus uxor, perdonant Mayolo abbati & monachis ejus ſervitium, quod ipſis homines de Caviniis debebant. In multis tamen ſubſequentibus chartis Aymardus abbas aliquando ſolus, aliquando cum eo Mayolus nominatur. Immo etiam in una, quæ eſt Manaſſæ Arelatenſis archiepiſcopi, *data menſe Septembri, anno xiij Ludovici regis Francorum*, ſolus Aymardus „ nominatur abbas Cluniaci, cui Manaſſes Juliacum villam pagi Cabilonenſis, „ cum rebus ſuis ad eam pertinentibus, quas pater ipſius Warnerius poſſederat, „ liberaliter donat pro anima patris ſui mox dicti, & matris ſuæ Teutbergæ,

fra-

» fratremque suorum Hugonis, Richardi & Bosonis. Subscribunt cum eo Hayrardus Vendasensis episcopus, Berra comitissa, Waroerius ubbas, aliique. Ex quo intelligitur, Aymardum non ità regimeo in Mayolum rejeciſſe, ut ab eo penitus receſſerit, ſed adſciviſſe io coadjntorem, atque abbatis nomen retinuiſſe, tametſi præcipua rerum cura penes Mayolum erat. ANN. CHR. 948.

IX. Aymardi zelus, & Mayuli modeſtia.

Id pater ea quodam facto, u Petro Damiani (a) relato, in quo mira Mayoli abbatis modeſtia elucet, ſimulque Aymardi zelus ad reprimendum cellerarium petulantem; quod exemplum ipſis Petri Damiani verbis referre placet. *A venerabilis planè Cluniacenſis cœnobii fratribus didiciſſe me contigit inſignia duo ſanctæ humilitatis exempla, quorum unum non med ocriter quoſque prælatos, alterum valet ædificare ſubjectos. Aymardus certè, ejuſdem rector eccleſiæ, Mayolum ſibimet ſubſtituit, & grandevæ jam ſenectuti ſuæ quietis otium procuravit. Hic itaque dum privatus in infirmorum mœnere adicula, quadam adveſperaſcente die caſeum petit, quem cellerarius, pluribus, ut fieri ſolet, intentus, non modò non dedit, ſed & duris inſuper miniſtrum ejus reſponſionibus fregit. Conqueſtus eſt abbatum turbam, nec poſſe ſe tot domuorum perferre moleſtiam. Quo ſenex audito, non mediocre ſcandalum pertulit: & quia lumen oculorum prorſus amiſerat, dolor in ejus corde tenacius hæſit; nam quò cætus a viſibus vacat, eò, quidquid audierit, in corde ſubtilius verſat: & quia per exteriora quæque non ſpargitur, interiores zeli ſtimulo truculentiùs inflammatur. Mane verò facto, miniſtro ſuo, ut ſe ſe ad manum in capitulum duceret, juſſit. Adductus autem talibus abbatem aggreſſus eſt verbis. Frater, inquit, Mayole, non ego te ſuper me, ut me perſequereris, impoſui; nec ut tanquam emptor, mancipio dominareris, ſed ut re verè patri filius compateneris, elegi. Et poſt hujuſmodi multa, propemodum commotus adjecit: Et ne, quæſo, meus monachus? quo reſpondente, Sum, tuumque me non magis fuiſſe, quàm & nunc eſſe profiteor; & ille: Si meus, inquit, es monachus, protinus cede ſedi, & locum, quem ante noveras, repete. Quo Mayolus audito, reputè ſurrexit; humilem locum, prout juſſus fuerat, expetivit. Aymardus itaque, quaſi poſtliminio reverſus, vacuum occupat ſedem; cellerarium, cui fuerat inſenſus, accuſat: quem mox terræ proſtratum durius corripit, ſandemque modum pœnitentiæ, qui ſibi videbatur, injungit. Perfunctus itaque tam longi tribunatus officio, præſto dethronizatus aſſiſtit. Mayolo, ut ad ſuum ſedem redeat, præcipit: ille confeſtim uti conſtatus obedit.* Magnus ſanè in effeto ſene vigor: mira novi ubbatis modeſtia & humilitas: ſed fortè non multò minùs probanda cellerarii reſipiſcentia, qui duré objurganti non reſponſavit; ſed proſtratus culpam agnovit, ſubiitque pœnitentiam.

(a) Petrus Dam. opuſc. 33. c. 7.

IX. Montis-majoris deſcriptio.

Prope urbem Arelate exſtat ſancti Petri monaſterium, Montis-majoris dictum, ad diſcrimen aliorum montium, a ſubjecta inſula ſeu paludoſa planitie uſſurgentium, quos longitudine & amplitudine ſuperat. Inſula quoque Montis-majoris, ut quando inſula ſancti Petri, monaſterii patroni, appellatur, ob ſubjectam colluviem aquarum, quæ partim ex inundatione fluminum Rodani & Druentiæ, partim ea variis fontibus eò confluentibus, in varios lacus, ingenteſque paludes excreverunt, Seſqui-milliario taurùm ab urbe abeſt monaſterium, ad quod iter eſt per præruptam montis aſperitatem, quam nonnihil flexit ac temperavit natura, montis dorſo ad juſtum viæ conficiendum ſpatium inclinato. Cæterùm, licèt, ex continenti ferè uc ſolidâ rupe mons totus conſtare videatur, varias tamen ſubinde præbet convalles, quæ fruticibus diverſis atque urboribus conſitæ, odoraris etiam herbis amœniſſimæ ſuor. In longiuſculum excurrit linguam orientalis plaga, paullo liberior ac nitidior, & in ſeptrema, quà terminator, rupe ſacellum eminet ſanctæ Crucis titolo inſigne: cujus fabricam, quadratis ex lapidibus conſtantem, hemiſphæria quatuor, totidem angulis commiſſa, crucis in morem elegantet componunt. Circa ſacellum quam plures viſuntur tumuli, ad modum humani corporis in ipſo eaciſi ſaxo, in quibus fabulatur vulgus conditos fuiſſe Caroli Magni milites, qui, conſerto cum Sarracenis ad Arelate eo duce prælio, cæſi fuere. Eadem montis pars, ubi de horrida montis reliqui remitteps aſperitate molliùs ſe ſe demittit, commodam locando monaſterio ſedem dedit, cujus hiſtoriam ſcripſit noſter Claudius Chantelovius, ex quo prædictam montis deſcriptionem mutuati ſumus, ub eodem etiam accepturi, quæ inferiùs de hoc monaſterio ſuis locis referemus.

XI. Monaſterii illius origo.

Sunt qui ejus originem ſancto Hilario Arelatenſi epiſcopo tribuunt, inſtauratione Childeberto ſeniori Francorum regi, cùm ea Hiſpanica expeditione rediret; uddunque everſum a Sarracenis monaſterium, u Carolo Magno denuo excitatum fuiſſe; cujus rei argumentum proferuot veterem inſcriptionem, quæ id atteſtatur. Quin etiam Nouguerius profert antiquum, ut ipſi viderur, indicem abbatum Majoris monaſterii, ex quibus primum locum ud annum undeſeacenteſimum tribuit Paulo, quartum Emundo, quem Avenionenſem epiſcopum fuiſſe dicit. Sed qui ejus

ANN. CHR. 948. monasterii veteres tabulas accuratè perlustravit Chantelovius, prædictam inscriptionem cum Saxio rejicit, nec quidquam fide dignum de hoc monasterio invenit ante sæculum decimum, cui ejus originem consignat. Exstabat quidem a primis sæculis ibidem in daveao, præruptoque montis latere sancti Petri apostolorum principis oratorium, cui adhæret spelanca, quam beati Trophimi Arelatensium primi episcopi cellam vocant, secessu ejus, ut perhibent, idemtidem illustrata, dum ab apostolicis laboribus tantisper respirare cupiebat. Et hæc sanè fuit prima condendi monasterii occasio, quod longè seriùs exstructum est. Eum in locum primò secessere quidam eremitæ, quibus alii, aliique religiosi viri se se adjunxere, toti civitati venerabiles. Hos in primis colebat Tencinda matrona piissima, eorumque inopiam sublevabat. Atque ut ne temporaria esset ejus caritas, ejus loci fundum eis comparare, ibidemque religiosa ædificia ædificare decrevit. Pendebat hic locus ab Arelatensi ecclesia, assignatus ejus ecclesiæ præposito, qui illius proventus percipiebat. Hunc aliis prædiis commutare piæ feminæ visum est. Ejus rei causâ Arelatensem adit antistitem Manassen, convenit clericos, eorumque consensum elicit. Commutationis tabulæ factæ sunt *Arelate civitate xonii Octobris, anno xiij. regnante Conrado rege Alamandorum vel Provinciæ*; quibus subscribunt post Manassen *Israël Aquensis archiepiscopus, Contardus Foriulensis, Honoratus*, Warnerius & Ayrardus abbates, Adalbertus decanus, aliique canonici. Commutatione factâ, Tencinda locam tribuit monachis, quibus jam Mauringus abbas præerat, scilicet insulam, *quam Monte-majore vulgus vocat, quæ mihi*, inquit, *ex commutatione legalium meorum hereditatum, cum voluntate Manassis archipræsulis, & consensu canonicorum legibus obvenit: & est in comitatu Arelatense, ab urbe eadem milliario & semis, necnon & beatæ Mariæ Dei genitricis, & sancto Petro apostolorum principi, quorum memoria in prædicta insula veneratur & colitur. Actum Arelate civitate publicè, anno ab incarnatione Domini* DCCCCLXXIV. *xiij. kal. Septembris, anno xxxvtij. regnante Conrado rege*. Post Tencindam subscribunt Ricuifus episcopus, Willelmus comes, multique alii. Has tabulas *Archimicus levita atque indignus monachus scripsit*. Ejus loci donatio jam longè ante condirum hoc instrumentum monachis facta erat pro more illorum temporum, idque probant tum commutatio prædicta longè ante transacta in gratiam monachorum, tum aliæ donationes ab eo tempore factæ, quas infeciùs proferemus. Cùm itaque annus Conradi regis duodecimus, qui factæ commutationis notatur, anno DCCCCXLVIII. vel insequenti conveniat, non visa est alteriùs differenda monasterii constructio, cujus rudia quædam principia jam antea præcesserant.

XII. Montis-olivi monasterio alodus datur.

Tunc temporis monasterio sancti Johannis castri Malasti sea Montis-olivi, in diœcesi Carcassonensi, præerat Tresmirus abbas, at nos docet charta cujusdam Arnaldi viri nobilis, & Arcindis ejus uxoris, qui anà cum filiis suis, Rodario & Odone, monasterio sancti Johannis-Baptistæ & Tresmiro abbati, ac cunctæ congregationi ipsius monasterii conferant alodiam suam proprium, sitam *in suburbia Carcassensi, in termiaia Asonensi*, scilicet villam sanctæ Eulaliæ cum ejus ecclesia. & suis decimis: uti ipsum alodium prædicto Arnaldo provenerat ex dono Rodgarii fratris sui, *de comparatione Ugonis comitis. Facta ista charta donationis viij. idus Aprilis, anno xlij. regnante Ludovico rege*; quæ donario hoc pacto facta est, ut Abbo clericus ipsam ecclesiam ad vitam retineret *cum suo ecclesiastico*, ita ut singulis annis in decollatione sancti Johannis-Baptistæ refectionem fratribus exhiberet. Huic instrumento subscribit *Ugo episcopus dono Dei sedis Tolosæ*, qui hoc ipso anno donationem quamdam Coasnensi monasterio (*a*) fecisse dicitur cum Lupone primicerio & archidiacono ecclesiæ Tolosanæ. Tresmirus abbas, mox laudatus, basilicam monasterii sui condidit, aut certè S. Michaëlis capellam, in qua lapis altaris nuper inventus hanc præfert inscriptionem in quadro positam: TRASMIRUS GRATIA DEI ABBA ÆDIFICAVIT HANC DOMUM, ET JUSSIT DEDICARE IN HONORE SANCTÆ TRINITATIS, ID EST PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI. Deo GRATIAS. & in longam, AMALIAS NUTU DEI VICECOMES; cum quatuor symbolis Evangelistarum in quatuor angulis, ut meliùs docebit hic apposita figura lapidis, qui septem palmos longitudinis cum dimidio, quatuor latitudinis ac dimidium habet.

(*a*) *Catel. Hist. Lang. p. 856.*

Idem

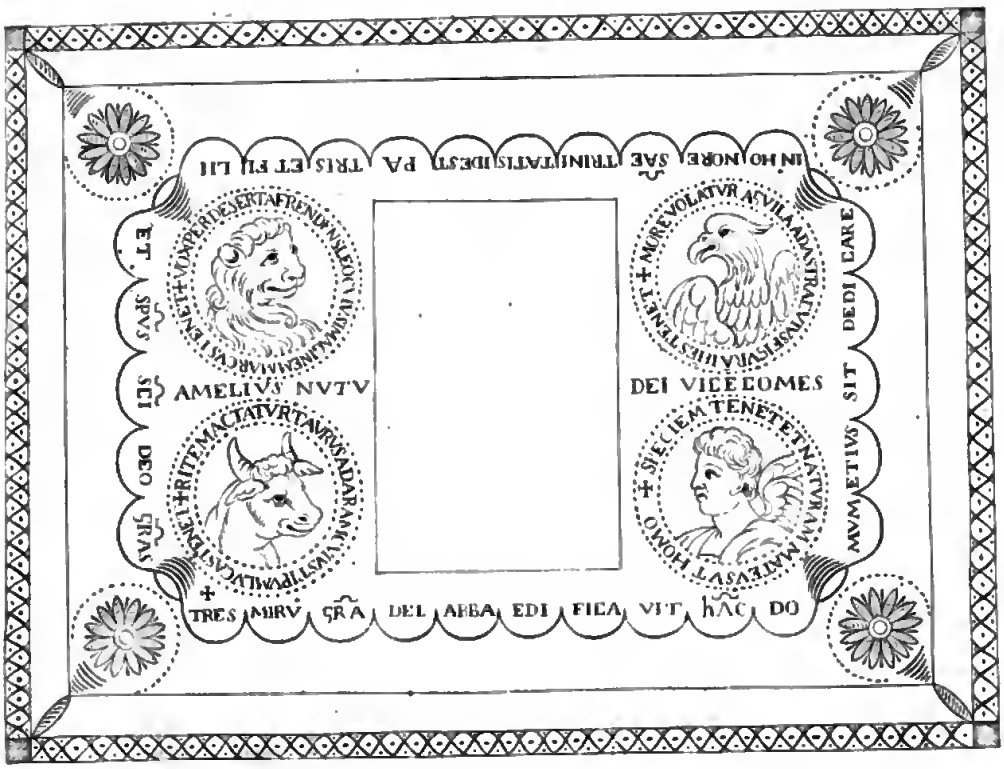

Idem Treſmirus privilegium obtinuit ab Agapito papa, qui ejus monaſterium ſub apoſtolicæ ſedis præſidio ſuſcipit *indictione vij.* id eſt anno ſequenti.

ANN. CHR. 943. XIII. Concordia inter Balneolenſe & Rodenſe monaſteria.

Compoſitâ, ut in ſuperiori libro diximus, controverſiâ, quæ inter Balneolenſem & ſanctî Policarpi abbatias vertebatur de ſubjectione Rodenſis monaſterii, nova orta eſt contentio Balneolenſes inter ac Rodenſes: quorum illi Rodenſe monaſterium ſibi ſubjectum eſſe aſſerebant: hi contra reclamabant. Tunc Balneolenſe monaſterium regebat Acfredus abbas, Rodenſe Hildeſindus, cujus patet, Taſſius nomine, ibidem monaſticum habitum induerat. Tandem inter utraſque partes communi conſilio ejus regionis præſulum, comitumque convenit, ut duo illa monaſteria, abſque ullo unius ad alterum reſpectu, *præter mutuæ dilectionis obſequium*, libera & abſoluta conſiſterent. Atque ut pax & concordia illa „ firmius roboraretur, Hildeſindus Rodenſis abbas, & Taſſius ejus pater res pro„ prietatis ſuæ Balneolenſibus ceſſere, eâ ratione, ut quod eis a jam dicto Ac„ fredo abbate conceſſum fuerat, a ſe ſuiſque ſucceſſoribus inconvulſe & immu„ tabiliter ſervaretur. Hoc pacto inito, Acfredus abbas & Taſſius monachus Ludovicum (*a*) regem, tunc in urbe Remorum degentem, adierunt, pactique ab eo confirmationem obtinuerunt, accepto regio diplomate, in quo Rodenſis monaſterii poſſeſſiones & eccleſiæ enumerantur, daturque libera facultas eligendi abbatis. *Actum Remæ civitate iij. kalendas Octobris, indictione ſextâ, anno ſcilicet decimo-tertio regnante Ludovico rege glorioſo.* Rorico notarius ad vicem Gerunci archiantiſtitis, primique cancellarii relegit atque ſubnotavit.

(*a*) *Marca c.* 858. *& ſeqq.*

XIV. Geyſekæ cœnobium conditur.

In Weſtfalia hoc anno Aholdus (*b*) comes Auholtenſis, fratribus ſuis Brunone

(*b*) *Annal. eccl. Veſtf. lib.* 2. *p.* 184.

ANN. CHR. 948.

none ac Frederico, atque ſorore Witburgâ conſentientibus, caſtrum ſuum Geyſekæ in monaſterium virginum ad honorem ſanctiſſimæ virginis Mariæ, & ſancti Cyriaci martyris transformavit, reditibus ampliſſimis dotavit, eique prædictam ſororem ſuam Witburgam præfecit: quod rex Otto litteris ſuis confirmavit, quibus decernitur, ut poſt mortem abbatiſſæ, quamdiu in eodem monaſterio aliqua ſanctimonialis de ipſius Aholti progenie exſtiterit, non alia eligatur; advocatus quoque loci ex ejuſdem poſteris conſtituatur. *Datum vij. kal. Novembris, anno* DCCCCXLVIII. *indictione x. anno regni Ottonis regis xvj. Actum VValxhauſen.* Eidem parthenoni immunitatis (*a*) privilegium conceſſit Otto ſecundus anno DCCCCLXXXIV. Wigburgâ abbatiſſâ. Hule ſucceſſit Hilgundis cui Heribertus Colonienſis archiepiſcopus (*b*) privilegium indulſit anno MXIV. In omnibus ejus loci primariis inſtrumentis illic inſtitutæ dicuntur ſanctimoniales, quæ in canonicas poſtmodum pro more gentis degeneratunt, olim diœceſis Patherbrunnenſis, nunc ex commutatione Colonienſis.

(*a*) *Ibid. p.* 367.

(*b*) *Ibid. p.* 233.

Corbeiæ novæ abbates.

In chronico Saxonico nondum edito configuratur hoc anno obitus Bovonis Corbeiæ-novæ abbatis, III. idus Julii notatus in tabulis domeſticis. Chronici Saxonici hæc verba ſunt. *Anno* DCCCCXLVIII. *Bovo Corbeienſis abbas obiit, vir ſapiens & elarus. Hujus patris avus Bovo, græcas litteras coram Conrado rege legendo, factus eſt elarus: & hic ejuſdem nominis erat, ut natu-major, omni virtute potior. Sed & iſte nepos erat VVarini, qui ex milite factus eſt monachus, & primas apud novam Corbeiam regulariter electus eſt in patrem; qui Saxoniæ pretioſum inſuli theſaurum, reliquias ſcilicet ſancti martyris Viti.* Hactenus chronicon. Annales tamen Corbeienſes Bovonis obitum differunt in annum ſequentem. Gerſmus ejus ſucceſſor caput ſancti Joſſini martyris ab Ottone rege accepiſſe dicitur, bibliothecam & fratrum ſupellectilem auxiſſe, & poſt viginti-ſeptem annos præfecturæ XIV. kalendas Aprilis obiiſſe, ſubſtituto in ejus locum Liudolfo, de quo inferiùs agendum. Idem Gerſmus Adalbertum monachum reginæ Ruſſorum petenti miſit, futurum illius gentis apoſtolum.

XV. Fuldenſis novæ baſilicæ dedicatio.

Fuldenſi baſilicâ ſtudio Hademari abbatis poſt conflagrationem demum abſolutâ, hoc anno kalendis Novembris ipſo die Sanctorum omnium, Ottone rege præſente, a Matino legato ſedis apoſtolicæ dedicata eſt. Otto autem, mirum quibus beneficiis & muneribus Fuldenſem eccleſiam ornarit, cumularitque, ait (*c*) Btovverus; nam & Ludoviei Pii donationem de ſebolaſticorum alimentis confirmavit, & ullam munitionem, oppidum, caſtellum in monaſterii fundis erigi, aut veſtigalia ſeu teloniorum onera imponi vetuit. Cauſas verò civiles ab uno cognoſci abbate, & coram illo dici, agique voluit. De hac dedicatione mentionem faeit Frodoardus, qui *VVeldenſe* monaſterium vocat.

(*c*) *Antiq. Fuld. p.* 284.

XVI. Lindaugia cremata, Liudolfus ad S. Gallum.

Eodem anno Lindaugia concremata eſt nonis Junii, teſte Hepidanno, id. eſt monaſterium Lindaugeoſe ad lacum Actonium, quod oppido circumpoſito nomen, urbi & originem dedit, ſicut Fulda, Corbeia-nova, aliaque. Addit Hepidannos, ipſo anno Liutolfum ſeu Liudolfum, Ottonis regis filium, *Deo carum & omnibus ſanctis*, cum Herimanno duce Alamannorum, cujus filiam Idam recèns deſponſaverat, veniſſe primitus ad monaſterium ſancti Galli in ipſa ejus feſtivitate. Idem Liudolfus anno inſequente, mortuo Herimanno ſoceto ſuo, Alamannorum ducatum a patre obtinuit, & paullo poſt turbas apud ſanctum Gallum excivit, in patrem quoque rebellis.

XVII. Farfæ plures abbates, & direptio.

In Italia Farfenſe monaſterium Camponis & Hildeprandi prædonum potiùs quàm abbatum prædæ expoſitum cùm eſſet, miſſus eſt hoc anno Dagibertus, ut locum ſervaret adverſùs hos prædones. Initio ejus regiminis donationes duæ temporibus Agapiti papæ, Anaſtaſii epiſcopi Sabinenſis, & Azonis comitis menſibus Septembri & Decembri per indictionem VI. factæ ſunt Dagiberto religioſo presbytero & abbati prædicti monaſterii. Non valuit tamen Dagibertus impedire direptionem caſtelli de Matenano, quod eſt in Marchia, in comitatu Firmano, Farfæ ſubjectum; ex quo Hildeprandus nefandus ille presbyter, qui ſe abbatem ferre pergebat, theſaurum Farfenſem ſubſtulit. In chronico Farfenſi legitur *breve de ipſo theſauro*, quem abſtulit Hildeprandus. In primis *veſtes duas altaris de auro bruſto cum gemmis*, calices minores XII. cum patenis, libros coopertos argento, & deauratos quatuor; *capſam de auro puriſſimo cum gemmis mirabilibus, quam Karolus rex pro anima ſua dedit in hoc monaſterio*; aliam capſas duas de argento; *figilla duo de auro, quæ miſerunt Karolus & Pippinus aut filius ejus in uno præcepto; alia duo figilla de auro, quæ Guido & Lambertus miſerunt in alio præcepto, quod fecerunt*, &c. Ejuſmodi bullas aureas complures vidimus in archivo ſancti Martiai Tutonenſis: anam Ludovici auguſti, cognomento Pii, Martinianæ baſilicæ immunitatem confirmantis: in cujus bullæ

Bullæ aureæ.

anti-

antica parte exhibebat Ludovici effigies coronata cum lilio ſuperne adjuncto, gerentis in dextra lanceam, in ſiniſtra ſcutum, cum hac inſcriptione in ordine: D. N. HLADOWICUS IMP. in poſtica RENOVATIO REGNI FRANC. quæ inſcriptio totam occupat poſticum partem. Alterum bulla aurea Caroli Calvi necdum imperatoris appenſa eſt ejus præcepto, quo portionem Martiniunis canonicis aſſignatam confirmat, præferens in antica parte ſimilem Caroli regis effigiem cum hoc lemmate: KAROLUS GRACIA DEI REX. in poſticæ area crucem coronatam cum hac inſcriptione, † RENOVACIO † REGNI FRANCO. *Data viij. kal. Maias, indictione x. anno xxij. regnante Karolo glorioſiſſimo rege. Actum Turonis civitate.* In fine diplomatis leguntur hæc verba: *de bulla noſtra ſolemniter inſigniri juſſimus.* Nullum in eo apparet veſtigium ſigilli cerei affixi, quale in Ludoviciano unà cum bulla aurea habetur. Ex his apparet, reges Francorum, non tantùm imperatores, ai quando chryſobullis uſos fuiſſe. ANN. CHR. 948.

XVIII. Turketulus cancellarius fit monachus.

In Anglia Cralandenſe monaſterium hoc tempore Turketuli regis cancellarii receſſu nobilitatum eſt. Hic locus tunc ferè in ſolitudinem redactus erat poſt cladem a Danis illatam, & poſt mortem Godrici abbatis, tribus tantùm ſenioribus monachis illic relictis. Sacri ejus loci deſolatione commotus Turketulus, filius Edredi regis cancellarius, affectis opportunum pollicetur opem, nec ſeriùs differt. Primo regi miſerabilem monaſterii ſtatum diſertè exponit, eumque ad illud inſtaurandum hortatur, ſeque inibi monachum fieri velle dicit. Rege ægrè annuente, cancellarius Londini proclamari juſſit, quod, ſi cui aliquo debito teneretur obnoxius, quàm primum id ex integro perſolvere paratus eſſet. Omnibus perſolutis, ſexaginta maneria regi contulit, ſex alia Crulandæ legavit. Tum, revocatis ex Winionienſi & Malmesburienſi monaſteriis duobus monachis, Bruno & Aione, qui illuc poſt mortem Godrici ſe receperant, ipſe die feſto ſancti Bartholomæi loci patroni, depoſito ſæculari habitu, inter illos quinque ſenes, monaſticum induit rege præſente; mox baculo paſtorali ab eo donatus, & a Cedvvino Dorcaciſtenſi epiſcopo diœceſano benedictus. Dein, conductis cæmentariis, Edredus monaſterium inſtaurare aggreſſus eſt, totiaſque fabricæ curam cuidam clerico ſibi propinquo, Turketuli cognato, Egelrico nomine, commiſit. Demum in ſynodo, Londini paullo poſt id nativitate beatæ Virginis habita, ampliſſimum novo monaſterio impertiit privilegium, cui Wiſtanus Eboracenſis & Odo Dorobernenſis archiepiſcopi cum ſuis coëpiſcopis; Athelvvoldus ubbas Abendonienſis, & Dunſtanus Glaſcovienſis, multique proceres ſubſcripſere. Sic Turketulus, vir regiæ ſtirpis, utpote Ethelvvaldo Edvvurdi regis ſtatim progenitus, ab ipſo Edvvardo patruo ſuo cancellarius creatus, ſpreto connubio, epiſcopatibus, alliſque dignitatibus recuſatis aut abjectis, plusimos exemplo ſuo ad ſæculi contemtum animavit. Eum verò ad monaſterium ſecuti ſunt multi litterati viri: ex quibus decem monaſticum veſtem ſtatim induerunt: cæteri oſdinis rigorem abhorrentes, in ſæculari habitu permanſerunt, juſſi habitare ad orientalem monaſterii plagam in cella ſanctæ Peggiæ virginis: ubi horas divini officii, tam nocturni, quàm diurni, perſolvendas eis præſcripſit, conceſſitque habitum omnibus uniformem, ſcilicet chlamydem nigram, veſtesque talares, omnes nigri colotis, præter continentiam & obedientium nihil ab eis exigens. Ex his quidam in illo propoſito ſanctiſſimè devixerunt: quidam proceſſu temporis ad monaſticam religionem converſi, etiam ad abbatiale munus aſſumi promeruerunt, in bis Egelsici duo, Turketuli cognatione propinqui, ejuſque in paſtorali dignitate duus poſt alterum ſucceſſores. Continuo fuit uliorum clericorum iſtic ſucceſſio ſub Turketulo abbate, deparxro ais ſacerdote ex monachis, qui ſacra celebraret, quorum primus fuit Reiufredus, *vir multæ litteraturæ & honeſtatis.* Porro eo in loco probari ſolebant, qui primò ad conveſſionem veniebant, priuſquam ad monaſterium admitterentur. Cralandam inſtaurari curat. Litterati eo confluunt.

ANno ſequenti nongenteſimo quadrageſimo-nono, Artaldus Remorum antiſtes, in ſynodo Romana per Agapitum papam denuo confirmatus, duos conſecruvit epiſcopos, unum Luudani, ſcilicet Roricouem diaconum, Ludovici regis fratrem: alterum Ambianis, Ragembaldum nomine, Atrebarenſem ſeu Vedaſtinam monachum, quem Ambianenſes elegerunt in locum Teibaldi, quem Hugo princeps ipſis invitis epiſcopum intruſerat. Hæc Frodoardus de Ragembaldo, da quo nihil deinceps legitur. Milites Remenſis eccleſiæ, qui Hagoni pſeudopræſuli adhærebant, Altmontem caſtrum, quod Dodo Artuldi frater teoebat, dolo capiant, & Hugone jam excommunicato iſtoc admiſſo, villas epiſcopatus circumpoſitas rapinis infeſtant. Verùm Dodo Altmontem non molìò poſt deinceps recepit. Sic perſeverabant obſtinata illu diſcidia inter Artaldum & Hugonem ANN. CHR. 949.

XIX. Ragembaldus monachus fit epiſcopus Ambianenſis.

ANN. CHR. 949. gonem ob epiſcopatum Remenſem, & Ludovicum inter & Hugonem principem: unde in charta quadam pro Cluniaco, quâ donatio cujuſdam alodi apud Colongias in comitatu Auguſtodunenſi, ab Ingelbetto facta confirmatur, hæc apponitor claoſula. *Actum Cabilloni in conſpectu Ugoni marchionis, Giſleberti comitis, Rotberti vicecomitis, anno* DCCCCXLIX. *indictione vij. die Martis xv. Kalend. Maii litigante rege HLudovico cum Hugone nobiliſſimo marchione.* Eadem quoque legitur hoc anno in charta Leotardi levitæ itidem pro Cluniaco.

Aridius abbas S. Benigni. (a) *Perard. p.* 165.

In monaſterio ſancti Benigni apud Divionem tunc degebant clerici, quibus hoc tempore Aridius abbas præerat. Utrumque nos docet charta (a) cujuſdam Dodoleni ſive Dodonis, qui illic ab adoleſcentia nutritus & tonſus, cùm ſtabilitatem eo in loco profeſſurus eſſet, res ſuas in villa Bargis Aridio abbati & congregationi clericorum ejuſdem loci contulit *præter meritos*, id eſt proventus, quos ſibi reſervavit. *Actum Divione in baſilica domni Benigni publicè, die Mercoris proximo ante menſem Octobris, anno* XIV. *regni domini noſtri HLudovici regis.* Aridio videtur ſucceſſiſſe Manaſſes abbas, de quo inferiùs.

XX. Trenorchienſe concilium.

Non ante autumnum anni ſuperioris aut vernum tempus hujus anni celebratum eſt Trenorchienſe concilium, quod Sirmondus, Labbeus, aliique præter Chiffletium ad annum DCCCCXLIV. referunt. Convocandæ ſynodi occaſio nata ex ſchiſmate, quod Trenorchii exortum eſt poſt mortem Aimini abbatis; in cujus locum dux Giſlebertus, poſthabitis monachorum ſuffragiis, Guidonem quemdam, ejus loci ex Lingonenſi clerico monachum, intruſerat. Unde turbati monachi ſeceſſione factâ, primùm Matiſconem ad Letaldum comitem, inde ad ſancti Portiani cellam apud Arvernos, cum ſancti Filiberti, uliorumque Sanctorum reliquiis ſe receperunt; obi electo ſibi Herveo abbate, per triennium commorati ſunt. Lugente interim, variiſque cladibus oppreſſa Burgundiâ, cùm id Sanctorum ablationi a popularibus tribueretur, Trenorchium convenerunt epiſcopi, decretumque ab eis eſt, ut monachi cum ſacris reliquiis in priſtinas ſedes revocarentur; quibus reſtitutis, omnis protinus calamitas ſedata. Haiminus abbas ſuperſtes erat menſe Maio anno DCCCCXLV. quo Giſfredus (b) Veſontionenſis antiſtes ei quædam bona contulit. Intruſo in demortui Haimini locum Guidone, tribus annis apud ſanctum Portianum exſulatunt Trenorchienſes, antequam decreto epiſcoporum revocarentur; atque adeò vix ante hunc annum Trenorchienſe concilium celebratum eſt.

(b) *lib.* 44. *n.* 73.

XXI. Saviniaco privilegium concedit Burchardus Lugdunenſis. (c) *Tomus p.* 282.

Huic concilio præſediſſe dicitur Guido ſeu Wido Lugdunenſis antiſtes, eidemque diœceſanus, qui non diu ſupervixit. Id patet ex litteris quas Burchardus ejus ſucceſſor hoc ipſo anno menſe Auguſto condidit in gratiam Badini (c) Saviniacenſis abbatis, quem Wido ibidem inſtituerat. In his litteris Burchardus ſignificat, quòd *anno nongenteſimo quadrageſimo-nono incarnationis, indictione vij. decimo nono kalendarum Septembrium*, ipſo die feſto aſſumptionis Genitricis filii Dei, dum ipſe in fratrum capitulo reſideret, de publica utilitate tractaturus, coram adſiterit Badinus abbas cœnobii Saviniacenſis, in honorem ſancti Martini dicati, a deceſſore ſuo domno Widone ſubrogatus, narrans ipſius cœnobii deſolationem: quo pacto ſcilicet a tyranois pervaſum, & ab Hungris ſuccenſum defeciſſet, nullumque haberet privilegium, quo ſe tutari poſſet; addens vereri ſe, ne poſt ſuam ipſius vocationem, labor ab ſe ſuſceptus ad reſtituendam ibi regularem diſciplinam penitus annulliaretur. Quapropter Burchardus pontificali auctoritate ejus loci poſſeſſiones confirmat, & liberam eligendi abbatis facultatem. Subſcribunt poſt Burchardum archiepiſcopum *Ilteriat archiepiſcopus*, ſcilicet Arelatenſis, *Childebodus epiſcopus* ſeu Hildebodus Cabilonenſis; *Maimbodus epiſcopus* Matiſconenſis, *Gotſalcus epiſcopus* Lauſanenſis, aliique quatuor epiſcopi; & poſt eos *Rodulfus filius regis*, ſcilicet Conradi. Hinc Chiffletius emendat vulgatos archiepiſcoporum Lugduoenſium catalogos, qui Amblardum Widoni proximè ſubſtituunt, Amblardo Burchardum ſeu Brochardum; duoſque admittendos probat Burchardos, unum Widonis, alterum Amblardi ſucceſſorem. Certe Burchardus (d) Widonis ſucceſſor anno DCCCCLI. eccleſiam ſancti Petri de Cotcellis confert *Herveo abbati congregationis monachorum ſancti Filiberti Trenorchienſis, eat ſe dudum familiaritate ſociaverat.* Actum *apud Anſam oppidum vij. idus Septembris ij. feriâ, xij. anno Conradi regis Jurenſis:* ubi præferendus videtur annus XIV. Conradi regis, qui ab anno DCCCCXXXVII. regnare cœpit. Cæterùm Badinus Saviniaci abbas, vir ſanctus & juſtus fuiſſe dicitur, ac monaſterii reſtitutor, qui multas ſuo tempore præſtarias fecit.

(d) *ibid. p.* 284.

XXII. Patricianum monaſterium conditur. (*) *Peyriſſas.*

Circiter hoc tempus Aſnerius ſeu Aſenarius vicecomes, reverſus ex Romano itinere, quod orationis causâ confecerat, conſilio & auctoritate papæ Parriciânum (*) monaſterium in comitatu Cominienſi, diœceſis nunc Lombarienſis, ſub parrocinio bea-

beatæ Mariæ condidit, in quo *monachos & clericos sub regula viventes* instituisse dicitur, Patriciani nomine, ut traduntur, impositio, quod nullis, præterquam *cælesti Patri*, monachos subjectos vellet, nisi quòd Cominiensi comiti unam annis singulis refectionem *& tertiam partem beneficii domus* concessit, si domum ac familiam, totumque jus monasterii debitè tueretur ac defenderet. Monasterii rebus aptè ordinatis, idem Asnerius illud subjecit Lezatensi abbatiæ, ubi monasticum habitum induit; ibidemque abbas factus, demum *cælicas ad sedes* perveniisse traditur. Mortuo comite Cominiensi, Bernardus-Oddo ejus filius, Astaracensis comes, castrum Bencam juxta Patricianum, salvo ejus jure, exstruxit, adeòque coluit sanctum hunc locum, ut filium suum Rogerium Deo inibi, monachum futurum, obtulerit, ibidemque ipse humari voluerit. Post aliquantum temporis idem Rogerius Patriciani creatus abbas, hunc locum, tutelæ Guillelmi Enardi de Benca, viri potentissimi, commisit, eumque *villicum suum* constituit, eo pacto, *ut esset fidelissimus amicus monachorum & clericorum, totiusque juris domus; & ut abbatis Lezati homo esset, & unam mulam* LX. *solidorum pretio daret, quæ in obsequio domus Patriciani* esset. *Factum est hoc in præsentia & manu Rogerii abbatis, & fratrum ejus comitum Raymundi-Bernardi & Bernadi patris Raymundi, Vuillelmi & Fortanerii, Vidiani monachi*, & aliorum monachorum & clericorum. Rogerio abbati successit prædictus Vidiaous, cui Anerius de Beoca seipsum & uxorem suam cum omnibus bonis suis tradidit, repugnante primùm, dein assentiente Fortanerio comite. Lezarensi monasterio præerat hoc tempore Daniel abbas, cui Astaro presbyter alodum suum de Blidanis contulit anno XX. regnante Ludovico rege, cujus anno nono jam idem Daniel abbas erat. De Guarino abbate infeliùs agendum. ANN. CHR. 949.

In Belgica secunda florebat eo tempore Cadroë Walciodori abbas, cujus sanctitatis fama cùm ad aures Adalberonis Mettensis episcopi perveniisset, in eam urbem ab eo accitus est, agentibus Agenaldo Gorziensi & Anstco sancti Arnulfi abbatibus, quibus id negotii præsul tractandum commiserat. Fortè Cadroë ad Gorziense monasterium die festo sancti Gorgonii martyris, ejus loci patroni, accesserat. Hac occasione usi duo illi abbates, ei præsulis voluntatem exponunt, togantque ut secum in illa urbe manere ne gravaretur. *Precibus ergo supplicantium evictus*, ait vitæ scriptor, *consensit, & locum, non longè ab urbe Mettensi positum, & multorum sanctorum corporibus & reliquiis inclytum, sed tunc jam ad nihilum redactum, suscepit commendatum*. Locus iste *Ad-basilicas* vocabatur, ubi sanctus Clemens, primus Metteosium episcopus, aliquamdiu recluſus fuisse traditur. Exstat hic locus ad orbis portam, quæ modò sancti Theobaldi vocatur, in declivi collis, quem Sallia fluviolus præterfluit. Illic erat basilica sancti Felicis, postea sancti Clemeoris dicta, primorum urbis antistitum sepultura & reliquiis insignis: cui adjunctum erat sancti Clementis monasterium, antequam in urbem transferretur; quod partum nostrorum memoria factum est. Non procul aberat basilica sancti Petri *Ad-Arenas*, quo ex loco sanctus Clemens serpentem expulisse dicitur, obi & prædictam basilicam exstruxit. Illic visebantur nuper veteris amphitheatri rudera, quæ ad construendam arcem penitus disjecta sunt. In martyrologio sancti Clementis notatur VI. *nonas Maii Ad basilicas dedicatio cryptæ in ecclesia beati Clementis in honore sancti Petri apostoli, & aliorum plurimorum sanctorum*. Dispositio monasterio, quòd primùm sancti Felicis a tertio ejus urbis episcopo, postea sancti Clementis dictum est, Cadroë quosdam secum Walciodoro istuc adduxit, aliis verò, qui Walciodori remanserant, patrem præfecit, qui postea *a via rectitudinis* exorbitasse dicitur. Is non alius esse videtur quàm Godefridus, ex Remensi sancti Remigii assumtus monasterio, ob superbiam pravumque regimen præfecturâ dejectus, quem post Immonem collocat chronographus Walciodorensis. XXIII. Cadroë S. Clementis monasterio præfectus.

Dum rex Otto Francofurti versaretur, relatu accepit, Adamum quemdam, nobilem Rætum, paullo ante publico judicio majestatis condemnatum, ad Meginradi-cellam perfugisse, mutatâque in melius vitâ, monachum indutum, atque ibidem piè se gerere: quo nuntio simul & loci veneratione permotus, Adamo vitæ (*a*) ac judicii gratiam fecit, ejusque bona sita in Dtusiana (*) Rætiæ valle, in fiscum redacta, eidem restituit, Einsidlensium usibus profutura. *Data kal. Januarii, anno Domini* DCCCCXLVIIII. *indictione* VI. (lege VII.) *regnante serenissimo rege Otone anno* XIIII. *Actum Francofurti*. Idem (*b*) anno superiori, suggestione filii sui Liutolfi ac Herimanni ducis, res quasdam sui juris in villa Rætiæ, Quadravedes nominata, concedit sanctæ Dei genitrici Mariæ & sancto Mauricio Martyri, ac cæteris sanctis, quorum juge obsequium in silva & in loco Moriarates cella, ab Eberhardo eremita cum cæteris fratribus, in eodem loco monasterii cà religione celebratur. *Eremitas* iridem vocat ipsemet Otto in alio (*c*) diplomate, quo prædium quoddam pagi Brisachgowensis, vocabulo Lialachum, qui XXIV. Ottonis munificentia in Einsidlenses.

(*a*) *Annal. Eccm. p.* 53.
(*) *Valgavo.*
(*b*) *ibid. p.* 49.
(*c*) *ibid. p.* 57.

ANN. CHR. 949. de rebus Gundramni, populari judicio, lo regiam poteſtatem venerat, eiſdem largitus eſt anno DCCCCLII.

Gregorius eo ſe recipit. Eberhardo abbate Eiuſidlam ſeceſſit Gregorius nobiliſſimus Anglus, qui juvenis patriâ, parentibus, ac ſponſâ etiam relictis, primùm Romæ in Cælio-monte factus monachus, & diu incluſus, dein omnibus incognitus *ad monaſterium Solitariorum, in Heremæ ſilva habitantium*, ait vitæ ſancti Wolfgangi ſcriptor anonymus, *propter artiorem monaſticæ diſciplinæ obſervantiam* ſe recepit: ubi ob egregias virtutes poſt annos decem omnibus præpoſitus eſt. Tritbemio, aliiſque recentioribus rex regiâ ſtirpe procreatus dicitur ac regis filius, quem tamen Adelſtani Anglorum regis fratrem non fuiſſe conſtat. Eum tantùm *ex Anglorum ſtirpe* ortum dicit prædictus anonymus ejus æqualis, qui ejus *vitam virtutibus ornatiſſimam*, ne ab inſtituto deflecteret, pertexere noluit, nec quiſquam alius, quem quidem noverimus, aggreſſus eſt: tametſi Gregorius, adhuc vivens, *ſanctiſſimum virum & cunctis virtutibus polleat* ab Ottone Magno prædicatus eſt in quodam diplomate, quod ſuo loco referemus.

XXV. Aligernus fit abbas Caſinenſis. Poſt mortem Majelpoti Caſinenſis abbatis, qui annis ſex non integris ſedit, electus eſt hoc anno Aligernus abbas (*a*) VIII. kal. Novembris, magnum ejus ſæculi lumen, qui ſacro monti priſtinum honorem ac cultum reſtituit. Hic Neapolitanus genere, Romæ in monaſterio ſancti Pauli ſub Balduino abbate factus monachus, poſtmodum ab eodem abbate Caſinum tranſlatus, ex præpoſito ejus loci abbas demum ordinatur. Quo pacto facta ſit ejus electio, Leo Marſicanus tradit his verbis. *Poſt tranſitum ſupra dicti abbatis* Majelpoti, *cùm convenijſſent in capitula monaſterii Capuam domnus Adelpertus egregius præſul eccleſiæ Capuanæ, & domnus Ardericus epiſcopus, Leo quoque venerabilis abbas ſancti Martyris Chriſti Vincentii* ad Vulturnum, *necnon & nobiliſſimi judices prædictæ civitatis Arechis & Saldefrid, & Atenulfus caſtaldeus viij. kalendas Novembris, omnibus unanimiter annuentibus atque laudantibus, electus eſt ab univerſis fratribus, cum maximo gaudio & lætitia, in abbatem domnus Aligernus, præpoſitus tunc monaſterii hujus, vir venerabilis & valde honeſtus, & tam divinâ quàm ſeculari prudentiâ præditus*; & quidem ſeptimus ac viceſimus Caſini abbas a ſancto Benedicto; ſeditque annis triginta & ſeptem: quæ diuturna præfectura magnis tebus gerendis idoneum ſparium fuit. Et primò quidem Caſinenſe monaſterium, quod poſt Saracenicam eladem per ſeptem & ſeptuaginta ferè annos neglectum & incultum fuerat, a Leone & Johanne abbatibus jam inſtaurari cœptum, omnino abſolvit, & cuncta in circuitu reparavit. Ad hæc poſſeſſiones monaſterii, a Teanenſibus comitibus & Aquinenſibus occuparas, non ſine magno recuperavit labore. In his Adenulfus quidam, caſtaldeus Aquinenſis, totam Flumeticam invaſerat: quem cùm ad reſtitutionem flectere non valeret Aligernus, eum apud Landulfum Capuanum principem accuſavit; quâ re offenſus Adenulfus, abbatem vi cepit, & Aquioum ovans adduxit: ubi urſino tergore veſtitum in publicum ſpectaculum expoſuit canibus ad circum latrandum immiſſis. His acceptis, princeps Adenulfum Capuam citat, legali judicio abbati ſatisfacturum. Ille verò debitæ mortis pœnæ ſuccumbere veritus, rebellare potiùs elegit, Aquinenſi munitione confiſus. Hinc princeps cùm ſuam, tum abbatis injuriam ultum ire certus, Aquinum venit; ac prætorium, quo rebellis ſe munierat, obſedit: Tum Adenolfus, principis manus ſe evadere non poſſe videns, func in collum immiſſo, per conjugem ad principis pedes ſe trahi præcepit; quem, ita ut ligatus erat, princeps abbati tradidit, & tam ipſum, quàm res ejus omnes ejus poteſtati permiſit. Ita Adenulfus ſe captivum in manus captivi ſui juſto Dei judicio venijſſe cernens, mox *cartulam renuntiationis* de univerſis, quæ juvaſerat, fecit, & in manus abbatis remiſit: quod ſimiliter Teanenſes comites fecerunt. Idem abbas a Landulfo principe *præceptum libertatis* ac *confirmationis totius in circuitu abbatiæ* obtinuit ſecundùm terminos, quos Giſulfus dux tempore Petronacis primò ſtatuerat, ac poſtmodum Carolus Magnus tempore Theodemari confirmaverat. Prætereo varias donationes & commutationes eo abbate factas, quas Leo Marſicanus fuſe commemorat, uti & varia privilegia, quæ ab Ottone Magno conceſſa ſunt. Bonis itaque temporalibus recuperatis, Aligernus ad reparanda ædificia, maximè ad inſtaurandam pietatem, totum ſe convertit. In primis eccleſiam novis trabibus ac lignis cypreſſinis contignavit, tegulis cooperuit, parietes ejus picturis ornavit, pavimentum ante altare beati Benedicti multimodâ lapidum varietate conſtravit, ipſumque altare argenteis tabulis decoravit, necnon anteriorem faciem altaris beati Johannis argenteam fecit. Mitro crucem argenteam, textum evangelii argento & gemmis ornatum, coronas argenteas tres, calices, turibula, variaque eccleſiaſtica ornamenta, tum Caſini, tum Capuæ ab eo facta, ad hæc codices plurimos ac diverſos, quos utrique loco, maximè Caſino conceſſit. Ad regularem diſciplinam quod attinet, velut *alter Petronax, juxta tenorem regulæ & priſcam monaſterii conſuetudinem*,

(*a*) Chron. Caſin. lib. 2. c. 60. & libr. 3. & ſeqq.

dinem, suam fratrumque vitam composuit. Multum vero ad sacri loci ædificationem & informationem contulit sancti Nili Casinum adventus, de quo inferiùs.

ANN. CHR. 949. XXVI. Raculfense monasterium Cantuariensi ecclesiæ datum.

In Anglia Edredus rex, præsente Odone archiepiscopo, ecclesiæ Christi Dorobernensi dedit Raculfense (*a*) monasterium agri Cantiani, cum tota villa & omnibus ad eam pertinentibus, liberam ab omni sæculari servitio, exceptis militari expeditione, & constructione pontis & arcis. Regiis hac de re litteris subscribunt complures episcopi, Ealdhelmus abbas, duces tres, Eadgifu regis genitrix, quæ Ediva aliis dicitur, & post omnes Dunstanus abbas, qui regium diploma composuit ac perscripsit.

(*a*) *Monast. Anglic. to. 1. p. 86.*

ANN. CHR. 950. XXVII. Res civiles anni sequentis.

POstero anno quinquagesimo supra nongentesimum inter Ludovicum regem & Hugonem principem pax initur, Conrado Lotharienſi duce, Ottonis regis legato, Adalberone Mettensi & Fulberto Cameracensi episcopis cum Hugone Nigro allaborantibus. In Italia verò Berengarius, veneno, ut ferunt, necato Lothario, Hugonis regis filio, rex Italiæ Veronæ proclamatur, atque unà cum Adalberto majore-nato filio regnum capessit. Inde se convertit ad regiam sedem, id est Papiam occupandam, in qua Adelheidis regina, Lotharii conjux, residebat. Hæc Adelberti oblatas nuptias respuit, sive antiquo odio propter injurias socero, maritoque suo illatas impulsa, sive spe honestiorum nuptiarum, quas anno sequenti cum Ottone rege contraxit. Mox ut Papiam obtinuit Berengarius, parthenoni sancti Sixti Placentiæo, cui Berta ejus amita præerat, privilegium indulsit, a Sigonio relatum in hæc verba. *Nos Berengarius & Adelbertus reges, rogatu Giselprandi Derthonensis & Vidonis Mutinensis episcopi, monasterium sancti Sixti, quod extra Placentiam ab imperatrice Engilberga constructum fuit, Bertha abbatissa ejus, amitæ nostræ, confirmamus, atque eidem monasterio Guardastallam, & quæcumque super scripta imperatrix & cæteri reges huic venerabili reliquerunt, sancimus; & ut ipsa, dum vitæ suppetat, monasterium administret, concedimus, & præcipuè ædem sancti Petri, ad Caput Trebiæ sitam, quemadmodum Carolomannus rex largitus est, largimur. Anno* DCCCCL. *regni verò domni Berengarii & domni Adelberti piissimorum regum primo, indictione nona*; legendum *octava. Actum Papiæ.*

S. Sixti monasterio Placentino privilegium datum.

Qui in his litteris laudatur Giselprandus seu Giseprandus Derthonensis episcopus, abbas erat Bobiensis monasterii, idemque auctor monasterii sancti Martiani, quod hocce tempore Derthonæ conditum est. Cùm ejus struendi consilium animo agitaret pius antistes, insedit animo Gezonis Derthonensis ecclesiæ sacerdotis vitæ monasticæ desiderium. Perita ab episcopo discedendi venia, non aliâ ratione obtineri potuit, quàm ut Gezo in novo cœnobio monachum profiteretur, ejusque demum regimen subiret. Ægrè assensit ille, rarò haud rectum esse, ut artem, quam quis nondum didicisset, alios edoceret; & qui subesse non assuevisset, aliis imperaret. At parendum fuit constanti præsulis voluntati, qui Gezonem monastico habitu indutum paullo post abbatem ordinavit. Rem lucidiùs exprimet Gezo ipse in prologo libri de corpore & sanguine Domini, quem ad Informandos de tanto mysterio discipulos ex sanctorum patrum scriptis, maximè ex libro Paschasii Radberti, composuit. Prologus sic habet. *Dilectissimis fratribus, quibus ex divina dispensatione, quantùm propria permittit infirmitas, paternam impendo sollicitudinem, Gezo Dei & Domini nostri Jesu-Christi servus. Decreveram quidem olim, fratres carissimi, gravissimorum mihi consciis delictorum, patriam parentesque relinquere, & in aliquod me conferre conobrium: ubi a sæcularium negotiorum strepitu omni modo sequestratus, in omnipotentis Dei servitio ævum transigerem, peccata mea jugiter deplorans, & continuâ pœnitentiæ satisfactione clementissimum Dominum & judicem universorum ad misericordiam invitans. Quantum autem huic decreto voluntatis meæ, reverendæ memoriæ dominus Giseprandus, illo tunc tempore noster episcopus, & vi & auctoritate restiterit, non habetis incognitum, asserens non esse canonicum, ut, relictâ ecclesiâ, in qua nutritus & ordinatus fueram, meo arbitrio alò demigrarem: se verò numquam mihi ad ista præbiturum esse consensum, præsertim cùm jam ipse decreverit in propria ecclesia, ubi beatissimi martyris Martiani corpus humatum quiescit, monasterium construere: in quo si omni modo statuerem mansionem proposito, & solitudo mihi non deesset, & ad serviendum Deo juxta libitum, cuncta suppeterent. Quam ergo pollicitationem pro mea tunc imperitia ægrè suscepi: quia assueti desiderio utinam prolixa tanti temporis videbatur expectatio. Prævaluit tamen ejus auctoritas: quoniam tanti viri jussionibus non parcere, & consiliis non acquiescere, non modò temerarium, verùm etiam insaniæ simile diceretur. Acceleravi igitur quantocius implere promissum; & positis curis omnibus sæculi, quibus nimium impediebatur, ad monasterii fabricam se totum transtulit, tradidi mihi bono animo licentiâ monachum profitendi. Nec diu moratus, ubi prosperari in manibus suis*

XXVIII. Derthonensis monasterii primus abbas Gezo.

ANN. CHR. 951.

captum opus, Domino cooperante, perſpexit, omni mihi inſtantiâ capit imminere, at totius loci curam ſuſciperem, & in lucrandis Deo animabus ſollicitum me vigilemque præberem. Repugnanti itaque mihi, & pondus regiminis non ſegniter refugienti, eò uſque inſtitit, & irrevocabilis manſit, ut, nullâ a me excuſatione ſuſceptâ, ſub divini ſe nominis obteſtatione conſtringeret, quod, niſi eo die voluntatis ejus arbitrio me committerem, ut ſubirem farcinam, quam jubebat; ſine aliqua dilatione eliminatis hinc bis ipſis, qui pauci admodum habebantur, monachis, canonicis, quos jam ad hoc præparaverat, locum traderet involendum. Suſcepi itaque infirmis humeris grave pondus regiminis, & nimiâ neceſſitate compulſus, illius profeſſionis magiſter factus ſum, cujus non fueram ante diſcipulus. Diſpenſationis igitur mihi per vos creditæ ex eo tunc tempore curis mordaciſſimis occupatus, dum utilitati veſtræ plurimùm intendo, & quæ potiſſimùm vobis expediant, mecum ipſe pertracto; occurrit animo de dominici corporis & ſanguinis ſacramento mellitum vobis atque floruleutum, ſacriſque permixtionibus ſobriè temperatum poculum pro mei ingenii paupertate conficere, quod dilectioni veſtræ & voluntati ſit, & ſaluti. Sanctorum ſiquidem catholicorum patrum ſcripta lectione percurrens, & intentâ, quantum potui, meditatione retractans, quicquid in eiſdem abſolutius atque emendatius ad intelligendum de tanta tamque ſublimiſſimæ rei myſterio invenire valui, in unius libelli corpuſculum compendioſâ brevitate redegi: quod vobis, ſi Spiritus-ſancti favor adſpiret, nec ex intellectus difficultate diſpliceat, & ex ſui parvitate complaceat: imitatus in hoc opuſculo Paſchaſium Ruthertum, qui de hac eadem re Placido cuidam ſuo diſcipulo libellum inculento ſermone compoſuit; eoſdem ipſe, quos & ego, ſecutus auctores, beatiſſimos ſcilicet Domini ſacerdotes, Cyprianum, Hilarium, Ambroſium, Auguſtinum, Gregorium, Johannem, Iſidorum, Iſicium, Hieronymum & Bedam: de quorum omnium ſerepſit quoſdam ſentantiarum decerpimus flores, cauſa valde neceſſarios, item dominici corporis & ſanguinis ſuaviſſimum odorem exhalantes. Ipſius verò Paſchaſii libellum totum pæne, ſicut invenimus, ita in noſtrum tranſtulimus, ſenſum ejus potiùs in aliquibus locis, quàm verba ſequentes, & ſuperflua quæque vitantes. Cætera prætereo, quæ in Muſei Italici tomo (*a*) primo legere licet. Ex his porro intelligitur, qualis fuerit Derthonenſis monaſterii ſancti Martiani origo, quiſve auctor ac primus abbas; & quæ fuerit Gezonis abbatis de Paſchaſii libro ſententia. Proceſſu tempotis Otto quartus abbatiam (*b*) de Patrania huic monaſterio univit. Giſelprandus abbas fuit, ut jam dixi, Bobienſis monaſterii, ſcilicet poſt Liutfredum, ejuſque bona quædam permutavit: quod Otto tertius irritum (*c*) eſſe juſſit anno duo-demilleſimo. Petro abbati (*d*) ejus ſucceſſori Otto Magnus duo privilegia conceſſit.

(*a*) *Muſ. Ital. to. 1. p. 89. & ſeqq.*
(*b*) *Ital. ſac. Ughel. col. 836.*
(*c*) *ibid.*
(*d*) *ibid. c. 1359 & ſeqq.*

XXIX. S. Petri apud Caſauras monaſterium reſtituitur.

In Gallia Ragenfredus Carnutum præſul impenſè etiam in rem monaſticam affectus fuit. Ludovico Pio imperante, monachi ſancti Petri ejus urbis ab Eliæ epiſcopo vexati, Autiſiodorum ad ſancti Germani cœnobium confugerant. Poſt Eliæ obitum reverſi ſunt monachi ad priſtinam ſedem, Burchardo epiſcopo. Sub ejus ſucceſſore Frotbaldo Carnotis lagens a Normannis illata eſt clades, in qua cæſi ſunt eum clericis monachi non pauci, qui ad eccleſiam ſa receperant. Paullo poſt Gillebertus præſul munificus, cernens in ſancti Petri cœnobio exiguum ob inopiam numerum monachorum, eorum paupertati ſubvenit. Sub Giſleberti ſucceſſore Aimerico, vel ſub Gerardo, qui Aimericum excepit, locus ad paucos redactus eſt clericos; aſt Agano, proximus Aimerici ſucceſſor, monaſterium pæne in ſolitudinem redactum, a fundamento reſtituit, eccleſiam auxit, ibidemque canonicos ſub Alveo abbate collocavit. Haganonis obitus in necrologio notatur IX. kal. Januarii anno DCCCXLI. indictione XIV. ubi vocatur *epiſcopus & comes, Leodino beatiſſimo conſimilis*. Huic in epiſcopatu ſucceſſit venetabilis Ragenfredus, qui, cùm ſuapte pietate, tum impulſu Alvei abbatis, qui religionis monaſticæ ſtudioſiſſimus erat, monachos ibidem reſtituere decrevit in locum canonicorum, qui, relictis ſpiritalis militiæ exercitiis, ad terrea & caduca toti converſi erant. Alveus itaque a ſe ipſo bene vivendi initium ſumendum ratus, ad Floriacenſe monaſterium, tunc famâ religionis celebre, ſe contulit, & monaſtico indutus habitu, ibidem per triennium converſatus, normam beati Benedicti perfectè didicit. Inde a Ragenfredo epiſcopo revocatus, duodecim ſecum monachos adduxit, concedente ac comitante Wifado abbate, qui tum Floriacenſibus poſt Archemboldum præerat, factus demum & ipſe epiſcopus Cattutenſis. Alveo duce ac magiſtro, monaſtica diſciplina reformata eſt in illo ſancti Petri monaſterio, cui Ragenfredus multas poſſeſſiones, a deceſſoribus ſuis ſubtractas, reſtituit, eique in ſupplementum duodecim eccleſiæ ſuæ aſſignavit præbendas, quarum mediam partem Arduinus ejus frater ac ſucceſſor ſubtraxit. Ragenfredi duo hac de re inſtrumenta ex charlaceo libro, Haganonis dicto, a nobis (*e*) edita ſunt, at ſine chronicis notis: ſed, ut ex ſubſcribentium tem-

(*e*) *Spic. t. p. 281. & ſeqq.*

pore

pore colligitur, via ante annum DCCCC.LV. conscripta sunt. Priori subscribit post Ragenfredum Hildemannus archiepiscopus Senonensis, qui Gerlannum prædicto anno excepit. Post Hildemannum Gauzfus abbas sancti Cassiani nomen suum apposuit, multique post eum canonici. *Postea firmaverunt Joseph archiepiscopus Turonensis, Constantius Parisiorum episcopus, Guichardus* (*) *Ebroicæ, Manardus Cenomanicæ, Mabbo Paulitani Britanniæ, Nordoardus Redonensium* episcopi; *Teobaldus comes, Huga archiepiscopus*, scilicet Bituricensis; idemque *filius Teobaldi; Odo comes, Hago dux Franciæ, Hugo filius ejus, Ledgardis comitissa*; sequenti tempore *Odo episcopus Carnotensis; Otho comes Burgundiæ, Suggerius decanus*. Ea quibus confirmatur id, quod jam sæpe observavimus, vetustis instrumentis non modò absentes, sed etiam posteros non raro subscripsisse. Posteriori instrumento præter Raganfredum seu Ragenfredum episcopum subscripsere Nordoardus episcopus Redonensis, Hugo archiepiscopus, Theobaldus comes, Joseph archiepiscopus Turonum, Gunhardus episcopus Ebroicæ, Sugetius decanus, Radulfus abbas. Post mortem Theotolonis Turonum archiepiscopi, quæ ante annos quinque contigit, undecim mensium interpontificium accidit, ut legimus in veteri chronico sancti Juliani: quo elapso successit Joseph, qui annis XI. mensibus II. diebus XII. præfuisse dicitur. Redeo ad Alveum sancti Petri abbatem, cujus pater Geroardus laicus in necrologio notatur VI. idus Junii.

ANN. CHR. 950.

(*) al. *Gunhardus*.

Transmaro Noviomensi ea nostris episcopo successit hoc etiam anno Rodulfus ea archidiacono ejus ecclesiæ, qui suburbanum sancti Lupi & sancti Eligii monasterium, post vastationem Normannicum a sæcularibus clericis occupatum, monastico restituit ordini, ex qua post ejus mortem denuo ad clericos revolutum est Fulcerio episcopo, qui tamen monachus & decanus fuerat sancti Medardi apud Suessionas: sed tandem a Liudulfo Fulcarii post Hadulfum successore, iterum assertum ordini monastico, sub quo etiam nunc perseverat.

S. Eligii monasterii varius status.

Dum hæc laudatus Wifaldus abbas Floriacensi monasterio præesset, eò se recepit *Mabbo Paulitani Britanniæ*, seu sancti Pauli Leonensis episcopus, secumque corpus sancti Pauli ejus urbis episcopi attulit. Factum ex Aimoino (*a*) sic accipe. *Ora* (*) *oceani maris quædam est insula, quæ a contiguæ Armoricanæ regionis terra, quam Cornu Galliæ* (*) *nominant, pelago sexdecim passuum in transversum porrecto sejungitur. In ea beatum Paulum, cognomento Aurelianum, eremiticam duxisse vitam ex libro vitæ ejus didicimus. Hic denique sanctus Paulus in loco Britanniæ, qui oppidum sancti Pauli dicitur, episcopus factus, multis in sua vita claruit virtutibus, ibidem per divinam designationem tumulandus meruit sepulturam; cujus corpus post longa obitus ipsius transacta tempora, a Mabbone ipsius loci pontifice ad hoc nostrum Floriacense translatum est cœnobium. Hujus translationis seriem, quia occasio se præbuit, licèt multis antea temporibus gesta sit, sicut a prioribus nostris eam audita comperimus, referre dignum duximus. Memoratus denique venerabilis Mabbo pontifex, amore divino contemplativæ succensus vitæ, hæsitabat animo, quonam potissimùm in loco sanum posset explere propositum; cui divinitus inspiratum est, nusquam optius id posse eum perficere, quàm in præsentia corporis sanctissimi patris nostri Benedicti, qui dux & signifer illius esset institutionis, quam ipse sectari cupiebat. Sumtis igitur evangeliis, & sacrarum vestium non contemnenda ornatu, simul cum sacratissimo corpore egregii præsulis Pauli ad sibi desideratam pervenit habitationem: quem abbas ipsius sacri cœnobii præcedenti libro nominatus Wifaldus, cunctaque congregatio, gratantissimo dilectionis suscipiente obsequio, quo advixit tempore, honorificè secum tenuerunt: qui peracto laudabilis vitæ cursu, ante altare sancti Johannis Evangelistæ, in basilica sanctæ Dei genitricis Mariæ, tumulariam adepti est sepulturam. Corpus autem ante dicti confessoris Pauli cum proprio loculo post loculum sanctissimi Patris Benedicti posuerunt, uno tamen ampliori scrinio, quod etiam argento tectum erat, utrumque concludentes.* Liber de vita sancti Pauli, sed mutilus habetur in bibliotheca Floriacensi; quem libtum habemus integrum in vetere codice u Wrmonoco monacho scriptum anno DCCCLXXXIV. ut supetiùs diximus. His Aimoinus miraculum addit de Felice unachoreta e naufragio erepto, quod suo loco referemus.

XXX. Mabbo episcopus cum sancti Pauli corpore, Floriacum secedit.

(a) *Aimoin. lib. 2. de miror. S. Benedicti c. 11.*

(*) *Hucffan.*

(*) *Cornouaille.*

Actum est superiùs (*b*) de probatione Drogonis novitii per Archembaldum. Is u Wifaldo abbate Archembaldi successore ægrè obtinuit, ut sibi, in vita cœnobitica (*c*) jam diu probato, eremi singularem pugnam aggredi liceret. Facultate obtentâ, in locum, *qui Balma dicitur*, secessit, ubi varias dæmonis tentationes perpessus est, quæ eò graviores erant, quò majori contritione carnis & spiritus totam expenderet vitam, & vigiliis jejuniis, & jejuniis vigiliis ultrò mandu subnecteret. Fortè accidit, ut, dum quadam nocte, quæ unam festivita-

XXXI. Drogonis monachi secessus in eremum, & tentatio.

(*b*) *lib. 44. n. 44.*

(*c*) *Aimoin. ubi supra l. c.*

ANN. CHR. 930.

vitatum ſancti Benedicti præcedebat, maturiùs pervigil tempus perſolvendarum vigiliarum ex progreſſu ſtellarum exploraret, quercus quædam phantaſtico igne ad ejus tugurium flammivomis ignibus ardere viſa eſt. Dæmonis hæc fraus erat, ut hoc terriculamento pium eremitam ab officio averteret. Verùm ille ad nota recurrens præſidia, ſigno crucis phantaſticum illud diſſipavit incendium: quo facto, ſancti patris Benedicti, ut creditur, alloquio recreatus eſt, cujus hac in re exemplum imitatus fuerat. Cùm plures Balmæ ſint, quinam ſit ille locus Balma dictus, ubi Drogo ſolitariam viram duxit, non explicat Aimoïnus, niſi quod innuit eum *in procul remota ſolo* a Floriaco manſiſſe.

XXXII. Salmurenſis cœnobii primordia.

Ex eodem Floriacenſi aſceterio deducta eſt colonia monachorum in Salmurenſe ſancti Florentii monaſterium, quod hoc ipſo tempore ædificari cœpit. Prolixam de ejus origine narrationem exhibet ſcriptor anonymus, qui in eo videtur emendandus, quòd Abſalonem monachum ab everſione Glonnenſis monaſterii, quæ ſub finem regni Caroli-Calvi accidit, ultra medium ſæculum decimum ſuperſtitem facit. Narrat quippe iſte auctor, Abſalonem, vaſtato a Nortmannis Glonnenſi ſancti Florentii monaſterio, quod ad ripam Ligeris in finibus Aquitaniæ ſitum erat, cum abbatis ſui venia in urbem Cenomannicam, ex qua ortus erat, ad propinquos ſuos ſe recepiſſe; inde profectum ad Trenorchienſe monaſterium, in quo Glonnenſes monachi, Herenſibus juncti, cum corpore ſancti Florentii conſtiterant, illud furtim Salmurum reportaſſe: ubi ædificato monaſterio, demum obierit; quod ut conſtet, cum ad annos ætatis minimùm centum viginti pervenîſſe neceſſe eſt. Sic itaque res videtur contigiſſe. Deſtructo Glonnenſi monaſterio, Carolus-Calvus Heccfrido abbati ejuſque monachis cellulam ſancti Gundulfi ad refugium anno regni XXVI. conceſſit, ubi cum corpore ſancti Florentii aliquamdiu commorari ſunt. Verùm, cùm ob frequentes barbarorum in pagum Bituricenſem incurſiones illic non ſatis tuti eſſent; in Burgundiam cum corpore ſancti Florentii confugere, ubi in Trenorchienſe caſtrum excepti ſunt ab Herenſibus monachis, quibuſcum antiquâ neceſſitudine conjuncti erant. Ex his Abſalonl in patriam ſe recipere permiſſum. Pacato regno, Glonnenſibus cupido inceſſit remeandi ad priſtinas ſedes, ac ſecum ſancti Florentii corpus reportandi. Verùm negantibus Trenorchienſibus id unquam ſe permiſſuros, abirent illi quò vellent, ſi remanere nollent; at Burgundiones numquam S. Florentii corpus inde efferri paſſuros: mœſti receſſere Glonnenſes, & hac illac diſſipari miſerabilem vitam nudi & inopes traduxere. His acceptis, Abſalon dolo exorquere molitur, quod bonâ gratiâ obtinere non valeret. Cenomannis Trenorchium pergit, claudum ſimulans. Admiſſus in cœtum fratrum ut peregrinus & incognitus fratet, apud Trenorchienſes gratiam invenit. Scholarum primò regimen, tum cantoris officium ei committitur: poſtremò *ſecretarius* factus eſt, cui ſacrorum cuſtodia incumbebat. Optatâ occaſione uſus, ſancti Florentii reliquias e loculo extrahit, & in peram cervinam immittit. Mox conſcenſo equo, quem ad hoc pararum habebat, ſub peregrino habitu, Trenorchienſibus fruſtra inſequentibus, fugam arripit, & ad Corbonis-curtes, haud longè ab urbe Turonica, pervenit: dein, tranſmiſſo Ligeri ad locum, qui Reſtis vocatur, accedit; indeque digreſſus, venit ad quoddam prædium, ſancto Florentio quondam in parochia beatæ Mariæ de Lentiniaco (*) regiâ liberalitate collatum, quod in ſolitudinem penitus redactum (*) *Nentilly.* invenit. Locus ille ab occidente caſtrum, Truncum nomine, quod ſibi ad perfugium populares funeſtis illis temporibus conſtruxerant; a boreali verò plaga Vigennæ fluvium habebat. Haud procul invenit Abſalon rupem concavam, in quâ ſactas reliquias depoſuit, divina pro modulo officia ibidem perſolvens. Dein (*) *Dié.* audito, tres pios viros in ſpecubus ſubterraneis prope Doadum (*) oppidum exiſtere, genere, non tantùm pietate celebres, opibuſque locupleres; hos ſibi ſocios adjungere cupiens, eos convenit, nec invitos ſecum adduxit. Tum unà conſtruendi monaſterii conſilium ineunt, adeòque facultatem petunt, obtinentque Teutbaldi Bleſarum comitis, *cujus ditioni regiohum occeduarum pars non modica parebat.* Principis obtentâ facultate, locum monachis opportunum perquirunt, nec alium, aut turiorem, aut commodiorem inveniunt, quàm caſtrum Truncum, in cujus medio cœnobium conſtruere properant, Teurbaldo comite impenſas liberaliter conferente. Interim ſancti Florentii corpus o prædicto ſpecu in capellam caſtri Trunci, quod ab eo die Salmurum appellatum eſt, inſertur *vj. nonas Maii*, quo die in domeſtico martyrologio notatur, *Caſtro Salmuro ſuſceptio corporis ſancti patris noſtri Florentii presbyteri & confeſſoris.* Tunc tres illi viri, quos ex oppido Doado iſtuc acceſſiſſe diximus, monaſtico habitu induuntur. Horum nomina Othbertus de Furnis, Helias de Liniaco, Reginaldus de Reſte. Acciti e Floriaco a Teutbaldo comite monachi, qui illos re-

gu-

gùlaribus disciplinis informarent. Ex illa verò die novum cœnobium crevit tum religione, tum numero monachorum: quibus præfectus Helias mox laudatus, vir miræ, ut tradunt, religionis, qui multùm in ejus loci constructione desudasse dicitur. Sub eo Reginaldus de Reste præpositus, Absalon ædituus factus est. Repetita a Trenorchiensibus ornamenta, quæ Glounenses apud eos olim deposuerant. Verùm pauca ab eis extorqueri potuerunt, scilicet vas cænæ dominicæ, tutibulum cum pedibus a sancto Eligio fabricatum, missale, & psalterium, quibus sanctus Florentius usus fuisse memoratur: ex libris & chartis pauca, & viliora: cærera pretiosiora ne quidem Teutbaldus comes recuperare valuit, obstante, ut aiunt, rege, qui a Trenorchiensibus (Tornaeenses ubique vocat auctor) corruptus fuisse dicitur. Hic est Teutbaldus seu Tetbaldus comes, ejus nominis primus, cognomento Tricator, qui hoc anno Codiciacum (*) castrum agri Laudunensis ad Aquilam amnem contra Artaldum archiepiscopum præstactè retinuit: cujus uxor Lergardis, filia Heriberti secundi Viromandorum comitis, prioribus litteris Ragenfredi Carnotensis episcopi subscripsit pro cœnobio sancti Petri, cui & ipsa se munificam præbuit. ANN. CHR. 950.

(*) *Coucy.*

Sub idem tempus, cùm Hugo princeps Oximos & Bajocas eum toto Constantiensi pago post mortem Guillelmi ducis a Ludovico rege obtinuisset; Herluinus ejus cancellarius & Radulfus de Dragiaco cubicularius, Uticum diverterunt, & in cœnobio sancti Ebrulfi hospitati sunt, ambo religiosi, & reliquiarum pro more gentis in primis avidi. His oratoria, & pretiosa quæque ostenderunt simplices monachi, ut tantis hospitibus se gratos præberent. Et illi quidem oblatis loco sancto donis tunc vacui discesserunt; postea verò eòdem reversi, Uticensem basilicam, stupentibus & nil malè suspicantibus cœnobitis, cum armatorum manu ingressi, tria corpora sanctorum Ebrulfi & Ebremundi ejus loci abbatum, atque Ansberti monachi inde abstulerunt, insequentibus monachis cum famulis numero triginta, & patronorum suorum ablationem deplorantibus. Ubi ad locum, qui Campus dicitur, perventum est, Hugo princeps, qui illic cum exercitu aderat, auditis sanctorum virtutibus ac meritis, eis ab omnibus honorem habeti jussit, & sacra corpora usque ad urbem Aurelianos, quæ sui juris erat, ante exercitum deferri. Herluinus cancellarius abbas erat sancti Petri de Puncto, ibique venerabiles reliquias Hugonis Magni jussu deposuit. Illic reliquiarum facta partitio. Herluinus, *quia sacerdos erat* & abbas canonicorum sancti Petri de Puncto, & ducis archicapellanus, caput & majorem partem ossium sancti Ebrulfi, librum quoque eum Arula argento coopertum, & cambutam atque cingulum ejusdem, charrasque donationum sibi retinuit: reliquam verò corporis partem Radulfo tradidit. Ossa sancti Ebremundi Aurelianensibus cesserunt, Ansberti verò monachi Radulfo homini Suessionensi, qui tantum thesaurum Resbacum attulit, & eidem cœnobio, *quia frater & amicus erat*, devorè obtulit, simulque pontum-Almonis an Bonolium Resbacensibus concessit; &, ne quid ipsius liberalitati ac pietati deesset, magnam auri atque argenti quantitatem ad thecas sacris reliquiis fabricandas donavit; tantorum beneficiorum gratiâ ibidem & post mortem honorificè humatus, testante Ordetico Vitali Uticensi monacho, ex quo hæc retulimus. Hugone principe mortuo, Hugo filius ejus in ducatum successit, postea rex futurus: a quo Gotfridus Andecavorum comes, ejus filiolus, partem reliquiarum sancti Ebrulfi obtinuit, easque apud Andecavos in sancti Mainbodi ecclesia reposuit. Aurelianis porro ad sacras patroni sui reliquias remansisse dicuntur ad finem vitæ suæ Uticenses monachi, uno excepto Aicelino, qui Utici permansit, collectumque ex tumulo sancti Ebrulfi cinerem secreto loco recondidit; quo mortuo, Uticense monasterium in solitudinem redactum ad medium sæculum undecimum. Dubitare tamen licet, monachi Uticense monasterium tunc incoluerint, an canonici, qui locum anno DCCCC. jam occupabant, ut suo loco diximus. XXXIII. S. Ebrulfi & aliorum translatio.

Anno DCCCCL. Ludovicus rex Aymardo Cluniacensi abbati donationes confirmat, ab Acfredo comite factas in pago Arvernensi, anno XV. regni, tertio idus Februarii: quo itidem anno Mainbodus Matiscouensis præsul, rogante Heymardo abbate, ecclesiam in honorem sancti Taurini, in villa Cavanuis exstructam, quam Cluniacenses Rodulfi regis tempore obtinuerant, dedicavit, *eò quòd ann esse congruum*, inquit, *ut tam gloriosus confessor, & fynceritas inibi commorantes, diu sine benedictione episcopali persisterent*. Heymardus seu Aymardus abbas & quidam ex monachis suis terras in dotem ecclesiæ conferunt, ubi obedientia est, ut vocant, abbatiæ Cluniacensis. Non multò post, scilicet XIII. idus Octobris ejusdem anni, *ante præsentiam Leotaldi comitis, Mainboldi episcopi & fidelium suorum, venerunt* actores sancti Petri Cluniacensis, Hildebrandus, Leutbaldus, & alii proclamantes adversùs Hugonem quemdam pro rebus suis in villis Iggiaco & Domanico, quas res Willelmus comes & Ava comitissa ipsis conruleraut. XXXIV. Cluniaci quædam monumenta.

Non

ANN. CHR. 950.

Non potest ulteriùs differri Iciodotensis monasterii instauratio, a Bernardo Avernorum episcopo facta, cujus successor Stephanus anno insequenti a Frodoardo laudatur. Translato, ut superiùs vidimus, ad Petram-incisam sancti Stremonii seu

XXXV. Iciodorense monasterium instauratur.

Austremonii capite a comite Rotgetio Carrofensis monasterii condirore, progressu temporis Petræ-incisæ monachi de excutiendo Carrofensium jugo consilium agitaverc, instigante Bernardo, cui sactorum custodia commissa erat. Non gravate assensum præbuerunt ejus sodales, qui, præfecto sibi Gilleberto abbate, monasterium Iciodorum, olim a sancto exstructum Austremonio, instaurare aggressi sunt, delato illuc sancti capite, quod Rotgetius comes aureo loculo incluserat. Erat eo loci vetus castrum, ex cujus lapidibus basilica mitæ magnitudinis in honorem prædicti martyris cum monasterio constructa est. De Gilleberti abbatis successoribus Bernardo, Giraldo, Roberto abbate Cantinobensi nihil observatu dignum occurrit usque ad Gaubertum, de quo in consequentibus agemus.

XXXVI. Agapiti papæ privile. gium pro Coxano.

Tunc temporis Coxanense in Catalania monasterium administrabat Gondefredus abbas, qui cœnobio suo apostolicæ sedis defensionem procurare volens, Suniarium religiosum presbyterum & monachum suum Romam misit ad Agapitum papam, ut monasterii sui privilegiorum confirmationem obtineret. Ejus rei litteræ pontificiæ inscriptæ sunt (a) *Gondefredo religioso abbati venerabilis monasterii sancti Germani atque Michaëlis, quod est situm in valle confluente, in loco qui vocatur Coxano.* Inter cætera ejus loci monachis concedit pontifex primitias, decimas & oblationes in locis suis recolligendas, ac liberam facultatem eligendi abbatis. *Scriptum per manum Leonis notarii regionarii & scriniarii sanctæ Romanæ ecclesiæ in mense Decembrio, per indictionem supra dictam*, scilicet nonam, quæ pro more pontificum hoc anno a Septembri incipiebat.

(a) *Marca Hisp. c. 864.*

Suniarii comitis donatio facta Crassæ.

Ipso anno Suniarius Bisuldunensis comes cellam Rhodezariam in comitatu Bisuldunensi, cum ecclesiis sanctæ Mariæ, sancti Petri & sancti Johannis, atque sancti Andreæ, quam cellam ante annos centum Wifredus comes & marchio exstruxerat, & per Sonifredum Gerundensem episcopum consecrari curaverat, novo opere restruxit, & ab Ugigone Gerundensi atque Teudetico Barcinonensi episcopis denuo dedicari fecit *anno incarnationis* DCCCCL. *indictione* IX. *kalendis Octobris*; eamque demum Crassensi beatæ Mariæ monasterio & Witidæ abbati ejusque monachis attribuit *pridie kalendas Julii, anno ab incarnatione Domini* DCCCCLIII. *regnante Ludovico rege*. Alias ejusdem cellæ seu ecclesiæ dedicationes prætereo. Hic mendum irrepsisse suspicor in nomen Witidæ abbatis; nam Soniarium abbatem ante & post hoc tempus Crassensi monasterio præfuisse invenio usque ad annum DCCCCLIX. quo anno cum Aymerico Narbonensi antistite de ecclesia sancti Affricli tractegit. Soniario successit Donatus abbas, Donato Bernardus, cui desinente sæculo decimo Rotbertus eo nomine primus subrogatur. In archivo S. Pauli Narbonensis, ut memonuit venerabilis vir *D. Pœb*, insigne illius ecclesiæ canonicus, exstat charta venditionis, quam fecit *Segerius abbas & tuncta congregatio monachorum S. Mariæ Crassæ una cum concessu & voluntate episcopi sui Francisci Gr. facta charta venditionis* IX. *kalend. Martii, anno* XII. *regnante Loterio Rege*: cui subscribunt *Sesbarius abbas, Franco episcopus*, Nantigisus monachus, Donatus monachus, Sonatius monachus &c. qui Segerius seu Secharius abbas filius est, ut quidem videtur, a Soniario abbate, collocandus est inter ipsum Soniarium & Donatum abbatem, qui hic adhuc monachus subscribit.

Crassæ abbates.

XXXVII. Latum villa S. Arnulfo data.

Latum villa est pagi Calvomontensis in regno Lotharii, Nancetum inter ac Pontem Montionis (*) posita, sancti Arnulfi ortu insignis, quæ Hugoni comiti, ex ejus genere procreato, hereditatio jure obvenerat. Hugoni conjux erat Eva nomine, cui hanc villam in dotem dedit. Hæc orbata viro, cum ex eo filios habebat, Arnulfum comitem natu-majorem, & Odalricum seu Udalricum, quem in cleticatus Ordine institutendum curavit. Bonis omnibus carus & acceptus erat Arnulfus comes, viduarum & pupillorum defensor, sed malis & raptoribus infestus, a quibus in primo juventutis flore impiè interfectus est. Et quoniam ex genere sancti Arnulfi ex linea paterna ducebat originem, visum est ejus genitrici, ut in basilica sancti Arnulfi sepulturæ mandaretur. Quam ob rem Eva comitissa cum filio suo Odalrico Latum villam sancti Arnulfi monasterio contulit, probante Adalberone Mettensium episcopo, ejusdem Arnulfi defuncti consanguineo, qui prædictum monasterium, uti & plura alia suæ diœceseos loca, monasticis institutionibus informati curaverat. *Actum Metris publicè, sub die* XVIJ. *kalendarum Septembrium, anno dominicæ incarnationis* DCCCCL. *indictione* VIIJ. *regnante domno Ottone rege feliciter, anno imperii ejus* XVIJ. Hanc donationem Odalricus, qui tum vixdum adultus erat, post annos novem unà cum matre sua confirmavit. *Actum apud Martisinum in mallo publico, sub die* XJ. *kal. Maii, anno incarnationis Domini* DCCCCLIX, *indi-*

(*) *Pont-a-Mousson.*

ſadictione ij. Eodem anno corpus ſancti Clodulfi epiſcopi iſtuc traoſlatam eſt e mo- ANN. CHR. 950.
naſterio ſancti Arnulfi, miſſis inde monachis, qui locum illum incolerent, & di-
vina officia celebratent. Hactenus eo loci cella eſt monaſterii ſancti Arnalfi. Odal-
ricus anno quinto a dato hoc inſtrumento Remenſis archiepiſcopus creatus eſt. In
necrologio ſancti Arnulfi notatur idibus Junii *Arnolfus comes, pro quo datur eſt*
fiſcus de Laio ſancte Arnulfo cum omnibus appendiciis ſuis. Eva verò comitiſſa ejus
mater, quæ hunc fiſcum dedit, XI. kal. Martii memoratur.

XXXVIII. Magdeburgenſes abbates.

Poſt annos tredecim quàm Anno Magdeburgenſi monaſterio ab Ottone Magno
præpoſitus fuerat, ad ſedem Wormatienſis eccleſiæ poſt Richovvonem epiſcopum
provectus eſt: cui viginti-quatuor annis ſummâ virtute ac vitæ ſanctimoniâ præ-
fuiſſe dicitur. Otvvinus, ejuſdem in abbatiali manere ſucceſſor, Hildensheimen-
ſem epiſcopatum poſt Thiethardum anno abhinc quarto conſecratus eſt, quem per
annos triginta utiliter adminiſtravit; quo tempore, Wendelgardâ Gandersheimenſi
antiſtitâ defunctâ, Gerbergam abbatiſſam ordinavit. Denique Otvvino, in Magde-
burgenſis abbatiæ regimine ſucceſſit Richarius, quo abbate monaſterii tranſlatio
facta eſt extra urbem, priori eccleſiâ in cathedralem erectâ.

XXXIX. Keru comes frater conſcriptus S. Galli.

Tunc temporis in Saxonia florebat Kero comes, ſactas marchio contra Selavos,
vir religioſus, qui hoc anno DCCCCL. a liminibus apoſtoloram revarſus, monaſte-
rium (*a*) ſancti Galli orationis causâ inviſit; qui eùm a fratribus perhumaniter
fuiſſet acceptus, probato ſanctæ converſationis ſtudio, quod illic vigebat, a patre
monaſterii flagitavit, at in conſortium fratrum conſcriptoram admitteretur: quâ
gratiâ obtentâ, libras argenti octo ſancto loco devotè obtulit, pollicitus inſuper,
ſe, ſi quam poſſeſſionem in Alamanniæ partibus comparare poſſet, monaſterio ſine
dubio collaturam; cæterùm omnibus ejus loci neceſſitatibus ſeu negotiis pro ſua
facultate ubivis ſive in palatio, ſive in privato, aſſuturum. Ut verò hæc fraterni-
tas nullâ poſſet oblivione deleri vel intermitti, a patribus ſtatutum eſt, ut
quotannis x. kal. Aprilis, quo die hæc ſocietas conceſſa fuit, ejus commemo-
ratio in ſacris fieret, & in regula monaſterii hoc ſtatutum adſcriberetur.

(*a*) *Gall. ſac. 4, p. 182.*

XL. Dulquito abbati Alveldenſi ſubjecti ſunt S. Prudentii cœnobium.

Florebat hoc tempore in Alveldenſi monaſterio prope Locronium in finibus Na-
varræ & Caſtellæ-veteris Dulquintus ſea Dulquitus abbas, ducentorum monacho-
rum pater, qui in monaſteriis prioclpi illi abbatiæ ſubjectis commanebant. Ex his
monaſteriis unum erat Hildenſe *in finibus Pampelonie*, cui Gomeſanus abbas tunc
præerat: aliud ſancti Prudentii *ad radicem montis Laturcii*, quod abbas Adica hoc
anno Alveldenſi ſubjecit, uti diſcimus ex charta, quam Yepeſius centuriâ quintâ
» refert: In hac charta ait Adica, ſe cum fratribus ſuis numero ſex promtâ men-
» te, toto corde patri ſpirituali Dulquito abbati & fratribus, cum eo Albeldæ in
» cœnobio ſancti Martini delitescentibus, contradere animas ſuas & corpora, ut
» eorum orationibus adjuti, regna polorum conſequantur; necnon eccleſiam ſan-
» cti Vincentii, *& domni Prudentii baſilicam, ubi quieſcit corpus ejus venerabile*,
» quæ cum ſuis adjacentibus terris, & cum hereditate Petri presbyteri, eorum
» collegæ in oppido Leca defuncti, ipſis obtigerat. Hanc verò oblationem addunt
» ſe feciſſe regni cælorum causâ, & pro ſalute animarum, *jugique domuitci corpo-*
ris & ſanguinis ſacrificio in ara Dei offerendo. Actum erâ DCCCCXCVIII. quæ huic
anno reſpondet. His litteris ſubſcribunt inter alios *Tudemirus Nagelenſis epiſcopus*,
Dulquintus Albeldenſis abbas, *Didacus Siltenſis abbas*, *Mimo de ſancta Columba*
abbas, *Stephanus Dercenſis abbas de ſancto Emiliano*, *Belaſco Gironenſis monaſte-*
rii abbas. Dulquiori ſuccaſſor fuit Salvus abbas piiſſimus & eruditus, de quo in-
feriùs. Gothiæ regis diplomati ætâ DCCCCXCVIII. ſubſcribit *abbas domno Salvio ſan-*
cti Prudentii, quod monaſterium Ciſtercienſibus conceſſum eſt. Quis ſit iſte ſan-
ctus Prudentius, an is, cujus corpus e Gallia Narbonenſi ad Beſaenſe monaſte-
rium Carolo-Calvo regnante a Geylone Liogonenſi epiſcopo tranſlatum eſt, aliis
examinandum relinquo.

XLI. Gomeſanus abbas Hildenſis.

Alveldenſi abbatiæ itidem ſubjectum erat Hildenſe monaſterium, beati Marti-
ni reliquiis inſigne, cujus abbas Gomeſanus libros ſancti Hildefonſi Toletani
præſulis exſcripſit impulſu Goteſcalci Anieienſis epiſcopi, qui hoc anno voti cau-
ſâ cum magno comitatu ad fines *Gulicia ſanctæ Jacobi apoſtoli ſuffragia impe-*
raturus profectus, in reditu ad Hildenſe monaſterium divertit, compulitque Go-
meſanum abbatem ad prædictos libros exſcribendos: quod ipſe Gomeſanus teſta-
tur his verbis in codice præmiſſis. *Ego quidem Gomeſanus, licèt indignus, pres-*
byteri tamen ordine functus, in finibus Pampelonia abbas Hildenſe in archiſterio,
infra atria ſacra ferens reliquias ſancti ac beatiſſimi Martini epiſcopi, regula-
riter degens ſub regimine videlicet Dulquinti abbatis, inter agmina Chriſti ſer-
vorum ducentorum ferè monachorum, compulſus a Gotiſcalco epiſcopo, qui gratiâ
orandi egreſſus Aquitaniæ a partibus, devotione promptiſſimâ, magno comitatu
ful-

ANN. CHR. 950.

fulsit, ad finem Galiciæ pergebat concitus, Dei misericordiâ sancti Jacobi apostoli suffragia humiliter imploraturus; libeater conscripsi libellum, a beato Hildefonso Toletanæ sedis episcopo, dudum lucalentissimè editum, in quo continetur de laude virginitatis sanctæ Mariæ perpetuæ virginis ..... Unde astimo inconcussanter, ut pari gloriâ ditetur a Christo pontifex Gotescalcus, qui hanc laudem Genitricis Domini hanc Aquitaniæ sanctæ Mariæ Anicii in propriam sedem specialiter advexit, sicut Hildefonsus episcopus, qui eam anteriore ecclesiæ catholicæ dudum tradidit: quia etsi materia defuit laboris, æquipuratur tamen sacra devotio retributione mercedis. Mihi autem exiguo atque miserrimo Gomesano concedat Christus, gloriosæ Genitricis suæ interventu placatus, hic emundari a sorde facinorum, & post expletum vitæ hujus cursum cum sanctis omnibus in regno calorum perfrui gaudio feliciter sine fine mansuro, amen. Transtulit autem hunc libellum sanctissimus Gotescalcus episcopus ex Hispania ad Aquitaniam tempore hiemis, diebus certis Januarii mensis, currente feliciter æræ DCCCCLXXXVIII. *regnante Domino nostro Jesu Christo.* Deinde in codice sequitur vita sancti Hildefonsi cum ejus libris, de quibus suo loco diximus. Gotescalcum Anicien sem episcopum e Calmeliacensi sancti Theotfredi monasterio assumtum fuisse tradunt.

XLII. Ramiri regis sepultura & monasteria.

Post victoriam de Mauris reportatam obiit hoc ineunte anno Ramirus rex Legionensis apud Legionem, ubi, abdicato regno, filioque Ordonio de manu tradito, pœnitentia & eucharistia ex christiano ritu ab episcopis & abbatibus, qui animam agenti aderant, procuratus, supremum obiit diem quinto Januarii, postquam annos decem & novem cum tribus ferè mensibus regnavisset. Fanus filiatum in cœnobiam (*a*) Salvatoris, in ea urbe pro virginibus ab ipso instructum: ubi Elviram, filiam unicam, sacrari curaverat. Alteram monasterium sancti Andreæ nomine, tertium sancti Christophori ad Ceæ ripam; quartum ad Durium Matri-virgini sacrum; quintum denique sancto Michaeli in Ornensi valle condidisse memorantur. Ordonius filiut ejus, eo nomine rex tertius, vix annos quinque cum dimidio regnavit, ad patrem in eodem Salvatoris monasterio humatus: cujus tempore Ferdinandus rex Castellæ, conserto cum Mauris longâ impari numero ad Laram prœlio, viro sancto, Pelagio nomine, qui ei victoriam portenderat, monasterium sancti Petri magnificum ad ripam Aslanciæ fluminis e belli manubiis exstruxit, ubi Gonsalvi patris ossa humata sunt: cui monasterio Pelagii Ecellum in vicina rupe eminens conjunctumque, nostrâ etiam ætate visitur. Garsiæ quondam ejus monasterii abbatis, quem in Sanctorum numero reponunt Benedictini nostri, sepulcrum ibi loci monstratur.

(*a*) *Mariana lib. 8. c. 5.*

ANN. CHR. 951.

XLIII. Sancti Walarici & Richarii Sithiu translati.

Via biennium in Sithiensi monasterii regimine capleverat Womarus abbas; eùm Hildebrandus Arnulfi comitis nepos in ejus locum suffectus est, a beato Gerardo quidem rogatu comitis institutus, ordinatus autem a Wicfredo Morinorum episcopo. Hic monasterium ita reædificat dicitur, ut omnibus circumpositis esset exemplum. Anno insequente quinquagesimo primo Arnulfus comes, sanctarum reliquiarum avidus, corpus sancti Walarici abbatis e proprio monasterio, a Danis destructo, ad Sithiense transtulit 12. kalendas Septembris, & quinto post die corpus beati Richarii e Centula eòdem adduxit; ac demum sancti Silvini episcopi reliquias ex Alciacensi. Hæc memoriæ mandavit Folquinus ejus temporis æqualis, cujus hæc verba sunt. *Sub Hildebrandi abbatis tempore comes Arnulfus, sanctarum reliquiarum avidus, sanctum Silvinum, a monasterio requietis suæ propriæ furtim abstructum, & sibi delatum, huic monasterio direxit venerandum xv. kal. Martii, die festivitatis ejusdem, anno incarnationis Domini* DCCCCLI. *Post etiam sanctam Walaricum, eodem modo de castella & monasterio suo ei deportatam, ad hoc direxit monasterium viij. kal. Septembris. Sanctum etiam Richartum, die post hæc vj. id est* IV. *kal. Septembris, pariter modo præcepit deferri conservandum;* tum subdit idem auctor: *Anno a nativitate Domini* DCCCCLII. *suscepit etiam prædictus abbas in monasterio quendam canonicum Saxonico generis nomine Odoldum, ad monasticum confugientem habitum; cui ad imbuendam puerorum scholam commisit; (erat enim litteratoriâ arte peritissimus) & decanæ curam commisit, quam usque hodie, Deo miserante, regit.* Hæc Folquinus. Alia videtur fuisse causa, cur Arnulfus comes prædictorum sanctorum corpora e propriis locis Sithiu transferret; nempe continuum bellum, quod habebat cum Hugone principe Francorum ob castram Monasteriolam (*) & terram quondam Herluini, quam idem Arnulfus occupaverat, nec restituere volebat; unde quò magis Hugonem exasperaret, has reliquias ea illius terræ partibus abstulit. Certè hoc anno, ut scribit Frodoardus, Hugo ipsam terram ingressus cum Rotgario Herluini filio, quoddam castrum, forte sancti Walarici, obsedit; sed mox Ludovico rege petente, ab obsidione destitit.

(*) *Montreüil.*

Haud

ANN. CHR. 951. XLIV. Fanis caſtrum condit Fredericus.

Haud abſimilis rixa ortu eſt inter Ludovicum regem & Fredericum ducem Lotharienſem, Adalberonis Metrenſis epiſcopi fratrem, qui ſtetus auctoritate Hugonis principis, cujus ſororem Beatricem conjugio ſibi copulaverat, hoc anno munitionem in loco Fanis dicto, in confinio Lotharingiæ & Campaniæ, conſtruxit, *inconſulto rege vel regnd*, inquit Frodoardus: unde vicina Campaniæ loca prædationibus vexare cœpit. Querelis hac de re ad Ottonem regem, qui ipſum ducem inſtituerat, a Ludovico delatis, Otto negavit ſe velle, ut Fredericus in illo regno ullam munitionem haberet, invito Ludovico. Hæc ex Frodoardo ad hunc annum, ubi variant manuſcripti codices, quorum nonnulli habent Banis, quod de Barri-ducis loco plerique recentiores interpretantur, indeque Barri-Ducis originem repetendam cenſent. At retinenda lectio *Fanis* (*) ut rectè animadvertit qui vitam ſancti Gerardi gallicè ſcripſit religioſus & eruditus vir Benedictus a Tullio Capucinus, probatque in primis diplomate Ottonis primi, abbatiæ ſancti Apri concedentis *alodum unius manſi juxta caſtrum Fangis ſuper fluvium Horne, quod dedit Godefridus miles pro ſepultura ſua*; tum etiam chartis Pibonis epiſcopi, qui *Fanes juxta Barrum caſtrum* memorat. Idem auctor obſervat, Fredericum ducem caſtrum vocabulo Barrum itidem exſtruxiſſe in prædio eccleſiæ Tullenſis, at tredecim annis ſeriùs, id eſt anno DCCCCLXIV. Gerardi epiſcopi anno ſecundo, qui ægrè tandem aſſenſit, aliis prædiis in compenſationem acceptis. Attumen longè ante id tempus Barri locus jam inſignis erat, Barrum-caſtrum a Fredegario (*a*) dictus, id eſt oppidum, a quo pagus Barrenſis, cujus meminit Wiſoaldus comes ante annos ferè mille, nimirum in primario ejus chartu monaſterii ſancti Michaëlis, quod ille in pago Virdunenſi ad Moſam ædificavit. Nec dubitem, quin iſte ſit *pagus Barrenſis*, qui inter Pertiſum & Camaziſum pagos ponitur in capitularibus Caroli Calvi. In chronico (*b*) prædicti monaſterii ſancti Michaëlis legitur, eumdem Fredericum abbatiam illius monaſterii dominio ſuo ſubjugaſſe, & dominium illud ſub titulo defenſionis ad poſteros ſuos tranſmiſiſſe; atque ut caſtrum Barri, quod propter frequentes Campanorum in Lotharingiam incurſiones in confinio utriuſque provinciæ exſtruxerat, *caſare* ſeu in feodum erigere poſſet, de tertia parte poſſeſſionum abbatiæ illud *caſavuiſſe*, hoc ſcilicet prætextu, quòd hoc caſtrum totius abbatiæ tutamen ac munimentum foret. Quin etiam Bizunvillam & alias villas adjacentes ab eccleſia Tullenſi per commutationem accepiſſe dicitur, conceſsâ illi eccleſiæ curiâ apud *Berchem* in Teutonica terra, & duabus abbatiis, *ſcilicet Middiano monaſterio & Galilæa, quæ dicitur Deodatus*: quæ quidem abbatiæ antea Gauzlino Tullenſi epiſcopo datæ fuerant, ſed fortè paullo poſt a Frederico duce occupatæ, eique demum prædictæ commutationis obtentu reſtitutæ. Proceſſu temporis Rainaldus Burrenſis comes, quinto gradu Frederici in illo comitatu ſucceſſor, graves monaſterii prædiis exactiones impoſuit; qua de re conqueſti ſunt monachi (*c*) litteris ſcriptis ad archiepiſcopum Trevirenſem, ſcilicet Adalberonem, ejus nominis ſecundum, ut ſuo loco videbimus.

(*) *Fainis.*

Barrum item caſtrum S. Michaëlis abbatiæ diſpendio.

(*a*) *Fred. epit. cap.*

(*b*) *Anaſtaſ. to. 2. p. 387.*

(*c*) *Balut. miſcell. to. 4. p. 464.*

Aliud item negotium Ludovico regi faceſſivit conjugium, quod Heribertus Trecenſis comes iniit cum Eadgiva ſeu Edgiva regina, matre ipſius Ludovici, quæ in vulgato Frodoardi chronico Gerbergu vocatur. Ob eas nuptias iratus rex, *abbatiam ſanctæ Mariæ, quam ipſa Laudumi tenebat, recepit, & Gerbergæ uxori ſuæ dedit*. Hæc eſt abbatia, quæ modò ſancti Joannis Baptiſtæ dicitur, a ſancta Suitbergu exſtructa, tunc puellarum, jam ab annis ferè ſexcentis virorum, de qua frequens mentio in his annalibus occurrit. Erunt antiquitus quinque ibidem eccleſiæ, quarum princeps ſanctæ Mariæ erat, cognomento Proſundæ, quod in declivi montis poſita eſſet, uti tudera relicta probant, quæ multum urbis ex ea parte modò conſtituunt.

XLV. S. Mariæ Laudunenſis abbatia Gerbergæ data.

Si non fallunt editi libri, Adelgagus ſeu Adelagus Bremenſis pontifex hoc anno ſcripſit epiſtolam Frodoardo patri Remenſi, quem a perſequendo Noviomenſi epiſcopatu dehortatur. Integram epiſtolam huc referre juvat.

XLVI. Adelgagi præſulis epiſtola ad Frodoardum.

(*) f. Presbytero.

(*) *Adelagus, miſeratione divinâ Bremenſis eccleſiæ ſervus, Frodoardo patri* (*) *Remenſi, verbum pacis. Qui dudum depoſuiſti beneficium, ut tecum mundanæ gloriæ contemtorem animum in ſolitudinem & monaſterii latebram deferres, ex voto non aute finem diſceſſurus; quid jam dolet tibi inde non licere egredi ad epiſcopium aſtendendo, quod ſubripuiſti Fulcherius? ſtas, & non ſtas? Deo promiſiſti de ſtabilitate, ut, ſi aliquandu aliter feceris, ab eo te damnandum ſcires, quem irriſeris, & jam tamen vacillas? Eſto firmus in via Dei, & a matutina uſque ad noctem quæ ſunt honoris & dignitatis obliviſcere. Oraſti*: Suſcipe me, Domine, ſecundùm eloquium tuum, & vivam. *Eloquium Dei eſt*: Omnis ex vobis, qui non

ANN. CHR. 950.

renuntiat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. *Salvabuntur qui fugerint ab eis, & erunt in montibus, ſicut columbæ convallium. Vidit Deus boni operis in te affectum, exercendi præſtitit facultatem, exaudivit preces: ne dubita, conſummandi afferet auxilium. Sed dicis: Negotiari volenti commodat Deus talentum, lucrantes beat. An neſcis quantò quis altiùs evectus eſt, tantò propius eſſe at* (*) *cadat? Ignorat honoris gradum ſuperbiæ eſſe irritamentum, eſſe inanis gloriæ materiam? Cave ne tibi blandiaris, ne juſtitiam tuam facere deſideres coram hominibus, ut videaris ab eis. Fac te aptam regno Dei: negotiare, lucrare ſuper deſtinato bravio tuæ vocationis in Chriſto Jeſu. Qui te aptum dicunt dignitati majori, ipſi te, frater, decipiunt, & viam greſſuum tuorum, conſultore diabolo, conantur diſſipare. Fateor enim, qui prodeſſe, non præeſſe; qui contradictiones, non honores; qui labores, non delicias; qui opus, non opes epiſcopatus deſiderat, bonum opus deſiderare: ſed in omnibus interiorem diſcute animum, & diſce, Chriſtum non ſemetipſum clarificaſſe, ut pontifex fieret. Officium quidem epiſcopale ſuſcepimus: ſed opus officii non implemus. In affectata præmiantia latet periculum. Horreo notare quod dixit ſanctus, reſcripſit ſanctus:* NUNC ESSEM DE NUMERO DAMNATORUM, SI FUISSIM DE NUMERO EPISCOPORUM. *Hæc accipe ab eo, qui tuus eſt, & facta tua in Domino cogitatum: patientia tua non peribit in finem. Erunt in deſolationem, jubitò deficient, peribant propter iniquitates ſuas qui te oderunt: Cognoſcetur Dominus judicia faciens, & in operibus manuum ſuarum comprehendetur peccator. Ora pro me. Scriptum pridie kalendas Octobris, anno* DCCCCLI.

(*) al. *ne.*

Notus eſt Adelgagus Bremenſis præſul, qui hanc epiſtolam ſcripſit: nec ignotus Frodoardus presbyter Remenſis & hiſtoricus, ſi is ipſe eſt ad quem ſcribit Adelgagus, uti certè manifeſtum videtur ex eo, quòd *Remenſis* appellatur, quòd *beneficio* privatus dicitur, quòd denique adverſarios paſſus fuiſſe: quæ omnia Frodoardo Remenſi presbytero & ſcriptori celebri apprime conveniunt, qui ab Hugone pſeudopræſule &, ab Heriberto comite ejus patre exagitatus, truſuſque in cuſtodiam eſt anno DCCCCXL. ablatis ipſi iis rebus, *quas de epiſcopata tenebat*, cum eccleſia Calmiſclaci, *quam regebat*. Itaque nullum dubium eſt, quin Frodoardus Remenſis præsbyter poſt illum annum factus ſit monachus, profeſſuſque regulam ſancti Benedicti, cujus verba profeſſionis in præmiſſa epiſtola uſurpaſſe dicitur. Hinc Sigeberto (*a*) *Flavoaldus Remenſis, qui geſta pontificum Remenſium ſcripſit, monachus* vocatur. Idem hoc anno quinquageſimo-primo contendit de Noviomenſi epiſcopatu cum Fulcario, monaſterii ſancti Medardi Sueſſionenſis decano, qui demum prævaluit, & poſt triennium ab Artaldo archiepiſcopo ordinatus eſt, teſte ipſo Frodoardo, qui nullam de ſe ipſo hac in re mentionem facit. Hinc colligas, Rodulfum epiſcopum, Fulcarii deceſſorem ineunte hoc ipſo anno deceſſiſſe, ſi non fallit nota chronica vulgatæ epiſtolæ, quam alii ad annum DCCCCLIV. rejiciunt, quo anno Fulcarius ordinatus eſt. At contentio de epiſcopatu ad triennium per illas civilium bellorum tempeſtates facilè protrahi potuit. Jam verò cujus loci monachus fuerit Frodoardus, nobis incompertum: certè in diœceſi Remenſi, ubi & *prælaturam* obtinuit, quâ fractus ætate ſe abdicavit anno DCCCCLXIII. coram Odalrico archiepiſcopo, qui illam nepoti ejus Frodoardo *per electionem fratrum* impoſuit: ubi *prælaturæ* nomine videtur intelligenda abbatialis dignitas, probatque ejus epitaphium, veteri Romano ſcriptum idiomate, in quo *caſtus clericus, bonus monachus, melior abbas* fuiſſe traditur: an in monaſterio ſancti Baſoli, quod plerique volunt, ubi duo avunculi ſui filii monachi fuere, malo incertum relinquere, quàm temerè aſſerere. Id ſi admittas, abbas fuerit neceſſe eſt poſt Odnleum, primum ejus loci a reſtituta monaſtica diſciplina abbatem: quæ reſtitutio anno inſequenti facta eſt; ubi ſi monachus factus eſt Frodoardus, ad triennium ſuperior epiſtola differenda, quæ eum jam monachum dicit. Denique ipſum in urbe aut in pago Remenſi tunc manſiſſe illud probat, quòd hoc tempore in Volagum ab Artoldo archiepiſcopo miſſus (*b*) eſt ad repoſcendas quaſdam eccleſiæ Remenſis poſſeſſiones, a Raginbaldo Contadi ducis familiari afflictas, quas poſtea Artoldus Hincmaro abbati ac monachis Remigianis donavit.

Frodoardus monachus & abbas.

(*a*) *Sigeb. de ſcript. c.* 131.

(*b*) *Frod. hiſt. lib.* 2. *c.* 20.

XLVII. S. Glodeſindis tranſlatio.

Emendato per Adalberonem Mettenſem epiſcopum parthenone ſanctæ Glodeſindis, Himmiltrudis abbatiſſa, ejuſdem præſulis conſanguinea, de inſtauranda baſilica, *quam brevitas & vetuſtas movere videbatur*, conſilium animo agitare cœpit. Sed quia id nonniſi ſubmoto ſanctæ Glodeſindis corpore fieri licebat, epiſcopo propoſitum aperit. Hic reparandæ baſilicæ conſilium probat: at ſacrum corpus loco movere pæne ipſi religio erat. Conſulti ea de re venerandi patres, Einoldus Gorzienſis & Anſteus ſancti Arnulfi abbates, ſcrupulum levant, animoſque ad id uttique, id eſt epiſcopo & abbatiſſæ, addunt. Inſtabat aſſcenſionis

dominicæ dies, quâ episcopus in publico suggestu frequentem populum ad commendandum Deo negotium hortatur, diemque sequentis dominicæ ad eam celebritatem indicit. Eâ die, *ab ipso sancto pontifice missis dictis*, & factâ ab eodem concione, eum *eo patres monasteriorum & cæteri ex clero religiosi*, ad tumulum sanctæ Glodesindis reverenter accedunt. Arcâ reseratâ, sanctæ virginis ossa extrahuntur, & præparato loculo excepta, *in proximam* quamdam domum inferuntur conservanda, dum fabrica basilicæ absolveretur. Illic facta miracula, quorum aliqua narrat Johannes Mettensis abbas, ejus tempotis æqualis. ANN. CHR. 951.

XLVIII. Stradensis monasterii eventus.

Frodoardus in chronico auctor est, Hungaros hoc anno, ea Italia transcensis alpibus egressos, in Aquitaniam pervasisse, ibique totâ pæne æstate demoratos, multis eam regionem rapinis & cædibus attrivisse; ac demum per Italiam domum revertisse. Eâ tempestate id videtur accidisse, quod in libro de translationibus sancti Genulfi confessoris legitur, nempe Stradenses pagi Bituricensis monachos, cùm hæc regio *Hungarorum quatereturincursibus*, ad castrum Lucas (*), secundo Angere fluvio, cum beati Genulfi præsulis corpore se contulisse: indeque, cùm hostes recessissent, ad propria rediisse. Ibidem fit mentio de alia Hungarorum incursione post biennium facta, quæ Stradenses iterum in vicinum castrum migrare coegit. Hæc contigere Eliâ tunc Stradensi abbate, qui Aerico superiùs (*b*) memorato successerat. Ejus tempore quidam Britannus sive Anglus, qui sancti Gildæ, aliorumque sanctorum reliquias orationis causâ lustrare decreverat, in proxima villa Godonis, quæ citra flumen Angeris sita est, gravi morbo decubuit. Tum Eliam abbatem per nuntium rogat, *ut sibi mysteria nostræ redemtionis per sancta religionis ministros mittere dignaretur, qui eum jam deficientem sanctis ac vivificis mysteriis communicarent, ejusque exitum Domino commendarent*. Missus ad eum paraphonista seu cantor, nomine Wido, *mox eum sacrosanctis mysteriis participavit*. Post obitum ejus corpus delatum in monasterium, honorificè illic sepultum est. In eodem libro agitur de Fredebaldo monacho ab Elia misso ad tuenda cœnobii jura de ecclesia sanctæ Mariæ, ab idque in foribus ejusdem ecclesiæ necato, conscio loci presbytero, nomine Godone. Hoc facinore abbas ac fratres vehementer afflicti, magis *a judice Deo, qui Deus ultionum est, quàm ab aliquo sæculi principe tanti vindictam flagitii petere decreverunt*. Nec cælestis vindicta in homicidas defuit, uti viso prænovit *vitæ venerabilis senior, Ermenulfus nomine, qui tunc in monasterio aditus fungebatur officio*: cui gloriosa Dei-genitrix Maria cum beato Genulfo conspicua in oratorio visa est. Cædis auctores ac ministri omnes intra breve temporis spatium morbis exitialibus absumti: presbyter verò facti pœnitens, *sanctam Dei-genitricis ecclesiam & hujus cœnobii cœtum ex propriis possessione juris* (*) *hereditem fecit*. Idem post mortem pro scelere pœnas luere visus est a Widone monacho ejusdem ecclesiæ ædituo. Perstitit Elias abbas usque ad principatum Hugonis ducis, postea regis, cujus tempore cùm optimates quidam Willelmi Pictavorum comitis juxta sancti Sigiranni cœnobium munitionem extruxissent, id gravatè admodum tulit primas contigui castri, quod *ad orientalem Stradensis cœnobii plagam situm* erat. Ideo Hugonis ducis auxilio flagitato, adest princeps cum multis mittum copiis, qui ob rapinas in vicinis Stradensis monasterii locis factas cælitus punitl sunt: quo accepto, religiosus princeps toto obsidionis tempore monasterium inviolatum esse jussit, relicto illic milite, qui prædones arceret. Eliæ abbati subrogatus Rorbertus, novam monasterii fabricam aggressus est.

(*b*) *lib.* 34. n. 48.

(*) *L. rurit.*

XLIX. Stephani episcopi Arvernensis testamentum.

Regebat tunc temporis Arvernensem ecclesiam Stephanus episcopus, qui in suo testamento *canobiis communiter viventibus, atque canonicis sub sua potestate commorantibus* multa ex suis rebus legavit. In primis Claromontensi beatæ Mariæ ecclesiæ *in communia fratrum abbatiam Aidiacensem* cum suis appendicibus concessit; Iciodorensi sancti Austremonii monasterio villam, quæ appellatur Alta-riba, & alia quædam; sancto Geraldo de Aureliaco villam, quæ vocatur *Altgrus*; monasterio Celsinianensi ecclesiam de Chidrlaco; denique Magnilocensi sancti Sebastiani monasterio ecclesiam Hirrundis (*), & villam Callinacum. Nullæ sunt chronicæ notæ in hujus testamenti exemplo, quod penes nos est. Hic est Stephanus episcopus, qui hoc anno, ut scribit Frodoardus, Ludovicum regem agnovit, & in Aquitania morbo correptum Letoidus Burguodiæ seu Matisconensis comes perhumaniter curavit. Aidiacensis abbatia hic memorata sita erat in vico Aidiaco apud Arvernos, vulgò *Aidat*, positu ad iacum cognominem, tribus leucis distarem a primaria Arvernorum urbe, duabus verò a Balneiscæsaris ad radices Montis-Dotani, *le Mont d'or*, ubi prædium exstitit Apollinaris-Sidonii, quod illi obvenerat ex dote Papianillæ, ante susceptum episcoparum legitimæ ipsius uxoris, filiæ Avitl imperatoris, a quo Avitaci nomen loco indium est: quem locum Sidonius ipse in lib. II. epistola II. & in libro poematum eleganter describit.

(*) *Ayrouds.*

Nulla

ANN. CHR. 911. L. Nulla illic modò vetatis abbatiæ vestigia, sed tantùm parœcialis S. Bartholomæi ecclesia, ab ecclesia cathedrali pendens.

S. Enimiæ cella a Stephano Mimatensi fundata.

Eodem tempore Mimatensi ecclesiæ præerat Stephanus alter, qui anno VST. Ludovici regis, consentientibus ecclesiæ suæ clericis locum beatæ virginis Enimiæ corpore insignitum, qui per incuriam rectorum & sæculasium cupiditatem pæne destructus erat, in pristinum statum restituere aggressus est. Ea de causa domnum Dalmatium sancti Theotfredi abbatem rogavit, ut eum locum in suam curam susciperes & fratres ibi secundùm normam beati patris Benedicti regularitar viventes constitueret. Ille verò renuit, *asserens se in rebus extraneis nolle laborare, vel* » *in alterius potestate*. Ejus mentem intellexit præsul, eique privilegium cum con- » filio Raymundi marchionis indulsit, quò locus ille deinceps in perpetuum sub- » jectus maneret dominio & potestati cœnobii sancti Theotfredi, ejusque abba- » tum. Et quia tempus instabat, quo idem episcopus unà cum prædicto Raymundo, » multisque clericis Romam orationis causâ profecturus erat; eisdem se adjunxit » Dalmatius abbas; & ante sacrum corpus beati Petri apostoli, & coram Aga- » pito papa, multisque episcopis & presbyteris, atque Alberico senatore, aliis- » que laicis, prædictum privilegium recitari & apostolicâ auctoritate confirmari » curavit, obtento decreto, ut locus ille, *antiquitus dictus Burlatis*, in hono- » rem beatæ Dei-genitricis Mariæ consecratus, *restauraretur in perpetuum habita-* » *tionem monachorum*, essetque subjectus monasterio & abbati monasterii Calmilien- » sis, consecrati in honorem beati Petri apostoli, *ubi beatus martyr Theofredus in* » *corpore cum aliorum sanctorum pignoribus requiescit*. Hujus rei litteris signum apposuerunt Agapitus papa, *cujus auctoritate hæc charta confirmata est*, Stephanus episcopus Mimatensis, Goteschalcus Aniciensis superiùs laudatus, & alii tum clerici, tum laici. *Facta est hæc charta* XII. *nonas Maii, feriâ secundâ, luna* VIII. *regnante Ludovico Francorum & Aquitanorum rege*, id est anno DCCCCXI. quo feria secunda in tertium nonas Maias incidebat. Dalmatio non multò post suffectus est Wlfaldus abbas, postmodum Diensis episcopus, de quo inferiùs plura dicendi erit occasio.

LI. S. Orientii parthenon conditur.

Puellare cœnobium sancti Orentii seu Orientii episcopi in diœcesi Tolosana hac occasione conditum traditur. Dum Isarnus Tolosanus antistes ecclesias suæ diœceseos perlustraret, & in vico sancti Johannis resideret; contigit, ut pia quædam matrona, nomine Emervitis de Altais, *qua crucem in spatula dextra levaverat ad pergendum Jerosolymam*, illac transiret, & ad episcopum accederet benedictionem petitura. Consilio ejus intellecto, episcopus satius esse dixit, ut domum Dei, in qua paupetes reciperentur, ædificaret. Acquievit illa monenti episcopo, & *eccle-* *siam sancti Orientii, qua diu destructa inter vepres deserta remanserat*, concedentibus viris nobilibus, in quorum dominium hæc ecclesia venerat, instaurandam accepit, ibique sanctimoniales collocavit; quo facto, Isarnus episcopus Emervitem & ecclesiæ donatores absolvit *de omnibus peccatis, unde sibi pœnitentiam sumserant*. Facta hæc charta mensa Aprili, anno ab incarnatione Domini DCCCCLI. Maio insequente, cùm Emervitis se ipsa Domino & sancto Orientio tradidisset, Gimbosa ejus filia isidem Deo & sancto Orientio se consecravit in præsentia Isarni episcopi, *qui eas in monachas benedixit*. Erant etiam eidem Emervitis filii duo, Austorgus scilicet & Raymundus, qui sorori suæ Gimbosæ & aliis monachabus partem hereditatis suæ cum primitiis & decimis vendidetunt pretio CCLX. solidorum Morlanensium cum sex parvis & singulis camisiis. Erratum est in hac charta, vel in anno Christi quo data dicitur, vel in nomina Isarni episcopi, qui post annum MLXXII. Tolosanæ Ecclesiæ post Durandum præfuit. Proceſſu temporis hoc cœnobium unitum est parthenoni beatæ Mariæ de Veteri-muro, diœcesis olim Albiensis, nunc Castrensis.

LII. Agapiti papæ privilegia pro Rivipullo & Crassa. (a) *Marca Hisp. c.* 807.

Rivipullensi monasterio tunc præerat Arnulfus abbas, qui Romam hoc anno profectus est ad Agapitum papam, ut omnes ejus loci possessiones auctoritate apostolicâ cum libera electione abbatis confirmari (a) curaret. Res pro voto succesſit, scripto privilegio per manum Stephani notarii atque scriniarii, mense Decembri; indictione decimâ, quæ a Septembri hoc anno incipiebat. Arnulfum verò ipsum ejus rei causâ Romam adiisse intelligimus ex consimili privilegio, quod Soniarius Crassensis abbas eodem tempore ab Agapito papa impetravit per Arnulfum abbatem, quem pontifex ejus *legatum* vocat. Authenticum ejus diploma scriptum est in papyro Ægyptiaca, inscriptumque *religioso abbati venerabilis monasterii sanctæ Dei genitricis Mariæ dominæ nostræ, (quod est) situm in comitatu Carcassensi super fluvio Urbionis*; & in contextu: *Igitur quia per vestrum legatum, videlicet Arnul- fum humilem abbatem, postulastis a nobis, quatenus monasterium supra dictum confir- maremus, & cum omnibus suis locis* &c. In utroque diplomate vetat pontifex, ne-

quis

quis post mortem abbatis cupiditate aut pecuniâ, vel qualicumque favore aut ambitu abbas constituatur; sed a sanctis servis Dei ejusdem cœnobii *secundùm Deum & secundùm S. Benedicti patris regulam* dignus eligatur. In Ctaffensi, *Scriptum per manum Stephani notarii regionarii atque scriniarii sanctæ atque apostolicæ Romanæ ecclesiæ in mense Decembri per indictionem supra dictam decimam*: & ita ferè in Rivipullensi, ANN. CHR. 931.

LIII. Per id tempotis Celsinianense monasterium a vicinis ejus loci præpotentibus viris vexabatur, ejusque possessiones invadebantur. Id ubi pontifex intellexit, graves litteras *omnibus in Arverunco habitantibus* direxit, maximè prælatis, ut prædones ab eo loco arcerent, eosque ad restitutionem sub excommunicationis pœna compellerent: quod maximè commendaot Stephann Arverunensi episcopo, in cujus parochia hoc cœnobium situm erat. Pontificias hac de re litteras huc referre operæ prætium videtur. Ejusdem epistola pro Celsinianensi.

Agapitus episcopus servus servorum Dei, omnibus sanctæ Dei ecclesiæ filiis in Arverunco habitantibus, perpetuam pacem æternamque salutem in Christo Jesu. Immanid suspendimur admiratione, cur illi, quibus inter vos pastoralis cura commissa est, oculos mentales clausi, sanctam ecclesiam, ita ut nobis suggestum est, sinant pravorum rabie lacerari, vastari, rebus propriis expoliari; non opponentes se murum pro Domo Israël, nec in prælio in die Domini stantes, ut obvient sud auctoritate raptoribus & prædonibus: sed videntes inhonorari suam ipsorum matrem, tacent, nec asperè redarguunt invectione talium patratores. Videmur enim terribilem illam vocem aut ignorare, aut nullatenus omnino pertimescere, quæ dicit: Maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine. Unde generaliter omnibus vobis condolemus, timentes, ne ira Dei a sanctuario ipsius, id est a prælatis, incipiens, in oves eorum justo grassari permittatur judicio. Nostis quàm plurimi fratres, & qui ignorat cognoscat, locum Celsinianiat, ex quo fundatus est, sanctæ Romanæ ecclesiæ specialiter esse contraditum, ejusque sub tuitione ab initio manssisse, quem specialis amore diligendum esse decernimus, atque omni tempore multiplici sublimandum honore judicamus. Nec immerito; nam salutiferum monastici ordinis aroma, ex eodem loco surgens, nunc in nostris partibus, Deo donante, flagrare utiliter videtur. Quapropter rogamus & obsecramus, magnâque prece deposcimus, ut prædicto loco reverentiam exhibere curetis, ibique Deo militantes nullus inquietare præsumat. Si quis autem de terra ad jam dictum monasterium pertinente, vel eosdem monachos, aut de ipsorum familia aliquid injustè contra voluntatem abbatis ejusdem cœnobii tenet, nostrâ apostolicâ auctoritate præcipimus, ut hoc sine dilatione reddere festinet; quod si non fecerit, ante nostram præsentiam jubemus ut veniat, rationabilem causam dicturus; si verò & hoc contempserit facere, terribilis anathematis innodatus nostrâ excommunicatione, qui vices beati Petri, licèt indigni, agere videmur, cujus (terræ) injustè invadere non timet, plectatur atque vulneretur. Specialiter ergo nostra ex parte obsecrando præcipimus domno Stephano episcopo, in cujus diœcesi Celsinianas monasterium situm est, ut omnes res ejusdem monasterii vastantes, vel aliquid mali familiæ monachorum ibidem consistentium inferentes, gladio excommunicationis ferire non differat, & a limitibus sanctæ Dei ecclesiæ tandiu sequestret, donec dignâ satisfactione emendare cogantur.

LIV. Privilegium pro S. Vincentio ad Vulturnum. (a) *Chron.* to. 3. p. 698. & 699.

Io chronico (*a*) sancti Vincentii ad Vulturnum Berengarias & Adelbertas reges, rogatu Leonis ejus loci abbatis, præcepta superiorum imperatorum ac regum, eidem indulta monasterio, confirmasse perhibentur. *Data vj. kalend. Octobris, anno dominicæ incarnationis* DCCCCLI. *regni verò domni Berengarii atque Adelberti pissimorum regum* t. *Actum in plebe sancti Martini.* Id si ita est, hoc præceptum datum est eo tempore, quo rex Otto Papiam urbem regiam in potestatem redegit. Is quippe per nuntium ab Adeleide regina, Lotharii quondam regis conjuge, ad Italiæ regnum capessendum, & ipsam a custodia liberandam invitatus, alpibus cum numeroso exercitu superatis, Veronam primùm recepit: tum Canusio expugnato, Adeleidem, quæ illic detinebatur, sibi matrimonio copulavit: perfectisque magnâ pompâ sponsalibus, iode Papiam accessit, quam mense Octobri expugnatam anà cum regina triumphantis in modum ingivit. Berengarius belli fortunam haud prosperè periclitatus, auctore Conrado duce, nexis cum Adelberto filio manibus, Ottonis arbitrio se permisit. Receptis in fidem Otto regnum reliquit, marchiâ Veronensi & Forojulensi exceptâ, quas Heinrico fratri Bajoariæ duci jam attribuerat.

Ratherius Veronæ restitutus. (b) *Spicil.* to. 2. p. 269.

Ottonem in Italiam secutus est Ratherius, & in Veronensem episcopatum restitutus ab eo est, sed denuo pulsus, & tertiùm restitutus. Hinc ille in Itinerario (*b*) suo Romano: *Omittam quippe ter me contra canones exsulatum, milites*

lies injuriatum; epiſcopium mihi illegaliter ademtum, alium ſuper me adulterè ad-
ANN. CHR. 951. *ductum receptum. Iterum eò miſericordia piiſſimi cæſaris, præcepto apoſtolici, qui*
(a) L'Abbé to. 9. p. 654. *tunc Romanæ præerat ſedi, judicio epiſcoporum ſynodaliter reſtitutum, ab eodem*
invaſore (Milo (*a*) is erat) *poſtea comprehenſum, pulſum, injuriatum, exſpoliatum, cuſtodiæ mancipatum.*

LV. Elfegi epiſcopi Wintoniæ obitus.

In Anglia mortuus eſt hoc anno Elfegus, cognomanto Calvus, die feſto ſancti Gregorii papæ, ſcilicet IV. idus Martii, quo die ejus depoſitio in kalandariis Anglicanis notatur: tametſi ejus cultus ob feſtum ſancti Gregorii ad kalandas Septembris remiſſus ſit. In ajus locum Edredus rex Dunſtanum, tunc Glaſtonienſem abbatem, ſubrogare voluit, eòqua reginam matrem Eadivam, quæ plurimùm apud eum valebat, ut id ipſi perſuaderet adhibuit. Verùm ille conſtanter renuit, viſo cælaſti edoctus, ſa non futurum epiſcopum Edredo ſuperſtite, a quo ſeparari noſlet. Itaqua in vacantem ecclaſiam ſuffectus Elfinus, & poſt eum Brithelmus, aui Ethalvvoldus noſter ſucceſſit.

ANN. CHR. 952.

LVI. Ludovici præcepta pro monaſteriis Coxano & Biſuldunenſi.

(b) Marca Hiſp. c. 863.

Si rectè notatus eſt Ludovici regis annus ſextus-decimus menſa Febtnario in duobus ajus ptæceptis pro moanſteriis Biſuldunenſi & Coxano; hic princeps ſub initium anni nongantaſimi quinquageſimi-ſecundi in urbe Ramorum verſabatur. Illic aum adiit Suniarius (*b*) raligioſus presbyter & monachus Coxanenſis juſſu Gondeſredi abbatis ſui; ab eoque impetravit diploma, quo monaſterii ſui poſſeſſiones & ceilæ omnes confirmantur, potaſtata monachis facta eremum ſeu inculta loca axſtirpandi in pagis Cerdanienſi, Fanoliotenſi, Bergitano, & in valle Aſperi. *Actum Remis civitate pridie nonas Februarii, indictione vj. anno xvj. regnante Ludovico rege glorioſo.* Non convanit indictio ſaxta cum anno Ludovici regis ſaxto-decimo, qui manſe Februario raſpondat anno Chriſti DCCCCLII. definirqua in menſe Junio, a quo annus ejus decimus-ſeptimus inchoatur, curtanta indictione decimâ. Idem dicendum da præcepto, quod Wifredus (*c*) comes, ſtater Soniefredi comitis Barcinonenſis, ab eodam rege iiſdem die & anno petiit, nempe ut ragià protectione monaſterium turaretur, a ſa conditum in honoram ſancti Patri in pago Biſuldunenſi, nunc Campi-rotundi appellatum, cui primus abbas præfectus eſt Laufredus (*) ſau Leufredus. Hujus varò monaſterii locum Wifradus a Gotmato Gerundenſi præſula per commutationam acceperat, eà ratione, *ut inibi regula beati Benedicti cum abbate proprio exerceretur.*

(c) ibid. c. 861.

(*) al. Jaufredus.

LVII. Monachi apud S. Vitonum inſtituti.

In Belgica prima Beringerus ſan Berengarius Virdunenſis antiſtes, dolens ecclaſiæ ſuæ clericos, qui ad monaſticam profeſſionem anhelabant, ad externa commigrata monaſteria, propterea quòd nullum in ſna urbe invaniretur; communicato cum clero & proceribus conſilio conſtituit, ut in eccleſia ſanctorum Petri & Pauli apoſtolorum; abi ſanctus Vitonus cum aliis ajuſdem ſedis ſanctis præſulibus raquieſcit, monachorum cœtum inſtitueret clariorum loco, qui illic tum degabant. Expulſis itaque clericis, monachos illuc introduxit, quibus ex rebus tum propriis, tum matris eccleſiæ, annuos proventus aſſignavit, præfecto aiſdem venerabili Humberto abbata, quam e Tullenſi ſancti Apri monaſterio accerſivit. Exſtat Berlngerii hac da re charta in chronico Hugonis (*d*) abbatis, data *anno incarnationis Domini* DCCCCLII, *indictione x.* abi malè conſcripta dicitur *præſidente Romanæ eccleſiæ papâ Adriano anno vj.* ubi legendum *Agapito*; tametſi in chartario Vitoniano nulla ſit Agapiti mentio, ſed tanrùm Ottonis. Subſcribunt domnus Humbertus ejus loci abbas, Vodo Irem ac Barardus abbates, Godeſtidus comes, aliique clerici & monacbi. Vodo ſau Udo idam aſt atqua Odo abbas ſancti Michaëlis ad Moſam; Berardus fortè ſancti Martini extra muros Mettanſes, de quibus (*e*) alias. Idem Beringarus ab Ottona imperarota præceptum monaſterio ſancti Vitooi obtinuit, quo ſtatuitur, *ut filii* (*f*) *eccleſiæ Virdunenſis, qui ſæculum deſerere voluiſſent, in eo monaſticum habitum ſuſciperent, nec ad externa monaſteria demigrarent.* Erat tamen ante id tempus in illa urbe monaſterium ſancti Pauli, ſed tunc monachis daſtituram, quos Wigfridus Berengeri ſucceſſor ibidem reſtituit. Quod attinet ad Humbertum ſancti Vitoni primum abbatem, is diſtinguendus aſt ab altero ajuſdem nominis abbate ſancti Apri, in vita ſancti Johannis Gorzienſis laudato, qui Virduni recluſas aliquamdiu vixerat, anteqnam Gorziam ſa raciperat, unde ad monaſterium ſancti Apri tranſtatus eſt.

(d) Labbe Bibl. to. 1. p. 232. & 233.

(e) li. 47. n. 24.

(f) Labbe ibid. p. 234.

Humberti abbates duo.

LVIII. S. Arnulfo facta donatio.

Eodem anno Rodulfus illuſtris juvenis, filius, ut puto, Maifradi comitis, qui pacto (*g*) Carolum inter atqua Hainricum rages inito ſubſcripſit, Matfenſi ſancti Arnulfi monaſterio, in quo ſepelirl cupiebat, ubi & pater ajus Matfridus, atqua avus Rodulfus cum aliis ſai ganeris requieſcebant, confert aloadum ſuum, in villa vocabulo *Til*, ſitum in pago Salnenſi, cum eccleſia ſan-

(g) Chaſa. to. 2. p. 588.

ctæ

ctæ Mariæ, *ad mensam monachorum Deo & sancto Arnulfo famulantium*, consentiente Audaero comite vitrico suo, atque matre suâ cum fratre suo uterino & proprio fratre. *Actum publicè in cœnobio sancti confessoris Christi Arnulfi, præsente venerabili præsule sanctæ Mettensis ecclesiæ domno Adelberone, ac suscipiente domno abbate ejusdem loci Ansteo, anno incarnationis Dominicæ* DCCCCLII. *indictione decimâ, sub die quinta idus Julii, regnante Ottone rege.* ANN. CHR. 952.

LIX. Colla abbatia S. Remigii restituta.

Exstat in Vosagi partibus villa quædam, Colla nomine, quam sanctus Remigius Remorum pontifex dato (*a*) pretio compataviſſe dicitur. Illic processu temporis facta est abbatia, quam Artoldus, ejusdem sedis antistes, sancti Remigii cœnobio concessit. Ejus tel causâ misit Hincmarum (*b*) ejusdem cœnobii abbatem, ad Ottonem regem, ut ab eo hujusce donationis confirmationem „ obtineret. Huic legationi Otto se favorabilem præbuit, accedente Conradi „ ducis interventu, & pro animæ suæ remedio, non solùm prædictam abba„ tiam *monachis sacro loco sub regula sancti Benedicti deservientibus* confirma„ vit, sed quidquid intra Vosagum ad ipsam abbatiam pertinebat, sicut ipsi „ beatissimo Remigio superstiti a Chlodomiro rege, Chlodovei majoris filio, aliisque Francorum regibus traditum fuerat, restitui jussit. *Data v. idus Septembris anno incarnationis* DCCCCLII. *indictione x. anno Ottonis serenissimi regis XVII. Actum in loco Patherborn.* Otbertus cancellarius *ad vicem Brunonis archicapellani* recognovit, malè in editis *archiepiscopi capellani*; necdum enim Bruno Coloniensis archiepiscopus erat: quam dignitatem anno tantùm insequenti adeptus est, reste Frodoardo.

(*a*) *Flod. lib. I. c. 20.*

(*b*) *Meterp. Rer. to. I. p. 580. & 582.*

LX. Monachi restituti apud S. Basolum.

Idem auctor est, Artoldum archiepiscopum hoc anno monachos in sancti Basoli monasterium restituisse, expulsis clericis, qui locum illum tunc incolebant, illudque Hinemaro & Rotmaro abbatibus commisisse. Hincmarus Remigiani, Rotmarus Altivillarensis monasterii abbas erat. Id factum *præsente & confirmante* Gerbergâ Reginâ legitur in præcepto (*c*) Lotharii regis, qui anno regni sui primo hanc restitutionem confirmavit. Illic pro canonicis, qui *post monasticum conversationem faculariter* vivebant, Artoldus *viros regulares* collocaviſſe dicitur, *quibus & regularem abbatem præfecit, virum justum, & monasticæ institutionis fidelissimum, nomine Odeleum, cui & locum ex integro tradidit, & terram, quæ prius sub manu canonicorum fuerat, ei delegavit, & alios sexaginta mansos addidit.* Hoc Lothatii præceptum datum est Compendio, XII. kalend. Julii, indictione XXV. anno regni ejus primo; quo proinde anno Odoleus abbas erat; an verò Frodoardus ei succesſerit, medius inter Adsonem, hæret animus.

(*c*) *ibid. p. 594.*

LXI. Palidense monasterium conditur.

In Saxoniâ Mathildis regina piissima, Heinrici quondam regis conjux, Palidense monasterium ædificavit in honorem sancti Johannis-Baptistæ, & sancti Servatii episcopi & confessoris. Incredibile est quod in ejus vita legitur, ubi *trium millia clericorum* illic congregaſſe dicitur, quibus largâ manu necessaria quæque impenderit. Certè clericorum nomine monachos esse intelligendos probat Otronis Magni diploma (*d*) hoc anno datum, qui Otto in quodam loco, Palithi nominato, *abbatiam monachorum, in honorem sancti Johannis-Baptistæ & sancti Servatii constructam, conſessu ac voluntate venerabilis Hattonis Magguntinensis ecclesiæ archiepiscopi, fieri concessit*, simulque decimas *per parochias Palidensis ecclesiæ, & per quædam novalia ejusdem ecclesiæ a monachis novellata, a venerabili Hattone, utili Magguntinensi ecclesiæ recompensatione eidem ecclesiæ concessa, sanxit* & confirmavit. *Datum XVI. kalend. Mart, anno dominicæ incarnationis* DCCCCLIII. *anno regni Ottonis Magni XIX. Actum Palithi:* ubi mendum irrepsit, ne quid de aliis dicam, in nomen Hartonis Mogguntini; siquidem eo anno non Hatto, sed Fridericus ecclesiæ Moguntinæ præsidebat. Post annos novemdecim Otto secundus (*e*) ecclesiæ Magdeburgensi attribuit hoc monasterium, quod in ducatu Brunsvvico situm erat.

(*d*) *Moder. p. 208.*

(*e*) *id. p. 116.*

LXII. Augustana synodus.

Eodem anno DCCCCLII. Otto Magnus Augustæ-Vindelicorum synodum episcoporum haberi curavit, in qua convenientes Germaniæ & Italiæ episcopi, decem statuta pro electi & populi utilitate condiderunt. In quinto renovatum est decretum concilii Chalcedonensis de monachis, quibus interdictum est extra claustrum progredi sine licentia proprii abbatis. In sexto renovata item sanctio Toletani concilii, nempe ut *clerici, monachicum propositum sequi cupientibus, & pro remuneratione divina, sæcularibus spretis, virtutem virtutum adire volentibus, nullatenus intromittant, ad hoc ab episcopo deargetur, sed potiùs eos in tali conversatione perstare exhortari conetur* episcopus. Idem sancitum capite sequenti de sanctimonialibus, *quæ spontaneâ voluntate strictiori vitæ proposito*, fortè reclusioni, *se alligare voluerit*, ut ne ab episcopo impediatur. Huic synodo præsederunt Frirhuricus seu Fridericus Moguntinus e nostris, Heroldus Juvavensis seu Salzburgensis, Mauasses Mediolanensis, & Petrus Ravennas archiepiscopi. Otiosum esset episcoporum nomina hue afferre. Ex

ANN. CHR. 952.

nostris huic synodo interfuere Anno Wormatiensis, de quo jam egimus, & Godefridus Nemetensis seu Spirensis ea monacho Wissemburgensi: cui post annos sex successit Orgarius monachus Horubacensis; post quem electus Werimbuldus Hirsaugiensis monachus electioni suæ assentire noluit.

LXIII. Helmenstadio donatio, & confirmatio Geisekæ.

(a) *Annal. Paderborn. p.* 295.

Dum Magdeburgi reu Otto versaretur cum Adeluide conjuge, quusdam donationes fecit monasterio, quod vocatur (a) *Helmenstadi*, in subsidiu monachorum inibi Deo famuluntium, id est omnem decimationem quurumdam villurum, cum consensu venerabilis Bernhardi episcopi Halberstadensis, necnon quidquid decimationis pertinebat ud curtes seu prædia prædictorum monachorum, quæ colonia erat monasterii Verthinensis, a sancto Liudgero constructi. *Data tertio kalendas Maias, anno incarnationis Domini* DCCCCLII. *indictione quintâ*, (lege decimâ) *anno domni Ottonis serenissimi regis decimo-septimo. Actum Magathaburg.* Liudolfus cancellarius ud vicem Brunonis archicapellani recognovit. Mense Octobri insequente idem Otto fundationem & dotationem confirmat Geisekensis (b) parthenonis, interventu Hoholti, frutrisque ejus Brunonis ac Friderici, sororisque eorum Wicpurgæ, qui prædictum monasterium construxerant ac dotaverant, ut superius (c) diximus. Actum apud Walahausen septimo kalendas Novembris, eodem unno, indictione decimâ. Otpertus cancellarius ad vicem Brunonis recognovit, qui Ottonis urchicapellani seu urchicancellarii alter cancellarius seu notarius erat. Ad Helmenstadiense monasterium quod attinet, sub finem sæculi duodecimi, flagrante bello inter Ottonem & Philippum, Helmenstudium oppidum disjectis mœnibus spoliatum est, ac nobile illud Helmenstadiense monasterium odio Heriberti abbatis, qui Ottonis castru sequebatur, miserandâ calamitate a milite Philippi devastatum, multos exinde annos jacuit, donec anno demum MCCXXXVI. a Gerhardo Werthinensi abbate denuo excitari cœpit.

(b) *ibid. p.* 506.

(c) *Supra n.* 14.

LXIV. Poso episcopus Merseburgensis monasterium condit.

(*) *Poso.* vide.

Floruit hoc fere temporu in Ratisponensi S. Emmerammi asceterio Boso monachus, postmodum assumtus ad ecclesiam Merseburgensem, qui e claustro *ad servitium regis assumtus*, beneficium Cicensis ecclesiæ in præmium uccepit, & juxta prædictam urbem in quodam sultu monasterium, ex suo nomine Busonvvense (*) dictum, castruuit. Et quia in orientali Saaoniu innumuram Christo plebem prædicatione assiduâ converterat ad fidem christianum, Ottoni Magno auctor fuit res in illis partibus constituendi episcopatus, Misnensem, Cicensem & Merseburgensem, cujus primus episcopus creatus est.

ANN. CHR. 953.

LXV. Synodus in monasterio S. Theoderici.

Anno insequenti ejus sæculi quinquagesimo-tertio, pace inter Ludovicum regem & Hugonem ducem Francorum firmatâ, synodus quinque episcoporum, præsidente Artaldo episcopo, convenit in monasterio sancti Theoderici in territorio Remensi, ad quum Rugenuldus comes de Rauciaco ob res ecclesiasticas ab ipso pervasas vocatus, venire subterfugit, procurus regem ad uvertendas diras, quas episcopi in eum profecte decreverant. Ad id temporis monasterium sancti Theoderici u clericis occupatum erat, postero anno combustum ub Hunguris, qui Campunium & Burgundiam prædationibus, cædibus & ioceudiis tunc infestarunt. Tandem Adalbero, Remorum untistes piissimus, monuchos upud sanctum Theodericum restituit, ut postea dicturi sumus.

LXVI. Turbæ inter gnos Ottonu.

Per id rempus ingens discordia euoritur inter Ottonem regem & Liudulfum ejus filium, cui Conradus duu Lotharienlis cum uliis regni primatibus adjunctus. Hujus discordiæ causa ortu est eu eo, quòd Otto uuto ex novu conjuge Adelaide filio, Ottoni nomine, regnum destinare videbatur, quod jam Liudulfo assignaverat. Irutus muaimè in Conradum Otto, ducutum Lotharienlem ei ubstulit, tradiditque Brunoni fratri suo, qui hoc ipso unno Colonienlis archiepiscopus, mortuo Wicfredo, creatus est. Eodem quoque temporu decessit Futabertus Leodicensis episcopus ex-abbate Prumiensi, cui Bruno Rutherium præceptorem suum, qui secundò u Veronensi ecclesia pulsus fuerat, subsituendum curavit, rutus, id quod res erat, virum, doctrinâ & moribus haud improbis præditum, uptum & idoneum esse ad corrigenda superiorum episcoporum errata, qui illam ecclesiam non bene administraverant; simul ud emendandos clericorum mores, qui diberiorem vitam ducebant. Sed contra quum Bruno speraverit, res vertit; num *ad sui pernitiem*, ait Folcuinus (d) *pars sinistra prævaluit, & quidquid pro salute eorum gestum est, hoc sibi pestiferum existimabant*. Nec moru in Rutherium sævitum est, nec cessatum, donec illi *expulsione ejus crudelitati ac nequitiæ suæ satisfaceret*. Rutherius ituque violentiæ cedere compulsus est, biennio in episcopatu vix exacto.

Fatherius episcopus Leodicensis.

(d) *Spicil. to.* 6. *p.* 566.

LXVII. Einoldus abbas Mettas liberat.

Interim Conradus ablati sibi ducatus injurium non ferens, ubi Moguntiam præsidio firmavisset, ad Mediomatricum urbem se convertit, eumque invasit. Verùm post non modicam Mettensis ugri deprædationem ex urbe excessit hostatu;

ANN. CHR. 953.

tatu, ut fertur, Agenoldi seu Einoldi abbatis Gorziensis, uti Frodoardus tradit.

Eodem tempore Wirmarus seu Womarus, resignante Blandinienſem abbatiam sancto Gerardo, ibidem abbas ordinatus fuisse dicitur apud Sanderum, & ablatorum bonorum restitutionem obtinuisse ab Arnulfo Magno, qui post annos sex monasterium instaurare aggressus est, cujus basilicam Adalbero Remensis archiepiscopus postmodum consecravit. De hoc abbate agitur in libro de vita sancti Cadroæ Mettensis abbatis, qui cùm Walciodorum visitasset, recurrente sancti Gorgonii celebritate, ad eam celebrandam in Gorziense monasterium, unà *cum Wltmaro Gandensis cœnobii, cumque Aledrando Gemblacensis monasterii abbatibus repedabat.* Io rediru, cùm illi in castro Brico prandendum aure boram suaderent, propterea quòd nullus in itinere opportunus locus occurreret, negavit Cadroë abbas, iterque usque ad prandii tempus persequi statuit. Horâ refectionis in quodam praro subsistendum dixit, ubi, deficiente aquâ, fontem evulso cæspite cælitus impetravit; *qui fons*, ait auctor ille, *usque hodie permanet, testatur quid Kadroë apud Deum meriti habeat.* Ad Aledrandum seu Aledranum abbatem quod attinet, nullus ejus nominis abbas in Gemblacensi chronico per id tempus legitur. Primus enim ejus loci abbas Erluinus successorem habuit Herjwardum, cui suffectus Erluinus eo nomine secundus, Erluino secundo Obertus, qui annum incarnationis millesimum prætergressus est. Non alius ille videtur quàm Aletrannus Laubiensis, qui anno ejus sæculi sexagesimo Laubiis præpositus, post annos quinque e vita migravit. Idem Cadroë Lazarum Scotrigenam, qui cum eo in monasterio sancti Clementis habitabat, poculo ipsi porrecto febri liberavit,

Wltmarus abbas Blandiniensis.

Cadroæ miracula.

Gemblacenses abbates.

Liudolfus Ottonis Magni filius, quem turbarum in patrem incentorem fuisse diximus, vastatâ Bajoariâ, ad sancti Galli monasterium accessit. Audito ejus adventu, Cralo abbas, assumpto eum paucis aliis Waningo fratre, cum sacrarii thesauro, quem furto amisit, ad Ottonem se recepit, a quo pro exspectatione non bene acceptus fuisset, nisi agente sancto Udalrico Augustensi episcopo, condiscipulo quondam suo, ejus fides regi esset approbata. De privato regis procurari jussus, magnam nihilo minùs penuriam ab œconomis pertulit, propinquis scilicet Enselini & Victoris, quos in monasterio adversarios jam sustinuerat. Interea Liudolfus biduo commoratus apud sanctum Gallum, fratrum instinctu Cralonem detestantium ob severiorem, ut ipsis videbatur, disciplinam, ipsius Cralonis fratrem Annonem monachum abbatem jussit, insulis certè dignissimum, si legitimè creatus fuisset. Hic intra breve præfecturæ spatium, id est unius anni cum duobus mensibus, admirandâ celeritate vallum & fossas cum turribus tredecim locum circumdedit.

LXVIII. Anno apud S. Gallum parasus.

Residebat eo tempore Quindeliburgi rex Otto, ubi ob remedium animæ luæ & defunctæ suæ conjugis Adelaidis, prædium Hiddehusi cum tota marca, quod a Bilingo comite pro quadam possessione, in terra Slavorum & in Turingia sita, in commutationem acceperat, Magdeburgensi monasterio sancti Petri & sanctorum Mauritii & Innocentii contulit *ad usum Monachorum. Actum Kidalingaburg, anno Domini* DCCCCLIII. *anno regni Ottonis regis xviij.* Hæc apud Meibomium (*a*) post Witichindum, ubi alia donatio eidem monasterio post annos decem facta legitur.

Magdeburgo facta donatio.

(*a*) *Meibom. p.* 121.

Facta est hoc anno dedicatio (*b*) basilicæ Coxanensis, quam Senisofredus Barcinonensis comes hac occasione construxit. Eversa, ut superiùs diximus, exundantis fluvii Tetis aquis Exalarensi monasterio ac pecoribus submersa, ejus loci monachi cum suis omnibus ad vallem Confluentanam se recepere, ibique in loco, cui Coxanum seu Cuxanum vocabulum erat, consistentes, ecclesiam in honorem S. Germani Autissiodorensis episcopi tumultuario opere construxere. Perstitit hæc ecclesia usque ad tempora Seniofredi comitis Barcinonensis, qui, adeptâ paternâ hereditate, ad Confluentem profectus, visâ tam vilis operis ecclesiâ, quæ tugurioli potiùs, quàm oratorii speciem præferebat, eam destruere, & aliam ampliorem, augustioremque ædificare decrevit. Absolutâ demum novâ basilicâ, Rieulfus Helenensis episcopus, ad ejus dedicationem a Seniofredo invitatos, eam in honorem sancti Germani & sancti Michaelis archangeli consecravit. Huic celebritati adfuere, præter Seniofredum ac Gondefredum abbatem & monachos loci, Oliba comes Cerritaniensis, frater Seniofredi, Ava eorum mater, Bernardus vicecomes Cerritaniæ, aliique permulti: quorum plerique insignia dona in dotem novæ basilicæ contulerunt. *Exarata est autem hæc scriptura donationis, dotis, traditionis anno incarnationis Domini* DCCCCLIII. *die iij. kalendas Augusti, anno Ludovici regis xviij.*

LXIX. Coxanensis basilicæ dedicatio.

(*b*) *Marca e. 868.*

Non moltò post Ludovicum regem (*c*) Lauduni degentem adiit Hildesindus abbas monasterii Rodensis, supplicaturus, ut quoddam stagnum de Castilione dictum, positum in comitatu Petralatcosi, ex consensu Gozfredi illustris comitis, prædicto monasterio largiretur: quod rex facilè annuit. *Actum Lauduni-montis vj. idus Septembris, indictione xj. anno xviij. regnante Ludowico rege gloriosissimo.*

Rodensi monasterio facta donatio.

(*c*) *ibid. c.* 870.

ANN. CHR. 954. I. X X. Ludovici regis obitus & ſepultura.

POſtero anno Lauduni adhuc verſabatur Ludovicus, cùm æquivocus ejus filius minorennis vitâ functus eſt; cujus rei mœrore affectus rex, eam urbem deſeruit, & Durocortorum Remorum ire decrevit. In itinere, dum obvium lupum inſequitur, equo excuſſus, graviterque attritus Remos defertur: ubi protracto languore decumbens, elephantiaco morbo correptus deceſſit IV. idus Septembris, anno ætatis triceſimo-tertio, regni decimo-octavo. Annum diſcimus ex Frodoardi chronico: diem ex pſalterio Emmæ reginæ, & ex ſubjecto epitaphio, eruto ex codice noſtro Germanenſi, ex quo annus ejus ætatis ac regni innoteſcit. Sic habet epitaphium.

Sanguine cæſareo jacet hic excelſa propago,
Francorum populo prodita de Karolo;
Dum ſibi ter-denos & tres floreret in annos,
Auguſtum nomen rex Ludovicus erat.
Remigius regum ſanxit conſulta priorum.
Huic dederat ſceptrum: præſtat & hic tumulum.
Octavum-decimum regnando ſubegerat annum:
Quadris September idibus exit iter.
Lector, poſce Deum, Francorum poſce ſalutem,
Hoc regale genus ſervet in orbe Deus.

Sepultus eſt in baſilica ſancti Remigii ad dexteram principis altaris, ubi cum prolixo epitaphio ejus effigies viſitur, qualis hic exhibetur; & e regione Lotharius ejus filius, qui ibidem humatus eſt, ut ſuo loco videbimus.

Ludo-

Ludovici anniverſarium ibidem ſit quotannis, notatum in necrologio his verbis: *xv. kl. Septembrie obiit dominus HLudovicus Francorum rex*; & recentiori manu: *Iuſtus quieſcit in dextro choro, & dedit nobis caſtrum iſtud*, id eſt caſtrum quod vocabant ſancti Remigii. Si non fallit præmiſſum epitaphium, bis coronatus eſt Ludovicus, idque non ſine exemplo, primò quidem Lauduni, teſtante Frodoardo: deinde in baſilica Remigiena, ut habet epitaphium, & in quodem ejuſdem Ludovici diplomate legere memini. ANN. CHR. 954.

Lotharius adhuc *puer*, filius Ludoviei, non multò poſt in eedem ſancti Remigii baſilica inſignie regni ab Artaldo archiepiſcopo accepit, feventibus Hugone principe ac Brunone Colonienſi archiepiſcopo, cæteriſque præſulibus ac proceribus Franciæ, Burgundiæ, & Aquitaniæ. Ut verò Hugonem principem ſibi deviuciret novus ree, Burgundiam & Aquitaniem ei commiſit. Lotharii novi regis unctio pridie idus Novembris facta dicitur in ehronico Clari monachi Senonenſis. Inſeqeeute Decembri (*a*) idem Lotharius Gandenſe ſancti Petri ſea ſancti Bivonis monaſterium, ub Arnulfo comite & Balduino ejus filio, ſancti Gererdi Bronienſis ebbatis operâ & ſtudio inſtaurutum, regiâ auctoritate confirmat, ubi *quemdam alumnum ejuſdem Gerardi, religioſum videliect virum Vvomarum*, ebbatam anno ſuperiori inſtituereut: qui Womeius tranſacto jam ſuæ ordinatiouis enno primo, hujus privilegii interveutures edhibuiſſe dicitur *religioſos abbates, Agiuuldum videlicet Gorzienſis cœnobii abbatem*, (Gererdum) *proviſorem cœnobii ſancti Petri* Blandinienſis, *Hildebrandum atque Ledricum, cæteroſque ſanctæ dictæ eccleſiæ adjutores*; ee. quibus Hildebrandus abbas erat ſancti Vedaſti, Ledricus ſeu Leudricus ſencti Amandi. *Datum in palatio Lauduni clavati, apud monaſterium ſancti Johannis ... Decembrit, anno primo reguante Lothario rege glorioſiſſimo*. Wido cencellarius ad vicem Arroldi archicaucellarii hoc diplome recognovit. Lotharius coronatur. Diploma ejus pro S. Bivone. (*a*) *Marei hiſtor. p.* 945.

LXXI. Frodoardus euctor eſt, Fulcarium decanum monaſterii S. Medardi Sueſſionenſis, quem alii Fulcherium vocant, Noviomenſium epiſcopum hoc anno Remis ordinatum fuiſſe, haud dubiè ab Artaldo erchiepiſcopo. Verùm hanc dignitatem non diu tenuit, anno inſequenti eeſtinctus, ex eodem Frodoardo. Prevam de eo nobis opiuionem ſuggerit Herimannus (*b*) moneebus; eſt eum Matlotus (*c*) purgere uitirur. Fulcario in decani officio ſucceſſiſſe eeiſtimo Gerardum, qui ſe *patrem cœnobitarum* (*d*) dicit in prologo, quem ad Hugonem Rotomageuſem erchiepiſcopum ſcripſit in vitam ſancti Romeni ejuſdem ſedis pontificis, ejus horteru a Gerardo eepolitam: quippe decaul in monaſteriis, ubi ſæculares abbates dominabantur, vices ubbatum agebeut, adeòque patres cœnobiterum uon immeritò diei poterant. In hoc prologo ait Gerardus, ſe operis eeſecutionem diſtuliſſe ob edverſitatum incommoda, quæ undique ipſo euno perpeſſi erant: modò verò ſe Hugoni archiepiſcopo dirigere ſencti Romani *vitam veterauam beroico carmine editam*; aliam verò, quæ hiſtorico ſtilo ſcripta eret, *pro nimia vetuſtate* penes ſe retinere, & ejus loco aliam, illius ed inſtar ab ſe digeſtam, ei tranſmittere. Cæterùm vitam illam veteteuam in loco Braiua, qui Rotomagenſis eccleſiæ poteſtatis tunc erat, cum multis aliis libris amiſſam, ſed u quodam mercatore inventam, nepti ſuæ, id eſt ipſius Gerardi, in monaſterio Dei Genitricis Mariæ Deo ſacratæ, conceſſam ſuiſſe, quum illa muueris loco Gerardo impertiesit. In fine idem autor ab Hugone petit ſancti Romani promiſſas quaſdem ſibi reliquias, precesque a cuuſto illius loci contuercuio fretrum, pariterque, a moneſterio ſancti Audoeni. Gerardi tempore Erbgive regine, Caroli Simplicis quondam, tum Heriberti Trecenſis comitis uxor, iu cryptis ſencti Medardi ſepulte eſt, ubi hactenus legitur ejus epitaphium lepidi inſculprum, quod alibi (*e*) retulimus. Fulcarius fit epiſcopus Noviomeeenſis. (*b*) *Spicil. to.* 12. *p.* 458. (*c*) *Marlot to.* 1. *p.* 586. Gerardus decanus S. Medardi. (*d*) *Anoleſt. to.* 6. *p.* 1073. (*e*) *ibid. p.* 427.

Couradus dux Lotharienſis, quem ob deſectionis eum Liudulfo ſocieratem ducatu eb Ottone privatum anno ſuperiori dieimus, banc ulturus injuriam Hungaros in regnum Lotharieuſe indueit alque ad terram Ragenarii Hainoeuiis comitis æmuli ſui, atqae Brunonis archiepiſcopi Colonienſis, Ottonis fratris. Iude barbari in pagos Viromandeuſem, Lauduenſem, Remenſem, & Catalauneuſem pervadeures, oſque in Burgundiam penerreut. Denique multis ſuorum, rum armis, tum morbis, amiſſis, per Italiem reliqui ad ſua reverrunrur. In illa funeſtiſſima cladi quaute ſtreges provinciis, eccleſiis, ac monaſteriis illete ſit, etiam ſilentibus illorum temporum auctoribus, facilè conjicimus ee inuata barbarie Hungarorum. Fulcuinus tamen quid Laubienſi moneſterio ecciderit, diſerrè teſtatur. Ait quippo (*f*) ſæviſſimem banc geutem, u perverſis illectam civibus, in primis a Conone duce, (ſic Conredum vocat) tranſitis Germeniæ, & pleriſque Galliæ provinciis, omuia ferro & igni vaſtaturem ſe toram inſudiſſe, comitante Conone: qui ubi Trejectum ad Moſam veutum eſt, incerrum qua de cauſa, ab eis deſcivit. Hungaros verò Hasbauiam incendiis ac deprædatioue aggreſſos, Carbonariem ſilvam petiſſe. LXXII. Laubienſes Hungarorum obſidione liberati. (*f*) *Spicil. to.* 6. *p.* 569.

Ejus

ANN. CHR. 954. Ejus rei famâ Laubias perlatâ, missus e monachorum collegio ad paciscendum cum illis Hucbertus fractæ, pariens laboris, seipsum ob amorem sanctæ religionis, fratrumque ad omne discrimen impendere paratus. Factâ pactione de solidis ducentis, revertitur, obsidibus a barbaris acceptis. Verùm Laubienses infidelibus haud quaquam fidentes, Tudinium (*) munire tentant ad se suaque tutanda: sed obstitit Raginerus comes. Montem itaque monasterio incumbentem, ubi sanctorum Ursmari, & Ermini corpora colebantur, conscendunt, & variis plaustrorum, furculorum, sæpiumque impedimentis instar munitionis circumciuguni, Dei adjutorio maximè confisi. Jamque paschalium octavarum, quæ erant tunc IV. idus Aprilis, celebritas complebatur, cùm primâ luce apparuit densa veluti nubes equorum equitumque galeatorum. Expavere Laubienses, ex quibus qui agiliores erant, properè montem scandunt, & in umbratilem illam munitionem se recipiunt: qui verò ætate graviores & impediliores erant, in monasterio subsistere. Mox eò barbari advolant, ex iis qui subsisterant, duos obtruncant, Theutmarum & Theodulfum: raliqua capiunt: eos verò, qui in montem se receperant, obsident. Urgentur obsessi, nullis non telorum aut tormentorum generibus imperiti. Resistunt IIII pro viribus, quippe quibus pro aris & focis, pro salute & vita res erat. Jamque hostes in præsidium irrumpebant, & fere ad manus cum obsessis venerant, cùm ex respectu miserantis Dei, ex adytis templi duæ columbæ evolantes, ternâ circuitione obsidentium acies circumeunt: tum effusus cælo immensus imber arcus hostium laxat, & inutiles reddit. Mox metus ac terror in eos taurus ictruit, ut fugam maturarent præcipites, captivos abducentes eos, quos ceperant, qui paullo post sani & incolumes reversi sunt. Ecclesia sancti Pauli incensa, majorisque tectarum, sed frustra incendium. Thesaurus ecclesiæ partim in munitionem transportatus, partim in ecclesia a Theodulfo infossus, qui a quodam capro ex pœnarum impatientiâ proditus, & a barbaris exportatus fuisse creditur. Hujusce liberationis memores Laubienses, annuam ejus memoriam posteria recolendam sanxerunt IV. nonas Aprilis, quo fieret *commemoratio meritarum Ursmari & Erimni, qua meruerunt Laubienses ab Hungrorum obsidione eripi*. Ex his non paucos a Guiberto Gorziensi monacho, Gemmelacensis cœnobii conditore, ad Christi fidem conversos fuisse Sigebertus in ejus vita tradit. Eâdem impressione combustum est sancti Theoderici monasterium in agro Remensi: cujus rei oraculum Otberto clerico (nam clerici tunc illic erant) longè ante factum traditur.

(*) *Thuin.*

LXXIII. Gerlanus & Fridericus archiepiscopi mortui. Hoc ipso anno duo nostri ordinis archipræsules ex hac vita migrarunt, Gerlanus scilicet Senonensis, olim monachus sancti Germani Autissiodorensis, & Fridericus Moguntinus ex-abbate Fuldensi. In chronico Clarii monachi Gerlaenus archiepiscopus, longo confectus senio, ad astra migrasse dicitur nonis Augusti, sepulturque fuisse in basilica sancti Germani Autissiodorensis: *cui successit Heldemannus secunda idus Decembris, sancti Dionysii monachus*. De Friderico seu Frithurico ita legitur in chronico Hildensheimensi ad hunc annum: *Frithuricus archiepiscopus Mogontiacensis ecclesiæ obiit, vir summæ abstinentiæ, in religione sanctæ & doctrina probatus*. Id tamen in eo culpandum, quòd seditiosis ab Ottone rege deficientibus non semel adhæsit. Sepultus est ad sanctum Albanum, appositu ad ejus tumulum epitaphio, quod Serarius retulit. Willelmus Othonis filius in ejus locum successit. His adjungendus Thiotardus *piæ memoriæ* episcopus Hildensheimensis, eodem anno mortuus, qui antea Hersfeldiæ abbas extiterat. Huic in episcopatu successit Ortwinus, unanimi totius cleri ac populi consensu electus ex abbate cœnobii Pergensis, quod erat olim ante muros Magdeburgensis urbis ad Albim magni ficentissimum, ut Bruschius testatur, nunc in Germanico, inquit, hoc bello solo æquatum. Præfuit annis triginta Hildensheimensi ecclesiæ, cui corpus sancti Epiphanii ex urbe Ticino allatum contulisse dicitur, mendosè *Ochoynus* apud Bruschium appellatus, laudatus a Trithemio in historia Hirsaugiensi.

Theotardus item Hildensheimensis episcopus.

LXXIV. S. Hildulfi translatio. Jam quartus-decimus fluebat annus, ex quo monastica disciplina in Mediano-monasterio restituta fuerat; cùm Adelbertus abbas, rei tam pulcræ ac piæ auctor, de transferendo sancti Hildulfi episcopi corpore, quod ad id tempus in proprio sepulcro jacuerat, cogitare cœpit. Convenit ad eam celebritatem magnus abbatum, monachorum, ac religiosorum virorum cœtus cum infinita promiscui vulgi multitudine. Levatum e tumulo sacrum corpus, & in arca lignea repositum, translatumque ex oratorio sancti Gregorii, ubi primitus humatum fuerat, in majorem beati Petri basilicam, in qua repositum fuit hoc anno, VI. idus Octobris; quo die nubibes & pluviis atrum cælum in magnam serenitatem conversum fuisse traditur. Eodem tempore levata sunt etiam ossa duorum sancti Hildulfi discipulorum, Johannis & Benigni gemellorum, qui unâ die concepti, unâque die nati, cuculliati ac mortui, unoque sepulcro conditi fuerant. Ex his colligitur, thecam argenteam,

in

in qua nunc ſancti Hilduſi reliquiæ repoſitæ ſunt, etſi antiqui operis, eo tamen tempore poſteriorem eſſe, quo lignea tantùm facta eſt. ANN. CHR. 954.

Apud ſanctum Gallum Anno, qui in locum Cralonis abbatis fratris ſui a Liudulfo ſuffectus fuerat, hoc anno immaturè deceſſit. Biennium jam in aula Calo exegerat, multa paſſus ab Enzelino, aliiſque Victoris propinquis. Cùmque nec ipſe de rigore quidquam remittere, nec Enzelinum ad preces Ottonis recipere vellet, ab irato rege privatur abbatia Fabarienſi, ſancto Gallo ab aliquot annis ſubjecta: quæ Enzelino mox donatur. Excitavit ea jactura jam infenſos ſancti Gallenſium in Cralonem animos: adeò ut Udalrici Auguſtenſis epiſcopi induſtriâ vix tandem in monaſterium receptus ſit, agente in primis Amalungo Ekk hardi monachi fratre, laico admodum litterato & facundo, *cui ſolo ab ullius memoria captivi domum intrare permiſſum eſt*. Erat tunc Walto ejus loci decanus, & poſt eum primores Ekkehardus mox dictus, *poſt doctrinæ*, id eſt ſcholarum magiſterium, *decanus*; Notkerus, quem pro ſeveritate diſciplinæ Piperis-granum cognominabant, doctor ipſe, pictor, & medicus; Geraldus ab adoleſcentia uſque ad ſenilem ætatem ſcholarum magiſter, & Burchardus, poſt abbas, præter ſingulares ſcientiæ & virtutum dotes, *nobilitate, quâ & cæteri pollebant, regalis*. Reſtitutâ utcumque per Udalricum concordia non diu tenuit ob funeſtum caſum, qui Victori monacho, Cralonis dudum adverſatio, accidit. Hic aliquando foràs eundi veniam a decano petiit, ſpecie ut quoſdam amicos in vicinia inviſeret; ſe, ut Enzelinum fratrem, jam Fabariæ abbatem, Cralonis damnis inſultaturus, adiret. Admonitus hac de re abbas, militem ad eum reducendum mittit. Ille tevetti nolens, baculo e propinquo rapto, militem ipſum capite percutit, & ex equo ſeminecem dejicit. Tum verò qui militem comitabantur, Victorem equo & ipſi dejiciunt, eique oculos eruunt. Relato in monaſterium Victore, in abbatem tetorquetur facinus, de quo is ſe ad aram ſancti Galli purgare voluit: ſed patres non permiſere. Sanatus brevi ab Ekkehardo medico Victor, poſtmodum ab Erchimbaldo Argentinenſi antiſtite conſanguineo ſuo, accerſitus, urbem ejus *doctrinæ floridam* reddidiſſe traditur, eoque mortuo, ad cellam quamdam eremiticam intra Hochfeldinos montes, Longum-mate vocatam, ſecelliſſe: ubi, poſtquam multos annos vixiſſet, *multis virtutes*, ut fama loci eſt, *in extremis factent, ſanctiſſimus circumquaque habitus, diem fenex obiit*, ut ſcribit Ekkehardus junior, qui ejus ſepulcrum inviſit, quod ſerpentibus, cæteriſque venenatis reptilibus, quorum plurima illis in locis copia eſt, omnino impervium & intactum eſſe a quodam ejus loci ſolitario accepit. Hochfeldi montes vicini ſunt Jutenſibus ſilvis, ut ex eodem Ekkehardo (*a*) intelligitur; Victoris monachi fortuna. (*a*) *Geld. p.* 28.

LXXV. Cralo abbas redit ad S. Gallum.

LXXVI. Raſſonis monachi Werdenſis geſta. (*b*) *Monach. Boic. to.* 5. *p.* 223.

In monaſterio Andecenſi ſeu Monte-ſancto, quod ſex horarum itinere a Monachio (*b*) Bajoariæ civitate diſtat, pro ſancto habetur venerabilis Raſſo ſeu Ratho excomite monachus cœnobii Werdenſis, quod ipſe juxta Amperenſem lacum ad pedem arcis ſuæ Ruzembergenſis exſtruxerat. Hic (*b*) ab Heinrico Bajoariorum duce Ottonis Magni fratre, contra Hungaros, ſub Toxo eorum rege in Bajoariam irruentes, belli dux factus, ſemel & iterum feliciter pugnavit, eoſque proſtravit. Poſt hæc peregrinationem ad loca ſancta aggreſſus fuiſſe dicitur una cum Judritha prædicti Heinrici conjuge, Arnulfi Bajoariorum ducis filia, fundatrice monaſterii Inferioris Ratiſponenſis, in quo ſepulta quieſcit. Reverſus in patriam Raſſo, monaſticæ vitæ propoſitum animo concepit, ob idque monaſterium in inſula fluvii Ambronis ad pedem caſtri ſui, in diœceſi Auguſtana, Werdenſe nuncupatum, ædificavit, cujus baſilicam in honorem Salvatoris & ſanctorum apoſtolorum Philippi & Jacobi ab Udalrico Auguſtano epiſcopo ſanctiſſimo conſecrati curavit. Illic collocaris tredecim monachis e familia ſancti Benedicti, Raſſo ipſe, relicto ſuo magna humilitate ſæculo, ſe adjunxit, ac monaſticen profeſſus, hoc anno XV. kalendas Junii ad ſuperos abiiſſe dicitur, ibidemque ſepultus fuiſſe. Vaſtato dein ab Hungaris monaſterio tres ejus loci relicti monachi, Euſebius, Adelbertus & Adelherus, refugerunt in proximam arcem montis Andecenſis cum reliquiis venerabilis Raſſonis, quæ illic depoſitæ ſunt, ac demum poſt multum tempus e loco ante incognito cum aliis reliquiis & monumentis effoſſæ, ut vetus miſſale teſtatur, quod olim in Andecenſi monaſterio vidimus, de cujus origine infrà, Deo dante, agemus.

LXXVII. Ravennenſes abbates. (*c*) *Labbe to.* 9. *c.* 1237.

Rubeus, & ex eo Labbeus (*c*) revocant ad hunc annum concilium Ravennæ habitum ſub Petro archiepiſcopo *indictione xiij.* quæ anno præſenti convenire poteſt, ſi certum eſſet hoc concilium poſt kalendas Septembris celebratum fuiſſe; alias anno ſequenti conſignanda. In eo concilio quædam prædia, quæ a nonnullis occupata erant, Ferrarienſi epiſcopo aſſerta. Ejus ſynodi acta, charactere Longobardico ſcripta, in Urſiana bibliotheca ſervari teſtis eſt Rubeus, ſignata *anno Berengarii & Adalberti regum quinto, indictione xiij.* quibus ſubſcribunt epiſcopi quo-

ANN. CHR. 954. numero sex, ac tres abbates, scilicet *Dominicus religiosus presbyter & abbas regularis sancti Apollinaris, qui vocatur in Classe; Martinus presbyter & abbas regularis sancti Severi; & Petrus misericordiâ Dei presbyter & abbas regularis sancti Laurentii, qui vocatur in Cæsarea:* ubi observanda est abbatis *regularis* nuncupatio, quæ hoc sæculo maximè in usu esse cœpit, ut exemplis in superioribus jam adducta probant. Monasterium sancti Severi, sirum extra muros Ravennenses, inter Classem & Ravennam, postea Cisterciensibus concessum est, nunc omnino excisum, uti & monasterium sancti Laurentii in Cæsarea, qui locus itidem Ravennam inter ac Classem positus erat. Ejus monasterii ecclesia, quæ Honorii principatu condita dicitur, monachis Græcis ab exarchis primùm tradita, post exarchos nostris commissa fuit.

ANN. CHR. 955. LXXVII. Lotharii præceptum pro S. Remigio. (a) *Marlot. to. 2. p. 584.*

ANno supra nongentesimum quinquagesimo quinto ineunte Lotharius rex, ut se gratum exhiberet beato Remigio, cui ab ortu nativitatis suæ oblatus, & in cujus basilica *ab omnibus Francorum proceribus electus*, id est agnitus, *ac regali diademate coronatus fuerat*, ob amorem etiam, quem genitrix sua Gerberga erga eumdem locum præ cæteris habebat, ad preces Hincmari abbatis præcepto (*a*) suo sanxit, ut monachi, *ibidem sub regularis abbatis pastorali sollicitudine viventes*, absque ulla perturbatione sub regia tutela consistant; & ut castrum sancti Remigii omnino sit immune, & sub eorum tantummodo ditione liberè constitutum, simulque omnes aliæ villæ, quas monachi possidebant: *Actum Laudani publicè regali palatio kalendis Januarii, indictione xiv.* (lege XIII.) *anno primo regnante Lothario rege*. Vido regiæ dignitatis notarius hoc præceptum ad vicem Artaldi archiepiscopi recognovit.

LXXIX. S. Petro Carnutensi facta donatio.

Non multò post monasterio sancti Petri Carnutensi facta est donatio cujusdam alodi in villa Condato territorii Corbonensis ad fluvium Odanam. Parva in speciem res, sed ob personarum dignitatem notabilis. De ea legitur in codice, quem „ Haganonis vocant, quod Lambertus, filius Ansberti, cum Girberga sorore sua, „ necnon propinquis suis Guaningo & filiis ejus, Gadilone atque Ingone & filia „ Girberga, prædictum alodum, hereditario jure ad se pertinentem, vendiderint *Girvardo militi* (nota *militis* nomen pro nobili jam tunc receptum) *fratrique suo* „ *Gertranno, Odoni quoque & Ildegario*, acceptis ab eis in argento viginti tribus „ solidis nummorum. Huic chartæ apponuntur ligna *Hugonis ducis*, cognomento Magni, & filiorum ejus *Otbonis & Hugonis, Odonis comitis*, scilicet Trecensis & Carnutensis, *Hugonis comitis Cenomannorum, Hervei comitis Mauritaniæ*, in cujus ditione hic alodus situs erat, *Lamberti vicecomitis*, & aliorum. *Data est vii. kal. Julii, anno primo regni regis Chlotarii*. Hanc verò chartam Girvardus posuit super altare sancti Petri in signum donationis, eidem ab ipso factæ. Id contigit tempore Aremberti abbatis. Atemberrum excepit Widbertus, cujus successor Gisbertus eumdem alodum sub annuo censu ad tres vitas concessit tribus ipsius Girvardi propinquis.

LXXX. Flaviniaci præpositi. (b) *Labbe to. 1. p. 791.*

Flaviniaci in Burgundia Fulchetius præpositus sub Rotmundo Æduensi episcopo & abbate, obiit (*b*) xv. kal. Maii, eique successit Milo Magabtensis abbas, qui Romam profectus, privilegium a Benedicto papa quinto impetravit. Eo mortuo, Walterus episcopus Flaviniacense monasterium Rotberto commisit, locum pestilum daturo, nisi ab officio remotus fuisset. Hic abbatiâ pulsus, cellam Corbiniaci, quia Landrici comitis Nivernensis propinquus erat, obtinuit, & se abbatem vocari fecit. Post eum Heldricus Cluniacensis monachus Flaviniacensem abbatiam tenuit, cujus successor Amedeus cellam Corbiniaci recuperavit. Ex eo tempore Flaviniacensis abbatia Æduensibus episcopis ademta.

LXXXI. Oydellis villa Cluniaco data. (c) *Sæc. 5. p. 310.*

Exstat in pago Arvernico, sed in episcopatu Augustodunensi, villa Oydellis cum capella beatæ Mariæ, ubi beatus Leotadus corpore quiescere dicitur. Hunc locum vir nobilis Stephanus & uxor ejus Ermengardis contulere Cluniacensi monasterio, cui *domnus Eymardus humilis abbas* præerat. Actum apud Oydellas publicè, anno Lotharii regis primo, qui de eadem donatione præceptum fieri jussit. Hujus donationis charta, *jubente domno Stephano facta est in curte Enziaco ante dominum Willelmum comitem in præsentia domni Stephani Arvernorum episcopi die illa, quando seniores Arvernici cum comite supra nominato convenerunt, atque se commendaverunt:* quæ temporis notæ observandæ sunt ad res Arvernicas illustrandas. Hinc enim intelligitur, Willelmum Pictavorum comitem, mortuo Ludovico rege, in possessionem Arvernici comitatus venisse. Has litteras in elogio (*c*) Aymardi abbatis Cluniacensis integras retulimus: quibus subscripsere Stephanus Arvernorum episcopus, Willelmus comes, Rorbertus vicecomes, Rorbertus abbas, & alii. Eodem tempore Leotaldus Matisconensis comes pro salute animæ

animæ ſuæ, filiique ſui Alberici, necnon Erolanæ matris ſuæ, tradit Cluniacenſi cœnobio, cui Aymardus abbas præfuiſſe dicitur, *manſum in agro Fuſciacenſi juxta fluvium Sagonnæ, regnante Lothario Francorum rege.* ANN. CHR. 955.

LXXXII. Monitmajori facta donatio.

In Provincia Gallorum Criſo comes, & cum eo Roſtagnus clariſſimus epiſcopus cœnobio Montis-majoris Arelatenſis res ſuæ proprietatis in villa comitatus Attenſis ſeu Aptenſis, quam Campos vocant, cum eccleſia ſancti Albani donavit pro anima genitoris ſui Criſonis & genitricis ſuæ Deviardæ, & matris nepotis ſui Roſtagni epiſcopi, nomine Ermengardæ. Facta donatio iſta *in Attenſi civitate publicè, anno incarnationis Dominicæ* DCCCLV. *xj. kalendas Martii*. Cæteras notas chronicas, utpote mendoſas, mitto, petitas ab anno XLIII. Conradi regis Alamannorum & Provinciæ, & ab indictione v. quæ anno prædicto non conveniunt. Subſcribunt his litteris Criſo comes, Rothſtagnus epiſcopus, an Aprenſis, & Ermengarda ejus mater. *Norgaldus ſupremus* ſeu infimus *monachorum rogatus ſcripſit.*

Alia Craſſæ facta.

Eodem anno Witizo monachus & Eldeſonſus ſubdiaconus alodem ſuum apud Buadellam (*) villam territorii Narbonenſis in ſuburbio Minerbeoſi conferunt monaſterio beatæ Mariæ, ſundato in territorio Carcaſſenſi in valle Equitanica ſuper fluvio Urbione, quod monaſterium Craſſæ vocant. *Facta ſcriptura donationis atque traditionis idibus Septembris, anno ij. regnante Lotario rege.* Hinc colligas in Craſſenſi monaſterio, ſi quidem Witizo ejus loci monachus erat, laxatam fuiſſe monaſticam diſciplinam, quæ tales donationes monachorum admittebat.

(*) *Buadello.*

LXXXIII. Pia ſtatuta pro S. Pontio Tomeriarum.

Habitum eſt in civitate Narbona placitum coram Aymerico archipræſule, *ſub die vduum Maii, anno incarnationis dominicæ* DCCCLV. *& anno primo, quo Lotharius rex cœpit regnare*, de media parte cujuſdam alodis, ſiti apud Geneſtat Vicium comitatus Narbonenſis, quam monachi ſancti Pontii Tomeriarum ex dono cujuſdam Alfarii poſſidebant. His ea de re litem intentavit Udalgarius. Ambæ partes ad conſtitutam diem convenerunt Narbonæ ante Aymericum archipræſulem & Richildim vicecomitiſſam. Juſſi monachi proferre ſcripturam cum teſtibus & auctoribus ejus donationis, adduxerunt eleemoſynarios Alfarii defuncti, qui legitimam donationem comprobaverunt: quo facto, Udalgarius *propter timorem Dei & pro beati Pontii amore* cauſam refutavit, profeſſus, ſe ea de re monachos non ampliùs interpellaturum *nec bodie, nec ex hodie, nec ullo unquam tempore, neque per legem, neque per juſtitiam, neque per malum ingenium.*

a

LXXXIV. Ratherius Leodicenſi epiſcopatu cedit.

Cùm Leodicenſem epiſcopatum vix biennio tenuiſſet Ratherius, graviſſimæ contra eum conſpirationi factæ cedere compulſus eſt, ſuffecto in ejus locum Baldrico, qui de magnatum proſapia otiundus erat. Ægidius id ex eo contigiſſe ait, quòd Ratherius in mores hominum, tam verbis, quàm ſcriptis, mordaciùs inveheretur, & nec potenti, nec humili prorſus deferret. *Ceſſit igitur*, ait (*a*) Folcuinus, *ne vinceretur a malo, ſed vinceret in bono malum: ceſſit adverſantium voluntati, ut ſuo eos gladio jugularet, ſibi* ſponte obſtrictos ſacramentorum fide, ſe, ſi acciperent epiſcopum, quem petebant, *invictâ exinde firmitate auctoritatem eccleſiæ & jus imperatorum* tuituros. Ratherium poſt hanc ceſſionem ad Laubienſe cœnobium receſſiſſe Ægidio aſſentior: at eum ibi ad obitum deinceps perſeveraſſe falſum eſſe conſtat ex Folcuino ejus temporis Laubienſi monacho, qui teſtatur, Ratherium, exacto in ſua deſtitutione biennio, in Italiam ravertiſſe, ac Brunonem Colonienſem archiepiſcopum cum Ottone, germano ſuo id effeciſſe, *ut eidem jam bis deſtituto antiqua ſedes Veronenſis eccleſia reſtitueretur.*

(a) Spicil. to. 2. p. 567.

LXXXV. Calvenſiacum Andaginenſibus datum.

Tunc in illis Belgii partibus florebat Stephanus comes, de quo id memoriæ proditum invenio in libro de miraculis ſancti Hucberti epiſcopi Tuogrenſis. *Anno incarnationis dominicæ* DCCCLV. *imperii autem* ſeu regni *Ottonis primi vigeſimo, comes Stephanus dedit Andaginenſi eccleſiæ legali dono, quidquid ſui juris erat in Calventiaco: & hoc præſente Brunone archiepiſcopo Colonienſium, & Baldrico pontifice Leodienſium: cujus cùm eſſet erga beatum Hucbertum affectus magnæ dilectionis, ut corpus ejus ad prædictum fiſcum deferretur, ab abbate Alberto & fratribus ejus obtinuit, ibidemque illi veſtituram ejuſdem allodii coram Ragineto & Giſleberto comitibus, multiſque regni principibus publicè firmavit.* Raginerus hic Hainoenſis comes erat, Longi-colli cognomen fortitus: Gillebertus ſeu Giſilbertus Arduennæ comitatum (*b*) tenebat. Hoc allodium proceſſu temporis cùm Fridericus, frater Theoderici ducis Lotharienſis, invadere voluiſſet, nec ab hac injuria delatione ſancti Hucberti corporis reprimi potuiſſet; in ipſo exitu e villa ipſo ſuper eum equo rotus coliſus ibidem exſpiravit.

(b) Arnoldus annal. Trevir. lib. 9. n. 139.

Hoc ipſo anno kalendis Novembris, Heinricus dux Bajoariorum, Mathildi re-

ANN. CHR. occ. LXXXVI. Mathildis reginæ præfecta.

reginæ matri suæ carissimus, cessit e vita, cùm paullo ante Liudolfus, ejus ex fratre Ottone nepos, ipsius ducatum invasisset. Hanc mortem pia parens tulit acerbissimè, & ex eo tempore regia indumenta, quæ viduæ convenire poterant, penitus abjecit, ac deinceps lugubri veste induta est, nec nisi sacros cantus audire voluit. Erat in ejus ministerio sanctimonialis quædam, Rechburga nomine, cui diligenter observare præcepit, ut ne quis egenus suis largitionibus non recreatus abiret. Balneum mane præparari jubebat, quo pauperes ac peregrini lavarentur, quibus ipsa non rarò sordes abstergebat. Sabbatum singulari cultu honotabat, tum propter reverentiam vigiliæ dominicæ resurrectionis, tum ob memoriam Heinrici regis conjugis sui, qui eâ die decesserat. His aliisque exercitiis pia regina vacabat in monasteriis ab se constructis, quorum unum post alterum idemtidem incolebat.

LXXXVII. Augusta Hungrorum obsidione liberata.

Paullo ante Heiurici ducis obitum contigit Augustam Vindelicorum ab Hungarorum numeroso esetcitu obsideri. Jamque illi basilicam sanctæ Afræ cremaverant, & ad portam urbis, quæ propugnaculis destituta erat, jam ingressuri pervenerant, cùm sanctissimus antistes Udalricus, non clypeo vel galeâ loricâve, sed stolâ indutus, in hostes processit: dum interim religiosæ mulieres atque infantes ipsi ad altaria jactari, illæ precibus ac gemitibus, hi vagitibus divinam opem efflagitarent. Tum adveniente cum copiis Ottone rege, hostes, numero longè superiores, in fugam se dedere præcipites: ex quibus multi cæsi, plurimi capti; cæteri ad sua reversi sunt. Cecidit in illo prœlio Dietpaldus seu Theodpaldus, frater Udalrici, cum Reginboldo comite, filio sororis ejusdem sancti antistitis, cujus uteritis hæc victoria tributa est. Amborum funus curavit rex Otto, ac Dietpaldi filium Richwinum patris comitatibus honoravit. Dein Udalricus ad restituendam sanctæ Afræ basilicam se convertit, nec ab opere destitit, donec eam imbricibus cooperuit, & interiùs variis ornamentis decoravit. Ipse etiam cælitus didicit locum, ubi corpus sanctæ Afræ virginis & martyris jacebat, scilicet secundo milliario ab urbe, ut in ejus passione legitur. Hanc porro victoriam ad hunc annum revocant Frodoardus, &, ut alios præteream, Hermannus Contractus, cujus hæc verba sunt: *Conradus, dux bellicosus & pius, gener regius*, Ottonis scilicet, cum quo in gratiam redierat, *& sancti frater episcopi Theodpaldus, sororis ejus filius, & Reginbaldus comes, aviæ meæ Perhtæ patruus, occubuere.* Hanc porro victoriam IV. idus Augusti contigisse docet vetus inscriptio a Brovvero (*a*) relata. Post hæc Geraldus, vitæ sancti Udalrici scriptor, iter ejus Romam commemorat, ubi eum ab Alberico principe Romanorum honorificè susceptum fuisse tradit, indeque sancti Abundii caput retulisse. Verùm hoc iter præpostero relatum esse ordine, uti & quæ sequuntur de ejusdem itinere in Burgundiam, ex eo manifestum est, quòd Albericus princeps Romanorum superiori anno jam decesserat.

(a) *Annal. Trevir. libro. n. 11.*

LXXXVIII. Campidonæ Udalricus ægrotat.

Incertum est quo anno contigerit id, quod idem auctor in consequentibus narrat de sanitatis recuperatione, quam Campidonæ vir sanctus unctione olei saeri consecutus est, quod in die cænæ Domini benedicere solebat. Fortè e monasterio sancti Galli, quod ob antiquum a primis annis amorem frequens invisebat, Augustam revertsurus Campidonam divertit: ubi tam gravi infirmitate correptus est, ut nec sine aliorum adjutorio progredi, nec quidquam cibi sumere valeret. Mox Augustam missus nuntius, oleum sanctificatum affert, cùm monachi sollemni missæ officio (vigilia pentecostes tum erat) interessent. Peractis sacris mystetiis, adsunt monachi, qui pro ejus infirmitate septem psalmos cum litania recitant: tum *quendam sanctum monachum, Hiltine nominatum, ad claustrum revertentes fratres ad ungendum eum oleo sancto cum suis duobus presbyteris dimiserunt.* Unctione secundùm Jacobi apostoli doctrinam factâ, vir Dei omnino convaluit, ejusque rei nuntium ad fratres, qui tum prandebant, mox perferri jussit. Nec dubium receptæ sanitatis argumentum dedit, cùm ad signum vesperarum statim surgens, in ecclesiam processit, *& ibi in Dei laudibus infatigatus permansit, donec vespertinalis laus a fratribus secundùm cursum monachorum prolixè perficeretur.*

LXXXIX. Buranum cœnobium vastatum. (*b*) *Hund. to. 3. p. 146.*

In illa Hungarica incursatione vastatum est inter alia Buranum monasterium, & pene in solitudinem redactum, nisi quòd duo fratres (*b*) presbyteri hunc locum per novennium incoluisse dicantur. Dein Woltoldus, monasterii instaurator ac novus fundator dictus, per duodecim annos præpositum egit, quem sex alii præpositi subsecuti sunt: dum tandem Ellingerus abbas, ex Tegernseensi accitus monasterio, pristinam ejus loci disciplinam reformavit, &, substituto post annum Gothelmo, ad proprium monasterium reversus est.

In Anglia mortuus est hoc anno Edredus rex pissimus, qui vitam suam ad nutom

tum Dunſtani abbatis compoſuerat. Ubi letali morbo correptus eſt, cùm nullam evadendæ mortis ſpem medici promitterent, per celeres nuntios Dunſtanum abbatem, quem vitæ ſuæ parentem alterum agnoſcebat, e Glaſtoniæ monaſterio accerſit, *ut ſit ultimi arbitrii teſtis, confeſſionum ſuſceptor, & fidelis apud Deum interceſſor*. Verùm is in itinere ex voce cælitus delapſa regis obitum accepit, moxque defuncti animam Deo precibus commendavit. Ingreſſus palatium, dilecti principis cadaver jacens contemplatur, ab aulicis derelictum ac neglectum. Miratur commutationem, conditionem miſeratur. At ille fidem, quâ viventem dilexerat, defuncto quoque impendere ſtudens, debitum ſepeliendi officium impendit, & juſtu ipſi regio more perſolvit. Succeſſit pio regi longè diſpar Edwius, filius Eadmundi regis, totus ad crudelitatem & libidinem compoſitus: quem cùm Dunſtanus ſæpius increpitum emendare non valeret, ad monaſterium ſe recepit, ibique in *tanta celſitudine religionis* vixit, *ut menſuram ſanctæ excederet devotio*. Cùm verò impii regis ſcorta & facinora redarguere non ceſſarer, patrium ſolum vertere juſſus, tranſmiſſo oceano, in Flandriam ſe recepit, manſitque in Gandavenſi ſancti Petri monaſterio, ubi Womarus abbas erat, *propterea quòd illud cæteris illius regionis monaſteriis & profeſſione virtutis, & philoſophiæ documentis excellere videbatur. Exſulat itaque ſanctus, nulla exſilii per gratiam Dei damna deplorans: dum ſuis meritis ita omnes ſibi devincire, ut patriam eſſe exſilium putaret*. Alter ejus vitæ ſcriptor tradit, Odonem Cantuarienſem epiſcopum, auditâ regis petulantiâ, qui ipſo conſecrationis ſuæ die infame ſtuprum commiſerat, conſulentibus coëpiſcopis ac principibus, duos viros, quos animo conſtantiſſimos noverat, ad arguendum regem miſiſſe, Dunſtanum ſcilicet abbarem, & Cynewium epiſcopum ejuſdem Dunſtani conſanguineum. Biennium in exſilio perſtitit vir ſanctus, dein revocatus ab Eadgaro principe optimo, quem regni proceres loco Edwii ejus fratris regem conſtituerunt.

ANN. CHR. 955. XC. Dunſtanus regi Edredo ſuprema perſolvit.

Exſul Flandrii degit.

Paullo ante obitum Edredus rex villam Abendunam ejus nominis monaſterio, cui ab Ælfredo rege avo ſuo abſtracta fuerat, agente Ethelwoldo abbate reſtituit, diras comminatus iis, qui hanc reſtitutionem infringere tentarent. Eam verò non modò comprobavit Eadgarus, ſed tripliex eidem monaſterio privilegium indulſit, ut poſtea videbimus.

Abendonienſibus res ſuæ reſtituit.

XCI. Agapito papæ ſuccedit Johannes XII.

Sub finem hujus anni ad cælum migravit ſanctiſſimus pontifex Agapitus, cùm annos circiter decem Romanam eccleſiam præclarè adminiſtraſſet. In ejus locum ſe intulit indignus tali ſede ac deceſſore Octavianus clericus, vix annos quindecim natus ex concubina, qui anno ſuperiori Alberici patris ſui principatus jam occuparat. Hujus pontificatus ut fœdum ingreſſum, ſic triſtem exitum cum maxima totius eccleſiæ offenſione & ipſius Italiæ perturbatione habuit. Hunc primum eſſe putant e Romanis pontificibus, qui nomen mutaverit, ex Octaviano dictus Johannes, ordine duodecimus, indignus qui inter pontifices numeraretur, niſi eccleſiæ conſenſus metu ſchiſmatis intruſioni tam illegitimæ acceſſiſſet. Agapiti annum obitus diſertè aſſignat Frodoardus, diem ignoravit Baronius. Probabilis ſententia eſt ipſum vi. kalendis Januarii e vita migraſſe. Unum e poſtremis ejus diplomatibus fuit illud, quo *Baldumo abbati venerabili monaſterii Caſini montis* ejuſque ſucceſſoribus in perpetuum reſtituit Terracinenſe ſancti Stephani monaſterium, quod *per longam vetuſtatem in ruinis & deſertis poſitum erat. Data xvij. kalendas Novembris per manum Andreæ divini reſpectus gratiâ arcarii ſanctæ ſedis apoſtolicæ, anno Deo propitio domni Agapiti ſummi pontificis & univerſalis ſenioris papæ in ſacratiſſima ſede beati Petri apoſtoli decimo, in menſe & indictione ſupra ſcriptis*, id eſt indictione XIV. a Septembri inchoata. Sigonius auctor eſt, Albericum conſulem, veteri libidine dominandi, Urbiſque potiundæ incenſum, cùm extraordinariis in civitate opibus eſſet inſtructus, filium ſuum Octavianum, licèt juvenili adhuc ætate præditum, ipsâ jam pridem corruptâ nobilitate favente, ad eam dignitatem evexiſſe, atque Johannem XII. appellaviſſe. Verùm ut id admitti poſſit, dicendum eſt, Octavianum ante mortem Agapiti in ſedem Romanam intruſum fuiſſe a patre Alberico, quem anno præcedente, ut jam dixi, obiiſſe ex Frodoardo conſtat, atque adeò ante Agapitum papam, cujus mortem anno ſubſequenti, id eſt præſenti idem auctor accuratiſſimus conſignat. Nec deſunt inter vereres qui aſſerant, Octavianum factione patris in locum Agapiti adhuc viventis intruſum fuiſſe. Certè haud veri ſimile eſt, adoleſcentem, vix ephebis egreſſum, tantum auctoritatis ac poteſtatis mortuo patre habuiſſe, ut cunctis ordinibus repugnantibus pontificatum invadere potuerit.

ANN. CHR. 956.

ANnum insequentem quinquagesimum-sextum infestum reddidit dira pestilentiæ lues, in Germaniam totamque Galliam effusa, quæ multos episcopos ac principes viros, non tantùm plebeios, e medio sustulit. In his Rotbertus Trevirensis

XCII. Pestis in Germania & in Gallia sævit.

præsul eximius e nostris Coloniæ exstinctus: cujus corpus Treviros relatum; episcopatus Heinrico, regis Ottonis propinquo, datus est. Illatum Rotberti funus in Paulinianæ basilicæ cœmeterium, beatæ Walpurgi a decessore consecratum. Haud scio an ex eadem contagione intetierit Hugo Francorum princeps, cognomento Albus, cujus filius Hugo, cognomento Capetus, in patris dignitates successit, rex Francorum aliquando futurus. Hunc paullo ante præcesserat Gislebertus dux Burgundiæ, qui principatum suum prædicto Hugoni commisit. Hunc verò ipse Hugo brevi subsecutus, apud villam agri Patisiaci, quæ Dordinga (*) vocatur, die dominicâ xvrt. kal. Julii vlam universæ carnis ingressus est, sepultusque apud sanctum Dionysium, Ottoni filio Burgundiæ principatu relicto, quem Heinricus, ejusdem Ottonis frater, post eum adeptus est.

(*) *Dourdan.*

Hugo Capetus abba-comes.

Post mortem Hugonis principis Hugo cjus filius abbatias sancti Dionysii & sancti Germani Parisiensis, quasi hereditario jure obtinuit, abba-comes ob id appellatus. Ejus vices in sancti Germani cœnobio egit Albericus decanus, Huberti successor; dum Hugo abbas Gualoui abbatiam resignavit. Eodem haud dubiè tempore abbatem quoque regularem apud sanctum Dionysium instituit, forte Rotbertum, de quo in consequentibus agemus.

XCIII. Wolfgangus Heinrico archiepiscopo adhæret.

Heinrico archiepiscopo, Treviros accedenti comitem se Wolfgangus multis precibus invitatus adjunxit, qui antea in Augiensi, tum in Wirziburgensi academia ipsius socius fuerat. Hunc in tota metropoli secundum a se haberi voluit Heinricus: verùm ille unico erudiendæ juventutis munere contentus, de cætero consilii maturitate multùm ei profuit, universis virtutis ac probitatis exemplo, adeò ut non jam clericus, sed monachus haberetur. Ut verò eum sibi artiùs adstringeret pontifex, quoddam ei clericorum vel monachorum cœnobium regendum committere voluit: quod ille constanter detrectavit, vixque tandem obedientiæ necessitatu compulsus consensit, ut esset decanus clericorum. Sic serò decem annos apud Treviros exegit vir Dei, dum mortuo Heinrico, posthabitis, quos ipsi Bruno Colonienſis offerebat, honoribus, ad Einsidlensis monasterii portum se recepit.

XCIV. Johannes Gorziensis legatus to Hispaniam.

Inter ea legati a rege Atabum in Hispania, nomine Abdelamano, cum litteris ac muneribus missi ad Ottonem regem adveniunt, diuque detenti sunt. Horum primus erat quidam episcopus, qui inter moras illas mortem obiit. Dum ab Ottone qui in Hispaniam remittantur, anxiè disquiritur, post multa hinc inde tracta consilia in id demum convenit, ut, quia rex profanus quædam in Christum impia litteris suis inseruerat, vir intertitus eò legatus mitteretur, qui regis impietatem, tum verbis, tum litteris regiis, coarguere non trepidaret. Post varias inquisitiones non alius aptior iuventus est quàm Johannes Gorziensis monachus, qui se ultro ad tantum discrimen haud cunctabundus obtulit, uno contentus socio, Garamanno diacono & monacho, quibus ex suo monasterio sumtus omnis suppeditatus est. Ejs adjunctus Ermenhardus Vitdunensis, locorum regionumque peritus, cui muncra deferenda tradi Johannes expostulavit; ipse litteratum tantùm bajulus fieri voluit. Pedestri itinere usque ad urbem Viennam profecti legati, sarcinis navi impositis, secundoque Rhodano usque ad certum locum vehendis, dispendium perpessi non modicum Barcinonem progressi, quindecim diebus illic morantur, dum Tortosam, quæ prima Sarracenorum urbs erat, eorum adventus nuntiaretur. Præmisso duce, qui eos in itinere ad omnem copiam procuraret, tandem ad regiam urbem Cordubam deductis, domus quædam, a palatio duobus fere millibus distans assignata est: ubi regali luxu excepti, per aliquot dies coacti sunt remorari. Dein primates inter se deliberant, utrùm in colloquium regis admittendi sint legati: ubi parum id compertum habent, tegem super hoc interrogandum censent. Tum illi pertentant, quid legati afferant; ac demum intellecto, non solùm munera, sed etiam litteras eos afferre; nefas esse apud se aiunt, cautumque sub pœna capitis, ne quis in ipsorum religionem loqui audeat: si rex ipse loquentem audierit, capite plectendum. Supprimendam proinde suadent epistolam, si sibi consultum velint legati. Ad hæc multa de ritu gentis, & quo pacto legati, se observare debeant, commonent, præcipuè ut a quibuscumque vanis & lascivis locutionibus abstineant, & ne quavis libertate, vel solo nutu, feminis abblandiantur. His monitis sibi non opus esse respondit Johannes: ad epistolam Ottonis quod attinet, se sine illâ ad regis audientiam nolle admitti, nec ullum ejus apicem demi, vel commutari umquam passurum. Quin etiam episcopo Hispano contra suadenti exprobravit ejus imbecillitatem, qui cùm fidei asseriot esse deberet, ad dissimulandas Christi Domini injurias ipsum pelliceret.

His

His ad regem perlatis, novæ ad labefactandam Johannis constantiam machinæ adhibentur, grande scilicet periculum christianis earum partium imminere, ni ille a proposito deflectat: quod quidem rex ipse minacibus litteris Johanni significavit, in quadra pellis vervecinæ scriptis. Hic verò nihilò fractior Johannes, Garamanni scribendi peritissimo tantâ celeritate responsum dictavit, ut dictantis velocitatem scriptor assequi se non posse sæpiùs queritaretur. Responsi hæc summa „ erat, se legatum missum præceptis domini sui fidem inviolatam servare debere; „ fas sibi non esse, ut cui tanta majestas litteras suas, easque non signatas cre- „ didisset, sine his faciem regis cui directus sit, intueri; aut absque ipso in ra- „ gis, cui missæ sunt, conspectu recitentur: si rea id patiatur, se in nullo regio „ honori defuturum: sin minùs, se cuncta corporis sui membra particulatim dis- „ cerpi potiùs passurum, quàm officio suo deesse. Cæterùm de christianis ejus re- „ gni curam Deo fore, &, si quid pro Christo pasluti essent, dignam eis met- „ cedem a Domino rependendam.

ANN. CHR. 956.

Hæc non iniquo, ut decebatur, animo, accepit rex, immo Johannis constantiam ac prudentiam laudavit. Consultus demum Johannes quid facto opus esset, mittendam Ottoni alteram legationem suader: se si is aliud sibi mandatum injungat, incunctantet obtemperaturum. Missus ad Ottonem Recemundus quidam e palatinis catholicus sub obtentu episcoparus, sumtu regio ac litteris instructus, Gallias ocius petit, & intra decem ferè bebdomadas Gorziam pervenit. Illic gratulantibus cunctis exceptus, ac Mettis ab Adalberone episcopo egregiè recreatus; qui mense Augusto jam præcipiti venerat, autumnum & hiemem cum eo transegit. Inde ad Ottonis audientiam circa festum epiphaniæ ab eodem antistite Francofurtum adductus, ab Ottone impetrat, ut, prioribus suppressis litteris, aliæ mitiores Johanni mittantur, regi Sarracenorum cum donis tradendæ, cum eo ut pacem & amicitiam cum Ottone sanciat, & infestationem latrunculorum Sarracenorum compescat: quo facto, Johannes reditum maturet. His mandatis ac novis denuo munetibus perferendis Virdunensis quidam, Dudo nomine, destinatur: qui circa palmarum diem cum Hispano legato discedens, Junii mensis initio Cordubam pervenit. Cùmque mox cum novo legato regem adire vellet, haud quaquam passus est rex, nisi priùs *monachum illum*, qui tanto tempore tam constanter exspectavetat, audiisset. Jam verò quo ritu in regiam admissus sit, inferiùs exponemus. Toto illo triennio, nam tamdin Johanni exspectandum fuit, ipsi ejusque sociis diebus tantùm dominicis, & si qua præcipua nostræ religionis festa erant, ad ecclesiam proximam, quæ sancto Martino sacra erat, accedere permittebatur, custodibus hinc inde duodecim, quos *fugiones* vocant, ipsos deducentibus. Recemundum hunc Bollandus ipsum esse putat Raymundum seu Ragemundum Liberitanum seu Illiberitanum episcopum, cui suam historiam rerum ab Europæ imperatoribus ac regibus gestarum nuncupavit Liutprandus Ticinensis ecclesiæ diaconus, qui tunc apud Ottonem in Germania exsulabat, cùm Recemundus eò a Mauro legatus venit.

XCV. Brunonis Colonienſis vitæ compendium.

Colonienſibus archiepiscopis non mediocriter obstrictus est ordo noster, io primis Brunoni, Ebergero, & Heriberto, qui tria vitrorum in sua urbe monasteria, sancti Pantaleonis, sancti Martini, & Tuiticnse instituerunt. Et primùm quidem sancti Pantaleonis cœnobium *Brun archiepiscopus Colonienſis, frater regis* Ottonis, hoc anno condidisse perhibetur in chronico Saxonico necdum edito. Sed antequam id explicemus, quædam de sancti ejus conditoris gestis præmittere juvat. Bruno, Heinrici Germaniæ regis filius, frater Ottonis Magni, quadrimus Baldrico Trajecti ad Rhenum episcopo, liberalium artium studiis imbuendus traditur, quo præceptore nullos græcæ vel latinæ eloquentiæ auctores non legit. In his Prudentium poetam legere amabat. Ea erat ipsius in libros, ut ita dicam, reverentia, ut eos incautè refingi, aut corrugari, vel quomodocumque negligenter tractari ægrè omnino ferret. In annalibus Corbeiæ-novæ legitur non semel, eum monachum fuisse celebertimi Illius cœnobii, cui quidem multa beneficia (a) ab Ottone fratre conferri curavit. Post mortem Heinrici patris ab Ottone in aulam revocatus, sub Israele Scottigena episcopo multùm profeciſſe dicitur. Ratherium quoque Veronensem episcopum in palatio præceptorem habuit. Ex quo in aulam revocatus est, translatitiis usus est scholis ad varios aulæ motus: at quòcumque circumagebantur tabernacula castrave regalia, bibliothecam circumferebat. Adolescenti commissa sunt ab Ottone monasteria, quorum inquilinos ad regularem vitam constrinxit, ipsisque monasteriis privilegia & immunitates a rege impetravit. Ex his unum erat Laureshamense, *adhuc tu memoriam tanti oiri retinens & prærogativam libertatis, & monumenta religionis*, inquit ejus vitæ scriptor Rotgerus. Huic abbatiæ electionem hoc anno restitutam fuisse docet Reginonis continuator, haud dubiè beneficio

(a) *supra lib. 44 n. 49.*

Bru-

ANN. CHR. 956. Brunonis, qui abbas appellatur in chronico Frodoardi, ubi de ſynodo Virdunenſi agitur, quæ eo præſente ante annos novem habita eſt. In locum Wicfridi Colonienſis archiepiſcopi anno DCCCCLIII. electus, factuſque Ottonis archicapellanus, primam de religione & cultu Dei, ac de recta miniſtrorum inſtitutione curam habuit. *Synodicum ſuam epiſtolam per Hadamarum venerabilem monaſterii Fuldenſis abbatem Romam ad Agapitum mira ſanctitatis papam direxit.* Pallium inde ad ipſum refulit Hadamarus unà cum reliquiis ſancti Pantaleonis martyris. *Properavit in occurſum ejus læta civitas, conveniens in ſuburbio propè antiquum locum, ubi eccleſiæ pretioſi martyris erat inculta adhuc, & ruinæ proxima. Ibi depoſita ſunt grata onera, deinde ſuo quæque loco repoſita.*

XCVI. S. Pantaleonis monaſterium condit. Hæc ſancto antiſtiti occaſio fuit condendi illic monaſterii, ſive quæſita, ſeu ſponte oblata ex tranſlatione ſancti Pantaleonis reliquiarum ex urbe Roma. Antiqua jam tum erat, & ob ſenium inculta & ruinæ proxima baſilica ſancti Pantaleonis, quæ, ſicut in quodam diplomate Ludovici & Lotharii auguſtorum legitur, *ad theſaurum & luminaria matrix eccleſiæ* Colonienſis ſpectabat, adjunctum habens *hoſpitale ad pauperum receptionem.* An verò ante Brunonis tempus monachos habuerit, veterum ſilentium id nos ignorare facit. *Non multò poſt* receptas reliquias, id eſt hoc ipſo anno, idem Bruno *ibidem, utpotu in loco ſecretiori, & ab urbanæ inquietudinis moleſtiis remotiori, fratres in laude divinæ pervigiles, & ſollicitos ſub monaſticæ regulæ diſciplinæ Domino ſervire inſtituit, quibus abbatem præpoſuit, nomine Chriſtianum*, in lege Domini, quod nomen ejus præferebat, & in confeſſione vitæ monaſticæ *apprime eruditum.* Quo ex monaſterio educta ſit nova hæc colonia, e Fuldenſi, an e Trevirenſi ſancti Maximini monaſterio, quod tunc religione florebat, incertum. Fuldenſi favet conjectura ex conſuetudine Brunonis cum Hadamaro abbate mox laudato. At ſi verum eſſet, quod docent annales Corbeiæ novæ, Brunonem eo loci monachum fuiſſe, veri ſimilius eſſet, monachos primos ſancti Pantaleonis lude eductos fuiſſe. Certè in iiſdem annalibus ad annum DCCCCLII. legitur, Unvvanum, Corbeiæ lectorem factæ Theologiæ, unà cum fratre Harutho Coloniam ad ſanctum Pantaleonem profectum fuiſſe. Chriſtiano abbati ordinato Rotgerus, Brunonis vitæ ſcriptor, *hoc breve commonitorium de occidentis partibus* ſcripſit. *Ut ſis quod vocaris, cura gentilitati ne degeneres, id ſerò triumpha; ut non, ſicut priùs, antiquetur, ſed de virtute in virtutem ut eatur, nova:* quibus verbis Chriſtianum monet Rotgerus, ut ne locum, uti erat priùs, antiquari & negligi ſinat. Ad hæc Bruno certatim multis in locis ſuæ diœceſeos monaſteria, aliaque ſacra ædificia, quædam a fundamentis erexit, quædam priùs fundata nobiliter auxit, alia olim diruta reparavit. Atque ut nihil, quod ad Dei cultum pertineret, intentatum relinqueret, ſi quos vitæ ſolitariæ ſtudioſos reperit, *per diverſas monaſteriorum cellulas*, alibi ſingulos, binos alibi incluſit; *quibus tamen ad invicem, niſi ſermone tantùm & adſpectu, nullus pateret acceſſus.* His annonam & neceſſaria quæque piiſſimus paſtor per fideliſſimos viros ſuppeditari curabat. Hæ etant optimi antiſtitis piæ mentis agitationes inter varia vitæ publicæ negotia, quibus cùm ex officio, tum ex Ottonis fratris mandato ſolebat occupari. Seriùs ſancti Pantaleonis monaſterii conditionem differt Ægidius (*a*) Geleuius, idque probat ex diplomate, quo Bruno plurimas novo monaſterio libertates concedit, prohiberque ſpolia poſt mortem abbatis, mandans, ut locum defuncti nullus obtineat; *niſi quem votiva fratrum electio ſecundùm timorem & amorem Chriſti ſibi præeſſe voluerit;* eximens inſuper cœnobium ab omni onere, niſi cùm archiepiſcopis ſucceſſoribus ſuis pro ſtatu & negotio regni ultra alpes proficiſcendum erit: quo tempore *ſpuditem unum* a monaſterio accipient, *ſed* nudum. Si verò intra regnum, vehiculum abſque jumentis, quod poſt expeditionem, ſi ſuperfuerit, monaſterio reſtituatur. Acta hæc Coloniæ anno Chriſti DCCCCLXIV. pontificatus Bruunonis undecimo. Verùm hoc privilegium poſt aliquot a conditu monaſterio annos concedi potuit: nec veri ſimile eſt, Brunonem poſt acceptas ex urbe ſancti Pantaleonis reliquias ad annos undecim exſpectaſſe, quo congrua eis ſedes, ac loci religioſi cuſtodes & cultores aſſignarentur. Ejus loci baſilica in honorem ſanctorum martyrum Pantaleonis, Coſmæ & Damiani atque Quirici dedicata eſt.

(*a*) Gelen p. 362.

XCVII. Fuldenſes & Herſfeldenſes abbates. In chronico Hildesheimenſi, præter Ruodbertum Trevericum archiepiſcopum, Hadamarus abbas Fuldenſis, modò laudatus, hoc anno obiiſſe dicitur, eique Hatto abbas ſucceſſiſſe: Hadamarum ex peſtilentia interiiſſe tradit Reginonis continuator. Eodem anno Liudulfus in Italiam contra Berengarium juſſu patris Ottonis perrexit, eamque ſubegit, ibidem mortuus anno inſequenti, indeque Moguntiam tranſlatus, ſepultuſque ad ſanctum Albanum. De Horrone Fuldenſi abbate pauca nobis dicenda occurrunt. Romæ interfuit coronationi Ottonis imperatoris, & monaſterii ſui immunitatem Johannis XII. diplomate ſanciri curavit, factus demum poſt Willelmum archiepiſcopus Moguntinus. Eo-

Eodem anno deceſſit Megingozus Herſfeldæ ſeu Herveldiæ abbas, cui Hagano ſuffectus. De eo Herveldenſis anonymus apud Maderum (*a*) ſcribit, ealicem magnum ex auro puriſſimo, electro, & gemmis pretioſis ejus juſſu fabricatum fuiſſe cum patena æquè pretioſa, cujus umbo latitudine pæne unius palmæ, totus per circuitum lapidibus pretioſiſſimis & unionibus ornatus erat. Poſt annos tres Hagano præfectura ob infirmitatem corporis ſe abdicavit, in cujus locum ſuffectus ad triennium Guntherus ſucceſſorem habuit Egilolfum, cui Gozbertus ſucceſſit. ANN. CHR. 956.

(*a*) *Madero p.* 155.

Io Laubienſi monaſterio ingentes motus ac turbæ contigere occaſione præpoſituræ, quæ Erluino Gembiacenſi abbati tradita eſt. Ab anno Chriſti octingentesimo ſexageſimo-tertio, quo ejus loci abbatiam (*b*) Hucbertus, ſceleſtus ille Theutbergæ reginæ frater, fugato Hartperto abbate, invaſerat, hæc in prædam ceſſerat Leodicenſibus epiſcopis uſque ad hanc annum, quo Baldricus, expulſo Ratbetin, epiſcopatum occupavit. Poſt mortem quippe Hucberti Franco abbatiam adeptus, poſtmodum epiſcopus factus eam retinuit, ſubdique epiſcopo Leodiencſi ab Aroulfo imperatore obtinuit. Hunc ſubſecuti Stephanus, Richarius, Ogo ſeu Hugo & Farabertus, non modò abbatiæ reditus in ſuos converterunt uſus, ſed etiam præpoſituras, quæ ad nutum abbatis religioſis & Dei timentibus viris committi ſolebant, quaſi ruſticanas villicationes ſub pretio dabant, & adimebant. In illo rerum miſerabili ſtatu Laubienſes a via recti exorbitare cœperunt, clamantes & querirantes, & quaſi hoc nomine errata ſua protegentes, quòd res & ſubſtantia monaſterii dilapidarentur impunè, & in alieno uſus, maximè Raginerii Hainoenſis comitis, qui Baldrici epiſcopi avunculus erat, abſumerentur. Forte contigit, Oduinum quemdam, eidem Raginero infeſtum, ob neſcio quam culpam refugere in eccleſiam Laubienſem. Hoc accepto Raginerus eò advolat, & inermem ab ipſis ſanctorum ſepulcris extrahit, atque in ipſis atriis, ante veſtibulum eccleſiæ, capite obtruncat in pervigilia omnium ſanctorum, dum veſperæ celebrarentur. Commoti tam indigno facinore monachi, comitem durè, ut par erat, arguunt. Ille verò eorum objurgationes non ferens, de ils pœnas repoſcere ſtatuit. Erat mos tunc temporis apud Laubienſes, ut ſub epiſcopo-abbate præpoſitus monaſterium tegeret. Id officii tunc gerebat Blithardus ejus loci monachus. Hunc amoveri a præpoſitura per Baldricum epiſcopum curavit comes, & in ejus locum ſubrogari Erluinum Gembiacenſem abbatem, in ſpecie, ut Laubienſes emendaret, quod certè præſtare is idoneus erat; te, ut Laubienſibus moleſtiam faceſſeret. Et quidem ſatis egit Erluinus, ut eos ad mores corrigendos adduceret: ſed quia invitis præpoſitus erat, mortali eum odio proſecuti ſunt Laubienſes; quem aliquando vindemiæ tempore multâ ſuſtium multatum grandine ſeminecem reliquere. Querelæ hæc de re ab eo delatæ ad Bernardum loci advocatum, qui tunc apud Ercliacum degebat; tum ad Baldricum epiſcopum & Raginerum comitem, qui Laubias ad puniendos reos in natali Domini acceſſerunt. Pulſi e monaſterio ejus facinoris auctores: ex quibus tres, qui juvenili audaciâ cæteris præſtabant, injuriam ulciſci propriam conſtituunt. Hi noctu dormitorium ingreſſi, Erluinum comprehendunt, & a clauſtri ambitu protractum oculis multant, eique extremam linguam amputant. Poſt hæc ille, ne quid pejus ſibi acciderer, cymbæ impoſitus Gembiacum devectus eſt. Ragineras hinc iratior, occaſione uſus, res monaſterii invadit: verùm a Brunone archiepiſcopo, qui tum Lotharienſem ducatum adminiſtrabat, ad Sanctum-ſalvium prope Valentianas citatus, culpam confeſſus, & læſæ regiæ majeſtatis tum ob hoc crimen, tum ob alia reus convictus, proſcriptus eſt, ac perpetuo exilio deportatus. Hæc ex Fulcuino & ex anonymo Gembiacenſi, qui Fulcuini duriora in Erluinum verba non immeritò emendanda cenſuit; nam virum bonum & rectorem regendis monachis idoneum fuiſſe ex recta Gembiacenſis monaſterii adminiſtratione intelligimus. Certè Falcuinum non modò in Erluinum, ſed eriam in Ratherium parum æquum fuiſſe inferiùs apparebit. Quæ de Ragineri proſcriptione & exilio referuntur, auctoritatem habent ex Frodoardo ad annum ſequentem. XCVIII. Erluinus Laubiis malè acceptus.

(*b*) *Spicil. tom. p.* 514.

Inſtitutis, ut ſuperiùs (*c*) vidimus, apud Humolarias religioſis viris noſtri ordinis ſub Bernero Abbate, Lotharius rex apud Johannem papam ſatis egit, ut hæc inſtitutio præceptl apoſtolici privilegio muniretur. Johannes itaque ejus rei diploma direxit Bernaro venerabili abbati beatæ Dei genitricis Mariæ virginis eccle„ ſiæ, atque in ſuam tuteiam ſuſcepit hanc *cellam*, ut ipſe vocat, ſitam in pago „ Viromaodenſi, quæ, ſuggerentibus Ludovico regi comite Adalberto & Gilber„ in, qui eamdem abbatiolam beneficii jure tenebat, ad ſacræ religionis cultum „ erecta erat; vetatque pontifex, ne quis prædictam *abbatiolam*, ejuſque poſſeſſio„ nes umquam uſurpet, diſtrahatve, mandans, ut ſit eidem cellæ abbas ſecundùm te„ gu- XCIX. Johannis XII. bullæ pro Humolariis & S. Virtono.

(*c*) *ib. n.* 45. *n.* 50.

ANN. CHR. 956.

» gulam ſancti Benedicti conſtitutus, & monachi regulari diſtrictioni ſubjecti. *Scriptum per manum Leonis ſcriniarii ſanctæ ſedis apoſtolicæ in menſe Januario, per indictionem* XIV. *Datum* IV. *nonas Januarii per manum Georgii ſecundicerii ſanctæ ſedis apoſtolicæ, anno primo, Domino propitio, pontificatus domni Johannis ſummi pontificis & univerſalis papæ.*

Ad eumdem annum revocanda eſt ejuſdem pontificis bulla, Berengario Virdunenſi epiſcopo directa pro ſancti Vitoni monaſterio, cujus inſtitutionem ac poſſeſſiones idem pontifex confirmat: ut Virdunenſis eccleſia, quæ hactenus propriis alumnis, qui ad æterna monaſteria confugiebant, fraudabatur, deineeps *in membro ſibi ſubjecto, conſilio ſui epiſcopi, atque providentiâ gloriaſi abbatis Humberti de eorum ſanctâ converſatione ſublimata glorietur. Datum* V. *idus Januarii per manum Marini epiſcopi, & ſanctæ ſedis apoſtolicæ bibliothecarii*, Johannis Papæ XII. *anno primo, indictione* XIV. Hanc bullam integram refert Hugo Flaviniacenſis, ſed mutilam eam revocat ad annum DCCCCLXIII.

C. Heliæ abbati Salmurenſi ſuccedit Amalbertus.

Qui primus Salmurenſi monaſterio præfectus eſt Helias, non diu abbatiam tenuit. Is ad Theobaldum Bleſenſem comitem, qui operis auctor præcipuus eaſtitarat, quorumdam negotiorum causâ profectus, in ſeditu, cùm proprium ſolum attigiſſet, ex equo in terram corruens, ut erat ſtaturâ procerus, ruptis inteſtinis Salmurum delatus eſt: ubi inter multa pietatis & conſolationis verba, poſtquam de ſucceſſore cum fratribus egiſſet, XIII. idus Martii expiravit: cujus corpus in preſbyterio eccleſiæ conditum eſt. Optimi patris obitu conſternatis fratribus, Theobaldus comes virum religioſum & prudentem, Amalbertum nomine, e Floriacenſi monaſterio accerſivit, & Salmurenſibus abbatem præficiendum curavit. Nec expectationem fefellit novus abbas, qui baſilicam imperfectam eum regularibus ædificiis penitus abſolvit, picturiſque decoravit. In baſilica quinque erant aræ: *dominica* ſeu principis ſanctæ Trinitati; matutinalis ſancto Florentio; tertiu in ſiniſtra parte abſidis ſanctiſſimæ virgini Mariæ: quarta in dextera ſancto Johanni-Evangeliſtæ: quinta in navi ſanctæ Crucl ſacra erat. Abſidem ſolam arcuata fabrica, reliquum ædificium tabulatum depictum operiebat. In porticu baſilicæ turris eſtabat, ea qua majora ſigna dependebant: campanæ minores in choro pulſabantur. Præter baſilicam capella abbatis vel infirmorum, in cujus fronte dormitorium erat, duo habebat ulteria, inferius ſancti Benedicti, ſuperius ſancti Michaëlis. Totum monaſterium murus ambiebat. Ad hæc extra elauſtra monaſterii capella ædificata fuit, ad uſum ſcilicet ceterorum. Omnibus abſolutis, Theobaldus comes baſilicam per Ardoinum Turonenſem pontificem ast. kalendas Junii conſecrari curavit, & in eam corpus ſancti Florentii ſollemnites transferti, quod Amalbertus abbas ad firmiorem cuſtodiam vaſculo æneo inclnſit. Ante factum ejus corpus ſepultus eſt Abſalon, fidus olim & conſtans ejus cuſtos, qui longo ſenio confectus, XV. kalendas Martii obiiſſe traditur.

CI. Glonna inſtauratur.

Per idem tempus Gualo monachus, non minùs genere nobilis quàm religioſus, Glonnam miſſus eſt, qui veteris monaſterii locus erat, ut antiquam poſſeſſionem, u Normannis relictam, poſtliminii jure vindicaret. Iſtuc advenlens Gualo, neminem reperit, præter Bernardum quemdam, cognomento Pennatum, eui oon ulius eibus erat, quàm ferina caro, in venabulo capta & pedicis. Nulla ferè veterum ædificiorum veſtigia erant, præter cryptas, diſjectâ humo oppletas, quibus ſpinæ & dometa ſuccreverant. His pro tempore repurgatis, Gualo enm. nuncribus pergit ad Haſtingum Nortmannorum ducem, qui in urbe Namnetica adhuc degebat. Gualonem benignè dux excepit, ſecuromque eſſe juſſit, datâ ei tubâ eburnâ, cujus ſonitus fuis ad prædationem profectis indultæ tutelæ eſſet Indicium. Reverſus monachus pro modulo eatemporanea domicilia ſtruit, locios e vicinis locis adſciſcit. Acceſſit dein loco reverentia tum ex religione monachorum, tum ea miraculis, ibidem frequentari cœptis.

CII. Gaufmarus abbas Savi. niaci.

Regebat hoc tempore Savioiacenſe agri Lugdunenſis monaſterium Badinus abbas, cujus præfecturam prorogant recentiores ud annum DCCCCLX. quo anno Gaufmarum ei ſucceſſiſſe aſſerunt. Verùm Gaufmari magiſtratum ab hoc anno inchoandum eſſe mihi perſuadet tum inſtrumenrum ejus electionis & inſtitutionis, præſente Borebardo ſeu Burchardo Lugdunenſi pontifice factum anno viceſimo Conradi regis Transjurenſis, qui anno DCCCCXXVII. Rodulfo parti ſucceſſit: tum charta donationis eccleſiæ ſancti Germani diœceſis Matiſconenſis, Saviniacenſibus factæ per virum nobilem, Albertum nomine, *anno ſecundo Lotharii regis*. Badini abbatis obitus notatur IV. kal. Julii: ſepultura in capella ſancti Leodegarii. Sanctus habetus Gaufmarus ejus ſucceſſor, cujus electioni præſedit Burchardus archiepiſcopus, ut probat inſtrumentum (*a*) ea de re confectum menſe Februario, anno, ut dial, viceſimo Conradi regis. Gaufmari tempore plurimæ donationes Saviniaco factæ. Hic ab Jeroſolymis multas

(*a*) *de la Mure t.* 377.

San-

Sanctorum reliquias retuliſſe dicitur, quarum partem in cruce argentea, quæ tunc in medio eccleſiæ pendebat, reponi curavit, cæteras in capſa ante majus altare poſita collocavit. Ad hæc coronam auream & argenteam, quæ ante prædictam crucem pendebat; item magnum calicem argenteum, & quinque tabulas argenteas deauratas fabricari fecit. Præter varias donationes eccleſiarum ac prædiorum ejus tempore Saviniaco factas, prioratum de Mornanco, & alium apud *Randans* acquiſiviſſe dicitur. ANN. CHR. 936.

CIII. Wolfaldus abbas S. Theofredi.

Jam hoc tempore Calmelienſi ſancti Theotfredi monaſterio præerat Wlfaldus abbas, Dalmatii ſucceſſor, cujus tempore Aebideus Dienſis epiſcopus eccleſiam ſancti Johannis de Catrevolis ſancto Theotfredo conceſſit *anno xx. Conradi regis*. Ejuſdem abbatis rogatu Conradus rex huic monaſterio confirmavit *prædia villarum ac terrarum, quas inclytus martyr Theotfredus maxime nobilium virorum Odilonis comitis & Achidei præſulis, & Silvii atque Truberti, & adjutorio atque eleemoſynâ Geilini comitis, in pago Valentinenſi atque Dienſi poſſidebat*; quas donationes ratas habet Conradus *cum conſenſu Geilini comitis & Aymonis epiſcopi, & VVlfaldi petitoris*. Alius fuit ſæculo undecimo Geilinus Valentinenſis comes, qui eccleſiam ſancti Bartholomæi ad exſtruendum monaſterium ſancto Theotfredo dedit cum filiis ſuis Odone epiſcopo, Arberto, Roſtagno, Ugone, & Conone, atque uxore ſua Ava, *regnante Ataurica rege*. Eodem Walfaldo abbate Guillelmus & Armandus ejus frater res ſuas, ſitas in villa pagi Vivarienſis, in vicaria Prateilenſi, vocabulo Eſcolenco, hoc eſt eccleſiam ſancti Andeoli martyris, conferunt *ſacroſanctæ Dei eccleſiæ Calmiliacenſis monaſterii, quæ eſt conſtructa in pago Vellavenſe, in aice Amoricenſe, conſecrata in honore ſancti Petri & ſancti Martini, ubi ſanctus Theofredus martyr humatus eſt, & ſanctus Eudo, & ſanctus Fortunatus, & duo Innocentes in corpore requieſcunt: ubi domnus VVlfaldus abbas ſuper ipſum congregationem Deo famulantem præeſſe videtur*. Facta eſt hæc donatio *regnante Lothario rege*.

CIV. Ratherii ad Johannem papam epiſtola.

Sub initia pontificatus Johannis XII. Ratherius ad eum epiſtolam ſcripſit, in qua varias fortunæ ſuæ vices fusè commemorat. Illud poſtremum, quòd, Ottone rege in Italiam profecto, ait (*a*) ſe adfuiſſe *cum clariſſima ejus filia*, ſcilicet Liudolfo, ut ſuo reſtitueretur loco, id eſt Veronenſi eccleſiæ; ſed impeditum fuiſſe, quòd alterum illic inſtitutum rex inveniſſet, Milonis ſcilicet, ollim intruſi, nepotulum, cui Manaſſes Arelatenſis ſedem vendiderat: cujus ordinandi facultatem ab ipſo pontifice Johanne ſe accepiſſe gloriabantur. Proinde ſibi viſum eſſe cedere tam apoſtolicæ auctoritati, quam regiæ majeſtati, ac ſolitudinem monaſterii petere, ibique exſpectare Deum, qui ſalvum ipſum faceret a puſillanimitate ſpiritus, & tempeſtare perſequentium, cauſaſque expulſionis ſuæ a ſe ipſo pœnitendo exigere. Verùm ſibi recogitanti, in quail ordine illic deberet eſſe, epiſcopi an presbyteri; ſatius ſibi viſum fuiſſe ad pedes apoſtolatus Johannis papæ ſe proſternere, & judicium ejus expectare, uter e duobus futurus ſit epiſcopus Veronenſis; ut, ſi ipſe cauſâ cadat, repulſio ipſius non furtiva ſit, ſed publica. Hanc epiſtolam ſcribebat Ratherius, *cùm per annos jam viginti* variis fatigatus procellis, *ad orat ſenectatis* perveniſſet. Eum verò tunc reſtitutum fuiſſe ex ſuperioribus (*b*) intelligimus: at non diu hanc reſtitutionem tenuiſſe probat epiſtola, quam ille poſt annos ſeptem *domino ſanctæ Romanæ ſedis apoſtolico* ſcripſit.

(*a*) *Spicil. to.* 2. *p.* 250.

(*b*) *num.* 24.

CV. Palatiolo unitum S. Eufebii monaſterium.

Palatiolum monaſterium, quod in inſula cognomine poſitum, octo paſſuum millibus diſtabat ab urbe Ravenna, tunc temporis regebat Raimbaldus religioſus abbas, cujus gratiâ Petrus archiepiſcopus monaſterium ſancti Euſebii, quod pæne omnino deſtructum erat, unà cum monaſterio ſanctæ Mariæ ad Hortum, Palatiolo univit cum omnibus rebus ad ea pertinentibus, quantaſcumque Frodebertus quondam abbas acquiſiverat. Verùm, ne merces piorum hominum, qui ſua bona eiſdem locis contulerant, deperiret; ſtatuit idem antiſtes, ut a Palatioli rectoribus & monachis Dei cultus debitè ſuppleretur, & quotannis in feſtivitate ſancti Viti, qui dies ipſius *genuinus* ſeu natalis erat, duodecim miſſæ pro ſe celebrarentur, & poſt ejus obitum anniverſarium officium cum vigiliis & quinquaginta miſſis. Actum Ravennæ pontificatus Johannis papæ anno primo, regnantibus Berengario & Adalberto ejus filio anno VII. die XXII. menſis Februarii, indictione quarta-decimâ, in editis in fine malè *quinta-decimâ*; quo tempore Johannis papæ annus ſecundus fuiſſet.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUADRAGESIMUS-SEXTUS.

Ab anno Christi 957 ad annum 965.

ANN. CHR. 957.

I. Engrannus episcopus Cameracensis.

POst mortem Fulberti Cameracensis episcopi, quam anno ejus sæculi quinquagesimo-sexto accidisse ex Frodoardo discimus, viduam ecclesiam ad breve tempus regendam accepit Berengarius, consanguineus Ottonis imperatoris, certè prolixiori regimine haud dignus: quem Engraunus, Corbeiensis cœnobii sancti Petri monachus, excepit. Hujus promotionis auctor (*a*) fuit Bruno Colonicnsis præsul, in cujus notitiam & familiaritatem venerat Engrannus, cùm res monasterii sui, trans Rhenum sitas, procuraret. Hic tam ecclesiasticis, quàm sæcularibus disciplinis apprime instructus, mitâ in gregem caritate pollebat; ficque episcopi implebat officium, ut propositum monachi semper animo retineret. Cùm gregem sibi commissum exemplo vitæ innocentis & salutari doctrinâ informare omnino satageret, res tamen ecclesiæ suæ haud neglexit; &, si qua subtracta erant, publico judicio evindicare ac recuperare studuit. *Monasterium sanctæ Mariæ*, id est Atrebatensem majorem ecclesiam (nam unus erat tum Atrebatensis & Cameracènsis episcopatus) ad occidentalem plagam amplificare aggressus, morte præventus opus imperfectum reliquit, dignus certè diuturniori pontificatu, quem triennio absolvit. Is corpus sancti Hadulfi episcopi, unius e decessoribus suis, e tumulo levavit, transtulitque in sancti Vedasti basilicam, & verbo factò ad populum, ejus sollemnia (*b*) numero sanctorum adscripsit.

(a) *Chron. Camerar. lib. 1. c. 84.*

(b) *ibid. c. 16.*

II. Dunstanus ab exsilio revocatus fit episcopus.

Interim Dunstanus Glastoniæ abbas in Blandinicnsi Gandavi monasterio exsulabat, regno pulsus ab Edwio nequissimo rege, cujus regnum fuerat ejus Eadgarus partitus est, optimæ indolis adolescens: cui Angli omnes, [illegible] olim Dunstanus prædixerat, fraternum regnum detulerunt. Post paucos dies novus rex totius regni concilium celebrari jussit Bredanfordæ, ubi, abrogatis tescisiisque fratris sui iniquis decretis, Dunstanum quoque abbatem sanctum ab exsilio cum summa omnium ordinum gratulatione revocavit, & honorificè excepit. Hunc in ipso conventu episcopum consecratum fuisse, ut novo regi providis suis consiliis semper adesset, tradit antiquior ejus vitæ scriptor; dein, mortuo Cynewaldo seu Kenewvaldo Wigor-

gornenſi epiſcopo, in ejus locum ſuffectum fuiſſe: ut Osbernus, aliique ſcribunt, Dunſtanum priùs deſignatum fuiſſe Wigornienſem epiſcopum, quàm epiſcopali benedictione inſigniretur. Certè ea fuit Simeonis Dunelmenſis ſententia, qui, relato Dunſtani ab exſilio reditu, ait excurſo dein parvi temporis ſpatio, paſtorem Wigornienſis eccleſiæ Ceonwvaldum, qui *vir magnæ humilitatis & monaſticæ profeſſionis* dicitur, defunctum fuiſſe, ejuſque in locum Dunſtanum electum & conſecratum epiſcopum. Addit Osbernus, cum electioni ſuæ ægrè, jubente rege, tandem acquieviſſe, & Cantuariam ordinandum miſſum fuiſſe ad Odonem archiepiſcopum, qui, recitatâ cleri ac populi petitione, non ut epiſcopum Wicciorum, ſed ut Cantuariæ archiepiſcopum cæleſti quodam præſagio & Spiritus ſancti impulſu ordinaverit. ANN. CHR. 957.

III. Balneolenſis eccleſiæ dedicatio, & aliarum.

Balneolenſe in Catalania monaſterium tunc regebat Acfredus abbas, qui, cùm ejus loci eccleſiam, olim a paganis cum toto monaſterio combuſtam, *a pavimento* (*a*) *uſque ad tegimen ex calce & lapidibus dedolatis* reſtruxiſſet, Atnulfum Gerundenſem epiſcopum ad eam conſecrandam inviravit. Hæc dedicatio hoc anno celebrata XIV. kalendas Novembris: quo die variæ donationes eidem eccleſiæ factæ ſunt a religioſis hominibus; & ab eodem epiſcopo conceſſæ decimæ, primitiæ, & oblationes fidelium de villa Agemalo, cum eccleſia illic ſita in honore ſancti Petri, & de quibuſdam aliis villis. Eâdem die (*b*) idem Arnulfus epiſcopus, *rogatu & obſecratione eximii abbatis Aimerici* cœnobii Arulenſis, duas conſecravit eccleſias huic monaſterio ſubjectas in valle Albaniana pagi Biſuldunenſis, quarum una dicata fuit ſanctæ Mariæ, altera beatis apoſtolis Petro & Paulo; ciſque decimas, primitias & oblationes fidelium circum poſitorum conceſſit. (*a*) *Marca, Hiſp. p.* 871.

(*b*) *ibid. p.* 874.

IV. Grandivallenſe monaſterium inflauratum.

Grandivallenſe Alſatiæ monaſterium, quod Lotharius imperator Liutfridi comitis defenſioni olim commiſerat, Liutfridus alter a Rodulfo ſecundo Burgundiæ Jurenſis rege ità beneficium accepit. Dein Liutfridi poſteri eumdem locum non jam in beneficium, ſed in proprietatem ſibi vindicarunt, ejuſque poſſeſſiones, quaſi beredirario jure, inter ſeſe diviſerunt; ſicque idem monaſterium omnino deſtructum. Hoc comperto, Conradus, Rodulfi regis filius ac ſucceſſor, religione tactus, in ſollemni conventu *Ottonis imperatoris, & filii ſui regis*, cui Conradus ipſe cum multis ducibus & comitibus interfuit, percontatus eſt, an monaſterium, regiis privilegiis munitum ac confirmatum, per manum regiam in proprietatem dari liceret. Omnes in commune id non licere cenſuerunt, cique conſilium dederunt, ut prædicti Liutfridi filium ad palatium ſuum legaliter citaret, & ipſam abbatiam judicio fidelium ſuorum eviudicaret: quo facto Conradus idem monaſterium inſtaurare, eique antiquas poſſeſſiones reſtituere decrevit, ut ſuſiùs exponitur in regio (*c*) hac de re præcepto, quod datum dicitur VII. *idus Martii, anno a nativitate Domini* DCCCCLVII. quæ nota chronica vereor ut ſincera ſit: tum quia Conradus iſte annos regni ſui, non Chriſti, diplomatibus ſuis apponere ſolebat: tum quia Otto hoc anno nondum imperator erat. (*c*) *Spicil. tom. 6. p.* 187.

Idem rex Otto, *ſtudio ſanctæ religionis*, Wiſſenburgenſi diœceſis Spirenſis monaſterio jus eligendi abbatis reſtituit, *& virum venerabilem Geilonem eidem cœnobio abbatem præfecit*, ut in chronico Saxonico legitur. Triennio poſt Geilone mortuo ſuffectus Gerricus: quem anno DCCCCLXIV. excepit Erkembertus ejus frater; hunc verò poſt biennium Adalbertus ex Ruſſiæ miſſione reverſus, uti ex eodem chronico diſcimus, & ex Reginonis appendice, in qua mendosè pro *Weiſſenburgenſi* perpetuò legitur *Virtzburgenſe monaſterium*. VVIſſenburgenſes abbates.

ANno inſequenti quinquageſimo-octavo interiiſſe dicitur apud Sancta-Marthanos Ebolus ſeu Eblus Lemovicenſis epiſcopus, ſepultus in monaſterio ſancti Michaëlis in eremo apud Pictones, quod inſtauraverat, oti & ſancti Maxentii cœnobium, cujus abbas erat. Verùm teſtimonia non pauca ejus obitum longè ſerius differendum ſuadent, & ad annum Lotharii regis ſaltem quartum decimum perveniſſe probant, ut patet ex chartis a Beſſio relatis in Hiſtoria comitum Pictavenſium pag. 284. & ſeq. Ebolo ſucceſſit in epiſcopatu Hildegarius, Geraldi Lemoviceuſis vicecomitis ex Rothilde filius. Hic ab ipſo pontificatus ſui initio Uſercæ monaſterium condere occœpit, uti Ebolus ejus deceſſor jam mente conceperat. Situm eſt hoc monaſterium in pago Lemovicenſi, haud procul a Viſera fluvio verſus Tutelam. *Eccleſiam Uſercæ* Ruricius major, Lemoviceuſis epiſcopus, memorat „ in epiſtola ad Ruſticum. Exſtant primariæ Hildegarii (*d*) hac de re lit- „ teræ, in quibus idem auctor ait, ſe ob refrigerium tam animæ ſuæ, quàm „ patris, & matris ſuæ, necnon dilecti fratris ſui Guidonis, ac conjugis ejus „ Emmæ, hortantibus genitore ſuo Geraldo ac genitrice ſuâ Rothilde, eie- „ iciſque ſuis, ſancti Petri eccleſiam ſuæ diœceſeos, Uſercam nomine, quæ „ olim ANN. CHR. 958. V. Uſercæ monaſterium condituv. (*d*) *Gall. Chri. to. 4. p.* 962.

ANN. CHR. 958.

» olim ab episcopis in laïcale beneficium concessa fuerat, *in cœnobii monachalis religionem* transmutasse: ut *per succedentia temporæ monastici ordo & religionis observantia sub regula sancti Benedicti ibi habeatur, teneatur, & custodiatur, eo pacto, ut nulli successorum suorum* episcopotum *eum a potestate sancti Petri & ab ordine monastico* alienare liceat: cujus rei jam simile privilegium fecisse dicitur antecessor ipsius Ebolus, petente & hortante venerabili vicecomite quondam Ademaro, & uxore ejus inclytâ Milesinde, qui eidem loco jam sanctæ Eulaliæ ecclesiolam prædictæ Usercensi ecclesiæ adjacentem, aliaque prædia attribuerant. Post cujus Ademari obitum Guido ipsius Hildegarii frater, Emma ejusdem Ademari filia in conjugium accepta, alias etiam ecclesias, aliasque possessiones monachis Usercæ *consistentibus sub Gausleno abbate* reddidit. In chronico ejus monasterii, fabulis respersо, Pippinus rex primus illius conditor esse dicitur; eoque destructo Albertus de Chavano locum ab rege Ludovico, ejusque filio Lothario obtinuisse ad monasterium instaurandum: quo absoluto, Hildegarius ejus rogatu privilegium condiderit ad testituendos eo loci monachos Balmâ accersitos: ubi postmodum Albertus ipse monasticum habitum induerit: adeòque sensim auctum fuisse monachorum cœtum, ut centenarium numerum explerer. Verùm præferenda est ipsius Hildegarii auctoritas, qui nullam de prædicto Alberto mentionem facit. Gauslenum primum abbatem excepit, haud scio an proximè, Adalbaldus abbas, de quo inferiùs. Idem Hildegarius, pro singulari suo in nostros affectu, præter Usercense, aliud etiam insigne condidit nostri Ordinis apud Lemovices monasterium sub titulo S. Stephani, in oppido Agento seu Aento ad Vigennam fluvium, octo circiter leucis supra Lemovicas, vulgò *Eymoutier*, in quo magnum monachorum numerum aggregavit. Ast, eo mortuo, Hilduinus, seu Alduious, ipsius germanus frater ac successor, ejectis monachis, canonicos substituit, testante Ademaro. Sed ut id quodammodo supplerет, extra urbem Lemovicas monachos in ecclesia S. Martini aggregare curavit. Addit idem auctor, eumdem Alduinum, cùm in urbem Agentum proficiscеretur, in itinere spiritum exalasse. In illa collegiata S. Stephani ecclesia colitur S. Psalmodius, S. *Psalmet*, monachus Hibernus S. Brandani, ut ferunt, discipulus, qui in vicina Gilijacensi silva vitam eremiticam duxisse traditur.

VI. Pontius abbas Coxanensis.

(a) *Marca Hisp.* c.395.

Pontius abbas Coxanensi monasterio jam ab anno superiori præerat, quo tempore Miro (*a*) archidiaconus Gerundensis, frater Guifredi comitis, an Bisuldunensis, & Seniofredi Barcinonensis, Pontio abbati & monasterio Coxanensi, *quod est fundatum juxta fluvium Literam ad radicem montis Canegonis*, contulit alodem sibi dono datum ab eodem Guifredo fratre suo *in episcopatu Elenensi, in adjacentia sancti Petri de Tuit*. Actum pridie kalendas Februarii. Hoc verò anno, id est subsequente, Gerberga (*b*) regina idem monasterium sancti Michaëlis & sancti Germani, seu Coxanum, resque ad illud pertinentes eidem Pontio abbati a Lothario rege filio suo confirmari curavit. Actum Compendro palatio v. Idus Februarii, regnante glorioſissimo rege Lothario anno IV. indictione II. Legendum videtur primâ, quæ huic anno Christi DCCCCLVIII. & Lotharii IV. convenit mensę Februario. In epistola Garsiæ monachi Coxanensis ad Olivam Ausonensem episcopum *Pontius clarissimæ, vir eximiæ nobilitatis, probabilisque vitæ* dicitur. Hic basilicam ejus monasterii novo nupere exstruxit. Pontio abbati successit Gondefredus, cui Ava (*c*) comitissa, conjux Mironis olim comitis, & parens Seniofredi, villam Balgariam in valle Confluenti donavit anno DCCCCLXII.

(b) *Spicil. to.* 8 *p.*367.

(c) *Marca Hisp.* c.397.

Nolim omittere hoc loco clausulam adscriptam vetusto codici bibliothecæ Anicensis, continenti decretalia summorum pontificum, quibus hæc subduntur: *Anno incarnationis dominicæ* DCCCCLVIII. *indictione* (I.) II. *kalend. Octobris, hic codex auncupatus* DECRETALIA PONTIFICUM ROMANORUM, *scriptus est sub* (*Johanne*) *papa, HLothario rege, Borrello marchione præsente, Araalfo præsule summæ sedis Gerundæ, & cuncta congregatio Riopollensis cœnobii. Ego Johannes monachus atque diaconus transscripsi, non meæ voluntatis meadosæ, sed limâ rectitudinis emendatum atque distinctum*, &c. Ad eumdem annum Baluzius (*d*) revocandam putat mortem Tassii monachi, qui pater erat Heldesindi abbatis sancti Petri Rodensis, deinde episcopi Helenensis, mortuus VI. kalendas Februarii, ut ex impositu ejus epitaphio intelligitur.

Johannes Monachus Ripipullensis.

Tassius Monachus obit.

(d) *Marca Hisp.* c.396. *& seq.*

VII. Brajacum Monasterium apud Senonenses.

(*) *Bray.*

(e) *Sec.* 3. *p.* 545.

Brajacus (*) locus est in Senonensi diœcesi ad Sequanam, sancti Paterni monachi & martyris reliquiis insignis. Eò loci miles quidam, Burchardus nomine, ejusque uxor Hildegardis cœnobium monachorum cum basilica Salvatori sacra construxerunt, eòque sanctorum Paterni martyris & Pavacii confessoris reliquias transtulerunt pontificatu Hildemanni Senonensis archiepiscopi, qui anno subsequente migravit e vivis. Editum est a nobis Lotharii regis (e) præceptum, quo ad pollu-

» la-

» lationem ejuſdem Hildemanni confirmatur hoc monaſterium cum ſuis poſſeſſioni- ANN. CHR.
» bus, quod Burchardus miles, filius Alberici ducis, cum conſenſu Hildegardis 938.
» uxoris ſuæ, & conſilio Theobaldi domini de Centumliis fratris ejus, condiderat
» ad collocandum, ſervandum, & colendam corpora ſanctorum Paterni martyris
» & Pavacii confeſſoris, quod poſtremum ex Angliu ex dono Ædredi regis attu-
» lerat cum monachis ex cœnobio Perſoræ, qui in dicto monaſterio Brajacenſi ſub
» profeſſione regulæ ſancti Benedicti Deo ſervirent. Datum in palatio Lucduni
» clavari apud monaſterium ſancti Johannis x. Decembris, anno v. regnante Lo-
» thario rege glorioſiſſimo. Poſt aliquot annos miles quidam, Boſo nomine, Brajaci munitionem, vivente adhuc Hildegarde Burchardi uxore, vi cepit, & vicina loca deprædatus eſt; quâ re offenſus Rainardus comes, ipſam munitionem incendit cum baſilica Salvatoris, captoque Boſone reliquias ſanctorum Paterni & Pavacii Senonas retulit; ſed poſtea proprio loco reſtituit rogatu Thetbaldi comitis, in cujas ditione locus iſte conſiſtebat.

VIII. Floriaco facta quædam donationes. (a) Perard. p. 39.

Cùm Wiſaldus abbas Floriacenſi ſancti Benedicti monaſterio præeſſet, Rotbertus (a) vicecomes, ipſiuſque conjux Ingeltrudis quaſdam res ſuas in pago Auguſtodunenſi, ſcilicet capellam ſanctæ Mariæ *ſuper fluvium Adro*, & prædia quædam in villa Malniaco, conferunt *ad monaſterium ſanctæ Mariæ & ſancti Petri atque ſancti Benedicti, ubi ſanctus Benedictus debito quieſcit honore, & ubi præeſſe cognoſcitur vir venerabilis abbas Wulfaldus, una cum turba plurima monachorum ibidem Deo famulantium. Data in menſe Decembrio, anno quinto regnante Lotharii rege glorioſiſſimo*, cujus annus quintus a die Novembris duodecima inchoatus erat. *Richardus monachus & levita ſcripſit*, fortè is, qui Wiſaldo abbati ad ſedem Carnutenſem aſſumto ſucceſſit.

Abbo Floriaci educatus & oblatus.

Wiſaldi abbatis tempore Abbo puer Deo in monaſterio Floriacenſi a parentibus oblatus eſt: Pater ejus Lætus nomine, mater Ermengardis ex pago Aurelianenſi: quos quidem non vanâ tumens nobilitate ſuperbus alebat ſanguis, ſed avis, atavisque derivata honeſtabat libertas, & præcipuè timor Domini moribus honeſtis exornabat. Puer in Floriacenſi monaſterio traditus eſt ſcholæ clericorum eccleſiæ ſancti Benedicti obſequentium litteris imbuendus, divinâ id præordinante providentiâ, ut inde primordia ſumeret litterarum, ubi poſtmodum fluenta doctrinæ cum multo fœnore poſteris refuſuras erat. Hujus conſilii auctores fuere duo præcellentes viri mattis ejus propinqui, quorum unus, Gumboldus nomine, reſtis hujus ſæculi nugis, habitu monachi inſignis: alter vocatus Chriſtianus, ſub clericali veſte Chriſto ſervire ſtudebat: ambo in ordine presbyterarus divini amoris igne ferventes: quorum admonitione parentes Abbonis ipſum ad ſerviendum Chriſto & ſancto Benedicto tradiderunt venerabili Wiſaldo abbati, ut ejus magiſterio in diſciplina Chriſti erudiretur. Hic audito pueri nomine, quodam cæleſti præſagio abbatem ſore prædixit, monuitque Abbonem, ut ſe tali nomine dignum exhiberet. Tum monaſtico habitu eum induit, factâ priùs per parentes ſollemni oblatione; ut regula præſcribit. Mox traditus ſcholis puer, nulli ſodalium gravis & moleſtus, ſed omnibus gratus acceptuſque erat; cæterùm tam tenacis memoriæ, ut a diſcalis ſemel audita numquam ex animo exciderent. Adoleſcens jugi litterarum exercitio corpus domare ſatagebat, ut ſpiritui ſubjiceretur. Nec tamen, ut u pleriſque fieri aſſolet, ob ſtudium litterarum orationi quidquam detrahebat: ſed, quaſi pro quodam levamine, poſt preces ſtudiis animum recreabat. Denique monaſticæ religionis propoſitum, quod habitu præteudebat, totâ mentis devotione exſequi atque implere ſtudebat. Erat ei hoc præcipuum, adhærere lateribus ſenum; & licet certis hotis condiſcipulorum ſocietate gauderet, aliis temporibus copulari ſenioribus amabat. Poſt paullo imbuendis ſcholaribus præpoſitus, lectione ſimul & cantu eos erudivit, aliiſque artibus, quas in monaſterio didicerat, grammaticâ ſcilicet, arithmeticâ, & dialecticâ. Verùm, cùm ille his non contentus ad cæteras quoque ſcientias aſpiraret; Pariſios atque Remos ad eos, qui philoſophiam profitebantur, profectus, aliquantulum quidem in aſtronomia, ſed non quantum cupiebat, apud eos profecit. Inde Aurelianos regreſſus, muſicam artem, occultè propter invidos, a quodam clerico non paucis ommis comparavit. Supererant rhetorica & geometria, quas ea lectione veterum per ſe ipſe didicit, nec tamen pro votis aſſecutus eſt. Quantùm verò in dialectica, arithmetica & aſtronomia profeciſſet, teſtantur ejus lucubrationes, quas de nodis ſyllogiſmorum, de computo, ac de ſolis, lunæ, planetarumque curſu compoſuit.

IX. Cruces miraculoſæ. (b) Annal. Trevir. to. 1. pag. 462.

Hoc anno cruces in veſtibus hominum cælitus impreſſas fuiſſe tradunt Ditmarus, aliique illorum temporum auctores: in cujus oſtenti memoriam Heinricus Trevirenſis præſul crucem lapideam medio foro erigi curavit cum inſcriptione ejus rei teſte, quam Brovverus (b) retulit. Johannes Iperius auctor eſt, ſupplicationes

ANN. CHR. 958. Vvicfrido episcopo Morinorum Succedit David.

nes procurando portento factas fuisse, delatis sanctorum Audomari, Bertini & aliorum reliquiis a basilica sancti Bertini ad ecclesiam sancti Audomari, Ragenoldo abbate comitante cum Wicfrido Morinorum episcopo, qui eodem anno obiisse dicitur: cui in episcopatu successit David Corbeïcusis monachus, aliàs Bauco nuncupatus.

X. Erluini abbatis Gemblacensis patientia & pia facta.

Erluinus Gemblacensis abbas oculis orbatus hoc anno, ot vidimus, ac ferò linguâ multatus XIII. kalendas Novembris, cùm nihil bonæ spei de emendandis Laubiensibus superesset, tandem cessit, ac navicuiæ impositus, per Sabim fluvium advectus, demum Gemblacum pervenit. Nequc ejus labor iofructuosus exstitit; nam post ejus discessum, cùm sine abbatis regularis disciplina Laubienses corrigi oon posse animadversum esset, deinceps sub abbate eos agere permissum est, concesso eis Aletranno abbate, sub quo restricta levitas fratrum, status sanctæ religionis reformatus, ac res familiaris, quæ per cupiditatem & ambitionem majorum prodigi solebat, ad communem fratrum usum redacta est. Reversus autem ad suos Gemblacenses Erluinus, se ipsâ expertus nounisi per multas rtibulationes regnum cælorum ehristiauis parari; contemplatioul ac piis religiouis officiis eò vacabat propensiùs, quò nihil pæne sibi exteriùs arridere poterat. Nec moltùm sibl doleudum esse credebat, quòd iis oculis careret, quibus etiam culices & cyniphes gloriarl possent, cùm iuteriori illo frueretur oculo, quo mundi-cordes Deum contemplantur. Tum verò de sua suorumque salute petquam sollicitus, eos maximè ad concordiam fraternæ unaoimitatis cohortabatur: quod ot efficaciùs exsequeretur, rem valde utilem & conducibilem, quæ a piæ memoriæ domno Wiberto seu Guiberto, Gemblacensis monasterii conditore, luchoata fuerat, sagaciter implevit, scilicet piam illam confœderationem, per quam omnes totius pæne Franciæ & Lorharingiæ religiosi viri uno concordiæ ac dilectionis mutuæ vinculo colligavit, *ut omnes in Christo unum saperent, unum diligerent, unum vellent, unum nollent*; pro invicem orantes ut salvarentur, eleemosynis, jejuniis, psalmis ac precibus supra pensum quotidianum ad id constitutis. Talem vitam ducere perseveravit per multos annos *vir magni nominis* Erluinus, multisque bene viveodi exemplum præbuit.

XI. S. Arnulfo Mauri-villa donata.

In illa societate & commuuione sine dubio eraot Gorzienses & Mettenses sancti Arnulfi monachi: cujus ut particeps esset Regimbaldus qoidam *non infimæ nobilitatis stirpe progenitus*, corporali detenrus infirmitate, dum liberos, quibus „ amplu parrimouia reliuqueret, noo haberet, Deo sanctisque multa offerre „ decrevit. Quia verò corpus pii geoitoris sui, necnon & ooici filii, cæte„ rorumque propinquorum suorum corpora in basilica sancti Arnulfi *sollemni „ more* sepulta erant, ubi & ipse humari volebat; ejusdem loci monachrio, *ad „ mensam fratrum ibidem Domino famulantium*, alodum quemdam suæ proprietaris, vocabulo Mauri-villam, in comitatu Salnensi, contulic dilectissimæ con„ jugis suæ consulru, simul & amicorum suorum illustrium virorum, qui & si„ dejussores ejus douatiouis exstiterunt, eo tameo pacto, ut ejus conjux usum„ fructum, dum viveret, perciperet sub annuo censu decem solidorum, quos „ in festivitate sancti Arnulfi ad ejus altare persolveret. Actum io villa Dexteraca XVI. kal. Julii, anoo ab incaruatiooe Domini DCCCCLVIII. Id factum sub Ansteo primo ejus loci abbate. In necrologio sancti Arnulfi memorarur *v. kal. Junii Raimbaldus comes, qui dedit sancto Arnulfo prædium suum de Mauri-villa*.

XII. Eberhardi abbatis Einsidlæ obitus.

Mortuus est hoc anno Eberhardus Einsidleusis abbas, anno scilicet vicesimoquinto, quàm istae se recepissct, antea præpositus Argentinensis. In veteri kalendario ejus loci, in quo præter sanctos etiam mortui quidam insigniores inscriboutur, de eo ita legimus: *xviiij. kal. Septembris, dormitio Eberhardi eremitæ*. Sepultus est ante sacellum Deiparæ prope Beuouem, qui ex eremita, episcopus Mettensis factus fuerat. Eberhardum *sanctum* vocat auonymus scriptor vitæ sancti Udalrici episcopi Augustensis, qui eum idemtidem invisere solebat. Cùm paullo ante ejus obitum istue accessisset, discessurum nou semel amplexatus Eberhardus, dixit, se se ulrta non visuros dum lu cælo su invicem conspiceerent; nam finem vitæ suæ certò imminere: quæ res itu contigit ut prædixerat. Thietlandus abbas ei successit, ab Hermanuo perperàm Eberhardo præpositus, qui Burchardi Alamanniæ ducis frater ab Hartmanno Eremi annalista dicitur. Ejus anno primo Meginradicellæ seu Einsidlensi monasterio contulit rex Orto quasdam res juris sui *in ducatu Alamannico, in comitatu Burchardi ducis, Turgouve nuncupato, in villa* scilicet Afchioza (*) *talem proprietatem, qualem Gundrammus comes in ipso loco obtinuit*, quæ ipsi *ob perfidiam sui* reatus justo judicio in jus regium devoluta erat. *Actum Polithe* io Saxonia, *viij. idus Januarii, anno incarnationis Domini* DCCCCLVIIII. Gundrammus comes majestatis damna-

Thietlandus successor.

(*) *Efaintz.*

mnatus erat, quod Liudulfo Ottonis filio rebellanti adhæsisset. Indictio secunda non prima illi anno convenit. ANN. CHR. 918.

Ad jus item regium, sed absque legitima causa, devoluta erat tunc abbatia Fabatiensis in Rætia Curiensi. Verùm idem Otto, interventu dilectæ suæ conjugis Adelheidæ, & consulto Odalrici seu Udalrici Augustensis & Hasberti Curiensis episcoporum, litteris abbati Enzellno viro nobili datis, idem monasterium, *tamquam singulare imperii membrum*, in pristinam libertatem restituit, concessâ eligendi abbatis liberâ facultate juxta institutionem canonicam. Actum item Polithe vi. kalendas Decembris. XIII. Fabaria pristinam libertatem recuperat.

Ad eumdem etiam annum Hermannus refert obitum Alavvici abbatis Augiensis, cujus extremum paralysis morbum hoc quidem anno collocat Hepidanous, at mortem insequenti his verbis; *Alvvicus Augiensis abba defunctus est: & in ejus locum Eckehardus eidem cœnobio, horto deliciarum, prælatus est*. Forte Alavvicus decessit initio anni subsequentis, ob idque pro veteri calculo ad præcedentem relatus ab Hermanno. Ejus successor Eggebardus dictus ab eodem auctore, abbas ejus loci vicesimus tertius, annis xv. præfuisse, & ecclesiam sancti Johannis-Baptistæ insigni artificio ibidem construxisse memoratur. Augiæ abbates.

POstero anno, ejus sæculi quinquagesimo-nono, Bruno Coloniensis antistes in Franciam venit, & apud Compendium cum Gerberga regina sorore ac nepotibus suis, Ottone scilicet atque Hugone filiis Hugonis Albi, ob castra quædam discordantibus, colloquium habuit. Discedentem secutus est Coloniam Lotharius rex cum matre sua, ibique pascha cum eo celebravit, atque inde Laudunum reversus est. Suessionis sub finem Aprilis versabatur Gerberga, cùm ad eam accessit (a) Bernerus Humolariensis abbas, obsecrans, ut quamdam terram pagi Vermandensis, in villa Ruminiaco sitam, ea potestate sanctæ Mariæ Suessionensis cœnobii puellarum, quam regina de beneficio comitis Adalberti tenebat, liceret sibi ab eodem comite in beneficium accipere, eamque precario sub annuo censu, ad altare sanctæ Mariæ prædicti cœnobii persolvendo, in perpetuum possidere. Id verò benignè annuit regina cum consilio fidelium suorum, Widonis & Roriconis, & aliorum, eo pacto, ut Humolarienses duodecim denarios quotannis eidem cœnobio in purificatione sanctæ Mariæ persolverent. *Actum Suessionis infra portas monasterii puellarum, sub die vij. kaleadarum Maiarum, anno incarnationis dominicæ* DCCCCLIX. *indictione ij. regnante Lothario rege*. His litteris subscribunt Aimo advocatus, scilicet sanctimonialium beatæ Mariæ, Everardus præpositus, qui res earum procurabat, Helvidis præposita, Milesindis decana, & quidam earum vassalli. Wido, in prædictis laudatus litteris, episcopus erat Suessionensis, filius Fulconis comitis Andegavensis, aliàs sancti Martini Turonensis canonicus; Rorico verò Laudunensis antistes, Caroli Simplicis filius naturalis. ANN. CHR. 959. XIV. Gerberga Romoriacum dat Humolarii. (a) *Diplom. P. 572.*

His litteris nulla subscribit abbatissa parthenonis beatæ Mariæ Suessionensis, sed ejus loco Helvidis præposita, sub Cunegunde, ut videtur, abbatissa; nam post Rotildem Caroli-Calvi filiam, quæ ejus loci abbatissa erat Caroli Simplicis principatu, notatur a nostro Michaële Germano Milesindis abbatissa ab anno circiter DCCCCAAV. quo tempore obiit Rotildis XI. kalendas Aprilis, ipso die laudata in necrologio nostro Germanensi his verbis: *Rotildis abbatissa & monacha, filia regis magni Karoli*, id est Calvi, qui *magnus* nonnumquam appellatur; & post Milesindem sequitur Hersindis, tum Lotharii principatu Cunegundis, quæ multas terras & possessiones a comitibus Viromandensibus Alberto & Heriberto, qui eas invaserant, redemisse dicitur. Cunegundem excepit Eramburgis, de qua inferiùs. Multas itidem vexationes patiebatur sancti Medardi suburbanum monasterium, quod tunc a decanis regebatur, abbatiâ laicis in prædam datâ. XV. Suessionenses abbatissæ.

Hildemannus ex-monacho Dionysiano Senonum pontifex hoc anno diem supremum absolvit, post quinque fere annos pontificatus, sepultusque est in basilica suburbani monasterii sancti Petri, uti & plerique ejus decessores. Successor ejus Archembaldus, filius Rotberti viri nobilis, & Rainardi comitis consanguineus, sancti Petri abbatiam fusque deque vertit. Jam ante eum Nottrannus, abbas sancti Petri, necnon Fetrariensis monasterii, hanc abbatiam fetâ pessum dedisse, dicitur, venditis villis, ecclesiis & ornamentis ecclesiarum sancti Petri & sancti Remigii, sanctique Heraclii & sancti Petri Fertariensis, quas omnes abbatias tenebat; eaque parentibus suis partim distribuisse, ea aliis Nivernensem postea episcopatum sibi comparasse. Quamquam ea iis, quæ jam episcopus fecit, non tam malus fuisse videtur. Verum post eum Archembaldus archiepiscopus sancti Pe- XVI. Hildemannus Senonum antistes obit. S. Petri abbatia a successore vastata.

ANN. CHR. 959. Petti abbatiam penitus absorbuit, cætera prodigens, quæ Nortraunus reliquerat. Insuper, relictâ domo archiepiscopali, cum infami comitatu habitare cœpit in claustro monachorum, ubi tantùm quindecim monachi supererant, ex quibus duodecim unâ nocte interiere: alii tres, Odo, Raimbertus, & Adelingus, eodem anno defuncti sunt. Tum verò miles quidam, Frodo nomine, sacri loci ruinæ compatiens, postulavit ab archiepiscopo thesaurum sancti Petri filio suo, cognomini dari, id est ornamentum unum, quod reliquum erat, & chartas monasterii: quæ omnia in domum suam Senonas detulit, non retinendi cupiditate, sed cautè servandi. Nec patris studium fefellit Frodo filius; nam factus archidiaconus villam suam Arceam donavit ad stipendia monachorum sancti Petri tempore Rainardi abbatis & Leoterici episcopi, ex cujus beneficio hanc villam tenebat; metuitque in capitulo fratrum ad pedes Sevvini archiepiscopi humari, pater verò ejus in porticu basilicæ sancti Petri. Archembaldus porro canes suos & accipitres etiam in claustrum sancti Petri duxit. Sed non diu hanc injuriam inultam passus est Deus; nam qui ad vesperam adducti erant, mane mortui juventi sunt: quod ubi conspexissent ejus familiares, id factum aiebant, quòd injustè claustrum & possessiones monachorum retineret: quod ille velut aniles fabellas deridebat. Quin etiam quidam religiosus canonicus, Candacher nomine, oblato ei domnæ Theodechildis loci conditricis epitaphio, quod Fortunatus ediderat: Perspice, inquit, & intellige, quod non ad usus canum, sed servorum Christi cœnobium hoc conditum est. Verùm cùm ille ad tot admonitiones obsurdesceret, anno ejus ordinationis nono, mense Junio, morte correptus est Rainaldus, regis Lotharii consiliarius, cujus consilio is archiepiscopus factus erat: tum Julio insequente incensæ sunt ecclesiæ sancti Stephani, & sanctæ Mariæ, sanctique Johannis-Baptistæ cum claustro canonicorum; quo incendio periit *librarium* seu bibliotheca sancti Stephani cum ornamentis ecclesiæ & reliquiis pretiosissimis, ac demum mense Augusto decessit Rotbertus archiepiscopi pater, ipseque Archembaldus adhuc juvenis, quem a sancto Saviniano martyre percussum fuisse tradit Clarius monachus, ex quo hæc omnia discimus. Ab eo tempore, id est a discessu Nortranni abbatis, qui Nivernensis episcopus factus est, monasterium sancti Petri sine abbate remansit usque ad tempus Sevvini archiepiscopi, successoris Anastasii, qui Archembaldo suffectus sancti Petri monasterium instaurare cœpit, sed ob vitæ brevitatem absolvere non potuit.

XVII. Osvvaldus Floriaci monachus. Osvvaldus, nobilis Anglus, hoc circiter anno in Galliam trajecit, habitum monasticum induturus in monasterio Floriacensi, quod cum religione & litterarum scientia florebat sub Wilfaldo abbate. Osvvaldo præiverat exemplum patrui sui Odonis archiepiscopi, qui non priùs Cantuariensem subire cathedram voluit, quàm habitum monasticum a Floriacensibus accepisset. Præceptorem habuit Frithegodum, omnium sui temporis in Anglia peritissimum creditum, quem non alium esse puto a Fridegodo poëta, qui rude carmen de vita sancti Wilfridi Eboracensis episcopi scripsit rogatu Odonis pontificis Cantuariensis. Hujus ex fratre nepos erat Osvvaldus, qui morum præceptis informandus a parentibus ei commendatus, cùm sacris ac profanis studiis apprime excultus esset, Vvintoniæ canonicus factus est, tum decanus. Hoc in munere canonicorum mores reformare aggressus, exemplo, non solùm monitis & adhortationibus, eos ad meliorem frugem reducere conatur: ast, ubi eos a pravæ consuetudinis via revocare se non posse intellexit, spreto sæculo relictisque omnibus, oceano transmisso, *Floriacum, ubi corpus sancti Benedicti requiescit, pergere decrevit*, ab Odone patruo commendatitiis litteris ac donis plurimis munitus. Non ægrè in monasterium admissus est egregius ac pius juvenis, immo facilè quod postulabat impetravit. Accepto sacro habitu, talem se exhibuit, ut brevi quod in eo imitarentur, cæteri haberent. Otiorum ac contemplationi possibilium addictus, secretum ab Wilfaldo abbate ad altare accepit locum, ubi, remotus ab aliorum inquietudine, Deo familiariùs adhæreret. Illic dùm nocte quadam orationi vacaret, dæmonum hortificos sonitus audisse dicitur, quibus ille non magis territus est, quàm si balatum ovis audiisset. Nec magis eum delusit diabolus sub specie angeli lucis ei apparens, quem signo crucis mox abegit.

XVIII. Gerardus Bronienſis obiit. In Belgio Gerardus Bronienſis abbas, multorumque monaſteriorum reformator, mortalem vitam æternâ commutavit. Cùm diem obitus ſui imminentem præſentiret, cœnobia fratrum ſub ſuo regimine degentium ultimò luſtrare neceſſarium duxit. Octodecim numerant cùm veteres, tum recentiores, id eſt omnia, aut ferè omnia Belgicæ regionis monaſteria. His perluſtratis, ad omnium pauperrimum ſe recepit, Brouienſe videlicet monaſterium, ab ſe conſtructum: ubi proiectioni ætate confectus, exitum ſuum dominici corporis & ſanguinis perceptione munivit; tum campanam, quam epiſcopali benedictione ſacrati olim curaverat, pulſari juſſit

ſit, ut ſcilicet hoc ſigno agonem ſuum fidelium precibus commendaret: quod Fuldæ aliquando factum obſervavimus, cùm Sturmius abbas morti proximus omnes eccleſiæ campanas pulſari præcepit. Poſt hæc animam efflavit Gerardus hoc anno, & quidem tertio nonas Octobris, ut notat ejus epitaphium vitæ ſubjectum, adeòque feriâ quartâ, non ſecundâ, uti habet ſequens ibidem additumentum. Bronium, etſi intra fines Lotharienſis regni poſitum, tamen Francorum regibus ſubjectum fuiſſe docet anonymus vitæ ſancti Gerardi ſcriptor, qui Gerardus apud ſanctum Dionyſium factus monachus, hunc locum conceſſit Dionyſianis, a quibus eum poſtea redemit, cùm cœnobium ibidem ædificare decreviſſet. At vir Dei veritus, ne hic locus, tam remotus *a finibus Merovingiæ, ad quam pertinebat illo in tempore*, bellorum incurſibus omnino pateret, vicini epiſcopi Leodicenſis tutelæ eum commendavit. Et quidem veteſtæ ejus loci chartæ non ullum quàm Francorum regem agnoſcunt, ejuſque a ſua ditione immunitatem ac libertatem Heinricus Auceps, Otto Magnus & alii agnovere; aſſeruitque Stephanus papa ſeptimus, non octavus, dato diplomate v. kalendas Mail, cui multi poſtea epiſcopi ſubſcripſerunt. Denique ejuſdem loci libertatem agnovit quoque Godefridus Namucenſis comes anno MCXXXI. quo anno ſancti Gerardi corpus e terra levatum eſt. Supereſt etiam nunc Bronienſe monaſterium, ſed tenuis reditus, cujus menſa, ut vocant, abbatialis fundando Namucenſi epiſcopatui inſumta eſt.

ANN. CHR. 959.

Bronium Franciæ regibus ſubjectum.

XIX. S. Bavonis abbatis.

Unum e monaſteriis a Geraldo reformatis erat Gandenſe ſeu ſancti Bavonis cœnobium, cujus ubbas piiſſimus Columbanus, qui ſe ante bieonium in cellam privatam recluſerat in cœmeterio monaſterii, hoc anno ad cœleſtem vitam migravit, ſepultus in crypta beatæ Mariæ, ubi ante altare ſancti Andreæ ſub arcu lapideo jacet. Poſt eum Hugo abbas monaſterium rexit ad annos quinque, ſucceſſorem ſortitus Wolmarum abbatem, qui & ipſe Blandiolenſis abbas fuit: cujus ſucceſſores vide ſis apud Sanderum, ubi Wolmaro perperàm poſtponitur Wido levita, ſancti Geraldi nepos, qui Columbani anteceſſor, utpote promotus ab Arnulfo comite ejus nominis primo, qui paullo poſt Columbanum deceſſit.

XX. Tinente monaſterium.

Inter alia monaſteria, quæ Geraldi conſilio erecta ſunt, cenſetur Tinenſe ſeu Tignenſe, ſic dictum a Tino præterfluente rivulo, qui e radicibus Aldiniaci montis exoritur. Hoc monaſterium in Portenſi comitatu Freduidis nobilis matronu cum illuſtri viro ſuo comite Stephano ædificaſſe traditur; ac ſubjeciſſe ſancti Remigii monaſterio, cujus curam Geraldus habuiſſe dicitur in chronico Moſomenſi, ſed nullo, ut videtur, fundamento: quando quidem non Geraldus, ſed Erchamboldus Floriacenſis abbas reſtituendæ iſtic monaſticæ diſciplinæ præcipuus auctor fuit, primuſque ſancti ejus aſceterii a reformatione abbas Hincmarus Geraldo ſupervixit. Tinenſe monaſterium ſancto Quintino martyri ſacratum fuit, eique præfectus a Gerardo Lietaldus abbas ex clerico monachus, qui octo tantùm monachos ſub ſua cura illic habebat, futurus poſt duodecim annos primus abbas Moſomenſis, ut ſuo loco dicturi ſumus.

XXI. S. Firmini tranſlatio Flaviniacum.

Sub hoc tempus Berengarius Virdunenſis antiſtes corpus ſancti Firmini, ejuſdem ſedis olim epiſcopi, quod in eccleſia ſancti Vitoni per Eugeniam piiſſimam feminam revelatum eſt, rogatu Humberti abbatis tranſfertur in villam pagi Tullenſis Flaviniacum, haud longè Nanceio, regalem quondam fiſcum, ubi cella eſt ſancti Vitoni abbatiæ ſubjecta. Berengarius pompæ efferendæ diem indixit penrecoſtæ ſacrum, quo die Virduni adfuiſſe dicuntur Bruno Agrippinenſis antiſtes, Berengarius ipſe, Eioöldus ſeu Agenoldus abbas Gorzienſis, atque Humberrus Vitonianus. Miracula in ea tranſlatione parrara Brovverus (*a*) fingillatim commemorat. Sacræ pompæ Tullum-Leucorum accedenti Gerardus epiſcopus ſanctiſſimus cum clero & frequenti multitudine obviàm proceſſit, venientemque in baſilicam ſancti Apri deduxit, ubi corpus ſacrum pernoctavit. Poſteà die ſubmiſſi ex ſancti Apri monaſterio cœnobitæ ſacrum locum ad portum Moſellæ deportavere: ubi vectores novi, non ſine periculo, per vada fluvii, ad alteram ripam traduxere ad ædem ſancti Martini in vicino colle poſitam; aliiſque ſubinde ſuccollantibus ſacræ reliquiæ Flaviniacum uſque delatæ, ubi honorificè in ſancti Hilarii eccleſia repoſitæ ſunt. In veteri endice, in quo dedicationes eccleſiæ ſancti Vitoni & cellarum ſeu priotaruum ab ea pendentium conſignatæ ſuor, dedicatio ſancti Vitoni III. kal. Novembris; Flaviniaci verò idibus Octobris notatur. Quàm diu poſt hæc ſuperſtes fuerit Bereogarius, non omuino exploratum. Breves unnales & necrologium ſancti Vitoni hunc annum ejus ſupremum aſſignant.

(*a*) *Annal. Trevir. tom. 1. p. 463.*

XXII. Johannes Gorzienſis ad regis Mauri præſentiam ut admiſſus.

Jam tertius annus erat, ea quo legationis causâ in Hiſpania morabatur Johannes Gorzienſis, eò ab Ottone miſſus, cùm in audientiam tandem principis Mauri admiſſus eſt ante poſteriores legatos, qui novas litteras ab Ottone cum muneribus attulerant. Antequam admitteretur, ei perſuadere conati ſunt Mauri, ut crine de-

ANN. CHR. 959. detonso, loto corpore, veste speudidiore ad regis conspectum se aptaret: quod Johannes constanter renuit. Rati illi vestium mutatoria ei deesse, id regi nuntiant: qui mox decem libras nummorum ipsi mittit ad vestes comparandas, quibus indutus decentiùs oculis principis appareret: quippe nefas esse ajunt apud istam gentem, ut quis vili habitu regis adspectibus exhibeatur. Johannes primò cunctatus, an munus acciperet, sed demum ratus hoc in usus pauperum expendi satius esse, gratias regi ob munificentiam reddit, & quòd sui tam sollicitus esse dignaretur: ut verò vestis suæ formam aut colorem muraret, se adduci non posse affetit; quo accepto, rea infit: Constantem ejus animam probè novi. Sacco quoque indutus si veniat, eum videbo, & ampliùs mihi placebit. Post hæc præfixâ die, iogenti pompæ apparata Johannes ad regis colloqaium adducitur. Viam totam a legatorum hospitio ad palatium regium varii hinc inde sarellitum ordines constipabant. Hinc pedites hastis humo defixis stantes: inde alii hastilia quædam & missilia ad ludicrum certamen vibrantes. Præter hos quidam mulis insidentes cum levi armatura: deiode equites calcasibus equos ad fremitum & subsultationem concitantes. Denique Mauri in forma insolita, quasi ad tesricalamentum se se ostentantes, variis proladiis multo pulvere, quem ipsa jam satis coocitabat solstitii æstivi siccitas, excitato, Johannem ad palatium perducunt: cui obvii proceres in ipso limine exteriori procedunt. Ubi ad cubicalum, in quo rex solus, quasi numen qaoddam, residebat, perventum est, aderat rex ipse thoro perquam magnifico, de more duo cruce alteri impositi, accumbens, qui Johaoni accedenti manum internè osculandam protendit; quod sammis tantùm viris & quos præcipuo honore dignatur princeps, concessum, minoribus & mediocribas deateta exteriùs tantùm osculanda porrigi solita. Tum sellâ paratâ ut sedear legatus, rea innuit. Longa dein utrimque silentia. Rex prior: non dabito, inquit, quin cor mihi infestum geras, qui tam diu te adspectu & colloquio meo suspensum renaerim. Sed tute probe nosti, fieri aliter non potuisse. Jam verò quæcumque postulaveris, impetrabis; Johannes tam humanis verbis mitigatus respondit: se quidem negare non posse, tantis murarum inductis, tantâ nuntiorum acerbitate nonnihil fuisse commotum; at tacitè secum recogitasse, id non scriò, sed quadam qoasi simulatione agitari: cæterùm sibi penitus notas esse tantæ dilationis causas, nec esse quidquam reliqui, qaod sui odio factum meritò suspicari possit; &, si qua essent, se penitus animo depulisse; regi verò gratias agere, quòd tantâ magnificentiâ, tantâ humanitate se exceperit. Mox imperatoria munera oblata, quæ rex gratanter accepit: qao facto, Johannes redeundi facultatem sibi dari rogavit. At rex probari sibi non posse ait tam repentinam divulsionem modò visi, tanto tempore exspectati; mutuo conspectu & colloquio iterum se frui velle, ut mutua notio & amicitia confirmetur: quo facto, domino suo remittendum, ducendumqae condigno eum honora. Johanne assentiente, introducuntur posteriores legati, eoque præsente muneta, quæ deferebant, oblata. Tunc demum utrisque ad hospitia remissis, post aliquantam tempus Johannes a principe revocatus, familiaria multa cum eo colloquia habuit, de Ottonis porentia, prudentia, copia & robore militum, utque victoriis, deque gloria & divitiis. Maurus contra sua jactare, & supra modum efferre: & meritò quidem a legato tegem soum celebrari; sed verane, an falsa sint, se ambigere. Et Johaones: Licet, inqait, experiri. Rea verò cætera sc approbare ait; at unum esse, in quo rea ejus non satis sibi providus videatur, nimirum quòd potentiam suam non sibi soli reineret, sed suis partes regni sui divideret. Hinc enim superbiæ & rebellionis occasionem & materiam iis dati, ut nuper, inquit, in genero ipsius contigit, qui, filio perfidè patri subducto, publicam tyrannidem contra eum exercuit. Hic desinit vetus codea vitæ Johannis, qaam ab auctore imperfectam relictam fuisse suspicari licet, magno sane historiæ damno; nam vix ullum ejus temporis auctorem invenias, qui plura observatione digna referat, & elegantiùs scribat, qaàm Johannes abbas ejus vitæ scriptor, de quo inferiùs acturi sumus. Reversus ad sua Johannes noster, superstitem inveoit Einoldum Gorziensem abbatem, cui paullo post mortuo successus est.

CXXIII. Friderici ducis Lotharingiæ. Quod rea Mautus monuit de secessione Ottonis generi, scilicet Conradi, qui Liuoifum ejus filium ad defectionis sæ partes pertraxerat, id quodam modo probatum est de Immone Brunonis archiepiscopi consiliario, cujus suasu Lotharienses a fide Brunoni ducl suo præstita defecerunt, ob quædam nova oppida, quæ Bruno everti præceperat, ob nova etiam onera, quæ ipsis imponere volebat: quibus pacatis ac mansuefactis, Fridericum comitem vice nominegae soo moderatorem ac ducem Lotharingiæ Mosellanæ dedit. Hic Fridericus filias erat Ottonis, aorca ducis Lotharienſis, consobrinus Godefridi comitis Ardenneusis, mortaas anno DCCCC LXXXIV. cujus epitaphium Gerbertus retulit.

Actam

ANN. CHR. 959.

XXIV. Lutrense monasterium renovatur per Baltrannum abbatem.

(a) lib. 56. n. 21.

Actum est in superioribus (a) de infelici statu Lutrensis monasterii, quod rex Lotharius Waldradæ iosami pellici tradiderat. Vastato dein ab Hunnis monasterio, eùm nec monachus, nec clericus ullus ibi supereſſet; Eberhardus, præpotens in Alsatia comes, locum illum invasit, & in jus proprium vindicavit. Post illius mortem Hugo comes, ejus filius, eumdem locum sibi retinuit. Ob id tres ejus filii, Eberhardus, Hugo, & Guntramnus cælitus puniti, & sacri membrorum impotes. Reatu agnito, ad sancti Deicoli sepulcrum deportati, professionis monasticæ voto eum patre facto, pristinam incolumitatem receperunt. Ex his Eberhardus Conradi imperatoris, cognomento Salici; Hugo verò Brunonis seu Leonis IX. pater fuit. Post hæc Hugo comes & filii ejus probatum quemdam vitæ monasticæ ducem & institutorem, qui ipsos tegulis monasticis informaret, sollicitè perquirunt. Erat tunc temporis in Alsatiæ parribus quidam probatissimæ vitæ abbas, Baltrannus nomine, qui collecto non minimo cœtu monachorum cœnobium condiderat in loco *Analesberg* dicto, de cujus subjectione duo vicini episcopi contendebant, Mettensis videlicet atque Argentinensis. Hunc locum rex Otto frequentare solitus erat, & maximis donis extulerat. Istuc etiam frequentes accedebant hospites, quorum frequentiam ac tumultum ut vitaret servus Dei, secretum sibi tuguriolum, in quo solus versari posset, sibi exstruxerat. Illic jam tum per quinquennia decem vitam eremiticam duxisse ferebatur, tantisque virtutibus ioclaruerat, ut non modò Adriaticum sinum, sed etiam Græciam ipsam ejus fama penetrasset. Dum duo illi episcopi de ejus monasterii subjectione concertarent, Baltrannus sua omnia egenis & clericis largâ manu cœpit expendere, aliò migrare volens, & reliquos vitæ dies Romæ ad sepulcrum beati Petri apostolorum principis transigere. Verùm cùm id in Hugonis tumitis, filiorumque ejus notitiam venisset, abbatem sanctum adeunt, rogantque, ut potiùs Lutram se recipiat. Inducis petitis acceptisque, vir Dei nepotem suum, Werdolfum nomine, qui locum explorarer, eò misit: cùmque ex ejus relatu commodum esse intellexisset, nuntios ad Ottonem regem dirigit, oratum, ut sibi suæque congregationi, quæ apud *Anlesberg* loco incommodo maoebant, sedem mutare liceat, & in commodiorem locum commigrare. Tunc rex Otto Quintilingaburgi paschales dies peragebat cum episcopis & abbatibus, aliisque proceribus suis: quorum consilio locum Lutram, a filiis Hugonis acceptum, *Baltramno & ejus subditis, sub regula beati Benedicti degentibus*, eorumque successoribus concessit, cum alio prædio, quod a Bosone quodam permutatione comparaverat, indultâ insuper regiâ immunitate & facultate eligendi abbatis, eo pacto, ut locus esset sub mundiburdio regum Francorum, nulli archiepiscopo vel episcopo subjectus, sed tantùm Romano pontifici, eni annuum decem siclorum argenti censum persolveret. *Data* VIII. *idus Aprilis, anno dominicæ incarnationis* DCCCCLIX. *indictione* II. *anno verò regni Ottonis serenissimi regis* XXIV. *Actum Quintilingaburg*: quod præceptum Lintulfus cancellarius ad vicem Brunonis archicapellani recognovit, editum a nobis in ipsius Baltranni elogio. Hoc præcepto munitus vir Dei, locum ingressus est eum suis in pervigilio sanctorum apostolorum Simonis & Judæ, moxque *monasterium* seu ecclesiam sanctæ Dei genitricis Mariæ, quæ permodica erat, amplificavit, ac brevi perfecit, eum officinis regulari disciplinæ congruis, eodemque anno necdum revoluto in festo assumptionis Deiparæ virginis ut ipsi ante plures anno divinitus revelatum fuerat, ad cælestem patriam migravit, sepultus in dextris altaris *monasterii* seu ecclesiæ, quam in melius renovaverat. In ejus locum successit Werdolfus ipsius nepos, qui adhuc superstes erat, cùm Anonymus Lutrensis monachus hæc scriberet in libro de vita sancti Deicoli primi ejus loci abbatis. Werdolfum secutus est Milo abbas, cujus tempore Heinricus imperator, Cbunigundæ conjugis suæ hortatu, bona monasterii confirmavit XI. kalendas Julii, anno Christi MXVI. regni XV. imperii IXI.

XXV. Burchardus S. Galli abbas.

(a) lib. 45. n. 75.

Post casum Victoris sancti Galli monachi, de quo superiùs (a) actum est, Cralo abbas, jam ætate provectior, marcescere doloribus cœpit, suspectam habens non modò fratrum, sed etiam Ottonis regis indignationem, quem fama erat eam præfecturâ velle amovere. Waltoni decano defuncto subrogatus est Burchardus, huicque post unius anni spatium Ekkehardus, beatæ Rachildis virginis consobrinus: cui tandem Cralo, deficientibus jam viribus, communi fratrum assensu omnem abbatiæ administrationem commisit. Ipse verò, a Victoris amicis nusquam securus, perpetuâ armatorum custodiâ salutem tueri cogebatur: qui, cùm animi relaxandi gratiâ Herisovium equitasset, in morbum incidit; & cùm mortem imminentem sentiret, fratres, ut Ekkehardum sibi substituerent, monuit. Facile id impetratum. Cæterùm Cralo Herisovii hoc anno exstinctus, in monasterio honorificâ sepulturâ donatus est. Eo abbate non fuisset infelix monasterium, si fortunia abfuissent, quorum causæ ei minimè imputati debuerant. Post Cralonis mortem,

ANN. CHR. 959. Ekkehardo magiſtratum reſignante, abbas renuntiatus eſt Burchardus, Udalrici comitis ex Weindilgarda Heinrici Aucupis filia ſecundo-genitus, a puero enutritus in monaſterio, Ingenitus dictus, quòd cæſo matris utero editus fuiſſet in lucem. Patre ab Hungris capto & mortuo credito, mater ad ſanctum Gallum conceſſit, domoque ſibi prope cellam Wiboradæ recluſæ exſtructa, ibidem de ſuo vixit ad præſcriptum Wiboradæ pientiſſimæ virginis: quæ cùm eam dulciaminum nimiſquam avidam eſſe advertiſſet, aliquando mala petenti, agreſtia dedit. At illa via unum dimidium ore & oculis contractis vorans, cætera projiciens: Auſtera es, inquit, auſteraque mala tua. Talia ſi Deus creaſſet, numquam Eva malum guſtaſſet. Hoc facto a dulciaminum appetitu deinceps abſtinuit pia matrona, tantumque brevi hac monitrice in virtutibus profecit, ut ſacrum velamen a Salomone epiſcopo, ſynodo favente, ſibi imponi obtinuerit: quod, reverſo poſt quatuor annos marito, ſynodo probante cauit, in ſcrinio eccleſiæ decreto ſynodi, aſſervandum reſumendum aliquando ab ipſa, ſi marito ſuperſtes viveret. Nuptiis dein celebratis, votum concepit mulier, ſi maſculum paritura eſſet, fore ut eum ſancto Gallo monachum offeret. Prægnans ante quatuordecim tempeſtivi partus dies emoritur. Infans eciſus, & arvinæ porci recens eratæ, dum incuteſceret, involutus viait: cum matricis ſina juſſu patris ad ſanctum Gallum adductas, ſuper ejus aram eum opimis prædiis offertat; edueatuſque ibidem liberaliter, in eum tandem viram adolevit, ut abbatiæ honorem Ekkebardus ipſi meritò detaleric: quòd rex Otto maximus probavit. Omnium exſpectationi reſpondit optimus paſtor, ſedulus in diviois, providus in ſuos, largus ad egenos, hoc uno indulgentiùs habitus, quòd, delicatior cùm eſſet, Conradi epiſcopi juſſu carnes ederet: quod nunc plerique monachi, quantamvis robuſti ac validi, abſque ſcrupulo aſtitant, vano prætextu vel conditionis locorum, vel inopiæ piſciam, quorum ſat magna copia eſſet, ſi majorum ſuorum parſimoniam imitari vellent.

XXVI. Gregorius abbas Einſidlenſis.

(a) *Sæc. 5 pag. 814.*

(b) *lib. 45. n. 24.*

In brevibus annalibus Einſidlenſibus (*a*) legimus, Gregorium hoc anno abbatem ejus loci creatum fuiſſe: quod ſi ita eſt, Thietlandi obitus hoc ipſo anno reponendus, quem tamen Hartmannus ad quinque annos differt. Gregorius ex Anglorum ſtirpe (*b*) nobiliſſima, & quidem regia, ut pleriqae volunt, progenitus, relictis omnibus ante annos decem ad monaſteriam Solitariorum ſe receperat. Ejus vitam *virtutibus ornatiſſimam* faiſſe tradit anonymus ſancti Wolfgangi epiſcopi vitæ ſcriptor, qui utinam eam litteris ad nos tranſmiſiſſet. De illo ea tantum novimas, quæ Hartmannus retulit ea variis inſtrumentis eo abbate conditis, in quorum uno, quo Otto Magnus liberam eligeodi abbatis facultatem indulget, *ſanctiſſimæ vitæ*, & *cunctis virtutibus pollens*, etiam vivens appellatur. Hoc præceptum datum eſt x. kalendas Februarii, anno incarnationis DCCCCLXV. indictione VIII.

XXVII. Anianæ abbates.

Communem aliorum monaſteriorum ſortem ſubiit Anianenſe, quod, uti & cætera ferè omnia, ſæcularibus abbatibus ſubjacuit. Poſt Arnulfum quippe regularem abbatem, qui extremos Caroli-Calvi annos attigit, duo nobis occurrunt Arelatenſes archiepiſcopi, ejus loci abbates, Roſtagnus & Manaſſes, quorum ille Crudatenſem abbatiam cum Anianenſi & cella Gordanica tenait: hic quinque non contentus epiſcopatibus, Arelatenſi, Mediolanenſi, Tridentino, Veronenſi & Mantuano, etiam Anianenſem abbatiam devoravit. Hujus ſucceſſor Bernardus, Biterrenſis antiſtes, permutationem quamdam fecit cum Atico, ejuſque uxore Richilde, qui alodem qaemdam in villa comitatus Biterrenſis, ſanctæ Eulaliæ dicta, Anianenſibus ceſſere pro alio alodo, ſito in villa Lieſano. Hujus commutationis charta, in qua *Bernardus abbas & epiſcopus & omnis congregatio ſancti Salvatoris ex Aniano monaſterio* laudarut, data eſt kalendis Maii, *anno* VI. *regnante Lothario rege poſt obitum HLudovici regis*; qui anno inſequenti DCCCCLI. potiùs convenire videtur quàm præcedenti, qao annus Lotharii ſextus ab idibus tantùm Octobris inchoandas eſt. Ab hoc Bernardo perturbata eſt Anianenſium abbatum ſeries, in qaa Rainaldus anno primo Ladovici, poſtremi e Carolina ſtirpe regis, villam Caunas ab Archimbetta vidua conſecutus eſt. Hugonem dein ſuggerunt iudices, haud ſatis certi uſqae ad Salvatorem abbatem, qui deſinente Rotberti principatu præfectaram tenait: cui Pontius primus Heinrico regnante ſucceſſit.

XXVIII. Dunſtanus fit epiſcopus Lundonienſis.

In Anglia Edvvius rex, optimâ regni parte ob ſaa facinora multatus, hoc qaoque anno ioterit, ſepultuique eſt Wiuroniæ in Novo-monaſterio, ati Wilhelmus Malmesburienſis tradit. Hinc Eadgarus ejus frater totias Angliæ monarchiam adeptus, Duuſtanum aniverſo regno præficere in animum induxit, noleos abſque illo creſcere, qaem ante adeptam imperium præ cæteris dilexerat. Interim moritur Brithelmus Lundonienſis antiſtes, cujas ſeucs, regis ac principam

pum inditu, Dunſtano jam Wigornienſi epiſcopo confertur. Neque illum reſi- ANN. CHR. 959.
tentem juvit excuſatio, canonum auctoritate prætenta, qui, ſicut eccleſiam unam duobus parere epiſcopis non ſinunt, ita duas eccleſias uni epiſcopo committi vetant: at prævalnit voluntas regis ac cleri Lundonienſis, qui exemplum ſancti Johannis Evangeliſtæ ac Pauli apoſtoli excuſationi Dunſtani obtendebant. Verùm non diu has eccleſias tenuit Dunſtanus, poſt biennium tranſlatus ad ſedem Cantuarienſem. Factus Lundoniæ epiſcopus, reſtante Willelmo, Wiſſinum, claris natalibus in ea urbe natum, & a parentibus Deo a puero oblatum, abbatem apud Weſtmonaſterium inſtituit, inſtructo ad duodecim monachos cœnobiolo eo in loco, ubi quondam Mellitus epiſcopus eccleſiam ſancto Petro exſtruxerat. Poſtmodum Dunſtanus, jam Cantuariæ pontifex, eumdem ad ſedem Schireburnenſem promovit. Ex quibus inferas, quàm graviter erraverit Godvvinus, qui & ipſe nobis aliiſque errandi occaſionem dedit, cùm Wiſſini Schireburnenſis epiſcopi obitum anno occcc vi tt. conſignavit, quo tempore necdum Weſtmonaſterii abbas erat, ut ex Willelmo Malmesburienſi intelligimus. Idem abbas adhuc erat anno dccc. lxvr. quo duobus diplomatis pro Cruſando adhuc abbas ſubſcripſit. Proceſſu temporis Weſtmonaſterii celebritas magnopere crevit, maximè ex eo, quod Angliæ regum conditorium factum eſt. Wiſſianus Weſtmonaſterii abbatem inſtituit.

FRodoardus auctor eſt, Rotbertum fratrem Heriberti Trecenſis comitis, fidelem ſe regis fingentem, Divionem dolo invaſiſſe, regiis cuſtodibus expulſis; moxque Lotharium cum regina matre ad eam recuperandam profectum eſſe, eâque recepta Laudunum revertiſſe. In illa expeditione Bruno Colonienſis præſul, qui cum Lotharienſibus regi auxilio venerat, Ottonem & Hugonem, filios Hugonis Magni, ipſe eorum avunculus ad regem adduxit, eique conciliavit: ex quibus Hugonem, qui Capucius ſeu Capetus poſtea dictus eſt, ducem Francorum conſtituit, addicto inſuper pago Pictavenſi ad terram uſque, quam patet ejus tenuerat; Ottonem verò Burgundiæ præfecit. ANN. CHR. 960. XXIX. Divionem Lotharius recuperat.

Dum rex in Divioneaſi palatio moraretur, cum rogavit Gerberga regina, *ut monaſterium, quod eſt ſitum in comitatu Trabeſino, in honore ſancti Amandi dicatum, eò quòd abſque rectoribus eſſet, veluti in inhabitabilibus locis*, monaſterio „ Cluniacenſi, ejuſque rectoribus ſubderetur. Petenti matri rex benignè annuit, „ præcepitque, ut, quoad facultas Cluniacenſibus competeret, monaſterium illud „ conſervarent, & habitationi aptum redderent, ut Deus ibi jugitet luadare„ tur. *Hetо* (*) *humilis quæſtor ad vicem Arualdi archiepiſcopi, ſummique cancellarii recognovit. Datum* vtttt. *kalendas Decembris, regnante glorioſiſſimo Lothario rege anno* v. *indictione* ttt. *Actum Divioni in palatio.* Ita ex authentico, cujus regium ſigillum adhuc integrum ſupereſt, in quo regis thoracata cernitur effigies cum corona radiata, in globulos definente, pallio ſuper humerum dextrum aperto, & fibulâ adſtricto. Editum eſt hoc præceptum in bibliotheca (*a*) Cluniacenſi, & in probationibus hiſtoriæ Baugiacenſis, ſed cum aliquot mendis. Hoc authenticum non vidi, ſed mirum eſt in eo exprimi tantùm annum quintum Lotharii regis, qui Ludovico parenti ab Idibus Octobris anno dcccc lv. ſucceſſerat. Natus Claraco conceſſa. (*) *al.* Hagen (*a*) *Biblioth. Clun. p.* 313.

Richardus Nortmannorum dux, Willelmi ducis filius, hoc anno, ſcilicet dcccc lx. Emmam filiam Hugonis Magni, olim Francorum ducis, uxorem duxit. Eo ſavente & opitulante, Mainardus abbas Fontanellenſe monaſterium eodem anno reſtituendum aggreſſus eſt. Jam anni amplius centum erant, ex quo hoc cœnobium a Nortmannis incendio conſumtum fuerat; monachi extorres & palabundi cum ſancturum Wandregiſili & Ansberti reliquiis, tum illæ tandem in Blandinienſi apud Gandavum monaſterio repoſitæ ſunt. Cùm huic loco ſupta Womarum abbatem præeſſet ſanctus Getardus abbas, audito villam (*b*) quamdam pagi Belvacenſis, quæ Revetiſcors dicitur, ad Fontanellenſes olim pertinenrem, a Theoderico, viro quondam nobili & potenti, occupatam eſſe, ſumto ſancti Wandregiſili corpore illuc pertexit, & Theodericum de reſtituenda hac poſſeſſione admonuit. Ille verò non modò id facere recuſavit, ſed etiam legatum baculo percuſſit; cujus rei non ſeras pœnas fœdo interitu dedit. Tum Geradus apud Richardum ducem inſtare cœpit, ut Fontanellæ ſuæ poſſeſſiones reſtitueretur, allatis chartis & inſtrumentis, quibus Fontanellenſium jus comprobaretur; ſe, ſi hoc fieret, corpus ſancti Wandregiſili proprio loco reſtitutuſum. Princeps chartas recitari præcepit: quo facto, murmur & contradictio ab omnibus fieri cœpit, apertè negantibus, ſe ſis honoribus & poſſeſſionibus umquam ceſſuros, quas armorum virtute & ſanguine majorum ſuorum, ſive ipſe proprio ſervitiis, multiſque ſudoribus acquiſiſſent. Sic igitur ſpe ſuâ fruſtratus Ge- XXX. Fontanella inſtauratur. (*b*) *Spicil. tom.* 3. *p.* 453.

ANN. CHR. 960.

Gerardus, ad Gandavenſe monaſterium cum corpore ſancti Wandregiſili receſſit. Verùm cùm hæc ad Gandavenſes monachos relata fuiſſent, unus eorum, alto parentum ſanguine procreatus, Mainardus nomine, divino, ut credere par eſt, inſtinctu, & ſtudio recovandi Fontanellenſis monaſterii, de cujus dignitate & prærogativis multa audierat, accenſus, acceptâ veniâ, Richardum marchionem adire maturavit, atque ab eo facultatem inſtauraudi monaſterii flagitavit, tandemque impetravit, præmiſſis quibuſdam indiciis, quæ viro quidam nobili & præpoteoti, Torſtingo nomioe, inter venandum acciderant occaſione cervi, qui inter parietioas diruti cœnobii aſylom invenerat. Facultate acceptâ, Mainardus ad locum properavit, dumis ac vepribus obſitum & horridum: quo repurgato, divinâ ope fretus a domo Dei incipit, templum nobile inchoat perficitque; ſed & dormitorium ac refectorium magnâ celeritate non parvo ſumtu ædificat. His pro tempore ſtrenuè expletis, monachos illuc adducit, libros quoque & chartas & quædam ornamenta cum nonnullis ſanctorum reliquiis, a Womaro Blandinienſi abbate (nam Gerardus jam obierat) accepta, illuc advexit: ſicque locus, olim ſacer & inſignis, priſtinæ dignitatis formam ſenſim recuperare cœpit. Corpus verò ſancti Wandregiſili relictum eſt in Blandinienſi monaſterio, quod Arnulfus comes hoc rempore magnificentiùs extruere occœpit. Eodem tempore vir quidam e transmarinis divino, ut perhibent, monitu in Galliam accedens, corpora ſanctorum germanorum, Maximi epiſcopi & Venetandi levitæ martyrum, ex vico Neuſtriæ Achiniaco, ad Auturam fluvium poſito, clam abſtulit, &, cùm ad portum Logienſem perveniſſet, deprehenſus, ea Fontanellæ reponere coactus eſt.

XXXI. S. Petri Carnutenſis abbates.

Sub hoc tempus deceſſit Ragenfredus Carnutenſis aoriſtes, qui monachos in ſancti Petri mooaſterio reſtituit, doravitque duodecim eccleſiæ ſuæ prædiodis. Ejus obitus in nectologio ſuæ eccleſiæ ootatur XIV. kalendas Auguſti, at XV. eaſdem kalendas io necrologio ſancti Petri, in cujus baſilica ſepultus eſt honorificè ante altare ſancti Petri. Ei ſucceſſit in epiſcopatu, ſed noo in amore erga ſancti Petri mooaſterium, Arduinus ejus frater, epiſcopatum mercatus ſuburbanâ ſancti Martini abbatiâ, epiſcopis ſubjectâ, quam comitum poteſtati tradidit. Idem epiſcopus ad breve tempus factus, ex duodecim prædiis, quas frater ipſius ſancto Petro dederat, mediam partem detraait. Eodem, quo Ragenfredus, tempore Alveus abbas ſancti Petri ad ſuperos migravit XV. kalend. Septembris, aliis XVI. humatus ante altrare beatæ Mariæ: ad cujus anniverſarium olim præpoſitus de Boivilla viginti ſolidos perſolvere debebat. Geroardus ejus pater VI. idus Junii in obituario laudatur. Alveo ſubrogarus eſt Arembertus abbas, quem Arduinus epiſcopus ordinavit. Ejus ſucceſſor Widbertus abbas ordinatur a Wlfaldo epiſcopo, qui poſt biennium ea-abbate Floriacenſi Carnutenſis epiſcopus creatus eſt.

XXXII. Raymundi Pontii comitis teſtamentum. (a) *Diplom.* p. 672.

Ad hoc tempus pertinet teſtamentum Raymundi-Pontii comitis Toloſani, & Gotbiæ marchionis, quem monaſterii ſancti Pontii Tomeriarum auctorem fuiſſe diximus. In hoc teſtameuto (a) magna elucet iſtius comitis devotio & pietas, quippe qui tot & tanta bona eccleſiis ac monaſteriis legavit. Monaſteria illa ſunt ſancti Salvatoris de Figiaco, ſancti Petri de Bello-loco, ſancti Petri & ſancti Geraldi de Auriliaco, ſancti Petri de Marſiliaco, ſancti Salvatoris Vabreoſe, Nanteuſa, ſancti Baudilii, ſancti Ægidii prope Nemauſum, Salvatoris Auianenſe, ſancti Juliani de Pſalmodio, ſancti Tiberii, ſancti Petri de Juncellis, ſancti Pontii ad Tomerias, ſancti Petri ad Caunas, ſanctæ Mariæ Craſſæ, ſanctæ Mariæ de Sorlcioio, ſanctæ Mariæ de Soliaco, ſancti Benedicti Caſtrenſe, ſancti Michaëlis de Galliaco, ſancti Eugenii de Viancio, ſanctæ Fidis ad Conchas, ſancti Audardi, ſanctæ Mariæ-Fabricaræ Toloſæ, ſancti Petri de Condomio, & ſancti Petri Muſciaci, cujus abbas fuiſſe videtur Gausbertus ibidem laudatus. His omnibus prædia, alodes, eccleſias, aliquando medias legat. E propinquis oominat Bertam ſeu Bertanam uxorem ſuam, filios Hugonem & Raymundum; Hugonem & Raymundum oepotes; item Raymundum & Amalvinum fratrem ejus; arque Hugonem & Ermengaudum ejus fratrem, & quoſdam alios. Ex bis quæ Figiaco, Bello-loco, & Auriliaco legat, quædam ad uſum-fructum nonnullis concedit, eâ lege, ut mooachis per ſingulos annos *media quadrageſimæ* unam refectionem præbeaot. Hoc teſtamentum caret chronicis notis.

Raymundi liberi.

Raymundus-Pontius duas uxores habuit: priorem Gerſendem, quam laudat in litteris de conſtructione monaſterii ſancti Pontii Tomerienſis: poſteriorem Bertam ſeo Bertanam, in hoc teſtamento ſæpius memoratam, neptem Hugonis Italiæ regis, primò ouptam Boſoni Tuſciæ marchioni. Ex priori Hugooem filium habuiſſe videtur, ex poſteriori Raymundum, quem unicum filium prodit Berta in litteris

dona-

donationis factæ monasterio Montis-majoris, mox commemorandis. Quosdam etiam filios naturales ac filiam habuit ex filia Odoini, quos ipse in prædicto testamento designat, sed non nominat. ANN. CHR. 960.

XXXIII. Bertæ comitissæ donatio facta Montis-majoris.

Berta Raymundo ouptit post annum DCCCXLVII. scilicet post mortem Hugonis Italiæ regis, qui plurimas eidem Bertæ nepti suæ possessiones reliquit. Ex his amplissimam donationem hoc anno fecit *sanctæ Mariæ & sancto Petro monasterii insulæ Montis-majoris* prope Atelate, & fratribus ibidem Deo famulantibus: quæ res sitæ erant in comitatu Sustantionensi & in regno Provinciæ, videlicet in comitatibus Friulienſi, Regiensi, Vapincensi, Vasionensi, Atensi, Orisionensi, Trabensi, & Diensi: quæ omnia, *tam vestita, quam vasta*, quæ ipsi legibus provenisse dicit *ex parte avunculi* sui *Ugonis*, donat prædictis sanctis & monachis insulæ Montismajoris, pro anima sua *& senioris* sui *Raimundi, & filii* sui *Raimundi. Facta donatio ista viij. kalend. Martii, anno vj. regnante Lotharia rege Francorum*: quo tempore Raymundus comes ejus maritus jam obiisse videtur ex eo, quòd hæc donatio, nullâ habitâ ejus consensus mentione, facta est: si tamen ipse non est, qui post bicennium Bellilocensi monasterio ecclesiam sancti Medardi adjudicavit. Alia etat eodem tempore Berta comitissa, conjux Siguini comitis olim Nivernensis, quæ curtes duas apud Vivarium & Villam tradit Nivernensi sancti Cyrici ecclesiæ pro remedio animæ suæ, senioris sui Siguini, filiorumque suorum, *anno xij. regnante Lotharia rege*.

XXXIV. Luxoviense abbatia repetuit.

Quo tempore Lothatius Divionense castrum recepit, Luxovienses monachi, consultu Letoldi comitis, cum reliquiis sancti Waldeberti abbatis accessere ad pagum Divionensem, repetituri quasdam monasterii sui possessiones, scilicet villam ejusdem pagi multùm vinisetam, Caciacum nomine, quam Rotbertus quidam præpotens miles cum nepote suo Berardo invaserat; & Molisiacum villam pagi Belnensis, ab Hucbaldo occupatam. Cùm ad villam Caciacum pervenissent, in medio villæ tentotium cum facto loculo statuunt, ibidemque jejuni pernoctant. Mox adest etiam Berardus cum suis armatis, qui villam solito more diripiunt, ibique alimentorum sumtus copiosiùs ac dutiùs exigunt, quibus se se ingurgitant; sicque vino perfusi lectis se collocant. Verùm nocte mediâ Berardus, febre ac dysenteria corripitur, vixque auroram præstolatus, monachos adit, ante sacrum loculum pronus corruit, reatus sui culpam agnoscit, ac villâ Caciaco restitutâ, integram recipit sanitatem: quo audito, territus Hucbaldus, aliàs vir probus ac modestus, Molisiacum villam, vini ac frugum seracem, illico itidem restituit. Haud scio an jam tum Luxovio præerat Aaloncus abbas & episcopus, qui, delatis sanctorum Eustasii & Waldeberti abbatum reliquiis ad pagum Alisgodiensium, quasdam tes e tyrannorum manibus vindicavit. Huic loco contiguus est castrum Montis-Beljardi: cujus oppidi quidam incola haud ignobilis, Uto nomine, nervis contractus, & membrorum facultate privatus, istuc delatus, sancti Waldeberti nomine invocato, penitus convaluit. Aalonco, seu Adalonco abbati successit Adso abbas, de quo inferiùs.

XXXV. Manasses abbas S. Benigni Divionensis.

Divionense sancti Benigni monasterium tunc administrabat Manasses abbas, Fulcherii successor, cujus tempore Hugo, illius pagi comes, in attio (*b*) sancti Benigni se humari postulavit. Huic erat conjux Adalburgis, quæ pro ejus animæ requie & loco sepulturæ, eum consensu filiorum suorum, Gibuini scilicet Catalaunensis episcopi, & Richardi, qui patri in comitatu successit, & Hugonis Atoariorum comitis, sancto Benigno mansum unum in villa Pattiniaco donavit. Mortuâ comitissâ, tres isti fratres pro requie parentum suorum eidem monasterio contulerunt hereditatem suam in villa Missiniaco, quam Manasses nobili cuidam feminæ, Rettudi nomine, in præstariam dedit. Eodem tempore Ado sacerdos, factus ibidem monachus, sancto Benigno tradidit prædia quædam sua, tam in villa pagi Belnensis Cussiniaco, tum apud Flaviniacum.

(*b*) *Spicil. to. 10. p. 418.*

XXXVI. Anstco abbas S. Arnulfi succedit Johannes.

Cùm Mettensi monasterio sancti Arnulfi per annos sexdecim præfuisset Ansteus abbas ejus loci secundus, vitæ pissimæ cursum absolvit pridie nativitatis beatissimæ Virginis, id est VII. idus Septembris; sepultus in aquilonari parte basilicæ, Adalberone episcopo sanus curante. Ei successit Johannes ejus nomiois primus, abbas loci tertius, vir doctrinâ & pietate præditus eximiâ. Doctrinam & eloquentiam probant scripta ab eo edita de gestis sanctæ Glodesindis, & sancti Jobanois abbatis Gorzienſis, in quibus ejus pietas & eloquentia pro tempore haud vulgatis elucet. Fallitur scriptor libri de gestis abbatum sancti Arnulfi anonymus, qui pleraque Johannis Gorzienſis facta ei tribuit. Probabilius, immo certum vidit id, quod de eo refert idem auctor, oimitum temporibus primi Ottonis famosissimi imperatoris exstitisse comitem palatii, nomine Teutbertum, opibus florentem, ac bonitate conspicuum: qui, cùm masculinâ prole careret, orationis

cau-

ANN. CHR. 960.

causâ ad basilicam sancti Arnulfi accesserit, votâ facturus ad masculum cælitus obtinendum. Huic autem ut altare precibus instauti Johannem ubbatem, qui ejus voti minimè conscius erat, prædixisse, fore ut brevi voti compos esset; uuncupaudumque infantem Benedictum, Deo sanctoque Arnulfo offerendum, atque ibidem nutriendum. Et quidem rem ita contigisse, & infantem, ubi primùm editus in lucem fuisset, Johanni abbati delatum, *ut catbecumenus efficeretur*. Deiu fonte salutari ablutum, *pallio purpureo involutum* a putte iu ecclesiam illutum, atque alturi superpositum fuisse, Deoque uc sancto Arnulfo oblutum: quæ omnia ubi mater resciuit, ægrè tulisse, quòd & Benedicti nomen solis monuchis conveuire diceret; & generi suo iusumiam inuri crederet, si ex ipsa natus puer talis professionis hubitum gereret. Verùm eum a marito correptam respuisse, factumque ac votum suffragio suo comprobasse. Hic est vir clarissimus Theodebertus palatii comes, ac monasterii advocatus, cujus assensu Johannes abbas Mauri-villæ (u) incolus emaucipuvit, ut postea videbimus.

(*) *Maurvillæ.*

XXXVII. S. Petri puellare monasterium reformatur.

Non minùs sollicitus fuit Adalbero Mettensis episcopus de corrigendis puellarum, quàm virorum cœnobiis. Quam ob rem cùm monachæ sancti Petri monasterii regulare iustitutum, quod ab origine uccceperant, fere abjecissent; eas ud normum regulæ suucti Beuedicti revocare, ac reformare curavit, idque ab Ottone rege confirmari. Ejus rei præceptum exstut apud Meurissium (x) Madaurensem episcopum, quo in præcepto rex alt, Adelberonem (sic scribere amant ejus ævi scriptores) compatrem suum, egregium sunctæ Mettensis ecclesiæ præsulem, una cum germano suo Friderico duce, regium serenitatem adisse super quodum ditionis suæ monasterio, infra (*) muros jam dictæ civitatis in honorem principis apostolorum coustructo, ub antiquis Maioris-monasterii uomine uuncupato, atque supplicasse, ut regii præcepti uuctoritate *sanctimonialibus jam dicti monasterii secundum sancti patris Benedicti iustituta sub regula vel (*) abbatissa literet militare*. Id autem Otto facilè indulsit, hac maximè ductus ratione, quod, *ejusdem loci privilegio prodente, Theodertes regis tempore sub abbatisse vel regulæ districtione constet eas arduam etiam duxisse*: ideoque præcipit, ut dicti loci abbatissu, quæ hoc monasterium tunc moderubutur, domuu videlicet Havvidis, cum omnibus sibi subjectis, *in monachorum ordine cogantur permanere*: quòd ut exsequi possent, possessiones monusterii eis confirmat cum liberu ubbatissæ electione, quam ub initio habuerunt. Actum Colouiæ tertio nonas Juuii, anno dominicæ incarnatiouis DCCCLX. indictione III. Ottonis iuvictissimi regis XXV. Ex his iutelligitur, regulam sancti Benedicti principio receptam fuisse iu illo parthenoue, qui novo Adalberone modò indigeret, ut ejus loci puellas, quæ se canonicus feruut, ad pristina instituta revocuret.

(x) *Miræus.* *P.* 313.

(*) i. intra.

(*) i. & abbatissa.

XXXVIII. Aletrannus Laubiensis abbas.

Inter ea Baldricus Leodicensis episcopus moritur, eique subrogatur Euracrus, Boonensis ecclesiæ decanus, quem alii Eraclium seu Everuclum vocant. Hic suum in rem monasticam studium ostendit, tum quiu Laubiensi monasterio idoneum pastorem imposuit, tum quiu insigne ordinis nostri monasterium sub sancti Laurentii patrocinio in suu urbe erexit, ut videbimus libro sequeuti. Ad primum quod attiuet, *hic dominum Aletrannum*, inquit Folcuinus (b), *undecumque doctissimum, & in lege Dei exercitatum ac eloquentem, volentibus omnibus, Laubiis præfecit ubbatem, ubi ita vixit, ut servum decuit Dominu; nam cùm ante eum, permisso fratribus rerum peculiarium & treclinariorum solummodo impunitate, de cætero honestè quidem & in commune vivebretur; hic, quo modo institutus fuit*, sortè iu Gorziensi monasterio, *omnia ad regulam correxit: ad cujus supplementum dominus Euracrus juvit plurimum, ei restituens villas, ante id abalienatas*. Parcè admodum de statu Luubiensis unre Aletrannum monusterii loquitur Folcuinus domesticus auctor: ut longe aliam opinionem ingerit Gemblucensis chronographus, utque facinus horrendum in Erluinum abbatem putrutum, quod Luubiensium depruvatos mores satis superque arguit. Ad hæc illa rerum peculiuritas seu proprietas in monachis nonleve crimen est, ne quid dicam de privutis illis tricliuiis seu conclavibus, quæ res illis temporibus pro re ubnormi eensebatur: sive id intelligatur de privutis uc separutis habitaculis, sive de distinctis sub uno tecto cellulis, quales modò ubique iu monasteriis iu usu habentur. Addit Folcuinus, sub Aletrauno ubbate omnia fuisse nobilia, nisi quòd capsæ reliquiurum prægrundes & aureæ furto sunt ablatæ; & crux uureolu sub Erluino u fratribus confracta, ut ejus pretio fe ipsi redimerent u furore Ragineri comitis Huiuoensis, cujus iram & indiguationem ob malè multatum Erluiuum incurrerant. Hic mihi videtur esse Aledrandus abbus, cum quo Cadroë Wulciodorensis & Witmarus Gundeusis seu Bluudiuiensis abbates Gorzium ad celebrandum festum sancti Gorgouii murtyris conveniisse dicuntur, & iu itinere hottatu Cadroæ jejunium servasse. Exstat in annotatiouibus ud gesta epi-

(b) *Spicil. to.* 6. *p.* 574.

ANN. CHR. 960.

episcoporum Leodicensium epistola Everaeli seu Earaeri episcopi ad Ratherium Veronensem, in qua se ejus filium dicit, eique ob sibi directam cum balsamo ea urbe Veroua legationem gratias agit, ubi ejus disclpulam se fuiste innuit. Dein in ejus laudes eacurrit. *Quis enim est vobis*, inquit, *aut sapientiâ, probitate, aut optimarum artium studio, aut innocentiâ, aut ullo laudis genere praestantior?* & infra: *Non modò non rapuisti, sed nec quidem appetisti aliena. Largitus es propria, aliorum condoleus miseriis, non felicitatibus invidens alienis*; tum subdit, eum ab omnibus desiderari. *Nativa vobis supplex tendit manus patria, & ut redeatis invitat ... Omnia nostra erant in manu vestra, secundum quod animo vestro infederet, o dilecte Ratheri*. Hæc epistola respondet ad Ratherianam, quæ inº ejus scriptis editis deest.

XXXIX. Engranno episcopo Cameracensi succedit Anibertus.

Cùm *monasterium* seu ecclesiam sanctæ Mariæ toto stadio ad occidentalem plagam amplificaret Eugranuus, e nostris Cameracensis & Atrebatensis episcopus, morte (*a*) præventus, opus imperfectum reliquit, & post tres annos regiminis ad Christum migravit, ab Hadulfo Noviomensi episcopo humatus honorificè *in monasterio* seu cathedrali ecclesia Cameracensi ad australem partem, cujus occidentalem partem inchoaverat. Hunc excepit Ansbertus, tunc Atrebatensis monachus *atque Cameracensis* (*b*) *ecclesiæ archidiaconus*, vir liberalibus disciplinis eruditus: qui, dum res sancti Vedasti in pago Baduensi procuraret, Ottoni regi innotuit, cujus favore episcopalem dignitatem adeptus est ad annos quinque: quo tempore graves ac maltas injurias a suis ipsius militibus pertulit, quos ope Arnalfi illustris comitis, scilicet Flandrensis, repressit. Hic vides Ansbertum, etsi monachum, in ecclesia Cameracensi archidiaconum fuisse; cujus rei alia similia caempla in his annalibus occurrent. Via ono anno ecclesiam rexit Wiboldus Ansberti successor: quo mortuo, Rotbertus quidam, sancti Dionysii Parisiensis monachus, qui res monasterii sui in villa Solemia procurabat, maneribus sibi ad episcopatum viam facere (*c*) conatus est: sed meritò rejectas, Tetdoni, Colonicnsis sancti Severini ecclesiæ præposito, viro probo ac litterato, locum cessit. Nullus dubito, quin is sit Rotbertus Dionysianus abbas, de quo Gerbertus agit in epistola quadam (*d*) ad episcopum Parisiensem.

(*a*) *Ratherio. lib.1. ep.86.*
(*b*) *Ibid. p.87.*
(*c*) *Ibid. ep.91.*
(*d*) *Gerbert. ep.145.*

XL. Eadgarus rex S. Dionysio benefícus.

Tunc Dionysiani monasterii præpositus erat *vir strenuus*, nomine Vitalis, qui, res sancti Diouysii in Anglia a regiis ministris infestari gravatè ferens, Eadgarum piissimum regem adiit anno secundo regni ejus, indictione tertiâ, septimo kalend. Januarii. Rex, audito Vitalis querelis de Togredo (*e*) regiæ domus præposito, multas gravesque exactiones a villis sancto Dionysio subjectis extorquente, damna restitui præcepit, ac deinceps ab ejusmodi vexationibus abstineri; cujus rei diploma per Togredum ipsum *ad sepulcra sanctorum martyrum Diouysii, Rustici & Eleutherii* deferri jussit, *quorum sacra corpora honorificè* ibi *locata* esse asserit: idque Otto secundus de sancti Dionysii corpore disertè affirmat. Ex quo intelligitur, quàm vana sit persuasio Parisiensium, qui sancti Diouysii corpus ab Arnulfo rege obtentam, & in sancti Emmerammi cœnobio repositum dicunt.

(*e*) *Doublet p. 827.*

XLI. Adalberti missio in Russiam.

Lambertus Scafnaburgensis, Hersfeldensis monachus, auctor gravis, qui ante annos quingentos chronicon rerum Germanicarum scribebat, tradit, hoc anno Rassiæ gentis legationem ad regem Ottonem venisse, otatam, ut IIII genti episcopus aliquis, qui populares suos christianæ religionis mysteriis imbueret, mitteretur; eòque missum fuisse Adalbertum, sancti Maximini Trevirensis monachum, qui via manus eotum effugerit. At Martinus Cromerus (*f*) Lambertum allucinatum fuisse putat, ecuserque Adalbertum in Ragiam missum fuisse, non in Russiam, quæ a Basilio imperatore Constantinopolitano episcopum, & fidei christianæ græcanicos ritos acceperit. Certè Helmodus in historia Slavica (*g*) traditione acceptum refert, egressos e Corveia monachos sanctitate insignes, Slavorum salatem sitientes, seipsos impendisse ad subeunda pericala & mortes pro legatione verbi Dei; peragratisque maltis Slavorum populis, perveniisse ad eos, qui dicuntur Rani sive Ragiani, in corde maris habitantes, ac prædicatione suâ totam illam insulam Christo acquisiviisse, ibique oratorium suodasse in honorem sancti Viti Corveiæ patroni. Id verò contigisse hoc tempore, quo rex Otto Slavos subegit, & ad Christi fidem adduxit, vero proximum est. Verùm id non obstat, quò minùs Adalbertos e Corbeia in Russiam ab Ottone missus sit: quod non solus Lambertus, sed etiam alii illorum temporum auctores testantur, tametsi Ragos appellant eos populos, ad quos Adalbertus missus est, addendo Helenæ reginæ nomen, cujus rogatu hæc missio facta sit. Atqui hæc Russiæ regina erat, ante baptismum Olga dicta, quæ Constantino Leonis filio imperante Constantinopolim profecta, ibidem baptizata, Helenæ nomen accepit. Et quidem Ditmarus, scriptor ejus temporis, Adalbertum *Russiæ* (*h*) *præsulem* ordinatum tradit: cui chronicon Hildensheimense consentit.

(*f*) *Cromer. rerum lib.3.*
(*g*) *Helmod. lib.1. c.6.*
(*h*) *Ditmar. lib.2.*

ANN. CHR. 960.

Ad hæc Reginonis continuator Helenæ precibus hanc miſſionem tribuit. Chronicon Saxonicum habet, Helenæ legatos benignè ab Ottone acceptos fuiſſe, eorumque petitioni annuiſſe, atque ad illam miſſionem venerabilem & catholicum virum, Libutium nomine, deſignaviſſe, ex cœnobiis ſancti Albani aſſumtum, qui hoc anno a venerabili Adalgago archiepiſcopo Bremenſi *Rugorum genti* ordinatus ſit epiſcopus: verùm quibuſdam dilationibus ab itinere ſuſpenſum, anno inſequenti xv. kalendis Martii obiiſſe: *cui Adalbertus ex cœnobitis ſancti Maximini Trevirenſis, machinatione & conſilio Willelmi archiepiſcopi* Moguntini, *licèt meliora in eum conſiſus fuerit, & nihil in eum umquam deliquerit, peregrè mittendus in ordinatione ſucceſſit.* Forſan Willelmo archiepiſcopo, Ottonis filio, invidiam faciebat Adalbertus, plurimùm ab Ottone honoratus: quem piiſſimus rex, ſolitâ ſuâ miſericordiâ, omnibus, quibus indigebat, copiis inſtructum genti honorificè deſtinavit.

Libutius ad eamdem ordinatus.

Folcmarus epiſcopus Patherbrunnenſis.

Eodem anno poſt mortem Dudonis Patherbrunnenſis epiſcopi, electus eſt Folcmarus ſen Wolkmarus Corbeiæ-novæ, non ille abbas, qui longâ ante, ſcilicet anno DCCCCXLII. deceſſerat, ſed monachus, ut teſtantur annales Corbeienſes: qua de re magnopere lætata dicitur tota gens de Arnſteo, ex qua Folkmarus fortè ortus erat. Hanc verò dignitatem per annos viginti tres tenuiſſe traditur in prædictis annalibus; ſed unnos viginti-ſeptem ei tribuit ſcriptor vitæ ſancti Meinwerci. Res ab eo geſtæ in obſcuro jacent, teſte Schateno.

ANN. CHR. 961. XLII.

Otto imperator Italiam adit.

OTto rex a Johanne papa contra Berengarium & Adelbertum reges ſollemni legatione evocatus, poſtero anno ejus ſæculi ſexageſimo-primo Wormatiæ comitia celebrat, in quibus Ottonem filium, vix ſexennem, regem deſignat, eique Aquiſgrani die pentecoſtes coronato Germaniæ regnum ſub tutela Willelmi archiepiſcopi Moguntini committit: quo ex tempore anni regni Ottonis ſecundi numerari cœpti. Ipſe Otto pater cum validis copiis in Italiam, Adelaide reginâ comitante, pergit. Alpes tranſgreſſus, ſine ullo certamine Papiam recuperat, ac regiam ejus urbis, ante a Berengario deletam, inſtaurat, atque Hattonem Fuldenſem abbatem ad præparanda ſibi hoſpitia Romam præmittit: ubi anno inſequenti coronatus eſt imperator. Quæ dum aguntur, Berengarius & Adelbertus eum ſuis in tutiora loca ſe recipiunt.

XLIII. Graſſani monaſterium conditur.

Inter hæc Graſſani monaſterium conditur, qui locus eſt in Montis-ferrati collibus, inter Padum & Aſteoſem pagum poſitis, Vercellenſis quondam, nunc Caſalenſis diœceſeos. Illic Aledramus ſeu Aleramus marchio cum Girberga Berengarii regis filia, alterâ ſuâ uxore Anſelmo & Oddone filiis conſentientibus, noſtri ordinis cœnobium conſtruxit in honorem Deiparæ Virginis ſancti Petri, & ſanctæ Chriſtinæ, mutato poſtea nomine ſanctorum Victoris & Coronæ appellatum. Ad ejus verò dotationem conſtruunt ambo conjuges caſtrum ipſum Graſſani, Cifignanum & Cardaloeum, aliaque prædia, quæ jugera centum continebant, prout fuſiùs eoumerantur in primordialibus litteris ab Ughello (*a*) relatis, quibus cavetur, ne Vercellenſis epiſcopus quidquam in res ipſas attentet præter juſſionem epiſcopi ſancti Johannis-Baptiſtæ Taurinenſis eccleſiæ, in cujus ordinatione monaſterium eſſe volunt; & extra conſenſum monachorum, qui quotannis eidem eccleſiæ, in nativitate ſancti Johannis, duas candelas offerre debeant, & quotidie pro ipſo Aledramo & filio ſuo Guillelmo miſſam & officium perſolvere. Porro prædictarum rerum traditio *per cultellum, feſtucam & vaſonem terræ atque ramum arboris* facta eſt ab ipſis conditoribus, qui *ſe lege Saliâ* vivere profitentur. Actum *menſe Auguſti indictione quartâ*, Berengarii & Adelberti regum anno undecimo. Hodie unicus ſacerdos, quem abbas commendatarius alit, huic abbatiæ inſervit. Hæc facta ſunt Ingone epiſcopo Vercellenſi eccleſiæ præſidente, qui multa bona ſuæ eccleſiæ diſtraxit, atque Vercellenſe (*b*) ſancti Stephani monaſterium, cujus origo incerta eſt, diripuit, ab ejus ſucceſſoribus priſtino ſplendori reſtituturn, ſed tandem ſolo æquatum, anno quadrageſimo-quinto quàm a Paulo papa tertio regularibus canonicis traditum fuerat.

(*a*) *Ital. ſac. tom. 4. c. 1062.*

S. Stephani Vercellenſe monaſterium.

(*b*) *Chron. Pedem. p. 590.*

XLIV. Bremetenſis abbatia.

Circiter hoc tempus Bremetenſis abbatia ab Adalberto marchione conceſſa fuit Novalicienſibus monachis poſt monaſterii ſui vaſtationem factam a Sarracenis. Sita eſt hæc abbatia in diœceſi Papienſi, inter Padum & Ticinum fluvios. Jam axiſtabat ante annos decem, quo tempore Arduino (*c*) marchioni a Lothario rege data eſt. Adalbertus marchio; illius abbatiæ inſtaurator potiùs, quàm primus auctor cenſendus. Ejus conjux Adeleidis vocatur; unde dubitare licet, an is ſit Adalbertus Eporediæ marchio, a Liutprando (*d*) Ticinenſi diacono laudatus, qui Giſlam Berengarii imperatoris filiam, uxorem habuit, ex qua Berengarium ſecundum, alioſque liberos ſuſcepit. Johannes præpoſitus monaſterium Bremetenſe rexit ſub Arduioo abbate, forte ſæculari, quem *Glabrionem* Novalicienſe chronicon vocat.

(*c*) *Cheſn. to. 3. p. 636. & 639.*

(*d*) *Liutpr. li. 5. c. 2. & 3.*

Ia

Is ob vexationes marchionatu privatus, in Bremetenſem abbatiam ſe recepit, privatam deinceps vitam acturus: ſed nequaquam abbatialis dignitatis *conſecrationem meruit*. Eo non multò poſt extincto, *ſtrenuiſſimus & humillimus Gezo abbatiam ſuſcepit*; haud ſcio an piiſſimus ille Gezo, abbas primus monaſterii ſancti Martiani Dertbonenſis. Ejus tempore Adalbertus marchio medium (*a*) partem terræ Bremetenſis compatavit, & ſancto Petro, qui monaſterii patronus erat, donavit. Eodem Gezone agente, Otto, primus an ſecundus, Lotharii regis præceptum, ubbatiæ valde aoxium, reſcindi, & in conſpectu quititum ſuorum uti præcepit, uliudque longè utiliſſimum eidem indulſit. Paullo poſt, palatinus quidam comes, Samſon aomine, ab uxore, ut ferunt, deluſus, Bremetum ad ſancti Petri limina ſe recepit, ibique monachus factus, tantas beato Petro obtulit opes, ut ejus loci inopia penitus relevaretur: nam præter aurum, argentum, & equas bubulaſque, *curiam suam*, nomine Cannoblum, contulit, atque ſtagnum tantæ magnitudinis, ut quadraginta millibus in longum, & quinque in latum extenderetur.

ANN. CHR. 961.

Gezo abbas. (*a*) *Hiſt. Oilvet. lib. 3. c. 62. p. 342.*

XLV. Flocardus epiſcopus indu aſſumtus. (*b*) *Ital. ſacr. to. 4. c. 404.* (*) *Alba.*

Flocardus, Albenſis apud Inſubres ab unno (*b*) ſuperiori epiſcopns, ex monacbo Bremetenſis abbatiæ aſſumtus erat: qui eccleſiam ſuam ita afflictam civitatemque ipſam ab Sarracenis & Hungaris adeò devaſtatam reperiſſe dicitur, ut ſibi victum propriis manibus compatare cogeretur: quæ res Ottonem imperatorem movit, ut Albæ Pompeiæ (*) ſedem Aſtenſi nnire procnraret. Flocardus verò adeò hanc unionem haud gravatè tulit, ut contru, tamquam gravi ſarcinâ exoneratus, lætus ac gaudens Bremerenſe ſuum monaſterium repetierit, in quo relquum vitæ cum ſanctitatis opinione exegit. Dum anhuc Albæ verſaretur, ipſum adlit Gezo Bremetenſis abbas, cui duo inſignia pignora contulit, corporu ſcilicet ſanctorum Frontiniani & Silveſtri, quæ Gezo in ſuum monaſterium, tranſmiſſo, ut pethibent, ſiccis pedibus Tanagro flumine attulit.

XLVI. Lotharii præceptum de Condeda pro S. Remigio. (*) *Condé.* (*) *Boulgnai.*

Lotharius Francorum rex Ortonem filium Hugonis Magni, cum nonnullis Franciæ & Burgundiæ proceribus ad ſe venientem, Lauduni excepit: tum habitis apud Sueſſionas comitiis, cum matre Gerberga regina & quibuſdam Franciæ proceribus Burgundiam petiit, ut eam præſentiâ ſuâ componeret, ſib que conelliaret. In illo itinere in villa Condeda (*) hoſpitatus eſt, ibique donarionem ejus villæ, ſancto Remigio factam ab Hugone comite, præcepto ſuo roboravit. Sita eſt hæc villa in comitatu Lingonenſi, pago Bolonienſi, ſic dicto a Bolonia (*) villa ſuper Mattonam, ptioraru baſteous inſignis. Ejus villæ donator Hugo comes filius erat Rotgarii comitis olim Laudunenſis, a beatu Salaberga, ut Jacobus Vignerius (*c*) pntat, originem ducens, qui morti proximus hanc villam donavit ſancto Remigio, in cujus baſilica ſepeliri voluit. Ejus donarionem raram habuit, ut mox dicebam, Lotharius, dum Condedæ hoſpitaretur. Editum eſt (*d*) non ſemel regium hac de re ptæceptum, in quo Lotharius Hugonem *conſanguineum* ſuum vocat, & eortem, quæ dicitur Condeda, ſiram in comitatu Lingonenſi, cum omnibus appendicibus ſuis ad victum monachorum, prout Hugo ipſe in extremis ſtatuerat, ſancto Remigio confirmat, interpellante Gerbergâ reginâ, eum Roricone Laodunenſi & Gibuino Caralaunenſi epiſcopis, necnon Raginaldo comite. *Datum* etc. *Octob. indictione xv. regnante Lotharto rege anno vij. Actum in villa Condeda feliciter*. Illic nobilis cella condita eſt, in qua monachi divina officia perſolvebant, nunc priſtini tantùm ſplendoris umbram retinens, eliminatis Dei ſervis, qui divino incumbebant officio, cenſu ad priorem ſæcularem devoluto.

(*c*) *Chron. Lang. p. 76.* (*d*) *Marlot tom. 1. p. 590.*

XLVII. Artaldi archiepiſcopi obitus ac ſepultura.

Hoc etiam anno Artaldus Remorum præſul morti debitum ſolvit pridie kalendas Octobris, teſte Frodoardo, viginri & octo annos in illa ſede emenſus inrer fluctuantis vitæ procellas; ſepultuſque eſt ad pedes ſancti Remigii, cujus monaſterii alumnus fuerat, vir ingentis ac invicti animi, alternante fortunâ ſibi ſemper conſtans, Ludovico uc Lothario acceptiſſimus, quorum urchicuncellarius exſtitit. Nonnibil diſſident necrologia in aſſignando ejus obitus die. In necrologio eodicis Odalrici præpoſiti Remenſis ejus obitus notatur ipſis kalendis Octobris; in Remigiano die ſequenti, qui ejus ſepulturæ fuiſſe dicitur. De eo illud miraculo proximum Guibertus (*e*) abbas de Novigento, u Manaſſe bonæ memoriæ archiepiſcopo & u monachis Remigianis ucceptum refert, retecto Artaldi ex neceſſitrare murandorum ædificiotum ſepulcro, de corpore ejus veſtibuſque nihil repertum fuiſſe prærer planctam ſolam, quæ omnino illæſa erat; unde conjicit Guibertus, ejus corpus incorruptum permanſiſſe, & aliò amotum. Si enim, inquit ille, ibidem putruiſſet, tabes utique planetam corrupiſſet. Poſt mortem Artaldi, quia non ſtarim Odalricus ejus ſucceſſor electus eſt, vacavit aliquandiu archicancellaria; unde Gezo notarius prædictum de Condeda Lotharii præceprum ſolus recognovit, mendosè Azzo dictus apud Marlotum (*f*) in præcepro Lotharii regis de villa Marſella, canonicis ſancti Theoderiei prope Remos conceſſa, quod

(*e*) *Guib. lib. 1. de vita ſua c. 13.*

Lotharii præcepta pro S. Theoderico & Savinlacen. (*f*) *Marlot. tom. 2. p. 603.*

ANN. CHR. 961.

præceptum Gezo notarius ad vicem domni Odalrici archiepiſcopi & cancellarii recognovit. Datum VI. idus Decembris, anno nono Lotharii regis, indictione quintâ, non quartâ, quæ huic anno comperit, quo Odalricus necdum electus erat. Certè in illo ſedis archiepiſcopalis vacantis interſtitio Rorico Laudunenſis antiſtes cancellarii officium geſſit, ut probat in primis diploma Lotharii pro Saviniacenſi monaſterio agri Lugdunenſis de Noaliaco, aliiſque prædiis, quæ matrona quædam, Emmena nomine, ſancto Martino ad uſum monachorum contulerat, datum IV. idus Decembris anno regni domni Lotharii VII. (lege VIII.) indictione IV. quod diploma *Gezo notarius ad vicem Roriconis epiſcopi recognovit*.

XLVIII. Richardus epiſcopus Autiſiodorenſis. (a) *Labbe to. 2. p. 446.*

Eodem anno Frodoardus conſignat obitum Widonis præſulis Autiſiodorenſis, qui Hugonem Artaldi æmulam eruditat. Obiit VIII. idus Januarii. Suffectus ei Richardus domo (*a*) Autiſiodorenſis, ex Johanne & Maria parentibus ortus, atque a puero in ea urbe ſancti Germani monachus, qui rogata cleri ac populi epiſcopatum ſuſcepit, licèt nimiæ ſimplicitatis, & minoris induſtriæ fuiſſe dicatur. Sedit in epiſcopatu annos novem, menſem unum, ac dies undecim, mortuus XVII. kalendas Junii; ordinatus proinde XVIII. kalendas Maias hujus anni, qui dies dominicus erat.

XLIX. Monachi apud S. Vincentium reſtituti. (b) *Marlot. to. 2. p. 50. & 90.*

A Normannorum primis procellis jacebat Laudunenſe ſancti Vincentii monaſterium, jam pridem monachis deſtitutum: cùm Adelelmus epiſcopus duodecim canonicos illic inſtituit, ne diviuum officium eo in loco, ubi ſecunda epiſcopalis ſedes erat, diutiùs interrumperetur. Verùm Rorico præſul, cùm locus denuo ad priſtinam vergeret deſolationem, monachos illinc tam diu abeſſe non ferens, quippe qui non tantùm epiſcoporum, canonicorum, ſed etiam nobiliam conditoriam (*b*) erat, accito generali conventu, ipſius conſilio decrevit eum in antiquum conversationis monaſticæ ſtatum reformare, & pro temporis opportunitate quantulamcumque monachorum numerum illic aggregare. *Evocatis igitur a monaſteriis ſancti Benedicti, ſupra Ligerim ſita, duodecim monachis, eis venerabilem Melchalanum præfecit abbatem, eumque cum cæteris monachis in eodem cœnobio ad Deo ſerviendum conſtituit*: quibus inter cætera beneficia, *ſecundæ ſedis epiſcopatus dignitatem*, a priſcis antecеſſoribus ſuis eidem eccleſiæ conceſſam, approbans confirmavit. *Actum Laudun. anno incarnationis Domini* DCCCCLXI. *indictione IV. kalendis Octobris, in anno VII. Lotharii regis*. Hæc reſtitutio poſtea confirmata eſt a Lothario (*c*) rege anno regni ejus XXIX. Melchalannus primus a reſtitutione abbas non videtur alius a Malcaleno ſancti Michaëlis in Teraſcia abbate, ſuperiùs (*d*) laudato, qui utrique in Floriacenſi ſancti Benedicti monaſterio inſtitutus fuerat. Iotrà vicarium ſibi ſubſtituit Berlandum ſeu Berlandum abbatem, quem ejus ſucceſſorem in Vincentiani monaſterii regimine domeſticæ tabulæ præferunt. Idem Rorico epiſcopus terram juris ſui, hoc eſt dimidiam abbatiam ſancti Hilarii, a Rainone canonico Laudunenſi dari conſentit eccleſiæ ſancti Vincentii, in qua duodecim monachos *ſub religione ſancti Benedicti* tecèns conſtitutos fuiſſe ait, ubi Raino ſanctæ religionis habitum accepit. *Actum Laudunoti. nonat. Junii indictione XII.* (*) *anno XII. Lotharii regis*.

(b) *Marlot. to. 2. p. 10.*
(c) *lib. 44. n. 66. & ſeqq.*
(*) *Lv.*

L. Sithienſes abbates.

Ragenoldus Sithienſis abbas, cùm annis ſuperioti elephantinâ peſte, quæ tum graſſabatur, infectus fuiſſet; remotus ab aliorum conſortio regimen tamen retinuit ad hunc annum, quo illud Adalolfo ejus loci monacho, conſentientibus fratribus, commiſit poſt annos octo præfecturæ. Non tamen epiſcopalem benedictionem accepit Adalolfus, agente Arnulfo comite, qui, ſedatâ peſte, iſtuc redierat, ibidemque morabatur cum filio ſuo Baldaino, & conjuge ejus Mathilde, filiâ Herimanni Saxonum ducis, ex qua filium Arnulfum ſuſcepit. Hæc primo ſuo in eccleſiam ingreſſu cortinam dedit miræ magnitudinis opetiſque inſignis, quæ tempore Ipetii adhuc aſui erat in quadrageſima, *ſancta diſtinguens a ſanctis ſanctorum*. Erat Arnulfo nepos Hildebrandus, olim Sithienſis, tunc autem Vadalinus abbas: quem at Sithienſibus denuo præficeret, Adalolfum benedictione carere cavit, & trans mare proficiſci ad Angliæ regem, at honorificæ in ſpeciem legationis occaſione Hildebrandum ad Sithienſis monaſterii præfecturam revocaret. Non ægrè aſſenſerunt Sithienſes, qui gravatè admodum tulerant viri ſibi gratiſſimi ac dilecti tranſlationem ad abbatiam ſancti Vedaſti. Non diu ſuperſtes fuit filius Arnulfi Balduinus comes, cognomento Junior, qui circa natale Domini morbo, *quem medici variolas ſeu pocas vocant*, correptus, ſabſequenti feſto circumciſionis Domini ex hac vita migravit maximo totius populi deſiderio, cui acceptiſſimus erat. Hic, etſi vivente patre mortuus, inter Flandriæ comites numeratur, quippe qui triennio ante obitum ſub Arnulfo patre Flandriam rexerat. Hæc ex Ipetio, qui lucem affert Folcuino levitæ ac monacho Sithienſi, cujus ipſa verba ea chartaceo ejus codice, quem Adalolfo abbati nuncupavit, huc

a Balduini comitis obitus.

affer-

afferre juvat. *Baldovinus comes ſepultus eſt in hoc ipſo monaſterio, in medio beati patris Bertini requiettonis templo, anno nativitatis Chriſti* DCCCCLXI. *indictione* IIII. *regnante HLothario rege anno* VIII. *Reverteute autem domno Adalolfo de partibus tranſmarinis, iterum inquiſitio & electio de abbate futuro cœpit ventilari. Mittente autem comes Arnulfus direxit poſt Hildebraudum ſupra memoratum abbatem & nepotem ſuum, & ei iteratò hunc commendavit locum, quem & hactenus miſeratione Dei regit, qui eſt annus ſupra memoratus dominicæ nativitatis.* Tum ſubdit Folcuinus. *Expletus jam, auxiliante Domino, quæ juſſeras; domne beatiſſime pater Adalolfe, comprehendens in uno codice traditiones fidelium cum cartis earum, necnon & geſta abbatum ab ipſo primo loci hujus ſtructore domno Bertino abbate, uſque ad ultimum qui nunc præeſt noſtræ ætatis tempore. Fateor autem, ipſd Veritate teſte, me nihil aliud ſcripſiſſe, niſi quòd in exemplaribus antiquorum potui reperire, aut ſirenuis viris narrantibus agnoſcere. Si qui autem me invidiosè voluerint dilaniare, obſecro paternitatis tuæ refrenentur favore.* Fecit & alium codicem Folcuinus, in quo chartas variorum miniſteriorum ſeparatim collegit. Ex his intelligitur, Adalolfo nomen abbatis & ſpeciem quamdam dignitatis remanſiſſe ſub Hildebrandi præfectura, cujus tempore Arnulfus comes facilius res monaſterii in proprios uſus convertebat. Illud argumento eſt, quòd cùm Adoldus decanus vindemiæ causà miſſus ad Rhani partes, octo naves vinis onuſtas inde advexiſſet; ille eu in proprios uſus reſervavit, relaxatâ in compenſationem Petreſſæ eccleſiâ, quam ipſa, antea ſancto Bertino ſubjectam, occupaverat. Porro Folcuinum levitam mox laudatum diſtinguendum eſſe a Folquino Laubienſi abbate arqua chronographo, argumenta non levia ſuadent, tametſi quædam utrique conveniunt. Uterqua ex sango Lotharii ortus erat, uterque monachus Sithienſis, & quidem eodem tempore; nam Folcuinus levita collectionem chartarum Sithienſium hoc anno abſolvit, ex præmiſſis: alter verò ad segimen Laubienſis abbatiæ aſſumtus aſt anno abhinc quatro, ut ipſa in chronico ſuo teſtatur: diſtinguendus tamen videtur alter ab altero, maximè quia Folquinus abbas in libro a ſe ſcripto de vita ſancti Folcuini epiſcopi non conſentit cum Folcuino levita, etſi iiſdem ferme verbis ambo utantur; nam Folquinus levita ſancti Folcuini ſtatrem vocat Ermentrudam; abbas Ercenſendam: ille hujus ſancti epiſcopi conſanguineum ſe dicit: non altar. Levita ait, equum ſancti viri funeri præſſe: abbas addit lacrymaſſe. Accedit quòd Folquinus abbas ſacerdotii honore præditus fuiſſa videtus: altet in levitæ ordine ſubſtitiſſe. Denique Folcuinus levita in fine collectionis ſuæ recenſens nomina fratrum, quibuſcum ſub Adalongo abbata in Sithienſi monaſterio vixerat, nominat Folcvvinum, quem ipſum eſſe puto, qui poſtea Laubiis præfectus eſt. Haud ſcio an ejus pater erat Fulquinus (*a*) illa vir potens, qui villam pagi Brachantenſis, Dorp nuncupatam, Gemblacenſi monaſterio paullo ante donaverat,

ANN. CHR. 961.

Folcuini duo Sithienſes.

(*a*) *Miræi diplom. p.* 37.

II.
S. Odo Cantuarienſis præſul obit.

Sub id tempus exceſſit rebus humanis ſanctus Odo Cantuarienſis præſul, poſt annos viginti pontificatus, teſtante Vvillelmo, vir clarus ſapientiâ & virtute eximius, *& niſi Dunſtanus ſuccederet, ub omni Anglorum orbe ſemper deflendus*, inquit Osbernus. Annum ejus obitus plarique Anglicani ſcriptores ad annum DCCCCLVIII. referunt: at præferenda videtur chronologia Saxonica Bedæ ſubjuncta, quæ eum ud triennium differt, id eſt ad hunc annum. Diem ejus mortalem non axprimit Osbernus: quartum nonas Julii Capgravius, aliqua Anglicani ſcriptores notant. Ejus tempore clerici quidam, *maligno errore ſeducti*, inquit Osbernus, aſſaveiara auti ſunt, *panem & vinum, quæ in altari ponuntur, poſt conſecrationem in ſubſtantia permanere, & ſi uram tantùm modò eſſe corporis & ſanguinis Chriſti, non verum Chriſti corpus & ſanguinem;* quos Odo miraculo convicit ac convertit, uti precibus ac lacrymis obtinuit inter miſſarum ſollemnia: in quibus, cùm ad contractionem vivifici panis ventum ſuiſſet, confeſtim inter manus pontificis fragmenta corporis Chriſti tenentis, *ſanguis guttatim deſtuere cœpit:* quo miraculo perterrefacti prædicti clerici, compellunt pontificem axorare divinam majeſtatem, *ut in priſtinum formam præſens ſanguis commutetur*, ne ipſos *propter infidelitatis errorem* divina ultio ſequeretur. Sic factum eſt, ut error ille de dominico corpore in mentibus illorum clericorum aboleretur, nec ultra panem in altari poſitum & conſecratum verum Chriſti corpus eſſe diffidesent, qui verum ſanguinem inda manare conſpexiſſent.

Euchariſtiæ fides miraculo probata.

III.
Dunſtanus Odonis ſucceſſor.

Poſt Odonis obitum, qui Cantuarienſam pontificatum ante eum ambierat Elfinus Wentanus epiſcopus cognomento Lippe, mortui vacuam ſedem, datâ pecuniâ principibus, qui in palatio Eadgasii erant, ſibi comparavit. Vix eam ſubierat, cùm ad ſepolcrum viri Dei acceſſit, & calcatâ tumbâ, baculo percuſſâ, atsocibus verbis defuncto, quaſi triumphans, axprobravit, quòd tandem eo mortuo, id quod ipſo vivente non potuerat, obtineret. Verùm hanc contumeliam Deus in-

ultam

ANN. CHR. 961.

Iram diu haud paſſus eſt, idque vir ſanctus in ſomnis Cantuarienſis eccleſiæ plo cuſtodi prænuntiavit, & ſacrilego illi ſuo nomine renuntiari juſſit, nam ille peteodi pallii causâ Romam tendens, nbi alpes conſcendit, nimio enectus frigore interiit. Huic ſuffectus Birthelmus Dorſeteuſis antiſtes, homo multæ pietatis ao ſimplicitatis, cùm eccleſiaſticarum rerum rudis ac imperitus comprobatus fuiſſet, juſſus quod ſuſceperat onus depoſuit, & ad ſuum ovile humilis rediit. Ita ſecundum Odonis vaticinium, qui Dunſtanum in Wigornienſem epiſcopum ſacraturus, ipſum in eccleſiam Cantuarienſem ſe ordinare dixerat; Dunſtanus jam Londonienſis pontifex a rege & regno eligitur, & io patriarchatum totius Britanniæ Odoni digniſſimus ſucceſſor ſubrogatur, non ſine Dei approbantis indicio; nam cum die ſancto pentecoſtes novus pontifex ſacra miſſarum ſollemnia celebraret, Spiritus-ſanctus in ſpecie columbæ ipſius capiti inſidere viſus eſt, & conſumto ſacrificio, ad auſtralem altaris partem, ubi venerabilis Odo humatus erat, evolare, & ſuper ejus tumolum, multis conſpicientibus aliquamdiu requieſcere: quæ res in tanta reverentia ab ipſo Dunſtano habita eſt, ut numquam poſthac, ante ſepulcrum Odonis, niſi genu flexo, pertranſiret; eumque paſſim *Segode*, id eſt bonum Odonem, appellaret. Johannes Iperius ſcribit, Dunſtanum pallii causâ Romam proficiſcentem ad Sithienſe monaſterium declinaſſe, ibique ab Hildebrando abbate honorificè acceptum, aliquanto tempore ſubſtitiſſe.

LIII. Angliæ ſtatum reformat.

Pallio ab apoſtolica ſede accepto, vir ſanctus primum omnium Anglicanæ eccleſiæ ſtatum ad ſacras regulas componere ſtuduit. Hinc ſinguia regionis oppida & loca luſtrare, omnes ad bona opera inſtruere & hortari, prava quæque emendare, illegirima diſſolvere conjugia, errores confutare; viduis, orphanis, egenis ac peregrinis ſubvenire, clericos ac monachos laicis ad exemplum fingere; denique totam operam ſuam, immo totum ſe ipſum patriæ impendere, cujus pericula magis quàm ſua propria propulſare & averrere nitebatur. Cùm autem a publicis rebus ipſi tantiſper ſeriati licetet, tum verò divinis rebus totum ſe reddebat, vigiliis, precibus, lectionibus ſactis, atque etiam divinarom ſcriptnrarum codicibus emendandis. Ex his tanta fuit ejus veneratio apud omnes, ut rex ipſe, quidquid ab eo diceretur, quaſi cæleſte quoddam oraculum exciperet, & ad ejus nutum res omnes aut ſtatueret, aut emendaret. Eodem agente pontifice, omnes eccleſiarum minoſtri, qui, ſpreto ſui ordinis inſtituto, aut venandi ſtudio, aut quæſtuoſis negotiis dediti, aut in ſumma quibuſvis implicati vitiis eſſent; vel ab erratis reſipiſcere coacti ſunt, vel ab eccleſiis expoſi: unde multis in locis monachos bene morigeratos pravis canonicis ac clericis ſubſtituit, eſſati ſolitus, aut canonicè vivendum, aut eccleſiis exeundum. Rebus ita compoſitis, tantus divinæ bonitatis favor affulſit, tanta pacis conſtantia & opulentia rerum, ut omnia elementa, ipſum quoque elementorum conditorem Deum illis temporibus arridere putares. Eá porro erat ſancti viri conſtantia in omnes, ut nemini, quamtumvis potenti, ne quidem regi ipſi, ſibi ſaventiſſimo, blandiretur, quod duplici exemplo inſigni patuit. Cùm enim venationem die dominicâ interdixiſſet vir Dei, fortè accidit, ut rex ipsâ die venatum iret, rogato Dunſtano, ut miſſæ celebrationem ad ſuum reditum differret. Hotâ tertiâ vir ſanctus ad eccleſiam procedit, & veſtibus ſacris indotus regem exſpectat. Interim cubitis altati inuixus, in preces ac lacrymas effuſus in cælum rapitur, & ſacris angelorum concentibus intereſſe ſibi viſus eſt, qui miſſam celebratam dicerent. Tum accurrentes cleriel regem adeſſe vociferantur, &, ut feſtinantiùs miſſam celabret, ſacerdotem rogant. At ille miſſam ſe habere reſpondet, nec ſe eâ die celebraturum. Tum depoſitis veſtibus, ſermonem facit, quod ſibi contigerat, aperit; ac regem, ut diebus dominicis a venatu abſtineret, perſuadet. Alterum factum eſt do quadam virgine, quam rex monaſterio nondum velatam tapuerat: quam ob rem ſeptenni pœnitentiæ regem addixit. Factum ſic narrat Osbertus. Fortè rex in Wiltuienſe monaſterium, quod in Wiltenſi pago diœceſis Sarisberienſis ad Wilam fluvium ſitum erat, accellit, ibique captus ſpecie cujuſdam nobilis puellæ (Wilftith Willelmus appellat) quæ inter ſanctimoniales ibidem educabatur, cam ad colloquium privatum adduci juſſit. Hæc verò pudori ſuo timens, raptum ab alia ſanctimoniali velum capiti ſuo impoſuit, eo modo ſe protegendam ſperans, ſi fortè rex quid inhoneſti a ſe vellet exigere. At rex nihilò minùs inviram in thorum adſcivit, qua de re gravirer a Dunſtano redargutus, quòd virginem, quæ vel umbraticè ſanctimonialis etata vitiaſſet, ſeptennem pœnitentiam, ſibi impoſitam demiſit ſubiit. Illa verò, partu explicito, factum expiavit, & caſtam deinceps vitam profeſſa, pro ſancta haberi meruit.

LIV. Coxano donationes facit.

(a) *Marca Hiſp. c.876. & ſeqq.*

In Catalauia Seniofredus Barcinonenſis comes multa prædia monaſterio Coxanenſi confert in comitatu Roſſilionenſi pro remedio animæ ſuæ, & animarum patris ſui Mironis comitis & matris ſuæ Avæ ſeu Avanæ, *facta carta* (a) *donationis* VIII. *idus*

idus Martii, *anno* VII. *regnante Leuthario rege*, *filio Ludovici*. Sub finem ejuſdem anni Ava comitiſſa ejus mater vallem Balagariam tradit eidem monaſterio, cui Gotfredus abbas præerat. *Facta ſcriptura donationis* III. *kal. Januarii*, *anno* VIII. *regnante Leuthario rege filio Ludovici regis*, cujus annus octavus ab idibus Octobris inchoatus erat. ANN. CHR. 961.

ARtaldo Remorum antiſtite pridie kalendas Octobris e vivis ſublato, de ſucceſſore deligendo diſcidium fuit, quod ad annum inſequentem protractum eſt, ugentibus Hugonis pridem exauctorari conſanguineis, qui eum in illam ſedem redintegrare moliebantur. Ejus rei cauſâ Hugo princeps, eorum conſobrinus, inducias cum rege paciſcitur, ut interim ſynodus fierer ad hanc litem finiendam. Hæc ſynodus in pago Meldenſi ſuper Marronam ex Rhemenſi ac Senonenſi provinciis ſtatim coacta eſt, cui Archembaldus Senonum antiſtes præſedit. In duas partes ſciodebantur epiſcopi: alii pro Hugone ſtabant: alii renitebantur; hos inter Rorico Laudunenſis, & Gibuinus Catalaunenſis, aſſereutes, Hugonem, a tot epiſcopis in ſynodo Ingelheimenſi, approbante Romano pontifice, excommunicatum, a minori numero abſolvi legitimè non poſſe. Re ad pontificem delatâ, ſanciturn eſt Hugoni ad epiſcopatum reditum non licere. Hujus reſponſi certiores facti epiſcopi per Brunonem Colonienſem archiepiſcopum, ſuffragia conſeruur in Odalricum illuſtrem clericum, filium Hugonis comitis & Evæ comitiſſæ, cujus donationem pro Mettenſi ſancti Arnulfi monaſterio ſuperiùs (*a*) retulimus. Huic electioni ſeu poſtulationi faverunt Lotharius rex & Gerberga ejus mater cum prædicto Brunone, cui haud ingratum fuit, hominem e Lothatienſi regno, cui ipſe dominabatur, ad inſignem Franciæ metropolim promoveri. Mox Remis ordinatio facta a Widone Sueſſionenſi, Rorieone Laudunenſi, Gibuino Catalaunenſi, Hadulfo Noviomenſi, & Wictrido Virdunenſi, qui recèns in locum Berengarii ſuffectus erat, vir Teutonicus ex partibus Bajoariorum. ANN. CHR. 962. LV. Odalricus Remorum antiſtes ordinatur. (*a*) *lib.* 44. *n.* 45.

Berengarius, *rejectâ prælationis ſarcinâ*, inquit Hugo Flaviniacenſis, monaſticum habitum ſuſceperat, in ſancti Petri ſeu ſancti Vironi cœnobio, in quo nuper monachos collocaverat. Abdicationis cauſam idem Hugo refert ex eo, quòd Bernerium præpoſitum eccleſiæ Virdunenſis, qui officium beatæ Matiæ humi proſtratus noctu recitabat, ſibi non aſſurgentem, pede percuſſiſſet, ob idque pes ejus ardere & claudicare cœpiſſet: cujus facti pœnitentiâ ductus, in conventu eccleſiæ culpam agnovit, &, paucis interpoſitis diebus, monaſterium petiit, ubi humili indutus habitu, ſerviebat pauperibus, pauper & ipſe ſpiritu. Non tamen curam epiſcopatus deſeruiſſe dicitur, exigeote amore cleri & populi, qui eum impensè pro ſua ſanctimoniu venerabantur. Ubi Hugo non ſatis ſibi conſtare videtur, cùm ait, Berengarium *& rejectâ prælationis ſarcinâ* monachum factum fuiſſe; & tamen *epiſcopi curam* retiuuiſſe. Unde dubium oritur, an Wicfridus eo vivente ordinatus ſit. At continuator (*b*) hiſtoriæ epiſcoporum Virdunenſium aſſerit, Wicfridum creatum fuiſſe epiſcopum *poſt exceſſum* Berengarii, qui proinde anta hunc annum obiiſſe dicendus eſt, & quidem pridie idus Auguſti, quo die in ſancti Virodi necrologio celebratur his verbis: *Anno* DCCCCLIX. *obiit recolendæ memoriæ domnus Berengarius epiſcopus Virdunenſis & monachus*, *nobilis inſtaurator hujus loci & renovator*, *qui*, *ejectis clericis*, *hoc in loco monachos introduxit*: *ad quorum victum dedit abbatiam ſancti Amantii*, &c. De anno baud levis difficultas, quam aliis examinandam relinquo. Ejus caſulam, quâ ſcilicet in ſepulcro indutus fuerat, ab ejus corpore avulſam alt ſe vidiſſe prædictus continuator. Addit Hugo, Bernerium præpoſitum ſuperiùs laudatum, monaſterio ſancti Petri innumera dona auri atque argenti, palliorum atque librorum contuliſſe, cum iis, quæ in villa Exio poſſidebat; & pro ſuæ ſanctitatis merito defunctum in eadem eccleſia inter ſepulcra epiſcopotum condignam meruiſſe ſepulturam av. kalendas Maii. LVI. Berengarius epiſcopus fit monachus apud S. Vitonum. (*b*) *Spicil. to.* 12. *p.* 263.

Wicfridus, piiſſimi deceſſoris ſui imitator, in ſuburbio Virdunenſi cœnobium ædificavit, & aggregatâ monachorum turmâ, corpus ſancti Pauli ejuſdem ſedis olim epiſcopi, quod in ſuburbana ſancti Saturniui eccleſia conditum fuerat, e tumulo levatum, feretro argenteo recondidit, victumque fratribus, qui Domino in eodem loco deſervirent, ea reditibus epiſcopii providit. Ita ferè Hago Flaviniacenſis. Anonymus verò continuator hiſtoriæ epiſcoporum addit, Wicfridu id conſilii venîſſe in mentem ex lectione rerum ab anteceſtoribus ſuis geſtarum, in quibus invenit, Paulum epiſcopum præcipuè eam eccleſiam rebus collatis exaltaſſe, & ex inope divitem feciſſe. Cùmque ex tumulo ejus oleum, cujus tactu multi infirmi ſanabantur, deſtuerer, & ab incolis diceretur, ejus ſepulcrum plorare, eò quòd incultum ac neglectum eſſet, hanc ſancti Saturnini eccleſiam in ho- LVII. S. Pauli monaſterium Virduni conditur.

ANN. CHR. 962.

honorem tanti præſulis amplificare decrevit, idque, favente Deo, feliciter perfecit, & rogatu civium, quod etiam in votis habuerat, monachos illic collocavit, qui die noctuque Deo ſervirent, & in honorem ſancti Pauli majus altare conſecravit. Corpus verò ſancti Pauli epiſcopi e ſepulcro, ut jam dixi, ſublatum v. Kal. Septembris in loculo urgenteo repoſuit. Idem *monaſterium* (a) eſt eccleſiam ſancti Pauli, anno occccxcv. conſecravit, tandemque exactis in epiſcopatu haud paucis annis, in pace quievit pridie kalendas Septembris, & in eccleſia ſancti Pauli ab ſe conſtructu ad dextram partem altaris ſepultus eſt. Plura de eo videſis apud prædictum anonymum ſancti Vitoni monachum, qui poſt Berchaſium presbyterum actu epiſcoporum Virdunenſium ſcripſit uſque ad Theodeſicum quadrageſimum epiſcopum, a quo Laurentius de Leodio itidem monachus hiſtorium continuavit uſque ad Adalberonem epiſcopum quadrageſimum quintum, qui Præmonſtratenſes loco noſtrorum in ſancti Pauli monaſterium induxit. Laurentii opus continuavit anonymus alter itidem monachus, qui eadem acta prope ad finem ſæculi duodecimi produxit. Ad Wicfridum ſeu Vicfredum epiſcopum ſcriptam puto epiſtolam haud ſpernendam de Hungris, eorumque origine, a quodam ubbate ſancti Germani de Monte-ſalconis, quæ ultimò iſti continuatori in editis ſubjuncta eſt. Hervinus ſancti Pauli abbas erat ineunte ſæculo undecimo, cujus tempore novella plantatio illic religione florebat, teſte anonymo ſcriptore vitæ beati Richardi abbatis ſancti Vitoni. Haud ſcio an ejus loci poſt eum abbates fuerint Blacherus, Gardinus, & Ebernimus, luduti in brevi chronico (b) ſancti Vitoni.

(a) *Annal. S. Vitoni.*

(b) *Labbe to. 2. bibl. p. 401.*

LVIII. Guibertus monachus obiit Corziæ.

Sigebertus Gemmelacenſis ſeu Gemblacenſis monachus auctor eſt, Guibertum, ſeu Wibertum, ſui monaſterii conditorem, apud Gorziam, ubi Deo *propter amorem ferventis ibi ſanctæ religionis* militabat, hoc anno in Chriſto obdormiſſe, & qui pro Chriſto reliquerat omnia, centuplum & vitam æternam recepiſſe. Paullo ante obitum, cùm Heribrandus, vir illis in partibus nobilis, qui Rembidem, ejuſdem Guiberti ſororem, conjugio ſibi copulaverat, Gemmelacenſem fiſcum hoc titulo ſibi vindicaret, eò ſe contulit vir ſanctus, ut ejus invaſionem reprimeret. Ille ejus ſanctitatem reveritus, ſubdolè ceſſit ad tempus ejus voluntati, affinitatis, ut ipſe fingebat, reſpectu. Tum ſalutatis fratribus, & negotio Erluino abbati commendato, Guibertus ad amicam ſolitudinem reverſus eſt. Non multò poſt morbo corripitur vir ſanctus: quo nuntio accepto, Gemmelacenſium primores Gorziam accurrunt, patremque multis precibus ſutigant, ſibi ut liceat ſaltem mortui corpus obtinere, qui viventis præſentiâ tam diu orbati fuerunt. Ille verò id permittit Gorzienſis abbatis arbitrio, qui ægrè flagitantibus annuit, ſi modò per Gorzienſes id exſequi ipſis liceret. Ultimo tandem Guiberti adveuit dies, ſcilicet x. kulend. Junii, quo mortuo, Gemmelacenſes ejus corpus elam efferunt, & currui bubus vecto impoſitum, Adechone monacho Guiberti olim familiari in primis curante, aſporture properant; quod ubi reſcivit Gorzienſium vulgus, Gemmelacenſes perſequitur, ſublatum theſaurum armis repetiturus. At pugnam diremit divina providentia, quæ Gemmelacenſes ſubitâ ortâ tempeſtate protexiſſe dicitur: ſic demum victoria ceſſit Gemmelacenſibus, qui conditoris ſui corpus in eccleſia Salvatoris ſanctique Petri honorificè condiderunt; ubi in tumulo requievit, donec ſtudio & curâ Sigeberti monachi, aſſentiente ſynodo, e tumulo elatum; & in loculo repoſitum eſt. Quis Gorziæ tum abbas fuerit, cùm Guibertus illic deceſſit, haud exploratum. Oilbaldum ſuggerit Sigebertus, eum ſcilicet, qui Johanni abbati ſucceſſiſſe dicitur; at cùm Johannes vitam ad annum uſque DCCCCLXXIII. produxerit, Guiberti obitus potiùs ad tempus Einoldi ſeu Agenoldi abbatis aut Johannis ejus ſucceſſoris referendus eſt.

LIX. Placitum pro S. Michaële ad Moſam.

Tunc monaſterium ſancti Michaëlis ad Moſam regebat Sarovvurdus abbas, cujus tempore dux Fridericus placitum ibidem habuit. In eo actum eſt de villa Toraliis comitatus Utetnenſis, cujus precarium Warnerius quidam, vir nobilis, adversùs ducem Fridericum repetebat, aſſerens, patrem ſuum Walterum eam impetraviſſe *a domno Hugone marchione, precatu Rodulfi avunculi ſui.* His probatis, Fridericus dux Lotharienſium, qui *ſenior monachorum ſancti Michaëlis, & familiæ ejuſdem poteſtatis* dicitur, hunc precarium prædicto Wurnerio reddidit, ex nomine ſuo & conjugis ſuæ Beatricis, & filiorum ſuorum Heiurici & Alberonis. *Actum publicè in atrio ſancti Michaëlis juſſu Friderici ducis vj. idus Septembris, anno xxvij. Ottonis regis, & imperii primo.* Huic placito opponitur *ſignum Sarovvardi venerabilis abbatis.* Februario præcedente Otto Mugnus Romæ coronatus fuerat imperator, ut ejus diploma docet, a Baronio relatum, quo Romano pontifici Johanni XII. fidem ſuam obligat, ac Romanæ eccleſiæ donationes confirmat, & ses a Berengario ublatas reſtituit. Actum Romæ tertio-decimo die Februarii, hoc anno, Ottonis XXVII. cui diplomati præter epiſcopos duo noſtri ordinis abbates ſubſcri-

Otto coronatus imperator.

ſubſcri-

ANN. CHR. 962. LX.

ſubſcripſerunt, ſcilicet Atto ſeu Harto Fuldenſis, & Guntharius ſeu Guntherus Hersfeldenſis, qui hoc anno deceſſiſſe dicitur in chronico Hildensheimenſi, & Egilolfum ſucceſſorem habuiſſe.

Boxeriense monasterium condit Gosli nus episcopus.

Richerius monachus Senonenſis auctor eſt, monaſterium ſanctimonialium in agro Tullenſi apud Boaerias ſeu Buaerias anno Chriſti nongentesimo ſeptuageſimo-ſecundo a Gozlino venerabili Tullenſi epiſcopo, a fundamentis primitus ædificatum fuiſſe. Huic calculo repugnat liber de geſtis epiſcoporum Tullenſium nondum editus, in quo Gauſlinus ſeu Goſlines fundum condendo cœnobio per commutationem dicitur comparaſſe a Theoderico Metenſi epiſcopo, ſucceſſore Adalberonis, quem biennio ſeriùs obiiſſe conſtat. Verùm ad id tempus non pervenit Goſlinus, cujus ſucceſſor ſanctus Gerardus in ejus locum electus eſt anno inſequenti, id eſt DCCCCLXIII. ex ejus vita, & quidem IV. kalendas Aprilis ordinatus, ut inferiùs videbimus; adeòque obiit anno præſenti Goſlinus, cujus obitus VII. idus Septembris contigit. Itaque ab Adalberone Metenſi epiſcopo, non a Theoderico ejus ſucceſſore Boxerienſem fundum, in quo cœnobium condidit, accepiſſe dicendus eſt; niſi ſi Goſlinus prædictum fundum acquiſivit a Theoderico, dicto Metenſi epiſcopo per anticipationem. Hac obſervatione præmiſſâ, hujus cœnobii origini illuſtrandæ contextum ea actis epiſcoporum Tullenſium huc afferre juvat, ubi de Goſtino hæc leguntur. *Cœnobium ſanctæ Dei-genitricis Mariæ Buxeritis a fundamentis conſtruxit, eborum ancillarum Dei imbi coaſtituit, rebus ac prædiis & ornamentis decoravit. Cui rei occaſionem præbuit Hardradus, ejuſdem Gauſlini frater* germanus, qui inter venandum ſuper *Murt* fluviem, dum aprum *inſequeretur in monte ſupra Buxerias ſubſiſtentem, comprehendere non potuit. Qua re commotus Gauſlinus, didicit ab antiquo eccleſiam ſanctæ Dei-genitricis imibi coaſtructam, ſed vetuſtate deſolatam, quare idem præſul eccleſiam reſtruere meditatur. Et quia mons prælibatus ad Mettenſe pertinebat epiſcopium, petiit a Theoderico præſule, qui & Sixtus vocabatur, illam ſibi dari per concambium, conferent illi ſancti Petri apoſtoli baculum venerabilem, quem beatus Maaſuetus ſecum detulerat a Romana urbe. Reſtructâ eccleſiâ cœpit cogitare, quatenus in eodem oratoria ſanctimonialium virginum ſocietas fieret, quæ ſub regula ſancti Benedicti obſequatis perpetuæ Virginis deſerviret; quod ſanè factum eſt; nam invenit quaſdam ſanctimoniales, velut oves errantes, ſed tamen viam æternæ vitæ quærentes; quarum miſeratione permotus, conſultu domni abbatis Archembaldi, qui præerat ſancti Apri cœnobio, jam dictam cellulam eis ad habitandum delegavit, præficiens eis Rothildem abbatiſſam, quæ earum regeret vitam.* Rothildis una erat ex duabus illis religioſis feminis, quæ a venerabili Humberto Virduni inſtitutæ fuerant, ut ſcribit Johannes abbas in libro de vita ſancti Johannis abbatis Gorzienſis: *quarum altera mater plurimarum ancillarum Chriſti poſtea facta eſt in territorio Tullenſi, loco qui Buxeriæ dicitur, ubi monaſterium ab epiſcopo bonæ memoriæ Goſtino ex novo conſtructum, poſtquam hæ duæ primùm ſanctæ intromiſſæ, multiplex deinde ex diverſis mundi lateribus ſancti fervoris ſe ibidem examina infudit: at uſque hodie*, inquit Johannes, *nova quædam gratia inter cætera reſplendere videatur.* Nunc verò monaſterium iſtud ſæcularium dominarum eſt.

Idem Gauſlinus, ut in prædicto libro de geſtis epiſcoporum Tullenſium legitur, *a rege Ottone adeptus eſt abbatiam Mediani-monaſterii, ea lege, ut Fridericus dux, dum adviveret, advocatiam retineret, ac pontifex præbendam loci ordinaret; poſtque finem ducis tota abbatia ad epiſcopam perveniret.* Hæc conceſſio ab Ortone facta eſt ad relevandam inopiam eccleſiæ Tullenſis, quæ tunc ad extremas anguſtias redacta erat, teſtante (*a*) Richerio. Poſtea verò Medianum-monaſterium priſtinam libertatem recuperavit, uti eam ſervat etiam nunc.

(*a*) *Spicil. tom. 3. p. 320.*

Denique idem vir Dei Goſlinus inſtaurare cœpit ſancti Manſueti baſilicam, quam ſanctus Gerardus ejus ſucceſſor abſolvit, monachis noſtri ordinis jam ante commiſſam. Audiendus hac de re Adſo abbas in libro de miraculis ſancti Manſueti. *Gauſlinus epiſcopus locum ſancti Manſueti lapſantem conſiderans, adſcita ſibi ex loco ſancti Apri domno Herchembolda patre venerabili, quem ipſe illic abbatem ante conſtituerat, locum hunc in religionis ordinem committit reparandum; qui vir venerabilis, ut erat religioſiſſimus, ſub præpoſitorum manu monachorum aliquos delegavit, & quæ illic ſtipendia eo tempore deerant, propriis ſui monaſterii ſumtibus alendos inſtituerat.* Idem Adſo ait, Goſlinum plenum dierum ordinationis ſuæ anno ALIV. obiiſſe; ejuſque corpus delatum a Clero & populo in Buxerienſe monaſterium, quod ipſe a fundamentis *longè ante conſtruxerat*. Et quidem veri ſimile non eſt, iſtud monaſterium, ſi hoc anno primùm condi cœptum eſſet, tam citò abſolvi potuiſſe ante Goſlini obitum, qui hoc ipſo anno contigit. Si annos ejus epiſcopatus (*b*) recta ſubduacris, via annos quadraginta invenies; tametſi quatuor etiam addit liber de geſtis epiſcoporum Tullenſium. Succeſſor ejus Gerardus, vir ſanctus, in Agrip-

Monasterium S. Manſueti cœnobium inchoat.

(*b*) *V. lib. 43. num. 70.*

ANN. CHR. 962.

Pinensi regione nobilissimis parentibus Ingranno & Emmâ editus, IV. kalendas Aprilis anno insequente ordinatus, ut ipse de se testatur in charta infetiùs referenda, pia decessoris sui studia æmulatus est, quemadmodum ex sequentibus manifestum erit.

LXI. Wulfoldo abbati Floriacensi episcopo facto succedit Richardus.

Post mortem Arduini Carnutensis episcopi electus est in ejus locum Wlfaldus seu Wlfoldus abbas Floriacensis, qui nuper coloniam monachorum in Carnutense sancti Petri monasterium deduxerat. In necrologio cathedralis ecclesiæ vir *Deo acceptissimus* fuisse dicitur, *omniumque laudabilium virtutum claritate decoratus*: tametsi nihil de ejus actis ad nos pervenit, nisi quòd Widbertum sancti Petri abbatem loco demortui Aremberti benedixit. Wlfaldo abbate ad episcopatum assumto, Floriacenses suffragia contulerunt in Richardum monachum, quem puto Patriciacensis cellæ antea præpositum fuisse. Eo abbate, Heribertus (*a*) dominus Soliacensis (*) castri, quod Floriaco tribus tantùm millibus distat, Herchenaldi filius, frater verò Archembaldi Turonensis archiepiscopi, cùm prædia quædam monasterii in beneficium accepisset, & nequaquam his contentus ulia iovaderet, promissionis sacramento firmatæ immemor, nec ablata restituere vellet; querimoniæ ad Lotharium regem & ad Hugonem ducem delatæ nihilò magis profuerunt. Tum monachis ad preces ac litanias conversis, dum Heribertus de nocte iter faceret, baculo percussus a sancto Benedicto, demum resipiscere cœpit, jussitque se ad sepulcrum sancti Confessoris deferri, ut commissorum veniam imploraret, &, si fieri posset, sanitatem impetraret. Verùm a famulis eò deductus, in ipso pœne ostii limine animam exhalavit in primævo juventutis flore, ibidemque sepultus est, absente Richardo abbate. Repentinâ itidem morte correptus est Rumaldus, (*b*) civis Carnutensis, qui Floriacensibus in Silvio, trans Ligerim in Secalonia (*) posito, injuriam & damna quædam inferebat, cùm ab Arnulfo Aurelianensi episcopo, sed incassum, admonitus fuisset.

(*a*) *Armoin. lib. de miracc. S. Benedi. lib. 2. c. 7.*

(*) *de Smilly.*

(*b*) *lib. 4. c. 8.*

(*) *la Solegoe.*

LXII. Osualdus fit episcopus Vvigornien-sis.

Sub Wlfado abbate floruit Osualdus nobilis Anglus, Odonis Cantuariensis nepos. Auditâ sanctâ ejus conversatioone Odo, muneribus abbati ac monachis cum multa gratiarum actione missis, nepotis videndi desiderio se teneri significavit, eumque ad se remitti rogavit: tum quia senio gravatus mortem sibi imminentem sentiebat: tum quia regulari conversatione genris suæ vitos per eum instituere cogitabat. His acceptis, Osualdus non statim redeundi consilio acquievit, sed crebris restitit epistolis, prætendens conversionis novitatem, ac teneritudinem in religione; nec nisi tardè admodum reditum maturavit, avunculi jam decumbentis nuntio perculsus. Floriaco itaque discessit, multo honore a fratribus affectus. In Angliam appulsus, ut Odonem defunctum audivit, minimùm obstitit, quin statim Floriacum rediret. At suorum flagitatu rerentus, ad Dorcestrensem episcopum Oskitellum divertit, proximo consanguinitatis gradu sibi conjunctum: qui ipsum benignè excepit, ac secretorum suorum conscium fecit. Assumto verò ad Eboracensem archiepiscopatum Oskitello, Dunstanus Osualdum regi Eadgaro commendavit, cujus jussu is Wigornensi ecclesiæ præfectus est. Dum huic ecclesiæ præesset, duodecim monachos in villa, cui Westbiri vocabulum est, congregavit, quibuscum idemtidem victitabat, monitis salutaribus eos instructe solitus, & ad jejunia, vigilias, & orationes hortati. Eodem instigante, Ailwinus comes Ramesiense monasterium postea ædificavit. Denique monachos itidem in sua Wigorniensi ecclesia, eliminatis clericis, instituit: quod diplomate suo ratum habuit rex „ Eadgarus, præfatus ante suum principarum monasteria, tam monachorum, quàm „ virginum, omnino destructa fuisse, quæ ipse denuo excitare decreverit; jamque, „ cooperantibus sibi fidelibus sautoribus suis, Dunstano scilicet, Ethelwoldo & „ Osualdo episcopis, quadraginta & septem monasteria utriusque sexus restituis„ se; & usque ad quinquaginta, si vira suppeteret exrendere decreviſſe. Actum „ dominicæ incarnationis anno DCCCCXIV.

Eius studium pro monachis.

LXIII. Adela Pictavis S. Trinitatis parthenium condit. (*) Elan.

Eduardi seuioris Anglorum regis filia Adela, quæ Ebloni duci olim nupserat, cœnobium virginum secundùm regulam sancti Benedicti Pictavis juxta posterulam sancti Hilarii ad honorem sanctissimæ Trinitatis ædificavit, probante filio ejus Willelmo duce, cui Caput-Stupæ cognomen erat. Huic verò parthenoni dotando duas maximè curtes assignavit: quarum una Fagia (*) vocatur, sita super fluvium Cleni, duas habens capellas, sancti Juliani scilicet, ac sancti Gervasii: altera Secundiaca cum capella sancti Petri in pago Merulensi: cujus caput est Merulum (*) oppidum, decem circiter leucis Augustorito-Pictonum distans. Priorem curtem seu villam Rotbertus, filius Mangaudi comitis, ad proprium concessit Adelæ, prædicti Vvillelmi uxori, idque diplomate confirmavit Lotharius, dato (*c*) *pridie idus Octobris, regnante domno Lothario anno* IX. *indictione* V. quæ notæ chronicæ huic anno conveniunt. *Actum circa castellum Victorei* seu Victoriacum: quod diploma *Gezo cancellarius. ad vicem domni Odalrici archiepiscopi recognovit.*

(*) *Secundigny.*

(*) *Mille.*

(*c*) *Besly com. Pict. p. 251.*

Hanc

Hanc villam Adela, fortè illo ipſo anno, contulit ſocrui ſuæ cognomini, quæ tum de condendo hoc parthenone cogitabat. Certè non multò poſt conditum eſt cœnobium iſtud, idque probat Lotharii diploma, hanc conditionem (*a*) approbantis ante prædictum annum; ſiquidem ejus rei diploma Gezo notarius ad vicem Odalrici archiepiſcopi, ſummique cancellarii recognovit. Eadem Adela (*b*) a rege impetravit, *ut quamdam abbatiam, quæ olim monaſterium puellare ſancti Petri vocatum ob puellas ibi deſervientes*, tunc verò *canonicis inſtauratum, eidem cœnobio* ab ipſa exſtructo attribuerat: *ita ut amodo tam ipſa abbatia, quàm canonici, eorumque præbendæ abbatiſſæ ſæpe dicti cœnobii cum omni integritate ſubjacerent*, & canonici ſanctimonialibus ſanctæ Trinitatis in divino cultu miniſtrarent. Mendoſæ ſunt hujus diplomatis chronicæ notæ, quod Arnulfus notarius ad vicem Adalberonis archiepiſcopi recognovit: proinde non ante annum DCCCCLXVII. quo Adalberon archiepiſcopus Oldarico in ſede Remenſi ſucceſſit. Anno prædicto convenit indictio decima, in diplomate rectè notata: ex qua corrigendus annus regni Lotharii, cujus annus tertius-decimus uſque ad idus Octobris obtinebat; expungendus annus incarnationis, quo calculo necdum Lotharius utebatur. Adelæ conditricis obitus notatur v. kalend. Novembris, quæ habitum monaſticum, utì olim mortuo marito (*c*) voverat, induit in illo parthenone, ubi etiam altera Adela ejus nurus ſepulta eſt. Quidam exiſtimant, Adelam conditricem ejus loci primam abbatiſſam fuiſſe: ſed nulla certa ejus loci abbatiſſarum notitia ante Ermengardem, quæ Heinrico regnante locum regebat.

ANN. CHR. 991.

(*a*) *ibid. p.* 250.

(*b*) *ibid. p.* 251.

(*c*) *ibid. p.* 259.

LXIV. Duellum pro quadam eccleſia.

In Bellilocenſi apud Lemovices monaſterio grandis altercatio exorta eſt de eccleſia (*d*) quadam ſancti Medardi, quam Bellilocenſes a Rigaldo ſibi datam contendebant poſt mortem filii ejus Geraldi: Contra de hac inter ſeſe diſceptabant duo bonorabiles viri, Bernardus & Gerbertus. Ambæ partes hac de re convenerunt ad eccleſiam ſancti Saturnini, *die Veneris, tertio idus Julii*, ante Raymundum comitem, & alios nobiles viros ejus aſſeſſores, qui de controverſiis propoſitis ſententiam daturi erant. Illis inter ſeſe altercantibus, judicavit præfatus Raymundus cum aſſeſſoribus ſuis, ut duo mox laudati viri *vicarios ſibi duos eligerent ad certamen expeditos*, quo Dominus veritatem hujus rei manifeſtare digna„ retur. Id ita factum, nam ſecundâ diei horâ certantibus uſque ad ſolis occaſum, „ cùm neuter alterum ſuperaſſet, judicatum eſt, neutri controverſam eccleſiam adju„ dicandam, ſed potiùs ſancto Petro Bellilocenſi ad uſus monachorum compere„ re debere, utì eam prædictus Rigaldus pro animæ ſuæ remedio devoverat. „ Actum menſe Julio, anno Lotharii regis octavo, qui huic anno reſpondet: at mendum irrepſit in tertium idus Julii, cujus loco legendum *quinto idus Julii*, in quem dies Veneris eo anno incidebat.

(*d*) *Spicil. to. 13. p. 268.*

LXV. Teudericus abbas Camirotundi ordinatur.

Janfredus primus abbas exiſtit monaſterii Capi-rotundi, quod Wifredus comes in diœceſi Gerundenſi condiderat. Cùm *pauco ibidem tempore* (*e*) præfuiſſet Janfredus, elegit propter vitæ æternæ præmium ad loca ſacra pergetnari. Cùm ejus reditum ſeptem ampliùs annis præſtolati eſſent ejus loci monachi, ad Senioſredum comitem, Wifredi conditoris ſui filium *ac* ſucceſſorem, accedere, abbatem ſibi dari flagitarunt. *At ille una cum conſilio domni Arnulfi epiſcopi Gerundenſis eccleſiæ, & cum voluntate omnium monachorum, atque acclamatione fidelium veligioſorum, tam* „ *clericorum, quàm laicorum*, ibidem conſtituit abbatem, nomine Teudericum, „ qui ab ipſis cunabulis ſacris litteris eruditus fuerat, & in diſciplina monaſtica „ enutritus, Dei timore præditus, ac mortalium vitiorum penitus expers; eum„ que a prædicto antiſtite ordinari curavit. *Exarata eſt hæc ſcheda* XII. *kalendas Julii, imperante Lothario rege, anno octavo principatus ejuſdem.* Subſcribit Arnulfus Gerundenſis epiſcopus, & poſt eum monachi, numero ſeptemdecim; tum Oliba comes, Senioſredus comes, & alii laici. Subſcribunt verò monachi prævio ſigno crucis omnes, ſed abſque fratris aut domni prænomine, at cum ordinis ſui titulo poſt nomen proprium, monachi appellatione ultimo ſubjunctâ.

(*e*) *Marca Hiſp. c.* 882.

LXVI. Salvus abbas Alveldenſis obit.

Dum illis in partibus verſamur, haudomittendus hoc loco eſt Salvus abbas Alveldenſis. Dulquiti ſuperius (*f*) laudati ſucceſſor, qui hoc anno e vivis exceſſiſſe traditur. Ejus elogium refertur apud Miræum in libro de ſcriptoribus eccleſiaſticis poſt appendicem Felicis Toletani. Is ſermone haud inelegans, ſcientiâ eruditus fuiſſe dicitur: cæterùm corpore tenuis & invalidus, & ſpiritu ferventiſſimus. Regulam ſcripſit pro virginibus ſacris, atque hymnos, orationes, verſus ac miſſas compoſuit, in quibus ejus pietas ac devotio relucebat: ſed hæc omnia exciderunt. Obiit temporibus Garſeani ſeu Garſiæ Aragonum regis ſecundi, & Theudemiri epiſcopi Najatenſis sv. idus Februarii, æra milleſimâ: ſepultus eſt in prædicto cœnobio juxta baſilicam ſancti Martini. Ad ejus pedes diſcipulus ipſius Velaſco epiſcopus humatus fuit: ſed quis ſit iſte Velaſco, non ſatis conſtat. Plu-

(*f*) *lib. 45. n.* 40.

Velaſcones plures.

ANN. CHR. 961.

res enim tunc erant ejuſdem nominis epiſcopi, in his Blaſco epiſcopus Pampilonenſis, Valaſcas Legionenſis, & ſi qui ſunt alii. Præter hos erat Velaſco illis temporibus ſcriptor, cujus fragmentum Johannes Piſtorius refert. Erat & Velaſco Girondenſis abbas. Nec omittendus Belaſcus, qui codicem quemdam, modò in Eſcuriali aſſervatum, in monaſterio ſancti Æmiliani de Cuculla ſcripſiſſe perhibetur apud Zuritam. Cæterùm Salvi diſcipulis adnumerandus eſt Vigilia monachus, qui in Alveldenſi monaſterio egregium codicem conciliorum, quo Loaiſa uſus eſt, ſcripſit ærâ MXIV. qui codex concilia LXI. epiſtolas decretales CI. ſcilicet a Damaſo uſque ad Gregorium I. & quædam alia opuſcula continet.

LXVII. Paterniaci monaſterii origo.

(*) *Poyerus* al. *Peterlin.*

(a) *Bibl. Sebuſ. p.* 1.

Paterniacum (*) locus eſt haud incelebris in diœceſi Lauſanenſi, medio ferè itinere Friburgum inter & Everdunum, ubi condi cœptum hoc anno monaſterium a Berta regina, uxore Rodulfi quondam regis Burgundiæ, Provinciæ, & Alamanniæ; commiſſumque Mayolo abbati Cluniacenſi. Hujus conditionis primatiæ litteræ exſtant in Bibliotheca (a) Sebuſiana, in quibus Berta regina teſtatur, ſe „ Paterniacum oppidum cum omnibus tebus ad ipſum pertinentibus donaſe ſanctæ „ Mariæ, ſanctiſque Petro, Johanni, Mauricio ac ſociis ejus, & illis ſanctis, qui „ in iſto loco requieſcunt, conſentientibus filiis ſuis, Conrado glorioſiſſimo rege & Ro„ dolfo duce, pro anima Rodulfi regis & filii ſui Burchardi epiſcopi, atque Otto„ nis glorioſiſſimi regis; necnon pro anima filiæ ſuæ Adeleidæ, & filiorum ſuo„ rum Conradi ſereniſſimi regis & Rodulfi ducis: eâ lege, ut in honore ſanctæ „ Mariæ & prædictorum ſanctorum illic *regulare monaſterium conſtruatur, ibique monachi juxta regulam beati Benedicti viventes congregentur, qui ipſas res poſſideant; & ut ibi venerabile orationis domicilium votis ac ſupplicationibus fideliter frequentetur, converſationeque cæleſtis omni deſiderio & ardore intimo perquiratur; ſintque ipſi monachi cum omnibus præſcriptis rebus ſub poteſtate & dominio Mayoli abbatis.* Poſt „ cujus deceſſum monachi libertatem habeant eligendi abbatis ſecundùm regulam „ ſancti Benedicti. Ad hæc, ut ſingulis quinquenniis Romam decem ſolidus mit„ tant ad concinnanda luminaria; ſicque tuitionem ſanctorum Apoſtolorum habe„ ant, & Romani pontificis defenſionem. *Data in die Martis, kalendis Aprilis, anno XXIV. regnante Conrado rege. Actum verò Lauſand civitate:* quæ notæ huic anno conveniunt, non anno DCCCCLXVI. ut Guichenon opinatus eſt.

LXVIII. Adalbertus redit e Ruſſia.

(b) *Supra num.* 41.

Cùm Adalbertus Trevirenſis monachus, poſtulantibus Helenæ reginæ (b) legatis, in Ruſſiam prædicandi evangelii causâ ab Ottone miſſus fuiſſet, & poſt tres ferè annos nihil ſe proficere animadverteret; inaniter ſe fatigatum videns revertì conſtituit. Inde itineri ſe commiſit, &, quibuſdam e ſuis in redeundo cæſis, ipſe cum magno labore vix incolumis evaſit. Ex quo intelligitur, fictam ac ſimulatam fuiſſe, ut veteres tradunt, prædictorum legatorum petitionem. Reverſus in patriam vir Dei, perhumanitet ab Ottone recipitur, immo etiam a Willelmo Moguntino pontifice, qui eum, hujuſce miſſionis ſpecie, ab oculis Ottonis parentis ſui, cui ille gratiſſimus & acceptiſſimus erat, amovere tentaverat. Sic tandem invidia virtuti ceſſit benignitate optimi præſulis, qui ejus deinceps apud patrem fautor ac patronus exſtitit. Poſt quatuor annos, mortuo Erkanberto Wiſſemburgi abbate, imperator Adalbertum, a monachis electum, ibidem abbatem ordinari curavit. Poſt duos dein annos Adalbertus creatus eſt primus epiſcopus Magdeburgenſis cujus epiſcopatus erectio hoc anno a Johanne papa, poſtulante Ottone imperatore, facta eſt, litteris pridie idus Februarii datis, quas in elogio ipſius Adalberti aliàs retulimus.

LXIX. Bruno nonachus fit epiſcopus Verdenſis.

(c) *Paullin. chron. Huxor. p.* 31.

Interim hoc ipſo anno moritur Amalungus epiſcopus eccleſiæ Verdenſis, quam Fardenſem veteres paſſim appellant. Electus in ejus locum ipſius conſanguineus Bruno Corbeiæ-novæ, non abbas, ſed abbatis Folcmari (c) camerarius. Falſus eſt nominis æquivocatione Bruſchius, qui Brunonem noſtrum eumdem eſſe putavit cum Brunone filio Liudolfi ducis, Ottonis Magni nepote, qui poſtea Gregorius V. dictus eſt. Quantæ ſeveritatis atque conſtantiæ fuerit Bruno noſter, ex eo patuit, quòd Herimannum Saxoniæ ducem cognarum ſuum, *banno* eccleſiæ *conſtrictum*, rogante licèt imperatore, mortuum abſolvere noluit, ut in eccleſia eum ſepelìri liceret; & quòd coadjutorem ſenex, flagitatu itidem imperatoris, adoptare noluit.

LXX. S. Vincentii ad Vulturnum abbates.

(d) *Ital. ſac. to. 6. c.* 488.

(e) *Chron. to. 3. p.* 699.

In Italia Leo abbas monaſterii ſancti Vincentii ad Vulturnum, magnus pater, ait (d) Ughellus, ac Deo placens, poſt multos labores & cum magna gloria operum perfectorum, obiiſſe dicitur v. kal. Octobris. Paulus ejus ſucceſſor ab Ottone ſeniori (e) imperatore præceptum obtinuit, itidemque unus impetravit pro Caſinenſi monaſterio, rogatus ab Aligerno ipſius monaſterii venerabili abbate; alnaque inſuper ab eodem imperatore, cui acceptiſſimus fuiſſe dicitur, pro diverſis monaſterii ſui poſſeſſionibus recolligendis obtinuit. Paulus ſucceſſorem habuit

Jo-

Johannem ad annos tres, cui ſuffectus Roffridus, de quo inferiùs.

Cùm Otto Magnus hoc anno ex urbe Roma poſt coronationem ſuam reverteretur; Ravennam ingreſſus, multis (a) privilegiis Richardum abbatem cœnobii ſancti Johannis Evangeliſtæ affecit, cujus baſilicam Galla Placidia auguſta cum filio ſuo Valentiniano aug. & filia ſua Juſta Grata Honoria aug. conſtruxit, ut inſcriptio apud Gruterum docet. Ravennâ Papiam reverſus Otto, rogatu Adeleidæ (b) auguſtæ, Widoni epiſcopo Mutinenſi, archicancellario ſuo, opimam tunc Nonantulæ abbatiam indulſit.

ANN. C. H. 962. Ottonis diploma pro monaſterio Ravennenſi. (a) Rub. p. 258. (b) Sigon. ital. lib. 7.

OTtone Româ digreſſo, Johannes papa, non minùs inconſtans ac perfidus, quàm ſacrilegus, Adalbertum Berengarii filium, quem unà cum patre per Ottonem dejici ac fugari procuraverant, anno inſequenti denuo Romam evocavit. Contra quos Otto cum exercitu reverſus, fugatis ambobus, conventum epiſcoporum, tum ex Italia, tum ex Germania, Romæ convocavit, in quo Johanni pontificatus abrogatus, & in ejus locum Leo protoſcriniarius ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſuffectus eſt, ejus nominis octavus. Hic ad preces Maurinci abbatis Montis-majoris monaſterii, quod prope Arelate ſitum eſt, *pro voto & amore dilectiſſimi & cariſſimi filii* ſui *imperatoris cum ſumma reverentia nominandi Ottonis, & Adalaſiæ* ſeu Adelaidæ *cariſſimæ imperatricis conjugis ejus*, privilegium ampliſſimum eidem monaſterio conceſſit, quo univerſæ ejus poſſeſſiones & eccleſiæ confirmantur, in his *monaſterium deſertum antiquumque Horlac* cum ſuis appendicibus, cella ſancti Honorati, ſita in comitatu Aquenſi, *in loco, ubi dicitur Roca-fraudoſa*; & alia, quæ in Leonis diplomate recenſentur, data per manus Leonis notarii & ſcriniarii *in menſe Decembri, indictione viij.* quæ huic anno convenit, ſi a kalendis Septembris initium ejus deſumatur, uti deſumendum eſſe probat ſequens Conradi regis præceptum. Horlucenſe monaſterium, virginum quondam, brevi freto disjunctum

ANN. C. H. 963. LXXI. Johanni papæ ſuffectus Leo.

Ejus bulla pro Monte-majori.

Conradi diploma pro eodem.

erat a Lirino monaſterio, cui ab origine ſubjectum fuit. Leonis privilegium laudat Conradus rex Burgundiæ Jurenſis ac Provinciæ in ſuo diplomate, quo ſancit ne decernit, *ut hoc, quod dominus Leo apoſtolicus atque Otto imperator auguſtus & ſoror ſua Adelheis imperatrix ex terra ſancti Petri apoſtoli poſtulaverant, prænominatis monachis tenere permittatur; & inſuper hoc, quod Boſo Arelatenſis comes ipſi reddidit, illas concedendum de terra ſancti Remigii de Francia, & in cæteris locis taliter nuncupatis, Oriluco monaſterio, & in inſula maris monaſterium Lirinis vocatum*, quod fortè tunc a Sarracenis vaſtatum fuerat; *& in comitatu Vuapinco cellam, quam vocant Alamunto ſancti Martini; & in alio loco cellam, quam nominant Autunnava; & in comitatu Aquenſe cellam, quam vocant Roca-fraudoſa*, & cætera: quæ omnia monachis Montis majoris poſſidenda concedit cum libera eligendi abbatis facultate ſecundùm regulam a ſancto Benedicto conſtitutam. *Data viz. idus Decembris, indictione viij. anno incarnationis dominicæ* DCCCCLXIII. *anno* XXVIJ. *Chuonrado rege. Actum Vigenna civitate.* Triennio ante, donationem a Gencio quodam & Ayburga ejus conjuge eiſdem monachis factam, firmaverant *Boſo comes & uxor ſua Conſtantia*, necnon *illorum filii Willelmus comes*, & *Rotbaldus comes*, præter alios.

Sub finem vitæ ſuæ Willelmus dux Aquitaniæ, Caput-Stupæ cognominatus, habitum monaſticum induit in ſancti Cypriani monaſterio Pictavenſi ſub Frotherio abbate, Aymonis ſucceſſore, cujus tempore multæ eidem loco donationes factæ. Inde poſtea diſceſſit ad ſancti Maxentii cœnobium, ubi fato functus eſt, Odone tum ejus loci abbate, ex chronico Malliacenſi: qui Odo poſt annos quinque Ramnulfum habuit ſucceſſorem. Willelmus, prædicti Willelmi filius ac ſucceſſor, fatetur, ut multæ adinventiones, *quæ poſt obitum patris Vuillelmi ducis, qui in cœnobio ſanctæ virginis Mariæ atque beati martyris Cypriani exſtitit converſatus ſub habitu monachali*, in ſuo comitatu excrevernnt, omnino abolentur, *hoc eſt omne pedaticum* &c. Juvat in ſequentium lucem hue afferre, quæ Beſlius e veteri codice de utroque Willelmo eruit in hæc verba. *Anno* DCCCCLXIII. *Vuillelmo duce, cognomento Caput-Stupæ, effecto monacho apud ſanctum Cyprianum, ducem pro eo filium ejus habuit Aquitania: qui filiam Tetbaudi Campanenſis vocabulo Emmam ſive Emelinam, accepit uxorem, genuitque ex ea filium, iteram nomine Vuillelmum: quæ nobilis comitiſſa exſtruxit monaſterium in dote ſua Burgolium, in honore ſancti Petri apoſtoli, ubi primùm abbas exſtitit Gnilberius. Vuillelmus comes Caput-Stupæ reliquæ monaſterium ſancti Cypriani; apud ſanctum Maxentium, obiit in pace. Vuillelmus verò filius ſuus, cognomento Fera-brachia, ſucceſſit ei.* De hoc Willelmo, qui exemplo patris ſub finem vitæ itidem monachus factus eſt, deque uxore ejus Emma, plura dicendi inferiùs occurret occaſio. Haud ſcio cujus monaſterii abbas fuerit Girardus ille, qui hoc anno apud Cluniacum (c) obiiſſe dicitur.

LXXII. Willelmus dux Aquitaniæ obit monachus.

(c) Libr. to. 1. bibl. p. 325.

Frodo-

ANN. CHR. 963.

LXXIII. Frodoardus prælaturam abdicat.

Frodoardus presbyter Remensis, tum monachus, & quidem prælatus, senio confectus, in manus Odalrici archiepiscopi præfecturam resignavit, uti ipse testatur ad hunc annum his verbis. *Odalricus Remensis archiepiscopus proceres Franciæ, qui possessiones quasdam Remensis occupaverant ecclesiæ, vocari fecit. Ego verò fractus ætate, & attritus infirmitate, ministerio me abdicavi prælaturæ eorum eodem præsule; quique me hoc absolvens jugo, imposuit illud per electionem fratrum meorum nepoti meo Frodoardo septuagesimo ætatis meæ anno.* Id videtur intelligendum de abbatiali præfectura, sed cujus loci incertum: certè non sancti Remigii, ut quibusdam visum est, monasterii, cui tunc Hincmarus præerat, & post eum Hugo; tum Rodulfus: an verò sancti Basoli aut Altivillarensis, seu Orbacensis, in medio potiùs relinquere visum est, quàm temerè definire.

LXXIV. Heribertus comes abbas S. Medardi. (a) *Hemeré prob. p.33.*

Sancti Medardi Suessionense monasterium obtinebat hoc tempore Heribertus, *Dei misericordiâ comes & abbas* (a) dictus, ad quem accessit Bernerus abbas Humolariensis, postulans, ut duos mansos de terra & potestate sancti Medardi, sitos in villa pagi Viromandensis Ruminiaco, qui erant ex beneficio fratris ejus Adalberti, liceret sibi ab eodem Adalberto & ab ejus fideli Madelgario, qui eam tenebat, pecuniâ ex thesauro sanctæ Mariæ Humolariensis redimere ad usus monachorum suorum, eâ lege, ut pro eadem terra unoquoque anno ad altare sancti Medardi XII. denarios in festivitate sancti Sebastiani persolveret: quod indulsit Heribertus. *Actum in cœnobio sanctorum Medardi & Sebastiani VIJ. kal. Aprilis, anno inc. dominicæ* DCCCCLXIII. *regni autem Lotharii regis X.* His litteris subscribit Heribertus Trecarum & Meldarum comes, Fulquinus decanus sancti Medardi, & alii ejus loci monachi.

LXXV. S. Maximini Trevirensis miraculum. (b) *Annal. Trevir. to.1. p.467.*

Ottone Imperatore in Italia remorante, Otto ejus filius impubes, rex ab eo dictus, Treviris æstiva habuit, cùm in monasterio sancti Maximini editum est insigne miraculum, quod ipse posteris commendavit, rogatu Wickeri seu Wiggeri ejus loci abbatis, qui Willero abbati ante annos quatuor successerat. Ejus rei monumentum retulit (b) Browverus, Ottonis regis nomine conditum, cujus hæc summa est. Ingenui duo conjuges, Regino & Engela de *Brambach*, se & unicum filium suum Adelmannum sancto Maximino consecraverant, eâ conditione, ut ipse puer, quamdiu viveret, & posteri ejus, qui masculi essent, duos denarios; feminæ verò unum, ad altare sancti Maximini die festo sancti Martini persolverent: post mortem verò ipsorum, quod melius haberent, sive in pecoribus, sive in vestibus, ecclesiæ cederet. Interim miles quidam in eam regionem prædandi avidus cùm venisset, ipsum puerum insciis parentibus rapuit, & per pontem Augustæ Trevirorum secum abducere cogitavit. Sed puer in ipso ponte reflexis oculis sancti Maximini monasterium respiciens, ut se sanctus antistes manibus pagiarii eriperet, exclamavit: unde iratus miles, cùm puerum pulsasset, mox ultione divinâ, fracto equi collo, ipse de ponte prolapsus in fluvium cecidit, puer verò super pontem perstitit illæsus: sicque ad sanctum Maximinum rediit, & abbati rem totam exposuit. Abbas verò, Deo gratiis actis, puerum parentibus restituit. *Hoc celebre factum*, inquit Otto, *cùm mihi Treviris agenti abbas ipse narrasset, & puerum me coram in conspectu adduxisset; ut testamento* seu testimonio *nostro traditionem prædictam pueri confirmarem, & ab omnibus advocatis eumdem puerum, ejusque posteros absolverem, utque nulli beneficiarentur, exoravit: quam ejus petitionem fieri decrevimus, & hanc chartam inde describi, nostrique sigilli impressione jussimus signari, anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXIII. *indictione VJ. anno regni nostri tertio, XIJ. kal. Augusti.* Ejusmodi homines *censuales* dicebantur, & capitibus super altare impositis cuilibet sancto se se offerebant, ut Arnulfus monachus in sancti Emmerammi monasterio fieri solitum fuisse tradit. Wickerus seu Wiggerus abbas sancti Maximini Willero successerat ab anno DCCCCLVII. ut ex chronico Saxonico discimus. Is hoc anno permutationem fecit cum Sigifrido (c) comite, cui castellum Luciliburgum cessit assensu Brunonis archiepiscopi, qui tunc principatum totius regni Lotharicnsis sub Ottone imperatore fratre suo tenebat; accepitque a Sigifrido villam, quæ dicitur Viulna, sitam in pago Arduennæ. Facta est hæc permutatio in ipso monasterio sancti Maximini in die palmarum XV. kal. Maii. Subscribunt Bruno archiepiscopus Coloniensis, Heinricus *Trevirorum archimandrita*: ex monachis Asolfus præpositus, qui Wigero abbati successit; Ramvoldus decanus, dein factus abbas Ratisponæ in monasterio sancti Emmerammi; Sandradus cellerarius, translatus ad Gladbacense monasterium, cujus primus abbas fuit, aliique: post quos subscribunt Fridericus dux Lotharingiæ Mosellanæ, aliique proceres. Ab eo tempore dicti sunt comites Luciliburgenses seu Luxemburgenses.

(c) *Mirai diplom. p.39.*

Antequam Papiâ Romanæ expeditionis causâ discederet Otto imperator, Laure-

ha-

hamensibus monachis, obsecrante venerabili abbate (*a*) Gerbodone, *regularem de abbate electionem* indulsit, aut potiùs jam indultam confirmavit, & ipsam abbatiam ex integro potestati *abbatum ad communem utilitatem monachorum Deo ibi famulantium* subdidit, omnimodâ libertate & immunitate eidem monasterio concessâ. *Data vij. kal. Februarii, anno incarnationis* DCCCCLXIII. *indictione vij. regnante pio imperatore Ottone anno xxvnj. Actum Papiæ feliciter.* Gerbodo apud Ekkehardum vocatur Kebo, qui unus fuit e visitatoribus monasterii sancti Galli, de quibus infra dicturi sumus; Gerbodo quippe duobus annis superstes fuit illi visitationi quam Hepidannus anno DCCCCLXVIII. consignat.

ANN. CHR. 963.

LXXVI. Laureshamo privilegium electionis abbatum.

(*a*) *Mabill. p.* 223. *& annal. Laurissenses.*

Idem imperator Veronæ cùm esset hoc anno, cellam sancti Blasii, in Hercinia silva *a beato Reginberto noviter exstructam*, privilegio decoravit. Situm est hoc monasterium horrido in loco diœcesis Basileensis ad amnem Albam, unde *Cellæ-albæ* nomen antiquitus habuit. Auctorem habet Reginbertum, quem *beatum* vocat præmissum fragmentum diplomatis Ottoniani, e Basileensis ecclesiæ historia desumtum. De eo hæc scribit chronographus Saxonicus ad annum DCCCCLXII. *Reginbertus Dei servus obiit. Iste construxit abbatiam sancti Blasii in Suevia.* Fortè hic non alius fuerit a Ramberto monacho, de quo hæc habent breves annales Einsidlenses ad annum DCCCCLIX. *Rambertus monachus efficitur;* & in pervetusto kalendario: III. *kal. Octobris Rambertus presbyter effectus est.* Sunt qui ejus monasterii originem ad annum DCCCCXLV. referunt. Monasterium condi cœptum tradunt per quosdam eremitas; qui, communicato inter se sic austerioris vitæ proposito, ab hominum consortio semoti, procul in unam ædiculam concessisse dicuntur, (sic narrant Basilicæ-factæ auctores) ubi animus curis liber, præter Deum cælumque, spiraret nihil, labore manuum vitæ mortali frugalem victum suppeditante. Iis sancti Benedicti florens institutum amplecti visum est. Erat tum in illis partibus strenuus miles Reginbertus, baro, ut vocant, Seldenburensis, Ottoni Magno ab arcanis consiliis, & in bellicis factis socius, cui in quodam conflictu manus altera truncata fuerat. Huic sanctiorem militiam arripere placuit, & in prædictorum solitariorum commigrare societatem. Nec vacuis accessit manibus, sed suas facultates exstruendo in honorem sancti Blasii monasterio contulit, quod hactenus perstitit, & quidem insigne ac locuples, ac novis post incendium ædificiis recèns instauratum.

LXXVII. S. Blasii monasterium.

In Italia abbatia Salvatoris de Tolla, ditionis Placentinæ in diœcesi Mediolanensi, ita rebus destituta erat, quas Mediolanenses archiepiscopi subtraxerunt, ut monachis loco cedere esset, nisi ablata eis restituerentur. Cùm verò Wulperrus (*b*) *ferentissimus ar. hepræsul* in aula domus sancti Ambrosii conventum sacerdotum suorum haberet, ad eum accessit Grimpaldus Tollensis abbas, eique miserabilem sui monasterii statum graviter exposuit. Ejus relatu commotus antistes, petitionis ejus rationes proferri jussit. Ad hæc abbas instrumenta, quæ antiquam possessionem firmarent, igne cremata fuisse respondit; at superesse homines *decrepitæ ætatis*, qui rei veritatem afferrent. Denique pius antistes, conctorum adstantium consilio, *per acceptum fustem* capellas sancti Cassiani & sancti Angeli cum curte Mistrani, quæ abbas reperebat, prædicto abbati tradidit, *& sanctæ reddidit regulæ*, eo pacto, ut ea deinceps, aut quidquam aliud nemo *a sancto Tolletano* cœnobio auferre tentaret. Actum anno dominicæ incarnationis DCCCCLXIII. pontificatus Wualperti decimo, mense Julio, indictione VI. Subscribunt cum aliis sacerdotibus *Anpaldus per Dei misericordiam humilis abbas*, & *Benedictus Dei gratiâ humilis abbas*. Ambrosianæ basilicæ abbas erat Anpaldus, mendosè Huppandus Puricello dictus, cujus post annos quinque successit Petrus ad annos sexdecim, nullâ re gestâ insignis; nec illustrior Oldericus abbas, cui Gaidoaldus successus. Hujus tempore Otto tertius Ambrosianæ basilicæ duo privilegia indulsit.

(*b*) *Ital. sac. to.* 4. *append.*

Salvatoris de Tolla cœnobio restituta bona.

Ambrosiani abbates.

In Anglia, Dunstano ad Cantuariensem primatum assumto, rex Eadgarus Ethelwoldum Abendoniensem abbatem ad sedem Vvintoniensem, quam Dunstanus cum Londoniensi antea tenebat, promoveri curavit, ac per Dunstanum archiepiscopum, in vigilia sancti Andreæ, quæ eo anno adventus prima dominica erat, episcopum ordinari. Per annos unum ac viginti, quibus Vvintoniensem ecclesiam rexit Ethelvvoldus, tot & tanta monasteria condidit vel instauravit, ut vix credibile videatur, ait Vvillelmus, talia fecisse urbis unius episcopum, qualia vix posset rex Angliæ totius. Initium duxit ab ecclesia sua, id est Veterl-monasterio Vvintoniensi, in quo cathedra pontificalis habebatur. Illic erant canonici vitæ adeò profligatæ, ut præ gula & carnis vitiis missas suo ordine celebrare dedignarentur: quod minimè ferens vir *sanctus*, permissu Eadgari regis, infames ac sceleratos homines inde expulit, datâ a rege optione, ut vel regulariter viverent, aut loco cederent; adduxitque eorum loco religiosos ex Abendonia monachos, quibus

LXXIX. Ethelvvoldus episcopus Vvintoniensis quanta fecerit.

ANN. CHR. 963. bus ipſe abbas & epiſcopus præfuit. Idem præſtitit in Novo-monaſterio, quod Hida dicebatur, ubi erant canonici, quibus ſubſtituit monachos regulariter converſantes ſub Ethelgaro abbate, qui poſtmodum auſtralium Saxonum epiſcopus, ac demum, ſancto Dunſtano ad cælos tranſlato, Cantuariorum præſul creatus eſt. Hanc ſecundam coloniam iridem eduxit ex Abendonienſi haud dubiè monaſterio, cui Oſgarum pro ſe abbatem præpoſuerat. Huic Novo-monaſterio rex Eadgarus inſigne privilegium indulſit: in quo monachis, quos *regulares* vocat, egregia dat monita, eiſque liberam eligendi abbatis facultatem impertit, favorem ſuum & protectionem pollicetur, omnibuſque eorum fautoribus bene apprecatur. De hoſpitibus id ſancirum, ut ſacri ſummique ordinis hoſpites *ad abbatis menſam in refectoria* cautiſſimè invitentur; laïci verò *in hoſpitio* non *in refectoria* reficiant. Eadgari conſtitutioni multi epiſcopi ſubſcribunt, tum abbates quinque, in his Æthelgarus primus Novi-monaſterii abbas, quem Athelvvoldos epiſcopus a ſe alitum regi commendat; ac poſtremò proceres quoque ſubſcribunt. In tertio quoque Vvintonienſi cœnobio virginum, quod Nonnarum-monaſterium (*) vocabatur, in honorem ſanctiſſimæ virginis Mariæ conſecrato, *mandras ſanctimonialium* ordinaviſſe dicitur, quibus religioſiſſimam Chriſti famulam, ætate maturam, Etheldridam nomine, quæ in eadem urbe Deo devotarum virginum educatrix erat, & de ſe naſciturо multa prædixerat, abbatiſſam præfecit.

(*) *Nunnamonaſterium.*

Illam, ut ſibi videbatur, injuriam non impune abire ſiverunt clerici illi Vvintonienſes, ex quibus tres tantùm ad monaſticam vitam ſe contulerunt, cœnobium, ex quo pulſi fuerant, humili corde repetentes. Ex aliis quidam ſanctum epiſcopum e medio tollere conſtituunt, letali poculo, dum in aula ſua cum hoſpitibus reficeret, propinato; quo hauſto, ubi venenum per omnia membra diffundi ſenſit, a menſa exiit ad lectulum. Verùm, ubi ſe collegit, ſe ipſum puſillæ fidei damnat, &, Chriſti verbis in memoriam revocatis, quibus fidelibus ſuis pollicetur, non eis nociturum, ſi quid mortiferum bibituri eſſent; accenſo fide animo, letiferi poculi vim exſtingui ſenſit, furentiſque veneni dolore fugato protinus e lectulo ſurrexit. Sic diſſipatum eſt nefandum conſilium clericorum, qui per diverſas Anglorum diſperſi provincias demum interierunt.

Nec ſolùm apud occidentales Saxones, ſed etiam in remotis Britanniæ partibus ſanctus antiſtes tem monaſticam promovit. Sic apud orientales Saxones Eligenſe, ſeu Elienſe monaſterium, quod ſancta Etheldrida regina quondam virginibus condiderat, tunc omnino deſertum & regio fiſco addictum, pretio non modico redemit, & reſtitutis ædificiis, ibidem conſtituit non minimum monachorum gregem, quibus Brithnodum præpoſitum ſuum rectorem præfecit. Idem præſtitum in Medeshamſtedenſi monaſterio ad fluvium Nini in regione Girviorum, quod ab ſe inſtauratum in honorem ſancti Petri conſecravit, Burgenſe ſeu Petroburgenſe deinceps appellatum: in quo Ealdulfum monachum ſuum ordinavit abbatem, qui poſt exceſſum Oſvvaldi Eboracenſem archiepiſcopatum adeptus eſt. Denique Thorneienſi monaſterio, ad crepidinem ejuſdem fluminis in honorem Deiparæ virginis ab ipſo renovato, impoſitus eſt abbas Godemannus: eòque ſancti Benedicti, cognomento Biſcopi, corpus, magno coëmtum pretio, Ethelvvoldus advexit. His omnibus chronologia Saxonica, Bedæ ſubjuncta, duo alia addit monaſteria, Chatericum, cui Ordbyrhtum abbatem; & Middeltunenſe, cui Cynevvardum vir Dei præpoſuiſſe traditur. Sic in Anglia monaſticus ordo renovatus eſt tum per Ethelvvoldum, tum per Dunſtanum & Oſvvaldum, ſuffragante Eadgaro rege, eùm antea nulli, aut pauci admodum in illa inſula regulares monachi ſupereſſent. Hæc autem renovatio in Glaſtonienſi primùm cœnobio per Duoſtanum, deinde in Abendonienſi per Ethelvvoldum, ac demum in Rameſienſi per Oſvvaldum facta, ex his in alia monaſteria propagata eſt. *Ita bis tribus veris agentibus*, ait Willelmus, *quaſi triformi lumine eccleſiam ſerenante, denſæ vitiorum tenebræ evanuere.*

LXXX. Ejus caritas tempore famis.

Quàm verò pro cæteto grege ſollicitus fuerit Ethelvvoldus, vel uno apparet luculento exemplo. Accidit eo tempore, ut acerba fames univerſam Britanniam premeret, & inopiæ gravis calamitas pleroſque dirâ clade exſtingueret. Expenſâ in egenos pecuniâ, vir Dei, cùm nihil ipſi ſupereſſet erogandum, eccleſiæ argentea vaſa minutatim confringi, & in pecuniam redigi præcepit, profeſſus, ſe æquanimiter ferre non poſſe, inanima & muta metalla integra perdurare, dum homines, ad Dei creati imaginem & Chriſti ſanguine redemti, mendicitare & inediâ perirent. Emtis ergo ex conflata illa pecuoia cibis ſuſtentavit innumerabilem multitudinem egenorum, qui famis neceſſitate coacti, ad eum undique confluebant, omneſque ex ipſis mortis faucibus eripuit. Quin etiam pueros & adoleſcentes ipſe docere non detrectabat, quibus latinos libros anglicè exponere, ac

Pueros ut erudii & monachos.

ac regulas artis grammaticæ & metricæ tradere ſolebat, eoſque hac occaſione jocundis ac familiaribus alloquiis ad melinta hortari. Unde factum eſt, ut perplures ex diſcipulis ejus fierent ſacerdotes atque abbates, & honorabiles epiſcopi, quidam etiam archiepiſcopi in gente Anglorum. Ad monachos quod attinet, ipſos etiam cathedrales cœnobitas Wintonienſes labore manuum occupari volebat; unde cùm veterem renovare decreviſſet eccleſiam, fratres unà cum artificibus & operis inſiſtere laboribus juſſit: tumque accidit, ut unus ex illis, Godus nomine, aſſumino templi lapſus culmine, nihil mali paſſus ſit; quod viri Dei meritis adſcriptum eſt. Denique quàm ſeverus erratorum cenſor ac vindex fuerit, probavit quidam monachus, qui ob furtum clam commiſſum in capitulo, diris addictus a ſancto antiſtite, brachiis ſub cucullæ ſibi invicem adhærentibus ita ſe conſtrictum ſenſit, ut ea nullo pacto movere poſſet: at ubi culpam viri Dei confeſſus eſt, protinus earum uſum recupetavit. ANN. CHR. 963.

JOhannes papa pontificatu ſa privatum non ferens, conventu ſacerdotum coacto, Leonem abdicari curavit, ejuſque acta & decreta omnia infirmavit. Dum verò in ſuſpectos ſibi homines ſæviret, pridie idus Maii mortem oppetiit. Mox Romani, fidei Ottoni datæ haud memores, Benedictum cardinalem ſubdiaconum ſublegerunt. Hoc audito, impetator Romam propere cum toto exercitu recurrit, portiſque ix. kalendas Julii ſibi apertis, Leonem priſtinæ ſedi reſtituit, ac Benedictum ſollemni more exauctoratum in Germaniam relegavit. Ipſa verò, beatorum Apoſtolorum feſto Romæ celebrato, urbe diſceſſit, &, menſe Auguſto in Etruria tranſacto, in Lombardiam conceſſit: quo in itinere, obortâ peſte, ejus exercitûs pars maxima periit, eâdemque peſtilentiâ ſublati ſunt Heinricus archiepiſcopus Trevirenſis, Gerricus abbas Wiſſenburgenſis, & Godefridus dux Lotharienſis provinciæ inferioris, quam Moſanam vocant ad diſcrimen Moſellanæ, cui Fridericus præerat. Gerrico abbati ſubrogatus eſt Erkembertus, & poſt biennium Adelbertus, uti jam ſupra meminimus. Cæterùm Leo papa eodem anno conſecrationem capellæ beatæ Mariæ, in cœnobio ſancti Meginradi cælitus factam, ſcriptis confirmaſſe dicitur in optima editione Canſiana: cujus rei pontificiæ litteræ in annalibus Eremi ad hunc annum referuntur. ANN. CHR. 964. LXXXI. Lis de pontificatu Romano.

Hic etiam annus ſupremus fuit Adalberonis Mettenſium epiſcopi eo nomine primi, da ordine noſtro perquam optimè meriti, qui, poſtquam eccleſiam ſuam annis ferè triginta-ſex rexiſſet, perceptis ſacramentis, VII. kalendas Martii ad Dominum migravit in monaſterio ſancti Trudonis, cujus abbatiam viginti (*a*) annis tenuerat. Ejus corpus poſt ſollemnes exſequias in latere exteriori parietis ipſius monaſterii ad lævam, verſus claustri ambitum, primò ſepultum, dein Goraziam, ac demum ad ſancti Arnulfi baſilicam tranſlatum eſt. *Vir opinatiſſimæ ſanctitatis, ſanctæque religionis indefeſſus ubique reformator* meritò appellatur in veteri codice ſancti Arnulfi, ubi celebris eſt hactenus ac pretioſa ejus memoria. Huic in epiſcopatu ſucceſſit Theodericus ſan Deoderieus ejus nominis primus; & in Trudoniana abbatia Thierfridus, qui hoc monaſterium annis (*b*) triginta rexiſſe dicitur, ejus verò ſucceſſor Erenofridus annis quatuor. Hunc excepit Adelardus abbas, da quo inferiùs. Nulla mentio Adalberonis apud Rodulfum inter abbates Trudonianos, quem tamen in eis recenſendum eſſe monumenta (*c*) duo a Meurſio relata probant. Theodericus, cognomento (*d*) Sextus, Adalberonis in ſada Mettenſi ſucceſſor, Ottonis Magni conſobrinus erat, multis nominibus nobis celebrandus, maximè ob conditum ſancti Vincentii monaſterium inſigne, de cujus primordiis ſuo loco agendum. Educatus fuerat in monaſterio ſancti Galli, ubi Keroldum monachum præceptorem habuerat, teſte Ekkahardo. LXXXII. Adalberoni Mettenſi epiſcopo ſuccedit Theodericus. (*a*) *Meurſius p.* 313. S. Trudonis abbates. (*b*) *Spicil. to. 7. p.* 347. (*c*) *V. lib.* 44. *n.* 56. (*d*) *ſup. n.* 69.

Dum Richardus abbas Floriacenſi ſancti Benedicti monaſterio præſſet, matrona quædam, Guntrudis (*e*) nomine, cum filio ſuo Leraldo ampliſſimam donationem fecit *monaſterio ſanctæ Mariæ, ſanctique Petri, necnon & ſancti Benedicti Floriacenſis cœnobii, in quo ipſe ſanctiſſimus corpore requieſcit*, pro remedio animarum ſuarum & *ſenioris* ſeu conjugis ſui Malguini, ac rebus ſuis propriis, ſitis in pago „ Matiſconenſi, in vicaria Cavinenſi apud Buſſerias, & in pago Auguſtidunenſi a„ pud Solechiacum. Inſuper quamdam alodum pro filio ſuo Malguino, qui in cella „ Patriciaco requieſcit. *Actam Patriciaco monaſterio publicè. Data in menſe Ju„ lio, anno decimo regnante Lotharii rege. Rainaldus monachus ſcripſit, dictante Alterio abbate*, ſed cujus loci ignoramus. LXXXIII. Floriaco facta donatio. (*e*) *Perard. p.* 39.

In monaſterio Figiacenſi ſeu Fiacenſi apud Caturcos mortuo Geraldo abbati, & Figiaci ſepulto, ſubrogatus (*f*) Calixto ejus loci monachus vitæ probatiſſimæ, qui a Benedicto papa Romæ benedictus fuiſſe dicitur. Hic ſui monaſterii decora augere ſtuduit, & inter cætera *librum de ſancta optimum ſecundùm morem Romanum* LXXXIV. Calixto abbas Figiacenſis. (*f*) *Saint. ad an.* 1. *p.* 500.

ANN. CHR. 964. per Raymundum Auriliacenſem abbatem Figiaci deſcribi curavit, ut verſus ſequens initio præmiſſus teſtatur.

Calſto ſui nomen ſolita teſtatur in acta.

Hic etiam capellam mirifico opere exſtruere cœpit, ut in columnis eccleſiæ legitur, ſed non omnino perfecit. Ad hæc Fontenſe monaſterium in honorem ſanctæ Mariæ ſempet virginis ædificavit, fundum ſuppeditante Ramnulfo Figiael domino, & Benedicto papa probante atque Stephano epiſcopo Catturcenſi, ibique Figiacenſes monachos inſtituit. Superſtes fuit ad annum DCCCCLXXIV.

LXXXV. Geraldus & Raymundus Auriliaci abbates.

Itaque ante eum annum Auriliacenſe monaſterium texiſſe videri poſſit Raymundus abbas, cujus operâ Calſto uſus eſt ad deſcribendum prædictum codicem cantus Romani, niſi fortè abbas dictus eſt Raymundus per anticipationem: quod quidem certum exiſtimo, & ex ſequentibus patebit. Geraldus de ſancto Sereno, ejus deceſſor, Auriliacenſem baſilicam, ab anteceſſore ſuo inchoatam, perfecit, & vocatis epiſcopis eam conſecrari curavit. Hæc dedicatio facta dicitur (*a*) *anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXXII. *indictione quintâ, papa Johanne feliciter ſedente in cathedra apoſtolica*. Verùm indictio quinta anno DCCCCLXII. convenit, non verò anno DCCCCLXXII. indictione quintâ-decimâ prædito, quæ hoc loco reponenda eſt. Geraldus diverſa Sanctorum pignora in nova illa baſilica *in altum* recondidit. Ad hæc reſtruxit eccleſiam beati Clementis, quam beati Geraldi pater olim ædificaverat. Idem Romam & Jeroſolyma Inſtraſſe dicitur, eoque abbate res publica monachotum valde aucta fuiſſe. Diſceſſurus vicinos præpotentes viros beneficiis monaſterio devincire cupiens, decem-millia manſorum præter oppida precario eis conceſſit, ſcilicet comitibus Turenenſi, Carladenſi, & aliis ex Catutci partibus nobilibus viris. Verùm ejus facti valde eum pœnituit; & niſi Dei providentia ſubveniſſet, ad extremam inopiam redactum fuiſſet monaſterium, cujus res familiaris ſubinde reſtituta. Sepultus eſt Geraldus in baſilica ad lævam portæ majoris. Ejus ſucceſſor Raymundus nobilis erat Caturcenſis ex caſtro Saura (*) nominato, qui eruditionem curavit, immo ipſe erudivit Gerbertum Auriliacenſem monachum, de cujus vitæ primordiis hic agendum eſt.

(a) *Acaleft. to.2. p.240.*

(*) *al.* Vaura.

LXXXVI. Gerberti vitæ primordia.

Gerbertus, nomine quàm genere illuſtrior, *obſcuro loco natus* dicitur in chronico (*b*) Autiliacenſi, *ingenio vafer, & in litteris præclarus*; apud Albericum ex Guidone *Remis*, *ut dicitur*, *natus*, *& apud Floriacum monachus a puero*. Utrumque falſum puto, nec dubito, quin Gerbertus patriâ Arvernenſis fuerit, haud procul ab Auriliaco ſeu Aureliaco, quod de Aurelianorum urbe imperiti quidam interpretari ſunt, ob idque Floriaci in agro Aurelianenſi a puero monachum fuiſſe commenti. Sane eum Auriliaci, aut in vicino loco natum fuiſſe innuit ipſe in epiſtola XXXV. ſecundo loco edita, in qua ſuis Auriliacenſibus ſcribens, valere cupit notos quondam ſuos vel affinitate conjunctos, ſi qui ſupereſſent. Grates etiam rependit *ſpecialiùs patri R.* id eſt Raymundo, cui, ſi quid ſcientiæ in ipſo eſſet, poſt Deum inter omnes mortales gratias rependit. Nullus veterum accuratiùs de eo ſcripſiſſe mihi videtur, quàm Hugo Flaviniacenſis (*c*) abbas ſub finem primæ partis chroniei ſui: ubi Gerbertus in cœnobio ſancti Geraldi apud Auriliacum nutritus dicitur, grammaticâque eruditus; & ab ejus loci abbate commiſſus Borello citerioris Hiſpaniæ duci, ut in arribus eruditetur, atque ab eo Hattoni cuidam epiſcopo traditus inſtituendi causâ; apud quem plurimùm matheſi ſtuduit. Borellus comes erat Barcinonenſis, qui Gerbertum Attoni epiſcopo Auſonenſi commendavit. Guido mox laudatas apud Albericum ait, Gerbertum in Hiſpaniam fugiſſe, aſtrologiam a Sarracenis didiciſſe, & ita liberales ebibiſſe artes, ut in Galliam revocaverit peridem ibi obſoletas. Non ſatis ſibi conſtare videtur Hugo Flaviniacenſis, eum ait, Gerbertum *pro morum inſolentia* e ſuo monaſterio expulſum fuiſſe; & tamen ab Auriliacenſi abbate Borello duci commendatum: niſi dixeris, eum ob præſtantius ingenium conſodales ſnos deſpectui habuiſſe, adeòque eis exoſum Autiliaco diſcedere coactum; abbati verò acceptum nihilò minùs fuiſſe, a quo Borello duci commendatus ſit. Id de Geraldo abbate Interpretari ſuadet ipſius Gerbetti epiſtola XVI. *Geraldo abbati Auriliacenſi* inſcripta, eùm Gerbertus jam abbas eſſet Bobienſis, in qua Raymundum *magiſtrum quondam* ſuum vocat, eum ſcilicet, qui poſtea in Auriliacenſi præfectura ſucceſſit Geraldo abbati, quem mortuum idem Gerbertus in alia epiſtola (*d*) luget. Quanta verò cum eo neceſſitudine conjunctus fuerit, teſtis eſt epiſtola XLVI. eidem Geraldo inſcripta, in qua ſelicem reputat diem, felicem horam, quâ licuit noſſe virum, cujus vel ſola nominis recordatio omnes a ſe moleſtias detorqueat: cujas præſentiâ ſi interdum frueretur, ſe beatiorem non ſtuſtra reputaret. In præcedente denique epiſtola ad Raymundum monachum, *ſe-*

(b) *ibid. p. 241.*

(c) *Labbe tom.2. p.157.*

(d) *Gerbert. epiſt. 91.*

diſſimus

diſſimè patris Geraldi meminit *ſpecialis*, ut ipſe ait, *filius Gerbertus*: & in fine, *Valeat pater Geraldus, valeat frater Auraldus, valeat ſanctiſſimus ordo, meus altor & informator*: quæ quidem verba probant, Auriliacenſes ſuos ſibi cariſſimos non exoſos fuiſſe. Mitto quæ de Gerberto habet Trithemius in fuſiori hiſtoria (*a*) Hirſaugienſi, ubi ait, eum Floriaci adoleviſſe, ac demum adoleſcentem *abjecto habitu* in Hiſpaniam fugiſſe: quod nullo auctore dictum refellit conſtans Gerberti affectus in ſuos Auriliacenſes, cæteroſque monachos ejuſdem inſtituti. ANN. CHR. 964. (*a*) *Hirſaug. an.* 992.

Quo tempore Gerbertus Bobienſem abbatiam adeptus ſit, res obſcura eſt, quam pro hominis fama hic illuſtrate operæ pretium fuerit. Tempus eruitur ex primis viginti-quinque ejus epiſtolis, quarum pleraſque jam abbas ſcripſit. Ex his duas Johanni papæ ditexit, nempe quartam-decimam, & viceſimam-tertiam. In priori, quam *beatiſſimo papæ Johanni Gerbertus ſolo nomine officii Bobienſis cœnobii abbas* inſcripſit, ait ſe ab eo *virgam paſtoralem & apoſtolicam benedictionem* accepiſſe. Id verò de Johanne XIII. explicandum eſſe ſuadet epiſtola decima-ſeptima, ſcripta ſub annum DCCCCLXX. Adalberone jam Remorum archiepiſcopo, ad Geraldum Auriliacenſem, in qua quærit, *an Hugo, quem veſtrâ*, inquit, *linguâ abba-comitem dicitis, uxorem duxerit*. Is videtur Hugo Caputius, vulgò Caperus dictus, qui Adelaidem, filiam Willelmi Pictavorum comitis, cui cognomen Caput-Stupæ, ſub id tempus uxorem duxit, ex qua ante annum DCCCCLXX. ſuſceperat Rotbertum, quippe qui partis litteris pro eccleſia Autelianenſi ſubſcriptus anno DCCCCLXXV. inveniitur, ut poſtea videbimus. Quâ occaſione Bobienſem abbatiam Gerbertus obtinuerit, ex Hugone Flaviniacenſi intelligimus; quippe Borrello Barcinonenſi duce cum Attone Auſonenſi epiſcopo Romam eunte, *idem eum eis profectus, & propter actus neceſſimus*, ab eodem duce *Ottoni regi eſt intimatus*. Si regis nomine Ottonem nondum imperatorem deſignaverit Hugo, id factum oportuit ante annum DCCCCLXII. quo imperialia inſignia Otto a Johanne XII. Romæ accepit. Sed non ita rigidè regis nomen accipiendum exiſtimo. Id verò probat tempus, quo Borrellus comitatum Barcinonenſem adeptus eſt, ſcilicet poſt Seniofredum, qui anno DCCCCLXVII. mortuus eſt, ſepultuſque in monaſterio Rivipullenſi, facto (*b*) priùs teſtamento, quo multa eccleſiis ac monaſteriis piiſſimus princeps legavit. Itaque ab eo tempore Gerbertus Ottoni notus & acceptus, abbatiâ Bobienſi donatus ab eo eſt. Erravit (*c*) Ugbellus, qui id rejicit ad annum DCCCCXCII. falſus diplomate Ottonis primi, quod Ottoni tertio perperàm tribuit. Adeptus hanc abbatiam *Hugoni ſuo* „ Gerbertus *quondam*, ut ipſe ait, *ſcholaſticus* ea de re ſcribit epiſtolam XII. ſecun„ dùm amplitudinem animi ſui ampliſſimis honoribus ſe ditatum fuiſſe a domino „ ſuo Ottone; *nam quæ pars Italiæ*, inquit, *poſſeſſiones beati Columbani non continet?* at ſecundùm amplitudinem amici ſui ampliſſimis ſe oneratum hoſtibus, & „ nullam partem Italiæ in qua ſuos non habeat hoſtes. Conditionem pacis hanc „ ſolam fore, ſi ſpoliatus abbatiâ fuerit; veſtitum diſtrictis perſequendum gladiis: „ ubi gladio ferire nequiverint hoſtes, jaculis verborum appetituros. Cæterùm „ mallu ſe militem eſſe in cæſarianis caſtris, quàm regem in alienis. Infenſus in primis ac infeſtus ipſi fuit Petrus Papienſis epiſcopus, qui anno DCCCCLXVI. eam ſedem iniiſſe dicitur, eamque ad annos octodecim tenuiſſe. Graves ad eum litteras ſcripſit Gerbertus, ſcilicet epiſtolam quintam, in hæc verba. *Quod abbatiam ſancti Columbani habere videmur, Italorum nulli gratias agimus. Si ante dominum noſtrum a vobis laudati ſumus, non indebitas vobis reddidimus laudes. Mutua expoſcitis colloquia, & a rapinis noſtræ eccleſiæ non ceſſatis. Noſtra, velut propria, militibus diviſiſtis, qui diverſa in integrum revocare debuiſtis. Rapite, prædamini, vires Italiæ contra nos concutite. Opportunum tempus nacti eſtis. Dominus noſter bellorum certamine occupatur: nos nec manus paratas eum juvare detinebimus, nec quod ejus* „ *officii eſt temerè uſurpabimus*. De his aliiſque vexationibus conqueritur, tum „ apud cæſarem tum apud Adelaidem auguſtam, ſcilicet monachos (*d*) ſuos at„ tenuari fame, premi nuditate; libellariis codicibus ſive precariis totum ſanctua„ tium Domini venundari; apothecas & horrea exhauſta; in marſupiis nihil eſſe. „ Satius ſibi fore; ſi cum gratia domini ſui fieri poſſet, ſolùm apud Gallos ege„ re, quàm cum tot egentibus mendicare apud Italos.

LXXXVII. Bobienſis abbas vexatur. (*b*) *Marca* c. 885. (*c*) *Ital. ſac.* 10. 4. c. 1354. (*d*) *Gerbert. ep.* 2.

Neque foris tantùm ſæviit hæc tempeſtas: domi etiam eò uſque graſſata eſt, ut Bobienſes eum expulerint. Hinc epiſtola XVIII. ad Bobienſes. *Qui regulam ſancti Benedicti profeſſi eſtis, & paſtorem deſerendo abjeciſtis, colla tyrannis ſponte ſubdidiſtis... Ante tribunal Chriſti quomodo apparere vultis? Hæc quidem non causâ retinendi honoris ſcribo, ſed laquenda loqueus, curâ paſtorali animam meam erimine libero, non audientes implico*: & in epiſtola XIX. ad Rainaudum: *Rectè quidem, frater, conquereris ſuper abbatis tui privatione. Oves in convallibus ante ora luporum abſque paſtore, monachi in monaſterio abſque abbate. Secundum ſcire tuum & poſſe*

ANN. CHR. 964. *posse, bene te velle & facere adhortor & moneo. Uniat tuni tria diversa imperia super te docent quæ vides, fallacia & inconstantia. Futuram desolationem, non tantùm parietum, quantùm animarum, ingemisce, & de Domini misericordia noli desperare.* Tria hæc imperia videntur interpretanda de trium abbatum mutatione apud Bobienſes.

Hac tempeſtate jactatus Gerbertus in Galliam rediit, & primò fortè in Germaniam, ubi Ottonem juniorem erudire juſſus eſt. Eo abſente, Petrus creatus eſt abbas Bobienſis, ut diplomata Ottonum duo manifeſtè probant, quorum primum (*a*) eſt anni DCCCCLXXII. Non tamen ſic abjectus fuit a Bobienſibus Gerbertus, at non-

(*a*) *Ital. ſac. tom. 4. c. 1351.*

nulli ipſi addicti eſſe non perſeveraverint. Argumento eſt epiſtola LXXXIII. quam ille omiſſo abbatis nomine ſcribit *dilectiſſimis ſibi filiis Bobienſibus utriuſque ordinis*, clericalis ſcilicet ac laicalis: in qua eos rem dignam, ſuoque nomini, ſuorum ſcilicet, convenientem feciſſe dicit, patrem quærendo, patrem viſitando: ſe pro eorum dilectione & fide conſtanti erga ipſum, tunc ubſentem gratias agere; brevi præſentem debitas exhibiturum: cæterùm ſe quidem jam prope in portu conſtitiſſe; at eos malignis fluctibus jactari iniquo animo ferre; ſed confidere, Dominum, qui omnia poteſt, motum prece pauperum, afflictis opem illico iaturum. Hinc eſt quòd abbatem loco ſui inſtitutum, velut tyrannum reputabat in epiſtola ſeptima, quæ ſecundo loco eſt, ad Rainaudum monachum Bobienſem, eni facultatem indulget migrandi ad aliud monaſterium, *ſi ſub regula patris Benedicti ac ſpirituali abbate* in alio militare cuperet; dandi etiam ac recipiendi, *quod jure & ſine offenſione divinarum legum dandum ac recipiendum eſt*; excepto *ſi quid tyranno aut impio* ſponte tribuiſſet.

ANN. CHR. 965. LXXXVIII. Ottonis Magni diplomata pro S. Remigio, &c.

GErberti varia illa infortunia accidernnt ex Ottonis maximè abſentia, qui anno DCCCCLXV. teſte Frodoardo, relictâ urbe Româ, Coloniam venit, ibique Gerbergam reginam ſororem ſuam, cum filiis Lothario rege & Carolo puero ad ſe profectam, excepit, & cum eis, aliiſque magnis proceribus placitum magnum habuit. Antequam Coloniam veuiret, aliquamdiu morarus eſt in pago Ingelheimenſi prope Moguntiam: ubi rogatu Hincmari abbatis eurtem Coſſam, quam Attalous archicpiſcopus monaſterio ſancti Remigii reſtituerat, eidem imperiali præcepto (*b*) aſſerit Otto Magnus hoc anno, x. kalendas Junii, indictione VIII. actum *Ingelheim* palatio. Ibidem Otto junior eodem die & anno idipſum regio (*c*) diplomate comprobavit. Erat hæc cella ſeu abbatia (ſic eam Otto Magnus alibi vocat) in diœceſi Mogutina, *in monte ſancti Remigii* dicto, *circa villam, quæ Ceſſa dicitur, ſuper fluvium Glan*, ut Adalbertus Moguntinus antiſtes loquitur, ubi Remigiani quidam monachi ſub monaſtica regula quondam vivere conſueverant. Ea prædicto Ingelheimii palatio Otto Coloniam venit: ubi monachorum in cœnobio ſancti Manſueti reſtitutionem rogatu Gerardi Tullenſis epiſcopi; & bona omnia monaſterii ſancti Apri imperialibus litteris confirmavit. Utraque præceptio *data iiij. nonas Junii, anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXV. *indictione viij. anno regni Ottonis XXX. imperii iiij. Actum Coloniæ palatio*. Utrumque diploma recognovit Liudulfus cancellarius ad vicem Brunonis archicapellani, qui hoc ipſo anno Remis mortuus eſt, ut poſtea videbimus.

(*b*) *Marlot. to. 1. p. 604.*
(*c*) *ibid.*

LXXXIX. Gerardi epiſcopi beneficia in S. Manſuetum.

„ In priori diplomate Gerardus, venetabilis Tullenſis eccleſiæ præſul, imperialis clementiæ ſuggeſſiſſe dicitur, quemdam locum in ſuburbio ejuſdem ſuæ civitatis ab antiquo quidem fundatum, ſed præcedentium injuriâ temporum rebus deſtitutum, religione depravatum, ædificiis corruentibus omnino collapſum eſſe; qui locus in honorem ſancti Petri conſecratus, & corporibus ſancti Manſueti primi ejuſdem civitatis epiſcopi, ſimulque beati Ammonis prædictæ urbis itidem antiſtitis decoratus, a bonæ memoriæ Gauzlion antecceſſore ſuo reparati cœptus fuerat, ſed opere imperfecto relictus. Hunc verò ſe ea integro reſtituere velle, rebuſque ac reditibus augere; ideoque *abbatem, nomine Adam, regularibus diſciplinis eruditum*, cum conſilio Brunonis archiepiſcopi ac principum regni, fratribus ibidem conſiſtentibus præfeciſſe; & tam ea his, quæ quondam eidem loco ſubjectæ fuerant, quàm ex aliis epiſcopii ſui rebus, cum ſuorum fidelium conſenſu dotaſſe: quæ omnia Otto Magnus, cùm ſuo, tum filii ſui æquivoci nomine, ratum gratumque habet. In libro de miraculis ſancti Manſueti legimus, Gerardum reſtituro beati Manſueti oratorio, *laudabilis memoriæ abbatis Humberti conſilio, qui tunc temporis beati Apri gloriosè regebat monaſterium*, ſuorumque conſenſu fidelium, quemdam boni teſtimonii virum, moribus & actibus præfulgentem, eidem loco præfeciſſe, Adamum ſcilicet modò laudatum. Ex quo intelligimus, Humbertum ubbatem in ſancti Apri regimina ſucceſſiſſe Archemboldo abbati a teſtitutione primo, cui Gauzlinus epiſcopus, Geraldi deceſſor, locum ſan-

S. Apri abbates.

cti Manſueti reparari cœptum commendaverat. In quibuſdam tamen indiciibus Archemboldo abbati ſubſtituitur Adſo abbas, quam monaſterii ſancti Apri abbatem non fuiſſe inferiùs probaturi ſumus. Humbertus, a nobis aliàs jam laudatus, e Gorzienſi monaſterio aſſumtus eſt ad regendum ſancti Apri monaſterium, ubi *in cura domiaici gregis beato fine quievit*, ut in libro de vita ſancti Johannis abbatis Gorziensis legitur; adeòque diſtinguendus ab Humberto ſancti Vitoni abbate, qui e ſancti Apri monaſterio eductus, apud ſanctum Vitonum deceſſit. ANN. CHR. 965.

In poſteriori Ottonis diplomate pro ſancto Apro, fit mentio de cella Baini-villæ, „ quam quidam miles, Arnulfus nomine, loco ſancti Apri tradidit, eo pacto, ut „ aliqui de fratribus ſancti Apri ad cuſtodiendum regularis diſciplinæ ordinem in „ eo loco ponerentur. Exſtant in archivo ſancti Apri litteræ hac de re confectæ, „ in quibus Arnulfus *famulus Dei* ait, ſe ob animæ ſuæ remedium, domni Gan„ zlini pontificis auctoritate & collaudatione, quoddam famulorum Dei monaſte„ rium conſtruxiſſe in ſuis prædiis, *in pago Segnisiſe*, ac definiiſſe, ut idem locus, „ qui in honorem ſancti Salvatoris ac ſancti Mauricii ſociorumque ejus conditus „ eſt, ſubjectus ſit monaſterio ſancti Apri, ejuſque abbati ſub regulæ ſancti Bene„ dicti inſtitutione: eâ conditione, ut, ſi quis ea ſuis propinquis eausâ devotionis „ & ſalutis ſuæ in hoc loco ſe ſuſcipi petierit, ei non denegetur introitus; ſed & „ ſi utilis & dignus pro vitæ ſuæ merito inventus fuerit, & abbati viſum fuerit, „ etiam proviſor ejus loci conſtituatur: aliàs, ut noxius repellatur. Si autem epiſ„ copus vel abbas monaſticam religionem illic funditus deſtruere voluerit, tunc „ ipſius propinqui ac poſteri locum illum recipiant. Hanc verò ſcripturam, ut hæc „ omnia firma & inviolabilia ſint, fieri juſſit, atque manu ſuâ ac manibus prin„ cipum ac multorum nobilium *in malla publica* firmari voluit. Subſcribunt duo Fredericus, Henricus, Teutbertus ſcabineus, Wido comes, Teutſelinus comes, aliique. Deſunt chronicæ notæ in veteri exemplo, quo uſi ſumus. Hactenus Bainivillæ (*) cella eſt in Tullenſi diœceſi ad Moſellam. Redeo ad Ottonem imperatorem, qui ſub finem anni Romam reverſus, convocatâ magnâ ſynodo, ait Frodoardus, Johannem XIII. in ſede ſua reſtitui curavit; ac Benedictum a Romanis electum, totius ſynodi judicio depoſitum, ſecum abduxit, & in Saxoniam relegavit, atque Adalgago Hammaburgenſi archiepiſcopo commendavit. XC. Baini villæ cella. (*) vulgò *Bainville aux-mirettes.*

Hic annus ſupremus fuit Brunonis Colonienſis pontificis ſanctiſſimi, qui poſt conventum illum Colonienſem profectus Compendium, ut nepotes ſuos, Lotharium ſcilicet regem & Hugonis Magni filios, invicem diſſidentes ad concordiam revocaret, inormari cœpit; tum in urbem Remorum advectus, ubi morbo ingraveſcente, *corporis & ſanguinis Domini ſacramentum, virtutis ejuſdem ſacramenti non inſcius, expetivit: quod cùm fuiſſet allatum, vir ille Domini, quid animo ſenſerit, toto corpore proſtratus oſtendit.* Poſt dies quinque, morti proximus *iter ſuum magno illa viatica, ſancto videlicet & unico redemtionis noſtræ pignore, munivit*; ac demum inter aſtantium gemitus ac preces ſpiritum Deo reddidit v. idus Octobris. Corpus ejus cum debito honore Coloniam vectum, inſigni pompâ XIV. kalend. Novembris ſepulturæ mandatum eſt in ſuburbano, uti mandaverat, ſancti Pantaleonis monaſterio, quod conſtruxerat, *ſed adhuc uſque conſilio & providentiâ ſuâ conſtruxit, & ordinare non ceſſat, gubernante Deo inſignia bonæ voluntatis ejus per ſanctorum merita, quorum illuc & reliquias advexit, & patrocinia ſibi religioſè & ſedulò ſupplicuriane providit.* Sic loquitur Rotgerus, gravis & eloquentiſſimus ejus temporis ſcriptor, qui librum de ſancti Brunonis vita compoſuit, ac Folcmaro archiepiſcopo ejus ſucceſſori nuncupavit, *Rotgerus ſervorum ſuorum*, ut ipſe ait, ultimus. Eum ſancti Pantaleonis monachum fuiſſe Miræus, aliique exiſtimant. Fallitur Surius, qui eum anno MXL. floruiſſe dicit; ſiquidem ſæculi undecimi initium non videtur attigiſſe, ſcribebatque (*a*) ſuperſtite adhuc Brunonis præceptore Baldrico, Trajecti ad Rhenum epiſcopo, quem nonnulli cum Baldrico Trajecti ad Moſam antiſtite, longè ante Brunonem vitâ functo, perperàm confundunt. Floruit itaque, ſcripſitque Rotgerus librum de geſtis ſancti Brunonis intra duodecim annorum ſpatium, quod ipſius Brunonis inter ac Baldrici ejus præceptoris obitum interceſſit. XCI. Brunonis Colonienſis obitus. Rotgerus ejus vitæ ſcriptor. (*a*) *S. Brunonis vita c. 4.*

Paullo ante Brunonem a vivis exceſſerat Heinricus Trevirenſis antiſtes: quo mortuo, Vvolfgangus, qui ai decem annis pro intima ſua neceſſitudine adhæſerat, ſolutis amicitiæ ac ſæculi rerinaculis, ad monaſticæ vitæ portum, uti dudum optaverat, convolare ſtatuit, hoc unum ea amici morte ſolatium aſſecutus, quòd votum de ſæculi contemtu jam pridem conceptum exſequi ſibi liceret. Hæc cogitanti Bruno interceſſit, fecitque ut ad ſe veniret, promittens illi omnem humanitatem, immo ipſum quoque pontificatus honorem, ſi apud ſe remorari vellet. Verùm hæc vir Dei conſtantèr recuſavit, ſed tamen aliquamdiu cum illo remanſit, XCII. Wolfgangus Einſidlæ fit monachus.

eui

ANN. CHR. 965. cui in omni probitate ſimilem ſe numquam vidiſſe teſtatus eſt. Eo tandem dimiſſo, domum reviſit, nec minora voti ſui impedimenta paſſus eſt a propinquis, qui ei ampliſſimam hæreditatem offerebant, velut unico ſuæ gentis columini, in quo tota domus inclinata recumberet. At ille longè potiorem ſibi a quodam præpotenti domino hæreditatem offerri reſpondit, apud quem majorem eis benefaciendi occaſionem ac facultatem habiturus ſit. Tum alacriores facti ejus conſanguinei, nomen domini & locum, quò ire vellet, inquirunt; ſciſcitantutque, an quem ipſorum in comitatu habere veller. Ille vetò eos brevi nomen & locum ſcituros dixit: cæterùm ſotiis ſe non indigere. Paucis poſt diebus domo diſceſſit, duobus adoleſcentibus comitatus, & ad monaſterium Solitariorum ſe contulit, *in tenebroſa ſilva* ſitum, ubi artiorem regulæ diſciplinam ſub Gregorio religioſiſſimo abbate obſervari compererat. Hujus abbatis magiſterio ſe totum tradens, cum habitu ſæculari veterem hominem exuit, novumque eum monaſticæ vitæ habitu induit: in quo quantâ diſtrictione, ac ſevetitate vixerit, eximia ejus facta teſtantur. Tirocinii peracto tempore, multi vicinlorum cœnobiorum monachi, ejus probitatis ac doctrinæ famâ reſperſi, ſe ſe illi etudiendos & inſtituendos tradiderunt: quos illu, abbatis accepto permiſſu, liberalibus ac moralibus diſciplinis ſtudioſè inſtruait. Inter ea beatus Udalricus fratres pto ſuo more viſitandi causâ ad monaſterium venit, eumque, quantumvis reluctantem, presbyterum ordinavit: qui otdo novos ei ad virtutem ſtimulos addidit. Inſiguis ejus devotio fuit in beatum Otmarum, ſancti Galli quondam abbatem, qui ei futuram ad Hungaros miſſionem & epiſcopatum prædixit.

XCIII. Ufnaugia Einſidlæ data. (a) *Annal. Ecrom. p.* 75.

Hoc ipſo anno imperator Otto, rogatu Burchardi ducis, privilegium conceſſit Meginradi-cellæ ſeu Einſidlenſi (*a*) monaſterio, quod domnus Eberhardus beatæ memoriæ eremita in honorem ſanctæ Mariæ & ſancti Mauricii, ope & adjutorio Hermanni ducis, a fundamentis exſtruaiſſe dicitur, quod *modò*, inquit Otto, *ſanctiſſimus vir, cunctis virtutibus pollens Gregorius nobiliter regit*; jubetque, ut poſt obitum ejuſdem venerabilis abbatis Gregorii, monachi ejus loci poreſtatem habeant ex ſe ipſis eligendi abbatem; *data* AV. *kal. Februarii, anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXV. *indictione* VIII. *regnante domno Ottone rege* ANN. (*a*) *imperatoriæ autem poteſtatis anno* II. *Actum in Siadliezeſowo*. Is locus ſitus eſt prope Augiam, ubi eodem die verſatus imperator, Adeleide auguſtâ flagitante, accedente etiam Burchardi ducis & Hartberti Curienſis epiſcopi ſuffragio, Uffenovam ſeu Ufnaugiam inſulam, Tigurino lacui proximam, cum aliis adjacentibus prædiis eidem monaſterio (*b*) contulit. Sed quia inſula hæc Seckingenſi parthenonis jure ac dominio ſubjacebat, alia prædia ejus loci antiſtitæ in damni compenſationem reſudit.

(a) *Annal. Ecromi p.* 75.

(*a*) *l.* XXX. *imper.* XV.

(*b*) *ibid. p.* 76.

Regulinda & Alaricus eò ſecedunt.

Hermanno duci uxor erat piiſſima, Regulinda nomine, quæ orbata viro, in prædicta inſula Deo ſe conſecravit, exſtructo in honorem ſancti Martini oratorio; ibique reliquum vitæ pientiſſimè traduait. Eòdem ante ſeceſſerat filius ejus Alaricus, qui poſtea in Meginradi-cellam ſu receperat. Mortuâ matre, quæ res ſuas Alarico, ejuſque monaſterio legaverat, haud multò poſt, relicto cuſtodis apud Einſidlam officio, ad eamdem inſulam rediit, ſive ut majorem baſilicam a matre incœptam abſolveret; ſive, quod veri ſimilius eſt, ut illic magis ſolitariam vitam duceret. Ibi cæleſte oraculum juſſus eſt perferre piiſſimæ virgini Vviboradæ recluſæ apud *ſanctum Gallum*, ut ſcilicet nimiæ abſtinentiæ imponeret modum; quippe arborem, dum vivâ terrâ tegitur, io frondes & fructus revirefcete: ſi radicem humo nudatam eſſe contingat, citò areſcere. De eodem Alariço traduut, iuſulâ illâ aliquamdo alluvione obſeſsâ, eùm nullus ad eum accedere auderet, eum eibi penuriâ prope enectum ad preces confugiſſe; & poſt prects panem & vinum capiti ſuo ſuppoſitum inveniſſe, quo reſocillatus convaluit. Ibidem mortuus eſt vit Dei, ſepultuſque io oratorio beatæ Mariæ a matre inchoato, quod ipſe perfecerat. Habetur ioter tutelares patronos Eloſidlenſis monaſterii, cujus præpoſituta etiam ounc ſupereſt apud Ufnaugiam.

XCIV. Alettranno Laubienſi abbati ſuccedit Folcuinus. (c) *Spicil. to.* 6. *p.* 373.

Paullo poſt Brunonis archiepiſcopi obitum Alettrannus abbas Laubienſis, exacto anno regiminis ſui quinto *in magna ſpe futuræ gloriæ defunctus eſt* III. *nonas Octobris*, inquit (*c*) Folcuinus ejus ſucceſſor, quem Eutaclus Leodicenſis antiſtes ætate juvenem, Laubienſibus præfecit, & Coloniæ præſente Ottone imperatore, in magna populi frequentia, lectâ priùs fratrum electione, ab Ingranno Cameraceoſi epiſcopo, ipſo die natali Domini ordinari curavit. Folcuinus *ab ipſis pene crepundiis* admiſſus eſt in Sithienſium *gratuitam fraternitatem*, ut ipſe ait in prologo vitæ ſancti Folquini epiſcopi, quam *dilectiſſimis in Chriſto ſancti Sithienſis cœnobii fratribus* nuncupavit, eos in fine rogans ſui, illorum utique *fratris*, eſſe memores. Huuc verò Folcuinum a Fulcuino levita, qui chartas Sithienſis monaſterii unum

io

ſn corpus redegit, diſtinguendum eſſe ſuperiùs (*a*) oſtendimus; tametſi oterque e regno Lotharii & quidem genere nobiliſſimus erat. In eodem prologo abbas ſatis ionuit, ſe non tam volentem, quàm quodam modo coactum, *ceſſ atibus* ſcilicet *eò multimodam infeſtationem propinquorum curit*, in Sithienſe monaſterium a puero ſe recepiſſe: & in cbrooico Laubienſi (*b*) *cognitionem* ſuam *non infimam* modeſtè dicit, & fratrem ſuum Godeſcalcum (*c*) vocat: quo ex loco nnvum urgumentum deſumitur ad eum diſtinguendum u Fulcuino levita, qui u parentibus ſuis (*d*) ad Sithienſe monaſterium adductus, ſanctoque Bertino oblatus eſt.

ANN. CHR. 965.
(*a*) *num.* 50.
(*b*) *Spicil.* 10. 6. *p.* 576
(*c*) *ibid p.* 584.
(*d*) *lib.* 44. *n.* 103.

XCV. Ratherius Laubis infeſtus.

Folcuino Laubiis præpoſito Ratherius, qui adhuc Veronæ erat, civium inſolentiæ pertæſus, ſimulque ſuſpectam habens innatum illis perfidiam, de reditu in patriam cogitare cœpit, animo recolens, in uliena putria vitam quidem aliquando haud iojucundam eſſe; at mortem ingratum. Miſſo ituque ud Folcuinum abbatem libro a ſe ſcripto, cui *Conflictus duorum* titulus erat, in quo, utrum reverteretur necne, anaius diſputabat; ſimul eum rogabat, equos & comites ſibi mitti, quò expeditiùs Laubias reverteretur. Factum eſt, miſſum eſt.: rediit ille ſecum uſſerens auri & urgenti, ur ipſe ujebat, maſſas & acervos, quibus abbatiam ſancti Amandi ſi Folcuino eredimus, a Lothario rege mercutus eſt. Cùm verò non bene ei eum Folcuino abbate conveuiret, upud Alnam villam, ab Euracto epiſcopo ipſi conceſſum, quæ ubbatia olim a ſancto Urſmaro abbute condita fuerat, ut Laubienſi ſubjecta, aliquamdiu morutus eſt, cui Folcuinus inſuper conſenſu fratrum abbatiolam ſuoti Urſmari & Waſſare monaſterium eum duabus villis ad vitæ ſupplementum conceſſerat. Verùm, cùm ille oihilò miuùs abbati ſemper inſeſtus eſſet, cujus fortè locum occupare voluiſſet; eò res devenit, ut abbus loco cederet, comperto id velle Euractum epiſcopum, qui Ratherio fuvebat. Mox Laubias invudit Ratherius, metuenſque abbatis animoſitutem, & ejus cognationem, quæ non erat infima, clauſtrum in modum caſtelli cingit, ſicque monaſterio poritus eſt unno uno uſque ud obitum Eatueri epiſcopi, cujus ſucceſſor Norkerus Folcuinum abbatem in proprium locum reſtituit. Rutherii Laubias reditus non videtur contigiſſe ante annum DCCCCLXVII. quo diploma (*e*) ab Otrone imperatore nonis Novembris obtinuit, immo nec fortè ante annum inſequentem, cùm bona canonicnrum Veronenſis eccleſiæ ub epiſcopali poteſtate (*f*) immuuia declarata fuot, Ratherio ipſo præſente & acquieſcente.

(*e*) *Ital. ſac. to.* 5. *c.* 646.
(*f*) *ibid. c.* 648.

XCVI. Monachi apud S. Quintinum de Inſula locati.

Dum Laubiis hæc geruntur, inſtituti ſunt monachi apud ſanctum Quintinum de Inſula, qui locus eſt prope Auguſtum-Viromuudorum, Somenæ fluvio circumdatus, ubi ſancti Quintini corpus undecim luſtris jacuit, in duobus ſcilicet puteis; quorum in uno ipſius martyris caput, in altero tiuncum corpus, angelo revelunte, ub Euſebia matronu repertum eſt: quo ea tempore magna eidem loco reverentia habita, conſtructaque eccleſia, quæ a majori ſancti Quintini eccleſia pendebat, abbatiæ nomine inſignita. Hanc ab Adulberto comite, qui & ipſe ſancti Quiutini baſilicæ abbas erat, poſt Hugonem obtinuit Anſelmus canonicus religioſiſſimus. Is baſilicum eo in loco inſigniorem ædificare, ibique monachos collocare cupiens, inſulâ ponte junctâ, ad quam aliàs nouniſi oavigio acceſſus erat, congeriem lignorum, cæteramque ædificandæ baſilicæ mutetium eò convehi curavit: tum exſtructæ ex ligno baſilicæ congrua ſervis Dei udjunxit habitacula; quibus ubſoluris, monachos ibidem canonicorum vice collocavit, huud ſcio un e proximo Humolarienſi monuſterio eductos. Id hoc anno factum trudit chronicoo (*g*) ſancti Medardi Sueſſionenſis. Primus ejus loci abbas Arnoldus litteras a Lothario rege impetruvit, quibus Singinum villam Medetenenſis in Flaudria pagi a publicis oneribus immunem eſſe juſſit anno regni ſui XXIV. Eidem ubbati Adalbertus ſeu Albertus comes, abbas ſancti Quintini principis eccleſiæ, conſentientibus Goberto cuſtode & Simone decano, cæteriſque canonicis, fuveutibus quoque filiis ſuis Herberto & Ottone, magnam partem aquæ Someuæ monachis contulit, ut ea cunonicorum abundanti opulentia Chriſti pauperum inopia ſupplereiur. Ad hæc rotum diſtrictum ejuſdem inſulæ cum omni juſtitiu eiſdem monachis conceſſit, ut ipſi filiiſque ipſius, uxorique Gerbergæ veniam a Deo obtinerent. Actum anno Chriſti DCCCCLXXXIIII. Lothurii regis anno XXIX. Hæc omoia poſtmodum litteris ſuis comprobavit Liudulfus Heriberti comitis filius, Noviomenſis epiſcopus, qui ea lignea lapideam eccleſiam fecit, & libellum de ſancti Quintioi miraculis ab Inſulano monacho anonymo deſcribi curavit, ab Hemerœo (*h*) perperàm eccleſiæ Quintinianæ canonico adſcriptum.

(*g*) *Spicil. t.* 2. *p.* 786.
(*h*) *Hemeri p.* 22.

XCVII. Vvidbertus abbas Caruateuſis.

Florebar eo tempore in Carnuteuſi ſancti Petri monaſterio Widbertus ubbas, cujus doctrinam chartaceus Haganonis liber ea paſſione ſancti Emani ſociorumque ejus ub eo ſcripta; religionem ea plurimis donutionibus ejus tempore ſancto Petro factis probat. In his prima eſt donatio Walteri Dorcaſſini (*) comitis de

(*) *de Dreux.*

ce-

ANN. CHR. 965.

eccleſia ſancti Georgii, quam donationem tam ſuâ, quàm Richardi ducis, in cujus comitatu ſita erat hæc eccleſia, manu roborari enravit *anno ab incarnatione* DCCCCLXV. *indictione viij. regnante Lotharia anno xxj.* Widberti libellum de paſſione ſancti Emani ejuſque ſociorum, abſque auctoris nomine, legimus in codice bibliothecæ Colbertioæ: quo in libello Emanus Cappadox Romam veniſſe dicitur Leone papâ eccleſiæ præſidente; dein Mediolanum, poſtea in Galliam ad urbem Auguſtodunum, Nectario tum epiſcopo; ac demum Carnotum Theodeberto regnante, ubi eccleſiam apud Saberniam vicum exſtruxit: qui tandem a latronibus cæſus eſt unà eum ſociis ſuis Mantilio & Almaro in vicinia Iſtaris cellæ, ubi & ſepulti ſunt.

XCVIII. Cormarici a Villa-lupæ diſjunctio.

Hactenus unita fuerant monaſteria ſancti Pauli Cormaricenſe & Villæ-lupæ, & ab eodem abbate adminiſtrata: ſed tandem hoc anno alterum ab altero ſejunctum fuit, proprioſque utrumque habuit abbates. Id factum Gnidone ſeu Widone abbate, Fulconis-Boni comitis Andecavenſis & Gerbergæ filio, fratre Gaufridi comitis cognomento Griſagonellæ, qui quidquid in vico pagi Bituricenſis Valentiaco poſſidebat, contulit frattibus monaſterii Cormaricenſis: *ubi frater meus*, inquit, *Guido abbas præeſſe videtur: ut pro noſtris noſtrorumque parentum, genitoris mei videlicet Fulconis, & genitricis meæ, nominæ Girbergæ, ac fratrum meorum animabus intercedant.* Hunc Widonem abbatem exſtitiſſe conſtat monaſteriorum ſancti Albini Andecavenſis, Ferrarienſis, uti & Cormarieeni ac Villæ-lupenſis; ac demum Anicienſem epiſcopum creatum fuiſſe. Hic litterarum ſtudiis a parentibus adhibitus, relictis ſæcularibus pompis, monachum induit in Cormaricenſi monaſterio: ubi loco Arnaldi intruſi, communi fratrum conſenſu, approbante rege, abbas eligitur. Cùm verò Cormaricenſes inter & Villæ-lupenſes diſſenſionem gliſcere animadverteret: conſulente & adhortante Ardnino Turonum antiſtite, liberam utriſque propria entandi & poſſidendi, ſimulque eligendi abbatis poteſtatem fecit hoc anno quo Humbertus e Villæ-lupenſium cœtu electus eſt: Guido verò Cormaricenſium præfectnram retinuit ad annum DCCCCLXXV. quo

Guido abbas, dein epiſcopus.

Anicienſis ſeu Podienſis epiſcopus creatur.

XCIX. Aymardus abbas Cluniacenſis obiit.

Non videtur hunc annum prætergreſſus Aymardus Cluniacenſis abbas tertius, quo anno *Mayolus humilis abbas & Heymardus abbas* ſubſcribunt cuidam præſtariæ duobus levitis factæ de rebus ſitis in pago Cabilonenſi. Ab eo tempore nulla ulteriùs occurrit mentio Aymardi abbatis in Cluniacenſibus inſtrumentis, quæ ſolum Mayolum abbatem deinceps præferunt uſque ad electionem Odilonis abbatis, quæ Mayolo ſuperſtite facta eſt. Johannes Trithemius metirò ait Aymardum, virum motum converſatioone ſanctiſſimum, in ſcripturis ſacris eruditum, lumine oculorum orbatum, velut alterum Job, in medio fratrum ſuorum exemplar patientiæ & humiliratis enituiſſe: at quod ſubdit, ejus feſtum agi apud Cluniacenſes idibus Septembris, neſcio unde id acceperit; nam nulla ſancti Aymardi memoria occurrit in eccleſiaſticis libris ordinis Cluniacenſis; nec idibus Septembris eoovenit mortalis ejus dies, ſed tertio idus Octobris, quo die in veteri oecrologio Silviniacenſi memoratur *depoſitio domni Eymardi abbatis.* Eumdem diem ſignant necrologium ſancti Benigni, & Petrus de Rivo in chronico Cluniacenſi, qui addit, Aymardum jacere in veteri eccleſia retro altare beatæ Mariæ. In libro anniverſariorum Silviniacenſis monaſterii ejus anniverſarium differtur ad pridie idus Octobris, quo die præſcribitur *plenum* officium *pro domino Hamardo abbate Cluniacenſi*, ſtatuiturque ut fratribus refectionem præbeat cellerarius, ac duodecim pauperes reficiantur.

C. Inſtrumenta pro Cluniacenſibus.

Ad hoc ferè tempus referendum eſt placitum habitum *in civitate Papia, incaminata fala Lietafredi Tictuenſis epiſcopi, poſt capitium eccleſiæ ſancti Syri confeſſoris, ubi ejus ſanctum corpus quieſcit, reſidente Otberto marchione comite palatii, ut juſtitiam tuter homines diſcerneret cum aliis judicibus;* ad cujus præſentiam *domnus Mayolus Cluniacenſis abbas venit, & repræſentavit duo monimina* ſeu inſtrumenta, unum nomine Ottonum imperatorum, datum XVI. Julii, anno VI. regni eorum in Italia, eò ſpectans, quomodo Gaidulfus, filius Petri judicis, quaſdam terras emiſſet, caſque cum capella Mayolo abbati dediſſet, *ut monachi ſub norma ſancti Benedicti viventes ibi in perpetuum habitarent, & orarent pro anima Liutardi Cumani epiſcopi:* alia item mooimina donationum eidem Mayolo factarum; poſtulavirque, ut contra Invaſores ſibi confirmarentur: quod præſtitum eſt *indictione x.* quæ anno DCCCCLXVII. convenit: cæteræ notæ chronicæ incertæ. Hæc cella poſtea ſancti Mayoli dicta eſt. Romanæ eccleſiæ tum præſidebat, mortuis anno præſenti Benedicto V. in Saxonia, & Leone Intruſo, Johannes XIII. qui monaſterium Cluniaeenſe, *cui ſapienter*, inquit, *& beatè præeſt cariſſimus filius noſter domnus Mayolus abbas*, commendat Gallicanis epiſcopis, Stephanum Arvernenſem epiſcopum præ cæteris compellans, ut pro inſita ſua bonitate Amblardum fidelem ſuum ad reſtitutionem Cel-

ſi-

ſiuiacenſi monaſterio faciendam compellat. Adonem quoque Matiſconenſem antiſtitem obteſtatur pro Cluniaco his verbis. *Res quoque exigit, at tibi aliqua dicamus frater cariſſime & amande domne Ado epiſcope, quam licèt non viderimus, ex nomine avvimas in omni ſpirituali boanate. Fflagitamus itaque benigniſſimam tuæ paternitatis dulcediem, at, quò vicinior eſſe videaris ejuſdem monaſterii ſobolæ, eò tua protectio pro tuo poſſe clarior fratrum neceſſitatibus occurrat, qui te ex abundanti caritate diligunt, & ulnis totius amoris perfectiſſimè ambiunt, & amplecti deſiderant. Quocirca Clunienſis monaſterii ſemper eſto protector, ſicut beati Petri et fidelis amator.* Hoc diploma caret chronicis notis in bullario Cluniacenſi. ANN. CHR. 965.

CI. Cabilonenſe S. Petri monaſterium fulmine percuſſum.

Hoc anno Cabilonenſe ſancti Petri monaſterium die ſabbati xv. kal. Auguſti fulmine percuſſum fuiſſe traditur, *veſperticali ſolemnitate peractâ, proceſſioneque completâ in oratorio juxta murum ſancti Benedicti*, eùm jam *poſt ſonitum cymbali* fratres cænandi causâ manus lavarent. Tria fulgura cælo delapſa, quæ turrim ſignorum ſeu campanarum, & arcum maximum veteris maceriæ ſancti Petri, quæ chorum fratrum a principe altari dividebat, necnon cereum floridum ſtatutum in ipſo arcus medio aure altare omnino deſtruxerunt. Id factum Rodulfo abbate, uti pluribus narrat Wido (*a*) ejus loci monachus, reſtis rei oculiatus, qui cereum illum ita deſcribit. Cereus ille non erat ea cera ſolidus factus, ſed ligneus & cerâ coopertus, variiſque rivulis coloribus, maximè altus, coronas quatuor affixas habens, congruis diſtinctas ſpatiis, e quorum medio quatuor cadebant calami in ſimilitudinem ramorum. Hæc de cereo. Arcus verò *uſque ad ſepulcrum domni Ardradi epiſcopi* protuit. Ea hoc infortunio Rodulfus abbas occaſionem ſumſit fratres ſuos exhortandi ad pœnitentiam.

(*a*) *Tornac. p.* 292. *& ſeqq.*

CII. Guarinus abbas Lezatenſis. (*b*) *Monſabot.*

Tunc temporis Lezatenſi monaſterio Toloſani comitatus præerat Guarinus abbas, qui bona quædam apud Bartas aequiſivit *anno xj. regnante Leutario rege*. Eidem Rotgarius comes Convenarum eccleſiam de Monte-Sabaotb (*), cum conſilio Bernardi epiſcopi Toloſani, qui in vulgatis indicibus deſideratur. Idem Guarinus adhuc abbas erat *anno xx. regnante Leuthario*: cujus ſucceſſor Odo abbas occurrit *anno v. regnante Ludovico rege*. Guarinus iſte proinde diſtinguendus a Guarino abbate Coxanenſi, qui uſque ad finem ejus ſæculi pervenit; niſi forte Odo ſubrogatus eſt in locum hujus Guarini, dum is peregrinaretur.

CIII. S. Martini de Pinilla monaſterium. (*b*) *Tepes an.* 944.

Exſtat in Hiſpania Tarraconenſi, diœceſi Burgenſi, oppidum Moduba, eique proximum erat ſancti Martini de Pinilla, lucernæ originis monaſterium, cui prædictum oppidum ante annos vigintiunum attributum (*b*) legitur. Hoc verò anno ejus loci monachi, numero triginta tres, Azenarium abbatem unanimi conſenſu elegerunt, editis hac de re litteris, quarum hic tenor: *Sub Chriſti nomine & individuæ Trinitatis, hoc eſt pactum, quod pepigimus nos omnes, quorum ſubter annotata ſunt nomina, tibi patri noſtro Azenario abbati. Cùm verò nos regularis antiquitas doceat, monaſticam non ſine abbate ducere vitam, nec providum eſſe alieni monacho jaxta ſuum præjudicium ſecum agere; quapropter eligimus te in privilegio abbatis, cui contradimus animas noſtras ſimulque corpora: at juxta ſpiritualem cenſuram nobis ea, quæ Dei ſunt, imperes, animaſque noſtras Deo illibatas, ſanctificataſque offerat. Noſtrum ergo erit ab hodierno die & tempore tuis mandatis obedire, præcepta ſervare, actus & conſcientias noſtras revelare: tuum verò id quod a majoribus noſtris legendo, vel audiendo, vel, quod majus eſt, obediendo didiciſti, nobis ſine cunctatione imperes*: & poſt imprecationes factas in prævaricatores ſubditur: *Facta cartula pacti in arciſterio, quod conſecratum eſt in rivulo, quod vocatur Moduba, in memoriam ſancti Martini epiſcopi, ſanctorum Juliani & Baſiliſſæ, & aliorum, quorum nomina longum eſt numerare, viij. idus Januarii, æræ* MLXXII. Poſt annus octogintaquinque Ferdinandus Magnus rea Caſtellæ hoc monaſterium vicinæ abbatiæ ſancti Petri Caradigueuſi ſubjecit, litteris directis *vobis*, inquit, *patribus noſtris Gomeſſano epiſcopo, & Dominico abbati, & omni collegio monachorum ſancti Petri*.

CIV. Meginradus Hirſaugiæ ſcholaſticus & alii viri illuſtres.

Johannes Trithemius tradit, Hirſaugiæ hoc anno, Sigerii abbatis XXIV. obiiſſe Meginradum monachum & magiſtrum Scholarum ejus cœnobii ſexto-decimo die Januarii, anno ætatis ſuæ LXV. virum in omni doctrinarum genere eruditiſſimum, qui non ſolùm in ſcientia ſacrarum ſcripturarum monachos juniores optimè inſtituerit, ſed etiam in bonis moribus ad puritatem regulæ monaſticæ utiliter erudierit. Ea ejus ſcriptis memorat Trithemius librum de computo eccleſiaſtico, & epiſtolas ad Widechindum Corbeïæ-novæ monachum atque ſcholaſticum, qui in libro de ſtudiis veterum monachorum, quem ei tribuit idem Trithemius, diciſſe fertur, ſe famâ & erudirione Meginradi excitarum Hirſaugiam veniſſe, multoſque ibidem reperiſſe monachos vitæ merito venerabiles, & in omni genere ſcientiarum doctiſſimos; & Meginradum quidem laudaſſe his verbis: *Monachorum ille doctiſſimus præceptor, veluti Hieronymus alter, divinarum interpres ſcripturarum profundiſſimus, ſua*

ANN. CHR. 965.

nos eruditione vertit in ſtuporem: ut verè cæleſtis ſapientiæ dici queat armarium, quippe quem nihil lateat doctrinarum. Hæc ex Trithemio, penes quem ſit fides. Meginrado io magiſterio ſcholarum ſucceſſit Reginhardus, eoque munere functus eſt annos duodecim; ſed Meginradi doctrinam non aſſecutus eſt. Eodem tempore Egwardus, ejuſdem loci monachus, juſſu Ottonis Magni Sleſvvicenſis in finibus Saxoniæ epiſcopus creatus, manifeſtum ſuæ ſanctitatis ſignum oſtendit, cùm hominem mari ſubmerſum precibus ſuis ad vitam revocavit: quo miraculo ſtupefacti incolæ, eum Gotmanoum honoris causâ vocitarunt. Ad hæc mortuo Adelhardo abbati ſancti Albani prope Moguntiam, Willelmo archiepiſcopo agente, ſuffectus Wernherus Hirſaugienſis cœnobita, vir magnarum virtutum & prudentiæ ſingularis; Bernolfus quoque, Hirſaugiæ itidem monachus, ad monaſterium ſancti Fertucii, quod *Blidenſtat* nuncupatur, abbas deſtinatus eſt. Eodem anno conſignat Trithemius mortem Otgeri Spirenſis epiſcopi, ex monacho, ut Erchenbaldus ſcribit, cœnobii ſancti Pirminii Hornbacenſis, viri doctiſſimi & vitæ merito ſanctiſſimi, cui Baldericus ſucceſſiſſe dicitur.

CV. Vvomarus abbas S. Bavonis & Blandinii.

(a) *Miræi don. p. 143.*
(*) *Deſſelberg.*
(b) *Miræi dipl. p. 42.*
(c) *id. donat. p. 150.*

Hic annus ſupremus fuiſſe dicitur Hugonis abbatis Gandenſis ſeu ſancti Bavonis: cui Womarus ſucceſſit, & ipſe Blandinienſis io eadem urbe ab annis duodecim jam abbas. Ante triennium Wigmannus (*a*) comes Blandino monaſterio, cui tum præerat *abbas Dea devotus VVomarus*, villam Thaſſam (*) contulit pro remedio animæ ſuæ, & conjugis ſuæ Liutgardis. *Actum publicè in monaſterio Blandinia Kalendis Novembris, anno Verbi incarnati* DCCCCLXII. *indictione v. Lotharii regis anno xiiij. domni Vvomari abbatis* VIII. Wichardus monachus chartam ſcripſit. Ejuſdem abbatis rogatu Otto imperator immunitatis privilegium (*b*) Blandinienſi monaſterio indulſit interventu Adelheidis conjugis ſuæ & Willelmi archiepiſcopi Moguntini, datum Trajecti XI. kal. Februarii anno inſequenti: quo etiam anno Lotharius rex Francorum bona (*c*) monaſterii ſancti Petri ſeu ſancti Bavonis, *quod antiquitus vocatum eſt Ganda*, regali præcepto confirmavit, uti poſtulaverat Balduinus comes cognomento Balto, tutor Arnolfi pueri, filii Balduici, Atvulfi comitis filii, *cum reverendo abbate Vvomaro, ſollertiſſimo ſanctæ religionis fautore ac inſigni propugnatore*, interventu etiam dilectæ matris ſuæ Gerbergæ & amabilis conjugis ſuæ Emmæ. Datum III. nonas Maii, anno Lotharii XII. indictione X. *Actum Nobiliaca*, id eſt io monaſterio ſancti Vedaſti Atrebatenſi.

AN-

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUADRAGESIMUS-SEPTIMUS.

Ab anno Chriſti 966. ad annum 973.

ANN. CHR. 966.

I. Frodoardi presbyteri obitus.

ACTENUS ducem habuimus fidiſſimum Frodoardum Remenſem presbyterum, accuratiſſimum chronographum, ab anno ſcilicet DCCCCXIX. ad annum præſentem DCCCCLXVI. in quo ejus chronicon deſinit, ubi retulit conjugium Lotharii regis cum Emma filla regis quondam Italici, id eſt Lotharii ex Adelaide regina, quæ poſtea Ottoni imperatori nupſit. Addit idem auctor excommunicationem Ragenoldi Rociacenſis comitis, ab Odalrico Archiepiſcopo in eum vibratam, ob villas Remenſis eccleſiæ quas invaſerat. Nec ſatis ibi de rebus hujus anni, ni„ ſi quòd a quodam anonymo ſubditur, ipſo anno „virum venerabilem, & Remen„ ſis eccleſiæ presbyterum, nomine Frodoardum, honore ſanctitatis venerandum „ caſtitatis ſplendore angelicum, cæterarumque virtutum inſignibus decoratum, „ præcedentis chronici, aliorumque librorum dictatorem egregium, v. kalendas Apri„ lis a terrena peregrinatione ad cæleſtem patriam migraviſſe. Eâ die nullam invenio ejus mentionem in duobus vetuſtis eccleſiæ Remenſis necrologiis, quorum unum vidimus Romæ in Vallicellana bibliotheca, alterum in Remenſi, ſcriptum juſſu Odalrici præpoſiti ante annos ſexcentos. In utroque ſit mentio alterius Frodoardi presbyteri XVI. kal. Junii. Hic terractare nil juvat, ea, quæ ſuperiùs (*a*) de monaſtica Frodoardi noſtri profeſſione & abbatiali dignitate, ac de ejus ſcriptis diximus. Dum ejus epitaphia, unum rythmis gallicis, alterum verſibus latinis, in ejus elogio retulimus.

(*a*) *lib.* 45. *n.* 46.

II. Mons S. Michaëlis monachis conceſſus.

In ſuperioribus (*b*) egimus de origine eccleſiæ ſancti Michaëlis in monte tumba ſeu in Periculo maris, quæ a ſancto Autberto Abrincarenſi epiſcopo Childeberti tertii principatu primitus condita eſt. Hanc ſi non ab ipſo exordio, certè jam pridem incolebant ſæculares canonici, quorum ſolutiores mores Richardum Nortmannorum ducem, ejus nominis primum, impulere, ut iis ejectis monachos ſubſtitueret. id hoc anno contigiſſe tradit domeſticus auctor Robertus de Monte abbas in acceſſionibus ad Sigebertum, ubi Richardus marchiſus & dux Normannorum clericos ſæculares de hoc monte ejeciſſe dicitur, ibique aggregaviſſe monachos, ſub regula beati Benedicti perpetuò ſervituros. Illic *delubrum uſtræ amplitudinis* & ſpatioſa monaſticæ habitationis ædificia conſtruxit, teſte Dudone, ibique monachos *ſub arumnoſa theoricæ vitæ paleſtra* poſuit, ſeverioribus vitæ regulatis legibus

(*b*) *lib.* 39. *n.* 39.

ANN. CHR. 966.

adſtrictos. Id factum conſilio Hugonis Rotomagenſis archiepiſcopi & Radulfi comitis, aſſentiente etiam diœceſano epiſcopo Abrincenſi: quibus Lotharii regis ac Johannis papæ XIII. acceſſit auctoritas. Monachorum cœtum iſtuc induxit Mainardus Fontanellenſis ab annis quinque abbas, quem Richardus novæ hujus coloniæ primum rectorem eſſe juſſit, non ſine gravi diſpendio Fontanellenſis monaſterii, recens ab eodem Mainardo inſtaurati, quod ſub tribus rectoribus ſubſequentibus, quorum nomina (*a*) reticet vetus auctor, nullo rerum genere creviſſe dicitur, immo in multis detrimenta ſuſtinuiſſe, nimirum uſque ad tempus Richardi ſecundi, cujus favore Fontanellenſis domus reſloruit. Hujus conſpectum monaſterii, quod inſtar cujuſdam miraculi eſt, ſi non hoc loco, ſaltem aliàs Deo dante exhibebimus.

(*a*) *Spicileg. tom. 3. p. 257.*

III. Monachi apud S. Albinum reſtituti.

Quod in monte Tumba Richardus primus, idem præſtitit Gaufridus Andecavorum comes in Andecavenſi ſancti Albini monaſterio, ubi monachi jam dudum monaſticam cucullam ſæculari canonicorum togâ muraverant. Editæ ſunt (*b*) hujuſce reſtitutionis litteræ, in quibus Gaufridus, cognomento Grisagonela, gratiâ Dei, „ ut ipſe ait, & ſenioris ſui domni Hugonis largitione Andecavorum comes, aſſen„ tiente fratre ſuo Widone abbate, ſcilicet Cormaricenſi, qui ejuſdem loci etiam „ (*c*) abbas erat, monaſticæ religionis perfectionem, in ſuburbano tum monaſterio „ ſancti Albini, qualem olim ibidem floruiſſe fama ferat, ait ſe velle reſtituere, „ pro remedio animæ Hugonis præſentis Francorum ducis, necnon parentum ſuo„ rum Fulconis & Gerbergæ, eliminatâ inde canonicâ congregatione, quæ illic „ non dominicis, ſed propriis lucris vacabat. *Præfecimus quoque*, inquit, *fratribus ejuſdem loci boni teſtimonii bonæque converſationis abbatem, nomine Voidboldum, qui dominico gregi, velut bonus paſtor, diebus ſuis inſiſtat, & poſt obitum quandoque ipſius, cum noſtro generiſque noſtri futuri aſſenſu, ſucceſſor ei, qui a fratribus ejus „ electionis privilegio aptus inventus fuerit, ſubſtituatur.* Ad hæc ejus loci fratri„ bus terram, quæ eidem abbatiæ ſubjacebat, reſtituit: ut ſibi ſæcularium bello„ rum turbinibus occupato Deus opem ferat, & interventu beati Albini poſt „ mortem ad cæleſtia regna pervenire valeat. Denique eiſdem monachis id privilegii tribuit, *ut nulla in eorum terra vicaria dominetur poteſtas, niſi de furta, aut „ homicidia, ſeu tuendio.* Harum porro rerum violatoribus graves pœnas, ter admonitis communionis ad quadriennium privationem; &, ſi induruerint, perpe„ tuum anathema interminatur. His litteris ſubſcribunt Hugo dux Fraocorum, Gaufridus ipſe comes, Wido abbas ejus frater, Nefingus Andecavorum epiſcopus, Wido Sueſſionenſis, Atduinus Turonenſis, Rotbertus comes Tricaſſinus, Albericus Aurelianenſis vicecomes, Waldricus Sueſſionum comes, & alii. Idem Gaufridus comes, fraterque ejus Wido abbas, ſancto Albino duas quartas curtis Maironis, a comitibus Andecavenſibus occupatas reſtituunt pro anima patris ſui Fulconis, & Gerbergæ ipſorum matris reſte Nefingo epiſcopo & aliis. Actum Andecavis civitate menſe Martio [illegible].

(*b*) *Spicil. to. 6. p. 421.*

(*c*) *V. lib. 46. n. 98.*

IV. Cluſini monaſterii initia & primi abbates.

Eo tempore, quo monaſterium ſancti Michaëlis de Monte monachis conceſſum eſt, incœptum traditur aliud ſancti Michaëlis cœnobium ad Cluſam ſeu alpium ſauces apud Taurinos, quod Hugo nobilis ac præpotens Arvernus, cùm ex urbe Roma ad patrios lares cum Iſeugarda conjuge rediret, magnis ſumtibus conſtruxiſſe memoratur. Totam rei geſtæ hiſtoriam ſcripſit Vvillemus Cluſenſis monachus, quam compendio hic referam ex apographo; quod V. cl. Stephanus Baluzius mihi communicavit. Eaſtat in Italiæ finibus mons quidam inſignis, duodecim paſſuum millibus ab alpibus diſtans, vulgò Pyrchirianus dictus: cujus in cacumine eccleſia beato Michaëli archangelo ab Amizone Taurinorum epiſcopo nuncupata erat. Eidem monti ad aquilonem oppoſitus eſt mons Caprafius, ad quem Johannes quidam Ravennas, cognomento Vincentius, quem *in genitali ſolo* epiſcopali dignitate functum tradunt, ſolitariæ vitæ ſtudio ſe recepit. Per id tempus Hugo nobilis Arvernus, pœnitudine tactus ueſcio cujus ſæcinoris a ſe commiſſi, ad limina Apoſtolorum proficiſci ſtatuit, indulgentiam a Romano pontifice percepturus. In facti placulum ſpondet, ſe monaſterium conditurum. Acceptâ indulgentiâ, cum Iſengarda conjuge in patriam revertens, Seguſiam (*) divertit, ſuique itineris cauſam & ſucceſſum hoſpiti veteri ſuo amico, exponit. Ille hortatur, ut monaſterium in honorem ſancti Michaëlis exſtruat in Pyrchiriano monte, qui duodecim millibus a Seguſia ſpectabilis erat. Conſilium revelationes utrique conjugi factæ confirmant. Luſtrato ab eis loco & magnopere probato, Hardoinum marchionem, qui tredecim illinc millibus in Avilliaco (*) caſtro reſidebat, ambo conjuges adeunt, & ab eo facultatem conſtruendi cœnobii, ejuſdemque libertatem quovis oblato pretio poſtulant. Libenter annuit princeps accepto pretio, ne futuris temporibus refragandæ liberratis ulla ſubortretur occaſio. His feliciter peractis, Hugo Johannem eremitam inviſit,

(*) *Suze.*

(*) *Veillane.*

&

& ab eo recreatus, Seguſam ad hoſpitem revertit, incertus cui loci ſibi conceſſi curam committeret, dum ipſe e patria illuc revertiſſet. Illic fortè aderat vir quidam religioſus, Advertus nomine, Arveus in Malliacenſi chronico dictus, qui in Lezatenſi monaſterio priùs abbatis officio functus, ſed ab immorigeris monachis pulſus, tunc a liminibus Apoſtolorum revertens, in eodem hoſpitio diverſabatur. Huic ob probatos mores Hugo locum illum commirtendum cenſuit. Ejus votis Advertus facilè obſecutus, rudes illic caſas pro loci aſperitate ædificare cœpit, ibique modico contentus vixit uſque ad reditum Hugonis. Hic tempore condicto rediit, neceſſariis ad monaſterii fabricam impenſis inſtructus. Sed quia monris Illius ſitus exſtruendo monaſterio parum commodus videbatur, prædictum marchionem iterum convenit, ut villulam monti contiguam, Cluſum nomine, quæ longè amœniot & commodiot erat, ab eo compataret: quòd cùm impetraſſet, prædia Cluſæ contigua dato pretio acquiſivit. Atque ut locus omnimodà libertate frueretur, non modò a principe, ſed etiam a Taurinenſi præſule, Amizone nomine, & a Romano potifice privilegium obtinuit. Romanum illum pontificem modò Silveſtrum, modò Nicolaum nominat Willelmus: ſed Nicolaum craſſo errore, cùm nullus toto illo ſæculo Nicolaus pontificatum renuerit: Silveſtrum haud ſcio an bene, ad cujus pontificatus tempus, id eſt ad decimi ſæculi finem, forrè Hugo non perveuit. ANN. CHR. 986.

Anno igitur DCCCCLXVI. *incarnationis dominicæ*, ut ſcribit Ille auctor, *conſtructis, ut fertur, in eâdem loco feliciter officinis cœnobialibus, prout erat poſſibile, cùm ille vir illuſtris Hugo, in armis ſtrenuus, ſed in Dei rebus circa finem magis devotus, locum, quem ſibi ut proprium vindicaverat, & apoſtolicâ auctoritate ſeu præceptis regalibus munierat, abbati dumtaxat ac monachis habendum tradidiſſet; poſtquam etiam ſanctus Johannes eremita, necnon & bonæ memoriæ Advertus abbas migraſſent ad Dominum; ſucceſſit ei in regimine, fratrum conſenſu & electione, vir ſimplicitatis ac prudentiæ merito Benedictus & nomine*, qui ejus loci abbas ſecundus fuit: quibus verbis non ſatis clarè explicat auctor, an incarnationis annus DCCCCLXVI. ſit tempus conditi monaſterii, an verò initi a Benedicto regiminis: at prior ſenſus omnino præferendus, cùm Benedictus anno MXXXI. Lemovicenſi concilio interfuerit, adeòque paullo ante annum DCCCCXC. abbatiam inierit, quippe qui annos XLIV. monaſterium rexiſſe traditur. Hic moribus angelicis decoratus fuiſſe dicitur, & eximiâ refertus caritate, ita ut adventantes omnes hoſpitio liberaliter excipere. Ejus tempore quamplutimi ex Ultramontanis ad eum converſionis gratiâ confluebant, rari ex Langobardis, qui monaſticam ſeveritatem non amabant. Cæterùm aliorum monaſteriorum conſuetudines admittere nolebat Benedictus, ratus unam ſancti Benedicti regulam monaſterio perfectè inſtituendo ſufficere; ſi quid addendum eſſet, abbatis relinquendum arbitrio. Hic ſanctitatis famâ clarus, monaſterium, favente archangelo, rebus, perſonis & honoribus auxiſſe perhibetur, & annis quatuor & quadraginta ſtrenuè adminiſtraſſe. Tale habuit ſacer iſte locus initium & incrementum, omnibus populis venerabilis, *exceptis Taurinenſibus*, ait Willelmus, qui ei ſemper infeſti fuiſſe dicuntur. Ad Hugonis genus quod attinet, is fuit ex ſtirpe Montis-Boxerii, reſtante in primis Gaufredo Voſienſi, ubi ait, Pontio abbati Cluniacenſi ſucceſſiſſe Petrum, cognomento Venerabilem, *qui deſcendit de ſtirpe illius Hugonis, cognomento Deſcouſut*, id eſt Diffurus, *qui cœnobium ſancti Michaëlis de Cluſa condidit primus*. Ita hunc locum reſtituit, mihique communicavit amicus noſter Baluzius. Ejuſdem Hugonis filius Mauricius a Willelmo monacho laudatur, quem cum tota ejus familia teſtem rerum a ſe dictarum profert.

Auxerunt mirum in modum monaſterii cenſus ac reditus quàm plures imperatores, reges, ac principes, necnon Taurinenſes epiſcopi, eique multas abbatias & eccleſias ſubjecerunt: adeò ut in diplomate Innocentii tertii centum & quadraginta minimùm eccleſiæ ei ſubjectæ recenſeantur: inter quas abbatiæ Pinerolii, Cabutri, Caramaniæ, ſancti Chriſtophori Aſtenſis diœceſis in Pedemontano principatu; & in Gallia ſancti Johannis Narbonenſis, ſancti Hilarii Carcaſſonenſis, ſancti Petri de Curte-Toloſana, pluraque alia monaſteria numerentur. In hoc luno- „ centil diplomate vir illuſtris Hugo, Arvernenſis regionis indigena, hoc mona- „ ſterium fundaviſſe dicitur in monte Pyrcheriano, quem ipſe ab Arduino mar- „ chione dato pretio comparaverat. Ejus loci præcipuum fuit ornamentum alter „ Benedictus abbas, de quo ſuo loco.

Hoc anno, Lotharii regis duodecimo, Senioſredus (*a*) Barcinonenſis comes teſtamentum condidit, quo pleriſque illarum partium monaſteriis ampliſſimas eleemoſynas legavit, ſcilicet Rivipullenſi, Arulenſi, Rodenſi, Campo-rotundo, Bocoranenſi, ſancti Pauli in comitatu Fenolictenſi Lenenſi ſancti Martini, Coxanenſi, ſan-

Senioſredi comitis teſtamentum.

(*a*) *Marca Hiſp. p.* 885.

ANN. CHR. 960.

sancti Andreæ in comitatu Rossellonensi, sancti Sebastiani ad alveum Isnam, sanctæ Cæciliæ in pago Urgellensi, Urbionensi, sanctæ Matiæ Amerensi, & Cluniacensi.

V. S. Maurini corpus Coloniæ inventum.

Coloniæ-Agrippinæ in suburbano monasterio sancti Pantaleonis, cùm sanctorum Pantaleonis, Cosmæ & Damiani oratorium, in quo beatus antistes Brunо humatus erat, ex caducitate corruisset; dum reponendo novi oratorii fundamento terra effoderetur, loculus inventus est, sancti Maurini abbatis & martyris reliquias continens, incluſus lapide sub hac inscriptione: Hic REQUIESCUNT OSSA URNÆ MEMORIÆ MAURINI ABBATIS ET MARTYRIS. QUI IN ATRIO ECCLESIÆ MARTYRIUM PERTULIT SUB DIE QUARTO IDUS JUNII. Amoto lapide in præsentia Folcmari archiepiscopi, qui eò iovitatus advenerat, lignea inventa est arcula, jam carie obsita, ferreis revincta circulis: quibus resolutis, sanctæ memoriæ antistes prolata ossa, quæ martyrii notas & insignia præferebant, populo circumstanti ostendit, qui in jubilos lacrymis permistos effusus est. Martyris sanctitatem miracula subsecuta comprobarunt. In his Reginildis sanctimonialis e monasterio ancillarum Christi, extra muros urbis sito, *merito & officio nota*, quæ diutino capitis incommodo vexata, pæne oculorum lumine privata erat, viventem spiritum in mortuæ ossibus caperta est, & ad sancti bustum prostrata, integrâ sospitate donata. Sanctæ item memoriæ Gero, qui Folcmaro archiepiscopo postea successit, cùm ossa sancti martyris, vino ex devotione iotincta, in novo tepositorio cum aliis collocaret, piè audax uno martyrem dente mutilavit: sed mox invisibili igne pœnas dedit, nec ante lenimen sensit, quàm dentem vel invitus restituisset. Aderat huic spectaculo venerabilis Wolvereda virginum mater & abbatissa io monasterio sanctæ Mariæ, quod dicitur Novum, psalmintum cantica ea codice recitans, in quo Gero simul dentem depositum & dolotem. Posita sunt ossa beati Maurini io oratorio sancti Benedicti sub die tertio idus Octobris: sed quis fuerit sanctus illa Mauriuus abbas, quove tempore martyrium passus sit, ignoratur. Passioois ejus diem sollemni ritu celebrari sancivit Folcmarus archiepiscopus, qui ex contactu deotis ejus sanitatem recuperasse memotatur. Libellum de hac invectione scripsit, ac Christiano abbati sancti Pantaleonis nuncupavit *Stephanus*, ut se ipse vocat, *exiguus*, fortè Italus ille scholasticus, qui Witzibutgi litteras docuit sub Poppone episcopo, ut legitur in vita sancti Wolfgangi Ratisponeosis episcopi, qui ejus auditor fuit. Potro scriptus est hic libet post annum DCCCCLXXX. id est post mortem Geronis archiepiscopi, quem *sanctæ memoriæ* titulo Stepbanus honorat.

VI. S. Maximini Trevir. abbates & illustres viri.

Florebat eo tempore in Trevirensi sancti Maximini monasterio Wiggerus abbas, qui hoc anno, id est DCCCCLXVI. supremum diem absolvit, haud mediocri, ait Brovverus, relictâ pietatis & virtutis opinione. Is sancti Maximioi ope acutâ & invererará febri exemtus est. Illud inter ejus gesta præcipuum, quòd monasterium apud Tavanam, haud procul a Saræ fluminis ripa, nodecim fetè supra Treviros passuum millibus, excitavit, viginti cœnobitis eò deductis, ubi bactenus sancti Maximini præpositura est. Wiggero suffectus Asolfus, Asolfo Thiefridus, Ogouæ secundi antecessor. Sub his & præmissis abbatibus multi pietate & doctrinâ, necnon rebus gestis illustres viri ex sancti Maximini asceterio prodierunt. Ex his præcipui suot sanctus Adalbertus Russorum apostolus, dein Magdeburgensis primus antistes; Anno & Otvvinus Magdeburgenses primùm uous post alterum abbates, postmodum episcopi, Wormatiensis alter, alter Hildensheimensis; denique abbates non pauci ad alia monasteria vel instituenda, vel io melius restituenda vocati: ut Sandradus ad Gladbacense, Hartvvicus ad Tegernseose, & Ramvoldus ad Ratisponeose sancti Emmerammi, de quibus ioseriùs agemus, de sancto Poppone ejusdem loci abbate in sæculo sequenti.

VII. Corbeiæ-novæ abbates. (a) *V. lib. 45. n. 14.*

Cùm annos viginti-septem Corbeiæ-novæ monasterio præfuisset Gersmus (*a*) seu Gerbetnus abbas, vitæ mortalis cursum tandem absolvit arv. kalend. Aprilis anni superiotis. Ejus successor Liudolfus, qui annis viginti-sex illud cœnobium rexit, a Ditmaro non uno in loco laudatur, maximè ob revelationes ei factas de mortibus Willelmi Moguntini, & Gerrnis Colonienſis archiepiscoporum; item Geronis comitis: pro quibus pius abbas missas celebravit, ac preces a suis fieri curavit. Ex his Ditmarus infert ejus meritum, *cui multum vigilis, jejuniisque laboranti plurima Deus dignatus est revelare.* Aliud ejus rei exemplum inferius referemus. Sub Liadolfo florentissima fuit illic disciplina regularis & academia litterarum, isque scholas Saxonicas, quæ ad Corbeiensium curam spectabant, studiosè lustravit.

Vvilla regina velum sumit.

Hoc anno Berengarius, quondam Italiæ rex, exsul in Saxonia moritur, & Babenbergæ tegio more sepelitur. Willa ejus coojux, antequam rex sepelitetur, *sibi velum sanctimoniale assumsit*; ut legitur in appendice Reginonis: sed quo in cœnobio vixerit, non proditur.

Eo-

Eodem anno, antequam Otto imperator in Italiam iret, Mathildis, unica ejus filia, decus ſanctimonialium, communi *conſenſu cleri & populi religioſiſſimæ congregationis ſanctæ Servatoris*, Quindeliburgenſis abbatiſſa electa eſt, ac præſentibus Ottone patre, & matre Adeleidâ imperatrice, aviâque ſuâ Mathilde reginâ, necnon Ottone rege ſtatre ſuo, eunctiſque optimatibus regionis illius, *non uno, ut moris eſt, epiſcopo, ſed cunctis regni archiepiſcopis & epiſcopis in unum collectis*, benedicta eſt. Hanc Witichindus monachus in præfatione annalium *regnum* vocat, eamque flore virginali ac ſapientiâ ſingulari, non minus quàm genere illuſtrem fuiſſe dicit. Jam non ſemel obſervavimus, regum filias, quamvis cælibes, olim teginas appellatas fuiſſe. ANN. CHR. 966. Mathildis abbatiſſa Quindeliburgenſis.

VIII. Crulandæ privilegia confirmata.

In Anglia Turketulus Crulandenſis abbas duplex pro ſuo monaſterio privilegium obtinuit, unum regium ab Eadgaro rege, alterum epiſcopale a Dunſtano & Osketulo archiepiſcopis, ut brachii ſæcularis & ſpiritualis auctoritatis clypeo ejus monaſterium muniretur. Utrique privilegio præter regem, epiſcopos & magnates ſubſcribunt Alſtanus abbas Glaſconiæ, Ethelgarus abbas Novi monaſterii Wintomenſis, Wlſinus ſeu Wlſinus abbas ſancti Petri Weſtmonaſterii extra Lundoniam, & Mervvenna abbatiſſa Merhamenſis: & præter hos poſteriori ſubſcribunt Oſwvatdus abbas Eveshamenſis, & Wivvina abbatiſſa Merhamenſis, quæ Mervvennæ adhuc viventi data erat coadjutrix. His ita conſtitutis, Turketulus abbas, jam ætate provectior, ſtatuta edidit pro monaſterii ſui optimo regimine, partim ex antiquis accepta, partim de novo adinventa. In primis totum monachorum cœtum in tres diſtinxit ordines, juniorum, provectorum, ac ſeniorum, ac ſingulis ſua munia ordinibus aſſignavit. Juniores ab ingreſſu monaſterii ad annum in ordine viceſimum-quintum omnia chori, clauſtri, ac refectorii officia exſequi debebant. Provecti ab anno viceſimo-quarto ad ſexdecim annos minoribus officiis cantoris, epiſtolæ & evangelii, & cæteris minoribus laboribus exemti erant: ſed alia chori, clauſtri & refectorii onera ſubibant. Seniores ad annum quinquageſimum in ordine his omnibus abſoluti erant, præterquam curſu miſſarum, quæ cum nota canebantur. Ab anno quinquageſimo *Sempectæ* dicebantur, habebantque in infirmitorio boneſtam cameram cum famulo clerico vel ſæculari, qui eis victum ex infirmorum coquina miniſtrabat. De cætero omnis eis honor ac reverentia tribuebatur. Hæc ſtatuta, in capitulo publicè promulgata & approbata, in fine regulæ Turketulus juſſit apponi, ut omnibus palàm innoteſcerent. Monaſterii qualis diſciplina.

IX. Wlſinus epiſcopus Schireburnenſis.

Qui prædictis Crulandæ privilegiis ſubſcripſit Wlſinus Weſtmonaſterienſis abbas, » poſtea creatus eſt Schireburnenſis epiſcopus; atquu adeò corrigendus Godvvinus, » qui ejus obitum anno DCCCCLVIII. collocavit. Immo verò adhuc in vivis erat anno MI. quo anno diplomati (*a*) Æthelredi regis ſubſcripſit. Eidem tecèm ordinato epiſcopo Dunſtanus ſoſignem epiſtolam parænetican ſcripſit, quâ eum monet, ut ne lingua ejus ceſſet in prædicando; non pes circumeundo gregem ſibi commiſſum; non manus a laborando & tribuendis eleemoſynis. Non eum ſæculi pompa exaltet, non ciborum luxus enervet, non veſtimentorum vanitas emolliat, non adulatorium lingua decipiat, non detrahentium convicia conturbent; non triſtia frangant, non læta elevent. Tempus ſtatuatur lectioni, & oratio ſuis habeat horas, & miſſarum ſollemnia ſuum tempus. In ſumma, timorem Dei ſemper præ oculis habeat, & liber paſtoralis beati Gregorii papæ ſæpe legatur. Ubi ſedem epiſcopalem ſublit Wlſinus, ejectis clericis monachos ſubſtituit, quibus nihil ad victus neceſſitatem ex epiſcopatu largitus eſt, ſed ex alieno mercatus. Abbatem quoque cathedralibus illis cœnobitis inſtituere in animum induxerat; ſed illis reclamantibus, quòd ejus regimine carere nollent, ceſſit invitus, magnatum id calamitatum principium & cauſam fore pronuntians.

(*a*) *Monaſt. Anglic. tom. part.* 2.

X. Rudeſindo commiſſa Compoſtellana eccleſia.

Per id tempus Compoſtellana eccleſia per Siſenandum, Rudeſindi Dumienſis epiſcopi conſanguineum, regebatur; hominem flagitioſum, ludis aliiſque vitiis deditum, qui clero non magis, quàm regi Sancio & proceribus infenſus erat. Hic ſæpibs admonitus, eùm nullo modo reſipiſceret, regis juſſu in carcerem conjectus eſt, ejuſque epiſcopatus Rudeſindo, quamvis reluctanti, commiſſus. At, rege paullo poſt mortuo, Siſenandus vinculis confractis e cuſtodia egreſſus, Rudeſindum ipsâ nocte nativitatis Domini ſtricto gladio aggreſſus, ei mortem minatur, niſi epiſcopatum deſerat. Ille verò graviſſimis verbis hominis temeritatem arguit, eique mortem brevi eventuram prædicit; ac ſtatim Compoſtellâ egreſſus, ſe recepit ad monaſterium ſancti Johannis de Cabero, in Mindonienſi epiſcopatu profunda valle ab ipſo ædificatum, quod poſtmodum tranſiit ad canonicos regulares. Illic oranti exlitus revelatum eſt, ut cœnobium in oppido Villaris prope Limiam exſtrueret, qui locus in amœna valle ac frugifera ſitus, ex hereditate majorum ipſi obvenerat. Ivit, moxque operi manum admovit, atque intra octo annos monaſterium abſolvit; Cella nova ab eo condita.

ANN. CHR. 966. Rudefindus fit monachus.

vit, Cellæ-novæ nomine insignitum: eni Franquillam sanctissimæ vitæ abbatem præfecit, e Silensi sancti Stephani monasterio evocatum: a quo sanctus antistes, episcopali pompâ depositâ, monasticum habitum accepit, regulam sancti Benedicti professus. Sub tali ac tanto magistro, qui speculum omnium virtutum fuisse dicitur, mirum est quantos in omni virtutum genere profectus fecerit Rudesindus, jam antea non vulgari probitate præditus. Is præ cæteris intentus erat psalmodiæ, vigiliis & obedientiæ, quamvis in Gallicia regias vices exerceret.

ANN. CHR. 967. XI. Bonæ-vallis cœnobium instauratur. (a) *lib. 46. n. 8.*

COmmunem cæterorum Galliæ sortem subierat Bonæ-vallis Castridunensis apud Carnutenses pagi monasterium, & pæne ad excidium redactum erat: cùm Odo clarissimus ac pius comes de eo instaurando serò cogitare cœpit. Renovatis ædificiis, Waldricum illic abbatem instituit, ejusque loci monachis ad victus supplementum intes alia Brajacum dedit, ad Sequanam situm in agro Senonensi, hereditario jure a quodam Borcardo sibi relictum, cum ecclesia sancti Salvatoris, in qua sancti Paterni monachi & martyris reliquias collocatas fuisse superiùs (*a*) diximus. Eo in loco hactenus cella est, Bonæ-vallensi abbatiæ subjecta. Sub hæc Lotharius rex, rogatu ejusdem Odonis comitis, necnon Hugonis gloriosissimi ducis sub suam protectionem recepit hoc monasterium, in quo *candidatus grex monachorum* degebat. *Datum nonis Julii regnante domno HLothario rege, anno xiii. indictione x. Actum verberiaca palatio:* quod diploma Gero notarius ad vicem Odelrici archiepiscopi summique cancellarii recognovit. Subscribunt præter regem Odo comes, Odo ejus filius, Goffredus seu Gantfredus vicecomes, Harbertus comes, Harduinus & Rorrocus. Porro Odo comes hoc præceptum fieri rogavit pro remedio animæ suæ, uxoris & filiorum, necnon & Gaufredi vicecomitis, fidelis sui. Hic est Gaufridus Castridunensis vicecomes, qui pro redemtione animæ suæ & uxoris Hermengardis sanctis martyribus Florentino & Hilario Bonæ-vallis patronis alodum suum in Villa-situata contuliſſe dicitur: cujus exemplo filius ejus Hugo proximam villam Buxeriam eisdem donavit.

XII. Guerno Bellilocii abbas. (*b*) *sup. lib. 44. n. 105.*

Tunc Bellilocense apud Lemovices monasterium regebat Gnerno abbas, Bernardi (*b*) successor, cujus tempore Ebolus quidam cum uxore sua Ermengarde, nonnulla prædia eidem monasterio largitur apud Candidas villam pagi Lemovicensis in vicaria Altiliacensi, & in aliis locis, reservato sibi usu-fructuario sub annuo censu, in festivitate sancti Petri ejus loci patroni persolvendo. Facta hæc cessio seu donatio *in mense Februario, anno xtij. regnante Lothario rege.* Eodem abbate Remigius quidam similiter unum mansum, *in orbe Lemovicino* situm, in villa quæ dicitur *Arnolx*, dedit *Deo & Salvatori omnium in honore beati Ramerti, qui de ipso loca præpositus fuit, & propter hoc, quin ipse virtutem magnam omnibus, qui ade-*

B. Ramerus ejus loci præpositus.

„ *runas*, ait Remigius, *ostendit*, cùm adolescens quidam contractus, ad ejus tumulum deportatus, *ipsius intercessione* sanatus est in festivitate sancti Martialis; & cum magna facilitate ad altare sancti Petri currendo perveuit. Sanctus Ramerius iterum laudatur in alia charta Rainulfi & Gerardi, aliorumque *Hugonis quondam defuncti* elecmosynariorum, qui res quasdam pro remedio animæ ipsius tradunt *sa-*

Belliloci duo simul abbates.

crosanctæ basilicæ sancti Petri monasterii, ubi vir venerabilis Guerno, & Geraldus abbates præesse videntur, exceptâ quadam vineâ, quæ *sancto Ramerto* antea donata fuerat. Hæc charta caret notis chronologicis: sed ex ea patet, duos simul abbates, ut in Cluniacensi, sic in Bellilocensi monasterio tunc exstitisse, Guernonem scilicet & Geraldum, quem ille sibi coadjutorem adoptaverat. Geraldus solus abbas nominatur in alia charta cujusdam Ragamfredi, Bellilocensi monasterio tribuentis quoddam mansionile *apud* Podiomeranum, situm *in urbe Cuturcino, in vicaria Casilacensi, ad sacrarium*, id est *ad luminaria concinnanda, & ad missas sacrosanctè cunendas, & ad sacrificium benedicendum.* Facta cessio in mense Decembri *sub Lotharii rege.* Eodem modo Gesaldus & Adalgisus simul abbates Belli-loci erant, cùm Gausbertus quidam vineam suam apud Pagaciacum *in orbe Lemovicino, in vicaria Asnacensi* donat *in mense Muto, regnante Lotharii rege.* Ad hæc *brevis memoriale* fecerunt *Geraldus & Adalgarius abbates*, idem fortè qui Adalgisus, de rebus ac possessionibus Bellilocensis monasterii. In iis locis, in quibus justitiæ potestatem habebant, judices servos instituunt, eâ lege, *ut nullus ex illis vel ex posteris eorum efficiatur miles, neque ullus portet scutum, neque spadam, neque ullum arma, nisi tantùm lanceam & unum esperonem. Non habeant vestes scissas unte aut retro, sed tantùm clausa fiant.* Idem Geraldus, mortuo fortè Adalgiso, Bernardum quoque coabbatem habuit, uti probant cujusdam Gausleni litteræ, quasdam res suas Bellilocensi monasterio, cui Geraldus & Bernardus abbates tunc præerant, confirmantis, reteuto sibi, deobusque filiis suis usu-fructuario, sub annuo censu; scilicet *modii de vino* a se persolvendo ad missam sancti Martini, a filiis verò suis

Judices apud eos quales.

cen-

centum ſolidorum; ſi autem ſolvendo non ſint, eas res teneant *ad obedientiam*: quæ vox in chartis Bellilocenſibus ſæpius occurrit. Actum menſe Maio, *regnante Lothario rege*. Hic mihi videtur eſſe Bernardus abbas, qui poſtea Carurcenſis epiſcopus creatos eſt. Superſtes erat Geraldus abbas anno triceſimo Lotharii regis.

ANN. CHR. 967.

XIII. Manumiſſio per Johannem S. Arnulfi abbatem.

Actum eſt ſuperiùs (*a*) de donatione Mauri-villæ, quæ monaſterio ſancti Arnulfi Mettenſi cum ſuis colonis a Regembaldo perilluſtri viro tradita eſt tempore Anſtei abbatis. Huic ante annos ſeptem ſucceſſit venerabilis Johannes, quem ſupplices convenerunt ejus villæ incolæ, rogaturi, ut ipſos ingenuos redderet, & certas ſervitutis leges, quibus monaſterio obnoxii tenerentur, ſibi præſcriberet ut definitè ſcirent, quid a ſe deinceps exigi, quid ipſi præſtare deberent. Conſultis hac de re fratribus, auctore etiam viro clariſſimo Theodeberto palatii (*b*) comite, ipſiuſque monaſterii advocato, decrevit idem abbas, ut more aliorum eidem monaſterio ſubditorum ingenui hac lege in poſterum cenſerentur, ut ex ſingulis manſis uncia argenti penderetur; unuſquiſque verò manſus *anzingam integram faceret*, id eſt terram urabilem, *perticas decem pedum habentem, quatuor in tranſverſo, quadraginta in longo*, ut habet lex Bajuvarorum. Ad hæc ut ſinguli manſi faciant *in corrogata dies* (*) *duos; ad utramque ſattonem in prato dies duos, noctes quoque ſeptem; in carropera* (*) *ex quocumque ſervitio indicitur, carra duo*, & quædam alia. *Actum Metris publicè nundinis annalibus ſub die xviij. kalend. Septembris, anno imperii Ottonis vj. regni verò ſimioris Ottonis vij. præſulatus domni Theoderici egregii antiſtitis tertio, duce illuſtriſſimo Friderico, indictione x.* Anonymus auctor, qui libellum de abbatibus ſancti Arnulfi ſcripſit, duos diſtinguit Johannes, unum poſt alterum abbates; & priorem quidem cum beato Johanne Gorzienſi abbate confundit; poſteriori verò prædictam tribuit emancipationem. Verùm unus & idem mihi videtur Johannes abbas ejus loci tertius, qui Aoſteo ſucceſſit; idemque mox dictæ manumiſſionis auctor, vir, ot illis temporibus, doctrinâ & eloquentiâ clariſſimus, & gravis auctor, qui librum de geſtis ſancti Johannis abbatis Gorzienſis, & alium de vita ſanctæ Glodeſindis, aliaque nonnulla compoſuit. Hic ſui monaſterii famam jam ubique celebrem, ſtudio litterarum adeò nobilitaſſe & prolataſſe dicitur, ut non ſolùm ex proximis civitatibus, verùm etiam ex Saxoniæ utque Bajoariæ partibus undecumque ad ejus magiſterium confluerent: ex quibus nonnulli & vitæ merito, & ſapientiæ excellentiâ poſtmodum ad epiſcopatus apicem, & ad regendu monaſteria aſſumti ſint.

(*a*) *lib. 46. n. 11.*

(*b*) *ibid. n. 36.*

(*) *curuée.*
(*) *charroy.*

XIV. Concordia monaſteriorum in Anglis.

In Anglia rex Eadgarus non ſolùm leges eccleſiaſticas condidit hoc anno, reformandis Anglicanis eccleſiis convenientes, ſed etiam Concordiam ejuſdem nationis monachorum ac ſanctimonialium noſtri ordinis: ut in omnibus uniformis ubique vivendi ratio ſervaretur. Johannes Seldenus latiuè ac ſaxonicè hanc primus » vulgavit Concordiam, in cujus proœmio rex ait, ſe ab ineunte ætate a quo» dam abbate, haud dubiè Dunſtano, commonitum fuiſſe, ut regni ſtatum ad » chriſtianæ perfectionis ſtatum componeret; &, comperto, quòd ſacra cœnobia » in diverſis regui ſui locis diruta, ac pœne divino ſervitio deſtituta eſſent, Dei » compunctum gratiâ eum magna unimi alacritate ea inſtauraſſe; ejectiſque ne» gligentium clericorum ſpurciriis, non ſolùm monachos, verùm etiam ſan» ctimoniales, patribus, matribuſque præpoſitis, ut Dei famulatum in illis in» cis conſtituiſſe; ſeque monachis protectorem ac defenſorem; Alſtritham verò con» jugem ſuam ſanctimonialibus exhibuiſſe: quo facto, tam abbates, quàm abba» tiſſæ, cum ſibi ſubjectis fratrum ſororumque collegiis, unâ quidem fide, ſed non » uno conſuetudinis uſu ſanctorum patrum veſtigia certatim ſequi ſtuduerint. Ve» rùm, ut ad uniformem ritum utroſque adduceret Eadgarus, Wintoniæ ſynoda» le concilium fieri decrevit, in quo una eademque forma vivendi eis præſcripta » eſt, incongruum exiſtimans, ut diſſimilem ac varium uſum unius regulæ in » una eademque regione ſectatores tenerent. Itaque tam piis tanti regis monitis » acquieſcentes abbates & abbatiſſæ, *accitis Floriacenſis beati Benedicti, necnon præcipuis cœnobii, quod celebri* Gent. *nuncupatur vocabulo*, id eſt Blandinienſis *monachis*, quæcumque ex eorum moribus magis congrua viſa ſunt, colligentes, » has morum conſuetudines in unum corpus redegerunt, eaſque in ſuis monaſte» riis obſervari ſanxerunt.

» In primis conſtitutum uſt, ut in ſingulis monaſteriis quoddam oratorium eſ» ſet, in quo ſecretæ orationes fieri poſſent. Deindè, ut nullus monachotum vel » cujuſvis altioris, inferiorive gradus vit, ſanctimonialium ſecreta ingredi aude» ret; & qui eis præeſſent, cautè admodum ad eas accederent. Tertiò, ut in di» vinis officiis cautus non ſit præceps, ne *nimiâ velocitate* Deus potiùs ad iram, » quàm ad miſericordiam provocetur; ſicque diſtinctè pſallatur, ut ſicut beatus » pater noſter Benedictus monet, mens noſtra concordet voci noſtræ. Quartò, ut ni-

ANN. CHR. 967.

„ hil agatur, niſi quod communis monaſterii regula, vel majorum cohortantur
„ exempla. Quiotò, ut abbatum, abbatiſſarumve electio ſit omnino libera, Epiſ-
„ coporum verò electio, ubicunque in ſede epiſcopali *monachi regulares* converſan-
„ tur, eodem modo agatur, ſi *tanti profectûs monachus* ibi reperiri potuerit; *nec*
„ *alio quolibet modo, dum ejuſdem ſunt converſationis, præſumatur*. Si porro talis,
„ qui tanti gradus honore dignus ſit, in eadem congregatione reperiri non potue-
„ rit, *ex alio note monachorum monaſterio*, concordi regis & fratrum conſilio eli-
„ gatur. Ordinatus porro epiſcopus *in omnibus eumdem modum regularem cum mona-*
„ *chis ſuis, quem abbas tenet regularis*, diligentiſſimè obſervet. Seatò, ne quis
„ ſæcularium, præter regem ac reginam, ullam dominationem in monaſteria exer-
„ ceat: *ne ad magni ruinam detrimenti, uti olim acciderat, miſerabiliter deveniant*.
„ Septimò, ut abbatibus & abbatiſſis ad regem, quoties a re monaſterii ſui erit,
„ *cum Dei timore & obſervatione regulæ* accedere liceat. Octavò, ut iter agen-
„ tes non otioſis fabulis vacent, ſed vel pſalmodiis, vel neceſſariis de rebus col-
„ loquiis: horas autem regulares, *non equitando, ſed de equis deſiliendo genu fle-*
„ *ctentes, niſi dies feſtiva fuerit, convenienter, ut potuerint, cum divina compunctio-*
„ *ne compleant*. Cæterùm in itinere non juvenculos, ſed adultos, quorum exemplo
„ ac monitis meliores fiant, ſecum ducant. Nonò, ut ne in monaſterio non ſolùm
„ fratres, ſed etiam abbates puerulos vel adoleſcentes amplexeorur vel oſculen-
„ rur, ſed revatenter cum magna cautela diligant. Decimò, ne villas abſque ne-
„ ceſſitate vagando frequentent; neu ſæcularium menſas, præterquam in itinere,
„ adeant. Denique ut victum eum pondere, menſura & numero; veſtitum, jeju-
„ nium, abſtinentiam, ſilentium, obedientiam, & cætera vitæ regularis exerci-
„ tia ea regulæ præſcripto ſervent: quæ omnia monachi & ſanctimoniales accuratè
„ ſe obſervaturos polliciti ſunt. His omnibus addita erant duodecim capitula, quæ
Seldenus omiſit, ſubjectâ ſanctione, quâ rea prohibet, ne abbates & abbatiſſæ pre-
„ textu relevamenti ſeu tributi, quod, demortuis cœnobiarchis, fiſco pendi ſolebat,
„ quodque in poſterum rea ſolvi vetat, pecuniam ſibi reſerveot; hortaturque, ut
„ monaſteriorum patres matreſque, quæcumque ſuper uſus neceſſarios reſtiterint,
„ per manus pauperum in cæleſtes recondant theſauros: ſi quæ verò poſt eorum
„ obitum ſuperfuerint, *non propinquis carnalibus vel tyrannis ſæcularibus*, ut antea
„ mos erat, dividantur; ſed neceſſitatibus fratrum & pauperum impendantur.
Dunſtanus auctor ceoſetut prædictæ Concordiæ, quam Clemens Reynerus recudit
cum capitulis duodecim omiſſis a Seldano, divino officia ſpectantibus.

Merevviua abbatiſſa & Eadburga virgines ſanctæ.

Hoc item anno rex Eadgarus in monaſterio Rumeſiæ, quod avus ſuus rex Anglorum ſenior Edvvardus exſtruaarat, ſanctimoniales collocavit, & Merevvinam abbatiſſam elv præfecit, quæ illic ſanctiſſimè vixit. Eodem tempore Eadburga, Edwardi ſenioris filia, floruit in parthenone Wiutonienſi. Hæc, cùm trimula eſſet, egregium foturæ ſanctitatis ſpecimen dedit: nam calice & evangelio ex una parte, ea altera armillis & monilibus a patre oblatis, juſſa dicere utrum aligeret, primum prætulit: quod pater divinitus factum intelligens: Vade, inquit, quò te vocat Deus, ſequere fauſto pede quod elegiſti. Ita ſanctimonialium habitum induta, cunctas ſodales ſuas ad amorem ſui ſedulis obſequiis invitavit. Ejus ſanctimoniam ſubſecuta miracula comprobarunt. Quæſdam ipſius reliquias ſervabat Perſcoreoſa monaſteriam, quod tempore Eadgari regis dux Egelvvardus Dorſatenſis condidit.

XV. Pragenſis epiſcopatus erectio.

Hoc ipſo anno, Idibus Julii, dux Bodmiæ Boleslaus, cognomento Sævus, malè partum fraterno ſanguine Wenczlai docatum cum vita amiſit: cui filius ejus equivocus, patri moribus longè diſſimilis, in principatu ſucceſſit. Erat anim vir maximè chriſtianus & catholicus, orphanorum pater, defenſor viduarum, clericorum & peregrinorom alumnus, præcipuuſque eccleſiarum fundator: quippe qui vigiuti acclaſias ereaiſſe, ac doraſſe perhibetur. Huic arat ſotor, Mlada nomine, virgo ſacra, litteris apprime erudita; quæ Romam profecta orationis causâ, & a Johanne pontifica benignè accepta, ibidem aliqaamdiu morata, monaſticis diſciplinis imbuta eſt. Deiu pontifex conſilio cardinalium, novæ eccleſiæ formam dare volans, eam conſecravit abbatiſſam, datâ ei ſancti Benedicti regulâ cum paſtorali virga, eamque Mariam mutato nomine appellavit. Idem pontifex docis rogatu apiſcopatum Pragæ erexit, ſcriptis hac de re *Boleſlaæ catholicæ fidei alumno* litteris, quas revertenti in Boëmiam Mariæ conſignavit, ad fratrem ejus perferendas, ex quibus hæc verba huc afferre juvat. *Filia noſtra, ſoror tua, inter cæteras haud ubnegandas petitiones, eordt noſtro dulces intulit ex parte tui preces, ſcilicet ut noſtro aſſenſu in tuo principatu, ad Dei laudem & gloriam eccleſiæ, liceret fieri epiſcopatum: quod nos utique læto animo ſuſcipientes, Deo gratias retulimus, qui ſuam eccleſiam ſemper & ubique dilatat, & magnificat in omnibus nationibus. Unde apoſtolicâ au-*

Mlada Boleſlai ſoror fit monacha & abbatiſſa.

floritate & ſancti Petri poteſtate, cujus, licèt indigni, tamen vicarii ſumus, nunuimus & collaudamus, atque incanonizamus, ut ud eccleſiam ſancti Viti & ſancti Vencſlai martyrum ſius ſedes epiſcopalis: ad eccleſiam verò ſancti Georgii martyris, ſub regula ſancti Benedicti & obedientia filiæ noſtræ, ſororis tuæ, conſtituatur congregatio monialium. Verumtamen non ſecundùm ritum uni ſectum Bulgaricæ gentis, vel Ruziæ, aut Sluvonicæ linguæ; ſed magis ſequens conſtituta & decretu apoſtolica unum pontorem, ad placitum eccleſiæ totius, eligas in hoc opus clericum, latinis adprime literis eruditum: qui, uti vomere, novalia cordis gentilium ſcindere, & triticum bonæ operationis ferere, atque manipulos frugum veſtræ juſtitiæ Chriſto reporture ſufficiat. His acceptis pontificiis litteris, ſtatim conſilio ducis & abbatiſſæ eccleſia ſanctæ Viti futuro decernitur epiſcopo; eccleſia verò ſancti Georgii martyris Mariæ abbatiſſæ traditur. Electus ad novam ſedem eruditus ac religioſus ſacerdos Saxonicus, Dirmarus nomine, profeſſione monachus, Slavonicæ linguæ peritus, qui olim Pragam orandi gratiâ venerat, & ducis familiaritatem aſſecutus erat. Hunc itaque, per legatos evocatum, a clero & populo dux eligi curavit, eumque ad Ottonem imperatorem direxit cum litteris, rogans, ut epiſcopus Boëmis ordinaretur. Tum juſtæ petitioni aſſenſit imperator; ejuſque præcepto Ditmarus a Moguntino archiepiſcopo, haud dubiè Rotberto, Pragæ conſecratus eſt. Hic eccleſias multis in locis a fidelibus exſtructas dedicaſſe, & multos gentiles baptizaſſe dicitur in chronico Saxonico nondum edito, ex quo hæc omnia jam in actis ſanctorum noſtrorum retulimus. Æneas Silvius Miladam laudat, & Dirimarum ſeu Ditmarum primum Pragenſis eccleſiæ antiſtitem, uti & Dubravius, qui *Detmarum* e Saxonia oriundum, ibidemque ſacris & religione apud ſodales Magdeburgenſes initiatum fuiſſe dicit, nempe in ſancti Mauricii monaſterio, cujus alumnus erat ante tranſlatos monachos in montem ſancti Johannis: qua de tranſlatione paullo infra agemus. Hæc continentiet referre libuit, tametſi Dirmarus non ante annum DCCCCLXXIII. electus videatur.

ANN. CHR. 967.

Ditmarus monachus novæ ſedis electus epiſcopus.

Hoc autem anno DCCCCLXVII. Otto Imperator Ravennæ cum Johanne ſummo pontifice concilium habuit; indeque legatos miſit ad Willelmum Moguntinum antiſtitem & ad alios Germaniæ principes, ut Ottonem filium ſuum eâ, quâ par erat, pompâ in Italiam adducerent. Adductum pater Romam perduxit, eumque a pontifice imperialibus titulis & ornamentis die natali Chriſti Domini inſignitì curavit.

XVI. Ottonis junioris coronatio.

Eodem anno, Slavis devictis, cæſoque eorum duce Wigmanno, imperator ſpolia ex eo reportata duas in partes dividi juſſit, quarum alteram monaſterio, quod Herimannus Saxoniæ dux Lunæburgi in Saxonia condiderat; alteram verò abbatiæ, quæ Keminada vocatur, juxta Wiſaræ fluvium ſitæ, conceſſit: quæ duo cœnobia, eo favente ac regali auctoritate comprobante, paullo ante conſtructa fuerant. Itaque Lunæburgenſe ſancti Michaëlis monaſterium, cujus conſtructionem ad quinquennium differt Trithemius, ante hunc annum jam conditum erat: cujus primus abbas Liudericus aſſumtus a Trithemio dicitur e Colonienſi ſancti Pantaleonis monaſterio, quod ante annos tantùm abhinc undecim ædificatum erat. Cæterùm, dum Otto Ravennæ moraretur, caſtellum Romanianum cum liberis hominibus, *qui vulgò* (u) *Heremitani dicuntur*, contulit Veronenſi ſancti Zenonis monaſterio *ad ſanctorum præbendam monachorum. Datum viij. kal. Octobris, anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXVII. *imperii ejus vj. indictione xj.* a Septembri inchoata. *Actum Ravennæ feliciter.*

Lunæburgi & Keminadæ monaſteria.

(u) Ital. ſac. to. 5. c. 655.

Definit in hoc anno carmen Roſvvitæ ſeu HRoſvvitæ, noſtri ordinis poëtriæ nobilis, de Ottone primo imperatore; definit, inquam, in Ottonis juvenculi regis coronatione, quæ hoc anno facta eſt, ſuperſtite adhuc Willelmo Moguntino archiepiſcopo, cujus judicio Roſvvita, poëma ſuum ſubjicit ante annum ſequentem, quo idem antiſtes e vita migravit. Hæc poëtria, Saxonica genere, in Gandersheimenſi cœnobio ab ineunte ætate inſtituta, primò Richardem, deinde Gerbergam regiam puellam, magiſtras habuit, quibus ipſa in docendi munere ibidem ſucceſſit. Id diſcimus ex ejus præfatione ad vitam beatæ Mariæ virginis, cujus textum confecit ex ſententiis ſcripturarum, *quas iuxta urcum Gandersheimenſis collegerat cenobii, primò ſapientiſſimæ atque benignſſimæ Rikardis magiſtræ, altarumque ſuæ vicis inſtruente magiſterio; deinde pronâ favente clementiâ regiæ indolis Gerbergæ, cujus nunc, inquit, ſubdor dominio ubbatiæ, quæ ætate minor, ſed, ut impertalem decebat ſiptem, ſcientiâ proveftior, uliquot uneftoris, quos ipſa prior a ſapientiſſimis didicit, me admodum erudivit.* Non alieno itaque magiſterio Gandersheimenſes illæ erudiebantur, ſed ipſæ ſuis magiſtræ erant, nec id muneris etiam regiæ virginis reſpuebant. Geiberga, cujus hic mentio, ſecunda erat ejus nominis abbatiſſa, ordine ſexta, quæ Wendelgardæ ſucceſſerat. Wendelgardam præceſſerat

XVII. Roſvvitæ carmen de Ottone.

ANN. CHR. 967. Roſvvinda ſeu Roſvvita quarta abbatiſſa, quam inſigni errore confundunt nonnulli cum Roſvvita poëtria, quæ ſub Gerbetga ſexta abbatiſſa vivebat. Hæc carmen panegyricum Ottonis inſcribit in hunc modum: *Gerbergæ illuſtri abbatiſſæ, cui pro ſuæ eminentia probitatis haud minor obſequela venerationis, quàm pro inſigni regalis ſtemmate generoſitatis, HRoſvvitha Gandersheimenſis, ultima ultimorum ſub hujuſmodi perſonæ dominio militantium, quod famula bene.* Ejus mandato hoc carmen aggreſſa eſt, de quo ita ſentit Cuſpinianus. *Res geſtas Ottonis Roſvvitha monialis complexa eſt verſibus, qui, licèt ſint, ut tempora ferebant, neque elegantes, neque ſatis culti; mirandum tamen eſt tageatum muliebre, in Saxonia, & in ipſa barbaria educatum & genitum, id præſtare potuiſſe.* Multa ſcripſit, tum proſâ oratione, tum metro, quæ Trithemius ſingillatim recenſet. In his comœdias quaſdam factas exemplo Terentii, quarum una eſt de Gallicano principe militiæ, cui præmiſſa eſt auctoris epiſtola ad quoſdam ſapientes ejus fautores, in qua ſic de ſe ipſa mentem ſuam aperit. *Inter hæc diverſi affectiones, gaudio ſcilicet & metu, in diverſum trahor. Deum namque, cujus ſolummodo gratiâ ſum id quod ſum, in me laudari corde tenus gaudeo: ſed major, quàm ſim, videri timeo; quia utramque nefas eſſe non ambigo, & gratuitum Dei donum negare, & non acceptum accepiſſe ſimulare. Unde non denego, præſtante gratiâ Creatoris, me artes ſcire, quia ſum animal capax diſciplinæ: ſed pro exergiam fateor omnino neſcire.* Hæc illa non minùs modeſtè, quàm piè. Quæ cauſa eam impulerit, ut Terentiom imitaretur, aperit in ſequenti epiſtola, quam hic integram, quia non facilè occurrit, referre quoddam operæ pretium duxi, non propter cultum ſermonis, qui ſanè impolitus & ſalebroſus eſt, ſed propter ſententiæ ipſius Roſvvitæ graviratem: ſic autem habet.

Plures inveniuntur catholici, cujus nos penitus expurgare nequimus factis, qui pro cultioris facundia ſermonis, gentiliam vanitatem librorum utilitati præferunt ſacrarum ſcripturarum. Sunt etiam alii ſacris inhærentes paginis, qui licèt alia gentilium ſpernant, Terentii tamen figmenta frequentiùs lectitant; & dum dulcedine ſermonis delectantur, nefandarum notitiâ rerum macalantur. Unde ego, clamor (*) validus

(*) *ſic.*

Gandersheimenſis, non recuſavi illum imitari dictando, quem alii colunt legendo, qua eodem dictationis genere, quo turpia laſcivarum inceſtu feminarum recitabantur, laudabilis ſacrarum caſtimonia virginum, juxta mei ſaculi ſtatum ingeniolì, celebraretur. Hoc tamen facit non rarò verecundari, gravique rubore perſundi, quòd hujuſmodi ſpecie dictationis cogente, deteſtabilem illicitè amantium demontiam & malè dulcia colloquia eorum, quæ nec noſtro auditui permittantur, accomoda dictando mente tractavi & ſtili officio deſignavi: ſed, ſi hoc erubeſcendo negligerem, nec propoſito ſatisfacerem, nec innocentium laudem adeò plenè juxta meum poſſe exponerem: quia quantò blanditiæ amentium ad illeciendum promptiores, tantò & ſuperni Adjutoris gloria ſublimior & triumphantium victoria probatur gloriſior: præſertim cùm femineæ fragilitas vinceret & virilis (*) robur confuſionì ſui jaceret. Non enim dubito mihi ab

(*) *ſic.*

aliquibus objici, quòd hujus vilitas dictationis, maltò inferior, multò contractior, penitaſque diſſimilis ejus, quem proponebam imitari ſit. Illorum concedo ſententiis; ipſis tamen denuntio, me ea hoc jure reprehendi non poſſe, quaſi his vellem abnſivè aſſimilari, qui mei iaertiam longè præceſſerunt in ſcientia ſublimiori. Nec enim tantæ ſum jactantiæ, ut vel extremis me præſumam conferre auctorum alumnis: ſed hoc ſolum autor, ut, licèt nullatenus valeam aptè, ſupplici tamen mentis devotione acceptum in datorem retorqueam tageatum. Ideoque non ſum adeò amatrix mei, ut pro vitanda reprehenſione, Chriſti, qui in ſanctis operatur, virtutem, quacumque ipſe dubet poſſe, ceſſem prædicare. Si enim alicui placet mea devotio, gaudebo: ſi autem vel pro mei abjectione, vel pro vitioſi ſermonis ruſticitate aulli placet, meum ipſam tamen juvat quod feci: quia dum proprii utilitatem laboris in aliis mea ſcientia opuſculis brevico ligatam ſtrophio, in hoc dramatica viactam (*) ſerie colo, pernicioſas gentilium delicias abſtinendo devito.

(*) al. *juncturam.*

Pleraque Roſvvitæ opuſcula vidimus Ratiſponæ apud S. Emmerammum; eaque omnia collegit, & ſimul edidit Conradus Celtes Germanus Norimbergæ anno MDI. Horum iodicem apud Trithemium videre licet. Initio libri editi, quem mihi eruditiſſimus Baluzius commodavit, pingitur Roſvvitis in habitu ſanctimonialis Benedictinæ eum velo in capite & ampla cuculla, librum ſuum ſupplex offerens Ottoni imperatori. Sed de his ſatis ſuperque ſatis.

XVIII. Placitum pro Caſa-aurea. (a) *Capitul. tom. 1. c. 1538.*

Initio hujus anni habitus eſt Italiæ procerum conventus, placitum vocant, in villa (a) Marianì diœceſis Firmanæ, reſidente Pandulfo duce & marchione cum permiſſu Gaidulfi ejus ſedis epiſcopi, adſtantibus Lupo ipſius pagi comite, aliiſque. Ad horum præſentiam inter alios acceſſit Hildericus Caſæ-aureæ abbas cum Albezico advocato ſuo, conqueſtuſque eſt de Johanne epiſcopo ſanctæ Pinnenſis eccleſiæ,

ſiæ, quod abbatiam ſanctæ Trinitatis Caſæ-aureæ ſuæ eccleſiæ ſubjugare tentaret. Interrogatus hac de re epiſcopus reſpondit, ſe huic abbatiæ omnino abrenuntiare, rebuſque omoibus ad eam pertinentibus, excepto Breliano, quod precatiò ad vitam ab ipſo monaſterio acceperat; ſicque omnis illa controverſia ſedata eſt. Actum in ipſa villa Mariani hoc anno, menſe Februario, indictione x. De hac controverſia Johannes Berardi Caſaurienſis chronographus agit, aitque Johannis epiſcopi hanc fuiſſe intentionem, quòd tota inſula eſſet de jure Pinnenſis eccleſiæ, & abbas abſque ejus facultate inſtitui non deberet, nec monachos ab alio epiſcopo poſſe ordinari. Hæc cauſa primùm coram Adelberto rege ventilata eſt, & ſecundùm Caſaurienſes definita in comitatu Senogalliæ (*b*) VI. kal. Junii, *regnante domno Berengario & Adelberto regibus anno* x. Verùm cùm huic præcepto non acquieſceret Johannes epiſcopus, tractus eſt ad judicium Pandulfi ducis & marchionis mox laudati, cujus ſententiæ demum ceſſit. Falſus eſt Johannes Caſaurienſis chronographus, qui Adelberti præceptum Pandulfi judicio acceſſiſſe putavit: cùm e contrario præceſſerit Adelberti diploma, datum ſuperſtite adhuc Berengario patre, qui anno ſuperiore in Saxonia deceſſit. Paullo poſt prædictum placitum morem ſubiit Hildericus abbas: cui ſucceſſit Adam, notus in curia Ottonis Magni, cujus favore hanc abbatiam adeptus eſt. Idem ab eodem imperatore privilegium obtinuit, meruitque tres legatos accipere de latere imperatoris, ſcilicet Petrum epiſcopum Papienſem, & duos judices, Henricum atque Aldonem, quibus mandavit, ut vendita redimerent, & alienata reſtitui curarent: contumaces verò ac renuentes ad ſuam præſentiam adducit: quo timore perterriti raptores & invaſores, malè parta reſtituerunt. Ottonis (*a*) privilegio, quod interventu Huberti Parmenſis eccleſiæ præſulis ad preces Adæ abbatis conceſſum eſt, confirmantur ſuperiorum imperatorum præcepta, poſſeſſiones & libertas monaſterii, illudque Ambroſius cancellarius ad vicem Huberti epiſcopi & archicancellarii recognovit. *Data* x. *kal. Januarii, anno Dominicæ incarnationis* DCCCCLXVII. *imperii verò domni Ottonis vj. indictione* x. *Actum Romæ feliciter*. Mox Itto miſſus imperatoris ad monaſterium venit, ac domnum abbatem inveſtivit iis rebus, quas abbatia illa perdiderat.

ANN. CHR. 967.

(*b*) *Spicil. to. 1. p.* 404.

Hilderico abbati Adam ſuccedit.

(*a*) *ibid. p.* 405.

XIX. Sublacenſis monaſterii privilegium.

Initio ejus annì, dum Otto jam Romæ eſſet, Georgius, *apoſtolicæ ſedis ſecundicerius*, idemque *religioſus abbas prioris monaſterii beatiſſimi patris Benedicti & ſanctæ Scholaſticæ ſororis ejus, quod dicitur in Sublacu*, venit *in gremium baſilicæ ſancti Petri apoſtolorum principis, ubi cum domno Johanne xtiſ. papa ſancta ſynodo pro utilitate ejuſdem eccleſiæ & venerabilium locorum intererant* Ravennas archiepiſcopus, plurimique epiſcopi ex Romano territorio, & ex Italia & Ultramontano regno, præſente etiam Capuano principe, qui & marchio Camerini & Spoletini ducatus, aliiſque ex diverſo ordine fidelibus, præſente etiam Ottone imperatore; prolatiſque ſuperiorum imperatorum & regum præceptis, imperatoriæ majeſtati ſupplicavit, ut ſacri ejus loci inſtrumenta, quæ igni cum monaſterio conſumta fuerant, renovaret, reſque omnes illius confirmaret. Cujus precibus annuens imperator, omnia omnino cortoborat, in his caſale, in quo idem monaſterium eſt collocatum, & ſpecum, *ubi ipſe religioſiſſimus Pater ſolitarium vitam duxit, caſtellum* item *de Sublaco*, cum glandatorio herbatico, omnique reditu, quem ejus habitatores Lateranenſi palatio perſolvere ſoliti erant; inſuper quæcumque eidem ſacro monaſterio Hugo & Lotharius reges conceſſerant. *Data iij. idus Januarias, anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXVII. *imperii verò domni Ottonis piiſſimi Cæſaris* (v.) *indictione* x. *Actum Romæ*. Idem Ambroſius cancellarius ad vicem Umberti epiſcopi & cancellarii hoc præceptum recognovit. In chronico Farfenſi Gregorius abbas, qui hic Georgius, tempore Johanois XIII. multa bona monaſterio Sublacenſi per diverſa loca acquiſiviſſe dicitur.

ANNO inſequenti DCCCLXVIII. Willelmus filius imperatoris, Moguntinus aoviſtes, cui Otto in abſentia ſui & filii Ottonis moderandi regni curam commiſerat, cùm finem ægrotaotis Mathildis reginæ aviæ ſuæ Redulverothe in Saxonia exſpectaret, ipſe VI. nonas Martii mortem opperiit. Ejus obitum protinus Intellexit piiſſima regina; & Liudolfus abbas Corbeienſis egregius cæleſti viſo accepit, fratriſque nuntiavit: *cujus mater, licèt peregrina, nobili tamen genere erat procreata*, ot in chronico Saxonico legitur. Willelmi obitu accepto, Otto imperator Gillulfum Herſfeldenſem abbatem ex Italia in Germaniam miſit, curaturum, ut Fuldenſes Werinharium ſeu Wernerum abbatem eligerent loco Hattonis, quem a Moguntino clero & populo Willelmi ſucceſſorem eligi poſtulavit. Verùm non diu hac dignitate potitus eſt Hatto, poſtero anno exſtinctus, parum ſecundâ famâ ex commentis recentiorum, qui ejus clariſſimo nomini perperàm illuſerunt. Wernerus monachus, ejus in abbatiali munere ſucceſſor, filius erat materteræ ſancti Udal-

ANN. CHR. 968. XX. Hatto abbas Fuldenſis archiepiſcopus Moguntinus.

Wernerus abbas Fuldenſis.

ANN. CHR. 968.

Udalrici Anguſtenſis epiſcopi, multoque tempore Fuldæ magiſter ſcholarum fuerat, teſtante Trithemio, ab Hadamaro quondam abbate inſtitutus. Idem abbas conditor fuiſſe dicitur (*a*) collegii, an monaſterii, in Borſtaha Turingiæ oppido, ubi magnifico apparatu eccleſiam exſtruxit. Fuldæ quoque egregium periſtylium ad orientale latus ædis primariæ, tetragoni ſpecie, ex quadris lapidibus molitus eſt, addito inſigni oratorio, quod beatus Udalricas ſancti Johannis-Baptiſtæ memoriæ conſecravit. Viſitur in Fuldenſi ſacrario egregiè elaborata crux, cui WERNHARII ABBATIS nomen inſcriptum. Exſtant Johannis ejus nominis XIII. lucalentiæ tabulæ, Werenhario abbati inſcriptæ ſuper antiquis Fuldenſis monaſterii privilegiis, datæ per manum Leonis ſecundicerii menſe Decembri, indictione XV. ntl Baronius legendum putat, id eſt anno DCCCCLXXII. Hatto archiepiſcopus Hildiwardum præpoſitum Halberſtadenſis eccleſiæ epiſcopum XII. kalendas Januarii ordinavit in locam Bernardi ſummæ religionis & abſtinentiæ epiſcopi, qui hoc anno, ordinationis ſuæ XLVIII. deceſſit III. nonas Febraarii, ut in chronico Saxonico legitur. Is puellare cœnobium Hadmerheymenſe condidiſſe traditur, in quo ſororem ſnam abbatiſſam inſtituit, referente Braſchio, qni nomen illias abbatiſſæ non exprimit.

(*a*) *Brovver. Fuld. antiq. p.285.*

XXI. Mathildis reginæ pia facta & obitus.

Hic etiam annns Mathildis pientiſſimæ reginæ extremus fuit, conditricis triam ad minus monaſteriorum, quorum ultrimum Northuſanenſe in Taringia cenſetur, pro anima conjugis ſal Heintici, ac filil ipſius æquivoci exſtructum, in quo *tria millia fororum Deo & beatæ Mariæ famulantium* ſub Richburga abbatiſſa congregatle memoratur apud Witicbindum ejus vitæ ſcriptorem. Ante biennium, cùm Coloniæ unà cam Ottone, cæteriſqae propinquis & affinibus ſuis convenſſet, inda ad Nortbuſanum oppidam acceſſit viſura ſanctimonialium cœtum, quem illc conſtitaerat. Ubi primùm eò venit, ſtarim Richburgam abbatiſſam accerſivit, & cum ea de ſtata monaſterii accuratè differuit. Dei monaſterium ingreſſa, ſingularum ſtudia pro ſuo more, intentè inveſtigavit. Ex boc oppido diſcetlit XI. kal. Januarias anni DCCCCLXVII. & Qnindelinburgam profecta eſt. Appetente ipſius obirn, prædictam Richbargam abbatiſſam, cui animi ſui arcana commiſerat, ad ſe venlro juſſit, ut omnia ejus bona pauperibus erogaret. Tam accito Willelmo archiepiſcopo confeſſionem ſaam aperuit, atque ab eo pro ſe & pro anima conjugis ſui Heintici miſſam celebrari præcepit. Celebratâ miſsâ pontifex, peccatorum remiſſione denuo ei impertità, *poſtmodum perunxit eam ſacrato oleo, & r creavit ſacroſancto corporis & ſanguinis Chriſti myſterio.* Poſt quatridnum Matbildis abituro Willelmo palliam eidem ſepeliendo deſtinatum tradi juſſit, quod ei antu aviam mortno adhibitum eſt. Neporis mortem a ſe prævisam patientiſſimà talit Mathild s. Tum ſabbato primo poſt dominicam primam quadrageſimæ, cam extremum vitæ diem inſtare ſentiret, neptem ſuam Mathildem, Quindelinburgenſis parthenonis abbatiſſam, filiam Ottonis imperatoris, ad ſe vocavit, ſalutaria ei dans monita, *ut eſſet pia & humilis, prudens & cauta, ac ſibi commiſſum gregem cuſtodiret; & ut monaſterium rarò egrederetur, ne ſæcularibus deditu, a Chriſti ſervitio impediretur.* Eidem etiam *computorium* ſen kalendariam dedit, cum necrologio, in qao nomina defunctoram procerum ſcripta erant. Mox, qaamquam jam anctionis ſacræ & commanione corporis & ſangulnis Chriſti domni munita fuiſſet, *præcepit preſbyteros & ſanctimoniales propius accedere, ut ejus confeſſionem audirent, & ſibi a Deo remiſſionem poſtularent; quo facto, juſſit miſſam celebrari, & corpus Chriſti ſibi afferri:* tum adſtantes admonuit, nt pſalmos continuè recitarent, atque evangelium legerent, donec animam Deo redderet. Poſt hæc contieuit, erectiſque ocalis & manibus expanſis animnm ac ſpiritum in cælum intendit. Ad horam nonam humum cilicio ſterni juſſit, eique corpus moribnndum imponi: tam cinere capitl propriis manibus impoſito: *Non decet*, inquit, *chriſtianum niſi in cilicio & cinere mori:* quod a ſancto Martino acceptum didicerat. Dein ſanctæ crncis ſignaculo ſe munivit, ac demum cum ſumma animi & corporis ſerenitate obdormlvit in Domino pridie idus Martil: quo die *Mathildis regina venerabilis* in kalendario, quod Emmæ Francorum reginæ libro precum præmiſſum eſt, memoratur. Sepulta eſt Mathildis in Quindelinburgenſi ſancti Servatii eccleſia prope tumulum Heintrici regis mariti ſui. Ejus vitam ſcriptiſſe dicitur a Trithemio (*b*) Witicbindus monachus, & Mathildi abbatiſſæ dedicaſſe: quod ſi verum eſt, alia fuerit hæc vita ab ea, quæ in Martio Bollandiano edita eſt, Heintico regi ab anonymo nuncupata. Mathildi reginæ non ſolum Quindelinburgenſe, verùm etiam Palidenſe virorum & Northuſanenſe virginum cœnobia ſuam debent originem. Addit alia duo chronographus Saxonicus, unum *in curte regia* ſub honore ſanctorum Jacobi apoſtoli & Wigberti confeſſoris; alterum *in Aggeri*, quò injuriis quondam affecta ſe receperat,

(*b*) *Hirſaug. hiſt. faſc.*

ſub

ſub titulo ſancti Dionyſii. His addunt nonnulli, ſed perperàm, Confugienſe ſeu Caſſellenſe in Haſſia itidem virginum, quod Cunegandis, ſancti Heinrici imperatoris uxor, excitavit. Nec certius id, quod de Memmelebienſis origine Fabricius opinatur, cujus originem Ottoni ſecundo tribuendam eſſe inferiùs oſtendemus. ANN. CHR. 968.

XXII.

Otto imperator, matris ac filii morte acceptâ, relictâ Ftaxineti obſidione, Hildiwardum præpoſitum, a Bernardo Halberſtadenſi epiſcopo ſucceſſorem deſignatum, Romam evocavit, eique, quod dudum animo conceperat, erigendi in urbe Parthenopolitana ſeu Magdeburgo archiepiſcopatus conſilium aperuit. Ille verò aſſenſit, & epiſcopatus ſui partem novæ ſedi ceſſit. His ita tranſactis, imperator Richarium Magdeburgenſis monaſterii abbatem tertium (nam ejus anteceſſores Anno Wormatiæ, Otvvinus Hildenſheimii epiſcopi creati fuerant) ad ſe vocavit, eumque novæ ſedis antiſtitem inſtituere ſe velle nuntiavit. Verùm ab eo conſilio revocatus eſt imperator quibuſdam clandeſtinis litteris in Richarium acceptis: qui tanto ejus rei dolore correptus eſt, ut brevi poſt vitam amiſerit. Electus in ejus locum Adalbertus, Trevirenſis monachus, priùs ad Raſſiam miſſus prædicandi evangelii causâ, tunc autem Wiſſenburgenſis abbas: qui Romam ab imperatore miſſus, ab apoſtolico Johanne XIII. pallium hoc anno accepit XV. kalendas Novembris, in feſtivitate ſancti Lucæ Evangeliſtæ, *anno pontificatus ipſius domni Joannis univerſalis papæ quarto*; ac dein ad ſedem ſuam cum magno honore miſſus ab imperatore, admiſſuſque eſt, abbatiâ Wiſſenburgenſi retentâ. Sic Magdeburgenſe ſancti Mauricii monaſterium in archiepiſcopalem ſedem erectum eſt, ejuſque loco aliud ſancti Johannis Baptiſtæ monachorum cœnobium in ſuburbano monte ædificatum, ad quod tranſlati ſunt monachi prioris illius loci, & tranſpoſiti in monte, qui dicitur ad ſanctam Johannem in ſuburbio ejuſdem civitatis v. idus Auguſti anni inſequentis, hoc eſt in vigilia ſancti Lautentii martyris: qui multis deinde annis ob ejus tranſlationis memoriam, nudis pedibus eâdem die ſolebant procedere in urbem, ſancti Mauricii, cæterorumque ſanctorum patrocinia implorantes. Magdeburgenſi porro archiepiſcopo tributi ſunt tres epiſcopales ſedes, Moguntino antea ſubjectæ, ſcilicet Havelbergenſis, Brandeburgenſis, & Poznanenſis; ac tres aliæ de novo erectæ, Merſeburgenſis, Miſnenſis, & Citizenſis: in quibus Adalbertus primos epiſcopos ordinavit, nempe Boſonem monachum ſancti Emmerammi Ratisponenſis in Merſeburgenſi, Barchardum in Miſnenſi, & Hugonem in Citizenſi, quem Bucelinus ordinis noſtri itidem monachum fuiſſe dicit. Maedeburgenſis primus antiſtes Adalbertus.

XXIII.

Hoc anno, teſtante Hepidanuo celebris monaſterii ſancti Galli facta viſitatio eſt. Ejus rei auctor fuiſſe dicitur Ruodmannus Augienſis abbas, qui ſancti Galli monachos, *quaſi minùs regulares*, apud Hadvvidam, Burchardo Suevorum duce viduatam, detuliſſe & tradaxiſſe fertur, inquiens, ſe Coloniæ monachum inprimis regularem noſſe, qui eos aptime corrigeret, & ad ſancti Benedicti viam reduceret. Idem abbas intempeſtâ nocte, uti lupus caulam, ſancti Galli clauſtrum furtim ingreſſus anno præcedenti, ſubdolè indagavit, ſi quid reatui proximum inveniret quod publicaret. Verùm ab Ekkehardo monacho, qui tum laterna monaſterium circuibat, deprehenſus, multâ veniâ petitâ vix ſine dedecore dimiſſus eſt. At, ipſo machinante, criminationibus ad utrumque Ottonem ab Hadvviga delatis, Ottonis Magni juſſu viſitatio loci indicta. Ejus rei causâ miſſi ad ſanctum Gallam octo (*a*) epiſcopi, totidemque abbates, quorum e numero ipſa delator Ruodmannus erat. Primas ducebat Heinricus Trevirenſis, *cui ſumma rerum commiſſa*. Ei adjuncti ſunt Conradus Conſtantienſis, Arnolfus Tullenſis, Dietricus ſeu Thiedericus Mettenſis, Hiltebaldus Curienſis, Poppo Herbipolenſis, Palzo Spitenſis, & Erpho Wormatienſis epiſcopi. Ea octo abbatibus ſoli numinantur præter Ruodmannum, Kebo Laureſſenſis ſeu Laureshamenſis, Kerho Wirziburgenſis, & Milo Elævvangenſis. Otto junior ad delectos epiſcopos & abbates: *Ite*, inquit *cœnobii ſancti Galli monachos, qui infamantur, correcturi*. Ad hæc Tullenſis antiſtes rem arduam eſſe reſpondit, atque ea invidia proſactam: ſe voti causâ eò nuper acceſſiſſe; at ſimilem alibi caritatem via inveniſſe: cæterùm non unius tramitis & regulæ viâ cælum confendi. Tam Hiltebaldus Curienſis, omnia, quæ ibi fiunt, laude digna eſſe, excepto quòd pecuniaria habeant nonnulli, & carnium eſu quidam utantur, ſed eam abbatis ſui; ne deficiant, permiſſu. Verùm quod de proptio dictum eſt, id ea regula ſancti Benedicti corrigendum Otto junior cenſuit, præcepitque: ſed tamen omnes benignè tractandos, ea quibus aliquos *venerabiles* ſibi notos eſſe dixit; & præcipuè indulgendum *infirmo*, inquit, *fratri meo abbati, quoniam pater meus filium eum vocat*. Eunt itaque illi omnes, lege ab Ottone patte datâ, at cum Burchardo abbate, qui nepos ejus erat, mitiùs agerent; & feriâ tertiâ poſt tertiam dominicam paſchæ ad S. Gallum adveniunt, ubi plerique S. Galli viſitatio.

(*a*) *Ekkeh. cap. 10. & 11.*

ex

ANN. CHR. 968. ex illis epiſcopis educati & inſtituti fuerant, in primis Dietricus & Palzo præter alios, qui Dierricus Keroldi ibidem diſcipulus fuiſſe dicitur. Abbas in medium vocatus, Ekkehardum decanum & Notkerum medicum ſurgere jubet, atque monaſterii diſciplinam exponere. Ut ille ceſſavit; Kebo abbas Laurishamenſis, aliique abbates epiſcopis aſſerunt, hæc omnia ſancti Benedicti regulæ conformia eſſe, præter hoc ſolùm, quòd fratres ſecundùm illam laborant; at ſecundùm illam non reficiuntur: id in cauſa eſſe, quòd undecumque quærant, quo vitam ſuſtentent; quæ quia permiſſu abbatis quæſita, ubi jufſerit, reponunt, & ad ejus nutum & arbitrium expendunt, contra regulam non eſſe. Sed demum placuit omnibus ut quiſquis aliquid privati haberet, in commune conferret; omneſque carnium eſu, præterquam li, quos regula excipit, abſtinerent, menſamque communem haberent. Cæterùm Trevirenſis archiepiſcopus pollicitus eſt daturum ſe operam, ut Ottones loci inopiæ ſubvenirent: quod & factum eſt Læris ob hoc omnibus, irur in eccleſiam, omneſque *in libro vitæ* inſcribuntur. Diſceſſuris proſpera omnia fratres apprecantur, recipiuntque ab epiſcopis benedictionem datâ priùs confeſſione, & *a ſolutis* remiſſionem. Poſtquam legati omnia ad Ottonem retulerunt, iterum miſſus eſt ad ſanctum Gallum Kebo Laurishamenſis, ut neceſſaria ſuppleret, adeòque *de ſcrinüs regum ſexaginta argenti librarum vatu pondera deferret*. In hac narratione, quam ex Ekkehardo juniori compendiosè retulimus, in nominibus, tum Ruodmanoi Augienſis abbatis, tum epiſcoporum erratum eſt. Si enim hanc viſitationem hoc anno rectè defixit Hepidannus, tunc Augiæ abbas erat Eggehardus, cui nonniſi poſt annos quatuor Ruodmannus ſucceſſit. Deinde Laureshamenſi monaſterio tunc præerat Gerbodo (*a*) abbas, qui hìc Kebo vocatur. Ad hæc jam a quatuor annis deceſſerat Heinricus Trevirenſis præſul, cui Theodericus ſuffectus erat. Denique, ut de cæteris ſileam, Tullenſem eccleſiam tunc regebat Gerardus Gozlini ſucceſſor, non Arnolfus. Nec illud omittendum, quod adhuc in vivis erat Burchardus Suevorum dux, qui non ante annos quinque mortuus eſt, & quidem paullo ante Ottonem Magnum. Falſus eſt itaque in nominibus propriis Ekkehardus, ſed fortè non ita in cæteris factis, quæ a majoribus ſuis facilè didiciſſe potuerat.

(*a*) *ſupra lib. 46. n. 76.*

(*b*) *Gall. tom. 5. p. 183.*

Eodem anno Conradus Conſtantienſis epiſcopus orationis cauſâ (*b*) venit ad monaſterium Sancti Galli, cum fratribus renovaturus ſocietatem, quam olim cum Thietone ejuſdem cœnobii abbate, & poſtmodum cum Cralone ſucceſſore ejus pepigerat; tuncque ex monachis & ex clero *ſabbato ante dominicam indulgentiæ* ordinavit; multos item ex laicis ſacro chriſmate conſignavit. Hujus renovatæ ſocietatis una conditio erat, ut in oratione, quæ in baſilica ſancti Petri pro imperatore & benefactoribus quotidie fiebat, pro ipſo pſalmus CXLII. caneretur; & in eadem miſſa, quæ ibi fit pro defunctis, tres miſſales orationes, *illo tamen vivo, quaſi eſſet defunctus*, dicerentur.

XXIV. S. Vincentii Mettenſis initia.

Qui in illa viſitatione laudatur Dietricus ſeu Theodericus Mettenſis epiſcopus, auctor eſt Mettenſis ſancti Vincentii monaſterii, cujus eccleſiæ fundamenta hoc anno jacta fuiſſe vetus ejus loci chronicon (*c*) prodit. Hujus operis occaſionem ex eo natam tradit Sigebertus, quòd, cùm Theodericus initio ſui epiſcopatus animadvertiſſet, in catalogo Mettenſium epiſcoporum primas quoramdam nominum litteras, *alias auro, alias argento, alias oilori metallo pro meritorum qualitate eſſe annotatas*, vidiſſetque *etiam litterum ſui nominis argento prænotatum: dixiſſe, fertur, ſe in epiſcopatu tanta bona facturum, ut ipſu nominis ſui littera meritò deberet auro annotari. Cujus bonæ intentionis*, ſubdit Sigebertus, *initium oſtenditur in cœnobio ſancti martyris & levitæ Vincentii, fundato in ipſius urbis ſuburbio*, quod modò ejus muris incluſum eſt, egregium ſanè Theoderici pieratis monumentum. Hunc verò locum non modò præclaris ædificiis exornavit, ſed etiam ſacris reliquiis undequaque collectis illuſtrare curavit, ut poſtea videbimus. Quinam illius cœnobii primus abbas fuerit, incertum. Recentiores ſuſpicantur eſſe Waleranum; mihi verò ſimilius videtur præceſſiſſe Adelmodum, qui unus fuit ex quinque vicinorum monaſteriorum abbatibus, qui Johanni Gorzienſi morienti poſt annos abhinc quinque adfuerunt, ſcilicet *patres reverentiſſimi Kadbroë, Berhardus, Hudo, Adelmodus*, & Johannes, vitæ Johannis Gorzienſis ſcriptor, tunc ſancti Arnulfi abbas. Ex quatuor aliis Cadroë ſancti Clementis; necnon ſancti Symphoriani; Hudo ſeu Odo ſancti Michaëlis ad Moſam rectores fuerunt. Inſuper duo alia tunc erant apud Mettas monaſteria, nempe ſancti Martini, & ſancti Vincentii: quorum uni Berhardus, alteri, quod recentius erat, Adelmodus fortè præfuerint. Idem videtur eſſe Berhardus abbas ſuperiùs (*d*) laudatus, qui litteris Berengarii Virdunenſis epiſcopi pro inſtituendis in eccleſia ſancti Vitooi monachis cum Vodone ſeu Udone abbate S. Michaëlis ſubſcriptus (*e*) invenitur.

(*c*) *Labbe to. 1 of. 545.*

(*d*) *lib. 45. n. 2.*

(*e*) *lib. 45. n. 57.*

In-

Ineunte hoc anno Adſo abbas, & fratres Dervenſes coram Heriberto Tricaſſino comite, qui tunc in eorum monaſterio verſabatur, expoſtularunt de mercato & pontanatico villæ Olumnæ (*a*) ſen ſancti Deſiderii, aſſerentes, prolatiſque litteris comprobantes, id a præcedentibus Francorum principibus, Carolo imperatore auguſto, ſcilicet Calvo, & Boſone, quondam ejuſdem imperatoris *conſpalatio*, id eſt comite palatii, regali præcepto ſibi fuiſſe conceſſum; ſed eidem loco per incuriam & injuriam temporum abſtractum: quod utrumque ſibi reſtitui flagitabant. Horum petitioni annuit Heribertus, *glorioſus*, nil ſe ipſe vocat, *Francorum comes*: illudque mercatum cum pontanatico & ſainino fratribus ſancti Petri Dervenſis reſtituit, reſervatâ ſibi pro vitæ tempore mediâ ejus parte, en quidem pacto, ut ipſius viventis memoriam in ſuis precibus haberent, & mortui anniverſarium celebrarent. *Data* XVI. *kal. Februarii, anno* XIII. *regnante domno Lothario rege Francorum. Actum monaſterio Dervo publicè.* His litteris apponuntur ſigna *domnæ Heriberti glorioſi comitis, qui hoc teſtamentum fieri rogavit, Adſonis comitis, & aliorum.* Hic eſt Adſo *Roſſiacenſis territorii comes*, qui Dervenſibus alodium ſuum in Tribus-fontanis donavit: cui donationi poſt Adſonem ſubſcribunt Ingelbertus comes, Yſuardus itidem comes, aliique. Cæterùm Olumnæ nomine oppidum ſancti Deſiderii ſignificari ſuperiùs (*b*) probatum, confirmante Alberico in chronico, qui prædictum Heriberti inſtrumentum parti ejus Heriberto, ſecundo Veromandorum comiti, perperàm tribuit.

ANN. CIↃ. ꝯꝯ. XXV. Dervenſi monaſterii facta reſtitutio.

(*a*) *Cameracenſ. fol* 85.

(*b*) *Lib.* 37. *n.* 61.

In illo inſtrumento facta primùm mentio eſt de Adſone abbate Dervenſi, ſucceſſore Alberici, qui, prædicto Heriberto cooperante, villam Dreas (*) & pucllare monaſterium cum multis expenſis ſuo reſtituit monaſterio, ejuſque privilegia, quæ Benzo abbas ad monaſterium Inſulæ-Germanicæ ſen Cellenſe furtim aſportaverat, cuncta recuperavit *munificentiâ domni Odonis illius loci abbatis, cujus precibus hic famoſus Adſo*, inquit anonymus (*c*) auctor, *vitam confeſſoris Chriſti Frodoberti, primi iſtius monaſterii inſtauratoris & abbatis, ſermone veraciſſimo, ſimplici exaravit ſtilo.* Haud ſcio an jam abbas erat Adſo, cùm librum de Antichriſto ſcripſit juſſu Gerbergæ reginæ, cui tamquam *monachorum matri*, hoc opus nuncupavit. Sanè abbatem ſe non dicit in epiſtolæ inſcriptione, quæ ſic habet. *Excellentiſſimæ reginæ ac regali dignitate pollenti, Deo dilectæ, omnibuſque ſanctis amabili monachorum matri & ſanctarum duci, domnæ reginæ Gerbergæ, frater Adſo, ſuorum omnium ſervorum ultimus, gloriam & pacem ſempiternam.* In prævia illa epiſtola regi ac reginæ, filiiſque eorum ſancta precatur omnia; aitque eam non indigere ab ipſo inquirere de antichriſto, quippe quæ apud ſe habeat *prudentiſſimum paſtorem, dominum Koriconcm, clariſſimum ſpeculum totius ſapientiæ atque eloquentiæ*, ut illâ ætate, epiſcopum ſcilicet Laudunenſem, ubi ſæpius rex Lotharius cum Gerberga regina morabatur: qui de hoc argumento reſtiùs ſcripturus fuiſſet. In illo autem libro Adſo id obſervatione dignum habet, quod quidam doctores tunc dicebant, „ fore ut unus e regibus Francorum romanum imperium ex integro ſorticurus ſit, „ *qui in noviſſimo tempore erit, & ipſe maximus, & omnium regum ultimus*; qui, „ poſtquam regnum feliciter gubernaverit, ad ultimum Jeroſolymam venturus ſit, „ & in monte Oliveti ſceptrum & coronam ſuam depoſiturus: & tunc demum „ conſummationem Romanorum, chriſtianorumque imperii futuram; ſtatimque „ antichriſtum adfuturum. Hic liber de Antichriſto, truncaris, ut fit, prologo & epilogo, a nonnullis Auguſtino, ab aliis Alcuino, denique a quibuſdam Rabano perperàm adſcriptus eſt. Habetur in Appendice tomi vt. novæ S. Auguſtini editionis: prologus verò & epilogus in Addendis poſt Indices generales.

XXVI. Adſonis abbatis ſcripta.

(*) *Droyes.*

(*c*) *Sæc.* 2. *Bened. p.* 849.

Alter eodem tempore vivebat Adſo ſancti Baſoli abbas, cujus rogatu, interpellante etiam Gerberto, Adſo Dervenſis librum de vita ſancti Baſoli compoſuit, ut legitur in anonymi libro de miraculis ſancti Bercharii abbatis Dervenſis, cujus vitam itidem litteris mandavit. Anonymum audire juvat. *Geſta quoque ſanctæ confeſſoris Baſoli, præfationibus facundis ante poſitis, cum ſubſequentia miraculorum ipſius edita digeſſit ad liquidum, hocque non præſumtivè, ſed interpellatus a ſapiente Gerberto, tunc Remenſis urbis archiepiſcopo, atque a ſibi cognomine præclariſſimo viro, ſcilicet Adſone abbate monaſterii prædicti confeſſoris: cujus defuncti haud multum poſt temporis tumulum gratia ſpecialis dilectionis verſibus honoravit propriis, inquiens inter alia:*

XXVII. Adſo alter abbas S. Baſoli.

O *felix Adſo, tumulum tibi condidit Adſo.*

Itaqun Adſoni ſancti Baſoli abbati ſupervixit Adſo Dervenſis, qui Jeroſolymam profectus eſt ipſo anno ꝯꝯꝯXCII. quo Gerbertus Remenſem pontificarum ſuſcepit, mortuo jam Adſone abbate monaſterii ſancti Baſoli, cujus vitam proinde ſcripſit Adſo Dervenſis, Gerberto necdum Remorum archiepiſcopo.

ANN. CHR. 968.

XXVIII. Adſo ab. bas S. Manſueti.

Hic etiam, ut verbis prædicti anonymi loquar, *precibus ac juſſione ſancti Gerardi Tullenſis urbis epiſcopi, vitam beati Manſueti, primi dirigente Petro apoſtolo ipſius urbis pontificis, diſertiſſimè compoſuit*. Ea ipſa vita eſt, quam Franciſcus Boſquetus vulgavit, miraculis refectis. Sunt qui putent eumdem Adſonem abbatem fuiſſe monaſterii ſancti Manſueti, ſed falſi, ut quidem exiſtimo, malâ intellecto ſancti Gerardi epiſcopi inſtrumento, cui Adſo abbas ſubſetipſit. Locum hunc afferre juvat, tametſi pertineat ad annum ſequentem. Gerardus epiſcopus cogi,, tans, quo modo vitam monachorum ſub tuitione ſancti Petri apoſtoli & ſancti ,, Manſueti, paſtoris eccleſiæ ſuæ primi, ampliare poſſet, dedit illis altare ſancti ,, Florentini in villa, quæ Bonadus dicitur, poſt deceſſum Tietſelini comitis, eo ,, pacto, ut ſingulis annis redeuntibus *ordinationis ſuæ anniverſaria dies* IV. *Kal. Aprilis habeatur*, & menſæ participatio univerſis fratribus ſollicitè adminiſtretur; ,, & eùm dies ſuæ advocationis advenerit, kalendaris ſimiliter facta refectio *animæ ,, noſtræ*, inquit, *orationibus commendetur. Cujuſdam etiam carissimi & ſpecialiſſimi militis noſtri, nomine VValcheri, innocenter atque crudeliter interfecti*, IV. *idus Januarii annualem ab univerſis fratribus piè & miſericorditer conſtituimus memoriam celebrari*. Actum anno incarnationis Domini DCCCCLXIX. *ordinationis verò noſtræ* VII. Poſt Gerardum apponuntur ſigna Grimaldi primicerii, *Adſonis abbatis*, Everardi, Auſtri, & aliorum: ſed cujus loci abbas fuerit Adſo, non exprimitur. Hic verò non alius mihi videtur, quàm Dervenſis, qui beato Gerardo familiaris erat, quo tempore Adam abbas ſancti Manſueti cœnobium regebat. Idem Adſo etiam familiariſſimus fuit Abboni abbati Floriacenſi, cujus ſupplicatione victus, ſecundum librum dialogorum ſancti Gregorii papæ, id eſt *geſta ſancti monachorum patris Benedicti, carmine nobilitavit heroico*, ut ex prædicto anonymo diſcimus.

XXIX. Adſo abbas Luxovienſis. (*a*) *lib.* 46. *n.* 34.

Alius eodem ſæculo floruit Adſo Luxovienſis abbas, cognomento Hermiricus, qui libellum de geſtis ſancti Waldeberti abbatis Luxovienſis ſcripſit, eumque *Luxovienſium cœnobiarum ſacræ concioni* nuncupavit. Verùm hic paullo ſerius Luxovium rexit, nimirum poſt mortem Aalonci abbatis & epiſcopi ſuperiùs (*a*) laudati, qui tunc monaſterio præerat, ad annum ut minimùm ejus ſæculi octogeſimum quartum ſuperſtes, ut ſuo loco videbimus.

XXX. Gerbergæ donatio facta S. Remigio. (*) *Marſna.*

(*b*) *Marlot to.* 1. *p.* 606.

Quanta fuerit Gerbergæ reginæ in ſanctum Remigium pietas ac devotio, luculenter demonſtrat ejus præceptum, quo ipſa Gerberga *humilis*, ut ſe ipſa dicit, *Francorum regina*, alodium juris ſui in honorem ſancti Petri conſecratum, vocabulo Marſnam (*), ſitum in comitatu Moſango, ſecundo a Trajecto lapide, cum ſuis appendiciibus, id eſt manſis octoginta-duobus, Remigianæ baſilicæ tradit per manus (*b*) advocati ſui comitis Arnulfi, aſſenſu & conſilio domni Ottonis imperatoris auguſti, collaudantibus atque confirmantibus Gerardo Tullenſi epiſcopo, atque comitibus Emmone & Auffrido, aliiſque nobilibus viris, pro ſalute utrique ſua, & remedio animæ *ſenioris* ſui piæ memoriæ Giſleberti ducis, conjugis quondam ſui, ejuſque parentum, Rageneriі & Albradæ: *ea ſcilicet ratione, ut idem locus ſancti Remigii, qui ſemper ab antiquo regiis donationibus, utpote caput Franciæ, fuerat honoratus, noſtris etiam*, inquit, *donis regalibus ditaſcat, & polleat uberius*. *Actum* IV. *id. Februarii, anno incarnationis dominicæ* DCCCCLXVIII. *in præfato comitatu, in villa, quæ dicitur, Hiſta, anno* XXXII. *regnante domno Ottone inclyto imperatore & ceſare auguſto, filio quoque ejus æquivoco regnante anno* VII. *Signum domnæ Gerbergæ gloriosæ reginæ, quæ regiæ auctoritatis manu hoc ſcripſum, quod fieri juſſit, dignanter corroboravit, & aliis confirmare mandavit. Signum juvenis magnæ indolis Caroli. Signum Arnulfi comitis, qui vice domnæ reginæ hanc traditionem fecit, Signum Emmonis comitis, Auffridi comitis*, & aliorum. *Datum pridie idus Februarii manu domnæ reginæ, & ſuſceptum à domno abbate Hugone, qui ibi effuit cum ſuo advocato Emmone prædicto comite*. Marſnæ præpoſitura Remigiana fuit ad noſtrum uſque ſæculum, quo ejus permutatio facta eſt cum canonicis regularibus Aquæ-curtenſis abbatiæ, a quibus Remigiani prioratum Vallis floridæ in diœceſi Noviomenſi in compenſationem acceperunt.

Remigiani abbates.

Hugo ſancti Remigii abbas, quo abbate hæc donatio facta eſt in regimine ſancti Remigii monaſterii jam ſucceſſerat Hincmaro abbati, qui poſt annos regiminis viginti-duos anno ſuperiori deceſſerat IIII. nonas Martii. Hugo ejus ſucceſſor duobus tantùm annis locum rexit: ſub quo viginti-ſex Remigiani monachi notantur, in his Albericus abbas. Poſt Hugonem Rodulfus abbas, a reformatione tertius, annis quatuordecim monaſterio præfuit. Hincmari abbatis tempore contigit, ut vir quidam ex genere Odalrici archipræſulis, e partibus Lotharingiæ ad urbem Remorum accederet, nocte intervenicnte, clauſas urbis portas inveniens, in ſuburbano ſancti Remigii *burgo* hoſpitari coactus ſit. Fortè accidit, ut in ſuo hoſpitio ex

Odalrici archiepiſcopi nepotis exitus.

re

re familiari orta fit inter utriuſque parris familiares diſſenſio. Inter hæc hoſpitii dominus, qui *goldis, quas tabernas vocant*, intererat, compertis jurgiis, vino temulentus domum accurrit, atque hoſpitem, quem tumultus auctorem falsò opinatus eſt, in ſcamno dormitantem obtruncat. Poſterâ die Odalricus archiepiſcopus, inopinatæ tanti viri, nepotis utique ſui, cædis nuntio exagitatus, totum burgum, & univerſa, quæ caſtro ſancti Remigii contigua erant, ſuccendit, vaſtavit, ibique neminem deinceps habitare permiſit. Adalberto nihilò minùs ejus ſucceſſor vaſtata inſtauravit, & ſancti Timothei eccleſiam monaſterio beati Remigii in uſus hoſpitum donavit. ANN. CHR. 968.

XXXI. S. Dionyſio Britannia reſtituta.

Sancti Dionyſii prope Pariſios abbatiam eo tempore haud ſcio an abdicaverat Hugo dux Francorum, cognomento Capetus, qui eam a patre ſuo Hugone principe » quaſi hereditario jure acceperat. Certè hoc anno invenio Gozlinum (a) abba» tem & monachos venerabilis cœnobii ſancti Dionyſii ad Richardum Nortman» norum marchionem acceſſiſſe, in *communi Francorum Nortmannorumque Gloriæ placito*, ibique repetiiſſe *quamdam poteſtatem*, Britnevallem nomine, in pa» go *Tellau* apud Caletos ſitam, quam olim ipſius Richardi majores, avus ſci» licet ejus Rotbertus, aliàs Rollo, paterque Willelmus, ſancto Dionyſio » contulerant, eidemque quidam epiſcopus, Aillemundus nomine, abſtraxerat. » Dionyſianorum expoſtulationi Richardus cum aſſenſu *ſenioris* ſui Hugonis Fran» corum principis, cæterorumque fidelium ſuorum, Radulfi maximè & Oſmun» di, benignas aures præbens, prædictis monachis indixit, ut ad ſuam præſen» tiam Rotomagi quàm primùm convenirent. Hi verò juſſis obtemperantes, » dic dominicà, præſente duce, ejuſque conjuge Emmâ, aliiſque proceribus, » adverſùs epiſcopum reclamaverunt: quorum auditis probatiſque querelis, Ri» chardus prædictam poteſtatem Dionyſianis reſtitui juſſit. *Actum Britevallis juſſu domni Richardi inclyti comitis xv. kalendas Aprilis, anno quarto-decimo regnante HLothario rege, indictione xj.* Primus his litteris ſubſcribit Hugo archiepiſcopus Rotomagenſis, tum Hugo dux Francorum, Richardus Nortmannorum princeps, Oſmundus, Rodulfus, Walterus comes, Theobaldus comes & alii. Gozlino abbati ſucceſſit Rotbertus, idem ipſe, haud dubiè, de quo agit Gerbertus in epiſtola CXLV. ut inferiùs videbimus. (a) Dublet p. 825.

XXXII. Anaſtaſius Senonum pontifex.

In tio hujus anni tmmo ſequenti dictori ſumus famem & peſtilentiam in Gallia graſſatam fuiſſe, maximè apud Senonas, cujus orbis archiepiſcopus malæ famæ Archembaldus communi multorum mortalium tabe oppreſſus eſt IV. kalend. Septembris, annis novem cum duobus menſibus in epiſcopatum expletis. Poſt ejus interitum cletus & populus omnis ſucceſſorem Anaſtaſium, virum egregium, inſigni bonitate prædirum, acclamavit, ex præcepto Lotharii regis conſecrarum XVIII. kalendas Januarias. Hic ſancti Saviniani monitu beati Petri templum ac monaſterium, ab ejus deceſſore fœdè (b) violatum, inſtaurare cœpit, monachos iſtuc revocate, ac prædia diſtracta pretio redimere; & quidem locum in priſtinum ſtatum reformaſſet, abbaremque monachis præfeciſſet, ni mors bona ejus præverriſſet conſilia. Totis annis undecim, quibus epiſcopatum tenuit, multas injurias a Rainardo comite paſſus eſt. (b) *Lib. 46. n.* 16.

XXXIII. S. Maxentii abbates.

Apud Pictones ſancti Maxentii monaſterium poſt Odonem abbatem rexit Ramnulfus, & paullo poſt Conſtantinus, qui ambo hoc anno ponuntur in chronico Malliacenſi, tametſi jam a quatuor annis Ramnulfus abbas erat. In quadam charta Conſtantinus abbas, *regens monaſterium ſancti Maxentii ſub clericali ruſticatione, una cum congregatione ibidem Deo jugiter ſervienti*, cedit cuidam fideli ſuo, nomine Ucberto, areas quinquaginta *in pago Aunifio, in Salina de Badu. Actum iv. nonas Januarii, regnante HLothario rege*. Poſt annos abhinc quatuor Girbertus abbas exſtitit, qui multa ſancto Maxentio acquiſiviſſe dicitor. De Bernardo ejus ſucceſſore inferiùs.

XXXIV. Soniario abbati duo monaſteria commiſſa.

Non ſatis teſtari poſſum, quantum obſtricti ſumus veterum monumentorum ſtudioſiſſimo indagatori & illuſtratori Stephano Baluzio, quem nulla ferè pagella noſtrorum annalium illaudatum præteriret, ſi ex æquo vicem ejus in nos beneficiis repen lere vellemus. Abſque eo certè in rebus noſtri ordinis, maximè quæ ad marcam Hiſpanicam pertinent, omnino cæcutiremus. Id vel ex hoc anno patet, quo Soniarium abbatem monaſteriorum ſancti Pauli de Maritima, & ſancti Felicis Jeccalenſis ſeu Guixalenſis Lugdunom ad regem Lotharium profectum fuiſſe diſcimus, » poſtulandi causà, ut duo hæc monaſteria ſimul retinere ſibi liceret. Annuit rex, » ſuffragante Gerbergâ reginâ cum Odelrico Remorum antiſtite & archicancella» rio, eo videlicet (c) pacto, ut idem abbas Soniarius duo illa monaſteria, dum » viveret, *quia de ipſis duobus unius benedictionis electionem ſuſceperat*, in ſua » poteſtate haberet: at poſt ejus deceſſum ſingulis cœnobiis ſinguli præſſent ab- (c) *Marca Hiſp. c.* 891.

ANN. CHR. 968.

bates, *ad nullam principem, niſi ad ſolum regem Franciæ reſpicientes, & ſecundùm regulam ſancti Benedicti ibidem converſantes. Actum apud urbem Lugdunenſem xvj. kalend. Julii, anno incarnationis dominicæ* DCCCCLXVIII. *domno verò Lothario rege glorioſo regnante xiv. indictione xj.* Gezo cancellarius ad vicem domni Odelrici archiepiſcopi ſummique cancellarii recognovit. In hoc diplomate urbis Lugduni nomine Laudunum intelligendum eſſe puto.

XXXV. Placitum pro monaſterio Rodenſi.

Ad hæc eodem anno, cùm Guifredus ſeu Wifredus comes Ruſcinonenſis, & filius ejus Suniarius Helenenſis epiſcopus, nnà cum Arnulfo Auſonenſi & magna optimatum & populorum caterva menſe Auguſto ad Rodenſe monaſterium acceſſiſſent, ſollemnitatem ſancti Petri ibidem celebraturi, Hildeſindus ejuſdem cœnobii abbas querelam apud comitem & epiſcopos, cæteroſque optimates depoſuit adverſùs Adalbertum quemdam, quòd Rodenſibus monachis piſcationem ſtagni Caſtilionenſis, & trium inſularum ei adjacentium auferret, ab iiſdem Guifredo & Suniario ſibi conceſſam, & Ludovici Tranſmarini præcepto confirmatam: quo relecto præcepto, hæc piſcatio monachis aſſerta eſt. Ejus rei inſtrumentum exſtat in appendice capitulariom, in quo annus Lotharii regis XIV. reponendus eſt.

XXXVI. Johannis pp. XIII. bulla pro Arulenſi. (a) *ib. p.* 893.

Ipſo anno Oliba Cabreta Ceretanienſis comes Romam orandi causà profectus eſt ad tumulum beatorum Apoſtolorum, eâque occaſione obtinuit a Johanne papa XIII. ut monaſterium Arulenſe, quod a fratre avi ſui exſtructum fuerat, ruitione ſedis „ (a) apoſtolicæ muniretur; ad hæc, ut ſi abbas a regula ſancti Benedicti defle„ xerit, vel res monaſterii alienaverit, licitum ſibi ſit illum amovere; & alium „ in ejus loco digniorem conſtituere. Scriptum per manum Lennis notarii regio„ natii & ſcriniarii ſedis apoſtolicæ, menſe Decembri, *indictione* XII. a Septem„ bri inchoatâ.

ANN. CHR. 969.

CUm ſancti Florentii Salmurenſes monachi in ſuo monaſterio non ſatis tuti ab incurſionibus hoſtium, & a bellorum tempeſtatibus ſibi viderentur; Amalbertus eorum abbas obnixè rogavit Harduinum Turonenſem epiſcopum, obtinuitque ab eo, *ut ad confugium monachorum ſancti Florentii infra clauſtrum matris eccleſiæ aream unam de terra ad manſionem faciendam eis concederet:* quæ area ſita erat *prope capellam ſancti Gervaſii, ubi ſanctiſſimæ Martinus miſſas & orationes ſemper cantare ſolebat*, additâ etiam præbendâ in matre eccleſia, eâ lege, ut, quando ex canonicis aliquis ab hac luce diſceſſiſſet, ipſi monachi Deum pro eo exorarent. *Data in menſe Novembrio in civitate Turonis, anno incarnationis dominicæ* DCCCCLXIX. *ſive anno* XV. *regnante Lothario rege.*

XXXVII. Salmurenſibus monachis præbenda, & refugium Turonis datur.

XXXVIII. Girbaldus ſe ſuaque donat Floriaco. (b) *Perard. p.* 41.

Iiſdem menſe & anno Girbaldus quidam (b) ſemetipſum cum unico filio ſuo Manigaudo donat Floriacenſi ſancti Benedicti monaſterio, cui tunc Richardus abbas præerat unà cum turba plurima monachorum; tradiditque res ſuas pro anima tum ſua, tum avi ſui Ildegtini, parentumque ſuorum Wigtini & Girburgis, ſitas in pagis Ædnenſi, Matiſconenſi, & Cabilonenſi. *Actum Patriciaco cœnobio.* Subſcriboot poſt ipſum Girbaldum & filium ejus Manigaudum Lambertus comes, ſcilicet Matiſconenſis, & Rotbertus vicecomes, aliique. Rainoldus levita & monachus hoc inſtrumentum ſcripſit. Menſe Junio ſubſequente Anſedeus (c) & uxor ejus Frideburgis, quædam quoque prædia Floriacenſibus conferunt *in pago, qui vocatur Adamos.* Actum Parriciaco itidem monaſterio. *Data in menſe Junio, anno xvj. regnante Lothario rege.* Richardus monachus & levita ſcripſit hanc chartam, uti & ſequentem, apud Perardum.

(c) *ibid. p.* 45.

Albertus abbas S. Albini, & privilegia. (d) *Baluz. in notis ad Lupum p.* 378.

Eodem anno Lotharii regis ſexto-decimo in locum demortui Widboldi abbatis ſancti Albini Andecavenſis ſubrogatus eſt Albertus, cujus tempore Adela comitiſſa eidem loco multa beneficia contulit. Ejus electio facta eſt agente Goffrido comite, unà cum conſenſu (d) Neſingi epiſcopi. Hic verò, ad preces ejuſdem Goffridi & Alberti abbatis, privilegia eidem eccleſiæ, quæ regalis abbatia cenſebatur ex antiquo a canonicis ejuſdem obtenta, fratribus quoque tunc *Deo ibidem regulariter ſervientibus, ordinem ſanctum attollere* volens, auctoritate ſuâ confirmavit: quæ privilegia hæc eſſe ait, nempe ot epiſtola & evangelium in ſacris ordinationibus, ſi ex eadem eccleſia fratres ſint ordinandi, ab eis canantur; item evangelium in ramis-palmarum; abſolutio in paraſceve apud eos, & ſtatio feriâ ſecundâ paſchæ; & inci immunitas ne pro quavis re vel infractura violetur. Paullo poſt, Alberto abbate Neſingus epiſcopus, Gaufrido fortiſſimo & nominariſſimo comite ſuggerente, donat monachis ſancti Albini, ſub regula ſancti Benedicti ibidem degentibus, dimidium portus apud Saiacum. Actum Lotharii regis anno XIX.

XXXIX. Elnonenſis monaſterii ſtatus & abbates.

Elnonenſe ſancti Amandi monaſterium, quod Leudricus abbas ad optimum ſtatum reduxerat, Genulfus ejus ſucceſſor intra triennium præfecturæ omnino labefactavit: quippe qui pro ſervitio, quod regi vel comiti debebar, vigiuti villas ma-

T3. Annal. Bened.
inter pag. 516 & 517

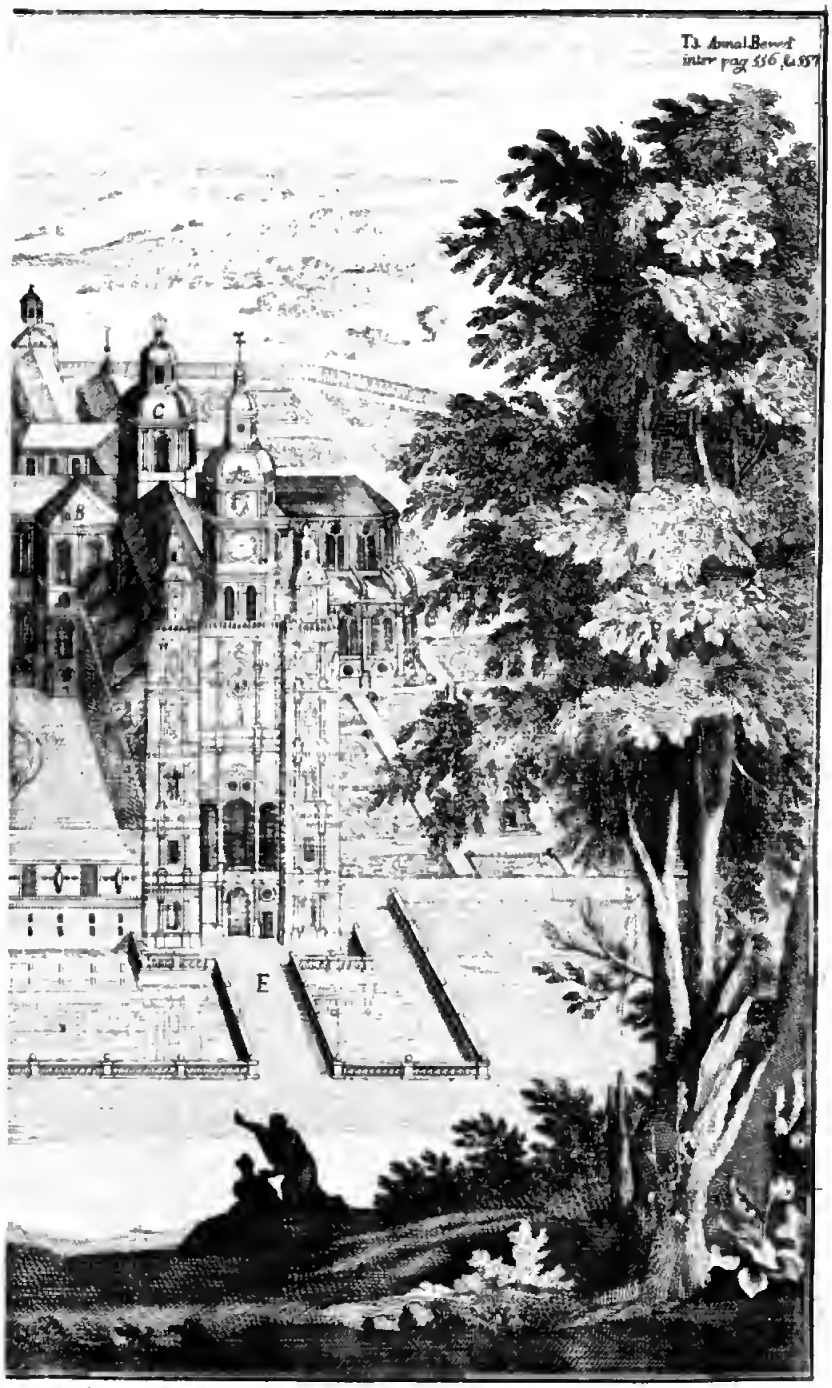

a

I Ædes hospitum
K Domesticorum officinæ
L Septa monasterii cum variis officinis
M Area monasterii
N S Andreæ ædicula
O Locus ubi oratorium S Petri
P Urbs S Amandi
Q Viridarium monasterii

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

malè diſtraxiſſe traditur. Id verò anonymus poëta, qui feriem abbatum Elnonenſium proſecutus eſt, confirmat his verſibus.

ANN. CHR. 969.

Leudrico ſtudium minimè commune Genulfus
Complexus, ſpargit quas dedit alter opes.
Biſque decem villas, ulicno obnoxius ari,
Diſtrahit, haud quaquam cùm ſolvendo foret.
Quippe diu Galli regit verſatus in ulâ,
Egerat impenſas hic aliquando gravet:
Exſolvit ſacri quas traditione peculi,
Legitimum contra fas, canonesque ſacros.

Genulfo abbate defuncto, abbatiam ambiiſſe dicitur Ratherius epiſcopus, Veronâ Laubias reverſus, eamque pretio comparaviſſe. Ratherius abbatiam ambit.

At vix ingreſſum fratrum commotâ caterva
Ædibus extrudit, ſubmovet atque domo,

inquit idem Poëta; cui ſuffragatur Folcuinus abbas Laubienſis, qui de reditu Ratherii hæc habet. *Venit ille afferens ſecum auri & argenti non dico talenta, ſed, ut ipſius verbis utar, maſſas & acervos: ex quibus a HLothario rege eſt mercatus ſanctæ Amandi abbatiam: quâ vix unâ nocte potitus, ut erat miræ levitatis, derelinquens, Altum revertitur villam, quam munificentiâ domni epiſcopi promeruerat. Inde quoque ſimili modo monaſterium, quod Altum montem nominant, dato magno pretio comparavit: ubi, quidquid præcipuum ſibi in ornamentis & veſtimentis eccleſiaſticis fuerat, quæque antea ipſe eccleſiæ noſtræ largitus fuerat, ſed poſteà refumpſerat, factâ donatione congeſſit. Hoc quoque derelicto, Altum denuò repetitur.* Sanè ſancti Amandi abbatiam poſt mortem Arnulfi comitis occupaverat rex Lotharius, ut ex Balderico (*a*) diſcimus. Et quidem in Ratherio levitatem & inconſtantiam ſatis ſuperque probant varii hinc inde diſcurſus, quos tum hoc loco, tum ſuperiùs retulimus, at ſimoniæ reum ipſum fuiſſe vix crediderim. Ex aliis enim ejus factis, quantum hoc crimeo averſarus ſit, intelligimus. Illud inter cætera exemplo ſit, quòd a quodam pravo abbate, quem ex abbatiola quadam, quæ Magonzianus (*b*) vocabatur, ob corrupros mores expuleràt, oblatâ pecuniâ tentatus, ut ipſum reſtitueret, numquam ad id potuit induci, ne *Geziaſâ lepræ* inficeretur. Sed forſan ex adulantium relatu accepit Folcuinus, quod ipſe facilius crediderit, in Ratherium aliàs offenſus: qui certè in Erluinum Gemblacenſem abbatem iridem parum æquus exſtitit. Repulſo itaque, ſeu ſponte egreſſo Ratherio ex abbatiâ Elnonenſi, ſuffectus eſt Wericus abbas, qui atrium cœnobii muro lapideo clauſit, & multa quæ Genulfus malè diſtraxerat, recollegit. Poſt tot temporum ac procellarum vices hactenus perſtitit, floretque nobiliſſimum iſtud monaſterium, quod nuper incredibili ſumru & magnificentiâ unus integrum a fundamentis reſtruxit Nicolaus a Boſco, abbas regularis, non commendatarius, ut falsò in Gallia-chriſtiana legitur. Tam Illuſtris monaſterii conſpectum in adjuncto folio hic repræſentare haud ingratum fore lectori exiſtimo.

(*a*) *Chron. Camer. lib. 2. c. 59.*

(*b*) *Spicil. to. 2. p. 236.*

Superiùs (*c*) egimus de Haſtienſi abbatia ſeu cella, quam Adalbero Mettenſis epiſcopus parthenoni ſanctæ Glodeſindis aſſignavit, ubi aliquot ſanctimoniales eum decana ſub jugo & obedientia ſanctæ Glodeſindis abbatiſſæ ad hoc uſque tempus perſeveraruut. Verùm, cùm fortè is locus prædictis ſanctimonialibus parum commodus videretur, conſultiùs exiſtimavit Elbertus comes Walciodorenſis monaſterii auctor, ut hæc cella Walciodorenſibus, utpote viciniotibus, uniretur. Re itaque cum Diederico ſeu Theoderico epiſcopo Adalberonis ſucceſſore, a quo pendebat hic locus, communicatâ, utrique placuit, ut ad principem (is Otto erat) ejuſmodi negotium referretur. Tantorum virorum petitioni tex facilè acquievit in gratiam Forannani epiſcopi & Walciodorenſis abbatis, ut Haſtienſis cella, ſub poteſtate tamen Mettenſis eccleſiæ, Walciodorenſi abbatiæ ſubjiceretur: quod Forannanus a Benedicto VII. confirmari curavit. Sic ad ſanctæ Glodeſindis monaſterium regreſſæ ſunt ſanctimoniales Haſteriæ degentes: ibique nutu imperatoris a Forannano quatuor conſtituti ſacerdotes, qui officia divina illic celebrarent ſub moderamine Walciodorenſis abbatis. XL. Haſteria Walciodoro conceſſa. (*c*) *lib. 44. n. 85.*

Florebat tunc in illis partibus Aynardus quidam haud inductus, latini gloſſarii auctor, cujus exemplar hoc anno ad ſepulcrum ſancti Apri apud Tullum-Leucorum obrulit. Iſtud gloſſarium hactenus aſſervatur in Mettenſi ſancti Arnulfi bibliotheca, hunc præferens titulum: *Incipit gloſſarium, ordine elementorum aggregatum* XLI. Aynardus gloſſarii auctor.

ANN. CHR. 969.

tum ab Aynardo anno ab inc. Domini DCCCCLXIX. *indictione* XII. *imperio Magni Ottonis, ſepulcro dijudicatum Apri Leucorum quinti pontificis, ad ſupplementum inibi degentium paſſionum. Obſecro ne ab aliquo poſterorum deſtruatur, ne incurrat vindictam Dei, noſtramque imprecationem.* Hoc gloſſarium incipit a vocabulo *Apoſtreta*. Quintus appellatur Lencorum epiſcopus ſanctus Aper, qui ſeptimus haberur in vetuſtis actis ejus ſedis epiſcoporum. Quis fuerit Aynardus iſte, ignoramus: niſi is ſit Einardus abbas, qui tertio idos Martii laudatur in necrologio ſancti Arnulfi.

XLII. Heſſinge cœnobium conditur.

In Saxonia comes quidam, Hedos nomine, puellare cœnobium apud Heſſinge ædificavit, ut legimus in chronico Saxonico, cujus ipſa verba huc aſſerre juvat. *Fuit in diebus iſtius cæſaris*, ſcilicet Ottonis Magni, *quidam comes, Hed nomine, qui eccleſiam, in honore Chriſti athletæ Viti in Heſſinge conſtructam, quia heredem non habuit, maximâ proprietatis ſuæ parte donavit, & congregatione ſanctimonialium ibidem factâ, eamdem abbatiam mundiburdio Atheldagi Bremenſis archiepiſcopi ſubdidit. Sed præpoſitæ huic ſedi gemina matronæ venerabiles, quibus unum erat vocabulum Vvindilgard, citò prob dolor obiere. Heinricus autem prædictus comes de Stadhe filiam ſuam, Hatvi nomine, ibi educatam priùs ac traditam, cùm eis ſuccedere rogaſſet, ab archiantiſtite præfato impetrare non potuit. Poſtea verò archipræſul, a cæſare patrino ſuo rogatus, eamdem, cùm jam duodecim eſſet annorum, pridie kalend. Matt, velavit die dominicâ, & in proxima die ad abbatiſſam in patris præſentia ordinavit: quod poſtea eum multùm pœnituit:* quæ ordinario, ſanè abnormis, facta eſt anno DCCCCLXXI. quo dies dominica in pridie kalendas Maii incidebat.

XLIII. Chiemenſis abbatia Salizburgenſi confirmata. (*a*) *lib. 39. n. 58.* (*b*) *Metrop. Salisb. to. 2. pag. 236.*

Exſtabat eo tempore apud Bajoarios abbatia Chiemenſis, quam Arnolfus Imperator Saltzburgenſi ſancti Petri eccleſiæ antea (*a*) ſubjecerat. Hanc verò ſubjectionem Otto Magnus (*b*), interventu Heinrici ducis propinqui ſui, confirmavit ſancti Petri ſanctique Ruodberti confeſſoris eccleſiæ, cui venerabilis Fridericus archiepiſcopus præerat. *Data iij. kalend. Novembris anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXVIII. *indictione* XIIII. *anno ſereniſſimi regis Ottonis* XXXV. *imperii veſtri. Actum in Tuſcania, in loco, qui dicitur Monticolo, ſuper fluvium Arnæ, prope civitatem Luccam.* Liutgerius cancellarius ad vicem Hattonis archiepiſcopi & archicapellani recognovit.

XLIV. Ottonis diploma pro Caſa-aurea. (*c*) *Spicil. to. 3. pag. 410.* (*d*) *Capitul. to. 2. col. 1545.*

In rebus verò, quæ Italiam ſpectabant, Ottonis archicancellarius erat Hucbertus Parmenſis antiſtes, cujus rogatu idem imperator Caſaurienſis monaſterii bona & privilegia hoc anno (*c*) confirmavit, diplomare kalendis Maii dato, quod Ambroſius cancellarius ad vicem Hucberti epiſcopi & archicancellarii recognovit. *Actum in Apulia, in ſuburbio Brvino.* Caſæ-aoreæ abbas adhuc erat Adam, qui pro ſervitio imperatoris defodiſſe dicitur. Idem abbas hoc itidem anno commutationem (*d*) quarumdam rerum fecit cum Johanne epiſcopo Pinnenſi.

XLV. Micæ-aureæ monaſterium, ejuſque abbates.

Hoc loco prima nobis occurrit occaſio agendi de antiquo Romano monaſterio ſanctorum Coſmæ & Damiani, quod a tempore Johannis papæ V. exſtiriſſe creditur. Huic monaſterio præerat hoc anno Silveſter abbas, eo nomine ſecundus, ſucceſſor Paoli, qui Silveſtro primo ante annos ſex ſucceſſerat. Silveſtro ſecundo abbate, & quidem *anno domini Johannis* XIII. *in ſacratiſſima ſede beati Petri apoſtoli quinto, indictione xiij. die xxiv. Aprilis*, quæ chronicæ notæ huic anno reſpondent, *Teuzo & Baldo atque Azo filiones fratres, filii verò quondam Bruti bonæ memoriæ, Silveſtro bonæ memoriæ preſbytero & monacho, atque evangelico abbati de venerabili monaſterio ſanctorum Chriſti martyrum Coſmæ & Damiani, quod nuncupatur Mica-aurea*, donant *eccleſiam Dei-genitricis Mariæ, quæ poſita eſt in valle, in territorio Triſirivos, cum ornamentis ſuis, cum domibus, cellis, hortis, vineis & ſilvis, cum omnibus decimis & oblationibus ſuis, ac omnibus rebus mobilibus & immobilibus, quæ a fidelibus vivis & defunctis jam dictæ eccleſiæ conceſſæ ſunt, vel in poſterum concedentur, poſitæ in territorio Silvæ-candidæ patrimonio, milliario ab urbe trigeſimo plus minùs:* quæ omnia ſignanter refero, ut nota fiat illorum temporum conſuetudo, quibus laïci eccleſias poſſidebant. Hanc chartam Gregorius ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſcriniarius ſcripſit. Silveſtro ſecundo poſt abbates ſeptem intermedios ſucceſſit Silveſter tertius pontificatu Silveſtri papæ ſecundi, ut ſuo loco videbimus. Proceſſu temporis hoc monaſterium, cujus nobis ſæpe mentio recurret, a monachis ad ſanctimoniales ordinis ſancti Damiani tranſlatum eſt auctoritate Gregorii IX. Abbatum ſyllabum qui ad id tempus hoc monaſterium rexerunt, in appendice referemus.

XLVI. Oſorius comes monaſterium ſtruit.

In Galliciа Oſorius comes Laurentianæ monaſterium condidiſſe traditur, compatronibus in ſynodo epiſcopis, ibique vigiliti-quatuor monachos collocaviſſe: quibus ſe ipſe poſtmodom adjunait. Illic tantâ religione vixit, ut pro Sancto habeatur in illo monaſterio, quod Præmonſtratenſibus poſtmodum ceſſit.

Nunc

NUnc prima ſe nobis offert mentio monaſterii ſancti Saturnini, ſiti in comitatu Urgellenſi ſuper fluvium Valeriæ, in litteris (a) ſcilicet Borelli comitis & marchionis Barcinonenſis, qui hoc anno villas quaſdam eidem cœnobio contulit pro animæ ſuæ remedio, uxoriſque ſuæ Letgardæ, ac fratris ſui Mironis comitis & marchionis, eâ lege, ut illarum villarum incolæ Amelio abbati & monachis ſancti Saturnini annuum cenſum ſinguli in natali Domini perſolverent. *Facta charta donationis* VIII. *idus Junii, anno* XVI. *regnante Lothario rege, filio Ludovici*; qui annus ante menſem Octobris anno Chriſti DCCCCLXX. reſpondet. Poſt annos tres ampliorem eidem monaſterio donationem (b) fecit. Donavit quippe Amelio abbati ejuſque monachis eccleſias quaſdam tum in caſtro Lordano, tum in civitate Iſauna, quæ tunc deſtructa erat a Sarracenis.

ANN. CHR. 970. XLVII. S. Saturnini cœnobium.

(a) *Marca Hiſp. c.* 884.

(b) *Ibid. c.* 902.

XLVIII. Crudatenſis monaſterii viſitatio.

Crudatenſe monaſterium, ad Rodanum in pago Vivarienſi poſitum, regebat ante annos ferè centum Amicus abbas, cujus tempore Boſo (c) rex Provinciæ, exemplo Lotharii auguſti & filii ejus æquivoci, illud Arelatenſi eccleſiæ attribuerat. Hoc autem anno eidem cœnobio præerat Abraham abbas, utì diſcimus ex litteris viſitationis ejuſdem loci, factæ ab Iterio archiepiſcopo Arelatenſi, quas hoc loco referre non ab re fuerit.

(c) *V. lib.* 38. *num.* 12.

Anno incarnationis dominicæ DCCCCLXX. *cùm reſideret ſanctæ ſedis Arelatenſis eccleſiæ archipræſul Iterius in cœnobio ſuper Rodanum amnem conſitum, quod vocatur Crudatis, exquirens ſcilicet religionis cultum cum abbate ejuſdem monaſterii, nomine Abraham, & cæteris fratribus ſub ejus poteſtate Domino famulantibus, adiit præſentiam prædicti archiepiſcopi nobiliſſima femina & matrona quædam, nomine Gotalindes, petens humiliter dominum archiepiſcopum, ut in præfato cœnobio eccleſiam deſtructam quondam, quæ fuerat in honore ſancti archangeli Michaelis, dedicaret. Cujus precibus obnixè favens prædictus dominus archiepiſcopus, reſpondit ſe annuere, ſic tamen, at eam ex hereditate ſua dotaret, ſicut ſanctorum canonum monſtrat edictia. Quapropter jam dicta venerabilis matrona voluntariè obediens, donavit in dotem ejuſdem eccleſiæ cabanariam unam, in qua manere videbatur Udalardus, quæ eſt in comitatu Vivarienſe, in villa, quæ vocatur Basxut, totum & ab integra, quantum ad ipſam cabanariam pertinere videtur &c. Facta hac donatio in monaſterio Crudatis* V. *kal. Octobris, anno* XXXJ. *regnante Conrado rege. Signum Gotolindis, quæ hanc cartam ſcribere & firmare rogavit. S. Eſmidoni, & aliorum; ſignum Notebaldi monachi, qui relegit & ſubſcripſit.*

XLIX. Adalberonis Remenſis archiepiſcopi beneficia.

Neſcio quid boni omiois pro nobis habeor Adalberones epiſcopi, ex quibus tres ſaltem hoc ſæculo noſtrum ordinem beneficiis ſuis exornarunt. Teſtis hac de re in primis Adalbero Mettenſis præſul, ſuperiùs a nobis laudatus non ſemel; teſtis etiam ejus nepos ac ſucceſſor ejuſdem nominis; teſtis denique magnus Adalbero Remorum pontifex, de quo nobis in præſens agendum eſt. Erat is Godefridi Arduennæ comitis filius, frater Godefridi comitis Virdunenſis, & Heinrici comitis Arduenoæ, de quibus in conſequentibus fiet mentio. Poſt mortem Odalrici Remorum archiepiſcopi, qui VI. FI. idus Novembris anno ſuperiori deceſſit, ad inſignem illam ſedem favore Lotharii regis, & occidentalis Franciæ procerum aſſenſu, promotus eſt Adalbero: qui mox de reſtituenda ejus eccleſiæ religione & diſciplina ſeriò cogitare cœpit. Atque ut de noſtris tantùm dicamus, in ſuburbano ſancti Theoderici cœnobio, eliminatis clericis, monachos reſtituit; & in Moſomenſi beatæ Mariæ eccleſia ejuſdem ordinis coloniam inſtituit. Quin etiam abbatiam ſancti Timothei, quæ collegiata etiam nunc eccleſia eſt, Remigianis pro recipiendis hoſpitibus contuliſſe traditur. Denique Remenſis eccleſiæ ſcholas, quæ a Fulconis archiepiſcopi tempore multùm collapſæ erant, priſtino ſplendori reſtituit, maximè per Gerbertum Antiliacenſem monachum, jam ſuperiùs (d) laudatum, qui multo tempore ſedulò ipſi adhæſit, eique ab epiſtolis fuit.

(d) *lib.* 46. *n.* 81. *& ſeq.*

Quid cauſa fuerit, quòd Gerbertus Italiam, atque adeò Bobienſem abbatiam deſeruerit, jam ſuperiùs (e) quodam modo expoſuimus: vexatio ſcilicet, quam ab Italis quibuſdam, maximè a Petro Papieoſi epiſcopo, patiebatur. Hinc in epiſtola XVI. ad Geraldum abbatem Auriliacenſem: *Occidit, occidit, mi pater, ſtatus eccleſiarum Domini. Res publica periit, ſanctuarium Domini pervaditur, populus præda fit hoſtium. Conſule, pater, quò me convertam. Militet quidem mei arma ſumere, caſtra munire parati: ſed quæ ſpes ſine rectore patriæ, cùm fidem, mores, animas quorumdam Italorum pernoſcamus? Ceſſimus ergo fortunæ, ſtudiaque noſtra, tempore intermiſſa, animo retenta repetimus: quibus, ſi placet, magiſtrum quondam noſtrum Raymundum intereſſe cupimus, interim dum kalendis Decembribus Ramam iter intendamus.* Id accidiſſe hoc anno veri ſimile eſt, cùm poſt Ottonis juvenis coronationem, anno ſuperiori Romæ a Johanne papa factam, ambo Ottones in Germaniam reverſi ſunt: quo tempore Italia *ſine rectore* fuiſſe viſa eſt. Id verò con-

Gerbertus ei adhæret.

(e) *lib.* 46. *n.* 87.

ANN. CHR. 970. confirmatur ex eo, quòd ipso tempore Gerbertus Adalberoni Remorum archiepiscopo adhærere cœpit, ot fidem facit epistola XVII. ad eumdem Geraldum abbatem, quem nomine Adalberonis archiepiscopi valere jubet: *Et quia vestram*, inquit, *præsentiam non adit, conturbatio regnorum fecit, specialisque contra suam ecclesiam commotio Heriberti Tricassini, & Ottonis comitis, filii Tedbaldi*. Arqui banc commotionem statim a sua ordinatinne passus est Adalbeto, tum ub Heriberto Trecensi comite, tum ab Ottone seu Odone comite, filio Tedbaldi, cognomento Tricatoris, comitis Carnutensis ac Blesensis, qui privatas in Adalberonis familiam inimicitias gerebant, & in ecclesiam Remensem jam antea sævierant, teste Frodoardo, invadendo inter alia Codiciacum (*) castrum agri Laudunensis, quod Odalricus Remorum antistes Odoni comiti cedere coactus est. De hoc Odone aut Ottone Adalberti comitis Viromandensis filio fortè intelligendum, quod legitur in chronico (a) Mosomensi, ubi Otto comes Remensis diœceseos ecclesias afflixisse dicitur, & graves discordias cum Adalberone archiepiscopo habuisse; sed tandem ab eo expugnatum fuisse in castello Warco, quod Mosa fluvius & amnis Sulmona cingunt; indeque ablatum ab archiepiscopo corpus sancti Arnulfi martyris, translatumque in Mosomensem beatæ Mariæ ecclesiam, quæ monachis nostri ordinis „ anno sequenti tradita est. Huc spectare videtur Gerberti epistola XCIV. ad Ipsum „ Adalberonem archiepiscopum, quem monet, ut, si de fratris sui, scilicet Godefridi, fortuna certum finem cognoscere velit, IV. Kalendas Octobris ad Al„ tovillare fratri ac comitibus occurrat, ac nepotem suum primosque generis sui „ consanguineos iterum nusquam ubire sinat; deuIque Mosomum ac Macerias communiat. Ad hæc a Geraldo abbate in eadem epistola quærit Gerbertus, *an Hugo, quem vestra*, inquit, *lingua abba-comitem dicitis, uxorem duxerit*: quod videtur intelligendum de Hugone Capeto, qui circiter hoc tempus uxorem duxit Adeleidem, Guillelmi Pictavorum comitis filium, ex qua Rotbertum suscepit. Certè subscriptus invenitur Rotbertus litteris (b) Hugonis patris sui pro ecclesia Aurelianensi, cui Hugo abbatiam sancti Johannis restituit anno DCCCC.XXV. quo proinde anno Rotbertus jam grandiusculus erat.

(*) *Coucy*.

(a) *Spicil. to. 7. p. 632.*

(b) *V. infra num. 96.*

Quantum moræ apod Adalberonem fecerit Gerbertus, non facile est certò definire. Is nempe in aula Ottonis imperatoris idemtidem versabatur. In variis illis discursibus studia nihilò minùs ac libros assiduè animo agitabat; quod variæ ejus restantur epistolæ, in quibus libros sibi vel commodari, vel exscribi postulat. Quin etiam litteras docuit, tum in urbe Remorum, obi Rotbertum, Hugonis Capeti filium, & Johannem postmodum Autisiodorensem episcopum, audirores habuit: tum in aula imperatoris, in qua Ottonem tertium litteris imbuit: unde in nonnullis epistolis (c) se ipse *scholarem abbatem* vocat. In variis illis mentis agitationibus *cum studio* (d) *bene vivendi semper conjunxit studium bene dicendi*: quod utrumque sibi in re publica occupato necessarium esse dicit. *Cui rei præparandæ*, inquit, *bibliothecam assiduè comparo; & sicut Romæ dudum ac in aliis partibus Italiæ, in Germania quoque & Belgica scriptores, auctorumque exemplaria multitudine nummorum redemi, adjutus benevolentiâ ac studio amicorum comprovincialium*: quod itidem postulat ab Ecberto Turonensi abbate, ad quem hæc epistola scripta est, membranam sumtusque necessarios suppeditaturus. Denique *in otio, in negotio*, ait, *& docemus quod scimus, & addescimus, quod nescimus*. Bene quidem, si in cæteris magis monastice quàm philosophicè ac politice vixisset.

(c) *Gerbert. ep. 142. & 148.*

(d) *id. ep. 44.*

LI. Præcipui ejus amici.

Inter eos, quos Gerbertus amicos & magis familiares habuit, primas tenet Adalbero Remorum præsul, cujus variam fortunam semper secutus est. Adalberonis mihi videtur esse epistola CXVII. ab ipso Gerberto scripta Theophaniæ augu„ stæ, quam rogat Adalbero, ut, si in regnorum consilio quæliber ecclesia pasto„ re vacaret, in ea non alium constitueret, quàm abbatem Gerbertum, omnibus „ provincialibus notum, Italiâ expulsum, sed in fide non ficta perstantem: quæ „ epistolu scripta dicitur absente Gerberto, cujus absentiâ se gravari ait Adulbe„ ro; sed privata commoda publicis posthabenda esse. Amici quoque ejus erant Diedericus seu Theodericus Mettensis, & Neotegarius Leodicensis episcopi; amicus etiam Stephanus diaconus Romanæ ecclesiæ: ad quos omnes epistolas scripsit. Ex abbatibus magnâ ei necessitudine præ cæteris conjuncti fuere Geraldus & Raymundus Autiliacenses, Adso Dervensis, Ecbertus Toronensis, Alraldus Sancti Theodexici prope Remos, Romulfus Senonensis, & Nithardus Medelocensis. Denique, ne quid dicam de Ottonibus, de Adelaide imperatrice, ejusque nuru Theophania, deque Emma regina, ad quas vel quatum nomine litteras scripsit; familiares e monachis habuit cum primis Constantinum Flotiacensem ac Remigium Trevirensem, quos suis epistolis dignatus est, ac studiorum adjutores adhibuit: quæ omnia ex sequentibus umpliùs elucescent. Ex his Constantinus, ab eo dicitur *nobilis* (e) *schola-*

(e) *Gerbert. ep. 92.*

Taſticus, adprime eruditus, ſibique *in amicitia coniunctiſſimus:* quem ad ſe invi-ſendum (*a*) invitans: *Comitentur*, ait, *iter tuum Tulliana opuſcula: & de republica, & in Verrem, & quæ pro defenſione multorum plurima Romanæ eloquentiæ parens eon-ſcripſit*. Ex quibus libris opuſculum de repablica, quod excidiſſe dolent litterati omnes, ad hoc tempus in Floriacenſi bibliotheca ſuperfuiſſe ex illa epiſtola intelligitur. ANN. CHR. 970. (*a*) *id. ep. 87.*

LII. S. Trudonis abbates.

Si non fallit calculus Rodulfi abbatis ſancti Trudonis de abbatibus monaſterii ſui, Theudefridus hoc tempore ſucceſſit Reinero abbati ad annos triginta: cujus ſucceſſores Erenofridus annis quatuor, Adelardus memoriâ digniſſimus, annis triginta quinquæ, ſcilicet uſque ad annum MXXXIX. præfuiſſe dicuntur. Extat Gerberti epiſtola LXVIII. Rainero abbati inſcripta, cum hortantis ad recipiendum quemdam fratrem, quem ille *affabilitate* (ſic ironicè loquitor) *paternâ* trans mare migraru coëgerat. *Erit ergo docti viri*, inquit, *more boni medici, mellita proferre: ne, primo guſtu amaris ingeſtis antidotis, ſalutem ſuam formidabundus inciptat expaveſcere. Hæc conditions, ſi placet, ſuſcipite: ſi diſplicet ne fortè proditoris fungamur officio, quò velit redire, æquo animo ferte*. De eodem monacho interpretanda videtur epiſtola LXII. ad Beatricem ducem ex perſona Adalberonis Remorum archiepiſcopi, *Mang. monachum ex petitione abbatis Rai.* id eſt Raineri, *diu perquiſitum, Corbeiam liquiſſe, Rotomagum adiiſſe*. Ao hic ſit Reineras ſancti Trudonis abbas, aliis æſtimandum relinquo.

LIII. Reliquiarum tranſlatio ad Mettenſe S. Vincentii monaſterium.

Celebris eſt reliquiarum tranſlatio, hoc anno a Theoderico Mettenſi epiſcopo facta in ſancti Vincentii monaſterium, quod ipſe in illius urbis inſula ante biennium exſtruxerat. Profectus in Italiam cum Ottone imperatore conſobrino ſuo idem anniſus, *in Italicæ expeditione* cum eo per triennium verſatus eſt. Hac uſus occaſione Theodericus, multas hinc inde reliquias collegit, in prædictum cœnobium transferendas. Primò ſancti Elpidii confeſſoris ex quadam Marſorum provinciæ eccleſia, conc denſe Albfico, aſſumſit. Inde veniens in territorium Amiterninæ urbis, quæ, uti & Marſia, exciſa jam tam erat, ſancti Eutychii martyris corpus & partem ſancti Maronis æquè marty is accepit ab eodem Albrico epiſcopo *de monaſterio ſuæ diœceſis Reatæ ſubjecto*. Apud Fulinias (*) caſtrum haud procul Spoleto, Benedictus ejus caſtri epiſcopus ſanctum Felicianum eidem conceſſit. In ſaltu, qui Collis dicitur, Perufiæ adjacenti, *monaſterium erat antiquiſſimum ſuper fluvium Tiberim*, ex quo ſancti Aſclepiodoti martyris offa eidem Theoderico tradita ſunt: & ex monaſterio ſancti Savini martyris prope Spoletum reliquiæ ſanctæ Seter[illegible] virginis cum reliquiis beati Gregorii martyris Spoletini conceſſæ. Inter hæc, Romam miſſo diacono Rothardo, *partem non modicam catenæ ſancti Petri* ex baſilica ſancti Petri ad Vincula promeruit ex dono Johannis papæ XIII. qui & abbati ſancti Vincentii privilegium ac prærogativam utendi *dalmatica & ſandalia* indulſit: quæ omnia Adelbertus clericus cam Conone comite tranſtuliſſe dicitur. Præter ea beati Vincentii martyris corpus, ex Hiſpania, uti aſſerebant, advectam, in civitate quadam antiquiſſima, ſed diruta, nomine Corduno, *quæ ab Arretio XII. millibus diſtat*, ex monaſterio proximo ſuſtulit Berraus diaconus a Theoderico miſſus, *comitante ſecum quodam clerico epiſcopi Arretini*, qui etiam non modicam portionem ſanguinis beati Stephani protomartyris dedit. Hoc verò ſancti Vincentii corpus Ambroſius Bergamenſis præſul, pro eo quod ſedes epiſcopatus ſui ſancto Vincentio ſacrata erat, aſportare paullo ante, ſed fruſtra, tentaverat. *Hoc clerici de monte Romarie tulerunt*, in urbem ſcilicet Mettenſem deferendum. Ad hæc in Sabinorum regione, ab urbe Roma millibus paſſuum non amplius quadraginta, ſancti martyres Protus & Hyacinthus negligentius aſſervabantur. *Hos abbas quidam de monaſterio ſanctæ Mariæ, quod dicitur Farfara*, venerabili pontifici Theoderico, quem pro quadam cauſa interceſſorem apud imperatorem habere cupiebat, gratanter obtulit. Idem antiſtes Romæ a Johanne papa pignora ſanctatum Dignæ & Emeritæ, quarum corpora in porticu eccleſiæ ſancti Marcelli martyris, quæ eſt ante ſanctos Apoſtolos, recondita erant, cum ſandalio ſancti Stephani, diverſorumque ſanctorum reliquiis accepit: quæ omnia *per Voillardum monachum Mauri-monaſterii miſſa ſunt*. Inſuper Leontium & Carpophorum martyres ex urbe Vicentia, & quidem *ex celebri & nobili monaſterio ſancti Felicis, ab Ungris nuper exuſto*, itidem obtinuit. Verùm præcipua fuit memorabilis virginis & martyris Luciæ Syracuſanæ corporis acquiſitio, quod Wigericus presbyter, cuſtodis officium in Mettenſi ſancti Stephani eccleſia gerens, ſuſtulit ex veteri ac diruta urbe Corſinio, quò a Faroaldo Spoletino duce olim e Sicilia tranſlatum fuerat. Denique cùm jam *Romæ*, inquit anonymus (*b*) qui hæc ſcripſit, *regis nuptiæ ibi ingenti gloriâ peractæ*, nempe Ottonis junioris cum Theophania filia Romani imperatoris, *reditum in patriam diſponeremus, venerabilem præſulem dominus papa de*

(*) *Foligno.*

(*b*) *Spicil. to. 5. p. 139.*

ANN. CHR. 970.

quatuor portionibus cratículæ ſancti Laurentii cumulavit. Eas Voigericus cum Johanne monacho ab ipſa ſacra crate extuderunt. Hæc verò fuerunt capita virgarum, quæ per tranſverſum jacuerant, coſtis exterioribus iaſixa; nam virgæ omnes, quæ ſex in ea fuerant, jam inde à diverſis apoſtolicis, à vetuſto tempore quibuſque regibus erant dono collatæ: è quibus una, quæ adhuc ante paucos annos ſupererat, magno imperatori Ottoni ab Octaviano conceſſa eſt. Hæc carptim ex anonymo, qui præſens interfuit: a quo Theodetici epiſcopi vitam, cujus hæc narratio pars fit, ſcriptam fuiſſe colligo ex chronico Hugonis abbatis Flaviniacenſis, ubi Fingenii abbatis priora facta *in vita Theoderici aximii Mettenſis epiſcopi* contineri ait.

Recepto in ſancti Vincentii monaſterium beatæ Luciæ corpore, Theodericus oratorium ibidem in ejus honorem ſtatim exſtruere cœpit, in quo tantum theſaurum reponeret, dedicavitque VIII. idus Auguſti, anno IX. epiſcopatus ſui, Chriſti verò DCCCCLXXII. præſentibus & cooperantibus ſibi comprovincialibus epiſcopis, Gerardo Tullenſi, & Wigfrido Virdunenſi, *qui olim in aula imperatoris familiari contabernio ſibi adhæſerant*, inquit Sigebertus, qui vitam ſanctæ Luciæ virginis & martyris rythmicè compoſuit. Hæc fuſiùs perſecutus ſum ob mentionem quorumdam monaſteriorum, ex quibus prædictæ reliquiæ acceptæ ſunt. Quænam fuerit illa cauſa, ob quam Farfenſis abbas Theodericum interceſſorem apud imperatorem habere cupiebat, videbimus anno ſequenti.

LIV. Giſla abbatiſſa Romaricimontis.

Idem porro Theodericus fautor ac tutor erat partbenonis de monte ſancti Romarici ſuperiùs memorati, quo nomine ſabſcripſit cuidam chartæ Geſlæ ſeu Giſlæ tanc temporis abbatiſſæ, a qua inſtituta eſt *memoria miſericordiæ*, ſeu *ſervitium perpetuum, poſt obitum a paganis hominet de poteſtate, quæ dicitur Lietzeie. Feſtum publicè ad ſancti Romarici montem 13. kal. Jul. regnante Othone imperatore. Signum Deoderici epiſcopi tutore monaſterii, S. Gerardi comitis. S. Geſlæ abbatiſſæ, quæ hanc notitiam caute pietatis annotari præcepit, cæteris dominabus aſſentientibus. S. Bertæ ſegreſtæ. S. Hildegardis. S. Mariæ Amalrici*; & alioram, qui ſorte ejus loci clerici erant. Jam ergo tunc *dominæ* vocabantur ſanctimoniales illæ, tametſi addictæ regulæ ſancti Benedicti, quam uſque ad noſtrum ſæculum (*a*) retinuerunt: & monaſterium etiam nunc dicatur Romarici-montis, quamvis e monte ad ſubjectam planitiem ante id tempus tranſlatum.

(*a*) *V. lib. 14. n. 27.*

LV. Eltenenſis parthenonis initia. (*) *Emerit.* (*b*) *Annal. Vedaſt. lib. 2. p. 800. & ſeq.* (*) *Utrecht.*

Hoc anno Wichmannus comes eccleſiam ſancti Viti martyris, in monte Eltena ſeu Altena e regione Embricæ (*) arbis ab ſe exſtructam, ſanctimonialibus tribuit, approbante Ottone imperatore, cujus hac de re diploma (*b*) hoc ipſo anno datum eſt III. nonas Auguſti *in Apulia, ad civitatem, quæ dicitur Barii*. Hanc parthenoni præfecta Lintgarda abbatiſſa, ipſius comitis filia: quæ decimo poſt anno ab Ottone ſecundo impetravit conſimile privilegium mandiburdii, quo monaſteria Quindelinburgenſe, Eſſendienſe, & Gandersheimenſe gaudebant: *ita ut Dei auctilla ſuibi ſervientes, cum conſenſu Trajectenſis* (*) *eccleſiæ epiſcopi eligendi, inter ſe abbatiſſam poteſtatem habeant*; atque etiam advocatum. Poſt mortem Wichmanni comitis altera ejus filia, Adela nomine, donationem prædicto parthenoni extra conſenſum ſnum a patre factam reſcindi poſtulavit; quam litem deniam compoſuit Otto tertius in colloquio Noviomagi (*) habito, ubi Baldericus, prædictæ maritus Adelæ, prædia contrOverſa monaſterio eum feſtuca reſignavit anno DCCCCXCVII.

(*) *Nimegue.*

LVI. Boſo epiſcopus Merſeburgenſis obiit. (*c*) *lib. 45. n. 64.* Merſeburgenſis abbatia. (*d*) *Ditmar. inſt. lib. 3.* Werimbaldus monachus epiſcopatum recuſat. (*e*) *Teithem. Hirſaug. hiſt. an. 975.*

In chronico Saxonico Boſo ex monacho ſancti Emmerammi primus Merſeburgenſis epiſcopus, ſuperiùs (*c*) jam laudatus, cùm eccleſiam ſibi commiſſam annum unum & dies tres rexiſſet, in patria ſua, ſcilicet Bajoaria, kalendis Novembris obiiſſe dicitur, ſepultus nihilò minùs Merſeburgi in eccleſia ſancti Johannis-Baptiſtæ ad ſummum altare. Epiſcopatus ejus Giſileio, moribus & genere nobili, agente Annone Wormatienſi epiſcopo, ab Ottone imperatore conceſſus. Giſilerus vetò, teſtante Ditmaro (*d*) ejuidem ſedis epiſcopo, Merſeburgenſem epiſcopatum deſtituxit, & *abbatium ibi ſtatuit, eidemque Ottradum venerabilem*, id eſt monachum *de ſancta Johanne* Magdeburgenſi *præfecit, poſtque Hetmonem de eodem monaſterio conſtituit*.

Hoc quoque anno mortuo Odogatio Spirenſi epiſcopo ſubrogatus Baldericus, recuſante epiſcoparum Werimbaldo monacho Hirſaugienſi, docto, ac religioſo, qui ad capeſſendam hanc dignitatem invitatus reſpondiſſe traditur: ſe, ſi mundo ſervire voluiſſet, in hanc vitæ monaſticæ ſolitudinem non venturam fuiſſe: eligerent ergo epiſcopum quem vellent: ſe id onetis ſuſcipere nec velle, nec poſſe. Hæc ex Brovvero. Eadem Trithemius ex Meginfrido refert (*e*) poſt quinquennium, quo anno ejus obitum conſignat, abi ejus opuſcula commemorat.

Lambertus Scafnaburgenſis, idemque Herſeldenſis ſeu Herveldenſis monachus, auctor eſt, Egilolfo abbati Herveldenſi hoc anno Gozbertum ſucceſſiſſe. Ejus mo-

tes

res otſi non probat anonymus (*a*) ejus inci ſcriptor, ſtudium tamen erga ſuam monaſterium laudat: cujus rei Gozbertus manifeſtum ad poſteros tranſmiſit documentam, *magnam ſcilicet copiam librorum, ſuo nomine ob monimentum ſui attitulatorum, plurimæ quoque ornamenta in auro & argento, & in veſtibus ſacris; tabulam quoque altaris*. Hæc acta tempore Ottonis ſecundi, *qui Rubicundus dicebatur*, ex prædicto anonymo, ubi ſe excuſat, quòd Romanorum imperatorum geſta monaſticæ hiſtoriæ ſuæ non inſerat, quippe qui non ſtatuerit omnia ſcribere, quæ in re publica, vel eccleſia geſta ſunt aut geruntur, utpote monaſterii carcere incluſus, nec hominum expertus, nec valde curioſus. Poſt mortem Ottonis ſecundi exauctoratus eſt Gozbertus abbas, at ſuo loco dictari ſumus.

ANN. CHR. 970.

LVII. Herſfeldenſes & Laureſhami abbates.

(*a*) *Mader. p.* 156.

Eodem anno Gerbodoni Laureſhami abbati mortuo ſubrogatur Salemannus, vir divinâ, humanâque ſapientiâ conſpicuus, qui inter alia magnifica pietatis opera, tabulam ex auro & gemmis ad altare majus adornari, crucem magna ſimili opera fabricari, frontem eiborii ſuper mauſoleum ſancti Nazarii martyris auro puriſſimo decorari curavit. De libris etiam ſollicitus, Gregorii moralia tribus voluminibus deſcribi juſſit.

LVIII. Epternacti ſcholarum magiſtri.

In Epternacenſi apud Treviros monaſterio Heribertus, ejus loci monachus & ſcholarum magiſter, hoc anno deceſſiſſe traditur. Meginfridus apud Trithemium aſſerit, eam multos in utriuſque libros teſtamenti commentarios feciſſe; & de moribus veterum monachorum utilem compoſuiſſe tractatum, in quo omnium pæne clauſtralium ante ſe inſtitutionem mentionem fecerit. Huic in ſcholæ magiſterio ſucceſſiſſe fertur Rudgeras ejus monaſterii cœnobita, qui ſuâ eruditione plurimos laudabiliter inſtituiſſe dicitur. Sed vereor ut hæc certa ſint, cùm pet id tempus canonici monachorum loco Epternacum inſederint, ut anno ſequenti videbimus. His duobus addit Trithemius Abbonem & Aimoinam Floriacenſes, de quibus nos aliàs; & Richardum ex monacho ſancti Germani Autiſiodorenſem epiſcopum, quem *nimiæ ſimplicitatis & minoris induſtriæ* circa res ſæcalares fuiſſe ait: quod congruit his, quæ de eo ex actis epiſcoporum Autiſiodorenſium ſuperiùs (*b*) retulimus. Sedit in epiſcopatu annos novem eum menſe uno & duobus diebus, obiitque XVII. kal. Junii ſepultus in eccleſia ſancti Germani, ubi monaſticam profeſſus erat. Heribertus, Hugonis ducis ex concubina filius Hugonis Capeti frater, et ſucceſſit in epiſcopatu: cujus tempore dux Heiericus ejus frater monaſterium ſancti Germani beato Mayolo abbati ad normam Cluniacenſium reformandum commiſit.

Richardus epiſcopus Autiſiodorenſis obit.

(*b*) *lib.* 46. *n.* 48.

Baronius ad hanc annum revocat ſynodum Wintonienſem, in qua de cauſa clericorum expulſorum actum eſt: quæ res, etſi jam ſuperiùs commemorata, in præſens ex Osberto retractanda videtur. Promotus ad Wentanam ſedem Ethelvvoldus, ex mente Dunſtani clericos eccleſiæ ſuæ, qui ordinem ſuum flagitioſâ vitâ deturpabant, ſæpe admonebat, mores at emendarent. Illis verò ex die in diem rem differentibus, Ethelvvoldus haud diutiùs ſuſtinendum ratus, paratis quàm plurimùm monachorum cuculliis, die, quo in eccleſia commuoio, *Servite Domino in timore*, cantabatur, choram intrat cum paratis encullis; eoſque percontatur, utrùm animadvertiſſent quid modò cantaverant. Illis ſe animadvertiſſe reponentibus Ethelvvoldus: Igitur, inquit, ſi ſervire Domino in timore voltis, eique exſultare eum tremore, apprehendite diſciplinam, veſtem ſcilicet monachalem, ne pereatis, uti modò cecinistis, de via juſta. Ad quod illi obſtupefacti, ſolito more luduelas pertere, polliceri ſe quàm primùm id facturos. Verùm Ethelvvoldus eos aut ſtatim id exſequi, aut loco cedere præcipit. Itaque ex his nonoulli, abjecto clericali habita, monaſticum induerunt, a monachis Abendonienſibus poſtea inſtituti, cæterus mandato pontificis eliminatis. Hi porro citato greſſu regem adeunt, jaſtitiam ſibi de ſui expulſione fieri poſtulantes. Refertur negotium ad audientiam Dunſtani primatis, qui eos æqua poſtulare pronantiat. Igitur ex præcepto regis & archiepiſcopi coit Wintoniam totius regni nobilitas, & rex ipſe cum ſua conjuge adeſt ad finiendas univerſorum querelas. Clericorum cauſa hinc inde ventilata: quorum cavillationes Danſtanus invictis rationibus deſtruit, probatque, clericos, qui a ſorte Dei per vitam flagitioſam reſiliant, nihil ſibi jure vindicare poſſe ex iis, quæ eccleſiis data ſunt ad ſubſidium eorum, qui in clericatu intaminatam vitam duxerint. Flexi nihilò minùs clericorum querelis rex & proceres, Dunſtanum obſecrant, ſaltem ut hac vice eis parcat, eoſque in eccleſiam ſuam reſtituat. Silet ad iſta pontifex, & quid agendum ſit, demiſſo capite mente pertractat. Silentium ingens omnes tam occupat, ſuſpenſos ad reſponſum pontificis. Tunc ſubitò ex imagine crucifixi vox a cunctis audita fuiſſe fertur, juſtum eſſe pontificis judicium, nec mutandum. Ceſſere proinde clerici: verùm, illis vitæ ſubtractis, eorum filii Heornelinum quemdam, magnæ facundiæ pontificem, e Scotia conducant ad cauſam denuo retractandam. Fit conventus in villa, quæ dicitur Calve. Auditâ ora-

LIX. Wintonienſium clericorum cauſa in ſynodo agitata.

ANN. CHR. 970.

toris concione, Dunſtanus jam ſenio feſſus, cauſam divino judicio ſe committere dixit. Mox concuſſa domus, & cœnaculum, in quo litis auctores conſiſtebant, collapſum præcipitatos non mediocriter læſit, Dunſtano cum ſuis illæſo. Sic demum ſedata eſt clericorum controverſia, & in aliis itidem eccleſiis monachi clericis ſubſtituti. Sic religiosa monaſtica per Angliam adeò aucta ſunt, ut quadraginta & octo monaſteria, cùm virorum, tum puellarum, cooperantibus Dunſtano venerabilibus epiſcopis, Oſwaldo Wigornienſi, dein Ebotacenſi, atque Ethelvvoldo Wintonienſi, inſtituta vel reſtituta ſint. Willelmus (*a*) Malmesburienſis tradit, eò uſque clericorum quorumdam furorem proceſſiſſe, ut Elferius quidam omnia pæne monaſteria, quæ Ethelvvoldus in provincia Merciorum exſtruxerat, inſolenter evexerit, ut Dunſtano inſultaret.

(*a*) *Willelm. lib. 2. de regib. c. 9.*

LX. Monaſteria ab Ethelvvoldo reſtituta.

In Monaſtico (*b*) Anglicano legimus, Ethelvvoldum hoc anno reliquias ſancti Svvithuni anteceſſoris ſui e cœmeterio tranſtuliſſe in eccleſiam, quam poſtmodum renovavit, eaſque ante altare ſancti Petri collocaſſe. Ad hæc Medeshamſtedenſe monaſterium anno deſolationis ejus centeſimo inſtaurare cœpiſſe in vico, qui *Burg* dicitus, atque ab id Burgum ſancti Petri ſeu Burgenſe appellatum. Deinde, ut Ordericus (*c*) ſcribit, Torneienſe & Eligenſe, multaque alia monaſteria renovavit piiſſimus pontifex, ſingulisque larga patrimonia aſſignavit, ne ob penuriam rerum neceſſariarum inibi viventes in divino cultu remiſſius ageretur. Polera ſunt, quæ de Torucienſi tradit (*d*) Willelmus. *Illic ſolitudo ingens ad quietem data monachis, ut eò tenaciùs hæreant ſuperis, quò caſtigatiùs mortales conſpicantur. Femina ibi ſi viſitur, monſtro habetur: maribus advenientibus, quaſi angelis plaudituri: cæterum ibi nullus niſi momentaneè converſatur.* Ethelvvoldus jam a principio epiſcopatus eremiticam ibi vitam exercuerat, maximè in quadrageſima; *in remotiſſima, quam ipſe conſtruxerat, eccleſia ſolus Deo vacans. Idcirco non tantum terrarum tulit, quantum alibi, congeſſit: ſed quantum ſibi & duodecim monachis ſatis eſſet. Corpora ſanctorum, qui olim in illa eremo diverſati fuiſſent, necnon & aliorum per Angliam, tot advexit, ut omnes pæne angulos eccleſiæ pleni eſſent.* Cæteris propter nominum ſtridorem omiſſis, Willelmus unum memorat Benedictum, cognomento Biſcopum, abbatem Wiremurhenſem, cujus corpus *magno emtum pretio* Ethelvvoldus Torneiam advexit. Quid in veteri ac novo Wintoniæ monaſterio præſtiterit, inferius videbimus.

(*b*) *Vvillelm. lib. 4. de pontif. ſub fin.*

(*c*) *Orderic. p. 517.*

(*d*) *Vvillelm. lib. 4. de pontif. ſub fin.*

Ad Elienſe monaſterium quod attinet, monachis eò introductis, vir religioſus, Brithnothus nomine, Wintonienſis eccleſiæ præpoſitus, ordinatus eſt abbas, a vaſtatione monaſterii anno centeſimo: cujus loci clericos, qui monaſticum habitum inducre conſenſerunt, admiſit, renuentes inde expulit, ut Thomas (*e*) Elienſis in Elienſi hiſtoria tradit. Hic abbas, vir eximiæ prudentiæ, ſummæque abſtinentiæ, monaſterium inſtauravit, officinaſque epiſcopali benedictione ſacratis, ab archiepiſcopo Dunſtano & Ethelvvoldo, aliiſque epiſcopis in honorem beatæ Mariæ & ſancti Petri dedicari curavit, adque corpus ſanctæ Vvitburgæ virginis transferri. Cùm verò cæterioribus rebus procurandis non ſufficeret, Leoni monacho earum curam, impoſito præpoſiti officio, commiſit.

(*e*) *Angl. ſac. to. 1. p. 604.*

LXI. S. Juſtinæ cœnobium Patavii inſtauratum.

Jacebat per id tempus Patavii in Italia monaſterium ſanctæ Juſtinæ, de quo ſuperiùs (*f*) egimus, ob hunnos excidium: quod Gauſlinus ejus urbis pontifex, conſilio & aſſenſu canonicorum ſuorum, hoc anno inſtaurare aggreſſus eſt. Habentur ejuſdem notitiæ hac de re litteræ (*g*) apud Ughellum, datæ Johannis papæ anno ſexto, incarnationis Domini anno DCCCCLXX, in menſe Februario, indictione XIV. In his ait Gauſlinus, ſe, eùm veniſſet in eccleſiam beatæ Juſtinæ martyris & beati Proſdocimi præſulis, locum inveniſſe penitus deſolatum, nec ullum ibi ſuperſtitem, qui hoſpitibus, pauperibuſve hoſpitium pararet. Tunc divinâ gratiâ & inſpiratione permotum animo conſtituiſſe, ut ob amorem prædictorum Sanctorum cœnobium monachis ædificaret, idque perfeciſſe cum conſenſu omnium ſacerdotum, totiuſque cleri ac populi; atque in ſtipendium ejus loci monachorum, quibus Ingelbertum abbatem præpoſuit, varia prædia cum eccleſiis, terris ac decimis aſſignaſſe, uti ea ſuſè in prædictis litteris enumerantur. Idem poſt annos quatuor & triginta confirmavit Utſo (*h*) epiſcopus *ad ipſum eccleſiam ſanctæ Juſtinæ, ſanctæ Proſdocimi, & ſancte Benedicti confeſſoris Chriſti*: cui loco tunc Johannes abbas præerat.

(*f*) *ii. 37. n. 91.*

(*g*) *Ital. ſac. to. 5. c. 406.*

(*h*) *Ibid. c. 409.*

ANN. CHR. 970. LXII. Johannis Farſenſis abbatis confirmatio.

POſtero anno DCCCCLXXI. Ottonem imperatorem in Italiam profectum eſſe, & prope Ravennam novum palatium aſtruiſſe, diſcimus ex quodam placito, quod Ravennæ ab eo tunc editum eſt pro monaſterio Farfenſi, in quo Hildeprandus cum Johanne abbate de præfectura diſceptabat. Jam pridem Hildeprandus ille litem hac de re cum Campone habuerat; ſed uterque ob pravos mores excluſus;

&

& ille poſt Camponem ſuperſtes conceſſâ ſibi ſorte non contentus, legitimos Farfæ abbates Sarilonem, Dagibertum, ac demum Johannem, conturbare perſeverabat. Hæc altercatio vix aliter finiri poterat, quàm judicio imperatoris, quem ut ſibi conciliaret Johannes, interceſſorem adhibuit Theodericum, magnæ apud eum auctoritatis, Mettenſem epiſcopum, cui reliquias ſanctorum Prothi & Hyacinthi anno ſuperiore conceſſerat. Lite itaque ad imperatorem productâ, ſecundùm Johannem abbatem ſententia dicta eſt io hunc modum. ANN. CHR. 972.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCLXVI. *dum in Dei nomine* Otto, *divinâ providente clementiâ imperator auguſtus reſideret in regia aula, non longè a mœnibus Ravennæ urbis ſita, quam ipſe imperator clariſſimas in honorem ſui claris ædificiis fundare præceperat juxta rivum pene murot ipſius civitatis decurrentem, qui dicitur Muro-novo; tunc eo imperatore clariſſimo tibi plurima ſui imperii ordinante & diſponente ante ejus venerunt præſentiam Johannis abbas monaſterii ſanctæ Mariæ, quod ſitum eſt in comitatu Sabinenſi, in loco, qui dicitur Attianus, & Hildeprandus ipſius monaſterii monachus: qui introgreſſi altercari inter ſe cœperunt altis contentionibus, quis illorum abbas ipſius monaſterii deberet eſſe legaliter. Hildeprandus verò, quia antiquioris erat ætatis & annoſior, & quia pars ipſius ſubjectæ monaſterii, quæ conjacet in comitata Firmenſi, præerat, hac occaſione, totius monaſterii honorem ſibi vindicare volebat, & ſe abbatem ſuiſſe (a) debere aſſerebat. Johannes verò ab* (a) *l.* eſſe. *bas ipſius monaſterii dicebat, ſe ipſius honoris infulas eſſe adeptum electione & conſenſu omnium monachorum & totius congregationis collegit, & quod erat firmius, ſummi benedictione pontificis; inſuper ex ipſo imperatore clariſſimo poſſidebat de ipſo monaſterio pragmaticon: quæ omnia, quæ promulgata ſunt ab Johanne abbate, firmis aſſertionibus vera eſſe claruerunt coram ipſius imperatoris præſentia, reſidentibus ibi plurimis Italiæ principibus, videlicet Pandulfo principe & marchione, & Huberto Parmenſi epiſcopo, atque Petro comite, & cæteris quàm plurimis epiſcopis, comitibus, ſacerdotibus, diaconis, clericis etiam multis, & laicis. Tunc ipſe imperator diſertiſſimus & ſanctiſſimus, Johannis abbatis rectitudinem ſciens, & mendacia atque injuſtitias præfati Hildeprandi pervidens, præcepit Pandulfo principi & marchioni, & Petro comiti atque Petro ſuo cancellario, ut eos ambos in ſui præſentiam ducerent, & hanc litem ita inter eos definirent juſtè, legaliter & firmiter, quòd nulla altercatio inter eos inde faiſſet amplius: eo videlicet ordine, ut Johannes abbas ipſius monaſterii omnino faiſſet ſanctis diebus vitæ ſuæ abbas & dominus; tamen pro Dei amore &* (*) ſic. *remedio ſuæ animæ, & quia Hildeprandus erat vetulus, & plurimorum cantum (*) atque ætatis decrepitæ, concederent ei vel duo loca, unde victum & veſtimentum cum cæteris ſibi ſubjectis habere potuiſſet; videlicet cartem de Militano & curtem de ſancto Benedicto, cum omnibus earum pertinentiis: nihil tamen amplius quæreret, nec aliquam querelam faceret. Si verò futuris temporibus ulla hac aliquam prætaxato Johanni querelam intularet agere, proprii honoris ſubiret periculum. Ex prætactis verò curtibus nullam haberet poteſtatem vendendi, commutandi, alienandi, vel aliquid faciendi, niſi fructum in propriam uſum accipiendi. Quod juxta ſanctiſſimi imperatoris decretum, ante præſentiam Pandulfi principis & marchionis, & Petri comitis, atque Petri cancellarii, definitum & determinatam eſt inter eos, eâ ratione, ut inviolatum & inconvulſum inter ipſos omni permaneat tempore volumus: quod ut verùs ab omnibus credatur, noſtro ſigillo ſigillari juſſimus.* Hactenus placitum.

Dum Ravennæ moraretur imperator, Udalricus Auguſtenſis epiſcopus ad eum accellit, ut Adalberonem, ſuum ex Liutgarda ſorore nepotem, ſibi in epiſcopatu coadjutorem concedi poſtularet. Quippe cùm vires ſuas decreſcere ſentiret, primò Apoſtolorum limina voti causâ luſtrare conſtituit. Itaque primò carpento, tum in difficilioribus viis lecticâ uſus, Romam demum cum Adalberone pervenit, ubi perquam honorificè a Johanne pontifice, cæteriſque Romanis acceptus eſt. Inde, votis Deo perſolutis, Ravennam iter inſtituit ad imperatorem: qui, audito ejus adventu, nuntium ei obviàm miſit, qui eum ad ſuam præſentiam perduceret. Illo verò ſtatim ad oſtium imperatoris cubiculi adducto, piiſſimus imperator, *ano pede calceato*, & altero *adhuc incalceato*, nullâ morâ ad eum excipiendum cum iuſigni amoris ſignificatione feſtinavit. Poſt ſolita obſequiorum officia, Udalricus imperatorem rogavit, ut Adalberoni ſororis ſuæ filio procurationem epiſcopatus concederet eum ſpe certâ futuræ ſucceſſionis, quo ſibi majus otium ad Deo vacandum ſuppeteret. Petenti gratanter aſſenſit imperator, faveute Adelhaide imperatrice; adeòque ſæcularium negotiorum curam Adalberoni commiſit, & eum futuræ ſucceſſionis certum eſſe juſſit. Reverſus Auguſtam cum Adalberone Udalricus, fidei ac clientelæ ſacramentum a ſubditis epiſcopi præſtari curavit. *Epiſcopus autem indumento more monachorum formato tadulabatur, quorum antea regulam multimodis virtutibus ſequi conſueverat.* His ita peractis, cùm quidam Adalbetonis æmuli futuram Udalrici ſuc-

LXIII. Udalricus Auguſtenſis coadjutorem obtinet.

ANN. CHR. 972. successionem ambirent, ipse Adalbero, ut eis hanc spem adimeret *ferulam episcopalem portare præsumsit:* quæ res aliò penitus vertit in synodo anni sequentis, in qua Adalbero ipse ob illam præsumtionem episcopatu omnino exclusus est.

LXIV. Epternaci monachi restituti.

Supetiùs (*a*) egimus de Sigifrido comite, qui a Trevirensi sancti Maximini abbate per commutationem Luciliburgum adeptus, primus ejus loci comes dictus est. Ejus hortato Otto imperator *monachicæ vitæ religionem* innovare aggressus est in Epternacensi seu Epternacensi monasterio, quod *pravitate cujusdam Carlomanni tyranni sic fuerat destructum, ut monachi inde expulsi & canonici intromissi* essent. Monachis itaque eo loci restituris Otto præfecit *venerabilem virum Ravengerum abbatem*, ex sancti Maximini, ut puto, monasterio assumptum: ex quo proinde nova hæc colonia istuc deducta est. Exstat apud Miræum (*b*) Ottonis hac de re præceptum, *datum idibus Martii, anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXXII. *indictione* XIV. *anno regni Ottonis* XXXVI. *imperii* XII. *Actum Magadaburg* in Saxonia, priusquam scilicet in Italiam proficisceretur. Prædicta confirmat Ravengeri abbatis epitaphium quod aliàs referemus. Si Johanni Bertelio credimus, eò se contulit Ravengerus cum quadraginta probatæ vitæ religiosis, quo ex tempore inibi religio tantopere floruerit, ut schola sancti Benedicti ab omnibus diceretur, esseque. Idem abbas ab Ottone secundo potestatem cudendæ monetæ accepisse traditur.

(*a*) *lt. 46. n. 75.*

(*b*) *Mirai not. p. 110.*

LXV. S. Laurentii monasterium condit Euracrus Leodiei episcopus.

Hic annus extremus fuit Euracri seu Euraclii episcopi Leodiensis, cujus studium in rem monasticam jam superius (*c*) ostendimus. Verùm insigne nobis ejus rei monumentum etiam nunc superest, monasterium scilicet sancti Laurentii, quod sub finem vitæ suæ ædificare cœpit. Ubi *a* fundamento surrexere parietes, veritus pius antistes, ne quod accidit, ante perfectum opus vita eum deficeret; nascenti ecclesiam dotare constituit, cujus minus altare majori necdum absoluto in honorem beati Sixti pspæ & martyris consecravit. Non multò post mortuus est Euracrus, sicque relicta est imperfecta ecclesia, dotata quidem tenuiter, sed nondum ornata, & monachorum cœtu destituta. Ibi tamen Leonem episcopum ex nobilissimis Græcorum, quem Otto imperator sibi suspectum ad has partes perttaxerat, profugum excepit, ac manere jussit, ubi & ille post mortem sepulturâ donatus est. Primus ejus monasterii regimen subiit sanctus Poppo abbas Stabulensis, ut suo loco videbimus. Euracri obitus hoc anno accidit 6. kalend. Novembris, cujus corpus in collegiata ecclesia sancti Martini ab ipso exstructa sepulcro mandatur.

(*c*) *lt. 46. n. 38.*

Notkerus Laubienses pacat.

Successit in ejus locum Notgerus seu Notkerus, *prius monasterii sancti Galli præpositus*, ut in Chronico Saxonico legitur: *cujus animi dotes & virtutum summam*, inquit Folcuinus Laubiensis abbas, *si pergam dicere, quoniam adhuc superest, adulari videbor.* Illud ejus laudibus meritò adscribit idem auctor, quod initio statim ejus episcopatus altercationem, quæ inter Ratherium Veronensem episcopum, ipsumque Folcuinum abbatem ac monachos intercedebat, amicè composuit; nam *evocatis* (*d*) *abbatibus, Voerinfredo videlicet a Stabulaus, & Heriberto ab Andagiao, cum aliquibus fratribus*, primùm contentionis causas inquirit, rutinat & discutit, discussas demum dijudicat. *Ubi perspexit omnia esse frivola, fratres abbati reconciliavit, ipsum restituit.* Ratherius Folcuino abbati reconciliatus *Alnam revertitur*, ubi reliquos vitæ dies exegit ad triennium domraxat superstes. De rebus a Notkero episcopo gestis id solum ex Folcuino hic dicendum, quòd *nullus prædecessorum tllo amplius Leodiensem ecclesiam rebus auxit, ædificiis nobilitavit;* quæ omnia fusè in gestis episcoporum Leodiensium commemorantur. Variæ habentur Gerberti ad Norkerum epistolæ, quem ille Notgerum vocat, cùm in diplomatis passim Norkerus appellctur.

(*d*) *Spicil. t. 6. p. 377.*

LXVI. Folcuini abbatis gesta.

Pace & concordiâ inter Laubienses reformatâ, Folcuinus abbas totum se ad ornandum monasterium convertit, necnon ad ea scribenda, quæ ad ejus loci priores abbates & historiam pertinebant. Idem auctor est, creviſſe illo tempore monasterii ædificia nonnulla, *instinctu episcopi, operâ abbatis:* quippe refectorium a fundamento cœptum, perfectumque eleganter: in cujus introitu factum est vestibulum, in quod per subterraneos meatus aquæ deducta, sursum ebulliens ibidem scaturire videbatur; eaque in concbas superiores recepta, per quatuor foramina ad usus fratrum distillabat: *quod refectorium a domno Tiedone episcopo*, scilicet Cameraceosi, *consecratum est cum cereis & thymiamatis, & omni quo domus consecranda est apparatu.* Ad hæc idem abbas ecclesiam sancti Pauli, ab Hunnis combustam, de novo texit, eique domum infirmorum annexuit. *Obambulatorium claustri* seu peristylium, quod antea nullum ibi erat, ex lapide ficti curavit. Ecclesiam quoque, quæ jam satis elegans erat, exornavit; cujus altaris tabulam argenteam fecit, & laquear picturis decoravit. *Pulpitum quoque evangelii tali modo fecit, ut essent quatuor emicedia* (*) *altrinsecus e regione in modum cruci posita, quæ ex ære ductilia, & ad libitam artificis per loca scalprata & deaurata, postibai andeque*

Refectorii consecratio.

(*) *an emicedia*, i. vasa uiearia.

que ſecum deargentatis, in ſeptentrionali parte fuſilem habeb at aquilam optimè deauratam, quæ interdum alas ſtringebat, interdum alte expanſis cupacem evangeliorum codicē locum pandebat, colloque, quaſi pro libitu, artificioſè ad audiendum retorto, & iterum reducto, immiſſis prunis fragantiam ſuperimpoſiti thuris emittebat. In occidentali autem parte eiuſdem ambonis verſùs populum fecit altare in honorem ſanctæ Crucis & omnium Sanctorum: cui & tabulam argenteam anteposuit, & deſuper vivificam illam Domini imaginem, quam noſtris, inquit, adhuc temporibus incomparabilem ipſe quemdam ut faceret, magno pretio locaverat, erexit. Inſuper coronam argenteam, & campanas duas majores ſub nominibus ſancti Petri & ſancti Uſmari fabricari curavit. Denique armarii ſeu bibliothecæ libros multùm auxit. Omitto ſancti Uſmari varia miracula, quæ idem Foleuinus commemorat. In his Gilleberrus, ex quatuor filiis comitis Rotberti unus, cum aliis, qui Mathildem comitiſſam ſtipavetant, Laubias hoſpitatum veniſſe, ac ſuperius monaſterium equo aſcendere non potuiſſe dicitur. Agitur etiam de Thietberga nobiliſſima matrona, quæ illic oratum venerat. Sic librum de geſtis abbatum Laubienſium concludit Folcuinus, teſtatus, nullam, qui monaſterio illi damnum intulerit, impune gloriari in annum. ANN. CHR. 971.

LXVII. Johannes papa hoc anno privilegium conceſſit Berengario ſeu Berengerio Virdunenſi epiſcopo pro monaſterio ſancti Vitoni, in quo nuper (*a*) pius ille unriſtes monachos inſtituti noſtri ſub Humberto venerabili abbate collocavetat. Hanc verò inſtitutionem apoſtolicis litteris (*b*) approbat pontifex in hæc verba. *Quoniam te, cariſſime frater, inter cætera ſanctæ converſationis exercitia comperimus, quoddam monaſterium in tuo epiſcopio, juxta civitatem Virduni, in eccleſia beati Petri pro amore Dei conſtruxiſſe, in quo requieſcunt corpora ſanctorum confeſſorum, atque præſatæ eccleſiæ ſanctæ Mariæ quondam epiſcoporum, Vitoni, Pulcronis, Poſſeſſoris atque Firmini, & de rebus tuæ eccleſiæ provida conſiderationē ſublevaſſe: ut, ſi quando fili e.eleſiæ tuæ, divino compuncti amore terrena deſpicientes, ad contemplativæ vitæ perfectionem confugere deſideraverint, ne a tua penitus eccleſia diſſociati viderentur, in monaſterio, quod membrum eſt ejuſdem eccleſiæ, ſolatio refugium ſub habitu religionis ſibi invenirent; ut Domino quietā tranquillitate inibi famulentur; noverit omnium fidelium, tam præſentium, quàm & futurorum induſtria, nos idem monaſterium, tuā ordinatione conſtructum, cum omnibus rebus, regulariter præceptis tuo conſulto ſibi ſanxiſſe, in æternum velle permanere inconvulſum; Scuniciam cum ſuis pertinentiis, abbatiam ſancti Amantii, & quidquid ad eam pertinet, &c. Inſuper hoc noſtræ auctoritatis privilegio eſſe corroboratum volumus, quatenus eadem Virdunenſis eccleſia, quæ hactenus de filiis ub ipſis infantiæ ſuæ rudimentis in gremio ſuo expoſitis, dum ad externa monaſteria confugerunt, fraudabatur; abbas & deinceps in membro ſibi ſubjecto, conſilio ſui epiſcopi, atque providentia religioſi abbatis Humberti, de eorum ſancta converſatione ſublimatu gloretur, &c. Scriptum per manum Leonis ſcriniarii ſanctæ ſedis apoſtolicæ, in menſe Januario, per indictionem xiv. Datum v. idus Januarii per manum Marini epiſcopi & ſanctæ ſedis apoſtolicæ bibliothecarii, anno, Domino propitio, pontificatus domni Johannis ſummi pontificis & univerſalis xij.* (*) *papæ in ſanctiſſima ſede beati Petri apoſtoli* (VI.) Non diu ſupervixit Humbertus abbas, qui obiit anno abhinc ſecundo, pridie nonas Decembris. Adelmarus in ejus locum ſubſtitutus. Johannis bulla pro S. Vitone. (*a*) *Tab. 45. n.* 57. (*b*) *Labbe to. 9. p. 655. & ſeq.* (*) Lxxcc. Abbates S. Vitoni.

Exſtat apud Ughellum (*c*) charta Geraldi Tullenſis epiſcopi, quem Leucadienſes percepcām ſuum epiſcopum eſſe putunt, quo ſancti Michaëlis oratorium, in ſupercilio Barti montis ab ſe conditum ac dedicatum, donat monaſterio ſancti Mantueci, ubi Fatibertus abbas præerat, eo pacto, *ut anas de monachis ſuis ibi ſemper moretur, atque de præbenda monaſterii utatur ac veſtiatur*: cujus donationis authenticum hactenus in prædicto monaſterio aſſervatur. *Actum Tulli publicè in plenaria ſynodo*, VII. *idus Octobris, anno incarnationis dominicæ* OCCCCLXXI. *indictione* XIV. *ordinationis verò noſtræ* VIII. *regnante Magno Ottone ſereniſſimo imperatore* XXXV. *imperii ſui anno* (X.) *duce Lotharienſium Friderico, ſummo & apoſtolico pontifice Romanorum Johanne*. Ughellus addit XIII. quod authentico deeſt, ſed ſupplendam. Ex hoc inſtrumento patet falli eos, qui hujus oratorii dedicationem cælitus factam dicunt. Oratorium S. Michaëlis S. Manſuero datum. (*c*) *Ital. Sac. to. 9. p. 222.*

LXVIII. Cùm Adſo abbas Dervenſi monaſterio præeſſet, Gualo ſeu Walo epiſcopus Trecaſſinæ eccleſiæ eidem monaſterio duo altaria tribuit, nempe *de Summa vera & de Braus. Actum Trecis civitate publicè ſub die* VIII. *idus Septembris, anno* XVII. *regnante domno Lothario rege*. Hoc unum eſt ex primis, ut puto, exemplis, in quo mentio fit *altariam* in donatione eccleſiarum: quod deinceps maximè in uſu erit, præſertim ſæculo inſequente. Eidem Adſoni abbati inſcripta eſt Gerberti epiſtola LXXXII. Ejuſdem quoque mentio fit in epiſtola VIII. ad Adalberonem Remorum Adſo abbas Dervenſis altaria obtinet.

ar-

ANN. CHR. 971.

archiepiſcopum, quem monet, ut hiſtoriam Julii Cæſaris a domno Azone abbate Dervenſi ad reſcribendum acquirat.

LXIX. S. Arnulfi Moſomum tranſlatio.

Idem Adalbero corpus ſancti Arnulfi martyris ex caſtello Warco in oppidum Moſomum hoc anno tranſtulit, quæ traſlatio conſtruendo Moſomi cœnobio occaſionem dedit. Arnulfus Lotharienſis, homo ineerti temporis, pietatis causâ peregrinationem ad Belgicam, Celticamque Galliam aggreſſus, cùm Perticenſem provinciam ingreſſus eſſet, a latronibus cæſus eſt apud villam Gruerias (*), & martyr pro more illorum temporum habitus, ibidem bumatus eſt. Progreſſu temporis, cùm miracula & virtutes ad ejus tumulum patrari rumor crebreſceret, conſtructa ab indigenis eccleſia, io quam ejus corpus tranſlatum eſt. Gruerias poſſidebat hoc tempore quidam miles, Airannus nomine, qui homicidii reus ac pœnitens, hanc villam Ottooi comiti vendidit: comes verò corpus ſancti Arnulfi in caſtellum ſuum Wareum, quod ad Moſam & Sulmonam fluvios infra Macerias oppidum ſitum eſt, tranſportari curavit. Ortâ dein comitem inter & Adalberonem archiepiſcopum ſimultate, Warcum obſidet cum fratre ſuo Godefrido comite archiepiſcopus, eoque expugnato, corpus prædicti martyris defert ad oppidum Bracas (*), ubi ſanctus Viventius archiepiſcopus quieſcebat. Illic collegiata erat eccleſia duodecim canonicorum, quorum loco Adalbero monachos ſubſtituere meditabatur. Verùm, mutato conſilio, ſancti Arnulfi reliquias Moſomum tranſtulit, & in beatæ Mariæ eccleſia collocavit. Hæc acta ſunt anno DCCCCLXXI. Adalberonis ordinationis anno ſecundo, IX. kalendas Auguſti, ut in Moſomenſi hiſtoria (a) legitur. Iſtue monachorum colonia paullo poſt inducta eſt.

(*) *Gruieres.*

(*) *Braux.*

(a) *Spicil. to.7. p.575.*

LXX. Bona villa S. Juliano Turonenſi data.

Poſt Mainardum epiſcopum, Cenomanenſem eccleſiam inſedit Segefridus ſeu Segenfridus, *vir inſeſ.cis vitæ* & conſpurcatæ, ut in actis (b) ejus ſedis epiſcoporum legitur. Ab eo nihilò minùs obtinuit Odo levita & archiclavis eccleſiæ cathedralis, ut monachis cœnobii ſancti Juliani Turonenſis, a domno Teotolone archiepiſcopo *inter mania beati Martiai & eamdem civitatem* reſtructi, concederetur villa quedam, Vallis-Boana vocabulo, ad theſaurum ejuſdem martis eccleſiæ pertinens: quæ villa in pago Cenomannico in vicaria Vedacenſi ſuper rivulum Dimidiam ſita eſt. Hanc itaque villam cum ſuis appendicibus, & illo territorio, quod vocatur ad-Culturam-ſancti Gervaſii, prædicto monaſterio tribuit Odo archiclavis ſeu theſaurarius, conſentientibus cum Segefrido epiſcopo canonicis, hortatu quoque Hugonis comitis Cenomannenſis, ejuſque filiorum Hugonis & Fulconis: eâ ſcilicet lege, ut ejus loci monachi ſingulis annis ad miſſam ſanctorum martyrum Gervaſii & Protaſii, quæ colitur idibus Decembris, centum ſolidorum perſolverent. *Data eſt hæc manus firma in Cenomannica civitate, in meaſe Febraarta, in anno* XVII*. Lotharii regis regni.* Subſcribunt his litteris Sigefredus epiſcopus, cujus nomine editæ ſunt; tum Odo theſaurarius, Hugo comes, ejuſque duo filii, Hugo & Fulco, Rodulfus vicecomes, & alii. *Ega frater Rotbertus monachus ejuſdem congregationis* ſancti Juliani, *juſſu Segefredi epiſcopi & Odonis theſaurarii, necnon Bernardi cancellarii, ac pæne omnium canonicorum, ſive hortatu domni Hugonis comitis, ſcripſi & ſubſcripſi.*

(b) *Anal. t.3. p.397.*

S. Juliani abbates.

In his litteris non exprimitur nomen abbatis, qui tunc ſancti Juliani monaſterium regebat. Primus ab inſtaurato monaſterio abbas Odo Cluniacenſis, tum Georgius uſque ad principatum Lotharii regis. Huic Ingenaldus ſucceſſit ante annum DCCCCLXIV. quo Ingenaldus ipſe dat quædam ad cenſum ex terra ſancti Albini. *Data eſt hæc charta anno xxj. Lotharii regis, menſe Maia, die* XX. *anno ab incarnatione Domini* DCCCCLXIIII. *indictione ſeptimâ. Alfredus rogatus ab Evrardo cancellario ſcripſit & ſubſcripſit.* Ingenaldus iſte, dum ex urbe Roma reverteretur *de monaſterio ſancti Pauli, cujus rector erat, inter Apenninas alpes a Sarracenis interemtus eſt*, ut in ſancti Juliani veteri chronico legitur. Eo mortuo, Beroardus ejus loci præfecturam obtinuit, qui *turrem maximam* ante portam monaſterii a fundamentis exſtruxiſſe dicitur. Bernardum excepit Ebrardus, *vir totius religionis*. Hic reliquias ex capite ſancti Juliani martyris e Brivatenſi eccleſia attulisse tradirur, ſaveotibus Pontio comite & Blanchiâ ejus uxore. Is ſine dubio eſt Ecberrus ſeu Ebrardus Evrardusve (ſic variant codices) abbas ilie Turonenſis religioſiſſimus, ad quem plures exſtant Gerberti epiſtolæ, ut inferiùs videbimus. Fortè is eſt Evrardus cancellarius (nam & cancellarii monachi erant) ſuperiùs laudatus, cujus vice Alfredus præſtariam ſcripſit.

LXXI. Inſulæ barbaræ privilegia confirmata.

(c) *lib.35. n.87.*

(d) *Laboureur Maſures p.64.*

De abbatibus Inſulæ-barbaræ, ſupra Lugdunum ad Ararim ſitæ, poſt Guntramnum (c) nihil comperti habemus uſque ad Hildeberrum ſeu Heldeberrum abbatem, cujus rogatu Conradus rex Burgundiæ Jurenſis privilegia immunitatis & libertatis abbatis electionis hoc anno confirmavit. In præcepto regio (d) enumerantur plerique illius abbatiæ cellæ, eccleſiæ & poſſeſſiones: in his *cella de Occiaca*, quo

no-

nomine oppidum ſancti Rumberti ſignificati videtur; & *capella ſancti Benedicti, a monachis nuper ædificata; & quidquid in Gapincenſi pago ab Hugone epiſcopo; ſeu ab aliis fidelibus Dei præſcripto monaſterio*, in quibuſlibet ejus regni partibus conceſſum eſt; eâ tantùm lege, *ut annis ſingulis ab eodem cœnobio quæſtoribus propriis antiſtitis argenti libra perſolvatur. Datum xiij. kalend. Sept embris, anno incarnationis Chriſti* DCCCCLXXI. *indictione xiv. anno xxix. imperii Chonradi invictiſſimi regis. Actum apud Viennam civitatem publicè.* Poſt annos octo Burchardus Lugdunenſis præſul, prædicti regis filius, privilegia quoquo Inſulæ barbaræ in ſynodo (*a*) confirmavit: in cujus litteris Klodebertus, ſi mendum non eſt, abbas iſte appellatur, iterum inferiùs laudandus. Idem Hildebertus *abbas eccleſiæ ſancti Martini Inſulæ barbaricæ*, ejuſque congregatio, & domnus Gauſmarus *abbas eccleſiæ ſancti Martini Savigniacenſis*, ejuſdemque loci congregatio, commutationem inter ſe feſe fecerunt de rebus ſuis apud Iſchiriacum & Floriacum ſitis.

ANN. CHR. 971.

(*a*) *ibid. p. 67.*

Tunc Trenorchienſe monaſterium adminiſtrabat Stephanus abbas, Hervei tertii ſucceſſor, cujus tempore Albericos (*b*) comes, alterius Albericl nepos, Leraldi filius; *ad caſum ſanctæ Mariæ & ſancti Filiberti* res ſuas confert, ſitas in villa pagi Matiſconenſis, Lanco nomine, reſervato ſibi ad vitam uſu-fructu ſub annuo cenſu duodecim denariorum. *Actum Matiſconum villa publicè*, & quidem *feriâ* VII. *ſexta ſabbato* XIX. *kalendas Februarii, anno* XX. *regnante Lotario rege*. Duæ chronicæ notæ priores huic anno conveniunt, quo littera dominicalis erat A. at non convenit annus XX. Lotharii regis, niſi hic triennio ante obtum patris (quod vult Chifflerius) rex deſignatus dicatur. Stephanus adhuc abbas erat anno Lotharii regis XXVII. De Odone ejus ſucceſſore inferiùs.

Trenorchio facta donatio.

(*b*) *Tournus p. 284.*

Tranſlato in Moſomenſem beatæ Mariæ eccleſiam, ut mox vidimus, ſancti Arnulfi corpore, Adalbero archiepiſcopus monachos canonicorum loco iſtuc inducere decrevit. Illic a priſcis temporibus exſtiterat ſanctimonialium cœtus: quibus ob injurias bellorum ac temporum deficientibus, facer iſte locus omnino incultus neglectuſque fuerat: dum Heriveus Remorum pontifex, inſtaurată impluvio eccleſiâ, quæ incendio deformata fuerat, duodecim canonicos ibidem inſtituit, atque, ut locum ampliùs nobilitaret, ſecundam Remorum ſedem eſſe juſſit. Verùm non diu perſeveravit hæc inſtitutio; nam canonici brevi tempore eò utique prolapſi ſunt, ut laicorum more uxores impune ducerent. Hanc eccleſiæ labem non tulit Adalbero, initoque cum ſuis conſilio, monachos e Tinenſi cœnobio, quod Fteduidis (*c*) nobilis matrona cum illuſtri viro Stephano comite, marito ſuo, in Porticenſi comitatu conſtruxerat, unà cum Leraldo abbate Moſomum clam adduxit, & primâ luce canonicos allocutus, eis optionem dat, ut vel monachi fiant, vel monachis, qui pro foribus conſiſtebant, locum cedant. Ad hæc turbatis omnibus, quibus durus bujuſcemodi ſermo viſus eſt, pauci priorem amplectuntur ſententiam; reliqui inde diſcedunt. „ Tum intromiſſis cum honore abbati & monachis præſul in hunc modum verba „ fecisſe dicitur. Non fruſtra, nec temere, inquit, vos huc aduxi, & ordinem „ clericotum veſtro poſtpoſui. Videte, ut pio conſilio noſtro reſpondentis. Ve„ ſtrum ſit pro nobis, noſtriſque Deum precari: noſtrum erit vobis neceſſaria pro„ videre. Clauſtra monaſterii, cæteraque regularia ædificia quàm-primùm ædifica„ ri curabimus. Vos tantùm de Deo divioſque rebus ſolliciti eſtote; ſirque vobis „ piæ converſationis forma & ſpeculum beati Benedicti regula, quam profeſſi e„ ſtis. Dein villas & poſſeſſiones eis attribuit, in his villam Breveliacum, quam Richardus Mettenſis comes beneficii titulo poſſidebat. Hæc VII. idus Novembris anni DCCCCLXXI. geſta ſunt.

LXXII. Moſomi inſtitutio monachi.

(*c*) *lib. 4. num. 10.*

POſtea natali Domini celebrato, Adalbero legatos Romam dirigit ad Johannem papam XIII. *cognomento Albam-gallinam, qui a juventutis ſuæ primis annis reverentiæ competentis, & dignitatis angelicæ albebat cani*. Nuntiat ſe proximo menſe Maio ſynodum indixiſſe; idcoque ſedis apoſtolicæ legatum, qui eidem ſynodo adſit a pontifice poſtulat, Moſomenſiſque cœnobii novam inſtitutionem apoſtolico xoborari privilegio rogat. Annuit pontifex, atque *accito notario, & ſecundum Romanæ dignitatis conſuetudinem paratis, ſcriptiſque ex papyreo tomo chartis*, id eſt ex papyro Ægyptiaca, *fecit privilegium, conſtituit decretum, quo Moſomenſem eccleſiam in monaſtico ordine tueretur in perpetuum; ac in ſuo concilio coram epiſcopis & generali ſynodo recitatum miſit*. Haud ſcio an Gerbertus hujus negotii causâ Romam ab Adalberone miſſus ſit: certè in Italiam per id tempus ab eo directus eſt, ut probat ejus epiſtola VIII. ad Adalberonem his verbis. *Mantua quid egerim ſuper negotiis veſtris, præſens meliùs explicabo verbis, quàm abſens ſcriptis*. Apoſtolici pro „ Moſomenſi eccleſia diplomatis hæc ſumma eſt. Pontifex ait ſe gaudere ac lætari, quòd eccleſiæ in ſancta religione creſcant; compertiſſe Adalberonis induſtriâ ſtabi-

ANN. CHR. 972. LXXIII. Adalberonis Romam legatio.

ANN. CHR. 972.

„ ſtabilitum in caſtro Moſomo, quod eſt ſuper fluvium Moſæ, in veneratione „ Dei genitricis Mariæ monaſterium, monachorum cœtu decoratum, ab eoque „ terris & eccleſiis dotatum, quod pontifex ſub ſuam protectionem aſſumit. Inſu- „ per locellam, Tinum nomine, a Stephano viro illuſtri, ejuſque conjuge Freduide „ conſtructam, quia per ſe ob exiguos reditus perſtare non poterat, eidem Mo- „ ſomenſi eccleſiæ attributum, collatis in compenſationem aliis rebus ſancto Remi- „ gio, cui a conditoribus illis ſubjectus fuerat: quæ omnia pontifex probat. *Scriptum per manum Stephani ſcriniarii ſanctæ Romanæ eccleſiæ, in menſe Aprili. Data per manus Andreæ epiſcopi ix. kal. Maii, anno pontificatus domini noſtri Johannis ſanctiſſimi & tertii decimi papæ viij. imperii autem domni Ottonis majoris xx. junioris verò v. in menſe Aprili, indictione xv.* Poſtridie idem pontifex, rogata itidem Adalberonis archiepiſcopi, confirmavit omnes poſſeſſiones ſancti Remigii (*a*) *archimonaſterio* (ſic primum vocatum invenio) a quibuſlibet conceſſas; ſuperque abbatiam ſancti Timothei, quam eidem ſancto Remigio ad uſum hoſpitalitatis Adalbero largitus fuerat, ſortè in compenſationem Tinenſis cellæ, ſancto Remigio antea ſubjectæ, quam Moſomenſi monaſterio idem antiſtes, conſentientibus Remigianis contulerat. Tinenſe monaſteriam redactam fuit in præmiſſuram, quæ demum noſtro tempore ſeminario Remenſi onita eſt. Non multò poſt idem Adalbero monachos in ſuburbano ſancti Theoderici monaſterio reſtituit, ut fuſiùs dicemus anno ſequenti.

(*a*) *Labbe miſcell. p. 539.*

LXXIV. Odo abbas S. Michaëlis ad M. ſam. (*b*) *ſupra n. 24.*

In monaſterio ſancti Michaëlis ad Moſam Odo abbas, qui & Udo & Vodo aliàs (*b*) appellatus invenitur, videns res quaſiam proprias monaſterii ſui elabi in dies, & ſenſim ad nihilum redigi; cum conſilio fratrum amicis ſuis Stephano & Widoni ejus fratri mantos ſeptem cum dimidio in villa Ermariſcurte, ſuper fluviam *Matt* ſita, tradit ſub cenſo ſolidorum av. quos ſingulis annis *ad armarium* ſeu bibliothecam monaſterii perſolvaot, & in feſtivitate ſancti Remigii modios triginta vini, advocato dace ac ſeniore ſuo Friderico, necnon dominâ Beatrice unà cum filio eorum Hezelino conſecutientibus. *Actum publicè in atrio ſancti Michaëlis regnante Ottone imperatore in regno Lotharii, Lothario ta Francia, Friderico duce, Raimardo comite, anno nongentesimo ſeptuageſimo ſecundo incarnationis Domini, indictione quintâ decimâ.* Appoſita ſunt his litteris ſigna Oddonis abbatis, Halevinci præpoſiti & aliorum. Alius fuit Halevincus ejus loci præpoſitus ineunte ſæculo decimo ſub Stephano epiſcopo & abbate, & alius Halevincus abbas. *Haremfridus cancellarius*, prævio chriſmo, authenticum ſcripſit & ſubſcripſit.

S. Vitoni abbates. (*c*) *Labbe bibl. to. 1. p. 136.* (*d*) *ibid. p. 159.*

Humbertus ſancti Vitoni abbas primus obiit hoc anno pridie nonas Decembris, teſtante Hagone (*c*) Flaviniacenſi, & Adelmarus in eius locum ſubſtitutus eſt. Adelmari & ſucceſſorum oſque ad Fingenium nada nomina & diem obitus tantùm aſſignat auctor (*d*) in hæc verba. *Defuncto quoque Adelmaro abbate monaſterii ſancti Vitoni v. kal. Januarii, Adelardus ſubſtitutus eſt: & hoc à functo xvij. kal. Januarii, Ermenricus ſucceſſit, qui in quantum valuit, locum ampliavit. Hoc etiam ad ſuprema tranſvecto vj. kal. Septembris, Roboldus ſucceſſit, & Robaldo Lombertus. Poſt quem raptas eſt de cœnobio ſancti Felicis Metenſis domnus Fingenius, Scottorum progenie oriundus*, de quo infrà. Poſt Humbertum ab his abbatibus monaſteriam per annos ferme quadraginta gubernatum (*e*) fuiſſe legitur.

(*e*) *Spicil. to. 12. p. 266.*

LXXV. Baini-villa S. Apro data. (*) *le Boinot.*

Ad hoc tempus revocanda eſt origo cellæ Baiui-villæ, quæ ab Arnuſto famulo Dei (ſic ſe ipſe vocat) in pago Segintenſi (*) condita eſt. In litteris hac de re confectis idem Arnuſtus ait, ſe ob remiſſionem animæ ſuæ, & domni Gaalini pontificis auctoritate & collaudatione, quoddam famulorum Dei monaſterium conſtruxiſſe in prædiis ſuis, id eſt Baini-villa, *in pago Segintiſe*, in honore ſancti Salvatoris & ſancti Mauricii ejuſque ſociorum, eo pacto, ut idem locus ſubjectus ſit monaſterio ſancti Apri, ejuſque abbati; vultque omnia, quæ huic loco dotaro confert, firmo, ſolida, & ſtabilia eſſe *ſicut ad opus Dei, tenore illo nullatenus mutato, ſed obſervatâ regulæ ſancti Benedicti inſtitutione. Si autem, quod abſit, aut epiſcopus, aut abbas monaſticam religionem fundatus* ibibi *deſtruere voluerit, tunc proximi mei*, inquit, *omnia recipeat, infantes ſcilicet ſororis meæ*. His litteris abſque chronicis notis ſubſcribunt Fridericus dux, Wido & Teutfelinus comites, aliique. Badiui-villa vocatur hic locus in alia charta, quâ Holdierdis matrona res ſuas ibidem ſitas tradit monaſterio ſancti Apri ſub Widrico abbate.

LXXVI. Auriliacenſis baſilicæ dedicatio. (*f*) *Analect. to. 2. p. 240.*

Auriliacenſis baſilicæ dedicatio hoc anno facta (*f*) eſt curâ & ſtudio Geraldi abbatis, qui ejus fabricam, ab Adtoldo deceſſore ſuo inchoatam, abſolvit. Hæc dedicatio ab epiſcopis facta dicitur *anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXXII. *indictione* v. legendum av. *papâ Johanne feliciter ſedente in cathedra apoſtolica*; tumque *deverſa ſanctorum pignora* in eadem baſilica *in altum repoſita*. De Geraldo iterum infrà diccodum.

Hoc

ANN. CHR. 972.

Hoc ipſo anno Froterius Albienſis epiſcopus in Galliacenſi monaſterio quoddam (a) altare conſecravit in honorem beatæ Mariæ ſemper virginis, ſancti Johannis-Baptiſtæ, & omnium ſanctorum martyrum, præſente Fulcranno Lodovenſi ſeu Lutavenſi epiſcopo, necnon Regimondo comite, ejuſque conjuge Gerſinde; tumque multa prædia cum eccleſiis Galliacenſi ſancti Michaelis monaſterio contulit; idque confirmavit Regimundus comes, Albienſis an Toloſanus, *in perpetuum ad Dei ſervitium, ut monachi ſub regula ſancti Benedicti in eo degentes deſerviant ſemper.* Tunc Galliaci abbas videtur fuiſſe Rotbertus, qui immunitati eidem loco a Raymundo comite Toloſano, conceſſæ adfuit *anno xxj. regnante Ludovico rege Francorum*, necnon donationi Viancienſis (b) abbatiæ, factæ eccleſiæ ſanctæ Cæciliæ Albienſi *anno ſecundo, quo Ludovicus filius Lotharii regnare cæpit*, & quidem poſt mortem Lotharii patris, id eſt anno DCCCCLXXXVII.

LXXVII. Galliaci dedicatio aliis.

(a) *Catel. comtes p.* 97.

(b) *ibid. p.* 100.

His duabus dedicationibus ſubjungenda eſt tertia, ſcilicet dedicatio eccleſiæ ſancti Benedicti de Bagiis prope Minoriſſam (*) in diœceſi Auſonenſi. Præciarafinit & lectu digniſſima hujuſce dedicationis (c) acta, quorum ſummam hic exhibere juvat. Hanc eccleſiam conſtruere cœperant vir quidam illuſtris ac prædives, nomine Sallanus, & Richardis ejus uxor, mulier religioſiſſima. Obierant ambo, antequam abſoluta eſſet eccleſia: quam filii eorum, Iſarnus & Wifredus, perfici curarunt. Rogatus ad eam dedicandam Frugifer Auſonenſis antiſtes, vicinos de more epiſcopos, Wifadum Urgellenſem, qui Sallani nepos erat, & Peternum Barcinonenſem, ad illam ſollemnitatem invitavit. Adfuit quoque eidem Wadaldus vicecomes; adfuere etiam cum Iſarno prædicti Sallani filiæ, Aigo atque Chixilona, matronæ religioſiſſimæ ac viduæ, & cum eis Filmera abbatiſſa, Aigonis proles: at Wifredus præ nimia infirmitate adeſſe non potuit. Celebratis ſacris myſteriis, epiſcopi liberos Sallani percontati ſunt, quæ mens ejus fuiſſet in condenda illa eccleſia, & cujus ſancti nomine eam inſigniri voluiſſet. Illi verò reſponderunt, patris ſui conſilium fuiſſe, ut *aſceterium* illic fieret, illudque in honorem ſanctæ Trinitatis, ſanctique Benedicti ac ſanctorum Petri & Andreæ apoſtolorum conſecraretur. Tum de dote eccleſiæ interrogaverunt epiſcopi: qui, cùm ſufficientem eſſe intellexiſſent, eamque ab iis, qui præſentes erant, valde auctam vidiſſent; rurſum petierunt, ſub quo regimine, quave ditione hoc aſceterium ex mente auctoris conſiſtere deberet. Reſponſum eſt, ejus conditorem voluiſſe, ut locus iſte nulli alteri homini, quàm Romano pontifici ſubjiceretur; ejuſque abbates ex genere ſuo eligerentur; ac demum ſtatuiſſe, *ut omni anno ex propria moneta publica Auſonenſi ſolidi treginta deferuntur ex argento apoſtolicæ ſedi urbis Quiritiæ*; verùm, ad ſervandam cum Auſonenſi eccleſia caritatem, Sallanum conſtituiſſe, ut ex monaſterio illo *ſancti Petri Auſonæ Vicenſi cathedræ libra una appenſa de cera* quotannis in paſchate afferatur: quæ omnia epiſcopi comprobarunt, & ex præſcripto canonum ſervanda ſanxerunt. *Acta ſunt hæc ſub aera Chriſti poſt milleſimum, anno trabeationis dominicæ* DCCCCLXXII. *indictione xv. die nonarum tertium Decembrium, luna xxiij. anno bis novenis regnante Lanthario, tempore Borrelli ducis Gothicæ, anno primo, quo natus eſt filius ejus Raymundus.* His actis ſubſcribunt Borrellus comes & marchio, & Miro epiſcopus Gerundenſis.

LXXVIII. S. Benedicti de Bagiis dedicatio.

(*) *Manreſe.*

(c) *Marca Hiſp. c.* 805.

Jam tum deceſſerat poſt annos pontificatus ferè ſeptem Johannes papa XLII. mortuus VIII. idus Septembris hujus anni: cujus ſucceſſor Benedictus VI. qui vix ſeſqui anno Romanam ſedem tennit, *Cæſario* (d) *abbati venerabiliter canobis ſanctæ Cæciliæ Montis-ferrati*, ejuſque congregationi, privilegium omnimodæ libertatis & apoſtolicæ protectionis indulſit, cum integra facultate eligendi *ſecundùm Dei timorem & ſancti Benedicti regulam* abbatis. *Scriptum per manum Petri diaconi ſanctæ Romanæ eccleſiæ, & cancellarii ſacri palatii, in menſe Decembrio die xvj. indictione xv.* Ex hoc pontificio diplomate rectè infert (e) Baluzius, Cæſarium abbatem necdum tunc ordinatum fuiſſe archiepiſcopum Tarraconenſem; ac proinde vel falſam, vel ſaltem interpolatam cenſeri debere Cæſarii abbatis vulgatam epiſtolam ad Johannem papam, in qua narrat, ſe ordinatum fuiſſe archiepiſcopum provinciæ Tarraconenſis in ſynodo Compoſtellana; at ſuſceptum anno fuiſſe ab epiſcopis ejus provinciæ; immo gravem contradictionem paſſum a Petro Barcinonenſi, Arnulfo Gexunden ſi, Hartone Auſonenſi, Wifado Urgellitano, & Emerico metropolitano ſedis Narbonenſis. Et quoniam Cæſarius, in canſæ ſuæ præſidium affirebat, ſe ordinatum fuiſſe ante corpus beati Jacobi apoſtoli, qui Hiſpanicas eccleſias fundaverat; reponunt illi, ſanctum Jacobum non fuiſſe apoſtolum Hiſpaniarum; *quia ille apoſtolus*, inquiunt, *interfectus hic venit, nullo modo autem vivus.* In fine epiſtolæ pontificem rogat Cæſarius, ut ſibi præſto ſit adversùs contumaces. Inſigne mendum eſt in illa epiſtola ad Johannem papam, in qua Cæſarii ordinatio facta dicitur æra DCCCCXXVIII. III. kal. Decembris: quod manifeſtè refellitur, tum ex

LXXIX. Benedicti papæ privilegium pro S. Cæcilia Montis Serrati.

(d) *ibid. c.* 895.

Cæſarius archiepiſcopus Tarraconenſis.

(e) *ibid. c.* 403. & 404.

ANN. CHR. 972.

temporu Johannis papæ, ac prædictorum episcoporum; tam ex superiori privilegio Benedicti VI. dato longè post id tempus Cæsarin adhuc abbati sanctæ Cæciliæ, du cujus origine modò agendum est.

LXXX. Monasterii hujus initia.

Ante annos circiter triginta Radulfus (*a*) quidam Ansulfo & uxori ejus Drudæ vendidit castrum Marræ, in quo ecclesia sanctæ Cæciliæ ædificata erat, situm in comitatu Minoriſſæ (*) quod ad eum ex dono Caroli regis, cognomento Simplicis, pervenerat. Paullo post mortuas est Ansulfus, cujus conjux Druda & filius Ansulfus ecclesiam illam sanctæ Cæciliæ cum omnibus ad eam pertinentibus (sic ferebant tempora) vendidetunt Cæsario presbytero, quem Druda nepotem suum, & filii sui consobrinum vocat; simulque castrum Marræ, quod sibi ad vitam retinuerunt, post mortem suam ad eamdem sanctæ Cæciliæ ecclesiam pertinere voluerunt. Acta hæc anno DCCCCXLII. kalendis Junii. Faciline antea monasterium in illa ecclesia sanctæ Cæciliæ, an postea conditum ab ipso Cæsario, parum compertum est: attamen, cùm nulla monasterii mentio in litteris Radulfi & Drudæ occurrat, veri similius est, illic excitatum fuisse a Cæsario, qui fortè abbatis honorem ambiebat, uti & postea Tarraconensis archiepiscopi dignitatem: quod Baluzios censet contigisse anno insequenti DCCCCLXXIII. Verùm conatus ejus irritus fuit, ut colligimus ex litteris Betengarii comitis Barcinonensis, qui post annos quinquaginta hanc sanctæ Cæciliæ abbatiam Rivipallensi monasterio restituit. Hanc abbatiam eave confundas cum monasterio beatæ Mariæ de Monte ferrato.

(*a*) *ibid. c.* 388.

(*) *Maurſo.*

LXXXI. Ingelheimensis synodus.

In Germania reversis ea Italia Imperatoribus, utroque scilicet Ottone, Ingelheimii synodus episcoporum coram eis autumni tempore habita est, cui Udalricus Augustensis episcopus interfuit. Eidem etiam adesse jussus est Adalbero, ejus ex sorore nepos, rationem redditurus, cur viventu avunculo, baculum pastoralem præsumsisset. Introductus primò Udalricus in habitu monachi, factum nepotis hoc colore purgare conatur, quòd in animo haberet sæculum penitus relinquere, & secundùm regulam sancti Benedicti sanctam inire vitam, ut suus ipse habitus satis insinuabat, & in contemplativa vita diem obitus sui exspectare: quod sibi ut liceret, abjectus ad pedes imperatorum & antistitum postulavit. Re in crastinum dilatâ, in id demum convenere patres, non decere, ut, vivente Udalrico, alius ejus in locum ordinaretur: quippe si a tali tantoque viro probetur iste error, fore ut mali episcopi nepotes suos eodem modo subinducerent: satius esse, ut episcopatum retineret Udalricus, eum eo, ut post ipsius obitum Adalbero avunculo succederet. Verùm id effectu caruit; nam cùm sequenti anno Adalbero in castello Dilinga apud Richwinum comitem, Dietpoldi fratris episcopi filium, cum ipso Udalrico verſaretur, repentinâ morte sublatus est. Hic abbatiam Utenburam in beneficium tenuerat, quam Udalricus, eo mortuo, ab imperatore impetravit, eamdemque retinuit, quoad privilegium libertatis uidem abbatiæ ipsius Udalrici studio restitutum est. Id factum anno sequenti, quo Rudungum seu Ruodingum regularem abbatem illic instituit. Ibidem viait ejus tempore Hatto, Antonius aliis dictus, cui Udalricus ipse morti proximus aliquid du vestimentis suis misit.

Utenburæ electio restituta.

LXXXII. Wulfgangus in Pannonia prædicat.

Udalrico in primis amicus & familiaris fuit Wolfgangus, monachus tum Einsidlensis, quem locum Udalricus idemtidem invisebat. Oraculn de futura upiscopali dignitate aecepto, Wolfgangus animo constituit, saluti aliorum vacare. Hujus rei gratiâ, eum abbatis sui venia, *monasterium*, & *uxn monachum deferens*, per Alamanniam in Noticum pergit, indeque *cum humili comitatu* prædicandi causâ Pannoniam petit. Tum veterum frutices errorum exstirpare, & steriles spaaientium cordium agros evangelico ligone proscindere adortus, annum anum in hoc opus impendit, sed nullo fructu: quod cùm intellexisset Piligrinus Patavienſis antistes, indignum ratus talem colonum in sulcis sterilibus expendere laborem, eum ab illa provincia revocavit, & Ratisponæ vacanti ecclesiæ per Ottonem secundum electione cleri substituit, atque a Friderico Saltzburgensi archiepiscopo renitentem ordinari curavit. Illiu verò ordinatus *nequaquam voluit monasticum mutare habitum, quasi erubesceret monachus esse qui fuerat; sed quam intus habuit humilitatem mentis, foris ostendit boni exemplis & mediocribus vestimentis*, inquit Arnolfus. Quansu verò illu pro re monastica in sua arbe, totaque patochia præstiterit, consequentia demonstrabunt.

Ratisponæ fit episcopus.

Augiæ abbates.

In Augiensi prope Constantiam monasterio, Eggehardus abbas, testante Hermanno domestico auctore, ob res monasterii dilapidatas accusatus, ab Ottone Imperatore in ordinem redactus est; & Rudmandus seu Ruodmannus præpositus in ejus locum saffectus, intra viginti-quatuor annos præfecturæ, rem familiarem non modò restituit, sed etiam plurimùm auxit. Non ergo Ruodmannus abbas, sed Eggehardus ejus decessor ocnsendus auctor visitationis sancti Galli monasterii, quæ ante quatuor annos facta dicitur.

Ple-

Plerique Anglicani ſcriptores ad hunc annum tulerunt obitum Oskitelli Eboracenſis archiepiſcopi, cui Oſwaldus Wigornienſis antiſtes, juſſu regis & ſancti Dunſtani impulſu, necnon cleri electione ſubrogatur. Ne verò monachi Wigornienſis parochiæ ejus abſentiâ turbarentur, hunc epiſcopatum ſimul cum Eboracenſi Dunſtani auctoritate retinere cogitur. Hic ipſo anno duodecim (*a*) monachos e Weſtbitienſi cœnobio miſit in Rameſienſe, quod Ailwinus dux orientalium Anglorum in agro Huntindonenſi ante quadriennium excitare occœperat, fabricam dirigente Ednoto, qui novo cœnobio primus prælatus eſt. Prima loci eccleſia beatæ Matiæ, omnibuſque ſanctis virginibus & ſancto Benedicto a Dunſtano & Oſwvaldo conſecrata. Ab eo diſtinguendum eſt Rumeſienſe agri Hantonienſis paullate monaſterium; quod rex Eadgarus incunte decimo ſæculo erexit, ubi piiſſimam virginem Merewinam primam abbatiſſam collocavit.

ANN. CHR. 972.

LXXXIII. Oſwvaldus ſi archiepiſcopus Eboracenſis. Rameſiæ monachos locat. (*a*) *Monaſt. Anglic. tom. 1. p.* 231.

Venio ad Italiam, ubi Andreas Laudenſis epiſcopus, vir celebris, monaſterio (*b*) ſancti Petri, ſito ſecus mœnia Laudis Pompeiæ (*), quod ad rei familiaris angustias redactum erat, ſubvenire deſiderans, decimas ex agris & vineis ejuſdem monaſterii in eadem parochia conſiſtentibus, ſacerdotum & clericorum ſuorum conſulto & conſenſu benignè concedit. Hoc monaſterium tunc erat *ſub regimine & dictione Liutprandi ſtrenuiſſimi abbatis. Actum* XIV. *kal. Decembris, anno incarnationis dominicæ* DCCCCLXVII. *imperii verò domni Ottonis clementiſſimi cæſaris* X. *pontificatus ejuſdem domni Andreæ piiſſimi præſulis* XI. *indictione* XI. lege AV. vel I. Hoc monaſterium Germanico Ughelli ſcilicet a Gregorio attributum eſt. Videtur jurisdictionem quamdam habuiſſe in puellare cœnobium ſanctæ Agathæ de Lomello, olim Laudenſis, nunc Papienſis diœceſis.

LXXXIV. Laudenſi S. Petri monaſterio decimæ conceſſæ. (*b*) *Ital. ſac. tom. 4. p.* 897. (*) *Lody.*

Aliud videtur fuiſſe Principianum monaſterium Laudenſis itidem parochiæ, cujus deſolationem non ferentes duo monachi, ad Gerbertum tunc Bobienſem abbatem ſe receperunt, de quibus idem Gerbertus ſcribit epiſtolam X. ad Ottonem cæſarem his verbis. *Principium monaſterii duo fratres, velut exſules & peregrini, a nobis recepti ſunt: qui deſolationem ſui loci a Laudenſi epiſcopo, neophytoque abbate factam, moleſtiſſimè ferunt; ſimulque referunt, ſe ullicui eccleſiæ minimè ſubjacere debere. Erit ergo veſtræ prudentiæ ac pietatis, ut nec Laudenſis eccleſia debita privetur honore odia paſtoris, nec monaſterium ſubjaceat tyrannidi deoſtatoris.* Apud Ughellum ac Lubinum nullam invenio mentionem illius monaſterii, quod fortè aliud nomen habebat: an illud ſit monaſterium (*c*) Savinionis, quod Laudenſi eccleſiæ auctoritate Marini papæ conceſſum fuit, aliis dijudicandum relinquo.

LXXXV. Principianum monaſterium. (*c*) *lib.* 38. *n.* 82.

Sub id tempus contigit Mayolum Cluniacenſem abbatem ſanctiſſimum in Italia occupari, tum reformandis antiquis Italiæ monaſteriis, tum novis condendis. Ea ſiquidem erat Ottonis Magni de eo exiſtimatio, ut imperii ſui monaſteria, tum in Italia, tum in Germania, ejus regimini ac curæ committere cuperet, ut ad meliorem frugem omnia revocarentur. Hic enim vir, ut Syri verbis utar, licèt imperiali potiretur faſtigio, magnam tamen erga monaſteria gerebat devotionem: *quia nequaquam ſe feliciter imperium ſperabat tenere, niſi ſummo Regi ſtuderet non diſplicere. Et ideo ſæpius ingemiſcebat, dum, qui per religionis habitum Deo ſe devoverant, ſæculari intentos negotio ire per abrupta cernebat.* Nec impar erat Adelaidæ auguſtæ tum in monaſteria pietas, tum in Mayolum reverentia. Utriuſque verò familiaritatem ei comparaverat Heldricus, inter palatinos olim præcipuus, qui ad Mayoli diſciplinam ſe receperat; unde factum eſt, ut Otto Mayolum ad ſe accerſeret: quem adeò pro ſua religione dilexit, ut omnia, tum Italiæ, tum Germaniæ monaſteria ejus procurationi committere optaret. In his Claſſenſe beati Apollinaris cœnobium, quod viginti-quatuor ſtadiorum ſpatio Ravennâ diſtat, ad ſancti Benedicti normam reformavit Mayolus, ibique abbatem regularem inſtituit. Ejus loci abbas Honeſtus ante biennium Petro Ravennati archiepiſcopo ſponte cedenti ſubrogatus fuerat. Ad hæc Mayoli opera uſus eſt Sigefridus Parmenſis antiſtes ad renovandam in monaſterio ſancti Johannis-Evangeliſtæ regularem diſciplinam. Deoique idem abbas ſanctiſſimus Ticini monaſterium ſancti Petri in Cœlo-aureo, pæne collapſum, reſtituit, & ad preces imperatricis cœnobium ſancti Salvatoris excitare aggreſſus eſt, in cujus fabrica diu deſudaſſe memoratur. Hoc eſt monaſterium Salvatoris in ſuburbio Ticinenſi, *ubi ſanctum corpus beati Felicis martyris requieſcit, & ubi domnus Hildebaldus abba a dicta Adaleyda imperatrice præordinatus eſſe videtur*, ut legimus in primariis ipſius Adelaidæ litteris, datis *anno imperii Ottonis tertio, decimo die menſis Aprilis, indictione* XII. quod de Ottone tertio intelligendum eſt, ut conſtat ex ipſo concreatu diplomatis, quod Margarinus (*d*) malè ad annum DCCCCLXIX. retulit, ad annos triginta differendum, id eſt annum undemilleſimum, indictione XII. præditum, qui Ottonis

LXXXVI. Monaſteria Italiæ a Mayolo inſtituta. Salvatoris monaſterium Papiæ. (*d*) *Bullar. Caſin. tom. 2. p.* 44.

ANN. CHR. 972. (a) *ibid. p. 46.*

nis tertii imperatoris annus tertius erat, mendosè duodecimus in editis. Hoc verò anno Johannes (*a*) papa XLII. prædictum monasterium rogatu Adelaidæ augustæ, sub protectione sedis apostolicæ constituit; baptismum in ecclesiis ejusdem conferri permittit, & liberam abbatis electionem indulget eum decimis agrorum propriorum. *Scriptum per manum Stephani scriniarii sanctæ Romanæ ecclesiæ, mense Aprili, indictione XV. Data VIII. kal. Maii per manus VVidonis episcopi bibliothecarii sanctæ sedis apostolicæ, anno pontificatus domini nostri Johannis sanctissimi ac religiosissimi XIII. papæ* (VII.) *imperii verò domni Ottonis majoris XI. junioris autem V.* qui annus Adelaidæ supremus fuit.

Mayolus captus a Sarracenis.

In reditu ex Italia Mayolus, transscensis alpibus, cùm ad Pontem Ursarii perveniſſet, a Sarracenis, qui Fraxinetum insidebant, cum sociis comprehensus, loriſque religatus, multa indignè passus est. Inter ea oblatis sibi ad edendum carnibus uti noluit, negans id sibi licere. Hinc quidam e barbaris ejus religione ac sermonibus permoti, Christo oomen dederunt. Cùm verò diutiùs captivitas illa duraret, cùm de sua, tum de sociorum libertate cum Sarracenis pactus, ad suos Cluniacenses epistolam pro lytro scripsit in hæc verba. *Domnis & fratribus Cluniensibus Mayolus miser captivus & catenatus. Torrentes Belial circumdederunt me, præoccupaverunt me laquei mortis. Redemtionis pretium, si placet, mittite pro me & his, qui una mecum capti tenentur.* Hac brevi epistolâ in capitulo perlectâ, Cluniacenses mox conditum pretium lugens ex iis, quæ vel sibi necessaria, vel ad ornatum sepositа erant, quàm primùm submisere: sicque eorum munificentiâ non solùm Mayolus, sed etiam alii omnes, qui se illi ob securitatem adjunxerant, libertate donati sunt. Mayolus verò Cluniacum reversus, festum assumtionis beatæ Mariæ cum fratribus celebravit. Verùm injusta hæc captio Sarracenis non cessit impune, immo occasionem præbuit eos Fraxineto & ex alpibus expellendi. Id factum per Willelmum illustrissimum principem ac ducem Arelatensem, qui barbaros adortus, eos fudit, fugavitque; sicque *meritis beati Mayoli*, ut sanctus Odilo scribit, *jugum Sarracenorum ab humeris christianorum depositi, & multa terrarum spatia, ab eis injustè possessa, ab eorum tyrannica dominatione potenti virtute eripuit.*

ANN. CHR. 973. LXXXVII. Ottonis M. obitus.

HOc negotium in se susceperat Otto Magnus: verùm, auditâ morte Mathildæ matris, Willelmi filii, aliorumque principum virorum, Fraxineti expeditione abstinere decrevit, & in Germaniam reverti. Iralliâ itaque egressus, Quindelinburgi pascha celebravit, Christi verò ascensionem Merseburgi. Feriâ tertiâ ante pentecosten Mimilevum perveuit, & ad nocturnas vigilias de mote surrexit. Deiu, celebratis ipso die missarum sollemniis, cùm post datas pauperibus eleemosynas paullulum cibi degustasset, vespertinis laudibus interfuit: quibus finitis, æstuare & fatigari cœpit. Tum sedili impositus, inclinato capite, quasi jam defeciſſet, nonnihil refocillatus est; *expertoque sacramento divini corporis & sanguinis, & accepto*, sine gemitu, eum magna tranquillitate ultimum spiritum exhalavit nonis Maii, vir rebus, tum pro imperio, tum pro religione gestis Magni cognomentum meritò assecutus. Funus ejus elatum Magdeburgum, ubi in æde sancti Mauricii ad latus Editha conjugis sepultus est. Ejus obitum sanctus Mayolus cælitus præcognovit. Ottonis Magni gesta prima versibus cecinit HRosvitha sanctimonialis Gandersheimensis, quæ id *sine ducatu* seu prævio ullo auctore aggressa est, ut ipsa in præfatione sua testatur. Post eam ejusdem Ottonis præclara facta, necnon Heinrici parentis, Witichindus Corbeiæ-novæ monachus, liceris mandavit etibus libris, quos Mathildæ Ottonis filiæ, abbatissæ Quindelinburgensi nuncupavit, *flore virginali cum majestate imperiali, ac sapientia singulare fulgenti*. Idem Witichindus gesta Saxonum ad hunc annum scripsit, aliaque non pauca, quæ Trithemius commemorat. Johannes Lerznerus alt, in Corbeiæ monasterio repertum fuisse librum egregium, deauratum & gemmis eaeultum, in quo descripta erant quatuor evangelia, quorum iniria variis & exquisitis litteris excolorata cum nonnullis versibus auctore Witichindo ejusdem cœnobii monacho, quos apud eumdem auctorem & Meibomium videre licet. Ibidem inventi sunt Taciti annalium priores quinque libri, quos quæstor quidam pontificius inde abstulit, detulitque ad Leonem X. donatus ab eo aureis quingentis, ut Lipsius tradit.

Vvitichindi monachi scripta.

LXXXVIII. Mimilevi abbatia exstructa.

Ottonis Magni filius æquivocus ac successor, piæ genitricis suæ iustinctu, Mimilevi locum, ubi ipsius parens obierat, ub Hersfeldensibus monachis, factâ commutatione, comparavit, & congregatis (*b*) ibi monachis, liberam fecit abbatiam, quam rebus necessariis dotavit, & apostolico privilegio confirmari curavit.

(*b*) *Ditmar. l. 3. init.*

Eodem tempore Gerberga Gandersheimensis abbatissa, cujus mentio in superioribus

ritus facta est, in suburbio ejus oppidi, aliud cœnobium virginum a fundamentis exstruxit in honorem sanctæ Mariæ, ibique triginta sanctimoniales *sub regula sancti Benedicti* collocavit: quibus res necessarias abunde suppeditavit. Iisdem facultas eligendæ abbatissæ, *cum assensu* tamen *veteris monasterii abbatissæ*, indulta est authoritate Ottonis (*a*). junioris. *Data vij. idus junii, anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXXIII. *indictione j. anno regni domni Ottonis xiij. imperii autem vj. Actum Grunaha feliciter.* Willigisus cancellarius vice Rotberti archicapellani hoc præceptum recognovit, idemque post biennium Rotberto seu Rudberto Moguntino archiepiscopo in utraque dignitate successit.

ANN. CHR. 973. Gandersheimii aliud cœnobium. (*a*) *Meibom. p. 113.*

LXXXIX. Udalricus Augustensis episcopus obit.

Ottoni augusto non diu supervixit sanctus Udalricus Augustensis antistes. Extremo correptus morbo, missam quotidie vel celebrabat ipse, vel audiebat. In lectione sacrorum librorum interim pæne assiduus, vitas sanctorum patrum & libros dialogorum sancti Gregorii papæ frequens auscultabat. Werinhario seu Vernheto abbati Fuldensi, qui ad se invisendum accesserat, prædixit fore ut sibi successurus esset, nisi duo viri obsisterent. Tertia pars bonorum ejus in presbyteros & egenos erogata. Hattoni apud Utenburam recluso, ut jam dixi, aliquid de vestimentis ejus concessum, aliquid etiam cuidam Ruzoni paralytico, qui in cœmeterio Campidonensis monasterii ex reliquiis mensarum vivebat. Ipso die nativitatis sancti Johannis-Baptistæ missam, quantumvis infirmus, vir sanctus celebravit. In festo Apostolorum, quo se moriturum credebat, in cinerem, instar crucis conformatum, & aquâ benedictâ respersum, se deponi fecit, sicque aliquamdiu perseveravit. Moribundo optatus adfuit Richvinus comes ejus nepos, qui e comitiis, in Francia orientali ab imperatore habitis, reversus erat. Mox vir Dei, clericis litanias reclamantibus, animam Deo reddidit anno ætatis LXXXIII. ordinationis L. & quidem IV. nonas Julii, qui in feriam sextam eo anno incidebat. Corpus ejus sacerdotalibus indutum vestimentis, cereo panno, quem Hildegardis Richvvini conjux subministraverat, superpositio, nudâ humo, uti ipse mandaverat, ligneâ tabulâ superjectâ, sepultus est in basilica sanctæ Afræ a Wolfgango Ratisponensi episcopo, qui æ prædictis imperialibus comitiis opportune reversus est. Udalrico successit in episcopatu Heinricus, filius Burchardi Alamannorum comitis, qui cum Wolverado comite id effecit, ut Werinharius abbas Fuldensis debito sibi honore frustraretur. Ille non multò post suam ordinationem, ob seditionem Heinrici Bajoariorum ducis, cui adhæserat, in exsilium ab imperatore missus est ad Werthinense monasterium, cujus abbati (Folcmarus is erat) commendatus est. Udalrici vitam scripsit Gerardus ejus presbyter, ut ex codice sancti Emmerammi didicimus, qui ab eo presbyter ordinatus fuerat. Ejusdem auctoris esse videtur liber miraculorum, vitæ subjectus. Eamdem vitam alio stilo reddere aggressus est Gebehardus, ejusdem sedis episcopus ab eo quartus, sed morte præventus perficere non potuit. Eamdem expolivit Berno Augiensis abbas, rogatus a Fredebaldo abbate quarto monasterii sanctæ Afræ, quod anno MXII. monachis instituti nostri concessum est. Udalricus in classem sanctorum solemni ritu relatus est a Johanne papa XV. in synodo Lateranensi. Ejus professionem Benedictinam non alio modo probamus, quàm ex habitu monastico, quem uno aut altero ante obitum anno exteriùs gestavit, antea *semper cuti suæ laneum apponens vestimentum, & regulam sequens monachorum*, ut Gerardus in ejus vita loquitur. Certè silentium nocturnum ad regulæ normam sectabatur, maximè in quadragesima, quo tempore, *omne colloquium, nisi cum Deo & sanctis, usque ad alteriut diei primam peractum, omnino devitavit.* Mitto quòd in sancti Galli monasterio educatus & litteris imbutus, monasticen professurus erat, nisi sancta Wiborada recluſa aliter suasisset.

XC. Notkerus fit abbas S. Galli.

In monasterio sancti Galli Burchardus abbas, senio fessus, consultu Conradi Constantiensis episcopi, abbatiam abdicavit, & Notkerum, Notkeri monachi & medici ex sorore nepotem, loco sui abbatem eligi, & ab Ottone probari curavit. Ipse verò, cùm in cellam, quam perangustam in loco, ubi olim constiterat sanctus Gallus, sibi condiderat, recludi sibi per episcopum non liceret, in locum emeritis abbatibus concessum secessit. Notkeri abbatis ordinationem hoc anno refert Hepidannus, Hermannus verò anno præcedente, quo fortè Burchardus abbatiam resignavit. Eam verò superstite Ottone Magno factam fuisse probat epistola Burchardi ad ambos Ottones missa cum sigillo, cui *sancti Galli semifactes* impressa erat. Epistola sic habet apud Ekkehardum.

Summæ post Deum majestatis dominis meis, regnum æternum Burkardus abbas servitutem. Annis meis & senio finem mihi vitæ in juvenis habentibus, ne pastor oves, pater filios improvisos relinquam, domini mei privilegium gratiæ vestræ me sollicitavit. Missi itaque vobis, fiduciam vestri habens, dilectum meum, mihi adhuc vivo sufficiendum, a viris virtutum optimis moribus assuefactum, sancto Gallo, ut tou-

fi-

ANN. CHR. 973. *fido, vobiſque placituram. Miſi autem vobis & teſtes meos ter tres idoneos, qui eum coram vobis, ferulâ meâ reddidi, & indulgentiâ mihi petitâ, ſinguli eligant. Valeat regnum veſtrum & imperium in Domino dominorum, amen.*

Multis precibus egit Otto junior cum Adelaida genitrice apud Ottonem patrem, ut Burchardi propinqui ſui dimiſſio probaretur, adeòque Notkeri in ejus locum ſubſtitutio, cui Sandratum ſancti Pantaleonis Colonienſis monachum Otto præferri volebat. Aſſenſit tandem auguſtus, ſed eâ lege, ut Sandratus ſancti Galli monaſterium luſtraret, probaretque, an ſancti Benedicti regula illic ad amuſſim ſervaretur. Notkeri porro ordinationem hoc unno factam aſſerit Hepidannus, & quidem *menſe Theſmo* ſeu Deſio, id eſt Junin, cùm dies quintus-decimus ante kalendas inſequentis Julii pronuntiaretur. In anno erraſſe nonnullis videtur hic auctor, quippe qui ad tres annos Ottonis Magni obitum differt, quem hoc anno deceſſiſſe conſtat. Verùm cum Hepidanno conſenrit Hermannus, qui Burchardi abdicationem ad annum præcedentem revocat. Ordinatus demum Notkerus majorum veſtigiis inſiſtere ſtuduit, Hartmoti abbaris decretu obſervare ſollicitus, cum diſcretione tamen, nonnumquam loco cedens, cùm relaxandorum tantiſper animorum tempora eſſe cenſeret, ne rigorem inflexibilem ſemper retinens, arcum & chordam, ut ipſe dictitabat, conſtingeret; ſed tamen per decanum, alioſque primores patres id curans, ne plus æquo, ſe abſente, fratres effluerent. Oppidum ſancti Galli muris clauſit. Familiam ſuam, id eſt ſervos, in qua centum ſeptuaginta capita numerabat, puri tritici granis ali voluit, cùm antea pane tantùm avenaceo veſcerentur. Eo abbate locus omnium rerum copiâ & ſpiritualibus deliciis abundaſſe dicitur. Mirto viſrationem u Sandrato factam, quâ referendâ quædam præpoſterè & abſurdè ab Ekkehardo narrantur. In multis non pauca ſibi apud ſanctum Gallum diſplicere dixit, *maximè autem in eccleſia exaltationes vocum glorioſas, & nequaquam monachicas, porcini liquaminis uſum*, quem uti & carnes, porcinas ſcilicet, omnibus infirmis & ſanis, edicto regis interminatus eſt. Huic viſitationi ſubdit Ekkehardus adventum Ottonum ad ſanctum Gallum *in vigilia aſſcenſionis, quæ fuit in die ſanctæ Potentianæ virginis*, id eſt decima-nona Maii: adeòque eo anno, quo paſcha in quintum kalendas Aprilis incidiſſet: quod toto Ottonis Magni principatu non accidit. Adde quod Otto Magnus *a fratre Brunone Coloniæ archiepiſcopo ſiniſtrâ ductus, dexterâ bacalo fultus* fuiſſe tunc dicitur: cùm Brunonem archiepiſcopum anno DCCCCLXV. obiiſſe conſtet.

XCII. S. Galli viri tunc illuſtres.

Eo tempore floruerunt apud ſanctum Gallum Notkerus, medicus, ſcriptor, & pictor peritiſſimus, Notkeri abbaris avunculus, *Piperis-granum* appellatus ob ſeveritatem diſciplinæ; Ekkehardus major ſeu ſenior, decanus; Ekkehardus minor, ſenioris ex ſorore nepos, Ottonis Magni capellanus, & junioris pædagogus; uique Keroldus monachus, a ſuſcepto ſubdiaconatu ſcholarum magiſter, quo in munere Theodericum ſeu Dietricum, Mettenſem poſtmodum epiſcopum, in multis diſcipulum habuit; a presbyteratu verò prædicator inſignis, & Conſtantienſis epiſcopi in illis partibus vicarius, ac plebis rector. Hic morti proximus, ſubſterni ſibi fœnum humo nudâ rogavit; tum ſubſtrato cilicio recumbens, fratribus convocatis peccatu confeſſus, indulgentiam ab eis accepit. Dein omnes oſculatus dimiſit, & paullo poſt, invocato ſancto Johanne Evangeliſtâ, placidè obdormivit in Domino, ſepultus non longè a Notkero Balbulo, magiſtro quondam ſuo, ſibique amiciſſimo. His addendi Waltо decanus, & Chunibertus Altahæ-inferioris abbas, qui amore ſancti Galli clauſtrum ſuum repetiit, ubi decani officium in annum geſſit; nam upud Sancti-Galienſes *quotannis more (a) Romano, officia* tum *mutari* ſolebant. Demum Briſaugiæ factus præpoſitus, dum ad ſanctum Gulium rediret, equi lapſu interiit. Huic in Altahenſi regimine ſucceſſit Egelolfus, & poſt eum Aaron, & Erchanberrus: cui ſanctus Godehardus ſuffectus eſt. Apud Hepidannum eodem anno, quo imperator Otto, Burchardus dux Alamaoniæ ſeu Sueviæ, & Ekkehardus monachus, e ſæculo migraviſſe dicuntur: e quibus dux Burchardus Augiæ in capella ſancti Eraſmi ſepultus eſt. Fuit & tertius Ekkehardus apud ſanctum Gullum, ſenioris itidem ex altera ſorore nepos, apprime litteratus, & ipſe decanus: quibus accedit Ekkehardus junior dictus, potiùs minimus dicendus, qui librum de caſibus monaſterii ſancti Galli labente ſæculo undecimo compoſuit, deſinens in adventu Ottonum ad ſanctum Gallum. Hic Watzemannum Duelli hoc tempore abbatem laudat, quem ſibi fuiſque amiciſſimum Ekkehardus minor, Ottones pro Notkeri electione adeundo, invilit. Ekkehardi hiſtoriam Burchardus monachus, & ipſe dictus minor, proſecutus eſt.

Chunibertus Altahæ abbas.

(a) *Gold. to. 2. p. 99.*

XCII. Gladbacenſis monaſterii & aliorum ortus.

Gladbacenſe monaſterium, diœceſis olim Leodicenſis, nunc Colonienſis, ſitum in pago Attoariorum ſeu Cliverſi, haud procul a fluvio Neriſa, inter Moſam ac Rhenum, qui Neriam recipit, hoc unno conditum eſt u Gerone Colonienſi archi-

chiepiſcopo, qui poſtero anno deceſſit. Tempus conditi monaſterii ſatis deſignat ejus loci chronographus, nempe interveniente obitu Ottonis Magni imperatoris. Gero avanculos duos habuiſſe dicitur, ſcilicet Geronem matchionem & Sigefridum, matrem Hiddam, eorum ſororem, quæ Jeroſolymis oblit: fratrem Thiermarum marchionem, quorum partem hæreditatis ſuæ contulit monaſterio ſanctæ Dei genitricis Mariæ apud Thancmaresfelden, quod poſtmodum aliò tranſlatum eſt. Gero marchio morte unici filii ſui Sigifredi conſternatus, Romam profectus emeritus jam ſenex, ad altare Sancti Petri arma victricia depoſuit, &, accepto a pontifice ſancti Cyriaci brachio, in Saxoniam reverſus puellare monaſterium in ſaltu ſui nominis ædificavit, eique viduam filii ſui, a Bernardo, Halberſtadenſi epiſcopo priùs velaram, præfecit; ac demum, omnibus abſolutis ac firmatis, anno Kalend. Junias, anno DCCCCLXV. ad Dominum feliciter migravit. Ejus frater Sigefridus partem hæreditatis ſuæ contulit dotando ſancti Viti monaſterio, quod in loco dicto Gronigge exſtruxit. Denique Gero archiepiſcopus & Thietmarus marchio, ipſius frater, aliud monaſterium in prædio ſuo juxta Salam fluvium conſtruxerunt in honorem ſanctæ Dei genitricis & ſancti Cypriani martyris, Ottone ſecundo imperante. ANN. CHR. 973.

Aliud videtur fuiſſe Gladhacenſe virorum ordinis noſtri monaſterium, quod Gero archiepiſcopus (*a*) hac occaſione condidiſſe fertur. Cùm is de ſtruendo monaſterio cogitaret, cæleſti didicit oracuło, quòd in colle nemoribus conſito ad rivulum præterfluentem Deo ſuh ſancti Viti patrocinio illud condere deberet. Itaque huic operi virum ſtrenuum præponere decrevit, Sandradum nomine, & utrique in commune placuit, ut locum huic molitioni aptum deligerent. Dein, multis Saxoniæ locis perluſtratis, unus eis in primis arriſit, ad fluvium Wiſeram poſitus, ubi inconcuſſanter monaſterii, officinarumque ſpatium vallo einxerunt. At portento conſilium impeditum, aliòque tranſlata conſtruendi cœnobii cogitatio. Dum verò locum aptum citra Rhenum perquirerent, Colonienſis parochiæ fines prætergreſſi acceſſerunt ad Molenſium fines, ubi mons incultus erat, nemorum denſitate opacus, veteris eccleſiæ ruderu oſtentans, quam a Balderico quodam viro illuſtri tempora Caroli Magni fabricatam fuiſſe fama erat, & Sanctorum reliquiis locupletaram, quæ ob Hungarorum incurſiones in grandi cavato lapide repoſitæ credebantur. Hunc locum ubi Sandradus perluſtravit, advertitque rivulum ad radices montis præterfluentem, vallemque fontibus undique ſcaturientibus habilem piſcinis, illic conſiſtere decrevit. Rivulo indubiè Gladbaci vocabulum erat, ea quo derivata monaſterii appellatio. Triduano demum præmiſſo jejunio, repertæ reliquiæ ſanctorum martyrum Viti, Cornelii, Cypriani, Chryſanthi, & Barbaræ. Coadunati ibidem fratres ferventes animo, quibus Garo Sandradum, jam ſatis a ſe probarum, præpoſuit. Eccleſia in honorem Salvatoris, ſanctæ Mariæ, ac ſanctorum Viti, Stephani protomartyris, Georgii, Gangolfi, Cornelii, Cypriani, Chryſanthi & Barbaræ conſecrata. Porro Sandradum abbatem chronographus tradit accerſitum fuiſſe a Trevirenſi ſancti Maximini monaſterio, *unde tunc temporis monaſticæ vitæ, botros virtutum germinantis, odor longè latèque ſpargebatur floridus*. Hunc facilè credidarim eſſe Sandratum monachum, quem ad viſitandum ſancti Galli monaſterium ab Ottone Magno miſſum fuiſſe ſuperiùs (*b*) vidimus. Certè Sandradus ille Gladbacenſis in aula cæſaris notiſſimus erat, maximè Adelaidi auguſtæ, cujus confeſſiones excipere ſolebat. (*a*) *Spicil. tom. 12. pag. 22.* (*b*) *Supra num. 90.*

Quadrageſimus hic annus erat monaſticæ profeſſionis, extremuſque vitæ Jobannis Gorziæ abbatis piiſſimi, cujas mortem Pœnos gemuiſſe leones, & montes, feras, ſilvas vulgaſſe ſcribit ſancti Cadroæ vitæ ſcriptor, qui eum columnam in templo Dei appellare non dubitavit. Hic *vir ſanctiſſimus*, ut uiterius Johannis ejus laudatoris verbis utar, *initio ſanctæ quadrageſimæ, primâ ipſâ die, poſt horam veſpertinæ refectionis, ſanè (ut ſibi moris erat) parciſſimæ, id eſt panis tantùm & aquæ, acutiſſimâ febre corripitur, quam poſt quintam exinde diem exitus eſt ſubſecutus*. Ubi ex tam valido morbo lecto decubuit, miſſo nuntio, vicinorum monaſteriorum abbates, ut ad ſe venirent, rogavit. Hos ad triſte nuntium illi adfuerunt *cum primoribus domus ſanctæ ſedis beati Stephani*, id eſt principis Metrenſis eccleſiæ, *viris religioſis*, & turba non modica. Ille ſingulos ad ſe accedentes *in oſculo ſancto*, hilari ac placido vultu excepit, & cunctis in comune pro ſuo more, quantùm morbus patiebatur, de infelicitate hujus vitæ & alterius felicitate pauca locutus eſt; tum, multitudine ſalutatâ ac dimiſſâ, patres reverendiſſimi Cadroë, Berhardus, Hudo, Adelmodus, & Joannes ejus vitæ ſcriptor, per quatnor quibus ſuperfuit dies cum illo remanſerunt. Erat Cadroë abbas ſancti Clementis, Hudo ſeu Odo ſancti Michaëlis ad Moſam, Johannes ſancti Arnulfi, Berardus, ut quidem puto, ſancti Martini prope Metras, Adelmodus ſancti Vincentii. Mirabantur illi ſtupebantque, virum ſanctiſſimum tam vehementi morbo a Deo exercitari; XCIII. Johannis Gorziæ abbatis obitus.

ANN. CHR. 973.

ri: ſed revincebat eos pia ſcripturarum conſideratio, ex quibus viros, etiam vitæ deſecatiſſimæ, hoc modo probari ſolitos diſcimus. De alio Johannis noſtri morbo intelligendum videtur id, quod de eo in vita ſancti Cadroæ legitur, ipſum nempe gravi morbo correptum, *quia erat vir incurrabilis abſtinentiæ, aridis cibis, ut ſolebat ſanar*, uſum fuiſſe: quod cùm advertiſſet Cadroë abbas, qui ad eum inviſendam Gorziam venerat, ipſo neſcio carnes parari juſſit, eique comedendas exhibuit; quas cùm Johannes attingere horreret, eas coram illo præguſtavit Cadroë, qui vix ovum aliàs edere conſueverat; pioque facto Johannem ad carnes edendas adduxit: quod certè in morbo Johannis extremo, qui in quadrageſima contigit, Cadroë ſibi licere haud exiſtimaſſet.

Ex dictis manifeſtum eſt, Johannem quintâ aut ſextâ quadrageſimæ die fato functum fuiſſe: ſed dies menſis incertus ob incertum obitus ejus annum, quem Bollandus decennio prævertit, tametſi Johannes mortuus ſit, cùm quadrageſimus *in ſancto propoſito* vitæ monaſticæ *et annos erat*, quod tempus ab anno DCCCCXXXIII. repetendam eſſe conſtat ex ejus vita, at ipſe Bollandus fatetur. Ut verò prævertendam Johannis obitus tempus cenſeret Bollandus, adductus eſt partim Sigeberti, partim indicis abbatum Gorzienſium teſtimonio; quippe Sigebertus auctor eſt, Guibertum monachum Gorziæ deceſſiſſe anno DCCCCLIII. abbate Oilbaldo ſeu Otboldo, qui Johannis anteceſſor in prædicto indice dicitur: unde conſequeos eſſet, Johannem abbatem ante menſem Maium ejus anni, quo Guibertus obiit, e vivis migraſſe. Veràm fortè pro Egnoldo abbate Oilbaldum poſuit Sigebertus; nec ſatis accuratus eſt abbatum Gorzienſium index, ut ei tutò fidem habere poſſimus. In necrologio ſancti Arnulfi occurrit *Johannes abbas* IX. Kalend. Martii, & nonis ejuſdem menſis *domnus Johannes abbas*; at cujus monaſterii, incertum. In eodem necrologio notatur V. idus Aprilis *Adelmodus abbas*; & XII. kal. Octobris *Berhardus abbas*; quos eoſdem eſſe, qui Johanni morienti adfuerint, haud dubito. Librum egregium de vita Johannis Gorziæ abbatis, ipſo vivente, ſcribere decrevexat Johannes ſancti Arnulfi abbas, quem ille *ſanctâ familiaritate ſud non indignum judicaverat*. Veràm ſcriptoris conſilium intercepit mors viri Dei: quo mortuo, juſſu Theodorici Mettenſis epiſcopi auctor id exſecutus eſt maxima ex parte, ſed non penitus perfecit: nam ſæculari & monaſticâ Johannis vitâ diſertè & accuratè digeſtâ, dum abbatiale regimen perſequi parat, & ipſe auctor morte præoccoparus eſt, ati colligimas ex vetertimo ejus vitæ codice, quem ipſius auctoris fuiſſe exiſtimo. Habetur in eodem codice liber de vita ſanctæ Glodeſindis, cui præmittitat *prologus domni Johannis abbatis in vitam ſanctæ Glodeſindis a ſe editam*, quæ vita ejuſdem videtur eſſe auctoris, uti & libellus ſequens de ejuſdem Glodeſindis tranſlatione. Johanni abbati Gorzienſi ſucceſſit Odolbertus, qui cum Hanco canonico Vindonenſi Gorziam ſe receperat, ut Johannes Mettenſis teſtatur in libro ſuo de vita ſancti Johannis Gorzienſis, quem liorum *ejuſdem ſancti collegit patre domno Odolberto* ſcribebat. De Immone ejus ſucceſſore aliàs dicendum.

XCIV. Synodus ad Montem S. Mariæ duplex.

(*) *Baſuchet.*

(*) *Eimet.*

Adalbero Remorum pontifex anno ſuperiori ſynodum in pago Tardanenſi apud Montem-ſanctæ-Mariæ in proximum menſem Maium indixerat, in quo monachorum inſtitutio in Moſomenſi monaſterio ab ſe teſtituto ſecundùm litteras Johannis papæ XIII. confirmaretur. Ejus mandato convenerunt provinciales epiſcopi & abbates ad eum locum, qui in parochia Sueſſionenſi Baſilicas (*) ioter & Fines (*) Remorum poſitas eſt, a canonicis regularibus nunc occupatus. Lectæ primùm audientibus patribus apoſtolicæ litteræ, quarum ſammam ſuperiùs retulimus, communique conſenſu decretum Adalberonis nomine conditum eſt, ſubſcriptumque ab epiſcopis & abbatibus, quo nova hæc inſtitutio probaretur. Huic decreto ſubſcripſere poſt Adalberonem archiepiſcopum Wido Sueſſionenſis, Hildricus Belvacenſis, in editis Indicibus deſideratus, Thebaldus Ambianenſis, Haidalfus Noviomenſis, Theodo Cameracenſis, Adalbero Laudunenſis, Gibuinos Catalaonenſis, Conſtantius Silvanectenſis, Liudolfus Teruannenſis epiſcopi: ex quibus Adalbero poſt annos tres ſubſcripſit, quo tempore Rotcboni ſucceſſit. Ex abbatibus ſubſcripti inveniantur Rodulfus abbas ſancti Remigii Remenſis, Odeleus ſancti Medardi Sueſſionenſis, Ratoldus Corbeienſis, Berlaudus ſancti Vincentii Laudunenſis, Azo ſeu Adſo abbas ſancti Baſoli. His actis Adalbero, datâ benedictione, ſolvit concilium, & Moſomenſi aſceterio advocatum dedit Godeſtidam fratrem ſuum, ejuſque ſucceſſores.

Aliud in eodem loco celebratum, aut certè indictum eſt ab ipſo Adalberone concilium, cujus convocatio exſtat in Gerberti epiſtola CXI. Adalberonis ſcripta nomine ad comprovinciales, quam, quia brevis eſt, huc referre libet. *Multa ſuper ſtatu eccleſiarum Domini, multa ſuper publicis privatiſque negotiis vaſtocmaturi, cum adſtræ diœceſeos confratribus cariſſimo vos invitamus affectu, non tantum*

tûm noſtri, quantùm veſtri causâ honoris ac utilitatis. Locus loquendi Mons-ſancta-Maria Verdunenſis; tempus iij. idum Decembrium; valete. Aliud itaque fuit hoc concilium a ſuperiori, quod menſe Maio indictum, habitumque eſt. ANNO DOM. 973.

Mirum ſortè nonnullis videri poſſit, quod in ptiori illa ſynodo Adalbero non curavit confirmari monachorum itidem reſtitutionem in cœnobio ſancti Theoderici in monte Hor prope Remos, quæ reſtitutio anno præcedente facta dicitur in brevi chronico Remenſi apud Labbeum. Verùm præceptum Lothatii regis ſufficere viſum eſt ad reſtituendum monachis locum, quem canonici ab aliquot annis occupaverant: quod ſecus erat de Moſomenſi eccleſia, in qua non monachi, ſed monachæ primitus inſtitutæ fuerant. Hunc verò locum Adalbero monachis reſtituere capiens, eum de manu Rotgerii comitis Rociacenſis, injuſtè illum retinentis, vi & ſagacitate abſtuliſſe dicitur, &, remotis duodecim præbendariis, *qui non Deo & ſanctis ejus, ſed ſibi ipſis & comiti ſervirebant*, monachos ſubſtituit religiosè viventes, quibus Airardum abbatem præfecit, ex monaſterio ſancti Remigii eductum, *ubi tunc religionis ſtudium florebat* ſub Rodulfo abbate. Airardus, olim ex clerico monachus, eximiâ vitæ converſatione & ſanctitate excelluiſſe fertur, ibiqae io loci reparatione, & in ſpirituali frattam ædificatione attentiùs laboraſſe: unde multi ejus monachorum religione animati, ſpreto ſæculo, iſtuc confluxiſſe memorantur, eòdemque crebrò viſitandi causâ Adalbero ipſe veniſſe, & eis monita ſalutaria dediſſe. Certè Airardum abbatem Adalberoni acceptiſſimum fuiſſe patet ex variis legationibus & negotiis, in quibus eum idem præſul adhibuit, ut in conſequentibus ex Gerbetti epiſtolis demonſtrabimus. Alius fuit Airardus Auriliacenſis monachus, quem Gerbertus ſæpius in ſuis epiſtolis laudat. Porro ut Adalbero monachos apud ſanctum Theodericum reſtitueret, adductas eſt partim ſtudio in monachos noſtri ordinis, quippe qui in Gurzienſi monaſterio educatus fuerat; partim relatu miraculorum, quæ tum ad ſancti Theoderici reliquias illic patrabantur. Ut verò hæc reſtitutio firmior & ſanctior eſſet, eam præcepto Lotharii regis robotati curavit. In illo diplomate (*a*) ita ait, fidelem ſuum Adalberonem ſibi ſupplicaſſe, ut regias litteras impetraret *ſuper quadam abbatia canonici, tertia miliaria ab urbe diſparata, in honore beati Bartholomæi, beata diſponente Remigio, ſub divina revelatione conſtituta, in qua venerabilis confeſſor requieſcit Theodericus, primus ejuſdem loci ut eodem ſancta Dei pontifice monachorum urbas inſtituta:* qui locus, cùm a monaſtico ſtatu in canonicalem defeciſſet, *procurante eodem Adalberone in priſtinum ordinis dignitatem eſt reſtitutus.* Rem probat rex Lotharius ad preces Emmæ reginæ, confirmans bonorum reſtitutionem, quæ eidem monaſterio ab Adalberone facta eſt. *Actum palatio Compendii ſub die viij. kalendas Junii, indictione ij. vigeſimo anno regnante glorioſiſſimo rege domno HLotharia*, id eſt anno DCCCCLXXIV. Huic præcepto poſtmodum ſubſcripſit Adalbero, & tres poſt eum epiſcopi, Adalbero ſcilicet Laudunenſis, Wido Soeſſionenſis, & Theobaldus Ambianenſis; inſuper quinque comites, Gillebertus, Wido, Manaſſes, Albertus & Rotgerus, hic Rociacenſis, ille Veromandenſis.

(*a*) *Marlot. to. 2. p. 19.*

XCV. Monachi apud S. Theodericum reſtituti.

Paullo ante id tempus Anno Miciacenſis abbas piiſſimus, poſt annos tegiminis amplius triginta, epiphaniorum primâ die, mortalem ſarcinam exuit, magno ſuorum luctu & deſiderio, cum Betoerius decanus, vir inter præcipuos inſignis, nonoante eum die laodabilem vitam pretioſâ morte complevifſet. His duobus luminibus ſimul orbati Miciacenſes, magnopere conſternati ſunt. Annonis obitu comperto, Ermenthæus epiſcopus, aſſumto ſecum Richardo Floriacenſi ſancti Benedicti abbate cum ſuo clero, ſancti viri ſuos curaturus, Miciacam venit, eumque in atrio exteriori, quod ſpectat ad aquilonem, ad latus Suthardi viri clariſſimi, qui hunc locum multo affectu coluerat, honorificè humavit. Ejus corpus poſt annos duodecim, cùm illud atrium amplificandum eſſet, integrum repertum fuiſſe tradit Letaldus monachus, taſtis ocalatus. Sepulto venerabili abbate, Iſaac decanus iteram inſtitutus. Per id tempus Ermenthæus epiſcopus, gravi morbo correptas, deſperari cœpit. Producto nihilò minùs languore, cùm minimè convaleſceret, primâ jejuniorum hebdomadâ ad monaſterium deportatur, & monaſtico habitu induitur. Deinſeoſim convaleſcere cœpit, eratque ejus converſatio fratribus omnino grata & accepta: quare eum habere paſtorem præoptabant. Et quidem primò ille annuit: ſed poſt, voluntate mutatâ, Hermenaldum Floriacenſem monachum eis præficiendum curavit. Reclamantibus apud Arnulfum ejus nepotem ac ſucceſſorem monachis, creatus eſt demum abbas Amalricus, ſancti Benedicti decanus, *vir ſimplex & bonus teſtimonii, & ſecundum ſæculi dignitatem clarus*, cùm locus annoo uno & die bus octo paſtore vacaſſet. Ejus rogatu Arnulfus epiſcopus quædam altaria Miciacenſibus conceſſit anno DCCCCLXXIV. *indictione j.* epiſcopatus ejus anno tertio, menſe Maio, anno xx. Lotharii regis. Letbaldus ejus rei litteras ſcripſit vice Rotber-

XCVI. Anno abbas Miciaci obit.

Ermenthæus epiſcopus ibi fit monachus.

Amalricus abbas.

ANN. CHR. 973.

berti capellani episcopi, haud dubiè monachus ille, qui librum de miraculis sancti Maximini abbatis composuit: ubi legendum *anno* DCCCCLXXIII. ut annus cum indictione prima conveniat. Ex his porro litteris colligitur, Arnulfum episcopum patruo ac avunculo suo Ermenthæo adhuc viventi, sed facto monacho, suffectum fuisse anno DCCCCLXX. Porro Ermenthæus, cùm biennium & mense uno Miciaci vixisset, die kalendarum Aprilium ad aliam vitam migravit. Arnulfus verò episcopos Miciacensibus non parum se favorabilem præstitit: quippe, inter cætera beneficia, omnium ecclesiarum Miciaco subjectarum reditus, qui ad ipsum pertinebant, relaxavit, idque synodali auctoritate confirmari curavit. Ad hæc Romam profectus, decretum apostolicâ roboratum auctoritate *in papyro* scriptum eidem loco impetravit: quæ res ita fratrum animos ipsi conciliavit, ut qualibet hebdomadâ *sacrificium laudis* pro eo, ejusque antecessoribus ac successoribus bis offerri decreverint. Cæterùm Amalrico abbati Miciacensi subrogatus est Constantinus, ad quem Gerberti epistola XXXIII. quæ in editis secundo loco habetur, præferendus utique Alberto, quem vulgati indices perperàm Constantino præponunt. Ex dictis colligitur, mendum etiam irrepsisse in litteras Hugonis ducis Francorum & marchionis, cognomento Capeti, qui ecclesiæ Aurelianensi abbatiam sancti Johannis restituit *anno Domini* DCCCCLXXV. *indictione iij.* uti postulabat Arnulfus *anno sui præsulatus* XII. ubi legendum videtur V. aut VI. His litteris appositæ sunt signa Hugonis ducis, Rotberti filii ejus, Gaufredi comitis, scilicet Andecavorum, Fuiconis filii ejus, Henrici comitis, nempe Trecensis, Vvauterii comitis, Vvalterii & Radulfi ejus filiorum, Burchardi comitis, videlicet Corbolienſis, & Burchardi ejus frei Emanuensis: quæ litteræ nos docent id, quod jam supra (*a*) monuimus, Hugonem jam ante annos minimùm septem uxorem duxisse Adelaidem, Guillelmi Pictavorum comitis filiam, ex qua natus Rotbertus, cujus signum bis litteris appositum est.

(*a*) *Sup. n.* 50.

XCVII. Guido abbas abstracta monasterii restituit curat.

Sub id tempus Vvido seu Guido abbas Cormaricensis, aliorumque monasteriorum, pœnitens erratorum, quæ in eorum admioistratione gesserat, damna ut resarciret, eos, quibus varias terras in beneficium concesserat, adjuravit, ut ea suis locis restituerent, & ipse a se subtracta restituit. Ejus rei litteræ hoc loco afferre operæ pretium fuerit.

Ego in Dei nomine Vvido abbas ex monasterio sancti Pauli Cormaricense, seu ex monasterio sancti Salvatoris Villa lupæ, sub ejus patrocinio degente; necnon ex monasterio sancti Petri Ferrariensis, atque ex monasterio sancti Albini Andecavensis, notum fieri cupio omnibus sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus, tum præsentibus, quàm futuris, qualiter locte in meo regimine consistentibus omni affectione atque conamine consulere velim. Ego siquidem quondam bonis omnibus affluens, prosperitatibus sæculi fulgens, cuncta postponens, ttroctnio Christi me mancipans, monasticum ideo sumens onus: sed sæcularibus præpeditus negotiis, insuper inimici tentationibus instigatus, multimodis susceptum monasticum ordinem non ut decebat, hactenus custodivi, sed plurimis interlabentibus culpis prævaricavi. Denique loca in meo regimine consistentia, qui debuerim bona pro posse augendo ad meliora provehi, plurima inde subtrahens, quæsivi ad ima relabi. Nunc verò pœnitudine ductus, quod minus peregi, supplere cupio. Hortante quoque Vvidone episcopo, avunculo meo, nec non domni abbatis Hycmari impulsu, quin potiùs divino instinctu, terram quam de bis locis, pro nefas! fustuli, benigno animo illis reddo: fecique hanc scriptionem, at si quispiam aliquid inlicitè tenet, quod ego ei maligno depravatus consilio contuli, jam non audeat retinere. Hoc quoque scriptum fratri meo Gaufrido Andecavorum comiti direxi: qui grato animo eum manu propriâ firmavit, fideliumque manibus roborandum esse decrevit. Signum domni Vvidonis abbatis, qui hanc editionem fieri jussit. S. Vvidonis episcopi. S. domni Hymari abbatis. S. Nefingi episcopi. Fr. Vvido manu propriâ firmavit. S. Gaufredi comitis. S. Marcoardi. S. Raimaldi. S. Vvarini. S. Vvidonis. S. Guatoni. S. Odonis. S. Odolgarii. S. Griferii. S. Burchardi. S. Ernegisi; & aliorum XD.

Hactenus charta Widonis abbatis, sed sine chronicis notis, quæ ante hunc annum edita dici debet, si Vvido Suessionensis, ut vulgati habent indices, ante hunc annum mortuus est: certè non serius hoc anno, qui extremus (*b*) fuit Nefingi episcopi, cujus obitus in necrologio notatur III. idus Septembris. Raimaldus ei successit. Vvido abbatem se dicit Villa-lupæ, tametsi ante annos septem proprium (*c*) illi loco abbatem concesserat, nimirum quòd hoc monasterium *sub patrocinio* Cormarici esse perseverabat. Wido Suessionum episcopus, cujus instinctu hæc restitutio facta est, patruus erat Widonis abbatis, usitato illorum tempore *avunculus* dictus: at quis fuerit Hycmarus seu Hynmarus ille abbas, fateor me ignorare.

(*b*) Labbe to. 2. p. 775. Nefingi episcopi obitus.

(*c*) *V. lib.* 46. *n.* 95.

An-

Anno xxxvi. Conradi regis, Mayolus Cluniacenſis abbas villam Ambariacum & alia quædam precario tradit Hugoni filio Lamberti comitis in hæc verba. *Notum ſit omnibus ſacri cœnobii Cluniacenſis abbatibus atque monachis quibuſque futuris, quòd ego frater Mayolus prædicti cœnobii, licèt indignus, abbas, una cum conſenſu fratrum, res juris noſtri cuidam nobili viro Hugoni, Almodi ejus uxori, & Stephano eorum filio, atque ejuſdem primogenito villam Ambariacum concedimus.* Subſcribunt his litteris *Mayolus humillimus abbas, Vivianus* prior, *Ermenfredus epiſcopus, Balduinus*, & alii monachi numero xxv. Ermenfredus incerti loci epiſcopus, qui poſt Mayolum ſubſcribit, haud dubiè factus erat monachus Cluniacenſis. Ad hæc anno xx. Lotharii regis Albericus Matiſconenſis comes & Ermentrudis ejus conjux Cluniacenſibus multa prædia conferunt in villa Aponiaco (*).

ANN. CHR. 933. XCVIII. Mayoli quædam facta.

(*) *Apogny.*

Eodem tempore Eldradus Vizeliacenſis abbas, Guidonis ſucceſſor, privilegium (*a*) a Benedicto VI. impetravit, quo ejuſdem loci libertas & immunitas confirmatur, ſimulque conceſſio decimarum in quatuor eccleſiis, facta a Gerardo epiſcopo Auguſtodunenſi. Datum iv. kalendas Decembris, anno primo pontificatus domni Benedicti ſanctiſſimi VI. papæ, imperante domno Ottone a Deo coronato magno imperatore anno vt. indictione ss. a Septembri inchoata. Idem Eldradus abbas hoc ipſum privilegium a Benedicto VII. & Johanne XV. renovari curavit. Robertus verò ejus ſucceſſor a Silveſtro ſecundo.

Vizeliaci privilegia confirmata.

(*a*) *Spicil. to. 3. p. 453.*

Ante annos quatuor Lupo archidiaconus ſancti Stephani ſedis Toloſæ eccleſiam ſanctæ Mariæ Inter-medias aquas (*) Hireii (*) & Ategiæ (*) contulit Coxano monaſterio ſancti Michaelis & ſancti Germani confeſſoris. Hoc autem anno, cùm refecta eſſet hæc eccleſia, rogatu Guarini abbatis a Bernardo epiſcopo Conſeranenſi conſecrata eſt *cum juſſione Hugonis pontificis ſedis Toloſæ* xi. kal. Februarii, feriâ sv. *propter remedium animæ Lupoui archidiacoui ſive primicerii ſancti Stephani*, qui hanc eccleſiam cum aliis prædiis eidem monaſterio donaverat; quam donationem idem præſul confirmavit. Eamdem ratam habuerunt epiſcopi in ſynodo Coxanenſi poſt annos centum. Hic eſt Guainus Coxanenſis abbas, Pontii ſucceſſor, cujus operâ ſanctus Romualdus abbas & Petrus Urſeolus dux Venetiarum ad monaſterium ſancti Michaelis adducti ſunt. Hunc verò Guarinum ſibi familiarem fuiſſe auctor eſt ipſe Gerbertus in epiſtola xlv. in qua ejus adhortatione ſe Hiſpaniæ principes adiviſſe teſtatur. Idem Guarinus novam Coxanenſis monaſterii eccleſiam, quæ ante viginti (*b*) annos a Pontio abbate inchoata fuerat, dedicari curavit anno inſequenti a Suniario epiſcopo Helenenſi, Mirone Gerundenſi, Frugiâ Auſonenſi, Wiſado Urgellenſi, Iſolo Toloſano, Bernardo Conſeranenſi, & Fraucone Carcaſſenſi.

XCIX. Eccleſia S. Mariæ Inter-medias aquas dicatur.

(*) *Tremeſaiguës.*

(*) *l' Hirée.*

(*) *l' Ariege.*

Guarinus Coxani abbas.

(*b*) *Marca Hiſp. c. 406.*

Hoc autem anno, xii. kalend. Auguſti Borrellus (*c*) Barcinonenſis comes monaſterio ſancti Saturnini, ad fluvium Valeriam haud procul Urgellâ ſito, cujus tunc abbas erat Amelius, donavit eccleſias caſtri Lordani & Iſaunæ civitatis a Sarracenis deſtructæ, ſitas in extremis finibus marcæ Hiſpanicæ, eâ lege, ut monachi ejus loci eas rexdificarent & poſſiderent cum omnibus ſuis juribus & poſſeſſionibus, quæ in inſtrumento hac de re confecto enumerantur. *Facta hujus donationis charta in Barchinona civitate die iij. kal. Auguſti, anno xviiij. regnante Lotario rege.*

C. S. Saturnini monaſterium.

(*c*) *Ibid. c. 405. & 902.*

ANNA-

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUADRAGESIMUS-OCTAVUS.

Ab anno Christi 974. ad annum 980.

ANN. CHR. 974.

I. Novi tumultus in imperio & in ecclesia.

(*a*) *Lambert. Scafn.*

(*b*) *Chron. Camer. p. 159.*

(*) *Bosso*

(*) *la Hosae.*

POST mortem Ottonis senioris novi motus in Germania & in Urbe exorti. Heinricus dux (*a*) Bajoariorum in Ottonem juniorem, patruelem suum, favente Abrahamo Frisingensi episcopo cum aliis principibus, molitur seditionem, quæ statim in ipsa origine compressa est. In Germania inferiori Rainerus (*b*) & Lantbertus, filii Raineri Montensis comitis, quos Bruno Colonensis præsul ob rapinas & insolentias exsilio damnaverat, paternum honorem, Godefrido & Arnulfo comitibus concessum, armis repetere adorti, castrum Bnitutum (*) ad Hagnam (*) fluvium munire cœperunt, indeque in vicinos sævire. Verùm Otto brevi cœpta prohibuit, præsidium expugnavit, diruit, captosque rebelles denuo in exsilium amandavit. At illi finem grassandi non fecerunt, dum tandem a Godefrido & Arnulfo comitibus ad Montem oppidum subacti sunt. Inter ea Ottoni filius nascitur, avi ac patris nomine donatus.

II. Pontificum mortes & tumultuariæ electiones.

Dum Otto his motibus comprimendis occuparut, Concius civis Romanus Benedictum pontificem arripuit, & in vincula conjectum miserè mori allisâ gulâ coëgit. Hinc renovata Romanorum de pontificum creatione vetus ambitio, quos, ut ipsi tulit, rursus sine imperatoris auctoritate crearunt. Itaque, mortuo Benedicto Donus secundus, & mox post Donum Bonifacius VII. Ferrucii civis Romani filius, corruptis comitiis est illatus: quod cùm factio Tusculanorum comitum æquo animo ferre non posset, ipsum omnibus afflictare modis cœperunt; quorum conatibus cùm par ad resistendum non esset, ex Urbe, spoliatâ rebus pretiosis Vaticanâ basilicâ, profugit; quo facto, Tusculani comites Benedictum VII. Alberici quondam consulis nepotem, in ejus locum intruserunt. His turbis imperator occurrere cupiens, non aliud præsentius remedium se afferre posse credidit, quàm si Mayolum Cluniacensem abbarem ad suscipiendum pontificatum cum suis, tum matris precibus adduceret. Verùm oblatam dignitatem constanter renuit modestissimus abbas, uti olim Vesontionensem archiepiscopatum recusaverat. Ejus rei causâ in Italiam accersitum ab Ottone Mayolum tradit Syrus ejus vitæ scriptor: at, si hoc tempore id contigit, potiùs in Germaniam accitus dicendus est;

Mayolus pontificatum recusat.

siqui-

siquidem Otto ab obitu patris non ante annum DCCCCLXXX. in Italiam profectus traditur. Certè neque toto triennio, quo illic moratus est, vacavit Romana sedes, Syrus auctor est, Mayolum, cùm eb Ottone & matre augusta ad subeandum pontificatum ergeretur, inducias consulendi Numinis causâ postulasse; &, cùm ab oratione surrexisset, apostolicæ lectionis codicem casu ipsi oblatum fuisse, ubi hæc (a) sententia: *Videte, ne quis vos decipiat per philosophiam & inanem fallaciam secundùm traditionem hominum, secundùm elementa mundi, & non secundùm Christum:* quibus lectis, cùm denuo orgeretur, respondisse fertur, eas dotes sibi haud inesse, quæ viro apostolico conveniant; nec tantæ dignitatis ponderi ferendo se parem esse; non decere quemquam hanc subire sarcinam, cujus non possit reinam vitare. Denique suos & Romanorum mores mutuo non convenire; proinde alium quærerent tanto honori magis congruentem: cæterùm se animo constituisse, gregem sibi commissum numquam relinquere. ANN. CHR. 974. (a) Col. 2.

III. Ottoni matrem reconciliat.

Sub idem tempus, testante Syro, dissensio inter Adelaidem augustam & Ottonem ejus filium exorta est, agentibus quibusdam sosurronibus, qui matrem apud filium tamquam rei publicæ dilapidatricem, traduxerant, fortè quod in pios ejus sua omnia expenderet: quæ calumnia olim Mathildæ pientissimæ reginæ, Ottonis Magni parenti, impacta fuerat. His adectoribus imperatoris ira eò usque efferbuit, ut genitricem regno se exturbaturum minaretur. Quærebatur vir idoneus, qui matrem filio reconciliaret: sed eemo itato principi adolescenti se opponere audebat. Unus id ausus est Mayolus, qui, auditu pissimæ parentis discrimine, ad Ottonem venit, & christianâ libertate eum increpavit, quòd præcepta Veritatis aspernaretur. Deo satis vitium esse, ut ipsom ad ima tedigeret, qui ad mortalium sastigia eum evexerat. Obstupuit ad gravem hunc sermonem imperator, sciscitatusque est, „ qua in re præcepta Veritatis neglexisset. Cui vir Dei. Patentes, inquit, honoretare Veritas jubet, ille scilicet, qui cùm Deus esset, homo factus Virgini matri „ se subjicere non est dedignatus. Tu verò parentem adeò non celis, ut illam mortall odio prosequaris, atque e regno protrahere mediteris. Ad hanc vocem cæsar iras temperavit, & ad genitricis pedes prostratus, errati veniam poposcit. Sic pet vitum Dei sarcira concordia est.

IV. Bulla pro Rodensi monasterio. (b) Marca Hisp. c. 902.

Redeo ad Benedictum VI. quem non ante mensem Aprilem hujus anni e medio sublatum fuisse constat ex privilegio, quod Hildesindo (b) religioso abbati Rodensis monasterii, in comitatu Pettalatensi ad montem Rodas, subtus castrum Verdariæ positi, illo mense indulsit, confirmans omnes ipsius monasterii possessiones, quod patrocinio & defensione sanctæ Romanæ ecclesiæ perpetuo munitum esse decernit, concessâ etiam liberâ electione abbatis secundùm regeiam sancti Benedicti. Scriptum per manum Stephani notarii regionarii & scriniarii Romanæ ecclesiæ *in mense aprilis, & indictione secundâ.* Paullo ante Gaufredus (c) comes Rulcinonensis, & filius ejus Suniarius episcopus Helenensis eidem monasterio contulerant quasdam possessiones, quæ ipsis provenerant seu donatione regiâ, seu ex hereditate parentum; in his castrum Verdariam monasterio vicinum. Subscripsit huic donationi Miro Gerundensis episcopus, in cujus diœcesi hæc agebantur. *Exarata est hæc carta donationis ij. nonas Januarii, anno incarnationis Christi* DCCCCLXXIII. *per indictionem ij. regnante Lotharto.*

Vardariæ donatio eidem facta. (c) Ibid. c. 903.

V. S. Florentio datur S. Lupantii ecclesia. (*) Chron.

Salmurense sancti Florentii monasterium tunc administrabat Amalbertus abbas, qui, auditu Teutbaldi comitis Cainonem (*) adventu, sole cadente illuc profecturum Salmuro discessit, & nocte illâ sub nudo aëre ad cujusdam arboris radicem jacuit. Inde primâ luce ad curiam cùm accessisset, sancti Lupantii ecclesiam, quæ in Cainonis suburbio sita est, ab eo impetravit: quæ donatio ab Arduino Turonensi præsule, cujus juris erat, confirmata est. Eâ re commotus quidam ejus iocl clericus, cum codice vitæ sancti Lepantii, aliisque pretiosis ornamentis ausugit, & in Vigennam fluvium delapsus, cum his omnibus submersus est. In litteris hujus donationis Teutbaldus comes ait, se prædictum oratorium, in quo sanctus Lupantius requiescebat, Amalberto abbati enixè id petenti *tam causâ refugii, quàm ad monasterium instituendum* concessisse, ut *saltus divini obsequii* ibidem, prout possibile esset, Deo offerretur. Hanc verò donationem confirmat Arduinus archiepiscopus, eâ tantùm conditione, *ut abbas memorati cœnobii sanctæ Florentii omnis singulis in synodali conventu, qui mense Octobrio celebratur, Turonensi matri ecclesiæ solidos decem inter census & synodalem exactionem exsolvat:* quod canonici ratum habuerunt. *Data mense Decembri in civitate Turonis, anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXXIII. Idem archiepiscopus præbendam in sua ecclesia Salmurensibus monachis ante annos quatuor jam concesserat. Florebat tunc in illo cœnobio Ingelbertus monachus, *litteris eruditus*, qui sancti Florentii vitam *largiori stilo* explicavit, cujus proœmium incipit ab his verbis, *Mirabilem Dominum*, &c. ut in ejusdem monasterii chronico legitur.

Hoc

ANN. CHR. 974. Floriaco privilegium.

Hoc ipſo anno Lotharius Floriacenſi monaſterio, ad preces Richardi abbatis, privilegium immunitatis indulſit. *Actum Compendio palatio regio, anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXXIIII. *anno xxj. regnante Lotharii gloriosissimo rege.*

VI. Alciæ comitiſſæ extrema donatio S. Albino.

Tunc etiam Adela comitiſſa, uxor Gaufridi Andecavorum comitis, cognomento Griſagonellæ, in extremis agens, ſancto Albino donat curtem ſibi a parentibus traditam (hæc Rotberti Viromandenſis filia erat) ſitam in pago Belvacenſi, quæ vocatur Undanis villa; item inſulam Montis, ſitam in pago Andegavino, quam „ Gaufridus comes ipſi in dotalitium contulerat; ad hæc eccleſiam, quæ Peregrina dicitur, cum capella ſancti Hilarii. Subſcribunt Gaufridus comes, Fulco „ filius ejus, & Gaufredus filius ejus. Hæc charta notis chronicis caret: at ſequitur confirmatio Gaufredi, ſtatuentis, ut abbas cœnobii ſancti Albini Albertus „ quatuor libras argenti daret cuidam Rainardo, qui eccleſiam Peregrinæ in beneficium ſibi datam fuiſſe contendebat; hiſque acceptis, prædictæ donationi aſſenſus eſt cum conſenſu Odonis comitis ſenioris ſui. Data menſe Martio, anno XXIII. regnante Lothario rege. Huic confirmationi ſubſcribunt Odo comes, ſcilicet Bleſenſis, Raiualdus epiſcopus Andegavenſis, Rainaldus vicecomes pater ejus, Harduinus epiſcopus Turonenſis & alii.

VII. S. Romualdi converſio.

Si Rubei calculus accuratus eſt incidit in hunc annum ſecundus annus pontificatus Honeſti Ravennatis, ac proinde converſio ſancti Romualdi Camaldulenſium inſtitutoris ſanctiſſimi, anno ætatis viceſimo, quam ejus vitæ ſcriptor Petrus Damiani illigat Honeſti archiepiſcopi anno ſecundo. Honeſtum autem Petro archiepiſcopali dignitate ſponte cedenti ſucceſſiſſe alibi dicit, *primo Ottone imperii habenas gubernante.* Verùm, hoc poſito fundamento, longè contractior fit Romualdi vita, quem ad centum-viginti annos vitam produxiſſe ipſe Petrus Damiani tradit, nec ſerius anno MXXVII. obiiſſe nobis eſt explotatum. Neque Bollando aſſentiri poſſum, ſuſpicanti numeros vitæ eſſe vſtiatos: cùm idem calculus non ſolùm ex fine vitæ, ubi Petrus Damiani ait vitam Dei annis CXX. viziſſe, ex quibus viginti expenderit in ſæculo, tres in monaſterio, XCVII. in eremitico propoſito: verùm etiam ex ipſo vitæ contextu, ubi decrepitum ſenem & pluſquam centenarium neſarii ſceleris falsò inſimulatum fuiſſe ſcribit. Error itaque, ſi quis eſt, ut certè fateri cogimur, refundendus in ipſum vitæ ſcriptorem primarium, qui ſanè parum accuratus eſt in rebus hiſtoricis, nec diligenter ut in ſcribenda Romualdi vita, in qua ne leviter quidem attingit inſtitutionem tum congregationis ordiniſve Camaldulenſis, tum primarii ejus eremitorii, a quo ipſe ordo vocabulum & appellationem traxit. Verùm, his omiſſis, ad Romualdi facta veniamus. Is Ravennâ oriundus ex illuſtriſſima ducum progenie, adoleſcens proclivis fuiſſe dicitur ad illa vitia, quibus illa ætas, maximè ubi opes abundant, implicari ſolet; ſed his frenum injiciebat naturalis quidam pietatis inſtinctus, qui eum a lubrico curſu identidem retrahebat. Erat etiam in eo ionatæ ſolitudinis amor, veluti quoddam futurorum præſagium: quo fiebat, ut, ſi quando inter venandum in ſilvis locus amœnus ei occurreret, ſtatim ad eremi deſiderium accenderetur. Talibus virtutum incentivis patrum favebat Sergius Romualdi pater, vir ſæculi negotiis omnino implicatus. Huic de prati cujuſdam poſſeſſione cum quodam propinquo ſuo gravis ſimultas erat, in qua cùm remiſſiùs ageret Romualdus, & particidii crimen horreret, de eo exheredando minari cœpit pater, niſi tam ardentiùs perſequeretur. Venit tandem in Sergii poteſtatem ejus propinquus, quem, præſente Romualdo, interfecit. Facinus exhorruit adoleſcens, &, licèt nullum cæſo vulnus intuliſſet, quia tamen facto interfuerat, tanti reatus pœnitentiæ ſe addixit; moxque ad Claſſenſe beati Apollinaris monaſterium ſeceſſit, *more homicidarum diebus quadraginta* ſeveram pœnitentiam ibidem acturus. Erat in illo monaſterio, quod nuper Mayolus Cluniacenſis abbas emendaverat, converſus quidam probatiſſimæ vitæ, qui in familiaribus colloquiis Romualdum ad contemtum ſæculi & ad ſanctæ converſationis ordinem ſæpius hortabatur. Hortanti renitebatur adoleſcens: ſed tandem, viſo ſemel & iterum, ut converſus ille pollicitus erat, ſancto Apollinari, tanto mox divini amoris igne accenſus eſt, ut multis lacrymis monaſticum ſibi concedi habitum flagitaret. Renuentibus monachis, qui patris inclementiam metuebant, Romualdus pergit ad honeſtum Ravennatem archiepiſcopum, qui olim Claſſenſis cœnobii abbas exſtiterat, petiitque, ut ejus auctoritate in monachorum cœtum admitteretur. Petenti ſtimulos addidit pius antiſtes, frattibuſque, ut quamocius eum ſuo collegio adſcriberent, impetravit. Accepto habitu, triennio illic perſtitit ferventiſſimus adoleſcens: qui, dum nonnullos remiſſius viventes & a regolæ præſcripto recedentes ſæpius argueret, eorum in ſe odium concitavit, quod eò uſque proceſſit, ut de illo præcipitando, cùm de more ante alios ad vigilias e cella deſcenderet, conſilium inierint: quæ res cùm ei per quemdam ejus conſpiratio-

nis

nis conſcium innotuiſſet, e monaſterio diſcedere, & ad Marinum celebrem eremitam, qui in Veneriarum partibus degebat, ſe recipere decrevit. ANN. CHR. 974. VIII.

Certius eſt quod Arnolfus, ex-comite monachus ſancti Emmerammi, ſcribit de longæva ætate Ramvoldi abbatis, quem centenarium obiiſſe tradit. Hunc Wolfgangus Ratiſponenſis præſul ſtatim ab exordio ſui pontificatus emendando ſancti Emmerammi cœnobio præfecit. Perſpecto quippe parochiæ ſuæ ſtatu, cùm prolapſam Ratiſponæ monaſticam diſciplinam animadverriſſet, ingemiſcens dixiſſe fertur: ſi monachos haberemus, reliqua ſatis ſuppeterent. Cùm verò quidam familiarer ſui reſponderent, ſatis ſuperque monachorum paſſim adeſſe, dolens repoſuit, bonos & regulares monachos defeciſſe; nihil prodeſſe ſanctitatis habitum ſine congruis factis geſtare: cæterùm regulares monachos beatis angelis æquiparari, ſæcularer apoſtaticis. Id maximè de ſancti Emmerammi monaſterio intelligebat, ubi jam dudum monachi abſque paſtore, quaſi oves errantes, degebant, dum Ratiſponenſis eccleſiæ antiſtites, iidem eſſent & abbates: ne, ſi peculiarem abbatem ſubſtituerent, *ipſorum abuſiva poteſtas & obſequium minueretur*. Verùm longè alia mens Wolfgango erat, qui pro magno compendio habuit, ſi hoc monaſterium ad optimum ſtatum a proprio abbate reformarerut, rarus, ſuam dignitatem non minui, ſed eteſcere, ſi monachi bene morati in locis Deo ſacratis per idoneos paſtores inſtituerentur. Ejus rei causâ e Trevirenſi ſancti Maximini monaſterio virum quemdam, in regulari diſciplina veriſatiſſimum, Ramvoldum nomine, qui quondam Heinrici archiepiſcopi cum ipſo capellanus fuerat, evocavit, eumque primò quidem præpoſitum, dein abbatem in ſancti Emmerammi cœnobio inſtituit: quod indignè rulerunt quidam ejus conſiliarii, conqueſti, quòd hanc abbatiam ſibi ſuiſque ſucceſſoribus eriperer: cur non potiùs eo jure potiretur, quo ejus anteceſſores uſi fuerant. Ad quos ille: Numquam mihi, air, imponam onus, quod portare non valeo. Mihi ſufficit epiſcopi officium: monaſterii cura regulari abbati reſervanda. Sicut enim, beato (*a*) Gregorio reſtante, indecorum eſt, ut in corpore humano alterum membrum alterius fungatur officio: ita noxium ſimulque turpiſſimum, ſi ſingula rerum miniſteria perſonis totidem non fuerint diſtributa. Sufficit epiſcopo paſtoralis officii ſollicitudo: & abbati monaſterii ſui providentia. Cæterùm bearl Emmerammi bona, a fidelibus Deo conſecrata, non epiſcopis, ſed Monachorum uſibus deputari debent. His dictis conticuere oblocutores. Optimè Ramvoldos abbas piiſſimi præſulis exſpectationi reſpondit, tum in recta monachorum inſtitutione ac directione, rum in prudenti adminiſtratione rerum temporalium, quarum magnam partem in egenos expendebat, quotidie reficiens pauperes qui quaginta, præter duodecim alioſque trer, quibus fratres neceſſaria miniſtrabant. Ad hæc ad portam monaſterii bine xenodochium ad recipiendos pauperes adventantes, illinc noſocomium ad recreandos infirmos conſtituit: unde meritò vocatus eſt pater peregrinorum, viduarum & orphanorum.

(*a*) *Greg. lib. 3. ep. 11.*

Ramvoldus S. Emmerammo præficitur.

IX. Wolfgangus virginum cœnobia excadat.

Neque verò de ſequiori ſexu minùs ſollicitus fuit Wolfgangus, utl probant Superim & Inferius puellatum monaſteria, quæ a laxiori canonicarum vira ad monaſticam reduxit. Superioris monaſterii, quod in honorem Beatæ Mariæ ſacratum eſt, origo haud explorata. Prima ejus mentio nobis occurrit in diplomate Ludovici Germaniæ regis, Ludovici Pii filii, qui rogatus ab Hemma conjuge, cum Baturico Ratiſponenſi epiſcopo permutationem fecit Manſeenſis monaſterii pro cœnobio ejuſdem civitatis, *Obermunſter* dicto, quod uxori ſuæ poſtea rradidit. Actum *Regenſpurc* anno regni ejus ſeptimo: quod Hundius (*b*) ad annum DCCCXXXI. revocat. Hoc cœnobium ordinavit, ditavit, amplificavitque Hemma regina, quæ ejus auctor cenſeri poteſt, ibidemque ſepulta eſt, ut patet ex diplomate Caroli Craſſi ejus filii, dato (*c*) apud Rotvvilam XIV. kal. Martii, anno DCCCLXXVI. quo diplomate eligendæ abbatiſſæ liberam dat facultatem. Iuferius monaſterium, vulgò *Nedermunſter*, ſeriùs inſtitutum ſuit per Juditham, Arnoldi-Mali Bajoariæ ducis filiam, quæ Heinrico duci Ottonis Magni fratri nupta eſt. Hoc monaſterium, beatæ Mariæ ſanctoque Herhardo confeſſori ſacrum, Otto ſecundus, non primus, ut Hundio (*d*) viſum eſt, quorumdam prædiorum donatione auxit interventu dulciſſimæ genitricis ſuæ Adelhaidæ, necnon venerabilis dominæ Judithæ. Data V. kal. Julii hoc anno, regni ejus XIII. imperii VI. Actum Wormatiæ; quo fortè anno Wolfgangus, apparente ſibi & hortante beato Herhardo, cujus corpus illic requieſcit, hoc monaſterium ſanctiori inſtituto addixit. Idem præſtitit in Superiori monaſterio non abſque divino nutu, ut in ejus vita legitur, ſuffragante Heinrico Bajoariæ duce, Heinrici imperatoris ſancti patre, qui beato pontifici auctor ſoit, ut in prædictis duobus monaſteriis diſciplinam vitæ monaſticæ inſtitueret. Inſuper vir Dei tertium in eadem urbe puellarum cœnobium ſub patrocinio ſancti Pauli erexit, in quo eamdem inſtitutionem ſervari curavit. Apud eas

(*b*) *Kund. to. 2. p. 189. & to. 3. p. 20.*
(*c*) *id. to. 2. p. 245. & to. 3. p. 2.*
(*d*) *id. to. 2. p. 590.*

ANN. CHR. 974.

verò adeò floruit caſtitatis & regularis vitæ profeſſio, ut ipſe dux filiam ſuam Brigidam earum collegio ſociaverit. Ipſius Heinrici uxor Giſala in Inferiori monaſterio humata eſt, ut reſtatur crux aurea, ab æquivoca filia ejus regina Hungariæ eidem loco donata. Cùm verò ejuſdem Heinrici liberi benedictionem acceperunt ad virum Dei, ut ſæpe fiebat, aliquando adducerentur; Heinricum prænominavit regem, Brunonem epiſcopum; filiam natu-majorem reginam, alteram abbatiſſam: quod poſtea probavit eventus: nam Heinricus rex, ac poſtmodum imperator creatus eſt, Bruno epiſcopus Auguſtenſis, Giſala Stephano Hungarorum regi nupta; & altera ubbatiſſa fuit, nempe Brigida, ut quidem puto, cujus modò mentio facta eſt.

X. Clerum reformat.

Jam verò quanta fecerit ſanctiſſimus præſul pro emendatione eccleſiæ ſuæ canonicorum & pro eruditione presbyterorum pagenſium, longum fuerit atque extra propoſitum dicere. Luſtrando rurales eccleſias, comperit quoſdam presbyteros vini penuriâ aquam ad ſacrificium adhibere; qua de re tanto dolore affectus eſt, tantam lacrymarum copiam profudit, ut ejus valetudo ex hoc periclitata fuerit. Increpiti graviter hac de re presbyteri, cùm vino comparando facultatem ſibi deeſſe cauſarentur, inanem excuſationem hoc modo præcidit vir Dei, ut per ſingulos menſes presbyteri duodecim ad ſe venirent, & de cellario ipſius vinum acciperent, quod aliis poſtea diſtribueretur.

XI. Sandradus Gladbaci abbas vexatus.

Coloniæ-Agrippinæ Gero archiepiſcopus hoc anno deceſſiſſe traditur III. Kal. Julii, cujus obitus Gerbergæ Gandershcimenſi abbatiſſæ & Liudolfo Corbeiæ-novæ abbati mox innotuit. Ejus ſucceſſor Warinus, detractorum linguis aſſiduè pulſatus, Sandradum Gladbacenſem abbatem vehementi odio inſectari cœpit, quaſi plus ſervitii & obſequii Leodicenſi epiſcopo, in cujus parochia conditum fuerat a Gerone monaſterium, quàm ipſi impenderet; tantùmque prævaluit apud novum archiepiſcopum æmulorum obtrectatio, ut ejus in loco quemdam Meginhardum *ſine conſecratione* ſubrogaret. Sandradus verò invidiæ cedendum tatus, ad imperatricem Adelheidam, cui a confeſſionibus erat, ſe recepit, atque ab ea benignè acceptus, ad Wiſſenburgenſem abbatiam promotus eſt. Sed, poſtquam hic loco per aliquod tempus laudabiliter præfuiſſet, prioris monaſterii deſiderio teneri cœpit, eòque ejuſdem imperatricis ſa ore atque auctoritate ab Agrippinenſi metropolitano revocatus, in locum & gradum eſt priſtinum reſtitutus. Verùm eo abſente, dum mercenarius loco præſideret, ovium Domini facta fuerat luctuoſa diſperſio; rei familiaris, librorum, reliquiarum, prædiorumque diſtractio: at, eo reverſo, in proprium locum redit diſſipatus grex monachorum, qui deinceps abſque murmuratione, in maxima licèt penuria Deo ſerviiſſe perhibentur. Sandrado ad cœleſtem vitam, ut creditur, tranſlato ſucceſſit Folradus abbas, de quo inferiùs.

XII. S. Martini abbatia Coloniæ.

Warinus Geronis ſucceſſor monaſterium Scottorum in ſuburbana Rheni inſula condidiſſe, ſive collapſum reſtruxiſſe memoratur, eique Mimborinum abbatem, virum ſanctum, præfeciſſe: ubi ſub finem vitæ, abdicato epiſcopatu monachum induit. Vixit in illo S. Martini monaſterio Marianus Scotus, non ignotus annaliſta. Mimborinus ſeu Mumborinus quindecim annis hunc locum rexiſſe dicitur, elique Kilianus ſucceſſiſſe, & poſt eum beatus Elias, cujus tempore Piligrimus archiepiſcopus Scottigenas monachos exagitavit. In illo monaſterio aſſervari creditur corpus ſancti Eliphii martyris. Hoc ipſo anno e vivis exceſſit Anno Wormatienſis epiſcopus e noſtris, cui ſuffectus Hildeboldus germanus ejus frater, eximiâ virtute & eruditione præditus.

Anno epiſcopus obit.

XIII. Ottonis diplomata pro Inda & Verthina.

Indenſi prope Aquiſgranum monaſterio Erwicum abbatem, illuſtrem virum, ab Ottone ſecundo præpoſitum fuiſſe docet nos ipſius Ottonis præceptum, quo liberam eligendi abbatis facultatem, ab Ottone parente, aliiſque anteceſſoribus indultam, aliaſque ejuſdem monaſterii prærogativas confirmavit: quod præceptum Trajecti hoc anno datum eſt; quo tempore Gregorius, Theophaniæ auguſtæ frater, e Græcia in Germaniam acceſſiſſe, & in Porticeto apud Aquiſgranum ordinis noſtri monaſterium exſtruxiſſe a Trithemio, aliiſque recentioribus dicitur, ibidemque vitæ ſanctitate ac miraculis coruſcaſſe. Idem Imperator Folcmaro Werthinenſi (*a*) abbati jus telonei & monetæ induſit.

Gregorius monachus Græcus.

(*a*) *Annal. Paderborn.*

XIV. Gerardus epiſcopus quædam reſtituit S. Manſueto.

Actum eſt ſuperiùs de reſtitutione monachorum in Tullenſi cœnobio ſancti Manſueti, auctore ſancto Gerardo epiſcopo, qui villas Angeriacum & Moliſiacum, quas ab Odelrico Remorum archiepiſcopo acquiſierat, eidem loco donavit. Poſtea verò, quaſi facti pœnitens, idem Gerardus prædictas villas in ſuam ditionem redegit: dum ſanctus Manſuetus, quaſi condolens penuriæ ſibi famulantium monachorum, eas vi quadam ab ipſo denuo extorſit; nam, ut Gerardus ipſe in authentico ſuo loquitur, *quodam febris acutæ languore pervaſus, ad extrema etiam deductus*, tamdiu morbi attritus eſt violentiâ, dum reddere compulſus eſt quod ab-

abſtulerat. Uode conſilio ſuorum fidelium, monachorum, *canonicorum & laicorum*, primam donationem novo inſtrumento renovavit, eâ lege, ut *terni egentes cottidie monachilo ſtipendium inde cum ablutione & ſolito ſolario pedam inibi percipiant*, & ipſius anniverſarium *cum triceſimis* fiat. Hujus porro donationis violatoribus diras minatur a beato Petro apoſtolorum principe & a beato Manſueto patrono ſuo, cujus meritis & interceſſione quotidie corporum animarumque languores ſanari aſſerit. *Actum Tulli publicè anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXXXIII. *indictione* IX. *ordinationis noſtræ* XIV. *menſe Maio*. ANN. CHR. 974.

XV. Ratherii epiſcopi obitus.

Eodem anno contigit obitus Ratherii epiſcopi Veronenſis, teſtante Sigeberto, de quo vulgatus verſus:

Verbum præſul, ſed ter Ratherius exſul.

Reverſus poſtremò in patriam, cùm Laubiis quietus vivere non poſſet, Alnam ſeceſſit, qui locus eſt Laubiis vicinus, monaſterio, nunc ordinis Ciſtercienſis, inſignis. Inde Namucum profectus, dum illic cum comita moraretur, vitâ deceſſit. Ejus corpus Laubias delatum, ibidem honorificè humatum eſt in eccleſia ſancti Urſmari ad partem aquilonarem, ut Folcuinus abbas, teſtis oculatus, ſcribit. Suam ipſa condidit epitaphiam uno verſu comprehenſum:

Conculcate, pedes hominum, ſal infatuatum.

Vir fuit pro tempore doctus & eruditus, peritus canonum, nec zelo carens, ſed fortè prudentiæ & diſcretionis ſale, inconſtans & quiduis impatiens. Pleraque ejus ſcripta exſtant in Spicilegii tomo ſecundo, ex quibus tamen nonnulla deſiderantur, at in ejus elogio diximus. Inſignis eſt ejus locus de vera Chriſti corporis & ſanguinis in euchariſtia præſentia in epiſtola (*a*) ad Patricum. *Crede, frater*, inquit, *quia ſicut in Cana Galilææ vinum Dei imperio verum, & non figuratum, fuit ex aqua factum: ita iſtud Dei benedictione vinum veras & non figurativus, efficitur ſanguis, & caro panis*. (*a*) *Spicil. to. 1. p. 38.*

XVI. Centulæ abbates.

Centuleníe ſancti Richarii monaſterium hoc tempore Fulchericus (*b*) rexiſſe videtur poſt Gerbertum clericum, clericorumque abbatem. Hic ſancti Richarii corpore, quod Arnalfus ſenior Monaſteriolum (*) abſtulerat, privatum monaſterium dolens, cum ædituo ſacrarum reliquiarum cuſtode ſecretò tractavit de patrono ſuo recuperando: quæ res pro voto illi ſucceſſit. Verùm non diu optato theſauro potitus eſt; nam Arnalfus, ſenioris filius, illud denuo abſtulit, & in ſancti Bertini monaſterio collocavit. Quo tempore id factum ſit, margini adſcriptum legimus in veteri codice Harlaſi chronographi: *Anno Domini* DCCCCLXX. *ablatum corpus, & iiij. kalendas Septembris beati Bertini cœnobio illatum*; ubi tam diu perſtitit, dum ab Hugone duce Francorum ad propriam locum iterum relatum eſt. Iſte Hugo ſuam in ſanctum Richarium devotionem teſtatus eſt, quaſdam villas addendo ſtipendiis & uſibus monachorum, ſitas *in pago Targonenſi*, ſeu Teruannenſi, hoc eſt Botriciam (*) & Rollenii-curtem (*a*) quod Lothærii regis præcepto confirmari curavit. In hoc regio diplomate legitur, ducem Hugonem una cum monachis ſancti Richarii regem adiiſſe, ac petiiſſe, ut prædictas villas ex eadem ſancti Richarii abbatia ſtipendiis & uſibus monachorum delegaret, quo nullius umquam abbatis aut perſonæ auctoritate illis ſubtrahereorur, quorum preces ratas habuit Lotharius, tum ob amorem Dei & ſancti Richarii, tum ob dilectionem cariſſimi conſanguinei ſui Hagonis ducis. Actum Compendio palatii regio, regni Lotharii anno XXI. quod præceptum Adalbero regis notarius ad vicem domni Adalberonis Remorum archiepiſcopi & ſummi cancellarii recognovit. Ex his conjicere licet, Hugonem ducem ſancti Richarii abbatiam tunc teouiſſe, ex cujus portione duas illas villas in uſus monachorum addiderit. Et fortè hæc cauſa fuerit, cur ſancti Richarii corpus e Sithienſi monaſterio in proprium retulerit locum, ut poſtea videbimus; & quòd Ingelardum abbatem eidem præfici curaverit. Attamen Angelramnus abbas, qui rythmum de abbatibus Centulenſibus non multò poſt compoſuit, Fulchericum abbatem Ingelardo proximè anteponit poſt Gerbertum, hoc ordine: (*b*) *Spicil. t. 4. p. 592.* (*) *Monſtrelet.*

Hugonis ducis reſtitutio ſacta S. Richario. (*) *Botru.* (*a*) *Rollencourt.*

Cum Gualſone & Hedenolda Gerbertus & Fulcherius.
Poſt Ingelardum igitur Angelrannus adſcribitur.
Sancti imitator ordinis, & ſtudioſus litteris.

ubi nullus Hugoni duci locus inter Fulchericum & Ingelardum, quem Hugo alige-

ANN. CHR. 974.

gendam curavit. Et ne putes, Fulchericum ſub eo decanum dumtaxat aut præpoſitum fuiſſe, occurrit vetus necrologium, in quo notatur *viij. idus Novembris obiit Fulcericus abbas*. Non itaque expunctas a numero Centulenſium abbatum, ſed Ingelardo præponendus.

XVII. Lotharii diploma pro S. Columba.

Quo tempore Compendii morabatur rex Lotharius eum interpellavit Heinricus dux Burgundiæ, ut præceptum domni Ludovici bonæ memoriæ piiſſimi auguſti *de foreſte regia, quæ eſt in Icauna fluminе non longè ab Senonenſi urbe*, monaſterio ſanctæ Columbæ confirmaret; maximè quia idem monaſterium cum ſuis ornamentis conſumtum incendio fuerat. Petenti annuit princeps, conceſſitque monaſterio ipſum foreſtam *a loco, qui vocatur Capetas* (*) *uſque ad Dultacum* (*) *villam*, id eſt jus piſcandi in flumine Icauna (*foreſtam aquaticam* (a) *vocant*) interdicto; ne quiſquam Inſtrumenta ad capiendos piſces Illic conſtruere auſit. *Actum Compendio palatio regio, anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXXIV. *regnante domno Lothario gloriosiſſimo rege anno xxj.* Adalbero regius notarius ad vicem Adalberonis archiepiſcopi recognovit, is qui Roriconi Laudunenſi epiſcopo ſucceſſit anno abhinc ſecundo. Per id tempus monaſterio ſanctæ Columbæ præfuerunt Rotaldus & Rainaldus abbates, & poſt eos Guualo principatu Hugonis regis. Rotaldi depoſitio VI. kal. Septembris; Rainaldi verò VIII. kal. Januarii notatur.

(*) *Champieu.*
(*) *Dully.*
(a) *V. Gloſſar. Cangii.*

XVIII. Floriaci incendium duplex.

Eodam tempore Floriaci contigit duplex incendium tempore Richardi venerabilis abbatis: unum, quo ſola ſancti Petri baſilica combuſta aſt; alterum (*b*) hoc anno, proximâ nocte ante octavas ſancti Laurentii, & quidam ex incuria artificem, qui, aùm fuſile æris vas ad convocandos in oratorium fideles pararent, accenſum candalam poſtibus affixam exſtinguere obliti fuerant; quæ dalapſa ſtramen lectorum, dehinc ipſum domum corripuit; tum in contiguam ſanctæ Mariæ & ſancti Benedicti baſilicam flammas ſparſit. Effertur corpus ſancti patris Benedicti *cum palla, ſuper quam pridie ſacroſanctum corpus Jeſu-Chriſti fuerat confectum*; ſicque incendium divinitus raſtinctum eſt. Has duplicis incendii ruinas *intra trium ſpatium annorum* reſarcivit Richardus abbas, quem Almoinus, qui hæc (*c*) ſcripſit, *præcellentiſſimum* vocat. In poſteriori hoc incendio eccleſia ſancti Benedicti, quæ quidem ſuccenſa & inſtaurata fuerat, illæſa remanſiſſe dicitur cum xenodochio, in quo duodecim pauperes, ob duodenarium apoſtolorum numerum, communibus ſtipendiis quotidie ali ac veſtiri *diligens boni antiquorum cura patrum* ſanciverat. Omitto miracula eo tempore Almoino referenta, patrata, in quibus inter alios laudatur venerabilis Benedictus, cui pernomen Niger, æditnus primùm baſilicæ ſanctæ Mariæ, dein præpoſitus monaſterii ſeu celliæ ſancti Benedicti in caſtro Salenſi (*) cujus tempore pauci Argantomagenſes (*) prælaro ſancti Benedicti vexillo, centum-quadraginta prædones armatos vicerunt, & prædas ab eis captas retulerunt. Conſimilis victoria ab eiſdem raportata, duce Giraldo ajuſdem cellæ advocato, Lamoviciæ urbis vicecomite, quem Boſo marcæ ipſius regionis cuſtos mortali odio perſequebatur. Hujus filius Hallas opitulante Willelmo Pictavorum comita, cùm caſtrum Giraldi, quod Brucia dicitur, obſediſſet, & non ſolùm villas Giraldi, ſed etiam poſſeſſiones Salenſis cœnobii davaſtaret; miſto eum Argentomagenſibus Guidone Girardi filio, obſidionam ſolvera coactus aſt, multis ſuorum cæſis Argentomagenſibus illæſis, qui aulogiis panis & vini a ſancto Benedicto acceptis paſti fuerant. Ea etat pia illius temporis hominum ſimplicitas.

(*b*) *Hiſtor. Miſcell. lib. 22. p. 306.*
(*c*) *Almoin. de miracc. S. Bened. lib. 1. c. 9. & ſeq.*
(*) *S. Benoît du Sault.*
(*) *d' Argentan.*

XIX. S. Martialis abbas.

Hoc eirciter anno deceſſit Aimericus abbas ſæcularis ſancti Martialis Lemovicenſis, ob malos (*d*) mores expunctus e numero abbatum ab Adamaro monacho Eoliſmenſi. Hic non alio pacto abbatiam a Lothario rege obtinuerat, quàm præſtito ſacramanto, ſe primo quoqun tempore monaſticen profeſſurum. Verùm, abbatiâ obtentâ, jurisjurandi immemor, tartio dumtaxat ante obitum ſuum die, perjurium timens, habitum monachi induit. Huic ſuffectus Gulgo (*e*) abbas in annos ſaptemdecim, Adalbertum Turpionis apiſcopi neptis filium, decanum conſtituit.

(*d*) *V. lib. 44. n. 36.*
(*e*) *Labbe bibl. t. 2. p. 272.*

XX. Savinıaco ſa. ctæ donationes.

Gauſmaro abbati Saviniacenſi, de quo jam ſuperiùs actum eſt, Hildevertus quidam pio anima patris ſui Emmardi & matris ſuæ Eldagardis donavit res ſuas, ſitas in pago Lugdunenſi, in agro Gophiacenſi, in villa quæ dicitur *Moruant*; quæ donatio facta aſt hoc anno, menſa Octobri, die dominico, Conrado regnante. Eodam rege, die ſabbati, manſe ſeptimo, Rotlannus quidam innocenter exſus, in hora exitus ſui, *Deo confeſſus vuadium ſuam amicis ſuis dedit, & hereditatem ſuam ſanctæ Martino*, ubi præerat domnus Gauſmarus abbas, contulit pro remedio animæ ſuæ & ſepultura corporis ſui. Ad hæc matrona quædam, Ermengardis nomine, *dominis fratribus Gauſmaro Saviniacenſi monaſterii abbati, & congregationi monachorum ſub eo degenti*, manſum unum in villa Scannatis, *in convadis* ſeu impignoratione dedit pro triginta ſolidis, quos pro ſepultura filii ſui Aenrici dare volebat! quæ impignoratio ab ratione facta aſt, ut, *a diebus paſchæ præſentis uſque*

ad

ad festivitatem sancti Johannis-Baptistæ si ipsum mansum non redemisset, pro supra dictis solidis eum retinerent Saviniacenses; quod *linguâ rusticâ dicitur Empopée*, facerentque ex ipso, quidquid vellent: si verò pretium persolvisset, ipsa mansum reciperet. *Data per manum Gerberni monachi, mense Aprili, feriâ vj. anno xxxvij. Conradi regis.* Multæ aliæ donationes factæ leguntur tempore ejusdem abbatis: ex quibus Bernardus clericus dedit ecclesiæ sancti Petri de Mornanto & Gausmaro abbati quatuor *fessaradas de vinea* in territorio ejusdem loci, *præter fratrem suum monachum, nomine Bladuini. Actum vij. kal.* Novembris, *feriâ vj. luná xxvtij*; quo anno *fuit natalis sancti Petri in feria vj. & magnum signum apparuit in sola*, fortè anno DCCCCLXXVII. cui prædictæ notæ convenire possunt.

ANN. CHR. 974.

Montis-majoris monasterio præerat adhuc Mauringus abbas, cùm nobilis matrona Teuciuda, Deo devota, quæ jam plurima dona monasterio contulerat, eidem vicinam tradidit insulam, *quam Monte majore vulgus vocat*, quæ ipsi ex communi ratione, cum consensu Manassis archipræsulis & canonicorum, obvenerat. *Actum Arelata civitate publicè, anno ab incarnatione Domini* DCCCCLXXIIII. XI CC. *kal. Septembris, anno* XXXVIII. *regnante Conrado rege.* Ejus rei litteris post Teucindam subscripsere Riculfus episcopus, scilicet Forojulienſis, Willelmus comes, & multi alii. Archiricus levita & monachus scripsit. Iste Riculfus erat Teuciudæ nepos, cujus fit mentio in ipsius testamento, quo legat pro anima sua *ad monachos sanctæ Mariæ vel sancti Petri apostoli de Monte-majore mansionis eam cartile, & alia, eo tenore*, ut *quamdiu episcopus nepos suus vixerit, teneat: post discessum verò ejus ad monasterium sine ulla contradictione revertatur*, cum omnibus utensilibus suis, & cum portione vineæ apud Planum, *ad sacrificium ecclesiæ jam dictæ.* Idem Archinricus monachus scripsit hoc testamentum, sed sine chronicis notis. Hic est Riculfus episcopus, qui post Sarracenorum (*a*) ab illis finibus expulsionem a Willelmo comite patratam, eùm Forojulienſis civitas & ecclesia devastata esset, medium partem ejusdem civitatis ab ipso comite impetravit anno sequenti, qui indictione tertiâ præditus erat; quo tempore Lambertus quidam & uxor ipsius Walburgis monachis Montis-majoris donant aliquid de fisco, quem tenebant a Willelmo comite, ejusque statte Rodbaldo, *paludes scilicet, quæ sunt in circuitu ipsius monasterii*, quas Mauringus abbas & Pontius prior, aliique monachi ab ipso Lamberto sæpiùs expetierant. Pontius ille prior seu præpositus creatus est abbas post Mauringum. Pontii successor videtur fuisse Paulus, & post eos prædictus Riculfus episcopus Teucindæ nepos. Pontii seu Pontionis mentio fit in una charta Gentil cujusdam & uxoris ejus Ayburgæ, Monti majori concedentium res proprietatis suæ, sitas in comitatu Sisteric apud villam Limauos, quas a Willelmo comite duabus unciis auri compataverant. Pontii abbatis nomen necrologio inscriptum est his verbis: *Kalendis Januarii depositio domni Pontii abbatis, qui fuit est in sarcophago refectorii.* De Paulo verò ita idem necrologium: *xiij. kalendis Februarii depositio domni Pauli abbatis, qui primus jacet in claustro.*

XXI. Monti majori insula data.

(*a*) *Gall. Christ. t. 1. p. 388.*

Abbates ejus loci.

Mortuus est hoc anno Calixto abbas Figiaceusis, sepultusque Figiaci. Post eum abbatiæ regimen obtinuit Adacius, qui *proprii monasterii & ipse studiosissimus* (*b*) *ædificator* fuisse dicitur. Hic *membrum ecclesiæ* construxit *ante sanctum Eutropium* Santonenſem episcopum, cujus corpus in Figiacenſi ecclesia asservari dicitur. Decessit Adacius, Romam pergens, apud sanctum Ægidium prope Nemausum, anno ab incarnatione Domini DCCCCLXXVIII. ibidemque humatus est. Haec successit Geraldus, *multorum operum perfector studiosissimus*, mortuus anno nono Rotberti regis, ac Figiaci sepultus. De Rogerio abbate ejus successore alias dicturi sumus.

XXII. Figiacenses abbates.

(*b*) *Baluz. Miscell. t. 2. p. 307.*

In Gallicia Rudesindus episcopus in cœnobio Cellæ-novæ ab se condito monachum induit, ut superiùs (*c*) vidimus, sub Franquilla sanctissimo abbate. Cùm simul quondam consedereut, species columbæ ex ore abbatis sæpius egredi visa est, eòdemque denno toties regredi: quod mortis ejus imminentis prælagium esse sanctus episcopus dixit. Oraculum brevi subsecutus est eventus. Peractis defuncti abbatis sancti exsequiis, Rudesiudus a monachis abbas eligitur. Sic verò abbatis exsecutus est vices, ut episcopales non omitteret. Ad ejus mirabile exemplum hinc episcopi dignitatibus relictis, abbates verò propriæ dignitatis abjectis honoribus; illinc laici, tam nobiles, quàm ignobiles, spretis mundi opibus & illecebris, certatim confluebant. Sed & nonnulla virorum ac puellarum monasteria, quæ in Limiæ, Galliciæ & Portugalliæ provinciis constructa erant, jucundissimo ejus imperio ac regimini se se subjicere gaudebant. Ex his unum sunt in Portugallia Venariense, & ipsum duplex, virorum ac mulierum. Priori Johannes abbas præerat, posteriori Senorina abbatissa, Rudesiodi, ut tradunt, consanguinea: quos cùm sanctus antistes aliquando invisisset, duos operatios, qui e tecto lapsi interierant a

XXIII. Franquillæ abbati succedit Rudesindus episcopus.

(*c*) *li. 47. n. 10.*

ANN. CHR. 974. ierant, precibus & oleo benedicto ad vitam revocavit. Ejusdem Rudesindi consanguinea erat Aragundis regina, Ordonii secundi conjux, sed ab eo abjecta, quæ sanctam vitam ducebat in monasterio de Saliceto, quod ipsa exstruxerat. Illic dum ægrotaret piissima regina, nuntios direxit ad consobrinum suum episcopum, ut ejus præsentiâ & precibus recrearetur. Verùm illuc proficiscens episcopus, ejus obitum ex angelicis vocibus resciyit.

XXIV. Senorinæ abbatissæ vitæ compendium.

Quod attinet ad Senorinam abbatissam, hæc illustri genere orta, patrem Adulfum comitem, Tarasiam pari nobilitate matrem habuisse dicitur. Orbata matre, Godinæ materteræ Venariensis parthenonis abbatissæ educanda tradita est. In matrimonium a quodam comite ardenter quæsita, numquam adduci potuit, ut cælesti sponso mortalem præferret. Itaque religioso habitu ac velo induta, Godinæ abbatissæ mortuæ successit. Assidua in lectione librorum sacrorum, multum ex ea fructum referebat. Cùm aliquando completorio interesset, angelicas voces audiisse traditur, quibus Rudesindi episcopi, consanguinei sui, obitum designari intellexit, ad quinque tantùm annos ei superstes. Piam mortem obiit decimo kalendas Maii, anno ætatis quinquagesimo-octavo. Corpus ipsius juxta Gervasii & Godinæ tumulum in ecclesia sepultum, e terra in sublimiorem loculum post annos ferè CL. extulit Pelagius Bracarensis antistes, in cujus parochia situm erat Venariense monasterium, quod postmodum ad Bastim oppidum translatum est, nunc ecclesia parochialis. Hæc carptim ex libro de ejus vita, quem Tamaius Salazar in martyrologio Hispanico, & Godefridus Henschenius in suo Aprili cum miraculis retulerunt.

XXV. Editha regia virgo fit monacha.

In Anglia Editha virgo, filia natualis Eadgari regis ex Wlfetrude, monasticum habitum Wiltoniæ de manibus sancti Etbelwoldi episcopi recepit, rege assentiente, matre verò hortante, quæ post partum Editbæ, regis connubio posthabito illuc se receperat. Ad id etiam inducta est regia virgo exemplo sanctissimæ unitæ suæ Editbæ, Eadgari regis germanæ quæ in Pollelwortensi monasterio provinciæ Werwici meritorum splendore cæteris prælucebat. Editha junior cilicio asperrimo ad nudam cutem uti solita, interim nitidis vestibus extrinsecùs induta erat; quem cultum Ethelwodus aliquando cùm reprehendisset, respondisse fertur: Crede „ mihi, pater nequaquam deterior mens est sub hoc regmine, quàm sub pelle „ caprina. Habeo dominum meum, qui non tam vestem, quàm mentem attendit; „ sic illa interioris cilicii indumentum dissimulavit. Quindecim annos natam Eadgarus ejus pater tribus virginum monasteriis præficere voluit, Wintoniensi scilicet, Berckingensi, & tertio cuidam, quem Gorselinus ejus vitæ scriptor haud nominat: verùm hæc ab ea domo, in qua Deo se voverat, avelli non sustinuit; effecitque, ut singulis illis monasteriis idoneæ matres, præponerentur, malens matri subesse, quàm aliis præesse.

ANN. CHR. 975. XXVI. Turketulus abbas Crulandæ obit.

ANno insequente, qui ejus sæculi septuagesimus-quintus erat, Turketulus Crulandensis abbas venerabilis, fervente supra modum canicula, celebrato festo apostolorum Petri & Pauli, febre correptus, per triduum gravissimè laborare cœpit. Quarto die lecto decumbens, monachos omnes ad quadraginta-septem, & quatuor laicos convocari jussit, & per Egelricum provisorem suum recenseri monasterii thesauros ac cimelia, quorum summa ferè ad decem millia librarum pertingebat. In his plurimæ reliquiæ erant, quas a diversis principibus, dum adhuc cancellarius esset, dono acceperat, ut dens sancti Bartholomæi apostoli, quem secum gestare solitus erat. Crescente in dies morbo, *communicatur Christi sacris mysteriis*, crucem frequens devotè osculabatur. Pridie obitus brevem ad fratres de ordinis ac disciplinæ regularis observatione, de caritate fraterna, & de negligentia cavenda sermonem habuit. Tandem vitali calore deficiente, quinto idus Julii, die festo translationis sancti Benedicti patris ac patroni sui, officio regulari completo, complevit & ipse borâ completorii dies suos, anno ætatis suæ LXVIII. monasticæ professionis XXVI. Sepultus est in ecclesia, quam ipse construxerat, ad dextrum latus majoris altaris, a conviciuis abbatibus, Adulfo Burgensi & Godmanno Thornciensi. In ejus locum unanimi fratrum consensu subrogatus Egelricus mox laudatus, ipsius cognatus, propinquus regis Alferi, vir admodum religiosus, & in tractandis negotiis ac temporalibus rebus industriæ singularis. Post annos regiminis decem eum excepit Egelricus junior, germanus ejus frater, vir scholasticus, & litterarum scientiâ maximè instructus. Hæc omnia ex Ingulfo.

Egelricus succedit.

XXVII. Bruno Verdensis episcopus moritur. (a) *Dumer. Hist. Ferd.*

Paullo ante Turketulum abbarem decessit Bruno Verdensis seu Fardensis episcopus ex-monacho Corberæ-novæ, postquam annos decem illi ecclesiæ præsuisset. Cùm jam senio & infirmitate gravaretur, rogatus ab Ottone (a) cæsare, ut Herimannum capellanum suum, Folcmari episcopi fratrem, coadjutorem adoptaret, numquam assentiri voluit. Ad ecclesiam sanctæ Cæciliæ delatus, humo prostratus ve-

venìam petiit, quòd Deo indignè ſerviſſet. Tam Herimanni nece auditâ, eccleſiæ ſuæ clericos admonuit, ut idoneum eligerent ſucceſſorem, qui ſua errata emendaret. Poſtmodum ad monaſterium ſuum deferri voluit, ubi extremum diem abſolvit hoc anno, & quidem ſeptimo idus Maii. Hinc reſeilitur Bruſchius, Brunonem noſtrum confundens cum altero Brunone, qui papa creatus eſt poſt annos viginti a morte Brunonis Werdenſis. Huic ſuffectus Erpo præpoſitus Bremenſis. ANN. CHR. 975.

XXVIII. Benedictus VII. Sergio epiſcopo S. Alexii monaſterium tradit. (a) Baron. ann. 977.

Bonifacio VII. qui Benedicto VI. ſtrangulato pontificatum invaſit, & non multò poſt Conſtantinopolim cum multis theſauris ſe recepit, ſuffectus eſt hoc anno Benedictus VII. Initio ſui pontificatus Sergium Damaſci metropolitam, a Saracenis pulſum Romæ excepit, eique tradidit baſilicam ſanctorum Bonifacii & Alexii, quam Sergius in monaſterium convertit ſub regula ſancti Benedicti, ut in ejus epitaphio apud Baronium (*a*) legitur, ubi quatuor annos vixit.

Martyris hoc templum ceſſit, monachoſque vocavit.
Cœnobium ſancti Benedicti condidit ipſe,
Primo qui ſtatuit noſtræ certamina vitæ.
Quatuor hic annos vixit ſub tramite recto.

Sergium hunc laudat Petrus Damiani in epiſtola ad Nicolaum papam II. atque eum a Benedicto Papa ſanctorum Bonifacii & Alexii baſilicam petiiſſe, ſacerdotalibus pene officiis deſtitutam, ut monaſterialem ibi regulam conſtitueret. Græcos monachos Latinis, id eſt noſtris, permiſtos fuiſſe inferiùs patebit ex vita ſancti Adalberti Pragenſis epiſcopi, qui illuc ſe recepit.

XXIX. Hungarorum converſio. (*b*) Hund. tom. 1. p. 356.

Ubi primùm Benedicti papæ electionem reſcivit Piligrimus Patavienſis & Laureacenſis antiſtes, eidem epiſtolam ſcripſit, quâ cum de nova Hungarorum converſione fecit certiorem, & pallium ab eo poſtulavit. Hac converſio primùm rentata fuerat a Wolfgango tum monacho, quem ab illa miſſione revocavit Piligrimus, curavitque Ratiſponæ epiſcopum ordinari: ſive id eximii viri meritis tributum voluit, ſive hanc ſibi uni miſſionem reſervari ſatius judicavit. Iſtue itaque *tdomeos* (*b*) *viros ex monachis*, canonicoſque preshyteros miſit, per quos tanta illius genris hominum converſio facta legitur, ut *ex eiſdem nobilioribus Ungaris utriuſque ſexus catholicâ fide imbutos, atque ſacro lavacro ablutos, tercier quinque millia* Chriſto lucrati fuerint. Hinc factum eſt, *ut pene cuncta Ungarorum natio prona* eſſet *ad percipiendum fidem ſanctam*, immo etiam *aliæ Sclavorum provinciæ*. Quam ob rem aliquos illic epiſcopos ordinari petiit Piligrimus, quippe qui tot parochias ſolus prædicando circumire non valeret.

XXX. Adalberti Pragenſis vitæ primordia.

Interim Adalbertus, futurus apoſtolus Boëmorum, Magdeburgi liberalibus ſtudiis informabatur, curante Adalberto archiepiſcopo, qui eum Otrici, ſcholaram magiſtri tunc celeberrimi, diſciplinæ commiſerat. Erat Adalbertus genere Boëmus, natus in illis finibus, ubi chriſtiana religio tum florebat: cùm Boëmiæ maxima pars, ethnicis addicta ſuperſtitionibus, lignum, lapidemve pro Deo colceret; cæteri nomine tenus chriſtiani, infidelium more viverent. Adalberti parentes non minùs religioſi, quàm genere clari & opibus præpollentes erant. Pater ejus Slavincus nomine, illarum partium princeps, prudentiâ & juſtitiâ, utì & pietate inſignis, metropolim principatus ſui Lubicæ, ubi amnis Cidlina in Laberam devolvitur, conſtituerat. Ejus conjux, pari nobilitate prædita, moribus æquè ſanctis, caduca omnia pro nihilo habens, æterna tantùm ſitiebat. Tales fuere Adalberti parentes, tantæ ſobolis digni. Huic nomen a baptiſmo datum Woytiecus, quo ſignificatur *Conſolatio exercitus*. Hunc ob egregiam formam ſæculo deſtinavere parentes, qui pii erroris brevi pœnas dederunt, infantuli corpuſculo ſubitâ inflammatione correpto. Ad Deum protinus confugiunt turbati parentes, & quæ mortalium voris ſuccurrere præ omnibus ſanctis ſolet, Matrem Domini appellant, infantemque ſuper ejus altare expoſitum, votum placabile Deo vovent. Nec mora Dei averſa eſt indignatio, &, ventre extenuato, priſtina puero forma reddita. Is antequam e paterna domo egrederetur, pſalterium ex integro didicerat. Miſſus dein a patre ad archiepiſcopum Adalbertum, qui puerum, *confirmatione ſacroſanctæ chriſmatis* inſignitum, ſuo nomine Adalbertum appellavit. Tunc Magdeburgi, quæ civitas alio nomine Parthenopolis dicta eſt, magiſter ſcholarum erat Otricus quidam philoſophus, ſub quo multa juvenum turba litteris operam dabat. Huic magiſtro traditos Adalbertus, brevi multùm in ſtudiis profecit, ſic litteris incumbens, ut primas pietati daret. In his ſtudiis per novem annos verſatus eſt.

XXXI. Monachi ad S. Martinum Trevirum reſtituti. (*b*) Brower. tom. 1. p. 477.

Per id tempus Theodericus Trevirorum archiepiſcopus ad inſtauranda (*b*) converſus monaſteria, ſancti Martini ædem Trevirîs, quam Moſella fluvius amœno ſte-

ANN. CHR. 975.

flexu ſecè cingit, redigere ad priſcam diſciplinæ normam, & germanis, excluſo canonicorum peregrino cœtu, colonis reſtitui ſategit. Hunc locum olim infederant monuchi: ſed ub Heinrico Theoderici deceſſore poſt Alberici ubbatis mortem ugris multati, demum, immiſſis clericis, monaſterio exacti fuerant. Verùm illi, laxatâ ſubiude honeſtæ vitæ morumque diſciplinâ, ſtudioque divinorum officiorum ferà poſthabito, cæleſti voce locum deſerere compulſi dicuntar. Quippe die ſancti Murtini trunſlationi ſucrà, id eſt xv. nonas Julii, ſub aurorum oſcitantes de more pſallentibus, vir canitio & ornata pontificali venerandus, (Martinus is erat) conſpicuus viſus eſt, hanc emittens vocem: Exite, ignavi, exite; monachus Murtinus fuit, non canonicus. Hac voce, non ſecus atque tonitru quodum perculſi diffugiunt omnes, nec quiſquam eorum diu ſaperviait. Ita locus prædæ expoſitus, neglecto ſacrorum cultu, jam prope interitum erat: cùm Theodericus procumbentem ud ruinam denuo erigere ſtatuit, aditoque imperatore, occupatas monaſterii poſſeſſiones reſtitui curavit. Redintegratis rebus, monachos iſtuc reduxit, quibus Engelbertum ubbatem religioſiſſimum præfecit, & impetrato u Benedicto pontifice privilegio, firmum bonorum poſſeſſionem & liberam abbatis electionem indulſit. Idem untiſtes ſelectum monachorum Benedictinæ (*a*) profeſſionis cœtum in eccleſiu beatæ Mariæ ad Martyres inſtituiſſe, & neceſſariis cenſuum præſidiis benignè ſuſtentaſſe truditur, quibus Adeodatum rectorem dedit. Denique mortuus unno inſequenti piiſſimus untiſtes, locum fecit Egberto urchiepiſcopo, de quo ſæpe dicendi occuſio inferiùs occurret. Inter ulia ejus pietas effulſit in ſancti Euchurii monaſterium, quod ud extrema redactum eacitavit, eique Gotherium, e Gundenſi cœnobio accerſitum, præpoſalt.

(*a*) *Ibid. p.* 478.

XXXII. Blandinii baſilica dedicatur.

Tunc Gundenſi ſancti Bavonis monaſterio & Blandinienſi præerat Womurus ſeu Wolmutus abbas, qui Bavonianis monachis ablatu reſtitui pet Ottonem imperatorem curavit: cujus rei diplomata eaſtant apud Miræum. Inter ea Blundinienſis monaſterii baſilicu, quæ jam dudum inchouta erat, ab Arnulfo minore abſoluta, rogatus eſt Adalbero metropolitanus, ut eum ſollenini ritu conſeciaret; quid hoc anno factum eſſe Sanderus, ulique tradunt. Eodem tempore, ſcilicet pridie kalendas Octobris, e tumulo elatum eſt corpus ſuncti Florberti illius loci primi abbutis, & decentiori loco repoſitum: quo rita tunc temporis cælites in ſanctorum album accenſebantur.

XXXIII. Crux S. Benedicto data.

Apud Puriſios habitus eſt hoc anno nobilium publicas conventus, ut nos docet Adelelmus miles in chartu, quâ Domino Salvutori, ejuſque esimio confeſſori pa„ trique monuchorum beuto Benedicto inſignem offert argenteam crucem, Salva„ toris noſtri in cruce uppenſi imagine inſculptum. Inſuper ad lumen eidem mini„ ſtrandum quoddum juris ſui prædium, in pago Senonico ſium, cui vocabulum „ Villaris (*) cum eccleſia beatæ Mariæ, ſuiſque uppendiciibus, donut pro re„ medio animæ ſuæ ac ſenioris ſui inclyri Francorum ducis Hugonis, necnon pro „ genitoie ſuo Rotberto, & geniteice ſua Beitu nomine, & pro Barchardo co„ mite Senonenſi, conſobrino ſuo. *Actum Pariſii* (ſic non turò tum ſcribebant, „ paſſim *Pariſius*) *in nobilium conventu publico*. Subſcribunt Adelelmus & Burchardus, qui hunc donutionem feciſſe dicuntur, Hugo dux Francorum, Odo comes, & alii, Adela comitiſſu, & Milo comes filius ejus. *Data vj. idus Septembris, anno xxj. glorioſi regis Lotharii, indictione ij.*

(*) *Villiers S. Benoiſt.*

XXXIV. Guido abbas fit epiſcopus Anicienſis.

Citeiret hoc tempus Guido ſeu Wido abbas Cormuticenſis, alioruinque monaſteriorum, Godefridi Gtiſagonellæ Andium comitis germanus fruter, ad epiſcopatum Anicienſem ſeu Podien'em, Lothario rege (*b*) volente, invitus promovetur. Podium uccedenti ud capeſſendum epiſcopatum, obviàm proiecti ſunt Pontius & Bertrandus ipſius nepotes ex ſorore Adelaide, uxore Wilielmi Provinciæ comitis, quæ & ipſu cum filiis, qui *Aquitaniæ clariſſimi conſules* dicuntur, fratri occurrit. Inito pontificatu, primùm omnium de funcienda pace, quum *treugam* ſeu *treugam Dei* uppellabunt, & de coercendis eccleſiæ bonorum taptoribas cogitavit. Ejus rei causâ milites ac ruſtici in anum eonvenire juſſi, at ſimul de funcienda pace & de reſtituendis ablatis tractarent; adverſantes repreſſi, opituiantibus prædictis nepotibus ſuis, quos upud Brivate oppidum cum valida manu urmatorum paratos eſſe mandaverat ad coërcendos rebelles: qui meru conſtricti, pacem ſacramento & obſidibus datis firmarunt, & res eccleſiaſticas reſtituerunt.

(*b*) *Gall. chr. to. 3. p. 911.*

XXXV. Vicentiæ reparatur S. Felicis monaſterium.

Exſtabat unte id tempus prope Vicentiam Itaiiæ arbem, perſtatque etiam nunc ſuncti Felicis monaſterium, cujus obſcura origo eſt. Ea hoc loco Deodericus ſea Theodericus Epiſcopus Mertenſis reliquias ſunctorum martyrum Leontii & Carpophori obtinuit ab epiſcopo Vicentino, *ubi & nobile* (*c*) *quondam monaſterium ſanctis Felicis viſebatur*, in quo hi martyres *primò recondiii ferebantur: ſed eo ab Ungris, qui pene locorum ipſorum victus ſunt, exuſto, atque aſſiduâ incurſione eorum*

(*c*) *Spicil. t. 3. p. 145.*

rum reparationem prohibebat, ad ſedem epiſcopalem infra urbem ſub altare depoſiti fuerant. Hæc ſcribebat auctor anonymus anno DCCCLXV. quo hæc tranſlatio facta eſt. Poſt annos quinque Rodulfus epiſcopus, ſacri ejus loci deſolationem moleſtè ferens, *cœnobium beatorum martyrum Felicis & Fortunati, Viti atque Modeſti*, ſitum » extra civitatem Vicentiam, *omni monaſtico cultu & divino officio deſtitutum* ob » negligentiam paſtorum & vaſtationem barbararum gentium, quæ in Italiam nu- » per irruerant, reſtaurare atque redintegrare decrevit ad prædictorum martyrum » honorem, pro domni Ottonis clementiſſimi imperatoris, ejuſque genitricis Ade- » laidæ piiſſimæ imperatricis, ſuaque & omnium viventium ſalute, & pro requie » Ottonis Magni. Quam ob rem *ad ſacrum myſterium quotidie peragendum*, abba- » tem Johannem, regulari diſciplinâ optimè inſtructum, ibidem conſtituit, eique » ac ſucceſſoribus ejus, omnia bona quæ ad prædictam abbatiam olim pertine- » bant, conceſſit, aliis inſuper adjectis, in quibus *abbatiam ſancti Viti* memorat *ſitam juxta eccleſiam ſancti Felicis, ubi ſacrum ejus corpus requieſcit:* quæ omnia » tradit Rodulfus eâ tantùm lege, ut in nativitate Domini, paſcha, & ſingulis » feſtivitatibus ſanctorum martyrum Felicis & Fortunati, candelam unam, panem » unum & ampullam plenam vino epiſcopis Vicentinis abbas & monachi annua- » tim deferant. Ughellus (*a*) diſtinguit monaſterium ſanctorum Felicis & Fortunati a monaſterio ſanctorum Viti & Modeſti, quæ duo Rodulfus epiſcopus confuudere videtur.

ANN. CHR. 975.

(*a*) *Ital. ſac. to. 5. c. 1100.*

XXXVI. Edgaro regi Edwardus ſuccedit.

In Anglia rex Eadgarus, magnus, pius, & monachorum benefactor inſignis, prematurâ morta deceſſit VIII. idus Julii, anno ætatis ſuæ XXXII. regni ſui in Mercia & Northumbria XVI. in tota inſula XVI. ſepultuſque eſt in Glaſtoniæ monaſterio, quod ipſe inſtauraverat. Quanta monachis præſtiterit, conſilio maximè Dunſtani, Oſwaldi & Ethelwoldi pontificum, reſtaurat varia cœnobia ab ipſo vel repatata, vel de novo exſtructa. Abbatiam namque Glaſtonienſem, ut modò » dicebam, inſtauravit; Abandunenſem ſuper Tamefim, ut verbis Henrici Hun- » tindonienſis (*b*) utar, compoſuit; abbatiam apud *Burch* prope Stanfordiam » ſtabilivit; Thorneienſem ei proximam, in mediis paludibus, loco tamen amœ- » niſſimo, fiait; Rameſienſem quoque in pulchertima inſula jurta eaſdem paludes; » quæ palus multis irrigua fluviis & lacubus, variis diſtincta inſulis, ſilvis etiam » adumbrata, monaſteria continebat non pauca, Elienſe, Rameſienſe, Chatericen- » ſe, Thorneienſe, & Crulandenſe; adhærentes etiam habens abbatias Burgenſem » & Spaldingenſem. Ad hæc ejuſdem regis mandato, curante Dunſtano, ſancita eſt regularis Concordia monachorum, ut in diverſis degentes monaſteriis uniformi ritu viverent. Qui tanta præſtitit in tam brevi ætate, quid facturus erat rex tantus, » ſi diutius viaiſſet? Hic feliciter vivens, feliciter obiit, inquit Henricus: nec » potuit malè mori, qui bene & vixerat, & tot eccleſias Deo fundaverat. Succeſſit optimo parenti filius haud degener, Edwardus nomine, dictus ſanctus, cujus regni principio apparuit cometa, ſignum eredlrum maximæ famis, quæ anno ſequenti ſubſecuta eſt.

(*b*) *Huntind. lib. 5.* Monaſteria ab eo ſtructa.

EO regnante conſul ſeu comes quidam nequiſſimus, Elferus nomine, congruente nomini ſuo feritate, complures abbatias, quas rex Eadgarus & Ethelwoldus epiſcopus conſtruxerant, quorumdam potentum aſſenſu & factione deſtruxit: quæ res iram Dei & priſtinas elades denuo accerſivit, rege ipſo intra quinquennium proditione gentis ſuæ occiſo. Factum ſignantiùs explicat Rogerius Hovedenus in » hunc modum. Princeps Mercliorum Elferus, complureſque regni primates, ma- » gnis occæcati muneribus, abbates e monaſteriis, in quibus eos tea Eadgarus col- » locaverat, expulerunt, & clericos cum ſuis uxoribus in ea introduxerunt, eo » animo ut monachi ex tota inſula exturbarentur. Sed huic furentis hominis væ- » aniæ reſtiterunt dux orientalium Anglorum Ethelwinus, vir religioſus, ipſiuſ- » que germanus Elfwoldus & Brithnotbus comes, & in ſynodo conteſtati ſunt, ſe » numquam ferre poſſe, ut monachi ejicerentur de regno, ubi religionem inſti- » tuerant. Quin etiam congregato exercitu orientalium Anglorum monaſteria » ſtrenuiſſimè defenderunt. Hæc agebantur, dum de rege eligendo magna inter principes diſſenſio erat, quibuſdam Egelredum, aliis Edwardum ejus fratrem eligentibus: ſed tandem pars Edwardo favens prævaluit, quem pater ſucceſſorem deſignaverat. Quam ob cauſam Dunſtanus & Oſwaldus eum coëpiſcopis & abbatibus, ducibuſque quàm plurimis electum conſecraverunt, & in regem inunxerunt. Ex illis monaſteriis, quæ Elferi comitis feritatem experta ſunt, unum fuit Wintecumbenſe ab Oſwaldo antiſtite conditum, ea quo pulſi monachi Rameſiam, unde aſſumti fuerant, remigrare coacti ſunt. Eorum verò abbas Germanus, trajecto mari, Floriacum, ubi educatus fuerat, repetiit, ſed poſt triennium ab Oſwaldo Rame-

ANN. CHR. 976. XXXVII. Perſecutio in monachos in Anglia.

ANN. CHR. 975.

ſiam revocatur: ubi uſquæ ad deceſſum Ethelwini ſeu Ailwini comitis Rameſiæ conditoris demoratus eſt.

XXXVIII. Bellum in Belgio.

Poſt mortem Tetdonis (*a*) Cameracenſis epiſcopi grandis altercatio in illis partibus denuo exarſit. Ottone quippe bello apud Sclavos occupato, Lothatius rex Atrebatenſis epiſcopatus, qui Cameracenſi conjunctus erat, pervaſerat, & Cameraco civitati jam imminere videbatur. Quare Godefridus Virdunenſis, & Arnulfus Flandrenſis comites Carolum ducem, Lothatii regis fratrem, quem Otto imperator ſibi devinctum citeriori Lothatingiæ ſub ſe præfecerat, ad tutandam urbem, & imperatoris partibus aſſerendam advocant, dum imperator reverſus epiſcopum vacanti eccleſiæ ſufficeret. Verùm Carolus tot vexationes in tota urbe ac regione exercuit, ut prædicti comites, ab eo diſceſſerint, donec imperator, hiemis intemperie a bello revocatus, ſuggeſtu Notcheri (*b*) Leodicenſium epiſcopi, Rothardo, nobili proſapiâ orto, Cameracenſem epiſcopatum contulit. Ille verò circa initium quadrageſimæ inſequentis ipſam urbem adiit, non multò poſt ordinatus ab archiepiſcopo Adalberone, a puero ſibi amico & maximi familiari, *ex quo videlicet in ſcholis Gorzienſis monaſterii pariter condiſcipuli exſtiterant*. Inter ea Rainerus (*c*) & Lauthertus fratres, filii Raineti Montenſis, cognomento Longi-colli, ſe paternis honoribus privatos eſſe indignè ferentes, eumdem Carolum Lothatii regis fratrem, atque Ottonem Alberti Vermandenſis comitis filium, cum aliis multis taptotibus auxilio adſciſcunt, & Montem caſtrum, ubi Godefridus & Arnulfus comites ſe munierant, aggrediantur: at illi e præſidio egreſſi manus conſerunt, & poſt dubium diu certamen fructu victoriæ potiuntur. Mox victores comites epiſcopus allicit (*d*) ad ſuas partes, eorumque auxilio ſubditis pacem & tranquillitatem reſtituit. Horum motuum fit mentio in appendice ad chronicon Frodoardi, ubi Godefridus comes lanceâ perfoſſus fuiſſe dicitur, qui tamen poſtea utcumque convaluit.

(*a*) *Geſta epiſc. Cam. l. 2. c. 100.*

(*b*) *ibid. c. 101.*

(*c*) *ibid. c. 93.*

(*d*) *ibid. c. 102.*

XXXIX. Marchianenſibus reſtitutio facta.

Cùm Duaci verſaretur Lothatius, petente Hemmâ ipſius (*e*) conjuge, villam *Ainet*, qui vicus eſt apud Atrebates prope Baſſiam oppidum, ab Arnulfo comite quondam abſtractam, reſtituit Marchianenſi monaſterio, ut deinceps prædictam villam haberent *tam abbatiſſa Judith, quàm ſorores, necnon fratres ipſius monaſterii ſanctæ Reſtrudis*: quod argumento eſt, duplicem eo loci etiam tum fuiſſe congregationem, virorum ac mulierum, ubi modò ſola virorum ſupereſt. *Actum Domicenſe caſtello, anno dominicæ incarnationis* DCCC.LXXVI. *regnante domno Lotharto anno* XXIX.

(*e*) *Mirai dipl. p. 43.*

XL. S. Theoderici abbatis elevatio.

Poſt annos quatuor, quàm monaſticus ordo in cœnobio ſancti Theoderici prope Remorum civitatem reſtitutus fuerat, Adalbero archiepiſcopus, pii facti auctor, de perquirendo corpore ſancti Theoderici, ejus loci abbatis primi cogitare cœpit. Effoſsâ humo, ubi ſacrum illud depoſitum aſſervari credebatur, inventus eſt primò loculus terrâ oppletus, quæ putrefactis laterum compagibus intro plurima ceciderat. Hoc cenotaphium de induſtria illic interpoſitum fuerat, ut perquirentium curioſitas eluderetur. Verum, altius defoſsâ humo, inventum eſt in ſubjecto tumulo corpus beati confeſſoris, *holoſericis veſtibus involutum, ſtolâ ſcilicet circumquaque lento auro deductâ*, & pretioſis indumentis. Hoc modo abditum fuerat ſancti Theoderici corpus, ob iterum, ut quidem credere par eſt, Normannorum; neque enim veri ſimile eſt, illud a tempore ſepulturæ ibi jacuiſſe, ut martyrologium loci verus innuere videtur: maximè cùm corpus ſancti Theoduſii abbatis, ejus diſcipuli ac ſucceſſoris, longè ante hoc tempus e tumulo levatum fuiſſet, & propter Normannorum procellas Remos delatum. Secus actum eſt de ſancti Theoderici corpore, quod ejus alumni ſecreto loco apud ſe ob metum Normannorum reponere malnerunt, quàm Remos amittendi periculo deportare. Ad illud porro perquirendum excitatus eſt Adalbero, tum crebris miraculis, quæ in eccleſia illa tuoe patrabantur, tum pietate ac devotione Airaldi abbatis ejuſque monachorum, qui patroni ſui conſpectu reliquiarum diutius orbari ægrè admodum ſuſtinebant. Inventio hæc accidit hoc anno, & quidem XIII. kal. Maii, inter ipſa quadrageſimæ ſollemnia. Inventum ſacrum corpus, Adalbero in terra, uti erat, relinqui juſſit, dum res Lothario regi ſignificaretur; qui ad ſollemnem elevationem invitatus, ei adfuit cum Emma regina & frequenti optimatum comitatu, & ſacrum loculum propriis manibus e tumulo efferre honori duxit. Id factum III. idus Decembris, quo die rex atque regina beato confeſſori pretioſa ornamenta contulerunt. Ad hæc Adalbero prædictum locum amplius illuſtrare cupiens corpus beati Theoduſii, quod tunc Remis in majori eccleſia quieſcebat, ad priſtinam ſedem, reclamantibus licèt civibus, reportari curavit.

XLI. Fuldenſium lis cum Herſfeldenſibus.

Eodem tempore pertinax controverſia erat Werinhario Fuldenſi abbati cum Gozberto Herſfeldenſi abbate, quæ jam dudum inter Hadamarum & Haganonem coram anteceſſoribus excitata fuerat, de navigatione ſcilicet atque uſu Huthilæ amnis

nis, qui eum Nesa apud Isenacum in Tutingia confinens, Wormâ recipitur. Arbitri finiendæ litis hoc anno dati cum aliis Theodericus Mettensis & Hiltebaldus Wormatiensis episcopi. Quæ fuerit arbitrorum sententia, non prodit Browerus, ex quo hæc accepimus. Certè nec Lambertus, Hersfeldensis ipse monachus, hujus controversiæ in chronico meminit, quæ fortè neque hoc loco nobis commemoranda erat: at veniam saltem metetur narrationis brevitas. ANN. CHR. 976.

In diplomate Ottonis secundi, quod Piligrimus Pataviensis antistes hoc anno pro ecclesia sua obtinuit, mentio fit de quibusdam cellis (*a*) eidem ecclesiæ subjectis, nempe cella *sancti Florentini martyris, atque Treisima ad monasterium sancti Hippolyti, necnon Chremissa, quæ est in honore sancti Salvatoris fundata & consecrata*. In alio diplomate (*b*) memoratur abbatia sanctæ Dei genitricis Mariæ, in territorio Patavienſi ad Danubium sita, quam idem imperator eidem episcopo, ob constantem ipsius fidem, in perturbatione Bajoariorum, quæ in defectione fratruelis sui Heinrici Heziloni ducis contigerat, sibi præstitam, & propter damna hinc passa, donat ac tradit, interventu fratruelis sui Ottonis ducis Bajoariorum, atque Willigisi archiepiscopi Mogunrinensis. Hoc monasterium Otilo dux Bajoariorum condidisse traditur Pirminius verò episcopus dedicasse. Prima ejus mentio nobis occurrit in litteris Arnolfi imperatoris. Perstat etiam nunc hoc puellare monasterium Niderburgense vulgò appellatum, instauratum a sancto Heinrico imperatore, cujus ex fratre neptis Hedlica ejus loci abbatissa fuisse traditur. XLII. Patavienses cellæ. (*a*) *Hund. to. 1. p. 350.* (*b*) *id. ibid. p. 388.*

Ad hunc item annum revocanda sunt primordia Bergensis (*c*) parthenonis, quem Wiltrudis, filia Gisleberti Lotharienſis ducis uxor Berthold ducis Bajoariorum, post mariti obitum liberorum expers inter Neobutgum & Eistetum opp da excitavit in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ, sancti Johannis & sanctæ Crucis, & dotalibus bonis locupleravit: ubi cœtus piarum virginum sub sancti Benedicti regu'a instituit, probante Ottone secundo imperatore, favente quoque Theophaniâ ejus conjuge, & Reginoldo Eistetensi episcopo confirmante. Ibidem etiam Wiltrudis ipsa velum monasticum accepisse traditur. Floruit eo loci sæculo duodecimo Relindis abbatissa, poëtria, sed maximè pietate insignis, quæ prolapsos sanctæ Odiliæ puellarum mores emendavit. XLIII. Bergensis parthenonis origo. (*c*) *ibid. p. 147.*

Babinbergæ versabatur initio Julii Otto Imperator, cùm genitricis suæ Adalhaidis interventu monachis ex monasterio Defertino, in honorem sancti Martini exstructo, cui tunc *venerandæ probitatis & sanctæ religionis abbas* Victor præerat, jus eligendi abbatis, a superioribus imperatoribus & regibus indultum, confirmavit. Ad hæc quamdam curtem, in pago Tutego, in comitatu Maugoldi positam, cum decimis & ecclesiis aliisque rebus ad eam pertinentibus concessit; insuper euttem, quam dicunt monachorum in loco *Amidei dicto*, sitam in pago Rætiæ, in comitatu Adalberti. *Data viij. nonas Julii, anno dominicæ inc.* DCCCCLXXVI. *indictione iv. anno verò regni domni Ottonis xv. imperii viij. Actum Babinbercb*. XLIV. Ottonis præceptum pro Defertina.

ANno insequenti ejus sæculi septuagesimo-septimo, Carolus Lotharii regis frater negotia & turbas tum suo ipsius fratri, tum Ottoni regi facessit; quem ut ad suas partes pertraheret Otto, eùm externis, tum civilibus bellis occupatus, Lotharienſis regni patri superiori, quam Mosellanam posteri dixere, ducem præfecit, ut fines imperii contra Lotharium fratrem tueretur. Idem Otto Ragineriam & Lambertum, Raginerii Longi-colli filios, quorum ille Hatwidem Hugonis Capeti filiam, hic Gerbergam Caroli filiam conjuges habebant, faventibus socerîs, tractum illum terrarum, qui Scaldim inter & Mosam jacet, habere sivit; quod Montensibus & Lovanienſibus comitibus originem dedit. Hanc Lotharienſis regni provinciam fratri suo datam, tamquam sibi ereptam, gravatè ferens Lotharius, urbem Mediomatricum occupavit, favente Theoderico seu Diedetico episcopo, sed postea resistente, ad quem graves hæ de re extant Gerberti (*d*) litteræ nomine Caroli, cui tum Gerbertus favebat. ANN. CHR. 977. XLV. Turbæ civiles. (*d*) *Gerbert. ep. 32.*

Necdum offensus erat in Theodericum Ottonis animus, eùm hic *per interventionem dilectissimi fobrini* sui *Deotfridi* seu Deoderici, *sanctæ Mettensis ecclesiæ episcopi*, rogatu Johannis sancti Arnulfi abbatis, donationem cujusdam Gisleberti eidem monasterio factam confirmavit. *Data vj. idus Maii, anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXXVII. *indictione v. anno verò regni domni Ottonis xvij. imperii x. Actum Theodonis-villa*. Postridie idem imperator, ob dilectæ conjugis suæ Theophaniæ amorem, Theoderici episcopi & Friderici ducis interventu, omnes possessiones parthenonis S. Petri Mettensis eum libera electione abbatissæ & advocati impertit. Idus Maii apud Theodonis-villam sub iisdem chronicis notis. In editis (*e*) corrigenda *indictio sexta*, & ponenda *quinta*. Jam decesserat Johannes sancti Arnulfi abbas, cùm idem Theodericus episcopus villæ (*f*) Vigiaci (*g*) restitutionem, sancti XLVI. Ottonis diplomata pro S. Arnulfo & S. Petro. (*e*) *Memoire p. 545.* (*f*) *id. p. 326.* (*g*) *Vigy.*

ANN. CHR. 977.

Arnulfi monaſterio factam a *divæ memoriæ* Brunone archiepiſcopo, in quo regni procuratio tunc recumbebat, confirmat eo pacto, ut ſtatuto die refectio fratribus inde exhibeatur pro requie æterna ejuſdem Branonis ſobrini ſui & fratruelis ſui Eberhardi. Ad hæc idem quoque ſancto Arnulfo reſtituit villam Reumagam, quam initio ſuæ promotionis *a Johanne quondam venerabili abbate* in beneficium obtinuerat. Ejus rei litteræ in editis carent chronicis notis.

XLVII. Laudunenſes, Senonenſes & Noviomenſes epiſcopi.

Sub finem anni præcedentis morte inblatus eſt Rorico Laudunenſis antiſtes, ſancti Vincentii monaſterii inſtaurator: cui hoc anno a Lothario rege ſuffectus eſt Adelbero ſeu Adalbero juvenis ex Lotharii regno, ut in appendice Frodoardi legitur, qui Remis kalendis Aprilis ab Adalberone archiepiſcopo conſecratus eſt ipsâ dominicâ palmarum. Alio nomine Aſcelinus dictus eſt, ut conſtat ex Gerberti epiſtola LIV. ſecundæ claſſis, aliiſque ejus ævi monumentis. Varia ejus fortuna fuit, varius animus, Carolo duci Lotharienſi, cujus in verba juraverat, infidus, monachorum Cluniacenſium oſor, ut probat ipſius carmen ad Rotbertum regem, ab Hadriano Valeſio editum; at in Vincentinos optimè affectus, apud quos ſepeliri voluit.

Ineunte hoc anno itidem mortem oppetiit Anaſtaſius Senonum archipræſul, cui Sevvinus ſubrogatus eſt, ambo de ordine noſtro quàm optimè meriti. Annum præcedentem pro Anaſtaſii obitu ſignat Clarius monachus, at ſecundùm veterem calculum. Mortuus quippe eſt VII. idus Januarii, & quidem mediâ noctu diei dominicæ, quæ in ſeptimum idus Januarii anno DCCCCLXXVII. incidebat. Ad hæc Sewinus ejus ſucceſſor ordinatus eſt IV. idus Junii, non Julii, (a) itidem dominicâ die, quæ ipſo anno cum quarto idus Junii convuniebat. Denique hunc calculum probat tempus mortis Sevvini archiepiſcopi, qui anno undu-milleſimo deceſſit poſt annos pontificatos viginti-duos. Sepultus eſt Anaſtaſius more deceſſorum ſuorum in ſuburbano monaſterio ſancti Petri. Ejus obitum angelico monitu didicit ejus germana ſoror, ſanctimonialis ſanctæ Faræ in Briegio: cujus monitu expergefactæ aliæ ſanctimoniales, officium pro eo, ſicut de ano confeſſore, perſolverunt. Sevvini electioni principio reſtitit Rainardus comes, tametſi ejus avunculus, eumque ingreſſu civitatis prohibuit: quare ordinatus eſt in Autiſiodorenſi eccleſia Sevvinus, qui ordinatus Rainardum excommunicavit, totamque provinciam interdicto ſuppoſuit. Excommunicationis ejuſmodi formulam habes in Spicilegii tomo ſecundo, & in appendice ad Reginonis collectionem canonum. De Sevvino plura inferiùs.

(a) *V. Spicil. to. 10. p. 635. & Baluz. append. Regin. p. 636.*

Hoc ipſo anno Hadulfus Noviomenſis præſul in nativitate ſancti Johannis deceſſiſſe traditur in appendice Frodoardi, ſucceſſorem ſortitus Liudulfum Alberti comitis Viromandenſis filium, Heriberti tertii fratrem, Herberti ſecundi Viromandorum comitis filium, fratrem verò Alberti comitis, inſtauratoris monaſterii ſancti Quintini in Monte prope Perronam, de quo in præſens agendum eſt.

XLVIII. S. Quintini de Monte cœnobium inſtauratum.

Albertus Viromandenſis comes in litteris ſuis pro inſtauratione eccleſiæ ſancti Quintini, prope Perronam ſitæ in Viromandenſi comitatu, aſſerit, eccleſiam in honore ſancti Quintini martyris antiquitus dedicatam fuiſſe, *in monte ſitam prope vicum Perronam, quam quondam Dagoberti regis auctoritate, Erchenoldi præfecti donatione, ſancti Eligii pontificis benedictione, Ultanus quidam, genere Scotus, profeſſione monachus, eccleſiaſticis ſanctionibus ac monitis* intrinſecus *inſtituentibus, abbatis honore ſunctus*: quam eccleſiam habitantium incuriâ & barbarorum infectatione penitus deſolatam a fundamento denuo ædificari juſſit, &, abbate ibidem conſtituto, abbatiam confirmavit, & bonis hereditariis dotavit. His litteris, quæ notis chronicis deſtitutæ ſunt, ſubſcribit Albertus ipſe, & poſt eum Heribertus comes, Wido comes, aliique, & poſt eos *Leudolfus Veromandenſis ac Noviomenſis eccleſiæ epiſcopus. Actum in curia ſancti Quintini, die paſſionis ejus.* Si Leudulfus ſeu Liudulfus ipſo tempore, quo hæc charta ſcripta eſt, eidem nomen ſuum appoſuit; hæc inſtauratio a comite Alberto facta non eſt ante præſentem annum, quem Liudulfi epiſcopi primum eſſe conſtat. An verò monaſterium in Monte prope Perronam ab Ultano abbate primitus conditum fuerit, aut Albertus comes in præmiſſis litteris pro comperto habet, non levis eſt difficultas. Certum quippe eſt, Ultanum primum auctorem & abbatem fuiſſe baſilicæ Perronenſis, quæ deindè ſancti Furſei nomine ac reliquiis inſignitur, atque adjuncti monaſterii, quod ab annis ampliùs octingentis ad clericos ſæculares tranſlatum eſt: an verò etiam conditor ac rector fuerit ſuburbanæ eccleſiæ ſancti Quintini, ex eo juſtæ dubitationi locus relinquitur, quòd nulla ejus monaſterii occurrat mentio apud illos auctores, Alberto comite ſuperiores: cujus ævo forte canonici hunc ſumorem in vulgus ſparſerint, ut monachorum nomen ac memoriam a baſilica ſua removerent, & Ultanum, non Furſeanæ, ſed Quintinianæ eccleſiæ auctorem ac

pit-

primum abbatem esse assereret. Si tamen Ultanus utrique præfuerit, cœnobii sancti Quintini de Monte origo non Dagoberti auctoritati tribuenda est, sed Chlodovei ejus filii, cujus principatu Erchinoaldus regiæ domus præfecturam obtinuit. In prædictis Alberti litteris, non exprimitur primus instaurati loci abbas, quem Evrardum esse Acherius noster docet in notis ad Guibertum, ubi Alberti comitis litteras retulit, ac syllabum sancti Quintini de Monte abbatum. In ejus loci necrologio notatur sx. kal. Augusti obitus domni Evrardi abbatis primi hujus congregationis, & v. idus Septembris Alberti comitis Vermandensis, *qui sua munificentiâ fundavit locum istum*. ANN. CHR. 977.

XLIX. S. Judoci monasterium in eodem instauratur.

Postquam cella sancti Judoci Lupo Ferrariensi abbati concessa fuerat, Normannorum tempestate ad tantam solitudinem redactus est locus iste, ut vix unus illic supereſſet clericulus, &, quo in loco sancti Judoci corpus quiesceret, ignoraretur. Tandem verò tempore Lotharii regis, & quidem hoc ipso anno, inventum est a quodam rustico, nomine Stephano, qui superno instinctu, relictâ uxore, ad cellam sancti Judoci se recepit, ibique Sigemanno ædituo, qui solus in ecclesia illa excubias agebat, adjunctus, dum ejus jussu sacrum loculum perquirit, enm ad dexteram altaris sancti Martini invenit: quo ex loco super altare VIII. kalendas Augusti depositum est. Ipso anno monasterium sancti Judoci instaurari cœptum, & monasticus ordo ibidem restitui, ubi Sigebrandus abbas constituitus est. Huic successisse videtur Herboldus, ad quem Ilembardus monachus Floriacensis, instigante Adelelmo monacho, libellum scripsit de inventione corporis sancti Judoci & miraculis inde consecutis *temporibus Hugonis Magni seu Rotberti regis*, uti Ordericus Vitalis (*a*) commemorat. In his miraculis unum a veracibus viris, Adelelmo & Richerio monachis, narratur, quòd, dum a prædicto Stephano reliquiæ sancti Judoci pro constructione basilicæ ad monasterium sancti Richarii deferrentur, inclyta quædam puella, nomine Bertsendis, gradiendi facultatem ad sacras reliquias recuperavit. Alia miracula facta tempore Widonis abbatis, qui forte Herboldo successus est.

(*a*) *Orderic. p. 497. & segq.*

L. S. Judoci reliquiæ alibi translatæ.

Post hæc, grassantibus bellis, corpus sancti Judoci denuo secreto loco abditum fuit, paucis conscius, quibus mortuis ignorum locum derexit alius quidam rusticos, qui ob id ad monasticam professionem admissus est, & sacri corporis custos constitutus. Verùm, cùm non satis humanè ab ejus loci abbate tractaretur, sacras reliquias Gomercium furto abstulit, quas Goisfredus loci municeps in ecclesia castellana, ubi quatuor canonici erant, deposuit. Sub hæc, orto in illa ecclesia incendio, canonicus quidam eas inde erepras ad ecclesiam sancti Martini de Parmis (*) deportavit: qui locus est in pago Vilcassino, ubi olim prioratus Uticensi subjectus monasterio: in cujus loci ecclesia hactenus sancti Judoci caput & alterius brachii radius asservari dicitur. Illic frequentata iridem miracula, *de quibus Meruleusis Willelmus, venerabilis monachus & sacerdos, egregium dictamen edidit*. In his Philippus rex Francorum, eo nomine primus, qui biennio febre conflictatus, nullâ medicorum arte sanari potuerat, cùm aquam tactu reliquiarum sancti Judoci sanctificatam bibisset, & duobus noctibus ad sanctum corpus orasset, integram sanitatem recuperavit. Sanatus verò quinquaginta solidos Pontesienses cum annuis nundinis ad festum sancti Judoci concessit.

(*) *al.* Parois.

LI. Paredi cellæ origo & priores.

Paredum locus est diœcesis Augustodunensis ad Burbunciam (*) amnem in pago Quadrilensi (*) cella Cluniacensium monachorum (decanarum vocant) insignis, unde Paredum-monachorum (*) appellatur. Hoc monasterium, cooperante sancto Mayolo abbate, in proprio solo construxit Lambertus Cabilonensis comes, filius Rotberti vicecomitis ex Ingeltrude matre, vix ulli tunc temporis in christiana religione secundus; voluitque nulli alteri ecclesiæ vel abbatiæ subjacere. Verùm Hugo præsul Autisiodorensis, ejus filius, videns prædictum locum per se stare non posse; Rotberti regis consilio, necnon Heinrici Burgundiæ ducis; illum Cluniacensi monasterio sub Odilone abbate subjecit. Ex quo redarguas Glabrum Rodulfum, cùm Hugonem (*b*) episcopum ejus monasterii primum auctorem & conditorem dicit. Paredi monasterii prima fundamenta anno ejus sæculi septuagesimo-tertio jacta; ejusque dedicationem hoc anno, id est septuagesimo-septimo, in honorem sanctæ Mariæ virginis, sanctique Johannis-Baptistæ, & sancti Grati episcopi & confessoris factam fuisse discimus ea historia ejusdem loci chartario præmissa; ubi locus Aureavallis cognominatus dicitur. Ibidem enumerantur prædia, xenia & ornamenta, quæ Lambertus munificus comes novo monasterio ipso die dedicationis concessit. Litteris dotationis ab eo confectis subscribunt post illum Adalais uxor ejus, Hugo filius ejus, Rodulfus episcopus Cabilonensis, Johannes & Ilardus item episcopi, Rodbertus vicecomes & Leoraldus. Idem Lambertus Paredi humari voluit post obitum, qui contigit VIII. kalendas Martii anno DCCCCLXXXVIII.

(*) *la Bresbince.*
(*) *le Charolais.*
(*) *Paray-le-monial.*
(*b*) *Glab. lib. 3. c. 2.*

Et

ANN. CHR. 977.

Est & alter locus ejusdem nominis non procul a Burbone-Anselli (*) Paredum fratrum (*) dictus ad discrimen alterius, ducto a fratribus seu monachis cognomine. Primus Paredi-monachorum prior videtur fuisse Andraldus, qui cum locum regebat tempore Hugonis comitis & episcopi. Aymardus *bonæ memoriæ prior*, & Guntherius ejus successores tempore sancti Odilonis abbatis, Hugo sub sancto Hugone abbate, Artaldus tempore Pontii abbatis, Bernardus & Gerardus tempore Petri Venerabilis, utl ex chartario colligere poruimus, in quo plurimi nobiles se suosque filios ibidem Deo consecrasse perhibentur.

(*) *Bourbon. Lancy.*
(*) *Paray. le Frainy.*

LII. Salvatoris cœnobium prope Narbonam.

In Septimania nobilissima matrona quædam nomine Adalais, condito testamento statuit, ut *sanctum opus*, hoc est monasterium virginum, quod *inchoatum* ab ipsa erat *subtus Narbonam*, *in honorem omnipotentis Dei sanctique Salvatoris construeretur*, idque absolvendum relinquit sororibus suis & domnæ Ateendi comitissæ, atque in eam rem constituit eleemosynarios suos seu exsecutores, scilicet Ermengaudum archipræsulem Narbonensem, Raimundum, Vassadellum, & alios. Ad hæc eadem piissima matrona quædam prædia legat cœnobio sanctæ Mariæ, quod vocant Crassam, sancto Petro apud Caunas, monasterio sancti Aniani, cœnobio sancti Pontii apud Tomerias, monasterio sancti Laurentii in pago Narbonensi. In „ fine rogat, ut si monasterium sancti Salvatoris perfectum fuerit, filia sua ejus ab„ batissa constituatur. Factum testamentum IV. nonas Octobris, anno XXIV. re„ gnante Lothario rege. Non extat hoc Salvatoris monasterium; immo an um„ quam perfectum fuerit, incertum.

LIII. S. Mariæ in Taxo monasterium conditur.

Per eas tempestates cælesti revelatione (*a*) admonitus est Froylanes monachus, ut oratorium in honorem sanctæ Mariæ in terra seu monte Taxo, qui locus est diœcesis Urgellensis in comitatu Bergitano, exstrueret. Nec mora Froylanes operi manum admover, collaborantibus locis suis, scilicet Godemaro presbytero & monacho, Armamiro presbytero quoque & monacho; Ildesindo, Lodorico, Ausalono & Sigiusredo monachis. Eorum exemplo commori Oliba comes & Mironus seu Miro episcopus, scilicet Gerundensis, ipsius frater, consultu Wisadi episcopi diœcesani, monasterium ibidem construere in honorem sanctæ Mariæ, præfecto eidem Froylane abbate, qui pii operis primus auctor exiterat. De successore verò id constitutum, ut deinceps electio abbatis non fiat extra suum ipsorum consensum, & comitum Bergitanensium, & sine auctorirate episcopi Urgellensis. Constructo monasterio dotem assignat ad alendos duodecim monachos, ac singulis victum quotidianum, id est *libram panis frumenti secundùm regulam sancti Basilii & sancti Benedicti*; in summa *victum & vestitum secundùm consuetudinem & secundùm regulam sancti Benedicti*, & vini mensuram ab eo constitutam. Verùm quia in aridis illis locis non facilis erat leguminum & olerum copia, iisdem monachis permittitur edere, quidquid habere potuerint in refectionem. Denique iidem fratres, Oliba & Mironus, ac Wisadus episcopus cum assensu nobilium ejusdem pagi constituunt, *ut ipsum cœnobium sanctæ Mariæ fiat major ecclesia de toto Bergitano ad baptizandum & sepeliendum omnes homines, qui ibi se dedicant ad illorum obitum, aut quicquam donare voluerint de sua proprietate, fiant absoluti de omnibus peccatis eorum.* Insuper, ut ipsum cœnobium usque in finem sæculi sit omnino liberum, sicut scriptum est in regula sancti Benedicti. Facta est hæc charta *anno trabeationis Christi* DCCCCLXXVII. *erd* MXV. *indictione* V. *idibus Octobris, anno* XXIIII. *regnante Leuthario Francigeno rege, apud nos autem imperante Domno Jesu Christo.*

(*a*) *Marca Hisp. c.* 906. & 914.

LIV. Rivipollensis ecclesiæ dedicatio.

Aute aliquot annos Arnulfus (*b*) Rivipollensis abbas, deiu episcopus Gerundensis, novam monasterii basilicam molitus est, sed morte interceptus imperfectam reliquit. Eam verò absolvit ejus successor Guidiscalus abbas, curavitque dedicari XVII. kalend. Decembris hoc anno per manus Mironis Gerundensis antistitis, Fruiani Ausonensis, & Guisadi seu Wisadi Urgellensis, *qui licèt ob iter domni Petri absens corpore, præsens tamen adfuit mente*, præsentibus Olibano marchione seu comite Cerritanensi & Borrello Barcinonensi: qui omnes litteris factæ dedicationis subscripserunt, & insuper Suniarius Helenensis, & Vivens Barcinonensis antistites. His litteris subjicitur confirmatio omnium ejus loci possessionum, & libera electio abbatis secundùm regulam sancti Benedicti. Subscribit inter alios Theudericus abbas Campi-rotundi.

(*b*) *Marca Hisp. c.* 917. & 1297.

LV. S. Petri monasterii Bisuldunensis origo.

Prædictus Miro Gerundensis episcopus (*c*) ac Bisuldunensis comes, una cum fratribus suis, Olibano ac Sennofredo comitibus, in ecclesia sanctorum Petri & Pauli atque Andreæ, sita juxta oppidum Bisuldani, disponit & ordinat cœnobium monachorum *sub regula almi patris Benedicti*: quam ecclesiam nulli alteri potestati, quàm Romanæ ecclesiæ subjectam esse decernit. Præter ea statuit in eodem cœnobio cœmiterium totius castri Bisulduni ac villarum circumpositarum, ita ut ab eo tempore nec clerici, nec laici quivis licentiam habeant sepeliendi in alio cœmi-

(*c*) *Ibid. c.* 919.

Digitized by Google

miterio. Acta hæc ſcriptura VIII. kal. Decembris, eræ MXV. anno incarnationis DCCCCLXXVII. *anno biſdeno tertio, ex quo Fraxcorum rex Lautarias regaudi fumſit exordium.* Prædictis notis chronicis hujus inſtrumenti, uti & ſuperioris, melius conveniret Lotharii annus XXIV. Subſcribit poſt Mironem & Olibam Seniofredus comes, qui tamen ante annos decem e vivis exceſſiſſe creditur. Idem confirmant longè poſt id tempus, iiſdemque litteris ſubſcribunt Odo Gerundenſis epiſcopus *in anno ſeptimo regni Roberti regis*, Guifredus Narbonenſis, Guillelmus Urgellenſis. Prædicto anno DCCCCLXXVII. idem Miro, victus precibus Ermengardæ comitiſſæ, conjugis Olibæ comitis fratris ſui, donat Biſuldunenſi eccleſiæ ſancti Genæſii ac ſancti Michaëlis ſuburbanam ſancti Vincentii eccleſiam, eo pacto, *ut Ermenparda* (a) *jam nominata comitiſſa & filiæ ejus Bernardus ſtatuant ibi canonicos regulares, qui die ac nocte Deo deſerviant*: qui locus, ſi ſanus ac ſincerus eſt, antiquiorem continet, quàm quidem legerim, mentionem canonicorum regulatium.

ANN. CHR. 977.

(a) *ibid. c. 923.*

Supereſt ad hoc uſque tempus Regulæ monaſterium diœceſis Vaſatenſis in Waſconia, olim *Saxies* appellatum, cujus inſtauratio hoc anno contigit, prima origo non ſatis comperta eſt. Illud conſtat, hoc monaſterium ante Nortmannorum (b) tempora extitiſſe, & ab illis anno DCCCXLVIII. everſum fuiſſe: an verò a Carolo Magno conditum fuerit, ut quædam recentiorum temporum tabulæ perhibent; an a ſancto Mummolo Floriacenſi abbate, dum in illas partes profectus eſt, ſæculo ſeptimo excitatum, definire noſim. Locum amœniſſimum ita deſcribit Aimoinus Floriacenſis in libro de vita ſancti Abbonis abbatis, qui ibidem interfuit. *Monaſterium Regulæ, in honore principis apoſtolorum Deo dicatum, in monte eſt poſitum; qui undeliret mons a tribus lateribus ariolatis, aquilonari, & occidentali, altus cingitur montibus: a meridie Garumnâ vallatur flumine, periculoſaque vallis vorargine. Ab oriente ipſum inter & alterum montem vallis exiſtit peranguſta, per quam fons meat, quem incolæ Moſellam nuncupant. Simulq; modo ab occidente alterius fontis rapido alluitur curſu, cui Moſa nomen eſt ... Ab Aquilone parva conjacet planities, cui conditor municipii, vel, ut quidam volunt, civitatis, turrim quadris lapidibus extructam oppoſuit.* Regula dictum eſt monaſterium a pietate monachorum, ibi regulam ſancti Benedicti accuratè ſequentium, quos tamen Aimoinus negat unquam eam exactè ſervaſſe. Ab eo loco aberat tria circiter millia paſſuum Caſſinogilum palatium pagi Aginnenſis, quod a Nortmannis ita everſum fuit, ut tamen priſcæ dignitatis veſtigia Aimoini quoque tempore ſupereſſent. Eodem tempore deſtructum Regulæ monaſterium, quod Willelmus Sancii Burdigalenſium comes ac dux totius Waſconiæ, cum fratre ſuo Gumbaldo epiſcopo inſtauravit, & Richardo Floriacenſi abbati, ejuſque ſucceſſoribus regendum commiſit, miſſâ ad eum legatione, ut in litteris Gumbaldi epiſcopi & Willelmi ducis (c) legitur, & ad fratres Floriacenſes, rogans, ut ipſe, ſi fieri poſſet, ad prædictum locum deſcenderet, vel ſaltem quoſdam e monachis ſuis eò tranſmitteret, qui amiſſa requirerent, deſtructa reſarcirent, & animarum lucris darent operam. Hac legatione acceptâ, Richardus abbas illuc ſe contulit, amiſſa recuperavit, villam Aliatdis, quæ modò Regulæ nomine cenſetur, ædificavit, leges conſtituit, quas dux & nobiles viri confirmarunt. Prædictis litteris, nomine Gumbaldi *epiſcopi Vaſconiæ*, & fratris ejus Willelmi Sancii Waſconum ducis confectis, primus ſubſcribit Gumbaldus *epiſcopus Vaſconiæ* & totius provinciæ dux: quos titulos itidem uſurpat in alio inſtrumento, quo mediam partem eccleſiæ ſanctæ Mariæ fratribus monaſterii Regulæ conceſſit (d) anno ſequenti; nimirum quia in ſæculo conjugatus fuerat, & jam epiſcopus Vaſatenſis epiſcopatus nomine omnes Novempopulaniæ epiſcopatus tenebat, ut illuſtriſſimus Petrus de Marca (e) obſervavit. Eidem Regulæ monaſterio *Fortis-Arſius abbas de Blandimonte* confert monaſterio ſancti Petri *in loco, qui prænominatur Sgarra*, ſuper flumen Garumnæ, portionem alodi ſui in Monte-viniture pagi Vaſatenſis, vicariæ Gamagenſis, *meaſe Madio, regnante comite Guillelmo Sancto.*

LVI. Regulæ monaſterii inſtauratio.

(b) *V. lib. 30. n. 79.*

(c) *Marca Beatn. lib. 3. c. 3. V. 10 2. Labbe p. 743. & ſeqq.*

(d) *Marca ibid.*

(e) *ibid. c. 8. n. 5.*

Ejuſdem Willelmi-Sancii tempore aliud monaſterium, Regula itidem dictum, in Bearnia, diœceſi Laſcurrenſi, excitatum eſt (f) *cum favore vice-comitis Centullo Gaſtonis & Lupinacenſis Lupi-Garzia*, ſuffragantibus principibus Waſconiæ & vicinis abbatibus, necnon militibus, clericis & laicis illius terræ, cum conſilio Arſiæ Laſcurrenſis epiſcopi, cognomento Racæ. Primam ejus condendi occaſionem præbuere duo clerici, qui, cùm vitam monaſticam in quodam vico Bearniæ finitimo ſtudioſè exercuiſſent, ubi labore manuum vitæ ſibi neceſſaria comparabant; inde a domino loci poſiti, ad denſiſſimam ſilvam pagi Bearnenſis ſe receperunt: ubi a quodam ſacerdote, Garſia nomine, qui ſancti Petri eccleſiam ibi ſegebat, humaniſſime excepti, monaſterii prima illic fundamenta jecerunt, in quodam clivo, cui tum Barbapodii ſeu Liferati vocabulum erat: ac monachis ibidem con-

LVII. Alia Regulæ monaſteria.

(f) *id. lib. 4. n. 22.*

gre-

ANN. CHR. 977. gregatis, quibus Garſias ipſe adjunctus eſt, Centullum abbatem præficiendum curarunt. Horum piis conſiliis opem ac ſubſidium impendit Centullus-Gaſto vicecomes Bearnenſis, & Garſias Lupi vicecomes Lupiniacenſis. Centullus abbas eccleſiam in honorem ſancti Vincentii inchoavit, quam Rabinus ejus ſucceſſor perfecit. Hunc exceipit Sancius abbas, cui Sancius comes, Willelmi filius ac ſucceſ-

(a) *id. l. 5. c.* 5. ſor, beneficum itidem ſe præſtitit. Tertium item ejuſdem nominis (a) monaſterium, ſancti Orientii de Regula cognominatum, tunc temporis in Bigorritano ſolo conditum eſt ab Ottone-Dato vicecomite Monranerii, temporibus Ludovici comitis & Bernardi epiſcopi Bigorræ, opitulante Arnaldo-Sancione vicecomite. Primus eidem loco præfectus eſt Mancio abbas, idem, ut videtur, Fortis-Mancio (b) ab-

(b) *id. p.* 219. bas, qui Gumbaldi epiſcopi littetis de eccleſiæ ſanctæ Mariæ portione Regulæ data ſubſcripſit.

Idem Willelmus-Sancius comes, ſuperiùs laudatus, multa quoque beneficia contulit, non modò ſancti Severi monaſterio in capite Waſconiæ, cujus eum inſtauratorem fuiſſe diximus, ſed etiam aliis Novempopulaniæ monaſteriis, ut puta ſancti Johannis-Baptiſtæ de Sordua, & ſancti Vincentii de Luco. Quis ſancti Johannis Sordonenſis primus auctor fuerit, incertum. Situm eſt hoc monaſterium in diœceſi Aquenſi, ad confluentes utriuſque Gavi, Oleronenſis & Bigortitani ſeu Palenſis.

LVIII. Novempopulaniæ alia monaſteria.

(c) *id li. 3. c.* 20. Hnic monaſterio Willelmus-Sancius (c) eum Urraca conjuge ſua quaſdam eccleſias attribuit. Idem villam de Luco (d) Deo & ſancto Vincentio donavit, reti-

(d) *ibid. c. 3.* nente Gaſtone-Centulli vicecomite: qui tandem acquievit, victus precibus Gatciæ abbatis, qui ei ſuam conſanguinitatem cum dicto comite objecit. His adde abbatias ſanctæ Mariæ de Simorra, & ſancti Michaëlis de Peciano (*) quæ tem-

(*) *de Paſſau.* poribus illis inſtauratæ ſunt: utraque enim inter cœnobia Waſconiæ recenſetur in notitia monaſteriorum principatu Ludovici anguſti. Abbatia Simorræ ſita eſt in diœceſi Auſcienſi ad Gimonam fluviolum, haud procul a cella Medulſi, quæ Soricinienſi monaſterio quondam ſubjecta erat. Peciannm verò monaſterium poſitum eſt in ſuburbio civitatis Auſciorum, cui comites Aſtaracenſes multa beneficia contuletunt, in primis Guillelmus, filius Arnaldi comitis, qui monaſterium Pecianum accepit ab Ottone diacono germano ſuo; & a Fortone ejuſdem monaſterii abbate, cæteriſque monachis ejuſdem loci octo vaſa argentea ingentis pretii: quibus monaſterium cum omnibus ejus appendicibus cooceſſit; quod Benedictus papa VII. Garſias archipræſul, Petrus Toloſæ epiſcopus, Bernardus Aginenſis, Aimericus comes Ferenziacus, Rogerius Convenianenſis comes, Otto *ſervus ſervorum omatum monachorum*, aliique confirmarunt.

In Gallicia Rudeſindus epiſcopus & abbas, cujus jam ſæpe (e) meminimus,

LIX. Rudeſindus epiſcopus obit. ad cælum migravit. Inſtante morte, convocatis Cellæ-novæ fratribus in hæc „ verba ſermonem fecit. En, fratres, nexibas hujus carceris & periculis exſilii „ hujus jam liberari pergo; quam ob rem ſanctæ profeſſionis veſtræ memores, re-

(e) *V. ſupra n.* 23. *& l. 47. n.* 10. „ligioſè Deo ſervire curate. Monaſterium veſtrum ab omni dominatione, tam „regia, quàm epiſcopali, liberum vobis relinquo. Iſtuc quoſcumque, qui ſanctam „ hanc profeſſionem arripere cupierint, tam ſervos quàm ingenuos, nobiles & igno„biles, ex quacumque regione, quatenus facultates veſtræ ſinent, admitti jubeo. „ Nullum enim perſonarum apud Deum diſcrimen eſt, ſed meritorum. Dein, ſumtis ſacris myſteriis, petentibus fratribus Mamilanum abbatem deſignavit, & poſt ipſum ſucceſſoris electionem ſecundùm regulam ſancti Benedicti fieri præcepit. Poſt hæc ſeptuageſimo ætatis ſuæ anno, exactis in epiſcopatu annis triginta-duobus, in abbatia viginti, kalendis Martii, qui dies in feriam quintam incidebat, horâ completorii, Ranimiro regnante, animam Deo reddidit: quod Senorina abbatiſſa, cujus ſuperiùs (f) meminimus, ex concentu angelico abſens intellexit.

(f) *ibid.* Sepultus in lapideo loculo propn eccleſiam ſancti Petri. Libros de ejus vita & miraculis duos ſcripſit ſæculo duodecimo Stephanus monachus Cellæ-novæ. Rudeſindi duplex teſtamentum vulgatum eſt, unum pro conſtructione Cellæ-novæ, alterum paullo ante obitum, relatum ab Yepeſio, quo Mamilanum abbatem inſtituit. Hoc teſtamentum factum dicitur XVI. *kal. Februarii, ærâ poſt milleſimam decimâ-ſextâ*; quæ anno Chriſti DCCCCLXXVIII. convenit; quo admiſſo, Rudeſindus eodem anno deceſſiſſe dicendus eſſet; at præmiſſæ ejus mortis chronicæ notæ coincidunt cum anno præcedenti, quo feria quinta in kalendas Martias incidebat. Non diu Cellæ-novæ præfecturâ tranquillè potitus eſt Mamilanus, qui a nobilibus vicinis exagitatus, ad ſolitudinem ſe recepit. Eo abſente, direptum, & tantam non everſum monaſterium: ad quod Mamilanus ſynodi juſſu revocatus, omnia ex integro reſtituit. De Cellæ-novæ abbatibus, cellis, & prærogativis, plura leges a-

(g) *Yepes an.* 933. pud Yepeſium (g).

Hoc ipſo anno Covarruvienſe monaſterium ſanctorum Coſmæ & Damiani, quod an-

antea monachorum fuerat, Garzias-Ferdinandez comes & Avu ejus uxor de monachis obtentum Urracæ filiæ ſuæ tradiderunt, futurum deinceps puellarum cœnobium, quod illi multis prædiis & ornamentis locupletarunt. Exſtat apud Yepeſium (*a*) ejus rei documentum, datum VIII. kal. Decembris, æra diſcurrente MXVI. Urracæ primæ abbatiſſæ ſucceſſit Sancia filia Alfonſi regis, ibideoque cum illis Urraca uxor Ordonii tertii humata. ANN. CHR. 977. Covarruviæ monaſterium. (*a*) *Yep. tom. 5. ſcrip. 26.*

De anno, quo Notkerus ſancti Galli abbas deceſſit, variu eſt auctorum ſententia. Hermannus ejus obitum hoc anno collocat; Hepidannus differt ad quatuor annos. Hermannus haud dubiè præferendus, cui favet Burchardus ſancti Galli monachus, qui res illius monaſterii poſt Ekkehardum juniorem perſecutus eſt. Is enim agens de electione Immonis Notkeri abbatis ſucceſſoris, ait eam contigiſſe eo tempore, quo inter Ottonem imperatorem & nepotem ejus Henricum ducem Bajoariæ gravis do regno contentio orta eſt: quod hoc anno acciditſe Hermannus, ultique propiores illorum temporum ſcriptores tradunt. Certè Hepidanni vulgatum calculum perturbatum eſſe paret ex iis, quæ refert ad annum DCCCCLXXXIV. de Lotharii regis impreſſione in fines regni, ut ipſe vocat, Aquiſgrani: quod quinquennio priùs eveniſſe conſtat. Ipſo anno, quo Notkerus abbas, e vivis excellere Burchardus, qui ei abbatiam reſignaverat, & Notkerus medicus: quorum mortes cometes, qui autumno apparuit, portendere creditus eſt. Otto imperator electionem probavit Immonis abbatis, qui nnn modò temporalia rectè adminiſtravit, ſed etiam regularis vitæ diſciplinam optimè informavit. Auream tabulam ad altare ſancti Galli, aliaque ornamenta eccleſiæ feciſſe dicitur. Legitous in veteri codice ſancti Galli epitaphium Purchardi ſeu Burchardi minoris abbatis, qui ſexto-decimo Kalendas Auguſti obiiſſe memoratur. Immo ejus ſucceſſor octo annis monaſterium rexit. LX. Notkero abbati S. Galli ſuccedit Immo.

Bobienſi monaſterio tunc præſidebat Petrus abbas, cui Otto imperator comitatum Bobienſem, & univerſa, quæ ad eum pertinebant, reſtituit, inveſtiens ipſum abbatem *per annulum aureum de jam dicto comitatu*, irrita decernens quæcumque Adalbertus vel Opizo marchiones in prædicto comitatu uſurpaverant. Huius rei teſtes recenſentur Wiligiſus archiepiſcopus Moguntinus, Rainaldus Tieinenſis, & Johannes Placentinus epiſcopi, aliique comites & imperialis aulæ miniſtri. *Data* XV. *annas Aprilis, anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXXVII. *indictione* V, anno verò regni domni Ottonis XVI. *imperii* XI. *Actum Nociomago palatio imperiali*. Hinc colligitur, Gerbertum ante id tempus abdicaſſe præfecturam Bobienſem, quam poſtea reſumſit. Diſtinguendus Gerbertus abbas a Giberto præpoſito, cujus gratiâ Otto imperator ejuſdem monaſterii privilegia confirmavit novo diplomate, quod Margarinus ad annum DCCCCLXXII. Ughellus ad annum DCCCCLXXXII. revocat. Uter meliùs, incertum, quippe cum unus imperatoris & indictio in editis deſint. LXI. Bobio comitatus aſſeritur.

COmpoſitis in imperio rebus, Otto imperator Aquiſgrani quietus reſidebat, cùm rex Lotharius, ejus ex ſorore nepos, circa feſtum ſancti Johannis, facta in Lotharienſem provinciam irruptione, Aquiſgrani palatium invaſit, unde imperator, inopinatæ violentiæ reſiſtere non valens, Coloniam ſe receperat. Triduo Aquiſgrani demoratus Lotharius, omnia militum licentiæ permiſit, gallum in culmine baſilicæ Aquiſgranenſis poſitum, in Galliam convertl juſſit, quaſi Gallicanæ dominationis ſignum. Revertentem Otto collecto numeroſo exercitu inſecutus uſque Luteciam-Pariſiorum, in Monte-martyrum *alleluia* adeò elatis vocibus decantari præcepit, ut cantus ad aures Hugonis Patiſiorum comitis, adeòque Pariſienſium omnium perveniret. Tum verò Lotharius ex pudoris conſcientia colligens animos, diſcedentem Ottonis exercitum ſubſequitur, cujus extremum agmen ad Axonam, qui inopinato aquarum confluxu turumuerat, in flumen præcipitavit. Hæc fuſè Baldericus (*b*) commemorat, breviùs Lambertus, aliique Germanici ſcriptores. Inter ea Adelais imperatrix, Ottonis parens, cum filia Adelaidæ abbatiſſa in Italiam profecta eſt *propter quaſdam diſcordias*, quæ inter ipſam ac filium Ottonem exortæ erant, ut in chronico Saxonico legimus. De hoc Ottonis cum matre jurgio Mayolus imperatorem objurgavit, ut ſuperiùs notavimus. ANN. CHR. 978. LXII. Lotharius & Otto diſcordes. (*b*) *Chron. Cam. lib. 1. c. 96. & 97.*

Mortuo Theoderico Trevirenſi antiſtite, & in ſancti Eucharii eccleſia ſepulto, ſuffectus eſt Egbertus, nobilis Hollandus, ortus avo Theoderico illuſtri comite, auctore Egmondani monaſterii, in quo ſanctimoniales noſtri ordinis primùm collocaverat; patre altero Theoderico juniore, qui monachos illic conſtituit loco ſanctimonialium, quæ ibi ob Friſonum incurſus parum tutæ erant. Brovverus cenſet, Egbertum, Theoderici junioris filium, in illo monaſterio jam inde a puritia divino cultui deditum fuiſſe. Hinc effuſa illa Egberti pietas & devotio in ſanctum Adalbertum ejus loci patronum, cujus vitam Mediolacenſes cœnobitæ, ipſo flagi- LXIII. Egbertus fit præſul Trevirenſis.

ANN. Chr. 978.

tante, litteris mandarunt. Sub finem libri agitur de quodam Angligena, qui duorum nepotum suorum rura vi occupare volens, ab eis cæsus est. Hi verò tanti criminis pœnitudine tacti, diœcesanum episcopum adeunt, expiando facinori condignam sibi pœnitentiam imponi postulantes: *ita ut ferro, quo reatum perpetraverant, eos juberet tam diu constringi, quousque qui solet gratuitò dimittere peccata, suo eos judicio decrevisset absolvere*. Hic eo tempore expiandi homicidii solemnis mos erat. Rex verò jussu episcopi alter eorum ex gladii capulo facto loro brachium noxæ reum sibi revinxit; alter ipso gladio, quasi fascià pectorali, se constrinxit. Hoc in babitu sacra loca, utì ejusmodi pœnitentibus mos erat, perlustrant, & simul properant ad Nivialense in Brabanto monasterium, ubi sancta virgo Gertrudis miraculis corruscare dicebatur. Illic unus ea his solutus, alter Egmondæ ad sancti Adalberti tumulum. Hæc de vita & virtutibus sancti confessoris Adalberti *Medelocensis cœnobii excudere cucullarii, jubente fercu ipsimo ejusdem monasterii domino summo præsule Egberto, qui rerum honestarum & ad divinum cultum proficientium sollertissimus & indefessus eminet procurator*: quæ verbo sunt Medelocensis monachi, qui nomine fratrum suorum librum de vita & miraculis sancti Adalberti composuit.

LXIV. Nithardus abbas Medelocensis.

Regebat eo tempore Medelocense seu Mediolacense monasterium Nitbardus abbas, ad quem duæ extant Gerberti scholastici epistolæ. Prima est LXV. in qua agitur de quodam monacho Medelocensi, quem Nitbardus urgentibus repetebat, tædio monasterii eum nolle redire asserens: quod negat Gerbertus, qui eum fortè studiorum causâ apud se retinebat. Hæc epistola ea urbe Virduno scripta fuisse videtur ea alia ejusdem Gerberti epistola ad Ecbertum Trevirensem archiepiscopum, qui eumdem monachum repetebat. Ita verò habet Gerberti (*a*) brevis responsio, *Non exsecutum esse, quod ab urbe Virdunensi de reditu fratris G. mandavimus, acrior cura præsentium temporum effecit, dum & quod nolumus necessitas infert, & quod volumus aufert. Nunc tandem ne hunc meritis appareamus ingrati, clementiæ vestræ, ut possumus, remittimus: hoc unum a solita benevolentia vestra expetentes, ut expertatur vestram affabilitatem ob nostram commendationem, &, si pace vestrâ fieri potest, ne careat studiis, quibus impensius operam dare disposuit*: quæ postrema verba conjecturam nostram probant, scilicet hunc monachum a Gerberto studiorum causâ detentum fuisse. Altera Gerberti epistola ad Nitbardum abbatem est septuagesima-tertia, in qua ait, quòd ejus præsentiâ interdum non perfruatur, turbulentæ rei publicæ imputandum, rogatque ut ad se maturet iter; *nam aut imperialis*, inquit, *citò me colliget aula, aut quantocius omissa diu repetet Hiberia*, id est Hispania citerior, ubi diu studiorum causâ olim moratus fuerat. Quis fuerit monachus ille Medelocensis, quem Egbertus & Nithardus reperebant, compendiosè indicat epistola LXV. in qua *fratrem Gaut*. Gerbertus eum vocat. Fortè is est Gozbertus monachus, de quo idem Gerbertus in epistola LVI. ad Trevirensem archiepiscopum, ad quem ait se primâ die rogationum usque Mosomum eum remissurum, ubi ab archiepiscopi hominibus susceipi eum petit: *quoniam nostris*, inquit, *longius progredienti facultas non datur, cùm propter hostem coptam, tum propter zelum callidè nobis adversantium*. His optimè quadrat id, quod in epistola LXV. ad Nithardum legitur. *Fratrem Gaut*. (legendum videtur *Gauz.*) *subitò cum re omni familiari, parata ac paranda, redire coegit, nullâ temporis ratione habitâ. Solipse tantos motus civiles non sensistis?* Hæc verò epistola, utì & superior epistola LVI. nomine Adalberonis archiepiscopi Remensis, qui Gozbertum fortè retinebat, a Gerberto scripta videtur ea consequentibus verbis epistolæ LXV. *Qui domini rerum ac principes esse videmur, itinere frequenti equis attritis comites rariores habemus*.

(*a*) *Gerbert. ep. 69.*

LXV. Malcalani abbatis ortus.

Malcalanus abbas sancti Michaëlis in Teorascia ann. kalendas Februarias hujus anni feliciter ad Christum migravit. Annum & diem discrtè notat appendix chronici Frodoardi; diem quoque vetera necrologia. Appendicis hæc verba sunt. *Anno* DCCCCLXXVIII. *vir Domini Malcalanus, natione Hibernus, cu vigilia sanctæ Vincentii levitæ & martyris vitam transitoriam, quam habebat exosam, deseruit, & cum Deo vivo, cui indefinenter, dum adsuerat, serviuit, vivere feliciter inchoavit; qui præfatus abbas corpore humatus quiescit in ecclesiâ beati Michaëlis archangeli, cujus abbatiam, dum corporaliter in hoc sæculo vivens mansit, pio moderamine rexit*. Idem etiam Laudunense sancti Vincentii monasterium reaerat primus a restitutione monachorum: ubi vices suas Bellando abbati adhuc vivens demandaverat. Falluntur qui eum Virduni in monasterio sancti Michaëlis abbatem fuisse putant, decepti vitiosâ lectione prædictæ appendicis ea editione Pithœana, in qua, ubi *vir Domini* legi debuerat, *Virdum* positum est.

LXVI. Cadroë item abbatis.

Non divellendus a Malcalano socius ejus Cadroë abbas monasterii sancti Felicis seu sancti Clementis Metrensis, tametsi uno forte aliorve anno ante Malcalanum

decess.

ANN. CHR. 978.

deceſſit. Cùm ejus fama religionis ad aures Adelaidis perveniſſet, ut illa, ſancto accenſa deſiderio, viros quoſque religioſos videre & alloqui cupiebat, Italiam petens, legatis ad Cadroën miſſis, ut ad ſe *caritatis gratiâ* veniret deprecata eſt. Ille verò, etſi obitum ſuum imminere ex divina revelatione didiciſſet, legatorum tamen & Theodetici epiſcopi poſtulationi ex caritate cedendum putavit. In itinere diſcipulos monuit, ut, ſi ipſum ante reditum mori contingeret, corpus ſuum ad monaſterium referrent. Adjecit, viros eſſe apud ſe boni conſilii, quos in dubiis conſulerent. Cæterùm matrem Helvidem (hæc ſancti Petri Metenſis abbatiſſa erat) ne negligeteor, quippe cui in ſexu illo numquam ſimilem inveniſſet. Denique Theodericum epiſcopum, cæteroſque amicos nomine ſalutareot ſuo, eorumque precibus ipſum eommeodarent. Inter ea venit ad auguſtam, quæ tunc in loco *Neberiſteia* ad Rhenum verſabatur. Dum illic moras ageret, exorto incendio, hominem quemdam e tabulato lapſum poculo dato ſoſpitati reſtituit. Hinc ejus opinio etevit apud palatinos; quod cùm ille ægrè ſetret, poſt ſex dies, auguſtâ fruſtra renitente, inde diſceſſit. Verùm ubi aliquantulum proceſſetat, repentè febre correptus, mox viribus corporis deſtitui cœpit; tum verò diſcipulos teditum maturare jubet: at morbo ingraveſcente in itinere mortuus eſt ſenex emeritus poſt annum ætatis ſeptuageſimum, ac triceſimum ſuæ peregrinationis. Corpus ejus, uti mandaverat, in urbem Mediomatticum revectum, illic magno cum honore excipitur, ac in monaſterio ſuo, id eſt in eccleſia ſancti Felicis, ſollemni ritu humatur. In necrologio ejus monaſterii notatur pridie nonas Martii, *Ad-baſilicas beati Cadroë abbatis.* & XIX. kal. Januarii *Fokertach comes*, ſcilicet *pater ſancti Cadroë abbatis*, ut ibidem manu recentiori additum eſt. Sancti Cadroæ vitam ſcripſit auctor ejus æqualis, Reimannus, aliis Ouſmannus dictus, qui librum hac de te ſuum Immoni abbati, Gorzienſi an Walciodorenſi, nuncupavit. In diplomate Ottonis tertii pro monaſterio ſancti Felicis ſit mentio *ſanctæ memoriæ Cadroëlis abbatis*. Quod attinet ad Helvidem abbatiſſam ſancti Petri a Cadroë laudatam, in necrologio ſancti Arnulfi memoria ejus conſignatur VI. kal. Decembris. Cadroæ ſucceſſit in regimine monaſterii ſancti Felicis Fingenius ejus popularis, id eſt ex Scotorum gente Hibernienſis, *cujus adventum*, inquit Hugo (*a*) Flaviniacenſis, *peregrinationem & converſionem qui plenius noſſe deſiderat, in vita Theoderici extimi Metenſis epiſcopi ſcire poteſt*. At, quod dolendum, exeidit hæc vita, cujus fortè fragmentum eſt liber de inventione & tranſlatione ſanctorum in urbem Metenſem ab ipſo Theoderico facta, qui liber exſtat in Spicilegii tomo quinto. Ex bujus vitæ amiſſione nobis ignota ſunt pleraque facta Fingenii abbatis, quem ſancti Felicis u principio monacbum fuiſſe non dubito, converſum ſcilicet hortatu & exemplo Cadroæ abbatis popularis ſui.

Fingenius ejus ſucceſſor.

(*a*) *Labbe, to. 1. p. 1590*

LXVII. S. Petri Senonenſe monaſterium inſtauratur.

Apud Senonas duravit interdictum, quod Sevvinus ob Rainardi comitis contumaciam in totam provinciam vibraverat, a kalendis Octobris anni ſuperioris uſque ad caput jejunii inſequentis: quo tempore magna mortalium ſtrages ex populari morbo accidit, ex quo Iſembardus miles, frater ipſius archiepiſcopi, defunctus eſt. Mortis fortè imminentis metu perterritus comes, qui dominium civitatis admiſſo archiepiſcopo amittere timebat, a propoſito tandem deſtitit, & Sevvinum, ipſius ex ſorore nepotem, in eccleſiæ Senonenſis poſſeſſionem venire permiſit. Mox de ordinanda eccleſia cogitare cœpit pius antiſtes, tum reſtituenda eccleſiaſtica diſciplina, tum reparandis ædificiis eccleſiarum & monaſteriorum. Prima ejus cura fuit de ſuburbano ſancti Petri (*b*) monaſterio, quod Anaſtaſius ejus deceſſor inſtaurare cœperat: quod opus ut Sevvinus abſolveret, eidem loco Rainardum, ſuum ex ſorore nepotem, monacbum ſanctæ Columbæ, abbatem præpoſuit, ipſius abbatiæ mediam partem ei reſtituens, alterâ in proprios uſus retentâ, non ex cupiditate, ſed ex neceſſitate, propterea quòd Archembaldus, ejus ante Anaſtaſium anteceſſor, poſſeſſiones Senonenſis eccleſiæ in militum ſuorum ſtipendia diſtraxerat. Renovatis ſancti Petri ædificiis, *monachos regulares* ex cœnobiis ſancti Benedicti, ſcilicet Floriacenſi, & ſancti Petri Cluniacenſi adduxit, quorum exemplo Rainardus in melius proficeret. Ad hæc perfecit eccleſiam ſancti Stephani, eamque tertio nonas Octobris, ordinationis ſuæ anno ſexto, dedicavit. Porro ab ipſo die, quo ſacerdotio inſignitus eſt, uſque ad finem vitæ, carnes nec comedit, nec lino indutus fuit. Cùm verò refectorium ſancti Petri monachorum, quod Archembaldus in proprios uſus cooverterat, adhuc retineret; admonitu ſancti Saviniani illud reſtituit cum tota terra, quæ monaſterio circumjacet. His actis, rediit in civitatem, nihil reliqui ſibi reſervans, unde poſſet vivere. Cùm verò familiares ſui hac de re conquererentur, reſpondiſſe fertur, juſto numquam defore unde vivat; cæterùm ſe poſſe ſuſtentari ex proprio patrimonio, dum ſancti Stephani poſſeſſiones reſtituerentur: quod brevi poſtea factum eſt, mortuis omnibus, quibus eas Archembaldus in beneficium tradiderat.

(*b*) *Spicil. to. 2. p. 730.*

ANN. CHR. 978.

Tunc temporis Rainardus comes, Vetulus cognomine, abbatiam ſanctæ Columbæ (*a*) in beneficium tenebat, ex qua plurima in proprios uſus convertit. Similiter abbatiam puellarum ſanctæ Mariæ, quæ apud Senonas adhac ſupereſt, pæne ad nihilum redegit, in cujus prædio caſtrum Joviniacum exſtruxit. Pari modo vexavit ſanctæ Farræ cœnobium, quod in dominio habebat. Ad hæc in quodam prædio Ferrarienſis monaſterii exſtruxit aliud caſtrum, quod ex ſuo nomine Caſtrum-Rainardi appellavit. Poſt mortem nihilò minùs, quæ ſub finem hujus ſæculi accidit, in monaſterio ſanctæ Columbæ humatus eſt.

LXVIII. Rainardi comitis facinora.

(*a*) *Ibid. p.* 787.

LXIX. S. Petro Carnutenſi datur Geſiacum.

Sub hujus anni initium prænobilis matrona Letgardis comitiſſa eccleſiam ſancti Petri apud Geſiacum (*) quæ regalis quondam villa fuiſſe dicitur, cum aliquot prædiis, ſitis in pago Vilcaſſino ad Sequanam, Widberto abbati Carnutenſis ſancti Petri monaſterii, ejuſque monachis conceſſit, tam pro ſe, quàm *pro anima nobiliſſimi ſenioris* ſeu conjugis ſui *atque glorioſi comitis Tedbaldi, & pro anima patris* ſui *Heriberti Trecaſſini comitis*, conſentientibus Hugone archipræſule Bituricenſi, & excellentiſſimo comite Odone filiis ſuis, qui litteris ſubſcribunt, ſimulque Odo Carnotenſium præſul & Emma Pictavorum comitiſſa, cum aliis. *Data nond Februarii die, regnante rege HLothario anno xxiv.* Geſiaci eccleſia ſancti Petri poſtea erecta eſt in prioratum. Eadem comitiſſa cum alia femina Deo ſacrata, ejuſque conſanguinea, Odeleia nomine, quemdam alodum apud Probatam-villam in comitatu Carnuteuſi eidem monaſterio donavit anno xxv. Lotharii regis.

(*) *Juſy.*

LXX. Salmurenſi monaſterio exactiones remiſſæ.

Prædicto menſe Februario Amalbertus abbas monaſterii ſancti Florentii Salmurenſis cum fratribus ſuis præſentiam adiit Odonis comitis mox laudati, & conqueſti ſunt ſe injuſtis exactionibus prægravari contra regalia privilegia & præcepta. „ eidem loco collata: quibus auditis, conſtituit comes, ut nullus fidelium ſuorum, „ quibus Salmuri caſtri præfecturam conceſſerat, quicquam ab eiſdem exigat in „ omni poteſtate, quam pater ejus bonæ memoriæ Teutbaldus eidem monaſterio „ in ejus dedicatione reddiderat; neque in riparico, neque in cæſpitatico, neque „ in pulveratico, neque in teloneo, neque in effuſione ſanguinis ſuorum hominum, „ etſi membra ſibi abſciderint; præterquam de incendio, furto, raptu, vel homicidio externorum hominum: *quæ ſi fuerint reperta, a propoſito ipſius poteſtatis judiciariæ diſtrictioni tradantur, nec hac occaſione vicarius poteſtatem ingrediatur:* ubi vides, jam tum illi monaſterio præpoſitos judiciariæ poteſtatis competiſſe. *Data menſe Februario; anno xxiiij. regnante HLothario rege. Actum in civitate Turonis publicè.* Subſcribunt poſt Odonem comitem Gaufridus vicecomes, Arduinus archiepiſcopus, & alii.

LXXI. Gunterius abbas S. Albini.

Jam ab anno ſuperiore Guntesius abbas in Andecavenſi ſancti Albini monaſterio inſtitutus fuerat poſt mortem Alberti abbatis, cujus depoſitio in necrologio notatur XIV. kalendas Maii. Decretum ſeu inſtrumentum de utriuſque electione, itidemque ſubſequentium abbatum habetur in archivo ſancti Albini, ejuſdem prorſus in omnibus formæ. Unum inſtar omnium erit conſtitutum de electione Gunterii abbatis, in quo Gaafredus Andecavenſis comes ait, ſe unà cum conſenſu „ Rainaldi epiſcopi, ac nobilium perſonarum ſuorum fidelium delegare abbatem „ in monaſterio ſancti Albini, nomine Gunterium, ſalvâ voluntate monachorum „ ibidem degentium; eiſque licentiam concedere, ut poſt ejus obitum, quemcumque maluerint abbatem, eligendi habeant poteſtatem; inſuper eis concedit, *ut nulla in eorum terra vicaria dominetur poteſtas, niſi de furto, aut incendio, vel homicidiis.* Subſcribunt poſt Gaufredum comitem & Rainaldum epiſcopum monachi, numero quindecim.

LXXII. Lirinum S. Mayolo conceſſum.

Tunc Lirinenſes monachi, Cluniacenſium diſciplinæ ſabjici cupientes, ſanctum Mayolum, ut ipſorum monaſterii curam ageret, enixè poſtularunt. Verùm quia Lirinum, uti & Cluniacum, Romanæ eccleſiæ peculiari titulo ſubjectum erat, Mayolo viſum eſt adire Benedictum VII. Romanum pontificem, ut Lirinenſe monaſterium cum Arluco, quod ſanctus Honoratus pro ſanctimonialibus in litore muris ad Stagnum fluvium exſtruxerat, ipſi concederetur. Roganti (*b*) aſſenſit pontifex, cum eo, ut ille ad ſepulcrum beati Petri quinque ſolidos argenteos annuatim perſolveret. Actum X. kalendas Maias, anno quarto pontificatus Benedicti VII. Ottonis ſecundi anno XI. indictione VI. Eodem tempore Amblardus Lugdunenſis pontifex res ſuas, in pago Arvernico conſiſtentes, Cluniacenſibus donat ad conſtruendam in villa Niſiaco cellam monachorum in honorem beati Petri ſub regula ſancti Benedicti monachorum patris militantium; præcipitque *vadiatoribus* ſuis, id eſt teſtamenti ſui exſecutoribus, ut inſtrumentum hujuſce donationis conficiant: quod quidem præſtant quatuor præcipuæ Lugdunenſis eccleſiæ dignitates, Andreas præpoſitus, Otnadus decanus, Gumdramnus abbas, Hugo abbas, duoque alii canonici cum Hugone laico.

(*b*) *Bullar. Clun. p.* 6.

Niſiaci cella.

Ex-

Exſtat in Provinciæ pago Aquenſi villa, quæ Pertuſum dicitur, ad Durantiam fluvium ſita, quæ ex donatione Ingilramni epiſcopi & fratris ſui Nevilongi Willelmo comiti ejus nominis primo legibus obvenerat. Hanc autem villam Willelmus cum Arlinda conjuge ſua ſacroſanctæ Dei eccleſiæ Montis-majoris contulit pro remedio peccatorum ſuorum, ſuorumque parentum. Facta charta donationis *in meuſe Januo, regnante Conrado rege anno* XLIII. Subſcripſit poſt donatores ulioſque Adalais comitiſſa, & filius ejus Willelmus. Archinricus monachus atque levita, mandante Willelmo comite, ſcripſit. Mitto alias donationes eidem loco tunc factas tum ab Airardo epiſcopo, tum a Leodegario quodam & uxore ejus Walburge: quorum ille *manſiones cooperias tum torte & exago, ſitas in civitate Arelatenſi prope eccleſiam ſancti Juliani*: hi verò res ſuas ſitas in villa comitatus Vendacenſis, vocabulo Vazolis, Montis-majoris monachis conceſſerunt.

ANN. CHR. 978. LXXIII. Montis-majoris Pertus datur.

LXXIV. S. Hilarii epiſcopi Carcaſſenſis tranſlatio.

Quæ prædictæ donationi Willelmi comitis ſubſcripſit Adalais comitiſſa, hæc non alia videtur eſſe ab Adalaide conjuge Rotgerii comitis Carcaſſenſis, quæ hoc tempore tranſlationi ſancti Hilarii ejus urbis epiſcopi unà cum marito ſuo aliiſque interfuit. Carcaſſo, Volcarum-Tectoſagum civitas provinciæ Narbonenſis, Hilarium inter epiſcopos ſuos ſecundum cognoſcit. Hic monaſterium ſancto Saturnino martyri ſacrum in territorio Carcaſſenſi ad Leucum amnem erexiſſe traditur: ubi humatus fuit *poſt altare, quod ipſe conſecraverat*. Jacuit eo in loco uſque ad hunc annum, quo ejus corpus e tumulo in digniorem locum transferre Benedicto abbati & monachis ejus loci viſum eſt. Eorum plum conſilium probavit Franco epiſcopus, ac diem futuræ celebritati ad kulendas Martias indixit. Invitati adfuere provinciales epiſcopi, unà cum Rotgerio comite & Adalaide ejus conjuge, nonnulliſque abbatibus; e quorum numero erat Warinus ſeu Guarinus abbas ſancti Michaëlis Coxanenſis. Aperto tumulo, ſuaviſſimus odor exhalavit. Levata beatiſſimi pontificis membra e loculo repoſita ſunt *poſt altaris aralam in ſaxea arca*, & ad utrumque ejus latus duorum ipſius alumnorum corpora, Benedicti ſcilicet ac Celſi. His peractis, Rotgerius comes, *accepto libello regalæ*, ſanctè affirmavit, ſe nullum cenſum, nullumve ſervitium ab ejus loci alumnis umquam exacturum, nec exigi permiſſurum; liberamque abbatis electionem monachis aſſeruit, promiſitque, ſe quolibet anno duodecim monachos veſtiturum; cujus rei ſcelptura in ſacra ſancti Hilarii theca non ita pridem reperta eſt. Benedictus abbas ſuperſtes adhuc erat anno ſecundo Hugonis regis. De Gauſtedo ejus ſucceſſore, alliſque ſubſequeotibus conſule appendicem capitularium (*a*) editionis Baluzianæ.

(*a*) *Baluz. to. 2. capitul. c. 1101.*

LXXV. Gellonenſibus facta donatio.

Ad hunc itidem annum revocanda videtur donatio Senegundis comitiſſæ, quæ ona cum filio ſuo Petro & nepote Bernardo comite, neptibuſque ſuis Adalaide Conſtantia & Willelma, eccleſiam diſruptam, quam vocant ſanctam Reparatam, & quædam prædia donat *ſancto Salvatori Gellonenſi monaſterio & venerabili Ligno crucis, necnon & alumno Chriſti confeſſori Guillelmo, & abbati Gauſfredo, & monachis in eodem Gellonenſi monaſterio Deo militantibus, præſentibus & futuris*. Donationis violatoribus graves pœnas interminatur. *Facta carta donationis iſtius x. kal. Martii, feriâ quintâ, regnante Domino noſtro Jeſu-Chriſto*.

LXXVI. Judicium de capella.

Iisdem menſe & anno Wigfridus Virdunenſis epiſcopus, anno ſuæ ordinationis octavo, in ſynodo (*b*) decretum edidit de quadam capella, in honorem ſancti Martini tempore Hulevinci abbatis exſtructa prope eccleſiam ſancti Michaëlis ad Mosam, quam Bertaidus, cujus beneficium erat, parochiali ſancti Cyrici eccleſiæ ſubtrahere volebat, nec ex ea capella decimam, uti mos erat, prædictæ eccleſiæ perſolvere. Hanc cauſam ad ſynodum retulit Oddo abbas ſancti Michaëlis, quâ ventilatâ, ſtatutum eſt ſeptem fidelium presbyterorum teſtimonio, hanc capellam ſancti Cyrici eccleſiæ ſubjectam eſſe debere. *Actum ſab die v. kal. Martii, anno vij. regnante Ottone rege, filio domni Ottonis imperatoris auguſti*. His litteris ſubſcribunt Gothefridus comes & vicedominus, Oddo abbas ſancti Michaëlis, Adelardus & Milo abbates, aliique. Adelardus ſancti Vitoni monaſterio præerat, Milo fortè Bellilocenſi vel Monti-falconis. Incertum quamdiu ſupervixerit Oddo abbas ſancti Michaëlis, cujus obitus notatur kalendis Februarii.

(*b*) *Baluz. to. 4. miſcel. p. 431.*

LXXVII. S. Gorgonii paſſio Gorzienſibus miſſa.

Gorzienſe monaſterium tunc adminiſtrabat Immo abbas, Odelberti ſucceſſor, a Deoderico ſeu Theoderico epiſcopo benedictus, ut in actis (*c*) Adalberoois ſacundi legitur. Is Milonem epiſcopum Mindenſem honorificè in ſuo monaſterio excepit, eique partem ſancti Gorgonii martyris reliquiarum, in Saxoniam aſportandam, conceſſit. Milo verò viciſſim ad eum tranſmiſit librum de paſſione ſancti Gorgonii, quæ apud Gorzienſes deſiderabatur, præmiſſâ epiſtolâ, quæ ſic habet.

(*c*) *Labbe to. 1. p. 678.*

Sanctæ Gorzienſis eccleſiæ venerabili abbati Immoni, & cunctæ monachorum cœnobio ſibi commiſſo, Mila epiſcopus, ſervorum Dei famulus. Quòd me quidem olim, veſtræ regionis fines ingreſſum, non ſolùm honorificè ſuſceperitis, verùm etiam omnem humanitatem

ANN. CHR. 978.

tatem speciali dilectione mihi generaliter exhibuistis ; si opere, sicut volo, dignas gratias vobis rependere nequeo, solùm id, quod valeo, eò studiosiùs devotâ mente facere desidero, quò me in aliquo hujusmodi negotio defecisse cognoscor. Nam, licèt in divina pagina legatur, quòd exhibitio operis probatio sit veræ dilectionis ; tamen, cogente necessitate, quandocumque facultas bonæ operationis defecerit, si voluntas integræ devotionis permanserit, nullum ex hoc detrimentum caritas habebit : quia, si quid defuerit ex operatione, id totum implet caritas pro bona voluntate. Igitur, ut præfatus sum, non meis meritis, sed gratiâ fraternæ caritatis honorabiliter a vobis susceptus, tantâ detentus sum familiaritate, ut omnino me non hospitem, sed quasi unum ex ipsis fratribus esse putarem. Unde inter ipsa sacra eloquia vestra, quæ mihi videbantur quodam modo affatu Spiritus-sancti irrigua, & quasi ex ipso fonte salutaris scientiæ salientia, passionem & miracula sanctissimi ac beatissimi communis patris nostri Gorgonii vos non habere corde tenus doleretis, idque, sicut dignum erat, gravibus suspiriis ægrè toleraretis : ego quoque super hoc non minori curâ sollicitus, mecum tacitus cogitavi, quid de hac re fieri potuisset. Et cùm adhuc prædictam sancti martyris passionem non haberem, pro communi nostra utilitate quærere proposui, sicubi potuisset inveniri, idque ne deleretur oblivione, tenaci memoriæ commendavi. Post hæc itaque cùm reversus venissem ad patriam, plurimas librorum percucurri paginas, &, favente Domino, quasi exoptato cursu reperi, quod priùs me non habere vehementer extimui, scilicet v. idus Septembris sanctorum martyrum Gorgonii & Dorotheï solemnitatem per singulos annos fuisse natalem : quorum quoque passionem, sub eodem kalendarum numero inventam, brevi quidem sermone succinctam, sed a me avidiùs acceptam, vestræ caritati dirigere destinavi : ut eò tenaciùs vestra dilectio, quasi glutine fidei, ad unguem usque perducta, inter nos jugiter valeat permanere, quo ego vobis sanctæ caritatis dulcedine copulatus, sed & singularis amicitiæ fœdere complexus, gratum quid vobis & amicabile videar obtulisse.

Hactenus epistola Milonis, qui Mindonensi ecclesiæ ab anno DCCCCLXXIV. ad annos viginti-duos præfuisse dicitur. De Immone abbate plura (*a*) in consequentibus.

(*a*) *lib. 32. n.* 79.

LXXVIII. Romualdus Marino eremitæ adhæret.

Postquam Romualdus in Classensi monasterio triennium exegerat, majoris perfectionis studio, abbatis sui fratrumque consensu impetrato, contendit ad Marinum eremitam, qui in Venetiarum partibus religionis fervore præcellere dicebatur. Erat is vir simplicis animi ac pietatis haud vulgaris, cæterùm rudis omnino & indoctus, nulloque magisterio in illa singulari palæstra, sed solo bonæ voluntatis impulsu informatus. Ea porro erat ejus vivendi ratio, ut per totum annum tribus hebdomadæ diebus *medium panis buccellam & pusillum fabæ* ederet ; tribus verò aliis *vinum & pulmentum* sobriè perciperet : ad hæc totum quotidie psalterium recitaret, passim discurrendo, nunc sub ista arbore vicenos, nunc sub illa tricenos psalmos alternis persolvens. Recitanti respondebat Romualdus, &, quia litterarum omnino expers sæculum reliquerat, vix suorum versuum notas syllabatim explicare valebat ; at Marinus, rigidus exactor, hærenti aut erranti sinistram capitis partem sæpe virgâ percutiebat : unde cùm Romualdus lævæ auris facultatem sensim perderet, magistrum rogavit, ut in posterum dextram cederet. Tum Marinus discipuli patientiam admiratus, demum indiscretæ severitatis temperavit disciplinam.

LXXIX. Petri Urseoli conversio.

Matiñ? ac Romualdi exemplo & adhortationibus, auctore in primis Guarino abbate monasterii sancti Michaëlis Coxanensis, Petrus, cognomento Urseolus, dux Venetiarum, ad secularium dignitatum contemtum & monasticæ vitæ professionem inductus est : quod quemadmodum acciderit, ex Petro Damiani, qui illa tempora propius attingebat, quàm paucis fieri poterit, enarrandum. Petri Urseoli in ducatu proximus decessor Vitalis Candianus, quem recentiores Petrum nominant, cùm propriâ dignitate, tum affinitate Hugonis Tusciæ potentissimi marchionis, cujus sororem in conjugium duxerat, elatus, æmulatione suadente, plurimos e Tuscia & Longobardia milites stipendiis sibi devinctos tenebat. Id Venetiarum incolæ, quibus formidolosa & suspecta ejusmodi potentia videbatur, non ferentes, Vitalem e medio tollere constituunt ; verùm excubitorum validâ manu semper stipatus, eorum consilia omnia eludebat. Demum verò ad id desperationis ventum est, ut ignem in proximam domum, quæ Petri Urseoli erat, ipsomet sub obtentu ducatus assentiente, injicerent : quo non solùm prætorium, sed etiam ædes sancti Marci adnexa, & pleraque eitcumposita ædificia conflagrarunt. Ita dux, caloris, fumique vapore cogente, e prætorio egressus, satellitis manu percussus interiit ; ejusque in locum Petrus Urseolus suffectus. Verùm non diu impunè ac tranquillè principatu potitus est, sed, remordente conscientiâ, perpetrati facinoris ipsum bre-

vi

vi pænituit. Interim accidit, ut Guarinus abbas mnx landarns, qui voti caosà per diversas mundi regiones peregrinari solitus erat, Venetias adiret: qui a Petro consultus, quo pacto tantum crimen expiare posset, non aliud remedium succurrere dixit, quàm occupandi ducatus abdicationem. Eadem quoque sententia fuit Marini & Romualdi, qui ad consilium itidem adhibiti, ut Petrus sæculo nuntium remitteret, cum Guarino ipsi auctores fuerunt. Ille verò nihil cunctatus, mox eorum consiliis obtemperavit, & domo clam egressus, comitem se illis ad monasticam vitam agendam adjunxit, atque Johanne Gradenico, qui prædictæ conjurationis conscius fuerat, Romualdo ac Marino comitantibus, cum Guarino in Galliam se se ad Coxanense monasterium contulit. Illic, peracto annuæ probationis spatio, Petrus & Johannes in cœtum fratrum admissi, ad proximum dein monasterio solitudinem, ubi Marinus & Romualdus in singulari vita se se exercebant, secessernnt: ubi per triennium labore manuum & inedià pæne confectus Petrus, qui delicatiùs educatus, insuper ingenti corpore præditus erat, jejunii quamdam remissionem supplex a Romualdo petiit, obtinuitque quadram paximatii supra mediam partem, quam alias percipere solebat. Illic dum Romualdus versaterur, ad cum accessisse dicitur Oliba seu Olibanus comes, sub cujus jure monasterium consistebat. Is, totius vitæ suæ actuum serie Romualdo *quasi per confessionem* expositâ, cùm non alio modo quàm sæculi fugâ, se salutem consequi posse ab eo intellexisset; omnibus abdicatis ad montem Casinum specie peregrinationis profectus, illic se divinis obsequiis in perpetuum mancipavit. In illa solitudine Romualdus quam severè se gesserit, vel ex eo conjici potest, quòd cujusdam remissionis loco sibi suisque id præscripsit, ut præter dnas quadragesimas, in quibus rigide jejunium servabat, per alias anni hebdomadas triduo & biduo jejunaret; quintà vetò feriâ & dominicis diebus olera & tantillum liquaminis perciperet. Jejunare autem omnino solidum diem, licèr id sæpissimè faceret, aliis omnino prohibebat, sarius esse dicens, ut quoridie quivis comedat, & semper esuriat. Vigilias verò temperatè & cum magna discretione faciendas maximè suadebat: ne cui post nocturna officia somnus obreperet: quo tempore si quis obdormisse convincerettur, missarum celebratione eà die abstinere cogebatur. ANN. CHR. 978. Oliba comes fit monachus.

LXXX. Petri monasterium Perusiæ.

Prope Perusiam Etruriæ civitatem exstat monasterium sancti Petri, cujus bona confirmavit sæculo nono Gregorius IV. in gratiam (*a*) Bonizonis abbatis, in his monasterium sancti Sergii, quod vocatur Canclenm, situm Romæ in regione quarta ad Subutram: quod parum convenit quorumdam recentiorum opinationi, existimantium, illic exstitisse cathedralem ecclesiam ante Honestum episcopum, qui episcopali sede in urbem translatà, banc ecclesiam in abbatiam convertisse fertur, & monachis nostri ordinis tradidisse anno occcclxv. Ut ut sit, Petro ejusdem monasterii abbati (*b*) Benedictus VII. pontificium indulsit diploma, quo ejus possessiones confirmantur, & direptoribus gravissimæ pœnæ intentantur. *Scriptum per manum Leutsi scriniarii regionarii & scriniarii S. R. E. in mense Decembria, indictione* VI. Hæc abbatia sanctæ Justinæ congregationi ab Eugenio IV. unita est, cujus loci præcipuos abbates Ludovicus Jacobillus in tomo tertio (*c*) de sanctis Umbriæ recenset.

(*a*) *Bullar. Cassin. tom. 1. p. 6.*

(*b*) *id. to. 2. p. 32.*

(*c*) *Jacobill. to. 3. p. 196.*

In anonymi Barensis chronico, quod Peregrinius typis vulgavit, hoc anno inchoatum fuisse traditur monasterium sancti Benedicti in Bari a domno Hieronymo abbate, tempore Johannis episcopi, qui ipso anno decessisse dicitur. In eodem chronico Hieronymi abbatis obitus ponitur anno MXII. Hoc monasterium Casinati subjectum fuit usque ad tempus Desiderii abbatis, cujus tempore cives Barenses ejus ditioni illud subduxerunt, uti asseruit Petrus diaconus (*d*) coram Lothario imperatore, qui prædictum monasterium Casinatibus restitui præcepit. Si vera sunt quæ de illius monasterii origine tradit anonymus Barensis, stare non poterit id, quod idem Petrus ait, Pippinum scilicet, & Carolum Magnum ejus filium, omnesque succedentes imperatores illud monasterium Casinensi cœnobio concessisse. Barense sancti Benedicti.

(*d*) *Chron. Cassin. lib. 4. c. 117.*

LXXXI. Tegernsense monasterium instauratur.

Postquam Tegernsense Bajoariæ monasterium in primævo splendore per duo sæcula perstiterat, venit porro in prædam Arnolfi ducis, aliorumque laicorum, qui non modò prædia & possessiones, sed etiam *claustrum & officinas monachorum* occuparunt, & cum uxoribus suis insederunt, uti Otto secundus in suo diplomate queritur: unde, stipendiis monachorum in profanos usus conversis, *spurcitiâ & nefariis rebus invalescentibus*, cùm *tota ibi religiosa vita deperisset*, *mox cælesti vindictâ monasterium & omnia ejus adificia cum libris & ecclesiastico cultu conflagrata* fuere. Tanto infortunio mederi volens Otto imperator, hortatu patruelis sui Ottonis Alamannorum ac Bajoariorum ducis, locum restituendum in se suscepit, ejusque rei gratiâ Hartvvicum monachum, e Trevirensi sancti Maximini cœnobio accersitum, eidem loco præfici curavit. Hujus facti memoriam in quadam membrana, quæ veteris evangeliorum libri operculo affixa erat, consignatam ibidem iuvenimus in hæc ver-

ANN. CHR. 978.

verba: *Anno* DCCCCLXXVIII. IV. *nonas Martii, cœpta eſt regularis converſatio in hoc monaſterio a venerabili monacho Hartvvico de ſancta Maximino*; tum anno ſequenti, *ab Ottone imperatore, ſecundo idem Hartvvicus baculum & privilegium recepit, & a venerando epiſcopo Abraham Friſingenſi benedicitur, & monachi regulam profeſſi ſunt*. Ottonis diploma, datum Bruomadæ IV. Idus Junias anni ſuſequentis, a nobis relatum eſt in elogio ipſius Hartvviei, qui vix quatuor annos illud monaſterium rexit. Ad res Francicas prædicti anni & ſequentis veniendum.

ANN. CHR. 978.

LXXXII. Ludovici regis coronatio & diplomata.

(*a*) *Marca Hiſp. c.* 408.

Amalbertus abbas Floriacenſis.

LUdovicum, Lotharii regis filium, aliquot annis ante obitum patris, regiâ coronâ inſignitum fuiſſe jam dudum viri docti obſervarunt. Annum inter primos notavit clariſſimus Baluzius (*a*) ſcilicet præſentem: quod duobus potiſſimùm teſtimoniis aſſeruit, petitis ex duobus præceptis Lotharii regis, in quibus annus incarnationis DCCCCLXXXI. cum ipſius Lotharii anno XXVII. & tertio Ludoviei regis adoleſcentis componitur. Duo alia nobis ad id confirmandum occurrerunt, quæ diſertè annum ipſum DCCCCLXXIX. adſtruunt: quin etiam ulterius ex his duobus diem regiæ Ludoviei coronationis nobis indicat. Primum præceptum edidit *HLudovicus divinâ propitiante clementiâ Francorum rex*, qui ad preces Amalberti abbatis *ex monaſterio Floriacenſi, quod eſt conſtructum in honore ſanctæ Mariæ, ſancti Petri principis apoſtolorum, ſanctique Benedicti confeſſoris, ubi ipſe pater & dux monachorum Benedictus corpore requieſcit*, viſis præceptionibus *avi ſui HLudovici piiſſimi auguſti* (ſic eum vocat) & progenitoris ſui HLotharii, immunitatem & regiam defenſionem eidem monaſterio confirmat cum libera electione abbatis. *Actum compendio palatio, anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXXVIIII. *primo ordinationis ipſius glorioſiſſimi regis*. Alterum ab eodem Ludovico rege præceptum pro Aurelianenſi eccleſia obtinuit Arnulfus ejuſdem urbis epiſcopus, *datum anno incarnationis dominicæ* DCCCCLXXIX. IT. *die ordinationis ejuſdem indictione* VII. V. *idus Junii. Actum Campadienſi palatio*. Ex quo intelligitur, Ludovicum VI. Idus Junias ejuſdem anni, & quidem Compendii coronatum fuiſſe. Utrumque præceptum Arnulfus ad vicem Adalberonis archiepiſcopi atque archicancellarii relegit & ſubſcripſit. Dubitant nonnulli, totiuſne Franciæ, an ſolius Aquitaniæ Ludovicus rex deſignatus ſit. Verùm ex præmiſſis duobus præceptis facilè conficitur, cum regni Franciæ in ſolidum cum patre regem tunc conſtitutum fuiſſe: tum quia regem Francorum ſe abſolutè dicit: tum quia duo illa præcepta ſpectant Aurelianenſes, qui ad regnum Aquitaniæ non pertinebant. Hinc eſt quòd in quibuſdam litteris Lotharius & Ludovicus reges Francorum ſimul conjunguntur, ut in diplomate pro monaſterio ſancti Maglorii, de quo mox acturi ſumus.

Ad Floriacenſe quod attinet, exceſſit e vivis hoc anno Richardus abbas XV. kal. Martii: cui mox ſuffectus Amalbertus ejuſdem loci monachus, tunc Salmurenſis abbas, qui utriuſque monaſterii regimen retinuit, *benignus naturâ*, ſed *benignior humilitatis ſibi inſitæ magnitudine*, inquit Aimoinus, qui ab eo monaſticum habitum ſuſcepit.

LXXXIII. Gualo abbas S. Germani a Pratis, aliique.

Hoc ipſo anno Gualo abbas monaſterii ſancti Germani Pariſienſis notatur in brevi chronico ad cicios paſchales: quo tempore Hugo comes Pariſiorum, qui hanc abbatiam cum Dionyſiana poſt patrem hactenus habuerat, abbatem utrique regularem reſtituendum curavit. Non multò poſt inter epiſcopum Pariſienſem & Gualonem abbatem orta eſt diſſenſio, haud dubiè ea immunitate monaſterii, quam fortè Hugonis comitis & abbatis tempore epiſcopus impugnare non auſus fuerat. Huc ſpectare mihi videtur Gerberti epiſtola LXI. ad Adalberonem archiepiſcopum Remenſem, in qua hæc verba. *Cæterùm dux Hugo, natâ occaſione ex diſſenſione epiſcopi Pariſienſis & abbatis Gua. abbatem noſtrum Airardum* (is ſancti Theoderici abbas erat) *inter cæteros ad ſe venire orat. Id ut peragat perſuaſum ſibi poſſe confidimus*. Fortè ab Hugone ideirco accerſebatur Airardus, ut monachos ſancti Germani ad eam diſciplinæ formam, quæ in ſancti Theoderici monaſterio nuper reſtituta fuerat, reformaret. In necrologio Germanenſi non invenio Gualonem, quem Albericus abbas excepit, notatus anno DCCCCXC. in annalibus ad paſchales cyclos, qui ejus obitus fortè anous fuit, dies VIII. kal. Octobris in necrologio aſſignatur. Alberici ſucceſſor Morardus: cujus pater fuit Giroldus, ut legimus in necrologio ad XVI. kalend. Septembris, quo die notatur *depoſitio Giroldi laici, patris domni Morardi abbatis*.

LXXXIV. Rotbertus abbas S. Dionyſii.

(*b*) *V. lib.* 47. *n.* 31.

In monaſterio ſancti Dionyſii Gozlino abbati (*b*) ſubrogatus eſt Rotbertus abbas, laudatus anno ſequenti in diplomate Ottonis imperatoris. Hic eum epiſcopo Pariſienſi itidem controverſiam habuit, ut probat Gerberti epiſtola CXLV. Pariſienſi epiſcopo inſcripta, quam hic integram referre juvat.

Etſi omnis eccleſia catholica una atque eadem eſt, ſingulis tamen ſacerdotibus modus

dus quidam præſcriptus eſt, quò ſe extendere, ubi terminos debeant collocare. Itaque in cauſa Rotberti abbatis, ob eam quam ſervamus, ac ſemper vobis ſervare volumus fidem, hæc tria conſultando propanimus. Primum non eſſe noſtri juris, falcem in alienam meſſe ponere: in quo multiplices rependimus grates etiam indebita dignari hoc honore. Secundum ſanctis Dionyſii cœnobium ejus eſſe reverentiæ ac dignitatis, ut nullus ibi magiſtratus debeat deponi, aut imponi ſine comprovincialium, quorum intereſt, conſenſu ac favore ſolemni. Tertium proponimus, ſi rem ita dilatione ponitis, veſtræ manſuetudini ſuggerendum, quicquid honeſtius & utilius cum religioſiſſimis & ampliſſimis viris inveniemus. ANN. CHR. 920.

In hac epiſtola videtur agi de depoſitione cujuſdam præpoſiti in monaſterio Dionyſiano, atque adeò ipſius abbatis, ſcilicet Rotberti, quem ſine comprovinciali-lium epiſcoporum conſilio judicari non poſſe air Gerbertus, ob ipſius monaſterii reverentiam ac dignitatem. Ex quo gravis mihi ſuſpicio ſuboritur, num Rotbertus abbas fuerit idem cum illo Rotberto Dionyſiano monacho, qui, cùm res monaſterii ſui in villa Cameracenſis agri Solemia procuraret, muneribus ſibi viam ad Cameracenſem epiſcopatum vacantem facere moliros fuerat, ut ſuperiùs (*a*) diximus: quod cùm fortè ad notitiam Pariſienſis epiſcopi veniſſet, cum magiſtratu ſancti Dionyſii exturbare volebat. Rainaldus ſen Rainoldus tum Pariſiorum epiſcopus erat, qui anno ſequenti ſubſcripſit ſynodicis litteris Sevvini archiepiſcopi Senonenſis pro monaſterio ſancti Petri. (*a*) *lib. 46. n.* 39.

LXXXV. S. Maglorii monaſterium Pariſiis.

Paullo ante id tempus reliquiæ ſancti Maglorii epiſcopi ex Armorica Lutetiam Pariſiorum tranſlatæ ſunt, ac depoſitæ in eccleſia collegiata ſancti Bartholomæi apoſtoli; quæ juxta palatium ſita erat. Id factum occaſione bellorum, quæ inter Richardum Nortmannorum ducem ac Theotbaldum Bleſenſem comitem primis Lotharii principatus annis exarſerunt, & uſque ad fines Armoricæ pervenerunt. Imminentis cladis metu Salvator Aletenſis epiſcopus ſanctorum parochiæ ſuæ reliquias recollegit, & in urbem Pariſiorum ſecum deportavit. Præcipuæ reliquiæ erant ſancti Samſonis Dolenſis epiſcopi & ſancti Maglorii ejus ſucceſſoris, cujus corpus e Sargienſi monaſterio, in quo deceſſerat, in cellam Lehonium Nomenoii ducis tempore tranſlatum fuerat. Pacatis rebus, cùm Brittones ſacras reliquias in partiam reportare vellent, ab eis exegit Hugo comes, ut ſancti Maglorii corpus in baſilica ſancti Bartholomæi remaneret, in qua monachos poſuit canonicorum loco, multis reditibus eidem baſilicæ adjectis. Hæc omnia regiis litteris comprobarunt *Lotharius & Ludovicus, divinâ ordinante providentiâ*, ut ipſi præferunt, *reges auguſti*, qui *petitionibus Hugonis Franciæ ducis* annuentes, *præceptum firmitatis* fecerunt de iis rebus, quas ille *monaſteria ſanctorum Bartholomæi & Maglorii archipræſulis Dolenſis*, fundaro in urbe Pariſiaca ad excipienda ſanctorum corpora, quæ hac illacque circumferebantur, contulit in die conſecrationis ejuſdem monaſterii. Statuunt inſuper, ut idem locus ſemper abbatem habeat ex propria congregatione, & nec metropolitanus, nec pontifex Pariſiacus illuc, niſi invitatus, accedat: quæ omnia fuſiùs referuntur apud Gerardum a Boſco in libro nono (*b*) hiſtoriæ eccleſiæ Pariſienſis. Quo verò tempore ſancti Maglorii monachi ad vicum ſancti Dionyſii, ac demum ad ſuburbium ſancti Jacobi, ubi modò parres Oratorii conſiſtunt, commigraverint, ſuo loco & tempore, Deo dante, exponemus. Totam hujus tranſlationis hiſtoriam in Appendicem referre viſum eſt, in qua Junanns tunc Lehonenſis monaſterii abbas fuiſſe dicitur, indeque in urbem Pariſiorum advectas fuiſſe reliquias ſancti Maglorii & aliorum: quod factum ait auctor anonymus ob Danorum infeſtationes, quos Richardus comes auxilio advocaverat. (*b*) *Hiſt. Pariſ. tom. p.* 546. *& ſeqq.*

LXXXVI. Hermengardis abbatiſſa Pictavenſis. (*) *de Lauduno.*

Erat per id tempus monaſterii ſanctæ Crucis Pictavenſis, abbatiſſa Hermengardis, quæ communi conſilio ac conſenſu ſororum ſuarum Gaufrido Andecavenſi comiri, *qui vulgari cognomine Griſia appellatur gonella*, duas curres conceſſit pro defenſione terrarum ſuarum in ejus poreſtare ſitarum, *quæ ſunt in Lauſdunenſi patria*, (*) cui rei prædictus comes acquieſcens, Pictavos ad Monaſterium ſanctæ Crucis perrexit, contactoque ligno ſanctæ Crucis hoc pactum ſe ſervaturum ſpopondit, *præſente & cooperante domno Petro Pictavenſi epiſcopo*, eâ condirione, ut *venerabile lignum ſalutis noſtræ ſupra dicto comiti, ſuiſque heredibus eſſet remedium, ſi eo quo dictum eſt modo tenerent pactum: ſin verò aliter facerent, panam damnationis eo, cujus ſanguine maduit, vindicante incurrerent*. Hoc ſcriptum caret chronicis notis. Habetur in eodem partbenone inſignis libet ritualis, in quo nonnulla haud vulgaria leguntur: ex quibus hæc in exemplum afferre juvat. In natali Domini *apparente luce* ſive aurorâ *miſſa dicetur*, LUX FULGEBIT, & *communicentur puellæ* ſive juniores: *quâ finitâ, veniant in monaſterium* (*), *faciant orationes; ſedeant in claſtro, & legatur kalenda*, ſive martyrologium. *Deinde veniant ad capitulum*, & *poſt dicatur miſſa matutinalis*, PUER NATUS EST NOBIS. *Ad pacem eant omnes; poſt pa-* Communiones & ſepulturæ dominicæ ritus. (*) *i. eccleſiam.*

ANN. CHR. 979.

cem eant ad commanionem deinceps ordinatè, petitâ veniâ ante altare ; & (quod observandum) ore applicato ad calicem, accipiant corpus Domini reverenter, fortè intinctum & ex cochleari, ut hodie quoque Græcis mos est. Fetiâ sextâ paraseeves *in basilica sanctæ Crucis officium celebratur ab episcopo solemne, & festivè ob reverentiam sanctæ Crucis.* Post adorationem crucis, *capiceria debet dare unicuique vel candelam, vel cereum, ad sepelicudum corpus dominicum, quod hoc modo fit. Duo sacerdotes revestiti, & coopertis capitibus cum amictis, præparant corpus dominicum in tres, illud primum in quodam parvo corporali ad hoc facto, & post mittitur inter duas patenas argenteas, cum cruce aurea involutum in linteo mundissimo, suscipiente sacerdote*, O MORS, EAO MORS TUA, *cum psalmo*, JUDICA ME DEUS, ET DISCERNE ; *quo finito, defertur ad sepulcrum honorificè, cantando*, ECCE QUOMODO MORITUR JUSTUS. *Tunc sacerdos deponit illud in monumento cum aqua benedicta & incenso, & incipit*, SEPULTO DOMINO, *& ab omni conventu cantatur* MISERERE : *quo facto, claudatur reverenter, omnibus discedentibus, relictis tamen ibi duabus custodibus, & maltis luminoribus : qui custoditur ab eis in ipsa nocte usque in posicha. In prima vegilia noctis paschæ duo presbyteri revestiti cum cappis pergunt ad sepulcrum.* Inde *elevatur & defertur corpus ad majus altare præcuntibus cereis & turibulis, & pulsantibus signis. Finitis matutinis, accedant ad sepulcrum, portantes luminaria. Tunc incipit Maria*, UBI EST CHRISTUS MEUS ? *respondet angelus*, (NON EST HIC) *Tunc Maria aperit ostium sepulcri, & dicit publicâ voce :* SURREXIT CHRISTUS : *& omnes respondeat*, DEO GRATIAS. Quiddam simile hodie quoque fit in archimonasterio sancti Remigii apud Remos die paschæ, & quidem eum effigie Christi resurgentis. Ex hoc diverticulo ad ordinem revertor.

LXXXVII. Benedicti papæ privilegium pro monasterio Rodensi.

(a) *Marca Hisp. l. 1021.*

Balneolensi donatio facta.

Dum Rodensi sancti Petri monasterio præesset Hildesindus episcopus, ejusdemque monasterii abbas, litteras (*a*) a Benedicto VII. impetravit, quibus pontifex monasterium sub tutelam & dominationem sedis apostolicæ admittit, ejusque possessiones confirmat omnes ab urbe Narbona usque ad fines Hispaniæ, compellens universos ad restitutionem bonorum, si qua ex eodem monasterio abstulissent. Datum hoc anno, indictione septimâ, in mense *Aprili*. His litteris postea comprovinciales episcopi subscripserunt. Eodem tempore Miro comes & episcopus Gerundensis Balneolensi sancti Stephani monasterio quemdam alodem suum, qui ipsi ex dono Seniofredi principis post vindicatam eædem Wifredi comitis fratris sui provenerat, concessit voti causâ, concepti occasione periculi sibi impendentis, cùm Borrellus comes Urgellensis eum exercitu suo venit in comitatum Bisulduensem *ad construendum castellum in monte Spelto* adversùs ipsum. In his enim angustiis veoit Miro ad prædictum monasterium, flexisque poplitibus ante altare sancti Stephani, postulavit *auxilium a Domino Jesu Christo, & sancto martyre suo Stephano* contra hanc violentiam : quod & obtinuit : quæ occasio fuit prædictæ donationis, factæ hoc ipso anno Lotharii regis XXV.

LXXXVIII. Alia S. Hilario Carcassensi.

Ipso anno Lotharii regis Rodgarius comes Carcassensis unà cum conjuge sua Adalaisia, & filio suo Regimondo, donat Deo & sancto confessori Hilario, atque Benedicto abbati ejusque monasterio ac monachis alodem suum in villa Cornilliaco. Subscribunt post Rodgarium & Adalaisiam, Arnaldus comes filius Adalaisiæ, Petronus episcopus atque comes & Regimundus Rodgarii comitis soboles. Idem comes Romam profectus eum Benedicto abbate litteras a Benedicto VII. obtinuit, quibus ejusdem monasterii possessiones confirmantur ; caveturque, ut nec comiti, nec vicecomiti, nec episcopo quidquam ex eis subtrahere liceat. Alia ejusdem comitis donatio libro sequenti referenda.

LXXXIX. Alia item Blandinio.

(*b*) *Miræi diplom. p. 46.*

Celebris erat per ea tempora Godefridus comes Virduuensis & Eibamensis, cognomento Captivus, propterea quòd a Lotharo rege captivus factus esset, cujus frequens mentio in epistolis Gerberti scholastici. Hic cum uxore sua Machtilde seu Mathilde, Herimanni Saxonum ducis filia, quæ primum Balduino tertio Flandriæ comiti nupta fuerat, fiscum suum (*b*) Holinium, situm in pago Tornacensi, cum appendiciibus concessit Blandinio monasterio, *in quo domnus abbas Voomarus non modico regularium collegio monachorum tadustrus pastor* præerat ; transfunditque In jus & potestatem ejus loci monachorum, *quò liberiores tu exsequendi valeant esse mandatis secundùm sanctæ patris Benedicti regulam sibi traditis*, & pro ipso Godefrido, ejusque antecessoribus Deo preces fundere ipsos delectet. *Actum publicè in cœnobio Blandinio XIJ. kal. Februarii, indictione VIJ. anno XXVJ. regni inclyti regis Lotharii, & regiminis abbatis Voomari XXVIJ.* ; obi vides, non eodem & uniformi plane modo Lotharii annos obique tunc numeratos fuisse, cujus annus XXV. in superioribus hujus anni instrumentis notatus, & XXVI. annus anno sequenti adscribitur in charta Rodulfi episcopi Cabilonensis, suo loco referenda. Subscribunt Godefridi litteris post ipsum ejusque conjugem Arnulfus junior glorioſus marchiſus,

Her-

Hetimannus comes, Godefridi comitis filius, qui poſtea cum fratre ſuo Frederico monachus Virduni apud ſanctum Vitonum factus eſt. Eiſdem quoque litteris ſignum ſuum apponit Womarus abbas & alii. Rodulfus monachus norarii officio functus eſt. Ille Godefridus unà cum uxore ſua in Blaudinio monaſterio ſepultus eſt. Pluta do eo inferiùs. ANN. CHR. 979.

Iocidit in hunc annum cædes Geronis comitis Aleſtevenſis in Saxonia, qui apud imperatorem accuſatus a Waldone, cùm in ſingulari cum eo certamine victum ſe confeſſus eſſet, decreto judicum & imperatoris juſſu decollatus eſt III. idus Auguſti. In ejus memoriam ſoror ejus Tetta & conjux Athela monaſterium virginum apud Aleſteven condiderunt in honorem ſancti Johannis-Baptiſtæ, ubi Geronem ſepeliendum curarunt, decimâ parte totius ſuæ hæreditatis eidem loco conceſſâ; quod imperiali præcepto firmatum eſt. Geronis corpus poſt tres annos, cùm ejus conjux juxta eum humaretur, integrum unà cùm veſtimentis repertum. Filia ejus Athala nupſit Sigefrido, filio Heinrici comitis Stathenſis, qui ex ea genuit Liutgerum comitem, binaſque filias, Irmingardem & Bertam, quæ una poſt alteram Aleſtevenſes abbatiſſæ factæ ſunt. XC. Aleſteve parthenon conditur.

Ubi primùm ſedi Trevirenſi impoſitus eſt Egbertus, nihil antiquius habuit, quàm ut religioſas ædes, curæ ſuæ concreditas, in priſtinum ſtatum ac ſplendorem reſtitueret. *Erat enim*, ut Theoderici monachi verbis utar, *monachorum præcipuus tutor ac nutritor, ac regularis diſciplinæ ſpecialis amator: quippe qui ſub habitu epiſcopi humile pectus occultavit devotiſſimi monachi*. Cùm verò pleraque Trevirenſis diœceſeos monaſteria, ob temporum injurias, ad ſummam inopiam, adeòque ad magnum monaſticæ diſciplinæ deliquium deveniſſent; eorum ruinas ſarcire, & langnentem religionem excitare ſtuduit, maximè in ſancti Eucharii eccleſia, ubi tum ipſe ſanctus Euchirius, tum alii Trevirenſes ſancti archipræſules conſepulti erant. Huic conſilio ubi opem & auxilium ſpopondit Otto imperator, mox operi manum admovet Egbertus, accerſito e Gandenſi ſancti Bavonis cœnobio Gotherio monacho, quem ſancti Eucharii monaſterio abbatem præfecit. Dum verò humum ponendo novæ baſilicæ fundamento effodiunt, operæ inopinatò impegerunt in tumulum ſancti Celſi ejuſdem ſedis pontificis: quo obſignato, monachis ad ejus cultum conſtitutis, ipſe Ingelheimium pergit ad conventum epiſcoporum, petiturus facultatem ab imperatore & ſynodi patribus, ut ſacræ beati Celſi reliquiæ e tumulo in decentiorem locum efferre ſibi liceret: quod nullo negotio impetravit. Fortè id contigit anno ſequenti, quo paſcha Ingelheimii Otto celebraſſe dicitur in chronico Saxonico. XCI. S. Eucharii cœnobium inſtauratur.

Treviros reverſus antiſtes, clerum ſuæ diœceſeos convocat, abbates ſimul & monachos, eiſque preces & ſupplicationes indicit: tum ſollemni pompâ ad locum profectus, ſacras reliquias levat e tumulo, eaſque in arca geſtatoria repoſitas ad novam baſilicam deferri jubet: ubi, miſſâ celebratâ & concione de ſancti Celſi virtutibus in ea habitâ, ejus feſtum pridie nonas Januarii quotannis celebrari præcipit. Ne qua verò ſuſpicio de ſacrarum reliquiarum ſanctitate ſuboriri poſſet, intramiſſarum ſollemnia, decantato offertorio, articulum digiti ſancti Celſi panniculo involutum in turibulum ardentibus prunis plenum injecit, qui per totum canonis ſpatium illæſus, atque ab igne intactus permanſit. Hunc probandarum ſacrarum reliquiarum ritum probavit concilium Cæſarauguſtanum ſecundum, habitum tempore Gregorii Magni & Reccaredi regis: quo de ritu legeſis notas (*a*) ad novam editionem Gregorii Turonenſis. Miſſâ perſolutâ, reliquiæ ab archiepiſcopo ſuper altare poſitæ: ubi cùm per unum ab inventione menſem quieviſſent, placuit ejuſdem cœnobii patri, Gunderado nomine, qui jam Gotherio ſucceſſerat, cunctiſque fratribus, ut in navim eccleſiæ theca deferretur, & ſuper altare ſanctæ Crucis, quod in aditu propitiatorii erat, collocaretur. Illic plurima patrata miracula, quæ altero libro (nam primum inventioni deſcribendæ adhibuit) proſecutus eſt Theodericus ejus loci monachus, qui utrumque librum Richardo abbati ineunte ſæculo undecimo nuncupavit. In his miraculis agitur de quodam optimæ indolis adoleſcente monacho ejus loci, Burchardo nomine, qui gravi auris incommodo, quod uraneæ ingreſſu contraxerat, liberatus eſt. Memorantur etiam tres monachæ Horreenſis apud Treviros monaſterii, *Reginæ cœli* conſecrati, *in quo à tempore orthodoxi regis Dagoberti ſanctimoniales ſemper feminæ Deo conſueverant devotiùs deſervire*. Ex his una erat *claro ſtemmate progenita*, Henſa nomine: altera vocabulo Geila, *generoſo* quoque *ſanguine procreata*: tertia *magnæ parentelæ nonna*, Gliſmoda vocata, a cunabulis ibidem educata: quæ omnes vario incommodo beati Celſi meritis liberatæ perhibentur. In his miraculis non ſemel laudatur Gunderadus *beatæ recordationis* abbas, cui fortè Richardus ſucceſſit, cujus mandato Theodericus libros duos de inventione ac miraculis ſancti Celſi compoſuit. (*a*) *Greg. Tur. 6. 1366.*

ANN. CHR. 880.

XCII. Ottonis cum Lothario ſtatus & pactum.

(*) Ile Cher.

ANno inſequenti nongenteſimo octogeſimo Ottonem imperatorem & Lotharium regem ſuper Carum (*) fluvium, qui in Moſam infra Moſomum oppidum devolvitur, unà convenisſe, & datis ſibi invicem ſacramentis tale pactum iniiſſe, ut rex Lotharius Ottoni Lotharingiam ceſſerit, auctor eſt Sigebertus, indeque Ottonem Italiam petiiſſe. Hæc Lotharienſis regni ceſſio, etſi fortè in gratiam Catoli Lotharii fratris facta ſit, haud grata fuit Hugoni duci Francorum & Heinrico ejus fratri, aliiſque comitibus ac proceribus regni: quorum laſtinctu Lotharius, Ottone abſente, Virduuum poſt quatnor annos invaſit. Hanc pactionem præceſſit Lothatii impreſſio in regnum Lotharii, nti colligere licet ea quædam charta canonicorum Majoris-monaſterii, (nam hunc locum adhuc canonici occupabant) qui cuidam Guoterio ejuſque filio ejuſdem congregationis canonico quædam prædia in villa Catiſiaco ſub annuo cenſu tradiderunt. *Data autem hæc auctoritas* dicitur *menſe Martio, ſub magno rege HLotario, anno ſeptimo regni ejus, quando impetum fecit contra Saxones, & fugavit imperatorem*: quod intelligendum videtur de alia impreſſione ab ea, quam antu biennium a Lothario factam diximus. Neque verò imperator Otto tam citò, ut Sigonio viſum eſt, Italiam adiit; nam menſe Octobris *Brochſalæ* verſabatur, cùm imperiali præcepto (*a*) confirmavit poſſeſſiones monaſterii ſancti Dionyſii Pariſienſis, in ipſius imperio conſiſtentes, rogatu Rotberti ejus loci abbatis. *Data idus Octobris, anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXXX. *indictione v.* (lege VIII.) *anno verò regni ſecundi Ottonis xx. imperii xiij. Actum Brochſale*; quod de Bruxellis, ut modò vocant, olim Brutſela (*b*) dicta, interpretandum eſt. In prædicto diplomate obſervandum id, quod dicitur de monaſterio ſancti Dionyſii, *uſque hodie*, ibquit Otto, *ibidem corporaliter habiti*: qui locus planè refellit opinionem Ratiſponenſium, qui corpus ſancti Dionyſii initio ſæculi decimi Ratiſponam ab Atuulfo imperatore tranſlatum jactitant.

Ottonis diploma pro laudato Dionyſio.

(*a*) *Doublet p.* 818.

(*b*) *Miræi cod. donat. p.* 136.

XCIII. Majoris-monaſterii ſtatus.

Ex ſuperioribus intelligitur, qualis tunc fuerit Majoris-monaſterii ſtatus, quod ſcilicet ſæculares canonici tum occupabant, cùm prædictam præſtariam coidam Guntherio, ejuſque filio Berardo feceruut, in qua loquuntur io hunc modum. *Nos quidem canonici congregationis S. Martini Majoris monaſterii, videlicet Huddo decanus, Arduinus theſaurarius, idemque archiepiſcopus, Aſco præpoſitus, cæteriique fratres in eodem monaſterio Domino famulantes.* Ejuſdem monaſterii abbas tunc erat Hugo Francorum dux, qui præſtariam itidem ſecie cuidam vaſallo ſno, nomine Haimoni, *iv. idus Aprilis, anno xv. regnante HLothario rege*: cujus rei chartæ non ſolùm dux Hugo, ſed etiam canonici Majoris-monaſterii *tangendo* ſubſcripſerunt: cui etiam Tetbaldus comes & Odo filius ejus ſignum crucis appoſuerunt. Ea quo intelligitur, Terbaldum comitem Bleſenſem ad hoc uſque tempus ſuperſtitem fuiſſe.

XCIV. Heriberti comitis libertas in Derveaſes.

Secundùm Hugonem ducem Francorum & Pariſiorum comitem eminebat inter Franciæ proceres Hetibertus Trecenſis comes, cujus propenſio in Derveuſes monachos haud obſcura fuit. Hos cùm vini penuria laborare animadverſiſſet, quoddam ſuæ proprietatis alodum apud Velcianas villam comitatus Otmenſis, id eſt manſum unum indominicatum cum vineis, terris, cæteriſque appendicibus, eis conceſſit, eâ interpoſitâ conditione, ut Derveuſes memoriam ipſius in omnibus diviuis officiis haberent, & quotidie unam miſſam, atque unum pſalmum per ſingnlaa regulares horas pro ipſo perſolverent; & poſt ejus deceſſum auniverſarinm ipſius obitus diem celebrarent. His littetis apponitur *ſignum Heriberti tutlyti Francorum comitis, qui hoc teſtamentum fieri & firmari juſſit*; *ſignum Odonis comitis filii jus*, & poſt alios *Heriberti decani Alti-villaris*, & *Otgeri monachi ipſius loci. Actum Velciaus villâ publicè, regnante domno Lothario rege anno vecefimo-ſeptimo feliciter.* Hanc verò donationem regali præcepto confirmavit Lotharius, qui Hetibertum comitem palatii ſui vocat, ſibi catum & fidelem: cujus confirmationis interveotores fuere Lotharii conjux Emma regina, Adalbero ſanctæ Laudunenſis eccleſiæ, neconon & Gebuinus Catalaunenſis ſedis antiſtites teverendi, ut legitur in eodem præcepto, in quo ipſum alodum ſitum dicitur in pago Otmenſi, intra fines villæ, quam Velcianas vocant, *ſupra videlicet & infra illius aqua deorſum, ubi Veturi-Materas nominatur*, illi alodo conjunctum, quod in eadem villa prædicti monachi ab antiquo poſſidebant. *Actum Laudano-clavato, anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXXX. *regnante domno Lothario anno xxvij. feliciter.*

XCV. Helperici libet de computo.

Florebat eo tempore Helpericus, Grandivallenſis in ſuperiori Alſatia monachus, qui, cum in arte grammatica adoleſcentes monachos eruditet, eiſque calculatoriæ artis rudimenta, quæ ne laicus quidem, nedum clericus, impune tum ignotaviſſet, exponeret; ab eiſdem rogatus eſt, ut quæ vivo ſermone eis expoſuerat, ſcripto commendaret. Id factum hoc anno probat codex noſter Germanenſis, Heinrici primi Francorum regis principatu ſcriptus: tametſi aonum milleſimum quiotum-

notabat codex, quo ofus eſt Sigebertus, qui auctorem Chilpericum vocat, tum in chronico, tum in libro de ſcriptoribus eccleſiaſticis; Hericum mendoſè codex Germanenſis. Cùm verò Helpericus quorumdam negotiorum cauſâ a fratribus ſuis Autiſiodorum ad monachos ſancti Germani miſſus eſſet, ejuſdem libri exemplum ab ipſo flagitavit Aſper, ejus loci, ut quidem conjicio, decanus, qui eumdem Helpericum apud ſe retinere, ſed fruſtra, conatus eſt. Reverſas poſt varias peregrinationes ad ſuos Helpericus, exagitari cœpit, ipſamque pœnituit, quòd Aſpri humanitati non acquieviſſet: quæ omnia idem auctor fuſiùs commemorat in epiſtola, qua librum ſuum de computo eidem Aſpro mittit ſub hac Inſcriptione: *Domino patri ſanctiſſimo, nomine Aſpro, moribus autem placidiſſima, Helpericus humilis vernula*. Hic abbas dicitur in titulo codicis Viconienſis, ex quo hanc epiſtolam (*a*) aliquando exſcripſimus, ſcilicet in Belgico itinere, quod ante viginti-ſeptem annos confecimus ego ac noſter Claudius Stephanotius amantiſſimus conſodalis, & ſtudiorum noſtrorum indefeſſus adjutor, qui hoc ipſo anno (*b*), quo hæc ſcribo, Romæ deceſſit procurator noſter generalis. Ejuſdem Helperici videtur eſſe epiſtola illa, quæ Hilperici nomine in vulgato Alcuini libro de divinis officiis (*c*) edita eſt.

ANN. CHR. 980.

(*a*) *Anecdot. to. 3. p. 113.*

(*b*) *anno 1699.*

(*c*) *Alcuin. divin. offic. c. 28.*

Habita eſt hoc anno proviuncialis (*d*) ſynodus apud Senonas, præſidente Sevvino archiepiſcopo, ad quam venit Rainardus abbas ſuburbani ſancti Petri monaſterii *cum turmis monachorum ejuſdem eccleſiæ*, obſecraturus, ut ad victus veſtituſque ſui ſupplementum aliquid eis a patribus ſynodi conferretur. Horum petitionibus annuens Sevvinus cum ſuis coepiſcopis, quatuor eidem monaſterio altaria conceſſit, unum in pago Senonico apud Alſonum villam in honore ſancti Petri, quod Eigil bonæ memoriæ archiepiſcopus jam dudum prædictis monachis donaverat: alterum apud Sanceias in honore ſancti Sanctiaci martyris conſecratum: tertium ſancti Saviniani martyris, quod a crypta dicti monaſterii *quinquaginta dextros* diſtare dicitur: quartum ſancti Lupi in villa Naudo pagi Pruvinenſis. Subſcribunt his litteris poſt Sevvinum Odo Carnotenſis, Rainoldus Pariſinrum, Milo Trecarum & Manaſſes Aurelianorum epiſcopi, & tres archidiacoai eccleſiæ Senonenſis. Hoc concilium Gerardus a Boſco (*e*) ſuſpectum habet, hac motus ratione, quòd Arnulfus tunc Aurelianenſis epiſcopus fuerit, non Manaſſes, teſtante Sauſſeio. At falſus eſt Sauſſeius, qui duos Arnulfos ejuſdem ſedis epiſcopos non diſtinxit, unum Ermenthæi ſacceſſorem ac nepotem, at ex Letaldo tunc temporis Miciacenſi monacho diſcimus; deceſſorem verò Manaſſæ, qui alterum Arnulfum ſucceſſorem habuit, cum quo Abbo Floriacenſis abbas multam controverſiam habuit. Idem forte dicendum de epiſcopo Pariſienſi Rainoldo. Certè multùm perturbata (*f*) eſt illis temporibus ſeries Pariſienſium epiſcoporum. Tempore Rainaldi abbatis corpus ſancti Ebbonis archiepiſcopi, quod in oratorio ſanctæ Matiæ ad id tempus jacuerat, præeuntibus ſignis communi conſilio prædicti urchiepiſcopus & abbas e tumulo honorificè levaverunt.

XCVI. Altaria S. Petro Senonenſi conceſſa.

(*d*) *Spicil. to. 2. p. 732.*

(*e*) *Hiſt. Pariſ. to. 1. p. 607.*

(*f*) *ibid. p. 605.*

S. Ebbonis corpus levatum.

XCVII. Aimoinus Floriaci fit monachus.

Hoc ferè tempore Aimoinus Floriacenſe ſancti Benedicti monaſterium ingreſſus eſt, ubi *in tenera ætate habitum monaſticæ ſuſcepit religionis* ab Amalberto abbate, ut de ſe ipſe teſtatur in libro primo de miraculis ſancti Benedicti, qui Amalbertus Richardo abbati anno ſuperiore ſucceſſerat ad paucos annos. Patriam genuſque ſuum Aimoinus ipſe deſignat in libro de vita ſancti Abbonis abbatis, ubi noviſſimum ejus iter, ſe comitante, ad Regulæ monaſterium, quod in pago Baſaſenſi ad Gatumnam ſitum eſt, deſcribit. Quippe ea urbe Engoliſma egreſſi, ad caſtrum cui Alba-terra (*) nomen eſt, venerunt, ubi a domino ejuſdem caſtri nobili viro, Giraldo nomine, humaniſſimè excepti ſunt. Inde promoventes, *tranſmeata Eldâ* (*) *flumine*, eo ferè in loco, ubi in Dordoniam influit, hoſpitati ſunt *in villa, quæ ad-Francas* (*) *dicitur*: obi ipſius Aimoini genitrix, *memorati militis Giraldi conſanguinea, vocabulo Euneurndit*, eos quàm potuit humaniſſimè excepit. Hinc Aimoini patriam, quæ Inter-dua-maria vocatur, diſcimus, nomenque ejus genitricis: at nomen ejus patris ignoramus. Hic eſt Aimoinus, qui quatuor libros ſcripſit de hiſtoria Francorum, eoſque Abboni abbati ſuo nuncupavit, alteri Aimoino Germanenſi apud Pariſios monacho perperàm a nonnullis adſcriptos.

(*) *Aubterre.*

(*) *Ifle.*

(*) *Velle franche.*

XCVIII. Mancio abbas S. Illidii.

Per id tempus Mancio abbas Claromontenſe ſancti Illidii monaſterium adminiſtrabat: cujus tempore Geraldus quidam facerdos eccleſiæ ſancti Petri apud Timarias quaſdam res ſuæ proprietatis pro ſepultura corporis ſui & animæ ſuæ redemptione donat monaſterio, quod eſt juxta civitatem Claromontenſem, vocatum *Inter-ſanctos, & eſt conſtructum in honore Dei omnipotentis, & ſanctæ Dei genitricis Mariæ, & ſanctorum beati Clementis martyris Chriſti, & ſancti confeſſoris Chriſti Illidii, ubi corpus ipſius requieſcit*. Hanc verò donationem eo pacto facit Geraldus, ut eaſdem res uſu-fructuario ad viram tetineat, & quotannis *miſſa ſancti Andreæ*

ANN. CHR. 980.

octo sextarios vini & duos annonæ persolvat. Post Geraldum sacerdotem Bertrannus frater ejus, Bego episcopus, Arbertus archidiaconus, aliique canonici subscribunt his litteris, in quibus fit mentio ecclesiarum *sanctæ Mariæ principalis*, quam de Portu vocant, & *sanctæ Mariæ præclaræ*. Eodem Mancione abbate Bego episcopus triduanum jejunium indixit pro recuperatione brachii sancti Clementis, quod inventum repositi in capsa eburnea.

XCIX. Canonica Cluniaco data Cabilone.

Hoc primùm anno Cluniacensibus monachis data est canonicalis prædenda ecclesiæ Cabilonensis ex concessione Agenoris archidiaconi, quod Rodulfus episcopus confirmavit. Ejus hac de re litteras, quia sancti Mayoli abbatis tum viventis eximium elogium continent, integras ex chartario Cluniacensi huc afferre libet.

Rodulfus, sanctæ Cabilonensis ecclesiæ præsul, omnibus orthodoxis notum esse desideramus, qualiter Agenor archidiaconus noster adiit nostræ munificentiæ serenitatem, in dubio vitæ adhuc lacrymabiliter languens & trabens sub ingenti dolore longa suspiria, quentis potuit precibus deprecans, quo perpetuale donum scriptam testamentum executeremus domno Mayolo abbati & fratribus Cluniacensis canobii ex urea & munitione supra posita, quam ipse proprio sumptu & facultate construxit, ubi ipse adhuc degere videtur. Est verò situ infra muros Cavillonicæ civitatis, conjacens in claustra canonicorum martyris Christi Vincentii. Ad augendum enim speratæ retributionis palmarium prorogavit, oratque, ut canonicam, quam ipso ab ineunte ætate pro sustentatione diuria, sicut cæteri fratres, ab ecclesia possedit, præfato abbati & prætaxatis fratribus sub hujus auctoritate testamenti in perpetuum traderemus. Nos verò prædicti abbatis personam ad memoriam reducentes, hanc postulationem absque ullo tarditate dignum duximus adimplere, maximè cùm tanti viri gloriam ab ipso Domino mutuatam, & ore percepimus, & intuitu proprii luminis nos in ejus dilectione conviventes cotidie perspicimus. Ille etenim, ut verè est Galliarum jubar ad tempus exortum, nostris sæculis admirandum, vel sic positus est imitandum. Jussimus denique illi & dilectissimis fratribus sibi commissis, præsentibus & futuris, tali tradere scriptum, ut nostri loci jam dictam canoniam & aream determinatum cum supra posito ædificium æternaliter habeant, perpetuò possideant, & absque ulla inquietudine teneant. Signum Rodulfi humilis præsulis sancti Vincentii. S. Adalaidis humilis comitissæ. S. Hugonis filii ejus. S. Roberti vicecomitis. S. Frogerii decani. S. Odonis militis. Datum pridie kalend. Decembris, die Martis, anno xxvj. regnante HLothario rege. Dies Martis incidebat in secundum kal. Decembris anno RCCCCLXXX. sed annus erat Lotharii regis vicesimus-septimus a mense Octobri. Verùm rotundo numero totus anous præcedenti tribuitur.

Mayoli elogium.

C. Lascurrense monasterium (a) *Marca B. tom. p.232. & segg.*

In Basnensi provincia exstitit ab antiquo Lascurris civitas episcopalis, quæ a Normannis omnino diruta in vastam demum solitudinem & in saltum conversa est. En in statu erat tempore Guillelmi-Sancii Wasconiæ ducis, qui ejus instaurationem hac occasione procuravit. Erat in ducis curia miles (*a*) quidam, Lopofortis nomine vasallus ipsi addictus, qui ut ejus gratiam ampliùs iniret, vicecomitem quemdam ei adversantem interfecit. Verùm facti pœnitentiâ ductus, consilio ducis & Ustacæ ejus uxoris, monasticæ se professioni devovit. Hujus rei causâ quamdam sancti Fausti ædiculam ad secessum ei obtulit Guillelmus: sed, cùm locus Lopofortis haud placeret, eidem auctor fuit dux cum uxore sua, ut ad locum, ubi Lascurris quondam steterat, se conferret. Illuc profectus Lopofortis, annuente episcopo, unam ibidem sancti Johannis-Baptistæ invenit ecclesiam, (nam ecclesia beatæ Mariæ, quæ sedes episcopalis erat, omnino eversa fuerat) ibique monachus factus est, ac demum abbas nascentis novæ congregationis: cui dux & ejus uxor prædia & ecclesias ad subsidium contulerunt.

CI. Ursa monacha Casæ-aureæ. (*b*) *Spicil. tom. p.413.*

Dum Adamus abbas Casæ-aureæ monasterio præesset, hoc ipso anno ab incarnatione Domini nongentesimo octogesimo, Ottonis imperatoris anno XIV. mense Martio, indictione VIII. (his enim omnibus res (*b*) denotatur) mulier quædam, Ursa nomine, *religionis habitu suscepto, & monialis effectu*, obtulit pro anima sua per chartulam traditionis tertiam partem omnium rerum & possessionum, quas in villis Ratanello, Pantano, atque Teczanico habebat. Hæc mihi videtur esse ex numero illarum devotarum, quæ sub religionis habitu prope monasteria virorum degebant, sarciendis & mundandis ecclesiæ ornamentis addictæ. Idem Adamus abbas *roccam* seu munitionem in summo vertice montis Soti exstruxit: ubi thesauri & pretiosa quæque ecclesiæ, si quando necessitas ingrueret, reponerentur. Ad hæc ipse abbas quædam prædia sui monasterii, quæ Johannes Pinnensis episcopus retinebat, facta commutatione recuperavit.

CII. S. Nilus Casinum excepit.

Aligerno abbate Casinatibus præsidente, Nilus junior, exlmiæ sanctitatis hegumenus, ad sacrum montem venit: ubi perhumaniter ab Aligerno ejusque fratribus acceptus, & proximo Vallis-luci donatus monasterio, ibi cum suis quindecim annos

ex-

exegit, utì acta ejus a contubernali ejus discipulo græcè scripta, & a Matthæo Caryophilo latinè reddita, fusè testantur: quod hic compendio referendum est. Cùm vir sanctus, in Calabria monasterium suum regeret, prævidit fore, ut brevi Sarraceni adversus Latinos in auxilium eò vocarentur, &, nullo rerum sacrarum discrimine, provinciam omnino vastarent. Itaque inde cum suis recedendum ratus, primò Capuam venit: ubi a Pandulfo principe & primoribus urbis cum ea reverentia exceptus est, ut episcoparum vacantem adepturus fuisset, nisi mors Pandulfi principis intercessisset. Mox rogatus Aligernus abbas, qui forrè Capuæ tum morabatur, ut beato viro monasterium quoddam juris sui ei incolendum concederet, eumdem ad Casinum montem deduci curavit. Accedenti processit obviàm ad radicem montis totus Casinatium cœtus, præeuntibus cereis & turibulis, sacerdotibus & diaconis eorum sacro habitu indutis: eâque sollemni pompâ virum sanctum in monasterium duxerunt, quasi advenientem Alexandriâ magnum Antonium, vel excitatum a mortuis sanctissimum patrem Benedictum se videre & audire putantes. Ingressus monasterium, quotquot inter Casinetes corporis animive morbo laborabant, sanav sse dicitur; admiratusque egregiam illorum disciplinam, ad præparatum ipsi suisque sancti Michaelis monasterium, Vallelucium nomine, ab Aligerno ubbate præcipuisque fratribus deductus est. Non multò post a Casinatibus inviratus, ut simul cum fratribus suis officium divinum græcanico more in sacro monte celebraret; hymnis de sancto patre Benedicto græcè compositis, eum universis fratribus suis (erant autem supra sexaginta) istuc ascendit, ibique vigilias & cætera divina officia, utì rogatus erat, devotè persolvit. Peracto officio, convenerunt ad ipsum monachi omnes, abbate suo permittente (ea est erga hospites regulæ disciplina) rogarunt-que, ut ipsos spirituli sermone erudiret, & obscura qu dam scripturæ loca ipsis aperiret: quod vir Dei rectè præstitit. Cùm verò de multis interrogaretur, quidam ab eo quæsivit: Quid nosæ esset, si semel toto anno carnes comedisset? Tale erit, inquit vir sanctus quasi si per multum tempus bonâ usus valetudine, unâ horâ præceps cadas, & crus frangas. His actis, Nilus Vallelucium reversus est, ubi per annos quindecim cum suis permansit, quibus Casinates vitæ necessaria subsidia (quæ majorum nostrorum insignis caritas erat) abunde suppeditabant. ANN. CHR. 980.

CIII. Vintoniæ Veteris-monasterii dedicatio.

In Angliam eos vocat Veteris-monasterii Wintoniensis dedicatio, quæ hoc anno facta est. Quanta præstiterit Ethelvvoldus episcopus tum in Veteri illo Wintoniæ instaurando monasterio, tum in Novo restituendo, fusè describit Wolstanus monachus cantor Wintoniensis, ejusque discipulus & alumnus, non modò in libro de ejus vita, sed maximè in carmine de gestis sancti Svvithuni episcopi, quod Elfego ejusdem Ethelvvoldi successori nuncupavit. Scilicet Veteris-monasterii muros hic restruxit, reliqua refarcivit: antiqui templi atria, porticus, & arcus renovavit, exedras cum novis altaribus adjecit.

Sic constructa micat, sic & variata coruscat
Machina, quæ hanc matrem sustinet ecclesiam:
Quam pater ille pius, summâ pietate refertus,
Nominis ad laudem celsitonantis heri
Fundavit, struxit, dotavit, & inde sacravit.

Hæc dedicatio per octo episcopos facta est coram Ethelredo rege & totius Angliæ proceribus, & quidem tanta cum pompa, ut non immeritò Vvolstanus dicat:

Numquam tanta fuit talisque dicatio templi
In tota Anglorum gente patrata retro.
Qualis erat Vventa celebrata potenter in urbe
In sancti Petri cœnobio Veteri.

Præfuit huic dedicationi cum Ethelvvoldo Dunstanus Cantuariensis primas: allorum episcoporum nomina prætereo. In hoc Vereti-monasterio, quæ sedes episcopalis erat, instituti canonicorum loco monachi, ut superiùs (*a*) diximus, utì & in Novo, in quo non minora præstare Ethelvvuldus decreverat: sed morte præventus ea Elfego successori perficienda reliquit.

(*a*) *lib.46. num.79. & lib.47. n.59.*

Eodem anno Brithnotbus Eliensis abbas, superiùs, (*b*) laudatus ad Ethelredum regem negotiorum causâ profectus, indeque reverrens, Eldritham reginam, in nova foresta veneficiis suis vacantem, obsequii gratiâ convenit: qui solus in ejus præsentiam admissus, cùm nefario scelerì acquiescere constanter renuisset, ferventibus mucronum capulis in ascellas impressis, interit, vetus pudicitiæ martyr. Cor-

Brithnotbi abbatis Eliensis cædes.

(*b*) *lib.47. n. 60.*

pus

ANN. CHR. 980.

pus ejus deſtatum in Elienſe monaſterium: cujus abbas ſecundus Elſinus ab Ethelvoldo epiſcopo, jubente rege ordinatur.

CIV. Petræ pontis eccleſia monachis Vincentinis conceſſa. (a) *Mariot. to. 2. p. 32.*

Jam Ludovicus a Lothario patre in Francici principatus conſortionem adſcitus erat, cùm venerabilis Berlandus abbas (*a*) monaſterii ſancti Vincentii Lauduncenſis Adalberonem ejus urbis epiſcopum obnixè rogavit, ut juxta privilegium, quod eidem cœnobio divæ memoriæ Dido epiſcopus octavus ejus anteceſſor, indulſerat, corpus ſancti Botiani in eodem loco perpetuò permaneret cum canonicis Petræpontenſis eccleſiæ, qui iſtuc cum prædicto ſacro corpore ob infeſtationem paganorum ſe receperant: ſed qui, rebus pacatis, ad priſtinam ſedem reverſi erant. Verùm Adalbero, te maturè conſiderâ, ratus durum eſſe, ut Petræ-pontis municipium ſuo patrono orbaretur, nec privilegio conceſſo Vincentinus fruſtrate volens, decrevit, ut ſancti Botiani corpus in eccleſia prædicti caſtri, beatæ Mariæ ſacra, remaneret; ipſa verò eccleſia cum ſuis rebus monaſterio ſancti Vincentii ſubjecta eſſet: quo facto poſtulat Adalbero, ut ſui ipſius, deceſſoriſque ſui Didonis, ac ſenioris ſui Lotharii regis, atque Emmæ reginæ, necnon filii eorum *Ludovici æquè regis*, in ſacris orationibus ſuis die noctuque memores eſſe ſatagant. His litteris, quæ chronicis noris deſtituræ ſunt in editis, ſubſcribit Adalbero Remorum archiepiſcopus, & poſt eum ipſe Adalbero epiſcopus Lauduneenſis.

CV. S. Eligii monaſterium monachis reſtitutum. (*b*) *Le Vaſſeur. p. 924.*

Poſt varias alternantis fortunæ vices ſancti Eligii Noviomenſe monaſterium hoc tempore monachis poſtremò reſtitutum eſt curâ & favore Liudulfi ejus urbis epiſcopi, utì diſcimus ex diplomate Lotharii regis, qui hanc reſtitutionem confirmavit. In eo diplomate Liudulfus Noviomorum præſul, Lotharii *nepos*, regiam celſitudinem adiiſſe dicitur, ac perliſſe, ut rex ipſi concederet *licentiam in ſancta religione monaſtici ordinis reſtaurandi locum beati Eligii, in ſuburbio Noviomorum ſiti*, „ qui locus a ſancto Eligio quondam in monaſtica religione decenter inſtructus, „ ſed paganicâ infeſtatione poſt devaſtatus, atque a Rodulfo prædictæ urbis epiſ„ copo ante aliquot annos, favente ſibi glorioſiſſimo rege Ludovico, in prædicto „ ordine monaſtico denuo relevatus; ſed poſt ejus mortem, pravorum prævalente „ conſilio, a priſtina inſtitutione diſtractus fuerat: quem cùm Liudulfus in priſti„ num ſtatum reſtituiſſet, regiam eidem loco immunitatem a Lothario impetravit, „ omniumque ejus rerum, quæ in illo diplomate enumerantur, liberam poſſeſſio„ nem, ea pacto, ut monachi in ſuis precibus regis, reginæ, ac filii eorum Lu„ dovici regis, necnon Liudulfi pontificis eſſent memores. Caret chronicis notis hoc præceptum, quod datum videtur poſt coronationem Ludovici regis. Aliud ejuſdem Lotharii præceptum, pro ipſomet monaſterio habetur in annalibus (*b*) eccleſiæ Noviomenſis, ſed cum multis mendis, ex quo tameo diſcimus nomen Litranoi ejus loci abbatis, cujus rogatu hoc præceptum impetratum dicitur; & quidem poſt mortem Liudulfi epiſcopi, qui *piæ memoriæ* dicitur, ac *nepos* Lotharii regis; at potiùs conſobrinus, utpote natus ex Alberto Viromandenſi comite & Gerberga, Gerbergæ Lotharii matris filia ex Giſlaberto duce Lotharienſi, cui Gerberga parens nupta fuerat, antequam Ludovico Tranſmarino copularetur. Hinc falſum eſt in illo diplomate, quòd Albertus comes Viromandenſis & Guido Liudulfi fratres dicuntur, & quòd mater eorum Lotharii ſoror dicitur. Neque enim Liudulfus fratrem habuit Albertum, ſed Herbertum ejus nominis tertium, & Guidonem: neque eorum mater Lotharii regis ſoror, ſed Gerbergæ maritis ex priore marito filia exſtitit. Non vacat etiam mendis Johannis (*c*) papæ XV. diploma, quo monachorum reſtiturionem inter alia comprobavit rogatu Liudulfi epiſcopi, cujus nomen corruptè ibidem legitur. Nil juvat omnia illius diplomatis recenſere errata. Inſcriptum eſt *omni eccleſiæ Gallicanæ*, nullo exemplo; datumque dicitur *in menſe Martio, & indictione j.* ac proinde anno DCCCCLXXXVIII. quo tempore Liudulfus epiſcopus adhuc ſuperſtes ponitur, & tamen mortuus cenſetur in poſteriori diplomate Lotharii regis, qui biennio ante deceſſerat.

(*c*) *ibid. p. 933.*

CVI. Stabulenſibus libera electio confirmata.

Stabulenſe monaſterium ſimulque Malmundarienſe tunc adminiſtrabat Ravengerus abbas, qui gregis ſui commodo & tranquillitati proſpiciens, Ottonem imperatorem rogavit, ut more anteceſſorum ſuorum monachis ibidem conſiſtentibus *electionem regularem concederet*: quod annuit imperator. Quia verò nonnulli Malmundarienſe monaſterium a Stabulenſi ſeparare moliti erant; ne qua deineeps hac „ de re controverſia oriatur, ait a ſe ſtatutum fuiſſe in ſynodo Ingelheimenſi, „ conſultu epiſcoporum, maximè Willigiſi Moguntini archiepiſcopi, & Deodorici „ epiſcopi Mettenſis, ut defuncto abbate, concurrentes in unum utriuſque cœnobii „ monachi, eligendi ſecundùm ſancti Benedicti regulam abbatis habeant liberrimam „ optionem; ita tamen, ut ex Stabulenſium gremio præponatur qui dignior fue„ rit; ſin minùs, ex Malmundarienſibus, ſi melior inter eos habeatur. Data pri„ die nonas Junii, anno ſecundi Ottonis XIX. imperii autem XIII. Actum Aquiſ„ grani. Re-

ANN. CHR. 980. CVII.

Clericus indignè diaconatum ſuſcipiens a dæmone vexatur.

Ravengeri abbatis tempore contigit, ut quidam clericus, apud Stabulenſes a puero educatus, eiſque ad multa utilis & accommodus, furtu furriperet fibulam auream, quam comitiſſa quædam monaſterio donaverat. Non diu poſt ille cum fratribus ad epiſcopum miſſus a Ravengero abbate, nullâ furti confeſſione aut pœnitentiâ factâ, ad diaconatum promovetur. *Abſoluto deinde ſacrificio & precibus veſpertinis*, ad hoſpitium cum fratribus reverſus reficiendi causâ, inter edendum a dæmone vinciretur exagitatur. Reductus ad monaſterium ſimiliter vexatur, inſuper & brachium, quo furtum fecerat, penitus exarefcit. Ignorantibus fratribus quid rei eſſet, altiori conſilio abbas intelligit, id non caſui tribuendum, ſed divinæ animadverſioni, quæ ob occultum quoddam crimen ſtatim a ſuſcepto ordine in reum fæviebat. Monet proinde fratres, ut, cùm ſe illa vexatio remitteret, cautè ab eo expiſcarentur, num aliquid ejus conſcientiam gravaret. Illo demum pudibundus feiſcitantibus culpam ſuam confiteretur, rogatque ut apud abbatem pro ipſo velint intercedere. Exoratos abbas juſtitiam miſericordiâ temperat, prohibetque ne crimen ejus in publicum proferatur: tum jejunia & preces pro illo fratribus indicit; quibus peractis, revaleſcit fratet, brachium reſtituitur, ac dæmon ab eo prorſus fugatur. Hæc ex libro miraculorum ſancti Remacli. Ravengerum abbatem præceſſiſſe dicitur Werinherus, qui ipſum ſibi coadjutorem hoc anno adoptaverit. At cùm Ravengerus hoc anno ſimpliciter abbas dicatur, & poſt annos ſexdecim Verinherus abbas a Gregorio papa V. litteras impetraverit: ſiquidem Werinherus abbas Ravengerum præceſſit, mallem duos diſtinguere ejuſdem nominis abbates, unum Ravengeri anteceſſorem, alterum ejuſdem Ravengeri ſucceſſorem, qui bonorum monaſterii confirmationem ab Ottone tertio, interventu Theophaniæ imperatricis ejus matris, demum obtinuit anno DCCCCLXXXVI. Attamen quia Ravengerus abbas vitam ad annum MVIII. produxiſſe dicitur, fortaſſe putiùs duos Ravengeros alii ſtatuere volent: quod aliis expendendum relinquo, difficultatem expoſuiſſe contentus. Omiſſus eſt in catalogo Stabulenſium abbatum Werinfridus abbas, cui Notgerus Leodicenſis antiſtes librum de vita ſancti Remacli epiſcopi, quem ejus hortatu compoſuerat, nuncupavit. Incertum præceſſerit ne Ravengerum Werinfridus, an ſubſecutus ſit: ſiquidem præceſſit, is eſt fortaſſe, qui Ravengero præfecturam reſignavit. His ſucceſſit Bertrannus abbas, & Bertranno ſanctus Poppo, de quo plura dicenda nobis occurrent in ſæculo ſequenti.

APPENDIX

TOMI III. ANNALIUM BENEDICTINORUM,

Varia monumenta & diplomata complectens.

I.

Caroli Calvi præceptum pro Fontanella.

Ad lib. 34. n. 54. *Ex chartario Fontanellenſi.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Karolus gratiâ Dei Rex. Si ea quæ fideles regni noſtri pro ſtatu & utilitate eccleſiarum in locis ſibi commiſſis ſtatuerint, noſtris confirmamus edictis, hoc nobis procul dubio ad æternam beatitudinem & totius regni a Deo nobis commiſſi tutelam manſurum eſſe credimus, & retributorem Deum exinde in futuro habere confidimus. Igitur notum ſit omnibus fidelibus ſanctæ Dei eccleſiæ ac noſtris, præſentibus ſcilicet & futuris, quia vir venerabilis HLudowicus conſobrinus videlicet noſter & abba monaſterii, quod vocatur Fontanella, ubi pretioſi confeſſores Chriſti Wandregeſilus, Anſbertus atque Wlfrannus corpore requieſcunt, noſtræ ſuggeſſit celſitudini, quod pro Dei amore & futuro ejuſdem congregationis cavendo periculo, ne aliquâ ſucceſſorum ſuorum negligentiâ aut parcitate ordo in ea monaſticus futuris temporibus perturbaretur, ſicut præteritis temporibus manifeſtum eſt contigiſſe, ſive propter incurſionem gentilium, ut refugium ibidem habere quiviſſent; quaſdam villas ſpecialiter eorum neceſſitatibus deſerviendas conſtituiſſet ac delegaſſet; quatenus nullâ occaſione nec reipublicæ ſervitio quiſquam ex ſucceſſoribus ſuis impedimentum illis inferre potuiſſet, pro quo a via rectitudinis & obſervatione regulari eos oberrare neceſſe foret: ſed deputatis ſibi rebus & ſtipendiis contenti, abſque neceſſitate & inopia regularem normam teneru & ſine prævaricatione, quantum humana ſinit fragilitas, obſervare quiviſſent. Unde humiliter petiit celſitudinem noſtram, ut pro rei firmitate ſuper conſtitutione ſua auctoritatis noſtræ præceptum pro divino intuitu & ipſorum ſanctorum reverentia fieri juberemus, per quod inantea ſtabilita & inviolata permaneret. Nos verò petitioni illius, quia neceſſaria erat & rationabilis, aurem accommodantes, veluti poſtulaverat fieri adjudicavimus. Quapropter ſtatuimus atque jubemus ſecundùm quod in illius ordinatione continetur, ut ad eccleſiæ luminaria concinnanda & vinaticum ac oblationes, iſtas res habeant conceſſas atque indultas, id eſt Calidum-beccum (*) cum integritate ac omnibus appendiciis ad eam pertinentibus, cum aquis & porto, pilagiis, conſuetudinibus ac tranſverſo: Auberti-ſilvam, Calciacum (*) rum integritate eccleſiæ & (*) *Chauſſ.* dominatus ſancti Anſberti, ac manſellos, in Ratumago aream unam, in rippa ejuſque appendiciis, cortillos VI. cum mediano moledino & manſellia Deodati clerici, necnon paraveredis VIIII. Ad veſtimenta etiam in victum & potum vel omnes fratrum neceſſitates ſecundùm regularem inſtitutionem procurandas, & hoſpitum ac peregrinorum ſuſceptiones exhibendas concedimus & confirmamus illis eaſdem villas, quas ipſe per ſuam conceſſionem eis viſus eſt condonaſſe, id eſt in Apuliaco manſos XXIIII. manſionile Leuthogegias cum quatuor majoribus campis, & de ſilva quidquid a parte meridiana eis Sequanam juris eſt ejuſdem monaſterii. Item manſionile Rothmegegias cum ſilva ſua Genſiniacas, Truncidum-maris, vallem ſancti Amantii cum vinea ſua, Strutellum ſancti Stephani, Jomtinos, Hamelionem, Bancane, Ciſternam-lenticuloſam, item Truncidum-macerias, Exmoigegias, Ghiſonis-montem. In porto ejuſdem monaſterii. & ejuſdem appendiciis cortiles XXIIII. Wlatinone cum manſis VIIII. Bubalicaptivam, Sedannam, Runquarias, Madrinacum, Geriſiagas rum integritate & omnibus appendiciis ſuis, Dimum, Geram cum appendiciis earum, Greſſus-maris, Ircium cum omnibus appendiciis ſuis, Petreum-pontem cum ſuis omnibus appendiciis, Hordigum cum appendiciola ſua, Cummolo, Mecumcianas cum omnibus appendiciis ſuis; Gotleuncurtem & Viminam, Waldonis-vallem, Sedillam, Ponticulos cum areis: in Ratumago Cimunevillam, Villam-novam, Rosbacium, Fontanidum cum Calcido, Alpicum (*) (*) *Aspet.* cum omni integritate & appendiciis ſuis, id eſt Viſioiolo, Vilcedono, Curva-via & area; in Pariſio Bucionam cum vincula in Marconcinſo (*), Wallodingam & Tuohilugam villas cum (*) *Mureaucy.* appendiciola earum Laom..... Has ergo villas eum appendiciis, redditibus vel mancipiis, ſive cum omnibus quæ per precarias aut per beneficia exinde homines retinent, ut poſt eorum diſceſſum ad uſus fratrum & ſtipendia memorata revertantur, fratribus ipſius congregationis ad generales eorum neceſſitates regali auctoritate & indulgentiâ per hoc præceptum confirmationis noſtræ, ſicut prædictus venerabilis abba in ſua conſtitutione ſtatuit, ſtabili jure eis concedimus ac confirmamus. Præcipientes ut nullus abbatum per ſucceſſiones, quod ſalubri egit conſilio & noſtro eſt roboratum edicto, ſubtrahere vel minuere audeat, aut ad uſus ſuos

(*) *Caudeſac.*

ea

eâ retentaque, vel alicui quiddam inde in beneficium tribuat, ſed neque ſervitia ex his exactet, neque in meſſibus aut pratis conligendis, neque in paraveredos, aut ullas in aliqua re exactiones aut manſionaticos inde exigat abſque inevitabili neceſſitate. Volatilia autem inter Paſcha & natale Domini de villis dominicatis ipſius abbatis, ſicut a longo tempore mos fuit, ſive indominicatæ, ſive in beneficium donatæ fuerint, cum integritate dari conſtituimus ac confirmamus. Supraſcripta autem ad ſeptuaginta monachorum numerum ſunt ordinata, ex quo nil cuiquam abbatum licebit unquam ſubtrahere: augere verò qui fortè voluerit, multiplicatis ad uſum eorum aptibus accumulet & ſervitii divini cultores. Et ut hæc auctoritas, quam ob Dei amorem & animæ meæ remedium ſtatuimus, firmiorem obtineat vigorem, & deinceps inconvulſa valeat perdurare, manus noſtræ ſubſcriptione eam ſubter firmavimus, & de anuli noſtri impreſſione adſignari juſſimus; ſignum. Karoli gloriosiſſimi regis. Giſlebertus notarius ad vicem Ludovici recognovit. Data XII. Kal. Aprilis anno XIV. indictione 2. regnante Karolo gloriosiſſimo rege. Actum in Cariſiaco palatio regio, in Dei nomine feliciter. Amen.

II.

(*) al. Johannis. *Pauli (*) diaconi eccleſiæ Neapolitanæ epiſtola ad Carolum regem, in verſionem à ſe factam vitæ S. Mariæ Ægyptiacæ.*

Ad lib. 34. n. 72. *Ex cod. mſ. S. Remigii.*

DOmino glorioſiſſimo ac præſtantiſſimo Regi Karolo. Sciens glorioſiſſimam majeſtatem veſtram tam divinis eloquiis quàmque ſanctorum præcedentium exemplis valde delectari, cum jamdudum libellum converſionis Mariæ Ægyptiacæ cum tomulo de cujuſdam vicedomini pœnitentia domino meo obtulerim, & quia ille ipſe caſu quodam deperiit, nunc interim juſſui veſtro in eodem reſtaurando devotus obedivi. Obſequii quoque & devotionis meæ fuit, ut non ſimplicem tantùm memoratæ rei textum exhiberem, ſed & alia quoque ſcitu digna ſuperadicerem, de venerandis ſcilicet conſtitutis & geſtis præſulum Romanæ eccleſiæ, quorum ſanctionibus quàm reverenter eccleſia utatur, majeſtas veſtra optimè novit. Hoc autem brevitatis compendium ſervus veſter ideo ſumſit, ut ſerenitas veſtra quàm reipublicæ faſcibus valde oneratam attendo, cui ſparſim diverſa non vacat percurrere ſcriptorum volumina; quaſdam conſuetudines eccleſiaſticas in brevi quaſi in quodam enchiridion inclauſas tenere poſſit. Et quia ſecundùm regalem induſtriam, ſecundùm ſtudium domini mei in hoc fervere didici, ut facta dictave veſtra juxta auctoritatem irrefragabilem diligere, & quid ergà cultum divinum tenendum, quidve rejiciendum ſit ſollicitè diſquirere & perſcrutari elucubrationis ſit aſſidue, qualiter ejus divinitatis ope muniri proſperis ſucceſſibus ad omnia currere mereamini.

Incipit mirabilis converſionis actuumque & morum vita & pœnitentia magnum veriſque certamen venerabilis Mariæ Ægyptiacæ, qualiter in eremo expleverit tempora vitæ, quam de græco tranſtulit in latinum Paulus (*) venerabilis diaconus ſanctæ Neapolit eccleſiæ.

(*) al. Johannes.

Secreta regis celare bonum eſt &c.

III.

Caroli Calvi præceptum pro monaſterio Dervenſi.

Ad lib. 34. n. 78. *Ex chartario Dervenſi.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Karolus gratiâ Dei rex. Si reverendorum ſervorum Dei juſtis & rationabilibus petitionibus altitudinis noſtræ aurem accommodamus, regiæ celſitudinis operibus exſequimur, & ob id facilius nos divinam propitiationem adepturos omnino confidimus. Quapropter omnium ſanctæ Dei eccleſiæ, tam noſtrorum præſentium quàm & futurorum comperiat ſollertia, qualiter cariſſimus & veneranter recolendus nobis Pardulus Lugdunenſis epiſcopus atque memorabilis rector monaſterii Dervenſis, quod eſt fundatum in honore beatorum apoſtolorum Petri & Pauli, ubi etiam beatus Bercharius & venerabilis Chriſti martyr Theodoſia virgo Chriſti veneranter habentur humata, ad noſtram ſe colligens majeſtatem obtulit obtutibus noſtris præceptum, jamdudum noſtrâ auctoritate firmatum, ſuggerente celſitudini noſtræ Altmaro, illuſtri viro & memorati monaſterii quondam rectore; in qua adnotatæ videbantur res & villæ, unde præfati monaſterii monachi neceſſarios uſus percipere debebant: ſed non hoc ad eorum ſupplendam neceſſitatem ſuperiùs memorato dilecto nobis venerabili epiſcopo Pardulo ſufficienter viſum fuit. Ideoque & quaſdam villas ipſis aliis rebus ſuâ benivolentiâ addere voluit, & noſtrâ quoque munificentiâ per adnotationem præcepti roborari poſtulavit. Quarum utrarumque rerum integritas hìc habetur inſerta, id eſt villa Summa-Vera, quæ habet quatuordecim manſa, cum baſilica ejuſdem villæ, cum ſuis appendiciis; villa Mortriu, quæ habet manſa viginti, cum ſua baſilica; villa Tilius quæ habet manſa quinque cum baſilica; villa Saturaterra cum manſis vigioti-duobus, & propria baſilica; Dudiniaci-cortis cum manſis decem & ſeptem cum proprils baſilicis; Villa Priſciacus cum manſis duodecim & propriis baſilicis; Villa *Brak* cum manſis viginti-octo & propria baſilica; in villa Cappas manſum unum. Et hæc ſunt res quæ ſuperadjecit memoratus Pardulus epiſcopus, *id* eſt villam, quæ nuncupatur Villa, cum manſis vigiuti & eorum appendiciis & eccleſiis; & in villa Brais manſa ſeptem cum eccleſia & peditura de pratis, quas homines monachorum faciunt: qui de eorum villis ad hoc idem agendum more ſolito conveniunt; necnon & mancipia de Corniaco, quorum hæc ſunt vocabula, Gidiliana, cum infantibus ſuis, Honeriana cum infantibus ſuis, ſimul etiam quidquid memorati fratrum famoli de jamdictis ſilvacum conciſis exſtirpare poterint, totum in uſus fratrum abſque ſubtractione alicujus permaneat. Has denique villas & baſilicas cum omni plenitudine, id eſt eum mancipiis & terris cultis & incultis, vineis, pratis, ſilvis, paſcuis, aquis, molendinis, aquacumve decurſibus, exitibus & regreſſibus, & quicquid iidem monachi in jam dicto monaſterio, ſeu in his locis vel villis nutsiminis ad eorum ſoblevandam neceſſitatem facere poſſunt; ſimul etiam & omnem eremoſynam, quam fideles Dei pro abſolutione peccatorum ſuorum illis contulerint, veluti a ſupradicto venerabili epiſcopo Pardulo inſtitutum & deputatum eſſe cognoſcitur per hanc præcellentiæ noſtræ auctoſ-

ritatem plenius confirmamus. Videlicet ut nullus hominum qualibet iniquâ cupiditate aut neceſſitatis adhibitâ occaſione, aut certè temerariâ præſumptione a poteſtate & dominatione ejuſdem loci monachorum de eiſdem villis ſive rebus, aliquando aliquid ſubtrahere, aut minuere, & in ſuos uſus retorquere conetur; ſed ſicuti a nobis regali intuitione decretum eſt, liceat ipſis eorumque ſucceſſoribus noſtris & futuris temporibus, eaſdem villas eaſdemque res tenere & cum omni pace ad honorem ejuſdem monaſterii, atque ad eorum ſubvehendam neceſſitatem diſponere & ordinare, & pro ſalute animæ noſtræ ac totius populi Chriſtiani perpetuâ felicitate piiſſimi Judicis Domini noſtri Jeſu-Chriſti miſericordiam aſſiduis precibus implorare. Simul etiam addidit capellam ſancti Martini, quæ eſt ex villa Givoldicurte. Quidquid a Deum timentibus perſonis tam viris converſis ibidem ad monaſticum ordinem eſſent loco divina pietas voluerit conferre, ſolummodo in ibidem Deo militantium monachorum uſus & neceſſitates redigatur, abſque cujuſlibet rectoris inſtitutione ſeu refragatione. Ut autem hæc ceſſitudinis noſtræ auctoritas pleniorem ſemper in Dei nomine obtineat firmitatem, manu noſtrâ ſubter eam firmavimus, & de anulo noſtro ſigillari juſſimus. S. Karoli glorioſiſſimi regis. Giſlebertus notarius ad vicem Ludovici recognovit. Data VIII. (*idus*) Febr. Indictione II. in anno XVII. regnante Karolo glorioſiſſimo rege. Actum Cariſiaco palatio regio, in Dei nomine feliciter. Amen.

IV.

Aliud ejuſdem præceptum de theſauro eccleſiæ Dervenſis.

Ad lib. 34. n. 78.

Ex eodem chartario.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Karolus gratiâ Dei rex. In hoc enim omnipotentis Dei approbamur veram habere dilectionem, ſi venerabilium ſervorum Dei juſtis & rationabilibus petitionibus aſſenſum præbemus. Quapropter notum ſit omnibus ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelibus noſtriſque, tam præſentibus quàm futuris, quia meritò amabilis & cariſſimus nobis Pardulus Lugdunenſis eccleſiæ epiſcopus, necnon & rector monaſterii Dervenſis, quod eſt conſtructum in honore beatorum apoſtolorum Petri & Pauli, ubi venerantur beatus Berchharius martyr Chriſti, & Theodoſia virgo habentur ſepulti, ad noſtram accedens majeſtatem innotuit, qualiter memorati monaſterii eccleſiæ ad concinnanda luminaria, vel ad cæteras fabricas ejuſdem factæ domus reficiendas, ſuâ benivolentiâ, ob Dei amorem, ſanctorumque ſuorum reverentiam, & noſtram dilectionem deputatas haberet, quarum rerum ſeu villarum vocabula hæc ſunt: hoc eſt in Lutoſa eccleſiam unam cum terris, ſilvis & pratis circumquaque ex omni parte miliarium unum & medium; inter Gihinicortem & Gundricicortem manſa quindecim, quæ in precaria viſus fuit quondam accipere Bernefridus; necnon & in villa Carma manſa duo, quæ Agilus & Merulfus in precaria habere viſi fuerunt; necnon & in Carma & in Baldulfi colle manſa quatuor, quæ Gerherus in ſua precaria viſus fuit habere; necnon & de precaria Artmanni in Carma manſum unum veſtitum; & de Ragenarii precaria in Maliniacicortem manſa quinque; & de Riſi precaria in Tauro manſum unum, & de Hoſtoldi precaria in Olumna manſa octo cum eccleſia, & manſum unum, & de precaria Avæ in Ledriacicurte manſa duo; & in alio loco in villa Taria manſa tria; & de Madiani precaria in villa Pali, & in Abſono manſa quinque, & de precaria Genulfi in Axinvilla manſa duo; & de Harduini precaria in Maurini-monte manſa duo; & de Agifredi precaria in Brachonicorte manſa duo, & farinarium unum; & de Wilerici precaria in Cenciono-villa eccleſia unà cum manſos & de Hugonis precaria manſum unum, & de Fulcalfi precaria in Boſoniſcorte de terra arabili jornales viginti, & de Aremberti precaria in Gondelini-fine de terra arabili jornales viginti & de prato ad carra triginta, & de precaria Artiuſi, in villa Reotia de terra arabili jornales teiginta, de prato ad carra octo, & item de Willerici precaria in villa Rivi manſum unum, & de precaria Giſlæ in villa Braus de terra arabili jornales duodecim, & de precaria Blitharii in villa Carma jornales viginti unum, & de Lantboldi precaria in Ratgiſcorte jornales decem, & de prato ad carra quatuor; & de precaria Tetæ in ipſa villa jornales teiginta, & de prato ad carra duodecim, & de Hunrogi precaria in Baldulfi corte jornales viginti, & de precaria Aureginæ in villa Corticella manſum unum veſtitum, & de terra arabili jornales viginti, de prato ad carra duo. Unde altitudinis noſtræ præceptum hoc fieri juſſimus, per quod memoratas res cum omnium rerum ſumma integritate, cum vineis, ſilvis, pratis, paſcuis, eccleſiis, molendinis, aquis aquarumve decurſibus, exitibus, & regreſſibus, & mancipiis utriuſque ſexus deſuper commanentibus, vel ibidem aſpicientibus ſecundùm præfati venerabilis epiſcopi ad nos humilem petitionem jam fatæ eccleſiæ luminaribus atque fabricis, ſeu aliarum neceſſitatum utilitatibus ſupplendis, jure perpetuo habendas confirmamus atque delegamus, abſque per futura tempora alicujus ſanctati monaſterii rectoris minoratione ſeu ſubtractione. Ut autem hæc noſtræ auctoritatis præceptio firma & imprævaricabilis omni tempore valeat perdurare, manu propriâ ſubter eam ſignavimus, & de anulo noſtro ſigillari juſſimus. S. Karoli glorioſiſſimi regis. Giſlebertus notarius ad vicem Ludovici recognovit. Data VIII. idus Febr. indictione II. in anno XVII. regnante Karolo glorioſiſſimo rege. Actum Cariſiaco palatio regio, in Dei nomine feliciter, Amen.

V.

Ejuſdem diploma pro monaſterio Cauiacenſi.

Ad lib. 34. n. 80.

Ex authentico.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Karlus gratiâ Dei Rex. Si utilitatibus & neceſſitatibus ſervorum Dei ſagaciter providemus, regiæ celſitudinis opera frequentamus, ac per hoc æternam beatitudinem facilius nos adepturos omnino confidimus. Itaque notum ſit omnibus ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelibus & noſtris preſentibus atque futuris, quia complacuit præcellentiæ noſtræ deputare quaſdem res ex abbatia cellæ Caſiaci, quæ vocatur Brogilo, in honore ſancti Petri apoſtolorum principis fundatæ uſibus ac ſtipendiis perpetuò habendas clericorum inibi Deo ſervientium, hoc eſt in Blaiodro manſum dominicatum cum terris & pratis ac vineis ad ſe pertinentibus, & eum aliis manſis ibidem appen-

pendentibus ſedecim, ex quibus unum eſt in Penvenno, & in Giſiaco manſa ſeptem ac medium cum peditura vineæ, quæ ſunt ſimul manſa viginti-quatuor & medium; & preterea hoſpitia tria. Unde etiam altitudinis noſtræ præceptum hoc fieri juſſimus, per quod eaſdem res cum earum integritate, ſicut ſupra ſignatum eſt, uſibus ac ſtipendiis clericorum in jam dicto loco Deo famulantium ſine aliqua ſubtractione, aut ejuſdem loci rectorum minoratione perpetuò ſub integritate habendas conſtituimus atque firmamus, videlicet ut quicquid exinde juſtè ac rationabiliter fieri poteſt utilitatibus & neceſſitatibus ſæpe dictorum ſupra ſati monaſterii clericorum per omnia tempora proficiat in augmentum, & animæ noſtræ profit in adjutorium. Nec aliquod ab eis proinde a propriis abbatibus requiratur aut exigatur ſervitium. Ut autem hæc ſublimitatis noſtræ confirmatio meliorem ſemper in Dei nomine obtineat vigorem, de annulo noſtro ſubter eam juſſimus ſigillari. Æneas notarius ad vicem HLudovici recognovit. Datum III. Idus Auguſti indictione III. in anno XV. regni Karoli glorioſiſſimi regis. Actum in villa Bonogili in Dei nomine feliciter, amen.

VI.

Privilegium epiſcoporum apud Bonoilum villam concilium celebrantium, pro Aninſulenſi monaſterio.

Ad lib. 34. n. 96. *Ex chartario Aninſulenſi.*

IN nomine ſummæ & incomparabilis clementiæ adorandæ ſcilicet & incomparabilis Trinitatis. Cum ſacroſancti conventus fraterna ſocietas venerabilium præſulum Bonoilum unanimem ſui exhiberet præſentiam, vocatione magni atque orthodoxi regis ſereniſſimi Karoli, anno incarnationis Dominicæ DCCCLV. indictione primâ, regni etiam memorati Auguſti XVI. inter cætera variarum rerum ſanctæ matris Eccleſiæ ſinu erumpentia, diſcrimina ſacrorum præſentium antiſtitum ibidem ſanxerat diguatio conferenda & auctoritate ſibi conlatâ in priſtinum & neceſſarium ordinem relevanda, obtulit ſeſe eorum paternæ & piiſſimæ conlationi ordinis monaſtici cultus ac ſtatus ejuſdem profeſſionis, ipſorum quidem regimini paſtorali ſolatio ſubvehenda ac conſovenda religio, quæ quondam in patribus virtute divinâ promulgata reſtoruit, ſed jam nunc emergentium tempeſtatum procellis attrita, vada ſui portus inexplebilt naufragin ſubigens optati litoris quietem adire non patitur. Hujus igitur inſtitutionis utilitates & convenientes pro tempore neceſſitudines, cùm efficaciùs pertractare, & eas ſollerti curâ, Chriſti freti juvamine, ad effectum uſque idem ſacer conventus optaret ſefferre; Rainaldum religionis cultu & vitæ merito venerabilem, eidem ſacro Concilio cum quibuſdam aliis ſanctitatis forma reverendis abbatibus reſidentem, accidit commiſſi ſibi cœnobii pii patris & precioſi confeſſoris Cariſefi inconvenientias & fratrum in ea conſiſtentium oppreſſiones & calamitatum anxietudines ſtudio gregis contraditi lacrymabili ſermone proſequi; atque ſuæ ſermocinationis alloquia protulit, præceptiones regum catholicorum orthodoxorum ſupra ſaro monaſterio conlatas pro Dei omnipotentis amore & ſanctorum veneratione, ibique conſiſtentium monachorum remota & inconcuſſa quiete, qualiter identidem monaſterium per ſucceſſiones temporum illuſtrium regum immunitatum titulos & ſecuritates perceperit, quibus felici ſucceſſu divinâ id providente clementia, ſalubri & efficaci tramite hactenus deguerit. Ipſis etiam eiſdemque præceptionibus adnexum juſtè & rationabiliter inerat, ut monachi jam dictæ congregationis regularis propoſiti ſtudio contenti, ſub norma beati Benedicti patris cœnobiticè viventes, ex propria congregatione ſibi eligendi abbatem jus habeant licentiam & facultatem: oempe ut quibus cor unum & anima una neceſſariò eſt habenda, Patri ſpirituli tam corpora quàm corda ſubdentes jugo etiam Chriſti ſuavi & oneri leviſſimo colla ſummittentes, obedientiæ frenò devincti, diſcant patri ſpirituli ſe ſoaque committere. Præterea harum præceptionum irruptiones & violentiſſimas quorumdam inſtinctu ipſius loci infeſtationes afferentium ſubdolè jure poſſeſſionis propriæ idem monaſterium debere ſubici urbi Cinomanninæ prænominatus vir venerabilis Rainaldus abba evidentiſſimis intimavit, cùm nihil horum acta & præceptorum confirmationes præſcriptæ contineant, ſed potius hæc interdicant, amputent & inhibeant. Quaproper prædictorum beatorum antiſtitum unanimitas pari aſſenſu, communi quoque voto retractans, & regularis auctoritatis, & regiæ collationis ac corruborationis geſta concordi æquitatis vigere libramine, acta prædicta piiſſimorum regum ſanctæ religionis patrata intuitu de reliquo intemerata manere perenſuit. Ne verò ab aliquo eorumdem patrum ſacroſancta inſtitutio auſu temerario aggredi præſumatur, neque quis id nefario conamine pertentet irrumpere quod propriæ auctoritatis tenore, cuique ipſorum libuerit confirmare, neceſſario placuit adnotare. Statuimus ergo optamus, & communi æquitatis auctoritate determinamus, ut ſæpe dictum monaſterium beatiſſimi Cariſefi confeſſoris, omni libertate monaſticæ, religionis adeptâ, pace & quiete, per Chriſti gratiam potitâ, ordine libero & & inconcuſſo per ſuccedentia quietum valeat degere tempora, ita ut non Epiſcopus, nulla extera perſona, laicalis ſeu clericalis, ad hoc inquietandum, perturbandum ac ſollicitandum, aut invadendum vel poſſidendum monaſterium aſpiret, nec etiam prænemoratæ urbi Cinomanicæ proprietate rerum ſuarum ſubjaceat: cùm liberum ſit dono antiquorum regum præter communem canonum auctoritatem, a propriis pontificibus ipſi & univerſis monaſteriis conſervandam, ſed licèat eidem loco de proprio grege juxta regularis vitæ auctoritatem proprium habere paſtorem. Si quis autem his noſtris conſtitutionibus refragari niſus fuerit, & multipliciter præſcriptam Principum bonitatem & indulgentiam, ſimul etiam noſtræ auctoritatis inſtituta, per quamcumque calliditatem ſeu cupiditatem infringere, & aliquo modo pervertere præſumpſerit, anathematis ultione ſe plectendum noverit, juſto Dei omnipotentis quem ſacrilege irritavit unà cum noſtræ auctoritatis judicio. Poſtremò tenorem hujuſce firmitatis, poteſtate nobis a Domino cælitus contributâ dicente; quæcumque ligaveris ſuper terram erunt ligata & in cælo, eo ſermone ligamus, ut quicumque hæc irrumpere, vel aliter quam a nobis ſunt ſtatuta, ligata ſolvere, aut ſolvenda ligare percenſuerit, nequaquam ſe in cæleſti regione ſolvendum, ſed clauſo æterni regni aditu in tenebras exteriores ligandum eſſe cognoſcat, niſi dignâ ſatisfactione correxerit, quod arrogantiæ impietate præſumſit. Harum itaque ſanctionum evidentiſſimam confirmationem manibus ſacrorum

præ-

præſentium Pontificum ſubter notatam, abſentium quoque conſacerdotum nec minus idoneis adſtipulationibus per Chriſtum & in Chriſto fulciri poſtulamus.

Amalricus gratiâ Dei Turonicæ metropolis eccleſiæ humilis epiſcopus ſub ſigno ſanctæ crucis volui, conſenſi & ſubſcripſi. Uvenilo munere divino Senonenſis eccleſiæ epiſcopus huic privilegio aſſenſum præbui & ſubſc. Incmarus ſanctæ metropolis eccleſiæ Remorum epiſcopus ſubſ. Paulus ſanctæ Rotomagenſis eccleſiæ archiepiſcopus ſubſ. Heribaldus Autiſiodorenſis eccleſiæ epiſcopus ſubſ. Ercanradus Pariſiacenſis eccleſiæ epiſcopus ſubſ. Rothadus Sueſſionenſis eccleſiæ epiſcopus ſubſ. Teutboldus Lingonicæ eccleſiæ epiſcopus ſubſ. Hirmenfridus gratiâ Dei Bellouacenſis eccleſiæ epiſcopus ſubſ. Balfridus Bajocenſis eccleſiæ epiſcopus ſubſ. Herluinus Conſtantienſis eccleſiæ epiſcopus ſubſ. Herpuinus Silvanectenſis eccleſiæ epiſcopus ſubſ. Guarbertus Ebrocenſis eccleſiæ epiſcopus ſubſ. Jonas Eduorum humilis epiſcopus ſubſ. Hariardus Lixovienſis eccleſiæ epiſcopus ſubſ. Hildebrannus Sagenſis eccleſiæ epiſcopus ſubſ. Hildegarius Meldenſis eccleſiæ epiſcopus ſubſ. Imo epiſcopus Noviomenſis hoc privilegium ſubſ. Agius epiſcopus humilis Aurelianenſis eccleſiæ ſubſ. Frotboldus Carnotenſis eccleſiæ epiſcopus ſubſ. Pardulus Lauduneníium eccleſiæ epiſcopus ſubſ. Elmeradus Ambianenſium eccleſiæ epiſcopus ſubſ. Remedius Abrincatenſis eccleſiæ epiſcopus ſubſ. Godelfadus epiſcopus ſubſ. Bridingus Matiſcenſium ſedis epiſcopus ſubſ. Prudentius ſanctæ Trecaſinæ eccleſiæ epiſcopus ſubſ. Dodo Andecavenſis eccleſiæ indignus epiſcopus ſubſ. Actardus Namnetenſis indignus epiſcopus huic pr. ſubſ. Ludovicus abba in Dei nomine ſubſ. Adalardus abba in Dei nomine ſubſ. Ego Lupus abba in Dei nomine ſubſ. Reinhardus abba ſubſ. Frodinus abba indignus ſubſ. Odo abba monaſterii Corbeienſis ſubſ. Hunfredus abba monaſterii Dervenſis ſubſ. Bernardus abba huic privilegio ſubſ. Gauſlenus abba ſubſ. Abbo abba ſubſ. Arcamboldus abba ſubſ. Georgius abba ſubſ. Item Abbo abba ſubſ. Data VIII. Kal. Septembris anno XVI. regnante Karolo glorioſo rege, indictione I. Actum Bonoilo villa in Dei nomine feliciter. Amen.

VII.

Præceptum Caroli de eodem privilegio.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Karolus gratiâ Dei rex. Si ſacra venerabilium Patrum inſtituta ſacerdotum Chriſti regiis præcellentiæ noſtræ edictis confirmamus, profuturum nobis id ipſum, & ad præſentem vitam, cum felicitate tranſigendam & ad æternam beatitudinem facilius obtineodam procul dubio confidimus. Itaque notum ſit omnibus ſanctæ Dei eccleſiæ fidelibus & noſtris præſentibus atque futuris quia venerabilis vir Rainaldus monaſterii ſancti Karileſi abbas ad noſtræ reverentiæ accedens ſublimitatem, obtulit manſuetudinis noſtræ obtutibus relegendum Privilegium a ſanctis patribus regni noſtri coëpiſcopis, unà cum noſtro aſſenſu canonicâ auctoritate ſactum, eorumdemque conſervanda ſubſcriptione roboratum de præfato ſibi commiſſo juxta beati Benedicti traditionem gubernando monaſterio, quo ſi quidem evidenti ſignificatione manifeſtatur atque confirmatur res eidem monaſterio pertinentes, obi memoratus ſanctus Carileſus honorabiliter ſepultus in nomine Domini veneratur, per præceptiones regum perque inſtrumenta ac teſtamenta cartarum delegatas, honeſtatibus & cultibus ejuſdem ſacri loci perpetuo ſine cujuſpiam ſubtractione aut diminutione pleniter debere haberi, & in, oſibus atque ſtipendiis monachorum inibi Deo ſervientium ſub adminiſtratione regularis abbatis æternâ lege debere quoque teneri; ita ut ejuſdem loci antefatus abba & ſucceſſores ejus pontificî propriæ civitatis aliquando dominio aut poteſtati non ſubjaceant, niſi ſicut alia omnibus propriis civitatibus propriiſque pontificibus ſecundùm canonicam auctoritatem ad providendum paſtorali curâ commiſſa ſubjecta monaſteria, abſoluta ſcilicet dominationis eorum omni ſervitio, propter quod exhibendum illis eſt non fictæ caritatis obſequia. Igitur intervenieote ſupra ſignati privilegii auctorum audiendâ interceſſione memoratus abba Rainaldus memoratum ſæpe privilegium altitudinis noſtræ ſcripto ſuppliciter petiit confirmari. Nos autem pro Dei amore ſummiſſam ejus eſſlagitationem clementer audientes ſereniratis noſtræ præceptum hoc fieri juſſimus, per quod conſervandum plerumque dictum Privilegium confirmantes, ſtatuimus monaſticæ religionis prædictum monaſterium ſine aliqua imminutione familiæ rerumque aliarum ſibi pertinentium cultui ſecundùm ſancti Benedicti documentum æternaliter haberi, ita ut, præter quod ſupra ſignatum eſt, numquam dominio civitatis Cinomannicæ Præſulum ſubjaceat, neque laïcalis poteſtatis uſurpationi aliquando ſubdatur; ſed ſemper, Domino adminiculante, regularis abbatis adminiſtratione agatur ac diſponatur. Decedeote verò præſcripto Rainaldo reverendo abbate, liceotiam habeant ejuſdem loci religioſi monachi ſecundùm regularem inſtitutionem ex ſe eligendi abbatem, conſervatâ in omnibus & ab omnibus frequenter dicti a ſanctis Patribus regni noſtri Pontificibus edicti Privilegii inprævaricandâ decreti ſanctione, videlicet, ut præſentibus & futuris temporibus in eodem venerando loco conſiſtentibus monachis liberiùs pro noſtra genitoriſque noſtri HLudovici auguſti ſalute, ac regni a Deo nobis commiſſi ſtabilitate divioam miſericordiam aſſiduis precibus implorare deſeſtet. Ut autem hoc benignitatis noſtræ confirmationis præceptum meliorem ſemper obtineat vigorem, manu noſtrâ eam ſubter firmavimus, & de anulo noſtro ſigillari juſſimus. Data VIII. Kal. Septembris anoo XVI. regnante Karolo glorioſo rege, indictione. I. (*) Actum Bonoilo villâ in Dei nomine feliciter, Amen.

(*) *l.* ivo

VIII.

Ejuſdem Caroli diploma pro monaſterio Craſſenſi.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Karolus gratiâ Dei rex. Si neceſſitatibus ſervorum Dei opem ferendo libeoter conſulimus, regiæ dignitatis morem imitamur, & ob id nobis Deum ſore propitium non dubitamus. Quam ob rem notum ſit omnibus ſanctæ Dei eccleſiæ fidelibus & noſtris præſentibus ſcilicet atque futuris, quia Suniarius venerabilis abba S. Mariæ ad noſtram accedens clementiam res quaſdam datas S. Mariæ, ut illi eas præcepto noſtræ auctoritatis confirmaremus deprecatus eſt, quas

Ad lib. 34. n. 98. Ex *antheni.* eo.

quas etiam avus & genitor noſter, & nos aliquantas confirmavimus: ſed quia poſtea, Domino annuente, auctæ ſunt, alio egerunt præcepto; nec non etiam ut ſub noſtræ tuitionis mundeburdo, tam ſe, quàmque præfatam abbatiam accipi poſtulavit: cujus petitionibus autem clementiæ noſtæ ob Dei amorem & ſanctæ Mariæ Virginis intemeratæ genitricis Dei dilectionem placidè præbentes, hoc imprævaricabili præceptum fieri, illique dari juſſimus: per quod præcipimus atque decernentes jubemus; ut cellæ, ſive aliæ res, quæ etiam præfato monaſterio a Dominum timentibus collatæ ſunt, id eſt in pago Carcaſenſi Flexus cum eccleſia S. Cucufati, cum decimis & terminis ſuis & ajacenciis & cellam S. Geneſii cum terminis & ajacenciis & decimis ſuis, Boliniaco cum eccleſia S. Pauli & S. Ananiæ cum decimis & ajacenciis ſuis; & in pago Narbonenſi Capuſpina cum eccleſia S. Petri cum decimis & ajacenciis ſuis & terminis, quos Agila abbas apprendit ante Fulconem miſſum noſtrum, & in Licim S. Petri cum decimis & terminis & ajacenciis ſuis, & Palma ſuper litus maris cum eccleſia S. Johannis cum decimis & terminis & ajacenciis ſuis, & cellam quæ dicitur Prata, cum eccleſiis videlicet S. Petri & S. Salvatoria & S. Johannis & Gervaſi & Celſi, & S. Martini in villa Cannotas cum decimis & terminis & ajacenciis ſuis in pago Confluente, in ſuburbio Elenenſe, necnon villari Balta, quam idem abba cum Iſimberto concambiavit: & in pago Minarbenſi in villa Aoſoratias domos & terras, quos Agila & Elias tenuerunt, & ſalinæ quæ ſunt in ſubteriori loco: & in Biſuldunenſe eccleſiam S. Stephani juxta Alveo fluviano cum decimis & terris & vineis & molendinis cum caput-aquis & ajacenciis ſuis, & in ipſo comitatu ipſum alaudem de Enox & Mediano cum eccleſiis & terminis & ajacenciis ſuis, quæ Suniarius comes dedit S. Mariæ Riodazarii cum eccleſiis S. Mariæ S. Johannis & S. Petri & S. Margaritæ cum villulis & vilaribus, quæ in circuitu earum ſunt, cum decimis & terminis & ajacenciis ſuis & ipſos manſos de vilare Aliario cum condaminas & ipſas decimas, quem Richildis comitiſſa, dedit S. Mariæ pes cartam donationis: & in pago Geſundenſe villam quæ nuncupant Locuſtaria, cum eccleſia S. Felicis cum decimis & terminis & ajacenciis ſuis: in comitatu Auſonenſe vilare Aſenario & Speluças cum terminis & ajacenciis ſuis, & alium alaudem, quæ dicunt Cirviano & Felgeirolas, & ipſa Serra; & ipſum alium quæ dicunt Elota, & ipſa Anglata, quantum ibi abnit Suniarius comes, & eccleſiam S. Martini cum decimis de villulis & vilaribus cum terminis & ajacenciis ſuis, & terris quæ in circuitu ejus ſunt; necnon etiam & reliquà quæ ibi collata fuerunt tum terræ & vineæ, prata & domos ad jam dictas pertinentes ſeu ſegregatim datæ, prædicto abbate & ſuis monachis ibidem Domino famulantibus ad ſuarum neceſſitatum emendacionem ſint, & neque auferendi ex eis habeat poteſtatem, & ſub noſtræ quoque mundeburde & prætextu noſtræ dominationis eſſe jubemus prædictos monachos & ſuorum res; & excuſſâ omni poteſtate judiciariâ volumus, ut nullus in rebus earum poteſtatem abeat fidejuſſorem tollere, aut aliquem diſtringere, neque paratam aut manſionaticum accipere. Nolumus ut ab iſtis vel ab eorum hominibus aliquid teloneï, id eſt ponta, pontaticus, paſcuaticus, ſalaticus, aud aliquid redibicionis exigatur, ſecundùm quod in præcepto noſtro & genitoris noſtri continetur inſertum: quatinus hac adjuti conceſſione pro nobis & regno noſtro Dominum implorare condelectet. Et ut hæc noſtræ largicionis auctoritas a fidelibus ſanctæ Dei eccleſiæ & noſtris firmiùs credatur, diligentiuſque conſervetur, manu noſtrâ ſubter firmamus, & anuli noſtri impreſſione juſſimus ſigillari. Signum Karoli gloriоſiſſimi regis. Jonas notarius ad vicem Gollioi recognovit. Data ſrrr. kaleudas Julii indicione rrr. anno xvr. regnante Karolo glorioſiſſimo rege. Actum Atiniaco in Dei nomine feliciter. Amen. *cum ſigillo cereo charta affixo.*

IX.

Charta Hilingaudi comitis pro eccleſia ſancti Martini Turonenſis.

Ad lib. 35. n. 6. *Ex authentico Martinano.*

DOminus noſter JESUS-CHRISTUS ac redemptor omnium in ſancto evangelio clarâ voce intonuit, dicens: *Vende omnia quæ habes, da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo*; & alibi: *Aſſtrende elemoſynam in ſinu pauperis: quæ ſicut aqua extinguit ignem, ita elemoſyna extinguit peccatum.* Igitur ego in Dei nomine Helingaudus, vir illuſter, comis, donator. Admonet me divina miſericordia & compunctio cordis, ut aliquid de res meas proprias, quas mihi pius remunerator in hunc ſæculum habere permiſit, ut exinde ipſius Domini munus offerre debeam. Et idco per hanc paginam donationis, dono in præfato monaſterio ſancti Martini, qui eſt conſtructus in oppidum Duronis civitate, ubi pretioſus in corpore requieſcit, & ubi Fredegiſus abba eſſe videtur, vel cuncta congregatio ibidem conſiſtens eſſe videtur, ut die noctuque ad ipſum corpus beati Martini Dei miſericordia deprecantes atque conlaudantes, dono, tradn in ipſorum clericorum ſtipendia, qui ſecundùm canonicam inſtitutionem in ſancto ordine ſunt conſtituti, tam pro animabus avio meo Helingaudo, & avia mea Deſlanc, & genitore meo Gauzelmo, & genitrice mea Hagrefindane, quamque & pro me humili peccatore ut Deus omnipotens de peccatis noſtris indulgentiam dignatus ſit nobis concedere: hoc eſt villas meas, qui vocatus Alamannus, qui eſt conſtructa in pago Meldico, in vicario Copedinſe & Brociacenſe, cum omnibus appendiciis ſuis in quacumque pago vel loca, in regno domni noſtri Karoli Magni imperatoris eſſe videtur. In ipſa prædicta villa, quæ inde parte genitore meo Gauzelmo jure hereditario mihi legibus in alode obvenit; & nunc mea videtur eſſe poſſeſſio, id eſt in ipſa villa, cum eccleſiis, cum domibus, ædificiis, accolabus, mancipiis, vineis, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, farinariis, aquis aquarumve decurſibus, adjacentiis, omnia & ex omnia, rem inexquiſito, totum & ad integrum, quantum ad ipſa villa ſuperiùs nominata in pago Meldico eo tempore, ſi qua ſupra dixi, aſpicit, & mea videtur eſſe poſſeſſio, exceptis mancipia denominatas per numero CLXXXII. id ſunt Modà, Clementus, Haregildis, &c. Similiter & in ipſo pago alia villa, quæ vocatur Saldova, cum omnibus appendiciis ſuis, in quacumque pagus vel loca in regno domni noſtri Karoli Magni imperatoris eſſe videtur in ipſa prædicta villa, quem de parte genitore meo Gauzelmo jure hereditario mihi legibus in mode

de obvenit, & nunc mea videtur esse possessio; id est in ipsa villa tam ecclesiis, unà cum domibus, ædificiis, accolabus, mancipiis, vineis, silvis, campis, pratis, pascuis, adjacentiis, appenditiis, aquis, aquarumve decursibus, farinariis, omnia & ex omnibus totum & ad integrum rem inexquisito, quantum ad ipsa villa superiùs nominata in pago Meldico eo tempore, si qua supra dixi, adspicit, & mea videtur esse possessio, excepto mancipia denominatas per numero CXLIIII. id sunt Warherus, Winelindis, &c. Etiam & tertia villa in ipso pago Meldico, qui vocatur Ad-illo-manso, qui est constructus super fluvium Mogra (*), cum omnes appenditiis suis, in quacumque pagus vel loca in regno domni nostri Karoli Magni imperatoris esse videtur in ipsa prædicta villa, quem de parte genitore meo Gauzelmo jure hereditario mihi legibus in alode obvenit, & nunc mea videtur esse possessio, id est in ipsa villa, tam ecclesiis unà cum mansis, domibus, ædificiis, accolabus, maneipiis, vineis, silvis, pratis, campis, pascuis, farinariis, aquis, aquarumve decursibus, adjacentiis, appenditiis, omnia & ex omnibus rem inexquisitam totum & ad integrum, quantum ad ipsa villa superiùs nominata in ipso pago Meldico eo tempore, sicut supra dixi, aspicit, & mea videtur esse possessio, excepto mancipia denominatas per numero XL. id sunt, Geroinus, Gertrudis, &c. & in ipso pago Meldico alia mansa, quos atauximus ad complendum contra Brias super Alemannis, & Saldova, & ad illam manso, qui dicitur ad Ruborum in Novencella manso 1. qui fuit Hunegario in limitis illo manso, qui fuit Plazidono, quem sui infantes tenent, & alio manso, de illo conquisto Agarolfo presbytero, & tertio manso, quem Adalgerus habet; & quarto manso, quem Madalveus tenet; & quinto manso, quem Albericus tenet; & sexto manso, quem Bertlenus tenet, inter limitis & Sanscido, & septimo & octavo mansos, quem Adanildis & filia sua Agla tenent in limitis, & mansos duos in limitis, & in Alemannis, quem tenent Agnericus & Theudericus de parte eorum mulieres; & dimidio manso, quem ibi tenet Winechildis, & Adalgundis; & dimidio quem Wanadus ibidem tenet inter Rothardo & Getrao, & eorum læredes habent in Ruboras mansos duos; habet Adalberga ibidem dimidium mansum & illam mansum de Ranouuhic habet tertiâ parte in Ruboros, & Salamon tertiâ parte. Similitet inter Widtado & Hugoboldo in Galinde, Theuthado, Wisado habent mansum 1. in Wasconia, in vicaria Brotiacinse de parte Nortmando. Habet ibidem de illo conquisto Gotboldo mansa VI. & dimidium, & illo manso, quem Sigleboldus habet in Brociaco per beneficium; & illo manso, quem Gerefulcus presbyter & germanus suus habent in Brociaco, quem genitrix eorum dedit. Et illo manso, quem altivus habet in Latciono, per beneficium; & illo manso, quem Theudaldus habet in Latciono dimidium mansum de illas rebus, quas Isomus dedit in Helingaodo, in Cappiaco mansum 1. Et illo manso quem Dodo habet in Banioluis per beneficium, & illam silvam quæ est in Sunsceco, & quidquid Gauzelmus de Angesilo ibi comparavit. Sunt in summa mansi XXXV. integri per diversa loca. Adauctiva ut CXCV. fierent de donatione Helingaudo inter istos mansos XXXV. & Saldova cum appenditiis suis, & Alemannis cum appenditiis suis, & ad illum mansum, qui dicitur ad illum Ruborum. Ista omnia superiùs nominata, excepto illa mancipia per numero in totum CCC LXVI. quem pro animabus nostris ingenuos relaxavi, cum omni re inexquisito, sicut supra est insertum, ad ipso præfato monasterio in stipendia clericorum, qui secundùm canonicam institutionem in sancto ordine sunt constituti, per donationis titulum ibidem delegavi, sicut supra commemoravimus, in eleemosyna, tam pro animabus avio meo Helingaudo & avia mea Betlana, & genitore meo Gauzelmo & genitrice mea Agnesindane, quamque & pro me humili peccatore, seu & pro uso merito de ratione ipsius monasterii sancti Martini vel vestra, hoc est villa quæ vocatur Brias in pago Meldico, in vicaria Copedinse & Brociacinse, ut ipsa villa cum omni integritate, vel quidquid ad ipsa villa aspicit, & quidquid per traditiouis seu donationis in pago Vettudinse & Cadaloninse & Arciacense & Ariasinense, etiam & Moreninse ante hos dies ad ipsa casa sancti Martini delegatum fuit, & vestra adhuc est possessio. Eâ verò ratione dum ego advivo, tam ipsas villas quod vobis dedi, quàm & ipsa villa suprascribta vel denominata, quem mihi data habetis, ad usum beneficii excolendum vel laborandum mihi præstate vel concedere debeatis, dum Deo auxiliante advivo: ita ut ab hac die vos successoresque vestri, pars jam dicti monasterii sancti Martini, ubi ipse pretiosus domnus corpore requiescit, ipsas res quod vobis dedi, in cà verò ratione, sicut supra dixi, habendi, tenendi & in omnibus justè regendi in stipendia clericorum, qui ad ipsum corpus beati Martini die noctuque Dei misericordiam deprecantes atque conlaudantes non cessant, in ipsorum clericorum stipendia, qui secundùm canonicam in sancto ordine sunt constituti, sicut supra dixi, liberam & firmissimam habeatis potestatem dominandi. Si quis verò, quod futurum esse non credo, si ego ipse, aut aliquis de heredibus aut proheredibus meis, vel quislibet ulla opposita aut emissa persona, qui contra hanc donationem istam, quem in eleemosyna mea vel parentum meorum spontaneâ voluntate in stipendia clericorum fieri & adfirmari rogavi, venire voluerit, aut enim infringere conaverit, aut de ipsa stipendia clericorum, vel de ipsas res, quæ in illorum nomen eondonavimus, aliquid inde abstrahere, aut minuere voluerit; cum Christo Filio Dei, cui omne judicium traditum est ab omnipotenti Deo Patri, in resurrectione in novissimo die ab ipso Filio Dei, qui est verus & unus Deus, sit adjudicatus & condemnatus in ignem æternum, qui præparatus est diabolo & angelis suis, & ad ipsa divina voce separatus sit ab omni consortio; & insuper inferat unà cum distringente fisco partibus monasterii auro libras C. argento pondera X. (*) coactus exsolvat, & quod repetit nullatenus valeat vindicare: sed præsens donatio ista a me facta in stipendia clericorum, Deo auxiliante, firma & inviolata valeat perdurare, & in seculum seculi inlæsa permanere. Actum fuit in illo mansionile, in anno XIII. imperii domni KAROLI in Romania, & anno XLVI. regni ejus in Francia. Ego enim HELINGAUDUS in Christi nomine hanc donationem a me facta fieri & firmare rogavi. Signum Adaleo vicatio, S. Suroardo, S. Odilelmo, S. Belegrimo, S. Abbone, S. Winardo, S. Witgero, S. Hildefrido, S. Wileghiso, S. Erinleno decano, S. Germodo decano, S. Adalgaudo, S. Dadilone, S. Dasone, S. Benedicto, S. Ermenghiso, S. Adafrido, S. Hardoino, S. Hildrico, S. Wadardo, S. Geltargo, S. Rotbgrimo, S. Tentboldo, S. Perpetuo, S. Bertorio, S. Waldulfo, S. Winc-

(*) le Morin.

(*) id est mille.

ber-

berto, S. Drogono, S. Bernoldn, S. Hongrico, S. Aglulfo, S. Odalrico, Sign. Hriguo, S. Benedicto, S. Teoderico, S. Ragambaldo, S. Erghilone, S. Theugrimo, S. Angaladn, S. Beringero, S. Ragamberto, S. Agalolfe, S. Rothardo, S. Gerfrido, S. Herreboldo, S. Ifmithardn, S. Haldegaro, Sign. Rothfredn fubdiacono, S. Johel, S. Agrardn, S. Idero, S. Serenn. Ego enim in Deo nomine HAGROARDUS amanonenfis rogante Helingaudo hanc donationem ſcripſi & ſubſcripſi.

eis, qui & nous vocatur Abundus Martyr, & ſanctus Griſantus. Nomina alinrum reticeſcunt, & incognita manent, ſed nos, piiſſime domine & magnifice rex, ſubvenit atque ſuccurrat piæras, & ſuccedat miſericordia regia nobis, in quibus & peregrinis ſive pnuperibus, ſive ſervir, ſive fiſcalibus, ſive omni auxilio niſi Dominn, ut quod pagani deſtruxerunt, & paupertas occupat, piiſſimè reformare ſtudete: ut corona, quæ prn reſtauratione cœnobii a Chriſto regi debetur, vobis tribuatur Amen, amen.

X.

Helperici abbatis Arulenſis epiſtola ad Carolum-Calvum.

Ad lib. 35. n. 50.

INtimis & attentis auribus, domini ac ſereniſſimi regis noſtri Caroli notefcere cupimus; ego abbas indignus, qui & nomen meum Helpericus unus, pariter cum monachorum mihi ſub regulari ordine & beati Benedicti vita degentibus in monaſterio, qui vocatur Arlas actus noſtros poſſedimus, atque miſericordiam Domini & veſtram ſugerimus. & ut ſufficiant pauca de multis, in brevi quam vera explicare nportet. quia veniens vir Dei fidelis, ex partibus Hiſpaniæ nomine Caſtellanus abbas, qui ingreſſus per anguſtam ſemitam, invenit in eremn mirabilia balnea, ubi ædificavit ſancta cœnobia, in qun vocavit atque avertit multitudnem monachorum collegia Regi ſupernn famulantia, qui ſub auctoritate avi veſtri glorioſi Caroli, ejus præceptum in eodem monaſterio conceſſit. defunctn eo ſucceſſor ejus adfuit Reſſendus abbas, qui & in manibus veſtris ſe gloriantes tradidit. migrante illo a ſæculo ſucceſſit, quidam vir venerabilis Recimirus frater ejus abbas, qui & ipſe ſimiliter in glorioſis manibus ſe hactenus commendavit. Illo vivente data eſt nobis ceaſſante diabolo, multitudo perſequentium Normanorum, qui & triduum ibi manentes, & idem cœnobium deſtruentes, & ſubito ſuper nos irruentes, nihil nobis percipientibus occiderunt aliquos de noſtris. Hæc nobis conſiderantibus, eò quòd prn ſuperemmenti omni noſtrn delicto, & abundanti peccato evenifſent, collecti in noo concilio, convertimus ad Dominnm; jejunia nobis celebrantibus, & vigilias facientibus, atque Chriſto Domino deprecantibus, revelatum eſt ab eodem Domino nni de fratribus noſtris, eò quòd ibi corpora ſanctorum requieſcerent. qui & vocatur beatus Quintinus martyr, Hylarius epiſcopus, Tiburtius levita, eorum adventum gratulanter expectantibus, ſubim obiit abbas noſter. illn migrante ſucceſſit is, qui & modò ſecundùm regulam patris noſtri Benedicti nos regere videtur, qui & modò conſiſtit. in quo tempore deprecantibus nobis magis ac magis Dominum, inventi ſont ſancti, quos fideliter atque ardenti animo jam dudum deſiderabamos. illos nobis ſuſcipientibus ſepelivimus cum canticis, & hymnis ſpiritualibus, in quo loco magna modo mirabilia, & gloria eſſe ab omnibus ceruitur. Ibi dæmones fugantur, conſtracti & claudi ac cæci ad ſalntem revertuntur. atque nobis perſeverantibus in jejuniis & nrationibus, & flexis genibus, & ex mtis medullis Chriſtn regi feliciter poſcentibus, iterum revelatnm eſt alin de fratribus noſtris, eo quòd duodecim adhuc ſancti in eodem loco requieſcerent, divino ſanctoque Spiritu mediante revelatnm eſt, notum ac pateſactum nobis nomen de duobus ex

XI.

Herardi archiepiſcopi privilegium pro monaſterio Villæ-lupæ.

IN nomioe ſummæ & inſeparabilis Trinitatis ſempiternæ quoque deitatis, Herardus per miſericordiam Dei Turonicæ ſedis metropolis humilis archiepiſcopus, omnibus univerſalis eccleſiæ fidelibus partibus & fratribus filiiſque, necnoo in hac ſede ſutoris ſucceſſoribus noſtris. Notum omnibus & percognitum fieri per noſtræ humilitatis ſtudium decrevimus, quoniam cùm more eccleſiaſticn, paſtorali quoque conſuetudine parrochiam nobis a Deo creditam circuire diſponeremus, vocatione venerabilis abbatis Audaebri conſacerdotis noſtri devenimus ad quemdam locum, qui cnmmuni vocabolo prætcritis præſentibuſque temporibus Villa-lupæ eſt nominatus, quem locum cnm rebus ad se pertioentibus, eccleſiamque juxta in Colomniaco (*) villa ſitam, in ſancti Sulpicii epiſcopi & confeſſoris honore dicatam, cum cuoctis ſuis adjacentiis, familiam etiam utriuſque ſexus quidam vir olim ex illuſtri proſapia ortus Maynrdur, facto legaliter teſtamento per me jam dictum Herardum archiepiſcopum, unicè quondam ab eo dilectum, & Adalgaudum & Mayneriam ſuæ germanitatis propinquos; itemque & Dalgaudum ſuum avunculum, Trugaudum atque Moyſen ad honorem omnipotentis Dei & ad normam monaſticæ vitæ ſupra dicto Audaebro ad conſtrnendum & habendum perpetuà quoque religione ordinandum & gubernandum libentiſſimè devotione & promptiſſimâ voluntate contradidit. Cujas nperis ſumma per prænominatum abbatem ſuæque edncationis monachos cùm jam per divinam miſerationem aliquantulum videretor percepiſſe conſummationem, voto ſupradictorum conſtat noſtram parvitatem ad eamdem cellolam ponificali ex more accedere ſtuduiſſe: anno ſiquidem incaruationis domioicæ DCCC LVIIII. XV. kalend. Junii, cum plurimo conſratrum & conſacerdotum, tam noſtræ diœceſis quàm comprnvincialis Bituricæ ſedis, hàicorum quinque nobilium nobiſcum adunato collegio, relegentes atque rememorantes inſtrumenta a nobis & præfixis viris eidem loco collata, regalis quoque præceptum tuitionis & debitæ defenſionis ordinatione perpetuà; eumdemque locum in honore & nomine ſummæ quam præmiſimus Trinitatis & ineffabilis unitatis manifeſtn nomine rntius mundi Salvatoris, pro reverentia quoque Sanctnrum ſolemni opere conſtructum, dotare & conſecrare per manus noſtræ tenoitatis certavimus, ſtatuentes quoque pari voto, necnon unanimi aſſenſu eorum quorum infra ſcripta habentur nomina, ut qoia auctore Deo devotio fidelinm res ſuæ proprietatis divinis enlitibus aptaverat atque delegaverat ſupra nominatn Audachro, reverendæ vitæ abbati, regula-

Ad lib. 35. n. 67. *Ex chartario Villa-lupæ.*

(*) *Coulange.*

ris inſtitutio, & monaſticæ vitæ per futura tempora, Chriſto gubernante, ibidem maneat obſervatio. Præfatus denique abba maturiùs conſiderans conceſſit eidem loco ſancto & in dedicatione & augmento præfatæ baſilicæ & honeſtate ejuſdem ſanctæ venerationis de rebus ſui monaſterii eccleſiam ſcilicet ſancti Aniani de Spaniaco in pago eodem ſitam cum omni integritate ſua, itant ab illo die ſub jure & poteſtate habitatorum ejuſdem baſilicæ Cormaricenſibus ſubditorum conſiſtat: cujus & nos imitantes exempla, ſuggerente fidelium noſtrorum clericorum ſive laicorum benevolentiâ, paratas ex prædictis eccleſiis ab hac die illia conceſſimus: quatinus deinceps ibidem Deo ſervicotes fratres pro ſalute noſtra ſucceſſorumque noſtrorum totiuſque chriſtianæ religionis ſtabilitate rerum largitorum exoranies plenius ſubſiſtere poſſint; ſynodum tamen proprio attribuant præſuli: reliqua actuum ſuorum, morum & ordinationum quicumque in ejuſdem eccleſiæ loco ſub monaſtico ordine Deo militaverit, & ad abbatem præfixum ſuoſque in Cormarirenſi loco ſucceſſores pertineant: de terra verò ad eumdem locum pertinente medietatem dreimæ accipiant. Præterea inſerere placuit, qualiter ſæpe dictus Audacher abbas a nobis expetiit & ſtudio caritatis apud ſe deliberavit, ut iſdem locus, fratres quoque ſub ejus regimine degentes, propter unitatem & inviolabilem in utroque loco Cormaricenſi & Villalupenſi fratrum filiorumque ſuorum educatione, vitam quoque unanimem & inſeparabilem fraternitatem, non aliquâ neceſſitudine temporali quæſtus, vel cupiſlibet dominii, ſed propter individuam quam præmiſimus caritatis copulam, ita ut hæ duæ aliquantulo terrarum ſpatio diviſæ cellulæ, cella velut una ſub uno eodemque vinculo veræ & inviolabilis caritatis habeantur unitæ, uno quoque potiantur abbate; ita ut ſicut unus paſtor & pater unus, fiat grex unum idemque exſiſtat ovile. Quòd ſi, quod abſit, locus quem præmiſimus Cormaricus oppreſſione iniquorum vel quorumcumque præſidentium judicum, ducum vel principum, aliorumque indebitam religioſam (*) per ſuccedentia tempora paſſus fuerit moleſtiam, oppreſſionem, vel iniquam ſui ſtatus vexationem, ita ut monachos in ipſo loco degentes ab ordine & religione vitæ ſuæ eâdem quam prædiximus commotione & cogitatione deviare conveniat, nec quietè, ut ſervos decet Chriſti, ſub propoſito ſancto in eodem valeant ſubſiſtere loco, hic locus ab eadem oppreſſione dominio & illicita quam prædiximus vexatione habeatur immunis, ſitque eis fraternæ ſuſceptionis confugium & præbeat unicæ caritatis per omnia ſupplementum. Poſt hinc decrevimus nullam hunc locum pro ſupra memorata Cormarici oppreſſione pati calumniam, ſed liberum & quietum & abſque ulla modeſtia eumdem manere volumus inconcuſſum . . . . ſic & modò ſi impia cupiditas Cormaricenſis loci monachos perturbare & a ſtatu ſuo hos formidaverit evertere, iſte ſub certæ libertatis nobilitate conſtructus fundatus ac ſolidatus in ordine quo degeat ſubſiſtat immotus, habeantque licentiam fratres ejuſdem loci ſub regula ſancti Benedicti & patrem præficere ac defenſorem tutoremque loci ſecundùm quod eos oportuerit & eis utile viſum fuerit, ſuis utilitatibus conſulentes in omnibus regulariter expoſcere. His igitur præmiſſis ſtatutis atque decretis, æquum nobis viſum eſt, hanc noſtræ pontificalis auctoritatis ſcripturam facere, quo & ipſe locus auctoritatem ſuimet ſtatus præſto habeat: & ſi quid e contrario illicitum contra patrem vel fratres ejuſdem loci oriretur, hujus eccleſiaſticæ auctoritatis indicium panderetur, quid eis conceſſum, quid ſtabilitum, quidve omnibus vel indultum vel prohibitum recto æquitatis tramite foret. Ideoque hujus ſcripturæ tenorem illis tradidimus manus noſtræ ſubſcriptione roboratum, plurimorum quoque ſacerdotum, canonicorum, fideliumque laicorum manibus roborandum commiſimus propter evellendæ futuræ diſſenſionis omnimodam calumniam, & conſervandam æquitatis & totius fatræ religionis unanimitatem fraternam. Qua propter obſecramus benivolentiam ſucceſſorum noſtrorum, quicumque auctore Deo nobis in hac ſede pontificali ſucceſſerint, ut hanc auctoritatem vel conceſſionem, quam mente ſpontaneâ ſupra dictæ baſilicæ tradimus, ob cæleſtis vitæ amorem & ſanctorum omnium reverentiam involatam conſervare dignentur, ut ſi quam per hoc mercedem adipiſci meruerimus, ipſi quoque nobiscum ejuſdem fieri mereantur participes. Data XIIII. kalend. Junii anno XVIIII. regnante Karolo rege ſereniſſimo. In Dei nomine Herardus Turonicæ ſedis metropolis humilis archiepiſcopus hanc eccleſiaſticæ firmitatis auctoritatem firmavi. Maynerius humillimus omnium abbatum ſubſ. Aubertus presbyter ſubſ. Guichardus presb. ſubſ. Sulmanus ſubdiaconus ſubſ. Guntibertus diaconus ſubſ. Geraldus presb. ſubſ. Wilardus presb. ſubſ. Guiſchardus presb. ſubſ. Sigualdus presb. ſubſ. Gerengus ſubd. ſubſ. Robertus Archiepiſcopus ſubſ. Ingenaldus presb. ſubſ. Chriſtinus presb. ſubſ. Ragenbertus diaconus ſubſ. Audradus ſubd. ſubſ. Leodolus presb. ſubſ. Sicmarus presb. ſubſ. Griſemarus presb. ſubſ. Adalmannus diaconus ſubſ. Rothardus diaconus ſubſ. Heribertus quamvis indignus archiepiſcopus ſubſ. Hivo clericus ſubſ. Gauſcelinus diaconus ſubſ. Fulcardus diaconus ſubſ. Ongarius presb. ſubſ. Crehanaldus presb. ſubſ. Abraham presb. ſubſ. Sig. Alcharii. Sig. Teogaldi. Sig. Maynardi. Sig. Staderii, Sig. Siglenu vicarii. Sig. Odulgarii, Sig. Rodingi, Sig. Odelonis. Sig. Gumberti. Sig. Berengarii. Sig. Archembaldi. Sig. Ingelsrdi. Sig. Almafredi. Sig. Frotardi. Sig. Radulphi. Sig. Baraldi. Sig. Herluini. Sig. Froduſphi. Sig. Richelini. Sig. Fulcharii. Sig. Hubaldi. Sig. Madalberti. Sig. Gunberti. Sig. Aydradi. Sig. Oſtrevaldi. Sig. Ermenberti. Sig. Adraldi. Sig. Blitgarii. Sig. Sardaydi. Sig. Conſtantini. Sig. Heraldi. Alaricus, licèt indignus diaconus, ſcripſit.

XII.

Audachri abbatis conſtitutio de numero monachorum ejuſdem loci.

Ad lib. 35. n. 67.

PLacuit nobis & dignum duximus inſerere lectioni, qualiter venerabilis abbas Audacher in die ſanctæ Baſilicæ hujus loci dedicationis decrevit atque ſtatuit per auctoritatem domini piæ recordationis Karoli ſereniſſimi augoſti, necnon domini Herardi archiepiſcopi Turonicæ metropolis ſedis, necnon per auctoritatem procerum domini ſcilicet Maynardi & Maynerii, qui locum iſtum ædificaverunt, ſeu per complurimos confratrum & conſacerdotum atque nobilium virorum collegium tam ſedis Turonicæ, quàmque comprovincialis ſedis Biturice, ut numerus fratrum in iſto loco degentium viginti habeatur, & nullus prælator vel rector ab hinc & deinceps de ipſis quem præmiſimus

ac.

xx. fratribus aliquem e numero minorare præſumat. Quòd ſi Deo donante copia rerum poſcerit, ſecundùm quantitatem ſui numerum quoque ſuperaddere deliberent; ita ut addant potius quam minuant, congregant imo quàm diſpergant. Hæc idcirco diximus, ut cognoſcant præſentes & ſequaces quanti qualive viri eum conſtruxerunt & ornaverunt. Nam prædictus rex per celſitudinem regalem & per interpellationem præfati Audachri ſancti Aninni eccleſiam contulit, memoratus epiſcopus per auctoritatem eccleſiaſticam, paratas de eccleſiis attulit, auctores hujus loci atque conſtructores eccleſiam ſancti Sulpicii dedere. Qua propter valde conſiderent prælatores atque rectores ſancti hujus templi & numerum fratrum minorari non præſumant, ſed ſemper addere deliberent. Quòd ſi aliter fecerint, quod abſit, procul dubio ſciant ſe ſupernæ civitatis Jheruſalem extorres & imo barathri demerſores.

l. demerſuros.

XIII.

Præceptum Karoli regis pro monaſterio S. Urbani.

Ad lib. 36. n. 43. *Ex archivo monaſterii.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Karolus gratiâ Dei rex. Quidquid ad laudem ſalutaris ſanctis ejus conferimus muneris, procul dubio ad ſalutem animæ & corporis & ad ſtabilitatem regni noſtri ac collati a Deo honoris proficuum fore credimus omnimodis. Quapropter hortatu ſalubri dilectæ nobis conjugis Hirmindrudis ac deprecatione venerabilis Erchanravi ſanctæ matris eccleſiæ Cathalannenſis epiſcopi, cum conſenſu unanimi ac concordi voluntate parique intentione pro abſolutione noſtrorum peccaminum tractavimus ædificare pariter in honore ſanctæ Trinitatis de novo monaſterium ſub religione monaſtica conſecrandum, in quo corpus ſancti Urbani Romani pontificis cum honore congruo reconditum veneretur ad ſalutem animarum noſtrarum cæterorumque fidelium chriſtianorum. Idcirco prompto animo & alacri mente delegamus ad ſupplendam noſtræ ſalutis devotionem quaſdam res noſtræ proprietatis in pago Pertenſi, in villa quæ vocatur Witriniacus, id eſt eccleſiam unam ex fiſco noſtro, quam Hugo jure beneficiario viſus eſt habuiſſe, eum omnibus ad eam pertinentibus terris cultis & incultis, pratis, ſilvis, molendinis, mancipiis utriuſque ſexus, vel quidquid ex ratione ſancti Stephani ibidem olim viſum eſt exſtitiſſe cum terris & mancipiis: & in Piſcione villa ſimiliter unà cum terris & mancipiis; quidquid etiam in eadem villa ex fiſco noſtro Tonantia Albericus fidelis noſter in beneficium cognoſcitur habuiſſe, id eſt ſortes quatuor & dimidiam cum mancipiis deſuper commanentibus, vel ad eaſdem juſte pertinentibus, terris cultis & incultis, pratis, ſilvis & molendinis, aquis aquarumve decurſibus, exitibus & regreſſibus omnibuſque legitimis exterminationibus. Concedimus etiam inibi quidquid de rebus & mancipiis ex parte fiſci noſtri Pontigonis in eodem pago Pertenſi ſuper fluvium ſcilicet Olomnam in loco, qui Forenſis curtis dicitur, & in Normari-curte ſitum eſſe noſcitur. Super ipſum quoque fluvium ſilvam ex una parte Gundum-montem vocatam, ex altera verò Loulmontem nuncupatam, prata quoque ac terras inter has duas ſilvas de fiſco noſtro ſitas. Quicquid etiam in comitatu Bleſenſi in locis denominatis, id eſt in villâ Caſtellionis & in Vallis & in Raugiſcurte ſive etiam in Carmis continens in terris & mancipiis eſſe & ad ipſum fiſcum rationabiliter pertinere cernitur, eidem epiſcopo ſecundùm præfixam petitionem concedimus. Conferimus etiam ad ſupradictam mentis noſtræ devotionem ſupplendam in ſupra dicto pago Pertenſi in villa, quæ vocatur Summus-rivus & Normari-curtis res, quas Drogo Vaſſallus noſter per beneficium noſtrum olim viſus eſt tenere, mercatum quoque in jam dicta villa Witriniaco omni ebdomadâ, preſinito ſcilicet die, fieri concedimus ac monachis ipſius loci largimur, & quicquid inde ad regii cenſus fiſcum perſolvi poterit, ad lumen memoratæ cellulæ jure perpetuo inrefragibiliter perſolvatur. Sed quoniam hæc quæ concedimus minimè ad ſuppletionem illorum monachorum ſufficere poſſe cognoſcimus neceſſitatis, quia modica & perparva videntur, ſuperaddimus quæ reſtant beneficia ſupra nominatorum fidelium noſtrorum Hugonis videlicet & Alberici, ſtatim ut ant per concambium commutandi locus evenerit ant fortè morte præventi fuerint, quo abſque interrogatione vel alicujus reconſignatione epiſcopus memorati cœnobii recipiat atque in uſus fratrum quæ ſunt neceſſaria adminiſtret. Unde hoc magnitudinis noſtræ præceptum ſaluti animæ noſtræ conſulentes prænominatæ ſanctæ matri eccleſiæ & jam dicto ejus rectori fieri darique juſſimus, per quod memoratas res omnes integerrimè delegamus perpetualiter mancipandas ac inviolabiliter confirmamus ſervandas. Ut autem hæc noſtræ largitionis auctoritas firmiorem in Dei nomine obtineat vigorem, manu propriâ ſubtus eam firmavimus, anulique noſtri impreſſione inſigniri juſſimus. Hildeboldus notarius ad vicem HLudowici recognovit. Data VII. kal. Novemb. ind. XI. anno XXIII. regnante Karolo glorioſiſſimo rege. Actum Pontigone palatio regio in Dei nomine feliciter. amen.

XIV.

Litteræ ſynodicæ concilii Trecenſis pro eccleſia Nivernenſi.

Ad lib. 36. n. 67. *Ex chartario Nivernenſi.*

IN nomine Domini noſtri Jeſu-Chriſti, Abbo Nivernenſis eccleſiæ epiſcopus nnà per conſenſum & voluntatem domni Archiepiſcopi mei Egili ac cæterorum Epiſcoporum ſibi ſubditorum omnibus tam præſentibus quàm & futuris ſanctæ Dei Eccleſiæ coëpiſcopis notum eſſe volumus, religionis canonicæ quemdam facerdotem, Adelardum nomine, adiſſe noſtram immo omnium ſanctæ Synodi Trecas habitæ ceterorum coëpiſcoporum paternitatem, quorum nomina in ſequentibus cum propriis adſignationibus inſerta tenentur; petiitque humiliter, ut regiam donationem, quam per venerabilem præceptorum ſuorum conſcriptionem eccleſiis ſanctorum quæ in noſtra Nevernenſi parochia habentur, ſcilicet ſancti Nazarii venerandi martyris, & ſancti Vincentii pretioſi confeſſoris, ubi ſacratiſſimum ejus corpus jacens miraculis clareſcit, ſanctique Johannis præcurſoris Domini, ſanctique Martini, necnon & ſancti Hilarii ac ſancti Germani conferre dignatus eſt ad reſtaurationem & relevationem earumdem eccleſiarum noſtrâ confirmatione & auctoritate corrobotaremus. Repperit enim domnus & ſenior noſter res quondam ibi delegatas, ut ejus auctoritas

teſtatur, per diminutiones beneficiorum quorumdam exinde inordinabiliter abſtractas unde ſuſtentari debuerant & contineri, & ſollicitâ procuratione reintegrare ordinabili adminiſtratione eas ut priùs fuerant ſtuduit, videlicet in uſu ſacrificii ſalutaris, & in illuminatione ac ædificatione jamdictorum ſanctorum eccleſiarum, quas multimodâ everſione deſtitutas condoluit, ſeu in victu & ſtipendiis canonicorum ibidem deſervientium, omnem donationem & reintegrationem ſtatuit diſtribuendam quemadmodum præcepti ejus veneranda conſcripta pronunciant. Donat præterea Adelardus eidem viro Magniaco res quaſdam proprietatis ſuæ in honora ſancti Vincentii, ejus videlicet criptæ ubi ſanctum corpus ejus in eccleſia ſancti Nazarii jacet, quæ ſunt in pago Nevernenſe, in agro Magniacenſe, in villa Lurſiaco, hoc eſt caſuales cum vineis & ortilibus, ubi colligi poſſunt vini modii centum quinquaginta; poſcitque, ut tam ea quæ ipſe conferre, quàm etiam ea quæ Catholici fideles devoti ob utilitatem ſuam ibi contulerint, noſtrâ auctoritate firmetur & corroboratione fulciatur. Quod nos audientes, piâque meditatione tractantes æquum credimus ratumque ducimus talibus petitionibus aſſenſum præbere cum ea obſecratione in qua precatur, ut omnis iſta donatio ab ordinatione & dominatione laicorum, comitum ſcilicet vel Principum ſæcularium abſtrahatur, & ſub dominatione Nevernenſis epiſcopi agatur, ita ut idem Adelardus ejuſque ſucceſſores deinceps annis ſingulis matri eccleſiæ ſancti Cyrici libram ceræ exſolvant. Non tamen aliud humanæ ſervitutis obſequium a jam dicto Adelardo ejuſque ſucceſſoribus præter hoc exigatur, niſi quod dilectionis dulcedo per caritatis adminiſtrationem exhibere jubet prælatis. Unde in Chriſti nomine cunctos, qui nobis Deo propitio per tempora labentia ſunt ſucceſſuri, coëpiſcopos conteſtantes precamur, ut nullo pacto tantorum virorum decretum parvipendatis, ſed potius veſtrâ ſanctiſſimâ auctoritate quidquid in præſenti privilegio de eodem viro regiiſque redintegrationibus, ac Adelardi petitionibus a ſancta Synodo definitum habetur, inconvulſum atque inviolatum permanere conſentiatis, & paternâ defenſione ſpiritalique juvamine eis auxilium conferre in omnibus quibuſcumque veſtri indiguerint, prout vobis Deum propitium habere vultis, non differatis; nec ullam ſæculi poteſtatem exinde nocere finatis; ſed liceat eumdem locum canonicâ exercitatione degere, ac prædictas donationes & petitiones ubi delegatæ ſunt permanere abſque aliqua inquietatione principum & ſine, præter quod ſuperiùs inſertum eſt, cenſu, quatenus quieto ordine ac ſecurâ mente Deo ibi ſervire ejuſque Sanctis, ac pro pace & utilitate ſanctæ Dei eccleſiæ, ejuſdem loci Canonici valeant exorare, necnon etiam pro regis ſalute & proſperitate, ac pro conjugis & ſobolis incolumitate omnibus diebus ac noctibus intercedere, atque clementiam ſuperni Regis per eorumdem Sanctorum interventionem pulſare.

† Egil archiepiſcopus ſanctæ Senonenſis eccleſiæ ſubſ. Wanilo humilis Rotomorum epiſcopus ſubſ. Eneas Pariſienſis epiſcopus ſubſ. Herardus Turonorum archiepiſcopus ſubſ. Folchricus indignus epiſcopus ſubſ. Adalardus Namnetenſis epiſcopus ſubſ. Heliſeus r. D. ſubſ. Giſlebertus Karnotenſis epiſcopus. Hildegarius Meldenſis eccleſiæ humilis epiſcopus. Abbo humilis Nevernenſis eccleſiæ epiſcopus. Anno archidiaconus ad vicem Agii Aurelianenſis eccleſiæ epiſcopi ſubſ. Acta sass. monas Novembris anno incarnationis Domini noſtri Jeſu-Chriſti DCCCLXVII. indictione r. anno etiam XXVI. regnante domno noſtro Karolo rege, in Dei nomine feliciter.

XV.

Vetus epitaphium illuſtris feminæ.

Ad lib. 36. n. 75. *Ex marmorea tabula Pariſienſi.*

BERT..... HOC HORDINE RES .....
CUM PETERE OPTASSEM SANCTA SEPULCRA PRIOR
[FELIX] O NIMIUM TANTI SI MUNERE VOTI
[LIQ] VISSEM NATOS INCOLUMEMQUE VIRUM.
SIC QUIA PRO GENITIS SUPEREST E QUATUOR UNUS,
.... PRECOR HIC VIVAT UT OSSA COLAT.
INLUSTRIS FEMINA HIC EMA. ...
*... TO X°. KAL. MAIAS SEVERINO.
V. C. C. L. S.
ANNOS QUINQUAGINTA ET DUOS.

(*) Sexto vel Quinto vel Quarto.

Dagalaifus & Severinus coſſ. an. 461. Trocundus & Severinus junior an. 482.

XVI.

Epitaphium Almanni monachi Altvillarenſis.

Ad lib. 36. n. 89. *Ex Cod. Laudunenſi*

Hic jacet Almannus ſophiæ clarus alumnus,
Altvillarenſi gymnaſio elicitus,
Qui ſtudiis radians, & APHTIC germine vernans,
Eccleſiam Chriſti ſparſit odore bono,
Inſtituens a Π tranſire ad Θ gradatim,
Sicque philoſophicum purificare oculum.
His intentus erat, phononem biſque ſecabat,
Quando hominem hic ponit, ſpiritus aſtra petit,
Quintilis decimas ſolis ſtatione kalendas
Vergens, triſtis huic dilaculo occuhuit.
Die igitur Lector, Almanno parce Redemptor,
Concedens illi te ſine fine frui. Amen.

XVII.

Caroli Calvi diploma pro S. Luciano Belvacenſi.

An. 869. ad lib. 36. n. 103. *Ex authentico.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Karolus gratiâ Dei rex. Cum locis divinocultui mancipatis quiddam noſtræ proprietatis conferimus, hoc nobis ad præſentem vitam felicius tranſigendam, immo etiam ad æternæ remunerationis emolumentum profuturum omnino confidimus. Idcirco noverit omnium ſanctæ Dei eccleſiæ fidelium & noſtrorum, præſentium ſcilicet ac futurorum ſollertia, quia nos animæ noſtræ ſaluti neceſſariò conſulentes, nec non etiam neceſſitatibus Deo ſervientium compatientes, ad petitionem kariſſimi nobis Odonis Belvacenſis urbis præſulis, villam quandam proprietatis noſtræ ſitam in pago Belvacenſe, quæ vocatur Luciacus, (a) medietatem ſcilicet ejuſdem villæ, quam

(*) *Luchy.*

quam tunc temporis quidam capellanus noſter, nomine Rodingus, in beneficium tenebat, monaſterio precioſorum martyrum Luciani, Maziaci, atque Joliani, quod ſubditum atque conjunctum ſanctæ matri eccleſiæ Belvacenſi eſſe conſtat, & fratribus inibi Domino famulantibus, ad neceſſaria ſcilicet veſtimentorum conceſſimus, & per præceptum noſtræ auctoritatis perpetualiter poſſidendum delegavimus, ſicuti in præcepto donationis noſtræ manifeſtè claret. Sed quia tunc integritatem præſcriptæ villæ, veluti memoratus pontifex poſtulaverat, præfato monaſterio & monachis ibidem Domino famulantibus dare nequivimus, quippe quam vaſallus noſter quidam, nomine Sigefridus, tunc in beneficium retinebat, decedente eodem atque humanis rebus valefaciente, ad petitionem rurſus memorati Pontificis & præfatorum fratrum alteram medietatem ſuprafatæ villæ cum omni integritate, cum eccleſiis, domibus, ædificiis, cambis, curtiferis, viridariis, ortis, vineis in villa Arſitio ſitis, ad ipſam villam juſtè pertinentibus, terris, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, pervils, adjacentiis, exitibus & regreſſibus, mancipiis utriuſque ſexus deſuper commanentibus, vel ad eamdem villam juſtè legaliterque pertinentibus, & quidquid ad prædictam villam pertinere dinoſcitur, ob emolumentum mercedis animæ noſtræ atque ob æternorum remunerationem præmiorum, ſimulque in eleemoſyna fidelis ac cariſſimi nobis vaſalli noſtri Widonis pro redemptione ſcilicet ipſius animæ atque abſolutione peccaminum, ſæpe fato monaſterio & fratribus ibidem Domino ſervientibus concedimus æteroaliter habendam, & de noſtro jure in jus ac proprietatem ipſius monaſterii & ſæpe memoratorum fratrum ſollempni more transferimus, atque hoc præcepto noſtræ auctoritatis confirmamus ad veſtimenta ſibi ſubminiſtranda, eo ſcilicet pacto, ut nulli præſulum per ſuccedentia tempora liceat ex eiſdem rebus quicquam ſubtrahere vel minuere, aut in alios præter quos conſtituimus uſus retorquere. Et quia eodem die, quo idem fidelis & cariſſimus nobis vaſallus noſter wido obiit duodecimo ſcilicet Kl. Julii, anniverſarius domni & genitoris noſtri divæ memoriæ HLudowici dies depoſitionis eſſe dinoſcitur; volumus, ut ſingulis annis a fratribus præfati monaſterii decimo Kl. ejuſdem menſis anniverſarius præfati Widonis celebretur, ac de præfata medietate villæ refectio fratribus pleniter præparetur; & præter ipſum anniverſarium, ſicut pro uno quoque monachorum ex eodem cœnobio a ſeculo migrantium, ita pro abſolutione animæ ipſius Widonis in miſſis, & pſalmis, & aliis orationibus ſupplices Deo æternatim preces fundant. Reliqua vero omnia, quæ ex præfata villa exire potuerint, in uſus eorumdem monachorum ad neceſſaria ſcilicet veſtimentorum, deputentur, ut his, quæ minùs ſibi ſufficiebant, noſtrâ liberalitate & munificentiâ adjuti faciliùs eos deleclet pro nobis & conjuge ac prole, ſimulque pro ſæpedicto cariſſimo vaſallo noſtro Widone Domini miſericordiam implorare. Ut autem hæc noſtræ largitionis auctoritas firmior habeatur, & noſtris futuriſque temporibus inviolabiliùs conſervetur, manu propriâ ſubter eam firmavimus & anuli noſtri impreſſione ſigillari juſſimus. Signum Karoli glorioſiſſimi regis. Hildeboldus notarius ad vicem Goſleni recognovi & ſubſcripſi. Data IV. Kl. Julii indictione ſecunda, anno XXX. regnante Karolo glorioſiſſimo rege. Actum apud ſalas Baſio in Dei nomine feliciter amen.

XVIII.

Recenſio monaſteriorum & abbatiarum factæ in diviſione regni Lotharii inter Ludovicum & Carolum reges anno DCCC. LXX.

IN PORTIONE LUDOVICI.

Abbatia Sueſtre, vulgo *Sufteren*, in ducatu nunc Juliacenſi, modò ſæcularium canonicarum. Ad lib. 37. n. 1.

Berch ſeu Bergenſe prope Ruræmundam, virorum, Rura tunc etiam appellatum.

Nin monaſterium. Fortè Nuſſa ad Rhenum ſupra Coloniam.

Caſtellum vulgo *Keſtel* ad Moſam.

Inda monaſterium prope Aquiſgranum, a Ludovico Auguſto pro Benedicto Aniauenſi exſtructum, hactenus ſuperſtes, vulgo *Cornelismunſter*.

Sancti Maximini ad muros Trevirenſes, hodie quoque celebre.

Epternacum monaſterium virorum in ducatu Luciliburgenſi.

Horreum virginum cœnobium olim prope Treviros, nunc intra urbem.

Sancti Ganguiſi.

Favorniacum, in conſtitutione Ludovici auguſti *Farinacum*, olim virginum nunc virorum cœnobium in ducatu Burgundiæ, ſub congregatione ſancti Vitoni.

Palemniacum, vulgo *Paligny*, in ducatu Burgundiæ.

Luxovium, ibidem ſuo vel nomine illuſtre.

Lutræ ſeu Lutra, non incognitum item monaſterium in diœceſi Veſontionenſi.

Balma. Duplex hoc nomine monaſterium in eodem pago, unum virorum, alterum muſierum.

Offunt-villa, vulgo *Velleſaux* in eadem diœceſi.

Megeni-monaſterium, aliis *Meieni-monaſterium*, Medianum monaſterium in Voſagi ſaltu, hactenus inſigne.

Sancti Deodati abbatia ſuperiori vicina, nunc collegiata eccleſia ſæcularium canonicorum.

Bodonis-monaſterium, olim ſeminarium ibidem, nunc tranſlatum ad proximum locum, qui ſancti Salvatoris dicitur, ordinis canonicorum regularium.

Stivagium ibidem nunc ordinis Præmonſtratenſis, vulgo *Eſtival*.

Remiremontenſe, nobilium canonicarum modò abbatia, e monte in planitiem paullo poſt tranſlata, ſed vulgatum retinens nomen.

Marbach, *S. Gregorii*, *Mauri-monaſterium*, nota in Alſatia monaſteria.

Eberesheim, ſeu Ebersheimenſe itidem in Alſatia.

Honowa, aliis *Honowa*, tunc collegium canonicorum in inſula Rheni infra Argentoratum, nunc tranſlatum in urbem ad Sancti Petri Seniorem eccleſiam.

Maſonis-monaſterium, vulgo Maelmunſter, puellarum itidem in Alſatia.

Hombure, nunc ſanctæ Othiliæ, olim virginum, nunc virorum ordinis Præmonſtratenſis.

Sancti Stephani Straſburch, hactenus ſuperſtat, ſed in poteſtate monialium Viſitationis.

Erem-

Brunſtein, virginum itidem in Alſatia, cujus auctor Irmingardis imperatrix, Lotharii conjux, ibidem ſepulta.

Sancti Urſi in Salodoro apud Helvetos, vulgo *Soleure*.

Grandivallem, olim abbatia dioeceſis Baſilienſis, vulgo *Granfel*, nunc ſæcularium.

Altam-petram, prope Medianum-monaſterium, nunc deſtructum.

Juſſinam, in annalibus Bertinianis *Luſtenam*, *Vallem-clauſa*, ignotæ abbatiæ.

Caſtellum-Carnotis, vulgo *Chatel-Chalon* virginum in Burgundia.

Heribodesheim, incognita abbatia.

Abbatia de Aquis, fortè baſilica regia Aquiſgrani.

Abbatia ſancti Petri & ſancti Martini apud Mettas, altera puellarum, ounc ſæcularium canonicarum; altera virorum nunc exciſa. Mirum eſt nullam fieri mentionem ſancti Arnulfi celeberrimi etiam nunc in illa urbe monaſterii.

Abbatia Prumia & Stabulau, hactenus ſuperſtites in Arduenna ſilva. Hæc io portiooc Ludovici.

IN PORTIONE CAROLI.

Sancti Michaëlis ad Moſam in agro Virdunenſi ad Moſam, hactenus notiſſimum.

Culdini-monaſterium vulgo *Colmouſtier*, ex Molano in annalibus Bertinianis *Gillini-monaſterium*: an ſancti Ghiſleni monaſterium in Hannonia.

S. Mariæ in Biſuncione, alio nomine Juſſanum monaſterium virginum Veſontione, nunc patrum Minimorum.

S. Martini in eodem loco.

S. Augentii ſeu Augendi vulgo Eugendi, nunc ſancti Claudii.

Sancti Marcelli prope Cabillonum, cella modò Cluniacenſis.

Sancti Laurentii.

Laudenſe. Hæc duo in unum jungunt annales Bertiniani: fortè eſt abbatia ſancti Laurentii in urbe Leodienſi.

Senonenſe, aliàs Senonienſe monaſterium in Voſago.

Abbatiam Mellam, in annalibus Bertinianis Niellam, quæ haud dubiè Nivialla nobilium modò canonicarum in Erabantia.

Melbarium ſru Melbodium, vulgo *Maubeuge* nobilium modò canonicarum puellarum abbatia ad Sabim io pago Hainoënſi ſeu Hannoia.

Laubas, virorum abbatia celebris itidem ad Sabim.

Sancti Gaugerici collegiata eccleſia prope Cameracum.

Sancti Salvii, prope Valentianas hactenus virorum abbatia, uti &

Criſpinum vicina, utraque ad Scaldim.

Foſſas, nunc canonicorum regularium in pago Hainoënſi.

Marilas, aliàs Maricolenſe virorum monaſterium.

Hunolcurt, vulgo *Honcourt*, utrumque hactenus ordinis Benedictini.

Sancti Gervaſii, legendum *Servatii* ut io annalibus Bertinianis, quæ eccleſia eſt Trajecti ad Moſam.

Maalinas, nunc urbs celebris in Brabantia.

Ledi, vulgo *Lier*, oppidum in Erabaotia.

Samniacum, vulgo *Soigny*, abbatia canonicorum.

Antonium, ſeu *Antoinum* prope Tornacum.

Condatum, nunc oppidum ad Schaldim.

Merroberchi, vulgo *Merbeck* prope Nivoniam, canooicarum puellarum.

Tichuinni, ex Molano *Dickelvenne* prope Gerardi-montem io Hannonia. In annalibus Bertinianis *Tidevanni*.

Lintoſa, rectiùs *Lutoſa* vulgo *Leuſe* in Hannonia, nunc canonicorum.

Calmontis in dioeceſi Leodicenſi, vulgo *Calmont*, *Sancta Maria in Deonant*, vulgo *Dinant*.

Ecba vulgo *Eich*, nunc nobilium canonicarum prope Maſeium.

Andana, vulgo *Andenne* ad Moſam.

VVaſtoi, olim Vaſlogienſe monaſterium in Fania modò exciſum.

Altum-montem, monaſterium virorum in Hannonia, hactenus ſuperſtes.

XIX.

Ludovici Germaniæ regis diploma pro monaſterio Glandorienſi.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Lodovicus Divinâ favente gratiâ Rex. Quidquid enim locis ſanctorum venerabilium ibique ....degentium fratrum, ob amorem Domini mei Jeſu-Chriſti, piâ augmentatione conferimus, vel confirmamus, hoc proculdubio nobis ad mercedem vel ſtabilitatem Regni noſtri in Dei omnine pertincre confidimus, & profuturum nobis ad præſentis vitæ curricula felicius tranſienda, nec non & beatitudinis præmia ſecuriùs obtinenda non dubitamus. Quapropter comperiat omnium ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelium, noſtrorumque præſentium ſcilicet & futurorum induſtria, quia fratres ex cœnobio ſancti Martini, necnon & beati Undonis confeſſoris Chriſti, noſtram adeuntes clementiam reclamando, quòd ſubſtantia victus illorum minùs deerant neceſſaria ionotuerunt, unde precantes noſtram maoſuetudinem, ut pro amore Dei, & reverentia ſanctorum inibi Deo quieſcentium, noſtra largitas ex rebus ejuſdem eccleſiæ aliquid reſtitueremus, & reſtituta in augmentum ſalobre victus & veſtitus pro remedio genitoris noſtri, noſtræque conjugis, ſeu ſobolorum noſtrorum dcioceps ad emolimentum proficerent. Quorum petitionibus aures miſericordiæ noſtræ libenter acquieſcentes, quia eccleſia ipſa io manibur noſtris habebatur per conſenſum ac conſultum Bertulfi Trevirenſis venerabilis archiepiſcopi cæterorumque noſtrorum, ad eorumdem fratrum uſus conceſſimus, ac præcepto noſtræ authoritatis conſtituimus, ideſt villam Grinſtat in Warmacenſe cum omni integritate, eo ſcilicet rationis tenòre, ut deinceps noſtris futuriſque temporibus poteſtatem habeant ipſi monachi ordinandi legitimo dumtaxat jure de ſuis uſibus quidquid rationabiliter elegerint vel voluerint; & nulla regia vel epiſcopalis unquam poteſtas hoc noſtræ authoritatis præceptum infriogere, vel violare audeat, ſed ut ſuperiùs dictum eſt, pro mercedis noſtræ augmento ac genitoris noſtri ſobolorumque attentiùs Domini implorent miſericordiam. Et ut hæc noſtræ authoritatis confirmatio futuris temporibus ſtabilior ac firmior habeatur manu propriâ ſubter eam firmavimus, & annuli noſtri impreſſione inſignari juſſimus. Signum Ludovici ſereniſſimi regis. Luitbrandus ad vicem Luitberti archicapellani recognovi & ſubſcripſi. Data XI. Kal. Decembris anno XXXVIII. Re-

Ad lib. 37. n. 68.

Ex archivo monaſterii.

Regni Ludovici ſereniſſimi Regis in orientali Francia regnantis, indictione IX. Actum Metis civitate in Dei nomine feliciter. Amen.

XX.

Bulla Johannis Papæ VIII. quâ confirmatur partitio monachorum S. Medardi Sueſſionenſis.

Ad lib. 37. n. 92.

Ex chartulario S. Medardi.

JOhannes Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, venerandæ congregationi religioſorum monachorum venerabilis monaſterii ſancti & confeſſoris Chriſti Medardi, nec non & beati martyris Chriſti Sebaſtiani imperpetuum. Quotiens illa a nobis tribui pro deſiderio poſtulantis quæ omni rationi inconſtanter conveniunt animo nos decet libenti concedere, & piè petentibus impartiri ſuffragium. Igitur omnium Chriſti fidelium cognoſcat ſollertia, quoniam dileſtiſſimus filius noſter Carolus imperator Auguſtus, beatorum Petri & Pauli apoſtolorum principum adiens limina, nobis mente devotâ ſuggeſſit, quatenus eidem prædicto venerabili monaſterio ad utilitatem & uſum ram nominatorum monachorum ibidem Domino ſervientium, per apoſtolatus noſtri privilegium confirmaremus, & immobilia loca, quæ idem Chriſtianiſſimus cæſar tam pro veneratione eorumdem ſanctorum, quàmque pro mercedis ſuæ augmento, per regale præceptum contuliſſe dinoſcitur, quorum nomina inferiùs ſcripta leguntur: Bernicium, ſcilicet, Crowiacum, Domno regium, Sodoleum, Berziacum unà cum molendino, Berziſo mariſiacos duos, atque ſpicarium & propter has Murocinctum, Cernaicum-vadum ſicut Hilduinus anterior abba ad ſuum tenuit dominicatum, ſuper addens in Murocincto manſum unum, Malcas etiam & piſcinas ſuper mare & Cubonimaci cultæ terræ bonaria XXIV. & Rumioiaco manſos quinque, & partem prati de loco Geigio, & manſos duos in villa, quæ dicitur Lengere-vicinium; decernens ut camera veſtimentorum monachorum habeat tres villas, Capram, Albiacum, & Solmam; & hoſpitalis nobilium accipiat nonam ex villis ipſius Abbatiæ ſecundùm priſcam conſuetudinem & habeat Cauciacum ſimul cum lignariis de Pivone; & hoſpitalis peregrinorum accipiat decimam, & habeat Hatonis-curtem. Theſaurarius autem & Portarius atque Hoſpitalarius, nec non & Camerarius intra octo dierum dominicæ nativitatis & reſurrectionis dominicæ ſpacia, bis in anno plenariam refectionem habeant; inſuper ex præfatis aliis villis terminum nativitatis dilecti filii ſui Carolomanni plenariam refectionem habeant, & poſt ejus obitum diem nativitatis transferant in diem depoſitionis. Similiter ex villa Bernoilo decrevit refectionem abundanter fieri eiſdem monachis in anniverſario Bertæ amitæ ſuæ & luminaria exhibeat eccleſiæ ſanctæ Sophiæ inferiori, & ſanctæ Trinitatis ſuperiori, ſicut in privilegio ejuſdem pii auguſti de his omnibus facto continetur: ut quicquid ab eodem illuſtriſſimo cæſare, tam de mobilibus & immobilibus rebus, quam de theſauro collatum eſt, & in futuro conferetur, pro animæ ſuæ remediis firmum & inviolabile in perpetuum omnino conſiſtat. Hujus rei gratia quia eumdem ſublimem imperatorem divino amore contactum piâ egiſſe conſidimus, congruis ſuggeſtionibus ejus favere volentes, decernimus, ſtabilimus, & apoſtolicâ auctoritate omnimodis confirmamus cuncta ſuperiùs dicta immobilia loca cum nobilibus ſeu famulis utriuſque ſexus, unà cum theſauro ad uſum & utilitatem ſupra dictorum monachorum, utpote idem præſtantiſſimus imperator auguſtali præcepto eidem monaſterio ob ſalutem animæ ſuæ conceſſit, vel conceſſurus erit. Statuimus autem ſub divini judicii obteſtatione & anathematis interdicto, ut nemini mortalium liceat quoquo modo aliquid dare de his omnibus a jure venerabilis noſtri monaſterii vel utilitate monachorum auferre, alienare, fubripere, aut per qualemcumque modum vel argumentum ſubtrahere; ſed omnia hæc & quæ adhuc in theſauro ab ipſo pio cæſare, vel ab aliis Deum timentibus in jus, dominium vel utilitatem noſtri venerabilis monaſterii ac monachorum ibidem morantium conferentur, peremnibus conſiſtat omnino temporibus. Si quis autem, quod nunquam optamus, contra hoc noſtræ confirmationis præceptum aliter agere non formidans aliquid inde alienare, minuere, ſubtrahere, vel temerario auſu mutare præſumpſerit, aut aliter ordinare, præter quod jam ordinatum eſt, tentaverit, vel in toto vel in parte tranſgreſſor apparuerit; Dei omnipotentis judicio ſciat ſe eſſe anathematis vinculis innodatum & cum diabolo & ejus atrociſſimis pompis atque cum Juda traditore Domini noſtri Jeſu-Chriſti & cum impiis omnibus portionem habeat & a regno Dei alienus exiſtat. Qui verò pio in omnibus intuitu verus obſervator & curator exſtiterit, benedictionem, gratiam & cæleſtem miſericordiam ſive veniam delictorum ſuorum a juſto Judice Domino Deo noſtro conſequi mereatur. Scriptum per manum Benedicti notarii regionarii & ſacro-ſanctæ Romanæ eccleſiæ in menſe Januarii, indictione nonâ Bene valete quarto nonas Januarii, per manum Anaſtaſii bibliothecarii ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, anno Deo propitio pontificatus domini, Johannis quarto, imperante Domino piiſſimo perpetuo Auguſto Carolo a Deo coronato magno imperatore anno primo & poſt conſulatum ejus anno primo, indictione nonâ.

XXI.

Caroli Calvi imperatoris diploma, quo villa Piredus Conrado comiti donatur.

Ad lib. 37. n. 76.

Ex authentico.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Karolus ejuſdem Dei omnipotentis miſericordiâ imperator Auguſtus. Imperialis celſitudinis mos eſt fideles imperii ſui donis multiplicibus & honoribus ingentibus munerari atque ſublimes efferre. Proinde ergo morem parentum, imperatorum ſciliret prædeceſſorum noſtrorum, ſequentes, libuit, celſitudini noſtræ, quemdam fidelem noſtrum & parentelæ propinquitate conjunctum, Chunradum nobiliſſimum comitem, de quibuſdam noſtræ proprietatis rebus & mancipiis honorare. Concedimus igitur prædicto Chunrado comiti, nobis cariſſimo & familiariſſimo, villam, quæ dicitur Piredus (*), in pago Senonico, & concedendo eidem confirmamus, ac de noſtro jure in jus & proprietatem ipſius transfundimus cum omni ſua integritate, & omnibus rebus, mancipiis, & adjacentiis ad ſe pertinentibus, eo ſciliret tenore & ordine, ut hujuſmodi poteſtatem inde habeat dandi, venundandi, atque tranſmutandi, ſicut & ex aliis rebus ſuæ pro-

(*) *Perot.*

proprietatis habere visus est, tam ipse, quàm & sua progenies, quibus jam dictas res cedere, vel tradere voluerit. Unde etiam hoc munificentiæ nostræ præceptum fieri, & dari jam dicto Chunrado comiti sancivimus, atque per idem præfatas res in suam potestatem, vel quorumcumque voluerit, liberè possidendi delegamus. Et ut hoc per omnia tempora inviolabiliter conservetur, manu nostrâ subter firmavimus & anulo nostro insigniri jussimus. Signum Karoli gloriosissimi imperatoris augusti. Audacher notarius ad vicem Gauzlini recognovit, & subscripsit. Data II. nonas Septembris, indictione IX. anno XXXVII. regni domni Karoli imperatoris in Francia, & in successione HLotharii VII. & imperii ejus primo. Actum Carisiaco palatio imperiali in Dei nomine feliciter, amen. Hildoinus abba & Richardus comes ambasciaverunt.

XXII.

Charta Conradi comitis, S. Columbæ eandem villam Piredum conferentis.

Ad lib. 37. n. 76. *Ex apographo.* f. vir illustr.

CHunradus benignitate Dei Vermerienſis (*) comes. Cùm pro nereſſitatibus ſervorum Dei & amore divini cultus aliquid de facultatibus noſtris impertimur, inde nos ab omnipotenti Deo ampliorem mercedem recepturos fideliter credimus. Idcirco noverit omnium fidelium, tam præſentium quàm futurorum, induſtria, quòd pro amore domnæ Columbæ martyris Chriſti & pro noſtra ſalute, & ut ſimus participes beatitudinir æternæ, dedimus & conſtulimur in perpetuam eleemoſynam eccleſiæ prædictæ domnæ Columbæ Senonenſem villam quæ dicitur Piredur, cum omnibus adjacentiis, juſtiſtia (*) & integritate ad ſe pertinentibus, & omne jus, quod habere poteram in dicto loco, ſicut continetur in donatione nobis facta a glorioſiſſimo rege Karolo imperatore auguſto. Hanc autem donationem laudaverunt hæredes noſtri, Guilo (*) & Garinno (*) comites. Et ne varietate temporum præſens charta evaneſcat, manu propriâ eam inſcripſimus, & ſigillo noſtro muniri fecimus. Datum apud Senonas anno triceſimo-nono (*) regni glorioſiſſimi Karoli imperatoris in Francia, & imperii ejus tertio (*), XVII. kalendis Auguſti.

(*) *l.* octavo.
(*) *l.* ſecundo.

XXIII.

Caroli Calvi imperatoris præceptum pro monaſterio Craſſenſi.

Ad lib. 37. n. 79. *Ex authentico.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Ksrolus ejuſdem Dei omnipotentis miſericordiâ imperator auguſtus. Si ſervorum Dei petitionibus aurem noſtræ ſerenitatis accommodamus, & anteceſſorum noſtrorum morem ſequimur, & ob id præſentem vitam faciliùs tranſigere & futuram adipiſci nullo modo dubitamus. Noverit itaque omnium fidelium ſanctæ Dei eccleſiæ noſtrorumque tam præſentium quàm futurorum induſtria, quòd Songfredus abbas monaſterii ſanctæ Msriæ de loco qui dicitur Urbionis, ſito in confinio Narbonenſi & Carcaſenſi, ad noſtram acceſſit clementiam, deprecans ut ejus donationes, emptiones vel alias adquiſitiones rerum ad jam dictum locum pertinentium noſtrum pro firmitatis gratia ſuperadditſemus præceptum. Præcipientes igitur jubemus, ut omnes villæ, id eſt Bucinisrus & Palaracus, Cuvicianus & manſiones & villaris cum omnibus poſſeſſionibus ad præfatum locum in quibuſtiber comitatibus ſint, in eodem loco juſtè & rationabiliter per hoc noſtrum præceptum permaneant; & eccleſiæ quæ in villaribus eorum ſunt in eorumdem poteſtate ſimiliter permaneant; immunitatem etiam noſtram ſimiliter habeant, ſicut in noſtro veteri præcepto continetur. Et ut hoc ita juſte conſervetur, manu noſtrâ ſubter firmavimus, & anulo noſtro inſigniri juſſimus. Signum Karoli glorioſiſſimi imperatoris auguſti. Audacher notarius ad vicem Gauſtini recognovit. Data VIII. kalend. Novembris, indictione X. anno XXXVII. regni domni Karoli imperatorir in Francia, & imperii ejus primo. Actum Elidione villa in Dei nomine feliciter. Amen.

XXIV.

Ejuſdem imperatoris præceptum de conſtructione eccleſiæ S. Cornelii Compendienſis.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Karolus ejuſdem Dei omnipotentis miſericordiâ imperator auguſtus. Quidquid voto aut gratiarum actione Deo omnipotenti offerimus, cui non ſolùm omnia quæ habemus, quæque de manu ejus accepimus, ſed etiam noſmetipſos debemus, qui nos & prædeceſſores noſtros imperatores & reges nullo noſtro merito, ſed ſuâ beniguiſſimâ gratiâ regium in ſtemma evehere dignatus eſt; hoc nobis ad præſentem vitam feliciùs tranſigendam, & ad futuram uberiùs capeſſendam conſequentius fore, nullo modo dubitamus. Proinde quia divæ recordationis imperator, avus ſciliret noſter Ksrolus, cui divina providentia monarchiam totius hujus imperii conferre dignata eſt, in palstio Aquenſi capellam in honore beatæ Dei genetricis & virginis Mariæ conſtruxiſſe, ac clericos inibi Domino ob ſuæ animæ remedium atque peccaminum abſolutionem, pariterque ob dignitatem apicis imperialis deſervire conſtituiſſe, ac congerie quam-plurimâ reliquiarum eumdem locum ſacraſſe, multiplicibuſque ornamentis excoluiſſe dinoſcitur; Hosquoque morem illius imitari, cæterocumque regum & imperatorum, prædeceſſorum ſciliret noſtrorum, cupientes; cùm para illa regni nobis ſorte diviſionis nondum contigerit; infra tamen poteſtatis noſtræ ditionem, in palatio videlicet Compendio, in honore glorioſæ Dei genetricis ac perpetuæ ſemper virginis Mariæ monaſterium, cui Regium vocabulum dedimus, fundo-tenus extruximus, & donariis quam-plurimis, Domino juvante, ditavimus, atque clericos inibi, numero centum, pro ſtatu ſanctæ Dei eccleſiæ, pro genitoribus ac progenitoribus noſtris, pro nobis, conjuge & prole, proque totius regni ſtabilitate, jugiter Domini miſericordiam implorare decrevimus. In cujus baſilicæ uſus, atque in præfatorum fratrum neceſſaria ſtipendia, villas, has perpetuò habendas delegavimus: id eſt in pago Tardanenſi villam Ruminiacum cum capella & omni integritate ſua; & in pago Belvacenſi villam Longogilum, Saciacum & Mariſcum cum omnibus ad ſe pertinentibus; & in pago Ambianenſi Melvillare & Erptias; in pago Bolmenſi vil-

Ad lib. 37. n. 93. *Collata ad authenticum.*

villam Attinium; & cellam ſanctæ Magnæ in pago Tardanenſi cum omnibus appendiciis ſuis; & in Sueſſionico villam Bruarias; & in pago Laudunenſi Stradonis-villam & Bairiacum poſt Primordii diſceſſum; & in pago Vermandenſi villam Capiacum; culturam etiam, quam eiſdem fratribus ad ſuos exteriores uſus extra monaſterium cum piſcatura conceſſimus; capellam in Venitta, capellam in Vermeria; capellam in Nantnila, capellam in Mamaccis poſt diſceſſum Bertonis; in pago Noviomenſi villulam, quæ dicitur Bonas-manſiones; decimas etiam fiſcorum, quas eis per præceptum conceſſimus, hoc eſt decimam Caſini, Vermeriæ Cotomariorum, Ridi, atque Mamaccis, & duas partes decimæ de Andriaco-villa, Dorlindo, Creolicumno, Ferrariis, Cincinniaco, Aminiaco, Vienna, Roſeto, Salmuntiaco, Antiniaco, Erchiriaco, Siviniaco, Attiniaco, Belmia, Taſiaco, Bidrico, Pontione, Merlao, atque Buxeto, & reliquas omnes, quas per noſtrum præceptum habent; & Caſellas in Burgundia, & Pontem-ſuper-Vitulam pertinentem de Finibus, & omne teloneum annualis mercati, cum prata, ubi contra Venitam congregari ſolet.

Similiter etiam totius ſilentii & quietudinis canonicæ ibi morem obſervandum, & ut a nullo exteriori hoſpite violetur confirmamus, ſicut in eorum præcepto dicitur, & de manſionibus æquè liberam canonicè licentiam tribuimus, ſicut in eodem continetur præceptu. Præterea memorato ſancto monaſterio, & fratribus ibi aſſiduè Domino famulantibus, in die qua dedicationem ipſius ſanctæ baſilicæ celebravimus, hoc eſt tertio nonas Maii, per idem noſtræ auctoritatis præceptum concedimus in pago Tardanenſi villam Sarciacum cum manſo indominicato, & capellam, & quicquid ibi aſpicit, vel quicquid ex eadem Otherus olim comes habuit; & in pago Belvacenſi, in Bettonicurte, quid quid ibi de Madriniaco aſpicit. Prædicta itaque omnia, villas & res quas ante dedicationem præfatæ baſilicæ, & has quas in ejuſdem dedicatione conceſſimus, cum capellis & omnibus appendiciis ſuis, terris, vineis, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis aquarumve decurſibus, molendinis, mancipiis utriuſque ſexus deſuper commanentibus, vel ad eaſdem juſtè legaliterque pertinentibus, exitibus & regreſſibus, & univerſis legitimis terminationibus, ſæpe dicto ſancto loco, congregationique inibi Domino deſervienti æternaliter habendas & canonicè diſponendas pro eorum oportunitatibus deſtinamus, & de noſtro jure in jus & poteſtatem ejuſdem monaſterii tranſponimus; ita ut quicquid ab hodierna die, ſicut in aliis præceptis noſtris ordinavimus, per nos perque ſucceſſores noſtros vel quorumlibet dono divina pietas ſæpe fato loco & fratribus conferre voluerit, habeant, teneant atque poſſideant, liberamque ac firmiſſimam in omnibus habeant poteſtatem faciendi atque canonicè diſponendi, eo ſcilicet ordine, ut officinæ, & miniſteria ejuſdem loci, ſcilicet lumioarium, hoſpitum, ac receptionis pauperum, atque ſtipendiorum fratrum, ſecundùm quod nos aut miſſi noſtri, ſeu prælati ejuſdem monaſterii congruè diſpoſuerint, ardinata conſiſtant. Sancimus denique etiam, ut præfatæ res omnes ſub immunitate & tuitionis noſtræ defenſione ea conſiſtant, qua cæterarum eccleſiarum res, quæ hoca nobis, vel a prædeceſſoribus noſtris obtinere promeruerunt, conſiſtere noſcuntur, ita ut nemo fidelium noſtrorum, vel quilibet ex judiciaria poteſtate, aut ullus ex reliquis, tam præſentibus quàm futuris, in eccleſias aut loca vel agros, ſeu reliquas poſſeſſiones præfati monaſterii, quas in quibuſlibet pagis vel territoriis juſtè & legaliter poſſidet, vel ea quæ deinceps in jure ipſius ſancti loci divina pietas augeri voluerit, ad cauſas audiendas, vel freda aut tributa exigenda, aut manſionaticos, vel paratas faciendas; ſeu fidejuſſores tollendos, ſive homines, tam ingenuos quàmque & ſervos ſuper terram ipſius commanentes, diſtringendos, aut ullas redibitiones, aut illicitas occaſiones requirendas, noſtris nec futuris temporibus ingredi audeat, nec ea quæ ſuprà memorata ſunt penitus exigere præſumat, & quicquid de rebus memoratæ eccleſiæ fiſcus ſperare poterat, totum nos pro æterna remuneratione prædicto ſancto loco conceſſiſſe perpetet: ut perennibus temporibus in alimonia pauperum, & ſtipendia canonicorum ibidem Domino famulantium, in augmentum proficiat: quatenus ipſis ſervis Dei eorumque ſucceſſoribus pro nobis Domini miſericordiam uberiùs exorare delectet. Et quia præfatas res omnes ex fiſcis noſtris fuiſſe conſtat, volumus pariterque jubemus, ut ſub ea lege quâ res fiſci noſtri jugiter maneant, atque ſub eo mundeburde & defenſione tuentur ac defendantur, & ſub ea tuitione imperiali conſiſtant, qua cœnobia, Prumia ſcilicet, quod atavus noſter Pippinus conſtruxit, & monaſterium ſanctimonialium Lauduno in honore ſanctæ Mariæ conſtitutum, conſiſtere noſcuntur. Enimvero quæ in auro, argento & gemmis, veſtibus, rebus, vel in quibuſlibet ſpeciebus eidem loco conceſſimus, quia ob amorem divini cultus, pariterque animæ noſtræ, genitorum ac progenitorum noſtrorum remedium Domino conſecranda obtulimus, rogamus atque teſtificatione divini nominis interdicimus, ut nullus regum aut imperatorum ſucceſſorum noſtrum, nec quiſquam cujuſlibet ordinis qualibet dignitate præditus, ex iis quæ ſupra memorata ſunt, quidquam in ſuos uſus accipiat, aut in capellæ ſuæ cultus admovear, nec (ſicut aliquando factum eſſe conſtat) ad aliam eccleſiam, quaſi ſub obtentu eleemoſynæ, conferat, ſed ſicut ea Domino ac præfato loco ſancto dedimus, integerrimè ac perpetualiter habenda conſervet. Iis verò omnibus ſupra dictis rebus, quas ſæpe memorato loco in oportunitate baſilicæ & fratrum præfatorum numero centum ſuffragia conſtituimus, nihil minuere quiſquam præſumat: ſed hæc noſtræ pietatis conceſſio & imperialis altitudinis ſanctio ita perpetuò conſervetur, ſicut in privilegio domni & ſanctiſſimi patris noſtri Johannis apoſtolici & univerſalis papæ, ac aliorum epiſcoporum privilegiis continetur aſtipulatum: augere verò ſi quiſpiam voluerit, augmentatis & multiplicatis eorum uſibus rebus accumulentur divini cultores ſervitii. Memoratum, denique domni & ſanctiſſimi papæ Johannis privilegium per hoc noſtræ imperialis excellentiæ edictum confirmamus, atque, ſicuti ſua decrevit ſanctio, ita perpetuò manſurum noſtra decernit roboratio. Et ut hæc noſtræ donationis auctoritas, ac edicti conſtitutio, atque immunitatis roboratio per omnia tempora inviolabiliter in Dei nomine conſerverur, veriùſque credatur, manu propria ſubter firmavimus, & bullarum noſtrarum impreſſionibus inſigniri juſſimus. Signum Karoli glorioſiſſimi imperatoris auguſti. Signum HLudovici glorioſi regis. Audacher notarius ad vicem Gauzlini recognovit, & ſubſcripſit. Data tertio nonas Maii, indictione decimâ, anno XXXVII. regni domni Karoli imperatoris in Francia, & in ſucceſſione Lothatii regis VII. & imperii ſecundo. Actum

XXVII.

Ludovicus seu *Rythmus Teutonicus, Ludovico Balbi filio acclamatus, cùm Nortmannos anno 883. vicisset, cum versione Latina Joh. Schilteri.*

Ad lib. 38. n. 46. Ex vet. cod. Elnonensi.

Elarn Kuning wveiz ich,
biſſet herr Ludwig,
der gerne Gott deonet,
vvvil er ihms lohnet.

Kind vvart er vatterlis,
deſſ vvarth ihme ſehr hoſſ.
Heledà nam Trahtin.
Magazago vvarth her ſin.

Gab her ihme Dugidi,
Eromſe githigini,
Stuel hier vn Vranken.
ſo bruche her es lange.

Das gedriſt er thanne
far mit Karlamanne
Bruder ſinemo,
Thia czala vvanniane.

Odar vvarth al gendiſſ,
Koron vvolda ſin God iz,
ob her arbeidi
ſo lang tholon mahti.

Lloſſ der heidine mann
ohar ſie lidan,
Thiet Vrancono
mannon ſin diono.

Sume far verloran,
vvurdon ſum erbarot.
Haranſcara tholota
ther er miſſelebeta.

Ther ther thanne thiob vvas,
ind er thanana ginas,
Nam ſine vaſſon
Sidd vvarth her gastmon.

Sum vvas luginari,
ſum vvar ſtachari,
ſum falloſti,
Ind er giburtha ſih thes.

Kuning vvas ebruirrit.
des richi al gerrit.
vvas ebrolgan Kriſt,
leid her thes ingaldia.

Thoh erbarmod er God,
vviſt er alla thia nod,
Hieſſ herr HLudvvigan
tharot far eitan.

Hludvvig kuning min
hilph minan liutin,
Heigun ſa Nordmanno
harto bidvvungan.

Thanne ſprach Hludvvig,
Herro ſo duan bi,
dat ni vette mir iz,
al thas thu gibiudiſt.

Tho nam her Godes orlub,

Regem novi,
vocatur Dominus LUDOVICUS,
Qui lubens DEO ſervit,
quippe qui eum præmiis affecit.

Minorennis orbabatur patre,
id quod ipſi erat valde noxium.
Suſcepit ipſum DOMINUS,
ductor fiebat ipſius.

Dedit ei Heroës,
Illuſtres comites,
Sedem hic in Francia.
Sic utatur illis diu!

Hæc diviſit poſtea
cum Carolomanno
Fratre ſuo,
Portionibus fraude abſque.

Cùm hoc eſſet omne ſuoitum,
Experiri volebat ipſius DEUS hoc;
An is tribulationes
aliquandiu tolerare poſſet.

Permiſit gentilium militem
ſuper eos duci:
Populum Francorum
militibus eorum ſervire.

Alii ſtatim defecerunt,
Fuerunt alii tentati, (ſollicitati.)
Contumelias patiebatur
quicunque ſecus viveret.

Is qui tum latrunculus fuerat,
atque hinc (his in turbis) invaluerat,
Occupavit ejus (Regis) caſtra:
Ex quo factus is nobilis.

Alius erat mendax, (falſarius)
alius erat ſicarius,
alius deſertor,
Et quilibet extollebat ſe eo (crimine.)

Rex erat attonitus.
Regnum totum perplexum.
Erat iratus CHRISTUS,
permiſit hanc tyrannidem.

At miſertus eſt Deus,
cognoverat omnem hanc calamitatem,
Juſſit Dominum HLudovicum
eò illico proficiſci.

HLudovice, Rex mi,
juva meum populum,
Eam Nortmanni
durè preſſerunt.

Tunc dixit Ludovicus:
DOMINE, ſic faciam,
Mors ne prohibeat mihi hoc,
omne quod Tu mandas.

Tunc cepit is DEI veniam,

huob her gundfanon uf,
Reit her thara in Vrankon,
ingagan Nortmannon.

Gode thanchodun
theſin bridodun.
Quad: Hin al fromin,
ſo lango beiden uuir thin.

Thanno ſprach luto
Hludowig der guoto.
Troſtet hin giſellon,
uuine nostallon,

Hera ſanta mid God,
dab mee follo genod.
Ob hiu rat thuti,
thaz ih hier geſurti.

Mih ſelban ni ſparoti,
uuz ih hin gnerrti.
Nu uuil ih thaz mir uolgon
alle Godes boldon.

Gisherit iſt thin hieruuiſt
ſo lango ſo uuil Kriſt.
Vuil her unſa hina uuarth,
thero habet gnuahd.

So uuer ſi hirt in elliun
gidunt Godes uuillian,
guumt he gifand uz,
ih gilonan imo.

Bilibit her therinne,
Sineno kunnie.
Tho nam her thild indi ſper,
elitanliche reit her.

Vuold her uuarer raherhon
ſina uuidar fahehon,
Tho ni uuas iz huro lango
ſand hee thaz Northmannon.

GODE LOB ſageta.
Her ſibt thes her geredu.
Ther Kuniz reit kuono.
ſang liob frano.

Job alle ſamun ſungun
Kyrieleiſon.
Sang uuas gefuagen.
Vuig uuas bigunnen.

Bluot rhein in uuangon
Spilodun der Vrankon:
Thar rabt thegno gelih
Nu rhein ſo ſo Hludouig.

Soet uuas huuni,
thaz uuas imo gebunni.
Suman thurub ſluog her,
Suman thuruch ſtach her.

Her ſkanſta erhaston
ſinan ſkaston
Bitteres lidas.
ſo uuchin hio thes libes.

Gilobet ſi thin Godes kraft,
Hludowig uuarth ſigihaft.
Sag allun Helijon thanc.
Sin uuarth ther Sigikamf.

Uder alur Hludowig

Suſtulit vexillum claſſicum,
Expeditionem fecit in Franciam
adverſus Nortmannos;

DEO gratias agens,
hunc exſpectans,
Dixit: Agedum DOMINE,
tam diu expectamus Te.

Poſtea elocutus clarè
Ludovicus ille illuſtris:
Bono eſtote animo, Commilitones,
Conſtabularii mei.

Huc miſit me DEUS,
qui & mihi ipſe gratioſus ſit!
Ut vos conſilium detis,
ut ego exercitum educam.

Mihi ipſi non Parcam,
donec ego vos liberem.
Nunc volo ut me ſequantur
omnes DEI fideles.

Data eſt hæc vita
tam diu quàm vult Chriſtus.
Quia is noſtra oſſa ſervat,
eorum habet cuſtodiam.

Quicunque hîc in alacritate
facit DEI voluntatem,
egreditur is integer (ex prælio)
ego præmio afficiam ipſum.

Si quis morietur hîc (in prælio)
ejus familiæ (dabo.
Tunc arripuit ſcutum & lanceam,
feſtinanter equitans.

Volebat is verè vindictam ſumere
de ſuis adverſariis.
Tunc nec erat intervallum longum,
Inveniebat Nortmannos.

DEO ſit laus! dicebat,
Videns id quod deſiderabat.
Rex currit audacter
Præcinit canticum publicum (Litaniam)

Atque omnes conjunctim cantabant
Kyrie eleiſon.
Canticum erat decantatum:
Prælium cœptum.

Sanguis apparuit in genis
exultantium Francorum.
Hic vindictam ſumſit miles pariter,
nemo ſic ut Ludovicus.

Alacer & audax,
Hoc erat ipſi congenitum.
Alium percuſſit,
alium perfodit.

Propinavit ſubinde
ſuis hoſtibus
amarum potum.
Sic ceſſerunt hîc de vitâ.

Benedicta ſit DEI virtus!
Ludovicus factus victor.
Dic omnibus ſanctis gratias.
Ipſius factâ victorioſâ pugna.

At verò Ludovicus

Kuniz

Kuning uuar salig.
Garo so ser huo uuas
Suoar so ses turft uuas,
Githalde uuan, Trubtin,
bi sinan ergrehtin.

Rex fuit felix.
Promtus uti hic fuit,
Gravis quantum opus erat.
Serva ipsum, DOMINE,
in sua Majestate!

XXVIII.

Carolomanni Ludovici Balbi filii præceptum pro sancto Crispino.

Ad lib. 38. n. 85. *Ex authentico.*

IN nomine Domini Dei æterni & salvatoris nostri Jesu-Christi, Karolomannus gratiâ Dei rex. Si utilitatibus locorum divinis cultibus mancipatorum, servorumque Dei necessitatibus in eisdem degentium opem nostræ celsitudinis impendimus, segiæ celsitudinis operam frequentamus, ac per hæc æternæ beatitudinis gloriam faciliùs assecuturos omnino confidimus. Qua de re notum esse volumus omnium sanctæ Dei ecclesiæ, nostrorumque fidelium præsentium scilicet ac futurorum, industriæ, quia adiens genua fesemitatis nostræ illuster fidelis noster Erisonnus, coram frequentia processum psimatumque nostrorum humiliter petiit, ut pro selaxandis nostrorum facinorum culpis sanctis Crispino & Crispiniano aliquid ex rebus nostræ propsieratis omni tempore habendum sub ditione & potestate Hermoini sacerdotis fidelis nostri concederemus. Placuis itaque nostræ celsitudini ejus saluberrimis aquiescere postulatibus, & jam dictis Dei martyribus Crispino & Crispiniano in suburbio Suessonico sistentibus, sub potestate, munimine, ditione & tuitione Hesmoini jam dicti fidelis nostri mansos duos ex Vermesia, ubi Richoldus & Gesardus commanere videbantur cum vineis & tesris omnibus ac mancipiis ad eosdem pertinentibus, nec non & cum aliis terris nostri fisci, ubi rigas, aut aliquam redhibitionem facere solent, in proprietatem delectabili voluntate condonavimus omni tempore habendum: eâ videlicet ratione, ut annuatim die obitus nostri ecclesia ipsa luminasia, & fratres ejusdem loci caritatem accipiant fraternam, qualiter illis delectes pro nobis Domini misericordiam implorare. Statuimus autem & regio more delegamus, ut quamdiu jam dictus Hermoinus vixerit, eosdem mansos nemine inquietante teneat, & post suæ vitæ excessum cuicumque maluesit eosdem dimittat, salvo tamen jure ecclesiastico qui superiùs est prænotatus. Ut autem hoc nostræ auctoritatis inviolabile præceptum in Dei nomine firmiùs habeatur, & diligentiùs custodiatur, manu propriâ illud subter firmavimus, & deliue anulo nostro subsignari jussimus. Signum Karlomanni gloriosissimi regis. Norbertus notarius ad vicem Gauzlini recognovit & subscripsit. Datum IV. idus Decembris, anno sexto regnante Karlomanno gloriosissimo rege, indictione tertiâ. Actum apud Andelei monasterium in Dei nomine feliciter. amen. Erisonnus jubente Gaustino hoc ambasciavit.

NOTATIO.

Hæc charta secundò manu scripta fuit quantum ad diem mensis quo data dicitur, ut cuilibet eam inspicienti facile erit advertere: anno enim DCCCLXXXIV. *ante* IV. *Idus, id est ante diem decimum Decembris, è vivis excesserat Carlomannus.*

XXIX.

Eirici comitis donatio facta eidem Ecclesiæ.

Ad lib. 39. n. 4. *Ex authentico.*

UNicuique oportet, ut dum terrena possidet, cogitare sibi debet cœlestia; & dum in suo jure & potestate consistit, præparet sibi viam salutis. Opto ego misericordiam Dei & omnium sanctorum, ac venerabilissimis martyribus Crispino & Crispinisno, ut Dominus in æternum per eorum interceſſionem mihi largiſe dignetur mercedem de rebus & mancipia, quas ad sanctorum supradictorum martyrum concedere vel conscribere ac soborare jussimus. Idcirco ego in Dei nomine nondum prævalere & cogitare possum omnia: ego Eiricus comes tradidi atque delegavi partibus supradictorum sanctorum martyrum rebus & mancipia ad illorum altare capite prædicto loco & ipsis martyribus in pago Suessonico, in fine villæ Montiniaco, mansa duo cum omnibus appendiciis eorum, unà cum mancipia quattuor his nominibus, Ragenero, Angelberto, Teutbergane, & Edelsidis, in honore jam dictis martyribus, & pro dente, quam indignus accepi, ad illorum luminaria & ornamenta tradidi atque delegavi perpetualiter in Dei nomine ad habendum. Simili modo in ipso pago, vel villa, quæ vocatur Saviacus, mansum unum, unà cum mancipia duo, pro remedio animæ meæ & conjugis meæ Bertranæ, ad altare, quod est constructum in ipsorum basilica in honore Domini & sancti Salvatoris. Ipsum mansum tradidi ad nostras rationes faciendas, vel ornamenta construenda: ut ipse sacerdos die quotidie ministerium pro salute animæ meæ ad ipsum altare ministret, medietatem de conlaboratu vel fructu de ipso manso ad suos usus recipiat: & aliam medietatem ad ipsum altare denominato deserviat perpetualiter, & proficiat in augmentis vel ornamentis. Proinde nunc etiam scitote, ad partem ipsorum fratrum ibi Deo militantium in jam ante dicto loco tribui atque delegavi in ipso pago, & in villa Alta-fontana, terra arabile bunuaria XX. vinea ad modia XX. sen etiam & in alio pago Otmense, in villa, quæ vocatur Vincella, dimidium mausum cum suis appendiciis, unà cum mancipiis, de jure nostro in jus dominationis ipsorum fratrum concedimus, ut VII. KL. Novembris ad refectionem vel commemorationem nostram firmites habeant, evis temporibus teneant, futuris possideant, libero in omnibus ad illorum usus vel profectum potiantur arbitrio faciendi quidquid elegerint: ita ut ab hodierno die & tempore custos ipsius ecclesiæ ad luminaria ipsius res & mancipia recipiat, sicuti divisum, decretum, & roboratum habemus: & quicquid ad profectum ipsis sanctis martyribus facere decreverint, & ipsis fratribus, liberam ac firmissimam in omnibus habeant potestatem. Et si aliquis aliquâ occasione fuerit intentus, quod minimè futurum opto, si ego ipse, aut aliquis de heredibus vel proheredibus meis, certè quilibet extranea aut opposita vel emissa persona, aut judiciaria potestas, vel abba, seu quicumque locum tenuerit, qui contra hanc tra-

ditionem vel donationem, quam ego propriâ & ſpontaneâ voluntate partibus jam dictis martyribus & ipſis fratribus tradidi, & roborari juſſi, ullum unquam tempore venire... conatus fuerit, primitus iram Dei omnipotentis & ſanctis martyribus accipiat, & a limina omnium ſanctorum extraneus appareat, & illam maledictionem in ſe accipiat, quam Datan & Abiron, quos terra vivos deglutivit, & ſit ille leprâ percuſſus, ſicut fuit Giezi puer Eliſei: & inferat una cum judiciaria poteſtate auri libras c. argenti pondera cc. & quicumque repetit, coactus exſolvat præſentis & ſu... donatio atque traditio iſta firma & ſtabilis permaneat ſtipulatione ſubnixa. Actum Sueſſionis in atrium beatorum martyrum ſub die VIII. KL. Novemb. anno ſecundo regnante domno imperatore (Carolo.) Signum Eirici comitis, qui hanc donationem manu propriâ firmavit, & viris magnificis firmare rogavit. S. Rodulfi filii ſui. S. Geroldi nepotis S. O..... S. Odelrici nepotis. S. Warneri nepotis. S. Eirici nepotis. S. Teudrici vicecomitis. S. Raimundi. S. Nortberti. S. Roberti. S. Ragenatdi. S. Lantberti S. Ragemberti. S. item Raimundi. S. Gerini. Glorius notarius amanuenſis recognovit & ſubſcripſit.

XXX.

Privilegium Caroli Craſſi de omnibus abbatiis & curtibus eccleſiæ Nivernenſis.

Ad lib. 39. n. 13. *Ex chartulario Nivern.*

IN nomine ſanctæ, & individuæ Trinitatis Karolus gratia Dei imperator auguſtus. Si fidelium noſtrorum aurem celſitudinis noſtræ petitionibus accomodaverimus, morem prædeceſſorum noſtrorum parentum, regum ſcilicet & imperatorum, exercebimus. Igitur cognoſcat prudentia & inquiſitio fidelium ſanctæ eccleſiæ catholicæ, præſentium ſcilicet & futurorum, quia dum apud Pariſium cum Germanicis & Francis ad obſidionem ſederemus contra paganos, Emmenus venerabilis vir epiſcopus Nevernenſis eccleſiæ in eadem militia nobiſcum pernoctans, quadam die præcepta prædeceſſorum noſtrorum, imperatorum & regum cognoſcenda & relegenda obtulit, in quibus continebantur immunitates ſui epiſcopii, & abbatiæ & curtes indominicatæ & reddita beneficia ab avunculo noſtro Karolo imperatore, fratre patris noſtri Ludovici Germaniorum regis. Poſtulabat itaque prædictus epiſcopus, ut præceptum noſtræ roborationis & conſenſus priorum patrum addere dignaremur. Nos autem etiamſi de majori re poſtulaſſet, cùm illi promtâ mente favere ob reverentiam ſui ſacerdotii conabamur, adepto conſilio cum primoribus palatii noſtri probavimus, quod innoteſcebat & præcabatur agendum. Morem denique regum & imperatorum, patres ſcilicet & avunculos noſtros imitantes, & eorum inſtituta toto animo conſervare optantes, conſtituimus præcepti conſcriptum Nevernenſi eccleſiæ & venerabili pontifici Emeno de abbatia ſancti Martini extrà murum Nivernis ſita, & de omnibus ſuis redditibus; de abbatia ſancti Troeſii, de abbatia ſancti Agricolæ, de abbatia ſancti Salvatoris, de abbatia ſancti Geldardi ſanctique Lupi, de abbatia ſancti Francoëni, de abbatia ſancti Vincentii in Magniaco, de curte etiam ultra Ligerim, de abbatia ſancti Geneſii & ſanctæ Mariæ Dei-genitricis, in qua ſanctimoniales feminæ Deo militant, de abbatia in Cutiaco juſſu & ſtudio Emmeni epiſcopi ædificata, de qua conſtituimus in aliud præceptum, ut ſanctimoniales duas partes ſuis uſibus de omni beneficio abſque ullo ſervitutis obſequio habeant, & omnem tertiam partem de omni beneficio totius abbatiæ, ſive de alode nobilium ibi eodonato habendam Nevernenſi epiſcopo cenſuimus, niſi ipſe epiſcopus ſuam tertiam partem ſanctimonialibus ſeminis ſponte tempore famis, aut pro aliqua oportunitate vel neceſſitate uſque ad conſtitutum ab epiſcopo tempus reliquerit, & licentet ut & exfructicari permiſerit; de abbatia etiam in Inſula-Galli poſita cum omnibus ſuis beneficiis, & de beneficio quod Richardus comes eidem abbatiæ per cartæ ſcriptum adpoſuit, Emmeno epiſcopo poſtulante, de abbatia Glandoue cum omnibus ſibi pertinentibus, de cellula ſancti Deſidetii extra & contra portam civitatis poſita, de abbatia ſancti Petruſii in Morvenno cum omnibus ſuis appendiciis, de abbatia ſancti Patricii inter Ligerim & Alericum fluvios cum omnibus appendiciis, de porta etiam civitatis cum ambabus turribus contra ſanctum Deſiderium ſtructa, quæ & porta Epiſcopalis dicitur, & de clauſtro canonicorum, & de omnibus areis infra civitatem poſitis, ut nullus judex, nullus ſæculi principatus manſionare aut ſervitium exigere aut occupare præſumat. De manu etiam firmis, ut judicio epiſcopi & diſpoſitione ſicut incipiunt habere exordium; ita judicio & diffinitione epiſcopi, utrùm veræ an falſæ ſint; utrum ſtabiles an inutiles ſint tantummodo abſque judiciali poteſtate comprobentur, ordinentur & diffiniantur. De Amſiaco & mallis ejus, ut ſicut ab antiquo, ita etiam ex hoc tempore omnia conſerventur. De Urſiaco, de Variniaco & mallis ejus ex antiquitate ejus conſervatis, de Marſiaco, de Primiriaco, de Dagoniaco, de Marciſiaco, de Digantio, de Artado, & de beneficio in Provincia, & de illis beneficiis, quæ ſunt in Mazcodonenſe comitatu, & in Catolonenſi comitatu, & in Auguſtudunenſi comitatu, & in Autiſſiodorenſi comitatu, & in Bituricenſi comitatu, & in Arvernenſi comitatu, quantumcomque ex ſancti Cyrici ratione ab antiquitate eſſe cognoſcitur. Et ut immunitas integra in omnibus conſervetur, & ut eundem honorem & obſervantiam, quam cæteri epiſcopi in ſuis urbibus habent, epiſcopus Nevernenſis eccleſiæ in ſuis quæ ad ſe pertinent habeat, hoc præcepto inſtituimus, & inſtituendo decernimus. De cauſa quoque fratrum canonicorum ſancti Cyrici, quicquid a regibus & ab epiſcopis ejuſdem eccleſiæ de Paterniaco, de cavioiaco, de Curte, de Germigniaco, de Wariniaco, de Virimiaco, de alodis communibus eorum, ſicut diffinitum eſt, ita & nos conſentiendo diffinimus, & hoc præceptum manu propriâ ſubſcripſimus, & annulo noſtro aſſignari rogavimus. Signum Karoli glorioſiſſimi imperatoris auguſti. Amalbertus notarius ad vicem Liutvardi recognovi. Datum XV. Kal. Januarii anno incarnationis Domini DCCC LXXXVII. Indictione V. anno VI. regni Karoli piiſſimi imperatoris auguſti in Italia V. in Francia IV. in Gallia II. Acta Pariſius in Dei nomine feliciter, amen.

XXXI.

XXXI.

Decretum ſynodi Moguntinæ de libertate monaſteriorum Corbeæ-novæ & Heriſfordenſis.

Ad lib. 39. n. 31. *Ex Annal. Paderborn. & Chriſt. Pauli.*

CONvenit epiſcopali auctoritati piè ſollicitèque ſemper cogitare, quatenus ita eccleſiarum Dei ſollicitudinem habeant, ut ſacris locis, in quibus jugi Deus famulantium ſedulitate placatur, opportuna conferre ſuffragia non detrectent. Unde ego Liudbertus licèt indignus Mogontiacenſis archiepiſcopus omnibus ſanctæ Dei eccleſiæ ſuggero, quia venerabilis frater noſter Bovo abbas monaſterii, quod vocatur Nova-Corbeia, attulit nobis quamplurima chirographa glorioſiſſimorum principum ad confirmationem privilegiorum ejuſdem monaſteri promulgata, inter quæ proximè ei collatum communiter & ipſius & Herivordenſis monaſterii ſtatum confirmabat, datum ſcilicet a glorioſo rege Arnulfo his ipſis diebus noviter ad regnum proveſto. Super hæc etiam cartas duas oſtendit Romanorum pontificum, Adriani atque Stephani, in ipſis chartis concedentium, ut in tuitione ſanctæ ſedis apoſtolicæ præfatum Novæ Corbeiæ monaſterium perpetualiter haberetur, ſimulque apoſtolica auctoritate decernentium, ut idem monaſterium pleniſſimam habeat immunitatem ab omnibus, quoquo modo foris vel intus monaſterium inres ad illud pertinentes ſe ſe præter voluntatem abbatum loci ipſius permiſcere cupientibus. His igitur omnibus apud nos relectis (*) petiit præfatus venerabilis abbas, quo & ea, quæ ſacris litteris piiſſimorum principum confirmata fuerant, noſtra quoque auctoritate roboraremus, & his quæ ab apoſtolica ſede decrera ſunt, noſtræ ſubſcriptionis cartulam adjungeremus. Nos itaque conſiderantes religioſam ejus eſſe petitionem, paſtoraliſque eſſe officii ſervorum Dei jugiter utilitati commodiſque proſpicere, decernimus, ut præfata duo monaſteria, Corbeienſe videlicet monachorum, atque Heriſfordienſe ſanctimonialium, de omnibus rebus, quæ vel in communi ſupra memorati principis charta vel ſpecialibus aliorum principum præceptis confirmata eis eſſe noſcuntur, nihilominus talem ex eccleſiaſtica & epiſcopali ſanctione obtineant firmitatem, ut nihil habeant, unde ſe tueri poſſent, quicumque ſibi promittunt, hæc aliquo modo ſe poſſe immutare, vel infringere. Habeans igitur præfata monaſteria rerum ſuarum liberam in omnibus diſponendi regulariter poteſtatem, ut quæcumque eiſdem monaſteriis in auro vel argento, in agris & famulis, ſeu quibuſlibet rebus fuerint oblata, ſive in præſenti die collata eſſe conſtant in diſpoſitione maneant eorum, qui eiſdem locis prælati ſunt, ut quidquid ſecundum Dei timorem regulariter & canonicè diſpoſuerint, ad eccleſiæ ipſius utilitatem liberam in omnibus rum conſilio fratrum ſororumve faciendi habeant poteſtatem. Et ut plenius proſequamur, quod ſanctos apoſtolicos jam dictos intendiſſe ſentimus, atque ante eos beatum Gregorium, atque reverendæ memoriæ Nicolaum ſanxiſſe de ſtatibus monaſteriorum invenimus, nos humiliter ſantis auctoritatibus ſubſcribendo confirmamus: ut nullus epiſcopus Paderbrunnenſis aliquam ex eis vel accipiat, vel expoſcat portionem, neque vel in his, qui regiminis locum tenent vel in ipſis congregationibus, aut in ipſis cœnobiis poteſtatem obtinear; neque ipſorum dominatione potiatur ulla, neque in clericis, neque in famulis & in omnibus, quæcumque ad monaſteria ipſa videntur habere poſſeſſionis reſpectum, ſicut ab omnibus eis hactenus ſervatum & conſenſum eſt epiſcopis, in quorum parochiis res eorumdem monaſteriorum conjacere videntur. Nec ad ipſa monaſteria vel cellas eorumdem vel ipſe per ſe epiſcopus vel œconomus ejus, vel archipresbyter aut archidiaconus illius ſeu quælibet ex ejus agentibus perſona poteſtatem habeat accedendi; niſi forte neceſſitatis cauſa, vel dilectionis gratia vocatus advenerit, ne importunitate ſui miniſtrorumque ſuorum inquietudine ſacris locis fiat moleſtia, neque in eccleſiis præfatis monaſteriis ſubjectis, vel in presbyteris eiſdem eccleſiis ordinatis aliquam temptet facere perturbationem, novam conſtituendo, & antiquam conſtitutionem violando; ſed ſicut regulariter canonicè diſpoſita ſunt, & longo jam tempore manentia, ita quoque futuris temporibus maneant inconcuſſa. Ordinationes, quæ contrariæ non fuerint ipſis monaſteriis, agere non differat. Altaris quoque, & baſilicarum benedictiones ſive conſecrationes, prout neceſſitas poſtulaverit, vel in ipſis monaſteriis, vel in agris eorum libenter concedat. Chriſma quoque, oleumque conſecratum per ſingulos annos præbere non differat, & pro his omnibus nullum munus exigat, ne Spiritus-ſancti gratiam vendere conatus, Simonia, quod abſit, damnationem incurrat. Hoc conſtitutum non ſolùm Paderbrunnenſem, verùm etiam omnium locorum epiſcopos, ubicumque præfata monaſteria, vel eccleſias, vel agros, vel familias habere noſcuntur, obſervare ſine cunctatione ſeu contradictione oportet, ut nullus poteſtatia jure rebus eorumdem monaſteriorum abbutatur; ſed maneant omnia in poteſtate eis prælatorum & regulari diſpoſitione, quæcumque, ut diximus, vel in agris, vel in familiis, vel in decimis eis conſtant eſſe collata; ſicut & apoſtolica & imperialia præcepta, partim ſimul, partim ſingillatim eis confirmaverunt. Abbatem vero vel abbatiſſam in his locis eligendi ſemper habeant poteſtatem, & eam *perſonam eligant*, quæ *propoſitum converſationis eo utrobet monaſterio, & moribus & habitu profiteatur; non canonicum*, aut laicum, *neque alterius monaſterii monachum*: in quo ſpecialiter nos audire dignetur regia dominatio, ut nullam eiſdem monaſteriis præponant perſonam, quæ non ab ipſis congregationibus fuerit regulariter electa. Debent enim mundi principes honorem præſtare Deo, quem ſibi volunt præſtari a Deo, videlicet, ut quemadmodum rupiunt a Deo ſibi collatum regni honorem conſervari, ſic eccleſiæ Chriſti ſuum non dedignentur ſervare legem. Non enim decet neque juſtum videri poterit, ut ſibi militantibus de eccleſiæ Chriſti poſſeſſionibus mercedem reſtituant, & quod de republica ſua retribuere debent, reddere velint de his, quæ collata ſunt Deo. Qua de re noverit clementia vel nunc conſiſtentium, vel ſucceſſionis jure omnium futurorum principum a ſede apoſtolica ſancitum, noſtraque ſubſcriptione roboratum, necnon & antecedentium regum præceptis cautum, ut prædictis monaſteriis nullas præficiant perſonas de quocumque ordine, niſi quæ per electionem probabilem fumatur. Quia verò multæ quæruntur ab importunis hominibus malignitatis occaſiones, & neceſſe eſt ſemper adverſarii tela clypeo protectionis repellere: quod apoſtolica decrevit auctoritas, nos quoque approbamus, ut qui ordinati fuerint ad regimen ſæpe dictorum monaſteriorum, nulla poteſtate prævalente dejiciantur, niſi criminis cau-

(*) *f.* relectis.

cauſâ fuerint deprehenſi, cujus merito rectorum neo debeant adminiſtrare officia. Infamiæ verò maculis, ſive criminis alicujus denotatione ſi fuerint appetiti, noo præter canonicam & regularem deponantur examinationem. Si quis ergo apoſtolicæ ſedis decretum, cui nos hanc confirmationis cartulam veneranter ſubſcripſimus, contempſerit, procul dubio damnationis cenſuram ſuſcipiet, quam credimus divino Spiritu per apoſtolicam linguam prolatam. Nos igitur noſtram ſubſcriptionem anuli noſtri impreſſione ſignantes, obſecramus fratres & coëpiſcopos noſtros omnes, in quorum manus iſta devenerint, ut ſuâ etiam auctoritate & ſubſcriptione hæc confirmare velint ut quicumque hæc temerare præſumpſerit, generalitaris noſtræ ſententiis ſta anathematis vinculo obligetur, ot neminem habeat, de cujus favore ſibi blandiatur, aut ſe tueri poſſe putet a ſententia damnationis. Cunctis autem iſta ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu-Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis recipiant, & apud diſtrictum Judicem præmia æternæ quietis ioveniant. Et quia apoſtolicæ auctoritati ſubſcribentes iſta edidimus, juſtum eſt ut illam ſacram ſedem etiam in hoc honoremus, ut appellationes ad eam fieri liceat a prædictis locis, cùm neceſſitas fuerit: eo videliret tenore, ut ſi hoc conſtitutum ab aliquo fuerit prævaricatum, metropolitanus eorum epiſcopus, quo ego nunc licèt indignus fungor officio, perſonam bojus ſanctioois violatricem conveniat & hujus noſtri decreti teſtificationem innoteſcat: utque ab eo quod prave geſſit, recedere non meretur, ex communi omnium coëpiſcoporum auctoritate conteſtetur: at ſi ille contumaciter in ſui facti perpetratiooe perſtiterit, licentia eis ſit Romanam apoſtolicamque ſedem adire, & neceſſitatis ſuæ cauſas ante papam qui tunc fuerit urbis Romæ, deponere, ot per eum a prædicta cauſa reus juſtæ damnationis ſententia multetur.

Folco munere divino metropolitanus eccleſiæ Remenſis epiſcopus, tenorem bojus ſanctionis perlegens & diligenter pertractans, in omnibus eam probandam & coreoborandam eſſe judicavi, tam propter antiquum jus monaſteriorum etiam his cœnobiis conſervandum, quàm ad præcavendas nihilominus moleſtias hîc ſummatim prohibitas, quæ modernis temporibus contra ſacra monaſteria per quoſdam epiſcopos recenter ordinatos, oecnoo etiam per quorundam hâcorum ioſeſtationem graſſari cœperunt, ad quas inhibendas, rationabilis ordo tervatus eſt; ut & glorioſorum principum hîc conceſſiones, & pontificum Romanorum privilegia, & archiepiſcopi ejuſdem monaſterii his omnibus aſtipulatio, & ur cæteri velint epiſcopi aſſenſum præbere, nequaquam ſpernenda hîc contineatur petitio; cujus gratiâ illectus ſimul & præſentialiter ab eodem venerabili archiepiſcopo Liudberto, nrenon a Bovone religioſo ejuſdem monaſteri abbate ſogatus, hoc decretum epiſcopali auctoritate ratum eſſe decernens, in nomine Patrix, & Filii, & Spiritus-ſancti confirmavi & ſubſcripſi.

Willibehrtus Agrippinenſis eccleſiæ archiepiſcopus huic decreto meæ mediocritatis recitato, atteſtationem & aſſenſum præbens, quòd neceſſariò ac rite promulgatum ſit ſub atteſtatione nominis Domini noſtri illud confirmavi & ſubſcripſi. Thiadmarus eccleſiæ Salaburgenſis archiepiſcopus huic decreto conſenſi & ſubſcripſi. Radbodo Trevireoſis archiepiſcopus approbavi & ſubſcripſi. Johannes Rotomagenſis archiepiſcopus conſenſi & ſubſcripſi. Hildegrimus Halberſtadienſis epiſcopus conſenſi & ſubſcripſi. Adalgarius ereleſiæ Hamaburgenſis archiepiſcopus conſenſi & ſubſ. Liuvardus Vercellenſis eccleſiæ epiſcopus conſ. & ſubſcripſi. Arnoldus Wirtæburgenſis eccleſiæ epiſcopus conſ. & ſubſ. Hrodbertus Meitenſis eccleſiæ epiſcopus conſ. & ſubſ. Adalhelmus Wurmacenſis eccleſiæ epiſcopus conſ. & ſubſcr. Godelhancus Spirenſis eccleſiæ epiſcopus conſ. & ſubſcr. Wichbertus Hildeneshemenſis eccleſiæ epiſcopus conſenſi & ſubſ. Dethmarus Virdinenſis eccleſiæ epiſcopus conſ. & ſubſcr. Dodilo Camerarenſis eccleſiæ epiſcopus conſ. & ſubſc. Honoratus Belvacenſis eccleſiæ epiſcopus conſ. & ſubſc. Herdilo Noviomagenſis eccleſiæ epiſcopus conſ. & ſubſcripſi. Bslthramus Stratzburgenſis eccleſiæ epiſcopus conſ. & ſubſcripſi. Waldo Friſingenſis eccleſiæ epiſcopus conſ. & ſubſcrip. Thiadulfus Curacenſis eccleſiæ epiſcopus conſenſi & ſubſcr. Hæc ſacra continuante & conſummaote anno domioicæ incarnationis DCCC. ſupra LXXXVIII. in unitate ſancti Spiritus.

XXXII.

Rodulfi regis præceptum de abbatia Romanis, quam Adelaidi reginæ dedit.

Ad lib. 39. n. 36. Ex authentico.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Rodulfus divinâ favente clementiâ rex. Cùm conveniat regiam eminentiam ut erga ſubditos benignum præbeat auditum, & juſtam petitionem eorum ad effectum perducat; decet maximè ut qui promptiſſimâ devotione in ejus ſervitio intendunt, liberalitatem clementer impertiat. Ac per hoc noverit omoium ſanctæ Dei eccleſiæ fidelium, tam præſentium videliret quàm & futurorum ſollertia, quoniam acceſſit ad clementiam magnitudinis noſtræ dulciſſima ac dilectiſſima Adaleydis ſnror noſtra, petens & ſupplicans, ut abbatiam Romanis, quæ conſtructa habetur in honore beati Petri apoſtolorum principis, & eſt ſita in comitatu Waldenſe, per præceptum noſtræ regalis dignitatis ei in vitæ ſuæ concederemus, & ut haberet poſt diſceſſum ſuum poteſtatem relinquendi cuicumque voluerit heredum ſuorum. Quam petitionem intimo ex corde ſuſrepimus, & per auctoritatem, quam habemus principalem, jam dictam abbatiam Romanis eidem largimur dum vixerit: eùm autem Deus eam a corpore vocare dignatus fuerit, habeat licentiam & omnem facultatem relinquere eam quemcumque elegerit de heredibos ſuis. Adqua ut hæc noſtra largitio firmior habeatur, & per cuncta ſæcula incoovulsè ſervetur, mann noſtrâ ſubter firmavimus, & de anuli noſtri impreſſione ſigillari præcepimus. Signum Rodulfi piiſſimi regis. Berengarios notarius ad vicem Theoderici archiepiſcopi & cancellarii recognovit. Data IIII. id. Junias anno Chriſto propitio Rodolfi piiſſimi regis primo, aono ab incarnatione Domini DCCCLXXXVIII. Indictione VI. Actum Vabrevillâ in Dei nomine feliciter. Amen.

XXXIII.

Aureliani archiepiſcopi Lugdunenſis donatio facta Nantuacenſi monaſterio.

Ad lib. 39. n. 61.

(*) Lat. aut a.

ANno DCCCXCI. indictione XII. (*) Ego Aurelianus ſuffragante Chriſti clementia humillis archiepiſcopus. Dum ſecundum normam a ſanctis & deienis patribus inſtitutam, parochiis noſtris miniſterium cælitus nobis commiſſum perageremus, cœnobium quoddam nomine Nantuaco, quod in nomine ſancti Petri principis apoſtolorum conſtat eſſe dicatum, advenimus. Quamvis enim hæ ſanctiones patrum nos moneant, ut per miniſtros eccleſiarum gubernationes adhibeamus; cœnobio non ſumus aoſt pro tempore noſtram occultare præſentiam, dictis pariter & facto pro modulo noſtro demonſtrantes exemplum; glorificantes nos divinum implere præceptum, ut, qui mihi miniſtrat, me ſequatur; ne fortuito de nobis illud eveniat quod beatus Paulus de quibuſdam fatetur, inquiens, Timeo ne cum aliis prædicaverim, ipſe reprobus .... forte ſine cauſa laboraverim in vobis. Nam cum præfatum monaſterium ingrederemur, ſanctorumque humillimis obſecrationibus de commiſſis veniam flagitaremus, & feſſis membris requiem dediſſemus; abbas ejuſdem cœnobii, Bertranno nomine, cum commiſſo ſibi grege, noſtris conſpectibus ſletuum ululatione audire nos poſtulavit, quæ & quantæ calamitatum miſeriæ degentes in ipſo loco perturbarent & affligerent. Nos vero eorum congemiſcentes miſeriis, juxta Apoſtolum, qui dicit: Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus; in illorum vicem conſentientes (*), gemitibus gemitum & dolorem e medio cordis noſtri traximus. Itaque nos deprædationibus iniquorum ſumultatis, quatinus viri Deo famulantes inibi ſervitium temporale ex parte ..... dat ..... præ oculis tenentes quod iis deeſſet, humanitus ſolvendo neceſſe eſt impleatur. Divinum itaque ſolmarum formidantes periculum, atque timentes maxime per prophetam dicentem; *Paſcite qui in vobis eſt gregem Dei*: reddimus cellam, quæ dicitur *Pomiers* (*), in alimoniam fratrum, & ſanctum Albanum cum omnibus appendiciis ſuis, quæ olim ab anteceſſore noſtro ab ipſo loco fuerat abſtracta. Addimus etiam, ut per hujus privilegii firmitatem & noſtram munificentiam, quæ in præſentiarum tenere videntur, quiete & abſque alicujus calumnia poſſidendo retineant, hoc eſt in primis Nantoacum cum ſervis & mancipiis, & quidquid ſanctus Petrus in Genevenſi pago habet. In epiſcopatu Nevernenſi Rodoſtum villam cum ſervis & omnibus appendiciis ſuis, & poteſtatem quæ vocatur Regnio, cum eccleſiis & omnibus appendiciis ſuis; locum qui vocatur Villula juxta civitatem Gebennicam (*) poſita ſimiliter cum omnibus appendiciis, cum ſervis & ancillis. Reddo etiam alia loca & villas in epiſcopatu Lugdunenſi poſitas, Enniſſariacum, Wormeciatum, & Varaccium cum agris ex cambio res ex Traubiaco exeuntes reſtituo, & ſervos inibi degentes, qui de capite ſuo in ſolemnitate paſchæ, videlicet feria tertia, unuſquiſque tres nummos in cenſu perſolvant. Colomiam etiam quæ in Valobooo (*) eſt, addo cum ſuis mancipiis, & unam calderiam in Groſſono, cum his, quæ ibi ſanctus Petrus habet pro monachis. Quibus concedimus, modiſque omnibus ſtatuimus, ut poſt deceſſum.... omni tempore deinceps de ipſius congregatione fratres, quemcumque voluerint, eligant abbatem, & nullum aliunde recipiant, niſi quem unanimitas illorum propriuſque aſſenſus voluerit, atque elegerit. Hæc omnia cum præfata cella loco illo Deo dicato per hujus firmitatis auctoritatem confirmamus, ut neque nos vel ſucceſſores noſtri de his rebus aliquam dominationem vel abſtractionem auſu temerario facere præſumant. Quod ſi quis, quod abſit, egerit, in ultimo examine Judicis non in dextra parte cum Sanctis locandus, ſed in læva cum diabolo & ſuis complicibus reus exiſtat & arguatur multandos. Ut ergo vigor hujus teſtamenti ratus perpetualiter conſiſtat, manu propria roborare ſtuduimus, & nobiſium ac pontificum manibus confirmandum obtulimus. *Cetera deſunt in manuſcripto codice.*

(*) al. compatientes.

(*) Pomiers en Forez.

(*) al. Arvernicam. Lege Ambronicam.

(*) Mantluel en la Valbonne.

XXXIV.

Hucboldi monachi epiſtola & hymni de S. Theoderico.

Ad lib. 39. n. 82. Ex manuſcripto codice Otlonano.

DIlectis in Chriſto patribus & fratribus congregationis almi confeſſoris Chriſti Theodorici Hucboldus humilis licet indignus officio ſacerdos, habitu monachus, omnem felicis vitæ jocunditatem. Pia veſtra religio atque ardentiſſima in Deum & ſanctum ejus Theodericum devotio, ſtudiique ſimul boni intentio noſtram adit mediocritatem, expoſtulans, ut ad noſtrorum imitationem majorum, qui in laudem Dei & ſanctorum ejus mente promptiſſima ſingulis apta temporibus canora compoſuete modulamina, nos quoque vobis nocturnalia de memorabilibus præfati cultoris Dei & ſpecialis patroni veſtri domni Theoderici geſtis cantilenæ melodiis, dulcorata cum antiphonis coaptaremus reſponſoria, in ejus ſacra feſtivitate canenda; quod exſequendum tanta noſter aggreſſus eſt animus alacritate, quanta veſtra id fieri poſcebat devotio. Et ecce divina favente gratia quod veſtra ſuggeſſit caritas, noſtræ parvitatis obedienter explevit humilitas. Sed quia atteſtante voce evangelica, dignus eſt operarius mercede ſua; me humiliter expetente, & veſtra bonitate favorabiliter annuente, in ejus parviſſimi recompenſatione ſervitioli ſpopondiſtis mihi cum veſtræ promiſſione fidei adſuros vos in ſacris orationibus veſtris memoriam mei ſingulis annis expleto hoc ipſo officio nocturnali: nec tantum dum in hoc curſu inſtantis ævi videor frui ſole volubili, ſed multo magis cum Deo diſponente contigerit præſenti me vita defungi; & addidiſtis hujus in me benevolentiam exempli vos per ſucceſſiones temporum, veluti pro bonæ conſuetudinis lege relicturos poſterorum dilectioni. Promiſſionis ergo inter nos iſtius firmitas intemerata ſit fidei veſtræ veritas coram Deo ſemper aperta, qui eum promittit habiturum in tabernaculo ſuo, & requiem habiturum in monte ſancto ſuo, qui loquitur veritatem in corde ſuo, & qui non egit dolum in lingua ſua. Et ne vobis videar pro parvis expoſcere magna, ſciat dilectio veſtra ſe apud illum recepturum impenſæ in me caritatis præmia, qui pro minimis fideliter actis ſolet rependere maxima. Igitur gratifica veſtræ dulcedinis ſponſione & juſſione accepta, ut in hoc perſeverans, Deo miſerante, maneat apud vos noſtri memoris hæc prædicta, ſicut & quæ ſequuntur capitula in hac adnotata ſunt pagina,

» pro vivo pſalmum *De profundis*, Pater noſter, » Capitula, Salvum fac ſervum tuum, Conver- » tere Domine uſquequo; Mitte ei Domine au- » xilium de ſancto; Nihil proficiat inimicus in » eo; Eſto ei Domine turris fortitudinis; Do- » mine exaudi orationem meam. Deus qui juſ- » tificas impium, & non vis mortem peccato- » ris. Pro defuncto, Pſalmum *De profundis*. Pa- » ter noſter. Requiem æternam dona ei Domi- » ne. Ne tradas beſtiis animam confitentem ti- » bi. Anima ejus in bonis demoretur. A porta » inferi. Annue nobis Domine, ut anima famu- » li tui Hucboldi remiſſionem quam ſemper o- » ptavit, mereatur percipere peccatorum, Per » Dominum, &c.

Hymnus de ſancto Theoderico.

FEſtiva Chriſto cantica
Nunc turma fratrum concinat,
Qui ſemper in ſanctis ſuis
Mirandus & laudabilis.

Theodericum terrea,
Et carnis oblectamina,
Qui corde fecit ſpernere
In ſeque mentem figere.

Is ergo ſpernens ſæculum,
Chriſtoque ſponſam conferens;
Cæleſtis aulæ prævium
Sibi petit Remigium.

A quo celebri dogmate
Cum doctus eſſet optime,
Datur pater cœnobio,
Fundas poli quod nuncio.

Præclarus hic in dogmate
Et actibus ſublimior,
Multis parabas perviam
Arctam polorum ſemitam.

Divina mox clementia
Miraculis hunc radiat,
Ut verba vitæ ſeminans
Et ſanitatem conferat.

Nam ſuſcitavit unicam
Theoderici filiam,
Ipſique regi poſtea
Lumen reſtaurat turbidum.

Oremus ergo ſupplices,
Nos hujus ut precatibus
A viſiis Chriſtus levet,
Illuſtret & virtutibus.

Sit laus, decus, virtus, honor
Patri, Proli, Paraclito
Sit Trinitati gloria
Uni Deo per ſæcula, Amen.

EXultet Domino mente ſerena,
Laudes ac jubilos concio noſtra
Solvens almifluis atque colendis,
Feſtis eximii Theoderici.

Qui tactus radiis Spiritus almi,
Dum tranſire videt gaudia mundi,
Sprevit clara figens lumina mentis,
Quo nos certa vocant munera Chriſti.

Hic nam Remigii dogma magiſtri
Sectans poſtpoſuit noxia ſæcli;
Cui mox cœnobii creditur ordo,
Quem digne coluit dogmate clero.

In quo mira nitens cælica virtus,
Infirmos varia clade levavit,
Et Regis ſobolem ordine miro
Orando revocat mortis ab antro.

Tu nos ergo pie Chriſte redemptor,
Iſtius meritis ſolve precamur
Cunctis eriminibus, atque beatis
Jungas agminibus lumine regni.

Sit laus Ingenito gloria Patri,
Virtus atque decus ſit Genitoque,
Majeſtas ſimilis Paraclitoque
Unus qui Deus eſt tempore ſæcli. Amen.

Ejuſdem Hucboldi epitaphium.

PRæcluis orator, ſudans opobalſama coſmo, *Ex cod. Lyrenſi.*
Archas melliſluus rhetor ſuper æthera notus,
En HUNCOALDE pater ſalve per ſecla verenter,
Tu lampas monachis, tu flos & doxa peritis:
Te plebs æternum lugens ſibi deflet ademptum.
Vige juge, ſophiſta, vale, theophile care.
Ediderat ſtilo examuſſim certamen honeſto
Matris Julitæ, Cyrici, prolifque venuſtæ,
Cen doctor celeber gnavus per cuncta magiſter,
Laudetur vigeat, quod quæſo legatur, ametur.
Hæc quiſquis legis, Requiem dic det Deus illi;
Palmam cum ſuperis geſtet ſuper aſtra choreis,
Gloria pauper hæc peregit, metra clienter.

XXXV.

Arnulfi regis præceptum pro eccleſia Tullenſi.

ARnolfus divina favente clementia Romanorum rex. Quoniam ſanctarum eccleſiarum defenſorem nos conſtituit Dominus omnipotens, bene conſtructas regere, deſolatas conſolari, deſtructas reſtituere, ſi ejus voluntatem in illis diſponendis & ſobveniendis adimpleverimus, perpetuam felicitatem nobis futuram eſſe non dubitamus. Quapropter notum fieri volumus præſentibus & futuris, quod in reditu noſtro de Longobardia vir venerabilis Arnaldus ſanctæ Tullenſis eccleſiæ epiſcopus, nobis Conſtantiæ occurrens lacrymabiliter conqueſtus eſt, quod comes Stephanus & Gerardus frater ſuus, & Matfridus ſuper poſſeſſiones Tullenſis eccleſiæ nimiam malitiam exercuerant, & fere totam terram rapinis & incendiis ad extremum deduxerant: quod monaſterium ſancti Mauricii & ſancti Apri, quod ſub nomine advocatiæ ſui juris falſo per hereditatem eſſe aſſerebant; præter hoc munitiones caſtelli infra quatuor leucas ab urbe, contra ſtatutum Dagoberti regis ædificaverant, per quas ex toto periret antiqua libertas civitatis, quam cum bonno regali ex integro omnes Tullenſes epiſcopos a regno noſtro jure perpetuo manifeſtum eſt poſſidere. Unde querimoniam præfati epiſcopi compatientes, injuriam ſuam nobis propriam reputavimus, & prædictos malefactores ad præſentiam noſtram commoneri fecimus; qui venientes juxta Wormaciam per milliare unum ab urbe angarias ferentes, veniam poſtulantes, uſque ad pedes Arnaldi epiſcopi Tullenſis, qui nobiſcum aderat, ipſas angarias depoſuerunt, & ſeptingentas libras argenti pro expitalibus ablatis Arnaldo epiſcopo reſtituerunt, & libertatem

Ad lib. 39. n. 98. *Ex archivo S. Apri.*

tem civitati ſe ſervaturos juraverunt, noſtræ etiam ditioni ſe & ſua tradiderunt. Præterea interventu dilecti filii noſtri Zuentebolds & Vilcovindi ducis & præfati epiſcopi antiquam libertatem a glorioſiſſimo rege Dagoberto nos corroborando perpetuo obſervare præcepimus, ſcilicet ut infra quatuor leucas ab urbe Tullenſi nulla munitio caſtellaris ædificata maneat, excepta immunitate Liberduni, quod proprium tutamen civitatis eſt, & locus pacis, in quo ſanctus Eucharius martyr veneratur, & obſeſſus a Vandalis remanſit indeſtructus; ubi Deus excitando potentiam ſuam ſalvos fecit multos, & Vandali paſſi ruinam magnam perierunt propter iniquitates ſuas. Nullus umquam poſteritatis noſtræ, nec ſæcularis potentiæ veniat, qui libertatem iſtam infringere poſſit, ſed hujus præcepti auctoritas nullum patiatur detrimonium, & firma ſtabiliſque perſeveret illæſa. Datum, &c.

Hoc præceptum abſque nota chronica inſertum eſt diplomati Friderici II. imperatoris, qui illud confirmat, aliaque privilegia addit anno 1155. menſe Junio indict. XIII. anno imperii v. regni Siciliæ 17. Datum Fogiæ.

XXXVI.

Ludelmi Tullenſis epiſcopi donatio facta canonicis ſuæ Eccleſiæ.

Ad lib. 40. n. 4. *Ex archivo S. Apri.*

COgnoſcant omnes ſanctæ eccleſiæ fideles tam præſentes quam futuri, qualiter ego nomine, non merito, ſed divinæ miſerationis dono Ludelmus humilis ſanctæ Leuchorum eccleſiæ epiſcopus, pro æternæ remunerationis commercio, necnon pro amore Domini noſtri Jeſu-Chriſti patrisque & beatiſſimæ genitricis ejus Mariæ & ſancti Stephani protomartyris reverentia, res proprietatis meæ, quas per firmitatis commutationem a domno ſeniore meo Zuendebold piiſſimo rege excipere merui, ad obtinenda ſanctæ Mariæ, almique Stephani patrocinia, enutradidi ad urbem prædictam, videlicet Leuchorum, in qua ego, licet indignus, miniſterio epiſcopale fungi videor. Quæ ſi quidem res ſunt ſitæ in comitatu Tullenſi, ſicut in præcepto domni regis continetur, omnem proprietatis meæ facultatem in villa Vedeliaca manſum indominicatum cum baſilica, in honore ſancti Martini confeſſoris dicata, & cum aliis manſis ad ipſum indominicatum manſum aſpicientibus, cum mancipiis utriuſque ſexus deſupee reſidentibus vel aſpicientibus, terris indominicatis, arabilibus, & reliquis omnibus, culſis & incultis, vineis, pratis, ſilvis, univerſis piſcationibus, farinariis, aquis, aquarumque decurſibus, exitibus & reditibus, mobilibus & immobilibus, atque omnibus appendiciis ad jam dictam villam pertinentibus vel aſpicientibus: eo videlicet rationis ordine, ut fratrum canonicorum ſtipendiis deputata ſen tradita ad eorum uſus & utilitatibus, ſeu ſervitiis perpetuo famuletur, & ipſi eam abſque ullius futuri præſulis ſucceſſoris mei contradictione ſeu minoratione proprio diſponant arbitrio. Annis vero ſingulis ad luminaria altaris S. Mariæ beatique Stephani concinnanda ex cenſo ejuſdem villæ ſolidos decem perſolvere ſtudeant, necnon poſt exceſſum ſereniſſimi regis domni Arnulphi, per cujus munificentiam eamdem villam adeptus fui, & filii ejus incliti regis domni noſtri Zuentebolds annuam memoriam in vigiliis & orationibus perpetuis temporibus in die exitus eorum cuſtodiant. Inſuper etiam memoriam nominis mei anniverſariam poſt vigiliarum, miſſarum ac orationum ſtudia communi refectione celebrent. Ad altare autem, ubi corpus meum humatum fuerit, hebdomadarius ſancti Stephani, quicumque fuerit, miſſam quotidie pro abſolutione culparum mearum celebrare non deſiſtat, cum ceteris piis defunctorum fidelium orationibus. Omnibus igitur rebus meæ proprietatis ſuperius denominatis & comprehenſis a die præſente, & deinceps beatæ Dei genitricis Mariæ, & ſancti Stephani famulis, canonicis videlicet loci ipſius inibi Domino humiliter ſervientibus, tali tatione dedi, tradidi, & perpetualiter confirmavi, ita ut in poſterum ad alimoniam & ſubſtantiam vel uſus eorum jugiter deſerviant. Præterea univerſis venturis, Deo diſponente, pontificibus ſucceſſoribus meis vivens ac vita ſubſtractus obnixe deprecor per amorem Domini noſtri Jeſu-Chriſti, & per ſanctum & terribile nomen ejus, ſcu & per timendam diem magni adventus ejus, ut hujus modicæ conſcriptionis meæ traditionem illibatam conſervent, & abſque aliqua contraditionis macula ſeu repetitionis calumnia, vel minoratione in perpetuum ſtabilem permanere ſinant. Si quis vero, quod minime fieri credo, ſi ego, quod abſit, aut alia quæcumque perſona contra hanc auctoritatis firmitatem venire temptaverit, vel temerario auſu contra Dominum ſanctamque congregationem eccleſiæ ſanctæ Mariæ almique Stephani, canonicorum videlicet, aliquid de prælibatis rebus injuſte egerit, vel etiam infringere conaverit, a Domino univerſitatis judice condignam retributionem recipiat, & conatus illius ad effectum pervenire minime valeat, ſed præſens traditio & voluntaria confirmatio immobilis in æternum Chriſto defendente permaneat ſtipulatione ſubnixa. Acta Tullo civitate in eccleſia ſancti Joannis-Baptiſtæ publice III. idus Auguſti, anno dominicæ incarnationis DCCCXCVIII. indictione I. & IV. anno domni Zuenteboldi regis, ſimiliter noſtræ ordinationis IV. Ut autem hoc ſtabile conſiſtat, hanc noſtræ auctoritatis ſcripta ſubter roborantes anulo eccleſiæ noſtræ aſſignari juſſimus. Signum domni Ludelmi Tullenſis urbis epiſcopi. Sig. Benefridi primicer i. Sig. Fulberti ſacerdotis. Sig. Euralmi ſacerdotis. Sig. Ruotlandi diaconi. Sig. Haiduſi ſacerdotis. Sig. Arengaudi ſacerdotis. Sig. Allonis ſacerdotis. Sig. Ercheberti ſacerdotis. Sig. Blidulfi laici. Sign. Mannonis laici. Sig. Bernardi laici. Sig. Ragenerii laici. Sig. Willeri laici. Sig. Engelberti laici. Sig. Dadonis laici. Ego Cenulfus indignus ſacerdos & eccleſiæ ſancti Stephani cancellarius ſcripſi.

XXXVII.

Odonis regis præceptum pro monaſterio Montis-rotundi.

Ad lib. 40. n. 15. *Ex veteri charta.*

IN nomine Domini Dei æterni & Salvatoris noſtri Jeſu-Chriſti, Odo clementia Dei rex. Si ſervorum Dei petitionibus ac neceſſitatibus opem ferendo conſulimus, proculdubio Deum nobis exinde propitiatorem & remuneratorem tam in temporalibus quam in æterna beatitudine nullatenus ambigimus adeſſe. Quocirca noverit omnium optimatum & ceterorum fidelium regni noſtri ſolleritia, quoniam Tenerient venerabilia abbas ex monaſterio conſtructo in honore S. Martini Monte-rotundo * in Septimania, cooſen-

(*) *Montredon.*

tientibus ſois monachis inibi Deo militantibus, veniens ad aures regiæ dignitatis noſtræ innotuit nobis, qualiter propter nimiam illorum paupertatem & oppreſſionem malorum hominum inibi ſtare non poſſent; niſi nos ob Dei amorem ac æternæ remunerationis præmium, necnon in elemoſynam domni & ſenioris noſtri Caroli, ac pro ſalute & commemoratione noſtra (eis ſubveniremus:) quatinus omni tempore cum ſumma devotione liberalius & placabilius pro nobis miſericordiam Domini exorent..., renovamus quæ ad neceſſitates eorum ſupplendas per hoc præceptum regalis auctoritatis noſtræ cellam in honore S. Clementis in pago Gerundenſi, cum omnibus appendiciis ſuis; & in pago Radenſe fiſcum noſtrum Junquerias cum eccleſia in honore S. Saturnini, cum omnibus appendiciis ſuis. Confirmamus etiam regia auctoritate villares duos, Uſanno & Peyrerollo; & in pago Carcaſſenſi cellam, quæ dicitur Matrona, in valle Aquigania *, cum omnibus adjacenciis ſuis &c. jam dicto abbati confirmamus. S. Odonis glorioſiſſimi regis.

(*) *Valde. Daigne.*

bardus & quarta Ia. In ipſa villa manſum unum cum quarta Ia. quem dedit Baſoinus. In villa quæ dicitur Crannas manſum unum cum vinea, & de foris terram arabilem quam dedit Engelboldus. Belciaco monaſterio cum omnibus ſuis. Has villas & res nullus abba, neque ulla poteſtas ſibi indominicari, neque alirui beneficiari præſumat; ſed ipſi canonici libere eas teneant, & canonice diſponant. Et ut hoc noſtræ præceptionis ſeu confirmationis edictum inviolabilem obtineat vigorem, manu propria ſubter firmavimus, & anulo noſtro ſigillari juſſimus. Herluinus notarios ad vicem Anſcherici cancellarii recognovit & ſubſcripſit. datum pridie Kal. Novembris indictione tertia, anno octavo, redintegrante III. regnante domno Caeolo glorioſiſſimo rege. Actum monaſterio ſancti Benedicti in Chriſti nomine feliciter, Amen. Signum Karoli glorioſiſſimi regis.

XXXVIII.

Caroli Simplicis diploma pro monaſterio Uticenſi.

Ad lib. 40. n. 38. *Ex mſ. eod. Uticenſi.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Carolus rex divina ordinante clementia. Si fidelium noſtrorum juſtis petitionibus aures ſerenitatis noſtræ accommodamus aſſenſumque illis præbemus, morem prædeceſſorum parentum ſcilicet noſtrorum regum imitari videmur, ac per hoc Deum propitium nobis fore non dubitamus, & in noſtræ fidelitatis devotione animos illorum accendimus. Quocirca noverit omnium ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelium noſtrorumque ſam. præſentium quam & futurorum ſollertia, quod adeuntes noſtræ dignitatis excellentiam dulciſſima genitrix noſtra Adeleidis & dilectus comes Hugo conſanguineus, necnon & illuſtris comes Ecfridus humiliter petierunt, ut ſacris canoniciis ex monaſterio ſancti Petri, in quo Ebrulfos ſanctus corpore quieſcit, qui vocatur Uticus, in Comitatu Oximenſi, tale præceptum fieri diguaremur, qui eis & ſucceſſoribus eorum futuris temporibus prodeſſet, hoc eſt villas quæ eorum uſibus antiquitus deputatæ fuerunt; res etiam ſubterius nominandas, quæ eidem loco juſto deſiderio ab hominibus Deum timentibus traditæ ſunt, tali præcepto eccleſiæ ipſorum & ipſis copularentur ut inviolabile in perpetuum permaneret. Quorum petitionem ratam invenientes, hoc noſtræ altitudinis præceptum fieri, ipſiſque fratribus dari juſſimus, per quod præcipientes jubemus, ut ab hodierna die ac deinceps has villas, ſcilicet in comitatu Oximenſi villam Agon, Pontutu, Novam-villam, Medru, Hardolit, Villare-ridum, Balcantiam cum ponto, Baliolum, Montem-niovinom, Acimacum Maciacum, Abrotinum, Broilum. In comitatu quoque Cœnomannica, Nunnagium villam, quam dedit Hugo comes & mater ſua Rodhildis ſancto Ebrulfo, in vicaria Gaviacenſe cum omnibus appendiciis. In alio loco in vicaria Siligiacenſe, Cuſciatura, quartas IIII. Interwallis & Giſna, quartas IIII. In vicaria Belſaldiſſe, Berindum manſos ſex cum omnibus adſe aſpicientibus. In villa quæ dicitur Mootis, manſum unum cum vinea, quem dedit Iſem-

XXXIX.

Ejuſdem regis præceptum pro Milidunenſi S. Mariæ eccleſia.

Ad lib. 41. n. 9. *Ex authentico.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Karolus divina propitiante clementia rex. Regalis excellentiæ ſublimitatis mos eſt fideles ſuos ingentibus honoribus ſublimare potentesque efficere, & nihilo minus eos in Dei noſtræque fidelitatis proculdubio (ſervitio) propiciores fore. Idcirco omnium ſanctæ Dei eccleſiæ fidelium noſtrorumque tam præſentium tamque & futurum ſagacitas, quod adeuntes præſentiam noſtræ ſerenitatis dulciſſima genitrix noſtra Adeleydis atque Erchengerus comes humiliter noſtram deprecati ſunt celſitudinem, quatinus cuidam fideli noſtro, nomine Tedrico, quamdam abbatiolam, fundatam in honore ſanctæ Mariæ, ſitam infra caſtrum Milidoni in comitatu Milidunenſi ſuper fluvium Sequanam, diebus vitæ ſuæ & uxoris, & unius ex filiis ſuis ad poſſidendum concederemus. Fiventes ergo libentiſſime precibus fideliom noſtrorum, concedimus jam fato Tedrico & uxori ejus & uni filiorum ejus præmoratam abbatiolam, ſicut ſupra taxatum eſt, quandiu ipſi advixerint, cum omni integritate ad poſſidendum uſu-fructuario & jure beneficiario, hoc eſt cum mancipiis utriuſque ſexus, terris cultis & in ultis, vineis, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, exitibus & regreſſibus, atque univerſis legitimis terminationibus juſte & legaliter ad ſe pertinentibus. Quod ſi filius ejus non fuerit, uni de heredibus ſuis, quemcumque ipſe elegerit: poſt eorum quandoquidem ab hac luce deceſſum, eædem res ſicut hactenus fuiſſe noſcuntur abſque alicujus contradictione ſeu minoratione ſubſistant. Ut autem hoc noſtræ largitionis præceptum per ſuccedentia tempora majorem in Dei nomine obtineat firmitatem, manu propria illud firmavimus, & anuli noſtri impreſſione inſigniri juſſimus. Datum XII. Kal. Septemb. indictione IV. anno VIIII. regnante domno Karolo glorioſiſſimo rege, redintegrante IIII. Actum villa Carmentuadis in Chriſti nomine feliciter, amen. Erlulfus notarius ad vicem Aſcherici epiſcopi recognovit & ſubſcripſit.

XL.

Prologus Martiniani monachi in libros morales.

Ad lib. 42. n. 55. *Ex manuſc. cod. Reſbacenſi.*

REverentiſſimo patri domino ſcilicet J. Frater Martinianus omnium monachorum infimus in Chriſto Jeſu: donum felicis perſeverantiæ, ac bravium remunerationis æternæ. Poſtequam a te, mi Pater, infelix & inſipiens ſenſus meus me corpore ſeparavit, quod mente non potuit, & in veſtro monaſterio perveni, atque ſecundum propoſitum monachilis ordinis in eodem degere & militare diſpoſuiſſem: modico intervallo facto tractatum eſt ab abbate & prioribus meis, ut ad aliud monaſterium tranſmigrarem, quod fertur ab anterioribus viris floruiſſe antiquitus opulentiſſime, opibus ſcilicet & terra, auroque & argento, ſeu omnibus ornamentis innumeris. Degebat autem illud monaſterium ſub regulari abbate, cui obediebant inibi fratres CCIX. Ibi enim cum aliis fratribus mihi valde ſubtilioribus & nobilioribus advenieſſem, multa adverſa ab invidis & falſis Fratribus pertuli. Nec immerito quidem. Nam callidus ille ſerpens, qui primum hominem per guſtum vetiti pomi expulit de paradiſo, immiſſionibus ſuis turpiter me ac miſerabiliter illudebat, adeo ut plerumque quaſi ebrius incedens, quæ ſancta erant, faſtidirc, atque lubrica cogitare diligerem. Tandem, Deo dante, c mad me revertebar, exclamabam: *Exſurgat Deus & diſſipentur inimici ejus* &c. Tunc ingemiſcens dicebam: *Niſi Dominus adjuviſſet me, paulo minus habitaſſet in inferno anima mea.* Iſtud enim bellum nemo videbat, niſi Deus liberator meus. Quod ſi vidiſſent invidi, qui aliquid me æſtimabant, & de me nihil facere contendebant, quid putatis adverſum me agerent? Certe ſufficeret eis hoc ſolum quod in me regnabat peccatum, ad me tentandum & ad exturbandum. Sed non permiſit pius Deus. Denique multoties, eum, largiente Deo, tentatio illa evaneſcebat, mox ſentiebam diabolum recedere, & Deum meum accedere. Tunc invocato Chriſti auxilio, accipiebam tabulam & graphium, & tempt bam ſi aliquid poſſem egenus ſcribere contra illam temptationem, ea videlicet cauſa, ut frequentibus viis & lecta auxilium mihi præberet ipſa ſcriptura, quamvis exigua & illucubrata. Sic itaque, mi Pater, inchoavi hoc opuſculum, & perfeci. Hoc etenim a te deſidero accipi, a te concupiſco legi, & flagito emendari, a re poſtulo corrobotari: quatinus ſi aliquis mei ſimilis poſt finem meum invenerit, & legere atque exinde in melius aſſurgere maluerit, illius profectus proficiat mihi, meque mortuo vel tantillum opus meum vivat, atque me tacente clamet pauperrima locutio mea in Conditoris ſervitio. De cetero autem peto, quo non attendatur ad viliſſimam formam arboris, ſed ad melliſſuum guſtum pomi optimi generis, illius ſcilicet, per quod evacuatur vis mortis propinata per guſtum vetiti arboris.

Explicit prologus.

Quadam igitur die, dum ex capitulo nimis affectatus rixoſis ac tumidis, ſive ſæcularibus locutionibus fratrum quondam exiſſem, occurrit animo, ut, dimiſſis exercitationibus illis, cauſa quietudinis villas adirem; quo facto, dum reſiderem tranquillius, acceptis tabulis & ſtilo, cœpi dictare iſto modo

Scio, & veraciter ſcio, quia verum eſt quod mihi objiciunt fratres mei, ſed & deceptores ſui, quia verbum quod in auribus illorum de divinis lectionibus refero, non dulce, non leniter, ſed exaſperanter profero; & ego judico quia ſic eſt, ſed quare? quia in malivolam animam id eſt in ſæculari animo, non poteſt introire divinus ſermo &c. non de omnibus dico. &c.

XLI.

Charta exſecutoria teſtamenti Acfredi comitis pro monaſterio Montis-olivi.

IN nomine Domini noſtri Adalindez comitiſſa, Aldebrandus abbas, Uneſſus presbyter, Chevellinus preshyter. Rodolites qui ſumus elemoſinarii & ut elemoſinarii, de homine Acfredo * comite, qui fuit cordam, nos ſimul in unum donatores ſumus vobis ad domum ſancti Johannis-Baptiſtæ caſtrum Malaſſi, qui eſt ſitum in territorio Carcaſſenſe ſuper fluvium Duranno, & ad Renulfo abbate, vel a cuncta congregatione ſancti Johannis ſic mandavit n bis ut ad ipſam domum ſancti Johannis vel ad ipſo abbate vel a cuncta congregatione ipſius donatores eſſemus alodem proprium quod habebat in comitatu Redenſe juxta monte Baſſera in locum, ubi dicitur ſancti Martini, cum ipſa eccleſia quæ ibidem eſt fundata in honore S. Martini & cum ipſo villare & cum omnia quantum ad ipſo villare pertiner, vel quantum Acfredus comes & ego ſupra ſcripta Adalindes ibidem habuimus tam de alode quam de excomparatione, id eſt domos coopertas, caſales curtes, ortos, ortales, veredegarios, arbores pomiferas, vineas, terras cultas & incultas, pratis, paſcuis, ſilvis, garricis, molendinis vel molinaribus, fructibus, viæ ductibus vel reductibus, aquis aquarumve decurſibus, exitia & regreſſa earum; iſta omnia quantum quod ſuperius ſcriptum eſt, & quantum ibidem habemus vel viſi ſumus habere, ſic mandavit nobis ut ad domum ſancti Johannis vel a Renulfo abbate vel a cuncta congregatione ſancti Johannis ab omni integritate donare faceremus propter remedium animæ ſuæ ab omni integritate, tam aquiſitum quare ad aquirendum, & ipſas vineas quæ ſunt in villare Richitane, & omnia ſuperius ſcripta de noſtro jure in veſtra Poteſtate & dominio tradimus ad proprium perhabendum, ut quidquid exinde agere, facere vel judicare voluerit, is præſenti die & tempore inantea vobis ſit firma poteſtas cum omni voce oppoſitionis de jam dicto Acfredo comite..... vel homo vel ſubrogata perſona fuerit qui contra hanc cartam donationis ad infrumpendum venerit aut nos venerimus, libra auri una coactus exſolvat, inſuper iram Dei incurrat, & cum Judas Iſcariotes in infernum colloquium habeat, & inantea hæc donatio firmis & ſtabilis permaneat. Facta hæc ſcriptura donationis undecimo kalendas Martii anno... regnante Carolo rege ſub era nongenteſima quadrageſima-quarta, indictione nona. S. Acfredo filio Acfredo qui conſentiens fuit in iſta carta donationis. S. Hildebrandus abbas. S. Peldemares. S. Hodoacer qui hoc fecit. S. Amelius. S. Geronimus. S. Rabancus. S. Prautaldus. S. Jodolenus. S. Anſemundus. S. Arzemundus qui hanc ſcripturam ſcripſi die & anno quo ſupra.

Ad lib. 42. n. 41. *Ex archivo Montis-olivi.*

Ca-

Caroli Simplicis præceptum pro monaſterio Pſalmodienſi.

Ad lib. 41. n. 52. *In Archivo Pſalmodienſi.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis KAROLUS divina ordinante clementia rex. Si loca divinis cultibus mancipata propter amorem Dei iis qui in eiſdem locis ſibi famulantur, beneficia opportuna largimur, præmium nobis apud Dominum æternæ largitorem remunerationis rependi non diffidimus. Idcirco novesit ſagacitas ſeu induſtria omnium fidelium noſtrorum, tam præſentium quam etiam futurorum, quia vir venerabilis REGIMBALDUS abbas ex monaſterio Pſalmodienſi, quod eſt ſitum in pago Nemauſenſi, ubi ſunt eccleſiæ, id eſt ſanctæ Mariæ & ſancti Petri vel aliorum ſanctorum; & ex monaſterio Juncelleuſi, quod eſt ſitum in pago Biterrenſi, in ſuburbio caſtro Lunetenſe, ... quod per oppreſſionem paganorum, monaſterium Pſalmodienſe mutatum eſt in locum qui dicitur Corneliacenſis, ubi eccleſiæ conſtructæ ſunt, id eſt ſanctæ Mariæ & ſancti Petri apoſtoli & ſancti Juliani martyris, cum cellulis & eccleſiis, id eſt ſancti Clementis, & ſancti Vincentii, & ſanctæ virginis Agathæ, nuper a Sarracenis deſtructæ, & cum omni ſilva, quæ vocatur Pineta, ſicuti regius fiſcus, ſive in terra, ſive in aqua ibidem fuit, atque collatus eſt a progenitoribus noſtris præfato monaſterio Pſalmodio, cum ipſa terra quæ eſt inhabitabilis ad piſcandum a Conſoa ſcilicet Calva ad Conſoam Altam, & uſque Rubinam, quæ vulgo appellatur Boſoëna, & uſque in medium flovium majoris Rhodani, ſicut deſcendit in mare, & ſub tali videlicet tenore, quod quidquid excreſcens Rhodanus a prænominata Boſoëna deſcendendo intrans in profundum mare, vel ipſum mare a flumine Rhodani uſque in Conſoam Calvam & uſque eccleſias ejuſdem ſilvæ, & item uſque in Conſoam Altam ſive præfatam Boſoënam ſuis inundationibus ſeu alluvionibus ſemper reliquerit, terrenum, arenoſum, nemoroſum, arbuſtiferum, virgunculoſum, ibloſum, paluſtricum, lacus, ſtagna dulcia vel ſalſa, quidquid etiam poterit eſſe aptum paſcuis, piſcationibus, venationibus, aucupationibus, agriculturis, pratis, ædificiis infra ambitum dictarum conterminationum, cum omnibus redditibus quos ipſe jam monaſterio conceſſus in præſenti habet, vel in futurum habere ſperat, irrefragabile jus remanens ad opus monaſterii. Adiens igitur ſublimitatem culminis noſtri præfatus Regembaldus abbas innotuit nobis, qualiter eadem & fiſca ſibi pertinentia ſub manillone & mundeburde atque immunitatis tuitione progenitores noſtri priſcis temporibus conſtituiſſent. Sed & præcepta eorum ſuper hoc noſtris obtulit obtutibus, per quæ ei immunitas .... nos ... vel eorum monaſterio conceſſa villæ ac ſibi appendices ſive omnia præfata loca pertineant ab anteceſſoribus, progenitoribus ſcilicet noſtris, abbatibus & fratribus ibidem Deo famulantibus conceſſa exiſtierent, quatenus nec decimum, nec teloneum alicui exſolvant, aut ex piſcationibus aliquem cenſum tribuant. Nos igitur, ut iſdem vir venerabilis immotuit, benigne a parentibus noſtris, regibus ſcilicet ac imperatoribus, conceſſum eſſe cognovimus; complacoit ergo celſitudini noſtræ per deprecationem illuſtris comitis ac dilecti fidelis noſtri Raymundi ſuper his præceptum noſtræ confirmationis addere. Et ne quiſpiam violenter ex eorum rebus vel eccleſiis aliquid ſubtrahere vel inquietare audeat; rurſus omnia ſuperius ſcripta, prædictam videlicet ſilvam cum ipſa plaga maris & cum prædictis eccleſiis, ſicut regius fiſcus fuere, & ſuperius terminatum eſt, renovantes noſtrorum prædeceſſorum donationem præfato Pſalmodio regia liberalitate perenni jure concedimus, atque præcepti noſtri roboratione confirmamus, per quod volumus atque jubemus, ut ſicut anteceſſorum noſtrorum, regum videlicet ac imperatorum, auctoritate firma prædictis locis ſubſtiterunt: ita etiam noſtris & futuris temporibus inviolabili firmitate maneant atque ſubſiſtant, nulluſque publicus judex, ſeu quælibet ulla poteſtas in eccleſias aut loca vel agros ſeu reliquas poſſeſſiones, quæ juſte ad eadem monaſteria pertinent, ad cauſas audiendas vel freda aut tributa exigenda aut manſiones vel paratas faciendas aut fidejuſſores tollendos, aut homines ipſorum monaſteriorum tam ingenuos, quam & ſervos ſuper terras illorum commanentes diſtringendos, nec ullus redivitiones aut illicitas occaſiones requirendas noſtris & futuris temporibus ingredi audeat, vel ea quæ ſuperius enumerata ſunt penitus exigere præſumat. Et quidquid ipſis religioſis monaſteriorum viris Deoque famulantibus per eorum præcepta confirmaverunt & largiti fuerunt, nos quoque ſimili modo confirmamus & perpetualiter habendum delegamus. Et quandoquidem divina vocatione prænominatus abbas Regembaldus vel ſucceſſores ejus ab hac luce migraverint, quamdiu inter ſe ipſi monachi talem invenire potuerint, qui ipſam congregationem ſecundum regulam regere valeat, per hanc noſtram auctoritatem licentiam habeant ibidem eligendi abbatis: quatenus ſervos Dei, qui ibidem Deo famulantur, pro nobis ac ſtabilitate totius regni noſtri immenſam Domini clementiam jugiter exorare delectet. Et ut hujus noſtræ auctoritatis præceptum per omnia tempora inviolabiliter conſervetur veriuſque credatur, manu noſtra ſubter eum firmavimus, & anuli noſtri impreſſione ſigillari juſſimus. Signum Karoli glorioſiſſimi Regis. Ernuſtus notarius ad vicem Askerici epiſcopi relegit. Datum nonas Junii, indictione XII. anno XVII. regnante Karolo rege glorioſiſſimo, redintegrante vero XVI. Compendio palatio, in Dei nomine feliciter. Amen.

XLIII.

Placitum Drogonis epiſcopi Tullenſis pro monaſterio S. Apri.

REſidente domno Drogono epiſcopo Tullo civitate in pleno ſynodo, venit vir nobilis Sigedeus abba ex cœnobio beati confeſſoris Chriſti Apri, & proclamavit ſe & dixit, quod decimam quam ad eccleſiam vel ad altare ſancti Martini, quæ eſt ſita in villa quæ dicitur Mannonicurte & Tomblonicurte, ad aliam eccleſiam, quæ dicitur in villa domni Apri, fuiſſet datus. Poſtea vero domnus Drogo epiſcopus in pleno ſynodo diligenter inquiſivit, & ita invenit ſicut Segedeus abba dixit. Tunc domnus Drogo interrogavit fideles ſuos archidiaconos, necnon & ſacerdotes in plena ſynodo reſidentes, quid inde facere debuiſſet. Quapropter judicaverunt omnes & veraciter adfirmavernnt, quod domnus Drogo epiſcopus reddere debuiſſet Segedeo abbati decimam, quam ad ejus eccleſiam ab antiquitate venerat, & ibi ſuiſ-

Ad lib. 41. n. 4. *Ex authenti-co.*

ſſet permanſurus; quod ita & fecit. Et iſti probaverunt Giteus ſacerdos, Evorinus Adrianus, Authardus, Otbertus, Amalfredus, Giraldus. Si quis vero, quod minime credendum eſt, ſi ego ipſe aut ulla oppoſita perſona qui contra hanc notitiam venire temptaverit, aut eam infrangere voluerit, ſciat ſe apud Deum omnipotentem ſacrilegii crimine ligatum, & ſanctorum conſortium non eſſe adepturum; ſed potius cum damnatis anathematis vel infidelitatis permanſurum. Et ut verius credatur & a ſucceſſoribus noſtris diligentius obſervetur, manu propria ſubter firmavimus, manibus quoque fidelium noſtrorum roborari ſerimus † DOMNI DROGONIS epiſcopi, qui hanc notitiam fieri vel firmare rogavit. † Rotlandi primicerii, † Herdoni archid. † Genulfi, † Ingelramni archid. † Alloni archi, † Fulrooi, † Berengarii, † Giſluſi, † Rotberti, † Laremanni, † Waudelini, † Hugoni, † Walerici. Data ſub die non. Novemb. anno DCCCC XVI. indictione IIII. Ego Rotlandus cancellarius ſcripſi & ſubſcripſi.

XLIV.

Caroli Simplicis diploma, quo Crucis ſanctæ Audoeni abbatiæ Pratenſi S. Germani monaſterio donatur.

Ad lib. 45. n. 19. *Ex authentico.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Karolus divinâ propitiante clementiâ rex Francorum. Quoniam Deus omnipotens, qui eſt rex regum, noſtram ſui muneris celſitudinem dignatus eſt præſtare ſuo & regno & populo, idcirco oportet nos non modo præeſſe, verum potius ſanctis prodeſſe eccleſiis, ac præſertim derutæ, quibus feritate paganorum pulſa exiſtunt corpora ſanctorum hactenus debita veneratione carentium. Quapropter comperiat omnium ſanctæ Dei eccleſiæ fidelium noſtrorumque etiam præſentium ac futurorum ſollertia, quia Rotbertus venerabilis marchio, noſtri quidem regni & conſilium & juvamen nobiſcum, ſimulque abbas monaſterii ſancti Vincentii martyris, egregii quoque pontificis Pariſiorum Germani, adiens noſtram ſublimitatem una cum comite Heriberto eximioque epiſcopo Abbone ſuggeſſit tam pro veneratione ſanctorum cinerum Audoeni ſcilicet archiepiſcopi necnon beatorum confeſſorum Leuſredi, fratriſque ejus Agofredi, quam etiam pro noſtra totiuſque ſalute regni concedere abbatiam, quæ nuncupatur Crux-ſancti-Audoeni monachis præfati confeſſoris Germani, quatinus abhinc & deinceps prædictorum membra ſanctorum diu officio divino carentium ab eiſdem cœnobitis reverenter ſuſciperentur, cultuque divino ſecus beatos artus Germani collocata honorarentur. Quorum ſcilicet & noſtrorum fidelium congruis petitionibus annuentes donavimus & ſubjecimus illam abbatiam, cujus caput eſt in Madriacenſi pago ſuper flumen Auturæ, ſancto Germano ejuſque monachis ad eorum jugiter menſem, præter partem ipſius abbatiæ, quam annuimur Normannis Sequanenſibus, videlicet Rolloni ſuiſque comitibus pro tutela regni. Idcirco autem res prædictæ abbatiæ cum omnibus villis, terris cultis & incultis, vineis, pratis, ſilvis, aquis aquarumque decurſibus, farinariis cum mancipiis & colonis & cum omnibus aliis appendiciis ibidem excepta portione Nortmannorum tradere & ſubdere & confirmare decrevimus ad victum, veſtimenta ſeu etiam ceteros uſus congregationis ſancti Germani, quatinus ſingulis annis IIII. idus Febr. anniverſarium noſtræ dilectiſſimæ conjugis Friderunæ cum vigiliis, miſſarumque oblationibus frequentent; diem quoque ejuſdem noſtræ unctionis V. Kal. Febr. ſolemnitate ſanctæ Agnetis cum ſumma refectione celebrent. Poſt obitum vero noſtrum mutentur & orationum & refectionum præſidia in diem noſtræ migrationis. Et ſuper hanc conceſſionis auctoritatem hoc noſtrum regale præceptum fieri juſſimus, per quod decernimus atque jubemus, ut nullus quilibet fidelium ſanctæ Dei eccleſiæ præſentium & futurorum de prænotatis rebus inquietudinem aut refragationem vel præjudicium ſeu violentiam, nec ipſe abbas ejus cœnobii facere temptet, ſed potius ſine ulla ſubtractione vel diminoratione atque diviſione liceat eas res eidem congregationi cum omni integritate inviolabiliter abſque ulla calumnia & contradictione ſecuriter ac perpetualiter poſſidere & frui. Ergo hæc noſtræ auctoritatis præceptio ut firmiter continuationis vigorem obtineat ac veraciter per curricula annorum ſuccedentia credatur, manu propria ſubter firmavimus anulo noſtro eam juſſimus inſigniri. Signum Karoli regis glorioſiſſimi. Gozlinus notarius ad vicem Herivei archiepiſcopi ſummique cancellarii recognovit. Datum II. Idus Mart. indictione VI. anno XXVI. regnante Karolo rege glorioſo, redintegrante XXI. largiore vero hereditate indepta VI. Actum Compendio palatii in Dei nomine feliciter. Amen.

XLV.

Ejuſdem regis donatio Suriſnarum, Boalfæ, Longueſæ & Tiverni.

Ad lib. 45. n. 20. *Ex chartulario.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Karolus divina propitiante clementia rex Francorum. Quoniam Deus omnipotens, qui eſt rex regum, noſtram ſui muneris celſitudinem dignanter prætulit ſuo & regno & populo: idcirco oportet nos non modo præeſſe, verum potius ſanctis prodeſſe eccleſiis, ac præſertim derutis, quibus feritate paganorum pulſa exiſtunt corpora ſanctorum hactenus debita veneratione carentium. Quapropter comperiat omnium ſanctæ Dei eccleſiæ fidelium noſtrorumque etiam præſentium ac futurorum ſollertia, quia venerabilis Robertus abbas monaſterii ſancti Vincentii martyris, egregii quoque pontificis Pariſiorum Germani adiens noſtram ſublimitatem ſuggeſſit, ut pro noſtra totiuſque regni ſalute monachis præfati confeſſoris Chriſti Germani quædam quæ uſui eorum neceſſaria eſſe videbantur & noſtra erant, concederemus. Cujus ſcilicet fidelis noſtri congruis petitionibus annuentes, donavimus & ſubjecimus ditioni ejus & fratrum ſibi commiſſorum villam in pago Pariſiacenſi Suriſnas nuncupatam cum ſua integritate, & in pago Pinciacenſi Boalfam villam cum ſua integritate, & in Mellent manſos quinque, & in Criſparias manſos duos, in Marvillio manſos duos, & in pago Wicaſſino villam quæ vocatur Siria-fontana cum capella de Longueſſio villa, terris, pratis & decimis eidem villæ & capellæ adjacentibus. Confirmamus etiam atque concedimus memoratis fratribus ſupra dicti loci villam, quæ vocatur Tiverniacus in pago Belvacenſi. Idcirco autem res prælibatæ eis jam dictis videlicet fratribus tradere & ſubdere & confirmare decrevimus, quatinus ſingulis annis quar-

to idus Februarii anniverſarium noſtræ dilectiſſimæ conjugis Friderinæ & noſtrum, cum conjugerit, ſollemnitatem etiam ſanctæ Agnetis cum vigiliis miſſarumque oblationibus & frequentent & cum ſumma refectione celebrent. Ergo hæc noſtræ auctoritatis præceptio ut firmiter continuationis vigorem obtineat ac veraciter per curricula annorum ſuccedentium credatur, manu propria ſubter firmantes, anulo etiam noſtro eam juſſimus inſigniri. Datum IIII. idus Maji, indictione VI. anno XXVI. regnante Karolo rege glorioſiſſimo, redintegrante XXI. largiore vero hereditate indepta VI. Actum Compendio palatio.

XLVI.

LIBELLUS DE SANGUINE CHRISTI, Augiæ aſſervato.

Præfatio anonymi monachi Augienſis ad Waldonem nonnoſum.

Ad lib. 42, n. 49. Ex *manuſcr. cod. Augienſ.*

SCripturus de religioſo ſanguine Domini noſtri JESU-CHRISTI, quo genus humanum ab ant'qui hoſtis poteſtate redemptum eſt, tuis me, pater Waldo nonnoſe, precantibus commendo: ut quæ tuo ceterorumque rogatu fratrum onus importabile pro ingenioli mediocritate ſuſcepi, veſtris opitulationibus ſublevare curetis. Neque enim quidquam denegare fas erat piorum juſſis, juxta illud, Melior eſt obedientia, quam victimæ. Neque vos quoque lapſanti opem levaminis ſubtrahere debetis. Itaque licet ſenſu impar, tamen Salvatori debitor, injunctum opus exordiar. Quid enim dignius ſive ſalubrius eſſe poteſt, quam ipſius laudibus inmorari, ejuſque præconia mente, linguaque frequenter inculcare, qui ſua nos paſſione redemit, cruore ſuo vulnera noſtra ſanavit? &c.

Tempore Caroli glorioſiſſimi imperatoris, Azandam nomine, præfectus urbis Jeruſalem, audiens de virtutibus multiſque miraculis & incomparabilibus ejuſdem Caroli præliis, ingenti cœpit deſiderio contrari, qua occaſione fieri poſſit, ut tantum virum oculis uſurpare, faciem præſto cernere, ejuſque delectabili affatu perfrui, & cum eo fœdus amicitiæ componere valeat. Miſſis itaque Romam legatis, Leoni viro apoſtolico ſuum patefacit deſiderium, ſimulque poſtulat, quatenus per ipſius effectum, optata principis viſione ſe ſe lætificari contingat, promittens imperatori, ſi volente Deo ambos convenire detur, & ipſe dulciſſimos illius vultus contemplari mereatur, thetaurum incomparabilem ſe ſe illi oblaturum, & ita pretioſum, ut nec ipſe, nec anteceſſores ejus tale quid unquam acquirere potuiſſent, & de tranſmarinis partibus nihil ſimile in Francorum aliquando fines deveniſſet. Præfatus ergo pontifex ſuis nunciis ad Aquiſgrani palatii feſtinato directis, ubi eo tempore Auguſtus commoratus eſt, prædicti Azan præfecti urbis miſſaticum retulit, & ut ipſe poſtulationem illius explere dignaretur, inſtantiſſime deprecatus eſt. Auguſtus vero hujuſmodi legationem parvi pendens, pro nihilo habuit, & obviam Azan proficiſci neglexit. Antiſtes autem comperiens ſpretam ab Auguſto petitionem ejuſdem Azan, indoluit, & aliis iterum miſſis ad ipſum deſtinatis, talia fertur ei demandaſſe. Si tu, inquiens, ipſe eſſes, quem te eſſe totus arbitratur mundus, & univerſum per orbem celeberrimus diſfamaria, vitam tuam, ſi ita res exigeret, periculo dare, & pedum tuorum inceſſu poſt ipſum pro adeptione tam magnifici theſauri anbulare debueras. His tandem ſermonibus ſeeptriger exlitus animo commotus, cornipedem celeriter conſcedens, Romam profectus eſt.

Prælibatus quoque Azan urbis præfectus, de civitate Davidica ad occurſandum Auguſto iter arripiens, ſecumque theſaurum pretioſiſſimum ſupra commemoratum deportans, uſque ad inſulam, quæ Corſica nominatur, devenit; ubi graviſſimo languore detentus, cœptum deſiderabile iter proſequi non valebat. Itaque Romam mittens, expoſita infirmitatis ſuæ cauſa, rogat imperatorem, ut ad ſe in prædictam inſulam venire non dedignetur: ſpondens, ſe illum decentiſſimis muneribus, & omnes theſauros præponderantibus honoraturum. Auguſtus vero maria periculum permetuens, ut ſemper ſolebat in æquis eſſe formidoloſus, conſiliarios fideleſque ſuos convocat, & quærit quem de omnibus illo dirigere debeat. Nullumque reperiens ceterorum, ad illud iter eſſe paratum, Einhardum clericum, in omnibus quæ illi injunxiſſet miniſteriis ſibi ſemper aptiſſimum, decernit illuc eſſe deſtinandum. Ille quoque nihilo minus immenſum pelagus, ſicut frequenter conſueverat, perhorreſcens, talia jubenti objicere perhibetur. Mitte me per terram, ad quoſcumque velis totius orbis fines, etiamſi exteras volueris ad gentes; & ego juſſum tuum fiducialiter adimplebo. Periculoſus quippe & incertas aquarum vias attentare formido. Rege igitur æſtuante, ut legatum aliquem poſſit invenire, ceteris vero pernicioſum iter excuſantibus, triduum ita peractum eſt.

Duo ſane de primoribus regis erant, Waldo ſcilicet & Hunfridus: e quibus Hunfridus eo tempore totam Hyſtriam tenebat: at Waldo Augienſis monaſterii abbas erat; cui etiam pontificatum Papiæ urbis, necnon & præſulatum Baſilicenſis civitatis, prioribus defunctis pontificibus, rex interim ad procurandum commiſit, donec negotia, quæ inſtabant, ad marginem perducerentur. Erat enim virtutibus clarus, regique valde familiaris, adeò ut illum ſuum ſieri Confeſſarium eligeret: cujus etiam paulo ſuſius mentionem inferius poſt pauca facturi ſumus; modo quæ cœpimus, proſequamur. Tertio demum die clauſo, cum jam orbita ſolis in occaſum curſo volubili flecteretur, & heſpero rutilante noctis rempus inſtaret, idem nonnoſus Waldo Hunfridum inter ceteras confabulationes multis cœpit ſuaſionibus adhortari, ut legationem imperatoris ſuſcipiens, ad prædictum Azan urbis præfectum in prædictam inſulam perferret; Cerniſne, inquiens, dominum noſtrum animo conſternari, eo quod voluntatem ſuam explere nequeat? & quia idem Azan ſuum adnitentes legationem, glorioſe perficere potuiſſet, ſenior autem noſter facultatem non habeat, qua ſua e contra relationem ad ipſum tranſmittere valeat. Cujus verba Hunfridus dure ſuſcipiens, Quod me, inquit, fatere cohortaris, tu millatenus agere velles. Cui ille: Si tu, ait, ire diſponis, ego tecum indubitanter proficiſcar. Waldone igitur obnixius perſuadente, tandem aſſenſum præbuit Hunfridus.

Lætus ergo factus Waldo de conſenſu & promiſſione Hunfridi, poſt matutinales hymnos regem in conclavi pauſantem adit, & pulſato oſtio ingredi conceſſus, conſolatoriis ſermonibus animi illius lenitis mœrorem, Habes, inquit, domine mi, peratum virum, quem mittere debeas. & ſic dicens, ſponſionem Hunfridi regias perlegit ad aures. Ille Deo gratias referens, Reverte-

re,

re, ait, ad hoſpitium tuum, & illuceſcente die ad me ambo venite. Interea dum Waldo eum rege verſatur, Hunfridus poſt ipſum mittens abnegat iter, quod invicem conditerant. Qui ait ad nuncium: Quomodo poteſt fieri, ut nunc demum ire ſe denegat, cujus jam pollicitationem ſeniori meo regi inſinuatam habeo? Quo audito Hunfridus, jandem velit nolit iturum ſe promittit & conſentit. Mane igitur diluculo, dum jam clara rubet ſtellis aurora fugatis, ambo, ut juſſi ſunt, ad palatium veniunt. Auguſtus vero facto ſuis eum prioribus conſilio, cum immenſis & pretioſis muneribus & pecunia copioſa totum per orbem ob id ipſum congregata; ad præfatum urbis præfectum illos tranſmiſit. Qui claſſem numeroſo theſauro accumulatam conſcendentes, proſpera navigatione ad ſupradictam inſulam deveuere: ipſumque Azan maxima reperientes ægritudine laborantem, præſentant dona ingentia, quæ tranſmiſerat imperator,

Igitur Azan tantorum opulentiam donorum, quæ ab Auguſto oblata ſunt, honorabiliter ut decebat, accipiens; ſed pro eo, quod ipſe imperator, quem inæſtimabili amore exſpectabat, ad ſe minime veniſſet, valde gemebundus exiſtens, inter cetera colloquia, quæ de illo ſermocinatus eſt, ita ad legatos fertur dixiſſe, Licet languoris moleſtia deprimente, mihi indigno conceſſum non eſt a Deo, ut ego præſentialiter veniens, diu optatum virum conſpicarr, ejuſque deſiderabili viſione & alloquio lætificari meruiſſem, nec ipſum quoque propter maris terrorem, quem ſemper abhorrere dicitur, ad me venire contigiſſet: tamen quod promiſi, donare non differam, & theſauro pretioſiſſimo illum honorificabo,

Hæc ſunt ergo illa dona honorabilia, eunctoque orbi optatiſſima, & hæc eſt illa gaza ſacroſancta, ſupraque omnes pretioſitates dignitſima, quæ de Corſica inſula glorioſiſſimo imperatori Carolo delata eſt, 1. Ampulla una ex lapide onychino, de Salvatoris ſanguine plena. 2. Cruciculà una ex auro & gemmulis fabreſacta, continens cruorem Chriſti, per quamor partes inclufum, & in medio portiunculam ligni Domini. Hanc eamdem cruciculam, o bone Jeſu, tuis modo Augienſibus ad tutelam & ſolatium noſtri mittere dignatus es. Sit tibi, Chriſte, gloria, laufque. 3. Spinea corona, quæ caput amabile Redemptoris noſtri complexa eſt. 4. Unus de clavis, qui delectabiles Chriſti articulos configebant. 5. De ligno quoque Domini, in quo pretioſa Chriſti membra pendebant. 6. De ſepulcto Domini, quod ſalutifero Chriſti corpore conſecratum eſt. Præter diverſa etiam unguenta ſive pigmenta, cum ceteris quoque muneribus variis, quibus Auguſtus feſtive donatus eſt,

Acceptis enimvero donis legati mirificis, trigerim gratulabundi confrendentes, & magnificet theſauri quem ſecum habebant ſuffragio, ut credimus, defenſati, proſperrimo navigantes remigio, in loco qui ad monaſterium beatæ Anaſtaſiæ vocitatur, quem ferunt eſſe in Sicilia, tutiſſima navi applicuere: ubi Hunfridus Waldonem ad obſervandam ſummo cum honore tanti theſauri ſanctimoniam reliquens, ipſe ad imperatorem, qui eo tempore apud Ravennam urbem legatos ſuos præſtolando manſitabat, perrexit, eommiſſæ ſibi legationis rationem exponens & ſucceſſum itineris, omnemque geſtæ rei eventum ordinatim enucleans, & ibi Waldonem cum ſeratiſſimo theſauro reliquiſſet infinuans. Nec mora, ipſe Auguſtus ineffabili gaviſus tripudio, una ſuia cum primoribus & univerſa populi phalange diſcalceati iter arripiunt, & illa quinquaginta milliaria de urbe Ravenna ad prædictum locum in Sicilia nudatis plantis perambulantes, reperiunt ſæpe inculcatum theſaurum eodem in loco venerabiliter collocatum. Quem maxima cum devotione imperator aſſumens, de ipſo ſecum loco aſportavit. Sed quid de ipſa poſtmodum ſanctitate fecerit, hoc eſt, quantam ex eodem theſauro portionem in ſua capella ſemper habendam eximus Dei cultor repoſuerit, ſeu quantulam partem diſtribuens ad cetera ſanctorum loca tranſmiſerit, modo ædioſum eſt explicare, ne ob moroſum opuſculum ultra modum protelatum, faſtidiens lector nauſeare compellatur. Quippe eum ad illud præcipue commemorandum jamdudum ab exordio ſermonis ſtilum vertere decreverim, propter quod cœptum operis laborem aggredi propoſui, hoc eſt, qualiter ſalubertimus Chriſti ſanguis, de quo nunc ſermo eſt, eruciculæ ſupradictæ incluſus, moderno tempore ad inſulam deveuerit Augienſem.

Hia ſane negotiis feliciter determinatis, & auguſtali legatione a ſupradictis Waldone & Hunfrido proſperia ſucceſſibus peracta; tandem imperator habito ſuis cum primatibus placito, tractat qua ſuoa fideles miſſos mercede ranto pro labore remunerare debeat. Cunctiſque ore faventibus, hujuſmodi dictia em compellare memoratur, Quia vos, inquiens, ſoli tanto me honore ſublimaſtis, ut legationem noſtram itaſtrenue perficeretis, dum nemo alius in regno meo ſe ſe ad tam periculoſum iter aggrediendum exhibere voluiſſet; idcirco quicquid de noſtria rebus placuerit, fiduciali animo poſtulate, & ego quam prompto tribuam, cunctis clareſcere faxo.

Tunc ſæpedictus abbas Waldo gratiſſima optione collam, cunctis petitionibus ſuis id ſolum anteponens, ut apud Auguſtum pro privilegio fratrum Augienſium ſibi commiſſorum elaborare conaretur optatiſſimo effectu, quatenus idem monaſterium non ſolum privilegio, ſed etiam territoria & pecunia copioſa contradita gubernaret, imperrare promeruit. Nihilominus quoque & de ſupradictorum diſpoſitione locorum, id eſt de præſulatu Papiæ urbia & epiſcopatu Baſileenſis civitatia, ſuæ voluntatis effectum ab imperatore conſecutus eſt, impetrans ab eo, quatenus ſuum utrique loco pontificem conſtituiſſet, & inſuper plurima gubernationia ſuæ adminicula, quaſi verus Domini incola præbuiſſet.

Deinde famoſiſſima virtutum illius probitas illud quoque de eo nullatenus ſilere permittit, quod poſt aliquantum temporis rector monaſterii ſancti martyris Dionyſii ab imperatore præelectus eſt, eo quod pro ſua religioſitate, ſummum apud eum familiaritatis locum, ut etiam paulo ſuperius dictum eſt, obtinere meruiſſet. Ubi monaſticæ vitæ regulam admodum diſtortam, fratreſque ſæcularis potius, quam ſpiritualis vitæ ſequaces inveniens, animo divini fervore zelo ſuccenſus, ad rectitudinis normam multum rebelles convertere conatus eſt, adeo ut conductia ſecum militibus armatis, capitulum illorum, ut fertur, ingreſſus, inſolentiam tumultuantium quaſi repugnando perdomuiſſet? quorum tamen ſalvationi, ſuprema fretus gratia, ad poſtremum ita conſuluit, ut non ſolum aſſiduæ cohortationis documento, verum etiam prævio placitæ converſationis exemplo, ad regularis vitæ eos, quam deſeruerant diſciplinam revocaret, ſicque ex diſcolis fratribus modeſtos obedientiæ ſectatores commutaret. O virum beatiſſimum! cujus memoriale eodem in loco numquam obſolebit, cujus nomen, quouſque volubilis inſtat mundus, celebertimum habet

beri non ceſſabit. Tanto namque amoris affectu eum dilexiſſe, tamque magnum cariſſimo patri honorem exhibuiſſe memorantur, ut eo carnis ergaſtulum deſerente, luminare ad ſepulcrum ejus, quod in quadam abſidula ſitum eſſe narratur, aſſidue interdiu noctuque coruſcare feciſſent. Quod ipſum etiam hodieque a junioribus moderni temporis ob ejus amorem indefinenter obſervari perhibetur.

Hunfridus vero annoſa jam ætate gravatus, & de ſæculari bravio percipiendo minus cupidus, talliter ſoam fertur poſtulationem moderari. O mi ſenior, inquiens, quia ego jam ſenui, de futura mihi vita cogitandum eſt, & de temporali honore minime curandum. Idcoque nihil aliud mercedis deſidero, illam tantummodo cruciculam, qua Chriſti ſanguis incluſus habetur, humiliter rogitanti pro præmio donare non graveris. At ille hujuſmodi petitionem primitus moleſte accipiens; ob implendam tamen, ut decebat regis promiſſionem, quod poſcit, tribuere non dedignatur.

Ille etenim voti ſui tandem compos effectus, & deſideratiſſima tanti thefauri adquiſitione præditus, conſtructo monaſterio, in loco cui vocabulum eſt Schennis, nam eo tempore Rhætiam Curienſem tenebat, in laudem videlicet Dei, & honorem crucis & ſanguinis Chriſti, ſimulque ob remedium ſæpe dicti imperatoris Caroli, pariterque ob mercedem ſuæ ipſius animæ conſequendam, ſacratiſſimam cruciculam in templo Dei honorabiliter, ut dignum erat, collocavit; collectaque inibi ſanctimonialium caterva, pretioſiſſimas reliquias aſſiduis laudibus quoad viveret, celebrari fecit. Ipſo vero temporali vita decedente, Adalbertus filius ejus eamdem cruciculam, cum ceteris quoque rebus patris hereditare cœpit.

Libet modo ob venerationem dominici ſanguinis & crucis memorabile quoddam miraculum eo tempore declaratum huic opuſculo interſerere. Denique Adalbertus paternas res hereditario jure, ut dictum eſt, poſſidente, contigit ut Ruodpertus quidam nomine, Lodovici imperatoris vaſallus, doloſa circumventione apud ſeniorem ſuum impetraret, ut Rætiam Curienſem in proprietatem ſibi contraderet, pulſoque Adalberto, poſſeſſionem illius ſibi uſurparet. Ille vero cunctis rebus a patre relictis ſpoliatus, quaſi nudus evadens, ſola tantum crucicula arrepta ad fratrem Burchardum, qui tunc temporis Hyſtriam tenebat confugiens, ipſius tandem auxilio collecta virorum multitudine, Ruodpertum invadit, illis ſorte diebus apud villam Cizuris * commorantem. Qui fugam-iniens, eo quod facultatem congredendi cum eo non haberet, dum foras villam deveniſſet, a quodam cavallo, qui ante ſe capiſtro ducebatur, genu percuſſus, qui nigri coloris eſſe ferebatur, conſeſtim equo, cui inſidebat, depoſitus, moxque in ipſo campo ſupra clypeum reclinatus, funeris officio feſtinanter expleto, præſenti vita miſerabiliter deceſſit, Divino ſcilicet ſanguine, lignoque ſanctæ crucis, quod minime dubitandum eſt, Adalberto, qui ipſam crucicolam ſecum more ſolito deportabat, victoriam de hoſte conſerantibus. Cujus corpus Adalbertus, miſeratione flexus, ipſe cum ſuis feretrum proſecutus, in quodam monaſterio, quod Lindowa nominatur, ſepulturæ tradidit. Reverſus tandem, hereditatem ſuam, ſicut prius, manu poteſtativa uſque ad obitus ſui diem detinebat.

(*) *Zizers.*

His ita divinam ad laudem patratis, lignum dominicum filius ejus Odalricus paternarum rerum adeptione potitus, eumdem theſaurum digna ſub reverentia uſque ad vitæ ſuæ clauſulam conſervabat. Huic etiam filia ſucceſſit vocabulo Hemma; quæ patrimonii ſui coheres effecta, ralictum a patre lignum pretioſum diligentius cuſtodiebat. Quæ hoc ipſum poſtmodum filio Odalrico adhuc vivens contradidit.

Eo tempore Walthario quodam nomine, cum conjuge ſua Suanahilda miro deſiderio pro adquiſitione ineſtimabilis thefauri æſtuantibus, eo quod ambo religioſi, landiſque Dei & ſanctorum fervidi cultores fuiſſent; contigit, ut idem Udalricus eorum filiam, quam in conjugium expetebat, accipiendo, eamdem cruciculam, data ipſis occaſione poſcentibus, delegaſſet. Quam tandem perceptam, in capella ſua, quam in caſtello conſtruxerant, digno ſub honore collocarunt.

Dignum itaque quoddam mox inibi divinitus oſtenſum, minime reticendum arbitramur. Prædicta namque Dei amatrix ipſam cruciculam omnino cupiens occultari, ne forte decus pretioſum ab aliqua ſublimiori tunc temporis perſona viſum concupiſceretur, poſt tergum alterius crucis in eadem capella poſitæ ſuſpendi fecit. Quæ poſtmodum intrans, invenit eam in anteriori ejuſdem crucis parte, mirabile dictu, mutato loco pendere. Exiſtimans aliquem deſuis de poſteriore in anteriorem locum hanc feciſſe mutationem, & ob hoc durius illos increpitans, iterum jubſerat eam in poſteriori loco ſuſpendi. Poſtea vero ingrediens, reperit eam ſicut prius in anteriori parte pendentem. Illa denique miraculi ſacramentum agnoſcens quievit, credula, ni fallor, Salvatorem ſui ſanguinis pro ſalute humana profuſi, necnon & ligni ſaluberrimi virtutem nullatenus celari velle, ſed ad laudem ſui potius manifeſtari.

Aliud quoque ſubſequens miraculum nequaquam ſilentio ſupprimendum cenſuimus. Burchardus etenim dux Alemannorum inimicitias adverſus præfatum Walthariam exercens, numeroſa virorum multitudine contracta, ſupradictum obſedit caſtellum. Cumque jam prope eſſet, ut expugnari pene debuiſſet, caſtellanis formidine captis, prælibata Dei cultrix obviam progrediens, ſanctam cruciculam hoſtibus prætendit, magnaque exclamatione vociferans rogat per omnipotentis Dei amorem, & ſacratiſſimæ honorificentiam dici, nam en die coenæ Domini celebritas habebatur, quatenus ab hac nefandiſſima impugnatione deſiſtentes, pacis tranquillitate cum ceteris totum per orbem chriſtianis ipſum diem ſolemniter recolentibus perfrui ſe ſe concederent. Illis vero e contra poſtpoſito Dei timore, acriter pugnæ inſtantibus, & nullo modo ſe ceſſare velle, donec eos debellarent, minitantibus; dum unus ex illis audentior ceteris conſcenſo per ſaxa vertice urbem jam irrumpere ſe poſſe conſideret, clericos quidam e caſtellanis jacto grandi lapide inimicum perculit, ſicque cum clypeo quaſi ſemivivum retrorſum cadere fecit. Demens, qui tantæ virtuti in cruciculæ fulgenti miſer reſiſtere auderet. Quo viſo, ceteri ceſſerunt, terrorque prælianti quievit. Quis etenim Chriſtum ambigat per ſuum ſanguinem lignumque pretioſum ſuis ſupplicatoribus adjutorium contra inimicos exhibuiſſe? qui antiquum jam hoſtem eodem figoo triumphavit, totumque genus humanum ſacri cruoris unda redemit.

His ita divinam ad laudem patratis, lignum dominicum longo poſt tempore ſecum retinuere, nulli omnino mortalium illud ſe ſe cuncto vitæ ſuæ tempore donaturos, fixo animo deli-

be-

berantes: finito vero vitæ ſuæ curriculo, ad monaſterium Inſulanenſe beatiſſimæ virgini Mariæ contradicturos voventes. O quantum ignari ſupernæ diſpenſationis fuere, quid agendum ſuper hac re diſpoſitum habuiſſet.

Contigit interea prædictam matronam monaſterium Augienſe orationis cauſa viſitare; indeque ad reverendiſſimum locum, qui Zurzacha vocitatur, venire delectari. Cumque jam in villa Muncherisdorf muncupata, proximam monaſterio manſionem habuiſſet, clericus ejus eandem cruciculam, ignorantem domina ſua ſecum deportans, interrogat ubi collocare debeat. Illa nimium admirans, cur ſe non jubente hanc deferre præſumeret, increpat. O talem ignorantiam, multorum utilitati proficuam! O grande miraculum, inſulanis habitatoribus omnino celebrandum! Non incredibile eſt hujuſmodi ſignum, idcirco te, o Chriſte, fieri voluiſſe; quatenus per illius occaſionem oblivionis, non ſolum Augienſium, verum etiam univerſæ patriæ ſaluti perpetuum tui omnis ob honorem conſuleres.

Veniens igitur ad cœnobium ipſa clam comitante cruciculæ, honorifice ſuſcepta eſt: aptaque manſione præſtita, fratres etiam quidam ad miniſterium illius deputati ſunt. Itaque ad veſperam, dum jam prope eſſet, ut occiduus phœbe currum terris inclarescere videretur, jubet accenſam lucernam ante cruciculam poni. Prædictis ergo fratribus de ſanctitate quæ ſit percontantibus; illa nimirum rei veritatem celari cupiens, ſimulat aliquas eſſe ſanctorum reliquias, quas ſecum ob ſalvationem ſui vel domi, vel in itinere ſemper habere conſueſcat: adeo, inquam, deſiderabilis theſauri cognitionem omnibus clandeſtinam fore, fixa mente diſpoſitum habebat, ut nec ſuo fratri Udalrico nomine, nam ejuſdem monaſterii portario, qui ſibi familiarios eſſe debuerat, pandere voluiſſet. Illis vero nominatim ſibi cauſam exprimere inſtantiſſime rogitantibus, tandem obnixis devicta precibus, abſconditum manifeſtat ſecretum. Idem fratres gratulabundi demum effecti cœperunt eam cohortari, quatenus talem ſanctimoniam in aliqua ſinat baſilica noſte illa collocari. Qua penitus renuente, atque ut a ſe vel uno momento ſequeſtrari debeat conſentire nolente; Non oportet, inquiunt, preciouſiſſimam ſanctitatem extra eccleſiam manere, ſed condecet eam in templum Domini deportari, ubi mutato viliori loco, digniori ſervetur honore. Itaque inſtantiſſimo fratrum rogatu, ſimulque aſtantium interventu vaſallorum, flexa tandem negatum præbet aſſenſum: e quibus ſcilicet vaſallis unus, vocabulo Tougolfus, ob explendum hujuſmodi poſtulationis effectum, ſtrenuus atque efficaciſſimus ſanctos exiſtebat. Et, o nimium felicem! qui ob hoc optatiſſimum poſtea remedium conſecutus eſt: quod modo idhic omiſſum, ſuo loco explicandum reſervabo. Aſſumpto denum delectabili theſauro, lætabundi fratres abſcedunt, atque in domo beatiſſimæ virginis Mariæ venerabiliter repoſcentes, optabilem temavidas cæterorum fratrum effundunt in aures.

Quo comperto, inexplicabili gaudio tripudiantes, mox illucescente die, dum jam conſurgit roſeis aurora quadrigis, aquam pelvi infuſam ipſa crucicula intincta benedicere feſtinarunt: ut ſi illa optatum decus flagitantibus præſtare denegaret, quod utrum vellet necne, adhuc ignorabant; ſaltem ad remedium benedictam aquam, unde pro ſacro ſignaculo ſigillarentur, haberent. Cujus guſtu quilibet infirmi labato ſanabantur; inter quos etiam nominatim quidam fratrum diutina corporis ægritudine detentus, ſalubri fonte guſtato, mox mirum in modum integerrimam, ſicut ipſe fatebatur, incolumitatem conſecutus eſt.

Deinde ſumma cum devotione ipſam Cruciculam tollunt, & clauſtrum monaſterii in circuitu diſcalceati perambulantes, Dominici ſanguinis opitulatione ſeſe muniri, ſimulque ut incomparabilis theſaurus ad perpetuam ſui conſolationem de monaſterio ultetius Chriſto propitiante auferri non debeat, ſupplices deprecantur. Sicque cum laudibus ad capellam S. Chiliani veolentes, prædicta matrona, quæ ab eis vocata fuerat, interius expectante & orante, ipſi deforis in modum crucis proſtrati jacere humi. Miſſis quinque de ſeniuribus Patribus, e quibus unus erat Udalricus illius frater, ad hoc potiſſimum deputatus, ut ipſam legationem furori exponeret, eo quod ejus verba apud illam potius valere non hæſitaretur; obſecrant eam per amorem Salvatoris, qui per crucem & ſanguinem ſuum nos redemit, quatenus eandem cruciculam beatiſſimæ Dei genitrici ſemperque virgini Mariæ condonare non gravetur, ut in templo Domini ſuſpenſa, ad perennem omnium ſalvationem ultra perdurare debeat: promittentes ei ſuas perpetualiter orationes, atque interminabilem a Chriſto, ſanctiſſimaque illius Matre remunerationem conſecuturam: necnon etiam quidquid ſecularis poſſint obſequii, ſeſe infatigabiliter exhibituros.

Quorum petitionem illa moleſtiſſime accipiens, & animum huc illucque verſans, tandem hujuſmodi dicta objeciſſe memoratur. Quo modo inquiens, hanc rem abſente ſeniore meo aggredi præſumam? Nimirum ſine illius juſſu vel conſilio veſtris precatibus conſentire non audeo. Præterea mecum jam olim quaſi ſacramento ſtricta deliberavi, ne unquam me vivente hujuſmodi preciositatem extra meam poteſtatem auferri patiar; tahque ac tanto ſolamine me adhuc in carne poſitam omnimodis orbari non ſinam: ſed decurſo noviſſimæ horæ circulo, beatæ Mariæ virgini me incunctantes contradicturam devovi. His dictis, aſſumpta crucicula lætiſſima diſceſſit, ſed univerſitatem fratrum triſtiſſimam reliquit.

Cumque ad manſionem in villa Erichinga ſibi paratam, ad locum Zurzacha ſuperius dictum itura veniſſet; ſuis hominibus poſt comeſtionem ad hoſpitia ſua pergentibus, ipſa dormitum iens, dum jam maxima pars noctis tranſacta eſſet, cœpit laceſſentibus membris graviter æſtuare, ſudore per totum corpus rivatim profluentis, quaſi ferventiſſima aqua fuiſſet perfuſa. Quæ ſibi mortis periculum imminere præmetuens, vocatis hominibus doloris ſui moleſtiam replicat. E quibus Tougolfus, cujus ſupra fecimus mentionem, una cum ceteris tale murranti reſponſum dediſſe perhibetur. Dominam, inquiens, noſtram ob hoc hujuſmodi ægritudine fatigari arbitramur, quia ſpreta venerabilium fratrum poſtulatione, tot Chriſti ſervitoribus conturbatis abiiſti.

Illa demum infirmitatis ſuæ cauſam evidentes recognoſcens, jubet eamdem Cruciculam ad monaſterium ſub celeritate deferri. Illis vero nocturnu itineris difficultatem excuſantibus ac per hoc inducias uſque mane depoſcentibus: Nequaquam, ait, venturæ diei lucem vivens expectabo. Accelerate, inquam, ac meis doloribus compaſſi, futurum eras minime expectetis, ſed votum miſeræ feſtinantius explere nitimini. Senſerat enim intolerabili torquente anguſtia, ſi in hac re perpetranda vacillaret diutius, mortis

impetum ſeſe nullatenus evaſuram, At poſtquam illud efficere fixo atque immoto ſecum animo diſpoſuit, mirificum dictu, mox incredibili reſtituta eſt ſoſpitati; adeo ut eoſdem ſtatim miſſos cruciculam ad monaſterium portantes nudatis plantis, (neque enim pruinam terris recens illapſam perhorrebat) uſque foras curtem proſequeretur.

Mane itaque diluculo, dum fugat auricomas lampas tytania ſtellas, legati ad cœnobium advenientes, theſaurum pretioſum in ſupradicta capellu beati Chiliani reponunt. Sicque factum eſt, ut qua hora præcedenti die aſportabatur, eodem etiam momento, quod miraculo dignum eſt, die ſequenti reportaretur. Cuidam ergo de fratribus ſemotim vocato, primitus amicabile de ſua domina eulogium deferentes, inopinam ſimul cruciculam oſtendunt, exponentes ei, qualiter dominæ ſuæ in via acciderit, & quomodo gazam ſacroſanctam validis angoribus coartata retranſmiſerit explanantes, totumque ordinatim rei eventum enucleantes. Idem frater primum ob inſperatam rem obſtupefactus, ſed mox viſa re jucundiſſimus effectus, Udalrico, ſicut ab ipſis rogatus fuerat, accerſito, cui cruciculam repræſentent. Ille deinde aliis fratribus id ipſum impatienti deſiderio inſinuare curavit. Qui omnes ampliſſima conſolatione repleti, ultra modum gaviſi ſunt; univerſique ſine mora congregati, nudipedales ad prædictam capellam progrediuntur, elevatoque triumphali ligno totum in circuitu perluſtrant monaſterium; ſicque illud in templum intemeratæ Virginis Matiæ, omnibus inſulanis per gyrum collectis, cum lætitia, & laudibus advectantes, accenſiſque totam per eccleſiam luminaribus, campanis reſonantibus, hymnum *Te Deum laudamus* ſonora voce decantant. Finitis tandem concentibus, prædictus Udalricus ſignum ſalutiferum aſſumens, poſuit ſuper altare S. Matiæ ſemper Virginis, ſicut per ſoporis nuntios rogatus eſt, fratribus omni ſub devotione præſto aſtantibus, illud repræſentans. Et ita antecedentis mœſtitiæ conturbatio in ſubſequentis gaudii jucunditatem converſa eſt.

Deinde ſtatuerunt ut illum deinceps diem, quo ſignum admirabile in naugiam venit, non ſolum ipſi, verum etiam illorum poſteri dignis laudibus ritu perpetuo ſolemnem quotannis celebrare deberent. Quin etiam quo tempore pretioſiſſimum decus in inſulam adveniſſet, hoc eſt, anno incarnationis Dominicæ CMXXV. VII. idus Novembris notare cutaverunt. Et hanc quoque ſupputationem, ne unquam oblivioni tradatur, ſed in perpetuum memoraliter habeatur, in libro Regulæ ſuæ, ubi aliam ceteræ ſanctorum ſolemnitates annotatæ continentur, conſcribi fecerunt.

Igitur miraculum quoddam magnificum eodem mox die declaratum nequaquam ſilentio prætereundum ſuſpicamur. Denique Tougolfus, quem ſupra prælibavimus, præfatæ matronæ vaſſalus, quendam habuit filium, qui ab ipſis cunabulis adeo membratim erat debilitatus, ut jam decem vel eo amplius annos claudicando, terram pedibus proſus attingere non valens, totis greſſuum uſibus funditus careret. Hic etenim tanto tempore clinicus jacens, ipſo die, quo pretioſiſſima gemmula ad inſulanenſem cæſpitem, illic ultra duraturæ devenit, conſolidatis miſeratione Dei baſibus, & articulis imbecillibus ad integrum roboratis, deſideratiſſimam adeptus eſt ſanitatem. Quis itaque eiuſdem Tongolfi meritum in filii ſanatione clareſcere non videat? qui, ut ſupra dictum, agillimus erga dominam ſuam interventor exiſtebat; quatenus famulorum Chriſti poſtulationem nullatenus abnegando, fulgidiſſimum margaritum ad monaſterium condonare dignaretur. Pater vero domum reverſus, tantam miraculi excellentiam in filium perpetratam nanciſcens, & quia die ſupradicto idem ſignum evenerit comperiens, poſt aliquod tempus ad cœnobium veniens, rem magnificentiſſimam fratribus propalavit, qui omnes Deo gratias rependentes, ſoſpitatem ſibi patris meritis adſcripſerunt.

Poſtquam prædicta Dei cultrix ſæpe nominatam cruciculam ad monaſterium magna ſub devotione tranſmiſit, ipſa ad præfatum locum Zurzacha proſperrimo itinere profecta eſt; quæ eum illuc itura jam diſpoſitum habuiſſet, ut de ipſo loco altera via domum reverti deberet; cauſa terroris ſupra ſcripti nimium commonita, nullatenus prætermittere auſa eſt, quin eodem tramite, quo venerat, ad cœnobium repedaret. Venieos igitur in ſupradictum beati Chiliani capellum præmiſſa oratione ſalutavit adprime fratres qui convenerant, ac deinde univerſa, quæ ſibi ſuis culpis exigentibus acciderant in via per ordinem, ſicut ſupra replicam ſunt, recinvit. Et his expoſitis ſummiſſo corpore terræ tenus provolvitur, ſeſe ream eſſe, & contra Dominum ſanctoſque illius procaciter egiſſe, necnon & adverſum fratres, quibus rem optatiſſimam poſtulantibus obſtinaciter denegaſſet, culpabilem ſe fieri proteſtans. A quibus peroepta demum remiſſione, ſanctam cruciculam repræſentari depoſcit; quam ſuis manibus reverenter aſſumens, in quadam capſella beatiſſimæ virginis Mariæ ſuſpenſam tandem perpetualiter in templo Domini habendam contradidit: ſumique fratrum generalitatem humillima precatur, quatenus ſe in ſuumque ſeniorem Walthariam ſacris illorum orationibus commendari debere promereatur; promittens ſe libentiſſimum illis deinceps totius devotionis obſequium præbituram; qui petitioni ipſius annuentes, aſſiduis totius temporis proceſſis orationes pollicebantur. Illa demum gratabunda nimis effecta, creberrima in oleo vel cera, ſeu ceteris ad concinnanda luminaria rebus, adminicula ſe ſe quotannis ad templum Domini ob honorem ſanctæ Crucis & ſanguinis Chriſti oblaturam devovit; quod ipſum quoque ſingulis annis poſtmodum fideliſſima devotione complevit, cuidam ſcilicet fratri juventutis adhuc flore vernanti hujus ſacratiſſimi curam miniſterii committens. Hic etenim ut ſemper erat divinæ laudis & obſequelæ ſtrenuus augmentator, injunctum ſibi gratanter officium ſuſcipiens, ſedula totius commimis exhibitione peregit, quod in ſequentibus plenius explicabitur.

His omnibus ita conſummatis, illa ſe ad ultimum Deo & ſalutiferæ Cruci atque ſaluberrimo Chriſti ſanguini, omnibuſque ſanctis commendans, fratribus eodem valedicens, gratulabunda diſceſſit, & ad propria inexplicabili gaudio remeavit. Qua domum de itinere reverſa, prædictus Waltharius ſenior illius de cruciculæ ubi ſit perorantur & cognoſcens quis ſecum eam minime haberet & attuliſſet, animo commotus conjugem vehementer incuſat. Illa totum geſtæ rei eventum ex ordine pandens, qualiter ſibi intor pergendum contigiſſet exponit, & quanto terrore quantaque deprimente anguſtia eandem cruciculam monachis importune flagitantibus ad monaſterium contradidiſſet; ad poſtremum in concludens. Veriſſime, inquiens fateor, quia niſi ipſum venerabile ſignum ad cœnobium ſub omni feſtinantia delegaſſem, vehementiſſimo ingraveſcente dolore, mortis incunctanter periculum incurriſſem, ventræ dei exortum nullo modo vivens præſolatura. Quibus auditis, vir ejus admi-

ſalutatus eſt valde: & ſurore in ſuppoſitum verſo, commotio animi compeſcitur. Tandemque pro hujuſmodi facto divinam collaudans potentiam, dignisſimas Domino & ſanctis ejus retulit grates. Ipſe quoque ad monaſterium poſtmodum veniens, ſuperdictam ejuſdem cruciculæ donationem ſuæ denuo adſtipulatione confirmavit, & fratrum orationibus, ſicut rogaverat, commendatus, ac non modica ab eis conſolatione relevatus, lætiſſimus abſceſſit.

XLVII.

Electio Alberici abbatis ſancti Benigni Divionenſis.

Ad lib. 43. n. 4. *Ex veteri membrana.*

ANno verbi incarnati DCCCC XXVII. indictione I. cum eccleſia Lingonenſis diſpoſitione & ſuffragio omnipotentis Dei beneficiorum ab ipſo ſibi conlatorum recordaretur, ac bonorum omnium largitorem puro mentis affectu exoraret, atque de ſtatu ſibi divinitus conceſſo congratularetur; contigit dominum ill. prænominatæ eccleſiæ paſtorem Divionem caſtrum venisſe, ibique Dei nutu pro modulo capacitatis ſuæ de rebus eccleſiaſticis more patrum ſuorum utiliter tractaſſe, eo ſcilicet tenore, ut decus eccleſiaſticum decentius nobilitaretur, & quod lapſum erat Deo favente erigeretur. Inter cetera quæ ibi Chriſto ammiculante diſpoſuit, & ſophiſtice tunc temporis conſilio & hortatu ſuorum clericorum videlicet & laicorum ſtabilivit, adlit ejus præſentiam concio monachorum aſchiſterii almi Benigni in ſuburbio Divionis caſtri poſiti, humiliter ſerenitatem ejuſdem præſulis poſcens conſcribi ſibi privilegium propriæ electionis in ordinando ſibi abbatem ſecundum normam Patris Benedicti, qui non tantum præeſſe quam communi utilitati ſtudeat prodeſſe. Cujus commune decretum & utile conſultum præfatus pontifex ſuſcipiens, atque ad eorum utilliſſimam petitionem cogente ram nobilitatis lampade quam ſuggerente affluentia ſophiæ affectum ſuæ ſerenitatis inflectens, prout poſtulavit adtribuit clementer fieri. His vero præmiſſis ſimulque diu ventilatis pariterque pertractatis, Deo ſuffragatore quærentibuſque ſe in veritate, inventus eſt ill. ejuſdem monaſterii filius ab ipſis infantiæ cunabulis ſimbi educatus, negotiis eccleſiaſticis ſufficienter inſtructus, vita & moribus modeſtus, religionis gratis & exercitatione opere pleniter comptus. Quem igitur quaſi per vim manibus trahentes, & ante prætaxatam antiſtitis præſentiam ſtrenue offerentes, hoc conceſſum eſt eis, quatinus auctoritas electionis quemadmodum moris eſt eccleſiaſtici ordinis ſcriberetur, qua & ab inſidiantibus ſibi undique ſecus muniri poſſet, & honorem ſibi divinitus conlatum ſecurius firmiuſque tenere quiviſſet, quæ ſacro ingredine * inſignita, coramque præſentia firmatorum eadem delata, in conſpectu aſtantium eſt conſtituta, atque a cunctis gratanter exſtitit ſuſcepta. Denique jam memoratæ eccleſiæ paſtor inſignis codicem manibus ſanctiſſimi juris, pedumque ſuſcipiens reginimis, eumdem ill. electum abbatem & pondere curæ animarum onuſtavit, & munere tanti honoris ditavit, campaniſque reboantibus decenter reveſtivit & ne aliquis ſucceſſor illius munere alicujus invaſoris illectus hoc opus præſentis inſtitutionis infringere ſe perenniter queat, manu propria eam firmavit, & fidelibus ſuis utriuſque ordinis corroborandam tradidit.

XLVIII.

Canones duo Concilii Altheimenſis.

Ad lib. 43. n. 68. *Ex chartario Farfenſi.*

HOC ibidem inventum eſt de epiſcopis, presbyteris & clericis, ſi hereditas a domino rege, vel ab allo principe, vel amico ſuo, ſeu per hæreditariam ſortem ſibi devenerint vel acquiſierint, donare eis liceat cui voluerint dum vivunt pro remedio animæ ad eccleſiam quamcumque elegerunt, vel conſanguineis ſuis, vel amicis. Si autem antea obierint quam firmiter perfecerint, altari cui ſerviunt omnia perpetuo ſanctificentur, & in eis tradantur. Similitet de Presbyteris ſtatutum eſt. Hildepertus Magunrienſis archiepiſcopus ſubſcripſi, Ruobertus Trevirenſis archiepiſcopus ſubſcripſi, Uuni Hamaburgenſis archiepiſcopus ſubſcripſi, Adalvvaldus archiepiſcopus Sardienſis ſubſcripſi; & reliqui epiſcopi VII. ſubſcripſerunt, necnon & abbates cum ceteris ſacri ordinis viris ſubſcripſerunt.

Monachus quem canonica electio a jugo regulæ monaſticæ profeſſionis abſolvit, & ſacra ordinatio de monacho epiſcopum facit, velut legitimus heres paternam ſibi hereditatem poſtea jure vendicandi poteſtatem habeat, ſed quicquid acquiſierat vel habere viſus fuerat, monaſterio relinquat, & arbitrio abbatis ſui, qui fuerat ſecundum regulam ſancti Benedicti. Poſtquam enim epiſcopus ordinatur, ad altare quo ſanctificatur & titulatur, ſecundum ſanctos canones quæ acquirere poterit, reſtituat.

XLIX.

Charta Gauzlini epiſcopi Tullenſis de reſtitutione monachorum in cœnobio S. Apri.

Ad lib. 43. n. 70. *Ex authentico.*

OMnibus ſanctæ Dei eccleſiæ gubernatoribus & cunctis veræ religionis & catholicæ fidei præſentibus atque futuris, Gauzlinus propitiante divina clementia humilis Leuchorum urbis epiſcopus. Credimus abſque ulla ambiguitate & certo jure tenemus, quod pro cunctis bonæ actionis ſtudiis & ſpiritalibus animarum curis coronā nobis a juſto remuneratore & recompenſatio celeſtis præparetur. Unde ſicut cœpta juſtorum bona a nobis ſunt cottidie ſolidanda atque fovenda; ita & amiſſa ſollerter corrigenda, & ad ſtatum rectitudinis ſollicitudine pervigili revocanda: præſertim cum nobis divina providentia cuſtodiam animarum & regimen contulerit eccleſiarum, quibus oves ſuas alimentis vitalibus paſcere perditas requirendo, abjectas reducendo, & quæ vigent diligentius educare præcepit. Hæc ergo nos conſiderantes; inter cetera ſollicitudinis noſtræ ſtudia occurrit animo noſtro, quod in cellula ſuburbii noſtri, quæ meritis & ſepultura beati Apri lætatur monachos antiquitus regularibus diſciplinis effloruiſſe audierimus, ſed hujuſmodi exercitia, ad inhertiam quorumdam abbatum & diminutionem rerum temporalium, paulatim deficiendo priſtinæ probitatis ſunditus amiſerint ritum; quam religionem & paramplius ferventiorem ſuperne retributionis intuitu noſtris inibi cupientes recuperare, diebus auctoritate primorum noſtrorum, necnon & omnium fratrum conſilio præfectum locum repudiavimus ab inlicita proprietate & volun-

luntate, & ad normam recti tramitis totis viribus ſtuduimus revocare, præponentes eis abbatem, vocabulo Archimbaldum, boni propoſiti efficarem, ut relicto omnimodis proprio arbitrio ſecundum regulam ſancti Benedicti in cunctis obedirent, & negotiis ſpiritualibus cum eo vacarent, pro utilitate quoque regni, totiuſque Eccleſiæ ſtatu atque pro remedio animæ noſtræ ſupernam aſſidue pietatem exorarent. Verum ne eandem regularem cuſtodiam ob inopiam terrenarum rerum aut per ſucceſſorum noſtrorum ablationem unquam repeſcere contingat, ut contigit prius, confirmamus eorum uſibus has villas, id eſt vicum ſancti Apri cum omni integritate, & in Briutriaco & in Saponariis, quidquid etiam & in Gevatangis ad prefatum locum pertinet, necnon & farinarium in Naſio. Item villulam, quæ dicitur Vitiliagus & Villenas ex integro; villam Stephani cum appendiciis & baſilica ejuſdem, exceptis his qui pro terris quibus utuntur eidem monaſterio deſerviunt; pro ratione vero ſui capitis epiſcopii uſibus miniſterii impendunt, Alanum cum omnibus ad ſe pertinentibus, exceptis Eccleſia. Sibini curtem cum eccleſia & omnia quæ ad ipſum pertinent; de Crepiaco villa Salſurias cum eccleſia & omni ſuo appenditio. Martiniacum cum eccleſia ejuſdem, duos quoque manſos in Mediano-vico, ubi uſibus ſalinecorum fruuntur. Sed & manſum in Baviaco ex toto. Mannoniſcurtem cum eccleſia ex integro, & Stadonis, & in Bladenaco dimidiam eccleſiam & Maſello, quidquid etiam in fine Orcadenſis vel Navenſis illorum ad partem reſpicit, & omnia quæ in privilegiis eorum inſerta habentur, exceptis quatuor villis, id eſt Humbertiscurtem, Adalbertiscurtem, Siccum vidum & Altrivillam. Non ſolum autem prænominatas res concedimus, ſed etiam villas & prædia & omnia quæ a Deum timentibus illis cuilata fuerint, eorum uſibus depuramus. Conſtituimus vero pro his dona nobis per ſingulos annos in feſtivitate beati Stephani exhiberi, id eſt duodecim panes quos libras vocant, cum totidem ſextariis vini. Miſſa quoque purificationis ſanctæ Mariæ duos cereos pondere librarum quinque, nec non & tempore miſſiæ regalis aogariam, quantam noſtris ſtipendiis honerandam ſtatuimus. Præterea decernimus, ut ſi hoſpitalitatis cauſa aliquando illic direxerimus hoſpites ſupervenientes, famuli de ipſo vico non ſint inquietati, nec de loci poſſibilitate a quoquam ſerviatur eis, ſed noſtra diſpenſa illis præbeatur, ut liberius cœnobitæ ibidem degeant ſine murmuratione. Interim conſtituimus, ut eidem cœnobio abba ſemper præficiatur conſenſu noſtræ donationis & electione monachorum, ſi talis in ipſa congregatione invenitur per quem rectitudo regulæ poſſit inconvulſa conſtare; ſi vero defuerit, in arbitrio noſtro ſit quærere & præponere de alia quslibet eontione electum moribus, qui ſecundum regulam præfati patris præeſſe & prodeſſe fratribus utiliter queat. Obſecramus igitur humillime ac ſub iovocatione divini nominis conteſtamur unumquemque antiſtitum ſucceſſorum noſtrorum, nunquam de hac præſcripta facultate fratrum, quam illis conceſſimus, immo reddidimus vel adhuc reddituri ſumus, ſubtrahere quidquam vel minuere præſumat, quamdiu abbates præſentes quoque & ſubſequentes monachi ſanctæ normæ ruſtodierint derreta. Neque ipſam aliquando congregationem exordinare vel injuſte perturbare audeat, ſed quotiens ei venire ad vos placuerit, cauſa caritatis & piæ ſollicitudinis veniat; & ſi qus inter eos ordinanda aut corrigenda ſunt, clementer ſecundum Deum ordinare vel corrigere ſtudeat. Si quis tamen epiſcoporum, quod abſit, anteriorem cenſum quod continetur in eorum auctoritatibus compulerit eos ſolvere; reddat eis prædictas quatuor villas ex integro. Si vero hoc contempſerit agere, licentiam habeant metropolitanum diœceſis adire & neceſſitatis ſuæ cauſam exponere. Si autem opem ferre neglexerit, adeant regis præſentiam, ſuaſque terras legaliter requirant. Itemque unicuique abbatum eidem congregationi præficiendorum omnimodis interdicimus & ſub conteſtatione divinæ vocationis prohibemus, ne prædictam cellam quoliber ingenio aut machinatione, vel per ſe vel per aliam objectam perſonam ab epiſcopii poteſtate ſubmovere moliatur: ſed ſalva libertate monaſticæ religionis pontifici urbis Leuchorum abſque ulla contraditione ſemper maneat ſubjecta. Cauſam utriuſque conditionis poſt Deum unicuique regi committimus corrigendam, qui huic regno præfuerit, ſi vel ſcilicet prædictæ urbis antiſtes horum quippiam ſubtrahere voluerit, aut prælibati cœnobii abbas adverſus dominationem antiſtitis inſidiando aliquid machinari tentaverit, ſententiæ canonum ſubjaceat. Si quis temen eorum iniqua rupiditate perſuaſus hanc ordinationem noſtram pro amore Dei & retributione cæleſti a nobis conſtitutam infringere aut violare præſumpſerit, iram Dei omniporentis incurrat, & pœnam ſempiternæ damnationis percipiat inremediabiliter, nec ſit illi pars cum Deo in retributione juſtorum; ſed habeat partem com principe tenebrarum, ferateque judicium divinæ ultionis transfixus perpetuo anathemate, excepto ſi non reſipuerit & congrue emendaverit. Ad ultimum in fine hujus teſtamenti ſuperaddimus, ut quia auctoritatis hujus cautionem placuit ſerenitati noſtræ agere, & debitum cenſum indulgere, deſideram illius loci eo amplius accreſcere honeſtatem, pro incremento divini obſequii & piæ inſtitutionis obſervatione cenſemus rogando cœnobitas, ut cottidiana itetatione diebus vitæ noſtræ & obitus noſtri ſucceſſione decantent pro abſolutione animæ noſtræ pſalmum *De profundis* cum ſubſequenti collecta, & anniverſarium depoſitionis noſtræ honorifice celebrent, & ipſo die de indulto pcoſo conſtituant benedictionem noſtræ memoriæ qua reficiantur. Ut autem hujus conſtitutionis noſtræ feries firmior habeatur, potioremque in Dei nomine firmitatis mereatur obtinere vigorem, manu propria eam ſubter firmavimus, anulique noſtri impreſſione ſubter ſigillari juſſimus, necnon & aſſiſtentibus nobis clericis & laicis idipſum agere rogavimus. Ego Gauzlinus conſenſi atque corroboravi. Signum Vuidonis comitis. Sig. Jesberti. Sig. Gusleril. Sig. Fredenodi. Sig. Grimbaldi. Sig. Amelardi Sig. Bertranni. Sig. Elpebodi. Sig. Arengeldi. Sig. Bertini. Sig Grimaldi. Sig. Berengarii primicerii. S. Azſoni presbyt. S. Gonbardi preſbyt. S. Anſulfi diac. S. Umberti. S. Orberi. S. Bernerii diac. S. Badini. S. Bernefridi. S. Gifleberti. S. Remigii. S Martini. Sig. Landinei. Sig. Tedulci. Sig. Odulrici. Sig. Eldebaldi. Sig. Rainerii. Sig. Ranugerii. S. Berneri. S. Sirici. S. Barenguri. S. Everatdi. S. Gifardi ſubd. S. Heldevaldi Ego Humbertus indignus levita juſſu Gauzlini inclyti pontificis ſcripſi & dictavi V. idus Octobris, anno epiſcopatus ejus XIII. indictione VIIII. anno ab incarnatione Domini DCCCCXXXVI. anno vero XI. Henrici glorioſi regis.

Car-

L.

Carta fundationis monaſterii Cantogili apud Arvernos.

Ad lib. 43. n. 78. *Ex Archivo Caſæ-Dei.*

AUctor omnium bonorum & amator Chriſtus, qui ſeipſum pro redemptione noſtra dedit, ita nobis conſulere dignatus eſt, ut de tranſitoriis rebus quas poſt modicum intereniente relicturi ſumus morte, æterna præmia mercari poſſimus. Quapropter magnopere expedit, ut de caducis bonis quæ ipſo largiente pereripimus, ſi non totum, vel partem ad ejus obſequium delegare ſtudeamus: quatenus videlicet cum ceteras ad uſum hujus vitæ conſumpta fuerint, hoc quod ei dederimus reſtare nobis in perpetuum gaudeamus. Noverint igitur omnes tam præſentes quam etiam futuri qui in beatiſſimi Juliani martyris ſtrivatenſi congregatione ſucceſſuri ſunt, quod ego Cunebertus prædictæ congregationis levita & præpoſitus, exhortantibus & conſentientibus domno videlicet Hectore noſtro decano & univerſis utriuſque ætatis jam dictæ congregationis canonicis, quamdam poſſeſſionem, nomine Cantogilum, in honore Salvatoris noſtri Dei & ſanctorum martyrum, in primis ſcilicet domini noſtri jam dicti Juliani, necnon alterius Juliani cognomento Antiocheni, atque Saturnini, quorum duorum ibidem eccleſiæ conſtructæ ſunt, ad hoc tradi, ut deinceps converſatio monachorum exiſtat. Hanc autem poſſeſſionem avus meus Claudius converſus ipſe canonicam volucrat facere congregationem, ſicut uxor ejus de reliqua ſua parte cum ſanctimonialibus geſſit. Et quia morte præventus eſt, ita mihi præfatam poſſeſſionem jure teſtamentatio dereliquit, ut poſt meum diſceſſum ſancto Juliano ad Brivatenſe cœnobium remaneat. Sane cum & ego & ſupradictus noſter decanus, Hector videlicet, omneſque ceteri fratres de inſtantis vitæ periculis, necnon & tremendi ſuperni examinis diſcuſſione frequenter colloquerentur; tandem in hunc conſenſum cuncti devenimus, ut prædictum locum pro communi ſalute ad diſtrictiorem, id eſt monachorum converſationem traderemus, quia nimirum frigeſcente jam caritate cum iniquitas multipliciter inundat, & ira rerum ordo turbatus eſt, ut juxta canonicam inſtitutionem converſari ad integrum nequeamus, ſaltim hoc nobis ante Deum proficiat, ſi illos qui regulariter vivant, de noſtro jure ſuſtentemus. Præſertim vero hoc timentes, quod ob honorem domni noſtri Juliani multa nobis in-elecmoſyna tribuuntur, ne forte Judex univerſorum nobis illud propheticum improperet, quod noſtra habentes peccata populi comederemus. In hoc autem decreto tam princeps Aquitaniorum Raymundus, quam & abbas noſter & vicecomes Dalmacius, ſeu certe noſter epiſcopus Arnaldus, quin etiam hujus regionis exrellentes viri, Bertramnus videlicet ac Rotbertus vicecomes, itemque Rotbertus juvenior atque Euſtorgius cum aliis quibuſcumque provincialibus ita conſenſerunt, ut non mediocriter videantur .... Hoc equidem ſuos ſucreſſores in Dei nomine & ſanctorum prædictorum martyrum præcipue ergo ſanctiſſimi Ebredunenſis epiſcopi domni Marcellini, cujus glotioſum corpus cum alia multa ſanctorum pignera illo in loco præſenti tempore Deo donante ſuſceptum eſt, conteſtantes ut hanc noſtram conſtitutionem quiſque eorum in ſuo tempore ſic pro poſſibilitate ſua defendat, ut eam nullatenus infringi patiatur. Sit autem hæc oblatio primo quidem pro noſtra congregatione tam vivorum quam etiam mortuorum. Dehinc vero pro rege noſtro ac ſenioribus ſeu ſupradictis principibus noſtris, propinquis quoque ac familiaribus. Poſtremo ſirut in una caritatis compagine runcta eccleſiæ membra teneamus, ſic univerſis fidelibus proſit, ut nos in ſingulorum bono participare mereamur. Tum vero ſit eadem oblatio pro anima Willelmi ducis atque neporum ejus Willelmi & Agfredi, & pro anima Claudii ſcilicet avi mei, reliquorumque defunctorum. Ceterum ſit ſpecialiter pro omnibus quicumque loco illi vel habitatoribus ſnlatium atque defenſionem præbuerint. Si quis vero, quod abſit, huic ordinationi noſtræ contrarius fuerit, aut ad injuriam noſtri Salvatoris & ſancti Marcellini ſanctorumque martyrum prædictorum hoc quod decernimus, immutare tentaverit; non ſolum hac mercede privatus ſit, ſed etiam præſumptoris atque perſecutoris ante tribunal Chriſti, niſi ſe correxerit, iram Dei incurrat, damnatum ſe proſpiciens cum Juda proditore & diabolo in infernum. Communiter autem decernimus, ut hujus rei cauſam & executionem domno Odoni venerabili abbati committamus: & quoniam ipſe alias multipliciter occupatus eſt, idcirco reverentiſſimo viro domno Arnulfo abbati prædictæ rei negotium ad agendum delegimus. At vero monachi cum abbate ſuo regularem ſecundum traditionem ſancti Benedicti ad integrum vitam ducant. Poſt præſentis quoque abbatis diſceſſum alium ſibi niſi juxta cujuſlibet alterius ſuperordinatione, ſed ſecundum regulam ſancti Benedicti præficiant: & ipſi cum omnibus rebus ſuis ab omni dominatu cujuſtibet perſonæ ſint liberi & abſoluti. Delegamus ergo omnimodis abſolute ad ſervitium Dei & ſanctæ regulæ ſupra nominatum locum Cantogili ſitum ex una parte ſuper fluvium Haleris * & ex alteta parte ſuper rivum Deie * cum duabus ut ſupra diximus eccleſiis, cum tertis, ſilvis, ptatis, aquis, molendinis, omnibuſque ſuis adjacentiis, cultum & incultum, quæſitum & quod inquirendum eſt, cum alia videliret ſilva Borleria nomine, qui locus etenim eſt in pago Arvernico in comitatu Brivatenſe, in vicaria de eadem ipſa villa. Donamus autem ad ipſum locum in alio loco villam, quæ vocatur Volnaeius, cum omnibus ſuis adjacentiis; & in alio loco manſum duplum, unum vocabulo Benazn cum omni integritate ſua: & in ipſo Aizo manſos II. qui vocantur Buconavato rum omni ſua integritate, & in alio loco vocabulo Notariolas manſos duos & appendicem t. cum omni integritate ſua. Et in vicaria Nonatenſe, in villa quæ dicitur Colomeas, & in ipſo Aizo manſos duos, vocabulo Combrunas. Et in ipſa vicaria in villa, quæ dicitur Sanſiacus, quantum in ipſis villis viſi ſumus habere vel poſſidere cum omnibus ſuis adjacentiis quæſitum, & quidquid inquirendum eſt, & inquirere poterimus totum ibi cedimus. Et ego Cunebertus concedo ad ipſum locum aliquid ex rebus proprietatis meæ, quod mihi ex hereditate vel conquiſto legitime obvenit, propter bonorem Salvatoris noſtri Dei & ſanctiſſimi Marcellini aliorumque ſanctorum, quorum ibi merita venetantur, hoc eſt in villa quæ dicitur Pratum-rotuodum, manſos ttte. cum omnibus adjacentiis. Et in ipſo Aizo in villa quæ dicitur Ruimacus, manſos tt. cum appendiri. cum orto & prato indominicato. Et in alio loco vocabulo Valiaco manſos III. cum omni integri-

* *l. Allier.*
* *La Dorge.*

tegritate, quantum in his nominatis villis viſus ſum habere vel poſſidere, quæſitum, & quod inquirendum eſt totum. Et in alio loco qui dicitur Cros locum, quantum ibi de Amardo adquiſivi & inquirere potero, tam in terra quam in vinea, totum ex integro Deo, ut ſupra dictum eſt, Salvatori & ſancto Marcellino trado, transfero, atque transfundo. Sed quia locus jam dictus de ſancti Juliani dominio eoofertur, ſicut cauſa hæc pro ſpiritali negotio geritur, ita nihilominus pro recognoſcendo poſſeſſionis jure, ſpiritalem cenſum reddi jubemus, ut videlicet privatis diebus per ſingulas regulares horas binos pro vivis pſalmos, & officium pro defunctis exſolvant. Siquidem noſtra congregatio privilegium talem antiquitur, a tempore videlicet Pippini regis habet conceſſum; ut quidquid de rebus noſtræ eccleſiæ communiter decreverimus, inconvulſum prorſus & inviolabile perduret. Nos ergo precamur, & conteſtamus per Deum & in Deum, & per omnes ſanctos ejus, ut hanc noſtram conſtitutionem nullus rex unquam, nullus epiſcopus, nullus comes, nullus vicecomes, neque, ut ſupra dictum eſt, ullus unquam homo inquietare præſumat, divinam comminationem pertimeſcens, qua dicitur: Maledictus qui transfert terminos proximi ſui. Et qui conſenſerit, illud promereatur: Benedictus qui eſt in bonis conſentiens. Signum Cuneberti præpoſiti & levitæ, qui hanc conſtitutionem fieri vel adfirmare rogavit. Signum Raimundi ducis Aquitaniorum, cui aliud nutu Dei nomen eſt Pontii. Sig. Guotiſcalchi epiſcopi. Sign. Dalmatii vicecomitis. Sign. Iogelbertis. Sign. Dalmatii filii ejus. Signum Bertramni, &c. Data hæc auctoritas teſtamenti V. kalend. Septembris anno primo regnante domno Ludovico piiſſimo Francorum rege in baſilica almi martyris Chriſti Juliani ante altare ſancti Stephani. Sign. ſ. Boſotis monachi & levitæ, qui hanc cartam ſcripſit.

LI.

Leonis VII. papæ privilegium indultum monaſterio Floriacenſi.

Ad lib. 43. n. 90.

Ex archivo Floriacenſi.

LEo epiſcopus ſervus ſervorum Dei, Odoni religioſo abbati venerabilis monaſterii ſancti Benedicti, qui & Floriacenſis, in quo ipſe requieſcit in corpore, ac per te in eodem monaſterio venerabili, tuiſque ſucceſſoribus in perpetuum. Coovenit apoſtolico moderamini pia religione pollentibur benigna compaſſione ſuccurrere, & poſcentium animis alacri devotione aſſenſum impertiri. Ex hoc enim lucri potiſſimum præmium apud conditorem omnium Deum obtinere confidimus, dum venerabilia loca noſtro fuerint adminiculo reparata. Et in hoc debemus omne ſtudium habere: ut, quia noſtris peccatis exigentibur, rerum ordo nimis turbatus eſt, illum, in quantum Deo largiente poſſimus, ſuſtentare curemus. Inde ergo valde gaviſi ſumus, quia prædictum cœnobium beatiſſimi Benedicti, qui eſt pater & dux monachorum, reflorеſcere ad normam monaſticæ religionis audimus. Nam cum ille monaſticus ordo nimium ubique ſit imminutus, ſpes nobis ineſt, quia, ſi in illo cœnobio, quod eſt quaſi caput & principium *, obſervatio regularis reflorуerit, cetera circumquaque poſita, quaſi membra convaleſcant. Ut enim ait Apoſtolus: *Gaudente uno membro, reliqua membra congaudent*, ſic e contra, *Omne caput languidum & omne cor mœret: a planta pedis uſque ad verticem non eſt in eo ſanitas.* Ut ergo veſtræ converſationis (propoſitum) ſicut certa veriſſimaque relatione comperimus, quod filius noſter Odo venerabilis abbas in hoc monaſterio, & venerabilis vir, Hugo videlicet dux Francorum, ibidem nuper ſtabilierunt, alacrius & ſecurius in regulari diſciplina proficiat, omnimodis loco illi favere ac ſuffragari noſtra apoſtolica ammonitione ac auctoritate permanere decrevimus.... Itaque per illam auctoritatem & poteſtatem quam Chriſtus Dominus noſter in beato Petro apoſtolorum principe rectoribus ſanctæ eccleſiæ conceſſit, per ejus quoque apoſtolicæ noſtræ auctoritatis.... conſtituimus atque ordinamus, ut nunquam locus ille aut res quælibet ad ipſum pertinentes ſub alicujus poteſtate, niſi tantum regi ſubmittatur, neque ipſe rex vel aliquis princeps unquam ipſum locum tradat aut epiſcopo aut canonico, vel alicui abbati ſive laico homini, aut cuilibet perſonæ ad dominandum, ſed, ſicut prædictus pater Benedictus conſtituit, talem poſt diſceſſum ſupradicti abbatis Odonis monachi habeant, qualem omnis congregatio vel minima para faniori conſilio ſecundum Deum elegerint, ſive de ipſa congregatioоe, ſive de alia qualiber monaſtica fraternitate fuerit. Si autem, quod abſit, talem perſonam eligere maluerint, qui vel per ununus vel per cupiditatem inanis gloriæ præſſe voluerit, hoc per nomen Domini & ſanctæ Genitricis ejus, in cujus honore locus ipſe dedicatus eſt, necnon & beati Petri omnium eccleſiarum principis omnimodis prohibemus, & quicumque vel de ipſis monachis, vel de quolibet ordine qualiſcumque perſona, aut in ordinando abbate, aut in ſæculoоc rerum, ſive in detrahenda vel impediенda converſatione, quam novelli fratres tenere viſi ſunt, contrarius exſtiterit, hunc ſub anathematis vinculo innodamus, donec humiliatus reſipiſcat. Villas vero, quas in opus fratrum per teſtamenti auctoritatem ab antiquis conſtat eſſe decretas, id eſt ipſam vallem totam & Capui-cervium & Everam & Arminicurſum, & Diacum atque Toriacum & Sarmaciola, vel quod apud Stampis habere videtur, & Vinolium ſive cetera quæcumque in prædicto teſtamento continentur, ita ſibi communiter fratres habeant, ut nec ipſe abbas, nec aliqua perſona in poteſtate alterius quidquam dirigere poſſit. In ordinando autem abbate tam rex quam epiſcopi, vel boni principes, vel laici hanc poteſtatem juxta beati Benedicti præceptum habeant, ut pravorum non permittant prævalere conſenſum; ſed talem conſtituant, qui ſecundum regulam & religioſas prædictorum patrum conſuetudines præeſſe ſtudeat. Quia vero jam dictus ordo nimis pene ubique erat prævaricatus, & nonnulli fratres in quibuſdam cœnobiis ingemiſcunt, quod nec ipſi abſque proprietate converſari vel alios habere volentes emendare non poſſunt; viſum nobis eſt, ut hanc licentiam tribuamus, quod eis qui voluerint ſtudio meliorandæ vitæ ad ipſum ducem monachorum confugere, a ſuis abbatibus non negetur, ſed tamdiu liceat illis permanere juxta conſuetudinem, quam invenerint apud fratres prædicti cœnobii, quouſque in ſuis monaſteriis ordo regularis ſtorere videatur. E contra permittimus, ut ſi alicui de.... oneroſa converſatio fuerit, ut ſuo potius detrimento.... diſcedat, ut non alios ioquietet. Ceterum immunitas, auctoritatis noſtræ conſtituta ſic illibata in omnibus locis.... poteſtatis perſona familiam diſtringere, aut res ipſas uſurpare, aut inquietare præſumat. Verum ut hæc omnia firmius teneantur, quicumque adjutores ipſius cœno-

* al. primas.

nobii fraternitatis in bono fuerint hos quantum nobis poteſtas a Deo per beatum Petrum collata eſt, ſicut ſanctæ eccleſiæ fidelea ſi emendare voluerint, abſolvimus. Illos vero qui contrarii quolibet modo exſtiterint ſub anathematis vinculo, ut jam dictum eſt, niſi reſipuerint, uſque in diem Domini obligamus. Pax & gratia Chriſti obſervantibus multiplicetur. Scriptum per manum Theodori notarii & ſcriniarii ſanctæ Romanæ eccleſiæ in menſe Januario, indictione XI. Bene valete. Datum V. idus Januarii per manum Nicolai primicerii ſummæ apoſtolicæ ſedis, anno Deo propitio pontificatus domini noſtri Leonis pontificis & univerſalis VII. papæ in ſacratiſſima ſede beati Petri apoſtoli III. in menſe & indictione ſuprafcripta.

LII.

Hugonis Magni diploma pro ſancti Juliani monaſterio Turonenſi.

Ad lib. 44. n. 22. *Ex chartulario S. Juliani.*

HUgo dux Francorum gratia omnipotentis Dei, necnon & demareua. Notum ſieri optimus omnibus ſanctæ Dei eccleſiæ fidelibus, præſentibus ſcilicet ac futuris, & præcipue ſucceſſoribus noſtris Dominum Jeſum-Chriſtum amantibus, quoniam acceſſit quidam venerabilis fidelis noſter, nomine Rotbertus, ad noſtri culmnia magnitudinem, humiliter poſtulans ac omnimodis deprecans, ut ex rebus beneficii ſui, quod de nobis habere videbatus, aliquid pro remedio animæ noſtræ ac parentum noſtrorum, necnon & pro abſolutione animæ genitoris ipſius, nomine Erkembaldi, quondam fidelis noſtri, qui monaſticum in monaſterio ſancti Juliani ſuſcepit ordinem, ac ſuæ ceterorumque ſanctæ Dei eccleſiæ fidelium, tam præſenti, quam & futuræ vitæ emolumento, ad monaſterium ſancti Juliani, quod domnus Teotolus paræul venerandus in ſuburbio Turonicæ urbis, ob utilitatem multorum conſtruxit, in opus monachorum ibidem Domino famulantium rebus neceſſariis contuliſſemus, eaſdemque ſub inſtitutione cenſus, tam ſibi quam & ſucceſſoribus ſuis annuatim pro majori rei firmitate ſeddendum, per hujus noſtræ auctoritatis teſtamentum concederemus. Hujus itaque fidelia noſtri Rotberti deprecationem, necnon & unanime utrorumque fidelium noſtrorum aſſenſum ratum & peruile cognoſcentes, conceſſimus ad præfatum ſancti Juliani monaſterium in victualibus ſtipendiis monachorum, cæteriſque eorum utilitatibus, ex rebus beneficii ſui, quod de nobis habere videbatur, capellam ſcilicet in villa Cancellis, in honore S. Martini conſtructam atque dicatam, cum omnibus presbyterli capellæ ac beneficii circumquaque adjacentibus rebus atque pertinentibus, ſicuti præfatus fidelis noſter Rotbertus in beneficium tenere videtua. Similiter conceſſimus per deprecationem jam dicti fidelis noſtri Rotberti omnem terram, quæ conjacet intes Spicarias & Vitrarias, atque Villaredum, & pertinet ad ipſius beneficium, cum terris cultis & incultis, & cum pratis, paſcuis, ſilvis, perviis & exitibus, aquis aquarumve decurſibus, & cum omnibus rebus & adjacentiis earum. Sunt autem hæres ſitæ in pago Turonico, in vicaria illa de Cancellis. Has ſiquidem ſupra memoratas res cum terris cultis & incultis, pratis, ſilvis, paſcuis, aquis, perviis & exitibus, & eum omnibus aliis utilitatibus & adjacentiis earum, Deo & ſancto martyri ejus Juliano in ſpecialibles uſus monachorum ea ratione concedimus, ut habeant licentiam deſnper ædificandi, plantandi, conſtruendi, & quodcumque melius elegerint emeliorandi. Solventes exinde annis ſinguits tam ipſi monachi qui præſentes ſunt, quamque & illi qui futuri ſunt pea ſæcula, ad miſſam ſancti Martini hiemalem, partibus fidelis noſtri Rotberti, ſive ſucceſſori ejus ipſum beneficium promerentibus fol.II. & eis a nemine ſeniorum amplius non requiratua, aut exigatur, ſed ſub tali cenſu libere ac quiete præfixas res teneant & poſſideant. Si autem ex ſupradicto cenſu negligenter reperti fuerint, ad ipſum emendare ſtudeant; & quod tolere videntur, non ideo amittant. Precamur interea ſucceſſorum noſtrorum clementiam omniumque ſanctæ Dei eccleſiæ fidelium ſanctorum locorum aliquid conferentium, ut ſicut ſua ſtatuta, quæ pac amore omnipotentis Dei geſſerunt, voluerint inviolata ſervari, hæc noſtra patvitatis geſta ſinant manere intacta & inconcuſſa. Et ut hujus noſtræ auctoritaria firmitas notiua habeatur, & ab omnibus inviolabiliter obſervetur, manu propria eam ſub ſigno ſanctæ crucis firmavimus, & ad fideles noſtros utriuſque ordinis manibus propriis inſigniri rogavimua. Signum Hugonis comitis & Fsancorum ducis. Signum Rotberti, qui hanc auctoritatem ſieri deprecatus eſt, & ipſe firmavit. S. Gibardi fratris ejus. S. Martini canonici. Sign. Fulconis Andegavorum comitis. Sig. Theotbaldi Turonorum vicecomitis. Sig. Gaufridi Aurelianenſium vicecomitis. Sig. Burchardi comitis. Sig. Gauzfaidi Carnotenſium vicecomitis. Sign. Odulfi. Sign. Gerardi. Sig. Bernardi Silvanecti comitis. Sign. Hucberti. Sign. Adalardi. Sig. Bernerii. Sig. Landrici. Signum Guanilonis. Sig. Odulgerii. Sig. Eurmi. Datamenſe Maio in pago Aurelianenſi, in villa quæ dicitua Fontanas, ubi reſidebat domnus Hugo venetabilis comes & tramarcus cum ſuis fidelibus, anno tertio regnante HLudovico rege.

LIII.

Donatio facta eidem ſancto Juliano animæ præbendæ in eccleſia S. Martini Turonenſi.

CUm ſollicitudo & cura omnium eccleſiarum in manibus præcipue conſiſtat epiſcoporum, tanto tamen ab omnibus quicumque poſſunt canonicis & fidelibus devotius & tonis nibus eſt exſequenda & perficienda, quanto conſtat quia exinde ſibi cæleſtia credunt percipere commercia. Nos igitus in Dei nomine Neſingus, gregis incliti confeſſoris Chriſti beati Martini deanus, necnon Parmannus ipſius ſacratiſſimi corporis cuſtos & archicſavis, ceteriique noſtræ congregationis fratres, percognitum ac manifeſtum eſſe volumus omnibus ſanctæ Dei eccleſiæ fidelibus, & præcipue noſtris confratribus tam fututis quam & præſentibus, quoniam acceſſit ad noſtræ ceritatis benivolentiam domnus Theotolo venerabilis archiepiſcopus, anno dominicæ incarnationis DCCCCXL. humiliter poſtulans, ac omnino flagitans, uti pro ſola pietate ac benedictione patroni noſtri domni Martini, atque pro communi animarum no-

Ad lib. 44. n. 22. *Ex archivo S. Juliani.*

ſtrarum abſolutione, præbendam unam ad monaſterium ſancti Juliani, necnon & ſancti Antonii, quem ipſe pro multorum utilitate tam præſentium quam & futurorum in ſuburbio Turonicæ urbis conſtruxit, ac novitèr dedicavit, ad ſubſidium monachorum ibidem Domino militantium perpetualiter habendam contuliſſemus, eo ſiquidem rationis ordine, ut eorum ſacræ orationes ad Dominum continuæ ita pro nobis, veluti pro ipſis, ac poſteris noſtris eſſent profuturæ. Nos igitur ejus petitionem cum conſenſu omnium noſtrorum fratrum mentialiter * conſiderantes, & deprehendentes non illam fore ſuperfluam, ſed rationabilem, & utrarumque partium profectibus commodam & perutilem, conceſſimus, tam pro ſola, ut dictum eſt, pietatis oblatio, ſicut idem domnus archiepiſcopus ſubjectique ſibi monachi nobis polliciti ſunt, & duplex fiat quotidie commemoratio, una ſcilicet pro noſtris defunctis fratribus, & altera pro vivis. Scimus enim quia multum valet deprecatio unius juſti aſſidua; & apoſtolus nos admonet orare pro invicem ut ſalvemini. Interea precamur omnes noſtri gregis canonicos, qui præſentes vel qui futuri eſſe videntur, ut hanc noſtram communem eleemoſynam ac conſtitutionem, ſicuti a nobis conſtituta eſt, ita in reliquum eam manere patrantur inconcuſſam & inviolabilem. Si autem fortaſſe acciderit, quod abſit, ut aliquis ſuaſionibus male infectus, aut invidia, ſeu malo ingenio ſeductus, prælibatam prebendam ab eodem ſancti Juliani monaſterio voluerit diſtrahere aut ſubripere, iram Domini noſtri Jeſu omnimque Sanctorum ipſius ſe multatum noverit, niſi quantocius reſipuerit. Et ut hujus noſtræ communis eleemoſynæ atque conſtitutionis auctoritas in Dei nomine per diuturna tempora certior ac firmior habeatur, & inviolabiliter conſervetur, manu propria in capitulo pleno eam ſubſcripſimus, & ad ceteros confratres noſtros ſubſcribere rogavimus. Neſingus decanus, Farmannus, Arbertus præcentor, Rtlannus, Odilardus, Guntelmus, Erluinus, Betingetius, Arduinus, Gauzfredus, Gauaclinus, Adabertus, Atduinus, Betnardus, Liſiardus, Radoinus, Deuſdedit, Berno, Ardincus, Fruanus, Gimmo, Hildemodus, Gauaimus, Adalmarus, Gauaclinus, Lethardus, Fulco, Gillebettus, Fredericus, Madalricus.

Data eſt autem hæc auctoritas II. Kal. Aprilis Turonis in caſtello ſancti Martini, in pleno fratrum capitulo, anno III. regnante Ludovico rege. Gualterius indignus ſcripſit & ſubſcripſit.

LIV.

Charta Aymerici archiepiſcopi Narbonenſis pro ſancto Pontio Tomerienſi.

Ad lib. 44. n. 22. Ex *archivo Tomerienſi.*

IN nomine Domini noſtri Jeſu-Chriſti, ego Aymericus Dei gratia Narbonenſis archiepiſcopus, notificare volumus cunctis hæc audientibus, quod multùm gaudemus & exultamus de ædificatione monaſterii ſancti Pontii Tomerienſis, quod domnus Pontius dux Aquitanorum & comes Toloſanus ædificavit & dotavit, abbatem & monachos ibi conſtituens, ut regulariter vivant ſecundum regulam ſancti Benedicti. Et quia in diebus noſtris tam venerabilis religioſuſque locus ædificatus eſt; volumus & cupimus cum magno deſiderio, monaſterium prædictum dotari ad ſuſtentationem monachorum, qui ibi Deo ſerviunt, & in futurum ſervituri ſunt, ut tantæ eleemoſynæ participes eſſe mereamur. Igitur ego Aymericus archiepiſcopus prædictus, & nos canonici prædictæ ſedis, bono animo & bona voluntate damus, laudamus & concedimus, ac præſenti charta in perpetuum tradimus Domino Deo, & ſanctæ Mariæ, & monaſterio ſancti Pontii martyris Chriſti Tomerienſis, & domno abbati Otgerio, & monachis ejuſdem monaſterii, præſentibus, & futuris, ibidem Deo ſervientibus, videlicet eccleſiam ſancti Martini de Jauro, eum capella ſancti Martini de Caſſas de ipſa parrochia, & eccleſiam ſancti Garcini de Riſoas, & eccleſiam ſancti Stephani de Cavall cum capella ſancti Martini de Uteadellas de ipſa parrochia, & eccleſiam ſancti Johannis de Frayſſa, & eccleſiam ſancti Petri de Cambour, & eccleſiam ſancti Petri de Riols, eum capella ſanctæ Eulaliæ de ipſa parrochia, & eccleſiam ſancti Sebaſtiani de Prumiano cum capella ſanctæ Miriæ de Treſors, & eccleſias ſancti Stephani & ſancti Amantii de Albania, & eccleſiam ſanctæ Mariæ de Freireras, & eccleſiam ſancti Johannis de Divoliola, & eccleſiam ſancti Petri de Figueiras cum ſua capella, ſancti Petri de Ceaceyo, cum omnibus aliis capellis & eccleſiis de ipſa prædicta parrochia ſancti Petri de Figueiras, & eccleſiam ſancti Baudilii de Monte-Olerio cum capellis ſancti Petri de Riſano, & eccleſiam ſanctæ Mariæ & ſancti Juliani de Malliaco, & eccleſiam ſancti Jacobi de Corts. Has omnes prædictas eccleſias ego prædictus Aymericus archiepiſcopus, & ego Pettus archidiaconus, & ceteri canonici Narbonenſis ſedis, damus, laudamus & concedimus Deo, monaſterio ſancti Pontii ſupradicto, & abbati & monachis prædictis, & eorum ſucceſſoribus in perpetuum, cum omnibus decimis & primitiis & obtationibus, & cum omni eccleſiaſtico jure tam decimarum, quam aliarum rerum, ſicut umquam prædictæ eccleſiæ habuerunt, vel habere debuerunt, vel poſſederunt, vel habere debent. Sic damus Domino Deo & monaſterio prædicto in perpetuum abſque omni retentu, libere & abſolute, & abſque omni uſatico, ſalvia tamen ſynodis de eccleſiis prædictis, exceptis capellis omnibus, & excepta eccleſia ſancti Baudilii de Monte-Olerio, & exceptis eccleſiis prædictis de Malliaco. Si quis autem ſciens contra hanc donationem noſtram venire tentaverit, unn hoc valeat vindicare quod requirit; ſed inſuper admonitus niſi reſipuerit, & Deo & ſanctis ejus ſatisfecerit, & monaſterio prædicto, iram Dei omnipotentis incurrat nimis tremendam, & cum diabolo & ejus miniſtris diſpereat, & anathema maran-atha efficiatur, & cum Dathan & Abiron, qui viventes in infernum deſcenderunt, ſubjungatur, & cum Juda Iſcariote traditore, qui Deum & Dominum ſuum tradidit, ſocietur, luiturus pœnas perpetuas. Factum eſt hoc donum anno Domini ab incarnatione DCCCCXL. menſe Auguſto, anno III. regnante Ludovico rege Francorum. Signum Aymerici archiepiſco-

ſcopi Narbonenſis, qui hanc cartam fieri juſſit, & factam laudavit, & teſtes firmare cogavit, & hoc ſignum facit †. Sign. Petri archidiaconi, & ceterorum canonicorum Narbonenſis ſedis, qui hanc cartam fieri juſſerunt; & factam laudaverunt, & teſtes firmaverunt. Sign. Rodaldi epiſcopi Biterrenſis †. Sign. Guilandi Carcaſſonenſis epiſcopi †. Sign. Theoderici epiſcopi Lutevenſis †. Sig. Pontii epiſcopi †. Sign. Reynardi epiſcopi †. Sign. Datberti epiſcopi †. Sign. Hugonis epiſcopi †. Sign. Guadaldi epiſcopi †. Signum Wilaodi epiſcopi †. Sign. Datberti abbatis †. Sign. Odoni abbatis †. Sign. Aroulfi abbatis †. Sign. Euniarii abbatis †. Sign. Rotberti abbatis †. Sign. Guidonis abbatia †. Sign. domni Pontii ducis Aquitanorum & comitis Toloſani. Sign. Guarſindis uxoris ejus. Signum Hugonis comitis. Sign. Amſndi vicecomitis. Sign. Sicardi vicecomitis. Sign. Atoni. Sign. Pontii, qui hanc cartam ſcripſit juſſu prædictorum, anno & die quibus ſupra.

LV.

Elizierni charta pro Floriacenſi monaſterio.

Ad lib. 44. n. 2. *Ex manuſc. Sancti Benedicti Floriacenſis.*

Divina pietas, quæ fidelibus ad uſum hujus vitæ bona temporalia præſtat, hoc etiam majori benignitate largitur, ut de eiſdem temporalibus æternam ſibi mercedem valeant præparare. Quapropter ego Elizierus hoc pro gratiam Chriſti retractans, & me ad obſequium divinæ ſervitutis conferre, & de rebus juris mei portionem in poſterum reſervare decrevi. Et quia monaſticam profeſſionem mihi ſubire placuit, beatiſſimum Benedictum, patrem videlicet monachorum ac ducem, placandum quam primum judicavi. Igitur prædium meum, quod Seda dicitur, ſitum in Guaſtinenſi pago, rum omnibus, quæ ad ipſum pertinent, in honore domini noſtri beatiſſimi Benedicti ad Floriacum cœnobium, quo ipſe quondam de Caſino tranſlatus requieſcit, perpetualiter habendum trado, cum eccleſiis videlicet, villis atque mancipiis, ſeu ceteris quibuſcumque rebus ad ipſum pertinentibus, quidquid videlicet vel inquiſitum, vel inquirendum videtur. Quia vero juxta Apoſtolum, cura proximorum negligenda non eſt, volo, ut eaſdem res filius meus Joſeph, necnon & filia mea Elizabeth, & primogenitus ejuſdem filiæ, ſi de legitimo conjugio fuerit, ad uſumfructuarium teneant: poſt eorum vero diſceſſum ipſæ res cum omni integritate ad prædictum cœnobium tranſeeantur; & ita in uſibus fratrum cedant, ut nulli abbatum liceat inde beneficium laicis dare. Ne vero aliquis dicat, quod ipſæ res donatæ quidem ſint, ſed non poſſeſſæ, tradoin præſenti ad poſſidendum eccleſiam, quæ eſt in villa Prunedo. Similitee quæ ſunt eccleſiæ & pro cenſu teneantur, & ad judicium poſſidendæ. Si vero, quod abſit, ulla qualiſcumque perſona quidquam de hac noſtra conſtitutione infringere tentaverit; illi maledictioni ſubjacebit, quæ in ſanctis libris contra pervaſores rerum eccleſiaſticarum terribiliter comminatur, ut, juxta divinam vocem, maledictus ſit qui tranſfert terminos conſtitutionis proximi ſui; & cum Eliodoro participetur, qui ærarium Domini infringere tentavit. Ipſa vero auctoritas omni tempora inconvulſa ut perduret, hanc manu propria firmari, & filium meum Joſeph firmare feci. Sign. Eligierni. Sign. Ugonis comitis. Sign. Teudonis comitis. S. Joſeph acolyti. S. Bernardi comitis. S. Theutbaldi comitis. Sign. Falconis comitis. Sign. Gauzfredi comitis. Sign. Rodulfi. Sign. Aymonis. Sign. Frotmundi. Sign. Raynardi. Sign Arnardi. Sign. Girardi. Sign. Gauzberti. Sign. Rotberti. Sign. Hervei. Datum menſa Novembri, anno ſexto regni HLudovici. Andreas monachus ſcripſit.

LVI.

Hymnus in honorem ſancti Martini, a S. Odone in extremis compoſitus.

Ad lib. 44. n. 40. *Communicavit D. Edm. Martene.*

MArtini reniter en ſpecioſa dies,
Qua ſcandit modicus dives Abrahæ ſinus,
Concentuſque poli obvius adſtat ei:
Nos hymnis hunc honoremus.

Eſt Jeſus vehemens laus, honor atque decus.
Nam cælos decorat, arvaque clarificat,
Emergens quaſi ſol alter ab occiduo.
Splendorem dat * hunc diem.

* *al.* invidiam.

Cultorem Domini hic tener imbiberat,
Et nil præter eum ſumere jam poterat;
Signis a puero plenus & in ſenio,
Ipſo fide fit inclytus.

Qui necdum madidus fonte ſacro laticis
Veſtivit Dominum parte ſuæ chlamydis:
Et ſemet gelidat algidus ut tepeat,
Noſque nunc meritis tegat.

Ter virtute potens moribus imperitat,
Signorum titulis totus ubique micat,
Ut quod Chriſtus habet nomen ibi niteſcit,
Ut conſertus apoſtolis.

Ioſtincta ſupero cardine quadrifido
Gens, linguæ, populi hunc celebrant feſtuli,
Certatimque fluit illius ad tumulum:
Martinum decet hoc decus.

Hæc Martine dies arva poloſque replet,
Sit per te ſalubris, his quibus eſt celebris:
Sit gaudere pium, ſit generale bonum,
Hoc per te patac inclite.

Tu pacem reparas: hic & ad aſtra migras:
Nunc nos te medio concilies Domino,
ODONIS famuli hoc opus qui condidit
Emigrans de ſæculo.

Miſertus Domine, quos enutriſti pie
Semper miſericors, miſericordiſſime,
TSTOLONIS ſervi ceteriſque tuis
Miſerere, o Martine.

LVII.

Præſtaria Badini abbatis Saviniacenſis.

Ad lib. 44. n. 39. *Ex archivo Saviniaci.*

DIlecto in Chriſto fratri Severo Badinus ſancti Martini Saviniacenſis abbas. Omnibus notum eſſe volumus, te noſtram adiiſſe præſentiam rationabilique precatu poposciſſe, quo eccleſiam in pago Lugdunenſi in villa, quæ vocatur Libertis ſitam, atque in honore ſanctæ Mariæ dicatam, cum parrochia & preſbyterato & omnibus ad ſe pertinentibus, tibi ad cenſum beneficiaremus, quod & fecimus. Illam etiam vineam & aliquid de prato quæ nobis in villa Libertis per cartulæ teſtamentum tradidiſti, ſimiliter tibi benefacimus, ea ſcilicet ratione, ut annis ſingulis de fructu, quem Dominus ſuper ipſam vineam dederit, miniſtri ſancti Martini nonas accipiant, & de prædicta eccleſia XII. denarios in cenſu perſolvas ſinguli annis in feſtivitate ſancti Martini; & dummodo vivis, ipſas res teneas ad rædificandum & in melius ſemper convertendum; & poſt tuum deceſſum ipſæ res ſine ulla contradictione ad noſtrum monaſterium melioratæ revertantur. Sig. Romeſtagni monachi. Sig. Attonis monachi. Sig. Winuſii monachi.

LVIII.

Fragmentum vitæ S. Benedicti primi, abbatis Cluſini monaſterii, auctore Willelmo monacho.

Ad lib. 47. n. 4. *Ex ſchedis Baluzianis.*

IN Italiæ finibus mons quidam exſtat inſignis, XII. millibus paſſuum diſtans ab Alpibus, qui vulgari nomine, ſed non vulgari errore aut caſu Pyrchiriana, id eſt ignis Domini, vel ignea civitas, vocatus eſt ab incolis, propter Angelorum, ut ajunt, ibi futuram præſentiam. Supremo cacumine beati Michaelis Archangeli exſtat eccleſia. Erat quidam Ravennas, nomine Johannes, cognomine Vincentius, vir miræ ſimplicitatis ac ſpiritualis intelligentiæ gratia adprime ornatus, qui in genitali quidem ſolo epiſcopali fertur functus dignitate; ſed ſolitariæ vitæ ardore flammatus, multis provinciis perluſtratis, in montem, qui Caprarius dicitur, prædicti monti a parte Septentrionali oppoſitum eſſe reduxerat.

Ab illo itaque tempore ſanctus eremita Johannes uſus cellula juxta poſita, montem ſolus incolere cœpit. Amizo tunc Taurinenſis epiſcopus. Per idem tempus Othone juniore auguſto, quidam nobilium, Hugo nomine, ex Arvernenſi comitatu cum propria uxore ... .

Emenſis igitur longioris viæ ſpatiis, cum boni deſiderii plenus una cum uxore fuiſque Sequatim veniſſet, tunc vavit cœnobium ſancto Michaeli archangelo conſtruere, ſi curari mereretur.

Aſcenſis ergo diluculo vehiculis, Hardoini marchionis coriam, quæ XXX. tantum millibus in caſtro Avillano tunc aberat, celeriter adeunt, eumque cum uxore nihilominus nutu divinitatis, ne diutius fatigentur, invenium. Adventus cauſas exponunt, & ſanctam conſtruendi cœnobii in memorato multoties loco petunt, ea videlicet ratione, ut gloriofus marchio quantum auri vellet vel argenti, mulorum, ceterorumque vehiculorum, quæ adduxerant, maximam copiam benigne reciperet, & locum ab omni ſua proprietate dumque ſuorum ſæculari poteſtate ſcripto judiciali ſolveret: quatenus in poſterum Deo ibi ſervituris, a cunctis quæ ſæculi poteſtatibus vel ex debito, vel ex terrore fiunt, expedita libertas conditionibus eſſet. Liberaliſſimus princeps libenter annuit.

Aderat ibi quidam nutu Domini vir religioſus Ordinis monaſtici, nomine Advertus, qui in Luxatbio monaſterio abbatis prius officio functus, atque ab hoc a contrariis ſanctæ religionis expulſus, tunc a liminibus Apoſtolorum regreſſus, in eodem per aliquot dies fuerat hoſpitio remoratus. Præfatum ergo virum religioſum Advertum multis precibus vincit Hugo, & relictis quantum ad præſens ut peregrinus poterat neceſſariis ei locum committens, citius rediturus ad ſua cum gaudio rediit.

Exinde vir Deo plenus Advertus omnino pleno devotione fatagens, opportuna monachis ædificiola ſecundum ſitum loci, nam ſcopulis aſperrimus erat, cœpit conſtruere. Tempore conſtituto ficut promiſerat Hugo rediit, & omnibus neceſſariis impenſis ad perficiendam eccleſiæ fabricam datis, iterum ad præfatum marchionem tranſitum fecit, & ab eo, ſicut & prius, dato pretio villulam contiguam, nomine Cluſam, & ædificandis villulis congruas terras nihilominus contiguas acquiſivit. Ut autem libertatis loci pro qua fatagebat ſcrupulus omnino nullus ineſſet, Taurinenſem pontificem, qui Amizo dicebatur, adiit, & obtatis quæ tantum virum decebant muneribus, cunctis iterum locum ſolvi conditionibus cum anathematis etiam interpoſitione favorabiliter impetravit. Indeque Romam profectus omnium prædictarum ſponſionum tam pontificis quam marchionis teuores, omnemque ſui operis ordinem hiſtoriam papæ Sylveſtro * retuliſſe, & ejus ad præſens principis Apoſtolorum auctoritate, poſtea vero imperatoriæ majeſtatis corroborari locum litteris & nomine fecit. Ne autem aliqua dubietas ex his quæ relata ſunt in cordibus fidelium poſſit oriri, cedis eſt prædicti Hugonis filius Mauricius, teſtis & ipſa familia.

Igitur venerabilis papa Nicolaus, quod nomen victoriam populi nimirum catholici ſonat, narrationis hujus ordiendæ laudator & præceptor exſtitit, ut cunctis legentibus innoteſceret, prædicti loci curam ſpecialiter ad ſedem apoſtolicam pertinere.

Anno igitur DCCCCLXVI. Incarnationis Dominicæ conſtructis, ut fertur, in eodem loco feliciter officinis cœnobialibus, prout erat poſſibile, cum ille vir illuſtris Hugo in armis ſtrenuus, ſed in Dei rebus circa finem magis devotus, locum quem, ſicut ſupra retuliſmus, pretio ſibi ut proprium vendicaverat, & apoſtolica auctoritate ſeu præceptis regalibus munierat, abbati duntaxat ac monachis habendum tradidiſſet, poſtquam etiam S. Johannes eremita, necnon & beatæ memoriæ Advertus abbas migraſſent ad Dominum, ſucceſſit ei in regimine, fratrum conſenſu & electione vir ſimplicitatis & prudentiæ merito, Benedictus nomine.

Aliud

Alius ejuſdem vitæ fragmentum.

Non ignoras, conſcende intrepidus; & cum omnia, quæ tibi furto ablata verebaris, ibi collecta inveneris, opus quod imperaveram, in eodem loco perficere ne cunctaris. * * * morabatur .... angelica revelatione cœpit honori & amori haberi ipſa regio, quæ antea inculta & vilis habebatur. Venerabilis quoque præſul Amiao ad locum appropinquans, in caſtro hoſpitatur Avilliano. Ecce autem circa noctis medium, dicta mirabile, immenſus ignis inſtar magnæ columnæ e cælo ſuper montem deſcendere, ſuiſque flammis eoruſcis aere ſereno totum circum lambere. Cujus novitate miraculi populi ſtratis exciti, ſupplices ad cælum manus tendere, pectora pugnis rendere. Vociferantur cuncti Pyrchiriamam penitus exuri. Tollitur clamor ad ſidera. Epiſcopus ipſe tanto rumore attonitus, ſurrexit, partemque rutilæ lucis jamjamque recedeotis contemplatus, ſic ait ſuis; O quam metuendus eſt locus iſte! A Domino vere factum eſt iſtud, & eſt mirabile in oculis noſtris. Hic eſt ille ardens rubus, in quo Moyſi quondam apparuit Dominus. Hic eſt mons alter Sina, igneam legem per diſpoſitionem Angelorum accepturus. In craſtinum igitur cum ad locum ventum fuiſſet, & honorabilis pontifex cum venerando cœtu foribus humilia baſilicæ aſtitiſſet, aſpexit ab alto tanquam olei liquorem effluere, & effigiem crucis humore craſſo per eccleſiolæ quoſdam ſcopulos eminentes apparere. At ille obſtupefactus & cum omni populo terrore perculſus humilis ingreditur, & humi proſtratus, Archangelo mediante a Dominatore cæli & terræ perfectum finem tantæ virtuti obnixius imprecatur. Oratione autem finita, cum oculos lacrymis ſuffuſos levaſſet, videt titulum miræ pulcritudinis erectum, procul dubio manibus angelicis coaptatum, & balſamo atque oleo per circuitum ſupraque affluenter ſudare, in tantum ut ad terram uſque videretur effluere. Quod cernens, accepto feſtinus linteo, oleum reverenter exterſit, & ſic operto titulo miſſarum ibi ſolemnia devoniſſime celebravit. A linteo vero, quo ſacra exterſa eſt ara, quanta proceſſerit virtus, non eſt noſtræ facultatis evolvere: quia non imbecillis, non a dæmone poſſeſſus, non qualibet infirmitate detentus aliquis inde tactus eſt, quem inexpertem divinæ pietatis mox ſanitate recepta virtus Archangeli permiſerit exiſtere. Tantis pius antiſtes miraculis motus, anachoretæ precibus, & ab honeſtis nobilium perſonis qui aſſuerant exoratus, cum interminatione ſempiterni anathematis conſtituit, ut a ſuo ſucceſſoromque ſuorum ſæculari dominato vel impedimento liber eſſet per ſæcula locus: ea ratione, ut ſi quis ejus conſtitutionis in poſteram contemptor fieret, apoſtolicæ ſedis eſſet judicii reus.

Ab illo tempore iraque ſanctus eremita Johannes uſus cellula juxta poſita, montem ſolus incolere cœpit, & ſanctus Domini Archangelus, loci ſui dilectorem & previſorem ſe eſſe luce clarius manifeſtare non diſtulit. Non multum nemque temporis effluxerat, & ecce viri ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli limina, necnon & ejuſdem ſancti Archangeli patrocinia in monte Gargani adire feſtinabant. Cumque in Seguſiana valle poſiti præſcriptam eccleſiam in ſummitate montis, tanquam in ſpecula ſitam, conſpicerent; ignari rerum, a quo conſtructa, vel cujus nomini dicata eſſet, ſtudioſe requirunt. Quibus cum ſenex nuper geſta retuliſſet, unus illorum, qui podagræ morbo graviter vexabatur, lætus valde effectus, ſocios hoc modo affatur: Noſtis, o ſodales, quanto pedum meorum torqueat dolore, & quam ſæpe vos offenderim in hoc itinere mea tarditate. Unde quoniam ad illum ſanctum Gargani montem, ſicut propoſueram, nequeo pertingere, obteſtor per eum, quem animarum fidelium ducem poſt mortem maxime credimus, ut liceat mihi ſaltem iſtud ſanctum oratorium illi dicatum inviſere, eumque ut in hora exitus ſit animæ meæ propitius exorare; voſque ipſi aut mecum pro veſtra mercede aſcendatis, aut in montis calce reditum meum maturum expectetis. At illi in eum maligne tumultuantes ita illi exprobrant: Quid eſt, miſer homo, quod loqueris? Quo niſu vales per aſpera & ardua ſcandere, qui plana viæ læderis planitie? Abi quo vis inſane. Diſpereat qui te expectaverit. Tunc ille deſerto comitum contubernio, ſumptaque fiducia ex a more archangeli, quod impoſſibile putabant aggrediretur, & magis genibus & manibus reptando, vix tandem victor optato potitur deſiderio. Intranſque eccleſiam oberrimis humectavit ſolum lacrymis, & inter vota & preces, quas ex affectu intimo fundebat, Domino ejuſque archangelo quod ſit derelictus a viris, ſuæque facit mentionem infirmitatis. Interea, ut aſſolet fieri, præ labore & mæſtitia ſomnus hominem corripit, & poſt aliquot horas ſopore ſolutus, coram altari ſancti Michaelis in monte nimirum Gargani ſe ſe hoſpitem & incolumem invenit. Quanta tunc flens largitur ibi, quæque lacrymarum præ gaudio fuderit flumina, ſi vellet exprimere Tulliana, niſi fallor, ſuccumberet facundia; fortaſſis quod loquimur, pro ſui novitate & miraculi magnitudine cuilibet videatur incredibile; ſed, o tu qui inde ambigis, veterem Danielis hiſtoriam non te pigeat retexere, & quo pacto Angelus Domini per terrarem tor ſparia Abacuc per capillum Danieli in lacu Babylonico ſedenti & famelico aſportaverit, ſi ratione nunc comprehendis, indubitanter actum crede. An negabis, incredule, quod tunc factum eſt per angelum, non potuiſſe nunc fieri per ſummum archangelum? Vir igitur ille cum ſuæ ſoſpitatis auctori quantas potuit gratiarum perſolviſſet actiones, lætus & exiliens inde repedabat. Jamque Romam tranſierat, cum infidi comites ejus eondum ad Urbem perveneram. Quem cum ſibi obviam eminous redeuntem contemplarentur, admirantes mutuo alter aiebat ad alterum; Ho Deus, quem video? num iſte noſter ſocius, qui apud Cluſam a nobis eſt relictus? & alter non eſt, ait ille, ſed ſimilis ejus. Nam ille podager, iſte incedit firmus & incolumis. Sed quid? certe is ipſe eſt. Salve bone vir. At ille: Salvete vos, o boni ſodales. Quid eſt hoc, inquiont? Quis te huc, aut quomodo ſanus effectus es? Quibus cum præſcripti miraculi ſeriem retuliſſet, tantæ rei novitate attoniti dixerunt ad eum; Nom iſta ſancto apoſtolico per ordinem non aperuiſti? revertere nobiſcum, ingrate, revertere; & narra quanta tibi Deus fecerit. Et ille. Faciam ità, tametſi vos non promeruiſtis. Rediit, narravit & ad amorem venerabilis hujus loci Romam matremcivitatum accendit, totaque Italia, qua veniebant, hujus miraculi fama pertonuit.

Per idem tempus imperante Otone juniore auguſto, quidam nobiliſſimi, Hugo nomine, de

Al-

Arvernenſi comitatu, cum propria uxore * * *. turbatus anxietate, Nitebatur Petrum .... ſpem miſerorum lacrymoſis ſuſpiriis, nec ſe palam prodentibus ut ſui miſereretur inflectere, quia palpitabat lingua mala confuſione, quæ peccatum celando ſolet accumulare, & erubeſcebat fateri quod non erubuit perpetrare. Tandem coactus uxori ſuiſque circumſtantibus quo cruciarctur igne * * *... & ſecundum poſt baptiſmum.... quidem prima me comprobat apoſtatam, hoſtis abrenunciationem, Aſſentio, conſiteor, abrenuncio, & a fonte Dnvid, qui in ablutionem menſtruatæ patat, per miniſterium domini mei Petri conſilium requiro. Hæc querimonia dulcia Romanæ pietatis viſcera concuſſit, & tantorum criminum reus de conſtructione unius cœnobii, ubi perpetualiter a monachis Deo ſerviatur, ſponſionem fecit; exigentibus tam memorato Papa, quam miniſtris apoſtolicis. Purgatus itaque tali pœnitentia & confeſſione, hic demum limina ſancta ingredi, & locum veſtigiorum Domini permiſſus eſt oſculari. Et facere geſtiens quod promiſerat, ad propria cœpit cum gaudio regredi.

Emenſis igitur longioris viæ ſpatiis, cum bomi deſiderii plenus ans cum uxore ſuiſque Segufiam veniſſet, & in familiari ſibique nota domo cum vetera amico hoſpitatus eſſet; ab eodem hoſpite cauſa familiaritatis diligentee cœpit inquiri, qualitet corſum expleſſet itioeris ſui. Seriatim cuncta ratulit, & univerſæ rei quam præfati ſumus mirabilem notitiam dedit. Attonitus hoſpes tanti ſtupore miraculi, ſimulque laudibus diutius immoratus omnipotentiſſimæ miſericordiæ Domini, dixit ad eum: O domine Hugo, ſi deſideras boni viri compos exiſtere, noſti alii melius poſt gratiam principis Apoſtolorum, quam principi cælestis exercitus archangelo Michaeli te decet cœnobium conſtruere, ut dimiſſis omnibus peccatis tuis, inde exitus tui de hoc exilio animæ tuæ iſte ſit ereptor, & Petrus receptor. Simul etiam locum præfatum, quam proximus, videlicet XII. millibus, eſſet, oſtendens, & præfatorum miraculorum nobiliſſimam narrationem proſequens, animos viri jamdudum ad id iotentos, exhortationis bonæ ſciutillis accendit. Atque ſic tandem & verba ſalutis, & diem quo feſſi venerant nox ſubſequens clauſit. Adeſt archangelus per viſionem ſoporatis utriſque coojugibus, & eadem ſpecie eiſdemque verbis conſpicitur & auditur a duobus. Hortatur & imperat, ut in loco quem hoſpes deſignaverat, totius conſilii vires ſigat, & abſque dubitatione monaſterium fabricans, animæ ſuæ cœleſte ſe conſtruera palatium non diffidat. Vir poſt ravelationem prior evigilat, & dum uxori, Inſengardæ nomioe, totius temporam viſionis narrat, Poſtquam & ipſa ratulit ſuæ conrordiam viſioois, otior ſtratu ſe proripit, & hoſpitibus ſcifcitatis, quomodo melius ad effectum res ducatur, ſagaciter conſilium quærit. Tunc uxor hoſpitis Eva melior conſiliis Evæ prioris, quæ ferocontuleraot (nam his ipſa plurimum inſtitetat) narrationem archangelici montis corroborstam gaviſa, una cum viro quantis valet ingeniis omnes diractos aditus inetpiendæ factendarque rei perquirit. Tandemque ſimul conferentibus ſani vena conſilii a fonte Sapientiæ Patris proceſſit, qui in Evangelio ſuis promittit fidelibus, dicens: *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi ſum in medio eorum*. Igitur levaturi tanti molem palatii Hugo & uxor ejus, omnibus modis arcnam nocituram prudentee exploraot, & eam obſtruere felici conamine parant: at ſupra firmam petram ſecure fundamentum nunquam caſurum jaciant. Aſcenſis etgo diluculo vehiculis, Hardoini marchionie curiam quæ XIII. tantum millibus in caſtro Avilliano tunc aderat, celeriter adeunt, cumque ibi cum uxore nihilominus nuto divinituris, ne diutius fatigentur, inveniunt, nobiles & elegantis habitudinis peregrini eu eiſmontanis partibus adveniſſe principi nontiantur, moxque ab eu ſecuti. Nobilibus mos quodammodo naturaliter ineſt, ſi boni ſunt, honorifice ſuſcipiuntur. Adventus cauſas exponunt, & licentiam conſtruendi cœnobii in memorato multoties loco petunt; ea videlicet ratione, ut glorioſus marchio quaotum vellet auri vel argenti, mulorum, ceterorumque vehiculorum, quæ adduxerant, optimam copiam benigne reciperet, & locum ab omni ſua proheradumque ſuorum ſæculari poteſtate ſcripto judiciali ſolveret: quatinus in poſterum Deo inibi ſerviturls, a cunctis quæ ſæculi poteſtatibus vel ex debito, vel ex terrore ſiuot expeditu libertas conditionibus eſſet. Liberaliſſimus princeps libenter annuit & in primis gratis quæ petebantur exſequi volens, poſtmodum ſtoiori conſilio pretium quod juſtum eſt benigne recepit, & evangelico exemplo, quemadmodum de pretio Domini emptus eſt ager in ſepultoram peregrinorum, monachis ſæculo morituris in eodem loco pretin vitalis ſepultura provenirat, & futuris temporibus refragandæ cœnobii libertatis occaſio nulla forat. Poſt hæc ad hoſpitium lætus Hugo regreditur, & conſilio nihilo minus hoſpitis virum, cui tutelam loci committerat, quæſiturus. Interim quis viæ occaſio ſe præbuit, cum pauois ad montis cacumen, habitudinem loci viſurus, potius animi quam vi corporis (nam via erat difficillima) trahitur. Æſtu ergo vel labore feſſus admodum, immo ſiti nutu Dei deficiens, ad pedes eremitæ, cui eccleſiæ cuntigua erat cella parviſſima, proſternitur; & ut arabangeli, ſi oon humano conſilio tanti periculi medelam quantocius inveniat, daprecatur. Audivit ab illo aquam in proximo non haberi; vinum autem in ampullula parva, quæ ad unius miſſæ celebrationem vix poſſet ſufficere, contineri. Penes ſe nil omnino remedii fora. Nam virtutem archangeli procul dubio omnia poſſe. Inſtante quem ſitis & æſtus periculum coartabat, eremita tandem pietate concitatus, & archangelum, ſi ſtatus loci ſibi placeat, devoti viri mederi, periculo deprecatur. Mox, mira dicturus ſum prædictam cernit ampullulam, quaſi ab ima ſcaturiente vena fontis inundare, & ſummum archangelum virtutem viſibilem exhibere. Quantum oportuit potati ſunt qui venerant, & accepta benedictione redeuntes, ſicut prædiximus, virum tutelæ loci congruum (nam eremitæ nolla jam niſi de cælcſtibus cura erat) reperira deſiderantes ad hoſpitium properant. Retulit hoſpiti vir Deo devotus quod acciderat, & inter verba locutionis æſtu boni deſiderii non minus quam prius ſiti corporis æſtuans, iterum atque iterum de loci tutela, cui oportuna eſſet committenda, verbum repetebat.

Aderat ibi quidam nutu Domini vir religioſus ordinis monaſtici, numine Atvertus, qui in Liſatbio monaſterio abbatis prius officio functus, atque ab hoc a contrariis ſanctæ religionis expulſus, tunc a liminibus Apoſtolorum regreſſus, in eodem pee aliquot dies fuerat hoſpitio remoratus. Hunc, ait hoſpes, ut reor, gratia divina providit, qui non at novus, ſed expertus officii monaſtici, parvas expenſas

ad

udhuc incompoſiti locelli ſpirite pauper amore religionis amabit: & humili ſuæ paupertatis obſequio ſervituris in poſterum Chriſto, quæ ſaris ſint divities aggregabit. Auditis his venerabilis peccator Hugo in laudem Redemptoris etollitur. Præfatum ergo virum religioſum Atvertum multis precibus vincit, & relictis quanturn ud præſens ut peregrinus poterat neceſſariis, ei locum committens, citius rediturus ad ſua, cum gaudio rediit.

Exinde vir Deo plenus Advertus omnino plena devotione ſatageus oportuna monachis ædificiola ſecundum ſitum loci (nam ſcopulis aſperrimum erat) cœpit conſtruere, & quidquid uſquam colligere poterat, modico victu contentus, ad id ſolum expendere. Tempore conſtituto ſicut promiſerat Hugo rediit, & omnibus neceſſariis impenſis ad perficiendam eccleſiæ fabricam datis, iterum ad præfatum marchionem tranſitum fecit, & eb eo ſicut & prius dato pretio villulam monti contiguam, nomine Cluſam, & ædificandis villulis congruas terras nihilominus contiguas adquiſivit. Ut autem libertatis loci, pro qua præcipue ſategebat, ſcrupulus omnimo nullus meſſet, Taurinenſem pontificem, qui Amizo dicebatur, adiit; & oblatis quæ tantum virum decebant muneribus, cunctis iterum locum ſolvi conditionibus, cum anathematis etiam interpoſitione, favorabiliter impetravit. Indeque Romam profectus, omnium prædictarum ſponſionum tam pontificis quam marchionis tenores, omnemque ſui operis ordinem hiſtoriam, papæ Silveſtro retulit, & ejus ad præſens Principis Apoſtolorum auctoritate, poſtea vero etiam imperatoriæ majeſtatis corroborari locum litteris & nomine fecit. Poſt hæc quoad vixit omnie monaſterio ſecundum poſſe neceſſaria vel attulit, vel direxit, & exinde cœnobium incrementis opportunis ex tempore Deo favente meritis hactenus Archangeli crevit, & variis miraculis coruſcans diverſis populis gratum & venerabile fuit. Ne autem aliqua dubietas ex his quæ relata ſunt in cordibus fidelium poſſit oriri, teſtis eſt prædicti Hugonis filius Mauritius, teſtis & ipſa familia, quorum vel ſuis vel parentum proximis diebus tantis indiciis angelica virtus dignata eſt propalari.

Igitur venerabilis papa Nicolaus *, quod nomen victoriam populi nimirum catholici ſonat, navrationis hujus ordiendæ laudator atque præceptor extitit, ut cunctis legentibus innoteſceret, prædicti loci curam ſpecialiter ad ſedem apoſtolicam pertinere: & quiſquis fidelium in fine cadocæ atque transitoriæ vitæ pennis engelicis ad cælos optat evehi, contra locum quem Michael princeps angelorum dilexit & elegit, vereatur aliquid iniquum moliri: quetinus in domo ſua ebſque ſciſſionibus cordium cum pace, quæ hominum bonæ voluntatis proprie eſt, ſit nomen Domini ſemper benedictum, qui omnes ſuos ſpiritus adminiſtratorios propter eos qui hæreditetem capiunt ſaluris, impiere gratuite in eccleſia ſua mittit miniſtetium.

Anno igitur DCCCCLXVI. incarnationis Dominicæ conſtructis, ut fertur, in eodem locu ſufficiter officinis cœnobialibus, prout erat poſſibile, cum ille vir illuſtris Hugo in armis ſtrenuus, ſed in Dei rebus circa finem magis devotus, locum quem, ſicut ſupre retulimus, pretio ſibi ut propium vendieaverat, & apoſtolica euctoritate, ſeu præceptis regalibus munierat, abbati duntaxat ac monachis habendum tradidiſſet: poſtquam etiam ſanctus Johannes eremita, necnon & bonæ memoriæ Adver tus abbas migraſſent ad Dominum; ſucceſſit ei in regimine fratrum conſenſu & electione vir ſimplicitatis ac prudentiæ merite Benedictus & nomine. Hic cum plurimis floreret virtutibus, tanta dicitur caritatis affluentia refertus, & boſpitalitatis liberalitate munificus, ut omnes ad ſu venientes & montis ardua ac Archangeli patrocinio petentes, meximeque Gallorum, Aquitanicorum & Hiſpaniarum populos Romam udeuntes, libeutiſſime ſuſciperet, & quæ fratrum tantum uſibus poterant competere, benignus impertiret. Cujus quamplurimi gretiem edmireti (eret quippe moribus & canis angeliciis decoratus) uiebant: Ecce vir prudens, qui ædificavit domum ſuam ſupea petram, in cujus ore dolus non inventitur: quo fideli diſpenſatore Archangelus Domini grstulater, & hujus loci fama ſua ubique extendit inſignia. Cœperunt namque nonnulli, & præcipue de Ultramontes ad hunc locum gratis religionis concurrere, & ſæculo renunciantes ſub illo ſæne glorioſo normæ regulari ſeſe ſubdere. Lengobardi enim quamplures, ſulti inimica fidei calliditate, haud facile acquieſcunt monachalem habitum ſuſcipere. Multi vero nobilium etque divitum gratiam cupientes refetre ejus benedictionibus, quo ſibi principem angelorum conciliarent in die ſui exitus, ulti ditaverunt locum ſuis honoribus, alii tradebant pueros ſuos Domino educandos immaturis teneros ætatibus. Eſt nemque locus eb omni impedimente & ſæculari tumultu ſemotus. Nullus hominum ſeu enimalium ibi perſtrepit, clamor atque rugitus jacet. Porrects Italiæ plauicies ſuos jocunda lacis ec luminibus humanos interdum quæ valeat recreare viſus. Tepidæ ſunt hyemes, æſtas vernum imiſtur tempus. Mens Deo farnulantium tali ſote quiete & admonita quamliber pulcra rerum oportunitate, vociferatur, jubilando frequenter eum exultatione: Magnus Dominus & laudabilis valde in civitate Dei noſtri, in monte ſancto ejus.

Dilectus itaque Deo & hominibus ille venerandus ſenex Benedictus optime egens gregis commiſſi cuſtodiam, utpotu paſtor egregius, ſanctitetis gratia claruit ſuis temporibus, empliavitque monaſterium favente Archangelo rebus, perſonis, & honoribus, & cum u pleriſque hoſpitibus & monachis quaſi pro conſilio hortaretur magnorum cœnobiorum tutelæ & ordinetioni locum ſuum committere, eorumque conſuetudines admittere, non adquieſcebat, dicens: Sinite, fratres, ſinite patris noſtri Benedicti Regula parvitatem noſtram contentam eſſe, quæ, ſi quod videtur addendum, abbatis admittit arbitrio ſupplendum pro ratione & tempore. Non ita eſt ut dicitis. Videtis locum conductu difficilem & arduum, ultera conſuetudine modificandum. Neque unim humano quolibet indiget magiſterio, qui angelorum ſæpe fruitur ſolatio, tantique proviſoris gaudet patrocinio, & ſatis metuendo quandoque additur miniſterio. In hoc nimirum monte nullus eſt locus crimini, nec eſt fas ſub cjus conſpectu ſcelerato latebras delitescendo, etiamſi uſpiam in monte facinus committitur, ſacras jaculatur & arces: adeo ut pleroſque terreat innocentes. Neque novit igneum ponere tumultum, donec, quod humanum latebat oculum, & manebat inultum, ſatisfactione & confeſſione forte fiat indultum. Sis pater inclytus eiebat, ſis apoſtolica diſertus ſimplicitate callebat. Regulam tantum almi Patris & eximii ducis monachorum Benedicti ſuadebat perſcru-

ta-

tari & obſervare debere, & ſuper ea clamare. Ceterum in cujuſque abbatis arbitrio ordinationem ſui monaſterii pendere. Quod ejuſdem loci conventus uſque hodie habuit celebre.

Prætereundum ſilentio non arbitror quoddam miraculum, quod ſanctæ memoriæ Aleius Prior, æque ipſo actu reverendus, de abbate jam dicto referre ſolebat. Cujus ob hoc teſtimonium veritate creditur ſubnixum, quia fuit, homo, ut ajunt, ad unguem factos, & in religioſa converſatione totus ſibi teres atque rotundus. Qui inter cæteras animi virtutes, quibus admodum pollebat, diſcretionis gratia, quæ omnium virtutum genitrix, cuſtos, ac moderatrix, Patrum diffinitione prædicatur, fuit ita præditus, ut nullius diei ferenti atque profeſti occaſione, ſolitæ ciborum diſtributioni ſeu quantitati quiſpiam addere vellet aut demere. Conſtans ſemper in ſancto propoſito, & vigiliis crebro inſerviens, flagris proprium corpuſculum coercebat: operi manuum & lectioni ſedulus operam dabat. Caſtus mente & corpore, eadem multiplicatus in ſenecta uberi conceſſit naturæ. Cujus ſepulcrum recentes aperientes quidam fratrum ejus alumni quadam curioſitate ducti, mira odoris fragrantia ſunt repleti. Hic namque, inquam, Prior de illo venerabili Benedicto aſſerebat, quod moris illi fuerat beatæ Mariæ genitricis Domini & Salvatoris noſtri Laudum officia nocte dieque ante ejus venerandum altare, quod illius gloriosæ & incomparabilis imaginis præſentia inſignitur, devote ac ſolemniter agere. Quod opus cum nullatenus intermitteret, nocte quadam lecturus ibi ex more lectionem lucernam ipſe tenebat, quæ venti flamine, os aſſolet fieri, extincta eſt. Quo caſu cum pro lectionis dilatione magis anxiaretur, de cereo, qui ante ſancti Michaelis altare perpetuis fovetur ignibus, ſubito ſeſe flamma prorupit, & in manu illius non ſine fratrum admiratione lucernam accendit. Quod ubi Dei famulus vidit, vehementer obſtupoit & ſolo tenus proſtratus diutius adoravit, & fratribus quoad viveret, ne cui miraculum proderent, interdixit. Quid plura? Annis XL. & IV. monaſterium virtiliter rexit, tandemque ſicut oliva fructifera, in domo Domini in pace quievit. Tale habuit ſanctus ille locus ſui primordii incrementum, talibus gloriatur auctoribus, & tam glorioſus quam venerabilis ex tunc & nunc cunctis exſtitit gentibus, exceptis Taurinenſibus, qui tamquam ſcyllæi canes, ſemper oblatraverunt, & livido oculo cœnobii commodo obliquare non ceſſaverunt. Eorum tamen dentes, omniumque male loco inſidiantium viras Archangelus ita potenter obtrivit, ut ſi non voce, rebus eqoidem clamaret: Qui hos tangit, quaſi ſi tangat pupillam oculi mei. Nemo enim locum, ſeu illa quæ juris ejus ſunt aliquando injuriis impetivit, & illæſus abiit. Vocatus & non vocatus adeſt, & ſibi in aula ſua digne famulantium, ſeſeque humiliter deprecantium vota benignus attendit, & ab ore ſæviſſimi draconis inceſſantes protegit. Illius ergo quem cæleſtis curiæ primatem, o grex Cluſine, ſpecialiter tibi delegiſti, innitere patrocinio. Illum te decet præ omnibus venerari & glorificare cultu perpetuo, qui te ſub umbra alarum ſuarum pie fovendo ſic defendat ab hoſtilio, ne damneris ſine me in tremendo judicio. *Explicit.*

LIX.

Donatio uniuſ prædendæ ab Harduino Turonenſi archiepiſcopo, facta S. Florentii monachis.

IN nomine ſummi Salvatoris Dei Arduinus miſericordia Dei ſanctæ Turonicæ ſedis archiepiſcopus. Notum, immo & præcognitum eſſe volumus cunctis fidelibus ſanctæ Dei eccleſiæ præſentibus ſcilicet ac futuris, præcipueque ſucceſſoribus noſtris, quoniam acceſſit ad noſtri culminis paternitatem quidam venerabilis abbas de monaſterio ſancti Florantii, quod ſitum eſt in caſtro qui dicitur Salmurus nomine AMALBERTUS, humiliter deprecans, uti ad confugium monachorum ſancti Florentii infra clauſtrum noſtræ matris eccleſiæ arcam unam de terra ad manſionem faciendam nis concederemus: ſimulque expetit ut ei prædendam in noſtra matre eccleſia concedere dignaremur. Cujus deprecationem una cum aſſenſu fidelium noſtrorum utriuſque ordinis, prout noſtro convenit miniſterio, benigne recipientes, conceſſimus jam dicto Amalberto & monachis ſibi ſubjectis præſcriptam arcam infra clauſtrum noſtræ matris eccleſiæ. Eſt autem ſita prope capellam ſancti Gervaſii, ubi ſanctiſſimus Martinus miſſas & orationes ſemper cantare ſolitus erat. Conceſſimus etiam prædendam unam in noſtra matre eccleſia, eo videlicet tenore, ut quando ex canonicis noſtris aliquis ab hac luce diſceſſerit, ipſi monachi pro abſolutione animarum noſtrorum canonicorum Domini clementiam exorent ceu pro ſemetipſis. *Itidem* & autem noſtri canonici faciant pro illis, ſicut Apoſtolus teſtatur: Orate pro invicem, ut ſalveminio Precamur igitur omnium ſucceſſurum clementiam, qui futuri ſunt per diverſa tempora, ut hæc noſtræ parvitatis facta ſinant permanere intacta ac inviolata, ſicuti ſua cupiunt poſt miſerum hujus ſæculi laborem ſtabiliri facta. Ut autem hæc auctoritas per diuturna tempora firmior habeatur, & in reliquum inviolabiliter conſervetur, manu propria eam ſubter firmavimus & ab canonicis noſtræ matris eccleſiæ ad firmari fecimus. Arduinus huic manui firmæ ſubſ. Rotgerius decanus ſubſ. Bernardus ſubſ. Boſo ſubſ. &c. Data menſe Novembrio in civitate Turonis, anno inc. dominicæ DCCCC. LXIX. ſive anno XV. regnante Lothario rege.

Ad lib. 47. n. 37.

Ex Charta. rio S. Flor.

LX.

Index abbatum monaſterii SS. Coſmæ & Damiani Romæ in Mica-aurea.

GRegorius abbas anno 882.
Johannes anno 887. uſque ad annum ſaltem 901.
Johannes item abbas tempore Johannis papæ X. & tempore Leonis VI.
Silveſter anno 946. præfuit annis 27.
Paulus anno 963. præfuit annis 4.
Silveſter II. anno, 496. præfuit annis 6.
Johannes III. anno 974. tempore Benedicti VII. Mer.

Ad lib. 47. n. 45.

Ex mſ. vil. Romano.

Martinus anno 983. præfuit annis 2.
Gratianus anno, 985. præfuit annis 3.
Martinus II. anno 988. præfuit aliquot menſibus.
Andreas anno 988. præfuit an. 5.
Gratianus II. anno 993. præfuit an. 4.
Andreas II. anno 997. præfuit an. uno.
Silveſter III. anno 999. præfuit annis duobus.
Johannes IV. anno 1001. præfuit annis 3.
Gregorius anno 1003. præfuit annis 14.
Martinus III. anno 1018. præfuit an. 4.
Johannes V. dictus Crinius, an. 1022. præfuit an. 18.
Raynerius anno 1042. præfuit an. 6.
Albericus anno 1047. præfuit an. 3.
Raynerius anno 1049. præfuit an. 14.
Odmundus anno 1063. præfuit an. 4.
Alanus anno 1067. præfuit an. uno.
Odmundus anno 1068. præfuit an. 8.
Falco anno 1076. præfuit an. 3. & factus eſt Cardinalis.
Nicolaus anno 1079. præfuit an. uno.
Hieronymus anno 1080. præfuit an. 2.
Cinthillus anno, 1082. præfuit an. uno.
Albericus anno 1083. præfuit an. 8.
Cinthillus II. anno 1091. præfuit an. 19.
Johannes VI. dictus Crioius II. an. 1220. præfuit an. 30.
Hildebrandus anno 1150. præfuit an. 3.
Johannes VII. anno 1153. præfuit an. 3.
Bobo anno 1158. præfuit an. 2.
Hildebrandus II. anno 1160. præfuit an. 7.
Reginaldus anno 1167. præfuit an. 6.
Bobo II. anno 1173. præfuit an. 16.
Nicolaus anno, 1189. præfuit an. 12.
Hugolinus anno 1200. præfuit an. 17.
Hieronymus an. 1217. præfuit an. 2.
Hugolinus II. ann. 1219. præfuit an. 2.
Nicolaus II. anno 1220. præfuit anno uno.
Clemens anno 1221. præfuit, an. 7.
Johannes VIII. dictus Maſſalinus præfuit an. 3.
Guido de Opno-Maſſarino præfuit an. 2.
Reginaldus ultimus abbas an. 1293. præfuit uſque ad annum 1334. quo menſe Septembri datum fuit hoc monaſterium a Gregorio papa IX. bulla data die 15. menſis Septembris, pontificatus anno VIII. abbatiſſæ & monialibus ſeu foreribus incluſis ordinis ſancti Damiani.

LXI.

Donatio Vallis-Boanæ facta Turonenſi monaſterio S. Juliani.

Ad lib. 47. n. 70. *Ex veteri membrana.*

IN nomine ſummi Salvatoris Dei, nos quidem Sigefredus Cinomannicæ urbis & eccleſiæ ſanctiſſimæ Dei-genitricis & Virginis Mariæ ac beatorum martyrum Gervaſii & Protaſii gratia dei epiſcopus, notum fore cupimus omnibus ſucceſſoribus noſtris, hujus ſcilicet noſtræ ſedis epiſcopis, atque omnibus fidelibus, quoniam deprecatus eſt nos quidam noſtri gregis levita valde venerabilis & archiclavis, Odo ſcilicet nomine, ut quibuſdam fratribus noſtris & precioſiſſimi martyris Juliani monachis in monaſterio ejuſdem degentibus, quod eſt conſtructum a domno Teotolone ejuſdem civitatis archiepiſcopo inter mœnia beatiſſimi Chriſti confeſſoris Martini, & eandem civitatem, villam unam nuncupatam Vallem-Boanam pertinentem ad theſaurum noſtræ matris eccleſiæ, cui Deo auctore præſidemus, cum omnibus rebus ad ipſam ſcilicet villam pertinentibus concederemus; cujus petitionem cum conſenſu noſtrorum canonicorum & hortatu ſenioris noſtri Hugonis præmiſſe ſcilicet civitatis nominatiſſimi comitis ac filiorum ejuſdem, videlicet Hugonis & Fulconis, libentiſſime ſuſcipientes, conceſſimus eis præfixam villam, in Cinnomannico pago ſitam ſuper rivulum nuncupantem Dimidium, in Vicaria Vedriefe, cum omnibus ſuis appendiciis, ſilvis ſcilicet, pratis, aquis, aquarumve decurſibus, terris cunctis cultis & incultis, in quibuſcumque adjaceant vel terminentur locis, ſive ubi ubi exquiri potuerint vel reclamari. Inter hæc omnia ſpecialiter denominemus illud territorium, quod vocatur ad-Culturam ſancti Gervaſii, ut nullum lateat ad prædictam villam proprie pertinere. Tali quidem ratione hæc omnia ipſis prædicti martyris Juhani ſervientibus tradimus, ut habeant licentiam, quicquid ibi melius voluerint operandi, ſimili ſcilicet modo, ut habent in cætera terra ſancti Juliani quam poſſident; ſalvant tamen exinde anoir ſingulis, ad miſſam ſcilicet ſanctorum martyrum Gervaſii & Protaſii, quæ colitur idus Decembris, cenſum ſolidorum trium & eis amplius nil requiratur. Sed ſi ex ipſo cenſu neglegentes extiterint, id ipſum eis emendare liceat, & quæ tenuerint non ideo perdant. Ut autem hæc auctoritas omni tempore inconvulſa permaneat, manibus propriis eam firmavimus, & confratribus noſtris ſubſcribere rogavimus, atque ſenori noſtro, domno ſcilicet Hugone & filiis eius, nec non principibus fidelium ipſorum, ſub ſigno ſanctæ crucis corroborare precati ſumus. Sigefredus epiſcopus ſubſ. Odo theſaurarius ſubſ. &c. Signum † domni Hugonis comitis. S. Hugonis & Fulchonis filiorum ejus. S. Rodulfi vicecomitis &c. Ego frater Rotbertus monachus ejuſdem congregationis juſſu Sigefredi epiſcopi & Odonis theſaurarii, necnon Bernardi cancellarii, ac pæne omnium canonicorum, ſive hortatu domni Hugonis comitis ſcripſi & ſubſcripſi. Data eſt hæc manuſcripta in Cinomannica civitate in menſe Februario, anno jam in. XVII. Lotharii regis regni.

LXII.

Charta Adalberti comitis de inſtauratione monaſterii S. Quintini in Monte.

Ad lib. 48. n. 48. *Ex veteri exemplo.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, hæc ſervantibus pax & vita. Quoniam ſecundum dictum Apoſtoli dum tempus habemus, ad omnes bonum debemus operari, maxime ad domeſticos fidei: ego Adalbertus comes notum eſſe volo tam præſentibus quam futuris, in meo Viromandenſi comitatu ab antiquo tempore extitiſſe eccleſiam, in honore ſancti Quintini martyris dedicatam, in monte ſitam juxta vicum Perronam, quam quondam Dagoberti regis auctoritate, Erchenoldi præfecti donatione, ſancti Eligii pontificis benedictione. Ultanus quidam, genere Scotus, profeſſione monachus, eccleſiaſticis ſanctionibus ac

uc monaſticis inſtituit inſtitutionibus, abbatis honore functus. Poſt cujus vitæ exceſſum habitantium incuria, & barbarorum infeſtatione ad tantam deſolationem ipſa pervenit eccleſia, ut vix rara antiquæ habitationis apparerent veſtigia. Hanc igitur pro meæ remedio animæ prædeceſſorumque ſive heredum meorum ſalute, divina compunctus inſpiratione, juſſi a fundamento reædificare, & abbate conſtituto cum conſilio fidelium meorum abbatiam ſtudui confirmare, & ex mei juris hæreditate, primorumque meorum largitione decrevi dotare, ſicque in perpetuum ratam & inconvulſam permanere. Hujus autem dotis res hæ ſunt. In pago Viromandenſi villula una, quæ dicitur Aiſiolcurt, & in ipſo pago in villa Curticulas, nuncupata manſi ſeptem & medietas eccleſiæ de Duriaco. Apud caſtellum Nigellam ſuper fluvium Ingon, pontem cum terra appendente ibi. In Tegeri-Hamo * manſi duo, & in villa, quæ dicitur ſancta Radegundis, manſi tres. In vico Perronæ capella * Sancti Quintini cum quatuordecim hoſpitibus. In villa Alania [a] ſuper fluvium Halæ [b] duodecim hoſpites cum terra colenda & prato uno. Ad eccleſiam ejuſdem montis reſpicit villa, quæ Vivarius * dicitur, cum ſuis adjacentiis. Super fluvium Gruſionem, in villa quæ Donius * vocatur molendinum unum cum tertia parte prati ibi appendentis. In pago Sueſſionico, in villa quæ Alamans vocatur, tres manſi cum curtis indominicata. In his ergo Deo, ſanctoque martyri Quintino datis rebus nullus heredum vel propinquorum meorum, non comes ſeu vicecomes, nec cujuſlibet ingenuitatis homo, aliquid amodo accipiat cauſa conſuetudinis ſeu advocationis, non bannum, non juſtitiam, non diſtrictionem, niſi fideli precatu ipſius abbatiæ abbatis. Quod qui infringere præſumpſerit, pro ſuæ temeritatis auſibus æternis ſubjaceat maledictionibus, & publicis coactus reſipiſcere cogatur legibus. Cujus actionis teſtes laudatores, confirmatores, hi ſunt. Ego Adalbertus comes, qui juſſi fieri, ſubſignavi. Signum Heriberti comitis. S. Widonis comitis. S. Eilberti. S. Ivonis. S. Warneri. S. Lauberti. S. Gozlani. S. Odonis. S. Walcbiſi. S. Wazelini. S. Macherii. Sig. Odonis. Sig. Amalrici. Ego Leudulfus Vermandenſis ac Noviomenſis eccleſiæ epiſcopus relegi, ſubſcripſi, confirmavi. Actum in curia ſancti Quintini die paſſionis ejus.

* *Etrinham.*
* *nunc parochialis.*
[a] *Alaine.*
[b] *Hal.*
* *Vivier.*
* *Doin.*

rum etiam priſcorum regum munificentia, magnorum prædiorum copiis præ ceteris nobilior apparebat, maxime cum ad ſui decoris augmentum venerabile ſacratiſſimi Maglorii archipræſulis corpus penes ſe retineret humatum. Greca ergo ibidem devotus monachorum adminiſtrante ſtrenuiſſimo viro, Junano nomine, paſtorali cura cum æterno Regi indeſeſſi militaret excubiis, fertur eum divinitus fuiſſe præmonitum, ut urgente perſecutionis tempore Galliarum in partes ſecederet, ubi tranquilla pace & tutiſſima mereretur potiri requie. Quam ob rem adhortante venerabili Salvatore epiſcopo, ſumptis multorum ſanctorum pignoribus, quæ per fidelium manus undique illic devecta fuerant; ſacriſque ipſius eccleſiæ codicibus & ſignis, aliiſque eccleſiaſticis utenſilibus exſules egrediuntur a ſuis ſuis. Jam metas exceſſerant pattiæ, cum Dolenſis necnon & Bajocenſis eccleſiæ miniſtri ſe illorum hæſerunt comitatui, ferentes ſecum ſancti patriarchæ Sanſonis, necnon & glorioſi epiſcopi Senatoris; ſanctorumque pontificum Paterni & Scubilionis venerabiles artus, una diu, multumque per extera & incognita loca peregrinatori. Verum dum per triennium hæc acerrima perduraret guerra, Richardus comes Danos, Alamannos & Deiros in auxilium advocavit: a quorum infeſtatione cum Gallia diverſa concuteretur incommodia, venerandus Salvator epiſcopus, paucis ſecum junctis fidelibus, ob imminentem tabiem barbarorum Pariſius urbem nobilem munitiſſimamque adierunt. Quam ingreſſi, cum, ſicut moris eſt iofius gentis, eorum deſolationi dulciſſimo affectu compaterentur, eorum inopia quorumdam fidelium caritate ſatia abunde ſupplebatur. Aliquanti ſper deniqne ibidem commorati, cum paganorum immanitatem in chriſtianos crebrius graſſari conſpicerent, omni ſpe ſibi abſciſſa in patriam redeundi, provida diſpenſatione omnium Rectoria, & Creatoris fine ſe nequaquam ulterius receſſurum elegerunt, ſi ſaveure divinitute ab ipſo civitatis principe, videlicet Hugone Francorum duce, locus ad tantorum ſanctorum corpora digne locanda largiretur. Deus inito conſilio, ipſum ducem tunc in urbe demorantem adierunt, ſecum quorumdam ſanctorum pios cineres deferentes. Ingreſſi autem principis aulam, cum ſecretius de quibuſdam negotiis reperierunt pertractantem. Sed cum ducis colloquium diutiſſime protelarentur, forte ſuper menſam ſanctorum corporum glebam depoſuerunt, principis præſtolantes adventum. Interim vero hora prandii imminente, cum is qui principalibus præerat epulis, ad procurandum convivium aulam fuiſſet ingreſſus, ad viros Dei, ubi reſidebant devenit, & virga, quam manu geſtabat, ſuper corpora ſancta percutiens, ut egrederentur procacibus verbis admonuit, nec tanti ſceleris immanitatem impune tulit. Extemplo ergo a dæmone corripitur, & huc illucque debaccando diſcurrens furioſus, atrocirer vexatur. Dumque alii ab eu puguia tunduntur, alii diverſis contumeliis afficiuntur, ingens per regiam aulam tumultus exoritur, & ob hoc dæmoniacus vinculis adhibetur: ſanctorum corpora ab omnibus venerantur; & tanti prodigii novitas principia aurea aggreditur, qui ilico nimio terrore compulſus, mox cum ſuis ad ſanctorum corpora progreditur, atque coram eis humi proſtratus, ne ſibi quod factum fuerat, in peccatum reputaretur, ipſis apud Dominum ſuffragantibus humili devotione precatur. Sublatis autem inde in eccle-

LXIII.

Tranſlatio ſancti Maglorii & aliorum Parſior.

Ad lib. 4. ſ. n. 35. Ex ver. cod.

OPerserunt Dani ſuperficiem terræ ſicut locuſtæ, nec erat cuiquam hominum eos facile prohibere. Quorum baſilem animoſitatem præſul egregius Aletinæ civitatis, Salvator nomine, cum inter alia ſe nullo juvamine perferre diffideret, ſublato corpore beatiſſimi Machuti prædeceſſoris ſui Lehonenſe monaſterium celeri curſu expetiit. Inibi ſiquidem jam multi ſacri ordinis miniſtri, hujus cladis fragore perterriti, confluxerant, quia idem locus non ſolum pro ſui amœnitate pollebat præcipue, ve-

eleſia factis ſanctorum artubus ab ipſo Hugone ſtrenuiſſimo duce, quæ regum antiquitus munificentia fuerat conſtructa, & in honore beati apoſtoli Bartholomæi conſecrata, in quo canonicorum ordo divinum celebrabat officium, ſunt deportata: atque ibidem decimo-ſexto Kalendas Novembris cum digno honore collocatur corpus videlicet beati Samſonis Dolenſis archiprælulis, Maglorli ejuſdem archipræſulis, Machuti epiſcopi, Senatoris epiſcopi, Leonarii epiſcopi, Wenslis ſacerdotis, reliquiæ Briomagli & Corentini, Lencerni epiſcopi, Leviani epiſcopi, Ciſeriani epiſcopi; pars pretioſorum corporum Melorli & Tremorii Wingantonis abbatis, Senſili abbatis; pars corporum Paterni & Scubilionis; dens ſancti Budoci. Erant autem in ipſa eadem eccleſia aliorum ſanctorum reliquiæ & corpora, quæ tam regum quam fidelium manibus, ut in regali capella, inantea fuerant delata. Pace itaque in tota Gallia & Nortmannia vigente & florente, quidam eorum qui de Britannia Pariſius advenerant, nutu, ut creditur, divino ſumptis ſanctorum corporibus, quæ illic ſecum detulerant, almi videlicet Samſonis, & beati Leonarii, necnon & ſancti Wenalis, aliorumque quorumdam ſanctorum, quidam eorum patriam repedare, quidam ad alia Galliæ loca migrare diſpoſuerunt. Quod cum duci nunciatum fuiſſet, licet ægre tuliſſet, vim tamen eis noluit inferre, retentis quibuſdam membris ſanctorum, abire permiſit, qui recedentes, alii Corbollum caſtrum, alii Bellum montem expetierunt, ubi & quievetunt; alii etiam ad alia Galliæ loca abierunt: Sancti vero corporis Samſonis procuratores, quia in Britanniam redire volebant, maxima parte ipſius ſancti corporis retenta, & alia cum capite conceſſa, remeare permiſit, qui abeuntes, cum per Aurelianenſem urbem iter facerent, in ipſa urbe quibuſdam incommoditatibus detenti, diu multumque morati ſunt. Dux autem eccleſiam beati Barholomæi, quæ tantarum ſanctorum reliquiis videbatur illuſtrata ampliavit, quam poſtmodum in honore prædicti Apoſtoli atque beatiſſimi Maglorii, eo quod beatum Samſonem in archipræſulatu Dolenſi meruiſſet ſublimari, dedicari fecit: in qua etiam monachos ad divinum officium peragendum conſtituit, quibus ſemper abbatem ex propria congregatione præeſſe, tam regali quam ſacerdotali auctoritate ſtabilivit: qui etiam cum ſua venerabili conjuge, Adelaide nomine, filia Pictavorum comitis de progenie Caroli Magni, eidem eccleſiæ magna dona poſſeſſionesque & prædia obtulit, quæ ſub nomine Lotharii regis & Ludovici deſcribi & confirmari præcepit, regioque ſigillo muniri conſtituit.

Sub Roberto vero rege, memorati ducis filio, comes Britannorum, Berengarius nomine, Pariſius advenit eumdem principem viſurus, militareque obſequium præbiturus. Quod audientes Monachi eccleſiæ ſanctorum Bartholomæi atque Maglorii confeſſoris, ipſius regem urbis adierunt rogantes, ut ſuis precibus apud præfatum comitem obtineret, quatenus eccleſia beatiſſimi Maglorii, in Lebonenſi pago ſita, quæ malignorum crebris infeſtationibus in abſiditate redacta videbatur, cum ſuis appendiciis eccleſiæ beatorum Bartholomæi atque Maglorii concederet: quia nimirum decebat, ut, ſicut hæc ipſius ſancti confeſſoris corporali præſentia illuſtrari videbatur, ſic ipſa Lebonenſis eccleſia, quæ tanti patroni mæſta corporali carebat abſentia, eidem Pariſienſi eccleſiæ perpetuo ſubjici non denegaretur. Prædictus itaque comes tam regis quam monachorum piæ petitioni præbens aſſenſum, ipſam Lebonenſem eccleſiam, quæ in honore ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli & beati Maglorii fuerat conſecrata eccleſiæ pronominatæ in urbe Pariſiaca ſitæ, cum ſuis poſſeſſionibus benigne conceſſit, quam ipſe etiam poſtmodum largiſſimis prædiis propria donatione amplavit. Directi ſunt autem illic monachi ſex a venerabili Harduino, qui eo tempore congregationi Pariſienſi præerat abbas, qui ipſum Lebonienſe monaſterium in priſtinam conſtructionem reducerent; quatinus ibidem ſervi Dei monaſtice viventes, remota ſæculari pompa, cælibem vitam achitare ſatagerent. Prædicti autem monachi juſſa patris complentes, ob multitudinem pro loci amœnitate ibidem conſtruentium, ocius in ptiori renovatum eſt ſtatu.

LXIV.

Heriberti comitis Trecenſis charta pro Dervenſi monaſterio.

Ad lib. 48. n. 04. *Ex Chartulario.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Heribertus Francorum comes inclitus. Si aliquid ex propriis facultatibus noſtris, dum adhuc vivimus, & in hac copore manemus, ad loca ſanctorum, in uſus ſcilicet ac ſtipendia ſervorum Dei condonamus, æternam exinde retributionem a Deo nos promereri procul dubio in futuro non dubitamus. Quapropter notum eſſo volumus omnibus ſanctæ Dei eccleſiæ rum præſentibus ſcilicet quam futuris, quia cum ad noſtram notitiam perveniſſet, quod monachi S. Petri Dervenſis monaſterii, ubi videlicet glorioſus martyr Bercharius, & beatiſſima virgo Chriſti Theodoſia corpore requieſcunt, vini penuriam ſuſtinerent, eorum anguſtiæ clementer compaſſi tractare diligenter cœpimus, quid ad ſupplementum indigentiæ ipſorum in hac parte eidem loco conferre deberemus. Quod cum ſedulo animo volveremus, ad memoriam redinimus, quoddam noſtræ Proprietatis alodium, quod adjacet in villa, cui Velcianas nomen eſt, ut ipſum pro remedio animæ noſtræ prædicti loci fratribus Deo & ſancto Berchario deſervientibus traderemus. Quod & fecimus cum conſilio videlicet Francorum procerum atque omnium fidelium noſtrorum, tam clericorum, quam laicorum. Res autem quas præfatu monaſterio tradidimus, ſitas videlicet in ſupradicta villa, Velcianas nomine in comitatu Oſminſe, ſpeciali denominatione deſignamus; id eſt manſum unum indominicatum, cum appendiciis ſuis, quidquid videlicet ibidem ſolida firmitate habere videbamur, id eſt vincas ad ipſum manſum aſpicientes, terras cultas & incultas, prata, ſilvam unam. Et hæc omnia ſunt intra fines ſupradictæ villæ Velcianas adjacentia. Hæc itaque ad honorem Dei ſancto Petro ſanctoque Bercharío in uſus monachorum ſibi ſervientium, ſumma devotione, & alacri voluntate pro remedio animæ noſtræ habenda, tenenda, poſſidenda contulimus, ut ipſis intercedentibus, a Deo & peccatorum noſtrorum veniam & vitam conſequamur æternam. Ea ſiquidem interpoſita conditione, ut monachi ibidem conſiſtentes, præſentes videli-

eet & futuri, memoriam mei in omnibus divinis officiis habeant, cotidie unem missæ celebrationem pro me faciant, atque unum psalmum per singulas regulares horas persolvant; & cum septem specialibus psalmis memoriam meam adjungant quamdiu in hac vita manseros: post discessum autem meum anniversarium obitus mei diem per singules annos faciant. Si quis vero, postmodum aut ego ipse, aut aliquis successorum meorum vel quælibet suspecta persona contra hanc nostræ donationis traditionem insurgere, & eam quodammodo infringere vel immutare voluerit, imprimitus iram omnipotentis Dei & sancti Petri, sanctique Bercharii incurrat, & in die judicii a Dei misericordia alienatus, cum Dathan & Abiron perpetuas inferni pœnas sustineat, & insuper regio fisco quadraginta auri libras inferat, & quod repetit evendicare non valeat: sed hæc præsens traditio per succedentia tempora firma, stabilis & inconvulsa permaneat constipulatione subnixa. Ut autem hæc nostræ donationis auctoritas omni tempore vigeat, & inviolabilem firmitatis observantiam habeat, manu propria omniumque fidelium & amicorum nostrorum, tam clericorum quam laicorum, subter firmari & corroborari fecimus. Signum domni Heriberti inclyti Francorum comitis, qui hoc testamentum fieri & firmari jussit. Sign. domni Odonis comitis filii sui. Sign. Willelmi. Sign. Yfuardi comitis. Sign. Nivardi. Sign. Wualfonis. Sign. Richardi. Sign. Wiberti. Sign. Hertvei. Sign. item Wiberti. Sign. Odonis majoris. Sign. Sigiberti. Sign. Rimari. Sign. Waiteri. Sign. Widonis. Sig. Heriberti decani Altivillaris. Sign. Constantii. Sign. Otgeri monachi ipsius loci. Sign. Gilduini. Isti sunt firmatores & testes qui præsentes fuerunt, & hanc donationem cum aliis pluribus firmaverunt. Actum Velcianis villa publice, regnante domno Lothario rege anno vicesimo-septimo feliciter.

LXV.

Lotharii Regis confirmatio.

Ad lib. 2. n. 31.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Lotharius divina propitiante clementia Francorum rex. Si justis & rationabilibus servorum Dei petitionibus aurem clementiæ impendimus, procul dubio exinde æternam a Domino mercedem nos recepturos speramus. Quapropter universis sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus tam præsentibus quam futuris notum fieri volumus quod adeuntes regiæ celsitudinis nostræ præsentiam, dilectissima scilicet nobis conjux nostra regina, nomine Emma, simul etiam Adalbero sanctæ Laudunensis ecclesiæ, necnon & Gibuinus Catalaunensis sedis antistites reverendi intimaverunt nobis, qualiter Heribertus comes palatii nostri, nobis Karus & fidelis in omnibus, ad locum sancti Petri Dervensis cœnobii, ubi sanctus martyr Bercharius corpore requiescit, humiliter, venisset, & quoddam sui juris alodium, quod a progenitoribus suis illi contigerat, pro remedio animæ suæ ejusdem loci fratribus ad supplementum vioi inopiæ, quo iidem fratres maxime indigere videbantur, devote tradidisset. Insuper etiam ad notitiem posterorum suæque traditionis firmitatem cartam exinde & venturam sub præsentia plurimorum secundum morem legalem supradicto loco publice perfecisset. Igitur hujus rei gratia, prædicti pontifices, interveniente quoque præfata regina, karissima nobis nostra conjuge, petitionem supradicti comitis Heriberti unanimiter nobis inferentes, clementiæ nostræ pariter suggesserunt, ut hanc ejus traditionem, quam ipse Deo & sancto Petro ob salutem sui fecerat, nos præcepti nostri auctoritate præmuniremus. Adjacet vero alodium in pago Otmense, intra fines villæ, quæ Velcianas dicitur, notis ac legitimis terminis præfixum, supra videlicet, & intra illius aquæ decursum, ubi Vetus materna nominatur, illi scilicet alodo æqua pene portione conjunctum atque conterminum, quod in eadem villa prædicti monachi ab antiquo possidere videbantur. Nos itaque cæleſti beneficio permoti, horum principum nostrorum precibus autem benigne accommodantes, ut eosdem Dei servos pro salute nostra, necnon & dilectæ conjugis ac prole nostra, simulque & statu regni nostri copiosius divinam majestatem exorare delectet, decernimus atque constituimus, ut supradictum prædium ab eodem Heriberto, fideli nostro comite traditum, absque ullius contradictione personæ legitimo & quieto jure, cum vineis silvis, pratis, aquis aquarumve decursibus, terris cultis & incultis, exitibus & regressibus in perpetuum possideant, & quicquid exinde facere voluerint, liberam & quietam in omnibus habeant facultatem, ea videlicet lege a nobis interposite, ut si quis contradictor existat, hanc multam sustineat, ut centum auri libras regio fisco nostro primitus inferat, & quod temeraria præsumptione conquæritur, penitus obtinere non valeat. Ut autem nostræ auctoritatis decretum per succedentia tempora contra omnia obstacula inviolabile permaneat, manu nostra ac fidelium nostrorum, tam episcoporum quam procerum Francorum corroborari, & anuli nostri impressione subter justimus insigniri. Signum domni Lotharii gloriosissimi regis. Arnulfus notarius ad vicem Adalberonis Remorum archiepiscopi recognovit. Actum Lauduno-Claveto, anno dominicæ incarnationis DCCCCLXXX. regnante domno Lothario anno XXVII. feliciter.

IN-

INDEX GENERALIS

EORUM, QUÆ CONTINENTUR

IN TOMO TERTIO

ANNALIUM BENEDICTINORUM.

A

Aloncus ſeu Adaloncus abbas Luxovii, 521. 554.
Abbatis electio ſit libera, 546. Chartæ electionis abbatis, 537. 653. Unius electio per papam confirmanda, 152. Abbatis regularis nuncupatio, 488. Abbas ſub epiſcopo in cathedralibus monachorum apud Anglos, 37. Non convenit epiſcopo abbatem eſſe monachorum, 585. Abbatum epiſcopalia ornamenta, 82. Uni dalmaticæ & ſandaliorum uſus permiſſus, 561. Abbas imperiali ſceptro pro baculo utens, 125. Abbati ſpirituali juriſdictio conceſſa, 303. Per abbatem ordinatio facta, 203. Johannis VIII. hac de re epiſtola ad Epiſcopos Britanniæ, 634. Abbatum motutio a Carolo Calvo facta, 4. 53. 77. 78. 114. 228. Abbates duo ſimul in uno monaſterio, 544. Abbates coadjutores, 261. 559. Succeſſores ordinati deceſſoribus viventibus, *ibid.*
Abbas ſæcularis reverendus appellatus, 134. 146. Et reverentiſſimus, 360. Abbates ſæculares luxurioſi obſervantiæ cauſa, 289. 307. Regulares reſtituendi, *ibid.*
Abbates canonici, 284. 338. 605.
Abba-comites, 72. 402.
Abbates uxorati, 283. 295. 307. &c.
Abbatiæ laicis datæ, 300. 383. 405. &c. Indotem feminis, 410. Abbatiæ virorum datæ mulieribus, 204. 250. Puellarum viris, 147. 344. 415. Fœminis maritatis, 475.
Abbatiolæ nomen inditum eccleſiis, in quibus unus aut alter clericus erat, 205.
Abbatiſſa ſynodo intereſt, 275. Unius electio per papam confirmanda, 152.
Abbo ex abbate S. Germani epiſc. Autiſiodori, 24. 25. 44. 69. Heribaldo ſuccedit, 56. 57. Ejus obitus, 78.
Abbo epiſc. Magdalonenſis, 279.
Abbo epiſc. Nivernenſis, 211. 297. 217.
Abbo epiſc. Sueſſion. 334. 345. 458. Epiſcopatus Remenſis ei commendatus, 355. Archicancellarius, 353. 367. 380.
Abbo abbas Floriaci, 554. Puer Floriaci educatus & oblatus, 501.
Abbo abbas S. Martialis Lemovic. 6. 43. 52. 322.
Abbo abbas Maſſiaci piiſſimus, 235.
Abbo Abbas, 329.
Abbo monachus Pratenſis doctus, 344. Ejus ſcripta, 235. 247.
Abbo pater S. Odonis, 307.
Abderames rex Mauritum, auctor perſecutionis in Hiſpania, 7. Pœnas luit, 17.
Abderramanus rex Arabum, legatus ad eum miſſus Johannes Gorzienſis, 492. 493. Ad ejus præſentiam ut admiſſus, 505. 506.
Abdila regulus Cæſarauguſtæ, 42.
Abraham epiſc. Friſingæ, 583. 608.
Abraham abbas Crudatenſis, 559.
Abſalon monachus Glonnæ, S. Florentii corpus e Trenorchio Salmurum aſportat, 470. 475. Ejus obitus, 496.
Abſtinentia non ſit nimia, 209.
S. Abundii mart. tranſlatio Bercetum, 2.
Acardus epiſc. Ternaunæ, 141.
Acclamationes junctæ litaniis, 302.
Acfredus abbas Balneolenſis, 461. 490.
Acfredus comes Bituricenſis, 535. Occiſus, 537.
Acfredus comes, pater Acfredi ducis Aquitaniæ, 363. Eccleſia ab eo Monti Olivi legata, 304. Litteræ referuntur, 645.
Acfredus dux Aquitaniæ, 329. 357. 403. Monaſt. Celſinianenſi munificus, 363.
Acfredus vir nobilis, 457.
Achadeus comes, 215.
Achardus vir nobilis, 457.
Achericus monachus pius in Alſatia, 387.
Achideus epiſc. Dienſis, 497.
Actardus epiſc. Namnetenſis, 33. 98. 360. Romam miſſus, 227. 228.
Adacius ſeu Adalaſius multorum monachorum pater, 406. 419. a S. Odone pluribus monaſteriis præpoſitus, 376. Monaſteria ei commiſſa, S. Auguſtini Lemovic. 392. Sarlatenſe, 405. S. Sori, 419. Tutelenſe, 322. 376.
Adacius abbas Pigiaci, 589.
Adagrinus, abbas Indenſis, 422.
Adalainus abbas Craſſæ, 258.
Adalaldus epiſc. Turonum, 237. 243.
Adalana abbatiſſa Aſnedenſis, 20.
Adalardus ſeu Adelhardus, epiſc. Rothomagi, 160. Ejus obitus, *ibid.* 565.
Adalardus epiſc. Anicienſis, 338.
Adalardus epiſc. Lemovic. 381.
Adalardus epiſc. Veronæ, 122. 123. Excommunicatur, 594.

Adalardus abbas S. Albani Moguot. 558.
Adalardus abbas Corbeiæ, ejus laudes, 208.
Adalardus abbas Piglaci, 57. 935.
Adalardus, seu Adelhardus abbas Senonienſis peſſimus, 217. 398.
Adalardus abbas S. Vitoni, 570. 605.
Adalardus comes abbas S. Amandi, 43. 214. Abbas Epternaci, 77. Abbas Sithicenſis, 84. 93. 95. 124. Abbatia privatus, 77. Abbas Stabulenſis. *ibid.* Abbas S. Vedaſti, 29. 216. An abbas S. Symphoriani Æduenſis, 43.
Adalardus comes, 111. 223. 569. 219.
Adalardus incluſus Pulcæ, 42.
Adalardus pius monachus Hirſaugiæ, 352.
Adalauda abbatiſſa Barcinon. 444.
Adalbaldus abbas S. Martialis Lemovic. 392.
Adalberones in ordinem monaſticum beneſici, 552.
Adalbero archiepiſc. Remenſis, 483. 555. 561. 594. 602. 626. Pit archiepiſcopus Remenſis, 559. Ejus beneficia, *ibid.* Ei adhæret Gerbertus, 560. S. Arnulfi mart. corpus Moſomum transfert, 560. 568. Ubi monachos inſtituit, 569. Eis privilegium a papa obtinet, *ibid.* S. Theoderici corpus e tumulo effert, 594. In ejuſdem ſancti monaſterio monachos reſtituit, 579. Duas ſynodos convocat ad Montem S. Mariæ, 578. Archicancellarius, 524. 588. 608.
Adalbero epiſc. Auguſtanus, 120. 164. 270. 274. Laureshami abbas inſtitutus, 271. Abbatia cedit, 283. Ejus dictum de religione monachorum S. Galli, 270. Iterum S. Gallum inviſit, 286.
Adalbero epiſc. Baſileæ, 359.
Adalbero ſeu Aſcelinus epiſc. Lauduni, 579. 596. 622. 626. Notarius regius, 587.
Adalbero epiſc. Mettenſis, 352. 368. 383. 385. 398. 420. 422. 432. 434. 448. 451. 452. 467. 472. 475. 476. 480. 492. 522. 525. Monachorum pater dictus, 446. S. Trudonis monaſterio præfectus, *ibid.* Gorzienſibus infenſus ſit placatior, 397. Monachos apud S. Arnulfum inſtituit, 422. Per eum reſloreſcit partheniam S. Glodeſindis. 445. Item aliud S. Petri, 522. Cadroe monaſt. S. Clementis præficit, 465. Ejus obitus, 529.
Adalbero epiſc. ipſi Reginonis chronicon euncupatum, 265. 305. *Vide*, præfationem.
Adalbero abbas S. Ferucii, 337.
Adalbero nepos S. Udalrici, 514. Coadiutor avunculi factus, 565. Epiſcopatu excluſus moritur, 566.
Adalbertus ſeu Adelbertus primus epiſc. Magdeburgi, 524. 542. 592. Abbas Wiſſenburgi 492. 524. 530. Ejus miſſio in Ruſſiam, 513. 514. Inde huc fructu redit, 616. Pit Magdeburgi primus antiſtes, 552.
Adalbertus Pragenſis. Ejus vitæ primordia, 592.
Adalbertus abbas Caſtrenſis, 42.
Adalbertus abbas Medianenſis reformator, 432. 486.
Adalbertus abbas Savinionis monaſt. 229.
Adalbertus abbas S. Zenonis, 358.
Adalbertus decanus S. Martialis, 388.
Adalbertus monachus Floriaci pius, 30.
Adalbertus rex Italiæ, filius Berengarii, 467. 469. 497. 514. 528. 542.
Adalbertus comes, 84. 244. 297. 384.
Adalbertus comes Curienſis, filius Hunfridi, 345.
Adalbertus comes interfector Conradi ducis, 514. Capitis damnatus, 516.
Adalbertus comes Viromandorum. *Vide*, Albertus.
Adalbertus marchio Eporediæ, gener Berengarii imperatoris, pater Berengarii regis, 514. 515.
Adalbertus marchio inſtaurator monaſt. Bremetenſis, 514. 525.
Adalburgis uxor Hugonis comitis Divion. 511.
Adalelmus. *Vide*, Adelelmus.
Adalera prioriſſa Barcinon. 444.
Adalgagus ſeu Adalgiſus epiſc. Nammaburgi, 396. 407. 524. 532. Ejus epiſtola ad Proceardum, 475. Hatvi duodecimum abbatiſſam ordinat, 558.
Adalgagus abbas Werdenſis, 544.
Adalgarius ex monacho Corbeiæ-novæ epiſc. Hammahurgi, 49. 202. 250. 274. S. Remberto ſuccedit, 249. 250.
Adalgarius ex abbate Trenarchii epiſc. Æduenſis, 52. 275. 307. 339. 360. 383. Ejus mors 369. Cujus auctor non eſt Gerfredus monachus, 378.
Adalgarius epiſc. Lingonum, 458.
Adalgarius ſeu Adalgirus abbas Auriliaci, 278. 282. 309.
Adalgarius ſeu Adalgiſus abbas Belli-loci, 544.
Adalgarius abbas Corbeiæ-novæ, 49. 205. 209. 236. 241. 265. 367. 382. 249. Ejus obitus, 276.
Adalgarius abbas S. Faronis, 30.
Adalgarius notarius regius, 174.
Adalgaſius abbas Vabrenſis, antea Palnati, 90. 228. 251.
Adalinda uxor Acfredi comitis, 304. 328. 363. Ejus litteræ pro Monte-olivi, 645.
Adalinda uxor Heberardi comitis repudiata, 345.
Adalolfus comes Bolonienſis & Teruan. abbas Sithienſis, 324. 367.
Adalolfus alter abbas Sithienſis, 388. 518. Obit, 526.
Adalongus comes, 275.
Adalpertus abbas Calini, 437.
Adalrannus II. epiſc. Matiſcon. & abbas Nantuaci, 261.
Adalricus abbas Dervenſis, 202. 270.
Adalſendis uxor Aimonis domini Burbonenſis, 344.
Adalſona mater ſancti Aureliani epiſcopi Lugdunenſis, 56. 76.
Adsitrudis mater S. Geraldi Auriliac. 272.
Adslwala abbas & archidiaconus Mettenſis, 233.
Adalwardus ex monacho epiſc. miſſionarius, 260. 532. 596.
Adalwinus epiſc. Saltzburgi, 241.
Adam abbas Caſaurienſis, 545. 558. 614.
Adam abbas Farfæ, 414.
Adam abbas S. Manſueti, 532. 554.
Adamus ex nobili Ræto monachus Einſidlenſis, 465.
Adana ſoror Eccardi comitis, monacha Eboriaci, 283.
Addila abbatiſſa Herifordenſis, 32.
Adela uxor Arnulfi comitis Flandriæ, 389. 440. Introducta in eccleſiam S. Bertini, 409.
Adela uxor Eblonis ducis Pictav. conditrix parthenii ſanctæ Trinitatis, 522. Ibidem facta monacha, 523.
Adela ſeu Herloch uxor Willelmi comitis Pictav. 476. 513.
Adela comitiſſa Andecav. uxor Gaufredi Griſagonellæ, S. Albino benefica, 556. 584.
Adela comitiſſa, 305.

Ade-

Adela comitiſſa, filiæ ejus Milo, 426.
Adela filia Wickmanni comitis, 562.
Adelais abbatiſſa, filia Ottonis I. 605.
Adelais imperatrix uxor Ottonis Magni filia. Rodulfi II. regis Burgundiæ Jurenſis, 482. 485. 503. 514. 524. 531. 535. 538. 539. 543. 560. 565. 576. 579. 586. 595. 602. 605. Primo Lothario regi Italiæ nupta, 382. A Lothario ſponſo dotata, 410. Eo mortuo Adelberti regis nuptias reſpuit, 467. Uxorem eam ducit Otto I. 479. Ottoni filio per S. Mayolum reconciliata, 583.
Adelais regina uxor Ludovici Balbi, mater Caroli Simplicis, 198. 203. 280. 281. 285. 295. 294.
Adelais conjux Adalberti marchionis, 514.
Adelais uxor Conradi comitis, filia Ludovici Pii, 24. 502. 532. 541. In S. Germanum benefica, 68.
Adelais uxor Hugonis Capeti, filia Willelmi ducis Caput-Stupæ dicti, 551.
Adelais uxor Lamberti comitis Cabilon. 597. 614.
Adelais ſoror Rodulfi I. regis Burgundiæ Jurenſis, uxor Richardi ducis, ipſi dum abbatia Romanis, 250. Præceptum refertur, 640. Eam S. Odoni committit, 573.
Adelais uxor Roberti Fortis, 280.
Adelais conjux Rogerii Comitis Carcaſſenſis, 605. 610.
Adelais comitiſſa Provinciæ uxor Willelmi comitis, 592.
Adelais matrona conditrix monaſt. S. Salvatoris prope Narbonam, 508.
Adelbertus. *Vide*, Adalbertus.
Adelelmus, ſive Adalelmus epiſc. Lauduni, 355. 316.
Adelelmus epiſc. Pariſiorum, 334.
Adelelmus epiſc. Sagii, 593.
Adelelmus epiſc. Silvanect. 404.
Adelelmus epiſc. Rotom a Willelmo Pio miſſus, 318.
Adelelmus comes abbas S. Vedaſti, 285.
Adelelmus comes, 126. Noviomi obtruncatus, 379.
Adelelmus miles crucem, & prædium dat S. Benedicto, 502.
Adelerius monachus Floriaci eruditus, 190.
Adelgiſus dux Beneventanus, 21. Ejus iaſamis proditio, 524.
Adelhardus. *Vide*, Adalhardus.
Adellinda abbatiſſa Buchaugienſis, 288.
Adellindu conditrix monaſt. Buchaugienſis, *ibid.*
Adelmannus puer de manu raptoris per S. Maximinum liberatus, 526.
Adelmarus abbas S. Vitoni, 567. 570.
Adelmarus diaconus Virdun. ad agendam pœnitentiam vitæ reſtitutus, 358.
Adelmodus abbas S. Vincentii Mett. 532. 577.
Adelmodus archidiaconus Ceaoman. 500. 538.
Adelpertus epiſc. Capuæ, 466.
Adelperrus abbas Caſini, 393.
Adelſtanus rex Angliæ. *Vide*, Ethelſtanus.
Ademarus abbas S. Maxentii, 554.
Ademarus, ſeu Aymarus, Ilmarusve comes Divion. 292. S. Benigno beneficus, *ibid.* 404.
Ademarus vicecomes Lemovic. 500.
Ademarus vicecomes Scalarum inſtaurator monaſt. Tutelenſis, 521. 375. 376. Ejus teſtamentum & ſepultura, 376. 377.
Ademarus Cabanenſis monachus S. Eparchii, ejus profapia, 392. 427.
Adenulfus caſtaldeus Aquinenſis Caſinenſibus infeſtus in ordinem redactus, 466.
Adeodatus abbas S. Mariæ Trevir. 592.
Adeps ad uſus monachorum, 162.
Adhegrinus eremita, 430. Balmam cum S. Odone ſecedit, 308. Eremum petit, *ibid.* Eum invifit S. Odo, 400.
Adhelmeus abbas Foſſati, 337.
Adica abbas S. Prudentii, 473.
Adjuvandus abbas Eliſontiæ, 318.
Ado epiſc. Viennæ, 145. 169. 175. Lugduni a Remigio detinetur, 42. Viennæ fit epiſc. 79. Pallio donatus, *ibid.* Anaſtaſii ad eum litteræ de obitu Nicolai I. 127. Hadriani II. ad eum epiſtolæ, *ibid.* Velnenſem eccleſiam S. Augendo confirmat, 252. S. Deſiderii vitam ad S. Otilam mittit, *ibid.* Scribit vitam S. Theuderii, 253. Ejus obitus, 275.
Ado epiſc. Matiſconenſis, 337.
Adolenus epiſc. Albienſis, 244.
Adolenus abbas S. Sulpicii, 210.
Adolfus diſcipulus S. Odonis, 429.
Adferuerus abbas S. Martini de Caſtaniera, 426.
Adſo abbas S. Baſoli, 117. 481. 553. 578.
Adſo abbas Dervenſis, 366. 399. 553. 560. An abbas S. Manſueti, 554. Altaria obtinet, 567. Ejus ſcripta, 553. Inter ejus codices Eutichi dialogus, 117.
Adſo abbas Luxovii, 554.
Adſo comes Roſniacenſis Dervo beneficus, 553.
Adraldus abbas Auriliaci, 410. 570.
Adremarus abbas & conditor monaſt. Arremarenſis obit, 6.
Adrevaldus monachus Floriaci, Adalbertus dictus, 30. Ejus ætas, 199. Ejus opus contra Johannem Scotum, 62.
Adventius epiſc. Mettenſis, 40. 145. 155. Approbator divortii Lotharii regis, 78. Reſpiſcit, 120. Nicolao I. ſcribit, 104.
Advertus ſeu Arveus ex abbate Lezatenſi abbas Clafiacus, 541. 660.
Adulfus abbas Burgenſis, 590.
Adulfus abbas S. Martini Compoſtell. 303.
Adulfus comes pater S. Senorinæ, 590.
Ædilwlfus, ſeu Ædiluifus rex Anglo-Saxonum, 42. A Ctrolo rege honorifice exceptus, *ibid.* Ejus filiam Judith uxorem ducit, 47.
Æduenſis Eccleſia: Odonis regis præceptum pro ea, 251. 258. Diploma Ludovici IV. 395. Epiſcopo interdicta ſubjectio Flaviniaci & Corbiniaci, 269.
Æduenſes epiſc. Adalgarius, 206. Nerveas, 210. Jonas, 43. Liudo, 169. Mothoinus, 66. Rotmundus, 567. Wala, ſeu Wala, 258. Walterus, 488. Anſegiſus expungendos, 366. Epiſcoporum catalogus emendatur, *ibid.*
Æliredus rex Angliæ. *Vide*, Alfredas.
Æneas epiſc. Pariſienſis, 87. 253. Notarius regius, 36. 43. Ejus electio in epiſc. Pariſienſem, 32. Ejus opus contra Græcos, 128. Ejus pietas in transferendo S. Mauri corpore, 158. Ejus obitus, 164.
Æricas abbas Strydenſis, 21.
Æthelgeofa abbatiſſa Sceftonienſis, 225.
Æthelredus ſeu Athelredus epiſc. Wintoniæ, dein primas Cantuariæ, 162. Fit primas Cantuariæ, 157. Obit, 254.
Æthelſtanus presbyter Anglus eruditus, 224.
Æthelwoldus epiſc. Wintoniæ. *Vide* Ethelwoldus.
Æva comitiſſa in S. Germanum Pariſ. beneficia, 4.
Agano epiſc. Carnuti, 568.

Aga-

Agapitus II. papa, 516. 585. 401. 447. 462. 463. 478. 494. Ejus epiſtola pro monaſt. Celſinianenſi, 479. Privilegium pro Coxano, 472. Pro Craſſa, 475. Pro Rivipullo, *ibid.* Ejus obitus, 491.
Agelrudis ſeu Agelguida imperatrix uxor Widonis, 261. 277.
Agelwinus abbas, 26.
Agenoldus abbas Gorziæ. *Vide*, Einoldus.
Agenor archidiaconus Cabilon. præbendam dat Cluniaco, 614.
S. Agilli corpus alio delatum, 404.
Agilmarus epiſc. Viennæ, 42. 72. Ejus obitus, 79.
Agilmarus epiſc. Avernenſis, 238. 289.
Agilo ſeu Aylo monachus S. Aori, ei commiſſum regimen monaſt. Sithienſis, 440.
Agilulfus abbas Bobii, 277.
Agimenſis epiſc. Bernardus, 600.
Agius epiſc. Narbonæ & abbas Vabrenſis, 215. 346.
Agius epiſc. Aurelianenſis, 2. 34. 87.
Agnes abbatiſſa S. Zachariæ, 54.
Agnius monachus Arvernenſibus litem intentans cauſa cadit, 164.
Agnus in die paſchæ ſuper altare non conſecrandus ſed benedicendus, 129.
S. Agoſredi reliquiæ in baſilica Pratenſi, 281. 334.
S. Agricolæ epiſc. Cabilon. corpus repertum, 594.
Agripinnenſes epiſc. *Vide*, Colonienſes.
Aholdus comes Anholtenſis, conditor parthenii Geyſekenſis, 462. 482.
S. Aicadri abbatia corpus Haſpras delatum, 22.
Aiglo abbas S. Petri Vivi, 348.
Aignarus abbas Figiaci, 22.
Aigo matrona religioſiſſima in Catalonia, 571.
Aillboldus monachus ad Nortmannos in fide erudiendos miſſus, 50.
Aillemundus epiſc. S. Dionyſio infeſtus, 555.
Ailoni abbatiſſa Piaſcenſis, 420.
Ailvinus-comes. *Vide*, Ethelvvinus.
Aimericus epiſc. Narbonæ, 402. 409. 472. 489. 572. Multas eccleſias S. Pontio Tomeriarum confert, 418. Ejus hac de re inſtrumentum refertur, 658.
Aimericus epiſc. Carnuti, 468.
Aimericus abbas Arulenſis, 499.
Aimericus abbas Caſaurienſis, 229.
Aimericus abbas S. Martialis, 427. 588.
Aimericus comes Perenaiacus, 600.
Aiminus abbas Trenorchii. *Vide*, Haiminus.
Aimiricus abbas Caunenſis, 346.
Aimo epiſc. Valentinus, 435. 497.
Aimo ſeu Eimo abbas S. Martini Æduenſis, 209. 309. 338. 353. 357.
Aimo abbas Angeriaci & S. Cypriani Pictav. 417. 437.
Aimo abbas S. Petri Cabilon. 594.
Aimo abbas S. Martialis Lemovic. 309. 328. 392. 427. An idem abbas Tutelenſis, 322. 328. 375. 376.
Aimo abbas Stradenſis, 22.
Aimo abbas Vezeliaci, 132. 338. 581.
Aimo dominus Burbonenſis, 545.
Aimo. *Vide*, Haimo.
Aimoinus epiſc. Seduni, 48.
Aimoinus Floriaci fit monachus, 613. Ejus ætas ſacram Euchariſtiam veneratio, 442.
Aimoinus monachus Pratenſis, ejus ſcripta, 246.
Ainardus abbas Foſſatenſis. *Vide*, Einardus.
Airardus epiſc. Noviomi, 379.
Airardus abbas S. Theoderici, 560. 579. 594. 608.
Airardus monachus Auriliaci, 579.
Alrichus abbas Indenſis reliquias obtinet, 445.
Alagus canonicus Autiſiodor. doctus, 222.
Alaina comitiſſa monacha, 457.
Alanus dux Britanniæ, 272. 392. Rex dictus, 513.
Alardus abbas Dervenſis, 270.
Alaricus abbas Inſulæ-Barbaræ, 84.
Alaricus vir ſanctus in Uſnaugia inſula Rheni, 534.
Alawicus abbas Augiæ, 588. 425. 446. 503.
Albæ-Pompeiæ epiſc. Flocardus, 515. Epiſcopatus, Aſtenſi unitus, *ibid.*
Albegundis uxor Eccardi comitis, 282.
Albericus epiſc. Reatinus, 561.
Albericus abbas Dervenſis, 270. 366. 599.
Albericus abbas S. Benigni, 366. 404. Ejus charta electionis, 653.
Albericus abbas S. Germani Paſiſ. 608.
Albericus abbas S. Martini Trevir. 591.
Albericus abbas, monachus S. Remigii, 554.
Albericus princeps Romanorum, 364. 365. 382. 400. 401. 414. 416. 417. 448. Ejus donatio facta monaſt. S. Andreæ, 447. Hugoni regi reconciliatus, 400. Iterum ab eo diffidet, 413. Ejus obitus, 490. 492.
Albericus comes Matiſcon. 489. 581. Trenorchio beneficus, 569.
Albericus vicecomes Aurelianenſis, 540.
Albericus, ab eo interfectus Megingaudus comes, 265.
Albericus notarius regius, 284.
Albertus abbas S. Albini Andecav. 556. 584. Ejus obitus, 604.
Albertus abbas S. Hucberti, 432. 489.
Albertus abbas S. Maxentii, 417.
Albertus ſeu Adalbertus comes Viromandenſis, 440. 455. 509. 526. 579. 616. Abbas S. Quintini, 455. Monaſt. Inſulano beneficus, 535. Inſtaurator S. Quintini de Monte, 596. Ejus charta refertur, 665.
Albertus dux Tuſciæ in Johannem VIII. iniquior, 298.
Albertus de Chavano an inſtaurator Uſercæ? 500.
Albertus cancellarius, 249.
Albienſes epiſc. Adolenus, 244. Frotarius, 571.
Alboinus epiſc. Pictavorum, 437.
Alboinus epiſc. Sedunenſis, 48.
Albrada uxor Ragenerii ducis, 554.
Albradus rex. *Vide*, Alfredus.
Albuinus comes, 205.
Albuſtus abbas Ferrarienſis, 178.
Alcedronenſis pagus, ſeu Alciodriſus, is eſt Autiſiodorenſis, 25.
Alda regina uxor Hugonis regis Italiæ, 369. 381.
Alda filia Hugonis regis Italiæ, 382. Alberico Principi nupta, 401.
Aldebertus epiſc. Burdegalæ, 194.
Aldebrandus, ſeu Hildebrandus abbas, 504. 645.
Aldehingus abbas Cellenſis. *Vide*, Haldegingus.
Aldredus epiſc. Eboraci, 284.
Aledramus ſeu Aleramus marchio conditor monaſt. Gaſſani, 514.
Aledrardus abbas, 483.
Aledraonus comes Tricaſſinus, 53. 163.
Aletenſes epiſc. Rivalinus, 240. Salvator, 609.
Alettramnus comes in S. Dionyſium beneficus, 205.

Ale-

Aletramnus abbas Larbii, 483. 502. 512. An is eſt Aledrandus abbas, 483. 512. Ejus obitus, 554.
Alexander epiſc. Viennæ, 305. 359.
Alfonſus ſeu Adelfonſus Magnus rex Hiſpaniæ, 229. 259. 302. Conditor monaſt. Lerenſis, 240. Ejus epiſtola ad canonicos S. Martini, 302.
Alfonſus IV. Monachum induit, 378. Exuit, *ibid.*
Alfonſus-Petri eremita Silentii, 339.
Alfredus ſeu Ælfredus rex, Angliæ Magnus dictus, 226. 240. Albradus dictus, 277. Ejus initium, 162. A Barbaris victus, 224. Litteras reſtituit, 223. 224. Monaſteria ab eo condita, 284. Ejus obitus, 223.
Alfricus monachus Corbeiæ novæ pius, 260.
Alfridus ſeu Altfridus ex monacho epiſc. Hildensheimenſis, 20. 50. 102. 214. 226. 241. 250. 265. An abbas Rhonenſis, 202. Duo Monaſteria inſtituit, 20. Obit, 273.
Alfridus abbas S. Auguſtini Cantuar. 254.
Alfritha regina Angliæ uxor Eadgari, 565.
Algarus comes Hoylandiæ, in Cruſandam beneficus, 58. 126. Fortiter pugnans contra Danos occumbit, 155.
Aligernus abbas Caſini, 457. 466. 524. S. Nilus ab eo exceptus, 613.
Allo dux conditor monaſt. apud Luccam, 15.
Almannus monachus Altivillarenſis, ejus facta & ſcripta, 259. Epitaphium refertur, 628.
Almeradus epiſc. Regenſis, 456.
Aloara comitiſſa Caſinatibus quam benefica, 55.
Alpais filia Ludovici Pii, 28.
Alparius abbas Caſaur. 323.
Alpinus epiſc. pater ſpiritualis S. Pufinnæ, 81.
Alſtanus abbas Glaſtoniæ, 543.
Altaris tabula lignea in baſilica Compendienſi, 287.
Altaris vinlatio quantum diſpliceat Deo, 442.
Altarium mentio in donatione eccleſiarum, 567. 615.
Altaſia uxor Leobaudi viri nobilis, 208.
Alterius abbas incerti loci, 329.
Altheim, Rætiæ locus, ibi habita Synodus, 396. Ejus duo decreta referuntur, 653.
Altmarus comes S. Medardi abbatiam dat pro Vedaſtina, 264.
Alveus abbas S. Petri Carcaſſ. 468. 464. Obit, 510.
Alwala ſeu Alwalo epiſc. Lugduni, 276. 282.
Amalarius an ſcripſerit contra Goteſchalcum, 23.
S. Amalbergæ corpus in monaſt. Blandinienſi, 251.
Amalberga abbatiſſa S. Juliæ Brix. 54.
Amalbertus abbas Floriaci, 608. 613. 496. Abbas S. Florentii Salmur. 556. 583. 604.
Amalbertus notarius regius, 237. 242.
Amaldus abbas Medianenſis, 452.
Amalranus canonicus Remenſis, 230.
Amalaricus epiſc. Taurini, 369.
Amalricus epiſc. Tuſonum, 22. 27. 43.
Amalricus epiſc. Comenſis & abbas Bobii, 85.
Amalricus ex monacho epiſc. Spirenſis, 256.
Amalricus abbas Miciaci, 579.
Amalricus abbas Stradenſis, 21.
Amalricus miles S. Michaëli ad Moſam beneficus, 432.
Amalungus epiſc. Werdenſis, 524.
Amalungus vir doctus frater Ekkehardi monachi S. Galli, 487.
Amalwinus dux Burdelienſis, 302.
S. Amandi corpus in monaſt. S. Germani Pariſ. allatum, 159. In monaſterio Elnonenſi requieſcit, 356.
Ambaſciare, id eſt intervenire, 187. 193. 217. 282.

Ambianorum urbs combuſta, 354.
Ambianenſes epiſc. Geraldus, 431. Helmeradus, 98. Otgerus, 257. Ragembaldus, 463. &c. Ragenarius, 13. Theobaldus, 578.
Amblardus epiſc. Lugduni, 464. Niſiaci cellæ conditor, 604.
Amblardus epiſc. Arvernorum, 508.
Amblulfus abbas Novalicienſis, 172.
Ambroſius epiſc. Bergami, 561.
Ambroſius comes Bergami ſuſpendio ſtrangulatus, 271.
Ambroſius cancellarius Ottonis I. 549. 558.
Amedeus abbas Flaviniaci, 488.
Amelia conditrix Monſi-Garnerii, 419.
Amelius abbas S. Saturnini, 559. 582.
Amelius vicecomes, 460.
S. Ameltrudæ virg. corpus prope Gemeticum, 181.
Amicus abbas Crudatenſis, 359.
Amiternum exciſum, 361.
Amizo epiſc. Taurinenſis, 540. 541. 660.
B. Ammonis epiſc. Tulli corpus in monaſt. S. Manſueti, 532.
Amolo epiſc. Lugduni, ejus ad Gotheſcalcum epiſtola, 19. An vere ejus eſt? 75. Ejus eſt liber contra Judæos, 49. Ejus obitus, 20.
Aan abbas S. Hilarii Carcaſſenſis, 37.
Anagniæ epiſc. Zacharias, 46.
Anaſredus, comes Narbonenſis, 90. Is eſt Hunfredus Gothiæ-marchio, *ibid.*
SS. Anaſtaſii & Innocentii reliquiæ in monaſt. Gandersheimenſi, 20.
Anaſtaſius III. papa, 328.
Anaſtaſius antipapa, 54.
Anaſtaſius epiſc. Senonum, 504. 555. Ejus obitus, 596.
Anaſtaſius epiſc. Sabinenſis, 462.
Anaſtaſii bibliothecarii duo, 32.
Anaſtaſius bibliothecarius presbyter cardinalis S. R. E. 32. 178. Ejus ad Adonem litteræ de obitu Nicolai I. 127.
Anaſtaſius abbas S. Mariæ trans Tiberim, tum bibliothecarius S. R. E. 52. 53. 54. Suppetias tulit Johanni diacono, 55. Acta ſynodi VIII. generalis latine vertit, 149. Et vitam S. Dionyſii, 284.
Anaſtaſius abbas Sancti Salvatoris prope Farfam, 267.
Andecavorum urbs a Carolo Calvo recepta, 68. S. Mauricii eccleſiæ diploma a Carolo Craſſo conceſſum, 137. Ei data abbatia S. Sergii, 313.
Andecavenſes epiſc. Dodo, 98. Neſingus, 340. Rainaldus, 380. &c. Reimo, 237. ſeu Raino, 313.
Andelaogo, ſeu tertiæ cæſpite donatio facta, 356. 575.
Andernacenſis ad Rhenum pugna, 180. 181.
Andreas epiſc. Laudenſis, monaſt. S. Petri decimas concedit, 373.
Andreas abbas Ambroſianus, 82.
Andreas abbas Mauri-monaſt. 286.
Andreas Britto pius, 331. Gorziæ fit monachus, 384. Romam miſſus, 385. 448.
Andulfus abbas Werthinenſis, 142.
Angelarius ex abbate Caſinenſi epiſc. Teanenſis, 123. 232. 245. 262. 263. 297.
Angelberga imperatrix, *Vide*, Engelberga.
Angelmodus epiſc. Sueſſion. *Vide*, Engelmodus.
Angilbertus epiſc. Mediolani, 309.
Angilbertus abbas Corbeiæ, 69. 179. Librum regi offert, 108. Obit, 257.
Angilbertus. *Vide*, Engilbertus.
Angilramnus ex primicerio monachus Gorziæ, 385. 386.

Anglis, in ea vix ullus monachus qui non Benedictinus, 277. In cathedralibus electi eum monachis, 157. Monastici ordinis renovatio, 421. 522. 538. 564. Concordia monasteriorum, 545. Persecutio in monachos, 593. Literæ ab Alfredo assitutæ, 1240.
Anicienses episc. *Vide*, Podienses.
Animæ, de unica in omnibus hominibus anima opinio a Ratramno refutata, 130.
Ancalgensis silva in Anglia, ibi anachoretæ, 155. 156.
Anni initium a natali Domini, 295. 392.
Anno episc. Frisingæ. 142.
Anno ex abbate Magdeburgi episc. Wormatiæ, 407. 471. 482. 542. 562. Obit, 586.
Anno abbas S. Galli intrusus, 433. 481. Obit, 487.
Anno abbas Gemetici tum Miciaci, 416. Milciacum restituit, 434. Obit, 569.
Ansæ-villa locus prope Lugdunum, 381. 416.
Ansbaldus abbas Prumiæ, 78. 89. 218. Obit, 239.
S. Ansbeati monachi reliquiæ Resbaci, 471.
Ansbeatus ex monacho episc. Cameraci, 523.
Ansbertus archicancellarius, 142.
Anscharius subdiaconus, invasor sedis Lingonensis, 72.
Anscharius episc. Hammaburgi, apostolus gentium Septentrionalium, in ejus gratiam Bremensis ecclesia in metropolim erecta & unita Hammaburgensi, 58. Ejus virtutes, 106. Extremus morbus, *ibid.* Ultima epistola, *ibid.* Extrema facta & obitus, *ibid.* Ejus vitæ scriptores, 108. Ejus liber de miraculis S. Willehadi, 80.
Anscharius comes, 272.
Anschericus episc. Lugduni, 960.
Anschericus episc. Parisiensis, 217. 240 246. 305. Abbas S. Germani Autissiodor. 240. 242. 278. Archicancellarius, 288. 294. 296. 300. Ejus obitus, 313.
Ansegisus seu Anseglisus ex abbate S. Michaelis episc. Senonum, 260. 275. 279. 283. 296. 297. Romam a Carolo Calvo Missus, 759. Egiloni succedit, *ibid.* Ei primatus per Gallias concessus, 278. Ejus obitus, 221.
Ansegisus, seu Anselisus episc. Treverensis, 317. 355. Non Ædueusis, 366. Archicancellarius, 376. 381. 383. 395. 426.
Ansegisus monachus Centulæ a Carolo rege Romam missus, 232.
Anselmus II. episc. Mediolani, 221.
Anselmus episc. Aurelianorum, 290.
Anselmus episc. Lemovicum, 279. 220.
Anselmus abbas Farfæ, 37. 228.
Anselmus abbas incerti loci, 40.
Anselmus canonicus S. Quintini conditor monast. Insulani, 335.
Anselmus comes, 435.
Anselmus filius Aledrami marchionis, 514.
Anselmus monachus ædituus Baonicnsis, 368.
Anserada, pia mulier Isala, 314.
Ansgardis uxor Ludovici Balbi, 198. 205. 227. 268.
Ansilberga abbatissa S. Juliæ Raix. 85.
Anspeatus episc. Mediolani, 194. Johannis VIII. ad eum epistola, 226. Ejus obitus, 221.
Ansterius episc. Lugduni, 300. 304.
Anstcus ex decano Gorziensi abbas S. Arnulfi Metl. 386. 448. 465. 475. 482. 501. Ejus obitus, 521.
Anstcus abbas, 554.
de Antichristo libri Adsonis, 553.
Antonius episc. Brixiæ, 297. 207.
Antonius abbas Neapolitanus, 225.
Antonius præceptor S. Mayoli, 457.
B. Aper quotus Tulli episc. 558. Ejus corpus absconditur, 299.
Apocrisiarii officium in monasteriis quale, 458.
Aptensis episc Arnulfus, 457.
Aquensis prædium in pago Trecensi, Ferrariensibus perfugium, 82.
Aquenses archiepisc. Israël, 460. Odalricus, 564. Robertus, 206.
Aquila abbas S. Petri-Vivi, 1460. 558.
Aquila fusilis mira in monast. Laubiensi, 567.
Aquileiæ patriarcha, Wipertus, 294.
Aquinus via nobilis Donatus Cluniaci, 456.
Arabes. *Vide*, Mauri.
Aragundis regina uxor Ordonii II. 590.
Arandiselus abbas monast. Agci, 281.
Arbertus abbas S. Arnulfi. *Vide*, Heribertus.
Arcamboldus abbas incerti loci, 42.
Archembaldus episc. Senonum, 518. Monasterio S. Petri-Vivi infestus, 503. Ejus mors, 555.
Archembaldus episc. Turonum, 522.
Archembaldus, seu Ercamboldus multorum monachorum pater, 406. 429. Abbas Floriaci 430. 431. 439. Per eum reformatum monast. S. Remigii, 442.
Archembaldus seu Erchemboldus abbas S. Apri, 397. 431. 522. 532.
Archidiaconi plures in una ecclesia, 538.
Archidiaconi monachi in cathedralibus, 513.
Archimandrita pro episcopo, 526.
Aridecarius episc. Veronæ, 1220.
Ardericus episc. Italus, 466.
Ardingus episc. & archicancellarius, 530.
Ardradus episc. Cabilon. 273. 281. 304. 538. 537.
Ardradus pater Anseglisi & Walæ episcoporum, 223.
Arduicus episc. Vesontion. 545. 560.
Arduinus, *Vide*, Harduinus.
Arechisus princeps Beneventanus, ejus somnium de patriarcha C. P. 38.
Arelatenses episc. Iterius, 559. Manasses, 377. Rostagnus, 179. Rotlandus, 1206.
Arembertus abbas S. Petri Carnut. 488. 510.
Arembertus monachus Cellensis pius, 564.
Aremburga uxor Willelmi comitis Burdegal. 205.
Aretinus episc. Petrus, 367.
Argentoratl seu Argentorati episc. Baltrannus, 210. Erchinbaldus, 487. Otbertus, 298. Rothardus, 422.
Argeaicus abbas Insulæ-Barbaræ, 84.
Argimirus martyr Hispanus, 17.
Argirinus episc. Lingonum, 248. 258. 283. 292. 304. Relicto episcopatu fit monachus, 316.
Arialdus episc. Clusinus, 314.
Aribertus episc. Narbonæ, 279.
Aribertus abbas Romanensis, 305.
Aribertus monachus abstemius, 439.
Aaidus abbas S. Benigni, 366. 464.
Arisonsus seu Erisonius abbas Montis-olivi, 536. 557. 582.
Arigaudus abbas S. Petri Vivi, 372. 404.
Aripaldus abbas Ambrosianus, 287.
Armandus episc. Tolosæ, 236.
Arnaldus episc. Ebredunt, 254.
Arnaldus episc. Aniciensis, 403.
Arnaldus episc. Arvernensis, 232. 403. 405. 427.
Arnaldus seu Arnoldus episc. Tulli, 298. 319. 230. 248. 271. Ejus obitus, 272.
Arnaldus abbas Cormarici intrusus, 536.
Arnaldus abbas S. Savini Tarb. 445.
Arnaldus comes filius Adalasiæ, 640.
Arnaldus dux Wasconum, in Sollemniacenses optime affectus, 203.
Arnaldus ex comite Eculismensi monachus conditor Buxiaci, 453.
Arno seu Harnus episc. Wirzibuagi, 450. 1870.
Arnoldus abbas S. Quintini de Insula, 535.

Arnoldus dux Bajoariæ ab Hugone rege Italiæ victus, 381.
S. Arnulfi mart. corpus Moſomum tranſlatum, 560. 568.
Arnulfus epiſc. Aptenſis, 457.
Arnulfus epiſc. Aurelianorum, 532. 579. 608.
Arnulfus epiſc. Auſcenſis, 536.
Arnulfus ex abbate Rivipulli epiſc. Gerundæ, 429. 478. 499. 500. 523. 571. 598.
Arnulfus epiſc. Tulli, 145. 319. 531. 552.
Arnulfus abbas S. Martini Ædenſis, 289. 208. 209.
Arnulfus abbas Aniænſ, 308.
Arnulfus abbas Auriliaci, 371. 403. 418. Per eum inſtitutum monaſt. S. Pontii Tomer. 401. Reformatum Monaſterium S. Theotfredi, 409.
Arnulfus abbas Eliſontiæ, 318. 319.
Arnulfus abbas S. Polycarpi, 251.
Arnulfus abbas S. Suvini Pict. 87.
Arnulfus abbas S. Columbæ, 216.
Arnulfus rex Germaniæ, tum imperator, filius Carlomanni, 120. 207. 208. 270. 244. 246. 247. 249. 250. 251. 254. 253. 266. 271. 283. Laureſhami Adalberonem abbatem inſtituit, 271. Carolo Craſſo ſuffectus, 242. Nortmanni ab eo cæſi, 259. Ejus dona S. Emmerammo, 265. Ejus pietas & munificentia in Cremifanium, 270. Ejus expeditio in Italiam, 271. Synodo Tribur. adeſt, 274. Zuenteboldum filium regno Lotharii imponit, 275. Auguſtus coronatus, 276. 278. Hungari ab illo in auxilium accerſiti, 290. Obit, 284. Ejus diploma pro Tullo-Leucorum, 271. Refertur, 642. Alia ejus diplomata, 249. 254. 259. 276.
Arnulfus dux Bajoariæ Malus dictus, 337.
Arnulfus comes Flandriæ, Magnus, ſeu Vetulus dictus, 324. 404. 409. 412. 451. 456. 483. 485. 505. 510. 515. Abbas Sithienſis, 488. Abbatiam pro libitu ordinat, 516. 517. Ejus reformationem procurat, 440. Illuc tranſfert ſanctorum corpora, 474. Abbas S. Vedaſti, 285. Inſtaurator S. Bavonis, 415. & Blandinii, 423. Illuc SS. Wandregiſili & aliorum corpora tranſferri curat, 440. Calculo a S. Gerardo liberatus, 415. Willelmum ducem Nortman. dolo perimit, 434.
Arnulfus minor comes Flandriæ, 538. 591. De filiis comitis Montenſis victor, 582. 594.
Arnulfus comes Hollandiæ, filius Theoderici II. 514.
Arnulfus comes advocatus Gerbergæ reginæ, 554.
Arnulfus comes frater Odalrici archiepiſc. Rem. ab impiis trucidatus, 430. 472.
Arnulfus comes a Nortmannis cæſus, 259.
Arnulfus cancellarius Ludovici III. Imperatoris, 552.
Arnulfus notarius Lotharii regis Franc. 323.
Arnulfus diſcipulus S. Odonis, 429. 430.
Arnuſtus epiſc. Narbonæ, 279.
Arnuſtus miles conditor Bainivillæ, 339. 370.
Arſenius epiſc. Rotheſis in Galliam legatus, 127. 140.
Arſias Raca epiſc. Laſcurrenſis, 599.
Arſindis comitiſſa Provinciæ uxor Willelmi comitis, 598. 603.
Artaldus ex monacho epiſc. Remenſis, 482. 393. 408. 423. 442. 442. 458. 456. 471. 476. 482. 485. Fit epiſc. Remenſis, 373. Ab eo inunctus Ludovicus, IV. 503. Expulſus, 415. Epiſcopatu denuo privatus, 422. Novi ejus conatus, 433. Reſtituitur, 448. Confirmatur, 452. 454. 465. Ludovici IV. filium baptizat, 455. Coſſam abbatiam S. Remigio concedit, 482. Monachos apud S. Baſolum reſtituit, *ibid.* Lotharium regem coronat, 485. Summus cancellarius, 404. 494. 485. 488. 509. Ejus obitus, 513.
Arteſuſus abbas S. Vincentii ad Vulturnum, 525.
Arvernorum epiſc. Agilmarus, 138. Amblardus, 308. Arnaldus, 403. Bego, 624. Bernardus, 472. Ermoldus, 329. Stephanus, 477.
Aſcelinus epiſc. Lauduni. *Vide*, Adalbero.
Aſmerius ſeu Aſenarius vicecomes conditor monaſt. Patriciani, 465. Abbas Lezati, *ibid.*
Aſolfus abbas S. Maximini Trevir. 526. 542.
Aſper an decanus an abbas S. Germani Autiſiodur. 613.
Anſpertus ex monacho epiſc. Ratiſponæ, cancellarius, 259.
Aſſerus, ſeu Aſſerius, Aſſeriove, epiſc. Schireburnenſis, 214. Scriptor vitæ Alfredi Magni, 284.
Aſtulfus abbas Ambroſianus, 387. 434.
Aſturicenſis eccleſia an a monachis poſſeſſa, 340. 357.
Aſturicenſes epiſc. Fortis, 339. Geonadius, 282. Ranulfus, *ibid.* Salomon, 339.
Ataſius abbas Lezati, 419.
Ataulfi duo epiſc. Compoſtellæ, 123. 302.
Ataulfus abbas Hiſpanus, 302.
Athanaſius Senior epiſc. Neapolitanus, 125. Neapoli ab eo monachi inſtituti, *ibid.*
Athanaſius præpoſitus S. Andreæ ob eleemoſynas non factas punitus, 46.
Athaulfus epiſc. Barcinonit, 64.
Athela uxor Geronis comitis, conditrix parthenii Aleſſevenſis, 611.
Athelmus ex epiſc. Wellenſi primas Cantuariæ, 324. 364.
Athenulfus comes Capuanus, 218. 245. 297. 313. 326.
Attila comitiſſa S. Benigno benefica, 294.
Atrebatum urbs furorem Nortmannorum experta, 113. Fortuito incendio cremata, 355.
Atrebatenſes epiſc. Dodilo, 265. Rotradus, 267. *Vide*, Cameraci.
Attila abbas S. Polycarpi, 218.
Attilanus epiſc. Zamorenſis, 326.
Attiniacum palatium regium, 60. 239. 304. In ejus villam Dionnam tranſlatæ S. Walburgis reliquiæ, 329.
Atto epiſc. Virduni, 72. 145.
Attu vicecomes Biterrenſis conditor Lezati, 419.
Atto. *Vide*, Hatto.
Ava abbatiſſa S. Crucis Pictav. 197.
Ava, an abbatiſſa monaſt. Tigurini, 31.
Ava comitiſſa & abbatiſſa, ſoror Willelmi comitis Aquitan. 310. 311. Cluniacum cedit Willelmo fratri, 264.
Ava comitiſſa, auctor parthenii Covarruvienſis, 601.
Ava comitiſſa uxor Gaufredi comitis, 402.
Ava comitiſſa uxor Mironis, 483. 500. 519.
Audacer abbas Cormarici. *Vide*, Odacer.
Audacer comes, 481.
Audaldus monachus Conchenſis, S. Vincentii corpori tranſferendo incumbit, 42.
Audegarius abbas Juncellenſis, 238.
Audeliodus epiſc. Helnenſis, 260.
Audincus chorepiſcopus, 248.
Audo comes, in ejus fundo reconditum corpus S. Mauri, 80. 99. 233.
S. Audoeni reliquiæ alio delatæ, 165. Rotomagum revectæ, 313.
Audradus Modicus, ejus revelationes, 2. 27.
Audus epiſc. Veronæ, ejus teſtamentum, 814.
Auſtridus comes, 554.

Augarius comes, 222.
Augusta-Vindelicorum ab Hunnorum invasione meritis S. Udalrici liberata, 355. Et ab Hungarorum obsidione, 499.
Augustenses episc. Adalbero, 166. Henricus 575. &c. Hiltinus, 337. Nitgarius, 141. S. Udalricus, 354. &c.
Augustodunenses episcopi, *Vide*, Æduenses.
Avigerna soror S. Geraldi comitis, 308.
Aula id est ecclesia, 335. 339.
Aunarius episc. Autisiodori, de scribenda S. Germani vita sollicitus, 89.
Avo abbas Corbeiæ-novæ, 176. 182.
Aupaldus abbas Ambrosianus, 337.
Aurea sanctimonialis Hispana martyr, 87.
Aurelianorum urbs a Normannis capta, 30. In favillas redacta, 115. 134. Cathedrali ecclesiæ restituta abbatia S. Johannis, 180.
Aurelianenses episc. Agius, 2. Anselmus, 100. Arnulfi duo, 613. Ermentheus, 390. Manasses, 613. Raimo, 251. Theodericus, 392. Trohannus, 333. Walterius, 183.
Aurelianus ex abbate Athanaci episc. Lugduni, 179. 184. 202. 206. 209. 213. 214. 272. Athanaci regularem disciplinam instaurat, 15. Fit præsul Lugdunensis, 175. Conditor Saxiaci, 71. 76. Nantuaco quædam restituit, 260. 262. Instrumentum refertur, 641. Ejus obitus, 276.
Aurelianus pater S. Aureliani episc. Lugd. 25. 76.
Aurelius martyr in Hispania, 17. 64. Ejus corpus Parisius translatum, *ibid.*
Autiensis episc. Isaurus, 357.
Autiensis episc. Garsias, 600.
Autonensis ecclesia a tributo Narbonensi pensitando liberata, 305.
Autonenses episc. Frugifer, 572. Godmarus, 251. Hetto, 572. Wadamirus, seu Guadamirus, 400.
Autbertus Avellensium comes, 230.
Autisiodori episc. Abbo, 57. Betto, 314. Christianus, 78. Gerannus, 314. Gerardus, 181. Heribertus, 563. Heribaldus, 21. Heristidus, 243. Hugo, 107. Richardus, 516. Wala, 212. Waldricus, 335. Wido, 383. Wigbaldus, 241.
Autpsandus, ei commissum monast. Cerretense, 332.
Awarnus episc. Cadurc. ejus dotatio Missiaco facta ad initium Ludovici Pii referenda, 406.
Avunculus pro patruo, 580.
Auxilius scriptor, an monachus, 305.
Axenius abbas Herensis, 35.
Aymardus abbas Cluniaci, 343. 427. 430. 435. 441. 443. 452. 456. 458. 471. 482. S. Odonis substitutus, 426. Mayolum coadjutorem eligit, 428. Ejus zelus, 429. Obit, 536.
Aymardus seu Ademarus miles, conditor Silviniaci, 191.
Aynardus glossarii auctor, 557.
Ayrardus abbas, 460.
Azan Jerosolymorum præfectus, 345.
Azarias monachus pius, 164.
Azenarius abbas S. Martini de Pinilla, 537.
Azila de *Masseres* monast. Faucensi benefica, 357.
Azo comes, 462.
Azzo episc. Comensis, 383.
Azzo scriniarius S. R. E., 455.

B

BAbo abbas Laureshami, 220. 272. 310. Badilo abbas S. Martini Æduensis, 282. 294.
Badilo abbas Saxiaci, 76.
Badilo ex comite monachus Æduensis, 76. 294.
Badilo monachus Vezeliaci, 76. 134.
Badinus abbas & instaurator Saviniaci, 435. 464. Severo fratri præstariam facit, *ibid.* Charta refertur, 660. Ejus obitus, 466.
Badoarius nepos ducis Veneti a Marino Estensi bello victus, 52.
Bajuli, monitorum genus, a regibus non admittendi, 1.
Baldemarus abbas Caunensis, 346.
Baldericus episc. Spirensis, 538. 561.
Baldo cancellarius regius, 194.
Baldricus episc. Trajecti ad Rhenum, 491. Alter ab episcop. Leodici, 533. Successor a Ratbodo præfigeratus, 217.
Baldricus episc. Leodici, 489. 496. 512. 533.
Baldricus abbas, cancellarius Ludovici regis, 31.
Balduinus abbas Blandini, 151.
Balduinus abbas Casini & S. Pauli Romæ, 401. 415. 427. 429. 437. 438. 447. 466. 491.
Balduinus comes Flandriæ Ferreus dictus, 29. Judith filia Caroli Calvi ab eo rapta, 85.
Balduinus comes Flandriæ, Calvus dictus, filius Balduini Ferrei, 180. 281. Abbas Sithiensis, 256. 285. Et Vedastinus, 266. A Fulcone archiepisc. Remensi increpitus, *ibid.* Ei mortem machinatur, 267. 281. Moritur, 324.
Balduinus comes Flandriæ, Junior dictus, filius Arnulfi, 440. 485. 516.
Balduinus comes Balzo dictus, 538.
Baltramnus episc. Argentorati, 210. 298.
Baltramnus abbas & conditor monaster. Anselesberg. Lutræ renovator, 507.
Baluzius (Stephanus) quanta in hos annales contulerit, 222. 376. 555.
Banfouensis vicus pagi Ambian. secessu S. Pusinnæ illustris, 82.
Baptismum fide recipiens Normannus, punitus, 92. De sacro fonte suscipere, id est baptizare, 455.
Baptizati omnes, verè Christi redemptionis participes, 29. 33. 42.
Barbam tondere, an nutrire, quid referat, 289.
Barcinonenses episc. Ataulfus, 64. Petrus, 571. Theodericus, 472. Vivens, 598. Willaranus, 499.
Bardas cæsar, 8. Ignatius ab eo sede CP. pulsus, 128.
Barensis episc. Johannes, 607.
Baretus dux Normannorum, 222.
Barnardus abbas S. Mauricii, 305.
Barnoinus episc. Viennæ, 202. 239. 254. S. Theuderii monast. reformat, 270.
Baro abbas Exaltiæ, 204.
Barri-castri conditio, 475.
Barrus focus S. Neoli, 334.
Bartholomæus abbas Insulæ Barbaræ, 184.
Bartholomæus notarius sub Carolo Calvo, 2. 44.
Basilea episc. Adalbero, 359.
Basilius abbas, ei commissum monast. S. Michaelis Cæretæ, 378.
Basilius Imperator Græcorum, eo agente celebrata Synodus VIII. generalis, 148.
Basilla abbatissa S. Stephani Argeotorati, 54.
Basivum palatium agri Ambianensis, 140. 274.
S. Basili elevatio, 372.
Bassacius abbas Casini, 125. Ad Ludovicum imperatorem legatus, 28. Ejus obitus, 34.

Batallum, id eſt duellum, 445.
S. Bavonis reliquiæ Laudunum delatæ, 20. Gandam relatæ, 415.
Bavo abbas Orbacī, 82.
Beanus patruelis S. Cadroæ, vir pius, 438.
Beata, an Berta uxor Bernardi comitis Petrocor. 439.
Beatrix uxor Roberti ex comite regis, 295. 447.
Beatrix uxor Frederici ducis Lotharienſis, 455. 561. 570.
Beatus epiſcopus, & archicancellarius Hugonis regis, 330.
Beatus abbas Cafauxienſis, 559.
Bebronus fluvius nunc Sivolis dictus, 353.
Beccanus abbas S. Auguſtini Cantuar. 254.
Bego epiſc. Arvern. 405. 614.
Bego epiſc. Podii, 410.
Bego abbas, 179.
Bego vicecomes, 90.
Belaſco abbas Getundenſis, *Vide*, Velaſco.
Belgium bello infeſtatum, 594.
Bellandus ſeu Betlandus abbas S. Vincentii Laudunenſis, 228. 326. 578. 602. 616.
Bellovacorum urbs a Normannis incenſa, 22. Epiſc. Bovo, 345. Etlurnus, *ibid.* Herminfredus, 22. Hildegarius, 345. Hildemannus, 22. Hildricus, 378. Honoratus, 264. Odacer intruſus, 215. Odo, 69. Turbæ pro ejus ſucceſſore eligendo, 204.
Bellum Pauliacum locus ad Ligerim, 338.
S. Benedictæ virginis & martyris corpus Auriniaci, 284.
Benedictini, ſoli monarhi in Anglia, 177.
Benedictini inſtituti propagatio in Galliam ante ſanctum Odonem, 561. 573.
S. Benedictus, ejus corpus Floriaco elatum, 30. Alio delatum propter metum Normannorum, 212. Ejus ope victi Normanni, 200. Ejus illationis hiſtoria, *ibid.* Difficultates expoſitæ, 201. Diluuntur, 202. Tempus expenditur, *ibid.* Normanni ab eo fugati, 209. Rollonis erga eum reverentia, 309. 313. Ejus eccleſia Romæ, 258. Ejus apparitiones 299. Ejus miracula, 121. 372. 588.
S. Benedicti Biſcopi corpus in monaſt. Thorneienſe advectum, 328. 564.
Benedictus III. papa, 21. 40. 47. Leoni IV. ſuccedit, 38. Ejus privilegium pro Corbeja, 40. A factioſis exagitatus, 42. Obit, 52.
Benedictus IV. Papa, 292. 300.
Benedictus V. Papa, 333. Poſt electionem relegatur, 329. 533. In Saxonia mortuus, 336.
Benedictus VI. Papa, 571. 581. 583. Interfectus, 582.
Benedictus VII. Papa, 557. 581. 582. 592. 600. 604. 607. 610.
Benedictus epiſcop. Britto emptor Miciaci, 390. 392.
Benedictus epiſc. Pulinſi, 561.
Benedictus epiſcopus Silvæ-candidæ, bibliothecarius S. R. E. 435. 437.
Benedictus chorepiſcopus Lemovic. oculis orbatus, 427.
Benedictus abbas Anianæ, primus Benedictini inſtituti reformator, 368.
Benedictus abbas S. Hilarii Carcaſſ. 605. 610.
Benedictus abbas Cluſinus, 541. Ejus vitæ duo fragmenta, 560. *& ſeqq.*
Benedictus abbas S. Martialis Lemovic. 321.
Benedictus abbas S. Andreæ Romæ, 447.
Benedictus abbas Savigniaci, 404. 436.
Benedictus abbas Weſtbunenſis, 435.
Benedictus filius Raimundi comitis Toloſani, monachus Vabrenſis, 50. 551.
Benedictus filius Theodeberti comitis palatii puer Den a patre in monaſt. S. Arnulfi oblatus, 522.
Benedictus monachus doctiſſimus, 354.
Benedictus Niger præpoſitus Salenſis, 588.
Benedictus præpoſitus epiſc. Aurelian. Miciacenſibus quam infeſtus, 392.
Benefactorum nomina ad Primam ex necrologio recitata, 70. 71.
Benignatus abbas Montis-Gargani, 254.
S. Benigni mart. hiſtoria paſſionis quomodo reperta, 100.
Benno epiſc. Mettenſis, Benedictus dictus, 358. 409. 502. Excæcatus, 568.
Benzo abbas Dervenſis & Cellenſis, 270. Dervo cedere coactus, 329.
Beornredus rex Merciorum, 68. 216.
Bera ſeu Berarius comes, 260.
Beraldus abbas Cluniaco beneficus, 426.
Berardus epiſc. Virduni, 560. 579.
Berardus abbas S. Martini Mettenſis, 455. 480. 550. 577.
Berardus miles Luxovienſibus infeſtus reſipiſcit, 522.
Berarius abbas S. Aniani, 279.
S. Bercharii tranſlatio in Burgundiam, 202. 338.
Berchtoldus ſeu Petchtoldus, abbas Gregorianus, 53. 205.
Berengarius epiſc. Virduni, 496. Corpus S. Firmini tranſfert, 505. Monachos apud S. Vitonum inſtituit, 480. 567. Ibi ſit monachus, 519.
Berengarius abbas Corbeiæ, 344. 379. 442.
Berengarius ex comite Fori-Juli imperator, 177. 245. 255. 270. 290. 294. 297. 523. 530. 558. A Rodulfo devictus, 349. Hungaros auxilio advocat, 457. A Flamberto trucidatus, 534.
Berengarius II. rex Italiæ, 447. 455. 497. 513. 525. Regnum Italiæ capeſſit, 467. Ottoni Magno ſe permittit, 479. Exul in Saxonia moritur, 543.
Berengarius dux Britanniæ, 523.
Berengarius comes Lomacenſis, 535.
Berengarius conſanguineus Ottonis I. 498.
Berengoſus abbas, 221.
Bereſvintia abbatiſſa Aſſindenſis, 169.
Bergamum ab Arnulfo captum, 272. Epiſc. Ambroſius, 561.
Berico clericus Leodici epiſcopus ordinatus, 254.
Bernacer ſocius S. Johannis Gorz, 552. 552. 584. 587.
Bernaldus epiſc. Tolioſæ, 537.
Bernardus epiſc. Agiunenſis, 600.
Bernardus epiſc. Arvern. inſtaurator monaſt. Iciodor, 472.
Bernardus epiſc. Biterrenſis abbas Anianæ, 508.
Bernardus epiſc. Conſeranenſis, 581.
Bernardus epiſc. Halberſtadi, 352. 481. Conditor parthenii Hadmerſleymenſis, 551.
Bernardus epiſc. Matiſconenſis, 202. 269.
Bernardus epiſc. Spirenſis, 256.
Bernardus abbas Belli-loci, 363. 453.
Bernardus alter abbas Belli-loci, 544.
Bernardus abbas Craſſæ, 472.
Bernardus abbas Floriaci, 22. 30. 43. 71. 87. 122. 584.
Bernardus abbas ſancti Galli, Screneus dictus, 218. 255. Exauctoratus, 235.
Bernardus abbas Iciodori, 472.
Bernardus abbas S. Illidii, 405. 410. 417.
Bernardus abbas Melundenſis, 67.
Bernardus abbas Sollemniaci, 203. 522. 529.
Bernardus I. abbas S. Savini Tarb. 444.
Bernardus II. abbas ſancti Savini Tarb. 445.
Bernardus abbas S. Juliani Turon. 430. 568.
Bernardus abbas Tutelenſis, 522.

Ber-

Bernardus filius Caroli Crassi, 245.
Bernardus comes Arvernorum seu Pictavorum, pater Willelmi Pii, 203. 528. 259. 264. 322. 328. Ejus tutelæ commissus Ludovicus filius Ludovici Balbi, 205. Ejus egregia crux in ecclesia S. Juliani Brivat. 264.
Bernardus comes Belvacensis, 295.
Bernardus comes Petrocoriensis, Sarlatum committit S. Odoni, 405. Monaster. S. Sori Adasio abbati, 412.
Bernardus comes Regiitestensis, 441.
Bernardus comes Silvanectii, 418.
Bernardus comes Tolosæ, 99. 135. 155. 161.
Bernardus comes instaurator S. Eparchii, 453.
Bernardus comes, filius Bernardi ducis Septimaniæ, privatus honoribus, 191.
Bernardi tres comites, 243.
Bernardus-Oddo comes Affaracensis, 465.
Bernardus vicecomes Ceritaniæ, 483. 599.
Bernardus frater Eccardi comitis, 182.
Bernardus nepos Gauzlini abbatis Fratensis, 159.
Bernardus Patriciaco beneficus, 435.
Bernardus vir nobilis in monast. S. Martini Æduensis sepultus, 202.
Bernardus monachus Francus, ejus iter ad loca sancta, 154.
Bernarius episc. Gratianopolit. 247.
Bernefridus primicerius Tullensis, 299.
Bernegarius comes exsul, 81.
Bernegaudus monachus a Lupo directus monachis Autisiodor. 61. 74.
Berneius decanus Niciaci, 390. 579.
Bernerius præpositus Virdunensis S. Vitono beneficus, 559.
Bernerus abbas Humolariensis, 450. 456. 495. 501. 526.
Bernerus diaconus præceptor Johannis Gorz. 350.
Berno episc. Matisconensis, 365. 375. 439. 457.
Berno abbas Castrensis, 42.
Berno primus abbas Cluniaci, 330. 335. 343. Ejus genus & initia, 331. Gigniacum condit, *ibid.* Privilegium a papa obtinet, 376. Ei Balma data, 398. Ibi S. Odo ab eo susceptus, 307. Cluniaci abbas factus, 312. Abbas Dolensis, 322. 335. Ejus testamentum & obitus, 359. 360. Ejus sanctitas & merita, *ibid.*
Berno alius ab abbate ab Hincmaro eruditus, 233.
Berno diaconus palatinus, 593.
Berno dux Nortmannorum, 59.
Bernolfus monachus Hirsaugiæ abbas Blidenstatt destinatus, 538.
Bernuinus episc. Silvanect. 404.
Bernuinus episc. Virduni, 355.
Bero episcopus, 435.
S. Berthæ reliquiæ Erefteim exceptæ, 175.
Berta filia Lotharii imperatoris, abbatissa Avennaci, 303. 367.
Berta abbatissa S. Juliæ Brix. filia Berengarii imperatoris, 330.
Berta abbatissa Humolariensis, 455.
Berta abbatissa S. Sixti Placent. 467.
Berta abbatissa Suessionensis, 383.
Berta filia Ludovici regis, abbatissa Turicina, 32. 58.
Berta regina uxor Rodulfi II. regis Burgundiæ Jurensis conditrix Paternaci, 344.
Berta mater Hugonis regis Italiæ, 357. 414.
Berta comitissa Nivernensis, 525.
Berta comitissa Provinciæ, uxor Gerardi de Rossillione, 79. Conditrix Pultariarum & Vezeliaci, 534. 535. Ejus palla altaris Lugduni asservata, 235. Pultariis sepulta, *ibid.*
Berta uxor Hugonis regis Italiæ, Bosoni primo nupta, dein Raimundo comiti Tolosano, 447. Ejus donatio facta Monti majori, 511.
Berta comitissa uxor Unfridi comitis, 286. 293.
Berta soror Alberici Principia Romanorum, 447.
Bertana uxor Eirici comitis, 238. 637.
Berteyz comitissa Tolosæ, conditrix monast. Vabreosis, 90.
Bertharius electus episc. Catalauni, sed non consecratus, 268.
Bertharius abbas Casini, 124. 125. 195. Basacio succedit, 74. Ejus martyrium, 232. Ejus non est liber anticimenon, 54.
Bertila imperatrix uxor Berengarii, 297.
Bertilo chorepisc. & abbas S. Benigni, 132. 146. 286. 293. Ejus obitus, 286.
Bertiniani annales, 210. Eorum auctor incertus, 88. 126. Hincmaro faventes, 88. 227.
Bertofredus abbas Melundensis, 67.
Bertoldus seu Bertradus abbas Arremarensis, 254.
Bertoldus abbas Blidenstati, 575.
Bertrada seu Bertradana abbatissa Eboriaci, 181.
Bertramus, ejus nomine vulgatus liber Ratramni, 62.
Bertrandus filius Willelmi comitis Provinciæ, 592.
Bertramnus abbas Nantuaci, 261.
Bertulfus ex abbate Mediolaci episcopus Trevirensis, 241. 260. 276. 280. Waltonem competitorem expertus, 245. Obit, 257.
Bertulfus rex Merciorum, 15.
Berto ex præposito S. Columbæ & abbate S. Heraclii episc. Autisiodori, 314. S. Columbæ monast. munit & ornat, 385. 386. Obit, 334.
Betto monachus Romam a Carolo rege legatus, 504.
Betto vir illustris, 35.
Birnstanus episc. Wintoniæ, 303.
Bisth-imus episc. Dorsereosis, 518.
Biso episc. Patherbrunnæ, 250. 256.
Biterrenses episcopi. Bernardus, 509. Rodoaldus, 402.
Biturigum urbs a Nortmannis incensa, 154. Episcopi, Frotarius, 190. Gerontius, 296. Hugo, 604. Madalbertus, 311. Rodulfus, 722. Vulfadus, 122.
Blandinus abbas Conchensis, 45. 57.
Blavinea vestis in monacho culpata, 332.
Blidulfus ex archidiacono Mett. monachus Gorziæ, tum eremita, 223. 386. 387. 422.
Blisium castrum a Nortmannis incensum, 34.
Blitgarius abbas Trenorchii, 209. 239. 252.
Bodo abbas Cellensis, 163.
Bodo abbas Corbeiæ, 313. Ejus obitus, 344.
Boilus episcopus, 313.
Boleslaus dux Boemiæ, Sævus dictus, obit, 546.
Boleslaus dux Boemiæ filius Sævi, ejus probi mores, *ibid.*
Bonefindus abbas S. Tiberii, 235.
Bonifacius VI. papa sotrusus, 278.
Bonifacius VII. papa intrusus, 582. 592.
Bonifacius episc. Gallus, 275.
Bonifacius abbas S. Sequani, 238.
Bonogill villæ duæ, 56.
Bonogilensis synodus, 43. Ejus privilegium pro S. Carileso refertur, 622.
Borellus comes seu marchio Barcinonensis, 328. 500. 530. 535. 572. 598. 619. Sancio Saturnino beneficus, 559. 581.

Boſo ex monacho epiſc. Merſeburgi, 532. Monaſterium condit, 482. Obit, 562.
Boſo abbas S. Germani Autiſiodor. 122. 123.
Boſo abbas Belli-loci, 363. 453.
Boſo ex comite rex Provinciæ, ſeu Arelatenſis, 252. 272. 274. 286. 158. 205. 206. 207. 209. 254. Ei abbatia S. Mauricii data, 247. Et Vienna commiſſa, 258. Rex Provinciæ coronatus, 206. Infra Viennam obſeſſus, 208. Captus, 227.
Boſo comes frater Rodulfi regis Franciæ, 174. 266. 273. 274. 292. Apud S. Remigium ſepultus, 293.
Boſo comes alter filius Richardi ducis Gorzienſibus ablata reſtituit, 412. 413.
Boſo comes Arelatenſis, 135.
Boſo cuſtos marcæ Lemovicinæ, 588.
Boſo miles Brajaco infeſtus, 302.
S. Botiani corpus Lauduoum delatum, 238. Petræ-pontenſibus redditum, 616.
Bovo ex monacho S. Luciani epiſc. Bellovaci 345.
Bovo epiſc. Catalauni, 330. 375. 456.
Bovo ſive Puppo abbas Corbeiæ-novæ, 176. 182. 250. Obit, 257. 260. Auctor chronici, 281. 320.
Bovo II. abbas Corbeiæ-novæ, 259. 286. 320. Mortuus, 335.
Bovo III. abbas Corbeiæ-novæ, 432. 448. Ejus obitus, 462.
Bovo abbas Vallilienſis, monaſterium apud Senonas reſtituit, 265.
Bovo vir nobilis avus Bovonis III. abbatis Corbeiæ novæ, 462.
Braxenſis eccleſia collegiata in diœceſi Remenſi, 558.
Bradingus epiſc. Matiſconenſis, 201.
Bremenſis eccleſia in metropolim erecta & unita Hammaburgenſi, 58. Colonienſis metropolis ſuffraganea dicta, 274. Epiſc. *Vide*, Hammaburgenſes.
Breves ſeu *Brevia*, Schedulæ continentes nomina amicorum tam viventium quam mortuorum, 71.
Breves, id eſt recenſio bonorum, 143.
Bribinus dux, Altahæ beneficus, 81.
Brigida filia Henrici ducis Bajoariæ, monacha Ratiſponæ, 586.
Briſacha caſtrum ad Rhenum, 409.
Brithelmus epiſc. Londonii, 309.
Brithelmus epiſc. Wintoniæ, 480.
Brithnodus abbas Elienſis, 318. 364. Pudicitiæ martyr, 615.
Brithnothus comes in Anglia, 581.
Brithocus monachus ſanctus, 140.
Brivate in eccleſia S. Juliani aſſervata egregia caux Bernardi comitis, 284. Brivatenſium canonicorum privilegium, 403. Eorum pietas & mens a cupiditate aliena, *ibid.*
Brixiæ epiſc. Autonius, 207.
Brunardus in S. Germanum Pariſ. beneficus, 4.
Brun cancellarius, 455.
Bruno epiſc. Coloniæ, filius Henrici Auceps, 309. 422. 433. 432. 485. 489. 492. 495. 498. 503. 505. 509. 512. 516. 533. 582. 596. Ejus præceptor Ratherius, 442. Abbas Lauriſſæ, 494. Dux Lotharienſis, 432. 481. Ab eo deſciunt Lotharienſes, 506. Archicapellanus, 481. 483. 527. 532. Fit epiſc. Coloniæ, 487. Ejus vitæ compendium, 493. S. Pantaleonis monaſt. condit, 494. Ejus plamors., 533.
Bruno ex monacho epiſc. Werdenſis, 320. 584. Non confundendus cum Brunone poſtea papa, 524. 592. Moritur, *ibid.*
Bruno dux Lintgardis reginæ frater, 211.
Brunwardus abbas Herſfeldenſis, 142. 176.
Bruxellæ, olim Bruſſela, 612.
Bugga matrona divinitus ſanata, 205.
Bullæ aureæ, 462.
Bullæ renovationem imperii Romani exhibentes, cui affignandæ, 292.
Bullæ pontificiæ, Agapiti, II. pro monaſt. Celſinianenſi, 479. Johannis VIII. ad Anſpeitum epiſc. Mediolan. 216. Ad epiſcopos Britanniæ de monachis ab abbate ordinatis, 634. Ad Giſulfum abbatem, 107. Pro S. Medardo refertur, 631. Johannis X. pro Odone abbate Clun. 365. Johannis XIII. pro Prageuſis epiſcopatus erectione, 546. Pro S. Vitono, 567. Leonis VII. pro Floriaco, 408. Una refertur, 656.
Bunico monachus Corbeiæ-novæ electus abbas, præceſſe refugit, 50.
Burchaadus, ſeu Brochardus epiſc. Lugduni, 464. 496. An duo hujus nominis, 464.
Burchardus epiſc. Lugduni filius Conradi regis Jurenſis, 324. 360.
Burchardus ex abbate Herſfeld. epiſc. Wirziburgi, 358. 369.
Burchardus epiſc. Carnuti, 24. 34. 468. Ejus ordinatio, 18.
Burchardus epiſc. Miſnenſis, 512.
Burchardus abbas S. Galli, Ingenitus dictus, 487. 507. 551. Regimen abdicat, 575. Ejus obitus, 602.
Burchardus dux primus Sueviæ, 322. 337. 345. Monachis S. Galli infeſtus, 354. Interemtus, 358.
Burchardus alter dux Sueviæ, 534. 552. Augiæ ſepultus, 376.
Burchardus comes abbas Foſſati, 205.
Burchardus comes Corbolienſis, 580.
Burchardus comes Senonenſis, 502.
Burchardus miles conditor Brajaci, 502. 544.
Burdegalæ epiſc. Aldebertus, 294. Frotarius, 137.
Burgundia ab Hungaris vaſtata, 291.
Burgedus rex Mercioaum regno pulſus, Romæ mortuus, 273. 274.
Buſianus abbas Hiſpanus, 395.
Buſſuum caſtrum dirutum, 582.
Buvinus comes pater Richildis reginæ, 147.

C

C Littera loitialis ſingulorum verborum carminis, 300. *Verſuum*, 280.
Cabilonenſes epiſc. Ardradus, 318. Girbaldus, 101. Godeliſadus, *ibid.* Hildebodus ſeu Childebodus, 464. Rodulfus, 614.
Cadilo comes, 80.
Cadoltus ex monacho epiſc. Novariæ, ejus in Carolum Craſſum memor animus, 146.
Cadroe abbas, 439. 578. Ejus vitæ initia & monachatus, 438. Fit abbas Walciodori, 452. S. Clementis monaſterio præfectus, 465. & S. Symphoriani Metis, 552. Ejus miracula, 583. Obitus, 602. 609.
Cadurcenſes epiſc. Awaanus, 406. Stephanus, 12. Willelmus, 244.
Cælibatus presbyterorum in eccleſia Latina contra Græcos defenſus, 229.
Cæſarius abbas S. Cæciliæ montis-Serrati, 372. 572. Archiepiſcopus Tarraconenſis, 372.
Cæſenna epiſc. S. Maurus, 392.
Calcearum ablnendorum uſus apud Cluniacenſes, 406.
Calculo laborantibus inciſio facta, 415.

S. Cal-

S. Callisti mart. corpus Remensi ecclesiæ concessum, 247.
Calmiciaci ecclesia S. Remigii miraculis illustrata, 220.
Calsto abbas Figiaci, 335. 550. Obit, 589.
Camasia insula prope Arelate a Sarracenis infestata, 597.
Cambert villa pagi Aurelianensis olim ad Corbionenses pertinens, 80.
Cameracum a Nortmannis infestatum, 413. Cameracensi ecclesiæ ab Isaac comite factum satis, 355. Post mortem Tetdonis episc. grandis altercatio 594. Episc. Ansbertus, 515. Dodilo, 293. Fulbertus, 393. Ingelrannus, seu Engrannus, 498. Johannes, 48. Rothardus, 594. Stephanus, 356. Tetdo, 515. seu Theudo, 578. Theodericus, 45. Viboldus, 515. *Vide*, Atrebatenses.
Cameræ nuncii, id est regii fisci procuratores, 522.
Campanæ pulsatæ pro in extremo agone positis, 505.
Campo abbas Farfæ intrusus, 300. 414.
Cancellarii ex monachis, 548.
Canonicæ, iis proprietas non indulta, 20.
Canonici sibi legata construendo monasterio suapte tradunt, 403.
Canonicorum regularium mentio an prima? 599.
Canonicus habitus pro religioso sumptos, 66.
Cantilenis obscœnis eliminandis composita cantica spiritualia, 119.
Cantuarienſi ecclesiæ monast. Raculfense datum, 447. Præsules semper monachi, 424. 455. Episc. Æthelredus, 557. Athelmus, 554. Ceolnothus, 16. S. Dunstanus, 528. S. Odo, 424. Plegmundus, 254. Wilhelmus, 224.
Capetiorum stirps regia, 121.
Capillis propria manu decisis Deo se in monast. offerentes, 162.
Capituli generalis quædam forma, 22.
Cappa, id est cuculla, 144. A cuculla distincta, 287. Cappæ processionali capitium annexum, 45.
Captivi, pro iis redimendis vasa altaris impensa, 520.
Capua a Ludovico II. imperatore funditus deleta, 524. Episc. Adelpertus, 444. Landenulfus, 524. Landolfus, 458. Sico, 195.
Carcassenses episc. Franco, 581. Gimera, 356. Wisandus, 401.
Carisiacum palatium regium, 350. 222. 180. 184. Ibi habitus conventus alter in causa Gotheſcalci, 23. An ad hunc revocanda quatuor capitula, *ibid.* Ea a synodo Valentina explosa, 43. & 23. Prudentio, 51. Ab Hincmaro confirmata, 75. Alii conventus, 55. 189. Ibi coronatus Carlomannus II. 220.
Carotates, potiones prandio & cœnæ interme diæ, 165.
Carmentuadis villa, 293.
Carnes famulis in monasterio tribus per annum diebus concessæ, 91. Carnium abstinentis quansi monacho facienda, 414. Earum esus inter gravia scelera numeratus, 204. Ob carnis esum monachi morte puniti, 406. Carnium abstinentes episcopi ex monachis, 115. 148.
Carnutum a Nortmannis captum, 56. Ab iisdem obsessum, 512. 513. Illic tumulus S. Chaletrici episc. repertus, 277. Odonis regis præceptum pro ecclesia cathedrali, 252. Hujus præbendis dotatum monast. S. Petri, 510. Episc. Agano, 56. Aimericus, 468. Burchardus, 24. Frotbaldus, 56. Getardus, 468. Gislebertus, 24. Haimo, 277. Harduinus, 468. Helias, *ibid.* Odo, 604. Ragenfredus, 54. Walselmus, 522. Wisaldus, 510.
Carolomannus rex Bajoariæ, filius Ludovici regis Germaniæ, 147. 175. 176. 180. 194. 207. Adversus patrem rebellis, 90. Quæ ei paterni regni pars obvenerit, 181. Regnum Italiæ occupare tentat, 190. Regis Italiæ titulum usurpat, 194. Pax summa cum inter & fratres, 208. Ejus obitus, 207. 208.
Carolomanous II. rex Franciæ, filius Ludovici Balbi, 286. 196. 198. 214. 217. 219. Ferrariis coronatus, 206. Paterni regni eum inter & fratrem divisio, 207. Viennensi obsidioni instans, 223. 227. Ejus altera coronatio & victoria de Nortmannis, 220. Conjugii expers, 327. Moritur, 229. 230. Ejus præceptum pro S. Crispino Suession. 230. Refertur, 637. Alia ejus diplomata, 209. 222. 218. 257. 230.
Carolomannus filius Caroli Calvi, 146. Tonsura ecclesiastica Deo consecratus, 54. Abbas Centulæ, 149. 196. Elnonensis, 224. 257. Laubii, 48. 78. S. Medardi, 121. 140. Remensis, 515. Abbatiis privatus, *ibid.* E Custodia eductus iterum rebellat, 553. Comprehensus iterum custodiæ mancipatur, 559. oculis orbatus, 235. Ejus varia fortuna & obitus, 248.
Carolomannus invasor abbatiæ Epternacensis, 366.
Carolus episc. Moguntiæ, filius Pippini regis Aquitaniæ, 54. 49. Ejus obitus, 103.
Carolus magnus *magnus imperator* adhuc vivens dictus, 50. Hospitale & bibliotheca ab eo Jerosolymis constructa, 154. Inde ei donaria allata, 345. Ejus tabulæ cerutæ, 316. Ejus vita ab anonymo S. Galli scripta, 226.
Carolus II. Calvus, rex Francorum & imperator, 2. 15. 22. 25. 34. 43. 45. 50. 52. 57. 67. 72. 82. 83. 86. 89. 97. 300. 303. 304. 535. 536. 536. 537. 543. 546. 555. 169. 174. 185. 193. 594. 251. 224. Lupi abbatis varia ad eum monita, 2. Audradi Modici de eo revelationes, 27. Nrvarrorum ducum legator excipit, 2. Cum Nortmannis pscisciscitur, 5. Eos in Oscello insula frustra obsidet, 60. 45. Iis ingentem pecuniæ vim pendet, 77. De bis victor, 85. Hinc renovatio regni Franc. 87. 95. Ejus cum eis colloquium, 141. Herispogium ducem Brittonum paterna ditione donat, 15. Ab eo victus, 28. Ei fidem adstringit Salomon dux Brittonum, 94. 301. Ædilwlfum regem Angliæ honorifice excipit, 46. Ei Judith filiam uxorem tradit, 47. Abbates ab eo mutati, 4. 53. 78. 114. 121. Abbatia S. Dionysii ab eo retenta & ditata, 226. Monachis partitionem bonorum concedit, 92. 92. Item S. Vedasti abbatia ab eo retenta, 259 Ejus filiis abbatiæ datæ, 78. Ejus donatio pro filio Lotharii defuncto, 522. Aninsulam contra episc. Cenoman. evindicat, 95. 97. *& seqq.*
Carolus Calvus, ejus jussu Pippinus nepos tonsus, 171 In ejus regnum Ludovicus fratre irrumpit, 60. 45. S. Germanum Autisiodor. invocat, 61. 68. Divisionis liberatus fratri parcit, 65. 69. Fœderis cum fratre Ludovico initi obsides, 101. Ejus in Wenilonem libellus, 73. Pax eum inter & Lotharium regem renovata, 78. Catolo nepoti provinciam eripere tentat, 84. Judith filia a Balduino rapta, 85. Ludovicus & Carolus filii rebelles, *ibid.* Reconciliati, 96. 106. Ejus colloquium cum Ludovico fratre, *ibid.* 112. De filiis ejus annunciatio facta in synodo Suef-

Sueſſion. 214. Carolomannum filium rebellem patitur, 153. 158. Eum optimatum judicio ſubjicit, 168. Contra Hincmarum Rem. papæ ſcribit, 117. Hincmari ad eum epiſtola de vita S. Dionyſii, 184. Hincmarum Laudun. exagitat, 142. 143.

Carolus Calvus mortua Ermentrude Richildem uxorem ducit, 107. Lothario nepote mortuo regnum ejus invadit, 145. Quod cum inter & fratrem Ludovicum dividitur, 150. Recenſio monaſteriorum in hac diviſione facta, 619. Hadriani legatos apud S. Dionyſium excipit, 153. Carolomanni regis ſepulcrum ni Remis oſtenſum, 160. Romæ imperator coronatus, 175. Ejus acta in Italia, 178. Reditus in Franciam, *ibid.* Ei imperatori dicati libri Herici monachi, 113. Mortuo fratre Ludovico partem Lothariani regni occupare tentat, 180. Vincitur, *ibid.* 181. Compendienſis baſilicæ conditor, 187. Ejus litteræ referuntur, 631. Romam a papa vocatus, 189. Iturus rebus domeſticis conſulit, 189. Ejus extrema facta & mora, 190. Ejus pietas & ſtudium in litteras, 191. Ejus libellus precum, 31. Ejus in palatio Scholæ, 252. 283. Græcas glorias æmulari amans, 278. 287. Junior dictus, 115. Et Magnus, 294. 138. Annorum regni ejus chronologia, 35. 53. Ejus bulla aurea, 463.

Carolus Calvus, ejus diplomata pro Aninſula, 521. Pro monaſt. Caziacenſi, 610. Duo pro Craſſenſi, 621. 632. Pro Conrado comite de villa Piredo, *ibid.* Pro canonicis Capicienſibus, 634. Duo pro Dervo, 619. Pro Pontanella 618. Pro S. Luciano, 628. Pro S. Urbano, 617. Alia ejus diplomata, 4. 8. 21. 35. 37. 41. 44. 53. 67. 75. 80. 84. 86. 89. 90. 101. 114. 118. 120. 131. 237. 244. 146. 150. 251. 259. 260. 263. 279. 287. 290. 292. In his invocatio ſanctæ & individuæ Trinitatis, 88.

Carolus III. Craſſus Imperator, filius Ludovici regis Germaniæ, 110. 175. 180. 208. 217. 218. 241. Quæ ei paterni regni portio obtigerit, 181. Ob directum Bitixiæ, cœnobium a papa increpitus, 194. Pax ſumma num inter & fratres, 198. Fit imperator, 208. Quo anno, 211. Lotharianum regnum occupat, 219. Regnum Franciæ capeſſit, 219. Pariſiis ſuccurrit, 236. 237. 240. 296. Riccardem repudiat, 260. Abdicatur, 240. Obit, 245. Ejus commemoratio Augiæ inſtituta, 146. Magnus dictus, 298. Ejus præceptum de abbatiis Nivernenſibus, 240. Refertur, 638. Alia ejus diplomata, 211. 219. 229. 230. 231. 233. 237. 238. 248. In his annus incarnationis quando appoſitus? 211. 218.

Carolus junior filius Caroli Calvi, rex Aquitaniæ, 60. 83. Aquitaniæ rex a patre dictus 37. 44. Lemovicis inunctus, 6. In patrem rebellis, 85. Ei reconciliatus, 97. 106. Ejus obitus, 100. 111. 121. Regni ejus anni, 32.

Carolus III. rex Franciæ Simplex dictus, filius Ludovici Balbi, 247. 266. 268. 275. 291. 311. 357. 363. 364. Rex dictus, 263. Eum perſequitur Odo rex, *ibid.* Rex inunctus, 266. Solus regnat in Francia, 280. Hinc nova ejus epocha, 280. 294. Denuo coronatus, 280. 282. Pacem init cum Zuentebaldo, 280. Conditor Corbiniaci, 299. Frederunam uxorem ducit, 304. Neuſtriæ partem Rolloni cedit, 313. Ab adepto Lotharii regno tertia ejus epocha, 314. S. Walburgis cella ab eo condita, 329. Ejus in Haganonem nimius amor, 328. 335. Apud S. Remigium verſatur, *ibid.* Latiniacum Siccum S. Dionyſio reſtituit *ibid.* Novi adverſus eum motus, 318. 340. 341. S. Germano Pariſ. munificus, 334. Ejus pro eo duo diplomata, 647. Ejus ſecundæ noptiæ cum Eadgiva, 338. Pax ei ab Henrico Aucupe, 341. A Roberto fugatus, 344. Captus in cuſtodiam mittitur, 347. Pro eo reſtituendo agit papa, 359. Moritur, 370. Ejus diplomata pro monaſt. Uticenſi, 644. Pro Pſalmodienſi, 646. Pro Milidunenſi S. Mariæ Eccleſia, 644. Alia, 279. 280. 282. 285. 294. 296. 299. 319. 329. 338. 343. 346.

Carolus rex Provinciæ filius Lotharii imperatoris, 39. 47. 76. Ejus obitus, 84. 94. 131.

Carolus filius Caroli Calvi in cunis mortuus, 187.

Carolus filius Lotharii regis apud Prumiam tonſus, 165.

Carolus filius Ludovici IV. dux Lotharingiæ citerioris, 532. 554. 594. 595. 611.

Carolus filius Ludovici Orbi Conſtantinus dictus, 422. 435.

Carroperæ, *charoy*, 545.

Caſare, id eſt in feudum erigere, 473.

Caſinus, locus in Cotia ſilva prope Compendium, 44.

Caſſella, ibi datum diploma, 350.

Caſſinogilum palatium pagi Agionenſis a Normannis everſum, 599.

Caſtellanus abbas Arulenſis, 198.

Caſtitatis cuſtos humilitas, 141.

Caſtrum-Rodulfi apud Bituriges exſtructum, 595.

Caſtrum-Theoderici a Rodulfo Rege expugnatum, 583. Ab Heriberto comite receptum, 403.

Catalauni epiſc. Bovo, 575. Erchenraus, ſeu Archenraus, 68. Gibuinus, 456. Lupus, 22. Mancio, 268. &c. Rodoaldus, ſen Rodowardus, *ibid.* Wilibertus ſeu Guilibertus, 87.

Catharina baroniſſa a *Zimbern* ultima abbatiſſa monaſt. Tigurini, 31.

Caucriacum palatium ad Axonam prope Compendium, 170. 209. 218.

Caziacum villa regia ad Mettronam, 240. 405.

Cadwulfus epiſc. Dorcaciſtrenſis, 463.

Cellæ & cellulæ nomen inditum abbatiis, 66. 297.

Cellerarii increpiti mira reſplicentia, 459.

S. Celſi epiſc. Trevir. corpus e tumulo elatum, 611.

Celſus epiſc. Vivarienſis, 7.

Cencius civis Romanus Benedictum VI. necat, 582.

Cenewaldus epiſc. Wigorn. *Vide*, Kenewaldus.

Cenomroni a Nomenoio vaſtati, 2. Urbs a Normannis capta, 29.

Cenomannenſis eccleſia, ab omni jure in Aninſulam dejicitur, 80. 98. *& ſeqq.* Epiſc. Mainardus, 469. Rotbertus, 73. Sigefridus ſeu Segenfridus, 568. &c.

Cenſuales homines in monaſteriis, 526.

Centullus abbas Regulæ in Bearnia, 600.

Centullus-Gaſto vicecomes Bearnenſis, *ibid.*

Ceolbertus abbas S. Auguſtini Cantuar. 254.

Ceolnothus epiſc. Cantuariæ, 26. 91. Ejus obitus, 257.

Cereus mirus apud S. Petrum Cabilon. fulmine deſtructus, 337.

S. Chaletrici Epiſc. Carnut. tumulus repertus, 277.

Chartæ variæ, Aimerici archiepiſc. Narbon. pro S. Pontio Tomeriarum, 418. Refertur, 658. Alberti comitis Viromand. de inſtauratione monaſt. S. Quintini de Monte, 605.

Aureliani episc. Lugdun. pro Nantuaco, 160. Refertur, 641. Badini abbatis Savigniaci, 660. Caroli Calvi datus villam Peredum Conrado comiti, 631. Conradi comitis eamdem villam S. Columbæ confirmatus, *ibid.* Drogonis episc. pro S. Apro, 646. Elisierni pro Floriaco, Gauzlini episcopi pro S. Apro, 653. Hardulni episc. Turon. pro S. Florentio Salmur. 664. Heliogaudi comitis pro S. Martino Turon. 623. Herardi archiepisc. Turon. pro Villa-lupa, 621. Heriberti comitis Trecensis pro Dervo, 667. Hugonis Magni pro S. Juliano Turon. 657. Jonæ episc. Æduensis pro S. Andochio, 62. Lotharii regis Francorum pro Dervo, 668. Ludolmi episc. pro ecclesia Tullensi, 645. Odacri abbatis pro Villa-lupa, 626. Sigefridi episc. Cenoman. pro S. Juliano Turon. 665. Canonicorum S. Martini Turon. pro S. Juliano, 657. Turpionis episc. Lemovic. pro S. Augustino, 391. Widonis abbatis Cormaric., &c. 580. Charta electionis abbatis, 537. 651. Fundationis monast. Cantogili, 651. Charta exsecutoria testamenti Acfredi comitis, 645. *Vide*, Diplomata.

Chartæ antecessorum a successoribus subscriptæ, 59. 79. 79. 87. 469.

Childebodus episc. Cabilon. *Vide*, Hildebodus.

Chixilona matrona religiosissima in Catalonia, 574.

Chlotarius vir illustris a S. Urbano sanatus, 89.

Christianus episc. Autissiodori, 57. 68. 78.

Christianus episc. Clusinus, 314.

Christianus abbas S. Justinæ, 518.

Christianus abbas S. Pantaleonis, 494.

Christianus monachus Floriaci pius, 30. 599.

Christina abbatissa Gandersheimensis, 20. 211.

Christophorus papa, 172. 194. 300.

Christophorus monachus, martyr in Hispania, 17.

Christus, de universali hominum per eum redemtione disputationes, 3. Ejus veræ redemtionis participes baptizati omnes, 19. 23. 43. Ejus sanguine intincto calamo damnationi Photii subscriptum, 149. Ejus sudarium Compendii, 188. Ad ejus sepulcrum Jerosolymis ignis paschalis, 234. Ejus sepulturæ ritus in die parasceves, & resurrectionis in die paschæ, 610.

Chrysostomus monachus Corbeiæ, 325.

Chunibertus abbas Altahæ, 576.

Ciborium, umbella super altare, 552.

Ciceronis liber de republica, 561.

Cilicium, eo sola ioduti pœnitentes, 563.

S. Ciliniæ matris S. Remigii vita reperta, 568.

Circulis ferreis constricti pœnitentes, 7. 271. *Vide*, Pœnitentes.

Citizensis episcopatus erectio, 482. 551. Episc. Hugo, *ibid.*

S. Clari confess. corpus in monast. Tutelensi, 322. 377.

S. Clari vicus ad Eptam, ibi jurata pax cum Rollone, 323.

Claromontenses Episc. *Vide*, Arvernenses.

Claudius vir illustris dominus Cantogili, 405.

Clausuralia officia, 35. 160. 257. 304.

Clausurum monasterii, in illud ingressus nonnisi monastico habitu indutis concessus apud S. Gallum, 566.

S. Clementia papæ & mart. corpus in monast. Cafauriense translatum, 266. 373.

Clericis licet monasticen profiteri, 74. Nec ab ea sunt per episcopos prohibendi, 481. Clericorum ministerio usi monachi, 399.

Clerici, id est monachi, 52. 83. 481.

Clinus abbas S. Petri de Foresta, 378.

Clusinus episc. Arialdus, 314. Christianus, *ibid.* Lutus, *ibid.*

Cœnobitica vita eremiticæ præferenda, 301.

Cœnobium & Cœnobitæ pro canonicis, 329. 331.

Collationes presbyterorum in monasteriis, 55.

Coloniæ episc. Bruno, 483. Folcmarus 533. Gero, 542. Guntarius, 58. Herimannus, 305. Warinus, 386. Wigfridus, 533. Willibertus, 569.

Coludeosium virginum admirandum factum pro pudicitia servanda, 557.

Columba sanctimonialis Hispana, 9. Martyr, 17.

S. Columbani corpus Placentiam delatum pro restituendis Bobio possessionibus, 570.

Columbanus abbas S. Bivonis, 505.

Columbaria data monast. Gregoriano, 205.

Columbaris curtis Burgundiæ, 410.

Comaclum urbs in Adristici maris paludibus a Venetis eversa, 59.

Comensis ecclesia cathedralis S. Abundii titulo insignita, 391. Ei unita Coronatæ abbatia, *ibid.* Episc. Amalricus, 85. Azzo, 383. Liutwardus, 491.

Communionis dominicæ ritus, 610. Corpus Domini *ore applicato ad calicem* acceptum, *ibid.*

Comitatus hæreditarii, 324.

Compendiensis basilicæ dedicatio, 587. Primigeniæ Caroli Calvi litteræ referuntur, 631. 633. Ei S. Clementia ecclesia subjecta, 338. Illic rex inauguratus Ludovicus Balbus, 592. Coronatus Ludovicus V. 608.

Compostellæ sedes episcopalis erecta, 223. Episc. Ataulfi duo, 303. Petrus, 303. Sisenandi, 223. 392. 544. Theodemirus, 553.

Conada villa diœcesis Autissiodor. ad Ligerim, 541. 564.

Conanus episc. S. Pauli Leonensis, 391.

Concilia varia, Augustanum, 481. Altheimense, 396. Ejus duo decreta referuntur, 633. Apud Bennigdon in Anglia, 16. Bonogilense, 43. Cabilonense, 169. 171. 339. 373. Carisiacense, 23. Coloniense, 162. 442. Constantinopolitanum IV. generale VIII. 148. Duziacense, 160. Duziacense II., 170. Apud Forcheimiom, 356. Ingelheimense, 454. Aliud, 571. Kingesburiense in Anglia, 16. Linzunense, 72. Ad S. Macram, 215. 393. Magdunense, 160. Meldense, 510. Mettense, 72. 94. 440. Moguntinum sub Rabano, 20. Aliud sub Liutberto, 270. Duplex ad Montem S. Mariæ, 578. Mosomense, 452. Murittense, 2. Ovetense, 303. Pistense, 86. 301. 146. Pontigonense, 178. Portuense, 279. Ravennense, 487. Remense sub Fulcone, 166. Romanum sub Leone IV., 32. Aliud sub Joanne XIII., 549. Apud Saponarias, 72. 613. Senonense, 94. Silvanectense, 96. Suessionense, 22. 85. 87. 111. Apud S. Theodericum, 482. Apud S. Tiberium, 305. Tiemense, 2. Alterum, 41. Trecense, 127. Alterum, 198. Trenorchiense, 464. Triburiense, 274. Trosleianum, 304. 342. 552. Tusiacense, 28. Valentinum, 42. Vermeriense, 24. 243. Viennense sub Alexandro præsule, 305. Virdunense, 452. Wintohiense, 545. Wormatiense, 145.

Cocciliorum liber a Vigila monacho exaratus, 340.

Concordia monasteriorum in Anglia, 545.

Condelucus discipulus S. Conwoionis, 540.

Confessa, id est sanctimonialis, 504.

Confessarii non sunt nimis indulgentes, 510.

Confessio peccatorum, 338. 551. 498. 550. 616.

Confessor apud Hispanos, id est monachus ex adultu, 327. 557. 594.

Con-

Conhoiarnoa discipulus S. Conwoionis, 140.
Conon comes, 161.
Conradus episc. Constantiæ, 308. 351. 375. Renovat societatem cum Sancti-Gallensibus, 512.
Conradus abbas S. Columbæ, 216.
Conradus abbas Mauri-monasterii, 305.
Conradus rex Burgundiæ Jurensis, Pacificus dictus, filius Rodulfi II., 396. 425. 426. 435. 443. 448. 460. 496. 497. 524. 559. 569. Instaurator monast. Grandivallensis, 499. Ejus diploma pro Monte-majori, 525.
Conradus ex comite Franciæ orientalis rex Germaniæ, Salicus dictus, 166. 300. 316. 322. 325. 396. 487. Rex Germaniæ factus, 514. Apud S. Gallum exceptus, *ibid.* Ejus obitus, 537. Diplomata, 316. 320.
Conradus sen Chonradus comes frater Judith imperatricis, 4. 24. 102. 230. 242. In S. Germanum Autissiodor. beneficus, 24. 33. Ab eo sanatus, 68. Novam cryptam condit, *ibid.*
Conradus comes Parisiorum, 205. 207.
Conradus senior comes Germanus, 300. 314. 316.
Conradus comes Vermerienſis villam Peredum accipit a Carolo Calvo, eamque tradit S. Columbæ, 180. Litteræ hac de re referuntur, 632.
Conradus dux Lotharienſis, 431. 467. 470. 481. Ducatus ei ablatus, 482. Mettas invadit, 483. Hungaros in regnum Lotharienſe inducit, 485. In gratiam Ottonis receptus, 490.
Conferanenſis episc. Bernardus, 587.
Conſpalatius, id est comes palatii, 534.
Constantia uxor Bosonis comitis, 521.
Constantiæ Alamannicæ episc. Conradus, 551. Notingus, 555. Salomon II. Salomon III., 555.
Constantiæ in Neuſtria episc. Erleboldus, 300.
Constantinopolitani patriarchæ, S. Ignatius, 118. Photius intrusus, *ibid.*
Constantinus abbas S. Maxentii, 555.
Constantinus abbas Miciaci, 580.
Constantinus ex rege Scotiæ monachus, 438. 439.
Constantinus frater Alberici principis Romanorum, 442.
Constantinus monachus Floriaci eruditus, 560.
Constantius episc. Parisiorum, 469.
Constantius episc. Silvanect., 578.
Consulares tabulæ æri incisæ, 188. inter & 189.
Contarus episc. Foriulensis, 460.
Conversus apud Gallos, id est monachus ex adulto, 392. 394.
Conwoion abbas primus Rothonl, ejus obitus, 139. 197. Insignes ejus discipuli, 140.
Corbiniacum villa regia in pago Laudunensi, 405. Illuc translatum corpus S. Marculfi, 282. 299. A Ludovico IV. expugnatum, 300. 407.
Corduba, ibi persecutionis vis in Christianos, 9. 27. 64. Persecutio interior, 10. Episc. Saul, 64.
Cordunum civitas Italiæ diruta, 362.
Corsinium item dirutum, *ibid.*
S. Cornelii papæ reliquiæ Compendii, 188.
Corrogata, *corone*, 543.
S. Cosmeris abbatia, 356.
Cralo abbas S. Galli, 407. 433. 446. 552. In ejus locum intrusus Anno frater, 483. Redit ad S. Gallum, 487. Obit, 507.
Credilium opidum ad Isaram, 12. 205.
Crifo comes Monti-majori beneficus, 486.
Crodoldum amniculus agri Paris. 278. 280.
Cruces miraculosæ, 501. S. Crucis signo incendium Parisiis extinctum, 236.
Cryptæ, quæ? 17.
Cuculla cappæ nomine designata, 166. Cappa distincta, 187.
S. Cucuphatis reliquiæ apud S. Dionysium, 92. 93.
Cuncaceſtrensis sedes episcopalis erecta, 177.
Cunebertus auctor monast. Cantogilensis, 423. Ejus instrumentum refertur, 655.
Cunegundis abbatissa S. Mariæ Suession. 503.
Cunegundis uxor Conradi regis, 316.
Cunigundis matrona Laureshamo benefica, 283.
Curienses episc. Hartbertus, 534. Hiltebaldus, 551.
S. Cuthberti translationes, 277.
Cynewardus abbas Middeltunensis, 528.
Cynewius episc. Anglus, 492.
S. Cypriani episc. & mart. sepulcrum in Africa miraculis illustre, 51. Ejus reliquiæ Compendii, 187.
Cyricus frater S. Mayoli, 457.

D

DAdo episc. Virdunl, 248. 338. 350. 352. Dagibertus abbas Fastæ, 414. 462.
Dagobertus episcopus, 402.
Dagobertus I. rex Franciæ, ejus anniversaria dies apud S. Dionysium, 92.
Daguinus abbas Rivipulli, 251.
Dalmatius abbas S. Theotsredi, 478. 497.
Dalmatius vicecomes & abbas Brivatensis, 403. 410.
Damasci episc. Sergius, 191.
Dani, *Vide*, Nortmanni.
Daniel abbas Cannensis, 21. 169. 374.
Daniel abbas Lezati, 465.
Daniel abbas Sollemniaci, 217.
Daocius, seu Dajocus abbas Rivensis, 339.
Darvienſis episc. Landolaus, 228.
Datbertus abbas Soricinii, 402. 418.
Daventriæ Trajecti sedes episcopalis ad tempus instituta, 336.
David ex monacho episc. Tervannæ, 512.
David abbas S. Martini Æduensis, 289.
Decani monasteriorum, penes eos regimen sub abbatibus sæcularibus, 162. 163. 181. 195. &c. Inde dicti patres conobitarum, 485.
Decimæ ecclesiarum datæ monasteriis, 314. 339. 499. 573. 581. 647.
Decimæ bonorum monasterii pauperibus attributæ, 202. 234.
Decretalia summorum pontificum a Johanne monacho scripta, 300.
Dedicatio ecclesiæ non prius facta, quam mortuorum cadavera eliminata, 3.
Defuncti, pro iis relevandis societates precum, 70. 71. 73. 233.
S. Demetrii oratorium & liber passionis, 34.
Demontius abbas Novaliciensis, 528.
Demoth abbatissa Winethusi, Quindelinburgum translata, 395.
Denewulfus episc. Wintoniæ, 216.
S. Deodati corpus Latiniaci, 216.
Deodatus abbas S. Emeterii, 84.
Deodatus abbas S. Zenonis Veron. 207.
Deodatus thesaurarius S. Dionysii, 291. 205.
Dercherus seu Bercherus abbas Senonienſis, 398. 411.
Dertonæ a papa coronata Richildis Imperatrix, 290. Episc. Giselprandus, 467.
S. Desiderati presbyteri corpus repertum, 194.
S. Desiderii vita ab Adone ad S. Gallum missa, 532.
S. Desiderii opidum in pago Pertensi olim dictum Olonna, 274. 353.
Devotæ mulieres monachorum servitio addictæ, 614.

Diaconatum clericus indigne sumens a dæmone vexatur, 617.
Diaconi monachi domni appellati, 42.
Didacus abbas Silicnsis, 473.
Dido episc. Landuni, 238. 264. 266. 616.
Diedericus epis. Mett. *Vide*, Theodericus.
Diedo episc. Wirziburgi, 358.
Dienfis episc. Achideus, 497.
Diepoldus comes, 337.
Dietbardus abbas Hersfeldæ. *Vide* Thiotardus.
Diethelmus monachus doctus, 380.
Diethmarus seu Diethardus abbas Hittfugiæ, 358.
Dietpaldus. *Vide*, Theodpaldus.
Digna sanctimonialis Hispana, martyr, 27.
Diœcesis pro provincia ecclesiastica, 139. 133. 160.
Dionna villa palatii Attiniacensis, illuc translatæ reliquiæ S. Walburgis, 329.
S. Dionysii corpus Novientum ad Sequanam delatum, 72. 72. Ad Superiorem eurtem, 181. Remos, 238. 247. Ratisponam non fuit translatum, 248. 513. 622. Areopagitismus ab Hincmaro defensus, 284.
Diplomata varia, Arnulfi regis pro Tullo-Leucorum, 642. Carolomanni II. regis Franciæ pro S. Crispino Suession. 617. Caroli Calvi pro Aninsula, 622. Pro S. Germano Autissiodor. a. 22. Pro S. Luciano, 628. Pro Ecclesia S. Cornelii Compendiensi, 632. Pro canonicis Capicsienfibus & monachis Æduensibus, 634. Pro monast. Caziacensi, 620. Duo pro Crilla, 623. 632. Duo pro Dervo, 629. Pro partitione S. Dionysii, 92. 92. Pro Fontanella, 618. Pro Villa-Lupa, 4. Pro S. Urbano, 627. Carnli Crassi de abbatiis Nivernensibus, 638. Caroli Simplicis pro Corbiniaco, 299. 300. Pro Ecclesia S. Mariæ Miliduncnsi, 644. Duo pro S. Germano Paris, 647. Pro monast. Psalmodiensi, 646. Pro Uticensi, 644. Ludovici regis Germaniæ pro monast. Glanderiensi, 630. Odonis regis pro Monte Rotundo, 643. Ordonii regis pro monast. Samonensi, 347. Rodulfi regis Burgundiæ Jurensis pro sorore Adelaide de abbatia Romois, 640. Rodulfi regis Franciæ pro instauratione monast. Tutelensis, 376. Widonis imperatoris pro S. Vincentio ad Vulturn. 261. *Vide*, Chartæ.
Diptycorum exemplo inventum necrologium, 70.
Dirmarus ex monacho primus episc. Pragensis, 147.
Divionem an translatum S. Medardi corpus? 292.
Dodilo episc. Atrebatum & Cameraci, 266. 291. Fulconis archiepisc. de eo querelæ, 267.
Dodo episc. Andecavensis, 98.
Dodo abbas, multorum monasteriorum pater, 6. 20.
Dodo abbas Hornbaci, 71.
Dodo frater Artaldi episc. Rem. 434. 463.
Doëthenus discipulus S. Conwoionis, 110.
Dolenses episcopi metropoliticam dignitatem sibi asserere pergunt, 270. Episc. Pestinianus, verius Fasicarius, 147. Mainus, seu Mahenus, 203. Saloco, 203.
Dolivaldus monachus Perrarienfis pius Romam profectus, 40.
Dominica die venatio interdicta, 318. Dominicæ observatio a vespera sabbati, 247.
Dominicus episc. Fulginas, 2.
Dominicus ex abbate Altinensi episc. Torcellanus Romam citatus, 195.
Dominicus abbas Classensis, 488.
Domni appellati monachi diaconi, 42.
Domnivertus abbas Novaliciensis, 303. 369.
Donatorum & Donatarum in monasteriis origo, 436.
Donatus abbas Crassiæ, 472.
Donus II. papa, 582.
Dorcacistrenses episc. Cedwlfus, 463. Oskitellus, 522.
Dordinga villa ngri Parisiaci, ibi mortuus Hugo Magnus, 492.
Dorsetensis episc. Birthelmus, 518.
Dovenaldus rex Cumbrorum, 439.
Drogo episc. Mettensis, apud S. Arnulfum sepultus, 39.
Drogo episc. Tulli, 208. 209. 322. 339. 339. 345. Ejus placitum pro S. Apro, 319. Refertur, 646.
Drogo filius Caroli Calvi Elnone sepultus, 534.
Drogo monachus Floriaci, 508. 431. Ejus secessus in eremum, & tentatio, 469.
Drugo abbas Hersfeldensis, 376.
Duda conditrix parthenii Hersenbrocensis, 82.
Duda monacha, ei ob fluprum pœna impolita, 270.
Dudo episc. Patherbrunnæ, 514.
Dudo legatus ab Ottone I. ad regem Arabum, 493.
Duellum pro quadam ecclesia, 523.
Dulquitus abbas Alveldensis, 473.
Dumiensis episc. S. Rudesindus, 394.
Dunstanus ex abbate Glastoniæ, & epis. Wigorniæ & Lundonii, primas Cantuariæ, 422. 461. 465. 522. 543. 572. 593. 615. Ejus primordia & monachatus, 593. Abbas Glastoniæ monasterium restituit, 422. In palatium accitus; tum exul, 420. Ei quam addictus Eadredus rex, 449. Episcopatum Wintonienfem recusat, 480. Eadredo regi suprema persolvit, 491. Exsul Blandinii degit, *ibid.* Ab exsilio revocatus sit episc. Wigorniæ, 498. 499. Tum episc. Lundonii, 500. Wlfinum Westmonasterio præficit, *ibidem.* S. Odoni in sede Cantuariensi succedit, 537. Angliæ statum reformat, 518. Septemi pœnitentiæ regem Eadgarum addicit, *ibid.* S. Ethelwoldum episcopum ordinat, 522. Ejus paræneticæ epistola ad Wlfinum episc. Schireburn. 543. Auctor concordiæ monasteriorum in Anglia, 546. Pro monachis contra clericos Wintonienses in synodo stat, 563.
Dusandus abbas Crassiæ, 220. 282.
Durofostum castrum supra Mosam, 266.
Duziacum villa regia pagi Remensis, 147. 260. Ibi habita synodus, *ibid.* Altera, 279.

E

EAdburga filia Edwardi senioris virgo sancta, 546.
Eadgarus rex Angliæ filius Eadmundi, 492. 517. 527. 528. 543. 546. 563. 590. Dunstanum ab exsilio revocat, 498. Ab eo septennii pœnitentiæ addictus, 518. Totius Angliæ monarcha, 509. S. Dionysio benefcus, 513. In monachos quam bene affectus, 522. Concordiam monasteriorum procurat, 543. Ejus obitus, 593. Monasteria ab eo structa, *ibid.*
Eadgiva seu Elgiva regina Angliæ uxor Eadmundi, 226. 424. 449. 467.
Eadgiva seu Edgiva regina Franciæ, uxor Caroli Simplicii, 338. 395. In Angliam se recipit, 348. In Franciam redux, 403. Heriberto comiti Trecensi nupta, 475. Apud S. Medardum sepulta, 485.
Eadmundus rex Angliæ, 424. 439. 448. S. Dunstanum in exsilium ejicit, & revocat, 449. Glastoniæ sepultus, 449.

Eadmondus. *Vide*, Edmundus.
Eadredus abbas Lindisfarnæ, 57. 179.
Eadredus rex Angliæ frater Eadmundi, 414. 463. 480. 501. Dunstano quam addictus, 448. Ethelwoldum Abendoniæ præficit, *ibid.* Instaurator Crulandæ, 493. Ejus obitus, 495.
Eadulfus dux in Anglia, 424.
Eadwinus frater Ethelstani regis, 440.
Ealdhelmus abbas Anglus, 467.
Ealdsaxones pro veteribus Saxonibus, 125.
Ealdulfus ex abbate Burgensi episc. Eboraci, 518.
Eanbertus episc. Lindisfarnæ, 57.
Eardulfus episc. Lindisfarnæ, 57. 577.
Ebba abbatissa Coludensis, ejus & fororum admirandum factum pro pudicitia servanda, 537.
Ebbo comes conditur monast. Dolensis, 331. Et S. Gildasii, 332. 533. Moritur, 593.
Ebo episc. Remensis, divini verbi præco apud Sueones, 107. Ejus obitus, 20. Clerici ab eo ordinati gradibus privati, 22. Restituti, 121. 227.
Ebo ex abbate S. Remigii episc. Grutianopolitanus, 42. 43. 67. 72. 79. Ejus obitus, 548. Ab Hincmaro & laudatus & superbiæ insimulatus, *ibid.*
Ebolus episc. Lemovicensis, 499. 500. S. Michaelis & S. Maxentii cœnobia restituit, 417. Ejus obitus, 499.
Ebolus, seu Ebulus, vel Eblo comes Pictav. Mavortius dictus, abbas S. Germani Pratensis, 191. 240. 246. 263. Abbas etiam S. Hilarii Pictav. & Dionysianus, 247. Archicancellarius, 251. 532. 560. Obsidionis Parisinæ molem sustinet, 535. 556. Ejus mors, 563.
Ebolus comes Pictavorum, 322. 322. 375. 372. 373.
Eboracei episc. Aldredus, 284. Oskirellus, 582. S. Oswaldus, 573. &c. Wiltanus, 463.
Ebrardus, *Vide*, Evrardus.
Ebreduni episc. Arnaldus, 344.
S. Ebremundi reliquiæ Aurelianis, 472.
Ebroicenses episc. Gunhardus, seu Guichardus, 469. Guntbertus, 102. Hildoinus, *ibid.*
Ebroinus episc. Pictavorum & abbas S. Germani Paris. 4.
S. Ebrulfi abbatis Bellovacensis corpus in eccles. fiam cathedralem delatum, 22.
S. Ebrulfi abbatia Uticensis corpus ulio usportatum, 472.
Eccardus, seu Heccardus, Acardusve comes, Floriaco dat Patriciacum, 182. Ejus genus & testamentum, *ibid.* 183. Floriaci sepultus, *ibid.* 234.
Eccardus vir nobilis in Westphalis, 82.
Ecbertus abbas Turonensis, 560. *Vide*, Evrardus abbas S. Juliani.
Ecclesia non prius dedicata, quam mortuorum cadavera eliminata, 3.
Ecclesiæ a laicis possessæ, 558. &c. Venditæ, 572.
Ecclesiæ res in perpetuum alienare vetitum, 361.
Ecclesiæ bonorum invasores & alienatores reprehensi, 118.
Ecfridus comes, 283.
Edifredus conditor & abbas monast. S. Cæciliæ in pago Urgellensi, etc.
Edilwlfus rex Angliæ. *Vide*, Ædilwlfus.
Editha uxor Ottonis I. 402. 450. 574.
Editha senior monacha Pollelwortensis, 590.
Editha junior regia virgo fit monacha, *ibid.*
Edmundus rex orientalium Anglorum, 553. In prælio contra Danos occumbit, 557.
Ejuntus abbas Rameseiensis, 573.
Edvardus seu Eudradus conditor Cariloci, 572. 578.
Edwardus senior rex occidentalium Saxonum, filius Alfredi, 226. 254. 277. 463. Patri succedit, 284. Conditor monast. Rumesiensis, 546.
Edwardus junior rex Angliæ sanctus, 236. Patri Esdgaro succedit, 593.
Edwius rex Angliæ, filius Eadmundi, 414. Ejus perditi mores, 492. 508.
Egbertus episc. Trevirorum, 514. 592. 601. Instaurator monast. S. Euchrii, 602. 611. S. Celsi episc. corpus e tumulo effert, *ibid.*
Egbertus rex Angliæ, 91.
Egelredus filius Eadgari regis, 595.
Egelrici duo abbates Crulandæ, 463. 500.
Egelwardus dux Dorsatensis conditor monast. Persicorensis, 546.
Eggehardus seu Ekkehardus abbas Augiæ, 585. 552. In ordine redactus, 572.
Eggehardus abbas Novienti, 215. 286.
Egibertus episc. Osnabrugi, 82. 542.
Egiga seu Egikanes abbas Caunensis, 22. 569.
Egil, seu Egilus, Egilove, ex abbate Prumiæ & Flaviniaci episc. Senonum, 26. 222. 227. 245. 246. 262. Marcwardo succedit, 26. Rabani ad eum epistola excidit, 25. Approbator divortii Lotharii regis, 78. Prumiam dimittit, *ibid.* Flaviniaci sacius abbas, *ibid.* Corpus S. Reginæ transfert, 222. Corbiniaci fundationem exsequitur, *ibid.* Fit episc. Senonensis, 284. Romam profectus, 226. Reversus, 237. Ejus obitus, 253.
Egilbertus abbas, 542.
Egilbertus Lupi Ferrar. interturbator, 4.
Egilboldus, sive Egilbertus episc. Trajecti ad Rhenum. *Vide*, Odilbaldus.
Egilolfus abbas Herrfeldæ, 496. 521. 562.
Egwardus ex monacho episc. Sleswicensis, 538.
Egwinus abbas Evesbamensis, 422.
Eigelbertus abbas Lauriss. 41. 520.
Eilbertus comes conditor Walciodori, & S. Michaelis in Teoraicia, 429. 451. 557. Aliu monasteria ab eo constructa, 440. Ejus genus, *ibid.* Ejus ope monachi Humolarias introducti, 455.
Einardus episc. Spirensis, 256.
Einardus seu Aiuardus abbas Fossatensis, 42. 43. Ejus obitus, 57.
Einoldus, seu Agenoldus abbas Gorziæ, 349. 386. 387. 388. 397. 401. 422. 458. 429. 448. 452. 465. 476. 485. 503. 506. Tulli rebellus, 351. Gorziam secedit, 352. Monast. Senonensis reformationem procurat, 384. 398.
Eirardus episc. Lexovii, 24.
Eiraldus abbas Novaliciensis, 572.
Eiricus comes donationem facit S. Crispino, 238. Ejus charta refertur, 617.
Eistetensis episc. Rainaldus, 595.
Ekkehardus abbas Augiæ. *Vide* Eggehardus.
Ekkehardi quatuor monachi S. Galli, 576.
Ekkehardus senior decanus S. Galli, 487. 552. 576. Alius a scriptore cognomine, 555. Abbas designatus magistratu cedit, 508.
Ekkehardus junior decanus S. Galli, 576.
Ekkehardus minor monachos S. Galli, Ottonis I. capellanus, 576. Ejus obitus, *ibid.*
Elbadus episc. & monachus, 458.
Elbirs, seu Eboria, & Gelvira regina, uxor Ordonii II., 227. *Vide*, Geloira.
Eldebertus abbas Insulæ Barbaræ, 84.
Eldradus abbas Vezeliaci, 582.
Eldritha regina Angliæ venefica, 615.

Ele-

Electramnus epiſc. Redonum, 52.
Eleemoſynarum ſubſtractio punita, 46. 432.
Elenenſes epiſc. *Vide* Heleneoſes.
Eleutherius frater Anaſtaſii cardinalis, homo facinoroſus, 32.
Elfegus ſeu Alfeagus ex monacho epiſc. Wintoniæ, 363. 373. 422. 424. Ejus obitus, 449. 480.
Elferus prioceps Mercicrum in monachos iniquior, 564. 593.
Elfinus epiſc. Wintoniæ, 480. Ejus interitus, 518.
Elfiſtanus ex monacho obediente epiſc. Wiltunenſis, 449.
Elfwoldos frater Ethelwini ducis, 593.
Elgiva nobilis Angla apud Glaſtoniam recluſa, 494.
Eliarda abbatiſſa Bercinon. 444.
Elias. *Vide*, Helias.
Elibertus cancellarius, 106.
Elidio villa prope Trajectum ad Moſam, 281.
Elfredus diaconus notarius regius, 86.
Elis abbas S. Crucis Burdegal. 204.
Eliſabeth monaſt. Tabanenſis conditrix & abbatiſſa, 9. 63.
Eliſurdus ſeu Eliſiernus ex comite monachus Floriaci, 372. 378. 429. Ejus donatio facta Floriaco, 423. 424. Charta refertur, 650.
Elizachar epiſc. Ruthenenſis, 90.
Elſinus abbas Elienſis, 615.
Elſtrudis uxor Balduini Calvi comitis Flandrenſis, 324.
Elvira filia Ramiri regis monacha, 474.
SS. Emani & Soc. paſſio, 536.
Embricho epiſc. Ratiſponæ, 359.
Emenó vicecomes, 318.
Emeritenſium ſanctorum vitæ, 302.
Emerotes abbas Hiſpanus, 323.
Emervitis matrona, conditrix parthenonis S. Orientii, 478.
Emezo abbas S. Johannis apud Helvetos, 297.
Emilda abbatiſſa Blafillæ, 312.
Emma regina, uxor Lotharii regis Franciæ, filia Lotharii regis Italiæ, 528. 532. 594. 612. 616.
Emma regina Franciæ uxor Roduiſi, filia Roberti regis, 353. 375. Remis coronata, 348.
Emma regina uxor Ludovici regis Germaniæ, 282. Conditrix parthenii Superiosis Ratiſponæ, 328. 581.
Emma filia Hugonis Magni, uxor Richardi ducis Normannorum, 449. 509. 555.
Emma filia Theobaldi comitis Campan. uxor Willelmi ducis Aquitan. Fera-brachia dicti, 515 604.
Emma vicecomitiſſa Lemovic. 459. 500.
Emmenus epiſc. Nivernenſis, conditor Cuciaci, 239. Præceptum obtinet pro abbatiis ſuæ diœceſis, 240. Refertur, 638.
Emmo comes, 514.
Empopes, pignus, 589.
Encelm abbas S. Savini Tarb. 445.
Eoermirus epiſc. 251.
Eogelarius abbas S. Carileſi. *Vide*, Ingelarius.
Engelbertus abbas S. Martini Trevir. 592.
Engelbergs ſeu Angelberga imperatrix, uxor Ludovici II. 214. 225. 344. 347. 368. 394. 402. 417. 419. 420. Conditrix S. Sixti Placent. 579. Fit monacha, 574.
Engelmodus epiſc. Sueſſionum, 83. 87. Paſchaſii Radberti encomiaſtes, 210.
Engilbertus II. abbas S. Galli, 354. 355. Ejus obitus, 388.
Engilfridus abbas Gregorianus, 278. 280.
Engilramnus comes, 102.
Engilſcaicus comes capite damnatus, 370.
Engrannus epiſc. Cameraci, *Vide*, Ingelrannus.
Ennego abbas Rivipulli, 409.
Ennenrudis mater Aimoini monachi Floriac. 613.
Enzelinus abbas Fabariæ, 283. 487. 503.
Epiſcopii vacantis fructus futuro epiſcopo reſervandi, 219.
Epiſcopus res eccleſiæ ſuæ dare non poteſt ſub annuo cenſu ſine conſilio clericorum, 106. Eas non poteſt alienare, 118.
Epiſcopale onus quam metuendum, 466. Ad illud ſubeundum vocatio divina expectanda, *ibid.* Epiſcopi conſecrandi profeſſio, 90. Epiſcopi quales eſſe debeant, 543. Quotidie miſſas celebrent, 2. Noo vigiles excitantur, 408. 479. Iis non licet, epiſcopatum abdicare tempore publicæ calamitatis, 82. Ab ipſis facinoroſi puniti, 162. Non ſint in excommunicando nimis faciles, 210. Deſtructa monaſteria inſtaurare curent, 2. Epiſcopus ob occupatam abbatiam excommunicatus, 294. Epiſcopi non monachi monaſtico habitu induti reprehenſi, 213.
Epiſcoporum ex monachis vita *qualis* eſſe debeat, 114. 213. 149. Carnium abſtinentes, 221. Iis paternam hæreditatem adire licitum, 296. 633.
Epiſcopi in cathedrálibus monachorum, ex monachis aſſumendi, 546. Regulariter vivant, *ibid.*
Epiſcopus ex monacho monachi nomine ſe ipſe inſignit, 193.
Epiſtolæ variæ, Adelgagi epiſc. Brem. ad Frodoardum, 475. Amolonis ad Gotheſcalcum, 19. S. Anſchurii, 107. Burchardi abbatis S. Galli ad Ottones, 571. Gerberti ad epiſc. Pariſ. 609. Hilperici abbatis ad Carolum regem, 631. Hincmari ad Carolum Calvum de vita S. Dionyſii, 184. Ad Ludovicum III. 215. Hucboldi monachi ad fratres monaſt. S. Theoderici, 642. Ludoviei III. regis Germaniæ ad Ludovicum Balbum, 197. Lupi ad Ædiluifum regem, 40. Ad Folcricum epiſc. Trecenſem, 83. Ad Gerardum ducem pro Adone, 72. Ad monachos S. Germani Autiſiodor. 60. Ad Odonem abbatem Corbeiæ, 27. Ad Wenilonem, 74. *De recipiendo* monacho *lapſo*, 26. Miloais epiſc. Mindenſis ad Gorzienſes, 601. Synodi Piſtenſis ad epiſc. Cenoman. pro S. Carilefo, 86. S. Remberti ad monachas, 142. Remigii epiſc. Lugdun. pro Gotheſcalco, 36. Theodoſii monachi de ſtrage Syracuſis facta, 204.
Epiſtolæ encycliæ de morte inſignioris perſonæ, *Rotuli* ſeu *Breves* appellatæ, 70. 71.
Equus centum annorum adhuc validiſſimus, 280.
Eralt epiſc. Feridenſis, 140.
Eraſmus Gattola monachus Caſinas multa in hos annales communicavit, 378.
Ercamboldus cancellarius, 67.
Ercanradus epiſc. Pariſiorum, 2. Ejus obitus, 32.
Erchanba Idua abbas S. Trodpertl, 295.
Erchenraus ſeu Archenraus epiſc. Catalauni, 68. 87. 206. Conditor monaſt. S. Urbani, 216. 317. Mortuus, 230.
Erchembertus proviſor *malus* S. Deodati, 432.
Erchemboldus abbas S. Apri. *Vide*, Archembaldus.
Erchengerus abbas Arremarenſis, 227. 264.
Erchengerus comes, 293. 303.
Erchengerus fiſci regii procurator capitis damnatus, 322.
Erchimbaldus epiſc. Argentinenſis, 487.

Erembertus comes, 300.
Eremburgis abbatiſſa S. Mariæ Sueſſion. 503.
Eremiticæ cœnobitica vita præferenda, 302.
Eremitoria adjuncta monaſteriis, 326. 339.
Eriarthus, ejus pœnitentia ob monachum cæſum, 230.
Erichius rex in Anglia, 439.
Eriſonnus vir illuſtris, 230.
Eriſonſus abbas Montis-olivi, *Vide*, Ariſonſus.
Erimbertus abbas Brumadi, 222.
Eriſpoius dux Brittonum, *Vide*, Heriſpoigius.
Erkembertus abbas S. Maximini Trevir. 232.
Erkembertus abbas Wiſſenburgi, 499. 529.
Erkempertus monachus Caſinenſis, ejus legatio & geſta, 245.
Erleboldus epiſc. Conſtantiæ, 300.
Erlinda filia Theoderici II. comitis Hollandiæ, 514.
Erluinus, *Vide*, Herluinus.
Ermenardus ſocius legationis Johannis Gorz in Hiſpaniam, 492.
Ermenfredus epiſc. incertæ ſedis Cluniaci monachus, 581.
Ermengardis abbatiſſa S. Crucis Pictav. 609.
Ermengardis, ſeu Semingardis, imperatrix uxor Lotharii, ejus obitus, 24.
Ermengardis regina, uxor Boſonis, filia Ludovici II. imperatoris, 275. 206. 217. 254. 271. 276.
Ermengardis uxor Bernardi comitis, mater Willelmi comitis Aquitaniæ, 203. 264. 328. Conditrix Blaſiæ, 312.
Ermengardis vidua Adalberonis marchionis, de regno Italiæ diſceptat, 355.
Ermengardis uxor Manaſſæ ducis Burgundiæ, 338.
Ermengardis uxor Olibæ comitis Ceritaniæ, 599.
Ermengardis uxor Aymardi conditoris Silviniaci, 344.
Ermengardis vicecomitiſſa Caſtridunenſis, 344.
Ermengaudus epiſc. Narbonæ, 598.
Ermengaudus princeps Gothiæ, 380.
Ermericus epiſc. Patavii, 242.
Ermericus abbas S. Vitoni, 570.
Ermeſſendis comitiſſa Barcinon. 444.
Ermenthcus epiſc. Aurelianenſis, 392. 434. Miciaci ſit monachus, 579. Moritur, 580.
Ermentrudis filia Caroli Calvi abbatiſſa Haſnonienſis, 293.
Ermentrudis regina uxor Caroli Calvi, 27. 35. 47. 92. 206. 112. 117. 236. Sueſſione coronata & benedicta, 224. 225. Ejus obitus, 247. 251.
Ermentrudis comitiſſa Matiſcon. 581.
Ermigius epiſc. Hiſpanus, 326.
Erminfridus res Ramponis monaſterii parvadit, 222. 229.
Ermoldus epiſc. Arvernorum, 529.
Ernuſtus nepos Frederunæ reginæ, 532.
Ernuſtus notarius regius, 294. 296. 300.
Ernuſtus vir illuſtris honoribus privatus, 85.
Erpho Epiſc. Wormatiæ, 552.
Erpo epiſc. Werdenſis, 592.
Ervicus abbas Indenſis, 586.
Eſimbardus Francigena Danis adjunctus, 223.
Eſnus epiſc. Anglus, 282.
Eſteenſes inter & Venetos bellum de urbe Comaclo, 59.
Eſtulfus epiſc. Anglus, 425.
Etheldrida abbatiſſa Wintonienſis, 528.
Ethelfleda filia Alfredi regis, conditrix monaſt. Gloceſtr. 284.
Ethelgarus ex abbate Wintonienſi epiſc. auſtralium Saxonum, tum primas Cantuariæ, 424. 528. 543.
Ethelredus rex Angliæ, 615.
Ethelredus rex Weſtſaxonum, 226. 261.
Ethelredus dux Merciorum, conditor monaſt. Gloceſtr. 282.
Ethelſtanus ſeu Adelſtanus rex Angliæ, 324. 348. 393. 395. 421. 440. Ejus donatio eccleſiæ Cantuar. 363. Ejus pietas, 372. Ejus obitus, 410.
Ethelsvida regina Merciorum Papiæ in monaſterio mortua, 274.
Ethelwardus frater Eduardi regis, 463.
Ethelwinus, ſeu Ailvinus comes conditor monaſt. Rameſienſis, 522. 575. 594. Stat pro monachis adverſus Elferum, 595.
Ethelwaldus ex abbate Abendoniæ epiſc. Wintoniæ, 217. 226. 463. 491. 522. 560. 618. Ejus prima facta, & monaſtica profeſſio, 422. Fit abbas Abendoniæ, 449. Oſgarum monachum mittit Floriacum, *ibid.* Epiſcopus Wintoniæ quanta fecerit, 517. Ejus caritas tempore famis, 528. Pueros ut erudit & monachos, *ibid.* Monaſteria ab eo reſtituta, 564. Quanta monaſteriis Wintonienſibus contulerit, 615. In Veteri & in Novo monaſterio clericis expulſis ſubſtituit monachos, 527. Clericorum adverſus eum querelæ in ſynodo agitatæ, 563.
Ethelwulfus ſeu Adulfus filius Egberti regis, 92.
Ethus Scottus monachus S. Vedaſti, 170.
Eva filia comitum Provinciæ, 232. 233.
Eva comitiſſa mater Odalrici epiſc. Remorum, 432. 455. Laium villam dat S. Arnulfo, 472.
Evangelium ad cantilenam vernacula lingua coaptatum, 219.
Evangeliorum codex uncialibus ſitteris ſcriptus, a Carolo Calvo S. Dionyſio oblatus, 233.
Euchariſtia, figura ſimul & veritas eſt, 61. 63. An ſit figura relata ad corpus Chriſti diſputationes, *ibid.* Quo ſenſu diſputatum an in ea ſit Illud ipſum Domini corpus quod de Maria natum eſt, 25. 26. Subſtantialis converſio panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti, 32. 63. Paſchaſii de ea nova ſcripta, 60. 62. Antiquiores patres eo modo quo ipſe locuti ſunt, 62. Non fuit novator, 72. 108. 233. Præſentia realis aſſerta, 61. 62. 208. 233. 442. 587. 588. Fides miraculo probata, 327. De ea perverſe ſentit Joannes Scottus, 25. Stertoraniſtarum error, 62.
Euchariſtiæ ſumptione purgatio criminis facta, 240. 273. 422.
S. Eucharius mart. Liberduni cultus, 272.
Eudo abbas, 267.
Evilpus ex monacho epiſc. Halberſtati, 257.
S. Eugenii reliquiæ apud S. Dionyſium, 534. Pars S. Gerardo conceſſa, 567.
Eugenius III. papa, in pontificatu monachi vitam retinens, 225.
Eulogius presbyter Cordubenſis, in carcere de martyrio ſcribit, 20. Martyrum cauſam tuetur, *ibid.* Et ipſe martyr, 17.
Euracrus, ſeu Evagrius, Everacluſve Epiſc. Leodici, 451. 512. 534. 535. Ejus epiſtola ad Ratherium, 512. 513. Conditor monaſt. S. Laurentii, 566.
Evrardus ex monacho epiſc. Senonum, 222. 236. 286. Obit, 242.
Evrardus epiſc. Placentiæ, conditor monaſt. S. Sabini, 297.
Evrardus I. abbas S. Sulpicii, 44.
Evrardus II. abbas S. Sulpicii, 332. 390.
Evrardus ex præpoſito Argentinenſi abbas Einſidlenſis, 447. 471. Ad Meginradi cellam ſecedit, 588. Ejus obitus, 502.
Evrardus abbas S. Quintini de Monte, 197.

Evrardus ſeu Ecbertus abbas S. Juliani Turon. 568.
Evrardus comes abbas Stabulenſis, 445.
Evrardus ſeu Eberhardus comes Alſatiæ, 281. Ei data abbatia Lutrenſi, 145. Godefridum regem Nortman. confodit, 233. Herodiana morte conſumtus, 145.
Evrardus filius Hugonis comitis Alſatiæ, pater Conradi imperatoris, fit monachus Lutrenſis, 527.
Evrardus ſeu Eberhardus comes Fori-Julii, ejus obitus & teſtamentum 177.
Evrardus frater Conradi regis Germaniæ, mortuo fratre regnum Henrico duci Saxoniæ defert, 357.
Evrardus monachus S. Matthiæ Trevir. ſcholis præfectus, 232. 506.
Evrardus propinquus Lupi & Odacri abbatum, 136.
Euſebius recluſus, ejus obitus, 231.
Euterius abbas SS. Geminorum, 239.
Eutici & Theophili dialogus de ſtatu eccleſiæ, 518. 519.
Ewerwodus conditor parthenii Erekenhorſtenſis, 81.
Excommunicatio non nimis facile ferenda, 210.
Exempti monachi in clero dioeceſano cenſiti, 244.
Eximinus epiſc. Pampilonæ, 212.

F

Faleſtrudis uxor Lamberti comitis Valentinenſis, 435.
Fames ingens in Germania, 8. Ejus tempore Rabani caritas, *ibid.* Fames in Gallia, 537. Famis tempore humanæ carnes comeſtæ, 272.
Fandila monachus Hiſpanus, 57.
Faals caſtrum conditur, 475.
Farabertus ex abbate Frumiæ epiſc. Leodici, 259. 456. 480. Frumiæ regimen abdicat, 265. Laubiis infeſtus, 454.
Fara villa ſuper Iſaram, ibi mortuus rex Odo, 280.
Fardenſes epiſc. *Vide*, Werdenſes.
Faribertus abbas S. Manſueti, 567.
S. Faronis duo miracula, 5.
Faſtcarius epiſc. Dolenſis is eſt Feſtinianus, 546.
Faralis epiſc. & abbas Samonenſis, 34. 55.
S. Fauſtæ virg. & mart. tranſlatio, 103.
SS. Felicis & Adauſti reliquiæ in parthenone Ereſicimenſi, 84.
Felix & Liliola conjuges, martyres in Hiſpania, 64.
Felix monachus Hiſpanus, martyr, 57.
Felix monachus, ei ſcribit Lupus, 41.
Femoralia recluſis permiſſa, 387.
Ferdinandus rex Caſtellæ, conditor S. Petri ad ripam Aſlanciæ, 474.
Ferrariæ epiſc. Victor, 59.
Feſtuca donatio facta, 336. 373. 384. Et guerpitio, 234.
Ficulinus epiſc. Lucidus, 46.
Fidvvetenus S. Conwonis adjutor, 140.
Figuræ æſi inciſæ, Tabularum conſularium, 188. inter & 189. Odonis regis, 250. Lapidis altaris Montis-olivi, 460. Ludovici Tranſmarini, 484. Conſpectus monaſt. S. Amandi, 557. inter & 558.
S. Filiberti corpus varia in loca ob metum Nortmannorum delatum, 36. Trenorchii depoſitum, 275.
Filioque, de hoc additamento Græcorum ſugillationes, 118. Refutatæ, *ibid.*
Filmera abbatiſſa Carilana, 571.
Fingenius abbas S. Clementis Mett. 603.
Firmani epiſc. Gaidulfus, 548. Theodorus, 244.
S. Firmini epiſc. Virdun. tranſlatio Flaviniacum, 525.
Fivæ locus in Belgio prope Inſulam, 178.
Flavii Felicis conſulis effigies æri inciſa, 188. inter & 189.
Flawaldus, *Vide*, Frodoardus.
Fleido abbas Clingenſis, 9.
Flidulfus pater S. Neoti, 204.
Flocardus ex monacho Bremetenſi epiſc. Albenſis, 525.
Flora virgo, martyr in Hiſpania, 10.
S. Florberti abbatis corpus e tumulo elatum, 502.
Florbertus monachus Trevir. doctus, obit, 232.
SS. Flotentini & Hilarii locus martyrii, 26. Reliquiæ Bonævalli & alibi, *ibid.*
SS. Florentii corpus Trenorchio Salmurum aſportatum, 470.
Florus diaconus Lugdun. ejus ſermo in Gothoſchalcum, nondum comperta ejus ſententia, 23. Ejus collectanea, 265.
Flotildis puellæ territorii Remenſis viſiones, 416.
Fokertach comes pater S. Cadroæ, 605.
Folchasius abbas palatii Aquiſgrani, 541.
Folcmatus epiſc. Coloniæ, 535. 542.
Folcmarus ſeu Wolkmarus ex monacho epiſc. Pathetbrunnæ, 514.
Folcmarus abbas Corbeiæ-novæ, 260. 320. 325. 352. 399. Ejus obitus, 435.
Folcmarus abbas Werthinenſis, 375. 586.
Folericus epiſc. Treceuſis ejus erga Lupum & Ferrarienſes caritas, 83.
Folcoinus epiſc. Teruannæ, ejus obitus, & cappa proceſſionalis, 45. Ejus corporis elevatio, 567.
Folcuinus ex monacho Sithienſi abbas Laubienſis, 587. Alteg a Folcnino Levitâ, 517. 534. Aletranno ſuccedit, 534. Durior in Erluinum abbatem Gemblaci, 495. A Ratherio male remuneratus, 535. In eum offenſus, 537. Ei reconciliatur, 566. Ejus geſta, *ibid.* Scriptor vitæ S. Folcuini epiſc. 45.
Folcuinus levita monachus Sithienſis, 45. Alter ab abbate Laubienſi, 317. 534. Ejus genus, 367. 452.
Folcwinus abbas Augiæ, 67.
Follerum, ſeu Fatuorum feſti quædam præludia, 140.
Fontanæ, villa ſubinde orta S. Bernardi illuſtrata, 304.
Forannanus epiſc. & abbas Walciodori, 557.
Forcheimienſis ſynodus, 256.
Foreſta aquatica, id eſt jus piſcandi in flumine, 582.
Fori-Sempronii epiſc. Petrus, 187.
Formoſus ex epiſc. Portuenſi papa, 178. 253. 262. 267. 268. 275. 277. 342. Epiſc. Portuenſis ad laicam redactus communionem, 298. Ejus bulla pro Gigniaco, 276. Ejus mors, 278. Fru eu ſcripta Anxilii, 301.
Forojulienſes in Provincia epiſc. Contarus, 460. Riculfus, 589.
Fortanerius comes, 465.
Fortis epiſc. Aſturicenſis, 539. Inſtaurator monaſt. S. Dictini, 357.
Fortis-Arſius abbas Blandi-montis, 599.
Forto abbas S. Michaelis de Peciano, 600.
Fortunius ex monacho epiſc. Hiſpanus, 327.
Fortunius abbas S. Æmiliani, 221.
Fortunius II. ex rege Aragonum monachus Legerenſis, 211. 293.

Fran-

Franci, iis vulgaris lingua Romana, 78. Francorum reges auteis bullis uſi, 463. Francorum rex unus futurus imperator maximus & omnium regum ultimus, 553.
Francia fame & peſte afflicta. *Vide*, Gallia.
Francia orientalis ab Hungaris vaſtata, 502.
Franco epiſc. Rotomagi, ab eo baptizatus Rollo dux, 322.
Franco epiſc. Carcaſſenſis, 582. 605.
Franco epiſc. Genevenſis, 283.
Franco ex abbate Laubienſi epiſc. Tungrenſis ſeu Leodici, 48. 307. 341. 354. Approbator divortii Lotharii regis, 78. Reſipiſcit, 104. Sacris abſtinet, 514. Ejus obitus, 593.
Franco abbas S. Amantii, 453.
Franco abbas Corbejæ, 170. 217. 275. 293. Ejus obitus, 323.
Franco præpoſitus Dionyſianus, 180. 191.
Franquila abbas Silenſis, 310. Tum abbas Cellanovæ, 394. 544. Ejus obitus, 580.
Fratres confeſſipi in monaſteriis, unde ſic dicti, 79. Pro iis mortuis ſuffragia quænam, 92. Ipſis cauſtri aditus non conceſſus, 566. Inter eos rex Ethelſtanus, 371.
Fraxinetum, arx *munitiſſima* ad alpes Cotias, unde expulſi Sarraceni ab Hugone comite Provinciæ, 457. Demum a Willelmo, 574.
Fredaldus epiſc. Narbonæ, 22. 160. 569.
Fredebertus abbas Ravennenſis, 497.
Fredericus ſeu Fridunicus ex monacho epiſc. Moguntiæ, 407. 410. 424. 448. 452. 481. Archicapellanus Ottonis I. 422. 435. Fuldam relegatus, 432. Synodi Auguſtanæ præſes, 481. Ejus obitus, 486.
Fredericus epiſc. Saltzburgi, 259. 558. 572.
Fredericus abbas S. Hucberti, 385. 388. 397. Ejus obitus, 439.
Fredericus abbas Miciaci intruſus, 233. 234. 389.
Fredericus abbas Mutbaci, 233.
Fredericus dux Lotharienſis, 455. 506. 512. 520. 533. 536. 570. 595. Agit ut Mediani-monaſterium reformetur, 532. Fanis caſtrum condit, 575. Item Barrum caſtrum, *ibid.*
Frederuna regina uxor Caroli Simplicis, 305. 329. 331. 333. 338. 343. Ejus dos, 304. Ejus obitus & donationes, 330. 332. Apud S. Remigium ſepulta, *ibid.*
Fredolus comes, inſtaurator monaſt. Gerrenſis, 161.
Fredugardus, ſeu Frudegardus, Paſchaſii ad eum epiſtola, 61.
Freduidis conditrix monaſt. Tinenſis, 505. 569.
Fridilo auditor Lupi, 60.
Friduvigis matrona conditrix parthenii Metelenſis, 250.
Friſii S. Remberti ope Normannos vincunt, 295.
Friſingæ Epiſc. Abraham, 582. Anno, 541.
Frithegodus præceptor S. Oſwaldi, 304.
Frodoardus ſeu Flawaldus presbyter Remenſis, 382. 396. Ejus natales, opera & monachatus, 369. Monachus & abbas, 476. 485. Sacerdotio ſuo privatus, 555. In cuſtodia poſitus, 416. Ab exilio revocatus, 432. Ejus familiaritas cum Roberto epiſc. Trevir. 454. 459. Adelgagi epiſc. Brem. ad eum epiſtola, 475. Fræſaturam abdicat, 516. Ejus obitus, 538.
Frodoardus nepos præcedentis, 369. 476. 526.
Frodgildis matrona in monaſt. Samonenſe benefica, 34.
Frodo miles cum filio cognomine erga monaſt. S. Petri-Vivi bene affectus, 504.
S. Frodoberti abbatis corpus loco motum, 5. Ejus tranſlatio & miracula, 561.
Frodoinus abbas Corbionenſis, 43. 80. 87.
Froja abbas S. Aniani, 579.
Froila filius Alfonſi Magni, 302.
Froila frater S. Rudeſindi epiſc. Dum. 504.
SS. Frontiniani & Silveſtri corpora in monaſt. Bremetenſi, 535.
Frotarius epiſc. Bituricenſis, 279. 590. Infeliceſſus beneficus, 544.
Frotarius epiſc. Burdegalæ, 160. 585. Ei data abbatia S. Hilarii Fictav. 537.
Frotarius epiſc. Turon. 441.
Frotarius epiſc. Albienſis, 571.
Frotarius epiſc. Lemovicenſis, 219.
Frotarius epiſc. Fictavorum, 344. 437. Inſtaurator S. Cypriani, 591.
Frotarius abbas S. Cypriani Pictav. 585.
Frotarius ſacerdos, conditor cellæ apud Fictones, 437.
Frotbaldus epiſc. Carnuti, 56. 468.
Frotgarius notarius regius, 236. 237. 244.
Frotmundus vir nobilis, ob patrnum interfectum pœnitentiæ publicæ addictus, 52.
Froylanes auctor & abbas monaſt. S. Mariæ de Taxo, 508.
Froyſclus abbas Suredenſis, 7.
Frugellus abbas Alagonenſis, 162.
Frugellus abbas Cuteclarenſis, 9.
Frugifer, ſeu Frugia, Fruianuſve epiſc. Auſonenſis, 571. 582. 598.
Frunimius epiſc. Legionenſis, 256.
Fulbertus epiſc. Cameraci, 292. 409. 452. 445. 467. 498.
Fulbertus abbas S. Johannis Divion. 304.
Fulbertus abbas S. Benigni, 594.
Fulbertus abbas Luxovii, 40.
Fulberti duo abbates S. Martialis Lemovic. 515.
Fulbericus abbas, 230.
Fulcarius epiſc. Noviomi, 469. 476. 485.
Fulchericus epiſc. 512.
Fulchericus abbas Centulæ, 517. 582. 588.
Fulcherius abbas S. Benigni, & Flaviniaci, 566.
Fulcherius præpoſitus Flaviniaci Jeroſolymam profectus, 441. Obiit, 488.
Fulcherius avus S. Mayoli, an idem cum Folcrato duce Arelat. 457.
Fulcherius miles pater S. Mayoli, 416. Valentiola ab eo data Cluniaco, *ibid.*
Fulco ex abbate Sithienſi archiepiſc. Remenſis, 589. 209. 215. 219. 222. 223. 232. 236. 242. 250. 259. 264. 266. 267. 275. 277. 280. 542. Fit abbas Sithienſis, 192. Hincmaro ſuccedit, 222. Remis ſcholas reſtituit, 253. 267. Carolum Simplicem inungit, 263. 266. Ejus de Dodilone epiſcopo querelæ, 267. Si S. Medardi abbatia data pro Vedaſtina, 267. Ei ſcribit Mancio epiſc. de presbytero conjugato, 268. S. Gibriani corpus ab eo ad S. Remigium tranſlatum, *ibid.* Carolum Simplicem denuo coronat, 280. 282. Trucidatus, 285. Archicancellarius, 280. 582.
Fulco Bonus comes Andecavorum, 28. 307. 428. 536. Abbas S. Albini, 374.
Fulco comes Andecav. filius Gaufredi Griſagonellæ, 589. 584.
Fulquinus vir potens monaſt. Gemblacenſi beneficus, 527.
Fulcrannus epiſc. Lodovenſis, 571.
Fulculſus vir nobilis, 428.
Fulgualdus filius comitis Tholoſani, 90.
Fulinii epiſc. Benedictus, 561. Dominicus, 2.
Furlienſis epiſc. Huebertus, 565.
Furonis prope Trajectum ad Moſam habitus conventus, 204.
Fuſtes in teſteram reſtitutionis adhibiti, 570.
Fulradus epiſc. Pariſiorum, 334. 344. 357.

G

Gaidualdus abbas Ambroſianus, 547.
Gisdulfus epiſc. Pitmanus, 448.
Gaidulfus conditor cellæ S. Mayoli, 536.
Gaiferius princeps Salernitanus, monachus in extremis, 231.
Gairulfus abbas Belli-loci, 75. 222. 279. 351. 361. 379. 386.
Gaifrudis abbatiſſa monaſt. in Cingla, 262.
Galindo vulgare apud Arragonea & Navarrenſes nomen, 60.
Galindo comes Aragoniæ, 1156
Galindo Enneconis, quis? 60.
Gallia a Nortmannis infeſtata. *Vide*, Nortmanni.
Galli in colendis imaginibus ritui Græcorum non omnino aſſuefacti, 149.
Galliconæ eccleſiæ ſtatus, 127. 518.
Gallicani præſules reſpondent ad capitula Græcorum, 118.
Galterius abbas Trenorchii, 209.
Gammo notarius regius, 263.
Gazamannus monachus, ſocius legationis Johannis Gorz. in Hiſpaniam, 428.
Garibaldus epiſc. Novariæ, 190.
Garno abbas Corbionenſis, 163. 164.
Garſias epiſc. Auſcienſis, 600.
Garſias abbas S. Petri ad ripam Aſlantiæ, 474.
Garſias abbas S. Vincentii de Luco, 600.
Garſias rex Caſtellæ filius Alfonſi Magni, 303. Inſtaurator S. Petri de Eliſontia, 328. Auctor S. Iſidori Legion, *ibid.*, 326.
Garſias rex Aragoniæ filius Enneconis, in Legezanſes beneficus, 281.
Garſias comes & marchio Aſtaraci, 294.
Garſias Ferdinandez comes, auctor parthenii Covarruvienſis, 601.
Garſias Lupi vicecomes Lupiniacenſis, 600.
S. Gatiani epiſc. Turon. corpus in monaſt. S. Medardi Turonis, 260.
Gaubertus abbas Magenciaci, 317.
Gaudebertus illuſtris Miciacenſis, 190.
Gaudericus epiſc. Velitrenſis, 177. Continuator vitæ S. Clementis, 34.
Gauſredus Griſagonella comes Andecav. filius Fulconis Boni, 478. 536. 556. 580. 584. 604. Monachos apud S. Albinum reſtituit, 540. Defenſor S. Crucis Pictav. 609.
Gaufredus comes Cluniaco beneficus, 402.
Gaufredus vicecomes Aureilian. 418.
Gaufredus vicecomes Carnut. *ibid.*
Gaufredus vicecomes Caſtridunenſis, 544.
Gaufredus. *Vide*, Godefridus.
Gaugericus epiſc. 263.
Gaviacenſis epiſc. Petrus, 53.
Gauſatus præpoſitus Flaviniaci, 338.
Gauſmarus abbas Bonæ-vallis, 26. 203. An inſtitutor Cari-loci, 172. 278.
Gauſmarus abbas Saviniaci, 496. 497. 569. 588.
Gautſelmus abbas S. Faronis, 86.
Gauzbertus, ſeu Gozbertus, epiſc. Aſnaburgi, 32.
Gauzbertus, ſeu Gozbertus epiſc. Laudani, 379.
Gauzbertus epiſc. & abbas S. Auguſtini Lemovic. 322.
Gauzbertus abbas Herſfeldenſis, 406. 563. 594.
Gauzbertus abbas Moiſiaci, 510.
Gauzberto comiti caput abſciſſum, 78.
Gauzbertus frater Ramnulfi comitis Pictav. 263.
Gauzbertus vicecomes, 377.
Gauzbertus monachus, an a Nithardo abbate repetitus, 602.
Gauzfredus abbas Gellonæ, 605.
Gauzla uxor Ademari vicecomitis Scalarum, 377.
Gauzlinus, ſeu Gozlinus, ex abbate Pratenſi &c. epiſc. Pariſienſis, 4. 43. 97. 159. 162. 178. 181. 189. 196. Abbas item Dionyſianus, 191. 198. & Elnonenſis, 114. 159. 213. 260. An Gemetici, 86. A Nortmannis captus, 50. 64. Factus ſummus cancellarius, 226. Hincmari ad eum litteræ, 159. Ad Ludovicum regem Germaniæ ſe confert, 196. 205. 307. Fit epiſc. Pariſienſis, 231. Nortmannis reſiſtit, 235. 236. Ejus obitus, 237. 241.
Gauzlinus epiſc. Patavinus, inſtaurator monaſt. S. Juſtinæ, 164.
Gauzlinus epiſc. Tulli, 345. 351. 422. 431. 452. 521. 533. Regularem diſciplinam apud S. Aprum reſtituit, 197. Ejus hac de re litteræ referuntur, 633. Monachis neceſſaria ſubſidia providet, 455. Conditor parthenii Buxerienſis, 522. S. Manſueti cœnobium inchoat, *ibid.*
Gauzlinus II. abbas S. Dionyſii, 551. 608.
Gauzlinus abbas S. Mauri, 72. 262.
Gauzlinus abbas Uſercæ, 500.
Gauzlinus notarius Caroli Simplicis, 329. 331. 343.
Gebehardus comes, 300. 306.
Gedeon epiſc. Veſontionenſis, 88. 514.
Gelinus comes Valentinenſis, 497.
Geilo ex abbate Hirenſi & Trenorchii epiſc. Lingonum, 199. 227. 237. 238. 319. Trenorchium obtinet, 174. Fit epiſc. Lingonum, 309. Obit, 345.
Geilo abbas Wiſſemburgi, 499.
Geiſa ſanctimonialis S. Petri Mett. pia, 350. 352.
Geloira, ſeu Gelvira regina uxor Ordonii II, 281. 318. 326. *Vide*, Elbira.
Geloyra abbatiſſa Superadi, 347.
Gemundus conditor S. Petri de Rupibus, 229.
Genevenſis epiſc. Franco, 283.
S. Geniti reliquiæ in cella S. Petri apud Bituriges, 21.
Gennadius ex abbate S. Petri epiſc. Aſturienſis, 327. Inſtaurat monaſt. S. Petri de Montibus, 281. Dimiſſo epiſcopatu inter monachos vivit, 326. 339. Ejus teſtamentum, 326. Monaſteria ab eo exſtructa, *ibid.* 340.
S. Gentiani corpus Corbeiam tranſlatum, 257.
S. Genulfi tranſlationes, 21. 477.
Genulfus abbas Elnonenſis, 404. 552.
Georgius ſeu Gregorius ſecundicerius S. R. E. abbas Sublaci, 149.
Georgius abbas S. Juliani Turon. 430. 436.
Georgius abbas incerti loci, 42.
Georgius monachus Bethleemiticus, martyr in Hiſpania, 17. 64. Ejus corpus Patiſios tranſlatum, *ibid.*
Georgius monachus, ſcriba ſynodi Portuenſis, 279.
Geraldus archiepiſc. Cluniaci ſit monachus, 443.
Geraldus epiſcopus Ambian., 544.
Geraldus epiſc. Matiſcon. 261. 573. 583. 300. 304. 560. Conditor cellæ Biovienſis, 374.
Geraldus epiſc. Regienſis, 414.
Geraldus invaſor ſedis Narbon. 346.
Geraldus abbas Belli loci, 544.
Geraldus abbas Pigiaci, 22. 57. 332. 530. 584.
Geraldus abbas Sollemniaci, 427.
Geraldus abbas Tutelenſis, 322.
Geraldus comes, monaſt. Auriliaci condit, 171. Privilegium pro eo obtinet, 282. Quid ei in Romano itinere acciderit, 429. Sancte moritur, 308.
Geraldus monachus S. Galli ſcholarum magiſter, 487.

Ge-

Geraldus notarius Ludovici IV. 404. 414.
Geraldus vicecomes Lemovicenſis, 409. 588.
Geraldus de S. Sereno abbas Aurilliaci, 480. 530. 550. 560. 570.
Grannus epiſc. Autiſiodori, 285. 324.
Gerardus epiſc. Autiſiodor. 582.
Gerardus epiſc. Carnoti, 468.
Gerardus epiſc. Lodenſis, 224.
Gerardus epiſc. Tullî, 475. 505. 525. 552. 554. 562. Ejus beneficia in S. Manſuetum, 532. 554. 567. 586.
Gerardus epiſc. incertæ ſedis, 338.
Gerardus abbas Bronienſis, 356. 380. 409. 474. 482. 485. 505. Apud S. Dionyſium fit monachus, 534. Fit diaconus, 544. Monachos Bronium induxit, 567. Arnulfum comitem calculo liberat, 475. Monaſteria, 18. ab eo inſtaurata, 423. Præcipua, S. Bavonis, 415. Blandinienſe, 423. S. Ghiſleni, 563. Sithienſe, 440. De inſtauranda Fontanella cogitat, 502. Obit, 504.
Gerardus abbas Laureshami, 220. 230. 250. 256.
Gerardus de Roſſillione comes Provinciæ, 132. Non Burgundiæ, 134. Adonis electioni obſiſtit, 70. Lupi ad eum hac de re epiſtola, *ibid.* Conditor Pultariarum & Vezeliaci, 132. De Carolo Calvo quæritur, 133. 134. Ei Viennam cedit, 153. Pultariis ſepultus, 133.
Gerardus comes Arvernenſis in prælio Fontanetico cæſus, 132.
Gerardus comes Bituricenſis, ejus comitatos datus Acfrido, 235. Quem occidit, 232.
Gerardus comes, 278. 282. 300.
Gerardus decanus S. Dionyſii, 543.
Gerardus decanus S. Medardi, 431. Expolitor vitæ S. Romani, 479. 481.
Gerbaldus vir nobilis Cluniaco munificus, 360.
Gerberga abbatiſſa Gandersheimenſis, 20. 212.
Gerberga II. abbatiſſa Gandersheimenſis, 358. 423. 547. 586. Novum monaſterium exſtruit, 575.
Gerberga regina Franciæ, uxor Ludovici Tranſmarini, filia Henrici Aucupis, 390. 412. 424. 438. 448. 452. 456. 481. 488. 500. 509. 515. 520. 532. 538. 556. 616. Gilleberto duci Lotharingiæ primo nupta, 338. 366. Mater monachorum dicta, 554. Ejus modeſtia, 442. Ei data abbatia S. Mariæ Laudun. 475. Ruminiacum dat Humolariis, 540. Ejus donario ſacta S. Remigio, 554.
Gerberga uxor Adalberti comitis Viromand. 440. 532. 616.
Gerberga filia Berengarii regis, uxor Aledrami marchionis, 532.
Gerberga uxor Fulconis-Boni comitis Andecav. 536. 542.
Gerberga uxor Lamberti comitis, filia Caroli ducis Lotharienſis, 595.
Gerberga comitiſſa in Bellilocenſes benefica, 532.
Gerbertus ex monacho Aurilliaci abbas Bobil, 412. 532. 572. 595. Alius a Giberto præpoſito, 602. Ejus vitæ primordia, 530. Abbas Bobil vexatur, 530. 532. Adalberoni epiſc. Remenſi adhæret, 550. Litteras docet, 560. Præcipui ejus amici, *ibid.* Ab Adalberone in Italiam directus, 570. Ejus epiſtolæ ad Nithardum abbatem, 602. Ad epiſc. Pariſ. 609.
Gerbertus abbas Centulæ, 312. 587.
Gerbodo, an Kebo abbas Laureshami, 587. 532. 552. 563.
Gerelmus vir honorabilis, 26.
S. Geremari corpus Bellovacum tranſlatum, 12.

Gerfredus præpoſitus Plaviniaci, 318. Ut ſe purgat de nece Adalgarii epiſc. 372.
Gerlannus ex monacho epiſc. Senonum, 408. 469. Ejus obitus, 486.
Gerlannus abbas Bobii & archicancellarius Hugonis regis, 277. 367.
Gerlinda monacha Placentina e monaſterio fuga lapſa, 273. 307.
Geilo abbas Nonantolæ, 374. 571. 453.
Germaniæ epiſcopis inthronizatis bona eccleſiæ reſtituta, 218.
S. Germanus epiſc. Autiſiodor. hoſpiti S. Martino honorem cedit, 115. A Carolo Calvo invocatus, 61. 68. Ejus ope ſanatus Conradus comes, *ibid.* Ejus altera tranſlatio, *ibid.* Ejus ſudarium, *ibid.* Capſa auro & gemmis decorata, 113. Ejus capella in agro Rotomagenſi miraculis illuſtris, 22. Ejus vita ſcripta ab Herico, 80.
S. Germani epiſc. Pariſ. corpus ob metum Normannorum varia in loca deſertum, 55. 61. Pariſios relatum, 82. 97. Ejus ope urbs obſidione liberata, 235. 236. 237. 240. 246. Ejus puteus miraculis illuſtris, 240. Capſa auro & gemmis fulgens, *ibid.* 246.
Germanus abbas Wintecumbæ, 593.
Germenteus abbas, 165.
Gero epiſc. Coloniæ, 542. Conditor monaſteriorum, 576. Ejus obitus, 586.
Gero comes avunculus epiſc. Colonienſis, 542. Conditor parthenii in Saxonia, 540.
Gero comes Alſtevenſis, decollatus, 611.
Gerontius epiſc. Sitorjcenſis, 226. 232. 303. 408. 410. Archicancellarius, 438. 461.
Gerricus abbas Wiſſenburgi, 499. 519.
Gerſendis uxor Bernardi comitis Petrocor. 406.
Gerſendis uxor Oddonis comitis, 243.
Gerſendis uxor Raimundi comitis Toloſani, 408. 510. 571.
Gerſendis ſoror Theotolonis epiſc. Turon. 436. 441.
Gerſmus ſeu Gerbernus abbas Corbeiæ novæ, 461. 542.
Geiſuidæ duæ abbatiſſæ Aſnedenſes, 20.
Gertrudis uxor Ramhaldi comitis, 451.
Gerundæ epiſc. Arnulfus, 409. Godmarus, 409. Servus-Dei, 282. Hugo ſen Wigo, 346.
Gerungus abbas Hirſaugiæ, 32. Obiit, 231.
Geva conditrix parthenii Ereckenhorſtenſis, 81.
Geve abbas Crecenſis, 122.
Geto abbas Bremetenſis, 551.
Gezo abbas Derthonenſis, 467. 468.
Gezo abbas Novalicienſis, 360.
Gezo notarius Lotharii regis Franc. 526. 583. 544. 556.
S. Ghiſleni corpus inventum, 256.
Gibardus abbas Luxovii, 40. A paganis interfectus, 248.
Gibertus epiſc. Nemauſenſis, 206.
S. Gibriani tranſlatio ad S. Remigium, 262.
Giduinus epiſc. Catslaunî, 456. 511. 555. 559. 578. 622.
Gilbertus abbas Amiatinus, 314.
S. Gildaſii reliquiæ in pagum Bituricenſem aſportatæ, 332.
Gildricus epiſc. Meldenſis? 452.
Gillebertus comes, 402. 579.
Gillulfus abbas Herſfeldæ, 549.
Gimboſa monacha S. Orientii, filia conditricis, 478.
Gimera epiſc. Carcaſſonæ, 317. 582.
Girardus abbas Ceroniæ, 216.
Girardus abbas Pigiaci & Conchenſis, 21. 570.
Girardus abbas Iciodori, 472.
Girardus abbas, Cluniaci mortuus, 525.

Girbardus epiſc. Cabilonenſis, 201. 269. 293.
Girbaldus comes, 286.
Girbaldus ſe ſuaque donat Floriaco, 256.
Girbardus comes, 294.
Girbertus abbas Floriaci, 234. 252.
Girbertus abbas S. Maacntii, 427. 555.
Girboldus comes Antiſiodorenſis, an is eſt Giſlolfus comes advocatus Floriaci, 200. 201.
Girerus monachus Walciodori, 451.
Girfredus epiſc. Veſontion. 432. 458. Quædam Trenorchio concedit, 443.
Girvardus miles S. Petro Carnutenſi beneficus, 488.
Giſala duciſſa Bajoariæ, mater S. Henrici imperatoris, 586.
Gisbertus abbas S. Petri Carnut. 488.
Giſcafredus abbas Caunenſis, 346.
Giſelhilda uxor Lanzonis, maritum zelotypum infeliciter pro alio occidit, 220.
Giſelo abbas Faucenſis, 317.
Giſelprandus epiſc. Derthonenſis & abbas Bobii, 467. 468. Conditor monaſt. S. Martiani, 467.
Giſilerus epiſc. Merſeburgi, 562.
Giſla abbatiſſa S. Juliæ Brixienſis, filia Lotharii imperatoris, 15. 54. Ejus obitus, 85.
Giſla abbatiſſa Romarici-montis, 562.
Giſla abbatiſſa, an Calenſis, 305. 306.
Giſli filia Berengarii imperatoris, nupta Adalberto marchioni, mater Berengarii regis, 514.
Giſla filia Caroli Simplicis Rolloni nupta, 333.
Giſla filia Lotharii regis Godefredo regi Nortmannorum nupta, 210. 232.
Giſla filia Ludovici II. imperatoris, Deo a patre oblata, 85.
Giſla ſoror Caroli Calvi, 293.
Giſla neptis Zuenteboldi regis, 279.
Giſla conjux Eberhardi comitis Fori-Julii, 277.
Giſla avia Guiberti Gemblacenſis, 342.
Giſlebertus epiſc. Carnuti, 562. 468. Capella ab eo exſtructa quænam, 277.
Giſlebertus ſeu Gilibertus abbas Caſtrenſis, 410. 42.
Giſlebertus II. abbas S. Amandi, 44.
Giſlebertus abbas Iciodori, 472.
Giſlebertus dux Burgundiæ Juſenſis, 443. 456. 464. 492.
Giſlebertus dux Lotharienſis primus, 319. 328. 349. 355 356. 361. 366. 389. 393. 410. 412. 422. 554. Adverſus Caenum Simplicem rebellis, 328. 341. 342. Undis oppreſſus, 422.
Giſlebertus comes Arduennæ, 489.
Giſlebertus notarius regius, 24. 35. 168.
Giſlemarus epiſc. Danorum, 52.
Giſlolfus comes, npe S. Benedicti Nortmanoi ab eo deviſti, 200.
Giſulfus abbas S. Chriſtinæ, ejus curæ commiſſum monaſt. Placentinum, 207.
S. Glodeſindis tranſlatio, 476.
Godefredus abbas Fuldatenſis, 16. 57. 188.
Godefridus ex monacho epiſc. Spirenſis, 482.
Godefridus abbas S. Benigni, 186.
Godefridus, ſeu Gothofridus, abbas Gregorianus, 105.
Godefridus abbas Walciodori, 465.
Godefaidus ſeu Gotafridus rex Nortmannorum, 5. Chriſtianus factus, 119. Occiſus, 232.
Godefridus dux Lotharienſis, 539.
Godefridus comes Arduennæ, 506. 550.
Godefridus comes Ruſcinonenſis, monaſt. Rodenſi beneficus, 583.
Godefridus comes Vitrjanenſis & Eihamenſis, cognomento Captivus, 480. 539. 560. 568. 605. Advocatus monaſt. Moſomenſis, 578.
De filiis comitis Montenſis victor, 581. 594. Blandiam beneficus, 621.
Godefridus. *Vide*, Gaufredus.
Godelpertus abbas S. Vincentii Vulturn. 325. 326.
Godeſſados epiſc. Cabilonenſis, 67. 101. 191.
Godemannus abbas Thornenſis, 528. 590.
Godina Abbatiſſa Venarienſis, 100.
Godmarus epiſc. Auſonenſis, 252.
Godmarus epiſc. Gerundæ, 402. 428. 480.
Godofredus comes in Bellilocenſes beneficus, 122.
Godradus abbas S. Benigni, 317. 335.
Godricus abbas Crulandæ, 156. 461.
Godvvinus emendatur, 509.
Gomeſanus abbas Hildenſis, 432. Libri S. Hildeſonſi ab eo exſcripti, *ibid.*
Gondefredus abbas Coxanenſis, 393. 472. 480. 484. 500. 519.
Gondeſindus abbas Hiſpanus, 140.
Gondiſalvius abbas Caunenſis, 22.
S. Gongonii paſſio Gorzienſibus miſſa, 606.
Gotefredus filius Hugonis regis, abbas Nonantulæ, 433.
Gotefredus ſacerdos notarius Rodulfi regia, 376.
Gotherius abbas S. Eucharii Trevir. 502. 611.
Gothelcalcus epiſc. Lauſanenſis, 464.
Gotheſcalcus epiſc. Podii, 403. 478. Inſtaurator monaſt. S. Theotfredi, 410. S. Hildeſonſi libri ab eo ex Hiſpania aſportati, 471.
Gotheſcalcus ſeu Godeſcalcus abbas Corbeiænovæ, 176. 181. 213. 250. 276. Exauctoratus, 286.
Gotheſcalcus frater Folcuini abbatis Laubienſis, 335.
Gotheſcalcus monachus Orbaci, 273. Amolonis ad eum epiſtola, 19. An vere eſt Amolonis? 758 In duabus ejus confeſſionibus catholica eſt ejus ſententia de præſtinatione, 19. In ejus cauſa habita ſynodus Carifiacenſis altera, 22. 23. Diverſorum contra eum & pro eo ſcripta, 23. Florus necdum comperta ejus ſententia adverſus eum ſtylum acuit, *ibid.* 24. Ejus ſententiæ accedere videtur Lupus; 3. Ejus defenſores acerrimi, S. Prudentius, S. Remigius epiſc. Lugdon. 23. 24. 26. Ejus occaſione canones ſynodi Valentinæ, 42. Confirmati in concilio Linguonenſi, 71. Alterum opus Hincmari *adverſus* eum, 72. Ejus ſententia de trina-deitate ab Hincmaro impugnata, *ibid.* Ejus finis extremus, 115. 116. Ei infenſus Annalifta Bertinianor. 87.
Gotolindis matrona, dotatrix eccleſiæ in monaſt. Crudatenſi, 559.
Gotrofredus abbas Novalic. & Bremetenſis, 390.
Gotzelinus ex abbate 88. Geminoeum epiſc. Lingonum, 230. 262. 335. 356. 366.
Gozbertus, *Vide*, Gauzbertus.
Gozfridus frater Gauzlini abbatis Pratenſis, 559. 572.
Gozbaldus epiſc. Wirziburgi & abbas Altahæ inferioris, ejus obitus, 45.
Gozfaedus illuſtris comes, 435.
Gozlinus. *Vide*, Ganzlinus.
Gozmarus decanus S. Germani Prat. 196.
Gozuinus abbas S. Benigni, 335.
Gradenſis patriarcha, Petrus, 295.
Gradila abbas Hiſpanus, 218.
Gradilo monachus Herenſis, 390. 397.
Græcorum capitula contra Latinos, 188. Refutata, 220.
Gratianopolitani epiſc. Bernatius, 247. Ebo, 422.
Gratianus abbas Arremarenſis, 265.
Graulfus abbas S. Carauni, 489.
S. Gregorius Magnus, ei poſt mortem cura de monaſterio S. Andreæ, 46. 240. Ejus vi-

vita a Johanne diacono ſcripta, 177.
Gregorius abbas S. Martini Æduenſis, 209.
Gregorius abbas Einſidlenſis, 466. 508. 534.
Gregorius abbas Nonantulæ, 323. 371.
Gregorius monachus Græcus auctor monaſt. apud Aquiſgranum, 586.
Grimalcus abbas S. Sabini Placentini, 207.
Grimaldus ſeu Grimoldus, archicapellanus, abbas S. Galli, 15. 60. 106. 135. 152. 161. 166. Ejus obitus, 161. Epitaphium, *ibid.*
Grimbaldus epiſc. Pinnenſis, 153. 168.
Grimbaldus major ex monacho Sithienſis abbas Wintonienſis, ab Alfredo accerſitus in Angliam, 213. 214. Diſſentit a veteribus inſulæ magiſtris, 240. Abbas Wiltoniæ factus, 216. Obit, 296.
Grimbaldus alter præpoſitus Sithienſis, 213.
Grimlaicus ſcriptor regulæ ſolitarinrum, 287. 339.
Grimlaicus alter presbyter, 287.
Grimoldus abbas Foſſati, 337.
Grimoldus abbas Wiſſemburgi, 53. 119.
Grimpaldus abbas Tollenſis, 337.
Grinferior abbas Carroſi, 403.
Grippo Caroli regis legatus ad reges Anglorum, 63.
Grymphatus abbas, 279.
Guadamirus abbas Gerrenſis, 168.
Gualdricus. *Vide*, Waldricus.
Gualo monachus Glonnam inſtaurat, 496.
Gualo. *Vide*, Walo.
Gualterius. *Vide*, Walterius.
Guarmundus rex Normannorum cæſus, 213.
Guarinus. *Vide*, Warinus.
Guelfo, ſeu Welfo abbas Centulæ, & S. Columbæ, 108. 131. 137. 189. 196. Amotus 150. Reſtitutus, 168. Ejus obitus, 216.
Guenilo epiſc. Senonum. *Vide*, Wenilo.
Guerno abbas Belli-loci, 544.
Guibertus abbas Gemblar. *Vide*, Wibertus.
Guidiſclus abbas Rivipulli, 598.
Guido. *Vide*, Wido.
Guigo abbas S. Martialis, 437. 588.
Guigo nobilis Lemovix, ejus donatio facta Abboni abbati S. Martialis, 52.
Guihenereci uxor Salomonis ducis Britanniæ, 147.
Guillelmos. *Vide*, Willelmus.
Guinildis uxor Wifredi comitis, 252.
Guiſandus abbas conditor monaſt. Orbaniacenſis, 135.
Gumbaldus epiſc. Vaſatenſis, 599.
Gumefindus presbyter, martyr in Hiſpania, 17.
Gundelarhus monachus, tum eremita, 387.
Gunderadus abbas S. Eucharii Trevir. 622.
Gundeſindus abbas Hiſpanus, 313.
Gundiſalvus abbas Hiſpanus, 318.
Gundiſalvus comes in Caſtella, 339.
Gundrammus abbas Inſulæ Barbaræ, 84.
Gundrammus comes majeſtatis damnatus, 503.
Gondulfi-villa, palatium regium prope Tullum-Leucorum, 74. 85. 104. 147. 207. 469.
Gunhardus ſeu Guichardus epiſc. Ebroicenſis, 231.
Gunfindus abbas S. Martialis Lemovic. 321.
Guntadus abbas Lerenſis, 140.
Guntardus epiſt. Matiſcon. 274.
Guntardus abbas, 169.
Guntarius ſeu Guntherius epiſc. Coloniæ, 15. 152. Bremenſis metropolis erectioni ægre conſentit, 18. Approbator divortii Lotharii regis, 57. 78. Ejus varia fortuna, 104. 140. 144.
Guntharius ex monacho epiſc. Ratiſponæ, 379. 410.
Gunthirius abbas S. Albini Andecav. 604.
Guntharius abbas Corbeiæ, 170. 217.
Guntharius ſeu Guntherius abbas Herſeldiæ, 406. 511.
Gunthertus epiſc. Ebroicenſis, 101.
Gunthertus primicerius & archidiaconus Mettenſis, 233. 240.
Gunthertus monachus Altivillar. fuga lapſus, 516.
Gunthardus epiſc. Rotomagi, 430.
Guntramnus filius Hugonis comitis Alſatiæ Lotharienſis monachus, 502.
Guntramnus præpoſitus Altivillarenſis, 211.
Gunzo epiſc. Wormatiæ, 45. 141. Ejus obitus, 148.
Gunzo ſeu Guncio abbas S. Colombæ, 216.
Guterius pater S. Rudeſindi epiſc. Dum. 394.
Guttus abbas Pinarienſis, 303. 318. 323.
Gytro de Alfredo rege victor, 214.

H

Habentius monachus Hiſpanus martyr, 80.
Hadamarus abbas Fuldæ, 314. 407. 431. 461. 550. Ejus iter Romam, 494. Obitus, *ibid.*
Hadebertus epiſc. Silvanectenſis, 114.
Hadelbertus ſubdiaconus notarius regius, 310.
Haderiens abbas S. Simphoriani Mediolan. 117.
Hadericus ſeu Haedricus comes apud S. Remigium ſepultus, 168.
Hadewviga abbatiſſa Herifordenſis, 31. 81. 148. 250.
Hadewiga filia Henrici Aucupis, Hugoni Magno nupta, 399. 407.
Hadrianus II. papa, 32. 135. 140. 143. 151. 160. 163. 167. Nicolao I. ſuccedit, 157. Ejus ſtudium pro memoria deceſſoris, 158. Caſini communionem dat Lotharío regi, 144. 145. Eo mortuo agit ut ejus regnum Ludovico imperatori cedat, 145. 146. 150. 153. Salomonis ducis ad eum litteræ & reſponſio, 145. Ejus obitus, 167.
Hadrianus III. papa, 120. Obit, 232.
S. Hadulfi corpus in S. Vedaſti baſilicam tranſlatum, 498.
Hadulfus epiſc. Noviomi, 460. 522. 529. 578. Ejus obitus, 596.
Hadwida uxor Burchardi ducis Suevorum, 551.
Hagano abbas Herſeldiæ, 426.
Hagano comes, 332. 338. 345. Ejus apud Carolum Simplicem favor, ingentium motuum cauſa, 328. 331. 340. Notarius regius, 346. Et abbatiæ Calæ data, 344.
Haico abbas Fuldæ, 352. Verbi Dei præco a papa conſtitutus, 353.
Haimericus abbas S. Carauni, 277.
Haimericus comes, 354.
Haiminus ſeu Aiminus abbas Trenorchii, 414. 445. 464.
Haimo epiſc. Carnuti, 277.
Haimo, ſeu Heymo, & Hemmo, epiſc. Halberſtadi, Ejus obitus & ſcripta, 31. Excerptum Apocalypſis collectum ab eo, 7. Ullam eſſe in euchariſtia figuram quo ſenſu ab ipſo negatum, 63.
Hainardus ſeu Heinardus abbas S. Michaelis, & cancellarius Caroli Craſſi, 233.
Haioaardus monachus S. Medardi monaſterio pulſus reſipiſcit, 21.
Haiſtaldus, id eſt colonus, 144.
Halberſtadi epiſcopi, Bernardus, 482. Evilpus, 157. Haimo ſeu Hemmo, 31. Hildegrimus junior, 32. Hildiwardus, 550. Sigiſmundus, 517. Tiagrinus, 50.
Haldegingus, ſeu Aldehingus abbas Cellenſis

fis monaſterii inſtaurator, 5. 53. 263.
Haldoinus abbas Altivillarenſis, 18. 215. Ab Ebone ordinatus gradu privatur, 22.
Halevincus abbas S. Michaelis ad Moſam, 341.
Halevincus præpoſitus ſancti Michaelis ad Moſam, alius ab abbate cognomine, 370.
Halfredus abbas Balneol. 329.
Hamadeus comes palatii, 432.
Hammaburgenſi eccleſiæ unita Bremenſis, 58.
Hammaburgi epiſcopi, Adalgagus ſeu Adalgiſus, 369. Adalgarius, 251. S. Anſcharius, 58. Hogerus, 30. S. Rembertus, 189. Unni, 396. Wimo, 324.
Harbertus epiſc. Curienſis, 503. 534.
Harbertus abbas Laubli, 48.
Harbertus comes, 544.
Harderadna abbas Reisfeldenſis, 276. 275. 292.
Harderadus abbas Hirſaugiæ, 256. 275. Ejus obitus, 337.
Hardradus frater Gauzlini epiſc. Tullenſis, 321.
Harduinus ſeu Arduinus epiſc. Turonum, 454. 536. 540. 556. 582. 584. 604. Theſaurarius Majo is-monaſterii, 612. Munſchis Salmurenſibus præbendam in eccleſia Turon. concedit, 556. Ejus charta refertur, 664.
Harduinus ſeu Arduinus epiſcopus Carnuti, 468. 570.
Harduinus ſeu Arduinus princeps Taurinenſis, 540. 542.
Harduinus marchio abbas Bremetenſis, 514.
Harenna epiſcopus, a Salomone duce Romam miſſus, 246.
Harmotus, ſeu Harmutus, abbas S. Galli, 296. 220. 262. 266. Grimaldi ſucceſſor, a-jusque facta, 265. 266. Abdicato regimine, moritur, 217.
Harmannus abbas ſancti Galli, 342. Ejus obitus, 354.
Harmonnus abbas Novienti, 210.
Hariwicus abbas Tegernſenſis, 542. 608.
Haſingus dux Nortmannorum, 12. 29.
Haſtingus alter dux Norman. 496.
Haſuma comes, ipſi tradita abbatia Medianenſis, 272.
Hatamoda abbatiſſa Gandersheimenſis, 204.
Hatto ex abbate Augiæ epiſc. Moguntiæ, 266. 349. 232. 255. 256. 270. 284. 304. 316. Suodroldo ſuccedit, 330. Audoi callæ S. Georgii, 255. Synodi Tribur. præſes, 274. Abbas Laureſhami, 283. Non Fuldæ, 253. Ejus verſutia & mors, 316.
Hatto alter ex abbata Fuldæ epiſc. Moguntiæ, 481. 495. 496. 822. 549. 550. Archicapellanus, 558.
Hatto epiſc. Auſonenſis, 530. 572.
Hatto abbas Fuldæ. Bonoſus dictus, 5. Ejus obitus, 48. 49.
Hatto recluſus apud Utemburam, 872. 579.
Hatvi abbatiſſa Heſſingenſis, 558.
Hatvida uxor Raineri comitis, filia Hugonis Capeti, 504.
Hayxardus epiſc. Vendſſienſis, 452.
Hecfridus abbas Glonnæ, 209. 470.
Heclocaros abbas, monachi per eum ordinati, 203. Johannis VIII. hac de re epiſtola, 634.
Hedda abbas Medeshamſtedenſis, 27. 226. A Hortmannis cæſus, 256. Humatur, ibid.
Hedenolfus abbas Centulæ, 226.
Hedenulfus epiſc. Lauduni, 243. 285. 292. 298.
Hedus comes, conditor parthenii Heſſingenſis, 557.
Heilo abbas Corbeiæ, 579. 582.
Heimo abbas Merſeburgi, 564.
Heio abbas, 241.
Heio utrique Corbeiæ prælatus, 435.
Heirardus abbas Magni loci, 190.
Heldomarus diſcipulus S. Convvionis, 240.
Heldradus ſive Aldradus abbas Novalicienſis, ejus geſta & mors, 272.
Heldricus abbas Flaviniaci, 488.
Heldricus ex palatino monachus, 575. A S. Mayolo ſanatus, 458.
Helena regina Ruſſiæ ad fidem converſa, 523.
Helenenſes epiſcopi, Audelindus, 160. Hildeſindus, 500. Rieulfus, 409. Suniarias, 536.
Helfridus epiſc. Pictavorum, 244.
Helgaudus abbas & comes Centulæ, 29. 78. Ejus obitus, 702.
Helias abbas S. Bavonis, 238. 485.
Helias abbas Salmurenſis, 479. 496.
Helias abbas Straſenſis, 477.
Helias abbas & diaconus, 186.
Helias comes Petracor. 417.
Heliſacar epiſc. Toloſæ, 42.
Helmdagus ex monacho Corbeiæ-novæ abbas incerti loci, 325.
Helmengaudus ſeu Helingaudus comes ſepultus Resbaci, 50. Ejus pro S. Martino Turon. inſtrumentum, 50. Refertur, 622.
Helmeradus epiſc. Ambiani, 98.
Helmericus abbas Novienti intruſos, 210.
Helmfridus abbas Fuldæ, 275. 316. 332.
Helmſtanus epiſc. Wiotoniæ, 92.
Heloco irctor Corbeiæ-novæ, 10.
Helpericus monachus Grandivallenſis eruditus, 613.
Helvidis abbatiſſa S. Petri Mett. 552. 603.
Hambilis abbas Werdenſis, 244. 250.
Hemina viri etiam ſanctimonialibus conceſſa, 66.
Hemma, *Vide*, Emma.
Hemmena mater Waldrici epiſc. Autiſiodor. 335.
Henricus epiſc. Auguſtanus filius Burchardi comitis, 575.
Henricus epiſc. Trevirenſis, 426. 492. 502. 526. 529. 551. 555. 592.
Henricus ſeu Heirieus epiſc. Lingonum, archicancellarius, 403. 434.
Henricus abbas Corbion. *Vide*, Herirleus.
Henricus ex duce Saxoniæ rex Germaniæ, Auceps dictus, 232. 236. 240. 247. 316. 328. 332. 358. 342. 347. 349. 354. 355. 358. 360. 393. Mathildem uxorem ducit, 325. Conrado ſuccedit, 337. Pax ai cum Carolo Simplice, 342. Ejus in S. Maximinum Trevir. beneſacta, 589. Humatus Quindelimburgi, 299. Ejus regia proles, 329. Diplomata, 352. 370. 580.
Henricus dux Bajoariæ filius Henrici Aucupis, 325. 352. 395. 479. 487. Ejus in fratrem Ottonem conſpiratio, 422. Mathildem matrem vexat, 450. Ejus obitus, 489.
Henricus alter dux Bajoariæ, 578. 582. 595. S. Wolfgangi de ejus liberis vaticinium, 586.
Henricus dux Burgundiæ, filius Hugonis Magni, 492. 565. 588. 622.
Henricus filius Gilleberti ducis Lotharienſis, 422. 432.
Henricus comes Arduennæ, 549.
Henricus comes Stadenſis, 558. 622.
Heonnelinus epiſc. Scottus, 162.
Herardus epiſc. Turonum, 5. 72. 86. 98. 114. 243. Cormarico beneficus, 256. Ejus privilegium pro Villa-Lupa, 77. Refertur, 625.
Herbernus ex pro abbate Majoris monaſt. epiſc. Turonum, Hetibertus appellatus, 29. 30. 77. 260.

260. S. Martini corpus Turonos revehit, 243.
Herbertus abbas S. Sulpicii, 331. 350.
Herbertus abbas Insulæ-Barbaræ, 64.
Herbipolenſes epiſc. *Vide*, Wirziburgenſes.
Herboldus abbas S. Judoci, 197.
Harbordus ſchulis Hirſaug. *præfectus*, 337.
Herebertus abbas Centulæ, 216.
Hereminari pro liberis hominibus, 547.
Herſindis uxor Haderici comitis apud S. Remigium ſepulta, 268.
Heribaldus ſeu Heriboldus epiſc. Autiſiodori, 4. 22. 25. Rabani ad eum epiſtola, *ibid.* Ejus obitus, 36.
Heribaldus comes ſacri palatii, 168. 171.
Heribertus epiſc. Autiſiodori, filius Hugonis Magni, 563.
Heribertus abbas S. Hucberti, 366.
Heribertus, ſeu Arbertus abbas S. Arnulfi Met. 423. 432. 448.
Heribertus I. comes Viromandenſis, 262. 266. 280. 295. Abbas S. Medardi, 285.
Heribertus II. comes Viromandenſis, 313. 318. 344. 352. 356. 357. 366. 380. 389. 393. 403. 407. 408. 412. 417. Abbas S. Medardi, 285. Adverſus Carolum Simplicem rebellis, 348. Eum in carcere detinet, *ibid.* 359. 363. Hugoni filio quinquenni epiſcopatum Remenſem obtinet, 355. Eum inter & Rudulfum regem ſimultates, 359. Finitæ, 364. Recrudeſcunt, 375. 381. Ludovico IV. infeſtus Remorum urbem expugnat, 415. Ludovicum debellat, 425. Ejus obitus, 434. In eccleſia S. Quintini humatus, 442.
Heribertus III. comes Viromand., 516.
Heribertus comes Trecenſis, & Meldenſis filius Heriberti II. comitis Viromand. 509. 560. 596. Comes Francorum dictus, 553. Ejus liberalitas in Derventes, *ibid.* 624. Charta refertur, 667. Abbas S. Medardi, 585. 586. Ejus conjugium cum Eadgiva regina, 475.
Heribertus notarius regius, 367. 380.
Heribertus dominus Soliacenſis, Fluriacenſibus infeſtus, morte punitus, 522.
Heribertus monachus Epternaci Scholarum magiſter, 562.
Heribrachius, ſeu Heribertus abbas Augiæ, 333. 341.
Heribrandus vir nobilis, ſororius Wiberti Gemblac. 520.
Heriboldus abbas Corbeiæ, 442.
Hericus monachus Autiſiodor. qua occaſione vitam S. Germani ſcripſerit, 89. Lotharii abbatis mortem luget, 522. Ejus de Carolo Calvo encomia, 191. Scribit acta epiſc. Autiſiodor. 222.
Herifridus epiſc. Autiſioduri, 1439.
Hetigaudus abbas, 233.
Herigerus ex abbate Fuldæ epiſc. Moguntinus, 316. 337. Ejus obitus, 354. *Vide*, Huoggerus.
Herilandus epiſc. Teruannæ, 266. 268.
Herimannus epiſc. Coloniæ, 256. 388. 341. Ejus obitus, 352.
Herimannus dux Alamanniæ, 388. 462. 465. 534.
Herimannus dux Saxoniæ, 524. Conditor monaſt. Lunæburgenſis, 547.
Herimannus comes filius Godefridi comitis Virdun. 611.
Herimannus capellanus Ottonis II. 391.
Herimannus rheſaurarius S. Dionyſii, 872.
Herimarus in S. Germanum Autiſiodor. beneficus, 102. 230.
Herricus ſeu Heinricus abbas Corbieneſis, 22. 24.
Heriſpogius dux Brittonum, 35. 44. Patri ſuccedit, 22. Carolum Calvum vincit, 28. Occiſus, 172.
Herillalium palatium, 310.
Heriwardus abbas Gemblaci, 483.
Herlebaldus comes Caſtricenſis, 342.
Herluinus epiſc. Bellovaci, 344.
Herluinus abbas Gemblaci, 340. 483. 520. Laudibus male acceptus, 496. Ejus patientia & pia facta, 502.
Herluinus abbas S. Petri de Puncto, cancellarius Hugonis principis, 478.
Herluinus comes, dominus Monaſterioli, 434.
Herluinus comes Gabelienſis Andaginenſibus infeſtus punitus, 385.
Herluinus filius Helgaudi abbatis, 71.
Herluinus notarius regius, 285.
Hermefridus ſubdiaconus ſe ſuaque S. Benedicto obtulit, 262.
Hermenegildus epiſc. Oveti, 259.
Hermenegildus inſtauratur Superadi, 346.
Hermenfridus epiſc. Bellovaci, 12. 24. 78. A Normannis interfectus, 60.
Hermenfridus comes Ambianorum, 293.
Hermengardis. *Vide*, Ermengardis.
Hermengaudus comes Albiæ, 202.
S. Hermetis mart. reliquiæ Romaci, 445.
Hernardus præpoſitus Patriciaci, 309.
Heroldus epiſc. Salisburgi, 482.
Herpinus abbas, 162.
Herpuinus epiſc. Silvanectenſis, 98.
Herradus ſeu Evrardus abbas Corbeiæ, 313.
Herricus monachus æditius Sithienſis, 259.
Herſendis abbatiſſa Blangiaci, 63. 275.
Herſendis abbatiſſa S. Mariæ Sueſſion. 503.
Herſendis matrona conditrix S. Michaelis in Teoraſcia, & Walcioduri, 439. 441. 455. Alia monaſteria ab ea conſtructa, 440.
Herſtamus pater S. Dunſtani, 394.
Herveus ſeu Heriveus archiepiſc. Remenſis, 220. 247. 368. 391. 331. 369. Fulconi ſuccedit, 285. Archicancellarius, 313. 319. 329. 331. Synodi Troſleianæ præſes, 341. Solus Carolo Simplici ſuccurrit, 342. 343. Ab eo recedit, *ibid.* 344. Summi cancellarii munere privatus, 343. Moritur, 344.
Herveus epiſc. Æduenſis, 338. 366.
Herveus abbas & archidiaconus Mettenſis, 233.
Herveus abbas Trenorchii, 324. 353. 442. 463. 464.
Herveus comes Mauritaniæ, 488.
Herveus nepos Hervei epiſc. Rem. 355. 415.
Herveus notarius regius alius ab epiſcopo Rem. 272. 280. 282.
Heſſo decanus Fabariæ, 284.
Hetilo epiſc. Noviomi, 69. 266.
Hetti ex abbate epiſc. Trevirorum, obit, 25.
Hetwidus in Hirſaugienſes iniquior punitus, 237.
Heitu abbas Augiæ, 106. 135.
Hezelinus filius Frederici ducis Lotharienſis, 570.
Hiccha, ſeu Icha abbas Lutrenſis, 105.
Hidda ſoror Geronis & Sigefridi comitum, 577.
Hieremias martyr Hiſpanus, 9.
Hieremias monachus Centulæ, an abbas S. Columbæ & epiſc. Senonum? 216.
S. Hieronymus, ei attributa homilia de aſſumptione B. Mariæ, 88. Ejus commentarii in Jeremiam a Lupo deſiderati, 40.
Hieronymus, abbas Barenſis, 607.
S. Hilarii reliquiæ apud S. Dionyſium, 92.
S. Hilarii epiſc. Carcaſſ. tranſlatio, 605.
Hilarius ex monachu epiſc. Teanenſis, 55.
Hilbodus abbas Herenſis, 35.
Hildebaldus epiſc. Mimigardevordenſis, 452.
Hildebaldus abbas S. Salvatoris Papiæ, 573.
Hildebertus ex abbate Fuldæ epiſc. Moguntiæ, 352. 358. 396. Fit præſul Mogunt. 354. Obiit, 410.

Hil-

Hildebertus episcopus, 330. 332.
Hildebertus abbas Corbeiæ, 278.
Hildebertus seu Heldebertus abbas Insulæ Barbaræ, 358.
Hildebertus monachus Conchensis de transferendo S. Vincentii corpore follicitus, 42.
Hildebodus episc. Cabilon. 456. 458. 464.
Hildebodus episc. Suessionensis, 217. 221. 338.
Hildeboldus episc. Wormatiæ, 586. 595.
Hildeboldus discipulus Remigii Autissiodor. 223. 350.
Hildeboldus notarius regius, 92. 217. 218. 223. 237. 246. 252.
Hildeborchis conditrix monast. Mollenbecani, 257.
Hildebrandus episc. Sagii, 80. 193.
Hildebrandus abbas Sithiensis, 474. Tum abbas S. Vedasti, 485. Iterum ad Sithiensem præfecturam revocatus, 527. 528.
Hildebrandus notarius Ludovici regis, 58.
Hildebrandus præpositus Cluniaci, 413. 429. 430. 458. 477.
Hildebrannus abbas S. Benigni, 286.
S. Hildefonsi libri in Galliam asportati, 473.
Hildegardis abbatissa Tigurina filia Ludovici I. regis Germaniæ, 31. Ejus obitus & epitaphium, 58.
Hildegardis abbatissa S. Lupi Turon. 412.
Hildegardis abbatissa incerti loci, 267.
Hildegardis filia Ludovici III. regis Germaniæ, 239. 272.
Hildegardis comitissa, conditrix monast. Dolensis, 334.
Hildegardis conditrix Brajaci, 501.
Hildegarius episc. Bellovaci, 345.
Hildegarius episc. Lemovic. conditor Usercæ, 409. 500.
Hildegarius ex monacho episc. Meldensis, 2. 85. 221. 227. 250. 260. Ejus obitus, 284.
Hildegarius vicecomes, 302.
Hildegrimus junior episc. Halberstadi, 32. 205. 241. Ejus obitus, 244.
Hildegunda conjux Theoderici II. comitis Hollandiæ, 314.
Hildemannus ex monacho episc. Senonum, 469. 486. 500. Ejus obitus, 503.
Hildemanous episc. Bellovaci, 12.
Hildemodus in S. Germanum Paris. beneficus, 4.
Hildensheimenses episc. Alfridus, 20. Diotharduus, 358. seu Thietardus, 473. Liudolfus tantum electus, 276. Marcwardus, ibid. Otwinus, 486. Schardus, 538. Walbertus, 276. Wigbertus, 211.
Hildeprandus abbas Farfæ introfusus, 400. 414. Thesaurum asportat, 463. Coram Ottone I. causa cadit, 564.
Hildericus abbas S. Amandi, 44.
Hildericus abbas Casæ-aureæ, 123. 323. 548. 549.
Hildericus abbas Cauneosis, 42. 174.
Hildericus abbas Farfensis, ejus obitus, 37.
Hildesindus ex abbate Rodensi episc. Helenensis, 463. 484. 500. 516. 583. 620.
Hildiwardus episc. Halberstadi, 550.
Hildricus episc. Belvaci, 278.
Hildricus episc. Meldensis, 184.
Hilduinus episc. Tungrensis intrusus, 541. Episc. Veronæ, ibid. Archiepisc. Mediolani, 577.
Hilduinus episc. Ebroicensis, 101.
Hilduinus junior archicapellanus Caroli Calvi, abbas S. Germani Paris. 4. 64. Abbas S. Mastini Turon. 16. 28. S. Medardi, 18. Sithiensis, 214. 241. 278. 280. Alius a Lotharii archicancellario, 28. Ejus obitus, 191.
Hilduinus abbas, Lotharii archicancellarius, 28.
Hilduinus clericus frater Guntarii episc. ejus audacia, 104. Et resignata ecclesia Colonien. sit, 221.
S. Hildulfi episc. corpus elatum, 432. Translatum, 485.
Hilmeradus episc. Ambiani, 13. 23. 202. 231.
Hilpericus seu Helpericus abbas Arulensis, 69. 144. Ejus epistola ad Carolum Calvum, 625.
Hiltebaldus episc. Coriensis, 551.
Hiltibradus ex monacho Fuldensi episcopus, 49.
Hiltine monachus Campidonæ pius, 490.
Hiltinus episc. Augustanus, 237.
Hiltwinus episc. Leodici & abbas Laubii, 275.
Himiltrudis abbatissa S. Glodesindis, 446. 476.
Hincmarus episc. Remorum, 18. 19. 22. 27. 28. 29. 32. 42. 48. 60. 78. 102. 205. 215. 217. 228. 230. 233. 259. 276. 278. 285. 289. 224. 225. 252. Abbas Flaviaci, 22. S. Remigii corpus ab eo translatum, 27. Ejus ordinatio approbata in concilio Suession. 22. Ejus partes in causa Gothescalci, ibid. 252 73. Ab eo dissentit Lupus, 3. Prudentium consolit de Gothescalco, 6. De ipso Prudentio queritur, 52. Scribit Remigio Lugdun. contra Gothescalcum, 36. Ejus responsio ad acta synodi Valentinæ, 42. Egiloni scribit ut papæ Gothescalci doctrinam caponat, 216. De Gothescalco morti proximo consultus quid responderit, ibid. Ejus alterum opus de prædestinatione, 72. Ejus liber de non trina deitate, ibid. 230. Judith reginam Angliæ coronat, 47. Ebooem Gratianopolit. & laudat, & superbiæ arguit, 147. Johannis Scotti notat errores, 61. Rothadus ab eo gradu dejectus, 83. 87. Dedicat ecclesiam Remensem, 88. Nicolai I. ad eum epistola pro episc. Cenoman. 95. Obsex Ludovico regi datus, 222. Eo obnitente clerici Remenses restituti, 221. Synodi Trecensis pro eo litteræ ad Nicolaum I. a Carola Calvo interceptæ, 227. Hadriani II. favorabilis ad eum epistola, 228. Ludovico abbati scribit ad repetendum corpus S. Deodati, 236. Ipsi cura de Corbeia, 280. Ejus epistola ad Carolum Calvum de vita S. Dionysii, 284. Graves ejus ad Richildem litteræ, 292. Ejus adversus nepotem Hincmarum Laudun. querelæ, 22. 213. Ut se gerit in ejus causa, 244. Carolus Calvus ab eo coronatur rex Lotharii regni, 245. Item ab eo inauguratus Ludovicus Balbus, 292. S. Remigii corpus Sparnacum transfert, 225. 229. Ibique obit, 220. Mores ejus quales, 221. In episcopatu carnium abstinent, 225. Ejus zelus pro ecclesiæ regulis, 224. Præses conciliorum, Mettensis, 72. Dusiacensis, 260. Ad S. Maeram, 225. Ei favens annalista Bertinianus, 87. 227.
Hincmarus episcopus Lauduni, 66. 221. Abbas Rcomai, 223. Patrui adversus eum querelæ, 22. 225. Ejus origo historiæ, 242. Exauctoratus, 250. Ei, licet oculis orbato, missam cantare permissum, 288.
Hincmarus abbas S. Remigii, 442. 452. 456 476. 482. 488. 526. 532. 534.
Hinworetus episcopus sancti Pauli Leonensis, 236. 232.
S. Hippolythi reliquiæ apud sanctum Dionysium, 92.
Hisdepaldus abbas, 234.
Hispania, ibi sævissima in Christianos persecutio, 7. 9. 10. 17. 64.
Hispaniarum apostolus non fuit S. Jacobus, 572.
Historia monachi a religione adducti, 95. 96.
Hitto monachus sancti Galli, frater S. Wiboradæ, 530.

Ho-

Hochfeldi montes vicini Jurensibus silvis, 487.
Hogerus episc. Hammaburgi, 50. Obit, 324.
Hogberus abbas Werdensis, 344.
Holdierdis matrona S. Apro benefica, 105.
Homicidii expiatio qualis, 7. 52. 97. 275. 602.
Honestus ex abbate Classensi episc. Ravennas, 573. 584.
Honestus episc. Perusiæ, 667.
Honoratus episc. Bellovaci, 264. 266. 268. 280.
S. Honoratus translatus Confluentium, 281.
Hortensis episc. Arsenius, 127.
Hoseri dux Nortmannorum, 11.
Hospites in refectorio fratrum excepti, 91. Post completorium non excepti apud Cluniacenses, 362. Miciacensium erga hospites caritas, 434.
Hotizesius episc. Malscitanus, 100.
Hucbaldus seu Hucboldus monachus Elnonensis, 164. 281. 250. Remis docet, 213. 267. Et in monast. Sithiensi, 223. Ei a Sithiensibus donatio facta, 260. Officium S. Theoderici abbatis ab eo compositum, 268. Ejus hac de re epistola & hymni referuntur, 641. Ejus mors, 380. Scripta, *ibid.* Epitaphium, 642.
Hucbertus episc. Parisiensis, 565.
Hucbertus episc. Meldensis, 184.
Hucbertus episc. Parmæ archicancellarius, 549. 558.
Hucbertus episc. Tiburtinus, 430.
Hucbertus clericus, frater Thietbergæ reginæ, 40. 78. Abbas Agauni, 89. Luxovio & Laubiis infestus, 48. Romam a papa citatus, 47. In acie interfectus, 48. 103.
Hucbertus vicecomes, 318.
Hucboldus abbas Pratensis, 265.
Hucpaldus pater S. Udalrici, 330.
Hugo episc. Bituricensis, 460.
Hugo episc. Remorum, filius Heriberti comitis Viromand. 424. 516. Quinquennis archiepiscopus Remensis designatus, 353. 359. Ejus episcopatus Attaldo datus, 375. Presbyter ordinatus, 416. Episcopus Remensis consecratus, 421. Summus cancellarius, 436. Abbatis Remigiani jure ac titulo cedit, 442. Novis Attaldi conatibus restitit, 434. Cui sedem cedere cogitur, 448. Synodo Virdunensi adesse recusat? 452. Excommunicatus, 454. 460. Intra Altimontem admissus, 463. Novi illius conatus irriti, 519.
Hugo ex monacho episc. Rotomagi, 579. 450. 485. 540. 555.
Hugo episc. Autisiodori, non fuit primus auctor Cellæ Psredi, 597.
Hugo episc. Citizensis, 551.
Hugo episc. Lingonum, 197.
Hugo episc. Tolosæ, 419. 460. 581.
Hugo episc. Vapinci, 568.
Hugo Virdunensi episcopato pulsus, 355.
Hugo abbas filius Contadi comitis consobrinus Caroli Calvi, 102. 205. 207. 217. 219. 227. 229. 283. Abbas S. Germani Autisiodor. 57. 213. 236. 239. S. Martini Turon. 78. 121. 178. 189. 197. Sithiensis, 77. 192. S. Vedasti, 159. 169. Ei datus episcopatus Colonicnsis, 104. Hunc resignat, 121. Nortmanni ab eo casi, 199. 200. Obit, 241. 242.
Hugo abbas Augiæ, 316. 323.
Hugo abbas S. Bavonis, 505. 558.
Hugo abbas Centulæ, 216.
Hugo abbas S. Columbæ, *ibid.*
Hugo abbas Conchensis, 333.
Hugo abbas Pabariæ, 254.
Hugo abbas S. Maximini Trevir. *Vide* Ogo.
Hugo abbas Novaliciensis, 172.
Hugo abbas S. Remigii, 554.
Hugo ex comite Arelatensi rex Italiæ, 330. 341. 364. 374. 400. 414. 420. 426. 427. Fit rex Italiæ, 357. Ejus diploma pro S. Teuderio, 367. Bobio possessiones asserit, 370. Munificus in basilicam Ambrosianam, 433. Ratherium episc. Veron. exagitat, 377. 382. Italicos rebelles domat, 381. Pax cum inter & Albericum reformata, 401. Rupta, 413. Sarraceni ab eo e Praxineto arce deturbati, 457. An monachus? 447.
Hugo Magnus princeps Francorum, filius Roberti regis, Albus dictus, 121. 357. 364. 366. 374. 375. 393. 395. 403. 407. 408. 412. 415. 421. 427. 430. 434. 438. 441. 449. 451. 454. 469. 471. 474. 482. 485. 488. Abbas Dionysianus, 191. S. Germani Autisiodor. 383. Majoris-monasterii, 380. S. Martini Turon. 409. Adversus Carolum Simplicem rebellit, 344. 347. Ejus cum Ludovico IV. obstinata dissidia in diplomatis notata, 463. Cum eo pax inita, 467. Ejus charta pro S. Juliano Turon. 428. Refertur, 657. In ea *demarcus* & *tramarcus* dictus, *ibid.* Ejus obitus, 492.
Hugo Capetus princeps Francorum, filius Hugonis Magni, 469. 471. 477. 488. 490. 502. 503. 519. 531. 540. 544. 555. 592. 612. 667. Ejus genus, 121. Abba comes dictus, 491. 531. Abbas S. Dionysii, 191. 608. S. Germani Paris. *ibid.* Utrique monast. abbates restituit regulares, *ibid.* Abbar Majorir monsteril, 612. Dux Francorum constitutus, 509. Ejus litteræ pro ecclesia Aurelianensi, 580. Centulæ benefícus, 587. Auctor monast. S. Miglotii Paris. 609.
Hugo filius Lotharii regis, 94. 219. Cæcatus & tonsus, 232.
Hugo filius Ludovici III. regis Germaniæ, 306.
Hugo comes frater Rodulfi regis, Niger dictus, 365. 366. 374. 375. 405. 412. 414. 467. Mortuo fratre Burgundiæ principatum tenet, 405. Pidem Ludovico IV. promittit, 408.
Hugo comes Alsatiæ, 145. Factus monachus Lutram renovari curat, 507.
Hugo filius præcedentis patet Leonis IX. fit monachus Lutrensis, *ibid.*
Hugo comes Arvern. a Willelmo comite interemtus, 264.
Hugo comes Atoariorum, 512.
Hugo comes Bassoiaci, 239.
Hugo comes Cenomannorum, 488. 568.
Hugo comes Divionensis, 197. Apud S. Benignum humatus, 511.
Hugo comes Pictavorum, 437.
Hugo comes seu regulus Sebusianorum, 435.
Hugo comes pater Odalrici episc. Remensis, 431. 472.
Hugo comes filius Lutfridi, propinquus Lotharii imperatoris, 39. 232.
Hugo comes filius Rotgarii comitis Laudunensis, S. Remigio facta ab eo donatio villæ Condedæ, 515.
Hugo Dissutus Nobilis Arvernus, conditor monast. Cluniaci, 540. 541.
Hugo filius Barnoini episc. Viennæ, 270.
Hugo filius Lamberti comitis, 581.
Hugo filius Raimundi comitis Tolosani, 511.
Hugo notarius Caroli Simplicis, 319. Tum cancellarius Rodulfi regis, 583.
Hugo monachus S. Martini Æduensis, 108. Præpositus Ensiaci, 509. Sancte moritur, 374.

Humbertus ex monacho Gorzienſi abbas S. Apri, 480. Recluſus Virduni, 384. A Johanne Gorz. conſultus, 551. In ſpecum ſe abdit, *ibid.* Gorziæ fit monachus, 584. Alius ab abbate S. Vitoni, 333.
Humbertus abbas S. Sulpicii, 332. 392.
Humbertus abbas S. Vitoni, 480. 496. 533. 567. Obit, 570.
Humilitas cuſtos caſtitatis, 242.
S. Hunegundis tranſlatio, 410. 451.
Huofredus abbas Derventis, 43.
Hurtfridus ex monacho epiſc. Tetuanne, 45. 241. De relinquendo epiſcopatu cogitat, Baſtum aſſumptionis B. M. feſtandum præcipit, 88. Ipſi commendata abbatia Sithienſis, 204. Ejus obitus, 241.
Hunfridus comes Curienſis, 345.
Hunfridus marchio Gothiæ, 64. *Vide*, Aonfredus.
Hungari ſeu Hungri, eorum primæ clades, 300. Variæ eorum infeſtationes, 306. 322. 336. 338. 387. Franciam orientalem populantur, 90. Italiam vaſtant, 354. A Rodulfo & Hugone ſubacti, 417. In Burgundiam effuſi, 493. Franciam infeſtant, 403. 404. Et Aquitaniam, 477. A Conrado duce in regnum Lotharienſe inducti, 485. Ab illorum obſidione Liberati Laudienſes, 486. Auguſtam obſidentes fugati, 490. Eorum converſio, 501.
Hungari, monaſteria ab eis deſtructa, incenſa, vaſtata. Athanacenſe, 404. Beſuenſe, *ibid.* Buranum, 490. Cremifanum, 306. Inſula-Barbara, 404. Lutrenſe, 104. Magonaiacenſe, 382. Nonantola, 390. Placentinum S. Sixti, 355. Savioiacenſe, 404. Senonenſe S. Petri, *ibid.* S. Fuſcæ prope Taruiſium, 390. S. Theoderici, 422. 482. 486. Vicentinum S. Felicis, 361. Werdenſe, 487. Weſbruneoſe, 433.
Hungerus comes, 343.
Hunni, ab eis vaſtata Corbeia-nova, 325. Monaſt. S. Galli, 355. Lutrenſe, 507. Patavinum S. Juſtinæ, 364. Savinacenſe, 436.
Hooggerus abbas Fuldæ, 144. 275. *Vide*, Hetgerus.
Hycmarus ſeu Hymmarus abbas, 580.
S. Hypothemii corpus Rotboni, 140. Ejus miracula, 6.

I

Jacob epiſc. S. Pauli Leonenſis emptor Miciaci, 391.
S. Jacobus non fuit apoſtolus Hiſpaniarum, 171. Ejus reliquiæ in Hiſpania, 301.
Jacobus abbas S. Vincentii ad Vulturnum, 222. 235.
Jammo abbas carnium comedo repentina morte correptus, 310.
Jarnithim presbyter & monachus a S. Hypothemio ſanatus, 7. 140.
Jarnuhobret, ei oblatum Excerptum Heymonii, 7.
Jaufredus abbas Campi rotundi, *Vide*, Laufredus.
Ida duciſſa Alamanniæ, 472.
Jejunia diverſimode obſervata, 229. Triduana in rebus adverſis indicta, 249. 287. Quo ritu peracta, 288.
Jejuniorum lex apud Cluniacenſes, 362.
Jeroſolymis hoſpitale & bibliotheca a Carolo Magno conſtructa, 254. Ignis paſchalis ad ſepulcrum Domini, *ibid.* Eccleſiæ inſignes, *ibid.*
Jeroſolymorum patriarchæ, Theodoſius, 255.
Igelhardus abbas Indenſis, 242.
Ignatius patriarcha CP. ſede ſua pulſus, 228. reſtitutus, 248.
Ilduara mater S. Rudefindi epiſc. Dum. 394.
Illiberitanus epiſc. Raimundus, 492.
Illyrici inſana præjudicia, 229.
Imaginatum, id eſt imaginibus ornatum, 252.
Imagines ſacræ, earum apud Gallos cultus, 3. Hi in illis colendis ritus Græcorum non omnino aſſueſacti, 249.
Imma abbatiſſa S. Mariæ Sueſſion. 50. 56.
Immo epiſc. Nivioni, 24. 78. A Nortmannis trucidatus, 69.
Immo abbas S. Galli, 602.
Immo abbas Gorziæ, 606.
Immo abbas Walciodori, 465.
Immo abbas, ipſi nuncupata vita S. Cadroæ, 603.
Immo conſiliarius Brunonis archiepiſc. Colonenſis ſuaſu a Brunone deficiunt Lotharienſes, 507.
Immunitas monaſteriorum aliquando ſola imperiali auctoritate defenſa, 223.
Incarnationis annus in *diplomatis* Imperatoriis quando adhibitus, 222. 229.
Indinga villa Alamanniæ, ibi obit Carolus Craſſus, 264.
Indulgentia cæſis in bello a papa conceſſa, 299. ad Infantis noſti pondus auri maſſa oblata, 561.
Ingelarius abbas Bonæ-vallis, 16. 203.
Ingelarius, ſeu Engelarius abbas S. Carileſi, 86. 87. 97. 99.
Ingelarius abbas Cari-loci, 271. 339. 374.
Ingelberga uxor Willelmi Pii ducis Aquitan. ſoror Ludovici Orbi, 264. 294. 321. 328. 329. 332. 356.
Ingelberius abbas S. Juſtinæ, 564.
Ingelbertus abbas Nonantulæ, 385. 571.
Ingelbertus comes, 553.
Ingelbertus Cluniaco beneficus, 435.
Ingelgerius comes, 441.
Ingelramnus, ſeu Ingeramnus, Engrannus, Engrannuſve ex monacho epiſc. Cameraci, 451. 498. 514. Obit, 513.
Ingelrammus abbas Bonæ-vallis, 203.
Ingelramnus comes, 343.
Ingelvvinus epiſc. Pariſienſis, 97. 264. 289. 320. 331.
Ingelvvinus abbas S. Martini Turon. 103. 228. Ei ablata abbatia, 230.
Ingenaldus abbas S. Pauli Romæ & S. Juliani Turon. 430. 508.
Ingo epiſc. Vercellenſis, 514.
Ingo, ſeu Hingo, abbas S. Benigni, 286.
Ingoaldus II. abbas Faſiæ, 222.
Ingrannus ex monacho epiſc. Lauduni, 379. 396.
Inguarus dux Nortmannorum, 225.
S. Innocentii mart. reliquiæ Magdeburgi, 407.
S. Innocentii reliquiæ apud S. Dionyſium, 92.
Inobedientia ſanctimonialis punita, 400.
Inſula prope Meldos, ibi pons a Carolo Calvo reſectus, 85. 86.
Johanna pſeudo-papiſſa nuſquam fuit, 38. 40.
Johannes VIII. papa, 35. 36. 142. 272. 278. 287. 194. 199. 203. 206. 207. 217. 221. 225. Hadriano II. ſuccedit, 267. Carolum Calvum imperatorem coronat, 275. Ei dona mittit, 278. Eum in Italiam vocat, 282. Ei obvius Richildem auguſtam coronat, 290. Adalardum epiſc. Veron. excommunicat, 294. Anſperto epiſc. Mediolan. monita dat, *ibid.* Carolum Craſſum increpat, *ibid.* Dominicum epiſc.

epiſc. Torcell. Romam citat, 195. Landemaſium neophytum epiſc. Capuæ ordinat, *ibid.* In Galliam venit, 208. Ludovicum Balbum regem coronat, *ibid.* Carolum Craſſum imperatorem, 208. Carſos in bello abſolvit, 209. Obit, 221. Præcipuæ ejus epiſtolæ ad epiſcopos Britanniæ de monachis per abbatem ordinatis, 634. Ad Giſulfum abbatem, 207. Ad Anſpertum epiſc. Mediolan. 226. Ejus bulla pro S. Medardo, 632.

Johannes IX. papa, 281. 292. 300. 303.

Johannes X. papa ex Archiepiſcopo Ravennate, 309. 318. 325. 341. 346. 355. Quando ſedere cœpit, 333. Pro Carolo Simplice reſtituendo agit, 332. Ejus litteræ pro Odone abbate Clun. 363. In carcerem conjectus, 364. Moritur, 370.

Johannes XI. papa, 364. 375. Incarceratur, 381. Extinctus, 396.

Johannes XII. papa, 382. 391. 495. 497. Ejus bullæ, pro Humolariis, 473. Pro S. Vitono, *ibid.* 496. 562. Ottonem I. in Italiam evocat, 514. Eum imperatorem coronat, 520. Pontificatu dejectus, 525. Obit, 529.

Johannes XIII. papa, 532. 549. 550. 551. 556. 561. 563. 574. Alba gallica dictus, 560. Cluniacenſibus bene affectus, 536. 537. Ejus litteræ pro Pragenſi epiſcopatus erectione, 546. Ottonem II. coronat, 547. Ejus bulla pro S. Vitono, 567. Ejus obitus, 571.

Johannes VIII. epiſc. Ravennas, 198.

Johannes IX. epiſc. Ravennas, conditus Palatioli, 182.

Johannes epiſc. Rotomagi, 265. 274. 279. 224. 230.

Johannes epiſc. Antiſiodori, 560.

Johannes epiſc. Barenſis, 602.

Johannes epiſc. Cameraci, 48.

Johannes epiſc. Nolæ, 414.

Johannes epiſc. Papiæ ab Hungaris interfectus, 334.

Johannes epiſc. Pinnenſis, 223. 313. 548. 558. 561.

Johannes epiſc. Placentiæ, 602.

Johannes epiſcopus, 597.

Johannes ex epiſcopo eremita in monte Capraſio, 540. 541.

Johannes ex abbate S. Melanii electus epiſc. Dolenſis, 210.

Johannes Eaſaxo abbas Æthelingiæ, alias a Johanne Scotto, 60. 225. An & a Johanne Sophiſta, 278. In Angliam ab Alfredo rege accerſitus, 214. Æthelingiæ abbas factus, 226. Occiſus, *ibid.* 278.

Johannes abbas Auriliaci, 309. An & Tutelenſis? 322.

Johannes abbas Belli-loci, 317. 363.

Johannes abbas Caſini Leoni ſuccedit, 335. Capuæ monaſterium exſtruit, 326. Obit, 393.

Johannes abbas S. Martini de Caſtaniera, 458.

Johannes I. abbas Farfæ, 57. 167. 175. 225.

Johannes II. abbas Farfæ, 339. 414. 561. Ejus in abbatem confirmatio, 565.

Johannes abbas Gorziæ, 385. 397. Ejus vitæ primordia, 350. & *ſeqq.* Gorziam ſecedit, 382. Fit cellerarius, 384. Ejus virtutes, 387. 388. Eo agente Gorzienſibus ablata reſtituit Bofo comes, 422. 423. Legatus in Hiſpaniam, 492. 493. Ad regis præſentiam ut admiſſus, 503. 506. Ejus obitus, 577. 578.

Johannes abbas S. Arnulfi Mett. 512. 552. 577. 595. Manumiſſio per eum facta, 543. Ejus ſcripta, 578.

Johannes abbas S. Severini Neapolit. 322.

Johannes abbas Suredenſis, 544.

Johannes abbas Ventricenſis, 580.

Johannes abbas Vicentinus, 595.

Johannes abbas S. Vincentii ad Vulturnum, 225. 514.

Johannes diaconus S. R. E. Hymenides dictus, 13. Ejus ſcripta, *ibid.* 34. Scribit vitam S. Gregorii, 177.

Johannes, an Paulus diaconus Neapolitanus, ejus ſcripta, 34. Ejus epiſtola nuncupatoria ad Carolum Calvum, 619.

Johannes dux Neapolitanus, 312.

Johannes Gradenicus cum Petro Urſeolo fit monachus, 667.

Johannes monachus diſcipulus S. Odonis, 417. S. Odoni adhæret, 413. Ejus vitæ ſcriptor, 414. 430. Alia ejus opuſcula, *ibid.*

Johannes monachus Æduenſis pius, 209.

Johannes monachus Ripipalli, 300.

Johannes præpoſitus S. Andreæ Romæ ad Chriſti tribunal producitur, 46.

Johannes Scottus alias ab Æthelingiæ abbate, 62. 223. 262. Ejus ſcripta contra Gotheſcalcum, 60. 83. Ejus capitula a Synodo Valentina reprobata, 42. Ejus errores, 62.

Johannes Sophiſta ſeu ſapiens, puerorum graphiis perfoſſus, 278.

Jonas epiſc. Æduenſis, 43. 202. In S. Andochium beneficus, 66. Et in eccleſiam ſuam, 67.

Joſeph epiſc. Turon. 442. 460.

Joſeph epiſcopus & abbas, 31.

Irienſis ſedes epiſcopalis Compoſtellam tranſlata, 223. 302. 303.

Irregulares non ſunt pueri, a quibus rixantibus unus ex illis eſt interemtus, 203.

Iſaac epiſc. Lingonenſis, 234. 286. Ejus electio interturbata, 28. Ejus canones, 137. Ejus cura monaſtica diſciplina reſtitura apud S. Benignum, 234. 246. Ejus obitus, 209.

Iſaac comes, 343. 353. 423.

Iſaac decanus Miciaci, 579.

Iſaac monachus Hiſpanus martyr, 9.

Iſaac ex canonico Virdun. monachus Gorziæ, 387. 578.

Iſarnus epiſc. Toloſæ, 572.

Iſarnus nobilis Catalanus, *ibid.*

Iſardos epiſcopus, 597.

Iſauna civitas a Sarracenis deſtructa, 581.

Iſaurus epiſc. Auricenſis, obit, 337.

Iſembardus miles frater Sewini archiepiſc. Senon. 603.

Iſengarda conditrix monaſt. Cluſini, 540.

Iſingrinus epiſc. Ratiſponæ, 379. 410.

Iſidorus martyr in Hiſpania, 17.

Iſo monachus S. Galli ſcholia præfectus, 254. 263. 232. Ejus geſta & mors, 1161.

Iſolus epiſc. Toloſæ, 581.

Iſpanellus monachus S. Faronis, 3.

Iſrael epiſc. Aquenſis, 460.

Iſrael epiſc. Britto, 432. 493.

Iterius epiſc. Arelatenſis, 464. 559.

Iterius Saviniaco beneficus, 382.

Itto abbas Caſaur. 329.

Itto miſſus Ottonis I. 549.

Judæi, cum eis edere vetitum, 249.

Judicael dux Britanniæ, 171.

Judices ex ſervis qua lege inſtituti, 544.

Judiciariæ poteſtatis præpoſiti in monaſteriis, 604.

Judicium aquæ calidæ & frigidæ, 280. Ferri candentis, *ibid.*

Judith abbatiſſa Herifordenſis, 31.

Judith abbatiſſa Marcianenſis, 594.

Judith filia Caroli Calvi, Ædilwolfo regi nupta, 41. 47. Poſt ejus mortem a Balduino comite rapta, 81. Ejus uxor, 166.
Judith filia Rodulfi regis, 374.
Judith duciſſa Bajoariæ, conditrix monaſterii Inferioris apud Ratiſponam, 487. 587.
Judith venerandæ matronæ, 229.
S. Judoci corpus inventum, 597. Alio tranſlatum, *ibid.*
Junianus abbas Lobonenſis, 609.
Ivo abbas Cormarici, 262.
Ivo monachus Corbeiæ diſcolus, 85.
Juramentum contra teſtes non recipiendum, 2 278.
Jurare in cauſia monachia nefas, 241. Dei amorem jurare prohibendum, 416.
Jurta comitiſſa conditrix monaſt. Groningenſis, 592.

K

KAlæ palatium regium, 84.
Kebo abbas Laureſhami, *Vide*, Gerbodo.
Kenewaldus, ſeu Keonwaldus ex monacho epiſc. Wigorniæ, 361. 377. 498. 499.
Kerho abbas Wirziburgi, 551.
Kero comes frater conſcriptus S. Galli, 473.
Kesoldus monachus S. Galli ſcholarum magiſter, 529. 576.
Kynedrida mater S. Dunſtani, 303.
Kyrkeu locus in Alſatia, 239. 241.

L

LAbore manuum occupati monachi cathedrales, 320.
Lada domina Eſſenſis conditrix S. Bartholomæi Farvar. 59.
Lazarius abbas Stradenſis, auctor monaſt. in pago Waſtinenſi, 21.
Laiſinus conſobrinus Bernonis abbatis, 153. 176.
Lambertus epiſc. Mediolani, 358. 370. 377.
Lambertus epiſc. Matiſcon. 374.
Lambertus abbas Ambroſianus, 287.
Lambertus abbas Floriaci, 309. 370.
Lambertus imperator, filius Widonis, 262. 271. 277. Ejus nativitas, 262. 262a. Ejus obitus, 298.
Lambertus comes Allobrogum & Valentinenſis, 435.
Lambertus comes Cabilonenſis, conditor cellæ Paredi, 592.
Lambertus comes Caſtriduni, 260. 203.
Lambertus comes Lovanienſis, 432.
Lambertus filius comitis Montenſis adverſus Ottonem II. rebellis, 582. Subactus, 594. Reſtituitur, 595.
Lambertus comes Matiſconenſis, 556.
Lambertus comes a Gozberto comite occiſus, 78.
Lambertus dux in Johannem VIII. iniquior, 198.
Lambertus dux Tuſciæ, 364. Ipſi oculi eruti, 387.
Lamberrus vir illuſtris erga Garzienſes bene affectus, 384.
Lampagia ſeu Lampadia comitiſſa Divion. 292. S. Benigno benefica, 404.
Landefredus abbas Nonantulæ, 298. 384.
Landeloni duo abbates Mauri-monaſterii, 305.
Landenulfus licet neophitus Capuanæ ſedi impoſitus, 298.
Lando papa, 318.
Lando comes Capuanus conditor monaſterii Teani, 12a.
Landolaus ſeu Landeolus epiſc. Darvienſis a. apud ſanctum Gallum ſepultus, 228.
Landricus comes Nivernenſis, 488.
Landricus diſcipulus S. Odonis, 429. 430.
Landulfus epiſc. Capuæ monachorum & bonorum omnium oſor, 324. Expulſus, 298.
Landulfus abbas Ambernianus, 287.
Landulfus primus princeps Capuanus, 228. 325. 326.
Landulfus alter princeps Capuanus, Caſinenſes adverſus Adenulfum defenſat, 466.
Langobardia ab Hungaris devaſtata, 390. 554.
Lanfindia effigies in tumulo Haedrici apud S. Remigium, 168.
Lauterius abbas S. Benigni, 292. 304. 387.
Lantfredus abbas Mauzaci, 204.
Lantfridus epiſc. Sabionenſis, 442.
Lantogiſus epiſc. 275.
Lanzonis zelotypi infelix mors, 220.
Laſcurris civitas a Normannis diruta, 614.
Laſcurrenſis epiſc. Arſias Raca, 590.
Latini, contra eos capitula Græcorum, 228. Refutata, 229.
Latro a S. Odone monachus factus, 402.
Laudenſes epiſc. Andreas, 573. Gerardus, 339.
S. Laudi corpus in monaſt. Tutelenſi, 322. 377.
S. Laudi caſtellum a Normannis captum, 254.
Laudunum ſimpliciter dictum Lugdunum, 443. 556. A Zuentebaldo obſeſſum, 275. Item ab Odone rege, 263. Heriberto comiti cedit, 339. 564. A Ludovico IV. receptum, 407. Ab Heriberto obſeſſum, 421. Ibi coronatus Ludovicus, IV. 395.
Laudani epiſcopi, Adalbero ſen Aſcelinus, 596. Adalelmus, 253. Dido, 238. Gozbertus, 379. Hedenulfus, 243. Hincmarus, 22. Ingrannus, 379. Pardulus, 23. Rodulfus, 432. 434.
Laufredus, ſeu Leufredus, Jaufredufve abbas Campi rotundi, 480. 522.
S. Launomari tranſlationes & miracula, 161. Ejus corpus Magenciaci depoſitum, 318.
Launus epiſcopus Bituricenſis, 331. 393.
Lavreaccenſes epiſc. *Vide*, Patavienſes.
Lauſanenſis epiſc. Guthelcalcus, 464.
Lectio ſacra non negligenda, 320.
Legionenſia epiſc. Frumimius, 326.
Lemovicenſes epiſcopi, Adelardus, 322. Anſelmus, 379. Ebolus, 417. Ercotarius, 118. Hildegarius, 499. &c. Turpio, 320. &c.
S. Leonis III. papæ brachium Salomoni duci conceſſum, 146.
Leo IV. papa, 22. Ejus obitus & quædam geſta, 58.
Leo V. papa, 300.
Leo VI. papa, 364. 370. 371.
Leo VII. papa ex monacho, 369. 402. 413. Johanni XI. ſuccedit, 396. Ejus diplomata pro Floriaco, 408. Unum refertur, 656. Ejus epiſtola pro Rivipullo, 409. Ejus obitus, *ibid.*
Leo VIII. viventi Johanni XII. ſufficitus, 325. Ejus bulla pro Monte-majori, *ibid.* Contra Benedictum V. per Ottonem I. ſtat, 329. Mortuus, 336.
Leo epiſc. Nolæ, 321.
Leo epiſc. Teanenſis, 295.
Leo epiſc. ex nobiliſſimis Græcorum, Leodici apud S. Laurentium ſepultus, 366.
Leo abbas Caſinas, 298. Ejus obitus, 325.
Leo abbas ſanctus Mentuniaci, 5.
Leo alter itidem abbas Mentuniaci pater ſpiritualis S. Maurae, *ibid.*
Leo abbas Sublaci, 38.
Leo abbas S. Vincentii ad Vulturn. 261. 262. 437. 466. Obit, 524.

Leo abbas S. Zenonis Veron. 121.
Leo civis Cajetanus, conditor S. Michaelis, 378.
Leobaudus, ſeu Letbaldus vir nobilis in Martinianos Æduenſes beneficus, 208.
Leodicenſi eccleſiæ attributa abbatia Laubienſis, 254. Ei cum Poſſis confirmata, 506. Item abbatia Eikenſis, 434.
Leodici epiſcopi, Baldricus, 489. Earnerus, 522. Franco, 254. Hilwinus, 275. Notkerus ſeu Notgerus, 566. Ogo ſeu Hugo, 445. Rotherius, 484.
Leopardulus archiepiſc. 27.
Leopardus abbas Nonantulæ, 158. 284. 290. Ejus obitus, 514.
*Beati Leotadi corpus Oydellis in pago Arvernico, 488.
Leotaldus ſeu Letoldus comes Matiſconenſis, 435. 445. 458. 472. 477. 487. 512.
Leotericus epiſc. 504.
Leovigildus abbas S. Martini Compoſtell. 305.
Letaldus abbas Miriaci, 254. 390.
Letaldus monachus Miciaci, 579. Ejus ætas, 434.
Letgardis uxor Borelli comitis Barcinon. 559.
Letgardis comitiſſa Carnutenſis, uxor Theobaldi Tricatorii, 469. 472. Geſtacum S. Petro Carnut. dat, 604.
Letricus abbas incerti loci, 538.
Leuboinus chorepiſc. Lugdunenſis, & abbas Inſulæ Barbaræ, 76. 84. 169. 259.
Leucæ ſeu Leugæ pro milliaribus uſurpatæ, 269.
Leudo abbas, 505.
Leodricus abbas Elnonenſis, 404. 485. 556?
Leufredus comes, 152.
S. Leufredi abbatis tranſlatio Pariſios, 281. 334.
Lewigildus monachus martyr in Hiſpania, 17.
Lexovii epiſc. Eirardus, 24.
Liber vitæ, *id eſt*, necrologium, 70.
Liberdunum, locus prope Tullum, 171.
Liberius præpoſitus S. Trudonis a Normannis obtrunc atus, 230.
Libra monetæ per viginti ſolidos computata, 279.
Libri a pluribus monaſteriis in commune poſſeſſi, 326.
Libutius Rugoſum ordinatus epiſcopus, 514.
S. Lidorii epiſc. Turon. corpus in monaſt. S. Medardi Turon. 160.
Lietæfredus epiſc. Tirini, 557.
Lietaldus ex abbate Timenſi abbas Moſomenſis, 568. 505. 569.
Lietardis matrona S. Amando benefica, 556.
Lietoldus pater Gaiberti Gemblac. 549.
Lihardus abbas, 256.
Limoſinus pagus in Septimania, 258.
Lindisfarnæ epiſc. Eadbertus, 57. Eardulfus, *ibid.* Sedes Cuncacestram, tum Duuelmumtranſlata, 177.
Lingonenſe concilium, 72. In eo confirmati canones *ſynodi* Valentinæ, 75.
Lingonum epiſcopi, Adalgarius, 258. Argimus, 281. Geilo, 209. Gotſelinus, 535. Henricus, 405. Hugo, 156. Iſaac, 234. Theutboldus, 245. Warnerius, 317.
Lioſicus abbas Rothoni, 269.
Litaniæ in rebus adverſis cum jejunio, 249. 288. In lætis ſine jejunio, *ibid.*
Litramnus abbas S. Eligii Noviom. 616.
Liuddo homo græcus ab Hincmaro & Johanne Scotto laudatus, 75. 115.
Liudericus abbas Lonæburgi, 547.
S. Liutgeri epiſc. Monaſt. miracula, 105.
Liudo epiſc. Æduenſis, 269.
Liudo epiſc. Nivernenſis, 101.
Liodolfus abbas Corbeiæ-novæ, 542. 549. 586.
Liudolfus ſeu Liutolfus dux Alamanniæ, filius Ottonis regis, 462. 465. 490 Adverſus patrem turbas ciet, 482. Anaonem abbatem apud S. Gallum intendit, 483. Poſt ſubactam Italiam mortuus, 495.
Liudolfus dux Saxonum, conditor monaſt. Gandersheimenſis, 20.
Liudulfus cancellarius Ottonis primi, 482. 527. 552.
Liudolfus monachus Corbeiæ-novæ electus epiſcopus, obit, 176.
Liudulfus epiſc. Noviomi, filius Alberti comitis Viromand. 469. 596. Monachos apud S. Eligium reſtituit, 616.
Liudulfus epiſc. Terwennæ, 578.
Livingus abbas Winchelcumbæ, 57.
Liutardus epiſc. Papiæ, 2.
Liutbertus epiſc. Mogiuntinus, 101. 109. 119. 141. 150. 168. 255. 241. 250. Carolo Craſſo ſubvenit, 241.
Liutbertus epiſc. Mimigardæwordenſis, 81. 141.
Liuthertus abbas Hirſaugiæ, 52.
Liutfredus comes & abbas Bobii, 410. 468.
Liutfridus avunculus Lotharii regis, 106. 251.
Liudfridus comes ob ſuſceptam monialem a papa excommunicatus, 273. 207.
Liutfridus comes *de Abenſperg*, conditor monaſterii S. Trudberti, 295.
Liutgarda abbatiſſa Elteneníis, 562.
Liutgarda ſoror S. Udalrici, 554. 565.
Liutgardis regina, uxor Ludovici III. regis Germaniæ, 219.
Liutgardis uxor Bernardi comitis Arvern. 264.
Liutgardis uxor Wigmanni comitis, 538.
Liutgerius cancellarius Ottonis I. 558.
Liuthardus epiſcopus Patherbsunnæ, 109. 110. 141. 165.
Liuthasdus abbas Augiæ iotroſus, 345. 588.
Liutherus abbas Laureshami, 271. 285. 316.
Liutpsandus abbas S. Petri Laudenſis, 575.
Liutpsandes diaconus Ticinenſis, exſul in Germania, 495.
Liutwardus epiſc. Vercellenſis, & archicancellarius Caroli Craſſi, 211. 217. 218. 230. 246. 315. E palatio expulſus, 240. Archicancellarii munere privatus, 242. Ejus maleficta in parthenone Brixienſi, 241. Ab Hungaris interfectus, 250.
Liutwardus epiſc. Comenſis, archicancellarius, 291. 556.
Locutionis ſignum quale olim Floſtaci, 199.
Lodovenſes ſeu Lutevenſes epiſc. Fulcrannus, 571. Theodeſicus, 402.
Londonii epiſc. Baithelmus, 508. S. Dunſtanus, 509. Theodredus, 565.
Longlarium villa Arduennæ, 204.
Lopofortis abbas Laſcurrenſis, 614.
Lotharienſe regnum a Lothario rege filio Lotharii imperatoris dictum, 39. Carolum Calvum inter & Ludovicum reges diviſum, 150. Recenſio monaſteriorum in hac diviſione, 629. Totum occupare tentat Carolus Calvus, 280. Carolo Simplici cedit, 314. In ducatus titulum Giſleberto datum, 538. Ab Hungaris infeſtatum, 485. Lotharienſes duces, 432.
Lotharius abbas S. Germani Autiſiodo. filius Caroli Calvi, 57. 78. 202. 297. Monachus & abbas Reomaenſis, 85. Apud S. Germanum Autiſiod. educatus, 89. Ejus obitus, 212. Patris pro eo donatio, *ibid.* Ejus mortem luget Hericus, 225.

Lo-

Lotharius imperator filius Ludovici Pii, 1. 7. 11. 26. 34. 43. 67. Cum Normannis transigit, 1. Obit monachus, 39. Annorum ejus chronologia, 40. Varia ejus diplomata, 7. 15. 30. 32.
Lotharius rex filius Lotharii Imperatoris, 32. 60. 78. 84. 119. Ab eo dictum Lotharii regnum, 32. Thietbergam uxorem duris, 47. Ejus ab ea divortium, 57. In duplici conventu Aquisgran. approbatum, 78. Et in synodo Mettensi, 94. Abbatia Lutrensis ab eo data Waldradæ, 104. Guotario episcopatum adimit, ibid. Nicolao S. scribis, ibid. Eum delinire satagit, 106. Casini a papa communione accepta, brevi moritur, 144. Ejus proles, 189. Varia ejus diplomata, 55. 67. 94. 105.
Lotharius rex Franciæ filius Ludovici IV. 422. 451. 495. 503. 515. 519. 532. 533. 557. 594. 595. Coronatur, 485. Divionem recuperat, 509. Emmam uxorem ducit, 538. In Belgio belligerat, 594. Metras occupat, 595. Ottonem II. armis aggreditur, 601. Novæ inter eum & Ottonem rixæ & pacta, 612. Ejus thoracata effigies in sigillo, 509. Ejus anni non uno modo numerati, 610. Ejus diploma pro Dervo, 612. Refertur, 668. Alia diplomata, 485. 488. 501. 515. 516. 523. 538. 544. 556. 579. 581. 584. 587. 594. 616.
Lotharius rex Italiæ filius Hugonis, 370. 420. 447. Regni socius patri adjunctus, 381. Adelaidem sponsam dotat, 410. Ejus donatio facta monast. S. Florentii, 414. Munificus in basilicam Ambrosianam, 423. Necatus, 467.
Lotharius laicus Romam a Carolo Calvo missus, 153.
Lovaoensium comitum origo, 581.
Louhemelus discipulus S. Convoionis, 140. Lovium, id est Xenodochium, 125.
Sanctæ Luriæ virg. & mart. corpus Metras translatum, 561. 562.
Lucidus episc. Piculinus & abbas S. Andreæ Romæ, 46.
Ludelmus ex monacho episc. Tulli, 276. 280. 384. 410. Ejus donatio facta ecclesiæ suæ, 275. Charta refertus, 643. Ejus obitus, 298. 299.
Ludovicus abbas S. Dionysii, & summus cancellarius, 24. 35. 41. 55. 84. 92. 98. 159. Abbas Fontanellæ, 21. 24. Abbas Centulæ, 69. 70. Abbatia cedit, 41. A Normannis captus, quanti constitit ejus redemptio, 59. Hincmari ad eum litteræ, 126. Pro memoria vivens appellatus, 87. 92. Ejus obitus, 126.
Ludovicus Pius Imperator, Audradi Modici de eo revelationes, 27. Ejus bulla aurea, 462.
Ludovicus II. imperator, filius Lotharii, rex Italiæ, 21. 27. 39. 45. 47. 59. 72. 94. 106. 225. 144. 147. 150. 152. 273. Pacis amans, 39. Gisilam filiam Deo offert, 85. Conditor Calæ-aureæ, 223. Basilicæ dedicationi interfuerit, 167. Ejus pro ea privilegia, 168. 173. Conditor Moninelli, ibid. Ejus contra Sarracenos expeditiones, 114. Casinum adis, 223. 224. Iterum Romæ coronatus, 167. Ejus obitus, 175. Annorum ejus chronologia, 40. 82. Varia ejus diplomata, 34. 52. 85. 288.
Ludovicus III. imperator, Orbus, filius Bosonis, 202. 271. 276. 278. 318. 335. Rex Arelatensis coronatus, 254. Imperator factus, 284. Oculis orbatus, 294. Ejus diplomata, 291. 294.
Ludovicus II. rex Franciæ, Balbus dictus, filius Caroli Calvi, 92. 185. 187. 189. 196. 200. 204. In patrem rebellis, 85. Ei reconciliatus, 96. Ei abbatia sancti Martini Turon. data, 78. 196. Rex Aquitaniæ dictus, 122. Franciæ rex inauguratus, 192. Ejus fœdus cum Ludovico rege Germaniæ, 197. Trecis a papa coronatus, 198. Ejus obitus, 205. Balbus nominis post mortem vocatus, ibid. Varia ejus diplomata, 196. 198. In iis forma initialis usitata, 196. Ejus diplomatis pro Crusula chronologis examinator, 132.
Ludovicus III. rex Franciæ, filius præcedentis, 196. 198. 205. 214. 217. Ferratiis coronatus, 205. Paternum regnum cum inter & fratrem divisum, 207. Ei librum offert Angilbertus abbas Corbeiæ, 208. Normanni ab eo victi, 212. Rythmus victori acclamatus, 633. 636. Eum inter & Hincmarum disceptatio, 214. Obit, 219.
Ludovicus IV. rex Franciæ Transmarinus, filius Caroli Simplicis, 318. 370. 402. 403. 405. 415. 434. 451. 454. 455. 475. 481. Vix quadrimus in Angliam delatus, 348. Ejus coronatio, 395. Bis coronatus, 485. Gerbergam uxorem ducit, 412. Quando a Burgundionibus rex agnitus, 404. Ab Aquitanis, 442. Tum ab omnibus, 457. Corbiniacum ab eo expugnatum, 497. Archicancellarii per eum mutati, 418. Novæ turbæ, ibid. In custodia detentus, 441. Sn libertatem asseritur, 448. Ejus cum Hugone obstinata discordia in diplomatis notata, 464. Cum eo pax inita, 467. Gerbergæ uxori dat abbatiam Laudunensem, 475. Ejus obitus, & sepultura, 484. Ultramarinus vivens appellatus, 418. Ejus figura æri incisa, 484. Anni regni ejus a morte patris numerati, 548. Ejus diplomata, 376. 395. 403. 404. 409. 414. 417. 434. 416. 436. 438. 451. 467. 480. 484.
Ludovicus V. rex Franciæ, filius Lotharii, 616. Ejus coronatio & diplomata, 608. 609.
Ludovicus rex Germaniæ, filius Ludovici Pii, 10. 20. 27. 34. 42. 50. 84. 109. 183. 220. 268. 191. Conditor monast. Turicini, 32. 58. In fratris Caroli regnum irrumpit, 60. 65. Episcoporum ad eum monita, 60. Rupedare coactus, 61. 62. Episcopis humillime respondet, 72. Apud papam se purgat, ibid. Adversus eum rebellat filius Carolomannus, 90. Ejus cum Carolo fratre colloquium, 105. 112. Corbeiæ-novæ adest, 135. Agit pro portione regni Lotharii, 141. Quam & obtinet, 150. Ejus beneficia in Fuldam & Lauriſſam, 178. Cum fratre Carolo de imperii titulo certat, 175. 176. Ejus obitus, 178. 180. Ejus regni partitio, 181. Annorum ejus epocha, 81. 179. Ejus diploma pro monasterio Glanderiensi, 630. Alia ejus diplomata, 32. 33. 58. 81. 148. 176.
Ludovicus III. rex Germaniæ, filius præcedentis, 34. 120. 175. 196. Carolus Calvus ab eo fusus, 180. Quæ ei paterni regni pars obtigerit, 181. Amica ejus epistola ad Ludovicum Balbum, 192. Partem Lotharii regni obtinet, 205. Nortmanni ab eo cæsi, 206. Cum Balbi filiis amicitiam redintegras, 207. Mortuo fratre Ratisbonæ regnum occupat, 208. Lauseshami sepultus, 219.
Ludovicus IV. rex Germaniæ, filius Arnulfi, 236. 286. 297. 298. Nascitur, 270. Patri succedit, 284. Ab Hungaris victus, 290. Ejus

Ejus obitus, 314. Diplomata, 300. 304. 306.
Ludovicus rex Lotharingiæ, filius Zuentebaldi, 275.
Ludovicus filius Ludovici Traiſmarini; 452. Minorennis obit, 484.
Ludovicus nepos Adelaidis comitiſſæ, 374.
Ludſwivida mater Arnulfi imperatoris, 276.
Lugdunum, ibi excultæ litteræ ſacræ, 42.
Lugdunenſis eccleſiæ ſcripta, 36. 43.
Lugdunenſi eccleſiæ Savinianſcus & Nantuacum ſubjecta, 10.
Lugduni archiepiſcopus *primas totius Galliæ* dictus, 273. Archiepiſcopi, Alwala, 282. Amblardus, 604. Amolo, 29. Anſchericus, 360. Anſterius, 300. S. Aurelianus, 125. Brechardus ſeu Burchardus, 464. 560. S. Remigius, 10. Remigius II. 338. Wido, 365.
Lupo archid iaconus Toloſanus Coxano beneficus, 581.
Lupo vir nobilis apud Caſam-aueam ſactus monachus, 168.
S. Lupi epiſc. Cabilon. corpus elatum, 194.
Lupus epiſc. Catalauni, 22. 125.
Lupus ſeu Lupoaldus epiſc. Teanenſis, 53.
Lupus abbas Caſaur. 233.
Lupus Servatus abbas Ferrarienſis, 5. 16. 22. 25. 26. 30. 42. 43. 86. 136. Varia dat monita Carolo Calvo, 1. Epiſtola ab eo ſcripta nomine ſynodi Murit. 2. Ejus ſcripta de tribus capitulis, 3. Ejus interturbatio, 4. Eum inter & Paſchaſium Radbertum neceſſitudo, 85. Ejus epiſtolæ de recipiendo monacho lapſo, 26. Odonem abbatem Corbeiæ ab armis dehortatur, 27. Hildoino ſcribit S. Martini corpus Ferrariis tuto non poſſe conſiſtere, 38. Suos Benedicto III. commendat, 40. Baſilicam plumbo tegit, *ibid.* Poſtulatus abbas S. Amandi, 44. Ejus litteræ de eligendo Ænea in epiſcopum Pariſienſem, 51. S. Germani monachis ob hoſpitium gratias agit, 60. 61. Item Folcrico epiſcopo Trecenſi, 83. Ejus diſſidia cum Wenilone, 74. Ejus ad Gerardum ducem epiſtola pro Adone, 79. Ejus obitus, 88. Auctor dialogi de ſtatu eccleſiæ, 128.
Lupus comes Firmanus, 148.
Lurdunum caſtrum prope Cluniacum, 402.
Luſſredus comes, 231.
Luthelmus monachus Hirſaugiæ ſcholis præfectus, 256. 317.
Sanctæ Lutrudis reliquiæ Corbeiam novam tranſlatæ, 103.
Lutus epiſc. Cluſinus, 324.
Luxemburgenſium ſeu Luciliburgenſium comitum origo, 586.

M

Mabbo epiſc. S. Pauli Leonenſis; 469. Floriacum ſecedit, *ibid.*
Macarius Scottus, ex eo hauſta opinio de unica in omnibus hominibus anima, 230.
Machertus abbas S. Sulpicii, 32. 332.
Maccalanus ſeu Malcalenus abbas S. Michaelis in Theoraſcia, & Walciodori, 439. Item abbas S. Vincentii Laudun. 516. Ejus obitus, 602.
ad S. Macram in ſinibus Remorum ſynodus, 213. altera, 391.
Madalbertus epiſc. Bituric. 321.
Madelgaudus vicecomes Oſcarenſium, 586.
Madelgerus capellanus Frederunæ reginæ, 358.
Madfridus abbatiæ S. Vedaſti inhians, 259.
S. Magdalenæ corpus Vezeliaci, 332.
Magdalonæ epiſc. Abbo, 279.
Magdeburgum, ſeu Parthenopolis conſtruitur, 407. In æde S. Mauricii ſepultus Otto Magnus conditor, 574.
Magdeburgenſis archiepiſcopatus erectio, 324. 551. Archiepiſc. S. Adalbertus, 531.
Magenardus præpoſitus S. Richarii, 130.
S. Maglorii corpus in monaſt. Leonenſe tranſlatum, 36. Inde Pariſios, 609. Tranſlationis hiſtoria refertur, 666.
S. Magni brachium in eccleſia prope S. Gallum, 166.
Mahummedes rex Manrorum in Hiſpania, perſecutionem in Chriſtianos orget, 17.
Maielpotus abbas Caſini, 438. 447. 466.
Mailedarius abbas Scottus, 438.
Maimbodus epiſc. Matiſcon. 435. 441. 457. 458. 464. 471.
Mainardus epiſc. Cenoman. 460. 568.
Mainfredus abbas S. Eparchii; 453.
Mainardus abbas Fontanellæ, 24. 509. Rector novæ coloniæ apud Montem S. Michaelis, 540.
Mainardus abbas Stradenſis & S. Petri apud Nivernos, 22.
Mainardus conditor Villæ-Lupæ, 4. 56.
Mainus, ſeu Mahenus epiſc. Dolenſis, 103. 210.
Maio abbas S. Vincentii ad Vulturnum, 124. 218.
Maio II. abbas S. Vincentii ad Vulturnum, 218. 244. 252.
Miolus vicecomes, 435.
Malacranus epiſc. Hollingeſtus, 100.
Mamilanus abbas Cellæ-novæ, 600.
Manaſſes archiepiſc. Arelatenſis, 3 77. 460. 487. Abbas Anianæ, 108. Deſerta propria eccleſia plures in Italia ſedes occupat, 400. Archiepiſc. Mediolani, 482. Hugo rex ab eo prodigus, 442. Cluniaco beneficus, 458.
Manaſſes epiſc. Aurelianorum, 615.
Manaſſes abbas S. Benigni, 522.
Manaſſes comes Divion. 364. 377. 384. 556. Conditor monaſt. Vergiſci, 558.
Manaſſes comes, 579.
Manaſſes ſacrorum violator a papa excommunicatus, 367.
Mancidius ſeu Mancio abbas S. Ilidii, 403. 613. 614.
Mancio epiſc. Catalauni, 283. Ejus epiſtola de presbytero conjugato, 568.
Mancio abbas S. Orientii de regula, 600.
Mancin levita notarius regius, 143.
Mancio, a Carolo Calvo Cordubam miſſus, 65.
Mancipium quo ritu libertate donatum; 556. 642. 651.
Mandavinus notarius regius, 107.
Manno præpoſitus S. Augendi, eruditus, 152. Scholis palatinis præfectus, 283.
Manſi menſura qualis, 545.
Mantala locus pagi Viennenſis; 84. Ibi coronatus rex Boſo, 206.
S. Marcellini papæ & mart. apud Rothomum miracula, 6. 32.
S. Marcellini epiſc. Ebredun. corpus in monaſt. Cantogilenſi, 403.
S. Marci corpus Venetias deportatum, 554.
Marcomanni id eſt Normanni, 236. 269. 321.
S. Marculfi corpus Corbiniacum tranſlatum, 281. 299. 300. 351.
Marcwardus epiſc. Hildenheimenſis, 276. 311.
Marwardus abbas Prumiæ, 26. Ejus obitus, *ibid.*
B. V. Maria, mater miſericordiæ a S. Odone appellari ſolita, 401. Liber de ejus ortu, ac feſtum aſſumtionis ejus, 88. Ejus officium a S. Udalrico perſolutum, 554.

S. Mariæ Ægyptiacæ vitæ verſio facta a Paulo diacono Neapolitano, 34. Carolo Calvo nuncupata, 679. Ejus oratorium & vicus Pariſiis, 34.
Maria ſanctimonialis Hiſpana, martyr, 20.
Marilegus, villa regia in Alſatia, 104.
Maringus palatium regium, 85.
Marinus I. papa, 251. 258. 259. Ejus privilegium pro Sollemniaco, 277. Ejus obitus, 279.
Marinus II. papa, 381. 401. Ejus privilegium pro Vezeliaco, 435. Pro Calno, 437. Ejus obitus, 447.
Marinus alter, papa an antipapa, 358. 364.
Marinus legatus ſedis Apoſtolicæ, 407. 416. 454.
Marinus epiſc. & bibliothecarius S. R. E., 496. 567.
Marinus abbas S. Eraſmi, 278.
Marinus Etheuſis ejus adverſus Venetos prælia, 59.
Marinus eremita præceptor S. Romualdi, 585. 606. Cum eo in Galliam ſe recipit, 607.
Marocia uxor Widonis ducis Tuſciæ, femina ſceleratiſſima, 364. 375. 382. 442.
Marquardus monachus doctus, 580.
Marſia urbs Italiæ exciſa, 562.
Marſnæ palatium prope Trajectum ad Moſam, 11.
Martinianus monachus, ejuſque ſcripta, 301.
Martinianus prologus in libros moralea refertur, 645.
S. Martinus epiſc. Turon. in epiſcopatu vitam monachi geſſit, 115. Ejus corpus ob Normannos varia in loca deportatum, 28. 29. Turonos revectum, 241. Ejus miracula, 302. Ejus vita aquis intacta, 474. A S. Odone impenſe colitur, 428. Hymnus ab eo ih extremis poſito in ejus honorem compoſitus, 659.
Martinus abbas Caſtanaricenſis, 416.
Martinus abbas S. Cypriani Pictav., 391. Inſtaurator diſciplinæ regularis apud S. Auguſtinum Lemovic. *ibid.* 392. Apud Gemeticum, 416. Apud Angerianum, 417. Ejus obitus, 436.
Martinus abbas Ravennenſis, 488.
Martinus abbas Tabanenſis, 9, 62.
Martis-villa in ducatu Luxemburgenſi, 248.
Martyres habiti in prælio contra paganos pro ſalute patriæ occiſi, 211. Item innocenter cæſi, 370.
Martyrio ultro ſe offerentes tuetur S. Eulogius, 10.
Matfredus comes ſepultus apud S. Arnulfum, 480.
Matfridus comes, 371. 383. 500.
Mathildis abbatiſſa Heriſordenſis, 325.
Mathildis abbatiſſa Quindelinburgi, filia Ottonis I, 543. 574. Aviæ morientis ad eam ſalutaria monita, 550.
Mathildis regina uxor Henrici Aucupis, 358. 543. Ejus ortus & conjugium, 325. Ejus tertia proles, 399. Mortuo Henrico Quindelioburgum fecedit, 395. A filiis vexata, 450. Monaſt. Palidenſis conditrix, 481. & aliorum, 550. Ejus pia facta, 490. Obitus, 550.
Mathildis uxor Balduini III. comitis Flandriæ, filia Herimanni ducis, 326. Deio oupta Godefrido comiti Virdunenſi, 610.
Mathildis filia Pippini regis Aquitaniæ, 272.
Mathildis ſoror Conradi regis Germaniæ, 407.
Matiſconenſes epiſc. Adrianus II. 262. Ado, 552. Bernardus, 162. Berno, 375. Braidingus, 202. Geraldus, 261. S. Gerardus, 374. Gunterdus, *ibid.* Lambertus, *ibid.* Maimbodus, 435. Milo, 248.
Maura virgo ſancta apud Tricaſſes, 5.
Maurorum in Hiſpania perſecutio, 7. 9. 10. 37. 47. 64.
Mauricius filius Hugonis conditoris monaſt. Cluſini, 542.
Mauringus abbas Montis majoris, 460. 525. 580.
S. Maurini abbatis & mart. corpus Coloniæ inventum, 542.
S. Mauri abbatis corpus diu in pago Remenſi conſervatum, 57. Per diverſa loca devectum, 80. Tandem ad monaſt. Foſſatenſe tranſlatum, 258. Illud veneratur Carolus Calvus, 543. Ejus vita ab Odone reperta, & expoſita, 92. Ejus tranſlatio Saxiſcum, 202.
Maurus epiſc. Cæſenas, 521.
S. Maxentii reliquiæ in monaſt. Plebelano, 547. Ao ad ſuum monaſterium relatæ? 353.
S. Maximini epiſc. Trevir. corpus inventum, 305. Ejus miraculum, 526.
SS. Maximi epiſc. & Venerandi levitæ corpora Fontanellæ, 510.
Maynerius abbas, 57.
Mayolus abbas Cluniaci, 536. 537. 561. 574. 582. Ejus patria & parentes, 456. Ejus ſtudia & dignitates in ſæculo, 457. Veſontiocenſem archiepiſcopatum recuſat, 457. Cluniaci ſit monachus, bibliothecarius, & apocriſiarius, 458. Aimardi coadiutor eligitur, *ibid.* Ejus modeſtia, 459. Ei commiſſum Paterniacum, 514. Italiæ monaſteria ab eo inſtituta, 573. Captus a Sarracenis, 574. Recuſat & pontificatum, 587. Ottoni II. matrem reconciliat, 589. Ei Lirinum conceſſum, 604. Ejus elogium, 614.
S. Medardi tranſlatio Divionem, an vera? 292.
S. Mederici tranſlatio, 231.
Medicinæ uſus Cluniacenſibus non facile conceſſus, 406.
Mediolani archiepiſc. Angilbertus, 300. Anſelmus II. 221. Anſpertus, 594. Hilduinus, 377. Lambertus, 558. Manaſſes, 482. Thado, 82. Walpartus, 527.
Meginfridus Deo a patre in monaſt. Sithienſi oblatus, 514.
Meginbertus epiſc. Sabionenſis, 306.
Megingaudus comes Rotilæ cæſus, 265.
Megingozus abbas Hersfeld. 558. 565. 606.
Meginradus eremita, martyr, 82. 83.
Meginradus monachus Hirſaugiæ ſcholaſticus, 532.
Megiſus epiſc. Oſtienſis & abbas S. Andreæ, 46.
Meinardus theſaurarius S. Dionyſii, 35. 524. 582.
Melanus clericus & ſanctiſſimus monachus, 6.
Meldos petunt Normanni, 81. Urbs ab eis inconſa, *ibid.* Infeſtata, 584. 640.
Meldenſes epiſc. Gildricus, 452. Hildegarius, 2. Hildricus, 184. Hucbertus, *ibid.* Ragenfredus, 584. Rothadus 295. Sigemundus, 240.
Pia Memoria titulus viventibus datus, 87. 92.
S. Memmii epiſc. ſepulcrum detectum, 530.
Menelaus miles in Bonam-vallem beneficus, 26.
Merwina abbatiſſa Rumeſienſis, 546.
Merſeburgenſis epiſcopatus erectio, 482. 551. Epiſc. Boſo, 552. Giſilerus, 562. &c.
Merwenna abbatiſſa Merhamenſis, 543.
Methodius Roma Conſtantinopolim directus, 284.
Mettæ a Normannis direptæ, 219. Illic frequentes Judæi, 249.
Mettenſi eccleſiæ Luxovium aſſignatum, 259. In ea archidiaconi quatuor, 233.
Mettenſes epiſc. Adalbero, 368. Adventius, 40. Benno dictus Benedictus, 359. Drogo, 39. Robertus, 217. Theodericus ſeu Deodericus, 529. Wala ſeu Walo, 119. Widricus ſeu Wigericus, 358.
Michael epiſc. Ratiſponæ, 459.

Michael III. Theodoræ filius, Imperator Græcorum, 158.
Micho monachus Centulæ doctus, 120.
Miles, id eſt vir nobilis, 488. 502. 507.
Mileſindis abbatiſſa S. Mariæ Sueſſion. 502.
Mileſindis vicecomitiſſa Lemovic. 500.
Milidunum caſtrum a Normannis incenſum, 82. Illic B. Mariæ eccleſia, 202. Caeoli Simplicis pro ea diploma refertur, 644.
Milo ex abbate Beſuæ epiſc. Matiſconenſis, 248.
Milo epiſc. Mindenſis, S. Gorgonii paſſionem Gorzienſibus mittit, 606.
Milo epiſc. Trecenſis, 611.
Milo intruſus in ſedem Veronenſem, 480. 497.
Milo abbas Elewangenſis, 551.
Milo abbas Floriaci, 551.
Milo abbas Megabrenſis præpoſitus Flaviniaci, 488.
Milo abbas, 605.
Milo clericus, ei epiſcopatus Catalaunenſis datus, 575.
Milo comes, 381.
Milo monachus Elnonenſis, 523. Ejus ſcripta & obitus, 564.
Milo monachus Gorziæ, 384.
Mimatenſis epiſc. Stephanus, 478.
Mimborinus ſeu Mumborinus abbas S. Martini Coloniæ, 586.
Mimigardevvordenſes epiſc. Hildebaldus, 452. Liutbertus, 81.
Mimio abbas S. Columbæ, 473.
Mindenſes epiſc. Milo, 605. Thiotricus, ſeu Theodericus, 221.
Miona regina uxor Garſiæ regis, 358. 326.
Miracula magnum fidei catholicæ argumentum, 80. Ob crimina ceſſant, 416.
Mirnegardoa epiſc. Werdæ, 452.
Miro epiſc. Gerundæ, 571. 581. 583. 598. Coxano beneficus, 502. Conditor monaſt. S. Petri Biſuldunenſis, 598. Ejus in S. Stephanum Balneol. memor animus, 610.
Miro abbas Exalatæ, 204.
Miro comes Barcinon., 324. 559.
Miro comes Ruſcinonenſis, 204.
Miſnenſis epiſcopatus erectio, 482. 551. Epiſc. Burchardus, *ibid.*
Miſſam in cubiculis celebrare prohibitum, 249. Eam cantare epiſcopo oculis orbato permiſſum, 598. In ea hymnus angelicus non a quolibet ſacerdote dictus, 437. In miſſa pro defunctis eres orationes pro vivo indictæ, 552. Apud Cluniacenſes hoſtiæ ab alterutris choris oblatæ, 362. In miſſis defunctorum ab utroque choro, *ibid.* Panis ferro impreſſus ac deco&us, 377. In conficiendo pane Cluniacenſium religio, 562. Vinum *ſacro-ſanctis ſacrificio* deputatum, 91. 244. 589. Ad uſum ſacrificii prædia aſſignata, 272.
Mlada Boleſlai ducis ſoror ſit monacha & abbatiſſa, 546.
Modeſtia monachorum S. Galli ut a Conradu rege probata, 324.
Moguntini archiepiſc. Carolus, 49. Fredericus, 410. Hatto, 255. &c. Hatto II. 542. &c. Herigerus, 326. &c. Hildebertus, 324. Liutbertus, 507. Rabanus, 48. Robertus, 575. Sundroldus, ſeu Suuzo, 250. Willelmus, 486. &c. Williſius, 575.
Monachi clericorum nomine deſignati, 482. Qualiter vivere debeant, 307. 425. 443. Regulares beatis angelis æquiparantur, ſæculares apoſtaticis, 585. Nulla vita beatior quam monachorum ſi ſancte vivant, 135. Non ſint tantum habitu monachi, ſed & actu, 32. Eorum veſtimenta non ſint pretioſiora, 307. 320. Blavinea veſtis lo monacho culpata, 332. Iis portio aſſignata, & cur, 84. 92. &c. Eorum modeſtia & ſimplicitas, 142. Vini abſtinentes in ſterilibus annis, 27. Iis apud Cluniacenſes poſt completorium reficiendi facultas negata, 362. Iis in caoſis jurare neſas, 545. Iis periculoſa principum conſuetudo & familiaritas, 225. Eorum excurſus improbati, 262. Foras non exeant ſine licentia abbatis, 481. Peregre profecti & regularibus & pontificalibus munîti litteris, 40. 41. 79. Itee agentes utj ſe geerre debent, 546. Iis cellulæ extra ſepta monaſterii probibitæ, 31. Quando ipſis in aliud monaſt. migrare licitom, 274. Quibus conditionibus in alieno monaſterio recipiendi, 275.
Monachi male viventes apoſtatæ cenſendi, 321.
Proprietarii exagitati, 320. Laxiores reprehenſi, 307. Eorum ſolutioris vitæ cauſa, 306. Solutiores tolerandi potius quam exterminandi, 425. Monachus diſcolus e monaſterio non ejiciendus, ſed in illo puniendus, 580. Lapſi ut tractandi, 274. Quibus conditionibus recipiendi, 26. In unius reditum conſenſus monachorum requiſitus, 26. Monachi carnium comedones puniti, 339. Monachus peſſimus vivus exardet, 380. Monachi a religione abdu&i inſignis hiſtoria, 95.
Monachi, pro iis mortuis *rotulus*, ſeu encyclica epiſtola, 70. 71. Pro his relevandis ſocietates precum, 333. 446. Pro iis annona pauperibus diſtributa, *ibid.* Defunctorum generalis commemoratio eo die, quo nunc, facta, 71.
Monachi epiſcopi fa&i qualitee vivere debeant, 224. 225. 242. Ab his monaſticus habitus non deponendus, *ibid.* Carnium abſtinentes, *ibid.* Iis paternam hæreditatem, adire licitum, 296. 633. Monachus epiſcopus factus ſe ipſe monachi nomine inſigoit, 192.
Monachi archidiaconi in cathedralibus, 552. In iis prædendæ illis conceſſæ, 238. 412. 516. 614. Monachi ſcholis palatinis præfecti, 243. Iis alibi docentibus poſſeſſio conceſſa, 260. Monachi clericorum miniſteeio utentes, 307. &c. Monachi præcipui inter martyres Hiſpanos, 72. 92. 10. 17. Monachorum eeligio in aſylis quærendis propter metum Nortmannorum, 82.
Monaſteriolum locus ad Ararim, 190.
Monaſterium pro eccleſia cathedrali, 498. 513.
Monaſteria, eorum fortuna ex accurata regulæ obſervatione pender, 374. Ut ad accuratam diſciplinam revocanda, 45. Illud quam operoſum, 371. 398. Monaſteriorum mutua caritas, 60. Conſœderatio, 70. 71. 233. 427. 446. 502. Concordia in Anglia, 545. Pluribus iidem libri communes, 336. In iis Oratoria privata, 546. In his habitæ collationes presbyterorum, 55. Eorum aditos mulieribus prohibitus, 42. 48. 324. 400. Ingreſſus in clauſtrum S. Galli ſolis monaſtico habitu indutis conceſſus, 166. Quorumdam immunitas ſola imperiali auctoritate defenſa, 123. Bonorum monaſterii decimæ pauperibus aſſignatæ, 307. 554.
Monaſterii duplicis ſanctimoniales nulli virorum contuendas ſe exhibent, 90.
Monaſtica vita *ſingularitatis* nomine intellecta, 225. Ejus prærogativæ, 74. Monaſtica diſciplina inter mundanos tumultus non bene cuſtoditur, 26. Fere ubique languent, 307. Per S. Odonem reſtituitur, 361.
Monaſticus habitus canonicus dictus, 66. Eo in-

induti epiſcopi non monachi reprehenſi, 115.
Monetæ eudendæ jus datum quibuſdam monaſteriis, 355. 373. 374. 375. Et abbatiſſæ, 58.
Monciacus villa pagi Pariſienſis, illuc tranſlatum corpus S. Opportunæ, 193.
Montenſium comitum origo, 397.
Montis S. Mariæ in diœceſi Sueſſionenſi ſynodi duæ, 378.
Morianis-vallis, locus prope Compendium, 231.
Morienti cuilibet compatiendum, 46.
Morinorum epiſc. *Vide*, Teruannæ.
Morhoinus epiſc. Æduenſis, 66.
Moyſes abbas Cabrerienſis, 316.
Mulieres, iis aditus in monaſteria interdictus, 41. 48. 354. 409. Et in eccleſias monachorum, 308.
Mundinus abbas Hiſpanus, 328.
Murhardus abbas Selingeſtati, 275.
Mutinenſis epiſc. Wido, 467.

N

NAiaræ epiſc. Theodemirus, 553.
Namnetæ a Nomenoio captæ, 2. A Normannis incenſæ, 44.
Namnetenſis epiſc. Actardus, 53.
Nanſidis villa prope Barrum-ducis, 435.
Nantogilum in pago Meldenſi, natale ſolum S. Walberti abbatis, 248.
Narbonenſi eccleſiæ data S. Laurentii abbatia, 257. Ei aſſeritur eum Balneol. 346. Ei tributum ab Auſonenſi amplius non pendendum, 305.
Narbonæ epiſcopi, Agius, 146. Aimericus, 401. Ariberius, 270. Arnuſtus, *ibid.* Ermengaudus, 508. Fredeldus, 21. Sigebodus, 161. S. Theodardus, 270. Epiſcoporum chronologia emendanda, *ibid.*
Natalia ſeu Sabigotho martyr Hiſpana, 27. 64. Ejus caput Pariſios tranſlatum, 65.
Neapolitani epiſcopi S. Athanaſius, 325. Stephanus, 312.
Necrologium ſeu liber vitæ, 70. Ex eo ad Primam recitata nomina eorum, quæ in ſocietatem ſuffragiorum admiſſi erant, *ibid.* Horum nomina non uno modo inſcripta, 72.
Neſingus epiſcopus Andecavenſis, 540. 557. 580.
Neſſa villa pagi Vilcaſſini, 43.
Nemauſenſis epiſc. Gibertus, 306.
Nemetenſes epiſc. *Vide*, Spirenſes.
Neotus abbas Anglus ſanctus & eruditus, 244. Ejus vitæ epitome, *ibid.*
Nepeſinus epiſc. Sergius, 447.
Nepotiſmus improbatus, 521.
Neuſtriæ pars Normannia vocata, 226. Normannis cedit, 323.
Nevelongus abbas Indenſis, 541.
Nicæna ſynodus II. in Gallia nondum recepta, 79.
SS. Nicaſii epiſc. Rotomag. & ſoc. reliquiæ Vadiniaci a Riculfo archiepiſc. viſitatæ, 165.
Nicolaus I. papa, 32. 71. 89. 109. 116. 130. 140. Benedicto III. infectus, 56. Ejus decretum de tribus quæſtionibus, 73. 87. 215. Adoni pallium mittit, 79. Hunfridum a. reliquendo epiſcopatu deterret, 82. Rothadum reſtituit, 85. 87. 94. Monachos S. Carileſi increpat, *ibid.* Rebus penitus diſcuſſis eorum libertatem aſſerit, 97. 98. 99. Ejus legati a Lothario rege corrupti, 94. Ejus divortii approbatores ſacris interdicit, 104. Ipſe Lotharius eum delinire ſtagit, 106. Egiloni pallium mittit, 124. Remenſem clerici ab eo reſtituti, 152. 157. Ægrotans capitula Græcorum Galliæ epiſcopis mittit, 228. De ejus obitu Anaſtaſii litteræ, 237. Hadriani II. ſucceſſoris ſtudium pro ejus memoria, 238. Ejus nomen in diptycis Gallicanis, 72. 238. Ejus diploma pro Corbeia, 96.
Nicolaus a Boſco nuperus abbas regularis S. Amandi monaſterium integrum a fundamentis reſtruxit, 557.
Nilus junior Cahni exceptus, 674.
Nitgarius epiſc. Auguſtanus, 141.
Nithardus abbas Medelocenſis, 360. 602.
Nithardus monachus Corbeiæ-novæ, martyr, 90.
Nithardus vir nobilis, res ſuas Prumiæ ut legavit, 259.
Nivernenſis eccleſiæ, ſynodi Trecenſis pro ea litteræ, 217. Referuntur, 627. De ejus abbatiis & curtibus Caroli Crafli præceptum, 542. Refertur, 638.
Nivernenſes epiſc. Abbo, 277. Emmenus, 239. Liudo, 503. Nortrannus, 502.
Noctes legitimæ hoc eſt, certi inducarum dies, 134.
Nolæ epiſc. Johannes, 235. Leo, 302.
Nomenoius dux Britannorum, in Cenomannos effuſus, 2. Mortuus, 22.
Nomina in eodem inſtrumento diverſimode ſcripta, 271.
Norbertus notarius regius, 509. 227. 230.
Nordebertus abbas Farſæ, 251.
Nordoardus epiſc. Redonum, 460.
Nortmagni ſeu Dani, vocati Marcomanni, 236. 268. Ob peccata populi iis a Deo ſævire permiſſum, 86. Eorum infeſtationes in Anglia, 1. 226. 155. 259. 157. 173. 274. In Belgio 22. 208. 222. 259. In Friſia, 1. 18. 282. In Gallia, 2. 11. 23. 29. 34. 44. 45. 55. 56. 59. 62. 69. 77. 81. 82. 83. 93. 97. 101. 103. 122. 152. 134. 163. 169. 172. 182. 199. 206. 253. 259. 270. 276. 289. 235. 236. 237. 240. 246. 248. 251. 254. 259. 293. 309. 312. 323. 355. 357. 371. 403. Eorum irruptionis in Sequanam epocha, 65. Eorum infeſtatio in Saxonia, 222. Eorum ritus baptiſmus, 97. Eis converſis Neuſtriæ pars cedit, 323. Cenomanni & Bajocæ civitates eis traditæ, 352.
Normanni, monaſteria ab eis incenſa, everſa, direpta, 21. Amanſenſe, 258. Arulenſe, 69. Arvernenſe S. Illidii, 405. Autiſiodorenſe ſancti Germani, 242. Bardeneienſe, 126. Beſuenſe, 248. Bituricenſe S. Sulpicii, 134. Burdegalenſia, 294. Carnutenſe S. Petri, 162. Centulenſe, 69. 212. Colindenſe, 257. Condatum, 226. Corbeienſe, 69. 222. Corbionenſe, 80. Crulandenſe, 55. S. Dionyſii, 215. Ebeheſtrenſe, 257. Elienſe, 158. Flaviacenſe, 12. Floriacenſe, 122. 202. Folcaſtavenſe, 363. Fontanellenſe, 22. Foſſatenſe, 82. 343. Gandenſe Sancti Bavonis, 12. Gandenſe ſancti Petri, 208. Sancti Gaugerici, 222. Gemeticenſe, 12. Girwenſe, 157. Gloceſtrenſe, 284. Glonnenſe, 28. Hamaticenſe, 82. Indenſe, 222. Lemovicenſe S. Auguſtini, 302. Leodicenſe, S. Petri, 443. Lindisfarnenſe, 157. Madriacenſe, S. Leutfredi, 281. Malmundarienſe, 213. Marcinenſe, 22. S. Maxentii, 417. Meldenſe S. Faronis, 85. Medeshamſtedenſe, 256. S. Michaelis ad eremum, 417. Noviomenſe S. Eligii, 69. Oratorium, 22. Pariſienſe S. Ge-

novefæ, 55. S. Germani, *ibid.* 82. Pictavenſe 8. Cypriani, 592. S. Hilarii, 97. Prumienſe, 218. 169. Regula, 599. Ripaduncenſe, 174. Rothonenſe, 41. 139. Ab ejus vaſtatione ſemel deterriti, 44. 45. Rotomagenſe S. Audoeni, 165. Saxiacenſe, 535. Senonenſia, 236. Sithienſe, 77. 212. Sollemniacenſe, 103. 222. Strenesthalenſe, 557. Stabulenſe, 283. Sueſſionenſe S. Medardi, 256. Tarbelenſe S. Savini, 444. Tinemuthenſe, 257. Trevirenſia, 219. Turonenſe S. Juliani, 405. Majus-monaſterium, 28. 302. Turonenſe S. Martini, 38. 29. 160. Turonenſe S. Medardi, 260. Tutelenſe, 322. Valhlienſe, 336. S. Viventii, 236. S. Walarici, 69. 220. Wiremuthenſe, 257.

Nortmannia vocata Neuſtriæ pars, an primum? 226.

Nortramnus ex abbate multorum cœnobiorum epiſc. Nivernenſis, monaſterio S. Petri-Vivi infeſtus, 504.

Norgerus epiſc. Veronæ, 377.

Notingus epiſc. Conſtantiæ, 353.

Notitia Theoderici & Urſonis reſtituentium Floriaco Patricium, 235.

Notitia Vermerienſis conventus de lite Aninſulenſium ſecundum eos finita, 98.

Notkerus, ſeu Notgerus ex præpoſitu S. Galli epiſc. Leodici, 385. 535. 560. 594. Laudienſes plicat, 566.

Notkerus abbas S. Galli, 576. Ejus obitus, 601.

Notkerus Balbulus monachus S. Galli doctus & pius, 12. 161. 162. 185. 186. 256. 295. Ejus obitus, 315. Scripta, *ibid.*

Notkerus, Piperis granum dictus, monachus S. Galli Medicus, 315. 355. 487. 532. 576. Ejus obitus, 621.

Novariæ epiſc. Cadoltus, 246. Garibaldus, 290.

Novidior epiſc. & abbas Samonenſis, 34.

Noviomum a Nortmannis vaſtatum, 69.

Noviomi epiſcopi Alrardus, 379. Fulcarius, 483. Hadulfus, 533. Hetilo, 186. Immo, 69. Liudulfus, 396. Rainelmus, 65. Rodulfus, 469. Tranſmarus, 404. Walbertus, 379.

O

OBecco abbas S. Iſidori Legion. 328. 326. Oblatæ in tumulo S. Othmari, 206. 235.

Octavianus clericus filius Alberici principis, fit papa Johannes XII. dictus, 491. *Vide*, Johannes XII.

Oda filia Odonis regis Zuenteboldo nupta, 278.

Oda ducliſſa Saxonum conditrix patthenii Gandersheimenſis, 20. Macrobia, 323.

Odacer ſeu Audacer abbas Cormarici & Villæ-Lopæ, 4. 16. 53. 64. 100. 128. 187. Ejus ætas, 236. Ejus conſtitutio de numero monachorum Villæ-Lopæ, 76. Refertur, 626. Notarius regius, 231. 236. 279. 280. 287. 289. 291. 296. Ejus obitus, *ibid.*

Odacer in ſedem Belvacenſem intruſus, 214.

Odalricus epiſc. Aquenſis, 451. 455. Remenſem Epiſcopatum regit, 364. 369.

Odalricus ſeu Odelricus ex abbate epiſc. Remorum, 457. 459. 472. 476. 526. 538. 569. Remorum notitiæ ordinatur, 519. Archicancellarius, 526. 532. 544. 556. Ejus neporis cædes, 551. Ejus obitus, 559.

Odo comes, 248. 249.

Oddo monachus Æthenſis ſanctus, 2094

Odeleia nobilis femina Deo ſacrata, 604.

Odelingus abbas, approbator divortii Lotharii regis, 78.

Odgiva regina Francorum, *Vide*, Eadgiva.

Odilardus monachus Pratenſis corpora SS. Georgii & Aurelii ex Hiſpania Pariſios aportat, 64.

Odilbaldus, ſeu Egilboldus, Egilbertuſve epiſc. Trajecti ad Rhenum, 283.

Odilmanna Severus, ipſi nuncupata Radberti expoſitio in Threnos, 56.

Odilo abbas Stabulenſis, 383. 432.

Odilo comes, 497.

Odilo notarius Ludovici IV. 395. 403. 414.

Odo ex epiſc. Schireburn. primas Cantuariæ, 324. 363. 439. 463. 467. 491. 499. 504. 522. Wilfelmo ſuccedit factus monachus, 424. Egregia ejus epiſtola ad coepiſcopos ſuos, 425. Ejus obitus, 527. Tumulus, 528.

Odo ex abbate Corbeiæ epiſc. Bellovaci, 12. 22. 25. 40. 44. 202. 221. 229. 230. 246. 250. 260. 271. 279. 289. 303. 305. Ante monachatum conjugatus, 27. Paſchaſio ſuccedit, 12. 23. Eum jam abbatem ab armis dehortatur Lupus, 27. Pii epiſc. Bellovaci, 69. Romam miſſus, 94. 96. 99. Ejus ætas & obitus, 274. Turbæ pro ſucceſſoris electione, *ibid.* An Corbeiæ regimen reſumpſerit, 280.

Odo epiſc. Catmuti, 469. 604. 612.

Odo abbas Cluniaci, 297. 311. 375. 376. 382. 393. 394. 403. 427. Ejus vitæ primordia, 307. Ejus ſeceſſus Balmam, 308. Presbyter ordinatus, 310. Collationes ſcribit, *ibid.* Bernonia ſucceſſor, 359. Ejus recte facta, 361. Eum inter & Widonem Gigniacenſem controverſia, 365. Romam petit, 400. Ibi percuſſus a ruſtico, *ibid.* Latro ab eo monachus factus, *ibid.* Ejus iter duplex Romam & facta, 413. 414. Romam quattum profecturus Aymardum coadjutorem inſtituit, 426. Romæ ægrotat, 427. Vitæ induciæ ei datæ, 428. Hymnus ab eo in extremis poſito in honorem S. Martini compoſitus, 659. Turonis pie moritur, 428. Vita S. Geraldi Auriliac. ab eo ſcripta, 308. 322. Alia ejus ſcripta & diſcipuli, 429. Ejus vitæ ſcriptores, 430. Silentium quattenus ab eo commendatum, 406. Non fuit primus inſtituti Benedictini propagator in Galliam, 361. 373. Numquam in Anglium trajecit, 424.

Odo abbas Cluniaci, præcipua monaſteria per eum inſtituta, vel reformata, 405. Adventinum, 414. Aurillacenſe, 308. 372. Dolenſe, 405. Floriacenſe, 372. Congratulatorias ei litteras hac de re ſcribit Leo VII. 408. Reſeruotur, 656. S. Illidii Claromont. 405. 417. Maſciacenſe, 405. Romanum S. Pauli 401. Romanum-monaſterium, 373. Salernitanum, 414. Sarlatenſe, 405. Senonenſe S. Petri-Vivi, 404. Suppentoniacum, 414. Ticinenſe S. Auguſtini, 413. Turonenſe S. Juliani, 405. Tutelenſe, 376.

Odo abbas Dolenſis, an alter a S. Odone, 418.

Odo abbas Glannafolii & Foſſatenſi, 87. 238. S. Mauri vita ab eo reperta, 229.

Odo abbas Lezati, 337.

Odo abbas Maſciaci, 393. 428.

Odo abbas S. Maxentii, 417. 525.

Odo, ſeu Udo, Vodove abbas S. Michaelis ad Moſam, 480. 552. 570. 577. 605.

Odo abbas in Tomerienſi, 402. 419.

Odo ſeu Eudo abbas Vezeliaci, 232.

Odo abbas Werdenſis, 344.

Odo ex comite rex Franciæ filius Roberti

Fortis, 121. 237. 243. 246. 260. 263. 274. 278. 322. 328. Abbas S. Dionysii, 280. S. Martini Turon. 142. Lutetiam contra Normannos tutatur, 235. 236. 240. Normanni ab eo cæsi, 246. Lutetiam rursus obsessam protegit, 252. 252. Reluctans rex dictus, 264. Innocuus 244. 246. Non ubique agnitus, 255. Carolum Simplicem persequitur, 263. 269. In eum conspiratio, 263. Ejus domitio S. Dionysio, 278. Ejus obitus, 280. Ejus effigies æri incisa, 252. Ejus diploma pro Monte-rotundo, 279. Refertur, 643. Alia ejus diplomata, 251. 252. 258. 254. 279.
Odo comes Burgundiæ, 254.
Odo seu Otto comes Carnutensis & Blesensis, filius Theobaldi Tricatoris. 488. 560. 568. 584. 592. 604. 621. Instaurator Bonæ-Vallis, 16. 544.
Odo filius Heriberti comitis Viromand. 259.
Odo comes filius Heriberti Trecensis, 615.
Odo filius Raimundi comitis Tolosani, 96.
Odo levita & archiclavis Cenoman. erga S. Julianum Turon. bene affectus, 568. 665.
Odoardus *Bourgeois* antiquus prior S. Remigii capsam argenteam fieri curavit, 18.
Odoarius abbas S. Zachariæ, alius a Serasiensi abbate cognomine, 51.
Odoarus comes, 455.
Odogarius episc. Spirensis, 562.
Odolbertus episc. 435.
Odolbertus abbas Gorziæ, 287. 578.
Odoldus decanus Sithiensis, 474.
Odoleus seu Odeleus abbas S. Medardi, 385. 578.
Odoleus abbas S. Basoli, 228. 481.
Odolricus abbas Tutelensis, 522.
Odolricus comes palatii, 435.
Odolricus frater Anselmi comitis, 435.
Odolricus vicecomes de S. Cyrico, 377.
Odolsus monachus Centulæ reliquiarum avidus, 305. 531.
Officia claustralia, 35. 218. 504.
Officii divini dato signo dimissum opus aquis intactum, 434. Cantus non sit præceps, 546. Ejus tempore privatis sacris operari nefas apud Cluniacenses, 361. Plures cursus in monasteriis persoluti, 319. 344. Vigiliarum prolixitas Gorziæ, 388. In officiis divinis Cluniacensium severitas, 363. Ad primam post martyrologium & regulam lectum & necrologium, 70. Horæ equitando non recitandæ. 546.
Ofilo abbas Samonensis, 55. 347.
Ogo ex abbate S. Maximini episc. Leodici, 287. 389. 396. 407. 452. 445. 450. 454.
Oilbaldus abbas Gorziæ, 320. 578.
Olbertus abbas Gemblacı, 483.
Oldericus abbas Ambrosianus, 537.
Oliba comes Carcassensis, 258.
Oliba comes Cerritaniæ, 484. 523. 556. 598. Fit monachus, 607.
Olonna curtis imperialis in pago Mediolanensi, 173. 262. 539.
Olonna seu Olumna in pago Pertensi, nunc est opidum S. Desiderii, 574. 552.
Opilio Picarius patricius Patavinus, S. Justinæ basilica ab eo extructa, 137.
S. Opportunæ vita ab Adalelmo scripta, 695.
Orationem opus necessarium compensat, 209. Pro latrone cæso oranis increpitus, 320.
Orbertus monachus Rothoni apostata, deinde sancti pœnitens, 140.
Ordbyrhtus abbas Chaterici, 528.
Ordinatio per abbatem facta, 203. Johannis VIII. hac de re epistola, 634. Ordinationes per saltum, 559.
Ordovius I. rex Hispaniæ, 8. 55. 67.
Ordonius II. rex Hispaniæ, filius Alfonsi Magni, 240. 302. 318. 526. 590. Conditor S. Stephani de Silis, 310. Item S. Columbæ Nazar. 532. Instaurator monast. Samonensis, 347. Ejus donatio S. Petro de Montibus, 281. S. Martino de Pinario, 318. S. Isidoro, 336.
Ordonius III. rex Hispaniæ, filius Ramiri, 426. 474.
Orgom uxor Alani ducis Britanniæ, 312.
Orlandus abbas Arremarensis, 565.
Osa insula oceani circa Armoricam secessu S. Pauli episc. Leonensis illustris, 469.
Osburga mater Guiberti Gemblac. 349.
Oscellus insula Sequanæ, ibi præsidium Normannorum, 35. 59. 69. A Carolo Calvo frustra obsessi, 60. 65. Normanni per alios Normannos ad deditionem compulsi, 82.
Osgarus seu Ordgarus abbas Abendoniæ, 356. 528.
Osketulus, seu Oskitellus ex episc. Dorcestrensi archiepiscopus Eboraci, 522. 545. Ejus obitus, 595.
Oskenulus dux Normannorum, 256.
Osmundis fidelis Richardi ducis Normannorum, 555.
Osnasburgi episc. Ægibertus, 542. seu Egibertus, 81. Gozbertus, 51.
Osorius ex comite monachus sanctus, Conditor monast. Laurentiani, 558.
Ossium congestu aggere propugnaculum factum, 523.
Ostiensis episc. Megistus, 46.
S. Osvvaldi regis ossa Glocestriam translata, 284.
Osvvaldus ex episc. Wigorniæ archiepisc. Eboraci, Floriaci fit monachus, 504. In Angliam reversus fit episc. Wigorniæ, 522. Ejus studium pro monachis, *ibid.* Fit archiepisc. Eboraci, 573. Rameliæ monachos locat, *ibid.* Conditur Wintecumbæ, 595. 594.
Osvvaldus abbas Mauri-monasterii, 305.
Osvvardus abbas Eveshamensis, 540.
Otbertus episc. Argentorati, 298.
Otbertus episc. Trec. 217.
Otbertus marchio comes palatii, 536.
Otbertus cancellarius Ottonis, I. 425. 482.
Otfridus monachus Weissemburgi, ejus liber Teutonici de evangelio, 219. Aliud ejus carmen, 220. Periphrasis in psalmos, & cantica, *ibid.*
Otgarius ex monacho episcopus Spirensis, 482. 558.
Otgerus abbas Altahæ-inferioris, 45. 58. 81.
Otgarius abbas sancti Pontii Tomeriensis, 402. 419.
Otgarius cancellarius, 54.
Otgarius monachus, ei data opera emendandi vitam S. Martini, 424.
Otgerus episc. Ambiani, 257.
Otgerus episc. Rubelacensis, 541.
S. Othmari corpus translatum, 206. In ejus oratorium illatum, 235.
Otho dominus Essensis, 592.
Otradus abbas Mersiburgi, 562.
Otraunus episc. Viennæ, 139. 206.
Otricus magister scholarum Magdeburgi, 591.
Otto I. imperator, Magnus, filius Henrici Aucupis, 306. 331. 399. 402. 410. 412. 422. 427. 432. 453. 458. 449. 451. 452. 454. 475. 481. 482. 485. 487. 499. 502. 503. 507. 522. 524. 525. 552. 532. 545. 547. 554. 555. 560. 572. Aquisgrani rex coronatus, 595. Con-

di-

ditor urbis ac monaſterii Magdeburg. 407. In eum conſpiratio, 422. Apud S. Dionyſium & S. Audoenum orat, 449. Marbildem matrem vexat, 450. Poſt mortem primæ uxoris litteras diſcit, *ibid.* Monificus in Fuldenſes, 462. Et in Einſidlenſes, 465. Adelaidem uxorem ducit, 479. Turbas adverſus eum ciet Liudulfus filius, 482. Johannem Gorzienſem legatum ad regem Arabum mittit, 492. 493. Legationis ſeries, 506. Italiam per Liudulfum filium ſubigit, 495. Adalbertum in Ruſſiam mittit, 513. 514. Italiam adit, *ibid.* Coronatus imperator, 520. Leonem Johanni papæ ſubrogat, 525. Benedictum V. relegat, 529. 532. Ottonem filium imperatorem coronari curat, 547. S. Galli viſitationem indicit, 552. 553. S. Udalricum epiſc. Auguſt. ut excipit, 565. Ejus obitus, 574. Ejus erga monaſteria devotio, 573. Ejus placitum pro Johanne abbate Farfenſi, 765. Ejus diplomata, 297. 314. 379. 422. 438. 452. 455. 481. 507. 508. 512. 527. 532. 534. 549. 558. 562.

Otto II. Imperator, Rubicundus dictus, 482. 522. 543. 555. 561. 563. 572. 576. 595. 622. Rex coronatur, 534. Ejus teſtimonium de puero per S. Maximinum de manu raptoris liberato, 526. Imperator coronatus, 547. Monaſt. Mimilevenſis conditor, 574. Mortuo patre motus comprimit, 582. Matri per S. Mayolum reconciliatus, 583. Epiſcopatum Cameracenſem Rothardo confert, 594. Lotharium regem propulſat, 602. Novæ inter eum & Lotharium rixæ, & pactum, 622. 622. Ejus diplomata, 586. 595. 608. 622.

Otto duo Bajoariorum, 595. 608.

Otto dux Burgundiæ, filius Hugonis Magni, 488. 492. 503. 509. 525.

Otto dux Saxoniæ, pater Henrici Aucupis, 325. Mortuus, *ibid.*

Otto dux filius Richuini, 432. 434. Et Lotharienſis ducatus commendatus, 438.

Otto filius Adalberti comitis Viromand., 535. 560. 568. 594.

Otto diaconus frater Willelmi comitis Aſtaraci, 600.

Otto-Datus vicecomes Montanerii, conditor monaſt. S. Orientii de Regala, 600.

Ottulfus epiſc. Trecenſis, 362. 382.

Ottulfus monachus Dionyſianus, 243.

Otwinus ex abbate Magdeburgi epiſcopus Hildensheimenſis, 473. 486. 522.

Oveti epiſc. Hermenegildus, 258.

Oxonienſis academiæ fondatio, an reſtitutio, 304. Diſcordia, 223. 240.

P

Pænitentes ferreis catenis conſtricti loca ſancta circumeuntes, 7. 52. 97. 275. 602. ad Pœnitentiæ lameota, Deo irato, confugiendum, 56.

Pœnitentia quam caute concedenda, 220. Abſolutio poſt pœnitentiam, 344.

Pœnitentiæ publicæ exempla, 7. 52. 258. 270. Pœnitentiæ gradus in uſu, 230. 248. 270.

Pœnitentia propter homicidium, 7. 52. 97. 275. 602. Ob monachum cæſum, 230. Impoſita monachæ ob ſtuprum, 270.

Palla altaris inſignis Lugduni aſſervata, 235.

Palla altaris incendium reſtinctum, 588.

Palzo epiſc. Spirenſis, 550. 552.

Pampilonæ epiſc. Eximinus, 227. Willeſindus, 20.

Pancharia, generale præceptum, 80.

SS. Pancratii & Sabinæ corpora Venetiis, 14.

Pandonulfus comes Capuanus, 295.

Pandulfus princeps Capuanus, 540. 563. 615.

S. Panialeonis reliquiæ Romæ Coloniam tranſlatæ, 494.

Panto abbas S. Benigni, 535.

Papia ab Hungaris combuſta, 354. Ab Ottone Magno expugnata, 479.

Papienſes epiſc. *Vide*, Ticinenſes.

Paraſcevea dia, ſepulturæ dominicæ ritus, 610.

Pardulus epiſc. Lauduni, 3. 23. 30. 36. 42. 45. 53. 66. 125. Abbas Dervenſis, 35. 619. Ejus ad eccleſiam Lugdun. epiſtola, 23. 36. Ejus rogatu privilegium Aurioiaco conceſſum, 35.

Pariſiorum clades a Nortmannis, 55. Urbs ab eiſdem incenſa, 82. Obſeſſa, 235. 240. 241. *& ſeqq.* Soluta obſidio, 246. Rurſus tentata, 252. Tertio, 254.

Pariſienſi eccleſiæ data abbatia Resbacenſis, 305.

Pariſiorum epiſc. Æneas, 51. Anſchericus, 237. Conſtantius, 504. Ercanradus, 2. Gozlinus, ſeu Gauzlinus, 231. Ingelvvinus, 164. An dun Rainaldi 612. Theodulfus, 313.

Parma igne cremata, 200.

Parmenſes epiſc. Hucbertus, 540. Sigefridus, 573. Wibbodus, 221.

Parthenopolis. *Vide*, Magdeburgum.

Paſcharis die, reſurrectionis dominicæ ritus, 610.

Paſchale jus quale, 444.

Paſchaſius Radbertus abbas Corbeiæ, 23. Regimen abdicat, 22. Abdicationis cauſæ, 23. Studia reſomit, *ibid.* Exponit pſalmum XLIV. 30. Ejus de Pariſiorum clade lamentatio, 56. Nova ejus ſcripta de euchariſtia, 62. Gezonis de bocce libro ſententia, 468. Quinam ejus adverſarii, 62. Noo fuit novator, 784 208. 233. Ejus obitus & virtutes, 210.

Paſquitanus dux Britanniæ, 271. 313.

Patavienſi eccleſiæ ceſſæ ſubjectæ, 595.

Patavii epiſcopus Ermericus, 242. Piligrimus, 592.

Patavior epiſc. Gauzlinus, 564. Ruſſus, 552.

Paterna inſtauratria Superadi, 346.

SS. Paterni & Pavacii corpora Brajaci, 502. 502.

Patherbrunnæ epiſc. Brun, 250. Dudo, 534. Folcmarus, *ibid.* Liutrardus, 109.

Pauliacus vicus pagi Autiſiodorenſis, 277.

S. Pauli epiſc. Leonenſis corpus Floriaci, 469. Ejus vita ſcripta, 332.

S. Pauli Leonenſis epiſc. Conanus, 302. Hinvvoretus, 232. Jacob, 301. Mabbo, 469.

S. Pauli epiſc. Virdunenſis corpus e tumulo levatum, 520.

Paulus epiſc. Rotomagi, 22. 43.

Paulus abbas Micæ-aureæ, 558.

Paulus abbas Montis-majoris, 580.

Paulus abbas S. Vincentii Wlturn. 534.

Paulus martyr in Hiſpania, 17.

Pauhus, an Johannes, diaconus Neapolitanus, ejus ſcripta, 34. Ejus epiſtola nuncupatoria ad Carolum Calvum, 619.

Pauperes, iis pro affectatione ſufficiat penuria ſua, 288. Jejunantium abſtinentia ſeiciantur, *ibid.* Ad eorum inopiam tempore famis ſublevandam vaſa facta conflata, 528. Iis arrogetur quidquid in monaſteriis ſuper uſus neceſſarios reſtiterit, 546. Reliquiæ panis & vini iis tradiræ, 562. Attributæ decimæ bonorum monaſterii, 207. 214. Diſtributæ annona monachorum defunctorum, 446. S. Odonis in eos caritas, 433.

Pax emendatione morum quærenda & impetranda, 249.

Pec-

Peccata populi calamitatum publicarum causa, 306.
Perulium. *Vide*, Proprietas.
Pelagius vir sanctus apud Hispanos, 474.
Pellegrinus abbas Novaliciensis, 369.
Perfectus monachus, martyr in Hispania, 7.
Pergamensi ecclesiæ data diplomata, 229.
Perona a Normannis incensa, 208.
S. Perpetui episc. Turon. studium in ornando loculo S. Martini, 30.
Persica a Lupo-Servato ad Odonem abbatem cur missa, 27.
Perusiæ episc. Honestus, 602.
Pertha avia Hermanni Contracti, 490.
Petro abbas Farfæ, 57.
Petroltus filici segii procuratoræ capitis damnatus, 322.
Pestis in Germania & in Gallia, 492.
Petrefactum, locus agri Parisiensis, 287.
Petrapontenses corpus S. Botiani Laudonum deferunt, 228. Referunt, 416.
Petronilla de Roccio con est conditrix S. Michaelis in Teorascia, 439.
Petronus episc. & comes, 620.
Petrus Patriarcha Gradensis, 595.
Petrus episc. Ravennas, 378. 397. 481. 487. 573. 584.
Petrus episc. Tolosæ, 600.
Petrus episc. Aretinus, 267.
Petrus episc. Barcinon., 571.
Petrus de Mosantio ex abbate S. Jacobi episc. Compostellæ, 523.
Petrus episc. Fori Sempronii, 287.
Petrus episc. Gavinensis, 55.
Petrus episc. Papiæ, 535. 549.
Petrus episc. Pictavorum, 609.
Petrus episc. Senogalliæ, 287.
Petrus episc. in S. Gallum munificus, 270.
Petrus abbas Ambrosianus, 82. 168. 254. 258. 281. Ejus obitus & epitaphium, 286.
Petrus alter abbas Ambrosianus, 317.
Petrus abbas Amiatinus, 278. 324.
Petrus abbas Balneolensis, 522.
Petrus abbas Bobii, 420. 468. 532. 602.
Petrus abbas Brumaldi, 288.
Petrus abbas Farfæ, 251. Obit, 339.
Petrus abbas S. Fusciæ, 250.
Petrus abbas S. Isidori Legion. 528. 529.
Petrus abbas S. Michaelis Caietæ, 378.
Petrus abbas Nonantulæ, 284. 314. 323.
Petrus abbas Perusinus, 607.
Petrus abbas Ravennensis, 487.
Petrus abbas Sublaci, 38.
Petrus abbas Superadi, 349.
Petrus presbyter Aftigitanus, martyr, 9.
Petrus alter martyr in Hispania, 12.
Petrus comes, 165.
Petrus eremita in monte Altino, 378.
Petrus cancellarius Ottonis I. 565.
Petrus notarius Hugonis regis, 367.
Petrus Urseolus dux Venetiarum, ejus conversio, 606.
Philosophiæ veræ laus, 14.
Philoxeni consulis affigies æri incisa, 188. inter & 189.
Photius in sedem CP. intrusus, 228. Depositus, 248.
Pictavorum urbs a Normannis obsessa, 97. incensa, 121.
Pictavorum episc. Alboinus, 437. Frotarius, 544. Helfridus, 544. Petrus 609.
Pileo fœmino usi milites totius exercitus, 448.
Pilgrinus archicapellanus Conradi regis, 326.
Pilgrinus episc. Patavinsis & Laureacensis, 595. Wolfgangum Ratispon. sedi imposuerat, 572. Per eum converti Hungari, 591.
Pinnensis episc. Gsimbaldus, 225. Johannes, 334.
Pinnosa abbatissa Asnedensis, 20.
Pippinus abbas Medianensis, 272.
Pippinus junior rex Aquitaniæ, retrusus ad S. Medardum, 17. Fuga elapsus, *ibid.* 22. Fit monachus, *ibid.* E monasterio fuga elapsus, 34. 47. Ei comitatus & monasteria in Aquitania concessa, 60. Apostata factus Normannis se adjungit, 107. Ab Aquitanis captus arctissima custodia religatur, *ibid.*
Pippinus comes, 261.
Pistæ, locus supra Rotomagum ad Sequanam, pro ponte ibi conficiendo tributum impositum, 244. Ibi habitæ synodi, 86. 101. 146. Primæ epistolæ pro S. Carileso, 86.
Placentiæ episc. Evrardus, 297. Johannes, 602. Wido, 597.
Placentius abbas Exilliensis, 339.
Plato notarius Ludovici imperatoris. 54.
Plectrudis mater S. Gerardi Bronicensis, 333.
Plegmundus ex eremita episc. Cantuariæ, 324. 334. 377. 382. Ejus obitus, 394.
Præbendæ in rathedralibus monachis concessæ, 336. 417. 556. 614.
S. Præcordii corpus Corbeiæ exceptum, 379.
Prædestinatio gemina a Lupo ut asserta, 30. Sententia Gothescalci de ea catholica est in dubus ejus confessionibus, 20. De ea diversorum scripta, 23. Ut asserta a Synodo Valentina, 42. Et Lingonensi, 73. A Nicolao I. *ibid.* Ab Hincmaro impugnata, *ibid.* 75. Blasphemæ de ea opinationes, 29.
Prælatus, id est præpositus seu prior, 273. 284. 316.
Præpositorum mutatio, 282.
Prætoria Dei fidelissima famula, 376.
Pragensis episcopatus erectio, 547. Episc. Dietmarus, 547.
Presbytes recens ordinatus stolam extra sacra gestare solitus, 320. Presbytero conjugato resilitur, 268. Presbyteri ad collationes in monasteria venientes, 55. Presbytesis licet, titulis dimissis, monasticem profiteri, 76. Presbyteri inter mancipia recensiti, 30. Presbyterorum supina ignorantia in Anglia, 421. In Francia, 416.
S. Primi mart. corpus Legiuni apud Insubres, 300.
Privilegiorum utilitas, 307. In iis diræ & imprecationes, 33. &c.
in Processione duo presbyteri præcedentes cum tintinnabulis, 570.
Proclamatio culparum usu recepta apud Cluniacenses, 563.
Profanis litteris totos se non tradaot eruditi homines, 110.
Proprietatis vitium in monachis, 356. 371. 489. Non est leve crimen, 304. 312. Interdictum monachis, 331. 332. Etiam Superioribus, 345. Et canonicabus, 20.
Proradbertus lector Corbeiæ-novæ, 30.
Protasius abbas Exaltatæ, 37. 204. Tum Coxanensis, 204. 293.
Provincia ab Hungaris & Sarracenis infestata, 432.
Provincia Ecclesiasties diœcesis nomine intelligi, 218. 219. 553. 560.
S. Prudentii mart. Besum translatio, 227.
S. Prudentii corpus in monast. Catalooiæ, 473.
Prudentius episc. Trecensis, Gslindo ei cognomen, 6. Cellensem basilicam dedicat, 5. S. Mauræ morienti adest, ejusque scripsit elogium, 6. Ab Hincmaro consultus de Gothescal-

ſcaleo, *ibid.* Cujus eſt defenſor acerrimus, *ibid.* 23. 128. Johannis Scotti *Quadrivium* ab eo refutatum, 6. Carifiaci capitula ab eo reprobata, 51. Non ei tribuendi Annales Bertiniani, 88. 156.
Pſeudonum in finibus Æduorum, locus martyrii SS. Florentii & Hilarii, 15.
Pura, id eſt vitiolæ, 316.
Podienſes, ſeu Anicienſes, Wallavenſeſve epiſc. Adalardus, 218. Bego, 410. Gothefcalcus, *ibid.* Wido I. 190. Wido II. 192.
Pompoſa ſanctimonialis Hiſpana, martyr, 17.
Pontigonis palatium in diœceſi Catalaunenſi, 41. 53. 84. 117. 289. 593. 205. 304. Ibi habitus conventus, 178.
Pontiſaræ arx a Nortmannis expugnata, 215.
Pontius epiſcopus, 402.
Pontius abbas Coxanenſis, 500. 581.
Pontius abbas Montis-majoris, 589.
Pontius dux Aquitan. *Vide*, Raimundus.
Pontius filius Willelmi comitis Provinciæ, 502.
Poppa mater Willelmi ducis Nortmannorum, 313.
Poppo epiſc. Wirziburgi, 426. 542. 551.
Porci ad uſus monachorum, 92. 552. 228.
Portuenſes epiſc. Formoſus, 178. Valentinus, 217. Walbertus, 299.
Portus locus pagi Nemauſenſis, ibi habita ſynodus, 279.
Potamus villa regia ad lacum Acronium, 58.
Pueri a parentibus in monaſteriis Deo oblati, ligati, 235. 541. Eos offerendi Deo facultas conceſſa etiam propinquis, 539. Pueri quali diſciplina Balmæ educati, 308. A S. Ethelwoldo ut eruditi, 119.
Pulmentarii nomine ſeculum ex piſce intellectum, 430.
Puppo abbas Corbeiæ-novæ, *Vide*, Bovo.
Purchardus abbas Cremifanii, 249.
S. Puſinnæ tranſlatio Herfordiam, 81.

Q

Quadrageſimæ tempore velum ante crucem appenſum, 261. Jejunium varie variis in locis inchoatum, 559. Dominica prima abſtinentia non ſervata, 420. Jejunii religio, 538.
Quadrageſimæ tempore continentia commendata, 398. Loca ſancta circumire ſoliti ipſi reges, 67. 285. 567. Cluniacenſium caritas in pauperes, 362.
S. Quintini corpus Laudunum delatum, 213.
S. Quintini opidum ab Heriberto comite obſeſſum, 393.

R

Rabanus-Maurus ex abbate Fuldenſi epiſcopus Moguntinus, 54. 30. Ejus caritas tempore famis, 8. Herſfeldenſem baſilicam dedicat, *ibid.* Clingenſe monaſt. ab eo inſtauratum, *ibid.* Ejus martyrologium, 55. Concilii Mogunt. præſes, 20. Ejus ad Heribaldum epiſtola, 25. Ejus epiſtola ad Remigium epiſcopum Lugdun. de Gothefcalco, 36. 37. Ejus obitus & epitaphium, 48. Encomia & ſcripta, 49.
Rabinus abbas Regulæ in Bearnia, 600.
Rachildis incluſa prope S. Gallum, 342. 355. Ejus obitus, 430.
Radbodus epiſcopus Trajecti ad Rhenum, 152. Fit epiſc. Trajecti, 283. Ejus obitus, 336.
Radbertus abbas Corbeiæ. *Vide*, Paſchaſius.
Radelchiſa abbatiſſa monaſt. in Clogla, 262.
Radulfus abbas S. Germani Autiſiod. 252.
Radulfus abbas S. Bavonis, 236. 415.
Radulfus abbas Figiaci, 57.
Radulfus abbas, 460.
Radulfus ſeu Rodulfus dux Nortmannorum, 262.
Radulfus comes avunculus Caroli Calvi, 101.
Radulfus comes Dolenſis auctor Caſtri Radulfi apud Rituriges, 332. 391.
Radulfus comes in Nortmannia, 540. 555.
Radulfus frater Hugonis, epiſc. Rotomagi, 452.
Radulfus filius Wifredi comitis, monachus Ripipulli, 217. 333.
Radulfus de Diagiaco cubicularius Ludovici Tranſmarini, 471.
Radulfus. *Vide* Rodulfus.
Raffridus abbas Weiſſenburgi, 53.
Ragamfredus archiepiſcopus & archicancellarius, 39.
Raganarius monachus Floriaci pius, 30. 557.
Ragembaldus epiſc. Ambiani, 463.
Ragembaldus abbas Nonantulæ, 238.
Ragembaldus abbas Pſalmodii, 310.
Ragemprandus abbas Caſini, 545. 562. 597.
Ragenardus abbas Resbaci, 305.
Ragenarius epiſc. Ambiani, 23.
Ragenfredus epiſc. Carnuti, 56. 469. Inſtaurator S. Petri, 468. 469. Obit, 510.
Ragenfredus epiſc. Meldenſis, 283. 284.
Ragenoldus abbas Sithienſis, 502. 506.
Ragenoldus comes de Rauciaco, 438. 482. Excommunicatus, 539.
Raginerius abbas, 178.
Raginerus I. comes Hainoenſis, Longum collum dictus, 454. An, 280.
Raginerus II. comes Hainoenſis, an, 280. 328. S. Matthiæ Trevir. munificus, 319.
Raginerus IV. comes Hainoenſis, Longum-collum & ipſe dictus, 485. 486. 489. 522. Indignora ejus facinus, 495. Exſulat, *ibid.*
Raginerus V. comes Hainoenſis, adverſus Ottonem II. rebellis, 582. Subactus, 594. Reſtituitur, 595.
Raimbaldus abbas Palatioli, 497.
Raimbaldus abbas ſancti Vincentii Vulturn. 323. 437.
Raimbaldus comes, 458.
Raimo epiſc. Aurelian. 252.
Raimundus epiſc. Illiberitanus, 493.
Raimundus abbas Auriliaci, 333. 530. 559. 560.
Raimundus abbas S. Sulpicii, 332. 390.
Raimundus abbas Doverenſis, 298.
Raimundus abbas Soriciniî, *ibid.*
Raimundus I. comes Toloſæ, 21. 90. Conditor monaſt. Vabrenſis, *ibid.*, 231.
Raimundus II. comes Toloſæ, 401.
Raimundus III. comes Toloſæ Pontius dictus, 280. 403. 405. 418. Conditor S. Pontii Tomerienſis, 402. 418. Ejus teſtamentum, 310. Ejus liberi, *ibid.*
Raimundus comes, Albienſis, an Toloſanus, 378.
Raimundus comes Bigorritanus, inſtaurator S. Savini Tarb. 444.
Raimundus comes, 320. 559.
Raimundus marchio, 478.
Raimundus filius Borrelli marchionis naſcitur, 372.
Raimundus filius Raimundi-Pontii comitis Toloſani, 521.
Raimundus filius Rogeri comitis Carcaſſ. 619.
Rainaldus epiſc. Andecav. 585. 584. 604.
Rainaldus epiſc., Eſtetenſis, 6. 595.
Rainaldus epiſc. Pariſienſis, 609. 628.

Rai-

Rainaldus epiſc. Ticini, 602.
Rainaldus epiſcopus, 491.
Rainaldus abbas Angeriaci, 436.
Rainaldus abbas Anianæ, 508.
Rainaldus abbas Aninſulæ, 1. 45. 98.
Rainaldus abbas S. Columbæ, 588.
Rainaldus dux Nortmannorum, a S. Benedicto fugatus & punitus, 511.
Rainaldus conſiliarius Lotharii regis Franciæ, 504.
Rainaldus nepos S. Geraldi comitis, 508.
Rainaldus virecomes, 592.
Rainardus abbas S. Petri Vivi, 504. 603. 613.
Rainardus comes, Verulus dictus, 332. 503. 570. Brajaci baſilica ab eo incenſa, 501. Anaſtaſio epiſc. Senonum infeſtus, 555. & Sewino, 596. Excommunicatur, *ibid.* A propoſito deſiſtit, 603. Ejus facinora, 604.
Rainardus monachus Sithienſis, a Nortmannis lanceis perfoſſus, 77.
Rainardus ſeu Ragenardus notarius regius, 553. 556.
Rainelmus epiſc. Noviomi, 69. 79. 589.
Raingundis matrona Saviniaco benefica, 456.
Raino abbas Megabrenſis, 367.
Rainogala canonicus Autiſiodor. doctus, 222.
Rainulfus abbas Belli-loci, 261.
Rambertus abbas & reformator Senonienſis, 386. 398. 410.
B. Ramerius præpoſitus Belli-loci, 544.
Ramirus rex Hiſpaniæ obit, 8.
Ramirus alter rex Hiſpaniæ, 378. 436. Ejus ſepultura, & monaſteria ab eo condita, 474.
Ramnincos abbas S. Sulpicii, 44.
Ramnulfus abbas S. Maxentii, 585. 555.
Ramnulfus comes Pictavenſis, 97. 570. 578.
Ramoulfus dominus Figiaci, fundator monaſt. Fontenſis, 530.
Rampo vicecomes Caſtridunl, 16.
Rampo conditor monaſterii in diœceſi Senonenſi, 222.
Rampo ſacrorum violator a papa excommunicatus, 267.
Ramvoldus abbas S. Emmerammi, 526. 542. 585.
Randincus presbyter titularis S. Symphoriani Mett., 352. Gorziæ fit monachus, 384.
Rando abbas incerti loci, 67.
Ranecaldos abbas Hiſpanus, 595.
Rangerus abbas Senonienſis, 598.
Rani ſive Rugiani, a Corbeienſibus converſi, 575.
Ranualdus abbas Corticellæ, 518.
Ranulfus epiſc. Afturicenſis, 282.
Ranulfus abbas Montis-olivi, 304.
Raſſo comes, conditor & monachus cœnobii Werdenſis, 487.
Ratbertus epiſc. Valentinenſis, conditor Cariloci, 272. 278.
Ratbertus ob percuſſam matrem cælitus punitus, a S. Frodoberto ſanatus, 163.
Ratbodus ex abbate Mediolaci epiſcopus Trevirenſis, 248. 259. 261. 274. 275. 283. 304. 305. Fit epiſc. Trevir., 227. Archicancellarius, 275. 278. 284.
Ratfredus abbas Farfæ intruſus, 339. 575. Ejus interitus, 600.
Ratherius ex monacho Laubienſi epiſc. Veronæ, 341. 450. Fit epiſc. Veronenſis, 372. Clerici ipſi infeſti, 382. Culparus quod in quadam abbatia clericos monachis ſubſtituiſſet, *ibid.* Exſul librum ſcribit, 381. Alia ejus ſcripta in exilio, 383. Brunonis præceptor, 442. Sedi Veronenſi reſtitutus, 479. Fit epiſc. Leodici, 482. Epiſcopatu cedit, 489. Ejus epiſtola ad Johannem XII. 497. Euſebii epiſc. ad eum epiſtola, 5251 Laubiis infeſtus, 535. Elnonenſem abbatiam an ambierit, 537. Folcuino reconciliatus, 566. Ejus obitus, 587.
Ratherius primirerius S. Stephani Divion. & canonicus Lingonenſis, 527.
Ratholdus an epiſc. Veronæ, 535. 570.
Ratiſpona combuſta, 552.
Ratiſponæ epiſc. Aſpertus, *ibid.* Embricho, *ibid.* Ifengrinus, 570. Guntarius, 420. Michael, *ibid.* Tuto, 578. &c. Sanctus Wolfgangus, 572.
Ratleicus abbas Seligenſtadii obit, 55.
Ratoldus abbas Corbeiæ, 570. 442. 578.
Ratpertus monachus S. Galli, 562. 562. 566. 556. Ejus obitus & ſcripta, 595.
Ratramni plures, 130.
Ratramnus abbas Novi-villaris, *ibid.*
Ratramnus monachus Corbeiæ, 13. 88. Scribit de tribus quæſtionibus, 23. Ejus eſt liber de corpore & ſanguine Chriſti, 63. Ejus ſententia ad catholicam fidem facile reducenda, *ibid.* Ejus ſententia de trina deitate ab Hincmaro impugnata, 75. Ejus ad capitula Græcorum reſponſiones, 128. 559. Alia ejus ſcripta, *ibid.*, 130.
Ratrannus præpoſitus Orbaci, 530.
Raubertus epiſcopus, 599.
Ravengerus abbas Epternaci, 566.
Ravengerus abbas Strabulenſis, 617.
Ravenna *claris adſcitis* ab Ottone I. *fundata*, 565.
Ravennates archiepiſcopi, Honeſtus, 573. Johannes VIII., 594. Johannes IX., 582. Petrus, 571. 582.
Reationi epiſc. Albricus, 567.
Reccafredus epiſc. Hiſpanus, 51.
Reccaredus epiſc. Hiſpanus, 410.
Recemundus legatus regis Arabum ad Ottonem I. 493.
Recenſuindus abbas Hiſpanus, 327.
Recimirus abbas Arulenſis, 69.
Rreluſæ in monaſteriis virorum, 319. 330. 342.
Recluſorum regula, 330. 387.
Redonum epiſc. Electramnus, 52. Nordoardus, 460.
Refectorii conſecratio, 566.
Regenbodus abbas Hirſaugiæ, 235. Regimine abdicato ſancte vivit, 256.
Reges Deum honorent, eccleſiæ ſuam ſervent legem, 96. Non eorum eſt de rebus fidei diſputare, 128. Præclara ad eos monita, 2.
Reginarus abbas Romam miſſus, 220. 222.
Reginbaldus comes Mauri-villam dat S. Arnulfo, 502.
Reginbertus abbas Ambroſianus, 286.
Reginundus. *Vide*, Raimundus.
S. Reginæ mart. corpus Flaviniacum tranſlatum, 502.
Reginæ dictæ regum filiæ, 545.
Reginaldus. *Vide*, Rainaldus.
Reginbaldus comes S. Udalrici ex ſorore nepos, 490.
Reginbertus conditor monaſterii S. Blaſii, 527.
Reginharius præpoſitus Floriaci, 590.
Regino abbas Prumiæ, 232. 275. Fit abbas Prumiæ, 264. Regimen abdicat, 283. Abbas S. Martini Trevir, *ibid.*, 305. Chronicon ab eo abſolutum, 299. 305.
SS. Regulæ & Felicis mart. corpora in monaſt. Turicino, 51. 582.
Regula S. Benedicti, ejus autographus incendio conſumtus, 264. Dicta regula ſanctæ obſervantiæ, 282. A concilio Duziacenſi mirifice laudata, 279. Sola in Anglia obſervata, 277. Ejus propagator in Gallium primus non S. Odo, 561. 572. &c.

Regula ſolitariorum Grimlaici, 587.
Regulinda uxor Hermanni ducis, viro orbata Uſnaugiæ pie vivit, 534.
Reienſes epiſc. Almeradus, 456. Geraldus, 474.
Reinerus abbas S. Trudonis, 446. An is eſt ad quem ſcribit Gesbertus? 561.
Reinfredus monachus Csulandæ doctus, 463.
Reino epiſc. Andecavorum, 237. 253.
SS. Reinulæ & Hatlindis corpora pretioſo loculo inclusa, 293.
Reliquiæ Sanctorum delatæ ad repetenda bona eccleſiæ ablata, 509. 511. Iis ſuper altare poſitis miracula reſtant, 520. Earum veritas igne probata, 611.
Rembertus, ſeu Rimbertus epiſc. Bremenſis, 341. 351. 376. S. Anſcharii diſcipulus, 107. 208. Ejus vitæ ſcriptor, *ibid.* Ei ſuccedit, 509. Ordinatus, Corbeiæ novæ ſit monachus, *ibid.* Ejus vita quam pia & apoſtolica, *ibid.* Ejus epiſtola ad monachos, 142. Ejus ope Nortmannos vincunt Friſii, 281. Obit, 249. 250. Ejus ſcripta, 110.
Rembidis ſoror Wiberti Gemblac., 520.
Remorum urbs, pro redemtione ejus a Nortmannis quanta petita, 69. Ab eorum furore divinitus ſervata, 119. A Rodulfo rege capta, 371. Heriberto tradita, 425. A Ludovico IV. obſeſſa, 441. Iterum, 448. Illo delatæ S. Dionyſii reliquiæ, 238. 247. Illic ſcholæ reſtitutæ, 213. 267. Crux lapidea erecta in vico S. Dionyſii, 291. Ibi mortuus S. Bruno epiſc. Colon., 533. Reges & reginæ illic coronati, Carolus Simplex, 363. 366. Iterum 380. Emma regina uxor Rodulfi, 348. Lotharius rex Franciæ, 485. Ludovicus IV. *ibid.* Odo, 246. Robertus, 344.
Remenſis eccleſiæ dedicatio facta ab Hincmaro, 88. Ejus bona in Turingia, 505. 576. Huic corpus ſancti Calliſti mart. conceſſum, 267. Avennacum & Ciſonium ſubdita, *ibid.* Item monaſt. S. Petri Inferius, 341. Moneta cum comitatu Remenſi collata, 415.
Remenſis & Trevirenſis eccleſiæ vicaria ſollicitudo, 145. Clerici ab Ebone ordinati, gradu privati, 22. Reſtituti, 112. 127. Cleri excuſatio de ſucceſſore Hincmari, 115.
Remorum archiepiſcopi, Adalbero, 559. Artaldus, 375. Ebo, 20. Fulco, 222. Herveus, 285. Hugo, 411. Odalricus, 519. Seulfus, 344. Poſt ejus mortem epiſcopatus Abboni epiſc. Sueſſion. commendatus, 355. 364.
Remenſis ager a Carolo Simplice vaſtatus, 344.
S. Remigii epiſc. Rem. tranſlatio ab Hincmaro facta, 18. Vita ab eodem ſcripta, *ibid.* Ejus corpus Sparnacum delatum, 215. Tum Orbacum, 210. In ſuam baſilicam relatum, 291.
Remigius epiſc. Lugduni, 20. 67. 72. 73. 79. 84. 133. 145. 160. 169. 175. Adonem Lugduni detinet, 41. Ejus epiſtola pro Gothefalco, 36. Ejus partes in Synodo Valentina, 42. Ejus cautela in concilio apud Saponarias, 72. Ejus litteræ pro Saxiaco, 76.
Remigius II. epiſc. Lugduni, 338.
Remigius abbas Mediolaci, 433.
Remigius monachus Autiſiodori doctus, 62. 229. 350. Remis docet, 368. Ejus Pariſiis diſcipulus S. Odo, 307.
Remigius monachus Trevirenſis eruditus, 560.
Remigius propinquus Lupi alius a monacho Autiſiodos, 61.
Remunda ſoror Guiberti Gemblac. 340.
Repa, umbella ſupes tumulos Sanctorum, 551.
Resbacis duplex locus, duplex annus, 805.
Reſſendus abbas Ainlenſis, 60.
S. Reverentii Corpus Angeriaci, 436.
Ricandus abbas Rothoni, 339. 347. 369.
Richertus abbas S. Eugendi, 88.
Riccardis imperatrix, uxor Caroli Craſſi, 210. 227. Ejus purgatio & ſeceſſus, 240.
Richardis uxor Richwini comitis, 575.
Richardis conditrix eccleſiæ S. Benedicti de Bagiis, 572.
Richardis regia puella ſanctimonialis Ganderſheimenſis, 547.
Richardus ex monacho epiſcopus Autiſiodori, 384. 516. Obit, 563.
Richardus ex præpoſito Patriciaci abbas Floriaci, 436. 501. 512. 520. 579. 584. 588. Regulæ monaſterium procurat, 599. Obit, 608.
Richardus abbas S. Auguſtini Lemovic. 392.
Richardus abbas Ravennenſis, 525.
Richardus abbas, 479.
Richardus dux Burgundiæ, Juſtitiarius dictus, 286. 288. 295. 304. 322. 335. 344. 353. 373. Nortmanni ab eo cæſi, 248. Abbas S. Columbæ, 316. 362. 386. Ibi ſepultus, 348.
Richardus dux Nortmanniæ filius Willelmi Longæ Spatæ, 434. 442. 449. 510. 555. Eum intec & Theobaldum comitem Bleſenſem bellum, 600. Conditor monaſt. S. Michaelis in Periculo maris, 538.
Richardus comes Divion. filius Manaſſæ, 512.
Richasdus comes, 241. 618.
Richardus filius Eccardi comitis, 281. 283.
Richardus ſacrorum violator a papa excommunicatus, 267.
S. Richarii corpus ob metum Nortmannorum loco motum, 70. Sithiu tranſlatum, 474. 587.
Richarius ex abbate Prumienſi epiſc. Tungrenſis, & abbas Laubienſis, 265. 268. 385. 445. In locum Reginonis ſubſtitutus, 283. Factus epiſc. Tungr. 341. Et abbas Laubii, *ibid.*
Richarius abbas Magdeburgi, 473. Ejus obitus, 552.
Richarius abbas Metamæ, 295.
Richbodo ſcholaſticus monachus Hirſaugiæ, 520.
Riebburga abbatiſſa Northuſanenſis, 492. 550.
Richildis imperatrix uxor Caroli Calvi, 55. 97. 114. 147. 155. 174. 178. 180. 187. 289. 290. 593. Conditrix Juviniaci, 578. Dertonæ a papa coronata, 290. Ejus viduæ prava facta Auriniaci, 542.
Richildis comitiſſa Matiſcon. 458.
Richildis comitiſſa Urgellenſis, conditrix parthenii Barcinon. 444.
Richildis uxor Ecrardi comitis, 282.
Richildis vicecomitiſſa, 489.
Richimirus abbas Montis-olivi, 37. 90.
Richinus comes Alſatiæ, Columbariam dat monaſt. Gregoriano, 505.
Richovvo epiſc. Wormatiæ, 473.
Richuinus comes, 320. 329. 350.
Richvvinus comes nepos S. Udalrici, 561. 490. 572.
Ricimirus abbas S. Andreoli, 562.
Ricoara abbatiſſa Auriniaci intruſa, 35. 581. 592.
Riculfus epiſc. Rotomagi & abbas S. Audoeni, 165.
Riculfus epiſc. Forojulienſis & abbas Montis majoris, 589.
Riculfus epiſc. Helenenſis, 284. 409.
Riculfus epiſc. Sueſſion. 264. 266.
Riculfus epiſc. 460.
Riculfus præpoſitus Taurinenſis, 304.
Rigrannus monachus Cenoman. a religione abductus, 95.
Rimaldus abbas S. Mariæ de Organo, 82.

Rimbertus abbas Floriaci in pago Vilcaſſino, 87.
Rimila abbas 121.
Rimo abbas Farfæ, 339. 375.
Rinhildis regina, conditrix parthenii Meſchedenſis, 229.
Riowemis diſcipulus S. Conwoionis, 140.
Ritus varii ſanæ fidei non præjudicant, 259.
Rivalinus epiſc. Alerenſis, 140.
Rixfridus comes, 336.
Robertus epiſc. Moguntiæ archiepiſcopus, 575.
Rnbertus ſeu Rootbertus epiſc. Trevirenſis, 296. 422. 448. Synodi Virdunenſis præſes, 412. Ei dicati libri carminum Frodoardi, 455. Inſtaurator Mediolaci, 422. Peſte extinctus, 498.
Robertus epiſc. Turonum, 77.
Robertus epiſc. Cenomann., 73. 364. 372. Synodi Piſtenſis ad eum epiſtola pro S. Carileſo, 86. Ab ejus ſententia ad papam provocat, 95. Cauſa cadit, 97. & ſeq. Eo epiſcopo inſignis hiſtoria monachi a religione abducti, 91. 96.
Robertus epiſc. Mettenſis, 222. 228. 248. 293.
Robertus abbas S. Amandi, 199. 243.
Robertus abbas Blandini, 151.
Robertus abbas Cantinobenſis, 478.
Robertus abbas Cantioli, 443.
Robertus abbas Caunenſis, 401. 418.
Robertus abbas S. Dionyſii, 555. 608. 611. An is eſt qui monachus epiſcopatum Cameracenſem occupare tentavit? 513. 609.
Robertus abbas Galliaci, 121.
Robertus abbas Gemetici, 434.
Robertus abbas Sradenſis, 477.
Robertus abbas, 480.
Robertus ex comite Pariſ. rex Franciæ, filius Roberti Fortis, 121. 235. 269. 280. 305. 312. 313. 318. 332. 343. Abbas Dionyſianus, 191. 563. 209. 331. 333. S. Germani Prat. 563. 295. 334. S. Martini Turon. 335. 367. Ejus charta pro S. Martino interpolata, 279. Cæſus, 335. 347. Apud S. Dionyſium ſepultus, 348.
Robertus comes Madriacenſis, an pater Roberti Fortis, 279.
Robertus Fortis dux, 83. Abbas S. Martini Turon. 122. 241. 279. In prælio corruit, 121.
Robertus filius Hugonis Capeti, 531. 560. 580.
Robertus comes Tricaſſinus, 549. Divionem dolo invadit, 592.
Robertus vicecomes, 456.
Robertus alter vicecomes, 464. 488. 556. Flotiaco beneficus, 501.
Robertus vir nobilis pater Archembaldi epiſc. Senon. 503.
Robertus fidelis Catoli Calvi honoribus auctus, 108.
Robertus præpoſitus Flaviniaci, 488.
Rodbaldus frater Willelmi ducis Atelat. 589.
Rodericus abbas Gemetici, 434.
Rodingus ſeu Redingus avus Guiberti Gemblac. 349.
Rodmundus notarius regius, 20. 53.
Rodoaldus epiſc. Biterrenſis, 402. S. Pontio beneficus, 418.
Rodoaldus, ſeu Rodovardus epiſc. Catalauni 248.
Rodoaldus abbas S. Tiberii, 135.
Rodulfus epiſc. Bituricenſis, 44. 55. 73. 75. 118. 121. 279. Floriaci abbatia cedit, 72. Ejus obitus, 121. 282.
Rodulfus epiſc. Cabilon. 597. Præbendam concedit Cluniaco, 614.
Rodulfus epiſc. Lauduni, 280. 346. 357.
Rodulfus epiſc. Noviomi, 357. 476. 469. 616.
Rodulfus epiſc. Vicentinus, inſtaurator monaſt. S. Felicis, 593.
Rodulfus abbas Belli-loci, 261. 284. 317.
Rodulfus abbas S. Petri Cabilon. 418. 537.
Rodulfus abbas S. Chriſtinæ, 268.
Rodulfus abbas Ciſonii, 267.
Rodulfus abbas Glonnæ, 209.
Rodulfus abbas S. Michaelis ad Moſam, 329. 341.
Rodolfus abbas S. Remigii, 579.
Rodulfus abbas Sithienſis, 223. 260.
Rodulfus I. rex Burgundiæ Jurenſis, 262. 346. 533. 571. 598. 573. Adelaidi ſorori dat abbatiam Romanis, 250. Præceptum refertur, 640.
Rodulfus II. rex Burgundiæ Jorenſis, 374. 393. 407. Italiæ rex contra Berengarium acclamatus, 349. 354. 355. Italiam Hugoni permittit, *ibid.* Ipſi ab Hugone Provinciæ pars tradita, 381. Hungari ab eo ſubacti, 412.
Rodulfus, ſeu Radulfus, rex Franciæ, filius Richardi ducis Burgundiæ, 318. 338. 344. 365. 370. 371. 374. 375. 377. 391. 392. 393. 398. Rex inunctus, 344. 348. In Occitania non agnitus, 346. Nec a tranſligeranis, 348. 357. 363. Lotharienſes ei ſe dedunt, 349. Septimania quando ei ſubjecta, 380. S. Berchtrio ſe commendat, 348. Ejus juſtitiæ exemplum, *ibid.* Varia ejus facta & morbus apud S. Remigium, 351. Abbas S. Medardi, 281. 379. Nortmannos placat, 317. Eum inter & Heribertum comitem ſimultates, 359. Finitæ, 364. Recrudeſcunt, 375. Nortmanni ab eo fuſi, 371. Regnum ejus prolatum, 383. Ejus mors & ſepultura, 395. Ejus diploma pro inſtauratione monaſt. Tutelenſis, 376. Aliæ ejus diplomata, 153. 356. 366. 374. 380. 383.
Rodulfus rex a Bituricenſibus agnitus, quis? 396. 321.
Rodolfus comes Cameraci, 266. ab Heriberto occiſus, 280.
Rodulfus alter comes Cameraci, 441.
Rodulfus filius Ludovici imperatoris, 374.
Rodulfus dux, filius Roduli II. Regis Burgundiæ Jurenſis, 324.
Rodulfus filius Contadi regis Burgund. 464.
Rodulfus filius Matfredi comitis, S. Arnulfo beneficus, 480.
Rodulfus vicecomes Cenomann. 568.
Rodulfus. *Vide*, Radulfus.
Roffridus abbas Wlturonenſis, 535.
Rogellius martyr in Hiſpania, 17.
Rogus, quid? 124.
Rollandus abbas Vabrenſis, 90. 558.
Rollo dux Nortmannorum, 29. An idem qui Roricus, *ibid.*
Rollo alter ſeu Robertus dux Nortmanniæ, 181. 201. 202. 334. 355. Ejus erga S. Benedictum reverentia, 309. 313. Carnutas obſidet, 312. 313. Ejus converſio, *ibid.* Robertus dictus, *ibid.*
Roma ab Arnulfo capta, 378. Ab Hugone rege obſeſſa, 401. Baſilica S. Petri magnitudine vincit cæteras totius orbis baſilicas, 155.
Romani imperii renovatio cui Carolo tribuenda? 591.
Romani pontificis prærogativæ, 33. Ejus primatus a Ratramno aſſertus, 119. Unius epiſtola a Francorum rege deſignata, 409. Unius abbatia & abbatiſſæ electio per eum confirmanda, 548.
Romano pontifici ſuli monaſteria quædam ſubjecta, Auriliacenſe ſub annuo cenſu, 278. 309. S. Benedicti de Bagiis ſub annuo cenſu, 571. Biſuldunenſe S. Petri, 598. Blaſilenſe vitæ ſub annuo cenſu, 322. Cluniacenſe ſub annuo

quo cenſu, *ibid.* Dolenſe ſub annuo cenſu, 312. Lirinenſe ſub annuo cenſu, 604. Lutrenſe ſub annuo cenſu, 597. Parerniacum ſub cenſu quinquennali, 534. Pultarienſe ſub annuo cenſu, 128. Illud ut ſuum papa tuetur, 206, 207. Tomericenſe S. Pontii ſub quinquennali cenſu, 402. Vexeliacenſe virg. ſub annuo cenſu, 232.

Romani Pontifices, Agapitus II. 447. Anaſtaſius II. antipapa, 54. Anaſtaſius III. 328. Benedictus III. 28. Benedictus IV. 192. Benedictus V. 529. Benedictus VI. 571. Benedictus VII. 591. Bonifacius VI. intruſus, 278. Bonifacius VII. intruſus, 581. Chriſtophorus 300. Donus II. 581. Hadrianus II. 237. Hadrianus III. 229. Johanna pſeudo-papiſſa nuſquam fuit, 58. 40. Johannes VIII. 267. Johannes IX. 284. Johannes X. 335. Johannes XI. 364. Johannes XII. 421. Johannes XIII. 533. Lando, 318. S. Leo IV. 58. Leo V. 300. Leo VI. 564. &c. Leo VII. 356. &c. Leo VIII. intruſus, 515. &c. Marinus I. 221. Marinus II. 435. Anaſius Marinus, 337. 356. S. Nicolaus I. 10. Romanus, 284. Sergius III. 300. Stephanus V. 221. Stephanus VI. 278. Stephanus VII. 564. Stephanus VIII. 409. Theodorus II. 284.

S. Romani epiſc. Rotomag. vita reperta, 370. Ad Hugonem epiſc. Rotomag. a Gerardo tranſlinſſa, 485.

S. Romani abbatis corpus Senonas tranſlatum, 265.

Romanus papa, 284.

Romanus abbas Caſaurienſis, 523. 567. 595. 598.

Romualdus inſtitutor Camalduleuſium, ejus converſio, 384. Matino eremitæ adhæret, 606. Cum eo in Galliam ad Coxanenſe monaſt. ſe recipit, 667.

Romulfus abbas Senonenſis, 560.

Rorico epiſc. Laudani frater Ludovici IV. 463. 503. 515. 529. 555. 578. Cancellarius, 516. Monachos apud S. Vincentium reſtituit, *ibid.* Ejus obitus, 596.

Rorico notarius Ludovici IV. 436. 438. 461.

Roricus, ſeu Rorucus dux Nortmannorum, 1. 162. An idem qui Rollo, 29.

Roſina epiſc. Pataviens, baſilicæ S. Juſtinæ coenobium adjungit, 157. 358.

Roſtagnus epiſc. Arelatenſis, 279. 296. 356. Abbas Anianæ & Crudatenſis, 508.

Roſtagnus epiſcopus, 442. 489.

Roſtagnus abbas Calmeliaci, 300.

Roſtagnus a Ratherio litteris imbutus, 381.

Roſvvinda ſeu Roſvvita abbatiſſa Gandersheimenſis, 20. 211. 558. 548.

Roſvvita ſanctimonialis Gandersheimenſis poetria, 547. 548.

Rotaldus abbas S. Columbæ, 588.

Rotfridus abbas Arremarenſis, 6. 227.

Rotfridus II. abbas Arremarenſis, 227.

Rotgarius abbas, 511.

Rotgarius monachus S. Faronis, 3.

Rotgerus ſeu Rotgerius, Rotgeriuſve epiſc. Trevirorum, 540. Archicancellarius, 543. Ei libri carminum Frodoardi dicati, 568. Ejus obitus, 569.

Rotgerus epiſc. & abbas S. Auguſtini Lemovic. 598.

Rotgerus abbas Patriciani, 278.

Rotgeres comes Carcaſſenſis, 605. 620.

Rotgerus comes Convenarum, 537. 600.

Rotgerus ſeu Rotgarius comes Laudunenſis, 556.

Rotgerus comes, filius præcedentis, abbas Elnonenſis, 543. 556. 604. Paternum comitatum ei præripere ſegnat Heribertus comes, 559.

Rotgerus comes Rociaci, 575.

Rotgerus comes, 529. 555. 594. 624.

Rotgerus ſcriptor vitæ S. Brunonis epiſc. Colon. 594.

Rothadus epiſc. Meldenſis, 188. 595.

Rothadus epiſc. Sueſſionum, 17. 68. Ejus depoſitio, & reſtitutio, 87, 94.

Rothardus epiſc. Argentorati Corbeiam novam relegatus, 432.

Rothardus epiſc. Cameraci, 594.

Rothardus procurator Miciaci, pretioſiora quæque inde aſportat, 590.

Rothbernus cubicularius Caroli Calvi, 37.

Rothildis abbatiſſa Buxerienſis, 521.

Rothildis abbatiſſa S. Mariæ Sueſſionenſis, filia Caroli Calvi, 503.

Ruthildis vicecomitiſſa Lemovic. 498.

Rotlandus epiſc. Arelat. 42. 206.

Rotlandus epiſc. Arelat., ei abbatia S. Cæſarii data, 247. A Saracenis captus, moritur, *ibid.*

Rotlandus primicerius Tullenſis, 339.

Rotlandus ſcholæ cantorum Mettis præfectus pius, 351.

Rotlandus innocenter cæſus Saviniaco beneficus, 588.

Rotliger, latur epiſtolæ encyclicæ de morte infignioris perſonæ, 70.

Rotmarus abbas Altivillarenſis, 442. 481.

Rotmundus epiſc. Æduenſis, 366. 367. 426. 442. 488.

Rotomagenſi eccleſiæ Braina ſubtracta, 379.

Rotomagi archiepiſc. Adalardus, 260. Franco, 513. Gunthardus, 432. Hugo, 432. Johannes, 165. Paulus, 22. Riculfus, 265. Wenilo, 73. Wido, 264.

Rotradus epiſc. Atrebatum, 167.

Rotrudis abbatiſſa Ereſteimenſis, 25. 275.

Rotrudis abbatiſſa S. Crucis, Pictav. filia Caroli Calvi, 281.

Rotrudis abbatiſſa Sueſſionenſis, 66.

Rotuli mortuorum, 70.

Rotulus ad benedicendum cereum & fontes, 378.

Rotwicus abbas Mediolaci, 422.

Rotwita in Suevia, 338.

Rubelacenſis epiſc. Otgerus, 242.

Rudefindus epiſc. Dumienſis, 310. Cellam-novam condit, 394. Ei commiſſa Compoſtellana eccleſia, 543. Fit monachus apud Cellam-novam, 544. Tum abbas, 590. Obit, 600.

Rudgerus monachus Epternaci ſcholarum magiſter, 563.

Rudolfus abbas Augiæ, obit, 249.

Rudolfus abbas Hirſaugiæ, 337. Obit, 358.

Ruffiacus villa non longe a Compendio, 126.

Ruggerus monachus S. Galli pius, 166. 255.

Rugiani ſeu Rani per monachos Corbeiæ novæ ad fidem converſi, 533.

Rumaldus abbas Foſſatenſis, 349.

Ruodingus abbas Ottenburæ, 572.

Ruodmannus abbas Augiæ, 551. 552. 572.

Ruodulfus comes abbas S. Richarii, 43. 70. Pro eo mortuo liber rotularis, *ibid.*

Ruodulfus ſcholaſticus monachus Fuldenſis, ejus obitus, 220.

Ruodulfus alius ſcholaſticus & cancellarius, *ibid.*

Ruodum, an Ruodrut abbatiſſa, 331.

Ruodwaldus poſt oblatum Deo filium & ipſe monachus Sithienſis, 214.

Ropaldus abbas Ambroſianus, 433.

Ruſſiæ converſio a S. Adalberto tentata, 513. 514. Inde ſine fructu redit, 514.

Ruthardus ſcholaſticus monachus Hirſaugiæ, 520.

Ruthenenſis epiſc. Elizachar, 90.

S

Saharicus epiſc. pater ſpiritualis S. Rudeſindi, 394.
Sabbationa presbyter & monachus S. Vincentii ad Vulturnum, 218.
Sabbatum ſanctum in Ramis-palmarum, 7.
Sabbato ſancto ante novum ignem benedictum miſſa privata ſine candela, 362.
Sabigotho martyr in Hiſpania. *Vide*, Natalia.
Sabinenſis epiſc. Anaſtaſius, 462.
Sabinianus monachus Hiſpanus, martyr, 9.
S. Sabini eccleſia Bonæ-valli, 15.
Sabinus nobilis Ferrarienſis vir ſanctus, 50.
Sabionenſes epiſc. Lantfridus, 142. Megiobertus, 306.
Sadrabertus abbas Arremarenſis, 6. 217.
Sæculi decimi ſtatus, 280.
Sagii epiſcopi Adelelmus, 293. Hildebrandus, 80.
Salecho abbas S. Martini Metl. 353. 352. 432. Gorziæ fit monachus, 384.
Salemannus abbas Laureshami, 363.
Sallaous conditor eccleſiæ S. Beocdicti de Bagis, 521.
Salmurium olim dictum Truncum, 470.
Saloen epiſc. Dolenſis, ſede ſua pulſus, ab epiſcopo Æduenſi in partem ſollicitudinis adſcitus, 204.
Salomon epiſc. Aſtuticenſis, 338.
Salomon II. epiſc. Conſtantiæ, capellanus regis, abbas plurium cœnobiorum, 219. 241. 255. S. Othmari corpus transfert, 306. Oratorium dedicat, 335.
Salomon III. epiſc. Conſtantiæ, abbas S. Galli, &c. 155. 178. 297. 324. 325. 330. Huic adhuc clerico palatino ingreſſus in clauſtra S. Galli qualiter permiſſus, 166. Eo abbate feſtivum factum apud S. Gallum, 255. Ei Fabaria tradita, 283. Hattoni archiepiſc. qua lege amicus, 326. Captus, 332. Obit, 341. 348.
Salomon abbas Caſtrenſis, 42.
Salomon dux Britanniæ, 162. 268. Rex appellatus, 246. Carolo Calvo fidem adſtringit, 94. Annuum cenſum ſolvit, 101. Ejus ad Hadrianum II. literæ, & reſponſio, 246. Conditor monaſterii Plebelani, 140. Ejus pia eo litteræ, 246. Ejus interitus, 272.
Salomon comes Ceridanenſis, 41.
Salomon comes Ruſcinonenſis, 144.
Salomon miſſus dominicus, 169.
Saltzburgenſi eccleſiæ monaſt. Chiemenſe tributum, 215. Aſſertum, 515.
Saltzburgenſes, ſive Juvavenſes epiſcopi, Adalwinus, 141. Fredericus, 558. Heroldus, 481. Theotmarus, ſeu Dennmarus, 159.
Salvator epiſc. Aletenſis, 600.
Salvator presbyter, abbas Froniani monaſterii, 9.
Salus abbas S. Prudentii, 211. 473.
Salus abbas Alveldenſis, *ibid.* Obit, 523.
Samarobriva Ambianorum civitas a Normannis vaſtata, 69. *Vide*, Ambianum.
Sameraci factum a S. Mauro miraculum, 80.
Samſon abbas Hiſpanus, 100. Ejus obitus, 218.
Samſon abbas Pinnamellarii, 64.
Samſon abbas S. Petri-Vivi, 348. 372. 395. 404.
Samſon ex comite palatino monachus Bremenſis, 535.
Samuel epiſc. Wormatiæ & abbas Laureshamenſis, ejus obitus, 41.
Samuel monachus Dionyſianus, 71.
Sancia abbatiſſa Covarruviæ, 601.
Sancius Garſeanes rex Aragonum, 593.
Sancius rex Hiſpaniæ, 543.
Sancius rex, conditor monaſt. Alveldenſis, quis? 17. 340.
Sanctius comes Aſtaraci, 298.
Sanctius Arnaldus vicecomes Bigorræ, 600.
Sanctos imitari debemus, ſi eos patronos apud Chriſtum habere cupimus, 553. Sanctorum numero adſcriptio elatione e tumulo declarata, 590. 611. Ritus quo S. Othmarus ſanctorum albo fuit inſcriptus, 306.
Sanctimoniales aliæ virgines, aliæ viduæ, 51. Perpetuæ clauſuræ addictæ, 50. Ita famuli & famulæ intra clauſuram, & extra, 66. Non alieno magiſterio eruditæ, 547. Qualiter vivere debeant, 307. Bene viventium exempla, 50. Unanimes ſint, 185. Iis e monaſterio egredi quam periculoſum, 310. Nullus vir earum ſecreta ingredi audeat, 545. Caute ad eas etiam Superiores accedant, *ibid.* Iis regularia hemina vini omni tempore conceſſa, 66. Sanctimonialibus ejectis velum redditum, 349. Sanctimonialis inobediens punita, 400.
S. Sanctini vita ad Hincmarum miſſa, 184.
Sanctius martyr in Hiſpania, 10.
Sanctius Gentulli abbas Legerenſis, 211.
Sandradus abbas Gladbacenſis, 316. 542. 577. Vexatus Wiſſenburgo præficitur, 586.
Sandratus monachus S. Pantaleonis, monaſt. S. Galli viſitatio per eum facta, 576. An is eſt Sandradus abbas, 577.
Saponarienſis ſynodus, 79.
Sarilo abbas Farfæ, 424.
Sato abbas Pultarienſis, 132. 535. 534. Condamni Bertilonis abbatis S. Benigni, 186. Ejus obitus, *ibid.*
Sarowardus abbas S. Michaelis ad Moſam, 510.
Sarracceni Italiam infeſtant, 21. 124. 192. 217. 218. 232. 252. 312. Rotlandus epiſc. Arelat. ab eis captus, 147. Siracuſæ direptæ, 104. E Fraxineto arce deturbati, 457. Inde & ex alpibus expulſi, 774.
Sarraceni, monaſteria ab eis devaſtata, Agaunenſe, 423. Caſaurienſe, 323. Caſinenſe, 214. 332. Cinglenſe, 438. Juncellenſe, 320. Marſicanum, 218. Novalicienſe, 302. Syracuſana, 304. S. Vincentii Vulturn. 214. 218. 321.
Sarracina uxor Froilæ fratris S. Rudeſindi, 394.
Ssul epiſc. Cordubæ, 64.
Saxonia a Nortmannis infeſtata, 252.
Saxoniæ epiſcopis inthronizatis bona eccleſiæ uteumque reſtituta, 158.
Saxonum occidentalium regina prima coronata, 47.
Scalæ, locus apud Lemovices inferiores, 311.
Scapulari ſolo non debent eſſe contenti epiſcopi ex monachis, 125.
Schireburnenſes epiſcopi, Aſſerus, 284. S. Odo, 314. Wilfinus, 543.
Sclavi ſeu Slavi, per monachos Corbeiæ novæ ad fidem converſi, 276. 513.
Scholæ nomine pueri ſeu novitii deſignati, 298.
Scholæ an in monaſteriis propius inde ſecuta mala abolendæ, 407. Scholis palatinis præfecti monachi, 153.
S. Scholaſticæ reliquiæ Javiniaci, 272.
Scripturæ ſacræ pueris & ſenibus utiles, 14. Ad cantilenam vernacula lingua coaptatæ, 119.
Sculcurtenſis pugna in pago Vimnacenſi, 213.
Sebaſtianus epiſc. Vercellenſis, 290.

Se-

Sedechias medicus Judæus Carolum Calvum veneno occidit, 190.
Sedunum non est locus martyrii SS. Florentini & Hilarii, 15.
Seduni episc. Aimoinus, 47.
Segaldus legatus ecclesiæ Turon. ad conventum Pontigon. 170.
Segeredus abbas Hispanus, 338.
Segetes messuræ apud Senones die 25. Maji, 137.
Segoinus notarius regius, 230.
Schardus episcopus Hildensheimensis, 358. 369.
Sempectæ monachi anno ætatis, 46. Cenisii, 345.
Senarius vir illustris, 34.
Senator episc. Torcellanus, 195.
Senegundis comitissa Gellonensibus benefica, 605.
Seniofredus comes Barcinon. 500. 518. 523. 537. 578. Auctor basilicæ Coxanensis, 483. Ejus testamentum, 541.
Senior. episc. Cæsaraugustæ, 64.
Senio episc. Valentiæ, 42.
Senogalliæ episc. Petrus, 287.
Senones fame & peste afflicti, 137. Urbs a Normannis obsessa, 236. Archiepiscopo primatus per Gallias concessus, 178.
Senonum archiepiscopi, Anastasius, 555. Ansegisus, 253. Archembaldus, 503. Egil, seu Egilo, 114. Evrardus, 552. Gerlannus, 408. Hildemannus, 486. Sevvinus, 506. Waltcrius seu Gualterius, 241. Wenilo seu Guenilo, 2. Willelmus, 395.
Senionanus abbas Nazaræ, 554.
Senorina abbatissa Venetiensis, 589. 600.
Seodanus dux Sarracenorum, 134. Ejus impietas, 218.
Sepulturæ jus uni monasterio reservatum, 578.
Sergius III. papa, 300. 318.
Sergius episc. Damasci, conditor monast. S. Alexii Romæ, 591.
Sergius episc. Nepesinus, 447.
Sergius dux Neapolitanus, in S. Athanasium episc. iniquior, 225.
Sergius parer S. Romualdi, 584.
Servandus abbas Hispanus, 327.
Servandus comes homo nefarius, 200.
Servi, ex iis judices qua lege instituti, 545. Manumissionis conditiones, *ibid.*
Servio-Dei martyr in Hispania, 27.
Servus-Dei monachus, martyr in Hispania, *ibid.*
Servus-Dei episc. Gerundæ, 256. 284.
S. Severini Noricorum apostoli translatio Neapolim, 322.
Severus abbas Hispanus, 235.
Severus interlocutor in epitaphio Walæ, 56.
Seulfus archiepisc. Remorum, 344. 348. 352. 357. Obit, 355.
Sevinus archiepisc. Senonum, 504. 596. 613. Monast. S. Petri instaurator, 603.
Siebardus episc. 165.
Sicherus ob interfectum servum servus & ipse apud Cluniacum, 441.
Sicilia a Sarracenis occupata, 204.
Sicilius episc. Zamorensis, 356.
Sico episc. Capuæ, 437.
Siconulfus dux Sslernitanus, 22.
Sidrocus comes Nortmannus a Carolo-Calvo interfectus, 44.
Sidrocus junior comes Danus, 536.
Sifridus patruelis Salomonis III. episc. Constant. 322.
Sigaudus abbas, 359.
Sigeberti duo, horum effigies in tumulo Haedrici apud S. Remigium, 268.
Sigebodus episc. Narbonæ, 161. 206. 227.
Sigebodus præpositus sancti Johannis Laudunensis, 285.
Sigebrandus abbas S. Judoci, 197.
Sigefridus seu Segenfridus episc. Cenoman. 598. Ejus charta pro S. Juliano Turon. 665.
Sigefridus episc. Parmæ, 573.
Sigefridus abbas Ambrosianus, 286.
Sigefridus abbas Saviniaci, 283.
Sigefridus primus comes Luxemburgi, 556. 566.
Sigefridus comes, conditor monast. Groningensis, 599. 577.
Sigefridus dux Normannorum, 235. 314.
Sigefridus marchio, 291.
Sigehardus abbas Fuldæ, 248. 267. 272. 335. 344.
Sigehardus comes, 85.
Sigemundus episc. Meldensis, 540.
Sigemundus abbas S. Carilefi, 160.
Sigeredus abbas Hispanus, 340.
Sigerus abbas Hirsaugiæ, 537.
Sigimarus abbas Murbacl, 309.
Sigismundus ex monacho episc. Halberstadi, 257. Obit, 355.
Sigloardus archipresbyter Remensis, 591.
Sigloardus alter monachus Remensis, *ibid.* A sancto Rigoberto sanatus, 215.
Siguinus comes Nivernensis, 521.
Silentium quibus in locis præcipue servandum, 301. A S. Odone quatenus commendatum, 405. Locutio per signa, 308. Silentium nocturnum, quanta religione servatum, 72. Præcipue apud Cluniacenses, 364. Silentii contemtor ut punitus, 406.
Silvacum villa regia pagi Laudunensis, 24, 278. 538.
Silvæ-candidæ episc. Benedictus, 437.
Silvanectenses episcopi, Adelelmus, 404. Constantius, 578. Hadebertus, 334. Herpuinus, 98.
Silveradus abbas Bobii, 597.
S. Silvestri episcopi Cabilonensis corpus repertum, 594.
Silvestri duo abbates Micæ-aureæ, 558.
S. Silvini corpus Sithiu translatum, 474.
Simon seu Saimo, abbas Corbionensis, 164.
Sindetrigius restitutor monasticæ disciplinæ in monast. Samonensi, 347.
Sindolfus monachus S. Galli, verberibus egregie exceptus, 556. Ejus indignum factum, 315.
Singularitatis nomine vita monastica intellecta, 215.
Sintrannus monachus sancti Galli scriptor insignis, 326.
Sintremundus præpositus & conditor S. Clementis in Russilione, 70.
Sion filius Sicconulfi ducis, 22.
Sisenandus episcopus Compostellæ seu Iriensis, 302. 303. 318. Conditor monasteriorum, 233. 303. 333. Ejus litteræ pro monast. Superadi, 347.
Sisenandus alter episc. Compostellæ, ob malos mores in carcerem conjectus, 543.
Sisenandus vir illustris in Italia, 223.
Sistaricensis conventus episcoporum, 78.
Sivaldus comes, 270. 206.
Slawincus princeps Bocmus, pater S. Adalberti, 350.
Slewincensis episc. Egwardus, 538.
Smaragdus monachus S. Maximini, non ei tribuendum *Diadema monachorum*, 389.
Snelpero abbas Cremisanii, 249. 270.
Sobbo episc. Vitemæ, 382. 416. 435.
Societas precum inter patres concilii Tullensis, 73.
Societates monasticæ, 70. 78. 533. 427. 446. 502.

Solatius monachus Corbeiæ-novæ missionarius, 257.
Solitariorum regula a Grimlaico scripta, 283.
Soniarius. *Vide*, Soniarius.
Sophronius episc. Syracusanus, 104.
Sorus vir sanctus apud Petrocorios, 430.
Sparnacum, villa ad Matronam, illuc delatum S. Remigii corpus, 235. 239. Ibi Minemarus obit, 220. A Militibus Caroli Simplicis diruptum, 344.
Spalsandus abbas Pinensis, 303.
Speoto abbas Parisæ, 251.
Spirenses episc. Amalricus, 256. Baldericus, 562. Bernardus, 216. Einardus, *ibid.* Godefridus, 482. Odogarius, 562. seu Otgarius, 482. Palco, 552.
Spiritus Sanctus, ejus a filio processio asserta, 128.
Stsinhemium, villa prope lacum Constantiensem Salomoni episc. infesta, 323.
Stantio patur S. Gerardi Brooicensis, 324.
Stateus episcopus, 565.
Stephania uxor Hadriani postea papæ II. 92.
Stephaniana monast. S. Andreæ Romæ benefica, 447.
Stephanus V. papa, 232. 245. 250. 254. 255.
Stephanus VI. papa, 82. In Formosum mortuum iniquior, 278. Ejus mors, 284.
Stephanus VII. papa, 364. 370. 375. 409. 426. Ejus obitus, 435.
Stephanus episc. Neapolitanus, 312.
Stephanus episc. Arvernensis, 472. 479. 488. 537. Conditor Cantioli, 443. Ejus testamentum, 477.
Stephanus episc. Cadurcensis, 21.
Stephanus alter episc. Cadurcensis, 530.
Stephanus episc. Cameraci, 256.
Stephanus episc. Mimatensis, conditor cellæ S. Enimiæ, 477.
Stephanus episc. Teanensis, 225.
Stephanus episc. Teruannæ, 367. 455.
Stephanus episc. Tangrensis abbas Laubil & S. Michaelis, 275. 281. 293. 298. 306. 333. 341. 448. Ejus obitus, *ibid.*
Stephanus abbas S. Æmiliani, 471.
Stephanus abbas S. Martialis Lemovic. 321. 392.
Stephanus abbas Trenorchii, 569.
Stephanus presbyter Africanus vitam S. Germani Autisiodor. a se scribendam pollicitus, 80.
Stephanus comes a Normannis interfectus, 303.
Stephanus comes Calventiacum dat S. Huberto, 489.
Stephanus comes conditor monast. Tiacnsis, 304. 569.
Stephanus comes, 271.
Stephanus vir nobilis Oydellis villam dat Cloniaco, 488.
Stephanus nobilis Aquitanus in S. Benedictum injurius, punitus, 220.
Stephanus notarius regius, 206.
Stercoranistarum error, 25.
Stola a presbyteris & diaconis recens ordinatis extra sacra gestari solita, 320.
Strazburgi episc. *Vide*, Argentorati.
S. Stremonii episc. Arverno. corpus Mauzaci, 105.
Suanahilda matrona, Christi sanguinem Augiæ, donat, 545. 548. & *seqq.*
Suarus comes, 143.
Suavus abbas S. Benigni, 335. 356. 368.
Sosvus abbas Vallilicnsis, 236.
Sodor sangoineus, 342.
Sueones ad Christum conversi, 1071
Suessionum urbs a cultu religionis commendata 51. Ibi iounctus rex Rodulfus, 348.
Suessionensis episc. Abbo, 334. Engelmodus, 83. Hildeboldus, 222. Riculfus, 264. Rothadus, 66. Wido, 415.
Suevia in ducatum erecta, 322.
Sundroldus, seu Sunzo, ex monacho episc. Moguntinus, 250. 256. A Normannis interfectus, 255. 259.
Suniarius episc. Helenensis, 536. 581. 583. 598.
Suniarius abbas Crassæ, 44. 152. 333. 402. 418. 462. 478.
Suniarius abbas Gnixalensis & S. Pauli de Maritimis, 444. 555.
Suniarius comes Bisaldunensis Crassæ beneficus, 472.
Suniarius comes Urgellensis, 322. Conditor parthenonis Barcinon. 444.
Suniarius comes, 2. 251.
Sunifredus abbas Balneolensis, 255.
Sunifredus abbas Crassæ, 151. 281. 258.
Sunifridus vicecomes Barcinonis, 62.
Superbia causa lapsus cælnis, 142.
Supplicationes comiteotur jejunia, & eleemosynæ, 188.
Sothardos vir clarissimus Miciaci sepultus, 570.
Swardus abbas Cralandæ, 58.
Swithunus episc. Winthoniæ, ejus gesta, & mors, 90. 91.
Symbaticius protospatarius imperialis, 262.
Synodus sine præsentia principis celebrari potest, 140. Synodus annualis clericorum dioeceseos, 105.
Syracosæ a Sarracenis captæ, 224.
Syracusanus episc. Sophronius, *ibid.*

T

TAncmarus abbas Corbeiæ-novæ, 276. 285. Tarnasteosis ager, 281.
Tarraconensis archiepisc. Cæsarius, 371.
Tassius monachus Rodensis, 461. Obit, 500.
Taurini episc. Amalricus, 269. Amizo, 541? Willelmus, 304.
Teanenses episc. Angelarius, 262. Hilarius, 55. Leo, 295. Lupus seu Lupoaldus, 55. Stephanus, 225.
Tenericus abbas Montis-rotundi, 270.
Terentii lectione animus maculatur, 548.
Teruannensis pagus a Normannis devastatus, 82.
Teruannæ, seu Morinorum episc. Acardus, 241. David, 502. &c. S. Folcuinus, 45. Herilandus, 266. S. Hunfridus, 82. Liudulfus, 578. Wicfredus, 303.
Teseo fluvius in Taroom influens, 279.
Tetdo episc. Cameraci, 513. 566. 578.
Tetelmus monachus Luxovii a paganis interemtus, 248.
Tethwius discipulus S. Conwoionis, 240.
Tetis fluvii exundatio ingens, 203.
Teucinda matrona Monti-majori benefica, 460. 585.
Teudericus abbas Campi-rotundi, 333. 598.
Teudo comes Parisiorum, 356.
Teutbertus abbas Besuæ, 248.
Teutbertus clericus lator epistolæ Ludovici III. ad Hincmarum, 214.
Teuto abbas Parisæ, 37. 218. 251.
Teuto abbas S. Vincentii ad Vulturnum, 225.
Teutfelinus comes, 333. 554. 570.
Teutricus monachus Laubii episcopus ordinatus, 254.
Thado episc. Mediolani, 82.

Theobaldus epiſc. Ambiani, 578.
Theobaldus ſeu Teutbaldus comes Carnuti, Bleſarum, &c. Tricator dictus, 26. 396. 442. 448. 469. 582. 613. Conditor S. Florentii Salmur. 470. 496. Eum inter & Richardum ducem Nortman. bellum, 600.
Theobaldus comes palatinus conditor S. Launomari Rieſenſis, 164.
Theobaldus dux Sabinenſis, 575.
Theobaldus dominus de Centumliis, 502.
Theobaldus vicecomes Turon. 418.
Theodardus epiſc. Narbonæ, 117. 279.
Theodardus diſcipulus S. Odonis, 429.
Theodbodus abbas incerti loci, 338.
Theodebertus presbyter eccleſiæ S. Mederici Pariſ. 231.
Theodebertus comes palatii, 541. Benedictum filium Deo offert in monaſt. S. Arnulfi, 511.
Theodemirus epiſc. Compoſtellæ, 132.
Theodemirus epiſc. Najaræ, 473.
Theodemirus monachus Hiſpanus, martyr, 10.
S. Theoderici abbatis miraculum, 247. Ejus corporis elevatio, 194. Officium ab Huchaldo compoſitum, 267. 280. Hujus hac de re epiſtola, & hymni referuntur, 642.
Theodericus epiſc. Trevir. 552. Ad inſtauranda monaſteria converſus, 591.
Theodericus epiſc. Aurelianorum, 389. 390.
Theodericus epiſc. Barcinon. 472.
Theodericus epiſc. Cameraci, 19. 45.
Theodericus epiſc. Lodovenſis, 401.
Theodericus ſeu Deodericus epiſc. Mettenſis, Sintus dictus, 446. 521. 551. 552. 560. 578. 591. 603. 616. Adalberoni ſuccedit, 588. Auctor monaſt. S. Vincentii, 552. Illuc reliquias transfert, 561. Tutor parthenonis Romarici-montis, 562.
Theodericus epiſc. Veſontion. 579.
Theodericus abbas Gemetici, 434.
Theodericus abbas Nonantulæ, 558.
Theodericus abbas Sollemniaci, 252.
Theodericus abbas miſſus dominicus, 24.
Theodericus ſenior comes Hollandiæ, conditor monaſt. Egmondæ, 513.
Theodericus junior comes Hollandiæ, conditor novi Egmondæ monaſt. 524.
Theodericus dux Lotharienſis, 479.
Theodericus comes, 433.
Theodericus filius comitis Provinciæ, ejus in cunis mortui epitaphium, 233.
Theodericus camerarius Ludovici Balbi, 205.
Theodericus frater Eccardi comitis, 581.
Theodericus Patriciacum Floriaco reſtituit, 234.
Theodericus vir nobilis in S. Wandregiſilum injuriosus, morte punitus, 509.
Theodilana matrona in S. Dionyſium benefica, 70.
Theodolaſius abbas Bobii, 297.
Theodora mater Michaelis imperatoris, 228.
Theodorus II. papa, 284.
Theodorus epiſc. Firmanus conditor monaſt. S. Crucis, 244.
Theodorus abbas Crulandæ, 58. 226. A Danis ſuper altare obtruncatus, 236.
S. Theodoſia virgo in monaſt. Derventi humata, 35.
Theodoſius ex monacho patriarcha Jeroſolymitanus, 255.
Theodoſius abbas S. Emeterii, 84.
Theodoſius monachus, ejus epiſtola de cæde a Syracuſis facta, 304.
Theodpaldus ſeu Dietpaldus frater S. Udalrici, 490.
Theodradus abbas Glannafolii, 26.
Theodredus epiſc. Londonii, 363. 484.
S. Theoduli presbyteri & mart. reliquiæ in monaſt Clingenſi, 6.
Theodulfus epiſc. Pariſiorum, 313. 334.
Theodulfus notarius regius, 304.
Theophania auguſta uxor Ottonis II. 560. 586. 595. 627.
SS. Theopompi & Syneſii mart. corpora Nonantulam delata, 314.
Theotbertus abbas Floriaci, 181. 182. 183. 199. 254.
Theotgerus monachus Caſtrenſis, 42.
Theotmarus ſeu Deotmarus epiſc. Saltzburgi, archicancellarius, 194. 249. 250. 259. 404. 451.
Theotolo epiſc. Turonum, 408. 452. Inſtaurator S. Juliani, 405. 417. S. Odoni morienti adeſt, 428. S. Juliani Baſilicam dedicat, 436. In ea ſepultus, 441.
Thetbertus comes a Nortmannis interfectus, 240.
Thetboldus præpoſitus S. Remigii, 215. 222.
Thetpirga mater S. Udalrici, 330.
Theudefridus ſeu Thietfridus abbas S. Trudonis, 520. 561.
Theudericus religioſus presbyter, 104.
S. Theuderii vita ab Adone ſcripta, 553.
Theudoinus præpoſitus S. Memmii, 230.
Theutboldus ſeu Theudebaldus epiſc. Lingonum, 186. 243. 273. Ipſi oculi eruti, 267.
Thiadricus, ſeu Thiodricus, Theodericuſve epiſc. Mindenſis, 109. 241. 265. 277.
Thiadricus abbas & presbyter, 142.
Thiatbildis abbatiſſa Freckenhorſtenſis, 82.
Thietberga, ſeu Theutberga regina, uxor Lotharii regis, 47. 283. Repudiata, 57. Ejus repudium in duplici conventu Aquiſgran. approbatum, 79. Et in ſynodo Mettenſi, 94. Nicolao I. improbatum, *ibid.* Et Avennacum datum, *ibid.*
Thietberga nobiliſſima matrona, 367.
Thietfridus abbas S. Maximini Trevir. 542.
Thietgaudus ſeu Theutgaudus ex abbate Mediolan. epiſc. Trevir. 25. Lotharii inſanis amoribus aſſentator, 57. Ejus divortii approbator, 79. A papa damnatus, 94. Ejus varia fortuna, 104. Obitus, 240. 245.
Thietingus abbas Augiæ, 316. 323.
Thietlandus abbas Etoſdiæ, 502. 508. An primus? 447.
Thietmarus comes, 325.
Thietmarus comes frater Geronis archiepiſc. Colon. 577.
Thieto abbas S. Galli, 388. 407. 433. 552.
Thieto abbas Wesbrunenſis, martyr, 433.
Thiodrocus ſeu Thiadoricus abbas Laureſhami, 120. 142. 172.
Thiotardus junior ex abbate Herſfeldæ epiſc. Hildensheim. 358. 369. 473. Ejus obitus, 486.
Thiotardus ſeu Dietbardus ſenior abbas Herſfeldæ, 176. 193. 358.
Thioto abbas Fuldæ, 49. 141. Ejus legatio, 72. Depoſitus moritur, 148.
S. Thuriavi epiſc. Dolenſis corpus in baſilica Frſtenſi, 282.
Tiagrinus epiſc. Halberſtadi, 50.
Tiberius abbas Berceti, 1.
Tiberius primicerius S. R. E. 96. 1324
Tiburtinus epiſc. Hucbertus, 430.
Ticini epiſc. Johannes, 354. Lietæfredus, 536. Liutardus, 2. Petrus, 531. Rainaldus, 601.
Tituli, id eſt verſus lugubres de morte inſignium perſonarum, 70.
Tivinus abbas S. Albani, 226.
Toba regina Navarræ, 340.

Togredus regiæ domus in Angiia præpoſitus, 553.
Tolius monachus Anglus in prælio contra Danos cæſus, 255.
Toloſa a Nortmannis obſeſſa, 202.
Toloſæ epiſc. Armodus, 536. Bernardus, 537. Heliſacar, 42. Hugo, 461. Iſarnus, 478. Iſolus, 581. Petrus, 600.
Torcellani epiſc. Dominicus, 105. Senator, *ibid.*
Toretus prior anachoretarum ſilvæ Aokarigenſis in Anglia, 156.
Tornacenſes epiſc. *Vide*, Noviomenſes.
Torſingus vir nobilis, 520.
Tortoldus diaconus, invaſor ſedis Bajocenſis, 724
Toxus rex Hungarorum, 487.
Trajectum ad Rhenum cæſum, 336.
Trajecti ad Rhenum epiſc. Baldricus, 595. Odilbaldus, ſeu Egilboldus, Egilbertusve, 281.
Radbodus, *ibid.* Epiſcopi monaſticen profeſſi, *ibid.*
Traject. ad Moſam epiſc. *Vide*, Leodicenſes, & Tungrenſes.
Tranſlatio S. Abundii, 2. S. Fauſtæ virg. & mart. 105. S. Firmini epiſc. Virdun. 505. SS. Florentini & Hilarii Bonam-vallem, 55. S. Prodoberti, 161. S. Gentiani, 257. S. Genulfi, 22. 477. SS. Georgii, Aurelii & capitis S. Nathaliæ, 64. S. Glodeſindis, 476. S. Hildulfi, 486. S. Runegundis, 452. S. Lutrudis, 205. S. Mauri abbatis ad monaſt. Foſſatenſe, 138. S. Mederici, 232. S. Othmari, 281. S. Prudentii mart. 227. S. Puſinnæ, 81. S. Reginæ, mart. 202. S. Remigii epiſc. Rem. 17. Vincentii mart. 42. S. Urbani pſpæ & mart. 226. SS. Urbani & Tiburtii, 89.
Tranſmarus ex monacho epiſc. Noviomi, 404. 422. 450. 451. 469. Inſtaurator S. Bavonis, 415.
Traſarus abbas Corbeiæ, 208.
Traſulfus abbas Corbeiæ, 69. 87. 96. 270.
Trecenſis urbs a Nortmannis incenſa, 251. Ilie a papa coronatus Ludovicus Balbus, 198.
Trecenſes epiſc. Auſigiſus, 212. Fulcricus, 83. Milo, 613. Otbertus, 317. Ottulfus, 261. S. Prudentius, 5. Walo ſeu Gualo, 567.
Treſmiros abbas Montis olivi, 461.
Trevirorum urbs a Nortmannis incenſa, 219. Trevirenſis & Remenſis eccleſiæ vicaria ſollicitudo, 145.
Trevirorum archiepiſc. Egbertus, 552. Henricus, 492. Hetti, 25. Ratbodus, 227. Rotgerus, 343. Theodericus, 552. Tietgaudus, 25.
Tribur villa regia prope Moguntiam, 286. 298. Ibi habita ſynodus, 274.
Triclinia in monaſteriis non permiſſa, 522. De Trina-deitate controverſiæ, 75. 140.
Trohannus epiſc. Aurelianorum, 251. In Miciacenſes iniquior, 233. Punitus, 234.
Trohannus notarius regius, 511. 518. 518. 560.
Trnſleium villa regia prope Noviomum, 271. Ibi habita ſynodus, 506. Altera, 542. Tertia, 552. Quarta ub Heriberto comite indicta, 550.
Troſleium ad Axonam, 506.
Trudpertus eremita martyr, 194.
Truncum caſtrum, nunc Salmurum appellatum, 470.
Tullenſi eccleſiæ monaſterio ſubjecta, S. Apri, 67. Bodonis-monaſterium reſtitutum, 309. 312. S. Deodati, 475. Medianenſe, *ibid.* 521. Pro ea diploma Arnulfi regis, 272. Referetur, 642. Ei donatio facta a Ludelmo epiſcopo, 275. Charta refertur, 643. An in cathedrali monachi cum clericis? 319.
Tulli epiſcopi, S. Aper quotus, 558. Arnulfus, 212. Arnaldus, 548. Drogo, 220. Gauzlinus, 392. Gerardus, 475. Ludelmus, 276.
Tungrenſes epiſcopi, Franco, 78. Hildoinus intruſus, 342. Richarius, *ibid.* Stephanus, 298. Turbæ pro ejus ſucceſſoris electione, 341. *Vide* Leodicenſes.
Turgarus monachus Crulandæ, cædi ſubductus, 256. Crulandam redit, *ibid.*
Turketulus ex cancellario monachus & abbas Crulandæ, 421. 463. Ejus ſtatuta, 543. Obit, 590.
Turnus villa, obi? 279.
Turonia clades a Nortmannis illatæ, 28. 29. 56.
Turonum archiepiſcopi, Adalaldus, 237. Amalricus, 21. Arehembaldus, 522. Frotarius, 441. Harduinus, 596. Herardus, 73. Herbernus, 243. Joſeph, 441. Robertus, 77. Theotolo, 405. &c.
Turpio epiſcopus Lemovic. 308. 320. 325. 558. 592. S. Odonem presbyterum ordinat, 320. Quæ ejus juſſu Collationes ſcribit, *ibid.* Inſtaurator S. Auguſtini, 591. Ejus obitus, 592.
Tuſiacum palatium regium ad Moſam, 67. 75. Ibi habita ſynodus, 78.
Tutilo monachus S. Galli, 256. 295. 316. Ejus obitus, 355.
Tuto ex monacho epiſc. Ratiſponæ, 247. 559. 262. 272. 274. 295. 297. 300. 337. Obit, 379.

V

Valentiæ Franciæ epiſc. Aimo, 492. Ratherius, 572.
Valentina ſynodus, 42. Quot epiſcopi ei ſubſcripſerunt, 148. Ejus canones confirmati in concilio Lingonenſi, 73. Adverſus eam Hincmari vindiciæ, 75.
Valentiæ Hiſpanicæ epiſc. Senior. 42.
Valentinus epiſc. Portuenſis, 127.
Valentinus abbas Cabrerienſis, 226.
Valentinus abbas Montis-aurei, 555
Vandelricus abbas Arremarenſis, 564.
Vanitas tironia ut repreſſa, 431.
Vapinci epiſc. Hugo, 569.
Varciaci B. V. Maria præcipue culta, 285.
Vaſateniis epiſc. Gambaldus, 599.
Uteetiæ epiſc. Walefridus, 64.
Udalricus epiſc. Auguſtanus, 288. 337. 483. 487. 505. 549. Ejus ſtudia apud S. Gallum, 330. Fit præſul Auguſtenſis, 354. Suam urbem ab Hunnorum invaſione liberat, 355. Item ab Hungarorum obſidione, 490. Paretheoil S. Stephani auctor, 502. Reliquiæ Agauno acceptas Augiæ repoſuit, 421. Ejus iter Romam, 490. Campidonæ ægrotas, *ibid.* Wolfgangum presbyterum ordinat, 534. Coadjutorem obtinet, 565. Factum improbat ſynodus, 572. Obit, 575.
Udalricus comes genet Henrici Aucupis, patet Burchardi abbatis S. Galli, 505.
Udulricus comes, 21.
S. Vedaſti epiſc. Atrebat. corpus levatum, 19. Bellovacum ub Nortmannos deportatum, 213. Atrebatas relatum, 266. Ejus Eccleſia in Scotia, 570.
Velaſcones plures, 524.
Velaſco epiſc. diſcipulus Salvi abbatis, *ibid.*

Ve-

Velasco abbas Gerundensis, 473. 582.
Velitrnus episc. Gaudericus, 34.
Venafrum, urbs Italiæ a Sarracenis capta, 194.
S. Venantii abbatis reliquiæ Cavinii, 368.
Venatio interdicta dominica die, 598.
Vendasiensis episc. Hayrardus, 459.
Veneti, bellum inter eos & Estenses de urbe Comaclo, 59. S. Marci corpus possident, 254.
Ventila eremita Hispanus, ejus obitus, 259.
Vercellensi ecclesiæ notum Lucedium, 290.
Vercellenses episc. Ingo, 514. Liutvardus, 252. Sebastianus, 290.
Vermeria, palatium regium, 2. 4. 35. 43. 47. 59. 128. 260. Ibi habita synodus in causa Hincmari Laudun. 143. Ibi conventus habiti, 24. 97.
Vernum palatium regium, 40. 83.
Verona ab Hugone rege capta, 389.
Veronæ episc. Adelardus, 233. Ardecarius, 228. Audus, 82. Hilduinus, 341. Notgerus, 377. Ratherius, *ibid.* An Ratholdus, 233.
Velontionenses episc. Arduicus, 141. Gedeon, 253. Girfredus, 442. Theodericus, 279.
Vestes scissæ ante & retro, 344.
Vetus-domus in agro Rotomagensi nlim palatium regium, 22.
Vetus-domus, locus pagi Aurelianensis, 35.
Ugobertus abbas montis-olivi, 252.
Viaticum extremæ-unctioni præmissum, 6. Sumptum ante prælium, 115. Quanta devotione illud susceperit S. Brono episc. Colon. 533.
Viator episc. Ferrariæ, 59.
Vicecomitis dignitas personæ, non loco affixa, 322.
Vicentinus episc. Rodulfus, 592.
S. Victoris basilica Massiliæ extructa, 34.
Victor abbas Desertinensis, 595.
Victor monachus S. Galli, 407. Turbas ciet, 433. Ejus fortuna, 487.
Vicus-Super-Axonam, ibi inventus lapis milliaris, 369.
Vidianus abbas Patriciani, 465.
Vienna a Carolo Calvo recepta, 153. 158. Propter Bosonem obsessa, 208. 203. Capta, 207.
Viennæ episc. S. Ado, 79. Agilmarus, 72. Alexander, 305. Barnoinus, 202. Otrannus, 172. Sobbo, 435.
Vigila monachus Alveldensis doctus, 240. 524.
Vilcovindus dux, 272. 643.
S. Vincentii mart. corpus a monachis Pratensibus expetitum, 64. In monast. Castrense translatum, 42. 43. 43. Alio delatum & relatum, 201.
S. Vincentii confess. corpus Magniaci apud Nivernos, 227. 297.
Vincentius abbas Silentii, 339.
Vinderia natale solum S. Johannis Gorz. 350.
Virduni episc. Atto, 72. Berardus, 159. Berengarius, 480. Bernuinus, 355. Dado, 338. Hugo, 355. VVicfridus, 519.
Virgilius abbas Scottus, 296.
Virgilius poeta, ab eo legendi usu revocatus S. Odo, 307.
Virgines non fuit superbæ, 142.
Viriha abbas S. Johannis de Rupe, 396.
Virtutes sanctorum, id est reliquiæ, 135.
Visitatio & visitatores monasteriorum, 22. 205. 559.
Vitalis abbas Fabariensis, 189.
Vitalis abbas Farfæ, 251.
Vitalis præpositus Dionysianus, 513.
Vitalis Candianus dux Venetiarum, ob nimiam potentiam exosus interficitur, 606.
S. Viti cultus apud Ranos, 176.
Vivariensi ecclesiæ unitur monast. Duserense, 70.
Vivariensis episc. Celsus, *ibid.*
Vivens episc. Barcinon. 598.
Viventes *pia memoria* titulis affecti, 87. 92.
S. Viventii confessoris corpus Amausum translatum, 138. Dein Vergiacum, 258.
Vivianus comes abbas S. Martini, 4. 17. Interfectus, 28. 78.
Ultanus an fuit abbas S. Quintini de Monte? 506.
Umbella super altare, dicta ciborium; super tumulos sanctorum, repa, 152.
Uncrimnus monachus instaurator S. Michaelis ad Marsupiam, 108. 319. 338.
Unctio infirmorum extrema dicta, 6. Anteaviaticum facta, *ibid.*
Unfridus comes, 293.
Unigo seu Wigo episc. Gerundæ, 346. 472.
Unni episc. Hammaburgi, seu Bremæ, 396.
Unrochus filius Everardi comitis Fori Julii, 178. 241.
Unwanus monachus Corbeiæ-novæ lector sacræ Theologiæ, 491.
Voda abbatissa S. Glodesindis, 446.
Vodo abbas S. Michaelis, *Vide*, Odo.
Volatilium esus in monasteriis permissus in nativitate Domini & in paschate, 66. Idque tribus diebus, 161. Ob gallinæ esum monachus morte punitus, 406.
Volkmarus abbas Corbeiæ-novæ, *Vide*, Folcmarus.
Volusiana nobilis matrona, 328.
Vranconevort, id est, Francofurtum, 492.
SS. Urbani & Tiburtii translatio Autissiodorum, 80. S. Urbani reliquiæ concessæ ad exstruendum monasterium in pago Pertensi, 116. Brachium Centulæ datum, 151.
S. Urbani episc. Lingon. corpus contra pervasores monasterii delatum, 292.
Urgellenses episc. Wiladus, 160. Wisadus, 572.
Urlau fiscus prope Ardoennam silvam, 204.
Urraca abbatissa Covarruviæ, 600.
Urraca regina uxor Ordonii III. *ibid.*
Urraca conjux Willemi-Sancii ducis Wasconiæ, *ibid.* 614.
Ursa monacha Casæ-aureæ, 614.
Urso presbytee Cenoman. nepotem a religione abducit, 92.
Urso Patriciacum Floriacu restituit, 234.
Ursus dux Venetus, 205.
Usuardus monachus Pratensis, 64.
Uta conjux Arnulfi regis, 270. 297.
Uto comes exsul, 85.

W

WAbaldus episcopus, 402.
Wacaldus Caroli Calvi fidelis, 111.
Wadamirus episc. Aosonensis, 490.
Wala seu Walo, episc. Æduensis, 258. 263. 283. 304. Excommunicatus, 269. Obit, 338.
Wala episc. Autissiodori, 183.
Wala seu Walo episcopus Mettensis, a Normannis in prælio cæsus, 239.
Wala abbas Corbeiæ, 13. 14.
Walabonsus diaconus Elephensis, martyr, 70.
Walafridus episc. Uceticæ, 64.
Walafridus abbas Carrofi, 144.
Walafridus abbas Soricinii, 598.
S. Walarici corpus Sithiu translatum, 474.
S. Walberti corpus Herlerium delatum, 248. In pagum Divion. ad ablata repetendu deportatum, 351.

Walbertus epiſc. Hildenſheimenſis, 175.
Walbertus ex abbate Corbeiæ epiſc. Novioni, 344. 379. 395. Ejus obitus, 404.
Walbertus epiſc. Portuenſis, 249. 203.
Walburga abbatiſſa Heriſienſis, 210. 241. 242. 250. S. Remberti ad eam epiſtola, 242. Ejus obitus, 247.
S. Walburgis reliquiæ in villam Dionam tranſlatæ, 329.
S. Walburgis reliquiis ſuper altare poſitis miracula ceſſant, 330.
Walburgis tonditrix parthenii Herſenbrocenſis, 82.
Walcandus abbas Beſuæ, 248. 258. 304.
Waldefredus ſeu Wilfridus abbas Duellii, 252.
Waldinus abbas Cellenſis, 3.
Waldo abbas exul, 82.
Waldo abbas, 305.
Waldrada concubina Lotharii regis, 57. 94. 144. 179. Illi abbatia Lutrenſis data, 104. Mortuo Lothario ad S. Romaricum ſe recipit, 145.
Waldricus ex abbate S. Germani epiſc. Autiſiodori, 345. Obit, 383.
Waldricus abbas Bonæ-vallis, 203. 344.
Waldricus abbas S. Trudperti, 295.
Waldricus comes Sueſſionum, 340.
Walcramnus abbas S. Vincentii Mett. an primus, 552.
Walfridus notarius regius, 316.
Walger notarius regius, 268.
Walliaveoſes epiſc. *Vide*, Podienſes.
Walo ſeu Gualo epiſc. Trecenſis, 367.
Walo abbas S. Germani Pariſ. 408.
Walo abbas S. Benigni, 186.
Walpertus epiſc. Mediolani, 327.
Walpertus patriarcha Aquileiæ, 208.
Waltarius epiſc. Aurelianenſis, 283.
Waltarius abbas Lauriſſæ, 220. 219.
Waltelmus epiſc. Carnuti, 312.
Walterius ſeu Gualterius epiſc. Senonum, 242. 246. 260. 264. 344. Sede pulſus, 267. Ejus obitus, 348.
Walterius clericus Cormarico beneficus, 16.
Walterus epiſc. Æduenſis, 487.
Walterus comes Dorcaſſinus, 535. 555. 580.
Waltgarius comes capite plexus, 163.
Waltherius abbas Augiæ, 62. 84. Ejus obitus, 106.
Walto abbas S. Maximini, ſedi Trevir. eum imponere vult Ludovicus rex, 146.
Walto decanus S. Galli, 377.
Wandalmarus abbas Maſciaci, 235.
Wandelmarus abbas S. Sanctini Meldenſis, 184.
Wandelmodis effigies in tumulo Haedrici apud S. Remigium, 268.
S. Waodregiſili & Ansberti corpora varia in loca deportata, 63. Carnutas illata, 277. Tranſlata Blandinium, 440. Inde S. Waudregiſili corpus in pagum Bellovacenſem ad villam repetendam delatum, 509.
Wanilo abbas, 163.
Waningus grammaticus monachus S. Galli, 330.
Warcum caſtellum prope Mercerias ad Moſam & Sulmonam expugnatum ab Adalberone epiſc. Rem. 560. 568.
Warentrudis abbatiſſa Palatioli, 15.
Warimbertus Mettis pie vivens, 313. 314.
Warinus epiſc. Colonix, 386. Conditor monaſt. S. Martini, *ibid.*
Warinus abbas Beſuæ, 248. 304.
Warinus abbas Corbeiæ novæ, 30. Abbas item Resbaci, 49. Ejus obitus, *ibid.*
Warinus abbas Coxanenſis, 332. 382. 605. Per eum converſus Petrus Urſeolus, 606. 607.
Warinus abbas Lezati, 337.
Warinus clericus lator epiſtolæ Ludovici III. ad Hincmarum, 274.
Warinus frater Wilhelmi Pii ducis Aquitaniæ, 322. 363.
Warnarius vir illuſtris, 86.
Warnerius epiſc. Lingonum, 248. 317. Ejus obitus, 331.
Warnerius comes, 355.
Warnerius vir nobilis amicus Johannis Gorz. 350.
Warnerus abbas, 415. 438. 459.
Warno abbas, 170.
S. Waſnulfus Scottus Condati ſepultus, 226.
Warzemannus abbas Duellii, 376.
Welandus dux Normannorum, 82. Fit Chriſtianus, 85.
Wellenſes epiſc. Athelmus, 324. Wiſthelmus, *ibid.*
Weindilgarda filia Henrici Aucupis mater Burchardi abbatis S. Galli, 308.
Wendelgarda abbatiſſa Gandersheimenſis, 20. 358. 473. 547.
Wendelgardis præpoſita Heſſingenſis, 358.
Wendelinus abbas Maori-monaſt. 386.
Wenilo epiſc. Rotomagi, 71. 165.
Wenilo, ſeu Guenilo epiſc. Senonum, 6. 22. 23. 27. 30. 40. 42. 43. 51. 82. 98. Synodi Muttentis præſes, 2. Defectionis infimulatus, 72. Caroli Calvi in eum libellos, 72. Ei reconciliatus, *ibid.* Ejus diſcidia cum Lupo, 74. Ejus obitus, 14.
Weotani epiſc. *Vide* Wintonienſes.
Werdenſes ſeu Pardenſes epiſc. Amalungus, 334. Bruno, *ibid.* Eralt, 141. Erpo, 392. Miſnegardus, 432.
Werdolfus abbas Lutrenſis, 307. 308.
Weregeldum, pecuniaria multa, 82.
Werembertus monachus S. Galli doctus, 220. 228.
Weret filius Alani ducis Britanniæ, 323.
Werfridus epiſc. Wigorniæ, 214.
Werimbaldus monachus Hiſpaniæ, epiſcopatum recuſat, 482. 562. 563.
Werimboldus notarius Ludovici imperatoris, 54.
Werinfredus abbas Stabulenſis, 385. 566. 617.
Werinherus abbas Stabulenſis, *ibid.*
Werinherus comes, 120.
Wernerus ſeu Werinharius abbas Fuldæ, 349. 550. 575. 594.
Wernherus abbas S. Albani Mogunt. 538.
Werricus abbas Elnonenſis, 404. 532.
Werwifus presbyter Anglus eruditus, 224.
Wibbodus epiſc. Parmenſis, 221.
Wibertus, ſeu Guibertus, abbas & conditor monaſt. Gemblacenſis, 549. 586. 502. Apud Ottonem male audit, 451. 452. Hungari non pauci ab eo ad fidem converſi, 486. Goraiæ obit, 530.
Wiboldus epiſc. Cameraci, 513.
Wiborada recluſa prope S. Gallum, 330. 342. 354. 358. 508. 534. Eam conſulit Udalricus adoleſcens, 330. Ejus martyrium, 355.
Wicciorum epiſcopi. *Vide*, Wigorniæ.
Wicelinus vicedominus Trevirorum Mediolacuenſibus infeſtus, 422.
Wichardus ſeu Guichardus epiſc. S. Martini Turon. 28.
Wichetsmanus abbas Trenorchii, 314.
Wichmannus comes, conditor parthenii Eltenenſis, 562.
Wichramnus abbas Rhinowæ, 253.
Widbertus abbas S. Petri Carnut. 488. 510. 535. 536. 604.

Wid-

Widboldus abbas S. Albini Andecav. 340. 536.
Widericus comes, conditor monaſt. Haſtenſis, 445.
Wido epiſc. Lugduni, 361. 408. 435. 464.
Wido epiſc. Rotomagi, 464. 500.
Wido epiſc. Autiſiodori, 381. 536.
Wido epiſc. Mutinenſis, 467. Archicancellarius Ottonis I. & abbas Nonantulæ, 525.
Wido ex monacho epiſc. Placentiæ, 397. 569.
Wido I. epiſc. Podii, 492.
Wido ex abbate Cormarici, S. Albiol, Ferrarienſis, epiſc. Podii, 536. 540. Abſtracta monaſteriis reſtituit curat, 580. Fit epiſc. Podii, 592.
Wido epiſc. Boeſſionum, 415. 436. 503. 559. 540. 578. 579. 580.
Wido epiſc. bibliothecarius S. R. E. 574.
Wido abbas Ambroſianus, 286.
Wido abbas Balmæ, Gigniaci, & Æthicenſis, 450. 560. Eum inter & Odonem Cluniac. controverſia, 565.
Wido nepos S. Gerardi abbas Sithienſis, 442. Præfectura dejectus, 452. Abbas item S. Bavonis, 505.
Wido abbas Wezeliaci, 381. 435.
Wido abbas Trenorchii intrulus, 463. 464.
Wido abbas incerti loci, 402. 419.
Wido imperator, filius Lamberti ducis Spoletani, regnum Italiæ obtinet, 441. Lamberti filii nativitas, 261. Imperator coronatus, 262. Ejus præceptum pro monaſterio S. Chriſtinæ, *ibid.* Aliud pro Subio, 277. Moritur, 278. 277.
Wido dux Tuſciæ, Johannes X. ab eo in carcerem conjectus, 564.
Wido cancellarius Lotharii regis Franciæ, 485. 486.
Wido comes, 286. Alter, 578.
Wido vaſſallos Caroli Calvi, ejus anniverſaria dies apud S. Lucianum, 146. 151.
Wido vicecomes Lemovicenſis, Uſercæ beneficus, 459. 500.
Wido frater S. Gerardi Bronienſis, 314.
Widradus monachus, conditor cellæ S. Flaviani, 596.
Widricus ſeu Wigericus epiſc. Mettenſis, 355.
Widricos abbas S. Apri, 570.
Wifredus, ſeu Wicfredus ex monacho Sithienſi epiſcopus Terunonæ, 393. 402. 440. 502.
Wifredus comes Barcinon. Piloſus dictus, conditor monaſt. Rivipullenſis, 258. Ubi & ſepultus, 323.
Wifredus comes filius Piloſi, *ibid.*
Wifredus comes alter, conditor S. Pauli Barcinon, *ibid.*
Wifredus comes Biſuldunenſis, conditor Campirotundi, 480.
Wifredus comes Ruſcinonenſis, 556.
Wifredus nobilis Catalanus, 571.
Wigbaldus epiſc. Autiſiodori, obit, 444.
Wigbaldus notarius regius, 504.
Wigbertus ex monacho epiſcopus Hildensheimenſis, 211. 257. 274. 325.
Wigburga abbatiſſa Geyſekenſis, 462. 482.
Wigericus comes, pater Adalberonis epiſc. Mettenſis, 445.
Wigfrida nobilis Turinga poſt conjugium monacha, 84.
Wicfridus epiſc. Coloniæ, 352. 482.
Wicfridus epiſc. Virduni, 480. 519. 568. 605. Conditor monaſterii ſancti Pauli, 520.
Wiggerus ſeu Wickerus abbas S. Maximini Trevir. 526. 542.
Wigmannus comes Blandinio beneficus, 538.
Wigmannus dux Slavorum cæſus, 542.
Wigmarus comes, 542.
Wigorniæ epiſcopi, S. Dunſtanus, 402. Kenewaldus, 372. S. Oſwaldus, 522. Werfritbus, 524.
Wilados epiſc. Urgelleoſis, 260.
Wilboldus abbas Corbeiæ novæ, 31.
S. Willehadi epiſc. Bremenſis tumulus miraculis illuſtris, 80. 82. Corporis tranſlatio, *ibid.*
Wilencus abbas S. Columbæ, 226.
Wilbardus abbas S. Albani Moguot. 275.
Wilibertus epiſc. Coloniæ, 105. 165. 241. 250.
Wilibertus ſeu Guilibertus epiſc. Catalauni, 87. 130.
Willa regina, uxor Rodulfi I. regis Burgundiæ, 174.
Willa uxor Berengarii II. velum ſumit, 543.
Willaranos epiſc. Barcinon. 402. 444.
Willelmus archiepiſc. Moguntiæ, filius Ottonis I. 514. 524. 538. 542. 547. 550. 586. Obit, 549.
Willelmus ex monacho archiepiſc. Senonum, 372. 395. Ejus obitus, 408.
Willelmus epiſc. Taurini, 304.
Willelmus epiſc. Caduceuſis, 244.
Willelmus abbas Carroſi, 87. 144.
Willelmus Pius dux Aquitaniæ, 259. 282. 294. 299. 307. 311. 328. 331. 360. 361. 405. Ei Cluniacus datur, 264. Illic monaſterium conſtruit, 310. 315. Item conditor monaſt. Celſinianenſis, 328. Et Magenciaci, 338. Ejus obitus, 335.
Willelmus dux Aquitaniæ, junior dictus, nepos Pii, 311. 336. 352. 360. 363. 403.
Willelmus dux Aquitaniæ, & comes Pictav. Caput-Stupæ dictus, 377. 391. 392. 416. 417. 427. 522. Arvernorum etiam comes, 488. Inſtaurator Angeriaci, 417. Obit monachus, 535.
Willelmus dux Aquitaniæ, Fera brachia dictus, filius præcedentis, 525. 588.
Willelmus comes Aſtaraci, S. Michaeli de Peciano beneficus, 433.
Willelmus-Bonus comes Burdegalæ, inſtaurator monaſterii S. Crucis, 194.
Willelmus comes Ecoliſmenſis, Sector-Ferri dictus, inſtaurator S. Eparchii, 453.
Willelmus dux Normannorum, filius Rollonis, Longa-Spata dictus, 313. 381. 411. 417. 430. 535. Excommunicatus, 482. Inſtaurator Gemetici, 416. Cæſus, 434.
Willelmus comes Provinciæ ſeu Arelatenſis, 580. 592. Sarraceni per eum ſuſi, 574. Pertuſum dat Monti-majori, 605.
Willelmus frater Engiſcalci comitis capite damnatus, 370.
Willelmus monachus pius in Alſatia, 387.
Willelmus-Sancius dux Waſconiæ, inſtaurator monaſt. S. Petri de Reguia, 592. In monaſt. Laſcurrenſe beneficus, 614. Ejus in alia monaſteria beneficia, 600.
Willerus abbas S. Maximini Trevir. 526.
Willefindus epiſc. Pampilonæ, 11.
Williſius epiſc. Moguntiæ, cancellarius, 575. 595. 602. 606.
Wilnabuegi ſepultus Conradus rex, 337.
Wiltrudis duciſſa Bajoariæ, conditrix partheonis Bergenſis, 191.
Wiltunenſis epiſc. Elfſtanus, 449.
Wimo ex monacho epiſc. Hammaburgi, 257. 514.
Winemarus, ab eo trucidatus Fulco epiſc. Remenſis, 285.
Winetvaldus monachus magiſter & vir venerabilis, 7.
Winherus abbas S. Auguſtini Cantuar. ejus obitus, 526.

Winiterius seu Guiniterius, nepos Eccardi comitis, 182. Floriaco beneficus, 281.
S. Winnoci translatio Bergas, 285.
Wintoniensis ecclesia cathedralis, clericis expulsis, data monachis, 317. Clericorum causa in synodo agitata, 561.
Wintonienses seu Wentani episcopi, Ætheltredus, dein primas Cantuariæ, 557. Birnstanos, 303. Brithelmus, 480. Denewlfus, 326.
Elfegus, 268. Elfinus, 480. S. Ethelwoldus, 518. &c. Helmstanus, 97. S. Swithunus, 90.
Wiperti us patriarcha Aquileiæ, 194. 503.
Wirziburgi ecclesia cathedralis corruit, 45.
Wirziburgi episcopi, Arno, 139. Burchardus, 338. Dietho, *ibid.* Gozbaldus, 45. Poppo, 541.
Wisadus episc. Urgellensis, 409. 571. 581. 598.
Wisandus episc. Carcassonæ, 401.
Wistremundus monachus Hispanus, martyr, 9.
Witardus abbas Psalmodii & Juncel. 307. 319.
Witbertus abbas Burgulii, 115.
S. Witburgis corpus in monast. Elienst, 564.
Wiela mater Aosegisii & Walæ episcoporum, 181.
Witgarius abbas, 78.
Witgerus abbas Werdæ, 379.
Witichindus monachus Corbeiæ novæ scholarum magister, ejus scripta, 137. 574.
Witiza abbas Crassæ, 181. 194. 310. 471.
Witiza abbas Exaltatæ, 144. 160. 161. 204.
Witharius cancellarius, 54.
Witmarus episc. Suecorum, 50.
Witramnus, eum inter & Dionysianos commutatio facta, 84.
Wlbertus fidelis Caroli Simplicis, 343.
Wlfadus ex clerico Remensi episc. Bituricensis, 28. 116. 122. 160. Abbas S. Medardi, 140. 66. Item Resbaci, 30. 78. 87. Ab Ebone ordinatus grado privatur, 22. Restitutus, 201. 217. Sedis Lingonensis occupator, 134. Factus episc. Bituric. 122.
Wlfadus ex abbate Floriaci episc. Carnuti, 468. 469. 501. 504. 510. 511.
Wlfadus ex abbate S. Theotfredi episc. Dienfis, 478. 497.
Wlfaldus discipulus S. Odonis, 419.
Wlfardus abbas Eveshamensis, 16.
Wlfardus abbas Flaviniaci, 278. 205. Notarius regius, 198. Cancellarius, 209. Archicancellarius, 217.
Wlfardus vir nobilis Floriaco beneficus, 151.
Wlfarius diaconus præsatus Elnonensis, 119.
Wlfsudus abbas Dervensis, 35. 53.
Wlfelmus ex episc. Wellensi primas Cantuariæ, 324. 363. Ejus obitus, 414.
Wlfeirudis seu Wilfritb virgo ab Eadgaro rege vitiata, postea sancte vivit, 318. 503.
Wlfinus ax abbate Westmonasterii episc. Schireburnensis, 309. 543. Donstani ad eum paræneticæ epistolæ, *ibid.*
Wlfridus decanus Corbiensis, 101.
Wlfwinus frater S. Donstani, 421.
Wlgarius monachus episcopo datus, 203.
Wlmarus monachus Miciaci abbas fieri ambit, 233.
Wlsius abbas Eveshamensis, 116.
Wlstanus episc. Ebroici, 463.
Wlwina abbatissa Merbsmensis, 543.
Wolcherus miles innocenter cæsus, 554.
Wolgangius ex monacho episc. Ratisponæ, 543. 501. Adolescens Augiæ studet, 415. 416. Heorico episc. Trevir. adhæret, 423. Einsidlæ fit monachus, 534. 535. In Pannonia prædicat, 480. Fit episc. Ratisponæ, 572.
S. Udalricum humat, 571. Monast. S. Emmerammi Ramvoldum præficit, 581. Virginum cœnobia emendat, *ibid.* Clerum reformat, 586.
Wolo monachus S. Galli, ejus casus & mors, 185. 186.
Wolroldus præpositus & instaurator monast. Buzani, 490.
Wolveradus comes, 575.
Wolvereda abbatissa Colonienfis, 542.
Womarus abbas S. Bavonis, Blandinii, & Sithiensis, 452. 474. 482. 485. 491. 505. 510. 538. 592. 619.
Wormatiæ synodus, 141.
Wormatiæ episcopi, Annn, 423. Erpho, 551. Gunzo, 142. Hildeboldus, 186. Richowo, 473. Samuel, 45.
Wrdissenus abbas Landvenec. 231.
Wrfandus dux Britanniæ, 372.

X

Xmena regina, uxor Alfonsi Magni, 259. 503.

Y

Y Appositum in medio monogrammatis Ludovici regis, 426.
Yvardus comes, 553.

Z

Zacharias episc. Anagniæ, & abbas S. Andreæ Romæ, 46.
Zaragozenses episc. Attilanus, Bicilius, 326.
Zelotypi infelix mors, 210.
Zindebaldus comes palatii, 421.
Zmilla conditrix ecclesiarum S. Mariæ & S. Rufini in Italia, 262.
Zuentebaldus seu Zuendibulchos, filius Arnulfi imperatoris, 270. Regno Lotharii præfectus, 271. Ejus quædam facta, & conjugium, 278. Pax ab eo cum Carolo Simplice inita, 280. Interfectus, 284. Ejus diplomata, 275. 278.
Zurzacha castellum, ut obsidione liberatum, 545.

IN-

Digitized by Google

INDEX PECULIARIS
MONASTERIORUM ET ABBATUM

A

Abendonienſe in Anglia, 491. 503. Inſtauratur, 449. Hinc educta colonia in monaſt. Winton. 537. Abbatea, S. Ethelvoldus, 449. Oſgarus, 538.
Abrahæ mons *Abrahamberg*. 120.
S. Abundii, *Vide*, Comenſe.
Acherici cella, ſeu Bellus-mons in Alſatia, 387.
S. Aciſcli, *Vide*, Cordubenſe.
Acutianum. *Vide*, Parſenſe.
S. Adalberti. *Vide*, Egmondenſe.
Adventinum, 414.
Æduenſe S. Mariæ, & S. Andochii, virg. 284. 285. 367. Sanctimonialibus collata a Jona epiſc. beneficia, 66.
Æduenſe S. Martini, *S. Martin d' Autun*, 22. 76. 80. 189. 252. 298. 309. 333. 357. Epiſcum ei datum, 208. Loci ſanctitas, *ibid.* Monachos inter & Canonicos Capetienſes commutatio, 189. Caroli Calvi hac de re diploma refertur, 634. Abbates, Aimo, 309. Arnulfus, 389. Badilo, *ibid.* David Gregorius, 309.
Æduenſe S. Symphoriani, 43. 353. 366. Abbas, Adalardus, 41.
S. Ægidii in valle Flaviana, *S. Gilles* in diœceſi Nemauſenſi, 206. 510. 580.
S. Æmiliani de Cuculla, in Hiſpania, 235. 324. Abbates, Fortunius, 211. Stephanus, 473.
Æthelingienſe in Anglia, 226. 278. Abbas, Johannes, 226.
Æthicenſe, 360. Abbas, Wido, *ibid.*
S. Agathæ, *Vide*, Lomellenſe.
Agaunenſe S. Mauricii, *S. Maurice en Wallais*, 48. 80. 247. 346. 305. 435.
Ageom S. Petri, in Hiſpania, 281. 326. Abbas Arandiſelus, 281.
Aggerenſe S. Dionyſii, 550.
S. Agricolæ apud Nivernos, 240.
Aidiacenſe, 477.
Alsgonenſe S. Mariæ & S. Petri, ad montes Pyrenæos, 161. Abbas Frugellus, *ibid.*
Alamuntum S. Martini cella in comitatu Vapincenſi, 525.
S. Albani. *Vide*, Moguntinum.
S. Albini. *Vide*, Andecavenſe, Turonenſe.
Alciacenſe, *Auchy*, in pago Atrebatenſi, 474.
Alcſtevenſe S. Johannis-Baptiſtæ, virg. in Saxonia, 621.
S. Alexandri. *Vide*, Lebrabenſe.
S. Alexii. *Vide*, Romanum.
Alfenſe S. Salvatoris, in Burgundia, 227. Arremarenſibus aſſeritur, 364.
Alnenſe, *Aulne*, in diœceſi Leodicenſi, 535. 557. 567. 587.
Alſiacenſe, virg. in Alſatia, 275.
Altahenſe Inferius S. Mauricii, *Nider-Altaich*, in Bajoaria, 58. 82. 300. Abbates, Aaron Chunibertus, Egelolfus, Erchambertus, 578. Gozbaldus epiſc. Wirzburgi, 45. Otgarius, 58.
Alta-petra, in Voſago, 630.
Altenenſe, *Vide*, Eltenenſe.
Altimontenſe, *Aumont*, in diœceſi Cameracenſi, 557. 630.
Altinenſe S. Hilarii in Italia, abbas, Dominicus, 195.
Altinenſe S. Michaelis, in Italia, 378.
Altivillarenſe SS. Petri & Pauli, *Hautvilliers*, in diœceſi Remenſi, 19. 21. 105. 216. 230. 232. 369. 612. Illic mortuus Gothefcalcus, 216. Abbates, Haldoinus, 28. Rotmarus, 481.
Alveldenſe, ſeu Albendenſe S. Martini, apud Nivvarræos, 17. 340. 523. Monaſteria illi ſubjecta, 472. Abbas, Dulquitus, *ibid.*
S. Amandi. *Vide* Elnonenſe, Nantuacenſe.
S. Amantii abbatia S. Vitono data, 519. 567.
S. Amantii. *Vide* Buxiacenſe.
Amauſenſe S. Viventii, in Burgondia, 138. A Nortmannis incenſum, 258.
Amberta S. Martini, *Amberle*, in diœceſi Lugdunenſi, 295.
Ambroſianum, *Vide* Mediolanenſe.
Amerienſe S. Mariæ, in Catalonia, 542.
Amgrethyri, in Anglia, 221.
Amiathinum S. Salvatoris, in Etruria, 278. 470. Monaſterio decimæ datæ, 314. Abbatea, Gilbertus, *ibid.* Petrus, 278.
Analesbergenſe in Alſatia, 507. Abbas, Baltrannus conditor, *ibid.*
SS. Anaſtaſii & Innocentii. *Vide* Gandersheimenſe.
Andaginenſe S. Hucberti, *S. Hubert*, in diœceſi Leodicenſi, 204. 385. Calventiaci donatio, 489. Abbates, Albertus, 452. Fredericus, 385. Heribertus, 566.
Andanenſe, *Andenne*, ad Moſam, 630.
Andecavenſe S. Albini, *S. Aubin d' Angers*, 94. 574. 576. 580. 584. 604. Monachorum reſtitutio, 540. Abbates, Albertus, 556. Fulco comes, 474. Guntarius, 604. Widboldus, 540. Wido epiſc. Podii, *ibid.*
Andecavenſe S. Sergii, 574.
Andecenſe, ſeu Mons-Sanctus, in Bajoaria, 487.
Andelaenenſe, virg. *Andlau*. in Alſatia, 240.
Andelagenſe, virg. *Andely*, in diœceſi Rotomag. 230.
S. Andeoli & S. Laurentii in comitatu Biſuldunenſi, 162. Abbas, Ricimirus, *ibid.*
S. Andochii. *Vide*, Æduenſe.
S. Andreæ apud Aſtures, 326. 340.
S. Andeæ in comitatu Roſſilionenſi, 542.
S. Andreæ a Conſtantino rege Scotiæ exſtructum, 432.
S. Andreæ a Ramiro rege conditum, 474.
S. Andreæ, *Vide*, Exaltatenſe, Suredenſe, Taurinenſe, Viennenſe.
S. Angeli. *Vide*, Barregienſe, Reſtinum.
Angeriacenſe, ſeu Engeriacenſe, S. Johannis-Baptiſtæ, *S. Jean d' Angely*, in pago Saxonico, 436. Inſtauratur, 427. Abbates, Aimo, *ibid.* Martinus, *ibid.*
Aniacenſe, *Anane*, in diœceſi nunc Monſpelien-

lienſi, 498. 510. Abbates, Arnulfus, Bernardus epiſc. Biterrenſis, Hugo, Menaſſes epiſc. Arelat, Pontius, Raimaldus, Roſtagnus, epiſc. Arelat. Salvator, 508.
86. Aniani & Laurentii ad Vernodubrum annum, *S. Chronica*, in Septimania, 279. 598. Abbates Berarius, 279. Froja, *ibid.*
Aninſulenſe S. Cariſefi, *S. Calez* in diœceſi Cenomannenſi, 2. 193. Synodi Bonogilenſis pro eo privilegium, 44. Refertur, 611. Caroli Calvi præceptum de eodem privilegio, 611. Quod aſſeritur in ſynodo Piſtenſi, 86. Monachi a Nicolao I. increpiti, 91. Secundum eos judicium prolatum, 92. 98. 99. Ipſo papa Nicolao confirmante, 98. Abbates, Ingelarius, 84. Rainaldus, 98. Sigemundus, 162.
S. Antonii in comitatu Senenſi, 410.
S. Antonii. *Vide*, Lezatenſe.
Antonium, ſeu Antoinum, prope Tornacum, 207. 610.
S. Apollinaris. *Vide*, Claſſenſis.
S. Apri. *Vide*, Tullenſe.
De Aquis abbatia, 630.
Aquiſgranenſe in Pontificio, 586.
Arelatenſe S. Cæſarii, virg. 147.
Aretinenſe SS. Floræ & Lucillæ, 414.
Argenteratenſe S. Stephani, virg. *S. Eſtienne de Strasbourg*, 54. 630. Abbatiſſa, Eaſilla, 54.
Arlencenſe in Provincia, 571. 604.
Armilstenſe S. Zoili in Hiſpania, 10.
S. Arnulfi. *Vide*, Mettenſe.
Arremarenſis, ſeu Manſus-Corbonis, S. Petri, *Montier-Ramey*, in agro Tricaſſino, Cella-nova dictum, & Dervenſis, 6. 185. Ei ſubjecta Alfa cella, 122. 264. Abbates, Adremarus conditor, 6. Bertoldus, ſeu Bertradus, Erchengerus, Gratianus, Orlandus, 265. Rotfridus, 6. Rotfridus II. 217. Sadrabertus, 6. Vandelricus, 265.
Arvernenſe S. Illidii, *S. Allire de Clermont*, 401. 407. 613. 614. Abbates, Bernardus, 405. Mancidiur, *ibid.* Seu Mancio, 613.
Arulenſe S. Mariæ, *Arles*, in pago Ruſcinonenſi, 144. 198. 400. 141. 556. A Normannis vaſtatum, 69. Pro eo reparando epiſtola Hilperici abbatis ad Carolum Calvum, 625. Abbates, Aimeticus, 409. Caſtellanus, 198. Hilpericus, ſeu Helpericus, Recimirus, Reſſendus, 69.
Aſindenſe S. Cæciliæ virg. in urbe Colonienſi, 169. Abbatiſſa, Bereſvintia, *ibid.*
Aſnedenſe, ſeu Eſnedenſe, virg. 20. 176. Abbatiſſæ, Adalana, duæ Gerſuidæ, Pinnoſa, 20.
Aſnenſia cella in Lemovicibus, 203.
Aſturicenſis, 340.
Aſturicenſe S. Dictini, 337.
Athanacenſe, prope Lugdunum, *Aſnay*, 175. 176. 404. Monachis reſtituitur, 15. Abbas, S. Aurelianus tum epiſc. Lugduni, *ibid.*
Atrebatenſe S. Vedaſti, *S. Vaſt d'Arras*, Nobiliacenſe dictum, 59. 176. 239. 259. 260. 275. 292. 205. 266. 285. 404. 513. 538. S. Vedaſti corpus ob Normannos Bellovacum delatum, 273. Relatum, 266. Illuc S. Haduiſi corpus tranſlatum, 498. Abbates, Adalardus comes, 19. Adalelmus comes, Arnulfus comes, 285. Balduinus comes, Fulco epiſc. Rem. 266. Hildebrandus, 316. Hugo, 259.
Aucenſe S. Felicis, in Hiſpania, 135.
Aucenſe S. Menæ, in Hiſpania, *ibid.*
S. Audardi. *Vide*, Mons-Aurcolus.
S. Audoeni. *Vide*, Rotomagenſe.
Audomaropolitanum, *S. Omer*, 404.
Avennacum, virg. *Avenay*, in diœceſi Remenſi, 103. 267. 415. 411. Abbatiſſæ, Bertha, 267. Thietberga, 203.
Aventinum, 482.
Augienſe, ſive Augia-dives, *Richenaw*, prope Conſtantiam Alaman. 67. 84. 135. 249. 255. 335. 425. 426. 503. 572. 576. Ibi ſepultur Carolus Craſſus, 245. Anniverſaria ejus commemoratio, 246. Turbæ, 349. Iſtue ſanguis Chriſti deportatus, *ibid.* Libellus hac de re refertur, 648. *& ſeqq.* Societas cum S. Gallo renovata, 446. Abbates, Alawicus, 388. Eggehardus, 503. Folcwinus, 67. Hatto, 249. Heribrachtus, 316. Heyto, 206. Hugo, 316. Liuthardus, 388. Rudolfus, 249. Ruodmannus, 576. Thietingus, 316. Waltherius, 67.
Auguſtenſia, 354.
Auguſtenſe, *Ausburg*. S. Stephani, virg. 400.
S. Auguſtini. *Vide*, Cantuarienſe, Lemovicenſe.
Auguſtodunenſe. *Vide*, Æduenſe.
Auriliscenſe S. Petri & S. Clementis, *Aurillac*, apud Arvernos, 282. 371. 410. 477. 510. 530. Ejus origo, 272. Ejus immunitas aſſerta, 300. Ibi ſepultus S. Geraldus conditor, 308. Hinc edocta colonia in monaſt. S. Pontii Tomer. 402. Hujus *loci* monachus Gerbertus ſubinde papa, 539. Baſilicæ dedicatio, 570. Abbates, Adalgarius, 273. Adraldus, 410. Arnulfus, 402. Geraldus de S. Sereno, 330. Johannes, S. Odo, 309. Raimundus, 530.
Auriniacenſe S. Petri, & S. Benedictæ, virg. *Origny*, in diœceſi Laudunenſi, 185. 192. Ejus origo & privilegium, 35.
Auſcienſe, *Auch*, S. Michaelis de Peciano, *de Peſſan.* 600. Abbas, Forto, *ibid.*
S. Auſtremonii. *Vide*, Iciodorenſe.
Autiſiodorenſe ſancti Germani, *Saint Germain d' Auxerre*, 22. 24. 29. 56. 57. 59. 72. 111. 136. 189. 198. 222. 230. 237. 241. 249. 332. 334. 383. 408. 486. 516. 561. 622. 623. Monachi ob hoſpitium gratias agit Lupus, 60. Nova crypta a Conrado comite condita, 68. S. Germani altera tranſlatio præſente Carolo Calvo, *ibid.* Illuc SS. Urbani & Tiburtii reliquiæ tranſlatæ, 89. S. Urbani reliquiæ conceſſæ Erchenrao epiſc. Catalano. 116. Illic educatus Lotharius filius Caroli Calvi, 89. Bona in ſynodo Piſtenſi confirmata, 100. Caroli Calvi donatio pro filio Lotharii defuncto, 212. Codex homiliarum ab Ebrardo oblatus, 136. Hujus loci bibliotheca, 137. Monaſterium a Normannis combuſtum, 242. Abbates, Abbo, 34. Anſchericus epiſcopus Pariſ. 140. Boſo, 113. Lotharius, 78. Hugo, 16. Hugo Magnus, 381. Radulfus, 112. Waldricus, 335.
Autiſiodorenſe S. Heraclii, modo S. Johannis Evangeliſtæ, 286. 334. Abbas, Betto, 386.
Autiſiodorenſe S. Juliani, virg. 189. 634. Nortrannus, 304.
Autumnava cella, 521.

B

BAgienſe S. Benedicti in Catalonia, 323. Baſilicæ dedicatio, 571.
Baini-villa S. Salvatoria & S. Mauricii, *Bainville aux miroirs*, cella in diœceſi Tullenſi, 533. 570.
Balmenſe, 629.
Balmenſe, virorum, apud Sequanos, 80. 311. 320. 360. 367. 500. Gigniaco ſubjectum, 153. 276. 298. Illic S. Odo ſuſceptus, 308. Abbates, R. Berno, *ibid.* Wido, 360.

Balmenſe, virg. apud Sequanos, *Baume les Nonnains*, 298. 521.
Balmenſe virg. in locis Jurenſibus, 298.
de Balmis, prioratus, *ibid.*
Balnearenſe SS. Hadriani & Nataliæ, in diœceſi Legionenſi, 359. 340.
Balneolenſe ſancti Stephani, *Banoles*, in Catalonia, 122. 332. 339. 346. 418. 461. 620.
Baſilicæ dedicatio, 499. Abbates, Acfredus, 461. Halfredus, 339. Petrus, 222. Sunifredus, 332.
ad Balneos in Anglia, 440.
Banwells, in Anglia, 225.
Barcinonenſe S. Pauli a Campo, 333.
Barcinonenſe virg. 443. Abbatiſſæ, Adalauda, Eliarda; *ibid.*
Bardeneienſe, apud Mercios, a Normannis deſtructum, 226.
Barenſe S. Benedicti, in Italia, 607. Abbas Hieronymus, *ibid.*
Bariſiacum, *Bariſi*, prioratus in diœceſi Laudunenſi, 299.
Barregienſe S. Angeli, in Italia, 235.
S. Bartholomæi, *Vide*, Grulandenſe, Ferrarienſe, Pariſienſe, S. Theoderici.
B. Baſoli prope Remos, *S. Baſle près de Reims*, 117. 130. 360. 403. 411. 422. 448. 476. 553. Monachi reſtituti, 481. Abbates, Adſo, 553. An Pradoardus, 476. Odoleus, *ibid.* 481.
B. Bandilii, *Vide*, Nemauſenſe.
S. Bavonis, *Vide*, Gandenſe.
Bellilocenſe S. Petri, *Beaulieu*, in pago Lemovicenſi, 75. 118. 222. 279. 245. 261. 279. 286. 317. 363. 433. 510. Altercatio de quadam eccleſia, 523. B. Ramerina ejus loci præpoſitus, 544. Duo ſimul abbates, *ibid.* Judicea ex fervia qua lege inſtituti, *ibid.* Abbates, Adalgiſus, ſeu Adalgarius, *ibid.* Bernardus, 545. Bernardus alter, *ibid.* Boſo, 363. Gairulfus, 71. Geraldus, 544. Guerno, *ibid.* Johannes, 362. Raimulfus, 362. Rodulfus, 286.
Bellovacenſe S. Luciani, *S. Lucien de Beauvais*, 220. 202. 230. 334. Caroli Calvi donatio, 246. Diploma refertur, 618.
Belloſacenſe S. Michaelis, 234.
Belſus mons *Vide*, Aelherici-cella.
S. Benedictæ, *Vide*, Aurinjacenſe.
S. Benedicti, *Vide*, Bagienſe, Barenſe, Beneventanum, Capuanum, Caſinenſe, Floriacenſe, Patriciacenſe, Salenſe, Salernitanum, Saxiſtenſe, Sublacenſe, Taurinenſe, Teanum.
Beneventanum S. Benedicti, 262.
Beneventanum S. Innocentii, 254.
Beneventanum ſanctæ Sophiæ, virg. 225. 263. 437. 447.
S. Benigni, *Vide*, Divionenſe.
Bercetenſe S. Bemigii, *Bercet*, in Italia, 2. Abbas Tiberius, 2.
Berekingenſe, virg. in Anglia, 590.
Bergenſe, prope Ruræmundam, ſeu Bura, 629.
Bergenſe S. Mariæ, virg. apud Noricos, 595.
Bergenſe S. Winnoci, 285.
S. Bertini, *Vide*, Sithienſe.
Beſuenſe S. Petri, *Beze*, in diœceſi Lingonenſi, 243. 258. Illuc S. Prudentii corpus tranſlatum, 217. Vaſtatio ſeptima, & martyria, 248. Vaſtatio octava, 404. Abbates, Milo, Teotbertus, Walcaodus, Warinus, 248.
Biclarenſe, prope Barcinonem, 333.
Biſuldunenſe, *Bezalu*, S. Petri, in Catalonia, 598.
Bituricenſe Novenſe S. Sulpicii, *S. Sulpice de Bourges*, 44. 53. 122. 135. 210. 332. Abbates, Adalenus, 210. Evrardus, 44. Evrardus II. 305. Herbertus, 332. Humbertus, 300. Macbertus 52. Raimundus, 300. Rammicus, 44.
Blandinienſe, *Vide*, Gandenſe.
Blandus-mons, Abbas, Fortis-Arſius, 599.
Blangiacenſe, virg. nunc virorum, *Blangy*, apud Morinos, 63. S. Berthæ reliquiæ Ereſteim exceptæ, 275. Abbatiſſa, Herſendis, 63.
B. Blaſii, ſeu Cella-alba, in diœceſi Baſilienſi, 527.
Baſilienſe, virg. *Blaſii*, apud Arvernos, 311. Abbatiſſa, Emilda, *ibid.*
Blefenſe S. Launomari, *S. Launer de Blois*, 164.
Blidenſtatenſe S. Petrucii, in diœceſi Moguntina, Abbates, Adalbero, 337. Bernulfus deſtinatus, 338. Bertoldus, 275.
Bobienſe, *Bobio* in Italia, 81. 276. 297. 468. 531. Ei poſſeſſiones reſtitutæ, 369. Privilegia confirmata, 410. Comitatus aſſertus, 601. Abbates, Agiſulfus, 276. Amalricus epiſc. Cumenſis, 81. Gerbertus, 531. &c. Gerlannus, 369. Giſelprandus epiſc. Derthon. 468. Lintfredus, 410. Petrus, 532. &c. Silveradus, 369. Theodolafius, 297.
Bocileienſe, ſeu Bocileenſe S. Petri, virg, *Bucilly*, in pago Laudunenſi, 440. 532.
Bocoranenſe, 541.
Bodecenſe, 81. 142.
Bodonis monaſterium, *Bon-Moutier*, in Voſago, 206. 319. 629.
Bona-vallis SS. Marcellini & Petri, tum SS. Florentini & Hilarii, *Bonneval*, in diœceſi Carnutenſi, 203. Inde edocta colonia in monaſt. Athanacenſe, 25. SS. Florentini & Hilarii reliquiæ ei conceſſæ, *ibid.* Inſtauratur, 544. Abbates, Gauſmarus, 25. Ingelarius, Ingelramnus, 205. Waldricus, 544.
S. Bonifacii, *Vide*, Fuldenſe.
Borſtadenſe in Turingia, an monaſterium, 550.
Brajacenſe S. Salvatoris, *Bray*, apud Senones, 500. 502. Bonæ valli datur, 544.
Bremetenſe S. Petri, in diœceſi Papienſi, 514. 515. Inde aſſumptus Flocardus epiſc. *ibid.* Abbates, Arduinus marchio, 514. Gezo, *ibid.*
Brittaniacum, ſeu Brittennacum, *Brétigny*, in pago Noviomenſi, 139.
Brixienſe S. Salvatoris, & S. Juliæ, Novum dictum, 15. 54. 85. 272. 275. 241. 330. Ob direptum cœnobium Carolus Craſſus a papa increpitus, 194. Abbatiſſæ Amalberga, 54. Angilberga, 285. Berta, 330. Giſla, 15.
Bronienſe S. Petri & S. Eugenii, *Brogne*, nunc ſancti Gerardi, *S. Gerard*, in comitatu Namurcenſi, 333. 367. 380. 409. Franciæ regibus ſubjectum, 505. Abbas S. Gerardus conditor, 367.
Brovienſis cella, *Brou*, prope Forum Sebuſianorum, *Bourg-en-Breſſe*, 374.
Brumadum S. Petri in Liguria, nunc ſedes epiſcopalis, vulgo Brugnetum, 212. Abbates, Erimbertus, *ibid.* Petrus, *ibid.*
Buchaugienſe SS. Cornelii & Cypriani, virg. in Alamannia, 288. Abbatiſſa, Adelliola, *ibid.*
Buranum in Rajoaria, 490.
Burdegalenſe S. Crucis, *Sainte Croix de Bourdeaux*, 234. Abbas Elis, *ibid.*
Burgenſe. *Vide*, Petroburgenſe.
Burgi-dolenſe. *Vide*, Dolenſe.
Burgolienſe B. Petri, *Bourguil*, in diœceſi Andecavenſi, 135. Abbas Witbertus, *ibid.*

Bu-

Buſonvenſe, *Buſonvex*, in orientali Saxonia, 481.
Buſſogilenſe S. Petri in pago Cenomannico, 125.
Buxerienſe virg. *Bouxieres*, in pago Tullenſi, 385. 511. Abbatiſſa, Rothildis, *ibid.*
Buxiacenſe S. Amantii, *Boiſſi*, in pago Ecoliſmenſi, 433. Abbas, Franco, *ibid.*

C

Caberenſa S. Johannis, in diœceſi Mindonienſi apud Hiſpanos, 144.
Cabilonenſe S. Marcelli, *S. Marcel de Chalons ſur Saone*, 369. 375. 539. 620.
Cabilonenſe S. Petri, inſtauratur, 295. Fulmine percuſſum, 537. Abbates, Aimo, 193. Rodulfus, 517.
Cabrerienſe S. Leocadiæ, in Hiſpania, 426. Abbates, Moyſes Valentinus, *ibid.*
Cadeiracenſe, 410.
S. Cæciliæ in pago Urgellenſi, 255. 542. Abbas, Edifredus conditor, 221.
S. Cæciliæ. *Vide*, Aſindenſe, Mons-Serratus.
S. Cæſarii. *Vide*, Arelatenſe.
Cæſenas S. Mariæ, ſeu Mons Mauri, in Italia, 392.
Caietanum S. Michaëlis, in Latio, 564. Abbas Petrus, 378.
Caietanum, S. Theodori, *ibid.*
Calenſe, virg. *Chelle*, in diœceſi Pariſienſi, 41. 84. 105. Abbatia Haganoni data, 344.
Calmeliacenſe S. Theotfredi, *Monaſter. S. Chaffre*, apud Vellavos, 192. 474. 497. Inſtauratur, 409. Ei ſubjicitur cella S. Enimiæ, 478. Abbates, Dalmatius, *ibid.* Roſtagnus, 490. Wlfaldus, 497.
Calmoutenſe, *Calmont*, in diœceſi Leodicenſi, 630.
Campidonenſe, in Suevia, *Kempten*, 145. 175. Ibi ægrotat S. Udalricus, 490. Abbas, Salomon epiſc. Conſtantiæ, 366.
Campus rotundus S. Petri, *Campredon*, in diœceſi Gerundenſi, 480. 521. 542. Abbatea, Laufredus ſen Jaufredus, 480. Teudaricus, 523.
Cannetenſe S. Mariæ, 417.
Cantinobenſe, an Cantiolenſe, Abbas Robertus, 472.
Cantiolenſa, *Chantenil*, apud Arvernos, modo prioratus, 442. Abbas, Robertus, *ibid.*
Cantogilenſe S. Marcellini, *Chantenge*, in diœceſi nunc S. Flori, 402. 403. Conditionis inſtrumentum refertur, 655.
Cantuarienſa ſuburbanum S. Petri & S. Auguſtini, Abbates, Alfridus, Beccanus, Ceolbertus, 314.
Cantuarienſe S. Salvatoris cathedrale, 257. 262. 324. 562. 424. 466.
S. Capreſii. *Vide* Mauzacum.
Capuanum S. Benedicti, 326. 393. 437. 442. 466.
Capuanum S. Mariæ, virg. 437. 438.
Capuanum S. Vincentii, 218.
Caput-cervium, *Sacerge*, prioratus apud Bituriges, 30. 520.
Caradignenſa in Hiſpania, hujus loci monachi, 286. Martyres, 17.
S. Carauni. *Vide* Carnutenſe.
S. Carileffi. *Vide* Aoinſulenſe.
Carilocenſe S. Stephani, *Charlieu*, in pago Matiſconenſi, 171. 179. 206. 230. 374. 412. Abbates, Gaufmarus, 572. Ingelasius, 374.
Carmonenſe in Hiſpania, 50.
Carnutenſe S. Carauni, *S. Cheron de Chartres*, 56. 222. Abbates, Gaulfus, 459. Haimericus, 377.
Carnutenſe S. Martini, 510.
Carnutenſe S. Petri, *S. Pere en Vallee*, 56. 372. 510. 534. Reſtituitur, 468. Girvardi militis donatio, 488. Geſtatum ei datum, 604. Abbates, Alveus, 468. Arembertus, 510. Gilbertus, Widbertus, 488.
Carrionenſe S. Zoili in pago Cordubenſi, 200.
Carrofenſe S. Salvatoris, *Charroux*, apud Picones, 103. 472. Synodi Vermericenſis pro eo litteræ, 144. Abbatea, Grinferius, 2052 Guntbaldus, Walafredus, Willelmus, 144.
Caſa-nova, prioratus in diœceſi Uzetica, 381.
Caſaurienſe, ſeu Caſa-aurea SS. Trinitatis, tum S. Clementis, in Italia, Fiſcarienſe dictum, 293. 295. 328. 530. 548. 549. 558. Ejus primordia, 223. Baſilicæ dedicatio, 567. Ludovici imperatoris privilegia, 168. Ejuſdem alia diplomata, 573. A Sarracenis everſum, 323. Illic Urſa monacha, 614. 615. Abbates, Adam, 549. Aimericus, 228. Alparius, 323. Beatus, 228. Hildericus, 548. Itto, Lupus, 323. Romanus, 225.
Caſineaſe, ſeu Mons-Caſinus, caput Ordinis, *Mont' Caſſin*, in Italia, 245. 262. 301. 325. 326. 522. 578. 582. 617. 624. 607. Ibi capitulum generale, 22. Muris & turribus a S. Bertario munitum, 54. Monachorum cum Vincentianis amica colloquia, 124. 228. Villæ a Sarracenis direptæ, 224. Ludovicus II. imperator ſacrum montem adit, *ibid.* Ibi ſepultus S. Athanaſius epiſc. Neapolit. 225. Illic ab Hadriano II. communio data Lotharii regi, 244. 245. A Sarracenis incenſum, 242. Monachi Teanum ſe recipiunt, *ibid. Vide*, Teanum. Capuam tranſlati, 326. *Vide*, Capuanum. Monaſterium inſtaurari cœptum, 298. Marini papæ pro eo privilegium, 437. 438. Monachi ad ſua redeunt, 447. Monaſt. ab Aligerno abſolutum, 466. Monaſt. Terracinenſe ei reſtituitur, 491. Illic quanta reverentia & caritate exceptus S. Nilus junior, 615. Abbates, Adelpertus, 193. Aligernus, 466. Angelasius, 232. Baldainus, 437. Baſſacius, 21. 5. Bertarius, 54. Johannes, 325. Leo, 297. Majelpotus, 458. Ragemprandus, 269.
Caſinenſe ioferius, 233. 325. 232.
Caſtanierenſe S. Martini, in regno Legionenſi, 426. Abbates, Adſeruerus, Johannes, Martinus, *ibid.*
Caſtellum, *Keſſel*, ad Moſellam, 610.
Caſtellum-Carnonis, virg. *Chaſtel-Chalon*, in Burgundia, 630.
S. Caſtoſia apud Conſluentes, 78.
Caſtrenſe S. Benedicti, nunc epiſcopalis ſedes *S. Benoiſt de Caſtres*, 510. Illuc tranſlatum S. Vincentii mart. corpus, 42. 43. Quod alio delatum & relatum, 42. Abbates, Adalbertus, 202. Berno, 42. Gillebertus, ſeu Gilibertus, 42. Salomon, 42.
S. Caſtuli. *Vide*, Moſpurgenſe.
Catalaunenſe S. Memmii, *S. Menge de Chalons ſur Marne*, 139.
Caviſienſe S. Taurini, *Cheviſes*, decanatus Cluniaci in pago Matiſconenſi, 416.
Caunenſe S. Petri, *Caunes* in ſeptimania, 22. 179. 274. 346. 510. 598. Abbates, 370. Daniel, 346. Egiga, ſeu Egikanes, Gondifalvius, 22. Hildericus, 274. Robertus, 402.
Caziacenſe S. Petri, *Chezy*, in diœceſi Sueſſionica, 56. Pro eo diploma Caroli Calvi, 610.
Cella-alba. *Vide*, S. Blaſii.
Cella-Bobini, *Vide*, Trecenſe S. Petri.
Cella-Meduſi, in pago Auſcienſi, 292. 298.
Cella-nova S. Salvatoris, in Hiſpania, 394. 544.

544. 590. 600. Abbates, Pranquilla, 544. Momilanus, 600. S. Rudefindus conditor, 590.
Cella-nova, *Vide*, Arremarenſe.
Cella Solitariorum. *Vide*, Einſidlenſe.
Cellenſe S. Ghiſleni, *S. Ghuillain*, in diœceſi Cameracenſi, 593. S. Ghiſleni corpus inventum, 556.
Cellenſe S. Petri, *Vide*, Trecenſe.
Celſinianenſe, ſeu Celſinienſe SS. Trinitatis, & S. Mariæ, & S. Johannis-Evangeliſtæ, *Souſillanges*, apud Arvernos, 328. 350. 362. 363. 456. 532. 572. Agapiti papæ pro eo epiſtola, 479.
Centulenſe S. Richarii, *S. Riquier* in diœceſi Ambian. 43. 69. 72. 102. 122. 220. 237. 250. 269. 282. 286. 387. 397. Illo ſe recipit S. Paſchaſius-Radbertus, 13. 14. S. Richarii corpus loco motum, 69. Ludovici Balbi diploma, 131. Hujus loci monachus cæſus, *ibid.* Reliquiæ illic conceſſæ, 282. 531. Inſtauratio, 317. S. Richarii corpus Sithiu tranſlatum, 474. Hujus loci abbates comites, 72. Abbates, Carolomannus, 150. Falchericus, 588. Gerbertus, 326. Girardus, 226. Guelfo, ſeu Welfo, 102. Hedenolfus, 226.
Belgaudus, 22. Herebertus, Hugo, 226. An Hugo Capetus, 588. Ingelardus, *ibid.* Ludovicus, 43. Rodulfus, 70.
Cerretenſe S. Michaelis, in Italia, 2295
Ceſarignenſe SS. Tiberii &c. *S. Tibori*, in Septimania, 535. 510. Ibi habita ſynodus, 505. Abbates, Bonefindus, Rodoaldus, 535.
Chableienſis ſen Capleienſis cella S. Lupi, *Chably* in pago Tornodorenſi, 536. 539. 580. 634.
Chateſcenſe in Anglia, 528. 593. Abbas, Ordbyrhius, 528.
Chiemenſe S. Salvatoris, virorum, 259. 538.
Chiemenſe, virg. in diœceſi Saltzburgenſi, 259. 275.
S. Chlodulfi, *Vide*, Laium.
Cremifanenſe S. Salvatoris, *Chremsmunſter*, in diœceſi Patavienſi, 294. 249. 270. 595. Vaſtatum, 306. Abbates Purchardus, 249. Snelpero, 270.
S. Chriſtinæ in ducatu Mediolanenſi, 207. 262. Abbates, Giſulfus, 207. Rodulfus, 262.
S. Chriſtophori ad Ceræ ripam, 474.
S. Chriſtophori. *Vide*, Cordubenſe, Laudunenſe.
Cinenſe S. Salvatoris, in Gallicia, 310.
Cinglenſe S. Mariæ, virg. in Italia, 262. 263. 298. Caputam tranſlatum, 437. 438. Abbatiſſæ, Gaitrudis, Radelchiſa, 262.
Ciſonienſe S. Calliſti, *Ciſoin*, Canonicorum regular. in diœceſi Tornacenſi, 278. 267.
Claromontenſe S. Illidii, *Vide*, Arvernenſe.
Claſſenſe S. Apollinaris, prope Ravennam, 406. Per S. Mayolum reformatum, 573. Illo ſe recipit S. Romualdus, 584. Abbates Dominicus, 488. Honeſtus, 573.
S. Claudii. *Vide*, Condatenſe.
S. Clementis in pago Roſſilionenſi, 7. Præpoſitus ſeu abbas, Sintremondus conditor, *ibid.*
S. Clementis cella in pago Gerundenſi, 279.
S. Clementis. *Vide*, Auriliacenſe, Caſaurienſe, Taurinenſe.
S. Clementis epiſc. *Vide*, Mettenſe.
Clingenſe, ſeu Plidinſeldenſe, *Clingen-munſter*, in diœceſi Spirenſi, 8. Abbas, Pleido, *ibid.*
Cluniacenſe SS. Petri, & Pauli, *Cluny*, in pago Matiſconenſi, 80. 331. 360. 367. 375. 376. 402. 426. 427. 429. 430. 435. 441. 452. 458. 463. 478. 526. 536. 537. 542. 574. 581. 603. 604. Ejus primordia, 264. 330. 331. Ejus initia Bernoni tribuenda, 362. Progreſſus & incrementa S. Odoni, 361. Cluniacenſium ritus & diſciplina, *ibid.* 361. Eis data facultas alienos recipiendi monachos, 375. Cluniaco privilegium conceſſum, 424. Ibi ſit monachus Geraldus archiepiſcopus, 433. Illic Donati & donatæ, 456. Canonica ei data Cabilone, 614. Ei attributa Silviniaci cella, 341. Valentiola a patre S. Mayoli data, 456. Oydellis villæ donatio, 488. Nantuæ conceſſio, 511. Quædam monaſteria ei unita, vel ſubjecta, Celſinianenſe, 363. Giniacenſe, 365. Romanum monaſterium, 379. An ei ſubjectum Romanum S. Pauli, 402. *Vide*, S. Odo. Abbates, V. Aymardus, 426. B. Berno, 322. S. Mayolus, 458. S. Odo, 361.
Cluſinum S. Michaelis apud Taurinos, 540. 547. Abbates, Advertus ſeu Arveus, 541. S. Benedictus, *ibid.*
Colonenſe in pago Alnenſi, 244.
Colonienſe S. Cæciliæ. *Vide*, Aſindenſe.
Colonienſe S. Mariæ, virg. Novum-dictum, 542.
Abbatiſſa Wolvereda, *ibid.*
Colonienſe S. Martini, 586. Abbates, B. Eliæ, Kilianus, Mimborinus, *ibid.*
Colonienſe S. Pantaleonis, 494. 547. 576. S. Maurini corpus inventum, 542. Ibi ſepultus S. Bruno conditor, 533. Abbas Chriſtianus, 495.
Colticenſe, *Coucher*, prioratus in Burgundia, 367.
Coludenſis ſen Coſdingamhenſe virg. in Anglia, virginum admirandum factum pro pudicitia ſervanda, 557. Abbatiſſa, Ebba *ibid.*
S. Columbæ, *Vide*, Nazarenſe, Senonenſe.
Comenſe S. Abundii, in Italia, 191.
Comodoliacenſe S. Juniani, *S. Junien*, apud Lemovices, 588.
Compendienſe S. Mariæ & SS. Cornelii & Cypriani, *S. Corneille de Compiegne*, 187. 189. 329. 330. 331. 338. 380. 395. Caroli Calvi primigeniæ litteræ referuntur, 632. 633. Illic ſepulrus Ludovicus Balbus, 205.
Compoſtellana, 302.
Compoſtellanum ſancti Martini, Pinarium dictum, 123. 303. 310. 318. 323. Abbates, Adulfus, 303. Guttus, 318. Leovigildus, 303.
Compoſtellanum S. Petri Ante-altare, 123. 302. 347.
Conaldum, ſeu Cunaldum, *Conau*, ſeu *Cunault*, priorat. in 2810 Andecavenſi, 562
Conchenſe S. Salvatoris & S. Fidis, *Conques*, apud Ruthenos, 21. 41. 470. 510. Monachi Pigiacenſium jugum excutiunt, 332. An abbates erant ii qui & Figiacenſes? 57. Abbates, Blandinus, 41. Hugo, 332.
Condatenſe ſeu Jurenſe, *Mont-Jura*, ſen S. Eugendi, *S. Oyan*, vel S. Claudii, *S. Claude*, 252. 302. 300. 301. 630. Ei aſſerta cella Lauconnenſis, 88. Velaenſis eccleſia ei ab Adone confirmata, 232. Abbas, Richertus, 88.
Condatum S. Matiæ, virg. in Hannonia, 286. 619.
Condedenſis cella S. Remigii in comitatu Lingonenſi, 515.
Confugienſe, ſeu Caſſelenſe, virgin. in Haſſia, 550.
Corbeienſe S. Petri, *Corbie*, in diœceſi Ambianenſi, 27. 30. 34. 40. 82. 108. 220. 228. 230. 269. 279. 308. 326. 307. 344. 442. 449. 498. 502. 562. Corbeia-aurea vocitata, 325. Ejus laudes, 208. Turbæ S. Paſchaſio abba-

ne, 53. Benedicti III. privilegium, 40. A Nicolao I. confirmatum, 96. A Normannis clades, 69. Altera, 212. Huſtiæ eccleſiæ exſtructa, 171. Officia claustralia, & homines ligii, 237. Caroli Simplicis diploma, 293. Cudendæ monetæ privilegium, 313. Illuc translatum corpus S. Gentiani, 257. Et corpus ſancti Præcordii, 379. Abbates, S. Adalardus, 208. Angilbertus, 69. Berengarius, 179. Bodo, 323. Franco, 257. Guntarius, 180. Helio, 257. Heriboldus, 440. Herradus ſeu Everardus, 315. Hildebertus, 179. Odo poſtea epiſc. Belloveci, 13. S. Peſchaſius-Radbertus, 22. Ratoldus, 442. Teaſulfus, 69. Wala, 23. Wolbertus, 179.

Corbeia-nova SS. Stephani & Viti, *Corvei*, in Saxonia, 185. 208. 256. 267. 282. 276. 449. 450. 486. 500. 512. 579. 599. 422. 433. 462. 495. 494. 514. 524. 557. 545. 574. 590. Ludovici regia præceptum pro ea, 30. Illo S. Lutradis reliquiæ tranſlatæ, 195. Immunitas aſſerta in ſynodo Moguntina, 259. Decretum refertur, 639. Ibi ſit monachus S. Rembertus, 102. Alii monachi illuſtres, 30. 217. 259. 314. 325. Per eos Sclavi & Roni ad fidem converſi, 276. 333. Abbates, Adalgarius, 30. Avo, 276. Bovo ſive Puppo, 182. Bovo junior, 386. Bovo III. 422. Folcmarus, ſeu Volkmarus, 325. Gerſmus, 462. Gothelcalcus, 276. Liudolfus, 542. &c. Tancmarus, 276. Warinus, 30. Wilboldus, 31.

Corbiniacum apud Æduos, S. Petri, tum S. Leonardi, *Corbigny*, 269. 488. Ejus fundatio, 102. Decanus, Wilfridus, *ibid.*

Corbonacum S. Marculi, *S. Marcou de Corbeni*, priorat. in pago Laudunenſi, 281. 299. 300. 304. S. Remigio datur, 552.

Corbionenſe S. Launomari, *S. Lomer-le Moutier*, in diœceſi Carnutenſi, 80. S. Launomeri variæ tranſlationes & miracula, 162. 164. Monachi Magenciaci conſtituunt, 317. Abbates, Frodoinus, 80. Garno, 163. Herricus, 21. Simon ſeu Saimo, 164.

Cordubenſis, 8.

Cordubenſe S. Aciſcli, *ibid.*

Cordubenſe S. Chriſtophori, 20.

Cordunenſis in Italia, 561.

Cormaricenum S. Pauli, *Cormeri*, in pago Turonico, 96. 28. 51. 84. 91. 136. 269. 302. 580. Ei datum hoſpitale Duodecim-pontium, 218. Monachorum ons cum Villæ-Lupenſibus ſocietas, 5. 76. Sejunctio, 136. Abbates, Arnaldus intruſus, *ibid.* Ivo, 269. Odacer, ſeu Audacer, 4. Wido, epiſc. Podii, 336.

Corneliacenſe S. Juliani, 310.

S. Cornelii. *Vide*, Indenſe.

SS. Cornelii & Cypriani. *Vide*, Buchaugienſe, Compendienſe.

Coronata S. Georgii, in diœceſi Mediolanenſi, 291.

Corticellenſe S. Mariæ, in Gallicia, 401. 518. Abbas, Ranualdus, *ibid.*

Coſentianum S. Mariæ, virg. 457.

Coſſa cella S. Remigii in diœceſi Moguntina, 482. 532.

SS. Coſmæ & Damiani. *Vide*, Covartuvienſe, Legionenſis, Romanum, Sublacenſe.

Covartuvienſe SS. Coſmæ & Damiani, antea monachorum, tum virg. in Hiſpania, 602. Abbatiſſæ, Sancia, Urraca, *ibid.*

Coxanenſe ſancti Germani epiſc. Autiſiodor. tum S. Michaelis, *S. Michel de Cuſan*, in diœceſi Helenenſi, 293. 469. 473. 480. 500. 518. 542. 584. Everio Exaltenſi conditur, 194. Baſilicæ dedicatio, 484. Illo ſe recipiunt S. Romualdus & Petrus Urſeolus, 602. Abbates, Gondefredus, 472. Pontius, 500. Protaſius, 204. Warinus, ſeu Guarinus, 582.

Crallenſe, ſeu Orbionenſe, S. Mariæ, *la Graſſe*, in Septimania, 252. 258. 272. 282. 294. 510. 553. 480. 510. 542. 598. 611. 612. Præceptum Caroli-Calvi, 44. Refertur, 622. Aliud, 182. Item refertur, 612. Agapiti papæ privilegium, 478. Suniarii comitis donatio, 472. Abbates, Adalainus, 218. Bernardus, Donatus, 472. Durandus, 279. Suniarius, Suniſredus, 151. Witiza, 294.

Crecenſe in Anglia, 277. Abbas, Geve, *ibid.*

SS. Criſpini & Criſpiniani, *Vide*, Sueſſionenſe.

Criſpinienſe, *Croſpin*, in Belgio, 610.

S. Crucis apud Pirmanos in Italia, 241.

S. Crucis. *Vide*, Burdegalenſe, Meldenſe, Pariſienſe, Pictevenſe, Tarviſienſis.

Cudatenſe, *Cruas*, in comitatu Vivarienſi, 206. Monaſterii viſitatio, 559. Abbates, Abraham, *ibid.* Amicus, *ibid.* Roſtagnus epiſc. Arelat. 508.

Culandenſe S. Bartholomæi, *Croyland*, in Anglia, 26. 68. 91. 126. 255. 299. 590. 593. Everſum a Normannis, & monachi cæſi, 255. Cæſarum corpora reperta, *ibid.* 256. Inſtauratur, 461. Privilegia confirmata, 543. Monaſterii qualis diſciplina, *ibid.* Abbates, Egelrici duo, 461. Godricus, 256. Theodorus, 216. Turketulus, 461. Swardus, 468.

Crux S. Audoeni, ſive S. Leutfredi. *Vide*, Madiacenſe.

Cuciacenſis, virg. *Couſſac*, in comitatu Arvernenſi, 239. 241. 619.

S. Cucufatis in Catalauiæ pago Waldenſi, *S. Cugat de Vallez*, 400.

Culdini monaſterium, *Colmoutier*, 630.

Cuteclarenſe S. Mariæ in Hiſpanis, 20. 27. Abbas, Prugellus, 20.

Cuviniam, *Couvin*, cella in pago Lomacenſi, 368.

S. Cypriani. *Vide*, Pictavenſe.

S. Cyriaci, *Vide*, Wormatienſe.

D

DEdentium, virg. 61.

Deenſis, *Dee ou Grand-lieu*, in diœceſi Namnetenſi, 34. 36.

S. Deodati, *S. Dié*, in Voſago, 412. 475. 619.

Derthonenſis S. Martiani, 467. 468. Abbas, Gezo, 467.

Dervenſe SS. Petri & Pauli, *Moutier-en-Der*, in diœceſi Catalaunenſi, 32. 174. 202. 366. 367. Duo præcepta Caroli Calvi, 35. Referuntur, 619. Monachorum religio, 270. Hanc brevi ſecuta diſſolutio ingena, *ibid.* Monachi ob Hungaros fugitivi, 538. Ad ſua redeunt, 548. Reformantur, 598. Eis reſtitutio facta, 533. Heriberti comitis donatio, 612. Ejus charta refertur, 667. Alia Lotharii illam confirmantis, 668. Abbates, Adalricus, 281. Alardus, 270. Albericus, 558. Adſo, 533. Benzo, 570. Hunfredus, 42. Pardulus, epiſc. Laudun, 55. Wifaudus, 52.

Dervenſe. *Vide*, Arremarenſis.

Defertinenſe S. Martini, *Defontis*, in diœceſi Carienſi, 505. Abbas, Victor, *ibid.*

S. Dewi. *Vide*, Menevenſis.

Diacus, cella in pago Tornodorenſi, 548.

S. Dicini, *Vide* Aſturicenſe.

Dio-

Dionantium S. Mariæ, *Dinant*, 630.
S. Dionysii in Francia, *S. Denys en France*, 2. 22. 24. 32. 55. 60. 70. 84. 128. 337. 343. 344. 353. 358. 382. 470. 471. 474. 484. 489. 491. 492. 496. 498. 503. 505. 555. 563. 578. 637. 642. 686. 705. 713. 720. 722. S. Petri dictum, 32. Pro eo præceptum Caroli Calvi, 35. S. Dionysii corpus Novientum ad Sequanam delatum, 72. Ad superiorem curtem, 282. Remos. 338. 347. Ratisponam non fuit translatum, *ibid.* 348. 365. 513. 622. Illic exaratus insignis codex Sacramentorum, 72. Synodi Suessionensis litteræ, 87. Præceptum Caroli Calvi, pro partitione bonorum, 92. Monasterium a Normannis direptum, sed non impune, 112. Abbatia a Carolo Calvo retenta & dicata, 136. Qui ei nundinas Cormeliarum tribuit, 141. & Riogilum, 158. Ejus cellæ in Alamannia confirmatæ, 177. Odonis regis donatio, 272. Diploma Caroli Simplicis, 280. Lebrahæ abbatis monachis asserta, 296. Pistiacur sicur restitutus, 209. Et Latiniacum Siccum, 330. Ibi monachum induit S. Gerardus Bronienſis, 333. Cui S. Eugenii pars reliquiarum cum duodecim monachis concessa, 358. Brimevallis restitutio, 353. Reges & proceres illic humati, Carolomannus II. rex Franciæ, 229. Carolus Calvus, 270. Carolus filius Calvi in cunis mortuus, 387. Ermentrudis regina uxor Caroli Calvi, 397. Hugo Magnus, pater Hugonis Capeti, 401. Ludovicus III. 430. Odo rex, 480. Robertus rex, 548. Abbates, Ebolos, 247. Gauzlinus, 498. Gauzlinus II. 555. Hugo Magnus, 595. Hugo Capetus, 602. Ludovicus, 24. Robertus comes Parisiensis tum rex, 763. Robertus II. 608.
S. Dionysii, *Vide*, Aggerense, Quindelinburgense, Vsbrense.
Divæus cella in pago Dunensi, 80.
Divionense S. Benigni, S. *Benigne de Dijon*, 71. 144. 186. 193. 197. 218. 291. 294. 317. 353. 356. 357. 366. 404. 441. 464. 512. Instauratum, 155. Monachis partitio assignata, 146. Conversorum donationes, 191. Monachis data abbatia S. Johannis, 304. Eligendi abbatis facultas restituta, 366. Instrumentum hac de re refertur, 512. Abbates, Albericus, 166. Aridius, 464. Bertilo, 131. Fulbertus, 317. Fulcherius, 366. Godefridus, 186. Godradus, 317. Gozuinus, 353. Hildebrandus, 186. Ingo, *ibid.* Lanterius, 291. Manasses, 511. Paulo, 335. Staro, 134. Servus, 335. Walo, 188.
Divionense S. Johannis, 304. 316. Abbas Fulbertus, 304.
Dolense S. Mariæ & SS. Petri & Pauli, *Dole*, nunc Burgi-dolense, *Bourg. Dieu*, apud Bituriges, 331. 332. 333. 360. 392. 405. 428. S. Berno, 331. S. Odo, 360. An alter, Odo, 428.
Doncheriscense cella S. Medardi ad Mosam, 141.
Dononense, in Hannonia, 593.
Doverense, *Dovre*, apud Bituriges, 122. Virzionem translatum, 196. Abbas, Raimundus, *ibid.*
Dreiense, virg. prope Dervum, *Droyes*, 553.
Duellium, *Dwiel*, in Suevia, 221. Abbates, Waldfredus, seu Wlfridus, *ibid.* Watzemannus, 376.
Duodecim-pontes, cella monasterii Cormariceni, 118.
Durense, an Duserense, 310.
Duserense S. Mariæ & S. Petri, *Dunzere*, in *Tom. III.* comitatu Arausico, ecclesiæ Vivariensi unitur, 7. Eit cella Trenorchii, 239.

E

Ebecstorsense, virg. in Saxonia, 811.
Ebeheftrense, virg. in Anglia, 337.
Ebersheimense. *Vide*, Novientense.
Ebobiense. *Vide*, Bobiense.
Eboriacense S. Mariæ, seu Paræ-monasterium, *Faremoutier*, virg. in Briegio, 26. 40. 283. 298. 396. 604. Abbatissa, Bertrada, 382.
Ebrulense S. Leodegarii, *Ebreuil*, in diœcesi Claromontensi, 533.
S. Ebrulfi. *Vide*, Uticense.
Ecolismense S. Eparchii, *S. Cybard d'Angoulesme*, 202. 453. Abbas, Mrinardus, *ibid.*
Egmondense S. Adalberti, in Hollandia, 323. 314. 601.
Eikense, virg. in diœcesi Leodicensi, 293. 548. 630.
Einsidlense S. Mariæ & S. Mauricii, *Notre Dame des Ermites*, seu Meginradi-cella, Cella Solitariorum, Eremitarum monasterium, apud Helvetos, 85. 359. 388. 447. 465. 492. 502. 503. 508. 520. 572. Illic fit monachus S. Wolfgangus, 533. 534. Usuagiæ donatio, *ibid.* Abbates, Evrardus, 465. Gregorius, 508. Thietlandus, 502.
Elewangense, in diœcesi Augustana, 271. Abbates, Hatto episc. Mogunt. 316. Milo, 511. Srlomon episc. Constantiæ, 565.
Eliense S. Mariæ & S. Petri, in Anglia, 564. 592. 615. A Danis destructum, & sanctimoniales trucidatæ, 537. Restitutum traditur monachis, 538. Abbates, Brithnodus, *ibid.* Elfinus, 615.
S. Eligii, *Vide*, Noviomense,
Elisiense S. Petri, apud Hispanos, 318. Abbates, Adjuvandus, Armulfus, *ibid.*
Elnonense S. Amandi, *S. Amand*, in Belgio, 44. 138. 150. 164. 223. 260. 282. 343. 356. 404. 537. Illic sepulti Pippinus & Drogo filii Caroli Calvi, 134. Monasterii conspectus æri incisus, 537. inter & 538. Abbates Adalardus, 114. Altsidus, *ibid.* Carolomannus, 138. Gauzlinus, 150. Gemulfus, 536. Gislebertus II. Hildericus, 44. Leodricus, 137. Nicolaus a Bosco, *ibid.* Robertus, 282. Rotgerus comes, 356. Wericus, 404.
Eltencase seu Altenense S. Viti, virg. prope Embricam urbem Batavorum, 562. Abbatissa, Liutgarda, *ibid.*
Embricense, 335.
SS. Emeterii & Geneſii, in pago Gerundensi, 84. Abbates, Deodatus, Theodosius, *ibid.*
S. Emmerammi. *Vide*, Ratisponense.
S. Enimiæ cella, 478.
Enziacensis cella in diœcesi Æduensi, 208. 216. 374. Præpositos, S. Hugo, 208.
S. Eparchii. *Vide*, Ecolismense.
Epternacense, *Echternach*, in agro Trevirensi, 113. 269. 276. 380. 563. 620. Monachi fiunt canonici, 77. Monachi restituti, 566. Abbates, Adalardus, 77. Raveogerus, 566.
S. Erasmi prope Formias, in Italia, 378. Abbas, Marinus, *ibid.*
Eremitarum monasterium. *Vide*, Einsidlense.
Ereisheimense, virg. in Alsatia, 14. 275. 619. Abbatissa, Rotvudis, 275.
Esnedense. *Vide*, Asnedense.
Essendiense, 562.
S. Eucharii. *Vide*, Trevirense.

Eveshamense apud Mercios, 423. Abbates, Egwinus, *ibid.* Ofwardus, 143. Wilfardus, 162. Wilfius, 236.
S. Eugendi, *Vide*, Condatescense.
S. Eugenii. *Vide*, Bronicnse, Viancium.
S. Eufebii. *Vide*, Ravennense.
Exaltatense S. Andreæ in ſuburbio Helenenſi, 57. 144. 160. 161. Cœnobio everſo conditum Conanense, 104. Abbates, Bero, Miro, Protaſius, Witiza, *ibid. Vide* Conanense.
Exilense S. Sebaſtiani, nunc S. Domioici, *S. Domingue de Silos*, in diœceſi Burgenſi, 239. Abbas, Placentius, *ibid.*
S. Exuperii *Vide*, Gembtacense.

F

FAbarienſes S. Mariæ, *Pfeffers*, apud Helvetios, 182. 254. 414. S. Gallo ſubjiciuntur, 283. Priſtina libertas recuperata, 305. Abbates, Engelinus, 487. Hugo, 214. Vitalis, 189.
S. Facundi, *Vide*, Saguntense.
SS. Facundi & Primitivi, in Hiſpania, 229.
Faræ-monaſterium, *Vide*, Eboriacense.
S. Faronis. *Vide*, Meldense.
Farfenſe, ſeu Acutianum, S. Mariæ, *Farfa* in Italia, 57. 123. 167. 212. 298. 430. 463. 561. 564. A Saracenis direptum, 251. Cellæ ei ſubjectæ, 400. Monaſterii infelix ſtatus, 409. 414. 482. Abbates, Adam, 414. Anſelmus, 218. Campo inteſtas, 400. Dagibertus, 462. Hildeprandus intruſus, 400. Hildericus, 47. Ingoaldus II. 212. Johannes, 37. Johannes II. 339. Norbertus, 250. Feſto, 13. Petrus, 251. Raifredus intruſus, 377. Rimo, 339. Sarilo, 564. Spento, 212. Teuto, 229. Vitalis, 212.
Faucenſe S. Magni, in diœceſi Auguſtana, 166. 337. 314. Abbas, Giſelo, 337.
Faverniacum S. Mariæ, *Faverney*, in pago Veſoriomenſi, 405. 620.
S. Felicis. *Vide*, Aucenſe, Fronianum, Guixalenſe, Vicentinum.
S. Felicis epiſc. *Vide*, Mettenſe.
Ferrariense S. Bartholomæi, in Italia, 50.
Ferrariense S. Mariæ, in Gallicia, 310.
Ferrariense S. Petri, ſeu Bethlehem. *Ferrieres* in diœceſi Senonenſi, 4. 26. 28. 40. 42. 60. 62. 74. 78. 88. 104. 380. 604. Monachi in pagum Trecenſem ſe recipiunt, 83. Illic coronati Ludovicus & Carolomannus, 206. Abbates, Albuſtus, 578. Lupus, 22. Nortranous, 304. Wido epiſc. Podii, 336.
S. Feruccii. *Vide*, Bludenſtatenſe.
S. Fidis. *Vide*, Conchense.
Figiacenſe S. Salvatoris, *Figeac*, apud Cadurcos, 57. 510. 528. 580. Secunda ſedes diœceſis Cadurcenſis, 22. Ejus jugum excutiunt Conchenſes, 333. Abbates, Adacius, 580. Adalaidus, 333. Aigmarus, 22. Callio, 329. Geraldus, 580. Girardus, Radolfus, 57.
S. Filiberti de Cellario, olim Mons-clerus, in pago Namnetico, 7. Nunc cella Trenorchii, *ibid.*
S. Filiberti. *Vide*, Trenorchium.
Flaviacenſe S. Geremari, *S. Germer de Flay*, in diœceſi Bellovacenſi, 214. A Normannis incenſum, 22. 62. Abbas, Hincmarus epiſc. Remorum, 92.
S. Flavini cella in parochia Lingonenſi, 197.
Flaviniacenſe S. Petri, *Flavigny*, in diœceſi Æduenſi, 26. 78. 272. 338. 366. 367. 441. 488. Illo tranſlatum corpus S. Reginæ mart. 502. Corbiniaco dat originem, *ibid.* Baſilicæ dedicatio per papam, 198. Ejus ſubjectio interdicta epiſc. Æduenſi, 280. Abbatum Æduenſes epiſcopi, 338. Amedeus, 388. Egilſco Hegil, 78. Pulcherius, 366. Gauſatus proabbas, 338. Heldricus, 488. Wifardus, 178.
Flaviniacum, cella S. Vitoni, in pago Tullenſi, 505.
SS. Floræ & Lucillæ, *Vide*, Aretinense.
S. Florentii mart. in pago Santonico, 244.
S. Florentii. *Vide*, Glodinense, Salmurense.
SS. Florentini & Hilarii, *Vide*, Bona-Vallis, Saxiacense.
Floriacenſe, S. Mariæ & S. Petri, ſeu S. Benedicti ad Ligerim, *Fleury*, vel, *S. Benoiſt ſur Loire*, in diœceſi Aurelian. 29. 535. 491. 512. 252. 281. 285. 307. 308. 309. 397. 404. 405. 431. 439. 442. 496. 501. 522. 529. 530. 536. 560. 570. 584. 594. 597. 599. 603. 608. 611. Quaſi caput ac primas omnium cœnobiorum, 408. S. Benedicti corpus elatum, 30. Monachi quidam pii, *ibid.* Privilegium aſſertum, 71. Monaſterium a Normannis incenſum, 517. Ejus loci cella Caput-cervium, *ibid.* Ei Patriciacus villa data, 183. Ope S. Benedicti Normanni devicti, 202. Illationis hiſtoria, *ibid.* & *599.* Privilegium a Johanne VIII. concedium, 599. S. Benedicti appariciones, *ibid.* Patriciacus reſtituitur, 234. Aſſeritur Diacus, 548. Normanni e S. Benedicto fugati, 329. Kolloniis erga eum reverentia, 310. 313. Reformatio per S. Odonem, 372. Leonis VII. diplomata, 408. Unum refertur, 616. Donatio Eliferni, 234. Charta refertur, 619. Monachorum ſocietas cum S. Martiali & Salemniaco, 427. Inde Angli regularis vitæ accuratam normam accipiunt, 434. 449. 545. Hinc educta Colonia in monaſt. S. Petri Carnut. 468. In Salmurenſe, 470. In Laudunenſe S. Vincentii, 516. Illuc ſecedit Mabbo epiſc. cum S. Pauli epiſc. corpore, 467. Illic monachus S. Oſwaldus, 504. Incendium duplex, 588. Crux S. Benedicto data, 598. Abbates, Amalbertus, 608. Archembaldus, 430. Bernardus, 22. Girbertus, 251. Lambertus, 309. Malo, 427. S. Odo, 252. Richardus, 522. Radolfus epiſc. Beturic. 72. Theotbertus, 184. Wifoldus, 488.
Floriacenſe in pago Vilcaſſino abbas, Rimbertus, 45.
Folcaſtuenſe, virg. in Anglia, 363.
Fontanellenſe SS. Petri & Pauli, nunc S. Wandregiſili, *S. Wandrille*, in diœceſi Rotomagenſi, 140. A Normannis incenſum, 22. 22. Monachis portio aſſignata, 24. Hac de re Caroli Calvi diploma, 618. SS. Wandregiſili & Anſberti corpora varia in loca deportata, 65. Carnutas illata, 277. Tranſlata Blandinium, 440. Hujus loci chronographus Cheſneſianus, 165. Monaſt. inſtauratur, 510. Abbates, Ludovicus, 22. Mainardus, 320.
Fontanetum apud Bellovacos, 214.
Pontenſe S. Mariæ apud Cadurcos, 330.
Foreſtenſe S. Petri, in Italia, 378. Abbas S. Cliaus, *ibid.*
Foſſatenſe S. Petri, tum S. Mauri, *S. Maur des Foſſez*, in agro Pariſiaco, 41. 57. 82. 83. 171. 296. 356. Illuc tranſlatum corpus S. Mauri, 118. Ei prebenda conceſſa in eccleſia Pariſienſi, *ibid.* S. Maurum veneratur Carolus Calvus, 143. Ejuſdem Sancti tranſlatio Saxiacum, 205. Caroli Craſſi diploma integrum, 237. Caroli Simplicis præceptum,

345. Monachi ad ſua cum corpore S. Mauri redeunt, 348. Abbates, Athelneus, 356. Ainardus, ſeu Einardus, 41. Burchardus comes, 206. Godefredus, 59. Grimoldus, 237. Odo, 238. Romaldus, 341.
Poſſenſe S. Foillani, *Foſſe*, in Belgio, 305, 368. 630.
S. Francoeni apud Nivernos, 240.
Freckenhoſtenſe, virg. in Weſtphalia, 81. Abbatiſſa, S. Thiatildis, *ibid.*
Fronianum S. Felicis in Hiſpania, 9. Abbas, Salvatus, *ibid.*
Fuldenſe S. Bonifacii, *Fulde*, in diœceſi Mogontina, 5. 20. 32. 48. 49. 220. 148. 267. 278. 332. 353. 344. 350. 355. 356. 333. 337. 354. 387. 422. 485. 494. 560. 550. 595. Seminarium epiſcoporum Mogunt. 410. Baſilica eremata, 407. Novæ dedicatio, 460. Abbates, Hadamarus, 407. Haico, 552. Hatto Bonoſus dictus, 335. Hatto epiſc. Moguntiæ, 494. Helmſtidus, 275. Hildebertus, 552. Hnoggerus, 244. An is eſt Henigerus epiſc. Mogunt. 316. 317. Sigehardus, 148. Thioto, 49. Wernerus, ſuu Weinharius, 549.
S. Furſei. *Vide*, Petronenſe.
S. Fuſcæ, *Vide*, Tarviſienſe.

G

S. Galli, *S. Gal*, in diœceſi Conſtantienſi, 22. 220. 261. 265. 281. 286. 227. 228. 231. 232. 235. 284. 291. 295. 325. 322. 341. 342. 354. 358. 385. 462. 483. 487. 508. 519. 576. 600. 601. S. Othmari corpus tranſlatum, 306. Oratorium dedicatum, 335. Illuc miſſa ab Adone vita S. Deſiderii cum reliquiis, 552. In cloiſtrum ingreſſus Salomoni canonico quo pacto conceſſus, 566. Societates precum, 233. Feſtivum factum, 256. Monachorum religio, 370. Adalberonis epiſc. dona, 306. Illic exceptus rex Conradus, 514. Recluſa S. Wiborada, 330. Studiis dat operam S. Udalricus, *ibid.* Vaſtatio ab Hunnis, 355. Inter fratres conſcriptos rex Ethelſtanus, 371. Et Kero comes, 475. Succedium, 407. Societas cum Augia renovata, 445. Et cum Conrado epiſc. 552. Uni ſoli laico ingreſſus in capitulum permiſſus, 487. Monaſterii viſitatio, 552. 552. 572. Abbates, Anno intruſus, 483. Bergardus, ſeu Peunhardus, 228. Burchardus, 502. Cralo, 433. Engilbertus II. 334. Grimoldus, 25. Hartmotus, 261. Hartmannus, 342. Immo, 601. Salomon, 255. Tietn, 388.
Galliacenſe S. Michaelis in pago Albigenſi, 520, 570. Abbas, Robertus *ibid.*
Gandenſe S. Bavonis, *S. Bavon de Gand*, in Belgio, 481. 505. 558. 592. 622. A Normannis incenſum, 21. Monachi Laudunum ſe recipiunt, *ibid.* 22. 238. Inſtauratur, 415. Abbates, Columbanus, 505. Helias, 238. Hugo, 505. Radulfus, 238. Womerus, 538.
Gandenſe S. Petri in monte Blandinio, *S. Pierre de Gand*, 252. 308. 277. 324. 415. 440. 483. 510. 538. 546. 610. Inſtauratur, 423. Illic SS. Wandregiſili & aliorum corpora tranſlata, 440. Illic exſul degit S. Dunſtanus, 492. Baſilicæ dedicatio, 592. Abbates, Baldinus, 551. S. Gerardus, 423. Robertus, 252. Womarus, 483.
Gandersheimenſe SS. Anaſtaſii & Innocentii, virg. in Saxonia, 20. 221. 258. 360. 433. 547. 564. 571. Abbatiſſæ, Chriſtina, 221. Gerberga I. 20. Gerberga II. 547. Hathmoda, 20. Roſwioda ſeu Rothſwita, Wildigrade, ſeu Wendelgarda, 558.
Gandesheimenſe Novum S. Mariæ, virg. 555.
S. Ganguſi, 620.
S. Gaugerici prope Cameracum, 630.
Gellonenſe, ſeu S. Guilielmi de Deſerto, *S. Guillem du Deſert*, in diœceſi Lodovenſi, 605, Abbas, Gaufredus, *ibid.*
Gemblacenſe, ſeu Gemmelacenſe S. Petri & S. Exſuperii, *Gembloux*, in Brabanto, 451. 452. 527. Ejus initia, 349. Illuc ſepultum corpus Wiberti conditoris, 520. Abbates, Erluinus I. Erluinus II. Heriwardus, Olbertus, 483. An Aledramnus? *ibid.*
Gemeticenſe S. Mariæ, ſeu S. Petri, *Jumieges*, in diœceſi Rotomagenſi, 86. 181. 434. A Normannis incenſum, 12. Monachi an exſi? 52. Inſtauratur, 416. Abbates Anno, *ibid.* Non Enſulfus, 434. Gauzlinus, 86. Martinus, 416. Robertus, Rodericus, Theodericus, 434.
SS. Geminorum. *Vide*, Lingonenſe.
S. Geneſii, virg. in diœceſi Nivernenſi, 241. 638.
S. Genovefæ. *Vide*, Pariſienſe.
S. Genulfi, *Vide*, S. Johannis-Baptiſtæ, Stradenſe.
S. Georgii in Agro Ravennate, 281.
S. Georgii cella in inſula Augienſi, 348.
S. Georgii. *Vide*, Coronata, Pragenſe.
S. Gerardi. *Vide*, Bromenſe.
S. Geremari. *Vide*, Flaviacenſe.
S. Germani epiſc. Autiſiodor. *Vide*, Autiſiodorenſe, Coxanenſe.
S. Germani epiſc. Pariſ. *Vide*, Pariſienſe.
SS. Gervaſii & Protaſii. *Vide*, Mediolanenſe.
Gerrenſe in comitatu Falliarenſi, 261. Abbas, Guadamirus, *ibid.*
Gerundenſe, Abbas, Belaſco, 473.
Geſtiacum S. Petri, *Juſſy*, prioratus in pago Vilcaſſino, 601.
Geyſchenſe S. Mariæ & S. Cyriaci, virg. in Weſtphalia, 462. 482. Abbatiſſa, Wigburga, 462.
S. Ghiſleni. *Vide*, Cellenſe.
Gigniacenſe, S. Petri, *Gigni*, in territorio Lugdunenſi, 322. 360. 355. Monaſterii origo, 552. Formoſi papæ privilegium, 376. Ei Balma data, 208. Abbates, B. Berno conditor, 252. Wido, 361.
SS. Gildardi & Lupi apud Nivernos, 241. 638.
S. Gildaſii in pago Bituticenſi, dictum etiam S. Salvatoris, 332. 428.
S. Gildaſii. *Vide* Ruyenſe.
Girwenſe S. Pauli, *Jarrow*, in Anglia, 157.
Gladbacenſis S. Viti, in diœceſi nunc Colonienſi, 577. 586. Abbas, Sandradus, 577.
Glanderienſe, ſeu Longæ-villenſe, S. Martini, *Longeville*, in diœceſi Metenſi, 276. 277. Diploma Ludovici regis Germaniæ pro eo refertur, 630.
Glandonenſe apud Nivernos, 241.
Glannafolienſe S. Salvatoris, ſeu S. Mauri, *S. Maur ſur Loire*, in diœceſi Andecavenſi, 26. 241. 242. 243. Inde corpus ſancti Mauri in varia loca, tum in monaſt. Poſſat. depoſitum, 80. 100. 238. Abbates, Gauzlinus, 72. Odo, 238. Theodradus, 16.
Glaſtonienſe S. Mariæ, *Glaſtenbury*, in Anglia, 224. 449. Illic inſtitutus & monachus S. Dunſtanus, 394. Qui locum reſtituit, 422. Illo ſuccedit ſanctus Æthelvoldus, *ibid.* Illic humatus Eadmundus rex, 449. Et Eadgarus rex inſtaurator, 503. Abbates, Alfanus, 543. S. Dunſtanus, 422.
Gloceſtrenſe S. Petri, in Anglia, 284.

S. Clo-

S. Glodesindia. *Vide*, Mettense.
Glonnense S. Florentii Veteris, *S. Florent le Vieil*, in pago Andecavensi, 18. 210. 470. Instauratur, 525. Abbates, Hecfridus, 470. Rodulfus, 210.
Godes, cella in pago Vellavensi, 275.
Gordanica valle Ananiæ, 508.
Gorziense S. Petri & S. Gorgonii, *Gorze*, prope Mettas, 398. 422. 439. 448. 465. 481. 493. 512. 529. 578. 594. Illuc ut monachus Wibertus, 550. Illuc sanctus Johannes secedit, 952. Reformatio & viri illustres, 584. *& segg.* Monachorum inopia relevata, 597. Eorum laus, 432. Ablata restituuntur a Leone, 412. Hinc educta colonia in monast. S. Arnulfi Mett. 422. 448. Et in Romanum S. Pauli, *ibid.* Illuc obit Wibertus Gemblacensis, 530. S. Gorgonii passio monachis missa, 605. Abbates, Einnidus seu Agenoldus, 394. Immo, 604. S. Johannes, 577. Odolbertus, 578.
Grandivalense S. Mariæ, *Graufel*, seu *Munster-thal*, in Alsatia, 161. 230. 612. 633. 630. Instauratum, 492.
Grassanum S. Mariæ, postea SS. Victoria & Coronæ, in Monte-Ferrato, 504.
Gravionense, in pago Pictavensi, 118.
S. Gregorii, seu Monasterium in Valle Gregoriana, *Munster-im-Gregorienthal*, in Alsatia, 35. 178. 180. 615. Ei Columbaria data, 203. Abbates, Berchtoldus, seu Perchtoldus, 94. Engilfridus, 178. Godefridus, seu Gothofridus, 212.
Groningense S. Viti, *Closter-Groningen*, in diœcesi Halberstatensi, 392. 577.
S. Guillelmi de Deserto. *Vide*, Gellonense.
Guixalense, seu Jecsalense, S. Felicis in Catalonia, 416. 555. Abbas, Sonarius, 444.
S. Gundulfi cella apud Bituriges, *S. Gondon*, 210. 470.

H

HAdmerheymense virg. in Saxonia, 559.
S. Hadriani in Hispania, in diœcesi Ovetensi, 550.
SS. Hadriani & Nataliæ. *Vide*, Balneatense.
Hamaticense S. Petri, vitg. *Hamoy*, in Belgio, a Normannis destructum, 12.
Hasnoniense, in pago Atrebatensi, 293. Abbatissa, Ermentrudes, *ibid.*
Hasprense, *Hasprez*, in diœcesi Cameracensi, 416. Illuc delatum corpus S. Aicadri, 12.
Hasteriense, *Hastieres*, in diœcesi Leodicensi, 446. Datum S. Glodesindi, *ibid.* Tum Walciodoro, 557.
Helmenstadiense in Saxonia, 482.
Herense, *Nermoutier*, apud Pictones, ei Mesiacum & Bassogilum concessa, 35. Monachi palabundi, 58. Trenorchium obtinet, 274. Monachorum cupiditati ut illusum, 390. 391. Abbates, Axenius, 35. Geilo, 274. Hilboldus, 35.
Heribodesheimense ignotum, 630.
Herisordense, virg. in Saxonia, 30. 236. 242. 248. Illuc translatum sanctæ Pusinnæ corpus, 82. Immunitas asserta in synodo Moguntina, 250. Decretum refertur, 630. Illic educata S. Mathildis regina, 325. Abbatissæ, Addile, Hadewic, Judithe, 30. Mathildis, 325. Tetta, 30.
Herisense. *Vide*, Nova-Herisia.
Hersenbrocense, virg. in Westphalia, 82.
Hersfeldense in Turingia, 176. 200. 358. 563. 574. 595. Basilicæ dedicatio, 8. Hodiernus status miserabilis, *ibid.* Abbates, Brunus, *ibid.* Brunwardus, 141. Burchardus, 358. Drogo, 176. Egilolfus, 496. Ganzbertus, 562. Gillulfus, 549. Gumarius, 520. Hagano, 496. Harderadus, 275. Meginguzus, 358. Thiotardus senior, 293. Thiotardus junior, 358.
Heslingense S. Viti, virg. in Saxonia, 397. 558. Abbatissa, Hatwi, *ibid.*
Hewibach, in diœcesi Augustana, 554.
Hideose. *Vide*, Wimonense-Novum.
S. Hilarii, seu S. Saturnini in territorio Carcassensi, 37. 605. 610. Abbates, Ana, 37. Benedictus, 605.
S. Hilarii. *Vide*, Altinum, Pictavense.
Hildense in Catalonia, 475. Abbas Gomesanus, *ibid.*
S. Hippolyti Ad-Silvam, in comitatu Firmano, 251.
Hirsaugense S. Petri & S. Aurelii, *Hirsauge*, in diœcesi Spirensi, 32. 210. 232. 256. 337. 552. 578. 582. 561. Viri illustres, 537. Abbates, Diethmarus, 578. Gerungus, 232. Harderadus, 255. Liutbertus, 32. Regembodus, 251. Rudolfus, 337. Sigerus, 517.
S. Honorati cella in comitatu Aquensi, 256.
S. Honorati. *Vide*, Lirinense.
Honowiense in Alsatia, 629.
Hornbacense, *Hornbac*, in diœcesi Mettensi, 72. 482. 558. Abbas, Dodo, 72.
Horreense S. Mariæ, virg. *Orren*, prope Treviros, 278. 300. 611. 630.
S. Hucberti. *Vide*, Andaginense.
Humolariense S. Mariæ, *Homblieres*, in pago Viromandensi, olim virg. nunc viror, 440. 526. 535. S. Hunegundis translatio, 450. 452. Illuc introducentur monachi, 433. 436. Johannis XII. diploma, 495. Abbatissa, Berta, 450. Abbas Bernerius, 436.
Hunulcurtense, *Honcourt*, 630.

I

SS. JAcobi apostoli & Wigberti conf. a Mathilde regina condirum, 550.
S. Jacobi. *Vide*, Pennalbense.
S. Januarii. *Vide*, Lucedium, Neapolitanum.
Iciodorense S. Austremonii, *Issure*, in pago Arvernico, 471. 477. Abbates, Bernardus, Girardus, Gisleberta, 471.
Jecsalense. *Vide*, Guixalense.
Jerusalem. *Vide*, Resbacense.
S. Illidii. *Vide*, Arvernense.
Indense S. Cornelii, *Cornelis-munster*, prope Aquisgratum, 222. 422. 445. 586. 619. Abbates, Adalgrinus, 422. Airicus, 445. Erwicus, 586. Igelhardus, 341. Nevelongus, *ibid.*
S. Innocentii. *Vide*, Beneventanum.
Insula-Barbara, *l' Isle Barbe*, prope Lugdunum, 84. 404. Privilegia confirmata, 560. Abbates, Alsiricus, Argericus, Bartholomæus, Gundramnus, Herbertus, 84. Hildebertus, seu Heldebertus, Klodebertusve, 569. Leuboinus, 84.
Interamnense, virg. *Entraunes*, apud Cenomannos, nunc prioratus, 94.
S. Johannis de Rupe in Hispania, 547. Abbas, Virilia, *ibid.*
S. Johannis. *Vide*, Caberense, Divionense, Reomaense.
S. Johannis Baptistæ & S. Genulfi in pago Wastinensi, 21.
S. Johannis-Baptistæ, *Vide*, Alesievense, Angeria-

ceriacenſe, Laudunenſe, Mons-Olivi, Palidenſe, Sorduenſe.
S. Johannis Evangeliſtæ cella apud Pictones, 432.
S. Johannis Evangeliſtæ. *Vide*, Autiſiodorenſe, Celſinianenſe, Parmenſe, Ravennenſe.
Johannes-Pillare, *Jonſchwyl*, apud Helvetos, 296. Abbas, Emezo, *ibid.*
Jotienſe, virg. *Jouarre*, in pago Meldenſi, 205.
S. Iſidori. *Vide*, Legionenſe.
Iſodrenſe, S. Petri, virg. *Iſeure*, prope Molinas Burbonenſium, 239.
Iſtarenſis cella, 536.
S. Judoci, *S. Joſſe*, in diœceſi Ambianenſi, 587. Abbates, Herboldus, Sigebrandus, Widn, *ibid.* Lupus, 40.
S. Juliæ. *Vide*, Erixienſe.
SS. Juliani & Vincentii in pago Biſuldunenſi, 222. Abbas, Rimila, *ibid.*
S. Juliani. *Vide*, Autiſiodorenſe, Pſalmodienſe, Samonenſe, Turonenſe.
Juncellenſe, *Fauceles*, in pago Biterrenſi, 258. 530. Pſalmodienſi unitum, 320. Caroli Simplicis hac de re præceptum, 646. Abbas, Audegarius, 258.
S. Juniani. *Vide*, Comodoliacenſe, Nobiliacenſe.
Jurenſe. *Vide*, Condateſcenſe.
SS. Juſti & Paſtoris in jugis Cordubenſibus, 57.
S. Juſtinæ. *Vide*, Patavinum.
Juſtina ſeu Luſtena ignota abbatia, 630.
Juvinicenſe S. Scholaſticæ, virg. *Juvigny*, in diœceſi Trevir. 171. Abbatiſſæ, Hadvidis, Walburgis, *ibid.*

K

Kemnadenſe in Saxonia, 547.

L

Lium cella S. Chlodulfi in Lutharingia, 478.
S. Landberti. *Vide*, Leodicenſe.
Landvenecenſe S. Winwaloci, *S. Guinolé de Landvenec* in Armorica, 531. Abbas Wrdiſtenus, *ibid.*
Laſcurrenſe, in Bearnia, 614. Abbas, Lopofortis, *ibid.*
Latiniacenſe S. Petri, *S. Pierre de Lagny*, 226.
Laubienſe, *Laubes*, in diœceſi Cameracenſi, 48. 207. 254. 293. 306. 342. 383. 454. 489. 566. 587. 630. Clades ab Hungaris & liberatio, 486. Monachi abnormes Erluinum abbatem Gembiaci male excipiunt, 496. Reformantur, 502. 505. Abbates, Aletrannus, 505. Carolomannus, 253. Fulcuinus, 534. Franco, 207. Harbertus, 48. Hilrwinus, 275. Richarius, 342. Stephanus, 293.
Lauconnenſe, primatus, S. Eugendo aſſeritur, 88.
Laudenſe S. Petri, *S. Pierre de Lodi*, in Italia, 573. Abbas Liutprandus, *ibid.*
Laudunenſe S. Mariæ & S. Joannis-Baptiſtæ, virg. nunc visur. *S. Jean de Laon*, 185. 187. 332. 475. 485. 510.
Laudunenſe S. Chriſtophori, ſeu S. Vincentii, *S. Vincent de Laon*, 51. 122. 238. 332. 415. 506. 616. Secunda ſedes epiſcopatus, 516. Illic monachi reſtituti, *ibid.* Abbates, Belandus ſeu Berlandus Maccalenus, *ibid.*
S. Lannomari. *Vide*, Bleſenſe, Corbionenſe.
Laurentianum in Gallicia, 558.
S. Laurentii in diœceſi Narbonenſi, 222. 346. 508.
S. Laurentii. *Vide*, S. Aniani, Biſuldunenſe, Leudicenſe, Ravennenſe.
Laureshamenſe S. Nazarii, *Lauresheim*, vel *Loreh*, in diœceſi Wormatienſi, 45. 120. 172. 206. 230. 271. 283. 316. 494. 563. Illic ſepultus Ludovicus II. rex Germaniæ, 280. Et Ludovicus III. 228. Privilegium electionis aſſertum, 517. Abbates, Adalbero epiſc. Auguſt. 271. Babo, 271. Bruno dein epiſc. Colon. 494. Eigelbertus, 150. Gerardus, 519. Geibodo ſeu Kebo, 527. Hatto epiſc. Mogunt. 283. Liuthertus, 316. Salemannus, 563. Samuel epiſc. Wormatiæ, 45. Thiodrocus, 120. Waltarius, 279.
S. Lauteni cella in pago Æduenſi, 559.
Lebrahenſe S. Alexandri, *Lebrançon*, in Alſatia, 94. 296.
Ledenſe, *Lier*, in Brabantia, 630.
Legerenſe, ſeu Leigerenſe, S. Salvatoris, *Leyre*, apud Navarræos, 10. 222. 293. Abbas Sanctus-Gentullis, 221.
Leginnenſe SS. Coſmæ & Damiani, in Hiſpania, 326.
Leginnenſe S. Iſidori, 329. 527. Abbates, Obecco, Petrus, 329.
Legionenſe S. Salvatoris, virg. 474.
Lehonenſe S. Maglori, *Lehon*, in Armorica, 56. Inde S. Maglorii reliquiæ Pariſios tranſlatæ, 609. 666. Abbas, Junanus, 609.
Lemovicenſe S. Auguſtini, *S. Auguſtin de Limoges*, 320. A Turpione epiſc. inſtauratum, 301. 392. Abbates, Adacius, Adalbaldus, Gauzbertus, Martinus, Richardus, Rotgerius, *ibid.*
Lemovicenſe S. Martialis, 6. 32. 218. 322. 392. 588. Societas cum Floriaco, 427. Abbates, Abbo, 6. Aimericus, 427. Aimo, 508. Benedictus, 322. Dodo, 6. Fulberti duo, 322. 427. Gunſindus, 322. Stephanus, 322.
Lenenſe S. Martini, 542.
S. Leocadiæ. *Vide*, Cabrerienſe.
S. Leodegarii. *Vide*, Ebrolienſe, Offonis-villa.
Leodicenſe S. Landberti, 162.
Leodicenſe S. Laurentii, 566.
Leodicenſe S. Petri, 445.
S. Leonardi. *Vide*, Corbiniacum.
Lerenſe, in diœceſi Compaſtellana, 240. Abbas, Guntadus, *ibid.*
Leuconaenſe S. Walarici, *S. Valery ſur Somme*, in diœceſi Ambian. 60. 223. 342. S. Walarici corpus Sithin aſportatum, 474.
S. Leutfredi. *Vide*, Madriacenſe.
Lezatenſe S. Petri & S. Antonii, in diœceſi Rivenſi, 419. 537. Illi ſubjectum Patricianum, 465. Abbates, Advertus ſeu Arveus, 542. Almerius ſeu Alenarius, 465. Atafius, 419. Daniel, 465. Odo, 537. Warinus, *ibid.*
Lingonenſe, *Langres*, SS. Geminorum, 67. 239. Abbates, Eutherius, Gotzelinus, *ibid.*
Lirinenſe S. Honorati, *Lerins*, in Provincia, 555. S. Mayolo conceſſoto, 604.
Lindawienſe S. Mariæ, virg. *Lindau*, ad lacum Potamicum, 345. 546. Crematum, 462.
Lindisfarnenſe cathedrale in Anglia, 47. 709. 855. 876. 877. Abbas, Eadredus, 37.
Lomellenſe S. Agathæ, virg. in diœceſi nunc Papienſi, 573.
Longæ-villenſe. *Vide*, Glanderienſe.
Luccenſe ab Allone duce ædificatum, 15.
Lucediuto S. Michaelis & S. Januarii, in diœceſi Vercellenſi, 290.

Lucenſe S. Vincentii, in Novempopulania, 600. Abbas, Graias, ibid.
S. Luciani. Vide, Bellovacenſe.
Luciariæ monaſterium, Lucerne, apud Helvetos, 19.
Lucullanum prope Neapolim, 225. deſtructum, 319.
Lugdunenſe S. Petri virg., 94.
Lunæburgenſe S. Michaelis, in Saxonia, 547. Abbas, Liudericus, ibid.
S. Lupantii cella, in pago Turonico, 583.
S. Lupi. Vide, Noviomenſe, Senonenſe, Turonenſe.
Lutoſa, Leuſe, in Hannonia, 332, 630.
Lutrenſe, Lure, in diœceſi Veſontionenſi, 204. 630. Waldradæ dotum, 204. & Heberardo comiti, 345. Per Baltrannum renovatur, 507. Abbates, Baltrannus, 507. Hicca ſeu Icbs, 104. Werdolfus, 502.
Luxovienſe, Luxeuil, in Voſago, 402. 48. 150. 367. 399. 401. 554. 679. Strages a paganis, 348. Ablatorum reſtitutio, 511. Abbates, Aloncus, 511. Adſo, 554. Diogo epiſc. Mettenſis, Fulbertus, 402. Gibardus, 248.

M

MAalinæ, in Brabantia, 630.
Madriacenſe, ſive Crucis S. Audoeni, vel S. Leutfredi, la Croix S. Leufroy, in diœceſi Ebroicenſi, unitum Pariſienſi S. Germani, 282. 296. 334. Caroli Simplicis hac de re diploma, 642.
Magdeburgenſe S. Petri & SS. Mauritii & Innocentii, Pergenſe dictum, 407. 473. 485. 486. 547. 561. In montem S. Johannis tranſlatum, 551. Abbates, Anno, 407. Otwinus, 473. Richarius, ibid.
Magdunenſe in agro Aurelianenſi, 258.
Magenciacenſe, Mainſac, apud Arvernos, 327. Abbas, Gaubertus, ibid.
S. Magliorii. Vide, Lehonenſe, Pariſienſe.
S. Magni. Vide, Fuccenſe.
Magoiacenſe S. Vincentii conf. apud Nivernos, 232. 197. 241.
Magni-locenſe S. Sebaſtiani, Moulieu apud Arvernos, 292. 472. Abbas, Heirardus, 292.
Magonziacenſe, ſeu Magunzanum, in Italia, 383. 557.
Majus-monaſterium. Vide, Turonenſe.
Malmesburienſe in Anglia, 278. 465. Illic ſepultus Ethelſtanus rex, 411.
Malmundarienſe S. Petri, Malmedy, in Arduenna ſilva, 616.
Manſeenſe in diœceſi Saltzburgenſi, 581.
S. Manſueti. Vide, Tullenſe.
Manſus-Corbonis. Vide, Arremarenſe.
Manſus-Garnerii, ſeu S. Petri de Curte, Maſgarnier, in diœceſi Toloſana, 429.
S. Marcelli. Vide, Cabilonenſe.
S. Marcellini. Vide, Cantogilenſe.
SS. Marcellini & Petri. Vide, Bona-vallis.
Marcianenſe, Marchienes, in Belgio, 281. 193. 194. A Normannis deſtructum, 12. Abbatiſſa, Judith, 594.
Marciliacenſis S. Petri cella Moiſiaci, 406. 510.
S. Marculfi. Vide, Corbiniacum.
Sanctæ-Mariæ-Brittonum, in Italia, 273.
S. Mariæ ad Durium amnem, 474.
S. Mariæ in Maurinis, primat. Caſini, 225.
S. Mariæ & S. Cypriani, 577.
S. Mariæ. Vide, Alagonenſe, Amerienſe, Bergenſe, Ruxerienſe, Cæſenas, Caonetenſe, Celſinianenſe, Cinglenſe, Compendienſe, Condatum, Corticellenſe, Coſentianum, Craſſenſe, Cuteclarenſe, Dionantium, Dolenſe, Duſerenſe, Eboriacenſe, Einſidlenſe, Elienſe, Fabarienſe, Farfenſe, Faverniacum, Ferrarienſe, Fineiacenſe, Fontenſe, Gandersheimenſe, Gemeticenſe, Geyſeckenſe, Glaſtonienſe, Grandivallenſe, Graſſaum, Horreenſe, Humolarienſe, Lindavvienſe, Laudunenſe, Maricolenſe, Melbodienſe, Moſomenſe, Mnſpurgenſe, Nazarenſe, Niderburgenſe, Nivellenſe, Palatiolum, Paterniacum, Patriciacenſe, Patricianum, Piſcenſe, Plumbariola, Pompoſianum, Ratiſponenſe, Ravennenſe, Rivipullenſe, Romanum, Senonenſe, Simorrenſe, Soliacenſe, Stradenſe, Superſdi, Taxeuſe, Thanemareſeldenſe, Thermienſe, Tolnſanum, Trevirenſe, Vabrenſe, Veronenſe, Veſontionenſe, Vezeliacenſe, Walciodorenſe, Wintonienſe.
Maricolenſe S. Mariæ & SS. Petri & Pauli, Marolles, in pago Cameracenſi, 343. 630.
S. Marini. Vide, Ticinenſe.
Marſicanum S. Martini, 218.
Marſinenſis S. Petri præpoſitura S. Remigii prope Trajectum ad Moſam, 554.
S. Martialis. Vide, Lemovicenſe.
S. Martiani. Vide, Derthonenſe.
S. Martini, abbatiola, Cariloco data, 171. 206.
S. Martini. Vide, Ædueuſe, Alveldenſe, Amberta, Carnutenſe, Colonienſe, Compoſtellanum, Deſertinenſe, Glanderienſe, Lenenſe, Marſicanum, Maſciacenſe, Metteuſe, Mons-Aureolus, Mons-rotundus, Nivernenſe, Pinillenſe, Roianum, Romanum, Savigniacenſe, Trevirenſe, Turonenſe, Tutelenſe, Veſontionenſe.
Maſciacenſe S. Martini, Maſſay, in Rituigibus, 135. 360. Abbates, Abbo, Berno, 135. Odo, 322. Wendalmarus, 136.
Maſonis monaſterium, virg. Maſmunſter, in Alſatia, 619.
Maſſo abbatiola in Italia, 228.
S. Matthiæ. Vide, Trevirenſe.
S. Mauri. Vide, Foſſatenſe, Glannafolienſe.
Mauri-monaſterium, Maurmunſter, in Alſatia, 286. 562. 619. Abbates, Adelo, 305. Andreas, 286. Conradus, Franciſcus, Laudelorii duo, Oſwaldus, 305. Wendelinus, 286.
S. Mauricii. Vide, Agaunenſe, Altahenſe, Baini villa, Eiafidlenſe, Magdeburgenſe, Novientenſe.
Mauzacum, ſeu Mauaiacum S. Petri & S. Caprafi, Mauzac, apud Arvernos, 292. Abbas, Lantfredus II. ibid.
S. Maxentii, S. Maxent, apud Pictones, 326. 516. S. Maxentii corpus in Armoricam delatum, 147. An relatum, 333. Monaſterium reparatur, 417. Abbates, Ademarus, 333. Albertus, 417. Conſtantinus, 555. Girbertus, ſeu Gillebertus, 417. 555. Odo, 515.
S. Maxentii. Vide, Plebelanum.
S. Maximi. Vide, Salernitanum.
S. Maximini. Vide, Miciacenſe, Trevirenſe.
S. Mayoli cella, 536.
S. Medardi. Vide, Doncheriacenſe, Sueſſionenſe, Turonenſe.
Medelocenſe, ſeu Mediolacenſe, Miblac, in diœceſi Trevirenſi, 324. 410. 602. Emendatur, 403. Abbates, Bertulfus, 540. Hetti, 25. Nithardus, 602. Ratbodus, 817. Remigius, Rotwicus, 403. Thietgaudus, 25.
S. Mederici. Vide, Pariſienſe.
Medeshamſtedenſe in Anglia a Danis everſum, &

& monachi cæſi, 156. Interfectorum corpora recollecta, *ibid.* Abbas, Hedda, 16. *Vide*, Petroburgenſe.
Mediauum monaſterium, *Moyen-moutier*, in Voſago, 475. 521. 629. Eius deſolatio, 84. Canonicis datum, 371. Monachi reſtituti, 432. S. Hildulfi tranſlatio, 486. Abbates, Adelbertus, 432. Amaldus, *ibid.* Pippinus, 271.
Mediolanenſe, ſeu Ambroſiana baſilica, St. 368, 374. 372. 221. 286. 444. 527. Illic ſepultus Ludovicus II. imperator, 775. Abbates, Andreas, 81. Aſtulfus, 433. Aupaldus, 527. Gaidoaldus, *ibid.* Landulfus, 286. Oldericus, 527. Petrus, 81. Petrus alter, 527. Regimbertus, 286. Rupaldus, 433. Sigefridus, Widdo, 286.
Mediolanenſe *Aureum*, 225.
Mediolanenſe SS. Gervaſii & Protaſii, 219.
Mediolanenſe S. Satyri, 221.
Mediolanenſe S. Simpliciani, 227. Abbas, Hadericus, *ibid.*
Megabrenſe, *Mezre*, apud Æduos, 274. Abbates, Milo, 488. Raino, 274.
Meginsadi-cella. *Vide*, Einſidlenſe.
S. Melanii. *Vide*, Redonenſe.
Melbodienſe S. Mariæ, virg. *Maubeuge*, in Hannonia, 355. 630. Abbatiſſa, Thendsada, 355.
Meldenſe S. Crucis, ſeu S. Faraonis, *S. Faron de Meaux*, 3. A Normannis direptum intacta baſilica, 85. Abbates, Adalgarius, 3. Gautſelmus, 85.
Meldenſe S. Sanctini, 284. Abbas, Wandelmarus, *ibid.*
Melandenſe S. Petri *Molome*, in diœceſi Lingonenſi, 67. Abbates, Bernardus, Bertofredus, *ibid.*
Memmelebienſe, 550.
S. Memmii. *Vide*, Catalaunenſe.
S. Menæ. *Vide*, Aucenſe.
Menevenſe S. Dewi, ſeu Degwi, *S. Davids*, in Anglia, 318.
Mentuniacum apud Tricaſſes, *Montenai*, 5. Abbates, S. Leo, Leo alter, *ibid.*
Meppienſis cella, in diœceſi Monaſterienſi, 31.
Mesbeccenſe, *Merbeeb*, in Belgio, 630.
Merhamenſe virg. in Anglia, Abbatiſſæ, Merwenna, Wlwina, 143.
Meſeburgenſe in Saxonia, 562. Abbatea, Otradus, Heimo, *ibid.*
Meſchedenſe, virg. in Weſtphalia, 320.
Metamenſe, ſeu Metenſe S. Michaelis, *Metten*, in Bajoaria, 395. Abbas, Richarius, *ibid.*
Metelenſe, virg. 250.
Mettenſia, 120.
Mettenſe S. Arnulfi, ſeu S. Petri *S. Arnoul de Metz*, 220. 146. 248. 319. 448. 480. 512. 539. 558. 592. Illic ſepultus Drogo epiſc. 40. Bona aſſerta, 233. Monachi inſtituti, 422. Laium villa eis data, 471. Et Mauri-villa, 505. Incolarum manumiſſio, 545. Abbates, Anſteus, 541. Heribertus, ſeu Arbertus, 512. Johannes, 515. Regimarus, 220.
Mettenſe SS. Felicis & Clementis, 465. 483. 602. 603. Abbates, S. Cadroe, 465. Fingenina, 602.
Mettenſe S. Sulpitii & S. Glodeſindis, virg. *Sainte Glefinde*, reſtoreſcit, 446. Haſterienſis abbatia ei data, *ibid.* Diſtrahitur, 557. S. Glodeſindis tranſlatio, 476. Abbatiſſæ, Himiltrudis, Voda, 446.
Mettenſe S. Martini, 122. 352. 455. 630. Abbas, Berardus, 455.
Mettenſe S. Petri, virg. 249. 278. 597. 630. Sanctimonialium religio, 350. 551. Reformatur, 512. Abbatiſſa, Hawidis, *ibid.* Seu Helvida, 603.
Mettenſe S. Simphoriani, 220. 552. Abbas, S. Cadroe, 552.
Mettenſe S. Vincentii, 260. 552. Illuc reliquiæ tranſlatæ, 561. Abbas, Adelmodus, 552.
Mica-aurea. *Vide*, Romanum.
S. Michaelis ad Eremum, *S. Michel en l'Erm*, apud Pictones, 437. 499.
S. Michaelis ad Maſupium, ſeu Vetus-monaſterium, *Vieux-moutier*, in diœceſi Virdunenſi, 298. 310. 338.
S. Michaelis ad Molam. *S. Michel*, in diœceſi Visdunenſi, 275. 280. 298. 300. 320. 350. 421. 495. 520. 570. 605. 630. Abbates, Haimardus, 233. Halevinus, 341. Odo, ſeu Udo, Vodove, 480. Rodulfus, 341. Sarowvasdus, 520. Stephanus epiſc. Tungr. 493.
S. Michaelis in monte Gargano, 254. Abbas, Benignatus, *ibid.*
S. Michaelis in Periculo-maris, ſeu in monte Tumba, *Mont S. Michel*, in diœceſi Abſincenſi, 500. 555. 563. Illic monachi conſtituti, 538.
S. Michaelis in Ormenſi-valle, 474.
S. Michaelis in Teoraſcia, *Saint Michel en Tierache*, 439. 440. Abbas, Maccalanus, 439.
S. Michaelis. *Vide*, Altinenſe, Auſcienſe, Bellovacenſe, Caietanum, Cerſetenſe, Cluſinum, Coxanenſe, Galliacenſe, Lucedium, Lunæburgenſe, Metamenſe, Vallelucium.
Miciacenſe S. Maximini, *S. Meſmin de Mici*, prope Autelianos, 121. 251. 252. 580. Turbæ, 233. 234. Monaſterii infelix ſtatus, 389. 390. Reſtituitur, 434. Abbates, Amalricus, 580. Anno, 434. Benedictus epiſc. Britto, 390. Conſtantinus, 580. Fredericus intruſus, 390. Jacob epiſc. S. Pauli, 395. Letaldus, 234. 333. Jacob epiſc. S. Pauli, 395. Letaldus, 234. 333. Middeltunenſe in Anglia, 128. Abbas, Cynewasdus, *ibid.*
Mimilevenſe in Saxonia, 574.
Moguntinum S. Albani, 169. 257. 337. 486. 574. Illic ſepultus Rabanus, 48. Et Liudolfus filius Ottonis I. 494. Abbates, Adelardus, Wernherus, 538. Wilhardus, 275.
Moiſiacenſe ſeu Muſciacenſe S. Petri, *Moiſac*, apud Cadurcos, 406. 512. Abbates, Gauzbertus, 510. Hesmeninus, Rangarius, Witasdus, 406.
Mollenbecanum, in Weſtfalia, 257.
Monaſterium ad Danubium, *Munichs-munſter*, in diœceſi Ratiſponenſi, 337.
Monaſterium in inſula Galli apud Nivernos, 240.
Monaſterium in Saxonia a Geroue comite ædificatum, 577.
Monimellenſe prope Mantuam, 573.
Mons Aureolus S. Martini, & S. Theodardi, vulgo Andardi, *Montauriol*, in pago Cadurcenſi, 279. 510.
Mons-major S. Petri, *Mont-majour*, prope Arelate, 447. 485. Ejus origo, 450. Deſcriptio, 459. Bertæ comitiſſæ donatio, 511. Privilegium Leonis VIII. 525. Diploma Conradi regia, *ibid.* Inſola & alia data, 582. Pertuſum ei quoque datus, 605. Abbates, Maurinus, 460. Paulus, Pontius, Ricuinus, 582.
Mons Mausi. *Vide*, Cæſenas.
Mons Olivi. *Montolivet*, ſeu S. Johannis-Baptiſtæ de Caſtro Malaſti, in pago Cascaſſonenſi, 37. 90. 160. 232. 336. 337. 380. 461. Ei legata ab Acfredo comite eccleſia, 304. Ejus charta exſecutoria teſtamenti refertur, 645. Lapis altaria expellæ. Si Michaelis æri inciſus, 461. Abbates, Ariſonſus, ſeu Eſifonſus, 316. Ranulfus, 304. Richimirus, 272. Treſimirus, 461. Ugobertus, 258.

Mons-rotundus S. Martini, *Montredon*, in Septimania, 279. Pius eo præceptum Odonis regis, 643. Abbas, Tenericus, *ibid.*
Mons-sacer, S. Sebastiani, in Gallicia, 323.
Mons-Serratus S. Cæciliæ, in Catalonia, 371. 578. Abbas, Cæsarius, 371.
Moirbacense, seu Murbacense, *Morbac*, in Alsatia, 30. 233. 629. Abbates, Frederitus, 233. Sigimarus, 30.
Mosomense S. Mariæ, *Mouzon*, in diœcesi Remensi, 159. 160. 568. 569. 578. Abbas, Letaldus, 569.
Mosporgeose S. Mariæ & S. Castuli, in Bajoaria, 376.
Mozarrienſe in Gallicia, 347. Abbares, Pulcredus, Gondesindus, Reterigus, Wimarus, *ibid.* Muſciacense. *Vide*, Moisiacense.

N

NAntense, *Nanteuil*, in Neustriæ pago Constantiensi, 281.
Nantense, *Nanr*, in pago Vabrensi, 570.
Nantuacense S. Petri & S. Amandi, *Nantua*, in locis Jurensibus, 20. Illic depositus Carolus Calvus, 100. Anreliani archiepisc. Lugdun. donatio, 160. 161. Instrumentum refertur, 641. Cluniaco conceditur, 709. Abbates, Adalrannus II. episc. Marisconi, Aurelianus episc. Lugdun. Bertrannus, 161.
Narbonense S. Salvatorii, 398.
Navense. *Vide*, Bituricense.
Nazarense S. Colombæ, apud Hispanos, 352. Abbas, Mimio, 472.
Nazareose, S. Mariæ, 552. Abbas, Senonianus, *ibid.*
S. Naazarii. *Vide*, Lauresbamense.
Neapolirana, 225.
Neapolitanum in insula Salvatorii, *ibid.* Abbas, Antoninus, *ibid.*
Neapolitanum S. Januarii suburbanum, *ibid.*
Neapolitanum S. Severini, 302. Abbas, Johannes, *ibid.*
Nemausense S. Baudilii, S. *Bauzille*, 310.
S. Nenti in Anglia. *Neteſlew*, 324.
Neuhausense. *Vide*, Wormariense.
Niderburgense S. Mariæ, in territorio Patavienſi, 595.
Nigellense, *Neſle-la-Reposte*, apud Tricasses, 241. 415.
Niliaci cella S. Petri in pago Arvernico, 604. 605.
Nin monasterium, 630.
Nivernensia, 240. De iis præceptum Caroli Crassi refertur, 618.
Nivernense S. Desiderii, 240.
Niverneose, S. Martini, nunc canonicorum regular. 239. 240.
Nivialense seu Nivellense S. Mariæ, virg. *Nivelle*, in Brachaoto, 192. 279. 602. 630.
Nobiliacense S. Mariæ, & S. Juniani *Noaillé*, apud Pictones, 317.
Nobiliacense. *Vide*, Atrebatense S. Vedasti.
Nonantula, in Italia, 227. 158. 228. 252. 284. 257. 322. 377. 453. 515. Ob Abbatiam occupatam, Adalardus episc. Veron. excommunicatus, 194. Incendia, 200. Illuc SS. Theopompi & Synesii corpora delata, 574. Abbates, Gorio, 322. Gotefredus, 453. Gregorius, 323. Ingelberrus, 378. Landefredus, 258. Leopardus, 284. Petrus, 314. Ragimbaldus, Theodoricus, 158.
Nutthusanense, virg. in Turingia, 550. Abbatissa, Richburga, *ibid.*
Nova-Herisia, seu Herisiense, virg. *Nierberſe*, in diœcesi Patherbornensi, 210. 230. Condi tur, 141. 142. Remberti ad monachas epistola, *ibid.* Dotatio confirmata, 256. Abbatissa, Walburga, 141.
Novaliciense, S. Petri. *Novalese*, apud Segusianos, 121. 369. A Sarracenis devastatum, 324. Bremetensis abbatiæ ei concesso fida, 574. Abbatea, Amblulfus, 172. Demontius, *ibid.* Domnivertus, 303. Eisardus, 172. Gezo, 369. Gottofredus, *ibid.* Heldradus, Hugo, 172. Pellegrinus, 369.
Novientense, seu Eberaheimense, S. Mauricii, in Alsatia, 210. 286. Abbates, Eggehardus, *ibid.* Hartmannos, 210.
Noviomense S. Lupi, seu S. Eligii, *S. Eloy de Noyon*, 69. 379. 469. Monachi restitoir, 626. Abbas, Litrannus, 626.
Novum-villare, *Neuvillers*, in Alsatia, Abbas, Ratramnus, 230.
Nuceriense in pago Turonico, *Noyers*, 136.
Numagense SS. Petri & Pauli, & S. Trudperti, in diœcesi Constantiensi, 294. 295. Abbates Erchanbaldus, *ibid.* Waldericus, *ibid.*

O

OCaytzense S. Vincentii, in Hispania, 235.
Offonis-villa S. Leodegarii, *Vellefaux*, in diœcesi Vesontionensi, 405. 629.
Oratorium, virg. *Orsey*, prope Bellovacum, 214. A Normannis incensum, 21. 22.
Orbacense S. Petri, *Orbais*, in diœcesi Suessionensi, 217. 230. 217. 219. 222. 404. Abbas, Bavo, 22.
Orbaoiacense in Hispania, 235.
Orbionense. *Vide*, Crassense.
S. Oricolii, virg. in diœcesi Tolosana, 478.
S. Orientii. *Vide*, Regula.
S. Orhiliæ in Alsatia, 629.
Ottenburanum, seu Urtemburanum in Suevia, 354. 572. Abbas, Ruodingus, *ibid.*
Oydellir cella in diœcesi Augustodunensi, 489.

P

PAlatiolum in Etruria, S. Petri, 281.
Palatiolum in agro Ravennate, S. Mariæ, *ibid.* Monasteria ei unita, 497. Abbas, Raimbaldus, *ibid.*
Palatiolum prope Treviros, virg. S. Mariæ, & SS. Petri & Pauli, 51. Abbatissa, Warentrudis, *ibid.*
Palidense S. Johannis-Baptistæ & S. Servatii, in Saxonia, 487. 550.
Palnatense, *Paunac*, apud Petrocorios, 52. Incenso monasterio monachi Vabrensi monast. originem dant, 90. Instauratum, 228. 229.
S. Pantaleonis. *Vide*, Coloniense.
Papiensia. *Vide*, Ticinensia.
Paredum, monachorum, *Paroy-le-monial*, decanatus Cluniac. in diœcesi Augustodunensi, 597.
Parisiense S. Crucis, seu S. Vincentii, seu S. Germani a Pratis, *S. Germain des Prez*, 4. 31. 246. 263. 368. 608. Etiam S. Stephani dictum, 235. 236. A Normannis direptum, 51. S. Germani corpus varia in loca delatum, *ibid.* 61. 82. Illuc translatæ reliquiæ SS. Georgii, Aurelii & Nathaliæ, 64. Basilica a Normannis cremata, 82. S. Germani corpus relatum, 87. S. Amandi corpus

pus allatum, 159. Partitio bonorum a Carolo Calvo confirmata, 162. Infeſtatum a Normannis tempore obſidionis Pariſiacæ, & miracula illic patrata, 235. 236. 240. S. Germani puteus, miraculis illuſtris, *ibid.* Ejus capſa gemmis & auro fulgens, *ibid.* 246. Ejus parentum tumulus, 235. Cœnobium abbatibus ſæcularibus traditum, 237. Ipſi unitur monaſt. S. Leutfredi, 282. 297. 334. Caroli Simplicis hac de re diploma, 647. Eodem Suriſnæ & aliæ villæ datæ, 334. Ejus diploma, 647. Abbates, Albericus, 692. Ebolus, 235. Ebroinus, 4. Gozlinos, 43. Hilduinus junior, 4. Hucboldus, 163. Hugo Capetus, 491. Mirardus, 608. Robertus comes Pariſ. tam rex, 295. Guaiu ſen Walo, 608.

Pariſienſe S. Petri, ſeu S. Genovefæ, 55. 92. A Normannis incenſum, 55.

Pariſienſe SS. Bartholomæi & Maglorii, *S. Magloire*, 618.

Pariſienſe S. Medardi, *S. Merry*, 251.

Parmenſe S. Johannis-Evangeliſtæ, 573.

Patavinum S. Juſtinæ, *S. Juſtine de Padoue*, Ejus origo, 557. 558. Inſtauratur, 564. Abbates, Chriſtianus, 558. Ingelbertus, Johannes, 564.

Paterniacum S. Mariæ, *Payerne*, in diœceſi Lauſannenſi, 398. 544.

Patrauienſe in Italia, 468.

Patriciacenſis cella S. Mariæ & S. Benedicti, *Perrecy*, in pago Auguſtodunenſi, 181. 183. 251. 309. 435. 556. Floriaco reſtituitur, 234. Præpoſiti, Bernardus, 300. Richardus, 435.

Patricianum S. Mariæ, in diœceſi nunc Lumberienſi, *Perriſſac*, 465. Abbates, Rogerius, Victianus, *ibid.*

S. Patricii apud Nivernos, 241.

S. Pauli in comitatu Fenolietenſi, 542.

S. Pauli de Maritima in pago Gerundenſi, 555. Abbas, Soniarius, *ibid.*

S. Pauli, *Vide*, Barcinonenſe, Cormaricenum, Girvvenſe, Ratiſponenſe, Romanum, Senonenſe,

S. Pauli epiſc. Viudon. *Vide*, Virdunenſe.

S. Paulini, *Vide*, Trevirenſe.

Pauliniacenſe, 229. 319.

Peccianum, *Vide*, Autcienſe.

Pennalbenſe S. Jacobi, in Hiſpania, 326. 339.

Pergenſe. *Vide*, Magdeburgenſe.

Perinnenſe S. Porſci, 432. 596.

Perſorenſia in Anglia, 500. 548.

Peruſinum, 561.

Peruſinum S. Petri, 607. Abbates, Bonizo, Petrus, *ibid.*

Petra inciſa, *Pierre-enciſe*, apud Arvernos, 471.

S. Petri ad ripam Aſlanciæ, 474. Abbas, Garſias, *ibid.*

S. Petri in territorio Aretino, 415.

S. Petri de Montibus, in diœceſi Aſturicenſi, 281. Abbas, S. Genesdius, *ibid.*

S. Petri de Ropibus, in Gallicia, 229.

S. Petri cella in Returigibus, 21.

S. Petri monaſterium apud Nivernos, *S. Pierre du Moutier*, 21. Rector, Maiaradus, *ibid.*

S. Petri. *Vide*, Ageum, Alagonenſe, Altivillarenſe, Arremarenſe, Aorilliacenſe, Auſtriacenſe, Belliloccnſe, Beſuenſe, Boeilienſe, Bremetenſe, Broniepſe, Brumadum, Burguſienſe, Buſſogilenſe, Cabilonenſe, Campus-rotundos, Cantuarienſe, Carnatenſe, Cauneoſe, Caziacenſe, Compoſtellanum, Corbeienſe, Corbiniacum, Dervenſe, Dionyſianum, Dolenſe, Duſerenſe, Elienſe, Eliſontienſe, Flaviniacenſe, Floriacenſe, Fontanellenſe, Foreſtienſe, Foſſatenſe, Gandenſe, Gemoliacenſe, Gemeticenſe, Gigniaceuſe, Gloceſtrenſe, Gorzienſe, Hamaricenſe, Hinſaugienſe, Iſodrenſe, Latiniacenſe, Laudenſe, Leodicenſe, Lezatenſe, Lugdunenſe, Magdeburgenſe, Malmundarienſe, Manſus Garnerii, Maricolenſe, Marſiliacenſe, Mauzacum, Melundenſe, Mettenſe, Moiſiacenſe, Mons-major, Nantoacenſe, Novalicienſe, Nemagenſe, Orbacenſe, Palatiolum, Pariſienſe, Perufinum, Petroburgenſe, Pictavenſe, Pſalmodienſe, Pultarienſe, Regula, Remenſe, Resbacenſe, Rodenſe, Rotomagenſe, Salernitanum, Senonnenſe, Seraſienſe, Silentianum, Sithienſe, Sollemniacenſe, Stabulenſe, Ticinenſe, Trecenſe, Viennenſe, Virdunenſe, Uſercenſe, Uticenſe, Weiſſemburgenſe; Weſtmonaſterium,

Petro-burgenſe S. Petri, olim Medeshamſtedenſe, in Anglia, 518. 564. 593. Abbates, Adulfus, 590. Eadulfus, 518.

Petuacus, *Perrayon*, cella monaſt. Cormaricenſi, in pago Turonico, 53.

S. Petruſii in Morvenno apud Nivernos, 242.

SS. Philippi & Jacobi. *Vide*, Werdenſe.

Piaſcenſe S. Mariæ, in Hiſpania, *duplex*, 420. Abbatiſſa, Aſona, *ibid.*

Pictavenſe S. Crucis, virg. *Sainte Croix de Poitiers*, 597. Turbæ pro electione abbatiſſæ, 285. Ritus ſervandus a fruſtimonialibus incommunione & ſepultura dominica, 610. Abbatiſſæ, Ava, 187. Ermengardis, 610. Rotrudis, 185.

Pictavenſe S. Cypriani, 416. 436. 437. 585. 586. Reparatur, 301. Abbates, Aimo, 416. Frotarius, 325. Martinus, 301.

Pictavenſe S. Hilarii, 97. 135. 137. 552. 617. Abbates, Ebolus, 246. Frotarius epiſc. Burdegal. 137.

Pictavenſe S. Petri puellare, 585.

Pictavenſe S. Radegundis, 197. 436.

Pictavenſe SS. Trinitatis, 523.

S. Pientii abbatiola, 276.

Pinarium. *Vide*, Compoſtellanum.

Pinenſe S. Vincentii, in diœceſi Legionenſi, 302. Abbas, Spaſſandus, *ibid.*

Pinillenſe S. Martini in Hiſpania Tarraconenſi, 537. Abbas, Azenarius, *ibid.*

Pinna-Mellarenſe S. Salvatoris in Hiſpania, 27. 64. Abbas, Samſon, *ibid.*

Piſcanienſe. *Vide*, Caſanienſe.

Placentinum ſuburbanum, 745. An S. Petri, 732.

Placentinum S. Sabini, 897. Abbas Grimaldus, *ibid.*

Placentinum S. Sixti, *S. Sixte de Plaiſance*, virg. nunc viror. 732. 807. 867. Ab Hungaris combuſtum, 855. Abbatiſſa, Berta, 867.

Plebelanum S. Maxentii, ſeu Monaſterium Salomonis, *Moutier-Salaun*, in Britannia minori, 139. 742. 771. 853.

Plidinfeldenſe. *Vide*, Clingenſe.

Plumbariola S. Mariæ, in Italia, 263.

Pollevvortenſe, virg. in Anglia, 590.

Polemniacum, *Poligny*, in ducatu Burgundiæ, 619.

S. Polycarpi in diœceſi Narbonenſi, 217. 251. 252. Abbates, Arnulfus, 251. Attila, 218.

Pompoſianum S. Mariæ, 573.

S. Pontii. *Vide*, Tomericnſe.

S. Porciani, *S. Pourçain*, in pago Arvernico, 175. 443. 445. 464.

Pragenſe S. Georgii, virg. 547. Abbatiſſa, Mlada, *ibid.*

Principianum in diœcesi Laudensi apud Italos, 573.
S. Probi, in Italia, 572.
S. Prudentii in Catalonia, 478. Abbates, Adica, *ibid.* Salus, *ibid.*
S. Prudentii cella in pago Pictavensi, 775.
Prumiense S. Salvatoris, *Prumia* seu *Prum* in diœcesi Trevirensi, 26. 45. 82. 86. 587. 932. 930. 980. 981. 990. Illic monachus obit Lotharius, Imperator, 39. A Normannis incensum, 218. Ab iisdem direptum, 265. Abbates, Ansbaldus, 78. Egilus, 16. Parabertus, 930. Marcwardus, 16. Regino, 265. Richarius, 281.
Psalmodiense S. Petri & S. Joliani, in diœcesi Nemausensi, 206. 510. Ipsi unitum Juncellense, 370. Caroli Simplicis hac de re diploma, 646. Abbates Ragembaldus, 510. Witarduſ, *ibid.*
Pultariense SS. Petri & Pauli, *Pontieres*, in diœcesi Lingonensi, 186. Conditur, 130. Illic sepulti Gerardus & Berta conditores cum filio Theoderico, 231. Et illustris fœmina, *ibid.* Ejus epitaphium, 618. Vicinis vexatio, 306. Hujus loci duo monachi Mediolani detenti, 216. Abbas, Sato, 233.

Q

Quindeliaburgense SS. Dionysii & Servatii virg. in diœcesi Halberstatensi, 355. 449. 562. Illic humatus Henricus Auceps, 305. Et S. Mathildis regina uxor ejus conditrix, 550. Abbatissæ, Demoth, 391. Mathildis, 543.
S. Quintini de Insula, *S. Quentin en l'Isle*, in diœcesi Noviomensi, 131. Abbas, Arnoldus, *ibid.*
S. Quintini de Monte, *Mont S. Quentin*, prope Perronam, 192. Abbates, Evrardus, an S. Ultanus? *ibid.*
S. Quintini in Italia, 212.
S. Quintini. *Vide*, Tinense, Viromandense.

R

Raculfense in Anglia, 466.
S. Radegundis. *Vide*, Pictavense.
Rameſiense S. Mariæ, in Anglia, 124. 573. 592. 594. Abbas, Ednotus, 573.
Ramponis monasterium in diœcesi Senonensi, 122.
Ratisponense S. Emmerammi, 280. 359. 397. 579. 420. 482. 526. 585. Illo non fuit translatum corpus S. Dionysii, 247. 548. 672. Dona Arnulfi regis, inter quæ insignis evangeliorum codex, 365. Hunc sibi tollens Conradus rex ponitus, 537. An illic sepultus Arnulfus imperator? 284. Monasterii exemtio, 572. Abbas, Ramvoldus, 785.
Ratisponense Inferius S. Mariæ & S. Herhardi, virg. *Niedermunſter*, 487. 587.
Ratisponense Superius, S. Mariæ, virg. *Obermunſter*, 238. 785.
Ratisponense S. Pauli, virg. 586.
Ravennense S. Eusebii, 407.
Ravennense S. Johannis Evangelistæ, 525. Abbas, Richardus, *ibid.*
Ravennense S. Laurentii in Cæsarea, 488. Abbas, Petrus, *ibid.*
Ravenoense S. Mariæ ad Hortum, 497.
Ravennense S. Severi, 488. Abbas, Martinus, *ibid.*
Ravenneose S. Vitalis, 281.
Ravennense. *Vide*, Classeose.
Reatinum S. Angeli, 490.
Redonense S. Melanii, *S. Melaine de Rennes*, 171. Abbas, Johannes, 220.
Reginæ. *Vide*, Ticinense.
Regniaci-cella in pago Matisconensi, 452.
Regola S. Orientii, in pago Bigorritano, 600. Abbas, Mancio, *ibid.*
Regula S. Petri, olim *Squirs*, *la Reole*, in Wasconia, 590.
Regola S. Vincentii, in Bearnia, *ibid.* Abbates, Centullus, Rabinus, Sancius, *ibid.*
Remense S. Petri, virg. duplex, Superius & Inferius, 542.
Remense S. Remigii, *S. Remi de Reims*, 7. 22. 88. 245. 281. 288. 221. 352. 358. 371. 415. 451. 465. 476. 488. 579. 610. *Caput Franciæ* dictum, 554. Et archimonasterium, 570. S. Remigii corpus ab Hincmaro translatum, 28. Carolomanni regis sepulcrum Carolo Calvo ostensum, 260. Puerorum oblationes, 275. 292. S. Remigii corpus Sparnacum delatum, 455. Tum Orbacum, 510. Suam in basilicam relatum, 590. Illuc translatus S. Gibriani reliquiæ, 588. Icones in antipedio majoris altaris, *ibid.* Corbiniaci donatio, 331. Reformatur, 442. Abbates regulares restituti, 441. Hinc colonia Humolarrus deducta, 456. Cella abbatia restituta, 481. Asserta, 551. Ei subjectum monast. Tinense, 505. Lotharii regis præceptum de villa Condeda 515. Gerbergæ reginæ donatio, 554. S. Remigii burgum successum, 556. S. Timothei abbatia ei tradita, 559. 570. Illic coronatus Ludovicus IV. 485. Et Lotharius, *ibid.* Illic humati, Hincmarus archiepisc. 220. Fulco archiepisc. 281. Frederuna regina, 532. Boso frater Rodulfi regis, 523. Ludovicus Transmarinus, 484. 485. Arraldus archiepisc. 511. Abbates, Ebo tum episc. Gratianopolit. 147. Hincmarus, 492. Hugo, 514. Rodulfus, *ibid.*
S. Remigii abbatiola, 59.
S. Remigii, *Vide* Bercetense, Senonense, Wallilieuse.
Reomaense S. Johannis, *Moutier-S. Jean*, in diœcesi Lingonensi, 92. Abbates, Carolomannus, 113. Hincmarus episc. Lauduni, *ibid.* Lotherius, 82.
Resbacense S. Petri, *Rebais*, Jerusalem dictum, in diœcesi Meldensi, 205. 502. 504. Illic sepultum fuisse Helmengaudem comitem confirmatur, 50. Abbatia ecclesiæ Parisiensi data, 304. Abbates, Ragenardus, *ibid.* Warinus, Wisadus, 50.
S. Reveriani priorat. in diœcesi Nivernensi, 230.
Rhinangiense, seu Rhinoca, *Rheinau*, in diœcesi Constant. 231. Abbas, Wichrammus, *ibid.*
S. Richarii. *Vide*, Centulense.
Riodezaria cella in comitatu Bisildunensi, 422.
Ripadunense, *Repton*, apud Mercios, a Normannis destructum, 274.
Rivipullense S. Mariæ, in Catalonia, 323. 478. 500. 531. 542. Conditur, 251. Leonis VII. epistola pro eo, 400. Basilicæ dedicatio, 598. Abbates, Arnulfus, 478. Daguinus seu Daginus, 311. Ennego, 409. Guidiscius, 598.
Roclena cella, 72.
Rodense S. Petri, in pago Rossilionensi, 438. 464. 484. 542. 556. 584. Benedicti VII. privilegium, 620. Abbas, Hildesindus, 459.
Roianum S. Martini in Hispania, 167.
S. Romani cella in pago Matisconensi, 174. 275.
S. Romani. *Vide*, Senonense, Vallilieuse.

Ro-

Romanenſe, *Romans*, in diœceſi, Viennenſi, 305. Abbas, Aribertus, *ibid.*
Romanum S. Andreæ ad Clivum Scauri, 140. 447. Miſa in eo patrata, 46. Abbates, Benedictus, 447. Lucidus epiſc. Piculinus, 46. Megiſtus epiſc. Oſtienſis, *ibid.* Zacharias epiſc. Anagniæ, *ibid.*
Romanum SS. Bonifacii & Alexii, 502.
Romanum SS. Coſmæ & Damiani in Mica-aurea, 558. Abbatum ſyllabus refertur, 664.
Romanum S. Mariæ trans Tiberim, 33. Abbas, Anaſtaſius, *ibid.*
Romanum S. Martini in Vaticano, 38.
Romanum S. Pauli, 385. 414. 427. 437. 466. A S. Odone inſtauratum, 401. Illuc miſſi Gorzienſes, 447. Abbates, Balduinus, 401. Ingenaldus, 439.
Romanum S. Sergii, 607.
Romanum SS. Simitri & Cæſarii, virg. 38.
Romanum SS. Stephani & Caſſiani, *ibid.*
Romanum in cœmeterio S. Sebaſtiani ad Catacumbas, 59.
Romanum juxta baſilicam S. Sixti, 38.
Romanum-monaſterium, *Romans-moutier*, in pago Lauſannenſi, Adelaidi ſorori a Rodolfo Rege datum, 250. Hujus præceptum refertur, 604. Ab Adelaide Cluniaco unitum, 373.
Romarici-mons, virg. *Remiremont*, in diœceſi Tullenſi, 143. 561. 562. 630. Monaſterii tranſlatio, 312. Abbatiſſa, Giſla, 362.
Rotahenſe, virg. 283.
Rothonenſe S. Salvatoris, *Redon*, in Britannia minori, 139. 140. 146. 360. Illic miracula facta, 7. 50. Ab ejus vaſtatione deterriti Normanni, 34. 45. An S. Maxentii reliquiæ Maxentianis reſtitutæ, 353. Abbates, S. Coowoion, 139. Lioſcus, 369. Ricandus, 339.
Rotila S. Sixti, ad Moſellam, 361.
Rotnacenſe, *Rouay*, in Brachantia, 445.
Rotomagenſe S. Petri, nunc S. Audoëni, *S. Ouen de Roüen*, 161. 174. 449. 485. S. Audoëni corpus alio delatum, 165. Revectum, 515. Abbas, Riculfus archiepiſc. 161.
S. Reſini cella in territorio Valvenſi, 162.
Rumeſienſe, virg. in Anglia, 146. 593. Abbatiſſa, Merewina, 146.
Ruyenſe S. Gildaſii, *S. Gildas de Ruis*, in Armorica, 332. Abbas, Daocim, ſeu Dojocus, *ibid.*

S

S. Sabæ prope Jeruſalem, 64.
S. Sabini. *Vide*, Placentinum.
Saguntenſe s. Facundi in Hiſpania, 378.
Salenſe s. Benedicti, *S. Benoît du Sault*, in marca Lemovicina, priorat. 588. Præpoſitus, Benedictus Niger, *ibid.*
Salernitana, 414. 430.
Salernitanum s. Benedicti, *ibid.*
Salernitanum s. Maximi, *ibid.*
Salernitanum s. Petri de Curſima, *ibid.*
Salicetenſe, 590.
Salomonis monaſterium. *Vide*, Plebelanum.
Saloncnſis abbatiola, 278.
Salmurenſis s. Florentii Novi, *Saint Florent. le Jeune, près Saumur*, in diœceſi Andecavenſi, 470. 471. Baſilica & regularia ædificia abſoluta, 496. Monachis prædenda & refugium Turonis datus, 556. Harduini archiepiſc. hac de re charta refertur, 664. S. Lupantii eccleſia ei datur, 583. 584. Exactiones remiſſæ, 584. Abbates, Amalbertus, 496. Helias, 471.
S. Salvatoris ad montem Bebium, ſeu Veſuvium, 351.
S. Salvatoris prope Parſam, 367. Abbas, Anaſtaſius, *ibid.*
S. Salvatoris in monte Peretri, in Italia, 573.
S. Salvatoris apud Nivernos, 140.
S. Salvatoris. *Vide*, Alfenſe Amiatinum, Baini-villa, Brajacenſe, Brixienſe, Cantuarienſe, Carroſenſe, Cella-nova, Chiemenſe, Chremifanenſe, Cinenſe, Conchenſe, Figiacenſe, Glannafolienſe, Legionenſe, Leirgerenſe, Narbonenſe, Pinna-mellarienſe, Prumienſe, Rothonenſe, Sarlatenſe, Stradenſe, Superadi, Ticinenſe, Tollenſe, Vabrenſe, Vallis-Dei, Villa-Lupa.
S. Salvii prope Valentianas, 630.
Samonenſe s. Juliani in Hiſpania, 34. 35. 310. 347. Abbates, Faralis, Novidius, 34. Oſilo, 550.
S. Santini, *Vide*, Meldenſe.
Sanctionenſe, virg. 359.
Sarlatenſe S. Salvatoris, nunc ſedes epiſcopalis, 404.
S. Saturnini in pago Andecavenſi, 144.
S. Saturnini in comitatu Uſgellenſi, 559. 582. Abbas, Amelius, 559.
S. Saturnini. *Vide*, S. Hilarii.
S. Satyri. *Vide*, Mediolanenſe.
S. Savini prope Spoletum, 561.
S. Savini apud Pictones, *S. Savin*, 80. 190. 222. 376. Abbates, Arnulfus, 87. Dodo, 6.
S. Savini. *Vide*, Tarbeienſe.
Saviniacenſe s. Martini, *Savigny*, in agro Lugdunenſi, 20. 282. 436. 464. 496. 497. 575. 579. 580. Ab Hungaris incenſum, 404. Inſtauratum, 436. Præſtaria Badioi abbatis, 660. Abbates, Badinus, 436. Benedictus, 404. S. Gauſmarus, 496. Sigefridus, 282.
Savinionis monaſterium in Italia, 222. 573. Abbas, Adalbertus, 229.
Saxiacenſe s. Benedicti, & SS. Florentini & Hilarii, *Seſſeu*, in pago Lugdunenſi, 275. 335. Conditur, 75. Illuc delatum corpus S. Mauri, 503. Abbas, Badilo, 75.
Sceftonienſe, ſeu Sceftesburgenſe, virg. *Seaftesbury*, in Anglia, 225. Abbatiſſa, Æthelgeofu, *ibid.*
Schireburnenſe cathedrale in Anglia, 542.
S. Scholaſticæ. *Vide*, Juviniacenſe, Soblacenſe.
Scutterenſe, *Schuttern*, in Alſatia, 502.
S. Sebaſtiani ad alveum Eſnam, 542.
S. Sebaſtiani. *Vide*, Exilienſe, Magniloccnſe, Mons-ſacer, Sueſſionenſe.
Sechingenſe virg. 534.
Segeſtrenſe. *Vide*, S. Sequani.
Seligenſtadienſe, in diœceſi Moguntina, 25. Abbates, Murhardus, 275. Ratlecus, 15.
Seligenſtadienſe aliud ab Alfrido conditum, 20.
Senonenſia a Normannis combuſta, 236.
Senonenſe S. Lupi, ſeu S. Columbæ, *Sainte Colombe de Sens*, 30. 72. 111. 174. 198. 215. 222. 243. 588. 603. 604. Baſilicæ dedicatio, 30. Villa Piredus ei data, 180. Litteræ referuntur, 631. Monachis refugium datum, 260. Cœnobium a Bettone munitum & ornatum, 286. Illic ſepultus Richardus dux Burgundiæ, 348. Et Rodulfus filius ejus rex Franciæ, 395. Abbates, Arnulfus, Conradus, Gneſſo, Gunzo, Hugo, 216. Rainaldus, 588. Richardus comes, 286. Rotaldus, 588. Wilencus, 216.
Senonenſe S. Mariæ virg. 604.
Senonenſe S. Pauli, 383.

Senonenſe S. Petri-Vivi, *S. Pierre-le-Vif de Sens*, 146. 153. 222. 348. 372. 393. 503. 596. Abbatis electio aſſerta, 160. Ab Hungaris combuſtum, 404. Ab Archembaldo archiepiſc. vaſtatum, 503. Inſtaurari cœptum, 553. Abſolvitur, 603. Altaris ex conceſſi, 613. S. Ebbonis corpus levatum, *ibid.* Abbates, Aiglo, 348. Aquila, 146. Arigaudus, 372. Nortrannus, 503. S. Odo, 404. Samſon, 372.

Senonenſe S. Remigii & S. Romani, 501. Reſtruitur, 365. Abbas Nortrannus, 503.

Senonienſe, *Senone*, in Voſago, 386. 410. 630. Monaſterii infelix ſtatus, 310. Reformatur, 598. Abbates, Adalardus, 310. Dercherus, ſeu Bercherus, Rambertus, Rangerus, 398.

S. Sequani Segeſtrenſe, *S. Seine*, in diœceſi Lingonenſi, 238. Abbas, Bonifacius, *ibid.*

Seraſienſe in Aragonia, 235.

Seraſienſe S. Petri apud Navarræos, 12. Abbas, Odoarius, *ibid.*

S. Sergii. *Vide*, Andecavenſe, Romanum.

S. Servatii. *Vide*, Palidenſe, Quindelinburgenſe, Trajectenſe.

Seſſiacenſe, *Saiſſi-les-Bois*, in diœceſi Antiſiodorenſi, 222.

S. Severi in capite Waſconiæ, *S. Sever, Cap de Gaſcogne*, 600.

S. Severi. *Vide*, Ravennenſe.

S. Severini. *Vide*, Neapolitanum.

Sextenſe in comitatu Luccenſi, 410.

Silenſe s. Sebaſtiani, *Vide*, Exilenſe.

Silenſe s. Stephani, in diœceſi Aurienſi apud Hiſpanos, 310. 557. 544. Abbas, Franquilla, 310.

Silentianum S. Petri in Aquiliano monte apud Aſtures, 326. 339. Abbates, s. Gennadius, Vincentius, *ibid.*

Silviniacus, *Souvigny*, primatus in agro Burbonenſi, 343. 536.

SS. Simitri & Cæſarii. *Vide*, Romanum.

Simorrenſe s. Mariæ, in diœceſi Auſcienſi, 600.

S. Simpliciani. *Vide*, Mediolanenſe.

Sithienſe s. Petri, nunc s. Bertini, *S. Bertin*, apud Morinos, 214. 241. 190. 212. 223. 224. 260. 281. 314. 388. 303. 452. 501. 502. 518. 551. 587. Illic humatus S. Folquinus epiſc. 45. A Normannis direptum, 72. Normanni repulſi, 250. Abbatia a Balduino comite occupata, 266. & Folquini elevatio, 367. In eccleſiam introducta Adela enmitiſſa, 409. Reformatio per S. Gerardum, 440. Illuc S. Walaricus, Rirharius, & Silvinus tranſlati, 474. Abbatiam pro libitu ordinat Arnulfus comes, 516. Abbates, Adalardus, 24. Adalolfus comes, 224. Adalolfus alter, 516. Arnulfus comes, 588. Balduinus comes, 285. Fulco, 213. S. Gerardus, 440. Hildebrandus, 474. Hilduinus, 224. Hugo, 77. Humfridus epiſc. Teevannæ, 224. Rodulfus, 223. Wido, 440. Womarus, 452.

s. Sixti. *Vide*, Placentinum, Rutilo.

Soliacenſe s. Mariæ, *Souillac*, in diœceſi Cadurcenſi, 520.

Sollemniacenſe s. Petri, *Solignac*, in Lemoviribus, 279. 332. 332. A Normannis incenſum, 103. Ejus privilegium a ſynodo Sueſſionenſi aſſertum, 122. 123. A Marino I. papa confirmatum, 227. Societas cum Floriaco, 417. Abbates, Bernardus, 103. Daniel, 234. Geraldus, 417. Theodeericus, 232.

Solodorenſe s. Urſi, *Soleure*, apud Helvetos, 630.

S. Sophiæ. *Vide*, Beneventanum.

Sorduenſe s. Johannis-Baptiſtæ, *Sordes*, in diœceſi Acquenſi, 600.

S. Sori monaſterium apud Petrocorios, 429.

Soriciniun, *Sorèze*, in pago Tolloſano. 510. Inſtauratur, 297. 298. Abbates, Datbertus, 401. Walafridus, 298.

Spaldingenſe in Anglia, 593.

Stabulenſe, s. Petri, *Stavelo*, in Arduenna ſilva, 313. 445. 617. 630. Combuſtum, 335. Monachis libera electio abbatis confirmata, 616. Abbates, Adalardus, 77. Evrardus comes, 717. Odilo, 335. Raginerus comes, 445. An duo Ravengeri, 617. Werinfredus, 566. An duo Werinheri, 617.

Staphenſe, in Diœceſi Auguſtana, 354.

S. Stephani. *Vide*, Argentoratenſe, Auguſtenſe, Balneolenſe, Caroliocenſe, Corbeia-nova, Pariſienſe, Romanum, Silenſe, Terraginenſe, Verrellenſe.

Stivagium, *Eſtival*, in diœceſi Tullenſi, 241. 619.

Stradenſe s. Salvatoris, s. Mariæ, & s. Genuſii, *Strade*, ſeu, *S. Geron*, in Biturigibus, 21. Varii eventus, 477. Abbates, Æricus, Aimo, Amalricus, 21. Dodo, 62. Helias, 477. Lætarius, 21. Mainardus, *ibid.* Robertus, 477.

Streneshalenſe, virg. in Anglis, 157.

Sublacenſe Ss. Coſmæ & Damiani, nunc Ss. Benedicti & Scholaſticæ, *Subiago*, in Italia, 38. 232. 549. Abbates, Georgius ſeu Gregorius, *ibid.* Leo, 38. Petrus, *ibid.*

Sueſſionenſe Ss. Criſpini & Criſpiniani, *Saint Crespin-le-Grand*, 81. 85. 238. 404. 421. 438. Carolomanni regis præceptum, 230. Refertur, 637. Eirici comitis donatio, 218. Charta refertur, 637.

Sueſſionenſe S. Mariæ, virg. *Notre-Dame de Soiſſons*, 32. 281. 372. 383. 503. Sanctimonialibus dicat Paſchalius expoſitionem in pſalmum XLIV. 30. 32. Bonorum recenſio, 69. Abbatiſſæ, Berta, 383. Conegundis, Eremburgis, Herſindis, 503. Imma, 30. Milefindis, Rotildis, 303. Rotrudis, 69.

Sueſſionenſe S. Medardi & S. Sebaſtiani, 34. 51. 94. 182. 192. 196. 267. 285. 338. 348. 379. 438. 476. 503. 526. Illic tonſus Pippinus junior rex Aquitaniæ, 16. Monaſtica diſciplina languet, *ibid.* Illic habitæ ſynodi, 22. 22. 87. 122. Partirin reddituum confiſemata in ſynodo Duziac. 160. Irem a Johanne VIII. 178. Hujus litteræ referuntur, 631. Baſilica a Normannis combuſta, 235. Doncheriacum ei datum, 241. Odonis regis diploma, 269. S. Medardi tranſlatio Divinnem, an vera? 292. Illic ſepulta Eadgiva regina, 485. Abbates, Altmarus comes, 267. Carolomannus, 160. Fulco epiſc. Rem. 167. Heribertus I. comes Virmand. Heribertus II. 283. Hetibertus III. comes Trecenſis, 526. Hilduinus junior, 17. Odeleus, 578. ſeu Odulenus, 285. Rodulfus rex, 579. Wifadus, 27.

Sueſtrenſe, *Suſteren*, in ducatu Juliarenſi, 629.

S. Sulpicii. *Vide*, Biturienſe, Mettenſe.

Sumniacum, *Seigni*, 630.

Superadr monaſterium S. Salvatoris & S. Mariæ in Gallicis, duplex, 347. Abbas, Petrus, *ibid.* Abbatiſſa, Geloyra, *ibid.*

Suppentonienſe, 414. Abbas, Theodoſrdus, *ibid.*

Suredenſe S. Andreæ, *S. André du Sau*, in pago Helerienſi, 7. 144. Abbates, Froyſclus, 7. Johannes, 144.

S. Symphoriani. *Vide* Æduenſe, Mettenſe, Trevirenſe.

Syracuſana a Sarracenis everſa, 204.

Ta-

T

TAbanense in Hispania duplex, 9. 17. 64. Abbas, Martinus, 9. Abbatissa, Elizabeth, *ibid.*

Tarbelense S. Savini, *S. Savin de Tarbes*, in Wasconia, 444. Abbates, Arnaldus, Bernardus, Bernardus alter, Enecus, 445.

Tarvisiense S. Crucis & S. Fuscæ, 290. 314. Abbas Petrus, 290.

Tavancense in pago Trevirensi, 542.

Taurinense, *de Turin*, SS. Andreæ & Clementis, postea S. Benedicti, 303.

S. Taurini, *Vide*, Cavinicense.

Taxense S. Mariæ, in diœcesi Utgellensi, 558. Abbss, Froylsnes, *ibid.*

Teanum, *Teano*, in Italia, virg. 55.

Tranum S. Benedicti, 232. 244. 262. 263. 297. 335. Combustum, 262.

Tegernsense in Bajoaria, 608. Abbas, Hartwicus, *ibid.*

Terrscinense S. Stephani, 491.

Thancmaresseldense S. Mariæ, 577.

S. Theodardi, *Vide*, Mons-Aureolus.

S. Theoderici & S. Bartholomæi in monte Hor, *S. Thierry du mont Hor*, prope Remos, 22. 222. 247. 267. 515. S. Theoderici officium ab Hucbaldo compositum, 267. 380. Hujus hac de re epistola & hymni referuntur, 641. Illic habita synodus, 482. Ab Hungaris combustum, 486. Monachi restituti, 559. 570. S. Theoderici corporis elevatio, 594. S. Theodulfi relatio, *ibid.* Abbss, Airardus, 578.

S. Theodosii, *Vide*, Caietanom.

Theolegiense, *Tholei*, in diœcesi Trevirensi, 579.

S. Theotfredi, *Vide*, Calmeliacense.

S. Theuderii, *S. Chef*, in diœcesi Viennensi, 253. 402. 567. Reformatur per Dervenses, 570.

S. Thomæ, *Vide*, Ticinense.

Thorneiense S. Mariæ, in Anglia, 528. 564. 593. Abbas, Godemannus, 528.

S. Tiberii, *Vide*, Cesarionense.

Tichuinnii, *Dickelvenne*, in Hannonia, 630.

Tichiense, S. Marini, 571.

Ticinense S. Petri ad Cælum aureum, *S. Pierre de Pavie au Ciel d' or*, 240. 412. 573.

Ticinense S. Petri in Viridario, *Verzolo*, 568.

Ticinense Reginæ dictum, virg. 573.

Ticinense S. Salvatoris, 420. 573. Abbas, Hildebaldus, *ibid.*

Ticinense S. Thomæ, 573.

Tigurinum, varg. *Fraumunster*, apud Helvetos, 30. 38. 342. Abbatissæ, Bertha, Catharina, Hildegardis, 31.

Tinemuthense, virg. in Anglia, 257.

Tinense S. Quintini, *Tin-le-moutier*, in diœcesi Remensi, 206. 305. Inde educti monachi in monast. Mosomense, 569. Cui attribuitur, 570. Abbas, Lietaldus, 597.

Tollense seu Tolletanum S. Salvatoris, in diœcesi Mediolanensi, 527. Abbas Grimpaldus, *ibid.*

Tolosanum S. Mariæ Fabricatæ, 510.

Tomeziense S. Pontii, *S. Pons de Tomieres*, in pago Narbonensi, nunc sedes episcopalis, 459. 510. 598. Dotatus, 402. Plures ecclesiæ ei collatæ, 418. Aimerici archiepisc. Narbon. hac de re instrumentum refertur, 675. Abbates, an Odo, 419. Gigarius, 402.

Trajectense ad Mosam S. Servatii, 630.

Trajectense ad Rhenum cathedrale, 581.

Trecense S. Petri de Cella, seu Cellense sive etiam Cella-Bohini, *Moutier la Celle pres de Troyes*, 343. 344. 387. 570. 590. 553. Instauratum dedicatur, 5. Pio eo diploma Caroli Calvi, 53. S. Frodoberti translatio & miracula, 363. Abbates, Benzo, 270. Bodo, 5. Haldegingus, seu Aldehingus, *ibid.* Odo, 553. Waldinus, 5.

Trenorchium S. Valeriani & S. Filiberti, Tornus, in pago Cabilonensi, 174. 209. 209. 360. 553. 464. 560. Bina bona confirmata in synodo Cabilonensi, 175. Dotata ei data, 230. Immunitas & jus monetæ, 252. Privilegia a Carolo Simplice confirmata, 314. Et a Ludovico IV. 414. Turbæ de Aimini successore eligendo, 443. Hac de re concilium, 464. S. Florentii corpus inde Salmurum deportatum, 470. Abbates, Adalgarius, 360. Aiminus, seu Haiminus, 441. Blitgarius, 210. Galterius, 209. Geilo, 174. Hetveus II. 553. Herveus III. 443. Stephanus, 569. Wicheramnus, 324. Wido intrusus, 350.

Trevirense S. Mariæ ad Martyres, 592. Abbas, Adeodatus, *ibid.*

Trevirense S. Martini, 283. Monachi illic restituti, 592. Abbates, Albericus, *ibid.* Engelbertus, 592. Regino, 302.

Trevirense S. Matthiæ, olim SS. Eucharii & Paulini, 55. 221. 227. 232. 306. 329. 368. 389. 592. Instauratur, 611. S. Celsi episc. corpus inventum, *ibid.* Abbates, Gotherius, 502. Gunderadus, 611.

Trevirense S. Maximini, 232. 265. 300. 381. 387. 397. 494. 527. 566. 572. 608. 619. Illic sepultus Regino, 305. S. Maximini corpus inventum, *ibid.* Ejus miraculum, 326. Cœnobium reformatur, 580. Hinc deducta colonia in monast. Magdeburg. 402. Basilicæ dedicatio, 431. Hujus loci monachus S. Adalbertus, 533. 534. Alii viri illustres, 542. Abbates, Afolfus, *ibid.* Berengosus, 221. Erkembertus, 232. Ogo, seu Hugo, 580. Thietfridus, 542. Walto, 245. Wiggerus seu Wicherus, 536. Willerus, *ibid.*

Trevirense S. Symphoriani, virg. 229.

Trevirense. *Vide* Horreense, Palatiolum.

SS. Trinitatis. *Vide* Casauriense, Celsinianense, Pictavense.

S. Troclli apud Nivernos, 242.

S. Trudonis *S. Trou.* in Belgio, 223. 229. 529. 567. Bona recensentur, 251. Per Adalberonem reparatur, 445. Abbates, Adalbero episc. Mett. instaurator, *ibid.* Ermofridus, 529. Reinerus, 447. Thietfridus, 529.

S. Trudberti. *Vide* Numagense.

Truncinense, *Drongene* in Belgio, 440.

Tullense S. Apri, *S. Evre de Toul*, 67. 298. 230. 270. 271. 280. 284. 298. 299. 304. 372. 387. 390. 432. 440. 475. 481. 504. 532. 558. S. Apri corpus abscondituur, 299. Restitutio decimæ ecclesiæ S. Martini, 329. Drogonis episc. hac de re placitum, 646. Monasterium reformatur, 397. Gauzlini episc. hac de re litteræ, 658. Virdunenses canonici illic monachi facti, 398. Bona aucta & confirmata, *ibid.* Baini-villæ donatio, 531. Abbates, Arehembaldus, 342. Widricus, 570. Noet Adso, 531.

Tullense S. Manfueti, *S. Manfuel*, 455. 531. S. Gerardi episc. beneficis, 531. A quo Oratorium S. Michaelis ei datum, 567. Et quædam restituta, 586. Abbates, Adam, 533. Faribertus, 567. Noet Adso, 554.

Turholtensis cella in Flandria, 109.

Turonense S. Juliani & S. Antonii, *S. Julien de Tours*, 432. 568. S. Albini dictum, 436. Instauratur, 401. Ei concessa præbenda una a canonicis S. Martini, 427. Instrumentum refertur, 617. Donatio Hugonis ducis Franc. 418. Charta refertur, 617. Basilica dedicatur, 436. Illic sepultus S. Odo, 428. & Theotolo archiepisc. instaurator, 441. Vallis-Boanæ donatio, 568. Charta refertur, 665. Abbates, Bernardus, Evrardus, 568. Georgius, Ingenaldus, 430.
Turonense S. Lupi, virg., 411. Abbatissa, Hildegardis, *ibid.*
Turonense Majus-monasterium, *Marmoutier*, 28. 443. 502. Monasterii strages, & cædes monachorum, 29. Immunitas confirmata, 380. Monasterii status, 611. 612. Abbates, Hugo-Magnus, 380. Hugo Capetus, 612. &c. proabbas Herbertus, 204
Turonense S. Martini, 4. 28. 78. 84. 86. 118. 221. 242. 285. 289. 297. 338. 367. 501. 575. 462. S. Martini corpus varia in loca delatum, 20. 30. Revectum, 241. Ei conceditur cella Capicensis, 136. Martinianos Capicenses inter & monachos Æduenses commutatio, 582. Caroli Calvi hac de re diploma, 634. Helingaudi comitis donatio, 50. Ejus charta refertur, 623. Charta Rotberti comitis interpolata, 579. Adelfonsi regis ad canonicos epistola, 502. Hujus loci canonicus S. Odo, 307. De aditu in claustra feminis permisso conqueritur Leo VII., 402. Canonici concedunt præbendam unam monachis S. Juliani, 417. Instrumentum refertur, 617. Abbates, Hilduinus junior, 28. Hucbertus, 203. Hugo, 221. Ingelwinus, 103. Ludovicus, 106. Odo ex comite rex Franciæ, 242. Robertus Fortis, 221.
Turonense S. Medardi, 25. 260.
Tutelense, *Tulle*, S. Martini, apud Lemovices inferiores, 320. 322. 375. 376. 377. Ademarus vicecomes instaurator, 376. Abbates, Adacius, *ibid.* Aimo, Bernardus, Geraldus, an Johannes, S. Oda, Odolricus, 322.

V

Vabrense S. Salvatoris, S. Mariæ, & S. Dionysii, *Vabres*, in pago Ruthenensi, nunc sedes episcopalis, 118. 332. 378. 346. 510. Conditur, 90. Abbates, Adalgarius, *ibid.* Arias, 346. Rollandus, 90.
Valentiola, *Valensolle*, decanatus Cluniaci in Provincia, 456.
S. Valeriani. *Vide* Trenorchium.
Vallelucium S. Michaelis prope Casinum, 615.
Vallilense S. Remigii & S. Romani, *Vareilles*, in pago Senonico, 30. 124. 222. A Normannis incensum, 236. Apud Senonas restituitur, 265. Abbates, Bovo, *ibid.* Suavus 28 236.
Vallis-clusa, 630.
Vallis-decora. *Vide* Walciodorense.
Vallis-Dei S. Salvatoris prope Ovetum in Hispania, 572.
Valliacensis, *Vosly*, prioratus ad Axonam, 379.
Vallogiense, excisum, 630.
S. Vedasti. *Vide*, Atrebatense.
S. Velosiani in pago Tolosano, 235.
Venariense duplex in Portugallia, 590. Abbas Johannes, *ibid.* Abbatissæ, Godina, Senorina, *ibid.*
Venetum S. Zachariæ, virg. 54. Abbatissa, Agnes, *ibid.*
Vercellense S. Stephani, 324.
Vergiacense, seu Verziacense, *Vergy*, S. Viventii in territorio Æduensi, 258.
Veronense S. Mariæ de Organo, 82. Abbas, Rimaldus, *ibid.*
Veronense S. Zenonis, 221. 294. 297. 365. 547. Abbates, Adalbertus, 265. Deodatus, 207. Leo, 221.
Vesontionense S. Mariæ, Jussanum, virg. 619.
Vesontionense S. Martini, *ibid.*
Vezeliacense, seu Vizeliacense, S. Mariæ, virg. tum viror. *Vezelay*, in diœcesi Æduensi, 381. 434. 582. Conditur, 232. Abbates, Almo, 338. Eldradus, 581. Odo, seu Eudo, 222. Wido, 434.
Ufnaugia præpositura monast. Einsidlensis, 534.
Viancium S. Eugenii, in pago Albigense, 310. 571.
Vicentinum S. Felicis in Italia, 561. 592. 593. Abbas, Johannes, *ibid.*
SS. Victoris & Coronæ. *Vide*, Grassianum.
Viennense S. Andreæ, 206.
Vieonense S. Petri extramuranum, 175.
Villa-Lupa S. Salvatoris, *Villelaure*, in pago Turonico, 160. 581. Ejus primordia, 4. Basilica dedicatur, 76. Privilegium Herardi archiepisc. Turon. 615. Constitutio Audachri abbatis de numero monachorum, 627. A Cormarico disjunctio, 538. Abbates primi iidem ac Cormariceni, 4.
S. Vincentii ad Vulturnum, in Italia, 22. 245. 437. 479. 524. A Sarracenis direptum, 124. Altera clades a Sarracenis, & monachi cæsi, 317. Widonis imperatoris donatio pro ostivitate filii, 251. Instauratur, 582. 326. Abbates, Artefusus, 128. Epiphanius, *ibid.* Godelpertus, 523. Jacobus, 21. Johannes, 124. Johannes alter, 524. Josue, 124. Leo, 261. Leo alter, 472. Maio, 124. Maio II. 317. Paulus, 524. Rainbaldus, 323. Teuto, 514.
S. Vincentii, *Vide*, Capuanum, Laudunense, Locense, Mettense, Ocayzense, Parisiense, Pincuse, Regula.
S. Vincentii conf. *Vide*, Magnicense.
Virdunense S. Pauli, 480. 520.
Virdunense S. Petri seu S. Vitoni. *S. Vanne de Verdun*, 298. 510. Illic instituti monachi, 480. Johannis XII. Bulla, 426. 497. S. Firmini Flavinacum translatio, 505. Bulla Johannis, XIII. 567. Abbates, Adalardus, 603. Adelmarus, 567. Ermenricus, Fingenius, 570. Humbertus, 480. Lambertus, Rohaldus, 570.
Viromandense S. Quintini, 62.
Viromandense, *Vide*, S. Quintini de Insula.
Virzionense, *Vierzon*, apud Bituriges, 296.
Visbekensis cella, 50.
S. Viti, *Vide*, Corbeja nova, Ettenense, Gladbacense, Groningense, Hestingense, Ravennense.
S. Vitoni. *Vide*, Virdunense.
S. Viventii. *Vide*, Amausense, Vergiacense.
S. Urbani, in Diœcesi Catalaunensi, 216. 237. Pro eo diploma Caroli Calvi, 627.
S. Ursi. *Vide*, Solodorense.
S. Ursmari abbatiola, 535.
Usercense S. Petri, *Useerche*, in pago Lemovicensi, 499. Abbas, Gauzlinus, *ibid.*
Uticense S. Petri & S. Ebrulfi, *S. Evroul*, in Nortmannia, 282. Caroli Simplicis pro eo diploma, 644. S. Ebrulfi & aliorum corpora alio asportata, 471.
Uttenbaranum, *Vide*, Ottenburanum.
S. Walarici. *Vide*, Lencomense.
S. Walburgis cella, *Sainte Vaubourg*, in diœcesi Remensi, 329.

Walciodorense, seu Vallis-decora, S. Mariæ, *Vaſor*, in diœceſi Leodicenſi, 439. 451. 465. 484. Haſtenſis cella ei conceditur, 557. Abbates, S. Cadroe, 430. Foraonanos epiſc. 557. Godefridus immo, 465. Maccalenus, 439.
Waſſerense, 535.
S. Wandregiſili. *Vide*, Fontanellenſe.
Warengiſi villa, *Vouarengeville*, prioratus, in Lotharingia, 297.
Weiſſemburgenſe S. Petri, *Veiſſembourg*, in Alſatia, 53. 256. 482. 499. Ejus loci monachus Otfridus, 117. Abbates Adalberius, 499. Erkembertus, 520. Geilo, 499. Gerricus, 520. Grimoldus, 119. Rbfridus, 53. Sandradus, 586.
Werdenſe, ſeu Werthinenſe, S. Salvatoris, *Veerden*, in pago Colonienſi, 344. 250. 379. 482. 575. 586. Monachi reformati, 205. Baſilica dedicata, *ibid.* Abbates, Adalgagus, Andulfus, 344. Folcmarus, 525. Hembilis, Hogherus, Odo, 344.
Werdenſe S. Salvatoris & SS. Philippi & Jacobi, in diœceſi Auguſtana, 487.
Weſbrunenſe, ſeu Weſſobrunenſe in Bajoaria, 334. 433. Abbates, Benedictus, Thieto, *ibid.*
Weſtbirienſe in Anglia, 429. 575.
Weſtmonaſterium S. Petri, in occidentali Londoniæ urbis parte, 509. Abbas Wlfinus, *ibid.*
Wabrinvvane, in diœceſi Auguſtana, 334.
Wgorniense cathedrale, 430.
Wiltonienſe virg. in diœceſi Sarisberienſi, 528. 560.
Winburnenſe, in Anglia, 262.
Winchelcumba in Anglia, Abbas, Livingus, 26.
Winesbuſanum, virg. Quindelinburgenſi ſubjectum, 395. Abbatiſſa, Demoth, *ibid.*
S. Winnoci. *Vide*, Bregenſe.
Wintecumbenſe in Anglia, 593. Abbas Germanus, 594.
Wintonienſe cathedrale, Vetus-monaſteriom dictum, 90. 226. 529 Clericis expulſis monachi ſubſtituti, 528. Clericorum cauſa in Synodo agitata, 561. Monaſterii dedicatio, 615.
Wintonienſe Novum, Hidenſe dictum, 226. 240. 305. 615. Illic ſepultus Edwios rex, 508. Clericis ejectis monachi ſuccedunt, 528. Clericorum querelæ in ſynodo ventilatæ, 563. Abbates, Ethelgarus, 528. Grimbaldus, 223.
Wintoniense ſeu Nonnarum-monaſterium S. Mariæ, virg. *Nunnamenſter*, 528. 546. 590. Abbatiſſa, Etheldrida, 528.
S. Winwaloei. *Vide*, Landvenecenſe.
Wiremuthenſe, in Anglia, *Weirmouth*, 257.
Wirziburgenſe, Abbas, Kerbo, 551.
Wiſſinterga, in diœceſi Auguſtana, 334.
Wormatienſe S. Cyriaci, ſive Neuhauſenſe, 45.
Wromholtenſe prope Bergas, 285.
Wtornense. *Vide*, S. Vincentii.

Z

S. Zacbariæ, prope montes Pyrenæos, 21. Abbas, Odoarius, *ibid.*
S. Zachariæ. *Vide*, Venetum.
S. Zenonis. *Vide*, Veronenſe.
S. Zoyli. *Vide*, Armilatenſe, Carrionenſe.

INDEX SCRIPTORUM PRÆCIPUORUM

Qui in hoc Tomo tertio laudantur.

A

Abbo monachus S. Germani Pariſ. ſcripſit duos libros metricos de obſidione urbis Pariſiacæ per Normannos, 233. 246. Item ſcripſit ſermones, 344.
Adalbelmus epiſc. Sagii, ſcriptor vitæ S. Opportunæ, 193.
Addaſto monachus Corbeiæ-novæ, ſcripſit commentarium in Danielem, 315.
Adelerius monachus ſcripſit de miraculis S. Benedicti, 269.
Ado epiſc. Viennæ ſcripſit vitam S. Deſiderii epiſc. & mart. 552. Et S. Theuderii, 553.
Adrevaldus monachus Floriaci, ſcripſit contra Johannem Scottum, 62. Et de miraculis S. Benedicti, 195.
Adſo abbas Derventis ſcripſit vitas S. Baſoli, 227. 551. S. Benedicti metrice, 554. S. Bercharii abbatis, 553. S. Frodoberti, 554. S. Manſueti, 553. Librum de Antichriſto, 554.
Adſo abbas Luxovii, ſcriptor vitæ S. Waldeberti, 554.
Æneas epiſc. Pariſ. ſcripſit contra Græcos, 228.
Agius abbas ſcripſit epiſtolam de origine monaſterii Vabrenſis, 346.
Aimoinus monachus S. Germani Pariſ. ſcripſit proſa & metro de tranſlatione S. Vincentii, 41. De tranſlatione & miraculis SS. Georgii, &c. 65. Libros duos de miraculis S. Germani, 246.
Aimoinus monachus Floriaci ſcripſit quatuor libros de hiſtoria Francorum, 613.
Almannus monachus Alti-villarenſis, 230.
Amolo epiſc. Lugduni ſcripſit librum contra Judæos, 48.
Anaſtaſius bibliothecarius, 32. 33. 34. 284.
Anonymus Floriacenſis abbreviator vitæ S. Pauli epiſc. Leon. 232.
Anonymus continuator hiſtoriæ epiſcoporum Virdunenſium, 320.
Anonymus S. Galli monachus, ſcriptor vitæ Caroli Magni, 228. 316.
Anonymus ſcriptor vitæ S. Columbini abbatis 204.
Anonymus ſcriptor vitæ S. Gerardi abbatis Broniensis, 305.

Anonymus ſcriptor vitæ S. Deicoli, 502.
Anonymus ſcriptor vitæ Heldradi, abbatis Novalic. 172.
Anonymus ſcriptor vitæ S. Mathildis reginæ, 550.
Anonymus ſcriptor vitæ S. Neoti, 324.
Anonymus ſcriptor vitæ ſancti Paſchaſii Radberti, 522.
Anonymus ſcriptor vitæ S. Remberti epiſc. 509. 549.
Anonymus ſcriptor vitæ Theoderici epiſc. Metenſis, 561. 562.
Anonymus ſcriptor de miraculis S. Bercharii, emendatur, 361. 372.
Anonymus ſcriptor de miraculis S. Dionyſii, 182.
Anonymus monachus Iuſulanus ſcriptor de miraculis S. Quintini, 535.
Anonymus ſcriptor de origine monaſterii Salmurenſis, 470.
Anonymus ſcriptor tranſlationis SS. Florentini & Hilarii, 26.
Anonymus ſcriptor tranſlationis S. Launomari, 164.
Anonymus ſcriptor vitæ & tranſlationis S. Viventii confeſſoris, 138.
Anſcharius epiſc. Brem. ſcripſit librum de miraculis S. Willehadi, 82. 108.
Aſſerus epiſc. Schireburn. ſcriptor vitæ Alfredi Magni, 384.
Audradus-Modicus ſcripſit librum Revelationum 57.
Auxilius ſcripſit de depoſitione Formoſi Papæ, 301.
Aymardus ſcripſit gloſſarium, 557.

B

Bercharius presbyter ſcripſit hiſtoriam epiſcoporum Virdunenſium, 359.
Berengoſus abbas Trevir. ſcripſit de inventione ſanctæ Crucis libros tres, & quoſdam ſermones, 211.
Bernardus monachus Francus ſcripſit Itinerarium ad loca ſancta, 554.
Bernerus abbas ſcriptor tranſlationis S. Hunegundis, 450.
Berno abbas Augiæ, expolitor vitæ S. Udalrici, 575.
Bertarius abbas Caſſini, 54. 235.
Bertinianus annaliſta, 87. 216. 220.
Bovo abbas Corbeiæ-novæ, auctor chronici, 181. 320.
Brickſtanus monachus Crulandæ, 256.
Burchardus minor monachus S. Galli, continuator hiſtoriæ Ekkehardi, 576. 601.

C

Chantelovius (Claudius) monachus e congregatione S. Mauri ſcripſit hiſtoriam Montismajoris, 459.
Claudius epiſc. Taurin. ſcripſit commentarios in omnes ferme Pauli epiſtolas, 537.

D

Diedericus monachus Hersfeld. ſcripſit hiſtoriam illationis S. Benedicti, 200.
Diethelmus monachus S. Matthiæ Trevir. 389.

E

Eberhardus monachus S. Mathiæ Trevirenſis, 306.
Ekkehardus junior ſcripſit librum de caſibus S. Galli, 576.
Ekkehardus alter ſeu Eggehardus ſcriptor vitæ S. Wiboradæ, 355.
Ekkehardus fabulotus ſcriptor vitæ Notkeri Balbuli, 335.
Engelmodus epiſc. Sueſſionum, encomiaſtes S. Paſchaſii Radberti, 82. 110.
Erchanbaldus abbas, ſcriptor vitæ ſancti Trudperti, 295.
Erkempertus monachus Caſinas hiſtoriam Langobardorum proſecutus eſt, 245.
Ermenricus monachus Augiæ, 67.
Eulogius presbyter Cordubenſis ſcripſit *Documentum martyrii*, & alia hac de re opuſcula, 50.

F

Fauſtus ſcriptor vitæ S. Msari, 100.
Florbertus monachus Trevir. 132.
Florus diaconus Lugd. 53. 54. Ejus collectanea, 161.
Folcuinus abbas Laubienſis, ſcriptor vitæ S. Folcuini epiſc. 45. 534. Item ſcripſit librum de geſtis abbatum Laubienſium, 166.
Folcuinus monachus Sithienſis, 432. 517.
Fontanellenſes chronographi duo, 265.
Fridegodus poeta ſcripſit vitam S. Wilfridi, 584.
Frodoardus presbyter Remenſis ſcripſit libros carminum, 378. Chronicon, 362. 539. Hiſtoriam Remenſem, 369.
Fuldenſis annaliſta, 228.

G

Gandericus epiſc. Veliternus, continuator vitæ S. Clementis, 34.
Gebehardus epiſc. Auguſt. inchoavit vitam S. Udalrici, 575.
Gerardus decanus S. Medardi expolitur vitæ S. Romani, 488.
Gerardus presbyter ſcriptor vitæ S. Udalrici, 575.
Gezo abbas Derthon. ſcripſit librum de corpore & ſanguine Domini, 467. 468.
Goſcelinus monachus ſcriptor vitæ ſancti Swithuni epiſc. 91.
Grimlaicus ſcripſit regulam Solitariorum, 287.
Gualdo monachus ſcripſit metrice vitam S. Anſcharii, 108.

H

Halmo epiſc. Halberſtadii, 32.
Hartmannus monachus S. Galli, ſcriptor vitæ S. Wiboradæ, 355.
Helpericus monachus Grandivallenſis ſcripſit librum de computo, 612.
Hepidannus monachus S. Galli ſcripſit vitam S. Wiboradæ, 355.
Herbernus abbas ſcripſit librum de miraculis S. Martini, 29.
Heribertus monachus Epternaci, 561.
Hezicus monachus ſcriptor vitæ S. Germani epiſc.

piſc. Autiſiodor. 89. 112. Scripſit etiam duos libros de eiuſdem Sancti miraculis, 513. Et Acta epiſcoporum Autiſiodor. 222.
Herveus monachus Dolenſis, 332.
Hildegarius epiſc. Meld. ſcriptor vitæ S. Faronis, 86.
Hincmarus archiepiſc. Remenſis ſcripſit vitam S. Remigii, 10. De prædeſtinatione, 75. De non trina deitate, 78. 130. De judicio aquæ frigidæ, 184.
Huchbaldus monachus S. Amandi, 267. 380.

I

IGnotus Caſinenſis, 124.
Ingelbertus monachus Salmurenſis ſcriptor vitæ S. Florentii, 381.
Johannes abbas S. Arnulfi, ſcriptor vitæ S. Glodeſindis, 512. 545. 578. Et ſancti Johannis abbatis Gorzienſ. 506. 512. 545. 578.
Johannes diaconus S. R. E. ſcripſit libros quatuor de vita S. Gregorii, commentarios in Pentateuchum, &c. 34. 377.
Johannes an Paulus diaconus Neapolitanus ſcripſit de geſtis archiepiſcoporum Neapolitanorum, 34. 512. De tranſlatione S. Severini, *ibid.* Veriſſ vitam S. Mariæ Ægyptiacæ, 34. Ejus epiſtola nuncupatoria ad Carolum Calvum, 619.
Johannes-Gerardi monachus ſcriptor chronici Caſauricenſis, 123. Emendatur, 549.
Johannes monachus ſcriptor vitæ S. Odonis, 423. 430. Alia ejus opuſcula, *ibid.*
Iſo monachus ſcripſit de tranſlatione & miraculis S. Othmari, 206. 235.
Johannes Scotus, 6. 25. 235.
Iſembardus monachus Floriaci ſcripſit librum de ioventione & miraculis S. Judoci, 527.

L

LAntfredus monachus ſcripſit de tranſlatione & miracolis S. Swithuni, 91.
Letaldus monachus Miciaci ſcripſit librum de miraculis S. Maximini abbatis, 580.
Lintberius abbas Hirſaugienſis, 82.
Liutprandus diaconus Ticinenſis, 401.
Lupus abbas Ferrarienſis ſcripſit librum de tribus quæſtionibus, eique adjunctum collectaneum, 30.

M

MArquardus monachus, 389.
Martinianus monachus ſcripſit quatuor libros Exercitationum, 305.
Mediolacenſes monachi ſcriptores vitæ S. Adalberti diaconi, 314. 602.
Meginradus monachus Hirſaugiæ, 538.
Micho monachus Centulæ, 120.
Milo monachus Elnonenſis, 164. 165.
Montis-Falconis abbas ſcriptor epiſtolæ de Hungris, 320.

N

NAlgodus monachus ſcriptor vitæ S. Odonis, 430.
Notkerus epiſc. Leodici, ſcriptor vitæ S. Remacli, 617.
Notkerus Balbulus monachus ſancti Galli, 315.

O

ODilo monachus S. Medardi ſcripſit librum de adventu SS. Tiburtii, &c. 379.
Odo abbas Cluniaci, 307. 419. Scripſit librum de corporis S. Martini delatione & relatione, 29. De adventu corporis S. Benedicti in Aurelian. 373. Vitam S. Geraldi comitis, 308. Tres Collationum libros, 320.
Odo abbas Roſſati ſcripſit de tranſlatione S. Mauri, 80. Eiuſdem Sancti vitæ expolitor, 102. Scripſit librum de everſione ac inſtauratione Glannafolii, *ibid.*
Otfridus monachus Weiſſemburgi, 220.

P

PAſchaſius-Radbertus, 14. Scripſit expoſitionem in pſalmum XLIV. 30. Et in Threnos, 36. Ejus nova ſcripta de euchariſtia, 621.
Paulus diaconus Neapolitanus. *Vide*, Johannes.
Petrus Damiani ſcriptor vitæ S. Mauri epiſc. Cæſenatis, 392.
Petrus diaconus ſcripſit acta S. Athanaſii epiſc. Neapolitani, 125.
Petrus ſubdiaconus Neapolitanus continuator operis de geſtis pontificum Neapolitanorum, 512.
Prudentius epiſc. Trec. ſcripſit elogium S. Mauræ virg. 62. Contra Johannem Scottum, *ibid.* 23.

R

RAbanus Maurus, 49.
Radbodus epiſc. Trajecti, 336. Compoſuit ſermonem & carmen de S. Suidberto, 281.
Ratherius epiſc. Veronæ ſcripſit librum de exilio ſuo, 381. Itineratium, *ibid.* Librum inſcriptum *Qualitatis conjectura*, *ibid.* Expolitor vitæ S. Urſmari, 381. Scripſit librum de arte grammatica, *ibid.* Alium inſcriptum, *Conflictus duorum*, 535.
Ratpertus monachus ſcripſit librum de caſibus S. Galli, & epigrammata, 228. 305.
Ratrannus monachus Corbeiæ ſcripſit duos libros de gemina prædeſtinatione, &c. 23. Librum de Euchariſtia, 62. Quatuor adverſus objecta Græcorum, 228. Alia ejus ſcripta, 229.
Regino abbas Prumiæ, 265. 305.
Reimannus ſeu Ouſmannus ſcriptor vitæ S. Cadroæ, 603.
Rembertus epiſc. Brem. ſcriptor vitæ S. Anſcharii, 108. Alia ejus ſcripta, 210.
Remigius monachus Autiſiodor. 340. 338.
Rodulfus Tortarius monachus ſcripſit metrice hiſtoriam tranſlationis S. Benedicti, 102.
Rotgerus ſcriptor vitæ S. Brunonis epiſc. Coloniæ, 533.
Roſwita Sanctimonialis Gandersheimenſis ſcripſit carmen de Ottone, & alia opuſcula, 547. 548. 574.
Ruodulfus monachus Fuldenſis, ſcriptor vitæ Sanctæ Liobæ, 120. Et Rabani, *ibid.*

S

SAlvus abbas Alveldenſis, 524.
Samſon abbas Hiſpanus ſcripſit apologeticum

cum pro martyribus Cordub. 200. 258.
Sigebertus ſcriptor vitæ S. Luciæ virg. & martyris, 562.
Sigehardus, 305.
Stephanus epiſc. Tungr. 193.
Stephanus ſcriptor inventionis corporis S. Maurini, 542.
Stephanus monachus Cellæ-novæ ſcriptor vitæ S. Rudeſindi, 600.

T

THeobaldus monachus Beduæ ſcripſit de tranſlatione & miraculis S. Prudentii mart. 227.
Theodericus monachus Trevir. ſcripſit de inventione & miraculis S. Celſi epiſc. 622.

V

UDalricus ſcripſit tres libros de ritibus Cluniac. 562.
Velaſco, 524.
Ulmarus monachus Vedaſtinus, 29. 270.
Werembertus monachus S. Galli, 528.
Widbertus abbas S. Petri Carnot. ſcripſit libellum de paſſione S. Emani, 536.
Willelmus epiſc. Taurini, ſcriptor paſſionis S. Solutoris, 304.
Willelmus monachus Cluſenſis, 540.
Willelmus Merulenſis, monachus ſcripſit de miraculis S. Judoci, 597.
Witichindus monachus Corbeiæ-novæ, ſcriptor vitæ S. Mathildis reginæ, 550. Alia ejus ſcripta, 558. 574.
Wolftanus monachus Winton. ſcripſit vitam ſancti Etheſwoldi, & carmen de geſtis S. Swithoni, 98. 615.
Wrdiſtenus abbas Landvenec. ſcriptor vitæ S. Winwaloëi, 232.
Wrmonocus monachus Landvenec. ſcriptor vitæ ſancti Paſuli epiſc. Leonenſis, 232. 469.

FINIS.

Aoi 1147 1242